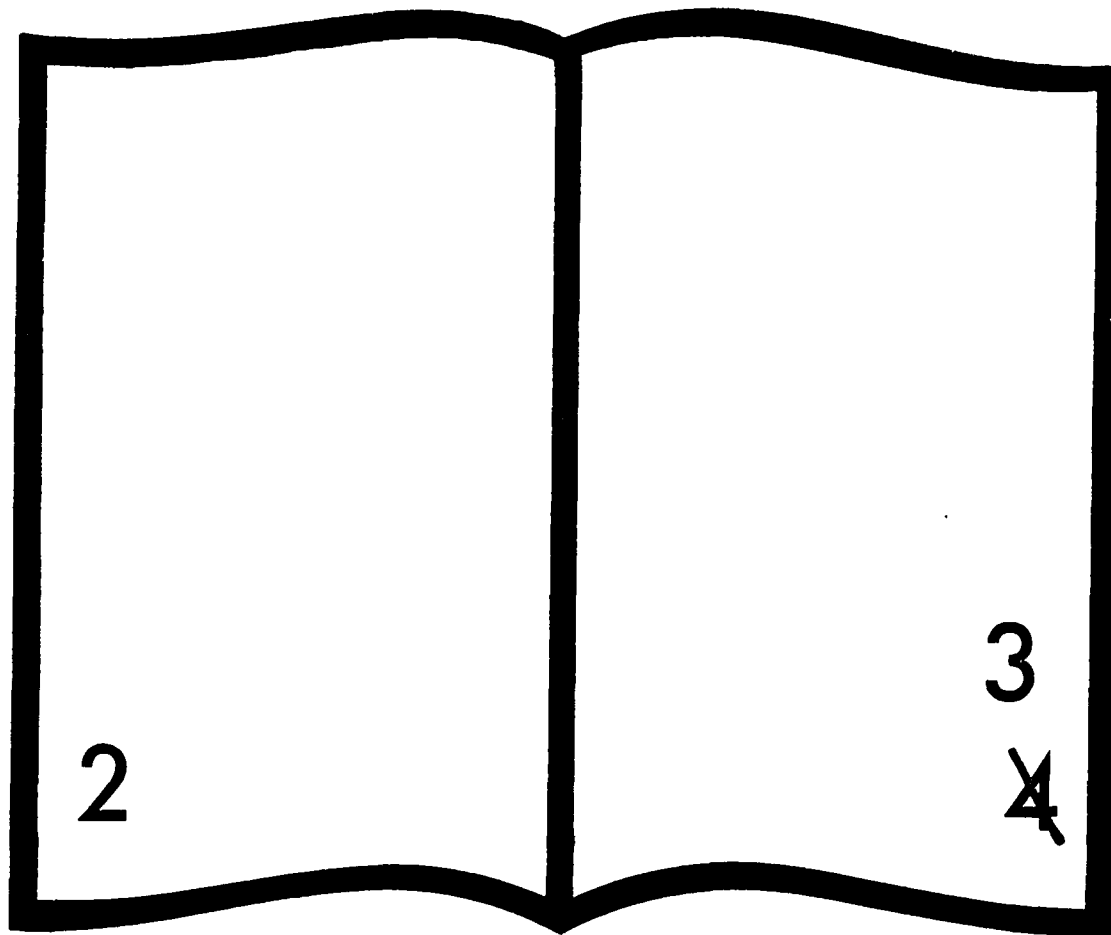

R 1329

1665-1673

Boulay, E. du

Historia universitatis parisiensis

HISTORIA
VNIVERSITATIS
PARISIENSIS
TOMVS QVARTVS.

HISTORIA VNIVERSITATIS PARISIENSIS.

COLLEGIORVM PLVS QVAM TRIGINTA FVNDATIONES,
Statuta, Privilegia, Reformationes, Conservatricis Curiae Apostolicae Officiariorumque
ejusdem Institutionem: aliarum Vniversitatum, quae ex eadem communi Matre prodierunt,
erectiones: Legationes plurimas ad Reges externos & ad alias Vniversitates: Pontificum,
Regum & Vniversitatum ad eandem Bullas & Litteras authenticas. Eiusdem in reducenda pa-
ce Regni & Ecclesiae Catholicae, in extinguendo Schismate diuturno, in Montesonianae opi-
nionis expugnatione curas & labores, pro tuendis Regis Regnique & Ecclesiae Gall. Iuribus &
libertatibus pugnas, in negotiis Fidei Censuras & judicia ab eadem petita & reddita, aliaque id
genus ex Autographis desumpta plusquam trecentis Tabularij Academici, Manuscriptis Co-
dicibus & membranis complectens.

*Autore CAESARE EGASSIO BVLAEO, Eloquen-
tia emerito Professore, antiquo Rectore & Scriba
ejusdem Vniuersitatis.*

TOMVS QVARTVS.

Ab anno 1300. ad annum 1400.

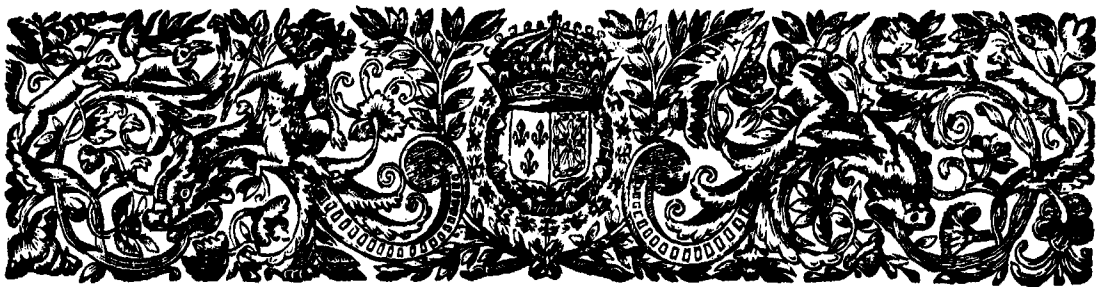
PARISIIS,

Apud **PETRV̄M DE BRESCHÉ**, Typographum Reginae ordinarium,
& Bibliopolam juratum Vniuersitatis Parisiensis;

ET

IACOBVM DE LAIZE DE BRESCHÉ, viâ Iacobæâ
è regione Sancti Benedicti.

M. DC. LXVIII.
CVM PRIVILEGIO REGIS.

PRÆFATIO AD LECTOREM.

Ne temerer, Amice Lector, agnosces in hoc Historia nostræ volumine partem roboris & Iuuentutis Academicæ. Partem dico Iuuentutis robustæ: nam si quis Vniuersitatem Parisiensem quasi hominem consideret, ut ait Florus de populo Rom. totamque eius ætatem percenteat, vt cœperit, vt adoleuerit, vt. quasi ad quendam iuuentæ florem roburque virile peruenerit, vt postea velut consenuerit, 4. gradus processusque eius inueniet. Primam eius ætatem ac veluti pueritiam annis circiter 300. circumscribimus, nempe ab anno Christi 790. ad an. 1100. sequentem, quæ adolescentia est, ducentis, ab an. 1100. ad annum 1300. tertiam ducentis quinquaginta à Philippo Pulchro id. ab an. 1300. ad obitum Francisci i. hoc est ad an. circiter 1550. quæ fuit ipsa eius iuuenta & quasi quædam robusta maturitas. Dehinc ad nostra tempora propter intercurrentes bellorum ciuiliū tempestates aliasque causas plurimum amisit virium & quasi consenuit; nisi quod regnante Ludouico Adeodato, vt omnes Regni sui partes in florentem statum indefessâ curâ reducere laborat, ita speramus quoque fore vt reformatâ studiorum consuetudine prauâ, quæ inualuit, & Scholarum nimîâ multiplicitate, Senectus Vniuersitatis quasi redditâ iuuentute reuirescat. Scilicet

*Et spes est ratio Studiorum in Principe tantum;
Solut enim tristes hac tempestate Camœnas*

Consolari, fouere & alere potest. Dignum opus est Imperatore tanto, cui parem Historia Gallicana nullum repræsentat, præter inuictum Carolum Academia Parentem & Institutorem, cuius si velit in reparatione bonarum Artium, vt in bello gestis exemplum imitari, affluentem illam extraneorum Scholarium multitudinem quam Carolus ex omnibus mundi partibus incredibili suauitate animi & inexhaustis liberalitatis opibus allegerat, suis temporibus redire videbit, vetabitque desiccatum per malè diductos Prouinciarum canales alueum Parisiensem deinceps exarescere. Lethale illud vulnus est, quod intima ipsa Academia viscera profundissimè penetrauit.

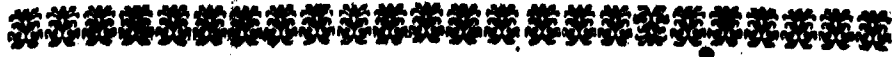
P R Æ F A T I O.

Heu quàm inauspicato factum est iniquitate temporum vt vilescant hodie Collegia nostra tam sanctè tamque piè olim instituta , deque iis omnino subuertendis cogitetur , quæ tanto studio tamque liberali Principum ac Magnatum munificentia hoc seculo sexto extruebantur tanto numero & dotabantur ! Non erit profecto , non erit numerositas illa (vt vulgò iactatur) inutilis , si Scholarum Prouincialium exercitia debito iustoque fine coarctentur . Ea replebuntur alumnis vt primitus , imò longè pluribus ; pluraque etiam quam nunc sint , ad publicam litterarum professionem esse necessaria comperientur .

Bene sani Medici partem ægram non amputant continuò , sed origine mali detectâ sublatâque laboranti succurrunt . Scimus vnde areſcat Vniuersitas ; aggeres illi disturbandi , vt liberè diffuant ad illam riuus , & vicissim efficiendum vt ipsa Otiosos homines quibus hîc exundat , refundat in Prouincias & ad opus pastorale transmittat . Sic redibit ipsi splendor suus , sic Collegia nostra , si quæ nunc sunt Otiosorum & inertium hominum receptacula , pristinum ad quem instituta sunt , vsum cultumque resument .

Id sit Ludouici XIV. illustre facinus ; cuius ætatem si res ista prætereat , frustra speramus futurum aliquando , vt eam vllus Regum exequatur . Nam , proh Deum immortalem ! quando secula aptiorem dabunt , aut parem ? quando Regem habebimus magis oculatum , magis strenuum , Regni sui reformationi magis intentum , magis denique Regem ? quando Optimates & rerum gerendarum Ministros peritiores , prudentiores , potentiores ? quando Cancellarium è scholis nostris doctiorem , meliorem ? quando Senatum Paris. cum Principe suo erga nobilem hanc Academiam studio affectuque propensiores ? quando denique Tresviros Regios bono publico magis consulentes , magis ex animo Academicos ? Ergo bonum illud regnante Ludouico sperare liceat quod optamus , aut nunquam .

Verum vt ad te redeam , Amice Lector , volumen hoc quartum quod habes forte contra spem expectationemque tuam (si susceptum opus non displicet) expende æquis oculis , æquo iudicio . Quintum & sextum nec speres nec desperes . Vt se dabit occasio , vt vires suppetent animi & corporis , ut facultatum modulus ferre poterit , vt denique Rex patietur qui licentiam scribendi mihi fecit non modò , sed & vt pergam imperauit , ex his augurare & metire progressum operis aut moram . Interim hoc de me persuasum habe , dum refero Partium certamina , me nullius esse partis . Historicum agere mihi iam pridem propositum est , non arbitrum aut Iudicem , actaque referre solummodo , non laudare aut criminari , nisi quantum decet hominem sanum & sobriè sapientem : si exerrauero ab hoc proposito , tu me benignè reduc in viam . Atque vt agnoscas quàm non sim ego ingratus placidè monentibus , iis etiam qui malo licet animo , bene tamen reprehendunt , gratias ago , eorumque diligenti studio & operâ vti constitui , ne dum leges , meo ductu aberrasse queraris , Corrige igitur mecum quod est ab iis non iniuste reprehensum : nam quæ qualisque fuerit , vt denique se habuerit censura cæterorum , ne me interroges , interroga famam publicam .

Corrigenda 1. Tomo.

IN Ep. dedicatoria ad Regem, vbi Bardam voco Imperatorem, voca Augustum seu Cæsarem, vt habes pag. 186. quanquam illum ideo Imperatorem appellauit, quia sub ignauo Michaële Imperatorem agebat; vt Odo Regem sub Carolo Simplice; vnde & ipse Rex in Annalibus nostris appellatur.

Pag. 34. vbi loquor de Narbonensi Academia, & dico Narbonem Ciuitatem à Narbone Martio Consule instauratam. Pone à *Q. Martio Narbone. Cos.* nam vt legitur apud Velleium Paterculum l. 1. *Narbo Martium in Gallia M. Porcio Q. Martio Cos. ab hinc annos circiter 153. deducta colonia est.* Hinc Brietius 2. par. Galliz antiquæ l. 6. c. 4. de Allobrogibus loquens, *deuisti per Q. Martium Narbonem, à quo condita Narbo Colonia.*

Pag. 480. vbi refero inuentum à Mercatoribus Anglis S. Nicolai *corpus in mari fluctuans*, quanquam sine autore non puto me scripsisse, dic *ossa in liquore olei natantia inuenta.* De anno verò non conuenit inter Autores. Sigebertus annum notat 745. Chronicon Senonense l. 2. c. 22. an. 775.

Tom. 2.

Pag. 30. vbi de Ruperto Tuitiensi loquor, sic corrige quod transpositum incuriã fuit. *Rebat Rupertus qui sub Beringero Abbate in S. Laurentij Leodiensi Cenobio, Monachus, postea Tuitiensis Abbas factus.*

Pag. 490. vbi dico *Accone olim Toppe*, corrige, *olim Prolemaide.*

Pag. 510. vbi de Iacobo Vitriacensi, loco *demum Cardinalis*, pone *et Cardinalis*, irrepsit mendum, quod in catalogo ipse correxeram.

Pag. 665. vbi Clericos & Sacerdotes dico iure diuino non potuisse in carcerem compingi, adde parenthesim, (*vt tum loquebantur.*)

Tom. 3.

Pag. 448. vbi ad an. 1279. sic scribo. *Ottobonus Eliscus qui postea Cardinalis et Papa Adrianus V. factus est, erat Canonicus Parisiensis.* Hæc reponenda ad an. 1276. pag. 422. vbi de Ottobono qui ante promotionem ad Pontificatum Canonicus erat Parisiensis; errorem fecit inuersio notæ 6. in 9.

Tom. 4.

Pag. 280. ad an. 1343. refer illa quæ ibi dico de M Guill. Gorrien Rectore ad an. 1373. pag. 442. incertæ notarum veterum figuræ hunc errorem fecerunt.

Pag. 325. ea quæ de Ricardo de Bury scribo, refer ad an. 1343. & consule quæ de ipso habentur in Indice.

Pag. 906. dele quæ appositæ vides ad marginem.

Si præter ista & alia quæ tu ipse facile emendabis, vel verbum aliquod minus accuratè posita aut expressio fortè durior occurrerit, id totum saniori iudicio & Ecclesiæ correctioni submissum cupio.

Errata	Pag.	Lin.	Correcta	Errata	Pag.	Lin.	Correcta
Tua sacris	9	11	Tu à sacris	peffiniam	110	19	peffimam
claritatem	9	13	claritatum	fa	ibid	36	fas
simuleum	14	15	simul cum	alij	111	40	alijs
nullum	15	10	nullatenus	ferent	111	9	ferrent
Regum	28	34	Regnum	uolumus	177	40	nolumus
& non	31	30	& Nos	quomolibet	179	23	quomodolibet
paret	32	32	pares	molestaque	184	47	molestæque
es iudicari	36	26	& iudicari	centinuare	185	1	continuaire
quod ad Conc.	38	18	quos	regiminis que	212	1	regimini que
Vniuersitatis	47	44	Vniuersitas	secundum S. Fran.	220	14	adde regulam
de materia	52	50	in materia	cum quibus	235	44	cum quibusdam
fiunt	61	22	ferunt	in sacris	ibid	5	de sacris
Trecouensû	62	2&4	Trecouensû	rationis conf.	287	32	rationi consona
opinior	66	8	opinor	præfentes	289	27	præsentem
retrahis	67	22	retrahit	Professore	317	10	Professor
proideri	83	15	prouidè	& eisdem	ibid.	17	vt
ad sancti Dei	85	2	ad sancta	statum	324	38	staturum
cuius	86	78	cuius	Propositum	329	12	Præpositum
retinenda	92	25	retinendo	commensum	331	28	commeatum
perficentes	63	38	proficientes	illum in	337	49	tolle in
dictu	99	33	dic tu	pontificum	338	6	pontificium
mors est	100	55	moris est	nec melior esse ad		47	nec meliorem esse
				344		viam ad	
membraram	109	33	membranam	compo. rationum	360	27	comp. rationem

<i>Errata</i>	<i>Pag.</i>	<i>Lin.</i>	<i>Correctio</i>
hab. decenter	363	30	decente
prodisse	396	46	prodisse
mouerent	451	31	monerent
tenere	453	26	lenire
fide test. •	461	25	fidele
promoueris	466	16	promoueri
S. Patzi	16	24	S. Petri
&	467	8	at
Vniuersitati	481	24	Vniuersitati
Gregorii	16	27	Gregorius
Cardinali	489	43	Cardinalis
iste	490	16	ista
1377.	565	34	1378.
Facultatibus	567	35	Facultatis
nationem	580	24	rationem
Eucharistiam	584	39	Eucharistiam
suaque que	ibid	33	tolle <i>qua</i>
non fuissent	587	53	tolle <i>non</i>
hoc puto	589	43	hoc pacto
Medicinæ	591	50	Decretorum
& iterum	618	41	tolle &
Bernarditas	619	2	Bernarditam
reſto	674	7	reſte
Pragam	685	32	Praga
præponerent	732	16	proponerent
via	740	1	viz
quia	751ver.		qui à
mouet •	752rect. 25		amouet
qui faces	752ver. 46		tolle <i>qui</i>
Præſidentes	821	1	Præſidentis
agentibus	ibid.	25	à Gentibus

<i>Errata</i>	<i>Pag.</i>	<i>Lin.</i>	<i>Correctio</i>
prouocandum			prouocantium
&	823	34	&
appellandum			appellantium
detractam vel me	824	46	detractum vel
quorum	827	6	quorum
Petrum	828	47	Petrus
Carolum ra.	878	44	dele ra.
gratibus	883	34	artibus
Ma:rum	887	38	Maiorum
lecturam	894	49	lecturam
Cancellario	815	2	& Cancellario
suo à fine	896	9	suos à fine
proſpoſitione	897	50	proſpoſitione
tentaret	898	41	tentarent
in legitur vt	898	43	vt leg. in
quis	901	3	qui
animaduereſque	ibid.	21	animaduereſteretq;
Bedellis	904	6	Bedelli
Ambaſſiato	905	1	Ambaſſiator
Regeſtris	ibid.	54	Regeſtis
maluerit	909	6	maluerint
præſente	911	47	præſentes
pauper	912	18	pauperi
habemus	913	45	habemus
conſueuerunt	910	19	conſuluerunt
	1367.	15	1361.
Vniuerſitatis	953	56	Vniuerſitas
Innoc. IV.	952	5	In. V I.
de qua	969	14	qua de re
hæc de re	970	8	hæc de re
Clemens I I.	981	25	Clementi I V.

SEXTVM SECVLVM
VNIVERSITATIS
PARISIENSIS.

AB ANNO 1300. AD ANNUM 1400.

ACTENS veluti pueritiam & adolescentiam Vniuersitatis Parisiensis contemplantur sumus : in hoc & sequenti seculo iuuenilis virilisque ætatis robur & animos conspiciemus, dignitatem, splendorem, Religionem, apud exterarum gentes commendationem & famam, Regum & Pontificum erga litteras & litteratos amorem, Collegiorum complurium in hac Academia foundationem; florem denique Iuuentutis Academicæ omnium oculos animosque rapientem; simul verò si quid occurrerit in Ecclesia & in Regno magis commendabile, pro instituto nostro complectemur.

Primus autem huius seculi annus habet hoc commendabile & æternam memoriæ dignum, quod eo Bonifacius Pontifex sacram Iubilæi indulgentiam promulgauit, plenamque fidelibus peccatorum remissionem proposuit. Quamobrem tantus factus est ex vniuerso orbe ad Romanam urbem concursus hominum poenitentium tamque salutaris lucri cupidorum, ut in singulos dies aliquando numerata sint ducenta hominum millia; quod verò mirabile est, ad tantam hominum copiam alendam alimenta succrescere visa sunt.

Item Rex Philippus 14. Aug. oblatos sibi à Petro Sorano Ecclesiæ Amblianensis, vel, ut alij dicunt, Ambianensis Cantore, 12. Cælestinos quos ex Italia acciuerat, lætanter excepit & in Francia collocavit. ~~Aprædicto Pontifice Vniuersitas Oxoniensis~~ priuilegium obtinet exemptionis ab omni iurisdictione Archiepiscoporum & Episcoporum in causis & litibus suis, antiquorumque Priuilegiorum confirmationem: imprimis verò ut Cancellarius, qui illius Vniuersitatis Rector est, Curiam suam haberet, prout antè habuerat, Causasque Academicas veluti supremus iudex cognosceret.

BONIFACIUS Episcopus seruus seruorum Dei ad perpetuam rei memoriam. Dignum censemus ut personis litterarum studijs insistentibus, per quas diuini nominis & fidei Catholicæ cultus protenditur, iustitia colitur, tam publica quam priuata res geritur utiliter, omnisque prosperitas humanæ conditionis augetur, fauores gratiosos & opportuna commoditatis & libertatis auxilia liberaliter impendamus. Exhibita siquidem nobis pro parte dilectorum filiorum, Cancellarij, Magistrorum, Doctorum & Scholarium Vniuersitatis studij Oxoniensis Lincolnienfis Diocesis petitio continebat, quod olim nonnulli claræ memoriæ Reges Angliæ qui fuerunt pro tempore, pro maiori pace, quiete & tranquillitate studentium in eodem studio ipsi Magistris, Doctoribus

PRIVILEGIUM OXON. ACAD. CIRCA IURISDICTIONEM CANCELLARII SEU RECTORIS.

» bus & Scholaribus nonnulla Privilegia per clarissimum in Christo filium no-
 » strum Regem Angliæ illustrem postmodum confirmata, & inter alia conces-
 » serunt, quod Cancellarius dicti studij pro tempore existens haberet omnimo-
 » dam cognitionem quoruncunque contractuum, factorum, vel quasi facto-
 » rum, nec non punitionem seu correctionem delictorum commissorum pro tem-
 » pore infra limites Vniuersitatis prædictæ, vbi saltem altera partium, Schola-
 » ris vel Seruiens eius, aut aliàs iurisdictioni dicti Cancellarij subiectus est: ita
 » quod nullas Scholaris præfati studij vel Seruiens ipsius, seu de huiusmodi iu-
 » risdictione Cancellarij existens occasione præmissorum, vel alicuius eorum-
 » dem etiam per Breuia Regia extra Vniuersitatem præfatam trahi pos-
 » set, tribus casibus, videlicet homicidio, mutilatione & libero tenemento
 » duntaxat exceptis: quodque ipsi Magistri, Doctores & Scholares vigore con-
 » cessionum huiusmodi in pacifica possessione vel quasi priuilegiorum fuerint,
 » à tempore cuius contrarij memoria non existit. Quare pro parte Magistro-
 » rum, Doctorum & Scholarum præmissorum nobis humiliter fuit supplicatum,
 » vt ijs similem concessionem facere, eosque ab omni iurisdictione, dominio &
 » potestate quoruncunque Archiepiscoporum, Episcoporum & aliorum Iudi-
 » cum ordinariorum eximere de dignitate Apostolica dignemur. Nos ergo
 » huiusmodi supplicationibus inclinati, Scholares & alias personas iurisdictioni
 » Cancellarij dicti studij pro tempore existentis subiectos & in ipso studio pro
 » tempore degentes, etiam si fuerint in sacris ordinibus constituti, seu Beneficia
 » Ecclesiastica obtineant, aut quoruncunque Ordinum etiam Mendicantium
 » vel aliàs à Sede Apostolica exempti fuerint, quandiu in dicto studio degerint,
 » ab omni iurisdictione, dominio, vel potestate quoruncunque Archiepisco-
 » rum, etiam Legatorum natorum dictæ Sedis, nec non Episcoporum, aut alio-
 » rum Ordinariorum Iudicum quoad contractuum initorum vel quasi, nec non
 » excessuum, criminum & delictorum infra huiusmodi limites præfate Vni-
 » uersitatis commissorum cognitionem, & ipsorum excessuum, ac delictorum
 » & contractuum vel quasi, correctionem & punitionem vnà cum ipso Cancel-
 » lario quoad præmissos duntaxat, non, vt præfertur, exceptos casus & omnes
 » actus scholasticos autoritate Apostolica tenore præsentium eximimus & to-
 » taliter liberamus ipsos Scholares & personas alias quandiu in præfato studio,
 » vt præfertur, degerint, prædicto Cancellario subijcimus. Ita quod idem Can-
 » cellarius de contractibus initis ac de excessibus delictorum & criminibus
 » commissis per Scholares & alias personas huiusmodi cognoscere, ac excessus,
 » crimina & delicta huiusmodi corrigere & punire, & omnimodam iurisdictionem
 » Ecclesiasticam & spiritualem in eosdem Scholares & personas alias exer-
 » cere liberè & licitè valeat, secundum statuta, priuilegia & consuetudines præli-
 » bati studij, constitutione felicis recordationis Innocentij Papæ IV. prædeces-
 » soris nostri circa Exemptos edita, quæ incipit VOLENTES, & alijs constitu-
 » tionibus Apostolicis contrariis non obstantibus quibuscunque. Nos enim ex-
 » communicationē & interdicti sententias & quoscunque processus quas & quos
 » contra præfatum Cancellarium & Scholares & alias personas dicti studij con-
 » tra tenorem & formam exemptionis & liberationis promulgari & haberi con-
 » tingerit, Decreuimus irritos & inanes, iurisdictione tamen & potestate Can-
 » cellarij & Vniuersitatis ac Collegiorum eiusdem statuti & consuetudini-
 » bus, priuilegiis & libertatibus, illis præsertim quibus caueri dicitur, quod in
 » præmissis Procuratores & Congregatio Magistrorum dictæ Vniuersitatis in
 » huiusmodi Cancellarium iurisdictionem habeat, in omnibus semper saluis.
 » Nulli ergo hominum liceat, &c. Datum Romæ apud S. Petrum 2. Id. Iunij Pon-
 » tific. nostri an. 6.

PRIVILE-
GIUM MEN-
DICANTIVM
PRO SEPVI-
TVRIS.

Eodem anno idem Pontifex indulget Minoritis, ne vltra quartam partem
 funeralium teneantur Curatis & Parochiarum Rectoribus pro sepulturis pen-
 dere. quæ Bulla contra eosdem accendit inuidiam Parochorum. legitur autem
 in Reg. Vatic. Ep. 160.

BONIFACIVS Ep. S. S. Dei. Dilecto filio Ministro Generali & fratribus Ord.
 Fratrum Minorum sal. & Apost. bened. Nuper vt discordiæ materia tollere-
 tur, quæ inter vos ex parte vna, & Prælatos, Rectores & Sacerdotes seu Cle-

ricos Parochialium Ecclesiarum per diuersas Mundi Prouincias constitutos ex altera super nonnullis articulis consueuerunt exoriri, statuendum inter alia duximus & etiam ordinandum, vt omnes possitis ad Ecclesiasticam sepulturam, qui apud Ecclesias & loca vestra eligerent sepeliri, quodque de obuentionibus omnibus tam funeralibus quàm quibuscunque & quomocunque relictis indistinctè vel distinctè ad quoscunque certos & determinatos vsus, de quibus etiam quarta Ecclesiastica portio dari seu exigi non consuevit, seu non debet de iure, nec non de datis, seu qualitercunque donatis in morte, seu mortis articulo, aut in infirmitate donantis vel dantis de qua decesserit, quomocunque directè vel indirectè vobis, vel aliis pro vobis quartam partem quam Apostolica auctoritate taxauimus, & etiam limitauimus, Parochialibus Sacerdotibus & Ecclesiarum Rectoribus seu Curatis integrè teneamini elargiri. Verum quia sicut ex parte vestra fuit expositum coram Nobis quod in quibusdam locis consuevit solui medietas, & in aliis tertia, seu alia pars de prædictis pro huiusmodi Ecclesiastica portione, propter quod super medietate vel tertia seu alia parte huiusmodi, præsertim de cera vltra dictam quartam per Nos taxatam aliquando impeti vos contingit, Nos super hoc vobis ex abundanti, cum huiusmodi statutum & ordinatio nostra euidenter id habeant, prouidere volentes, auctoritate Apostolica declaramus, vt ad exhibendum de præmissis eisdem Parochialibus Sacerdotibus & Ecclesiarum Rectoribus seu Curatis nisi dictam quartam per nos, vt præmittitur, taxatam & limitatam in quibuscunque locis prætextu alicuius consuetudinis minimè teneamini, nec possitis etiam coarctari. Nulli ergo nostræ taxationis, limitationis, declarationis paginam &c. Datum Anagninæ 6. Kal. Iunij Pontif. nostri an. 6. Ad hunc annum die Martis post Dominicam, qua cantatur *Judica me* legitur in quodam Chartulario Episcopi Paris. quod est de *temporalitatibus* quædam constitutio Philippi Regis de numero Notariorum Castellæ, quos, quia nimio plures erant, ad sexaginta redegit, eorumque nomina commemorat, & inter alios nominat *Petrum Bedellum* Vniuersitatis Parisiensis.

Anno 1301. Philippus Rex omnia Vniuersitatis Priuilegia ab Antecessoribus suis eidem concessa, quæ nondum ipse post inaugurationem suam confirmarat, hoc celebri & solenni Diplomate confirmat.

Philippus D. G. Francorum Rex. Notum facimus vniuersis tam presentibus quam futuris, Nos inclytæ recordationis Charissimi Domini & Genitoris nostri Philippi Francorum Regis litteras vidisse formam quæ sequitur, continentibus. PHILIPPVS D. G. Francorum Rex. Notum facimus vniuersis tam presentibus quam futuris, quod Nos litteras inclytæ recordationis præcharissimi Domini & Genitoris nostri Ludouici Regis Francorum vidimus in hæc verba. In Nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis Amen. Ludouicus D. G. Francorum Rex. Nouerint vniuersi presentes pariter & futuri Nos chartam inclytæ recordationis Philippi aui nostri quondam Francorum Regis illustris inspexisse in hæc verba. In Nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis Amen. Philippus D. G. Francorum Rex. Nouerint vniuersi presentes pariter & futuri, quod propter illud enorme flagitium, quo Parisius Clerici & Laïci quique numero à quibusdam Maleficis interfecti sunt, **talem iustitiam faciemus, quod Thomam illum tunc Præpositum**, de quo super alios Clerici sunt con-
CONFIRMATIO PRIVILEGIORVM VNIERSITATIS.
 questi, quia factum negat, in perpetuis detinebimus vinculis, in arcta custodia & paupere victu quandiu vixerit, nisi forte ipse elegerit subire iudicium aquæ Parisius publicè: in quo, si ceciderit, damnatus erit: si liberatus fuerit, nunquam Parisius deinceps vel alibi in terra nostra propria erit Præpositus noster vel Balliuus noster, nec etiam alibi dum id vetare possimus per rationem, nec Parisius intrabit de cætero. Et si per bonam & legitimam inquisitionem, quam commisimus duobus fidelibus nostris G. Camerario & Philippo de Lewis sine omni personarum acceptione facienda sub adiuratione fidei quâ Christiani sunt, quamque Nobis debent Domino suo Ligio, & per iuramentum quod nobis fecerunt de honore & consilio nostro intelligere poterimus, quod amplius inde facere possimus aut debeamus sine vllò articulo faciemus saluo Dei honore & nostro. De alijs autem qui in cap-

„ tione sunt pro eodem forefacto, hoc faciemus quod in captione perpetua eos
 „ detinebimus, nisi iudicio aquæ innocentiam suam purgauerint Dco teste, in
 „ quo si qui ceciderint, eos habebimus pro damnatis: nisi forte aliqui ex eis
 „ per bonam inquisitionem Scholarium, à captione per Nos fuerint liberati. Eos
 „ autem qui fugerunt, pro damnatis habemus. Et omnes Præpositos terræ no-
 „ stræ iurare faciemus, quod diligenter inquirent eos, & si quem ex eis capere
 „ potuerint, capient & Nobis mittent Parisius. De securitate autem Schola-
 „ rium Clericorum Parisius in posterum consilio hominum nostrorum hoc
 „ ordinauimus, quod omnes Ciues Parisienses iurare faciemus, quod si aliquis
 „ alicui Scholari ab aliquo Laïco iniuriam fieri viderit, super eo testimonium
 „ perhibebit veritati, nec se subtrahet aliquis ne videat. Et si contigerit, quod
 „ aliquis alicui Scholari ab aliquo Laïco iniuriam fieri viderit, si Scholaris ma-
 „ ximè armis percutiatur, aut fuste aut lapide, omnes Laïci qui viderint, bo-
 „ na fide comprehendent Malefactorem illum vel Malefactores & tradent Iu-
 „ stitiæ nostræ, nec se subtrahent ne videant vel comprehendant, vel testimo-
 „ nium perhibeant veritati. Siuè autem Malefactor captus sit super ipsum ma-
 „ lefactum, siue non, Nos legitimam inquisitionem faciemus, siue per Clericos,
 „ siue per Laïcos, siue per quascunque personas, & Præpositus noster & Iusti-
 „ tiæ nostræ idem facient. Et si intelligere poterimus per legitimam inquisi-
 „ tionem, vel Iustitiæ nostræ intelligere potuerint, quod ille cui imponitur, fe-
 „ cerit illud forefactum, statim inde faciemus Iustitiam vel Iustitiæ nostræ fa-
 „ cient secundum modum forefacti, non obstante eo quod forefactor malefa-
 „ ctum negabit, vel quod dicet se esse paratum defendere per Monomachiam,
 „ vel purgare per iudicium aquæ. PRÆTEREA Præpositus noster, vel Iustitiæ no-
 „ stræ pro nullo forisfacto in Scholarem manum mittent, nec in captiorem
 „ nostram mittent, nisi forisfactum Scholaris tale visum fuerit, vt debeat arre-
 „ stari, & tunc Iustitia nostra arrestabit eum in eodem loco sine omni percus-
 „ sione, nisi se defenderit, & reddet eum Iustitiæ Ecclesiasticæ, quæ eum custo-
 „ dire debet pro satisfaciendo Nobis & iniuriam passo. Et si forisfactum grande
 „ visum fuerit, ibit vel mittet Iustitia nostra, vt videat quid de Scholari fiet. Si
 „ verò se Scholaris in arrestatione illa non defenderit, & iniuriam passus fuerit.
 „ Nos secundum supradictam inquisitionem & per iuramentum prædictum in-
 „ de vltionem faciemus. Ad hoc in Capitale Scholarium Parisiense pro nullo
 „ forisfacto Iustitia nostra manum mittet, sed si visum fuerit illud esse arre-
 „ standum, per Iustitiam Ecclesiasticam arrestabitur, & arrestatum custodietur,
 „ vt de illo Capitali fiat, quod per Ecclesiam fuerit legitime iudicatum. Quod si
 „ tali hora fuerint arrestati Scholares à Præposito nostro, quod non possit Iustitia
 „ Ecclesiastica inueniri, vel statim inueniri, faciet Præpositus noster in aliqua Scho-
 „ laris domo eosdem sine omni iniuria sicut supradictum est, custodiri, donec Ec-
 „ clesiasticæ Iustitiæ reddantur. De Seruientibus Laïcis Clericorum Scholarium
 „ qui non debent burgenfiam nobis vel residentiam, nec viuunt de mercaturis,
 „ & inde Scholares non faciant iniuriam alijs, sic erit quod in eos manum non
 „ mittemus, nec Iustitia nostra, nisi forefactum apparens fuerit, pro quo in eos
 „ debeamus manum mittere aut Iustitia nostra. Pro tenore siquidem Priuile-
 „ gij quod Scholaribus Parisiensibus contulimus, volumus vt Canonici Pari-
 „ sienses & eorum Seruientes in hoc Priuilegio contineantur, sed volumus vt
 „ Seruientes Canonorum Parisius & eiusdem villæ Canonici eandem liberta-
 „ tem habeant, quam eis prædecessores nostri obseruare debuerunt. Occasione
 „ autem prædictarum Conuentionum, vel occasione huiusmodi Chartæ in cau-
 „ sam trahi non poterimus nisi in Curiam nostram. Vt autem hæc cautius
 „ custodiantur, & stabili in perpetuum iure firmentur, statuimus, vt Præpositus
 „ Noster, & Parisiensis populus omnia quæ prædicta sunt, in conspectu Scho-
 „ larium se bona fide seruaturus iuramento confirmet. Et de cætero semper
 „ quicumque Officium Præposituræ Parisiensis administrandum à nobis acce-
 „ perit, inter ipsa Præposituræ suæ initia, Dominica scilicet prima vel secunda
 „ in vna Ecclesiarum Parisiensium coram Scholaribus prædicta omnia se bona
 „ fide seruaturum iuramento publicè confirmabit. Nos autem prædicta om-
 „ nia approbamus & volumus, & sigilli nostri autoritate & Regij nominis

charactere inferius annotato volumus & præcipimus confirmari. Actum apud »
Fontē Bliandi anno Dominicæ Incarnationis millesimo ducentesimo vicesimo »
nono mensē Augusto, Regni verò nostri an. 3. adstantibus in palatio nostro, »
quorum nomina supposita sunt, & signa, Dapifero nullo. Signum Roberti »
Buticularij. S. Bartholomæi Camerarij. S. Mathæi Constabularij. Datum »
vacante Cancellaria. In cuius rei testimonium præsentibus litteris nostrum »
fecimus apponi sigillum. Actum Parisius anno Domini 1275. mensē Ianuario. »

Item volumus quod si aliqua contra prædicti Priuilegij formam per Guil- »
lelmum dictum Thibout nostrum Præpositum Parisius in captione M. Guil- »
lelmi le Perit, vel aliàs quoquomodo fuerint attentata, eidem Priuilegio non »
præiudicent, imò ipsum innouamus, confirmamus & in suo decernimus robo- »
re primario permanere. Item quia labilis est hominum memoria, & Seruien- »
tes dicti Præpositi Parisius frequenter mutantur, volumus vt istud Priuilegium »
legatur de biennio in biennium in præsentia Præpositi Parisiensis & omnium »
Seruientium suorum & aliquorum Magistrorum de Vniuersitate ad hoc per »
Vniuersitatem deputatorum: & quod lecto Priuilegio & exposito in Gallico »
dicat Præpositus suis Seruientibus, Volo vos scire quod ego iuravi istud Priuile- »
gium seruare, & ideo præcipio vobis sub iuramentis vestris & sub omni pena quam »
possum vobis instigare, vt diligenter seruetis istud Priuilegium quod iuravi, & fiet dicta »
manifestatio Priuilegij & intimatio primaria, Dominica prima post festum omnium »
Sanctorum proxime nunc venturum, & sic deinceps de biennio in biennium in futurum. »
Quod vt ratum & stabile perseveret, præsentibus litteras ad futurorum memo- »
riam sigilli nostri fecimus appensione muniri. Actum Parisius anno Incarnatio- »
nis Dominicæ 1301. mensē Martij. »

Ad hunc annum scribit Ioannes de S. Victore filium Regis Majoricarum ad »
Prædicatores se contulisse, paulo tamen post inde regressum. Hoc tempore, »
inquit, filius Regis Maioricarum tunc Scholaris Parisius ibidem Ordinem FF. »
Prædicatorum intrauit; sed habitu seculari resumpto exiit inde infra breuis »
temporis interuallum. »

Eodem anno Bonifacius Bellum sacrum promulgat, huiusque consilij »
rationes ad Regem per Bernardum Suisseti Apamiensem Episcopum, virum »
audacem & turbulentum significat: ad executionem verò tantæ rei vult de- »
cimas Beneficiorum Ecclesiasticorum, fructusque vacantium Ecclesiarum re- »
seruari, veratque ne Rex se inconsulto eas conferat. Legationem exequitur »
Bernardus, audacter nimis, Regemque offendit; namque vt videt ipsum omnia »
negare quæ petebat Pontifex, in hæc verba prorumpit, Pontificem ius in ipsum »
ipsiusque Regnum habere, superiorem esse eam in temporalibus quam in spiritualibus; »
vitumò minatur interdictionem à sacris. Rex hominem insolentem in carcerem »
coniecit. Hinc iam non occulta similitates inter Pontificem & Regem, sed »
aperta odia. Primum ergo Regem admonet Bonifacius posse se quæ priui- »
legia concessit, auferre, cum lubebit: imprimis verò Decimas in bonis Eccle- »
siasticis ad tuitionem Regni concessas suspendit, donec sibi priuilegia, quæ »
in eam rem indulserat, repræsentata fuerint, idque se fecisse & statuisse scribit »
de consilio Cardinalium.

BONIFACIUS Ep. ser. ser. Dei. Charissimo in Christo filio Philippo Regi »
Franciæ illustri sal. & Apost. Bened. Nuper ex rationabilibus causis moti præser- »
tim ad releuanda grauamina & quasi importabilia onera Ecclesiarum, Prælato- »
rum & Ecclesiasticarum personarum, Regularium & secularium Regni tui litte- »
ras infra scripti tenoris fieri fecimus & Bulla nostra bullari, quarum tenorem »
adtuam prouidimus notitiis præsentibus deducendum. tenor autem talis est. »

BONIFACIUS Epif. S. S. ad perpetuam rei memoriam. Saluator mundi se- »
cundum ordinatissimam distributionem temporum, naturæ, post quam durum »
Mosaïcæ, ac tandem Euangelicæ gratiæ suaue & leue iugum imposuit, & ideo »
non mirandum si eius Vicarius Petrique successor secundum varietatem tem- »
porum, personarum & locorum qualitate pensata, Statuta, Priuilegia, indul- »
gentias, concessiones & gratias, quæ à Sede Apostolica pro tempore conce- »
duntur, credente ipsa coniectura prodesse, aut necessitate urgente, vel vtili- »
tute publica suadente, postquam experimento inutilia comprobantur, sus- »

„ pendit, reuocat & immutat, præsertim propter ingratitude[m] vel abusum
 „ illorum, quibus huiusmodi gratiæ, ac priuilegia & indulgentiæ sunt concessa,
 „ & tendit ad noxam quod concessum fuerat ad medelam. Eius quoque
 „ quod ex causa conceditur, ea cessante cessare debet effectus. Iureque patet
 „ pariter & exemplo, quod promissa vel concessa ex causa reuocantur postmodum
 „ dum rationabiliter & mutantur. Nec Rom. Pontifex in concedendis gratijs
 „ sic plenitudinem potestatis adstringit, quin possit eas, cum decet & expedit,
 „ reuocare ac etiam immutare. Nos igitur attendentes quod nonnulla priuilegia,
 „ indulgentias & gratias Charissimo in Christo filio nostro Philippo Regi
 „ Franciæ illustri eiusque successoribus, & specialiter pro defensione Regni sui
 „ sub certis formis duximus concedenda & gratiosè aliqua concessimus Clericis
 „ & Laicis, qui de suo & successorum suorum stricto Consilio fuerunt vel
 „ maiori parti eorum; quorum priuilegiorum, gratiarum, indulgentiarum &
 „ concessionum occasione per abusum Ecclesijs & Ecclesiarum Prælatis ac personis
 „ Religiosis & secularibus dicti Regni magna dispendia & grauamina sunt illata
 „ & graua scandala sunt exorta, & in antea possent oriri; ac præcauentes ne tali
 „ prætextu supradicti Ecclesiæ Prælati ac personæ Ecclesiasticæ plus grauentur,
 „ prouidimus super hoc salutare remedium adhibere. Vnde illa omnia quantum ad
 „ omnem ipsorum effectum, de fratrum nostrorum consilio vsque ad prædictæ Sedis
 „ beneplacitum duximus suspendenda, illa maximè quæ occasione guerrarum, quibus
 „ dicti Regni status pacificus turbatur, tunc temporis fuere concessa. Nec
 „ considerationem nostram pertransit, quod diuina faciente clementia per ministerium
 „ nostrum inter ipsum & Charissimum in Christo filium nostrum Eduardum Regem
 „ Angliæ illustrem pacis est reformatio subsecuta, & saltem non est tanta
 „ necessitas defensionis huiusmodi cum tanto onere aliorum; ac si qua sit,
 „ esse dignoscitur culpa sua. Insuper quidquid Prælatis & personis
 „ Ecclesiasticis, Regularibus & secularibus dicti Regni sub titulo decimæ
 „ vel cuiusuis subsidij, quocumque nomine censeatur impositum, fuerit
 „ petatum, vel requisitum ab eis, etiamsi ad illud soluendum Prælati &
 „ personæ prædicti assensum præstiterint, vel ad hoc se duxerint obligandos,
 „ nec adhuc exactum fuerit vel solutum, absque Sedis eiusdem specialis
 „ mandati decernimus non soluendum. Executoribus super præmissis vel
 „ aliquo præmissorum à dicta Sede concessis districtè mandantes, vt contra
 „ huiusmodi suspensionem & decretum nostra aliquos non aggrauent vel molestant,
 „ vel contra eos huiusmodi occasione vel causa aliquo modo procedant,
 „ & si secus fecerint, illud decernimus irritum & inane & nullius volumus
 „ existere firmitatis. Cæterum quia labilis est hominum memoria, & ipsi
 „ Regi se corrigenti & habilitanti ad gratiam promerendam, libenter quantum
 „ cum Deo possumus, absque multorum scandalo complacemus, dictis suspensionibus
 „ ac decreto in sua firmitate manentibus, Kalendas Nouembris proximò
 „ venturas pro peremptorio termino assignamus, vt omnia priuilegia, gratiæ,
 „ indulgentiæ & concessionibus, quæ dicto Regi & successoribus suis ac
 „ Clericis & Laicis de ipsorum consilio, illa præsertim quæ dum in vrbe
 „ veteri vel Anagninæ Sedis conspectui præsententur, & ad nostram & ipsius
 „ Sedis notitiam deducantur, vt consideratis ipsis & visis, prouideri
 „ possit si dicta suspensio fuerit in aliquo vel aliquibus moderanda. Datum
 „ Laterani 2. Non. Decemb. Pontif. nostri an. -.

„ Tu igitur sicut filius prædilectus in ijs quæ rationabiliter & pro utilitate
 „ publica fecimus, non turberis, sed ea æquanimiter tolere, prudenter attendens,
 „ quia vt præmittitur, terminum assignamus, quo priuilegia, indulgentiæ,
 „ gratiæ & concessionibus prædictæ nostro conspectui præsententur, & ad
 „ nostram & dictæ Sedis notitiam deducantur, vt consideratis ipsis & visis
 „ prouideri possit si dicta suspensio fuerit in aliquo vel aliquibus moderanda. Datum
 „ Laterani Non. Decemb. Pontif. nostri an. 7.

Plurimas reperio eadem die datas Bullas, quod mihi suspicionem iniicit non fuisse datas eodem anno, quanquam omnes anno 7. Pontificatus Bonificij date legantur. Vna earum admodum breuis est, vixque crediderim à Pontifice

sine vlla honoris præfatione ad tantum Regem missam, sed è majori aliqua extractam. verum quia vulgò sub ea breuitate refertur, & eam quoque qualis prædicatur, dabimus.

BONIFACIVS Episcopus seruus seruorum Dei Philippo Francorum Regi. ^{PAPA IN} Deum time & mandata ejus obserua. Scire te volumus, quod in spiritualibus & ^{REGEM.} temporalibus nobis subes. Beneficiorum & Præbendarum ad te collatio nulla spectat: & si aliquorum vacantium custodiam habeas, fructus eorum successoribus reserues; & si quæ contulisti, collationem hujusmodi irritam decruimus: & quantum de facto processerit, reuocamus. Aliud autem credentes, hæreticos reputamus. Datum Laterani Non. Decemb. Pontificatus nostri an. 7.

Constat hanc Bullam datam à Pontifice, postquam intellexit quod à Rege fuisset in carcerem missus Apamiensis Episcopus, qui Regi insolentius quàm decuisset ausus fuerat dicere ipsum tam in spiritualibus quàm in temporalibus Papæ subesse, fructusque Præbendarum & Beneficiorum vacantium non posse retinere. Eam autem Bullam ex hac majori fuisse à nonnullis extractam & in compendium missam iure suspicari possumus.

BONIFACIVS Episcopus seruus seruorum Dei. Charissimo in Christo filio Regi Francorum Illustri sal. & Apost. bened. Ausculta, fili charissime, præcepta patris, & ad doctrinam Magistri qui gerit illius vices in terris, qui solus est Magister & Dominus, aurem tui cordis inclina, viscerosæ S. Matris Ecclesiæ ammonitionem libenter excipe & cura efficaciter adimplere, vt in corde contrito ad Deum reuerenter redeas, à quo per desidiam vel deprauatus consilio nosceris recessisse, ac ejus & nostris beneplacitis te deuotè conformes. Ad te igitur sermo noster dirigitur, tibi paternus amor exprimitur, & dulcia matris vbera exponuntur. Campum siquidem militiæ humanæ mortalitatis ingressus, renatus sacri fonte Baptismatis renuncians diabolo & pompis ejus, non quasi hospes & aduena, sed iam domesticus fidei & ciuis Sanctorum effectus ouile Dominicum intrastrati colluctaturus non solum contra carnem & sanguinem, sed etiam contra aëreas potestates mundique Rectores præsentium tenebrarum, sic veri Noë es arcam ingressus, extra quam nemo saluatur, Catholicam scilicet Ecclesiam, veram columbam, immaculatam vnici Christi sponsam, in qua Christi Vicarius, Petrique successor primatum noscitur obtinere, qui si collatis clauibus Regni Cælorum iudex à Deo viuorum & mortuorum constitutus agnoscitur, ad quem sedetem in solio iudicij dissipare pertinet suo intuitu omne malum. Huius profecto sponsæ quæ de certo descendit à Deo parata sicut sponsa ornata viro suo, Romanus Pontifex caput existit. Nec habet plura capita monstruosa, cum sit sine macula, sine ruga, nec habens aliquod inhonestum. Sanè fili, cur ista dixerimus imminente necessitate ac urgente conscientia expressius aperimus. Constituit enim nos Deus licet insufficientibus meritis super Reges & Regna, imposito nobis iugo Apostolicæ seruitutis ad euellendum, destruendum, disperdendum, dissipandum, ædificandum atque plantandum sub eius nomine & doctrina, & vt gregem pascentes Dominicum consolidemus infirma, sanemus ægrota, alligemus fracta, & reducamus abjecta, vinumque infundamus & oleum vulneribus sauciatis. Quare, fili charissime, nemo tibi suadeat, quod superiorem non habes, & non subis summo Hierarchæ Ecclesiasticæ Hierarchiæ. Nam desipit, qui sic sapit, & pertinaciter hæc affirmans conuincitur infidelis, nec est intra boni Pastoris ouile: & licet de singulis Regibus & Principibus sub fide militantibus Christiana pro eorum salute sollicitè cogitemus, erga te tamen officij nostri debetum eo ampliùs, eoque carius & attentius dirigere debemus & exequi, quo majori personam tuam paterna & materna charitate amplectimur, & non solum te, sed & progenitores, domum & Regnum tua in diuersis nostris statibus plenâ & purâ sumus beneuolentiâ profecuti. Nec possumus cum non debeamus præterire silentio, quin ea per quæ oculos Diuinæ Majestatis offendis, nos perturbas, grauas subditos, Ecclesias & Ecclesiasticas, secularisue personas opprimis & affligis, nec non Pares, Comites & Barones, aliosque Nobiles & Vniuersitates, ac populum dicti Regni, multosque diuersis angustiis scandalizas, tibi apertius exprimamus. Profectò erga te hætenus seruasse nos noui-

„ mus ordinem charitatis , interdum præsentialiter per Nos ipsos , dum nos mi-
 „ nor status haberet , ac postquam Nos Dominus prouexit ad apicem Apostoli-
 „ cæ dignitatis , per multiplicatas nostras litteras , solennes nostros & tuos Nun-
 „ cios , Prælatos , Comites & alios Domesticos nostros & tuos , te opportunis
 „ studiis & temporibus inducendo vt errata corrigeres , emendares excessus , &
 „ Regnum tuum in pacis dulcedine ac tranquillitate disponeres , à Cleri ac po-
 „ puli grauaminibus abstineres , tuoque iure contentus in aliorum injuriam oc-
 „ cupatrices non extenderes manus tuas. Sed quod te correxeris & in te salutis
 „ semina fata , vt vellemus , fructificauerint , non videmus , quinimo delinquendi
 „ licentiam & multiplicandi peccata videris , proh dolor ! in consuetudinem de-
 „ duxisse , & vt aliqua explicabiliter inseramus , ecce quod licet pateat mani-
 „ festè ac explorati iuris existat , quod in Ecclesiasticis Dignitatibus , Personati-
 „ bus & Beneficiis , Canonicatibus & Præbendis vacantibus in Curia vel extra
 „ Curiam Romanus Pontifex summam & potiore obtinet potestatem , ad te
 „ tamen huiusmodi Ecclesiarum , Dignitatum , Personatum & Beneficiorum ,
 „ Canonicatum collatio non potest quomodolibet pertinere , nec pertinere
 „ nec per tuam collationem in ipsis , vel eorum aliquo potest alicui ius adquiri
 „ sine autoritate vel consensu Apostolicæ Sedis tacitis vel expressis , quos qui
 „ acceperit , & se denegat accepisse , eis per ingratitude est priuandus , &
 „ etiam ille qui permissa vel concessa abutitur potestate , & qui contrarium ti-
 „ bi suadet , est contrarius veritati. Nihilominus tu metas & terminos tibi po-
 „ sitos irreuerenter excedens , ac factus impatiens super hoc iniuriosè obuias
 „ ipsi Sedi , eiusque Collationes canonicè factas executioni mandari non susti-
 „ nes , sed impugnas , quatenus tuas qualitercumque factas præcedere dignos-
 „ cuntur ; & cum in iudicio esse debeat distinctio personarum , tu tamen in pro-
 „ prijs causis ius tibi dicere , & non in communi , sed in proprio iudicio partes
 „ actoris & iudicis fortiaris , & si quenuquam injurari tibi reputas , contemnis de
 „ ipso conqueri coram competente Iudice , seu etiam coram Nobis , quantum-
 „ cunque injurians sit persona Ecclesiastica , vel mundana de Regno tuo , vel
 „ extra : & de illatis per te vel tuos injuriis atque damnis ac de tuis & tuorum ex-
 „ cessibus recusas per aliquem iudicari , & ad saisienda & occupanda Ecclesiasti-
 „ ca bona & iura pro libito voluntatis occupatrices manus extendis in casibus
 „ tibi non concessis ab homine vel à iure. Prælatos insuper & alias personas Ec-
 „ clesiasticas , tam Religiosos quam seculares Regni tui etiam super personali-
 „ bus actionibus , iuribus & immobilibus bonis , quæ à te non tenentur in feu-
 „ dum , ad tuum iudicium pertrahis & coarctas , & inquestas fieri facis & deci-
 „ mas tales , licet in Clericos & Ecclesiasticas personas nulla sit Laicis attributa
 „ potestas. Præterea contra iniuriatores & molestatores Prælatorum & persona-
 „ rum Ecclesiasticarum eos vti spirituali gladio qui eis competit , liberè non
 „ permittis , nec iurisdictionem eis competentem in Monasteriis seu locis Ecce-
 „ siasticis , quorum recipis guardiam vel custodiam , vel à prædecessoribus tuis
 „ receptam præponis , pateris exercere ; quin potius sententias , seu processus per
 „ dictos Prælatos ac personas Ecclesiasticas licitos , promulgatos & latos , si tibi
 „ non placeant , directè vel indirectè reuocare compellis. Et quod tacere nolu-
 „ mus , Lugdunensem Ecclesiam tam nobilem , tam famosam , tam charam , in
 „ prædictæ Sedis pectore constitutam , quæ in spiritualibus & temporalibus ha-
 „ ætenus reflorebat , tu & tui injuriosis grauaminibus & excessibus ad tantam
 „ inopiam & oppressionis angustiam deduxisti , quod vix adjicere poterit vt
 „ resurgat , quam constat non esse infra limites Regni tui , nosque qui quando-
 „ que Canonicus fuimus in eadem Ecclesia , eiusque libertatum , priuilegiorum
 „ & iurium notitiam plenam habemus , non reuocamus in dubium , quod inju-
 „ riosè nimis tractas eandem. Vacantium Regni tui Ecclesiarum Cathedralium
 „ redditus & prouentus , quos tui & tu appellas *Regalia* per abusum , tu & ipsi
 „ tui non moderatè percipitis , sed immoderatè consumitis. Sic fit , vt quorum
 „ custodia fuit ab initio Regibus pro conseruatione commissâ , nunc ad con-
 „ sumptionis noxam discriminose deueniant , & discriminosis abusus expo-
 „ nantur. Quod enim custodiendum est , rapitur , & quod conseruandum , illi-
 „ citè deuoratur , & custodes sunt lupi rapaces effecti , & sub prætextu custodiæ
 status

status Ecclesiarum & personarum Ecclesiasticarum dispendia præfert, damna sustinet, & miserabiles sortitur euentus, primariæ conseruationis spe utique defraudatur. Et quidem Prælati & Ecclesiasticæ personæ, nedum ij quos Regni tui continet incolatus, sed per illud alienigenæ etiam transeuntes bona propria mobilia de Regno ipso nequaquam extrahere permittuntur, ex quo diuersa patiuntur incommoda, ij qui super hoc libero uti debent arbitrio, seruitutis quasi iugo premuntur. Sicut de mutatione monetæ aliisque grauaminibus & iniurijs processibus per te ac tuos magnis ac paruis Regni ejuſdem incolis, irrogatis & habitis contra eos qui processu temporis explicari poterunt, taceamus ad præsens, qualiter in præmissis & alijs libertas Ecclesiastica & immunitas tuis sunt eneruatæ temporibus, qualiter tua sacris & pijs, prouidis & matris progenitorum tuorum vestigijs, quæ per vniuersa mundi climata mittebant illusterrimos radios claritatem, degenerare noscaris. Nempe multorum ad Nos insinuatio clamosa perducit, ac nedum in Regno ipso, sed in diuersis mundi partibus innotescit, & Ecclesiæ dicti Regni, quæ solebant hæctenus libertatibus & quiescere vigere, nunc factæ sunt sub tributo, sicut luætuosus clamor earum sub intolerabili persecutione testatur. Nec ignoras quod super ijs & consimilibus de te ad Deum, nec non ad te sæpius, nedum sæpe clamauimus & exaltauimus vocem nostram, annunciauimus scelera, delicta deteximus sperantes te ad pœnitentiam salubriter reuocare & adeo desudauimus in clamando, quod rauca factæ sunt fauces nostræ; sed tu velut aspis surda obturasti aures tuas, & nostra salubria monita non audisti, nec recepisti ea velut medicamenta curantis. Verum licet ex præmissis contra te sumere arma, pharetram atque arcum non indignè nec iniuste possemus, ut te à tanto reuocarem inuio ad semitam reducendo salutis; adhuc nihilominus dum feliciter metuas, hæc tibi præsignificare decreuimus, ut saniori ductus consilio à facie arcus inflexibilis sententiæ potius, imo prorsus effugias, quàm expectas debitæ iudicium ultionis, cum tutius dignoscantur ante casum occurrere, quàm remedium quærere post ruinam. Cum autem Nos debitum pastoralis Officij vrgeat & publicæ vtilitatis interſit, ut qui nec Deum timent nec deferunt Ecclesiæ, neque censuram Canonum reuerentur, & quasi descendentes in profundum malorum contendunt, quamuis eis displicent, ad salutem etiam trahamus inuitos. Nos nolentes ne ex dissimulatione tam longa nos tua culpa reddat obnoxios, ne si nos vel te quod absit, incorruptum Deus de hac vita subtraheret, anima tua de nostris manibus requiratur, neue tui custodia quam suscipimus in commisso nobis Officio Apostolicæ seruitutis in nostrum cedat periculum & discrimen ac perditionem multorum, dissimulando talia & diutius tolerando ea: amore paterno commoti, qui omnem vincit affectum, ex affluentia maternæ sollicitudinis excitati ad prouidendum, ne perdat Deus cum impijs animam tuam, neue tua & tam amati Regni charitas malis artibus & detestandis insolentis denigretur, deliberatione cum fratribus nostris super hoc habita pleniori, venerabiles fratres nostros Archiepiscopos ac deuotos filios Electos & Cisterciens. Cluniacens. Præmōstratensis nec non S. Dionysij in Francia Parisiensis Diœcesis & maioris Monasterij Turon. Ordinis S. Benedicti Monasteriorum Abbates & Capitula Ecclesiarum Cathedralium Regni tui ac Magistros in Theologia & in Iure Canonico & Ciuili, & nonnullas alias personas Ecclesiasticas oriundas de Regno prædicto, per alias nostras patentes literas certo modo ad nostram præsentiam euocamus, mandantes eisdem quod in Kalendis Nouembribus futuris proximè, quas eis pro peremptorio termino assignamus, nostro se conspectui repræsentent, ut apud te ac alios sublata repente exceptione Consilij, quinimo maturiori cautela seruata & frustratorijs objectibus amputatis super præmissis & alijs deliberatè consulamus eosdem, cum quibus sicut cum personis apud te suspitione carentibus, quin potius acceptis & gratis, ac diligentibus nomen tuum, & affectantibus statum prosperi Regni tui, tractare consultius & ordinare salubrius valeamus, quæ ad præmissorum emendationem, quàm directionem, quietem atque salutem a bonum & prosperum regimen ipsius Regni videbimus expedire. Si tuam itaque rem agi putaueris eodem tempore per te vel per fideles viros & prouidos tuæ

» confcios voluntatis ac diligenter instructos de quibus plenè valeas habere fidu-
 » ciam, ijs poteris interesse, alioquin tuam vel ipsorum absentiam diuina re-
 » plente præsentia in præmissis, & ea contingentibus, ac alijs, prout nobis super-
 » na ministrauerit gratia, & expedire videbitur, procedemus. Tu autem audies,
 » quid loquetur in nobis Dominus Deus noster, in quibus tamen sine offensâ
 » Dei, scandalo & periculo Ecclesiæ, offensione iustitiæ ac vtilitatis publicæ
 » læsione & honoris tui poterimus minorationis vitare dispendia, deferre tibi dis-
 » ponimus, & tui etiam culminis salubria commoda promouere, si te correxeris,
 » & habilitaueris ad gratiam promerendam. Cæterum licet super præmissis &
 » similibus ad excusandas excusationes in peccatis te aliqui excusare nitantur,
 » non tantum ea tibi, quantum & tuis prauis Consiliarijs imputando, in hoc ta-
 » men tu inexcusabilis comprobaris, quod tales Consiliarios honoris tui vtiq-ue
 » destructores tuæque salutis & famæ falsos & impios consumptores assumis &
 » retines, eisque regium præbes assensum qui ad tam enormia & detestabilia te
 » inducunt. Hi sunt quasi falsi Prophetæ suadentes tibi falsa & stulta, quia non
 » viderunt à Domino visionem. Ergo fraudulentis detractionibus & subuersio-
 » nibus talium sub adulationis & falsi consilij vtiq-ue velamento confictis, mini-
 » me, quæsumus, acquiescamus, quia in vastitate quadam hostili deuorant in-
 » colas Regni tui, & non tibi, sed eis mellificarunt apes, isti sunt securiora illa
 » hostilia, per quæ Ministri Bel sacrificia quæ superponebantur à Rege clanculo
 » asportabant, ij sunt qui sub vmbra tui longa manu, tua & aliorum bona diri-
 » piunt, & sub obtentu iustitiæ palliati subditos opprimunt, Ecclesias grauant,
 » & redditus alienos violenter inuadunt, pupillo & viduæ non intendunt, sed
 » impinguantur lachrymis pauperum & diuitum oppressione discordias suscitant
 » ac fouent, guerras nutriunt, ac pacem de Regno tollere prauis operationibus
 » non verentur. Veruntamen cadit in hæc illa praua dissimulatio Iudæorum, qui
 » dum linguis crucifigentes Dominum, dicentes tamen eis non licere interficere
 » quenquam, tradebant eum occidendum militibus, vt ab eis culpa in alios trans-
 » ferretur. Tantam namque prudentiam Deus tibi ministrat ex alto, tantam vi-
 » des & audis in alijs, quorum potes exemplo doceri, totque tibi meminimus
 » salubria consilia destinasse, quod si tua studia conuertere solerter ad bonum, ta-
 » lium te curares consiliorum iuuamine communire, qui te in stultum finem ne-
 » quaquam impingerent, sed ad incrementa salutis & vtilitatis publicæ pruden-
 » tibus animarent; sed timemus, ne apud te, cuius interiores oculi putantur, il-
 » licitis excæcatis vilescat sermo Dominicus & verba ædificatiua vitæ, producti-
 » ua salutis, amoris defectui adscribantur. **AD HÆC** ne terræ sanctæ negotium,
 » quod nostris & tuis ac aliorum fidelium debet arctius insidere præcordijs nos
 » putes obliuioni dedisse, memorare filii & discute quod primogenitores tui
 » Christianissimi Principes, quorum debes laudanda vestigia solerti studio &
 » claris operibus imitari, exposuerunt olim personas & bona in subsidium dictæ
 » terræ, sed Sarracenorum inualecente perfidia & Christianorum, ac maximè
 » tua & aliorum Regum & Principum deuotione solita tepescente, terra eadem
 » tuis vtiq-ue temporibus heu perdita noscitur atque prostrata. Quis ita-
 » que **Canticum Domini cantat in ea, quis assurgit in eius subsidium & recupe-**
 » rationis opportunæ iuuamen aduersus impios Sarracenos magnificentibus & ope-
 » rantes iniquitatem. debacchantes in illa? Ad eius quippe succursum arma bel-
 » lica perisse videntur, & abjecti sunt clypei fortium, qui contra hostes fidei
 » dimicare solebant. Enses & gladij euaginantur in Domesticos fidei & sæuunt
 » in effusionem sanguinis Christiani, & nisi à populo Dei domesticæ insolentia
 » succidantur, & pax ei perueniat salutaris, terra illa scædata actibus mali-
 » gnorum à periculo desolationis & miseriæ per eiusdem populi ministerium non
 » resurget. Si hæc & similia ijs beneuola mente reuoluas, inuenies quod obscu-
 » ratum est aurum & color optimus est mutatus. An non ignominia & confu-
 » sio magna tibi & alijs Regibus & Principibus Christianis adesse dignoscitur,
 » quod versa est ad alienos hereditas Iesu Christi & sepulchrum ipsius ad alienos
 » deuolutum? Qualem ergo retributionis gratiam merebuntur apud Deum Re-
 » ges & Principes & cæteri Christiani, in quibus terra quærit respirare prædi-
 » cta, si non est qui sustentet eam ex omnibus filiis quos Deus ipsè genuit, nec

est qui supponat manum, ex omnibus quos nutriuit. Clamat enim ad Dei filios «
 Ciuitas Hierusalem & suas exponit angustias, & in remedium doloris eius filio- «
 rum Dei implorat affectus. Si ergo filius Dei es, dolores eius excipias, tristere «
 & dole cum ipsa, si diligis bonum eius. Tartari quidem, Paganī & alii infide- «
 les eidem terræ succurrunt, & ei non subueniunt in ea sanguine Christi pretio- «
 so redempti, nec est qui consoletur eam ex omnibus charis eius. Hoc à dissi- «
 diis præmissis obuēnit, dum utilitas publica cupiditatis ardore consumitur, non- «
 nullis quæ sunt sua quærentibus, non quæ Christi, quorum peccata Deus vl- »
 tionum Dominus non solum in ipsis vindicat, sed etiam in progenies eorun- «
 dem. Tremenda sunt itaque Dei iudicia & timenda, quibus non parentes iusti- «
 tia damnabuntur, iustus autem de angustia liberabitur, & cadet impius in la- «
 queum quem extendit. Tu verò fili, communiens in tribus temporibus vitam «
 tuam ordinando præsentia, rememorando præterita, & præuidendo futura «
 sic te præpares in præmissis, & aliis sic reformes quod ad iudicium Dei & no- «
 strum ab illo dependens, non damnandus accedas, sed in præsentia Diuinam «
 gratiam & in futuro saluationis ac retributionis æternæ gloriam increaris. Da- «
 tum Laterani nonis Decemb. Pontificatus Nostri an. 7. »

Ad has atroces litteras respondit Philippus breuiter & acriter, & præfer-
 tim ad contractam & compendiosam Bonifacij Bullam compendiosè quoque
 regerit fatuus se reputare & dementes, qui existimant ad se non pertinere Be-
 neficiorum dispensationem, vacantiumque redditus non posse retinere.

PHILIPPVS D G. Francorum Rex Bonifacio se gerenti pro summo Pontifice «
 salutem modicam, seu nullam. Sciat maxima tua fatuitas in temporalibus nos «
 alicui non subesse, Ecclesiarum ac Præbendarum vacantium collationem ad «
 Nos iure Regio pertinere, fructus earum nostros facere. Collationes à nobis «
 hæcenus factas & in posterum faciendas fore validas in præteritum & futurum, «
 & earum possessores contra omnes viriliter nos tueri, secus autem credentes, fa- «
 tuos & dementes reputamus. Datum Parisius. »

Vt autem Regni Prælatos seu Proceres Ecclesiasticos atque litteratorum
 hominum Vniuersitates aduersus Regem concitaret, mandauit idem Bonifacius,
 vt se Romæ sisterent ad Kalendas Nouembris anni sequentis; sibi quippe esse
 in animo Ecclesiasticum statum in Francia reformare, abusus tollere, Regem
 corrigere, subditos ab importabilibus oneribus releuare, omnia in melius mu-
 tare, quandoquidem ipse Rex quem sæpe monuerat & rogarat, vt ab impiis
 consilijs abstineret, salutaribus monitis aures surdas præberet, nec Ecclesiasti-
 cæ authoritati obtemperaret, nec sibi Pontifici & Vicario Christi pareret, sed
 in deterius quotidie pergeret. Talis ergo est Bulla eadem die 5. Decemb. data
 ad Proceres Ecclesiasticos & Doctores in Theologia & Decretis.

BONIFACIUS Episcopus S. S. Dei. Venerabilibus fratribus Archiepiscopis & «
 Episcopis ac Dilectis filiis Electis & Capitulis Ecclesiarum Cathedralium Regni «
 Franciæ ac Doctoribus in Theologia & Magistris in Decretis, in Iure Cano- «
 nico & Ciuili de Regno natis eodem sal. & Apostol. Bened. Ante promotio- «
 nem nostram ad summi Apostolatus Officium, dum adhuc nos minor status ha- «
 beret, & post vsque impræsentiarum multa sunt nostro Apostolatu referata «
 fide digna, assertionem multorum, quorum nonnulla etiam ad contingentia Re- «
 gna & populos in mali exempli perniciem sunt diffusa; & ea multos ex vobis «
 credimus non latere super excessibus, culpis, insolentijs, injuriis atque damnis quæ «
 Prælati, Ecclesiis & Ecclesiasticis personis, Regularibus & Secularibus in Re- «
 gno Franciæ constitutis & alibi per charissimum in Christo filium nostrum Phi- «
 lippum Regem Francorum Illustrem & Officiales suos seu Balliuos multipliciter «
 inferuntur, ac etiam Paribus, Comitibus, Baronibus alijsque Nobilibus, Vni- «
 uersitatibus & populo dicti Regni, prout hæc & alia in aliis nostris litteris quas «
 eidem Regi dirigimus, seriosius continentur. Vnde super hoc cum Fratribus «
 nostris deliberatione habita pleniori, de Fratrum ipsorum consilio ad nostram «
 præsentiam vos duximus euocandos. Quocirca Vniuersitatem vestram mone- «
 mus, rogamus & hortamur attentè per Apostolica scripta, vobis in virtute obe- »
 dientiæ districtius injungentes, quatenus in Kalendis Nouembribus proximò fu- «
 turis, quas vobis pro preceptorio termino assignamus, instructi & informati «

« super præmissis & aliis super quibus instructionem & informationem vestram
 « videritis opportunam, vos fratres Archiepiscopi & Episcopi, nec non electi Do-
 « ctiores & Magistri personaliter, vos verò Capitula per Procuratores idoneos
 « cum sufficienti mandato & informatos plenius nostro vos conspectui præsentem-
 « tis, vt supra præmissis & ea contingentibus vestra possimus habere consilia, qui
 « apud eundem Regem suspitione caretis, & sibi & Regno accepti estis & grati &
 « diligitis ipsum Regem: nec non tractare, dirigere, statuere, procedere, facere
 « & ordinare quæ ad honorem Dei & Apostolicæ Sedis, augmentum Catholicæ
 « fidei, conseruationem Ecclesiasticæ libertatis & reformationem Regni & Regis
 « correctionem præteritorum excessuum & bonum regimen Regni eiusdem vi-
 « derimus expedire. Nos enim ipsi Regi per nostras alias significamus litteras, vt
 « si rem suam agi putauerit in præmissis, suaque crediderit interesse, per se vel
 « perfideles viros & prouidos suæ conscios voluntatis, ac diligenter instructos cum
 « sufficienti mandato coram nobis possit si velit, eodem termino comparere. Alio-
 « quin suam vel illorum aut etiam vestram absentiam diuina supplente gratia
 « in præmissis & ea contingentibus & aliis prout nobis fuerit ministratum à Do-
 « mino & expedire viderimus, puniemus. Vos autem mandatis nostris in hac par-
 « te taliter obedire curetis, quod non possitis de contemptu, vel negligentia seu
 « inobedientia reprehendi, sed magis de diligentia, obedientia ac deuotionis
 « promptitudine commendari. Datum Laterani Non. Dec. Pontific. nostri an. 7.

Similiter ad omnes Abbates scribit, vt cum Prælati & Doctoribus adsint.

« BONIFACIUS Episcopus seruus seruorum Dei, Venerabilibus fratribus Ar-
 « chiepiscopis, Episcopis & Dilectis filiis nostris Electis per Regnum Franciæ con-
 « stitutis, ac Cisterciensi, Præmonstratensi, nec non & S. Dionysij in Francia
 « Parisiensis Diocesis ac Majoris Monasterij Turon. Ordinis S. Bened. Monaste-
 « riorum Abbatibus sal. & Apost. Bened. Vos & vniuersos Doctores in Theologia
 « & Magistros in Iure Canonico & Ciuili de Regno Franciæ oriundos ad nostram
 « præsentiam per nostras alias litteras euocamus, vt certo tempore compareatis
 « coram nobis personaliter, illos tantum Doctores seu Magistros in Iure Canoni-
 « co & Ciuili ab huiusmodi comparatione volumus excusatos haberi, qui coram
 « suis Ordinariis se duxerint excusandos legitimè & super hoc fidem fecerint co-
 « ram eis. Impedimenta verò legitima, si quod absit, Archiepiscopis, Episcopis,
 « Electis & Abbatibus, vel vestrum alicui, vel aliquibus euenerint, probare vo-
 « lumus, coram nobis, illo vel illis quos ad hoc duxerimus deputandos. Datum
 « Later. Non. Decemb. an. -

Reperitur & alia Bulla iisdem die & anno data ad Regem super detentione
 Episcopi Apamiensis, quem Rex Archiepiscopo Narbonensi tradiderat custo-
 diendum per scriptis accusationis capitibus, quæ talia erant. Imprimis quod
 idem Episcopus Apamiarum in injuriam & blasphemiam dicti Regis proruptus
 dixit non solum semel aut secundo, sed pluries diuersis locis & temporibus co-
 ram multis personis Ecclesiasticis & secularibus, Nobilibus & ignobilibus, quod
 S. Ludouicus auus dicti Regis olim dum viueret, dixerat eidem Episcopo tunc
 Abbati Apamiarum, quod temporibus ipsius Philippi Regis debebat Regnum
 Franciæ destrui. Et quod idem Rex & sui debebant perdere Regnum ipsum.
 Et quod Regnum ipsum debebat ad alios deuenire, nullatenus ad ipsum Phi-
 lippum Regem & suos vterius reuersurum.

Item quod idem Episcopus multoties dixit quod idem Philippus Rex nihil
 omninò valebat. Item quod ipse Rex non erat de genere claræ memoriæ Ca-
 roli M. Regis Francorum. Item quod nec de recto genere Regni Franciæ. Item
 quod nec homo nec bestia sed imago. Item quod nihil omnino sciebat nisi res-
 picere homines. Item quod non dignus erat tenere Regnum Franciæ, quia Re-
 gnum ipsum regere nesciebat. Item quod tota Curia Franciæ intus & extra, huc
 & illuc erat falsa, corrupta & infidelis neminem excipiendo. Et quod idem Rex
 erat eodem modo. Item quod omnes Gallici inimicabantur linguæ Tolosanae,
 & quod nunquam fecerunt Tolosanis bonum, sed semper malum, & quod aufe-
 rebant eis quidquid habebant. Et quod Rex faciebat eodem modo.

Ergo Bonifacius communicato cum fratribus suis consilio rescripsit Regi,
 eum incurrisse censuras Ecclesiasticas, iisque innodatum iri, nisi liberet Epif-

copum Apamienfem ; mandauit infuper vt eum ad fe confeflim mitteret, aut ad fe accedere fineret, vtque bona & reditus Ecclefiasticos quos retinuerat, reftitueret.

BONIFACIUS Epifcopus feruus feruorum Dei , Dilecto filio Regi Franciæ ^{AD REG-}
 Illuftri fal. & Apoft. Bened. fecundum Canonica Diuina & humana iura Eccle- ^{GIAM.}
 fiarum Prælati & perfonæ Ecclefiasticæ tam Regulares, quàm Seculares, in qui-
 bus Laïcis nulla eft attributa potestas, multa debent libertate & immunitate
 gaudere. Et hoc laudabilium prædecefforum tuorum tempore feruabatur, &
 ideo plus dolemus, fi tuo tempore, cujus Regnum Deus tantum dilatauit & au-
 xit, tanto deuotior Deo non redderis imitando laudabiles prædecefforum tuo-
 rum actus, quanto à Deo ampliora noſceris beneficia recepiffe. Sanè ad no-
 ſtrum peruenit auditum, quod Tu venerabilem fratrem noſtrum Apamiarum
 Epifcopum perſonaliter ad præſentiam tuam deduci feciſti ſub tuorum cauta
 custodia, vtinam non inuitum, quem ſub colore ſecuritatis perſonæ ipſius custo-
 diendum diceris commiſſiſſe venerabili fratri noſtro Narbonenſi Archiepiſcopo
 Metropolitanò ipſius. Magnitudinem igitur tuam rogamus & hortamur atten-
 tè per Apoſtolica tibi ſcripta mandantes quatenus eundem Epifcopum, cujus
 volumus habere præſentiam, ſecurum venire permittas, omniaque bona mo-
 bilia & ſe mouentia ac immobilia, quæ per te vel tuos occupata, ſaiſita vel de-
 tenta ſunt, ad eum vel commiſſam ſibi Eccleſiam pertinentia ſibi reſtitui facias,
 & de ijs quæ forſitan non extarent debitam ſatisfactionem excipiendi, nec in an-
 tea ad ſimilia per te vel tuos occupatrices manus extendas habiturus te taliter
 in præmiſſis, quod Maieſtatem non offendas Diuinam, nec Sedis Apoſtolicæ
 Dignitatem, nec oporteat Nos aliud remedium adhibere, ſciturus quod niſi
 ad excuſationem tuam aliquid rationabiliter coram Nobis propoſitum fuerit,
 vel oſenſum, & præmiſſis veritas ſuffragetur, quin incurreris ſententiam Ca-
 nonis propter iniectionem temerariam manuum in dictum Epifcopum, non vi-
 demus. Nos enim dicto Archiepiſcopo damus per alias noſtras litteras in man-
 datis, vt eundem Epifcopum liberet, & ad Nos venire permittat, non obſtan-
 te custodia quam à te de eodem dicitur recepiffe. Datum Laterani Non. De-
 cemb. Pontif. noſtri an. 7. Hanc Epistolam Papa ad Regem miſit per Archidia-
 conum Narbonenſem.

Idem Pontifex ad vtrumque Cancellarium Vniuerſitatis Parisienſis ſcribit
 iſſdem die & anno tanquam ad eos qui autoritate Apoſtolicâ licentias imper-
 tiebantur, vt retentis in Academia Parisienſi Doctõribus in Theologia & Iure
 Canonico, quantum neceſſe eſſet ad docendum, cæteros Romam ad Concilium
 quod indixerat, mitterent, ſeu ſecum alter eorum adduceret.

BONIFACIUS Epifcopus ſeruus ſeruatorum Dei , Dilectis filiis Cancellario S. ^{AD CAN-}
 Genouefæ & Decano ac Cancellario Parisienſis Academiæ fal. & Apoft. Bened. ^{CELLARIOS}
 Diſcretionis veſtræ committimus, quatenus vos duo, vel vnus veſtrum, præſer- ^{VNIERSI-}
 tim Tu Cancellarie, prouidere poſſitis de tot & talibus Doctõribus & Magiſtris, ^{STATIS PA-}
 vt Parisius remaneant ad actum regendum ibidem, de quot & de quibus videre- ^{RIS.}
 tiſ prouidendum. Ita quod tam vtile ſtudium & famoſum Doctõres ſufficien-
 tes habeat in Theologia & Iure Canonico prædictis. Per hæc autem Tu Can-
 cellarie, ſtatuto tempore venire perſonaliter ad noſtram præſentiam non omit-
 tas. Datum Laterani Non. Decemb. Pontif. noſtri an. 7.

Hæc fuerunt initia magni diſſidij inter Papam & Regem. ſed Rex vltorius
 progreſſus Bullas Papæ, ſed eam præfertim quâ intendebat ſibi dominium in
 Temporale, palam & publicè Parisiis concremari iuſſit, filioſque ſuos exhære-
 des eſſe voluit, ſi vnquam concederent Regnum Franciæ alij quàm Deo ſubia-
 cere. Id factum menſe Feb. Dominica poſt Octauam Purificationis B. Mariæ, vt
 legitur in veteri quodam M. S. quod refertur à Puteanis in Historia huiuſce diſ-
 ſidij. *Notæ quod die Domin.* poſt Octauam Purificationis B. Mariæ 1301. Rex
 Franciæ fecit comburere Bullam Papæ in medio omnium Nobilium & aliarum
 perſonarum, quæ erant, ea die Parisius, & cum trompis fecit huius combuſtio-
 nem Bullæ per totam villam Parisius præconizari. Item à die Veneris ante diem
 Dominicam erant elapſi 15. dies, quod idem Rex condemnauit filios ſuos in
 præſentia totius Curie ſuæ, & Procerum omnium qui erant præſentes, ſi aduo-

“ harent ab aliquo viuente, nisi solummodo à Deo, Regnum Franciæ.

Ejusdem rei mentionem facit Chronicon Rotomagensè ad hunc annum, & Appendix Annalium H. Steronis Alrahensis, his verbis. BONIFACIUS Papa “ qui contra Philippum Regem Franciæ plura conceperat, prouocatus transmisit “ litteras suas eidem Regi ad perpetuam rei memoriam, in quibus mandauit eidem “ Regi, quod tum ipse Papa Dominus esset in spiritualibus & in temporalibus in “ vniuerso mundo, volebat vt recognosceret Regnum Franciæ ab eodem; & “ contrarium sentire hæreticum iudicabat. Fuerunt litteræ eius in Regno Fran- “ ciæ coram pluribus concrematae & sine honore remissi Nunciij, qui portaue- “ runt. Et tunc Rex idem fecit artari omnes vias & exitus Regni sui. Quo anno “ idem Papa excommunicauit omnes impediētes eos qui veniebant ad Curiam “ Romanam.

Vt autem Rex à se omnem inuidiam Prælatorum amoliretur ob detentum Apamensè Episcopum, cum Papæ reddi iussit, protinusque Regno excede- re, simul eum Archidiacono Narbonensè, qui à Papa missus ad Episcopum il- lum repetendum, Regi litteras exhibuerat, quibus mandabat Pontifex & signi- ficabat eum tam in temporalibus quàm in spiritualibus subesse Romani Pontifi- cis ditioni, prohibebatque ne deinceps Ecclesiarum vel Præbendarum vacan- tium in Regno suo, quamuis earundem custodiam haberet, vsusfructus sibi retinere præsumeret. Præterea reuocabat idem Pontifex omnes gratias & indul- gentias, quas pro subsidio Regni Franciæ Regi concesserat occasione belli, pro- hibens ne collationem aliquam Præbendarum aut Beneficiorum vacantium sibi præsumeret vsurpare. Secus id totum irritum esse volebat, & secus atque aliter sentientes hæreticos declarabat.

Idem quoque Archidiaconus denunciavit omnibus Regni Prælati, Abbati- bus, Magistris in Theologia & Iure Canonico & Ciuili, vt Romæ adessent Ka- lendis Nouembribus anni proximè futuri, nimirum an. 1302. quas litteras supra retulimus.

Interim verò Rex circa mediam Quadragesimam eiusdem anni Conuentum habet frequentissimum apud Basilicam B. Mariæ Procerum tam Ecclesiastico- rum, quàm secularium; nec non & huiusce Vniuersitatis Deputatorum, in quo hac Quæstio præsertim agitata, cuiam Domino Regnum Franciæ subesse putaretur, an Papæ, an Regi. Responsum verò est ab omnibus illud in tem- poralibus, vt vocant, soli Deo & Regi subesse, rogaruntque Regem, vt sui Regni, nec non Ecclesiasticorum Prælatorum & Nobilium atque populi cu- stodiam defensionemque susciperet: quod ille publico Edicto executus est. Hanc “ Historiæ partem tangit Continuator Guillelmi de Nangiaco. Philippus Rex “ Franciæ reddens Papæ Nuncio Appamiensè Episcopum, vt de Regno suo “ festinanter recederet, imperauit, & post, media subsequenti Quadragesima con- “ gregauit Parisius omnes Barones ac Milites atque totius Regni Franciæ Ma- “ gistratus cum Maioribus Prælati & Minoribus Vniuersis. Vbi primùm à Per- “ sonis Ecclesiasticis sciscitauit à quo suum temporale Ecclesiasticum, & Baro- “ nes & Milites sua se tenere fœoda adgnoscebant, timebat etenim Regia Maje- “ stas, ne propter hoc quod Papa mandauerat tam sibi in temporalibus quàm in “ spiritualibus se subesse, veller idem Rom. Pontifex eniti, quod Regnum Fran- “ ciæ à Rom. Ecclesia in fœodum teneretur. Et cum omnes à Francorum Regibus “ tenuisse ac de cætero se tenere dicerent vniuersa, Rex eisdem gratias reddidit, “ & promisit quod corpus & omnia quæ habebat, exponeret pro libertate Re- “ gni conseruanda. Similiter autem Barones & Milites per os Atrebatensis Comi- “ tis Roberti postea responderunt dicentes, quod ex toto robore prompti erant “ pro corona Regni Franciæ contra omnes aduersarios decertare. Sic illo soluto “ Consilio edici fecit Regia Majestas, ne aurum aut argentum aut mercaturæ quæ- “ que de Regno Franciæ veherentur, quod qui contra faceret, totum amitteret, “ & grandi nihilominus emenda, vel graui pœna corporis puniretur. Et tunc dein- “ ceptus fecit omnes exitus, passus & introitus Regni Franciæ cautissimè custodire. “ Hæc Continuator ad an. 1301.

Hanc quoque partem historiæ notauit Ioannes de S. Victore his verbis. Cum “ Rex Francorum Philippus fecisset passus & vias, per quæ itur à Gallia in Ita-

liam ; obseruari , nolens aliquos cuiuscunque nationis aureos vel argenteos “ nummos vel vasa extra Regnum suum portari sine licentia sua speciali , Papa in- “ de offensus in Cœna Domini Laterani publicam sententiam in omnes impe- “ dientes, vel in aliquo perturbantes volentes ire ad Curiam Rom. iniecit & secum “ sua vel de suis aliquid transportare, quod propter Regem Franciæ ipsum id fe- “ cisse postea rei exitus comprobauit, fecitque litteram excommunicationis pa- “ lam affigi vt ab omnibus videretur. Et miserat ante Papa circa Purificationem “ Regi litteras, in quibus continebatur, quod Rex ipsi Papæ subditus erat non “ solum quantum ad spiritualia, sed etiam quantum ad temporalia, scilicet te- “ nens terram & Regnum suum à Papa seu ab Ecclesia Rom. & quod ad eum nul- “ lum Beneficiorum vacantium collatio pertinebat, & alia multa. Quamobrem “ ipse Rex omnes Regni Prælatos fecit Parisius Dominica in Passione ad haben- “ dum consilium & requirendum eorundem voluntates conuenire, qui se tenue- “ runt ferè omnes de parte ipsius Regis. In hoc casu Papa agnitâ Congregationis “ causâ & Prælatorum responsione, per Litteras Papali Bulla munitas in Fran- “ ciam directas citauit ad Curiam omnes Regni Francorum Prælatos *Magistrosque* “ *Theologicæ & Decretorum*, præcipiensque eis districtè quatenus in principio No- “ uembris omni excusatione postpositâ omnes coram eo personaliter adessent: “ quæ citatio tam aspera multis eorum occasionem timoris & scrupuli ministravit. “ Sed tandem de communi consilio & assensu omnium Quidam pro cæteris sunt “ ad Curiam destinati.

Ad hujus historiæ illustrationem, quia ad hanc quoque Vniuersitatem pertinet, referre placet supplicationem populi Francici ad Regem, ne cui Regnum suum præterquam Deo submittere vellet in temporalibus; Edictum Regis in hanc rem, & litteras Prælatorum & Baronum Regni ad Cardinales. Talis ergo est supplicatio populi ad Regem contra Bonifacium Gallicè conscripta, quæ legitur in libello edito an. 1613. cui pro titulo legitur, *Acta inter Bonifacium VII. & Benedictum XI. PP. & Philippum pulchrum Regem Christianissimum nunc primum edita.*

A vous tres-Noble Prince, nostre Sire, par la Grace de Dieu Roy de France, supplie & requiert le peuple de vostre Royaume, pource qu'il li appartient que ce soit fait, que vous gardiez la souueraine franchise de vostre Royaume, qui est telle, que vous ne recognessiez de vostre Temporel Souuerain en Terre fors que Dieu, & que vous faciez declairer, si que tout le monde le sache, que le Pape Boniface erra manifestement & fist peché mortel notoirement, en vous mandant par lettres Bullées qu'il estoit vostre Souuerain de vostre Temporel & que vous ne pouuez preuendes donner, ne les fruits des Eglises Cathedrales vacans retenir & que tous ceux qui croyent le contraire, il tenoit pour Hereges.

Item, que vous faciez declairer quel'en doit tenir ledit Pape pour Herege, non pas vous & toute la Gent de vostre Royaume, qui tous dit ont, creu & croient le contraire; pource qu'il ne veut cette erreur rappeler, ayant dit moult de fois qu'en cette creance viuroit & mourroit, & que ja pour nul homme ce ne rappelleroit: lesquelles choses il ne pouuoit faire, ne dire, ne croire sans pecher mortellement contre vous, contre vos hoirs & vos antecesseurs & contre vos sujets & contre tout le pueuple Latin, qui croit la Decretale, qui dit que vous ne recognessiez nul Souuerain en terre, & que le Pape qui la fist ne vouloit pas ni ne vouloit surrectement demander sur vostre temporel: si que ledit Pape vous vouloit tollir à tort la greigneur Noblesse & le plus haut point de vostre Seigneurie, en faisant contre le commandement de la Loy, nostre Sire, tout sarchamutement, en disant que il li lisoit fere encontre, & que ce soit voir, il pert, pource que li qui disoit que il estoit fers de Dieu, ne pouuoit la Loy de son Seigneur oster, ne refuser à la garder, ayesmement quant aux Commandemens de la Loy, que il ne fust & deust estre tenu pour Boulgare, les puet prouuer par viue force, sans que nul y puisse par raison respondre que le Pape n'eut onques Seigneurie de vostre Temporel, ne en autre, ne auoir, ne chalongier, ne doit fort tant comme ceux que la Seigneurie auoient ou temps S. Syluestre, & puis l'en ont donné, & se il paroist plus chalement, & demandeur, conuoitise & rapine feroit par les raisons qui ensuiuent.

SYLLICAT
TIO RIGOR
FACTA A PO-
PVLO GAL-
LICANO
CONTRA
BONIFACIUM
CIVM.

Quand Dieu le Pere apres le Ciel & les quatre Elemens out formé Adam & Eue, il dit à eux & à leur succession. *Quod calcauerit pes tuus, tuumerit*, si comme le dit, le commencement de la Bible : c'est à dire que il vouloit que chacun homme fust le Seigneur de ce qu'il occuperait de terre. Ainsi departoient les Fils d'Adam, la terre, & en furent Seigneurs quatre mil ans & plus auant le temps de Melchisedec, qui fut le premier Prestre qui fust Roy de tout le Monde, & obeïssioient la Gentali comme a Roy du Temporel, non pas comme à Prestre, & fust auant Roy que Prestre. Apres sa mort fut grand temps, six cens ans ou plus, auant que nul autre fust Prestre. Et Dieu le Pere qui donna la Loy à Moïse, l'estably Prince de son peuple d'Israël & li commanda qu'il fist Aaron son frere Souuerain Prestre & son fils apres li. Et Moïse bailla & commit, quand il deust mourir, du Mandement de Dieu, la Seigneurie du Temporel non pas au Souuerain Prestre son frere, mais à Iosué, sans debat, que Aaron & son fils apres y meïssent, ains gardoient le Tabernacle, & entendoient illec au seruice de Dieu, & se aidoient au Temporel de defendre & conquerir par armes & autrement. Et tous les autres Prestres & Diacres le firent apres eux aussi comme les autres Gens. Et puis quant vint à partir la Terre Sainte entre les 12. Lignéés, quiconques ce l'auoient, celuy Dieu qui toutes les choses presentes & auenir sauoit, commanda à Iosué leur Prince qu'il partist la terre entre les onze Lignéés; & que la Lignéé des Prestres & des Diacres eussent en lieu de leur partie, les disiesmes & les premices de tout, & enuequist sans terres auoir, si que ils peussent plus profitablement Dieu seruir & prier pour le pueuple. Et puis quant vint grand piece apres quand le pueuple d'Israël demanda Roy à nostre Seigneur, ou fist demander par le Propheete Samuel, il ne leur eslit pas le Souuerain Prestre, mais Saül qui surmontoit de grandeur tout le pueuple de tout le col & de la teste. Apres nostre Seigneur esleut Dauid en Roy, non pas le Souuerain Prestre, si que il not nul Roy en Hierusalem sus le pueuple de Dieu, qui fust Prestre, ains auoient Roy & Souuerain Prestre en diueres personnes, & auoit l'vn allez à gouverner le Temporel, & le autre, le Spirituel du petit pueuple. Et si obeïssioient tous les Prestres du Temporel aux Rois. Apres nostre Seigneur IESVS-CHRIST fust Souuerain Prestre, & ne trouue l'en point escrit, qu'il eust oncques nulle possession du Temporel, ne que il voulust que Herodes qui Roy estoit, ne Pilate qui estoit garde de ce que li Empereur de Rome auoit en part, li en obeïssent de riens: ains dist que l'en rendist à Cesar, ce que l'en li deuoit, & à Dieu aussi, & fist payer pour li & pour saint Pierre son Vicaire d'un denier d'or, qu'il fist prendre en la gueule d'un poisson, & le fist affin qu'il n'eust riens. Apres ce, saint Pierre & saint Pol, saint Clement & les autres saints Apostres, ne les autres jusques au temps dudit Boniface ne demanderent oncques Seigneurie, fors en ce que Constantinus donna à l'Eglise. Ce fut grand abomination à ouir que c'est Boniface pourceque Dieu dist à saint Pierre, *ce que tu lieras en terre, sera lié au Ciel*, cette parole de spirituellement, entendit mallement comme Boulgare, quant au Temporel, se il mit vn homme en prison temporelle, le mist pour ce Dieu en prison en Ciel. Et si dist S. Augustin *contra Auicennam Donatistam*, l'en puet en preschant vser de la sainte Escriture en sens de Mystere, si comme le prescheur voit que bien est: mais l'en doit vser en disputoison, en sens de la lettre, non mie par mystere. Et si dient les Docteurs que les faits de nostre Seigneur, escrits au vieil Testament, sont figure & exemple du nouel Testament. Et l'Apostre dit que nous deuons prendre exemple au fils de IESVS-CHRIST. Doncques quand Dieu le Pere bailla à deux personnes le Gouvernement de son petit pueuple d'Israël, à vn le Temporel, à l'autre le Spirituel, comment osa dire le Pape Boniface, & mander que de la volenté de Dieu il deuoit auoir le pouuoir & la charge de gouverner le Spirituel & le Temporel de tout le monde. Quar se il eust le pouuoir du Temporel sur vous & sur vostre Royaume, par plus forte raison il eust eu pouuoir sur tous les Princes Chrestiens: pource que il n'en ny a nul qui par droit escrit peut monstrier sa franchise fors que vous: pourquoy vous li pouez dire que à tors par tres-grande conuoitise vouloit se souprendre de nouel par dessus vous, & par le greigneur orgueil que l'en pust trouuer,

que

que homme eust onques demandé poesté en monde : comment pourroit homme dire pour le plus enflé d'orgueil , que cese Dieu ma commis en terre son pouuoir en Temporalité & en Spiritualité , si que sur toutes gens en toutes manieres se scent mon pouuoir & ma poesté. L'en puet bien voir se l'encence de si sage seculier , comme il estoit , fust de bien gouverner tout le Temporel & le Spirituel. Il n'en prist pas se grand fais : quar nul plus sage & plus forns ny souffloient pas. Li meismes ne souffloient pas à l'espiritualité gouverner , ne son deuoir ne faisoit , quar il estoit tenu de garder les Commandemens de la Loy , du vicil Testament & du nouuel , qui dient que il deuoit aorer & enseigner chacun homme du monde comme soy-mesmes , & que qui ne sera baptizé & ne croira en IESVS-CHRIST sera condempné , & que si comme il qui est Pape, aimoit Dieu, il estoit tenu sauuer & luy defendre toutes armes , & les enseigner par faits & par paroles. Or ne les enseignoit il pas bien en fait de tel orgueil & de telle conuoitise : quar il queroit son profit & sa volonté, non pas de tout le pueuple , & si n'enseignoit par paroles que ou país ou il fust nez de moult la m. ndre partie de la Gent. Et meismement pas nostre Seigneur IESVS-CHRIST qui enuoya prescher la Foy Chrestienne par soixante & douze Disciples , ausqueulx il donna le sens & les langages de toutes gens , ayant ledit Boniface tu en ce negligent : quar onques par foy ne par santié ne regarda ne enseigna la centiesme partie de la Gent du monde. Il estoit greigneur besoin que il sceust Arabic , Caldagireux , Ebrieux & tous autres langages desqueulx il est moult de Chrestiens , qui ne croient pas comme l'Eglise de Rome, pource qu'ils n'ont esté de ce enseignez , si comme les Pentacors deuers Orient, neuf cent Euesques qui que il y a sous li pres de tous les Griex & plusieurs autres desqueulx enseigner il laissa la cure , pour les plus obeissans suppediter, greuer & molester que il est dessus dit. Se celuy qui par Miracles ne pouuoit donner des langages eust fait apprendre en tous les langages des Lettres tant d'Escholiers bien disposez pour apprendre que ils souffissent pour enuoyer à tous les pueuples prescher la Foy Chrestienne & s'ils n'eussent assez sceu pour ce fere à sa vie , ses Successeurs les eussent enuoyez en parfaissant ce que il eust commencé : aussi comme Moyse commença la conquete de la Terre Sainte , & se ne la vit onques , mais établit par soy , quand il deust mourir , en son lieu Iosué , & commanda au pueuple que il luy obeist. Pource appert puisque dire le conuient : quar qui folie dit , folie doit oir : pourquoi en respondre sens & verité ne puent pas il auenir. Quar si Boniface pour foy & pour tout son Clergié eust à Dieu rendu tout le pueuple Latin , qui mourut , tant comme il eust en cure , que il en laissa quatre cent perir par sa negligence , & pource que il ne garda les Commandemens de la Loy , en ce que nostre Seigneur IESVS-CHRIST, dist à S. Pierre *Pasce oues meas* , & entendit de toutes , de quelconques lignages qu'ils feussent , & il laissa ce à faire , pour entendre à pouuoir & annoblir son lignage , & pour vous tollir vostre greigneur franchise , il ne puet nier que par ce fait , plus encore que se il le deist , pource que l'en croit plus , exemple de fait que de paroles , que il ne donna occasion à tous Princes mescreans, à tous les Chrestiens, Princes desobeissans , de refuser le Baptesme & l'obeissance de l'Eglise de Rome : pource qu'ils pensent perdre le plus haut point de leurs Seigneuries , c'est à çauoir de non reconnoistre Souuerain de leur fiez.) Se les Apostres & les autres Disciples eussent fait ou dit ainsi , nul ne cuideroit que ils peussent auoir vn tout seul Prince conuertie. Et si croit-on que il commença à vous bon Roy , pource que vous & vos antecessors & tout le pueuple soumis à vous, auez tout temps esté les plus obeissans & les plus deuots à l'Eglise de Rome & à toutes les autres ; si comme il peut bien , regarde la Iurisdiction & l'authorité des Eglises de vostre Royaume & des autres. Et pourquoy il pert que Boniface à l'exemple de Zacharias s'efforça de faire contre le greigneur bien , le greigneur mal , que il puet , quand lors que vous & vostre Conseil & tout vostre pueuple que tant est grand , vous teniez pour si mal payez de son mandement. Et que si grand esclandre en estoit par tout le monde , comme le fait greigneur , que l'en ne pourroit dire ne escrire , & si eust esté trop greigneur , se l'en eust vsé de semblable sur tout le Latin : que nul homme

ni eust obeï, tant comme il s'en peut defendre. Le cuer & la volente du mandement qui cuidoit faire tout le monde trembler, s'endurcirent sans repentir & sans retraire à l'exemple de Pharaon. Ne onques homme ne s'apperceut que il ne mourut en si grand iniquité en faisant le contraire de nostre Seigneur IESVS-CHRIST & de S. Pol qui dit ainsi, *se mon frere estoit esclandre, pour l'en offer, ie me garderoye de mengier char à tous iours mais : & pource que il ne parlast sans faire & sans que il ne fust greueur au pueuple & que esclandre ne yssist, iceluy sage Apostre quand il alloit preschant, par son art & par ses mains queroit en faisant panniers ce que necessaire y estoit pour luy & pour ceux qui avec li estoient.* Et l'Apostre en sen Canon mesme dit que pour esclandre escheuer, l'en doit faire & laisser à faire tout ce que l'en peut sans pechié mortel, & li fut, & est esclandre greigneur dudit mandement de l'orgueil & de la conuoitise, pource que les sages regardoient que les Apostres & les Empe-reurs, quand ils furent leur doz, qui pour eux establirent le plus que ils peurent, laquelle chose pert bien, à ce que l'Empereur dit, que il estoit Seigneur du monde sans rien excepter, qui ne auint onques à Alexandre ne à autre. Et se n'oserent ils dire que l'en se peut defendre contre l'Eglise de Rome & contre li Empire par prescription de cent ans, autrement il conuenist à faire, comme les poissons qui ont toute la mer commune, si que le plus fort boute hors le plus foible & occupe le lieu, tant comme il luy plaist à demourer. Ainsi feroient la Gent se longue teneur ne deffendoit les tenans, dont semble il bien que ledit Pape vouloit tout le monde destruire & mettre en guerre, qui de nouuel vouloit occuper cette Seigneurie qui tenuë & profeze auoit esté plus de mil ans en bonne foy des Roys de France. Par antele raison puet l'en demander tout l'heritage que Dieu le Pere partit entre Adam & ses Enfans quand il dist, *Ce que ton pied marchera & que tu occuperas, sera tien.* Parquoy il pert qu'il alloit droitement comme Herege contre la Loy de Dieu & contre le Commandement. Onques quand ledit Boniface sceust si grand esclandre esmeuë par ledit mandement, ne s'en souffrist pour ce appaisier. Il appert bien que il ne doute esclandre de rien, & que ceste entente de li fu peruerse, si que bien n'apperceut onques sur ce amandement. Et quand l'en ne puet nier qu'il ne sceust tel esclandre & il ne luy en chalu, mais poursui comme melencholieux sa folle entente plus fort que deuant, par plusieurs fois, par vers, lesqueux il renia Dieu, & en ce se rendurci sans relortir de riens en sa vie. Et fit ces choses notoirement en disant qu'il luy lisoit à faire. Et si appert clerement que il ne le poroit fere sans plusieurs pechiez mortels, qui ne puent estre effacez que ce ne fust verité notoire. Pourquoy par les dits de S. Pol & de S. Augustin il renoia Dieu notoirement, & en c'est estat fu mort, sans ce que l'en onques aperceust sa repentance si comme ceux qui furent presens, & la renommée de Rome le tesmoigne. *Et in Ep. ad Titum l. c. xi. q. 3. c. Existimant.* Et se maintint tousiours comme Pharaon que il lui lisoit à faire. Pourquoy il pert raisonnablement qu'il fut Herege, & en cette herreur mourut & s'aucun vouloit ledit Boniface excuser de tout cest esclandre en disant que ledit Pape ne pouuoit laisser que il ne fist son pouoir des choses dessusdites que il ne cheist en pechié mortel & que sentence fut telle. Contre ce puet on dire que il appert que ce fust faux, quand il s'ensuiuroit qu'il creust que tous les Apostres eussent vescu tous dix en pechié mortel pource qu'ils ne firent ainsi. Parquoy que aucun autre ne preigne exemple à faire ainsi : & pource que la peine de luy face paour aux autres, & mesmement pour ce que puis qu'il fust Pape & deuant mesmes, on li vit notoirement faire moult de choses qui ne pouoient estre faites en bonne maniere, desquelles on n'apperceut onques signe d'amendement, vous NOBLE ROY sur tous autres Princes, Defenseur de la Foy, destruisieur des Boulgres, pouez & deuez & estes tenus requerre & procurer que ledit Boniface soit tenus & iugiez pour Herege, & punis en la maniere que l'en le pourra & deura, & doit faire apres sa mort : si que nostre souueraine franchise soit gardée & declarée & qu'elle ne perisse ne ne soit auilée en nostre temps, & si que vous gardez le ferment, lequel nous faites en vostre couronnement, l'honneur & le profit de vous & de vos antecessurs & de vos hoirs & de tout vo-

stre pueuple, si que par la deuotion de vous, & de vos Antecessors & de vostre grand pueuple, la greigneur franchise de vostre Royaume ne soit perduë, ne en doute ramenée, & que celle injure faite à vous, & à vostre pueuple, soit bien & souffisamment amandée.

Cum autem Rex interdixisset, ne quis aurum argentumve è Regno exportaret aut aliud simile, Proceres Ecclesiastici, quibus à D. Papa mandatum fuerat & iunctum, vt Kalendis Nouembribus Romæ adessent, hinc arripientes occasionem non demigrandi, ratique sui esse Officij Papam ipsum admonere, quàm difficile opus aggredere, quàmque intolerabile iugum Franciæ vellet imponere, ad eum scripserunt in hunc modum, prout legitur in veteri Codice Bibliothecæ Sanvictor.

Sanctissimo Patri ac Domino suo Carissimo D. Bonifacio Diuina prouiden-
 tia sacro-sanctæ Rom. Ecclesiæ ac Vniuersalis summo Pontifici sui humiles ac
 deuoti Archiepiscopi, Episcopi, Abbates, Priores Conuentuales, Decani,
 Præpositi, Capitula, Conuentus atque Collegia Ecclesiarum Cathedralium,
 Collegiatarum, Regularium & Secularium totius Regni Franciæ Parisius con-
 gregati Deuota pedum oscula Beatorum. Non absque cordium dolore & ama-
 ritudine lachrymarum Beatitudini vestræ significare compellimur, quod Sere-
 nissimus Princeps Dominus noster Christianissimus Philippus D. G. Francorum
 Rex Illustris, auditis quæ per venerabilem virum Archidiaconum Narbonen-
 sem Notarium & Nuncium vestrum nuper sibi ex parte vestra relata fuerunt,
 ac inspectis Apostolicis litteris clausis ei per eundem Archidiaconum præsen-
 tatis, & quibusdam licet paucis, Baronibus suis tunc sibi assistentibus, earum
 communicato tenore; ex his tam D. Rex quàm Barones ipsi ingenti admiratio-
 ne & vehementi turbatione commoti, statim idem D. Rex de Baronum ipso-
 rum consilio Barones cæteros tunc absentes, ac nos, videlicet Archiepiscopos
 & Episcopos, Abbates, Priores Conuentuales, Decanos, Præpositos, Capitu-
 la, Conuentus atque Collegia Ecclesiarum tam Cathedralium, quàm Colle-
 gia Regularium ac Secularium, nec non Vniuersitates & Communitates villa-
 rum Regni ad suam mandauit præsentiam euocari, vt Prælati, Barones, De-
 cani, Præpositi, & duo de peritioribus vniuscuiusque Cathedralis, vel Colle-
 giatæ Ecclesiæ, personaliter: cæteri verò per Oeconomos, Syndicos, & Pro-
 curatores idoneos cum plenis & sufficientibus mandatis comparere statuto loco
 & termino curaremus. Porro Nobis cæterisque personis Ecclesiasticis supra-
 dictis, nec non Baronibus, Oeconomis, Syndicis, & Procuratoribus Com-
 munitatum & villarum & alijs sic vocatis, iuxta præmissæ vocationis formam,
 ad mandatum Regium hac die Martis 10. præsentis mensis Aprilis in Ecclesia
 B. Mariæ Parisius in præfati Regis præsentia constitutis. Idem D. Rex propo-
 ni fecit cunctis audientibus palam & publicè sibi ex parte vestra fuisse inter
 alia per prædictum Archidiaconum & litteras intimatum, quod de Regno suo,
 quod à Deo solo ipse & prædecessores sui tenere hæctenus recogniti sunt, tem-
 poraliter vobis subesse, illudque à vobis tenere deberet, nec contenti verbis
 huiusmodi, sic mirabilibus sicque nouis & inauditis à seculo **apud incolas di-**
cti Regni, sed ea perducere satagentes executionis in actum, Prælatos dicti
 Regni, ac Magistros in Theologia & Professores vtriusque Iuris oriundos de
 Regno prædicto pro corrigendis excessibus, nec non & pro culpis, insolentijs
 & injurijs atque damnis quæ Prælati & Ecclesijs, personis Ecclesiasticis & Se-
 cularibus in Regno constitutis, eodem & alibi, per ipsum D. Regem & Offi-
 cios seu Baillios suos, ac cæteris Patribus, Comitibus, Baronibus, alijsque
 Nobilibus, Vniuersitatibus & populo Regni inferri prætenditis emendandum,
 ad vestram præsentiam euocastis, vt sic Regnum præfatum preciosis iocalibus,
 incomparabilibusque thesauris, clypcis fortium præferendis, sapientia videlicet
 Prælatorum & Sapientium, etiam aliorum, quorum fidelis maturitate con-
 silij & prouidentia circumspècta regi debet & dirigi Regnum ipsum, firmari fi-
 des, Sacramenta Ecclesiastica exhiberi, & ministrari iustitia, & per eos facul-
 tatibus & diuitijs vacuatum penitus & exhaustum dubij casus euentibus, mise-
 rabilis ruinæ periculis & desolationis extremæ dispendijs exponatur: in quibus
 & alijs diuersis grauaminibus, quæ per vos & Rom. Ecclesiam sibi, Regno &

LITTERA
 PROCER-
 VUM EC-
 CLESIAS-
 TICORVM
 AD PA-
 R. M.

« Ecclesiæ Gallicanæ tam in reservationibus & in ordinationibus voluntarijs Ar-
 « chiepiscopatum, Episcopatum & Collationibus Beneficiorum insignium dicti
 « Regni, personis extraneis & ignotis & nonnunquam suspectis, nullo tempore
 « residentibus in Ecclesiasticis Beneficijs supradictis, ex quibus diuini cultus di-
 « minutio sequitur, piè fundantium seu donantium voluntates propulso pietatis
 « officio defraudantur, pauperibus dicti Regni Eleemofynarum largitio consueta
 « subtrahitur, Regni depauperatio prouenit, & Ecclesiæ iacturam deformatio-
 « nis incurrunt, dum stipendorum perceptione subtractâ obsequiis destitutæ
 « remanent seruitorum, earum prouentibus extraneorum commoditatibus de-
 « putatis: & Prælati, dum non habent, quid pro meritis tribuant, imò retri-
 « buant, Nobilibus, quorum Progenitores Ecclesias fundauerunt, & alijs lit-
 « teratis personis non inueniunt Seruitores, ac huiusmodi ex causis deuotione
 « tepescente fidelium, nec est hodie qui ad Ecclesias manum liberalitatis exten-
 « dat, & alias ex præmissis Edictis præbetur exemplum: nec non pensionibus no-
 « uis & censibus Ecclesijs de nouo impositis, immoderatis seruitijs alijsque exa-
 « ctionibus & extorsionibus varijs, præiudicialibus siquidem & damnosis noui-
 « tatibus, ex quibus generalis status Ecclesiæ immutatur. Prælati superiori-
 « bus dandi Coadiutores suffraganeis Episcopis, & alias tam ipsi quam suffra-
 « ganeis ea quæ ad suum spectant officium, exequendi facultas adimitur, vt
 « pro his ad Apostolicam Sedem cum muneribus recurratur, alijsque diuersis
 « casibus & nonnullis articulis à longè retrolapsis & vestris præsertim tempori-
 « bus illata fuisse & continuè inferri conqueritur: suam & successorum suorum
 « & Regni exheredationem tam enormem & grauem tamque manifestum
 « sui & Regni honoris dispendium & euidentis detrimentum non intendens,
 « sicut non poterat, diutius tolerare, & se certum asserens quod superio-
 « rem in Temporalibus, sicut nec sui Progenitores, habuerant prout est toti
 « mundo notorium, non habebat: ac fauere in præsentis negotio, sicut Doctorem
 « in Theologia & Magistrorum in utroque Iure de Regno suo oriundorum, &
 « alij qui inter Doctores alios & peritos orbis peritiores & famosiores habentur,
 « relatione concordia habuerunt iustam causam; Nos vniuersos & singulos tam
 « Prælatos, quam Barones & alios instantiùs requisuit, præcepit vñ Dominus,
 « & rogauit ac precibus institit vt amicus, vt cum ad conseruationem liberta-
 « tis antiquæ, honorum & status Regni prædicti, ac incolarum ipsius & releua-
 « tionem grauaminum prædictorum, reformationem Regni & Ecclesiæ Gallica-
 « næ, de nostro & Baronum ipsorum Consilio, ad laudem Diuini nominis, exal-
 « tationem Catholicæ fidei, honorem Vniuersalis Ecclesiæ & Diuini cultus aug-
 « mentum, salutaria disponat inire consilia, & efficacem operam adhibere præ-
 « sertim circa grauamina per Officiales suos & alios de Regno prædicto, si quæ
 « sunt Ecclesijs, Ecclesiasticisque personis illata: super quibus debitæ correctio-
 « nis remedium ante aduentum præfati Archidiaconi ordinauerat adhibere, quod
 « iam duxisset in executionis effectum, nisi quod id ex metu vel ad mandatum ve-
 « strum fecisse forsitan aliquibus videretur, id quod vobis adscribere non possetis:
 « ad hæc non solum omnia quæ in bonis forent ipsius, sed & etiam personam &
 « **liberos, si casus exigeret, exponendo sibi in his in quibus singulariter omnium**
 « & generaliter singulorum res agi dignoscitur, causa prouehitur, & proprium
 « vniuscuiusque tangitur interesse, prout ex debito fidelitatis adstringimur, cu-
 « raremus adesse Consilijs & auxilijs opportunis, petens sibi statim super his ab
 « vniuersis & singulis præcisè & finaliter respondere. Barones simul cum Syndi-
 « cis & Procuratoribus supradictis secedentes in partem ac demum deliberato con-
 « silio redeuntes, præfato D. Regi & huiusmodi suo laudabili proposito & bene-
 « placita voluntate ad multa laudum præconia & gratiarum actiones exuberens
 « assurgentes vnanimiter responderunt, se ad ea paratos, nedum exponere res
 « & bona quæ extant adhuc, totaliter offerebant, sed & personas vsque ad mor-
 « tis supplicium, tormentorum quorumlibet grauamina non vitando, adjicien-
 « tes expressius viuâ voce, quod si præfatus D. Rex præmissa, quod absit, eligeret
 « tolerare, vel sub dissimulatione transire, ea ipsi nullatenus sustinerent.
 « Itaque à Nobis subsequenter responsione petita, licet longiores delibera-
 « tionis inducias postulantes, ipsum D. Regem & Maiores ex Baronibus memo-

ratis, quod non ea intentione ad eundem D. Regem Apostolicæ litteræ pro-
cessissent, vt vestræ voluntatis existeret in Regni prædicti libertatem impin-
gere, vel quidquam honori Regio contrarium in hac parte quomodolibet in-
nouare, multa lenitate verborum, persuasionibus studiosis & multiplicatis ex-
cusationum præsidis nisi fuimus informare ipsum ad seruandum vinculum vnio-
nis quod inter sanctam Rom. Ecclesiam & prædecessores suos & ipsum vsque
ad hæc tempora viguisse dignoscitur, multiplici inductione, vltiori tamen
dilatione negata, ac prædicto patenter & publicè vniuersis, quod si quis vo-
luntatis contrariæ appareret, ex tunc pro inimico Regis & Regni notoriè ha-
beatur, consultius attendentes & conspicientes apertius, quod nisi D. Rex
& Barones prædicti ex nostra forent responsione contenti, præter alia pericu-
la & graua scandala, quorum non esset numerus neque finis, tam Romanæ
quàm Gallicanæ Ecclesiæ deuotio & obedientia omnimoda Laïcorum & to-
tius populi, quæ ex tunc irreparabiliter tollebatur, non sine multa perple-
xitatibus angustia sic duximus respondendum, quod ipsi D. nostro Regi in con-
seruatione personæ suæ, suorumque & honorum ac libertatis & iurium dicti
Regni, prout Quidam nostrum, qui Ducatus, Comitatus, Baronias, feoda,
& alia membra Nobilia dicti Regni tenemus ex forma iuramenti, & cæteri qui
omni debito sibi sumus fidelitatis adstricti, adessimus eidem debitis consiliis &
auxiliis opportunis. Eidem D. Nostro Regi humiliter supplicantes, vt cum Apo-
stolicæ sanctitati ad obedientiam teneamur, ad Beatitudinis vestræ pedes iuxta
præmissæ vocationis vestræ tenorem permitteret Nos transferre. Ex parte cu-
jus & Baronum est secura Responsio, quod Nos nullo modo abire permitte-
ret, Regnum sic periculosè, sic deformiter, sic irreparabiliter vacuari, quin po-
tius exhauriri totaliter nullatenus sustinerent.

Considerantes igitur tam vehementem commotionem & turbationem tam
periculosam & grauem, imò grauissimam Regis, Baronum & aliorum Laïco-
rum Regni prædicti; & iam cognoscentes apertius, quod antiqui hostis pacis
æmuli zizaniamque satoris, qui à suæ ruinæ principio conatur, vt Ecclesiæ vni-
tatem pacis turbatione rescindat, charitatem vulneret, sanctorum dulcedinem
operum inuidiæ veneno fellis inficiat, humanumque genus euertat modis om-
nibus & perturbet faciente nequitia amabilis fœderis vnitatem & amicitiam
singularem quæ inter sæpeditam Rom. Ecclesiam ac præfatum D. Nostrum
Regem ac prædecessores eius & Regnum, ad laudem Altissimi in fidei Chri-
stianæ profectum, & tam Ecclesiæ quàm Regis & Regni honoris, exaltatio-
nis monumenta felicia hætenus viguerunt, dissolutioni & separationi lugubri
& flebili, proh dolor, porta patet, & insurgunt vndique frementia scandala,
excrescunt angustia Ecclesiis, Ecclesiasticisque personis, expositionis ac rerum
ac bonorum direptionis pericula intentantur, cum iam abhorreant Laïci &
prorsus effugiant consortia Clericorum, eos à suis omnino Consiliis & allocu-
tionibus abdicando, ac si contra eos proditoria factionis conscij, vel partici-
pes extitissent, & ad contemnendam Ecclesiasticam Censuram & processus, si
quavis autoritate forsan fierent contra eos, iam se parant & muniunt in gra-
ue periculum animarum & alia & diuersa pericula & varia quæ nec lingua in-
ferre sufficeret, nec posset Scriptura differere. Hinc in promptu ad Sanctita-
tis vestræ prouidentiam circumspectam in hoc summæ necessitatis articulo du-
ximus recurrentum flebilibus vocibus & lachrymosis, singultibus paternam cle-
mentiam implorantes ac supplicantes humiliter, quod salubre remedium in
præmissis, per quod firma tam longi temporis decursu inter Ecclesiam, Regem
& Regnum fructuosa vnionis & mutæ dilectionis integritas in antiqua charitatis
dulcedine conseruetur, status Ecclesiæ Gall. in pulcritudine pacis & quietis opta-
tæ remaneat, prospiciatur Nobis nostrisque statibus reuocando vestræ vocationis
Edictum; ac prædictis periculis & scandalis obuietur, Apostolicæ prouidentia
studio ac paternæ officio pietatis dignamini providere. Conseruet Altissimus B.
V. Ecclesiæ suæ sanctæ per tempora longiora. Datū Parisius die Martis prædicta.

Huiusce Legationis princeps fuit M. Petrus de Mornayo patria Bituricen-
sis, in vtroque lure versatissimus, ex Episcopo Aurelianensi factus Episcopus
Autissiodorensis an. 1297. tum verò Regis Regnique Cancellarius. Ille acqui-

siuit, vt legitur in Historia Episcoporum Autissiodorensium, magnam partem Domorum Episcopaliū quæ contiguæ erant *porta Inferni* aliàs *de Ferto*, nunc *S. Michaëlis*, Parisiis, obtinuitque à Rege magnam plateam extra muros contiguos, *in qua construi fecit Curtilia & viridaria amenissima & circumcingi muris, sed propter guerras ibidem sunt fossata concauata.* Iuxta ea loca constructum est Collegium Harcurianum.

LITTERÆ
BARONVM
AD CARDI-
NALES.

In eandem rem Barones alijque Regni Proceres scripserunt ad Cardinales Ecclesiæ Rom. & multo rationum pondere conati sunt eos à tam inaudito proposito auocare, commonentes primùm quanta contulerint olim Ecclesiæ Reges Franciæ, quàmque necessaria sit inter Romanam Ecclesiam & ipsum Regnum amicitia & confœderatio. Rem verò ex parte D. Papæ in frequenti Gallicorum Procerum Conuentu expositam, omnium animos suâ nouitate turbauisse, non posse enim Gallos ferre, alteri quàm Regi suo parere, omnesque ad effundendum sanguinem si opus sit, pro tuendis Regni iuribus paratos esse. Præterea Bonifacio crimen exprobrant auaritiæ, quod nempe ob collationes Beneficiorum pecuniam exegerit, quod indignos ad Prælaturas promouerit, quodque sibi Beneficiorum quæ ad ius regale pertinent, collationem arrogare velit. Denique rogarunt, vti Papam à tam nefario suscepto dimouerent, quò facilius omnes ad peregrinationem vltamarinam conspirarent. Istæ autem Baronum litteræ leguntur in veteri MS. Bibliothecæ Victorinæ, & in Archiuus Regiis, in arca Bonifacij Reg. notato B. fol. 246.

A Honorables Peres lors chiers & anciens amis, tout le Colliege & à chacun des Cardinaux de la S. Eglise de Rome, li Duc, li Comte, li Barons & li Noble tuit du Royaume de France. SALVT, & continuel accroissement de charité, d'amour & de toutes bonnes auantures à leur desir. Seignours vos espiciaument sçauiez & sçait chacun qui a sain entendement comment l'Eglise de Rome & li Royaume de France, li Roys, li Baron, li Clergié & li peuple d'iceluy Royaume ont d'ancienneté & continuellement de coustume esté joints ensemble par ferme & vraye amour & charité, & les grans miseres, les peines & les trauaux que nos Antecessours & li plusieurs de Nous & des Nostres ont souffert, souffrent & souffreront tousiours en l'honneur de celuy qui pour Nous souffri Passion & mort pour soustenir & essaucier la Loy & la Foy Chrestienne & S. Eglise, pour laquelle plusieurs d'eux ont maintefois soffert moult de griefues peines & trauaux & estés pris & naurez à mort, & les grans cures que la diuine Eglise a mises pour le bon estat du Royaume. Et pource que trop griëue chose seroit à nous si celle vraye vnité qui si longuement a duré entre nous se demenuisoit & defailloit maintenant par la male volenté & l'innemistié longuement nourrie sous l'ombre d'amitié & par les torcionnes & effrenables entreprises de celuy, qui en present est ou Siege du Gouvernement de l'Eglise, nous vous certifions par la tenour de ces lettres, aucunes mauuaises & outrageuses nouuelletés qu'il a de nouuel entreprises à faire à nostre tres-chier & tres redouté Seignour Philippe par la Grace de Dieu Roy de France & à tout le Royaume, lesquelles nostre Sire le Roy fit exposer entendiblement par deuant Nous & à tous les Prelats, les Abbez, les Priours, Doyens, Preuosts, Procureurs de Chapitres & des Conuents, des Colleges, des Vniuersités & des Communautés des Villes de son Royaume presens par deuant luy pour lesquels se ils par sa desordonnée volenté estoient poursuiuies, l'vnitez & l'amitiez deuant dites se deferoient & desioindroient entre ladite Eglise & le Roy & le Royaume, & Nous. Car nous ne les pourrions ne ne pourrions souffrir en nulle maniere, pour peine, perte, ne meschief que souffrir en deus-fiens en personnes, en enfans, en heritages, ne en autres biens. Premièrement entre les autres choses que audit Roy nostre Sire, furent enuoyées par Messages & par lettres, il est contenu que du Royaume de France, que nostre Sire li Roy & les Habitans du Royaume ont tousiours esté dit soubgjets en temporalité de Dieu tant seulement, si comme c'est chose notoire à tout le monde, il en deuoit estre subiet à luy temporellement & de luy le deuoit & doit tenir: & plus encores avec ce a fait appeller les Prelats, les Docteurs en Diuinité, les Maistres en Canon & en Loïs dudit Royaume de France pour aman-

der & corriger les excés, les griefs, les oppressions, & les dommages qu'il dit par sa volonté estre faits par nostre Seigneur le Roy, par ses Ministres & par les Baillifs as Prelas, as Eglises, as personnes des Eglises, à Nous, aux Vniuersités & au peuple dudit Royaume, iaçoit ce que nous, ne les Vniuersités, ne li peuples dudit Royaume ne requirons, ne voulions auoir, ne correction, ne amende sur les choses deuant dites par luy, ne par l'authorité, ne par son pouuoir, ne par autrefois, que par ledit nostre Seigneur le Roy : & ja auoit pourueu li Roy nostre Sire à mettre remede à griefs, si aucuns en y eust ; mais pour ce a retardé, puisque ces nouvelles sont venuës à luy, car il ne veult mie qu'il apert qu'il le face pour cremeur, ou par commandement, ou par correction de luy ou d'autrui. Par laquelle conuocation ainsi faite li Royaume demourroit en grand peril & en grand desconfort, s'il se vuidoit de si pretieux ioyaux & thresors, auxquels nuls ne se comperent, & qu'on doit mettre auant toutes armes, c'est à sçauoir les sens des Prelats & des autres saiges, par qui conseil, par qui sens, & par qui pourueance, le Gouvernement du Royaume est soutenus & maintenus, la Foy est tenuë & assurée en fermeté, li Sacremens de S. Eglise sont amenistrez & tenus & iustice faite & gardée en cely Royame, pour lesquies choses & pour autres lesquelles trop long chose seroit à escrire. Et pour ce especiaulment, que cil qui à present siet ou Siege du Gouvernement de l'Eglise a fait & fait encore chacun iour par ses Ordonnances de volenté les confirmations & collations des Archeuesques & des Euesques & des autres Nobles Benefices du Royaume deuant dit, & y a mises par grandes quantitez & sommes d'argent, parquoy il les a greuées & chargées, si qu'il conuient que li menus peuples qui leur est sougez, soient greuez & rançonnez : car autrement ne pourroient payer les exactions qui leur a faites par personnes mescongneues & aucunes soulepeçonnées & telles & plusieurs si comme enfans & plusieurs autres qui de nul Benefice d'Eglise tenir ne sont dignes, & qui nulle residence ne font es Eglises où ils ont les Benefices, n'ia ny entreront : & ainsi les Eglises sont defraudées de leur seruice & les volentez de ceux qui les Eglises fonderent, sont anianties, parquoy aumosnes sont laissiées, pitié arriere mise & les bienfaits soustraiçts, qui aux Eglises souloient estre faits, les Eglises en sont si abbaisiées & descheuës, que à peine en y a que nuls qui les desseruent, ni li Prelats ne poent donner leurs Benefices aux Nobles Clercs & aux autres biens nez & bien lettrés de leurs Dioces, de qui Antecessours lesdites Eglises sont fondées, pourquoy maluais exemple est donnez communement à tout le peuple & pour les pensions nouvelles & les seruices outrageous & desaccoustumez & les exactions & les extorsions diuerses & les domageuses nouuelleriez, li generaux Estats de l'Eglise est du tout muez & ostez à Souuerains Prelas, li pooirs de faire ce qu'à leur Office appartient & est accoustumé de faire. & encore ne luy souffist ce mie, mais les Collations des Benefices que nostre Sire li Roys & nos Antecessours ont fondez & à li & à nous appartiennent & ont de tout temps appartenu à li & à nos deuanciers, & est accoustumé appartenir, il nous empesche & les veult adiouster & traire deuers li par grand conuostise pour plus grans exactions & plus grans seruices attraire à luy : & lesquelles choses nous ne pourrions ne vourions orres en auant souffrir pour meschief nul qui nous puisse auenir, & se ainsi estoit que nous ou aucuns de nous le voussions souffrir, ne les souffreroit mie li dictz Roys nostre Sire, ni li commun peupple dudit Royaume : & à grand doulour & à grand meschief nous vous faisons à sçauoir par la teneur de ces Lettres que ce ne sont choses que plaisent à Dieu, ne ne doiuent plaire à nul homme de bonne volenté, ne onques mes telles choses ne descendirent en cuer d'hommes, ne ores ne furent, ne entenduës auenir, fors auecques Antechrist. Et iaçoit ce qu'il dit en ses Lettres que ce a il fait du Conseil de ses freres, si sçauons nous certainement ne autre chose ne voulons, ne ne pourrions croire, que ce ne vous deplaise & que à telles nouuelletés & si grands erreurs, si folles entreprises ne vous donnissiez vostre assentement ne vos consens, ne ne voussissiez que cette vntez que si longuement & si fermement a duré à le honneur de Dieu & à l'eslaucement de la Foy Chrestienne, au grand bien & au profit & au bon

estat de l'Eglise & du Royaume par la peruerse volenté ou par la folle enuie d'un tel homme se deffist & desioignist. Pourquoy nous vous prions & requerrons tant affectueusement comme nous pouuons que comme vous soyez appelez & establis en partie ou Gouvernement de l'Eglise, à chacun de vous en cette besoigne veilliez mettre tel conseil & tel remede, que ce qui est par si legier & par si desordonné mouuement commancié, soit mis à bon point & à bon estat, si que l'amour & li vnitez qui a tousiours duré entre l'Eglise & le Royaume puisse demorer & accroistre, & que li griefs, esclandres, qui pour ce est meus & est appareillez d'estre si grans & si cruel, que la generale Eglise & toute Chrestienté s'en pourroit douloir à tousiours puissent par vostre vertu, bon conseil & par vostre amandement cessier: & que l'en puisse entendre pourfitablement au saint voyage d'oultremer & as autres bonnes ceuures, que li bons Chrestiens dudit Royaume ont accousturné à faire & à pourfuir & montrer tel semblant, qui li malices, que est esmeus, soit arriere mis & aneantis & que de ces excés qu'il a accousturné à faire il soit chastiez en telle maniere que li estat de la Chrestienté soit & demeure en son bon point, & en son bon estat, & de ces choses nous faites à scauoir par le porteur de ces lettres vostre volenté & vostre entention: car pour ce nous l'enuoyons especiaument à vous & bien voulons que vous soyez certain, que ne par vie ne par mort nous ne departirons, ne ne veons à departir de ces procès, & feust ores ainsi que li Roys nostre Sire le voulsist bien. Pource que trop longue chose & chargeans seroit, se chacun de nous metteroit féel à ces presentes lettres faites par nostre commun assentement. Nos Loys fils le Roy de France: le Cuens de Euvreux, Robert Cuens d'Artois, Robert Dux de Bourgoigne, Iean Dux de Bretagne, Ferry Dux de Lorraine, Iean Cuens de Hainault & de Hollande, Henry Cuens de Luxembourg, Guis Cuens de S. Pol, Iean Cuens de Dreux, Hugues Cuens de la Marche, Robert Cuens de Bouloigne, Loys Cuens de Niuers & de Retel, Iean Cuens d'Eu, Bernard Cuens de Cumenges, Iean Cuens d'Aubmarle, Iean Cuens de Fores, Valeran Cuens de Perigord, Iean Cuens de Ioigny, Iean Cuens d'Auxerre, Aymars de Poitiers, Cuens de Valentinois, Estenes Cuens de Sancerre, Aymars Cuens de Montbelliard, Eniarrant Sire de Conty, Godefroy de Breban, Raou de Clermont Connestable de France, Iean Sire de Chastelvilain, Iordain Sire de Lile, Iean de Chalon Sire Darlen, Guillaume de Chauigny Sire de Chasteau-Raoul, Richars Sire de Beaujeu, Aymeris Vicecuens de Narbonne, auons mis a la Requeste & en nom de nous & pour tous les autres, nos Seaus en ces presentes Lettres. Donné à Paris le 10. iour d'Avril l'an de Grace mil trois cent deux.

Bonifacius intellectis ijs quæ in Conuentu Parisiensi acta fuerant, rescribit ad Prælatos Franciæ & ad Doctores in Theologia & Iure Canonico, eosque vehementer increpat, quod passi fuissent multa dici contra se auctoritatemque Ecclesiasticam, quodque eorum nemo, dum acerba multa dicerentur, aut diluere & confutare fuisset aggressus, aut saltem exisset à Conuentu. Cæterum in eadem semper sententia perinanens, quoad subiectionem Regum, interminat **pœnas ijs qui sibi parere detrectarent. Bulla talis est.**

“ Bonifacius Episcopus seruus seruorum Dei, venerabilibus fratribus Archiepiscopis, Episcopis ac Dilectis filiis Electis & Capitulis Ecclesiarum Cathedralium Regni Franciæ, ac Doctoribus in Theologia & Magistris in Iure Canonico & Ciuili de Regno natis eodem sal. & Apost. Bened. Verba delirantis filiiæ, quantumcunque desideris maternis infesta, quantauis sint enormitate fœdata nequeunt puritatem inficere piæ matris & affectum in filiationis odium prouocare maternum, cum in ipsa miseratione quam diligit, amor inueniatur maternalis, qui licet miseratione doleat naturæ legibus compatiendo filijs, in ipsa tamen miseria consolatur. Sanè conturbata sunt nuper vniuersa Ecclesiæ piæ præcordia in auditu verborum, quæ sub fictæ consolationis pallio recitando quodammodo composita sunt, vt credimus nomine prædilectæ filiiæ Ecclesiæ Gall. in matris immaculatæ opprobrium, grande malum, quasi qui ab amico causam quæreret recedendi: sed legitur, quod frustra rete iacitur ante oculos penitatorum. Ecce collectis ex Parlamento Parisius congregato mendicatis suffragiis

giiis ne ad uocationem Sedis Apostolicæ uocati uenerint, eorundem uerborum »
 compositores necessariò concludere uoluerunt, damna rerum & ruinas cor- »
 porum præcipuè prætendendo. Scimus equidem multorum relatione fidelium, »
 nec latet Sedis Apostolicæ notitiam, quæ & quanta fuerint in eadem concione »
 narrata & præcipuè *quæ Belial ille Petrus Flote femiuicidens corpore, menteque tota-* »
liter excoecatus ac quidam alij prædicauerint, sanguinem sitientes populi Chri- »
 stiani, qui Charissimum filium Philippum Regem Franciæ illustrem trahere »
 conantur in deuium, proh dolor! propinquum, cum tantæ Christianitatis su- »
 blimitas erroneo ducatu submergitur, cui ducatus à coecis miserabiliter ad »
 mentis interitum, nisi ex alto Diuina sibi succurrit pietas, propinatur, quod »
 amarè illuget Mater Ecclesia circa salutem eius quærens remedium & meditatio- »
 ne sollicitâ contra tantæ Majestatis naufragium quærit portum. Verum vos fra- »
 tres & filij si professionis uestriæ debitum circumspectis considerationibus atten- »
 ditis, cuius uenosa fictionis suggestio deberet in contemptum tantæ Matris »
 obedientiæ filialis, neruum concidere, aut debitum peruertere statum Ordinis »
 Clericalis. Videmini siquidem secundum dicta eorum spem ponere in terrenis, »
 si timore terrenorum contemnitis cœlestia uel seponitis propter timorem iu- »
 dicum, Christi iugum: multa præterea superba, iniqua, & scismaticæ in eadem »
 fideli concione profanata fuerunt per Oratores huiusmodi per quæ uelle ui- »
 debantur disfluere unitatem Ecclesiæ inconsutilem tunicam Domini nostri, quæ »
 per uos debebantur reijci, uel certè potius non audiri nec etiam recitari. In »
 uestram tamen excusationem aduertimus qualiter detractores præfati, ut præ- »
 conceptum uenenum festinanter euomerent in corde & corde loquentes aliqui »
 uix inter se moras loquendi gerebant. Verum præcipiti in momento temporis »
 respuerunt manna dulcedinis & uenenum aspidis effundentes in Ecclesiæ Ma- »
 tris opprobrium, uniuersale scandalum & status detrimentum eorum, quia si »
 uerba eorum iusto examinarentur examine, eos esse Prælatos non iudicant, sed »
 indignos quibuslibet Prælaturis, nec digni sunt regere non immeritò corrigen- »
 di. Restat ut colligamus ex uerbis eorum quæ gesta fuerunt absque nostra scien- »
 tia machinationibus uenenosis, ut & uos fictis coloribus ab unione Uniuersalis »
 Ecclesiæ abducerent nequiter, uosque contra nos, quos uellent iniquitatis eo- »
 rum habere complices, prouocarent. Sed in uanum laborant & deficiunt ini- »
 quo scrutantes scrutinio sequaces tantæ superbiæ exquirendo, disponentes ab »
 Aquilone sedem erigere contra Vicarium IESU-CHRISTI. Quoniam ut primus »
 Lucifer, cui non fuit huc usque secundus cecidit, cum suis sequacibus corruet, »
 quantacunque fulciatur potentia & secundus. Nonne duo principia nituntur »
 ponere, qui dicunt Temporalia spiritualibus non subesse: ijs iam dictis finem »
 imponimus, fraternitates uestras in Domino exhortantes ut spretis tempora- »
 ralibus & contemptis iudicum minis nobiscum ascendatis ad cor altum & »
 exaltabitur Deus qui dissipat consilia Principum & cogitationes reprobat po- »
 pulorum pro firmo scientes, quod obedientes gratiosè uidebimus, & contu- »
 maces pro qualitate inobedienciæ puniemus. »

Anno 1302. Philippus Rex suis litteris patentibus explicans priuilegium quod 1302.
 concesserat anno superiore Uniuersitati, de Iuramento Præpositi Parisiensis eju-
 que Seruientium, uult ut illud Iuramentum præstetur apud ædem S. Iuliani
 pauperis. Vnde licet colligere, quod tametsi Facultates quæ dicuntur Superio-
 res, Comitria sua haberent in quibusdam locis, Generalia uerò totius Uniuersi-
 tatis apud Mathurinenses, Nationes tamen quibus priuilegium concessum est
 ante adjectionem Facultatum à Philippo Augusto an. 1200. uoluerint sibi & in
 loco Comitiorum suorum Iuramentum istud præstari. Sic ergo Rex edicit.

PHILIPPVS D. G. Fr. Rex Uniuersis præsentibus litteras inspecturis salutem. »
 Notum facimus, quod cum prout in nostris litteris continetur, uoluerimus quod »
 priuilegium concessum Uniuersitati Scholarium Paris. in eisdem litteris conten- »
 tum legatur de biennio in biennium in præsentia Præpositi Parisiensis & omnium »
 Seruientium suorum & aliquorum Magistrorum de Uniuersitate ad hoc per Vni- »
 uersitatem Deputatorum, & quod lecto priuilegio & exposito in Gallico dicat »
 Præpositus suis Seruientibus, *Volo uos scire, quod ego iuravi istud priuilegium ser-* »
uare & ideo præcipio uobis sub iuramentis uestris & sub omni pœna quam possum »

» vobis infligere, vt diligenter seruetis istud Priuilegium quod iuravi, *Volumus & Vniuersitati prædictæ tenore præsentium concedimus de gratia speciali, quod apud S. Iulianum pauperem Parisius dicti priuilegij manifestatio præstiti à dicto Preposito Iuramenti intimatio, iniunctio & præceptum fiant Seruientibus supradictis.* In cuius rei » testimonium præsentibus litteris nostrum fecimus apponi sigillum. Actum apud » Vicennas die Veneris post Octauas Epiphaniæ. An. Domini 1302.

Eodem anno Cardinales Rom. litteras reddiderunt responsiuas ad Comites & Barones Franciæ, seque & Bonifacium ab obiectis accusationis capitibus purgare conati sunt: imprimis verò Papam nunquam contendisse sibi Regem Regnumve subijcere in temporalibus, nec Archidiaconum Narbonensem Papæ Nuncium dixisse quid simile, aut scripto tradidisse. Itaque falsum esse quod *Petrus Flotta* præsentem Rege in Comitibus Gallicanis de Papa dixisset. Neminem negare posse, quin Papa sit summus Hierarcha in Hierarchia Ecclesiastica, & quin ad eundem pertineat peccata hominum corrigere, ipsum ad Beneficia non Extraneos, sed semper Regnicolas duobus exceptis promouisse, maximè verò Doctoribus Magistris Vniuersitatis Parisiensis Beneficia contulisse plurima.

LITTERÆ »
CARDINA- »
LIVM AD »
BARONES »
FRANCIÆ »

» Miseratione diuina Episcopi, Presbyteri & Diaconi S. Rom. Ecclesiæ Car-
» dinales Nobilibus viris Ducibus, Comitibus, Baronibus & Nobilibus Regni
» Franciæ in vero salutari salutem. Recepimus litteras vestræ Nobilitatis & Nun-
» cios, quas Nobis per eosdem Nuncios latores præsentium destinastis, quarum
» intellectus tenor nostros amaricauit animos & turbauit auditus. Vobis igitur
» præsentibus respondemus, quod sanctissimus Pater & Dominus noster D. Bo-
» nifacius diuina prouidentia sacrosanctæ Romanæ ac vniuersalis Ecclesiæ sum-
» mus Pontifex & Nos ipsi vinculum charitatis & sinceritatis affectus, quæ inter
» Dominum nostrum summum Pontificem, prædecessores ipsius Rom. Pontificis
» & Nos & prædecessores nostros S. R. Ecclesiæ Cardinales, ac magnificum
» principem D. Philippum Franciæ Regem illustrem ac prædecessores suos fue-
» runt ac viguerunt ab olim, manutenemus libenter, & vt firma & stabilia ma-
» neant, promptis studiis laboramus, ad sic etiam inuenimus ipsum Dominum
» nostrum paratum & promptum. Inimicus tamen homo superfeminauit zizania,
» quæ Deo autore in fasciculos colligata erunt in combustionem & cibum ignis,
» & volumus vos pro certo tenere, quod prædictus Dominus noster summus Pon-
» tificex nunquam scripsit Regi prædicto quod de Regno suo sibi subesse tempora-
» liter illudque ab eo tenere deberet: & prouidus vir M. Iacobus Archidiaconus
» Narbonensis Notarius & Nuncius Domini nostri prædicti, sicut constanter af-
» firmat, ipsi Domino Regi hoc ipsum vel simile nunquam verbaliter nunciavit
» aut scripto. Vnde propositio quam fecit Petrus Flote in præsentia dicti D. Re-
» gis, Prælatorum & vestra & aliorum multorum, animosum & falsum habuit
» fundamentum, & ideo necesse est quod cadat ædificium, quod ædificabitur su-
» per illud. Prælati verò, Doctores in Theologia & vtriusque Iuris Magistri vo-
» cati fuerunt ad ipsius Domini nostri præsentiam, certo eis peremptorio termi-
» no assignato, vt cum eis super agendis possit deliberare consultius, sicut cum
» personis ipsi D. Regi non suspectis, imò gratis & acceptis ac diligentibus no-
» men eius & affectantibus statum prosperum & tranquillam ipsorum D. Regis &
» Regni. Nec est nouum per Sedem Apostolicam pro qualitate temporum & ne-
» cessitate causarum Concilia non solum particularia, sed etiam Generalia re-
» morari, quorum aliqua plurium ex nobis temporibus congregata noscuntur:
» detulit tamen dictus Dominus noster ipsi D. Regi & Regno Generale Conci-
» lium conuocando, in quo forsitan commisissent nonnulli Nationum & Regno-
» rum illorum, qui minus dilectionis ad dictos Regem & Regnum noscuntur ha-
» bere. Et si ad eorundem Prælatorum & vestram peruenisset notitia tenor lit-
» terarum, quas idem Archidiaconus dicto D. Regi ex parte ipsius D. nostri sum-
» mi Pontificis præsentauit, & fuisset expositus diligenter, reddenda fuissent Deo
» & Domino vestro gratiæ copiosæ super paternam curam & maternam dulcedi-
» nem, quam ipse Dominus noster gessit & gerit, vt ipsi Rex & Regnum habeant
» statum prosperum & quietum, & vt tollantur grauamina, quæ Prælati, Eccle-
» siis ac Monasteriis & nonnullis ex vobis & Clero & populo sunt illata, cum vti,
» que dictus D. noster summus Pontifex, si Ecclesiam Gallicanam grauauit, hoc

fecit concedendo ipsi D. Regi Decimam plurium annorum Ecclesiasticorum « prouentuum Regni sui. Et quod ad dictum eius in qualibet Ecclesia Cathedrali « & Collegiata Regni prædicti vna persona idonea poneretur, nonnullis etiam di- « gnitates & Beneficia contulit consideratione Regis eiusdem, Prælatorum & ali- « quorum ex vobis. Dispensationes quoque multas concessit & magnas quæ non « latent Regem ipsum & multos ex vobis, ex quibus per ingratitude non di- « lectionis & reuerentiæ recipit idem Dominus noster debitam Repensiuam. AD « HÆC non venit in dubium homini sanæ mentis Romanum Pontificem obtinere « Primatum & esse summum Hierarcham in Ecclesiastica Hierarchia ac posse « omnem hominem arguere de peccato. Nostræ quoque memoriæ non occurrit « quod Cathedralibus Ecclesiis dicti Regni prouiderit de personis Italicis nisi Bi- « turicensi & Atrebatensi Ecclesiis, quibus de personis prouidit ipsi Regi non « suspectis & Regno, quorum eminens scientia latè patet, nec sunt conditiones « eorum incognitæ. MULTIS verò aliis Ecclesiis Cathedralibus prouidit de perso- « nis oriundis de Regno prædicto, nec Regi nec Regno prædictis probabili ratio- « ne suspectis. *Quis unquam prædecessorum suorum formas prouidendi pauperibus Cle- DE PARTI-
ricis pius extendit, quibus per Nonnullos ex Prælatu fiet at prouisio, & mendicare SIENSIBVS
quodammodo cogebantur in opprobrium Clericale. Exsurgant cum ipso Domino Ma- MAGIS-
gistris in Theologia quibus ipse in Parisiensi Ecclesiâ Canonicatus contulit & Fraben- TRIS.*
das. Exsurgant Magistri & alij litterati, & in acie stent cum ipso, qui paupertate
grauati multum sudoribus, multum vigiliis, multis laboribus adepti sunt scientiæ Mar-
garitæ, & dicant quomodo illorum pietas ad quos Beneficiorum Collatio pertinebat,
respexit eosdem. Inuenietis pro vno Extraneo, cui est per ipsum Dominum in dicto
Regno prouisum, ferè centum, qui de prædicto Regno traxerunt originem, ab eo pro-
uisionis gratiam accepisse. Et si de vacantibus Beneficiis Regni prædicti aut
vacaturis prouidit, nonne prouidit de personis oriundis de Regno eodem & fa-
miliaribus & Clericis Regis, Prælatorum, Regni & vestris? AD HÆC vt non ta-
ceamus vobis solidam veritatem, non decuit, imò licuit, nec etiam expediuit
sanctissimum Patrem & Dominum nostrum D. Bonifacium diuina prouidentia
sacrofanctæ ac vniuersalis Ecclesiæ summum Pontificem in litteris vestris quas
Nobis misistis non nominare summum Pontificem, sed quod dolenter referimus,
omissis filialis & solitæ reuerentiæ more ac stylo ipsum nominastis per quandam
circumlocutionem indeuotorum verborum & nouiter inuentorum. Huius-
modi autem litterarum nostrarum placeat vobis habere bonum Interpretem
& fidelem. Datum Anagniæ 6. Kal. Iulij Pontif. verò præfati D. nostri D. Bo-
nificij PP. octauo anno octauo. Sigill. 17. Sigillis ceræ rubæ.

Dederunt quoque prædicti Cardinales alias litteras ad Maiores, Scabinos vr-
bium, & Vniuersitates, quibus idem quod supra significabant, nec eas hic etiam
inferere superfluum erit: maximè verò quia ipse Bonifacius videri volebat stu-
diosissimus Magistrorum Parisensium & pauperum Clericorum quibus Beneficia
dispensabat.

Miseratione diuina Episcopi, Presbyteri & Diaconi Cardinales Maioribus, «
Scabinis, Iuratis, Consulibus, & omnibus Vniuersitatibus, Communibus & «
Communitatibus Ciuitatum & villarum Regni Franciæ salutem in Domino. «
Recepimus Nuncios Vniuersitatis vestræ & litteras quas Nobis per eosdem «
Nuncios latores præsentium destinastis; tenor quarum nostros amaricauit ani- «
mos vehementer & turbauit auditus, dum falso fundamento os ponentes in cœ- «
lum, sanctissimum Patrem & Dominum nostrum D. Bonifacium diuina prou- «
dentia sacrosanctæ Rom. ac vniuersalis Ecclesiæ summum Pontificem non no- «
minastis stylo & more solito reuerentiæ summum Pontificem, sed quibusdam «
verborum circumlocutionibus imprudenter & nouiter adinuentis. Siquidem «
præfatus Dominus noster summus Pontifex excellenti Principi D. Philippo «
illustri Regi Franciæ nunquam scripsit, quod de Regno suo temporaliter sibi «
subesset, illudque ab eo tenere deberet, aut aliquid aliud quod sit vel fuerit con- «
tra iura, libertates, & honorem dictorum Regis & Regni, quæ iura, libertates «
& honorem præfatus D. noster & Nos volumus illæsa seruari, ipsaque non di- «
minuere sed augere; ac promptis affectibus studia nostra conuertimus, vt inter «
ipsum Dominum nostrum & prædecessores suos Rom. Pontifices & ipsum D.

» Regem & prædecessores ipsius Franciæ Reges Catholicos & deuotos hactenus
 » vigerunt, si per eum non remaneat, & ad id se Rex ipse coarctet. Qui quoque
 » Dominus noster de nullo Archiepiscopo vel Episcopo prouidit alicui Cathedra-
 » li Ecclesiæ dicti Regni, nisi de oriundis de ipso Regno, Bituricensi Archiepif-
 » copo & Atrebaten. Episcopo duntaxat exceptis, quorum eminens scientia latè
 » patet, & sunt notæ laudabiles conditiones eorum. Si quando grauauit Ecclesias,
 » hoc fecit concedendo ipsi Regi, quod ad suum dictum seu beneplacitum in qua-
 » libet Ecclesia Cathedrali & Collegiata Regni sui vna persona idonea poneretur
 » & prouidendo in forma pauperum multitudini pauperum Clericorum, ad quos
 » parum se extendebat pietas Prælatorum & aliorum ad quos Beneficiorum Ec-
 » clesiasticorum Collatio pertinebat. De nonnullis insuper vacantibus & vaca-
 » turis Dignitatibus, Beneficiis & Præbendis dicti Regni, prouidit Clericis dicti
 » Regis, Prælatorum, Ducum, Comitum & Baronum. Nec est nouum per Se-
 » dem Apostolicam pro qualitate temporum & necessitate causarum Concilia
 » non solum particularia, sed etiam Generalia conuocari: quorum aliqua plu-
 » rimum ex nobis temporibus congregata noscuntur. Detulit quoque dictus D.
 » noster ipsis D. Regi & Regno generale Concilium non vocando, in quo forsi-
 » tan conuenissent nonnulli Regionum & Regnorum illorum qui minus dilectio-
 » nis ad dicta D. Regem & Regnum habere noscuntur. Nec volumus vos latere
 » quod super præmissis Nos scribimus D. Regi, Prælatibus, Ducibus, Comitibus,
 » Baronibus dicti Regni. Præsentium autem litterarum nostrarum habeatis bo-
 » nos Interpretes & fideles. Datum Anagninæ 6. Kal. Iulij, Pontificatus verò præ-
 » fati D. nostri D. Bonifacij Papæ VIII. an. 8. sigill. 17. sigillis.

Porro illi duo Præsules, quos ad Atrebatensem & Bituricensem Ecclesiam
 ex Italiâ oriundos à Papa promotos fuisse dicunt, fuerant in ipso Regno atque
 in Academiâ Parisiensi enutriti, educati & instituti, quorum alter nempe *Agi-
 dius de Roma* Ordinis Augustinensis Regi ipsi fuerat charissimus, & ab eo Bitu-
 ricensis factus Archiprælul; alter verò *M. Girardus Pigalotti* fuerat Professor leg-
 gum & Doctor in vtroque Iure, fueratque etiam in Regno Franciæ nutritus.
 Itaque neque Papa, neque Cardinales vllâ in parte peccasse videri volebant.
 Negabant verò constanter & constantissimè scriptum quidquam ad Regem,
 quod non fuisset lectum & perlectum atque approbatum in Consistorio, neque
 verò quidquam durum, graue aut acerbum, vnde Rex posset offendi: nihil de
 subiectione illâ Regni Francici, aut de iurisdictione Papæ in Regem & Regem,
 Neminem tamen negare posse quin Papa de omni temporalis iudicare possit ra-
 tione peccati: quin eidem competat iurisdictione temporalis & iure; non tamen
 quantum ad vsum & executionem, quæ penes Reges est. Collationem Benefi-
 ciorum non cadere in laicum, ita quod habeat ius & auctoritatem spiritualem
 conferendi. Reges Franciæ tres à prædecessoribus Bonifacij fuisse Regno pri-
 uatos; posse & ipsum Philippum, si ita exigant merita, priuari. Hæc & similia
 leguntur in MS. Bibliothecæ San-victorinæ, continenturque ibi duæ sententiæ
 in Consistorio Romano super re præsentis latæ: vna Matthæi de Aquasparta
 Cardinalis Portuensis; altera ipsius Bonifacij Papæ. Prior talis est.

SENTENTIA
 CARDINA-
 LIS POR-
 TUVENSIS
 DISSIDIO
 FRANCIE.

» *Ecce Ego constitui te super Gentes & Regna, ut euellas & destruas, dissipes & dis-*
 » *pergas, & ædifices & plantes.* Verba ista scripta sunt in Ieremia & recitantur in
 » lectione hesternâ, quæ loco Epistolæ legitur, & possunt conuenienter de B. Ioan-
 » ne exponi, qui commendabilis reperitur eo quod commendatur & per Prophe-
 » tarum oracula & per similitudines & figuras scripturarum tam veteris quàm no-
 » ui Testamenti, nec figuratur per Isâac natus de sterili matre, & ita B. Ioannes
 » Baptista per multas etiam similitudines noui Testamenti, quas causa breuitatis
 » omitto. Vnde meritò potest dici ei à Christo *Ecce Ego constitui te, &c.* vbi pro-
 » ponitur Ioannes Baptista tanquam efficax & intrepidus Prædicator veritatis,
 » ad cuius commendationem tanguntur quatuor in verbis istis. 1. Consideran-
 » dum vocantis ad Officium B. Ioannis excellentiam & altitudinem *Ecce constitui*
 » *te.* 2. Recipientis aptitudinem. 3. Dignitatis sibi commissæ latitudinem super
 » Gentes & Regna. 4. Officij sibi commissi debitam executionem, *ut euellas &*
 » *destruas, &c.*

» Primò verò B. Ioannem vocantis Excellentia, in hoc quod dicitur *Ecce Ego*

constitui te. Nemo ad dignitatem & honorem debet se ingerere; quia sicut dicit Apostolus ad Hebræos, nemo assumit sibi honorem, sed qui vocatus est à Domino tanquam Aaron. B. Ioannes non ingressit se, sed ex vtero matris fuit vocatus, quia in vtero sicut Ieremias fuit sanctificatus. Vnde dicitur in Hieremiâ, Dominus ab vtero vocauit me, recordatus est nominis mei. Et de Apostolis cantatur, Constituit eos Principes super omnem terram.

2. Tangitur vocati seu constituti aptitudo S. te S. qui es idoneus & dignus: quàm aptus, quàm idoneus fuit B. Ioannes, ipse Saluator testimonium perhibet, *Inter Natos mulierum non surrexit maior Ioanne Baptista.*

3. Tangitur Officij sibi commissi seu dignitatis latitudo *super Gentes & Regna*, non dicit in illo angulo terræ vel illo, sed vbique, quia *super Gentes & Regna*. Ecce potestatis suæ longitudo, magnitudo, latitudo & plenitudo, & videte, licet ista verba dicta sint de Ieremia & B. Ioanne Baptista, per accidens tamen verius dici possunt de Christo & eius Vicario B. Petro & eius successoribus summis Pontificibus, vt dicit Deus Pater, *Ecce Ego constitui te super Gentes & Regna*, vnde dicitur in Psalmo, *Omnia subiecisti sub pedibus eius*. Vnde cantatur de Apostolis.

4. Tangit Officij Christo commissi super Gentes & Regna debitam executionem, *vt euellas*, & licet possit ista executio multipliciter distingui, tamen causa breuitatis distinguo executionem Officij Christo & eius Vicario Petro, & eius successoribus summis Pontificibus commisi in duo, videlicet in malorum oppressionem, vnde dicit, *Vt euellas & destruas, dissipes & dispergas*, & in bonorum exaltationem, *vt edifices & plantes*. Vnde dicebat B. Paulus *Ego plantavi, Apollo rigauit, Dominus autem incrementum dedit*, rogabimus Dominum &c. Postea subiunxit ista quæ sequuntur. Aliqua autem mihi commissi ad dicendum. Sed primo assumo verbum Apostoli & vtar eo, *Scio quod veritatem loquar & non mentiar*. Mihi testimonium perhibente Spiritu sancto in conscientia mea.

Quondam dissensio mota est inter Dominum nostrum D. summum Pontificem, Sacrum Collegium Cardinalium & Ecclesiam ex parte vna, & Illustrem Regem Franciæ & suos ex altera, quæ ex modicâ causâ, tenui & leui valde orta fuit. Verum est quod plures querimoniarum venerunt ad summum Pontificem, quod multæ inordinationes fiebant in Regno illo, & quod libertas Ecclesiastica in nullo obseruabatur. Verum est etiam, quod quædam littera secreta fuit facta de communi consensu summi Pontificis & fratrum, quia volo quod sciatis, & dicam veritatem & non mentiar, quia in Collegio inter summum Pontificem, qui est Caput nostrum & inter Fratres nulla est dissensio, nulla diuersitas, nulla diuisio, sed est inter Nos omnes concordia, omnis pax, omnis vniuersitas; quia quidquid vult Dominus noster, nos volumus, & quidquid nos volumus, sui gratia vult & ipse, ita est testimonium spiritus in conscientia, illa littera sic facta non fuit subito missa, sed fuit ad Consistorium pluries deponata, fuit lecta, relecta, diligenter examinata, illa littera tota erat plenacharitate: crant ibi pij Patris verba, & dulcibus verbis Matris monebatur Rex, quod desisteret ab aliquibus & emendaret aliqua. Referunt aliqui quod continebatur in illa littera, quod D. Rex deberet recognoscere Regnum suum ab Ecclesia, propter Deum, cesset murmur, quia nunquam fuit scriptum in illa littera vel mandatum ex parte summi Pontificis & fratrum, quod deberet recognoscere se tenere Regnum suum ab aliquo; & credo illum, qui fuit missus, talem virum, qui non excessit fines mandati sibi commissi. Dicitur quod vna alia littera fuit missa D. Regi, nescio vnde venerit illa littera, sed scio quod per fratres Collegij non fuit missa; & excuso Dominum nostrum, quia credo firmiter quod illam litteram non misit, nec ab eo emanauit. Sed illa littera quam misit summus Pontifex Dominus noster & fratres, fuit ex mera charitate, & erat omni dulcedine & dulcore plena, sicut esse debet littera pij Patris & dulcis Matris, quia agnum Mater nimis tenerè diligit, dicat dulcia filio & blanda verba; pater tamen districtius, quia magis sapienter diligit, & immiscet aliqua aspera, vnde dicit Salomon, *fili audi disciplinam Patris*, & Tobias filio suo idem dicit, & scriptum est alibi, etiam flagellat Deus omnem filium quem diligit, vnde si fuerunt in illa littera aliqua, quæ videbantur Regi

» dura, scio tamen, quod nihil erat ibi, quod non esset ad correctionem suam
 » & ad bonum suum: & sine dubio ego reputo Regem bonum & Catholicum
 » Principem, quantum est de persona sua, sed timeo quod habeat aliquos Con-
 » siliarios, qui non sunt ei multum vtilis.

» Dicitur in lib. Regum, quod Absalon volebat vsurpare Regnum David pa-
 » tris sui: erat ibi quidam Consiliarius Architophel, qui interpretatur fratris mei
 » ruina, ille enim dedit malum consilium. Vnde dicitur ibi. *Dissipet Dominus con-*
 » *silium Architophel.* Vtinam etiam dissipet omnes malos Consiliarios, & videatur
 » in quo grauatur Rex Franciæ. Si Prælati Regni sui vocantur ad tractandum
 » super aliquibus, non vocantur alieni, non vocantur æmuli, non vocantur con-
 » trarij, sed vocantur familiares domestici, qui tantum diligunt honorem Re-
 » gis & Regni sicut pupillam oculi sui. Vocantur etiam Romam, non vltra fines
 » mundi, non vltra vniuersum, non perpetuò moraturi, sed expedito negotio re-
 » uertentur.

» Item de Collationibus Præbendarum Regni sui, non videtur, quod graue-
 » tur, quia duo sunt ibi. Ius Patronatus & præsentatio, collatio & vsus, ad Lai-
 » cum nullo iure potest pertinere Collatio Beneficij. Sed dicas, Rex aliquid ha-
 » bet amplius, nescio; sed dico, quod nullo modo potest pertinere nisi ministe-
 » rialiter. Sed dicas, præscriptionem habet pro se: quæro, si potest dare, quare
 » ergo impetrauit super hoc priuilegium ab Ecclesia?

» Item Rex habet Confessorem suum tanquam bonus & Catholicus Princeps,
 » cui confitetur: quâ autoritate, quâ potestate absoluit eum, certè autoritate
 » summi Pontificis & deriuatur in omnes. A b eo Episcopi, etiam Archiepiscopi
 » habent determinatam prouinciam & sunt assumpti in partem sollicitudinis, vn-
 » de habent certam potestatem, summus Pontifex habet plenissimam. nullus est,
 » qui possit eam limitare. Ego dicam vnam magnam fatuitatem & præsumptio-
 » nem, sed ita sentio pro ista veritate, quod auderem eam defendere contra to-
 » tum mundum, & auderem exponere vitam meam, quod summus Pontifex,
 » qui est Vicarius B. Petri, habet plenitudinem potestatis: quia certum est, quod
 » Christus, qui fuit Dominus vniuersorum, dimisit potestatem suam Petro &
 » Successoribus eius. Vnde dixit, *Pasce oves meas*, non istas vel illas, *sed oves*
 » *meas, & dabo tibi Regni Cælorum clauis.* Vnde qui dicunt contrarium, hæretici
 » sunt & impugnant illum articulum *Catholicam Ecclesiam, Sanctorum Communio-*
 » *nem, remissionem peccatorum.* Quod probatur ex autoritatibus veteris Testamen-
 » ti & noui, & ex sacris Constitutionibus SS. Patrum. Sed istis omnibus omissis
 » assumo vnum, quod in toto vniuerso orbe est vnus summus, in vna domo est
 » vnus Paterfamilias, in vna naui est vnus Rector, aliàs esset inordinatio, & to-
 » tum esset inordinatum. In vno corpore est vnum caput, non duo capita, quia
 » totum esset monstruosum. Quod significatiuè probatur in Arca Noë, in qua
 » solus Rector fuit Noë & * * de mandato Domini. Vnde omnes qui remanserunt
 » extra arcam submersi sunt & perierunt: illi autem qui interfuerunt, saluati sunt.
 » Sic in Ecclesia, quæ Nauis Christi & Petri, dicitur esse vnus Rector & vnum
 » Caput, ad cuius præceptum omnis tenetur obedire, & ille dicitur esse Dominus
 » **omnium temporalium & spiritualium qui habet plenitudinem potestatis, vt po-**
 » **stca melius apparebit, & iam tactum est: & iste est summus Pontifex, qui est suc-**
 » **cessor Petri, & qui hoc credunt, bene sentiunt, qui autem contrarium, malè**
 » **credunt.**

» Item non potest Rex queri, quod Extranei instituantur in Regno suo. Bene
 » verum est quod summus Pontifex Dominus noster posuit fratrem Ægidium de
 » Ordine Augustinorum, non insisto ad eius commendationem: sed tamen vos
 » scitis qualis Clericus est: ipse est Magister in Theologiâ, & fuit nutritus & edu-
 » catus in Regno illo. Episcopus etiam Atrebatensis qui est Professor legum &
 » Doctor in vtroque Iure Canonico & Ciuili & fuit etiam nutritus in illo Regno,
 » & diligit honorem Regni sicut seipsum, non occurrit modò memoriæ meæ
 » quod sunt plures de terra ista in Regno Franciæ: istud tamen non est nouum,
 » quia Ecclesia consuevit sibi reseruare prouisionem Ecclesiarum, vnde Dominus
 » noster summus Pontifex habet plenitudinem potestatis in spiritualibus, vnde
 » pro libertate Ecclesiæ & pro ipso ego & omnes fratres sacri Collegij auderemus

& vellemus exponere corpora nostra & vitam nostram. Item planum est, quod nullus debet reuocare in dubium quin possit iudicare de omni temporali ratione peccati. Scriptum est, fecit Deus duo luminaria magna, luminare maius ut præesset diei, & luminare minus ut præesset nocti, sunt enim duæ Iurisdictiones, spiritualis & temporalis: Iurisdictionem spirituales principaliter habet summus Pontifex, & illa fuit tradita à Christo Petro & summis Pontificibus successoribus eius: Iurisdictionem temporalem habent Imperator & alij Regij, tamen de omni temporali habet cognoscere summus Pontifex & iudicare ratione peccati. Vnde dico quod Iurisdictione temporalis potest considerari prout competit alicui de iure. Vnde Iurisdictione temporalis competit summo Pontifici qui est Vicarius Christi & Petri de iure. Vnde qui dicit contrarium, impingit in illum articulum. *Iudicaturus est viuos & mortuos*, & in illum etiam prædictum *Sanctorum Communionem*. Sed Iurisdictione temporalis quantum ad vsum & quantum ad executionem actus non competit ei, vnde dictum est Petro *Conuerte gladium in vaginam*. Vnde videtur modò quod D. Rex Francorum non habet materiam conquerendi. Rogabimus Dominum, quod ita illum illuminet gratia Spiritus sancti & eum dirigat & suos quod desistat ab inceptis & remaneat bonus filius Ecclesiæ & summi Pontificis Domini nostri & fratrum Collegij qui diligunt eum in charitate non ficta, in perfecta charitate, & si velit redire, scio, quod Dominus noster paratus est eum cum duobus brachiis amplecti. Hoc concedere dignetur, qui viuit & regnat per infinita secula benedictus.

Finito sermone D. Portuensis incepit loqui D. Papa & assumpsit istud verbum Geneseos 2. *Quod Deus coniunxit, homo non separet*. Licet hæc verba dicta sint de primis parentibus Eua & Adam, tamen conuenienter applicantur ad Ecclesiam istam & Regnum & Reges Francorum, quos coniunxit semper, & quorum coniunctio incepit à fide & baptismo primo Regis Franciæ, in quo Deus copulauit eum vnitatem fidei Ecclesiæ Rom. Et tunc dixit S. Remigius primo Regi Franciæ quem baptizauit, & ipsi habent in vita sua, Teneas te Rex cum Ecclesia & quandiu tecum Ecclesiam tenueris, semper prosperaberis tu & Regnum tuum, quando etiam recedes ab Ecclesia, rues tu & Regnum tuum. Et non diximus hoc Regi cum fuimus legati in partibus illis & cum magna reuerentia & gratiarum actione recepit. Quot bona peruenerint ex coniunctione ista illi Regno, Nos scimus, & nihil de iis nos latet, & scimus quod aliquando temporibus Magni Philippi, Rex Franciæ non habebat de situatis redditibus decem octo mille libras, & hodie per fomenta, gratias, & dispensationes istius Ecclesiæ habet quadraginta mille libras & plus. Ergo quos Deus sic coniunxit, homo non separet. Quis est homo iste? homo habet quadruplicem significationem in scriptura. Aliquando accipitur pro Patre, aliquando pro Filio, aliquando pro Spiritu sancto: aliquando pro Christo vel quocumque homine virtuoso: aliquando pro Diabolo vel homine Diabolico: ut hic inimicus homo superfeminauit zizania; & in ista vltima significatione accepimus eum. Modò, quis est iste homo? iste est Architophel secundum similitudinem & secundum interpretationem. Architophel fuit Consiliarius Absalon contra patrem suum Dauid, & hic vno modo interpretatur ruina fratris, vel frater meus ruens: alio modo id est acetum & fel. Iste Architophel est quidem Diabolus vel Diabolicus homo, quem Deus iam in parte puniuit cæcutiens corpore, cæcus mente, scilicet Petrus Flote homo acetosus, homo fellicus, homo hæreticus censendus & condemnandus ut hæreticus: ruina fratris, quia nunquam postquam ipse fuit Consiliarius, fecit Rex nec Regnum nisi ruere de malo in peius inter Regem & Regnum & Ecclesiam istam. Sed infatua quæso Domine consilium Architophel, videlicet istius Petri & satellitum suorum & præualeat ei consilium ** pro Dauid, pro Christo & eius Ecclesiæ. Satellites istius Architophel sunt Comes Atrebatensis, nobilis homo est, & aliquando fuit amicus noster, sed non est modò, qualis homo est, totus mundus scit, & Comes S. Pauli. Et volumus quod hic Architophel, iste Petrus puniatur temporaliter & spiritualiter, sed rogamus Deum, quod reseruet nobis eum puniendum sicut iustum est. Iste Petrus litteram nostram, quam de consensu & consilio fratrum nostrorum non repentina sed repetita deliberatione totius Collegij & ex Conuentione & Conuento ha-

SENTENTIA PAPÆ BONIFACII

» bito cum Nuncijs Regijs non miseramus ei, ex eo quod dixerant nobis prius scri-
 » batur, sed hoc Regi falsavit, seu falsa de ea confinxit: quia nescimus bene an
 » litteram falsaverit; nam litteræ prædictæ fuerunt celatæ Baronibus & Præla-
 » tis, imposuit Nobis quod Nos mandaueramus Regi quod recognosceret Re-
 » gnum à Nobis. Quadraginta anni sunt, quod Nos sumus experti in Iure, &
 » scimus quod duæ sunt potestates ordinatæ à Deo, quis ergo debet credere vel
 » potest, quod tanta fatuitas, tanta insipientia sit vel fuerit in capite nostro? Di-
 » cimus, quod in nullo volumus vsurpare Iurisdictionem Regis, & sic frater noster
 » Portuensis dixit. Non potest negare Rex, seu quicumque alter fidelis, quin sit
 » nobis subiectus ratione peccati.

» Quantum ad Collationem Beneficiorum, dicimus quod Nos zelantes veri-
 » tatem & salutem animæ Regis frequenter Nuncijs suis diximus, volumus quod
 » Rex faciat licitè quod facit illicitè. Volumus super hoc sibi facere omnem gra-
 » tiam quam poterimus, quia certum est, & omnia Iura clamant, quod Collatio
 » Beneficiorum non potest cadere in Laicum, ita quod ius habeat seu auctoritatem
 » spiritualem & potestatem conferendi, nolumus quod decipiantur animæ, nec illi
 » qui tenent vel recipiunt, quia constat quod retinere vel recipere non possunt,
 » nisi consensu nostro tacito vel expresso. Nos concessimus Regi quod possit po-
 » nere vnum Canonicum in qualibet Ecclesia Regni sui. Et quia Ecclesia Pari-
 » siensis est honoranda & nobilis Ecclesia, volebamus ei concedere sicut frequen-
 » ter diximus, collationem Præbendarum in illa Ecclesia, ita tamen *quod non po-
 » neret ibi nisi Magistros in Theologia, vel Doctores Iuris Canonici vel Civiles, vel
 » personas alias quæ essent magnæ scientiæ & litteraturæ, non nepotes illius vel illius,
 » ad preces illius vel illius.* Dicit quod Nos conferimus Beneficia istis vel illis,
 » Nos possumus, sed Magistros in Theologia in Ecclesia Parisiensi proprio motu
 » mittimus aliquibus vsque in Franciam, & Episcopus Mutifardus quid fecit?
 » posuit ibi duos pucros nepotes suos, non audiuimus, nec vidimus quod Rex vel
 » aliquis Prælatorum beneficiauerit, sicut decet, vnum Magistrum in Theologia,
 » sed nepotes vel alios qui non multum valent. Certa ista hæc dicimus, intelligi-
 » mus & scimus. Si autem adhuc dicent, quod in aliquibus excessissemus vel ex-
 » cederemus, adhuc dicimus plus, quod nos sumus parati facere nos pares fra-
 » tribus nostris Cardinalibus & Prælatibus & vos facere parat nobis, & stare in ter-
 » ra & omnia emendare secundum verum arbitrium & iudicium. Adhuc dicimus
 » plus. Mittat Rex Barones, qui non sint satellites malitiæ, sed homines boni,
 » puta Ducem Burgundiæ vel Comitem Britannia vel similes, & ipsi dicant, quod
 » excessimus vel excedamus aut grauemus in aliquo, parati sumus reuocare, &
 » extenta veritate in articulo collationis Beneficiorum faciemus quidquid pote-
 » rimus de gratia. Frequenter diximus Nuncijs Regis, non velit Rex litem con-
 » testari nobiscum, quia nos plures lites contestati sumus, & responderemus ei
 » iuxta stultitiam suam, & dicimus hîc duas auctoritates quæ videntur contrariæ
 » sed concordant. Prima dicit, non respondeas stulto secundum stultitiam suam,
 » ne efficiaris sibi similis. Alia dicit. Respondeas stulto iuxta iustitiam suam, ne sibi
 » videatur sapiens. Prima est, quod nunquam volumus respondere iuxta stulti-
 » tiam suam, quia in quantum in nobis est, volumus esse in pace & in amore cum
 » Rege, quia semper dileximus Regnum & illos de Regno, & sciunt multi qui
 » hîc sunt, quod Ego semper quandiu fui in Cardinalatu, fui Gallicus, ita quod
 » frequenter fuit mihi impropertum à fratribus meis Romanis, à quodam qui
 » est mortuus & etiam ab alio qui est iuxta me, quod eram pro Gallicis & contra
 » Romanos. Dicebant enim quia semper alij Cardinales Campani fuerant cum
 » Romanis. Etiam postquam fuimus in statu isto multum dileximus Regem &
 » fecimus ei multas gratias quas nolumus modò explicare per singula, quia me-
 » lius sederet in ore alterius quàm in nostro. Audemus dicere quod vix teneret Rex
 » pedem in stallo, nisi nos essemus: cum enim insurgerent contra eum Anglici &
 » Alemanni; & quasi omnes Maiores subditi, & vicini eius, ipse habuit triumphum
 » de omnibus & per quem? per Nos, & quomodo? per depressionem aduersario-
 » rum suorum, & profecto ipsum tam dileximus, cum quod Pater Carnalis non
 » posset

posset plus diligere nec facere pro filio suo carnali, multum etiam dileximus S. Regem Ludouicum & Philippum cuius anima requiescat in pace. Si verò per omnia ista Rex non respiscat, nolit nos ponere ad ripam quod non sustinere- mus, sed pro tempore futuro responderemus ei iuxta stultitiam suam. Nos sci- mus secreta Regni. Nihil latet Nos: omnia palpauimus: & nos scimus quo- modo diligunt Gallicos Alamanni & illi de Lingadoch & Burgundi, qui pos- sunt dicere illis, quod B. Bernardus dixit de Romanis, Amantes neminem, amat vos nemo. Vnde parcat in hoc nobis fratres nostri, quod si Rex non re- cipiscat & nolit desistere ab inceptis, nec permittat venire Prælatos, in hoc non crederemus eis quomodo puniremus.

*Prædecessores nostri deposuerunt tres Reges Franciæ, & ipsi hoc habent in Chro- nicis suis, & Nos in nostris, & de vno habetur in Decretis: & licet Nos non va- leremus pedes nostrorum prædecessorum, tamen cum Rex commisit omnia quæ illi commiserunt & maiora, Nos deponeremus Regem ita sicut vnum Garcionem, li- cet cum dolore & tristitia magna, & essemus dolentes & tristes sicut nos neces- sario oporteret. Quantum ad vocationem Prælatorum, respondemus vobis qui pro ipsis venistis, quod non relaxabimus nec suspendemus vocationem, imò il- lam confirmamus, roboramus, & iterum innouamus: & si qui sunt, qui non venerunt, habebit locum illud Cantic. *Tempus præsentationis aduenit, si non possunt venire equites, veniant pedes.* Vocauimus eos pro bono statu Eccle- siarum & Regis & Regni, possimus vocasse totum orbem, sed amodo sumus debiles & annosi: non vocauimus alienos, sed domesticos & fideles Regis & Regni sicut dicit D. Portuensis, quia audiuius Regnum illud esse desolatam inter omnia Regna mundi. Et quia à planta pedis vsque ad verticem non est in eo sanitas, dicatur eis qui veniunt, & significamus vobis, quod si qui sint, qui non veniant, nos deponemus & priuabimus eos iuxta illud Euangelij, *Malos male perdet & vineam suam locabit alijs agricolis:* imò plus dicimus, quod ex nunc si non veniant legitimo impedimento remoto, sciant se depositos & priuatos. Venietis cras coram Nobis & fratribus nostris in consistorio, & si vultis aliqua alia dicere, libenter audiemus, accipietis litteras vestras, & Nos quantum in Nobis est, *ita vos expedimus & ita vobis respondemus.**

Ex hisce verbis intelligimus Ducem Burgundiæ fuisse conciliandæ paci ad- dictissimum, nonnullos verò è Regno Franciæ Prælatos non obstante Regis interdicto Romam profectos ad Concilium, Papam quoque nihilo emollitum voluisse cæteros similiter ad se accedere: quamobrem his auditis res in deterius abierunt, & animi magis & magis vtrunque exacerbati sunt. Nec enim deerant viri boni permulti, qui Philippum nostrum arguerent ingrati animi: alij qui censuris Ecclesiasticis obnoxium affirmarent, propterea quod Prælati interdixisset adire summum Pontificem. Inter cæteros verò Matthæus Cardinalis S. Mariæ in porticu ad Ducem Burgundiæ sic super hisce rebus scripsit.

Magnifico viro Consanguineo & Amico Carissimo R. Dei Gratia Duci Burgundiæ Matthæus miseratione diuina S. Mariæ in porticu Diaconus Car- dinalis cum sincera dilectione salutem. Audiuius diligenter quæ religiosus vir **Fr. Hugo Ordinis Militiæ Templi** lator præsentium sub litteris vestris de cre- dentia nobis dixit, qui cum responso Apostolico & præsentibus nostris litteris ad vos reuertitur festinanter. Sanè si ad memoriam reuocentur & congregen- tur in vnum beneuolentiæ & sinceræ dilectionis affectus, obsequiorum cumulus, quibus sanctissimus Pater & Dominus noster D. Bonifacius diuina prouidentia Papa VIII. cum minor status haberet, serenissimum Principem D. Philippum Francorum Regem illustrem extitit prosecutus, & claræ memoriæ Patrem eius, necnon multiplicia priuilegia, indulgentiæ, concessiones & gratiæ quæ ipsi Re- gi & successoribus eius ac alijs contemplatione ipsius immensitas Apostolicæ largitatis indulgit, venient prudentibus in stuporem & inueniretur in eis quan- tum idem Rex & Domus eius S. Rom. Ecclesiæ Matri suæ & præfato Domino nostro summo Pontifici tenerentur: non redderent mala pro bonis, aut odium in dilectione notarent. Et si clausarum Apostolicarum litterarum series, quas ipsi Regi prouidit vir *M. Iacobus de Normanis* D. Papæ Notarius Archidiaco- nus Narbonensis Apostolicæ sedis Nuncius præsentauit, diligentius attenda-

„ tur, inuenientur litteræ ipsæ dulcedine plenæ, paternâ charitate resperſæ, ip-
 „ ſorum Regis & Regni vtilitatem publicam continentes, honeſtatem Regiam
 „ & ſalutem. Sed heu odium peperit veritas, & non potuit æquo animo tolerari
 „ quod Dei Vicarius ammonerat. Ideoque ex ſupra & infra ſcriptis non immeri-
 „ tò confunduntur prudentium viſcera & corda tremuerunt, caligauit viſus, te-
 „ puit intellectus, aufugit auditus, hortatus eſt Dominus noſter Regem, vt erra-
 „ ta corrigeret, iuſtitiam obſeruet & Eccleſiaſticam libertatem, non grauaret
 „ ſubditos, ſed ſalubriter regeret Regnum ſuum. *Sed quid eſt inde ſecutum? combuſt.*
 „ *ſunt Apoſtolica litteræ in ipſius Regis & Magnatum præſentia, quod à nullo Hæretico,*
 „ *pagano aut tyranno legimus eſſe factum.* Solet in Chriſtianiſ Regibus Chriſtianiæ
 „ religionis deuotio relucere. Qualia virtutum exempla de proceſſibus Regalibus
 „ in contingentes populos diffunduntur, ſapientiâ præditi viri diligenter atten-
 „ dant. O quomodo obſcuratum eſt aurum & color optimus immutatus! Quare
 „ ſaltem S. Ludouici, à quo Rex ipſe traxit originem, luminofa offuſcantur
 „ exempla! Quare cuiuſcunq; dignitatis, ſtatus, nationis, & conditionis per-
 „ ſonæ exponuntur periculis perſonarum, ſi per mare vel per terram regnum ip-
 „ ſum exire præſumant, prout hæc & alia in conſtitutione per ipſum Regem nu-
 „ per edita continentur? Vt quid ſpecialiter Prælati & perſonæ Eccleſiaſticæ
 „ dicti Regni pro vtilitate dictorum Regis & Regni ad Sedem Apoſtolicam euo-
 „ cati Regnum ipſum non permittuntur exire, ac ad prædictam venire Sedem,
 „ prout ex Apoſtolico mandato tenentur? Nonne certum eſt ipſum Regem ex-
 „ communicationis ſententiam incurriſſe in certis anni ſolennitatibus promulga-
 „ tam publicè contra eos, qui impediunt ad Sedem venientes eandem; quam
 „ qualiter non obſeruat, ſed ſuſtinet animo indurato, Clauſ Eccleſiæ contem-
 „ nendo, veſtra Nobilitas, quæ eſt ſibi proximior, poteſt ſcire. Cæterum vnum
 „ non duximus præſentibus omittendum, quod vtinam Deo placeret, vt eſſet à
 „ cunctorum Mortalium memoria penitus abolitum, quomodo idem Rex, vos &
 „ alij Duces, Comites & Barones, & Communitates dicti Regni, qui nuper ad
 „ Sedem Apoſtolicam ſpeciales Nuncios cum veſtris, litteris directis Collegio
 „ DD. Cardinalium deſtinatiſtis, præfato D. Noſtro ſummo Pontifici ſcribere
 „ contempſiſtiſtis, nec in aliqua litterarum ipſarum nominabatur Dominus noſter
 „ ſolito ſtylo, ſed vbi mentio fiebat de ipſo, deſcribebatur per quandam circum-
 „ locutionem verborum nouiter inuentorum. Quod non licuit, nec decuit, nec
 „ etiam expediuit. Reuoluite inclyte, nobilis & cogitate corde deuoto, num-
 „ quid ad alium quàm ad verum & Catholicum Rom. Pontificem pertinet Sancto-
 „ rum Canonizatio, matrimoniorum diſpenſatio in gradibus à Iure prohibitis,
 „ indulgentiarum conſeſſio in remiſſione peccaminum, Prælaturarum & aliorum
 „ Beneficiorum Collatio vel Inſtitutio, compulſio ad faciendum Decimas ſolui
 „ Principibus aut alijs perſonis ſecularibus? Hæc omnia inimicus homo videtur
 „ ſubuertere voluiſſe, cum per præfatum Dominum noſtrum ſummo Pontifi-
 „ cem ad honorem Dei, dilatationem fidei Catholicæ ac deuotionem fidelium
 „ accendendam, præfatus S. Ludouicus fuerit Catalogo Sanctorum adſcriptus,
 „ & per ipſum Dominum multa de alijs ſupradictis in fauorem Regium & ſuorum
 „ facta noſcantur. **Adhæc quia longum eſſet omnia & ſingula enarrare, ac ex ijs**
 „ quæ ſcribimus, ac alijs quæ vos non latent, multa poterit Nobilitas veſtra col-
 „ ligere, ſtylum reſtrinximus in ſcribendo. Ad illa tamen propter quæ cum præ-
 „ fato Domino noſtro promouenda, religioſum virum Fr. Hugonem de Catha-
 „ lano Ordinis Militiæ Templi ad Rom. Curiam deſtinatiſtis, cum litteris veſtris
 „ de credentia nobis miſſis, vt inter præfatos Dominum noſtrum & Regem poſ-
 „ ſit concordia facilius promoueri, amicabiliter & fideliter reſpondemus, quod
 „ prædictorum conſideratio aufert nobis & cuius prudenti frontem, auſum, &
 „ animum petendi ab ipſo Domino noſtro ſic pulſato, iniuriato & inhonorato
 „ publicè verbis & factis per ipſum D. Regem, Conſiliarios, Officiales & aſtan-
 „ tes eidem & perſuadendi eidem, quæ ſuppliciter petiuiſtiſtis, quod faceret, vt
 „ concordia ſequeretur. Petiſtiſtiſtis namque vt Dominus ex nunc D. Regem redu-
 „ ceret in eundem ſtatum, & ad illas gratias & priuilegia in quibus erat, quando
 „ dictus Archidiaconus peruenit ad ipſum, & ſpecialiter quod ſuſpenſionem om-
 „ nino tolleret priuilegiorum & gratiarum per eundem Dominum conſeſſorum

Regi prædicto & successoribus suis ac alijs contemplatione ipsius, quæ idem « Dominus sibi exhiberi mandauit, vt discuteret clariùs in quibus esset sus- « pensio temperanda totaliter vel in parte. Reuocationem insuper vocationis « Prælatorum & aliarum personarum dicti Regni Franciæ factam per ipsum Do- « minum vt in Kal. Nouembris proximò futuris comparerent personaliter coram « ipso, per litteras vestras data fiducia, quod ijs factis per D. nostrum procurabi- « tis verã vice per ipsum Regem fieri postea quod dolebit. Domine Dux, scri- « ptum nihil est quod non seruat ordinem seruatque naturam, vnde tanta est vir- « tus ordinis quod est etiam in charitate seruandus. Ille ordo quem petitis est « ordo præposterus, nec necessariò aut congruè commutandus. Nunquid Chri- « sti Vicarius D. noster summus Pontifex exprobratus à Rege, iniuriatus & inho- « noratus, vt præmittitur, debet Regi quæ petiistis, concedere vel offerre in statu « in quo est, nec disponenti se ad gratiam, neque pœnitenti de commissis, nec « offensas reuocanti, nec satisfactionem aut oblationem satisfaciendi aliquam « offerenti. Si Dominus talia faceret, Rege non disposito nec impendente satis- « factionem, nec etiam offerente, posset haberi in opprobrium & derisum & red- « derentur contemptibiles Iustitiæ eius viæ. Præterea Dominus ipsi Regi vt non « excommunicato non scriberet, cum excommunicatus existat. Concederetne « gratias homini sic ligato publicè? Hoc facere non clementiæ sed insaniæ po- « tius esset adscribi. Deus Omnipotens peccata hominibus non indulget nisi prius « humiliantur, conterantur & pœniteant de peccatis. Faciet igitur Dominus Rex « ex parte sua quod debet, & hoc persuadeatis eidem. Nec ipsi nec vos dubite- « tis, quin Dominus noster aquas misericordiarum suarum & gratiarum largissi- « mè in ipsum D. Regem effundat, foret quidem laudabile & commendatione di- « gnum, quod D. Rex profiteretur se in veritate in multis de præmissis circum- « uentum fuisse ac seductum prauo consilio & errorem factis cognosceret, cor- « rigeret & efficaciter emendaret & se emendaturum offerret, & ex tunc Domini « nostri clementiam & gratiam humiliter imploraret. Hæc est via recta quæ in « præsentem conquærit gratiam & gloriam in futuro. Ad quam ipsum Regem per « vos & alios de quibus expedire videritis, instantius inducatis. Datum Anagninæ « 8. Id. Septemb. Pontificatus Sanctissimi Patris & D. nostri Bonifacij Papæ VIII. « prædictian. 8.

Cum autem Rex intellexisset nonnullos Prælatos, Abbates, Priores, nec- « non Doctores in Theologia & Iure Canonico & Ciuili non obstante Interdicto « suo Romam profectos fuisse, edixit vt in eorum bona manus inijceretur Regia, « quandiu in Curia Pontificis eos esse contingeret. Tale autem est eius Edictum.

Philippus D. G. Francorum Rex Bailliuo Aurelianensi vel eius locum te- « nenti salutem. Cum Nos Regni nostri his diebus vtilitate pensata deliberatio « neque super hoc præstita sub certis semel & iterum formis districti duxerimus « prohibendum, ne quis de Incolis Regni nostri certis rationibus & causis in ipsa « prohibitione contentis, ab eodem Regno absque nostra speciali licentia exire « præsumeret quo quo modo, nonnulli nihilominus Prælati, Abbates, Priores, « *Magistri in Theologia, Doctoresque Iuris Canonici & Ciuili & alia quedam Eccle- « siastica & seculares personæ*, prout ad nostrum nuper venit auditum, inhibitione « eiusmodi nostra spreta, ab eodem Regno egredi, quod molestum gerimus, « præsumpserunt. Nolentes igitur ob ipsarum absentiam personarum bona ea- « rum temporalia dissipari, & potius ea cupientes prouidè conseruari, mandamus « tibi, quatenus bona omnia temporalia personarum quarumlibet Bailliuæ tuæ « quæ prohibitionem nostram transgresserunt prædictam, ad manum nostram « causâ custodiæ ponere non obmittas, eaque diligenter custodiri facias, donec « de certis eorum custodibus duxerimus prouidendum. De nominibus verò ipso- « rum & quantitate bonorum immobilium singulorum te diligenter informes, in- « formationem quam inde feceris, nobis quam citiùs relaturus, vel sub sigillo tuo « inclusam missurus. Actum Parisius Dominica post festum B. Lucæ Euangelistæ « anno D. 1302.

Porro è Francia profecti fuerant 35. Episcopi, 4. Archiepiscopi, sex Abbates, « & die festo omnium Sanctorum Romæ fuerunt non obstante Regis Interdicto. «

Idem Rex auditis ijs quæ Romæ gesta fuerant, proposita in Consistorio &

deliberata, Prælatos & Barones conuocat, vt quanto citius Parisiis adsint consilium suum super agendis communicaturi.

» PHILIPPVS D. G. & C. Dilecto & fideli nostro Episcopo Aurelianiensi Sal. &
 » Dilectionem. Noua nobis de Romana Curia nouiter aduenerunt, quæ Nos,
 » vos & alios Prælatos, Ecclesias & personas Ecclesiasticas, Barones, Nobiles, &
 » alios incolas Regni nostri vestrum & aliorum Prælatorum, Baronum & alio-
 » rum prædictorum & totius Regni eiusdem honorem & statum non mediocriter,
 » nec in paruo tangere dignoscuntur. Super quibus vobiscum alijsque Præ-
 » latis & Baronibus supradictis, deliberare volentes, vestroque quemadmodum
 » & nostro statui & honori in hac parte, vt expedit, prouidere in præmissis, man-
 » damus vobis, quatenus ad Nos versus Parisius cum qua minori poteritis comiti-
 » ua, vt vestris parcatur expensis, omnibus alijs postpositis & remissis, visis præ-
 » sentibus accedatis. Datum apud nouum Mercatum in crastino S. Andreae
 » Apostoli an. 1302.

Interim conabatur Bonifacius Philippo Regi hostes vndequaue compara-
 re, item Monachos Cistercienses & alios omnium Ordinum viros aduersarios ei
 obijcere, Prælatosque & Abbates Roman accersere, vt si quid decerneretur
 in Concilio quod conuocarat, aduersus Regem, eos in Regno ipso Franciæ
 haberet sibi fauentes. Sed machinis istis alias opponebat machinas Philippus:
 ita turbatio in dies maior ingruerat. Denique Pontifex famosam illam Bullam,
 quæ incipit *vnam sanctam*, emisit sub finem huius anni, quâ contendit in Ec-
 clesia duos esse gladios, *spiritualem* vnum, alterum *temporalem* seu materialem:
 vtrumque in potestate esse Ecclesiæ, istum pro Ecclesia; illum ab Ecclesia
 exercendum & à Sacerdotibus: & qui temporalis est, in manu quidem esse Re-
 gum, sed ad nutum Sacerdotis, temporalia subesse spiritualibus. Terrenam
 potestatem à spirituali institui es iudicari: spiritualem à solo Deo. Item & de
 necessitate salutis esse credere, omnem creaturam humanam subesse Papæ.
 Legitur hæc Bulla inter Decretales Extr. de Maioritate & obedient. Estque hu-
 iusmodi.

» *Bonifacius... Vnam sanctam Ecclesiam Catholicam & ipsam Apostolicam* vrgente
 » fide credere cogimur & tenere. Nosque hanc firmiter credimus & simpliciter
 » confitemur, extra quam nec salus est, nec remissio peccatorum, sponso in Can-
 » ticus proclamante, *Vna est Columba mea, perfecta mea, vna est Mater sue. Elei-
 » Genitrici sue*: quæ vnum corpus mysticum representat, cuius caput Christus,
 » Christi verò Deus. In qua vnus Dominus, vna fides, vnum baptisma. Vna nem-
 » pe fuit diluuij tempore Arca Noë vnam Ecclesiam præfigurans, quæ in vno cu-
 » bito consummata, vnum Noë videlicet, gubernatorem habuit & rectorem,
 » extra quam omnia subsistentia super terram legimus fuisse delata. Hanc autem
 » veneramur & vnicam; dicente Domino in Propheta, *Erue à frumca Deus animam
 » meam & de manu canis vnicam meam*. Pro anima enim, id. pro seipso capite simul
 » orauit & corpore, quod corpus vnicam scilicet Ecclesiam nominauit, propter
 » sponsi fidei Sacramentorum & charitatis Ecclesiæ vnitatem. Hæc est tunica
 » illa Domini inconfutis quæ scissa non fuit, sed forte prouenit. Igitur Ecclesiæ
 » vnus & vnica vnum corpus, vnum caput, non duo capita, quasi monstrum,
 » Christus videlicet & Christi Vicarius Petrus Petrique successor. Dicente Domi-
 » no ipsi Petro, *Pasce oves meas*; meas, inquit, & generaliter, non singulariter
 » has vel illas, per quod commississe sibi intelligitur vniuersas. Siue ergo Græci,
 » siue alij se dicant Petro eiusque successoribus non esse commissos, fateantur ne-
 » cesse se de ouibus Christi non esse, dicente Domino in Ioan. vnum Ouile &
 » vnicum esse Pastorem. In hac eiusque potestate duos esse gladios, spiritualem
 » videlicet & temporalem, Euangelicis dictis instruimur. Nam dicentibus Apo-
 » stolis *Ecce gladij duo hic*, in Ecclesia scilicet cum Apostoli loquerentur, non res-
 » pondit Dominus nimis esse, sed *satis*. Certè qui in potestate Petri temporalem
 » gladium esse negat, malè verbum attendit Domini proferentis *Conuertere gladium
 » tuum in vaginam*. Vterque ergo est in potestate Ecclesiæ, spiritualis scilicet gla-
 » dius & materialis. Sed is quidem pro Ecclesia, ille verò ab Ecclesia exercen-
 » dus. Ille Sacerdotis, is manu Regum & militum, sed ad nutum & patientiam
 » Sacerdotis. Oportet autem gladium esse sub gladio & temporalem authorita-

tem spirituali subijci potestati: nam cum dicat Apostolus, *Non est potestas nisi à Deo*, quæ autem sunt, à Deo ordinata sunt; non autem ordinata effectu, nisi gladius esset sub gladio & tanquam inferior reduceretur per alium in suprema. Nam secundum B. Dionysium lex Diuinitatis est, infima per media in suprema reduci. Non ergo secundum ordinem vniuersi omnia æquè ac immediatè, sed infima per media, & inferiora per superiora ad ordinem reducuntur. Spiritualem autem & dignitate & nobilitate terrenam quamlibet præcellere potestatem, oportet tantò clarius nos fateri, quantò spiritualia temporalia antecellunt. Quod etiam ex decimarum datione & benedictione & sanctificatione ex ipsius potestatis acceptione, ex ipsarum rerum gubernatione claris oculis intuemur. Nam veritate testante, spiritualis potestas terrenam instituere habet & iudicare si bona non fuerit. Sic de Ecclesia & Ecclesiastica potestate verificatur vaticinium Hieremiæ. *Ecce constitui te hodie super Gentes & Regna*, & cætera quæ sequuntur. Ergo si deuiat terrena potestas, iudicabitur à potestate spirituali. sed si deuiat spiritualis, minor à suo superiori; si verò suprema, à solo Deo non ab homine poterit iudicari. Testante Apostolo, *spiritualis homo iudicat omnia, ipse autem à nemine iudicatur*. Est autem hæc autoritas, etsi dara sit homini & exercetur per hominem, non humana sed potius diuina, ore diuino Petro data, sibique suisque successoribus in ipso quem confessus fuit Petra firmata, dicente Domino ipsi Petro *Quodcumque ligaueris, &c. Quicumque igitur huic potestati à Deo sic ordinata resistit, Dei ordinationi resistit, nisi duo, sicut Manichæus, fingat esse principia: quod falsum & hæreticum iudicamus, quia testante Moyse non in Principijs, sed in Principio cælum Deus creauit & terram*. Porro sub esse Rom. Pontifici omnem humanam creaturam declaramus, dicimus, definimus & pronunciamus omnino esse de necessitate salutis. Datum Laterani Pontif. nostri an. 8. 14. Kal. Decemb.

Contra hanc Bullam emissum est scriptum ab Academicis nostris suppresso nomine ad tuitionem iurium libertatumque Regis & Regni, quod extat Manuscriptum in Codice San-Victorino notato hiis characteribus B. F. 31. editum primo in lucem an. 1614. deinde à Putcanis an. 1655. in Historia Bonifaciana. Sicque incipit *Rex pacificus Salomon*.

Eodem anno, mense Iunio electus est in Rectorem Vniuersitatis M. Petrus de Laignus: quo Rectore in Generali Congregatione apud Mathurinenses habitâ Stationarij seu Librarij Bibliopolæ iuramenta quædam ab Vniuersitate condita publicè præstiterunt, vt habetur in libro antiquo Rectorum fol. 87. recto his verbis.

Anno Domini 1302. die Veneris ante Decollationem B. Ioannis Baptistæ tempore M. Petri de Laignus Rectoris Vniuersitatis, iurauerunt Stationarij in Generali Congregatione apud S. Mathurinum articulos qui sequuntur præsentibus M. Richardo de Martigniaco, Fratrem Arnolde de Tholosa Ordinis Eremitarum S. Augustini tunc temporis Regentibus in Theologia, & M. Hugone de Besuncio, Mag. Allemant & M. Io. de Thelu Doctoribus Decretorum, & quam pluribus aliis Doctoribus & Magistris tunc temporis Parisius Regentibus in qualibet Facultate.

Sequuntur Iuramenta.

VOS Iurabitis quod fideliter & legitimè habebitis libros vanales recipiendo, custodiendo, exponendo & vendendo eosdem. Item iurabitis quod libros vanales non supprimeris aut celabitis, sed ipsos semper loco & tempore opportuno ad vendendum exponetis quando petentur.

Item Iurabitis quod si à venditoribus super venditione libri vel librorum vocati fueritis, vel requisiti æstimabitis & dicetis bona fide mediante salario quantum credetis librum vel libros ad vendendum oblatum vel oblatos iusto & legitimo pretio posse vendi, vt pro nobis emere velitis si facultas se offerret. Item iurabitis quod pretium libri vernalis & nomen illius cuius est liber, si velit venditor, in aliqua parte libri patente intuenti ponetis.

Anno 1303. cum neque Bonifacius Philippo, nec Philippus Bonifacio de iure suo quidquam cedere vellet, conclusa est tandem Tragædiæ catastrophe

his gradibus. 1. voluit Bonifacius intimari Regi duodecim articulos quos Ioanni Cardinali tradiderat, super quibus responsum postulauit. Primus erat vt Rex reuocaret Interdictum seu prohibitionem Prælati & Magistris in Theologia » significatam ne Romam irent, prout fuerant à Bonifacio vocati. 2. Ad denun- » ciandum eidem, quod in quibuscunque Beneficijs Ecclesiasticis conferendis va- » cantibus in Curia vel extra Curiam Ro. Pontifex summam & potio-rem obtinet » potestatem: & quod per collationem cuiusuis Laici in ipsis vel eorum aliquo » non potest alicui ius acquiri sine autoritate vel consensu Sedis Apostolicæ ta- » citis vel expressis.

» Ad hoc ita Rex respondit. Quod collatione Beneficiorum vsus est & vtitur » sicut ad eum pertinet de iure & bona consuetudine; sicut S. Ludouicus & » alij prædecessores sui vsi fuerunt, à tempore cuius memoria non existit, nec » circa hoc fecit, nec facere intendit aliquam nouitatem, nec credit quod Papa » sibi facere velit, qui longum vsus suum & prædecessorum suorum in collatione » huiusmodi nouit plenissimè ab experto. Reliquos articulos prætereo qui legun- » tur apud Odericum Rainaldum 14. vol. Annal. Eccles. ad an. 1303. num. 34.

2. Idem Bonifacius eidem Ioanni Cardinali mandauit vt omnes Prælatos & Magistros in Theologia, Iure Canonico & Ciuili quod ad Concilium Rom. euocarat, quiue nondum paru-erant, iuberet intra tres menses se sistere Romæ, secus cum ijs actum iri seuerè iuxta Canones. Quam Bullam dedit Laterani » Idibus Aprilis. Volumus, inquit, & per Apostolica tibi scripta mandamus quate- » nus per te vel alium seu alios, in diuersis dicti Regni Prouincijs, siue partibus ex » parte nostra proponi facias publicæ citationis edictum, vt omnes à nobis, vt » præmittitur, euocati, qui non comparuerunt in termino superscripto, nec post » terminum etiam quamuis diutius expectati infra 3. mensium spatium, quod eis » pro peremptorio termino per te vel alium, vel alios præcipimus assignari, per » se vel procuratores idoneos ad hæc ab eis specialiter constitutos cum sufficien- » ti mandato compareant coram nobis recepturi pro meritis, aut suam si pote- » runt, innocentiam ostensuri, nostrisque parituri beneplacitis & mandatis.

3. Vt vidit Pontifex non sibi factum satis à Philippo, nec ad articulos pro- » positos responsum vt volebat, dum Albertum Imperatorem ad suas partes ad- » ducere conatur, promisso ei Regno Gallicano, Regem ipsum Censuris Eccle- » siasticis illigari iubet & publicè excommunicari, propterea quod Prælatos ad se » accedere non sineret, sperans se Regi excommunicato in Regno etiam proprio plurimos hostes conciliaturum. Bulla est eiusmodi, quam ad Ioannem Mona- » chum Cardinalem qui tunc in Francia Legati Apostolici vices obibat, trans- » misit per Nicolaum Benefractum Cardinalis ipsius seruum.

Bonifacius Episcopus S. S. D. Dilecto filio Ioanni tit. SS. Marcellini & Petri » Presbyt. Cardin. Sal. & Apostol. Bened. Per processus nostros diuersis præte- » ritis diebus solennibus secundum morem laudabilem S. R. Ecclesiæ publicè fa- » ctos & præsentem copiosâ fidelium multitudine solenniter publicatos, inter alia » anathematis & Excommunicationis sententias continentes, qui in Archiuis » eiusdem Ecclesiæ conseruantur, non reuocamus in dubium, sicut non potest » nec debet aliquatenus reuocari, quin magnificus Princeps Philippus Franco- » rum Rex dictis anathematis & excommunicationis sententiis sit ligatus, quan- » tumuis regali præfulgeat dignitate, non obstantibus quibuscunque priuilegijs » & indulgentijs, & sub quauis forma vel tenore concessis, quod interdicti, sus- » pendi, vel excommunicari non possit, quæ omnia duximus reuocanda, ad hoc » quod contra huiusmodi nostras sententias & processus per ea nequeat se tueri, » quominus includatur in eis, ex eo quod ad Sedem Apostolicam venientes & re- » deuntes ab ea fecit, mandauit, ordinauit & statuit multipliciter impediri, & » specialiter nonnullos Ecclesiarum Prælatos & personas Ecclesiasticas Regni sui » ad nostram præsentiam venire prohibuit sub grauibus pœnis & bannis, quos » pro reformatione dicti Regni, vtilitate populi, augmento Catholicæ fidei, con- » seruatione Ecclesiasticæ libertatis, correctione dictorum excessuum, subsidio » terræ sanctæ & ex alijs rationabilibus causis moti feceramus ad nostram præsen- » tiam euocari, sicut penè totus orbis ad eandem Sedem & Beatorum Petri & Pau- » li Apostolorum limina confluens affirmavit, & nonnulli Archiepiscopi & Episc.

copi Regni præfati hæc & ijs similia per suas nobis litteras intimarunt & per «
 Procuratores suos ad eorum exculationem proponi fecerunt, quasi ex hoc legi- «
 timam causam haberent, non comparendi in præfixo eis termino coram nobis, «
 quamuis nonnulli Archiepiscopi & Episcopi & aliæ personæ Ecclesiasticæ pro- «
 pter hoc comparere non obmiserint coram nobis quasi obedientiæ filij & zelo «
deuotionis accensi ad Nos & dictam Ecclesiam matrem suam: quas quidem excusa- «
 tiones per Procuratores ipsos propositas tanquam friuolas non admisimus, sed «
 repulimus publicè ac repellimus vt debemus. Vnde ipsum Regem sic ligatum «
 à communionem fidelium & Sacramentorum perceptione nunciamus exclusum, «
 & per te vel alium seu alios præcipimus nunciari. Nam cui Rom. Pontifex Vi- «
 carius Iesu Christi, Petrique successor non communicat, nullus communicare «
 debet, aut ei Sacramenta Ecclesiastica ministrare. Eos verò cuiusque fuerint «
 præminentia, dignitatis, ordinis, conditionis aut status, etiam si in Archiepis- «
 copali vel Episcopali dignitate præfulgeant, qui eiusmodi Sacramenta vel ip- «
 forum aliqua dicto Regi ligato taliter ministrare præsumpserint, aut coram eo «
 Missam celebrare publicè vel priuatè, excommunicationis sententia innoda- «
 mus, ipsisque interdiciamus Lætionis, prædicationis, administrationis Sacra- «
 mentorum, audiendi Confessiones Officium, prædicentes apertè nos grauius «
 contra eos spiritualiter & temporaliter processuros, prout expedire viderimus: «
 præsertim cum Rex ipse oblatum per te, impendendum sibi absolutionis bene- «
 ficium iuxta formam Ecclesiæ autoritate nostra recipere contempserit: ex quo «
 videtur, quod dolentes referimus, in sua malitiâ induratus. Quare sibi eadem «
 autoritate præcipias & iniungas, vt quidquid fecit, mandauit, ordinauit, & «
 statuit ad impedimentum adeuntium ad Dominicam Sedem vel redeuntium ab «
 eadem, reuocare procuret & efficaciter corrigat & emendet. Præsentium autem «
 litterarum nostrarum tenorem deducas ad præfati Regis notitiam, & in locis «
 de quibus expedire videris, seu Prouincijs facias solemniter publicari, ne quis «
 per ignorantiam de contentis in ipsis litteris se valeat excusare, quod ad eius «
 notitiam non peruenerit, quod tam solemniter fuerit publicatum. Caterum «
 Fr. Nicolao Ordinis Prædicatorum olim Confessori Regis eiusdem ex parte «
 nostra districtè præcipias, vt infra 3. mensium spatium huiusmodi præceptum «
 nostrum immediatè sequentium, quod sibi pro peremptorio termino studeas «
 assignare, personaliter nostro se conspectui repræsentet, recepturus pro me- «
 ritis, aut suam si poterit innocentiam ostensurus, ac pariturus nostris benepla- «
 citis ac mandatis: alioquin contra eum spiritualiter & temporaliter prout ex- «
 pedire viderimus, procedemus. Datum Laterani Idib. April. Pontificis nostri «
 ann. 9.

Intellexit Rex sententiam eiusmodi laram fuisse contra se Romæ, quæ ne
 in Franciam ad Legatum Ioannem transferretur, iussit omnes vias, portus, adi-
 tusque custodiri diligenter, & quoscunque peregrè accedentes interrogari, vn-
 de & quo, litterasque, si quas rei testes deferrent, ad se mitti. Vnus inuentus est
 M. Nicolaus natione Normanus, Cardinalis Ioannis seruus, Benefractus di-
 ctus, isque Treceis carceri mancipatus est: qua de re sic Ioannes à S. Victore *Rex
 Francorum agnitâ præactâ sentent. à contra ipsum latâ à Papa, peiora pertimescens
 præcepit per totum suum Regnum passus & vias publicas obseruari & omnes litteras
 inuentas à transeuntibus deferri Parisius. Timebat enim ne litteræ contra se & Regnum
 suum de excommunicatione vel Interdicto iam latæ à Papa Bonifacio ad Legatum Ioan-
 nem ad exequendum dicti Papæ mandatum in Franciam deferrentur. Et ob hoc omnes
 sollicitè scrutabatur transeuntes. Tunc itaque captus fuit apud Treceas M. Nicolaus
 natione Normanus cum litteris Papæ de dicta sententia exequenda à M. Ioanne Mo-
 nacho Legato de speciali Papæ mandato. Quibus litteris ablati à Regis Seruientibus
 ipse Nicolaus est carceri mancipatus.*

Hæc dum à Papa agerentur, Philippus Comitum trium Ordinum Parisijs ha-
 buit 13. Iunij eiusdem anni: quibus interfuerunt quamplurimi Magnates, Ar-
 chiepiscopi, Episcopi, Vniuersitatis Parisiensis Doctores in Theologia & Iure
 Canonico selecti, seu vt vocant Deputati. Atque se inter alios isti, Ludouicus
 Ebrouicensis Guido S. Pauli, Ioannes Drocensis Comites, maximè verò Guil-
 lelmus de Plessio Miles & iam ante M. Guillel. de Nogareto Miles & Legum

Professor Bonifacij Accusatores præstiterunt, eumque infinitis criminibus onerarunt, negantes verum esse Papam, sed fraude & dolo malo Sedem Pontificiam occupasse asseuerantes; ac proinde locum esse appellandi ab eo ad Concilium Generale. Horumce Comitiorum mentio fit apud Continuatores Nangij ad hunc an. his verbis.

» Audiens Rex Philippus à pluribus fide dignis sublimibusque personis Papam
 » Bonifacium detestandis infectum criminibus diuersisque hæresibus irretitum,
 » quamuis adhuc de facili Regis obturarent aures, demum tamen in publico Par-
 » lamento Parisius, Prælati, Baronibus, Capitulis, Conuentibus, Collegiis,
 » Communitatibus, & Vniuersitatibus villarum Regni sui, nec non Magistris in
 » Theologia & Professoribus Iuris vtriusque, aliisque sapientibus & grauibus per-
 » sonis diuersarum partium & Regnorum presentibus, importunis Denunciato-
 » rum clamoribus & frequentibus pulsatis instantiis præcipuè Ludouici Ebroicen-
 » sis, Guidonis S. Pauli, ac Ioannis Drocensis Comitum, qui præstitis ad sancta
 » Dei Euangelia ab eis tacta corporaliter iuramentis asseuerabant prædicta se cre-
 » dere esse vera, & ea legitimè posse probari, Regemque tanquam Principem
 » Christianæ fidei defensorem instantissimè requirebant, vt pro deliberatione su-
 » per præmissis habendâ Generale conuocare Concilium procuraret. Cum vr-
 » gente conscientia vterius dissimulare non posset, ad Concilium Generale per
 » Sedem Apostolicam promouendum, quod in isto casu summo præest Pontifici,
 » deliberatione super hoc, multa tamen maturitate præhabita, Prælati, Baro-
 » nibus & aliis supradictis, (Abbate Cistercij duntaxat excepto) sibi adhærenti-
 » bus appellauit, appellationesque suas die Natiuitatis B. Ioannis Baptistæ in
 » horto Regalis Palatii Parisius coram omni Clero & populo palam & publicè le-
 » gi fecit: ad postmodum Papæ Bonifacio, per Guillelmum de Nogareto Mili-
 » tem Legumque Professore Regiis patentibus litteris interinari petens, ab eo-
 » dem conuocationem Concilij protectioni supponens.

Ioannes de S. Victore duo præterea commemorat quæ commemorare omisit Nangiacæ historiæ Continuator; nimirum Ioannem Legatum paulo ante quam haberentur Comitia, ad Papam rediisse, & Bertoldum de S. Dionysio Sermonem ad Proceres & populum habuisse diei congruentem. *Antefestum*, inquit, *S. Ioannis Baptistæ recessit de Francia Legatus prædictus Ioannes Monachus in nocte accipiens iter de vrbe Parisius. Reuertenti Romam citius quam credidisset prius (Papa) vel ei iniunctum fuisset, quod putabatur fecisse ne Papæ indignationem vel Regis odium incurreret, quorum nouerat contentionem fore periculosam & allaturam damna quam plurima formidabat.* Sed in via stetit aliquo tempore, donec de statu & voluntate
 » Papæ erga se certo rumore audiret. Sed Prælati & Principibus Franciæ Pari-
 » siis congregatis in die Natiuitatis S. Ioannis Baptistæ in horto domus Regiæ
 » vulgique multitudine copiosa M. Bertoldus de S. Dionysio Sermonem fecit in
 » Gallico ipsi diei competentem sub hoc themate. *Erit magnus coram Domino,*
 » *Luc. i. de magnitudine adaptato.* Post sermonem recitati sunt coram omnibus
 » quidam casus nefarij contra Papam Bonifacium & enormes vt pote de hæresi,
 » de reuelatione confessionis & homicidio manifesto & de simonia. Item per signa
 » **plura ostensum est ipsum habere odio Nationem Francorum.** Et ob hoc idem
 » Rex Barones & Prælati vulgo ei vnanimiter consentientes in appellationem seu
 » prouocationem contra ipsum qui se Papam esse dicebat, ad Cardinales vel ad
 » futurum summum Pontificem proruperunt.

Extat autem huiusce Accusationis & Appellationis solennis publicum Instrumentum in historia huiusce grauissimæ litis: quod hisce nostris Annalibus inferri necesse est, propterea quod deliberationis in his Comitij factæ Parisiensis Vniuersitas magna pars fuit; primùm quidem per Deputatos, deinde per litteras publicas, quibus ea quæ in Comitij acta fuerant, & præsertim Appellationem ad Concilium Generale à Bonifacio, legitimam esse pronunciauit, non dubitans Concilium esse supra Papam. Tale igitur est illud instrumentum.

» In nomine Domini Amen. Anno eiusdem Domini 1303. Indiēt. i. 13. die Men-
 » sis Iunij Pontificatus D. Bonifacij Papæ VIII an. 9. tenore præsentis Instrumen-
 » ti nouerint vniuersi, quod præsentibus Serenissimo Principe D. Philippo D. G.
 » Rege Franciæ, Illustribus & Reuerendis in Christo Patribus Archiepiscopis &
 » Episcopis

COMITIA
 GALICA-
 NA DE AP-
 PELLATIO-
 NE AD GE-»

Episcopis ac Religiosis viris, Abbatibus & Prioribus, ac etiam Nobilibus viris, ^{GENERALI} Comitibus, Baronibus & quamplurimis alijs personis tam Ecclesiasticis quam ^{CONCILIUM.} secularibus infra scriptis, in præsentia nostrorum Notariorum publicorum subscriptorum ad hoc specialiter vocatorum & requisitorum, prout in subscriptionibus infra scriptis continetur. Magnifici ac Nobiles viri DD. Ludouicus Regis Franciæ filius Ebroicensis, Guido S. Pauli & Ioannes Drocensis Comites, ac Guillelmus de Plessiano Dominus Vicenobij miles, moti vt dicebant, feruore fidei, sinceræ deuotionis affectu & zelo charitatis inducti, sacrosanctæ Rom. ac vniuersali Ecclesiæ matri suæ quam sub dicti D. Bonifacij præsentia periculose deprimi, ac deformationem enormem & iacturam pati dicebant, impatientes ab intimis, ac Christianæ fidei, in qua salus animarum consistit, & quæ suis temporibus, pro dolor miserabiliter contabescit, & deperit, vt dicebant, periculo condolentes ad ipsius Ecclesiæ & totius Christianitatis salubre regimen & bonum statum ac reparationem & exaltationem Catholicæ fidei, vt dicebant, feruentibus intendentes, maximè cum eidem Ecclesiæ, fidei fundamento & animarum saluti summè expediat, vt Dominici gregis ouili non nisi verus & legitimus ac verè & legitimè Pastor præsit, & quod ab eadem Ecclesia sponsa Christi, quæ non habet maculam neque rugam, omnis error, scandalum, iniquitas, & iniustitia repellatur, ac toti mundo, quem ex peruersis actibus, detestandis operibus, & perniciosis exemplis dicti D. Bonifacij in gueris & tenebris manere dicebant, salus, pax & tranquillitas diuina fauente misericordia præstentur contra dictum D. Bonifacium hæreticæ prauitatis & alia diuersa horribilia & detestabilia crimina, quibus eum irretitum esse dicebant, & super eis publicè & notoriè diffamatum præsentibus dicto D. Rege, Archiepiscopis, Episcopis & alijs Prælati ac personis Ecclesiasticis, qui pro suis & Ecclesiarum suarum agendis conuenerant, ac Baronibus, Comitibus, & alijs nobilibus, quorum nomina sunt inferius conscripta, dixerunt & asseruerunt, ac dictus Guillelmus proposuit & obiecit, iurantes ad S. Dei Euangelia facta corporaliter se præmissa omnia & singula credere esse vera & posse probari. Adiciens idem Guill. de Plessiano huiusmodi iuramento, quod præmissa credebatur se posse probare, & quod huiusmodi negotium contra dictum D. Bonifacium in Generali Concilio, vel alibi, vel quando & coram quibus de iure fuerit faciendum, ad finem debitum persequeretur. Requirentes instantè dictum D. Regem tanquam fidei pugilem & Ecclesiæ defensore, vt pro declaratione veritatis huius ad laudem Diuini nominis, augmentum & exaltationem Catholicæ fidei & honorem ac bonum statum Ecclesiæ vniuersalis & totius populi Christiani, conuocationi & congregationi dicti Concilij Generalis, prout ad eum pertinet, opem daret & operam efficacem, cum in talibus & similibus omnibus ex feruore fidei & zelo iustitiæ directrix semper extiterit veritatis Regia Domus sua, quodque Archiepiscopos, Episcopos, & Prælatos alios supradictos instantè requireret & instaret efficaciter apud eos; ipsique Comites & milites requisierunt etiam instantè & pluries Prælatos eosdem tanquam Ecclesiæ filios & columnas, vt modis legitimis iuxta SS. Patrum instituta, & Canonicas **Sanctiones, conuocationi & congregationi dicti Concilij opem daret & operam efficaciter vt tenentur.** Ijdem verò Prælati, obiectionibus supradictis auditis & plenius intellectis, huiusmodi negotium non solum arduum, imò arduissimum & maturi indigere deliberatione consilij reputantes, de loco recesserunt eodem.

Die autem Veneris proximè sequenti, scilicet 14. die ejusdem mensis Iunij præsentis præfato D. Rege, nec non DD. Archiepiscopis præsentibus ac in præsentia nostrorum Notariorum publicorum ad hoc specialiter vocatorum & requisitorum, prædictus Guillelmus de Plessiano miles dixit, proposuit, obiecit, asseruit & legit, prout in quadam scedula quam tenebat in manibus, continetur plenius, cujus tenor talis est.

Ego Guillelmus de Plessiano miles Dico, propono, & assero Bonifacium nunc Sedi Apostolicæ præsentem, hæreticum fore perfectum, in hæresibus, factis enormibus & peruersis, dogmatibus inferius declaratis, quæ vera fore & me probare posse credo, vel quæ sufficient ex ipsis ad probandum ipsum per-

sectum hæreticum, loco & tempore competenti, & coram quibus hoc fieri de iure poterit & debebit; & hoc iure super hæc sancta Dei Euangelia corporaliter per me tacta.

CRIMINA 33
BONIFA-
CIO PAPÆ
OBIECTA. 33

1. Quia non credit immortalitatem seu incorruptibilitatem animarum rationalium, sed credit quod anima rationalis simul cum corpore corrumpatur.
2. Item quod non credit fore vitam æternam, nec finaliter refrigerium consequi posse homines, sed totam sortem & partem consolationis & lætitiæ fore in hoc mundo. Et per hoc asserit, quod deliciare corpus suum quibuscunque deliciis non est peccatum. Et ex abundantia fermenti huiusmodi ore publicè dicere & prædicare non erubuit, se magis velle esse canem vel asinum, seu quodcunque animal brutum quàm Gallicum: quod non dixisset, si crederet Gallicum habere animam, quæ posset æternam beatitudinem promereri, & hoc quamplurimos docuit, qui in mortis articulo recognouerunt.
3. Item quod publica super his fama laborat.
4. Item quod fideliter non credit quod verbis à Christo institutis, à fidei & rectè ordinato Presbytero dictis in forma Ecclesiæ super hostiam, sit ibi Corpus verum. Et hinc est quod nullam reuerentiam vel modicam ei facit, cum eleuatur à Sacerdote, nec ei assurgit, imò verò tergo assistit, & magis se honorari, & locum ubi sedet, ornari facit, quàm altare ubi hostia consecratur.
5. Item quod super hæc est publicè diffamatus.
6. Item fertur dicere fornicationem non esse peccatum, sicut nec fricationem manuum: & de hoc est publica vox & fama.
7. Item dixit sapius, quod ad deprimendum Regem & Gallicos, si aliter non posset fieri, præcipitaret se & totum mundum & totam Ecclesiam. Et cum sibi per aliquos adstantes dicebatur, quod Deus aduerteret, imò, dicebat, non aduertat Deus: & cum sibi replicabatur per bonos homines qui audiebant prædicta, quòd non diceret, quia magnum scandalum pateretur Ecclesia Dei & omnes Christicolæ, respondebat, non curo quæcunque veniant scandala, dummodo Gallici & eorum superbia destruantur, quia necesse est vt veniant scandala.
8. Item quendam librum compositum per M. Arnaldum de Villa-noua Medicum, continentem siue sapientem hæresim, per Episcopum Parisiensem, & per Magistros Theologiæ Facultatis Parisiensis reprobatum, damnatum & combustum, & per ipsum Bonifacium publicè in pleno Consistorio Cardinalium scilicet reprobatum, condemnatum & combustum postmodum rescriptum idem vitium continuans, reuocauit & etiam approbauit.
9. Item vt suam damnatissimam memoriam perpetuam constituat, fecit imagines suas argenteas erigi in Ecclesiis, per hoc homines ad idolatrandum inducens.
10. Item habet Dæmonem priuatum cuius consilio vtitur in omnibus & per omnia. Vnde dixit semel quod si omnes homines de mundo essent ab vna parte & ipse ab alia, non possent eum decipere, nec in iure nec in factò: quod non posset fieri, nisi arte Dæmonica vteretur. Et super hoc est publicè diffamatus.
11. Item sortilegus est, consulens Diuinatores & Diuinatrices. Et de hoc est publicè diffamatus.
12. Item publicè prædicauit Papam, Rom. non posse committere simoniam, quod est hæreticum dicere. Et hoc crimen est tam in veteri Testamento, quàm in nouo & in sacris Generalibus Conciliis reprobatum, vnde publicè per quendam Vsurarium nomine Simonem, de Prælaturis maioribus, Personatibus, Dignitatibus, & Beneficiis Ecclesiasticis, quibus specialiter ordo sacer & necessariò est annexus, de absolutionibus & dispensationibus nundinatur, sicut in foro rerum vernalium de rebus profanis consuevit nundinare. Et secundum hoc laborat publica fama contra ipsum.
13. Item contra speciale legatum Christi factum suis propriis filiis, dicens, *pacem relinquo vobis*, veniens toto posse pacem impedit inter Christianos, & discordias & guerras nititur seminare, vnde semel cum diceretur coram eo, quod partes quædam volebant certo bono modo inter se amicabiliter concordare, ipse pacem prohibuit, inhibens alteri parti ne concordaret ad pacem:

& cum altera pars humiliter supplicaret, quod daret illi parti licentiam concordandi, dixit quod non faceret, etsi Filius Dei, vel Petrus Apostolus in terram descenderet, & hoc sibi præciperet, ipse diceret ei non credam tibi.

14. Item morem gerens perfectorum hæreticorum, qui apud se solos dicunt fore fidelem Ecclesiam, eos autem qui sunt veri cultores fidei orthodoxæ, quia ab eorum discedunt erroribus, asserunt Patarenos; quia Natio Gallicana, natio notoriè Christianissima, suos in fide errores non sequitur, omnes & singulos reputat & publicat, vt dicitur, Patarenos.

15. Item Sodomitico crimine laborat, tenens Concubinarios secum. Et de hoc est publicè & vulgatissimè diffamatus.

16. Item plurima homicidia Clericorum in præsentia sua fecit fieri, & mandauit gaudens de morte ipsorum: & si in principio non percutiebantur per Ministros suos mortaliter, totiens iubebat eos percuti, dicendo, *percute, percutite Duli Duli*, quod exinde mortui sunt complures.

17. Item cum quendamobilem condemnasset ad carcerem, inhibuit ne sibi petenti & pœnitenti, in mortis articulo, Sacramentum pœnitentiæ ministraretur, propter quod videtur credere Sacramentum Pœnitentiæ peccantibus non esse necessarium ad salutem.

18. Item compulit Sacerdotes aliquos, vt sibi reuelarent Confessiones hominum, & eas postea absque consentientium voluntate ad eorum confusionem & verecundiam, vt eos redimere faceret, publicauit: in tantum quod semel quendam Episcopum de Hispania, qui cuidam Cardinali quoddam occultum & enorme crimen confessus fuerat in foro pœnitentiæ, publicata confessione sua, quam sibi ab eodem inuitè & coactè dici fecit, publicè deposuit propter illud crimen, & postea accepta pecunia eum restituit. Propter quod in Sacramento pœnitentiæ hæresi carere non videtur.

19. Item in vigilijs ieiunalibus & Quadragesima non ieiunat, sed carnes indifferenter absque causa comedit, & patitur sine causa suos Domesticos & familiares comedere dicens, non esse peccatum in hoc, contra generalem Ecclesiæ statum faciendo, & eundem latenter subuertere satagendo.

20. Item statum & Ordinem Cardinalium deprimit & depresso, & Ordinem Monachorum nigrorum & alborum, fratrum Minorum & Prædicatorum: de quibus dixit multotiens, quod mundus perdebatur per ipsos, & quod falsi hypocritæ erant, & quod nunquam bonum eueniret alicui qui confiteretur ipsis, vel esset familiaris ipsorum, vel ipsos in domo sua teneret. Nec vnquam bonum verbum dixit de aliquo Prælato, vel Religioso vel Clerico, sed semper conuicia & opprobria mendaciosa, vt famæ eorum detrahat, & vt ipsos redimere faciat, gaudet in accusationibus eorum. Et de hoc est publica vox & fama.

21. Item fidem nitens destruere, ab antiquo concepit odium contra Regem Franciæ in fidei detestationem, eo quod ibi est & fuit splendor fidei, & magnum Christianitatis sustentamentum & exemplar: & antequam sedem istam teneret, reperiret dixisse, quod si esset Papa, potius vellet totam Christianitatem subuertere, quin Nationem destrueret, quam appellat superbiam Gallicorum.

22. Item diffamatus est, quod cum Nuncij Regis Angliæ nomine eiusdem Regis peterent sibi dari decimam Regni Angliæ, quod ipse respondit eisdem, quod non daret eis decimam nisi ex pacto, quod de ipsa guerram facerent contra Regem Franciæ. Et vltra hoc magnas quantitates pecuniæ certis personis dedisse dicitur, vt impedirent, ne pax inter duos Reges fieret. Ipse etiam pro suis vicibus impediuit nuncijs, litteris & alijs quibus potuit modis, etiam datis nummis. Mandasse etiam dicitur Friderico qui tenet insulam Siciliæ, quod si vellet perdere Regem Carolum & fracta sibi pace & non seruata quam fecerat, & se tenere iurauerat, cum eodem vellet se mouere contra dictum Regem, & occidere omnes Gallicos; quod ipse ad hoc faciendum daret sibi opem, auxilium, consilium & iuuamen; & quod pro hoc faciendum daret sibi & concederet dicta Regna. Confirmauit etiam Regem Allemaniæ in futurum Imperatorem & publicè prædicauit, quod hoc faciebat, vt destrueret Nationem, quam vocat superbiam Gallicorum, qui dicebant se non subesse alicui temporaliter: dicens quod de hoc mentiebantur per gulam, declarando quod quicumque

etsi Angelus de cœlo descendens sit, dixerit, quod non subsint eidem & Regi Germaniæ, quod Anathema sit. Et tamen antea sæpius dixerit publicè (licet Ego proponens non dicam ipsum dixisse verum) quod ille erat proditor Domini sui & quod ipsum proditorialiter interfecerat, & non erat dignus dici & nominari Rex, nec debite electus, & inter eundem & Regem Franciæ accordata pro bono pacis in quibus ius vtriusque saluaretur, dissoluit, & subito Iuramentorum præstitorum à Procuratoribus eiusdem Regis Germaniæ eisdem dicitur iniunxisse, ne seruarent, in hoc bona pacis immutando & zizaniam inter fratres seminando.

23. Item diffamatus publicè quod Terra sancta perdita est propter culpam suam & peruenit ad inimicos Dei & fidei, & quod ipse opera data hoc sustinuit & negauit subsidium dare Christicolis qui eam defendebant & subsidium à summis Pontificibus constitutum & assignatum amouit, & thesauros & pecuniam Ecclesiæ quæ mitti ad illos vsus debebat, conuertit, vt patrimonium Iesu Christi consumeret in persecutionem Christianorum fidelium & amicorum Ecclesiæ & inde suos ditaret parentes.

24. Item Simoniacus esse publicè dicitur, imò fons & fundamentum Simoniaci, nedum in Beneficijs conferendis, sed etiam in Ordinibus tribuendis & dispensationibus faciendis omnia Beneficia Ecclesiæ vœnalia exposuit, in plurimos plus offerenti contulit, Ecclesiam & Prælatos Ecclesiæ, seruos constituit & taillabiles fecit, non propter bonum fidei, nec ad deprimendum infideles, sed vt fideles deprimeret, & vt de bonis Ecclesiæ & patrimonio Crucifixi suos parentes ditaret, eosque Marchiones, Comites, Barones præsumpsit facere & fortalitia magna eisdem construere non expauit, eradicatis & expulsis multis Nobilibus Romanis & alijs.

25. Item publicè dicitur, quod plurima matrimonia legitimè copulata dissoluit contra præceptum Dominicum in damnum & scandalum plurimorum, & Nepotem suum coniugatum, ignarum penitus & indignum qui vitam ducebat & ducit notoriè dissolutam ad Cardinalatus apicem sublimauit viuentem uxore, quam compulit votum emittere castitatis, & postea dicitur duos spurios ex ea genuisse. Et de hoc est publicè diffamatus.

26. Item diffamatus est publicè quod Antecessorem suum Cœlestinum, virum sanctæ memoriæ, sanctam vitam ducentem, sibi forte conscius quod renunciare non potuisset, & propter hoc legitimum ad sedem ipse Bonifacius non habuisset ingressum, inhumaniter tractauit & inclusit in carce, & ibi eundem celeriter & occultè morificit, & de hoc est per totum mundum publica vox & fama. Plures & magnos litteratos regularem vitam ducentes sine causâ rationabili in scandalum plurimorum ad seculum reuocauit.

27. Item quod personas Religiosas regularem vitam ducentes sine causâ rationabili in scandalum plurimorum ad seculum reuocauit.

28. Item diffamatus est quia dixit quod in breui faceret omnes Gallicos Martyres vel Apostatas.

29. Item publicè diffamatus est, quia non quærit salutem animarum, sed perditionem earum.

Quibus sic propositis & perlectis idem Guillelmus protestatus fuit, dixit, iurauit, prouocauit, appellauit & supposuit legendo in scriptis per hæc verba,
 » *Protestor autem ego Guill. de Plesseiano miles*, quod prædicta non propono nec dico
 » propter odium aliquod speciale ipsius Bonifacij, quia non habeo eum odio, sed
 » sua maleficia prædicta, nec injuriam, nec infamiam ipsius nec alterius, sed pro-
 » pter zelum fidei & propter deuotionem quam habeo ad sanctam Dei Ecclesiam
 » & ad S. Sedem Romanam dicens quod per ea quæ vidi & à fide dignis audiui de
 » factis eiusdem, & ex verisimilibus conjecturis & probabilibus præsumptionibus
 » collectis ex prædictis & alijs quamplurimis diuersis articulis suo loco & tempore
 » declarandis ad sancta Dei Euangelia tacta manu mea iuro me credere ipsum esse
 » perfectum hæreticum, & me etiam credere quod de prædictis & alijs talia probari poterunt contra eum quæ secundum statuta SS. Patrum sufficient ad eundem hæreticum iudicandum. Iuro etiam me pro viribus contra eundem persecutorum prædicta in Concilio Generali congregando in loco mihi tuto & securo

ad honorem Dei & exaltationem fidei Christianæ, iure, honore & statu S. Sedis Apostolicæ in omnibus semper saluis: propter quæ instanter & cum reuerentia requiro vos D. Regem, ad quem spectat S. Matris Ecclesiæ fideique Catholicæ defensio, & de hoc estis rationem in extremo examine reddituri, & vos DD. Prælatos, qui columnæ fidei estis, & qui de prædictis simul cum aliis Reuerendis Patribus S. Ecclesiæ Prælati Catholicis in Generali Concilio congregandis debetis esse Iudices, quatenus procuretis & detis operam efficacem ut Generale Concilium in loco congruo & securo & tempore opportuno congregetur; coram quo prædicta proponi, procedi & probari valeant, ut præmittitur contra eundem Bonifacium, vosque & D. Regem instanter requiro, ut eisdem Prælatos præsentem & absentem vbicumque terrarum ad quos spectat, requisiti & efficaciter inducat, ut laborent viriliter & alios requirant fideliter, quòd prædictum Concilium ad prædicta, modo quo præmittitur, congregetur: & quia hoc pendente habeo ipsum Bonifacium suspectum probabiliter, ne propter prædicta commotus & concitatus contra me adhærentesque mihi Procuratores & adiutores, amicos & familiares meos, bonaque mea & ipsorum quoquo modo procedat, vel procedere hoc pendente attentet; idcirco in his scriptis coram vobis D. Rege & DD. Prælati, ac coram vobis publicis tabellionibus hîc personaliter ad dictum sacrum conuocandum Generale Concilium & Apostolicum & Catholicum futurum & ad S. Sedem Apostolicam, & ad illum & illos ad quem & ad quos de iure melius possum & debeo, prouoco & appello, apostolos & litteras testimoniales semel, secundo & tertio instanter per vos mihi dari & tradi petens, supponens me, adhærentes, fautores, familiares, amicos, Procuratores meos & omnes illos, qui in posterum mihi voluerint adharere, bonaque mea & ipsorum sub protectione & custodia BB. Apostolorum Petri & Pauli, & dicti sacri congregandi Concilij & Apostolicam & Catholicam futuri & S. Sedis Rom. adhærens nihilominus ad cautelam & adhærente volens appellationi & appellationibus, processui & processibus super his factis per nobilem virum D. Guill. de Nogareto Militem, in quantum ritè & legitime factæ & facti reperientur, non recedendo ab appellatione præsentem. Quibus sic lectis & peractis præfatus D. Rex respondit, Prælatos prædictos requisivit, prouocauit, appellauit, & requisitionem & prouocationem & appellationem fecit, prout infra scripta schedula ibidem eo & Prælati aliisque infra scriptis, præsentibus & audientibus lecta plenius continetur, cuius tenor talis est.

Nos PHILIPPVS D. G. Franciæ Rex auditis, intellectis, propositis & obiectis per vos G. de Plesseiano Militem & antea per dilectum & fidelem Militem nostrum G. de Nogareto contra Bonifacium nunc Ro. Ecclesiæ regimini Præsidentem, licet pudenda Patris cuiuslibet proprio libenter pallio tegeremus, ob feruorem tamen Catholicæ fidei ac deuotionem eximiam, quam ad sanctam Ro. & vniuersalem Ecclesiam Matrem nostram & omnium fidelium, sponsam Christi Progenitorum nostrorum inhærendo vestigijs gerimus, qui pro exaltatione Ecclesiasticæ libertatis & fidei proprium sanguinem fundere minimè dubitauerunt, fidei negotio & Ecclesiæ statui cõsuli cupientes, pro vitando scandalo generali, præmissa nequeunt ulterius, urgente conscientia sub conuentionia vel dissimulatione transire, cum super his & frequentibus & assiduis clamoribus per fide dignos & magnæ autoritatis viros sæpe & sæpius inculcatis, eius opinio vehementer & notabiliter sit grauata, cum super excidio fidei nostræ, & quorumlibet aliorum & præcipue Regum & Principum Orbis terræ, qui ad eius exaltationem & augmentum collatam nobis à Domino suscepisse cognoscimus potestatem debet negligentia reprobari, vestris in hac parte requisitionibus pro Diuini reuerentia nominis, saluis in omnibus sacrosanctæ Ro. Ecclesiæ honore & reuerentia debitis assentimus, ac conuocationi & congregationi dicti Concilij, ut super præmissis veritas elucescat & omnis error abscidat, vniuersalis Ecclesiæ & totius Christianitatis statui ac fidei & terræ sanctæ negotio consulatur, ac scandalis & periculis ingruentibus occurratur, parati sumus, quodque libenter offerimus, quantum ad Nos attinet, opem dare & operam efficacem; vosque Archiepiscopos, Episcopos & Prælatos alios hîc præsentem tanquam Ecclesiæ filios & columnas fidei ad exaltationem, augmen-

» tum & conseruationem ipsius fidei à Domino in partem sollicitudinis euocatos
 » instanter requirimus & obsecramus per viscera misericordiæ Iesu Christi, qua-
 » tenus huiusmodi conuocationi & congregationi Concilij, in quo personaliter
 » intendimus interesse, totis, vt condecet, studijs intendatis, ac vijs & modis con-
 » gruis efficaciter laboretis. Ne autem dictus Bonifacius, qui animosè & iniurio-
 » sè contra Nos pluries fuit procedere comminatus, impedire satagens, ne sua,
 » si qua sint, in lucem veniant opera tenebrarum, huiusmodi conuocationi &
 » congregationi Concilij directè vel indirectè impedimenta præstando, vel ali-
 » ter quouis modo status vester in eo integer existat, contra Nos, statum nostrum,
 » Ecclesias, Prælatos, Barones & alios fideles, vasallos & subditos nostros, ter-
 » ras nostras vel ipsorum, Regnum nostrum & ipsius Regni statum in aliquo, spi-
 » rituali gladio abutendo, de facto procedat, excommunicando, interdicendo,
 » suspendendo, vel alio quoquo modo pro Nobis & nobis adhaerentibus & ad-
 » hæreere volentibus, ad prædictum Generale Concilium, quod instanter conuo-
 » cari petimus, & ad verum legitimum futurum summum Pontificem, vel alios
 » ad quem vel ad quos fuerit appellandum, prouocamus & appellamus in scriptis
 » non recedendo ab appellatione per dictum G. de Nogareto interposita, cui ex
 » tunc adhæsimus ac etiam adhæremus, Apostolos testimoniales à vobis Prælati,
 » & Notarijs cum instantia postulantes, ac expressè protestantes de innouando
 » prouocationem & appellationem huiusmodi, vbi quando & coram quibus no-
 » bis visum fuerit expedire.

Infra scripti verò Archiepiscopi, Episcopi, Abbates & Priores præmissis sic factis & habitis responderunt & protestati fuerunt, ac responsiones, prouocationes, appellationes, suppositiones, ac protestationes fecerunt, prout in scedula quadam ibidem publicè ac seriôsè perlecta plenius continetur, cuius tenor sequitur in hæc verba.

» Nos Nicosensis, Remensis, Senonensis, Narbonensis, & Turonensis Ar-
 » chiepiscopi: Laudunensis, Beluacensis, Catalaunensis, Antissiodorensis, Mel-
 » densis, Niuernensis, Carnotensis, Aurelianensis, Ambianensis, Morinensis,
 » Siluaneçensis, Andegauenis, Abrincensis, Constantiensis, Ebroicensis, Le-
 » xouiensis, Sagiensis, Claromontensis, Lemouicensis, Anciensis, Matisconen-
 » sis, Episcopi. Cluniacensis, Promonstratensis, Maioris-Monasterij, Cistercien-
 » sis, S. Dionysij in Francia, Compendiensis, S. Victoris, S. Genouefæ Parisius,
 » S. Martini Laudunensis, Figiacensis, & Belliloci in Lemouicinio Abbates. Fra-
 » ter Hugo Visitator Domorum Ordinis militiæ Templi, ac S. Ioannis Hieroso-
 » lymitani in Francia, S. Martini de Campis Parisiensis Priores; auditis, quæ
 » per vos DD. Comites, & Guillelmi prædicti heri & hodie dicta, proposita &
 » obiecta fuerunt contra D. Bonifacium Papam VIII. huiusmodi dictis, propo-
 » sitis, affectionibus & iuramentis vestris, requisitionibus & alijs legitimis causis
 » inducti, & quadam quasi necessitate compulsi, attendentes quod in præmissis
 » negotium fidei, quod est Christi, Nos qui ad ipsius defensionem & exaltatio-
 » nem fidei & animarum regimen sumus licet immeriti in partem sollicitudinis
 » euocati, cupientes obuiare periculis quæ imminent, expressis, conuocationem
 » & congregationem dicti Concilij, præmissis & alijs causis, vtilem & omnino
 » necessariam reputantes, vt ipsius D. Bonifacij innocentia clareat, sicut teste
 » conscientia exoptamus, aut de impositis sibi per Concilium discutatur, statua-
 » tur & fiat quod decernunt Canonice sanctiones, Vobis D. Rex, & vobis DD.
 » Comites & G. respondemus, quod saluis in omnibus sacrosanctæ Ro. Ecclesiæ
 » honore & reuerentia debitis, vestris in hac parte requisitionibus super ipsius
 » conuocatione Concilij assentimus, & parati sumus conuocationi & congrega-
 » tioni dicti Concilij iuxta SS. Patrum instituta & Canonicas & legitimas San-
 » ctiones opem dare & operam efficaces, non intendentes quoquomodo partem
 » in hoc negotio facere, seu quibuscunque partem facientibus adhæreere. Verum
 » ne dictus D. Bonifacius motus seu prouocatus ex ijs, prout timemus ex verifi-
 » milibus coniecturis & comminationibus multis de procedendo contra Nos ab
 » eo factis, contra Nos, Ecclesias, Parochias & subditos nostros, quoquo modo
 » procedat aut procedi faciat, sua aut alia autoritate quacunque excommuni-
 » cando, suspendendo, interdicendo, deponendo, priuando, vel alio quouis mo-

do, quocunque colore quæsito in impedimentum vel perturbationem dicti Concilij & quin in eodem Concilio confedere, coniudicare & omnia alia facere, quæ ad officium Prælati pertinent, facere valeamus, nostrique adhaerentium vobis & adherere volentium status in omnibus salui debeant remanere, pro nobis, Ecclesijs, Parochijs & subditis nostris ac pro nobis adhaerentibus seu adherere volentibus in hac parte ad prædictum Concilium congregandum, & ad futurum verum & legitimum summum Pontificem & ad illum vel illos, ad quem vel quos de iure fuerit appellandum, prouocamus & appellamus in scripto & Apostolos cum instantia petimus, supponentes Nos, Ecclesias, Parochos, subditos & amicos nostros & adherentes, Nostrorum & ipsorum statum, & iura nostraque & eorum bona, protectioni diuinæ Concilij prædicti, ac futuri veri & legitimi summi Pontificis, ac protestantes de innouando appellationem huiusmodi, vbi, quando, & coram quibus nobis visum fuerit expedire. ACTVM PARISIENSIS apud Luparam in camera dicti D. Regis, anno, indiçione, mense, diebus Iouis & Veneris, ac Pontificatu prædictis, præsentibus nobilibus viris DD. Andegauensi, Bolon. Dampni, Martini & alijs Comitibus superius nominatis, Matthæo de Tria, Petro Domino Chambliaci, P. Domino de Wirmes, Hugone de Bouilla, Militibus; nec non Magistris Stephano Archidiacono Brugensi, Nicol. Archidiacono in Ecclesia Remensi, G. Thesaurario Andegauensi. Petro de Bella Pertica, Reginaldo dicto Barbou, & Ioanne de Montegneyo ac nonnullis alijs tam Clericis, quam laicis, ad hoc vocatis specialiter & rogatis testibus. Et Ego Euenus Phylis de S. Nicasio Clericus Corisopitensis Diocesis, Apostolicæ publicæ autoritate Notarius præmissis omnibus & singulis duntaxat supradicta die Veneris actis, dictis & habitis interfui, & hinc me subscripsi & solitum signum meum apposui requisitus.

Vbi autem Rex tam vniuersim Procerum consensum super conuocatione Concilij Generalis agnouit, longè maiorem, magisque celebrem habere voluit, non modò omnium Regni sui Prouinciarum, sed vicinarum etiam Gentium, ad quas extant eius in eam rem litteræ: Imprimis verò Vniuersitatis & Ecclesiæ Parisiensis, quas sciebat magni fore nominis magnæque autoritatis apud omnes. Extat ipsius Vniuersitatis publicum instrumentum, quo se adherere contestatur ijs omnibus quæ per Regem & Prælatos in Regia Lupara constituta fuerunt, habeturque in Carthophylacio Regio, & legitur in Historia huiusce diffidij excusâ Parisijs apud Sebastianum & Gabrielem Cramoisy an. 1655. Cuius Instrumenti transcriptum seu Exemplar sibi habere voluit Officialis Parisiensis, estque eiusmodi.

Vniuersis præsentibus litteras inspecturis Officialis Curie Parisiensis salutem in Domino. Nouerint vniuersi Nos anno Dom. 1303. die Iouis in festo translationis B. Martini vidisse litteras inferius annotatas, sigillo verò venerabilium & discretorum virorum MM. ac secularium Vniuersitatis Paris. studentium, vt prima facie apparebat, sigillatas, tenorem qui sequitur, continentes.

Vniuersis præsentibus litteras inspecturis Vniuersitatis Magistrorum & Scholarium Parisius studentium salutem in Domino. Ad notitiam singulorum volumus peruenire quod nuper nonnullis ex nobis maiorem partem Facultatum nostrarum & totius Parisiensis studij facientibus pro certis causis & negotijs accedentibus ad præsentiam excellentissimi Principis D. Philippi D. G. Franciæ Regis illustris, ipso D. Rege ac nonnullis Archiepiscopis, Episcopis, Abbatibus, Prioribus, Comitibus, Baronibus & alijs magnæ autoritatis personis tam Ecclesiasticis quam secularibus apud Luparam Paris. existentibus recitatum fuit, nobis expositum & narratum ibidem, quod die Iouis & die Veneris præcedentibus, ipso D. Rege, Archiepiscopis, Episcopis & alijs personis prædictis præsentibus per quosdam Comites & alios Nobiles Regni Franciæ contra D. Bonifacium Papam VIII. proposita & significata fuerunt diuersa enormia & horribilia ac detestabilia crimina, quorum quædam hæresim sapiunt manifestè, quibus eum irretitum esse dicebant & super ijs publicè ac notoriè diffamatum præstito ibidem ab eisdem proponentibus ad sancta Dei Euangelia tacta corporaliter iuramento, quod huiusmodi proposita & significata credebant esse vera & posse pro-

„ bari in Generali Concilio, vel aliàs, vbi, quando & coram quibus de iure fuerit
 „ faciendum ; & per proponentes eosdem à D. Rege tanquam fidei pugile & Ec-
 „ clesie defensore, ac Archiepiscopis, Episcopis, Abbatibus, Prioribus, & per-
 „ sonis alijs Ecclesiasticis supradictis tanquam Ecclesie fideique columnis petum
 „ fuerat, ac instanter & pluries requisitum, vt pro declaratione veritatis huius, vt
 „ omnis error abscedat, ac periculis & scandalis quæ vniuersali Ecclesie immi-
 „ nent, occurratur, conuocationi & congregationi dicti Concilij Generalis ad
 „ laudem Dei nominis, & exaltationem & augmentum Catholicæ fidei, ac salu-
 „ bre regimen & bonum statum vniuersalis Ecclesie & totius populi Christiani
 „ opem darent & operam efficaces. Quodque idem D. Rex, Archiepiscopi, Epif-
 „ copi, Abbates, Priores & aliæ personæ Ecclesiasticæ supradictæ auditis & in-
 „ tellectis plenius propositis & significatis & requisitionibus supradictis, consi-
 „ derantes quod in hoc casu negotium agitur fidei, quod est Dei, & quod ad
 „ defensionem, conseruationem & exaltationem ipsius fidei ipse D. Rex collatam
 „ sibi recepit à Domino potestatem, ijdemque Prælati sunt in partem sollicitudi-
 „ nis euocati, super præmissis per dies multos discussione ac deliberatione præha-
 „ bita diligenti, ex præmissis & alijs legitimis causis moti conuocationem & con-
 „ gregationem dicti Concilij Generalis vtilem & omnino necessariam reputantes,
 „ huiusmodi conuocationi & congregationi consenserant, ac responderant quod
 „ conuocationi & congregationi prædictis opem & operam darent efficaciter
 „ vt deberent : & ne dictus D. Bonifacius motus seu prouocatus ex ijs, prout ti-
 „ mebant ex verisimilibus coniecturis & comminationibus multis contra eos, Ec-
 „ clesias, Parochianos & subditos suos, quoquo modo procedat, aut procedi faciat,
 „ suâ vel aliâ autoritate quacunque excommunicando, suspendendo, interdi-
 „ cendo, deponendo, priuando, aut aliàs quouis modo in impedimentum & per-
 „ turbationem Concilij congregandi, & quin confedere, coniudicare & alia quæ
 „ ad Officium Prælati pertinent, facere in eodem Concilio possent, saluique eo-
 „ rum & sibi adhærentium status manere deberent, pro se, Ecclesijs, Parochianis
 „ & subditis suis & pro sibi adhærentibus seu adhærere volentibus in hac parte ad
 „ prædictum Concilium congregandum, & ad futurum verum & legitimum sum-
 „ mum Pontificem, & ad illum vel ad illos, ad quem vel ad quos de iure fuerit
 „ appellandum, prouocarunt & appellarunt inscriptis & Apostolos testimoniales
 „ cum instantia petierunt supponentes se, Ecclesias, Parochianos & subditos,
 „ ac sibi adhærentes, ipsorum status, iura & bona protectioni diuinæ prædicti
 „ Concilij ac futuri veri & legitimi summi Pontificis, ac protestantes de inno-
 „ uando appellationem huiusmodi vbi, quando & coram quibus eis visum fuerit
 „ expedire. Quare pro parte præfati D. Regis petebatur à nobis, vt conuoca-
 „ tioni & congregationi dicti Concilij Generalis assentire, ac quantum in nobis
 „ est, opem dare & operam curaremus. Nos autem præmissis considerationibus
 „ & causis inducti conuocationem & congregationem ipsius Concilij reputantes
 „ vtilem, necessariam & salubrem, ac expedientem fidei negotio & Ecclesie
 „ sanctæ Dei, eiusdem conuocationi & congregationi Concilij assentimus, ac
 „ opem & operam libenter dabimus iuxta posse, & prouocationi & appellationi
 „ præfati D. Regis adhæremus, quantum de iure possumus & debemus, secun-
 „ dum Deum & Iustitiam, & sanctæ permittunt Canonice sanctiones, supponen-
 „ tes Nos ac nobis adhærentes & adhærere volentes, statum nostrum & Vniuer-
 „ sitatem nostram protectioni diuinæ & prædicti Concilij Generalis, ac futuri
 „ veri & legitimi summi Pontificis. In quorum omnium testimonium sigillum no-
 „ stræ Vniuersitatis prædictæ præsentibus litteris duximus apponendum. Datum
 „ die Veneris ante festum Natiuitatis B. Ioannis Baptistæ anno Domini 1303.
 „ Transcriptum autem huiusmodi litterarum fieri fecimus sub sigillo Parisiensis
 „ Curie, cuiuslibet iure saluo. Datum anno & die prædictis.

Extat quoque & legitur in eadem Historia aliud Instrumentum Ecclesie Pa-
 risiensis iisdem planè verbis conceptum, quo superius præter initium & finem.
 Initium quidem tale est. *Vniuersis præsentibus litteras inspecturis Decanus & Capitu-
 lum Parisense sal. in Dom. Ad notitiam singulorum velimus peruenire, &c. finis vero,
 post ea verba, vbi, quando & coram quibus nobis visum fuerit expedire, similis est
 superiori. In quorum omnium testimonium sigillum nostrum præsentibus litteris duximus
 apponendum,*

apponendum. Tunc scilicet sigillis loco chirographorum seu signorum manualium utebantur, præterquam in instrumentis publicis in publicam formam per Notarios redactis. Illa enim Notariorum signis munebantur: vt patet ex collatione instrumentorum illius temporis.

Similiter Fratres Prædicatores vrbs Parisiensis eidem sententiæ subscripserunt: atque in eam rem extat quoque publicum instrumentum, manu seu signo Ioannis de Prunino Notarij Apostolici munitum; in quo leguntur nomina eorum omnium qui conuocationem Generalis Concilij vtilem & necessariam esse duxerunt, quique appellationi prædictæ adhæserunt, saluâ suis Ordinis obedientiâ reuerentiâque & honore Ecclesiæ Rom. ac fidei Catholicæ veritate. Sic autem illud instrumentum incipit. *In nomine Domini Amen. Anno eiusdem 1303. indictione 1. 26. die mensis Iunij, Pontificatus D. Bonifacij Papæ VIII. an. 9.* Tenore præsentis instrumenti publici nouerint vniuersi, quod in præsentia mei Notarij & testium subscriptorum ad hoc specialiter vocatorum & rogatorum FF. Reginaldus de Albigniaco locum tenens. Prioris vel Superioris Conuentus FF. Prædicatorum Parisiensis. Ioannes de Allodio quondam Cancellarius Parisiensis, Petrus de Condero, Nicolaus Confessor D. Regis Wibertus eius socius, Ioannes Parisiensis, Guill. Parisiensis, Stephanus de Cingiaco eius socius, Richardus de S. Dionysio, *Ioan. de Monte-Lectorici, Durandus de S. Porciano, Bernardus de Cuciaco, &c.* & in fine. Actum Parisius in Capitulo Domus FF. Prædicatorum anno, indictione, die, mense & Pontificatu supradictis. Præsentibus nobili & potenti viro D. Mathæo de Tria milite, M. Ioanne de Foresta Canonico Bajocensi, Ioanne de Montigniaco, MM. Thoma de Foresta & Drocone de Rimaricomensi Clericis testibus ad hoc vocatis specialiter & rogatis. Et ego Ioannes de Prunino autoritate sacrosanctæ Rom. Ecclesiæ Notarius publicus vna cum suprascriptis testibus, præmissis omnibus & singulis præsens interfui, & ea vt supra leguntur, fideliter in publicam formam redegi, meoque signo consueto signaui requisitus & rogatus. Similiter Prior Prouincialis eorundem Prædicatorum in Prouincia Franciæ Regis, Prælatorum, Baronum & Vniuersitatis Parisiensis appellationi ad futurum Generale Concilium subscripsit his verbis.

Vniuersis Prioribus, Supprioribus eorumque Vicariis ac cæteris Fratribus Ordinis FF. Prædicatorum in Prouincia Franciæ constitutis ad quos præsentis litteræ peruenerint, Fr. Raymundus Fratrum eiusdem Ordinis in dicta Prouincia Prior Prouincialis indignus salutem & profectum in gratia salutari. Serenissimus Princeps & amantissimus D. Philippus D. G. Francorum Rex illustris, Prælati de Regno Franciæ eiusdemque Regni Barones, reuerentia S. Matris Ecclesiæ & fidei Catholicæ veritate seruatis, prius deliberatione maturâ digestis consiliis & variis tractatibus iteratis ex certis causis & propter graues articulos, qui vobis per alios poterunt plenius explicari, petunt conuocationem sacri Concilij Generalis & ad hoc quantum ad eos attinet, laborare intendunt: & ne fortassis interim grauamen aliquod per summum Pontificem inferatur eidem, ad ipsum sacrum Concilium seu futurum summum Pontificem legitimum successorem, seu Collegium Cardinalium ad illum vel ad illos, ad quem vel ad quos de iure spectare poterit, pro se sibi que adhærentibus appellarunt, *Vniuersitate Parisiensi*, & Collegiis tam Religiosis quàm secularibus dictæ petitioni consentientibus & adhærentibus appellationi prædictæ. Ego insuper Fr. Bernardus Prior Fratrum nostrorum Parisiensium eiusdemque loci Conuentus hoc ipsum fecimus, ne inter tot & tantos singularitas in nobis appareat, vel ne videamur oculis quasi reciprocis in sensu proprio gloriari. Quod utique vestræ discretioni significare curauimus, vt & vos aperto considerationis oculo sic agatis, ne indignationem D. nostri Regis incurrere, nec ab aliquo alio possitis meritò reprehendi. Valete & orate pro me. Datum Parisius feria 3. post Festum Magdalenzæ.

Rex itaque in sententia sua de appellando ad futurum Generale Concilium confirmatus autoritate & consensu tot virorum Illustrium Vrbs Parisiensis, dat ad vniuersas Regni sui Vrbes & Ecclesias præsertim Tolosanæ Diœceseos lit-

teras, petitque vt in eandem secum & cum illis descendant sententiam. Suntque eiusmodi.

» PHILIPPVS D. G. Francorum Rex Discretis viris Dilectis nobis in Chri-
 » sto Cathedralium & Collegiatarum Ecclesiarum Decanis & Capitulis, Priori-
 » bus Prædicatorum, Guardianis Minorum Fratrum aliorumque Religiosorum
 » Conuentibus, Nobilibus, Consulibus, Ciuibus, aliisque personis Ecclesiasti-
 » cis & secularibus Tolosanae Ciuitatis & Diocesis salutem & dilectionem in Do-
 » mino. Nuper nobis multisque Archiepiscopis, Episcopis, Abbatibus, Priori-
 » bus, Comitibus, Baronibus, aliisque pluribus personis tam Ecclesiasticis quam
 » secularibus præsentibus Parisius contra Bonifacium nunc Sedi Apostolicæ præ-
 » sidentem plura enormia & horribilia crimina, quorum aliqua immanem hære-
 » sim continent manifestè, ex parte plurium illustrium personarum quorundam
 » que Militum feruore dilectionis S. Matris Ecclesiæ ac zelo fidei Catholicæ ac
 » censorum significata, dicta, propositaque fuerunt, Iuramentaque assertiue
 » super ipsis criminibus præstita ab eisdem Illustribus & nobilibus personis &
 » proponentibus & significantibus, prout in Instrumentis publicis super hæc
 » confectis plenius continetur: per quos proponentes & significantes ipsa crimi-
 » na instantè & pluries tam nos quam præfati Prælati requisiti & adjurati fuimus,
 » vt ad honorem Dei, fidei Catholicæ & Ecclesiæ S. Matris super conuocatione
 » Generalis Concilij conuocandi, per quos fuerit faciendum, ad veritatem inqui-
 » rendam & faciendam super ipsis loco & tempore, & vbi decebit, proponendis
 » intenderemus & operam daremus efficacem; quod deliberatione diligenti præ-
 » habita necessariò debere fieri visum fuit. Nihilominus ad cautelam & vt pos-
 » set malis obuiari, per Nos, ipsos Prælatos, Barones, Nobiles, *Vniuersitatem*
 » *Parisiensem*, Magistros in Theologia, Conuentus Religiosorum & Capitula
 » Ecclesiarum appellationes, prouocationes interpositæ fuerunt, prout in quibus-
 » dam instrumentorum super hæc confectorum videre poteritis contineri. Quare
 » ad vos dilectos & fideles Clericos nostros Archidiaconum Algæ in Ecclesia Lexo-
 » uienti, & M. Petrum de Latilliaci Canonicum Parisiensem & eorum quemlibet
 » mittimus pro prædictis vobis aperiendis & clariùs significandis, vos vestrumque
 » singulos ex affectu requirentes pro honore Dei, fidei Catholicæ & S. Matris
 » Ecclesiæ, quatenus tanquam ipsius Ecclesiæ veri filij, cuius negotium agitur,
 » conuocationi Concilij Generalis consentire, appellationibusque & prouoca-
 » tionibus interpositis adherere velitis, nihilominusque ad tuitionem vestram ex-
 » pressiore, quam sincero affectu procurare proponimus, de nouo prouocare
 » & appellare secundum formam & modum quos in præfatis instrumentis vide-
 » bitis contineri, ac nobis super hoc patentes litteras per ipsos vel eorum alte-
 » rum sigillis vestris mittite sigillatas. Actum Parisius die Iouis post Festum
 » Natiuitatis B. Ioannis Baptistæ an. D. 1303.

Idem Rex aliis suis litteris declarat, si fortè Bonifacius se & eos qui secum
 consentiunt, fulminibus ferire velit, se futurum Concilium appellare aut alium
 Pontificem verum & legitimum, atque à Papæ Bonifacij censuris & processibus
 prouocare. In quibus litteris mentionem adhuc facit sententiæ Vniuersitatis
 Parisiensis & Magistrorum in Theologia quos consuluerat. Tales autem sunt.

» PHILIPPVS D. G. Francorum Rex vniuersis præsentibus litteras inspe-
 » cturis salutem. Etsi Catholica fidei & vniuersalis Ecclesiæ Matris fidelium,
 » sponsæ Christi negotium cunctos quos eiusdem participatio fidei & Religio
 » Christiana complectitur, principaliter & immediatè contingat, ac proprium
 » interessè recipiat singulorum, Nos tamen, & alios Reges & Principes orbis
 » terræ eò principalius & perampliùs tangit & respicit, & ad ipsius promotio-
 » nem negotij cum causa deposcit, eo adstricti tenemur obnoxius, quò ad exalta-
 » tionem & augmentum eiusdem fidei & defensionem Ecclesiæ & Ecclesiasticæ
 » libertatis commissam suscepisse recognoscimus & fatemur, & traditam diuini-
 » tus potestatem. Nuper siquidem nonnulli Comites, Barones & Milites Regni
 » nostri, fide dignæ quidem & magnæ autoritatis personæ, moti, vt dicebant,
 » feruore fidei, sinceræ deuotionis affectu & zelo charitatis inducti, sacrosanctæ
 » Romanæ & vniuersali Ecclesiæ Matri suæ quam sub præsentia Bonifacij nunc

eiusdem Ecclesiæ regimini præfidentis miserabiliter deprimi, ac deformationem «
 enormem & iacturam pati dicebant, compatientes ab intimis, ac Christianæ «
 fidei, in qua salus animarum consistit, & quæ suis temporibus, proh dolor! «
 contabescit & deperit, excidio condolentes, ad ipsius Ecclesiæ & totius «
 Christianitatis salubre regimen & bonum statum ac reparationem & exalta- «
 tionem Catholicæ fidei, votis vt dicebant, feruentibus intendentes, maximè «
 cum eidem Ecclesiæ fidei fundamento & animarum saluti summè expediat, vt «
 Domini gregis ouili non nisi verus & legitimus, ac verè & legitimè Pastor «
 præsit, & quod ab eadem Ecclesia sponsa Christi, quæ non habet maculam ne- «
 que rugam, omnis error, scandalum, iniquitas ac iniustitia repellatur, ac toti «
 mundo quem ex peruersis actibus, detestandis operibus & perniciosis exemplis «
 dicti Bonifacij in guerris & tenebris manere dicebant, salus, pax & tranquilli- «
 tas diuina fauente misericordia procurentur, contra dictum Bonifacium hære- «
 ticæ prauitatis, & alia diuersa, enormia, horribilia ac detestabilia crimina, «
 quibus eum irretitum esse dicebant, & super eo publicè ac notoriè diffama- «
 tum, nobis ac Archiepiscopis, Episcopis & aliis Prælati ac personis Ecclesia- «
 sticis, qui pro suis & Ecclesiarum suarum agendis conuenerunt, ac Baronibus, «
 Comitibus & aliis Nobilibus Regni nostri præsentibus asseruerunt, proposue- «
 runt & obiecerunt publicè & patenter præstitis ab eisdem Objectoribus, vt «
 vestram in hac parte conscientiam informarent, nostrumque ad exauditio- «
 nem petitionis suæ animum faciliùs inclinarent, ad sancta Dei Euangelia ta- «
 cta corporaliter, iuramentis, quod huiusmodi crimina credebant esse vera & «
 se posse probare, quodque ipsa in Generali Concilio, vel aliàs vbi & coram «
 quibus expedire viderint & iure fuerit faciendum, ad finem debitum prose- «
 quentur. Perentes à nobis tanquam fidei pugili & Ecclesiæ defensore ac Ar- «
 chiepiscopis & Episcopis supradietis tanquam Ecclesiæ fideique columnis, vt «
 pro declaratione veritatis huiusmodi, vt omnis error abscedat, ac periculis & «
 scandalis quæ vniuersali Ecclesiæ imminet, occurratur, conuocationi & con- «
 gregationi dicti Concilij Generalis ad laudem diuini nominis, augmentum & «
 exaltationem Catholicæ fidei, honorem & bonum statum vniuersalis Ecclesiæ «
 ac totius populi Christiani opem daremus & operam efficaces, cum in talibus «
 & similibus casibus semper directrix veritatis extiterit Regia Domus nostra. «
 Nos autem licet pudenda patris proprio libenter pallio tegeremus, ob specia- «
 lis tamen deuotionis & dilectionis zelum, quem ad præfatam Ecclesiam, Ma- «
 trem fidelium, sponsam Christi, cuius tanquam Christianæ Legis & Catholicæ «
 fidei zelatores deuotum Nos filium profiteamur & defensorem recognoscimus «
 specialem, progenitorum nostrorum insequendo vestigia gerimus, præmissa «
 nequeuntis vrgente conscientia sub conniuentia vel dissimulatione transire, «
 præsertim cum super excidio fidei, nostro & aliorum quorumlibet & præcipuè «
 Regum & Principum Orbis terræ deberet patientia reprobari, huiusmodi pro- «
 positionibus & obiectionibus ac requisitionibus auditis & plenius intellectis, ac «
 super iis cum Prælati, videlicet Archiepiscopis, Episcopis, Abbatibus, Prioribus, «
Vniuersitate Parisiensis studij ac Magistris in Theologica Facultate & in vtroq; Iure Do- «
ctoribus, Religiosis & aliis Regno nostro oriundis, ac etiam aliunde, ac in Regno «
 ipso & alibi Prælaturas & beneficia obtinentibus, necnon Baronibus & aliis «
 Nobilibus deliberatione & discussione habita pleniori, conuocationem & con- «
 gregationem dicti Concilij ex præmissis & aliis iustis & legitimis causis vtilem & «
 salubrem expedientem fidei negotijs & Ecclesiæ sanctæ Dei & omnino necessa- «
 riam reputantes, conuocationi & congregationi huiusmodi faciendæ, vt præ- «
 fati Bonifacij innocentia clareat, sicut teste conscientia exoptamus, aut de im- «
 positis sibi per Concilium discutatur, statuatur & fiat quod præcipiunt & de- «
 cernunt Canonica sanctiones, deliberato consilio expressè consensus & pro- «
 ponentibus respondimus memoratis, quod eisdem congregationi & conuo- «
 cationi opem libenter & operam, prout ad Nos pertinet, præstemus. Certis, «
 ne idem Bonif. ex iis prouocatus contra Nos, Prælatos, Barones, & personas «
 prædictas, Ecclesias, terras, fideles & subditos nostros & eorum aut Nobis «
 adhærentes vel adhærere volentes in hac parte procederet, ad prædictum «
 Concilium & ad futurum verum & legitimum summum Pontificem & ad illum «

» vel ad illos, ad quos de iure fuerit appellandum, ex parte nostra & ipsorum
 » sub certis formis, prouocationibus & appellationibus interiectis. Nos itaque
 » ad petendum prædictum Generale Concilium conuocati & etiam congregati,
 » & ad faciendum omnia & singula quæ circa hæc fuerint opportuna, dilectos &
 » fideles Guillelmum de Charenayo & Hugonem de Cella milites nostros Exhi-
 » bitores præsentium & vtrumque ipsorum in solidum Procuratores nostros con-
 » stituimus & Nuncios speciales, dantes eis & alteri ipsorum in solidum super præ-
 » missis omnibus & singulis ac ea tangentibus vel dependentibus eisdem plenam &
 » liberam potestatem & speciale mandatum, ratum habituri & gratum quidquid
 » per eos vel eorum alterum factum, gestum vel procuratum fuerit in hac parte.
 » In cuius rei testimonium sigillum nostrum præsentibus litteris duximus appo-
 » nendum. Datum Parisius die 1. Iulij, anno Dom. 1303.

Porro quia M. Martinus de Ripa Canonicus Ecclesiæ Parisiensis, Doctör
 Theologus & in Theologica Facultate Regens initio pro Papa steterat, & pro-
 testatus fuerat contra appellantes ab ipso ad Concilium Generale aut ad alium
 verum & legitimum Pontificem, vt vidit tam vnanimem consensum, in Capi-
 tulo Parisiensi palam & publicè præsentibus ante factis
 destitit, irritaque habuit quæ contra appellantes fecerat & dixerat, seque planè
 cum alijs appellationi prædictæ adhærere professus est, vt patet ex hoc Instru-
 mento, quod in Cartophylacio Regio seruatur, legiturque in eadem Historia.

REVOCA-»
 TIO M. » In nomine Domini Amen. Nouerint Vniuersi præsens Instrumentum pu-
 MARTINI » blicum inspecturi, quod anno Dom. 1303. Indict. 1. mensis Iulij die 8. Pontifica-
 DE RIPAS » tus sanctissimi Patris ac Domini D. Bonifacij diuina prouidentia Papæ VIII.
 REGENTIS » an. 9. in mei Yuonis Notarij publici infra scripti & testium subscriptorum ad
 IN THEO- » hoc vocatorum & rogatorum præsentia viris venerabilibus & discretis Domi-
 LOGIA. » nis & Magistris I. Decano. P. Cantore. Philippo Archidiacono, Simone Can-
 » cellario. P. Sucentore I. de Gandauo, R. & P. de Lauduno. E. de Gandicuria.
 » G. de Pertico. P. de Fayello & Martino de Ripa Canonicis Ecclesiæ Parisien-
 » sis in Capitulo ipsius Ecclesiæ hora Capituli more solito congregatis & Capitu-
 » lum facientibus, prædictus M. Martinus de Ripa prædictæ Ecclesiæ Canonicus
 » dixit, renunciauit, assensit & adhæsit, voluit & protulit in hunc modum. Ego
 » M. Martinus de Ripa Canonicus Parisiensis actu Regens in Theologica Facultate in
 » præsentia vestri Decani & Capituli Parisiensis, Tui Tabellionis seu Notarij publici
 » expressè renuncio omnibus protestationibus à me factis, cuiuscunque tenoris
 » extiterint, per quas apparere posset seu aliquibus videri me non velle assentire
 » & firmiter adhærere prouocationibus & appellationibus à Prælatis Regni
 » Franciæ nuper Parisius congregatis ac Capitulo Parisiensi interiectis seu inter-
 » positis die festi natiuitatis B. Ioannis Baptistæ nuper præteritâ, præsentè Illu-
 » strissimo Domino nostro Rege publicatis, ac omnibus Instrumentis tam publi-
 » cis quàm priuatis, si quæ super dictis protestationibus confecta extiterint, re-
 » nuncio, eadem reuoco & pro nullis haberi volo, firmiterque & voluntariè præ-
 » missis appellationibus & prouocationibus à præfatis Prælatis & Capitulo emis-
 » sis seu interpositis assentio & adhæreo; nec est intentionis meæ ab eisdem resi-
 » lire vel eis contraire: & super his volo per te Yuonem de Castello Notarium
 » publicum fieri instrumentum. Actum Parisius anno, Indictione, mense, die,
 » hora & Pontificatu prædictis, præsentibus M. Hugone de Valliaco & Iacobo
 » de Medunta testibus ad hoc vocatis specialiter & rogatis. Et Ego Yuo de Ca-
 » stello, &c. signatum.

Similiter Vniuersitas Tolosana postquam litteras Regias accepit, agnouit-
 que quæ fuerant acta de materia appellationis & criminum Bonifacio obiecto-
 rum, adhæsit eidem appellationi & conuocationi Concilij Generalis, & de hac
 sua sententia publicum edidit Instrumentum hoc modo.

INSTRV-»
 MENTVM » Vniuersis præsentibus litteras inspecturis Vniuersitas Magistrorum & Scho-
 VNIVERSI » larium Tolosæ studentium salutem in Domino. Ad notitiam singulorum volu-
 TATIS. » mus peruenire, quod nuper ex parte Serenissimi Principis Carissimi Domini
 » nostri Philippi D. G. Regis Franciæ illustris nobis extitit intimatum, quod ipso
 » D. Rege ac nonnullis Archiepiscopis, Episcopis, Abbatibus, Prioribus, Co-
 » mitibus, Baronibus & alijs magnæ authoritatis personis tam Ecclesiasticis quàm

secularibus apud Luparam Parisius existentibus recitatum fuit, expositum & nar-
 ratum ibidem, quod ipsis D. Rege, Archiepiscopis, Episcopis & alijs personis
 prædictis præsentibus per quosdam Comites & alios Nobiles Regni Franciæ
 contra D. Bonifacium Papam VIII. proposita & significata fuerunt diuersa
 enormia, horribilia & detestabilia crimina, quorum quædam hæresim sapiunt
 manifestè, quibus eum irretitum esse dicebant, & super ijs publicè & notoriè
 diffamatum præstito ibidem ab eisdem proponentibus ad sancta Dei Euangelia
 tacta corporaliter iuramento, quod huiusmodi proposita & significata crede-
 bant esse vera, & posse probari in Generali Concilio, vel aliàs, vbi, quando &
 coram quibus de iure fuerit faciendum, & per proponentes eosdem à D. Rege
 tanquam fidei pugile & fidei defensore, ac Archiepiscopis, Episcopis, Abba-
 tibus, Prioribus & personis alijs Ecclesiasticis supradictis tanquam Ecclesiæ
 fideique columnis petatum fuerat ac instanter & pluries requisitum, vt pro de-
 claratione veritatis huiusmodi, vt omnis error abscedat, ac periculis & scanda-
 lis quæ vniuersali Ecclesiæ imminet, occurratur, conuocationi & congrega-
 tioni dicti Concilij Generalis ad laudem Dei nominis & exaltationem & aug-
 mentum Catholicæ fidei ac salubre regimen ac bonum statum vniuersalis Ec-
 clesiæ & totius populi Christiani opem darent & operam efficaces; quodque
 idem D. Rex, Archiepiscopi, Episcopi, Abbates, Priores & aliæ personæ Ec-
 clesiasticæ supradictæ auditis & intellectis plenitis propositis & significatis &
 requisitionibus supradictis, considerantes quod in hoc casu negotium fidei agi-
 tur, quod est Dei, & quod defensionem, conseruationem & exaltationem ip-
 sius fidei ipse D. Rex collectam sibi recepit à Domino potestatem, iisdemque
 Prælati in partem sollicitudinis euocati, super præmissis per dies multos dis-
 cussione & deliberatione præhabita diligente, ex præmissis & alijs legitimis cau-
 sis moti conuocationem & congregationem dicti Concilij Generalis vtilem &
 omnino necessariam reputantes, huiusmodi conuocationi & congregationi præ-
 dictis opem & operam darent efficaciter vt deberent. Et ne dictus Bonifacius
 motus seu prouocatus ex ijs, prout timebant ex verisimilibus coniecturis & com-
 minationibus multis contra eos, Ecclesias, Parochianos & subditos suos quo-
 quomodo procedat aut procedi faciat, sua vel alia autoritate quacunque, ex-
 communicando, suspendendo, interdicens, deponendo, priuando, vel aliàs
 quouis modo in impedimentum & perturbationem Concilij congregandi, &
 quin confedere & coniudicare, & aliæ quæ ad officium Prælati pertinent, fa-
 cere in eodem Concilio possent, saluique eorum & sibi adhærentium status ma-
 nere deberent, pro se, Ecclesijs, Parochianis & subditis suis & pro sibi adhæ-
 rentibus & adhærere volentibus in hac parte, ad prædictum Concilium con-
 gregandum & ad futurum verum & legitimum summum Pontificem, & ad il-
 lum seu ad illos ad quem vel ad quos de iure fuerit appellandum, prouocau-
 erunt & appellauerunt in scriptis & Apostolos testimoniales cum instantia pe-
 tierunt, supponentes se, Ecclesiæ, Parochianos & subditos ac sibi adhærentes,
 ipsorum status, iura & bona protectioni Diuinæ, prædicti Concilij, ac futuri
 veri & legitimi summi Pontificis, ac protestantes de **innouando appellationem**
huiusmodi, vbi, quando & coram quibus eis visum fuerit expedire. Quare pro
 parte præfati D. Regis petebatur à nobis vt conuocationi & congregationi
 dicti Concilij Generalis assentire, ac quantum in nobis est, opem dare & ope-
 ram curaremus. Nos autem præmissis considerationibus & causis inducti con-
 uocationem & congregationem ipsius Concilij reputantes vtilem, necessariam
 & salubrem ac expedientem fidei negotio & Ecclesiæ sanctæ Dei, eidem conuo-
 cationi & congregationi Concilij assentimus, ac opem & operam libenter da-
 bimus iuxta posse, & prouocationi & appellationi præfati D. Regis adhære-
 mus, quantum de iure possumus & debemus secundum Deum & iustitiam &
 sanctæ permittunt Canonice sanctiones, supponentes nos ac nobis adhæren-
 tes & adhærere volentes, statum nostrum & Vniuersitatem nostram protectio-
 ni Diuinæ & prædicti Concilij Generalis, ac futuri veri & legitimi Pontificis.
 In quorum omnium testimonium sigillum nostræ Vniuersitatis prædictæ præ-
 sentibus litteris duximus apponendum. Datum Tolosæ die Iouis in festo S. Pe-
 tri ad vincula anno D. 1303.

Importunum esset referre, quàm multæ aliæ Communitates & Vrbes, Collegia & Conuentus Religiosi eidem sententiæ subscripserint & adhæserint. Quod vt intellexit Bonifacius, dici non potest quanto furore percitus fuerit, quamque lapidem omnem mouerit, vt consilia ista disturbaret. Imprimis ergo dat Anagninæ quò recesserat, plures Bullas eadem die nempe 18. Kal. Septemb. quæ est Augusti 15. vnâ quâ constituit & cauet, qualiter citari debeant illi, qui impediunt ne citationes ad se perueniant, Regem Philippum subindicans, qui præcluso in Franciam aditu prohibebat, ne fulmina Romana audirentur. Alteram contra Geraudum Archiepiscopum Nicosiensem, quem ingrati animi accusat, quòd dissidium suo suffragio auxisset, adito Rege Philippo & in sua contumacia confirmato, ac proinde suspendit eum ab administratione Ecclesiæ suæ tam in humanis quàm in Diuinis. Tertiam aduersus Doctores in Theologia & Iure Canonico qui Regi adhæserant. Item contra Cancellarium Parisiensem quem à licentijs impertiendis suspendit. Quartam aduersus Prælatos, quos similiter à conferendis Beneficijs suspendit, eorumque sibi collationem reseruat. Quintam aduersus Regem ipsum. Tres istas posteriores, quia magis ad nos pertinent, referemus. Prior est eiusmodi.

BONIFACIUS CANCILLARIUS ADMITTENS LICENTIANDI POTES-
TEM.

Bonifacius Episcopus seruus seruorum Dei. Ad perpetuam rei memoriam. Sedes Apostolica, sicut totus fere orbis facti euidencia didicit, Regnum Francorum eiusque Reges tam antiquis quàm modernis temporibus magnis dotauit largitionibus gratiarum & amplis priuilegijs communiuit. Quæ si Philippus Rex Franciæ in examen debitæ considerationis adduceret, dictam Sedem & nos quos præcipuè habuit ad sua beneplacita promptos, liberales in gratijs, & in cunctis opportunitatibus gratiosos, contumelijs non conaretur afficere, nec iniurijs prouocare; sed ad Nos & ipsam ex debito gereret affectum deuotionis & reuerentiæ specialis. Verum Rex ipse huiusmodi Beneficiorum immemor & gratiarum oblitus, elatus in superbiam & in reprobum sensum datus, contra Nos & Sedem eandem tanquam impinguatus recalcitrans, non solum ab eisdem Sedis & nostra se deuotione substraxit, sed se nobis constituendo rebellem, in illam omnium pessimam speciem ingratiitudinis incidit, quâ pro bonis mala, pro gratijs contumeliæ ac pro beneficijs maleficia compensantur. Quia verò dictus Rex non solum alios de dicto Regno, sed & Magistros & Doctores, Baccalarios & Scholares existentes in studijs Regni prædicti ad huiusmodi rebellionem se cum trahere satagit, & iam eorum aliquos traxit; quos autem trahere non valet, à Regno eiecit & excludit prædicto, Nos nolentes, quod ob fauorem vel timorem ipsius aliqui à nostra & eiusdem Sedis reuerentia deuiantes, & aliàs minus idonei Cathedram possint ascendere Magistralem, omnes de Regno prædicto potestatem habentes dandi licentiam, regendi seu docendi ac approbandi, volentes huiusmodi licentiam obtinere in Theologica Facultate ac Iure Canonico & Ciuili, ab huiusmodi potestate, donec idem Rex ad nostri & eiusdem Sedis mandata cum satisfactione debitâ reuertatur, Apostolicâ authoritate suspendimus; districtius inhibentes eisdem ne interim aliquibus dictam licentiam concedere quoquo modo præsumant, ac decernentes ex nunc irritum & inane, si secus super hoc à quoquam scienter vel ignoranter contigerit attentatum. Nulli ergo hominum, &c. Datum Anagninæ 18. Kal. Septemb. Pontific. nostri an. 9.

Similiter Episcopos Galliæ suspendit ab eligendi potestate, sibi que vacatorum Beneficiorum collationem seu prouisionem reseruat, omnem verò aliam ab ijs faciendam irritam facit, donec Rex culpâ agnitâ ad meliorem se frugem receperit.

Bonifacius Episcopus S. S. D. Ad perpetuam rei memoriam. Sedes Apostolica, sicut totus ferè orbis facti euidencia didicit, &c. vsque ad maleficia compensantur. Quia verò idem Rex præcipuè Prælatos dicti Regni ad huiusmodi rebellionem & indeuotionem secum trahere satagit, & iam eorum aliquos traxit; quos autem trahere non valet, à Regno eiecit & excludit prædicto, Nos nolentes quod ob timorem vel fauorem ipsius, vel quacunque alia causa in Ecclesijs Cathedralibus & Regularibus dicti Regni aliqui præficiantur, qui nobis & dictæ Sedi fideles, deuoti & aliàs idonei non existant, omnes prouisiones dictarum Ecclesiarum, si quæ forsan vacant ad præsens, vel cum eas vacare con-

tigerit, dispositioni nostræ ac dictæ Sedis, donec idem Rex ad nostra & eiusdem Sedis mandata cum satisfactione debita reuertatur, authoritate Apostolicâ referuamus, districtius inhibentes omnibus & singulis ad quos in dictis Ecclesijs Prælatorum electiones, vel ipsarum Electionum confirmationes, aut quæcumque dispositiones pertinent earundem, ne contra referuationem huiusmodi quemquam eligere, seu electionem aliquam confirmare, aut aliàs de Ecclesijs ipsis disponere quoquo modo præsumant, ac decernentes ex nunc irritum & inane si secus super hoc à quoquam scienter vel ignoranter contigerit attentari. Nulli ergo, &c. Datum Anagninæ 18. Kal. Septemb. Pontific. nostri anno 9.

Contra Regem verò aliam Bullam emittit, quâ renarrat quæcunque in Comitij Luparais acta fuerant, & quibus criminibus oneratus esset, Rege non modò præsentem, sed coniuente & consentiente: negat verò se aut vllum è sua familia suspectum vnquam fuisse de hæresi: negat se inuito Concilium posse conuocari: præterea depositos nonnullos Franciæ Reges à summis Pontificibus commemorat, & si Rex non respiscat, se contra eum prout viderit expedire, processurum.

Bonifacius Episcopus seruus seruorum Dei. Ad perpetuam rei memoriam. Nuper ad audientiam nostram vulgatus rumor attulit quod in festo Natiuitatis B. Ioannis Baptistæ proximè præteriti Philippo Regi Francorum Parisius in præsentia multorum in Iardino eiusdem Regis congregatorum contra nos diuersa crimina denunciata fuerunt, quandoque eidem Regi supplicatum extitit, quod ipse huiusmodi denunciationibus assentiret, & consilium super hoc apponeret, dando ad conuocandum seu conuocari faciendum Concilium Generale, opem & operam efficaces; & quod huiusmodi denunciationi & requisitioni Rex idem & Prælati qui ibidem erant, assenserant; & ne nos contra ipsos Regem & Regnum suum, Prælatos, Comites, Barones, Nobiles & alios procederemus in aliquo, ad ipsum Generale Concilium, aut ad Papam nostrum successorem legitimum, vel ad S. Romanam Ecclesiam extitit appellatum in scriptis: & quod multi appellationi huiusmodi adhæserunt inter Regem, Prælatos & adherentes eisdem certis confederationibus & obligationibus factis, districtè mandato per Regem eundem, quod nullus Nuncios aut litteras nostras reciperet, vel nobis in aliquo obediret, ac Stephano de Columna nostro & Ecclesiæ hosti in Regno suo non sine incurfu grauium sententiarum, recepto. Sane quâ ad hoc sinceritate mentis Conuenticula huiusmodi, quâ caritate, quo zelo processerit, quâ temeritate id auferit, qui veritatem considerant, euidenter intelligent, & qui sapiunt, manifestè cognoscent, intueantur blasphemias, maledictorum tempus inspiciant, videant Regij mandata Iustitiarij, non negligant, optamus, colligationem & confederationem ipsius, receptionem Stephani prudenter aduertant, & immunitatem Ecclesiæ summorumque Pontificum statum, nisi ea fatua tamque superba eodem quo processerunt, comprimantur impetu, & occidant intus orta. Attendant nihilominus diligenter Nos siquidem os suum ponentes in cælum & lingua eorum transeunte super terram, hæresis mendacijs mendaciter blasphemarijs alijsque confictis, quantum in eis sint, criminibus lacrymarum. Sed vbi auditum à seculo est, quod hæretica fuerimus labe respersi? quis nedum de cognatione nostra, imò de tota Campania vnde originem duximus, notatur hoc nomine? Certè heri & nudius tertius apud eundem Regem, dum eum beneficijs mulcebamus, Catholici fuimus, hodie verò ab ipso totaliter blasphemamur. Sed quæ causa tam subitæ mutationis? quæ causa inreuerentiæ filialis? verè sciant cuncti, quod increpationis Iurium, quo peccatorum suorum purgare volebamus vulnera, & pœnitentiæ acrimonia, qua crimina tegerentur purgata, cum ad continuandum armauerunt dolos & ad falsas infamias prouocarunt. Maior Episcopo Mediolanensi sumus, & quàm fuerit clarior Valentinianus Augustus, est Rex Franciæ minor: ille sicut humilis & Catholicus Princeps non erubuit postferri se Mediolanensi Episcopo, cum vt homo delinqueret summissurum & necessariò suscepturum medicamenta charitatis: hic autem sicut Sennacherib in superbiam datus, Nos qui cum salubribus corrigebamus monitis, spreuit & sublimauit nos, & post tergum nostrum caput mouit, sed paueat quod contra eum Sennacherib dicitur cui exprobrasti,

» quem blasphemasti, contra quem exaltasti vocem & eleuasti in excelsum oculos
 » tuos contra sanctum Israël. Et ecce sanctus Israël, id est Dei Vicarius, hic
 » & Petri succellor, cui dictum est, *Pasce oues meas, & tu es Petrus & super hanc*
 » *Petram edificabo Ecclesiam meam & portæ inferi non præualebunt aduersus eam. Et*
 » *quodcunque ligaueris super terram, ligatum erit & in Cælis & quodcunque solueris supra*
 » *terram, erit solutum & in Cælis*: propter quod qui in nauis Petri non est, nauifra-
 » gio peribit, & qui in ea est, oportet quod gubernatoris gubernatione subsistat.
 » Cum igitur de calumnia Objectoris propter falsitatem huiusmodi obiecti crimi-
 » nis pateat per consequens, quod calumniatur in obiectis aliis debet patere, ma-
 » ledictorum penitus consideretur causa tempusque mandato continuum, quæ
 » mandauimus, eum ex legitimis causis excommunicatum publicè nuntiari, &
 » ex hoc contextu & sceleritate actuum quis non iure præsumat, cum non cha-
 » ritatis sed ad vindictæ zelum quis non cogitabit ipsum ad tantæ temeritatis au-
 » daciam deuenisse, id præteriti temporis roborat conjectura. Olim itaque dum
 » capitula in quibus excedebat, nostris comprehensa litteris per dilectum filium
 » Iacobum de Normanis Notarium nostrum transmisisimus, ægrè tulit & indigna-
 » tus est, & in furiam versus maledicere cœpit, non veritus quod scriptum est,
 » Principi populi tui non maledices. Cum autem Nos cessare credidit, paulò
 » ante nos in Christo Patrem sanctissimum humiliter dixit & sic nos in suis litteris
 » appellauit; nunc verò quia urgente conscientia ex debito Pastoralis officij ipsius
 » correctionem omittere non valemus, dilatatus, impinguatus, incrassatus re-
 » calcitrauit dilectus & peiora prioribus addidit maledicta, ex quibus eius in iis
 » malum conuincimus zelum, & iniquitatis in ipso fomitem comprobamus & di-
 » cere cum Propheta possumus, nunquid redditur pro bono malum, quia fode-
 » runt foueam animæ meæ, sed faciente Domino incidit in foueam quam fecit, &
 » dolor eius in verticem ipsius ascendet? hunc eius animum mandati præmissi per-
 » ueritas apparebat, directa sunt enim verba Canonum, eum qui ab Episcopo
 » ante sententiæ tempus pro dubia suspitione discesserit, manifestam manere cen-
 » suram, quam Clerici Symmachi PP. qui ab eo etiam de hæresi accusato contra
 » regulas ante tempus discesserint, incurrisserint, nisi prouidentia Synodi actum
 » fuisset misericorditer cum eisdem, eundem zelum & animum prædicta colliga-
 » tio patefecit. Adhæc receptatio Stephani memorata non solum malum indi-
 » cat zelum, sed Regem ipsum inimicum detegit, & Principis Apostolorum man-
 » dati etiam transgressorem, ait enim de Clemente, si inimicus est Clemens ali-
 » cui pro actibus suis, cum illo nolite amici esse, sed auertite vos ab illo, cui ipsum
 » sentitis aduersum. Si verò quis amicus fuerit iis, quibus ipse non loquitur, vnus
 » ex iis est qui exterminare Ecclesiam Dei volunt, qui cum inimicis alicuius suas
 » amicitias copulant, eius inimici censentur, & ideo facilè mentiuntur. Nonne
 » Ecclesiæ mutabitur status & Rom. Pontificum vilescet authoritas? & si talibus
 » Regibus & Principibus aliisque potentibus aperitur via aditusque pandatur?
 » confestim enim Rom. Pontifex Petri successor, qui clara ipsius Petri voce om-
 » nibus præest, cum circa alicuius Principis vel Potentis volet correctionem in-
 » tendere & immittere manus, tunc dicetur Hæreticus, vel notoriè in scandala
 » **criminosus, vt sic fugiatur correctio, & suprema potestas penitus confundatur:**
 » absit à secta nostrorum temporum hoc perniciosum exemplum, absit à nobis
 » tanta vecordia, absit tam damnabilis negligentia, quod talem errorem sina-
 » mus succrescere, quin in ipsius sui ortu succidamus eundem. Nunquid ergo supra
 » prædictis contra nos petatur à nobis, *sinè quo congregari non potest Concilium Ge-*
 » *nerale*, illud in exemplum tam detestabile, maximè vt omittamus ad præsens
 » de excommunicatione multiplici, qua idem Rex tenetur astrictus, calumnia-
 » toribus malo, vt ex superioribus patet, præcedenti zelo, aut etiam inimico aut
 » sibi confœderatis, quibus colligatus est, etiam concedemus, taliterque dabi-
 » mus fomentum huic pesti, nempe quod in aliorum Prælatorum persona ex præ-
 » dictis causis secundum scita Canonum repellere deberemus, illos in nostra sine
 » alicuius iniuria, si nobis & fratribus nostris videbitur, poterimus meritò refu-
 » tare, vt nemò deinceps Rex aut Princeps vel alius Potens Franciæ Regis exem-
 » plo contra Rom. Pontificem sic prorumpat in verba blasphemix, nullus sic
 » eius correctionem euitet. An sic vt taceamus de Rege Francorum à Zacha-
 » ria

ria Regno priuato, Diuæ recordationis Theodosius magnus ab Ambrosio Me-
diolanensi Episcopo extra Ecclesiam factus contra eum exarsit? an Lotharius glo-
riosus contra Nicolaum Papam sic erexit calcaneum, aut contra Innocentium
Fridericus? an Rex Franciæ maior est iis? an nos minores sumus prædecessoribus
nostris? an minus iustè procedimus? quippè trium horum non est aliquod, sed ij
vt debuerunt, sustinuerunt humiliter: ille autem vt Adonias cum Diis terræ con-
tra Deum Abraham, quia contra Nos vices eius gerentes in terris vehementer,
vt si, quod absit, perfirerit, ruat iusto iudicio, grauius eleuatus est. Per hæc autem
non credat aliquis, quod contenti simus, quin non obstante huiusmodi friuolæ
appellationis obtentu, quæ ad maiorem vel parem, siue mortalem aliquem non
potuit interponi, Super prædictis & aliis notabilibus ipsius Regis eiusque seque-
cium excessibus, prout expedierit suo loco & tempore, nisi se corrigant & satis-
factionem impendant debitam, ne eorum sanguis de nostris requiratur manibus,
procedamus. Datum Anagninæ 18. Kal. Sept. Pontif. nostri an. 9.

Exstat quoque in Bibliotheca San-Victorina processus quem meditabatur Bo-
nifacius contra Philippum instituere, si non fuisset tam subito captus: sed Guill.
de Nogareto clam Anagninam ingressus consilia Pontificis interruptit. Talis au-
tem est iste processus.

Super Petri folio excelsò throno Diuina dispositione sedentes, illius vices geri-
mus, cui per Patrem, Filius meus es tu, Ego hodie genui te. Postula à me & dabo
tibi Gentes hæreditatem tuam & possessionem tuam terminos terræ. Reges eos
in virga ferrea, & tanquam vas figuli confringes eos. Per quod monetur, vt intel-
ligant Reges, disciplinam apprehendant, erudiantur iudicantes terram, qui ser-
uiant Domino in timore & exultent ei cum tremore, ne si irascatur aliquando,
pereant, cum exarserit ira eius: ideoque magnum iudicamus vt paruum, quia eius
Vicarius, apud quem personarum acceptio indignè reperitur; hoc veteris &
noui Testamenti veritas habet: hoc venerandorum Conciliorum probat autho-
ritas: id sanctorum Patrum tenet sententia, id etiam naturalis ratio manifestat.
Sed licet tanta potestate sit prædita Petri sedes, tantaque polleat dignitate, ta-
men vt pius pater seueritatem mansuetudine temperantes ac lenientes æquitate
vigorem, non ad confringendum, quamquam iustè possemus, ferream, sed ad
dirigendum in viam salutis directionis virgam impræsentiarum assumimus, &
correctionis ferulam amplexamur, nouum adhuc nihil prout nunc qui * * *
despicit excuti facimus, neque simpliciter iudicantis opera fungimur, quinimo
vtentes Denunciatoris officio nullas pœnas Philippo Regi Franciæ imponi-
mus, sed ei propter excessus suos iam excommunicato notoriè inflictas potius
à iure intimamus. Bonus itaque Medicus si quibus est vsus medicamenta mor-
bis officiant, se de * * * vertit, non eis statum duriores subjiciens, sed lenio-
ra, nisi morborum aliud exposcat acuitas, administrans; sic peccatorum eius-
dem sauciati Regis vulnera prius palpauimus, exac. * lenitatibus mulsimus,
ipsumque à pietate patrona non fecimus alienum. Ah proh dolor! nihil fecimus,
imò lenimenta huiusmodi seminarium contumaciæ fuerunt & odij, cum erexe-
rant in superbiam & ad contemptum **obstinaciter prouocauerunt. Vnde Nos**
ad alias non graues tamen medelas conuertimus, vt salutem experiatur, vtinam
tactus leuiter non contractus se corrigat, fructuosam. Sicut Nabuchodonosor
præ cæteris terræ Rex inclytus, quod optamus, ne obstinatus in quem transfixit
videat, & cogamur ferro abscindere vulnera, quæ fomentorum medicinam non
sentiunt, pœnitentiam agat, an, quod absit, in profundum malorum demersus,
sordidus sordescat amplius & velut Pharao indurescat. * Oculi siquidem dum
idem Rex peccaret grauius in diuersis articulis in Clerum & Ecclesiam Gallica-
nos, primi per eiusdem Regis Nuncios ad Nos missos ipsum super his salubribus
monuimus monitis, & deinde ad eum Dilectum filium Iacobum de Normanis
Notarium nostrum ei nostras deferentem litteras, in quibus excedebat, capitula
continentes transmisiimus, quodque imprudenter, quàm infrunito animo & irre-
uerenti tractauerit, non aduertens, quòd secundum Euangelicam veritatem, Qui
spernit missum, spernit mittentem, ideo dignus sententia quam dudum Constanti-
nus Papa in Iustinum Imperatorem Iustiniani filium in simili causa tulit, qui in
vicino erant, manifestò cognoscunt, cum idem patuerit de longinquo: nec con-

» siderans quod antiquis est sancitum sanctis Patribus, promulgatum Canonibus,
 » quod si quis Romam petentes rebus quas ferunt, spoliare præsumperit, commu-
 » nione careat Christianâ, quodque isti qui accedunt ad Rom. Pontificis præsen-
 » tiam cum rebus suis debeant esse sub Apostolica protectione securi, & paruipen-
 » dens excommunicationis sententiam, quam inhærentes vestigiis Rom. Pontifi-
 » cum & præcipuè Nicolai IV. P. prædecessorum nostrorum, qui dictorum Cano-
 » num autoritate suffulti contra talia facientes ad excommunicationem hæcte-
 » nus processerunt, addito per Nicolaum eundem processibus ipsis, *si huiusmodi*
 » *committentes Imperiali aut Regali Dignitate radiant.* Nos eiusdem priuilegio exclu-
 » so in omnes etiam si prædicta fulgeant dignitate, qui ad Sedem Apostolicam ve-
 » nientes vel recedentes ab ea capiunt, spoliant, vel detinere præsumunt, aut im-
 » pedimentum aliquod exhibent, quominus ad eandem Sedem liberè cum perso-
 » nis, bonis & rebus suis veniant & recedant ab ea in die Cœnæ Domini proximè
 » præterito, tali modo declarantes etiam illos qui per se vel suos Officiales vel Mi-
 » nistros, aut alios Incolis Imperij, Regnorum seu terrarum suarum vel transeun-
 » tibus per ea vndecunque oriundis ad sedem venientibus memoratam, vel redeun-
 » tibus ab eadem, equitaturas limitant, vel subtrahunt quæ deferunt seu reportant
 » pro suis opportunitatibus vel expensis, aut qualvis alias res & bona, siue aperiant
 » litteras, vel auferant, seu taxent numerum personarum, seu quantitatem expen-
 » sarum aut euectionum, vel alias directè vel indirectè talibus venientibus, impe-
 » dimentum vel obstaculum præstare præsumunt, impedidores fore ad dictam se-
 » dem venientium & redeuntium, & Excommunicamus * * * supra dictam,
 » adeo nostris temporibus, sicut aliàs fecerat notoriè, seu Regni fines in transgres-
 » sores grauissimis interminatis pœnis & in Nos iactatis blasphemis artæ custodiæ
 » deputant, ablati post dictam nostram sententiam non solum Indigenis, sed
 » etiam ad eandem sedem per Regnum ipsius aliunde venientibus rebus suis vel in-
 » juriosè taxatis, imò autem omnino subtractis, ac litteris quas deferunt apertis
 » per Custodes passuum aut retentis, quod nullus liberè ad dictam sedem potest ac-
 » cedere, nec Prælati Franciæ per Nos, vt supra dictis Capitulis deliberaremus cum
 » eis, ad nostram præsentiam euocari potuerint; sicut eorum * * * per litteras
 » suas quas in Archiuio Rom. Ecclesiæ conseruari facimus. Sic & Nouiomensem,
 » Constantiensem & Biternensem Episc. ipsorum nuncios excusatio eodem impe-
 » diète Rege venire, quo casu etiam si Princeps quisquis fuerit, hoc prohibuerit, illi
 » censet Canon communionem priuandum. Quis eum liberè ad memoratam sedem
 » proficisci dicit qui sic tractatur, & quod retineatur vel Regnum permittatur exire,
 » sub alterius potestate consistit? certè nullus, qui sanè intelligat, & qui scripti iuris
 » in hoc cognoscat, habet aliquam veritatem. Sed volentes secundum sacrorum Do-
 » ctrinam Canonum pacis seruare vinculum, eum implorare, æquitate & firmitate
 » portare, nec sicut moti sumus, imò Euangelica dicta pensantes, conati sumus errã-
 » tem ouem tam charam tamq; nobis dilectam, quam propriis humeris, ne periret,
 » ad ouile reducere, in vberibus collocare pascuis & dulcedinis pabulo cõfouere. Nam
 » cogitantes secundum Euangelij parabolam quod qui Notarium spreuerat, saltè
 » nostrum vereretur filium, ad reducendum eum, dilectum filium nostrum Ioannem
 » **SS. Marcellini & Petri Presbyterum Cardinalem de Regno oriundum ipsius,** qui
 » tanquam amicus suus eius zelabatur salutem, curauimus destinare, offerentem in-
 » ter cætera sibi ex parte nostra absolutionem ab excommunicationum sententiis,
 » quibus erat notabiliter irretitus. Verum frustra Nos talis cogitatus arripuit, quia
 » si erga prædictum Notarium, se vt præmittitur gessit, filium nostrum magis igno-
 » miniosè compefcuit, quia sicut ipse nobis Cardinalis respondit, oblatam absolu-
 » tionem contempfit, eiq; deputatis custodiis, ne liberè posset ire quò veller, nec re-
 » cipere qui venirent ad eum, de Regno suo non reuerturum sine sua licentia, & sic
 » quodammodo, vt eiufd. Card. verbo vtamur, Regio banno suppositum pertulit &
 » efflauit eundem, & etiam vltra parabolam ipse tandem nos patremfamilias non
 » dimisit intactum. Sed iterum lacerauit blasphemis & iniuriis laceffiuit oblitus quod
 » legitur, *Honora Patrem tuum & Matrem tuam, vt sit longæuus super terram,* & quod
 » filio semper honesta & sancta * * * Patris videri, & taliter eius non effici castiga-
 » tor, confœderationibusq; & collationibus factis cum nonnullis Prælati, latronib.
 » & personis aliis Regni sui pacis vinculum, quod saluum esse totis affectibus nitebamur,

rupit, perturbat vnitatem Ecclesiasticam & inconfutilem Domini tunicam «
 * * * * scindere non expauit, ac suæ appellationi friuola contra Nos in- «
 terpositæ adherere perperam cõggit, cogit inuitos & in ruinam secum perniciosè «
 deducit. Sanè parabolam timeat, ne vinea aliis locetur agricolis, qui suis «
 temporibus fructus reddant, paueat censuram Canonum quæ contra tales dig- «
 noscitur præparata, & ne ex huius stricta custodia Cardinalis prædictus Cano- «
 nem latæ sententiæ, qui ad eos per interpretationem trahitur, qui Clericos «
 sine læsione detinens in custodia publica vel priuata, cum non multum aspectu «
 seruorum differant, quibus quò voluerit facultas recedendi non datur * * dili- »
 genter attendat. Adhæc vt omittamus de dilecto filio I. Abbate Cisterciensi «
 detento & aliis multis Religiosis maximè Italicis, de eius, quia iussio Regia vr- «
 gebat, recedentibus Regno, captis de ipsius conniuentia, & aliquo tempo- «
 re in Castelleto seruatis, eo quod adhærere nollent appellationi prædictæ, ac «
 de eo quod quondam in persona Venerabilis Fratris nostri B. Appamiarum «
 Episcopi temerariè actum extitit: nuper Nicolaum de Benefracta Capellanum «
 Cardinalis jam dicti nostras ad eum portantem litteras, quibus Regem excom- «
 municatum per eundem Cardinalem mandauimus publicè nunciari, capi fecit, «
 & repetitum à Cardinali eodem à carcere noluit relaxare, prout idem Cardinalis «
 nobis id per proprias litteras notum fecit * * perinde * habere, cum ipse «
 Rex impedimentum præstiterit, sicut si mandata denunciatio præcessisset. Ste- «
 phanum insuper de Columna nostrum & Ecclesiæ hostem in suo Regno recepta- «
 uit patenter, non veritus excommunicationis sententiam, quam post Colum- «
 nensium fugam de Tibure promulgauimus publicè, quibuscunque priuilegiis non «
 obstantibus in omnes etiam si Imperiali aut Regali præfulgeant dignitate, qui di- «
 ctum Stephanum & alios quondam filios Ioannis de Columna & Iacobum Fra- «
 trem dicti Ioannis, Ricardum & Petrum de Montenigro dicti Iacobi nepotes «
 recipere, conducere, receptare, receptari vel recipi facerent seu conducere, «
 aut eis vel ipsorum alicui publicè vel occultè auxilium, fauorem, vel consilium «
 exhiberent, quodque contra adiutores, fautores & receptatores prædictorum «
 Iacobi & filiorum dicti Ioannis ab olim per nostras litteras procedi manda- «
 uimus, & contra Hæreticos, Receptatores, fautores & adiutores eorum, «
 nunquam in iis seruit Deo Rex Francorum in timore, aut ei cum tremo- «
 re exultat, ne iratus in eum per suum Vicarium exardescat; nempè tantò «
 offendit grauius, quantò perniciosius peccat, suæ perditionis ad alios exempla «
 transmittens: heu ipsum consilia praua commaculant: cum Syrenes * * non «
 vsque in exitum dulces damnosè permulcent, Regalem mentem periculosè «
 exagitant & decipiunt incessanter; non tamen propterea liberare possumus nec «
 debemus, hominem namque primum à Diaboli peccato non excusauit suggestio, «
 quoniam Dominici Mandati transgressor soluerit pœnam mortis, & silentium «
 nostrum nihil aliud foret nisi delinquendi occasio & dissolutio Ecclesiasticæ dif- «
 ciplinæ. Cum enim notorium etiam facti continui sit, quod ipso faciente & cõtra «
 dictam nostram veniente sententiam libertas non est per Regnum ipsius veniendi «
 ad Apostolicam Sedem, & quod sic dictus Nicolaus est captus & præfatus Ste- «
 phanus est receptatus in Regno, nostraque sententiæ supradictæ latæ sint, vt «
 prædictum, publicè; sicque Canonum excommunicatio in aperto liquet ex «
 præmissis. Vt taceamus ad præsens de Custodia jam dicto Cardinali imposita, «
 detentione Abbatis, captione Religiosorum dictorum, & temerariis actibus in «
 jam dictum commissis Episcopum, eundem Regem manifestis excommunicatio- «
 nibus esse ligatum, & per consequens beneficia Ecclesiastica, Personatus & dig- «
 nitates, si eorum aliquo legitimo titulo, quando ad eum collatio pertinet, de iure «
 interim non posse conferre, imperium sine Iurisdictione aliqua per se vel alios «
 aut communes actus seu legitimos exercere, & collationem & exercitium ipsa «
 nullius existere firmitatis, ac fideles & vassallos ipsius esse à fidelitate & etiam ju- «
 ramento quibus adstringuntur eidem homini debito & totius obsequij authorita- «
 te Canonum absolutos. Hoc omnibus iis præcipuè qui de eius sunt Regno, vel «
 in eo moram faciunt nunciantes, eum excommunicatum comitari pœnas huius «
 declaramus, & more periti Medici, cum non profuerunt monita, à leuioribus in- «
 cipientes ad SS. PP. statuta tenentes omnes fideles ac vassallos, eiusque iuratos à

» fidelitate & sacramento quovsque idem Rex in excommunicatione permanferit,
 » Apostolicâ nihilominus autoritate absoluimus, & ne eidem fidelitatem obser-
 » uent & seruiant, modis omnibus & sub interminatione anathematis, quia magis
 » Deo quàm hominibus seruire oportet, etiam fidelitatem Christiano Principi Deo
 » aduersanti eiulq; præcepta calcanti nulla exhibent, autoritate persoluere pro-
 » hibemus. Et quia Rex ipse aliquos forsan inuenerit, qui Beneficia huius Dei ti-
 » more postposito, ab ipso reciperent, districtè præcipimus sub excommunicatio-
 » nis, amissionis beneficiorum quæ alias haberent, & inhabilitatis perpetuæ ad Ec-
 » clesiastica Beneficia de cætero obtinenda pœna, quam ipso factò incurrerent si
 » contrarium agunt, ne ab eo sic excommunicato manente illa recipiant quoquo
 » modo: districtè sub huiusmodi à nobis infligendis pœnis inhibentes, Capitulis
 » Ecclesiarum, in quibus Beneficia ipsa per Regem excommunicatione durante
 » conferuntur eundem, ne eos quibus conceduntur, ab ipso recipiant vel admit-
 » tant. Porro cum scriptum sit, *Dissolue colligationes impietatum, solue fasciculos de-*
 » *primentes*, Nos confœderationes prædictas etiam cum quibuslibet Terræ Regi-
 » bus aut Principibus, quod non credimus, iniras dissoluimus, & iuramenta si qua
 » sunt præstita, annullamus; etiam nunciantes & monentes ipsum Regem, vt à fa-
 » cie arcus fugiens respiscat, ad obedientiam redeat, & ad Dominum conuertatur,
 » ne quod præterire non valebimus, iusto in eum iudicio animaduertere compella-
 » mur. Vt autem nostri processus, quem de consilio Fratrum nostrorum facimus ad
 » omnium notitiam deducatur, cartas siue membranas processum continentes eun-
 » dem in Cathedrali Ecclesia Anagn. appendi vel affigi seu * * facimus,
 » quod processum nostrum suo quasi honore præconio & patulo Iudicio publica-
 » rent; ita quod idem Rex & alij quos processus ipse contingit, nullam postea pos-
 » sint excusationem prætere, quod ad eos tales processus non peruenerint, vel
 » quod ignorauerint eundem; cum non sit verisimile remanere, quoad ipsos inco-
 » gnitum vel occultum, quod tam patenter omnibus publicatur. Actum Anagninæ
 » in aula nostri Palatii 6. Idus Septemb. Pontificatus nostri an. 9.

Verum antequam hæc consilia potuisset Pontifex executioni demandare, ecce
 in patrio solo inter affines & cognatos Anagninæ capitur die 7. Septembris quæ
 est vigilia Natiuitatis B. Virginis, à Columnensibus & à Guillelmo Nogare-
 to, qui per Anagninenses quosdam pecunia corruptos aut incautos in Urbem
 armatis militibus intromissi fuerant. Primum igitur facilem inuenientes ingres-
 sum, Palatium Papæ obsederunt expeditionis Duce Sciarra Columnensi, eum-
 que ad deditionem compulerunt. Prius verò pertentauit num quid vellet Sciar-
 ra, quidve peteret; at ille, se non passurum eum viuere, nisi duos Cardinales
 Fratres suos Petrum & Iacobum de Columna in integrum restitueret, eorumque
 Gentiles & affines, Papatui renuntiaret, seque deinde suo, nempè Sciarre arbitrio
 permitteret, ita vt vitæ necisque potestatem haberet. Quibus auditis ferunt in-
 gemuisse Papam his verbis. *Heu me! durus est hic sermo.* Cumque nihil proficeret
 Pontifex precibus seque dedere moraretur, Sciarra ruptis ostiis, & pluribus locis
 igne supposito fecit sibi ad eum aditum. Dicitur non potest quàm multis ille tum in-
 juriis affectus fuerit. Aiunt aliqui Nogaretum ei colaphum impigisse. Dispolia-
 tus est, deinde in equum effrenem impositus ad caudam versa facie, sicque ad ex-
 tremum vsque halitum discurrere coactus. Fuit etiam Sciarre in animo eum oc-
 cidere, eiusque caput in Franciam ad Regem mittere; sed prohibitus fuit. Re-
 nunciare autem Papatui iussus Pontifex, constanter renuit aiens *Ecco il collo, Ecco*
il capo, ecce collum, ecce caput: ad extremum custodiæ datus Reginaldo de Sup-
 pino, triduanâ fame prope necatus est. Donec tandem Anagninenses resumptis
 animis & miseratione moti eum tertio post die de custodia liberarunt Romam-
 que deduxerunt, ope & consilio Mathæi Cardinalis Vrsini. De hac autem Pon-
 tificis captiuitate sic habet Iacobus Cardinalis testis oculatus, his versibus.

Multa facit, multosque iuuat, multique grauatos
Se reputant. nonus dum sic elabitur annus,
Heu grauis alluuies, funesta & morbida, nostris
Nec factis audita lues prorumpit, & audens

*Ingruit. En capitur residens sublimis in altâ
Sede Petri summâ Christianique Vicarius urbe.
Urbe sua testisque suis, manibusque suorum
Quaque satius, raptis congestis undique gazis.
Qui scelerum authores? quæ causa est? quidue repensum?
Quid loquimur?
Irruit in stolidos plebs docta furentibus armis,
Hos cerebro, quosdamque manu, quosdamque recisis
Naribus euertit, capitur qui maximus horum
Extiterat, summusque Pater iam carcere liber
Protinus hunc soluit rediens festinus in almam
Vrbem, quippe sacram, miro circumdatus orbe
Vallatusque armis. O mira potentia tantis
Enodata malis! nunquam sic gloriatus armis,
Sic festus susceptus eâ Cleroque decorus
Insignisve fuit.*

Romam autem cum peruenisset, statuissetque ex toto orbe Concilium conuocare ad vlciscendam iniuriam sibi & Ecclesiæ illatam, maledictis & execrationibus in Philippum iactis incidit in phrenesin & furenti similis decessit 5. Id. Octob. quarto & trigesimo die post acceptam illam iniuriam, cui nullâ fuit vnquam par, nec Deo auxiliante futura est. Atque ita impleta est Cœlestini prædecessoris vaticinatio, quem ad Bonifacium hæc verba habuisse fierunt. *Ascendisti vt vulpes, regnabis vt leo, morieris vt canis.*

De Moribus huiusce Pontificis nihil dicimus, de quibus non conuenit inter Historicos. Sufficiat meminisse duos præstantissimos Vniuersitatis Parisiensis Theologos discordiarum istarum tempore scripsisse; alterum pro Bonifacio, nimirum Ægidium Romanum Archiepiscopum Bituricensem, licet de Gente Columna oriundus ipsiusque Philippi præceptor fuisset, sed adigente conscientia, vt dicebat: alterum pro Philippo, Ioannem scilicet Parisiensem, Dominicanum qui cognomento *Pungens-Asinum* dicebatur. Adeo verò Regem exarsisse in Ægidium, vt nunquam eum ad Cardinalatum promoueri passus fuerit, licet post Bonifacium Clemens V. ipsi Regi addictus, eum Cardinalem nominasset.

Mortuo igitur Bonifacio Cardinales iustis peractis Conclauē ingressi Fratrem Nicolaum Bocasium Taruisinum Ordinis Prædicatorum Episcopum & Cardinalem Ostiensem, humili quidem & obscuro genere ortum, sed meritis, pietate & litteris clarum 11. Kal. Nouembris ad Pontificatum promouent. Eum aiunt fuisse filium Opilionis, operamque primò pueris instituendis nauasse apud Venetias: deinde Prædicatorum Ordinem ingressum summâ cum laude docuisse; tum ad **Generalatum Ordinis promotum**, à **Bonifacio Cardinalem factum**: demum Bonifacio extincto Pontificem electum Benedicti XI. nomen assumpsisse. Humilitatem eius vel ex hoc vno intelligimus. Cum mater ad eum visendum accurrisset matronali habitu, quæ pauperula erat, filius se agnoscere dissimulauit, matrem aiens se pauperem habere, nec ijs vestibus indui solitam: postridè verò illam in pannosis vestibus vt solebat ingressam, ingenti gaudio amplexatus est. Ita narrant S. Antoninus, Leander, Krantzius & alij: quod nostri Historici referunt de Mauricio Episcopo Parisiensi.

Hoc anno vitâ functus est 19 Maij famosissimus Iuo Iurisconsultus qui in sanctorum numerum à Clemente VI. relatus est: ille an. 1258. natus in pago S. Martini non longè ab vrbe Trecorensi, Patre Aheloro Cancieti militis filio & matre IVONIS BRITONIS OBITVS. Azone nobilibus parentibus, illius pagi Dominis; vbi 14. ætatis annum attingit, Lutetiam profectus est, ibique postquam humanioribus litteris sufficienter instructus est, ad Theologiam se contulit: deinde relictis Parisiensibus Scholis Aurelianenses in vtroque Iure frequentauit; quo studiorum cursu absoluto,

à quodam Archidiacono Redonensi accersitus, Iudicis Ecclesiastici partes egit. Postea à Treconensi Episcopo Officialis constitutus est: quo munere aliquandiu perfunctus est castè & integrè. Postremo ad Ecclesiam de Lohancto regendam se totum applicuit; denique fato functus 19. Maij huius anni in Treconensi Ecclesia humatus est.

Ad hunc annum hæc quæ sequuntur, leguntur in libro Rectoris de pretio libris vanalibus Librariorum apposito. *Anno Domini 1303.* die Martis in festo
 » B. Matthiæ Apostoli *taxata fuerunt exemplaria quæ sequuntur* Andreæ dicti Zenonis per Magistros Vniuersitatis ad hoc deputatos, videlicet M. Henricum
 » Amandi & M. Andream de Monte S. Eligij, Magistros in Theologia, M. Guill.
 » de Cornubia Regentem in Medicina, M. Guillel. Britonem cum Procuratoribus. Tum sequitur taxatio librorum.

1304. Anno 1304. vt exitus Bonifacij & promotionis Benedicti Nuncius ad Philippum venit, continuo Rex ad eum dedit Epistolam gratulatoriam, perque suos Oratores, se, Regnum, Ecclesiamque Gallicanam illi commendauit. Oratores autem hos misit, Bernardum de Mercurio Nobilem, Guill. de Pleffeiano Militem & M. Petrum de Bella-pertica Ecclesiæ Parisiensis Decanum, celeberrimum olim Iuris Interpretem in Scholis Aurelianensibus, qui anno sequente factus est Episcopus Autissiodorensis. Hanc verò Regis Epistolam Benedicto à Rege obtulerunt.

» Sanctissimo Patri in Domino Benedicto diuina prouidentia sacrosanctæ Rom.
 » ac vniuersalis Ecclesiæ summo Pontifici Philippus Dei gratia Francorum Rex
 » deuota pedum oscula Beatorum. Benedictus Dominus Deus Israël, qui uisitauit & fecit redemptionem plebis suæ & erexit cornu salutis in nobis in Domo
 » Dauid pueri sui. Qui facit mirabilia magna solus, qui cœlestia pariter & terrena salubri moderatione erigens ac perpetua ratione gubernans in hac valle miseriarum, miserationes innumeras liberalis in gratijs & in misericordia copiosus
 » exercet: ipse quidem circa Ecclesiam suam sanctam Petri nauiculam, Matrem
 » fidelium, Christi sponsam, quam à foundationis initio splendore virtutum mirabiliter illustrauit, piè semper continuans miserationis affectum & paternæ
 » quens pietatis officium, licet eam in pelago mundi huius intumescensium vndarum fluctibus agitari, & procellis concuti patiatur ad tempus, ipsam submergi, vel periclitari naufragio non permittat, continuum semper impendens in tribulatione solatium, in turbatione peccamen, & in aduersitate succursum, sicut rerum euentus ac succedentium experimenta temporum manifeste declarant. Cum enim Ecclesia ipsa diebus nuper præteritis post oppressiones
 » & afflictiones multimodas & graues quasi parturientes angustias, quas ex malitia præsentis in ea mercenarij sub vmbra pastorum longo tractu temporis
 » discriminosi, pertulerat, quàm prostrata & naufragio proxima videretur propria virtute deficere, ipse Pater misericordiarum & Deus totius consolationis
 » ad ipsius statum miserabilem & lugubrem piè dirigens compassionis affectum & ad reuelationem ipsius suæ potentæ dexteram clementer extendens, ab opprobriosa captiuitatis arumnis dignanter eripuit, à deplorandæ viduitatis incommodis misericorditer liberauit, dato sibi cœlitus noui sponsi solatio Benedicti,
 » qui vt nomini rem conformet & præteritis futura continuet, opera Deo grata speratur & hominibus placitura facturus. Exultet igitur eadem sacrosancta
 » mater Ecclesia & in iubilum supernæ laudis assurgat tenebrarum semota caliginæ, se nouæ lucis radio illustratam & abiecto iugo tyrannicæ seruitutis, status debiti & pristinæ libertatis resumpsisse decorem, iocundetur deposito vidualis desolationis nubilo lætitiæ nuptialis illuxisse serenum, nouum adeptam Pastorem, suæ sterilitatis & opprobrij redemptorem. Exultet præcipuè sacer
 » Prædicatorum Ordo se talem & tantum filium peperisse, alumnus nutriuisse tam inclytum, tam præclarum, quem Patrem Orbis & fidei successorem Petri,
 » Christi Vicarium in supremo iustitiæ sedere solio gloriatur. Lætetur & iubilet, quod ex eius horto arbor ista fructifera prodijt, quæ in Domo Domini feliciter
 » complantata fructum datura creditur suo tempore gratiosum. Lætetur insuper totum Orbem ex eius gremio suscepisse nouum Patrem pauperum & dispensatorem prouidum fidelium animarum, qui sicut multum apud Deum, sic apud

homines proficit in honore. Lætabundus exultet chorus fidelium, fidei ortho-
doxæ, cultorumque fides ipsa, quæ ex nefandis Prædecessoris actibus, dete-
standis operibus & perniciosis exemplis obnubilata sui luminis claritate quæ
minabatur excidium per sanctitatis & vitæ merita & virtutum exercitia lauda-
bilium successorum, quibus ab ouili claruisse dinoscitur, reformationis accom-
modæ incrementa salubria ac fulgorem solitæ claritatis creditur resumptura
lætaturque pacis optatæ dulcedine, quæ per iniquos excessus potius quam pro-
cessus temerarij abuforis, quasi extra terminos exulabat. Iste fidelis Testamen-
ti Dominici executor ad pristini status solum procuracionem totique mundo
spiritualis & temporalis commoda quietis afferre probabiliter existimatur.
Nos autem pro bonis affectibus exultamus, qui meretricalia deliramenta per-
pessi diutius, Patrem successisse confidimus beniuolum qui Prædecessoris er-
ronea corrigat, malefacta reformet, pacem nutriat, Iustitiam foueat & diligat
æquitatem, in cuius affectione sincera deuotio filialis, in cuius deuotione
filiali paterna benignitas conquiescat. Sed ex eo præcipuè materia nobis gau-
dij & exultationis accrescet, quod regiminis nostri in Apostolica Sede verius
sedere conspiciamus, bonorum omnium, sicut fama testatur, & publicat, nitore
conspicuum, virtutis speculum & sanctitatis exemplar, virum vtique secundum
cor nostrum, qui non quærit quæ sua sunt, sed quæ Dei ad Catholicæ fidei &
Vniuersalis Ecclesiæ bonum & exaltationis incrementa felicia ac statum pro-
sperum & quietum totius populi Christiani, & promotionem felicem negotij
Terræ sanctæ ducitur puro zelo. Igitur pro tam dignæ, tam salubris & vtilis
prouisionis euentu, bonorum omnium largitori ad laudes & gratias in humi-
litate spiritu assurgentes, eius imploramus deuotè clementiam, vt qui vos ad
regimen Ecclesiæ sanctæ, ad dandam salutis scientiam plebi suæ, ad supernæ
dignitatis honorem piâ miseratione prouideat, sic credita vobis multiplicari ta-
lenta concedat; sic in sanctitate & iustitiâ coram ipso & in viam pacis diri-
gat gressus vestros, quod post regiminis præsentis excursus ad cælestis glo-
riæ solium vnâ cum Grege vobis commissio clementi pietate perducatur iudica-
turum cum cæteris sanctis suis omnes Orbis terræ finium nationes. Cæterum
Nos & Regnum, cuius moderamini disponente Domino præsidemus, & Ec-
clesiam Gallicanam Sanctitatis vestræ fauoribus fiducialiter commendamus, &
ad exponendum perfectius & plenius exhibendum Beatitudini vestræ omni-
modæ reuerentiæ & deuotionis indicia, ecce dilectos & fideles Dominum Mer-
corij, M. Petrum de Bella Perticâ Canonicum Carnotensem & Guillelmum de
Plesseiano Militem Nuncios nostros ad Sanctitatis vestræ præsentiam destina-
uimus, quos benignè recipere ac eorum relatibus paterna clementia audien-
tiam præbere placidam & fidem non dubiam adhibere dignetur. Datum Pa-
risius.

Ipse autem Benedictus non expectatâ Regis postulatione, vltro libensque
eum à censuris quas incurerat, aut incurrisse videri poterat, absoluit, rogauit-
que Regem vt hancce gratiam cum humilitate & animi debita submissione sus-
ciperet. Talis autem est eius Bulla.

Benedictus Episcopus seruus seruorum Dei. Charissimo in Christo filio Phi-
lippo Regi Francorum illustri Sal. & Apostol. Bened. Quanta nos, fili carissi-
me, ad tui dilectionem sollicitudo impulêrit Pastoralis Officij, quantave pater-
næ pietatis dilectio ad salutem tuam super te viscera mansuetudinis nostræ com-
mouerit, absolutio, quam tibi nuper absenti & non petenti ab omnibus excom-
municationum sententijs, quibus ex quacumque causa forsitan tenebaris ad-
strictus, in tuorum Nunciorum præsentia te in benedictione dulcedinis præue-
nientes impendimus, manifestat. Id ne sanguis tuus de nostris requiratur ma-
nere debebamus, id egisse non pœnitet, & quod plus est, illud etiam fa-
fecit cœnam magnam seruo suo dixisse, *Exi in vias & sepes & compelle intrare*
vt impleatur Domus mea. In hoc parabolam illam impleuimus secundum quam
habens centum oves relictis nonaginta nouem in deserto, vadit ad illam quam
deuississe putabat, donec inueniat eam & inuentam imponit in humeros suos
gaudens. Nunquid igitur te etiam si nolles, non cogemus intrare? Nunquid

» tantam ouem quanta tu es, sic nobilem, præcipuam & præclaram relinque-
 » mus, quin impositam nostris humeris reducamus? Absit quantum in nobis sit
 » negligentia talis, absit omissio tam damnosa, nempe si corporum Medici quan-
 » doque inuitis apponunt medicamenta salutis, quanto magis nos qui animarum
 » omnium curam diuina dispositione suscepimus, hoc implere tenemur? Porro
 » quis superbum Episcopum vrbs & orbis de humilitate redarguet? quis super-
 » stitiosus eius cui, sicut scriptum est, sanctitas ignoscendi dereliquit gloriam, si
 » indulget, reprehendet? Quis præterea adeo rigidus tam salubrem clemen-
 » tiam in sua contineret ira, vel sæuitia conderet, certè nullus qui pacem dili-
 » gat, qui quietem subiectorum desideret & Ecclesiæ tranquillitatem exquirat.
 » Hanc itaque nostram, imò Dei, cuius in terris legatione fungimur, deuotè,
 » velut obedientiæ filius gratiam suscipe humilis, sicut prudens ex ea efficere,
 » nobis Patri tuo crede, & ad obedientiam Matris Ecclesiæ tibi salutiferam &
 » honorabilem te conuerte firmissimè, sperans quod à te nihil aliud quam tuam
 » salutem & Regni tui gloriam affectamus. Considera, fili, quod Ioas Rex Iuda
 » gloriosus vixit & recta est operatus, donec consilio & doctrina Ioiada summi
 » Sacerdotis est vltus, quo cessante ignominia affectus est, & occisus gladijs ser-
 » uorum propriorum occubuit. Ausculta ergo Patrem tuum & in eius parabolas
 » aures tuas inclina, sic Deo propitio tuum stabilietur regnum & gloriaberis
 » in terra sublimis. Ad hæc Nuncios tuos prædictos læti recepimus & litteras tuas
 » libenter vidimus: quas nobis iisdem nuncijs ex parte tuæ Celitudinis præsentā-
 » runt. Datum Romæ apud S. Petrum 4. Non. April. Pontif. nostri an. 1.

Similiter aliâ Bullâ eodem anno 3. Id. Maij data absoluit omnes Prælatos,
 Clericos, Barones & Nobiles qui à Bonifacio excommunicati fuerant, propte-
 rea quod eos qui Romam commeabant, è Regno exire, aut egressos in Regnum
 regredi prohibuerant: eosque etiam qui in detentione & captione Bonificij
 opem præstiterant & operam, excepto tamen Guillelmo Nogareto quem sibi
 sanctæque Sedi reseruat.

» Benedictus Episcopus seruus seruorum Dei. Ad perpetuam rei memoriam.
 » Sanctæ Matris Ecclesiæ multa benignitas filiorum salutem desiderijs intimis
 » vigilanter exquirens, ad ea toto posse diligenter intendit, conflat operas & la-
 » bores exponit, ex quibus eis prosperitatis & pacis incrementa proueniant; mo-
 » lestis via præcludatur euentibus & noxia subtrahantur. Nos autem quieidem Ec-
 » clesiæ quanquam insufficientibus meritis disponente Domino præsidemus, ad
 » vniuersas fidelium Nationes tanquam vniuersalis eorum Pater, paternæ dirigimus
 » considerationis intuitum, illis quietis & salutis commoda quantum Nobis ex
 » alto permittitur procurando; sed ad Regnum Francorum eiusque Regem & in-
 » colas tantò attentius aciem considerationis extendimus, quanto feruentius sta-
 » tum zelamus prosperum, quietem diligimus ac exaltationem ex intimis appeti-
 » mus eorundem. Cum itaque sicut accepimus, tam Archiepiscopi & Episcopi,
 » quam alij Ecclesiarum secularium & Regularium Prælati & alij Clerici & Ec-
 » clesiasticæ personæ, Religiosæ & seculares, necnon Barones, Nobiles & alij
 » læici de Regno prædicto Excommunicationum sententijs olim à Bonifacio Pa-
 » pa VIII. & alijs prædecessoribus nostris Rom. Pontificibus in impediens eos
 » qui ad Sedem accedebant Apostolicam, vel recedebant ab ea, seu litteras defe-
 » rebant ipsorum & ex alijs causis in suis processibus promulgatis, nec non latis à
 » Canone pro eo quod se culpabiles reddiderunt in captione eiusdem Bonificij
 » prædecessoris & Nunciorum ipsius & aliorum prædecessorum prædictorum te-
 » neantur adstricti, quorum aliqui diuina celebrarunt officia & immiscuerunt
 » se illis & receperunt Ordines & Beneficia Ecclesiastica sic ligati, Nos præmissa
 » omnia paternâ meditatione pensantes ac attendentes vtilitates & commoda
 » quæ ex eodem Regno dum in ipsius Ecclesiæ deuotione persistit, Ecclesiæ præ-
 » dictæ proueniunt, quodque propter euitandum scandalum, præsertim vbi mul-
 » titudo delinquit, seueritati est aliquid detrahendum. Sperantes insuper quod
 » Rex & incolæ memorati tantò Deum & dictam Ecclesiam studebunt peram-
 » pliùs & deuotiùs reuereri, quanto eadem Ecclesia misericordiùs & gratiosius
 » egerit cum eisdem, huiusmodi inducti considerationibus Archiepiscopos, Epif-
 » copos, Prælatos, Clericos, Personas, Barones, Nobiles & læicos prædictos &
 » quof-

cunque & dicto Regno, qui huiusmodi sententijs Bonifacij & aliorum Præde- a
cessorum prædictorum quomodolibet adstringuntur, omnesque qui occasione a
huiusmodi Captionis præfati B. Prædecessoris & Nunciorum prædictorum vel a
facto, opere vel fauore quomodocumque in sententiam Canonis inciderunt, a
Guillelmo de Nogareto Milite, cuius absolutionem Nobis & dictæ Sedi Apo- a
stolicæ specialiter referuamus, duntaxat excepto, à sententijs prædictis absolui- a
mus, restituendo eos Communioni fidelium & Ecclesiasticis Sacramentis. Cum a
illis insuper ex eisdem, qui prædictis ligati sententijs Ordines & Beneficia Ec- a
clesiastica receperant, quod in ipsis ministrare possint Ordinibus & eadem Be- a
neficia retinere, necnon cum eis qui sic ligati diuina celebrarunt Officia, vel a
immiscuerunt se illis super irregularitate inde contracta, autoritate prædicta a
de misericordia quæ superexaltatur, iudicio dispensamus. Nulli ergo hominum a
liceat hanc paginam nostræ absolutionis, restitutionis & dispensationis infrin- a
gere, vel ei aulu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpse- a
rit, indignationem omnipotentis Dei & BB. Petri & Pauli Apostolorum eius se a
nouerit incurfurum. Datum Perusij 3. Id. Maij Pontific. nostri an. i. sub plumbo. a

Idem Pontifex aliâ Bullâ restituit Ecclesijs Cathedralibus & Regularibus Ius
præsentandi & conferendi Beneficia Ecclesiastica quod Bonifacius sibi referua-
rat, quandiu Philippus contumax esset, vultque eadem planè ratione conferri
quo ante Bullam & reservationem illam conferebantur.

Benedictus Episcopus seruus seruorum Dei, Charissimo in Christo filio Phi- a
lippo Franciæ Regi illustri Sal. & Apostol. Bened. vt eò magis erga Deum & a
Apostolicam Sedem Regalis deuotionis excrescat affectus, quo sibi gratiosam a
sedem repererit suprædictam, votis tuis annuentes, tuas petitiones, quantum a
possumus, fauorabiliter exaudimus. Dudum siquidem Bonifacius Papa VIII. a
Prædecessor noster certis ex causis prouisionem omnium Cathedralium Eccle- a
siarum & Regularium tunc in Regno vacantium, vel quas tunc vacare continge- a
ret, dictæ Sedis dispositioni reseruare dixit, districtiùs inhibens omnibus ad quos a
ius eligendi & postulandi Prælatos in ipsis Ecclesijs, aut confirmandi electiones a
vel admittendi postulationes vel aliàs earundem Ecclesiarum prouisio, vel quæ- a
uis alia dispositio pertineret, in huiusmodi electionibus, postulationibus, confir- a
mationibus, admissionibus & prouisionibus & quibuscunque dispositionibus di- a
ctarum Ecclesiarum se intromittere, huiusmodi reservatione durante quoquo a
modo præsumerent: ac de cætero decreuit extunc irritum & inane si secus super a
hoc à quoquam fuerit scienter vel ignoranter attentatum. Nos autem Celsitudi- a
nis Regalis obtentu, pro cuius parte super hoc nobis extitit supplicatum, refer- a
uationem, inhibitionem & Decretum huiusmodi Apostolica autoritate reuoca- a
mus, volentes vt prædicti omnes huiusmodi iure illis competente, cum tempus a
ingruerit, vtantur liberè sicut prius; & nihilominus prouisiones & confirmatio- a
nes Electionum factæ post reservationem, inhibitionem, & Decretum prædictum a
in dictis Ecclesijs, dummodo aliàs Canonice fuerint, plenam obtineant firmita- a
tem; nec Electiones, aut postulationes factæ postmodum in prædictis Ecclesijs ex a
eisdem reservatione, inhibitione ac Decreto, quin debitum fortiantur effectum, a
possint quomodolibet impediri. Datum Viterbij 13. Kal. Maij Pontif. nostri an. i. a

Similiter idem Pontifex in gratiam Regis restituit Cancellarijs Parisiensibus
& aliarum Vniuersitatum Regni quæ Appellationi adhæserant, licentias imper-
tendi potestatem, itemque Magistris regendi in Theologia, Iure Canonico &
Ciuii: vt patet ex hac Bulla data etiam Viterbij 14. Kal. Maij.

Benedictus Episcopus seruus seruorum Dei, Charissimo in Christo filio Philip- a
po Regi Francorum illustri Sal. & Apostol. Bened. Vt eo magis erga Deum & a
Apostolicam Sedem Regalis deuotionis excrescat affectus, quo sibi gratiorem a
sedem repererit suprædictam, votis tuis libenter annuimus, tuasque petitiones a
cum Deo fauorabiliter exaudimus. *Dudum siquidem Bonifacius Papa VIII. Præ-* a
decessor noster certis ex causis omnes in Regno tuo potestatem habentes licentiandi Mag- a
istros aut Doctores in Theologica Facultate, seu in Iure Canonico vel Ciuii, ab huiusmodi a
potestate suspendit vsque ad eiusdem Sedis beneplacitum voluntatis, decernens ex tunc a
irritum & inane si secus super hoc à quoquam scienter vel ignoranter contingeret attentari. a
Nos autem Celsitudinis Regalis obtentu pro cuius parte super hoc nobis extitit a

RESTITUIT
CANCELLARIIS FACULTATEM LICENTIANDI,

» supplicatum, suspensionem & Decretum huiusmodi autoritate Apostolica re-
 » uocamus, volentes vt omnes in eodem Regno potestatem huiusmodi obtinen-
 » tes, eâ vtantur liberè sicut prius. Quod si forsân aliquis huiusmodi suspensione
 » durante in Iure ac Facultate prædictis licentiati fuerint per eosdem, quod actum
 » per eos extitit, in hac parte, ratum nihilominus sit & firmum, ac si eadem sus-
 » pensio nullatenus præcellisset. Datum Viterbij 14. Kal. Maij, Pontific. nostri
 » an. 1. sub Bulla plumbea.

Ex hac opiniõ Bulla Duchesnius in notis ad Historiam Abaelardi auguratur
 Benedictum XI. parem autoritatem ac facultatem Cancellario B. Mariæ conce-
 sisse, quæ longo ante tempore concessa fuerat San-genouesiano, primumque
 illum eos æquasse. Verum ex dictis constat Cancellarium B. Mariæ non esse po-
 steriorem San-genouesiano: Benedictum verò solummodo licentiandi potesta-
 tem restituisse vtrique, quam Bonifacius sustulerat, aut certè suspenderat.

Denique quia plurimi Prælati & Doctores à Bonifacio vocati ad Synodum
 Romanam ire detrectauerant, causantes prohibitos se Regio interdicto, ob id-
 que verebantur se censuras incurrisse propter inobedientiam, Benedictus eos in
 gratiam eiusdem Regis hac Bullâ absoluit.

» Benedictus Episcopus seruus seruorum Dei, Charissimo in Christo filio Philip-
 » po Regi Franciæ illustri sal. & Apostol. bened. Dudum Bonifacius Papa VIII.
 » Prædecessor noster venerabiles fratres nostros Archiepiscopos, Episcopos, & di-
 » lectos filios Electos & Capitula Ecclesiarum Cathedralium Regni Franciæ, ac
 » Doctores in Theologia & Magistros in Iure Canonico & Ciuili de Regno natos
 » eodem ob certas causas in litteris suis super hoc directis expressas ad suam præ-
 » sentiam conuocauit, mandans districtè in virtute obedientiæ, vt coram ipso eis
 » ad hoc statuto termino comparerent. Quorum plures, sicut ex parte tua nobis
 » fuit expositum, coram Prædecessore prædicto non comparuerunt termino præli-
 » bato. Nos autem Celsitudinis Regalis obtentu, pro cuius parte Nobis super hoc
 » extitit supplicatum, prædictis omnibus qui in ijs inobedientes fuerunt vel etiam
 » contumaces, remittimus huiusmodi inobedientiam, contumaciam & contem-
 » ptum, vt exinde nullum ipsis possit imminere dispendium, nullumque obstacu-
 » lum interponi. Datum Perusij 3. Id. Maij, Pontific. nostri an. 1.

Verum hic Pontifex paulo magis quàm forte decuisset, Mendicantibus ad-
 dictus, Bonifacij Constitutionem circa Prædicationes, Confessionum auditiones
 & sepulturas temperauit; habeturque eius Bulla inter Extrauagantes Com-
 munes titulo de priuilegijs; & ea causa fuit maximorum dissidiorum, fuisset-
 que longè maiorum, nisi eam Clemens V. in Concilio Viennensi nouâ consti-
 tutione abrogasset, vt suo loco referemus. Talis autem est.

CONSTITUTIO CIRCA PRIVILEGIAM MENDICANTIVM.
 » Benedictus... Inter cunctas sollicitudines nostras, quibus nos Pastorale pre-
 » mit officium & debitum Apostolicæ seruitutis adstringit, illa debet esse præ-
 » cipua, vt Gregi Dominico nobis supernâ dispositione commisso animarum
 » cura non desit, ne illum lupus rapax, antiquus serpens humani generis ini-
 » micus inuadat, eiusque sanguis, de nostris, quod absit, clamante Propheta,
 » manibus requiratur. Debemus insuper quantum ex alto permittitur, Pacem
 » inserere, remouere scandala, iurgiorum amputare materiam & intelligere
 » super egenum & pauperem, quia non in finem obliuio erit pauperis, & pa-
 » tientia pauperum non peribit in finem. SANE dudum bonæ memoriæ Boni-
 » facius Papa VIII. prædecessor noster quandam specialem inter Prælatos, Re-
 » ctiores seu Sacerdotes & Clericos Parochialium Ecclesiarum ex parte vna, &
 » Prædicatorum ac Minorum ordinum Fratres ex altera super faciendarum
 » Prædicationum, audiendarum Confessionum per eosdem Fratres, ac de eis re-
 » lictis & de funeralibus Canonice portionis articulis constitutionem edidit,
 » certum his modum imponens, prout in eadem Constitutione continetur. Sed
 » pro ea quam intendebat quiete, turbatio nata est, pro concordia sunt suborta
 » dissidia, & pullulatæ inquietudines pro tranquillitate noscuntur: sicque dum
 » ansam soluisse se credidit, nodum ligasse videtur, & septem vno hydræ am-
 » putato capite suscitasse. Nec mirum, quia plerumque pariunt nouitates dis-
 » cordiam, præsertim cum ab eo quod diu æquum visum est, per nouam con-
 » stitutionem receditur, nec quare recedatur, vtilitas euidens vel alia causa sub-

est. Ideoque cupientes vt ipsi Gregi cura nostra eò plenior intendatur, quò amplior in agro Domini operariorum numerus operatur, super egenum intendentes & pauperem, ac nouitatem remouentes, per eandem Constitutionem inductam, Statuimus de Fratrum nostrorum consilio, vt Priorum Ordinum Fratres, qui ad hoc deputati fuerint, in Ecclesijs ac locis ipsorum quæ impræsentiarum habent & in posterum obtinebunt, ac in plateis communibus seu publicis liberè absque Diocæsanorum & aliorum Prælatorum petita licentia valeant Clero & populo prædicare eisque proponere verbum Dei. Caucant tamen omnino ne horà in quâ Diocæsani prædicti prædicarent, vel coram se facerent prædicari, prædicent ijdem Fratres. Putamus etenim dignum vt maiori & superiori inferior deferat in hac parte; nisi forsàn aliud circa hoc facerent de voluntate Diocæsanorum ipsorum, aut in studijs Generalibus prædicarent diebus illis duntaxat quibus sermons ad Clerum fieri solent & solemniter prædicari, seu mortuorum funeribus, vel eorundem Fratrum festis specialibus, seu peculiaribus: quia in his casibus cum Diocæsani in Prædicationibus concurrere poterant. Vbi verò ijdem Diocæsani vocarent generaliter ad se Clerum aliqua ratione, vel urgente causâ illum ducerent congregandum, ea horâ in studijs memoratis diebus sæpediti Fratres ab huiusmodi Prædicatione cessabunt. In Ecclesijs autem Parochialibus Fratres ipsi inuitis eorum Rectoribus seu Sacerdotibus, nisi iussi à Superioribus eorundem (hoc est Diocæsani) non audeant prædicare.

Sed quia multoties propositum verbum Dei audientem à peccato non retrahis, idcirco post Prædicationem necessarium est Pœnitentiæ Sacramentum; circa quod, nisi articulus necessitatis occurrat, Sacerdoti faciendâ oris Confessio, (provt scriptum est, *Corde ad iustitiam creditur, ore autem fit Confessio ad salutem.*) exigitur. Aliàs frustra esset in Sacramento eodem Sacerdotis, qui inter lepram & lepram debet discernere, ministerium institutum. Electi igitur ab eisdem Fratribus ad audiendum Confessiones & Pœnitentias iniungendas liberè autoritate Apostolica absque licentia Diocæsanorum & aliorum Prælatorum inferiorum Exemptorum & non Exemptorum quibus subsunt, qui ad confitendum accedunt, audiant eis peccata sua confiteri volentes. Non Religiosos, qui secundum statuta suorum Ordinum proprijs Prælatis confiteri debent, aut ab eis ne confiteantur alijs, prohibentur, absoluant, ipsisque pœnitentias salutares iniungant infra sibi designatos terminos ad huiusmodi exercendum Officium constitutos. Excommunicationes verò vel alias sententias per Prælatos latas contra hoc, vel in eius fraudem, denunciamus irritas & inanes; nec Confessi ipsis Fratribus peccata illa de quibus confessi sunt eis & absoluti Pœnitentes, de illis Sacerdotibus proprijs teneantur, sicut etiam non tenentur, iterum confiteri, non obstante Constitutione Generalis Concilij, quæ sano intellectu, ne sequatur absurdum quod per Pœnitentiâ dimissa peccata quis confiteri debeat, & quod liberatus debitor adhuc ad soluendum remaneat obligatus) intelligenda est, vt ex ea patet de illis qui peccata sua alijs confiteri neglexerunt. Sed Sacerdotes ipsis taliter confessis & absolutis adstricti sint ministrare Eucharistiâ & extremâ etiam Vnctionis Sacramentum. Super Confessione autem factâ Fratribus memoratis, cum & confitentis solius præiudicio, si falsum dicat, agatur in Iudicio animæ seu Pœnitentiæ foro, stabitur simplici verbo illius, qui Sacramenta petit prædicta & dicit Fratribus se confessum. Duos tamen excipimus casus, scilicet si Sacerdos asserat eum Excommunicatum aut notoriè peccatorem. Sed videat ne id dicat mendaciter, aut in dolum vel in fraudem; quia si hoc egerit, à delicto tali, nisi plenè satisfecerit, præterquam in morte, absolui nequeat, nec de illo ad pœnitentiâ aliter admittatur.

Vt autem Diocæsani honor debitus referuetur, præcipimus vt Prouinciales Priores Prædicatorum, & Ministri Minorum Ordinum præfatorum per se vel alios verbo vel scripto eis significant se fratres ad huiusmodi Confessionum audiendarum & pœnitentiarum iniungendarum Officium elegisse, & non nominando aut coram ipsis sistendo eos, nec illorum numerum exprimendo petant humiliter à Diocæsani eisdem quod ijdem electi fratres de ipsorum beneplacito & licentia dictum possint in eorum Ciuitatibus & Diocæsibus infra eis determina-

» tos fines officium exercere. Quod si denegent, vel infra triduum non concedant.
 » extunc ijdem fratres nihilominus autoritate eadem huiusmodi officium exe-
 » quantur. Datam verò licentiam per Diœcesanorum mortem nolumus termina-
 » ri. Per hoc autem non intendimus, quod sæpè dicti fratres qui ad hoc eligentur
 » officium exercendum, plus habeant in audiendis Confessionibus & Pœnitentijs
 » iniungendis, quàm Parochiales Sacerdotes noscuntur habere. Sicque de Casi-
 » bus Episcopis & Superioribus quos inferius denotamus, ac Sedi Apostolicæ re-
 » seruatis se nullatenus intromittant. Obseruent ergo sollicitè dicti fratres, ne
 » ad Confessiones recipiant criminolos criminibus, pro quibus solennis est pœni-
 » tentia indicenda. Modo eodem Excommunicatos respuant & Clericos, qui pro-
 » pter delictum irregularitatem aliquam incurrerunt. Inconueniens enim existi-
 » manus, vt à peccato absoluat, qui pœnitentiam ei debitam imponere, aut
 » irregularitatis pœnam peccati sequelam, vel Excommunicationem quæ infligi-
 » tur maximè à Iure, quandoque pro crimine, quive quem ab Ecclesia & per con-
 » sequens à participatione Ecclesiasticorum Sacramentorum excludit, remoue-
 » re non potest. Incendiarios eosque qui tam enormibus sunt irretiti peccatis,
 » quod ea rationabilis consuetudo præscripta Canonicè in Episcopatibus aliqui-
 » bus reseruauit Episcopis, similiter non admittant. Quam consuetudinem ex cau-
 » sa quæ iustè ad id animum nostrum mouit, solummodo circa voluntariè homici-
 » das, fallarios, Ecclesiarum immunitatis & libertatis Ecclesiasticæ violatores &
 » sortilegos approbamus. Quod si forsàn antequam ab eo qui potestatem habet,
 » absolui possint, mors talium confiteri volentium verisimiliter timeatur, etiam:
 » in prædictis casibus sæpè fati fratres eos confiteri volentes audiant, ipsisque be-
 » neficium absolutionis impendant, sed subeant iuramentum, quod liberati se
 » suis Episcopis & Excommunicatoribus præsentabunt, excommunicantium
 » super his pro quibus ab eis excommunicati erant & Episcoporum pro peccato
 » huiusmodi parituri mandatis. Verum quia post baptismum inter cætera ma-
 » gis ad salutem necessaria est propositio verbi Dei, quo audientes illud quod
 » est victoria nostra, instruuntur in fide, docentur fugienda fugere & sectan-
 » da sectari, à quo per peccatum lapsi resurgunt, Pœnitentiæ Sacramentum
 » perficiunt. Grandis nobis sollicitudo incumbit vt tales ad hæc promouean-
 » tur fratres qui oleo dulcedinis verbi eiusdem nostros foueant subditos, à peccatis
 » prohibeant, increpatione vitio peccatorum suorum mordeant vulnera, eosque
 » ad illa pœnitentiæ acrimoniam purgandum & tergendum prouocent & inducant.
 » Ad id verò exequendum sententia Diuinæ legis exposcitur, desideratur ordo &
 » vitæ integritas etiam postulari. Scriptum est enim, Tu sententiam repulisti, &
 » Ego te repellam, ne Sacerdotio fungaris mihi, quia labia Sacerdotis custo-
 » diunt scientiam & legem exquirunt ex ore eius, aliàs prout ad eum pertinet,
 » inter peccatum & peccatum non posset discernere, nec peccator existens Dei
 » deberet narrare Iustitias & testamentum illius assumere per os suum. Nam cu-
 » jus vita despicitur, consequens est, vt eius prædicatio contemnatur.
 » Quare decernimus vt Priores & Ministri Generales & Prouinciales Prædicato-
 » rum & Minorum Ordinum præfatorum, vel eorum Vicarij de discretorum con-
 » silio ad tam salubre officium fratres Diuina scientia doctos, discretionem vigentes,
 » vitâ probatos & expertos moribus (alioquin districtam reddent in futuro exa-
 » mine rationem) eligant & assumant : sic enim quod prædicabunt facient, quæ
 » arguent, operari cessabunt, & in eis ædificabitur populus verbo pariter & exem-
 » plo. Cæterum licèt, sicut prædicatur, de necessitate non sit iterum eadem con-
 » fiteri peccata, tamen quia propter erubescenciam quæ magna est pœnitentiæ
 » pars, vt eorundem peccatorum iteretur confessio, reputamus salubre, districtè
 » injungimus, vt fratres ipsi confitentes attentè moneant & in suis prædicationibus
 » exhortentur, quod suis Sacerdotibus saltem semel confiteantur in anno, asseren-
 » do id ad animarum profectum proculdubio pertinere.

CINCA SE. » Porro vt circa sepulturam apud loca eorundem fratrum eligentium sepeliri
 FELTIPAN. » & portionem Canonicam de relictis eisdem fratribus minimè detrahendam, ne-
 » queat in posterum dubitari, iubemus vt corpora defunctorum, qui apud eorun-
 » dem fratrum loca elegerint dum viuerent sepulturam, processionaliter cum cru-
 » ce, thuribulo & aqua benedicta cantando seu legendo Officium mortuorum vel

Psalmos & alienas ingredientes Parochias possint assumere, & ad suas deferre « Ecclesias tumultanda. De quibuscunque verò relictis præfatis in communi, vel « singulis vltimis deccendentium voluntatibus, siue apud eos sepeliendi sint, siue « alibi, nulla per Parochiales Sacerdotes morientium, à qua fratres ipsos liberos « esse volumus, Canonica portio, vel multo minus per Episcopos Episcopalis « quarta omnino cum eis tanquam exempti non subsint, nec etiam debita iura « Parochiæ, si forsân Cathedralis defunctorum esset Parochialis Ecclesia, detra- « hatur. De funeralibus autem medietatem, si commodè diuisionem recipiant, « aliàs eiusdem medietatis æstimationem soluant Parochiali Ecclesiæ & Sacerdo- « tibus antedictis. Funeralia verò intelliguntur hoc casu quæ cum funere defe- « runtur. De Candelis verò quas fratres portant, portio non petatur. Moneant « autem iidem fratres & pro posse inducant confitentes sibi, vt de propriis bonis suis « Parochialibus Ecclesiis eorumque Sacerdotibus competenter relinquunt, & « quæ eis debent Parochialia iura reddant. Ad hoc non murmuret, quæsumus, « secularis Clerus, non gerant molestè Prælati quod circa præmissa sic duximus « prouidendum. Attendant quanta ex his quæ in primis duobus articulis statuta « sunt, salus animarum proueniat. Aduertant, quanta tolluntur iurgia, & paten- « ter considerent quod eorum onera cum aliis nostro Beneficio salubriter & quasi « necessario partiuntur. Circa tertium verò articulum diligenter intelligant, quod « fratres ipsi hoc per Priuilegia Romanorum Pontificum eis benignè concessa an- « te constitutionem eandem hæcenus habuerunt. Quodque suum pauperes nil « habentes singuli in communi rustica prædia imò nec vrbana vel mobilia, eorum « alteri, vel etiam vniuersi mendicant victum: quærent vestitum & catenus susti- « nere possunt, quatenus vel viuorum pietas, aut morientium charitas eis neces- « saria subministrat. Quis ergo non misereatur eorum, qui omnia, voluntatem « etiam habendi reliquerunt? quis non compatiatur eisdem operantibus tam « utiliter in agro prædicto? certè nullus, nisi qui trituranis bouis os impiè alli- « gare velit, aut eos subtractis alimentis necare. Inopes patrimoniij onera ipsa « non habendi necessitate non sustinent & à curialibus res Ecclesiis vel piis locis « donatas à quarta præstatione seu lucratiuorum inscriptionibus lex facit immu- « nes. Relicta pauperibus non patiuntur Falcidiam. Et legata ad fabricam vel « pro ornamentis Ecclesiis, aut ad Diuinum cultum perpetuum, solutioni non « subjacent Canonice portionis. Pauperes autem, vt dictum est, sunt fratres, & « quod eis relinquitur, aut in sua alimenta erogant, aut in fabricam, siue in cul- « tum Diuinum & Ecclesiæ ornamenta conuertunt. Propter quod nos qui de- « bemus intelligere super egenum & pauperem, & non obliuisci eorum, cum hu- « manitatis sit etiam secularis Principis prospicere egenis, & dare operam vt pau- « peribus alimenta non desint, non tam piè quàm quodammodo iustè in eodem « articulo egimus, egenos eosdem, vt præmittitur, reddendo ab onere Canonico « portionis exemptos. Hac autem dicta Constitutione, quæ incipit *Super Cathe- « dram* quam penitus reuocamus, aliisque quibuscunque Constitutionibus spe- « cialibus & generalibus Statutis, Priuilegiis, Indulgentiis sub quacunque forma « verborum concessis, etiamsi de ipsis de verbo ad verbum vel aliquorum nomi- « **bus in nostris litteris oporteret fieri mentionem**, conuentionibus, pactis, jura- « mentis, sententiis, consuetudinibus contrariis nequaquam obstantibus inuiola- « biliter obseruari sancimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam « nostrorum Statuti, denunciationis, exemptionis, præceptorum, approbationis, « iussionis, voluntatis, reuocationis & sanctionis infringere. Si quis autem, &c. «

Eodem anno Nonis Iulijs Perusij Benedictus ex veneno, vt aiunt, dolosè fi-
cubus submisso obiit, sepultusque est in Templo Dominicanorum, & marmoreo
sepulchro decoratus. Post eius mortem decem mensium & amplius fuit Inter-
pontificium. Itaque de eius successore ad annum sequentem agetur.

Ad hunc annum legitur in Memoriali Historiarum M. Ioannem Parisiensem
Ordinis Dominicani, subtilem hominem, actu regentem in Scholis Theologicis,
propter nouam quandam propositionem *de Corpore Christi* in Sacramento Alta-
ris, publicè Scholasticis traditam & propugnatam, à M. Guillelmo Baufeti Epif-
copo Parisiensi & Magistris in Theologia pluries auditum, demum ab Ægidio
Romano Archiepiscopo Bituricensi, Guillelmo Ambianensi Episcopo aduo-

HÆRESIS
IOANNIS
PARISIEN-
SIS.

catis Doctoribus Theologis, examinata diligentius thesi prohibitum fuisse legere & disputare Parisiis deinceps. A quorum sententia cum ille Pontificium forum appellasset & ad Curiam Romanam profectus fuisset, ibi decessit. Is est Ioannes qui contra Bonifacium Philippi Regis susceperat defensionem, quique promotionem Bonifacii ad Pontificatum, & Cœlestini abrogationem irritas fuisse propugnarat. Eum autem tam acrem tamque vehementem aiunt fuisse in Disputationibus, ut Pungens. Asinum cognominatus fuerit.

Hoc quoque anno Gonsalvus Minoritarum Præpositus Generalis datus ad Guardianum Conuentus Parisiensis litteris, Ioannem Scotum, qui tum ibi degebat, in sacra Theologia laureari permisit, & alium quendam, F. Albertum, si posset id à Cancellario Parisiensi obtinere, ut scribit Petrus Rodulfus. Litteræ tales sunt.

DE IOAN,
SCOTO.

In Christo sibi Charissimis Patribus Guillelmo Guardiano Parisius, vel eius Vicario & Magistris Fr. Gondisaluus gaudens in Domino. Ad expeditionem
 » Dilecti in Christo Patris Ægidij de Legniaco, de quo per litteras vestras certifi-
 » ficatus existo, cum de alio, ut moris est, eodem calculo præsentando prouidere
 » oporteat, & cum secundum Statuta Ordinis & secundum Statuta vestri Con-
 » uentus Baccalaureus eiusmodi præsentandus ad præsens debeat esse de aliqua
 » Prouincia aliarum à Prouincia Franciæ, Dilectum in Christo Patrem Ioannem
 » Scorum, de cuius vita laudabili, scientia excellenti, ingenioque subtilissimo
 » aliisque insignibus conditionibus suis partim experientiâ longâ, partim famâ
 » quæ vbiq; diuulgata est, informatum sum ad plenum, dilectioni vestræ assigno
 » post dictum Patrem Ægidium principaliter & ordinariè præsentandum. Injun-
 » go nihilominus vobis ad meritum salutaris obedientiæ, quatenus præsentatio-
 » nem huiusmodi cum solemnitate solita sine multo dispendio facere debeatis.
 » Si tamen conspicerit vobis quod D. Cancellarius velit duos semel licentiarum de nostris,
 » volo & placet mihi, quod F. Albertus Metensis, si ad Conuentum redire po-
 » terit, cum præfato F. Ioanne debeat expediri. In quo casu mando & ordino
 » quod dictus Fr. Albertus Antiquitatis merito prius incipere debeat, dicto Fr.
 » Ioanne sub eo postmodum incepturo. Valete in Christo & orate pro me. Da-
 » tum in loco Esculi Prouinciæ Marchiæ Anconitanæ 14. Kalend. Decembres,
 » anno 1304.

Igitur Ioannes Duns vulgò Scotus, quem, sicut Homerum olim septem vrbes, sibi vindicant Angli, Scoti & Hiberni, Oxonij primùm studuerat, Collegique Merthonensis alumnus seu Bursarius fuerat, ut testatur Lalandus ex inscriptione quam ait passim legi in Codicibus Bibliothecæ Merthonensis Collegij in eadem Vniuersitate fundati, quæ talis est. *Explicit lectura Doctõris subtilis in Vniuersitate Oxoniensi super libros Sententiarum, scilicet Doctõris Ioannis Duns, nati in quadam villa de Emylden vocata Dunstune (contractè Duns) in Comitatu Northumbriæ pertinente ad Dominium Scholasticorum de Marton Barvule in Oxonio, & quondam dictæ Domus Socij.* Ibi M. Willielmo de Warra seu Warrone Præceptore in Theologicis vsus fuerat, quo Lutetiam auocato, ad Cathedram Theologicam successus aliquandiu docuit; & postea veniens ipsemet Parisios, Baccalaurei primùm, deinde Doctõris Theologici insignibus decoratus est, licet Oxoniensis iam Doctõr esset. *Primum autem locum, inquit Possennus, in Schola Parisiensi assecutus Academiam illam multum illustrauit Theologiâ Scholasticâ, multis subtilitatibus acutâ.*

Causa veniendi Lutetiam hæc fuit, ut Immaculatam Virginis Conceptionem aduersus Dominicanos, qui eam impugnabant, tueretur, uti iam Oxonij fortiter defenderat. Qua de re Pelberrus Temestarius lib. 4. Stell. p. 1. art. 3.
 » *Aduerse partis tutoribus se opposuit ingeniosissimus Doctõr: magnum fuit pondus ar-*
 » *gumentorum, quibus impetebatur, erantque numero 200. omnia sine interruptio-*
 » *ne, quieto & tranquillo animo attentè audiuit & memoria mirabili suo ordine*
 » *resumpsit, soluendo intricatas eorundem difficultates & nodosos syllogismos ea*
 » *facilitate quâ Samson Dalilæ ligamina in fauorem Philistinorum posita dirum-*
 » *pebat. Addidit Scotus multas & fortissimas rationes, probans Virginem sanctis-*
 » *simam sine Originalis peccati macula conceptam. Actus obstupescit sapien-*
 » *tissimam illam Vniuersitatem Parisiensem, quæ in gratificationem Scotum cele-*
 » *berrimo nomine Doctõris Subtilis insigniuit.*

Hunc Actum celeberrimum in causa fuisse aiunt, cur Vniuersitas, aut certe Theologica Facultas Decreto cauerit, ne ad ullos Gradus Scholasticos admitteretur vllus, quin prius iuraret se defensurum eandem opinionem. Decreto additum votum de celebranda quorannis Festiuitate Immaculatæ Conceptionis, Reuerendo Episcopo Parisiensi Missam celebrante, & vno è Magistris Theol. Concionem sacram habente.

Scriptit quoque Pineda, cum Ioannes ad Disputationis locum procederet, ad Statuam D. Virginis orasse opemque exoptulasse: at illam inclinato capite annuisse. Perseuerante in hunc diem capitis inclinatione. Cæterum de Ioanne iterum ad an. 1308. dicemus.

Extat in libro antiquo Procuratorum Nationis Gallicanæ supplicatio M. Guillelmi Britonis tunc Procuratoris de qualitate Intransantium seu Electorum Rectoris & Procuratoris, sub hoc titulo. *Supplicatio M. Guill. Britonis tempore illo Procuratoris Nationis Gallic. super habilitate vel inhabilitate Intransantium tam in eligendo Rectorem quam Procuratorem*; talis autem est.

Memorandum quod an. Dom. 1304. die Veneris post B. Lucæ Euangeli-
stæ Festum Nazione Gallicana vocatâ & congregatâ per M. Guill. Britonem
apud S. Iulianum pauperem ad ordinandum, dispensandum & audiendum sup-
plicationem propositam à prædicto M. Guillelmo tunc temporis Procuratore
Nationis, quod quotiescunque persona vel personæ, si multæ sint alicuius Prouin-
ciæ inhabiles, reddantur seu reddatur, ita quod prædicta Prouincia non amplius
personas ad eligendum habiles haberet, quod sequens Prouincia defectum supple-
ret Prouinciæ personas habiles non habentis, quod non tamen nomine prædictæ
intransantium Prouinciæ, sed solum nomine Nationis. Proposita insuper de M.
Yuone Britone qui electionem intrauit prima die legibili ordinariè post Festum
B. Dionysij qualiter intrauerat, vtrum nomine suæ Prouinciæ, aut nomine præ-
cedentis intrauit, respondit & deliberavit Natio, quod ei non placebat super
primo tunc temporis aliquid ordinare. De 2. deliberavit & respondit vnanimi-
ter, quod vt brigæ, querelæ, rancoris & discordiæ in Nazione non esset materia,
sed totaliter sedaretur, electus fuerat in Rectoris electorem, non Turonensis cu-
ius extitit Prouinciæ oriundus, sed solum nomine Nationis, &c.

NOTA DE
NATIONE
GALLICA-
NA.

Ad hunc annum Ioannes de S. Victore refert obitum Simonis Parisiensis Episcopi his verbis. *Simon Parisiensis Episcopus obiit 10. Kal. Iulij apud Gentiliacum & Parisius in Ecclesia B. Mariæ in Capella* quadam quam ipse in honore S. Rogoberti Remensis Archiepiscopi construxerat, sepultus est. Vacauitque Se-
des Parisiensis Ecclesiæ factâ interim contentione inter Archidiaconos Parisien-
ses & Capitulum pro Iurisdictione. Sed sedata est vsquequo Feria 6. ante Fe-
stum S. Matthæi Apostoli, M. Guillelmus de Aurillac Canonicus Parisiensis
satis concorditer in Episcopum Parisiensem electus est, consecratusque est à
Stephano Besquart tunc Archiepiscopo Senonensi circa medium Ianuarij in
Festo S. Supplicij Senonis cum honore. Episcopus Paris. 80.

Eodem quoque anno Philippus Rex insignem, sed non incruentam nec sine magno vitæ discrimine Victoriâ de Flandris reportat die 18. Aug. quamobrem ille ne tanti beneficij immemor aut parum gratus videretur, centum libras Parisienses annui & perpetui redditus B. Mariæ Parisiensi dat & legat in Castris propè Insulam, vt patet ex hoc eius diplomate.

PHILIPPVS DEI GRATIA FRANCORVM REX ad perpetuam rei gestæ
memoriam. Si Regnum Franciæ quod à priscis temporibus Diuina stabiluit po-
tentia, multisque ditauit beneficiis, & honoribus decorauit, nouissimis tempo-
ribus doli Sathan adinuentor, persequutor pacis & totius malitiæ seminator,
inuidens, quod Regnum ipsum virtus Diuina sic vallasset per circuitum, in Flan-
driæ partibus Domino permittente tetigerit, subditosque nostros partium ea-
rundem in superbia & abusione contra nos fecerit nequiter rebellare, ipsosque
totius incentor nequitæ sic in sua rebellionem firmasset, vt cogitantes iniquitates
pessimas in corde, tota die nobis constituerent prælia, ita vt Ecclesiis & aliis sa-
cris locis, villis & aliis Regnicolarum habitationibus incompositis, summæ
vastationis iacturæ deditis, per eosdem plures Nobiles & alias personas Regni
eiusdem, quod grauius est homini tam rebellionis mors amara rapuit, nec

» in his ayerfus esset furor eorum, sed potius semper eorum superbia ascendisset,
 » tandem immensa Christi pietas suæ gloriosæ Matris Mariæ Virginis pijs prouo-
 » cata precibus, ad Regnum ipsum, cuius regimen nobis miseratio diuina com-
 » misit, cor paternum reflectens, videns inimicorum nequitiam multam nimis,
 » & cor eorum impoenitens, Nos cum fidei exercitu Gallicano ad faciendam
 » vindictam in natione illa Flandrensi contra rebelles ipsos, sub fortis manus suæ
 » tegumento direxit, Nobisque mensis Augusti die 18. videlicet die Martis post
 » festum Assumptionis, in loco qui Mons in Pabula nominatur, contra ipsos ad
 » simo, post longam cum inimicis prædictis dimicationem, eos in ventum superbiæ
 » altius eleuatos ad ima deiiciendo potenter elidit, eosque cum pluribus ipsorum
 » Ductoribus & Capitaneis, in mortis laqueum per nostrum & eiusdem nostri
 » exercitus ministerium sub potenti Domini manu deducere & gloriosum de ipsis
 » nobis præbere triumphum; sicque mirabilis Deus qui pro nobis voluit operari,
 » vt meritò dici possit illam à Domino & non ab homine victoriam factam esse.
 » Quapropter nos in humilitatis spiritu confitentes Domino, eique & sacratissi-
 » mæ Genitrici illius, deuotæ laudis sacrificium offerentes, benedicimus ei qui
 » sedens super thronum iudicauit iustitiam Regni sui, & vt Dominus, qui tan-
 » quam vir pugnator delcuit impios, ante faciem nostram in suis laudetur operi-
 » bus, eiusque non obliuiscantur mirabilia & Beatissima Virgo Mater eius Maria
 » de præstito nobis per eius suffragia filij sui auxilio honoretur. Nos ad laudem &
 » gloriam eiusdem D. nostri & B. Mariæ Virginis Genitricis eius Ecclesiæ Parisiensi in
 » ipsius Virginis honore fundatæ 100. libras Parisenses annui & perpetui redditus ob no-
 » stram & charissimæ Consortis nostræ Ioannæ Francorum Reginae & liberorum nostrorum
 » salutem, pacem & tranquillitatem Regni nostri, nostrorumque fidelium subditorum con-
 » cedimus ab ipsius Ecclesiæ Parisiensis Decano & Capitulo nomine dictæ Ecclesiæ habен-
 » das, tenendas, & possidendas liberè & pacificè in perpetuum absque coactione vendendi,
 » vel extra manum suam ponendi & absque præstatione financiæ cuiuscunque,
 » capiendasque in Thesauro nostro Parisiensi singulis annis die Festo Dominicæ
 » Ascensionis, donec eas in locis & rebus competentibus dixerimus assidendas.
 » Volentes & statuentes quod duæ partes dictarum 100. librarum inter Canoni-
 » cos, Vicarios & alios maiori altari deseruientes secundum consuetudinem Ec-
 » clesiæ, terna verò pars inter Capellanos & Clericos Chori, qui in primis Ves-
 » peris, Matutinis & Missâ solenni diei prædictæ intererunt, distribuantur: ita
 » quod in dictis Vesperis terna, in Matutinis alia terna, in Missâ verò alia terna
 » pars per modum supradictum diuidantur de cæterò in futurum. Quod vt ratum
 » permaneat, præsentibus litteris nostrum fecimus apponi sigillum. Actum in
 » Castris propè Insulam anno Dominicæ Incarn. 1304. mense Septembri.

Eodem anno orta est inter Academicos & Præpositum Parisiensem, qui Re-
 giorum Priuilegiorum Conseruator esse debuisset, grauis & vehemens discordia.
 Cum enim ille Scholarem quendam Vniuersitatis suspendi patibulo strangulari-
 que iussisset spretis eiusdem Vniuersitatis Priuilegiis & posthabitâ Scholaris ap-
 pellatione, querelæ à tota Vniuersitate delatæ sunt ad Regem, interimque
 clausæ Facultatum omnium Scholæ & cessatum ab omni docendi munere, do-
 nec Edicto Regio iussus Præpositus Academicæ alumnum suum reddere sepelien-
 dum honorificè, eumque amplecti & osculari.

Historiam hanc breuiter pertexit Ioannes de S. Victore, rei si non testis ocu-
 latus, certè propinquus. Orta est, inquit, Parisus discordia inter Scholares Vni-
 uersitatis & Præpositum Parisiensem propter suspensionem iniustam cuiusdam Scholaris
 nimis præcipitanter factam. Cessatum est à lectionibus in omnibus Facultatibus, usque-
 quo ipse Præpositus de præcepto Regis ipsum foresactum secundum ipsius Vniuersitatis li-
 bitum vel iudicium emendauit. Et hoc fuit circa Festum omnium Sanctorum. Die nam-
 que Martis post Festum omnium Sanctorum facta est resumptio Lectionum.

Meyerus lib. 14. Annal. Flandr. Claudius Espencæus tractatu de 3. Liliis
 Franciæ, Nicolaus Gillius & alij Nostrates Historici huiusce discordiæ litif-
 que mentionem faciunt: quorum aliqui tradunt tantam Academicos conce-
 pisse animis indignationem aduersus Præpositum illum, vt coactus fuerit ex
 Vrbe excedere, nec prius redierit quam post impetratam à Clemente Pontifice
 perpetrati

perpetrati sceleris absolutionem. Gillius quidem sic habet ad hunc annum. *En celle année s'esmeut grand' dissension entre les Recteur, Maistres & Escholiers de l'Vniuersité de Paris, & le Preuost dudit lieu; parce que ledit Preuost auoit fait pendre un Cleric de ladite Vniuersité nommé Pierre le Iumel. Adonc cessa la lecture de toutes Facultez, iusques à tant que ledit Preuost l'amenda, & repara grandement l'offense, & entr' autres choses fut condamné ledit Preuost à le dépendre & le baiser. Et conuint que ledit Preuost allast en Auignon vers le Pape, pour soy faire absoudre.* Contemptæ autem appellationis injuriam vltus est quoq; Officialis Ecclesiæ Parisiensis dato ad omnes Parochos huius Urbis mandato, vt ipsi cum suis plebibus conuenirent ad D. Bartholomæi, inde ad ædes Præpositi processuri, coniecturique lapides & ipsum execraturi. Legitur hoc Mandatum in membranula quæ seruatur in Tabulario Vniuersitatis. Estque huiusmodi.

Officialis Curia Parisiensis sede vacante Omnibus Archipresbyteris, Presbyteris, Curatis, Capellanis, cæterisque Ecclesiarum Rectoribus, ad quos præsentis litteræ peruenerint, salutem in Domino. Vobis & vestrum cuiilibet in virtute S. obedientiæ & sub pœna suspensionis & excommunicationis quas in vos ferimus, nisi feceritis quod mandamus, quod die crastina circa horam Primæ Dei seruitium compleatis, & quod hora Tertie præcisè ad Ecclesiam B. Bartholomæi Paris. processionaliter accedentes vnà cum plebibus vestris cruce & aqua benedicta & stolis, & exinde ad domum in qua Præpositus moratur aut morari consuevit, vnà cum omnibus vos sequentibus accedatis contra domum dicti Præpositi lapides projiciendo dicentes & clamantes, RECEDE RECEDE MALEDICTE SATHANA, RECOGNOSCE NEQVITIAM TVAM, DANS HONOREM S. MATRI ECCLESIAE, QVAM QVANTVM IN TE EST, DEHONESTASTI AC ETIAM IN SVIS LIBERTATIBVS VVLNERASTI: ALIOQVIN CVM DATHAN ET ABIRON QVOS TERRA VIVOS ABSORBIT, ACCIPIAS PORTIONEM. Datum an. Domini 1304. die Lunæ ante Natiuitatem B. Mariæ Virginis.

Cæterum errat Gillius aiens Scholarem illum nomine Petri Iumel appellari consueuisse: nam in Antiquo Codice membranaceo Procuratorum Nationis Gallicanæ vocatur Philippus Barberius, diciturque strangulatus iussu Petri Iumel vel Iumiaux, ad cuius cædis expiationem ipse Præpositus iussus est fundare Capellanas duas 40. libellarum annui & perpetui redditus, suaque Præpositura discedere. Quam in rem legitur in Reg. Nat. Gall. Edictum Philippi post tunc titulum.

FUNDATIO 2. CAPELLANIARVM
per Præpositum Paris. pro quodam excessu perpetrato in personam Philippi Barberij Scholaris Parisiensis.

Philippus DEI GRATIA FRANCORVM REX, Notum facimus tam præsentibus, quàm futuris, quod cum ratione emendæ Dilectis nostris Vniuersitati Magistrorum & Scholarium Parisensium à Petro le Iumiaux factæ pro quibusdam excessibus in personam Philippi Barberij de Rotomago quondam Scholaris Parisiensis ab ipso Petro, tempore quo erat Præpositus Paris. in præiudicium Vniuersitatis prædictæ commissis 40. libræ Turonenses annui & perpetui redditus pro fundandis duabus Cappellaniis iuxta dispositionem & ordinationem Vniuersitatis prædictæ, eadem Vniuersitati debeant assignari, Nos dictas quadraginta libras Turonenses annui & perpetui redditus dictæ Vniuersitati tenore præsentium assignamus percipiendas in Thesauro nostro Parisius, donec eas duxerimus alibi assignandas in Festo Ascensionis Dominicæ annuatim habendas, tenendas & possidendas à personis, in quas prædicta Vniuersitas ipsas pro dote dictarum Cappellaniarum duxerit transferendas in posterum pacificè & quietè absque coactione vendendi vel extra manum suam ponendi aut præstandi financiam pro eisdem dantes Thesaurariis nostris modernis Parisiensibus, & qui pro tempore fuerint, tenore præsentium in mandatis, vt prædictas 40. libras reddituales personis prædictis annis singulis termino prædicto absque alterius expectatione mandati persoluant. Quod vt ratum & stabile permaneat, in futurum,

» præsentibus nostrum fecimus apponi sigillum. Actum Parisius anno Domini
» 1304. mensè Nouembri.

FVNDATIO COLLEGII NAVARRICI.

EODEM anno Iana Philippi pulchri vxor in partem venire cupiens laudabilis Regum in litteras amoris, & insignium quorundam virorum qui hospitia Musarum alumni dicarant, præsertim M. Roberti de Sorbona, cuius domus exercitio litterarum jam magnopere florebat: Guillelmi de Saona qui *Collegium Theaurariorum*, an. 1269. fundare cœperat, & Radulphi de Harcuria, qui *Harcurianum* an. 1280. instituerat, *Campanum* seu *Nauarricum* Bursariis addixit seu Scholaribus triplicis generis, Grammaticis 20. Artistis 30. & Theologis 20. singulis verò Ordinibus suum Magistrum seu Primarium præfici voluit, quartum insuper Ordinem Capellanorum & Clericorum Diuino Ministerio addixit. Neque enim initio suæ foundationis hoc Collegium, sicut nec alia huiusce Academiæ publico litterarum exercitio destinatum est, sed alendis tantummodo & instruendis priuatim Bursariis, qui publicas inde Scholas frequentabant & vicum stramineum adibant. At processu tandem temporis omnibus patuit, & cum Alumnis domus à publicis Magistris Conuictores innumeri & Nobilium Francigenarum filij propè infiniti præclaris Artibus informati sunt & instituti. Hanc itaque Domum Godefridus Bouffardus, qui Cancellariatum Ecclesiæ Paris. & Vniuersitatis obtinuit an. 1519. rectè vocat *litteratorum Emporium, pudicitie Domicilium, orationis sacrarium, sanctimonie columen, virtutum omnium specimen. Omnium denique bonarum rerum, quæ vniuersus habet orbis, seminarium.* Vnde sibi gratulatur, quod è patria Cenomana illuc adolescens peruenisset: sic enim initio Commentariorum in Psalmos ait. *Veni adolescens natus annos decem & septem Parisorum Ciuitatem illam inelytam, toto vitii & litteris cantatissimum orbe. Babylon ipsa est vbi primùm de dono tuo, ad insignem illam tuam Nauarra Domum deduxisti, tuam, inquam, domum: quippè quæ sanctu & sanctè pudica tibi alere non cessat nouellas plantationes, quæ faciunt fructum in tempore suo, & quæ latissimò in orbem diffuse orbem totum illustrant.* Et Bud. in lib. de studio litterarum. *Nunc porticus duæ Orihodoxæ, Sorbona & Nauarra, & Philosophiæ Theologicæ tanquam Oracula duo nominatissima quæ fines cunquæ patent nominis Christiani.* Illustre hoc Collegium suum sibi volumen postulat, adeo omni tempore claruit & ingentibus viris abūdauit. Interim instrumentū foundationis tam nobilis, quia nondum, credo, prodiit in lucem, placet his annalibus inserere, ne pereat. Tale autè est.

EN nom du Pere & du Fils, & du S. Esprit. Nous Iehanne par la Grace de Dieu Royne de France & de Nauarre, & Comtesse Palatine de Champagne & de Brie en seine, & bonne memoire Dieu mercy, Pensant que nulle chose n'est si certaine comme la mort, mais nulle Creature mortel ne sçait quand, ne l'heure qu'elle doit mourir, pource Nous qui desirons pouruoir au salut de nostre ame auant que l'heure de la mort vienne, des biens temporels que nôtre tres-cher **Seigneur Monseigneur Philippes par la grace de Dieu Roy de France & Nous,** Auons ensemble par la voulété de Dieu, de qui tout bien de nature, de fortune & de grace viend & descend, faisons & ordenons nostre Testament & nostre derraine voulenté, en la forme qui s'ensuit. Et pource que icest testament ou derraine voulenté, puisse estre accomply selon le tres-desirant propos que nous auons conceu piteablement, ad ce nostre tres-cher Seigneur deuant dit, nous a donné 40000. liures Parisis avecques toute nôtre vaisselle d'or & d'argent, tous nos joyaulx, draps, couuertures, courtepointes, & toutes choses qui estoient & sont de nostre Hostel & Chambre, Garde-robe & Chapelle. Et encore pource que ce ne souffiroit pas à paracomplir certe derraine voulenté: De l'especial octroy nostre tres-cher Seigneur deuant dit, & ce voulant & consentant nôtre tres-cher suulx aigné Louys qui iura sur saintes Euangiles non venir encontre, ains promet en bonne foy tenir & garder, & faire & pourchasser à son pouoir & accomplir, & mettre à execution cette derraine voulenté. Nous auons pris, prenons, & retenons, & dés maintenant en enfaissions nos

Executeurs pour ce faire, tous les fruits, rentes, droits & yssués quelles que eiles soient de nostre Comté de Champagne & de Brie, à leuer, prendre & exploicter par icex Executeurs ou leur Commandement par trois ans continuellement ensuiuans, tantost sans nul delay apres nostre decés. Desquels biens nous faisons ainsi, & ordenons nostre testament ou nostre derraine volenté.

• Premierement, Nous voulons & ordenons que nos Gens qui nous ont seruy, soient poyez, & pour poyement leur donnons & laissons, premierement à Monseigneur Estienne de Compiègne 300. liures.

A Mr. Pierre de Vaux 200. l. à Mr. Henry Vomer 200. l. à Mr. Guillaume de la Motte 200. l. à Mr. Pierre Hodouille 100. l. à Mr. Estienne des Granches 200. l. à Mr. Pierre Dargent 300. l. à Mr. Jehan de Troyes 100. l. à Monseigneur Girard de la Chapelle 60. l. à Pierre de Vernon 60. l. à Frere Jehan des Granges nostre Ausmonyer 400. l. en argent sec, & 60. l. tournois de rente chacun an, à prendre apres nostre decés, tant comme il viuera, tant seulement sur les rentes. Et des rentes de nostre Preuosté de Troye, lesquelles 60. l. de rente nous luy alléons dès maintenant de l'assentement & de l'ottroy de nôtre tres-cher Seig. & de nostre tres-cher suiz dessusdit. Sur les rentes de la Preuosté dessusdit. A Frere Durant nostre Confesseur 400. l. en argent sec, & 100. l. tournois de rente à prendre chacun an après nostre decés, tant comme il viuera tant seulement, sur les rentes & yssués de nostre Preuosté de Prouins; lesquelles 100. l. de rente nous li alléons & asséons dès maintenant de l'assentement & de l'ottroy dessusdit sur les rentes & sur les yssués de ladite Preuosté. Au compagnon dudit Frere Durant 100. l. à M. Pierre de Cerilly 400. l. à Mr. Climens nostre Clerc 100. l. à Pierre de Billa 60. l. à Jehan le Briais 150. l. à Nicolas de nostre Garde-manger 100. l. à Madame Marie de Cheu 500. l. à Madame Agnes d'Angeron 200. l. à Madame Agnes de Braye 200. l. à Marie la Petite 200. l. à Peronnelle de Giry 500. l. à Jacqueline d'Issy 300. l. à Beatrix de Villier pour son mariage 1000. l. à Philippon son frere 300. l. à Agnes la Lauandiere 100. l. à Jehanne la Beguine qui garde laume 40. liu. aux hoirs feu Estienne de Neuuy 100. l. à Gilles de Sargines nostre Eschançon 200. l. à Jehanne de Genuillier 100. l. à Jehannot le Barillier 100. l. à Robin le Barillier 50. l. à Mr. Engerran de Marigny Chambellan de nostre Sire le Roy 500. l. à Marotte sa fille pour son mariage 500. l. à Andry Thiar nostre Pannetier 100. l. à Gilles Porte-chappes 100. l. à Fermillet son compagnon 60. l. à Dreux le Queu 300. l. à Braguair 400. l. à Jehan Cordelier 200. l. au Cler de la Sauffère 100. l. à Rogerin nostre Fruictier 200. l. à Massiot du fruit 100. l. à Guillaume le Latinier 200. l. à Guillaume le Mareschal 200. l. à Nicolas du Char 100. l. à Raoulin de Lauoine 100. l. à Henriet Varlet de la Forge 50. l. à Perrot de la Forge nos enfans 40. l. à Jehan Festu nostre Fourrier 400. l. à Pignagon 100. l. à Jacques de Troye nostre Fourrier 40. l. & à Perron son frere 20. l. aux hoirs Lambert, jadis nostre Tailleur 300. l. à Jehanon d'Antart varlet de nôtre Chambre 100. l. à Guillot le Borgne 100. l. à Maltaille 100. l. à Colin de la Garderobe 60. l. à Richardin 30. l. à Pied-de-fer 30. l. à Jehannon qui tient nostre Char 40. l. à Thomas de Beaufoul 60. l. à Jehan de S. Germain 300. l. à Pierrot du Chesnoy 200. l. à Pierre de Bachambre 100. l. à Pierre de Sargines 100. l. à Pierre Pauerin nostre Espicier 200. l. à Guillaume de Beaufou nostre Tailleur 100. l. à Gautier Lourier 100. l. à Guillemin Festu 50. l. à Adam la Guiete 60. l. à Jehan nostre Huissier 200. l. à Feliset Huissier de nostre Salle 100. l. à Eurard le Portier 60. l. à Gautier le Roy des Ribaulx 60. l. à Adenet Sommelier de nostre Chambre aux Deniers 40. l. à Jehan de S. Germain le jeune 100. l. à Geoffroy de S. Gines 100. l. à Wallons 100. l. à Henry de Beauine Sergent d'Armes 100. l. à Gautier de Villiers Sergent d'Armes 100. l. à Geoffroy du Chastel neveu l'Aumosnier 100. l. à Gilles de Pontillans 60. l. à Robert de la Cousture 100. l. à Henriet d'Aualon neveu M. Pierre de Cerilly 60. l. à 4. Hasteurs de nostre Cuisine à chacun 60. l. à 4. Paiges de nostre Cuisine à chacun 40. l. à 4. enfans de nostre Cuisine à chacun 30. l. à Jehan Roulle Souffleur 40. l. à Lorin Huissier de nostre Cuisine 40. l. à Collet le Saulcier 100. l. à Triboulet 400. l. à Thomassin Patissier 40. l. à Perronelle Lauandiere des Napes 40. l. à Pierre le Clerc Frere Durand 40. l. à Michelet le Clerc l'Aumônier 40. l. à M. Robert le Febure nostre Phyû-

cien 500. liures , à M. Jehan Halequin 200. liu. à M. Jehan de Pauilly 100. liures.

Item, Nous laissons aux povres valets de Métier de nostre Hostel soient de Cuisine ou d'autres Offices, ou mesmes qui ne sont pas nommez, en cest present testament ou derraine volenté 1000. l. *Item*, Aux valets iceux non nommez ou nommez, 2000. l. à distribuer par Nos Exeuteurs selon que ils verront que il fera à faire. *Item*, Nous voulons & ordenons que vn Hospital soit fait & fondé à Chasteau-Tierry en l'honneur de Dieu & de sa chiere Mere, & de Monsieur saint Jehan Baptiste, & Monsieur saint Loys, ouquel Hospital seront povres malades receuz, couchez & leuez, povres passans hebergez & hostelez, li gieté receüilly & nourry, povres enceintes receuës & gardées tant que ils soient purifiées, & que elles se puissent aider, & conuenablement aller. Et toutes les autres ceures de misericorde y soient aussi faites & accomplies. Et voulons que vn Preud'homme Prestre qui sera appellé Prieur dudit Hospital, 4. autres Prestres & 2. Clercs, qui pourront estre ordennez au titre de cest Hospital, douze Sœurs tant seulement y soient, qui seront en l'habit, & meneront autel vie & se gouverneront à la semblance de ceux de la Maison-Dieu de Paris. Et pource que soient plus certain de l'estat de la reigle que ils deuront tenir & garder, Nous leur faisons laisser l'Ordenance de la Fondation & de leur Institution plus plenment, en vnes lettres scellées de nostre Seel, avecques le Seel de nostre tres-chier Seigneur deuantdit. Pour la fondation duquel Hospital Nous leur laissons mil liu. de terre à tournois de rente à tousiours, à acquerre des deniers & des fruits desusdits, là où il pourra estre fait plus conuenablement. Et feront faire li Exeuteurs de cest testament les Mesons, Edifices, & Chapelle le plus conuenablement que il pourra estre fait, sans riens prendre ne retrencher de celle somme qu'il conuendra, pour acheter & acquerre icelles mil liures de terre.

DE COL-
LEGIO
NAVAR-
RICO.

Item, Pourceque sainte Eglise qui est fondée sur ferme pierre, laquelle est I. C. soit close dorenavant & apoyée plus fermement de saiges enseignemens & Maîtres ou Docteurs : Nous meüé de charité, nostre Mailon de Navarre que nous auons assise à Paris lez la Porte S. Germain des Prez, avecques toutes les appartenances d'icelle, donnons, laissons, ordenons & deputons dès maintenant, pour faire ordenner & establir par nos Exeuteurs vne maison le plus conuenablement que l'en pourra de nosdits biens.

Notan-
dus ord. à
Gramari-
cis progreditur ad
Artistas,
ab Artificis
ad Theologos, à
Theologis
ad Capellanos, habita certe
ratione dignitatis,
quia Capellani debent esse
Sacerdotes, de ceteris nihil
precipitur.

En laquelle trois manieres d'Escholiers du Royaulme de France puissent conuenablement habiter. Si seront 20. Escholiers enfans en Gramaire, & 30. en Logique & en Philosophie, & 20. en Theologie, ou en Diuinité. Si aura chacun des Gramairiens par sepmaine de 7. iours 4. sols parisis. Li Arcien six sols parisis, & li Theologien huit sols parisis. Et establissions pour l'honneur de Dieu & salut de nostre ame, ces Escholiers à tousiours mais en l'Estude de Paris. Et voulons, commandons & ordenons, que nosdits biens prins à nostre part, soient acquises & achetées deux mil liures de rente à tournois, au plus près de Paris qu'il pourra estre fait prouffitablement. Et voulons, & commandons, & ordenons, que il ait vn Gramairien le meilleur & le plus conuenable que l'on pourra trouuer, pour instruire & enseigner de Gramaire & de mœurs, les enfans Gramairiens. Et pour son trauail il prenra double bourse, en telle maniere que il sera continuellement avecques eux & de iours & de nuiz, pour eux tousiours enseigner bien & loyaulment; Et fera illecques continuelle residence. Et sera tenu de nuncier au Gouverneur de l'Hostel le defaut que il trouueroit en aucun des enfans, se sentoit, que il ne deust ou ne peust pas prouffiter, ou audit defaut se il li scauoit, si que li lieux ne fust pas occupé sans raison. Et ce iura il à l'entrer, & promettra loyaulment par sa foy.

Li Maistre qui lira aussi illecques aux Arciens, sera pris le plus conuenable de sa Faculté sans acception de personne ne de Nation; & aussi icel Maistre face continuel residence, ouecques les enfans pour lire leur aordinaire à heure certaine, & à cours, quand il pourra & voudra, & ait cure & diligence de ses Escholiers, quant à informer eulx en science & en bonnes mœurs, ne ne souffre que nul defaut y soit, tant par luy que par les Escholiers. Et se y scet ne apperoit, que il le denunce tantost au Gouverneur de la Maison, & ce jurra il à l'entrer & promettra loyaulment, & aura double bourse.

Vn Preudhomme seculier Maistre de Diuinité qui lira aux Theologiens & qui aura le gouvernement de tout l'hostel pardeffus tous les autres Escholiers & Maistres dudit hostel. Et pour son estat tenir plus conuenablement prendra double bourse des Theologiens. Soit esleus & establis Gouverneur par le Dean & la greigneur partie des Maistres de la Faculté de Theologie. Lesquels iureront sur les sainctes Euangiles à establir ledit Gouverneur, que par amour ne par hayne, ne par affection d'amy, ne de Nation, fors que purement, parce que ils croyent qu'il soit prouffitabile, ils ne le receuent, ne establisent Gouverneur. Et sera tenu iceluy Gouverneur rendre conte chacuns ans, des biens de l'administration & de ladite Maison au Dean & à la greigneur partie des Maistres dessusdits, & voulons aussi que iceluy Dean & la greigneur partie des Maistres recoiuent ou fassent receuoir en faisant le serment, si comme dessus est dit.

Les deux autres Maistres pour lire aux Gramairiens & Artiens prendront aussi & esliront en ladite Maison ou ailleurs toutesfois que mestier en sera, Maistres es Arts capables à prouffiter en la Faculté de Theologie & povres hommes teuls, dont y soit semblant de veoir que ils n'ayent du leur ou de leurs amys, dont ils puissent hanter l'estude. Et receuront aussi en ladite Maison les autres Escholiers par diligente Examination en faisant le serment dessusdit.

Et sera en la volonté dudit Dean & de la greigneur partie des Maistres, de oster & mettre ledit Gouverneur, les deux Maistres de Grammaire & des Arts, & les autres Escholiers, se ils voyent que ce soit bon. Et voulons que s'aucuns dudit nombre de ces Escholiers ou Maistres estoient Beneficiez, c'est assauoir li Grammairien de Benefice, qui vauisist 30. l. ou plus. Li Artien de Benefice qui vauisist 40. l. ou plus, & le Theologien de Benefice qui vauisist 60. l. ou plus, tantost vn aultre soit mis en son lieu, & li Beneficié se cheuiffe le mieulx que il pourra du sien hors de ladite maison. Et voulons encore que li Maistre de Grammaire & les Escholiers ayent leur habitation à part, eschet pour eulx, dortoiez où ils dorment ensemble, vne salle où ils m'enieussent & vne cuisine. Et ainsi commandons nous des Artiens. Pour les Theologiens à decertez voulons nous que ils ayent aussi conuenable habitation selon ce que l'estat requiert. Et le Maistre Gouverneur ait sa chambre par luy, & soit faite vne maison especialement pour les malades ou les mal disposez.

Et ait où lieu vne Chapelle commune ou chacun face ses Oraisons selon ce que sa deuotion l'enseignera & où il face priere qui prouffite à l'ame de nous & de nos predecesseurs. Et seront tenuz li dui Maistres de Grammaire & des Arts, & tuit li aultres Escholiers de ladite Maison, estre ensemble à la Chapelle tous les Dimanches & toutes les Festes de neuf Leçons, & fere & chanter toutes les Heures Canoniaux bien & solennellement, telles comme à la journée afferront. C'est assauoir Matines, Prime, Tierce, Midy, None, Vespres & Complie. Et voulons que pour chacune heure que ils deffauldront ausdites heures du Dimanche & de neuf Leçons ils perdent six deniers. Et pour le deffaut d'vn iour toute leur bourse de la sepmaine, se ainsi est que ils ne soient malades, ou mal disposez, ou qu'ils n'y ayent congé du Gouverneur ou de leur Maistre. Et pour ce que memoire soit à tousiours de nous en ladite Maison, Nous voulons que ils soient tenuz faire tous les ans à tousiours en leur Chapelle vng anniuersaire solennel au iour que nous trespasserons de ce siecle pour l'ame de nous, de nos tres chers & tres amez pere & mere & de tous nos aultres amys.

Et ait deux Prestres en ladite Maison qui y seront tenuz à chanter à tousiours mez. Et prendront chacun par sepmaine bourse de Theologien. Et y auront deux Clercs qui prendront bourse de Grammairien & auront leur hostel par eux. Et chanteront ou feront chanter chacun iour illencques à l'heure de Prime pour l'ame de Nous & de nos amys. Et se aucun des Theologiens par deuotion vouloit estre Prestre ou faire soy ordener au tiltre de sa Bourse, Nous voulons qu'il demeure en l'Hostel tant comme il li plaira, iusques à tant qu'il soit autrement Beneficiez. Et se aucuns aussi des aultres Escholiers fust Grammairien ou Artien se vouloit faire ordener à Prestre pour seruir à la Chapelle dudit hostel, Nous voulons que dez ce qu'il sera ordéné à Prestre, il ait tousiours pour son viure bourse de Theologien & tienne le lieu d'vn des Theologiens. Mais que le nombre n'en soit plus

DE CAPPELLA.

DE CAPPELLANIS.

THEOLOGICI
POSSUNT
ESSE CAPPELLANI.

grans, & voulons que nuls des Gramairiens ou Artiens se puissent faire ordener que iulques au nombre de trois, & soient tenuz pour ce seruir à la Chapelle comme li autres Prestres. Et s'il y a aucune chose de surcroist desdits deux mil liures de rente, ils seront referuez & gardez pour achepter liures de Gramaire, de Logique, de Philosophie & de Diuinité pour mettre au commun prouffit des poures Escholiers pour estudier chacun endroit soy. Et pour soutenir les Edifices & pour accroistre le nombre des Escholiers, se le surcrois ou temps aduenir pouoit souffire. Et ceste Ordenance, Institution, voulons Nous & commandons especiallement estre faite & accomplie hastiuement. Et pour ce que le Gouverneur, les Maistres, les Escholiers, les Prestres & les Cleres de ladite Maison soient plus certains de l'estat & de la reigle que ils deuroient tenir & garder. Nous leur faisons laisser l'Ordenance de leur Fondation & Institution plus pleinement en vnes lettres scellées de nostre seel avecques le sceel de nostre tres cher Seigneur deuant dit. Et ce nous parauanture à ladite maison des Escholiers de nostre terre & de nostre rente de Champagne & de Brye, assenons & assenons lesdits 2000. liures de rente à tournois ou partie d'icelles. Et aussy audit Hospital que nous establissons estre fait & fondé à Chasteau-Tierry, si comme dessus est dit lesdits mil liures de rente à tournois ou partie d'icelles. Nous voulons & commandons que pour chacun 100. l. de rente à tournois que nous assenons & assenons à ladite maison des Escholiers ou audit Hospital 1200. liures tournois rabatuës de la somme que nous deuons prendre par trois ans après nostre decez des fruits des yssuës de nostre terre de Champagne & de Brye, si comme dessus est dit. Et voulons que ce que nous assenons & assignerons à ladite maison des Escholiers & audit Hospital, des rentes deuant dites, le Gouverneur, les Maistres & les Escholiers de ladite maison, le Prieur, les Freres & les Sœurs dudit Hospital & leurs successeurs puissent tenir à tousiours mez paisiblement amorty, sans ce que nous, nos hoirs, ne nos successeurs puissions pour fornée ne contraindre à mettre le hors de leur main. Et se il est ainsi que conuiegne acheter lesdits 2000. l. de rente pour ladite maison des Escholiers, & lesdits 1000. l. de rente, ledit Hospital de nos biens que nous prenons à faire nostre testament, Nous voulons & commandons dès maintenant que elles puissent estre achetées en nos fiefs ou arrierefiefs de nostre Comté de Champagne & de Brye, & ledit Gouverneur, les Maistres, & les Escholiers de ladite maison, & le Prieur, les Freres & les Sœurs dudit Hospital & leurs successeurs les puissent tenir à tousiours mez admorty, si comme dessus est dit.

Item, Nous donnons & laissons au Chapitre general de Clugny 200. liures tournois. Au Couuent de ce lieu cent sols de rente pour faire nostre anniuersaire chacun an à tousiours. Et se oit assis au mieulx quelque pourra en aucun certain lieu dont l'en s'auiuera. au Chapitre de Cisteaux 200. l. & à l'Abbaye de Cleruaux pour achepter rentes à tousiours 200. liures. Et si laissons au Couuent de ce lieu cent sols de rente pour cet anniuersaire, aussi comme dessus est dit du Couuent de Clugny. Aux Nonnains de l'Abbaye de lez Pontoise 300. l. pour achepter rente & nostre anniuersaire faire chacun an. A Sœur Blanche de Heu Abbesse de ce lieu 100. l. Aux Nonnains de l'Abbaye du Lys 300. l. pour achepter rente à nostre anniuersaire faire chacun an à tousiours. Aux Nonnains de S. Antoine de lez Paris 300. l. pour rente acheter aussy. Aux Nonnains de l'Abbaye de lez Nemours 100. liures pour rente acheter aussy. Au Chapitre general des Freres Prescheurs 200. liures. Au Couuent des Freres Prescheurs de Paris 200. l. Aux Freres Prescheurs de Troye 200. l. Aux Sœurs de Montargis pour rente acheter, si comme dessus est dit 300. liures. Au Chapitre Prouincial des Freres Précheurs en France 100. l. Au Chapitre general des Freres Mineurs 200. liures. Au Chapitre Prouincial des Freres Mineurs en France 100. l. Au Chapitre Prouincial des Freres Mineurs en Touraine 100. l. A celui d'Aquitaine 100. l. A celui de Prouence 100. l. Au Couuent des Freres Mineurs de Paris 1000. l. Aux Freres Mineurs de Meaulx 100. l. Aux Freres Mineurs de Prouins 200. l. Aux Freres Mineurs de Troye 200. l. Aux Freres Mineurs de Sefanne 200. l. Aux Freres Mineurs de Bar-sur-Aube 100. l. Aux Freres Mineurs de Sens 100. l. Aux Freres Mineurs d'Auxerre 100. l. Aux Freres Mineurs de Verzelay 100. l.

Aux Sœurs Mineurs de Prouins 1000. liures, pour acheter rente à faire chacun an dorefnauant nostre anniuersaire. Aux Sœurs Mineurs de Long-champ pour acheter rentes aussi 300. l. Aux Sœurs Mineurs de S. Marcel 500. l. pour rente aussi acheter. Au Chapitre du Val des Escholiers general 60. liures. Au Conuent d'e Paris d'icelle meisme Ordre 100. l. pour acheter aussi rente. Aux Freres de S. Augustin de Paris 60. l. Aux Freres de S. Mathurin de Paris 60. l. Paris pour acheter rente à nostre anniuersaire faire si comme dessus est dit. A l'Hostel-Dieu de Paris 1000. l. pour acheter rentes pour teilles à enseuelir les povres. Aux bons Enfans & autres povres Escholiers estudians à Paris 1000. l. par la main de nos Executeurs à departir. Aux Aueugles de Paris 100. l. Aux autres povres Religions de Paris, Beguines, Filles-Dieu, Maisons Dieu, Maladeries de Paris & de cnuiron & aultres Religieux, qui ne sont pas icy en cest Testament nommez 2000. l. à distribuer par les Executeurs. Aux Freres de l'Isle de Troye 100. l. pour rentes acheter pour nostre anniuersaire faire chacun an, si comme il est dit dessus. Au Chapitre general de Chartreuse 60. l. Au Conuent de celle meisme Ordre de lez Paris 100. l. Aux Nonains de Montmartre 60. l. A Sœur Ade Abbessé de ce lieu 60. l. Aux Nonains de la Barre de lez Chasteau-Tierry 500. l. pour acheter rente pour nostre anniuersaire, si comme dessus est dit. A Sainct Estienne de Troye 200. l. pour rente acheter à faire nostre anniuersaire à toujours, si comme est dit dessus. A Sainct Urbain de Troyes 60. l. pour rente aussi acheter. A S. Quiriace de Prouins 200. l. pour rente acheter aussi. A Nostre-Dame du Val de Prouins 100. liures pour acheter aussi rente. Au Chapitre de Nostre-Dame de Viry pour rente acheter 50. l. Au Chapitre de S. Nicolas de Sezane pour acheter rente 60. l. Au Chapitre de Nostre-Dame de Vertu pour rente acheter 50. l. Au Chapitre de S. Nicolas du Marceau de Prouins 50. l. pour rente acheter aussi. A la Maison-Dieu de Prouins de lez la Fontaine 100. l. A Povres Abbayes, Maisons & Religions, Hostels Dieu, Maladeries en Brye & en Champagne 10000. l. pour faire données communes en Champagne & en Brye en bonnes villes 1000. l. pour Buriaux & fouliers à donner en Champagne & en Brye 2000. l. A l'Hospital de Ronceaux 500. l. pour departir en nostre Royaume de Navarre. A povres Religions, Eglises, Hostels-Dieu, Maladeries & aultres povres personnes 2000. liures. A Yfabel nostre Cousine Roïne d'Allemagne 1000. l. A Marguerite nostre tante Duchesse de Lorraine 1000. l. A Sœur Alis de Vienne de l'Ordre des Sœurs Mineurs Mere le Comte de Bourgongne iadis. 100. l.

Item. Nous voulons, commandons & ordenons que toute la somme d'argent qui demourra oultre ce que est dessus nommé & ordené ou laissé ou donné, soit par nos Executeurs departy aux povres Eglises, Maisons-Dieu, Maladeries, povres personnes honestes du Royaume, du Comté de Champagne & de Brye. Et à povres Gentils femmes & autres honnestes & de bon nom marier ou assener en aucun lieu Religieux, selon ce que lesdits Executeurs verront que bon sera, à leur prouffit & au salut de nostre ame.

Item. Nous voulons & est nostre entention, que toutes les sommes de nostre présent testament telles quelles que elles soient, se autre mention n'en est faite par dessus, soient entendues & payées à tournois de la monnoye que courra lors ou Royaume de France. Si voulons, commandons, ordenons & octroyons, que cette Ordenance ne vaut ou puisse valoir de droit testament, se se non qu'elle vaille de droit de Codicilles ou de derraine volenté. De laquelle nous faisons & establissons nos Executeurs nostre tres-cher Seigneur deuant dit principal honorable perel' Archeuesque de Sens Religieux, pere l'Abbé de S. Denys, nostre tres-cher & tres-amé oncle Guy de Chastillon Comte de S. Pol & Bouteiller de France. M. Martin de Bachambre nostre Chancelier de Champagne. M. Symon Testu Archediacre de Vendosme en l'Eglise de Chartres, nostre Clerc Religieux homme, Frere Durand nostre Confesseur, Monseigneur Enguerrand de Marigny, Cheualier & Chambellan dudit nostre Seigneur le Roy, & Frere Jehan des Granches nostre Aumosnier. Lequel ou deux au moins de eulx, si li autres souffissent requis n'y puoient ou ne vouloient entendre, pourront mettre à execution toutes les choses & singulieres dessus nommées. Desquelles

choses faire & accomplir & mettre à finable & conuenable Execution, Nous chargeons nosdits Exécuteurs & chacun de eux, desquels Exécuteurs aucun à nostre requeste ont pris le ses de l'execution sur eulx. Aufquels Exécuteurs nous donnons plain pouoir de corriger & declairer ce qui sera doubteux & obscur des choses dessusdites. Et pour ce que les choses dessusdites soient plus fermes & plus establies, Nous requerons nostre tres-cher Seigneur le Roy de France dessusdit, Que il toutes les choses & singulieres contenuës en ces deux peaulx gluées ensemble veuille approuuer, octroyer & confermer & à nosdits Exécuteurs congé donner de acquerir en son Royaulme hors de la Comté de Champagne & de Brye 3000. l. de rente à tournois pour l'Hospital & la Maison des Escholiers dessusdits là où ils verront que bon sera se il en est mestier. Et requerons aussi Loys nostre tres-chier ainzné fils que il toutes les choses & singulieres dessusdites veuille, louë, consente, conferme & approuue. Et en tesmoing de ce & que il ait fait le serment dessusdit, mettre son seel en cest present Testament avec le seel de nostre tres-cher Seigneur deuant dit, & ou le nostre. En tesmoing de laquelle chose nous auons fait seeller en deux lieux cest present Testament de nostre seel, avec le seel dudit nostre tres-cher Seigneur, & avec le seel de nostre tres-chier ainzné fils deuant dit. Donné au Bois de Vincennes le iour de la feste de Nostre-Dame en Mars, l'an de grace 1304.

Et Nous Philippes par la grace de Dieu, Roy de France, à la Requeste de nostre tres-chere & amée Compagne deuant dite, voulons, loions, consentons, octroyons & approuons cedit Testament & toutes les choses & singulieres dessusdites, En la maniere & en la forme que il est ordené & deuisé en ces deux peaulx gluées ensemble. Et permettons enteriner & mettre à execution tout ce qui y est contenu. Et voulons, octroyons & dés maintenant commandons que les fruits, rentes & yssuës de toute la terre de la Comté de Champagne & de Brye, soient leuées & exploictées par les Exécuteurs de cest present Testament ou leur commandement par trois ans continuellement en suiuant tantost sans nul delay & sans nul empeschement après le decez de nostre tres-chere Compagne dessusdite, si comme dessus est dit, non contre estant en rien se la dite Comté nous est obligée par quelque droit ou raison que ce soit. En tesmoing de laquelle chose nous auons fait mettre nostre seel en deux lieux en cest present testament, avecques le seel de Iehanne nostre chere Compagne. Et le seel de Loys nostre cher ainzné fiulz dessusdit. Donné l'an & iour dessusdit.

Et le Loys ainzné fils dudit Monseigneur le Roy & Madame la Roynie deuant dit, vueil, lotte, octroye, approuue toutes les choses & singulieres deuant dites. Et les promets à tenir & fermement garder par mon serment. En tesmoing de laquelle chose j'ay fait mettre mon seel en cest present testament en deux lieux avec le seel de mon cher Seigneur & Pere, & le seel de ma chere Dame & Mere deuant dits. Donné l'an & le iour dessus escripts.

Additio ad Testamentum per eandem Reginam.

EN Nom du Pere, & du Fils, & du S. Esprit. *Amen.* Nous Iehanne par la grace de Dieu, Roynie de France & de Nauarre, & Comtesse Palatine, de Champagne & de Brye, en nostre bonne memoire Dieu-mercy. En adioustant à nostre present testament ou derraine volenté, auquel ce present codicille est annexé, de l'autorité de nostre tres-cher Seigneur le Roy, donnée à nous pour ce faire; Ordonnons, voulons & commandons que se nos Exécuteurs lesquels nous auons establis en nostre testament, lequel nous voulons qu'il demeure en sa vertu, trouuoient que nous feussions tenuë à aucune personne en aucunes choses que nous eussions euës à domage, à nostre occasion à tort aufquelles choses rendre & restabliir nous feussions tenuë de droit & de raison, qu'elles soient renduës & restablies de nos biens par nos Exécuteurs contenus oudit nostre testament.

Item. Nous voulons, commandons & ordonnons que les personnes des lieux aufquelles nous laissons en nostredit testament, rente & deniers pour rente acheter pour faire nostre anniuersaire en leurs lieux, soient tenuz faire l'anniuersaire

faire en leurs lieux soient tenuz faire l'anniuersaire pour nostre tres-cher & tres-
 amé Seigneur le Roy de France chacun an après son decez avecques le nostre. Et
 voulons en sur tout que s'il y a aulcune chose à adiouster, corriger & amender
 en l'Institution de la Maison des Escholiers & de l'Hospital que nous ordonnons
 & commandons à nostre testament estre faits de nos biens, que nosdits Execu-
 teurs y puissent adiouster, corriger & amender ce qui leur semblera que bon soit
 pour le pourfit de la Maison & de l'Hospital dessusdit, & pour le salut de nostre
 ame. Et voulons & commandons que tout ce que les Executeurs ordonneront,
 adiousteront, declareront ou corrigeront sur ce, & sur toutes les aultres choses
 contenuës en nostredit testament ou derraine volenté, de laquelle chose faire
 nous leur donnons plain pouoir, soit tenu & accompli & fermement gardé ain-
 si comme se nous mesmes l'auions fait & ordené. Et requerons nostre tres-cher
 Seigneur le Roy dessusdit, que jaçoit ce qu'ils soient tenuz à nous acquiter &
 deliurer de tout ce que nous deuons pour raison des despens de nostre Hostel &
 d'aultres choses que nous deuons & auons accreues pour nos necessitez durant
 le mariage de luy & de nous, quil vueille promettre dès maintenant expresse-
 ment à nous en acquitter & deliurer du tout en tout, outre la somme quil nous
 a donnée & octroyée, & outre ce que nous prenons pour faire nostre Execu-
 tion, si comme il est plus plainement contenu en nostredit testament. Et que il
 toutes les choses dessusdites & chacune d'icelles vueille loier, approuer &
 confirmer. Ce n'est pas nostre intention que par cette promesse que nous re-
 querons que le Roy nous face de nous acquitter de ce que nous deuons pour
 les despens de nostre Hostel & pour aultres choses que nous auons acreeues pour
 nos necessitez, Nous, ne nos hoirs soient de riens deschargez de ce que & en
 quoy nous & nos hoirs sommes tenuz audit nostre Sire le Roy, pour raison des
 fraiz, mises & despens qui y ont esté faits pour la despense de nostre Royaume
 de Nauarre. Et voulons que nostredit testament auquel icy present Codicille
 est annexé durant & demourant en toutes choses en sa force & en son pouoir,
 cest present Codicille vaille & ait force & pouoir par droit de Codicille ou de
 Testament ou de derraine volenté en la meilleur maniere que il pourra & de-
 vra. Et requerons que nostre cher ainzné fils Loys que il ces choses vueille
 octroyer, approuer & confirmer & promettre luy tenir, garder & accomplir
 & faire mettre à Execution. En tesmoing de laquelle chose nous auons fait met-
 tre nostre seel à cest present Codicille avec les Sceaux de nostre tres-cher Sei-
 gneur & nostre cher fils dessusdit. Donné au Bois de Vincennes le douze iour
 de Mars, l'an de grace 1304.

Et Nous Philippe par la grace de Dieu, Roy de France, à la Requête de
 nostredite chere Compagne voulons, loions & approuons cest present Codi-
 cille & promettons toutes les choses qui y sont contenuës faire accomplir &
 acquitter, ainsi comme dit est, ladite nostre Compagne, de ce qu'elle doit pour
 les despens de son Hostel & pour aultres choses qu'elle a acreeues pour ses ne-
 cessitez durant le mariage de nous & de luy. En tesmoing de laquelle chose
 nous auons fait mettre nostre seel à ce present Codicille, avec le seel de ladite
 nostre chere Compagne, & le seel de nostre cher ainzné fils. Donné l'an & le
 iour dessusdit.

Et ie Loys ainzné fils de nostredit Sire le Roy ayant autorité & pouoir
 de luy de loier, approuer & confirmer ces choses & de iurer à les gar-
 der & accomplir & de non venir encontre toutes les choses contenuës en
 cest present Codicille, loie, approue & confirme & promets à tenir, garder
 & faire accomplir à nostre pouoir. Et ay fait mettre mon seel en ce present Co-
 dicille, avec les seaulx de mon cher Seigneur & de ma chere Dame dessusdits.
 Donné l'an & iour deuant dit.

Item. PHILIPPVS Dei gratia, Francorum Rex, vniuersis hæc visuris sa-
 luteim. Nouerint vniuersi quod cum Nos Charissimo Ludouico nostro & Cha-
 rissimæ consortis nostræ Iohannæ Franciæ Regiæ primogenito consentiendum
 & præstandi assensum suum omnibus ijs quæ in testamento, Codicillis & ordina-
 tione ipsius consortis nostræ, seu in instrumentis, seu litteris super testamento,
 Codicillis & ordinatione huiusmodi confectis plenius continentur. Quibus præ-

sentēs nostræ litteræ sunt annexæ ac faciendi promissiones quascumque, præstandi quoque iuramentum de prædictis omnibus & singulis tenendis & seruandis, & de non veniendo contra prædicta vel aliqua eorundem, autoritatem plenamque & liberam potestatem alias & nunc etiam duximus concedendam, ad supplicationem & humilem requisitionem ipsius primogeniti nostri.

Item, LVDOVICVS Primogenitus noster præfatus propter hoc in nostra præsentia constitutus omnia & singula in dictis testamento, Codicillis & ordinatione seu in litteris, aut instrumentis prædictis confectis super hoc contenta, visa & lecta ab eo & plenius attendita, voluit, eisque omnibus & singulis suum expressè consentium præbuit & assensum, eaque omnia & singula sub Iuramento corporaliter ab eo præstito tactis sacrosanctis Euangelij tenere firmiter, seruare fideliter & nullo tempore contravenire promisit. In cuius rei testimonium præsentibus litteris nostrum fecimus apponi sigillum. Datum apud Vicennas vltima die Martij, an. Domini 1304.

STATVTVM SPECIALE FVNDATIONIS

Nauarricæ.

1304.

IOHANNA DEI GRATIA FRANCIE ET NAVARRÆ REGINA, Campaniæ Briæque Comitissa Palatina ad perpetuam rei memoriam. *spiritus Domini replens orbem terrarum, prouida summi Patris cuius sedes parata est in æternum, dispositione studium Parisius decore virtutum & exuberante Gratiarum affluentia sic ornauit; sic & ipse oriens visitauit, ex alto cuncta prospiciens, ut in ipso studio plantauisse per suæ virtutem dextere videatur alterum voluptatis Scholasticæ Paradisum; in quo positi sunt Scholares ut illum custodiant, & per laboriosam operationem feruentis studij fructum vitæ producant, ex ligno secus decursus aquarum sapientiæ salutaris plantato.* Ad quam sapientiam videlicet veri Regis Salomonis in sancta Ecclesia Catholica Filij Dei typum tenentis. Nos ductæ salubri Sabba Regina & laudabili consilio dirigentes intimi voti nostri in eius honore, qui sapientiam præstat paruulis de rerum nostrarum substantia & bonorum, interueniente Charissimi D. nostri Regis ad hoc nobis auctoritatem præstantis, nec non Ludouici primogeniti nati nostri consensu, *quandam in dicto studij Paradiso fundare decreuimus Congregationem, ut ex vinculo Congregationis illius humore per continuam studij disciplinam quaesito fons exeat aquæ viuæ, quæ velut Euphrates vberimus filios Deo pariat adoptiuos.* Et sicut alter Iordanis fluuios ad rigandam totius orbis superficiem tam per vitæ mundiciam quam per veram doctrinam valeat deriuare. *Sicut igitur in domo Domini triplex status habetur, incipientium videlicet & proficientium ac etiam perfectorum, sic in Domo nostra Nauarræ Parisius existente præmissam Scholarium Congregationem ibidem perpetuò remanendam ordinamus, fundamus & creamus & præcipimus, ut Scholares de Regno Franciæ triplicem statum habeant & in triplici studeant Facultate, 20. videlicet in Grammatica: 30. in Logica & in Philosophia: ac 20. in Theologia. Quorum singuli scilicet Grammatici 4. solidos Parisienses per hebdomadam, Logici sex solidos Paris. & Theologi octo solidos Paris. habeant in futurum, donec sibi videlicet Grammaticis de Beneficio valoris 30. Logicis valoris 40. & Theologis valoris 60. librarum Parisiensium vel amplius per quemcunque contigerit prouideri.*

GRAMMATICI.

Grammatici Doctorem in Grammatica bonæ vitæ & sufficienter instructum in Grammaticalibus; nec non Logici Magistrum in Artibus idoneum & expertum habeant, Qui Doctor & Magister Scholares suos non solum in scientia, sed etiam in conuersatione laudabili, honestate vitæ & moribus charitatiuè & fideliter erudiant verbo pariter & exemplo. Ac ipsi videlicet Doctor Scholaris Grammatici burfam duplicem per hebdomadam, & Magister in Artibus Logici burfam duplicem similiter pro salario suo percipient & habebunt. Volumus etiam & ordinamus ac statuimus, *quod Decanus & Vniuersitas Magistrorum & Scholarium Theologicæ Facultatis Parisius aëlu regentium vel non regentium; seu illi quos ipsa Vniuersitas vel maior pars Vniuersitatis eligent dictæ domui, cum & quoties opus fuerit de ali-*

ARTISTAR.

THEOLOG.

quo Scholari probo viro, curam & administrationem Domus & Scholarium prædictorum gesturi, qui duplicem Theologi bursam habeat pro labore, provideat, quique Rectoris officio fungatur, & ipse cum dicta Vniuersitate vel illis quos ad hoc Vniuersitas ipsa vel maior pars eiusdem deputauerit de Magistro in Grammatica sufficienter instructo pro Grammaticis, & Magistro in Artibus pro Logicis & studentibus in Philosophia providebit & recipiet cum eisdem pueros nec non Scholares in Theologica Facultate; qui tales Scholares Theologi recipiantur in Domo, qui in Artibus Cathedram meruerint ascendere Magistrallem & alias habiles ad perficiendum in ipsa scientia. *Et sint tales tam ipsi quam alij inferiores Scholares recipiendi, de quibus verisimiliter præsumitur, quod non habeant unde per se ipsos aut per parentes eorum in studio sustentari valeant, sed existant pauperes bonæ vitæ.*

Et ne ipsi Scholares vagandi causam assumant, dum ipsi ad Ecclesiam suam Parochialem vel aliam, vt audirent ibi Diuinum officium, se conferrent, occasionem quamlibet in hac parte prouideri cupientes auferre, statuimus, præcipimus, & ordinamus quod in Domo prædicta sit publica Capella & communis, in qua duo Capellani perpetui per septimanam, vnus post aliam die qualibet celebrabunt & habebunt duos Clericos seruientes in ipsa Capella & custodes eiusdem. Qui Capellani videbunt singuli bursam Theologi, & quilibet Clericus Grammatici bursam habebunt. Dictique Scholares ibidem tam dicti Charissimi Domini nostri, nostrumque & Patris nostri & Matris nostræ anniuersarium solenniter anno quolibet facient, & alias pro ipso Domino nostro, nobis & Prædecessoribus nostris rogabunt; alias vtiinam acceptas preces & placabiles Deo fundant. Quos quidem Scholares, Magistros, Capellanos, Clericos, Rectorem ac Domum dicti Decanus & Vniuersitas Magistrorum, Scholarium Theologorum Facultatis, vel aliqui ex eisdem quos ipse Decanus & Vniuersitas, seu maior pars Vniuersitatis ad hoc deputauerint, semel in anno cum diligentia visitabunt. Et compositum administrationis bonorum Domus à Rectore recipient & exigent. Nec non de conuersatione Scholarium & Magistrorum suorum ibidem morantium cum ipso Rectore, aliquibus probis viris de Domo solerter inquirent: & si sint aliqui de quibus nulla vel modica spes haberi valeret; quod in Facultate sua possent proficere, & de circumstantijs vniuersis Domus & Scholarium se fideliter informabunt, & ea quæ corrigenda reppererint, diligenter corrigent, punient, deponent, mutabunt, & quæ reformatione digna inuenient tam circa Domum quam personas eiusdem, fideliter reformabunt. Nec tam in receptione Scholarium, Magistrorum, Rectoris aut aliarum quarumlibet personarum quam in correctione earum ducentur acceptione personæ vel patriæ, vel fauore quocunque, sed Deum habentes solum præ oculis iuxta merita cuiuslibet instantis recipi ponderabunt in ipsorum conscientia. Nec non facta propter quæ aliqui deberent corrigi vel mutari videbunt. Et tunc facient absque scrupulo cuiuslibet odij quod consonum fuerit rationi. Et hoc fideliter se facturos iurabunt coram Cancellario & Præposito Paris. qui pro tempore fuerint, & iuramentum quolibet anno renouabunt. Si verò aliqui ex Theolog. Facultatis Scholaribus affectu deuotionis inducti se vellent ad Sacerdotium facere promoueri, placet nobis quod ad Bursæ suæ titulum istud fiat; & quandiu Scholaribus ipsis placuerit, sic promoti in domo remaneant percepturi Beneficium bursæ suæ, donec sibi aliàs prouisum fuerit vt est dictum. Si etiam aliqui ex alijs Scholaribus inferioribus, dummodo tres in numero non excedant, se similiter ad Sacerdotium facere promoueri ad titulum bursæ suæ voluerint, placet nobis quod hoc fiat, & promotus ad Sacerdotium bursam Theologorum quæ prima vacauerit, habeat & percipiat, donec sibi aliàs sit prouisum, vt superius est expressum, cum per hoc non intendamus Theologorum Scholarium numerum quomodolibet augmentare, sed sic promotus in cedentis vel decedentis Scholaris Theologi locum succedat. Et promoti ipsi cum alijs Capellanis dictæ Capellæ celebrare & Diuinis vacare Officijs teneantur.

Statuimus nihilominus & præcipimus quod omnes Scholares festiuitatibus solennibus & diebus Dominicis ad Capellam conueniant ordinatè ad pulsationem campanæ, Matutinas, Missam & alias Canonicas horas dicturi. Quod si

aliquis absens fuerit à Capella postquam dictum fuerit *Gloria Patri*, primum, ab Hebdomadæ bursa priuetur. Et si plus deliquerit, se ab illis quomolibet absentando, grauius puniatur, dummodo infirmitate detentus vel occupatus alijs negotijs, ad quæ se de Magistri sui licentia diuertit, non existat.

Ad cuius Domus foundationem & ordinationem ne studium Scholarium prædictorum labatur, eandem Domum pro ipsis Scholaribus dotamus & ditamus 2000. librarum Turon. annui & perpetui redditus assidendi vbi melius & vtilius poterit vel à testamenti nostri Executoribus acquirendi de fructibus & expletis Comitatus Campaniæ & Bryæ tam in præsentis foundatione quàm pro alia dicti testamenti nostri executione complenda per triennium immediate post decessum nostrum leuandis. Volentes quod si dicta duo millia librarum annui redditus assideantur in aliquo certo loco vel pluribus in Regno Franciæ, viginti quatuor millia librarum Turon. aut pro qualibet summa 100. librarum, duodecies centum libræ de dictis fructibus & expletis leuandis, vt præmittitur, deducantur, vt sic deductio talis fiat pro assidendi quantitate. Quem redditum dicti Scholares percipient & habebunt in futurum pacificè & quietè absque coactione vendendi vel extra manum suam ponendi, & absque præstatione financiæ cuiuscunque.

Si verò solutis burfis Capellanorum, Magistrorum, Rectorum & Scholarium prædictorum ac expensis deinceps faciendis pro sustentatione ædificiorum quæ de nostro ante omnia construi & ædificari & ordinari honorificè volumus & præcipimus aliquid superesset, ex eo Grammaticæ, Logicæ, Philosophiæ & Theologiæ libri emantur, qui ad communem vsum Scholarium in domo ponantur. Et alijs in vsum pauperum Scholarium. Vel si forsan sufficeret in futurum, in augmentum numeri Scholarium conuertatur. Volumus etiam & præcipimus & ordinamus quod si ante decessum nostrum ædificia dictæ Domus construi & ordinari propter hoc modo debito non valerent, Executores nostri de dictis fructibus & expletis aut alijs bonis nostris ædificia ipsa fieri, construi & ordinari faciant. Ita quod Capella ordinetur in loco congruo, & libri, vestimenta & suppellectilia de nostro emantur.

Grammatici Scholares, aulam & dormitorium, coquinam & alias Officinas per se habeant. Et Logici similiter habeant ædificia sua per se. Ac Theologi per se soli secundum eorum cuiuslibet conditionem & statum. Infirmaria pro Scholaribus infirmis vel malè dispositis ordinetur. Et Rector seu Prouisor Domus prædictæ habeat ædificium suum solus. *Et duo Capellani prædicti, ac duo Clerici Capelle prædictæ similiter ædificium aliquod habeant vt liberius Diuinis obsequijs possint assistere & v. c. v. r. e.* Et si fortè in præscriptis Institutione & statutis aliqua addenda, corrigenda aut etiam declaranda fuerint, volumus & tenore præsentium ordinamus, quod per Executores nostros addi, corrigi & declarari valeat, prout eisdem Executoribus dictæ domus vtilitate & commodo, ac animarum dicti Domini nostri & nostræ remedio & salute videbitur melius expedire. Et illa quæ per eosdem Executores in præfatis Institutione & statutis addita, correctæ, & declarata fuerint, tantam habere volumus & præcipimus roboris firmitatem, ac si essent in præsentibus scripta specialia & expressa. **In quorum omnium testimonium ac munimen præsentibus nostrum fecimus vna cum sigillis prædictorum Domini nostri Regis & Ludouici primogeniti nati nostri sigillum apponi.** Nos verò Philippus Dei gratia Francorum Rex ad petitionem Charissimæ confortis nostræ prædictæ, cui authoritatem ex certa scientia faciendi omnia præmissa & singula præstitimus & præstamus, ipsi ordinatione & præsentem dictarum Scholarium foundationem seruare & cõpleri facere promittimus bona fide. Tamque laudabile præfatæ Charissimæ confortis nostræ propositum confoueri volentes, præmissa omnia concedimus, approbamus & nostrum eisdem beniuolum impartimur assensum, concedentes etiam quod dicti Scholares prædictum annum redditum duorum millium librarum Turon. assidendi eisdem, vel acquirendi pro eis, vt præmittitur, tenere & percipere liberè, pacificè, perpetuò & quietè valeant, absque coactione vendendi, vel extra manum suam ponendi & absque præstatione financiæ cuiuscunque nostrum fecimus apponi sigillum. Et ego Ludouicus primogenitus prædictorum D. Regis & D. Reginæ, cuius ordinationi

& prædictæ Domus foundationi meum consensum præbeo & assensum & per iuramentum meum ad sancti Dei Euangelia præstitum præmissa omnia & singula facere obseruari & compleri, nec contrauenire solemner promitto. Et ad maiorem certitudinem rei huius meum præsentibus sigillum apponere dignum duxi. Actum apud Boscum Vincennarum in Festo Annunciationis Dominicæ anno Domini 1304.

PHILIPPVS DEI GRATIA FRANCORVM REX, Vniuersis hæc visuris & salutem. Nouerint vniuersi, quod cum Nos charissimo Ludouico nostro & charissimæ consortis nostræ Francorum Reginæ primogenito consentiendi & præstandi assensum suum omnibus his quæ in Ordinatione, Institutione & Fundatione super Testamento ipsius consortis nostræ confectis plenius continentur, Quibus præsentibus nostræ litteræ sunt annexæ ac faciendi promissiones quascunque, præstandi quoque iuramentum de prædictis omnibus & singulis tenendis & seruandis & de non veniendo contra prædicta vel aliqua eorundem, autoritatem plenamque & liberam potestatem aliàs & nunc etiam duximus concedendum ad supplicationem & humilem requisitionem istius primogeniti nostri. Idem Ludouicus primogenitus noster præfatus propter hoc in nostra præsentia constitutus omnia & singula in dictis Ordinatione, Institutione, & Fundatione contenta, visa & lecta ab eo & plenius attendita voluit eisque omnibus & singulis suum expressè consensum præbuit & assensum. Eaque omnia & singula sub iuramento corporaliter ab eo præstito tactis sacrosanctis Euangeliis tenere firmiter, seruare fideliter & nullo tempore contrauenire promisit. In cuius rei testimonium præsentibus litteris nostrum fecimus apponi sigillum. Datum apud Vicennam vltima die Martij an. Dom. 1304.

Cæterum Iana Regina morte præuenta (obiit enim an. 1304. apud Vicennas & in æde Minorum Parisiensium sepulta est) inceptum perficere non potuit: at absoluerunt Executores Testamentarij, ab ea nuncupati; Et an. 1309. die Sabbati 2. April. M. Simon Festu Episcopus Meldensis ex iis vnus primum lapidem iecit in fundamenta Ædiculæ, quæ S. Ludouico postea dedicata est. In ingressu autem ipsius, in Naui ad læuam ita scriptum legitur. Anno Dom. 1309. Sabbato 12. April. videlicet Sabbato post Quasimodo Reuerendus Pater D. Simon Festu Dei gratia Meldensis Episcopus Executor excellentissimæ D. Ioannæ Franciæ & Nauarræ Reginæ posuit & situauit primam lapidem in introitu Ecclesiæ seu Capellæ Congregationis Scholarium de Nauarra, quam dicta Domina in sua vltima voluntate Parisius in monte S. Genouesæ instituit & ordinauit, præsentibus Milone Cancellario, Guill. de Ferrariis Officiali Meldensi, Radulpho de Prell Clerico D. Regis, & M. Petro de Valle Reinfredi Latomo ac pluribus alijs.

Ad dextram verò leguntur etiamnum hodie hi versus in Tabula lapidea in honorem Fundatricis paulo post facti satis infelici venâ, sed ad commendationem Antiquitatis digni qui hisce Annalibus inferantur. Sic ergo se habent.

*Pro Regno duplici meruit satis inçlyta dici
Indole præclarâ illustris Regina Ioanna
Francorum Domina Regi pulcro sociata.
Dote Nauarrigenas rexit Gentes alienas,
Nam Henrico verè unica Regis Nata Nauarræ
Cumpana Comitissæ, tandem huic successit in illis.
Tota Briæ strata, simul & Campania lata;
Atque Palatina sibi tunc, non peregrina.
Gestu morosa fuit & vultu speciosa.
Prudens, robusta, constans & prouida, iusta,
Casta, fide plena, speque abs pietatis habena,
Compatiens animo, suspirans cordis ab imo,
Pauperibus cunctis dans, ductis atque peritis.
Viribus & totis, Diuinis dedita notis,*

Sub pede mundana calcans quasi stercora vana.
Qua licet exuta membris iam sit resoluta
Factaque terra cinis, velut exigit ultima finis,
Terris defuncta vivit per secula cuncta.
Hæcce Regina per quam vergente ruina
Creuit Parisia declinans Philosophia,
Cuius sunt gesta scriptis aureis redigenda.
Nam præ Matronis virtutum dedita donis
Digna Dei thronis Templum hoc statuit Salomonis.
Austri Regina Ludovico munera trina
Addens mirifica, nec pridem talia visa
Quæ redolent planè sunt. Nam tria lilia verè
Lilia Francorum liliis decorans ferè morum.
Namque & Grammaticos statuens atate pudicos
Dotat vicenos, binos addendo Magistros,
Mores egregios qui spargunt schemate fultos.
Extrema ut medio melius solidetur asilo
Machina perpetuo quæ duret temporis ævo,
Tricenos Artes hoc addidit ad liberales;
Pro quibus apposuit Doctorem, qui bene præsit.
Ex hinc & numerum bis Denum Theologorum,
Dat lumen fidei, satius splendore diei
Illustrans mundum. Nulli est id in orbe secundum
Datque hic Doctorem, hinc & Prouisoris honorem.
Præclarum reliquis hoc Templum dum tenet, ut scis
Dat Liliis formam, celsam his adhibendo coronam
Quatuor Altari celebrare tot his famulari
Vult hoc in Templo plano, virtute profundo.
Omnibus his victum, vestitum dans satis amplum,
Nam benè si pensès, bis mille libras Turonensès
Censùs perpetui anno quolibet accipiendi
Dat, quibus hinc viuant, & in æuum mœnia sistant.
Siste Domus donec fluctus formica marinos
Ebibat, & totum testudo perambulet orbem.
Regi Cælorum grata extitit, & liliorum
Philippo pulchro, donec fuit arca sepulcro.
Huius facti bona testantur Chronica vulga.
Sed si alia inducta fuit, aspice non fuit ipsa.
Annis triginta tribus extat corpore cincta
Vixit cum Rege, Christi sub nobile lege
Viginti adde dies, ter tres, hinc tres quoque menses
Transit ab hoc Regno, deinceps fruitura superno
Anno milleno trecentenoque quaterno
Cara Deo & mundo sub Aprilis luce secunda
AEde Vicenarum lethum gustauit amarum:
Corpus delatum fuit & tandem tumultatum
Parisijs, medium capiens Chorum in æde Minorum.

*Fletibus & lachrymis, petimus, si flecteris ullis,
Rex Regum Domine, Regina Tu miserere.*

Anno 1315. Executores Testamentarij prædictæ Reginæ Testamentum exponentes quædam immutarunt, quædam addiderunt, vt patet ex hoc instrumento.

IN Nomine Domini Amen. Nos Symon miseratione diuinâ Meldensis Episcopus, & Ægidius eadem miseratione Abbas S. Dionysij in Francia Executores Testamenti claræ memoriæ D. Iohannæ quondam Franciæ & Naurra Reginæ, Notum facimus Vniuersis tam præsentibus quàm futuris, quod cum dicta D. Regina in suo Testamento seu vltima voluntate ordinauerit, creauerit, fundauerit & instituerit quandam Domum seu Congregationem Scholarium in studio Paris. ibidem perpetuò remanendam, volueritque & præcepit vt Scholares ipsi recipiendi de Regno Franciæ triplicem statum habeant & in triplici studeant Facultate, scilicet in Grammatica: 30. in Logica & in Philosophia, ac 20. in Theologia. Quorum singuli, scilicet Grammatici 4. solidos Paris. per hebdomadam, Logici sex solidos Paris. ac Theologi octo solidos Paris. habeant in futurum, donec sibi videlicet Grammaticis de Beneficio 30. librarum valoris; Logicis 40. & Theologis valoris 60. librarum Paris. per quemcumque contigerit prouideri. Et quod Grammatici Doctorem in Grammatica bonæ vitæ sufficienter instructum in Grammaticalibus, nec non Logici Magistrum in artibus idoneum & expertum habeant, *Qui doctor & Magister* Scholares suos non solum in scientia, sed etiam in conuersatione laudabili, honestate vitæ & moribus charitatiuè & fideliter erudiant verbo pariter & exemplo. Volueritque & ordinauerit quod in Domo prædicta sit publica Capella & communis, in qua duo Capellani perpetui per septimanam vnus post alium die qualibet celebrabunt; & habebunt duos Clericos seruitores in ipsa Capella & Custodes eiusdem. Qui Capellani videlicet singuli Bursam Theologi, & quilibet Clericus Grammatici Bursam habebunt. Quodque sit in dicta Domo Deputatus aliquis Scholaris probus vir curam & administrationem Domus & Scholarium prædictorum gesturus, qui dupl. cem Theologi Bursam habeat pro labore, qui Proniſoris officio seu Magistri fungatur, prout hæc & alia multa in Ordinatione facta super Institutione dictorum Scholarium sigillis D. Philippi Regis nuper defuncti & dictæ D. Reginæ ac D. Ludouici ipsorum primogeniti, nunc Regis Franciæ sigillata plenius continentur: dictaque D. Regina voluerit, ordinauerit, ac etiam præceperit, quod si aliqua in dictis Ordinatione, Institutione & Fundatione & aliis in suis Testamento & Codicillis contentis essent declaranda, augmentanda, ordinanda, & corrigenda, quod per suos Executores vel duos eorum possent declarari, augmentari, ordinari, institui & corrigi. Et quod ea quæ per suos Executores essent ordinata, correctæ, declarata, instituta vel augmentata, tantam habeant & haberent roboris firmitatem, ac si essent omnia & singula in suis Testamento & Codicillis contenta, prout hæc in 3. clausulis in suis Testamento & Codicillis contentis plenius continentur, quarum prima talis est.

Aufquels Executeurs Nous donnons plein pouuoir de corriger & de declarer ce qui sera douteux & obscur es choses dessusdites.

2. Clausula in Codicillis contenta talis est. Et voulons en sur que tout, que s'il y a aucunes choses à adiouster, corriger, ordener & declarer en l'institution de la Maison des Escholiers & de l'Hospital, Que nous ordenons & commandons en nostredit Testament estre fait de nos biens, Que nosdits Executeurs puissent adiouster, corriger & amender ce qu'il leur semblera, que bien soit pour le prouffit de la Maison & de l'Hospital dessusdit, & pour le salut de nostre ame. Et voulons & commandons que tout ce que lesdits Executeurs ordonneront, adiousteront & corrigeront sur ce, & sur toutes les autres choses contenues en nostredit Testament, ou derraine volenté. De laquelle chose faire, nous leur donnons plain pouoir, soit tenu & accompli, & fermement gardé, ainsi comme si nous mesmes l'auons fait & ordonné.

» Tertia autem clausula in Institutione & Ordinatione dictorum Scholarium
 » contenta talis est. Et si fortè in præscriptis Institutione & Statutis aliqua ad-
 » denda, corrigenda aut etiam declaranda fuerint, volumus & tenore præsen-
 » tium ordinamus quod per Executores nostros addi, corrigi & declarari valeant,
 » prout eisdem Executoribus prædictæ Domus vtilitate & commodo ac animarum
 » dicti Domini nostri & nostræ remedio & salute viderint melius expedire. Et illa
 » quæ per eosdem Executores in præfatis Institutione & Statutis addita, correctæ
 » & declarata fuerint, tantam habere volumus & præcipimus roboris firmitatem
 » etiam, ac si essent in præsentibus scripta specialiter & expressa. Et cum nobilis
 » & potens Princeps D. Guido Comes S. Pauli & Buticularius Franciæ Coexe-
 » cutor nostri dicti Testamenti omnia & singula quæ per nos in receptione Magi-
 » strorum & Scholarium dictæ Domus, ac quarundam Institutionum, Ordinatio-
 » num & declarationum super præmissis hæctenus per nos facta, rata habuerit at-
 » que grata, ac etiam omnia & singula quæ per Nos in præmissis ordinanda, de-
 » claranda, augmentanda & corrigenda voluerit, approbauerit & ratificauerit
 » quantum sua interest, prout in suis litteris continetur, quarum tenor talis est.

» **A** Tous ceux qui ces presentes Lettres verront, Guy de Chastillon Comte
 » de S. Pol, & Bouteiller de France, Executeur avecques autres du Testa-
 » ment de Dame de bonne memoire, Madame Jehanne, jadis Reyne de France
 » & de Navarre, Salut en nostre Seigneur. Saichent tuit que Nous entant com-
 » me à nous est, comme Executeur, voulons, approuuons & ratifions l'Ordon-
 » nance & la Declaration que honorable Pere en Iesus-Christ, Monsieur Symon,
 » par la grace de Dieu Euesque de Meaux, & Gilles par celle mesme grace Abbé
 » de saint Denis en France, Executeur avecques Nous dudit Testament, ont fai-
 » tes, tant comme Executeurs en l'Hostel des Escholiers de ladite Dame fondé
 » à Paris, tant en l'Institution des Maistres & des Escholiers, & des Chapellains
 » & Clercs de ladite maison. Quant en autres choses selon la teneur des Lettres
 » pendens de iceux honorables Peres. Et voulons & approuuons, & ratifions
 » tout ce qu'ils voudront ordonner, declairer, adiouster & corriger des or en
 » droit ou temps à aduenir en l'Ordonnance des choses contenuës oudit Testa-
 » ment, selon ce qui leur semblera que bon soit à faire. Et l'aurons & auons
 » tant comme en nous est, ferme & stable. En témoin de ce nous auons mis en
 » ces presentes Lettres nostre Seel. Donné l'an de grace 1315. le Samedy veille
 » S. Thomas l'Apostre.

» Nos autem Episcopus Meldensis & Abbas sancti Dionysij supradicti autho-
 » ritate & potestate nobis per dictam Dominam Reginam concessis, de voluntate
 » etiam & assensu prædicti D. Comitis sancti Pauli Coëxecutoris nostri pensatâ
 » vtilitate dictæ Domus considerataque intentione dictæ Domine Regine, de
 » bonorum & peritorum virorum consilio, supplicationi humili dictorum Scho-
 » larium annuentes, quia nobis humiliter supplicarunt quod iuramenta præstita
 » & præstanda de obseruandis nostris infrascriptis Institutionibus vel Statutis non
 » præjudicent, eorum iuramento vel iuramentis Vniuersitatis Parisiensis, vel
 » **alicui Facultati eiusdem præstitis vel præstandis, sed salua penitus remaneant,**
 » & illæsa vna cum supradictis ordinamus & statuimus, quod in dicta Domo po-
 » natur quidam idoneus Grammaticus bonæ vitæ, qui Submagister vocabitur
 » ad instruendum juniores in primitiuis scientiæ Grammaticæ. Qui quidem Sub-
 » magister bursam vnus Scholaris in Artibus habebit.

» Statuimus etiam quod ibidem ponatur vnus Magister in Theologia idoneus
 » pro Scholaribus Theologiæ in Facultate Theol. instruendis. Qui Magister in
 » Theologia 10. solidos Paris. habebit qualibet septimana, & tenebitur legere in
 » Domo prædicta.

» Statuimus etiam quod Magister & Scholares scientiæ Grammaticæ tres Be-
 » neficiarios habeant, qui eligentur & ponentur ibi per Prouisorem dictæ Domus
 » & per Magistrum in Grammatica. Magister verò & Scholares scientiæ Logicæ
 » sex, qui similiter ponentur per Prouisorem prædictum & Magistrum in Artibus.
 » Magister autem & Scholares in Theologia sex, qui similiter ponentur per Magi-
 » strum in Theol. & Prouisorem prædictum.

Ad augmentationem verò Officij, seu cultus Diuini statuimus & ordinamus, quod ^{DE CAP-} *vna cum duobus Clericis & duobus Capellanis in dicta Capella dictæ Domus per dictam* ^{PELLANIS,} *Dominam Reginam institutis, alij duo Capellani & alij duo Clerici instituuntur. Quo-* *rum quilibet bursam habeat sicut habent alij Capellani & Clerici per dictam* *D. Reginam, vt prædicatur, instituti. Qui quidem 4. Capellani & 4. Clerici infra* *proprium dictæ Domus in Domibus pro ipsis ordinatis vel ordinandis & non* *alibi morari tenebuntur & suam facere mansionem, vt promptius & magis com-* *petenter dictæ Capellæ deseruire valeant, & diuina Officia melius exercere. Si verò* *dictam Domum habitare noluerint & ad Missas & horas diei & noctis conti-* *nuam facere residentiam vt decebit, à burfis dictæ Domus sint priuati Et per* *alios idoneos Magister in Theologia & Prouisor dictæ Domus, Capellæ com-* *petenter faciant deseruiri, quandiu ipsos à Capella & Domo contigerit absentia-* *ri, ne dicta Capella à suis obsequijs quomolibet defraudetur. Præfati verò 4.* *Capellani & 4. Clerici singulis diebus festiuis & non festiuis Matutinas, Vesperas* *& alias horas Canonicas in dicta Capella quæ ad honorem B. Ludouici Con-* *fessoris est fundata, cantare & duas Missas celebrare diebus singulis tenebuntur,* *videlicet diebus Dominicis & festiuis quibus non legitur in Scholis vnã Mis-* *sam, statim post Primam: & aliam statim post Tertiam. Ad quas Missas, Horas,* *Matutinas & Vesperas tenebuntur dicti Capellani & Clerici interesse in Super-* *licijs suis & habebunt Almucias. Et habebunt Theologi & Artistæ, Magistri* *eorum, Prouisor, nec non Magister & Submagister in Grammatica Superlicia* *& Almucias.*

Pueri verò in Grammatica, capita nuda. Et si sine causa rationabili defecerint, *Capellanus pro quibuslibet Matutinis, magna Missa & Vesperis soluet 4. denarios,* *& pro qualibet hora aliarum horarum duos denarios.*

Clerici verò ad pœnam dimidiam tenebuntur in vtilitatem seruientium & *præsentium conuertendam.*

Scholares verò alij ad Vesperas. Primas videlicet in diebus Sabbati & in Vigilijs *festorum communium, Matutinas & magnam Missam diebus Dominicis & festiuis sub* *pœna sex denariorum quilibet tenebitur. Ad Vesperas verò diebus Dominicis &* *festiuis non tenebuntur nisi eis placuerit interesse, vt possint dicti Scholares Ser-* *monum collationibus esse præsentis, saluo tamen quod diebus Dominicis mor-* *tuorum vigilijs intersint, & in Missa in crastino pro salute animæ fundatricis.* *Ad quæ non tenebuntur illi quibus incumbet legere vel actus communes Domus* *& vtilitatem Societatum publicè exercere. Et intersint in superlicijs & Almucijs,* *& Chorum ad Matutinas, ad Missam & Vesperas supradictas infra primum* *Gloria Patri, intrent sub pœna 4. denariorum pro qualibet negligentia vel* *defectu. Quæ quidem Missæ tam de B. Virgine, de tempore & de festis quam* *pro Defunctis & alijs secundum dies & tempora ad vsum Parisiensis Diocesis* *ordinata celebrabuntur, pro vt vtilius & melius ad honorem Dei, B. Virginis &* *omnium Sanctorum, necnon ad salutem animarum Regis & Reginæ prædicto-* *rum & parentum suorum fieri poterit & debet.*

Item statuimus & ordinamus quod in dicta Domo Scholarium, seu in Ca- ^{DE AR-} *pella, in loco securo sit quædam Archa in qua sint tres clausuræ, & in qualibet* ^{CHIVIS.} *clausura vnum foramen & tres clauis. Quarum vnã habeat Magister in Theo-* *logia: aliam Magister in Artibus: & aliam Prouisor dictæ Domus, in qua Archa* *residuum burfarum quod remanebit propter absentiam Scholarium à Domo* *ponetur qualibet septimana, per dicta foramina à Magistris cuiuslibet Facul-* *tatis qui iurabunt hæc fideliter se facturos. Dicta verò Archa bis in anno ape-* *rietur & videbitur quid est ibi de residuo, videlicet in festis Purificationis B. Vir-* *ginis & in festo B. Ludouici Confessoris: In cuius honore dicta Capella est fun-* *data, & erit præstante Domino dedicata præsentibus Magistris & Scholaribus* *dictæ Domus, vel maiori parte eorundem. Quod residuum conuertetur in em-* *ptionem librorum & aliorum necessariorum dictæ Domus, quantum ad id ex-* *tendere se poterit facultas.*

Prouisor autem dictæ Domus semel in anno in crastino B. Ludouici reddet ^{DE RED-} *computum de expensis, missijs ac receptis per ipsum factis præsentibus Guber-* ^{DITIONE} *natoribus dictæ Domus vel mandato eorundem, qui hâc inferius nominabun-* ^{RATIO-} ^{NVM.}

» tur præfente etiam Magistro in Theolog. vocato ad hæc. Et præfente aliquo
 » de Camera Comptorum Regis Paris. Quem Magistri dictæ Cameræ deputa-
 » bunt ad requisitionem Magistri in Theolog. dictæ Domus, qui propter hoc
 » ipsos adire tenebitur, in dicta Camera in vigilia dicti festi vel ante. Qui depu-
 » ratur pro labore suo audiendo, videndo & examinando dictum Comptum ha-
 » bebunt 40. solidos Paris. de Reditibus dictæ Domus; & bona fide promittet
 » in dicta Camera præfente dicto Magistro in Theologia, se habere fideliter in
 » præmissis: & quod secretum dictæ Domus non reuelabit cuiquam. Illud verò
 » quod erit residuum de dictis Reditibus, seu aliunde, in augmentationem Redi-
 » tuum dictæ Domus conuertetur.

VNDI OR
 TI DEBENT
 ASSUMI.
 » Magistri autem supradicti, Prouisor, Capellani & Clerici de terra Campa-
 » niæ vel de Prouincia Senonensi assumantur, si reperiantur idonei. Si verò ibi-
 » dem Magister in Theol. idoneus non inueniatur, de loco propinquiori dictarum
 » Terræ & Prouinciæ, de Natione Gallicana assumetur. Et similiter alij Magistri
 » assumuntur eodem modo.

» Scholares autem tam in Grammatica & Logica quàm in Theologia de ter-
 » ris infra scriptis assumuntur. Videlicet de terra Campaniæ quæ fuit dictæ D.
 » Reginæ fundatricis, de cuius terræ bonis dicta Domus Scholarium est fundata,
 » quindecim Scholares assumuntur, videlicet 4. in Grammatica, 7. in Artibus &
 » 4. in Theologia. De Prouincia verò Senonensi extra terram Campaniæ assu-
 » mentur 12. Scholares, videlicet 3. in Grammatica; sex in Artibus, & 3. in Theo-
 » logia. De Prouincia autem Remensi extra terram Campaniæ in & de Regno
 » Franciæ existente assumuntur 10. Scholares: videlicet 3. in Grammatica; 5.
 » in Artibus; & 2. in Theologia. De Prouincia autem Rothomagensi assumuntur
 » 10. videlicet 3. in Grammatica, 3. in Artibus & 4. in Theologia. De Prouincia
 » autem Turonensi assumuntur undecim, videlicet 3. in Grammatica, 4. in Ar-
 » tibus, & 4. in Theologia. De Prouincia Bituricensi assumuntur 6. Scho-
 » lares, videlicet 2. in Artibus; duo in Grammatica, & duo in Theologia. De
 » Prouincia Lugdunensi, de terra tamen in & de Regno Franciæ existente assu-
 » mentur duo Scholares, videlicet vnus in Artibus & alius in Theologia, nec non
 » de Prouincia Narbonensi, de terra tamen in & de Regno Franciæ existente as-
 » sumuntur duo, videlicet vnus in Artibus & alius in Theologia. *Præfati verò Do-*
 » *ctores in Theologia, Logica, seu Artibus & in Grammatica de Nutritis in Domo præ-*
 » *dicta, si qui fuerint, vel dum fuerint ad hoc sufficientes & idonei eligantur; & in ea-*
 » *dem domo nutriti alijs præferantur.* Cum verò in Facultate Theologiæ locum va-
 » care contigerit, sufficientior de Logicis, seu Artistis in loco prædicto ponatur:
 » si ad hoc per Prouisorem & Magistrum in Theolog. idoneus iudicetur. Similiter
 » cum in Logica seu Artium Facultate locus vacauerit, in eodem ponatur magis
 » sufficiens de Grammaticis dictæ Domus: si reperiatur sufficiens & idoneus;
 » aliàs de locis superius declaratis; & sic de Gradu in Gradum ascendent. *Post-*
 » *quam verò Theologus licentiam in Theol. obtinuerit cum effectu, domum exire simpliciter*
 » *teneatur & sibi alibi prouidere. Et iurabit se non differre, seu prolongare receptionem*
 » *seu susceptionem Magisterij prædicti ob causam prædictam.*

» Magister autem & Submagister prædicti, Scholares, etiam Prouisor, Capel-
 » lani & Clerici dictæ Domus, quando locus vacauerit, ponentur per Nos Epif-
 » copum Meldensem & Abbatem S. Dionysij supradictos, quandiu Nos vitam
 » duxerimus in humanis. Vno tamen nostrum defuncto succedet in locum eius
 » Magister in Theolog. dictæ Domus qui pro tempore fuerit, vna cum Episcopo
 » Meldensi, vel Abbate S. Dionysij qui pro tempore fuerint. Nobis autem de medio
 » sublatis ponentur per Episcopum Meldensem, Abbatem S. Dionysij, Magistrum
 » in Theolog. dictæ Domus, qui pro tempore fuerint & per Cancellarium Paris.
 » nec non & per Decanum Communitatis seu Congregationis Magistrorum
 » Theolog. Facultatis, vel per maiorem partem eorundem, aliis tamen vocatis &
 » absentibus vel nolentibus interesse, hoc saluo quod nunquam dicti Magistri
 » & Scholares, Capellani & Clerici, quando locus vacabit ibidem in absentia &
 » sine Episcopo Meldensi & Abbate sancti Dionysij qui pro tempore fuerint, vel
 » speciali mandato ipsorum vel alterius eorundem ponentur ibidem.

» Nos autem Episcopus Meldensis & Abbas sancti Dionysij supradicti quandiu

vixerimus Gubernatores dictæ Domus vocabimur : & similiter Episcopus Mel. «
denfis Abbas sancti Dionysij, Magister in Theol. dictæ Domus, Cancellarius Pa- «
ris. & Decanus dictæ Facultatis qui pro tempore fuerint, Gubernatores dictæ «
Domus vocabuntur. Magistri verò, Prouisor & Scholares & alij qui iam per «
Nos sunt ibidem instituti, remanebunt vsque ad sua tempora, nisi euident defe- «
ctus in ipsis appareat, propter quem secundum ordinationem à Domo expelli «
debeant, ordinatione super numero Scholarium cuiuslibet Prouinciæ facta, «
vt prædicatur, vel alia quacunq; contraria non obstante. «

Præterea statuimus & ordinamus ac etiam declaramus, quod omnes Socij de «
Domo cuiuscunq; Facultatis existant, honestè se habeant in gestu & habitu, «
nullus caligas habeat nisi nigras, nullus sotulares deferat laqueatos, nullus co- «
mam nutriat, nec habeat calamistram, nec cuculam, sed tonsuram rotundam «
deferat & coronam satis largam. «

Item iurabūt quod ipsi Gubernatoribus dictæ Domus & Magistro in Theologia «
& alijs Superioribus suis honorem deferent & sibi obediant in licitis & honestis. «

Item quælibet Societas in qualibet Comestione parua vel magna Benedictio- «
nem solitam facient, & in fine agent gratias, & dicent vnam orationem de De- «
functis pro anima fundatricis, Regis Philippi & parentum suorum. «

Item quia ex comestionibus in Camera sæpè grauatur Societas, & Studium «
multipliciter impeditur, nullus comedat in Camera, nisi infirmus fuerit vel «
minutus, vel honestum hospitem habeat extraneum non morantem Parisius nisi «
de licentia Magistri in Theol. dictæ Domus. Et tunc de clamoribus & altis vo- «
cibus abstineant, ne contingat socios à suis studiis impediri. Et tunc de com- «
muni non habeant nisi panis solitam portionem, sed si hospes superuenerit, po- «
terit comedere cum sociis. Ita tamen quod ille qui eum ducet, soluet pro eo «
secundum qualitatem Bursæ, sicque nullo modo grauetur Societas propter ip- «
sum. Sed si hospes fuerit persona notabilis, poterit Socius ipsum festinare in «
Camera & ducere secum aliquot de Sociis, vt sibi faciant solatium & honorem, «
qui de pane solitam habeant portionem. Si quis verò minutus fuerit, poterit «
per 3. dies comedere in sua camera. Et poterit vocare aliquem Socium, vt sibi «
societatem faciat, & habebunt suam integraliter portionem, ita tamen quod «
propter eorum seruitium non impediatur seruitium Sociorum. «

Si quis autem sine causa rationabili in Camera sua comederit, pro qualibet «
vice soluet 12. denarios qui de Bursa sequentis Septimanæ deducuntur conuer- «
tendi in vsum & commodum prædictorum. Sed infirmis non est lex posita. «
Sed si contingat aliquem propter infirmitatem comedere in Camera, fas sit «
sibi secum habere vnum socium qui sibi faciet solatium & iuuamen : & dictus «
Socius debitam habeat portionem. Quæ autem sit portio vnius Socij, Dispen- «
satoris arbitrio relinquatur. Si autem quis ab extra venerit & sex diebus come- «
derit, soluet Bursam similiter cum excessu. Si quinque diebus, Bursam cum me- «
diatate excessuum. Si 4. Bursam sine excessu. Si 3. vel minus diebus comederit, «
habebitur sicut hospes. «

Item quilibet Socius habeat signum proprium in pannis suis lineis vnicum & «
ab alijs diuersum, notum famulis qui habent dictos pannos recipere & distri- «
buere, vt possint sine errore distribuere cuiuslibet suos. *Dicentur etiam qualibet* «
die Dominica post Vesperas & alias horas Canonicas Vigiliæ de Defunctis, & «
Missæ in crastino, quibus omnes Scholares interesse similiter tenebuntur sub «
pœna superius declarata. «

Item nullus extraneus recipiatur in Bursa, nec in Domo jaceat vltra sex dies «
sine prædicti Magistri in Theol. licentia. «

Tenebitur etiam quilibet Grammaticus, Logicus & Theologus non Sacer- «
dos dicere vel dici facere 4. Psalteria anno quolibet, vel duo ad minus pro animâ «
Fundatricis. Et quilibet Sacerdos in suis Missis de ea orationem facere specialem. «

Item iurabunt quod secreta Domus & Sociorum nulli extraneo reuelabunt. «

Item nullus extraneus intersit compotis vel Congregationibus, vel speciali- «
bus Tractatibus Sociorum, prænominatis personis duntaxat exceptis. Nec coram «
Extraneis aliquid quod speciale conuitium Sociorum pertineat, proponatur. «

Item nullus Socius in villa jaceat, nec de nocte tardè ad domum veniat sub «

- » pœna 2. solidorum, nisi causam habeat rationabilem, quam dicto Magistro in
 » Theologia per suum iuramentum tenebitur fideliter assignare.
 » Item nullus Socius vas aliquod Communitatis extra Domum mittat, sine
 » eius ad quem Vasorum custodia pertinerit, licentia speciali.
 » Item vt vagandi tollatur omnis occasio, à Festo S. Remigij vsque ad Festum
 » S. Ioannis Baptistæ nullus Scholaris villam exeat sine causa rationabili quam
 » Magistro in Theol. tenebitur per iuramentum suum fideliter assignare.
 » Item quælibet Societas habeat *Beneficiarios*, vt superius est declaratum,
 » qui in eodem morentur hospicio, si possit fieri bono modo, & similiter come-
 » dent; & beneficia eis communiter distribuentur: nec vnus alij præferatur: &
 » sint boni pueri & habiles in vita & moribus & ad proficiendum benè dispositi.
 » Et tenebuntur interessè Missis & Vigiliis sicut socij de Domo, & qui defuerint,
 » punientur. Tenebuntur autem Dispensatores & famuli omnium Societatum
 » per iuramenta sua, omnia fragmenta de Cameris & Mensis omnibus fideliter
 » colligere, & dictis Beneficiariis integraliter conseruare.
 » *Item Magister & Submagister qui recipientur ad informandum pueros Grammati-*
 DE GRAM- » *corum, iurare tenebuntur, quod dictos pueros instruent fideliter in Doctrina & moribus sine*
 MATICIS. » *affectione qualibet personarum.* Item quod fidele testimonium perhibebunt de
 » conditionibus bonis vel malis suorum Scholarium & eorum sufficientia vel in-
 » sufficientia ad audiendum Logicam, quotiescunque à prædicto Magistro in
 » Theol. dictæ Domus fuerint requisiti.
 » Item iurabunt quod Bursas Scholarium facient fideliter, & cibos & potus
 » eis distribuent fideliter, & si quid Bursarum residuum fuerit, reseruabunt fide-
 » liter conuertendum in eorum commodum ex Prouisoris Domus consilio nihil
 » sibi simpliciter retinenda.
 » Item nullum puerum dimittent ire solum, sed si viderint quod habeat neces-
 » sitatem exeundi, dabunt sibi bonum puerum socium, non suspectum, nec fre-
 » quenter dabunt eundem, sed mutabunt eos sæpius, ne conueniant in aliquod
 » turpe factum.
 » Item quod diligenter audient Lectiones, materias & versus: & talia secun-
 » dum ordinationem cuiuslibet, prout est in Scholis Grammaticalibus consuetum.
 » Item non permittent pueros loqui communiter in alio idiomate quàm Latino.
 » Item inquirent diligenter quantum quilibet habeat in Reditibus & Magistro
 » in Theologia fideliter reuelabunt.
 » Item omnes tenebuntur scire & dicere horas B. Virg. & vigiliis de defunctis.
 » Item omnes habebunt habitus videlicet tabaldos, seu housias longas de
 » bruneta nigra & colorem prædictum mutare non poterunt, quousque in Arti-
 » bus determinauerint competenter & absque habitu prædicto, nec soli exire
 » domum quomodolibet permittantur.
 DE AR- » De Artistis autem statuimus, ordinamus & declaramus in hunc modum. 1.
 TISTIS. » iurabit quilibet quod fideliter dicet quantum habeat de Reditibus siue patri-
 » monialibus, siue Ecclesiasticis quotiescunque à prædicto Magistro in Theol.
 » fuerit requisitus.
 » Item nullus habitum deferat nisi tabaldum, seu housiam longam de brune-
 » ta antequam determinauerit.
 » Item & illi qui determinauerint, capam habeant de per se vel alio vno & eo-
 » dem colore honesto quandiu fuerint in Artibus studentes, seu Logica Facultate.
 » Item nullus determinet in Artibus nisi prius audierit per 4. annos, & sufficiens
 » secundum Magistrum conscientiam iudicetur.
 » Item si aliquis infra septimum annum à tempore suæ receptionis non merea-
 » tur in Artibus obtinere licentiam, de rigore exeat à domo. Et bursa priuetur
 » perpetuò, nisi sit propter infirmitatem vel aliud impedimentum legitimum ex-
 » cusatus.
 » Item si quis præsumpserit de gratia licentiam obtinere, à domo & bursa sim-
 » pliciter sit priuatus. Et antequam aliquis in Artibus incipiat, studeat libros Lo-
 » gicales & naturales legere laudabiliter, & arguendo & respondendo communi-
 » ter approbari, nisi domum exire intendat & ad aliam Facultatem se transferre.
 » Item quia in dicta Domo recipiuntur Scholares sub titulo paupertatis, vt

superfluarum expensarum amoueat^r occasio, pro determinatione, vel licentia nullus Scholaris inuitet ultra sex, vel octo extraneos sine dicti Magistri licentia speciali.

Item in qualibet quindena in hyeme, in qualibet septimana in æstate fiat communis collatio & disputatio de aliqua Quæstione de Grammatica, siue Logica. Et illi qui fuerint ad respondendum habiles, respondeant quilibet in suo ordine, sicut Magister voluerit Quæstionem assignare. Et ille qui respondere debet, habeat per duos dies ad minus Quæstionem, vt ad respondendum magis prouisus sit. Et audiatur pacificè sine omni proteruia & clamore, & die qua in domo disputabitur, Magister in Domo minimè legere teneatur.

Item nullus Scholaris in Facultate Artium antequam determinauerit, præsumat per vias discurrere, nec solus incedere, sed habeat honestum socium & licentiam accipiat à suo Magistro, vt domui nullum scandalum oriatur.

Item nullus Medicinam aut Decretales audiat quandiu bursas perceperit antedictas.

Item quilibet per suum iuramentum, pacem & tranquillitatem Domus & famam Domus & sociorum tenebitur obseruare.

Item si quis verba opprobriosa vel contumeliosa alij dixerit, punietur in bursa. Et si assuetus fuerit in talibus, grauius puniatur.

Item nullus in mensa loquatur nisi verba honesta & salutaria & illa submissè omnibus clamoribus prætermisissis.

Item loquatur communiter Latinum vt per assuetudinem promptius & magis congruè proferant & loquantur.

Item illi qui fuerint in eadem lectione, lecta lectione conueniant & eam referant pacificè, & ille qui eam melius poterit repetere, audiatur.

Vltra hoc autem tenebitur specialiter Magister in Artibus, qui fuerit pro tempore, per iuramentum suum Scholares suos fideliter instruere respondendo ad dubia quæ à suis Scholaribus proponuntur, diligenter audire lectiones Scholarium studentium in Facultate Artium, & eos fideliter instruere in vita pariter & doctrina, & disputationes audire pacificè & respondentem dirigere & finita disputatione partem quæ sanior sibi videbitur & verior tenere, & ad eam rationem vel rationes aliquas assignare. Tenebitur etiam aliquâ horâ diei aliquem librum Logicalem, Mathematicum vel Grammaticalem in domo legere continue, quem maior pars elegerit sociorum, & quod docebit omnes fideliter, affectione cuiuscunque Nationis vel personæ simpliciter circumscriptâ.

Item iurabit quod fidele testimonium perhibebit de vita & moribus & sufficientia suorum Scholarium quotienscunque à suis Superioribus fuerit requisitus. Et si quos indisciplinabiles, vel incorrigibiles, vel non perficientes, quod absit, reperiet, eis similiter reuelabit.

Item tenebuntur dicti Artifices sermonibus & Collationibus, quos in vigilijs festorum in Domo fieri contigerit, interesse.

Item in festis S. Nicolai & B. Katherinæ nullum ludum inhonestum faciant, nec domum exeant, nec Extraneos recipiant nec admittant.

De Theologis autem statuimus & ordinamus ac etiam declaramus, quod primò iurabit quilibet quod dicet fideliter quantum habeat in Reditibus Patri-^{DE THEOLOGIS.} monialibus siue Ecclesiasticis, quotienscunque à suis Gubernatoribus fuerit requisitus.

Item quilibet Theologus sit ita diligens quod disponat se taliter quod infra sex annos possit per Parochias prædicare communiter & infra annum septimum inclusiuè ad legendum cursus de Biblia & arguendū in disputationibus communibus & ad legendum sententias infra annum decimum, & si quis in hoc defecerit, Domus beneficio sit priuatus. Et si forte, quod absit, contigerit quod aliquis timore amissionis Bursarum se vellet ingerere ad aliqua præmissorum, improbus, insufficientis, vel indignus, non permittentur ad talia propter vitandum Domus scandalum, nisi à magis prouectis Sociis de Domo reputaretur sufficientis & idoneus ad præmissa.

Item postquam alicui prouisum fuerit de competenti Beneficio propter quod merito debeat Bursas Domus dimittere, tenebitur per iuramentum suum

- » infra duos menses postquam percipere inceperit fructus Beneficij, Cameram
 » simpliciter dimittere & exire, vt subrogatus Socius locum habeat; nisi super
 » hoc cum eo dispenseretur de gratia speciali à Gubernatoribus dictæ Domus, vel
 » à majori parte eorundem.
- » Item à Festo sancti Remigij vsque ad Festum Pentecostes magna comestio
 » fiet post Vesperas, ne Socij à lectionibus impediatur.
- » Idem in qualibet comestione magna legatur de Biblia, & lector Bibliæ in
 » Aula, in Septimana qua legere debuerit in Festis de aliquo sermone provideat
 » ad Festum pertinente, quem quandiu dixerit, nullus audeat impedire.
- » *Jurabunt etiam quod Statuta Domus, Consuetudines & Regulas pro posse inuio-*
 » *labiter obseruabunt, & famam, pacem ac honorem dicti Magistri in Theol. custodient,*
 » *nec contra eum modo quolibet facient, nec machinabunt, nisi evidens defectus appareat*
 » *in eodem, & quod sibi obediunt in licitis & honestis.*
- » Item quod Officia ad quæ eos eligi contigerit, fideliter exercebunt, & bona
 » Domus custodient, administrabunt & procurabunt prout sua intererit, & pa-
 » cem & concordiam cum Sociis inuolabiter obseruabunt.
- » *Item in vigilijs Festorum solemnium immediatè post Vesperas tenebitur quilibet*
 » *Theologus in suo ordine aliquam Collationem de Festo facere in Ecclesia vel in Capi-*
 » *tulo ad quem tenebuntur omnes Scholares & Socij interesse.* Ea tamen quæ eis vel aliis
 » videantur honesta & vtilia statuenda, poterunt ea statuere, quæ tamen donec à
 » Gubernatoribus approbata fuerint, non habebunt alicuius roboris firmitatem.
- » Theologi verò prædicti Scholares habitus, videlicet Tabaldos seu Houffias
 » longas habeant, cuiuscunque coloris voluerint, honesti tamen ac vnus & eius-
 » dem. Et Bacalarij capas rotundas eiusdem coloris & absque habitu prædicto
 » domum exire non præsumant: quod si fecerint, pro qualibet vice de 2. solidis
 » punientur, nisi fortè ipsos extra villam contigerit equitare.
- » Præfati verò Magistri & Scholares omnes tenebuntur interesse apud S. Dio-
 » nysium die obitus seu anniuersarij Serenissimæ memoriæ defuncti Philippi Re-
 » gis, vel illa die quâ celebrabitur eius anniuersarium, & in crastino B. Andrea
 » Apostoli tenebuntur dictum anniuersarium in sua Capella Parisiensi celebrare
 » vigilijs ante Vesperas die S. Andrea prædicta solenniter decantatas. Et etiam
 » dicti Capellani & Clerici cum alijs Magistris & Scholaribus in die Anniuersarij
 » prædicta apud S. Dionysium similiter interesse, similiter die obitus dictæ D. Re-
 » ginæ vel illa die qua celebrabitur eius anniuersarium in Domo FF. Minorum
 » Paris. tenebuntur ibidem personaliter interesse. Et die crastina in sua Capella
 » Paris. dictum Anniuersarium solenniter celebrare. Anniuersaria verò Patris &
 » Matris dictæ D. Reginæ etiam celebrabunt diebus quibus in Ecclesia B. Ste-
 » phani Trecentis consuetum est celebrare.
- » Item prædicti Magistri & Scholares nec non Capellani & Clerici in 4. Festis
 » annualibus, & in Festis B. Virginis, B. Ioannis Baptistæ, B. Nicolai & B. Lu-
 » douici, & in 4. anniuersarijs prædictis, videlicet & vigilijs in Festis prædictis.
 » Insimul & in eodem loco comedere tenebuntur. Et tunc pro qualibet die &
 » vigilijs vltra Burfas solitas 60. solidos Turon. habebunt in pitanciam conuerten-
 » dos. **Declaramus insuper quod præfati Magistri, Scholares Capellani & Clerici**
 » apud S. Dionysium in vigilia & die Anniuersarij Regis Philippi & apud Fratres
 » Minores Parisius, in vigilia & die Anniuersarij dictæ Reginæ Iohannæ in super-
 » licijs & almucijs, videlicet illi quorum interest deferre almucias vt prædicitur,
 » tenebuntur interesse. Injungimus etiam prædictis Magistris, Scholaribus,
 » Capellanis & Clericis quorum interest, & prout ad quemlibet pertinuerit, quod
 » ipsi habitus suos prædictos habeant cum effectu infra Festum B. Ioannis Bapti-
 » stæ sub juramento præstito vel præstando.
- » CAPELLANI Magistri verò & Scholares, Capellani & Clerici prædicti in receptione sua
 » NI. specialiter jurabunt ordinationes & Statuta prædicta inuolabiter obseruare.
 » Statuta autem in vltima voluntate dictæ D. Reginæ contenta quæ non sunt
 » tenore præsentium correctæ, declarata vel mutata, tenere vel inuolabiter
 » obseruare promittent, quovisque per Nos aliud fuerit ordinatum. Necnon
 » jurabunt iura Domus seruare, defendere & pro viribus procurare, & alia quæ
 » circa hæc fuerint facienda, antequam de Burfis gaudeant vel recipiantur in

Domo. De pecunia autem quæ de pœnis prædictis habebitur, ordinabunt secundum quod de Bursis Scholarium absentium à villa seu à Domo superius extitit ordinatum.

Prouisor autem seu Procurator prædictus de Reditu duarum millium librarum Turon. dictæ domui assignato tenebuntur prouidere Capellæ prædictæ de cera, oleo, cordis, vestimentis Ecclesiasticis, superlicii & aliis necessariis quibuscunque, nec non domos prædictas & ædificia nostra pro dictis Scholaribus facere ædificari & reparari, quando & quotiens fuerit opportunum. Et de expensis & misis propter hoc factis in suis comptis, annis singulis reddere rationem.

De residuo verò dictarum duarum millium librarum Turonensium Bursis prædictis & aliis misis & expensis notorijs persolutis ementur libri Theologiæ, Philosophiæ & Grammaticæ vsque ad sufficientiam Scholarium prædictorum. Quibus sufficienter prouisis ementur Reditus ad augmentationem numeri Scholarium prædictorum. Et vt melius prædicta in memoriam habeantur, prædictæ Ordinationes & Statuta quater in anno quolibet, videlicet in Vigilia Natiuitatis Domini, Paschæ, Pentecostes & omnium Sanctorum legentur in Capitulo dictæ Domus, præsentibus Magistris, Scholaribus, Capellanis & Clericis supradictis. Qui omnes interesse personaliter tenebuntur. Et qui absentes fuerint, nisi ex causa

rationabili soluent vnã Bursam pro emenda. Et tunc fiet ibi Sermo per Magistrum in Theolog. Facultate, vel per alium competentem. Quo Sermone finito Forenses tenebuntur exire, & tunc si quæ statuenda fuerint pro Domus utilitate & Scholarium, statuentur, quæ tamen non habeant roboris firmitatem donec à suis Gubernatoribus fuerint approbata. Gubernatores verò per se vel per Deputatos ab eisdem, seu à maiori parte ipsorum quolibet anno in Festo B. Ludouici vel circa, dictam Domum & personas dictæ Domus visitabunt & corrigent corrigenda & emendabunt emendanda. Et tunc si qui de prædictis Magistris, Scholaribus, Capellanis & Clericis amoti seu defuncti vel promoti ad maiora fuerint, loco ipsorum secundum Ordinationes prædictas alios subrogabunt.

Nos autem Episcopus & Abbas prædicti retinemus potestatem addendi, corrigendi, ordinandi & declarandi circa præmissa & quælibet præmissorum. Si prout & quando nobis visum fuerit expedire. Posthæc verò coram nobis in Capitulo Domus dictorum Scholarium propter hoc specialiter congregati vir Venerabilis & Discretus M. Alanus Gonterij Doctor & Magister in Theol. Scholarium dictæ Domus. Ioannes de Messo, M. Laurentius de Monteforti, M. Petrus de Compeniez, Gaufridus de Columbariis in Vindociniis, M. Ioannes de Veniartio, Guill. de Corbolio, M. Thomas de Canaberis, M. Petrus de Orgeois, M. Ægidius de Pertico, Ioan. de Logenaco Castro, M. Petrus de Villari-Bello, Ioann. de Assiaco, Ægidius de Billiaco, Ioh. de Meldis, M. Ioan. Barbe, Henricus de Siluanecto, M. Nicol. de Paultione, M. Ioan. de Charconillier, omnes prædicti Scholares in Theologia.

Item studentes in Artibus seu Artium Facultate, videlicet M. Ioannes de Gendino Magister Artistarum, Iacobus de Congiaco, Ioan. de Vendayo, Ioan. de Cailliaco, Ioan. de Grauia, Theobaldus de Bannete, Ioan. de Chenengis, Ioan. de Crenayo, Ioan. de Chailliaco, Ioan. de Genucla, Ægid. de Wulcheio, Philipp. de Belloforti, Guido de Diuione, Ioan. De Bologna de S. Odomaro, Guill. Bernardi, Ægid. de Antissiodoro, Ioan. de Reomo, Stephanus Ogerij, Ioan. Gordelli, Albicus de Roiciaco, Ioan. de Vamarcio, Petrus Lyriis, Symon de Compendio, Petrus de Capella Domini Galterij, Ludou. de Moreto, Petrus de S. Yonio, Robinus de Aneto, Ioh. Maillard, Dionys. Mahatel, Ægid. de Dulendyo, omnes Scholares in Logica seu Artium Facultate.

Nec non in Grammatica Ioannes de Rotuleto Magister, M. Ægidius de Moreto Submagister in Grammatica, Remigijs de Sommavera, Dionys. de Canda, Guyotus de Ybernali, Remigijs de Corbolio.

Ioan. de Posterna, Garinus de Aloyaco, Ioan. Olearij, Guido de Noa, Ioan. de Moreto, Petrus de Bello Marchifeo, Stephanus de Linguonis, Bartholom. de Linguonis, Garnotus de Ferrariis, Garinus de Moreto, Reginaldus de Moreto, Gillotus Artuarij, Simon de Poliaponte, omnes Grammatici.

STATUTA
QUOMODO
FIERI DE-
BENT.

» Item DD. Guillel. de Atamilliana, Guill. de Athiliaco, Io. Mignon & Io.
 » de Maleconeo Capellani dictæ domus.
 » Item Guill. de Insulis, Ioan. de Roauilla, Stephan. Vincentij de Grossibus
 » & Stephan. de Capella Reginæ Clerici Capellæ dictæ Domus. Nec non M.
 » Philippus de Valle Prouisor dictæ domus. Omnia & singula supradicta eo mo-
 » do & prope superius sunt expressa, tactis sacrosanctis Euangelij iurauerunt se
 » inuiolabiliter obseruare facereque fideliter & implere, aut Domum prædi-
 » ctam exire infra 15. dies à data præsentium computandos. Rogantes te Tabellio
 » publice, vt tu Nobis de præmissis facias publicum Instrumentum.
 » Acta fuerunt hæc Parisius in Capitulo Domus prædictorum Scholarium
 » præsentibus Religioso viro Fratre Petro de Scors Monacho S. Dionysij, DD.
 » Gamnero de Blefis & Guillelmo Curato de Domo-Martino in Bria Meldensis
 » Diœcesis dicti Episcopi Capellanis. Nec non & Ioanne Gaulant ipsius Epif-
 » copi Clerico, testibus ad hæc vocatis specialiter & rogatis. In quorum om-
 » nium præmissorum testimonium & munimen, Nos Episcopus & Abbas prædi-
 » cti sigilla nostra vna cum signo Notarij publici infra scripti duximus litteris
 » præsentibus apponenda. Approbantes rasuras quæ sunt in 87. linea, videlicet
 » festum B. Ioan. Baptistæ, sub Iurisc. & in 96. linea, videlicet Ioannes de Gein-
 » dino. Datum anno Dom. 1315, die 3. mensis Aprilis videlicet die Sabbati post
 » Dominicam qua cantatur. *Et Isti S. Dies & ego Guido Geraldi Clericus publicus,*
 » auctoritate sacrosanctæ Rom. Ecclesiæ ac sacri Imperij nomine Notarius in-
 » dictione 14. anno prædicto secundum morem Gallicanum & dictis die & mense
 » prædictis, præmissis omnibus & singulis supradictis, dum sic agerentur & fierent,
 » præfens interfui vna cum testibus supradictis. Eaque in hanc publicam formam
 » redegisti & publicasti & meo solito signo signasti rogatus in testimonium præ-
 » missorum.

Non refero prædicti testamenti statutorumque confirmationem Apostoli-
 cam, quæ an. 1316. à Ioanne XXII. Pontifice facta est Auenione: nec alia statuta
 & reformationes quæ diuersis temporibus conditæ sunt: verum hæc omittere
 non possum originem consuetudinis quæ viget etiamnum hodie, concionem
 habendi publicam, seu sacrum sermonem die S. Ludouici, in cuius honorem
 Ædicula, seu Capella dedicata est. Legimus enim in Reg. Nationis Anglica-
 næ, quæ nunc Germanica dicitur, *M. Simonem Doctorem Theologum anno 1364.
 die vltimâ Iulij supplicasse Vniuersitati, vt liceret habere quotannis concionem prædictâ
 die S. Ludouici.*

» Item vltima die mensis Iulij facta congregatione Vniuersitatis ad S. Math. suppli-
 » cavit M. Simon Doctore Theologiæ commorans in Collegio de Nauarra pro sermone ha-
 » bendo in eodem Collegio quolibet anno in die B. Ludouici Regis, & concessa fuit sup-
 » plicatio eius.

» Nondum tamen facta fuerat Dedicatio publicè & solenniter, de qua sic le-
 » gitur in tabula ad dextram Navis posita. *An. D. 1373. die Dominica quæ fuit 16.
 » mensis Octob. indiēt. 11. fuit hæc Capella dedicata per Reuerendum in Christo Patrem D.
 » Petrum de Villaribus tunc Episcopum Niuernensem in honore S. Trinitatis, victoriosis-
 » simæ Crucis Christi, gloriosissimæ Virginis Mariæ, B. Ludouici Francorum Regis, B.
 » Catharinæ virginis totiusque Curie supernorum Ciuium. Insuper quinque Altaria per
 » eundem consecrata sunt, preciosis in eis sanctorum Reliquijs interclusis, præsentibus D.
 » in Christo Patre D. Episcopo Nannetensi, Hugone Boileauie, Sub-Elcemofynario Regis,
 » Hugone de Koræ, Domino Cameræ Compotorum, Simone Feron Magistro Principali
 » (seu Magno Magistro) huius Collegij, Michaële de Crencoy Magistro Artistarum,
 » Guidone Guerini Magistro Grammaticorum cum Theologis, Grammaticis, Capellanis
 » & Clericis eiusdem, adstante multitudine maxima Cleri & populi: occasione cuius Reue-
 » rendi in Christo Patres, idem D. Petrus Niuernensis, Ioannes Nannetensis & Aimeri-
 » cus Parisiensis eiusdem loci Ordinarius Pontifices concesserunt quilibet 40. dies Indulgen-
 » tiæ deuotè ipsam Capellam visitantibus, verè pœnitentibus & confessis.*

Biennio post nempe an. 1375. Carolus V. cognomento sapiens Magistro &
 Scholaribus prædictæ Domus Officium præsentationis B. Mariæ misit recitan-
 dum in Collegio, festumque quod an. 1372. in Francia institutum fuerat, cele-
 brari

brari imperauit, vt ad illum annum dicitur. De hocce Collegio deque viris Illustribus qui in eo floruerunt, erat animus dicere, sed M. Ioannes Launoyus eiusdem Domus alumnus & Doctor celeberrimus, Antiquitatis Ecclesiasticæ & Academicæ vir scientissimus, si quis vnquam fuit, spem facit operis in eam rem se digni. Interim Moderatorum, seu Magnorum, vt vocant, Magistrorum in seriem qualemcunque contexere potui, præmittere lubet.

1. Anno ergo 1315. primus Domus Archididascalus constitutus est M. Alanus Gonterij.
2. Anno 1336. M. Ioannes le Beau.
3. Anno 1355. M. Nicolaus Oresmius Caroli V. Præceptor, anno 1360. factus Decanus Rotomagensis, & ex Decano an. 1377. Episcopus Lexouiensis, de quo in Catalogo V. Ill.
4. Anno 1360. Nicolaus Faron Canonicus Parisiensis.
5. Anno 1370. M. Simon Freron, quo moderante facta est Capellæ dedicatio & festum Purificationis institutum, Officiumque primum in Collegio recitatum.
6. Anno 1381. M. Petrus de Alliaco ex famulo Ianitoris gradatim ascendens, Cancellarius Ecclesiæ & Vniuersitatis Paris. Archiepiscopus Cameracensis, demum Cardinalis factus.
7. Anno 1390. videtur ei successisse M. Ioannes de Cruce.
8. Anno circiter 1400. M. Petrus de Dirreyo qui anno 1410. eiusdem Domus erat adhuc Gubernator.
9. Anno 1415. M. Radulphus de Porta, ad quem extat Nicolai Clemangij Epistola, tunc cum M. Reginaldo de Fontanis de Præpositurâ Collegij contententem.
10. Anno circiter 1419. M. Ioannes Pulcri-Patris, quo tempore M. Guill. Eurardi Propriarius erat Grammaticorum, qui & paulo post Primarius fuit.
11. Anno 1440. Nicolaus Eurardus, SS. Geruasij & Protasij postea Parochus.
12. Anno 1450. M. Petrus de Vaucelles, qui an. 1436. 8. Ian. electus fuerat Nationis Gall. Procurator, quo tempore M. Ægidius de Brena eiusdem Domus Prouisor erat & Nationis Gallic. Capellanus.
13. Anno 1458. M. Guillelmus de Castro-forti, quo moderante Collegium reformatum est à Præsede de Torette, & Conuictores nobiles tum primum accepit, Scholares extraneos & Professores. M. Cantiano Huë Grammaticorum Primario.
14. Anno 1480. M. Ioannes Raulin, qui ad Cluniacenses se contulit.
15. Anno 1490. M. Ludouicus Pinella, ad quem extant quædam Raulini Epistolæ, an. 1503. factus Ecclesiæ Parisiens. Cancellarius, & an. 1510. Episcopus Meldensis.
16. Anno 1509. M. Petrus de Valle.
17. Anno 1518. M. Cluuerius de Rion.
18. Anno 1525. M. Petrus Loret.
19. Anno 1540. M. Ioannes Gillain.
20. Anno 1548. M. Ioannes Papillon.
21. Anno 1557. M. Ioannes le Pelletier Cenomanensis, Concilio Tridentino interfuit, fuitque etiam Parochus S. Iacobi de Carnificina.
22. Anno 1583. M. Guillel. Rose qui Capellam S. Catharinæ tum Licentiatus ornauit, nempe an. 1575. factus postea Siluanectensis Episcopus.
23. Anno 1587. M. Ioan. Heruy Parochus S. Ioannis in Grauia.
24. Anno 1590. M. Adrianus d'Amboise ex Parocho S. Andreæ de Arcubus factus an. 1604. Trecorensis Episcopus.
25. Anno 1604. M. Carolus Loppé Cenomanensis, post Ambosium S. Andreæ Parochus.
26. Anno 1632. M. Petrus Frisonius Author Gallix purpuratæ.
27. Anno 1634. M. Nicolaus, Cornet Ambianensis, subtilissimi vir ingenij & facilis eloquentiæ.
28. Anno 1643. M. Iacobus Pereyret Claromontensis, insignis Theologus memorieque tenacissimæ, omnibus facilis & commodus.

29. Post illum iterum, M. Nicolaus Cornet, isque Coadiutorem sibi delegit M. Petrum Guifchard Abrincensem, qui hocce tempore quo scribimus, nempe an. 1667. Collegio feliciter præest.

1305.
CLEM. V.

ANno 1305. post longum inter-Pontificium mensium decem, dierum octo & viginti, post diuturnas Cardinalium contentiones de sufficiendo Pontifice in locum demortui Benedicti, aliis Italum, aliis Gallum volentibus, ita tandem inter se conuenerunt, vt pars Italica tres Gallos offerret, Gallica verò factio è tribus vnum eligeret, staretque ille Pontifex. Factionis Italicæ Principes Mathæus Rubeus, Vrsinus & Franciscus Caietanus Bonifacij VIII. nepos: Gallicæ Neapoleo, Vrsinus & Nicolaus Pratenfis Episcopus Ostiensis Ordinis Prædicatorum. Illi ergo istis trium Gallicorum Archiepiscoporum Bonifacij memoriæ addictissimorum nomina ediderunt. Et ex iis isti Bertrandum de Gotto vel Gutto Archipræsulem Burdegalensem elegerunt. Id ante fuerat Regi Philippo per Litteras à Cardinale Pratenfi indicatum fideliter. Quamobrem Rex aliàs sibi infensum Bertrandum ad Oppidum Angelinam in Sanctonibus euocat, monet quæ agerentur, pactoque inito eum sacramento adegisse dicitur, vt quinque Capita sibi, si Pontifex foret, concederet. 1. Amplam veniam capti Bonifacij, læsæque Majestatis Pontificiæ. 2. Eandem gratiam omnibus facinoris cooperantibus. 3. Sacerdotiorum Decimas ad quinque annos. 4. Bonifacianæ memoriæ condemnationem. 5. Petri & Iacobi Columniorum restitutionem in integrum. Sextum caput se postea adjecturum dixit.

His actis per velocissimum Cursorem Rex Pratensem rogat, vt Bertrandum eligat. Id fit Nonis Iunij præhabito ab ipso Cardinale eleganti de Bertrando sermone: ad quem missis de assumptione Litteris in Galliam, protinus ille timens factionem Italicam, Cardinales Lugdunum euocauit assumpto Clementis V. nomine, & pridie Idus Nouembris die Dominica ante fores S. Iusti insignia Pontificia assumpsit à Mathæo Rubeo Vrsino sanctæ Rom. Ecclesiæ Archidiacono, Inaugurationis pompam suâ præsentia celebrantibus tribus Regibus, Franeo, Anglo, Arragone, incredibilique concursu populi. Sed dum pompa per urbem ageretur, lapsu muri Pontifex nouus ex equo deturbatur & excusso thiarâ gemmam amittit inæstimabilis pretij. Rex Philippus eius lateri adhærens proximus fuit periculo: at Mathæus Rubeus Vrsinus Cardinalis, Ioannes Britannæ Dux & Gaillardus de Gutto, Pater Papæ oppressi succubuerunt, cumque iis alij innumeri Nobiles & plebeij. Infelix illud augurium fuit translata Sedis Pontificiæ in Galliam summo Religionis Christianæ dispendio atque dedecore. Quod malum prædixerat Mathæus, & Nicolao Pratenfi exprobrarat, vt intellexit dolo creatum Pontificem. Exemplum litterarum à Collegio Cardinalium ad nouum Pontificem missarum de eius electione tale est.

ELECTIO,
CLEM. V.

Sanctissimo Patri & Domino D. Bertrando Archiepiscopo Burdegalensi, Diuina Providentia in Pontificem summum electo miseratione Diuina Episcopi, Presbyteri & Diaconi S. Rom. Ecclesiæ Cardinales pedum oscula Beatorum. Recordatus est Dominus misericordiæ suæ & plebem suam non despexit in finem, quia dum prolis vacationis Romanæ & per consequens quodammodo Vniuersalis Ecclesiæ respexisset incommoda, & longa illius ex variis causis suspiria cognouisset, in tempore accepto exaudiuit eam, in die salutis misertus est eius. Sanauit quidem, quia commota erat, contritiones ipsius, & vidua per Electionem Canonicam generoso sponso oblato speciosa facta est, sicut crapulatus à vino, à somno dormiens excitata surrexit; & vbi desperabat magis, vt Lucifer est exorta. Vnde serenus dies illuxit Nobis & sancti Spiritus illustratus ardore, populis, qui orbati patre gradiebantur in tenebris tanquam quoddam sidus apparuit, quod fulgore proprio velut stella matutina coruscans cunctos fideles irradiat suo lumine claritatis. Dudum siquidem eadem Rom. Ecclesia per mortem sanctæ memoriæ D. Benedicti PP. XI. Pastoris solatio destituta, de vobis sicut per Electionis ipsius Decretum quod sanctissimæ Paternitati vestræ vna cum præsentibus Litteris per pronidos & discretos viros Fratrem Guidonem Abbatem Monasterij Belli-loci Cluniacensis Ordinis, Verduensis Diocesis Apostolicæ Sedis & M. M. Petrum de Montechiello Sacristam

Ecclesiæ Narbonensis nostris Communibus, ac Andream de Eugubio Canonicum Catalaunensem eiusdem Sedis in Romana Curia obsequiis instituentes nostros ad id speciales transmittimus Nuncios, liquere poterit, est Canonica nuper in summum Pontificem electio celebrata. Igitur Pater vos suppliciter exoramus, vt ad locum prædictæ Sedis & ad partes terrarum ipsius exemplo felicis recordationis Clementis I V. & sanctæ memoriæ Gregorij X. Romanorum Pontificum accedentes præsentia vestra sicut noster æternus Medicus qui præsens iacentem mundum erexit & curauit infirmum, Ecclesiæ laboribus consulatis. Fluctuat itaque Petri Nauicula, sægena rumpitur piscatoris, pacis serenitas in nubilum versa est, ac Ecclesiæ Rom. terras & nonnullas adjacentes Prouincias vastat bellorum calamitas, & in eis sagittæ zizaniæ seminantes ardentibus effectæ complentur. Ex quibus rerum, personarum & animarum, quod grauius est, pericula subsequuntur. Soldanus insuper Babylonicus hostis insultat, & post clades miserabiliter Christi fidelibus partium illarum inflicta & Vrbi Christianarum excidia, deteriora minatur, & residuum quod ibi Christiani possident, vt singularis ferus exterminare satagit & hiatu terribili nititur deuorare. Succurrite, inquit, succurrite Pater, & fauciatorum vulnera præsentialiter purgate, vino & oleo curata confouete. Non dubium quippe quod in Sede Petri residebitis fortior, lucebitis clarior, in terra eius uiuetis quietior, & remotis Regibus, Principibus atque populis admirabilior eritis, & ipsorum deuotionem & obedientiam plenius acquiretis. In sua namque domo est vnusquisque planeta potentior. In Ecclesia propria quiescit quis dulcius? Ensis iuxta capulum minus, eiusque pars quæ magis distat à capulo plus incidit, & visa frequenter spernuntur, sapius ac facilius adita veluti quæsitæ vilescunt. Venite ergo atque nostris in hac parte votis assentiat vestra benignitas, quam denique valere cupimus, iterum supplicamus. Vt autem adhibeatur his nostris litteris plena fides, eas sigillorum nostrorum munimine roborari fecimus & muniti. Datum Perusij anno Dom. 1305. Indictione 3. 6. Iunij.

Scribunt aliqui Electionem istam à Deo designatam & constitutam longè ante fuisse, cum post Electionis renunciationem, si Mathæo Westmonasteriensi Anglo Scriptori creditur, inuenti sint versus diducto puluere litteris aureis & Latinis insculpti nobiliori portæ Ciuitatis Burdegalensis, qui per mille annos latuerant.

*Distu qui transis & portæ limina tangis,
Alicra Roma vale, nomen geris Imperiale.*

Sed cum in his insulsis versibus, inquit Lurbeus, *aurei illa puræ Antiquitatis non spiret, quis non videt ab indocto quodam assentatore confictos?*

Cæterum eo die, quo Clemens Pontificales sumpsit infulas, sex Cardinales creauit, quorum vnus fuit Petrus Abbas sanctæ Crucis Burdigal. quem Vicecancellarium constituit; Archiepiscopum verò Burdegalensem, Arnoldum de Cantalupo seu Pelegruan nepotem, eundemque S. Rom. Ecclesiæ Camerarium, quem postea Cardinalem quoque fecit titulo S. Mariæ in porticu.

Hic autem Pontifex statim initio sui Pontificatus Archiepiscopatum Burdegalensem exemità Primatu Bituricensi, & controuersiam Primatus Aquitanici, quæ per multa secula durauerat, Bullâ datâ Lugduni 6. Kalendas Decemb. diremit.

Idem Pontifex eodem anno & loco reuocat Bullam Bonifacij quæ sic incipit, *Clericis Laicos*, ob mala & scandala quorum causa fuerat, & alia grauiora quæ iure timeri poterant; atque in eam rem extat eius Decretalis his verbis.

Quoniam ex Constitutione Bonifacij Papæ VIII. prædecessoris nostri, quæ incipit *Clericis Laicos*, & ex declaratione, seu declarationibus ex illa postmodum substitutis nonnulla scandala, magna pericula & incommoda graui sunt secuta, & ampliora sequi, nisi celeri remedio succurratur, præsumitur verimiliter in futurum. Nos de consilio Fratrum nostrorum Constitutionem & declarationem, seu declarationes prædictas, & quidquid ex eis secutum est, vel ob eas, penitus reuocamus & eas haberi volumus pro infectis, volentes & firmiter statuentes illud contra quoscumque Laicos exigentes, seu extorquentes ab Ecclesijs Ecclesiasticisque personis tallias, seu collectas aut exactiones quas-

- „ cunque & contra dantes ad id faciendum consilium, auxilium vel fauorem; nec
 „ non & circa præstandas subuentiones Laïcis ab Ecclesiarum Prælatis ac alijs
 „ viris Ecclesiasticis, inuolabiliter obseruari, quod super his à prædecessoribus
 „ nostris in Lateranensi & Generali Concilijs, quæ nos sub obtestatione Diuini
 „ Iudicij præcipimus obseruari districtè, salubriter est prouisum.

Similiter aliam edit ibidem Decretalem quâ declarat Bonifacij constitutio-
 nem quæ incipit *Vnam sanctam*, quâ videbatur Rex Franciæ subijci Papæ in
 temporalibus, nihil obesse iuribus Regni Gallicani, aut si quid obsit, se reuoca-
 re, atque in eundem planè statum omnia reponere & restituere, in quo erant
 ante prædictam Bonifacij Bullam.

- „ Meruit Charissimi filij nostri Philippi Regis Francorum illustris sinceræ af-
 „ fectio ad nos & Ecclesiam Romanam integritas, & Progenitorum suorum
 „ præclara merita meruerunt. Meruit insuper Regnicolarum puritas ac deuotio-
 „ nis sinceritas, vt tam Regem quàm Regnum fauore beneuolo prosequamur.
 „ Hinc est, quod nos Regi & Regno per definitionem & declarationem bonæ
 „ memoriæ Bonifacij Papæ VIII. prædecessoris nostri, quæ incipit *Vnam san-*
 „ *ctam*, nullum volumus vel intendimus præiudicium generari: nec quod per il-
 „ lam Rex, Regnum & Regnicolæ prælibati amplius Ecclesiæ sint subiecti Ro-
 „ manæ, quàm antea existebant: sed omnia intelligantur in eodem esse statu, quo
 „ erant ante definitionem præfatam, tam quantum ad Ecclesiam, quàm etiam
 „ ad Regem, Regnum & Regnicolas superius nominatos. Datum Lugduni Kal.
 „ Feb. Pontif. nostri an. 1.

Eodem anno Philippus Rex edixit mandauitque Præposito Parisiensi & om-
 nibus Præpositis futuris, ne deinceps aliud mandatum à Rege expectent, vt iura-
 mentum Vniuersitati consuetum præstent. Illi enim licet Conseruatores priui-
 legiorum Reginum constituti, ob rixas & dissidia occurrentia iurare detrecta-
 bant, & modò hoc, modò illud causantes differebant. Rex igitur sic edicit, vt
 legitur in antiquo Codice membranaceo Nationis Gallicanæ.

PRIVILE-
 GIVM RE-
 GALE DE
 IVRAMEN-
 TO PRÆ-
 POSITI
 PARIS.

PHILIPPVS Dei gratia Francorum Rex. Omnibus Præpositis qui pro tem-
 pore fuerint Parisius constituti salutem. Mandamus vobis, quod si Nos absentes
 esse contigerit tempore Institutionis vestræ, Iuramentum quod tenemini facere
 Vniuersitati Magistrorum & Scholarium Parisiensium, Dominica scilicet 1. vel 2.
 postquam exinde submoniti fueritis ab eisdem, in vna Ecclesiarum Parisiens.
 coram Scholaribus prædictis, prout in ipsorum priuilegio continetur, faciatis
 non expectato Mandato nostro super hoc speciali & nostra absentia non obstan-
 te. In cuius rei testimonium præsentis litteras sigilli nostri fecimus impressione
 muniri. Actum Parisius an. Domini 1305. mense Februarij. Legitur hoc Edi-
 ctum in Antiquo libro Procuratorum Nationis Gall. sub hoc titulo. *Priuile-*
gium Regale de iuramento Præpositi super contentis in Priuilegio supradicto. Priuile-
 gium autem quod præmittitur in eodem libro, est in eandem rem, hoc est in
 Iuramentum præpositi Paris. an. 1301. vnde patet illud quod hîc retulimus, malè
 ad an. 1285. referri.

In eodem libro inter statuta Nationis Gallicanæ legitur istud de compen-
 sandis Magistris qui Scholas habent à Natione, nec haberent Determinan-
 tium numerum soluendo sufficientem; cui præfigitur hic titulus. *Statutum super*
recompensatione in soluendis Scholis ubi Magister non haberet sufficientiam Determi-
nantium. Tale autem est statutum.

STATV-
 TVM NAT.
 GALL. DE
 SCHOLIS.

Anno Domini 1305. die Martis post Iudica me statuit Natio Gallicana & voluit
inuolabiliter obseruari apud S. Mathurinum hora 1. in Procuracione M. Gerald de Le-
mouicis, quod si contingeret aliquem Magistrorum non habere sufficientiam Determi-
nantium pro Scholis soluendis, prout mors est, in qualibet Natione, pro quolibet Determi-
nante sibi deficiente de Bursis Determinantium vel de alijs obuentionibus 13. solidos habeat
cum 4. denarijs de rigore. Et hoc ordinatum fuit nullo reclamante, et si plus haberet, hoc
gratiosum esset.

Vniuersitas Aurelianensis.

Clemens V. qui Aureliæ Iuri Ciuili operam dederat, statim post inaugurationem, cum Lugduni esset, 27. Ian. an. 1305. Vniuersitatem inibi erexit omnium Pontificum primus, priuilegiisque decorauit adinstar Tolosanæ, & Gradus Magistrales in utroque Iure concessit, Rectorem creari voluit, qui Princeps esset Academix, Procuratores Nationum & alios Officiarios, statutorum condendorum potestatem fecit, multaque statuit circa immunitates & priuilegia Magistrorum & Scholarium, Iurisdictionem, æstimationem hospitiarum, & alia id genus.

Dico Clementem omnium Pontificum primum Vniuersitatem Aurelianensem crexisse & dotasse priuilegijs, quod non ita dictum velim, vt quis credat non fuisse ante hæc tempora Aureliæ studiorum exercitationem. Nam Scholam illam & antiquam & celebrem fuisse, nemo est versatus in historia, qui negare possit. Floruit illa temporibus Theodulphi Episcopi sub Ludouico Pio, floruit Roberto Rege regnante, vt ad an. 1017. retulimus. Floruit pariter post factam an. 1230. à Magistris & Scholaribus ex Vniuersitate Parisiensi discessionem, qui Aureliæ Iuris vtriusque studium, non inuidentes Parisijs Artium Theologiæque Professionem, instituerunt potissimum, & celeberrimum effecerunt. Atque illuc idcirco se contulit Iuo ille Brito Iurisconsultus clarissimus & sanctissimus, & Bonifacius VIII. an. 4. sui Pontificatus Bullam Apostolicam cum libro sexto quem Decretalibus addiderat, ad Doctores & Scholares studij Aurelianensis destinauit. Quam Bullam in Tabulario illius Vniuersitatis seruari ait Sausseyus. Ipse Clemens isdem studijs inibi vacauerat Junior, qui transactæ ibidem memorætatis priuilegia concessit quæ deerant. Quam in rem eadem die eodemque loco 4. Bullas emisisse & edidisse ferunt. Quarum vna hæc est.

Clemens Episcopus seruus seruorum Dei. Ad perpetuam rei memoriam. « Dum perspicaciter oculos in circuitu leuamus, & gratiarum Dei circa humanæ « naturæ compaginem distributiones inspicimus diligenter, scientiarum fontes « corpora & animas vtiliorum refectionum poculo satiantes, cæteris vidimus « præferendos. Immensa enim Conditoris benignitas omnium rudem hominem, « quem post perceptionem mortiferi gustus ad perfectionem discretionis vix edu- « cere naturalis ratio poterat, scientiarum Artiumque decreuit dogmatibus eru- « diri, per quas dono dato Diuinitus viri efficiuntur illustres, litterarum decori, « scientijs & virtutibus præsigniti: quæ singula sic ipsorum consilij prouidis & « consultâ prouidentia diriguntur, quod Orthodoxorum terrenorum incolæ sub « recitandis obseruantia gloriosi viuunt & regnant & quietis beatitudine gratu- « lantur. Tales siquidem viros infusâ eis diuinitus gratiâ liberale studium efficit, « paruulos suauitatis dulcedine lactans, cibans adultos vberius, & prouectos ma- « ioris vbertatis lactatione fœcundans, dum circa ipsum studiosâ sedulitate ver- « santur, de his profectò non indignè accipitur, quod refulsit sol in clypeos au- « reos, quia sunt Iustitiæ defensores, facta causarum ambigua dirimentes, qui « sua defensione, viribus in rebus publicis ac priuatis lapsa erigunt, fatigata re- « parant, nec minus humano generi per scientiarum comparisonem prouident, « quàm si præliis atque vulneribus patriam parentesque saluarent. Ac Iustiniana « sanctio non solum illos Imperio Militari decorauit, qui gladiis, clypeis & tho- « racibus muniuntur, sed & illos qui præsidio gloriosi muniminis laborantium « spem, vitam posterisque defendunt, ne potentiorum manus validior afficiat « humiliores iniuriis, prematque jacturis Iustitiæ clypeo non adiutos. Nos itaque « publicis profectibus ex debito Pastoralis officij, cui dante Domino præside- « mus, efficacibus studiis intendentes, ingenti utique desiderio ducimur, & pro- « pensionis curâ sollicitudinis excitamur, vt studia litterarum, per quæ scientia- « rum Theaurus acquiritur, & ad spiritualis & temporalis gaudij gloriam perue- « nitur, & laudum incrementis dirigantur vberius, & propensius inualescant in « illis potissimè locis & partibus, quæ idonea & commoda, & præsertim ex solito « fore noscuntur ad multiplicanda Doctrinæ semina & germina salutaria produ- « cenda. Cum igitur in Aurelianensia Ciuitate litterarum studium in utroque «

» iure ac præsertim Ciuili laudabiliter vigerit, ab antiquo, & ad præsens Do-
 » mino fauente refloreat, *Nos ipsum Aurelianense Studium quod nos olim essentiam*
 » *minoris status habentes legendi & docendi in legibus scientia decorauit, & ad quod*
 » *ex his & aliis condignis considerationibus prærogatiua quadam intuitus nostræ*
 » *affectionis adducitur, volentes optimis confouere fauoribus & præsiidiis com-*
 » *munire, vt quanto vtilioribus fuerit directionibus stabilitum, tantò commo-*
 » *dus, laudabilius & vberius docentes & studentes ibidem ædificari valeant ad*
 » *profectum, præsentium autoritate concedimus, vt Doctores & Scholares in dicto*
 » *Aurelianensi Studio nunc & in posterum immorantes, habeant Vniuersitatem & Colle-*
 » *gium regendum & gubernandum ad modum Vniuersitatis & Collegij Generalis Studij*
 » *Tolosani, dicti quoque Doctores condendi seu faciendi Constitutiones, Ordinationes &*
 » *Statuta prouida & rationi consona super modo eligendi Rectorum, qui prædictum Col-*
 » *legium & Vniuersitatem regat, &c.* similiter modo & hora legendi, repetendi &
 » disputandi, & similiter ipsorum Doctorum in actu regendi habitum deferendo,
 » & qualiter Doctores & Scholares in exequiis defunctorum debeant se habere,
 » nec non à Baccalariis siue lectionibus, & de illis etiam qui ex eisdem Doctoribus
 » & Scholaribus, Constitutionibus, Statutis & Ordinationibus ipsis rebelles ex-
 » titerint, per Societatis subtractionem congruè castigandis, liberam habeant
 » facultatem. *Et si Doctoribus vel Scholaribus ipsis, quod absit, vel alicui eorum inferatur*
 » *injuriam, utpotè mortis vel membri mutilationis, nisi congruè monitione præmissa infra*
 » *Quindenam super hoc fuerit congruè satisfactum, liceat Doctoribus vsque ad satisfac-*
 » *tionem condignam eorum suspendere lectiones.* Ne autem prædictum Studium, quod
 » de bono semper in melius dirigi cupimus, stultitiæ vel vagationis occasione
 » perturbari contingat, autoritate Apostolicâ statuimus, vt nulli Scholares vel
 » eorum familiæ incedant per Vniuersitatem Aurelianensem armati, ad quod
 » seruandum pœnis congruentibus coërceantur; quodque Vniuersitas prælibata
 » Turbatores pacis & studij non defendat. Hi verò qui simulauerint se Scholares,
 » nec tamen Scholas duxerint frequentandas, neque Doctorem aliquem profi-
 » tebuntur, nequaquam Scholarium gaudeant libertate. Cæterum vt Doctores
 » & Scholares prædicti eò libentius valeant intendere studio, docendo vel audien-
 » do, cui duxerint insistendum, omnibus Priuilegiis & immunitatibus concessis
 » Doctoribus & Scholaribus in Tolosano Studio commorantibus gaudeant &
 » vtantur. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ Conces-
 » sionis, Statuti & Indulgentiæ infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si
 » quis autem hoc attentare præsumserit, indignationem Omnipotentis Dei &
 » BB. Petri & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursum. Datum Lugduni
 » 6. Kal. Feb. Pontificatus nostri an. 1.

Extat alia Bulla de Cancellario quem Scholasticum vocat, iisdem planè
 » verbis concepta vsque ad illa verba *vt quanto vtilioribus fuerit erectionibus stabi-*
 » *litum, &c.* tum pergit, *autoritate Apostolica* statuimus vt Scholasticus quilibet
 » Aurelianensis (id. Cancellarius) coram Episcopo Aurelian. vel de ipsius Man-
 » dato, in Capitulo Aurelianensi vocatis ad hoc & præsentibus pro Vniuersitate
 » Scholarium duobus solis Doctoribus in sua teneatur institutione iurare, quod
 » ad regimen Decretorum & Legum bonâ fide, loco & tempore, secundum sta-
 » tum præfatæ Ciuitatis, & honorem & honestatem & facultatem ipsorum non-
 » nisi dignis licentiam largietur, nec admittet indignos personarum & Nationum
 » acceptatione subtractâ. Ante verò quàm quenquam licentiet, tam ab omni-
 » bus Doctoribus vtriusque Iuris in Ciuitate præsentibus, quàm aliis honestis viris
 » & litteratis per quos veritas sciri possit, de vita, scientia, nec non proposito
 » & spe proficiendi & aliis quæ in talibus sunt requirenda; diligenter inquiret, &
 » inquisitione sic factâ, quid deceat, quid expediat, det vel neget bonâ fide pe-
 » tenti licentiam postulatam.

» Doctores autem Decretorum ac Legum quando incipient legere, præ-
 » stabunt publicè iuramentum quod super præmissis fideliter testimonium per-
 » hibeant. Scholasticus (id. Cancellarius) iurabit quod consilia Doctorum seu
 » dispositiones eorundem in malum ipsorum nullatenus reuelabit. Neque pro
 » licentiandis Baccalariis iuramentum vel obedientiam, seu aliquam exiget cau-
 » tionem, neque aliquod emolumentum seu promissionem recipiet pro licentia

concedenda juramento superius nominato contentus. Cæterum illi qui in Ciuitate præfata examinati & approbati fuerint ac docendi licentiam obtinuerint, ut est de nunc, ex tunc absque examinatione vel approbatione aliâ, legendi & docendi vbiq̃ue in Facultate illa, in qua fuerint approbati, plenam & liberam habeant facultatem, nec à quoquam valeant prohiberi. Nulli ergo omnino hominum, &c. Datum Lugduni 6. Kalend. Feb. Pont. nost. an. 1.

Aliis Bullis alia statuit circa Domos & hospitia, circa Scholares ab intestato decedentes, & circa Cognitores causarum & delictorum. Nempè voluit æstimari hospitia certo pretio à quatuor-viris, quorum duo à Doctoribus & Scholaribus, & alij duo à Ciuibus nominentur; & nisi conueniant, quintum à Ciuibus è numero Doctorum eligi; quorum Edicto, ni paruerint cæteri Ciues, permisit suspendi lectiones.

Item si quis Scholaris intestatus decederet, voluit eius supellectilem & bona per Episcopum & è Doctoribus vnum deponi apud Sequestrum, donec hæredes admoniti fuerint; iis verò post certum temporis spatium aut non comparentibus, aut non rescribentibus, permisit vendi & pauperibus dari.

Item Episcopum Aurelianensem delictorum Cognitorem constituit, prohibuitque etiam in flagranti vt vocant, delicto deprehensos Doctores, Scholares aut famulos eorum ad Iudicem Regium trahi, nisi ad illum ab Episcopo causâ cognitâ remissi fuerint.

Item vetuit vllum carceribus mancipari, solo nomine æris alieni. Hæc Clemens statuit exhibitis sibi prius & consultis Vniuersitatis Parisiensis Priuilegijs, in quibus supradicta capita continentur, quanquam ipse profiteatur se eadem Aurelianensi studio Priuilegia indulgere, quæ fuerant ante Tolosano indulta.

Vt autem hanc gratiam sibi facerent vtilem Aurelianenses, an. 1308. Tolosanorum Priuilegiorum exemplaria sibi exscribi eaque recognosci curarunt. Quibus muniti frustra tentatâ apud Regem eorum confirmatione, qui seu quod cuiusmodi Gratij Pontificij Regni Iura minui putaret, seu quod inde Parisienses Scholas graue detrimentum passuras esse prospiceret, annuere eatenus recusatâ, conciliatis sibi nonnullorum Ciuium animis sub finem an. 1309. apud FF. Prædicatores habuerunt Comitata, eaque ibi promulgare constituerunt. Sparsò inde rumore oritur tumultus. Ciues enim suas ex hoc libertates, consuetudines & priuilegia imminui & infringi, aliundeque se nullâ cogi ad id ferendum autoritate Regiâ videntes, effractis portis & ostijs, minis primùm, deinde verberibus & cædibus Doctores & Scholares terruerunt & expulerunt. Protinus inquiritur à Magistris in seditiosos, deferturque querela ad Senatum Parisiensem, qui an. 1310. Senatusconsultum tulit aduersus Ciues. Hac de re sic scribit Sausséyus in vita M. Radulphi Gropparini Episcopi Aurelianensis.

Eodem anno cum essent publicanda priuilegia quæ Clemens V. summus Pontifex an. sui Pontificatus primo, qui fuit Christi 1304. & 4. qui fuit 1307. Guidone Sueffionensi & Radulpho Aurelianensi tunc Episcopis Vniuersitati Aurelianensium indulserat, iuxta seditionem in Ciuitate venturum est. Hic Clemens V. natione Gallus, prius vocatus Remundus Gothus Archiepiscopus Burdegalensis, vtriusque Iuris callentissimus ei dederat operam in eius Scholis, quod testatur his verbis. *Nos ipsum Aurelianense studium quod Nos olim essentiam minoris status habentes, legendi & docendi in legibus scientia decorauit, & ad quod ex his & alijs condignis considerationibus prerogatiua quadam intuitus nostræ affectionis adducitur: propterea summus Pontifex creatus nihil antiquius habuit, quam vt illud studium priuilegijs quibus poterat, cumularet.*

Pacta igitur die quâ eiusmodi Priuilegia publicè promulgarentur in Ecclesia FF. Prædicatorum, vbi tum erat Scholarum locus, effunduntur illuc Ciues, multa seditionis ora, vocesque quouis modo impedituræ priuilegiorum promulgationem, pars occidendos Clericos vociferantur, pars valuas rumpunt, pars securibus intentant columnas Domus excindere, in quam Doctores & Scholares conuenerant. Pars inclamant, nunquam Ciuibus cum Scholaribus pacem futuram, nisi priuilegijs habitis & habendis renunciarent. Pars etiam miscere cætus & turbas docti prædicabant nondum præterisse 69. plus minus annos,

- » quando Decessores eorum Clericos interfecerant ; amandatos quidem ultra
 » mare, sed in ita pace domum reuocatos, idem nunc faciendum Scholaribus,
 » Vidisses quasi amentes lapidum grandinem illinc vibrare, portas Religiosorum
 » illinc claudere, hinc ianuas Dormitorij amotis seris irrumpere.
 » Non tulit patienter hanc seditionem Senatus Parisiensis, sed Senatuscon-
 » sulto dato die Lunæ post festum Annunciationis Dominicæ an. 1310. hanc no-
 » xam à Ciuibus præstari decreuit. Damnati sunt Ciues in mille libras Parisien-
 » & pronunciatum quod duo Procuratores nomine proprio in Senatusc. designati
 » nudis pedibus in brahijs & camisis facerent processionem Dominica post festum
 » Resurrectionis eundo à loco Halarum per magnum vicum & portam Parisien-
 » sem ad dictam Ecclesiam FF. Prædicatorum, gerentes singuli cereum vnum
 » ponderis duarum librarum, quem super altare dictæ Ecclesiæ essent oblaturi. Et
 » quod omnes alij Ciues tam Procuratores quàm alij Processioni interessent in
 » habitu decenti, gerentes singuli cereum ponderis duarum librarum, offeren-
 » dum super idem altare ; & tam Procuratores quàm alij flexis genibus coram
 » sex Doctoribus & sex Scholaribus nomine omnium Conciuium veniam depre-
 » carentur, & si quod damnum illatum esset Religiosis, resarcirent.

Senatusconsultum autem illud his verbis incipit: PHILIPVS Dei gratia Fran-
 corum Rex, Vniuersis præsentis litteras inspecturis salutem. Notum facimus
 quod in iniqua secunda Arrestum Curie nostræ facta, &c. hoc verò nun-
 quam fuisse executioni demandatum ait Franciscus Marius in Antiquitatibus
 Aurelianensibus. Quippe Doctores tutiori viâ incedendum sibi putantes Re-
 gis ad eum impetrantque tandem, quanquam ægrè, priuilegiorum suorum
 confirmationem. Ægrè dico, nam Philippus qui propriâ experienciâ didicerat,
 à Bonifacio, quàm non esset tutum multa licere summis Pontificibus in ere-
 ctionibus & gratijs huiusmodi, diu distulerat & renuerat ea confirmare. Quâ
 de re sic legitur in quodam Codice MS. quem insignis Herouallius benignè
 mecum communicauit (cui quidem in dorso ita est, *Extraits des Arrests & Ordon-
 nances*) fol. 159. verso, ad an. 1312.

- » Item cum D. summus Pontifex Vniuersitati Aurelianensi plura priuilegia
 » concessisset, in ipsis voluit derogare iurisdictioni Regis: & ideo ipse D. Rex
 » ipsa priuilegia confirmauit & concessit specialiter in quadam clausula vel in
 » quodam articulo in ipsis priuilegijs contento faciente de bonis Intestatorum
 » ipsius Vniuersitatis certis modo & forma disponendis, mentionem, provt in lit-
 » era continetur quæ incipit *Notum N.* mensis Iulij 1312.

Ibidem tamen notatur noluisse Regem confirmare erectionem Vniuersitatis
 seu Collegij Aurelianensis, sed solummodo consensisse, vt singulares Magistri
 & Scholares Priuilegijs gauderent absque Statutorum factione quod maxime
 notandum.

*Item alia ordinatio priorem præcedens, quâ Rex non vult quod studentes Aure-
 lianenses habeant Vniuersitatem, Corpus, seu Collegium: sed vt singulares sint & ma-
 neant; & vt singulares Priuilegijs sibi concessis utantur, Et quia volebant facere
 Statuta & iuramenta & multa alia Vniuersitatem denotantia, eis prohibet, vt
 in dicta Ordinatione continetur, quæ sic incipit. Cum ex iustis, rationabilibus
 & honestis causis N. mensis Iulij. Et ad marginem ita legitur scriptum. Quod
 dicti studentes non habeant Corpus seu Collegium vel Vniuersitatem.*

Ergo aliud est gaudere Priuilegijs Vniuersitatis, & aliud, esse Vniuersitatem.
 Tale erat Studium Aurelianense vt gauderet Priuilegijs quæ à summis Pontifi-
 cibus concedi solent Vniuersitati. Vnde idem Philippus alijs litteris confirma-
 uit plura Statuta facta per D. Papam super licentijs & statu licentiandorum, vt
 legitur in eodem MS. At non ob id censebatur Collegium seu Vniuersitas.
 Nam Vniuersitatis est per se condere statuta, iuramentis adstringere & iura-
 menti formulas præscribere, Iurisdictionem in subditos exercere, & alia id
 genus: quæ noluerat hætenus Rex Aurelianensi Studio indulgere. Verum id
 quoque indulgit, & quod vni suæ Vniuersitati Parisiensi debebat esse proprium,
 fecit Aurelianensi commune, quoad Iuris Ciuilis & Canonici professionem.
 Quanquam suis litteris admonet non ideò se Iuris Ciuilis Romani profes-
 sionem publicam fieri concedere, quò secundum illud, ius dicatur in Francia
 spectis

pretis Regni consuetudinibus, sed vt Scholares inde eruditionem & doctrinam percipiant. In iisdem litteris meminit tumultus Aurelianensis.

PHILIPPVS Dei gratia Francorum Rex, &c. Non putet igitur aliquis Nos recipere vel Progenitores nostros recepisse consuetudines quaslibet siue leges ex eo quod eas in diuersis locis & studijs Regni nostri per Scholasticos legi sinatur, multa namque eruditioni & doctrinæ proficiunt, licet recepta non fuerint. . . . Sanè cum inter Ciues Aurelianensis Ciuitatis, in qua propter oportunitatem, fertilitatem & amœnitatem loci sub alis Progenitorum nostrorum & Nostris Liberalium Artium, præcipuè Iuris Canonici studium & Ciuilem noscitur floruisse, & eminentes personæ temporibus retroactis qui virtutum & scientiæ fulgore splendentes, fructum multiplicem Deo gratum & hominibus salubrem per Mundi diuersa climata reddiderunt, ac inter Doctores, Magistros & Scholares Iuris Canonici & Ciuilem ibi studentes cernimus graue nuper scandalum fuisse suscitatum Vniuersitatis, prætextu Doctorum ipsorum, Magistrorum & Scholarium nouiter institutæ, videlicet ex eo studium illud necdum turbatum & impeditum enormiter, nisi celeriter occurreretur, profus posse, quod absit, in futurum sine reparatione destitui Vniuersitatem huiusmodi, quæ causam huic scandalo præstabat, nec fuerit autoritate nostra subnixâ, tolli decreuimus. Quod enim in hoc fauore studij fuerat dispositum, manifestè tendebat ad noxam. Cæterum vt Doctores, Magistri & Scholares libentius ad studium ipsum declinent & feruentius ibidem studentes proficiant, quanto plus honorari sentient, illud priuilegijs, beneficijs & libertatibus munientes, Studium Generale præsertim Iuris Canonici & Ciuilem fauente Deo perpetuum ibidem esse volumus & Regia autoritate firmamus. Hoc saluo, quod Theologiæ Magistri nullatenus creentur ibidem, ne detrahatur priuilegijs Rom. Sedis Studio Parisiensi concessis. Atque vt consoletur Ciues, si quid ex hac Priuilegiorum confirmatione patiantur incommodi, post eorum enarrationem, subdit. Et si quod priuilegium forsitan à Nobis vel nostris Progenitoribus sit prædictis Ciuibus concessum, quod huic aduersetur, id propter fauorem studij utilitatemque publicam cessare volumus in hac parte. Nec Ciues eos pigeat. Ipsa namque Ciuitas ex studio decoratur, ac ideo propter incrementum honoris & utilitatis Ciuitatis eiusdem, quod ipsi Ciues ex studio, si bene mentis oculos aperiant, sentire noscuntur, patienter ferre debeant, si forsitan videatur eis paulisper ex talibus se grauari. Actum apud Abbatiam Regalem B. Mariæ prope Pontifaram an. Domini 1312. mense Iulij.

Alijs verò litteris eadem die eodemque loco datis Priuilegia à Pontifice concessa confirmauit.

PHILIPPVS Dei gratia Francorum Rex. Notum facimus vniuersis, quod cum in Aurelianensi Ciuitate litterarum studium in vtroque Iure ac præsertim in Iure Ciuili laudabiliter vigeret ab antiquo & ad præsens Domino fauente refloreat, Nos ipsum Aurelianense studium ex hoc & alijs condignis considerationibus prærogatiuâ gratiæ specialis volumus opportunis confouere fauoribus & specialibus præsidijs communire, vt quanto utilioribus fuerit directionibus stabilitum, tanto commodius, laudabilius & vberius Docentes, Regentes & Studentes ibidem ædificare valeant ad profectum. Cum igitur sanctissimus Pater summus Pontifex inter cætera statuerit, vt de bonis Doctorum & Scholarium Aureliæ studentium, qui decesserint intestati, vel rerum suarum ordinationem alijs non commiserint, taliter disponatur, non obstante contrariâ consuetudine vel abusu; videlicet quod Episcopus Aurelianensis qui pro tempore fuerit & vnus de Doctoribus recipientes omnia bona defuncti & ea in tuto loco & idoneo deponentes statuunt certum diem, quo illius obitus in patria sua valeant nunciari, & illi ad quos bonorum suorum successio erit deuoluta, possint ad Ciuitatem accedere prælibatam, vel idoneum nuncium destinare, & si venerint vel miserint, restituantur eis bona huiusmodi cautelâ quæ fuerit adhibenda, si verò non comparuerint aliqui, ex tunc dicti Episcopus & Doctor bona ipsa pro defuncti anima prout expedire viderint, erogabunt, nisi forsitan ex aliqua iusta causa venire vel mittere nequiverint successores, & tunc in tempus congruum erogatio differatur. Cæterum vt præfatum studium in maiori quiete

» resulgeat, cum vbi regnet quies, ibi salus existat, Episcopus Aurelianensis sic
 » delinquentium castiget excessus, quod Scholarium seruetur honestas & male-
 » ficia non romaneant impunita, innocentes etiam occasione delinquentium nul-
 » latus capiantur, nec bona eorum detineantur, sed si contra quemquam suf-
 » ficio fuerit exorta probabilis, is honestè detentus præstitâ idoneâ cautione ces-
 » santibus Carcerariorum exactionibus dimittatur. Quod si fortè tale crimen
 » commiserit, quod incarcerari sit opus, Episcopus culpabilem tenebit in carce-
 » re, Scholasticum Aurelianensem proprium habere carcerem penitus interdicto.
 » Nullus quoque Scholaris pro contractu vel debito capiatur, sed neque Episco-
 » pus aut Officialis eius, siue Scholasticus à Doctore vel Scholari pœnam pecu-
 » niariam exigat pro excommunicationis emenda vel alia qualibet censura. Per
 » hæc autem quæ præmissa sunt, dictus summus Pontifex *specialiter expressit se non*
 » *intendere Iurisdictioni nostræ in aliquo derogare, sed ea in quantum à nobis dependent,*
 » *nostræ approbationis & voluntatis arbitrio reseruauit.* Nos igitur præmissa omnia &
 » singula, quantum ad authoritatem & Iurisdictionem Ecclesiasticam pertinent,
 » à quoquam Iustitiariorum vel subditorum nostrorum impediri vel infringi quo-
 » modolibet inhibemus; quatenus verò Iurisdictionem seu authoritatem nostram
 » Regiam tangunt, seu pertinent ad eandem, eadem quantum ad Intestatorum
 » bona decedentium Scholarium & Doctorum, gratiosè Doctoribus & Schola-
 » ribus qui nunc sunt, vel erunt pro tempore in studio supradictò, concedimus
 » per manum exercenda. Præpositi nostri Aurelianensis modo & forma in Epif-
 » copo Aurelianensi superius expressis, eidem Præposito adiungendo cum huius-
 » modi Doctore defuncti prædicti, statuentes quantum ad nos pertinet, ne inno-
 » centes occasione culpabilium molestentur in personis vel bonis. Nec quis
 » Doctor vel Scholaris pro debito capiatur vel detineatur in carcere pro cri-
 » mine qui cautionem idoneam præstare paratus existat, nec criminis grauitas
 » id exposcat, ac tunc in carcere qui credat ad securam custodiam, non autem
 » ad pœnam, victusque ministrentur capto decente secundum qualitatem cri-
 » minis & personæ. Semper insuper vbi liquebit de crimine, mitius agatur cum
 » Doctore vel Scholari circa pœnam iniungendam, vel emendam, vel multam,
 » quàm cum alio ageretur, quandiù spes de emendatione seu correctione personæ
 » rationabiliter possit haberi. Doctores insuper & Scholares pro talibus detenti,
 » fauorabiliter & honestè tractentur; sed quod quisque percipiat gratiam & ho-
 » norem, quibus in quantum fieri potest sine offensione Iustitiæ, volumus affici
 » Doctores & Scholares eisdem. Vt autem præmissa rata stabilitaque perseue-
 » rent, nostrum præsentibus apponi iussimus sigillum. Actum in Regali Abba-
 » tia B. Mariæ propè Pontifaram anno Dom. 1312. mense Iulij.

Ita ergo vtrinque muniti Doctores Aurelianenses, sua Priuilegia executioni
 tradere conantur, sed frustra, reluctantibus semper Ciuibus. Recurrunt ad
 Regem Ludouicum Hutinum, obtinentque ab eo Mandatum (Commissionem
 vocant) ad Balliuum & Præpositum Aurelianensem die 10. Iunij an 1315. datum,
 quo Senatusconsultum anno 1310. contra sex Ciues exequi iubentur. Sed cum
 neque eo pacto pacem haberent, juramento se se adstringunt, Vniuersitatem
non habituros deinceps nec actum vllum Scholasticum exercituros. Imo post
 Pascha anni 1316. Aureliâ relicâ Niuernium se conferunt, cumque Ciuibus
 paciscuntur die 27. Maij anno 1316. vt refert Chopinus lib. 3. de Domanio, ea
 lege ne Priuilegis suis vterentur. Et Ioannes XXII. Aureliam ob concitatam
 in Scholares seditionem, interdictò subiecit.

Verum neque Niuernij diu substiterunt, pacatisque rebus Aureliam reuer-
 si sunt. De hac & Vniuersitatis translatione sic habet Coquillius in Historia Du-
 catus Niuernensis. *Sont enuiron 250. ans, que la ville d'Orleans fut interdite par le*
Pape Jean XXII. & priuée de l'Vniuersité à cause d'une sedition meue par les Citoyens
contre les Escholiers, en laquelle vn parent dudit Pape auoit esté tué. Les Habitans
 » de Neuers receuillirent ladite Vniuersité & les Supposts d'icelle, qui pour quel-
 » que temps y demeurèrent. Mais comme le peuple de Neuers est assez mal endu-
 » rant, & qu'entre les Escholiers souuent se trouuent plusieurs mal complexion-
 » nez, ils n'arrestèrent gueres à auoir debat, & à certain iour plusieurs particu-
 » liers Citoyens de Neuers prindrent la Chaise du Docteur en cholere, la por-

rerent sur le Pont & la jetterent en Loire, disans ces mots : *Que de par le Diab-
le elle retournaſt à Orle. ins dont elle eſtoit venue.* Pour lequel ſcandale ces parti-
culiers ſeditieux furent condamnez en groſſes amendes enuers le Roy à cauſe
de l'infracſion de la Sauuegarde du Roy, en laquelle eſtoit l'Vniuerſité, & ne
fut pas le corps de la Ville condamné, parce que la Communauté n'y auoit pas
adhéré. Sed tandem Philippus Longus Rex & Ioannes XXII. Pontifex
Vniuerſitatem ad priſtinam ſedem reducerunt circa annum 1320.

Porro hæc Vniuerſitas primùm diuiſa eſt in decem Nationes, quæ tales erant,
Francica, Germanica, Lotharingica, Burgundica, Campanica, Normantica,
Picardica, Turonica, Aquitanica, Scotica, & earum ſingulæ ſuum habebant
Procuratorem, qui cum Rectore Senarum Academicum componebant. Ve-
rum anno 1538. regnante Franciſco I. ad IV. ſunt redactæ, Francicam, Ger-
manicam, Picardicam & Normanicam. Francica ſub ſe Burgundicam, Aequi-
tanicam & Turonicam continet. Germanica Lotharingicam. Picardica, Cam-
panicam. Normantica Scoticam. Germanica autem ſecundum locum ſemper
obtinuit.

Anno Domini 1306. teſte Lurbeo in Chronico Burdegalenſi, cum Clemens 1306.
apud Burdegalam eſſet, M. Arnoldus Villenouanus inſignis Doctor Medicus
& Martinus de Athera Dominicanus eo præſente de quibuſdam grauiffimis
Quæſtionibus contenderunt, de quibus ad an. 1309. amplius dicitur, quo plu-
rimæ huiuſce Arnoldi Theſes damnatæ ſunt vt hæreticæ.

Idem Pontifex hoc Ciuibus ſuis conceſſit, vt etiamſi ſacris interditi non
obtentâ à ſummo Pontificè veniâ, morerentur, ritu tamen Chriſtiano ſepeliri
poſſent, ſi in extremo halitu ſigna aliqua Pœnitentiæ edidiſſent.

Eodem anno facta eſt ſolemnis tranſlatio Capitis ſancti Ludouici ad Capel-
lam Regiam quam in Vrbe Pariſ. conſtruxerat, qua de re ſic Ioannes à S. Victore
Feria 3. poſt Aſcenſionem factum eſt Pariſius maximum & ſolemniffimum Feſtum
à Prælatiſ Regni & Ciuibus Pariſius: qui cum maximo apparatu & cereis innu-
merabilibus groſſis Rege præſente & fratribus & Baronibus Regni conduxerunt
caput ſancti Ludouici Regis in vaſe pretioſiſſimo collocatum à Monafterio
S. Dionyſij in Francia vſque ad Capellam Regis Pariſius. Inqua cum cæteris
Reliquiis repositum eſt cum honore; quam Capellam idem S. Ludouicus con-
ſtrui fecerat dum regnabat. *Vnam quoque coſtam eiufdem ſancti dedit Rex Philip-
pus I V. Eccleſiæ B. Mariæ Pariſ. dieſque illa tanquam ſolemnis & feſtiua habita eſt
à populo Pariſ. Vrbiſ, & deinceps ſic fieri Pariſius eſt inſtitutum.* Pro dicta autem trans-
latione procurante Rege à Papa, Cardinalibus & Prælatiſ data eſt Indul-
gentia maxima verè pœnitentibus & confeſſis.

Idem Author adhuc annum refert obitum M. Petri de Morneio Iuriſperiti
eximij, Autiffiodorenſis Epifcopi & promotionem M. Petri de Bellapertica De-
cani Pariſ. in vtroque Iure præcellentis. Eodem anno, inquit, *in die Trinitatis obiit
Pariſius M. Petrus de Morneio Epifcopus Autiffiodorenſis qui primò fuerat Aurelianen-
ſis, Regis Francorum Conſiliarius, vir in multis expertus & in vtroque Iure peritus ex-
cellenter. Cuius corpus ſepultum eſt in maiore Eccleſia Autiffiodorenſi cum honore; ei-
que poſt aliquot menſes ſucceſſit M. Petrus de Bella pertica Pariſ. Decanus vir etiam
in vtroque Iure peritus & Regis Francorum Sigillifer: ſed tempore breui, circiter
vno anno præfuit, vir ſiquidem ſatis fauorabilis omnibus & benignus.*

Idem conſequenter commemorat habitas fuiſſe complures Synodos Eccle-
ſiæ Gallic. ad occurrendum grauaminibus quæ à Curia Romana inferebantur.
*Tunc in Iulio Prælati Franciæ in pluribus locis fecerunt Concilia ad deliberandum quid
poſſent facere ſuper grauaminibus quæ inferebantur à Papa & ſuis, Eccleſiis Gallica-
nis, Conſilioque Regis & Regaliſm vſi ſunt in hoc caſu.*

Anno eodem 22. Iulij Ediçto Regio Iudæi omnes è Galliæ finibus excedere
iuſſi ſunt, eorumque bona fiſco addicta: quam quidem expulſionem & bonorum
publicationem probro verterunt Philippo maleuoli, quem cum eſſet pecuniis
vndequaue corradendis intentiffimus, quia Bello Flandrenſi vrgebatur, Edi-
çtum illud auiditatis explendæ cauſâ promulgaffe dicebant: at vera cauſa ex-
pulſionis hæc fuit. Quod cum quædam egena mulier veſtem ſuam Iudæo cui-
dam oppignerat certâ pecuniæ ſummâ, ea lege ſibi reddi pacta eſt, vt Iudæo

traderet Corpus Christi, quod sumptura erat die Festo Paschæ. Fecit illa quod
 IMPIETAS 33 promiserat. Tum Iudæus nactus pignus illud nostræ salutis. *Es ne, inquit, Tu*
 IYDAÏCA. 33 *ille Christianorum Deus? Es ne ille Iesus Christus quem de Virgine natum Christianorum*
 33 *vesana credulitas opinatur & credit esse Deum? es ne tu ille quem colaphis ceciderunt*
 33 *Patres mei, Ego te bullientibus aquis committam, si te Cruci affixerunt, Ego assun-*
 33 *dum dabo. Si vis, loquere. Si Deus es, qualis est potentia tua, ostende, & ne igne*
 33 *consumaris, te ipsum defende.* Hæc ei alia scelerato ore euomens, Corpus Do-
 33 mini nostri Iesu Christi in medium bullientis aquæ jactauit, vbi confestim spe-
 33 ciosus forma præ filiis hominum puer apparuit perambulans super aquas bullien-
 33 tes. Quem videns Iudæus, non tanti signi nouitate conuersus ad Dominum, sed
 33 Iudaïco more, vt populus ille testificante S. Moyse, indurato animo semper
 33 extitit, dura cum ceruice puerum instar solis rutilantem cum eo instrumento
 33 ferreo quod in manibus habebat, iteratis vicibus in urnam bullientem demer-
 33 gere tentauit: sed nec illum quouis modo tangere valebat. Diuina enim Sapien-
 33 tia puer Iesus sic ducebatur, vt dum Iudæus ille in medio aquæ bullientis ipsum
 33 esse arbitrabatur, in dextera parte eum esse cerneret: sicque dum in dextera
 33 parte ferire volebat, in sinistra bullientis aquæ cernebatur puer. Colluctaba-
 33 tur igitur Iudæus cum puerulo, nec in eum præualere poterat. Interim pueri
 33 illius Iudæi assistentes, prodigij nouitate perterriti ad matrem concurrunt di-
 33 centes. *En Mater.* Pater noster puerulum in aquam bullientem demergere ni-
 33 titur. Mater illa ad Cameram viri sui pergit. At pueri alta voce eiulantes, ad
 33 publicum percurrunt vicum dicentes & proclamantes *Venite, venite* fit
 33 concursus populi, Iudæi passim & Christiani occurrerunt, multique ex illis vide-
 33 runt puerum Dominum nostrum Iesum Christum & Iudæum in profundum urnæ
 33 demergere nitentem. Denunciatum est Episcopo Parisiensi inauditum mira-
 33 culum, qui cum toto Clero accessit ad Iudæi Domum, & in medio bullientis
 33 aquæ & olei vidit hostiam mundissimam sanam & integram, quam assumpsit
 33 propriis manibus, & omni cernenti populo in Ecclesiam S. Ioannis de Grauia
 33 Parisius, vbi in eodem die consecrata fuerat, processionaliter portauit. In qua
 33 Ecclesia in memoriale tanti miraculi vsque in hodiernum diem seruatur, & ibi
 33 qualibet die in honorem sanctissimi Sacramenti altaris Missa celebratur. FERIA
 33 verò 5. in qua Dominus noster Iesus Christus, istud Sacramentum statuere digna-
 33 tus est, conuenit populus & Missa solennissimâ peractâ captus & incarceratus
 33 Iudæus fuit, & vxor Iudæi, & pueri confessi sunt, quæ viderunt. Vt & Iudæus
 33 ipse omnia quæ per ipsum facta fuerant & dicta, confessus est. Mulier ad fidem
 33 conuersa & pueri baptizati sunt. Ipsi etiam Christiani, qui meruerunt videre
 33 signum magnum, confessi sunt rei veritatem. Iudæus verò à Deo reprobatus
 33 & derelictus in sua obstinatione permanens, ad Iudicium per *Præpositum Pari-*
 33 *sensem* ductus est, dumque iter ageret, Iudæus Præposito Paris. voce perturbata
 33 dixit, *si librum quem possideo Talmutz intitulatum hic vnâ mecum haberem, non esset*
 33 *in tua potestate ut mori me traderes...* Vbi, inquit Præpositus, ille liber? designa
 33 locum & ad illum destina pedissequum. Quo facto vbi pedissequus librum Tal-
 33 mutz Iudæo in quadrigâ ligato tradidit, ignis qui ad tractum ballistæ præpara-
 33 tus in combustionem Iudæi per lictorem erat, ad Iudæum vsque volauit, eum-
 33 que vnâ cum libro suo Talmutz in fauillam & cinerem in momento & in ictu
 33 oculi redegit. Hæc Author Chronici Belgici magni ex alio authore vetustiori.

1307.

Anno 1307. teste Ioanne de S. Victore, mensibus Augusto & Septembri om-
 nes Iudæi exceptis paucis qui baptizari voluerunt, de Regno Franciæ sunt ex-
 pulsi; eorumque bona Rex habuit & fecit colligi per Ministros, nisi quod cuiilibet Iudæo
 data est portio aliqua pecuniæ pro via extra Regnum complenda; quorum multi in iti-
 nere mortui sunt pro lassitudine vel dolore.

Anno eodem M. Simon de Guiberuilla Doctor Theologus & Cancellarius
 Ecclesiæ & Vniuersitatis Parisiensis nominatur, vt refert Hæmeræus, in parti-
 tione Præbendarum cum Hugone de Bisuntio, Michaële de Becco Cardinale,
 Francisco Nepote Bonifacij VIII. etiam Cardinale, Ioanne Monachi item
 Cardinale, Radulpho de Roseto Penitentiario, alijsque Canonicis. Inter-
 fuitque Statuto Capituli Generalis eiusdem anni, quo cautum est ne ullus Cano-
 nicus deinceps à Capitulis Ecclesiæ Generalibus impunè absit.

Eodem anno, teste Ioanne de S. Victore obiit *M. Bertoldus de S. Dionysio Episcopus Aurelian. vir subtilis & in multis scientijs expertus & famosus.* Eique postea successit *M. Nicolaus dictus Grossin, Clemens Regis multum expertus in Iure.*

Item. *In mense Octobri decessit Episcopus Antistod. M. Petrus de Bella-pertica,* cui post vacationem plurium mensium successit *M. Petrus de Gressibus Cantor Paris.* sed quia non erat Presbyter siue Sacerdos, tunc se fecit ordinari in crastino S. Dionysij apud S. Audoënum.

Eodem anno Clemens Pontifex teste Lurbeo suburbanum suum in Pessia Parœcia prope Burdigalam situm, in quo vinea erat optimi vini feracissima, in perpetuum legat & relinquit Archiepiscopis Burdigalensibus, vocaturque etiam hodie, inquit ille, *Vinea Papæ Clementis.*

Idem cum esset Pictauij, aperiri iussit sepulchrum *M. Gualteri Brugensis Minoritæ* viri litteratissimi, Episcopi olim Pictauiensis facti à Nicolao III. summo Pontifice, cuius Bulla aurea seruatur in Tabulario Pictauensi, in qua hæc verba leguntur. *Nos autem paterne sollicitudine præcauere, ne dicta Ecclesia (Pictauiensis) dispendia prolixæ vacationis incurreret, & ad personam venerabilis fratris nostri Gualteri Episcopi Pictau. quem odor famæ nobis reddit acceptum, cum habeatur vir vitæ laudabilis, litterarum scientia præditus, discretionis maturitate conspicuus, præclarus meritis & alijs in spiritualibus & temporalibus circumspicitus, aciem mentis nostræ conuertimus.* Cum autem esset ille Iurium Ecclesiasticorum defensor acerrimus, & pro Archiepiscopo Bituricensi contra Burdegalem de Primatu contendente fortiter stetit, vbi Clemens qui ante fuerat Archiepiscopus Burdegal. factus est summus Pontifex, eum Episcopatu Pictauensi priuauit, & ad Claustrum Minoritarum remisit, memor iniuriæ quondam acceptæ: nimirum quia à Gualtero Ægidij Bituricensis mandata exequente sibi interdictum fuerat titulo Primatis Aquitanie, imò & anathemate percussus fuerat. Ille ergo priuationem huiusmodi impatienter ferens, & in ægritudinem lethalem delapsus, appellauit à sententiâ Clementis ad Iudicium Dei, vel ad futurum Concilium, membranamque appellationis sibi voluit in manu poni, animam exhalando die 21. Ian. an. 1306. eamq; secum tumulari in æde Minorum Pictauensium. Quò cum venisset Clemens & factum intellexisset, iussit secretò sepulchrum aperiri: & ita constitit. Verum Archidiaconus vrbs frustra tentauit membranam prædictam extrahere, donec Pontifex virtute obedientie mortuo imperauit, vt cederet, pollicitus se eam, postquam legisset, restitutum. Tum ille cessit, & Pontifex lectam restituit.

Rei stupendæ historiam chirographo consignauit & testatus est Ioannes Amandi Sacerdos Iuliodunensis & secularis Ecclesiæ S. Crucis Canonicus, cuius tenor ex Originali talis est.

Vniuersis præsentibus litteras inspecturis salutem. Noueritis quod in præsentia venerabilis & discreti viri *D. Raymundi Archipresbyteri de Loduno* ego Ioannes Amandi Presbyter Canonicus secularis Ecclesiæ S. Crucis de Loduno Diocesis Pictauiensis, fateor & in veritate recognosco me audiuisse à quodam Scutifero bonæ memoriæ Clementis Papæ V. quod ipse vidit & præsens fuit, quando is *D. Papa Clemens* intempestiue noctis silentio, seu de nocte fecit aperiri tumultum *Fr. Gualteri* quondam Episcopi Pictauiensis, pro eo quod audiverat dici, quod is frater Gualterus appellauerat ab eodem & quod habebat appellationem in manu, quam petierat, in manu post mortem, tempore quo vivebat, & quod vidit is Scutifer & præsens fuit, cum de mandato dicti *D. Papæ Clementis V.* Archidiaconus descendit in dictum tumultum sic apertum, & inuenit appellationem in manu dicti fratris Gualteri, sed eam non potuit eripere nec habere de manu tenentis eam, donec de mandato prædicti Domni Papæ, is Archidiaconus prædicto fratri Gualtero eam sibi reddere sub asseuerationis certitudine repromisit. Quo factò manum laxauit dictus Gualterus & eam Archidiaconus tradidit Domno Papæ: & cum vellet exire idem Archidiaconus de tumulto antedicto, non potuit, asserens se detentum, nec potuit donec appellationem sibi redderet, & in manu posuit, vt promisit. Quâ appellatione restituta, vt promiserat, de tumulto facile & leuiter exiit. Hæc in verbo Sacerdotis assero me à Scutifero audiuisse, asserente mihi per iuramentum suum præmissa

omnia esse vera. Datum anno 1339. Pontifex autem agnitâ viri sanctitate, eius sepulchrum in Basilica Minorum ornari iussit, quod per bella ciuilia dirutum est: eius verò loco positus lapis ante maius altare Ecclesiæ cum hac Epigraphe. *Hic iacet S. Gualterus.*

TEMPLA-
RII DAM-
NANTVR.

Eodem anno Templarij toto Regno capti & carceri mancipati sunt ob detestanda scelera quæ patrare dicebantur; quanquam nonnulli scribunt conficta fuisse, quæcunque illis imponebantur; idque ex Philippi Regis auaritiâ, eorum bona, quæ maxima erant in Gallia, concupiscentis profluxisse: qui quemadmodum anno superiore Iudæos expulerat, vt eorum bona inuaderet, ita & Templarios hoc anno comprehendi iusserat, ac criminibus execrandis onerari, vt suæ auaritiæ excusationem velumque prætexeret. Ita *Bocacius in Casibus virorum Illustrium*. Verùm cum non modò in Gallia, sed & vbique terrarum vbi degebant Templarij, omnibus exosi essent & similiter trucidati fuerint, credibile non est id eâ causâ contigisse, quam Philippo ascribunt. Certè in Anglia quoque habito Londini Concilio eodem anno damnati sunt, & vt ait *Leycestrensis*, omnia bona eorum, terræ & tenementa suisra fuerunt in manu Regis.

Spondanus in Annalibus Ecclesiasticis ad hunc annum, ait initium mali ab ipsismet processisse Templarijs hoc modo. Quidam Templarius Prior Montis-falconis in agro Tolosano ob pessimam vitam & hæresim Parisijs à Magistro Templi perpetuo carceri addictus socium captiuitatis habuerat Noffum quendam Patriâ Florentinum, qui propter multa crimina à Prætorè Parisiensi in carcerem coniectus fuerat. Illi de salute propria solliciti Ministris Regijs detestanda Ordinis flagitia aperiunt. Continuo res ad Regem; à Rege ad Pontificem defertur: à quo obtinet ad veritatem indagandam, vt Templarij toto Regno capiantur. Itaque vnâ die, vnâ litterarum significatione 3. Id. Octob. feriâ sextâ ad ortum solis capiuntur passim & carceri mancipantur fontes & insontes. Parisijs amplius quinquaginta, quamuis innocentiam contestarentur, palis alligati lentoque igne combusti sunt. Ossa cuiusdam dudum defuncti scilicet M. Ioannis de Thuro exhumata atque combusta. M. Ioannes Mola Burgundus ductus ad Pontificem & Regem qui tunc Pictauij erant, cum Guidone fratre Delphini Viennensis & Hugone Paraldo aliqua crimina confessus amore vitæ, eadem Parisios perductus pernegauit. Itaque damnatus cum Guidone lenti ignis supplicium constantissimè tulit: quod spectaculum tantam iniecit omnibus religionem, vt plerique eorum cineres tanquam Martyrum Reliquias collegerint. Et quod mirum est, primi illi duo Ordinis Accusatores, Prior scilicet & Noffus carcere liberati miserrimè perierunt: alter nempe alia ex causâ à carnifice strangulatus, alter prodicione occisus.

Dum ita nonnulli supplicium constanter ferunt, alij seu timore pœnarum, seu urgente conscientia confitentur horrenda crimina, Apostasiæ, Sodomix, hæresis, aliaque eiusmodi, Pontifex quasi pacto cum Rege inito per Inquisitores fidei interrogari eos iubet de certis capitibus, quæ plurimi varijs in locis positi confessi fuerant: quorum hæc sunt præcipua.

1. An cum in Ordinem Templariorum cooptrati fuerant, Christum, aut Deum, aut Deiparam abiurare moniti fuissent & iussi prius quàm admitterentur.
2. An Christum vel Iesum, Crucive suffixum verum Deum esse vel passum pro humano genere redimendo negassent aliquando.
3. An fuisse pseudo-Prophetam & pro proprijs sui ipsius criminibus Crucifixum affirmassent.
4. An Ordinis Magistrum qui nullis erat sacris initiatus, crederent per pœnitentiæ Sacramentum, eluere posse animæ fordes & peccata.
5. An quæ occulta habebantur in suis legibus, ea orthodoxæ Romanæque Religionis vituperationi essent, erroremque fouere putarent.
6. An in Ordinis ingressu edocerentur posse inter se Luxuriosè & Sodomiticè commisceri, neque vllum ob id perpetrari flagitium.
7. An Ordinis sui amplitudini etiam contra factumque studere iurarent.
8. An ij à quibus cooptrabantur in Ordinem, ne spem salutis suæ in Christo

repositam haberent, ediceret, antequam admitterentur, aut etiam postquam nomen dederant.

9. An conspuissent Crucem, Imaginemve Christi Dei, aut pedibus proculcassent, & die sancto Veneris vel alio in eam comminxissent.
10. An cartum, craniumve aut simulachrum quodpiam Diuina ueneratione coluissent.
11. An quo cingulo interulam carnemve cingebant, eo prius Idolum quodpiam eiusmodi tetigissent.
12. An tirones libidinosè, atque aliâ quàm decent parte, deosculati essent.
13. An Sacerdotes dum rem diuinam facerent, sacra Consecrationis uerba omisissent.
14. An pro nefario scelere haberent hæc & alia similia committere.

Hinc datis ad omnes Principes Christianos litteris Pontificijs & Regijs, similiter vbique Templarij capti & damnati sunt. Denique eorum Ordo extinctus est. Gestabant autem albas Chlamydes & rubricatas cruces pro Militiæ suæ Insignibus. De iisdem sic scribit Ioannes de S. Victore propinquus illorum temporum, si non ea uidit.

In crastino, inquit, *Feriæ VI. 3. Id. accidit casus mirabilis ab antiquis temporibus inauditus.* M. scilicet Transmarinus Templi de Pictaui ubi diu fuerat, in Francia uenerat. Papa autem & Cardinalibus hoc iam dudum tractantibus & ordinantibus & Regi Francorum executionem tradentibus captus est Parisius apud Templum & omnes Templarij Regni Franciæ ex improviso capti fuerunt eadem die & diuersis carceribus mancipati, ex quo mirati sunt vniuersi, Curia Ro. hoc ordinante, Rege præcipiente, D. Guillelmo de Longareto Milite & Reginaldo de Roys exequentibus. In domibus autem eorum ex parte Regis positi sunt Custodes, qui ei & Papæ tempore & loco de bonis eorum mobilibus & immobilibus redderent rationem. Causa autem captionis eorum fuit necessaria uitij hæreseos, blasphemæ & contemptus Christi ac fidei Christianæ & Sodomie impositio, quod fuit scitum diu ante per aliquos magnos Ordinis sui & per quosdam nobiles & ignobiles qui Templarij fuerant, ut putatur. Quos dictus Guill. de Longareto captos in diuersis partibus Regni Franciæ fecit ad testificandum adduci, & Corbolij in carcere reseruos diu & secretissimè custodiri, cuius custodiæ Præceptor & dispõsitor erat frater Imbertus Prædicator & Regis Confessor. Hi se opponebant uiriliter & audaciter ad probandum crimina præacta esse in eis etiam ex eorum confessione communi, & detenti fuerunt Corbolij usquequo Magister & alij capti fuerunt & dicta crimina saltem pro parte recognouerunt. In crastino captionis eorum die scilicet Sabbati congregatione facta in Capitulo Ecclesiæ B. Mariæ Parisiensis *Magistrorum Vniuersitatis & Canonorum eiusdem Ecclesiæ dictus Guill. de Longareto* cum Præposito Paris. & quibusdam alij Regis Ministris, ipse D. Guill. cui principaliter commissum erat negotium, totum factum retulit & quinque casus enormissimos in quibus accusabantur, narrauit: uidelicet quomodo in sua professione facta *semper de nocte Christum abnegabant & eius imaginem conspuebant & conculcabant & caput quoddam cum inclinatione & reuerentia adorabant. Receptorem suum in 3. locis osculabantur.* Sacerdotibus Ordinis præcipiebatur ne in hora consecrationis Corporis Christi in Missa sua uerba consecrationis proferrent & ne cum Mulieribus coirent, sed ad inuicem hoc facerent, & alter alteri non negaret. Item die Dominica sequenti Idus Octobris publicus sermo factus est in Viridario Regis, ubi primo à fratribus, postea à Regis Ministris causa captionis eorum intimata est, & prædicti casus facti ne populus scandalizaretur de eorum subita captione. Erant quippe potentissimi diuitijs & honore. In quo sermone fuerunt Populus & Clerus omnium Parochialium Ecclesiarum Paris. Postea Congregatione Generali omnium Magistrorum & Scholarium cuiusque Facultatis facta apud Templum, Magister Transmarinus adductus & Quidam alij coram omnibus confessi sunt quosdam articulorum productorum, & dixerunt aliqui eorum quod credebant hunc modum Professionis suæ maledictæ cepisse, iam erant 40. anni & amplius, & fuerat occultatum. Item in alia Congregatione coram Vniuersitate Magister & alij plures totum simpliciter sunt confessi & Magister pro toto Ordine. Item Elec-

» mosynarius Regis & Thesaurarius Templi Paris. hoc etiam recognouerunt.
 » Vnde positi sunt in carceribus sequestratim. Quidam in ipso Templo, vt fama
 » proferebat plures mortuos fuisse præ inedia vel cordis tristitia vel ex desperato
 » suspendio perisse. Alij apud Luparam ducti fuerunt: alij alibi, secundum Regis
 » imperium & Ministrorum Regalium voluntatem. Postea Magister Transmarini-
 » nus & tres alij magni viri quondam ducti sunt apud Corbolium & ibidem in
 » ipsa Domo Regia in carcere sigillatim seruati. Eleemosynarius autem Regis &
 » Magistri quidam locorum Franciæ apud Moretum sunt ducti, & alij ad alia
 » loca destinati, donec secundum Iudicium Rom. Curia expedirentur. Diceba-
 » tur autem quod Papa audita captione Templariorum per totum Regnum, pri-
 » mum turbatus est, quia Rex videbatur nimis festinanter & quasi præcipitanter
 » hoc egisse. Ob hoc ei primo impetu displicebat, sed postea placuit & captio-
 » nem approbavit, ita tamen quod Rex absque iudicio Papæ & Rom. Curia ex-
 » cutioni non præsumeret demandare, & ob hoc Rex in suis Parliamentis Meledu-
 » ni & alibi de hoc sollicitè tractabat cum Principibus & Prælatibus.

Interim quoque Rex sedulo & instanter vrgebat Pontificem, vt in vitam
 moresque Bonifacij inquiri curaret: idque se facturum promisit Clemens Pic-
 tauij in Consistorio, cum primum Auenionem peruenisset, denunciaturumque vt
 qui eius crimina nossent, reuelaturi intra certum tempus accederent, quò cum
 iret Raynaldus de Suppino Eques, captus est à nonnullis armatis hominibus,
 & ne Auenionem perueniret prohibentibus, qui nempè sciebant ipsum maxi-
 mè oneraturum Bonifacij memoriam. Dura medijs fidijs erat ista Papæ condi-
 tio, quippe qui ad lacerandam prædecessoris sui famam vrgeretur à Guillel-
 mo de Nogareto & alijs qui comparauerant in eundem multa crimina in perpetuum
 Sedis Rom. dedecus, pudoremque Christianæ Religionis. Tandem Papa
 teste Ioanne Villano Historico Italico, de consilio Cardinalis de Prato promisit
 se, quia res esset magni momenti, Concilium Viennæ indicturum & in eo rem
 istam agitaturum.

Eodem anno factum est à præclara Facultate Artium Statutum de *Examina-
 toribus & examinandis in S. Genouefa*, quod legitur in libro Antiquo Procurato-
 rum Nat. Gall.

STATI-
 TUM FA-
 CVLT. AR-
 TIVM DE
 EXAMINE
 S. GENO-
 VEA.

» . In nomine Domini Amen. Datum per copiam. Vniuersis præsentis Litte-
 » ras inspecturis omnes & singuli Magistri in Artium Facultate actû Regentes Pa-
 » risius salutem in Domino sempiternam. Quoniam vt alibi scribitur, nouis mor-
 » bis noua conuenit antidota præparari: nam experientia multorum multos cogit
 » multas inuenire Medicinas. Cum ergo clamor frequens & assiduus ad nos per-
 » uenerit, quod quamplurimi excessus & abusus varijs modis committi solent cir-
 » ca nostrum examen S. Genouefa, per quos tam examinis prædicti, quàm no-
 » stræ Facultatis apud plures fama non modicum denigratur. Hinc est quod nos
 » dictorum examinis & Facultatis quibus tenemur ex debito famam illasam con-
 » seruare, nec non indemnitatibus ibidem licentiam eorum succurrere cupientes,
 » ad reprimendum huiusmodi tam pestiferos consuetos abusus circa prædictum
 » nostrum examen Statuenda duximus infrascripta. Primò quidem quod Exami-
 » natores ad examinandum ibidem anno quolibet deputati, antequam in dicto
 » officio aliquo se immisceat, iacens in præsentia Facultatis, quod à licen-
 » tiandis, vel ab aliquo nomine ipsorum; & pro ipsis nihil petent vel recipient,
 » petierunt vel receperunt, peti seu recipi fecerunt vel facient per alium directè
 » vel indirectè. Videlicet pro prandio, pœnâ, labare, examine aut quocun-
 » que alio modo dictum examen tangente, fraude seu glossa quacunque re-
 » mota.

» Item quod in vno mense non examinabunt nisi sexdecim Scholares tantum,
 » videlicet in qualibet auditione octo, scilicet tres Gallicos aut Gallicos, duos
 » Picardos aut Picardatos, duos Normanos aut Normanatos, vnum Anglicum,
 » aut etiam Anglicatum.

» Item jurabunt Licenciandi ibidem similiter in præsentia Facultatis antequam
 » examen subeant, quod nihil dederunt, promiserunt, dari seu promitti fece-
 » runt, nec dabunt in futurum quidcunque Cancellario, Subcancellario, Exa-
 » minatoribus, Clericis, vel familiaribus, Clerico vel familiari, vel cuiunque
 » alteri

alteri pro ipsis, seu altero ipsorum pro quacunq[ue] causa licentiam sui Baccala-
rij vel Baccaliorum suorum tangente. Et nos illud statuentes ex nunc habere
volumus pro iurato.

Item licentiandi iurabunt, quod Magistrum suæ Nationis Regentem, vel
alterius Nationis si sint positi sub altera eligent secundum libitum suæ volunta-
tis, nec propter metum, preces, exhortationem, seu quamuis aliam inductio-
nem Cancellarij, Subcancellarij, Examinatorum, vel cuiuscunq[ue] alterius il-
lum Magistrum quem eligere proposuerunt, non mutabunt.

Item iurabunt prædicti licentiandi, quod si ab eis vel aliquo ipsorum vel al-
tero pro ipsis, ipsis scientibus peteretur pecunia ab aliquo, vel per aliquem
superius prohibitum, videlicet Cancellarium, Subcancellarium, Examinato-
res, eorum familiares, seu alterius familiarem, seu alterum pro ipsis, aut altero
ipsorum, hoc Rectori & Procuratori Nationis suæ dicent infra 15. dies post-
quam fuerit petita. Qui quidem Rector & Procurator per sua iuramenta Facul-
tati quantocyus poterunt, reuelabunt. Si quis autem contra præmissa, seu ali-
quod præmissorum ausu temerario itare præsumpserit, à nostro consortio ex-
nunc pro tunc & ex tunc pro nunc nouerit se priuatum. Datum apud S. Ma-
thurinum Parisius in nostræ Congregatione Facultatis nobis ad statuendum vo-
catis anno Domini 1307. 16. die mensis Martij. In quorum testimonium si-
gilla nostrarum 4. Nationum præsentibus duximus apponenda. Acta fuit hæc
copia anno superius expresso Indictione 6. 22. die mensis Martij Pontificatus
Sanctissimi in Christo Patris ac D. Benedicti Diuina Prouidentia Papa XII.
anno 4.

Anno 1308. Clemens V. Pontifex federe cœpit Aucione, in loco Italis & Gallisatis commodo: ibique septuaginta & amplius annis Pontifices sederunt
magno Reipub. Christianæ detrimento. Hoc verò anno iste Pontifex auditis
Vniuersitatis Parisiensis expostulationibus, quod absentes à Beneficijs suis, eo-
rum redditibus priuarentur, non obstante studiorum causa, à Prælati & Laicis,
quodque contra Priuilegia sua extra muros Parisiensis traherentur, mandauit
Episcopis ipsius Vniuersitatis Conseruatoribus, Beluacensi, Meldensi & Silua-
nectensi, vt cauerent ne Magistri Scholaresue redditibus & fructibus Beneficio-
rum suorum priuarentur, aut aliò litis causâ euocarentur.

Bulla seruatur in Archiuis, habeturque apud Renatum Choppinum lib. 2. de
sacra Politeia tit. 4.

Clemens Episcopus seruus seruorum Dei. Venerabilibus fratribus Belua-
censi, Meldensi ac Siluanectensi Episcopis sal. & Apost. bened. Sanè Dilecto-
rum filiorum vniuersorum Magistrorum, Doctorum & Scholarium Studij Pa-
riensis conquestione percepimus, quod nonnulli Archiepiscopi, Episcopi alia-
rumque Ecclesiarum Prælati & Clerici, nec non Milites ac Laici partium di-
uersarum occuparunt Castra, villas & alia loca, terras, possessiones, iura & Iu-
risdictiones, nec non fructus & redditus suorum Beneficiorum, &c. Fraternitati
vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus vos, vel duo, vel vnus ve-
strum per vos, vel alium, seu alios, etiamsi sint extra loca in quibus deputati
estis Conseruatores & Iudices præfatis Magistris, Doctoribus & Scholaribus
etiam in Ciuitate Parisiensi de prædictis & alijs personis quibuslibet super resti-
tutione quoruncunq[ue] bonorum, necnon de quibuslibet molestijs, iniurijs at-
que damnis præsentibus & futuris in illis videlicet, quæ iudicalem requirunt
indaginem summarie & de plano: in alijs verò prout qualitas eorum exigerit,
Iustitiæ complementum... non obstantibus tam Felicis recordationis Bonifa-
cij Papæ VIII. Constitutionibus, in quibus cauetur, ne aliquis extra suam Ci-
uitatem & Diocesim nisi in certis casibus & in illis vltra dietam à fine suæ Dice-
cesis ad Iudicium euocetur: seu ne Iudices & Conseruatores à sede prædicta de-
putati fuerint contra quoscunq[ue] procedere, seu alijs vices suas committere,
aut aliquos vltra vnam dietam à fine Diocesis eorundem trahere præsumant,
dummodo quandiu regimini vniuersalis Ecclesiæ Nos præesse contigerit, vltra
sex; & postquam nos contigerit de medio submoueri, vltra quatuor dietas ali-
quis authoritate præsentium non trahatur: de quo & alijs quæ iudicalem
exigunt indaginem, Conseruatores se nullatenus intromittant. Quàm alijs Con-
seruatoribus

stitutionibus à Prædecessoribus nostris, tam Iudicibus Delegatis & Conseruato-
ribus, quàm personis vltra certum numerum ad Iudicium non vocandis, aut
alijs Edictis quæ vestræ possent Iurisdictioni quomodolibet obuiare.... Datum
Auenione 5. Id. Octob. Pontif. nostri an. 1.

Eodem anno ipsa Vniuersitas Præpositum Parisiensem Iuramentum præstare
derectantem & moras varias trahentem adigit tandem ad illud præstandum:
eiusque rei extat instrumentum in Tabulario communi ipsius Vniuersitatis
notato hisce Elementis. A. 6. F. à Notario publico confectum.

IVRAMEN-
TVM PRÆ-
POSITI
PARIS.

In Nomine Domini. Amen. Anno eiusdem 1308. Indictione 7. 10. die mensis
Octobris. Pontificatus S. Patris & D. nostri D. Clementis diuina prouidentia
Papæ V. an. 4. Congregatis vt moris est, venerabilibus & discretis viris Theo-
logorum, Decretorum, Medicinæ & Artium Facultatum Magistris Parisiensi-
bus, necnon Magistris, Baccalaureis & Scholaribus prædictarum Facultatum,
ac omnibus de Vniuersitate Parisiensi, qui voluerunt & potuerunt interesse in
Vniuersitate prædictâ, ad quam proximâ die erat vocatus Conuentus & citatus,
vt dicitur, ex parte venerabilis & discreti viri *M. Vincentij de Freyaco tunc Recto-
ris Vniuersitatis Paris.* prædictæ, ac nomine ipsius Vniuersitatis prædictæ, au-
thoritate & virtute priuilegiorum Vniuersitati Magistrorum & Scholarium Pa-
risiensium à Sede Apostolica & inlyctis Regibus Franciæ concessorum proui-
dus vir Petrus le Feron Præpositus Parisiensis, vt secundum priuilegia dictæ
Vniuersitatis, ad quæ Præpositus Parisiensis de nouo creatus, & in suæ Præpo-
situræ creatione in Præpositum Parisiensem certa die dictæ Vniuersitati ad præ-
standum iuramentum de priuilegijs dictæ Vniuersitati concessis fideliter obser-
uandis est adstrictus, prout in ipsis priuilegijs plenius dicitur contineri, idcirco
in præsentia mei publici Notarij & Vniuersitatis prædictæ inter cætera vir ve-
nerabilis & discretus Rector prædictus proposuit & dixit præsentem ipso Præpo-
sito, quod Præpositus Parisiensis, quicumque pro tempore fuerit, in prima sui
creatione in Præpositum Parisiensem debet & tenetur de obseruandis statutis
& libertatibus Vniuersitatis Parisiensis certâ die in ipsis Priuilegijs contenta &
loco à dictâ Vniuersitate eidem Præposito assignando præstare iuramentum.
Et quia dictus Præpositus super hoc sufficienter monitus, vt præmissa faceret,
non fecit, nec ad dictam diem sibi præfixam comparuit, sed se malitiosè ab-
sentauerat, & hoc facere distulerat, vt assererat Rector Vniuersitatis nomi-
nesupradictæ. Quare assererat ipsum Præpositum tanquam inobedientem &
priuilegiorum dictæ Vniuersitatis contemptorem fore grauiter puniendum. His
& alijs pluribus propositis & dictis post nonnullas sufficientes & legitimas ex-
cusationes dicti Præpositi & super hoc ab Vniuersitate admissas, finaliter idem
Præpositus more prædecessorum suorum Præpositorum Parisiensium ad sanctos
& sanctas Dei præstitit publicè iuramentum, quod non se absentauerat in frau-
dem aliquam vel malitiam, seu detrimentum, præiudicium vel læsionem pri-
uilegiorum quoruncunque Vniuersitatis prædictæ, sed ex necessariâ, iustâ &
sufficiente causâ, vt dicebat, volens & consentiens quod per absentionem
huiusmodi aliqua læsio, præiudicium, derogatio, infractio quomodolibet non
euenirent eisdem, imò voluit quod Vniuersitatis prædictæ Priuilegia maneant pe-
nitus integra & illæsa & in sui roboris firmitate. Actum in Congregatione præ-
dictâ apud S. Bernardum Parisiensem præsentibus discretis viris MM. Alano
Gonterij Canonico Ecclesiæ S. Quintini in Viromandia, Iuone dicto des Cor-
delles Regente Parisius in Artibus & Petro de Parisius, Benedicto de S. Ger-
uasio Auditoribus Causarum in Castelleto Parisiensi, Guillelmo Comitibus, Guil-
lelmo Doctore dicto Chapianssec, Ioanne Pagam Clericis dicti Præpositi &
numerosa multitudine tam Magistrorum quàm Baccalariorum, Clericorum,
Scholarium Vniuersitatis prædictæ testibus ad præmissa. *Et ego Quenus de Phily
de S. Nicasio Clericus Corisopitensis Diocesis Apostolica publicus autoritate
Notarius præmissis omnibus & singulis actis & dictis in Congregatione prædictâ
præfens interfui & exinde præfens Instrumentum scribi feci, publicauit & solito
meo signo signaui rogatus hic me subscribens.*
Ille autem Petrus le Feron successit in Præpositura Parisiensi Guillelmo Gor-
mont de quo in Instrumento 14. Iulij eiusdem anni infra.

Eodem anno M. Ioannes de Thelu Decretorum Doctor & Canonicus sancti Quintini Vironianducensis in Picardia Diocesis Nouiomensis legauit Vniuersitati Parisiensi ex bonis suis certam pecuniæ summam in fundationem Capellaniæ perpetuæ & sustentationem Capellani, qui ab Vniuersitate præsentaretur & nominaretur Episcopo Parisiensi, scilicet per antiquiores Regentes tunc Parisiis existentes, vnum in Theologia, duos in Decretis, vnum in Medicina, nec non per Rectorem & 4. Procuratores 4. Nationum; additâ tamen hac clausulâ, vt isti quinque in ea præsentatione & nominatione vnum tantum suffragium ferent: sic enim habetur in Testamenti tabulis, *ad quam Capellaniam Parisiis deseruiendam præsentetur perpetuò Capellanus Reuerendo in Christo Patri D. Episcopo Parisiensi per Antiquiores qui pro tempore erunt actu Regentes & Parisiis præsententes, videlicet vnum in Theologia, duos in Decretis & vnum in Medicina: nec non per Rectorem Vniuersitatis & 4. Procuratores 4. Nationum: ita tamen quod voces illorum quinque, scilicet Rectoris & Procuratorum prædictorum non faciunt nisi vnam.* Atque sub hac lege Testamentum istud ab Vniuersitate & ab ipso Rectore & Procuratoribus admissum & receptum est.

Quia verò prædictus M. Ioannes de Thelu pecuniam tantummodo legauerat, eius Executores Testamentarij eam Vniuersitati tradiderunt in emptionem cuiusdam fundi in agro Triffiaco super Beraudam propè Monstrolium dictum *Faut-yonne* Diocesis Senonensis: quem fundum M. Iacobus de Friac Rector Vniuersitatis Parisiensis cum quibusdam aliis Deputatis emit à Domicella Agnete de Capellavidua Guillelmi de la Forest & eius filio Ioanne: vt constat ex hoc publico Instrumento.

AT OVS cels qui ces presentes Lettres verront; Guillaume Gormont Cheualier du Roy & Garde de la Preuosté de Paris, Salut. Sçauoir faisons, Que pardeuant Ansel de Taille-fontaine & Nicolas Dufruit, Cleres & Notaires Iurez du Roy nostre Sire, establis en son Chastelet de Paris, en lieu de Nous commis & enuoyez pour oïr, & nous fiablement rapporter ce qui s'ensuit, en adioustant à eux soy planiere en ce cas, & en greigneur, Fut présente Damoiselle Agnes de la Chapelle, femme veuue de feu Guillaume de la Forest jadis Escuyer; laquelle pour soy acquitter de plusieurs debtes enquoy elle estoit tenuë enuers plusieurs personnes, qui sur ycelles l'approchoient de iour en iour, & pour son grand prouffit cler & euidant, si comme elle disoit, de sa bonne volenté & certaine science, sans force, fraude ou erreur vendit, recognut & confessa en la presence des Iurez dessusdits, elle auoir vendu, & par nom ou titre de pure, simple, perpetuelle & irreuocable vente, otroye, ceste, quittie, delaisie & transporte à tousiours dès ors endroit, & par ces Lettres à honorables hommes & discrets, les Maistres & Escoliers de l'Vniuersité de Paris, pour eulx, pour leurs successeurs Maistres & Escoliers Clercs estudiantz en icelle, & pour ceulx vn ou plusieurs, qui de eulx auront cause en ceste partie, les Terres, Iardins, Prés, menus Cens, hommes & femmes de serute condition, Iustice, haute, moyenne & basse, vsage, tous les droits & actions à ce appartenans, que ladite venderesse se disoit auoir de son propre heritage & tous admortis, assis à Pertone & finagie de Trissy sur Berande de lez Monstreuil, ou Faut-Yonne, dont mention est cy-dessoz plus à plain faite. C'est à sçauoir 52 arpens ou enuiron de terres arables en plusieurs pieces. Derechief 8. arpens ou enuiron de Iardins: Derechief huit arpens ou enuiron de Bois: Derechief arpent & demy ou enuiron de Pré, assis au dessous du Pont de Marolles: Derechief douze sols & sept deniers ou enuiron des menus Cens, portans les ventes pris seur plusieurs heritages assis au terrotier ou finaige dessusdits: Derechief dix que hommes que fames de la condition & Seigneurie des liex & Iustices par ces Lettres vendus; Laquelle condition est telle que ils sont sers tailliables, haut & bas à volenté & deformariage eulx & leur posterité; Desquies dix sers que hommes, que fames, que les noms, que declaration s'ensuit. C'est à sçauoir Gillon fille de feu Thomas le Bordier, & les six enfans de elle demourant à Marolles. Iacquin le Bordier frere de ladite Gillon demourant à Prouins. Perrin le Bordier leur frere demourant à Rampillon en Brie, &

» Perette fille de la niepce desdits Bordiers demourant à Marolles. Derechief
 » haulte & moyenne & basse Iustice és lieux & personnes de condition dessus ven-
 » dus. Derechief l'usage pour bestes de pasturage de Marolles avec tous les
 » droits & actions, reelles, personnelles & mixtes, directes, teues, expresses, vti-
 » les & quelconques autres que elle auoit, pouoit & entendoit à auoir par droit
 » de heritaige, douaire, donation faite pour noces ou entre vifs, ou pour cause de
 » mort ou austrement, comment que ce fust & peust ou pourroit estre, toutes ex-
 » ceptions & reseruations cessans és choses dessusdites vendues & à cause d'icelles
 » pour le prix, c'est à sçauoir de 330. liures tournois, forte monnoye que ladite ven-
 » dereffe en confessa auoir eu & receu desdits Achapteurs par les mains de honora-
 » bles hommes & discrets M. Jacques de Freuc Recteur à present de ladite Vniuer-
 » sité, M. Nicole d'Esparnoy Maistre en Theologie, M. Robert de Granches
 » Docteur en Decrets. M. Antoine des Alex Docteur en Medecine, en 384. de-
 » niers d'or de Florence, de pois, bons & loyaux, chacun d'icels deniers d'or com-
 » pté pour 14. soulds Paris ben comptez & nombrez auant la confection de ces
 » presentes lettres, dont elle se tint à bien payée à la presence des Iurez cy-dessus
 » dits : & dudit prix, quitta & quitte *clum* & absolument à tousiours des ors en
 » droit lesdits Achapteurs, leurs successeurs & tous autres à qui quittance en de-
 » uroit ou pourroit appartenir, & en foy demettant des choses dessus vendues &
 » de leur droits naist en lieu de elle, lesdits Recteur & autres trois Maistres dessus
 » nommez à ce, & à autres choses cy dedans écrites, faire, Deputez par ladite
 » Vniuersité és noms desdits achapteurs, & pour eux, pour leurs successeurs &
 » ayans cause de eulx. Et ce fait, Jean de la Forest Escuyer fils desdits Guillaume, &
 » Damoiselle aagée, & vfans par foy seul, & por le tout de tous ses droits, comme
 » pere de famille franche, personne en Iugement & hors, si comme il afferma
 » par son serement pour ce fait aux saincts Euangiles de nostre Seigneur, ouquel
 » le defaut de aage y auoit, sans malice le suppléoit, si comme de premiere face
 » apparroit personnellement estably en la presence desdits Iurez de sa bonne vou-
 » lenté & certaine science, sans force, fraude ou erreur. Mes à la requeste de
 » ladite Damoiselle à la Sengle & seule caution, si comme il disoit, ouïe ladite
 » vente & bien entenduë, heuë sur ce bonne deliberation & auis avec plusieurs
 » de ses amis saiges & experts en tiex choses, icelle vente & tout ce qui c'en est
 » ensuiuy, & pourroit ensuiure, vult, loüa, gréa, consenty & accepta en la
 » presence des Iurez dessusdits, & encore vult, loü, grée, consent & accepte à
 » tousiours des ors en droit & par la teneur de ces lettres. Promettant la venderesse
 » & Jean de la Forest son fils, dessusdits par leurs seremens pour ce faits solennel-
 » lement aux SS. Euangiles de Dieu, en la presence desd. Iurés, leurs mains destres
 » mises sur le Liure, & par la foy de leur corps donné corporellement és mains de
 » iceux Iurez, garantir, deliurer & defendre conjointement & chacun par foy, prin-
 » cipalement pour le tout, sans faire diuision l'un de l'autre & chacun mielx appa-
 » rissant enuers tous & contre tous, à leurs couz, perils & dépens en Iugement & hors
 » toutesfois que mestier & requis en seront du Porteur de ces lettres, ou de leur
 » transcript sous sceel authentique selon les vz & les coustumes de France ausdits
 » Achapteurs, à leurs successeurs & à ceulx de qui eulx auront cause les choses
 » & leurs droits dessus venduz & tous admortiz de tous troubles, nouuelletez,
 » empeschemens & euicions quelconques, & baillier leur bon & souffisant
 » amortissement seur ycelx & toutes les choses cy-dessus, & dessous escriptes, re-
 » nir, garder, faire enteriner & accomplir realement & de fait & en bonne foy
 » ausdits Achapteurs, à leurs successeurs & à ceulx qui de eulx auront cause, & non
 » venir & faire contre ycelles par eulx ne par aultres vn ou plusieurs en tout ne en
 » partie pour cause ou ochoison de deception d'oultre la moitié de iuste prix,
 » ou aultre mendre de mal, de fraude, d'engin, d'erreur, ne par queleconque aul-
 » tre cause, voie ou raison de droit ou de fait que ce soit. Et rendre, payer & re-
 » stablir sans aucun defaut & à plain ausdit Achapteur, à leurs successeurs & à
 » ceulx qui de eulx auront cause, ou au porteur de ces lettres, ou de leur trans-
 » crit, tous cousts, damages, missions, despens, iournées, salaires & interests que
 » iceulx Achapteurs, leurs Successeurs ou ayans cause de eulx, ou ledit Porteur
 » feroient, auroient, encouroient & pourroient auoir, faire, soustenir & encour-

re en aucune maniere par defect ou demeure de la garantie & dudit amortisse-
 ment & des accomplissens & obseruations des aultres choses cy-dessus & des-
 sous escriptes, & de chescune d'icelles. Desquies cous, damages, missions, des-
 pens, journée, salaire, & interests dessusdits se aucuns en y auoit, ils voudrent
 & accorderent expressement que ledit Porteur soit creu par son simple serement
 sans charge d'aultre preuue faire & sans taxation autre de Iuge leur yceulx de-
 mander, requiere ne auoir, & yceulx ainsi esclaircis par ledit Porteur estre
 leués, executées & exploitées par voye de execution comme nostre Sentence
 passée en chose iugée ou Arrest de Parlement & non suiuis par voye d'acion,
 nonobstant droit ou style, establissement, Coustume du País, ou aultre chose
 à ce contraire ou preiudicial en tout ou en partie. Et pource que plus euident-
 ment appert que pour cause de quelconque deception lesdits mere & fils ne en-
 tendent faire ne venir contre cette presente vente, de leur propre mouuement
 donnerent & donnent & par nom ou tiltre de pure, simple, perpetuelle & irre-
 uocable donation faire entre vifs, octroyent, cessent, quittent, laissent & transf-
 portent à tousiours des ors en droit & par ces lettres auidits Maistres & Escholiers
 de ladite Vniuersité pour euls, pour leurs successeurs perpetuellement en ycelle
 & pour ceulx qui de euls auront cause vn ou plusieurs portans ces lettres ou leur
 transcript tout ce que les choses & leurs drois dessus venduz valent outre ledit
 prix pour le temps present & pourroient valoir pour le temps à venir pour Dieu
 & en pure aumoine. Et voudrent & accorderent que cette presente donation
 vaille ou tiegne par droit ou maniere de donation irreuocable faite entre vifs &
 autrement, si comme miex valoir pourra & deuroit de droit, vs, style, establiss-
 sement & coustume de País, pour la caution desquelles choses dessusdites cha-
 cune & dependances de ycelles, les dessus nommez Damoiselle & Jean de la
 Forest son fils, obligierent & obligent par ces lettres conjointement & chescun
 de euls par soy principalement & par le tout sans faire diuision l'vn de l'autre,
 & chascun miex apparissant sans aucune exception de droit ou de fait ausdits
 Maistres & Escholiers, pour euls & pour leurs successeurs & pour cels qui de
 eulx auront cause, & audit Porteur de ces lettres ou de leur transcript tous les
 biens dessusdites Damoiselle & de son fils & de leurs hoirs, meubles & immeubles,
 presens & auenir, lesquies ils soufmirent du tout à la Iurisdiction & contrainte
 de Nous & de Nos successeurs Preuosts de Paris & de tous aultres Iusticiers que
 le Porteur dessusdit vouldra eslire pour ce que dit est, enterinier. Renonçans
 en ce fait expressement & de certaine science par leursdits seremens & soy en la
 presence des Iurez dessusdits, à l'exception de deception d'oultre la moitié de
 iuste prix, & dudit prix non eu, non receu en ladite pecune, & d'iceulx 384. de-
 niers d'or de Florence non comptez, non nombrez & ou prix de 14. soulds Parisis
 chescune piece d'iceulx deniers d'or, à ce que l'en puist dire que en esperance
 d'auoir ledit prix en ladite pecune en la valeur ou l'estimation dont mention est
 dessus faite & non mie pour ce que payé ayt esté lesdits Damoiselle & son fils
 ayent fait les confessions, & voulu, accordé, promis & enconuenancié & fait
 les aultres choses dessusdites à conuention de lieu & de Iuge, à condition sans
 cause & de non iuste cause, à action en fait à malice de despetille, à benefice de
meneur aage, de restitution de despoülliez, & en enterim au Benefice de l'E-
 pistre *Diadrian* & du Droict, disant que quant tuit li Debitors sont presens &
 soluablez, l'en ne puet suiure chescun que pour sa portion du deu, à tous priui-
 lieges & graces, franchises, libertez, estats, dispensations, absolutions & aul-
 tres Benefices donniez ou à donner de nostre S. Pere le Pape, du Roy nostre
 Sire, & de quelconque aultre Prelat, Prince ou Cour, de propre mouuement
 & autrement par impetration sous quelconque aultre fourme de paroles pour
 causes des guerres du Roy nostre Sire, & par quelconque aultre cause commu-
 ne ou priuée, que ce soit au benefice de la Croix prinse ou à prendre pour le
 saint Voyage d'oultremer, ou d'aultre Host ou Cheuaucherie, à la copie de ces
 lettres pour dire ou venir contre la teneur, fait & execution de ces lettres à tous
 vsages, styles, establissens & coustumes de País & de lieux generals & locaux:
 & generalement à toutes manieres de aultres exceptions de Droict & de fait,

» qui valoir & aidier leur pourroit contre ce que dit est. Et au Droict disant Ge-
 » neral, renonciation non valoir. Et mesmement & sans preiudice de l'especial
 » & general renonciation dessus faite ladite Damoiselle au benefice du Senatuf.
 » consult Velleien, de Douere & de quelconque aultre introduit en faueur des
 » fames. Et ledit Jean son fils semblablement au benefice de la nouvelle Consti-
 » tution des pleges. Et finalement dirent & affermerent lesdits Damoiselle & Jean
 » son fils par leurs seremens & foy en la presence des Iurez dessusdits que au iour
 » & heure de ceste presente vente & donation ladite Damoiselle estoit vraye Da-
 » me & possederelle seule & pour le tout des choses & de leurs droits dessus ven-
 » dus & donnez & que elle ne yceluy Jean son fils ne autres vn ou plusieurs pour
 » els, ne en leurs noms, ne auoient fait ne fait faire, ne auoient eu, ne ont, ne au-
 » ront agreable autre vente, don, octroy, cession, transport, quittance aliena-
 » tion ne contract aucun que ces presentes vente & donation, ne autre chose faite
 » pourquoy aucun preiudice soit fait ou puisse ou doie auenir à ces presens Trait-
 » rez en tout ne en partie. Et prierent & requirent ausdits Iurez que seur les cho-
 » ses dessusdits ils confeissent, donnassent, baillassent & deliurassent ausdits Mai-
 » stres & Escholiers pour euls, leurs successeurs, & pour ceulx qui de euls auront
 » cause les meilleures lettres de recognoissance obligatoires que ils pourroient
 » faire & ditter sous le seel de la Preuosté de Paris à la seurte d'iceulx Maistres &
 » Escholiers & de ceulx qui de euls auront cause. A laquelle priere & requeste
 » lesdits Iurez ont confect les presentes lettres, si comme ils nous rapportèrent &
 » tout ce que dessus ainsi auoir esté fait en leur presence & asseurerent à viue vois
 » & en concorde, à la relation desquies & en tesmoing de ce Nous auons mis à ces
 » lettres le seel de la Preuosté de Paris, l'an de grace 1308. le Samedy 14. Iuin.

Huiusce foundationis meminit Robertus Gouletus in suo Compendio. *Alia
 insuper est Capellania, inquit, fundata per quendam Doctorem in Decretis in altari
 Capelle nostrae Dominae in Ecclesia Parochiali S. Andreae de Arcubus, & fundatio
 ipsius Capellaniae primò est in una domo sita prope S. Nicolaum du Chardonnet, & reser-
 uatum fundationis est super terras & quaedam Dominia sita prope. Monstreuil Faut-
 Yonne.*

Eodem anno obiit M. Petrus de Bella-pertica natione Gallus, de partibus
 Borbonensibus de Castro Bellæ-perticæ super fluuium Aligerim, mediocri ge-
 neris & status parentibus ortus, Decanus olim Ecclesiæ Parisiensis, tunc autem
 Episcopus Autissiodorensis & Cancellarius Regni. Vir peritissimus, præsertim
 in Iure Ciuili, in quo citra montes Pater habebatur Peritorum. Huius enim la-
 bor & peritia fuit versari in dubiorum obscuritatûque Iuris Ciuilis elucidatione,
 vt patet in libro appellationis huius, Glossarium, videlicet super libro Codicis
 & quam plurimorum aliorum Scriptorum suorum, secundum quæ in studijs Ge-
 neralibus Regni & potissimè apud Aureliam informantur, qui erudiri cupiunt
 perfectè. Habuit Præceptorem, famosissimum illum Magistrum D. Iacobum
 de Rauigneio, qui similiter scripsit super Digesto veteri: quem Magistrum se-
 dulò secutus, similis eidem in Magisterio est effectus. Ita legitur in Historia
 Episcoporum Autissiodorensium. Fundauit 4. præbendas in Ecclesia villæ
 nouæ prope Bellam-perticam pro remedio animæ suæ. Iacet autem Autissiodo-
 ri prope Aquilam in choro Ecclesiæ Cathedralis, in qua fuerat Decanus cum
 hoc Epitaphio.

*Hac iacet in Cella Petrus cognomine Bella
 Pertica, perlucidus verbis, factis quoque fidus,
 Mitis, veridicus, prudens, humilisque pudicus,
 Legalis, planus, velut alter Iustinianus,
 Summus Doctorem, certissima regula morum,
 Parisinorum Decanus Canonicorum;
 Autissiodoricâ digna sumpta sibi sede
 Tempora post media clarus successit ab æde
 Annis sub mille ter ccc. septem simul ille*

*Sulpicij festo migravit ab orbe molesto
Det sibi solamen spiritus almus. Amen.*

Illi in Episcopatu & in Cancellaria Regni successit Petrus de Gressio natione Gallus patria Vastinensis, in utroque Iure peritus. Porro Epitaphium indicat obiisse an. 1307. quanquam Historici vulgò ad hunc annum mortem eius referant.

Eodem anno, vt notat Hemeræus, M. Simon de Guiberuilla Cancellarius Ecclesiæ & Vniuersitatis Parisiensis electus est in Decanum die Martis post festum B. Nicolai Hyemalis per cessionem Rogerij de Herminiaco. Ei in Cancellariatu successit M. Franciscus Caracciolus Neapolitanus vulgò Carasoli. De ipsius autem in Decanum assumptione extat hoc Instrumentum in Chartulario Parisiensi his verbis.

Reuerendo in Christo Patriac D.D.G. Dei gratia Paris. Episcopo Capitu-
lum eiusdem Ecclesiæ sal. cum reuerentia & honore. Nouerit vestra Paternitas
Reuerenda, quod vacante Decanatu Ecclesiæ Paris. per resignationem venera-
bilis viri & discreti Rogeri de Armigniaco quondam Decani dictæ Ecclesiæ in
manibus Domini nostri Pontificis D. Clementis Papæ V. liberè facta & eius
Electione nobis à dicto summo Pontifice autoritate Sedis Apostolicæ remissa.
*Nos venerabilem & discretum virum M. Simonem de Guiberuilla virum prouidum sacræ
paginæ Doctorem in spiritualibus & temporalibus circumspèctum* hac die Martis præ-
sentis in mane hora Capituli ad prouidendum dictæ Ecclesiæ de Decano assi-
gnata Congregatis in Capitulo ad sonum Campanæ Canonicis ipsius Ecclesiæ
qui voluerunt, debuerunt & potuerunt commodè interesse per viam compromif-
si concorditer in Decanum eiusdem Ecclesiæ elegisse. Qui Electioni huiusmodi
consensit cum protestatione tamen, si sibi dictus Decanatus deberetur de iure &
non aliter, ita quod si contingeret dictam suam electionem quoquo modo im-
pediri, ita quod dictum Decanatum pacificè habere nequeat, non intendit of-
ficio Cancellarij Ecclesiæ Paris. Ecclesiæ renunciaſſe nec renunciat, immò ius
quod habet & habebat in dicto Officio, penes se retinuit & retinere intendit.
Cuius siquidem installatio & loci assignatio ad vos dinoscuntur pertinere.
Quam siquidem Electionem vobis tenore præsentium insinuamus, Paternita-
tem vestram rogantes quatenus ad prædictam Ecclesiam Paris. accedere digne-
mini prædictis installatione & assignatione & alijs quæ in hoc debent & con-
sueuerunt fieri, faciendis, aut si placet, detis per vestras patentes litteras pote-
statem plenariam alicui seu aliquibus Canonicis Ecclesiæ Paris. ad præmissa &
hæc tangentia facienda, & ea quæ in his necessaria fuerint aut etiam opportuna.
In cuius rei testimonium sigillum nostri Capituli præsentibus litteris fecimus
apponi. Datum & actum in pleno nostro Capitulo An. Domini 1308. die Martis
post Hiemale festum S. Nicolai.

Hoc anno habita sunt & à Papa & à Rege plurima Comitata & Colloquia de
Templariorum negotio, vt testatur Ioannes de S. Victore sic scribens. Cum Pa-
pa Pictauij diu cum Ro. Curia resedisset, Rex se mouit de Francia vt eum visi-
taret, & cum eo & Cardinalibus loqueretur de multis, præcipuè de negotio
Templariorum, fecitque Parlamentum Nobilium & Ignobilium de cunctis Re-
gni sui Castellanijs & vrbibus Turonis congregari consilium habiturus ante-
quam ad Papam accederet, quid de Templarijs fieri secundum eorum confes-
sionem debebat. Diesque assignata est omnibus qui fuerant inuitati mense pro-
ximè futuro post diem Paschæ. Intendebat enim Rex sapienter agere, & ideo
volebat hominum cuiuscunque conditionis Regni sui habere Iudicium vel as-
sensum, ne posset in aliquo reprehendi. Vnde proponebat non solum reportare
secum deliberatiuum Iudicium Nobilium & Litteratorum, sed & Ciuium & Lai-
corum qui personaliter illic comparentes ferè omnes dixerunt communiter eos
esse merito reos mortis. *Parisiensis etiam Vniuersitas, præcipuè Magistri in Theolo-
gia requisiti expressè suam dare sententiam vel Censuram & mittere Confessionem Ma-
gistri Templi & quorundam aliorum Magnorum, Sabbato post Ascensionem Domini fa-
cta Congregatione Generali per manum Tabellionis scriptam dictam Confessionem Regi
mandauerunt & copiam litterarum Magistri Templi, quibus omnibus suis fratribus*

DE TEM-
PLARIIS.

» intimabat quod hac & hac fuerat confessus, & quod idem confiterentur omnes velut ab
 » antiquo decepti errore. Mandauerunt Regi standum esse Romanæ Curiã censuræ
 » quæ specialiter habet de rebus vniuersorum, actibus & hæresibus seu criminibus
 » enormibus iudicare. Tunc Rex iuit Pictauim fratrum ac filiorum Consiliario.
 » rum discretorum comitiua munitus; fuitque ibi præactum negotium factis alle-
 » gationibus & rationibus pro parte Papæ & Responſionibus Rationibusque & re-
 » plicationibus multis vtriusque coram Cardinalibus Cleroque & cæteris qui ad-
 » erant morosè discussum, tandemque conuentum est inter eos quod Rex bona
 » eorum omnia leuaret seu leuari faceret fideliter per Ministros & seruaret ea, vs-
 » quequo Papa cum ipso Rege deliberasset quid agi expediret secundum punitio-
 » nē Corporum & Rex non faceret sine Papa. Corpora tamen eorum ex tunc ser-
 » uari faceret sicut fecerat & de prouentibus Domorum Templi sustentari vsque
 » ad Concilium Generale futurum. Corpora tamen eorum extunc ponebat Pa-
 » pa in manu sua. Illuc quoque antequam Rex in Franciam remeasset, ducti fue-
 » runt Magister Transmarinus Templi & plures alij qui voluntatem Papæ & Re-
 » gis audierunt: sed post breue tempus sunt ad pristinas prisiones reducti vsque
 » ad Concilium Generale quod tunc ordinatum est fore Viennæ post duos annos
 » in Octauis omnium Sanctorum. Et extunc inuitari cœpit à Papa quantum ad
 » remotiores partes Orbis in quibus Christianitas viget. Postea longa mora con-
 » tracta Pictaui & eundo ac redeundo, Rex & sui in Franciam redierunt. Papa
 » quoque circa Augustum Concilio Generali ordinato & quibusdam alijs nego-
 » tijs cum Rege Francorum & alijs expeditis, aliquibusque delatis vel suspensis de
 » Pictaui recessit, Curiaque soluta & Cardinalibus pluribus licentiatis & aliquot
 » secum ductis in Vasconiam iuit, habitans satis prope Burdegalam Urbem &
 » Cardinales qui secum erant in loca vicina vel propinqua suam habitationem
 » fecerunt.

Eodem anno obiit Coloniã celeberrimus ille Ioannes Duns, alias Scotus Or-
 dinis FF. Minorum, de cuius morte alij alia. De eo nos in Catalogo.

1309. Anno 1309. Collegium Baiocense fundatum est à M. Guillelmo Boneto
 Episcopo Baiocensi, institutique sunt ibidem 12. Bursarij; quorum sex è Dicc-
 cesi Cenomanensi, vnde ipse Bonetus oriundus erat, assumi voluit: sex verò ex
 Andegauensi, quia Andegauim litteris imbutus fuerat & ad Ecclesiastica munera
 promotus. Nomen verò Collegio indidit Episcopatus Baiocensis, quem tene-
 bat. Eodem autem anno interijt Andegauim, cui in Episcopatu successit Guil-
 lelmus de Trie frater Mathæi Franciæ Equitum Tribuni. Ad hunc annum re-
 fert Ioan. de S. Victore, M. Petrum de Gressibus olim Cantorem Ecclesiæ Pa-
 risiensis fuisse à Guillelmo Parisiensi Episcopo consecratum in Sacerdotem. *M.*
Petrus de Gressibus quondam Cantor Parisiensis vir nobilis genere & in utroque Iure pe-
ritus frater scilicet, Ioannis de Gressibus militis, Franciæ Mareſcalli, Campaniæ-
que Briæque Cancellarius & Nauarræ in festo S. Thomæ Apostoli à Guillelmo
Paris. Episcopo fuit Sacerdos apud montem Leuthericum & postea Dominica,
1. feria Ianuarij, videlicet in vigilia Epiphaniæ cum honore Parisius est in Episcopum
Antissiodorensē consecratus; illaque die fecit conuiuim & solemne apud FF. Minores.

Eodem anno, vt scribunt Historici nostri, Philippus Rex impatiens moræ,
 quam afferebat Clemens Pontifex ad damnandam aut absoluendam Bonifacij
 memoriam, Oratores ad eum misit Auenionem, vti admonerent eum de pro-
 missis apud Pictauium datis. Itaque Pontifex emissis publicis programmatis
 denunciauit omnibus volentibus ad accusationem vel defensionem Bonifacij
 aliquid dicere & proponere, vt sese Auenione ad mediam Quadragesimam si-
 sterent, vltra quam nemo amplius ea de re audiendus foret. Intra illud ergo
 tempus accedens Nogaretus cum magno Theologorum, quos Rex miserat,
 numero, contra defunctum renouauit easdem accusationes & criminationes.
 Item ex omnibus locis confluxere innumeri Doctores ad defensionem, quos in-
 ter M. Guillelmus Longus Decretorum Doctor, M. Ioannes de Murro & Gen-
 tilis de Monte-floris Doctores Theologi Bonifacium ab omni hæresis suspitione
 vindicarunt. Qualis autem fuerit disputationis euentus, dicemus alio loco.

Eodem anno M. Arnoldus Villanouanus à Iacobo Rege Arragonum Aue-
 nionem iuit ad Clementem, vt de Hierosolymitano Regno cum eo ageret. Is

Arnoldus

Arnoldus fuit natione Catalanus, seu vt quidam scribunt, *Provincialis*, professione Medicus, eiusque artis peritissimus habitus: item & Theologus famosissimus; sed qui ingenio nimis fidens multos errores contra Religionem Christianam sparsit passim, præsertim verò Parisijs & in Aragonia. Sacra Theologia Parisiensis Facultas aduersus eum decreuit, vt scribunt Villan. lib. 9. c. 3. Antoninus tit. 21. c. 2. quamobrem sibi timens fugit in Siciliam. Ex multis autem eius libris quindecim præcipuos errores in Arragonia condemnarunt F. Ioannes de Leugero Ordinis Prædicatorum Inquisitor & Gaufrerus de Crudillis Ecclesiæ Tarraconensis Vicarius. In summa, Humanitatem Christi æquabat in omnibus diuinitati, Religiosæ vitæ professores, omnemque Philosophiam damnabat, opera misericordiæ & medicinæ acceptiora dicebat esse Deo, quam sacrificium altaris. Sed præstat Errorum eius speciale Catalogum referre, prout legitur in Directorio Inquisitorum.

1. Error, quod Natura humana à Deo assumpta, est æqualis Deo in omnibus bonis suis: & quod tam alta sit humanitas in Christo, quam Deitas & tantum possit. “ ERROR
M. AR-
NOLDI
“ VILLA-
NOVANI.
 2. Quod quam citò anima Christi fuit vnita Diuinitati, statim ipsa anima sciuit omnia, quæ Deitas scit: quia aliàs, vt dicebat, non fuisset cum ea vna persona: præcipuè, quia scire est circumstantia pertinens ad suppositum indiuiduale & non ad Naturam.
 3. Quod Diabolus ingeniosè fecit totum populum Christianum deuiare à veritate D.N.I.C. sicque duxit & euacuauit populum Christianum, quod non dimisit in eo nisi pellem, id. apparentiam cultus Ecclesiastici, quem fecit ex vsu: & fides quam habet est talis, qualis est fides Dæmonū. Et quod totus populus Christianus ducitur in Infernum: & quod Christiani per singulos status palam vitâ & moribus & affectibus ipsum abnegauerunt: & quod in toto Corpore Christi Collegij vsque ad verticem à plantâ pedis non solum viuunt, sed regnat & imperat talis apostasia.
 4. Error est, quod omnes Claustrales sunt extra Charitatem & damnantur: & quod omnes Religiosi falsificant Doctrinam Christi.
 5. Error, quod malè fecerunt Doct. Theologi, qui aliquid de Philosophia posuerunt in suis operibus studium Philosophiæ & Philosophiã totaliter condennando.
 6. Error, quod reuelatio facta Cyrillo est pretiosior cunctis scripturis sacris.
 7. Error, quod opus misericordiæ & medicinæ plus placet Deo, quam sacrificium altaris.
 8. Quod stabiens Capellanas, vel faciens celebrari Missas post mortem, non facit opus Charitatis, nec ex hoc meretur æternam vitam.
 9. Error, quod qui in vita sua scit multitudinem Indigentiu & maximè Amicorū Dei & congregat & retinet superflua ad stabiendū Capellanas & ad perpetuandum missas post mortem, quod certū est, quod talis cadit in æternā damnationem.
 10. Error, quod in sacrificio altaris Sacerdos offerens vel offerri faciens nihil Deo de suo offert, neque etiam voluntatem.
 11. Error, quod in Eleemosyna magis repræsentatur Passio Christi quam in Sacrificio altaris.
 12. Error, quod in Sacrificio Missæ non laudatur Deus opere, sed solum ore.
 13. Error, quod in consultationibus Papalibus non est scientia nisi operum humanorum.
 14. Error, quod nunquam Deus comminatus est condemnationem æternam peccantibus, sed malum exemplum præbentibus.
 15. Error & falsitas quod anno ab Incarnatione Domini 1335. esset mundi finis totaliter & ex toto.
- Extat eiusdem Arnolde Dialogus de rebus Ecclesiasticis cum Friderico & Iacobo Regibus Hispaniæ & Siciliæ.

Statuta Collegij Cluniacensis.

Circa hæc tempora Henricus de Fauterijs Abbas Cluniacensis, qui ad regimen Ordinis accessit anno præterito rexitque per annos vndecim, donec renunciatus est Episcopus S. Flori in Aruernia, statutum quoddam seu Ordinationē edidit de prospero statu studentiu Parisijs in Collegio Cluniacensi, quod an. 1269.

fundatum ab Yuone Vergiaco fuisse rerulimus. In quo quidem statuto multa habentur notatu dignissima ad commendationem litterarum & Academiae Parisiensis. Et sic se habet.

- Salutaris author volens omnes homines saluos fieri & ad agnitionem veritatis sui- que sanctissimi nominis venire, sicut pro manifestatione rerum corporalium & terrestrium à principio lucem corporalem fecit, sic miranda suae bonitatis superabundantia pro notificatione spiritualium & caelestium quandam lucem spiritualem creauit, scilicet sacrae scripturae inextinguibile lumen, quae, iuxta Salomonis testimonium, est Candor lucis aeternae, in credendis, sperandis & diligendis mentes hominum illuminans ostendensque suis Discipulis & Auditoribus omnem veritatem necessariam ad salutem & speculum sine macula. Sacra enim Scriptura velut speculum nostris interioribus faciebus & mentibus opponitur, vt si quae in eis facta fuerint, videantur. *Haec tanquam Doctrina disciplinae Dei docet Deum timere*, seipsum propter Deum abnegare, mundum & ea quae in eo sunt, contemnere, caelestia appetere, mala vitare, & perseueranter bona salutaria operari. *Haec est illa lex Diuina in qua est & lacteus potus*, quo tenera fidelium nutriatur infantia, & *solidus cibus*, quo robusta perfectorum iuuentus sanctae virtutis spiritualia accipiat incrementa. *Haec est lex perfecta*, quae ad salutem consulit vniuersis, quos D. N. I. C. saluare dignatur. *Haec est lex continens*, quod omni aetati congruit, quod omni professioni conuenit. In ea audimus praecipua quae faciamus, & in ea cognoscimus praemia quae speremus.
- Ad tantae igitur lucis totam Ecclesiam illustrantis claritatem in toto nostro Ordine & alibi diffundendam, legisque huius tam sacrae, tam salutiferae fructum efficacius conseruandum & per amplius dilatandum.
- Nos Frater Henricus miseratione diuina Cluniacensis Ecclesiae Minister humilis de Consilio Maiorum Conuentus nostri Cluniacensis & plurium de nostro Ordine discretorum Statuta praedecessorum nostrorum super prosperitate & promotione studij Theologiae in Domo nostra Parisius edita cum infra scriptis additionibus approbantes & innouantes statuimus & adijcimus ad statum professorum dicti studij & studentium, quae sequuntur.
- Imprimis omnes & singulos Priores & Decanos nostri Ordinis pensiones in dicta Domo nostra pro studentibus ibidem debentes, obsecrantes in Domino exhortamur, quatenus in Domo nostra ordinata & fundata principaliter ad audientiam Theologicam Facultatem, sapientiam tam supremam & difficilem, tam profundam & inuestigabilem mittant ad proficiendum & studendum docibiles aptos mente & ingenio & potissime in Grammaticalibus ad minus sufficienter fundatos. Praecipientes in virtute obedientiae Priori Scholarium dictae Domus nostrae vel alij vice nostrae & successorum nostrorum ad hoc agendum deputando, quod nullum pro Pensionario & studente ibidem amodò recipiant, nisi sufficienti examinatione recipiendorum per nos facta, aut per ipsum Priorem Scholarium, seu per alium loco nostri ad faciendam examinationem huiusmodi deputandum. Quibus Priori & Deputando à nobis & Successoribus nostris praecipimus in virtute obedientiae, quod ei actu Examinationis huiusmodi in sinceritate animi faciendo affectionibus inordinatis semotis, nemini deferentes, docibiles, idoneos ac sufficientes tantummodo recipiant, alios minus idoneos & insufficientes repellendo & ad propria loca, vnde venerant, remittendo. Et nisi mittentes tales loco sic repletorum & remissorum infra mensem à tempore reuersionis numerandum habiles & idoneos miserint, in Nobis & successoribus nostris per Priorem nostrum Scholarium & per Deputandum significari praecipimus, & maturè, vt in huiusmodi ad commodum & promotionem studij aequitatis & Iustitiae remedium apponamus.
- Item quia in rebus ordo est maximum bonum, & vbi non est ordinis bonum, erroris & horroris malum existit, statuantes praecipimus quod Scholares & studentes in dicta Domo nostra libros audibiles audiant ordinatè, vt potè dispositi ad Logicam audiendam, quae est modus sciendi ad omnium Artium & scientiarum principia viam habens. Primo summas in Domo: deinde veterem Logicam & postea nouam Logicam in Domo vel extra audiant: vt sic imbuti in Logica competenter, libros naturales & Philosophiae audire & facilius intelligere possint: cuiusmodi Logicalium & librorum naturalium Philosophiaeque auditionem eisdem concedimus in fauorem sacrae scripturae, vt videlicet efficacius &

facilius capiant & intelligant librum sententiarum, in quo profunda mysteria “
totius sacre paginæ continentur. “

Similiter de audientibus Theologiam, statuimus quod libros Bibliæ audiant “
ordinatè. Dispositis verò & habilibus ad Logicalia audienda, de quorum dis- “
positione & habilitate diligenter attendenda & iudicanda Prioris & Supprioris “
dictæ Domus nostræ & trium discretorum studij conscientiam onerantes pro “
Logicalibus audiendis spatium biennij & pro libris naturalibus & Philosophicis “
spatium biennij concedimus. Nolentes huiusmodi spatium temporis præfixum “
ampliari sine nostra & successorum nostrorum licentia speciali petita debitè & “
obtena. Ordinantes etiam quod in Logicalibus & Philosophicis modo præscri- “
pro studentes, horis quibus poterunt, lectiones Magistri actu Regentis in dicta “
Domo nostra, lectionesque Bibliæ & Baccalariorum ibidem legentium audiant “
interdum & honorificent eisdem super quo superiorum loci & ipsorum Schola- “
rium conscientias oneramus. “

Item ad habendum experimentum qualiter proficiant studentes, & ad exer- “
citationem ingenij & intellectus eorundem statuimus, quod omnes & singuli “
Bibliam audientes postquam biennij spatio eam audierint, sermones & colla- “
tiones secundum ordinem faciant diebus & temporibus hactenus consuetis. “
Propter verò bonum Prouisionis & studij debiti in sermonibus & collationibus “
huiusmodi faciendis, Prior vel Supprior dictæ Domus nostræ rogando, aut si sit “
opus, præcipiendo & iniungendo prædicare debentes excitent & cohortentur “
per quindecim dies ante. Recusantes autem vel inobedientes in opere tam fa- “
lubri per Superiores loci in Capitulo vel alibi regulariter puniantur. Et quia fa- “
bricando fabri finis, redditque & facit vsus hominem ad quælibet promptio- “
rem, ordinantes statuimus quod post Pascha de quindena in quindenam fratres “
& studentes in Gallico prædicent, vt in huiusmodi vsu & opere exercitati possint “
per ordinem & alibi promptius in Gallico proponere verbum Dei. “

Item quia docet Apostolus Petrus quod vnusquisque sicut accepit gratiam, “
in alterutrum administret, sitque sapientia communicando largior quæ retinen- “
do minoratur & redundantior est largiendo scientia, quæ dum plus confertur, “
plus abundat, statuimus quod magis sciens minus scientem charitatiuè infor- “
mer, vnusquisque eligendus aliquem librum de Logica vel Philosophia alijs le- “
gat iuxta ordinationem Prioris & Supprioris ac aliorum prædictorum conscien- “
tias oneramus, præcipientes in virtute obedientiæ aptis & sufficientibus ad le- “
gendum fratribus & consocijs quatinus in exercitio huiusmodi lecturæ horis “
certis & dicto modo faciendæ se exhibeant promptos, obediens & benignos. “

Item propter exercitium collationis & disputationis fructum (melius enim “
est conferre quàm legere, quia quod obscurum est aut dubium, citius declaratur “
& percipitur conferendo) statuimus quod semel in hebdomada si fieri possit, vel “
saltem in quindena semel horis certis per Priorem & Suppriorem dictæ domus de “
consilio tamen prænominatorum determinandis disputationes Quæstionum Lo- “
gicalium, Philosophiæ & Theologiæ alternatim sint inter fratres studentes, in “
quibus disputationibus & collationibus notificandis opportunè per aliquem “
studentium verbis contentiosis & indecentibus propulsatis veritas amicabiliter “
inquiratur. Inquisitores nempe veritatis non contentiosos sed benignos & pacifi- “
cos decet, & vt dicti studentes ad repetendum studiosius lectiones auditas exci- “
tentur, statuimus quod horâ potationis serotinæ quæ apud eos *Collatio* nuncupa- “
tur, ad quam horam omnes conuenire præcipimus, *Præsidens* in Conuentu vel de- “
putandus per Priorem delectionibus singulorum studentium singulis diebus perat. “

Item quod teste B. Isidoro, *summa virtus Monachorum humilitas est*, quæ debet “
maximè in personis scientibus efflorere iuxta verbum sapientis dicentis quod, vbi “
est humilitas, ibi est sapientia, propter bonum obedientiæ meritum augentis & “
opus Religiosorum laudabilius reddentis astringentisque fratres & Monachos “
omnia etiam bona agere de consensu & dispositione Patris spiritualis, quia quod “
sine Patris spiritualis & superioris Prælati sit voluntate, vanæ gloriæ attribuitur, “
non mercedi, statuentes inhibemus in virtute obedientiæ ne apti & sufficientes “
ad legendum solenniter aliquem librum Bibliæ, cuiusmodi lectura in *Studio Pa-* “
riensi *Cursus communiter appellatur*, & præsertim librum sententiarum præsumant “

» legere sine nostra & successorum nostrorum licentia speciali petita debite &
» obrenta.

CIRCA
DOCTO-
RATVM.

» Item ad compescendos propriae excellentiae & honoris seculi appetitus seruos
» Christi & praecipue Religiosos qui abrenunciationem seculi promiserunt, monet
» & inducit sententia B. Ioannis Chrysostomi dicentis *Desiderans Primatum in ter-*
» *ra inueniet confusionem in Caelo, nec inter seruos Christi computabitur qui de Prima-*
» *tu tractauerit nullusque eorum festinet quomodo alijs maior appareat, sed quo-*
» *modo omnibus inferior videatur. Vt ergo nemo fratrum nostrorum Parisus in*
» *Theologia studentium assumat sibi honorem nisi vocatus & electus ab illo qui est*
» *Vicarius Dei & eius Praelatus, statuentes in virtute obedientiae & sub poena ex-*
» *communicationis, quam ipso facto incurrant contrarium attentantes, inhibe-*
» *mus, ne Magister actu Regens in Theologia in Domo nostra Parisus, aut aliquis alius de*
» *Ordine cuiuscunque status & conditionis existat, ad licentiam obtinendam seu ad sta-*
» *tum honoris Magisterij Theologicae Facultatis, requirentis vtique hominem in*
» *scientiam perfectum, in morum honestate praecclarum & in eloquentia expeditum*
» *ac gratum de caetero praesentare aliquem Baccalarium D. Cancellario B. Mariae*
» *Parisiensis. Nullus etiam Baccalarium praesentationis de se factae consentire aut*
» *licentiam huiusmodi acceptare seu preces secularium ad hoc impetrare praesu-*
» *mat, nisi nobis & successoribus nostris super hoc facto debite consultis, & sine*
» *nostris & successorum nostrorum consilij deliberatione maturat. Si vero duo*
» *Baccalarij praesentandi & promouendi ad dicti Magisterij honorem simul & in*
» *eadem tempore concurrerint, licet secundum morem Studij Parisiens. antiquior*
» *in Lectura sententiarum primo sit praesentandus, praepositionem tamen vnus*
» *eorundem ad huiusmodi Magisterij honorem nobis & successoribus nostris re-*
» *seruamus.*

» Item dicit B. Benedictus in Regula, quod *obedientia quae Maioribus impendi-*
» *tur, Deo exhibetur, propter bonum obedientiae quae est salus omnium fidelium, genitrix*
» *omnium virtutum & inuentrix Regni Caelorum*, inter studentes laudabilius promo-
» uendum praecipimus, quod omnes & singuli tam Baccalarij quam alij studentes
» Priori & Suppriori dictae Domus nostrae, seu eorum vices gerentibus obediant
» humiliter & deuote. Inobedientes autem volumus & praecipimus per dictos Su-
» periores extra Capitulum vel in Capitulo, quod saltem semel in hebdomada
» per Priorem aut Suppriorem loci teneri statuimus, regulari disciplina puniri. Si
» vero, quod absit, in crimen inobedientiae & rebellionis saepius praesertim in ca-
» su correctionis aliquis esset deprehensus, Priori dicti loci per praesens statutum
» danus auctoritatem huiusmodi inobedientes & rebelles, quos extunc iure Pen-
» sionis priuamus, de studio & dicto loco amouendi, & ad loca vnde pensiones ha-
» beant, pro mansionarijs mittendi. Omnibus & singulis Prioribus & Decanis
» nostri Ordinis pensiones debentibus, praecipiendo mandantes, quatenus in hu-
» iusmodi missione, Priori dictae Domus tanquam nobis obediant, missosque per
» litteras dicti Prioris recipiant, & vt prius tractent, fraterna in Domino charita-
» te, & id idem fieri volumus de non proficientibus in moribus & scientia, de quo-
» rum conuersatione miserabili infamia & scandala orirentur; ad quae adiudican-
» da & discernenda Prioris, Supprioris & trium discretiorum loci conscientias
» oneramus.

» Item quia iuxta verbum Senecae, turpis est lectura quae per negligentiam fit,
» quae tanto est reprehensibilior, quanto res amissa magis est vtilior & necessa-
» ria, statuentes praecipimus libros communes dictae Domus per Suppriorem lo-
» ci, aut per vnum Scholarium idoneum a Priore & Supprie deperandum tu-
» te, diligenter & fideliter custodiri distribuique sine acceptione personarum per
» Suppriorem studentibus secundum facultates & scientias quas actualiter au-
» diunt, videlicet Theologiam audientibus libros Theologicos & Logicam au-
» dientibus Logicales, recipientes vero libros huiusmodi nomina seu titulos li-
» brorum, annum, diem receptionis & nomen recipientis in scedula in communi
» Registro redigenda scribant. Singulis autem annis ad diem Cinerum vocatis om-
» nibus studentibus in Domo per Priorem vel Suppriorem certum Inuentarium
» de libris huiusmodi fiat, & in loco communi; in quibus loco & die, anno quoli-
» bet distributio dictorum librorum fiat modo & forma superius annotatis.

Item quia anima sedendo & quiescendo efficitur prudens, statuimus quod dicti studentes horis opportunis & consuetis ad studendum sint & sedeant solitarij in cellis & studiis eorundem pro fructu studij & doctrinæ efficacius acquirendæ, in Claustro aliisque locis dictis horis colloquia quæcunque & collationes verborum ad inuicem præcipuè taliter prolatorum quæ studentes impedire seu turbare valeant, euitando. *Interdicientes eisdem omnino Ciuitatis Parisiensis frequentiam vagosque discursus per eandem*, prosecutiones causarum quarumcunque, nullusque in Ciuitate comedat nisi cum personis Ordinis nostri & cum venerabilibus personis studij, & tunc de licentia Superioris obtenta. Nullus etiam extra domum nisi pro lectionibus & sermonibus audiendis horis determinatis & sine licentia vadat, Baccalariis duntaxat exceptis. Quando autem oportebit aliquos per Ciuitatem ire pro aliquibus agendis, bini tunc Socij simul honestè & maturè incedant, & Iuueni habenti agere in Ciuitate Socius maturus iungatur eidem. Nemo verò dictorum studentium extra domum pernoctare præsumat, sine notitia & licentia Superioris; ad cuius licentiæ concessionem euidentis vtilitas, vel vrgens necessitas ipsius Superioris conscientiam inducat.

Item vt congruè fundati dispositi in morum honestate & discretionis bonitate ad perfectionem scientiæ statumque Magisterij assequendum sine debito non fraudentur, affectantes nostrum Ordinem personis solennibus præcipuè thesauro Sapientiæ incomparabili refertis decorari, statuimus inhibentes omnibus & singulis Prioribus & Decanis nostri Ordinis, ne Scholares locorum sibi commissorum pensiones habentes in dicta Domo Parisiensi ad proficiendum planè & ad fructum scientiæ Theologiæ adipiscendum dispositos & fundatos à dicta domo remouere etiam iuxta consuetudinem antiquam, finito quinquennio, pensionesque talium aliis dare & assignare præsumant, sine nostra & successorum nostrorum speciali licentia. Audientes verò Bibliam indispositosque ad perfectionem in Facultate Theologica consequendam post completum quinquennium possunt & poterunt, si velint reuocare ad eorum loca & claustra, pro alijs Fratribus prædicationum & sermonum instantia & exemplorum honestate salubriter informandis: loco quorum propter Ordinis honorem & Sacræ Scripturæ fauorem alios docibiles & idoneos affectibus cognationis, affinitatis & Nationis à cordibus mittentium penitus exclusis, pensiones in dicta Domo debentes opportuno tempore mittere teneantur. Etsi, quod absit, contingeret aliquem de dictis Prioribus & Decanis non mittere annis singulis *Pensionarios Scholares vt teneantur*, nihilominus in fauorem studij & scientiæ, cuius augmentum cupientes, eius detrimentum reddimus propter prouisionem & munitionem etiam victualium, quæ fit annuatim pro omnibus & singulis Scholaribus in communi, ac propter hoc quod dicti Scholares non sunt in culpa in hoc casu submittere omittens, cum ob culpam huiusmodi obmissionis & negligentiam in bono tam salutari dignum sit quod poena suam teneat actorem, præcipimus districtius à dictis Prioribus & Decanis obmittentibus mittere Scholares, summam integram pensionis in pecunia dictis Scholaribus aut Procuratori eorundem, ac si **Scholaris inibi fuisset præsens & residens sine defectu & quouis obstaculo** persolui. Insuper infra duos menses id nobis & successoribus nostris per Priorem & Supriorem loci significari debite præcipimus, vt in hoc per nos opportunum remedium apponatur. Præterea notam reprehensibilis parcitatis & cupiditatis, quæ omnium malorum radix est, eradicari volentes, vniuersis & singulis Prioribus & Decanis prædictis sub poena amissionis Iuris pensiones dandi inhibemus, ne Prioribus aut Beneficiis competentibus has pensiones concedere à modo & assignare præsumant, Priori Scholarium nostrorum Parisius, præcipientes in virtute obedientiæ, quatenus nullum Priorem aut Beneficiis competentibus habentem ad pensiones huiusmodi Monachis simplicibus solitas dari de cætero admittant, quinimo repellant. Denique statuimus inhibemus, quod nullus Prior aut Beneficiatus, seu Iura aliamque Facultatem distinctam à Logica, Philosophia & Theologia audire intendens in dicta Domo nostra Scholarium Parisius commoretur aut recipiatur ibidem sine nostra aut successorum nostrorum licentia speciali.

CIRCA
PENSIONES.

Item quia habitis vitæ necessariis inceperunt Amatores Sapientiæ vacare studio & acquisitioni scientiæ & doctrinæ ordinantes statuimus quod Pensionarij de nouo mittendi ad dictam Domum nostram Parisius veniant muniti integritate pensionis, alias minimè recipiantur, etiamsi idonei fuerint & fundati. Quod & statuimus de alijs iam dudum receptis & studentibus, in fine anni cuiuslibet vel in principio accedentibus ad loca & domos vnde habent pensiones. Obsecramus autem in Domino dictos Priores & Decanos, seu loca eorundem tenentes quatenus in promptâ traditione & solutione pensionis se se exhibeant proprios & benignos. Denique vt dicti Scholarij dispendiosâ multipliciter solutionis pensionum tarditate sublatâ, bono prouisionis necessariæ & commodo mutationis vtilis opportuno tempore faciendæ valeant congaudere, præcipientes districtè ordinamus quod omnes & singuli Priores & Decani pensiones debentes annis singulis in Capitulo Cluniacensi Generali, vel ad tardius in Festo Natiuitatis B. Ioannis Baptistæ Suppriori dictæ Domus, Procuratori aut certo mandato dictorum Scholarium soluunt integras pensiones. Exhortantes verò dictorum Priorum & Decanorum fraternæ dilectionis affectum monemus eosdem per præsens Statutum, quatenus dictis Scholaribus Pensiones soluere Parisius studeant sine difficultatis obstaculo modo & forma præscriptis. In quo si, quod absit, negligentes essent, damus in præfenti Statuto Priori vel Suppriori dictorum Scholarium plenam potestatem negligentes & recusantes soluere vice & auctoritate nostra per censuram Ecclesiasticam compellendi ad satisfaciendum de integris pensionibus debitis, expensis ob defectum huiusmodi factis.

Ad faciendas autem tempore accepto munitiones & prouisiones pro anno & ad ministrandum Conuentui nostro Scholarium Parisius victui necessaria; statuimus quod annis singulis termino conuenienti Prior vel Supprior de consilio trium discretiorum Domus eligant & constituent duos fratres de ipsis idoneos & expertos in agibilibus & ad profectum scientiæ minus aptos pro munitionibus & prouisionibus tempore magis expediendi ac pro officio & ministerio Prorurationis annuæ debite faciendis: quibus eligendis & instituendis præcipimus vt in hoc casu & in alijs verbis Priori & Suppriori obediant tanquam nobis. Et quia merces laborantibus debetur, volumus quod dicti Procuratores in bona diligentia secundum durationem pensionum communitati studentium seruientes stipendium seu salarium hactenus consuetum habeant pro labore.

Cæterum quia decet magisque expedit vt dicti Scholares nostri studeant & proficiant dum studium Parisiense viget, videlicet in certis mensibus anni, in quibus Doctores, Magistri & Baccalarij legendo, disputando, determinando sibi & alijs proficiunt, quàm in certis Septimanis, in quibus certis ex causis, præsertim propter calores æstiuales ab actibus Scholasticis cessant & vacant, ordinantes statuimus, quod iuxta antiquum morem in Festo B. Bartholomæi à modo & non antea incipiant pensiones. In quo Festo seu termino præcipimus pensionarios de nouo mitti & recipi de cætero & non ante; & alios iam receptos ad dictam domum nostram Parisius pro studendo reuerti nisi pro toto anno sufficerent pensiones. Verum de longo pensiones habentibus, vtpote de Imperio, de vltra Sagonem, de Pictauia & de Aruernia pio compatientes affectu concedimus gratiosè, quod in casu vbi haberent vnde ad loca à quibus pensionarij existunt, accedere possent, citra dictum Festum B. Bartholomæi in dicta Domu nostra faciant residentiam: quorum quemlibet tribus solidis & sex Denariis Parisiensibus tantùm in hebdomada qualibet ministrandis eisdem residentibus in Domo per Deputatum seu Deputatos ad prouisiones faciendas, contentos esse volumus vsque ad initium pensionum.

Præterea quia Fratres dictante Regula omnia sibi necessaria debent à Patre Monasterij sperare & habere, exhortantes omnes Priores & Decanos prædictos ordinamus quod in casu vbi propter rerum caritiam & temporis importunitatem victus necessaria dictis Scholaribus deficerent quod in tali necessitate suis pensionarijs viscera charitatis pio fraternitatis aperientes affectu, eosdem in locis suis recipiant benignè, nisi in domo dicta Scholarium propter fauorem studij tunc temporis voluerint eisdem gratiosâ liberalitate exhibere affectum charitatis consimilis vel maioris.

Insper statuiamus quod nullus recipiatur ibidem nisi ponat integram pen-
 sionem, nec aliquis particulariter teneat vel habeat Clericum aut Seruientem
 ad expensas Communitatis, nisi summam 12. librarum Parisiensium soluat annua-
 tim. De Cameris autem Domus ordinantes statuiamus, quod Conuentus ante
 omnia habeat necessarias Cameras ad comedendum & alia loca opportuna ad
 reponendum & custodiendum bona & victualia Conuentus. De reliquarum
 verò Camerarum & aliorum locorum dispositione & ordinatione Prioris, Sup-
 prioris & trium discretiorum studij conscientias oneramus.

Si quis verò de nostris Fratribus & Scholaribus in dicta Domo nostra dece-
 serit, obsecrantes in Domino omnes & singulos ibidem studentes exhortamur
 quatenus decedenti & defuncto fratri in Suffragiis spiritualibus, Psalmidiis,
 Orationibus & Missis in nostro Ordine consuetis fieri præ compassionis affectu
 benignaque fraternitate assistant, vt sic in tempore vrgentioris necessitatis fra-
 ter quem manus Dei viuentis tangit, à suis Fratribus misericorditer adiuuetur.
 Res autem & bona omnia eiusdem statuiamus quod ad manus Prioris & Supprio-
 ris dictæ Domus nostræ vel Priore absente ad manus Supprioris & duorum dis-
 cretorum Domus & Seniorum deueniant, ab eisdem fideliter obseruanda & per
 eosdem disponenda vice & authoritate nostra per hunc modum. Inprimis fa-
 cta plena & integra restitutione librorum locis & personis receptorum precario
 vel ex accommodato ab ipso defuncto dum viueret, volumus quod de pecunia
 si fuerit, vel libris & aliis rebus inuentis si quæ debebat, soluantur. Funeraria
 & opportuna pro Ecclesiastica sepultura iuxta conditionem & statum defuncti
 per dictas personas emantur. Quibus peractis si fuerint aliqui libri remanentes
 exceptis Decretalibus & Decretis nostræ & successorum nostrorum dispositioni
 referendis, eos volumus ad communem vsum Conuentus Scholarium dictæ
 Domus nostræ perpetuò remanere. Vestes autem & alia huiusmodi bona reli-
 qua inter Fratres studentes egentes semotis fauoribus & affectibus inordinatis
 per superius nominatas personas quarum super hoc conscientias oneramus, iustè
 & fideliter diuidantur vel pauperibus erogentur pro remedio animæ dece-
 dentis.

Item iuxta antiquum Statutum præcipimus quod nullus Scholaris de Ordine
 nostro extra dictam domum nostram quæ Domus *Scholarium Cluniacensem* com-
 munitè Parisius appellatur, studere & morari præsumat sine nostra & successo-
 rum nostrorum licentia speciali, Statutum antiquum in nostro Ordine innouan-
 tes inhibemus, ne aliqui Priores Ordinis nostri aliquibus Monachis, Mansionariis
 eorum seu morantibus apud ipsos, qui tamen nostri & Ecclesiæ nostræ Clunia-
 censi obediens existant & professi licentiam studendi alicubi in aliqua Faculta-
 te dare & concedere præsumant sine nostra & successorum nostrorum licentia
 speciali.

Item iuxta antiquum Statutum in nostro Ordine præcipimus, quod nullus de
 Ordine studeat amodo in Iure Canonico nisi in altero de locis infra scriptis, vi-
 delicet *Aurelianis, Tolosa, in Monte-pessulano & Auinione*, & tunc non nisi de
 nostra & successorum nostrorum licentia speciali, vt est dictum, **Ordinantes**
quod studentes in dicta Facultate si sit possibile, insimul commorentur non
diuisim vel saltem in hospitiiis contiguis & vicinis.

Istis temporibus florebat quoque maximè Vniuersitas Oxoniensis ad quam
 ex omnibus mundi partibus concurrebant præsertim Minoritæ, vt testatur Wa-
 dinghus in Annalibus Minorum ad hunc annum. Ea propter Clemens Pontifex
 eis ad Amplitudinem sui Conuentus Domum Fratrum de Pœnitentia Iesu Chri-
 sti, quorum Ordo fuerat antiquatus in Concilio Lugdunensi, indulgit: quo-
 rum multi transibant ad Minores. In hanc rem extat Bulla data Auinione 6.
 Kalend. Iunij.

Clemens Episcopus seruus seruorum Dei dilectis filiis Guardiano & Fratribus
 Ordinis Minorum de Oxone Lincoln. Dioc. S. & Ap. ben. Exhibita nobis ex
 parte vestra petitio continebat, quod propter arctitudinem loci vestri de Oxone,
 vos & Fratres alij inibi *ad Generale studium* de diuersis mundi partibus in magna
 multitudine confluentes defectus multiplices & incommoditates varias sustine-
 tis. Cum itaque locus Fratrum de Pœnitentia Iesu Christi eiusdem loci de

VNIUER-
 SITAS O-
 XONIEN-
 SIS.

» Oxone eidem loco vestro contiguus, à dictis Fratribus sit in breui, vt credi-
 » tur, relinquendus in dispositione Sedis Apostolicæ iuxta tenorem constitutio-
 » nis à GREGORIO Papa X. prædecessore nostro in Generali Concilio Lug-
 » dunensi edita remansurus, ex parte vestra nobis humiliter extitit supplicatum,
 » vt locum ipsum pro ampliatione dicti loci vestri vobis condere dignaremur.
 » Nos igitur vestris & Dilecti filij Nobilis viri Ioannis de Britannia Comitis Ri-
 » chieundiæ nobis super hoc cum instantia supplicantis precibus inclinati locum
 » prædictum cedentibus vel decedentibus Fratribus suprædictis, aut illum quomo-
 » dolibet dimittentibus vobis de speciali gratia concedimus & donamus. Nulli
 » ergo horum, &c. Datum Auenione 6. Kalendas Iunij, Pontificatus nostri,
 » anno 4.

Eodem anno obiit M. Stephanus Becardus Doctor Iuris Canonici; quæ Do-
 » trina tunc plurimum vigeat, maximèque commendabatur à summis Ponti-
 » ficibus, propter Decretales quas condebant, quasque doceri & obseruari vo-
 » lebant. Ille anno 1292. electus Senonensis Archiepiscopus Romam propter in-
 » terueniens litigium profectus fuerat, bienniumque commoratus ibi tandem à
 » Cælestino confirmatus ad Ecclesiam suam rediit an. 1294. ante cuius altare ma-
 » ius jacet cum hoc Epitaphio.

» Hic jacet bonæ memoriæ Stephanus Becardi de Penulo, Nobilis Genere,
 » Doctor in Decretis, justè Philosophus, Archiepiscopus Senonensis Ecclesiæ,
 » qui rexit eam annis 16. mensibus 8. diebus 3. acquisiuit eidem Ecclesiæ multa ad
 » perpetuitatem vsque ad valorem 500. librarum Turon. annui redditus, deditque
 » ei vestimenta sua rubra cum pulpito & calice argenteis deauratis, ac mille libras
 » pro vitrariis & naui faciendis cum aliis bonis. Obit autem mense Martio 4.
 » Kalend. April. cuius anima requiescat in pace. Amen. *Oratio* pro eo.

Eodem anno in Comitibus San-Julianensibus Facultatis Artium Bidelli priuati
 » sunt vnâ Bursâ eo quod cum Deputati *iuerunt ad Regales, nullus eorum potuit ha-*
 » *beri, & sic fuerunt negotia Vniuersitatis dimissa & perita.* Ita legitur in libro Re-
 » ctoris, tunc Rectore M. Stephano de Parisius.

1310.

Anno 1310. celebre & solenne statutum factum est pertinens ad Iurisdictionem
 » Rectoris, veritumque ne quis ad Rectorem & Procuratores Vniuersitatis cita-
 » retur nisi bis, præterquam in causis famam tangentibus, in quibus quater citari
 » poterat: neue Aduocati seu causarum Patroni ad orandas eiusmodi causas ad-
 » mitterentur, sed tantummodo ad consilium subministrandum: voluit enim Vni-
 » uersitas vt absque strepitu forensi tam actor quàm reus per se causas suas age-
 » rent, at non prohibuit patronos consuli & aduocari ad consilium. Statutum
 » autem istud legitur in libris Gallicanæ & Picardicæ Nationum, sub hoc titulo
 » *Statutum Vniuersitatis quod coram Rectore & Procuratoribus vel Deputatis Vniuer-*
 » *sitatis nullus citetur nisi bis, nisi in causis famam tangentibus, in quibus quater citandus*
 » *est, & quod Aduocati non admittantur.*

STATV-
 TVM DE
 IVRIS-
 DITIONE
 RECTOR-
 RIS.

» Vniuersis præsentis Litteras inspecturis Vniuersitas Magistrorum & Schola-
 » rium Parisius studentium in eo qui est vera salus. Quoniam anima sedendo &
 » quiescendo fit sapiens & prudens, opportunum est atque expedit dantes operam
 » scientiæ ac Sapientiæ ab occupationibus exterioribus omnibus, simulque appe-
 » titus sensualis passionibus, quemadmodum naturæ congruit humanæ, se di-
 » uertere ac penitus relegare. Sic quod præparationibus debitis aptati scientiæ
 » Sapientiæque sublimes delectabilesque margaritas venari poterunt ac etiam
 » adipisci. Sane ergò considerantes ac decernentes *in causis coram nobis & Re-*
 » *ctore nostræ Vniuersitatis ventilandis* ex numero quaternario citationum dilato-
 » riarum à nonnullis vsitarum temporibus, nec non ex aduocantibus hinc inde
 » seu. pro vtraque parte *coram Nobis & Rectore prædicto existentibus*, nos nostros-
 » que Scholares à studio scientiæ ac Sapientiæ multifariè distrahi ac impediri,
 » cupientes omnes radices mortiferas obstantes ac tardantes nos nostrosque Scho-
 » lares consequi fortunium sublime penitus eneruare, ordinamus & statuimus
 » perpetuò in nostra Vniuersitate obseruandum, quod quicumque *coram nobis aut*
 » *Rectore præfato citatus in secundâ citatione ad tardius personaliter si possit, aut*
 » aliàs per Procuratorem, qui de causa legitima eius absentia doceat, teneatur
 » comparere, alioquin ipsum volumus reputari contumacem, & in illâ causâ
 » amplius

amplius non audiri. Et si in primâ die, seu ad primam citationem citatus perso-
naliter aut per Procuratorem non comparuerit, volumus & statuimus quod in
secundâ citatione ipse aut eius Procurator nomine eius antequam admittatur,
per suum iuramentum se purget quod primâ die maliciosè, seu vt is differretur,
se non absentauit: quod si facere renuerit, ipsum tanquam contumacem in illâ
causâ volumus & decreuimus de cætero non admitti. *Verum in magnis causis quæ
statum, honorem aut priuationem hominis tangunt, volumus solemnitatem consuetam
de quater citando antequam aliquis reputetur contumax, firmiter obseruari.* Amplius
ordinamus & statuimus, quod in Curia nostra & Rectoris tam Actor quam
Reus, dum tamen habeat peritiam loquendi aliqualem, tam agendo quam de-
fendendo proprio ore loquatur, aduocatione aliis penitus interdictâ. Consiliarij
tamen ipsi, dummodo eos maliciosè seu ad fraudem non capiant vel adducant,
minimè sunt interdicti. Si quis autem hanc ordinationem nostram præsumpserit
infringere aut ei ausu temerario cõtraire, à nostro consortio ac nostris priuilegijs
& auxilijs se nouerit alienum. In cuius rei testimonium sigillum Vniuersitatis præ-
dictæ præsentibus duximus apponendum. Datum in Congregatione Generali
apud S. Mathurinum an. Dom. 1310. die Veneris post Festum B. Martini Hyemalis.

Ex hocce statuto patet Vniuersitatem conquerentium causas & Expostula-
tiones cognouisse & in Comitibus Generalibus, vt adhuc fieri solet, vbi iuxta ve-
terem formulam, locus est *supplicationibus & injurijs*, & in priuatis Comitibus
apud Rectorem & Procuratores seu Deputatos Vniuersitatis, qui consilium
ipsius constituunt. Itaque Duplicis Curie hic mentio fit, *Vniuersitatis & Re-
ctorie*. Curiam Vniuersitatis tenuit ipsa Vniuersitas in Comitibus Generalibus,
sed non statam nec ordinariam, Rectoriam & ordinariam Rector cum Procura-
toribus tenebat ab antiquo, & tenuit vsque ad annum circiter 1600. quo ex Re-
formatione Thuana adiuncti sunt Decani. Verum est tamen aliam fuisse Cu-
riam Vniuersitatis, quæ dicebatur *Deputatorum*, constantem ex Rectore, De-
canis & Procuratoribus, eamque de iisdem causis iudicasse de quibus Vniuersi-
tas. Sed nec illa vnquam fuit statam nec ordinaria.

Eodem anno combusti sunt Parisiis quinquaginta quatuor Templarij ex De-
creto Concilij Prouincialis Senonensis: Et paulo post alij condemnati in Silua-
nectensi & Pontifarenfi Synodis, vt legitur in Chronico Rothomagensi. *Hoc
anno factis processibus per Archiepiscopum Senonensem cum suis Suffraganeis in suo
Prouinciali Concilio ob hoc de Mandato Apostolico concurrente contra Templarios fue-
runt publicè condemnati Parisiis 54. ex eis, fueruntque relictis Curie seculari & com-
busti. Et paulo post in Concilio Prouinciali apud Siluanectum Remensis Archiepisco-
pus & apud Pontisaram Rothomagensis Archiepiscopus in Concilio Templarios condem-
narunt: & postmodum Magister Senior dicti Ordinis Templariorum solus cum Socio suo
condemnatus exiit Parisiis & ambo combusti in parua Insula ante Augustinos Pa-
risiis. Tunc erat Archiepiscopus Senonensis Philippus de Marigny Frater
Enguerrani Comitis de Longa-villa.*

Eodem anno conatus est Pontifex Clemens dissidentes inter se Minores in
gratiam societatemque reducere. Vna enim pars quæ *Spiritualium* dicebatur,
quæque rigorosè paupertatem Christi amplectebatur, ab altera quæ *de Commu-
nitate* appellabatur, secesserat, & alteram altera hæreseos insimulabat. magni
vtrinque viri, sed secta *Spiritualium* quæ à Doctrina Petri Ioannis Oliui sumptè-
rat exordium, minor & infirmior erat altera, eamque ob rem pœnè oriens obru-
ta est; veruntamen vires acquisiuit eundo, in Tuscia præsertim & Prouincia
Gallicana. Quod dissidium ne totum euerteret Ordinem, Raymundus Villanoua-
nus, de quo supra, tantum effecit, vt Clemens vtramque partem audiret, & quæ-
cunque in Ordine corrigenda essent, sibi iusserit exponi. Alexander de Alexandria
Lombardus Sacræ Theologiæ Magister, Ordinis Generalis Minister *Communita-
tem* acriter tuebatur. Vbertinus de Casali *Spirituales*, & Doctrinam Petri Ioannis
Oliui non minus segniter defendebat. Constituti à Pontifice Iudices, qui doctri-
nam illam examinarent. Interim verò Vbertinum & alios *Spiritualium* fautores,
dum discussio fieret, exemit à Iurisdictione Ministrorum & Prælatorum suorum,
ne quid ab iis paterentur incommodi. At in Etruria Fratres *Spirituales* ab Ordine
recedentes proprium sibi constituunt Ministrum Generalem & alios inferiores

Praelatos. Hinc malum recrudescit ex schismate iam aperto De quo infra dicitur.

Contra Exemptiones Monachorum.

Quia verò multi causam mali istius dicebant esse *Exemptiones varias*, quas Minoritæ & alij ex indulgentia S. Sedis habebant, hinc factum ut Clemens sibi voluerit de hac materia Tractatus edi nonnullos à viris Doctis, ut in proximo Viennensi Concilio, ad cuius celebrationem à Philippo Rege instantissime vrgebatur, res ista in disceptationem poneretur. Itaque Durandus Mimatensis Episcopus inter Doctos Doctissimus tunc habitus, Tractatum edit satis amplum, in quo quid de Exemptionibus, Priuilegiis & Priuilegiatis sentiret, exposuit. Tractatus autem hæc tria fuerunt præcipua capita.

1. Quod reuocari debeant Priuilegia & Exemptiones quæ Vniuersalis Ecclesiæ Constitutionibus aduersantur: quod quidem tum aliorum, tum maximè Rom. Pontificum autoritate confirmat.

2. Quod nec Priuilegia, nec exemptiones vniuersalis Ecclesiæ Canonibus oppositæ concedi debeant, aut possint, nisi communis vtilitas & necessitas summa id postulent: idque etiam Romanorum Pontificum autoritate confirmat.

3. Quod priuilegia atque exemptiones huiusmodi perturbent Ecclesias, scandala pariant, Vniuersali Ecclesiæ nihil afferant boni, & ipsimet Regulæ multæ & grauiæ damna importent.

Hunc autem Tractatum Philippus Probus anno 1545. edi in lucem curauit, & Paulo III. Cardinalibus, Episcopis caterisque Tridentinam Synodum habituris dedicauit; in partis autem primæ titulo 5. Durandus *de Exemptionibus* disputationem instituit hoc modo.

» De Exemptionibus autem ex qua causâ concessæ fuerint & continuò concedantur, & quis fructus modernis temporibus subsequatur ex eis, haberet Dominus nostri Papæ sanctitas providere. Magna namque autoritas ista in Dei Ecclesia est habenda. Etsi nonnulli ex Prædecessoribus & Majoribus nostris fecerunt aliqua, quæ illorum tempore potuerunt esse sine culpa, & postea vertuntur in errorem & superstitionem, ut sine tarditate aliqua & cum magna autoritate à posteris destruantur. 63. dist. 5. verum. Vnde Ezechias dissipauit Excelsa & contriuit statuas & succidit lucos confregitque serpentem æneum à Moysè iussu Dei factum, ne serpentina morte populus interiret. Et laudatur dictus Ezechias destruxisse quod tendebat ad perniciem, quod iubente Deo fecerat ille. Numero. 21. 4. Reg. 18. cap. *Non enim debet irreprehensibile iudicari, si secundum varietatem temporum statuta quandoque variantur humana, præsertim cum vrget necessitas vel euidens vtilitas id exposcit.* Cum ipse Deus ex his quæ in veteri testamento statuerat, nonnulla mutauerit in nouo, sicut habetur ex Concilio Generali Extr. de Consang. & affin. non debet 29. dist. c. 1. & 2. 4. dist. erit 32. q. 4. *quis ignoret & c. obijciuntur* 33. qu. 7. occidit. extr. de transact. c. fin. & sentent. Extr. commun. *super eo.*

» Ex quibus inferitur, quod si maius damnum & maius inconueniens subsequatur ex dictis dispensationibus & dictis exemptionibus quàm vtilitas, quod haberent per eiusdem summi Pontificis prouidentiam reuocari, quod facile potest ostendi iuribus & rationibus supradictis. Quod autem ad faciendam dictam reuocationem exemptionum D. Papa de facili debeat esse inclinatus, possunt & debent eum mouere non solum prædicta, sed etiam multa alia.

» Primum est Generalis Ordinatio vniuersalis Ecclesiæ procedens ex Deo, ab Apostolis, SS. Patribus, Generalibus Concilijs & Rom. Pontificibus comprobata & obseruata: secundum quam eis Religio Christiana & generaliter omnia Monasteria & loca Religiosa, Abbates, Abbatissæ, Monachi, Moniales, & omnes alij Religiosi & personæ Ecclesiasticæ immediatè subsunt gubernationi & curæ Episcoporum in Ciuitatibus & Diocesis eorundem tanquam Superiorum suorum, Apostolorum successorum & potestatem habentium. Vnde cum D. Papa tantam & talem obseruationem mutare non debeat, nec forte valeat, ergo nec generales Exemptiones, priuilegia, libertates, & immunitates derogatiuas & præiudicatiuas honori, potestati, statui, ordinationi & ordini dictorum Episcoporum & Ordinariorum contra prædictam Generalem Ordinationem

nationem sic passim concedere non debet, nec etiam forsitan valet, prout & infra scriptis iuribus comprobatur. Quod autem Generalis Ordinatio Ecclesie procedat à Deo & attendenda sit, probatur autoritate Gregorij 89. dist. ad hoc & 16. quæst. 1. ad hoc. Nam ut ibidem dicitur, *ad hoc dispensationis prouiso Gradus diuersos & Ordines disposuit esse distinctos, ut dum reuerentiam minores potentibus exhiberent, & potentiores minoribus dilectionem impenderent, vera concordia fieret. Et ex diuersitate connexio & rectè Officiorum gereretur administratio singulorum. Neque enim Vniuersitas alià poterat ratione subsistere, nisi huiusmodi magnam eam differentie ordo conseruaret. Quia verò queque Creatura in una eademque qualitate gubernari vel viuere non potest, Cælestium miliciarum exemplar nos instruit: quia dum sunt Angeli, sunt Archangeli, & liquet quia non sunt æquales, sed in potestate & ordine differant alter ab altero.* In quo quidem C. dicit Glossa 89. dist. quod dicta prælatio durabit vsque in diem iudicij, quod probat autoritate Apostoli dicentis 1. Corinth. 15. Dum mundus iste durabit, homines præ sunt hominibus, Dæmones Dæmonibus, Angeli Angelis. Cum autem Deus erit omnia in omnibus, cessabit dicta prælatio non tamen ordo vel maioritas de Pæn. dist. 4. in Domo. Et dicta diuersitas Ordinum Ecclesiasticorum prælationis est propter concordiam humani generis instituta, sicut Leo Papa ait 45. dist. licet 2. Et ne Schisma fieret in Ecclesia Dei, sicut probat Hieronymus ad Euandrum Episcopum 93. distinct. legimus. Et idem probat ad Nepotianum scribens 95. dist. Esto subiectus Pontifici tuo, & ipsum quasi animæ parentem ama. Idem etiam probat dictus Gregorius in dicto C. *Ad hoc locorum Gradus rationis ordo distinxit & Iudicia esse constituit, ut nec Præpositi in opprimendo subiectos se frustra valeant occupare, nec subiectis iterum contra suos Præpositos effranata sit reuultandi licentia.* Non est ergo dicta distinctio graduum & prælationis contemnenda, sicut dicit Ioan. Chrysost. 11. quæst. 3. Nemo contemnat. Nam à Deo est principaliter constituta in veteri Testamento per Moysen, qui ex præcepto Domini Aaron in summum Pontificem, filios verò eius vnxit in minores Sacerdotes Exod. 31. c. In nouo autem Testamento dicta distinctio graduum & maiorum & minorum Sacerdotum discretio ab ipso Christo sumpsit exordium, qui duodecim Apostolos tanquam maiores Sacerdotes & 72. Discipulos quasi minores Sacerdotes instituit, Petrum verò quasi in summum Sacerdotem elegit. Apostoli autem in singulis Ciuitatibus Episcopos ordinauerunt 21. distinct. §. 1. Et ligandi atque soluendi potestatem tam Petrus quàm Apostoli à Christo receperunt. Primò tamen Petrus, sicut Anacletus Papa ait, hanc ligandi & soluendi supra terram potestatem accepit à Domino, primusque ad fidem populum virtute suæ Prædicationis adduxit Actuum 4. Rom. 10. Cæteri verò Apostoli cum eodem Petro pari consortio honorem & potestatem acceperunt à Christo ipsumque Petrum Principem eorum esse voluerunt. Ipsi verò Apostolis decedentibus, in loco eorum successerunt Episcopi, quos qui recipit & verba eorum, Deum recipit: qui autem spernit, Deum à quo missi sunt, & cuius funguntur legatione, spernit, & ipse indubitanter spernetur à Domino. Videntes autem ipsi Apostoli messem esse multam & operarios paucos, rogauerunt Dominum messis, ut mitteret operarios in messem suam; vnde ab eisdem Apostolis electi sunt 72. Discipuli, quorum typum gerunt Presbyteri, atque in eorum loco sunt in Ecclesia constituti, secundum Anacletum 21. dist. in Nono. & concordat cum dicto Anacleto Cyprianus Pap. 24. q. 1. loquitur: vnde dicitur per eundem, loquitur Dominus ad Petrum *Ego dico tibi, quia tu es Petrus & supra hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam.* Super vnum ædificat Ecclesiam. Et quamuis Apostolis omnibus post resurrectionem suam parem potestatem tribuat, & dicat, *Sicut me misit Pater, & Ego mitto vos, accipite Spiritum sanctum,* tamen ut veritatem manifestaret vnitatis eiusdem originem ab vno incipientem sua autoritate disposuit. Hoc erant utique cæteri Apostoli, quod Petrus fuerat, pari consortio præditi & honoris & potestatis, sed ab vnitatis exordium proficiscitur, ut Ecclesia Christi vna monstraretur; & ita subiicit in eodem C. dictus Cyprianus, Episcopatus vnus est, cuius in solidum pars tenetur, vbi dicit gloss. quod idem ius residet apud quemlibet Episcoporum. Tamen reuera quilibet habet separatam & speciale ius scilicet in Ciuitate & Diocesi sibi com-

» missa ff. quemadm. seruit. amitt. l. aquam. Non quod sigula iura à quolibet in
 » solidum teneantur ff. de verbor. oblig. l. 2. ff. de seruit. l. viæ concordat ad præ.
 » missa Augustin. exponens illud Ioannis 20. & Matth. 16. Quodcunque ligaueris
 » super terram, erit ligatum & in cœlis. Quia dicit quod super hoc non est dictum
 » tantum Petro sed Ecclesiæ 24. qu. 1. quodcunque & Cap. sequentibus & præ.
 » cedentibus. Idem & Augustin. ait de Paulo, quod Paulus Petrum reprehendit,
 » quod non auderet, nisi se non imparem sciret 2. quæst. 7. Paulus cum quatuor se.
 » quentibus. Ad idem concordat Gregorius Ioanni Episcopo Syracusano scri.
 » bens 22. distinct. de Constantinopolitana. Vbi dicit, quod si qua culpa in Epif.
 » copis inuenitur, ratione Ecclesiæ subiecti sunt: cum verò culpa non exigit om.
 » nes secundum qualitatem humanitatis æquales. Facit ad idem 68. distinct.
 » Quorum vices. vbi dicit Vrbanus Papa, quorum vices in Ecclesiâ Episcopi ha.
 » bent, & quis eis hanc dignitatem dare debeat, S. Augustinus ostendit inquirens.
 » Pro Patribus tuis nati sunt tibi filij, Patres missi sunt Apostoli. Pro Apostolis
 » namque filij nati sunt & constituti sunt Episcopi. Hodie enim Episcopi, qui sunt
 » per totum mundum, vnde nati sunt, Patres ipsa Ecclesia illos appellat, ipsa
 » namque illos genuit. Et ipsa illos constituit in sedibus Patrum. Non te ergo pu.
 » tes desertam; quia non vides Paulum, quia non vides Petrum, quia non vides
 » illos per quos nata es: de prole tua decernitur tibi Paternitas. Pro patribus tuis
 » nati sunt tibi filij, constitues eos Principes super omnem terram. Ad idem 25.
 » dist. Ecce in fine 2. q. 7. accusatio. in fin. 3. q. 1. nulli in fin. 1. q. 1. omnes 2. q. 5. habet
 » in fin. Matth. 10. Luc. 9. Apostolus etiam legens de dictis Episcopis & Ordinarijs
 » dicit. Ephes. 4. *Quosdam dedit Apostolos, Quosdam autem Prophetas, alios verò Euan.*
 » *gelistas, alios Doctores ad consummationem sanctorum in opus ministerij id est edifica.*
 » *tionem Corporis Christi, secundum etiam prædictum Apostolum, Ro. 13. Omnis anima*
 » *sublimioribus potestatibus debet esse subiecta, quia non est potestas nisi à Deo. Quæ au.*
 » *tem à Deo sunt, ordinata sunt: itaque qui resistit potestati, Dei ordinationi resistit.*
 » *Qui autem resistunt ipsi, ipsi sibi damnationem acquirunt.* Patet itaque quod dicta
 » Generalis ordinatio prælationis à Deo in veteri Testamento & à Christo, in
 » nouo processit. Et quod inde Episcopi potestatem suam acceperunt, quam
 » Apostoli habebant, & quod dicta ordinatio non est contemnenda nec inter.
 » dicenda, probat Augustinus per dicta Basilij 11. dist. Ecclesias. Beatus verò Ber.
 » nardus in libro de consideratione ad Eugenium Papam super hoc scribit dicens,
 » Nec vilem reputes formam hanc, scilicet Ecclesiastici Ordinis quæ in terris est;
 » exemplar enim habet è cœlo iuxta illud Apoc. 21. vidi Ciuitatem sanctam Hie.
 » rusalem descendentem de cœlo, à Deo paratam. Quod idem Bernardus per si.
 » militudinem Ecclesiæ militantis ad Ecclesiam triumphantem asserit esse dictum:
 » quia sicut illic Seraphim, Cherubim ac cæteri quique vsque ad Angelos & Ar.
 » changelos ordinantur, perordinantur sub vno capite, sic & Ecclesiæ gradus:
 » non igitur paruipendenda nec interdicens est dicta ordinatio quæ Deum ha.
 » bet authorem. Sanè quod iuxta dictam Ordinationem diuinam & generalem
 » vniuersalis Ecclesiæ Episcopis tanquam Ordinarijs & potestatem Apostolorum
 » in eorum Ciuitatibus & Diœcesibus habentibus subditi debeant, omnia Mona.
 » steria & loca religiosa habere, probatur 16. qu. 1. Omnes Basilicæ. Vnde con.
 » **stitutio Aurelianensis Concilij ponitur secundum quod omnes Basilicæ** quæ per
 » diuersa loca constructa sunt vel quotidie construuntur, in Episcopi potestate
 » consistere debent, in cuius territorio positæ sunt. Ad idem 18. qu. 2. Monasteria.
 » Quod est eiusdem Concilij Aurelianensis, in quo dicitur quod Monasteria &
 » Monachorum disciplina ad eum pertineant Episcopum in cuius territorio sunt
 » constituta. Ad idem eadem Quæstio Cognouimus, vbi dicit Gregorius quod
 » Monasteria seruorum Dei vel foeminarum sint sub cura Episcopi loci, sub cuius
 » moderamine degunt: quia valde esset indecens vt eo obmissio alius quilibet se
 » illorum causis admisceat. Sed ille eorum ritus competenti regularique modera.
 » mine disponere, qui pro commissis animabus eorum compellitur reddere ratio.
 » nem. Ad idem de Institutu, cum venissent. Primum respon. vbi dicit Innocentius
 » quod ad Episcopum talia de Iure communi. pertinent. Ad idem de Religion.
 » Domi, de Synodochijs. Vbi dicitur quod secundum dicta Eugenij Papæ Syno.
 » dochia & alia similia loca per sollicitudinem Episcoporum, in quorum Diœcesi

existunt, ad eandem vtilitatem quibus constituta sunt, ordinentur. Concordat «
 ad idem 16. quæst. 5. Si quis Episcoporum in fin. vbi dicitur per Nicolaum Pa- «
 pam quod gubernatio omnis Ecclesiæ ad eum Episcopum pertinet, in cuius «
 Ciuitatis territorio est constructa. Et idem constitutum est in 4. constitut. Tho. «
 per Gregor. eadem quæst. possessio & Ca. Lator. Ad idem concordat Grego- «
 rius in Registro 61. dist. Obitum circa finem, dum dicitur, Monasteria autem si «
 quæ sunt in ipsius, scilicet Panormitani Episcopi, constituta Parochia in tua «
 iura, & loquitur Visitatori deputato sede vacante, dispositioneque etiam con- «
 cedimus, quo vsque illis propitius Episcopus fuerit ordinatus. Ad idem 12. q. 1. «
 quoniam ad Heliam. vbi consimile dicitur per Gregorium. Ad idem 10. quæst. 1. «
 quod est Concilij Merdensis, & Cap. 2. quod est Concilij Tolosani c. 20. & c. 3. «
 quod est secundi Concilij Cabillonensis & c. 3. quod est Leonis 4. & c. 5. quod «
 est Concilij Antiocheni. c. 7. quod est IV. Concilij Tolosani & cap. 7. quod est «
 Concilij Aurelianensis. Ad idem eadem causa & qu. 2. Episcopus hanc, quod «
 est ex Concilio Martini Papæ scilicet Bracarensi. Ad idem 16. q. 1. *Qui verè,* «
 quod est in Cap. Concilij Calcedonensis, vbi dicitur, *quod qui verè & purè soli-* «
tariam vitam eligunt, digni sunt conuenienti honore. Eos verò qui per singulas Ciuita- «
tes, seu possessiones in Monasterijs sunt, placet nobis Episcopo esse subditos, & quieti «
operam dare atque obseruare ieiunia & orationes in locis, quibus semel se Deo deuoue- «
runt, permanentes: & neque communicare Ecclesiasticas neque seculares aliquas attri- «
etare actiones, propria Monasteria relinquentes; nisi forte iubeantur propter instantes «
necessitates ab ipsius Ciuitatis Episcopo: & neminem seruorum suscipi in Monasterium, «
ut sit cum eis Monachus, nisi cum Domini proprij licentia: prater euntem verò hæc de- «
creuimus extra communionem esse ne nomen Domini blasphemetur. Conuenit ergo Ciui- «
tatis Episcopo curam & sollicitudinem necessariam Monasterijs exhibere. Concordat «
 etiam cum dicto Concilio Calcedon. ea causa q. 2. cap. 3. vbi dicitur & statuitur «
 quatenus Ecclesiæ quorumcunque Monachorum in singulis Parochiis sitæ Epi- «
 scoporum, vt decet, diuinitus subdantur regimini, eisque debita obsequia ex- «
 hibeant 17. q. 2. Eleutherius quod est Gelasij Papæ & C. seruitium quod est «
 Urbani Papæ, vbi dicitur, *quod Monasteria & eorum Ecclesiæ exhibeant Episcopis ser-* «
uitia consueta. Ad idem eadem quæstione visitandi, vbi dicit Gregorius *visitum-* «
di exhibendique gratia ad Monasterium quoties placuerit ab Antistite Ciuitatis «
 accedatur: sed sic charitatis officium illic impleat Episcopus, in grauamen ali- «
 quod Monasterium non incurrat. Concord. ead. quæ. non semel, quod est Con- «
 cilij Aurelianensis, vbi dicitur, *quod non semel sed sæpius in anno Episcopi visitent* «
Monasteria Monachorum, & si aliquid corrigendam fuerit, corrigant. Concordat ead. «
 quæ. percussit, & cap. dudum, quæ sunt Gregorij, in quibus similiter probatur «
 quod pertinent dicta *Monasteria & loca Religiosi ad Curam Episcoporum.* Ad idem «
 9. q. 3. Orosius, vbi dicitur quod in Monasterijs sunt per Episcopos Oeconomi «
 constituendi. Ad idem 18. q. 2. Quidam, quod est Concilij Calcedon. vbi di- «
 citur quod *Monasteria sine assensu Episcoporum non ædificentur, & quod sint in pote-* «
state eorum, in quorum Ciuitatibus vel Diocæsibus existunt. Idem dicitur in 5. CC. «
 sequentibus: quorum primum eiusdem Concilij, secundum Concilij Carthagi- «
 nensis, & tria sequentia Concilij Agathensis. Ad idem 17. q. 4. in venditioni- «
 bus, quod est Concilij Agathensis, vbi dicitur quod Abbates nihil alienare pos- «
 sint sine licentia Episcoporum in quorum sunt Ciuitatibus vel Diocæsibus Mo- «
 nasteria constructa. Et concordat 12. q. 2. Abbatibus, quod est Concilij Au- «
 relian. ad idem Extra. de Religiosis Domibus, vt Episcopo sint subiecti in ru- «
 bro & in nigro. Et 2. dist. de his. vbi dicitur, quod ratione subiectionis debent «
 se in officio Cathedralibus Ecclesiis conformare. Et est dictum assumprum ex 11. «
 Concil. Toletano cap. 3. Ad idem 6. q. 3. cap. 1. & 11. quicumque ad hoc quod «
 Abbates, & Moniales & alij Religiosi dictis Episcopis, in quorum degunt Ci- «
 uitatibus vel Diocæsibus sunt subiecti, patet non solum ex præmissis, verum «
 etiam ex pluribus aliis. Vnde in Concilio Aurelian. cap. 15. posito 18. quæ. 2. «
 Abbates pro humilitate Religionis in Episcoporum potestate consistant, & si «
 quid extra regulam fecerint, ab Episcopis corrigantur, qui semel in anno, in «
 loco vbi Episcopus elegerit, acceptâ vocatione conueniant. Ad idem eadem «

» Quæstione, si quis Abbas, quod est Concilij Tiburt. vbi dicitur, *Quod si quis*
 » *Abbas castus, in regimine humilis, castus, misericors, discretus, sobriusque non fuerit,*
 » *& Diuina præcepta verbis & exemplis non ostenderit, ab Episcopo, in cuius territorio*
 » *consistit, & à vicinis Abbatibus & à cæteris Deum timentibus à suo coërceatur honore:*
 » *etiamsi omnis congregatio vitiiis consentiens suis cum Abbatem habere voluerit. Ad*
 » *idem de Maio. & obedien. quod super his, vbi dicitur quod dicti Abbates ad*
 » *Synodos Episcopales venire tenentur. Paschalis etiam Papa scribit 4. 18. q. 2.*
 » *Abbatibus, quod Abbatibus qui neque sub Episcopo neque sub Metropolitanò,*
 » *neque sub Primate, neque sub Patriarcha sunt, nullus prorsus Episcoporum*
 » *Episcopalia quælibet administret. Cum enim se nulli Episcopo subesse profi-*
 » *teantur, consequens est, vt nullus Episcoporum quæ sua sunt, eis tanquam ex-*
 » *teris largiatur. De Abbatissis autem & Religiosis fœminis, quin etiam Episco-*
 » *pis subijcianrur, dubium non existat. Nam & alij qui eisdem præponendi sunt,*
 » *debent per ipsos Episcopos comprobari, sicut habetur ex Concilio Carthagin.*
 » *18. q. 2. Qui Religiosis. Per ipsorum etiam prouidentiam agendum est ne simul*
 » *cum Monachis commoerentur, nec confabulentur, & ne propria receptacula*
 » *habeant c. 18. q. 3. Definimus, cum duobus capitibus sequentibus & c. perniciosum.*
 » *Per Episcopos etiam comqueritur Monasteria fœminarum Religiosarum seculu-*
 » *dum Gregorium ead. Quæstione cognouimus, & earum Monasteria nimium fre-*
 » *quentantes per Episcopos puniantur, sicut habetur in Concilio Lateranensi*
 » *posito extra. de vita & honestate Clericorum Monasteria; dictæ enim Moniales*
 » *tanquam subiectæ eis per Episcopos benedicantur: de pœni. & re noua. & 20.*
 » *q. 1. Iuenculas & ab eis Episcopis per manuum injectiones in Clericos absol-*
 » *uuntur: & votum castitatis infringentes, matrimonium contrahentes ad ipsum*
 » *per Episcopum redire coguntur, 27. q. 1. de viduis, & de incestu. suspectæ co-*
 » *ram Episcopo suo se purgare coguntur: sicut habetur in Concilio Meldensi po-*
 » *sito extra de purgatio. Canonica Moniales. De Monachis verò & aliis Religio-*
 » *sis, quod dictis Episcopis subiecti sunt, patet non solum ex præmissis, verum*
 » *etiam ex pluribus aliis latè & diffusè positis infra in titul. 53. 2. partis huius Tra-*
 » *ctatus, in quo plenè actum est de statu, conditione & officio eorundem. Et*
 » *certum est, sicut habetur ex Concilio Parisiensi 93. dist. nulla quod non sunt*
 » *habendi vt Clerici, sed tanquam acephali, si sub nullius Episcopi disciplina &*
 » *prouidentia gubernentur.*

PAPA
NON PO-
TEST DA-
RE EXEM-
PTIONES
NEC DE-
BIT.

» Porro quod D. Papa non possit nec debeat nouas leges vel noua iura con-
 » cedere, vel Priuilegia, Libertates, Immunitates, Exemptiones concedere su-
 » per his, & contra ea quæ apertè Dominus vel eius Apostoli & eos sequen-
 » tes SS. Patres sententialiter aliquid definierunt, sed potius quod prædicatum est,
 » vsque ad animam & sanguinem confirmare debeat, quia aliter errare probaretur.
 » Et quod contra statuta Patrum aliquid concedere vel mutare, nec ratione sedis
 » possit autoritas, nisi alia quæ ad perpetuum sunt ordinata, vtilitatem mutare:
 » & quod non teneatur 4. Concilia, scilicet Nicænum, Constantinopolita-
 » num, Ephesinum & Calcedonense. Sicut 4. Euangelistarum librum suscipere &
 » tenere: quæ quatuor Concilia vniuersalia fuerunt septem vicibus celebrata, nec
 » non & alia Concilia generalia, planè probatum est supra in hoc titulo & in præ-
 » cedenti per Iura & Concilia posita 25. qu. 1. & 2. ferè per totum & 16. dist. sicut
 » S. Euangelij & C. secundum & 16. dist. quoniam & C. sancta, Octo vniuersa.
 » Concilia & C. sexta & per alia plura iura. Cum itaque pateat ex præmissis, quod
 » Episcopi potestatem & honorem suum receperunt à Deo, à quo ordo prælatio-
 » nis institutus est, & à quo Episcopi in loco Apostolorum constituti sunt in sin-
 » gulis Ciuitatibus & Diocesisibus: & quòd secundum generalem ordinationem
 » vniuersalis Ecclesiæ à Deo procedentem & ab eius Apostolis, SS. Patribus, ge-
 » neralibus & spiritualibus Concilijs & Romanis Pontificibus approbatam, omnis
 » Religio Christiana & generaliter omnia Monasteria & loca Religiosa, Abbates
 » & Abbatissæ, Monachi, Moniales & aliæ Religiosæ & Ecclesiasticæ personæ
 » subsunt gubernationi & curæ Episcoporum suorum concludat dictus D. noster
 » Papa si contra prædicta in derogatione diminutione honoris & potestatis
 » Episcopalis prædictas libertates & immunitates & exemptiones locis & personis
 » Religiosis Ecclesiarum Cathedralium & Collegiatarum & alijs locis & personis

Ecclesiasticis concedere passim & absque causa necessitatis vel euidentis utilitatis potest & debet.

2. Ostenditur supposito quod licet D. Papa supradictas exemptiones, libertates & immunitates concedere possit, non tamen expedit sibi, nec vniuersali Ecclesie, nec statui religionis, nec personis Religiosorum eas concedi propter plura mala, scandala & dispendia quae proueniunt ex eisdem. Quod D. Papae non expedit nec eum deceat concedere supradicta, patet ex multis quae in praesenti titulo dicta sunt. Nam Gregorius Papa in personam suam & successorum suorum scribit 25. q. 2. si ea destruerem quae Antecessores nostri statuerunt, non constructor, sed euersor esse iuste comprobaberer testante veritatis voce, quae ait Matthaei 12. Omne Regnum in seipsum diuisum non stabit, & omnis scientia & lex aduersum se diuisa destruetur. Item Leo Papa priuilegia Ecclesiarum & Monasteriorum SS. Patrum autoritate instituta nullam possunt auctoritate conuelli, nulla nouitate mutari. In quo opere auxiliante Christo, fideliter exequendo necesse est huius sanctae Sedis Pontifices perseuerantem exhibere famulatum. Dispensatio enim nobis credita est & ad nostrum reatum tendit, si paternarum Sanctionum regulae nobis consentientibus vel negligentibus violentur. Ea cau. & q. priuilegia. Ex quibus patet quod si concedat, ad eius reatum pertinet, nisi causa legitima subsit, & quod non constructor & diuisor est Regni Ecclesiastici & vnitatis Ecclesiae quae diuisionem non capit 24. qu. 1. loquitur & C. scisma. memor namque esse debet D. Papa verbi Apostoli qui ait 1. Corinth. 6. cap. Omnia mihi licent, sed non omnia expediunt. *Quod autem non expedit vniuersali Ecclesiae dictas exemptiones, libertates, & immunitates concedi, patet: quia per ipsas Ordo vniuersalis destruitur & confunditur & status praelationis paruipenditur & vilificatur, & Episcopatus qui vnus est, scinditur & diuiditur, contra illud Cypriani 24. qu. 1. loquitur. Et Hieronymus ea quae Quoniam cum sequentibus. Vnde possunt Praelati dicere illud Esaiam Prophetam de Exemptis Praedictis & Ecclesiasticis Beneficijs per ipsos Episcopos & alios eis dudum collatis, enutritis & exaltatis, filios enutriti & exaltaui eos: ipsi autem spreuerunt me. Esaiam 1. & illud, Impinguatus, incrassatus, dilatatus, & recalcitrauit. Nonne constat, quod per praedictas exemptiones tolluntur obedientia & reuerentia, quas deberent dicti exempti suis Praelatis & Ordinarijs exhibere? Cuius in ipsis Superioribus debeat esse praecipienda auctoritas & in ipsis necessitas obsequendi. Quanto Gradus Episcopalis celsior, tanto fortius obediendum eidem, cum in potestatibus etiam huius seculi maior potestas minori ad obediendum praeratur, sicut Augustinus ait in 2. lib. Confess. & 8. dist. quae contra & concordat 21. dist. 5. in his omnibus, cum capitibus sequentibus. Est nempe iustum quod inferior obediat Ordinario sup in licitis & honestis, cum summa laus sit obtemperare Praepositis, & quidquid ab eis utiliter imperatum fuerit, cum obedientia adimplere, sicut Gregorius ait 24. q. 1. sententia. Quid enim dicta obedientia fructuosus, cum sola sit quae fidei meritum possidet, sine qua quisque infidelitate conuincitur, etiamsi fidelis esse videatur, sicut idem Gregorius in 25. lib. Moral. & 8. qu. 1. sciendum ait. Nam per ipsam obedientiam in praesenti meremur gratiam, & qui suis Episcopis non obediunt, indubitanter reprobi & rei existunt, sicut adeo donum summi muneris consequuntur qui libenter eidem obediunt q. 1. dist. nulla C. illi & C. si inimicus. Propter dictam obedientiam etiam bonum ab ipsis Religiosis & alijs esset omittendum, ne Ecclesia ex ipsorum exemptionibus scandalizari haberet, sicut Gregorius ait 11. q. 3. quid ergo. Nec pro aliquo temporali commodo deberent dicti Religiosi vel alij incurrere notam inobedientiae: cum ipsa obedientia melior sit quam victima. De Maio. & obed. illud. Nam Religiosi suis Praelatis inobedientes sunt de Monasterio expellendi. De Maio. & obed. quod super his. Cum habentibus Iurisdictionem spiritualem & etiam temporalem debeant esse subiecti eisque obedire eodem titulo solita. Aqua siquidem obedientia suo Episcopo exhibenda, etiam Subdiaconus Papa & Princeps non absoluitur. Cum quibus Religiosis quicumque minimus vult ab ea absolui. de Maior. & obedient. per tuas, & cap. omnis, ne forte inimici suggestionem mille nocendi & cap 16. q. 2. visis. efficiantur similes Christo, qui non solum Deo Patri obediens usque ad mortem extitit,*

NON EXPEDIT ECCLESIAE ET RELIGIOSIS.

NON EXPEDIT ECCLESIAE ET RELIGIOSIS.

» **verum** etiam Ioseph Patri putatio eiusdem, sicut habetur Lucæ 2. secundum
 » autem Leonem Papam, ubi est incolumitas obedientiæ, ibi est sana Doctrina
 » forma. 61. dist. miramur. Et cum ab hominibus de Diocesi sit Episcopis obe-
 » diendum in omnibus quæ ad diuini cultus Officium & ad Ecclesiasticam utili-
 » tatem pertinent, & eis reuerentia exhibenda. Sicut Pelagius Papa ait 7. quæst. 1.
 » quia fieri non debent DD. Abbates, Priores & Guardiani molesti, qui se alij
 » sciunt esse præpositos, Episcopos & Ordinarios sibi esse Prælatos. Sed obedien-
 » tiam & reuerentiam quas ab alijs exigunt, eisdem Prælati impendere, cum me-
 » mores esse debeant doctrinæ Christi, cuius Nos & ipsi sumus discipuli, dicentis
 » discite à me quia humilis & mitis sum corde. Matth. 11.
 » De reuerentia autem dictis Prælati & Episcopis debita, si iustum sit & Ec-
 » clesiæ vniuersali expediens, quod dictas exemptiones ab eorum subditis subtra-
 » hat, eisdem pensandum est, Diuinum namque præceptum esse Decalogi Exo-
 » di 20. C. Honora patrem tuam & matrem tuam, vt sis longæuus super terram:
 » quod non solum intelligitur de patre & matre carnalibus, verum etiam de pa-
 » tre spirituali & de matre Ecclesiæ 30. qu. 3. ita diligere. 95. dist. Esto subiectus,
 » Pensent obsecro exemptionem appetentes & defendere cupientes, si audiendus
 » esset filius & si sapiens putaretur qui vellent eximi ab obedientia & reuerentia
 » Patris sui appetentis, cum seruus manumissus & etiam libertus ad hoc etiam re-
 » neantur, & sine venia impetrata Patronum in ius vocari non permittantur im-
 » punè, etiamsi à corpore vel Collegio, vel Ciuitate, quorum singulos in ius vo-
 » care potest seruus manumissus, & aduersus Rempub. vel vniuersitatem voluit
 » experiri secundum legem Canonizatam 12. q. 2. si sine venia, cum Cap. præce-
 » denti & subsequentibus. Verum si de aliquibus grauaminibus Luminoso Ab-
 » bati à Castorio Ariminensi Episcopo illatis à consimilibus arguatur, seruanda
 » est sententia Augustini 2. lib. de vnico baptismo. dicentis, quod interdum con-
 » queritur pater de filio malo, & filius conqueritur de patre duro: vnde seruamus
 » honorificentiam patri, quæ debetur à filio, non æquamus patri filium in ho-
 » nore, sed præponimus filium patri in veritate, & sic tribuimus honorem debi-
 » tum, vt non perdat æquitas meritum 2. q. 7. quæritur. Obtentu igitur dictorum
 » grauaminum (si qua inferantur eidem) non essent reuerentia & obedientia Præ-
 » latis denegandæ. De Appellat. ad hoc. Si in vna causa maximè cum appellatio-
 » nis remedium sit concessum 7. q. 7. Omnis oppressus. Christus verò ait de dictis
 » Episcopis in persona Apostolorum, quod qui eos spernit, Deum à quo missi
 » sunt, cuius funguntur legatione, spernit, & ipse indubitanter spernitur à Do-
 » mino, Matth. 10. & Luc. 10. 20. 1. dist. in nouo 3. q. 1. omnis 2. q. 7. accusatio.
 » Quam reuerentiam & obedientiam impendent Laici & Domini Principes tem-
 » porales dictis Episcopis & Ordinarijs, quibus patenter & notoriè & manifestè
 » Religiosi de ordine paupertatis & alij frequenter inobedientes & irreuerentes
 » existunt. Certè quod ab eis facile agitur, trahitur ab alijs in exemplum. De
 » accusat. qualiter & quando, & hoc tendit ad depressionem Ecclesiæ vniuersalis,
 » cum dicta reuerentia & obedientia ab omnibus debeantur eisdem Episcopis &
 » Prælati etiamsi essent inutiles, quandiu ab Ecclesiâ tolerantur. 8. q. 4. nonne
 » 16. q. 6 si forassis 2. q. 5. haber. 2. qu. 8. Sacerdotes. 96. dist. in scripturis.
 » **Item per dictas exemptiones** impeditur correctio debita excessuum iam perti-
 » nens ad Episcopos, per quos potest melius fieri, quam per Abbates, cum sint
 » potentiores communiter quàm Abbates, & debent esse peritiores: potissimè
 » dicta correctio deberet fieri per Episcopos quando Religiosi publicè & extra clau-
 » stra delinquant, cum vbi malum contingit, ibi mori debeat 2. q. 1. si peccauerit
 » in sin. Augustinus ait ibidem. Et in homilia de pcc. Et idem habetur in Con-
 » cilio Varen. cap. 8. positos. q. 1. si tantum. Certum est autem quod dicta corre-
 » ctio generaliter pertinet ad Episcopum 6. q. 3. scirote. potissimè in criminalibus.
 » de off. ordin. irrefragabilis. Nam Episcopus qui crimina non corrigit, non di-
 » citur nec reputatur Episcopus, sed canis potius impudicus, sicut dicit August.
 » 80. dist. nemo cum capitulis sequentibus, & si culpas subditorum impunitas re-
 » linquit, grauitur Deum offendit. Sicut Gregorius ait 23. q. 4. si is. non enim est
 » in eo Charitas sed languor, cum talia non corrigit. Sicut August. super epist.
 » Ioannis 23. q. 5. non patet & cap. sequentibus. Nam per ipsum Episcopum qui
 » medicus

medicus est Ecclesiæ vniuersalis sibi commissæ abscindenda sunt vulnera, quæ fomentorum non recipiunt medicinam 82. dist. *quia aliquanti*. 16. 4. 1. in Canonibus. Quæ quidem correctio aliquando ab Abbatibus & Prioribus propter asperitatem linguæ, vel blandimenta, vel timorem aut potentiam subditorum periculosè omittitur 50. dist. si quis Diaconus.

Fatendum est enim quod dicta Correctio quantum pro vniuscuiusque gradu atque persona salua pace Ecclesiæ fieri potest, sicut ait Prosper 24. q. 3. Ecce autem. & 24. q. 3. Ecclesiæ cum aliis sequentibus. Hæc autem correctio & disciplina quæ vltrix deberet esse malæ vitæ & malorum mortû Religiosorum tollitur prætextu exemptionum prædictarum, sicut innuit Augustinus contra Perilianum 23. q. 5. ad finem. Nam Abbates, sunt desidiosi & negligentes communiter in disciplina & correctione. Vnde disciplinam perdit desidiosa cum negligunt corrigere vitia, sicut ait Calixtus Papa 24. q. 3. iustum est. Ad quam disciplinam per flagella deducendi sunt discholi, scribit August. ad Donatum 23. q. 3. displicet cum cap. sequenti. Hæc autem Disciplina propriè pertinet ad Prælatum, sicut ait idem Augustinus in lib. Psalmorum, & eundem Episcopum regentem plebem suam, licet vtilis sit aliis 23. q. 4. duo ista. Nam ad eos pertinet specialiter illud Euangelicum Math. 18. si peccauerit in te frater tuus, etiam si peccauerit. Est enim pater spiritualis, à quo debet filius disciplinari & corrigi 45. dist. §. Salomon cum capitibus sequentibus. Prouerbior. 13. & 5. q. 5. non osculatur semper filium cum præcedenti & sequenti capitulis.

Quam correctionem & disciplinam deberet exercere in Religiosis & aliis. Nam in 8. Synodo continetur, quod si quis Monachus, per quem omnes Religiosi intelligi possunt, contentiones vel rixas amauerit, vel manifestum conuicium intulerit fratri iuxta arbitrium Rectorum modumque peccati diuturna exeriatur pœnitentia 9. dist. si quis Monachus.

Item est dicta exemptio præiudicialis Ecclesiæ vniuersali, quia exempti non possunt iudicari nisi à Papa, qui ab eis multum remotus existit 16. q. 1. Frater noster. Nec per Diocesânium in locis exemptis eorum negligentiam suppleri possunt, de supplen. neglig. Prælat. sicut nec Episcopus possit eos compellere vt transeant ad Diocesim in qua crimina commiserunt, vt de priuil. c. volentes. quia nullam potestatem valet exercere in eos excommunicando, vt ibidem 18. q. 2. luminoso. & de maiori. & obed. inter quatuor.

Per dictas exemptiones tollitur ius Ordinariorum qui propriè Diocesani dicuntur. de rescrip. ad hoc. quorum iuri D. Papa præiudicare non deberet, cum dicatur in iure quod ad hoc non intendit de Offic. deleg. licet.

Item per eam exemptionem tolluntur bona opera in Religione facilius quam deberent, quæ essent vigilanter facienda 86. dist. Fratrem 11. q. 3. Existimant. Etiam per exemptionem fouentur in Religione multæ dissolutiones, partialitates & scandala, cum per impunitatis audaciam fiant, qui nequam fuerunt, nequiores, & facilitas veniæ incentiuum eis tribuat delinquendi de sent. excomm. vt famæ 23. q. 4. est iniusta. Propter eam abutuntur concessis eis priuilegiis. Vnde deberent etiam priuari eisdem 11. q. 3. Priuilegium 25. q. vlt. §. his ita. Abutuntur autem dictis Priuilegiis multipliciter vitendo, eisdem non ad subditorum utilitatem, sed suam voluntatem & potestatem ostendendam 11. q. 3. Priuilegium. & in injuriâ Ordinariorum, frequenter vitendo eisdem, & vltra intentionem dantis ampliando eam. de Priuilegiis. suarum. & c. Priuilegia. prætendentes quod nemo potest iudicare de eisdem Priuilegiis, nisi Papa de Iudic. cum venis. sent.

Et Priuilegia protectionis dicuntur esse exemptionis contra illud, de Priuilegiis. Recepimus, & c. ex parte. Priuilegiumque vnius loci ad alium & capitis ad omnia alia membra extendunt, contra id de Priuil. cum Capitula & C. ex ore. Vnde cum diuersa scandala à dictis abusibus & exemptionibus & immunitatibus, libertatibus & priuilegiis sequantur, reuocari deberent. 3. q. 6. quippe, maximè propter fauorem totius Ecclesiæ. 22. dist. reuocantes, & propter atrocitatem criminum & scandalorum quæ perpetrantur per eos. de verb. sig. Abbatem 9. q. 3. conquestus 13. q. 3. ita nec deberent concedi in injuriam & præiudicium

» aliorum, de Priuil. pastoral. & c. quia intentionis, neque absque congrua, suffi.
 » cienti & ratione legitima. de priuil. c. sanè.
 » Et licet fuerunt aliqua priuilegia congrua, nunc tamen ratione diuersarum
 » circumstantiarum sunt incongrua : quare tolli deberent ratione circumstantia-
 » rum quæ pensandæ sunt 23. q. 8. occidit. 85. dist. non satis de pœnit. dist. 2. §.
 » opponitur in fine. 22. q. 4. quis ignoret. C. sequenti. Nam totus status Religio-
 » nis, qui in summa humilitate fundatus extitit, & pro cuius humilitate seruanda
 » ordinatum fuit, quod Episcopis subesset, sicut habetur in 25. c. Concilij Aure-
 » lian. Posito 18. q. 2. Abbates nunc in tantam elationem, superbiam & arrogan-
 » tiam eleuati sunt, quod non solum Abbates & Priores, Guardiani, & alij in sta-
 » tu alicuius administrationis & prælationis existentes, verumetiam Minores fra-
 » tres & personæ dictarum Religionum, putant frequenter Episcopis, Archie-
 » piscopis & alijs Prælati se quodammodo fore æquales, & debere quibuscun-
 » que alijs personis Ecclesiasticis, Ecclesiastica beneficia obtinentibus anteferri,
 » quod est contra intentionem eorum à quibus dictæ Religiones fundatæ sunt;
 » prout B. Bernardus ad Eugenium probat in multis capitibus euidenter. Per
 » dictas exemptiones, vt in pluribus Monasteria dissipantur. Cum dictæ exem-
 » ptiones ad onus potius quam ad honorem vel vtilitatem tendere videantur, &
 » illa quæ ad perpetuam fuerunt generaliter statuta vtilitatem, & nulla debe-
 » rent commutatione variari, quia fuerunt ad bonum commune statuta, ad pri-
 » uatum ratione Ecclesiæ trahi per eas videntur commodum, contra id Leonis
 » Papæ 25. qu. 1. quæ ad perpetuam contra omnem legem quæ est pro commu-
 » ni vtilitate condenda. 4. dist. erit. & contra Doctrinam illam secundum quam
 » communis vtilitas priuatæ est præferenda. 7. q. 1. scias. de postul. Bonæ. & de
 » Regul. licet in opprobrium & scandalum vniuersalis Ecclesiæ, sicut superius est
 » probatum. Quod multum pensari deberet à Vicarijs I. C. cum ipse Christus
 » qui est Deus, tributum soluerit propter scandalum euitandum. 11. q. 3. inter ver-
 » ba. Et Apostoli potius voluerunt abstinere quàm alios scandalizare 28. q. 1. iam
 » nunc 11. qu. 3. inter verba 23. q. 3. §. 1. & sumptibus recipiendis se retrahere, ne
 » aliquod offendiculum præstaret Euangelio Christi. de Cens. cum Apostolus
 » grauiter namque peccat, qui alios scandalizat. Sicut habetur in Concilio Cabil-
 » lon. 10. q. 3. cauendum. 93. dist. ille, propter scandalum inconsumta tolerentur.
 » 95. dist. peruenit. & membra scandalizantia amputantur 24. q. 3. illud. 28. q. 1.
 » vxor. & licita etiam, sicut est sua repetere, omittuntur 23. q. 3. §. 1. de oper. nun.
 » c. 2. ante finem. Et illa quæ pro rigore Religionis statuta sunt, quandoque pro-
 » pter scandalum omittuntur. de statu Monachor. super quadam. de renuntia. in
 » fine D. pro graui quoque scandalo. Ex quibus omnibus constat quod quocun-
 » que modo prædictæ exemptiones, immunitates, priuilegia, & libertates con-
 » trariæ & contraria legibus & iuribus pro communi vtilitate constitutis confide-
 » rentur, siue quantum ad se, siue quantum ad concedentes, siue quantum ad il-
 » los quibus conceduntur, quod reuocari debent cum per eas tollatur ordo vni-
 » uersalis Ecclesiæ status & gradus & honor & virtus & potestas prælationis con-
 » stitutæ à Deo, quibus omnes religiosæ personæ & loca religiosa debent esse
 » subiecta in Ciuitatibus, Diocesisibus ac Prouincijs antedictis, Prælati, & Archiep.
 » **commisiss potissimè, cum ex ipsis exemptionibus, immunitatibus, libertatibus &**
 » priuilegijs, legibus & iuribus communibus contrarijs, nulla vtilitas vniuersalis
 » Ecclesiæ subsequatur. Sed eisdem populo officium & statui religionis & personis
 » religiosorum & multæ discordiæ, scissura, scismata, mala, scandala, onera &
 » dispendia proueniunt ex eisdem, prout in præcedentibus plenius est probatum.

Similiter Ægidius Romanus Archiepiscopus Bituricensis ex Monacho Au-
 gustinensi factus, librum edidit aduersus exemptos. Et contra vtrumque pro
 Exemptis, scripsit Iacobus Abbas Cisterciensis Ordinis, cuius libellum pœnè
 totum refert Odoricus Raynaldus in Appendice ad tomum 15. Annal. Eccles. cu-
 ius quidem hoc est initium. *Incipit compendium Tractatus fratris Iacobi Abbatis
 Cisterciensis Ordinis Silu. mœtensis Diocesis contra impugnantes Exemptionem, ab eodem
 editum in Vienna tempore Generalis Concilij.*

Eodem anno teste Io. de S. Victore Prælati in sua quisque Diocesi, de man-
 dato Papæ, inquisierunt in vitam & mores Templariorum.

Die Sabbati, quoque inquit, *pridie Kal. Febr. circa meridianam horam in 18. Gra-* “
du Aquarij facta solis particularis Ecclipsis, præscita & prædicta multis ante “
diebus à Quibusdam Clericis Parisiensibus in Astronomia Facultate, & tempore “
subsequenti circa medium Martij ad auroram apparuit in medio orbis Lunæ “
crux rubea cum tribus Circulis, quorum maior erat albus, medius rubeus, ter- “
tius qui & minor, tertius erat, prout videbatur aliquibus qui se vidisse sic asse- “
rebant.

Eodem anno factâ pluribus in locis diligenti de Templarijs inquisitione plu-
 rimi combusti sunt, qua de re sic Ioannes. Eodem anno inter Pascha & Pen-
 recosten inquisitione sufficienti facta de Templarijs tam ab illis 8, quibus specia-
 liter hoc erat commissum, quam à Prælati Franciæ in locis suis (& mille con-
 tingentium vt arbitramur, omissa sunt) plurimi Templariorum in diuersis
 partibus Regni, seu Prouincijs coram Clero & populo in locis publicis velut rei
 criminum supràactorum ab Archiepiscopis traditi Iustitiæ seculari; quorum
 Quidam erant Sacerdotes, sed ibidem degradati, positi sunt. In numero cæte-
 rorum sunt itaque per manum Iustitiæ secularis infra breuem moram Parisius
 combusti. Nempe vt ferunt, tunc fuerunt 4. incendio concremati, & simi-
 liter alibi multi & meritò prout plenius videbatur. Eorum autem quidam sunt
 iterum in carcere detenti quo vsque deliberatio plenior haberetur. Quidam
 autem vestibus illius Religionis abiectis & secularibus assumptis sunt absoluti &
 liberi dimissi. Nam illi qui præfatos casus enormes se & de alijs primò confes-
 si sunt & postea negauerunt, veluti prolapsi combusti sunt. Qui autem nun-
 quam voluerunt fateri, in carceribus detinentur. Qui verò primo confessi sunt
 & semper confitentur pœnitentes & veniam postulantes, liberi sunt dimissi.

Ad hunc quoque annum notat Carolus Sausséyus in Annalibus Ecclesiæ Au-
 relianensis, cum Priuilegia quæ Vniuersitas Aurelianensis à Clemente V. obti-
 nuerat, promulgarentur, ortam fuisse vehementem seditionem à Ciuibus pro-
 mulgationem eiusmodi impedire volentibus; at eos Senatus Parisiensis Decreto
 fuisse damnatos, tunc Aurelianensem sedem tenente Radulpho Gropparini,
 qua de re nos ad an. 1305.

Statuta Collegij S. Nicolai de Lupara.

AD hunc quoque annum legitur in Chartulario Basilicæ Parisiensis factâ
 quædam reformatio Collegij S. Nicolai de Lupara, extracta ex statutis
 ipsius Collegij, in hæc verba.

Prouisor debet pane, potagio & vino, non aliis vti nisi infirmus, & pitanciâ
 communi, & cum Procuratore computare qualibet hebdomada.

Nihil emere, nihil recipere absque Procuratore.

Observare bonas consuetudines scriptas & non scriptas.

Bona Domus extraneis non ministrare.

Certa bona eadem erga Scholares æqualiter se habere.

Scholares non diffamare apud Extraneos. Eorum inhonestatem Episcopo
 reuelare. Eos cognoscere, & quod verum est, Episcopo narrare in Festo Bea-
 ti Remigij.

Famulos Collegij Scholaribus præsentare. Ab eis iuramenta fideliter recipere.
 Scholares regulare de posse suo. In Dormitorio & in Refectorio indicere si-
 lentium. Inobedientes punire & rebelles.

Procuratores extra Domum laborantes recompensare debitè. Licentiam
 dare recipiendi Ecclésiâs aut legata.

Scholares anno quolibet super seruandis statutis monere. Assignare Schola-
 ribus libros quos audiant & non esse personarum acceptor. Non retinere apud
 se vltra 9. libras de bonis Domus. Leuia maleficia Scholarium & familiæ puni-
 re. Legere statuta Domus cum recipitur aliquis de nouo. semper prius re-
 putare & habere 14. libras Paris. & non plus nisi propter infirmitatem.

Facere seruare statuta antiqua & noua. Diuitem vltra 10. libras non reci-
 pere. Bursam & habitationem ei qui sex annis mansit, substrahere omnino. Pi-
 tantiam 3. solidorum omnibus in communi dare qualibet die, si bona Domus

sufficiunt. Pitanciam communem negare absenti qui absens non est causa Domus aut studij & decem diebus in anno. Quam vult pitanciam dare propter solennitatem dierum & de administratis Episcopo reddere rationem anno quolibet & Clericum habere propter necessitatem Domus & proprias. Et ex toto curam Domus & Officij Diuini, redituum, processuum, questarum, prædiorum & ædificiorum & studij & Scholarium curam gerere quasi superintendens in omnibus & momentis singulis curam exercere specialem.

Capellanus debet commissam ei à Magistro curam Parochiæ, Scholarium, Parochianorum, diuini Officij & confratriam fideliter die & nocte exercere. Et habet bursam & cameram 60. solid. Parisiens.

Clericus antedictus habebat victum, & 40. solidos Paris. nunc habet plures & victum.

Coquus habet victum & salarium ad quod conducitur.

Procuratores debent habere à consuetudine antiqua, quilibet bursam & 12. solidos Paris. & mutantur bis in anno.

Duos sufficit Procuratores eligere successores sibi, facere eos iurare computare cum Prouisore qualibet septimana. De tempore prædecessoris nihil computare, sed solum de tempore suo. Sufficenter in computando aduocare Scholares. Errorem Prouisoris Episcopo narrare nisi se emendat commonitus. Bona domus non dissipare, nec bibere aut comedere ex ipsis. Silentium in dormitorio & Refectorio facere custodiri. Et Scholares novos iurare facere in Capitulo.

Scholares debent recipere Procuracionem sub pœna priuationis ab antiquo si eligunt. Non habere ultra 10. libras ad continuandum bursas. Reuelare Magistro habentem plus. Et ejiciatur & deus locus alteri. Reuelare Magistro arma gerentes per Parisius. Reuelare eos qui non sunt veri Scholares & non frequentant Scholas. Nullam conspiracionem contra Magistrum, Fratres & alios de Domo facere, facientes, reuelare Magistro vt ipse prouideat. Scholares peruersæ vitæ & inhonestæ conuersationis reuelare Magistro. Procurare Collegio bona quæ possunt. Ecclesias & legata non recipere nisi de licentia Magistri speciali. Magistro reuelare si quis aliquid tale recepit. Non impedire quin hæc veniant ad manus Magistri. Magistrum, Socios & eos de domo non diffamare. Sed inhonestos & damnum Domus i. Magistro reuelare; & deinde Episcopo si Magister fuerit negligens in correctione. Reuelare Magistro nomina perturbantium studium aliorum.

Audiuisse summulas semel vel esse habiles vt audiant. Esse fideles in assignatione Librorum si fuerint ad hoc assumpti cum Prouisore. Audire eos libros qui sibi fuerint ordinati & non alios. Reuerenter respondere Prouisori de sua lectione. Non morari in Collegio ultra sex annos, nisi obtentâ licentiâ in Artibus aut cum dispensatione Episcopi. Interesse qualibet nocte Matutinis aut soluere denarium Prouisori pro Domus & Scholarium vtilitate. Non exire Domum post Antiphonam Collegij. Dormitorium claudere ad turnum suum & de nocte non aperire. Reuelare distractos à studio & vacabundos incusare. Die legibili non manere sine causa necessaria: **Tabernam non intrare nisi in peregrinatione & de licentia Magistri.** Epitogium aut cappam semper portare per villam Parisiensem. Iniuriam, violentiam aut opprobria nulli inferre. In Domo loqui Latinum.

Procurator Generalis & Vniuersalis de nouo Statuto anno quolibet eligitur per Magistrum & Scholares, qui habet per medium 4. libras à Collegio & Magistro, & recipit omnia quæ ad Domum pertinent & absente Magistro gerit eius vices omnimodis: & Scholares ei tenentur obedire sicut Prouisori suo absente Prouisore. Et talis non potest recusare onus & honorem Procuracionis mediante bursa & 4. libris antedictis.

In Refectorio omnes simul comedere Scholares per pœnam exeundi, & ante *le Tu autem* de mensa non surgere. Ad gratias insimul surgere. Primus ad..... Refectorium non superintrare. In Camera nisi propter infirmitates non comedere. Extraneum in Domo non ponere.

In Diuinis in Capella interesse aut denarium soluere. A Capella tempore Diuinorum non recedere. Officio reuerenter, honestè & diligenter intendere.

In Capella & in Refectorio honestè se habere. Camerarum suarum fenestras Prouisorum quando uolet, aperire. *Ad Sermonem Vniuersitatis* ire diebus Dominicis & Festiuis.

Esse contenti 4. porcis macris impinguatis de esse contenti de uino uinearum Domus. Esse contenti de bladis Collegij pro pane Domus & de 3. solidis pro pitancia omnium in communi pro die. Reuelare Episcopo statum Domus quando petet ab eo. Obedere Magistro sub pœna priuationis à Domo. Obedere Procuratori Generali vices Magistri gerenti.

Anno 1311. inceptum est Concilium Viennense, Viennæ Allobrogum, quod Clemens V. indixerat, cuique ipse præfuit. Interfuerunt uero præter Cardinales, Patriarchæ Antiochenus & Alexandrinus, trecenti & amplius Episcopi, Abbates atque Prælati magno numero, & selecti ex Vniuersitatibus Doctores Theologi & Iuris Canonici. Cuius Concilij celebrandi tres præcipuæ causæ fuerunt, prima Templariorum, altera expeditionis ad Terram sanctam, tertia reformationis morum Christianorum & disciplinæ Ecclesiasticæ. De Templarijs itum est in sententiam M. Guillelmi Durandi Mimatensis Episcopi, illorumque Ordo antiquatus. In eodem Concilio Regula S. Francisci declarata occasione illorum, qui *Spirituales* dicebantur. Item reprobati Beguardi & Beguinæ, qui genus quoddam vitæ Monasticæ ducentes, quoad habitum, conuictum & quandam trium uotorum speciem, delicias quærebant ac lauta conuiuia, nec à fœminarum consortio abstinebant. Beguinæ tamen quarum author, aut certe præcipua propagatrix fuisse dicitur Margareta Porreta religiosam quandam vitam prætexentes nullum uotum emittebant, nec bona abdicabant.

Huic quoque Concilio dicitur adfuisse Raimundus Lullius Iunior, cuius hortatu ad studiorum splendorem maximè uero ad Infidelium & Mahumetanorum conuersionem, statutum est ut in maioribus Academijs Parisiensi, Oxoniensi, Bononiensi, Salmaticensi linguæ Hebraïca, Chaldaïca & Arabica publicè docerentur, earumque linguarum libri fideliter in Latinam conuerterentur. Exat hæc Constitutio inter Clementinas lib. 5. cap. 1. de Magistris in hæc uerba

Clemens Episcopus seruus seruorum Dei. Ad perpetuam rei memoriam. « CONSTITUTIO CLEMENSIS V. DE LINGUIS ARABICA, CHALDAICA, &c. Inter sollicitudines nostris humeris incumbentes perpeti cura reuoluimus, ut errantes in uiam ueritatis inducere, ipsosque lucrifacere Deo suâ nobis cooperante gratiâ ualeamus. Hoc est quod profectò desideranter exquirimus: ad id nostræ mentis sedulo destinamus affectum, ac circa illud diligenti studio & studiosa diligentia uigilamus. Non ambigimus autem; quin ad huiusmodi nostrum desiderium assequendum Diuinorum Eloquiorum sit expositio congrua, ipsorum fidelis prædicatio admodum opportuna. Sed nec ignoramus quin hæc promi noscantur inaniter uacuaque redire si auribus linguam loquentis ignorantium proferantur. Ideoque illius cuius uicem in terris licet immeriti gerimus, imitantes exemplum, qui ituros per uniuersum mundum ad Euangelizandum Apostolos in omni linguarum genere fore uoluit eruditos uiris Catholicis notitiam linguarum habentibus, quibus utuntur infideles præcipuè, abunde sanctam affectamus Ecclesiam, qui infideles ipsos sciant & ualeant sacris institutis instruere, Christicolarumque Collegio per doctrinam Christianæ fidei ac susceptionem sacri baptismatis aggregare. Ut igitur peritia linguarum huiusmodi possit habiliter per instructionis efficaciam obtineri, hoc sacro aprobante Concilio Scholas in subscriptarum linguarum generibus, ubique Romanam Curiam residere contigerit, necnon in Parisiensi, Oxoniensi, Bononiensi & Salamantino studijs prouidimus erigendas. Statuentes ut in quolibet locorum ipsorum teneantur uiri Catholici sufficientem habentes Hebraicæ, Arabicæ, Græcæ, Chaldaicæ linguarum notitiam; duo uidelicet uniuersitatisque linguæ periti, qui Scholas regant inibi, & libros de linguis ipsis in Latinum fideliter transferentes, alios linguas ipsas sollicitè doceant, earumque peritiam studiosa in illos instructione transfundant; ut instructi & edocti sufficienter in linguis huiusmodi fructum speratum possint Deo auctore producere, fidem propagaturi salubriter in ipsos populos infideles. Quibus equidem in Romana Curia legentibus per Sedem Apostolicam, in studijs uero Parisiensibus per Regem

» *Franciae, in Oxoniensi Anglia, Scotia, Hibernia, ac Wallia; in Bononiensi Italiae*
 » *in Salamantino Hispaniae per Praelatos, Monasteria, Capitula, Conuentus, Collegia*
 » *Exempta & non Exempta & Ecclesiarum Rectores in stipendijs competentibus & sum-*
 » *pribus volumus prouideri: contributionis onere singulis iuxta facultatum exigen-*
 » *tiam imponendo. Priuilegijs & exemptionibus quibuscunque contrarijs nequa-*
 » *quam obstantibus: Quibus tamen nolumus quoad alia praedictum gene-*
 » *rari.*

Idem Pontifex in eodem Concilio Constitutionem edidit circa sumptus immodicos quos multi faciebant in consecutione Magisterij seu Doctoratus. Itaque voluit vt Cancellarius seu quisquis alius licentias impertiri solet, prius a Magisterij seu Doctoratus Candidato reciperet iuramentum non vltra summam trium millium Turonensium argenteorum in eam rem impensorum: quod ni faceret, a collatione Gradus seu Magisterij per sex menses suspendi voluit. Extat ibidem haec Constitutio in haec verba.

DE SUMPTIBVS
ACTVVM
MAGISTRI

» Cum sit nimis absurdum vt quis cum vanitate & imperitia ad honorem ascendat peritiae litterarum; non sine turbatione miramur illum apud Scholasticos inuoluisse abusum, quod plerique eorum qui in quavis scientia ad Doctoratus vel Magisterij assumuntur honorem, cum sua solenniter Principia faciunt, aut sui recipiunt insignia Doctoratus, circa cibos, vestes, & alia sic in expensis excedunt, quod & ipsi transeunte expensarum huiusmodi vanitate vacui plerumque remaneant & grauati; & caeteri qui vel nolunt vel nequeunt similes expensas subire, hac occasione frequenter a receptione honoris huiusmodi retrahunt. Volentes igitur de opportuno super his remedio prouideri, illis ad quos vbilibet pertinet honorem tribuere memoratum, districtè praecipimus vt quoscunque ab eis de caetero dictum recipientes honorem iuramento prius adstringant, ne vltra tria millia Turonensium argenteorum in solennitate circa huiusmodi Doctoratum aut Magisterium quomodolibet adhibenda expendant. Ipsos nihilominus nisi forsan notabilis conditionis extiterint, vt infra summam praedictam huiusmodi moderentur expense, efficaciter exhortantes: ac si hoc illorum conuenire statui viderint, iuramentum exigentes ab eis, quod certos infra summam praefatam taxandos ab ipsis expensarum terminos non excedant. Si quis autem Pontificali etiam dignitate praefulgens non recepto prius iuramento praefato honorem cuiquam tribuerit supra dictum, a collatione Magisterij seu Doctoratus cuiuslibet per sex menses sequentes eo ipso nouerit se suspensum.

In eodem Concilio idem Pontifex nouam Constitutionem edidit circa Mendicantes, Dominicanos scilicet & Franciscanos, qua Bonifacij VIII. circa eandem materiam Decretum instaurat, Benedicti vero XI. Constitutionem abrogat, quae in tribus praesertim capitibus consistebat, nempe in *Predicationibus, Confessionibus excipiendis, & sepulturis*. De hac re sic Ioannes a S. Victore. *Ibi fuit magna altercatio de Exemptis: quia Praelati petebant quod exempta Collegia tam Religiosa quam secularia eorum regimini subderentur, sed noluit Papa consentire. Dicitur a pluribus quod pro extorquenda pecunia Concilium fuit factum ibi.* Reuocat autem Clemens Priuilegia, Consuetudines, statuta, & pacta suae Constitutioni contraria; quae habetur inter Clementinas l. 3. c. 2. estque eiusmodi.

CONSTITVTIO DE MENDICANTIBVS

» Dudum a Bonifacio Papa VIII. Praedeccessore nostro infra scripta edita Decretali Benedictus Papa XI. Praedeccessor noster aliam illius reuocationem promulgauit; quae quia, vt probauit effectus, nedum pacis ab Authore ipsius speratae fructum non attulit, quinimo discordiae pro qua sedanda processerat momentum non modicum ministravit. Nos eam omnino cassantes aliam a praefato Bonifacio editam sacro instante & approbante Concilio innouamus, subiacentes tenorem illius qui dignoscitur esse talis.

» Bonifacius Episcopus seruus seruorum Dei, ad perpetuam rei memoriam. Super Cathedram praeminentiae Pastoralis Diuina disponente Clementia constituti, etsi multis & arduis quae in amplum Rom. Curiae alueum vndique confluant quasi torrens, praegrauemur negocijs, curis excitemur innumeris, cogitationibus plurimis distrahamur, circa id tamen feruentibus votis intendimus, vacamus instantius, ac operosae studium sollicitudinis impertimur, ne ad Diuini nominis gloriam, exaltationem Catholicae fidei & profectum fidelium anima-

rum, præcis radicibus diffidiorum vepribus & litigiorum anfractibus omnino « subductis, inter Ecclesiarum Antistites ad curam & regimen gregis Dominici « deputatos cæterasque personas, quas Ordo Clericalis includit, pacis tranquilli- « ras vigeat, feruor charitatis exæstuet, inualeſcat concordie vnitas, animorum « identitas perſeueret. Scimus enim & ex euidencia facti colligimus quod non « niſi in pacis tempore bene colitur pacis auctor, nec ignoramus, quod diſſenſio- « nes & ſcandala prauis actibus aditum præparant, rancores & odia ſuſcitant « & illicitis moribus anſam præbent. Ab olim ſiquidem inter Prælatos & Recto- « res ſeu Sacerdotes & Clericos Parochialium Eccleſiarum per diuerſas mundi « Prouincias conſtitutos ex vna parte, & Prædicatorum & Minorum Ordinum « Fratres ex altera, pacis æmulo ſatore zizanie procurante grauis & periculofa « diſcordia exitit ſulcitata ſuper Prædicationibus fidelium populis faciendis, eo- « rum Confeſſionibus audiendis, pœnitentiis injungendis eiſdem, & tumultandis « defunctorum corporibus, quæ apud Fratrum ipſorum Eccleſias ſiue loca noſ- « cuntur eligere ſepulturam. Nos autem pij Patris more laudabili moleſtè feren- « tes incommoda filiorum, reducentes ad exactæ conſiderationis examen ac infra « pectoris clauſtra ſollicitè reuoluentes quàm ſit plena periculis, quàm onuſta diſ- « pendii, quàmque in Diuinæ Maieſtatis conſpectu reddatur exoſa diſcordia ſu- « prædicta. Et propterea intendentes paternæ ſollicitudinis ſtudio illam prorfus « euellere, ac omnimodè ſubmouere, nullis vnquam futuris temporibus fauente « Domino ſuſcitandam, grandi quoque deſiderio cupientes vt huiusmodi nego- « cium quod potiffimè inſidet cordi noſtro, ſinem ſalubrem & celerem per Apo- « ſtolicæ ſolertie ſtudium conſequatur, diligenti cum Fratribus noſtris delibera- « tione præhabita ſuper eo, ad honorem Dei & exaltationem Catholicæ fidei « quietum ſtatum partium prædictarum, ac ſalutis animarum fidelium incremen- « tum, de ipſorum Fratrum conſilio, authoritate Apoſtolica ſtatuiſmus & ordi- « namus, vt dictorum ordinum Fratres in Eccleſiis & locis eorum ac in plateis « communibus liberè valeant Clero & populo prædicare ac proponere verbum « Dei horâ illâ duntaxat exceptâ in qua locorum Prælati prædicare voluerint, vel « coram ſe facere ſolemniter prædicari, in quâ prædicare ceſſabunt, præterquam « ſi aliud de Prælatorum ipſorum voluntate præceſſerit ac licentia ſpeciali. In « ſtudijs autem Generalibus, vbi ſermones ad Clerum ex more fieri ſolent, diebus illis qui- « bus prædicari ſolemniter conſuevit ad funera etiam mortuorum, & in Feſtis ſpecialibus ſiue « peculiariſſimis eorundem Fratrum poſſunt iidem Fratres, & liceat eis liberè prædicare, « niſi fortè hora illa qua ſolet ad Clerum in prædictis locis Dei verbum proponi, « Epifcopus vel Prælatuſ Superior Clerum ad ſe generaliter conuocaret, aut ex « aliqua ratione vel cauſa vrgente Clerum ipſum duceret congregandum. In Eccle- « ſiis autem Parochialibus Fratres illi nullatenus audeant vel debeant prædicare vel propo- « nere verbum Dei, niſi Fratres prædicti à Parochialibus Sacerdotibus inuitati fuerint vel « vocati, & de ipſorum beneplacito & aſſenſu petita licentia fuerit & obtenta, niſi Epifco- « pus vel Prælatuſ Superior per eoſdem Fratres prædicari mandaret, &c. Totam hanc « Conſtitutionem ad ann. 1299. retulimus, neque quicquam addit Clemens: nam « Clementina, vt & Bonifaciana his verbis terminatur, *minimè præteriret.*

Eodem anno Philippus Rex priuilegium Vniuerſitati conſeſſit circa excu- « bias, iniunxitque Præfecto vigilum vt priuilegia Vniuerſitatis illibata ſeruaret, « nec ea infringi aut violari ſineret vlllo pacto. Legitur autem hoc priuilegium in « libris antiquis Procuratorum & Rectoris ſub hoc titulo. *Priuilegium Regale quod « miles excubiarum iuret ſe ſeruaturum Priuilegia Vniuerſitati conſeſſa.*

PRIVILE-
GIUM RE-
GALE DE
EXCUBIIS.

PHILIPPVS Dei gratia Francorum Rex, Dilecto Simoni de Parrigniaco « Militi noſtro Gueti Parisius ſalutem. Mandamus vobis quatinus priuilegia Ma- « giſtrorum & Scholarium Vniuerſitatis Parisienſis de quibus per expoſitionem « Originalis ipſorum fecerunt vobis fidem, iuretis vos firmiter ſeruaturus, nec fa- « cturos aliquid contra ipſa quæ & dum ad veſtri memoriam reducentur. Si verò « de huiusmodi priuilegijs copiam vobis exhibere noluerint, & inde cum Origi- « nali collationem fecerint coram vobis eadem iuxta ipſorum formam vobis ex- « hibitam ſeruētis illibatam eiſdem in aliquo nullatenus detrahentes, & abſque « contradictione iuretis ſimpliciter, vel ea iuxta tenorem ipſorum quem recepe-

ritis, sicut præmittitur, inuiolabiliter seruatuos. Datum apud Credulium die
23. Aprilis an. 1311.

Eodem anno lis Bonifaciana terminatur, Rex Philippus insons culpæ declaratur, Nogaretus qui Bonifacium ceperat, ad expeditionem Terræ sanctæ damnatur, & post diligentem Bonifacianæ electionis examinationem, tandem verè fuisse Pontifex declaratur. Quæ omnia habentur fusè in historia huiusce dissidij per Fratres Puteanos an. 1655. apud Sebastianum & Gabrielem Cramoisy edita, vt autem litis huiusce decisio pateret omnibus, hanc edidit Bullam Clemens Pontifex Auenioni 17. April.

DECISIO
LITIS BO-
NIFACIA-
NÆ.

Clemens Episcopus seruus seruorum Dei, Vniuersis Christi fidelibus præsentibus litteras inspecturis sal. & Apost. benedictionem Charissimo in Christo filio nostro Philippo Regi Francorum illustri nostras concedimus litteras, quarum tenor sequitur in hunc modum. Clemens Episcopus seruus seruorum Dei, ad certitudinem præsentium & memoriam futurorum, Rex gloriæ virtutum D. IESVS CHRISTVS, cui à Patre data est omnis potestas in cœlo & in terra, cœlestia pariter & terrena salubri moderamine dirigens ac perpetua ratione gubernans, vt in signum supernæ potentæ, qua tanquam Dei virtus & sapientia suauiter vniuersa disponit, suæ ineffabilis ostenderet opera Maiestatis, in huius orbis orbita diuersa Regna constitui, diuersorum populorum regimina secundum diuisiones Linguarum & gentium stabiliiuit. Inter quos sicut Israëliticus populus in sortem hæreditatis Dominicæ ad Diuina mysteria & beneplacita exequenda cœlestis iudicio electionis assumptus fuisse dignoscitur; sicut regnum Franciæ in peculiarem populum electum à Domino in executione mandatorum cœlestium specialis honoris & gratiæ titulis insignitur. Ipsi namque Regni Reges à progenie in progenies zelo Catholicæ fidei inardentes ac sacrosanctam Rom. Ecclesiam Matrem fidelium præcipuis venerantes honoribus nunquam ab ipsius rectitudine fidei deuiarunt, quin potius pro ipsius conseruatione fidei & Ecclesiæ defensione prædictæ Reges & incolæ dicti Regni se & sua exponere, ac nonnunquam proprium fundere sanguinem minimè dubitarunt, sicut & gestorum antiquitas & sacrorum authoritas Canonum manifestè declarant. Dignè igitur ad Regnum ipsum eiusque Reges & homines aciem paternæ considerationis extendimus multoque desiderio ducimur & cura sollicita procuramus, vt Reges & populi dicti Regni per successus temporum erga Deum & Ecclesiam in plenitudine deuotionis & fidei magis ac magis efferueant, in laudabilium operum deuotione concrecant, & per semitas mandatorum Domini de bono semper in melius incedentes præseruentur à noxiis, salutaria spiritualiter & temporaliter incrementa suscipiant & pacis affluant vbertate. Sanè ex parte charissimi in Christo filij nostri Philippi Regis Francorum Illustris fuit expositum coram nobis, quod significantibus olim sibi frequenter & pluries nonnullis sublimibus & magnæ authoritatis personis Bonifacium Papam VIII. prædecessorem nostrum non per ostium, sed aliunde intrasse in ouile Dominicum, Ecclesiam videlicet sponsam Christi, ipsumque fore crimine prauitatis hæreticæ irretitum, quibusdam ex personis ipsis ipsum super hoc impetere seu denunciare volentibus ac requirentibus Regem ipsum tanquam fidei pugilem & Ecclesiæ defensorem, vt cum ex vitioso & illegitimo ingressu, progressu damnabili, peruersis actibus, detestandis operibus & perniciosis exemplis dicti Bonifacij status fidei & Ecclesiæ miserabilibus dispendiis & ærumnis, grauisque ruinæ periculis subjaceret, ac vbi de hæresi agitur, fidei & Ecclesiæ defensatrix semper extiterit inlyta Dominus sua, pro declaratione veritatis huiusmodi procuraret Generale Concilium conuocari. Rex ipse qui pudenda patrio libenter pallio contexisset, denunciatorum & objectorum ipsorum frequentibus pulsatus instantiis & assiduis clamoribus excitatus, eiusque conscientia tam per nonnullas sublimes, graues & fide dignas personas, videlicet dilectos filios nobiles viros Ludouicum Ebroicensem & Guidonem S. Pauli ac quondam Ioannem Drocensem Comites afferentes præstitis ad sancta Dei Etangelia ab eis tacta corporaliter iuramentis, se præmissa credere esse vera & ea legitimè posse probari, quàm per alias quamplures sublimes & fide dignas personas status tam Ecclesiastici quàm mundani eundem

eundem Bonifacium diuersis hæresum speciebus infectum ac in profundo malo. rum positum & omnino incorrigibilem affirmantes super iis vt decuit informata negotiorum conuocationis huiusmodi Concilij Generalis pro declaratione veritatis, vt videlicet dicti Bonifacij innocentia in hac parte claresceret, sicut teste conscientia exoptabat, aut ipso Bonifacio, si denunciata & obiecta contra eum forent veritate subnixa, tanquam illegitimo prorsus amoto & cunctis erroribus, iniquitatibus & spurcitiis à Domo Domini procul pulsus de vero & legitimo Pastore prouideretur Ecclesiæ sanctæ Dei vnâ cum Prælati, Baronibus, Collegiis, Vniuersitatibus, Communitatibus Ciuitatum & aliarum villarum, ac Clero & populo Regni sui, nec non alijs Regibus & Principibus, Prælati & alijs præcellentibus & magnæ autoritatis personis status tam Ecclesiastici quàm mundani, ac Communitatibus & Vniuersitatibus Ciuitatum & aliarum villarum diuersorum Regnorum & Climatum orbis terræ aliisque sibi adhærentibus ex feruore fidei & zelo Iustitiæ ac pro reformatione status Ecclesiæ & generali bono totius Reipub. Christianæ assumpsit, deliberato consilio ad laudem Diuini nominis & exaltationem Catholicæ fidei promouendam, ipsiusque promotioni conuocationis Concilij Generalis, vt ipsius prouisione salubri memoratis obiectoribus audientia præberetur, ac super obiectis sciretur veritas ac statueretur & fieret quod Iustitia suaderet, apud eundem Bonifacium dum ueretur, per solennes Nuncios Regios & post eius obitum apud bonæ memoriæ Benedictum Papam XI. Prædecessorem nostrum & eo sublato de medio apud Nos ad Ecclesiæ præfatæ regimen licet insufficientibus meritis diuina dispositione uocatos, dum paulo post nostræ Promotionis auspiciis Lugduni nobiscum pro huiusmodi & Terræ sanctæ & alijs negotijs arduis personaliter conuenisset, ac Pictauis postmodum iteratis instantijs, vt videlicet per eundem Benedictum Prædecessorem nostrum dum in humanis agebat, & post eius decessum per Nos etiam de præfati deliberatione Concilij conuocandi, si expediens videretur, super denunciatis & obiectis huiusmodi discuteretur veritas ac decerneretur, ac fieret quod censent & statuunt Canonice sanctiones, operosis studijs ac sollicitudinibus institit indefessis.

Quare præfatus Rex nobis humiliter supplicauit, vt cum sicut Denunciatorum & Obiectorum prædictorum habebat assertio, ex certis causis exhibitionis Iustitiæ in hac parte morosa protracto negotio fidei ac eisdem Denunciatoribus & Obiectoribus dispendiosa foret & periculosa quamplurimum in negotio memorato, procedere ac exhibere super eo Iustitiæ plenitudinem dignaremur.

Proponebatur autem in contrarium ex parte quorundam se offerentium defensionem memoriæ & status Bonifacij memorati dictum Regem ex malignitatis & odij fomite potius quàm charitatis aut fidei vel Iustitiæ zelo procedere ad requisitiones huiusmodi faciendas, ipsumque denunciations & obiectiones & assertiones prædictas calumniosè fieri procurasse, ac Regem eundem & quosdam ex Denunciatoribus & Obiectoribus supradictis ausu sacrilego capi fecisse Bonifacium memoratum, ac Denunciatores & Obiectores & Assertores eosdem conspiratores fuisse & esse dicti Bonifacij etiam inimicos capitales. Quibus præmissis & alijs multis rationibus dicebatur dictum Regem super requisitione prædicta nullatenus audiendum, ac Denunciatores & Obiectores prædictos ad denunciations & obiectiones huiusmodi non fore aliquatenus admittendos.

Sed respondebatur è contra ex parte Regis, Denunciatorum & Obiectorum & Assertorum ipsorum quod ab ipso primordio promotionis dicti Bonifacij ad summi Pontificatus apicem, memorato Regi per nonnullas sublimes & præ eminentis excellentiæ aliasque fide dignas personas Ecclesiasticas & multas in sinuatum multociens fuerat, & diuersis successiuè temporibus auribus Regijs pluries inculcatum, quod præfatus Bonifacius per ostium non intrasset, quoque vitio labis hæreticæ & alijs nefandis criminibus irretitus ac positus in profundo malorum omnino incorrigibilis existeret, ipsumque Regem vt tanquam fidei pugil, Ecclesiæque defensor imminentibus malis & scandalis remedijs occurreret opportunis, fuisse cum instantia requisitum. Sed Rex ipse vt filius pudoratus, illius quem patris loco habebat, pudenda cernere veritus, auertens à prædictis insinuationibus & denunciationibus aures suas, ipsum diutius pro-

» pter honorem Ecclesie tolerauit & venerabatur vt patrem, donec personarum
 » predictarum frequentibus & continuatis instantijs & demum in publico Parla-
 » mento Parisius presentibus Prælatibus, Baronibus, Capitulis, Conuentibus, &
 » Collegijs & Communitatibus & Vniuersitatibus villarum Regni prædicti op-
 » portune & importune pulsatus, cum vltius urgente conscientia de præmissis
 » vt præmittitur informata, absque Dei offensa dissimulare non posset, nec sine
 » grauib; scandalis & periculis tolerare, de Prælatorum & Baronum ac Capitu-
 » lorum, Conuentuum, Collegiorum, Communitatum & Vniuersitatum villa-
 » rum Regni præfati, nec non Magistrorum in Theologia ac Professorum vtrius-
 » que Iuris, & aliarum sapientum & grauium personarum diuersorum Regnorum
 » & Partium deliberato consilio non ex odij fomite, non typo malitiæ, sed zelo
 » fidei necessitate cogente promotionem vt prædicatur, assumpsit negotij supra-
 » dicti. Nec præfatum Bonifacium capi, nec aggressionem vel insultum in eum,
 » vel eius domum fieri mandauit vel fecit. Sed denunciations & obiectiones
 » prædictas sibi per Guillelmum de Nogareto Militem & alios Nuncios suos ad
 » hoc ab eo cum patentibus & expressis litteris Regijs destinatos duntaxat infi-
 » nuari præcepit, & peti ab eo super ijs Generale Concilium conuocari. Et si
 » dictus Guillelmus circa personam vel domum dicti Bonifacij vel alias in com-
 » missis aliqua commisit illicita, displicuerunt & displicent dicto Regi, nec ea
 » rata vel grata vnquam habuit, neque habet. Adijciebatur etiam Denunciato-
 » res & Obiectores prædictos de hæresi, illegitimo ingressu, & alijs criminibus
 » supradictis à longè retro lapsis temporibus per nonnullas graues & fide dignas
 » personas instructos & informatos fuisse, ipsosque ad denunciations & obieccio-
 » nes easdem apud præfatum Regem, cum ad prælibatum Bonifacium tunc adi-
 » tum commodè habere non possent, in publicum deferendas, non ex odio præ-
 » concepto, cum tunc ipsos in nullo dictus Bonifacius offendisset, non ex fer-
 » mento malitiæ, sed potius ex feruore fidei & zelo Iustitiæ processisse, & earum
 » prosecutioni etiam nunc instare parati, eas secundum formam iuris legitime
 » prosequi & probare.

» Nos autem cum fratribus nostris matura & frequenti super hoc delibera-
 » tione præhabita considerantes attentius & infra claustra pectoris meditatione
 » sollicita reuoluentes, quod præfacti negotij prosecutio rigorosa impeditiua ni-
 » mis prædicti negotij Terræ sanctæ & alijs grauib; onusta dispendijs & diuersis
 » vndique plena periculis existeret, sicut iam facti exordia indicabant, ac volentes
 » tot & tantis malis & periculis, ne in segetem periculosè succrescerent, sed præ-
 » cisis radicibus suo præfocarentur in ortu, ex debito Pastoralis Officij sollicitudinis
 » prouidere, apud eundem Regem pluries diuersis successiue temporibus atque
 » locis duxerimus repetendam, ipso tamen Rege ad Denunciatorum & Obiecto-
 » rum prædictorum instantiam requisitioni prædictæ vt prius nihilominus infi-
 » stente. Nos inter tot diuersa & aduersa in medio supra Iustitiæ solum consti-
 » tuti in tanto negotio non præcipitanter aut irruptiue, sed cum debita cautela
 » & maturitate procedere cupientes diuersos & varios in negotio ipso per legiti-
 » ma interualla dierum & temporum continuatis terminis fecimus Iustitia me-
 » diante processus. Et ne vel malignis aut falsis delationibus aditum nimis faci-
 » lem pandere aut Denunciatoribus & Obiectores supradictis, si spiritu Dei
 » aguntur, in dispendium fidei viam præcludere vel negare iustitiæ videremur,
 » non intendentes tamen Denunciatores & Obiectores prædictos, vel alterum
 » eorundem, aut denunciations vel obiectiones, vel aliqua proposita per eos-
 » dem admittere, nisi si prout & in quantum contra summos Pontifices viuos,
 » vel mortuos admittendi forent & etiam admittendi iuxta SS. Patrum Decreta
 » & Canonica Instituta, de motu & zelo Regis præfati circa requisitionem hu-
 » iusmodi & Assertorum ac Denunciatorum & Obiectorum prædictorum circa
 » assertiones, denunciations & obiectiones præmissas duximus inquirendum;
 » & demum competenti super ijs inquisitione præhabita comperimus, quod et si
 » etiam Assertores, Denunciatores & Obiectores prædictos ad assertiones, de-
 » nunciations & Obiectiones easdem & dictum Regem, qui ad eorum necnon
 » aliarum sublimium & grauium personarum frequentem & sæpius repetitam
 » instantiam ad requisitionem prædictam ab initio præcesserat, & nunc etiam

procedebat, extra omnem calumniam fuisse & esse, ac bono, sincero, & iusto & zelo ex feruore Catholicæ fidei processisse, de fratrum nostrorum consilio auctoritate Apostolica pronunciamus, dicimus atque decernimus & tenore præsentium declaramus.

Cæterum Guillelmus de Nogareto præfati Regis miles in nostra, & fratrum nostrorum præsentia in publico Consistorio personaliter constitutus in iure confessus est & constanter asseruit se nunquam ex parte dicti Regis super captione, aggressione vel insultu factis in dictum Bonifacium vel domum eisdem habuisse mandatum, nec ipsius Regis mandato vel conscientia processisse ad ea quæ circa factum captionis, aggressionis & insultus huiusmodi imponuntur eidem, sed cum ad notificandum eidem Bonifacio denunciations & obiectiones præmissas & petendum ab ipso conuocationem Concilij Generalis fuisset, ut dicebat, ex parte Regia, solummodo destinatus, ac propter austeritatem ipsius Bonifacij ac illatas minas & paratas insidias eidem Guillelmo ex parte ipsius Bonifacij tutus sibi ad eundem Bonifacium aliter aditus non pateret, ipse Guillelmus fidelium & deuotorum Ecclesiæ Comitum vallatus & fultus auxilio ad domum ipsius Bonifacij quam inhabitabat Anagninæ, armis pro sui tuitione munitus, accedens intrauit ad ipsum, ac assertiones, denunciations & obiectiones prædictas eidem insinuans & exponens petijt ab ipso super ijs Generale Concilium conuocari, quod ante per suas litteras publice diuulgatas & ualis Ecclesiarum affixas denegauerat, & tunc etiam concedere noluit legitime requisitus, sic Iudicij subterfugus se ipsū constituens in cõtumacia manifesta, nec iniicit aut injici permittit à quoquam manus violentas in eum, quin potius ipsum à manibus illorum qui sanguinem eius immaniter sitiebant, eripiens, à morte defendit & conseruauit illæsum. Adiecit insuper dictus Guillelmus præfatum Bonifacium post appellationes seu prouocationes tam ex parte Regis, Prælatorum, Baronum, & aliorum prædictorum, quàm præfati Guillelmi ad dictum Generale Concilium, quod eidem Bonifacio præerat in hoc casu, legitime interiectas, non quid in præiudicium præfati negotij contra eum per appellationes prædictas assumpti quomodolibet attentaret, nonnulla grauias eisdem sprete appellationibus seu prouocationibus attentasse, ad grauiora de die in diem attentanda seu peruersitatis exponendæ conatus, ex quibus non solum Regis & Regni prædictorum, qui fidei zelatores & Ecclesiæ defensores esse noscuntur, irreparabilis & periculosa turbatio, verum etiam vniuersalis Ecclesiæ discriminosa mutatio & alia infinita pericula & scandala in ianuis sequebantur, seque & Ecclesiam sanctam Dei quatenus erat in se, prostrare præcipiti furia festinabat, nisi sibi diuinæ prouisionis auxilio fuisset occursum. Quibus & alijs multis rationibus assererat dictus Guillelmus se sincero iustoque zelo Dei & fidei, necnon pro necessitate defensionis Ecclesiæ tunc instanti & præcipue Domini patriæque suorum, uidelicet dictorum Regis & Regni quidquid fecerunt apud Anagninam ipse sequacisque sui piè iuste licitoque iure fecisse, nec aliquid in hac parte illicitum attentasse. Et si quid de thesauro Ecclesiæ dispersum, raprum vel deperditum fuerat, aut alia quæuis illicita in prædictis vel circa ea quomodolibet perpetrata fuerant vel commissa, displicuerunt admodum, & displicebant eisdem, eisque inuitis & renitentibus toto posse fuerant attentata. Propter quod dicto Guillelmo sequacibusque prædictis, qui rei licitæ dederunt operam & ad personæ tuitionem dicti Bonifacij ac conseruationem thesauri Ecclesiæ & tollenda scandala quandiu moram traxerunt ibidem, quam potuerunt diligentiam adhibere curarunt, nihil ad malum vel culpam in præmissis, ut dicebat idem Guillelmus, imputari quomodolibet, vel adscribi poterat, vel debebat.

Vnde nos de sæpè fati Regis innocentia in hac parte tam per confessionem & assertionem præfati Guillelmi, quàm aliàs sufficienter instructi, pronunciamus, dicimus atque decernimus, & auctoritate prædicta & Fratrum præfatorum consilio, tenore præsentium declaramus Regem ipsum super captione, aggressione & insultu prædictis, ac dispersione & amissione thesauri & alijs quæ in conflictu vel facto captionis dicti Bonifacij aut aggressione vel insultu prædictis ipsi Guillelmo impositis quomodolibet contigerunt, innocentem penitus & inculpabilem fuisse ac esse.

» Quibus pronunciationibus, declarationibus & decretis per nos, vt præmit-
 » titur, factis & habitis, cum in negotio memorato vellemus vltierus Iustitia me-
 » diante procedere, ne causa fidei indiscussa diutius remaneret, illi qui defensio-
 » ni memoriæ & status dicti Bonifacij se, vt præmittitur, offerebant, negotium
 » defensionis huiusmodi in Officij nostri mera & libera potestate sponte ac liberè
 » dimiserunt. Ac demum præfatus Rex præmissa pericula consideranter atten-
 » dens tanquam benedictionis & gratiæ filius, progenitorum suorum qui se sem-
 » per ipsius Ecclesiæ beneplacitis coaptarunt, vestigia clara sequens, pro se ac
 » vniuersis Regnicolis Regni sui cuiuscunque status ac conditionis existant, no-
 » stris in hac parte requisitionibus de abundantia Regalis clementiæ per effectum
 » operis acquiruit. Præfati quoque Denunciatores & Objectores ad inductionem
 » dicti Regis factam eisdem ad preces nostras per nos, vt præmittitur, ipsi Regi
 » porrectas, autoritate nostra interueniente, nostris circa id beneplacitis fina-
 » liter assenserunt, negotium huiusmodi & prosecutionem ipsius, nostræ & Eccle-
 » siæ cognitioni, decisioni, ordinationi, & dispositioni liberè relinquentes, pro-
 » per patentes Regias, ac Denunciatorum, Obiectorum ac assertorum prædicto-
 » rum litteras, quas ad cautelam & memoriam rei gestæ in ipsius Ecclesiæ Archi-
 » uo repositas seruari fecimus, planè constat.

» Nos itaque mansuetudinem Regiam ac expertam in iis deuotionis & reue-
 » rentiæ filialis gratitudinem, quas pro tot ac tantis malis & periculis euitandis
 » dicto Regi diuinitus credimus inspiratas, plenis in Domino laudibus commen-
 » dantes Regi Cœlesti, in cuius manucorda sunt Principum, & à quo tantum bo-
 » num non ambigimus processisse, cum ab ipso bona cuncta procedant, laudes &
 » gratias profundæ humilitatis spiritu, totoque deuotionis animo exhibemus, ac
 » motum & zelum dicti Regis in hac parte ex feruore fidei, quem Rex ipse à
 » Progenitoribus suis hæreditario quasi iure traxisse dignoscitur, prodeuntem
 » non immerito approbantes, & sonoris laudum efferentes præconiis, ac volen-
 » tes præfato Regi & suis aduersus futura pericula sic plenè prospicere, & aliàs in
 » hac parte ad honorem Dei & Ecclesiæ sic vtiliter & salubriter providere, quod
 » inclytæ Domus & Regni Franciæ fama celebris, sui que nominis claritas vbique
 » diuulgata per orbem, nullis obloquentium moribus, vel vllorum canum latrati-
 » bus, qui vel ex ignorantia veritatis, aut propriæ malignitatis astutia vel inuidiæ
 » stimulis concitati malum in bono præsumunt & prædicant, imposterum pateat,
 » sed in sui splendore luminis semper illibata persistat, vitentur jam experta peri-
 » cula, ac tot & tantis malis & scandalis jam præuisis, quæ ex præteritorum com-
 » memoracione, refricatione vel recidua iteratione quacunque verisimiliter se-
 » qui possent, imposterum via præcludatur omnino, ac charitatis, vnitatis ac
 » pacis fœdera, quæ inter præfatam Ecclesiam, ac Reges & Regnum Franciæ
 » hætenus diuina fauente clementia viguerunt & vigent, in sui vigoris & roboris
 » firmitate de bono semper in melius illibata perpetuis temporibus obseruentur,
 » omnes sententias latas ab homine, vel à iure, constitutiones, declarationes non
 » inclusas in 6. libro Decretalium, in quantum præiudicant vel possent præiudi-
 » care, honori, statui, iuribus, & libertatibus dictorum Regis & Regni, Regni-
 » colis, Assertoribus, Denunciatoribus, delatoribus, fautoribus, adhærentibus
 » ac valitoribus antedictis, duabus Constitutionibus quæ non sunt inclusæ in eo-
 » dem libro, quarum vna incipit *Vnam sanctam*, & alia *Rem non nouam* quas secundû
 » moderationes alias per nos factas & non aliter intelligi volumus, & secundum mo-
 » derationem earum easdem ipsas volumus in suo robore remanere, exceptis, nec non
 » priuilegiorum reuocationes & suspensiones, ac quoslibet processus suspensionum,
 » excommunicationum, interdictionum, priuationum, depositionum, & alios
 » quoscunque processus iuris vel facti, verbo vel litteris, in scriptis vel sine scri-
 » ptis directè vel indirectè, principaliter vel incidenter, implicitè vel explicitè,
 » publicè vel occultè contra dictum Regem, liberos & Fratres ipsius & Regnum
 » Franciæ, statum, iura & libertates eiusdem pro quibuscunque factis, causis vel
 » occasionibus, aut exquisitis coloribus vel figmentis quibuscunque præteritis
 » temporibus, nec non contra Denunciatores, Obiectores & Assertores prædictos,
 » ac Prælatos, Barones & alios incolas & habitatores Regni eiusdem quibuscun-
 » que temporibus causa vel occasione prædictarum assertionum, denunciationum,

propositionum, objectionum, prouocationum, appellationum, petitionum seu «
 requisitionum, contocationis Concilij Generalis, blasphemiarum, injuriarum «
 dictarum vel factarum contra dictum Bonifacium quoquomodo, vel captionis, «
 aggressionis, vel inuasionis domus personæve suæ, dispersionis & amissionis «
 thesauri & aliorum quæ in facto Anagninæ vel alibi vbicunque occasione præ- «
 missorum quomodolibet contigerunt, vel causa seu occasione dicti Regis, aut «
 occasione discordiæ quam habuit contra ipsum Regem Bonifacius prædictus, «
 seu causa vel occasione aliquorum emergentium vel contingentium, seu quæ «
 contingere potuerunt ex eisdem, ac etiam contra adiutores, valitores in præ- «
 missis seu ea tangentibus ipsius Regis, vel sibi quomodolibet adherentes, vi- «
 uos vel mortuos cuiuscunque Nationis, præminentiae, honoris, ordinis, dig- «
 nitatis aut status Ecclesiastici vel mundani existant, etiamsi Cardinalatus, Ar- «
 chiepiscopali, Imperiali vel Regali dignitate præfulgeant, tam per dictum Bo- «
 nifacium, quam per quoscunque alios in vita vel post mortem ipsius autoritate «
 sua, quam per memoratum Benedictum immediatum successorem suum, pro «
 factis, causis vel occasionibus antedictis factos & habitos à Festo Sanctorum «
 omnium quod fuit anno Natiuitatis Dominicæ 1300. citra, si qui sint vel fue- «
 rint, ad cautelam relaxamus, reuocamus, irritamus, annullamus, cassamus, & «
 exnunc nullos, cassos & irritos nuntiamus ex certa scientia de Fratrum no- «
 strorum consilio & de plenitudine Apostolicæ potestatis. Et si quævis calum- «
 nia, macula siue nota ex præmissis denunciationibus, objectionibus, assertio- «
 nibus, aut quibuscunque contumeliis, blasphemis, injuriis, verbis vel factis, «
 in scripturis priuatis vel famosis libellis, occultè vel publicè eidem Bonifacio, «
 in vita eius vel post mortem illatis, aut earum publicatione, assumptione vel «
 prosecutione aut culpa, offensa aut injuria qualibet, seu infamia juris vel fa- «
 cti præfato Regi, posteritati suæ, assertoribus & denunciatoribus ac objecto- «
 ribus, Prælatibus, Baronibus vel aliis indigenis, incolis & habitatoribus dicti «
 Regni, nec non adiutoribus, valitoribus & adherentibus prædictis, aut aliqui- «
 bus ex eis aut aliis consentientibus, mandantibus, vel ratum habentibus, opem, «
 consilium, auxilium, vel fauorem præbentibus, quoquo modo viuis vel mor- «
 tuis personis infra nominatis exceptis, ex captione, insultu & aggressionem præ- «
 dictis, aut ex rapina, seu perditione thesauri Ecclesiæ, aut ex aliis quibuscunque «
 quæ in conflictu vel facto captionis, insultus, aggressionis prædictorum, vel «
 aliis ipsorum occasione, vt præmittitur, contigerunt, impingi, imponi vel «
 imputari possint impostero quoquo modo huiusmodi calumnias, notas, ma- «
 culas, injurias, infamiam, actiones, querelas & offensas, si quæ forsân sint «
 vel esse possint impostero, totaliter abolemus & tollimus, & etiam ad cau- «
 telam penitus amouemus, & sententias, emendas, multas & pœnas, si quæ «
 sint, pro eis impositas vel infictas ab homine vel à iure, & quæ imponi vel «
 infligi possint in posterum, etiamsi supponerentur vel dicerentur captio præ- «
 dicta, vel aliqua de præmissis facta nomine dicti Regis, valitorum, adiutorum «
 vel adherentium prædictorum, aut ipsis mandantibus vel procurantibus vel «
 ratum habentibus, aut sub vexillo suo, aut insigniis armorum suorum, prorsus «
 amouemus & tollimus, & etiam ad cautelam omnino remittimus & quittamus, «
 ac Regem ipsum & Regnum prædictum, assertores, denunciatores & objecto- «
 res, Prælatos, Barones ac Clerum & populum dicti Regni, necnon valitores «
 & adiutores & adherentes & alios supradictos in eum statum in omnibus & per «
 omnia, si forsân ipsi vel eorum aliqui quomodolibet egeant, personis inferius «
 nominandis duntaxat exceptis, reponimus, restituimus, & plenè reducimus, in «
 quo Rex ipse & alij supradicti erant ante omnia supradicta iuxta distinctiones «
 personarum, factorum, causarum & temporum superius assignatas, ita quod «
 Rex ipse, posteritas sua & Regnum prædictum, assertores, denunciatores, & «
 objectores, Barones & alij supradicti, aut aliqui, seu quiuvis ex eis (exceptis «
 duntaxat infra nominatis personis) ex calumnia, notis, maculis, captione, «
 aggressionem, insultu, rapina seu deperditione thesauri, culpis, injuriis vel of- «
 fensis, blasphemis, sententiis vel processibus, vel quibuscunque aliis supradictis «
 deinceps notari vel impeti nequeant, nec sententiæ aut processus huiusmodi «
 contra ipsos vel quemvis ex eis aliquem possint habere vigorem, effectum aut «

» roboris firmitatem. Et quia præteritorum consideratio circa futura vitanda
 » pericula prouidâ circumspeditione nos instruit, & reddit, nec immeritò cautio.
 » res, nos eorum quæ tantis periculis atque malis causam vel occasionem dedisse
 » noscuntur, sic volentes abolere memoriam, quod nullum ex eorum comme.
 » moratione, refricatione, iteratione, vel repetitione quacunque recidui mali
 » periculum imposterum sequi possit, sententias, Constitutiones, Declaratio.
 » nes, Priuilegiorum reuocationes, suspensiones, excommunicationes, inter.
 » dicta, priuationes, depositiones & processus prædictos de libris Capitularibus &
 » Registris Ecclesiæ Rom de Fratrum nostrorum consilio omnino tolli & penitus
 » mandauimus aboleri, districtius inhibentes, ne quis cuiuscunque præeminen.
 » tiæ, dignitatis, Ordinis, conditionis aut status Ecclesiastici, vel mundani
 » existat, etiam si Cardinalatus, Archiepiscopali vel Episcopali dignitate præ.
 » fulgeat, sententias, Constitutiones, declarationes, priuilegiorum reuoca.
 » tiones, suspensiones, excommunicationes, Interdicta, priuationes, deposti.
 » tiones & processus prædictos in scripturis publicis vel priuatis, originalibus,
 » transcriptis copijs vel exemplaribus retinere penes se, aut quomodolibet oc.
 » cultare, aut alijs communicare vel tradere quoquo modo præsumat, sed In.
 » strumenta, munimenta, litteras, scedulas, originalia, copias, exemplaria vel
 » membranas & alias quascunque scripturas publicas vel priuatas, sententias
 » & processus duntaxat continentes prædictos penitus destruant & consumant,
 » ac de libris Capitularijs & Registris suis prædicta amoueant & tollant omnino:
 » alioquin in omnes illos qui nostris infra 4. menses postquam ad eorum noti.
 » tiam peruenerit & tempus lapsum fuerit, infra quod prædicta fecisse potue.
 » rint, in hac parte non paruerint plenè mandatis, vel contra præmissa fecerint,
 » vel aliquid præmissorum, excommunicationis sententiam promulgamus. A
 » qua per neminem nisi per Sedem Apostolicam possint nisi duntaxat in mortis
 » articulo absolutionis beneficium obtinere, non obstantibus quibuscunque pri.
 » uilegijs, vel indulgentijs aut litteris Apostolicis quibusuis dignitatibus, perso.
 » nis, Ordinibus aut locis regularibus vel secularibus generaliter & singulariter
 » sub quacunque verborum forma vel expressione concessis, quæ nolumus ali.
 » quibus in præmissis quomodolibet suffragari. Eo saluo, quod per dictas inqui.
 » sitiones, quas super zelo & motu Regis Denunciatorum & Obiectorum præ.
 » dictorum duntaxat fecimus, cognitionem principalis negotij non tangentes,
 » nec tangere intendentes, aut per præfatas Pronunciationes, declarationesue
 » exinde securas, aut per aliqua de præmissis veritati negocij principalis & pro.
 » secutioni ex nostro Officio vel alijs faciendæ nullum præiudicium generetur.
 » Hoc etiam saluo quod si contingat aliquem vel aliquos qui admitti debeant,
 » apparere ad accusandum, denunciandum vel impetendum seu testificandum
 » super præmissis, vel aliquo præmissorum etiam Nobis ex Officio procedenti.
 » bus contra Bonifacium memoratum vel memoriam eius, contra illum vel illos
 » Officio nostro defendentibus vel defendere volentibus qui admitti debeant
 » contra dictum Bonifacium vel memoriam ipsius, sint saluæ omnes defensio.
 » nes, & exceptiones legitimæ tam inimicitiarum quàm aliæ si quæ sint, Regem,
 » filios, fratres, Regnum, Denunciatores & Obiectores prædictos non tan.
 » gentes.
 » Porro dictum Guillelmum de Nogareto, Raynaldum de Suppino milites,
 » Thomam de Morolo, Robertum filium dicti Raynaldi, Petrum de Genezano,
 » Stephanum filium eius, Adenulfum & Nicolaum natos quondam Matthiæ,
 » Giffredum Bussa, Orlandum & Petrum de Luparia Ciues Anagninenses milites,
 » Sciamam de Columna, Ioannem filium Landulphi, Goinfredum natum Ioan.
 » nis de Secano & Maximum de Trebis, qui captioni dicti Bonifacij ac aggressio.
 » ni vel insultui prædictis, rapinæ seu deperditioni thesauri prædicti interfuisse
 » dicuntur, necnon Ciues Anagninenses sub generalitate valitorum, adiutorum
 » & adhærentium prædictorum, vel aliquarum clausularum, vel quoruncunque
 » verborum superius expressorum quantum ad ea quæ circa captionem dicti Bo.
 » nifacij, aggressionem & insultum domus suæ, ac rapinam & deperditionem
 » thesauri dictis Guillelmo Raynaldo & alijs supradictis imposita & alia quæ in
 » facto Anagninæ quomodolibet contigerunt, nec intelligimus nec volumus com.

prehendi, cum circa prædictos nominatim expressos quoad hoc intendamus, « per viam aliam condignæ prouisionis remedium adhibere. Nulli ergo omni- « no hominum liceat hanc paginam nostræ Inquisitionis, pronunciationis, de- « clarationis, relaxationis, reuocationis, irritationis, annulationis, cassationis, « abolitionis, amotionis, remissionis, quittance, repositionis, restitutionis, « reductionis, promulgationis, inhibitionis, voluntatis & Constitutionis infrin- « gere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsum- « pserit, indignationem omnipotentis Dei & BB. Petri & Pauli Apostolorum eius « se nouerit incursum. Datum Auenioni 5. Kal. Maij Pontif. nostri an. 6. »

Et licet dictus Guillelmus de Nogareto ipsius Regis miles à pluribus con- « tentis in prædictis litteris & eorum effectu, specialiter, vt præmittitur, exclu- « datur, siue excipiat, Nos considerantes quod licet ipse asserat ex ijs quæ in « persona vel erga personam dicti Bonifacij Prædecessoris nostri & ingressu do- « mus suæ cum multitudine armatorum & occupatione ac rapina thesauri Eccle- « siæ Anagninæ facta fuerunt se pluribus rationibus, quas se probaturum offe- « rebar, non teneri, nec propter præmissa vel illa, ad quæ idem Benedictus Præ- « decessor noster ratione præmissorum contra eum processit excommunicationis, « seu excommunicationum sententijs se fore ligatum: quia tamen cum instanti « instantia humiliter & deuotè à nobis impertiri sibi super huiusmodi peijæ ab- « solutionis beneficium ad cautelam, offerens ob Diuinam, Ecclesiæ & nostram « reuerentiam, pœnitentiam quam ei duxerimus iniungendam super prædictis, « se ad cautelam recepturum ac etiam completurum. Nos volentes saluti suæ « animæ providere necnon consideratione ipsius Regis pro ipso in hac parte « cum instantia supplicantis, ipsum ab omnibus sententijs supradictis absolui- « mus ad cautelam & iniungimus sibi pœnitentiam ad cautelam. Videlicet quod in « proximo passagio generali transiret personaliter cum equis & armis in sub- « sidium Terræ sanctæ, ibidem in dictæ terræ subsidium perpetuò moraturus, « nisi à nobis vel successoribus nostris super abbreviatione temporis gratiam me- « ruerit obtinere. Volumus etiam quod interim peregrinationes personaliter « faciat infra scriptas, videlicet quod visitet B. Mariæ de valle viridi, de rupe ama- « toria Anticenf. de Bologna supra Mare, Carnotenf. S. Ægidij & de monte « maiori Ecclesias ac limina B. Iacobi Compostellani, ipsumque dummodo pœ- « nitentiam huiusmodi deuotè susceperit & peregerit cum effectu dum vitam « duxerit in humanis, vel eo mortuo hæres eius, prædictarum relaxationum, re- « uocationum, irritationum, annulationum, cassationum, denunciationum, « abolitionum, amotionum, sublationum, remissionum, quittance, resti- « tutionum, repositionum, reductionum, & aliorum omnium & singulorum ef- « fectuum, prouisionum & securitatum prædictarum secundum distinctiones « personatum, factorum, causarum, & temporum in prædictis nostris litteris « comprehensas, de fratrum nostrorum consilio & de plenitudine Apostolicæ « potestatis participem efficimus & consortem, omnes & singulos effectus huius- « modi in eum secundum distinctiones easdem plenariè transfundendo, volentes « & autoritate prædicta tenore præsentium concedentes, quod ipse omnibus « & singulis effectibus securitatum & prouisionum ipsarum exceptione non ob- « stante prædicta, perpetuò & plenè gaudeat & utatur, exceptionem eandem « tollentes & amouentes omnino ac haberi volentes pro non appetita vel adie- « cta dum tamen pœnitentias supradictas vt prædicitur, acceptauerit & pere- « gerit ipse vel hæres eius cum effectu. Alioquin ipsum si pœnitentias ipsas hu- « militer acceptare neglexerit, & ipse vel eius hæres efficaciter adimplere, præ- « dictarum relaxationum, reuocationum, irritationum, annulationum, cassa- « tionum, denunciationum, abolitionum, amotionum, sublationum, remis- « sionum, quittance, restitutionum, repositionum, reductionum & aliorum « effectuum, securitatum & prouisionum ipsarum eo ipso ipse & hæres suus com- « modo careant & effectu, ac ipsos quoad captionem, aggressionem & insultum « prædictos, rapinam seu deperditionem Thesauri Ecclesiæ & alia omnia seu sin- « gula quæ in factò Anagninæ contigisse, aut ex eo secuta fuisse noscuntur, perin- « de haberi volumus, autoritate & de plenitudine Apostolicæ potestatis, ac si «

» relaxationes, reuocationes, irrationes, annullationes, cassationes, denun-
 » ciationes, abolitiones, amotiones, sublationes, remissiones, quittanceones,
 » restitutiones, repositiones, reductiones, & alij prædicti effectus nullatenus
 » processissent. Nulli ergo omnino hominum, &c. Datum Auenioni 5. Kal. Maij,
 » Pontific. nostri an. 6.

In eodem Concilio agitata est Quæstio Minoritarum de qua supra, de qua sic scribit Ioannes à S. Victore. *Ibi facta fuit constitutio de re Minorum ad sedandum schisma inter eos ortum. Quidam enim separabant se à modo communi uiuendi, dicentes scilicet quod Regula S. Francisci repugnabat. Cum secundum illam paupertas perfecta & victus parcitas uouentur: quibus non concordabat edificiorum & vestium pretiositas & ciborum copia: unde tales curtos habitus & uiles assumpserunt. Alij autem uocabant eos Sarrabaitas & Excommunicatos, qui tamen à populo dicebantur spirituales; & tantum in Prouincia Narbonensi præualuerunt, quod de Conuentu Narbonensi & Biterrensi alios expulerunt Populo fauente eis. Nec tamen ratione illius Constitutionis potuit illud schisma extirpari usque ad tempus Ioannis Pape XXI. de quo infra.*

Fundatio Collegij Harcuriani.

Eodem anno tandem absoluta est fundatio Collegij Harcuriani, quam M. Radulphus de Harcuria ann. 1280. inceperat, absoluta, inquam, à M. Radulpho fratre (quem aliqui Robertum uocant) Constantiensi Episcopo, tumque statuta condita numero 84. Scholares in Artibus studentes instituti 28. & in Theologia 12. sed pauperes, & aliunde non habentes unde se in studio Parisiensi sustentarent, quemadmodum Sorbonicæ & Nauarricæ Domus statutis cauetur. Extant hæc litteræ fundationis.

» Vniuersis hæc uisuris Radulphus permissione diuinâ Constantiensis Eccle-
 » siæ minister humilis & Executor testamenti seu ultimæ uoluntatis bonæ me-
 » moriæ D. Radulphi de Harcuria quondam Archidiaconi de Constantino in
 » Ecclesia Constantiensi salutem in Domino. Cum Nos de bonis executionis
 » prædictæ ac nomine executorio tres Domos cum eorum pertinentijs situatas
 » Parisius in uico S. Cosmæ uersus portam quæ dicitur porta Inferni. Quæ
 » quidem domus, domus Abrincensis communiter nuncupatur, in perpetuum
 » acquisierimus, ac insuper 200. libras Turon. amortizatas annui redditus capien-
 » das supra Præposituram Cadomensis emerimus nomine quo supra: propt
 » in litteris super præmissis confectis plenius continetur. Notum facimus quod
 » Nos prædictas domos ducentasque & quinquaginta libras Turonenses annui
 » redditus damus quantum possumus, deputamus, assignamus ac ordinamus no-
 » mine quo supra, ad usum, victum & sustentationem pauperum Scholarium in
 » Artibus & in Theologia studentium ibidem institutorum ac instituendorum
 » secundum formam & ordinationem quæ in statutis à nobis super hoc editis
 » plenius continentur. In cuius rei testimonium sigillum nostrum præsentibus
 » litteris duximus apponendum. Datum in crastino Natiuitatis beatæ Mariæ
 » Virginis. an. 1311. Sequuntur Statuta.

STATUTA COLLEGII HARCURIANI.

I.

 NIVERSIS presentes literas inspecturis, Radulphus permissione diuina Constantiensis Ecclesie minister humilis, ac executor testamenti seu vltimæ voluntatis bonæ memoriæ Domini Radulphi de Haricuria, quondam Archidiaconi de Constantino in Ecclesia Constantiensi, Salutem in Domino.

Cum nos quasdam domos situatas Parisius in vico sancti Cosmæ versus portam quæ porta Inferni nuncupatur, ac quingentas libratas Turonenses annui redditus amortizaras & capiendas supra Præposituram Cadomensis ad vsum & sustentationem pauperum Magistrorum & Scholarium in Artibus & in Theologia studentium in dictis domibus institutorum & instituendorum dederimus, deputauerimus, assignauerimus ac ordinauerimus, tam nomine nostro quam executionis prædictæ.

Nos ad Regimen, vtilitatem & tranquillitatem dictorum studentium ordinauimus omnia quæ sequuntur.

Imprimis statuimus quod ibi ponantur viginti octo Scholares pauperes studentes in Artibus & in Philosophia, quorum quatuor de Diocesi Constantiensi, quatuor de Diocesi Bajocensi, & quatuor de Diocesi Ebroicensi, & quatuor de Diocesi Rothomagensi in Normania duntaxat oriundi. In quibus Diocesi-bus, idem Dominus Radulphus, pro maiori parte bona Ecclesiastica quæ percepit tempore quo viuebat, perpetuo assignantur, residuum de iisdem Diocesi-bus vel aliis & indifferenter de omni natione vndecunque docibiles & idonei poterunt inueniri. Et ordinamus quod quilibet eorundem Scholarium habeat tres solidos Parisienses qualibet septimana, scilicet à Festo sancti Michaëlis vsque ad octauas Apostolorum Petri & Pauli & vltra, si ad hoc sufficiant facultates.

II.

Item, statuimus quod ibi ponantur ad minus duodecim pauperes seu magistri studentes seu instruendi in Theologica Facultate, Quorum erunt perpetuo duo de Diocesi Constantiensi, duo de Diocesi Bajocensi, duo de Diocesi Ebroicensi, & duo de Diocesi Rothomagensi in Normania oriundi, alij indifferenter vt prius de omni Natione, & ordinamus quod quilibet ipsorum Scholarium prædictorum habeat quinque solidos Parisienses pro qualibet septimana.

III.

Item, statuimus quod si aliquis dictorum studentium de præfatis Diocesi-bus decedat, vel recedat, vel amotus sit ex causa aut vltra tres menses sine causa legitima se à dicta domo absentauerit, tempore vacationum minimè computato, alius idoneus de Diocesi vt supra de qua erat decedens, recedens vel amotus loco illius per Magistrum dictæ domus subrogetur, ita quod numerus prædictus Scholarium iuxta ordinationem prius factam perpetuo conseruetur.

IV.

Item statuimus, quod Theologi separatim viuant & cohabitent ab Artistis, videlicet in maiori domo quæ est propinquior Ecclesie sancti Cosmæ, & Artistæ in minori domo quæ est versus portam Inferni, nec habeant aliquid commune in cohabitatione excepta Capella, in qua conuenient ad seruitium iuxta ordinationem à Priore inferius annotato faciendam.

V.

Item statuimus, quod prædictis studentibus tam in Theologia quam in artibus seu Philosophia naturali, cameræ assignentur per magistrum prout melius viderit expedire.

VI.

Item statuimus, quod tam Theologi quam Artistæ simul comedant in prandio & in cæna, quilibet in aula sibi deputata, secundum quod in aliis scholaribus Parisiensibus eiusdem conditionis extitit consuetum.

VII.

Item statuimus, quod nullus studentium habeat proprium garcionem qui in domo jaceat vel manducet, sed Theologi communes habeant & Artistæ similiter, prout necessarium vel expediens videbitur eis & magistro dictæ domus.

VIII.

Item statuimus, quod quæcumque persona Ecclesiastica vel secularis dederit & assignauerit dictæ domui decem libras Turonenses annui redditus amortizatas pro victu vnus Artistæ per totum annum, aut duodecim libras Parisienses pro victu vnus Theologi, ius habeat perpetuo & retineat sibi & eius successoribus præsentandi Magistro dictæ domus scholarem seu scholares vndecumque fuerint oriundi juxta numerum victus seu victuum acquiritorum & assignatorum. Et si præsentatus idoneus vita & moribus & habilis ad proficiendum per eundem Magistrum inueniatur, tempore recipiatur, si vero secus fuerit, adhuc eadem persona alium repræsentet & admittatur seu repellatur eo modo quo dictum est; si vero secunda vice repellatur præsentatus, ius præsentandi amittat & tunc Magister dictæ domus de persona idonea provideat iure illius qui constituit victum, iure præsentantis in aliis præsentationibus semper saluo. Ne tamen Magister domus ingerat difficultates vt prouisio ad manum ipsius perueniat, statuimus quod idem Magister habeat eligere de ciuitate vel Diocesi de qua est, rationem originis vel domicilij ille qui constituit victum, si est ibi idoneus, alioquin de ciuitate & Diocesi contiguis.

IX.

Item statuimus, vt nullus Artista admittatur in dicta domo qui habeat duodecim libras Parisienses vel vltra in patrimonio seu beneficio Ecclesiastico annuatim existendo in scholis, nec aliquis Theologus qui habeat triginta libras Parisienses vel vltra annui redditus vt supra, nisi legerit sententias, & tunc non admittatur si sexaginta libras Parisienses, vel vltra habeat annui redditus vt supra. Sed infra prædictas summas reddituum poterit dictus Magister secundum suam conscientiam dispensare pro personis duntaxat ad proficiendum bene aptis.

X.

Item statuimus, quod si aliquis scholaris idoneus vndecumque fuerit oriundus, desideret cum dictis scholaribus habitare, recipiatur à nobis, vel à deputato à nobis quamdiu vixerimus. Et post decessum nostrum à Magistro dictæ domus secundum quod loca domus ad hoc se potuerint extendere, ponendo bursam suam, ac conducendo cameram suam, ac emendo tantum de munitionibus, quantum reperietur tempore receptionis suæ proportionem cuiuslibet scholaris juxta æstimationem Magistri & sociorum.

XI.

Item statuimus, quod si contingat redditus dictæ domus per nos vel alium augmentari vltra victum quadraginta scholaribus assignatum, dictus Magister scholares idoneos tam in Artibus quam in Theologia iuxta vires facultatum recipere valeat cuiuscumque fuerint nationis bursas eisdem assignando, prout est pro aliis superius ordinatum. Volumus tamen quod si vnus Theologus de nouo instituat, numerus artistarum duobus scholaribus augeatur.

XII.

Item statuimus, quod si aliquis Artistarum legerit in Artibus per triennium exiens in domo, vltra ibi non remaneat, sed alius loco eius subrogetur in eadem.

XIII.

Item, quod præfati scholares vtriusque domus bis in anno scilicet prima

septimana Nouembris & consimili septimana Aprilis ex tunc proximo futuri, per Magistrum & Priorem visitentur & si aliquis ipsorum inhabilis ad proficiendum fuerit propter mores suos, seu laudabiliter non profecerit, exinde abjiciatur omnino.

XIV.

Ordinamus insuper circa prædictorum communitatem specialius & conjunctim; primo circa diuinum officium celebrandum, quod in solemnitatibus fiat in Capella dictarum domorum solenne scilicet seruitium videlicet Vesperarum, Matutinarum & Missarum.

XV.

Item, quod in omni vigilia Apostolorum, solemnium Martyrum & Confessorum & diebus Sabbati, aduentus Domini, fiat collatio in Capella post Vesperas celebratas.

XVI.

Item Presbyter Hebdomadarius vnâ Missam cito post pulsam sancti Iacobi celebrabit cum nota die festo, & in Sabbato de beata Virgine, vel alia die, si dies Sabbati fuerit occupata: cæteris autem diebus scilicet scolasticis sine nota, exceptis duntaxat diebus quibus determinabitur nimis mane. tunc enim non tenebitur donec post determinationem, celebrare, si tunc fieri possit competenter.

XVII.

Item quod bis in anno obitus fratris nostri Radulphi de Harcuria celebretur ibidem die Veneris ante Cineres, & habebunt pro pitantia triginta solidos. Et die Veneris post Exaltationem sanctæ Crucis & habebunt pro pitantia viginti solidos Parisienses. Et percipiet vnus Theologus contra duos Artistas in ista pitantia portionem.

XVIII.

Et ad omnia prædicta tenebuntur omnes tam Theologi quam Artista personaliter interesse, sub pœna vnus denarij, hoc excepto, quod Artistas diebus legitimum ad Missam nolumus obligari.

XIX.

Secundo circa mensam & conuiuium prædictorum statuimus, quod in egressu mensæ in vtraque domo fiat benedictio, videlicet per Presbyterum Hebdomadarium apud Theologos & per Principalem in societate Artistarum & in fine mensæ per eundem Hebdomadarium & per Subpræpositum Artistarum fiat redditio gratiarum secundum formam jam inceptam.

XX.

Item quod in maiori comestione Theologorum lector leget de Biblia in principio conuiuij & in fine. Et in die festo reportabit de sermone, alias de collatione prouidebit. Et in fine mensæ resumpto Themate dicet Tu autem Domine, &c. aliis vero diebus in parua comestione loco orationis dicet idem lector & Principalis Artistarum in omni prandio domus suæ. Omnis spiritus laudet Dominum. Tu autem, &c. Et tunc omnes Theologi surgent reddentes gratias ante imaginem Virginis Mariæ & Artista locis suis.

XXI.

Tertio circa victum communitatis Theologorum statuimus quatuor officiales Hebdomadarios puta Presbyterum, Clericum de Capella, Lectorem, & Præpositum seu dispensatorem.

XXII.

Et erit officium Presbyteri dicere Vesperas, Matutinas, Missas cum benedictione mensæ & redditione gratiarum. Et ad istud officium tenebuntur omnes Sacerdotes bursales & non bursales per ordinem vicibus alternatis.

XXIII.

Officium Clerici de Capella erit post pulsam prædictam, campanam pro Missa pulsare, vinum, aquam & ignem quærere & adferre, & altare prout decet ornare cum auxilio Clerici de domo. In ingressu Missæ, progressu & egressu Presbytero in superlicio ministrare. Et dispensatorem cum opus fuerit in conuiuio adiuuare, & tenebuntur ad istud officium omnes Theologi præterquam Sacerdotes.

XXIV.

Ad officium lectoris quod est superius positum scilicet in mensa legere, sermonem referre, omnes sociis magistris in Theologia, si qui fuerint & priore exceptis, tenebuntur, & de isto officio transibunt immediatè ad officium dispensandi.

XXV.

Officium Præpositi seu dispensatoris erit, pro pane, carnibus & piscibus emendis cum Clerico domus ire, vel vnum de sociis domus pro se mittere, qualibet die de missis & receptis cum eodem Clerico computare, scribere & summare & in die Veneris cum Clerico societati de omnibus reddere rationem. Et tenebitur fideliter & æqualiter omnibus sociis distribuere prout melius poterit in cameris & in mensa. Istum vero iuuabunt Clericus de Capella, famuli de domo & vnus vel duo socij quos vocabit si viderit expedire. Inhibemusque aliis, ne aliquis sibi vel alij in mensa ministrare præsumat sub pœna sex denariorum à transgressoribus persoluenda, & ista quatuor Hebdomatica officia à Priore per ordinem assignentur. Volumus etiam quod in executione omnium præmissorum competens silentium idem Prior faciat obseruari.

XXVI.

Quarto circa vniuersalem statum vtriusque domus statuimus, quod quilibet sociorum amicabiliter & pacificè conuiuat, ita quod vnus non dementiatur alterum injuriosè sub pœna sex denariorum, nec opprobriosè sibi dicat opprobria sub pœna duodecim denariorum, nec percutiat aliquem feruentium sub pœna vnus bursæ, nec aliquem sociorum sub pœna priuationis à domo.

XXVII.

Item quod nullus verba inhonesta in mensa nec in Capella proferat, sub pœna sex denariorum.

XXVIII.

Item quod nullus de domo bibat in taberna tabernariè sub pœna sex denariorum, nec assuecat sub pœna vnus bursæ, & si assuefactus fuerit & post monitionem Prioris vel Magistri non dimittat, expellatur omnino.

XXIX.

Item quod omnes à lupanaribus caueant sub pœna priuationis.

XXX.

Item nullus mulieres, cuiuscumque conditionis existant, ad domum de nocte adducere præsumat, nec de die, nisi fuerint tales & in tali societate, quod constet Priori domus & sociis inde nullam malam suspicionem orituram, sub pœna priuationis.

XXXI.

Item omnes in magna comestione comedant in aula & Theologi similiter in parua, casu necessitatis tantummodo præcluso. Et hanc necessitatem de-claramus in tribus casibus videlicet in infirmitatis articulo, infirmis enim nullam legem ponimus. Sed volumus eos piè & misericorditer pertractari, ita quod possint in camera comedere, socios & alios ad se vocare qui eis faciant solatium & iuuamen.

XXXII.

Item in minutione in qua minutus cum vno vel duobus sociis in camera poterit comedere per tres dies.

Item in hospitibus si sint tales quod pro ipsis aula debeat prætermitti; de quibus sic duximus ordinandum, videlicet quod nullus propter famulum aut personam vno socio communi domus minorem, dimittat aulam, nec propter æquales nisi sint tot quot ipsos non possit societas tunc recipere competenter, si autem aliqua vel aliquæ venerabiles personæ superuenerint, de quibus domus vel persona adducens possint honorem vel commodum reportare, duci poterunt ad cameram comesturi. Et poterit socius adducens eos, conuocare aliquem vel aliquos sociorum ad deferendum eisdem, & habebunt socij de domo in omnibus casibus prædictis secundum taxationem dispensatoris & coadiutorum suorum potus & cibi debitas portiones & residuum quod ultra habebit, persoluat.

XXXIII.

Item quicumque adducere proposuerit plures hospites ad prandium vel ad cœnam, hoc dispensatori vel clerico domus significet antequam cibaria præparentur. Aliàs nihil habebit pro hospitibus, nisi abundanter cibus remaneat post completum seruitium sociorum ac famulorum.

XXXIV.

Item recipientes hospites in cameris tempestiuè sibi de omnibus provideant, ne per ipsos in officio famulorum communitatis seruitium perturbetur.

XXXV.

Item pro hospitibus omnia soluant ita quod communitas non lædatur.

XXXVI.

Item eorum fragmenta pro beneficiariis clerico domus reddantur.

XXXVII.

Item nullus hospes vltra septem dies maneat in domo absque licentia Prouisoris.

XXXVIII.

Item nullus adducat sepe socios ad potandum super communitatem sociorum, & si hoc fecerit secundum arbitrium dispensatoris persoluat.

XXXIX.

Item nullus adducat extraneos ad speciales Congregationes sociorum pro suis necessitatibus ordinandis.

XL.

Item nullus deponat immunditiam infra domorum continentiam, nisi in locis ad talia deputatis.

XLI.

Item nullus comedat in villa, nisi cum personis & in locis honestis.

XLII.

Item soli jacentes in villa & præcipuè illi qui iacebunt in domo soluant bursum cum excessibus, non obstante, quod sæpius, vel per totam hebdomadam comederint extra domum, vt à frequentia talium comestionum arceantur, sed si quis in parte septimanæ extra villam fuerit, soluet prorata pro qua fuit in villa velut hospes.

XLIII.

Item pro omni hora prandij, vel cœnæ Clericus domus pulsabit ad campanam parato cibo, & tunc dispensator debet venire ad dispensandum & iste cuius interest ad mensam benedicendam sub pœna trium denariorum, & tunc statim facta benedictione ad mensam procedant, nec ille cuius interest legere vel Tu autem dicere propter superuenientes tardius dicere. Tu autem dimittat, ne vnus, vel plurium expectatio fiat pluribus onerosa.

XLIV.

Item qui pulsata campana in domo fuerit & ad mensam non venerit, nihil habeat nisi panem, exceptis tribus casibus antedictis, si autem extra fuerit & venerit cito post introitum ad mensam comedat cum aliis. **Vel non habeat nisi panem, si vero post medium comestionis venerit, sufficientem portionem sibi tribuat dispensator, Si vero post inceptionem gratiarum, nihil habebit nisi panem hora parui prandij & die ieiunabili. Sed in die non ieiunabili pro magno prandio panem habeat atque vinum. Si cito venerit & non comederit, volumus nihilominus quod rationabilis circa hoc excusatio admittatur, quæ in sequentibus casibus explicatur. Puta si veniat de lectionibus vel disputationibus suæ facultatis, sermonibus vel ordinibus celebratis, vel de extra villam causa necessitatis non ludi, vel de societatis negotijs pertractandis.**

XLV.

Item quod à Festo omnium Sanctorum die ieiunabili vsque ad quadragesimam non comedatur in aula, donec omnes lectiones & collatio si fuerit, terminentur.

XLVI.

Item quod à Paschate vsque ad Pentecosten pro diebus scholasticis ordo conuiuij parui de mane ad vesperam non mutetur.

XLVII.

Item nullus in villa iaceat extra domum sub pœna medietatis bursæ nisi de licentia Prioris, vel post factum, coram ipso sufficienter se excuset præcipue nullus ad hoc assuescat sub pœna priuationis, cæterum si post inhibitionem id commiserit, idem expellatur. Idem statuimus de tardè venientibus vel nimis mane à domo recedentibus modo indebito & suspecto.

XLVIII.

Idem exhortandi sunt socij per prædicos, vt vadant bini & bini per villam, ne de eis mala suspicio oriatur.

XLIX.

Item quod non portent vestes notabiles, vel sotulares decifos vel laqueatos, sed honestum habeant habitum & decentem.

L.

Item quod semel ad minus in hebdomada in vtraque domo disputetur de quæstione ad domum & socios pertinente.

LI.

Item quilibet iurabit libros domus sicut suos fideliter custodire, nec extra domum alicui commodare.

LIII.

Item quod nullus mittat extra domum vasa societatis sine licentia conferuantis.

LIV.

Item in deliberationibus societatis nullus dicat aliquid nisi à prædico in congregatione primitus requisitus. Et tunc dicat pacificè, & tunc nullus verbum suum interrumpat.

LV.

Item nullus socius de nouo ad domum veniens introitum faciat nec in camera, nec in aula, nec vinum det vltra vnâ chopinam pro quolibet socio de pretio mediocri. Si quis tamen vellet liberaliter infra viginti solidos dare pro scyphis argenteis ad vsum societatis domui acquirendis, hoc cum patientia toleramus.

LVI.

Item accedentes ac recedentes ad domum & à domo vinum minimè propinabunt.

LVII.

Item taxam prædictam emendarum pro Artificis intelligimus, volumus super Theologos duplicari cum maioris discretionis esse debeant, eorum culpa secundum hoc est amplius punienda.

LVIII.

Item in omnibus pœnis prædictis ad pœnam priuationis comminatis Prouisor & Prior poterunt priuationem exequi, vel secundum eorum prudentiam commutare, ac etiam mitigare, sed pro vno mitigatio locum non habeat, nisi semel: & omnia prædicta pro vtraque domo intelligimus obseruanda, verum pro Theologis sic duximus obseruandum, quod quilibet Bibliam cum sententijs habeat si poterit bono modo.

LIX.

Item quod sic à principio proficere studeat, quod infra septimum annum inclusiuè habilem se reddat ad prædicandum per villam & legendum minores cursus suos & sententias anno decimo consequenter, aliàs expellatur, nisi causa legitima excusetur quæ sufficiat Prouisori & Priori domus.

LX.

Item districtius inhibemus, ne propter hoc aliquis incautè se ingerat ad legendum, nec vnquam aliquis de domo legat aut prædicet, donec per eosdem Prouisorem & Priorem cum consilio duorum vel trium seniorum de domo ad hoc habilis iudicetur.

LXI.

Item statuimus, quod alij socij de domo, lectoribus de eadem domo deferant diligenter propter Collegij honestatem, & in eorum defectibus quos perceperint ipsos amicabiliter aduertere faciant & procurent, idem quæ circa Prædicatorem per Priorem volumus obseruari, permittimus autem quod huiusmodi Lectores in principio & fine lecturæ suæ, si velint, dent societati potum amicabilem, ita tamen quod vltra chopinam vini pro quolibet socio non ascendant.

LXII.

Ceterum pro Artificijs statuimus, quod quilibet librum de quo audierit, sibi à principio ordinarij procuret & illum principali domus ostendat.

LXIII.

Item quod quilibet sic studeat, quod intra quinquennium à Priore Theologorum & Principali Artistarum dignus licentia iudicetur.

LXIV.

Item quod pro determinationibus eorum, licentijs vel principijs non adducant ad domum turbam, nec faciant potationes, vel conuiuia, nisi modica si voluerint, & secreta cum licentia Prouisoris.

LXV.

Item nec aliqui de domo vadant de nocte ad choream vel Processionem Nationis.

LXVI.

Item volumus, quod nullus eorandem inferius vel superius intret examen sine licentia Prouisoris, ne per eius impulsam alij scandalum patiantur.

LXVII.

Idem volumus in Theologis in eorum præsentationibus obseruari.

LXVIII.

Insuper in domo erunt Officiales alij à prædictis, scilicet Prouisor, Prior, Procuratores & Principalis.

LXIX.

Eligetur vero Prouisor imposterum per hunc modum. Theologi octo prædicti de quatuor prædictis Diocessibus Bursas de bonis dictæ domus recipientes, infra quindecim dies, excepto vacationum tempore, à tempore notitiæ mortis nostræ seu à tempore mortis vel amotionis Magistri dictæ domus virum idoneum, discretum, & venerabilem, duntaxat de Normania oriundum eligant in Magistrum & ipsum præsentent approbandum Cancellario Parisiensi qui pro tempore fuerit & antiquiori Magistro sæculari in Theologia regenti de natione Normanorum, si quis sit, alioquin alij antiquiori Magistro sæculari in Theologia regenti cuiuscumque nationis fuerit, ac Rectori Vniuersitatis, qui pro tempore erit, qui si in approbatione præsentati discordes fuerint, stetur maiori parti eorundem. Si vero in eligendo Magistrum vota sua in duos vel plures diuiserint, ille præficiatur in Magistrum, quem maior pars omnium dictorum duxerit eligendum, dum tamen idoneus reperiat ab ijs vel à maiori parte eorum quibus fuerit præsentatus, si vero plures sint electi habentes æqualem numerum eligentium, aut nullus reperiat qui habeat maiorem partem omnium Theologorum, tunc ille accipiat in Magistrum de Normania, quem dicti approbatores aut maior pars eorum magis idoneum reputabunt. Si vero prædicti tres approbatores simul interesse in præmissis non possint vel non velint, duo ipsorum si concordēs fuerint, alioquin ille cum quo Episcopus Parisiensis, ad quem recurrendum erit, aut pro quolibet absente, vel se absentante, qui pro tempore erit, per se vel per alium concordabit, præmissa exequatur. De tempore vero vacationum, si tunc electionem euenire contingeret, vsque ad Festum beati Dionysij eligere differant, & tunc infra octo dies eligant, prout superius est expressum.

LXX.

Item ordinamus, quod prædicti tres approbatores dictum Magistrum valeant amouere, quoties prouisioni dictæ domus prædictus videbitur, aut remissus aut inutilis.

LXXI.

Item statuimus, quod si dicti studentes in Theologia infra tempus eis taxatum Magistrum non elegerint, potestas eligendi illà vice ad approbatores deuoluatur, qui de Normania duntaxat eligant, vt superius est expressum.

LXXII.

Item volumus quod nullus prædictorum Theologorum in prædicta electione expectetur, sed pro quolibet absente vnus alius Theologus, si in domo de Diocesi absentis inuentus fuerit, vel alius senior Artistarum de eadem Diocesi assumatur, & erit eiusdem officium Prouisoris scholares prædictos recipere, corrigere, &

quando apparebit rationabile, in subsidium pauperum aliquid de burfis conuertere ditiorum. Causas dictorum Scholarum & negotiorum vtriusque domus coram quibuscunque iudicibus per se vel per deputatos ab ipso fideliter gerere & in ceteris necessitatibus eorundem sollicitè vigilare. Et tenebit idem Prouisor electus, vel approbatus officium donec cesserit, vel decesserit, vel rationabiliter deponatur, vel alibi quam Parisius causa moræ contrahendæ duxerit se transferre. Vnde circa hæc statuimus, quod quacunque ex causa extra Parisius ultra dimidium annum continuè fuerit, Officium eius vacet, & ad electionem alterius Prouisoris secundum formam iam expressam procedatur.

LXXIII.

De Prioris verò electione sic statuimus, vt vnus de dictis Theologis eiusdem domus, vel de commorantibus cum iisdem per dictum Magistrum & Theologos ipsius domus, aut maiorem partem ipsorum in eiuſdem domus Priorem in Festo sancti Lucae annis singulis assumatur & Magistro præsentetur, & si contingeret eum cedere infra annum, vel decedere, alius loco ipsius pro residuo temporis infra quinque dies eligatur, qui de Missis, Prædicationibus, ieiuniis, disputationibus, lectionibus, & collationibus inter ipsos Theologos & Artistas faciendis, Festis Sanctorum, Seruitiis Mortuorum & consimilibus ordinet & disponat. Ad ipsum quoque spectabit socios in mensa de honesta vita exhortari, necessaria sociorum in mensa, vel alias cum viderit opportunum, proponere hoc prouiso quod Congregationes non faciat post vinum, deliberationes sociorum exequi per se, vel per illos quorum intererit; socios delinquentes cum Prouisore corrigere, pœnas commissas à Theologis exigere & leuare & in diebus solemnibus in emendationem victus conuertere sociorum.

LXXIV.

Item qualibet die Veneris summam burfarum Burfalium sociorum & qualibet die Dominica Procuratorum misas & receptas in papyro scribere, & in fine anni suum scriptum contra scriptum Procuratorum ad computum domus afferre.

LXXV.

Item qualibet Hebdomada domum Artistarum visitare & in vna disputatione ipsorum præsentialiter interesse. Et in manu istorum duorum Prouisoris & Prioris promittet quilibet de vtraque domo obedientiam in licitis & honestis à suæ receptionis principio exhibere, & habebit dictus Prior in qualibet hebdomada vltra alios viginti denarios pro reuerentia status sui.

LXXVI.

Procuratores etiam maiores eligentur infra quatuor dies postquam nouus Prior erit creatus, & duo magni Procuratores vnus de Theologis & alter de Artistis per Magistrum & communitatem Theologorum assumantur, qui assumpti iurabunt coram Magistro & Priore ac Theologis dictæ domus, quod fructus, reditus, obuentiones & omnia alia quæ ad eorum spectant Officium, custodient diligenter & fideliter dispensabunt & prætermittent inutilia, & vtilia pro viribus procurabunt ac fideliter bis in anno videlicet in mense Aprilis & Octobris immediate sequenti, scilicet Procurator Theologorum in Magistri & Prioris ac Theologorum dictæ domus præsentia, & Procurator Artistarum in Magistri Prioris & sex antiquiorum Artistarum præsentia computabunt. Et quod computa sic facta domus vna cum statu dictæ domus dictus Magister prædictis approbatoribus summarie seu in grosso tenebitur reportare, & poterunt isti si bene se habuerint, continuari in fine anni sui & cum prædictis ad eos spectabit quod Capellæ vestimenta & alia bona seruabunt, & eidem capellæ de cera & oleo & vtrique domui de necessariis providebunt, & recipient omnia domus debita & legata, & habebunt isti super grossum domus quilibet tertiam partem burfæ de domo sua pro ipsorum pœna & labore in qualibet Hebdomada capiendam.

LXXVII.

Erunt præter hos duo alij Procuratores in qualibet dictarum domorum, qui eligentur in Festo beati Ioannis Baptistæ, & tenebuntur domos de vinis circa vindemias, & de lignis circa Augustum providebunt, ita tamen quod Prior prædictus

Aut aliquos socios deputabit cum illis ad emenda prædicta & erunt in solidum pericula vinorum emptorum & lucrum si quod fuerit in illis super societatem similiter & lignorum.

LXXVIII.

Item statuimus, quod annuatim circa Purificationem fiat collecta super socios pro solvendis in aula consumptis, & deperditione vinorum, si qua fuerit & renouatione mapparum & tulum, sicut est in Sorbona fieri consuetum & etiam pro locagio famulorum & illam colliget Prior ab utraque domo & illam tradet Procuratoribus antedictis.

LXXIX.

Item quilibet tenebitur eam soluere infra octo dies postquam inter socios fuerit ordinatum sub pœna subtractionis burfarum.

Item volumus, quod vina tradantur ad burfam in aula & ad rotulum in camera pro pretio taxationis sociorum.

Item volumus quod rotulus vniuscuiusque dolij immediatè, cum exhaustum fuerit per Clericum domus tradatur in vna domo Priori & in alia Principali qui ipsum colligent Procuratoribus refundendum, lucro tamen si quod fuerit penes eorum quemlibet referuato, & tenebitur quilibet soluere infra octo dies sicut dictum est de collecta, & habebunt isti duo Procuratores pro labore suo quilibet sextam partem burfæ domus suæ qualibet hebdomada capiendam.

LXXX.

Cum prædictis præcipimus quod Principalis domus Artistarum à Prouifore & Priore prædictis sibi detur annuatim aut à Prouifore communicato tamen ipsius Prioris consilio in hac parte. Officium autem ipsius erit in Collegio Artistarum præsidere pro suo tempore, in disputationibus, & in mensa disputationes assignare & tenere, silentium competens custodire, Prouifori & Priori supra dictis statum societatis & sociorum referre & burfas in die Veneris scribere, similiter misas & receptas Procuratorum in die Dominica cum Priore & afferre ad computum scriptum suum, & habebit qualibet hebdomada sicut Procurator domus suæ, & iurabunt isti omnes Officiales quod officia sua fideliter exercebunt.

LXXXI.

Item statuimus vt præfati Theologi & Artistæ arcam vnam communem habeant, qua litteræ acta & munimenta quælibet ad domos spectantia, ac pecunia pro emendis redivis seu libris ordinata & alia grandia fideliter reponantur, & eadem arca tres clauas habeat, quarum vnam Magister domus, & Prior aliam, & major Procurator Artistarum tertiam custodiant & conseruent. Verum collecta pecunia de redivis & obuentionibus quibuscumque dictæ domus in alia arca habente tres clauas per Magistrum & per dictos Procuratores conseruetur sollicitè & sicut promittitur dispenseretur.

LXXXII.

Item statuimus, quod de omnibus libris, vtenlibus aliis quibuscumque communibus tam Theologis quam Artistis fiat inuentorium, quod & singulis annis prima septimana quadragesimæ fiat ostentio præmissorum præsentibus, Magistro Priore, Procuratoribus, & Theologis dictæ domus, & fiat comparatio ad inuentorium de dictis rebus factum, & si contingat aliquid deficere diligenter requiratur, & si quid de nouo fuerit acquisitum, in inuentorio fideliter reponatur.

LXXXIII.

Item statuimus quod omnia nostra statuta bis in anno scilicet in Festo omnium Sanctorum, & in Cathedra S. Petri coram omnibus sociis vtriusque domus & Priore legantur.

LXXXIV.

Item Prior & Principalis de famulis vtriusque domus providebunt & habebunt salarium suum quilibet in Officio secundum taxationem legitimam eorundem, & ter in anno in festo omnium Sanctorum, Natali, & Paschale fiat per Prouiforem inuenta super eos qui de eorum sufficientia, vel insufficientia inquiret per socios & eos retineri faciat, vel expelli secundum quod inuenerit eos dignos.

LXXXV.

Inhibemus autem cuiicumque futuro Prouisor, vel Magistro, ne nostras ordinationes prædictas, vel aliquam earum reuocet, vel immutet, nisi fortè imminente utilitate totius societatis prædictæ ad requestam omnium sociorum; & hoc fiat duntaxat in medio anni mensè Ianuario, vel Decembri.

LXXXVI.

Volumus insuper tam propter periculum amissionis præsentis instrumenti, quam propter obseruationem prædictorum, quod quilibet Officialium superiorum nominatorum præsentium habeat copiam Litterarum, In quorum omnium & singulorum testimonium sigillum nostrum præsentibus duximus apponendum.

Actum in Crastino Natiuitatis Beatæ Mariæ Virginis. Anno Domini 1311.

Anno sequente prædicta fundatio comprobata & confirmata est à M. Guillelmo Baufeti Episcopo Parisiensi in hunc modum. Vniuersis præsentibus Litteras inspecturis, Guillelmus permissione diuina Parisiensis Episcopus salutem. Deuotionem laudabilem sanctumque propositum Reuerendi in Christo Patris Domini Radulphi Constantiensis Episcopi instituentis de nouo & instituere affectantis in breui viginti quatuor, videlicet sexdecim in Artibus & octo in Theologiæ Facultate Scholares in domibus quæ communiter Domus Abrincenses vocantur in vico S. Cosmæ Parisius prope portam quæ Porta Inferni vulgariter nuncupatur, situatas: quas nomine executorio testamenti bonæ memoriæ Rodulphi de Haricuria fratris sui quondam de Constantino in Ecclesia Constantiensis Archidiaconi acquisiuit; vt inibi dicti Scholares iuxta ordinationes eiusdem Episcopi super hoc editas conuiuant. Ad quorum quidem Scholarium conuictum ibidem idem Episcopus ducentas libras annui redditus amortizatas deputauit, assignauit ac etiam ordinauit, sub certis ordinationibus & statutis super hoc editis eodem, quantum in nobis est & possumus confouere volentes. Attendentes insuper per præmissa cultum diuinum, & inde potissimè fructus Ecclesiæ pullulare quod totis visceribus peroptamus, cohabitationem & conuictum dictorum Scholarium tam electorum quam eligendorum, necnon & aliorum si quos ultra dictum numerum vterius eligi contingeret in dictis domibus, acquisitionem dictarum domorum & reddituum ac deputationem & assignationem eorundem ad usum prædictum, iuxta ordinationes ab ipso Episcopo iam factas & in futurum rationabiliter faciendas quantum in nobis est & possumus autoritate ordinaria laudamus, ratificamus, approbamus, ac etiam tenore præsentium confirmamus iure nostro & Ecclesiæ nostræ Parisiensis in posterum semper saluo. In cuius testimonium sigillum nostrum præsentibus litteris duximus apponendum. Datum anno Domini 1312. die Iouis ante festum Natiuitatis Ioannis Baptistæ.

At cum non satis distinctè illis Episcopi literis eximerentur Scholares Collegij à frequentandis sacris Parœciæ SS. Cosmæ & Damiani, M. Marinus de Margny Prouisor Domus Harcurianæ obtinuit diploma Pontificium à Clemente V. pro sacello Collegij quod est huiusmodi. Clemens Episcopus seruus seruorum Dei. Dilectis filijs Magistro & Collegio Scholarium Domus de Haricuria Paris. salutem & Apost. bened. Meruit vestræ deuotionis affectus, quem ad nos & Romanam geritis Ecclesiam vt petitionibus vestris quantum cum Deo possumus, fauorabiliter annuamus. Vestris itaque in hac parte supplicationibus inclinatis, in Capella seu Oratorio Domus de Haricuria Paris. Diuinum Officium diurnum pariter & nocturnum cum nota & sine nota singulis diebus celebrare & facere celebrari, etiam absque licentia Episcopi Paris. qui est & crit pro tempore petita vel obtenta, (Episcopalis & Parochialis Ecclesiæ ac cuiuslibet alterius iure aliàs in omnibus semper saluo) vobis autoritate Apostolica de speciali gratia indulgemus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ concessionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hæc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei & B. Petri & Pauli Apostolorum eius nouerit se incursum. Datum Auenioni, Kal. Iunij, Pontificatus nostri, anno 9. sub plumbo in cauda duplici serica appenso.

Anno 1312. statuto generali cautum est, ne vllæ litteræ sigillarentur magno Vniuersitatis sigillo, nisi prius per eandem Vniuersitatem visæ & approbatæ fuissent. Erat autem illud *Sigillum Magnum* planè illudidem, quo nunc vtimur in sigillandis litteris Magisterij Artium & Nominationum. Præter quod singulis Nationibus singulisque Facultatibus sua erant sigilla propria. Item Rector, & Procuratores singuli sua quoque habebant, vt & nunc etiam, propria sigilla. Itaque illud Magnum commune erat toti Vniuersitati: ac proinde nonnunquam vocatur in actis, *Sigillum Commune Magnum*. Legitur autem statutum prædictum in libro antiquo Rectoris & in libris Gallicanæ & Picardicæ Nationum sub hoc titulo. *Statutum Vniuersitatis quod nulla littera magno sigillo Vniuersitatis sigilletur, nisi prius fuerit lecta in Vniuersitate, & quod nullus Bedellus sine Magistro portet clauem Archæ vel Cophini ad sigillandum.*

1312.

Honestati nostræ ac tranquillitati totius studij diligentius attendentes, Nos omnes & singuli Magistri quatuor Facultatum Parisiensis Vniuersitatis ad Congregationem Generalem vocati per M. Marsilium de Padua tunc nostræ Vniuersitatis Rectorem & ibidem more solito congregati statuimus & decreuimus inuiolabiliter obseruari, vt nulla littera cuiuscunque modi magno Sigillo Vniuersitatis de cætero sigilletur, nisi prius per Vniuersitatem visæ & perquisita fuerit examine diligenti. Huic adiicientes, vt deinceps clauis Archæ aut Cophini, in quo sigillum supradictum reponitur, portata per Seruientem aliquem sine aliquo Magistro ad sigillandum nullatenus admittatur, sed cuiuslibet Facultatis teneatur vnus Magister Conclauis in loco sigillationis personaliter interesse. Datum in Congregatione Generali apud S. Mathurinum in festo B. Gregorij, Anno Domini 1312.

DE SIGILLATIONE LITTERARUM.

Tunc autem Arca, seu cista sigilli communis seruabatur in æde Sancti Genesii, vt alio loco probabitur.

Eodem anno & eadem die prædictâ D. Gregorij Magistri 4. Facultatum conuenerunt inter se de modo eligendi Rectoris, seu potius statutum Simonis de Bria Cardinalis S. Cecilie circa huiusmodi electionem, an. 1266 conditum, quod prauâ quadam consuetudine non nihil immutatum fuerat, in vsu reuocarunt. Legitur autem ista statuti huiusmodi instauratio in lib. antiquo Procuratoris Gallicanæ Nationis sub hoc titulo. *Statutum Vniuersitatis quod Priuilegium Simonis Legati super Electione Rectoris teneatur.*

Querentes quæ ad pacem sunt, Nos omnes & singuli Magistri 4. Facultatum Parisiensis Vniuersitatis ad Congregationem Generalem vocati per M. Marsilium de Padua tunc nostræ Vniuersitatis Rectorem & ibidem more solito congregati. Proponente nobis prædicto Rectore, quod nonnullis vicibus in electione Rectoris scandalum & discordia suscitatur, pro ingressu Rectoris antiqui vocati ad noui Rectoris electionem aliquociens celebrandam iuxta formam statuti & Ordinationis traditæ Vniuersitati super hoc à felicis memoriæ Patre Reuerendo D. Simone dudum Sedis Apostolicæ Legato in partibus Gallicanis, propter hoc quod eandem ordinationem, seu statutum videtur in aliqua sui parte quoddam statutum seu ordinatio Facultatis Artium limitare, aut eidem superficie tenus aliquo modo obuiare: in quo cauetur quod nullus Magister siue Rector, siue alius ad Electores accedere præsumat, nisi maioris Partis Facultatis Artium interueniente consensu. Hinc est, ne videamur Statutorum Sedis Apostolicæ transgressores, consuetudines antiquas tenere volentes, imminentibus etiam periculis præcauendo. Et vt supradictæ discordiæ periculosa non modicum radix totaliter extirpetur, decreuimus & ordinamus vt deinceps in omni Rectoris Electione forma eligendi contenta in statuto, seu ordinatione memorati D. Simonis absque immutatione aliqua inuiolabiliter obseruetur. Et si quod statutum seu Ordinatio Vniuersitatis aut Facultatis prædictæ in contrarium appareret, quod absit, nullius firmitatis quantum ad hoc censemus eadem penitus reputari. Datum in Congregatione Generali apud S. Mathurinum in festo B. Gregorij, Anno Domini 1312.

STATUTUM DE ELECTIONE RECTORIS.

Quod autem in hisce & similibus Comitibus quæ vocantur Generalia non omnes Incorporati adessent, hoc est vniuersim Regentes & non Regentes, sed soli Regentes, nisi specialiter alij à Rectore vocarentur, patet ex statuto sequenti.

ti, quod eodem etiam anno conditum est, in hunc finem, ne Bedelli non Iurati in Comitio præsentes essent, neve vlli permitterentur intrare nisi Magistri actu Regentes, sic enim legitur in Libro prædicto sub hoc titulo. *Statutum Vniuersitatis quod Bedelli non Iurati non intrent locum Congregationum. Nec permittantur intrare nisi actu Regentes nisi per Rectorem sint vocati.*

STATV-
TVM A-
LIVD DE
COMITIIS
ET QVI-
NAM IIS
INTERESSE
DEBEANT.

Vniuersis præsentes Litteras inspecturis Vniuersitas Magistrorum & Scholarium Parisius studentium æternam in Domino salutem. Cum imperante florenteque nequitia & totum mundum nequiter incendente semper noua emineant scandala, & semper nouæ maliciæ, fraudes & proditiones insurgant, magna quidem est adhibenda cautela, vt futuris periculis obuimus prout possumus. Hinc est quod temporibus retroactis nos in fidelitate personarum plurimum confidentes, & de bona fide, vt debet fieri, præsumentes, donec contrarium appareret, in Congregationibus nostris *plures Seruientes* non Iuratos & alias personas extraneas sub vmbra *principalium Seruientium* Iuratorum nostrorum astare permisimus, qui potuerunt & possent secreta nostra aliis reuelare, & præsertim cum tales personæ quæ nec iuramento sunt adstrictæ, & quæ huc & illuc discurrunt & volunt pluribus complacere, de leui possunt secreta nostra pandere, quod esse potest totius Vniuersitatis dispendium, & periculum magnum singularum personarum. Vnde nos volentes super his adhibere cautelam, die Mercurij post Natiuitatem B. Mariæ in Ecclesia siue Claustro sancti Mathurini congregati & vocati per *M. Heremigum de Dacia tunc Rectorem Vniuersitatis nostræ*, ad ordinandum & dispensandum, prædicto *M. Heremigo* humiliter articulum proponente, tandem deliberatione habitâ diligenti in qua libet Facultate ordinauimus & exnunc ordinamus & firmiter stabilimus, vt deinceps nullus Seruiens non iuratus in Congregatione nostra, siue nostris Congregationibus in Claustro, siue loco, vel Ecclesia, vbi Congregationem facimus, aliquo modo maneat, nec existat. Et amplius ordinauimus & ordinamus & perpetuò stabilimus, quod Bedelli nostri Iurati, scilicet 4. Bedelli de Facultate Artium & tres Bedelli principales aliarum trium Facultatum; scilicet vnus de Theologia, alius Decretorum & alius Medicinæ, quos septem solum reputamus principales, omnibus aliis exceptis totaliter & exclusis, omnes vel eorum aliqui Deputati januam & ostia per quæ intrare aliquis ad locum vbi Congregationem fieri contigerit, custodiant & obseruent diligenter & attentè & nullum intrare vel accedere permittant, nisi Magistros actu Regentes, vel illos qui per Rectorem fuerint euocati; quod districtè & sub pœnâ iuramenti ipsorum præcipimus. Circa quæ si fuerint negligentes, eos secundum quantitatem delicti statuimus puniendos & injungimus inuiolabiliter obseruari. In cuius rei testimonium *sigillum nostrum* præsentibus duximus apponendum. Datum die Mercurij prædicta in Congregatione nostra Generali apud sanctum Mathurinum anno Domini 1312.

Eodem anno cum conquesti fuissent Magistri & Scholares Vniuersitatis apud Regem Philippum, quod contra sua Priuilegia nonnulli tributum exigent ex portatione vestium, librorum, victualium & aliarum rerum sibi necessariarum, præsertim verò Comes Boloniensis vectigal, seu vt vocant, pedagium quoddam de *Wissant* Picardis & Flandris qui Parisius ad studium Generale veniebant, eorumve Nuncijs, per Exactores suos imperasset, Rex Ediçto vetuit, ne quis deinceps eiusmodi portoria exigeret, sed sineret Scholares liberè & secure ire & redire, resque suas transferre & afferre aut transferri curare. Priuilegium tale legitur in libro antiquo Procuratorum Nationis Gall. Sub hoc titulo. *Priuilegium Regale de Pedagio de Wissant.*

PRIVILEGIUM DE PEDAGIO.

PHILIPPVS D. G. Francorum Rex. Notum facinius Vniuersis præsentibus & futuris, quod cum Magistri & Scholares Parisiensis Vniuersitatis grauiter conquererentur, quod dilectus & fidelis noster R. Comes Boliuie seu Gentes suæ extorquebant à Magistris & Scholaribus ad studium Paris. venientibus, vel inde recedentibus passagium apud *Wissant* pro rebus, equis & rebus suis aliis, quos & quas pro sui & studij sui necessitate secum habebant & referebant contra Deum & Iustitiam in grande præiudicium & injuriam dictorum transeuntium, necnon Vniuersitatis prædictæ, & ideo nobis supplicarent pluries clamoribus

repetitis, vt nos, sub protectione quorum & guardia præfati Magistri & Scholares veniendo ad studium prædictum ibidem morando & inde recedendo semper existunt, de opportuno remedio semper provideamus eisdem, memorato Comite in contrarium asserente se dictum passagium iuste iureque suo recipere, à quibuslibet personis Laicis, Clericis, Secularibus & Ecclesiasticis, cuiuscunque status, conditionis aut dignitatis existant, & nolentes soluere compellit ad soluendum, pro rebus quas secum habent vel deferunt secundum consuetudinem passagij supradicti, seque esse in possessione iuris eiusdem, & tam se quam antecessores suos fuisse continuo & notorie & à tanto tempore, de cuius contrario non existit memoria, & id esse ius suum hæreditarium manifestum. Quare requirebat conseruari in iure suo prædicto & nullam nouitatem in eius præiudicium per Nos fieri super eis. *Nos attendentes labores, vigilias, & sudores, penurias, tribulationes & ærumnas quas præfati Studiosi subeunt pro scientie margarita quærenda; qualiter etiam amicos, parentes dimittunt, & patrias, fortunas suas atque substantias contemnunt de longinquis partibus venientes, sitientes ad aquas veniunt, vini fontis fluentia sumentes, ubique riuos deriuant, ex quibus mundus sui diuersis partibus irrigatur; lumen fidei, Patrum traditiones & doctrina S. Matris Ecclesie recipiant suscepti luminis radios emittentes, ex quibus orbis terrarum clarè lucefcit,* mouemur & merito pro libertate dicti passagij, licet præfati Comitis ius lædatur, Studiosis eiusmodi concedenda prærogatiua quadam singulari, licet eam aliis personis alterius conditionis laicis vel Clericis, secularibus vel Ecclesiasticis minime concedamus. Et ideo de consensu & voluntate præfati Comitis, qui propter honorem Dei & nostrum voluntati & ordinationi nostræ ius suum licet clarum, certum & liquidum, solum quoad dictos Studiosos Vniuersitatis Parisiensis, & non quoad alios quoscunque, supposuit, Nos præfatis personis, ad studium Parisiense venientibus, vel inde redeuntibus, dicti passagij, quatenus per dictum Comitem vel eius nomine leuabatur, libertatem & immunitatem concedimus perpetuo per præsentis. Prohibemus deinceps quidquam ab eis exigi vel leuari pro personis, libris, equis, seu rebus eorum quibuslibet, quas secum deferunt, vel habebunt pro sui necessitate vel Studij supradicti, saluo præfato Comiti & successoribus suis in personis aliis cuiuscunque status aut conditionis existant, ac rebus eorum iure suo dicti passagij, pro vt hæcenus extitit consuetum. In cuius rei testimonium & munimen, nostrum præsentibus Litteris fecimus apponi sigillum. Actum Parisius anno Dom. 1312. mense Martij.

Eodem anno in Concilio Viennensi, sess. 3. quæ habita est in festo S. Ioannis ante Portam Latinam, iuxta suffragia Patrum in secreto Consistorio pridie lata, decretum est contra fratrem Vbertinum de Casali eiusque sequaces: modumque viuendi quem tenebat Ordinis Communitas, quem illi damnabant, licitum esse & sufficientem ad veram Regulæ Franciscanæ obseruantiam. Nonnulli quoque Articuli Doctrinæ F. Petri Ioannis damnati sunt definitione Pontificiæ. Exhortatus verò est Clemens Franciscanos dissidentes, vt amicè omnia iurgia componerent, se se alternis amplecterentur, redirentque in mutuam gratiam. Vbertinus de Casali petiit à Pontifice vt sibi liceret solitariè viuere, nec obtinuit. At alij plurimi neque præcibus neque censuris Ecclesiasticis adigi potuerunt ad redeundum in Claustra Cœnobialia cum alijs, sed in sua contumacia persistentes multa grauia scandala excitarunt.

Porro de huiusce decisionis litis extat constitutio inter Clementinas de verborum significatione, quæ sic incipit *Exiui de Paradiso*. Hæcque capita complectitur. 1. Minores ex vi suæ Professionis non teneri plus cæteris Christianis ad obseruantiam totius Euangelij. 2. Determinat ea verba quæ vim habent præcepti in Regula Franciscana. 3. Euacuandam esse rerum temporalium solitudinem, quam Nouicij in seculo possederunt. 4. Agit de pluritate tunicarum refecanda, de vilitate vestium seruanda, de calceamentis sine necessitate non portandis. 5. Fratres obligari ad ieiunia Ecclesie, etiam in Regula non expressa. 6. Quæstus pecuniarios non esse licitos, & reprobatur recursus ad amicos spirituales in materia pecuniæ citra casus expressos in Regula aut declaratione Nicolai III. nec licere cippos seu truncos exponi in Ecclesia pecunijs accipiendis, neque de ijs disponi aut computum exigi. 7. Minores incapaces

esse adeundarum hereditarum. 8. Non licere eis viuere ex annuis redditibus. 9. Neque assistere suis Aduocatis aut Procuratoribus in Curijs, Executores agere testamentorum, hortos immodicos aut vineas habere. 10. Nec licere eis habere Cellaria & granaria, vbi ex mendicatione frequenti possint nutriri, nec non curiosas aut magnificas Ecclesias, ornamenta, seu, vt aiunt, paramenta pretiosa & oblata magni pretij. 11. Fratres ex professione suæ regulæ specialiter obligari ad arctos seu pauperes vsus, qui in Regula continentur, secundum modos in ea præscriptos. Vltimò determinat de Electione Ministrorum Ordinis. Hæc ferè Wadinghus in Annalibus Minorum ad hunc annum.

In eodem Concilio ait Bzouius Clementem iniunxisse omnibus Episcopis & Vniuersitatum Moderatoribus, vt libros Arnoldi Villanouani conquirerent ignique traderent. Atque in eam rem laudat ex Regeſto Pontificio Epistolam 17. quæ talis est, *Dudum quondam M. Arnaldus de Villanoua Clericus Valentinae Diœcesis Physicus nosſer, dum adhuc viueret, pluries postquam assumpti fuimus ad culmen Apostolicae dignitatis, nobis dixit ore tenus, se valde vtilem librum suum per medicinae practica compilasse, quem nobis frequenter dare promisit & etiam verbo dedit, in nos extunc in quantum potuit eiusdem libri dominium transferendo. Cum igitur M. Arnaldus morte præuentus præfatum librum tradere nobis iuxta huiusmodi promissionem nequiuert, fraternitati vestrae ac vestrum singulis in virtute obedientiae per Apostolica scripta mandamus, quatenus omnes Electos, Abbates, Priores, & Decanos, moneant quod quicumque habet vel habere alium scit prædictum librum, reuelari & ad nos transmitti curet, quod sub excommunicationis poenâ fieri iubemus. Datum Viennæ Idibus Martijs, an. 7. Hinc Bzouius autumat Pontificem mandasse vt prædictus liber igni traderetur, verum nihil ea de re supraſcripta Epistola; vnde ipse notatur erroris à Wadingho.*

1313. Anno 1313. missus à Clemente V. Nicolaus Farinula, vel de Freauuilla titulo S. Eusebii Presbyter Cardinalis, Patria Rotomagensis, Professione Dominicanus pro negotio Terræ sanctæ Indulgentiarum thesaurum reseruit Parisijs die Pentecostes & sequentibus, Cruciadamque, vt vocant, per Doctores prædicari iussit. Cui sacrae militiae complures nomina dederunt, imprimis verò tres Reges qui tunc Lutetiae erant, Philippus Franciæ, Eduardus Angliæ & Ludouicus Nauarræ; filij quoque ac fratres Regis Philippi, aliisque innumeri Proceres & Prælati eorum exemplo Crucem de manu Legati susceperunt. Eam in rem permisit Clemens Regi Decimas reddituum Ecclesiasticorum. Iste autem Cardinalis Farinula Theologiae Professor eximius fuerat & Philippo à Confessionibus. Obijt Lugduni, anno 1323. sepultusque apud FF. Prædicatores.

Eodem anno Parisijs obijt apud Franciscanos Gonsalvus, Minister Generalis non sine suspitione accelerata à Fratribus mortis, propterea quod eos à laxiori vita ad arctiorem reuocare conabatur. Ille enim Franciscanos, qui contra Regulam suam proprios & annuos redditus comparauerant aut emerant, bonis exiit, & vt loquitur Wadinghus, expropriauit, sententiamque tulit excommunicationis in eos, qui redditus illos intra certum terminum seu spatium temporis non abdicarent. **De eius successore deligendo habita sunt Ordinis Generalia** Comitia in Ciuitate Barcinonensi mense Iunio, eique suffectus est *M. Alexander de Alexandria* Doctor quondam Parisiensis & vir doctissimus, qui paulò ante Communitatem Ordinis contra sequaces Petri Ioannis Oliui, Vbertinum de Casale & alios defendendam susceperat. In ijs Comitijs ait Wadinghus statutum fuisse, vt supposito Priuilegio concesso Vniuersitati Tolosanae de conferendis in omni Facultate Magisterij Gradibus, si absque scandalo & detrimento honoris Religionis fieri non posset, propter vsus & concurrentiam aliarum Religionum, constituerentur per Ministrum Generalem in Conuentu Tolosano Baccalarei præsentandi & promouendi ad Magisterium: id verò curaret ille quàm maximè, ne propter multitudinem & insufficientiam promouendorum huiusmodi Facultas Theologica & Magisterium contemptui haberentur.

Eodem anno, aut certè proximè præterito Eduardus II. Anglorum Rex ductâ in vxorem Isabelle Regis filia venit Parisios, vbi tantâ festiuitate plausuque exceptus fuit, vt nunquam maior fuerit vsquam. Rem sic describit Ioan-

nes de S. Victore. *Sequenti* etiam Pentecoste venit Parisius iuuenis Rex Angliæ « Odardus & Regina simul Regis Francorum filia. Non est memoria quod vn- « quam fuerit in Francia tantum festum. Omnes enim Duces Francorum, Co- « mites & Barones affuerunt, qui ornamenta tribus vicibus in die mutauerunt. « Omnes artifices processionaliter incedebant, & illi de singulis Artificijs habe- « bant distincta ornamenta ab alijs. Quidam cum hoc Infernum effigiabant: Alij « Paraditum: alij Processionem vulpis, in qua singula animalia singula Officia « exercebant. Fuit autem tota Ciuitas sericis pannis & pretiosis lincis cooperta, « & erant per omnes vicos luminaria infinita. In die igitur Pentecostes fecit Rex « tres filios suos milites & multos nobiles cum eisdem. Illa die fecit Rex pran- « dium copiosum. Secunda Rex Nauarra, tertia Rex Angliæ solennissimum, quod « factum in Tentorijs, in horto S. Germani de Pratis nobilissimè coaptatis. « Rex autem Francorum omnes Dominas habuit illa die in Lupara. Quarta die « Ludouicus Ebroïcensis Comes prandium ministravit, & in crastino Karolus « Frater Regis. Illa quarta feria facta fuit Crucis signatio in insula S. Mariæ vbi « fuit D. Nicolaus S. Eusebij Cardinalis & Prælati plures qui Cruces volentibus « porrigebant. Igitur Rex Francorum & tres filij eius, Rex Angliæ & omnes noui « milites & Barones crucem ceperunt, quod videntes eorum vxores omnes in « crastinum similiter Crucem ceperunt conditione apposta, quod si viri ea- « rum minimè transfretarent, vel si aliqui eorum antequam iter arriperent, mo- « rerentur, à voto liberæ essent. Quinta feria omnes Artifices & Burgenses se in « equis & pedites ostenderunt processionaliter ab insula S. Mariæ per claustra vs- « que ad Regis Palatium incedentes; ita quod Rex cum multis Nobilibus eos « vidit per fenestras & æstimati sunt equites quindecim millia & pedites 30000. « & sic hora vespertina versus S. Germanum de pratis perrexerunt, quos videns « Rex Angliæ obstupuit & omnes sui. Vix enim credere valeret, quod de vna sola « Ciuitate tanta & tam nobiliter potuerit exire multitudo. «

Eodem anno Clemens Pontifex procurante Rege Philippo Cœlestinum Bonifacij prædecessorem Cœlitum numero adscripsit, die 5. Maij, eiusque Fe- stum 19. Maij, quâ die obierat, quotannis celebrari voluit. Rex per Litteras hac de re statim certior factus, earum latorem largissimè muneravit, vt legitur in Ratiocinio Camerae, vt vocant, Computorum. *Niger Nuncius Cardinalis de Perzamo qui attulit Regi noua de Canonizatione sancti Petri de Morono Papæ Martyris die 15. Maij apud Villars, iuxta Reibe pro 20. Floren. 17. lib. Paris. per Regem.* Item. *Bernardus de Cossanis Domicellus & Fortonus Hostiarius Papæ qui attulerunt Regi noua ex parte Papæ de Canonizatione S. Petri de Morono Dominica ante Ascensionem apud Petrasfontem 80. libr. per Martinum de Essuris.* Hæc habentur sub hoc titulo. Recepta de Thesauro Regis Parisius à prima Ian. 1312. vsque ad 1. Iulij 1315. Cap. Dona de eorum Termino: quæ quidem curiosè & diligenter notata & collecta mihi benignè communicauit F. Bonauentura Bauduissius amicus meus. Et hinc patet quàm cordi esset Regi Apotheosis eiusmodi, quò manifestum foret omnibus non absre susceptam à se causam Sanctissimi viri, malis artibus de Papatu deieci. Vnde non veretur Cardinalis noster M. Petrus de Alliaco lib. 3. de vita Cœlestini c. 18. eum Martyrem vocare, & Bonifacium, alterum Herodem. Et Spondanus in *Quibusdam Ecclesijs colitur sub Officio Pontificis & Martyris ob durissima quæ passus est à Bonifacio.*

Eodem anno fundatum est Collegium Prællæo-Laudunæum à Guidone de Lauduno & Radulpho de Prællis qui ad sustentationem pauperum Scholarium de Laudunensi & Sueffionensi Diocesis oriundorum de suo coniunctim contribuerunt, annuente & consentiente Philippo Rege, cuius in eam rem extat publicum hoc diploma.

PHILIPPVS Dei gratia Francorum Rex, Vniuersis præsentibus litteras inspe- « cturis salutem. Notum facimus quod in nostra præsentia propter hoc persona- « liter constituti Dilecti & fideles nostri Guido de Lauduno Canonicus Laudu- « nensis ac Thesaurarius Capellæ nostræ Parisiensis & M. Radulphus de Prællis « Clericus noster, *considerantes fecunditatem bonorum & innumerabiles utilitates ani- « maram & corporum quæ Doctrina laudabilis Parisiensis studij in populis Christi fidelium « diffusa iam lapsis præbuit temporibus & concedente Domino est præbenda in posterum,* «

F V N D A T I O C O L L E G I I P R A E L L A I.

« ac etiam paritura, quodque nihil apud Deum gloriosius quam vitem edificare & plantare
 « in terris, cuius fructus prudenter & fideliter totius Reipub. præest regimini, & cum vi-
 « tam ducit laudabilem in corpore, aliorum etiam animas ad salutem ædificat & ad sui
 « redit gratiam Saluatoris. Attendentes insuper copiosam largitionem quam fecit
 « eis Dñs de bonis suis, non secundum ipsorum, vt asserebant, merita, immò merita
 « millesies excedendo, & quod licet de ipsis bonis administrationem à Deo habue-
 « runt, tamen pro suis viribus ad concedentis Dñi beneplacitū de ipsis bonis dispo-
 « nere & ordinare tenentur, vt cum venerit ipse Dñs habiturus cum eis rationem
 « dicat eis *super pauca fuistis fideles, supra multa vos constituam.* Idcirco ipsi iuxta
 « suam prædictam considerationem dictum *Parisiense Studium* augere cupientes,
 « pro fundatione perpetua cuiusdam Domus *Scholarium Parisius* in vico S. Hilarij
 « facienda de bonis suis pro fundatione prædicta disposuerunt, ordinauerunt &
 « dictæ Domui ac Scholaribus ibidem manentibus & mansuris, capiendis &
 « oriundis de Sueffione & Lauduni Ciuitatibus & Diocessibus perpetuo & in he-
 « reditatem perpetuam dederunt, & se dedisse recognouerunt in modum qui se-
 « quitur. Videlicet dictus Guido centum libratas terræ ad Parisien. annui & per-
 « petui redditus, quas habet vt dicebat admortifatas, videlicet 20. libratas super
 « Præpositura Laudunensi, & 80. de Crispeio in Laudunefio, ac omnes Domos
 « suas & plateas quas nunc habet, seu est in posterum habiturus in prædicto vico
 « S. Hilarij, & inter vicum S. Hilarij & vicum Clausi Brunelli cum omnibus ea-
 « rundem. Et præfatus M. Radulphus similiter ad opus prædictum dedit 100. li-
 « bras terræ ad Parisiensis annui & perpetui redditus capiendas & appreciandas,
 « 1. Super Boscis suis de Lisfaco & super Molendino suo de Yuerni... *Quæ omnia*
 « & singula prædicti Guido & Radulphus promiserunt tenere & firmiter obser-
 « uare... In quorum omnium testimonium & munimen præsentibus his nostrum
 « fecimus apponi sigillum, saluo iure nostro & quolibet alieno. Actum Parisius an.
 Domini 1313. mensē Ianuarij.

Cæterum non diu manserunt Scholares illi seu Bursarij coniuncti: nam an. 1323.
 Laudunenses partem illam occuparunt, quæ ad Clausum Brunellum pertinebat,
 quæque postea Collegij Bellouaci nomen habuit: Prællæi verò seu Sueffionen-
 ses eam partem quæ vicum sancti Hilarij attingit. An id acciderit viuentibus
 ipsis Fundatoribus nec ne, minus mihi constat. Vnum certò scio duos fuisse
 Radulphos de Prællis, priorem, Clericum; & is Fundator fuit Collegij Præ-
 llæi; alterum vxoratum, iuniorem & prioris nepotem, Dominum de Lisf, inter
 quem & Scholares à Patruo Institutos lis intercessit in Senatu, quæ tandem
 composita est an. 1331. vt legitur in quodam MS. veterum Senatufconsulto-
 rum, cuius pro sua singulari humanitate & beneuolentia mihi copiam fecit D.
 D. Herouval, sub titulo *cuiusdam concordie factæ inter Radulphum de Prællis Dom.
 de Lisf & Scholares per defunctum M. Rad. de Prællis Parisius fundatos.* Item. *Inter
 Scholares Sueffionenses Parisius fundatos per defunctum M. Radulphum de Prællis &
 executores dicti defuncti, & Radulphum eius nepotem.*

Item Guido ille alter Fundator vocatur in quibusdam Litteris eiusdem Phi-
 lippi Regis Guido Pictauinus, Decanus Laudunensis, Clericus & Consiliarius
Regis, quæ non videntur concordare cum illa serie Decanorum Laudunensium
 quam ediderunt Sammarthani; cum Guidonem Decanum post an. 1329. tan-
 tummodo faciant. Plura de Collegiis istis non referimus, de quibus priuato vo-
 lumine fufius dicendum.

LAVDV-
 NENSE.

Collegium verò Laudunæum quo loco hodie situm est, à M. Gerardo de
 Monte-Acuato Aduocato Generali in Curia Parlamenti anno 1339. Bursariis seu
 pauperibus Scholaribus addictum est, legatâ in eam rem domo suâ quæ *Leonis
 aurei* signum præferebat. Itaque prædicti Bursarij mutatâ sede possessionem
 illam nouam adierunt *per traditionem clauium* præsentibus Rectore Vniuersitatis
 & Vicario Episcopi Laudunensis, cui non obstante mutatione loci & nouo M.
 Gerardi Beneficio polliciti sunt publicè perpetuam reuerentiam & subje-
 ctionem.

Huicce Collegio successu temporis multi multa legarunt, quorum seruan-
 tur Archetypa. Vnum præterire non possum quod mihi venit in manus à D.
 d'Herouval, estque Caroli V. an. 1378.

KAROLVS Dei gratia Francorum Rex, ad perpetuam rei memoriam. Regalis magnificencia ex tributa sibi cœlitus gratia cunctis piè poscentibus liberalis ad ea præsertim quæ Diuini cultus augmentum concernunt, & studij conspiciunt incrementum, se debet munificam exhibere. Ex hoc etenim cunctorum bonorum largitor placatur, scientia fructus colligitur, humano generi prouidetur & honor augetur Regiæ Majestatis. Sanè pro parte Collegij Scholarium Laudunensium in Monte S. Genouefæ Parisius commorantium ac in Facultatibus Theologiæ, Artium & Medicinæ studentium nobis extitit humiliter supplicatum, vt cum ipsi ex dono pridem à defuncta Ada quondam vxore defuncti Ioannis Pulchri olim Speciarij & Burgensis de partibus Laudun. oriunda sibi facto ad opus vnus Capellani Scholaris Diœcesis Laudun. in dicto Collegio perpetuò habendi & fundandi percipiant & habeant 16. libras & 14. solidos Paris. annui & perpetui redditus in & super quandam Domum, quæ quondam fuit ipsius Adæ, vocatam Domum ad Godetum sitam Parisius in terra nostra iuxta portam Baudoir in paruo vico qui ducit à dicta porta Baudoir ad vetus Cimeterium sancti Ioannis, collateralem D. Ioannis Carpentarij Pasticerij atque contiguam à parte posteriori Domui Ioannæ la Cauchoisè & domui Mahieti de Villaribus, Nos dictum redditum eisdem admortizare de Regia liberalitate dignemur. Notum igitur facimus Vniuersis tam præsentibus quam futuris, quod nos sedulâ meditatione penantes, quantus scientiæ fructus ex eiusdem Collegij studio processerit temporibus retroactis & incessanter procedit. Et vt Scholares dicti Collegij de bono procedant in melius, qui vt adipisci possint scientiæ margaritam, parentes & lucrum propriam deserunt, exales sunt à patria, noctes transeunt insomnes, parcunt corporalibus alimentis, vt seruentius viuant, & fructum inestimabilem colligant studij ex labore, in quorum deo cultus diuinus cotidie celebratur, & ex eorum studio, qui nondum in villa nostra Parisiensi, sed etiam per regnum nostrum in diuersis partibus & per alia multa mundi climata sunt dispersi, fides augetur & saluti prospicitur animarum, policia regitur, corporum sanitas conseruatur & à noxiis præseruatur, ipsorum supplicationem ad exauditionis gratiam duximus admittendam, laudè dignumque propositum dictæ defunctæ Adæ in Domino commendamus dictis supplicantibus dictarum 16. lib. & 14. solid. Paris. redditum annuum atque perpetuum super dictam domum & alia prædicta, vt præmittitur, capiendum, de nostris autoritate Regia plenitudineque Regiæ potestatis & de speciali gratia admortizamus, concedentes eisdem & eorum successoribus & ab eis causam in perpetuum habituris, vt ipsi dictum redditum possidere perpetuò valeant & tenere valeant, teneantque & possideant & ipso gaudeant, vrantur & disponant de eodem pacificè & quietè, absque eo quod ipsum vendere, alienare vel extra manum suam ponere deinceps quomodolibet teneantur aut possint per quoscunque quavis occasione compelli, Ordinationibus, mandatis vel inhibitionibus in contrarium editis vel edendis nonobstantibus quibuscunque, soluendo tamen nobis propter hoc financiam moderatam. Quocirca Dilectis & fidelibus nostris Gentibus Compotorum nostrorum Parisius, vniuersisque & singulis Iustitiariis & Commissariis ad hoc deputatis vel etiam deputandis damus serie præsentium in mandatis, quatinus supplicantes sæpè dictos eorumque successores & causam ab eis habituros, nostrâ præsentis concessionè & gratiâ uti & gaudere pacificè faciant & permittant absque impedimento quocunque. Quod si factum vel appositum esse repererint, reuocent & annullent, & ad statum pristinum & debitum indilatè reducant. Et vt hæc nequeant obliuione deleri, scripti memoriæ commendari, & præsentem paginam nostri fecimus sigilli caractere communiri, nostro in aliis, ac alieno in omnibus iure saluo. Actum & datum Parisius mense Iulij anno Domini 1378. atque 15. Regni nostri.

Anno 1314. obiit Clemens V. 12. Kal. Maias apud Rupem-Mauram supra Rhodanum Diœcesis Nemaufensis, cum ad Burdegalensem aërem natiuum captandum, stomachi & laterum dolore cruciatus proficisceretur. Iussit moriturus sibi tumulum fieri in Ecclesia de Vzesta, ignobili vico prope Castellum de Villandraut, vbi sepulcrum marmoreum & jaspide atque alebastrite lapide variegatum stetit teste Carolo Lurbeo, vsque ad an. 1568. quo bellis Ciuilibus ab Hæreticis dirutum est. Erant autem sepulcro hæc insculpta verba. *Hic iacet*

» *salicis recordationis D. Clemens Papa V. Fundator Ecclesiarum de Vzeſta & de Vin-*
 » *hendrando qui obiit apud Rupemauram Nemaucenſis Diaceſis, die 20. April. Pontifi-*
 » *catus ſui anno 9. Portatus verò ad iſtam Eccleſiam B. Mariæ de Vzeſta, anno*
 » *Domini 1314. 27. Auguſti tunc proxima, & ſepultus, die anno Domini 1359.*
 » *Eo mortuo Cardinales Carpentoratum ad electionem ſucceſſoris ſecedentes in*
 » *factiones abierunt & ſedem ſine Pontifice diu reliquerunt, nempe per biennium.*

Eodem anno 3. Kal. Decemb. obiit quoque Philippus Rex, violenta morte, cum enim in Silua Vaſtinenſi aprum ardentius inſequeretur, equus ita grauiter à Bellua feritur, vt in anteriores pedes cadens in terram, Regem à ſuis longius remotum effuderit, hærentemque altero pede in ſtapeda per longum traxerit ſpatium, lacerauitque adeò, vt tandem ſemianimis inuentus & ad Fontem. Blandum relatus ſpiritum paulò poſt exhalarit. Ita ſcribit Wadinghus. Notat verò Gaguinus eum morti proximam aduocaſſe filios tres, & ad maiorem natu hæc verba habuiſſe. *Ludouice, regnauit hætenus, plurimis vectigalibus & tributis populum meum vexans: nec mihi ſatis cura fuit monetam cadere quæ legitimi ponderis eſſet. Eam ob rem multorum in me odia concitauit. Ecce poſt me regnaturus es. Miſerere Patris animæ, & quæ perperam à me geſta ſunt, ipſe emendes. Deo ſatis meo nomine fac: de ijs quæ tibi relinquo; & Hieroſolymitano me voto abſoluas. Vos quoque filij ſeruate ſinceram inter vos charitatem.* Scribit idem Gaguinus tum creditum vulgo mortis eius conſcios fuiſſe Petrum Catalaunenſem Episcopum & Radulphum. Prærium in Regio Senatu Aduocatum: at Radulphum innocentem inuentum.

Obiit quoque eodem anno menſe Octobri Romæ Alexander de Alexandria Generalis Miniſter Franciſcanorum, cognominatus *Junior*, ad diſcrimen Alexandri Alenſis. Poſt cuius mortem vacauit Præfectura anno vno, menſibus octo, ſeu negligentia ſeu turbulentia, inquit Wadinghus. Vnde occasionem naſti Fratres illi, qui ſub nomine ſtrictioris obſeruantiaæ agebant, quique à Clemente in gremium Religionis cum alijs reducti fuerant, ſpecie declinandæ perſecutionis ſeceſſerunt & peculiaria ſibi Domicilia conſtituerunt, aut Conſodales expulerunt, Guardianos & Cuſtodes præfecerunt, & habitus communis formam mutant, veſtes ſtrictas, breues & nouitate deformes aſſumpſerunt. Quibus & alij adiunxerunt Doctrinæ Petri Ioannis Oliui ſectatores. Ea diſcordia nata eſt in Prouincia: cuiſque fauerunt impenſè Ciues Narbonenſes & Biterrenſes. De hoc diſſidio fuſius dicetur ad ſequentes annos.

Eodem anno Electores Francofurtum conuenientes, 10. Kal. Nouemb. renunciarunt Imperatorem Ludouicum Comitem Palatinum Rheni, Bauariæ Ducem: alijs Fridericum Austriae Ducem eligentibus. Sed, vt legitur in Chronico Rothomag. intercedente bello Fridericus capitur, & Ludouicus abſque vlla confirmatione Regnum occupauit.

Eodem anno Ludouicus dictus Hutinus Philippi Primogenitus viuentem adhuc Patre indulſit Guillelmo *de la Foreſt* Armigero ſuo, vt bona ſua vendere poſſet quæ habebat apud Triffiacum ſecus Monſtrollium & in quaſcunque perſonas transferre. Quæ bona vt ante dictum eſt, Vniuerſitas Pariſienſis emit ex legatione pecuniæ à M. Ioanne de Thelu quondam Decretorum Doctoris relicta: vt referemus ad annum 1348. in hanc autem rem extant prædicti Ludouici litteræ in hunc modum.

» *LUDOVICVS* Regis Franciæ primogenitus Dei gratia Rex Nauarræ, Cam-
 » pania, Briæque Comes Palatinus notum facimus Vniuerſis tum præſentibus
 » quàm futuris, quod Nos attendentes & conſiderantes grata & accepta ſeruitia
 » nobis à Dilecto noſtro Guillelmo de Foreſta Armigero diutius & fideliter im-
 » penſa, &c. Actum apud Quarrerias, anno Domini 1314. menſe Octobri.
 » Ad hunc annum ſic legitur in libro Rectoris fol. 141. verſo. Anno Dom. 1314.
 » die Veneris poſt translationem S. Nicolai menſe Maij, tempore Reſtoriaæ M.
 » Stephani de Pariſius Rectoris Vniuerſitatis iurauit Thomas Stationarius dictus
 » de Zenonis apud S. Mathurinum in præſentia Deputatorum videlicet M. Tho-
 » mæ Angliſci Doctoris in Theologia, M. Hugonis de Maſticone Doctore in De-
 » cretis & Magiſtris alijs quamplurimis ibi exiſtentibus, articulos quos tenentur
 » iurare Stationarij.

Anno Domini 1314. die Martis ante Festum Ascensionis D. in Rectoria M. Stephani de Parisius fuit deliberatum à Facultate Artium apud S. Iulianum pauperem, quod Bedelli punientur quilibet de vna Bursa propter defectum ipsorum, videlicet quando Deputati iuerunt ad Regales, quod nullus eorum potuit haberi: & sic fuerunt negotia Vniuersitatis neglecta, dimissa & perditæ.

Eodem anno Ægidius Aycellinus è Narbonensi sede ad Rothomagensem translatus emprâ ab Abbate San-Genouesiano plateâ quadam in Monte Domum ædificauit, eamque certo Scholarium numero addixit, quæ satis diu dicta est Aycellinorum Domus, deinde verò Montis-Acuti nomen assumpsit, quod erat Gentile Aycellinorum, seu quia illam vetustate collabentem instaurauit an. 1388. Petrus de Montagu Episcopus Laudunensis & Cardinalis tit. S. Marci, Sorbonicæ Domus quondam Prouisor & S. Martini Campensis Prior.

Annus 1315. primus est Regni Ludouici Hutini, qui & omnium Regum primus cœpit sub nomine Regis Franciæ & Nauarræ regnare, vt legitur in Chronico Rothomagensi. Is autem Patris & Antecessorum suorum exempla secutus, Priuilegia ab his Vniuersitati concessa confirmauit, & speciatim ea quæ pertinent ad telonium, portoria, *Nunciorumque Academicorum* in eundo & redeundo securitatem: quale istud est.

LVDOVICVS Dei gratia Francorum & Nauarræ Rex Vniuersis præsentibus Litteras inspecturis salutem in Domino. Per Venerabilem Magistrorum & Scholarium laudabilis studij Parisiensis Vniuersitatem, quæ ab olim suos in tantum fructiferos Doctrinæ ramos per varia mundi climata diffundere consuevit, Quod hinc Orthodoxæ fidei status firmus conseruatur, vitaque hominum lucidius informatur, & mundus etiam ad obediendum Deo & Ministris suis illuminatur. Attendentes præcipuè nostrum Franciæ Regnum multis scientiarum & virtutum titulis inter cætera decorari, Notum facimus quod Nos Progenitorum nostrorum Regum Franciæ vestigiis inhærendo, Vniuersitatem ipsam & singulos eiusdem benignè prosequi desiderantes affectibus, necnon fauore placido omnia quæ eiusdem firmitatem ac prosperitatem respicient, nutrire & augere sincerius intendentes, *concedimus & volumus quod omnes & singuli de quacunque regione vel Natione oriundi de eiusmodi corpore Vniuersitatis existentes & esse volentes, ad eam accedere, morari, redire, & se Nuncios resque suas vbilibet transferre pacificè & liberè absque vlla inquietatione possint, sicut eidem melius videbitur expedire, dum tamen aliquo zizanix modo Regiam offendere Majestatem quomodolibet non præsumant, sed potius studeant se nostram & Regni & fidelium nostrorum amicitiam confouere. Quod si reperirentur, quod absit, contrarium attentare, intelligimus ipsos fore modo debito puniendos. Ideoque districtè prohibemus nostris omnibus Iusticiariis, Ministris & subditis per præsentibus, ne contra præmissa quidquam audeant in prædictæ Vniuersitatis vel aliquarum personarum eiusdem præiudicium attentare, injurias, molestias, violentias quascunque inferre, vel in eorum aliquatenus perniciem machinari.* In cuius rei testimonium sigillum nostrum præsentibus Litteris duximus apponendum. Actum Parisius 2. die mensis Iulij anno Domini 1315.

Eodem anno in Comitibus Generalibus apud Mathurinenses habitis die sabbati ante Festum D. Mathæi statuit Vniuersitas, vt quisquis deinceps lite contenderet apud Rectorem & Procuratores ac Deputatos Vniuersitatis, & ab eorum sententia appellaret, caueret de pecuniæ summâ, quâ si à sententiâ eorum ad ipsam Vniuersitatem appellans lite caderet, casurus esset. Quod ideo statutum est, vt temerè litigantium & appellantium libido coerceretur. Legitur autem in libro Procuratoris Gall. Nationis sub hoc titulo. *statutum Vniuersitatis vt appellantes à Rectore & Procuratoribus quinque solidos, & à Deputatis Vniuersitatis decem illâ die soluere teneantur, alioquin appellatio irrita reputetur.* Sic autem habet.

Vniuersis præsentibus Litteras inspecturis Vniuersitatis Magistrorum & Scholarium Parisius studentium salutem in Domino sempiternam. Ad perpetuam rei memoriam. Quia nonnulli in causis motis coram Rectore & Procuratoribus Vniuersitatis Parisiensis prædictæ, seu coram Deputatis ab eadem plus fraudibus quàm causarum fauoribus innitentes, friuolas ad ipsam Vniuersitatem inter-

FVNDATIO COLLEGIII MONTIS ACVTI.

1315.

PRIVILEGIUM PRO NUNCIIS ACADEMICIS.

CONTRA APPELLANTES A SENTENTIA PER RECTOREM ET

PROCURA-
TORIS LA-
EA. ponere confueuerunt appellationes, vt vel saltem ipsis mediantibus ius in causis
 ipsis omnino pereat, aut saltem in prorogationem huiusmodi friuolarum,
 ipsæ causæ provt frequentius accidit, euanescant, Statuimus & ordinamus, vt
 quicumque de cetero ab ipsis Rectore & Procuratoribus ad Vniuersitatem ipsam ex qua-
 canque causâ coram ipsis motâ appellauerit, primitus & ante omnia cautionem quinque
 solidorum Parisiensium D. Reſtori qui pro tempore fuerit, præbet, vt si cadat à causa
 ipsâ procedendo in eadem, dicto Reſtori satisfacere teneatur de eisdem: alio-
 quin in ipsa causa procedat ipse Reſtor, provt sibi visum fuerit expedire, appel-
 latione huiusmodi tanquam friuolâ nonobstante. Statuimus insuper & ordina-
 mus, quod quicumque exnunc in futurum à Deputatis ab Vniuersitate prædictâ in
 aliquâ causâ datis seu dandis ad ipsam Vniuersitatem appellauerit, præstitâ eo
 modo quo supra ab ipso appellante cautione decem solidorum Paris. ante omnia in
 manibus ipsius Reſtoris, in eius appellatione admittatur, seu deferatur eidem
 appellationi. Et si contingat dictum appellantem in lite succumbere coram
 Deputatis super eadem sibi dandis ipsi Reſtori de decem solidis satisfaciat ante-
 dictis. Si quis autem huiusmodi cautionem modo quo dictum est, præstare re-
 nuerit, procedant ipse Reſtor & Deputati in ipsa provt de iure, dicta appella-
 tionem tanquam friuola nonobstante, ad interloquendum vel deficiendum provt
 status ipsius causæ exigit & requirit more solito summarie & de plano. Quod
 omnibus quorum interest, aut intererit, tenore præsentium significamus. Da-
 tum & actum in Congregatione nostra Generali apud S. Mathurinum anno Do-
 mini 1315. die sabbati ante Festum B. Mathæi Apostoli.

Ex hocce statuto intelligimus luce clarius Iurisdictionem Reſtoris & Procu-
 ratorum fuisse ordinariam, tanquam primæuam & antiquissimam, Deputato-
 rum verò Vniuersitatis fuisse extraordinariam: qui quidem Deputati ab ipsâ
 Vniuersitate dabantur ad iudicandum de certis causis, vt diligentius examina-
 rentur. Vnde appellatio à sententia Reſtoris & Procuratorum differebat à
 sententiâ latâ per Rectorem & Deputatos. Nam prior quinque tantum solidis
 multabatur, quia scilicet Tribunal istud constabat ex minori seu pauciori nu-
 mero Iudicum; posterior verò decem solidis, quia plures Iudices dabantur.
 Porro inter Deputatos Facultatum superiorum erant Decani, aut alij ab ipsis
 Facultatibus delecti.

SORBONI-
CA INSTI-
TUTIO.

Eodem anno ait Genebrardus institutum fuisse Actum illum animosum toto
 orbe celeberrimum, qui vulgò Sorbonicus dicitur, à M. Francisco Mayrone Or-
 dinis Minorum, M. Ioannis Duns seu Scoti quondam auditore. In cuius rei me-
 moriam etiamnum hodie Franciscanis prima Disputatio, Sorbonica dicta conce-
 ditur. Sunt tamen, & inter alios Petrus Ramus, qui huiusce Actus famosi In-
 stitutionem post Cardinalis Tutavillæi Reformationem, cuidam Franciscano
 tribuant. Franciscanus Quidam, inquit Ramus, ab hinc annos centum post Cardi-
 nalis Tutavillæi Reformationem, clamores Quæstionarios amplificauit, totumque diem
 unum Discipulis contra altercantibus respondit nullo iudice adhibito præter strepitum pe-
 dum & manuum plausum; quo Quæstiones altercantium disceptarentur. Hic Actus
 Sorbonica dicta est: atque in memoriam gloriamque robusti & valentis altercatoris
 Franciscanis adhuc prima Sorbonica est concessa.

Vtra opinio verior sit, non disputo. Fortasse Mayronius instituit quidem
 Sorbonicam, sed non eo rigore, quo postea & hodie exercetur; quem, vt fa-
 cilè est inuentis addere, ab alio additum fuisse credibile est. Nam quod ante Re-
 formationem Tutavillæam Disputatio illa Sorbonica fieret, patet ex Manuscri-
 pto M. Ioannis Breuis-coxæ Gall. Courte-cuisse qui sub Carolo VI. in Acade-
 mia Parisiensi clarescebat, imo sub ipsa Regni eius initia ab anno 1400. Refor-
 matio autem Tutavillæa facta est tantum anno 1452. sic ergo ille. Responso
 Sorbonica. In prospectu discretionum vestrarum de præceptis & etiam statutis æternæ
 legis locuturus vereor aliquantum dicere vel proferre; unde pudendum, vel retrahendum
 seu reuocandum, utpote quod sit contra scripturam sacram, &c. Hac itaque simili pro-
 testatione præmissa, implorato primitus Altissimi præsidio, Domini insuper Prioris; Ma-
 gistrorum & Baccalariorum contra me arguere debentium supportatione charitatiuâ,
 necnon assistentium omnium beniuolo auditorio dubium per D. Priorem mihi propositum
 aggredior. Hæc videtur fuisse Respondentis de Sorbonica, præfatiuncula, quæ

vulgò *Quaquam* dicitur. Hanc autem obseruationem fatetur Menagius in Originibus Linguae Gallicae se debere M. Ioanni Launoyo Doctori Nauarrico, viro Antiquitatis scientissimo.

Actum huiusmodi describit Genebrardus & post Genebrardum Spondanus hoc modo. Quo scilicet, æstate per singulos dies Veneris non impeditos ab hora quinta matutina ad septimam vespertinam sine Præsidente, sine socio, sine prandio & pastu, sine vllâ emigratione, in eadem perpetuâ corporis sedis & animi contentione per 14. horas continuas omnibus & singulis opponentibus responderetur: præcipuè verò Baccalaureis primi & secundi ordinis qui sunt minimum sexaginta. Facinus inexpertis formidabile: at cuius causâ nemo hæcenus in valetudinis discrimen venerit, plures melius habuerint. Respondens tamen circa meridiem iusculum sumit: quo tempore Baccalaureus opponens seu disputans de Quæstione propositâ differit, & difficultatem oratorio prope modo explanat. Post Quadrantem verò Respondens resumit argumenta & dubia dissoluit.

Porro Mayronius ille, sic dictus à pago Mayronensi Ebrodunensis Diocesis, quem Ioannes XXII. in quadam Ep. appellat Franciscum de Digna, quæ Ciuitas est in Delphinatu (vnde conuincuntur erroris, qui eum scribunt fuisse Scotum) quique vulgò *Doctor Illuminatus* vocabatur, (vt Magister eius Ioannes Scotus *Doctor Subtilis*) quasdam Theses non satis Catholicas emisisse traditur. Nam 1. in dubium visus est reuocare Thesaurum satisfactionum Christi superaffluentium, seu superabundantium & apud Ecclesiam reconditarum. 2. Aiebat Sanguinem Christi in triduo Passionis, quo fuit à Corpore eiusdem separatus, non fuisse adorandum cultu Latriæ, quoniam hypostaticam Verbi vnionem amiserat. Verum cum omnes sententias suas Ecclesiæ Iudicio submisserit, Hæreticus dici non potest.

Hoc anno aiunt Corrozetus & Molinæus ab Hutino Regiam relictam exercendis causarum Iudicijs, tuncque primum Parlamentum certo loco fixum seu vt vocant sedentarium factum, quod antea ambulatorium erat. Philippus quidem Pulcher instituerat anno 1302. duo Parlamenta, hoc est duos Conuentus annuatim Lutetiæ haberi voluerat, primum à festis Paschalibus, alterum à festo omnium Sanctorum, vtrumque verò per duos menses exerceri, at Hutinus continuum esse voluit, eiusque exercitium perenne.

PARLA-
MENTA
PARIS. IN-
STITVTIO.

Anno 1316. Ludouicus Hutinus moritur apud Vincennas. Frater eius Philippus Comes Pictauiensis Regentis nomen assumpsit, donec tandem ex consensu Principum, Baronum & Prælatorum Regni Rex appellatur, isque est qui cognomento *Longus* dictus est. Quandiu verò Regens fuit, rem fecit orbi Christiano gratissimam & vtilissimam: cum enim Cardinales in sua pertinacia permanentes nondum de summo vno Pontifice conuenire potuissent, quippe alij Italum, alij Aquitanum, alij Gallum volebant, eos sub specie Conuentus habendi & de Rebus Regni publicis tractandi Lugdunum acciuit, præstito tamen iuramento se eos dimissurum, & abire permissurum, quando vellent. Verum omnes in Conclauis inclusit in profesto Apostolorum Petri & Pauli, admonuitque non exinde exituros antequam aliquem Pontificem renunciaissent. Itaque illi volentes nolentes post dies 40. post multas altercationes, multas quoque Philippi Comitis & Regentis exhortationes 7. Id. Augusti Pontificem renunciant Iacobum Ossa, siue d'Eusa Gallum Caturcensem, Cardinalem Aquitanum, Episcopum Portuenssem: humili quidem genere ortum, erat enim filius Arnol-di de Ossa vel d'Eusa Sutoris veteramentarij; at virum prudentem & doctum, paruum corpore, animo magnum, ingenio & arte in rebus perficiendis singularem.

1316.

Hunc ferunt non per electoria Cardinalium suffragia promotum, sed suffragio proprio se Pontificem nominasse. Nam cum Cardinales conuenire non possent, de hoc conuenerunt, vt is staret Pontifex quem Iacobus Cardinalis nominasset. At ille consilio, vt aiunt, vsus Neapoleonis Cardinalis Vrsini semetipsum Pontificem his verbis dixit, *Ego sum Papa*, & Papa remansit: imitatus exemplum Mauricij Episcopi Parisiensis, qui discordantibus etiam electoribus Canonis, se, quia neminem nosset qui vellet exequi quæ animo conce-

perat, nominauit in Episcopum, acceptâ prius à Concanonicis autoritate, quem uellet Pontificem renunciandi.

Ab hoc Pontifice multa extant Vniuersitati concessa Priuilegia. Primo quidem Pontificatus sui anno speciali Bullâ mandauit & iniunxit omnibus Ecclesiarum Prælatibus & Collatoribus Beneficiorum, vt ea Magistris Vniuersitatis Parisiensis in gratiam & fauorem studiorum concederent & conferrent.

VNIUER-
SITAS PA-
RISIENSIS
A PAPA
COMMEN-
DATA VR
PRÆLATIS
IN BENE-
FICIIS.

» Ioannes Episcopus seruus seruorum Dei, Venerabilibus fratribus Patriarchis,
» Archiepiscopis, Episcopis, ac Dilectis filijs Electis, Abbatibus, Prioribus, De-
» canis, Archidiaconis, Præpositis ac alijs Ecclesiarum Prælatibus, nec non Capi-
» tulis, Conuentibus, seu Collegijs exemptis & non exemptis ad quos litteræ
» præsentibus peruenerint, sal. & Apostol. bened. Nostis fratres & filij quod illi
» sint ad Ecclesiastica Beneficia iuxta sacrorum scripta Canonum assumendi, qui
» morum honestate præfulgeant, ignorantia nubem resperfos illustrare uelint &
» valeant lucida splendore scientiæ, incumbentia conferentibus onera exemplis
» laudabilium operum releuent, ac gregem Dominicum ab hostili feritate, so-
» lertiâ pastorali præseruent. Nostis etiam, cum nullum ferè Orbis angulum la-
» teat, quot & quantos uitos luminosa scientiâ præditos ac honestâ conuersatio-
» ne decoros *Parisiense Studium* ad illuminationem Gentium diuinitus institutum
» huc usque produxerit & producere iugiter non desistit, qui sui fluentia diffun-
» dentes eloquij, vniuersalem Ecclesiam longè latèque diffusam multipliciter
» irrigarunt & irrigant, doctrinâ uitæ uiuificant animas ipsas & facientes virtu-
» tibus resplendere. Dignè ergo tales sunt largifluis ampliandi fauoribus, & dignè
» specialibus gratijs attollendi, vt & præmium labori respondeat, & studentium
» numerus spe retributionis habenda concresecat. Ideoque uestram Vniuersita-
» tem monemus, rogamus atque hortamur attentè per Apostolica nihilominus
» uobis scripta mandantes, quatinus inordinato carnalitatibus affectu & acce-
» ptione personarum exclusis ad solius iudicij rationis uestros conuertentes af-
» fectus, Magistros & Scholares studij antedicti iuxta eorum merita loco & tem-
» pore suis uelitis oculo benigno respicere, eosque in collationibus Beneficiorum
» ad uos spectantium sic fauorabiliter commendatos habere, quod & congrua
» illorum promotio laudem uobis apud Deum & homines pariat, & Apostolicæ
» Sedi, cuius in Beneficijs conferendis autoritas eò plenior eoque liberior, quò
» superior esse dignoscitur, gratum & acceptum. Datum Auenioni, Kalend.
» Martij, Pontificatus nostri, anno i. Ab hoc Pontifice sumenda origo Rotu-
» lorum quos deinceps Vniuersitas misit ad Papam, nomina suorum ad Beneficia
» continentis. Qua de re in Dissertatione. Reuera nullus est Pontifex qui Magi-
» stros Vniuersitatis Parisi. impensius amat, in eorumque commodum & pro-
» motionem plus incubuerit, aut paci & tranquillitati studij prædicti magis stu-
» duerit, quæ res excitauit in Magistrorum Oxoniensium animis inuidiam: cum
» enim intellexissent eum plurimos è Magistris nostris ad Beneficia & Prælaturas
» promouisse & quotidie promouere, ad ipsum hæc litteras dederunt.

» Sanctissimo in Christo patri Ioanni diuina prouidentia sacrosanctæ Rom. ac
» vniuersalis Ecclesiæ summo Pontifici Vniuersitas Magistrorum & Scholarium
» studij Oxoniensis deuota pedum oscula Beatorum... Intelleximus si quidem,
» quod nuper ad studium Parisiense misericordes oculos conuertistis, & eiusdem
» studij Doctores tam Philosophos quàm Theologos ad Ecclesiastica Beneficia
» promouistis, & alios quidem immensis honoribus sublimastis, alios uerò dedi-
» stis Pastores & Doctores in opera ministerij & in ædificationem Corporis Chri-
» sti & modificationem Sanctorum. Nos autem, Pater sanctissime, diuinâ insti-
» tutione formati audemus dicere, quod nostrum *Studium Oxoniense illo Parisiensi*
» studio quamuis excellenter nobili est quidem antiquius tempore, prius origine,
» & propterea credimus, non posterius dignitate. Constat namque Albinum Philo-
» sophum & Doctorem Catholicum natione Anglum famosissimi Principis Ca-
» roli M. Magistrum & per eundem Carolum de Anglia accersitum fuisse Parisius
» studij fundatorem, quod non Anglicæ, imò Gallicæ atque Romanæ historiæ
» contestantur. Ita legitur in Apologia Briani Thvyni scriptoris Angli pro Aca-
» demia Oxoniensi contra Cantabrigiensem, ad annum 1322. Et quanquam totam
» Epistolam non refert, satis tamen ex illa intelligimus, quàm inuido animo tulle-

ANTIQUI-
TAS STU-
DII PARI-
SIENSIS ET
OXONIEN-
SIS.

runt Oxonienses nostrorum Academicorum promotionem. Item ex ea pater, quàm fuerit tum constans opinio omnium virorum Doctorum, Academiæ Parisiensis institutionem Carolo M. deberi operâ Alcuini Magistri sui, vt initio retulimus.

Idem Pontifex hoc anno foundationem Collegij Nauarrici, Executorumque testamenti Reginæ Ianæ additionem & expositionem speciali Bullâ confirmauit datâ Auenione 8. Id. Feb. qua verat Doctores Theologos, in Collegio, postquam licentiam obtinuerint manere, *Postquam verò*, inquit, *Theologus licentiam in Theologia obtinuerit cum effectu, domum exire simpliciter teneatur & sibi alibi prouideri: & iurabit ob causam prædictam se non differre receptionem seu susceptionem Magisterij prædicti, nec etiam prolongare.*

Idem speciali Bulla confirmauit omnia Priuilegia quæ hæctenus Vniuersitati fuerant à summis Pontificibus concessâ.

Ioannes Episcopus seruus seruorum Dei *Dilectis filijs Vniuersitati Magistrorum & Scholarium Paris.* sal. & Apost. bened. *Quantò* vestræ venustæ fecunditatis antiquitas cunctorum Studiorum mater existens sacrosanctæ Ecclesiæ plures & salubriores Catholica fidei Doctrinas ac totius laudabilis & honorabilis notitiæ claritates noscitur tribuisse, tantò Nos desideramus intentius vestros studiosos Actus nullius iniustæ oppressionis occasione turbari, sed contra iocunditate tranquillitatis gaudere. Eapropter Dilecti in Domino filij vestris iustis postulationibus grato concurrentes assensu, omnes libertates & immunitates à Prædecessoribus nostris Rom. Pontificibus siue per priuilegia, vel alias indulgentias vobis & Vniuersitati vestræ concessas, nec non libertates & exemptiones secularium Exactionum à Regibus & Principibus ac alijs Christi fidelibus rationabiliter vobis & Vniuersitati vestræ indultas, sicut eas iustè ac pacificè obtinetis, vobis & per vos eidem Vniuersitati vestræ autoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis infringere, vel ei auferre temerario contraire. Si quis autem, &c. Datum Auenioni 1. die Nouemb. Pontif. nostri anno 1.

PRIVILEGIUM OMNIUM APOSTOLICORUM CONFIRMATIVUM;

Institutio Notarij publici in Scribam Vniuersitatis.

Eodem anno constituit Vniuersitas vt deinceps Notario publico pro Scriba in conscribendis Actis, & litteris expediendis. Cuius institutionis ratio triplex fuit. Prima quidem, quia Acta per Notarium conscripta & in publicam formam redacta firmiora erant & esse debebant, quàm quæ per Scribam conficiantur. Secunda, quia cum Notarius fixam habeat sedem Parisijs, accuratius & diligentius acta conficere & seruare solet, quàm Magistri, qui fluunt & refluunt, quique proinde minus solliciti sunt de conscribendis actis & negotijs expediendis. Tertia, quia neque commodum etiam erat vt Rectoribus in eam rem, propterea quod singulis trimestribus mutabantur, atque idcirco prius Magistratum abdicarant, quàm Vniuersitatis negotia gerere aut litteris consignare didicissent. Itaque commodior tum esse visus est Notarius publicus, quàm vllus Vniuersitatis Magister aut Rector, ad exequendum Scribæ Officium; quippe melius & sanius & fortius Instrumenta publica condit, quàm priuatus Magister: & plus habent roboris Acta per Notarium confecta, quàm per Scribam. Tale igitur legitur statutum in libro Procuratorum Nat. Gall. sub hoc titulo.

Statutum Vniuersitatis de habendo Notarium publicum.

Vniuersis præsentibus litteras inspecturis Vniuersitas Magistrorum & Scholarium Parisijs studentium salutem in filio Virginis gloriosæ. Iniuriatur memoriae frequenter obliuio, & longinquitatè sit sæpè temporis, quod res clara præsentibus redditur obscura futuris, & sic interdum recita repullulant, succitantur sopita, & sepulta resurgunt. Vnde aduersus obliuionis dispensandum & scripturæ suffragio prudentum cautela non immerito prouidere curauit. *Vt ergo nostræ Vniuersitatis negotia futuris temporibus peragenda roboris firmitori*

INSTITUTIO NOTARII PUBLICI PRO SCRIBAVNIUERSITATIS.

» *sanitate valentur, potissimè, quia labilis est hominum memoria, ut prædicitur, nostri-*
 » *que Magistri fluunt & resluunt continuoque mutantur, Rectorque sapiissimè mutatur:*
 » *Ex quibus frequentius euenire contingit quamplurima nostra negotia tam deliberata*
 » *quàm alia sub obliuionis velamine in graue nostri præiudicium & grauamen per-*
 » *transire, de Notario nobis tam vtili, quàm honesto, qui in nostris Congrega-*
 » *tionibus & alijs locis nobis necessarijs interfit, scribenda conscribat, & si opus*
 » *fuerit, in publicam formam modo debito reducat, ex vnanimi consensu, prouido &*
 » *deliberato consilio duximus prouidendum, per cuius manus omnes litteræ seu*
 » *scripturæ à nostra Vniuersitate emanantes, siue in supplicationibus Magistro-*
 » *rum & Scholarium, seu alijs, & sub cuius signo priusquam ad sigillum valeant*
 » *aut debeant admitti, de nostra voluntate & ordinatione de cætero transibunt.*
 » *Saluo sibi salario competenti in omnibus, præterquàm in ijs quæ propriè sunt*
 » *Vniuersitatis nostræ negotia communia: Pro quibus sufficienter ordinare in-*
 » *tendimus, ac eidem super his debito modo prouidere.*

» Forma verò iuramenti eiusdem Notarij quod nobis præstabit in nouitate suæ
 » Constitutionis in Officio, talis est quod ipse Notarius coram Vniuersitate iura-
 » bit se Officium commissum fideliter exercere, secreta Vniuersitatis nostræ nemi-
 » ni pandere seu reuelare. Item sufficienter *vocatus ex parte Rectoris* tenebitur tam
 » in nostris Congregationibus quàm alibi pro nostris negotijs fideliter exercendis
 » interesse. Scribenda scribere, & exequenda super sibi commissis exequi diligen-
 » ter. Ad quod quidem Officium Notarij pro anno saltem proximo intrante in
 » Ianuario, vsque iterum redeat ipse mensis, dilectum & fidelem nostrum *Radul-*
 » *phum Benedicti Notarium publicum duximus eligendum, ipsumque coram Nobis*
 » *ad hoc præsentem, & onus in se huiusmodi suscipientem, iuramento nobis ab*
 » *eodem primitus in forma supradicta corporaliter præstato Parisius in Capitulo*
 » *sancti Mathurini in nostra Congregatione Generali die Sabbati ante Festum B.*
 » *Nicolai hyemale anno Domini 1316. locum eidem suisque sequacibus iuxta Re-*
 » *ctorem seu pulpitem ipsius Capituli assignantes inuestiuimus & inuestimus per*
 » *sedile præsentialiter de eodem, volentes vt idem sui que sequaces velut Magi-*
 » *ster actu Regens, Priuilegijs, Libertatibus & Immunitatibus nostris seu Vni-*
 » *uersitatis prælibatæ liberè ac pacificè gaudeant in futurum. Quod omnibus*
 » *quorum interest tenore præsentium volumus fieri manifestum. In quorum testi-*
 » *monium præsentis Litteras per eundem Notarium nostrum confectas nostræ*
 » *Vniuersitatis sigilli munimine fecimus roborari. Datum anno & die Sabbati*
 » *prædicti Parisius in nostra Congregatione Generali & Capitulo S. Mathurini*
 » *suprascriptis. Nobis ibidem super his & alijs per M. Petrum Apostoli de Pari-*
 » *sus tunc Rectorem ea die vocatis specialiter & congregatis.*

Iste ergo Radulphus Officium suum inuit mense Ianuario proximo, & in qui-
 busdam Actis legitur expedisse Litteras signo suo & sigillo Vniuersitatis muni-
 tas. An verò deinceps vsa fuerit Vniuersitas Notario publico Scribæ loco, an
 scribam simul ordinarium habuerit, itavt Notario vteretur in actis quibusdam
 publicis conscribendis & in publicam formam redigendis, vt firmiora essent, si
 quando iis vsus esset in causis forensibus; Scriba verò in actis ordinarijs inscri-
 bendis, **merito quæri potest. Atque vt hæc Quæstio dissoluatur, operæ pretium**
 est animaduertere in statuto prædicto nihil dici de *Scriba Facultatis Artium*, sed
 tantum de Notario seu Scriba Vniuersitatis. Neque enim dubium est, quin ab
 omni æuo vetus Vniuersitas ex 4. Nationibus composita (quæ post aggrega-
 tionem Facultatum superiorum, cœpit Facultas Artium frequentius nuncupari)
 Scribam habuerit: quandoquidem constat eam & statuta condidisse, & forum
 seu ius exercuisse, & Regesta habuisse. Vnde necesse est fuisse aliquem præpo-
 situm Officio scribatus, quisquis tandem ille fuerit, qui ista omnia conscriberet,
 & in fastos referret. Neque verò ille Præpositus seu Scriba, extraneus erat, quem-
 admodum Notarius, sed vnus è Magistris: imo, vt verisimile est, ipse Rector,
 propterea quod cum sit Magistratus communis & publicus, ei fidem derogare
 non licebat. Sed & ipse Codicem, seu, vt vocant, Registrum habebat proprium,
 & Facultas etiam ipsa suum. Nam in Actis diei 1. April. an. 1271. in quibus 4. Na-
 tionibus à Rectore conuocatæ prohibent, ne Magistri sui vllam Quæstionem in
 scholis Philosophicis agitent purè Theologicam, statutum istud volunt inscribi

Commentariis seu Registro suæ Facultatis. Sic enim in fine legitur. *In cuius rei memoriam hoc idem statutum in Registro nostra Facultatis sub eisdem verbis scribi fecimus ac etiam ordinari.* Vnde liquet Facultatem Artium, quæ tum Facultates alias tres sibi sociauerat; proprium habuisse Registrum, & in eo statuta sua scribi curasse, ac proinde Scribam habuisse, seu qui Scribæ fungeretur Officio; seu fuerit ille proprius ipsi Facultati, seu fuerit communis toti Vniuersitati.

Quod verò præterea Rector proprium habuerit librum, seu Registrum in quo sui Magistratus acta conscriberet, patet ex Actis postridie S. Firmini anno 1281. in quibus hæc verba leguntur. *Volumus insuper quod Rector ad hoc adstringatur, vt Procuratores singularium Nationum, aut vices ipsorum gerentes, nec non diem electionis eorundem suo Registro inscribat, ne ex hoc defectus aliquis vt alias visum est, in Compoto Generali Rectoris eligatur.* (fortè, oriatur.)

Habebant quoque singulæ Nationes, item singulæ Facultates libros proprios: vt liquet ex Statuto Vniuersitatis super Confectione Rotulorum factò, anno 1395. in cuius fine hæc verba extant. *Vt autem hæc nostra Ordinatio & statutum inuiolabiliter obseruetur, & ne aliquis eius pretendere valeat ignorantiam, volumus vt inscribatur libris singularium Facultatum & Nationum & à singulis gradum recipientibus obseruari iuretur.* Nationum autem Scribas non video alios fuisse quàm Procuratores ipsarum, nisi fortè quemadmodum Facultates superiores, nonnunquam vsæ sint Bedellis pro Scribis, vt in libello Roberti Gouleti de Origine Academiæ Parisiensis anno 1517. edito legitur, quod tamen asserere temerarium foret, cum nulla extent eiusmodi Bedellorum Scribarum exempla. Verum Procuratores acta sui Magistratus conscribebant, & nonnunquam aut Scribâ Vniuersitatis, aut Notario publico, si res exigebat, publicum confici instrumentum, vtebantur. Et talem fuisse Gouleti temporibus consuetudinem liquet ex ipsius scriptis. *Vnaquæque Natio, inquit, similiter & Facultas in sua supposita de concernentibus factum Nationis, vel Facultatis Iurisdictionem habet, atque pro suis agendis Scribam siue Notarium, scilicet in superioribus Facultatibus & Nationibus maiorem Bedellum, nisi de consensu Partium, quando in Nationibus pro vno Officio plures sunt Competitores, alius adducitur. In Facultatis verò Artium actibus & Conuentionibus Scriba Vniuersitatis semper habetur. Vnde à Nationis sententiâ licet grauato ad ipsam Artium Facultatem appellare, quæ in illo casu in alijs tribus consistit Nationibus, & à sententiâ vnius Facultatis ad ipsam Vniuersitatem.*

Constat igitur ante Institutionem Notarij prædicti in Scribam, fuisse in Vniuersitate Scribam & Registra, vt vocant: quod insuper patet ex Actorum ante ea tempora conscriptorum diuersitate. Nam quæ à Scriba conficiebantur, nullius nomen speciatim præferebant, sed sigillis tantum 4. Nationum, aut sigillo communi Vniuersitatis muniebantur pro more veteri; quæ verò à Notario, nomen Notarij cum sigillo aut sine sigillo præferebant. Iam verò vtrum Facultas Artium & Vniuersitas suum sibi seruauerint Scribam, etiam post institutum illum Notarium, difficile est asserere, cum nulla Acta, nulla Instrumenta ante annum 1400. Scribæ nomen præferant. Nihilominus tamen si rectè attendatur ad seriem temporum Actorumque diuersitatem, fatendum erit præter Notarios publicos, quibus certè vsa est Vniuersitas, fuisse quoque Scribam ordinarium Facultatis Artium eundemque totius Vniuersitatis. Etenim patet Notarios non omnibus interfuisse Comitij, nec omnia Statuta, Acta & Instrumenta confecisse. Vnde conijcitur Vniuersitatem & Facultatem Artium aduocasse Notarios ad conficienda tantum extraordinaria Instrumenta, vt hodie fit etiam num: cuius rei signum est, quod ipsi hac formula vti solent in actorum confectione. *Ego N. vocatus & rogatus præsens adfui, seque instrumentis quæ conficiebant, subscribebant.* At alia sunt acta & statuta plurima & longè maiori numero, quàm publica illa Notariorum, in quibus nulla mentio, nulla subscriptio Notarij; quæ certè à Scriba Ordinario conficiebantur. Quis autem fuerit ille Scriba, dubitari potest, an aliquis è Decanis aut Procuratoribus, an aliquis Magister communiter electus, an Rector. Non è Decanis aut Procuratoribus vnus, quia suæ singuli Facultati & Nationi addicti erant, suspectique nimis fuissent. Restat igitur, vt aut Rector, aut è Magistris aliquis hoc munere defunctus fuerit. Idque videretur non obscurè verbis illis, quæ in prædicto Instru-

mento continentur, significari, *Nostri Magistri fluunt & resuunt continuèque mutantur, Rectorque sapissimè mutatur.*

Omnino credibile est eo quoque munere Rectorem fuisse defunctum, Artiumque Facultatis & Vniuersitatis Scribam egisse, aut saltem ei rei præfuisse, vsunque fuisse Amanuensis manu, seu vt obtinuit loquendi vsus, Secretario. Quemadmodum olim Romani Pontifices ante Scribarum institutionem, factos ipsi conficiebant, curabantque acta publica iis consignari per Scribas, seu Amanuenses, qui proprium ipsi deinde Ordinem constituerunt.

Verum seu Rectores ipsi Codicem communem & Regestum publicum habuerint, seu Officiarius aliquis communis id muneris gesserit, ante institutionem Notarij, certum est post eiusdem institutionem, præter eum, fuisse Scribam ordinarium Vniuersitatis, vt patet ex subscriptione Litterarum publicarum quæ aut Magistris Artium aut Officiariis à Rectore expediebantur. Paucas referam. Anno 1351. 8. die Iunij M. Ioannes de Remis Rector, Nicolao de Zelandia Librario Stationario Litteras admissionis & protectionis expedit subscriptas *P. C. de Duran* cum syngrapha.

Anno 1378. M. Ioannes Gorran Rector, Stephano Angeuin Scriptori expedit die 5. Iunij subscriptas, similiter manu *I. Gorelli*.

Anno 1383. Thomas de Boncurria Rector vitur manu *A. Odonis*, qui fortè non Scriba ipse sed Gorelli Scribæ adjutor erat.

Anno 1386. M. Ioan. Morame Rector manu & opera supradicti *Ioan. Gorelli* vitur in expeditione Litterarum Ioannis Monachi Pergamenarij & Librarij.

Anno 1387. M. Hugo de Landau Rector, die penultima Nouemb. Litteras expedit Roberto Iacquin Librario signatas *Ioan. Socij* cum syngrapha. Et ille cum M. Ioanne de Villaribus lite contendit in Curia Parlamentea ann. 1392. mense Augusto.

Anno 1388. die 3. Septemb. M. Petrus de Ruella recipit Simonem Saillon Librarium & Ligatorem Librorum, eique Litteras expedit signatas *F. Oliuerij* cum syngrapha.

Anno 1398. die 1. Iunij M. Ioan. Rouffelli Rector vitur opera *M. Ioan. de Rinello* Notarij & Scribæ Vniuersitatis, qui satis diu munus illud gessit, & ultra an. 1406.

Ista autem tam crebra Amanuensium seu Scribarum mutatio mihi suspicionem injicit, eorum electionem à Rectoribus tum pependisse. Vnde Ludouicus Seruinus Patronus olim Generalis Antiquitatum nostrarum scientissimus Scribam vocat, non Vniuersitatis Scribam, sed *Rectoris*, quanquam idem Vniuersitatis quoque Scriba esset: quemadmodum Conseruator Priuilegiorum Apostolicorum Electus & Iuratus nominabat ipse Officiarios, Promotorem, Scribam & Notarios, qui Vniuersitati præsentati & approbati ipsius Vniuersitatis munera sæpe obibant nihilominus: vt ex Historia patebit.

Ex his ergo liquet præter Notarium illum publicum, cuius operâ utebatur Vniuersitas in conscribendis Actis publicis & authenticis, fuisse alium Scribam ordinarium, cuius operâ vteretur in expediendis pro more Litteris consuetis, actis ordinariis, fastisque Academicis consignandis. Quorum seriem continuam & Catalogum conteximus in 3. tom. dissertat. 6.

Porro institutione illa Notarij publici nullatenus arctatæ fuerunt 4. Nationes Facultatis Artium, quominus & ipsæ Scribam communem haberent, si vellent, quemadmodum habebant ante Facultatum superiorum consociationem, sicut habuerunt Cancellarium, Syndicum & Quæstorem seu Receptorem communem; imò ad notandam vtriusque Scribæ distinctionem, si contingebat eum qui Vniuersitatis Scriba esset, ad Scribatum quoque Facultatis Artium exercendum admitti, distinctum eidem iuramentum præstare tenebatur, vt legitur in antiquo libro Rectoris sub hoc titulo. 6.

Iuramentum sequens solus Scriba Vniuersitatis debet præstare si contingat eundem Scribam esse prædictæ Facultatis Artium. Iuramentum verò tale sequitur.

Item quod confiteris te tenere præfatum scribatum Artium Facultatis nudè, purè, simpliciter, absolutè & immediatè à præfata Artium Facultate, nec in eo ius aliquod prætere tendere prætextu scribatus Vniuersitatis.

Hæcce Iuramenti formula supponit, vt liquet, Facultatem Artium propriam

habuisse Scribam; ipsiusque scribatum ab ipsa omnino dependisse: quod aliunde prouenire non potest, quàm ex ipsius antiquitate. Vnde fit, vt ipsi Vniuersitati Rectorem communem, Syndicum, Scribam & Quæstorem communem semper ferè dederit: quod vel ex hoc liquet, quod ipsius Scriba non minus iuraret in sui Institutione se seruaturum Leges & Statuta Vniuersitatis, quàm Artium Facultatis, nec hodie extet alia formula iuramenti, quàm illa vetus quæ in eodem Rectoris libro continetur, quæque talis est, sub hoc titulo. *Iuramenta Scribæ.*

Scriba Facultatis Artium in sui receptione sic iurare iubetur.

1. **I**vrabis quod Priuilegia, Franchifias, Statuta, Libertates, & laudabiles consuetudines Vniuersitatis Parisiensis & maximè Facultatis Artium pro posse inuiolabiliter seruabis: quodque Rectori, quatuor Procuratoribus Nationum & prædictæ Facultati obedies & subditus eris.

“ IURAMEN-
“ TUM SCRIB-
“ Æ FACUL-
“ TATIS AR-
“ TIVM.

Item quod fideliter Officium scribatus præclaræ Facultatis Artium exercerebis conficiendo fidele Registrum de depositionibus testificantium & eorundem Magistrorum Collegiorum, Regentium aut aliorum virorum proborum simulque de Congregationibus.

Item quod simul pro susceptione depositionis huiusmodi testium & pro litteris temporis studij præter decem solidos Parisienses nihil accipies; nec per te, nec per Clericum aut alium, Clericos aut alios quouis modo directè aut indirectè, publicè vel occultè.

Item quod Congregationibus tam præfatæ Facultatis Artium quàm Deputatorum ab eadem intereris personaliter, nisi te legitimum excuset impedimentum. Quod si contingat te impediri legitimè, aliquem mittes, qui prius in manibus Rectoris de fidelitate iuramentum præstiterit.

Ex iis patet duo illa Officia Notariatus scilicet & Scribatus fuisse quidem distincta, at potuisse in vnam conuenire personam, seu quod idem est, Notarium publicum potuisse simul Scribæ fungi officio: quemadmodum Radulphum illum per annum saltem aut biennium functum fuisse credibile est. At anno 1318. & sequentibus legimus Acta confecta non per Notarium, sed per aliquem è Magistris: vt ex diuersitate Actorum deinceps constabit. Quia tamen satis commodum erat, vt Scriba Notarij Officium exerceret, quia nonnunquam erant in Vniuersitate aut Facultate Artium, aut in aliqua è Facultatibus & Nationibus instrumenta publica conficienda, quæ non poterant confici nisi à Notario, factum est sæpè, vt Magistri Vniuersitatis Notariatus Curie Conseruationis, aut publici Officium sibi compararent, vt sic habiliores forent ad scribatus munus exercendum. Quod post an. 1316. in vsu esse cœpit, & deinceps obseruatum est satis diu, vt ex Annalibus constabit. Sed ex orbita in viam.

Eodem anno pridie Kalend. Iunij Minores in Comitibus Neapolitanis Generalibus elegerunt in Ministrum Generalem Ordinis M. Michaëlem Cæsenatem Doctorem Parisiensem tunc absentem, qui assumpto Generalatu totus statim in reformationem Ordinis incubuit, deditque in eam rem longam Epistolam 21. Aug. eiusdem anni ad vniuersos Fratres: quæ, vt refert Wadinghus, præscripsit longitudinem, latitudinem & qualitatem indumentorum, pecuniæ receptionem, nisi in casibus necessitatis imminentis & secundum Pontificum declarationem rigorosè voluit fratribus interdictam. Prohibuit, ne fructus aut hortalia exteris venderentur: ne ædificia sumptuosa aut curiosa fabricarentur: ne Fratres equitarent aut calceati incederent, nisi examinatâ per Discretos Conuentuum eorum necessitate & concessâ in scriptis facultate: ne adolescentes ad studia Generalia transmissi Equites adirent, sin aliter, à studio arcerentur, nec à Guardianis reciperentur, & si cursu absoluto ita ingrederentur, ad Lectoris & Prædicatoris Officium nullatenus admitterentur.

Idem Wadinghus ad hunc annum plurimos commemorat sui Ordinis viros Illustres & celebres, imprimis M. Petrum Aurvolum de Verberia, qui anno sequente licentiam obtinuit in Theologica Facultate, hoc verò anno legebat publicè Parisiis. In Tuscia M. Michaëlem Cæsenatem, de quo supra, Magistrum Parisiensem, qui tum in sacros Codices, tum in Magistrum Sententiarum multa scripsit.

Astesanum de Aste Galliae Cisalpinæ Ciuitate. *Guillelmum Ochamum* Ioannis Scoti quondam discipulum : *Bertrandum de Turre* Ministrum Aquitaniae, deinde Cardinalem. *Philippum à Castellione Aretino* Doctorem Oxoniensem. *Philippum de Florentia* seu *Vltranensem*, in sacra Theologia & Philosophia Magistrum. In Anglia *Gualterum Brimbleum*, sacrae Theologiae Doctorem Oxoniensem, acuti & sublimis ingenij hominem. *Ranulphum Lokestium* Oxoniensem quoque Doctorem & Professore; *Guill. Guinesburgum* Doctorem etiam & Professore Oxonij 25. ab instituto inibi Fratrum Conuentu. *Ioannem Vvallium* Lutetiae Professore. His addamus M. *Franciscum Mayronem* seu *Mayronium*, Actus Sorbonici in *Academia Parisiensi* Institutorem, de quo ad annum superiorem. *Ioannem Neapolitanum* aliàs de Neapoli dictum Ordinis Dominicani, quem Dominicus Grauius Neapolitanus scribit in eius vita, floruisse Parisiis an. 1315. cum Sorbonicus Actus per Franciscum de Mayrone introductus est, quo etiam tempore M. Franciscus Caracciolus Neapolitanus, Cancellarius erat Vniuersitatis & Ecclesiae Parisiensis, & F. Landolphus Caracciolus Neapolitanus familiae San-Franciscanae, Scoti quondam Auditor, Cathedram Magistralem Parisiis obtinuit. Tunc quoque florebat *Durandus de S. Porcino* Dominicanus, qui Concilij Viennensis tempore Licentiatus erat in Theologia. *Ioannes de Ligneris*, Ioannes Canonicus Scoti Discipulus. Tunc in Scholis erant acerrimae Realium & Nominalium concertationes.

Eodem anno exeunte Ioannes Pontifex Bullam dedit, quâ dissidium Minoritarum quod praesertim in Habitu discrimine & qualitate consistebat, composuit, aut componere conatus est. Illi enim qui de Communitate dicebantur, vestes portabant laxiores, longiores & meliores seu maioris pretij, maioraque Capucia. Spirituales verò, vestes strictas, viles, curtasque cum paruis Capucis contendebant è regula esse Franciscana. Praeterea sibi aduersantes damnabant in eo quod frumentum haberent in granariis, in cella vinum, id enim germanae mendicitati esse contrarium. Scribit autem Ioannes à S. Victore habuisse hanc haeresim ortum ex Doctrina cuiusdam Minoris Fratris, qui *Petrus Ioannis Bituricensis* Diocesis dicebatur, qui quandam postillam fecit in Apocalypsin in qua pluraquam 60. Haeretici articuli inuenti sunt. Quid autem super celebri illo dissidio pronunciarit Pontifex, habemus ex Bulla quae legitur inter Extrauagantes de verb. sign. cap. 1. quamque Bzonius ad an. 1321. reponit, Wadinghus ad an. 1317. Nos ad hunc annum, quia data est anno 1. Pontificatus Ioannis, Idibus April. ante Pascha. Incipit autem. *Quorundam exigit, &c.*

1317.

Anno 1317. Michaël Cæsena Generalis Minoritarum Ioannis Pontificis vota explet, & ne Fratribus dispersis ceteri qui in Communitate remanserant forent offenculo, circa habitum praesertim & vilitatem tunicarum statuit, atque ad Ministrum Prouinciae, vbi contumaciores erant *Spirituales* ea de rescriptit. *In Christo sibi charissimo Ministro Prouinciae N. Fr. Michaël de Casena, &c.* apud Wadinghum.

Eodem anno Ioannes Pontifex Sanctorum numero adscripsit B. Ludouicum Episcopum Tolosanum : cuius extat Bulla Canonizationis data ad vniuersos Christi fideles 7. Idus April. anno Pontificatus primo. Item ad Mariam Reginam Siciliae, ipsius Ludouici Matrem adhuc superstitem, & ad Philippum Franciae Regem.

Eodem anno idem Pontifex, apud quem conquesta fuerat Vniuersitas Parisiensis de Monachis San-Germano Pratenfibus, à quibus Scholares in Fossis Prati piscantes malè habiti fuerant, iussit inquiri in eos, qui in Scholares aut Magistros eiusdem Vniuersitatis impetum fecissent, eosque à piscatione arcuisent, datis mense Iunio ad Siluanectensem & Nouiomensem Episcopos in hanc rem Litteris eiusmodi.

CONTRA
MONACHOS
SAN-GERMANO
PRATEN-
SES.

IOANNES Episcopus seruus seruorum Dei, Venerabilibus Fratribus Siluanectensi & Nouiomensi Episcopis salutem & Apost. bened. *Ad fructus vberes quos Parisiense studium velut ager plenus, cui benedixit Dominus in Ecclesia vniuersali, producit, Apostolica considerationis conuertentes intuitum, ad ipsius tranquillitatem & quietem afficimur, & ne in eius laribus obuersantes ac de illius libantes gratâ dulcedine quibusuis injuriarum molestiis distrahantur, optamus. Oblata*

siquidem nobis pro parte Vniuersitatis Magistrorum & Scholarium studij ante-
 dicti petitio continebat, quod licet ipsi Pratum quoddam & plateam cum quodam POSSESSIO
PRATI
ET PISCAT
TIONIS
ANTIQUA
 Fossato aqueo situm iuxta Monasterium S. Germani de Pratis Ordinis S. Benedicti propè
 Parisius possideant, & iam tempore longo possederint ex causâ legitimâ sicut suâ, illisque
 utantur & fuerint usi ad libitum ad recreationem habendam, Abbas tamen & Mona-
 chi eiusdem Monasterij qui fuere pro tempore, habilitati prædictorum Magistrorum in-
 uidentes ac cupiditatis oculos injicientes in loca prædicta per se suosque subiectos & Com-
 plices, Magistros & Scholares eosdem in usu & possessione prædictis pluries perturbarunt
 indebitè, eisque iuxta solitum ad loca confluentibus memorata graues iniurias non sine
 fragibus corporum inulerunt, prout in partibus illis euidentia facti notoria, &
 factarum propter hoc Vniuersitati jam dictæ per injuriantes ipsos satisfactionum
 seu emendarum pluralitas manifestat: nec adhuc huiusmodi perturbationibus
 atque molestiis est finis impositus. Quinimo dilectus filius Abbas qui nunc præest
 dicto Monasterio, excessibus præteritis non contentus, nuper excessus alios
 cumulauit. Cum etenim nonnulli Magistri & Scholares possessionem & usum
 continuando prædictos diebus proximis piscarentur in Fossato prædicto, sicut
 & aliâs pro voluntate pluries fecerant, Quidam præfati Monasterij satellites
 multis hominibus armatis adhibitis de mandato seu conniuentia Abbatis eius-
 dem, qui indignationem ex ipsâ fortè piscatione conceperat, se conferentes ad
 loca prædicta post piscantium eorundem abinde discessum, in Scholares alios re-
 pertos ibidem furibundis ausibus se injecerunt, quorum aliquibus nedum Clericis,
 sed & Sacerdotibus plagis impositis nonnullos alios spoliarunt, spolia hujusmo-
 di secum quò libuit, asportantes, quæ adhuc detinere præsumunt. Ex quibus
 in Vniuersitate prædicta graue generatum est scandalum turbationis totius stu-
 dij productiuum. Quia igitur præmissa si vera sunt, tantò nimirum displicibi-
 liora nostris accedunt affectibus, quò magis eiusdem studij tranquillitatem, quæ
 in communis utilitatis incrementa diffunditur, cupimus obseruari, Discretionem
 vestrâ per Apostolica scripta mandamus, quatinus eos vel alterum vestrum vo-
 catis qui fuerint euocandi, & de præmissis omnibus & singulis inquiratis, tum
 exactâ diligentia summarie & de plano sine strepitu & figura Iudicij veritatem in
 eos quos inde culpabiles esse reperieris, ad pœnam debitam, prout ad vos pote-
 rit pertinere, sic acriter mediante Iustitia processuri, quod & illi se commisisse
 talia doleant, & alij exemplo territi à similibus arceantur. Et nihilominus si
 constiterit vobis legitimè de usu & possessione prædictis, prædictam Vniuersi-
 tatem, Magistros & Scholares studij antedicti, prout justum fuerit, conseruetis,
 protegatis & defendatis in illis, non permittentes eos super illis per quempiam
 indebitè molestari, molestatores, injuriatores & contradictores quoslibet per
 Censuram Ecclesiasticam appellatione postposita compescendo. Non obstante
 si aliquibus à Sede Apostolica sit indultum, quod interdici, suspendi vel excom-
 municari non possint per Litteras Apostolicas non facientes plenam & expref-
 sam ac de verbo ad verbum de Indulto hujusmodi mentionem. Datum Aue-
 nioni 17. Kal. Iulij Pontif. nostri an. 2.

Eodem anno idem Pontifex datis ad Abbatem San-Genovesianum Litteris
 vetuit, ne vlli præterquam Iurati Comitii Vniuersitatis adessent: apud eum
 enim conquesta fuerat Vniuersitas, quòd multi suis Comitii interessent nullo
 iuramento adstricti, qui proinde Comitii ipsa & deliberationes Magistrorum
 turbabant, seque negotiis ipsius Vniuersitatis & secretis deliberationibus inge-
 rebant. Itaque Pontifex mandauit Abbati San-Genovesiano, qui tum erat, aut
 Ioannes de S. Lupo, aut Ioannes de Borreto, vti Censuris Ecclesiasticis eius-
 modi non Iuratos arceret à Comitii eiusdem Vniuersitatis. Bulla est eius-
 modi.

Ioannes Episcopus seruus seruorum Dei, Dilecto filio Abbati Monasterij
 S. Genouesæ Paris. Sal. & Apostol. bened. Cum Dilectos filios Vniuersitatem
 Magistrorum & Scholarium Paris. portemus sincerius in visceribus charitatis,
 & ad ea paribus studijs intendamus, per quæ status eorum in tranquillitate ser-
 uetur, Discretionem tuâ per Apostolica scripta mandamus, quatenus omnes &
 singulos secretis, seu congregationibus dictæ Vniuersitatis se volentes ingerere,
 nisi Vniuersitatis ipsius Iurati, seu ab ipsâ vocati forsan extiterint, vel eò ex-
 CONTRA
 TURBATO-
 RES CO-
 MITIO-
 RUM.

» dictæ Vniuersitatis permissione processerint, quod ab ingestione huiusmodi pro-
 » cessus abstineant, per te seu per alium, seu alios per Censuram Ecclesiasticam,
 » prout expedire videris, appellatione remotâ compellas, præsentibus post quin-
 » quennium minimè valituris. Datum Auenione Kalendis Iulij, Pontificatus
 » nostri an. 2.

Idem eadem die Priuilegium Vniuersitati concessit, seu potius iam ab alijs
 Pontificibus concessum instaurauit & confirmauit, vt Cancellarius Parisiensis
 possit Scholares absoluerè super manuum iniectione in Clericos. Quod qui-
 dem Priuilegium legitur cum alijs plurimis in libro Procuratorum Picardicæ
 Nationis.

PRIVILE- » Ioannes Episcopus seruus seruorum Dei, Dilectis filijs Magistris & Schola-
 GIVM PRO » ribus Paris. Sal. & Apostol. bened. Non decet Nos vobis Apostolicum nega-
 INIECTIO- » re fauorem, quem videmini meritis vindicare, dum dantes operam scientiæ
 NE MA- » quæ plurimum Nos delectat, vestræ nos gratiæ cooptatis, qui aliquando dif-
 NVVM IN » ciplinis Scholasticis insudantes, ad summum sumus licet immeriti Magisterium
 CLERICOS, » euocati. Hinc est quod quieti vestræ Paternâ volentes sollicitudine providere,
 » vobis auctoritate præsentium indulgemus, vt Cancellarius Parisiensis, qui pro
 » tempore fuerit, vsque ad decennium Scholaribus qui pro violentâ manuum iniectione in
 » Clericos intra & extra Ciuitatem Parisiensem videlicet intra milliare commissâ excom-
 » municationis sententiam incurrentibus, possit iuxta formam Ecclesiæ absolutionis bene-
 » ficiam impertiri, dummodo passis iniuriam satisfecerint competenter, & adeo
 » non fuerit grauis & enormis excessus propter quem ad Sedem Apostolicam
 » meritò sint mittendi. Nulli ergo hominum liceat hanc paginam nostræ Con-
 » cessionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc atten-
 » tare præsumperit, indignationem omnipotentis Dei & BB. Petri & Pauli
 » Apostolorum eius se noverit incursum. Datum Auenione Kal. Iulij, Pontif.
 » nostri an. 2.

Hoc Priuilegium antè concesserat Martinus, vt & istud de Contributione
 Ioannes XXI. quo iubentur omnes Iurati Vniuersitatis contribuere, recusantes
 verò censuris plectuntur: Ecclesiasticis.

PRIVILE- » Ioannes Episcopus seruus seruorum Dei, Dilectis filijs Vniuersitati Magi-
 GIVM DE » strorum & Scholarium Paris. Sal. & Apost. bened. Ad statum Vniuersitatis
 CONTRI- » vestræ pacificum conseruandum, opem debetis & operam vigilantibus studijs
 BTIONE, » impertiri: tunc enim laudabiliter studendo proficitis & proficiendo studetis,
 » cum inter vos inuicem voluntatum viget identitas, regnat pax stabilis, & per-
 » fecta charitas perseverat. Sanè didicimus quod in expensis necessarijs, quas
 » pro Vniuersitatis vestræ commodis ex iustâ & rationabili causâ fieri contingit,
 » interdum nonnulli ex vobis contribuere pro sua voluntate recusant, propter
 » quod inter vos materia dissensionis & scandali crebrius suscitatur. Quia igitur
 » in expensis huiusmodi singuli vestrum contribuere Iustitiâ exigente tenentur,
 » & ad vestram spectare dinoscitur honestatem, vt super hoc non ingeratur à
 » vobis aliqua difficultas, Vniuersitatem vestram rogamus & hortamur attentè
 » per Apostolica vobis scripta mandantes, quatinus singuli vestrum qui duos
 » solidos Parisienses in communi bursa cum socijs in hebdomada ponitis, super
 » contributione huiusmodi facienda sic promptè ac liberaliter vos geratis, vt
 » dissensionis materia, quæ posset non leuia generare pericula, tollatur omnino,
 » vosque possitis non immeritò commendari. Nos autem qui paternæ sollicitudinis
 » studio ad ipsius Vniuersitatis statum pacificum intendimus & tranquillum, volentes
 » huiusmodi dispendijs obuiare, Dilectis filijs Abbati & Cancellario Monasterij
 » S. Genouefæ Parisiensis ad Romanam Ecclesiam nullo medio pertinentis Or-
 » dinis S. Augustini per alias nostras iniungimus litteras, vt omnes tales ex vobis
 » ad id monitione præmissâ, auctoritate nostra per Censuram Ecclesiasticam
 » appellatione remotâ compellant, non obstante si aliquibus à Sede Apostolica
 » sit indultum, quod interdici, suspendi vel excommunicari non possint per lit-
 » teras dictæ Sedis non facientes plenam & expressam de Indulto huiusmodi men-
 » tionem. Cæterum illud quod ex huiusmodi contributione proueniet, per Ab-
 » batem & Cancellarium supradictos colligi volumus, & collectum Rectori Vni-
 » uersitatis, Decanis Facultatum & Procuratoribus Nationum quatuor integrè restitui

per eosdem in ipsius Vniuersitatis Archa per Rectorem, Decanos, & Procuratores prædictos fideliter deponendum & conuertendum per ipsos in solutione huiusmodi expensarum. Datum Auenione Kalend. Iulij, Pontif. nostri an. 2.

Mirum alicui videri possit, nec immerito, cur idem Priuilegium diuersis Pontificibus tribuatur, neque sæpè aliud addant successores quàm nomen & diem datæ. Verum id inde accidit, quod cum summi Pontifices Vniuersitati Priuilegia indulgebant, nonnunquam ad certum tantummodo tempus, puta ad quinquennium aut decennium ea valere volebant; quædam verò æterna & in perpetuum valitura emittebant. Igitur tempore Priuilegiorum illorum elapso mittebantur ab Vniuersitate Legati ad Papam tunc sedentem, vt gratiam pro rogationis impetrarent. Et hoc anno M. Guillelmus de Hibernia antiquus Rector cum quibusdam alijs qui ad Curiam Pontificiam missi fuerant, retulit octo Priuilegia quæ Maiores nostri *Temporalia* vocabant; quorum tempus iam elapsum erat, & vt perpetua essent, obtinuit. Sunt autem hæc in antiquo libro Rectoris.

PRIVILE-
GIA CON-
FIRMATA.

Primum, vt Cancellarius Parisiensis possit absoluerè Scholares pro iniectiõne manuum in Clericos. Secundum, vt Vniuersitas possit Magistros & Scholares compellere ad contribuendum. Tertium, vt Vniuersitas cogere possit sibi persolui debita & expensas. Quartum erat contra eos qui iniuriam inferebant Magistris aut Scholaribus. Quintum, ne Scholares iniuste vexarètur & molestijs afficerentur. Sextum erat de Conseruatione Generali, ne vllus Magister, aut Scholaris à quocumque iniuste vexaretur. Septimum, pertinebat ad conseruationem generalem omnium Priuilegiorum. Octauum, adhuc aduersus Turbatores & iniuste vexantes. Eorum aliqua iam retulimus: alia in antiquis libris non reperiuntur.

Eodem anno idem Pontifex scripsit ad M. Franciscum Caracciolum Cancellarium Parisiensem, vt Petro Aureolo Minoritæ licentiam docendi publicè impertiret: quæ Bulla legitur in Reg. Vatic.

Ioannes Episcopus seruus seruorum Dei, Dilecto filio Cancellario Parisiensi Sal. & Apostol. B. sicut partim experientiâ, partim fide dignâ relatione didicimus & te ipsum etiam non latere putamus, Dilectus filius Petrus Aureoli Ordinis Minorum sic in studia Theologicæ Facultatis diebus infudauit ac noctibus, sic per continuationem studij & exercitium lectionum profecit laudabiliter in eodem, quod dignum se reddidit vt credimus ad obtinendam docendi licentiam in huiusmodi Facultate. Quia igitur ipsum honestate conspicuum & tantum thesaurum scientiæ Diuinâ sibi suffragante gratiâ affecutum, dignum est vt beneuolentia prosequamur gratiosa, Discretionis tuæ per Apostolica scripta mandamus, quatenus eidem Petro iuxta morem, qui seruari in talibus consuevit, licentiam huiusmodi autoritate nostra remoto cuiuslibet tarditatis obstaculo largiaris. Per huiusmodi verò licentiam eidem Petro dandam de nostro speciali mandato volumus fratribus prædicti vel alterius Ordinis iam præsentatis per eundem, vel alium Ordinem, vel in posterum præsentandis ad huiusmodi licentiam obtinendam aliquod generari præiudicium vel promotionem eorum quomodolibet retardari. Datum Auenione 2. Id. Iulij an. 2.

DE PETRO
AUREOLO
LICENTIAN-
TIANDO.

Eodem quoque anno idem Pontifex Constitutiones Clementinas à Clemente V. Prædecessore suo editas promulgauit, & Scholis omnibus ad legendum & obseruandum proposuit. Licet enim more prædecessorum suorum illas Bononiensibus Magistris legendas tradat, quia Bononiensis Vniuersitas Iuris Canonici doctrinâ plurimum semper excelluit, tamen in omnibus alijs Academijs & in omni foro Ecclesiastico voluit obseruari. Vt patet ex hac eius Bulla, quæ præmij locum habet.

Ioannes Episcopus seruus seruorum Dei, Dilectis filijs Doctoribus & Scholaribus Vniuersis Bononiæ commorantibus, Sal. & Apost. bened. Quoniam nulla iuris Sanctio quantumcunque perpenso digesta consilio ad humanæ naturæ varietatem & machinationes eius inopinabiles sufficit, nec ad decisionem lucidam suæ nodosæ ambiguitatis attingit: eo præsertim quod vix aliquid adeo certum clarumque statuitur, quin ex causis emergentibus, quibus iura iam posita mederi non possint, in dubium reuocetur. Quia etiam ab adolescentia

CLEMEN-
TINARVM
EDITIO
BONO-
NIENSI
ACADE-
MIÆ DI-
RECTA.

» viri procliuis ad malum sensualitas humana declinat , per quod morum subuer-
 » sio in Clero & populo frequenter obrepit, necessaria est Superioris authoritas,
 » vt tam per determinationis opportunæ suffragium tollat ambigua, lites aufe-
 » rat, altercationes dirimat & obscura succidat, quam per Cultoris prouidi sur-
 » culum extirpet vitia, virtutes inserat, corrigat excessus moreque reformet.
 » Hæc sanè felicitis recordationis Clemens Papa V. Prædecessor noster prudenter
 » attendens & prouidè cupiens Deformatorem reformationi prospicere, soluere
 » difficulta, ac sanctiones Quæstionibus & negotijs imminentibus consonas pro-
 » mulgare, dudum nedum in Concilio Viennensi, quin etiam ante & post ipsum
 » Concilium Constitutiones plurimas edidit, in quibus multa vtilia statuit atque
 » salubria, & nonnulla dubia in Iudicijs & extra frequentata decædit. Et licet eas
 » collectas in vnum volumen & sub congruis titulis collocatas mittere decreuif-
 » set & dare in commune subiectis, assidua tamen occupatio circa magna, ac for-
 » tis humanæ conditio, quæ ipsum de medio sustulit, in causa fuerunt, quare
 » suum in hac parte propositum non impleuit. Nos etiam qui sicut eidem licet
 » immeriti in Apostolatus Officio Domino permittente successimus, sic & in af-
 » fectus plenitudine in his quæ compendium vniuersi concernunt, successisse de-
 » bemus tot grandibus agendis & arduis fuimus à nostræ Promotionis exordio
 » circumsepti, quod tam ex hoc quàm ex causis rationabilibus alijs quas sub si-
 » lentio prouidimus committendas, prædictas vobis communicare Constitutio-
 » nes fuimus hætenus impediti. Nunc igitur opportunitate captatâ illas vobis
 » sub Bullâ nostrâ transmittimus, Vniuersitati vestræ per Apostolica scripta man-
 » dantes quatenus eas prompto affectu suscipiatis & studio alacri eis sic vobis ma-
 » nifestatis & cognitis vsuri de cætero in Iudicijs & in Scholis. Data Auenione
 » 8. Kal. Nouemb. Pontif. nostri an. 8.

Eodem anno Vniuersitas ipsa statutum solemne edidit aduersus eos qui Pri-
 uilegia ipsi à summis Pontificibus concessa malignè interpretabantur ad dede-
 cus & ruinam studij Parisiensis, ijsque abutebantur ad euocandas lites & oppri-
 mendos extraneos. Legitur in Antiquo libro Rectoris his verbis post præmissum
 hunc titulum.

Contra Abusores.

STATV-
 TVM VNI-
 VERSITA-
 TIS CON-
 TRA ABU-
 SORES PRI-
 VILEGIO-
 RVM.

» **O**Mnibus hæc visuris Vniuersitas Magistrorum & Scholarium Parisius stu-
 » dentium salutem in eo, à quo omnis sapientia deriuatur. Cum per Abu-
 » sorem versutias sub mellis specie persæpè fellica pocula diffundantur, ex qui-
 » bus infamiâ succrescente mortali tela lethalia corda pertranseant innocentum,
 » dum tendentes arcum vt sagittent in obscuro rectos corde, rectitudinis chorda
 » desit, & læsus aduertere nequeat toxicum apparatus machinantis, & exinde
 » iustorum fama, quibus hi se similes effingunt (al. effigiunt) damnosè licet im-
 » meritò perit in populo, iustum ab iniusto vix aut rarò permissis perpetratoribus
 » secernere valente. Nec mirum sub tantæ dictæ Vniuersitatis Collegio, in quo
 » tanta fluit & refluit personarum varietas, cum in conspectu Iudicis cuncta cer-
 » nentis ad nutum Iudas ille proditor in duodenario Iustorum consortio, numero
 » quidem pauco, virtute licet maximo persistere non expauit. Cuius quidem
 » præfata diabolicæ fraudis insania famâ publicâ referente, Nos & nostri nomi-
 » nis famam Parisius & alibi vociferando denigrare non cessat in hunc modum.
 » *Ecce Parisiensis Vniuersitatis Priuilegiorum abusio, quibus contra Deum & Iustitiam*
 » *vexantur Innocentes. Ecce quot Capita mundi conspiciamus excecata, quibus in oculis*
 » *aliorum granum millij latere nequit, & in suis proprijs tanti erroris velamina non*
 » *aduertunt.* Hæc & similia non sine cordis amaritudine persæpè recensentes,
 » licet ipsa mater nostra tam celebris Vniuersitas, quanquam famosa tam in se
 » quàm etiam in membris suis veris & vniuocis, vt sic dicamus, in ore suo super
 » his nullam meruit pati redargutionem: quin potius beatâ & immaculatâ lege
 » Domini deambulando eo teste persistat, Matris ipsius famæ titulum diuino
 » præstante fauore sanum pro viribus seruare cupientes & illæsum & totius mali
 » radices euellere penitus in præmissis in nostra quadam Congregatione Gene-
 » rali super his inter cætera iam dudum Parisius apud S. Mathurinum more solito
 conuocata

conuocata statuendo perpetuo duximus obseruandum, vt Abufores ac Impe-
 trantes, & in abusu eisdem auxilium præstantes & fauentes in Curia Conferua-
 toris Priuilegiorum nostrorum aliquam litteram citatoriam, vel aliam qualem-
 cunque in causâ aliquâ non secundum Priuilegiorum nostrorum tenorem pro-
 sequentes, imò aliam actionem potius habentes, quam quæ in ipsis Priuilegijs
 nostris continetur, à nostræ Vniuersitatis Collegio, priuatione publicâ exclu-
 derentur, & in expensis parti aduersæ condemnarentur & merito, quodque
 Conferuator ipse seu vices eius pro tempore gerens causam huius remitteret
 ad Iudicem suum ordinarium, ad quem dictæ Causæ cognitio de iure pertinere
 poterit & debeat: prout hæc & alia in quibusdam nostris litteris super hoc con-
 fectis sub Sigillo nostro & solenniter per Edicta Generalia publicatis plenius
 continentur, sperantes ipso statuto mediante, & vt decuit, obseruato penitus
 euitasse Charybdim, cum tamen per rei euidenciam contrarium sit manifestum.
 Quapropter vt in his & ca tangentibus omnis tollatur erroris materia, & nun-
 quam præstante Domino recidiua euanescat, nostrorumque Priuilegiorum
 prædictorum tenor & vsus in dicta Curia absque cuiusuis scrupulo, seu calum-
 nia permaneat in futurum, iteratò super hæc & ad hæc specialiter vt moris est,
 ad Congregationem Generalem in Capitulo supradictò conuocati, statutum
 approbantes antedictum, aliud eidem adijcentes perpetuis temporibus etiam
 obseruandum. *Quod nullus videlicet Magister, aut Scholaris de nostræ Vniuersitatis*
gremio existens, litteras citatorias auctoritate conseruationis prædictæ qualescunque,
occasione videlicet pedagij, extractionis extra muros Parisienses, super Aduocati vel
Procuratoris patrocinio in dicta Curia vel secundum antea acta, aut alias quomolibet,
ex nunc in antea sub perpetuæ priuationis pœnâ ab nostrâ Vniuersitate memoratâ, li-
beratibus & immunitatibus eiusdem impetrare quoquomodo præsumant, nisi primitus
& ante omnia ipsius Scholaris, aut Magistri petitione coram Nobis lectâ, ex-
posita per Rectorem qui pro tempore fuerit, & informatione per Nos, seu De-
putatos à nobis super ea sufficienti præhabitâ, ipsa petitio à Rectore & Deputa-
tis à nobis signetur admissa. Quibus sic deliberatis à nobis, statutis & ordinatis,
ea per Radulphum Benedicti publicum Apostolica & Imperiali auctoritate &
Nobis Iuratum Notarium scribi mandauimus, nostroque Sigillo cum signo &
subscriptione eiusdem ad perpetuam rei memoriam communiri. Datum &
actum Parisius in nostra Congregatione prædicta anno Domini 1317. Indiçt. 15.
die Iouis post Conuersionem S. Pauli Apostoli 26. mensis Ianu Pontificatus
D. Ioannis diuina prouidentia Papæ XXII. anno 1. In cuius rei testimonium.
Sigillum nostrum præsentibus litteris duximus apponendum, anno, die & loco
supradictis.

Legitur idem statutum in libris Picardicæ & Gallicanæ Nationum sub hoc
 titulo. *Statutum Vniuersitatis vt Abufores in Curia Conferuatoris priuentur & vlti-*
rius pudibundi (forte melius puniendi) si necesse fuerit Ordinario remittantur. Et
quod nulli Magistri, vel Scholares occasione Pedagij vel extractionis extra muros,
vel Aduocati aut Procuratores Salarij, vel secundum antea acta aut alias quomodo-
libet nisi prius exposita petitione in præsentia Vniuersitatis audeant impetrare.

Porrò notandum est Radulphum illum Benedicti hisce Comitijs adfuisse,
 hocque statutum digessisse, in formam tamen publicam non redegisse, sed so-
 lummodo scripsisse & signo suo tantum instar Scribæ cum Sigillo Vniuersitatis
 muniuisse: nullo tamen pacto Scribæ Vniuersitatis, sed *Notarij* solummodo pu-
 blici & Iurati nomen assumpsisse. Atque illud est primum quod habeamus in-
 strumentum à *Notario Iurato* Vniuersitatis, post eius Institutionem, conscri-
 ptum & signatum: quanquam si ipsius Institutionis instrumentum computetur,
 illud quod modò retulimus, secundum esse videbitur.

Ad hunc annum refert Franciscus Penna in fine Directorij Inquisitorum
 Bullâ quæ incipit *Gloriosam Ecclesiæ* à Ioanne Pontifice emissam contra Obtrec-
 tatores Franciscanæ Regulæ, quam Wadinghus ad annum sequentem refert.

Eodem anno idem Pontifex auditis querelis Vniuersitatis, quod plurimi sua
 Priuilegia infringerent, & multis molestiis afficerent, mandauit Episcopo Silua-
 nestensi Conferuatori, ne pateretur Priuilegia infringi, vtque vexatores &
 turbatores Vniuersitatis Censuris comperceret: quam in rem extat hæc Bulla.

BYLLE » **IOANNES** Episcopus seruus seruorum Dei, Venerabili Fratri Episcopo Sil-
PONTIFI- » uanectensi, Sal. & Apost. Bened. Affectum eorum qui honestatis cultui in stu-
CIA CON- » dio proficiunt Litterarum, beniuolo fauore prosequimur, & vt opratum suæ af-
TRA MO- » fectionis in hac parte consequantur effectum, libenter eis Apostolicum, pro vt
LESTA- » expedit, auxilium exhibemus, ac in eo specialiter ipsorum super hoc desiderii
TORES » fauere proponimus, vt eis contra suorum molestatorum audaciam opportuno
VNIUER- » curemus remedio subuenire. *Cum igitur dilecti filij Magistri & Scholares Parisien-*
SITATIS, » ses à nonnullis turbationis eorum auidis molestias multiplices, sicut eorum obla-
 » ta continebat petitio, patiantur, Nos ipsorum prouidere quieti & malignan-
 » tium malicijs obuiare volentes, eorum precibus inclinati, fraternitati tuæ per
 » Apostolica scripta mandamus, quatinus eisdem Magistris & Scholaribus pro no-
 » stra & Apostolicæ Sedis reuerentia opportuni præsidio fauoris assistens ipsos
 » contra indulta Priuilegiorum eis à Sede Apostolica concessorum non sinas ab
 » aliquibus indebitè molestari, molestatores huiusmodi per Censuram Ecclesia-
 » sticam appellatione postposita compescendo. Non obstantibus tam felicitis recor-
 » dationis Bonifacij Papæ VIII. prædecessoris nostri de aliquo extra suam Diœ-
 » cesim ad Iudicium non vocando, quàm de duabus dietis edita in Concilio Ge-
 » nerali & aliis contrariis Constitutionibus quibuscunque *circa Conseruatores & Iu-*
 » *dices editis*, vt omnimodo ultra tertiam vel quartam dietam aliquis extra suam
 » Diœcesim autoritate præsentium ad Iudicium non trahatur; aut si aliquibus
 » communiter vel diuisim à Sede Apostolica sit indultum, quod interdicti, sus-
 » pendi, vel excommunicari non possint per Litteras Apostolicas non facientes
 » plenam & expressam ac de verbo ad verbum de Indulto huiusmodi mentionem
 » præsentibus post decennium minimè valituris. Datum Auenione Kalend. Iulij
 » Pontif. nostri an. 2.

» Similiter in eandem rem scripsit ad Episcopum Parisiensem. Ioannes Episco-
 » pus Venerabili Fratri Episcopo Paris. Sal. & Apost. Bened. Cum sicut ex
 » parte dilectorum filiorum *Vniuersitatis Magistrorum & Scholarium Paris.* fuerit
 » nuper expositum coram nobis quod Officialis & Balius, qui Priuilegia Vni-
 » uersitati, Magistris & Scholaribus ab Apostolica Sede concessa seruare non cu-
 » rant & faciunt contra ipsa multotiens & quandoq; ipsa violenter infringunt, Nos
 » cupientes vt ipsi à qualibet inquietudine liberi liberius vacare possint studio lit-
 » terarum, ipsosque desiderantes seruare in statu prospero & tranquillo, frater-
 » nitatem tuam rogamus; & hortamur attentius, quatenus eadem Priuilegia facias
 » dictæ Vniuersitati per eosdem Officialem & Baliuum pro nostra & Apostolicæ
 » Sedis reuerentia inuolabiliter obseruari. Ita quod erga te dictæ Vniuersitatis
 » deuotio plenius augeatur, Nosque obedientiæ tuæ promptitudinem commen-
 » dare meritò valeamus. Datum Auenione, Kal. Iulij Pontif. nostri an. 2.

Idem ad Episcopum Siluanectensem 3. Non. Iulij eiusdem anni rescribit in
 hunc modum.

» **IOANNES** Episcopus seruus seruorum Dei, Venerabili Fratri Episcopo
 » Siluanectensi Sal. & Apost. Bened. *Ne profectum illorum qui dantes operam sapien-*
 » *tia querunt docendo pariter & discendo in agro studij scientie margaritam, prauorum*
 » *contingat altibus impediri*, Apostolicum super hoc conuenit præsidium adhiberi.
 » Cum igitur sicut ex parte Vniuersitatis Dilectorum filiorum Magistrorum &
 » Scholarium Paris. fuerit propositum coram Nobis, quod ipsi à nonnullis qui nomen
 » Domini in vanum recipere non formidant super bonis suis graues patiantur
 » iniurias & iacturas, Nos volentes eorundem Magistrorum & Scholarium Pa-
 » ris. prouidere quieti & molestantium malicijs obuiare, fraternitati tuæ per Apo-
 » stolica scripta mandamus, quatenus dictis Magistris & Scholaribus defensionis
 » præsidio efficaciter assistens non permittas eos in personis & rebus contra In-
 » dulta priuilegia Sedis Apostolicæ ab aliquibus indebitè molestari, molestato-
 » res huiusmodi per Censuram Ecclesiasticam appellatione postposita compes-
 » cendo, præsentibus post triennium minimè valituris. Datum Auenione 3. Nou.
 » Iulij Pontif. nostri an. 2.

Eodem anno M. Bernardus de Fargiis Clementis V. seu nepos, seu propin-
 quus ex Aginnensi fede translatus ad Rothomagensem, indeque ad Narbonen-
 sem in vico S. Cosmæ, qui nunc *Cithara* dicitur, Collegium Narbonense insti-

ruit & nouem Scholaribus è Narbonensi agro oriundis addixit; quibus M. Amblardus Cerene Iurifconsultus Sacerdotem seu Capellanum addidit ad operandum sacris.

Anno 1318. Vniuersitas Statutum Generale edidit iuxta Bullam Ioannis XXII. 1318.
 quoad annum superiorem retulimus, ne vllus interesset Comitibus nisi iuratus, neue Cancellarij vllum ad licentiam admitterent, qui non iuraret se omnia Vniuersitatis statuta fideliter obseruaturum. Item in eodem statuto continetur clausula de Concionibus seu Sermonibus, qui singulis diebus Dominicis & Festiuis habebantur ad Magistros & Scholares, decretumque vt vel in Collegio Nauarrico vel aliquo alio loco spatiofo deinceps haberentur: quo verò in loco antea hi sacri Sermones haberentur, nihil in eo statuto dicitur, at id tantummodo, nempe Facultatem Theologiæ in subitam illam translationem non facile consensisse. Legitur autem statutum in Libro Gallicanæ Nationis sub hoc titulo, *Statutum Vniuersitatis quod nullus intersit in Congregationibus nisi iurauerit seruare Priuilegia, Statuta, Iura, & Consuetudines laudabiles & non reuelare secreta Vniuersitatis. Et cum hoc, de loco vbi fient Sermones Generales ipsius Vniuersitatis.*

STATUTUM DE IURATIS COMITIORVM GENERALLVM.

Vniuersis presentes Litteras inspecturis Vniuersitas Magistrorum & Scholarium Parisius studentium salutem in Domino. Ad extollenda nostræ Matris præfatæ præconia, & vt ipsa tantò solidius in posterum sub honestatis & utilitatis aduæto titulo perseueret, quo cautius eidem extiterit prouisum, super propositis coram Nobis in Congregatione nostra Generali apud S. Mathurinum Parisius vt moris est nuper facta per venerabilem virum & discretum M. Oliuerium Salahadim nostræ Vniuersitatis præfatæ tunc Rectorem & exinde sana de liberatione præuia perpetuis obseruanda temporibus sic duximus statuendum. Imprimis siquidem iuxta Litterarum Apostolicarum tenorem nobis super hoc concessarum statuimus, vt nullus Magister ex nunc in antea nostræ Congregationes Vniuersitatis intret, vel ad eas accedere quomodolibet præsumat, nisi primitus iuramentum præstiterit de Priuilegijs seruandis, statutis, iuribus, libertatibus & consuetudinibus laudabilibus hæctenus approbatis in eadem & in posterum approbandis & Vniuersitatis nostræ secretis reuelandis.

Item quod Cancellarius Parisiensis, qui pro tempore fuerit, nullum ad licentiam in aliqua Facultate admittere præsumat, nisi prius solenne iuramentum præstiterit & publicè præmissa tenere vnà cum cæteris articulis quos jurare solent ab eo licentiati & ea inuiolabiliter obseruare.

Item cum inter cætera per modum expedientis propositum fuisset tunc & ibidem in deliberatione positum per Rectorem nostrum memoratum de Sermonibus Generalibus faciendis in posterum diebus Dominicis & Festiuis & de loco ad hoc apto statuendo, in quibus secularibus quæmadmodum & Religiosi liberè Sermones faciendi proficere possint ad Diuini Cultus augmentum, volumus & ordinamus ex nunc quod Sermones Generales fiant diebus Dominicis & Festiuis Nauarræ, vel alibi in loco spatiofo, Generali & comitenti, prout & ibi per tempus processum duxerimus melius ordinandum, in quo Scholares & alij fideles liberè & in nullo per præsens statutum coacti conueniant audituri verbum Dei. Et quod D. Cancellarius Parisiensis vel aliquis de diebus ipsis ordinabit & disponet prout secundum conscientiam suam sibi visum fuerit expedire. Quod tamen huiusmodi translatio subito fieret, sola Theologiæ Facultas in hoc discrepabat. In quorum omnium testimonium sigillum nostrum præsentibus duximus apponendum. Datum & Actum anno Domini 1318. die Veneris post Festum omnium Sanctorum Parisius in Congregatione supradicta.

SERMONES GENERALES.

Cum autem nonnulli in Theologia Magistri, præsertim Religiosi huic statuto parere detrectarent, vt tamen senserunt se fore priuandos, nisi iurarent publicè sicut cæteri Magistri, statutorum obseruationem; respuerunt, & quatuor ex illis Regentes, vnus Dominicanus, alter Franciscanus, tertius Cisterciensis, quartus Augustinianus in Comitibus Generalibus die Lunæ post Festum B. Martini hiemalis habitis, solemni iuramento sese obstrinxerunt seruaturus statuta, Iura, Libertates Academiæ, eaque sincerâ fide defensuros. Et in eam rem statutum factum est quod legitur in Libro Nationis Gall. sub hoc titulo. *Statutum Vniuersitatis quod Religiosi iurent sicut cæteri Magistri si velint intrare Congregationes.*

RELIGIOSI
ETIAM IV-
RARE CO-
GVNTVR.

» Vniuersis præsentis litteras inspecturis Vniuersitas Magistrorum & Schola-
» rium Parisius studentium Salutem. *Quoniam nulla peior pestis opinione communi*
» *cenfetur, quàm familiaris inimicus*, dignumque fit vt pares sint in onere qui pari-
» ficari nituntur in honore, plerique Magistri ad actum magisterij nobiscum ad-
» mitti consueuerunt, & nostris Congregationibus nostrorumque Secretorum
» tractatibus absque debito nobis præstito iuramento adesse & interesse, quibus
» mediantibus plura nobis dispendia retroactis temporibus prouenisse non am-
» bigimus, & plura prouenire possent in futurum, si lima non præueniret debitæ
» correctionis. Cupientes igitur huiusmodi sollicitius obuiare periculis, iuxta
» Mandati Apostolici tenorem nuper super his nobis directi, omnes & singulos
» huiusmodi Regentes modo debito nobis nondum Iuratos à nostris Congrega-
» tionibus & Secretorum tractatibus ducimus & meritò fore priuandos. De quo-
» rum numero venerabiles viri ac Religiosi Fratres, Ioannes de Prato Prædica-
» torum, Petrus Amoli (fortè Aureoli) Minorum, Ioannes de Dunis Cistercien-
» sis, & Ioannes Paignote Eremitarum Ordinum existentes foedus vnitatis ac de-
» bitæ conformitatis nobiscum sponte & ex certa scientia & iure volentes inire,
» tandem anno Domini 1318. die Lunæ post festum B. Martini hiemalis coram
» nobis in nostra Congregatione Generali Parisius apud S. Mathurinum tunc
» factâ, supplicauerunt, quatenus ipsos Magistros antedictos in Theologica Fa-
» cultate actu regentes ad debita nobis & Vniuersitati nostræ ac solita iuramenta
» præstanda, & quæ præstari competunt in eadem, benignius admittere curare-
» mus. Offerentes se paratos ad hæc facienda in continenti cum effectu. Quibus
» in deliberatione positis, de consensu præstando in præmissis eorum precibus
» annuere volentes, ipsos ad Iuramentum huiusmodi præstandum decreuimus
» admittendos, & ipso iuramento præstito fore reconciliandos. Comparentibus
» igitur præfatis Doctoribus cum D. Cancellario Parisiensi eiusdem Facultatis
» Theologicæ tunc Decano, & cum ipsa Facultate prout moris est in his apud
» cæteras Facultates discreti viri M. Oliuerij Salahadini tunc Rectoris nostræ
» Vniuersitatis interueniente præsentia, manibus eorundem Doctorum pecto-
» ribus suis appositis iuramentum præstiterunt in verbo Sacerdotis hæc infra
» scripta. *Ad quemcunque statum ipsos & eorum quemlibet deuenire contigerit, se per-*
» *petuò, irreuocabiliter & inuolabiliter obseruaturos, videlicet Priuilegia, statuta, iu-*
» *ra, libertates & consuetudines laudabiles hæctenus approbatas & futuris temporibus*
» *approbandas, & nostræ Vniuersitatis secreta penitus & per omnia celare.* Quibus sic
» actis Nos in præmissorum testimonium præsentis litteras nostræ Vniuersitatis
» sigillo duximus sigillandas. Datum anno, die & loco supradictis ad perpetuam
» memoriam præmissorum.

Eodem anno Frater Ioannes Guido aliàs Guyon Minorita coactus est reuo-
care quosdam errores Parisijs in Domo Prædicatorum, quos inconsultò nimis
& temerè suis in Thesisibus proposuerat; tales autem leguntur in Bibliotheca
Patrum.

ERRORES
REVOCA-
TI.

Isti sunt Articuli reuocati anno 1318. 2. Octob. Parisius per fratrem Ioannem
» Guion Ordinis Minorum in Domo Prædicatorum. Primò item, quod generare
» secundum suum rationem formalem non sit in Patre. Secundò item, quod
» generare realiter elicatum sit in diuinis. Tertiò item, quod ad generare siue eli-
» citum, siue inelicitum sit in filio. Quartò item, quod generare & generari in Di-
» uinis accepta notionaliter sunt idem inter se in Diuinis. Quintò item, quod di-
» cere quod Pater in Diuinis non sit formaliter generans aliã generatione quàm
» illa quã filius formaliter est genitus.

Hoc quoq; anno scribit Wadingus in Annalibus Minorũ Controuersiam illam
inter *Fratres Spirituales & Communitatem* Ordinis miserum & deplorandum for-
titam fuisse exitum. Cum enim Pontifex illos cogeret ad horum consortium, &
Michaël de Monaco Inquisitor seuerè contra eos ageret, fugam, quibus licuit,
arripuerunt in Trinacriam, quò & alij multi ante confugerant. Ibi consilio inito
statuerunt nihil amplius sperandum de Superioribus Ordinis, sed Ministrum sibi
Generalem præfecerunt Henricum de Ceua audacem hominem & erroris tena-
cem. Alij verò qui de *Communitate* dicebantur, varia eis apud Pontificem obie-
cerunt crimina, & quinque præsertim hæreses: vt quod duplicem effinxissent

Ecclesiam, vnam spiritualem, alteram carnalem; huic præesse Pontificem & Prælatos, illi se suosque sequaces. 2. Quod cum Donatistis docerent Sacerdotes omni Sacramentorum, Iurisdictionis & Ordinis autoritate priuatos nisi secum sentirent. 3. In nullo casu absque mortali peccato licere iurare, qui error erat Vvaldensium. 4. Sacerdotes reliquos mortalis peccati labe inquinatos non posse conficere vel conferre Sacramenta. 5. Christi Euangelium ad sua vsque tempora extinctum & sepultum, sua verò operâ reuiuiscere.

Contra hos Ioannes Pontifex Bullam emittit in qua præmissis magnis Ecclesiæ & Ordinis Minorum encomiis hæc subiungit. *Dudum superstitioni & discolori homines in Prouincia aduersus Communitatem præfati Ordinis insurgentes & se suosque simplices & obseruantia Regulæ B. Francisci mirâ vanitate iactantes, reliquam Ordinis multitudinem & transgressione Regulæ perperam iudicando notabant, nonnullos profanæ multitudinis verbis mendacibus & mentitæ sanctitatis obtentu in sui erroris deuium adducentes, quorum vipereos partus in ipso sui erroris exortu felices recordationis Nicolaus Papa I V. prædecessor noster, ne in multorum perniciem alerentur, ad veritatis petram allidere cupiens, Generali Ministro, qui tunc temporis memorato Ordini præsidebat, districtè præcipiendo mandauit, vt huiusmodi præsumptores disciplina debita coerceret, prout in Litteris ipsius prædecessoris nostri plenius continetur. Sed eorum pestilentissimas nouitates hoc remedio compressas fuisse potius, quàm extinctas re diuuius error enunciat & tristis experientia manifestat. Nuper enim nonnulli factionis superstites memoratæ, adjunctis sibi quampluribus de dicta Prouincia Prouinciæ & Prouincia Tusciæ & aliis diuersarum Fratrum Nationum coram præmemoriæ Clemente Papa V. prædecessore nostro diuersas regulæ Quæstiones diuersasque contra Vniuersitatem dicti Ordinis proposuere querelas, & quas ipsi soli ipsorumque complices B. Francisci regulam & perspicacius intelligerent & efficacius adimplerent, notam actionis contrariæ in Vniuersitatem præfati Ordinis impiè detorquebant; qui Clemens prædecessor huiusmodi homines benignitate magis quàm seueritate satagens emendare, illorum pestiferos conatus patientiæ virtute tolerans, prædictas quæstiones atque querelas pluribus Archiepiscopis, Episcopis & sacra Theologia Professoribus & aliis viris scientiâ præditis, discretione notatis examinandas commisit & ad suam audientiam perferendas, quibus diligenter cum multa maturitate peractis sæpe nominatus Clemens prædecessor de veritate certior factus, præfatam Religionem sanctam, & vt eius vtatur sermonibus, muris obseruantia Regularis firmiter vndique asseruit circumclausam & quædam quæ circa regulam dubium sensum afferre poterant, declarauit, districtè præcipiendo mandans, vt dicti Fratres qui contra Communitatem Ordinis huiusmodi quæstiones mouerent, & querelas, ad Conuentus, vnde discesserant reuerterentur, & suis Superioribus obedirent humiliter & deuotè, harum quæstionum & querelarum prætextu ad Romanam Curiam de cætero minimè reuersuri, & vt ipsius salubris ordinatio ad optatum duceretur effectum, Venerabilibus Fratribus nostris Archiepiscopo Ianuensi, Lucan. & Bononiensi Episcopis per Litteras demandauit, vt ipsi vel alter eorum per se vel alium, seu alios Fratres ipsos de Prouincia Tusciæ, qui occasione præfatæ dissensionis & adherentiæ illicita laxatis habenis, quædam loca dicti ordinis in Prouincia Tusciæ constituta occupauerant & occupata temeritate damnabili detinebant, suis aliàs obedire Superioribus aspernantes, compellerent, vt eisdem locis per eos occupatis omnino dimissis, ad suorum Superiorum obedientiam qualibet exceptione & occasione posthabitis reuerterentur moraturi vbicunque & sicut iidem Superiores ducerent disponendum. *Quarum Litterarum autoritate dilectus filius Bernardus Prior Ecclesiæ S. Fidelis iuxta Senas, cui præfatus Bononiensis Episcopus super hoc commiserat vices suas in ipsos Fratres dicti mandati contemptores, eorum ex gente contumacia excommunicationis Sententiam promulgauit, & eos fecit excommunicatos publicè nunciari.* Qui Ecclesiastica vincula non verentes, non absque reuerentis audaciâ, apostasiæ nota mentisque vesania contra Apostolica mandata & dicti Ordinis Instituta se ad partes Insulæ Siciliæ transfulerunt & inibi ab obedientia & vnitate dicti Ordinis & Prælatorum eius se totaliter separantes, quasi memorati Ordinis B. Francisci stabilem firmamque compaginem rescindere sto-*

» lida præsumptione valerent, noui Ordinis, imò abominabilis horroris, cassis
 » conatibus moliti sunt ponere fundamenta, tam detestabili turbæ præficientes
 » magis idolum quàm prælatum *Henricum de Cœua* dicti Ordinis refugam & apostata
 » tam fugitium: & vt tam fœdo capiti membra cætera responderent, Prouincia.
 » les, Ministros, Custodes præterea, & Guardianos eligere temeritate simili præ-
 » sumptæ, plurimos ad ipsorum sectam recipere, Prædicatores & Confesso-
 » res assumere, eosdem ad huiusmodi Confessionis & Prædicationis Officium
 » transmittere, loca etiam à locis Patrum ipsius Ordinis semota ad habitandum de
 » nouo construere, seu constituta recipere contra Romanorum instituta Pontifi-
 » cum in animarum suarum periculum aliorumque perniciem attentantes, & vt
 » ipsorum error veritas, & impietas Religio putaretur, temeritate propria quos-
 » dam habitus cum paruis capuciis, curtos, strictos, inusitados & squalidos, simu-
 » lationis conscios, irrisionis amicos, ac dissidij non ignaros, discrepantes à com-
 » munitate Ordinis supradicti assumere, & in simplicium cordibus vt eosdem se-
 » cum in deuium erroris abducerent, seminare, dictos habitus fore secundum re-
 » gulam B. Francisci & in ipsis solum pseudo-fratribus Ordinem constare, for-
 » mamque aliorum Fratrum præfatæ Communitatis diuersis conuiciis lacerare,
 » procaci impudentique versutia præsumptæ. Verum quia sic sunt casus men-
 » tis vt primo quidem infelix animus per superbiam intumescat, & exinde de con-
 » tentione in contentionem, de contentione in schisma; de schismate in hære-
 » sim, de hæresi in blasphemias, infelici gradatione, imò præcipiti ruina descen-
 » dat. Prædicti temeritatis atque impietatis filij, vt habet digna relatio, ad eam
 » sunt mentis inopiam deuoluti, quod aduersus præclarissimam & saluberrimam
 » Christianæ fidei veritatem impiè sentiunt, Sacramenta Ecclesiæ veneranda
 » contemnunt & in gloriosum Ecclesiæ Rom. Primatum cunctis Nationibus per-
 » colendum ab ipso conterendi citius, impetu cæci furoris impingunt, & ne ali-
 » quid prædictarum blasphemiarum tolerabile videatur, aut dubium de plurimis
 » eorum erroribus aliquos ne latere, & perinde nocere valeant, præsentibus du-
 » ximus annotandos. Refert deinde errores quinque prædictos, & bullam dat
 » Auenione 10. Kalend. Feb. Pontif. an. 2.

Dicitur non potest quàm multa passi sint mala Fratres illi Spirituales, quæ fusè
 prosequitur Tragœdiæ illius inspector Aluarus Pelagius A Pontifice verò cita-
 ti inter eos nonnulli qui primas partes agebant, Vbertinus de Cafali, Raimun-
 dus Gaufredi, Guido de Mirapice, Angelus Clarenus, Gaufredus de Cornone
 & alij nonnulli petierunt omnes Ordinis reformationem, reciamantibus cæteris
 de Communitate nihil esse in Ordine reformandum, tandem partim coniecti in
 carcerem, partim exules facti, & aliis pœnis affecti sunt.

1319.

Anno 1319. ait Paulus Æmylius M. Ioannem de Poliaco Doctorem Pari-
 sientem afferentem fratribus Mendicantibus confitendum non esse, & qui con-
 fiterentur, redeundum illis esse ad Parochum seu Curionem, à Ioanne Pontifice
 iussu fuisse palinodiam canere, Alij verò hoc ad annum 1321. referunt: quo
 anno prædictus Pontifex aduersus eum sententiam tulit, vt nos infra doce-
 bimus.

Ab hoc Pontifice, quod Priuilegium concesserat olim Vniuersitati Paris.
 Bonifacius VIII. (quo qui Magisterij gradum in ea consecuti fuerant, poterant
 vbique terrarum absque vlllo examine docere) Eduardus II. Anglorum Rex
 idem postulat Oxoniensi suæ Academiæ concedi, molestaque fert tam floren-
 tem Academiam eo beneficio & priuilegio excludi: itaque rogat vt ad confer-
 uandam Oxoniensis & Parisiensis studij societatem mutuam, Magistris Oxo-
 niensibus idem concedat, quod Parisiensibus concesserat. Scio quidem Nico-
 laum III. Priuilegium istud aliàs indulxisse, an verò Bonifacius illud innouarit,
 alibi non legi. Vt vt sit, talis ad eum Eduardi est Epistola.

EDVARDVS II. AD PAPA M PRO OXONIENSI ACADEMIA. » Sanctissimo in Christo Patri Ioanni diuina prouidentia sacrosanctæ Romanæ
 » ac Vniuersalis Ecclesiæ summo Pontifici Edvardus eadem gratia Rex Angliæ,
 » Dominus Hiberniæ & Dux Aquitaniæ deuota pedum oscula Beatorum. *Sanè*
 » intelleximus hanc dudum à felicis memoriæ D. Bonifacio Papa prædecessore vestro
 » Vniuersitatibus Regni Franciæ gratiam fuisse concessam, vt omnes qui gradum Magi-
 » stralis honoris in quacunque Facultate affecti fuerint, in ipsam possint vbique terrarum.

*lectiones resumere & easdem continuare pro sua libito voluntatis absque nouæ exami-
nationis vel approbationis preludijs seu debito iterandi principij aut petendæ gratiæ
cuiuscunque. Verum quia dubium non est secundum veterum testimonia scri-
pturarum Gallicanarum studium. Ab Anglicanis nostris originale traxisse principium,
constatque talem Apostolicæ dispensationis gratiam in Anglicani studij re-
dundare dispendium, si Vniuersitas nostra Oxoniensis cum prædictis Vniuersi-
tatibus Regni Franciæ in libertatibus & Scholasticis actibus non concurrat,
Sanctitati vestræ affectuosâ instantiâ supplicamus, quatenus ad pacem mutuam
inter viros Scholasticos nutriendam, Vniuersitatem prædictam Oxoniensem
consimili velitis priuilegio decorare. Nos siquidem plurimum gauderemus, si
in nostri & Vniuersitatis nostræ prædictæ fauorem, quod à prouidentia vestra
deposcimus, exaudiretis gratiosè; quia valde nobis molestum foret, si tanta
Vniuersitas aliqua nostris aduersa temporibus pateretur, aut ad insolitam ser-
uitutem redigeretur.*

Hæc Edwardus apud Brianum Thvynum in Apologia Oxoniensis Acade-
miæ. Cæterum hoc in eius Epistola notandum, quod Vniuersitatis Parisiensis
originem & institutionem iuxta communem fidem & opinionem, Magistris
Anglicanis, nempe Alcuino & alijs attribuat.

Ad hunc annum notat Aquilinus c. 5. in Chiromant. Petrum Aponensem,
dictum Conciliatorem floruisse, fuisse amicissimum Iani Pontificis, suasque illi
differentias dedicasse. *Diu*, inquit, *Parisius studuit, ibique insignia Doctoratus ac-*
cepit. Ibidem Philosophiam publicè professus est vt idem testatur in compendio suæ
Physionomiæ.

Anno 1320. iterum turbatum est Regnum & præcipuè Parisiensis Ciuitas à 1320.
Pastorellis, qui cum viderent Principes nimis tepidos & negligentes in expe-
ditione Hierosolymitana suscipiendâ aduersus Infideles, suatoribus duobus
viris Ecclesiasticis, vno Monacho Benedictino è Cœnobio eiecto; altero
Presbytero seculari è Parochia suâ pulso se se ipsi conscripserunt, existimantes
ita in Oraculis Diuinis contineri, vt ipsi Ciuitatem Hierosolymitanam ab In-
fideliū oppressione liberarent. Sed cum incondita illa turba latrocinij &
direptionibus omnia deuastaret & depopularetur, à Præfectis Regijs compres-
sa est & fugata.

Eodem anno Scholares Parisienses, qui perpetuum cum Præposito Pari-
sienfi dissidium exercebant, audito & detecto facinore Henrici Capparelli Præ-
positi natione Picardi, qui cum in carcere detineret hominem quendam diui-
tem, & corruptus pecunia eum liberasset, eiusque loco pauperem Innocentem
suspendio necauisset, adeo in eum inuecti sunt, adeo insectati, vt comprehen-
sus & in vincula ductus Decreto Curia Parisiensis fuerit ipse furcæ supplicio
punitus.

Eodem anno Quidam Theologus publicè docuit Parisijs melius esse Clericis
proprias vxores ducere, quàm more illius ætatis incontinenter se continere:
vt ex Trithemio refert Balæus Centuriator. Ad hunc quoque annum notat
Vvadinghus floruisse in Schola Parisienfi Ioannem Canonicum seu Canonem,
qui & Marbres à quibusdam cognominatus est, Scoti Discipulum & æmula-
torem. In Academia quoque Oxoniensi Doctoratus lauream assecutum, ibi-
dem sacram Theologiam publicè professum fuisse. *In omni*, inquit, *scientiarum*
genere excelluit: nam Philosophiæ sacrae & profanae, vtriusque Iuris & aliarum
facultatum erat peritissimus. Plura scripsit in Aristotelem & Magistrum senten-
tiarum, quæ Oxonij in Collegio Bailliolensi & Cantabrigiæ in Collegio Petri asser-
uantur Manuscripta. Ait quoque eodem tempore docuisse Oxonij Nicolaum
Occanum seu Ochamum, 18. ibi inter Minoritas Professore. Item Adamum
Goddamum sacrae Theologiæ Doctorem & Professore Oxoniensem.

Ad hunc quoque annum referunt Annales Hiberniæ apud Camdenum &
Chronica Philippi Flasburij erectionem Vniuersitatis Dublinensis. Archiepiscopo
tunc illius vrbs Alexandro Bicknorio. Addit Vvadinghus primum in ea insti-
tutum Theologiæ Magistrum Vvillielmum de Hardith Ordinis Prædicatorum. Secun-
dum in eadem Facultate Henricum Cogrium Ord. Minorum. Tertium Vvil-
lelmum de Rodiard Decanum Dublinensem, Ecclesiæ Cathedralis S. Patricij

Decanum, in Iure Canonico primum Lectorem. Quartum Magistrum in sacra Theologia Fr. Edmundum Bernarden alias de Kemerdin Minoritam, hocque anno interfuisse Comitij Minorum celebratis Kildariæ in festo S. Iacobi.

Hoc quoque anno Hebraïca lingua primum doceri coepit in Academia Oxoniensi à quodam Iudæo ad Religionem Christianam conuerso, idque iuxta constitutionem Clementis in Concilio Viennensi editam. Mira etiam incessit Anglos hoc sæculo quemadmodum & nostros Gallos, fundandorum Collegiorum, seu Hospitiorum in Academijs publicis cupiditas sanctumque propositum. Oxonij enim plurima à diuersis fundata sunt. *Mertthonense*, *Regale*, *Reginale* ab Elizabetha Regina Edvardi vxore, quemadmodum nostrum Nauarricum à Regina Iana Philippi pulchri vxore conditum. Exoniense, Cantuariense cum Aula Coruina, Wichamiense atque Dunelmense. Inter cætera verò plurimum extollit Wichamiense Nicolaus Harsfeldius, in quo ait se litteris operam dedisse, & inter alumnos seu Bursarios illius Domus enutritum, sumptibus & liberalitate Willielmi Vvichami, qui suas opes omnes in eam rem legauerat. Duo verò ille Collegia construi & dotari voluerat: vnum Oxonij, alterum prope Vvintoniam: in quibus ducentos tam alumnos, quam Sacerdotes qui sacra peragerent, & Choristas suis sumptibus ali curauit. Et cum in Oxoniensi deficeret constitutus numerus, non aliunde volebat capere quam ex Vvintoniensi, atque ita Vvintoniam veluti Coloniam Oxonij esse iussit. Societas autem illa Oxoniensis ædes illas Vvichamienses ingressa est 14. April. an. 1386. Vvintoniensi verò 28. Martij an. 1393. Vvichamum deinde imitatus est Vvillielmus Vvainfletus Episcopus Vvintoniensis, qui nobile illud Magdalanense apud Oxoniam posuit; & Rex Henricus VI. qui vnum apud Etonam, alterum apud Cantabrigiam constituit.

Similiter in Academia Cantabrigiensi plurima extructa sunt. Aula Regia, Eduardi III. Penbruchensis à Ioanne Comite Penbruchij, D. Michaëlis Collegium ab Henrico Stantonio Equite & Trinitatis, fuerat ibidem iam antea Vniuersitatis Aula; sed cum incendio conflagrasset, Elisabetha Gloucestræ Comitissæ filia de integro eam exædificauit, & *Aulam Clariam* appellauit.

Nec præterire fas est hoc loco insignem Richardi Angervillij seu de Bury Episcopi Dunelmensis erga litteras & litteratos omnes amorem. Ille enim, vt erat singularis & absolutæ cuiusdam in omni arte liberali & Philosophia, præsertim verò in Theologia cognitionis, ita bonarum litterarum promouendarum & propagandarum incredibili quodam studio incensus erat, summaque beneuolentia, omnibus auxilijs & subsidijs viros Doctos & litterarum amantes proferebatur. In librorum optimorum lectione totum ferè tempus triuisse videtur. Cumque intelligeret sine librorum auxilio neminem fieri posse Doctum, multosque præ tenuitate rei familiaris ab ijs comparandis prohiberi, eorum amplam suppellectilem Scholasticis Oxoniensibus suppeditauit, & Aulam, quam Dunelmense Collegium esse putant, in quibus Scholastici versarentur, construxit. Familiaris fuit Petrarchæ. Eduardo III. fuit à Secretis & Cancellarius, Legatus in Gallias missus est cum Ioanne Cantuariensi ad pacem inter Reges conciliandam. Hæc ferè Harsfeldius. De eo dicemus alibi, & quæ de Academia Parisiensi dixerit, alibi referemus.

Eodem anno idem Pontifex Ioannes Catalogo Sanctorum ascripsit Thomam Episcopum Herefordiensem ab eius transitu an. 38. virum genere nobilem, sed moribus & doctrinâ nobiliorem, Doctorem in Decretis & Magistrum in Theologia, miraculorum numero insignem.

Hisce temporibus florebant Parisijs MM. Ioannes de Ligneus, Ioannes de Saxonia, Ioan. de Muris & Io. Buridanus, maximus ille Philosophus, qui inuenit viam moderis, inquit Chronicon Belgicum Magnum. Item Ioannes Manduicil Doctor in Medicina. & miles in Armis, Natio Anglicus, Odericus vir sanctus, Minorita, Ludolphus Carthusiensis Prior Argentinensis, qui vitam I. C. scripsit, Commentaria in Psalmos edidit & alia multa.

Eodem anno Natio Gallicana statutum edidit de taxatione & lustratione Scholarum suarum quod legitur in antiquo libro Procuratorum sub hoc titulo.

10. Statutum de taxatione & uisitatione Scholarum in registratione & taxis. Est autem eiusmodi.

Anno Domini 1320. die Lunæ post festum B. Lucæ Euangelistæ tempore Procurationis M. Stephani de Lingonis Procuratoris Nationis statutum fuit per Nationem de Scholis soluendis quolibet anno per Procuratorem Nationis in præsentia Nationis ipsius specialiter ad hoc conuocata, & quod Scholæ taxentur & registrentur, & quot Determinantes quilibet Magister debeat habere secundum taxam, & tenebitur quilibet Magister per Iuramentum suum satisfacere Procuratori qui pro tempore fuerit pro quolibet Determinante 13. solidos cum 4. denarijs, antequam dictus Determinans sedeat, & ad hoc erunt astricti per iuramentum Magistrorum Determinantes.

Aliud eodem anno ab eadem Natione factum est, Quod nullus Magister in Natione possit habere duo Officia simul. Et tale est. Anno Domini 1320. die Veneris post Pentecosten fuit statutum & ordinatum in Natione Gall. in tempore Procurationis M. Stephani de Lingonis quod in dicta Natione aliquis Magister non haberet simul duo Officia.

Anno 1321. Ioannes Pontifex Auenioni sedens 8. Kal. Aug. examinata diligenter M. Ioannis de Poliaco Doctoris Theologi in Vniuersitate Parisiensi Doctrinâ de Sacramento Pœnitentiæ & Confessione auriculari, quâ assererat 1. eos qui confessi peccata sua fuissent Religiosis, maximè verò Mendicantibus, teneri eadem peccata iterum Parocho seu proprio Sacerdoti confiteri. 2. Nec Romanum Pontificem, imò nec Deum ipsum posse facere, quin fideles teneantur omnia peccata sua semel in anno proprio Sacerdoti confiteri, stante scilicet Decreto Concilij Lateranensis sub Innocentio III. habiti. *Omnis utriusque sexus.* Denique Papam non posse dare licentiam generalem audiendi Confessiones, imò nec Deum, quin confessus teneatur iterum confiteri proprio Sacerdoti seu Parocho; his, inquam, examinatis capitibus auditoque ipso M. Ioanne de Poliaco idem Pontifex propositiones huiusmodi tanquam falsas & erroneas damnauit, iussitque vt idem Ioannes contrarium publicè Parisijs doceret, præteritamque Doctrinam reuocaret & eiuraret. Habetur hæc Pontificis sententia inter Extrauagantes lib. 5. tit. de Hæreticis cap. 2. Et legitur in Chronico Ioannis à S. Victore, sicque incipit.

Ioannes Episcopus seruus seruorum Dei, venerabilibus Fratribus Patriar-
chis, Archiepiscopis, Episcopis ac dilectis filijs Electis, ad quos præsentem lit-
teræ peruenerint Sal. & Apost. bened. Vas Electionis Doctor eximius & egre-
gius Prædicator, cuius prædicatio mundum docuit vniuersum, præsumptuo-
se illorum audaciam refrenare sollicitus, qui prudentiæ propriæ innitentes
in errores proprios prolabantur, non plus sapere quàm oportet sapere, sed ad
sobrietatem sapere, salubri doctrinâ suggessit, & iuxta Sapientis eloquium,
Quisque suæ prudentiæ modum ponat. Sanè dudum, cum dilectum filium M.
Ioannem de Poliaco Sacræ Theologiæ Doctorem certis ex causis de fratrum
nostrorum consilio ad nostram præsentiam vocauissemus, fide digna relatio ad
nostrum perduxit auditum, quod ipse in quibusdam articulis tangentibus pœ-
nitentiæ sacramentum non sobriè, sed perperam sapiebat, infra scriptos arti-
culos periculosos continentes errores docens publicè in eius prædicationibus
& in Scholis. Primò siquidem astruens quod confessi fratribus habentibus li-
centiam generalem audiendi confessiones, tenentur eadem peccata quæ con-
fessi fuerant, iterum confiteri proprio Sacerdoti. 2. Quod stante *Omnis utrius-*
que sexus Edicto in Concilio Generali Romanus Pontifex non potest facere,
quod Parochiani non teneantur omnia peccata sua semel in anno proprio Sa-
cerdoti confiteri, quem dicit esse Parochialem Curatum: imò nec Deus pos-
set hoc facere, quia, vt dicebat, implicat contradictionem. 3. Quod Papa
non potest dare potestatem generalem audiendi confessiones, imò nec Deus,
quin confessus habenti licentiam teneatur eadem confiteri proprio Sacerdoti,
quem dicit esse, vt præmittitur, proprium Curatum. Nos igitur scire volen-
tes si suggesta nobis veritatem haberent, articulorum præmissorum copiam
eidem M. Ioanni fecimus assignari, & ad sui defensionem plenam audientiam
sibi præbuimus tam in nostra & fratrum nostrorum præsentia in Consistorio,
quam aliis coram aliquibus ex ipsis fratribus per Nos ad huiusmodi Officium

STATU-
TVM NA-
TIONIS
GALL. DE
SCHOLIS
ET DETER-
MINANTI-
BUS.

1321.

ERRORS
M. IOAN-
NIS DEPO-
LIACO
DAMNATI.

» deputatis. Verum licet præfatus Magister dictos articulos & contenta in ipsis
 » defendere niteretur, assererat tamen se paratum credere & tenere in præmissis
 » & alijs quæ tenenda & credenda esse Sedes Apostolica definiret. Nos igitur at-
 » tendentes quod prædictorum articulorum assertio, prædicatio & Doctrina re-
 » dundare poterant in multarum perniciem animarum, ipsos per præfatos Ma-
 » gistros in Theologia examinari fecimus diligenter. Nos ipsi etiam cum dictis
 » fratribus nostris collationem solertem & examinationem habuimus super his.
 » Per quas quidem collationem & examinationem super his habitas comperi-
 » mus præmissos articulos doctrinam non sanam, sed periculosam multum & ve-
 » ritati contrariam continere. Quos etiam articulos omnes & singulos idem M.
 » Ioannes veris rationibus sibi opinioni dudum suæ habitæ contrarijs demonstra-
 » tis, in Consistorio reuocauit asserens se credere eos non veros, sed ipsorum
 » contrarium verum esse, & dicens se nescire rationibus sibi factis in contrarium
 » respondere. Ideoque ne per assertionem, prædicationem & Doctrinam huius-
 » modi in errorem, quod absit, animæ simplicium prolabantur, omnes articu-
 » los & quemlibet eorum tanquam falsos & erroneos & à doctrina sacra deuios
 » auctoritate Apostolica condemnamus & reprobamus de fratrum nostrorum
 » consilio prædictorum, doctrinam contrariam veram & contrariam esse Ca-
 » tholicam asserentes. Scilicet quod illi qui prædictis fratribus confitentur, non
 » magis teneantur eadem peccata iterum confiteri, quam si ea aliàs confessi fuif-
 » sent eorum proprio Sacerdote iuxta Concilium Generale. Oportantes veritatis
 » vias notas esse cunctis fidelibus & prædictis erroribus præcludere aditum, ne
 » subintrent errores felicitis recordationis Alexandri I V. & Clementis IV. Ro-
 » manorum Pontificum prædecessorum nostrorum vestigijs innitendo, vniuer-
 » sis & singulis districtius inhihemus, ne quisquam præmissos articulos per Nos,
 » vt præmittitur, damnatos, & reprobatos & contenta in eis vel aliquo ipsorum
 » vt pote à Catholicis mentibus respuenda tenere audeat seu defensare quomo-
 » libet vel docere. Quocirca Vniuersitati vestræ per Apostolica scripta præci-
 » piendo mandamus, quatenus vniuersis & singulis vestrum in Ciuitatibus &
 » Diocæsis vestris conuocato Clero & populo communiter omnia præmissa
 » & singula per vos, seu alios solemniter publicetis. Nos etiam idem M. Ioanni
 » mandamus quod in Scholis & Sermone Parisijs prædictos articulos & contenta in eis
 » tanquam veritati contraria proprie vocis oraculo assensuione constanti publicè debeat
 » reuocare, quod se facturum dictus M. Ioannes efficaciter repromisit. Datum
 » Auenione 8. Kal. Aug. Pontif. nostrian. 5.

Eodem anno Fr. Nicolaus de Amliaco Ordinis Prædicatorum Rector &
 4. Procuratoribus Nationum in Comitij præclaræ Facultatis Artium apud
 San-Iulianum habitis publicè satisfecit, veniamque petiit propter verba quæ-
 dam iniuriosa in eos prolata non satis cautè & prudenter: huiusque satisfactio-
 nis scedulam Rectori dedit, quâ omnibus constaret eum peccauisse & peccati
 veniam postulasse, qua de re à Radulpho Benedicti Notario Vniuersi-
 tatis Instrumentum confectum est & in publicam formam redactum, estque
 huiusmodi.

EMENDA
 HONORA-
 RIA SEV
 SATISFAC-
 TIO NI-
 COLAI DE
 AMLIACO
 IACTA RE-
 CTORI ET
 FACULTA-
 TI AR-
 TIVM.

» In Dei nomine Amen. Pateat vniuersis per hoc publicum præsens Instru-
 » mentum, quod anno Domini 1321. Indictione 4. die Mercurij in Craestino Na-
 » tiuitatis B. Mariæ Virginis nonâ mensis Septemb. circa horam tertiam ipsius
 » diei, Pontificatus D. Ioannis Papæ XXII. anno 6. intrante, Parisius in Eccle-
 » sia B. Iuliani Pauperis coram venerabili viro & discreto M. Heruæo de Roka
 » tunc Rectore Vniuersitatis Magistrorum & Scholarium Parisius studentium,
 » ipso D. Rectore cum Facultate Artium tunc inibi congregata, in mei Notarij
 » publici & testium subscriptorum præsentia vir Religiosus Frat. Nicolaus de
 » Amliaco Ordinis Fratrum Prædicatorum quandam scedulam in manu sua te-
 » nens palam & explicitè dictis D. Rectore & Facultate id auscultantibus legit in
 » hæc verba. *Coram vobis viris venerabilibus Rectore & Procuratoribus Nationum*
 » *protestatur Fr. Nicolaus executor defuncte Agnetis de Gruerus, quod nunquam fuit in-*
 » *tentionis eius aliquid dicere aut facere, vel etiam attentare contra libertates venerabilis*
 » *Collegij, ac etiam Reuerendæ Vniuersitatis Parisiensis. Si enim nunquam fuisset Scho-*
 » *laris Parisiensis, reuerentiam tamen dictæ Vniuersitati omnimodam exhiberet. Et si per*

» 1321. Hæc vbi in Germania comperta sunt, inquit Auentinus l. 7. *Iudonicus*
 » *Diuini Humanique Iuris consultiſſimos quosque in Italia, Germanis, Gallis, præ-*
 » *cipuè Bononiæ*, atque Lutetiæ Iure vtroque atque sacris Litteris peritos consulit.
 » Hi omnes reſcribere acta & dogmata Ioannis aduerſus Cæſarem Chriſtianæ
 » ſimplicitati & Diuinæ Philoſophiæ repugnare. Extant huiuſcemodi conſilia
 » Theologorum in Bibliothecis, *in membranis ſcripta. Contra 22. Libros quoque edunt.*

Eodem anno M. Petrus Aureolus Natione Picardus de oppido Verberia ad
 Eſſiam fluuium Profeſſione Minorita, cum diu in Pariſienſi Schola ſacras Litte-
 ras publicè docuiſſet, ad Archiepiſcopatum Aquenſem in Gall. Narbonenſi af-
 ſumptus eſt poſt aſſumptionem Petri de Prato Archiepiſcopi ad Cardinalatum,
 quam in rem extrat Ioannis Papæ Bulla data Auenione 7. Kalend. Mart.

INITIUM
 CONTRO-
 VERSIÆ DE
 PAUPER-
 TATE
 CHRISTI.

Eodem anno vehemens & graue ortum eſt diſſidium inter eundem Pontifi-
 cem & Franciſcanos hac occasione. Beguinus Quidam ſeu de Minoritis Spiri-
 tualibus, ſeu de alia ſectâ captus eſt Narbone ipſâ die Dominicâ Paſſionis & in-
 terrogatus de variis hæreſibus ab Archiepiſcopo Bernardo de Fargis & à Ioanne
 de Belua Inquiſitore hæreticæ prauitatis in illis partibus, Ordinis Dominicani
 Profeſſore. Aſſerebat autem Beguinus ille Chriſtum & Apoſtolos pauperem
 vitam duxiſſe, nihilque habuiſſe aut poſſediſſe iure proprietatis aut domini-
 j in ſpeciali neque in communi: & cum in eum Inquiſitor eſſet ſententiam laturus
 aduocatis ob id Guardianis, Prioribus & Lectoribus Regularibus, Beren-
 garius, Tuloni Perpinianenſis Minorita in Narbonenſi Cœnobio Theologiæ
 Lector Beguini deſenſionem ſuſcepit, aſſeruitque non modò non debere carere
 ſuſpicionem hæreſeos, quinimo aſſertionem eius eſſe maximè Catholicam & jux-
 ta Decretalem Nicolai III. *Exiit qui ſeminat.* Exardet Inquiſitor. Beren-
 gariumque iubet palinodiam cantare. Renuit ille: nec Cenſuris terretur quas
 Inquiſitor fulminat, quarum appellationem deſert ad Sedem Apoſtolicam.
 Præit Inquiſitor & Pontificis animum occupat, qui accedentem Berengarium
 & cauſam ſuam vtrunque agentem detineri iubet apud Minoritas prohibetque
 egredi abſque licentia. Hinc lis tranſit ad Ordinem, grauiſque diſcordia exoritur
 inter Prædicatores & Franciſcanos: dum illi ſuo Inquiſitori, iſti ſuo Lectori
 patrocinantur, ſeque mutuò Hæreticos appellant. Placuit Pontifici alios
 audire & præſertim Vbertinum de Caſale quem nouerat eſſe in ſacris Scripturis
 verſatiſſimum. Ille eſt Vbertinus, qui Ioan. Petri de Oliua ſectam & ſenten-
 tiam tuebatur. Dat verò Pontifex curam Neapoleoni Vriſino Diacono Cardi-
 nali S. Adriani, vt eius in hac re Sententiam exploret.

Conſultus ergo Vbertinus per litteras ſic reſpondit, vt legitur apud Wa-
 » dinghum ad hunc annum. Ad Quæſtionem prædictam non eſt reſpondendum
 » ſimpliciter affirmatiuè vel negatiuè; ſed per duplicem diſtinctionem eligenda eſt
 » veritas fidei & hæreſis reſpuenda. Et 1. diſtinguendum eſt de Chriſto & Apo-
 » ſtolis, quia fuerunt ſub duplici ſtatu: fuerunt enim vniuerſales Prælati Eccleſiæ
 » noui Teſtamenti. Et hoc modo quantum ad diſpoſitionis & diſtributionis au-
 » thoritatem pro dando pauperibus & Miniſtris Eccleſiæ ſicut de Apoſtolis ſcri-
 » bitur, bona habuerunt communia: & negare quod non habuerunt iſto modo,
 » eſſet hæreticum & de hoc non currit propriè Quæſtio, quia nullus in iſto ſenſu
 » negauit. Ex iſta Prælationis autoritate Chriſtus dicitur oculos habuiſſe. 2.
 » Chriſtus & Apoſtoli poſſunt conſiderari vt ſingulares perſonæ, fundamenta
 » perfectionis Religioſæ & perfecti mundi contemptores ac gloriam mundi cal-
 » cantes, & Chriſti conſilia de ſupererogatione perfectionis in ſeipſis obſeruantes,
 » & omnibus volentibus eſſe perfectos, exempla lucida tribuentes. Et ſi quæra-
 » tur vtrum iſto modo habuerint, diſtinguendum eſt de duplici modo habendi.
 » Quorum primus ciuiliſ eſt & mundanus, quem modum habendi leges Impe-
 » riales definiunt, duas eius partes oſtendentes, & hæc verba in bonis noſtris
 » dicimus eſſe, in quibus habitis exceptionem & deſenſionem & in non habitis
 » repetitionem habemus. Et ita patet, quod qui habet aliquid, ciuiliſ & mun-
 » danè poteſt defendere rem ſuam ab inuaſore & repetere à detentore in Iudicio
 » ſub Iudice Imperiali. Et iſto modo dicere, quod habuerit Chriſtus & Apoſtoli
 » res mundanas, eſt hæreticum, quia contra Euangelium. Nam Chriſtus Rex
 » pacificus qui Apoſtolos ſuos fecit filios pacis, ſeparauit ab omni humano litigio

dicens. *Et qui vult tecum in Iudicio contendere & tunicam tuam tollere, præbe ei & pallium. Et qui aufert tibi vestimentum & tunicam, noli prohibere; & qui aufert a quæ tua sunt, ne repetas.* In quibus verbis remouet à se, quia ipse fecit, quod docuit, & ab Apostolis, quibus hoc ipsum imposuit, duplicem partem Iuris Ciuilibis & mundani, scilicet defensionem habiti & repetitionem perdit. Et iste modus habendi propriè dicitur habere in re proprietatem & dominium. Et quia Christus & Apostoli isto modo nihil habuerunt, idcirco B. Petrus pro se & pro omnibus Apostolis dicit sicut verus pauper, *Ecce nos reliquimus omnia & secuti sumus te.* Dicere ergo quod Christus & Apostoli isto modo habuerint in communi vel in speciali proprietatem & dominium, est hæreticum & blasphemum. Et hoc modo concedo quod intelligunt Fratres Minores, licet non distinxerint diuersos modos habendi. Alio modo possunt haberi res temporales quantum ad ius necessarium & commune fraternæ charitatis. Et isto modo Christus & Apostoli habuerunt bona temporalia Iure naturali, quod ab aliquibus dicitur ius poli, ad sustentationem necessariam repellentes omnia, quæ diuitias saperent, vel delicias redolerent, vel mundi pompam nutrent. Et isto modo habuerunt panes & pisces. Et sic dicit Apostolus, *Habentes alimenta & quibus tegamur, his contenti sumus.* Nec est aliqua professio, nec aliquod consilium Christi, quod prohibeat talem modum habendi, scilicet quantum ad necessarium vsum vitæ: & ideo dicere, quod non habuerint isto modo, esset hæreticum: & sic concedo quod vellent dicere *Fratres Prædicatores*, Hæc Verbinus.

Addit Wadinghus lectam fuisse hanc scedulam in Consistorio Cardinalium coram Summo Pontifice placuisseque tum omnibus, etiam partium studiosis: atque idcirco Pontificem eos in pace dimisisse vniuersis ne quid deinceps molirentur, aut dicerent de quæstione prædicta. Verum pax ista parum diuturna fuit, adeoque creuit discordia, vt Minores animum Pontificis sibi aliàs additissimi sibi abalienarint, vt ex sequentibus annis patebit.

Anno 1322. M. Goffridus du Plessis Ioannis XXII. Notarius & Philippi Longi Regis Secretarius Collegium Plessiacum dotauit sufficienti reditu ad alendos 40. pauperes Scholares è 4. hisce Diocæsis, Ebroicensi, Macloiuensi, Leonensi & Turonensi. Factus deinde Monachus Majoris Monasterij, Domum suam, quam Collegium fecerat, in duas partes testamento diuisam voluit die 14. Aug. 1332. vnam Scholaribus secularibus prædictis addixit quæ Collegij Plessiaci nomen assumpsit; alteram Scholaribus Regularibus sui Ordinis & Conuentus, quæ *Maius Monasterium* dicta est, muro inter vtramque interjecto.

Eodem anno Controuersia illa de paupertate Christi inter Prædicatores & Minoritas orta anno superiore & prudentia Summi Pontificis sopita, hoc anno rursus excitata est suggestionem quorundam. Quod malum ne ingrauesceret, propositionem Schedæ inscriptam his verbis, *Virum pertinaciter affirmare Dominum Iesum eiusque Apostolos non habuisse bona aliqua in speciali neque in communi foret hæreticum*, discutiendam misit omnibus Academiis, præsertim verò Parisiensi, genuinumque Decretalis Nicolai *Exiit qui seminat, sensum aperiri sibi voluit.* Quam quidem Decretalem Minoritæ pro fundamento accipiebant: quippe cum de regula Minorum ageretur quæ rerum omnium etiam in communi dominium abdicat, sicut in speciali, de ea deque illius Professoribus sic locutus est. *Hi sunt illius sanctæ Regulæ Professores quæ Euangelico fundatur eloquio*, vitæ Christi roboratur exemplo, Fundatoris militantis Ecclesiæ Apostolorum eius sermonibus actibusque firmatur. Hæc est apud Deum & Patrem munda, immaculata Religio quæ descendens à Patre luminum per eius Filium exemplariter & verbaliter Apostolis tradita & deinde per Spiritum S. B. Francisco & eum sequentibus inspirata, totius in se quasi contra ei testimonium Trinitatis porro dicimus quod abdicatio proprietatis huiusmodi omnium rerum tam in speciali quàm etiam in communi, propter Deum meritoria est & sancta, quam & Christus viam perfectionis ostendens verbo docuit & exemplo firmavit, quamque primi Fundatores militantis Ecclesiæ prout ab ipso fonte hausserant, volentes perfectè viuere, per Doctrinæ

1322.
COLLEGIUM
PLESSIACI
FUNDATIO.

INTERVUM
ORTA QUÆ
STIO DE
PAUPER-
TATE
CHRISTI.

ac vitæ exempla in eos deriuarunt. Quod autem obstabat propositionis præallatæ determinationi, illud erat vel maximè, quod Nicolaus Pontifex vetuerat sub excommunicationis pœna, ne quis aliam expositionem Bullæ suæ afferret quàm litteralem. Hoc verò obstaculum sublatum voluit Ioannes hac Constitutione quæ legitur inter Extrauagantes Tit. 14. de verb. sig.

» IOANNES..... Ad perpetuam rei memoriam. Quia nonnunquam
 » quod coniectura profuturum credidit, subsequens experientia nocium ostendit, non debet reprehensibile iudicari, si Canonum conditor Canones à se vel
 » aliqua in eisdem contenta Canonibus, reuocare, modificare vel suspendere
 » studeat, si ea obesse potius viderit quàm prodesse. Sanè dudum felicis recordationis Nicolaus Papa IV. prædecessor noster quandam Constitutionem declaratoriam quæ incipit *Exiit* sub regula Dilectorum filiorum Fratrum Ordinis Minorum quam B. Franciscus almus Confessor instituit, promulgauit sub
 » certis pœnis arctius interdicens ne concordantiæ, contrarietates, seu aduersæ
 » opiniones ab ipsius Constitutionis Lectoribus seu Expositoribus aliquatenus
 » inducantur, nec super ipsa Constitutione glossæ fiant ab aliquo, nisi forsan
 » per quas verbum vel sensus ipsius seu constructio, vel ipsa constructio quasi
 » Grammaticaliter ad litteram exponatur, nec intellectus ipsius per legentem
 » distorqueatur ad aliud quàm Constitutionis eiusdem littera ipsa sonat. Glossantes autem in Scriptis Constitutionem eandem aliter quàm superius est expressum, facientes quoque commentum, Scripturas seu Libros, & ex certâ
 » scientiâ deliberatè determinantes in Scholis, seu prædicantes contra contenta in Constitutione prædicta vel aliqua seu aliquod prædictorum, non obstantibus aliquibus Priuilegiis seu Indulgentiis aut Litteris Apostolicis, quibuscunque personis, Dignitatibus, Ordinibus, aut locis Religiosis vel secularibus
 » generaliter vel singulariter sub quacunque forma vel expressione verborum
 » concessis, quæ noluit aliquibus in prædictis suffragari, ipso facto excommunicationis sententiæ voluit subiacere. Nos autem attendentes quod argumentis frequenter & collationibus latens veritas aperitur, quodque sub eadem Littera sæpè later multiplex intellectus, necnon esse difficile volentibus
 » Constitutionem prædictam perfectè legere ac intelligere, pœnas adiectas in
 » Constitutione huiusmodi deuitare, viam veritati aperire volentes, ac periculis quæ ex prædictis possunt *Litterate persone* præcipuè *Scholastica* incurrere, salubriter obuiare, præsertim cum de nouo suborta sint aliqua dubia, circa quæ
 » posset periclitari veritas & erroribus via pandi, nisi liceret conferre super contentis in Constitutione huiusmodi & etiam disputare, prohibitiones & pœnas
 » prædictas tam laras quàm comminatas, & earum effectus in Fratrum nostrorum & multorum Archiepiscoporum, Episcoporum & aliorum Prælatorum, necnon multorum Professorum vtriusque Iuris & multorum sacre Theologiæ
 » Magistrorum præsentia, dum Consistorium teneremus, autoritate Apostolica duximus vsque ad Sedis Apostolicæ beneplacitum suspendendos. Per
 » suspensionem autem huiusmodi, nequaquam licentiam cuiquam intendimus impertiri, quod contra Fratrum regulam prædictorum dogmatizare, scribere, seu determinare, prædicare seu præcisè loqui liceat publicè vel occultè: quinimo hoc omnibus & singulis autoritate præfata districtius inhihemus. Ne
 » autem in posterum præmissarum prohibitionum & pœnarum suspensio in dubium reuocari valeat, nec alicui propter defectum probationis impingi quod
 » velut transgressor prohibitionum ipsarum in pœnam seu pœnas incident ante dictas. Nos volentes super hoc de opportuno remedio providere, chartas seu
 » membranas suspensionum continentes eandem, appendi seu affigi in maioris
 » Ecclesiæ Auenionensis ostiis seu superliminaribus faciemus, quæ suspensionem
 » prædictam suo quasi sonoro præconio & patulo indicio publicabunt. Datum
 » Auen. 7. Kal. April. Pontif. an. 6.

Hac ergo Censurarum suspensione promulgata cœperunt viri Docti genuinum inquirere sensum Constitutionis Nicolai prædictæ *Exiit qui seminat*, & fortè accidit, vt tunc Minoritæ Comitia Generalia haberent Perusij, ad quæ conuenerunt ex omnibus locis & Conuentibus Guardiani, Priores & Doctores in Theologia, cæteri de quæstione proposita sententiam suam perscripse-

runt ; imo & duo Cardinales , Vitalis de Furno & Bertrandus de Turre è Minoribus assumpti. In iis ergo Comitibus postquam agitata est & maturè discussa propositio supradicta , publicè has Litteras dederunt sententiæ suæ circa eam significatrices.

Vniuersis Christi fidelibus presentes Litteras inspecturis. F. Michaël Ordinis FF. Minorum Generalis Minister, Guilielmus Angliæ, Henricus superioris Germaniæ, Arnaldus Aquitaniæ Prouinciales Ministri & in sacra Theologia Magistri: necnon Hugo de nouo Castro & Guill. Almachiæ S. Theologiæ Doctores. Nicol. Minister Franciæ ac Guill. Bloc Baccalaurei in sacra Pagina & omnes Ministri, Custodes, Discreti, & Lectores Generalium studiorum apud Perusium congregati in Capitulo Generali Ordinis prædicti salutem & pacem in Domino sempiternam. *Noueritis quod Nos an. Dom. 1322. Indict. 5. pridie Non. Iunij audita & intellecta Quæstione quadam quæ in Rom. Curia præsentialiter agitatur qua quæritur, Vtrum asserere Christum & Apostolos non habuisse aliquid in communi sit hæreticum: & requisiti quid de ipsa Quæstione sentiremus, hæc in Scriptis sub nostris sigillis & Subscriptionibus propriis tradere curauimus. Visis & examinatis dicta quæstione cum allegationibus quæ pro & contra fiunt, diligentique & matura deliberatione digestis, determinationi S. Rom. Ecclesiæ firmiter & totaliter inhærentes concorditer & vnanimiter dicimus, & fate-mur, quod dicere & asserere, quod Christus viam perfectionis ostendens, & Apostoli eandem perfectionis viam sequentes, atque per exemplum in alios volentes perfectè viuere deriuantes, nihil iure proprietatis, dominij, seu iuris propriij in communi habuerunt, non est hæreticum, sed sanum & Catholicum & fidele, maximè cum sancta Rom. Ecclesia Catholica, quæ à tramite Apostolicæ traditionis nunquam deuiasse aut errasse probatur 24. qu. 1. à Recta fide. Et cap. pudenda in fine hoc expressè dicat, affirmet & determinet manifestè. Extrauag. de verb. sig. cap. *Exiit qui seminat* l. 6. §. porro. Sic inquit, dicimus quod abdicatio proprietatis omnium rerum tam in speciali quàm etiam in communi propter Dominum, meritoria est & sancta, quam & Christus viam perfectionis ostendens verbo docuit & exemplo firmavit. Quamque primi Fundatores Militantis Ecclesiæ id. Apostoli, prout ab ipso fonte id. Christo hauerunt & volentes perfectè viuere per doctrinæ ac vitæ ipsorum alueos deriuarunt. Quæ Ecclesiæ dererminatio in 6. lib. per ipsam Ecclesiam Catholicam est inserta. Et per aliam Decretalem in Viennensi Concilio promulgata. & in 7. lib. sub titul. de verb. sign. inserta, & per ipsam Vniuersalem & Catholicam Ecclesiam est approbata, ac nouissimè per sanctissimum Patrem & Dominum D. Ioannem Diuina Prouidentia Papam XXII. in quadam sua declaratione edita super Regulam & statum FF. Minorum quæ incipit *Quorundam exigit*, est eadem declaratio plurimum commendata tanquam salubriter edita, solida, lucida, multaque maturitate digesta. Et testante Canone 19. D. Si Romanorum, id quod dogmate sano Sedes Apostolica comprobauit, semper teneri debet acceptum, nec ab ea licet quomodolibet resilire. 24. qu. 1. *Hæc est Fides*. In huiusmodi autem nostræ opinionis & communis ac concordis sententiæ testimonium & munitioem, præsentem seriem de communi consensu omnium nostrum Sigillis & Subscriptionibus propriis *Generalis Ministri* & nominatorum FF. Magistrorum in sacra pagina, necnon & quatuor Prouincialium Ministrorum, Thomæ Prouinciæ Bononiensis, Petri Prouinciæ S. Francisci, Ferdinandi Prouinciæ Castellæ & Simonis Prouinciæ Turoniæ duximus muniendum. Datum Perusij anno & mense & die superius annotatis.*

Antequam Comitibus dissoluerentur, aliam ediderunt Declarationem prolixioram, quâ rationes plurimas complexi sunt, quibus notum esse volebant omnibus præallatam propositionem non esse hæreticam, sed sanam & Catholicam. Quam quidem Declarationem refert Vvadinghus ex Aluaro Pelagio de Planctu Eccles. 1. 2. c. 62. est autem eiusmodi.

Vniuersis presentes litteras inspecturis Fr. Michaël . . . vt in præcedenti. *Noueritis quod Nos anno Domini 1322. Indictione 5. idib. Iulij. in nostro Generali Capitulo apud Perusium congregati & requisiti specialiter quid sentiremus de Quæstione subscripta, diligenti prius examinatione & deliberatione maturâ*

» super ea & ipsam tangentia, collatione præhabita, respondemus prout inferius
 » immediatè continetur. Dicimus & fatemur concorditer, quod dicere quod
 » Christus viam perfectionis ostendens & Apostoli eandem viam perfectionis se-
 » quentes & per exemplum in alios volentes perfectè viuere deriuantes, nihil iu-
 » ris, proprietatis, dominij, seu iuris propriij in speciali vel in communi habue-
 » rint, non est hæreticum, sed sanum, Catholicum & fidele. Et quamuis ad hoc
 » multas rationes habeamus & quamplurimas auctoritates Sanctorum tam Lati-
 » norum quàm Græcorum; qui velut duo Cherubin in medio tabernaculi Domi-
 » ni alas suas extendentes, in hoc puncto coniunguntur; & velut duo Seraphim
 » in templo idipsum alter ad alterum clamare non cessant, Subscriptæ tamen ra-
 » tiones & auctoritates causa breuitatis sufficiant quoad præsens.
 » Prima ratio talis est. Nulla assertio est hæretica, quæ fundatur super deter-
 » minationem & confirmationem multiplicem sacrosanctæ Rom. Ecclesiæ: sed
 » asserere Christum & Apostolos non habuisse aliquid nec in communi, nec in
 » speciali proprium, vt prædictum est, fundatur super determinationem & de-
 » clarationem multiplicem sanctæ Rom. Ecclesiæ. Ergo hæc assertio non est hæ-
 » retica. Maior est euidens cuiuslibet Catholico cui etiam concordant multa C. De-
 » cretorum 24. q. 1. à recta, &c. Pudenda in fine. Et Augustinus contra Epist.
 » fundamenti dicens, Euangelio non crederem nisi me autoritas Ecclesiæ com-
 » moueret. Minor probatur per Decretalem Exijt de verb. sig. in 6. lib. §. Porro.
 » vbi sic habetur. *Dicimus quod abdicatio proprietatis omnium rerum tam in speciali*
 » *quàm etiam in communi propter Deum, meritoria est & sancta. Quam & Christus viam*
 » *perfectionis ostendens verbo docuit & exemplo firmavit, quamque primi fundatores mi-*
 » *litantis Ecclesiæ prout ab ipso fonte hausserant in volentes perfectè viuere per doctrinæ*
 » *& vitæ ipsorum alucos deriuarunt. Quæ quidem Decretalis per aliam quæ incipit*
 » *Exiuit de Paradiso* in Viennensi Concilio promulgatam & in Constitutionibus
 » Clementinis sub tit. de verb. signif. insertam, est ab ipsa vniuersali Ecclesia
 » comprobata. Et nouissimè per sanctissimum Patrem & Dominum nostrum D.
 » Ioannem diuina prouidentia Papam XXII. in quadam sua declaratione edita per
 » eundem super regulam & statum FF. Minorum, quæ incipit *Quorundam*, est ap-
 » probata & quamplurimum commendata, tanquam salubriter edita, solida, lu-
 » cida, multa que maturitate digesta. Patet ergo Minor, videlicet quod assertio,
 » qua dicitur Christum & Apostolos non habuisse aliquid in speciali vel in com-
 » muni vt dictum est, fundatur super determinationem communem & confirma-
 » tionem multiplicem S. Ro. Ecclesiæ. Ergo.
 » Secunda ratio. Nulla assertio quæ dicitur Christum & Apostolos seruasse al-
 » tissimam & perfectissimam paupertatem, est hæretica. Sed asserere Christum &
 » Apostolos nihil habuisse in speciali vel in communi proprium, est asserere ipsos
 » seruasse altissimam & perfectissimam paupertatem. Ergo hæc assertio non est
 » hæretica. *Probatio Maioris* 1. per rationem. Quia Christus & Apostoli fuerunt
 » principium & mensura & exemplaria cuiuslibet perfectionis Euangelicæ: prin-
 » cipium autem & mensura & principale exemplar perfectissimæ & altissimæ per-
 » fectionis continet perfectiones omnes, quæ ex illis exemplantur, seu etiam
 » mensurantur: ergo perfectio paupertatis **Euangelicæ, sicut & aliæ perfectiones**
 » fuerunt in Christo perfectissimè & altissimè. Patet etiam per auctoritates.
 » 1. De Christo per illud Hieronymi ad Eustochium dicentis quod Christus pau-
 » perimum & abiectissimum se ostendit. Ad idem XII q. 11. gloria, versa nunc
 » vero 35. dist. Ecclesiæ 12. Clericus in fine. *Probatio Minoris*. Quia perfectissima &
 » altissima paupertas est illa, quæ excludit maiorem sollicitudinem temporalem &
 » animam liberiores facit ab omni affectione rei temporalis. Dicimus autem per
 » se & essentialiter ex intrinseca ratione sui, ad differentiam illius sollicitudinis
 » quæ oritur ab extrinseco & non ab intrinseco status paupertatis videlicet ex in-
 » firmitate illius, qui sollicitus est circa talia acquirenda & habenda ultra id quod
 » necesse est; vel illius quæ oritur ex defectu charitatis in hominibus, per quam
 » consueuerant Christi pauperes sustentare, & eis de quotidianis necessarijs pro-
 » uidere. Sed paupertas illa qua nihil habetur in speciali ex se & essentialiter &
 » ex intrinseca ratione sui magis excludit sollicitudinem huiusmodi, quia bona
 » temporalia etiam in communi habita mentes possidentium illaqueant & afficiunt
 aliquo

aliquo modo & suos possessores reddunt sollicitos ad bona talia conseruanda, defendenda, acquirenda, amplianda: reddunt etiam suos Professores timidos & sollicitos, ne talia bona communia perdantur aut diminuantur, aut super hæc aliqua eis iniuria inferatur. Vnde non omnino sinunt animum esse liberum: sed reddunt eum quodammodo compeditum. Sicut clarè dicit Augustinus. Minimi autem sunt, qui omnia sua dimiserunt & secuti sunt Christum, & quidquid habuerunt, pauperibus distribuerunt, vt Deo sine seculari compede expediti seruirent & ab oneribus mundi liberati velut pennati sursum abeant.

Secunda probatur per determinationem Ecclesiæ & confirmationem in regula S. Francisci sic dicentis C. de obseruantia paupertatis. Hæc est illa celsitudo altissimæ paupertatis, quæ vos charissimos fratres meos hæredes & Reges Regni cælorum instituit, pauperes rebus fecit, virtutibus sublimauit. Hæc sit portio vestra, quæ perducit in terram viuientium. Cui dilectissimi fratres totaliter inhærentes nihil aliud pro nomine Domini nostri Iesu Christi in perpetuum sub cælo habere velitis. Quod autem hic loquatur de paupertate, quæ excludit omnia in proprio & in communi, patet ex verbis, quæ hic exprimentur, si diligenter attendantur: & ex alijs verbis eiusdem regulæ in alio C. Fratres nihil sibi approprient. Et ex declarationibus Rom. Pontificum sæpè superius allegatis. Ad hanc autem probandam minorem est autoritas in Collationibus Patrum Collat. 10. c. 11. sic dicens. Reuera quæ maior aut sanctior potest esse paupertas, quàm illius qui nihil se præsidij vel iurium cognoscens habere, de aliena largitate quotidianum poscit auxilium: & vitam suam atque substantiam singulis quibusque momentis diuina ope intelligens sustentari, verum se Mendicum Domini non immeritò profitetur? Confirmatur ista ratio tota autoritate Eusebij super Mathæum sic dicentis, *Prohibebat autem eis (id. Apostolis) Christus aurum & eius possessionem, præcipiens vt nec peram, nec baculum, nec calceamenta, nec geminas tunicas, imò nec panes, nec argentum portare deberent, qui ad alias partes debebant transmitti, sic mens experimentum fidei & animositatis eorum: siquidem habito in mandatis vitam extremæ ducere paupertatis: vt nec de diurno nutrimento curarent, nec binas tunicas possiderent, nec vterentur calceamentis, sicque rotum mundum circumirent.* Et sequitur. *Putabat quidem oportere Conductores Arrabonæ Regni Dei, nec quidquam eorum, quæ Monachales appreciantur condignum existimare datis sibi celestibus operibus.* Huc vsque Eusebius. Vbi notandum quod per hoc quod dicitur hic Apostolos habuisse in mandatis vitam extremæ ducere paupertatis, confirmat maior rationis prædictæ quæ dicit Apostolos altissimam & perfectissimam seruasse paupertatem. Per hoc quod dicitur, *Nec quicquam eorum* quæ Monachales appreciantur, eos condignum existimare debere, quia eorum paupertas fuit, quod nihil habebatur in communi: quasi in hoc consistat perfectissima & altissima paupertas: per quod confirmatur Minor. Monachales enim dicuntur, qui nihil habent proprii in speciali, habet tamen communitas eorum aliquid proprietatis & dominij in communi 12. q. 11. *quisquis* 18. q. 11. quam sit. 19. q. vlt. *Quia ingredientibus. C. Prælatum. C. Si qua mulier.* Cum l. seq. Quod autem eandem paupertatem Christus tenuerit, quam Apostolis iniunxit, patet per Hieronymum in Ep. ad Eustochium dicentem, *Non poterat habere Dominus quod prohibuerat seruis dicens, Nolite portare sacculum neque peram.*

Tertia ratio hæc est, Nulla propositio debet dici Hæretica, cuius oppositum non exprimitur euidenter in sacra Scriptura, nec secundum se, nec secundum expositiones sanctorum: vel cuius opposita secundum determinationem sacrosanctæ Ecclesiæ non apparet euidenter Catholica, vel cuius opposita ex aliquo prædictorum euidenter & necessario non concluditur. Sed opposita huius propositionis negatiuæ scilicet Christum & Apostolos nihil habuisse in proprio neque in communi, eo modo quo superius est expressum, non habetur aliquo trium prædictorum modorum: ergo ista propositio negatiua non est hæretica. Maior patet per sufficientem diuisionem, nec oportet addere, nec contrahere articulos fidei, quia à sacra scriptura, vel determinatione Ecclesiæ habentur euidenter & expressè. Opponitur autem ad quamlibet conditionem, vel membrum euidenter, quia augmentum solum probabile vel sophisticum, quod videtur solum abstrahi ex altero prædictorum modorum, non conuincit oppo-

» situm suæ conclusionis hæreticum iudicari. Minor probatur quantum ad sin-
 » gulas sui partes. 1. Quia propositum illius non exprimitur euidenter in sacra
 » scriptura secundum se accepta: quia si sic hoc præcipue esset per hoc quod di-
 » citur de loculis Ioan. 12. & 13. Et per hoc quod dicitur in Actib. 2. & 4. quod
 » erant illis cuncta communia. Sed per nullum istorum aut per consilium habe-
 » tur propositio prædicta euidenter ex sacra scriptura secundum se sumpta. Non
 » primum, vbi agitur de emptione & venditione, quia emere & vendere non so-
 » lum sunt actus habentium in se dominium, sed possunt esse actus dispensatorum
 » vel administratorum nullum habentium in re quæ venditur, vel in pecunia de
 » qua emitur, dominium; & ideo per verba talia non habetur determinatè, nec
 » per consequens euidenter altera pars scilicet habere dominium. Dicimus ergo
 » ad omnes authoritates de talibus actibus mentionem facientes, quod Apostoli
 » non faciebant hoc vt Domini, sed vt meri & nudi administratores talium, &
 » pro seipsis solùm simplicem facti vsum habentes. Et eodem modo respondemus
 » ad instantiam de loculis & ad omnes authoritates de hoc loquentes: scilicet
 » quod Apostoli habuerunt tantùm vsum pro seipsis in loculis, dispensationem autem pro
 » aliis. Et si legitur aliquid de Christo, non est verisimile quod Christus & Apo-
 » stoli habuerint vel habere voluerint aliquid per modum dominij summæ per-
 » fectioni suæ & professioni repugnantem. Hoc tamen esset, si per modum do-
 » minij vel proprietatis aliquid in loculis habuissent. In voto enim professionis
 » Apostolorum cadebat talis paupertas. Ex quo probatur, quod cum oppo-
 » sita propositio affirmatiua scilicet quod Christus in communi, non habeatur
 » euidenter, nec à sacra scriptura secundum se accepta, nec vt à sanctis exposita,
 » nec per determinationem Ecclesiæ, nec in aliquo quod euidenter & necessariò
 » sequatur ex eis, quod ista propositio negatiua, scilicet quod Christus & Apo-
 » stoli nihil habuerint nec in proprio nec in communi, modo quo supra dictum
 » est, nullatenus est hæretica, sed fidelis. In cuius rei testimonium præsentem
 » seriem sigillis & subscriptionibus nostris propria manu factis duximus munien-
 » dam. Datum Perusij anno, mense & die superius annotatis.

His actis Minoritæ vbiq; passim hanc suam sententiam tuentur & ab impu-
 gnatoribus vindicant: & quia non ignorabant fore vt Ioanni Pontifici displice-
 ret, F. Boncorresium, dictum Bona-gratiam Bergomatem, virum non modicæ
 doctrine, audacem & promptum præficiunt eidem tuendæ in Curia Pontificia.
 Iratus Pontifex, quorundam suggestionem prouocatus renunciat dominio rerum
 omnium quæ Minoribus conferebantur, quarumque vsum potiebantur: quod qui-
 dem dominium, quia penes Minores esse non poterat, penes Pontifices & Ec-
 clesiam fuerat, ex declaratione Gregorij IX. Innocentij IV. & aliorum Pon-
 tificum consequentium. In hanc ergo rem edit Auenione duas Bullas; prio-
 rem quidem 2. Id. Nouemb. hoc anno quæ sic incipit, *Cum inter nonnullos*: alte-
 ram, vt existimat Vvadinghus eodem quoque anno, *ad Conditorem Canonum*.
 Priori directè impugnat sententiam Minoritarum hoc modo.

» IOANNES. . . . *Cum inter nonnullos viros Scholasticos sæpè contingat in dubium*
 » *reuocari* vtrum pertinaciter affirmare Redemptorem nostrum ac D. I. Christum
 » eiusque Apostolos in speciali non habuisse aliqua, nec in communi etiam hære-
 » ticum sit censendum, diuersa & aduersa etiam sententibus circa illud, Nos huic
 » concertationi finem imponere cupientes, assertionem huiusmodi pertinacem,
 » cum Scripturæ sacræ quæ in plerisque locis ipsos nonnulla habuisse asserit,
 » contradicat expressè, ipsamque Scripturam sacræ, per quam vtique fidei
 » orthodoxæ probantur articuli, quoad præmissa fermentum apertè supponat con-
 » tinere mendacij, ac per consequens quantum in ea est, eius in totum fidem
 » euacuans, fidem Catholicam reddat, eius probationem adimens, dubiam &
 » incertam, deinceps erroneam fore censendam & hæreticam, de Fratrum no-
 » strorum consilio hoc perpetuo declaramus edicto. Rursus in posterum pertina-
 » citer affirmare, quod Redemptori nostro prædicto eiusque Apostolis, iis quæ
 » ipsos habuisse Scriptura sacra testatur, nequaquam in ipsis vtendi competierit,
 » nec illa vendendi seu donandi ius habuerint; aut ex ipsis alia acquirendi, quæ
 » tamen ipsos de præmissis fecisse Scriptura sacra testatur, seu ipsos potuisse facere
 » supponit expressè; cum talis assertio ipsorum vsum & gesta euidenter includat,

in præmissis non iusta: quod utique de usu, gestis, seu factis Redemptoris nostri & Dei Filij sentire nefas est, sacræ Scripturæ contrarium & Doctrinæ Catholicæ in inimicum; assertionem ipsam pertinacem de fratrum nostrorum consilio deinceps erroneam fore censendam merito ac hæreticam declaramus. Nulli ergo hominum, &c. Datum Auenione 2. Id. Nouem. Pont. nostri an. 7.

Hac Constitutione & alijs quibusdam eiusdem Pontificis exacerbati Minoritæ nihil non moliuntur: scribunt, declamant, inuehuntur, in sacris concionibus & disputationibus palam & publicè hæreseos insimulant prædictas constitutiones & declarationes. Graue itaque & pudendum in Ecclesiâ dissidium oritur: de quo adhuc dicimus ad annos sequentes. Bullam verò eiusdem Pontificis quæ incipit *Ad Conditorem Canonum*, de paupertate Minoritarum, quam hoc anno latam vulgò scribunt, videre est inter Extrauagantes, quâ statuit quod de cætero nullum ius nullumque dominium habeat Ecclesia Rom. in rebus quæ in posterum conferentur vel offerentur Minoritis.

Ad annum 1323. refert Thomas Waldenus *Ioannem Parisiensem* Doctorem Theologum Ordinis Prædicatorum, de quo nos ante diximus, in Theſibus suis proposuisse publicè ac propugnasse *Panem* in altari manere post consecrationem. Deinde scripsisse *de verbo impanato* ad Guidonem Papinianum Carmelitam: item de Antichristo & eius temporibus.

Hoc anno recruduit dissidium inter Ioannem XXII. & Ludouicum Bauarum Imperatorem. Papa Bello infeliciter gesto, ad fulmina se conuertit. Ludouicus auctis animis propter Minoritas sibi suæque causæ fauentes, habito consilio futurum Concilium appellat. Ipsi quoque Minoritæ à sententia Pontificia anno superiore lata ad Concilium prouocant. Ioannes Iandunus & Marcellus Patauinus Lombardi, studentes tunc Parisijs Bauarum adeunt, animum obfirmant, & Pontifici nequaquam esse subiectum prædicant.

Florebat hocce tempore Parisijs *M. Franciscus Mayronius de Digna*, olim, ut dictum est, Scoti discipulus, in Theologia Baccalaureus, Actus Sorbonici institutor: in cuius gratiam scripsit Pontifex ad Cancellarium Parisiensem, ut ei Magistralem Lauream impertiret, non obstantibus studij Parisiensis statutis. Bulla est eiusmodi.

Ioannes Episcopus seruus seruorum Dei, Dilecto filio Cancellario Parisiensi Sal. & Apost. bened. Viri sacræ lectionis Studio dediti, ac in lege Domini eruditi sub Religionis habitu Domino militantes, fauoris Apostolici gratiam promerentur, & eò benignius decet honestis eorum desiderijs annui, quò ex eorum profectibus maior potest utilitas prouenire. Cum itaque, sicut accepimus, *Dilectus filius Franciscus de Mayronis de Digna Ordinis FF. Minorum sacræ Theologiæ Baccalaureus* in prædicta scientia adeo laudabiliter profecisse noscatur, quod dignum se reddit ad obtinendum docendi licentiam in eadem, idemque Franciscus in Parisiensi Studio more Baccalaureorum legendo in dicta scientia solitum cursum perfecit in lectura. Nos tum ob hoc, tum obtentu charissimi in Christo filij nostri Roberti Regis Siciliæ nobis super hoc pro eodem humiliter supplicantis, eundem Franciscum in hac parte fauoribus prosequi cupientes, Discretionis tuæ per Apostolica scripta mandamus quatenus eidem Francisco, si ad hoc eum sufficientem & idoneum esse repereris, Magistralem honorem & docendi licentiam conferas in scientia memorata. *Non obstantibus quibuscunque Parisiensis studij statutis & consuetudinibus vel obseruationibus solennitatum contrarijs iuramento vel confirmatione Apostolica roboratis*, per quæ nullum præsentibus obstaculum ministretur. Datum Auenione 9. Kal. Iunij, Pontif. nostri an. 7.

Eodem anno idem Pontifex Thomam Aquinatem, insignem olim Academiæ Paris. Magistrum & Doctoris Angelici nomine decoratum Cælitum Catalogo adscripsit, enumeratis hac Bulla eius meritis & virtutibus.

IOANNES Episcopus seruus seruorum Dei, Venerabilibus Fratribus vniuersis Patriarchis, Archiepiscopis & Episcopis, ac dilectis filijs Electis Abbatibus, Prioribus, Decanis, Archidiaconis, Archipresbyteris aliisque Ecclesiarum Prælatiſ, ad quos litteræ istæ peruenerint Sal. & Apostol. bened. Redemptionem misit Dominus populo suo, cum Dei Verbum in virginalis vterio thalamo S. Spiritus cooperatione conceptum caro factum est, & habitauit in

» nobis, verbo suo nos instruens, exemplo docens, cœlestia referans, occulta mi-
 » rabilia roborans, ac sacri eloquij testimonij futura eadem esse confirmans, tan-
 » dem se Deo Patri in ara Crucis hostiam acceptabilem offerens peccata nostra
 » pio cruore deterfit, descendensque ad inferos & die tertia resurgens à mortuis,
 » & per 40. dies Discipulis apparens & loquens de Regno Dei, ipsis cernentibus,
 » est eleuatus in Cœlum, & captiuam ducens captiuitatem dedit dona hominibus,
 » quibus patescere Cœlum innotuit reseratâ dudum clausâ in se credentibus januâ
 » Paradisi. Patet ergo Cœlum credentibus, patet humilibus, patet etiam iis, qui
 » honestatis, paupertatis & obedientiæ votis se Deo, à quo stulti per inobedien-
 » tiam discesserunt, voluntaria sponsione deuouent. Regnum enim Cœlorum
 » vim patitur & violenti rapiunt illud, dum propriis subactis affectibus violentiâ
 » quadam ad superiora conscendunt. *Hæc igitur B. Thomas de Aquino Ordinis*
 » *FF. Prædicatorum, sacræ Theologiæ Doct̃or, nobilis quidem genere, sed no-*
 » *bilior conuersatione, famâ clarus, vitâ clarissimus sedulâ meditatione reuol-*
 » *uens & attentâ deliberatione discernens, dum adhuc infra pubertatis annos exi-*
 » *steret, ipsius Ordinis Prædicatorum habitum suscepit, in eo, inuito etiam patre*
 » *qui eius felicibus actibus inuidebat, constantius mansit, ac in ipso tandem re-*
 » *gularem professionem emisit; vbi in breui adeo scientiâ, vitâ & moribus pro-*
 » *fecit, vt ætate adhuc Iuuenis ad Sacerdotium promoueretur, & ad eiusdem Theo-*
 » *logiæ Magisterium Parisius, loco vtique celeberrimo assumptus, magno inibi sui sui-*
 » *que Ordinis ac Parisiensis Studij fauore per multorum annorum curricula cathedram rege-*
 » *ret Magistralem.* Quippe cum illi vita existentiam, conuersatio famam, do-
 » ctrina pareret opinionem, opera diuulgationem, eademque tam breui confecta
 » tempore admirationem meritò exhiberent, vt illud Psalmistæ *rigans montes de*
 » *Superioribus suis, de fructu operum tuorum satiabitur terra*, in eo verissimè implere-
 » tur. Quod vtique Thema idem Sanctus, dum esset in post suam orationem
 » factam Læctione proposuit, dum propter iuuentam suam se inhabilem ad Ma-
 » gisterium reputans, quid proponeretur in instantia, principio hæsitaret. Nam
 » priuatiuis scientiis & diuersis Philosophiæ partibus, vt non esset ociosus, sed
 » operaretur terram, necnon in sacræ Scripturæ pagina tam super nouum quàm
 » vetus Testamentum scripta plurimaque alia Dei opera, in Dei laudem fideique
 » dilatationem eruditionemque studentium, clara cum sciens esset, famosa cum
 » cognitus, non absque speciali Dei infusione perfecit. Doctrina quippè creden-
 » tium facilis & omnino scientiæ signum est posse docere. Profecit vtique vir
 » peritus à terrenorum ambitione semotus & ad Cœlestium assecutionem inten-
 » tus perfectò vacans studio intendebat Deo, prætermittebat terrena vt asseque-
 » retur æterna, permiscebat Diuina, vt roboraretur in Schola cum singulis die-
 » bus antequam lecturus ascenderet in Cathedram, nec distraheretur ad alia Mis-
 » sam vnâ celebraret, aliam audiret: in quibus & aliàs in oratione, cum in illa
 » foret assiduus, lachrymarum effusionem, mentis suæ dulcedinem, deuotionem
 » Deo, cui nihil est absconditum reuelabat. Cumque castitatis nitore valeret,
 » parcimoniâ deuotâ custodiret humilitatem, hanc eandem sobrietate molitâ nu-
 » triebat, adeo vt multi eum in carcere virginitatis mansisse incorruptum existi-
 » marent, quod eiusdem Sancti Confessor Ordinis memorati qui longo tempore
 » **ipsius confessionem audierat, publicè vt ad Nos testimonio fide digno peruenit**
 » coram omnibus die defunctiõis eiusdem asseruit dicens, *Ego confessionem gene-*
 » *ralem istius sancti viri audiui*, de quo testificor, quia ita inueni eum purum sicut
 » puerum quinque annorum, quia nunquam suæ carnis sensit corruptelam. Qui
 » præterea vir Dei cibis Religiosorum vestimentisq; communibus contentus, con-
 » uersatione mitis, benignitate suavis, pietate misericors, humilitate subiectus,
 » cæteraque virtutum varietate redimitus honorum supercilium, mulierumque
 » cautius consortia aspernebat, non elatus, non præeminens, nec etiam dispu-
 » tans (quod & interdum disputandi solet esse commercium) Iactator effectus,
 » vt ampullosis (etiam sibi eadem injiceretur ab aliis) in illo Palestricæ syllogisâ-
 » tionis exercitio vteretur. Totus igitur Dei famulus Diuinis operibus intentus,
 » aut eruditioni quâ præcallebat, aut prædicationi quâ immotus erat, aut oratio-
 » ni, qua deuotus, aut Scripturæ sacræ profundus sedulus vacabat, adeo vt præ-
 » ter naturalis necessitatis aut quietis horas nullum sibi aut vix temporis spatium

relinqueret otiosum. Appropinquante autem die quâ de hoc seculo migraturus esset ad Dominum, quaque deuicto triumphatoque mundo in perpetuas æternitates recipiendus in patria (nam bonorum gloriosus est fructus) cum à felicis recordationis Gregorio Papa X. prædecessore nostro ad Lugdunense Concilium diceretur esse vocatus de Neapoli veniens, ubi tunc temporis more solito famosè legebat ut Doctor, & per maritima transiens ad Monasterium Fossæ-nouæ Ordinis Cisterciensis Terracinenfis Diœcesis parumper digressurus per dies aliquot antea ad ipsum ut illuc deferretur, affectuosè exoptulans peruenisset intrans Monasterium plenus Dei Spiritu hæc verba protulisse refertur, *Hæc requies mea in seculum seculi, hic habitabo, quoniam elegi eam.* Quod verum esse euentus docuit, & sacri Corporis sui illic facta tumulatio manifestat. Cœpit enim illic in infirmitate grauari eadem, viribus paulatim destitui, infirmitatem tamen ipsam, etsi dierum plurium, non impatienter tolerans sed æquanimiter, totus ut erat humilis patientiæ supportans, quâ sibi leniret infirmitatem, Deo obedientia placeret, Ministris de se quod non intendebat, aggeneraret reuerentiam, imitanda quoque patientiæ exempla præberet; adeo quod eiusdem Monasterij Fossæ-nouæ Fratres inibi Deo deuotius famulantes hæc in sancto Viro Religionis exempla contemplantes illius tunc infirmitatis corporis prompti obsequii ligna de silua singulo quoque illi opportuna voluntariè propriis humeris deferebant, non existimantes fore conueniens, ut brutorum animalium humeri in portandis eidem rebus accommodis præstarent obsequia, qui tantarum virtutum prærogatiua pollebat.

Cumque in eadem infirmitate de qua obiit, sanctissimi Dei & Domini nostri Iesu Christi, Corpus in cibum sumendum sibi ut viaticum deferretur, totus profusus in lachrymis & dulci amore eiusdem anima assueta dulcedine Dei liquefacta, inter cætera multa & decora quæ protulit, hæc vel similia fidei & deuotionis verba toto illius Monasterij Conuenru, multisque dictorum Prædicatorum & Minorum Ordinum assistentibus fratribus eructasse refertur. *Ego de isto sanctissimo Corpore Domini nostri Iesu Christi, & alijs Sacramentis multa scripsi in fide Iesu Christi & S. Ro. Eccl. cuius correctioni cuncta subijctio, cuncta suppono.* Recepto deinde ab ipso eodem viuifico Sacramento cunctisque alijs Sacramentis Ecclesiæ debita veneratione cum lachrymarum effusione susceptis, tertio die obdormiuit in Domino cui credidit, quem amauit & totâ mentis affectione dilexit. Fidelis seruus & prudens, non pertinax, non proprio sensui aut prudentiæ innitens, & nulla de se scientiæ suæ opinione superbus; nam qui scrutator est maiestatis, opprimeretur à gloria. Vnde sapienter Doctor idem atque humiliter, ut præfati sumus, omnem suam verbo vel scripto doctrinam ad eiusdem Ecclesiæ fidei normam fidei deuotione reduxit, quem breui tempore diffusum, stabilem nouerat & nullis concussionum flatibus agitantem, cum post veram Deitatis Christi recognitionem qua respondit, *Tu es Christus Filius Dei viui*, ab ipso audire meruit, *Tu es Petrus & super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam.* Et alibi, *Ego rogavi pro te Petre ut non deficiat fides tua.* Dumque pro Petro Christus rogat, pro eius Ecclesiâ intercedit. **Verum quia dignum erat & consonum, ut quem Deus inuentum in seculo tantis suis donis gratijque perfecerat, assumptum in cælis sanctificatum fore hominibus declararet, multis eundem virum Dei post ipsius de hac vita transitum, licet & antea nonnulla fecisse memoretur, magnisque fecit clarere miraculis, multis clarisque signis gloriosius coruscare, ut illud Psalmi meritò de ipso dicamus, Scitote quia mirificauit Dominus sanctum suum, sicque vita eius attestaretur miraculis, ut illius miracula vitæ testimonium perhiberent.** De quibus pauca de multis in Dei laudem & Sancti huius commendationem & ædificationem fidelium idoneis approbata testibus, præsentibus subnectemus.

Post septimum namque mensem vel circa à die obitus ipsius S. Thomæ de Aquino cum corpus eius quod in Capella S. Stephani dicti Monasterij per idem tempus sepultum extiterat, & ad sepulchrum eiusdem primum, scilicet iuxta altare maius Ecclesiæ Monasterij timoris causa sublatum fuerat, nec corpus ipsum omnino de dicto Monasterio tolleretur, per translationem de-

» nuo exhumatum deferre exinde decreuissent, in aperturâ ipsius sepulchri eius.
 » dem Capella S. Stephani tanta fragrantia odoris & suauitas emanauit, quod
 » rotam ipsam Capellam Claustrumque ipsius Monasterij, quod diffusum est,
 » mira eadem suauitate repleuit, quæ de ipsius corpore, prout sollicitâ curiosa.
 » que Monachorum indagine est repertum, mirificè fundebatur. Propter quod
 » maiore per Monachos concepta ad ipsum deuotione totus Conuentus proces-
 » sionaliter Priore supradicti Monasterij cum quibusdam ex Monachis paramen-
 » tentis indutis, Corpus ipsum ad præfatum primum eius sepulchrum honori-
 » ficè detulerunt. Hanc similem fragrantiam post 7. annorum spatium *Quidam*
 » ex testibus. *Quidam* uero post 14. annorum spatium sensisse se referunt, dum corpus
 » ipsum diuersis ex causis per temporum vices sedulo inspexissent. Quippe odor
 » carnis eius munditiam Dei acceptam exprimebat, orationum eius odoramen-
 » ta repræsentabat, famam quoque eius claram diffusionem virtutum & illarum
 » aromatum non celabat. *Quidam* arte Chirurgicus, sed per decennium infirmi-
 » tate Podagricus, ita quod ire per se vel ambulare nequaquam absque baculo-
 » rum sustentatione, aut aliorum suffragio poterat, se Deo & B. Thomæ deuo-
 » uens, iuxta eius tumulum incumbens oratione factâ sanus profiliit, & currens
 » ac Deum laudans, quod meritis eius esset à tam longo infirmitatis languore cu-
 » ratus. *Alter quidam* ex horribili quadam visione phantasmatis timiditate per-
 » cussus, pedibus manibusque contractus fuit, & ore ac facie distortus, sensibus
 » carens, & omni virtute destitutus: ita quod loqui non poterat, sed mortuo si-
 » milis videbatur, adeo ut ignem eius membris admotum nullatenus sentiret,
 » portatus ad tumulum illius, post morulam liber & sanus omnino à dicto sepul-
 » chro surrexit. *Alius* dum non deuotè de Sancto sentiret, virtutem Dei in san-
 » cto, in se duplicem esse expertus; infirmitates, dum contemnit, sanitate,
 » dum à contemptus culpâ discessit. Nam cum sibi deuotionis causa à quodam
 » Cappellano plures venerandæ reliquiæ monstrarentur, ipse quoque Ostentor
 » pretiosiores adhuc se habere Reliquias, videlicet manum F. Thomæ de Aquino
 » fateretur, illico hunc derisorie de eo trussantem, cum eas videre non curaret,
 » dicens, *Sanctus non est, sed* *Quidam* Ordinis Prædicatorum frater, tremor apprehen-
 » dit, & caput eius ad modum magnæ cistæ grossum & valde ponderosum sibi
 » esse videbatur, sed infirmitate correptus & pœnitentia, simulque de sua in-
 » credulitate dictisque deplorans dum veniam à Sacerdote petitam obtinuit, re-
 » uerenter manum eiusdem Sancti deosculans, confestim à tremore & inflatio-
 » ne capitis liberatus euasit, sensitque progredientem ut retulit ex dicta manu
 » maximum suauitatis odorem. *Qui* odor dum ipsius curati capitis personæque
 » ex tactu manus eiusdem per magnum tempus inhæreret, multis eundem post-
 » modum percipientibus, sciscitantibusque quid esset hoc signo narrare quod
 » acciderat, etsi nolens, miraculum cogebatur. *Notarius* *Quidam* dum ad men-
 » sam sanus accederet, surgens ab illâ, graui squinantia infirmitate correptus
 » est duobus diebus, propterea linguam mouere non potuit & loquelam amisit.
 » Cumque multa Medicorum remedia ei adhibita, ne eadem infirmitas in aug-
 » mentum procederet, non prodesse, imò de illo desperarent, ad Sanctum con-
 » ceptam deuotionem, ut ad tumulum eius deferretur, quam lingua non vale-
 » bat manus suæ scriptura deprompsit. Verum cum illuc repugnante vxore sua,
 » quia mulieribus præfati Monasterij Ecclesiam ingredi non liceret, nequaquam
 » duceretur, ipse sic infirmus aduertens infra se ipsum, eidem Beato viro, se ut
 » liberaret, affectus suos commendauit. Cœpit & tunc linguam ducere, melio-
 » rari & conualere, ac breui temporis interuallo curatus perfectè fuit. *Dum*
 » *alius* *Quidam* per septem hebdomadas & ultra febre quotidianâ, malo hepatis
 » & stomachi affligeretur, quadam die Veneris cum peius haberet, auditis qui-
 » busdam miraculis quæ per virum Dei facta esse dicebantur, cum se ad ipsum
 » deuotius die sequenti Sabbati deferre vxoris suæ suasis eaque præsentem de-
 » uouisset, die Dominica proxima in mane se à præfatis infirmitatibus plenè
 » reperit liberatum. *Mulier* *Quædam* cum filium suum duorum mensium decum-
 » bentem periclitari non immeritò formidaret, pro eo præsertim quod per men-
 » ses quatuor ex surditate adeo grauata esset, ut decies exclamata vagientem
 » etiam puerum vix audiret, viri sui inductione, qui quidem vna cum illa com-

muni filij sui periculo condolebat, prædicto viro Dei vt eam ab eadem infirmitate eriperet, obnoxius deuouit, emissoque voto cum nocte secuta dormisset, in crastino se liberatam sancti meritis reperit, vt optabat. *Puella gutturis sui fauces squinancie habens infirmitate constrictas in tantum, vt nec quid sumere solidum aut liquidum valeret, & anhelitus sibi penitus vt vel respirare posset, intercluderetur, dum deuotè ei beato viro à Matre persuasa se commendaret, ductaque foret in crastinum ad dictum Monasterium Fossæ Nouæ, superpositis gutturi suo dicti viri sancti Reliquiis in quadam capsula delatis, confestim melioratam se sensit, panem comedit, perfectèque sanata rediit. *Quidam præfati Monasterij Fossæ Nouæ Conuersus adeo grauem in brachio dextro & spatula dolorem patiebatur, vt ipsum brachium, quod per trium mensium cum dimidio spatium detulerat, suspensum ad collum ei esset inutile, dolore perpetuo vehementer afflictum, quod cum requisitum Medicorum remedium non haberet, & amplius dolore grauaretur, dum dicto Sancto pro sua liberatione se quodam emisso voto commendasset, seque supra eius tumulum posuisset, ibidem obdormiuit, ac excitatus deinde à quodam dicti Monasterij Monacho, brachio quod linteo prius habebat inuolutum, incumbens, collo adhuc dependenti extractum ab eo reperit excitatusque à somno motum ambas manus capiti suo, vt ipsum scalperet, apposuisset, se liberatum intellexit, ac stantibus quod notum fuerat, miraculum reuelauit. *Infans Quidam 4. annorum tumorem & ruborem in costis & crure vsque ad pedem patiebatur, adeo afflictus vt nec à Matre sua vel alio sine læsione & clamore suo aliquatenus tangi potuisset, mouere se non poterat, & per mensem in tanto dolore & in anxietate fuit, vt à Medicis spes curationis eius sine incisione pueruli non inueniebatur, illaque si fieret, perpetuò eum in persona futurum impeditum mœstis amaritudine mensibus nunciabat. Deficiente naturæ suffragio non immeritò recursum est ad Deum qui gloriosus est in sanctis suis faciens prodigia Nam Mater Infantuli quæ ipsum diligebat vt Mater, cum B. Thomæ deuotius commendauit, vt à dicta infirmitate sine incisione suis meritis liberaret. Delatus est puer ad Monasterium positus super tumulum Sancti post aliquantulam moram sanus inde surrexit.***

Hæc sunt igitur testimonia tua, Deus, quæ de hoc viro iusto nobis credibilia facta sunt nimis. Nam si testimonium hominis accipimus, testimonium Dei maius est. Quo animam etiam Cælum possidere iam vidimus, intercessorem ipsum expectamus, ac inter Sanctorum agmina quasi stellam matutinam eum fidimus esse locatum. Vnde fidem tuam in nobis bone Iesu firmas, spem erigis, dilectionis charitatem accendis. *Læteatur itaque Mater Ecclesia, exultet Italia, parens Campania iucundetur, Prædicatorum sacer Ordo iam iubilet, Religiosorum deuotio concrepet, Doctorum turba complaudat, animentur ad studia Iuuenes, conuerti non torpent senes, delectentur in illis omnes, in humilitate proficiant prouecti, contentationem non deserant, Mandata Dei seduli exequantur.* Nam dedit illi Deus Cor ad præcepta & legem vitæ & disciplinæ, & Sapientia humilitatis exaltauit caput illius, *in medio Ecclesiæ aperuit os eius, & impleuit eum Dominus Spiritu sapientiæ & intellectus, solam gloriæ induit eum.* Nam veritas, quæ Christus est, ipsa veris non fictis Doctoribus pollicetur, *qui elucidant me, vitam æternam habebunt,* Quamvis ipse verus Sol Iustitiæ stellarum illustratione non egeat, nec illarum irradiatione, cum illuminatum ab ipso clarescat, habitat enim lucem inaccessibilem, qui est splendor gloriæ & figura substantiæ eius, idcirco tenebris non obscuratur, vt deficiat, aut nebulis obfuscatur, vt suæ claritatis radios non diffundat.

Cæterum quia rationis ordo postulat, vt triumphantem in Cælis Ecclesiam deuota in terris militans subsequatur, illum præcipua veneratione percolat, quem in cælestibus agminibus positum Deus glorificare cognoscitur. Nos de sanctitate vitæ ac miraculorum veritate Confessoris eiusdem non semel tantum, sed primò & secundò, non festinè sed maturè inquirere fecimus, & per Nos etiam & Fratres nostros S. Rom. Eccl. Cardinales Inquisitionem huiusmodi exactà discussione examinauimus diligenter, vt tantò firmiùs, quantò maturiùs, tanto certius, quanto discussiùs inquisitum, & examinatum existeret,

in sic arduo difficilique negotio procedere valeremus. Difficile namque est
 in mamus quæ in terra sunt & quæ in prospectu sunt, inuenimus cum labore, quæ
 autem in Cælis sunt, quis inuestigabitur? Cumque per huiusmodi nostram &
 eorundem Fratrum nostrorum examinationem sollicitam & sollicitudinem exa-
 minatam vitam eius sanctam & miracula eius meritis facta, probata esse consti-
 tit, & supplicantibus nobis id ipsum humiliter & deuotè multis tum Prælati-
 bus apud Sedem Apostolicam existentibus, de dictorum Fratrum nostrorum con-
 silio & assensu autoritate Dei omnipotentis, Patris & Filij & Spiritus sancti,
 ac BB. Petri & Pauli Apostolorum eius ac nostra, eum Sanctorum Confesso-
 rum Catalogo duximus adscribendum. Ideoque Vniuersitatem vestram mone-
 mus & hortamur attentè per Apostolica vobis scripta præcipiendo mandantes,
 quatenus Nonis Martij Festum Confessoris eiusdem, deuotè ac sollemniter cele-
 bretis & faciatis à vestris subditis veneratione debita celebrari, vt pià eius inter-
 cessione & hic à noxiis protegi, & in futura sempiterna gaudia consequi valeatis.
 Vt autem ad venerabile eius sepulchrum ardentius & affluentius Christiani po-
 puli confluat multitudo, ac celebris eiusdem Confessoris colatur festiuitas,
 Omnibus verè poenitentibus & confessis, qui cum reuerentia illuc in eodem fe-
 sto annuatim accesserunt, ipsius suffragia petaturi, de Omnipotentis Dei mise-
 ricordia & eorundem BB. Petri & Pauli Apostolorum eius autoritate confisi,
 vnum annum & quadraginta dies, accedentibus verò annis singulis ad prædi-
 ctum sepulchrum, infra 7. dies festum ipsum immediatè sequentes centum dies
 de iniuncta sibi poenitentia relaxamus. Datum Auenioni 15. Kal. Aug. Pontif.
 nostri an. 7.

Hoc anno Canonicus quidam S. Benedicti actu scholaris intestatus decessit:
 Canonici verò Ecclesiæ Parisiensis eius supellectilem omnem occuparunt, ius
 tale se habere putantes. Contra Vniuersitas ex Gregorij IX. Priuilegio contesta-
 batur ad se pertinere: diem itaque Canonicis dixit apud Conseruatorem: sed
 illi non comparuerunt; atque idcirco ex consortio Vniuersitatis refecati sunt,
 donec tandem satisfaciens in integrum fuerunt restituti: vt dicitur ad an. 1326.

Ad hunc quoque annum legitur statutum quoddam Nationis Gallicanæ *su-
 per modum & tempus intrandi & exeundi Missam diebus quibus in Natione celebratur*,
 talis est titulus in antiquo libro Procuratorum Nationis Gallicanæ. Statutum
 verò tale legitur.

STATV-
 TVM NA-
 TIONIS
 GALL. DE
 MISSIS.

Anno Domini 1323. die Mercurij post Quasimodo Omnibus Magistris Na-
 tionis Gall. Regentibus in Artium Facultate sufficienter vocatis per Seruientem
 dictæ Nationis apud S. Iulianum pauperem ad ordinandum, dispensandum &
 statuendum si sit opus, vt moris est. Statutum fuit ibidem per omnes Magistros
 dictæ Nationis concorditer nullo reclamante, quod quicumque non venerint
 de cætero ad Missam dictæ Nationis antequam finiatur Epistola, diebus quibus
 soliti sunt Missam celebrare communem, vel etiam recesserint antequam sacro-
 sanctum Corpus Domini fuerit consecratum, distributionibus careant consue-
 tis, & tantundem teneantur refundere Nationi. Dum tamen prius extiterint
 sufficienter vocati; alijs statutis si qua sint super his, remanentibus in vigore.

Eodem anno die 23. Iunij electus est in Rectorem Vniuersitatis M. Ioannes de
 Achies seu de Affis Baccalaureus Theologus, Societatis Nauarricæ: quo Recto-
 re Vniuersitas statutum edidit contra Librarios & Stationarios, cuius Autogra-
 phum seruatur in Tabulario communi notatum hisce elementis & characteribus,
 D. 18. R.R. estque eiusmodi.

DE LI-
 BRARIIS.

Vniuersis præsentis litteras inspecturis. Vniuersitas Magistrorum & Scho-
 larium Parisius studentium, salutem in Domino sempiternam. Cùm per Libra-
 riorum & Stationariorum quàm plurimas versutias & abusiones, à multis retro-
 actis temporibus, circa eorum officia Parisius exercenda negligentia tolerante
 diuturna, freno nondum correctionis adinuento, quo mediante ad ipsius Vni-
 uersitatis nostræ matris honorem & commodum regulari possent aptius & de-
 berent, *in finitis infinita Magistris & Scholaribus illata sint grauamina, ipsaque mater
 innumeris hætenus extiterit exposita dispendiis, ex illorum multiplici distractione qui com-
 moda sibi, non se commodis studentium applicabant. Cupientes igitur tam præsentium
 quàm futurorum in exercendis officiis prælibatis, opportunum pro viribus adhibendo
 remedium,*

remedium, versutiis obuiare, præfenti statuto sancimus. In primis, ut nullus ad præfata officia Parisius exercenda deinceps admittatur, nisi vir bonæ famæ, sufficientis literaturæ quoad Librorum notitiam in valore, & ex proborum & fide dignorum testimonio, supra infrascriptis articulis & statutis & aliis aliâs ordinatis tenendis & obseruandis, ad cautionem præstandam sufficiens, & nisi sit per Vniuersitatem ad hoc primitus admissus & iuratus. Item nullus Stationarius habeat Clericum ad liberandam exemplar, nisi, priusquam officium exerceat, sit coram Vniuersitate vel saltem coram Rectoribus & quatuor Procuratoribus iuratus fideliter exercere officium secundum ordinem Vniuersitatis; Et Rector qui pro tempore fuerit, teneatur nomen iurantis, & tempus præstiti iuramenti reponere in Registro. Item quod nullus Stationarius exemplar aliquod alienabit, sine eo quod prius notificet Vniuersitati in Congregatione generali, ut Vniuersitas ordinet viam per quam ipse Stationarius à profectu suo non impediatur, & Vniuersitas exemplaris vsu non defraudetur. Item nullus Stationarius denegabit exemplaria alicui etiam volenti per illud aliud exemplar facere, dum tamen pro eo pignus sufficiens exponat & satisfaciât secundum ordinationem Vniuersitatis. Item nullus Stationarius alicui carius locet exemplaria quàm taxata fuerint per Vniuersitatem, nec conditionibus paucioribus quàm per Vniuersitatem fuerit ordinatum, nisi pretia ultra hebdomadam tenuerit.

Item si pignora obligata Stationario non leuantur infra annum, liceat Stationario post annum pignora vendere, per visum tamen Vniuersitatis.

Item nullus Stationarius exemplar locet antequam corrigatur & taxetur per Vniuersitatem. Item ordinauit Vniuersitas quod quilibet Rector faciet proclamari per Scholas, si quis inueniat exemplaria corrupta, illa offerat publicè coram Rectore & Procuratoribus, ut exemplaria corrigantur, & Stationarij qui talia locant, iudicio Vniuersitatis puniantur & Scholaribus emendare cogantur.

Item quatuor erunt de putati per Vniuersitatem annuatim ad taxandum libros, & nulli liceat libros taxare, nisi illis quatuor, vel duobus illorum ad minus præsentibus & taxantibus; & si duo eorum absentes sint vel vnus absens, tantum percipiet quantum alius præfens & taxans, nisi requisitus ad taxandum venire recusauerit. Item, si contingat dictos taxatores vel eorum aliquos duci ad aliquam taxationem faciendam per aliquem alium de Librariis, tantum percipiet ille ductor quantum vnus taxatorum; & si plures fuerint ductores, quantum ad perceptionem salarij omnes loco vnus habeantur. Item nullus Librarius alij Librario vendat librum, nisi prius fuerit per quatuor dies publicè expositus venditioni apud Fratres, nisi in præsentia vel de voluntate venditoris, nec alicui alij absente venditore, nisi in præsentia duorum testium fide dignorum. Item quilibet Librarius requisitus per venditorem vel per aliquem de Deputatis, teneatur dicere nomen emptoris & pretium libri, & emptorem ostendere si fuerit requisitus, & hoc post venditionem. Item nullus admittatur ad officium Librarij, nisi habito testimonio Deputatorum suæ fidelitatis, & data cautione centum Librarum Paris. de respondendo fideliter de sibi commissis. Item quod ipsi quatuor Deputati inquirent, si aliquis non iuratus utatur officio Librarij vel Stationarij, & habeant potestatem capiendi pignora non iuratorum utentium officiis prædictis, & ea præsentare coram Vniuersitate in proxima Congregatione generali. Et si dicti Deputati, in his exequendis, Seruiente indigeant, quilibet Seruiens Vniuersitatis iuratus tenebitur per iuramentum suum astare eis, & officium suum gratis & sine difficultate impendere, si fuerit per eorum aliquem requisitus. Item, nullus non iuratus habeat aliquem librum vanalem ultra valorem decem solidorum, nec sub tecto sedeat. Item quilibet Librarius & Stationarius iurabit, quod dictas ordinationes, quatenus ad se pertinet, obseruabit, & si sciuerit aliquem de dictis officiis dictæ Vniuersitatis ordinationi contrauenire, vel aliquem ad inopiam vergere, illud reuelabit vel reuelari faciet Vniuersitati. Quibus quidem statutis à nobis sic ordinatis.

Et demum anno Domini 1323. die Lunæ ante Festum Beati Michaëlis Archangeli apud S. Mathurinum, in nostra Congregatione generali tunc inibi facta, coram nobis singulis, per discretum virum Mag. Ioannem de Achyes tunc nostræ Vniuersitatis Rectorem vocatis, & personaliter comparentibus Stationariis & Li-

brariis infra scriptis, videlicet Thoma de Malbodia, Ioanne Britone alias de S. Paulo, Thoma Normano, Gaufrido Britone Notario publico, Gaufrido de S. Leodegario, Guillelmo le Grand de vico nucum, Anglico, Stephano dicto Sauvage, Gaufrido Lotharingo, Petro dicto Bon-enfant, Thoma de Senonis, Nicolao dicto petit Clerc, Ioanne dicto de Guyendale Anglico Seruiente Vniuersitatis, Ioanne de Meillac, Petro de Perona, eius vxore, Nicolao de Scotia, Radulpho de Varedis, Guillelmo dicto cum Baculo, Pontio Gilboso de Noblans, Ioanne Ponchet, Aegidio de Viuars, Ioanne Britone Iuuenis, Ioanne de Remis, Nicolao dicto Challamame, Nicolao de Ybuna, Gaufrido dicto le Normant, Margareta vxore cuiusdam Iacobi de Troancio, & Matthæo de Attrebato, ac Thoma de Wymondkold Anglico; sponte & ex certa scientia sufficienti deliberatione præhabita super articulis supra scriptis, manibus omnium & singulorum eorumdem ad Crucifixum eleuatis, omnia & singula in supra scriptis articulis seu statutis nostris contenta & alias facta, iurauerunt inuoluntate obseruare ex tunc in futurum, & non contra facere vel venire, aliqua cautela, vel ingenio, per se, vel per alium, vel alios in futurum. Se, & omnia bona sua mobilia & immobilia, præsentia & futura vbicumque reperientur, prout in litteris Curie Parisiensis plenius contineri dicitur, penitus obligantes, & quas litteras penes nos referuamus ad cautelam. De quo quidem numero Iuratorum quatuor deputatos, de quibus superius fit mentio, pro anno præsentis eligimus Ioannem de Guyendale prædictum, Ioannem de S. Paulo, Ioannem Britonem Iuuenis & Petrum dictum de Perona supradictos, pro taxandis libris & cæteris supradictis, prout eis competit faciendum ordinamus, & reseruata nobis potestate anno reuoluto de quatuor aliis ad hæc deputandis, prout nobis libuerit pro anno exinde sequenti & sic deinceps. Quibus sic actis, Nos omnes & singulos supradictos nostros Iuratos benignè admisimus ad officia supradicta exercenda, volentes ipsos, & eorum quemlibet tanquam fideles nostros nostris gaudere priuilegiis, libertatibus & immunitatibus, sic & prout decet in futurum ipsos sub protectione nostra per præsentem reponendo. In cuius rei testimonium sigillum nostrum præsentibus litteris duximus apponendum. Datum vt supra. Anno 1324.

1324.

Ad annum 1324. refert Balæus Episcopum Parisiensem de consensu Magistrorum permisisse impugnationem quorundam articulorum à Thoma Aquinate collectorum. Et Durandum de S. Porciano Dominicanum, deinde Episcopum Aniciensem scripta Thomæ primum defendisse; postea impugnasse; at Durandellum Dominicanum contra Durandum scripsisse & sic opus suum incepisse, *Existimasti inique quod ero tui similis, arguam te & statuum contra faciem tuam.* Idem tamen Episcopus qui tunc erat Stephanus de Borreto, aduocato Concilio Doctorum Parisiensium, habitaque eorum deliberatione doctrinam eiusdem Thomæ calumniâ & omni suspitione hæreseos contra nonnullorum sententias vindicauit, vt patet ex hoc instrumento.

VINDICA-
TUR D.
THOMÆ.

» Vniuersis præsentibus litteris inspecturis, Stephanus permissione diuina Parisiensis Episcopus salutem in omnium saluatore. Magistra rerum experientia
» certis indicijis euidenter demonstrat multa quibusdam temporibus ordinata
» consultè, nouis emergentibus causis succedentibus temporibus in contra-
» rium debere consultius immutari. Dudum siquidem felicitis memoriæ Quidam
» prædecessores nostri Parisienses Episcopi quosdam articulos, ne forsitan malè
» eos intelligentes caderent in errorem, tanquam erroneos per excommunica-
» tionis sententiam damnarunt & interdixerunt expressè, quorum tamen non-
» nulli Doctrinam eximij Doctoris B. Thomæ de Aquino de Ordine Prædica-
» torum tangere ab aliquibus asseruntur. Quam articulorum condemnationem
» & sententiarum promulgationem Venerabiles viri Decanus & Capitulum
» Ecclesiæ nostræ Parisiensis, sicut veritatis zelatores intimè confide-
» rantes, necnon doctrinæ & famæ B. Thomæ de Aquino de ordine Præ-
» dicatorum prædicti iniustam denigrationem, veritatis occultationem & San-
» ctæ Romanæ Ecclesiæ aliqualem dehonorationem, per venerabiles viros
» M. Ambaldum de Ceuano Atrebatensem Archidiaconum, sacræ Theologiæ Docto-
» rem & D. Petrum de Fayello Parisiensis Canonicos eorum propter hoc nuntios
» ad Nos specialiter destinatos, nos requisierunt nobisque supplicarunt qua-

tinus vocatis omnibus sacre Theologiae Doctoribus & cum eisdem communi-
 cato consilio & deliberatione habitâ diligenti, & cum alijs qui in talibus pos-
 sunt scire veritatem, viam aperiremus per quam in prædictis articulis in quan-
 tum doctrinam B. Thomæ prædicti tangere possunt, & S. Romæ Ecclesiæ &
 prædicti Sancti honorem & reuerentiam seruaremus. Nos igitur attendentes
 cum eis quod sacrosancta Rom. Ecclesia fidelium omnium mater & magistra in
 firmissimâ Petri Christi Vicarij Confessione fundata, ad quam velut ad vniuer-
 salem Regulam Catholicæ veritatis pertinet approbatio & reprobatio Doctri-
 narum, declaratio dubiorum, determinatio tenendorum & confutatio erro-
 rum, præfatum Doctorem venerabilem cuius doctrinâ fulget Ecclesia vt Sole
 Luna, nuper SS. Cathalogo ascribendum doctrinæ diligenti excussione & exa-
 minatione præhabitâ super vitâ ipsius & doctrinâ, ipsumque quoad vitam pu-
 ram ac doctrinam salutarem Orbi terræ commendabilem prædicauit, cupien-
 tes Gloriosum Deum in sanctis suis apud fidelium deuotionem in terris gloriosius
 exaltari, ac sacratissimæ matris nostræ prædictæ desiderantes vestigia sancta pro-
 viribus imitari, dictumque Confessorem feliciter in cælis regnantem apud Ter-
 rigenas deuotius & celebrius honorari. Præsertim cum fuerit & sit vniuersalis
 Ecclesiæ lumen præfulgidum, gemma radians Clericorum, flos Doctorum,
 Vniuersitatis nostræ Parisiensis speculum clarissimum & insigne claritate vitæ,
 famæ & doctrinæ velut stella splendida & matutina refulgens per venerabiles &
 dilectos Consiliarios nostros fideles *M. Hugonem de Bisuntio Cantorem Parisien-
 sem, M. Stephanum de Nouavilla, & D. Odonem de Senonis Canonicos Parisienses* In-
 quisitione factâ super dictis articulis apud Doctores Theologicæ Facultatis in
 eorum Congrégatione Generali Regentium & non Regentium, Secularium &
 Regularium ad hoc specialiter conuocata. Comperto per Dei gratiam dictum
 Confessorem B. Thomam nihil vnquam sensisse, docuisse seu scripsisse quod
 sanæ fidei vel bonis moribus aduerfetur, *de consilio venerabilium virorum Decani
 & Capituli Parisiensis & venerabilis Patris D. Guillelmi Dei gratia Archiepiscopi Vien-
 nensis sacre Theologiae Professoris & aliorum 23. Magistrorum in Theologia vna cum
 Reuerendo Patre prædicto in litteris sub eorum sigillis per præfatos Commissarios nobis
 misso, nec non & 39. Baccaliorum in Theologia super hoc per litteram eorum proprijs
 subscriptionibus & sigillis munitam*, nobis super hoc consulentium & rogantium
 humiliter & deuotè & aliorum discretorum solemniter ac maturo consilio super
 hoc habito articulorum condemnationem supradictam & excommunicationis
 sententiam, quantum tangunt vel tangere asseruntur doctrinam B. Thomæ
 prædicti, ex certâ scientiâ tenore præsentium totaliter annullamus, ipsos arti-
 culos non propter hoc approbando seu etiam reprobando, sed eosdem discuf-
 sioni Scholasticæ liberè relinquendo. In cuius rei confirmationem & testimo-
 nium sigillum nostrum præsentibus est appensum. Datum apud Gentiliacum
 anno Domini 1324. die Iouis ante sacros Cineres.

Eodem anno summus Pontifex Ioannes sententiam Excommunicationis tu-
 lit in Ludouicum Bauarum: at iste nonnullorum Doctorum conductitiâ doctri-
 nâ & calamo fretus, præsertim verò Ioannis Ianduni Perusini & Marsilij de Me-
 nandrino aliâs Patauini seu de Padua, qui ex Academia Paris. ad eum conuo-
 larant, vt scribit Christianus Massæus; item Minoritatum auxilio & fauore con-
 fessus Epistolam vulgat, quâ Ioannem vt iniustum innocentium persecutorem,
 Clauium subuersorem, Canonum violatorem, discordiarum seminatore, Im-
 perij destructorem, legum præuaricatorem, doctrinæ orthodoxæ de paupertate
 Christi & Apostolorum conuulsorem, Sacramentorum profanatore, Terræ
 sanctæ desertorem, Ecclesiæ temeratore, denique incorrigibilem & hæreticum
 notorium declarat. Testes sunt Auentinus lib. 7. & Bzouius ad hunc an. alio
 vero scripto irrita declarans contra se facta Iudicia ad futurum Concilium ap-
 pellauit.

Multi quoque Theologi eandem Quæstionem agitare cœperunt, an liceret
 Pontifici prædecessorum suorum acta, præsertim ea quæ in Concilijs approbata
 fuerant, rescindere. Alij Imperatori & Minoritis patrocinebantur: alij Ioanni.
 Itaque prudenter ille iudicauit sibi occurrendum esse malo, & aduersus eos qui
 de sua auctoritate dubitabant, quique Constitutiones de paupertate Christi &

Apostolorum criminabantur, Decretalem edidit quæ habetur inter Extrauagantes, his verbis. Quia quorundam mentes sic pater mendacij dicitur excæcasse, quod nostris Constitutionibus, quarum vna incipit. *Ad Conditorem Canonum*: alia verò *Cum inter nonnullos*. Vtique tam cum fratribus nostris sanctæ R. O. Ecclesiæ Cardinalibus, quam cum multis Archiepiscopis & Episcopis, aliisque Ecclesiarum Prælatibus, nec non & compluribus sacræ Theologiæ Magistris ac vtriusque Iuris Professoribus deliberatione præhabitâ diligenti digestis, ac de præmissorum fratrum nostrorum consilio promulgatis; non absque multâ temeritate plectibili nisi sunt detrahere & nituntur veritatem quam continent, per falsas insanas obfuscare, &c. Hac autem vltimâ Constitutione promulgatâ, de ea cœperunt anxie disputare Minoritæ. Alij summo Pontifici cedendum putarunt, alij perniciores in errore permanserunt; quorum aliqui capti, & impœnitentes combusti sunt teste Eymerico in Directorio. Imò centum & amplius post annis adhuc erant, teste Antonino qui non modò Ioannem sed successores eius, quotquot prædictam Constitutionem approbauerant, esse dicebant hæreticos. Errores eorum 55. colligit Eymericus, quos in compendium contraxit Spondanus in Annalib. Eccles.

His igitur ita gestis Ioannes dedit ad omnes Academias publicas diplomata, ne deinceps in Scholis de paupertate Christi & Apostolorum disputaretur, vtiq; Ecclesiasticæ definitioni staretur. At eodem Anno *Marcilius de Padua* librum edidit de Iurisdictione Imperiali & Pontificia, quem inscripsit *Defensor Pacis*: in quo contendebat probare Pontificem Imperatori, non Imperatorem Pontifici esse subiectum, imò Imperatorem posse succedere Pontifici & administrare Ecclesiam sede vacante. Marcilij socius erat, vt dictum est, *Iandunus*, seu *Ioannes de Ianduno*, & vterque à Ioanne an. 1327. damnatus est. Pro Pontifice scripserunt Alexander de S. Elpidio Archiepiscopus Rauennas, Pelagius Aluarus Minorita; Okamus etiam Doctor Paris. & Minorita; qui postea ad Imperatorem confugit territus fulminibus Apostolicis, quod Fratricellos tueri aduersus Papam contendisset.

Eodem anno more Gallicano, vel an. 1325. more Romano nempe 6. Id. Feb. primo Sabbato Ieiunij quadragesimalis, idem Pontifex postillas quasdam Petri Ioannis de Serignano Minoritæ in Euangelium Matthæi, Epistolas Canonicas & Apocalypsim, damnauit & igni addixit. Cuius errores numero 22. collegit Eymericus in Directorio Inquisitorum; ex quibus Fratricelli ad suæ sectæ honorem & dignitatem augendam multa sumebant argumenta.

1325.

Anno 1325. Vniuersitas conquesta apud Pontificem, quod Officiarij Curie Conseruationis salarium exigerent & emendas non legitimas, Constitutionem obtinuit, quâ cauit Pontifex ne Officiarij eiusmodi pro salarijs aut emendis reciperent amplius, quàm quod solebat dari in Curia ordinaria; Abusorumque punitionem ad Vniuersitatem remisit. Refertur hæc Constitutio inter Priuilegia, legiturque in antiquo libro Rectoris sub hoc titulo. *Priuilegium perpetuum super Iuramentis Conseruatoris, Sigilliferi in Curia Conseruationis & omnium aliorum Officialium in Curia prædicta*. Edictum verò tale est.

CONSTITUTIO APOSTOLICA DE SALARIO OFFICIARIO RUM CURIE CONSERVATORIS.

» **Ioannes Episcopus seruus seruorum Dei.** Ad perpetuam rei memoriam. Parisiense studium quasi flumen Dei repletum aquis, scientiarum vbertate fecundum & velut ad illuminationem Gentium institutum diuinitus, eiusque fructus vberes, quos veluti ager plenus, cui benedixit Dominus, in Ecclesia vniuersali produxit, meditatione frequenti reuoluentes animo, vt nullis indignis laceretur obloquijs, nullisque detractionum cuniculis impugnetur, sed vt famæ claritate præfulgeat, paternæ sinceritatis desiderio affectamus. Exhibita siquidem nobis ex parte Dilectorum filiorum Vniuersitatis Magistrorum & Scholarium studij memorati petitionis series continebat, quod in Curia Conseruatoris Priuilegiorum Vniuersitatis eiusdem à Sede Apostolica deputati, nonnunquam etiam ex conniuentia Iudicum, Aduocatorum & Tabellionum seu Notariorum eiusdem Curie in eiusdem Vniuersitatis displicentiam graues excessus & abusus enormes scopus committuntur: ex quibus profectò dictæ Vniuersitatis quam plurimum famæ detrahitur & honori non modicum derogatur: quare pro parte Vniuersitatis eiusdem Nobis extitit humiliter supplicatum, vt prouidere super his paternâ diligentia

dignaremur. Nos itaque ipsorum in hac parte supplicationibus fauorabiliter annuentes, ac volentes super eis congruum remedium adhibere, præsentium auctoritate statuimus ac etiam Ordinamus, & inuiolabiliter perpetuis temporibus præcipimus obseruari, quod præfati Iudices, Aduocati, Tabelliones vel Notarij ac Sigilliferi, & quicumque Officiales alij Curia memoratæ præsentis & posterius in dicta Vniuersitatis præsentia vel aliquorum ex eis, quos eadem Vniuersitas ad hoc specialiter duxerit deputandos, corporale præstent tactis sacrosanctis Euangelij iuramentum, quod quilibet suum Officium, ad quod deputatus fuerit, sollicitè ac fideliter exercebit, nec priuilegijs præfata Vniuersitatis concessis scienter per se vel per alium seu alios abutetur. Edicto quoque perpetuo prohibemus, ne Conseruator Priuilegiorum huiusmodi & Deputati per eum emolumentum sigilli, seu emendam dictæ Curia alicui de cætero vendant, aut etiam accensare præsumant, vel pro exactione sigilli ac emendarum huiusmodi recipiant ultra id quod in Curia Ordinarij in eisdem vel similibus Casibus extitit consuetum: quodque Aduocati, Notarij publici, seu priuati, alijque Officiales prædictæ Curia memoratæ non amplius pro eorum salarijs exigant quàm solitum extitit in Ordinarij Curia supradicti. Quod si secus forte præsumperint, ipso facto sententiam Excommunicationis incurrant, à qua quidem absolui non valeant, nisi tum demum cum ab eis extortum, integre fuerit restitutum. Sanè quia non est prætermittenda in domesticis disciplina, sed ab eis potius inchoanda, volumus, quod quicumque Magister vel Scholaris Vniuersitatis eiusdem dictorum Priuilegiorum ab ipsa Vniuersitate forte reperiatur abuser, liceat ipsi Vniuersitati ab eorum consortio priuare illum totaliter vel ad tempus, aut aliàs pœnam condignam infligere prout ipsorum Abusorum qualitas excessus exegerit dictæque Vniuersitati videbitur expedire, memoratis quibusdam alijs dictæ Vniuersitatis priuilegijs in suo robore nihilominus duraturis. Nulli ergo hominum liceat hanc paginam nostræ Constitutionis, Ordinationis, prohibitionis, & voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumperit, indignationem Omnipotentis Dei & BB. Petri & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursum. Datum Auenione 11. Kal. Iulij, Pontif. nostri an. 9.

EMOLV-
MENTVM
SIGILLI.

Insuper ne quis priuilegium istud violare auderet, eius Conseruatorem esse voluit Egidium de Pontoise Abbatem S. Dionysij his verbis.

Ioannes Episcopus seruus seruorum Dei, Dilecto filio Abbati Monasterij S. Dionysij prope Parisius Sal. & Apostol. bened. Iniunctum nobis quanquam immeritis Apostolicæ dignitatis exposcit Officium, vt inuigilemus remedijs subditorum, quia dum eorum remouemus grauamina, dum scandala tollimus, in eorum possumus quiete quiescere & optatè tranquillitatis gaudium obtinere. Sanè pro tranquillo & bono statu Dilectorum filiorum Vniuersitatis Magistrorum & Scholarium Parisiensium contra quosdam abusus, qui per Officium Curia Conseruatoris Priuilegiorum Vniuersitatis eiusdem à Sede Apostolica deputati committi & fieri dicebantur, ad perpetuam rei memoriam per alias nostras litteras statuendum duximus, ac etiam ordinandum, quod Officiales ipsi in dicta Vniuersitatis præsentia vel aliquorum ex eis quos eadem Vniuersitas ad hoc specialiter duceret deputandos, corporale præstarent tactis sacrosanctis Euangelij iuramentum, quod quilibet suum Officium ad quod deputatus foret, sollicitè & fideliter exerceret, nec priuilegijs præfata Vniuersitati concessis scienter per se vel per alios abuteretur. Edicto quoque perpetuo prohibuimus ne Conseruator Priuilegiorum huiusmodi & Deputati per eum emolumentum sigilli, seu emendarum dictæ Curia alicui de cætero vendere aut etiam accensare præsumerent, vel pro exactione sigilli ac emendarum huiusmodi reciperent ultra id quod in Curia Ordinarij in eisdem vel similibus casibus extitit consuetum, quodque Aduocati, Notarij publici, seu priuati, alijque Officiales prædicti tunc memorati non amplius pro eorum salarijs exigent, quàm solitum extiterit in Ordinarij Curia supradicti. Quod si secus forte præsumerent, ipso facto sententiam excommunicationis incurrerent, à qua quidem absolui non valerent, nisi tunc demum cum ab eis extortum taliter foret integre restitutum. Sanè quia prætermittenda non est in domesticis disciplina, sed ab eis potius inchoanda, volumus, quod quicumque Magister vel Scholaris Vniuersitatis eiusdem dictorum Priuilegiorum ab ipsa Vniuer-

CONSER-
VATIO DI-
CTI PRI-
VILEGII.

» *sitate forte reperiatur abusor, liceret ipsi Vniuersitati ab eorum consortio priuare illum*
 » *totaliter vel ad tempus, vel aliam panam condignam infligere, prout ipsorum abusorum*
 » *qualitas excessus exigeret, dictaque Vniuersitati videretur expedire. Quo circa dis-*
 » *cretionis tuæ de qua plenam in Domino fiduciam gerimus, per Apostolica scri-*
 » *pta committimus & mandamus, quatinus si dicti Officiales contra huiusmodi*
 » *Ordinationis, statuti, præcepti ac voluntatis nostræ tenorem venire temerè*
 » *forte præsumpserint, quotiescunque ab eadem Vniuersitate vel eorum Procu-*
 » *ratoribus siue Nuncijs super his fuerit requisitus, exhibeas eis autoritate nostra*
 » *summarie de plano, sine strepitu & figura Iudicij, Iustitiæ complementum,*
 » *Contradictores per Censuram Ecclesiasticam appellatione postposita compes-*
 » *cendo, memoratis & quibusdam alijs dictæ Vniuersitatis Iurilegijs in suo ro-*
 » *bore duraturis. Datum Auenioni 11. Kal. Iulij, Pontif. nostri an. 9. Statutum*
 » *Vniuersitatis de Curia conseruationis extat infra ad an. 1327.*

DE MODO
 CONFERENDI BENEFICIA
 VNIERSITATIS.

Eodem anno mota est Quæstio de modo conferendi Beneficia, quæ ad Præsentationem Vniuersitatis pertinebant. Iam quidem aliàs de re eadem orta fuerat discordia: nunc verò in hoc erat posita difficultas, an scilicet ius eiusmodi Decanorum esset, Procuratorum & Rectoris, an verò ipsius Vniuersitatis Decani quidem superiorum Facultatum existimabant suum illud ius esse: at contra ab ipsis Facultatibus pronunciatum, nimirum pertinere ad ipsam Vniuersitatem, non verò ad Officiarios, nisi quatenus ab ipsa delegantur: quæ quidem Vniuersitas nominauit Deputatos ad conferendam vacantem Capellaniam, Facultates quidem Magistrum è suis vnum non Decanum, ne sibi ius illud arrogaret; at Nationes Rectorem & 4. Procuratores delegauerunt: nempe cum Rectore, qui Caput & sine quo nihil agi potest, suum singulæ Nationes Deputatum, vt singulæ Facultates suum. Et ista ratio conferendorum Beneficiorum obseruata fere est vsque annum circiter 1438. quo septenarius Ordo pro numero Ordinum siue Corporum Vniuersitatis introductus & confirmatus est. In hanc ergo rem confectum est sequens Instrumentum.

» In nomine Dei, Amen. Per hoc præsens publicum Instrumentum pateat
 » Vniuersis, quod anno eiusdem 1325 Indictione 8. 26. die mensis Augusti, Pon-
 » tificatus sanctissimi in Christo Patris ac D. D. Ioannis diuina prouidentia Pa-
 » pæ XXII. in mei M. Stephani de Lingonis Rectoris Vniuersitatis Magistrorum
 » & Scholarium Paris. Notarijque publici ac testium subscriptorum præsentia,
 » in Capitulo B. Mathurini Paris. in Generali Congregatione dictæ Vniuersitatis,
 » Quibusdam factis & negotijs per Nos Rectorem prædictum ibidem propositis
 » & in deliberatione positis. Et inter cætera, videlicet vtrum Collatio Capella-
 » niæ quæ nuper fuerat defuncti M. Heruæi de Racha fundatæ super thesauro
 » Regio pertinebat ad totam Vniuersitatem, vel ad Decanos & Rectorem Vni-
 » uersitatis (videtur hic prætermissum incuriâ scriptoris, Procuratores, post De-
 » canos) Item & vtrum illi qui essent deputati ab Vniuersitate ad litteras conce-
 » dendas Scholaribus & audiendas causas ipsorum signarent litteras signis suis, &
 » transirent sub signis eorum. Et vtrum Deputati ad hoc qui comparerent, pos-
 » sent Scholares expedire aliorum absentia non obstante. Habitaque delibera-
 » tione in qualibet Facultate in dicta Vniuersitate fuit ibidem ex parte cuiuslibet
 » Facultatis super præmissis deliberatio dicta seu relata in hunc modum.
 » 1. Nos Rector prædictus deliberationem Facultatis Artium retulimus in
 » hunc modum, videlicet quòd Vniuersitas daret Deputatos ad conferendam dictam
 » Capellaniam secundum deliberationem duarum Nationum. Aliæ autem duæ Nationes
 » deliberauerunt, quòd audirentur Decani ad informandum Vniuersitatem, si habeant ius
 » conferendi dictam Capellaniam, vel non, si vellent: alioquin quòd darentur De-
 » putati ad conferendum dictam Capellaniam. Item quòd tota prædicta Facultas
 » deliberauerat, quòd Deputati ad litteras concedendas, signarent litteras &
 » transirent sub signis eorum; & quòd illi Deputati qui comparerent, transirent
 » litteras aliorum absentia non obstante. Item quòd quoad collationem dictæ
 » Capellaniæ, Facultas prædicta deputabat Rectorem & Procuratores.
 » Deliberationem verò Facultatis Medicinæ retulit Decanus eiusdem in hunc
 » modum, videlicet quòd idem Decanus & Facultas prædicta deputabant loco
 » sui, quoad collationem dictæ Capellaniæ M. Petrum de Florentia Regentem in

Medicina, & quod Deputati ad Litteras concedendas signarent, & transirent sub signis eorum. Et quod præsentibus expedirent Scholares aliorum absentia non obstante.

Deliberationem verò Facultatis Decretorum retulit *M. Ioannes de Villars* sub hac forma. Videlicet quod Facultas deputabat eundem *M. Ioannem* ad conferendam dictam Capellaniam, si debeatur Decano, vt ex parte Decani; si Vniuersitati, vt Deputatus ex Facultate prædicta. Item quod Deputati ad Litteras concedendas signarent illas signis suis; & quod præsentibus expedirent Scholares aliorum absentia non obstante.

Deliberationem verò Facultatis Theologiæ retulit *M. Guillelmus de Narbonne* actu Regens in Facultate prædicta in hunc modum. Videlicet quod Collatio dictæ Capellaniæ pertinebat ad Vniuersitatem, & quod ipsa Facultas deputabat ipsum *M. Guillelmum* ad conferendum dictam Capellaniam. Et quod Deputati signarent Litteras; & quod illi Deputati, qui comparerent, expedirent Scholares aliorum absentia non obstante. Acta fuerunt hæc in Capitulo *B. Mathurini* prædicto parum post horam tertiam die, Indictione, mense & Pontificatu prædictis, præsentibus viris venerabilibus & discretis *MM. Petro de Wastij* Doctore in Theologia, *Ioanne Bostol* & *Ioanne Violette* in Medicina, *Ioanne Tricot*, *Odone de Lanus* & *Alano de prope Pontiu* in Artibus, & pluribus aliis testibus ad hoc vocatis & rogatis. In cuius rei testimonium sigillum dictæ Vniuersitatis vnà cum sigillo & subscriptione publici Notarij infra scripti præsentibus est appensum. Datum anno, Indictione, mense & Pontifice prædictis. Et ego *Heruæus de Insula Clericus Leonensis Diocesis* publicæ auctoritate Imperiali Notarius relationibus prædictarum deliberationum & aliis præmissis vnà cum dictis testibus præsens interfui, eaque manu propria scripsi, & in hanc publicam formam redegi, hicque me subscripsi signumque meum vnà cum sigillo dictæ Vniuersitatis hæc solitum apposui requisitus. Inter lineas, in illo vocabulo scilicet, suis, approbo quia feci & mihi constat.

Eodem anno Minoritæ Comitæ Generalia Lugduni celebrarunt, quæ *Michael Cesenas* Generalis eorum Minister Parisiis indixerat vt haberentur. Verum ait *Vvadinghus* eum timuisse, ne Pontifex apud *Carolum Regem* efficeret, vt vel gratia vel auctoritate cogeret eos reuocare sententiam quam *Perusij* de paupertate Euangelica tulerant. In iis autem Comitibus *Gerardus Odonis* Pontifici familiaris & *Cesenati* infestus proposuit multa, quæ minimè probata sunt: in primis istud, quod causa discordiæ fuerat, vt è Regula Franciscana abradetur præceptum de non recipienda pecunia vel per se, vel per interpositam personam: vt sic conscientis omnium caueretur, & scandala vitarentur, dissidiorumque materia tolleretur. At *Cesenas* & alij Regulam constantissimè tuendam esse sanxerunt, tuleruntque indignabundè *Gerardi* conatum.

Eodem anno idem Pontifex *Ioannes* cauit Bullâ ad Cardinalem Legatum apud Regem Galliarum datâ, quæ inter eius Epistolas numero est 49. ne occasione lectionis peregrinarum Linguarum quam *Clemens V.* in Concilio Vniuersitatis præceperat, peregrina dogmata inducerentur, mandauitque vt in Magistros Parisienses Græcam, Arabicam, Chaldaicam & Hebraicam Linguas profitentes diligentius inquireret.

Eodem anno die Mercurij ante Festum omnium Sanctorum *Natio Normannica* apud *S. Iulianum pauperem* congregata *S. Romani* Festum instituit, eumque in Patronum assumens *Kalendario Libri* sui inscribi voluit, ita postulante *M. Hermano Rotomagæo* paulo ante, hoc est 10. Octob. in Rectorem Vniuersitatis electo; itaque in eam rem publicum Instrumentum confici voluit, in quo hæc habentur inter cætera.

Hinc est quod nos omnes & singuli *Magistri supradictæ Nationis Normannorum* acta Regentes Parisiis in Artibus vocati ex parte Procuratoris nostræ Nationis per Seruientem iuratum, vt moris est, anno Dom. 1325. die Mercurij ante Festum omnium Sanctorum apud *S. Iulianum pauperem* hora primæ ad ordinandum, dispensandum & statuendum, necnon ad audiendum supplicationes & Compositum antiqui Receptoris, considerantes & supplicationem dicti Receptoris esse honestam, & ob reuerentiam dicti sancti fauorabiliter admittent.

ROMAN-
LIA.

dam statuimus, ac etiam consensimus ex vnanimi consensu nullo reclamante,
 quod Festum B. Romani antedicti in Calendario Libri nostre Nationis inscriberetur ac
 etiam obseruaretur; & illa die in nostra Natione Normanorum Parisius ab omni acti-
 legendi publico, tum Curforio quàm ordinario perpetuis temporibus abstinere. In cuius
 rei testimonium Sigillum nostre Nationis præsentibus Litteris est appensum.

Eadem Natio anno 1336. mense Ian. die Sabbati post Festum B. Guillelmi
 Gallicanæ Patroni statuit plurima circa Vesperas & Missas B. Virginis, quò so-
 lennius celebrarentur: item circa sportulas præsentibus distribuendas, & mul-
 tãas absentibus irrogandas. Statutum autem sic incipit. *Nouerint vniuersi*, quod
 ob honorem & reuerentiam B. Mariæ Virginis singulis septimanis quibus legi-
 tur, vel non legitur, à Festo B. Dionysij usque ad Festum BB. Petri & Pauli
 Vesperæ die Veneris & Missa die Sabbati à tempore à quo non extabat memoria, à Ma-
 gistris Nationis Normanorum hætenus confluuerunt solenniter & laudabiliter
 celebrari, & ob hoc Magistri, qui tunc pro tempore fuerunt in dicta Natione
 pluribus & præcipuè à bonis commendare meruerunt.

1326. Anno 1326. Canonici Parisienses qui ob occupatam cuiusdam Canonici fan-
 cti Benedicti, qui intestatus decesserat, supellectilem & hæreditatem contra
 Vniuersitatis Priuilegia & iura fuerant à Vices-gerente Conseruatoris excom-
 municati & à consortio Vniuersitatis rescicati, satisfactione præmissâ restituti
 sunt in integrum Rectore M. Petro de Dacia, die Dominica in *Letare* vt legitur
 in libro Rectoris, his verbis.

CANONI- » Anno Domini 1326. die Martis proximâ ante Festum B. Thomæ Apostoli
 CI PARIS. » electus fuit M. Petrus de Dacia Canonicus Ripensis tempore hyemali in Recto-
 IN INTE- » rem, in cuius Rectoria licet plura acta sunt, tamen ob memoriam futurorum
 GRVM RE- » renouandam istud præcipuè est inscriptum Registro Vniuersitatis & Capitulo
 STITVTI. » Parisiensi, pro eo quod quidam Canonicus sancti Benedicti Parisiensis deceffe-
 » rit intestatus actu Scholaris & de Choro Ecclesiæ Parisiensis, qui bona multa
 » mobilia possidebat, quorum conseruationem & distributionem inter hæredes
 » eiusdem Vniuersitatis ad se pertinere virtute Priuilegij Papæ Gregorij IX. de-
 » bere asseruit, quia Scholaris, Capitulo talia sibi accipere, quia de Choro eorun-
 » dem & Iurisdictione, totaliter asserente. *Ipsos Canonicos presentes per dictum*
 » *Rectorem Vniuersitatis adeo insecuta est, vt illos primò fecerit excommunicari propter con-*
 » *tumaciam comparendi coram Vices-gerente Conseruatoris Vniuersitatis. Postmodum Iu-*
 » *ratos priuauit, non Iuratos perpetuò rescacuit, & omnes prædictos excommunicatos,*
 » *priuatos, perjuros, infames & rescacatos pro se & sibi adherentibus in Capitulis Præ-*
 » *dicatorum, Minorum, Augustinensium Fratribus per campanam adhoc specialiter con-*
 » *uocatis. Deinde in Ecclesia B. Virginis, in Consistorio D. Episcopi Parisiensis & in*
 » *Quadriuo Crucis Hamonis præsentibus FF. Carmelitis idem Rector palam & publicè*
 » *denunciauit; & sic cum Vniuersitate præmissis urgentibus concordiam super talibus casi-*
 » *bus perpetuam inierunt, quæ facit in Arca Vniuersitatis Sigillis Capituli Parisiensis &*
 » *Episcopi sigillata. Quo completo per dictum Rectorem supradicti Canonici*
 » Parisienses fuerunt in Dominica *Letare*, in Sermone publico quoad omnia in-
 » tegraliter restituti, priuationibus & rescacationibus factis ibidem in præsentia
 » Scholarium & disruptâ Sententiâ Excommunicationis sub saluo sigillo ipsius
 » Tabellionibus præsentibus assignata; quæ vt posteris nostris via Priuilegia de-
 » fendendi pateat in talibus euidenter, ad perpetuam rei memoriam hic notauimus
 » sub anno prædicto & Dominica memorata.

En animum, en vires Academiæ Parisiensis illis temporibus in tuenda digni-
 tate sua, Iuribus & Priuilegiis, quorum quia magnam partem amiserat seu incuri-
 riâ suorum Officiariorum seu maliciâ priuatorum, postulauit ab Officiali Curiæ
 Parisiensis, vt in eorum Detentores fulmina Censurarum emitteret, nisi moni-
 titi restituerent. Et in hanc rem extat ipsius Officialis Monitorium, vt vo-
 cant, datum mense August. anno 1327. estque eiusmodi in Tabulario Vniuer-
 sitatis.

» Officialis Curiæ Parisiensis Omnibus Presbyteris, Capellanis, Vicariis cæte-
 » risque Ecclesiarum Rectoribus, necnon Tabellionibus, Notariis publicis ac
 » Seruientibus Vniuersitatis Parisi ad quos seu ad quem præsentibus Litteræ perue-
 » nerint, salutem in Domino. Venerandæ discretionis vir Rector Vniuersitatis
 prædictæ

nomine ipsius Vniuersitatis & pro ipsa graui nobis conuestione monstrauit, & quod nonnulli tam Clerici quam laici suae salutis immemores & Deum praeculis non habentes, aliqua de Priuilegiis dudum eidem Vniuersitati ab Apostolica Sede concessis acceperunt, habuerunt seu detinuerunt, & adhuc detinent seu detineri faciunt minus iuste in animarum suarum periculum, ipsius Vniuersitatis Magistrorum ac Scholarium eiusdem graue dispendium & scandalum plurimorum, super quibus dictus Rector nomine ipsius Vniuersitatis & pro ipsa nostra prouisionis remedium implorauit. Quocirca nos volentes eidem Vniuersitati & Rectori, prout tenemur, de remedio quo Iustitia suadente possumus prouidere, vobis & vestrum cuilibet mandamus, quatenus in Ecclesiis, Scholis & Sermonibus & omnibus aliis locis de quibus per eundem Rectorem fueritis requisiti, publice sub excommunicationis poena moneatis omnes & singulos, qui aliqua de dictis Priuilegiis ad ipsam Vniuersitatem pertinentibus habent; detinent vel occultant, seu detineri faciunt per quemcunque, infra 8. dierum spatium, post monitionem huiusmodi Rectori ipsius Vniuersitatis reddant & restituant integraliter cum effectu. Verum quia iram Dei super se prouocat, quisquis metu cuiuslibet potestatis veritatem occultat, moneatis insuper sub eadem poena omnes & singulos scientes per quos aliqua de dictis Priuilegiis habeantur, seu occultentur aut detineantur minus iuste, quatenus *praefata Vniuersitatis Rectori* ipsa Priuilegia eorumque Detentores seu occultatores reuelare seu etiam manifestare procurent, scituros quod aduersus omnes & singulos de praemissis culpabiles, seu qui huiusmodi monitioni contumaciter obedire neglexerint, excommunicationis sententiam proferemus. Datum anno Domini 1327. die Veneris ante Festum B. Laurentij Martyris.

His subiungitur Instrumentum quo certior facta est Vniuersitas plurimos eorum qui rei esse comperiebantur, opera M. Guillelmi Langlays fuisse excommunicationis vinculo innodatos ex depositionibus Testium, sic autem incipit. *Cy sont les noms des personnes lesquelles M. Guillaume Langlays a fait semondre des Priuileges des Escholiers de l'Vniuersité de Paris, & les noms des Villes où ils demourent. 1. De Flotes, ou Farotes, de Flagy, de Gumery, de Bicheriau & de l'Espinay. 1. Guillot Bicheriau a escommunié aggregié pour ledit M. Guillaume le Prieur de saint Iulien le Povre de Paris, Iuge. Item, Thibaudin de Launay escommunié & aggregié le Chantre de saint Honouré de Paris Iuge; & ne fut puis sa femme amessiée qui elle gisoit d'enfant, & que ledit M. Guillaume les fit escommunier. Item, il fit escommunier le Prieur de saint Jacques de Troye Iuge. Item, Guillaume de Ferotes escommunié le Chantre saint Honouré de Paris Iuge. Item, escommunié le Prieur de saint Jacques de Troye Iuge, à la requeste dudit M. Guillaume. Item, Perrin Grenier de Ferotes, escommunié le Prieur de saint Jacques de Troye Iuge. Item, Jehannin Martinot escommunié le Prieur de saint Iulien le Povre de Paris, Iuge, &c.*

Anno 1327. Vniuersitas Parisiensis molestè ferens Magistros & Scholares suos abuti priuilegijs, praesertim ijs quae pertinent ad euocationem causarum suarum ad Curiam Conseruationis, quia saepe pro rebus & litibus friuolis vocabant Reos ad Curiam istam, statuto solenni cauit, ne vlli deinceps vocatorias litteras impetrarent, aut ijs uti possent priusquam apud Rectorem & Deputatos causam exposuissent, & vocandi facultatem impetrassent. Praeterea quia Rei, quibuscum agebatur, saepe adesse non poterant, atque idcirco Procuratores constituiebant apud Curiam Conseruationis, declarauit nolle se eos juramento adstringere, cum non essent Officiarij Vniuersitatis, nec Curiae praedictae. Sic se habet ergo statutum.

Vniuersis praesentes litteras inspecturis Vniuersitas Magistrorum & Scholarium Parisius studentium salutem in filio Virginis Gloriosa. In mundanis Collegijs tanta disciplinae perfectio & regiminis ordinata quietatio nunquam vel raro legitur extitisse, quin aliquando proprijs Domesticorum suorum pernacibus nequitijs fuerit perturbata. Quamuis igitur Vniuersitas Parisiensis, ad quam de cunctis mundi regionibus illi confluunt, quibus Deus & Natura perfectiones humanas desiderare concessit, cuncta Collegia mundi rectitudine dif-

" ciplinæ laudabilis, regiminis quæ quiete delectabili præcellat, nec non irriget
 " & fœcundet: quia tamen in ipsius capacitate largissimâ congregantur quam-
 " plurimi, quorum conceptus & affectus malignos ipsa Vniuersitas non potest
 " cognoscere, nec teneretur, idcirco non est reprehensibilis, si in ea, sicut in Col-
 " legijs cæteris minoribus inueniantur aliqui delinquentes, *verum sicut fidelis &*
 " *diligentis Agricola sedulitas ab agris fertilibus herbas & spinas peruersas electorum*
 " *fructuum destructiuas præter eius intentionem nascentes radicitus euellere tenetur, sic &*
 " *Nos qui quotidie iubente Domino prædicamus Iustitiam, malorum punitiones, etsi in-*
 " *corrigibiles & insanabiles inueniantur, totales exterminationes credimus persuadere, ne*
 " *suis contagionibus peruersis simplices depræuent & inficiant innocentes, quod tunc rectè*
 " *agere credimus, cum viam malorum præcludimus, abusores corrigimus, obnoxia sub-*
 " *trahimus & salubria procuramus.* Sanè cum in Curia Conseruatoris Priuilegio-
 " rum nostrorum tam super participatione quàm salario, nec non ante actis, quod
 " plures abusus perpetrentur, super quibus dicta Vniuersitas & personæ eiusdem
 " multipliciter denigrantur, Nos volentes super his congruum remedium
 " adhibere, statuimus & ordinamus, quod nullus siue sit Magister, siue Scholaris
 " de cætero aliquam litteram Citatoriam tam super participatione quàm salario,
 " aut secundum retroacta in dicta Curia Conseruatoris audeat impetrare, *nisi*
 " *prius coram Rectore & Deputatis ab Vniuersitate prædicta comparuerit, & causam*
 " *suam ostenderit, & sicut de alijs litteris occasione pedagij ac pertractione extra*
 " *muros Parisienses, debitum præstiterit iuramentum.* Si quis autem in contrarium
 " præsumpserit attentare, dicta Vniuersitas contra eum procedet ad priuationem
 " perpetuam vel ad tempus aut secundum quod ei videbitur expedire. Insuper
 " cum in Priuilegio Apostolico teneatur, vt Officiales in Curia dicti Conserua-
 " toris in præsentia dictæ Vniuersitatis ad iuramentum adstringantur, quod of-
 " ficiam suam fideliter exercebunt, decernit ipsa Vniuersitas quod Procuratores
 " missi à diuersis Mundi partibus ad defensionem Citatorum (nisi in dicta Curia
 " soliti sint huiusmodi officium communiter exercere) non debent adstringi ad
 " huiusmodi iuramenta, cum tales non sint communes dictæ Curie Officiales
 " nec Procuratores, & ne ob hoc reputentur immeritò eorum Domini contuma-
 " ces. Data fuerunt hæc in nostra Congregatione Generali apud S. Mathurinum
 " facta per venerabilem & discretum virum M. Ioannem Buridan Rectorem Vniuer-
 " sitatis supradictæ anno 1327. die Martis in Octaua Purificationis B. Mariæ Vir-
 " ginis. In cuius rei testimonium sigillum nostrum præsentibus litteris duximus
 " apponendum, anno, die & loco supradictis.

STATY-
 TVM NAT.
 GALL. DE
 SCHOLIS
 EXTRA VI-
 CVM STRA-
 NINEVM.

Eodem anno Natio Gallicana Statutum condidit circa Scholas legentium
 extra vicum stramineum, quod legitur in libro Procuratorum Nationis Gallic.
 sub hoc titulo. *Statutum de modo soluendi Scholas vel aulas legentium extra vicum,*
& quomodo non debent habere ultra duos Determinantes ad plus. Tale autem est.
 " Vniuersis præsentibus litteris inspecturis Nos omnes & singuli Magistri Na-
 " tionis Gallic. Parisius in Artium Facultate studentes salutem in Domino sempi-
 " ternam. Nbueritis quod anno Domini 1327. die Sabbati ante Dominicam, quâ
 " cantatur *Reminiscere* tempore Procuratoris M. Nicolai de Villanis Natione
 " nostra per Bedellum communem, vt moris est, apud S. Iulianum pauperem ad
 " statuendum specialiter conuocatâ, & eodem anno prædicto pro quibusdam
 " aulis extra vicum stramineum existentibus, in quibus Magistri legerant, seu le-
 " gere consueuerant, fuisset magna pars pecuniæ nostræ Nationis excessiuè con-
 " sumpta, vnde Natio plus solito videbatur pauperior, Nos igitur de bono commu-
 " ni totius Nationis curantes, & pecuniam ordinatam ad bonum commune con-
 " seruare, necnon etiam multis, quæ in hoc committi possent, fraudibus obuiare
 " volentes, omnes & singuli nullo excepto tanquam expediens statuendum esse
 " duximus in hunc modum, vt de cætero nullus Magister legens in Aula seu Ca-
 " mera alicuius Domus extra vicum stramineum existentis pro solutione dictæ au-
 " læ vel Camere haberet à Natione ultra valorem duorum Determinantium, nisi
 " Nationi sufficienter constaret, quod in tali loco propter multitudinem Schola-
 " rium legeret, & quod de habendo Scholas in dicto vico straminum sibi congruo
 " diligentiam bonam ac competentem fecisset.

Extat & aliud eiusdem Nationis statutum in eodem libro de lustratione Scho-

larum deque summa quam debebant soluere Determinantes pro Scholis. Titulus talis præfigitur. *Statutum quomodo quinque Magistri de quinque Prouincijs debent visitare Scholas maiore Bedello Nationis cum eis vocato, & de Registratione earum & de summa quam debent Determinantes soluere pro Scholis dictæ Nationis.* Tale autem est.

Anno Domini 1327. die Sabbati ante Brandones congregata Nazione Gall. apud S. Iulianum pauperem hora Primæ, vocatis Magistris nostræ Nationis Gallicanæ per Seruientem principalem vt moris est, cogitantes de bono communi nostræ Nationis prædictæ & pro bono communi duximus ordinandum, statuendum & inuolabiliter obseruandum per Nos & Successores nostros ea que sequuntur. 1. Quod quolibet anno eligentur quinque Magistri de quinque Prouincijs consuetis nostræ Nationis, qui visitent Scholas nostræ Nationis vna cum Seruiente ad sciendum qui habent Scholas vel habebunt, qui erit Regens & qui non, ad finem quod Scholæ verè Regentium soluantur & non aliæ, ne pecunia Nationis dissipetur. Adijcientes huic statuto seu ordinationi nostræ quod dicti quinque Magistri per iuramentum suum & sub omni pœna debent Scholas verè Regentium inregistrare & Nationi referre. Fuit etiam ordinatum quod crederetur Seruienti nostræ Nationis de Nominibus & Scholis verè Regentium. Qui etiam Seruientes sint astricti per iuramentum suum prædictis quinque Magistris de nominibus & Scholis verè Regentium dicere veritatem, & crederetur eisdem Seruientibus, nisi aliquis Magister probare voluerit contra. Et idem Magister per iuramentum suum & sub pœna priuationis tenebitur infra biduum post & immediatè de contrario informare Nationem vel Deputatos à Natione si commodè possit fieri. 2. Ordinauimus quod eligetur vnus Magister actu Regens, qui recipiat à quolibet Magistro habente Determinantem vel Determinantes 13. solidos & 4. denarios pro quolibet Determinante, & tenebitur quilibet Magister per suum iuramentum Receptor electo à Natione de summa prædicta pro quolibet Determinante infra sanctum Pascha satisfacere: qui quidem Receptor astrictus est & erit per suum iuramentum satisfacere hospitibus Scholarum nostræ Nationis de pecunia ab ipso recepta secundum taxationem Scholarum infra primum diem legibilem post Quasimodo. Et vt ista firmiter obseruentur à Nobis & successoribus nostris, præsentis scedulæ, statuto, seu Ordinationi nostræ sigillum nostræ Nationis duximus apponendum anno, die, loco & hora prædictis.

ALIUD
STATVTVM
DE LVSTRATIONE
SCHOLARVM VERÈ
REGENTIVM.

Eodem anno M. Petrus Paludanus Aquitanicus in sacra Theologia Doctor libellum supplicem porrexit Episcopo Parisiensi nomine Ioannis Haudrici Cuius Paris. ad fundationem duarum Capellaniarum in Capella de Grauia iuxta Procuratorium quod ab ipso Haudrico habuerat præsentibus F. Geraldo de Domaro Ordinis Prædicatorum, Petro dicto *Malvestu*, Iacquemardo de Montellis dicti Ioannis Coquinario, & Bricio Maën Clerico Leonensis Dioc. Notario publico confectum die 1. Iulij, an. 1326. quod Instrumentum legitur in Chartulario Ecclesiæ Parisiensis.

Hiscæ temporibus in Scholis Theologicis contentiones erant feruentissimæ de Gratia & libero Arbitrio. Erant enim qui Gratia meritum minuente Naturæ plus quàm oportebat, tribuebant: sicque in Pelagianorum errorem prolabi videbantur. Alij contra pro Gratia Dei acerrimè pugnabant, è quorum numero erat M. Thomas Braduardinus Anglus, qui à Raphaële Volaterrano & Ioanne Pico eximia eruditionis Scriptoribus annumeratur. Ille autem ab amicis exoratus quæ de ea materia publicis lectionibus tractauerat, tribus libris complexus est & primum sic incipit.

Magnorum & multorum petitionibus stimulatus incessanter sollicitor vt quæ nuper de causa Dei contra Pelagium & de virtute causarum in castris Scholasticorum sollicitus militando, voce transeunte de improviso ea Scripturæ mancipem remanenti. Verum sunt duo. Sicut Dei amici in causa Dei postulare me prouocant & confortant; rursus & amici Pelagij super numerum plures resistorum me reuocant & deterrent. Etenim quod non nisi tactus dolore cordis intrinsecus refero, sicut olim contra vnicum Dei Prophetam octingenti & quinquaginta Prophetæ Baal & similes sunt reperti, quibus innumerabilis

DE GRATIA ET LIBERO ARBITRIO.

" populus adhærebat; ita & hodie in hac causa. Quot, Domine, hodie cum
 " Pelagio pro Arbitrio libero contra gratuitam gratiam pugnant, contra Pau-
 " lum pugilem gratiæ spirituales? quot etiam hodie gratiam gratuitam fasti-
 " diunt, solumque liberum arbitrium ad salutem sufficere stomachantur? aut si
 " gratia utantur, vel perfunctoriè necessariam simulant ipsam? sed se iactant sui
 " liberi Arbitrij viribus promereri vt sint. Salutem nequaquam gratuitam sed
 " venditum videri bonum, quod vel Deus omnipotens: impotentes de sui po-
 " testate arbitrij præsumentes, tuæ operationis auxilium in operationibus suis
 " recusant, dicentes cum ipsis *Recede à nobis*. Quot insuper, Domine, sui liber-
 " tatem arbitrij extollentes tuam refugium seruitutem? vel si te cooperari cum
 " eis, saltem labijs fateantur, cum illis superbis & odibilibus ciuibus tuis quibus-
 " dam te super eos regnare defugiunt: imò & superbiores Lucifero, æqualitate
 " tui nequaquam contenti, super te, Rex Regum, impudentissimè gestiunt se
 " regnare? Non enim verentur assumere suam voluntatem in actione & præire
 " vt dominam, te subsequi sicut seruum: se autem vt Reges præire, te tanquam
 " subditum; & voluntati suæ incontinenter facientes, omnino tribuunt liber-
 " tatem in tantum, vt & contra vocem Propheticam à tua subiectione exemptio-
 " nem prætendant, voluntatem suam, liberi arbitrij omnipotentiam & immuni-
 " tatem, cum huc aduenerit, in præcipitium relabatur de summa altitudine li-
 " bertatis, antequam deicere & nouellæ necessitatis irreparabili seruituti subij-
 " cere moliantur. O Domine Deus meus, non nisi gemebundus recogito quot
 " & quanti Iudices errores Pelagianos olim damnatos ac totius Ecclesiæ finibus
 " relegatos absoluerunt & reconciliare sollicitè machinantur? Quot turgidi Aduo-
 " cati pro eis vociferantur? quot improbables Procuratores partem eorum pro-
 " curant? quot insuper duo argumenta artificialia non habentes, ad mortifican-
 " tia se conuertunt, & vt partem Pelagianorum extollant saltem clamoribus,
 " horroribus, probris, vitijs, risu & gestu partem tuam deprimere adnituntur?
 " Porro sicut antiqui Pelagiani ventoso nomine secularium scientiarum in-
 " flati, Consistorium Theologicum contemnentes, Physicis argumentis confi-
 " gebant; ita & Moderni. Audiui namque quosdam Aduocatos Pelagij, licet
 " multum prouectos in sacris apicibus, affirmantes Pelagium nunquam potuisse
 " conuinci per naturalem & Physicam rationem, sed vix arguebatur utcunque
 " per quasdam autoritates Ecclesiæ, quas Physici rejiciebant, quia Satrapis
 " non placebant. Quapropter per rationes & autoritates Physicas ipsas dispo-
 " sui refutare. Et quia insuper Pelagiani communiter tam veteres quàm recen-
 " tes, scripturas Canonicas & Catholicorum Doctorum ad suæ peruersitatis per-
 " niciem peruertere satagunt, ipsarum intelligentiam solidam elucidandam sin-
 " cerius arbitrabar. Et quia similiter immoderatâ multitudine partem Dei co-
 " nantur opprimere, & multâ Testium Dei turbâ ipsos reprimere statuebam, ne
 " & ipse contra tot belluas videar singulariter bellare, præsertim quas videbam
 " in tantis anticipari & sublimari? Et quis effecerit ista paucis? quot martyrijs,
 " quot vulneribus SS. Patres siluam Pelagianarum hæresium succiderunt? Et
 " quot adhuc propagines venenosæ de antiquis radicibus multipliciter pullulant
 " & succrescunt? sicut enim antiquitus, sic & modò. 1. Namque horum Hære-
 " siarcha Lucifero, nolente Deo subesse & coesse, per Michaëlem dejecto, sur-
 " rexit Caïn existimans peccatorem nequaquam iustificari gratis à Deo per gra-
 " tiam gratis datam, sed per meritum antecedens: quo diuinâ ultione prostrato
 " surrexit Nimroth, qui Iosepho recitante suadebat hominibus vt nequaquã Deo
 " adscriberent quod ipsis feliciter eueniret: sed quod eis hoc virtute propria præ-
 " beretur, vt spem suam in propria virtute reponerent non in Deo. Multitudo
 " etiam prona erat, vt eius præceptis obedirent, obsequij graue Deo seruitium
 " reputantes. Sicque homines à Dei reuocauit timore fecitque elatos ad diui-
 " nam iniuriam & contemptum. Attamen ad tyrannidem abducebat eiusmodi
 " præsumptionem sacrilegam per Abrahamum Patriarcham recusantem, sur-
 " rexerunt illi vaniloqui & magniloqui, arbitantes labia & sermones à se esse,
 " quin & Deum hominibus dominari dedignant. Horum & filij Sadducæi re-
 " ste Iosepho affirmarunt, quod utrumque bonum & malum hominum electioni propo-
 " natur, vnumquemque ex voluntate propria hoc vel illud eligere sine Deo: Quibus per

Prophetam correptis surrexerunt quidam Hebraei, Graeci & Romani Christiani, qui dixerunt se meritis suis fidei gratiam suscepisse. Quibus & per Apostolum redargutis surrexit Pelagius, qui contra Dei gratiam & eius auxilium superba bella commouit. Quo per Patres Catholicos condemnato Iulianus & Caelstius eandem haeresim renouarunt, quae etiam per Patres orthodoxos extincta, à Cassiano iterum suscitata, quam & Prosper castigauit. Circa illud tempus coepit eadem haeresis in Britannia latissimè pullulare, propter quam venerabili Beda in Ecclesiastica Historia Gentis Anglorum & Henrico Hottindonense in Historia Anglorum narrantibus, Germanus Antislodoriensis & Lupus Trecentis Episcopi, licet Dæmonibus seuissimam tempestatem in mari concitantibus, Oceanum transfretabant, ipsamque arguentibus nedum Vocabilibus rerum & Realiibus, idest, periculis strenuè confutarunt. Sed ecce post paululum præcisâ iam haeresis virgulta pestifera denuò reuiuiscunt, sicut idem Historiographi conscripserunt. Quae & idem Germanus & Seuerus Turonensis Episcopus in Britanniam venientes denuò rescindere curauerunt. Adhæc ante & post volumina temporum Scotiani reliquias pestis huius in terram Sedis Romanæ sparsas Epistolâs salutaribus expurgarunt, eodem venerabili Beda teste. Horum & meminit S. Prosper.

Et licet hæc sicut fatua toties sit præcisâ, toties eradicata, combusta, incinerata & usque ad vltimum conculcata tam latè tam densè, adhuc tamen non desinit germinare, & suo virore vitioso, quanto subtilius solito, tanto periculosius propagatur. Zelo igitur zelans pro causâ Dei manum sciens in flammam mitto. Non enim ignoro quomodo Pelagiani pestiferi animo astuanti tumultuosus clamoribus oblatrabunt & dentibus effrenatis chartulam istam lacerare molientur. Et ij tamen præ cæteris solent liberius carpere aliena qui nihil proprium ediderunt. Sed nonne Iosepho referente, propter hanc causam Chaldæi & Mesopotamitæ contra Abraham confurgebant? Nonne & antiqui veri Prophetæ propter causam Dei à pseudo-Prophetis quamplurima sunt perpeffi? Nonne & Quidam indocti Paulum doctissimum infaniæ arguebant eiusque præclaras Epistolâs deprauabant? Nonne & Iulianus alumnus Pelagij gloriosissimo Augustino imitator Apostolorum & contra Pelagianos ingratos gratiæ strenuissimo defensori quàm multiplicibus criminationibus obganniuit, ac libros eius se ventilarum atque suarum sententiarum impietatem denudaturum & confossurum iactauit? *Nonne & alij Pelagij defensores in Galliis Augustino de morte iam ad vitam translato scripta eiusdem reprehendere præsumserunt? Nonne & optimum Christi ac Patrum doctrinam sanctam scribere multi pessumdabant?* Et quis aut qua is ego sum? scio quod non sum melior Patribus nostris tantis, nec Domino meo maior, &c. Credo firmiter & indubitanter æstimo quod multi promptuli detractores me multipliciter accusabunt, leuiter iudicabunt & præcipitanter forsitan condemnabunt. Sed nonne Patres nostri tam veteres quàm recentes, ante legem, sub lege atque gratia, imò & Magister & Dominus noster Iesus Christus à similibus similia sunt perpeffi? quod non pauca testantur historiæ & ordinem huius Tragediæ tangunt. Et quis ego tantillus, putridus & vermis, unde tantis & talibus reputarer comparandus? Cur igitur cum eis timeam peti aut refugiam tribulari, vt sit saltem, licet multum dissimiliter & distanter, veruntamen qui me errare putauerit, hortante quæso Timotheum Apostolo, suauitate consiliorum atque etiam consulto consimiliter vt aduertat seipsum esse hominem, similem ei, infirmitate circumdatum, vanitate sui multitudine errandum caueat ne forsitan ipse erret: tum statuo quod si erro, probabiliter erro, quia non solus, sed cum multis & magnis autoritatibus Apostolicis, cum multis quoque & magnis rationibus probabilibus nec faciliè reprobandis. Vnum quoque peto humiliter & requiro, vt qui me errare contenderit, rationes & autoritates nostras contrarias minuentes & iustâ staterâ, non fauorabili aut dolosa & probationem sententiarum amplient. Puto siquidem confidenter, imò mihi videor scire, quod pro sententiâ partis contrariæ essent tot & tam validæ rationes & autoritates tam modulatae, tam consonæ. At pro sententiâ partis huius tam marcidæ rationes & autoritates tam absconæ quod hæc sententiâ iam olim fuisset canonizata. *Harum quoque sententiarum qualitates contrarias videor perspi-*

» *cæ dijudicare, quod quanto nuper ambæ sententiæ in Conflatorio Scholastico diuino*
 » *vehementius temperabantur & diligentius probabantur, hæc semper velut aurum præ-*
 » *clarior esse, illa velut aurichalcus seu scoria obscurari videbatur.*

Hæc & aliquantò plura refert Mathias Flaccus Illyricus lib. 18. Catalogi Testium veritatis ex Manuscripto : quod nescio an typis mandatum fuerit. Eandem sententiam videntur acerrimè quoque propugnasse Gregorius Ariminensis, Andraas de Castro in 1. Sent. d. 45. & Ioannes Buridanus in 3. Eth.

ERRORIS
M. MAR-
SILII.

Eodem anno Ioannes Pontifex damnauit M. M. Marsilium de Padua seu Patavinum & Ioannem Iandunum Ludouici Bauari seductores, excommunicationisque Sententiam in eos promulgauit 10. Kal. Nouemb. Ediderat Marsilius pro Ludouico *Defensorium Pacis*, in quo non contentus docere Donationem illam Constantini tantopere prædicatam, nullam vnquam fuisse, frustra que ex ea Pontificios argumentum sumere dominij temporarij in Principes & Reges; quod & alij verè Catholici post eum docuerunt, paulo audacius multa scripsit contra Primatum Papæ, & falsa etiam ac hæretica nonnulla.

1. Nec Papam nec Ministrum vllum Euangelij iure Diuino habere dominium in policia aut Ecclesia; sed Magistratibus hoc est Principibus subesse debere.

2. Principes solos ius habere dominij, eosque Clericis & Papæ præesse iure diuino.

3. Episcopos & Presbyteros nec Principatum nec diuitias amplas posse possidere.

4. Apostolos æquales fuisse officio & dignitate, paresque similiter esse eorum successores.

5. Controuersiarum de Religione disceptationem non à Papa sed à Concilio petendam.

6. Concilij esse, non Papæ ritus Ecclesiasticos præscribere, Principes aut populum excommunicare. Eiusdemque non Papæ, viros, pietate conspicuos in Cælitum catalogum adscribere. Hæc ille & plura alia, præsertim vt Pontifici gladij potestatem adimeret; contra quã si solum dixisset, plures habuisset, etiam Catholicos, Defensores; nec in hoc ab Academicis nostris reprehensus est, sed in 4. capitibus, quorum lata est Censura à Facultate Theologica anno 1330. quæ extat in l. 1. Registorum Conclusionum ipsius Facultatis.

1. *Quod, ex mente Marsilij, B. Petrus Apostolus non plus fuit caput Ecclesiæ quam quilibet aliorum Apostolorum, nec habuit plus autoritatis quam habuerunt alij Apostoli. Et quod Christus nullum caput Ecclesiæ suæ nec aliquem suum Vicarium in terris constituit.*

2. *Quod ad Imperatorem spectet corrigere Papam, punire, instituere & destruere.*

3. *Quod omnes, siue sint Papa, siue Archiepiscopus, siue Sacerdos simplex quicumque, sunt æqualis autoritatis & Iurisdictionis ex Institutione Christi; sed quod vnus habeat plus autoritatis quam alius, hoc est secundum quod Imperator concessit plus vel minus & sicut concessit, reuocare potest.*

4. *Exultimò quod Papa vel tota Ecclesiæ simul sumpta nullam hominem quemcunque sceleratum potest punire punitione coactiua, nisi Imperator daret eis autoritatem, velut sacra fidei contrarios, & fidei Catholicæ inimicos hæreticos, seu hæreticales & erroneos.*

Quos abominabiles errores nefariæque & hæreticæ schismaticæque impietatis dogmata eadem Facultas sanctissimi Patris, Vniuersalis Ecclesiæ Monarchæ iussis obsequens condemnando detestata est. Eademque cum accepisset Marsilij errores in Linguam Gallicanam ad contumeliam S. Sedis à nonnullis versos fuisse, conata est Autorem detegere, vt vel illum Censuræ suæ mucrone feriret, vel Iudicis secularis gladio ferendum denunciaret.

Eodem anno M. Iacobus Fornerius seu Furnus cognomento *Novelli* Doctor Theologus Facultatis Paris. promouetur ad Cardinalatum, & Ioanni postea succedens Benedicti XII. nomen assumpsit.

Eodem anno defuncto Carolo Pulchro Regi successit Philippus Valefius: à quo habuit Vniuersitas Priuilegiorum suorum confirmationem & nouorum

quorundam accessionem è sacris autem Remensibus reuersum excepit Vniuer-
 litas promore quàm sincero potuit amoris erga eum sui argumento. Neque
 hoc omisit *Æmilius Philippus Valesius*, inquit, *Rex salutatur sacraturque quan-
 ta non alius multis seculis celebritate, frequentique Procerum cætu post Remensia sacra
 ad Dionysij Parisiorum venit; ac ibi quoque cæmonijs solennibus peractis, Sacerdotio
 Ciuitatis sacris insignibus velato* NEC NON LIBERALIUM ARTIUM DOCTORI-
 RIBVS MUSÆIQVE SCHOLASTICIS AD PORTAS OPERIENTIBVS; ad hæc Patri-
 bus in purpura Decurionibus cum bicolore veste; nec non Authoribus summarum extra
 portas continentiaque ac suburbana ædificia in equis occurrentibus, ipse Rex cum Regiæ
 stirpis inclytarumque familiarum Proceribus, reliqua etiam Nobilitate, & ipsa maxi-
 mæ ex parte torquata & sigulis virgatis auroque intertextis, equisque magnificentissi-
 mè instratis exultisque urbem Regiam sub sacra ipse umbella intrans excipitur letis
 faustisque omnibus, plaususque, omni Ordine, omni ætate prosperum felicemque ingres-
 sum apprecante.

Anno 1328. Ludouicus Bauarus elatus, vt diximus, Minoritarum fauore
 Romam ingressus, nouisque de Pontificum creatione & sessione legibus factis
 die 12. Maij nouum Pontificem creat F. Petrum Rainalucium de Corbaria Mi-
 noritam, eique Nicolai V. nomen indidit, post consecrationem eiusdem à
 Schismaticis & exauctoratis Episcopis factam. Qui mox Bauarum in Cæsarem
 consecrauit & vnxit, multos suæ Gentis Episcopos ordinauit, Cardinales crea-
 uit, Officia distribuit, & in omnibus se Pontificem gessit. Quibus auditis Aue-
 nione, Michael Cefenas Minoritarum Generalis, Bona-gratia Bergomensis &
 Guillelmus Ochamus Minoritæ qui ibi detinebantur à Pontifice, quod nol-
 lent Decretis Pontificijs circa paupertatem Euangelicam editis subscribere,
 clam aufugiunt ad Corbarium & Bauarum, authoresque sunt vtrique promul-
 ganda sententiæ & suspensionis in Ioannem tanquam in hæreticum. Eorundem
 operâ Parisijs ad valuas B. Mariæ & ad Prædicatorum Minorumque ædes af-
 fixi sunt libelli contra eundem Pontificem, quibus eum Hæreticum & ab Ec-
 clesia præcisum denunciabant, maximè ob paupertatem Euangelicam ab eo
 impugnata. Alias quoque litteras misit Nicolaus ille Antipapa ad Episco-
 pum Parisiensem & ad Vniuersitatem, sed clausas: quas quoniam suspectas ha-
 bebant, habitâ deliberatione miserunt ad Ioannem, expectantes, quid super
 his agendum foret. Ita refert Spondanus. Illos autem omnes Pontifex Ex-
 communicationis vinculis irretitos denunciauit. Okami Doctrinam Vniuer-
 sitas censurâ dignam putauit, vt suo loco referemus.

Cæterum Cefenas in Comitijs Bononiensibus sui Ordinis reelectus fuit Mi-
 nister Generalis. At à Ioanne Bertrandus Cardinalis Ostiensis eiusdem Ordinis
 fuit Generalis constitutus.

Eodem anno solenne Statutum ab Vniuersitate conditum est contra Scho-
 lasticos Scholas Magistrorum minus assidue frequentantes, vetitumque ne vl-
 lus Magister Regens suam scedulam daret nisi veris & frequentibus in sua
 Schola Discipulis; hoc est ne attestaretur in gratiam illius Scholastici, nisi quem
 nouisset in audiendo & studendo assiduam. **Statutum est eiusmodi.**

Vniuersis præsentis litteras inspecturis Vniuersitas Magistrorum & Schola-
 rium Parisius studentium salutem in Domino sempiternam. Noueritis nos
 Statuta, Ordinationes siue Constitutiones fecisse, constituisse, ac in modum
 qui sequitur, ordinasse. Vniuersis præsentis litteras inspecturis Vniuersitas
 Magistrorum & Scholarium Parisius studentium salutem in filio Virginis Glo-
 riosæ. In mundanis Collegijs tanta Disciplinæ perfectio & regiminis ordina-
 ta quietatio nunquam vel rarò legitur extitisse, quin aliquando proprijs dome-
 sticorum suorum pertinacibus nequitijs fuerit perturbata. *Quamuis igitur Vni-
 uersitas Parisiensis, ad quam de cunctis mundi regionibus illi confluunt quibus Deus &
 natura perfectiones humanas desiderare concessit, cuncta Collegia mundi reſtitudine dif-
 ciplina laudabilisque regiminis quiete deſteſtabili præcellat, nec non irriget & fecundet;*
 Quia tamen in ipsius capacitate largissima congregantur quamplurimi, quo-
 rum conceptus & affectus malignos non potest ipsa Vniuersitas cognoscere,
 nec teneri, idcirco non est reprehensibilis, si in ea, sicut in Collegijs cæteris
 alijs minoribus inueniantur aliqui delinquentes. *Igitur sicut fidelis & diligentis*

1328.

STATUTUM VNI-
 VERSITATIS DE
 SCHOLASTICIS
 RIBVS VERIS ET
 PRIVILEGIATIS.

» *Agricola sedulitas ab agris fertilibus herbas & spinas peruersas electorum fructuum de-*
 » *structiuas præter eius intentionem nascentes radicitus euellere tenetur, sic & Nos qui*
 » *quotidie perhibente Deo prædicamus malorum punitiones, ut si incorrigiles & insanabiles*
 » *inuenciantur, totales exterminationes credimus persuadere, ne suis contagionibus peruer-*
 » *sis simplices deprauent & inficiant innocentes. Quod tunc rectè agere credimus, cum*
 » *viam malorum præcludimus, abusores corrigimus, obnoxia substrahimus &*
 » *salubria procuramus. Sanè cum in Curia Conseruatoris Priuilegiorum nostro-*
 » *rum tam per Scholares nostros, si Scholares dici debent, quam per Officiales &*
 » *Promotores siuè Procuratores dictæ Curiaë quamplures abusus perpetrentur,*
 » *super quibus dicta Vniuersitas & persona eiusdem multipliciter denigrantur,*
 » *Nos volentes super hoc congruum remedium adhibere, statuimus & ordina-*
 » *mus, quod quilibet Magister nostræ Vniuersitatis cuiuscunque sit Facultatis,*
 » *teneatur iurare in suo principio, scilicet quando incipiet esse Regens, quod*
 » *tempore quo erit Regens, nulli Scholari præbebit testimonium de Schola-*
 » *ritate, nec dictum Scholarem Reçtori præsentabit pro habendo quamcunque*
 » *litteram à Conseruatore seu à Reçtore, nisi ipsum credat esse verum Schola-*
 » *rem & nisi Scholaris prius prædicto Magistro cuiuscunque Facultatis exister,*
 » *iurauerit quod est & intendit esse verus Scholaris, & tenebitur dictus Scho-*
 » *laris in fine cuiuslibet mensis accipere scedulam de Scholaritate sua à Magistro*
 » *sub quo erit, & à quo audiet, & illam præsentare Reçtori & Deputatis totiens*
 » *quotiens voluerit habere litteras à Reçtore vel Conseruatore, vel alias non*
 » *gauderet priuilegijs, & nullo alio modo concederet dictus Reçtor litteram ei-*
 » *dem Scholari. Et si contingat aliquem Scholarem, cuiuscunque Facultatis sit,*
 » *procurare litteram citatoriam vel reprimendam, ipse iurabit coram Deputatis*
 » *& Reçtore quod credit se habere bonam causam secundum tenorem Priuile-*
 » *giorum Vniuersitatis, & verbis Latinis coram Reçtore narrabit per seipsum me-*
 » *rita causæ suæ. Etsi postquam dictus Scholaris habuerit litteram citatoriam*
 » *sub quocunque Magistro cuiuscunque Facultatis & ad notitiam dicti Magistri*
 » *perueniat, quod ille Scholaris pro quo perhibuit testimonium, non amplius*
 » *frequentet Scholas suas, dictus Magister cuiuscunque Facultatis significabit*
 » *Reçtori, & Reçtor tenebitur procurare suspensionem causæ dicti Scholaris in*
 » *Curia Conseruatoris. Et quia, ut prius dictum est, non solum per Scholarem, sed*
 » *etiam per Officiales & Procuratores siue Promotores dictæ Curiaë quamplures abusus*
 » *perpetrantur citando seu citare faciendo ex Officio quamplurimos, nullâ prius*
 » *super hoc informatione factâ, aliquando sub nomine Scholarium, aliquando*
 » *sub suis proprijs nominibus, Ordinamus quod totiens quotiens voluerint fa-*
 » *cere citationes ex Officio, veniant coram Reçtore & Deputatis & iurent iureiu-*
 » *rando quoad merita Causæ suæ, se habere bonam causam. Et quod si contingat*
 » *prædictos Officiales, Procuratores siue Promotores succumbere in causa, ipsis soluere*
 » *expensam. In cuius rei testimonium Sigillum Vniuersitatis prædictæ præsen-*
 » *tibus litteris duximus apponendum. Datum & actum apud S. Mathurinum in*
 » *Congregatione nostrâ Generali, anno Domini 1328. die Lunæ post festum*
 » *S. Vincentij.*

Eodem anno iuxta Statutum supra relatatum de litteris Scholaritatis nemini tradendis, qui verus & assiduus Scholaris non esset, factum est Instrumentum publicum à Garino de Pymino Notario publico, postulante *M. Roberto de Pilmor* tunc Vniuersitatis Reçtore: quo Instrumento publico cauetur, ne vllus Magister expediat vlli Scholari litteras studij antequam tactis sacrosanctis Euangelijs iurauerit in præsentia Reçtoris & Deputatorum se nemini traditurum nisi qui Scholam suam assiduè frequentauerit. Tale autem est illud Instrumentum.

DE LIT-
 TERIS
 SCHOLA-
 RITATIS.

» IN NOMINE DOMINI, Amen. Per hoc præsens publicum Instrumentum cunctis pateat euidenter, quod anno eiusdem 1328. die 3. mensis Septemb. Indictione II. Pontificatus Sanctissimi in Christo Patris ac Domini nostri D. Ioannis Diuina Prouidentia Papæ XXII. anno 12. in mei Notarij publici & Testium infra Scriptorum præsentia constitutus *M. Robertus de Pilmor* Reçtor Vniuersitatis tunc temporis, Magistrorum & Scholarium Parisiensium circa horam Tertiarum in Congregatione Generali apud S. Mathurinum Paris. tenens in manu

manu sua quandam scedulam legit ibidem quædam statuta in eadem scedulâ contenta coram omnibus ibidem existentibus; cuius quidem scedulæ tenor dicta statuta continentis sequitur in hæc verba. *Vt maliciis & fraudibus eorum qui sub pretextu Scholaritatis, Præilegiis & Libertatibus Vniuersitatis fallaciter abutuntur, viis, prout est possibile, præcludatur,* statuimus quod de cætero nulli Scholari per Rectorem vel Deputatos qui pro tempore fuerint, Littera aliqua sub quavis forma signetur, vel concedatur, seu aliquatenus admittatur, nisi Magister cuius Scholas frequentabit Scholaris; Sacrosanctis Scripturis prius corporaliter tactis in præsentia Rectoris & Deputatorum qui pro tempore fuerint, iuret quod credit illum esse verum Scholarem, non fictum, volentes quod licet in principio causæ vel negotij fuerit huiusmodi præstitum iuramentum, non tamen sufficiat quoad alias Litteras postmodum obtinendas: imò pro quacunque littera in eodem vel alio negotio obtinenda forma prædicta iurabitur per Magistrum. Iniungentes nihilominus Rectori & Deputatis qui pro tempore fuerint, & eorum singulis sub debito iuramento, ne litteras quibusuis Scholarius aliter quam prædictum, signent seu concedant, vel etiam quouis modo scienter transire permittant. Verum ne grauiores personas ex hoc nimium fatigari contingat, volumus pro Magistris in Theologia, Canonica vel Physica Facultate sufficiat semel in anno, maximè circa principium studij in Congregatione Generali præstare huiusmodi iuramentum, videlicet quod non perhibebunt pro aliquo testimonium quem non credent verum esse Scholarem; & ex tunc sufficiat Scholari scedula signata sigillo Magistri sic iurati continens eum suum esse Scholarem. Scholari verò qui litteras obtinere voluerit, coram Rectore & Deputatis personaliter comparebit, & verbis Latinis seriatim & sine interpositione verborum Gallicorum negotium suum per se non per alium explicabit totaliter. Iniungentes pari modo Rectori & Deputatis, qui pro tempore fuerint & eorum singulis, ne quibuscunque Scholaribus quouis modo litteras concedant, vel signent & transire permittant, nisi Scholaris prædicta seruauerit cum effectu. Adjicientes nihilominus quod idem Scholaris personaliter tactis sacrosanctis Scripturis præstet corporaliter iuramentum, quod ipse verus Scholaris existit. Quæ quidem scedula sic ibidem publicè lecta & in deliberatione posita, deliberauit Decanus in Medicina qui erat pro tempore pro se & Facultate sua in hunc modum. Placet nobis, quod ista statuta siue remedia & ab inde & exinde confirmentur: & eodem modo deliberauerunt Decretistæ & Theologi. Super quibus omnibus præfatus Rector petiit à me publico Notario sibi fieri publicum Instrumentum. Acta fuerunt hæc Parisius anno, Indictione, mense, die, loco & hora prædictis. Præsentibus ad hæc venerabilibus & discretis *M. Petro de Abbatis-villa & Nicolao Cordifer in Theologia, Ioanne de Ville-rose & Ioan. Depruniaco in Decretis, Ioanne Pipe & Iacobo de Cancaranaua in Medicina, Ioan. de Diuione ac Henrico de Sandoya in Artibus* testibus ad præmissa vocatis specialiter & rogatis. *Et ego Garinus de Pymino Clericus Senonens. Diacof. publicus auctoritate Apostolica Notarius una cum testibus supradictis,* dum hæc omnia & singula fierent & ordinarentur, præsens interfui, & hoc publicum Instrumentum scribi feci & in formam publicam redegi, meque subscripsi & signo meo consueto signaui adhæc specialiter requisitus & rogatus.

Ex hoc instrumento manifestissimè liquet non omnes Vniuersitatis deliberationes & conclusiones fuisse exceptas & conscriptas à Notariis publicis, sed eas tantum quæ in publicam formam erant redigendæ. Etenim Rector scedulam legere voluit in qua quædam statuta continebantur jam facta; fuerant ergo illa ab aliquo seu Scriba seu Scribæ officio fungente consignata & Rectori tradita, quæ vt firmiori robore munirentur, ea per *Notarium publicum* in formam iudicam & magis authenticam redacta sunt. Quæ omnia indicant præter Notarium, fuisse in Vniuersitate Scribam ordinarium qui singulis Comitibus & deliberationibus interesset.

Eodem anno mense Iunio obiit M. Thomas de Bailly Cancellarius Ecclesiæ & Vniuersitatis Parisiensis, cuius varij Tractatus de rebus Theologicis seruantur in Bibliotheca San. Victorina. Ei successit M. Ioannes de Blesis & præstitit iuramentum solitum Rectori & Vniuersitati in Capitulo Parisiensi, præsentem Epif-

copo & duobus Magistris ab Vniuersitate delegatis, iuxta tenorem Bullæ Gregorianæ quæ incipit *Parens scientiarum*.

1329.

Anno 1329. vehementes fuerunt in Ecclesia Catholica diffensiones vtriusque Pontificis causâ. Nicolaus quidem seu Corbarius præfente Ludouico Bauaro Ioannem publico in Conuentu & eos qui à Ioanne stabant, iterum anathemate damnauit. Quinimo referunt Quidam Chronologiftæ factam fuisse Ioannis imaginem de stramine; tum Pontificalibus infulis & ornamentis indutam publicè de Gradu Pontificio deiectam & concrematam fuisse. Ioannes verò Corbarium, Michaëlem de Cesena & alios eiusdem farinae homines iterum ac tertio anathemate ferit, comprehendique iussit.

Atque vt ab Ecclesia schisma tolleretur citius & facilius, Minoritæ Parisiis Generale Capitulum indicunt & celebrant: cui præfedit Bertrandus ille Cardinalis Ostiensis, à Ioanne Vicarius Ordinis constitutus. Hæc Comitia vt auerteret & impediret Cesenas, scripsit ad Ioannam Reginam Franciæ submonsens ea haberi supplantandæ Religionis seu Ordinis Franciscani causâ, intempestiuè verò celebrari, quoniam secundum sancti Francisci de triennio tantum in triennium essent habenda. Illa protinus ad Ioannem Pontificem dat Cesenatis gratiâ litteras efficacissimas, quibus metum suum significabat, ne Religio detrimentum pateretur. Pontifex ad eam confestim istas.

CONTRA
MICHAË-
LEM DE
CESENA.

IOANNES Episcopus S. D. Dilectæ filiæ Ioannæ Franciæ Regiæ Illustri Sal. & Apost. Bened. Læta manu receptis litteris Regiis nobis per dilectum filium Remigium de sancta Margareta Ciuem Lugdunensẽ nouissimè præsentatis, ipsarum nobis innotuit series sincerum affectum quem ad Nos statumque nostrum pacificum, ac Fratrum Ordinis Minorum statum prosperum gerit Regia Celsitudo. Et quia *Res est solliciti plena timoris amor*, licet aliàs eundem Ordinem Regia circumspectio nobis duxerit commendandum, Nosque intentionem nostram per nostras sibi duxerimus litteras explicandam; quia tamen lingua tertia contrarium eius quod scripsimus, non est verita feminare, recommendationem eiusdem Ordinis iterat, & de iis quæ profert lingua tertia, an veritati consonent, per nos postulat edoceri. Profecto filia Carissima, responsum quam sibi supra præmissis per nostras fecimus litteras, obliuio de nostra memoria non deleuit. Et vt de affectione quam ad eundem Ordinem gerimus, sollicitudini Regiæ satisfiat, indubiè volumus Excellentiam Regiam istud scire, quod ex tunc affectus noster ad eundem Ordinem auctus est merito, non mutatus. Ex tunc enim non obstante quod ille Petrus de Corbario reputatione Frater eiusdem Ordinis Cathedram B. Petri præsumptuosè nimium tentauit occupare seque summum Pontificem à suis sequacibus fecerit nominari, Michaël quoque olim eorum Minister nonnullis suis sequacibus à nostra & Sedis Apostolicæ obedientia se velut Schismaticum & Hæreticum duxerit subtrahendum, Ministrisque dicti Ordinis & aliis Fratribus Petrus & Michaël supra dicti sub pœnis grauibus per suas litteras duxit injungendum, ne venerabili Fratri nostro Bertrando Episcopo Tusculano, quem dicto Ordini quovisque de Ministro ordinatum foret, Vicarium dedimus, in aliquo non parerent, nec nostras, seu eiusdem Vicarij Sententias excommunicationis vel alias nullatenus obseruarent, sed Interdicta per nos posita violarent, Ordo tamen prædictus generaliter vbique paucis exceptis personis vilibus, quæ ferè omnes propter eorum delicta dudum carceri adiudicati fuerant, vel erant præsentialiter iudicandi, adeo promptè & plenè nostris & dicti Vicarij paruere mandatis, sicut vnquam summo Pontifici vel suo vero Ministro paruit dictus Ordo. Interdicta quoque nostra seruauerunt, vbi potuerunt Fratres dicti Ordinis, vbi verò non potuerunt, fugientes de locis illis, se ad loca vbi seruare poterant, transtulerunt. Contra fautores quoque Petri & Michaëlis tam Inquisitores hæreticæ prauitatis eiusdem Ordinis, quam Ministri & alij ad quos poterat pertinere, diuersos processus fecerunt & sententias protulerunt, ac in præfenti omnes Ministri & Fratres alij pro Generali Ministro opportunè spretis mortis periculis, quod erat incredibile, properant versus Parisios gressus suos. Nonne per hæc, Filia Charissima, meruit dictus Ordo, sed & promeruit merito gratiæ & fauoris augmentum? Quod autem de prorogando Capitulo dictæ litteræ continebant, cum

iam Ministri omnes Italiae & fratres alij pro Generali Capitulo opportunè
transissent Alpes, & *versus Parisios cum omni festinatione dirigerent gressus suos*,
non potuimus exaudire, pro certo tenentes, carissima filia, quod qui tibi ta-
lia suaserunt, aut hæc fecerunt dolosa suggestione seducti, vel quia Ordinem
non diligunt, vel modum nesciunt diligendi. Expedi equidem Ordini supra-
dicto, vt potius regatur per Generalem Ministrum qui possit loca visitare,
provt expediens viderit, quàm per Vicarium, cui hoc forsitan non licebit. Vd-
lumus autem indubiè filia carissima te tenere, quod Generale Capitulum in
instanti festo Pentecostes celebrandum fuit, per præcedens Generale Capitu-
lum iuxta statuta eiusdem Ordinis ordinatum, licet enim de triennio in trien-
nium sit Generale Capitulum in dicto Ordine celebrandum, hoc locum habet,
cum superest Generalis Minister. Sed si interim morte Generalis Minister esse
desierit, vel aliàs Ministeriatu Officio sit priuatus, sicut fuit præsentem-
pore, in instanti festo Pentecostes est Generale Capitulum celebrandum. Cæ-
terum desideramus filia carissima continuè vtriusque regalis excellentiæ ha-
beas sospitatem, quam ille dignetur concedere, cui cum voluerit, subest
posse. Datum Auenioni 3. Non. Maij, Pontif. nostri an. 13.

Igitur Parisijs Capitulum Generale celebrant Minoritæ & Ministrum Ge-
neralem creant Gerardum Odonis seu Othonis Doctorem Parisiensem, Pon-
tifici Joanni gratum & familiarem. Ille verò statim de consensu vnanimi Pro-
uincialium Ministrorum & cæterorum Definitorum Capituli ad tollendas dein-
ceps cauillationes omnes sophisticas, Nicolai III. & Joannis Constitutiones
de paupertate Euangelica conciliat, & Petrum de Corbaria, Michaëlem de
Cefena, Bona-gratiam, Okamum & Franciscum Esculanum Minoritas alio-
que alleclas publicè sententiâ Excommunicationis priuationisque pœnas tan-
quam manifestos & notorios Apostatas incurrisse pronunciat.

Hoc anno acta est celebris illa causa Episcoporum & Prætorum Regionum;
seu Ecclesiasticorum & secularium Iudicium. Prætores Regij teste Massonio
omnem Iurisdictionem ad Episcopos transire conquerebantur; Episcopi verò
à Prætoribus iniuriam sibi fieri prædicabant, quod Ecclesiasticam libertatem
infringere quantum in se erat, non dubitarent. Philippus Rex de hacce con-
tentione cogniturus (nam ante agitabatur in Curia Parisiensi) Lutetiam eos
conuocauit mense Septembri. Tum Petrus Cunerius seu de Cunerijs, (vulgò
& corruptè *M. Pierre du Coignet*) ex Ordine Equestri Consiliarius & Aduoca-
tus Catholicus in Senatu Parisiensi Prætorum causam egit acerrimè, aduersus
quem pro Iurisdictione Ecclesiastica egerunt Petrus Rogerij Electus Senonen-
sis, qui deinde ad Pontificatum maximum promotus est & vocatus Clemens VI.
& Petrus Bertrandi Æduensis Episcopus, deinde Cardinalis. Primas scilicet
responsiones ad obiecta Cunerij fecit Rogerius, vt ait Spondanus, cæteras
Bertrandus. Hi ergo generosissimi athletæ inquit, in suis defensionibus Reges
Francorum fando deuocarunt de cælo, Carolum M. Ludouicum Pium, Lu-
douicum IX. cognomento sanctum, eorumque opem maximâ contentione
implorarunt, vt qui in vita Ecclesiam armis protexissent, liberalitate cumula-
sent, nunc cœlestis gloriæ participes desertam esse nollent. Extant vtriusque
Partis argumenta in Bibliotheca Patrum, vbi & legitur Epistola Philippi Regis
ad Episcopum Æduensem. His verbis

PHILIPPVS Dei gratia Francorum Rex, Dilecto & fideli nostro Episcopo
Æduensi Sal. & Dilectionem. Quantò magis scientia diuina diuinarumque
scripturarum notitia ac cæterarum virtutum Magistra experientia vigent in
vobis, tantò plenius nostis quantum & qualiter omnes & singuli Clerici &
Laiçi Regni tanquam membra simul in vno corpore viuientia sibi ad inuicem
tenentur compati mutuumque præstare consilium & auxilium temporaliter
ad defensionem & custodiam vnitatis & pacis optatæ cunctis mortalibus &
veræ vnionis, & contraria suis quique contenti iuribus, pro viribus propulsan-
da. Cum igitur ad nostram ductum fuerit notitiam, quod vos Gentelque &
Officiales vestri afferitis per Balliuos & Officiarios nostros & per Barones ali-
quos Regni nostri Francia vobis ac subditis vestris, dictique Balliui & Officia-
les nostri ac Barones prædicti asserunt etiam per vos & Officiales vestros ac

per Curiam vestram, Satellites & Cursores nobis & ipsis nostrisque & eorum subditis quamplura fuisse retroactis temporibus illata & in præfenti adhuc inferri hinc inde grauamina.

Extant quædam Clericorum interpretationes aduersus D. Regis Iurisdictionem, quas Lucas Dacherius in suo 6. tomo Spicilegij p. 492. transcripsit ex Manuscripto D. d'Herouual viri omnibus litteratis notissimi. Cæterum Exitus Iudicij hic fuit. Rex ne posteris exemplum daret de Sacerdotum Priuilegijs aliquid detrahendi, nihil immutandum pronunciauit, *Sequæ Iura Ecclesiarum aucta potius quam imminuta esse velle.* Monuit tamen Antistites vt Ecclesiæ abusus & excessus corrigerent, quò tollerent deinceps querelarum occasiones.

Hac periculosâ lite disceptatâ tanto in odio fuit Petrus de Cunerijs, vt omnium sibilis exciperetur, atque ad maiorem infamiæ notam, quia Ecclesiam deprimere infra Regiam Iurisdictionem contenderat, factum est simulachrum eius simum & deforme, inque Chori Cathedralis Ecclesiæ Paris. parietem infixum. Quod Scholastici prætereuntes stylis suis scriptorijs pugnisque confodere & contundere solebant. Et hodie etiamnum Curiosi simulacrum illud vident, quod subter *Inferorum representatione iacet.* Abijtque in prouerbium, vt quem sciolum & argutulum aut deformem videmus, M. Petrum de Cunerijs, vel corruptè *M. Pierre du Coignet*, vocitemus. Contra verò defensoribus illis Ecclesiasticorum Iurium laus immortalis tributa est. M. Petrus Bertrandi Cardinalatum tituli S. Clementis adeptus est. Doctor erat in Iure Canonico, eamque Facultatem in celeberrimis Francici Regni Academijs professus fuerat, Auenionensi, Mons-pessulana, Aurelianensi & Parisiensi, vbi Collegium Eduense, quod etiam M. Bertrandi dicitur, fundauit: vt suo loco dicitur. Petrus Rogerij ad Pontificatum maximum promotus est. Philippus denique Valefius Rex tunc verè *Regis Catholici* nomen obtinuit.

Eodem anno 1329. Natio Picardica Statutum solenne edidit de tempore durationis suorum Officiariorum, quod legitur in antiquo libro Procuratorum, estque eiusmodi.

STATV- » Ad perpetuam rei memoriam. Nos omnes & singuli Magistri Nationis Pi-
TVM NAT. » cardorum Parisius in Artium Facultate Regentes. Notum facimus vniuersis
PICARDI » quod anno 1329. die prima Maij, festo Apostolorum Philippi & Iacobi apud S.
CÆDE DV- » Mathurinum ad ordinanda quæ sequuntur, specialiter vocati ac etiam congre-
RATIONE » gati, pensantes ob plurium statutorum nostræ Nationis ignorantiam multos
OFFICIA- » nostrum sæpissimè errare, ordinauimus huiusmodi multitudinem statutorum
RIORVM, » in quadam breui summa recolligi, quædam eorum corrigendo, quibusdam
» addendo & ab alijs substrahendo. Et 1. vt Magistri liberius studio, lectioni-
» bus & disputationibus & sine omni inquietatione vacare valeant, quatinus
» Scholares melius proficiant, statuimus, quod si per aliquos cuiuscunque status
» aut conditionis existant, Magistris Regentibus de nostra Natione contingat
» iniuriam fieri corporalem, quod absit, tenebuntur omnes Magistri & Scho-
» lares emendam condignam fieri tam Nationi quam Magistro, quatinus secun-
» dum Deum & Iustitiam poterunt, procurare.
» Et ad hæc firmiter obseruanda, volumus omnes Determinaturos, Licentian-
» dos & in Artibus incepturos sub iuramenti debito obligari, addentes quod si
» prædicti Iniuriantes de nostra Natione fuerint, ex nunc pro tunc, eos à nostræ
» Nationis consortio se nouerint alienos.
» Item ad omnem discordiæ vel fraudis materiam amputandam, statuimus,
» quod nullus Officiariorum nostræ Nationis cum illo, quod gerit Officio, aliud
» quodcunque sibi audeat applicare. Et intelligimus per Officiarios, *Procurato-*
» *rem* generalem durantem per mensem solum exceptis vacationibus Æstiuali-
» bus in quibus non innouatur Procurator. 2. *Receptorem* durantem per anni cir-
» culum, eligendum in singulis annis in die B. Remigij in vindemijs. 3. *Examina-*
» *tore* *Licentiandorum* in S. Genouefa, durantes quemlibet per mensem. 4. *Quatuor*
» *Examinatores Determinantium* durantes, quandiu Facultas ordinauerit de seden-
» do. 5. *Procuratores festorum B. Catharinæ & Nicolai* durantes donec negotium
» huiusmodi fuerit adimpletum.

Item statuimus quod eo die, quo eligitur Rector & non ante; *Electio dicti Rectoris* in nostra Natione eligitur.

Item statuimus, quod ad eligendum dictos Officiarios, dictum Rectoris Electorem, Nuncium ad Curiam vel alibi Deputatum ad quodcunque aliud Nationis negotium, aut ad conferendum Bedelli vel Subbedelli Officium nullus nisi continuè Regens fuerit per mensem, aut etiam dato quod eo die Electionis vel ante, minus autem quàm per mensem de nouo redierit de Partibus suis, nisi ante recessum à studio per mensem etiam continuè Regens extiterit, admittatur; aut etiam nisi ipso met die, quo Electionem seu collationem prædictas fieri contigerit, de nouo inceperit vel ante minus quàm per mensem. In quo casu ad hoc admitti poterit & debeat.

Volumus quoque *Receptorem* in recompensationem sui laboris 40. solidos Parisienses percipere, quos in suo Compoto defalcabit.

Item statuimus quod omnes Magistri ad quæcunque Officia sint electi, iurent quod stabunt in Officio suo vsque ad tempus præfixum, nisi causâ legitimâ interueniente, de qua tenebuntur sufficienter certificare Nationem, & quod omnino sine fraude & dolo pro omnibus & in omnibus ad sua Officia pertinentibus ad honorem & vtilitatem Nationis fideliter laborabunt.

Volumus etiam *Receptorem* iurare, quod de pecunia Nationi debita nihil cedet; sed nec fideiussores aut vadia recipiet: quodque post compotum suum intra octo dies tam pro Scholis quàm pro alijs debitis Nationis satisfaciet Creditoribus secundum summam pecuniæ in qua Nationi remanserit obligatus. Volumus insuper quod in exitu sui Officij totam pecuniam, aut alia quæcunque, in quibus Nationi tenebitur, reddat Successori in præsentia Nationis.

Item inhibemus, ne Examinatores Determinantium pauciores quàm 4. vel 3. ratum habente quarto suum Examinationis Officium valeant exercere.

Item statuimus, quod Quilibet Procurator in sua Institutione vnam Clauium Archæ Nationis retinens, alias duas duobus Magistris aliarum Diceceson distribuat, addentes quod cum oportuerit quacunque de causa Archam aperire, dicti Magistri personaliter intererunt, nisi legitimè impediti. Quo casu alijs Magistris poterunt committere vices suas, qui nec sigillabunt aliquam litteram nisi prius lectam in Natione, nec aliquid aliud fieri permittent, quod prius non fuerit per Nationem ordinatum.

Item ne Natio nostra in Scholis & alijs penuriam patiatur, statuimus quod pro nullo Scholæ soluantur per Nationem, nisi continuè & legitimè Regens fuerit à principio magni Ordinarij vsque ad Carnipriuium ad minus, vel alter loco sui, & habeat Scholares continuos & ad proficiendum habiles, super quibus credendum erit Bedellorum iuramentis etiam nisi Scholas ante principium dicti magni Ordinarij retinuerit, & fideiussores competentes dederit Procuratori Nationis.

Volumus insuper quod Procurator in *Papyro Nationis* dictos Magistros, qui Scholas dicto modo retinuerint, cum eorum fideiussoribus teneatur registrare.

Dicimus quoque Scholas à Natione soluendas illas solum, quæ in vico straminum, vel prope fuerint situatæ & ad nullos alios vsus præterquam ad actum legendi vel disputandi deputatæ.

Item statuimus, quod nec Natio, nec Supposita eiusdem possint aliquid de pecunia Nationis aut de alijs communibus substrahere, alienare, aut quoquo modo alias ordinare, nisi prædictâ Natione sufficienter vocatâ ad hoc faciendum specialiter & expressè, addentes quod nec de huiusmodi pecunia vel alijs communibus in tempore vacationum Æstiuarum, nisi magna & euidens vigeat necessitas, quæ post Vacationes per Nationem ad hoc vocatam, vel eius maiorem partem approbetur, aliquis vel aliqui audeat, vel audeant aliquid ordinare.

Item statuimus quod omnes Magistri & Scholares debitores quacunque de causa nostræ Nationi, quantum secundum Iustitiam poterunt, eidem Nationi satisfacere procurabunt. Et vt hoc firmiter obseruetur, volumus omnes Determinatos & Licentiandos, ac etiam in Artibus incepturos ad hoc sub sui Iuramenti debito obligari. Si verò prædicti debitores fuerint iurati nostri, eos à

nostro confortio refecamus donec prædictæ nostræ Nationi fuerit plenariè satisfactum.

Item ad concordiam inter Bedellos nostros, vt melius ad honorem & utilitatem Nationis sua Officia exercent, statuimus quod paruos Bedellus noster nullam poterit recipere cappam vel epitogium longum absque consensu magni Bedelli à Magistro vel Scholare, nisi contingat eadem die duos vel plures dantes dictas Cappas suas vel Epitogia Bedellis determinare, licentiari, vel incipere: quo casu minor Bedellus ab vno illorum quemcunque habitum quem ille sibi dare voluerit, liberè recipiet. Et ad hoc firmiter obseruandum, volumus minorem Bedellum ad ea in sua Institutione per suum adstringi iuramentum. Tunc etiam iurabit vterque, quod quantum poterit alterius erga Magistros suos & Scholares, Beneficia, pacem & amicitiam procurabit.

Item quotiescunque vnus Bedellorum nostrorum verba contra alterum pronunciauerit contumeliosa, quæ sapere possint iniuriam notabilem, illum qui culpabilis reperietur, in decem solidis Parisiensibus indilate Nationi persolendis ex nunc pro tunc condemnamus. Si verò fuerit iniectio manuum violenta, punitionem volumus nostro vel nostrum maioris partis arbitrio reseruari.

Cæterum statuimus, quod quotiens aliquis Bedellorum nostrorum in suo seruitio negligens, aut in aliquo deficiens inuentus fuerit, totiens 12. denarios Nationi soluere teneatur. Et si defectus fuerit excellenter notabilis, illum ordinationi Nationis vel maioris partis volumus subiaccere.

Hæc autem omnia cum alijs nostris statutis, libertatibus, consuetudinibus laudabilibus & priuilegijs Nos omnes & singulos nostræ Nationis Magistros vel Iuratos seruare volumus sub debito iuramenti, nec dictis ordinationibus aliquem cuiuscunque conditionis existat, occasione quacunque tacite vel expressè de cætero contraire.

Statuimus insuper ad hæc omnia firmitus obseruanda Procuratorem quemlibet per iuramentum adstringi, quatinus prædicta in exitu sui Officij publicè legat in præsentia Nationis. Addentes quod ibidem Procurator nouus in sua Institutione iuret, quod contra inobedientes prædictis, vel quoquo modo aliqua prædictorum infringentes omnibus vijs seu modis quibus poterit coram Natione vel quibuscunque alijs Iudicibus idoneis bona fide procedet, emendam condignam per dictos delinquentes fieri procurando. Volumus etiam quod singuli qui super prædictis vel eorum aliquo ipsos vel alios quoscunque tangentibus vel tangente veritati testimonium perlubere fuerint à Procuratore requisiti, fidem eidem coram Natione facere teneantur. Super his tamen retinemus nobis potestatem addendi, diminuendi, corrigendi quandocunque omnibus Magistris ad hoc specialiter vocatis in nostra Natione Regentibus videbitur expedire. In cuius rei testimonium præsentibus litteris sigillum nostræ Nationis præfatae duximus apponendum. Datum anno, die & loco suprascriptis.

Similiter in Natione Gallicana Statutum factum circa Scholas Vici & alias priuatas, quia in ijs plurimum pecuniæ impendebatur pro conductione.

De Scho-
lis Vici
Straminei.
NEL.

Vniuersis præsentibus litteras inspecturis Nos omnes & singuli Magistri Nationis Gallicanæ Parisius in Artium Facultate Regentes salutem in Domino sempiternam. Noueritis quod anno Domini 1327. die Sabbati ante Dominicam quâ cantatur *Reminiscere* tempore Procurationis M. Nicolai de Villanis Natione nostrâ per Bedellum communem, vt moris est apud S. Iulianum pauperem ad statuendum specialiter conuocatâ, cum eodem anno, prædicto pro quibusdam Aulis extra vicum stramineum existentibus, in quibus plures Magistri legerant seu legere consueuerant, fuisset magna pars pecuniæ nostræ Nationis excessiuè consumpta; vnde Natio grauari plus solito videbatur, Nos igitur de bono communi totius Nationis curantes & pecuniam ordinatam ad bonum commune conseruare, necnon etiam multis quæ in his committi possent, fraudibus obuiare volentes, omnes & singuli vno tamen reclamante, per modum expediētis statuimus & tanquam expediētis statuendum esse decreuimus in hunc modum, vt de cætero nullus Magister legens in Aula seu Camera alicuius domus extra vicum stramineum existentis pro solutione dicte Aulae vel Camere haberet à Natione vltra valorem duorum Determinantium, nisi Nationi sufficienter constaret, quod in tali loco

propter multitudinem Scholarium legeret & quod de habendo Scholâs in vico straminum sibi congrua diligentiam bonam ac competentem fecisset. Et quia vnus nostrum, vt dictum est, reclamauerat, dictum Statutum non fuit sigillatum. Nihilominus tamen die Martis in Vigilia B. Nicolai Hyemalis Natione nostra apud S. Bernardum per Seruientem Iuratum specialiter vocata ad ordinandum, dispensandum & statuendum, dictum statutum de consensu omnium nullo penitus discordante, actum, approbatum, concordatum extitit & confessum. In cuius rei testimonium Sigillum nostrum præsentis statuto duximus apponendum. Datum die Martis prædicta, anno Domini 1329.

Huic instrumento quod seruatur in Archiuo Nationis prædictæ apud Regiam Nauarram, appensum est Sigillum, & hodie tam integrum est, ac si recentior appensum fuisset, estque idem prorsus cum eo quo hodie vtimur. Ex eo porro duo præsertim intelligimus, non licuisse cuiquam Magistro extra vicum stramineum docere publicè absque licentia Nationis; nec statuta potuisse sigillo communi ipsius Nationis communiri, si vel vnus Magistrorum obstaret.

Anno 1330. M. Petrus Rogerij Lemouix, qui causam Prælatorum præsentis Philippo Valefio tam acriter defenderat, ex Senonensi Archiepiscopo factus est Rotomagensis: de quo sic habet Chronicon Rotomagensis. *Iste Petrus fuit famosissimus Magister in Theologia & vir magni consilij: & hunc Papa Ioannes primus Monasterio Fiscianensi in Abbatem: deinde Ecclesie Atrebatensi in Episcopum præfecit: qui subsequenter ad dictum Senonensem & deinde ad Rotomagensem Ecclesias transfuit, &c.* translatus est autem 19. Kal. Ian. ei verò in sede Senonensi successit M. Guill. de Brossia vir nobilis, à sede Bituricensi ad illam translatus.

Eodem anno M. Andreas Giny seu de Florentia Caroli quondam Regis Franciæ Clericus, qui primùm Atrebatensem, deinde Tornacensem rexit Ecclesiam; Palatium suum Parisiense Collegio Longobardorum in monte S. Hilarij sibi dicauit. Et tres Nobiles Italos Collegas fundatores secum adsciuit: vnam Pistoriensem; alterum Mutinensem seu Modenensem, tertium Placentinam; stabilitis in perpetuum vndecim Bursarijs. Datique sunt huic Collegio Protectores Cancellarius Vniuersitatis Parisiensis & Abbas San-Victorinus. In Donatorem & Fundatorem huiusce Collegij hoc extat Epigramma.

1330.

COLLEGIUM LONGOBARDORUM IN MONTI S. HILARII DATVM.

*Mille Trecentenos supra trigessimus annos,
Dum cæli rapido volueret axe rotam,
Ginius Atrebatum Præsul, cui florida lucem
Ora tuo dederat Nobilis Arne sinu,
Has Italis sacras Musarum condidit ades
Quas Lombarda nouo nomine turba tenet,
Hic vbi Phœbigena constant sua vota Iuuentæ,
Cui tenuis census cludit ad astra viam.
Illas longa dies lento ne subruat æuo,
Debita neu studijs sportula deficiat,
Hercle cauere tuum est, sol maxime Gentis Hetruscæ,
Qui cupide Musas, nec minus arma colis
Cuique soli Thusci Francis non Exter alumnus
Montius hæc fidei pignora certa dicat.*

Zacharius Montius Nobilis Florentinus Matthæi filius canebat.

Extat hoc anno data Auenioni Bulla ad Hugonem Episcopum Parisiensem, quâ cum à Iuramento Vniuersitati olim dumin eius Scholis militaret, præstito absoluit, si nihil aliud contra eandem peccet quàm in delinquentes Scholares exequendo Officium Episcopale. Conquestus enim fuerat apud Pontificem quòd metu periurij quod sibi à Rectore impingebatur, non auderet Scholasticos coercere, & si quos carceribus suis manciparet, statim eos Rector aut Facultates repeterent. Talis ergo est Bulla.

L 14 CVM
EPISCOPO
PARISIEN-
SI.

Ioannes Episcopus seruus seruorum Dei, Venerabili fratri Hugoni Episco-
po Paris. Sal. & Apost. bened. Ex insinuatione tua nuper accepimus, quod tu qui
dudum in Parisensi studio Scholaris existens in Iure Canonico scientie brauium affecu-
tus, quod statuta & priuilegia ac immunitates eiusdem studij obseruares & con-
tra ea non faceres, vel venires, præstitisti solitum iuramentum: & quod post-
quam Parisiensis Ecclesie regimini faciente Domino præfuisi, frequenter con-
tigit & contingit per Scholares Vniuersitatis eiusdem studij graues excessus &
culpas committi, quos transire non potes salua conscientia absque animadu-
sione debitâ incorrectos, quodque quando per te vel Officialem tuum iustè pro-
cedi vel animaduerti contingit in Scholares taliter delinquentes, statim per Re-
ctorem dictæ Vniuersitatis, seu per Facultates studentium Malefactores huiusmodi
repetuntur, & nisi ad requisitionem eorum tales ab examine tuo totaliter re-
laxentur, dicti Rector & studentes imponunt, tibi periurium, asserendo te venisse &
fecisse, seu venire & facere contra præstitum iuramentum, sicque contingit te
esse perplexum, dum Iustitiam salua conscientia, provt ad Officij tui debitum
spectat, nequis omittere, nec eam potes sine oblocutione & infamatione dicto-
rum Rectoris & studentium contra delinquentes huiusmodi exercere. Quare No-
bis humiliter supplicasti vt quamuis iuramentum huiusmodi sano modo intel-
lectum debitum tuæ Iurisdictionis Officium non possit nec debeat impedire,
tamen ad cautelam prouidere tibi super hoc de opportuno remedio dignare-
mur. Nos igitur tuis supplicationibus inclinati te à iuramento prædicto quan-
tum ad ea quæ ad Episcopale noscuntur officium pertinere, Apostolica autho-
ritate absoluimus ad cautelam. Volentes quod eiusdem iuramenti prætextu in
eiusdem Episcopalis Officij executione non possis nec debeas impediri. Nulli
ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ absolutionis & voluntatis
infringere vel ei ausu temerario contrariare. Si quis autem hoc attentare præ-
sumpserit, indignationem Omnipotentis Dei & BB. Petri & Pauli Apostolo-
rum eius se nouerit incursum. Datum Auenioni Kalend. Maij, Pontif. nostri
anno 14.

Quæ fuerit Episcopo causa obtinendæ prædictæ Bullæ, intelligimus ex ijs
quæ referemus ad annum sequentem. Nimirum tulerat Episcopus sententiam,
seu ipsius Officialis in quendam Scholare ob raptam ab eo mulierem, eum-
que 400. libris multauerat: Vniuersitas verò contendit neminem è suis posse
aut debere ab vilo Ordinario multari pecuniâ; idque suis priuilegijs expressè
contineri; ac proinde Episcopum Parisiensem qui sciens & volens contra priuilegia
peccauerat, immemor sacramenti præstiti & reuerentiæ obedientiæque
Rectori præstandæ ad quemcunque statum perueniret, periurum declararat
eumque societate Academica priuauerat. Hanc ob rem ille delatis ad Curiam
Romanam querelis & expositâ innocentiam, quod nempe ob executionem Offi-
cij Pastoralis hanc iniuriam ab Vniuersitate passus fuisset, à præstito iuramento
absolutus est ad cautelam. Vide infra ad annum sequentem.

Cæterum hoc anno melior esse cœpit Ecclesie status cedente Corbario; quo
pacto magna parte sedatum est Schisma. Consule annales Minoritarum apud
Wadinghum.

1331. Anno 1331. finem accepit lis, quæ inter Vniuersitatem & Episcopum Pari-
siensem intercedebat ob multam 400. librarum ab ipso Episcopo dictam & im-
positam Ioanni le Fourbeur Clerico Diocesis Meldensis, Scholari Academico ob
raptum mulieris; hocque modo consentientibus partibus decisa, vt media sum-
mæ pars applicaretur sustentationi pauperum Scholarium de Sorbona, altera
Bursariorum Collegij Bonorum Puerorum ad portam S. Victoris. Quam in
rem extant duæ Bullæ Pontificiæ & duo instrumenta publica, ex quibus quanta
esset Rectoris & Vniuersitatis autoritas hisce temporibus, intelligitur. Prior
Bulla est eiusmodi, legiturque in Chartulario Basilicæ Parisiensis.

PAX IN-
TER EPIS-
COPVM
PARIS. ET
VNIVER-
SITATEM.

Ioannes Episcopus seruus seruorum Dei, Ad perpetuam memoriam. Ad
hoc præcipue antiquus hostis innititur. Ad hoc frequenter suas tendit insidias,
seque in lucis Angelum transfiguratur, vt sparsis feminibus odiorum quietem fi-
delium inquietet propter quod Christi fidelibus & maximè curam gerentibus
Officij Pastoralis & dantibus operam per lectionum exercitium, diuinarum
sapientiæ

sapientiae scripturarum est summopere vigilandum, ne eius decipiantur insidijs & occultis versutijs offendantur. *Sanè porrectæ nobis venerabilis fratris nostri Hugonis Episcopi & dilectorum filiorum Vniuersitatis Magistrorum & Scholarium Parisiensium* peritionis series continebat, quod olim super eo quod Ioannes dictus *le Fourbeur* de Roseto in Bria Clericus Meldensis Diocesis ratione raptus cuiusdam mulieris sibi impositi captus & in carcere dicti Episcopi mancipatus, ac de mandato sui Officialis à Gentibus dicti Episcopi & eius nomine 400. libræ Parisiensis monetæ tunc currentis habitæ fuerant ab eodem; dictâ Vniuersitate asserente dictum Clericum esse Scholarem Parisiensem & de Vniuersitate præfata, & quod per Priuilegia dictæ Vniuersitati concessa nullus Iudex Ecclesiasticus Ordinarius vel alius aliquam pecuniariam emendam ab aliquo Scholari dictæ Vniuersitatis pro quocunque delicto poterat exigere, vel habere; dicto Episcopo in contrarium allegante. Inter Episcopum & Vniuersitatem prædictos ortâ materiâ Quæstionis, eadem dictâ Vniuersitas asserens dictum Episcopum Iuratum suum requisitum eidem sub debito præstiti iuramenti, quod dictam pecuniam restitueret Vniuersitati & Ioanni prædictis, quod dictus Episcopus facere recusauit, plures rationes allegando quomodo id facere minimè tenebatur, Propter quæ dictâ Vniuersitas in pluribus locis Parisius pronunciauit & publicauit per suas litteras & processum eundem Episcopum esse periurum eumque iniuste priuauit beneficio Societatis Vniuersitatis prædictæ, vt idem Episcopus assererat. A quibus processibus idem Episcopus ad Sedem Apostolicam appellauit, Nosque tandem ad instantiam Procuratoris eiusdem Episcopi dilecto filio nostro Bertrando S. Mariæ in Aquiro Diacono Cardinali causam huiusmodi duximus committendam; coram quo aliquandiu per Procuratores dictarum partium processum extitit in eadem, ac demum de beneplacito nostro per Procuratores dictarum partium habentes super hoc sufficiens & speciale mandatum Dilectis filijs nostris Annibaldo tituli S. Laurentij in Lucina ac Petro tituli S. Stephani in Celio monte Presbyteris Cardinalibus quoad hæc interponentibus partes suas tractatum extitit ac etiam ordinatum pro bono pacis & concordie partium earundem, quod pecunia, cuius occasione inter Episcopum & Vniuersitatem prædictos erat exorta discordia memorata, deberet certo modo Pauperibus Scholaribus Parisius erogari; eisdem Procuratoribus nihilominus nobis humiliter supplicantibus, vt omnes processus hinc inde habitos per Partes easdem, & quidquid ex his vel ab eis secutum esset, reuocare & cassare autoritate Apostolica curaremus. Nos igitur pro bono pacis & concordie quam inter Episcopum & Vniuersitatem præfatos vigere iugiter affectamus, cum ex eorum concordia præfatis Episcopo, Vniuersitati & Studentibus magna tranquillitas & per consequens profectus scientiæ & doctrinæ ac aliarum incrementa virtutum prouenire noscantur, ordinationem huiusmodi per dictos Procuratores in præsentia dictorum Annibaldi & Petri Cardinalium prouidè super præmissis habitam, ratam & gratam habentes eamque autoritate Apostolicâ confirmantes, omnes prædictos processus per dictam Vniuersitatem vel Rectorem, vel quoscunque Officiales ipsius contra præfatum Episcopum seu Officiales & quoscunque seu quoscunque familiares ipsius Episcopi & maximè ac specialiter eo quod præfatum Episcopum pronunciauerunt & publicauerunt, ac nunciari & publicari fecerunt esse periurum ipsumque beneficio ipsius Vniuersitatis priuarunt, & quoscunque alios processus per Vniuersitatem eandem præmissorum occasione vel causa factos & habitos contra eos; & conuerso omnes processus per dictum Episcopum & Officiales ipsius contra Vniuersitatem prædictam & singulares personas ipsius præmissorum occasione vel causa habitos & quæcunque ex eis vel ob eos hinc inde secuta sunt, autoritate Apostolicâ reuocamus, cassamus & irritamus omnino ac annullamus, eosque fore decreuimus irritos & inanes, saluis tamen moderationibus infra scriptis, videlicet quod per hæc priuilegijs seu libertatibus Vniuersitatis eiusdem, necnon priuilegijs, iurisdictionibus, libertatibus aut honoribus ipsius Episcopi seu suorum successorum Episcoporum Parisiensium vllum in posterum debeat præiudicium generari. Et quod deinceps neutra partium prædictarum præmissorum occasione vel causa aut ratione processuum super his habitorum vel expensarum hinc inde factarum vel alterius cuiuslibet interesse,

» vel alia causâ seu ratione quacunque ex præmissis exorta in Iudicio vel extra pos-
 » sit alteram partem seu Procuratores ipsius aut aliquos vel aliquem eorundem
 » inquietare vel impetere quoquomodo. Volumus etiam quod præfata pecunia
 » per dictum Episcopum hoc modo *Pauperibus Scholaribus erogetur, videlicet medie-*
 » *tas eiusdem pecunie Pauperibus Scholaribus Domus Scholarium de Sorbona, & resi-*
 » *dua medietas Bonis pueris, Pauperibus Scholaribus Domus Scholarium de porta S.*
 » *Victoris Paris.* debeat assignari in vsus eorum necessarios conuertenda. Nulli
 » ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ ratificationis, confirma-
 » tionis, reuocationis, cassationis, irritationis, annulationis, constitutionis &
 » voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem, &c. Datum
 » Auenioni Nonis April. Pontif. nostri an. 15.

Huiusce Bullæ executionem demandauit Guillelmo de Trie Archipræsuli Remensi, Petro de Corpolay Abbati S. Germani Pratenfis & Auberto de Mailly Abbati S. Victoris Parisiensis: ad quos similiter extat in eodem Chartulario hæc Bulla.

» Ioannes Episcopus seruus seruorum Dei, Venerabili fratri N. Archiepiscopo
 » Remensi & Dilectis filijs S. Germani de Pratis Paris. ac S. Victoris Paris. Mo-
 » nasteriorum Abbatibus Sal. & Apost. bened. Ad hoc præcipuè antiquis ho-
 » stis, &c. vsque ad *conuertenda*. Postea sic pergit. *Quo circa* Discretioni vestræ per
 » Apostolica scripta committimus ac mandamus, quatinus vos vel duo aut vnus
 » vestrum, per vos vel per alium seu alios reuocationem, cassationem, irritatio-
 » tionem, annulationem & Decretum nostra huiusmodi vbi & quando expedire
 » videritis, autoritate nostra solenniter publicare curetis, dictamque pecuniam
 » iuxta modum proximè prædestinatum præfatis Scholaribus pauperibus faciatis
 » per dictum Episcopum integraliter assignari. Contradictores autoritate nostra
 » appellatione postposita compescendo, non obstante si eisdem Episcopo vel
 » Magistris & Scholaribus seu Vniuersitati præfatis aut quibusuis alijs communi-
 » ter vel diuisim ab eadem Sede indultum existat, quod interdici, suspendi, vel
 » excommunicari non possint per litteras Apostolicas non facientes plenam &
 » expressam ac de verbo ad verbum de Indulto huiusmodi mentionem. Datum
 » Auenioni Nonis April. Pontif. nostri an. 15.

Mense Iulio sequente facta est ab Executoribus pecuniarum huiusmodi distribu-
 » tibus vtrique Collegio pauperum Scholarium: quam in rem extant duo in-
 » strumenta publica Iacobi Frailli Notarij publici manu exarata. Prius est eius-
 » modi.

» In nomine Domini, Amen. Anno eiusdem 1331. Indiçt. 14. die 17. Iulij Pon-
 » tificatus sanctissimi Patris & Domini Ioannis diuina providentia Papæ XXII.
 » anno 13. *In Domo Scholarium Bonorum puerorum iuxta portam S. Victoris Parisius,*
 » congregatis inibi ad infra-scripta discretis viris *MM. Marino de Marignaco Cu-*
 » *nonico Ecclesie S. Honorati Paris.* Magistro seu Governatore Generali Domus
 » & Scholarium prædictorum, ac Theobaldo de Lagijs Dispensatore ac Andrea
 » de S. Clodoaldo & Hugone de Castillione, Amelino Laurentij de Ruterio,
 » Ioanne de S. Mederico ac Ioanne Goire Scholaribus dictæ Domus, venerabilis
 » & discretus vir D. Ioannes Marinus Canonicus Ecclesie S. Germani Antisio-
 » dorensis Paris. Receptor Reuerendi in Christo Patris D. Hugonis Dei gratia
 » Parisiensis Episcopi, in præsentia etiam venerabilis Patris D. Abbatis Mona-
 » sterij S. Victoris ac mei Notarij & testium infra-scriptorum dixit & exposuit
 » Magistro & Scholaribus antedictis, qualiter præfatus Sanctissimus Pater D.
 » noster summus Pontifex de 400. libris Parisiensibus Florenæ monetæ currentis
 » anno Domini 1329. quas ipse D. Episcopus seu eius Officialis pro ipso habuerat,
 » seu exegerat à Ioanne *le Forbeur* de Rosayo Clerico Meldensis Diocesis, ratio-
 » ne cuiusdam emendæ ab ipso Ioanne suis culpis exigentibus leuatæ, & *pro qui-*
 » *bus dudum orta fuit discordia inter præfatum D. Episcopum ex vna parte & Vniuer-*
 » *sitatem Parisiensem, cuius Vniuersitatis Scholarem præfatum Ioannem ipsa Vniuersitas*
 » *esse dicebat*, ex altera, pro bono pacis & concordie ordinauerat in hunc modum,
 » videlicet quod medietas ipsarum 400. librarum Scholaribus supradictis, & alia
 » medietas Scholaribus de Sorbona Parisius conuertenda in vtilitatem eorum per
 » eundem Episcopum traderetur; & ideo ipse D. Receptor nomine & de speciali

mandato præfati D. Parisiensis Episcopi volens Ordinationi prædictæ obedire firmiter vt tenetur, medietatem ipsarum 400. librarum eisdem Magistro & Scholaribus tradidit & assignauit ibidem in pluribus & diuersis pecuniarum summis, videlicet 55. Regales aureos. Item 5. Parisienses aureos. Item 27. Florenos auri de Florentia. Item 56. Florenos ad agnum, & 12. grossos Turonenses de S. Ludouico: quas monetas sic numeratas & traditas eidem *Vices-Gerens*, Prior, Procurator & alij Magistri & Scholares prædicti recognoscentes se præfatam pecuniam recepisse, eisdem D. Episcopum & Receptorem & quoscunque alios Officiales, Procuratores & familiares eiusdem de omnino quod ab eis vel eorum aliquo petere possent ratione Ordinationis prædictæ nomine ipsius Domus & quod ipsis plenariè quittaauerunt. Promittentes per fidem eorum & ipsorum quemlibet inibi præstitam nunquam contra huiusmodi quittance per se vel alios facere vel venire, renunciando omni exceptioni non receptis dictis pecunijs, quantitatis non factæ, dictæ quittance & obligationis & omni alij exceptioni iuris & facti, per quas contra præmissa vel præmissorum aliquod possent facere vel venire. Actum vt supra præsentibus Religiosis viris DD. Poncio Præbendario, Renaudo Subcamerario & Ægidio Sacrista Monasterij S. Victoris prædicti, D. Ioanne Goteret Cantore de *Limays* Parisiensis Diocæsis, Bertau-do Heron & Nicolao *Belle-maniere* Domicellis ipsius D. Abbatis testibus in præmissis. Et Ego Iacobus Frassus Clericus Mediolanensis, publicus Apostolica & Imperiali authoritate Notarius præmissis omnibus & singulis sic factis & actis vt prædicatur, præsens fui & rogatus exscribi feci & in hanc publicam formam recegi, ac meo signo consueto vna cum sigillo ipsius D. Abbatis signaui in testimonium præmissorum. Et nos Frater Albertus humilis Abbas Monasterij S. Victoris Paris quia contentis in huiusmodi Instrumento dum sic fierent, præsens fuimus, ideo hîc sigillum nostrum rogati apponi fecimus.

Posterior Instrumentum ab eodem Fratre confectum de altera medietate summe prædictæ ad vtilitatem pauperum Scholarium de Sorbona, tale est.

In nomine Domini, Amen. Anno eiusdem 1331 Indiæ. 14. die Martis 23. Julij, Pontificatus sanctissimi in Christo Patris ac D. Ioannis diuina prouidentia Papæ XXII. anno 15. In Domo Scholarium de Sorbona Parisius congregatis inibi omnibus Magistris & Scholaribus eiusdem Domus, videlicet *MM. Germano Cellati Doctore in Theologia Vices-gerente Reuerendi Patris D. Dei gratia Rotomagensis Archiepiscopi Prouisoris ipsius Domus*, Guillel. de *Sinay* Priore, Roberto de *Villera*, Ioanne de *Louenio* Procuratoribus, prout in litteris infra scripti tenoris plenius continetur, D. Guill. de *Menilio*, *M. Petro de Croso*, Bertrando de *Constantia*, Hugone *Fabri*, Helya de *Croso*, Ioanne de *Akandria*, Gerardo de *Vngulis*, Ioan. *Warueruë*, Petro de *Aisy*, Guill. de *Yurea*, Gonfaluio Petri & Firmino de *Abbativilla* venerabilis vir D. Ioannes Marini Canonicus Ecclesiæ S. Germani Autissiodonensis Parisius Receptor Reuerendi in Christo Patris D. H. Dei gratia Parisiensis Episcopi in præsentia venerabilis Patris D. Alberti Abbatis Monasterij S. Victoris Paris. ac mei Notarij & testium infra scriptorum præsentia inibi congregatorum dixit & exposuit Magistris & Scholaribus antedictis, qualiter præfatus Sanctissimus Pater Dominus noster summus Pontifex de 400. libris Parisiensibus Florenæ monetæ currentis anno Domini 1329, quas ipse D. Episcopus seu eius Officialis pro ipso habuerat & receperat de Ioanne *le Forbeur* de *Rosayo* Clerico Meldensis Diocæsis ratione cuiusdam emendæ ab ipso Ioanne exactæ, exigentibus culpis eius, & de quibus fuit dudum exorta discordia inter præfatum D. Episcopum ex vna parte & Vniuersitatem & Magistros Paris. asserentes ipsum Ioannem esse Scholarem eiusdem, & propterea in pecuniaria emenda condemnari non posse ex altera, pro bono pacis & concordie vtriusque partis, de consensu etiam Procuratorum ipsarum partium ordinauerat in hunc modum, videlicet quod medietas ipsarum 400. librarum Scholaribus supradictis, & alia medietas Scholaribus Bonorum puerorum de portu S. Victoris Paris. per eundem D. Episcopum traderentur: & ideo ipse D. Receptor nomine & de speciali mandato vt dixit, præfati D. Parisiensis Episcopi volens Ordinationi prædictæ obedire firmiter vt tenetur, medietatem ipsarum 400. librarum eisdem Magistris & Scholaribus numeravit, tradidit &

assignauit ibidem in monetis infra scriptis, videlicet 56. Florenos Regales,
 46. Florenos ad agnum, 28. Florenos de Florentia, 4. Parisienses aureos &
 80. Turonenses grossos de S. Ludouico: quas monetas sic numeratas & traditas
 idem *Vices-gerens*, Prior, Procuratores & alij Magistri & Scholares præfati re-
 cognoscentes se præfatam pecuniam recepisse, eisdem D. Episcopum, & Re-
 ceptorem & quoscunque alios Officiales, Procuratores & familiares eius de
 omni eo quod ab eis vel eorum aliquo petere possent ratione ordinationis præ-
 dictæ nomine ipsius Domus & pro ipsis plenariè quittauerunt. Promittentes
 per fidem eorum, per ipsorum quemlibet inibi præstitam nunquam contra hu-
 iusmodi quittance per se vel alios facere vel venire. Quod si forte aliquo
 tempore reperietur quod præfata pecunia alijs deberetur Scholaribus & ipsum
 D. Episcopum propterea contingeret molestari, ipse *Vices-gerens*, Prior, Pro-
 curatores & alij Magistri & Scholares promiserunt per fidem eorum obligando
 omnia bona ipsius Domus quæcunque & in quibuscunque consistant, & spe-
 cialiter bona illa quæ tenent sub dominio præfati Episcopi Paris. præfatam pe-
 cuniam cum omnibus damnis, expensis & interesse, quæ & quas ipsum D. Epif-
 copum, seu Receptorem & Officiales prædictos propterea forsitan sustinere
 contingeret, integrè restituere præfato D. Episcopo seu Instrumentum huius-
 modi deferenti. Renunciando omni exceptioni, non receptis, dictæ pecuniæ
 quantitatis & non factæ, dictæ quittance & obligationis, & omni alij exce-
 ptioni Iuris & facti per quas contra præmissa vel præmissorum aliquod possent
 facere vel venire. Tenor autem Procuratorij de quo supponitur initio, ta-
 lis est.

Vniuersis præsentis litteras inspecturis Officialis Parisiensis salutem in Do-
 mino. Notum facimus quod in præsentia Hugonis & Radulphi de Syzim Cle-
 ricorum Curie Parisiensis Notariorum Iuratorum ad hoc à nobis specialiter
 destinatarum, quibus quoad hoc commissimus & adhuc tenore præsentium com-
 mittimus vices nostras propter hoc specialiter constituti Reuerendus in Christo
 Pater ac *D. D. Petrus* (Rogerij) Dei & Apostolicæ Sedis gratia Rotomagensis
 Archiepiscopus *Magister & Prouisor Domus Magistrorum & Scholarium de Sorbo-*
na ante Palatium de Termis Parisius sita, & Societatis dictorum Domus & Scholarium
discretos viros ac venerabiles Magistros Guillelmum Amydoux & Robertum de Ville
Clericos socios dictæ Domus exhibitorum præsentium suos fecit, constituit & or-
 dinauit Procuratores Generales veros & legitimos ac Nuncios speciales & eo-
 rum quemlibet in solidum, ita quod non sit melior conditio occupantis, & quod
 vnus eorum incepit alter prosequi valeat & finire cum effectu in omnibus & sin-
 gulis causis & negotijs dictorum Magistrorum & Scholarium motis & mouen-
 dis tam per se quàm contra se, contra quascunque personas Ecclesiasticas &
 seculares coram omnibus Iudicibus Ecclesiasticis & secularibus autoritate
 quacunque fungentes & quocunque nomine censeantur. Dans & concedens
 prædictis Procuratoribus suis, suo & quo supra nomine & eorum cuiuslibet in soli-
 dum plenam & liberam potestatem & mandatum speciale agendi pro ipsis Do-
 mo, Magistris & Scholaribus ipsosque defendendi, Iudicis Officium implorandi,
 conueniendi, reconueniendi, excipiendi, replicandi, duplicandi, triplicandi,
 litem seu lites contestandi, iurandi in animas ipsorum de calumnia, de malicia
 & de veritate dicenda, ponendi, respondendi, testes & instrumenta in modum
 probationis producendi & exhibendi in testes & eorum dicta dicendi, expensas
 & principale petendi & recipiendi & super eisdem iurandi & præstandi in ani-
 mas ipsorum cuiuslibet alterius generis sacramentum quod postulat ordo Iuris,
 ipsos excusandi, causam causæ & causas suæ absentie allegandi, prætendendi,
 transgendi, componendi, paciscendi, pacificè compromittendi, compromif-
 sum fide & pœna vallandi, Interlocutorum ius & definitas sententias audiendi,
 appellandi, appellationem suam prosequendi & eam innouandi, insinuandi,
 apostolos petendi, suæ absolutionis beneficium à quocunque Iudice si opus fue-
 rit, impetrandi, iuramenti deferendi, delatum in se suscipiendi & faciendi cau-
 tiones seu cautionem Iuratorum vel alias idoneas debite prosequendi & expen-
 sas præstandi, alium seu alios Procuratores, vnum vel plures, semel vel pluries
 loco sui substituendi, cum vel eos reuocandi, quotiens eis vel eorum alteri visum

fuerit expedire, præfenti tamen Procuratorio in suo robore duraturis debita, & credita, Censuræ, redditus, pensiones, legata, elemosynas, ac domorum, terrarum, vinearum, locagiarum, pensiones, arreragias dictæ Domus Magistrorum & Scholarium de Sorbona, petendi, leuandi, recipiendi, requirendi tam de tempore præterito quàm deinceps, Domos, terras & vineas & alias quascunque etiam possessiones locandi ad annuam pensionem, ad unum annum pluresque ad vitam unius, duorum vel trium dandi & concedendi ac recusandi, ac litteras super his faciendi & emittendi sub sigillo authentico, & quittandi & litteras quittance de his quæ receperint tam coniunctim quàm diuisim faciendi, dandi & emittendi & alias sub quauis forma verborum & pactis & ulterius non petendi, faciendi homagium de eorum terris & possessionibus Dominis quibus de iure præstare tenebuntur, faciendi ac præstandi cum iuramento in talibus consueto fieri & adhibitis solennitatibus in talibus adhiberi consuetis, hospites suos Iustitiæ & Iurisdictionis ipsorum requirendi, tenendi, exercendi & generaliter omnia & singula alia faciendi, exercendi & procurandi quæ in præmissis & circa præmissa necessaria fuerint, & etiam obtinendi, & quæ ipse Magister & Provisor nomine quo supra faceret vel facere posset & deberet, si præfens esset, etiamsi mandatum exigitur speciale, ratum & gratum habens & habiturus nomine quo supra quidquid per dictos Procuratores suos & eorum quemlibet in solidum subscriptum aut subscribendum ab ipsis, aut eorum altero actum, gestum, factum, traditum, receptum quittatumve fuerit in præmissis & ea tangentibus seu modo quolibet procuratum, promittens sub hypotheca & obligatione omnium bonorum suorum dictis Domus Magistrorum & Scholarium eiusdem & pro ipsis, pro dictis Procuratoribus suis subscriptis aut subscribendum ab ipsis, seu eorum altero, si opus fuerit, Iudicatum solui & Iudicio fisci cum suis clausulis opportunis prout prædicti Iurati nostri, quibus in his & maioribus fidem plenam adhibens nobis retulerit oraculo viuæ vocis. Ad quorum relationem & in testimonium præmissorum sigillum Curie Parisiensis præsentibus litteris duximus apponendum. Datum anno Domini 1330. die Mercurij post Dominicam qua cantatur *Lætare Ierusalem*. Acta sunt hæc ut supra præsentibus Religiosis viris DD. Poncio Præbendario, Renaudo Subcamerario & Ægidio Sacrista Monasterij S. Victoris prædicti, D. Ægidio Curato de *Gentilly* Paris. Diocesis, Bertrando Heroij & Nicolao *Bellemaniere* Domicellis ipsius D. Abbatis testibus in præmissis. Et Ego Iacobus *Frausus* Clericus Mediolanensis publicus Apostolica & Imperiali authoritate Notarius præmissis omnibus & singulis ut prædicatur, factis & actis unâ cum præfatis D. Abbate S. Victoris & testibus præfatis sui & ea rogatus scribi feci, & in hanc publicam formam redegi, & hinc me subscripsi, ac signum meum unâ cum sigillo ipsius D. Abbatis apposui consuetum. Et nos *Frauser Albertus* humilis Abbas Monasterij S. Victoris, quia contentis in hoc Instrumento, dum sic fierent, præfens fuimus, ideo hinc sigillum nostrum rogati apponi fecimus.

Ad hunc annum legimus in vetusto Codice Procuratorum Picardicæ Nationis populares Tribus Ambianensis statuto generali & perpetuo fuisse adactos soluere bursum priuatam, ad solennia S. Firmini, cuius festum ab antiquis temporibus Natio celebrabat, ut patet ex hoc instrumento confecto mense Iunio anni prædicti.

FIRMI
 NALIA.

Vniuersis præfentes litteras inspecturis omnes & singuli Magistri Nationis Picardorum in Facultate Artium Parisius actu Regentes salutem in Domino sempiternam. Deum credimus habere propitium, si Sanctos eius, qui in cælestibus habitant, deuotè honorare procuramus. Sanè quia die Lunæ ante festum Natiuitatis B. Ioannis Baptistæ anno currente 1331. sufficienter vocatis ad supplicandum, statuendum, ordinandum prout in talibus est consuetum, de mandato Procuratoris dictæ nostræ Nationis in dicta Facultate Artium Regentibus & comparentibus ipsa die apud S. Mathurinum Parisius, omnibus illis qui uoluerunt, aut commodè potuerunt interesse per venerabiles & discretos viros Magistros Robertum de Corbeya, Ægydium de Corbeya, ac Ioannem ex Sar-tis Diocesis Ambianensis in dicta Facultate Magistros Regentes Nobis fuit intimatum, quod cum ab antiquo & à tanto tempore, quod hominum memo-

„ria in contrarium non existit, extiterit obseruatum & consuetum, quod in die
 „Festi gloriosissimi S. Beati Firmini Martyris quolibet anno in honorem Dei &
 „Sancti supradicti **MAGISTRI ET SCHOLARES** dictæ Diœcesis Parisius faciunt
 „vnam Missam & fecerunt celebrari; pro qua quidem Missa celebranda & so-
 „lemnitate debita dicta die facienda omnes & **SINGVLI SCHOLARES** dictæ Diœ-
 „cesis, **Determinaturi, Licentiaturi vel Incepturi** in Facultate prædicta soluere
 „tenebantur & tenentur vnam Bursam Receptori dictæ Diœcesis, qualem sol-
 „uebant & soluunt Receptori totius nostræ Nationis supradictæ. Et quia aliqui
 „Scholares erant qui fuerant rebelles in soluendo Bursam prædictam, secundum
 „quod hæctenus extitit fieri consuetum, nec habebant priuilegia seu statuta alia
 „per quæ possent ipsos Scholares ad hæc compellere, nisi duntaxat consuetudi-
 „nem supradictam, & idcirco Nobis humiliter supplicauerunt eisdem super his
 „de remedio opportuno prouideri. Nos igitur pium & deuotum ipsorum propo-
 „situm attendentes ac considerantes, quod pecunia exinde recipienda in pios &
 „salutiferos vsus, & in augmentum Cultus diuini conuertitur, ipsorum Magistro-
 „rum iustis, & deuotis supplicationibus inclinati, cupientes consuetudinem præ-
 „dictam laudabilem & præscriptam, & ob reuerentiam Dei Omnipotentis San-
 „ctique supradicti rationabiliter introductam, iurique consonam, illasam per-
 „petuis temporibus inuolabiliter obseruari, statuimus in hunc modum; videli-
 „cet, quod quilibet Scholaris dictæ Diœcesis Ambianensis de cætero Determi-
 „naturus vel Licentiaturus, vel Incepturus in Facultate Artium prædicta Procu-
 „ratori nostræ Nationis qui erit pro tempore vnâ cum alijs iuramentis in talibus
 „præstari consuetis iurare tenebitur, cuius Diœcesis ipse Scholaris sic Determi-
 „naturus, Licentiaturus vel Incepturus existat oriundus. Item iurare tenebitur
 „quod antequam Determinet, Licentiam recipiat, vel Incipiat in Artibus, ipse
 „soluere tenebitur Receptori dicti Episcopatus Ambianensis in dicta nostra Fa-
 „cultate si dictus Scholaris de dicta Diœcesi extiterit, vnam Bursam: item & iu-
 „rare, quod si contingat ipsum Scholarem futuris temporibus Receptorem fore
 „dicti sui Episcopatus Ambianensis, ipse per iuramentum tenebitur reddere bo-
 „num & fidele computum Magistris dicti sui Episcopatus Ambianensis tunc Re-
 „gentibus infra 8. dies postquam tempus dictæ suæ receptionis fuerit expiratum,
 „& satisfacere de pecunia quæ restabit ad soluendum ex Bursis supradictis. Sta-
 „tuimus insuper quod anno quolibet in festo B. Dionysij, vel die sequenti fiet
 „vnus Receptor dictæ Diœcesis per Magistros Diœcesis eiusdem ad hæc suffi-
 „cienter per Bedellum euocatos, qui Receptor durabit vsque ad aliud festum
 „B. Dionysij inde proximè sequens anno reuoluto; qui Receptor per 8. dies
 „postquam tempus ipsius expirauerit, de receptis per eum vt præfertur, bonum
 „& fidele reddet computum Magistris dictæ Diœcesis & satisfaciet de receptis.
 „*Item* statuimus quod ad supplicationem dicti Receptoris dictæ Diœcesis vel
 „Magistrorum eiusdem Procurator Nationis nostræ, qui pro tempore fuerit, re-
 „bellis & soluere non volentes dictas Bursas compellet, & compellere tenebitur
 „ad soluendum easdem vijs & modis omnibus, quibus melius poterit & debebit.
 „Et si dicti Scholares ipsas Bursas soluere noluerint, & rebelles extiterint, contra
 „ipso procedere tenebitur tanquam periuros & infames. Nostræ tamen inten-
 „tionis existit quod per statuta supradicta nolumus nec intendimus statutis &
 „ordinationibus nostræ Nationis, aut eorum alteri in aliquo preiudicium gene-
 „rari: & si in aliquo statutis & ordinationibus nostræ Nationis contradicerent,
 „volumus statuta supradicta vt nunc nullam roboris firmitatem quantum ad hæc
 „obtinere. In quorum omnium testimonium sigillum nostræ Nationis præsen-
 „tibus litteris duximus apponendum. Datum anno & die Lunæ supradictis, præ-
 „sentibus ad hæc MM. Quintino de Curchiaco, Symone de Weclin, Io. de Be-
 „linghan, Io. Custode, Io. Blondel, Io. de Monstrata, Io. de Martigny, & Io.
 „de Limoniis & pluribus alijs Magistris in dicta Facultate Regentibus.

Porro sacrum hoc in Sacello Collegij Cardinalitij celebratur, cui omnes
 Magistri illius Tribus interesse solent.

1331.

Eodem anno 1331. Ioannes Pontifex Vniuersitati Priuilegium singulare con-
 cessit in gratiam studiorum quo Magistros & Scholares Beneficiarios exemit per
 quinquennium à residentia personali sine vlla priuatione, detractioe, aut im-

minutione fructuum; tale autem est istud priuilegium.

Ioannes Episcopus seruus seruorum Dei, Dilectis filijs Vniuersitati Magi- « PRIVILE-
 strorum & Scholarium studij Paris. Sal. & Apost. bened. Dum sollicita conside- « GIVM DE
 rationis indagine in mente reuoluimus fructus vberes & palmites pretiosos, quos Pari- « NON RE-
 siese Studium præ alijs Orbis Generalibus studijs in prerogatiua scientiarum quarum- « SIDENDO.
 libet simulare ubique diffundit, dignum & rationabile reputamus, vt petitionibus ve- «
 stis præsertim in ijs quæ Doctorum & Magistrorum ipsius studij commoditatem respi- «
 cunt, fauorabiliter annuamus. Hinc est quod Nos vestris supplicationibus incli- «
 nati, vobis autoritate præsentium indulgemus, vt vniuersi Magistri præsentis «
 & futuri in præfato vestro studio actu studentes huiusmodi insistenti studio «
 fructus, redditus & prouentus omnium Beneficiorum suorum Ecclesiasticorum, «
 quæ nunc obtinent & in posterum obtinebunt, etiamsi dignitates, personatu & «
 vel Officia existant & curam habeant animarum, dummodo huiusmodi digni- «
 tates in Cathedralibus maiores post Episcopales, & in Collegiatis Ecclesijs «
 principales, ac huiusmodi alia Beneficia, Parochiales Ecclesiæ non existant «
 cum ea integritate vsque ad quinquennium percipere liberè valeant, quotidiana «
 nis distributionibus duntaxat exceptis, cum qua illos perciperent, si in Eccle- «
 sijs siue locis in quibus huiusmodi Beneficia obtinent, vel eos obtinere conti- «
 gerit in futurum, personaliter residerent, ac interim ad residendum in eis mi- «
 nimè teneantur, neque ad id à quoquam valeant coartari. Non obstantibus si «
 ijdem Magistri primam in eisdem Ecclesijs non fecerint personalem residen- «
 tiam consuetam seu quibuscunque statutis & consuetudinibus Ecclesiarum ip- «
 sarum contrarijs, iuramento confirmatione Apostolica vel quauis alia firmitate «
 vallatis, etiamsi de illis seruandis & non impetrandis litteris Apostolicis con- «
 tra ea & ipsis litteris non vtendo etiam ab alio vel alijs impetratis, seu quocun- «
 que modo concessis, præfati Magistri per se vel Procuratores eorum præstite- «
 rint & eos præstare contigerit, in posterum forsitan iuramentum; seu sit loco- «
 rum Ordinarijs à Sede Apostolica indultum, vel in posterum indulgeri con- «
 tingat, quod Canonicos & personas Ecclesiasticas suarum Ciuitatum & Diocæ- «
 seon etiam dignitates, personatus, vel Officia aut Beneficia alia in eisdem Ec- «
 clesijs obtinentes per subtractionem prouentuum suorum Ecclesiasticorum vel «
 alias compellere valeant ad residendum personaliter in eisdem; aut si eisdem «
 Ordinarijs & Dilectis filijs Capitulis earundem Ecclesiarum vel quibusuis alijs «
 communiter vel diuisim ad eadem sit Sede concessum, vel medio tempore con- «
 cedi contingat, quod Canonicis & personis earundem Ecclesiarum etiam Digni- «
 tates vel personatus, aut Officia seu alia Beneficia in dictis Ecclesijs obtinen- «
 tibus non residentibus in eisdem, vel qui primam in eis residentiam non fecif- «
 sent, fructus, redditus & prouentus Præbendarum, Dignitatum, Personatum, «
 Officiorum & aliorum Beneficiorum suorum Ecclesiasticorum ministrare in ab- «
 sentia minimè teneantur, & ad id compelli non possint per litteras Apostolicas «
 non facientes plenam & expressam & de verbo ad verbum de Indulto huiusmo- «
 di mentionem; & quibuslibet alijs priuilegijs, Indulgentijs & litteris Apostoli- «
 cis, generalibus vel specialibus quorumcunque tenorum existant; per quæ «
 præsentibus non expressa, vel totaliter non inserta, effectus huiusmodi gratiæ «
 impediri valeat quomodolibet, vel differri, & de quibus quorumque totis te- «
 noribus haberi debeat in nostris litteris mentio specialis. Prouiso quod Bene- «
 ficia huiusmodi debitis interim non fraudentur obsequijs, & animarum cura in «
 eis quibus illa forsitan imminet, nullatenus negligatur, sed per bonos & suf- «
 ficientes Vicarios, quibus de Beneficiorum ipsorum prouentibus, necessaria «
 congruè ministrentur, diligenter exercentur & deseruiatur inibi laudabiliter in «
 dūnis. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ Concessio- «
 nis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præ- «
 sumperit, indignationem omnipotentis Dei & B. Petri & Pauli Apostolorum «
 eius se nouerit incursum. Datum Auenioni 4. Non. Nouemb. Pontif. nostri «
 anno 15. «

Huiusce priuilegij conseruationem commisit idem Pontifex Episcopo Sil-
 uanectensi, Abbati S. Genouefæ & Scholastico Ecclesiæ Abrincensis; idque
 de more: nam quoties Pontifices Vniuersitati Priuilegium aliquod concede-

bant, nominabant quoque Conseruatorem eiusdem è tribus Episcopis Beluacensi, Meldensi, Siluanectensi vnum, imò interdum alios, quos apud Regem gratiâ & autoritate valere cognoscebant.

CONSER-
VATIO
EIVSDEM
PRIVILE-
GIJ.

Ioannes Episcopus seruus seruorum Dei, Venerabili fratri Episcopo Siluanectensi & Dilectis filijs Abbati Monasterij S. Genouefæ Paris. ac Scholastico Ecclesiæ Abrincensis Sal. & Apostol. bened. Dum sollicitæ considerationis indagine in mente reuoluimus fructus vberes & palmites pretiosos quos Parisiense studium præ alijs Orbis Generalibus studijs in prærogatiua scientiarum quarumlibet singulari vbique diffundit, dignum & rationabile reputamus, vt per titutionibus dilectorum filiorum Vniuersitatis Magistrorum & Scholarium studij Paris. antedicti, præsertim in ijs quæ Doctorum & Magistrorum ipsius studij commoditatem respiciunt, fauorabiliter annuamus. Hinc est quod Nos ipsum Vniuersitatis supplicationibus inclinati, ipsis autoritate litterarum nostrarum duximus indulgendum, vt vniuersi Magistri præsentis & futuri in præfato studio actu studentes huiusmodi insistendo studio fructus, redditus, & prouentus omnium Beneficiorum suorum Ecclesiasticorum quæ tunc obtinebant, & in posterum obtinerent, etiam si dignitates, personatus vel Officia existerent & curam haberent animarum, dummodo huiusmodi dignitates in Cathedralibus maiores post Episcopales, & in Collegiatis Ecclesijs principales, ac huiusmodi alia Beneficia Parochiales Ecclesiæ non existerent, cum ea integritate vsque ad quinquennium liberè percipere valerent quotidianis distributionibus duntaxat exceptis, cum quâ illos perciperent, si in Ecclesijs, siue locis in quibus huiusmodi Beneficia obtinerent, vel ipsos obtinere contingeret in futurum, personaliter residerent, ac interim ad residendum in ipsis minimè tenerentur, neque ad id à quoquam coartari valerent. Non obstantibus si dicti Magistri primam in eisdem Ecclesijs non fecerint personalem residentiam consuetam, seu quibuscunque statutis & consuetudinibus ipsarum Ecclesiarum contrarijs, iuramento, confirmatione Apostolica vel quauis alia firmitate vallatis. Etiam si de illis seruandis & non impetrandis litteris Apostolicis contra ea, & ipsis litteris non vtendo etiam ab alio vel alijs impetratis, seu quocunque modo concessis, præfati Magistri per se vel Procuratores eorum præstiterint, vel eos præstare contigerit in posterum forsitan iuramentum, seu si locorum Ordinarijs à Sede Apostolica sit indultum, vel in posterum indulgeri contingat, quod Canonicos & personas Ecclesiasticas suarum Ciuitatum & Dioceseon, etiam dignitates, personatus vel Officia aut Beneficia alia in eisdem Ecclesijs obtinentes per subtractionem prouentuum Ecclesiasticorum, vel alijs compellere valeant ad residendum personaliter in eisdem, aut si eisdem Ordinarijs & Dilectis filijs Capitulis earundem Ecclesiarum, vel quibusuis alijs communiter vel diuisim ab eadem sit Sede concessum, vel medio tempore concedi contigerit, quod Canonicis & personis earundem Ecclesiarum, etiam dignitates vel personatus, aut Officia, seu alia Beneficia in eisdem Ecclesijs obtinentibus non residentibus in eisdem, vel qui primam in illis residentiam non fecissent, fructus, redditus & prouentus dignitatum, præbendarum, Personatum, Officiorum, & aliorum Beneficiorum suorum Ecclesiasticorum ministrare in absentia minimè teneantur, & ad id compelli non possint per litteras Apostolicas non facientes plenam & expressam, ac de verbo ad verbum de Indulto huiusmodi mentionem, & quibuslibet alijs priuilegijs, indulgentijs, & litteris Apostolicis generalibus vel specialibus quorumcunque tenorem existant, per quæ nostris litteris non expressa vel totaliter non inserta effectus huiusmodi gratiæ impediri valeat quomodolibet vel differri, & de quibus quorumque totis tenoribus haberi debeat in dictis nostris litteris mentione specialis. Prouiso quod beneficia huiusmodi debitis interim non fraudentur obsequijs, & animarum cura in eis in quibus illa forsitan imminet, nullatenus negligatur, sed per bonos & sufficientes Vicarios, quibus de Beneficiorum ipsorum prouentibus necessaria congruè ministrentur, diligenter exerceatur & deuotiè seruiatur inibi laudabiliter in diuinis. Quocirca Discretionem vestram per Apostolica scripta mandamus, quatinus vos, vel duo, aut vnum vestrum per vos, vel alium seu alios eisdem Magistris, vel Procuratoribus suis eorum nomine faciatis autoritate nostra prædictos fructus, redditus & prouentus iuxta huiusmodi nostræ

nostræ concessionis tenorem per idem quinquennium integrè ministrari. Non obstantibus omnibus supradictis, seu si eisdem Ordinarijs & Capitulis, vel quidquid alijs communiter vel diuisim ab eadem sit Sede indultum, quod interdici, suspendi, excommunicari non possint per litteras Apostolicas non facientes plenam & expressam, ac de verbo ad verbum de Indulto huiusmodi mentionem. Contradictores autoritate nostra, appellatione postposita compescendo. Datum Auenione 4. Non. Nouemb. Pontific. nostri anno 15.

Eodem anno Iana Franciæ Regina, Comitissa Atrebatensis & Burgundiæ Palatina Collegium Burgundicum fundauit & dotauit; eique rei, quia morte præuenta, absoluere non potuit quod animo conceperat, Petrum Cardinalem S. Clementis & Nicoalum *de Lyra* Minoritam, Doctorem nominatissimum & Thomam de Sabaudia Ecclesiæ Parisiensis Canonicum præfecit.

Ad hunc annum narrat Bzouius Ioannem Pontificem Opinionem suam de tarda animarum visione diuina, videlicet quod vsque ad extremum Iudicij diem, quantumuis igne purgatorio expiatæ visuræ non sint Deum, pro concione recitasse. Eamque fuisse sententiam Minoritarum, quam tamen eorum nullus legitur scripto consignasse. Contra verò Pontificem ausum fuisse Thomam Vallensem Anglum Ordinis Dominicanæ Assertoribus huiusmodi doctrinæ impreari: quamobrem eum à Guillelmo Asticensi Minorita hæreticæ prauitatis in Prouincia Auenionensi comprehendendi & in carcerem tradi iussum, ob irreuerentiam (hoc enim nomine captum) non propter opinionem communem quam propugnabat. Ait quoque idem Bzouius ad annum 1333. submissos fuisse ab eodem Pontifice Lutetiam Minoritas qui doctrinam eiusmodi è sacris suggestibus spargerent, & Magistris Parisiensibus instillarent. Ipsum autem collegisse & colligi curasse scripturas & SS. Patrū sententias atque autoritates, quibus suam fulciret opinionem, easque M. Petro Rogerij de Malo-monte Archiepiscopo Rotomagensi misisse, vt eas suggereret & explicaret Ianæ Franciæ Reginæ quæ in administratione Regni plurimum poterat, item easdem datis 2. Idus Maij litteris perscripsisse ad Gualterum de Diuione Minoritā prædictæ Reginæ à Confessionibus.

Anno 1332. mota est vehementius quæstio Theologica de visione beatifica, quæ rursus Ioanni Papæ molestias exhibuit grauissimas. Ille enim Auenione publicè cœpit tractare & asserere animas à corpore separatas & ab omni peccati macula vel in hac vel in altera vita purgatas, visione diuinæ essentiæ non frui nec fruituras ante extremum Iudicij diem; sed suorum corporum resurrectionem expectare & expectaturas, vt simul cum ipsis perfectam beatitudinem assequantur: suamque sententiam quam anno priore in Concione tantum & quasi per transfennam emiserat, fulcire cœpit & confirmare conabatur autoritatibus Patrum tam Græcorum, quàm Latinorum; qui idem asseruisse videbantur, Tertulliani, Lactantij, Victorini, Ambrosij, Augustini, Prudentij, Bernardi, Iustini, Irenæi & aliorum Doctorum Ecclesiæ. Vnde multorum nouitatem istam detestantium in se conuertit indignationem. Nec tamen prædictam opinionem tueri & spargere destitit, habuitque suffragatores Gerardum **Odonis Generalem Minoritarum Ministrum & totum ferè Ordinem**, vt aliqui scribunt, cum quibus Doctoribus, quos suis visionibus à Tandulo quodam Hiberno sibi factis deceperat, vt scribit Massæus. Quia verò existimabat se suam sententiam facile adstructurum & sparsurum si Parisiensem Academiam suarum partium haberet, misit è suis Prædicatores duos Lutetiam, vnum Dominicanum, Franciscanum alterum, qui illam publicè tanquam veram & orthodoxam prædicarent: quam ipse quoque Gerardus Minister Generalis prædicasse fertur.

Vt primum eiusmodi dogma Parisijs auditum est, plurimi Doctores doctrinæ ab omnibus receptæ tenaces, nouitatem istam ferre non potuerunt, & qui secus docerent & crederent, in concionibus & in scriptis tanquam hæreticos damnarunt; nec Pontificis reuerentia prohibuit quominus veritati insisterent. Hinc ergo vehemens exurgit æstus animorum: in sacris suggestibus acres fiunt vtrinque declamationes, & pauca ad salutem animarum vtilis Quæstiones & conciones. Inter cæteros acrius Pontifici obstiterunt Thomas Vallensis, Dominicanus Anglus, quem ille in carcerem compingi iussit. Ioannes Bacontor-

COLLE
GIUM BUR-
GUNDVM.DE TARDI-
DA VISIO-
NE BEATI-
FICA.1332.
QUÆSTIO
DE VISIO-
NE BEATI-
FICA AGI-
TATA.

pius, Osbertus Pyckenham Carmelita, Nicolaus de Lyra Franciscanus, Durandus de S. Porciano, Guill. Calthus, Nicolaus Bonetus & alij plurimi: totusque iste annus abiit in altercationes huiusmodi, donec Rex veritus ne variæ istæ sententiæ de Religione, varia quoque studia parerent in Regno, promptum remedium sibi sumpsit afferendum.

Ergo ille, vt huic altercationi finem imponeret, Concilium conuocat in Palatium Vincennarum, cum Prælati Ecclesiasticis Academicos adhibet, quos se præfente iubet materiam istam agitare. Ibi ergo contra præfatum errorem factum Vniuersitatis Decretum, quod Rex tribus exemplaribus contentum & 30. Magistrorum chirographis munitum ad Ioannem misit, rogauitque ne conscientias hominum turbari sineret. Valde verò modesta fuit Doctorum nostrorum sententia & censura. Quæ imprimis, ne parum reuerenter de Pontifice locuti esse viderentur, dicebant Ioannem opinionem illam de tarda visione beatifica non asserendo, sed solummodo recitando potulisse. Asserebant verò à tempore mortis Christi omnes animas fidelium nihil habentes purgabile, vel quæ igne purgatorio fuerant purgata, ad visionem nudam & claram Beatificam, intuitiuam & immediatam diuinæ essentiæ & benedictissimæ Trinitatis quam Apostolus nominat *faciei ad faciem* assumptas & assumi, ipsaque deitate beatè perfectè perfrui; & eam visionem relumptis corporibus minimè euacuatam iri aliâ succedente, sed ipsammet in eis perpetuò remansuram. Cui Determinationi subscripserunt 30. Doctores tam seculares quàm Regulares. Inter cæteros verò *M. Guillelmus Bernardi* Cancellarius Parisiensis, dictus *Guill. de Narbona* à natali Ciuitate, Petrus de *Palude*, vulgò Paludanus, Patriarcha Hierosolymitanus, Ordinis Prædicatorum. Petrus Rogerij Archiepiscopus Rotomagensis, olim Sorbonæ Prouisor, Pontifex futurus sub nomine Clementis VI. Nicolaus de Lyra Ordinis Minorum, de Iudæo factus Christianus. Nicolaus Bonetus Minorita, Nicolaus de Cusâ Prior Generalis Carmelitarum, Petrus de Verberia, Nicolaus de Alexandria Augustinianus, Guill. de Herchijs Pœnitentiarius Parisiensis, alijque eiusdem Facultatis Doctores subscripserunt, & sigillis suis Decretum istud munierunt 2. die Ian. an. 1332. more Gallicano, vel an. 33. incipiente, more Romano.

Hac de re sic Nicol. Gillius in Chronicis ad annum 1332. *En ce temps pour ce que le Pape Iean auoit presché en Auignon publiquement que les Ames de ceux qui trespassoient en estat de Grace, ne verroient point Dieu iusques après le iour du Jugement, & auoit enuoyé ledit Pape deux Freres, l'un Prescheur & l'autre Mincur pour publier sadite opinion, dont sourdit grand murmure entre les Clercs de l'Vniuersité de Paris, la chose venü à la connoissance du Roy, il fait assembler grand nombre de Docteurs Theologiens & autres de ladite Vniuersité, & par leur opinion fut trouuè que le contraire de ce que disoit ledit Pape, estoit vray; & les Opinions desdits Theologiens feit le Roy rediger par esrit & mettre en trois lettres, contenant chacune vne forme, scellées de 30. des Sec. aux desdits Docteurs & les enuoya au Pape, & luy manda qu'il corrigeast ceux qui erroient au contraire. Et aucun temps après ledit Pape trépassa en Auignon & luy estant malade au lit de la mort, il appella & reuoqua ledit erreur qu'il auoit voulu tenir.*

Mirum est plus Regem Vniuersitati Parisiensi eiusque Decreto credidisse, quàm Papæ eiusque Doctoribus in negotio fidei, ab eaque non ab eo quid tenendum esset, postulasse. Vnde patet aliud esse Papam vt Doctorem malè sentire; aliud Papam Effatum Catholicum proponendo aberrare. Ecce autem nostrorum Doctorum Decretum de tarda visione Beatifica ad Regem directum.

DE VISTO-
NE BEA-
TIFICA-
Serenissimo Principi ac Domino Philippo Dei gratia, Regi Francorum,
Illustri sui deuoti Capellani eiusdem miseratione Petrus Patriarcha Hierosolymitanus, Petrus Archiepiscopus Rotomagensis. Guillelmus Bernardus Cancellarius Parisiensis, Ioan. de Blangiaco Archidiaconus **W**ulcassinus in Ecclesia Rotomagensi, Nicolaus de Lyra Ordinis FF. Minorum, Ioan. de Mentorio Ordinis S. Benedicti, Mathæus de Archis, Petrus de Palma Prior Prouincialis Ordinis FF. Prædicatorum in Francia, Ioannes de Caricampo Ordinis Cisterciensis, Petrus de Casa Prior Generalis FF. B. Mariæ de Carmelo, Simon de Menestijs, Guill. de Castro Reginaldi Ordinis Prædicatorum, Germanus Celati,

Yacinthus de Gyaco Ordinis Prædicatorum, Guill. de Brena Ordinis Mino-
rum. Guill. Calco Ordinis Prædicatorum, Oliuerius Saladini, Gerardus de a
Pergamo Ordinis Eremitarum S. Augustini, Petrus de Verberia Ordinis Wal- a
lis-Scholarium, Nicolaus de Alexandria Ordinis Eremitarum S. Augustini, a
Petrus Herle Ordinis Carmelitarum, Nicolaus Boneti Ordinis FF. Minorum a
& Durandus de Auriliaco Ordinis FF. Prædicatorum, sacræ Theologiæ Ma- a
gistrum sui humillimâ recommendatione per temporalis Regni regnum sic a
transire vt perueniat ad perpetui Regni culmen. a

I lacuit Regiæ vestræ Maieitati nos Dominica 4. Aduentus Domini in ve- a
stro Manerio in Nemore de Vicennis ad sui præsentiam conuocare noi que re- a
quirere quod vellemus corporale iuramentum præstare, quod super petendis a
Nobis de statu animarum sanctarum à Corporibus exutarum veritatem quam a
sentiebamus, fideliter & absque palliatione cuiuscunque velamine diceremus, a
assistentibus Regiæ vestræ Celsitudini excellentibus Principibus DD. Philippo a
Dei gratia Rege Nauarræ, Ioanne primogenito vestro Normaniæ, Ludouico a
Borbonij Ducibus, Carolo Germano vestro Alenconij, Guidone Blesensium a
Comitibus, ac Reuerendis Patribus DD. Guillelmo Auscitano Archiepiscopo, a
Guillelmo Parisiensi, Andrea Atrebatensi, Guill. Conuenarum, Petro Rute- a
nensi, Rogerio Lemouicensi, Bernardo Aniciensi, Ioanne Niuernensi Episco- a
pis, Guill. Electo Ebroicensi, Petro Cluniacensi, Guidone S. Dionysij, Petro a
S Germani de Pratis, Hugone Corbeïensi Abbatibus, & aliorum tam Cleri- a
corum quam Baronum & Militum, Consiliariorum virorum, Religiosorumque a
& secularium multitudine copiosa: præfato autem iuramento per nos præfatio a
duæ Nobis fuerunt propositæ Quæstiones. Prima vtrum Animæ sanctæ in a
caelo existentes videant diuinam Essentiam facie ad faciem ante resumptionem a
corporum ante Iudicium Generale. Secunda vtrum visio quam de diuina Essen- a
tia nunc habent, renouabitur in die extremi Iudicij alia succedente. a

Et quia, Princeps serenissime, Vos vt Dominum nostrum Carissimum Fun- a
datorem & Guardiatorem Parisiensis Studij & nostræ ibidem Theologiæ Fa- a
cultatis, Regemque præcellentem reuereri tenemur & vestris iussionibus obe- a
dire, attendentes specialiter id quod ab ore vestro ibidem audiimus, scilicet a
quod nihil in hac materia quærebatis, quod tangere possit sanctissimum Patrem a
ac Dominum nostrum Ioannem dignâ Dei providentiâ sacrosanctæ Rom. ac a
Vniuersalis Ecclesiæ summum Pontificem, cuius sumus deuoti serui & filij, a
quinimo sicut filius eius deuotissimus honorem suum in his & alijs zelabatis, ad- a
uertentesque quod *n u'torum fide dignorum relatione audiimus, quod quidquid in hac a
materia Sanctitas sua dixit, non asserendo seu opinando protulerit, sed solummodo re- a
citando.* Considerantesque quod iuxta Principis Apostolorum doctrinam de ea a
quæ in nobis est, fide & spe parati esse debemus omni poscenti Nos reddere ra- a
tionem, sigillatim quod sentiebamus super petitis respondimus. Sed omnes in a
hanc sententiam conuenimus, quod à tempore mortis Domini nostri Iesu Chri- a
sti, per quem pretium redemptionis humani generis extitit persolutum, omnes a
animæ SS. Patrum quas ibidem Saluator noster ad Inferos descendens eduxit de a
Limbo, cæterorumque fidelium animæ, quæ de Corporibus exierunt, nihil ha- a
bentes purgabile, vel quæ iam in Purgatorio sunt purgatæ, ad visionem nudam a
& claram, beatificam, intuitiuam & immediatam diuinæ Essentiæ & benedictif- a
simæ Trinitatis, *Patris ac Filij & Spiritus sancti*, quam Apostolus I. ad Corinth. a
1. nominat visionem *faciei ad faciem*, sicut assumptæ ipsâ deitate beata perfecti a
fiuntur, & iam quod crediderint videntes, quod sperauerint, tenentes, non a
in spe sed in re sunt beatæ; quodque dicta visio quam nunc habent, resumptis a
corporibus minimè euacuabitur aliâ succedente, sed ipsamet in eis, cum sit ea- a
rum vita æterna, perpetuò remanebit. a

Et quia, Princeps inclyte, postmodum in die S. Ioannis Euangelistæ Nos a
fecistis Parisius congregari & ibidem fuimus vestro nomine requisiti, vt illud a
quod dictâ die Dominicâ Aduentus in vestra præsentia dixeramus, redigeremus a
in scriptis, nostris ibidem sigillis appensis, licet supplicauissemus quod de his a
quæ iam dixeramus, dignaretur vestra Celsitudo Regia contentari, vel quod a
sicut quilibet sigillatim responderat, ita & in scriptis redigeret sigillatim, tamen a

» nolentes vestris Iussionibus contraire, præsentibus litteras sub appensione Sigil-
 » lorum nostrorum in præmissorum testimonium Regali excellentiæ duximus con-
 » cedendas. Et Nos *Guillelmus le Petit*, Henricus de Sonions Minister Principalis
 » Ordinis FF. Minorum in Francia, *Ægidius de Pertico*, Ioannes de S. Dionysio
 » Ordinis S. Bened. *Guillelmus Haërces* Pœnitentiarius Parisiensis & *Robertus*
 » de *Bardis* in eadem Facultate Theologica Doctores, qui in dicta Conuocatione
 » facta in Nemore Vicennarum præsentibus non fuimus ex causis legitimis impediti,
 » postmodum in alijs Congregationibus fuimus requisiti, præmissis Quæstionibus
 » consimiliter cum præfatis Patribus & Magistris per omnia respondemus. Et
 » idem quod ipsi dixerunt in prædicta materia, credimus, & sentimus. In cuius
 » rei testimonium sigilla nostra vnâ cum sigillis eorum præsentibus litteris duxi-
 » mus apponenda. Datum Parisius apud S. Mathurinum in nostra Congregatio-
 » ne Generali Magistrorum in Theologia, Regentium & non Regentium, 2. die
 » Ian. an. Domini 1332.

Hanc celebrem Determinationem, quam debeo M. Ioanni Launoyio Do-
 ctori Theologo Regiæ Societatis Nauarricæ, habes lector, latinè versam apud
 Nicolaum Coëffeteau in lib. contra *Mysterium iniquitatis D. du Plessis*. fol. 1040.
 edit. Paris. eandemque Spondanus ait habuisse in manibus.

Rex autem Facultatis Parisiensis Decretum ad Papam transmisit cum litte-
 ris acribus, nempe nisi, quam vulgauerat opinionem de tarda visione, reuoca-
 ret, se eum igni traditurum. Dura medijs fidijs hæc verba Regis ad sum-
 mum Pontificem, quæ M. Petrus de Alliaco in Concilio Ecclesiæ Gallicanæ
 an. 1406. super schismate Benedicti congregato die 11. Decemb. non timuit re-
 petere, *Quand l'en traitta*, inquit, *de l'erreur de Jean XXII.* de Visione Beata,
le Roy qui estoit au Bois de Vincennes, enuoya à la Faculté de Theologie, & la Faculté
luy enuoya 26. Maistres. Et l'appointement qu'ils firent, il l'exécuta & manda lors
audit Jean XXII. qu'il se reuouast, ou qu'il le feroit ardre. Ex MM. Puteanorum.

Acceptis hisce litteris Pontifex agnitoque Regis animo & Magistrorum Pa-
 risiensium Decreto rescripsit prædictam opinionem non eo se animo vulgasse, vt
 tanquam veram exhiberet, sed quæstionem tantummodo Theologis agitandam
 proposuisse, neque se vlli parti immobiliter & determinatè adhæsisse. Item
 Gerardus ille Minoritarum Generalis iussus est palinodiam canere, ni velut hæ-
 reticus haberi & comburi mallet, quod Regnum Franciæ Nouitates seire non
 posset. Tales autem sunt Pontificis ad Regem litteræ.

» Ioannes Episcopus seruus seruorum Dei, Dilecto filio Regi Franciæ Illustri
 » Sal. & Apost. bened. litteras Regias super responsione certorum Prælatorum
 » accepimus.... Adhuc in eisdem litteris Regijs vidimus contineri, quod à pluri-
 » bus dicebatur, quod Nos miseramus Dilectum filium *Gerardum Othonis Genera-*
 » *lem Ministrum Fratrum Minorum Parisius ad docendum & predicandum, quod anima*
 » *separata à corpore & à peccatis purgatæ Diuinam essentiam vsque post resurrectio-*
 » *nem Corporum non videbant.* Ad quod dicimus & asserimus coram Deo, quod
 » nunquam hoc cor nostrum intrauit, nec exiuit ab ore, imò supponebamus fir-
 » miter, quod inibi latè expositâ legatione suâ Excellentiæ Regiæ, eiusque audi-
 » to beneplacito an vellet pro eodem negotio aliquos vel aliquem nuncios desti-
 » nare, statim cum Collega suo deberet prosequi versus Angliam & Scotiam
 » cœptum iter: sed ipsis Parisius stantibus Procurator Charissimi in Christo filij
 » nostri Regis Scotiæ Illustris ad eos veniens, eis insinuare curauit, quod Rex
 » Scotiæ non erat in Regno Scotiæ, nec pro eodem aliquis, cum quo posset super
 » negotio pacis vel alio tractatum habere, ideoque eorum viam ad præsens in-
 » fructuosam & inutilem reputabat. Hoc autem tam ipsi Nuncij nostri, quam
 » Procurator Regis prædicti nobis per suas litteras nunciarunt. Nos autem fi-
 » dem adhibentes Procuratori prædicto præfatos Nuncios per nostras litteras du-
 » ximus reuocare, hoc adiecto quod Generalis Minister si pro negotijs sui Ordi-
 » nis habebat in Anglia, vel alibi proficisci hoc posset facere, ad Nos Nuncio alio
 » redeunte. Et quia Procuratorem prædictum Regis Scotiæ Parisius credimus
 » adhuc esse, Excellentiam Regiam precamur attentè vt cum dicto Procuratore
 » se informare debeat de præmissis, & si hæc quæ præmissimus inuenerit esse ve-
 » ra, velit Celsitudo Regiæ Relatoribus talibus minorem in alijs fidem adhibere.

Rursus continebatur. . . . Datum Auenioni, 6. Id. Martij anno 18.

Eodem anno obiit M. Hugo de Besançon Episcopus Parisiensis, die 29. Iulij; cique M. Guillelmus de Chanac nobilis Lemouicensis, ex Archidiacono Parisiensis 22. Augusti à Ioanne Pontifice substitutus est, isque supradictæ Determinationi & Comitij apud Vincennas ad Quæstionem illam dirimendam habitis interfuerat.

Eodem anno fundatum est Collegium Atrebatense ad portam S. Victoris à Priore & Conuentu S. Vedasti Atrebatensis, vnde & nomen accepit. Extrat huiusce rei Instrumentum in Antiquitatibus Parisiensibus l. 2.

Vniuersis præsentibus litteras inspecturis Prior humilis Monasterij S. Vedasti Atrebatensis totusque eius loci Conuentus salutem in Dom. sempiternam. Ex parte venerabilis Patris & Domini nostri D. Nicolai Dei patientiâ Abbatis Monasterij prælibati fuit nobis fiducialiter intimatum se nonnullas pecuniarum summas olim in manibus ipsius, vt Executoris testamentorum plurium fidelium Defunctorum relictas in opus pium secundum eiusdem arbitrium conuertendas, nec non alias quas vt deputatas ad faciendas suas proprias elemosynas largiri pauperibus secundum ipsius voluntatem se posse dicebat in emptiones quorundam reddituum & terrarum sitarum in villis seu territorijs *le Greunny & de Bouchoire & de la Chauate*, nec non cuiusdam Domus sitæ Parisius in vico Murorum pro vsu & sustentatione pauperum Scholarium oriundorum de Ciuitate vel Diœcesi Atrebatensi Parisius in domo prædicta commorantium & studium in futurum piè & misericorditer erogasse, Nos humiliter requirentis quatenus dictas emptiones & erogationes prout non tangunt, ratificare vellemus. Nos verò etsi per litteras dictarum emptionum non constet eas nostrum Monasterium tangere, veruntamen requestæ dicti venerabilis Patris quantum cum Deo nobis licuerit, annuentes, prædictas emptiones & erogationes pecuniarum quatenus nos tangunt ritèque factæ sunt, & honestè possumus, ratificantes adhibemus eisdem nostrum consensum pariter & assensum. In quorum testimonium sigillum nostrum præsentibus duximus apponendum. Datum anno Domini 1332 22. die mensis Nouemb.

FUNDA-
TIO COL-
LEGI A-
TREBA-
TENSIS

Nicolaus ille Abbas dicebatur cognomento *le Caudrelier*. De quo sic Samarthani in Abbatibus S. Vedasti. Nicolaus *le Caudrelier* ab ineunte ætate virtutem vnâ cum litteris excoluit, versatus prudenter in rebus Hasprensibus, dñm eò loci Præpositum ageret, difficillimis temporibus suum Monasterium rexit; qui summâ in pauperes liberalitate commendatissimus, Parisijs etiam Collegium, quod Atrebatense & Vedastinum vocant, excitauit, in quo acceptis studiosis hebdomadatarij aliquot nummi numerarentur.

Eodem quoque anno erecta est à Ioanne XXII. Vniuersitas Cadurcensis, cique attributi Conseruatores Abbates Marsiliaci & Moïfaci.

Ad annum 1333 refert Wadinghus ex Regeſto Vaticano & Secret. Ioannis Paræ fol. 183. Pontificem scripsisse ad Cancellarium Parisiensem, qui tunc erat M. Guill. de Narbona, vt ad dignitatem Magistralem admitteret F. Fontanarium Vasellum Aquitanum Minoritam tunc in sacra Theologia Baccalaureum, mox Gerardi Odonis Ministri Generalis successorem futurum, item Archiepiscopum Rauennatem & S. Rom. Ecclesiæ Cardinalem.

1333:

Idem Pontifex sentiens se morti proximum, seque malè audire ob suam de visione Beatifica sententiam, hanc emisit Bulliam, vt omnibus notum faceret, quo animo Quæstionem illam agitari voluisset.

Ioannes Episcopus seruus seruorum Dei, ad perpetuam rei memoriam. Ne super ijs quæ de animabus purgatis, separatis à Corporibus, an citra sumptionem Corporum diuinam essentiam illa visione quam vocat Apostolus facialem, videant tam per Nos, quàm per nonnullos alios in præsentia nostra recitando & allegando sacram scripturam & originalia dicta sanctorum vel aliàs ratiocinando sapius dicta sunt aliter, quàm per Nos dicta & intellecta fuerunt, intelligantur & dicantur, auribus valeant fidelium inculcari. Ecce quoad nostram intentionem, quam cum S. Ecclesia Catholica circa hoc habemus & habuimus, serie præsentium, vt sequitur, declaramus: fatemur siquidem & credimus quod animæ purgatæ separatæ à corporibus sunt in Cælo Cælorum & in Paradiso

DECLA-
RAT PAPA
SVAM DE
VISIONE
BEATIFI-
CA OPIN-
IONEM.

» cum Christo, consortio Angelorum congregatæ, & vident Dominum & diui-
 » nam essentiam facie ad faciem clarè, in quantum status & conditio patitur ani-
 » mæ separatæ. Si verò alia vel aliàs circa materiam huiusmodi per Nos dicta,
 » prædicata seu scripta fuerint, quoquo modo illa diximus, prædicauimus seu
 » scripsimus, recitando & conferendo dicta sacræ scripturæ & sanctorum, nolu-
 » mus esse dicta, prædicata & scripta vt de omni alio errone è dicto. Insuper si
 » qua alia fermocinando, conferendo, dogmatizando, docendo, seu aliàs quouis
 » modo diximus, prædicauimus, vel scripsimus circa præmissa, vel alia quæ fidem
 » concernunt Catholicam, sacram scripturam aut bonos mores, ea in quantum
 » sunt consona fidei Catholicæ, determinationi Ecclesiæ, sacræ scripturæ ac bo-
 » nis moribus approbamus; aliàs autem illa habemus & haberi volumus pro non
 » dictis, prædicatis & scriptis, eaque reuocamus expressè. Ac prædicta omnia &
 » alia quæcunque dicta, prædicata, & scripta per Nos de quacunque materia,
 » vbicunque & inde quocunque loco, aut in quocunque statu, quem habemus
 » vel habuimus hætenus, submittimus determinationi Ecclesiæ ac successorum
 » nostrorum. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ inten-
 » tionis, declarationis, confessionis, voluntatis, approbationis, reuocationis &
 » submissionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem, &c.
 » Datum Auenioni 3. Id. Decemb. Pontific. nostri anno 19.

Hanc Bullam Villanus Scriptor illius temporis Italico exhibuit idiomate lib.
 11. c. 19. & ex eâ patet quantâ cum humilitate tantus Pontifex suam priuatam
 de visione beatifica sententiam Ecclesiæ, hoc est Concilio Oecumenico & suc-
 cessorum suorum determinationi submisit. Itaque mentitur impudenter
 Calvinus aiens l. 4. Instit. c. 7. §. 28. eum asseruisse animas esse mortales: quan-
 quam enim ille multos habuerit aduersarios, nullus tamen hanc ei hæresim
 obiecit.

DE IANÆ
 PAPISSÆ
 COMMENT-
 RIO.

Ad hæc tempora referunt aliqui Ianæ Papissæ commentum, hac occasione.
 Petrus ille Corbarius Antipapa iuuenilibus annis Ianam de Corbaria Mathæi
 filiam duxerat: at postea mundi vanitates aspernatus ab ea licet repugnante di-
 uorterat, vt Minoritis nomen daret. Vixerant ambo in diuortio per multos an-
 nos, ille apud Minoritas magnâ integritatis famâ, ista in seculo: donec ille è Cœ-
 nobio extractus est à Ludouico Imperatore & ad Pontificatum promotus. Iana
 verò quæ diuortium semper molestè tulerat, vt virum vidit è Claustris eductum,
 postulauit sibi licere cum eo versari coniugisque legitimæ loco haberi: quod vt
 facilius impetraret, adiit Episcopum Reatensem, causasque diuortij nullas fuisse
 probauit, & se repugnante virum induisse cucullum manifestè conuicit. Hinc
 ergo crebri de Iana Papissa sermones, sparsi præsertim Auenioni in Curia
 Ioannis, multi ioci fabulæque: cuius rei originem ignorantes posterius, eam ad
 annum 848. reiecerunt: cum tamen certum sit ex omnium Synchronorum Au-
 thorum fide ab an. 772. vsque ad an. 882. non plus mense vacasse Sedem Ponti-
 ficiam: ac proinde nullum fuisse tempus, quo illa Sedem occupare potuerit.
 Hoc tamen Commentum vt aliquid veritatis continere suaderent posterius Au-
 thores, illud in Mariani Scoti Fuldensis Monachi, qui viuebat an. 1085. & Sige-
 berti Gemblacensis qui an. 1131. historijs legi contenderunt. Item in Martini
 Poloni Archiepiscopi Cosentini qui circa an. 1276. scribebat, annalibus clarif-
 simè contineri. Verum in veteribus Manuscriptis horumce Authorum nihil
 quidquam habetur huius fabulæ. In posterioribus verò, & in Editis & typis
 excussis libris illa inserta operi, cum ad marginem primùm in quibusdam tan-
 tum scripta fuisset. Huius verò fabulæ authorem aiunt fuisse Rainulphum
 Hygedensem Anglum Benedictinum in suo Polychronico, quod scribebat
 an. 1343. paulò post Ianæ Corbariæ Papissæ diuulgatam famam, sparsoque ioc-
 cos, vt Regi suo Eduardo III. gratificaretur, quem sciebat inuito animo Pon-
 tifici Gallicano vectigal pendere, & Ludouico Bauaro fauere.

COLLEG.
 TURONEN-
 SIS INSTI-
 TUTIONE.

Eodem anno 1333. Stephanus de Burgolio Patria Andegauensis, dignitate
 Archiepiscopus Turonensis in vico *Serpente* Collegium Turonense instituit &
 fundauit atque sex Bursarijs pauperibus vnique Primario addixit, Bursarumque
 collationem sibi suisque successoribus retinuit. Obijt autem ille anno 1336.

1334.

Anno 1334. mense Decembri obijt Ioannes XXII. anno ætatis 90. post eius

obitum statim in Cœnobio Dominicanorum Auenionensium inclusi Cardinales à Comite Moneſio Præſide Prouinciæ pro Roberto Sicilia Rege, primum Ioanni Raimundi Fratri Comitum Conuenarum viro prudenti & pio Pontificatum deferunt, ſed ea lege, ne Romam Sedem transferret: quam legem cum ille accipere noluiſſet, exiſtimans iniuriam fieri dignitati ſummi Pontificis, illi ſecreto quodam S. Spiritus ductu eligunt quali perfunctoriè omnium Cardinalium intimæ & vltimæ promotionis F. Iacobum Furnerium ſeu de Furno, cognomento Nouelli, Monachum Cifterciensium, ideoque Cardinalem Album, ſeu Blanco dictum, filium Guillelmi Molitoris in oppido Sauarduno ditionis Fuxentis ad fluum Aurigam, Diœceſis Appamiensium. Ille à Iuuentute Monasticam vitam profeſſus fuerat, Pariſijs operam litteris dederat in Collegio Bernarditarum commorans, vbi laureâ Doctorali in Theologia donatus fit primum Abbas Montis-frigidi eiusdem Ordinis; tum ad Episcopatum Appamiensium & Mirapicentem, poſt ad Cardinalatum tit. S. Prifcæ à Ioanne promouetur; poſtremo ad Pontificatum ſupremum caſu & nullo præhabito conſilio extollitur à Cardinalibus 13. Kal. Ian. in Vigilia S. Thomæ Apoſtoli. Inſulaque Pontificias accipit die Dominica ipſis Kalendis Ianuarijs & Benedicte XII. nomen aſſumit. Aiunt cum opinatam ſui electionem admiratum ironicè dixiſſe *rem præclarum feciſſe Cardinales poſt tot diſſidia, Aſinum in Papam elegiſſe*. Quod aliqui tribuunt eius humilitati, vel quia ſe rebus gerendis minus ſentiebat idoneum.

Ioannis autem Acta compendioſè enarrat Auentinus, ſed parum ei credendū, quia & manifeſtum ſe præſtat Oſorem Eccleſiæ Catholicæ, & ea ſimiliter quæ narrat, fatetur ſe ab authore inimico accepitſe. *Hunc Ioannem*, inquit, *tenere* atque male de beatitudine atque felicitate humana ſenſiſſe reperio. Nul- lam penitus animam mortalium, donec ij reuiuſcerent, atque immortalitate donati poſt excidium demum Orbis forent, cœleſtem in Curiam recipi prædicauit. *Legi ejo Epistolam que extat, Theologorum eiusdem tempeſtatis, maxime Pariſiorum, qui illum Hæreſeos noti inurunt, atque vt reſipiſcat, commoneſciant.* Idem inuitis myſtis Episcopos impoſuit ſicuti Fuxinensibus Ioannem Brixinenſem, deinde & Bambergensium. Illi vt Symmiſtas placarent, Parochias ipſis tributarias fecere, hospitalitas tum abolita eſt quod in alimenta pauperum ante diſtributum, in ornamentum, cultum parietum atque pompam verſum eſt. Tum priuata ſacrificia, ſacrificularios, Pontifices, ſacrilegia, compilationes, peculatus, vt tum autumabant, templorum, ac ſicuti nunc vocant, Incorporationes & abſentias inualuiſſe reperio. Hic etiam alter & viceſimus omnium Pontificum Rom. qui vnquam fuere, pecunioſiſſimus paupertatem non ſolum à Chriſto ſeruatore noſtro cuiusque Comitibus & Legatis, verum à Philoſophis quoque, Poëtis, Oratoribus, Historicis alienis à Religione noſtra collaudatam irriſit. Franciſcanos in diem viuentes, oſtiatim victum mendicando quærentes, ſux opinionem aduerſantes, vt qui Chriſtum & eius Nuncios nihil poſſediſſe docebant, impietatis, peſſiferi erroris condemnauit, **ex Ciuitate Chriſtiana exegit**, Fraterculos nuncupauit, pleroſque igne concremauit. Sacratas fœminas, quas Beguinas nominamus, impietatis poſtulauit, nubere coëgit. Quosdam qui in finibus Bohemiæ atque Auſtriæ ſupremam illam Majestatem Senis, adoleſcentis, Columbæ imagine, vti adhuc fieri ſolet, pingebant, læſæ religionis accerſiuit, antropomorphitas eſſe renunciat, quosdam ad ignem condemnauit. Septimum Iuris Pontificij librum, quem Clemens V. deceſſor eius compoſuerat, ſed quod multa quæ ſimplicitati Chriſtianiæ, libertati Religionis imponerent, ibi continerentur, publicare ſuperfederat, atque animam agens aboleri iuſſerat, edidit: omnia, quæ ibidem ſcripta erant, rata fore conſtituit; quæ à Benedicte, qui Ioanni ſucceſſit, ruruſ antiquata ſunt. Hæc à Willicelmo Occomenſi accepi. Nimirum iſte Bauari partes ſecurus contra Ioannem amarè ſcripſit.

Cæterum Benedictus ſtatim poſt promotionem dedit ad Regem Franciæ alioſque Chriſtianos Reges litteras, ad Religioſos Ordines, ad Vniuerſitatem Pariſienſem, eiusdem omnes tenoris, qui mos à conſecutis Pontificibus ſeruatus eſt. Nam vt exemplis conſtabit, illi poſt aſſumptam dignitatem Ponti-

ficiam legatos ad Regem mittere solebant, atque ad Vniuersitatem ipsam Parisiensem per eos litteras, quibus suæ Promotionis rationem modumque significabant, suamque gratiam pollicebantur. Sic ergo ille.

AD VNI-
VERSITA-
TUM.

» Benedictus Episcopus seruus seruorum Dei, *Dilectis filijs Vniuersitati Magistro-*
» *rum & Scholarium Paris.* Sal. & Apost. Bened. *Altitudo celestis consilij supra cuncta*
» *tenens in excelsis Imperium sic dat esse rebus & dispensat ineffabili prouidentia munera*
» *gratiarum, sic Creaturarum condiciones & status ordinat, ac prout vult, variat &*
» *disponit, quod sensus humanus eius secreta consilia perferuari non valens, in*
» *horum consideratione potius heberatur, cum sint inuestigabiles viæ Domini &*
» *sapientiæ suæ magnitudinem humani non capiant intellectus. Facit enim for-*
» *tem ex debili, balbutientibus eloquium tribuit, & ponit nonnunquam humi-*
» *les in sublimi, plenam & perfectam habens ad singula, tanquam palma conclu-*
» *dens omnia, potestatem. Sanè felicitis recordationis Ioanne Papa XXII. Præ-*
» *decessore nostro nuper, sicut Domino placuit, ab hac luce subtracto, & ad cœ-*
» *lestem patriam ab huius mundi miseria, sicut piè credimus, euocato, eiusque*
» *corpore cum exequiarum solemnitate debita tumulato, venerabiles fratres no-*
» *stri Episcopi, Presbyteri & Diaconi Rom. Ecclesiæ Cardinales, de quorum*
» *numero tunc eramus pro futuri substitutione Pastoris conuenientes in vnum*
» *sub deliberatione consilij, quam tanti negotij qualitas exigebat, habito super*
» *electionis futuri Papæ celebratione tractatu, licet consentire potuissent in alios,*
» *maiorum meritorum claritate conspicuos & plurium virtutum titulis insignitos,*
» *tandem tamen ad personam nostram dirigentes vnanimiter vota sua, Nos ad*
» *summi Pontificatus apicem Diuinæ dignationis clementia euocarunt. Nos igitur*
» *nostrarum insufficientiam virium, & administrationis tam arduæ sarcinam*
» *tantiq̄ue oneris grauitatem intentâ consideratione pensantes intra nostra præ-*
» *cordia, quid inter tot diuersas & varias seculi fluctuationes & pugnas agendum,*
» *quidue tenendum, quidue pensandum existeret, animo duximus trepido reuol-*
» *uendum. Demum verò Spiritus virtute resumpta, in illo qui assurgit in occur-*
» *sum timentium & implorantium humiliter nomen suum, quique clementer in*
» *semitis suis gressus hominis perficit, inter huiusmodi cogitationum fremitus*
» *anchoram spei nostræ fiximus ad ferendum sub eius fiducia iugum seruitutis*
» *Apostolicæ, imbecilles humeros humiliter submittentem, ac subsequenter be-*
» *nedictionis & coronationis solemnia & cætera recepimus secundum morem*
» *eiusdem Rom. Ecclesiæ in personis Rom. Pontificum Prædecessorum nostro-*
» *rum hæcenus obseruatum, anxiato & humiliato spiritu Domino supplicando,*
» *vt ipse qui nos iugum huiusmodi subire concessit, sic ad ipsum portandum de-*
» *bilitatem nostram suæ virtutis robore fulciat, sicque illud faciat sub benignita-*
» *te portabile, quod sub illo nos non contingat ex nostra debilitate deficere, sed*
» *ita sua omnipotentia nobis & gregi Dominico vigilantia nostræ commisso*
» *potius proficere, quod de talento nobis credito dignam valeamus in extremo*
» *Iudicio reddere rationem. Considerantes igitur quod Nos tanquam hominem*
» *inter mundanos conflictus & turbines constitutos, nostrumque imperfectum*
» **diligentius attendentes ad deuotionem vestram Deo gratam nostræ mentis le-**
» **uamus oculos & ad vestrorum orationem de quorum numero fuimus aliquando,**
» **suffragia feruentius aspiramus. Eapropter Vniuersitatem vestram precamur & obse-**
» **cramus attentius per viscera misericordie Iesu Christi, quatenus pro persona nostra**
» **statuque salubri & felici vniuersalis Ecclesiæ orationes deuotas & sedulas ad su-**
» **perne Maiestatis clementiam effundatis, & etiam effundi faciatis in vestris generalibus**
» **Congregationibus, vt omnipotens Deus, qui humeris nostris imbecillibus molem impo-**
» **suit Apostolicæ seruitutis, nobis suæ omnipotentia dexteram porrigat, defectum nostrum**
» **suæ virtutis robore fulciat, vt dum nauigabimus in huius vitæ solo, ac tempestuosis**
» **fluctibus & procellis sciamus & possimus dispersa colligere, fracta connectere, deperdita**
» **restaurare, custodire pingua, manu ducere fortia & humilia confouere, aliaque sponse**
» **nostræ nobis diuinitus copulatæ, Romanæ præfate & generali Ecclesiæ prodesse pariter**
» **& prodesse. Nos enim Vniuersitatem vestram deuotæ Charitatis zelantes affectu,**
» **ipsius salutis & prosperitatis cupimus incrementum, cui libenti animo, quatenus**
» **secundum Deum poterimus, prout expedire nouimus, annuemus. Cum autem**
» **sicut intelleximus, Portitores huiusmodi interdum esse consueuerint contra**
» **intentionem**

intentionem mittentium exactores, nunc importunæ petitionis instantia, nunc etiam murmurationum susurrus, ac detractionum & querelarum comminationibus exigendo, scire vos volumus quod nostræ intentionis existit, latoresque præsentium iurare volumus, quod ad exigendum vel obtinendum aliquid, talibus instantijs, murmurationibus, detractionibus, seu comminationibus non vtantur, nec recipere oblata præsumant. Ideoque vt nostris in hoc intentioni & beneplacitis concurratis, præfatis eorum abusionibus, cæterisque similibus, si forsitan eis, quod non esset verisimile, vt præsumerent, contra proprium iuramentum, contemptis, animo vos vltra præmissa ipsis nostro ministranda mandato, tribuendo aliquid non graueris, cum non per extorsiones huiusmodi, sed alia retributione congrua intendamus ipsorum laboribus respondere. Datum Auenioni 5. Id. Ianu. Pontif. nostri an. 1.

Ad hunc annum legitur in quodam Chartulario quod inscribitur *de Temporalitatibus*, cuius quidem mihi pro sua singulari beneuolentia copiam fecit D. Herouallius, quo pacto Ecclesia Parisiensis ad inaugurationem seu vt vocant, benedictionem Nundinarum Indictiarum procederet: quæ res à proposito nostro non omnino abludit. Hic autem titulus præponitur. *Du Landit & de la Procession Nostre-Dame de Paris.*

Les Religieux de S. Denys disoient que leur portier nommé Pourceulx estoit en possession & saisine de pouoir venir chacun an le premier iour du Landit armé avec ses Gens-d'armes à la Procession de Nostre-Dame de Paris qui y venoit pour faire la benission & de conduire ladite Procession. Et armé dès la pointe Litart en la voye qui vient de Clignencourt à S. Denys & de Paris à S. Denys en passant par dessous Mommartre ou lieu ouquel lesdites deux voyes font vne ponte, entant que se ledit portier ne venoit illec, ladite Procession s'en retourneroit à Paris & ne seroit point faite de benission. Et neantmoins les Sergens de Chastelet auoient prins ledit Portier & ses Gens & leur auoient commandé qu'ils se rendissent en Chastelet en les troublant, &c. Le Procureur du Roy disoit au contraire que le port d'armes appartenoit au Roy & que pour ce que ledit Portier estoit armé, auoit esté prins & estoit le Roy en possession & saisine de le prendre esdits lieux s'ils estoient armez. Par Iugement, enqueste faite lesdits Religieux furent maintenez en leurs possessions. Donnè en Parlement le 9. iour d'Avril l'an 1334. Custos Præposituræ Parisiensis tunc erat Petrus Belagent, vt in eodem Chartulario legitur.

Item in alio MS. membranaceo eiusdem Herouallij legitur quoddam Regis & Senatus Paris. mandatum, quo Rex Abbatem & Domum Cluniacensem sitam ad portam S. Germani suæ tutelæ se commississe significat, ex veteri Registro Parlamentæo quod complectitur annos 1328. 1329. 30. 31. 32. & 33.

A tres honorables & redoutez Seigneurs nos Seigneurs Presidens pour le Roy à Paris Simon de Vandouire, Estienne de trois Moulins Huiffiers du Parlement honneur avec reuerence Nos tres-chiers Seigneurs, sçauoir vous faisons que le Dimanche après la feste S. Martin d'Esté à heure de Tierces ou enuiron l'ande grace 1334. alames de vostre commandement au Recteur & à ladite Vniuersité des Escholiers de Paris ou Chapitre de S. Mathelin, ou quel Chapitre ledit Recteur & Vniuersité faisoient asssemblée ou Congregation general, lequel commandement estoit contenu en vne scedule scellée du petit sceel de la Chambre du Parlement & signée par M. Pierre de Hangeest, laquelle scedule est cy-dessous escrite, & illuc leur signifimmes de par vous, que l'Abbé de Clugny & l'Abbaye avec toutes les personnes de l'Ordre de Clugny & leurs membres, tous leurs familiers, leurs biens en quelque part qu'ils soient dedans le Royaume de France sont en l'espect & sauuegarde du Roy par point de priuilege, & par ce que ledit Abbé est du Conseil du Roy, & leur defendimes de par le Roy & de par vous, que en quelconque ils se pourroient mesfaire enuers le Roy, ils ne fissent ne ne desfissent, iniure violence, ne nouuelleté nulle aux dessus nommez en personne & en biens, & specialement en la maison dudit Abbé ne en ses appartenances, laquelle maison est assise delà la Boucherie S. Germain des Prez, ne ou nouuel batiffement que ledit Abbé a fait en ladite maison outre la porte aux Cordeliers, & de rebiet desmes audit Recteur & Vniuersité de par vous, que se ils vouloient aucune

DE DOMO
ABBATIS
CLUNIACENSIS

„ chose demander audit Abbé ou à ses Gens, vous vous offriez à faire à eux bon & brief
 „ accomplissement de Justice dudit Abbé & de ses Gens & ment moins preismes & meismes
 „ d'abondant ladite maison, ses appartenances en ladite garde du Roy & publiasmes la-
 „ dite garde audit Recteur & Vniuersité & aux voisins d'illuc enuiron: la teneur de la
 „ Cedulle dessus nommée sensuit. Pierre Hermier, Thomas Choques, Simon de Van-
 „ douaire, Estienne de trois Moulins allez vous quatre, trois, deux ou l'un de
 „ vous au Recteur & à la Vniuersité des Escholiers de Paris & leur signifiez & in-
 „ timez de par les Presidens, que l'Abbé de Clugny & l'Abbaye avec toutes les
 „ personnes de l'Ordre de Clugny & les membres, tous leurs familiers, leurs biens
 „ en quelque part qu'ils soient dedans le Royaume de France sont en l'espect &
 „ sauuegarde du Roy par point de priuilege, & par ce que ledit Abbé est du Con-
 „ seil du Roy & leur defendez de par le Roy & de par leuidits Presidens que en quel-
 „ conque ils se pourroient meffaire enuers le Roy, il ne le fissent ne dient iniures,
 „ violence ne nouuelleté nulle aux dessus nommez en personne ne en biens, espe-
 „ cialement en la maison dudit Abbé és appartenances d'icelle, laquelle maison
 „ est assise delez la boucherie S. Germain des Prez, ne ou nouuel batiffement que
 „ ledit Abbé a fait en ladite maison outre la porte aux Cordeliers. Et se leuidits
 „ Recteur & Vniuersité veulent aucune chose demander audit Abbé ou à ses Gens,
 „ leuidits Presidens se offrent à faire à eulx bon & brief accomplissement de Justice
 „ dudit Abbé & de ses Gens & ment moins d'abondant prenez mettez ladite
 „ maison & ses appartenances en ladite garde du Roy & la publiez deuant les
 „ bonnes Gens & voisins d'illuc enuiron. Et où vous verrez qu'il sera à faire de
 „ raison. Ces choses dessusdites vous certifions nous estre faites par nous en la ma-
 „ niere qu'il est dessusdit & deuisé par ces présentes lettres scellées de nos sceaulx
 „ qui furent faites l'an dessusdit, le Vendredy 22. iour du mois de Iuillet.

Quid contra hoc egerit Vniuersitas, infra dicitur; nam Rex agnitâ veritate,
 nihil iniuriarum aut damni ipsi voluit inferri.

In eodem MS. quod est veterum Senatusconsultorum Parisi. legitur titulus
 cuiusdam concordie factæ inter Radulphum de Praellis D. de Lisy & Scholares per
 defunctum M. Robertum de Praellis Parisius fundatos.

Item. Inter Scholares Sueffion. Parisius fundatos per defunctum M. Radul-
 phum de Praellis & executores dicti defuncti & Radulphum eius nepotes.

Item. Inter Procuratorem Regium, Magistros & Scholares de Sorbona & Si-
 monem Brinau.

1335.

Anno 1335. Benedictus Pontifex existimauit sibi cogitandum esse seriò de pace
 cum Ludouico Bauaro, fatiusque fore Imperatorem licet Inuaforem sibi & Ec-
 clesie Catholice demereri, quam prædecessoris sui vestigia sequendo Censuris
 eum efferare. Itaque ad eum Legatos misit, patrem agens non hostem. Sed
 Fratricellos, quos dum Cardinalis esset, scriptis exagitauerat, anathemate per-
 cussit, & Inquisitores ad Gentem illam ex Italia, vbi plurimum inualuerat, ex-
 terminandam excitauit.

Idem Pontifex omnes gratias de Beneficijs à Prædecessoribus suis concef-
 sas, quibus nondum ius de pacifica possessione acquisitum esset, reuocauit. Va-
 cantia Personis idoneis, quæ prodesse valerent Ecclesie, conferenda sibi reser-
 uauit, cavitque quàm potuit diligentissimè, ne indignis darentur. Neminem
 è suis, vno duntaxat excepto, ad Episcopatum promouit, nullum ad Cardina-
 latum, aiens teste Alberto Argentinensi, si mei non fuerint dominati, tunc imma-
 culatus ero. Cumque Doctorum virorum familiaritate nihil haberet antiquius,
 Gregorium Ariminentem, Thomam Argentinensem & Franciscum Petrarcham
 intimos quidem habuit, at solâ necessitudinis gloriâ illi apud eum potiti
 sunt.

STATU-
 TUM NAT.
 GALL. DE
 RESUM-
 PTIONE
 LECTIO-
 NUM.

Eodem anno Natio Gallicana statutum promulgauit circa resumptionem
 Lectionum, quod legitur in antiquo libro Procuratorum sub hoc titulo. Sta-
 tutum valde utile de Resumptione Lectionum, & quantum post Resumptionem debeat
 legere, & quam Panam incurrat nisi faciat, & quomodo si non faciat, debeat excusari.
 Tale autem est.

„ Vniuersis præsentibus litteras inspecturis Nos omnes & singuli Magistri Natio-
 „ nis Gallicane actû Regentes Parisius in Artium Facultate salutem in Domino

tempiternam. Notum facimus per presentes, quod nos considerantes vnde & que Nationem nostram multipliciter esse lapsam, lapsum eius ex omni parte cupientes pro nostris viribus reparare, vtilitati priuatae publicam preferente, pro communi vtilitate totius Nationis nostrae die Martis ante Ramos Palmarum per Nicolaum de Cheziaco Bedellum nostrum de mandato viri venerabilis & discreti M. Petri de S. Floro tunc temporis nostrae Nationis Procuratoris hora Prima districte per iuramenta apud S. Mathurinum ad statuendum, distatendum, vel statutum seu statuta in nostra Natione super Regentia Magistrorum nostrorum edita destruendum, moderandum, confirmandum, declarandum, interpretandum, corrigendum, addendum, diminuendum, ordinandum, dispensandum, supplicationes etiam audiendum, districtè vt praemittitur, ibidem eisemus vocati, posito quod per eundem in deliberatione nostra an placeret nobis statuere super Regentia Magistrorum nostrae Nationis, vel statuta seu statutum si quae essent super eandem facta vel edita, destruere, addere, diminuere, confirmare vel moderare, declarare, ordinare, vel etiam corrigere seu ordinare. Quo sic posito vel positis in deliberatione nostra, vnanimi consensu omnium nullo penitus discrepante seu reclamante primo per viam S. Spiritus omnes in vnum contentientes vel concordantes concessimus, volumus, ac etiam deliberauimus in hunc modum, videlicet, quod viros venerabiles & discretos Magistros *Iohannem Gorre de Prouincia Parisiensi, Lambertum de summa vera de Prouincia Senonensi, Richardum de Billiaco de Prouincia Rhemonensi, Alanum de Villacellis de Prouincia Turon. & Gerardum Lasboegas alias de Aluerua de Prouincia Bituricensi*, istos omnes deputauimus, & eis omnibus insimul commisimus, sic quod vno istorum contradicente vel reclamante alij omnes nihil facere possint, vel etiam ordinare. Damus ac dedimus eisdem Magistris superius nominatis vt praemittitur, vsque ad octo dies solummodo computando à die dictae vocationis plenam, liberam & absolutam potestatem, auctoritatem, & mandatum speciale de nouo statuendi super Regentia Magistrorum dictae nostrae Nationis, vel statutum seu statuta, aut clausulas in eisdem contentas mentionem generalem, vel specialem de Regentia praedicta facientes destruendi penitus & totaliter adnihilandi, approbandi, confirmandi, moderandi, declarandi, corrigendi, addendi, diminuendi, ordinandi, dispensandi, & caetera omnia faciendi quae tota nostra Natio faceret, seu in talibus & similibus facere posset, ratum & gratum perpetuò in statutum seu in modum statuti irreuocabiliter habentes quicumque per dictos Magistros superius nominatos actum, gestum fuerit, seu etiam ordinatum. Quibus sic factis ac deliberatis praefati Magistri ad haec specialiter Deputati per praedictum Procuratorem nostrum pluries & per debita intervalla in locis certis ad huiusmodi negotia vel deliberata fini & executioni demandanda vel terminanda vocati fuissent, & postmodum insimul congregati longa & prouida inter eos deliberatione habita statum nostrae Nationis diutius ruminando & quemlibet articulum versando velut in statera quaeque singula ponderantes, de communi consensu & voluntate omnium **quinque Magistrorum ad hoc specialiter deputatorum**, & nominibus quibus supra nullo penitus discrepante ordinauerunt & statuerunt ea quae sequuntur.

Videlicet quod quicumque Magister nostrae Nationis ad Actus communes in eadem liberè admittatur, prima die qua resumet & leget etiam de extra vil- lam venerit, dummodo idem Magister iuret, quod lectiones suas continuabit vsque ad mensem post, nisi fortè legitimo impedimento fuerit impeditus. Legitimum impedimentum dicimus, videlicet si quis infirmus fuerit corpore vel detentus carcere, vel ipsum extra villam exire contigerit, vel in aliquo Principum libri sententiarum, quae vt plurimum in paruo Ordinario solent celebrari causa proficiendi vt supra praesentialiter affuerint, & hoc quater in anno ad plus, vel etiam si bis in mense ad plus Determinationibus aut Principijs solentibus in alijs Facultatibus fieri consuetis causa proficiendi vt supra praesentialiter de quibus fidem faciet, si super hoc fuerit requisitus per Iuramentum vnus & alterius qui ipsum viderit ibidem, liceat etiam cuiicumque Magistro nostrae Nationis supplicationes interimere, vel eas concedere, dummodo iuret quod Le-

DE REGENTIBUS.

git in eadem die quâ concedit vel interimit, si fuerit requisitus secundum formam statuti Facultatis.

Ad Officia verò nostræ Nationis nec Procurator, nec ullus admittatur, nisi prius per mensem continuè Regens fuerit, dum tamen aliquo impedimentorum prædictorum non fuerit impeditus. De Regentia verò antequam admittatur, fides....

Hoc loco lacuna est auulsi vnus folij integri, seu duarum Paginarum, à pag. scilicet 111. vsque ad 113. tum in pag. 113. & deinceps habentur, quæ sequuntur.

xerint, & pœnam obstinato animo prælibatam elegerint sustinere quinque alij per dictas quinque Prouincias assumentur, quibus incumbet necessitas controuersiam super dicta assertione infra biduum sicut prius sub pœna consimili terminandi, ac interim durante tempore litis coram quinque Deputatis prædictis super sua non citatione Magister Electus ad Officium in eodem pacificè remanebit & ad ipsum sine contradictionis obstaculo exequetur. Ac prædictus falsus assertor plectetur & punietur priuatione & carentia omnium Beneficiorum & honorum Nationis prædictæ per annuale spacium & in toto anno priuationis in cuiuscunque Officialis electione vocem aliquam non habebit, nec actum regendi per dictum spacium exercebit. Et ne Electionem prædicti Magistri callida malignantium machinatione contingat aliquatenus impediri, superaddimus prælibatis, quod si de deputando aliquem Magistrum ad prædictam litem dirimendam in aliqua dictarum Prouinciarum contentio oriatur, quod missus & electus firmiter habeatur à maiori parte Prouinciæ discordantis tanquam à tota Prouincia & à singulis eiusdem Prouinciæ missus & electus firmiter habeatur, & dictam litem dirimere valeat vnâ cum Deputatis à 4. alijs Prouincijs, quæ consenserant in mittendo. Et si tanta in aliqua dictarum Prouinciarum pullulauerit controuersia, quod nec ipsa tota, nec in maiori sui parte in deputando aliquem Magistrum consentire potuerit, à quatuor alijs Prouincijs Deputati negotium ad quod assumpti fuerint, specialiter terminabunt. Et si nedum vna Prouincia, verum & quod absit, duæ vel tres in sua totalitate Magistrorum, seu in maiori parte eorundem in actu deputandi aliquem nequieverint concordare, aliæ Prouinciæ concordantes per suos Deputatos dirimere poterunt dictam litem.

INSTITV. " Item statuimus quod ex hac hora in antea per quinque Prouincias supra-
TIO VICI " dictas assumatur & eligatur vnus Magister inter Nos actu Regens alicuius quinque
TRIBVVM " Prouinciarum prædictarum, ita quod prima vice quâ creabitur nouus Rector Vniuersi-
IN ELI- " tatis, assumatur Magister prædictus de Prouincia Parisiensis. Secunda vice de Senonen-
GENDO " si. Tertia vice de Remensi. Quarta de Turonensi. Et quinta vice de Bituricensi: & sic
ELECTORE " deinceps per Ordinem supradictum in perpetuum. Qui quidem Magister assumptus tan-
D. REC- " quam Procurator Nationis nostræ & nomine ipsius Nationis in electione dicti Rectoris
TORIS. " vocem habeat, qui pro tempore fuerit eligendus, & dictum Rectorem eligendi vnâ cum
" Procuratoribus aliarum Nationum plenam & liberam potestatem. Ita tamen quod si
" de Prouincia, ad quam spectabit dictum Magistrum assumere imminente futuri
" Rectoris facienda electione Procurator publicus & communis nostræ Nationis
" originem traxerit in dicta Prouincia & de eadem existat, nullus alius Magister
" illa vice ad Electionem D. Rectoris celebrandam creabitur, nec sumetur.

In Electione verò aliorum Officialium ad quæcunque alia Officia Deputatorum nostræ Nationis, seruabitur mos antiquus: qui quidem mos fuisse talis dignoscitur, quod quotienscunque aliquis Officialis eligi debuerat in Natione prædicta, quælibet Prouincia de prædictis vnum Magistrum deputabat, & quem dicti Deputati, vel ipsorum maior pars eligebant, stabat in Officio per illius temporis spatium, ad quod quidem Officium fuerat postulatus. Et quod Procurator, cuius tempus non transierat, & cuius Officium non expirauerat, adueniente tempore Vacationum solemnium, videlicet à festo Beatorum Petri & Pauli vsque ad finem dictarum Vacationum in suo Officio remanebat, ac in prædicto sine creabatur alius Procurator.

Annectentes prædictis statutis & addentes vt ipsa irrefragabiliter obseruentur: quod Nos omnes qui nunc regimus, ipsa promittimus per fidem & iuramentum à nobis corporaliter præstandum nosmetipsos inuiolabiliter seruatu-
ros,

& quod omnes Baccalarij nostræ Nationis in Facultate nostra incepturi in manibus Procuratoris dictæ Nationis illa iurent similiter. Ac si qui Magistri dictæ Nationis actum regendi dimissum ab ipsis resumere voluerint, antequam proclametur eorum resumptio, in manibus prædicti Procuratoris iurabunt, quod in aliquam fraudem dictorum statutorum resumere non intendunt, & quod dicta statuta firmiter obseruabunt.

Prædicta autem omnia ordinamus, statuimus, facimus, ordinata, statuta & facta confirmamus, & in scriptura publica redigimus, & litteris apertis mandamus & promittimus Nos omnes & nostrum quemlibet, quandiu visum nobis & Nationi prædictæ fuerit expedire, nos ipsos eadem perenniter seruaturos. Nullam tamen necessitatem nobis, vel eidem Nationi nostræ imponentes nec imponere volentes, quod nobis liceat prædictis statutis addere, subtrahere, diminuire, & eadem si nobis placuerit, totaliter annullare. Quas additiones, subtractiones, diminutiones & annullationes nunquam posse fieri decreuimus, quandiu vna Prouincia de quinque prædictis, vel maior pars eiusdem conditionis rebellionem obijciat seu opponet. In quorum omnium testimonium præsentibus litteras sigilli dictæ Nationis appensione roboramus & eiusdem sigilli carere communitimus. Datum anno Domini 1335. die Sabbati ante Ascensionem Domini.

Hoc ergo anno institutum fuit in Natione Gallicana, vt singulis Comitij Reçtorijs singulæ Tribus alternis vicibus Quatuor-virum, seu vt vulgò loquimur, *Intransem* eligerent: quæ consuetudo hodie etiamnum obseruatur, hoc est anno 1667. quo hæc scribimus. Antiquitas verò vel Procurator Nationis, vel alius Magister subito electus in Quatuor-virum designabatur & nominabatur. At hocce statuto id solum relictum est Procuratori, vt quoties Tribus sua Quatuor-virum designatura est, sit ipse Quatuor-vir: quod cum in desuetudinem abiisset, M. Iacobus Houllier Stempanus Nationis Procurator Senatuf-consulto & Prætoris Morini Edicto *Intrans* confirmatus est anno 1531. elegitque M. Claudium de Mailly Parisinum, vt ipse scribit ad marginem huius statuti. Et alibi sic ipse. *Anno Domini 1530. (10. Octob.) Nos Iacobus Houllier Procurator Nat. Gall. data postulatione in supremo Senatu, vt ex iurè statuti, quod fol. 113. exscriptum est, nullus alius designaretur Reçtorie Dignitatis Renunciator. Atque Nos obtinuimus, vt retinendo Iuri nostro D. Morinus Prætor Parisinus committeretur. Is itaque ex mandato Senatus adfuit, & ita præfuit, vt nihil imminuto statuto Reçtoris Elector Procurator diceretur. Quod cum in publicum bonum confectum sit, id vt ne prætermittatur, quibus occasio cesserit, obtestor. sig. Houllier Procurator.*

Hoc anno litem habuit Vniuersitas cum M. Petro Chalufio (de Chaslus) Decretorum Doctore & Abbate Cluniacensi propterea quod ille in platea quadam quæ erat ipsius Vniuersitatis, ædificium aliquod subgrundiale extruxerat: sed quia primas in Regni administratione tenebat, ad Regem ipsum confugit Vniuersitas, à quo litteras obtinuit quæ sequuntur.

PHILIPPES par la grace de Dieu, Rois de France: A nos Amez & Feaulz Estienne de Villiers & Alexandre de Creuecœur des Gens de nos Requestes de nostre Palais à Paris, salut & dilection. De par nos Amez l'Vniuersité des Maistres & Escholiers de Paris, Nous a esté exposé en complaignant que comme eux & tous les biens communs appartenans au commun de ladite Vniuersité soient & ayent esté d'ancienneté en l'especial garde Royal, & soient & ayent esté d'ancienneté en possession & en saisine paisible & par bon titre d'une place seant ou territoire de S. Germain des Prez, neantmoins nostre Amé & feal Conseiller l'Abbé de Clugny a fait faire vn Edifice sur ladite place en enfreignant nostredit Garde ou preiudice desdits Complaignans en les troublant & empeschant en leursdites saisine indeuément & de nouuel si comme ils dient. Et comme ils ayent requis ledit Abbé de remettre à estat deu ladite nouuelleté, il leur a respondu fierement en soy vantant de nostre puissance & de ses richesses, & en déprisant l'honneur & l'estat de ladite Vniuersité par paroles defordonnées & outrageuses & a refusé induément d'oster la nouuelleté dessus dites. Si comme ils nous ont donné à entendre, dequoy il nous desplaist & doit déplaire si ainsi est. Si nous ont supplié humblement que sur ce Meiffiens re-

LIT CVM
ABBATE
CLVNIA-
CENSII

" mede conuenable. Pourquoi nous ladite supplication ouye & considerée, vou-
 " lous & vous mandons & commettons que sans delay toutes fuites & dilations
 " arriere mises, mais au plustost que ce pourra estre fait, appellez lesdites parties
 " sur le lieu contentieux, enquestez tantost sommairement & de plain sans stre-
 " pit & sans figure de iugement du droict de l'une partie & de l'autre sur les cho-
 " ses dessusdites; Et la verité enquisse, faites tantost trauenir & remettre à estat
 " deu tout ce que vous trouuerez auoir esté fait & dit par ledit Abbé sur toutes
 " les choses dessusdites induëment & accomplissement de Iustice, tant pour l'une
 " partie que pour l'autre, en telle maniere & si brieuement que il ne contraigne
 " ladite Vniuersité plus traouiller, ne enuoyer deuers nous, car il nous en déplai-
 " roit si le faites en telle maniere que il nous doye déplaire. Et neantmoins nous
 " rescriuez ce que fait en auez. Car nous leur auons respondu & octroyé que
 " ainsi le ferons faire, & ainsi le voulons nous, & octroyons de grace especial, ja-
 " çoit que en cas semblable & entre autres personnes soit accoustumé de faire
 " autre procez. Et mandons à tous que sur les choses dessusdites & leurs dépen-
 " dances obeïssent & entendent. Auons donné à Paris le 1. iour d'Aoust, l'an de
 " grace 1335.

733 6.

Cum verò idem Rex alijs litteris inquirendæ veritatis prouinciam Præposi-
 to Parisiensi & M. Philippo Bescot demandasset, nec illi suo officio satis prom-
 ptè & fideliter satisfecissent, datis ad Alexandrum Creueccœur & ad ipsum Præ-
 positum litteris 18. Aug. an. 1336. significauit quàm moram istam grauitè &
 molestè ferret; imperauitque denuo vt rem istam deciderent.

" PHILIPPES par la grace de Dieu, Rois de France: A nos Amez & Feaulx
 " Conseillers M. Iolain Guenant Clerc, Alexandre Creueccœur & le Preuoist de
 " Paris. Nos amez Maistres & Escholiers de l'Vniuersité de Paris nous ont fait
 " montrer en complaignant que comme nous eussions commis & mandé à toy
 " Preuoist & à nostre amé Conseiller M. Philippes dit Bescot que sus vn debat meu
 " entre ladite Vniuersité d'une part, & nostre amé & feal Conseiller, l'Abbé de
 " Clugny, d'autre, pour raison d'une fouconde ou Appentis fait par ledit Abbé
 " sus vne place assise dehors la porte de Paris, par laquelle l'en va de l'Eglise des
 " Freres Mineurs à la Boucherie de S. Germain des Prez d'une part, laquelle fut
 " iadis à l'Euesque d'Orleans que tient à present ledit Abbé & d'une part à la
 " rue de S. Germain des Prez: laquelle place ladite Vniuersité dit & afferme luy
 " appartenir, sus le droit desdites Parties, tant en possession qu'en propriété en-
 " querissiez la verité & l'enqueste faite renuoyissiez sans delay enclofes sous vos
 " seaux à Nous ou à nos Amez & Feaux, les Gens des Requestes de nostre Hostel
 " afin que nous en pussions ordonner ce que il seroit à faire de raison. Si comme
 " ils dient ces choses estre plus à plain contenuës en nosdites lettres, & tu Pre-
 " uoist & M. Philippes deuant dit ayez esté negligens de proceder oudit ne-
 " goce ou grand grief, preiudice & demaige desdits Complaignans, laquelle cho-
 " se nous desplaist se il est ainsi. Pourquoi nous vous mandons & commettons à
 " trois ou à deux de vous par la teneur de ces presentes lettres que repris le procez
 " fait par toy Preuoist & ledit M. Philippes selon la teneur de nos premieres let-
 " tres toutes dilations indeuës mises arriere, vous procediez auant ou debat de-
 " uant dit, & faites sur ce bon & brief accomplissement de Iustice. Mandons à
 " tous nos Iusticiables que ces choses deuant dites & es dépendances à vous & à
 " trois ou deux de vous obeïssent & entendent diligemment. Donné à Conflans
 " près de Paris le 18. iour d'Aoust, l'an de grace 1336.

STATV-
 T M N A E.
 GALLIÆ
 MISSIS ET
 VESPERS.

Anno eodem 1336. Natio Gallicana statutum quod aliàs fecerat de Missis &
 Vesperis instaurat & confirmat, additque certos articulos de multa deficien-
 tium & absentium, legiturque hoc statutum in antiquo libro Procuratorum il-
 lius Nationis sub hoc titulo. *Confirmatio statuti de Missis & Vesperis cum quibus-
 dam Additionibus de Resuisionibus & Penis deficientium in dictis Missis & Vesperis.*

" Anno Domini 1336. die Sabbati ante festum BB. Ægidij & Lupi Nos omnes
 " & singuli Magistri Nationis Gall. actu Regentes Parisius præsentialiter existen-
 " tes in Ecclesia S. Iuliani pauperis vocati per Nicolaum de Cheziaco Bedellum
 " principalem prædictæ Nationis de mandato M. Bernardi de Haërmais aliàs de
 " Villa-campi tunc temporis Procuratoris dictæ Nationis ad statuendum inter

ætera posito in deliberatione an placeret statuere super ordinatione Vesperarum & Missarum & frequentatione earundem in diebus Veneris & Sabbati, vt aliàs in dicta Natione fuerat consuetum, de communi consensu nostro, nullo penitus reclamante ad honorem Dei & B. Mariæ Virginis, & pro communitate nostræ Nationis prædictæ statuenda & ordinanda duximus quæ sequuntur.

I. Quod fiant Vesperæ in qualibet die Veneris hora Nonæ, & in sequenti die Sabbati Missa hora Primæ. Ita quod singuli Magistri actu Regentes ibidem interesse teneantur in Vesperis, videlicet sub pœna amissionis vnus denarij, nisi venerint *infra Gloria primi Psalmi*: & in Missa sub pœna amissionis duorum denariorum nisi venerint durante Epistola, & nisi maneant vsque ad finem Officij in qualibet hora distributionibus careant consuetis: & si contingat quod aliqua illarum horarum prædictarum fiat Congregatio Generalis Vniuersitatis, Facultatis, vel Nationis, statuimus quod continuetur dictum Officium vsque ad alium diem, secundum quod videbitur Procuratori dictæ Nationis. Quam quidem pœnam incurrens quilibet refundet Procuratori pro tempore bis ad Congregationem Nationis specialiter vocatus & ibidem per dictum Procuratorem requisitus, qui siue venerit siue non, procedetur contra eum ad pœnam prædictam. Qui siquidem contumaciter seu negligenter prædictam pœnam omni excusatione postposita exceptis detentione corporis, graui infirmitate, vel carcere, vel exitu extra villam causa negotiorum propriorum, vel communium Vniuersitatis, Facultatis vel Nationis expediendorum, & lectura actuali aliqua prædictarum horarum in Vico Straminum refundere recusauerit, vt præmittitur, ipsum vel ipsos ab omnibus actibus communibus Nationis tenore præsentis statuti ex nunc suspendimus & volumus fore suspensum vsque ad mensem completum, & in isto statuto etiam Bedelli dictæ Nationis se volunt ligari.

Item confirmamus statutum ab antiquo tempore factum in prædicta Natione de Vesperis & Missis in festis solennibus contra quencunque incidentem sub pœna in eodem contenta.

Item statuimus quod quilibet Magister actu Regens in Vesperis vnum denarium, pro Missa duos denarios singulis septimanis recipiant. In Vesperis autem solennibus 4. denarios, & in Missis sex denario, quolibet modo & forma & sub pœna superius annotatis recipiat & tantum refundat Procuratori pro tempore requisitus pro defectibus in eisdem. Et si aliquis receperit distributiones in Vesperis vel in Missa & non legat per mensem post continuè, volumus quod talis sub pœna prædicta refundere teneatur, nisi fuerit excusatus aliquo impedimentorum prædictorum.

Item statuimus quod Procurator in noua Creatione sua iuret specialiter inter alia iuramenta sua istud statutum facere obseruari, nulli parcendo quocunque modo infulminatione pœnæ in eo contentæ contra quemcunque incidentem. Adiungentes quod si aliquis Procurator tempore suæ Procuracionis negligens fuerit aut remissus in huiusmodi fulminata pœna contra huiusmodi **refundere recusantes ipso facto eadem pœna puniatur.** Et vt statutum diutius habeat roboris firmitatem, statuimus & volumus, quod quicunque de nouo inceperit in Artibus, teneatur soluere 20. solidos Parisienses Nationi loco Bejaunij quod in Prouincia solui hæctenus extitit consuetum. Et noui Procuratores etiam decem solidos Parisienses soluere eidem Nationi teneantur. Datum anno, die & loco prædictis his præsentibus Magistris. In Prouincia Parisiensi, M. Ioanne Gorre, In Prouincia Senon. M. Ioan. de Diuione. M. Lamberto de Summa vera in Prouincia Remensi. M. Richardo de Billiaco in Prouincia Tironensi. M. Daniele de Doul & M. Alano de Villacollis in Prouincia Bituricensi, M. Ioanne de Aluernia & M. Ioanne de Mercurio & pluribus alijs. In cuius rei testimonium præsentis statuti nostrum fecimus apponi sigillum. Datum & actum, vt supra.

Natio quoque Normanna eodem anno paulo post, nempe mense Ianuario circa rem eandem multa statuit.

Nouerint Vniuersi quod ob honorem & reuerentiam B. Mariæ Virginis singulis septimanis quibus legitur, vel non legitur, à festo B. Dionysij vsque ad

NOTA DE
BEIAVNIO
REGEN-
TIVM.

STATV-
TVM NA-
TIONIS
NORMAN-
NICÆ.

festum BB. Petri & Pauli, Vespere die veneris & Missa die Sabbati à tempore à quo non extabat memoria à *Magistris Nationis Normanorum* hactenus consueuerunt solenniter & laudabiliter celebrari, & ob hoc Magistri qui tunc pro tempore fuerunt in dicta Natione à pluribus & præcipue bonis commendari meruerunt.... Nos omnes Magistri & singuli vt moris est, à Procuratore Nationis vocati & congregati per *Seruientem Iuratum* apud S. Mathurinum hora Primæ anno Domini 1336. die Sabbati post festum S. Guillelmi nullo contradicente statuimus & ordinamus quæ sequuntur. *Quod Magister Nationis Normanorum actu Regens qui de cætero defecerit in Vesperis die Veneris, pro pœna soluat vnum denarium Parisiensem, & in Missa ad solutionem duorum teneatur. Et si præsens interfuerit, totidem recipiat; & ab huiusmodi pœna nolumus aliquem excusari, nisi per aliquam 4. causarum quæ sequuntur; videlicet per euidentem infirmitatem, aut per manifestam in Scholis occupationem, aut si distauerit à villa per leucam, aut si factis communibus Vniuersitatis vel Nationis communibus vel proprijs extiterit occupatus. Et volumus quod talis isto vltimo modo impeditus totidem percipiat, ac si esset præsens.. Volumus insuper quod in quinque festis B. Mariæ Virginis, in festo B. Nicolai & B. Romani & B. Catharinæ quilibet duplicem distributionem percipiat, si præsens fuerit, si non, eadem pœna puniatur.*

Etiam volumus quod Procurator dictæ Nationis si præsens fuerit, duplicem percipiat distributionem, & si deficiat, totidem amittat. De Bedellis autem statuimus, si sint præsentibus, recipiant vt Magistri; si verò non, ad solutionem duplicem teneantur.

Si verò Magister aliquis in aliquo dictorum defectuum repertus fuerit, & statim pœnam prætaxatam non exoluerit, volumus quod ex mandato Procuratoris à Seruiente Iurato Nationis semel moneatur, & nisi infra triduum post monitionem sibi factam satisfecerit, quod ex tunc sine vltiori monitione cesserit à lectionibus suis, quo vsque ab eodem de pœna supradicta fuerit satisfactum. Si verò in prædictis parere contempserit vel neglexerit, volumus quod per totum annum illum, in quo sic contumax inuentus fuerit, nec eligere possit, nec eligi ad aliquod Officium Nationis.

Item statuimus de Officialibus dictæ Nationis; videlicet de Receptore vt 40. sol. annuatim percipiat pro labore. De Examinatoribus autem Determinantium & *Scriptoris* quilibet obtineat 20. solidos Parisienses.

Item statuimus quod statutum fabæ perpetuo teneatur modo & forma contentis in libro nostræ Nationis... Insuper sigillum nostræ Nationis præsentibus litteris duximus apponendum.

Videantur supra ad annum 1329. Nationis Picardicæ statuta ad eandem rem pertinentia.

Eodem anno Benedictus Pontifex Bernarditarum Parisiensium Collegium eo schemate quo nunc visitur, ædificare cœpit. Eius verò nepos Ioannes de Buxerij seu de Aruenia, qui adolescens in illo Collegio Philosophiæ & Theologiæ operam dederat, Doctoratusque lauream consecutus fuerat, absoluit tunc Abbas Cisterciensis. *Ante fores Ecclesiæ ita legitur in scuto. Hæc sunt arma S. memoriæ D. Benedicti Papæ XII. Cisterciensis Ordinis, Cuius est præsens studentium Collegium Professorum, qui hanc fundauit Ecclesiæ & multis donauit Indulgentijs.*

Eodem anno idem Pontifex Ioannis Prædecessoris opinionem de visione Beatifica nondum ab Ecclesia determinatam diligentissimè cum Cardinalibus & Episcopis ac sacre Theologiæ Doctoribus examinavit, Commentariolumque, inquit Spondanus, à se ipso pro perfecta visione conscriptum & ab omnibus approbatum, vnà cum Ioannis postremâ professione, pro illius à Fratribus cellorum calumnijs vindicatione publicauit.

Item & constitutionem edidit 4. Kal. Feb. qua declarauit animas Sanctorum omnium qui ante Christi passionem decesserunt, item & aliorum qui post eandem in fide & gratia Dei obierunt, in quibus nihil purgabile fuit quando decesserunt, nec erit quando decedent etiam in futurum, vel qui post mortem suam purgauerint: itemque animas puerorum baptizatorum ante usum liberi arbitrij decedentium, mox post mortem suam, aut post purgationem prædictam etiam

etiam ante corporum resurrectionem & Iudicium Generale, à tempore Ascensionis Christi, fuisse, esse & fore in paradiso cum Christo SS. Angelorum confortio aggregatas, videntes immediatè Diuinam essentiam, pariterque animas Damnatorum post mortem ad inferos descendere, ibique cruciari. Ac nihilominus in die extremi Iudicij omnes homines ante Christi tribunal cum corporibus resumptis comparituros, rationemque de factis proprijs reddituros. Quam definitionem ita deinceps teneri voluit, vt qui contrarium pertinaciter assereret, pro hæretico habendus esset. Legitur eius constitutio in magno Bullario.

Eodem anno aiunt Bononiæ obiisse celeberrimum illum Iurisconsultum Cynum ex nobili Sigisbatorum Gente apud Pistorienses oriundum, eximium Iuris Interpretem, Bartoli Præceptorem. Tunc adhuc florebat Ioannes Andreas qui Glossam scripsit in 6. Decretal. & Clementinas, dictus *Tuba Iuris Canonici*, qui Bononiæ quoque obiit an. 1348. Florere verò incipiebat Baldus de Vbaldis Perusinus.

Anno 1337. præclara Artium Facultas seu potius Regentes statutum ediderunt de Examinatoribus San. Genouefianis in hunc modum.

In nomine Domini, Amen. Datum per copiam. Vniuersis præsentibus litteras inspecturis, Omnes & singuli Magistri in Artium Facultate actu regentes Parisius salutem in Dom. sempiternam. Quoniam vt alibi scribitur, nouis morbis noua conuenit antidota præparari, nam experientia morborum multos cogit multas inuenire medicinas, &c.

Cum igitur clamor frequens & assiduus ad Nos peruenerit, quod quamplurimi excessus & abusus varijs modis committi solent circa nostrum examen S. Genouefæ, per quos tam examinis prædicti quam nostræ Facultatis per plures fama non modicum denigratur, hinc est quod nos dictorum examinis ac etiam Facultatis quibus tenemur ex debito famam illæsam conseruare, nec non indemnitate ibidem licentiandorum succurrere cupientes ad reprimendum huiusmodi tam pestiferos consuetos abusus, circa prædictum nostrum examen statuenda duximus infra scripta. 1. quidem quod Examinatores ad examinandum ibidem anno quolibet deputati antequam in dicto officio aliquo se immisceant, iurabunt in præsentia Facultatis quod à licentiandis, vel aliquis nomine ipsorum pro ipsis nihil petent vel recipient, petierunt vel receperunt, peti seu recipi fecerunt vel facient per alium directè vel indirectè videlicet pro prandio, pœnâ, labore, examine aut quoquam alio nisi modo dictum examen tangente fraude seu glossâ quacunquē remotâ. Item quod in vno mense non examinabunt, nisi 16. Scholares tantum, videlicet in qualibet auditione octo, scilicet tres Gallicos aut Gallicos, Picardos aut Picardatos duos, Normanos aut Normanatos duos, vnum Anglicum aut etiam Anglicarum. Item iurabunt licentiandi ibidem similiter in præsentia Facultatis antequam examen subeant, quod nihil dederunt, promiserunt, dari seu promitti fecerunt, nec dabunt quidcunque Cancellario, Subcancellario, Examinatoribus, dicti Cancellarij Clerico vel alteri suo familiari pro auditione, licentiâ, examine, prandio, pœnâ, labore, lectione assignanda vel etiam seu quacunquē alia causa eorum licentiam tangente, nisi duntaxat 4. solidos pro straminibus vel herbis quos dare eis duntaxat permittimus sola vice. Item iurabunt Magistri in suâ inceptioe quod & pecunia quam recipient ab ipsis licentiandis, vel licentiatis, seu etiam de suâ propriâ pecuniâ nihil dabunt nec dari facient Cancellario, Sub-Cancellario, Examinatoribus, Clericis vel familiaribus, Clerico vel familiari, vel cuiuscunque alteri pro ipsis seu altero ipsorum pro quacunquē causâ licentiam sui Bachelarij vel suorum Bachelariorum contingente, & nos illud statuente ex nunc habere volumus pro iurato. Item licentiandi iurabunt quod magistrum suæ Nationis regentem, vel alterius Nationis si sint positi sub alterâ, eligent secundum libitum suæ voluntatis, nec propter metum, preces, exhortationes, seu quamuis aliam inductionem Cancellarij, Sub-Cancellarij, Examinatorum, vel cuiuscunque alterius illum Magistrum quem eligere proposuerant, non mutabunt. Item iurabunt prædicti licentiandi, quod si ab eis vel aliquo ipsorum vel altero pro ipsis, ipsis scientibus peteretur pecunia ab aliquo vel per aliquem superius prohibitum, videlicet Cancellarium, Sub-Cancellarium, Examinatores eorum, &

1337.
DE EXA-
MINE S.
GENOU-
EFÆ.

» familiares, seu alterius familiarem, seu alterum pro ipsis, aut altero ipsorum, hæc
 » Rectori & Procuratori suæ Nationis dicent infra 15. dies postquam fuerint petita:
 » quæ quidem Rector & Procurator per sua iuramenta Facultati quam citius po-
 » terunt, reuelabunt. Si quis autem contra præmissa seu aliquod præmissorum
 » ausu temerario venire præsumpserit, à nostro consortio ex nunc provt tunc &
 » ex tunc provt nunc nouerit se priuatum. Datum apud S. Math. Par. in nostræ
 » Congreg. Facultatis nobis ad statuendum vocatis, an. 1337. 16. Martij. In quorum
 » testimonium sigilla nostrarum 4. Nation. præsentibus duximus apponenda. Facta
 » fuit hæc copia anno superius expresso indict. 6. 22. Martij Pontific. Sanctissimi in
 » Christo Patris ac D.D. Bened. diuina prouidentia Papa XII. an. 4.

COLLE-
GIUM Æ-
DVENSE
SV M.
BERTRAN-
DI.

Eodem Anno Petrus Bertrandus senior Præful Æduensis & postea Cardina-
 lis S. Clementis Collegium Æduense, seu vt vulgò dicitur M. Bertrandi nomine
 Parisijs fundat Kalendis Augusti in suo Palatio: redivitibus verò auxit an. 1343. in
 alimentum quindecim Scholarium, partim Theologiæ, partim Iuri Canonico,
 partim etiam Philosophiæ studentium, è Diœcesi Viennensi, aut Aniciensi,
 aut Charomontensi. Sacelli altare consecrauit Petrus Episcopus Atrebatensis
 prædicti Cardinalis Nepos an. 1341. præsentibus Petro Paludano Patriarcha
 Hierosolymitano, Guidone Archipræsule Lugdunensi & Ioanne de Pressy Ab-
 bate San-Germano-Pratensi. In Capellæ tabella hæc Inscriptio legitur.

» Reuerendissimus in Christo Pater D. Petrus Bertrandi Doctor in vtroque
 » Iure, Rector in studijs & Vniuersitatibus Auenionensi, Montispeffulana, Au-
 » relianensi & Parisiensi consequenter occupatus certis temporibus in Officijs
 » Ecclesiasticis & Secularibus Prælatorum & Principum, Consiliariusque Domi-
 » ni nostri Francorum Regis in sua Curia & magna Camera Parlamenti Parisius
 » & in Consilio suo Secreto vnus de 4. Clericis tunc D. nostrum Regem sequen-
 » tibus. Cancellarius inclytæ Domine nostræ Ioannæ Burgundiæ, Regine
 » Franciæ, Comitissæ Burgundiæ, Palatinæ & Atrebatensis, Clementiaque di-
 » uina Niuernensis & deinde Æduensis Episcopus & demum permissione diuina
 » tituli S. Clementis Presbyter Cardinalis.

Multa opera vir ille pius composuerat: quæ nondum typis cusa asseruaban-
 tur in Collegio: at ea an. 1575. à quibusdam scelestissimis viris furto ablata sunt:
 nec impunè. Nam suspensio interijssè dicuntur. Quam in rem compositum est
 eo tempore hocce Epigramma non inelegans.

*Donec Palladium Troianâ mansit in Arce,
 Non sunt victrices Pergama passa manus.
 Hoc tibi nocturno Diomedes abstulit astu,
 Concidit heu! Danaum Troia superba dolis.
 Quid nisi venturum expectes Domus Ædua casum?
 Ædua Palladio, proh dolor! orba tuo.
 Cui tot prischorum pretiosa volumina Patrum
 Subripuit vastrâ furcifer arte latro.
 Vos ô Purpurei veneranda Oracula Patres,
 Quos penes est tanti Criminis arbitrium.
 Vos pietas, vos Iura rogant, succurrite rebus,
 Vt cadat in dirum debita pœna caput.*

Obijt Bertrandus an. 1349. die 24. Iunij. Eius nepos, Petrus quoque Ber-
 trandus dictus, Cardinalis tit. S. Susannæ & Episcopus Ostiensis Collegium
 prædictum longè ornauit, obiitque an. 1361.

Eodem anno Benedictus Pontifex Ordinum Religiosorum reformationi in-
 cubuit, Mendicantes repressit; præsertim verò Dominicanos, quibus interdixit
 habere promiscuè vbique passim Conciones ad populum, aut confessiones per
 vicos urbium & compita excipere sicut affueuerant, cum mendicando victum
 quærebant. Multas etiam circa Ordinem Canonicorum Regularium consti-

tutiones, easque valde prolixas edidit: inter quas vnam hoc anno publicauit, ex qua quæ ad studentes in Vniuersitate Parisiensi pertinent, referemus.

Benedictus Episcopus seruus seruorum Dei... Quoniam per exercitium " CONSTITVTIO
PACO STV-
DII CANO-
NICORVM RE-
GVLARIVM
lectionis studentes litterarum scientijs imbuuntur, Nos cupientes vt viri Reli-
gionis eiusdem in primitiuis & deinde in diuinis, & Canonici Iuris scientijs in-
struantur, statuimus quod in qualibet Ecclesia Cathedrali, Monasterio, loco-
ve alio Conuentuali, seu Collegiato dictæ Religionis, cui ad hoc suppetent
Facultates, habeatur Magister, qui Canonicos doceat infra septa locorum in
scientijs, videlicet Grammatica, Logica & Philosophia, prouiso attentius, ne
seculares instruendi cum ipsis Canonicis docendive in eisdem Monasterijs sine
locis nullatenus admittantur. . . . Quia verò expedire dignoscitur, vt iidem
Canonici postquam in scientijs primitiuis fuerint eruditi, ad sacræ Theologiæ
vel Canonum transeant Facultatem, statuimus vt Ecclesia Cathedralis, Mo-
nasterium, Prioratus locufve alius Religionis eiusdem cum membris inferioribus
declarandis de quolibet vicenariio numero Canonicorum vnum aptum Cano-
nicum huiusmodi scientijs acquirendis ad Generalia seu solennia studia mittere,
& cuilibet mittendorum ipsorum teneantur de infra scripta annua pensione
prouidere. *Ad hoc statuimus & etiam ordinamus, quod quilibet ipsius Religionis
qui in dicto Parisiensi, vel in aliquo alio Generali studio per sex annos in Theologia stu-
duerit, in alijs primitiuis scientijs prius sufficienter instructi, & alias sufficienter ad hoc
idonei reperti possint in ipso Parisiensi studio Cursus Bibliæ facere consuetos. Qui verò
per octo annos in Theologia studuerint, librum Sententiarum legere valeant (si ad hoc
sufficientes fuerint) in Parisiensi studio prelibato, & quod in eodem Parisiensi & alio
quocunque studio in quo ad Magistrum in Theologia licentia dari poterit, seu con-
sueuerit, cum digni ad hoc reperti extiterint, ad Magistrum & Doctoratum in Theo-
logia liberè admittantur. Illi verò Religionis eiusdem, qui in ipso Parisiensi stu-
dio vel quouis alio Generali audierint Iura Canonica per sex annos, de quibus
per tres annos ad minus audierint Decretum, dummodo sufficientes & idonei
fuerint, possint ad Baccalariatum & Lecturam Iuris Canonici, siue Decreto-
rum in eodem Parisiensi, vel in alio Generali studio in Cappa ipsi Facultati
congruenti assumi. Qui verò per quinque annos in Parisiensi vel in alio Generali stu-
dio Iura Canonica, vt Baccalarij legerint, & de hoc primo fidem fecerint per eorum
propriam iuramentum & duorum aliorum testimonium iurantium se credere eos rectè
iurasse, possint si voluerint, in Cappa similiter eidem Facultati congruenti ad Magiste-
rium in Decretis, vel ad Lecturam Decretorum in eodem Parisiensi studio & quolibet
alio Generali studio dilatione & difficultate maliciosa & impedimento quibuscumque su-
blatis; sicut ibidem consueuerunt assumi sicut ceteri Clerici seculares & per Cancellarium
Ecclesiæ Parisiensis in Parisiensi studio, vel per illum ad quem pertinet, ad huius-
modi Magistrum seu Doctoratus honorem promoueantur liberè & etiam admittantur,
& non obstantibus quibuscumque statutis & consuetudinibus Ecclesiarum, Monasteriorum
& aliorum locorum Religionis eiusdem, nec non Parisiensis & aliorum quoruncunque
studiorum contrarijs Iuramentis, confirmationibus Apostolicis, & quibusvis firmitatibus
alijs roboratis. Et illis præsertim quibus in eodem studio Parisiensi caueri dicitur,
quod nullus possit legere Cursum Bibliæ, nisi ibidem studuerit decem annis:
quodque nullus Canonicus, vel Religiosus alius legat ibidem Iura Canonica,
vel ad Baccalariatus gradum aut Magistrum honorem in Iure Canonico permit-
tatur assumi: seu quod nullus Regularis rubra Cappa Decretum legat, seu
legere permittatur ibidem, aut nullus ibi legere valeat Iura Canonica, vel ad
Baccalariatum assumi, seu vt Baccalarius Doctor fieri Decretorum, aut ad
Lecturam in Decretis assumi, seu ipsam continuare, nisi ibidem vel in aliquo
studio Generali audierit Iura Canonica per tres annos, prout sic vel aliter in
statutis ipsius Parisiensis studij dicitur contineri, vel de consuetudine obseruari,
& alijs consuetudinibus vel statutis eiusdem Parisiensis studij quibuscumque &
sub quacunque formâ vel expressione verborum in contrarium editis, vel eden-
dis, nec non quibuslibet priuilegijs vel Indultis Generalibus aut specialibus &
litteris Apostolicis, contrarijs Ordinibus, Ecclesijs, Monasterijs, locis & Stu-
dijs quibuscumque siue Vniuersitatibus Magistrorum & Scholarium eorundem, seu per-
sonis Ecclesiasticis, secularibus & Regularibus, Exemptis & non Exemptis,*

» cuiuscunque sint præminentia, dignitatis, conditionis aut status sub quavis for-
 » ma vel expressione verborum concessis: per quæ præsentibus non expressa, vel
 » totaliter non inserta effectus huiusmodi Statutorum & Ordinationum & singulo-
 » rum contentorum in eisdem impediri valeat quomodolibet vel differri, & de qui-
 » bus quorumque totis tenoribus plenam & expressam, ac de verbo ad verbum in
 » illis vel alijs nostris litteris non contigerit fieri mentionem, quibus non intendi-
 » mus quoad alia derogare... Datum Auenioni Pontific. nostri an. 2.

Pro Cisterciensibus verò statuit idem Pontifex mittendos ad Litterarum stu-
 dia è quolibet Monasterio Religiosos, qui operam darent Philosophiæ, non
 verò studijs Iuris Canonici aut Ciuilis.

1338.

Anno 1338. Medicinæ Facultas dicitur instituisse Decanum, quem vocant,
 oneris, omnium primum M. Hugonem Sapientis. Non quod ante hæc tempo-
 ra Decanos non haberet, certum est enim habuisse: sed quia Decani primitus
 instituti, qui *etatis* dicebantur, nonnunquam propter senectutem & impoten-
 tiam virium Facultatis onera subire & obire non poterant, ideo opportunè vi-
 sum est Decanum alium instituere negotijs gerendis idoneum. Ille autem initio
 quotannis eligebatur à 4. Electoribus seu Intranantibus 4. Nationum; quemad-
 modum fieri solet in electionibus Rectorum Vniuersitatis. Porro hanc Decani
 Onerarij institutionem M. Iacobus Mentelius saluberrimæ Facultatis Doctor
 clarissimus & amicus meus, qui Decanorum suæ Facultatis accuratissimum con-
 textuit catalogum, mihi pro sua singulari benevolentia subindicauit.

Eodem anno Benedictus Pontifex M. Ioannem de Blangy sibi olim in Scho-
 lis Parisiensibus notum eiusdemque secum licentiæ promouit ad Cathedram
 Autissiodorensis, translato Aimerico Guenan seu Guenent patria Turonensi,
 ab illa sede ad Rotomagensis, propter assumptum M. Petrum Rogerij ad
 Cardinalatum 15. Kal. Ian. sub titulo SS. Nerei & Aquillei. De illo autem M.
 Blangerio seu de Blangiaco sic legitur in Historia Episcoporum Autissiodo-
 rensis c. 72.

» IOANNES de Blangerijs (al. de Blangy.) 72. Episcopus Natione Gal-
 » lus, Patria Normanica, famosus Magister in Theologia, studens ac legens Pa-
 » risijs, D. Benedicti Papæ motu proprio in translatione D. Aimerici, pro-
 » motus extitit ad Sedem Episcopalem Autissiodorensis anno Dom. 1338. me-
 » mor enim extitit, quod fuerant ambo contemporanei in studio Parisiensi in
 » dicta scientia & in eius Lecturam concurrentes, & etiam Licentiæ & Doctora-
 » tus insimul honorem atque culmen pariter assecuti, idcirco de ipso proprio
 » motu prouidit Ecclesiæ Autissiodorensi; in qua tamen parum rexit, semper an-
 » helans Parisios reuerti: & ob hoc tempore D. Clementis Papæ VI. supradicti,
 » Benedicti Papæ XII. successoris cessit Episcopatu suo & certa pensione pro
 » ipso ad vitam ordinata à Sede prædicta reuersus Parisios pro vita contemplatiua
 » ducenda, cum per nauigium ueheretur frigora passus & rheuma febrem incurrit
 » continuam, in qua intrauit Parisios, & infra paucos dies expirauit: & corpus
 » eius in Ecclesia Fratrum Carthusiensium inhumatum est tempore Paschali
 » an 1345. mense Aprili. Sic sedit circiter sex annos.

In Gallia Christiana legitur is Blangiaco fuisse de Domo Nauarrica.

LEGATI
 AD TAR-
 TAROS
 MITTUN-
 TUR EX
 ACADEM.
 PARIS.

Idem Pontifex ex Academia Parisiensi, præsertim ex Ordine Minoritarum 3.
 Legatos euocat & ad Tartaros mittit, *Nicolaum Bonetum* sacre Theologiæ
 Professorem, *Nicolaum Ioannem de Florentia*, & *Gregorium de Hungaria*: quos
 » his verbis alloquitur. *Votis zelantes feruentibus in terris Tartarorum & alijs circum-*
 » *positis regionibus Orientis, in quibus multorum hominum corda sic benedictus Dominus,*
 » *à quo manant omnium charismata gratiarum, illustrare dignatus est, fugatis errorum te-*
 » *nebris in eorum mentibus veræ fidei Catholice lumen licet corroborari & dilatari fidem*
 » *ipsam, sine qua non est alicui gratia neque salus; & attendentes quod diuina Clemen-*
 » *tia vobis thesaurum scientiæ contulit, vosque multis virtutibus edocauit, ita quod po-*
 » *testis proficere vobis per vitæ meritum, & alijs per doctrinam, vos ad terras &*
 » *partes easdem propterea prouidimus destinandos, firma spe repromissa de vo-*
 » *bis fiduciaque concepta, quod cum zelum habere vos asseratis ad præmissa*
 » *feruidum, per vestrum & aliorum Catholicorum tam Religiosorum quàm cæ-*
 » *terorum Ecclesiasticorum virorum ministerium terris & partibus supradictis*

vomere sanctæ prædicationis exultis & imbre diuinæ gratiæ irrigatis, iacto. “
 que in eis per manum cœlestis agricolæ saluifero semine verbi Dei, fructiferam “
 producent segetem, ex qua tandem multiplicata messis in horrea Dominica in. “
 feretur. Quocirca discretionem vestram monemus & hortamur in Domino, “
 vobisque in remissionem peccaminum districtius iniungimus & mandamus, qua- “
 tenus vos cum diuino auxilio ad terras & partes conferentes prædictas, tan- “
 quam fideles Ministri tam per prædicationem verbi Dei quàm alia virtuosa & “
 exemplaria opera sicut Dominus vobis ministrabit, corroborare in fide ortho- “
 doxa credentes, & non credentes ad eam attrahere ac inducere, in luce sermo- “
 nis & rectitudine operis taliter studeatis, quod demum commilla vobis talenta “
 cum multiplicato fructu possitis reddere Domino & tanquam serui fideles in “
 retributione Iustorum mereamini super multa constitui & intrare in gaudium “
 cum gloria talibus repromissum. Vt autem Ministerium huiusmodi eò plenius, “
 vtilius & fructuosius valeatis implere, quo maiori fueritis autoritate suffulti, “
 proponendi vbi, quando, quoties, ac quibus in eisdem partibus pro eiusdem “
 corroboratione & dilatazione fidei expediens videritis, verbum Dei & consti- “
 tutis ibidem, non obstante si aliqui maiori excommunicatione ligati fuerint, in “
 verbo, officio & cibo alijsque honestis & licitis communicandi seuerè ipsis parti- “
 bus, nec non illos qui Sedis Apostolicæ Magisterio non intendunt, quos con- “
 uerti ad vnitatem eiusdem fidei cupimus, ad eam recipiendi, baptizandi & ouili “
 fidelium aggregandi, vt per regenerationis gratiam de longinquo ad suum re- “
 uertentes authorem liberi efficiantur ex seruis, de extraneis prouehantur in fi- “
 lios, ex corruptibili carne nati Dei spiritu renascantur, & obtineant per gra- “
 tiam quod non obtinent per naturam. Rursus & in locis partium prædictarum, “
 in quibus vos hospitari vel residentiam facere contingeret, *Missas & diuina Of- “
 ficia, seruata tamen honestate debita celebrandi, ac ibidem fidelium confessiones audien- “
 di, & iniungendi eisdem penitentias salutare. In Ecclesiarum quoque partium præ- “
 dictarum dedicationibus & sanctorum quorum altaria in Ecclesijs ipsis fuerint, festiuita- “
 tibus, seu cum vos contingeret proponere in supradictis partibus verbum Dei, absentibus “
 tamen Patriarchis, Archiepiscopis & Episcopis, omnibus fidelibus tunc ibidem præsen- “
 tibus & confessis, 40. dies de iniunctis eis penitentijs misericorditer relaxandi, vobis & “
 alijs Ordinis vestri fratribus in Sacerdotio constitutis, qui vobiscum proficiscuntur ad “
 partes prædictas, ac vestrum & ipsorum singulis plenam concedimus tenore præsentium “
 facultatem. Præterea volumus & concedimus, quod Fratres eiusdem Ordinis “
 proficiscentes vna vobiscum ad partes easdem vel morantes ibidem, qui fuerint “
 ad omnes vel ad aliquos Ordines promouendi, à quibusuis Patriarchis, Archi- “
 episcopis & Episcopis, Catholicis gratiam & Communionem Apostolicæ Sedis “
 obtinentibus possint rite tamen ad huiusmodi Ordines statuto à Iure tempo- “
 re promoueri & alia Ecclesiastica recipere sacramenta. Et vt fructum vberem “
 de vestris laboribus reportetis & sentiat ex eis æternæ salutis vobis commoda “
 vberius prouentura, de Omnipotentis Dei misericordia & BB. Petri & Pauli “
 Apostolorum autoritate confisi, vobis & dictis fratribus vobiscum ad dictas “
 partes proficiscentibus vt præfertur, & vestrum singulis verè pœnitentibus & “
 confessis illam indulgentiam præsentium autoritate concedimus, quam pro- “
 ficiscentibus in terræ sanctæ subsidium Sedes prædicta concedere consuevit. Ac “
 nihilominus vt Christi fideles quasi per præmia salubriter inuitemus ad merita, “
 omnibus verè pœnitentibus & confessis, qui Ecclesias & loca Ecclesiastica fi- “
 delium partium earundem inibi constructa vel in posterum construenda causa “
 deuotionis visitauerint, vel fabricas Ecclesiarum & locorum ipsorum vt Mini- “
 stris & seruatoribus fidelibus eorum charitatiua duxerint subsidia eroganda, sin- “
 gulis diebus quibus id verè pœnitentes & confessi fecerint, centum dies de in- “
 iunctis eis pœnitentijs misericorditer relaxamus. Et quia vos & fratres alij ad “
 partes prædictas pro ampliacione fidei orthodoxæ proficiscentes vobiscum in- “
 eundo, morando, & redeundo fidelium charitatiuo noscimini subsidio & se- “
 uero conductu egere, omnibus verè pœnitentibus & confessis, qui vobis prose- “
 cutioni tam pij operis instantibus subsidium & securum conductum gratis præ- “
 stiterint, & circa hoc auxilium & consilium impenderint opportunum, iuxta “
 quantitatem subsidij & deuotionis affectum illius indulgentiæ, quæ vobis & “*

" eisdem Fratribus ad dictas partes accedentibus est concessa, participationem
 " concedimus vt eis proficiat ad salutem. Vobis insuper & cuiuslibet vestrum au-
 " thoritate Apostolica concedimus, vt in Ciuitatibus, Castris vel villis seu locis
 " quibuscunque ad habitandum domos & loca quæcunque pro Fratribus Ordinis
 " vestri de nouo recipere, seu hæcenus recepta mutare, vel ea permutationis,
 " donationis, aut cuiusuis alterius alienationis titulo in alios transferre, dummo-
 " do de his quæ ex causâ permutationis aut cuiusuis alterius alienationis prædictæ
 " titulos vos contingeret forte recipere in acquisitione, constructione, vel am-
 " pliatione locorum aliorum Deo dicatorum, vt ilius in eisdem partibus expen-
 " dantur, & loca semel Deo dicata profanis vsibus nullatenus applicentur, in per-
 " mutatione & donatione huiusmodi locorum Diocæsanorum, petita nihilominus
 " licentia & obtenta de nostra & dictæ Sedis speciali licentia, constitutionibus
 " felicis recordationis Bonifacij Papæ VIII. Prædecessoris nostri & aliorum Pon-
 " tificum Rom. Prædecess. nostrorum in contrarium editis, etiamsi de illis plenam
 " & expressam ac de verbo ad verbum in præsentibus oporteat fieri mentionem,
 nequaquam obstantibus, valeatis. Datum Auenioni, Pontif. anno 41.

1339.
 CONSER-
 VATIO
 PRÆFECTI
 PARISIEN-
 S. 15.

Anno 1339. Petrus Belagent Præfecturæ seu Præposituræ Parisiensis Custos
 Vniuersitati & Scholaribus quibusdam conseruationem seu protectionem suam
 iuxta Philippi Regis Priuilegium an. 1337. concessum, indulsit. Tales autem
 sunt eius litteræ.

*Atous Iusticiers ausquies ces présentes lettres vendront, ou à leurs Lieux tenans,
 Pierre Belagent Garde de la Preuosté de Paris, salut. Sachient tuit que nous auons veu
 les lettres de nostre Sire le Roy, contenant cette forme.*

" PHILIPPVS Dei gratia Francorum Rex, Præposito Parisiensi vel eius
 " locum tenenti salutem. Cum Nos aliis ad supplicationem Vniuersitatis Magistrorum
 " & Scholarium Parisiensium in nostra speciali guardia & protectione existentium, qui
 " interdum cum veniunt ad studium, aut quandiu ibidem resident & morantur, vel vt ad
 " partes suas ipsi Magistri seu Scholares redeunt, iniuriæ, molestiæ, oppressiones & vio-
 " lentiæ necdum in Præpositura tua, sed & in locis alijs inferuntur eisdem in præiudicium
 " guardiæ nostræ, quas prosequi nequeunt extra Parisius, quin à suo studio in Vniuersi-
 " tatis prædictæ graue præiudicium distrahantur, grauiterque vexentur laboribus & ex-
 " pensis, Tibi mandauimus atque commisimus protectionem ipsorum ac custo-
 " diam, coërcitionem insuper ipsorum, qui in protectionis & guardiæ nostræ
 " præiudicium Vniuersitati, seu Magistris, aut Scholaribus prædictis inferrent
 " violentiam indebitam, iniuriam vel iacturam, siue infra Præposituræ tuæ fines,
 " siue in locis alijs quibuscunque Regni nostri. Voluimus tamen, quod huius-
 " modi gratia & Commissio ac potestas ipsius Commissionis prætextu tibi data
 " esset à data litterarum nostrarum super hoc confectarum ad quadriennij spa-
 " tium termino finituro valiturarum. Cuius profecto Quadriennij spatium vt
 " asserunt, & ex inspectione dictarum litterarum nostrarum liquido dignoscitur
 " præterijisse. Quamobrem iteratis desiderio Vniuersitatis Magistrorum & Scho-
 " larium Parisiensium sibi pro futuro consimilem gratiam à nobis poscentium in-
 " dulgeri, supplicationibus annuentes, tibi dictas protectionem & custodiam eo-
 " rundem, ac coërcitionem malefactorum, quos eisdem Regni nostri quauis par-
 " te violentias & alia indebita detrimenta memorata constiterit intulisse, com-
 " mittimus per præsentem hunc ad terminum duntaxat in suo robore duraturas.
 " Sperantes videlicet Vniuersitatem Magistrorum & Scholarium anteditos huiusmodi
 " priuilegio seu gratiâ nullatenus abusuros. Datum apud Vicennas 13. die Martij
 " anno Domini 1337. Et pource que M. Richard de Billy Recteur de l'Vniuersité de
 " Paris Nous a tesmoigné par son Signet que Hemonin de Marcey dessous Luxey,
 " del'Euesché de Toul Clerc, est vrais Escholier à Paris en la Faculté des Arts
 " sous discret homme M. Jean de Dijon, & il se soit dolus par deuant Nous que
 " Gerard Piedargent, Raoulet Blanchart, Jean Rouge Geuse & Gerard fils
 " defunct Bouffait de Brizoy luy ont fait plusieurs villenies, damages & iniures
 " non deuës, c'est à sçauoir que en requerant plusieurs de ses biens, lesquies ils
 " ly detiennent iniurieuement & les l'y ont despoüillez & ostez à force maulgré
 " que ledit Escholier en eust iusques à la valeuë de 60. liures Parisis chacun par
 " soy, & ont mis la main à ly iniurieuement, & l'eussent battu & feru vilenement,

se il n'y eust eu aide de bonnes Gens ; ont battu & feru vilenement le frere dudit Escholier en dépit de luy & l'y ont fait & dit plusieurs autres vilenies à declairer en lieu & en temps, lesquelles vilenies il ne voulsist pour cent liures Paris ; laquelle chose est en grand grief & preiudice de nostre garde & de l'Vniuersité dessusdites, si qu'il nous a monstré en complaignant & s'offre à prouuer si mé- tier est. *Nous vous mandons & commendons de par le Roy & de par la vertu de ladite Commission, que vous à la Requête du Porteur de ces Lettres, leur faciez commende- ment de par le Roy, que audit Escholier amendent lesdites vilenies & iniures, & que ils ly rendent lesdits biens avec tous despens, mises & interests qu'il a fait pour les choses dessusdites.* Et se ils se veulent opposer au contraire, si leur donnez iour competent à Paris par deuant Nous pour venir alleguer cause pourquoy ils n'y soient tenuz avec intimation que viegnent, ou non, nous procedions contre eux, si comme de reton sera. Et le Porteur de ces lettres, gardez & defendez de foire de violence se métier y est. **A tant en faites** chacun de vous en droit soy, que par vous n'y ait déraut, & que ledit Escholier n'ait causé de soy complaindre de vous, & ce que fait en auez, Nous reserueez sous vos iceaux. **Donné** sous le sceel de ladite Preuosté de Paris, l'an de grace 1339. le Mardy après la feste du S. Sacrement. *Collatio* de Chezy. Et au dos, Lettres & Adiournement pour Henonin de Marzy Clerc. Hocce Instrumentum mecum communicauit D. d'Herouval, vir de omnibus litteratis meritissimus.

Eodem anno doctrina M. Guillelmi Okami Minoritæ ex Vniuersitate Parisiensis solenni statuto & edicto Facultatis Artium expulsa est. Cum enim nondum omnino inter Doctores diuersarum partium, quorum alij Fratricellis & Bauaro, alij Pontifici fauebant, contentiones & altercationes conticuissent, ne pax Academiae deinceps turbaretur, utque omnis Iurgiorum materia tolleretur, interdicto publico cautum est, ne quis Ochami doctrinam docere auderet legere, aut de ea disputare. Quod statutum legitur in antiquo libro Rectoris, his verbis.

Vniuersis presentes litteras inspecturis *Omnes & singuli Magistri 4. Nationum,* videlicet *Galicorum, Picardorum, Normanorum & Anglicorum* salutem in Domino sempiternam. A tramite rationis deuiare videtur, nec Deum habere præ oculis qui quæ ab antiquis statuta sunt super relicta, nec non rationis consona, transgredi non veretur, maxime cum ad hoc iuramenti vinculo fuerit obligatus. Cum igitur à Prædecessoribus nostris non irrationabiliter motis circa libros apud Nos legendos publicè vel occultè certa præcesserit Ordinatio per Nos iurata obseruari, & quod aliquos libros per ipsos non admissos aut aliàs non consuetos legere non debemus. *At istis temporibus nonnulli Doctrinam Guillelmi dicit: Ockam,* quamuis per ipsos Ordinantes admissa non fuerit, vel aliàs consueta, neque per nos seu alios ad quos pertineat, examinata; propter quod non est suspicione carere, dogmatizare præsumpserunt publicè & occultè super hæc in locis priuatis conuenticula faciendo. Hinc est quod Nos nostræ salutis memores, considerantes Iuramentum quod fecimus de dicta Ordinatione obseruanda, **statuimus, quod nullus de cætero prædictam Doctrinam dogmatizare præsumat, audiendo vel legendo publicè vel occultè, nec non Conuenticula super dictam Doctrinam disputanda faciendo, vel ipsum in lectura vel disputationibus allegando.** Si quis autem contra præmissa vel aliquid præmissorum attentare præsumpserit, ipsum à lecturâ per annum *primum,* & quod per dictum annum obtinere honorem seu gradum inter Nos non valebit, nec obtentos actus aliqualiter exercere. Si qui autem contra prædicta inuenti pertinaces fuerint, prædictis poenis perpetuò volumus subiacere. Insuper cum Nobis liqueat manifestè, quod in dictis Disputationibus existentes propria autoritate arguere præsumunt, minus reuerenter se habentes ad Magistros qui disputant, tumultum faciendo; adeo & in tantum quod Conclusionis disputandæ non potest haberi veritas, nec dictæ disputationes in aliquo sunt Scholaribus audientibus fructuosæ, **statuimus, quod nullus Magister Bachelarius aut Scholaris sine permissu & licentiâ Magistri disputationes tentis arguat: quam licentiâ sibi non liceat petere verbaliter, sed tantum nodo signo reuerenter.** Si quis autem Bachelarius & Scholaris contra præmissa aliquid attentauerit, poenis in prædicto statuto positis modo & formâ quibus supra, om-

STATV-
TVM FA-
CULTATIS
ARTIVM
CONTRA
DOCTRI-
NAM O-
CHAMI-
CAM.

" nino volumus subiacere. Si quis autem Magister in disputationibus arguere
 " præsumat, nisi requisitus à Magistro Disputationes tenente, ipsum priuatione
 " trium, lectionum decernimus puniendum. Acta sunt hæc apud S. Iulianum in
 " nostræ Congregatione Facultatis nobis specialiter ad statuendum vocatis, anno
 " Domini 1339. Sabbato post festum B. Mathæi Apostoli. In cuius rei testimo-
 " nium Sigilla 4. Nationum cum signeto Rectoris duximus apponenda.

Contra eandem Doctrinam statuit adhuc eadem Facultas anno sequenti,
 Item hoc anno statutum aliud edidit de habitu publicorum actuum, vt nullus
 scilicet Magister Congregationibus & Actibus Scholasticis interesse auderet,
 nisi in habitu decenti & Academico, pœnasque constituit parere recusantibus
 & contumacibus in hunc modum.

STATV-
 TVM DE
 HABITU
 DECENTI.

" Vniuersis præsentibus litteras inspecturis *Omnes & singuli Magistri 4. Nationum,*
 " videlicet *Galicorum, Picardorum, Normanorum & Anglicorum* Salutem in Domi-
 " no sempiternam. Iustum esse censetur hos qui alijs præfident veluti Deputati
 " ad eorum eruditionem, maximè eorum Officium exercendo, seu quid commu-
 " ne pertractando, aliquali decentiâ habitûs insigniri. Cum igitur ex rei euiden-
 " tia nobis appareat, quod nonnulli Magistri Disputationes & etiam Congrega-
 " tiones *in suis mantellis, Collobijs seu tabardis ingredi non abhorrent,* nec non in Dis-
 " putationibus Bachelarij aut Scholares in alio habitu, quàm in Cappa manica-
 " ta ad sedes præsumant accedere; ex quibus posset contra Nos oriri graue scan-
 " dalum in futurum. Hinc est quod Nos super his providere cupientes, statui-
 " mus *quod de cætero Magistri ad disputationes accedant in habitu decenti, videli-*
 " *cet Cappâ, Epitogio longo, vel breui fourato.* Et si in alio habitu accesserint, voces
 " eorum in dictis Congregationibus pro nullis habeantur. Et requisiti in Con-
 " gregationibus Generalibus vel Facultatis *per Rẽctorem,* aut in Congregatione
 " Nationis *per Procuratorem,* qui Rẽctor & Procurator per quemcunque Magi-
 " strum in dicta Congregatione existentem requisiti per suum iuramentum eos
 " requirere teneantur. In Disputationibus per Magistros Disputationes tenentes,
 " exire non exeant, tribus lectionibus Ordinarijs nouerint se priuatos. De Ba-
 " chelarijs autem & Scholaribus sic duximus ordinandum. Quod si moniti per
 " Magistrum disputantem Disputationes non exeant, per annum sit eis omnis
 " actus Scholasticus interdicitus. Acta fuerunt hæc apud S. Mathurinum in no-
 " stræ Congregatione Facultatis nobis specialiter & expressè ad statuendum vo-
 " catis, anno Domini 1339. die Lunæ post festum B. Mathæi Apostoli. In quorum
 " testimonium sigilla nostra cum sigillo Rectoris duximus apponenda.

Eodem anno eadem Artium Facultas statuit circa inceptions Lectionum
 seu professionis Scholasticæ, vetuitque ne quis inciperet nisi die legibili, hoc
 est nisi die quo apertæ sunt Scholæ & docendi munus exercetur. Statutum in
 eam rem tale extat.

ALIUD
 STATV-
 TVM DE
 INCIPEN-
 TIBVS.

" Vniuersis præsentibus litteras inspecturis *Omnes & singuli Magistri 4. Nationum,*
 " videlicet *Galicorum, Picardorum, Normanorum & Anglicorum* actu Regentes Pa-
 " risius in Artium Facultate salutem in Domino sempiternam. Nouerint Vniuersi
 " præsentibus pariter & futuri, quod Nobis ex mandato venerabilis & discreti viri
 " *M. Simonis de Wencleri Nationis Picardie tunc temporis Rectoris Vniuersitatis Pari-*
 " *sus congregatis vt moris est, positoque in deliberatione nostra per eundem Re-*
 " *ctorem, an placeret statuere quod nullus Bachelarius seu Licentiatius in Arti-*
 " *bus Parisius posset incipere per quamcunque viam in Artium Facultate, nisi in*
 " *die quâ in eadem Facultate actu & ordinariè legeretur.* Super quibus positus in
 " nostra deliberatione per eundem Rẽctorem vt præmittitur, Nos omnes & sin-
 " guli Magistri *antedicti, seu Nationes præfatam Facultatem constituentes* habitâ pri-
 " mitus maturâ deliberatione, diligenti pericrutatione & consilio peritorum &
 " expertorum in factis prædictæ nostræ Facultatis, vnanimi consensu, nullo pe-
 " nitus discrepante deliberauimus & per modum expedientis pro communi vti-
 " litate ac honore dictæ Facultatis ordinauimus, ac etiam statuimus *quod nullus*
 " *Bachelarius vel Licentiatius in Artibus Parisius vlllo vnquam tempore futuro in dicta*
 " *nostra Facultate per quemcunque modum incipere præsumat, nisi tali die in qua in eadem*
 " *Facultate actu & ordinariè legetur, nisi tamen per eandem Facultatem ad hoc*
 " *specialiter, sufficienter & expressè vocatam cum eo vel cum eis fuerit dispensa-*
 rum.

tum. Quod quidem prius statutum habuimus & habemus gratum, & pro cor-
recta reputauimus simpliciter eius formam, promittendo ipsam quantum de
Iure possumus perpetuo inuolabiliter obseruare. Acta sunt hæc apud S. Ma-
thurinum in Congregatione nostræ Facultatis nobis sufficienter ad statuendum
vocatæ anno Domini 1339. die Mercurij 12. mensis Ianuarij. In quorum omnium
testimonium *Sigilla nostra unà cum signeto Rectoris* his præsentibus litteris duxi-
mus apponenda.

Eodem anno Natio Gallicana per suos Decanos Archam suam communem
aperiri voluit, & Inuentarium, vt vocant, conscribi eorum, quæ in ea conti-
nebantur & tum reperta sunt. Legitur hocce Inuentarium in libro Procurato-
rum eiusdem Nationis sub hoc titulo. *Inuentarium iocalium existentium in Archa
Nationis factum per quinque Magistros quinque Prouinciarum ibidem nominatos.*

Anno Natiuitatis Domini 1339. Indictione 7. Pontificatus sanctissimi Patris
D. Benedicti Papæ XII. an. 5. die Iouis 28. mensis Octob. in die festi Apосто-
lorum Simonis & Iudæ in prima Procuratione *M. Simonis de Pegommeris de Ve-
rona*, de Prouincia Bituricensi Lombardo fuerunt vocati omnes Magistri de
Natione Gallicana actu Regentes in Facultate Artium & specialiter quinque
Prouinciarum Nationis prædictæ per Nicolaum de Cheziaco Bedellum prin-
cipalem & Seruientem prædictæ Nationis de mandato & præcepto prædicti
M. Simonis Procuratoris pro tunc: scilicet *M. Ioannes Gorre* Prouinciæ Pari-
siensis, *Ioannes de Diuione* Prouinciæ Senonensis, *Richardus de Billiaco* Prouinciæ
Remensis, *Alanus de Villacolis* Prouinciæ Turonensis, *Geraldus de Aluernia* Pro-
uinciæ Bituricensis apud S. Bernardum, & inuenta fuerunt in Archa Iocalium
Nationis prædictæ Paris. ea quæ sequuntur.

1. Duo Platelli argentei cum Domo sua seu Repositorio de corio.
- Item Encensorium argenteum cum cochleari argenteo & Repositorio.
- Item duo Candelabra argentea cum Repositorio.
- Item Turibulum argenteum cum Repositorio.
- Item Calix cum Platena argentei cum Repositorio. Et est deauratus.
- Item duæ Buretæ argenteæ pro aqua & vino cum Repositorio.
- Item tres baculi Crucis argentei cum suo Repositorio.
- Item nodus Crucis argenteus deauratus cum Repositorio.
- Item brachium argenteum S. Guillelmi cum Reliquijs & cum anulo argen-
teo in digito & lapide, sed in brachio inter cætera deficit vnus lapis, sed bene
habet Repositorium.
- Item Crux Maior cum Crucifixo argentea deaurata. Et deficit vnus lapis
sub titulo Crucifixi à dextra parte supra caput eius. Sed tamen bene habet Re-
positorium & habet multos lapides.
- Item alia Crux parua cum Crucifixo argentea & cum pede suo argenteo &
cum Repositorio.
- Item Osculatorium Pacis cum smaltis & cum suo Repositorio.
- Item alia cum titulo & Crucifixo argentea & cum pede suo & Repositorio.
- Item **Pes magnæ Crucis deauratus cum Imaginibus B. Mariæ & B. Ioannis**
deauratis.
- Item Sol & Luna cum magna Cruce prope Crucifixum.
- Item Angelus vnus de argento deauratus cum pede suo de argento deaura-
to cum quadam tabula argentea deaurata, in qua sunt Reliquiæ de vera Cruce
cum sex grossis perlis siue gemmis & cum duabus catenis & clauibus ad clau-
dendum alas prædicti Angeli & habet Repositorium de corio.
- Item *Sigillum Nationis cum alio Paruo sigillo seu Contra-sigillo, Argentea ambo.*
- Item paruus aureus Liliatus vndique pro funeribus Magistrorum.
- Item paramenta pro Sacerdote integra & bona.
- Item paramenta pro Diacono integra præterquam deficit manipulus.
- Item paramenta Subdiaconi integrè bona.
- Item pro funeribus Scholarium.
- Item sex Cappæ ad tenendum Chorum cum Argenterijs integris post collum
& ante pectus.

Item duo paramenta altaris pulchri. Vnum pro superiori parte altaris, aliud pro inferiori parte cum suo frontali, cum Historijs Passionis Christi valde pulchro.

Item Pissida de ebore pro hostijs.

Item duæ Cortinæ nouæ de Sindone pro lateribus altaris.

Item magna mappa de serico pro altari toto cooperiando.

Item vnum Corporale cum pharetra seu domo sua de corio.

Item manutergium de serico radiatum pro platina Calicis ostendenda in eadem pharetra repositum.

Item sex almucizæ ad tenendum in Capite.

Item tria suppellicia integra & tria fracta suppellicia.

Item 4. libri de cantu pro Cappella & duo Quaterni cooperti vitulo.

Item vnum marcapetum debile & vnum bancale paruum.

Inuenta in quodam Cophino in magna Archa die prædicta.

1. Statutum super modo electionis Examinatorum S. Genouefæ.

Item Priuilegium Apostolicum, *ne Studentes Parisius trahantur extra Ciuitatem.*

Item Priuilegium perpetuum Papale super taxatione Domorum.

Item statutum Nationis *de vera Regentia Magistrorum.*

Item Priuilegium Apostolicum inutile super Excommunicatione, de Iniectione manuum violenta directum M. Laurentio.

Item statutum de Missis & Vesperis Nationis. Transiit tempore Procuratoris *M. Bernardi de Villa campi.*

Item statutum de legentibus in Aulis extra vicum straminum.

Item Priuilegium Apostolicum super taxatione Domorum & Scholarium. Et est perpetuum.

Item Priuilegium Apostolicum, vt homines S. Germani & S. Marcelli compelluntur iurare, sicut Ciues Parisienses.

Item Priuilegium Apostolicum perpetuum super Ordinatione studij Parisiensis & super Iuramento Cancellarij de nouo creati in studio Parisiensi, & super ordinatione totius studij.

Item Priuilegium perpetuum Urbani *super Contributione facienda.*

Item Priuilegium perpetuum Apostolicum vt nulli Officiarij Vniuersitatis possint Excommunicari pro factis Vniuersitatis.

Item Copia Priuilegij *ne Officiales Vniuersitatis possint excommunicari.*

Item 2. Priuilegium perpetuum, vt homines de S. Germano ac de S. Marcello compellantur iurare sicut Ciues Parisienses.

Item statutum Simonis Legati super casu separationis Nationum.

Item quoddam Instrumentum obligatorium *Nationis erga M. Ioannem de Caumizis* pro casu separationis contra tres Nationes de prosequendo factum & de reddendo expensas.

Item Instrumentum quomodo tres Bedelli trium Nationum requisierunt Procuratorem Nationis vt vniret se cum alijs nationibus.

Item *Compromissio in D. Simonem tituli S. Cecilie Presbyterum Cardinalem.*

Item Compromissum super quodam debito cuiusdam incipientis non licentiati.

Item plures Rotuli simul *ligati de Processu contra tres Nationes.* Et obtinimus.

Item *Quidam Rotuli de Ordinationibus & statutis Nauarre.*

Item Priuilegium Apostolicum temporale de Iniectione manuum violenta Scholarium inter se. Et est inutile nisi renouetur.

Item *Quidam articuli ordinati de modo concedendi per Vniuersitatem in Curia Conseruatoris Citationes, monitiones, exhortationes, Protectiones, & alia similia.*

Item quædam relaxatio Cardinalis Legati, quoad Nationes.

Item quidam rotulus *de casu separationis Nationum.*

Item quoddam statutum de Officiarijs Nationis, quomodo tenentur & sub qua pœna.

Item quidam saccus quorundam processuum cuiusdam litis.

Item duæ litteræ priuatoriæ non sigillatæ.

Item 4. instrumenta super casu separationis Nationis nostræ ab alijs.

Eadem Natio apud S. Iulianum declarauit, quomodo Magistri sedere deberent cum interessent Missis & Vesperis; & quo pacto Determinantes Officium facere tenerentur tempore Quadragesimali.

Anno Domini 1339. die Mercurij ante Purificationem B. Virginis apud S. Iulianum fuit declaratum per Nationem ad hoc vocatam, quod Magistri venientes ad Missas & Vesperas sedent in Choro, alioquin reputabuntur non venisse, & distributionibus carebunt consuetis. Item quod sufficit, quod Determinantes in Quadragesima faciant Officium prædictum, & quod in vacationibus non fiant Missæ nec Vesperæ de rigore statuti, noui vel antiqui. Acta fuerunt hæc tempore Procurationis M. Richardi de Billiaco, anno & die supradictis.

Eodem anno facta est in Vniuersitate contributio Generalis ad mittendum Nuncios ad Curiam: quam legem cum nolissent Theologi subire, indicta est illis pœna vt parent; & paruerunt. Natio Germanica M. Laurentium de Suecia exactorem suæ contributionis destinauit. Anno Domini 1339. pro contributione faciendâ ad mittendum Nuncios ad Curiam, consensus omnium Magistrorum habebatur, Theologis duntaxat exceptis: & quia alij reputabant expediens, vt contributio fieret, deliberatum fuit ad habendam concordiam quod Magistri in Theol. actu Regentes à sex Lectionibus Ordinarijs priuarentur, nisi in proxima sequenti Congregatione Generali in proposito alijs conformarentur. Facta verò congregatione sequenti Theologi in Contributionem sicut alij, consenserunt. Quantitas autem Contributionis prædictæ erat, quod quilibet gaudens Priuilegijs Vniuersitatis, scilicet Magistri Regentes & non Regentes, Scholares Seculares & Regulares tam de Domibus Collegiatis quàm alij, exceptis tantum FF. Mendicantibus, 4. partē Bursæ vnus septimanæ persolueret sub pœna priuationis, si iuratus; sub pœna rescationis, si Scholaris non iuratus; & sub pœna amissionis Officij, si Librarius, Pergamenerius, Illuminator, siue *Scriptor*, qui omnes ad contribuendum adstringebantur sicut Magistri & Scholares. Modus verò recipiendi Contributionem deliberatus per Vniuersitatem fuit talis, quod Deputati de qualibet Facultate vnâ cum Rectore & Procuratoribus sederent ad S. Mathurinum & ibi reciperent ab omnibus Magistris, Scholaribus, &c. Item deputatus fuit M. Mathias Laurentius de Suecia ex parte Nationis Anglicanæ ad leuandam contributionem prædictam.

CONTRIBUTIO GENERALIS.

Eodem anno Collegium Hubantium, vulgo dictum de *Aue Maria* fundatum est in Claustro seu Burgo San-Genouefiano à M. Ioanne de Hubant Clerico Consiliario Regis & in Camera Inquisitionum Præsidente, illudque sex pueris iunioribus & pauperibus, Magistro & Capellano additum. Quamobrem autem illud de *Aue Maria* nuncupari voluerit, ipse in suo Testamento declarat, nimirum quia pueros D. Virginis obsequijs totos mancipari voluit, sic enim ille. *Fundo & instituo perpetuò sex pauperes pueros Scholares Paris. vnum Capellanum, vnum Magistrum pro ipsis Pueris, qui habitationem suam habebunt in Domo in qua nunc inhabito, sitâ in Claustro S. Genouefæ, in muro cuius supra portam sint imagines B. Virginis, BB. Ioannis Baptistæ & Ioan. Euangelistæ, & dictorum sex Puerorum & Aue Maria desuper imagines prædictas litteris aureis scriptum.*

FUNDATIO COLLEGII DE AUE MARIA.

Item prædicti pueri ponentur in dicta Domo & recipientur de legitimo Matrimonio procreati in pupillari ætate existentes, 8. vel 9. annorum, vel circa, non difformes in aliqua sui parte, habiles ad docendum, sufficientes ad onus quod eisdem imponetur inferius supportandum. Nec vltra festum B. Ioannis Baptistæ immediatè sequens, & decimum sextum ætatis suæ annum completum remanebunt vel morabuntur in dicta Domo, quâ ætate consueuerunt communiter inclinare ad malum, cum principalis intentio mei fundatoris fuerit prædictos pueros Beatissimæ Virgini velle deseruire, eisdem Pueris pro titulo *Salutationem Angelicam* assignando.

Domum autem illam, quæ fuerat ante M. Petri de Narbona, emerat à Rege; quam ipse ait fuisse quippe *fisco* addictam propter forefacturam M. Petri de Narbona; item à M. Ioanne de Bello-Monte qui ante confiscationem illam seu

vero seu simulato Contractu ab ipso Petro emisse comperiebatur, vt securior foret emptionis.

Eiusdem Domus & Collegij præter Magistrum & Capellanum, supremi sunt Moderatores Abbas San-Genouefianus & Nauarricus Archididascalus. Extat Instrumentum anni 1386. in quo sic habetur. *Vniuersis præsentis litteras inspecturis* Ioannes permissione diuina Abbas Monasterij S. Genouefæ Paris. ad S. Sedem Apostolicam nullo medio pertinentis, & *Petrus de Alliaco actu Regens Parisius in Facultate Theologiæ & Magister Collegij Campania in Dom. salutem.*
 » Cum tam virtute litterarum Testamentariorum defuncti M. Ioannis de Hu-
 » banto quondam Clerici D. Regis Præsidentis in sua Camera Inquestarum
 » quam aliarum litterarum antiquarum & Instrumentorum publicorum ad nos
 » spectare & pertinere dignoscatur omnimodè dispositio & regimen Collegij siue
 » Domus per ipsum M. Ioannem pridem fundati, &c.

Eodem anno instituta & fundata est Academia Pisana, Benedicto Pontifice approbante, vt scribit Volaterranus.

1340. Anno 1340. Natio Picardica statutum edidit de tempore faciendorum statutorum, sub hoc titulo, vt legitur in Antiquo libro Procuratorum. *Statutum Nationis, quod Natio non potest statuere nisi à principio magni Ordinarij vsque ad Pascha.*

STATUTUM NATIONIS PICARDICÆ.
 » Vniuersis præsentis litteras inspecturis Omnes & singuli Magistri Nationis
 » Picardorum actu Regentes Parisius in Artium Facultate salutem in Dom. fem-
 » piternam. In pertractandis arduis quilibet sic vigilare tenetur & talem circa
 » hoc diligentiam exhibere, vt per hoc nullum consequatur incommodum &
 » omne scandalum euitetur, propter quod fieri debet cum moderamine rationis.
 » Et quia statuta nostræ Nationis non tantum facta, sed etiam fienda quilibet no-
 » stræ Nationis gradum in Facultate Artium obtinens iurat inuiolabiliter obser-
 » uare, Attendentes quod per effrenatam multitudinem statutorum quæ fieri
 » possent, licet per negligentiam aliqui tamen possent notam periurij incurrere
 » in sui non modicum scandalum & suarum graue periculum animarum, vt quan-
 » tum potest talibus periculis obuietur, circa statuta facienda, de cætero quod
 » non immeritò reputamus arduum, sic duximus ordinandum, vt de cætero nulla
 » statuta fiant præterquam causa emergente sufficienti & necessaria quæ id requi-
 » rat, nisi in feruore studij temporis, quod à principio Magni Ordinarij vsque ad
 » festum Paschæ numerari volumus & censemus. Quæque facta alio tempore nisi
 » cum causa vt præmittitur, careant omni robore firmitatis etiam facta cum causa
 » nisi prædicto temporis feruore per Nationem confirmata fuerint, seu etiam ap-
 » probata. Acta fuerunt hæc apud S. Iulianum Pauperem Parisius per modum
 » statuti, Nobis specialiter ad statuendum conuocatis. Anno Domini 1340. in
 » Vigilia SS. Petri & Pauli Apostolorum. In quorum testimonio sigillum nostræ
 » prædictæ Nationis duximus apponendum.

PROVISOR SORBONICVS VNI-VERSITATIS RATIONIS REDDIT.
 Eodem anno M. Petrus de Croso Decanus Ecclesiæ Parisiensis & Prouisor Sorbonicæ Domus Rectori Vniuersitatis Decanis & Procuratoribus 4. Nationum accepti expensique è redivibus Domus rationes reddidisse legitur. *Venerabilis vir M. Petrus de Croso in Theologia Magister Prouisor tunc Domus Magistrorum de Sorbona reddidit compotum pro se & pro prædecessoribus suis, quasi de quinque annis, de expensis & omnibus bonis factis & receptis pro prædicta Domo. Recipientes Compotum ab eodem M. Petro fuerunt MM. Simon de Lombardia, Substitutus D. Rectoris Ioannis de Bononia, venerabilis vir M. Idergen in Theologia, Quidam Medicus; Alanus de Villocold, Ioannes Moradas, Grindus Bonifacij, Vlricus de Augusta Procuratores 4. Nationum.*

Tunc ergo Rector erat Vniuersitatis M. Ioannes de Bononia; Ioannes Moradas paulò post Rector quoque fuit. Vlricus autem de Augusta Nationis Anglicanæ tunc Procurator contra Ioannem Papam pro Imperatore, cui erat ab intimis secretis, scripsit acerrimè. Petrus verò de Croso Sorbonæ Prouisor paulò post fuit Episcopus Autissiodorensis.

Cæterum quod iste Prouisor Rectori & selectis seu Deputatis Vniuersitatis rationes reddat, tenetur ex statuto an 1266. & ex fundatione: atque in eam rem extat Bulla Clementis IV. quæ talis est.

Clemens Episcopus seruus seruorum Dei, Dilecto filio Prouisorum pauperum Magistorum & ipsis Magistris in Theologica Facultate studentibus in vico ad Portas ante Palatium de Thermis Parisius sub communi vita degentibus Sal. & Apostol. bened. Suadente nobis gratia bonitatis quâ virtutum studijs insistentes sacrae Paginae cupitis muniri dogmatibus & in ijs alios erudire, in unum conuenistis viuendi commercium & commune vobis habitaculum elegistis. Volentes itaque & statui vestro Apostolicum exhibere fauorem, Conuictam & Cohabitationem vestros duximus approbandos, iure venerabilis Fratris nostri Episcopi Parisiensis semper saluo, autoritate praesentium districtius inhihentes, ne quis Domo, possessiones & alia bona vestra quae in praesenti rationabiliter possidetis, aut in futurum istis modis praestante Domino poteritis adipisci, inuadere, distrahere vel occupare praesumat, seu alijs vsibus applicare. Nihilominus quoque statuimus & etiam ordinamus, vt te, fili, Prouisore obeunte nullus in locum tuum per fraudis astutiam apponatur, nisi quem loci Archidiaconus, Cancellarius Par. s. ac Magistri Parisius actu Regentes in Theologica Facultate, nec non & Decretistarum & Medicorum Decani, Rector Vniuersitatis Parisiensis & Procuratores 4. Nationum, communiter vel maior pars eorum duxerint apponendum.

Item quod Prouisor in Congregatione vestra pauperes Magistros & idoneos qui rexerint in Artibus, de quacunque sint Natione, possit admittere, ac exinde minus idoneos amouere, prout inspectis circumstantijs Vniuersis viderit expedire. Qui & de dictorum Magistrorum Receptis & expensis annis singulis Archidiacono, Cancellario & alijs supradictis, vel aliquibus ab ipsis, vel à maiori parte ipsorum qui ad hoc extiterint Deputati, teneatur reddere rationem. Archidiaconus insuper, Cancellarius & alij memorati, seu maior pars eorum Prouisorem quem duxerint statuendum, amouere valeant, prout viderint faciendum. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrae approbationis infringere, nihilominus constitutionis, inhibitionis & ordinationis, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem Omnipotentis Dei & BB. Petri & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursum. Datum Viterbij 10. Kal. April. Pontif. nostri anno 4.

Hæc Papa ita volente & postulante procul dubio M. Roberto. Atque ex his quatuor collige. 1. Domum istam omnino Theologicam esse, Magistris in Theologica Facultate studentibus. 2. Prouisorem eiusdem ab Vniuersitate & ab alijs in supradicta Bulla contentis tam posse amoueri si minus sit idoneus, quam admitti. Prouisorem quem duxerint statuendum, amouere valeant prout viderint faciendum. 3. Prouisorem teneri quotannis redituum Domus supradictis Deputatis reddere rationem. Qui & de dictorum Magistrorum Receptis, annis singulis teneatur reddere rationem. 4. Hæc qui infregerint ita volita, postulata, statuta, Censuris Apostolicis subiacere. Nulli ergo omnino hominum, &c. Vnde consequens est nullum Collegium ipsi Vniuersitati, Rectori, Decanis & Procuratoribus magis subditum esse quam Sorbonicum.

Eodem anno cum Philippus Rex esset apud Vicennas, edixit in gratiam Vniuersitatis Parisiensis, interdixitque ne cui liceret Magistros aut Scholares Lutetiâ aliò litis causa euocare, ne studiorum suorum cursum interrumpere cogentur: mandauitque Praeposito Parisiensi Priuilegiorum Regionum Conservatori, vt caueret, ne quid contra huiusmodi Priuilegium ab vilo Iudice peccaretur: vt nostris adhuc temporibus obseruari videmus.

PHILIPPVS Dei gratia Francorum Rex, Praeposito nostro Parisiensi, vel eius locum tenenti salutem. Cum Vniuersitas Magistri & Scholares studentes Parisius in nostra speciali guardia & protectione existant, cum veniunt ad studium & ibidem commorantur, vel ad partes suas redeunt, frequenter tamen prout accipimus, iniuriæ, molestiæ, oppressiones & violentiæ nedum in Praepositura tua eisdem, sed in locis alijs inferuntur in praedictum guardiæ nostræ, quas prosequi nequeant extra Parisiensem Ciuitatem, quin à suo studio distrahantur, grauiter. que vexentur, laboribus & expensis, si ipsos extra ipsam Ciuitatem iniurias huiusmodi prosequi oporteret. Supplices sibi per Nos de remedio prouideri opportuno. Quare Nos eorum supplicationibus fauorabiliter annuentes, idcirco tibi protectionem ipsorum ac custodiam, insuper coërcionem eorum qui

PRIVILEGIUM REGALE CONSERVATIONIS,

» in protectionis & guardia nostræ præiudicium Vniuersitati seu Magistris aut
 » Scholaribus prædictis inferunt violentiam indebitam, iniuriam vel iacturam,
 » siue infra Præposituræ tuæ fines, siue in locis alijs quibuscunque Regni nostri,
 » tenore præsentium committimus, quod eis concedimus de gratia speciali, priui-
 » legijs seu consuetudinibus in contrarium impetratis, aut etiam impetrandis
 » non obstantibus quibuscunque. In cuius rei testimonium Sigillum nostrum
 » præsentibus est appensum. Datum apud Vicennam vltima die Decemb.
 » anni 1340.

ALIUD
 PRIVILE-
 GIUM RE-
 GALL.

Hoc Priuilegium legitur in antiquo libro Procuratorum Nationis Gall. sub hoc titulo. *Priuilegium Regale super iniurijs & iacturis, cuius executio dirigitur Præposito Paris.* Legitur & istud ibidem mense Ianuario sequenti datum ab eodem Rege, quo vetat exigi portoria, aliaque tributa à Scholaribus Paris. bona eorum occasione aut causâ belli capi aut prehendi, causasque eorum extra muros Parisienses trahi. Cui Priuilegio hic titulus præfixus est *Priuilegium Regale, quod Scholares non soluant Pedagogium, Talliam, Impositionem, Coustumam aut aliam exactionem quacunque de causa. Quod non trahantur extra muros Parisienses, & quod eorum bona occasione guerrarum vel alia quacunque non capiantur, aut quomodolibet arrestentur. Super quibus Præpositus Paris. est executor.*

» PHILIPPVS Dei gratia Francorum Rex, Notum facimus Vniuersis tam præ-
 » sentibus quam futuris, quod cum opus sit singulis Regibus Orthodoxis, eisque
 » cedat ad Gloriam in Regnis suis habere viros industrios, decoros scientia, vir-
 » tutibus præsignitos, fortitudine, consilijs, vt singula consultâ prouidentia di-
 » rigentes sub Pacis principe gloriosè regnent, & imperent in suæ culmine Ma-
 » iestatis. Et Vniuersitas Magistrorum & Scholarium Parisius studentium velut ferti-
 » litatis ager fructus vberes proferens in quo granati scientiam colligunt, producat viros
 » virtutum varietate fecundos, quorum gloriosa fecunditas in alios affluenter effunditur,
 » paruos magnificans, rudes erudiens, & debiles efficiens virtuosos. Horum quidem in de-
 » siderio miræ bonitatis incorporalem in Parisiensi studio acquirunt litterarum & dogma-
 » tum margaritam. Et quantò maioribus fuerint libertatibus, priuilegijs & fran-
 » chisijs communiti, tantò ad ipsam margaritam incorporalem acquirendam fer-
 » uentius & propensius pro viribus laborabunt. Horum itaque habita confide-
 » ratione, præfatis Magistris & Scholaribus ipsius Vniuersitatis præsentibus pa-
 » riter & futuris, & ad ipsum studium accedentibus, aut se ad veniendum sine
 » fraude & actualiter præparantibus ac in ipso commorantibus aut ad propria re-
 » deuntibus concedimus de gratia speciali & certa scientia & de nostræ plenitu-
 » dine potestatis, ne quisquam laicus cuiuscunque conditionis, vel eminentiæ
 » existat, siue priuata persona, Præpositus, vel Balliuus præfatos Magistros &
 » Scholares, aut ad ipsius studium accedentes, vel se ad veniendum sine fraude
 » actualiter præparantes, aut ad propria redeuntés, de quorum Scholaritate
 » constabit per proprium iuramentum in persona, familia, siue rebus occasione
 » pedagogij, talliæ, Impositionis, Coustumæ, vel aliorum huiusmodi personalium
 » onerum, aut alterius exactionis cuiuscunque personalis inquirent, molestent,
 » aut aliàs quouis modo extorquere præsumant. Item quod Magistri & Scholares
 » Parisius studentes per quoscunque Iudices Regni nostri Seculares extra muros Parisienses
 » inuiti in causa personali ad eorum Iudicium vel examen non trahantur, nec citentur, nec
 » hoc procurent facere laici Regni nostri, subditi ipsius Regni nostri. Item quod bona eorum
 » & munitiones de quibus habent & habebunt viuere & sustentari in ipso studio
 » memorato, statu eorum considerato, occasione guerrarum, nec alia occasio-
 » ne quacunque per quoscunque cuiuscunque status, conditionis, eminentiæ exi-
 » stant, pro nobis aut nostris subditis non capiantur, aut aliàs quomodolibet arre-
 » stentur. Ad præmissa verò diligenter exequenda & super debito terminanda, ne
 » Magistri & Scholares Vniuersitatis præfata vagandi à studio assument materiam,
 » sed potius in ipso perseuerent continuè, nec interruptionem studij occasione
 » præmissorum possent sibi aliquo modo vendicare. Dilcctum nostrum Præpositum
 » Parisiensem præsentem pariter & futurum, Executorem, Guardiorem om-
 » nium & singulorum supradictorum per Nos eisdem Magistris & Scholaribus
 » dictæ Vniuersitatis concessorum tenore præsentium deputamus. Dantes dicto-

Præposito præfatis pariter & futuro, ac etiam committentes tenore præfatis in mandatis, vt præfatos Magistros & Scholares nostris præfatis gratijs, priuilegijs, franchijs & libertatibus supradictis vt faciant & gaudere, Rebellis autem ipsos Magistros & Scholares dictæ Vniuersitatis in præfatis nostris gratijs, priuilegijs, franchijs & libertatibus supradictis impediens, vt à rebellionem & impedimentis huiusmodi omnino desistant, viriliter compellendo. Non obstantibus quibuscunque priuilegijs, indultis, vel concessis vel in posterum concedendis quibuscunque personis vel Patriæ non facientibus de verbo ad verbum expressam huiusmodi priuilegij mentionem. Saluo in alijs iure nostro, & in omnibus quolibet alieno. Quod vt firmum & stabile permaneat in futurum, nostrum præfatis fecimus apponi sigillum. Datum apud Vicennam anno Domini 1340. mense Ianuarij. sigil. per D. Regem ad relationem Consilij Clauel, & infra sine financia.

Eodem anno Facultas Artium non contenta interdixisse lecturâ librorum Ockamicorum, insuper quosdam eiusdem Authoris errores, quosdam & Nominalium, quorum ille suo tempore Princeps fuit, reprobauit, hoc statuto, quod legitur in antiquis libris Procuratorum Natio. Gall. & Picard. in hunc modum & sub hoc titulo. *Statutum Facultatis de Reprobatione quorundam errorum Ockamicorum.*

Vniuersis præfatis litteras inspecturis *Omnes & singuli Magistri actu Regentes Parisius in Artium Facultate* salutem in Domino. Erroribus obuiare, quantum potest vnusquisque tenetur, & viam omnino ad eos præcludere, maximè cum ex his possit agnitio veritatis occultari. Verum quia ad nostram nouiter peruenit notitiam, quod nonnulli in nostra Artium Facultate quorundam astutijs perniciosis adhærentes, fundati non supra firmam petram, & cupientes plus sapere quàm oporteat, quædam minus sacra nituntur seminare, ex quibus errores intolerabiles nedum circa Philosophiam, sed & circa diuinam scripturam possent contingere in futurum. Hinc est, quod huic morbo tam pestifero remediare cupientes, eorum fundamenta profana & errores provt potuimus, collegimus statuantes circa illa per hunc modum, videlicet quod nulli Magistri Baccalarij vel Scholares in Artium Facultate regentes Parisius audeant aliquam propositionem famosam illius Authoris cuius librum legent, dicere simpliciter esse falsam, vel esse falsam de virtute sermonis si crediderint quod Autor fuerit, & ponendo illam habuerit verum intellectum, sed vel concedant eam, vel sensum verum diuidant à sensu falso, quia pari ratione Propositiones Bibliæ absoluto sermone essent negandæ: quod est periculosum. Et quia sermo non habet virtutem, nisi ex impositione & vsu communi Auctorum vel aliorum, ideo talis est virtus sermonis, qualiter eo Authores communiter vtuntur, & qualem exigit materia, cum sermones sint recipiendi penes materiam subiectam.

Item quod nullus dicat, quod nulla sit propositio distinguenda: quoniam hoc ducit ad prædictos errores. Quia si Discipulus vnum Propositionis sensum recipit, & Doctor alium intellexit, Discipulus falsò informabitur, donec propositio distinguatur. Similiter si opponens vnum sensum intelligat, & alterum respondens sensum recipiat, disputatio erit ad nomen tantum, si non fiat distinctio. *Item* quod nullus dicat Propositionem nullam esse concedendam si non sit vera in eius sensu propositio: quia hoc dicere, ducit ad prædictos errores: quoniam Biblia & Auctores non semper sermonibus vtuntur secundum proprios sensus eorum, magisque oportet in affirmando vel negando sermones, ad materiam subiectam attendere, quàm ad proprietatem sermonis attendere: nam nullam recipere propositionem præterquam in sensu proprio, non est disputatio nisi sophistica. Disputationes autem Dialecticæ & Doctrinales, quæ ad inquisitionem veritatis intendunt, modicam habent in nominibus sollicitudinem.

Item quod nullus dicat scientiam nullam esse de rebus quæ non sunt signa, id est quæ non sunt termini vel orationes; quoniam in scientijs vtuntur terminis pro rebus quas portare non possumus ad disputationes. Ideo scientiam habemus de rebus licet mediantibus terminis vel orationibus. *Item* quod nullus asserat absque distinctione vel expositione, quod *Socrates & Plato*, vel *Deus & Creatura* nihil sunt, quoniam illa verba prima facie malè sonant. Et quia talis

REPRO-
BANTVR
QUIDAM
ERRORES
OCKAMI-
CI.

” propositio sensum vnum habet falsum, videlicet si negatio in hac dictione *Nihil*
 ” implicita intelligeretur eadem, non solum supra ens singulariter, sed & supra en-
 ” tia pluraliter. Si quis autem contra præmissa, vel aliquod præmissorum atten-
 ” tare præsumpserit, à nostro consortio ex nunc provt ex tunc refecamus & pri-
 ” uamus refecatam & priuatam haberi volumus, saluis in omnibus quæ de doctri-
 ” na Guillelmi dicti Ockam aliàs statuimus, quæ in omnibus & per omnia volu-
 ” mus roboris habere firmitatem. Datum Parisius sub Sigillis 4. Nationum, vide-
 ” licet Gallicorum, Picardorum, Normanorum, & Anglicorum *vnacum signeto Re-*
 ” *ctoris Vniuersitatis Paris.* anno Domini 1340. die Veneris post Natiuitatem
 ” Domini.

Eodem anno M. Guillelmus de Chanaco Episcopus Parisiensis aduocatis
 Magistris in Theologia quosdam errores ad mysterium Trinitatis pertinentes
 condemnauit in Octaua Epiphaniæ: qui quidem errores leguntur in Bibliothe-
 ca Patrum hoc ordine & his verbis.

ERRORES
 DAMNAN-
 TII.

1. Quod Essentia diuina in se nec ab homine, nec ab Angelo videbitur.
2. Item quod Essentia diuina licet sit eadem in Patre, & Filio, & Spiritu
 sancto vt est essentia, tamen vt est forma, siue in ratione formæ, est vna in Pa-
 tre, & Filio, & non vna in Spiritu sancto.
3. Item quod Spiritus sanctus provt est amor, vel nexus non procedit à Patre,
 & Filio, sed tantum à Patre.
4. Item quod multæ fuerunt veritates ab æterno, quæ non erant Deus.
5. Item quod corpora glorificata non erant in cælo Empyræo cum Angelis,
 sed in cælo chrystallino, vel aliquo, quod est supra firmamentum, quod præ-
 sumebant dicere in B. Virgine.
6. Item quod primum Nunc & Creatura non est Creatio, nec Creatura.
7. Item quod Angelus in primo instanti suæ Creationis fuit bonus & nun-
 quam malus.
8. Item quod Angelus in eodem Instanti potest esse in diuersis locis.
9. Item quod qui habebit meliora naturalia, habebit de necessitate mino-
 rem gratiam & gloriam.
10. Item quod Diabolus nunquam habuit, vnde stare posset.
11. Et vltimò nec Adam in statu Innocentiæ.

1341.

STATV-
 TVM DE
 BEJAUNIS.

Anno 1341. Vniuersitas auditis plurimorum Iuuenum, qui vulgò Bejauni ap-
 pellabantur, querelis, quod recens ad urbem Parisiensem & Scholas Acade-
 micas accedentes à nonnullis Scholaribus cogerentur pro aduentu suo nouo ius
 Bejaunij soluere, nimis graue pauperibus, statuto solenni, cauit, ne quid dein-
 ceptis pro iure consortij seu admissionis ad Scholas Parisienses exigeretur, neue
 Bejaunij ius à Tironibus extorqueretur. Legitur autem hoc statutum.

” Vniuersis præsentis litteras inspecturis *Vniuersitas Magistrorum & Scholarium*
 ” *Parisiensium salutem in filio Virginis Gloriosæ.* Debitum Iuramenti nos ad-
 ” stringit circa statum nostri Parisiensis studij curam adhibere diligentem, per
 ” quam ad ipsum confluentes imbui valeant sacro nectare scientiæ, quæ quies-
 ” cendo acquiritur, & pacifici maneant & quieti. Et quia plurimorum frequen-
 ” titis querelas accipimus, quòd nonnulli per eorum potentiam bona simplicium
 ” Scholarium occasione *Bejaunia* suæ rapiunt, vt eis satisfiat *de Bejaunia*, quam
 ” etiam, mala accumulantes, taxare nituntur pro libito voluntatis, & sic in hoc
 ” magnam partem suæ pecuniæ coacti per raptores huiusmodi exponunt, de qua
 ” possent diutius in studio sustentari. Hinc est quod Nos attendentes ad præ-
 ” dicta, nec non insultus, verbera, & alia pericula quæ solent exinde venire, quod-
 ” que etiam per talia plures à nostro distrahuntur studio, quod in nostri & præli-
 ” bati studij redundat non modicam læsionem. Huic morbo tam pestifero mede-
 ” lam adhibere cupientes, quam possumus, vocati sub debito iuramenti ad Con-
 ” gregationem Generalem per venerabilem & Discretum virum M. Ioannem de Vene-
 ” ta nostræ Vniuersitatis præfate tunc Rectorem, tam Regentium quàm non Regen-
 ” tium specialiter ad statuendum apud S. Mathurinum Parisius anno Domini 1341.
 ” die Sabbati post Epiphaniam eiusdem statuendo sic duximus ordinandum.

1. Quod nullus cuiuscunque Facultatis existat, à Bejaunis seu de nouo ve-
 nientibus ad studium Parisiense occasione *Bejaunia* suæ pecuniam seu quidvis
 aliud

aliud exigat vel recipiat exceptis socijs, cum quibus inhabitat, qui *pro Bejania* Domus poterunt recipere, dum tamen prædicti Bejani hoc offerant spontanea voluntate. Etsi qui contrarium fecerint, si nostri Iurati fuerint, ex nunc prout ex tunc priuamus. Etsi non iurati fuerint, ipsos rescamus à nostro consortio, in his scriptis.

Item quod Bejani sub pœna priuationis cuiuslibet honoris in Vniuersitate postmodum obtinendi, Procuratoribus & Decanis Facultatum secretè denuncient, si qui eis occasione prædicta malum inferant seu quamuis læsionem verbo aut factò, qui quidem Procuratores & Decani per eorum Iuramenta, nomina sic Iniuriantium dicant & reuelent, quàm citius & commodè poterunt in Congregatione Generali.

Item Præcipimus dictorum Bejannorum Principalibus, necnon alijs Iuratis nostris, & per eorum Iuramenta iniungimus, si sciuerint aliquos, qui occasione huius prædictis Bejanis intulerint violentiam verbo vel factò, videlicet eorum bona capiendo, ipsorum personas inuadendo, verberando aut alias minas inferendo, verba diffamatoria proferendo, aut damnum aliquod procurando, quatenus hoc reuelent prædictis Procuratoribus & Decanis, modo & forma contentis in articulo præcedente. Eisdemque nostris Iuratis, vt supra iniungimus, vt si quis eorum souffletus aut familiaris attentauerit in præmissis aut aliorum præmissorum, statim eum de suo expellant seruitio sine vltiori spe in posterum redeundi. Adjicientes cum prædictis, quod cum Procuratores & Decani Vniuersitati denunciauerint per eorum Bejannorum Principales aut Iuratos aliqua sibi reuelata, si qui Clerici non Iurati, aut laici inuenti fuerint culpabiles, ad Officiale mittant Deputatos, qui eidem requirant, quod tales Clericos corrigat, prout exiget qualitas delictorum. Et pro Laicis adibunt Parisiensem Præpositum consimiliter requirendo, vt tales Laicos secundum sua demerita corrigat, protestatione tamen prius facta, quod ad pœnam sanguinis non intendunt. Et ne qui prætextu ignorantia præsentis nostri Statuti recusare se valeant, volumus & ordinamus quod anno quolibet ad minus bis, videlicet in festo omnium Sanctorum, & die Dominica ante Carnis-priuium legatur publice in sermone cum Ordinatione ista quæ incipit, *Prouisum est*. In cuius rei testimonium sigillum nostrum præsentibus litteris duximus apponendum. Datum anno Domini 1341. die Iouis ante Ramos Palmarum.

Hoc eodem anno lis quæ intercedebat inter Facultatem Artium & *M. Simonem de Maneslijs* Decanum Facultatis Theologicæ, dirempta est & composita amicè & pacificè apud Mathurinenses. In hoc autem præcipuè consistebat. Quia istis temporibus non solebant Vniuersitatis Proceres, seu vt vocant, Deputati, conuenire stans diebus, vt possent à Rectore de negotijs occurrentibus commoneri, ad quorum disceptationem necesse esset habere Comitia, Rector sæpè ipse cum Decano Theol. conferebat: atque ita obseruari solebat ex consuetudine, non ex lege. Nonnunquam verò ad eundem perscribebat schedulam, diemque notabat, aut ex Artibus aliquem mittebat, qui cum eodem ageret. At *M. Simon de Maneslijs* Decanus ita monitus parere recusauerat & Edictum Congregationis Generalis ad se à Rectore missum suæ Facultati intimare & significare neglexerat: eo quod putaret Rectorem debere ipsummet & præsentem schedas suas Decanis exhibere & afferre. Contra Rector & Facultas Artium, quæ causæ Rectoris accesserat, contendebant satis esse mittere schedulas per aliquem Magistrum in Artibus, aut per Bedellum. Res autem eò processerat, vt præfatus Simon, cæterique eiusdem Facultatis Magistri, qui eius contumaciæ subscripserant & adhæserant, è gremio Vniuersitatis reiecti fuissent. A sententia Rejectionis eiusmodi prouocarat Simon ad summum Pontificem. Pontifex liti disceptationem remisit ad Abbates S. Victoris & S. Genouefa. Sed tandem conuenientiùs visum est amicâ compositione litem decidere. Quam in rem confectum est Instrumentum publicum ad perpetuam rei memoriam, & satisfactionis à Decano factæ argumentum. Legiturque in antiquo libro Rectoris, cui hic titulus præfigitur. *Instrumentum Concordiæ cuiusdam liti motæ inter Rectorem & Decanum Facultatis Theologicæ*. Estque eiusmodi.

In nomine Domini, Amen. Per hoc præfens publicum Instrumentum cun-

» cū pateat euidenter, quod anno eiusdem 1341. Indictione 9. mensis Aprilis,
 » die 20. circiter horam Primæ Pontificatus sanctissimi in Christo Patris ac Domi-
 » ni nostri D. Benedicti diuina prouidentia Papæ XII. anno 7. in mei Heruzi No-
 » tarij publici & testium subscriptorum præsentia in Capitulo Domus S. Mathu-
 » rini præsentibus & constitutis *M. Ioanne Moradas Rectore, M. Hugone de Tor-*
 » *nodoro Nationis Gallicanæ, M. Petro de Lupi. salu Nationis Picardiæ, M. Ioanne*
 » *Mauricij Nationis Normaniæ, M. Ioanne Scoto Nationis Anglicanæ Procura-*
 » *toribus, ac de qualibet aliarum Nationum pluribus Magistris Facultatis Artium*
 » *in ipsa Facultate Parisius actu Regentibus prædictam Facultatem facientibus &*
 » *repræsentantibus vocatis more solito per ipsum Rectorem & congregatis su-*
 » *per facto dudum per ipsam Facultatem Artium, vt dicitur, proposito contra*
 » *venerabilem Doctorem M. Simonem de Maneslyjs Decanum & Magistrum Regentem in*
 » *Facultate Theol. in Vniuersitate Parisensi, scilicet quod M. Simon ad de-*
 » *nunciationem & requisitionem Rectoris pro tempore recusauerit, seu inde-*
 » *bitè distulerit vocare Magistros Facultatis Theologiæ ad Congregationem*
 » *Generalem; & quædam alia fecerat, vt dicebatur, contra Iura & libertates Re-*
 » *ctorias & per consequens Facultatis Artium prædictæ. Contra etiam Iuramentum*
 » *ab ipso M. Simone dictæ Facultati Artium olim præstitum temerè veniendo:*
 » *super quibus lis inter ipsam Facultatem Artium, Rectorem & quosdam Magi-*
 » *stros dictæ Facultatis Artium vigore quarundam appellationum ex parte dicti*
 » *M. Simonis contra ipsos Rectorem, Facultatem Artium & Magistros ad Sedem*
 » *Apostolicam interiectarum, & per ipsam Sedem admissarum & Rescripti Apo-*
 » *stolici super ipsis appellationibus impetrati vertebatur, seu verti & moueri spe-*
 » *rabatur, ad Rectorem & Facultatem prædictos sic congregatos, personaliter*
 » *accessit M. Simon Præfatus vnà cum venerabilibus Doctoribus & Magistris*
 » *Bertrando Borelli, vel Sorelli, Guill. de Lumbris, Ioanne de Waruergrua, &*
 » *Ioanne de Oratorio Magistris actu Regentibus in Facultate Theologiæ in Vni-*
 » *uersitate Parisensi, dicto M. Simoni assistentibus, & ipsum comitantibus, &*
 » *protestatione per ipsum M. Simonem imprimis facta, quod si per ipsam Facul-*
 » *tatem Artium supplicatio inferius descripta, quam facturus venerat, non ad-*
 » *mitteretur per viam Iustitiæ, seu gratiæ, non intendebat appellationibus & cau-*
 » *sis ipsarum appellationum superius descriptarum, per ea quæ erat dicturus, in*
 » *aliquo renunciare, nec recedere ab eisdem. Sub qua quidem protestatione*
 » *præfatus M. Simon dixit, quod sibi plurimum displicuerat & displicebat habere litem*
 » *cum dicta Facultate Artium, necnon aliqua persona eiusdem; quia à magnis tempori-*
 » *bus & per magna tempora fuerat & erat Iuratus dictæ Facultatis Artium, & ipsam*
 » *Facultatem dilexerat & diligebat; nec vnquam fuit voluntas sua aliquid contra ipsam*
 » *Facultatem Artium, seu Iura eiusdem & Rectoriæ indebitè attentare, nec contra ali-*
 » *quod suppositum Facultatis eiusdem, & similiter emendaret ad ordinationem Fa-*
 » *cultatis prædictæ, vel suppositi contra quod taliter actum esset. Et supplicauit*
 » *dictis Rectori, Facultati, & Magistris ipsius Facultatis Artium presentibus, & ipsam*
 » *Facultatem, vt præmittitur, facientibus, quatenus placeret eis eam, si iniuste esset pri-*
 » *uatus, facere sibi Iustitiam; & in casu dubij, facere sibi gratiam, & ipsum dictæ Fa-*
 » *cultati Artium reuocare, offerens se idem M. Simon eo euentu appellationibus,*
 » *processibus, Bullis & litteris quibuscunque per eum, seu ex parte ipsius contra*
 » *ipsam Facultatem & quascunque personas eiusdem impetratis renunciare om-*
 » *nino. Quâ supplicatione sic factâ præfatus Rector protestato per eum nomine*
 » *suo & dictæ Facultatis Artium in contrarium, protestationibus prædictis dixit*
 » *M. Simoni, quod dicta Facultas Artium super dicta supplicatione deliberaret,*
 » *& habitâ deliberatione responderet eidem. Videlicet, vt idem Rector asseruit,*
 » *si dictus M. Simon loqueretur cum Facultate sua Theologiæ & Magistris eius-*
 » *dem, ad finem quod ordinaretur vna bona via, per quam Rector, si non inue-*
 » *niret Decanum Facultatis Theologiæ pro tempore ad domum habitationis suæ,*
 » *ad significandum sibi Congregationem Generalem & articulos super quibus*
 » *fieri debet, ad euitandum fatigationem Rectoris, hoc ipsi Decano per scedu-*
 » *lam, vel familiæ quam in Domo reperiret, prout posset melius fieri, significaret,*
 » *vt lis prædicta securius sopiretur, & inter ipsas Facultates duas non veniret su-*
 » *per hoc controuersia in futurum. Et statim M. Simon respondit, quod ipse*

vocauerat dictam Facultatem Theologiæ super hoc, & quod Magistri eius ve-
nerant & erant congregati in dicta Domo S. Mathurini, & quod libenter lo-
queretur super hoc cum eisdem. Et in continenti dictus M. Simon cum
præfatis Magistris in Theologia sibi assistentibus ad dictam Theologiæ Fa-
cultatem & Magistros eiusdem existentes in Claustro dictæ Domus in loco
vbi Normani facere consueuerunt deliberationes suas, quando fit Congrega-
tio Generalis. Et dicta *Facultas Artium remansit in Capitulo per Nationes more
solito diuisa* ad deliberandum super præmissis, & postea inuicem redunte &
vnta, ac postmodum dicta Facultate & prædicta Facultate Theologiæ habitis
prius deliberationibus singulariter in eisdem, videlicet Nationum ipsarum per
se super præmissis & denuo insimul congregatis, dicta Facultas Theologiæ per
venerabilem Doctorem M. Bertrandum Sorelli prædictam suam deliberatio-
nem pronunciari fecit, & dici & responderi nomine Facultatis Theologiæ &
singulorum Magistrorum eiusdem super viâ prius præactâ, quod dicta Facultas
Theologiæ ac Magistri eiusdem pro se & Facultate sua prædicta voluerunt &
ordinauerunt, ac pro bono pacis volebant, consentiebant ac ordinabant, ac
futuris temporibus pro se & suis successoribus obseruari volebant, statuerunt,
& statuebant deliberatione super his habitâ diligenti, quod si Rector qui est &
qui erit pro tempore, accesserit bonâ fide, abique dolo & fraude ad Domum
habitationis Decani Facultatis Theolog. Parisiensis pro tempore, horâ quâ ipse
Decanus in dicta Domo suâ personaliter non fuerit, & per hoc ipsum Decanum
dictus Rector non poterit in ea inuenire, quod sufficet Rectori dimittere vnâ
scedulam sigillatam in dicta Domo præsentibus illis de familiâ dicti Decani, qui
in ipsa Domo reperti fuerint, in quâ scedulâ hora quâ Congregatio Generalis
& articuli super quibus fieri debebit, continebuntur. Et similiter in eodem
modo voluerunt & statuerunt de Magistro in Artibus, qui loco dicti Rectoris
secundum morem solitum ad hoc fuerit deputatus. *Præterea dicta Facultas Ar-
tium* deliberationem suam super præmissis reddidit & responderi fecit per M.
Ioannem Rectorem prædictum in hunc modum, *quod licet dicta Facultas non cre-
dat, nec fateatur se iniuste contra dictum M. Simonem in præteritum aliquatenus pro-
cessisse, nec ipsa Facultas, quanquam est in se indubium, quia tamen dubij sunt
euentus Iudiciorum, propter dubium euentum Iudiciorum & litis pendentis
super præmissis inter partes prædictas, dictam supplicationem dicti M. Simonis
& Facultatis Theologiæ prædictæ, quantum ad partem in quâ supplicat, de gratia,
admittebat, & placebat ipsum M. Simonem cum ipsis ad Facultatem Artium
prædictam gratiosè retinere, & reünuerunt & admiserunt: & volebat & con-
sentiebat dicta Facultas Artium, quod processus hinc inde habiti super præ-
dictis, seu ratione prædictorum tam priuatio, quàm appellationes & processus
ipsius Simonis coram DD. Abbatibus S. Genouefæ ac S. Victoris Paris. seu alijs
quibuscunque cremarentur, & pro nullis perpetuò in quantum prædictas par-
tes tangit, habeantur. Et statim præfatus M. Simon consensit, & omnibus suis
appellationibus, Bullis & litteris alijs & processibus super his pro parte sua factis
renunciavit expressè. Super quibus dictus Rector pro se & Facultate Artium
prædictâ, ac dicti M. Simon & Bertrandus pro se & dicta Facultate Theologiæ
petierunt à me Notario infra scripto sibi fieri publica Instrumenta, vnum &
plura constituentes inuocando in testimonium præmissorum. Acta fuerunt in
dicta Domo S. Mathurini præmissâ, anno, indictione, mense, die & Pontificatu
prædictis, præsentibus venerabilibus & discretis viris MM. Guillelmo de Lum-
bris Canonico Parisiensi, *Alano de Villa-collis & Petro de Lupi-salta Magistris* in
Artibus, Bernardo Bedello Facultatis Theol. Nicolao de Cheziaco, Iacobo
de Pauillone Bedellis Facultatis Artium & pluribus alijs testibus ad hoc vocatis
specialiter & rogatis. Et Ego Heruæus de Insula Clericus Leonensis Diocesis
publicus Apostolica & Imperiali autoritate Notarius præmissis omnibus vnâ
cum dictis testibus præfens interfui & ea scribi feci, alijs legitimè impeditus, ipsa-
que publicauit & publicando hæc manu propriâ subscripsi & approbando rasu-
ras & interliniare in fine, quintæ lineæ & principio sextæ in vocabulis *ad denun-
ciationem & requisitionem & tractatum*, in vocabulo & 31. linea inter vocabulum
Iudiciorum & vocabulum litis, signum meum hîc solitum apposui requisitus, “*

Eodem anno Robertus de Plalyaco Episcopus Siluanectensis Conseruator Priuilegiorum Vniuersitatis Bullam quandam Benedicti XII. Pontificis publicauit, quâ vetabatur ne Episcopi Siluanectenses, aut eorum vices gerentes vterentur priuilegijs deinceps, quorum erant Conseruatores ultra formam in eisdem contentam, vt legitur in libro antiquo Procuratorum Nationis Gallicane sub hoc titulo. *Copia Priuilegij quod Episcopus Siluanectensis seu eius vices gerentes non vtantur Priuilegijs, quorum ipse est Conseruator ultra formam contentam in eisdem.* Sic autem schabet.

BVLLA BENE-
DICTI
NE CON-
SERVATOR
ABVTATUR
PRIVILE-
GIIS,

» Datum per Copiam, Vniuersis presentes litteras Inspecturis, Robertus
» miseratione diuina Episcopus Siluanectensis Conseruator Priuilegiorum Vni-
» uersitatis Magistrorum & Scholarium Parisius à Sede Apostolica indultorum
» salutem in Domino. Noueritis nos litteras sanctissimi in Christo Patris & Do-
» mini nostri D. Benedicti diuina prouidentia Papæ XII. ipsius vera Bulla plum-
» bea cum filo canapis bullatas, sanas & integras, non abollitas, non cancellatas,
» nec in aliqua sui parte viciatas, sed omni suspicione carentes cum ea quâ decuit
» reuerentia recepisse, formam, quæ sequitur, continentem.

» Benedictus Episcopus seruus seruorum Dei, Venerabili fratri Episcopo Sil-
» uanectensi Sal. & Apostol. bened. frequenter ex multorum querelis ad Aposto-
» latus nostri peruenit auditum, quod nonnulli Episcopi Siluanectenses, qui pro
» tempore fuerunt Conseruatores quorundam Priuilegiorum concessorum per
» dictam Sedem Apostolicam *Dilectis filijs Vniuersis Magistris & Scholaribus Pari-*
» *sensibus* per eisdem Sedis litteras deputati & subdelegati ab eis dictorum Pri-
» uilegiorum formam multipliciter excedendo, eosdem querelantes dictorum
» Priuilegiorum prætextu pluries fatigarunt indebitè laboribus & expensis eos
» contra iustitiam aggrauando. Nos igitur eadem priuilegia volentes sic integrè
» præfatis Magistris & Scholaribus conseruari, vt & illis alij non fungantur, &
» quod tam Magistri & Scholares prædicti, quàm tu necnon successores tui Silua-
» nectenses Episcopi qui erunt pro tempore, & à te & à prædecessoribus tuis præ-
» dictis tam super hoc subdelegati, ac à te ac à successoribus præfatis qui erunt
» pro tempore, subdelegandi in posterum, eorundem priuilegiorum terminos quo-
» uis modo excedere minimè præsumatis, autoritate Apostolicâ nonnulla super
» præmissis per te ac eosdem successores ac subdelegatos & subdelegandos dili-
» gentius obseruanda per nostras certi tenoris litteras statuenda duximus, &
» etiam ordinanda, prout in præfatis nostris litteris plenius continetur. Quarum
» litterarum tenorem de verbo ad verbum, vt per eas plenius instruaris, præsen-
» tibus inferi fecimus, qui talis est.

» Benedictus Episcopus seruus seruorum Dei, Ad perpetuam Rei memoriam.
» *Apostolicæ Sedis autoritas* cunctis prælata consuevit fidelibus nedum personis,
» sed etiam negotijs prouidere, prout illorum qualitibus & circumstantijs pru-
» denter attentis & rationabiliter noscitur expedire. Frequenter siquidem ex mul-
» torum querelis ad Apostolatus nostri peruenit auditum, quod nonnulli *Episcopi*
» *Siluanectenses*, qui fuerunt pro tempore Conseruatores quorundam Priuilegiorum concess-
» *orum per Sedem Apostolicam Dilectis filijs vniuersis Magistris & Scholaribus Pari-*
» *sensibus* per eisdem Sedis litteras Deputati & subdelegati ab eisdem dictorum priui-
» legiorum formam excedendo multipliciter, eosdem querelantes dictorum priuilegiorum
» prætextu pluries fatigarunt indebitè laboribus & expensis eos contra iustitiam aggrauando.
» Nos igitur volentes eadem priuilegia sic integrè præfatis Magistris & Scholaribus
» conseruari, vt & illa alij non infringant, & quod tam Magistri & Scholares
» prædicti, quàm venerabilis frater noster Episcopus qui nunc est, nec non suc-
» cessores sui Episcopi Siluanectenses qui erunt pro tempore, ac ab eodem Epif-
» copo & Prædecessoribus suis prædictis iam super hoc subdelegati & ab ipso Epif-
» copo ac eius successoribus prædictis qui erunt pro tempore subdelegandi in po-
» sterum, eorundem priuilegiorum terminos quouis modo excedere non præ-
» sumant, autoritate Apostolica tenore præsentium statuendum duximus &
» etiam ordinandum, vt idem Episcopus qui nunc est, ac successores, ac delega-
» ti ac subdelegandi in posterum dictorum priuilegiorum nec non & Conserua-
» toriarum litterarum per eandem Sedem super hoc concessarum; quorum priui-
» legiorum & litterarum tenores de verbo ad verbum præsentibus fecimus inferi,

tenorem & formam aliquatenus non excedant, ac eisdem priuilegijs & litteris nullatenus abutantur. Quod si forsan contrarium fecerint, ad restitutionem omnium damnorum, interesse & expensarum, quæ propter hoc vexatos huiusmodi contigerit incurrere Episcopum, successores, subdelegatos & subdelegandos præfatos, qui in his culpabiles fuerint, omnino adstringi volumus & teneri. Volumus etiam & districtè præcipiendo mandamus, vt de cætero cum per Episcopum ac successores nec non & subdelegatos vel subdelegandos præfatos seu eorum aliquem autoritate seu vigore dictorum priuilegiorum & litterarum contra quemcunque procedi contingeret, tenor seu tenores illius vel illorum priuilegiorum & litterarum autoritate continget procedere vt præfertur, in prima linea citationis seu monitionis cuiuslibet causæ totaliter inseratur: vt de potestate ipsorum Conseruatorum notitiam habeant ij, qui propterea ad ipsorum Conseruatorum, seu subdelegatorum vel subdelegandorum fuerint præsentiam euocati, Nos quidquid contra præmissa vel eorum aliquid attentare contigerit, omnino decreuimus irritum & inane. Tenores autem dictorum priuilegiorum & litterarum Conseruatoriarum tales sunt.

Innocentius Episcopus seruus seruorum Dei, *Dilectis filijs vniuersis Magistris & Scholaribus Paris.* Sal. & Apost. bened. Vt eo liberius vacare litterarum studio valeatis, quo minus fueritis alijs negocijs occupati, Nos vestris supplicationibus annuentes, autoritate vobis præsentium indulgemus, vt extra Ciuitatem Parisiensem super Quæstionibus intra eam exortis trahi per litteras Apostolicas non possitis nisi expressam de indulgentia huiusmodi fecerint mentionem. Nulli ergo omnino liceat hanc paginam nostræ concessionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Dei Omnipotentis & BB. Petri & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursum. Datum Lugduni Id. Maij, Pontific. nostri anno 2. *Item.*

Innocentius Episcopus seruus seruorum Dei, Venerabili fratri Episcopo Siluanectensi Sal. & Apostol. bened. vt eo liberius dilecti filij vniuersi Magistri & Scholares Paris. vacare valeant studio litterarum, quo minus fuerint alijs negocijs occupati, Nos eorum supplicationibus annuentes per litteras nostras eisdem duximus indulgendum, vt extra Ciuitatem Parisiensem super Quæstionibus intra eam exortis trahi per litteras Apostolicas, vel legatorum Sedis Apostolicæ, iuxta quod alias dignoscimur indulgisse, non possint, nisi de Indulgentia huiusmodi expressam fecerint mentionem. Quocirca fraternitati tuæ per Apostolica scripta mandamus quatenus Magistros & Scholares prædictos contra concessionis nostræ tenorem non permittas ab aliquibus super his indebitè molestari. Molestatores huiusmodi per Censuram Ecclesiasticam appellatione postposita compescendo. Non obstante si aliquibus à Sede Apostolica sit indultum quod excommunicari aut interdici nequeant vel suspendi, seu constitutione de duabus dietis edita in Concilio Generali, dummodo ultra tertiam aut quartam aliquis extra suam Diocesim autoritate præsentium ad Iudicium non trahatur. Datum Perusij 2. Kalend. Iunij, Pontific. nostri anno 9.

Item, Innocentius seruus seruorum Dei, *Dilectis filijs vniuersis Magistris & Scholaribus Paris.* Sal. & Apostol. bened. Volentes vos quietæ libertatis prærogatiua gaudere, vt nihil alicui pro pedagio euntes Parisius causâ studij aut exinde ad propria redeuntes, soluere teneamini, vel ad id compelli ab aliquo valeatis consuetudine qualibet non obstante, autoritate vobis præsentium indulgemus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ concessionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei & BB. Petri & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursum. Datum Perusij Non. Iunij, Pontif. nostri anno 2.

Item, Innocentius Episcopus seruus seruorum Dei, Venerabili fratri Episcopo Siluanectensi Sal. & Apostol. bened. Volentes dilectos filios vniuersos Magistros & Scholares Parisienses quietæ libertatis prærogatiua gaudere, vt nihil alicui pro pedagio euntes Parisius causâ studij aut exinde ad propria redeuntes soluere teneantur, vel ad id compelli ab aliquo valeant, consuetudine qualibet non obstante, per litteras nostras eis duximus indulgendum. Quocirca fraternitati tuæ per Apostolicæ scripta mandamus, quatenus Magistros & Scholares prædictos contra con-

„ cessionis nostræ tenorem non permittas supra his ab aliquibus indebitè mole-
 „ stari. Molestatores huiusmodi per Censuram Ecclesiasticam appellatione post-
 „ posita compescendo. Non obstante si aliquibus à Sede Apostolica sit indultum,
 „ quod excommunicari aut interdici non possint per litteras Apostolicas, vel
 „ suspendi, qui de Indulto huiusmodi plenam & expressam ac de verbo ad ver-
 „ bum non fecerint mentionem, seu Constitutione de duabus dietis edita in Con-
 „ cilio Generali, dummodo ultra tertiam aut quartam aliquis extra suam Diocæ-
 „ sim auctoritate præsentium ad iudicium non trahatur. Datum Perusij Nonis
 „ Iunij, Pontif. nostri anno 9.

„ Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ Constitutionis,
 „ Ordinationis, voluntatis & Mandati infringere, vel ei ausu temerario contra-
 „ re. Si quis autem hæc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis
 „ Dei & B. Petri & Pauli Apostolorum eius se noverit incursum. Datum
 „ Auenione 11. Kal. August. Pontif. nostri anno 7. Quocirca fraternitati tuæ per
 „ Apostolica scripta mandamus, quatenus nostras præentes litteras cum præfa-
 „ to tenore sic inserto ac omnia alia in eis contenta in Ecclesijs & Scholis Paris. &
 „ alijs locis de quibus tibi visum fuerit expedire, per te vel alium, seu alios, quan-
 „ do & quoties opportunum fuerit auctoritate nostra solenniter publicare procu-
 „ res. Datum Auenione 11. Kal. Aug. Pontif. nostri anno 7.

„ Quibus litteris Apostolicis sic per nos receptis, visis & diligenter inspectis
 „ Nos Episcopus & Conservator præfatus ad perpetuam rei memoriam & certi-
 „ tudinem planiorem de ipsis habendam & faciendam coram quibuscunque &
 „ quotienscunque opus fuerit in futurum, dictas litteras exhibuimus, monstraui-
 „ mus & tradidimus Notarijs publicis infra scriptis, & easdem mandauimus per
 „ eosdem Notarios publicos ac cum instantia petiuimus copiarum, transcribi & in
 „ formam publicam redigi, & etiam publicari, ac litterarum prædictarum copiarum
 „ transcripto seu huic publico Instrumento nostrum apposimus & apponimus
 „ Decretum & auctoritatem specialem, ac ipsas fecimus nostri sigilli munimine
 „ vnâ cum signis & superscriptionibus eorundem Notariorum roborari, in testi-
 „ monium omnium præmissorum, ad finem quod tantum valeat copia, transcri-
 „ ptum seu publicum Instrumentum, quantum valeret Originale, si necesse esset
 „ in futurum & eandem habeat roboris firmitatem. Acta fuerunt hæc in Domo
 „ Reuerendi in Christo Patris D. Episcopi Aniciensis, quam ad præsens inhabi-
 „ tanus, sita apud S. Germanum de Pratis prope Parisius, anno Domini 1341.
 „ Indictione 10. Mensis Martij die 18. Pontificatus dicti D. Benedicti Papæ XII.
 „ anno 8. præsentibus discretis viris M. Renero de Siluaneto Magistro in Artibus.
 „ DD. Ioanne Pauonis, Ioa. Morelli & Io. de Attrebaro Presbyteris Cappellanis
 „ nostris ac pluribus alijs testibus ad præmissa vocatis specialiter & rogatis. Acta
 „ fuerunt hæc & per me Tabellionem Infra scriptum copiata anno Domini 1341.
 „ Indictione decima, mensis Martij die 21. Pontificatus D. Benedicti Papæ an. 8.
 „ præsentibus discretis viris & Magistris Nicolao de Hamello, Ioanne Galli, Mi-
 „ chaële de Brachia, Petro de Lupi-Saltu, Petro de S. Floro & multis alijs in te-
 „ stimonium euocatis. Et Ego Simon dictus Quinimo Clericus Tullensis Diocæ-
 „ cesis publicus Auctoritate Imperiali Notarius prædictum libellum prædicta
 „ continentem, nec non copiam inde factam sigillo D. Episcopi Siluanectensis si-
 „ gillatam, & per Thomam Sellarij & Reginaldum Præpositi Apostolica & Im-
 „ periali auctoritate Notarios signatam vidi, tenui, legi, & legi audiui de
 „ verbo ad verbum: ac etiam dictam istam copiam propria manu scripsi & pu-
 „ blicaui, & de iisdem cum dicto Thoma Collationem feci diligentem in Clau-
 „ stro S. Mathurini Parisius, dictis Magistris 4. Facultatum præsentibus ad requestam
 „ M. Ioannis de Veneta Vniuersitatis prædictæ tunc Rectoris, & ideo hîc me subscripsi,
 „ & meum signum apposui consuetum in testimonium veritatis omnium præ-
 „ missorum.

Hic Robertus Episcopus successit Stephano de Villaribus in Episcopatu Siluanectensi, successorem verò habuit M. Petrum de Cros Doctorem Theologum Parisiensem Diocæsis Lemouicensis, Decanum Ecclesiæ Parisiensis, Sorbonæ Prouisorem anno 1340. qui demum Archiepiscopus Bituricensis factus est & postremo Cardinalis.

Ex his autem patet hisce temporibus & Reges & Pontifices summâ votorum & animorum consensione concurrisse ad securitatem tranquillitatemque studij Parisiensis, dum vetabant Magistros & Scholares trahi extra muros Parisiensis litium causâ, & ab ijs vestigial vllum exigi aut ex rebus quæ ad ipsos pertinebant. Quorum duorum priuilegiorum prius considerans Rebuffus, nempe Regium datum apud Vicennas mense Ianu. anni 1340. subdit. *Propter hoc Priuilegium Parisius studentes trahunt alios intra Ressortum etiam Scholares coram Conseruatoribus Parisiensibus, & interim pendente processu, qui est in Curia Parlamenti inter Parisienses Scholasticos & aliarum Vniuersitatum, solent Scholares Parisiis studentes per Senatum remitti ad Conseruatorem Parisiensem, vt sepius vidi: vel impetrantur littere Regiæ, vt pendente illo Processu inter Vniuersitates causa remittatur ad Conseruatorem Parisiensem, quæ facile concedi solent & verificari.*

Eodem anno Natio Gallicana statutum condidit & edidit de Iuramento Licentiandorum in vtroque Examine, tam inferiori scilicet Aulæ Parisiensis Episcopi, quàm superiori B. Genouesæ, legitur in Antiquo libro Procuratorum huiusce Nationis his verbis.

Vniuersis præsentibus litteras Inspecturis *Omnes & singuli Magistri Nationis Gall. Actu Regentes Parisius in Artium Facultate salutem in Domino. Noueritis quod anno Domini 1341. hora Primæ B. Mariæ apud S. Iulianum pauperem Parisius die Sabbati post festum Apostolorum Petri & Pauli de mandato venerabilis & discreti viri M. Stephani de Vil-Iulhiaco tunc nostræ Nationis Procuratoris per Nicolaum de Cheziaco Seruientem nostrum ad statuendum inter cætera essemus specialiter euocati, lucernas positas sub medio latere nequeuntes in aperto ponere cupientes, fraudibus hominum & malicijs quamplurimis obuiare pro viribus volentes, habitis consideratione ac deliberatione diligentibus de Consilio peritorum nullo penitus discrepante, ea quæ sequuntur, duximus statuenda. 1. quod Baccalarij in Artibus licentiandi siue in S. Genouesæ, siue in S. Domina antequam ad Lectiones admittantur, Procuratori nostræ Nationis, qui pro tempore fuerit, iurare teneantur ea quæ sequuntur. Videlicet quod ipsi obseruabunt & defendent statuta, priuilegia, libertates & consuetudines laudabiles Vniuersitatis Parisiensis, specialiter ea quæ sunt Facultatis Artium & Nationis nostræ ad quemcunque statum deuenerint.*

Item quod obedient Reçtori Vniuersitatis & Procuratori Nationis nostræ in licitis & honestis. Item quod honorem Nationis prædictæ & eius vtilitatem custodient & procurabunt. Item quod ipsi dicent fideliter quantitatem bursæ suæ. Quæ quidem omnia & singula statuimus, & statuendo vt præmissum est, deliberauimus, & in posterum per modum statuti volumus obseruari. Adjicientes tamen quod per huiusmodi statutum B. Mariæ ac S. Genouesæ examini, libertatibus & priuilegijs in nullo intendimus derogare. Statuimus etiam quod Procurator, qui pro tempore erit, nomina omnium Baccalariorum sic Iuratorum teneatur fideliter inregistrare; & quod per huiusmodi Iuramenta pro eius pœna aut labore ab eisdem nullam pecuniam quoquo modo petere, extorquere, aut recipere præsumat. Receptor verò bursarum Licentiandorum bursas eorum nullo modo recipiat, & istud iurare teneatur in principio suæ creationis, nisi prius eidem signeto Procuratoris ostenso per ipsos in signum præstiti iuramenti. In quorum omnium & singulorum testimonium præsentibus litteris sigillum Nationis nostræ Gallicanæ duximus apponendum.

Hoc quoque anno videntur in memoriam & vsu reuocati à Facultate Artium quidam articuli, quos tenebantur iurare Baccalarei in Artibus incepturi: & quidam noui additi de doctrina Okamica, & de modo denunciandarum Congregationum Generalium. Leguntur autem isti Articuli in libris antiquis Procuratorum & Reçtoris, sub hoc titulo. *Isti sunt articuli quos tenentur Iurare Bachalarij in Artibus incepturi quando veniunt ad Reçtorem.*

Vos Iurabitis quod vos legeris lectiones Ordinarias in Cappa rotunda, vel in Pallio. Disputabitis hora determinata, & Quæstiones vestras determinabitis continuè per 40. dies, postquam inceperitis. Procedetis per 15. dies in habitu prædicto. Non habebitis sotulares rostratos, nec laqueatos, nec fenestratos. Non induetis supertunicale scissum in lateribus, nec habebitis mitram in capite,

STATV-
TVM NAT.
CALL. DE
IURAMEN-
TVM LI-
CENTIAN-
DORVM.

ARTICVLI
IURAMEN-
TORVM
BACCALA-
RIORVM
IN ARTI-
BUS INCE-
PTVRO-
RYM.

» quandiu legetis sub cappa rotunda, vel disputabitis. Intereritis Congregationibus. Parebitis mandatis Rectoris & Procuratorum in licitis & honestis,
 » Non sustinebitis choræas duci extra Domum vestram, neque inhonestatem fieri in Principio vestro sub pœna degradationis Magisterij. Non reuelabitis secreta Vniuersitatis. Intereritis sepulturæ Scholarium diebus festiuis quando sciatis; alijs diebus quando vocatus fueritis, in habitu prædicto. Legetis Psalterium in morte Magistri actu Regentis, vel legi facietis. Obseruabitis & defendetis libertatem solitam examinis S. Genouesæ. Dabitis fidem, quod sub Magistro sub quo licentiatus fuistis, incipietis, vel per consensum suum sub alio; ita quod consensum suum sufficienter requisuistis, vel libenter requisuissetis, si commodè potuissetis, ita quod nullum dolum seu fraudem aliquam erga Magistrum vestrum, sub quo fuistis licentiatus, quantum ad inceptionem vestram, aliquatenus intenderis.

Item seruabitis Ordinem, siue Ordinationem de modo legendi lectiones ordinarias & disputandi.

Item stabitis cum Magistris secularibus, & defendetis statum & statuta & priuilegia eorum toto tempore vitæ vestræ ad quemcunque statum deueneritis.

NOTA DE
RELIGIO-
SIS.

Item nullum Religiosum cuiuscunque fuerit Professionis, recipietis in aliqua Examine videlicet Determinandorum & Licentiandorum, nec intereritis suo, Principio nec sue Determinationi.

Item nullam Quæstionem purè Theologicam disputabitis, quandiu rexeritis in Artibus, vt pote de Trinitate & de Incarnatione.

Item quod si contingat vos Determinare aliquam Quæstionem quæ tangat fidem & Philosophiam, eam pro fide determinabitis, & rationes contra fidem dissoluetis secundum quod vobis dissoluendæ videbuntur.

NOTA DE
STVDIIS
GENERALI-
BUS.

Item Iurabitis, quod vos determinauistis in Artibus Parisius secundum consuetudinem hætenus obseruatam: vel in alio studio Generali, vbi ad minus sint 12. Regentes fraude qualibet amotâ.

Item quod vos obseruabitis Ordinationem nuper factam de modo denunciandi Congregationes Generales Decanis Decretorum & Medicorum.

Item iurabitis, quod si sciueritis debere insurgere Nationem contra Nationem, vel Prouinciam contra Prouinciam, vel personam contra personam, reuelabitis Nationi contra quam debet fieri insurrectio, personæ vel Prouinciæ.

Item iurabitis, quod non incipietis, quandiu videbitis alium Baccalarium incipere, sed expectabitis donec suam lectionem legerit, & suam Quæstionem determinauerit antequam incipiat.

Item quod obseruabitis Ordinationem Magistrorum etiam de Baccalarijs examinatis inferius per Magistros non Regentes.

Item iurabitis quod pro posse vestro procurabitis acquitationem Vniuersitatis.

Item iurabitis quod incipietis in Cappa propria, non accommodata vel conducta, si ponatis duos solidos in Bursa, vel plus.

Item Iurabitis, quod non estis citra vicesimum primum annum ætatis vestræ.

Item Iurabitis quod vos audiuistis per sex annos de Artibus.

Item Iurabitis quod legetis per duos annos continuè, nisi rationabilis causa interuenerit. Causam rationabilem tenetur quilibet probare publicè coram Examinatoribus: vt in priuilegio Seruus Crucis continetur: aliàs incurreret excommunicationem.

Item iurabitis, quod libertates singulas Facultatis & consuetudines Facultatis honestas, & totius Vniuersitatis priuilegia defendetis, ad quemcunque statum deueneritis.

Item Iurabitis, quod habebitis pallium, vel cappam rotundam, nouam, & propriam, non accommodatam, nec conductam, neque alio colore simulato ficto acquisitam de bono panno. Videlicet bona bruneta nigra, vel de parisco nigro, vel alio meliori panno nigro, si vobis placuerit, quæ sit honorabilis ad portandum coram quibuscunque personis ad honorem totius Vniuersitatis & specialiter Facultatis Artium, & quod Capucium huiusmodi Cappæ sit sufficienter amplum & longum, forratumque minutis varijs vel grossis nouis.

Item non

Item non dabitis testimonium de aliquo Scholari, nisi vobis iurauerit, quod intendit esse verus Scholaris vester.

Item Iurabitis quod statutum factum & ordinatum per Facultatem Artium, de prepositione Rectoris in Artibus Communibus Vniuersitatis inuolabiliter obseruabitis, ad quemcunque statum deuenieritis.

Item Iurabitis quod dicetis fideliter quantitatem Bursæ vestræ.

Item Obseruabitis statutum, quod pro habendo Congregationem Generalem Vniuersitatis Rector non tenetur petere consensum à Decano Theologorum, sed solum ei denunciare exponendo articulos voce tenuis: & hoc potest facere Rector per se ipsum, vel per unum Magistrum Regentem in Artibus, qui adiret Domum Decani dictæ Facultatis Theologicæ & pro Rectore dimittere sedulam in Domo sua continentem articulos locum & horam, super quibus debet fieri Congregatio Generalis in casu quo non inuenitur in Domo sua.

Item Iurabitis quod in alio studio eum gradum in aliqua Facultate non recipietis quem Parisius meruistis obtinere.

Item Iurabitis quod statutum de habitibus portandis ad Congregationes & disputationes obseruabitis.

Item Iurabitis quod statuta facta per Facultatem Artium contra scientiam Oxamicam obseruabitis, neque dictam scientiam & consimiles sustinebitis quoquomodo, sed scientiam Aristotelis & sui Commentatoris Auerrois & aliorum Commentariorum antiquorum & Expositorum dicti Aristotelis, nisi in Casibus qui sunt contra fidem.

Item obseruabitis statutum contentum in altero prædictorum duorum statutorum de scientia Okamica, scilicet quod nullus Magister, Baccalarius aut Scholaris sine licentia Magistri disputationes tenentis arguat: quam licentiam sibi non liceat petere verbaliter, sed tantummodo significatiuè reuerenter.

Item Obseruabitis ordinationem factam de birretis portandis in artibus Communibus Vniuersitatis & Facultatis, ac etiam tribuendum in Inceptione Baccaliorum eis, de quibus est expressum in dicta Ordinatione.

Item quod de pecunia quam recipietis à Licentiandis vel Licentiatis sub vobis in examine S. Genouetæ, seu etiam de vestra propria pecunia nihil dabitis vel dari facietis Cancellario, Subcancellario, Examinatoribus, Clericis, vel familiaribus, Clerico vel familiari, vel cuiunque alteri pro ipsis, seu altero ipsorum pro quacunque causâ licentiam vestri Baccalarij vel vestrorum Baccaliorum tangente.

Legitur quoque Iuramentum speciale, quod præstabant Doctores trium Facultatum superiorum cum primum ad Comitia veniebant Vniuersitatis, si non rexerant aliquando Parisius in Artibus. Cui Iuramento præfigitur hic titulus in libro antiquo Procuratorum Nationis Gallicanæ. *Iuramentum Magistrorum Facultatum Theologicæ, Decretorum & Medicinæ qui non inceperunt in Artibus, quando primò veniunt ad Congregationem Generalem.*

Vos Iurabitis quod vos Obseruabitis Privilegia, Statuta, Iura, libertates & Consuetudines laudabiles Vniuersitatis ad quemcunque statum deuenieritis.

Item quod non reuelabitis Secreta Vniuersitatis.

Item Magistri in Facultate Artium incipientes, quando incipiebant, tale præstabant iuramentum.

Vos Iurabitis quod vos obseruabitis Privilegia, Statuta, Iura, libertates & consuetudines laudabiles Vniuersitatis, Facultatis Artium, & specialiter Nationis vestræ ad quemcunque statum deuenieritis. Nec reuelabitis secreta.

Eodem anno M. Petrus Bertrandi Episcopus Æduensis & Cardinalis S. Clementis Collegium sui nominis in vico S. Andreæ fundauit, legatis in hanc rem domo suâ, quam ibi habebat, & 250. libr. Paris. annui redditus in alimentum quindecim pauperum Scholarium, quinque scilicet in Theologia, quinque in Decretis & quinque in Artibus studentium. De hoc Collegio plura in priuato volumine de Collegijs.

Hocce tempore lis intercedebat inter Vniuersitatem & Capitulum Parisiense, quam vt amicè componerent, Arbitros elegerunt, quibus, quia statim eam componere non licuit, diuersis Actis & instrumentis, auctoritatem potestatem-

que decidendi ad 4. annos consequentes prorogarunt. Incipiunt autem illa (numero octonario) hisce verbis. *Vniuersis præscutes litteras inspecturis Rector & Vniuersitas.* Tunc erat Capituli Decanus M. Petrus de Crolo, idemque Sorbonicæ Domus Prouisor, vt ad an. superiorem dictum est.

1342.

ELECTIO
PAPÆ CLE-
MENTIS
VI.

Anno 1342. 25. Aprilis obiit Benedictus XII. Pontifex laudatissimus Auenioni in suo Palatio ingenti bonorum omnium luctu, præsertim verò Doctorum virorum, quos mirificè diligebat, & inter cæteros Gregorium Ariminesem & Thomam Argentinensem insignes Theologos Ordinis Eremitarum S. Augustini. Illi post 12. ab obitu dies successor substitutus est M. Petrus Rogerij Patria Lemouicensis ex vico Roseo: vnde & familiæ Rosarum sunt Insignia, Patre Guillelmo, Matre Maria du Chambon, Fratrem Guillelmo Rogerij Comite Belli-fortis, qui fuit Pater Gregorij XI. Nondum ille pubertatis annos excesserat, cum apud Abbatiam Casæ-Dei in Aluernis, Habitum sumpsit Benedictinum: deinde Lutetiam missus, in Philosophicis & Theologicis studijs excelluit. Hinc à Petro Cardinale *de Mortuo Mari* in Curiam Auenionensem euocatus, à Ioanne XXII. factus fuit primùm S. Bandelij Nemaufensis Prior: tum Abbas Fiscanensis & Casæ-Dei: postea Episcopus Atrebatensis, Regijque Scrinij & Sigilli Custos. Deinde Archiepiscopus Senonensis: inde Rotomagensis. Postremo à Benedicto XII. factus Cardinalis tituli SS. Nerei & Achillei anno 1337. & post eius obitum à Cardinalibus ad supremum Pontificatum euectus. Eum Petrarcha vocat *Litteratissimum Pontificem*, eundemque tam potentis & inuictæ memoriæ extitisse ait, vt quidquid vel semel legisset, obliuisci, etiam si cuperet, non posset: & quod mirabilius est, hanc tantam memoriam ex magno capitis ictu, cuius ingens supremo vertice cicatrix remanserat, ei prouenisse commemorat. Clementis VI. nomen assumpsit, & ipso die Pentecostes, qui hoc anno inciderat in 19. Maij, inauguratus est in æde Prædicatorum.

Fuit admodum ille Magnus & sumptuosus, primusque Pontificum Romanorum in Bullis vsus est Gentilitijs stemmatibus sex Rosarum, vt legitur in Chronico Alberti Argentinensis. Cum autem Sorbonæ Prouisor fuisset, & Doctos viros diligeret, Beneficiaque Ecclesiastica vltro illis dispensaret, ad eos dies quibus iuaguratus est, confluxisse dicitur ex omni parte multitudo centum mille Clericorum. Quâ de re sic habet Petrus in suo Compendio Chronicorum.

» Clemens VI. qui prius Rogerij est nuncupatus, primò Monachus Niger
» fuit, deinde factus Magister in Theologiâ, postmodum Episcopus Rotoma-
» gensis, & rursus Cardinalis: vltimò factus est Papa, qui cum eodem anno circa
» Pentecosten Gratias Generales in Auenione proclamaret, tanta confluxit mul-
» titudo Clericorum, qui, vt pauperes, Beneficia impetrare voluerunt, vt nu-
» merus tunc in examinationibus Diocesium per vniuersum Orbem computatus
» esset ad centum millia Clericorum. Vt Ego personaliter ibidem constitutus ex
» veridicorum collatione intellexi: Idem sumptuosissimum tenuit statum, & ad-
» modum pomposum & secularem, vt audiui & partim ipse cognoui. Dicitur
» tunc aliquis exhibuisse dicto Clementi supplicationem addens eidem versus, qui
» si eius supplicatio admitteretur, ordine recto in dicti Papæ laudem; sed si reij-
» ceretur, ordine retrogrado in dicti Papæ vituperationem legi potuerunt. Et
» sunt tales.

*Laus tua, non tua fraus, virtus, non copia rerum
Scandere te fecit hoc decus eximium.*

*Pauperibus tua das, nunquam stat Iunua clausa:
Fundere res quæris, nec tua multiplicas.*

*Conditio tua sit stabilis, non tempore paruo
Viuerè te faciat hinc Deus Omnipotens.*

Ad eum Vniuersitas Nuncios suos destinavit, tum ad testificandum sui erga filium & patrem amoris affectum, tum ad obtinendum Rotulum Beneficiorum. à Natione Anglicana Nuncius nominatus est M. Gerardus de Marcem.

Idem Pontifex memor Academiæ Parisiensis, in qua lauream in Theologia Magistralem affectus fuerat, Magistris & Scholaribus in Theologia studentibus indulgit, vt per quinque annos etiam absentes Beneficiorum suorum redditus perciperent. Legitur hoc Priuilegium in libro antiquo Procuratorum Nationis Gallicanæ sub hoc titulo. *Priuilegium Clementis Papæ VI. quod Magistri & Scholares studentes in Theologia gaudeant per quinque annos Prouentibus suorum Beneficiorum*, talis autem est eius Bulla ad Abbatem S. Victoris & Decanum S. Marcelli directæ, item & ad Cancellarium Paris. *Aubertus de Mailly* qui Ioanni de Palatiolo, successerat, tunc erat Abbas S. Victoris, Doctor Paris. Cancellarius Parisiensis *M. Robertus de Bardis de Florentia*, Canonicus olim Glacuenfis & Doctor Regens, qui interfuit Congregationi Facultatis Theolog. an. 1333. in Ecclesia S. Dionysij de Passu, in qua iudicatum est Augustinianos in Academia Parisiensi non adstringi antiquo statuto eiusdem Facultatis de tempore ad lecturam sententiarum Baccalaureo cuique incipienti necessario, vt docet Hemeræus.

PRIVILEGIUM
CLEMENTIS
VI. PRO
REDDITIBUS
BENEFICIORUM

Clemens Episcopus seruus seruorum Dei, Dilectis filijs Abbati Monasterij S. Victoris Paris. ac Decano S. Marcelli iuxta Parisius, ac Cancellario Paris. Ecclesiarum Sal. & Apost. benediçt. *Recensentes gratuito fructus uberes per vniuersum Orbem diffusos, quos floridum Parisiense studium, præsertim in Theologica Facultate produxit hactenus & producit, multarumque animarum commoda, quæ ex Doctrina in Facultate eiusmodi peritorum prouenire noscuntur, dignum reputamus & congruum, vt Magistros & Scholares eiusdem studij in eadem Facultate studentes, speciali prosequamur gratiâ & Apostolicis fauoribus muniamus.* Cum itaque felicitatis recordationis Honorius Papa IV. Prædecessor noster duxerit statuendum, vt studentes per quinque annos percipiant delictentia Sedis Apostolicæ prouentus Beneficiorum suorum non obstante aliquâ consuetudine vel statuto contrarijs; Nos volentes vt dicta constitutio erga Magistros & studentes prædictos inuiolabiliter obseruetur, ne ob subtractionem suorum prouentuum Ecclesiarum ab huiusmodi studio retrahantur, *Dilectorum filiorum Vniuersitatis Magistrorum & Scholarium studij eiusdem in hac parte supplicationibus inclinati*, Discretionis vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatinus vos, vel duo, aut vnus vestrum per vos, vel alium seu alios eisdem Magistris Facultatis eiusdem ac Scholaribus in ea studentibus, residentibus in studio memorato fructus, redditus & prouentus omnium Beneficiorum suorum Ecclesiasticorum, quæ in quibusuis Ecclesijs siue locis obtinent, quotidianis distributionibus duntaxat exceptis iuxta eiusdem Constitutionis tenorem integrè ministrari faciatis. Contradictores auctoritate nostra appellatione postposita compescendo. Non obstantibus si Magistri & Scholares prædicti aut eorum aliqui in eisdem Ecclesijs vel ipsarum aliquibus primam non fecerint personalem residentiam consuetam, à quibuscunque constitutionibus Ecclesiarum prædictarum contrarijs, iuramento, confirmatione Apostolicâ, vel quacunque firmitate alia roboratis, seu si locorum Ordinarijs, & Dilectis filijs Capitulis Ecclesiarum ipsarum, vel quibusuis alijs communiter vel diuisim ab eadem sit Sede indultum, quod interdici, suspendi, vel excommunicari non possint, per litteras Apostolicas non facientes plenam ac de verbo ad verbum de Indulto huiusmodi mentionem, prouiso ne in fraudem Constitutionis ipsius aliquid attentetur, & quod interim Beneficia ipsa debitis non fraudentur obsequijs, & animarum cura in eis quibus illa imminet, nullatenus negligatur, sed per bonos & sufficientes Vicarios, quibus de Beneficiorum ipsorum prouentibus necessaria congruè ministrentur, diligenter exerceatur, & deseruiatur inibi laudabiliter in Domino. Datum Auenioni 5. Non. Maij, Pontificatus nostri anno 1.

Hoc anno M. Guillelmus de Chanaco Episcopus Parisiensis Episcopatum abdicauit in gratiam nepotis sui Fulconis de Chanaco, & ipse factus est Patriarcha Alexandrinus: Fulco verò Episcopatum Parisiensem adiit eodem anno, probante Clemente litteris suis datis 5. Kal. Decemb. & possessionem iniit penultimâ Martij, quæ erat Dominica Passionis.

Eodem anno Vniuersitas statutum aliàs factum de Stationarijs & Librarijs

STATV-
TVM CIR-
CA STA-
TIONA-
RIOS ET
LIBRA-
RIOS.

certis quibusdam articulis additis explanauit: legiturque ista explanatio & declaratio in antiquo libro Procuratorum Nationis Gall. sub hoc titulo. *Additio & Declaratio super statutis & Iuramentis Librariorum & Stationariorum per Vniuersitatem.*

- ” Vniuersis præsentibus litteras inspecturis *Vniuersitas Magistrorum & Scholarium Parisius studentium* salutem in Domino. Graui querimonia aures nostras sæpius propulsante super eo quod per fraudem & dolum Stationariorum & Librariorum, quamuis contra eorum iuramenta, contingebat Magistros & Scholares quamplurimum de fraudari, Præfatos Librarios prout ad nos pertinet, & Stationarios coram Deputatis à nobis fecimus conuocari, vt iuxta verbum Saluatoris dicentis, *Descendam & videbo vtrum clamorem, qui venit ad me, opere compleuerint*, viderent si prædictâ veritate niterentur, coram quibus Deputatis comparentes, & eis diligenter expositis articulis eorum Officia tangentibus, super quibus aliâs præstiterant Iuramenta, reperti fuerunt Quidam eorum errasse & peccasse tam contra iuramenta per eos facta contra quam mentem & conscientiam statuentes. Et quia anno quolibet vel quotiens nobis placuerit, tenentur, vt ipsis sit recens memoria, renouare iuramenta, *quatuorque Principales per Nos eligi debent, vel aliâs electi confirmari ad taxandum libros. Ita quod nulli alij liceat libros taxare Parisius nisi tales quatuor duntaxat secundum quod hoc in statutis aliâs per Nos super hoc factis latius continetur.* Hinc est quod Nos super prædictis salubre remedium adhibere cupientes, prædictos Librarios & Stationarios ad nostram Congregationem Generalem celebratam more solito apud S. Mathurinum anno Domini 1342. 6. die Octobris fecimus conuocari, & cuilibet ipsorum, prout suo incumbit Officio tactis sacrosanctis Euangelij fecimus iurare iuramenta quæ sequuntur.
- ” Primò videlicet quod fideliter & legitimè habebunt libros vanales recipiendo, custodiendo, exponendo & vendendo eisdem.
- ” Item quod libros vanales non suppriment neque celabunt, sed ipsos semper loco & tempore exponant quando petentur.
- ” Item quod si à Venditoribus vel Venditore super venditione libri vel librorum vocati fuerint, vel requisiti, æstimabunt & dicent bona fide mediante salario quantum credunt librum vel libros ad vendendum oblatum vel oblatos iusto & legitimo pretio posse vendi, vt pro eis emere vellent, si facultas se offerret.
- ” Item quod pretium libri vernalis & nomen illius cuius est liber in aliqua parte libri patente intuenti ponent, si velit venditor.
- ” Item quod cum libros vendiderint, eos non assignabunt ex toto, nec transferent in Emptores, nec pretium recipient pro eisdem, donec denunciauerint venditori vel mandato suo, quod pretium veniat recepturus si velit & eius copia commodè possit haberi.
- ” Item quod de pretio pro libro vel libris oblato puram & simplicem sine fraude & mendacio dicent veritatem.
- ” Item quod nullus Librarius librum vernalem expositum ab alio Librario Magistro vel Scholari Parisius emat, nisi primitus fuerit portatus publicè per quatuor dies in sermonibus apud Fratres (Prædicatores) & venditioni expositus & ostensus petentibus omni fraude amota: ita tamen quod si Scholaris vel Magister compulsus necessitate propter recessum vel aliâs non possent tantum expectare, de Consensu Rectoris Vniuersitatis, qui pro tempore erit, Magister vel Scholaris poterunt vendere libros factâ fide de consensu Rectoris per signetum, Librarij poterunt emere libros sine hoc quod in sermonibus apponentur.
- ” Item quod nullus intromittet se de taxatione Librorum quoquo modo nisi vocatus per aliquem de principalibus Iuratis.
- ” Item quod ratione libri vel librorum à venditore Magistro vel Scholari nihil exigent, nec ab Emptore actu studente Parisius vltra 4. denarios de libra & ab extraneis sex denarios.
- ” Item quod nullum pactum facient per se vel per alium directè, vel indirectè de vino recipiendo vltra id quod ab Vniuersitate est taxatum, nec occasione

maioris vel minoris pretij pro eorum librorum vino venditio differatur quoquo modo.

Item de Stationarijs quod Exempla quæ habent, sint vera & correctæ pro posse.

DE STA-
TIONA-
RIIS.

Item quod pro exemplaribus ultra id quod ab Vniuersitate taxatum est, non exigent à Magistris vel Scholaribus.

Item quod non attentabunt aliquid doli vel fraudis circa Officium suum unde possit studentibus aliquod detrimentum euenire.

Item quod quilibet habeat tabulam de pergameno scriptam in bona litera & patente posita ad fenestram, in qua scripta sint omnia exemplaria quibus utitur & quæ ipse habet cum pretio taxationis eorum.

Item si habeant aliqua exemplaria non taxata, ea non communicabunt, donec dictæ Vniuersitati oblata fuerint seu taxata.

Item quod ipsi librorum utilium pro studio cuiuscunque Facultatis exemplaria prout melius & citius poterunt, procurabunt ad commodum studentium & Stationariorum utilitatem.

Item quod si contingat quod habeant exemplaria noua, ea non communicabunt, nec pro seipsis, nec pro alijs donec fuerint approbata per Vniuersitatem correctæ & taxata.

Item quod non vendent seu alienabunt exemplaria sua sine consensu Vniuersitatis.

Si verò Stationarij contra prænominatos articulos vel aliquem eorum aliquid attentare præsumpserint seu contraverint, à suo Officio sit ille qui hoc fecerit alienus penitus & priuatus vsque ad satisfactionem condignam & reuocationem Vniuersitatis.

Nomina verò Librariorum qui iurauerunt sunt hæc. Thomas de Senonis. Nicolaus de Branchis, Ioannem Vachet. Ioannes Parui Anglicus. Guill. de Aurelianis, Robertus Scoti, Ioannes dictus *Prestre-Jean*, Ioan. Poncton, Nicol. Tirel, Gaufridus le Cauchois, Henricus de Cornubia, Henricus de Neuane, Ioannes Magni, Corradus Alemannus, Gilbertus de Hollandia, Ioan. de fonte. Thomas Anglicus, Richardus de Montbanon, Hebertus dictus *Martray*. Yuo Greal. Guill. dictus le Bourguignon, Matheus le Vauassour, Guill. de Caprosia, Yuo dictus le Breton, Simon dictus *l'Escholier*, Ioannes dictus *le Normant*, Michaël de Vacqueria, & Guill. Heberti. Et pro isto anno præsentem eligimus in 4. principales Librarios taxatores Librorum Ioannem de Fonte, Yuonem dictum *Greal*, Ioan. *Vachet*, & Alanum Britonem principalem Seruientem Facultatis Decretorum, ita quod istis duntaxat liceat libros taxare vel saltem duobus ipsorum præsentibus & taxantibus. Et si duo eorum absentes sint, vel vnum tantum, absens percipiet quantum alius præsens, & taxam requisitus ad taxandum venire recusauerit. Et si contingat Taxatores & eorum aliquos duci ad aliquam taxationem faciendam per aliquem alium de Librarijs, tantum percipiet ille Ductor, quantum vnus Taxatorum. Et si plures fuerint Ductores, quantum ad participationem salarij, omnes loco vnus habeantur. Et etiam isti 4. Deputati inquirent si aliquis non Iuratus utatur Officio Librarij vel Stationarij, & habeant potestatem capiendi pignora non Iuratorum vsentium Officij prædictis, & ea præsentare in prima Congregatione generali coram Vniuersitate: & si Deputati prædicti in his exequendis Seruiente indigeant, quilibet Seruiens Vniuersitatis tenebitur per suum iuramentum stare eis & officium suum gratis & sine difficultate impendere, si fuerit per aliquem eorum requisitus, & non alijs Librarijs non principalibus taxare libros quoquo modo. Nobis potestatem reseruantes de alijs quatuor pro anno futuro eligendis si nobis placuerit & Nobis visum fuerit expedire. Quibus sic actis Nos omnes & singulos Iuratos nostros benigne admisimus ad Officia prædicta exercenda. Volentes ipsos & eorum quemlibet tanquam fideles nostros nostris gaudere priuilegijs, libertatibus & immunitatibus si & prout decet ipsos in futurum sub protectione nostra, per præsentem reponendo. In cuius rei testimonium his præsentibus litteris sigillum Vniuersitatis est appennum. Datum anno Domini 1342. die 6. Octob.

Eodem anno Natio Picardica statutum edidit circa habitum Determinantium qui Missis & Vesperis interesse tenebantur, legiturque in antiquo libro Procuratorum illius Nationis sub hoc titulo. *Quod Determinatores veniant in Cappis manicatis ad Missas & Vesperas B. Mariae Virginis.*

DE HABITU DETERMINANTIVM IN MISSIS. Vniuersis praesentes litteras inspecturis, Omnes & singuli Magistri Natione Picardorum actu Regentes Parisius in Artium Facultate salutem in Dom. sempiternam. Quia cuius est condere, eius est interpretari. Ideo statutum per Nos aliis factum, quod Determinantes diebus Veneris Quadragesimae Vesperis & Sabbati in Missa pro anno, quo determinauerint, sub certa poena interesse teneantur, & habitu in quo comparere debent, nullam expressam facit mentionem, adijcimus praedictum statutum aliquo modo declarando, quod in Cappa manicata, sicut in caeteris factis suam Determinationem tangentibus intersint, alioquin poenam incurrant, quae cauetur in statuto. In quorum testimonium sigillum nostrum praesentibus duximus apponendum. Datum apud S. Iulianum nobis ad statuendum congregatis est, vt moris, anno Domini 1342. die Sabbati post Brandones.

1343. Anno 1343. Rectore M. Guillelmo Gorien celebre Senatusconsultum factum est, quo Robertus de Puincomo Armiger, eiusque Seruiens & M. Simon de Ceruoy multati sunt erga Vniuersitatem multa honoraria & pecuniaria, honoraria quidem coram ipso Senatu facta, pecuniaria vero quae fuit 120. libellarum, numerata & pensitata est Rectori successori, vt legitur in antiquo libro Rectoris. Sed nec Senatusconsultum illud, nec Senatusconsulti causam inuenire haecenus potui.

Eodem anno secundum computationem Gallicanam Clemens Pontifex scripsit ad Cancellarium Parisiensem vt promoueret ad gradum Magisterij Rogerium de Palharijs.

DE RECEPTIONE DOCTORIS EXTRA ORDINEM. Clemens Episcopus seruus seruorum Dei, Dilecto filio Cancellario Ecclesiae Parisiensis Sal. & Apostol. bened. Habet fide dignorum assertio, quod dilectus filius Rogerius de Palharijs Ordinis FF. Minorum in Sacra Theologiae Facultate Baccalarius adeo in Facultate ipsa laudabiliter diuina gratia profecit, quod ad recipiendum Magisterij honorem in eadem Facultate idoneus reputetur. Nos igitur domum Domini viris insignitis virtutibus, & in opere potentibus & sermone, qui resistere valeant ascendentibus ex aduerso, ad diuini nominis laudem & gloriam, ipsiusque Domus decorem cupientes Domino dirigente fulciri, discretioni tuae per Apostolica scripta mandamus, quatenus dictum Rogerium, si eum ad huiusmodi Magisterij honorem idoneum fore reperiueris, ad eiusdem Magisterij statum, non obstante quod aliqui Baccalarij in Facultate praedicta in Ordine recipiendi Magisterium huiusmodi praecedant eundem, studeas promouere. Nos enim Baccalarijs ipsis nullum per hoc volumus praedictum generari, quin ipsi ad eiusdem Magisterij honorem post promotionem huiusmodi ordine debito valeant promoueri. Datum apud Villam-Nouam Auenion. Diocesis 3. Kal. Martij, Pontif. nostri anno 2.

Ex hacce Bulla patet illis temporibus fuisse, quemadmodum & nostris, Ordinem quendam inter Baccalarios ad recipiendum Doctoratus Gradum: neque enim Papa vult, vt Cancellarius Paris. qui tunc erat M. Robertus de Bardis, Rogerium illum admittat seu dignum, seu indignum; sed tantummodo vt non seruato Ordine receptionis, abique tamen praedictum caeterorum, illum recipiat. Praeterea ex eadem intelligimus viguisse adhuc eam consuetudinem examinandi Baccalarios per Cancellarium & Examinatores, quos ipse Cancellarius nominabat & praesentabat Vniuersitati; quae vetustissimis temporibus obseruata fuit, & quam suo tempore viguisse scribit Robertus de Sorbona, vt alibi retulimus. Nunc vero aliae sunt leges, aliaque consuetudo: nec Cancellarius amplius examinat Baccalarios in Theologia, sed tantum Licentiatum benedictionem Apostolicam & biretum Doctorale, impertitur: at in receptione Candidatorum in Artibus veterem seruaui consuetudinem, quos cum Examinatoribus suis examinat, & ad Magisterium promouet.

Paulo ante idem Pontifex scripserat ad Archiepiscopum Tolos. vt ad eundem Magisterij in Theologia Gradum promoueret M. Guillel. Farinerium etiam

Minoritam, sub M. Iordano Curti Præsidente eiusdem Facultatis Theologicae Professore, & is Farinerius successit Fortanerio Vassalli in Generalatu Ordinis. Talis autem est Bulla.

Clemens . . . Venerabili Fratri Archiepiscopo Tolosano, Sal. & Apostol. bened. Fide dignorum nobis relatio patefecit, quod dilectus filius Guill. Farinerij de Ordine FF. Minorum Aquitaniae Prouinciae Fratrum eorundem Prouincialis Minister adeo in Facultate Theologica studendo & legendo, gratia sibi assistente diuina profecit, quod ad recipiendum Magisterij honorem in eadem Facultate idoneus reputetur. Nos igitur domum Domini viris insignitis virtutibus & in opere potentibus & sermone, qui resistere valeant ascendentibus ex aduerso, ad diuini nominis laudem & gloriam, ipsiusque Domus decorem cupientes Domino dirigente fulciri, & nolentes quod eidem Guillelmo honor sibi ex suis laboribus huiusmodi debitus non differatur ulterius, cum honorum laborum gloriosus debeat esse fructus, fraternitati tuae per Apostolica scripta committimus & mandamus, quatenus per se vel per personam idoneam a te super hoc deputandam praefatum Guillelmum sub dilecto filio Iordane Curti Ordinis praedicti Minorum eiusdem Facultatis Theolog. Professore ad statum & honorem supra dicti Magisterij seruata solennitate debitam promouere procures. Datum Auenioni 9. Kal. Febr. anno 2.

Paulo vero post M. illum Iordanum Curti promouit ad Archiepiscopatum Treuentinum; extatque in hanc rem Bulla apud Vadinghum: in qua haec verba leguntur. Demum ad te Ordinis FF. Minorum Professore in sacra Theologia Magistrum in Sacerdotio constitutum, morum honestate decorum, in spiritualibus prouidum & in temporalibus circumspectum & alijs multiplicibus virtutum meritis, prout fide dignorum assertionem percipimus, insignitum, direximus oculos nostrae mentis.

Eodem anno Collegium Mignonium fundatum est à M. Ioanne Mignonio Archidiacono Blesensi in Ecclesia Carnotensi. Eius vero Nepos Michael Roberti Mignonij filius Capellam inibi construi fecit. Anno vero 1584. regnante Henrico III. illud idem Collegium Grandimontensibus Regularibus addictum; & ita è seculari factum est Monasticum.

Anno 1344. Franciscus de Esculo Minorita qui Michaellem de Cesena Generalem suum secutus fuerat errantem, secutus est poenitentem. Nam eo mortuo obtenta ut dictum errati venia, iste quoque ad saniolem mentem reuersus Auenionem accessit, & à Clemente benignè exceptus est. Retractationem vero quam fecit, cæteris qui easdem partes secuti fuerant, quique adhuc in errore obstinati erant, communem esse voluit Pontifex. Estque talis ut legitur apud Wadinghum.

Ego F. Franciscus de Esculo Ordinis Minorum recognoscens veram, Catholicam & Apostolicam fidem, fateor me illam fidem firmiter credere & tenere, quam sacrosancta Rom. Ecclesia, quae mater est omnium fidelium & Magistra, tenuit & docuit, tenet & docet, & quam sanctissimus in Christo Pater D. Clemens Papa VI. cum sacro Cardinalium Collegio tenet & docet. Et precipue credo & teneo, cum etiam scriptura sacra in plerisque locis hoc asserat, Redemptorem nostrum & Dominum Iesum Christum eiusque Apostolos nonnulla habuisse: & quod asserere pertinaciter, quod Christus & eius Apostoli nihil habuerint in proprio vel communi, est erroneum & hæreticum: & quod Christus & eius Apostoli habuerunt in rebus quibus vsi sunt, ius vtendi & faciendi ea quae scriptura sacra testatur eos fecisse, & quod vsus non possit esse iustus absque omni iure vtendi; & quod in praemissis felicis recordationis Ioannes Papa XXII. rectè & Catholicè definierit in Constitutione sua quae incipit Cum inter nonnullos, quam reputo Catholicam, & contrarium tenere post Decretalem, & eius publicationem, pertinaciter ore & corde profiteor, prout ipse in dicta sua Constitutione declarauit, erroneum & hæreticum fore. Et doleo, & me poenitet, quod vnquam aliquid scripserim, dixerim, vel fecerim contra ipsam; & specialiter verbis excessiuis, quae credens zelare pro Ordine meo aduersus praefatum D. Ioannem scripsi, dixi, vel feci; & peto veniam, gratiam & misericordiam de praemissis. Et confiteor, dictum D. Ioannem toto tempore, quo regimini

COLLEG.
MIGNON-
II FVN-
DATIO.

1344.

RETRACTATIO
FRANC.
ESCULANI
MINORITAE
DE
PAPER-
TATE
CHRISTE.

» Vniuersalis Ecclesie præfuit, verum & Catholicum Papam fuisse: & ipsam Ca-
 » tholicè, & vt verum & fidelem Christianum vixisse & obiisse. Et hanc meæ fi-
 » dei breuem confessionem & annotationem iuro; & suppono correctioni &
 » emendationi, ac supplicationi eiusdem sanctissimi Patris & Domini nostri Papæ
 » Clementis VI.

Eodem anno Philippus Rex nouum vectigal ex sale & salinis instituit occa-
 sione sumptâ belli Anglici in quo pecuniæ plurimum absumebatur, legemque
 tulit, ne priuatus vllus sal emeret à quoquam præterquam à fisco, ac proinde
 certa horrea suis Publicanis attribuit. Vectigal istud olim à Liuiio Salinatore
 apud Romanos inuentum fuerat, propter quod in odio fuit omnibus. Neque
 Philippus animos Ciuium minus à se abalienasse dicitur hoc inuento. Vnde ab
 aliquibus Salicæ Legis verè author appellabatur, alludentibus scilicet ad legem
 Salicam, quâ se tuebatur aduersus Eduardum Regem Anglorum. A quo quidem
 vectigali non video exemptam fuisse Vniuersitatem Parisiensem, cum Edicto suo
 neminem exemisse videatur.

Ea tamen de causa M. Ioannes Buridanus Magni tum nominis & famæ Phi-
 losophus, Natione Picardus, sæpè suæ Nationis Procurator, nec semel Aca-
 demie Rector apud Regem perorasse dicitur. Verum quis fuerit perorationis
 exitus, non reperio.

Hoc anno Clemens Pontifex ægrè ferens Regnum Gallicanum Bello An-
 glicano infestari, concessit centum dierum Indulgentiam omnibus Regni Inco-
 lis, qui pro pace orarent, quam in rem extat eius Bulla data Auenione 7. Iunij.

» Clemens Episcopus seruus seruorum Dei, Vniuersis Christi fidelibus præ-
 » sentes litteras inspecturis Sal. & Apostol. bened. Cupientes vt Regnum Fran-
 » ciæ à quo originem traximus, & ipsius Regnicolæ in vera Pacis tranquillitate
 » lætentur, ac sperantes in Domino, qui est vera Pax, quod sublatis dissidiorum
 » incommodis, assiduis pulsatus fidelium deprecationibus pacem dabit. Vt fide-
 » les ipsi eò deuotius pro pace huiusmodi intercedant, quò ex hoc dono cœlestis
 » gratiæ conspexerint se referros, omnibus verè pœnitentibus & confessis qui de-
 » uotis orationibus pro bona pace dicti Regni Diuinam misericordiam implora-
 » bunt, singulis diebus quibus apud Deum huiusmodi orationes effuderint, de
 » omnipotentis Dei misericordia, & Beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius
 » autoritate confisi, centum dies de iniunctis eis pœnitentijs misericorditer re-
 » laxamus. Datum Auenioni Nonis Iunij Pontif. nostri anno 3.

1345.

Anno 1345. Philippus Rex concessit Vniuersitati Priuilegium confirmatiuum
 seu explicatiuum illius, quod anno 1340. dederat, quo quidem distinctè & ex-
 pressè iussit, vt Præpositus Parisiensis contra quoscunque quocunque priuilegio
 vtentes, Magistros & Scholares Parisienses tueretur ab omnibus molestijs, op-
 pressionibus, iacturis alijsque vexationibus, eorumque causas ad formam suam euo-
 caret. In Tabulis Castelleti continentur duæ Constitutiones huiusce Regis;
 vna quidem anni 1340. altera an. 1345. quæ tales sunt.

PRIVILE-
GIUM CON-
SERVATIO-
NIS RE-
GIE.

» PHILIPPVS Dei gratia Francorum Rex, Vniuersis præsentibus litteras inspe-
 » cturis salutem. Notum facimus, quod cum ad supplicationem Vniuersitatis
 » Magistrorum & Scholarium Parisiens. Nos eisdem nostras concessimus litte-
 » ras, tenorem qui sequitur continentes. PHILIPPVS Dei gratia Francorum Rex,
 » Præposito nostro Parisiensi, vel eius locum tenenti salutem. Cum Vniuersitas,
 » Magistri & Scholares Paris. in nostra speciali guardia & protectione existant, cum ve-
 » niunt ad studium & ibidem morantur, vel ad partes suas redeunt, frequenter
 » tamen prout accepimus, iniuriæ, molestiæ, oppressiones & violentiæ nedum
 » in Præpositurâ tuâ eisdem, sed & in locis alijs inferuntur in præiudicium guar-
 » diæ nostræ, quas prosequi nequeant extra Parisiensem Ciuitatem, quin à suo stu-
 » dio distrahantur, grauiusque vexentur laboribus & expensis, si extra ipsam
 » Ciuitatem iniurias huiusmodi prosequi oporteret, supplicantes sibi per nos de
 » remedio prouideri opportuno. Quare Nos eorum supplicationi fauorabiliter
 » annuentes, idcirco tibi protectionem eorum ac custodiam, coërcitionem in-
 » super eorum, qui in protectionis & guardiæ nostræ præiudicium Vniuersitati
 » seu Magistris aut Scholaribus prædictis inferent violentiam indebitam, iniuriam
 » vel iacturam, siue infra Præpositurâ tuâ fines, siue in locis alijs quibuscunque
 Regni

Regni nostri tenore præsentium committimus, quod eis concedimus de gratia speciali, priuilegijs seu consuetudinibus in contrarium impetratis; aut etiam impetrandis non obstantibus quibuscunque. In cuius rei testimonium Sigillum nostrum præsentibus est appensum. Datum apud Vicennam vltima die Decemb. anno Domini 1340. Postmodumque Vniuersitas, Magistri & Scholares prædicti asserentes, quod licet sub illo verbo *Iacturam* in dictis verbis contento illicitè detenta contineantur, dictus tamen Præpositus sæpius hæsitando iam ipse de bonis ad dictos Magistros & Scholares pertinentibus, & de his quæ debebantur eidem, deberet seu posset cognoscere virtute litterarum prædictarum. Asserentes insuper quod nonnulli Bailliui & alij de Ducatu Normaniæ, & de quibusdam alijs partibus Regni nostri prætextu quorundam priuilegiorum, eidem vt dicebant à nobis seu Prædecessoribus nostris concessorum dicto Præposito in præmissis obedire recusabant, Nobis supplicassent, vt super his declarationem facere dignaremur, Nos igitur visis litteris superscriptis, ac supplicatione *Vniuersitatis Magistrorum & Scholarium* prædictorum, hisque consideratis, quæ circa hæc considerari debebant, habitâ super his deliberatione diligenti cum dilectis & fidelibus Gentibus Parlamenti nostri Cancellario & pluribus alijs Consiliarijs nostris declarauimus, ac etiam tenore præsentium declaramus, quod super iniurijs, molestijs, oppressionibus & violentijs, *isidem Magistris aut Scholaribus in personis aut familiaribus proprijs eorundem, seu dictorum Magistrorum aut Scholarium proprijs bonis ad ipsos Magistros seu Scholares sine fraude absque aliqua fitione, & absque cessionis, transporti, vel alio simulato contractu pertinentibus, illatis vel inferendis dictam nostram guardiam infringendo contra dictam tenorem litterarum*, nec non super damnis & interesse exinde secutis & quibuscunque personis & vbiunque infra Regnum nostrum dictus Præpositus summarie & de plano cognosceret, & faceret breue iustitiæ complementum faciendo Nobis & parti debite emendari, & ab omnibus Regni nostri Iusticiarijs vbiunque constitutis obediretur dicto Præposito in hac parte non obstantibus Priuilegijs quibuscunque Normanijs, seu alijs Regnicolis concessis, seu etiam concedendis. In cuius rei testimonium præsentibus litteris nostrum fecimus apponi sigillum. Datum Parisius in Parlamento nostro die 21. Maij, anno Domini 1345. sic signatum per Consilium existens in Camera, vbi vos eratis virtute certi Mandati Regis super hoc facti, lecti in Camera. Et à tergo dictarum litterarum erat sic scriptum. *Publiées en Iugement le Preuost seant en Siege, le Mardy après la saint Barnabé Apostre, l'an 1345.* Signé Anguille,

Eodem anno Natio Gallicana statutum condidit, quo vetuit Magistros vocari ad ordinandum de pecunijs Nationis, nisi die legibili, seu quo in Scholis actu legitur. Exatque statutum illud in antiquo libro Procuratorum huiusce Nationis sub hoc titulo. *Statutum quod non potest vocari ad ordinandum de pecunia Nationis nisi die legibili actu*, estque tale.

In nomine Domini, Amen. Nouerint vniuersi præsentis & futuri quod anno Domini eiusdem 1345. 5. die mensis Aprilis, Indictione 13. Pontificatus sanctissimi in Christo Patris, ac Domini D. Clementis diuina prouidentia Papæ VI. anno 3. Parisius apud S. Iulianum Pauperem in plena congregatione Nationis Gallicanæ Magistrorum videlicet dictæ Nationis ibidem vocatorum & congregatorum ex præcepto viri venerabilis & discreti *M. Geraldus Lasboegas dictæ Nationis Procuratoris*. In mei Notarij publici infra scripti Testiumque subscriptorum præsentia posuit in deliberatione dictorum Magistrorum præfatus Procurator, an placeret dictis Magistris statuere, cum tunc vocati essent ad statuum, quod nullus de cætero Procurator, quicumque esset ille, posset vocare ad ordinandum de pecunia dictæ Nationis, nisi die quâ legeretur actu ordinariè: quo quidem sic posito in deliberatione, vnâ cum hoc scilicet quod quilibet Procurator de cætero futurus dictæ Nationis tenetur hoc iurare in principio creationis suæ vnâ cum alijs Iuramentis ibidem consuetis, factaque inductione per eundem Procuratorem in omnibus & singulis Magistris ibidem præsentibus placuit, & voluerunt dictum positum in deliberatione inuiolabiliter de cætero obseruari modo & forma prædictis; & quod hoc volebant & ordinabant tanquam statutum dictæ Nationis obseruari. Quo concluso per dictum Procuratorem, vt

» moris est vnà cum alijs in deliberatione positus voluit & petijt dictus Procurator
 » nomine dictæ Nationis sibi per me Notarium publicum hic præsentem fieri pu-
 » blicum Instrumentum, adstantes ibidem in horum testimonium inuocando. Acta
 » fuerunt hæc anno, mense, die, Indictione, Pontificatu & loco prædictis. Præ-
 » sentibus discretis viris MM. Lamberto de Summavere, Ioanne de Faitudo, Ala-
 » no de Mirech, Petro de Castelfredour, Petro Rogerij & multis alijs in horum
 » testimonium euocatis specialiter & rogatis. Et est Instrumentum super hoc con-
 » factum in Archa Nationis Gallicanæ.

Patronatus Curiarum SS. Andreae & Cosmæ incipit esse Vniuersitatis.

Eodem anno Vniuersitas & Monachi San-Germano-Pratenses inter se con-
 uenerunt, vt quod aliàs, scilicet tempore Philippi pulchri, dissidium com-
 posuerant, contractusque & pacta de Patronatu quarundam Ecclesiarum & ces-
 sione Iuris quod Monachi habebant, inita summi Pontificis Clementis & Se-
 natus Parisiensis autoritate firmarentur & corroborarentur. Ob id autem trans-
 latio ista facta, vt se redimerent Monachi à seruitute Prati Clericorum, de qua
 in Charta, quæ seruatur in Tabulario Vniuersitatis apud Regiam Nauarram sub
 hisce Characteribus C. 7. A. Et est eiusmodi.

» C'est la forme de la Composition accordée & recitée deuant vous, Nossei-
 » gneurs de Parlement, entre l'Vniuersité de Paris d'une part, & l'Abbey & le
 » Conuent de S. Germain des Prez d'autre. Premièrement que il plaisoit audit
 » Abbey & au Procureur dudit Conuent en son nom, & pour ly, & les Procu-
 » reurs de l'Vniuersité dessusdite d'autre. C'est à sçauoir M. Oliuier Saladin
 » Maistre en la Faculty de Theologie, M. Iean de Longeuil Maistre en la Facul-
 » tey de Decret. M. Berthelemy de Brice Mestre en la Faculty de Medecine, &
 » les 4. Procureurs des 4. Nations; c'est à sçauoir M. Remy de Vineuaire de la
 » Nation de France, M. Pierre Scutif de la Nation de Picardie, M. Iean du Te-
 » sier de la Nation de Normandie & M. Estienne de Elst de la Nation d'An-
 » gleterre.

» Et Premièrement que la Composition autrefois faite du temps de bonne
 » memoire, le Bel Roy Philippes, soit gardée, confermée, approuuée en tout
 » & par tout à tousiours mais, excepté tant seulement que la porte deuers le Prey
 » sera close perpetuellement, si que iamais ne pourra auoir ouuerture deuers le
 » Prey.

» Item lesdits Religieux bailleront, & deliureront ausdits Procureurs de ladite
 » Vniuersité 200. liures fort & en present: Et pour les choses dessusdites cesse-
 » ront toutes contentions & tous débats meuz du temps passé entre lesdits Re-
 » ligieux & ladite Vniuersité, pour la raison d'une place dequoy mention est faite
 » en la Composition faite du temps de bonne memoire du Beau Roy Philippes
 » dessusdits, & toutes iniures, querelles, actions personnelles meües du temps
 » passé entre lesdites Parties.

PATRO-
NATVS
ECCLES.
ANDREAE
ET SS.
COSMAE
ET DAM-
MIANI. » Item pour mieulx confermer cette Paix & pour auoir mieulx l'amour & la fa-
 » uour de l'Vniuersité, lesdits Religieux perpetuellement donnerent, delaisserent
 » & transporterent tout ce que à eux appartient & appartenir pourroit au temps
 » aduenir à ladite Vniuersité, les Patronages des Eglises, c'est à sçauoir de S. An-
 » drien des Arcs, & de S. Cosme & S. Damien à Paris retenuës par deuers lesdits
 » Religieux aucunes rentes que eulx y prennent ou pourroient prendre au temps
 » aduenir pour la raison de la Seigneurie temporelle, & promistrent lesdits Reli-
 » gieux à supplier à Nostre S. Pere le Pape, que ledit Transport & Cession des-
 » dits Patronages desdites Eglises voulsist approuuer, confermer & toutes les au-
 » tres choses dessusdites, tant comme à la spiritualité appartient ou peut ap-
 » partenir.

» Item lesdits Religieux & lesdits Procureurs voudrent que la main du Roy,
 » qui auoit esté mise en ladite place à la requeste des dessusdits Religieux en
 » fust leuée & ostée au prouffit des Parties tant comme à cescune appartient ou
 » appartenir pourroit au temps aduenir par raison. *In dorso verò Chartæ seu Instru-
 menti eiusmodi extat scriptum.*

Forme de consentement desdits Religieux à ce que l'accord de l'an 1345. soit ratifié par le Parlement, & par le Pape.

Hæc ergo Compositio in Acta Senatus relata est. Eodemque anno Patronatus prædictarum Parochiarum cessio, translatio & transmissio Diplomate Pontificio comprobata est, seruaturque Clementis Bulla cum Instrumentis publicis Vniuersitatis in prædicto Tabulario sub hisce litteris B. 5. H. & est talis.

Clemens Episcopus seruus seruorum Dei. Ad perpetuam rei memoriam. Ea quæ concordiam sapiunt, & iracundiam auferunt iurgiorum, præsertim inter personas Ecclesiasticas, Apostolico fauore prosequimur. Et ut in recidivæ Quæstionis scrupulum non resurgant, super his adijcimus Apostolici muniminis firmitatem. Sanè petitio pro parte Dilectorum filiorum Ioannis Abbatis & Conuentus Monasterij S. Germani de Pratis Diocesis Parisiensis, ac Vniuersitatis Magistrorum & Scholarium Parisius studentium nobis nuper exhibita continebat, quod dudum cum causa verteretur inter Abbatem & Conuentum ex vna parte, & Vniuersitatem prædictos ex altera, super eo quod dicta Vniuersitas petebat sibi ab ipsis Abbate & Conuentu satisfieri de arreragijs 14. librarum eidem Vniuersitati annuatim per ipsos debitarum, vnà cum pœnis ob defectum solutionis commissis à tempore 52. annorum, nec non dictas 14. libras annuatim eidem Vniuersitati, vt præfertur, debitas ab ipsis Abbate & Conuentu solui in posterum singulis annis cum pœnis adiectis iuxta tenorem cuiusdam compositionis factæ inter Abbatem & Conuentum & Vniuersitatem prædictos, & sub eorum sigillis, ac postmodum confirmatæ per præclaræ memoriæ Philippum tunc Francorum Regem in cera viridi & filis sericis prout in litteris super hoc confectis plenius continetur. Dictis verò Abbate & Conuentu ex aduerso asserentibus & dicentibus ad hæc minimè se teneri ex eo & pro eo quod dicta compositio, si vnquam facta fuerat, facta fuisse dicebatur iam annis 52. elapsis, nec in obseruantiam ab alterutra partium vnquam fuerat introducta, quodque per Vniuersitatem prædictos potius steterat, quàm per Abbatem & Conuentum præfatos quo minus obseruata fuisset, & consideratis lapsu tanti temporis, & impedimentis per prædictam Vniuersitatem in contrarium appositis, à dicta petitione prædicta Vniuersitas desistere debebat. Vniuersitate prædictâ contrarium asserente. Tandem pluribus altercationibus hinc inde habitis pro bono pacis habendæ inter Abbatem ac Conuentum & Vniuersitatem prædictos deliberatione maturâ & diligenti tractatu præhabitis super præmissis, & nonnullis articulis tunc expressis ad certam pacis & concordie ac transactionis viam, idem Abbas & Conuentus ac Vniuersitas consensu vnanimi deuenerunt, prout in litteris inde confectis ipsorum Abbatis & Conuentus ac Vniuersitatis sigillis munitis, quarum tenorem de verbo ad verbum præsentibus inferi fecimus, plenius continetur. Quare pro parte ipsorum Abbatis & Conuentus ac Vniuersitatis nobis extitit humiliter supplicatum, vt Concordiam & Transactionem præfatas, ac omnia & singula in ijs contenta fulcire cum suppletionem defectus, si quis in præmissis interfuerit, Apostolico munimine dignaremur. Nos igitur qui pacem & quietem quærimus singulorum, volentes Abbatem & Conuentum ac Vniuersitatem præfatos prosequi fauorabiliter in hac parte, huiusmodi supplicationibus inclinati, concordiam & transactionem præfatas per eosdem Abbatem & Conuentum ac Vniuersitatem inter eos, vt præmittitur, factas, & omnia & singula in eis contenta rata grata habentes, illa auctoritate Apostolicâ & certâ scientiâ confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus, supplentes omnem defectum, si quis forsan præmissis interuenit, de Apostolicâ plenitudine potestatis. Tenor autem dictarum litterarum talis est.

Vniuersis præsentibus litteras inspecturis, Ioannes permissione diuina Monasterij S. Germani de Pratis iuxta Parisius Abbas humilis, totusque eiusdem loci Conuentus salutem in Domino sempiternam. Notum facimus, quod cum causa verteretur inter Nos ex vna parte & Vniuersitatem Magistrorum & Scholarium Parisius studentium ex altera. Super eo quod dicta Vniuersitas petebat à Nobis Religiosis eidem Vniuersitati satisfieri de arreragijs 14. librarum eidem Vniuersitati annuatim à Nobis debitarum vnà cum pœnis ob defectum solutio-

» nis commissis à tempore 52. annorum, nec non dictas 14. libras annuatim eidem
 » Vniuersitati, vt præfertur, debitas à nobis solui in posterum singulis annis cum
 » pœnis adiectis iuxta tenorem compositionis cuiusdam olim factæ & initæ inter
 » Nos Religiosos & Vniuersitatem sub sigillis nostris & Vniuersitatis postmodum
 » confirmatæ per inclytæ recordationis D. Philippum tunc Francorum Regem
 » in cera viridi & filis sericis, provt in litteris super hoc confectis hæc pleniùs
 » continentur. Nobis verò asserentibus & dicentibus adhæc minimè nos teneri
 » ex eo & pro eo quod dicta compositio si vnquam facta fuerit, facta fuisse dicitur
 » iam 52. annis elapsis, nec in obseruantiam ab alterutra partium vnquam fuerat
 » introducta; quodque per Vniuersitatem prædictam potius steterat, quàm per
 » Nos Religiosos prædictos, quominus obseruata fuisset: & considerato elapsu
 » tanti temporis, & impedimentis per dictam Vniuersitatem in contrarium appo-
 » sitis, à dicta petitione prædicta Vniuersitas desistere debebat, Vniuersitate præ-
 » dictâ contrarium asserente. Tandem pluribus altercationibus hinc inde habitis
 » pro bono pacis inter Nos Religiosos prædictos & Vniuersitatem prædictam
 » concordatum extitit in hunc modum, quod dicta compositio, cuius tenor se-
 » quitur in hæc verba.

» Vniuersis præsentis litteras inspecturis Ioannes permissione diuina Monaste-
 » rij B. Germani de Pratis Paris. humilis Abbas, totusque eiusdem loci Conuen-
 » tus æternam in Domino salutem. Notum facimus quod cum inter Nos ex vna
 » parte & Vniuersitatem venerabilium Magistrorum & Scholarium Parisius stu-
 » dentium ex altera, orta esset materia Quæstionis super quadam platea situata
 » prope muros Ciuitatis Parisiensis respiciente dicti S. Germani Abbatiam, cui
 » ex parte superiori contigua est Domus, in qua moratur Reuerendus in Christo
 » Pater P. (Petrus de Mornay) Dei gratia Aurelianens. Episcopus; & ex altera
 » parte est via Carnificeræ S. Germani, per quam directè itur ad portam Ciui-
 » tatis Parisiens. quæ vocatur porta FF. Minorum & ad Ecclesiam eorundem
 » Fratrum. Et à parte inferiori est via publica, per quam directè itur de S. Ger-
 » mano ad portam Ciuitatis Paris. quæ vocatur porta S. Germani, quæ est prope
 » Domum, quæ fuit claræ memoriæ D. Henrici quondam Illustris Regis Na-
 » uarræ. Ex altera parte est quædam via, quæ in prædicta via Carnificeræ S. Ger-
 » mani incipit, iuxta puteum, qui est in dicta via, & iuxta domum G. Carnificis,
 » quæ est ædificata in angulo iam prædictæ plateæ ex opposito dicti putei & ter-
 » minatur in via nominata, per quam itur ad portam, quæ vt dictum est, vocatur
 » porta S. Germani. Eo quod dicta Vniuersitas dicebat se ius habere in dicta
 » platea ex parte qua continuatur cum via prædicta, per quam itur ad FF. Mino-
 » res in centum & sexaginta pedibus ad pedes Regis mensurandis continuè & di-
 » rectè secundum longitudinem & latitudinem in qualibet parte eius quia tantum
 » de dicta platea in iam dicta parte. Ex altera parte eadem Vniuersitas dicebat &
 » dicit sibi esse legatum à M. Radulpho de Albufone quondam Canonico Ebroi-
 » censi, qui vt dicta Vniuersitas dicebat, ius habebat in platea prædicta, in quan-
 » tum eidem Vniuersitati legatum fuerat ab eodem.

» Item super eo quod Nos dicebamus nobis licere & licuisse Portam Abbatia
 » nostræ quæ est versus Pratum, quod nuncupatur Pratum Vniuersitatis, aperire
 » & claudere quandocunque vellemus, & per eam intrare & exire liberè sine
 » contradictione cuiusquam ad votum nostrum cum vehiculo & sine vehiculo, cum
 » equo & sine equo, vel aliter qualitercunque ad velle nostrum; ac dictam por-
 » tam & muros eius habere & tenere in illa dispositione quæ continetur in qua-
 » dam Ordinatione facta super quadam alia controuersia orta inter Nos & Vni-
 » uersitatem prædictam tempore D. G. (Gerardi de Morette) quondam Abbatis
 » Monasterij nostri ab inclytæ recordationis D. Philippo Illustrissimo Rege
 » quondam Francorum, & super limitatione fossati Abbatia, quod est iuxta præ-
 » dictum Pratum. Quam limitationem & distinctionem Nos dicebamus esse fa-
 » ciendam secundum protensionem & declarationem lineæ protrahendæ in con-
 » tinuum & directum ab extremitate Pilariorum & columnarum, quæ sunt extra
 » muros Abbatia prædictæ iunctos cum ipso fossato iuxta pratum prædictum ver-
 » sus locum in quo cum Sequana coniungitur prædictum fossatum, Vniuersitate
 » prædicta in eisdem contrarium asserente. Tandem vocatis, vt moris est, Mona-

nachis nostris super hoc pluries, & specialiter in pleno Monasterij nostri Capitulo congregatis, deliberatione maturâ & diligenti tractatu præhabitis. Pacem cum Vniuersitate habere puro corde & spiritu affectantes, cum omni reuerentia quâ possumus & honore ad bonæ pacis & concordie & transactionis viam consensu vnanimi deuenimus, quod Vniuersitas prædicta prælibatam plateam in longum & latum omnino, & omne ius quod in ea se habere dicebat & habere poterat quocunque titulo seu quocunque modo Nobis & Monasterio nostro & successoribus nostris cessit ex nunc in perpetuum, dimisit & quittrauit penitus & expressè ad nostram voluntatem & voluntatem plenariam faciendam saluâ ipsi Vniuersitati in ipsâ plateâ remanente viâ ad Pratum prædictum & alibi eundi, agendi in latum spatij via Regalis decem & octo pedes continentis, quæ debet incipere à cuneo domus, in qua nunc moratur D. Petrus D. Gratia nunc Aurelianensis Episcopus protendendo se versus viam publicam ante portam manerij quondam Odardi de Villa-Noua olim Præpositi Parisiensis, per quam viam itur versus portam S. Germani & versus Pratum prælibatum: ita quod ab angulo Domus, in qua moratur D. Episcopus Aurelianensis prædictus, mensurabuntur decem & octo pedes directè in latum versus dictam Carnificeriam procedendo, & ab extremitate illorum decem & octo pedum producetur linea in continuum & directum vsque ad angulum Domus, quæ est ex opposito manerij prædicti, quæ fuit quondam Albini de Centum-Pureis Clerici, & ab angulo Domus in qua moratur Episcopus Aurelianensis ducetur alia linea vsque ad viam dictæ portæ, quæ dicitur S. Germani, & in longum ex vna parte superiori vsque ad inferiorem liberè, pacificè & quietè.

Item voluit & concessit ipsa Vniuersitas quod nos & successores nostri prædictam portam quæ est supra Pratum prædictum aperire & claudere, & vti ea possimus in perpetuum exeundo, intrando, eundo, agendo, cum equis & quadrigis & sine eis liberè versus Parisius, vel Sequanam, vel villam S. Germani, vt melius viderimus expedire contradictione alicuius non obstante.

Item voluit & concessit ipsa Vniuersitas quod fossatum prædictum limitetur, & quod Nos & successores nostri habeamus super hæc secundum quod lineæ protractio recta nobis dimittendum fore declarabit in continuum & directum ab extremitate pilariorum & columnarum, murorum Abbatie nostræ absque additione adulterinâ & nouâ facta vel addita Pilarijs supradictis. Et quod in ea parte terræ super fossato nobis remanente muros simplices facere possimus sine quernellis & fortalitijs alijs à simplici muro, per quæ Scholares possent lædi. Et quod si purgare velimus fossatum, purgationes, seu quæ ex eis extrahi contigerit ex parte nostra, non ex parte Prati iactentur. Nos verò & successores nostri pro bono pacis & concordie antedictæ ipsi venerabili Vniuersitati suisque successoribus tenemur & tenebimur in perpetuum singulis annis reddere & soluere 14. libras Parisienses annui & perpetui redditus pro præmissis & ratione præmissorum ad vsus pauperum Scholarium per Vniuersitatem distribuendas. Quas 14. libras Paris. promittimus & tenemur Nos & successores nostri prædictæ Vniuersitati suisque successoribus in perpetuum annis singulis reddere & soluere quatuor terminis Parisius consuetis: videlicet primo, in proximo festo S. Remigij 70. solidos Paris. In sequenti festo Natiuitatis Domini alios 70. solid. In sequenti Paschate alios 70. sol. & in sequenti festo B. Ioannis Baptistæ alios 70. solidos Paris. & sic deinceps singulis annis prædictas 14. libras Paris. prædictis terminis prout superius est expressum. Quas 14. libras percipiendas, vt dictum est, assignamus eidem Vniuersitati super Abbatia nostra & super omnibus bonis & redditibus eiusdem percipiendas terminis supradictis sub pœna quinque solidorum contra nos committenda pluries pro qualibet die per quam cessauerimus ultra octo dies, ultra quemlibet terminorum præfatorum vnâ cum principali soluendorum, rata nihilominus compositione seu transactione & obligatione manentibus supradictis. Et debemus procurare consensum D. Regis Francorum de non compellendo Vniuersitatem dictum redditum ponere extra manum, ad quem obrinendum ipsa Vniuersitas apud ipsum D. Regem porriget preces nobiscum, scribemusque ad Curiam Romanam litteras supplicatorias D. summo Pontifici, quod suum in his consensum impartiat, vt præmissa &

» sequentia confirmet. Super quibus nihilominus similiter dicta Vniuersitas eidem
 » supplicabit. Voluit insuper & concessit expressè & vnanimiter, quod Nobis &
 » successoribus Nostris liceat in perpetuum habere & retinere semper muros por-
 » tæ sæpè supradictæ, in illa dispositione & in illo statu, in quo & in qua illos de-
 » creuit per suam iam dictam ordinationem inelytæ recordationis Philippus illu-
 » strissimus Dei gratia Francorum Rex, prout in litteris inde confectis plenius
 » continetur.

» Addidit etiam ipsa Vniuersitas, quod nomine ipsius & successorum Vniuer-
 » sitatis omne ius & dominium quodcumque & quocumque modo habebat & ha-
 » bere poterat in fossato prædicto & aqua eiusdem, Nobis & Monasterio nostro
 » cessit & quittauit in perpetuum penitus & expressè. Nos enim omnia superius
 » expressa promittimus bona fide solemniter & legitimè nos facturos, soluturos
 » & adimpleturos nomine nostro, Monasterij nostri & successorum nostrorum fi-
 » deliter & integraliter obseruare, sicut superius est expressum, & contra ipsa vel
 » aliquod præmissorum in perpetuum non venire, nec aliquid impetrare à Papa,
 » vel à Rege, seu Principe quocumque modo contra præmissa seu aliquod præ-
 » missorum nec concessis, seu concedendis, etiam vltra si fieret vti beneficio re-
 » stitutionis in integrum, doli mali, fraudis, læsionisque cuiuscunque voluntate
 » spontanea renunciantes, & omnibus alijs exceptionibus & allegationibus Iuris
 » & facti, per quas in aliquo posset præmissis vel alicui præmissorum derogari,
 » quas hîc haberi volumus pro expressis. In cuius rei testimonium sigilla nostra
 » præsentibus litteris duximus apponenda. Datum & actum in pleno nostro Ca-
 » pitulo anno Domini 1292. die Veneris ante natale Apostolorum Petri & Pauli.
 » Scrubatur hinc inde, & fient limitationes in ipsa compositione contentæ rea-
 » liter & de facto absque impedimento, ab alterutra partium præstando. Et si
 » contingeret in posterum per alterutram partium contra dictam compositionem
 » aliquid attentari, quod per hoc nullum ius in petitorio, vel possessorio facienti
 » quæratur, nec parti alteri præiudicium generetur, nisi quatenus in præsentibus
 » concordia esset aliquid immutatum.

» Nos verò Religiosi pro solutione prædictorum ex parte Vniuersitatis peti-
 » torum 300. libras monetæ nunc currentis statim & de præsentibus posuimus in ma-
 » nu sequestra, à dicta Vniuersitate recipiendas liberè & habendas omni mora &
 » impedimento sublatis. Habitis licentia & assensu D. nostri Papæ de donatione
 » & translatione Iuris Patronatus Ecclesiarum inferius nominandarum per Nos
 » Religiosos eidem Vniuersitati facta, & per hoc occasione præteriti temporis
 » erga Vniuersitatem prædictam penitus remanebimus immunes, nec à nobis ali-
 » quid aliud occasione prædictorum petere valebit Vniuersitas prædicta in futu-
 » rum. Insuper 14. libras annui redditus in quatuor terminis Parisius consuetis, &
 » etiam sub pœnis adiectis, annis singulis tenebimur soluere Nos & successores
 » nostri Vniuersitati prædictæ, & incipiemus soluere in proximo termino 70. solid.
 » Paris. & sic semper in alijs terminis in perpetuum soluere tenebimur.

» Præterea pro bono pacis concordatum extitit & conuentum, quod porta
 » Monasterij nostri sita versus Pratum, Quod *Pratum Vniuersitatis* nuncupatur,
 » quam iuxta compositionem prædictam apertam tenere poteramus, Nos & suc-
 » cessores nostri, & quæ de præsentibus clausa est & murata, nunquam aperietur,
 » nec apertam tenere poterimus, nec debemus, nec aliam similem aperturam
 » habebimus vel habere poterimus existentem versus Pratum prædictum in futu-
 » rum.

» Insuper Nos Religiosi prædicti pacis vinculo eidem Vniuersitati desiderantes
 » coniungi, & vt magis vigeat inter Nos affectio Charitatis & Vniuersitatem
 » prædictam, Ius Patronatus siue præsentandi ad duas Parochiales Ecclesias sitas
 » Parisius, videlicet S. Andreæ de Arcubus, & SS. Cosmæ & Damiani ab olim
 » ad nostrum Monasterium spectans in Vniuersitatem præfatam, consensu vna-
 » nimi purè & liberè transtulimus absque aliquo contractu illicitæ pactionis, sup-
 » positis tamen licentia & assensu D. nostri Papæ, pro quibus obtinendis Nos
 » Religiosi prædicti præfato D. nostro supplicabimus & pro eadem supplicatione
 » eidem porrigenda certum nuncium cum expensis nostris proprijs ad Sedem
 » Apostolicam quantocius destinabimus, vt cum nuncijs dictæ Vniuersitatis ad

dictam Sedem iam destinatis per Vniuersitatem præfatam, qui etiam super hoc supplicabunt, possimus dictum assensum & licentiam obtinere, saluo tamen & retento nobis Religiosis & successoribus nostris in perpetuum omni alio Iure temporali, quod habemus in Ecclesijs memoratis maximè 30. solidos Paris. debitos nobis & successoribus nostris à Curato S. Andreæ prædicti, & 30. solidos Paris. nobis debitos singulis annis à Curato SS. Cosmæ & Damiani prædictorum.

Item voluit & concessit ipsa Vniuersitas, quod Nos & successores nostri possimus de præfata platea à dictâ Vniuersitate in Nos & successores nostros, vt præfertur, translata liberè ordinare ædificando in eadem, vel aliter de ea disponere valeamus, prout nostræ placuerit voluntati & nobis videbitur expedire, dum tamen via in compositione expressa eidem Vniuersitati libera remaneat sicut in eadem compositione continetur. Quod si prædicti assensus & licentia à Domino nostro Papa obtineri non possint, præsens tractatus nullus sit quantum ad omnes & singulas sui partes. In cuius rei testimonium sigilla nostra præsentibus litteris duximus apponenda. Datum & actum in nostro pleno Capitulo anno Domini 1345. die 19. mensis Iunij videlicet die Dominica ante festum Natiuitatis B. Ioannis Baptistæ prædicti. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ Confirmationis & Communionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, & Beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius se noverit incursum. Datum Auenioni 4. Non. Martij, Pontificatus nostri anno 4.

Hic Ioannes Abbas cum quo transigit Vniuersitas, vocabatur Ioannes de Pressy, qui anno 1334. Petro de Corpalay successerat. At alter Ioannes, cuius litteras refert, & constitutionem 14. librarum annui redditus, vocabatur de Cumenis, vt ad annum 1292. retulimus. Porro ad cautionem prædictæ summæ 300. libellarum quam præsentibus non habebant, oppignerarunt Abbas & Conuentus sua vasa & apud San-Victorinos deposuerunt: quam in rem confectum est Instrumentum sequens quod seruatur in Tabulario Vniuersitatis.

In Nomine Domini, Amen. Nouerint Vniuersi hoc præsens publicum Instrumentum inspecturi quod anno eiusdem Domini 1345. die mensis Iunij 22. Indiæ. 13. Pontificatus sanctissimi in Christo Patris & D. D. Clementis diuina prouidentia Papæ VI. an. 4. Parisius in Camera Reuerendi Patris & D. Abbatis S. Victoris Paris. in mei Notarij publici infra scripti testiumque subscriptorum præsentia ad hoc specialiter vocatorum personaliter constituti ex vna parte viri venerabiles & discreti *Guillelmus de Viridi-monte*, Scotus Rector Vniuersitatis Parisiensis, Robertus Libelli, Ioannes de Assenede Magistri in Theologia, Ioannes Guydouche, Ioan. Bonæ-fidei, necnon Procuratores 4. Nationum dictæ Vniuersitatis ad hoc deputati nomine & pro dicta Vniuersitate vt dicebant, & ex alia parte Reuerendus Pater & D. Ioannes de Precy Abbas S. Germani de Pratis iuxta Parisius, nomine ipsius & pro ipso & Ioannes de Nouis viris, Guill. de Tassy, Rigaldus de Iancynaco, & Quidam alij nomine Conuentus dictæ Ecclesiæ S. Germani de Pratis quandam concordiam, seu pacis vinculum inter se fecerant consensu vnanimi super quadam platea quæ est iuxta Carnificinam dictæ Ecclesiæ S. Germani, & quibusdam areragijs dictis Religiosis à dicta Vniuersitate petitis, prout in litteris hinc & inde factis plenius continetur. Et cum virtute dictæ concordie dicti Abbas & Conuentus dictæ Ecclesiæ S. Germani 300. libras monetæ nunc currentis statim & de præsentibus in manu sequestra à dicta Vniuersitate habendas & liberè recipiendas omni mora & impedimento sublatis, habitis licentia & assensu D. nostri Papæ de donatione & translatione iuris Patronatus Ecclesiarum in litteris dictæ concordie nominatarum ponere tenerentur, consensu tam dictæ Vniuersitatis quàm dictorum Religiosorum vasa argentea & alia aurea & argentea inferius nominata pro dicta summa pecuniæ in manu dicti Abbatis S. Victoris Alberici videlicet tanquam sequestra dictus D. Abbas S. Germani & alij Religiosi superius nominati pro Conuentu posuerunt, sic quod facta diligentia ex parte D. Abbatis S. Germani & Conuentus sic transeat dicta Ordinatio penes dictum D. nostrum Papam, poterit dicta Vniuersitas 300. libras liberè accipere à dicto D. Abbate, seu omnia in deposito posita

» penes dictum D. Abbatem S. Victoris per dictum Abbatem & Conuentum Ec-
 » clesie S. Germani prædictas 300. libras accipere & sibi applicare.
 » Sequuntur nomina vasorum & aliorum in deposito positorum & pondus
 » ipsorum ponderatorum per Ioannem de Solano Aurifabrum commorantem
 » Parisius ante S. Leufridum vt dicebat. 4. Cuppa in pondere 8. marcarum.
 » Item vna cuppa, vnus Gobeletus & 7. Cochlearia 8. marcarum.
 » Item 3. cuppæ & 4. Cochlearia 8. marcarum.
 » Item 3. cuppæ, vnum coopertorium ad cuppam & 3. cochlearia 8. marcarum.
 » Item 2. cuppæ, vnus pes, duo coopertoria Cupparum, vnum coclear 8.
 » marcas & sex stellingos habeas.
 » Item vnus potus esmaillatus, duo cippi aurati, vnus paruus cippus, vnum
 » cochlear 18. marcas.
 » Item duo cochlearia, 8. cippi, 8. marcas.
 » Item duo cochlearia, 8. cippi, 8. marcas & sex stellingos.
 » Item naueam cippi & 3. cochlearia, 8. marcas.
 » Item quoddam vas ad aquam benedictam 9. marcas, 6. vncias & 15. stellingos,
 » Item 18. cochlearia integra & duo dilacerata 12. marcas, 4. vncias & 5. stel-
 » lingos. Summa totalis 92. marcarum 3. vnciarum & 12. stellingorum.
 » Item 30. scuta auri, duplex auri, vnus Angelus de medijs & duo Floreni de
 » Florentia. Et omnia prædicta sic fuerunt deposita in sequestra manu dicti D.
 » Abbatis S. Victoris per dictos Religiosos S. Germani pro dicta Vniuersitate se-
 » cundum litteras concordie tam per dictam Vniuersitatem confectas quam etiam
 » per dictos Religiosos pro dictis 300. libris, per dictam Vniuersitatem recipiendis
 » secundum dictarum litterarum concordie continentiam & tenorem. Et de his
 » sic factis voluerunt tam dictus Rector Vniuersitatis & Deputati ab eadem ibi-
 » dem præsentem nomine ipsius Vniuersitatis & pro ipsa quam etiam ipsi Religiosi
 » nomine suo & pro ipsis per me Notarium publicum infra scriptum fieri publi-
 » cum Instrumentum, vnum vel plura tot & quot essent eisdem necessaria, ad-
 » stantes & præsentem ibidem in horum testimonium inuocando. Acta fuerunt
 » hæc anno, mense, die, indictione, Pontificatu & loco prædictis. Præsentibus
 » adhæc viris venerabilibus & discretis Religioso viro fratre Ioanne de Monte-
 » rollo Monacho S. Victoris, MM. Ioan. de Bouuy, Stephano Postelli, Galtero
 » de Den, Richardo Grancheyn, Petro, Henrico, Conrado Bedellis Nationum
 » Picardie, Normanie & Anglie & multis alijs in horum testimonium euocatis
 » specialiter & rogatis. Et Ego Simon dictus Quinimo Clericus Tullensis Dioc-
 » cesis, publicus Apostolica & Imperiali autoritate Curieque Parisiensis Nota-
 » rius præmissæ sequestrationi & omnibus alijs & singulis supra scriptis dum sic
 » dicta die agerentur, vna cum dictis testibus præsentem sui. Et hæc propria manu-
 » scripsi & publicauit, signoque meo in talibus consueto signaui rogatus. Notatur
 » hisce characteribus B. 5. N.

Atque vt vno ductu vnoque tenore absoluamus ea quæ ad hanc composi-
 tionem concordiamque pertinent, extat in eodem Tabulario aliud Instrumen-
 tum sub hisce characteribus B. 5. O. datum an. 1346. quo idem Abbas Ioannes
nonnullos è suis Commonachis designat ad conueniendum cum Vniuersitate
 de sumptibus & taxa Impensarum pro parte sua factarum ab ijs qui Concordiam
 prædictam apud summum Pontificem promouerunt. Tale autem est.

» Datum per Copiam sub signo mei Tabellionis infra scripti. Nouerint Vni-
 » uersi quod nos Ioannes permissione diuina humilis Abbas Monasterij S. Ger-
 » mani de Pratis iuxta Parisius, facimus, constituimus & ordinamus pro nobis &
 » nomine nostro Procuratores nostros & Nuncios speciales videlicet Fratres Re-
 » ligiosos & Commonachos nostros Richardum de Fonteneto Officiale no-
 » strum & Girardum de Franconvilla, Granatorium nostrum & eorum quem-
 » libet in solidum ad audiendum ordinationem & taxationem Reuerendorum Ma-
 » gistrorum Deputatorum ex parte venerabilis Vniuersitatis Parisiensis pro Nuncijs qui
 » laborauerunt in Curia Rom. pro compositione inter prædictam Vniuersitatem
 » & nos erga D. nostrum summum Pontificem confirmanda. Dantes & conce-
 » dentes per præsentem prædictis Procuratoribus nostris potestatem plenariam
 » & mandatum speciale tenendi nostro nomine obseruandi & soluendi taxationem
 pro

pro portione nostra provt per prædictos Deputatos fuit taxatum & ordina-
tum, & promittimus bona fide soluere nuncijs taxationem prædictam. Nec-
non damus potestatem prædictis Procuratoribus nostris & cuilibet ipsorum
vendendi iocalia argentea quæ nunc sunt penes S. Mathurinum in deposito
posita & cum ipsis conueniendi & reconueniendi si necesse fuerit & omnia alia
faciendi quæ erunt necessaria in præmissis vel in aliquo præmissorum; pro-
nosmet faceremus si præsentem fuisset, habentes ratum & gratum quidquid
actum siue gestum fuit in præmissis, vel aliquo præmissorum. Quod omnibus
quorum interest & præsens tangit negotium, intimamus. Datum teste si-
gillo nostro in Monasterio nostro prædicto, anno Domini 1346, die 26. mensis
Septemb.

Et Ego Simon dictus Quinimo Clericus Tullensis Diocesis publicus Apo-
stolica & Imperiali authoritate Curiaque Parisiensis Notarius præmissas lit-
teras Procuratorias sigillo & contrafigillo dicti D. Abbatis prima facie appa-
rebat, sigillatas propria manu transcripsi & publicaui nihil ad lens vel minuens
quod eorum sensum mutet vel variet, diligentemque collationem earundem
feci abscultando vnâ mecum M. Balduino Ledesne Magistro in Artibus, Petro
de Tullo Clerico anno Domini 1346. die 27. mensis Septemb. Indict. 15. Pontif.
D. Clementis Papæ VI. anno 5.

Pecuniam autem debitam soluerunt Monachi Rectori, qui temporibus istis
Quæstor erat ærarij communis, seu Receptor pecuniæ publicæ. Nam in Reg.
Nat. Anglicanæ legimus ipsi fuisse sex scuta persoluta à Rectore ex parte Ab-
batis S. Germani, tum Procuratore ipsius Nationis M. Gotfrido de Parchim
seu Parchiu an. 1347. mensis Aprilis. *Inuentarium quarundam rerum Nationis re-
pertarum in Cista eiusdem apud S. Cosmam sub manu publica factum, in Arcam
Nationis reponebatur apud S. Mathurinum.*

*Item 20. Cathedras (monetæ genus) receptas à Iaketo Bedello Gallicorum ex
parte Vniuersitatis, nomine Nationis in arcam reposuit ante dictam.*

*Item sex scuta à Rectore recepta nomine Nationis ex parte Abbatis S. Germani in
arcam reposuit supradictam.*

Porro vt ad Patronatum Academicum redeamus, Transactio supradicta &
iuris Monachici ad Vniuersitatem translatio nouissimus nostris temporibus gra-
uissimæ litis materiam præbuit nouissimis dico temporibus; nam ab anno 1345.
facta est translatio Patronatus ad an. 1585. non est dubitatum vllatenus de iure
singulari & omni modo Vniuersitatis; nec creditum valere resignationem aut
permutationem Curiarum prædictarum, quam ipsa non admisisset. Cuius rei
fidem facit series illa non interrupta quam dedimus Curionum, quorum nemo
est qui non fuerit ab Vniuersitate admissus & præsentatus, factum ne id casu &
faro aliquo, an quia semper fuit persuasum omnibus Patronatum Vniuersitatis
esse eiusmodi, vt nullâ Collatione Pontificiâ posset coerceri, nullâ resignatione
quam non admisisset ipsa prius, præueniri? dicere enim quod antiquitus admit-
tebantur ab Vniuersitate nullo negotio resignationes & permutationes, ideo-
que **transalpinatio necessaria non erat, ridiculum est. Nam cum vel Vniuersitas**
ipsa in Comitibus Centuriatis, vel Facultates & Nationes pro sua singulæ vice re-
signationesmitterent, quæ ex pluribus singulæ Magistris & Suppositis con-
stant, quorum quisquis resignationem optabat, demerenda erat gratia, id si
dijs placet, facilius erat, quàm vni Tabellioni pecuniam & Curfori literas dare
Romam perferendas! Equidem ab an. 1345. ad an. vsque 1585. vnus inuentus est
Dominicus *le Cirier*, S. Germani veteris Curio, qui cum ab Vniuersitate non
potuisset Antonio nepoti resignationis gratiam obtinere, Romam tentauerit,
vt obtineret. Quo intellecto Natio Normantica cuius vices recurrerant nomi-
nandi, videns spretâ *Vniuersitate quæ Gentilitio siue laico*, vt dicunt, *Patronatu
gaudet*, id minimè licere, hacque ratione Sacerdotium vacare, nominauit ipsa
M. Simonem Vigor tunc Procuratorem suum. At neque Dominicus dum vixit,
neque Antonius post mortem Patru Collationis vllius Romanæ tabulas ausi
sunt exponere. Adeo tum omnium opinione certum erat ius Patronatus
Academici.

Verum audacioribus istis fuerunt Claudius Verforis Curio S. Cosmæ & Petrus

le Tenrier an. 1585. Nam Verforius accepti ab Vniuersitate Beneficij immemor quo ab an. 1532. ad prædictum an. 1585. potitus fuerat, versuram facere voluit, suoque Tenrerio Resignationem quam inconsultâ Vniuersitate apud Curiam Rom. admitti curauerat, asserere conatus est. Vniuersitas veluti rebus integris M. Ioannem Hamiltonem præsentauit, & lite ad Senatum Paris. delatâ prolatâ pro Patronatu & contra Patronatum Vniuersitatis rationibus multiplicibus, obtinuit, quoad possessionem, vindicias Hamiltoni, quoad ius, vt ampliaretur.

Anno 1664. orta est iterum ea de re quæstio. Natalis de Brix eiusdem Curiaë Rector spretâ Vniuersitate Romam adijt, & Ioanni Lisoto Magistro in Artibus, Vicario suo ejurationis seu resignationis admissionem obtinuit. Eo fati functo Vniuersitas M. Dionysium Defita Regiaë Societatis Nauarricaë Doctorem Theologum à Natione Germanica, cuius tum vices erant, nominatum præsentauit. Hinc orta lis. Lisotus, quia possessionem inierat prior, Curiam rexit interim & fructibus eiusdem potitus est per biennium ferè. Venit tandem dies Decretorius, & in forum descenderunt 4. validissimi Causidici, longo vsu dicendi exercitissimi; illinc à Lisoto M. Michaël Langlois, & à Paræcis M. Iacobus Abraham. Hinc ab Vniuersitate M. Iacobus *Marschaux* vir Rectoris & rerum Academicarum scientissimus; à M. Dionysio Defita Bonauentura de *Forcroy*. Inter eos vna hæc potissimum Quæstio, *De qualitate Patronatus Academici*.

Et quia causam hanc suam fecerat Vniuersitas, atque Iurisdictionis à Romana Curia vsurpatæ querelas detulerat, hisce rationibus ius ipsius asseruit prior M. Iacobus *Marschaux*. 1. In hac causa nihil sibi videri hæcenus allatum noui, nec cum facta est nuper coniectio (Communicationem vocant) apud Tresviros Regios, collatum seu communicatum aliquid à M. Michaële Langloisio, quod non fuisset an. 1586. dictum collatumve à Loiselio. Extare Seruini orationem pro Hamiltonem contra Tenrerium; extare & Loiselij pro Tenrerio contra Hamiltonem. Easdem rationes malè nunc repeti, malè Iudicium aures fatigari, maxime post rem iudicatam. Latum quippe tunc Senatusconsultum & datas Hamiltoni ab Vniuersitate præsentato vindicias. Eiusmodi verò Senatusconsultum cum nullâ sui parte fuerit hæcenus labefactatum, vel transiisse in Decretorium, elapsis nempe 80. annis; atque ita locum liti non subesse, vel si vindiciarum retinet adhuc naturam, seu, si vt vocant, prouisorium est tantummodo, pendente eâ lite in Senatu, nihil agi potuisse contra in Romana Curia.

2. Ad statum Vniuersitatis quod attinet; eam quidem institutionis esse Regiaë, in subsidium quoque Ecclesiaë: at non propterea Ecclesiasticam debere nuncupari. Qualitatem eius ex partibus attendendam ex quibus constat, quarum nulla est quæ lege publicâ, seu Regiâ, seu Pontificiâ Sacerdotio aut vlli Clericatus Ordini Graduue adstricta sit. Esto Theologia sibi, quia ita voluit, legem dixerit quâ foret Ecclesiastica; at illam tam facile abrogare posse, quam facile tulit. Rectorem, qui Caput est sine dubio, Vniuersitatis, cœlibem quidem esse ex statutis, at Laicum sæpè numero nec ad eam Dignitatē obtinendam aut gerendam Gradum vllum Ecclesiasticum desiderari, aut vnquam desideratum. Neminem esse porrò, qui Cœlibatum ab Ecclesiastico charactere non distinguendum putet: alio quippe sine Cœlibes esse debere Magistros, alio Ecclesiasticos. Ex his ergo patere, Patronatum de quo sermo est, si statum ipsius Vniuersitatis sequitur, nullatenus posse dici Ecclesiasticum, sed, si non omnino laicus est, Mixtum saltem debere nuncupari, cum ipsa promiscuè tam ex Laicis quam ex Ecclesiasticis constet.

Excepit Langloisius duabusque potissimum rationibus à qualitate Vniuersitatis & Patronatus eiusdem petitis Ecclesiasticum esse contendit. 1. quidem Vniuersitatem esse totam Ecclesiasticam. Eam à Carolo M. ad opem & subsidium Ecclesiaë institutam, idque patere ex eius Diplomate quod refert Middenporpius. Eam ab Ecclesiasticis viris administratam primitus & compositam: in ea præcipuas partes esse Theologicaë Facultatis, quæ tota Ecclesiastica est. Illam quippe primariam esse Facultatem, Dominam & Dominatricem; cæteras famulari vt secundarias; atque id iure, cum à prisco instituto descuerint, fuisse

enim omnes initio Ecclesiasticas, at processu temporis languescente Disciplina factas sensim Laïcas, aut Laïcis similes, admissis nempe ad docendum Laïcis, inualuisse quoque consuetudinem, sed prauam, vt Laïcus Rector esse possit. Reducendam esse Vniuersitatem ad pristinum institutum, vt ad pristinum splendorem reducatur.

Ad hæc vel ipsum nomen *Clerici* indicare qualitatem Vniuersitatis; cuius Magistri Scholaresque vocentur vulgò Clerici: hinc & *Pratum Clericorum* nuncupatum. Eidem Vniuersitati hoc nomine & propterea quod Ecclesiastica reputatur, in Concilijs Generalibus & in Comitijs Regni Gallicani si sedeat, locum assignari inter Ecclesiasticos.

2. Patronatum Academicum Ecclesiasticæ esse originis; nempe à Monachis San-Germano Pratenfibus ad Vniuersitatem translatum; ab Ecclesiasticis quippe ad Ecclesiasticos seruatâ naturâ primigeniâ, nec aliter transferri potuisse. Pudendum autem ipsi Vniuersitati quod nunc certet inter laïcos reponi. Atque his rationibus duas audientias dicendo consumpsit, tertiamque postea replicando.

Abrahamus Paroccorum vota extulit disertis planè verbis, optauitque priscorum seculorum redire puritatem & sanctitatem in Electionibus Pastorum; ad quam quasi postliminio reuocandam Iudices hortatus est; de causâ parum dixit.

Forcroyius, cui perorandi gloria relicta fuerat, incredibili vir ingenij perspicacitate eloquentiaque singulari & efficaci præditus vnâ audientiâ rem complexus est. Ac primùm asseruit Carolo M. Vniuersitatis Paris. instituta & erecta gloriam, non quomodo Langloisius, qui eam in Monasterijs & Episcopijs ab isto Principe collocatam voluit, sed longè nobiliori instituto, eductâ nempe è Monasterijs & Episcopijs professione litterarum in apertam lucem. Hinc Patres Ecclesiæ Gallicanæ habitâ Parisijs Synodo an 829. Ludouicum Pium Caroli filium admonuisse, vt Scholas publicas quas Pater instituerat, auctoritate suâ stabiliret, his verbis eum compellantes. *Obnixè ac suppliciter vestræ Celsitudini suggerimus, vt Morem Paternum sequentes, saltem in tribus congruentissimis Imperij vestri locis Scholæ Publicæ ex vestra auctoritate fiant, vt labor Patris vestri ac vester per incuriam, quod absit, labefactando non depereat: quoniam ex hoc facto & magna utilitas & honor S. Dei Ecclesiæ & vobis magnum mercedis emolumentum & memoria sempiterna accrescet.*

Iam verò vt intelligatur Vniuersitatis status, atque è statu Patronatus, sit ne Laïcus an Ecclesiasticus, definiendum solummodo sibi videri, *quid sit Corpus Ecclesiasticum, quid Academicum.* Naturam verò vtriusque è fine metiendam. Ecclesiastici Corporis has esse partes, hæc munera. *Altari seruire, Confessiones audire, fidem prædicando seminare, sacra demum ministeria obire.* Hoc verò vnicum Academici, *docere publicè quasunque Artes, quasunque disciplinas, sacras, profanas.* Ad docendum porro, non modo non requiri Gradum Clericalem seu Sacerdotalem; quin potius obesse sæpè publicæ litterarum Professioni; longè enim distantia disjunctaque esse studia, Ecclesiæ munia obire & Scholarum. Hinc factum, vt cum ijs sæpè dispensatum sit de rigore disciplinæ Ecclesiasticæ, qui Sacerdotio adstricti publicè docerent. Cedente scilicet sacrâ lege profanæ Professioni ob bonum publicum, vno verbo sacrum ministerium vocari Act. 1. c. r. τῶν κληρῶν τῆς διακονίας. Et Cod. Theodof. lib. 2. Constantini Clericos appellari *qui diuino cultui ministeria Religionis impendunt.*

Nec vero obstare 1. Theologorum Ordinem, quominus laïcum aut certè mixtum sit corpus Vniuersitas; non tantùm quia è quatuor Ordinibus ex quibus omnino constat Vniuersitas, vnus se priuatâ lege Sacerdotalem fecit, sed quia Theologiam docere non est, nec fuit vnquam necessariò solius Sacerdotis.

Nec obstare 2. quod si numerus inearum Magistrorum Vniuersitatis, maior forte futurus sit Clericorum quàm Laïcorum. Esto enim ita sit, non à maiori seu ampliori numero personarum, vtpote, incerto; Corpus Ecclesiasticum aut Laïcum definiiri debere, vt malè definiunt Panormitanus & alij Doctores Italici, sed à Ministerio & sine certo. Nec, si plures sint Abbates & Episcopi in Academia Regia litteratorum quàm Laïci, illam ob id effici Ecclesiasticam:

quia non exercent illi sacrarum Infularum ibi munia, sed Artium & Disciplinarum; quæ munia profana sunt, certè non Ecclesiastica. Præclarè in hanc rem Carolum Molinæum in Notis ad Decium verbo *Plures* cap. ex litteris, ita commentari, ita omnes tradunt, quod ab errore vulgarij processit, ignorantium quid sit corpus Ecclesiasticum, sed in veritate non potest censeri Collegium Ecclesiasticum, nisi sit professionis & Ministerij Ecclesiastici.

Nec obstare 3. Clerici nomen, lippis enim & tonsoribus notum esse, non eo nomine significari tantùm viros Ecclesiasticos, sed & litteratos quoscunque & Artis alicuius gnaros; imò & ipsos Scholasticos ita vocitari, & Procuratorum Causidicorumque Amanuentes.

Nec obstare 4. Confessum Academicorum inter Ecclesiasticos in Concilijs Generalibus & Comitij Regni; id enim accidere non ob Gradum aut Characterem Ecclesiasticum quem habeant, sed propter commercium litterarum quod habent cum Ecclesiasticis commune. Et quia more Corporis liberi, sectantur & accipiant quod sibi commodius putant.

2. Patronatum origine licet Ecclesiasticum, non semper seruare naturam primigeniam: rem esse quippe indifferentem ex se, vt ab Ecclesiastico aut à Laïco possideatur. In Monachis Ecclesiasticum fuisse, in Vniuersitate Laïcum esse, aut Laïco similem. Nec, nisi fuisset Vniuersitas reputata Corpus Laïcum aut Laïco simile, opus futurum fuisse autoritate Pontificiâ ad translationem Patronatus. Ita enim censere Doctores de translatione Patronatum, vt si fiat ab Ecclesiasticis ad Ecclesiasticos, sufficiat Ordinarij approbatio; si ab Ecclesiasticis ad Laïcos, Pontificia desideretur.

3. Post Senatusconsultum an. 1586. contra Tennerium pro Hamiltone latum secundum vindicias, neminem Doctorem nostrorum de qualitate Patronatus Academici dubitasse. Renato Choppino laïcum videri, talem Molinæo; talem alijs qui tum & deinde scripserunt, malè ergo nunc Responsta Prudentum exagitari; & quod iudicatum est, in quæstionem reuocari.

Sed vt istius causæ finem attingamus tandem, auditis Patronis, auditis quoque Partibus & Rectore, postremo audito per tres horas Bignonio Aduocato Generali, Magni Parentis non degenerare filio, tamque digno in Munere isto perhonorifico quàm in sincero erga Vniuersitatem Paris. affectu, successore, qui rem omnem omnesque rei circumstantias quantâ diligentia, quàm curioso studio, & quantâ vi rationumque pondere fieri potest, pro sua singulari suauitate dicendi complexus, animos Iudicum ad assendum Academiae ius suum sublata quacunque dubitandi ratione conuertit, Lamonijs *Auzusti Senatus* Princeps consultis 30. Iudicibus qui aderant, ex eorum sententia & voto, eâ quâ solet Maiestate & grauitate pronunciauit. *Curiam Vniuersitati ius suum illibatum & integrum esse velle. Obicitas à Romana Curia litteras declarare nullas, irritas & abusiuas. Dionysio Desha possessionem asserere, absque restitutione tamen fructuum & impensarum.* Cetera referent Annales Academici suo tempore cum ipso Senatusconsulto & oratione Bignonij. Vnum tamen hîc omittere non possum, quod cum Lamonijs magno comitatu inuissimè gratias acturi, Nos ille monitos **voluit, Curiam noluisse quidquam de statu Ecclesiastico vel Laïco decernere**, vt ea semper fruatur Vniuersitas libertate, ijsque priuilegijs Ecclesiasticis & Regijs quibus hætenus vsa est, more corporis mixti & liberi.

Eodem anno cum Ludouicus Bauarus Imperator Legatos Auenionem ad Clementem Pontificem de pace misisset, hæc ab eo responsa habuit, easque condiciones. 1. Vt Willielmum Okamum Minoritam Hæresiarcham cum Collegijs Pontifici dederet. 2. Vt decreta aduersus Ioannem XXII. lata rescinderet, opprobria recantaret. 3. Vt Edicto perpetuo publicè declararet *Imperium esse Patris Beneficium, nec ante Casarem esse aut vocari posse quàm Pontifex auctor fiat.* Hæc vbi ad Imperatorem relata sunt, protinus ille conuocatis Francofurti Proceribus, ex omnium vnanimi sententia decernit, postulata huiusmodi praua esse, inepta, antiquata, nec sapere modestiam Ecclesiæ. Rex Bohemus huic Decreto subscribit, iuratque in verba Imperatoris. Nihilominus adit Clementem, eumque ad pacis æquas condiciones adducere conatur, sed frustra. Nec plus proficit Philippus Francorum Rex. Consultitur Academia Parisiensis

super his. Et consulti Doctores responderunt leges istas pacis sibi videri iniquas, & superbas atque æquitati Christianæ contrarias. Idem responsum ab Academia Bononiensi. Okamus in Papam inuehitur acrius vt in Antichristum, & libro suo hunc titulum inscribit, *Vindex pacis Christianæ*. Hinc ab vtraque parte differtationes editæ plurimæ & libelli. meminit huiusce discordiæ Auentinus lib. 7. Historiæ Bohemicæ. *Consulti iussu Regum Theologi Lutetiæ Parisiorum rescribere responsa Clementis non solum iniqua, superba, sed & contraria æquitati Christianæ esse. Idem Bononienses fecerunt.*

Anno 1346. Clemens Pontifex priuilegium amplificauit quod an. 1. sui Pontificatus Scholaribus in Theologia studentibus concesserat, vt Beneficiorum suorum fructibus gauderent ad quinquennium etiam si in eis non residerent. Quo intellecto Vniuersitas non tantum Theologis, sed & alijs aliarum Facultatum Scholaribus impetrauit vt iidem gauderent ad septennium. Legitur hocce priuilegium in antiquo Codice membranaceo Nationis Gallicanæ, his verbis.

1346.

Priuilegium Clementis Papæ VI. quod Magistri & Scholares Paris. in qualibet Facultate studentes gaudeant fructibus Beneficiorum suorum vsque ad septennium, non absente quod non resideant in eisdem.

Clemens Episcopus seruus seruorum Dei, Dilectis filijs Vniuersitati Magistrorum & Scholarium studij Parisiensis Sal. & Apost. bened. *Dum sollicita considerationis indagine in mente reuoluimus fructus vberis & palmites preciosos, quos Parisiense studium præ alijs Generalibus studijs in prerogatiua scientiarum singulare ubique diffundit, dignum & rationale reputamus, vt petitionibus vestris præsertim in his quæ Magistrorum & Scholarium ipsius studij commoditatem respiciunt, fauorabiliter annuamus. Hinc est quod nos vestris supplicationibus inclinati, vobis autoritate præsentium indulgemus, vt vniuersi Magistri & Scholares in præfato vestro studio actu studentes in qualibet Facultate licite insistendo studio fructus, redditus & proventus omnium Beneficiorum suorum Ecclesiasticorum, etiam si curam habeant animarum cum ea integritate vsque ad septennium percipere liberè valeant cotidianis distributionibus duntaxat exceptis, cum qua illos perciperent, si in locis siue Ecclesijs in quibus huiusmodi beneficia fuerint, personaliter residerent. Ac interim ad residendum in eis minime teneantur, neque ad id à quoquam inuiti valeant coartari. Non obstantibus si dicti Magistri ac Scholares, vel eorum aliqui primam seu quamuis aliam in eisdem Ecclesijs non fecerint personalem residentiam consuetam, seu quibuscunque statutis & consuetudinibus ipsarum Ecclesiarum contrarijs, iuramento, confirmatione Apostolica vel alia quacunque firmitate vallatis, etiam si de illis seruandis & non impetrandis litteris Apostolicis contra ea, ac ipsi litteris non vtendo, etiam ab alio vel alijs impetratis, seu quocunque modo concessis, præfati Magistri & Scholares per se vel Procuratores eorum præstiterint, vel eos præstare contigerit in posterum forsitan iuramentum. Seu si locorum Ordinarijs à Sede Apostolica sit indultum, vel in posterum indulgeri contigerit, quod Canonicos & personas Ecclesiasticas suarum Ciuitatum & Dioceseon Beneficia huiusmodi in eisdem Ecclesijs obtinentes per subtractionem prouentuum suorum Ecclesiasticorum, vel aliàs compellere valeant ad residendum personaliter in eisdem, aut si eisdem Ordinarijs ac Dilectis filijs nostris Capitulis earundem Ecclesiarum, vel quibusuis alijs communiter, vel diuisim ab eadem sit Sede concessum, vel medio tempore concedi contigerit, quod Canonicis & Personis earundem Ecclesiarum Beneficia in dictis Ecclesijs obtinentibus non residentibus in eisdem, vel qui primam in eis residentiam non fecissent, fructus, redditus & proventus Beneficiorum suorum Ecclesiarum ipsarum ministrare minime teneantur, & ad id compelli non possint per litteras Apostolicas, non facientes plenam & expressam, ac de verbo ad verbum de Indulto huiusmodi mentionem. Et quibuslibet alijs priuilegijs, indulgentijs & litteris Apostolicis, generalibus vel specialibus quorumcunque tenorum existant, per quæ præsentibus non expressa, vel totaliter non inserta effectus earum impediri valeat quomodolibet, vel differri, & de quibus quorumque totis tenoribus habenda sit in nostris litteris mentio specialis. Prouiso*

» quod Beneficia huiusmodi debitis interim non fraudentur obsequijs & anima-
 » rum Cura in eis quibus forsitan illa imminet, nullatenus negligatur, sed per
 » bonos & sufficientes Vicarios, quibus de Beneficiorum ipsorum prouentibus
 » necessaria congruè ministrentur, diligenter exerceatur & deseruiatur inibi lau-
 » dabiliter in Diuinis. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ
 » concessionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem, &c.
 » Datum Auenioni 4. Non. Martij, Pontific. nostri anno 5.

Huiusce Priuilegij Conseruatore constituit idem Pontifex Siluanectensem
 Episcopum, ad quem eiusdem extat Bulla in prædicto Codice, his verbis.

» Clemens Episcopus seruus seruorum Dei, venerabili fratri Episcopo Silua-
 » nectensi Sal. & Apostol. bened. Dum sollicitæ considerationis indagine, &c. vt
 » supra vsque *ad deseruiatur ibi laudabiliter in Diuinis*. Quorcirca fraternitati tuæ per
 » Apostolica scripta mandamus, quatenus per te vel alium seu alios eisdem Magi-
 » stris & Scholaribus, vel Procuratoribus ipsorum facias autoritate nostra præ-
 » dictos fructus, redditus & prouentus iuxta huiusmodi nostræ Concessionis teno-
 » rem per idem septennium integrè ministrari. Non obstantibus omnibus supra-
 » dictis, seu si eisdem Ordinarijs & Capitulis, vel quibuscunque alijs communiter
 » vel diuim ab ea sit, Sede indultum, quod interdici, suspendi, vel excommu-
 » nicari non possint per litteras Apostolicas non facientes plenam & expressam,
 » ac de verbo ad verbum de Indulto huiusmodi mentionem. Contradictores
 » autoritate nostra appellatione postpositâ compescendo. Datum Auenione
 » 4. Non. Martij, Pontific. nostri anno 5.

Eodem anno idem Pontifex dedit ad Ianam Reginam litteras, ex quibus in-
 telligimus Regem Philippum tulisse sententiam in Cardinales eorumque ac
 Papæ familiares, qui Beneficij Ecclesiasticis in Francia potiebantur exclusis
 Francigenis. Nam ipse Clemens Reginæ gratias agit, quod effecisset, vt De-
 cretum istud abrogaretur. Legitur autem eius Bulla in 4. tomo Spicilegij Da-
 cheriani his verbis.

» Clemens Episcopus seruus seruorum Dei, Carissimæ in Christo filiæ Ioan-
 » næ Reginæ Illustri & Sal. & Apostol. bened. Serenitatis tuæ, filia Carissima,
 » litteras lætâ manu recipimus, inter cætera continentes, qualiter his quæ Dile-
 » ctus filius M. Firminus de Coquerello Decanus Ecclesiæ Parisiensis Carissimi
 » in Christo filij nostri Philippi Regis Franciæ Illustris ac tuus Consiliarius super
 » illis nouitatibus aduersus Deum & libertatem Ecclesiasticam per litteras dicti
 » Regis, (nescimus quorum minus prouidis consilij,) his diebus præteritis at-
 » tentatis, tuæ Regiæ magnificentiæ pro parte nostra exposuit, intellectis. Tu
 » filia benedictionis & gratiæ apud Regem eundem super reuocatione huiusmodi
 » attentatorum eodem præsentate Decano, precibus opportunis insistens, tandem
 » Rex ipse præmissa, *quoad Beneficia venerabilium Fratrum nostrorum S. Rom. Ecclesiæ*
 » *Cardinalium, ac nostrorum & suorum Obsequentium & familiarium duxerat inclinatus*
 » *precibus huiusmodi reuocanda, quodque pro diuina reuerentia, honore Ecclesiæ ac nostri*
 » *consideratione super plena & integra reuocatione apud Regem ipsum insistere intendebat.*
 » Nos igitur benignitatem Regiam, &c. Datum Auenioni, Idibus April. Pontif.
 » nostri anno 5.

Eodem anno Minoritæ Comitata sua Generalia celebrarunt Venetijs: & ad
 eos Clemens scripsit, vt sententias à Prædecessoribus suis latas & à se confir-
 matas contra Ludouicum Bauarum in ipsa Sede Capitulari & in reliquis Ordini-
 nis sui Conuentibus promulgarent, quibus eundem in die Cœnæ Dominicæ
 diris deuouit, Imperialibus Ornamentis & Iuribus omnibus priuauit, fidelita-
 tisque sacramento subditos exemit. Hinc nonnulli occasione arreptâ iugum
 excutiunt, & contra Ludouicum Comitata celebrant apud Bonnam. Ibi quin-
 que, vel vt alij scribunt, tres Electores Carolum Ioannis Bohemiæ Regis fi-
 lium Cæsarem legunt. Ludouicus Spiræ Concilio indicto, exponit quæ gesta
 fuerant: & plurimos Germaniæ Principes ad suas partes adducit, qui iterum
 sacramentum dixerunt. *His rebus*, inquit Auentinus l. 7. *denuo excitata Docto-*
rum ingenia, vt acrius Dominatum Pontificium insectarentur, & diligentius de discrim-
mine Ecclesiasticæ & Ciuilis potestatis disputarent. Ex his nominatim meminit Lu-
 poldi Episcopi Bambergensis ex antiquâ Equestris Ordinis familiâ, in Francia

Orientali nati, & Willielmi Ochami, quem ait non modò in Clementem, sed in Carolum quoque librum edidisse. De Carolo dicemus ad annum 1348. non enim ante obitum Ludouici Imperatoria munia obire potuit.

Eodem anno idem Pontifex anathema tulit in Episcopum Seleuciensem, qui in quibusdam ad Euangelium S. Ioannis Commentarijs in linguam Armenam translatis asseruerat, contra Decretalem Ioannis XXII. nec Christum, nec Apostolos in communi, aut in speciali aliquid habuisse aut possedisse. Et quemadmodum aliàs Gregorius IX. reprehenderat Doctores Theologos & alios Professores huiusce Facultatis in Academia Parisiensi, quod futiles quæstiones agitent; ita & iste eiusdem *Scholæ Parisiensis Doctores, ne vanis argutijs & inutilibus Quæstionibus ac periculosis captionibus tractandis intenderent, sed solidam Catholicam veritatem ex sensu Patrum interpretarentur, admonuit: vt refert Spondanus.*

Eodem anno idem Pontifex Urbani IV. Præuilegium Vniuersitati Patavinæ de Cancellariatu Episcopo concessum, speciali Bulla confirmauit, quæ talis est.

Clemens Episcopus seruus seruorum Dei, Ad perpetuam rei memoriam. Attendentes prouidè quod ex litterarum scientiâ, veluti ex dono cœlesti spiritaliter & temporaliter bona publica proueniunt, & priuata quoque ab ipsius Professoribus præsertim in studijs Generalibus fidelis instruitur populus & reducit exorbitans ad semitam veritatis, libenter ea concedimus quæ Doctorum & Magistrorum ac Scholarium in studijs Generalibus insistentium communitatem respiciunt. & per quæ scientiarum fructus valeat adaugeri. Sandæ petitioni venerabilis Fratris nostri Ildobrandini Episcopi Paduani nobis exhibita nuper continebat, quod in Ciuitate Paduæ de consuetudine ibidem inuolabiliter obseruata tanto abhinc tempore, vt de eius contrario memoria non exteret, viget & adhuc viget in Iure Canonico & Ciuili alijsque Facultatibus præter Scilicet in Theologiam studium Generale, sicuti per totam Italiam & in alijs mundi partibus est apertè manifestum. Et quod autoritas faciendi Doctores & Magistros in eodem studio residentes in Iure ac Facultatibus supradictis examinari Scholares ad Doctoratum seu Magisterium promouendos in studio supradicto & Examinatos approbandi, seu etiam reprobandi similiter & de antiquâ consuetudine obtentâ in eodem studio ad Episcopum Paduanum, qui est pro tempore, pertinet & pertinere etiam consueuit: & quod præfatus Ildobrandinus Episcopus nonnullos Scholares in Iure Ciuili & Canonico ac Medicina coram se examinari fecit per Doctores ipsius studij, ipsisque postea licentiam dedit, & quibusdam ex eis in examinatione prædictâ licentiam & autoritatem legendi & docendi tribuit, sicuti est in supradicta & alijs etiam studijs fieri generaliter consuetum. Quodque dudum Rectores Vniuersitatis Magistrorum & Scholarium Paduæ deliberatione prouidâ statuerunt, vt Scholares ipsius Vniuersitatis, qui deberent in Magistros assumi, coram Episcopo Paduano qui esset pro tempore, examinari deberent diligenter presentibus Doctoribus Vniuersitatis eiusdem; & vt eisdem Scholaribus, si reperirentur idonei, deberet licentiam concedere Episcopus memoratus. Quodque deinceps statutum eiusmodi est inuolabiliter obseruatum; ipsumque statutum, sicut erat prouidè factum felicis recordationis Urbanus Papa IV. Prædecessor noster autoritate Apostolica confirmauit, decernendo vt qui secus ibidem sibi Magistri nomen assumeret, pro Magistro nullatenus haberetur; provt Confirmatio & Decretum huiusmodi in litteris ipsius Urbani Prædecessoris nostri decretalibus confectis, quarum tenorẽ de verbo ad verbum præsentibus inseri fecimus, plenius continetur. Nos igitur spectantes, quod ad Ciuitatem prædictam Scholares eò promptius studendi causâ se conferent, quò studium ipsum in eadem Ciuitate maiori fuerit autoritate munitum; ac volentes propterea præfatum studium, & Doctores & Magistros & Scholares prosequi fauorabiliter in parte, ipsius Ildobrandini supplicationibus inclinati consuetudinem prædictam, & ea quæ, vt superius narratur, in prædictis ipsius Urbani Prædecessoris nostri litteris continentur, rata & grata habentes, autoritate Apostolica ex certa scientia confirmamus & præsentis scripti patrocinio communimus; indulgentes nihilominus autoritate prædictâ omnibus

FRANCIS-
CUS PATA-
VINUS
CONSTI-
TUTVS
CANCELL-
ARIVS
ACADE-
MIÆ PA-
TAVINÆ.

„ & singulis Doctoribus, Magistris & Scholaribus, *vt ipsi dum in prædicto studio*
 „ *docendo vel audiendo insisterint Scholasticis Disciplinis, omnibus libertatibus & immu-*
 „ *nitatibus ac priuilegijs de Iure communi seu approbata consuetudine concessis authorita-*
 „ *te Apostolica Doctoribus, Magistris ac Scholaribus in studijs Generalibus commoranti-*
 „ *bus gaudeant & utantur.* Statuentes etiam ad hoc, vt examinatio, approbatio
 „ & reprobatio Scholarium promouendorum ad Magisterium in studio memo-
 „ rato semper, sicut fieri debet, cum puritate & sine fraude procedat, vt Docto-
 „ res in eodem studio præsentés ab eodem Episcopo requisiti ad examinandum
 „ Scholares promouendos ad Magisterium, iusto impedimento cessante venire,
 „ & illi qui in examinatione prædictorum Scholarium ibidem præsentés fuerint,
 „ de procedendo sine dolo & fraude in omnibus & singulis Actibus in huiusmo-
 „ di examinationibus opportunis & fieri consuetis præstare teneantur in eiusdem
 „ Episcopi manibus corporaliter iuramentum, ac eidem Episcopo se eius vicem
 „ gerenti duntaxat votum ipsorum super idoneitate ac sufficientia Scholaris exa-
 „ minati, vtrum scilicet approbandus sit an reprobandus, secretè ac sigillatim,
 „ & in scriptis exponere ac manifestare similiter teneantur. Iniungimus etiam
 „ Episcopo Paduano, qui erit pro tempore, sub virtute obedientiæ, autoritate
 „ prædictâ, vt ipse in examinandis, approbandis, seu reprobandis personis, exa-
 „ minatis & Doctorum approbantium Scholares examinatos votis secretè fe-
 „ rendis sine dolo & fraude procedat. Nos insuper irritum decernimus & inane,
 „ si secus super his à quoquam quauis autoritate contingeret alterari. Dicta-
 „ rum autem litterarum tenor talis est. Urbanus Episcopus seruus seruorum Dei
 „ nostri (vide ad an. 1264.) Nulli ergo omnino hominum liceat, &c. Datum
 „ apud Villam Nouam Auenion. Diœcesis 17. Kal. Iunij, Pontif. nostri anno 5.

Anno 1347. idem Pontifex Clemens Iuonem Presbyterum natione Aremoni-
 ricum, alias huiusce Academiae alumnum Cœlitum catalogo adscripsit. Eius-
 que Canonizationis denunciatorias ad Regem Valchium, item ad Radulphum
 Trecorensem Episcopum eiusdemque Ecclesiæ Capitulum, in qua ille Canoni-
 cus & Archidiaconus fuerat, litteras misit datas Auenione 11. Kal. Iulij.

ERRORES
 IN THEOL.
 DAMNATA
 71.

Eodem anno legimus damnatos fuisse Parisijs errores quosdam M. Ioannis
 de Mercuria Ordinis Cisterciensis, numero 39. De voluntate ac volitione
 Christi, de peccatis eorumque causa, & alijs Articulis quorum aliqui erronei,
 alij suspecti reputati à Fulcone de Chanaco Episcopo Parisiensi & Magistris
 in Theologia. *Vt fuit semper*, inquit Spondanus, *& in omnibus valde sollicita hæc*
Regina Vniuersitatum & Academiarum, ne quid vel minimi erroris aut suspicionis in
aliqua scientiarum Facultate ac præcipue Theologica, in receptam semel sanam Doctri-
nam latenter irreperet. Prohibitum autem quibuscunque Baccalaureis legentibus
 sententias sub pœnâ priuationis ab omni honore Facultatis, ne errores eius-
 modi docerent; quorum multi suspecti erant; aut malè sonabant, vt refertur
 in 4. tomo Bibliothecæ Patrum, vbi Errorum illorum Catalogus legitur in
 hunc modum.

1. Item quod satis erat possibile, quod per voluntatem aut volitionem
 creatam Christus aliquid voluit, quod nunquam debuit euenire.
2. Item quod Christus potuit dixisse filium & asseruisse assertionem creatam
 tam vocali quàm mentali.
3. Item quod qualitercunque vult Deus, vult efficaciter ita esse.
4. Item quod Deus facit, quod aliquis peccet, & quod sit peccator, &
 vult voluntate beneplaciti, quod ille sit peccator.
5. Item quod nullus peccat volendo aliquo aliter, quod Deus velit
 eum velle.
6. Item quod Deus aliquid reprobat, quod ipse vult voluntate bene-
 placita.
7. Item quod quemlibet peccantem Deus vult peccare voluntate bene-
 placiti, & facit eum peccare, & vult quod peccet & peccet.
8. Item quod Deus facit malum esse & peccatum esse.
9. Item quod peccatum magis est bonum quàm malum.
10. Item quod aliquis faciat aliquid omnino vt Deus vult ipsum facere vo-
 luntate beneplaciti quod talis peccet.

11. Item

11. Item quod quicumque peccat, conformat voluntatem suam voluntati beneplaciti Dei, sic quod illa vult, sic Deus vult eum velle.
12. Item quod possibile est Christum secundum voluntatem creatam errasse & secundum hominem mendacium protulisse.
13. Item quod posset dici, quod anima Christi vnita Verbo, saltem per accidens, posset odire Deum vel respuere siue detestari.
14. Item quod si aliquis habens vsu liberi arbitrij incidens in tentationem tantam, quod non possit illi resistere, moueatur ad illecebram cum alienâ vxore, non committit adulterium. Et sic de aliis peccatis.
15. Item quod aliqua est possibilis passio, cui voluntas etiam habita gratia quacunque sine miraculo non posset resistere, quin eliceret actum secundum illam. Et talis actus non est peccatum.
16. Item quod non est peior demeritoriè in casu, qui vitiosum habet habitum demeritorium cum actu, quàm qui habet consimilem habitum sine actu.
17. Item quod non peior est moraliter, qui vitiosum habet habitum & actum, quàm qui habitum eiusdem rationis habet sine actu.
18. Item quod non est melior meritoriè qui habet habitum meritorium & actum, quàm qui habet consimilem habitum sine habitu.
19. Item quod malus quacunque malicia actuali & habituali æqualibus ad inuicem, non est peior ex actuali simul, quàm ex actuali tantum.
20. Item quod bonus quacunque bonitate actuali & habituali ad inuicem non est magis bonus ex vtraque, quàm ex habituali tantum.
21. Item quod nulla Creatura, aut nulla circumstantia bona diminuit peccatum, quin sit tantum quantum foret sine illâ cæteris paribus.
22. Item quod peccatum post longam consuetudinem commissum, est minus quàm foret ante consuetudinem.
23. Item quod odium Christi non est demeritorium, nisi quia prohibitum est à Deo.
24. Item quod probabiliter posset sustineri cognitionem vel volitionem non esse distinctam ab anima, imò est ipsa anima, & sic sustinens non teneretur aut cogeretur negare propositionem per se notam, nec negare auctoritatem admittendam.
25. Item quod probabile est in lumine naturali non esse accidentia, sed omnem rem esse substantiam; & quod vbi non esset fides, hoc esset ponendum, vel probabiliter posset poni.
26. Item quod non est euidens euidencia reducta ad certitudinem primi principij, quin quodcunque quod est, posset produci nobilius.
27. Item quod tenentes, vt communiter tenerur, quod intentio, volitio, sensatio sint qualitates subiectiuæ existentes in anima, quas posset Deus creare se solo, & ponere vbi vult, habent concedere & dicere, quod Deus potest facere se solo, quod anima odiret proximum & Deum non demeritoriè.
28. Item quod Deus est causa aliquo modo actus demeritorij, vt demeritorius est.
29. Item quod Deus est causa peccati, vt peccatum, in quantum malum est.
30. Item quod quodocunque voluntas causat aliquid causæ taliter in virtute primæ causæ.
31. Item quod Deus est causa maxima & immediata priuationis Iustitiæ in actu esse.
32. Item quod Deus est actio & causa peccati vt peccatum.
33. Item quod Deus est causa cuiuslibet modi actus & cuiuslibet circumstantiæ productæ.
34. Item quod à Deo est quod actus demeritorius fit, in quantum demeritorius est.
35. Item quod quacunque creatura demonstrata hæc propositio est vera. Hæc res maior Deo potest cogitari.
36. Item quod quacunque creatura demonstrata, hæc est vera. Hæc chimæra intelligitur. Hæc chimæra potest intelligi.

37. Item quòd propter opera alicujus futura bona prædestinavit aliquem ab æterno.

38. Item quòd aliquis prædestinatus est ab æterno propter bonum vsum liberi arbitrij, quem Deus præsciuit cum habiturum.

39. Item quòd non sic gratis & misericorditer Deus prædestinavit, quin & pro omnibus bonis ipsius futuris, vel alterius.

STATV-
TVM NA-
TIONIS
PICARDI-
CA.

Eodem anno Natio Picardica statutum solenne edidit de sua pecunia, deque Missis & Vesperis: quod in Antiquo Procuratorum libro legitur sub hoc titulo.

Statutum quod Natio non potest ordinare de pecunia dictæ Nationis, nisi die quâ actus legitur ordinariè. Et etiam de Vesperis & Missis B. Mariæ in Quadragesima.

” VNIVERSIS præsentibus litteris inspecturis Vniuersi & singuli Magistri
” Nationis Picardorum actu Regentes Parisius in Artium Facultate, salutem in
” Dom. sempiternam. Quoniam plerumque nonnullos fallit obliuio, propter
” quod ipsos errare contingit in his, quæ sibi committuntur fideliter exercenda,
” naturæ humanæ immentia sagacitas huic defectui occurrere cupiens, artem scri-
” bendi & in scriptis redigendi pro remedio voluit inuenire. Ideo circa Receptionis
” Officium nostræ Nationis hoc adiuuato volentes, vti remedio duximus statuendum, vt Re-
” ceptor præsens ex nunc & alij futuri in sua Institutione jurent in præsentia Nationis se fide-
” liter, in scriptis redigere summam, speciem & valorem pecuniæ, quas à quolibet nostræ
” Nationis recipere ipsos continget. Et idem in Missis faciendis statuimus obseruan-
” dum, quodque residuum fuerit, Nationi restituent & refundent juxta modum
” in alio statuto Nationis annotatum in pecunia recepta vel consimili sub ea-
” dem specie & valore.

” Item, Ne pecunia Nationis inordinatè consumatur, volumus, statuimus,
” ac etiam ordinamus, ne nostræ Nationis Procurator, vel alius vocare valeat
” ad ordinandum de pecunia Nationis, nisi die, quâ actu legetur ordinariè, &
” horâ Primæ B. Mariæ Paris. sic tamen, quod post pulsationem Primæ Magistri
” expectentur per debita & comperentia interualla. Et si secus actum fuerit ex
” nunc prout ex tunc, & ex tunc prout ex nunc illud decreuimus irritum & inane,
” nec alicuius esse firmitatis. Adeo quod etiam super hoc aut aliquo contento in
” præsentibus statuto tangente Receptorem vel pecuniam Nationis nullo modo dis-
” pensare valeamus. Sed super hoc à nobis & Nostris successoribus abdicata sit
” potestas, quod inuolabiliter obseruare nos præsentibus per nostra promittimus
” juramenta, & nostros successores volumus, & etiam promouendos ad Gradum
” Magistri antequam incipiant, ad hoc specialiter obligari.

” Insuper quia non vniformiter pulsatur pro Nonis in Ecclesia Parisiensi, cum
” quandoque pulsatur ante magnam Missam in Quadragesima, quandoque ante
” prandium, licet post prandium Vesperæ decantentur, nostro statuto de modo
” pulsandi Vesperas die Veneris, & Missam diebus Sabbati addimus statuendo
” quæ sequuntur.

” 1. Quod nullatenus pulsatur pro Vesperis, nisi pulsato primo ictu Vesperarum
” in Ecclesia Paris. totaliter & completè diebus quibus pulsatur pro Nonis ante
” prandium in dicta Ecclesia, & tunc pulsentur Vesperæ per tres ictus vt moris
” est, debitâ pausâ mediâ inter ictus.

” Item pro Missa non pulsatur diebus quibus erit sermo, nisi sermone completo,
” etiamsi pulsatum pro Primis existat, & tunc pulsentur tres ictus paulatim & se-
” riosè sicut supra: sic quod Magistri de sermone, vel de domibus suis reuersi, vel
” sit verisimile, quod jam venisse, attenta loci vbi fiet sermo, vel domorum
” distantia, potuissent. Et quia non est verisimile, quod quis pro modico jura-
” menti transgressor existat, volumus quod si quis post horam in statuto super
” hoc confecto contentam ad Ecclesiam accedat, & dubium fuerit, an eius
” culpa sit, aut causa, quia eius credatur juramento & suæ conscientiæ relin-
” quatur. Et ne Bedelli nostri super hoc se excusare valeant, statuimus ne quis
” Magister, aut Determinans, qui in Vesperis aut Missis esse tenentur, pro Vef-
” peris aut Missis pulsare præsumat, nisi per Bedellum super hoc requisitus fuerit
” aut rogatus. Et si quis contra fecerit, pœnam duorum denariorum incurrat ad
” vsum pecuniæ pixidis conuertendam. Datum apud S. Iulianum nobis ad sta-
” tuendum congregatis, vt moris est, anno Domini 1347. die Sabbati ante Fe-

atum Natiuitatis Domini, præsentibus discretis viris MM. Roberto de septem
vallibus tunc Procurator Nationis, Gerardo Bouquedepois tunc Receptore,
Ioanne Buridan, Petro de Lupifaltu, Ioanne de Weruino & quampluribus
pluribus aliis. Tunc erat Rector M. Ioannes de Wesalia Nat. Anglicanæ.

Ad eundem annum legitur in Regesto Nationis Anglicanæ factum indicem
fuisse seu vt vocant, Inuentarium rerum repertarum in cista apud S. Cosmam
seruari solita, cuius cum duæ clauēs fabricatæ fuissent, earum vna tradita est
Parocho, non tanquam possessori seu Domino rerum in ea conditarum, sed
majoris & securioris custodiæ ergo. Idque statutum in Congregatione Natio-
nis 12. April. *Item quia clauis cistæ Nationis apud S. Cosmam situatæ, in qua res & jo-
cilia cultui Diuino præparata clauderentur, sufficienti diligentia præhabitæ minime
poterit reperiri; deliberauit dicta Natio ad finem ne putrescerent res illæ, & ne frustræ-
rentur à fine debito, seruari antiquam illius arcæ fore disrumpendam, & quod fierent duæ
novæ seræ quibus firmetur dicta cista: pro quibus Natio exposuit 19. sol. Florenno 17.
sol. tunc valente, ita quod ad maiorem custodiam rerum illarum existeret deliberatum
quod curatus Ecclesiæ Sanctorum Cosmæ & Damiani, non tamen tanquam alicuius posi-
sessor rerum in arca contentarum, sed tanquam maioris custodij adiutor vnā clauem ge-
neret ad arcam supradictam, quam etiam Natio sibi propriā voluntate tradidit formā
supradictā.* Hæc acta Procuratore Nationis M. Gotfrido de Parchiu. Et in
eodem statuto mentio fit quorundam Magistrorum prædictæ Nationis tunc
regentium, Theodoricus de foro Receptoris, Ioannis de Wesalia, Galteri de
Dun, Philippi de Friburgo, Walteri de Wardelay, Christiani, Andreæ la-
keri Bidelli Nationis Gallicanæ, & impensæ pecuniæ pro Bulla Nunciorum & in
quodam jentaculo Nunciorum Vniuersitatis. Porro M. Walterus de Wardelay,
vel Vuardelay fuit electus eiusdem Nationis Procurator die Veneris post Fe-
stum Inuentionis S. Crucis, eidemque prorogati fasces Procuratorij die Sabbati
post Festum Corporis Christi, eoque iterum Procuratore M. Theodoricus de
Foro Quæstor seu Receptor reddidit apud S. Iulianum acceptæ expensæq; pecu-
niæ rationes. De supradicta autem cista sic quoq; scribit M. Henricus Thomé de
Suecia Procurator electus in octaua S. Martini anno 1348. *Item præsens fui cum
aliis Nationis nostræ Magistris in die sancti Edmundi Regis quando D. Conra-
dus Bedellus noster ad cistam Nationis reposuit omnia ornamenta & indumenta
quæ sibi tradita fuerant tam ad Solem ponendum, quam ad lauandum. Quæ
omnia singulariter & nominatim scripta fuerunt in quadam papyro quam ad
Cistam reposui supradictam, per quorum locationem D. Receptor exposuit
duos solidos Paris. Item in die S. Nicolai Episcopi & Confessoris D. Receptor
exposuit quinque solidos Paris. pro distributionibus Magistrorum præsentium
in Missa apud Sanctos Cosmam & Damianum.*

Hocce tempore lis quædam surrexit inter Rectorem & quosdam Doctores
Theologos, qui vocati ab ipso, nec ad proposita, vt par erat, respondentes,
ob contumaciam periuri declarati sunt & infames. Hac de re sic habetur in
iisdem Reg. Nationis Anglicanæ ad mensem Iunium. *Factis quibusdam Congre-
gationibus Facultatis Artium apud S. Iulianam pauperem vocati fuerunt quinque Ma-
gistri in Theologia ad respondendum illis, quæ Rector vellet eis proponere in præsentia
Magistrorum de Facultate; Qui quinque licet comparuerint, noluerunt debitè
propositis respondere, sed contumaciter recesserunt, appellationes friuolas
emittentes. Quos quinque Magistros ob contumaciam illam & alia proposita contra
eos, quibus noluerunt respondere, Rector & omnes alii Magistri de dicta Facultate con-
corditer à dicta Facultate priuauerunt eos, infames & periuros reputantes.*

At isti Theologi ita priuati Rectorem, Procuratores & totam Facultatem
Artium ad Romanam Curiam vocarunt, ita scribente M. Michaële de Dacia
tunc eiusdem Nationis Procuratore, electo die B. Mauricij. *In fine sue procu-
rationis citati fuerunt ad Curiam Romanam Rector, 4. Procuratores & tota Facultas Ar-
tium ad instantiam Theologorum, vt comparerent infra 30. dies. Quapropter or-
dinata fuit contributio generalis super totam Facultatem, vt quilibet tam Ma-
gistrorum quam Scholarium prædictæ Facultatis daret dimidiam bursam, &
deputati fuerunt 4. Collectores, vnus de qualibet Natione ad finem, vt de dicta
contributione irent ad Curiam Nuncij Facultatis.* Ipsa verò Natio Anglicana in

suum nominauit M. Conradum de Suecia. *In vigilia S. Catharinæ factâ Congregatione Nationis apud S. Mathurinum lectus fuit concorditer in Procuratorem & Nuncium ad Curiam ex parte & in expensis Rectoris & Facultatis Artium ad litigandum contra DD. Theologos, M. Conradus de Suecia Canonicus Aboen.* Item in Crastino S. Catharinæ factâ Congregatione Facultatis ad S. Mathurinum ad dandum Deputatos pro ordinandis articulis quos jurare deberent Nuncij ad Curiam, & ad ordinandum quomodo puniri & cogi debeant non soluentes contributionem impositam. *Nuncij prædicti supplicauerunt Facultati, quod quilibet eorum possit habere vnum Bachelarium in primo examine ad primam auditionem ad S. Genouefam: quæ supplicationes eis concessæ fuerunt ab omnibus nemine reclamante.*

Quid est quod petunt illi vnum Bachelarium primæ auditionis? id est, quantum ego arbitror, quod petebant sibi licere aliquem ex amicis nominare Cancellario San-Genouefano extra ordinem, seu non expectato ordine suo Licentiandum. Nam singulis tantum mensibus fiebant examina Licentiandorum, quæ dicebantur *Auditiones*. Hinc in Regestis veteribus mentio fit primæ, secundæ, tertriæ, quartæ, &c. auditionis. Istius quoque nominati seu præsentati ad primam Auditionem, Bursam sibi habebant Nuncij isti ad Curiam, quæ aliàs in commodum suarum Nationum vergere debuisset. M. Conradus prædictus nominauit Robertum Extravillanum, vt legitur ibidem.

Die proximo sequenti (12. Decemb. anno 1347.) quo Nuncij Facultatis recesserunt de Parisius ad Curiam factâ Congregatione Nationis Angl. ad S. Mathurinum ad ordinandum & supplicandum concessit M. Conradus de Suecia Canonicus Aboensis D. Roberto de Extravillam, gratiam quam Magistri, vt superius præmittebatur, sibi fecerunt, quod ipse Robertus possit recipi apud S. Genouefam ad primam auditionem & eum Nationi recommendauit & supplicauit, supplicans cum recessurus erat, quod Natio vellet eum ad huiusmodi auditionem obtinendam suauolenter promouere tempore absentiae suæ & in nullo impedire: quam supplicationem Natio sibi concessit.

Eidem Conrado post reditum à Curia Rom. concessum est, vt legitur in eodem Reg. *Quod haberet quinque libras pro vno Bachelario sibi aliàs ad S. Genouefam concessis.*

Sed vt ad contributionem Bursalem de qua supra, redeamus, in Rationario quodam quod exposuit M. Theodoricus de Foro Quæstor seu Receptor ejusdem Nationis, ita legitur. *In die Mercurij proxima post Dominicam Reminiscere, factâ Congregatione Nationis apud S. Mathurinum ad audiendum computum Receptoris scilicet M. Theodoricus de foro pro tunc ad Curiam Rom. ituri Natio tenetur M. Thome de Vvedal Scoto 40. solidis de bona moneta ex parte Contributionum quas concessit in mutuo Nationi ad mittendum Procuratoribus in Curia Rom. pro Facultate consistantibus.*

Quo pacto & quando fuerit lis illa decisa in foro Romano, non inuenimus, sed ex his quæ leguntur in iisdem Commentariis, patet Contributionem prædictam continuatam aliquandiu, & exactam: nam anno 1350. mensis Iulio Rector quæritum erat, **exegit à singularum Nationum Receptoribus rationem acceptæ contributionis, quam Sextam Bursam vocabant.**

Item die Mercurij 14. die mensis Iulij (anno 1350.) factâ Congregatione Procuratorum & Receptorum Facultatis Artium per D. Rectorem ad S. Iulianam super computatione Sextarum Bursarum à tempore quo ultimo factâ fuerat computatio. Et hanc litem excepit alia ab eadem Theologica Facultate apud Papam Rectori & Facultati Artium intentata anno 1353. vt suo loco diceretur.

Eodem anno 1347. mensis Decembri electus est in Rectorem Vniuersitatis M. Ioannes de Vvesalia Nationis Anglicanæ, Philosophiæ Professor celeberrimus: cui sua Natio 4. libras gratuito dedit, vt legitur in Actis ipsius.

1348. Anno 1348. die 23. Iunij electus est in Rectorem Vniuersitatis M. Alanus de Prope pontou: quo Rectore Vniuersitas M. Ioannem Buridanum Picardicæ Nationis insignem Magistrum & Philosophum præsentauit Falconi Episcopo Parisiensi ad Capellaniam jam anno 1308. à Ioanne de Thelu Doctore in

Decretis fundatam, aut certè designatam ad fundandum ex pecunia quam Vniuersitati legauerat: quam in rem extant & præsentationis & Collationis ab Episcopo factæ litteræ in antiquis libris Galliæ & Picardiæ Procuratorum, sub hoc titulo. *Fundatio Capellaniæ ex legato defuncti venerabilis Magistri Ioan. de Thelu Decretorum Doctoris.* Ita autem se habent.

Vniuersis præsentibus litteras inspecturis Fulco miseratione diuina Parisiensis Episcopus salutem in filio Virginis gloriosæ. Ad ea, sicut nostro conuenit Pontificali officio libenter intendimus quæ respiciunt diuini cultus augmentum & saluti fidelium prospiciunt animarum. Sanè ad nostram nuper viros circumspectos & prudentes miserunt præsentiam Vniuersitas Parisius Magistri & Scholares, qui nobis exponere curauerunt, quod defunctus vir venerabilis & discretus M. Ioannes de Thelu quondam Decretorum Doctor & Canonicus sancti Quintini in Veromandia Nouiomensis Diocesis, dum ageret in humanis, in suo ordinauerat Testamento fundari quandam perpetuam Capellaniam de bonis sibi à Deo collatis pro sua & parentum & Benefactorum suorum salute & remedio animarum, & Capellaniam huiusmodi sic fundandam, cum fundata existeret, voluerat per vnum Capellanum perpetuum deseruii Parisius præsentandum ad Capellaniam prædictam nobis & successoribus nostris Parisiensibus Episcopis per venerabiles & discretos viros antiquiores Magistros dictæ Vniuersitatis Regentes & Parisius præsentibus, videlicet vnum in Theologia, duos in Decretorum & vnum in Medicinæ Facultatibus, nec non dictæ Vniuersitatis Rectorem & 4. Procuratores 4. Nationum, prout hæc & alia in quadam clausula testamenti dicti defuncti plenius continentur. Exposuerunt insuper quod Executores Testamenti dicti defuncti, iam diu est, deposuerunt certam pecuniæ summam in certis locis commutandam in emptiorem reddituum perpetuorum assignandorum in dotem & pro dote Capellaniæ supradictæ, & quod de dicta pecunia per dictos Rectorem & Magistros empti fuerant ad opus foundationis Capellæ prædictæ à Domicella Agnete de Capella vidua, & quondam vxore defuncti Guillelmi de Foresta scutiferi & Ioanne de Foresta eius & quondam dicti Guillelmi filio in Territorio, seu finagio de Trissiaco super Berandam prope Monstrolium, vbi deficit Yona Senonensis Diocesis admortizati redditus qui sequuntur. Videlicet 52. arpenta terrarum arabilium vel circiter in pluribus petijs. Item octo arpenta Iardinorum. Item octo arpenta nemorum. Item arpentum cum dimidio Prati situm subtus Pontem de Marolijis. Item 12. solidi & 7. denarij minuti census cum ventis & laudimijs in & super pluribus hereditatibus sitis in territorio & finagio supradictis assignati. Item decem tam homines quàm mulieres seruilis conditionis ad voluntatem taillabiles & Iusticiabiles altæ, mediæ & bassæ, prout in quibusdam litteris sigillo Præposituræ Parisiensis sigillatis super dicta emptione, ac alijs litteris D. Ludouici, quondam D. Regis Francorum primogeniti ac Regis Nauarræ, Campaniæ & Briæ, Comitis Palatini in cera viridi & filis sericeis eius sigillo sigillatis super præmissorum admortizatione confectis, quarum tenores inferius de verbo ad verbum sunt inserti, hæc & alia vidimus plenius contineri. Et Nobis humiliter supplicauerunt, vt Nos præfatam Capellaniam in Ecclesia Parochiali S. Andreæ Parisiensis ad altare B. Mariæ fundare & erigere ac creare in perpetuum Ecclesiasticum Beneficium, ac de bonis prædictis ipsam dotare dignaremur, nec non ordinare de modo & forma deseruiendi eidem per Capellanum, qui eam pro tempore ex Collatione nostra & successorum nostrorum ad præsentationem tamen superius expressatam in posterum obtinebit. Nos igitur cupientes ampliari diuini cultus augmentum & bonorum quæ in dicta Capellania fient, fieri participes, supplicationibus huiusmodi inclinati, dictam Capellaniam in dicta Parochiali Ecclesia & ad altare prædictum in perpetuum Ecclesiasticum Beneficium ereximus & creauimus, erigimus & creamus, fundauimus & fundamus, & eidem in dotem & pro dote bona prædicta admortizata, vt præfertur, assignauimus & assignamus per Capellanum perpetuum, qui obtinebit eandem, & eius successores perpetuo possidenda. Statuentes quod Capellanus huiusmodi & eius successores pro salute & remedio animæ dicti defuncti M. Ioannis de Thelu, de cuius bonis est fun-

« CAPELLA-
« NIA M.
« IOAN DE
« THELV
« FVNDATA
« IN ECCL-
« IASTIA D.
« ANDREÆ.

ta Capellania huiusmodi, ac parentum & Benefactorum suorum, animarum
 „ etiam remedio & salute ad altare prædictum per se, vel alium duas Missas ad
 „ minus singulis septimanis celebrare, vel celebrari facere teneatur. Volentes
 „ & concedentes, quod iuxta voluntatem testamentariam dicti M. Ioannis de
 „ Thelu per superius declaratos Magistros, Rectorem & Procuratores persona
 „ idonea ad dictam Capellaniam totiens, quotiens eam vacare contingeret, nobis
 „ & dictis successoribus præsentetur. Cui nos ad præsentationem huiusmodi Ca-
 „ pellaniam prædictam conferre tenebimur, & dicti etiam tenebuntur successo-
 „ res retentâ nobis & dictis successoribus potestate ordinandi de seruitio dictæ
 „ Capellaniæ augendo vel minuendo cum sit spes, quod adhuc dos ipsius aug-
 „ mentetur. Sed & quando nobis & dictis successoribus videbitur expedire, &
 „ dicta Capellaniâ sic fundatâ & creatâ Nos ad ipsam discretum virum M. Ioan-
 „ nem Buridan Magistrum in Artibus per dictos Magistros, Rectorem & Procu-
 „ ratores per parentes litteras Sigillo magno dictæ Vniuersitatis sigillatas, qua-
 „ rum tenor inferius inferetur, Nobis præsentatum admisimus, & dictam Ca-
 „ pellaniam sibi contulimus & conferimus intuitu Pietatis, Mandantes Curato-
 „ ræ Ecclesiæ S. Andreæ, vel eius vices gerenti, quatinus dictum M. Ioannem
 „ ad altare prædictum inducat in corporalem possessionem dictæ Capellaniæ
 „ cum suis Iuribus & pertinentijs vniuersis.

Tenor verò litterarum Regiarum & Comitum Campaniæ super dictâ admor-
 tizatione, vt præmittitur, confectarum, sequitur in hæc verba.

„ LVDVICVS Regis Franciæ primogenitus Dei gratia Rex Nauarræ, Cam-
 „ pania, Briæque Comes Palatinus. Notum facimus Vniuersis tam præsentibus,
 „ quàm futuris, quod Nos attendentes & considerantes grata & accepta seruitia
 „ nobis à Dilecto nostro Guillelmo de foresta Armigero diutius & fideliter im-
 „ pensa, eidem de gratia concedimus speciali, vt ipse res & possessiones infra scri-
 „ ptas, quas ipse apud Trissiacum prope Montrolium habere & possidere dicitur;
 „ Primò videlicet circiter 52. arpenta erræ arabilis. Item circiter octo arpenta
 „ Iardinorum. Item domum & garennam & omnimodam Iustitiam in præmissis.
 „ Quæ quidem res & possessiones vsque ad valorem seu summam 26. librarum
 „ Turonensium vel circiter annui redditus duntaxat ascendunt, provt per infor-
 „ mationem super his de mandato nostro per Balliuum Meldensem factam nobis
 „ extitit plenius super his facta fides, in quascunque personas tum Ecclesiasticas
 „ quàm seculares transferre aut penes se retinere, dictæque personæ dictas res &
 „ possessiones sic translatas tenere & possidere perpetuò pacificè & quietè va-
 „ leant absque coactione vendendi, vel extra manum suam ponendi, aut præstan-
 „ di nobis siuè successoribus nostris aliqualem financiam pro eisdem. Quod vt
 „ firmum permaneat, & stabile perpetuò perseveret, præsentibus nostrum feci-
 „ mus apponi sigillum, saluo in alijs Iure nostro, & in omnibus, Iure quolibet
 „ alieno. Actum apud Quarrierias anno Domini 1314. mense Octobri.

Item tenor prædictarum litterarum sigillo Præposituræ Parisiensis sigillata-
 rum super emptione prædictorum bonorum immobilium confectarum noscitur
 esse talis.

A tous Cels qui ces presentes lettres verront, Guillaume Gormont Cheua-
 lier du Roy & Garde de la Preuosté de Paris, salut. Scauoir faisons que par de-
 uant Ansel de Taille-Fontaine & Nicolas du Fruit, Clercs & Notaires Iurez du
 Roy nostre Sire, establis en son Chastelet de Paris, en lieu de nous commis & en-
 uoyez pour oïr & nous fiablement rapporter, ce qui s'ensuit, en adioustant à eux
 foy planiere, en ce cas & en greigneur fut présente Damoiselle Agnes de la
 Chapelle, femme veuue de feu Guillaume de la Forest jadis Escuyer, laquelle
 pour foy acquitter de plusieurs debtes, en quoy elle s'estoit tenuë enuers plu-
 surs personnes, qui seur ycelles l'approchoient de iour en iour, & pour son
 grand proufit, cler & euidet, si comme elle disoit, de sa bonne volenté & cer-
 taine science, sans force, fraude, ou erreur, vendit, reconnut & confessa en la
 presence des Iurez dessusdits, elle auoir vendu & par nom ou tiltre de pure,
 simple, perpetuelle & irreuocable vente ottroyé, cessé, quittié, delaisié &
 transporté à tousiours des ors en droit, & par ces lettres à honorables hommes
 & discrets les Maistres & Escholiers de l'Vniuersité de Paris, pour euls, pour

leurs successeurs, Maistres & Escholiers Clercs estudians en icelle, & pour ceulx, vn ou plusieurs, qui de eulx auront causé en cette partie, les terres, iardins, préz, menus cens, hommes & femmes de serue condition, Iustice haute, moyenne & basse, vsage, tous les droits & actions à ce appartenans, que ladite venderesse se disoit auoir de son propre heritage & tous admortiz, assis el terrouier & finaige de Trissy sur Berande de lez Monstreuil où Faut-Yonne dont mention est cy-dessus faite. C'est à sçauoir 52. arpens ou enuiron de terres arables en plusieurs pieces. Derechief huit arpens ou enuiron de iardins. Derechief huit arpens ou enuiron de bois. Derechief arpent & demy ou enuiron de Pré assis au deffous du Pont de Marolles. Derechief douze sols & sept deniers ou enuiron de menuz cens, portans les ventes pris leur plusieurs heritaiges assises terrouier & finaige dessusdit. Derechief dix que hommes que femmes de la condition de Seigneurie des lieux & Iustice par ces lettres vendus. Laquelle Condition est telle, que ils sont Serfs Tailleables haut & bas à volenté, & de formariage eulx & leur posterité. Desquies dix serfs que hommes, que femmes, que les noms que declaration s'ensuit. C'est à sçauoir Gilon fille de feu Thomas le Bordier, & les six enfans de elle demourans à Marolles. Iacquin le Bordier frere de ladite Gilon demourant à Prouins. Perrin le Bordier leur frere demourant à Rampillon en Brie, & Perrette fille de la niepce desdits Bordiers demourant à Marolles. Derechief haute, moyenne & basse Iustice es lieux & personnes de condition dessus venduz. Derechief l'vsage pour bestes de pasturage de Marolles avec tous les droits & actions, reelles, personnelles, mistes, directes, teties, expressés, vtiles & quelconques autres qu'elles pouoit, auoit & entendoit à auoir par droit de heritage, douaire, donation faite pour nopces ou entre vifs, ou pour cause de mort ou autrement, comment que ce feust, ou peust ou pourroit estre. Toutes exceptions & reseruations cessans es choses dessusdites vendues, & à cause d'icelles pour le prix, c'est à sçauoir de 330. liures tournois, forte monnoye que ladite venderesse en confessâ auoir eu & receu desdits Achepteurs par les mains de honorables hommes & discrets M. Iacques de Franc (Freuc ou Frey) Recteur à present de ladite Vniuersité, M. Nicole Despernoy Maistre en Theologie, M. Robert de Granches Docteur en Decret, M. Antoine des Alex Docteur en Medecine, en 384. deniers d'or de Florence de poids, bons & loyaux, chacuns d'iceulx deniers d'or compté pour 14. sols Parisiens bien contez & nombrez auant la confection (al. confession) de ces presentes lettres. Dont elle se tint à bien payée en la presence des Iurez dessusdits. Et dudit prix quitta & quittes clama absolument à tousiours dores en droit lesdits Achepteurs, leurs successeurs & tous autres à qui quittance en deuroit ou pourroit appartenir, & en soy demettant des choses dessus vendues & de leurs droits mit en lieu d'elle lesdits Recteur & autres trois Maistres dessus nommez à ce & à autres choses cy-dessus escriptes faire deputez de par ladite Vniuersité es noms desdits Achepteurs & pour eulx & leurs successeurs & ayans cause de eulx. Et ce fait Iean de la Forest Escuyer fils desdits Guillaume & Damoiselle aagé & vsans par soy seul, & pour le tout de tous ses droits comme pere de famille franche, personne en Iugement & hors Seigneurie, il afferma par son serment pour ce fait aux saints Euangiles de nostre Seigneur, ouquel se défaut d'aage y auoit, sans malice le suppléoit, si comme de premiere face paroist personnellement estably en la presence desdits Iurez de sa bonne volenté & certaine science, sans force, fraude ou erreur. Mes à la requeste de ladite Damoiselle sa mere. Et pource que autrement lesdits Achepteurs n'eussent pas ce present contract fait avec ladite Damoiselle à la sengle & seule caution si comme il disoit. Oye ladite vente & bien entenduë, euë sur ce bonne delibération & aus avec plusieurs de ses amys saiges & experts en telles choses, icelle vente & tout ce que s'en est ensuy, & pourroit ensuiure, voust, grea, consenti & accepta en la presence des Iurez dessusdits, & encore veult, loë, grée, consent & accepte à tousiours des ors en droit & par la teneur de ces lettres, promettant la venderesse & Iean de la Forest son fils dessusdits par leurs sermens pour ce faits solennellement aux saints Euangiles de Dieu en la presence desdits Iurez, leurs mains d'estres mises sur le liure & par la foy de leurs corps donné

" corporellement és mains d'iceuls Iurez garentir, deliurer & deffendre conjoin-
 " tement & chacun par soy, principalement pour le tout, sans faire diuision l'vn
 " de l'autre, & chascun miex apparissant enuers tous & contre tous, à leurs cous,
 " perils & despens en iugement & hors toutesfois que requis en seront du Porteur
 " de ces lettres ou de leur transcript sous sceel authentique selon les vs & les cou-
 " stumes de France, ausdits Achepteurs, à leurs successeurs, & à ceulz qui de eulz
 " auront cause, les choses & les droits dessus venduz & tous admortiz de tous
 " troubles, nouuelletés, empeschemens & omissions quelconques, & bailler bon
 " & souffisant admortissement seur iceuls & toutes les choses cy-dessus & cy-
 " dessous escriptes tenir, garder, faire enteriner, accomplir realment & de fait & en
 " bonne foy ausdits Achepteurs, à leurs successeurs, ou à ceulz qui de eulz auront
 " cause, & non venir ne faire en toutes icelles, par eulz ne par aultres vng ou plu-
 " sieurs en tout ne en partie pour cause ou achoison de deception d'oultre la moi-
 " tié de iuste prix ou autre mendre, de mal, de fraude, d'engin, d'erreur, ne par
 " quelconque autre cause, voie ou raison de droit, ou de fait que ce soit, & ren-
 " dre, payer & restablir sans aucun defaut & à plain ausdits Achepteurs & suc-
 " cesseurs, & à ceulz qui de eulz auront cause, ou au porteur de ces lettres ou de
 " leur transcript, tous cous, damages, missions, despens, coruées, salaires & in-
 " terests, que iceulz Achepteurs, leurs successeurs, ou ayans cause de eulz ou ledit
 " Porteur feroient, menroient, encourroient & pourroient auoir fostenir,
 " faire & encourir en aucune maniere par defaut de ladite garantie & dudit ad-
 " mortissement, & des accomplissemens & obseruations des autres choses cy-
 " dessus & dessous escriptes, & de chascune d'icelles. Desquies cous, damages,
 " missions, despens, iournées, salaire & interests dessusdits se aucuns y en auoit,
 " ils voldrent & accorderent expressement que ledit porteur soit creu par son
 " simple serment sans charge d'autre preuue faire & sans autre taxation de Iuge
 " seur iceuls demander, requerre, ne auoir, & iceulz ainsi esclaircis par ledit Por-
 " teur estre leuez, executez, & exploitiez par voie de execution, comme nostre
 " sentence passe en chose jugiée & Arrest de Parlement, & non suiuis par voie
 " d'action. Nonobstant droit ou style, establissement, coustume du País, ou
 " autre chose à ce contraire preiudiciable en tout ou en partie. Et pour ce que
 " plus euidentement appere que pour cause de quelconque deception lefdits mere
 " & fils ne entendent faire ne venir contre cette presente vente de leur propre
 " mouuement, donnerent & donnent de par nom ou titre de pure, simple, per-
 " petuelle & irreuocable donation faite entre vifs, ottoient, cessent, quittent,
 " delaisent & transportent à tousiours des ors en droit, & par ces lettres ausdits
 " Maistres & Escholiers de ladite Vniuersité pour eulz & pour leurs successeurs
 " perpetuellement, & pour ceulz qui de eulz auront cause enicelle. Vng ou plu-
 " sieurs portant ces lettres ou leur transcript tout ce que les choses & leurs droits
 " dessus venduz valent, oultre ledit pris pour le temps present & pourroient valoir
 " pour le temps auenir pour Dieu & en pure aumosne. Et voldrent & accor-
 " derent que cette presente donation vaille & tiegne, par droit ou maniere de do-
 " nation irreuocable faite entre vifs & autrement si comme miex valoir pourra
 " & deura de droit, vs, style, establissement & coustume de País. Pour la Cau-
 " tion desquelles choses dessusdites chascun & dependens dans de icelles les des-
 " susdites nommez Damoiselle & Jehan de la Forest son fils obligierent & obli-
 " gent par ces lettres coniointement & chascun de eulz par soy principalement &
 " pour le tout sans faire diuision d'vn de l'autre, & chascun miex apparissant sans
 " aucune exception de droit ou de fait ausdits Maistres & Escholiers pour eulz
 " & pour leurs successeurs, & pour ceulz qui de eux auront cause, & audit Por-
 " teur de ces lettres ou de leur transcript, tous les biens desdites Damoiselle & son
 " fils & de leurs hoirs muebles & non muebles, presens & auenir, lesquels soufmi-
 " drent du tout à la Iurisdiction & contrainte de nous & de nos successeurs Pre-
 " uosts de Paris & de tous autres Iusticiers, que le Porteur dessusdit voudra élire
 " pource que dit est enteriner. Renoncans à ce fait expressement & de certaine
 " science par leurs sermens & foy en la presence des Iurez dessusdits à l'exce-
 " ption de deception d'oultre la moitié de iuste prix & dudit prix non eu non re-
 " ceu en ladite pecune, & d'iceulz 384. deniers d'or de Florence non comptez,

non nombrez, & ou prix de 14. s. parisis chacune piece d'iceux deniers d'or, à ce que l'on puist dire que en esperance d'auoir ledit prix en lad. pecune, en la valeur ou l'extimation, dont mention est dessus faite & non mie, pource que payez ayent esté ladite Damoiselle & son fils, ayent fait les cōfessions & volu accorder, promis & encomenancié & fait les autres choses dessus dites, & à conuētion de lieu & de Juge, à condition sans cause & non juste cause de action enfaict, à malice, de depeuille, à benefice de meneur aage, de restitution de depeuilles, & en enterrim au Benefice de l'Epistre Diu-Adrian & du Droict, disant que quand tuit li debteurs sont presens & solubles, l'en ne peut suiure chescun que pour la portion du deu, à tous Priuileges & Graces, Franchises, Libertez, Estats, dispensations, absolutions & autres Benefices donnez ou à donner de nostre saint Pere le Pape, du Roy nostre Sire, & de quelconque autre Prelat, Prince ou Cour, de propre mouuement & autrement, par impetration sous quelconque forme de paroles, pour cause des guerres du Roy nostre Sire, & pour quelque autre cause commune ou priuée que ce soit, au benefice de la Crois prinse ou à prendre pour le saint Voyage d'Outremer, ou d'autre Host ou Cheuaucherie, à la copie de ces Lettres, pour dire ou venir contre la teneur, fait & execution de ces Lettres, à tous viages, styles, establissēmens & Coustumes de Pais, generals & locaux, & generallyment à toutes manieres de autres exceptions de droict & de faict, qui valoir & aider leur pourroit contre ce qui est dit. Et au droict disant general, renonciation non valoir. Et mesmement & sans prejudice de l'especial & general renonciation dessus faite à ladite Damoiselle au Benefice du Senatconsult Velleyan, de dotiere & de quelque autre introduit en la faueur des fames. Et ledit Jean son fils semblablement au benefice de la Nouvelle Constitution des Pleges. Et finalement dirent & affermerent lesdits Damoiselle & Jean son fils, par leurs sermens & foy en la presence des Iurez dessusdits, que aux jour & heure de cette presente vente & donation, ladite Damoiselle estoit vne Dame possesseresse seule, & pour le tout des choses & de leurs droits dessus vendus & donnez, & que elle ne icelli Jean son fils ne autres, vn ou plusieurs pour els, ne en leurs noms, ne auoient fait, ne fait faire, ne auoient eu, ne ont, ne auront agreable autre vente, dont ottroy, cession, transport, quittance, alienation, ne contract aucun que ces presentes, vente & donation, ne autre chose faite, par quoy aucun prejudice soit fait, ou puisse ou doit auenir à ces presens Traittez, en tout ne en partie. Et prièrent & requirēt ausdits Iurez, que sur les choses dessusdites ils concessent, donnassent, baillassent & deliurassent ausdits Maistres & Escholiers pour eux, pour leurs successeurs, & pour ceux qui de eux auront cause, les meilleures Lettres de reconnoissance obligatoires qu'ils pourroient faire & dicter sous le Seel de la Preuosté de Paris, à la seurté d'iceux Maistres & Escholiers, & de ceux qui de eux auront cause. A laquelle priere & requeste lesdits Iurez confirent ces presentes Lettres, si comme ils nous rapportèrent & tout ce que dessus, ainsi auoir esté fait en leur presence, & assertenerent à viue voix & en concorde. A la relation desquels & en témoin de ce, Nous auons mis à ces Lettres le Seel de la Preuosté de Paris, l'An de Grace 1308. le Samedy quatorzième iour de Iuin.

Tenor autem Litterarum dictæ Vniuersitatis super præsentatione dicti Magistri Ioannis ad dictam Capellaniam, talis est.

VNIuersis præsentis Litteras inspecturis Vniuersitas Magistrorum & Scholarius Parisius studentium salutem in Domino. Nouerint vniuersi, quod cum olim bonæ memoriæ vir Venerabilis M. Ioannes de Thelu in ipsius testamento ordinasset, quod de bonis suis pro salute animæ suæ vna Capellania fundaretur, ad quam Parisius deseruiendam præsentaretur perpetuò Capellanus Reuerendo in Christo Patri Domino Episcopo Parisiensi, per Antiquiores, qui pro tempore essent actu Regentes & Parisius presentes, videlicet vnum in Theologia, duos in Decretis & vnum in Medicina: nec non per Rectorem nostræ Vniuersitatis prædictæ & 4. Procuratores 4. Nationum: ita tamen quod voces illorum quinque, scilicet Rectoris & Procuratorum prædictorum non faciant nisi vnam: & ad finem quod citius & melius dictæ Capellaniæ fundatio procuraretur, congregati fuissent

PRÆSENTATIO
VNIERSITATIS

» dudum, videlicet die 2. mensis Octobris vltimò præteriti in nostra Congregatio-
 » ne Generali apud S. Mathurinum Venerabiles viri Magistri Robertus de Bar-
 » dis Cancellarius Ecclesiæ Parisius antiquior pro tunc Regens in Theologia &
 » Parisius præsens, Gerardus de Curtillis & Richardus Fanni tunc etiam anti-
 » quiores Regentes in Decretis & Parisius præsentes. *Alanus de Propepontou* tunc
 » nostræ Vniuersitatis Rector prædictæ, Guill. de Nemofio, Ioannes de Veruino,
 » Gaufridus Vastinelli & Michaël de Dacia, tunc 4. Nationum Procuratores,
 » elegeruntque concorditer & nominassent de voluntate & consensu omnium
 » nostrum, Discretum virum M. Ioannem Buridan præsentandum ad dictam
 » Capellaniam deseruiendam, cum esset fundata, dantes prout poterant, eidem
 » Magistro de consensu nostro vt prædicitur, & nobis ratum & gratum haben-
 » tibus jus ad dictam Capellaniam prosequendum, & Nos nuper de bonis dicti
 » Magistri Ioannis de Thelu emissimus quosdam redditus perpetuos & admortiza-
 » tos sitos apud Trissiacum iuxta Monstrolium, videlicet circiter 52. arpenta ter-
 » ræ arabilis, circiter octo arpenta Iardinorum, circiter octo arpenta nemorum,
 » circiter arpentum Pratorum, duodecim solidos & septem denarios censuum
 » minorum, decem tam viros quàm mulieres seruæ conditionis cum omnimoda
 » Iustitia in prædictis & vsu pro bestiis & pascuis de Marolles.

» Nos piam ipsius Testatoris voluntatem & sanctam cupientes, quantum pos-
 » sumus & nostra interest, adimplere, dictos redditus omnes & singulos pro dictæ
 » Capellanæ fundatione dimittimus, eosdem transferentes in prædictum M.
 » Ioannem Buridan, & post ipsum perpetuò in suos successores, qui modo &
 » forma contentis in Testamento dicti Magistri Ioannis de Thelu fuerint suis
 » temporibus dicto Reuerendo Patri D. Episcopo Parisius præsentati & per ip-
 » sum recepti. Supplices humiliter eidem Reuerendo Patri, quatenus dictæ
 » Capellanæ fundationem dignetur eidem & pietatis intuitu prosequi & finire,
 » *Et ad eam deseruiendam dictum Magistrum Ioannem Buridan recipere in perpetuum Ca-
 » pellanum, quem ad id de voluntate & consensu prænominatorum Magistrorum ipsi Re-
 » uerendo Patri tenore præsentium præsentamus.* Datum Parisius in nostra Congrega-
 » tione Generali celebrata apud S. Mathurinum 5. die Aug. anno Domini 1348.
 » sub Sigillo nostræ Vniuersitatis prædictæ.

» Nos autem omnia & singula præmissa volentes, laudantes & approbantes
 » ratificamus, & ad perpetuam rei memoriam & roboris firmitatem cum nostri
 » interpositione Decreti nostra Pontificali & ordinaria authoritate & certa scien-
 » tia confirmamus. In quorum omnium testimonium præsentibus Litteris Si-
 » gillum nostrum duximus apponendum. Datum in Domo nostra S. Victoris
 » iuxta Parisius die 10. Octob. an. Dom. 1348.

Eodem anno 1348. vigilantia Doctorum Vniuersitatis Parisiensis, inquit Spon-
 » danus. *Nicolaus de Vtricurria* publicè reuocauit sexaginta errores de rebus Phi-
 » losophicis & Theologicis, qui primum à Sede Apostolicâ damnati fuerant,
 » eosque falsos & hæreticos agnouit: & libelli atque Epistola in quibus illi conti-
 » nebantur igni tradita fuerunt. Leguntur in tomo 4. Biblioth. Patr. vbi sic ille
 » incipit.

» Dixi quod multa venerunt ad animam, ex quibus perpendi seu iudicavi bo-
 » num esse simpliciter scribere istum tractatum, & quod vltior dilatio displice-
 » bar. Reuoco tanquam præsumptuosum, suspectum & periculosum.

» 1. Item quod de rebus per apparentia naturalia quasi nulla certitudo haberi
 » potest, illa tamen modica potest in breui tempore haberi, si homines intelle-
 » ctum suum conuertant ad res, non ad intellectum Aristotelis & Commentato-
 » ris. *Reuoco tanquam falsum, & erroneum.*

» 2. Item quod non potest euidenter prædicta ex vnâ re inferri seu
 » concludi alia res, vel ex non esse vnus non esse alterius. *Reuoco tanquam fal-
 » sum, erroneum & suspectum.*

» 3. Item quod illæ propositiones Deus est, Deus non est, penitus idem sig-
 » nificant, licet alio modo. *Reuoco tanquam falsum.*

» 4. Item quod dixi & scripsi quod hæc propositio, homo est animal, non
 » est secundum fidem necessaria, non attendens pro nunc necessariam connexi-
 » tatem prædictorum terminorum. *Reuoco tanquam falsum.*

5. Item quod dixi, proh dolor, in principio primo, quando legi Sententias: & in Epistola 2. & 6. quas scripsi contra Bonifacium, quod ex eo quod vna res est, non potest euidenter euidencia ducta ex primo principio inferri, quod alia res. *Reuoco tanquam falsum.* “
6. Item dixi in locis prædictis quod ex eo quod vna res est, non potest inferri euidenter quod alia res non sit. *Reuoco tanquam falsum & erroneum.* “
7. Item ex eo quod vna res non est, non potest euidenter inferri quod alia res sit. *Reuoco tanquam falsum.* “
8. Item ex eo quod vna res non est, non potest euidenter inferri euidencia ducta ex primo principio quod alia non sit. *Reuoco tanquam falsum.* “
9. Item dixi in Epistola 3 ad Bonifacium quod certitudo euidentiæ non habet gradus. *Reuoco tanquam falsum.* “
10. Item in eadem Epistola quod de substantia materiali alia ab anima nostra non habemus certitudinem euidentiæ. *Reuoco tanquam falsum.* “
11. Item in eadem Epistola, quod exceptâ certitudine non est alia certitudo nisi primi principij, vel quæ in primum fidei principium potest reduci vel resolui. *Reuoco tanquam falsum.* “
12. Item in Epistola 4. ad Bonifacium quod hæc consequentia R. E. I. prius non fuit: igitur alia res ab A, est euidenter euidencia deducta ex primo principio. *Reuoco tanquam falsum & hæreticum.* “
13. Item Epistola 5. ad Bonifacium, quod hæc consequentia non est euidenter euidencia deducta ex primo principio, ignis est approximatus stuppæ, & nullum est impedimentum: igitur stупpa comburetur. *Reuoco tanquam falsum.* “
14. Item in eadem Epistola quod non scimus euidenter quod aliqua causa causet efficaciter quod non sit Deus. *Reuoco tanquam falsum.* “
15. Item in eadem Ep. quod non scimus euidenter quod aliquis sit vel esse possit effectus naturaliter productus. *Reuoco tanquam falsum.* “
16. Item eadem Ep. quod quibuscunque acceptis quæ possunt esse causa alicuius effectus, non scimus euidenter quod ad positionem eorum sequatur effectus positivus. *Reuoco tanquam falsum.* “
17. Item quod nescimus euidenter quod in aliqua productione concurrat subiectum. *Reuoco tanquam falsum, hæreticum, erroneum.* “
18. Item Ep. prædicta quod nulla potest esse simpliciter Demonstratio quæ ex existentia causarum demonstratur existentia effectus. *Reuoco tanquam falsum hæreticum & erroneum.* “
19. Item Epist. prædictâ quod non est nobis euidenter notum quod possit fieri aliqua demonstratio à priori realiter differens. *Reuoco tanquam falsum.* “
20. Item quod non potest euidenter ostendi nobilitas vnus rei super rem aliam. *Reuoco tanquam falsum.* “
21. Item in prædictâ Ep. quod quacunque re demonstrata nullus scit euidenter quin excedat in nobilitate omnes alias res. *Reuoco.* “
22. Item quacunque re demonstrata nullus scit euidenter quin ille sit Deus, & per Deum intelligamus Ens nobilissimum. *Reuoco tanquam falsum.* “
23. Item eadem Epist. quod aliquis nescit euidenter quod vna res sit filius alterius. *Reuoco tanquam falsum, erroneum & hæreticum.* “
24. Item in eadem Epistola in qualibet re offensâ nullus scit euidenter quin ipse eidem debeat imponere honorem maximum. *Reuoco tanquam falsum.* “
25. Item Epistolâ prædictâ quod aliquis nescit euidenter quin ista posset rationabiliter concedi, si aliqua res est, Deus productus. *Reuoco tanquam falsum & erroneum.* “
26. Item dixi in vico straminum quod non potest euidenter ostendi quin quælibet res sit æterna. *Reuoco tanquam falsum.* “
27. Item Epist. 6. ad Bernardum dixi, quod pane demonstrato non potest euidenter ostendi, quin sit ibi aliqua res quæ non sit accidens ita in instrumento reuocationis. *Reuoco tanquam falsum.* “
28. Item Ep. 7. dixi quod potest dici sine contradictione ad quam quis possit reduci, quod omnis res de mundo est producta. *Reuoco tanquam falsum, erroneum, hæreticum & blasphemum.* “

29. Item Ep. eadem dixi quod ista consequentia non est euidens, A est pro:
 ductum : igitur aliquis producens est A vel fuit. *Reuoco tanquam falsum.*
30. Item Ep. ad Bernardum dixi quod istæ consequentiæ non sunt eiden-
 tes, actus intelligendi est : igitur intellectus est. Actus volendi est : igitur vo-
 luntas est. *Reuoco tanquam falsum.*
31. Item dixi semel in vico stramineo, quod non potest euidenter ostendi
 quin omnia quæ apparent sint vera. *Reuoco tanquam falsum.*
32. Item dixi in quadam disputatione quod Deus & creatura non sunt ali-
 quid. *Reuoco tanquam falsum.*
33. Item dixi in quadam disputatione quod contradictoria adinuicem signi-
 ficant idem. *Reuoco tanquam falsum.*
34. Item dixi quod vidi in dictis Aristotelis & Commentatoris mille quæ-
 stiones determinatas contra quas non inueni rationes demonstratiuas, sed mihi
 bene occurrunt aliquæ per quas videbatur mihi quod ira possent teneri rationes
 oppositæ sicut propositæ ab eis, quas tamen dixi non esse determinatas & op-
 politas, sed solum probabiles. *Istum articulum assero falsum & Reuoco sicut
 jacet.*
35. Item quod cum noticia quæ potest haberi secundum apparentia naturalia
 possit in modico tempore multum admirari quod aliqui student in Aristotele &
 Commentatore, & vique ad ætatem decrepitam & propter eorum sermones
 Logicæ deserant res morales & causam boni communis in tantum quod nunc
 exurrexit amicus veritatis scilicet ipsemet, & fecit sonare tubam suam vt
 dormientes à somno excitaret. Contristati sunt valde & quasi armati ad Ca-
 pirale bellum contra eum irruerant. *Istum articulum reputo falsum & præsum-
 ptuosum.*
36. Item quod res absolutè permanentes, & de quibus dicitur communiter,
 quod generantur & corrumpuntur, sunt æternæ, siue sint substantiæ siue acci-
 dentia. *Reuoco tanquam falsum, hereticum & erroneum.*
37. Item quod in rebus naturalibus non est nisi motus localis disgregationis
 & congregationis : ita quod quando ad talem motum sequitur congregatio
 Atomalia, colliguntur adinuicem, & sortiuntur naturam vnus suppositi, di-
 citur generatio, quando segregantur, dicitur corruptio. Et quando per mo-
 tum localem atomalia cum aliquo supposito, quæ sunt talia quod nec aduen-
 tus eorum videretur facere ad motum suppositi, vel ad id quod dicitur operatio
 naturalis eius, tunc dicitur alteratio. *Istum articulum assero hereticum & reputo
 falsum.*
38. Item quod lumen nihil est aliud, quàm quædam corpora quæ nata sint
 sequi motum solis vel alterius corporis luminosi, ita quod fit per motum loca-
 lem talium corporum aduenientium ad præsentiam corporis luminosi. Et sic di-
 catur quod non fit per motum localem, quia in instanti fit. Responderetur quod
 imò fit in tempore, sicut sonus licet non percipiamus, quia fit subitò. *Istum ar-
 ticulum reputo falsum.*
39. Item quod vniuersum est perfectissimum secundum se & secundum om-
 nes suas partes & quod nulla potest esse imperfectio, nec in toto nec in parti-
 bus. Propter hoc oportet totum & partes esse æternas, nec transire de non
 esse ad esse, nec è conuerso. Quia ad illud sequeretur necessario in vniuerso
 vel in partibus eius imperfectio. *Istum articulum reuoco tanquam falsum.*
40. Quod quidquid est in vniuerso, melius est ipsum, quam non ipsum.
Istum articulum reputo & assero falsum & erroneum.
41. Quod duæ albedines aut quæcunque duo indiuidua ejusdem speciei
 conueniunt ad sensum & intellectum, vt eadem res sunt omnino eadem, nec
 debet eis negari aliquis gradus indemnitate quantumcunque sint in diuersis si-
 tibus vel suppositis. *Reuoco falsum & erroneum.*
42. Item quod præmiatio bonorum & punitio malorum per hoc fit quod
 quando corpora atomalia segregantur, remanent quidam spiritus qui dicuntur
 vnus intellectus & alius sensus : Et isti spiritus sicut in bono se habebant in op-
 timâ dispositione, sic se habebunt infinites secundum quod illa iudicia infini-
 tes congregabuntur. Et sic in hoc bonus præmiabitur, maius autem punietur,

quia infinities, quando iterabitur congregatio suorum Atomalium habebit semper suam malam dispositionem: vel potest aliter poni quod illi duo spiritus honorum, quando dicuntur corrumpi supposita eorum, sunt alteri supposito constituto ex atomis perfectioribus. Et quod tale suppositum sit minoris perfectionis. Idcirco intelligibilia magis quam prius remeant ad nos. *Istum articulum assero falsum & erroneum.*

43. Item quod omne corruptibile includit in se repugnantiam & contradictionem. *Reputo falsum, erroneum & hereticum.*

44. Item quod isti conclusioni. Res permanentis naturæ sunt æternæ magis est allentendum quam oppositæ. Et si aliquis dicat eum negare fidem; ex hoc non ostenditur vel ostenditur quod hoc non possunt dicere nisi mentiendo. *Istum articulum reputo falsum.*

45. Item quod actus animæ nostræ sunt æterni: quod quando intelligamus, aliquando non hoc pro tanto est, quia per motum spirituales redditur aliqua ratio intelligibilis, cum junguntur aliqua circa sensum; sicut dicit in rebus permanentibus mutabilibus. Nihil est nouum de nouo in esse positum. Cum aliqua res est aliquando præsens alicui per motum localem; primò non erat præsens. *Istum articulum assero falsum & reputo hereticum.*

46. Item quod supposita redibunt eadem numero per reditum corporum cælestium ad eadem. *Istum articulum assero falsum.*

47. Item quod eadem intellectio quæ nunc est præsens mihi, erit postea præsens alteri supposito. *Istum articulum reputo falsum.*

48. Item quod potentia nihil recipiunt ab objectis, sed præsentem objecto & aliis concurrentibus ad operationem potentia aliqua realitas efficitur præsens animæ, quæ prius non erat præsens. Atamen erat alteri præsens nec fit præsens. Ut sic per resolutionem corporum Atomalium, ut dicit, sed solum per quendam motum spirituales iuxta gratiam. *Istum articulum reuoco & assero falsum in se & in ordine ad præcedentem, heresim sapientem.*

49. Item sicut vilia tendunt ad centrum & ad terram propter vnigenitatem quia sunt similia. Ignis autem ad ignem & corpora nobilia ad sibi similia: ita videtur quod ad animas nobis veniant exemplaria nobilia & ad viles vilia quæ sunt de terra, terram loquuntur. Vnde talis aduentus exemplaris nobilium vel viliū videtur attestari perfectioni vel imperfectioni animarum: quia talia exemplaria ut sic non veniunt, nisi propter vnigenitatem. *Istum articulum reprobato & reputo falsum.*

50. Item quod si non ponent generationem, non ponent subjectum, sed solum ordinem ipsius causæ post non esse. Puta hoc ens est, & prius non fuit: vel si aliquid motum intelligeret, hoc esset respectus fundatus in ente, nec sub alio intellectu concederet conclusionem oppositam Philosophorum, *Ex nihilo nihil fit.* *Istum articulum reputo falsum.*

51. Quod desiderium naturale non est frustra, ideo quidquid desideramus, aliquando adipiscemur. Vnde quicumque cupit ire ad nostram Dominam, aliquando ibit. *Istum articulum reputo falsum, erroneum & hereticum.*

52. Item anno trecentesimo quo fecit istum Tractatum, fecit proclamari quod legeret librum Politicæ Aristotelis sub hac forma, quod quicumque voluerit audire librum Politicorum Aristotelis vna cum quibusdam Quæstionibus in quibus disputatur de Iusto & injusto, per quas poterit nouas leges condere conditas, si quæ sunt corrigenda, corrigere, veniat ad talem locum & inueniet M. Nicolaum de Vlricuria qui docebit omnia ista in tali lectura. In quadam Quæstione determinasse videtur quod in aliquo casu furtum sit licitum, & exemplificat in casu qui sequitur. Ponatur quod aliquis iuuenis bene natus inueniat aliquem qui in breui valeat eum instruere in omni scientia speculatiua, quæ potest haberi de rebus creatis, & non velit facere nisi ille iuuenis det 100. libras quas ille iuuenis non potest habere nisi per furtum, dixi quod in hoc casu furtum esset licitum iuueni illi. Quod probatur sic. Quod est amabile Deo, illud est faciendum: sed quod iuuenis ille acquirat scientiam perfectam, est amabile Deo, & non potest per alium modum, ut dictum est, nisi per furtum. Igitur furtum est faciendum. *Istum articulum reputo & assero fatuum quoad*

- » *praconisationem, hereticum quoad determinationem, falsum quoad probationem,*
 » 53. Item quod hoc est principium primum & non aliud, *Si aliquid est.* Istum
 » art. assero falsum.
 » 54. Item quod Deus & creatura non sunt aliquid falsum & scandalosum,
 » prout verba sonant.
 » 55. Item significabile complexè per istud complexum, Deus & creatura
 » distinguuntur, nihil est, assero falsum & scandalosum.
 » 56. Item quod est transitus de contradictorio in contradictorium sine mu-
 » tatione reali cuiuscunque intrinsecè. *Istum articulo reputo falsum.*
 » 57. Item quod quæcunque distinguuntur, summè distinguuntur, & æqualiter
 » distinguuntur. *Istum articulum reputo falsum.*
 » 58. Item quod Deus potest præcipere creaturæ rationabiliter, vt habeat
 » ipsam ob id, & ipsa obediens plus meretur, quàm si ipsum diligeret ex præce-
 » pro, quoniam hoc faceret cum majori conatu & magis contra propriam incli-
 » nationem. *Istum articulum assero falsum.*
 » 59. Item si aliquis velit conformare voluntatem suam voluntati Diuinæ,
 » sequitur necessario altera pars illius definitiæ; vel quod Deus eum instrueret
 » de omnibus necessariis & concernentibus salutem suam, ita quod errare non
 » posset, vel quod non erraret: & si erraret, in quocunque actu suo, ille error
 » non esset sibi imputatus, nec peccatum: imò meretur in actu consequente ta-
 » lem errorem: imò plus vel tantum quantum eliciendo actum oppositum se-
 » quendo Iudicium rationis. Istum articulum assero falsum, & reputo erroneum
 » prout quod in principio suo primo tenuisse dicitur quod jacet.
 » 60. Item quilibet tenetur plus diligere meliorem se proximum quàm seip-
 » sum. *Istum art. reputo falsum.*
 » 61. Item quod M. Nicolaus de Vltricuria prædictus dicere debeat altè & in-
 » telligibiliter, quod propter istos articulos & propositiones per eum reuocatas,
 » ac multos alios articulos falsos & hereticos, huius Epistolæ & libelli combusti
 » fuerunt, in scripturis reuocare debeat publicè, solenniter, expressè, proposi-
 » tiones per eum coram nobis reuocatas, alios articulos à prædictis asserendo, ali-
 » quos falsos & præsumptuosos. Etiam & quod debeat jurare in præsentia nostra
 » ad sancta Dei Evangelia quod nunquam tenebit aut docebit etiam clam vel pa-
 » lam, & repræsentabit se Cancellario Paris. & Vniuersitati Magistrorum & Scho-
 » larium Parisius studentium & etiam Regentium.

In Reg. Anglicanæ Nationis legitur hæc facta fuisse reuocatio anno supe-
 riore. Sic enim scribit M. Laurentius de Suecia eiusdem Procurator. *1. die sancti*
Edmundi scilicet in Festo Nationis Anglicanæ fuit facta Congregatio Vniuersitatis sci-
licet Regentium & non Regentium apud S. Mathurinum ad audiendum Litteras Papa-
 » les & processus super quibusdam articulis quos M. Nicolaus de Vltricuria Bac-
 » calarius in Theologia die S. Katarinæ proximè sequente in sermone apud Præ-
 » dicatores publicè reuocaret, aliquos tanquam falsos & aliquos tanquam falsos,
 » erroneos & hereticos. Et ibidem in sermone ipsos articulos vnà cum vno Tra-
 » ctatu suo secundum mandatum Apostolicum idem Magister comburebat.

ROTULVS
 NOMINA-
 TIONVM.

Legimus quoque hoc anno missum fuisse ab Vniuersitate Rotulum nomi-
 nandorum ad Clementem Pontificem: factaque conuocatione Nationis Angli-
 canæ petiit M. Rodolphus de Constantia inscribi, cum actu regeret; neque
 enim alij quàm Regentes tunc temporis admitterebantur ad Nominations. *Facta*
*Congregatione Nationis Anglicanæ apud S. Mathurinum ad supplicandum in Cris-
 tino*
Translationis S. Nicolai, supplicauit M. Rodolphus de Constantia vt inscriberetur in
Rotulo mittendo ad Papam, cum tunc temporis verus fuisset Regens. Quod ei concordi-
ter in Natione concedebatur nullo venitus reclamante.

Et in hanc rem facit, quod scribit M. Henricus de Minda Saxo, eiusdem Na-
 tionis Procurator. Facta Congregatione Generali apud S. Mathurinum in die
 » Martis proxima post Inventionem Crucis sanctæ deliberauerunt concorditer
 » tres Facultates, scilicet Decretistarum, Medicorum & Artistarum per modum
 » expedientis, quod scriberetur Papa pro prouisionibus Magistrorum Parisius actu Re-
 » gentium: Ita quod sicut consuetum est, mitteretur Rotulus ad Papam. Et similiter deli-
 » berauerunt per modum expedientis, quod omnes Officiarij Vniuersitatis pro tunc existentes,

scilicet Rector, Decani & Procuratores inscriberentur in Rotulo sub nomine Officiariorum quandocunque Rotulus mitteretur, ad euitandum lites & discordias quæ propter mutationem Officiariorum sæpè inter Nationes & similiter Facultates ortæ fuerunt. Et immediatè sequenti die factâ Congregatione Generali ibidem Facultas quarta, scilicet Theologorum prædictis deliberationibus vnanimiter se adiunxit, sicut aliæ Facultates declarauerunt de iure fore faciendum. Hæc omnia acta fuerunt horis & locis dictis prout per publicum instrumentum potest protestari.

Item factâ Congregatione Nationis Anglicanæ apud S. Mathurinum ad supplicandum in die Mercurij ante Festum S. Urbani supplicauit M. Ioannes de Friburgo, qui tunc fuit ad suas partes reuocatus, & cum tunc fuisset *verus Regens*, quatenus sibi in sua absentia locus in Rotulo sibi debitus tanquam præfenti daretur. Quam supplicationem Natio sibi concorditer concessit, nullo penitus reclamante. Et pro tunc substituit in Procuratorem pro se & pro M. Rodolpho de Constantia in præsentia Nationis Nobilem virum *D. Alexandrum pro tunc Scholarium de Almania Prouisorem*, dando etiam sibi plenarium suum consensum substituendi alium, si necesse fuerit & secundum voluntatem sui benefici ordinandi. Ille M. Alexander Prouisor erat Collegij Alemanici in vico Trauersine siti; de quo infra. Mense Decembri electus fuit in Rectorem M. Ioannes Nicolaï de Dacia, Angl. Nationis, eo Rectore plurimi licentiati sunt & inceperunt, in Artibus, qui referuntur in Reg. Angl. Nat.

Hoc anno cœpit imperare, & ab omnibus pro Imperatore agnosci Carolus IV. Filius Ioannis Bohemiæ Regis, qui primùm Wenceslaus nominatus, postea Lutetiam missus ad studia, ita iubente Carolo Valesio ab Episcopo Parisiensi in Confirmatione Caroli nomen accepit, Anno ætatis 30. Imperij habenas cepisset, vir certè magnus, si Wenceslaum deinde filium natu majorem non curasset Imperio destinari, magno Reipub. Christianæ detrimento. Ut autem ille Bohemorum animos sibi demereretur, hoc ipso anno Pragensem Academiam instituit. De eo deque eius litteratura & virtutibus sic habet Aneas Syluius in Histor. Bohemica cap. 33. Nomen huic Carolo in Baptismo Wenceslaus fuit, quod in Confirmatione à Carolo Francorum Rege mutatum est, apud quem pueritiæ rudimenta peregit. Fuit autem hic Carolus vir magnorum operum, qui Regnum Bohemiæ tum Religionis cultu, tum legum ac bonorum morum disciplina illustrauit. *Nam Schol. liberaliam Artium ab eo in Praga erecta est.* Noua Ciuitas mœnibus cinctâ, Palatium Regium magnificentissimè exædificatum, &c.

VNIUERSITATIS
PRAGENSIS
INSTITVTIO.

De eodem Ioannes Pragensis Archiepiscopus in laudatione seu Oratione eius funebri, postquam recitauit eum calluisse Linguam Bohemicam, quæ illi naturalis erat & vernacula, Teutonicam, Latinam, Francigenam, Lombardicam, Tuscanicam & quamplures alias, subiungit, *Ipse habuit Spiritum scientiæ.* Nam vt bene notum est, ita doctus fuit, quod *sciens & Magister in Theologia putaretur.* Nam Pfalterium in aliquibus locis pulcherrimè exposuit, similiter & *Euangelia, & orationes & alia Magistralia.* Similiter commentabatur sæpius cum Magistris, Doctoribus & aliis scientificis conferebat disputanda. Quapropter studium Pragensis fecit & quamplura Collegia.

De eiusdem Academia Institutione excellentissimè inter cæteros Ioachimus Camerarius sic disserit in lib. de Ecclesiis Fratrum in Bohemia & Moravia. *Carolus Imperator huius Nominis IV.* tum aliis multis ornamentis efficit studuit spectatiorem Urbem principem Bohemiæ Pragam. *Tum Carolum M. imitatus, id quod ille Lutetiæ Parisiorum egerat, collocando ibi Collegia docentium discipulorumque bonas Litteras & optimas disciplinas atque Artes, quas Scholasticas, appellamus Vniuersitates & Academiarum Congregationes, Pragæ quoque fundauit anno Christi 1348.* Ingens tunc multitudo vndique eò confluit alliciente & loci commoditate & liberalis cognitionis cupiditate quamplurimos. Atque tum ex Germania, tum aliunde ingens numerus eorum qui in Ordine Scholastico essent, conuenisse Pragæ traditur, Bohemicæ Historiæ 4400. memorant.

Nec prætereunda quæ habet Trithemius in Chronico Hirsaugiensi ad annum 1360. His quoque temporibus Carolus Imperator IV. cum esset vir Doctus,

» quippe qui in Gymnasio Parisiensi multo tempore litteris operam dederat, amaretque
 » præ cæteris viros eruditos, Vniuersitatem Pragensẽ pro decore Bohemiæ Re-
 » gni laudabiliter instituit, quæ multis priuilegijs & donationibus ab eo illustrata,
 » in breui tempore vltra omnes totius Germaniæ Vniuersitates gloriâ & numero
 » perionarum creuit, quo vsque tandem post annos fermè 50. multis commacula-
 » ta hæresibus quæ notæ sunt omnibus, in nihilum redigitur.

Cæterum licet ijs ille temporibus studuisset in Academia Parisiensi, quibus ipsa ex septem Corporibus, nempe ex 3. superioribus Facultatibus & 4. Nationibus constabat, maluit tamen tuam iuxta vetus Institutum huiusce Vniuersitatis, ex solis 4. Nationibus componere, in quibus nihilominus superiores Facultates continebantur, omnes & singulos Magistros subesse voluit Nationum Præfectis & Rectori, quemadmodum antiquitus in hacce Parisiensi fiebat: existimans scilicet melius & lubentius parituros singulares Magistros Rectoris Mandatis, quam si seorsim corpus aliquod vnum Collegiumque componerent.

Anno 1349. ad auertendam amolendamque Dei iram, qui in totum penè orbem pestem atrocissimam immiserat, surrexit noua quædam secta, Flagellatorum siue Flagellantium dicta, seu etiam Cruciferorum, quia procedendo Crucis singuli manibus gestabant, Crucibusque rubris insigniebantur in vestibus, capucijs & capillis à fronte & à tergo. Illi ab Hungaria progressi in totam Germaniam, Poloniam, Galliam, Angliam se se diffuderunt turmatim, vbique se tum mulieres quàm viri umbilico tenus nudis corporibus, bis de die nodosis & aculeatis funiculis ad sanguinis vsque effusionem se se inuicem flagellantes, ac diuinam misericordiam implorantes, se seque in terram in modum Crucifixi prosternentes. His se multi adiungebant, sed nemo coniugatus sine consensu vxoris, & reconciliatâ prius cum inimicis amicitia. Singulæ turmæ vnum Principem & duos Magistros habebant, quorum mandatis parebant. Non petebant autem Eleemosynas, sed oblatam tantùm stipem accipiebant: itaque nulli graues exitebant. Verum, vt solet, huicce pœnitentiæ generi accessit insania, superstitio & hæresis. Asserebant enim suum sanguinem ita effusum misceri cum sanguine Christi ad expianda hominum peccata: & si quis per 30. dies continuos se se flagellasset, peccatorum omnium remissionem obtinere certius, quàm peccatorum confessione, aut alia quauis pœnitentia. Videatur Spondanus ad hunc annum.

Aduersus hanc sectam, quæ biennio plurimum inualuit, Vniuersitas Parisiensis Ecclesiasticæ paci semper intenta decreuit prima die Martis post festum omnium Sanctorum, post factam à Rectori & Deputatis definitionem, quæ in Congregatione Generali à tota Vniuersitate examinata, omnium Facultatum & Nationum calculis comprobata est, vt habetur in Reg. Nat. Anglicanæ, tunc eiusdem Procuratore M. Io. de Louanio Hollandino sic scribente. *Anno Domini 1349. primo die Martis post Festum omnium Sanctorum facta fuit definitio contra Flagellatores per D. Rectorem & tunc Deputatos, & à tota Vniuersitate in Congregatione Generali examinata est & concessa.* Iste Ioannes de Louanio, vt hoc obiter moncam, successit M. Alberto Boëmo de Praga, electo die Veneris ante festum S. Michaëlis. Sic enim habetur. *Anno Domini 1349. die Veneris ante festum S. Michaëlis facta Congregatione Nationis Anglicanæ ad S. Iulianum Magistrorum tam Regentium quam non Regentium electus fuit concorditer ab omnibus Magistris eiusdem Nationis M. Albertus Boëmus de Praga familiaris Clericus, Serenissimi Principis & D. D. Karoli Romanorum Regis semper Augusti & Bohemia Regis in Procuratorem Nationis superius nominatæ.* Nullibi autem in Commentarijs & antiquis Codicibus Definitionem illam seu Decretum reperire potui contra Flagellatores. Contra eandem sectam Clemens Constitutionem edidit. Sed non tam facili negotio aboleri potuit: quippe contra eandem scripsit adhuc sequente seculo M. Ioannes Gerson Cancellarius Ecclesiæ & Vniuersitatis Parisiensis.

Vt autem saniori pœnitentiæ genere ira Dei placaretur, Clemens Iubilæum promulgauit in annum sequentem, atque à centesimo ad quinquagesimum quemque annum reduxit, datis publicis litteris ad omnes Prælatos 4. Id. April. quod quidem vt sanctè, ita politicè institutum fuisse nonnulli scribunt, quò superstitiosi complures ab illa Flagellantium pœnitentia auocarentur.

Eodem

Eodem anno idem Pontifex scripsit ad Cancellarium Parisiensem in gratiam Fr. Giraldi Grimaldi Minoritæ, vt illi licentiam Magisterijque gradum in Theologia impertiretur præter ordinem.

Clemens Episcopus seruus seruorum Dei, Dilecto filio Cancellario Paris. PRO MAGISTRII IN THEOL. GRADU. Sal. & Apost. bened. Sicut debetur benemeritis præmium & seruitijs gratitudo, sic etiam dignum reputamus, vt illis qui Sacræ Theologiæ studio longis temporibus insudarunt, laborum suorum honor debitus impendatur. Sanè peritio pro parte Dilecti filij Giraldi Grimaldi ordinis FF. Minorum Provinciæ Aquitaniæ nobis exhibita continebat, quod ipse qui in studio Parisiensi in ipsa Theologia Baccalarius extitit, & iam in illo litterarum & scientiarum cursus suos solitos perfecit, adeo in dictâ Theologiâ, diuinâ gratiâ largiente profecit, quod dignè meretur honorem Magistralem recipere in eadem. Quare pro parte ipsius Giraldi fuit nobis humiliter supplicatum, vt eum promouere ad prædictum honorem autoritate Apostolica mandarem. Nos igitur de ipsius Giraldi sufficientia & idoneitate ad hoc certam notitiam non habentes, ac gerentes de tuæ circumspectionis industria in his & alijs fiduciam in Domino specialem, Dilectioni tuæ per Apostolica scripta mandamus, quatenus postquam tibi constiterit, quod præfatus Giraldus litterarum & scientiarum ibidem legendo cursus suos perfecit, & ipsum ex fide digna relatione Dilectorum filiorum Magistrorum in eadem sacra Pagina in dicto studio præsentium sufficientem inueneris, ad honorem huiusmodi Magistralem quibuscunque Constitutionibus, priuilegijs Apostolicis nequaquam obstantibus, dicto Giraldo alijs seruatis debitis & consuetis solemnitatibus legendi & regendi vbique in Theologiæ Facultate prædicta licentiam tribuas, eumque ad honorem ipsum promouere procuras. Datum Auenione 6. Id. Iunij anno 8.

Idem Pontifex promouit hoc anno ad Episcopum Abiensem sub Patriarcha Constantinopolitano Ioannem de Montefono, non illum quidem famosum Dominicanum, quem Vniuersitas Parisiensis à communi & tritâ viâ deuiantem exulare coëgit, vt suo loco dicetur, sed Minoritam teste Wadingho in Annal. Minorum ad hunc annum.

Idem Pontifex rogatus à Canonicis Regularibus Præmonstratensibus, Benedicti XII. diploma pro Canonicis Regularibus ad studia Generalia Parisius destinandis, & eosdem ad Baccalariatus, Licentiatatus & Doctoratus Gradus promouendis amplificat & extendit: vt legitur in lib. 3. Bibliothecæ Præmonstratensis Ordinis, his verbis.

Clemens Episcopus seruus seruorum Dei, Ad perpetuam rei memoriam. Ad sacrum Præmonstratensem Ordinem in agro militantis Ecclesiæ ab antiquo fundatum & Professores ipsius gerentes ab intimis specialis affectionis intuitum circa ea quæ honestatis decorem Ordinis & Professorum ipsorum, ac prouentionem eorundem Professorum ad sacrarum peritiam scripturarum, sapiunt, vt ijdem Ordo & Professores de bono semper in melius conualescant, libenter intendimus, & operosæ solitudinis studium adhibemus. Sanè dudum felicis recordationis Benedictus XII. Prædecessor noster inter nonnulla ex illis quæ pro bono statu & obseruantia Religionis Canonicorum Regularium Ordinis S. Augustini & personarum Professorum ipsius prouidè ordinavit & statuit super Canonicis ipsis in primitiuis scientijs sufficienter instructis, vt ad sacrorum Canonum Facultatem transirent, ad studia Generalia destinandis, inter alia statuit specialiter & etiam ordinavit, quod nullus eorundem Canonicorum ad recipiendum Magistratus seu Doctoratus honorem deinceps assumeretur, nisi præstito per eum primitus Iuramento in præsentia Prioris studentium sui Ordinis, ac sex proborum ac discretorum eiusdem Ordinis ex studentibus antedictis, quod in assumptione ipsius honoris, vel ante seu post, eius occasione circa cibos, vestes, vel alia non expendere, per se vel alium vndecunque habuisset, vel fuisset sibi datum, nec quantum in eo foret, à quibusuis alijs expendi permetteret ultra valorem duorum millium Turonensium argenti. Illi etiam qui ad Baccalariatum assumerentur, iuramentum præstare similiter tenerentur in præsentia Prioris studentium & 4. proborum & discretorum de studentibus memoratis, quod huiusmodi sui Baccalariatus prætextu ipsâ die quâ fierent Baccalarij, vel

ante, seu post, nullum festum, seu Conuiuium per se vel alios, aut quantum in
 eis esset, fieri permitterent à quibuscunque alijs, etiam eorum consanguineis
 vel amicis, & quod illi eorundem Canonorum, qui in Parisiensi, vel quouis alio
 Generali studio audiissent Iura Canonica per sex annos, de quibus per tres annos ad minus
 Decretum audiissent, dummodo sufficientes & idonei existerent, possent ad Baccala-
 riatum & Lecturam Iuris Canonici siue Decretorum in eodem Parisiensi & quolibet alio
 Generali studio in cappa suae Religionis congruente assumi. Qui verò per quinque an-
 nos in dicto Parisiensi vel alio Generali studio iura Canonica vt Baccalarij le-
 gissent, & de hoc primo fidem fecissent per eorum proprium iuramentum &
 duorum aliorum testimonium iurantium se credere eos verum iurasse si vellent,
 in Cappa similiter eorum Religionis congruente, ad Magisterium in Decretis, vel ad
 lecturam Decretorum in eodem Parisiensi & quolibet alio studio Generali, dilatione &
 difficultate maliciosa & impedimento quibuscunque sublatis, sicut ibidem assumi con-
 sueverunt ceteri Clerici seculares, possent assumi, & per Cancellarium Ecclesiae
 Parisiensi in Parisiensi, & alio quolibet studio Generali, per illum ad quem per-
 tinet, ad huiusmodi Magisterium seu Doctoratus honorem promouerentur li-
 berè & etiam admitterentur, non obstantibus quibuscunque statutis & consue-
 tudinibus Ecclesiarum, Monasteriorum, & aliorum locorum Canonorum Re-
 gularium & Ordinis praedictorum, nec non eiusdem Parisiensi & aliorum quo-
 rumcunque studiorum consuevis iuramentis, Confirmationibus Apostolicis, aut
 quibusuis firmitatibus alijs roboratis, & illis praesertim, quibus in eodem Pari-
 siensi studio dicitur esse cautum, quod nullus Canonicus vel religiosus alius legat
 ibidem Iura Canonica, vel ad Baccalariatus statum, aut Magisterij honorem in Iure
 Canonico permittatur assumi, seu quod nullus sine rubea cappa Decretum legat, seu le-
 gere permittatur ibidem, aut quod nullus inibi legere valeat Iura Canonica: vel ad
 Baccalariatum assumi, seu quod vt Baccalarius legere Decretales, aut quod Magiste-
 rium ascendere in Decretis, siue Doctor fieri Decretorum, aut ad lecturam in Decretis
 assumi, seu ipsam continuare valeat, nisi ibidem vel in aliquo studio Generali audierit
 Iura Canonica per tres annos, prout sic vel aliter in statutis ipsius Parisiensi studij dicitur
 contineri, vel de consuetudine obseruari, & alijs Constitutionibus vel statutis
 eiusdem Parisiensi studij quibuscunque sub quacunque forma vel expressione
 verborum in contrarium editis vel edendis, necnon quibuscunque priuilegijs,
 vel Indulgentijs Generalibus aut specialibus & litteris Apostolicis contrarijs,
 Ordinibus, Ecclesijs, Monasterijs, locis & studijs quibuscunque, siue Vniuer-
 sitatibus Magistrorum & Scholarium eorundem, seu personis Ecclesiasticis,
 secularibus & Regularibus, exemptis & non exemptis, cuiuscunque sint pra-
 eminentiae, dignitatis, conditionis, aut status, sub quavis forma vel expressione
 verborum concessis, per quae litteris eiusdem Praedecessoris super statutis & or-
 dinationibus praedictis confectis, non expressa, vel totaliter non inserta, effe-
 ctus huiusmodi statutorum & Ordinationum & singulorum contentorum in eis-
 dem litteris impediri valeat quomodolibet vel differri, & de quibus quorum-
 que totis tenoribus plenam & expressam, & de verbo ad verbum oporteat in
 illis vel alijs eiusdem Praedecessoris nostri litteris fieri mentionem, prout in eis-
 dem litteris praemissa inter alia plenius enarrantur.

Nos igitur praedictos Praemonstratensem Ordinem & Professores ipsius cu-
 pientes prosequi praecipuis fauoribus in hac parte ipsius oblati supplicationibus
 inclinati statuta & Ordinationes praedicta & alia quacunque per eundem Be-
 nedictum praedecessorem de praedictis Canonicis Regularibus ad praedicta Pa-
 risiensi, & alia Generalia studia transmittendis facta & edita, vt praefertur,
 quatenus & prout eorundem Canonorum Regularium promotionem & dis-
 positionem ad Baccalariatus, Licentiatus, Doctoratus & Magisterij gradus,
 seu quoscunque alios exercendos actus Scholasticos eorundem in Parisiensi &
 alijs quibuslibet Generalibus studijs antedictis concernat, ad praedictos Prae-
 monstratensem Ordinem & Professores ipsius autoritate Apostolica tenore
 praesentium perpetuò extendimus, atque etiam ampliamus. Nulli ergo homi-
 num liceat hanc paginam nostrae extensionis & ampliationis infringere, aut ei
 ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare praesumpserit, &c. Da-
 tum Auenioni 10. Kal. Martij, Pontif. nostri anno 7.

Eodem anno idem Pontifex absoluit Willielmum Okamum anathematis, qui sigillum antiquum Ordinis Franciscani post mortem Michaëlis Cesenatis penes se retinuerat, & ad Capitulum Generale remiserat petens intercessionem ipsius apud Clementem, vt à Censuris absolueretur. Sic ergo Clemens

Clemens Episcopus seruus seruorum Dei, Dilecto filio Ministro Generali Ordinis FF. Minorum Sal. & Apost. ben. Petitio pro parte tua & dilectorum filiorum Capituli Generalis tui Ordinis nobis exhibita continebat, quod aliqui Fratres vestri Ordinis quamuis paucissimi, qui quondam Michaëli de Cæsena & Ludouico de Bauaria obediuerunt, & specialiter Willelmus de Anglia dicti Ordinis Professore in Monachio remansisse noscuntur, idemque Willelmus sigillum antiquum dicti Ordinis quod diu habuit, tibi remisit, & tam ipse quam alij dicti Fratres residui, ab excommunicationis, suspensionis & interdicti sententijs atque pœnis in tales per processus Apostolicos promulgatos, quas idem Willelmus & alij Fratres adherendo seu obediendo Michaëli & Ludouico prædictis incurrerunt, desiderant se absolui, suntque parati nostris & eiusdem Ecclesiæ mandatis obedire. Quocirca pro parte tua & ipsorum Capituli nobis exitit humiliter supplicatum, & eisdem Fratribus, qui ad Romanam Curiam, sicut asserunt, commode venire non possunt, ipsorumque statui super hoc prouidere de benignitate Apostolica dignemur. Nos itaque votis eorum volentes annuere in hac parte, vestris supplicationibus inclinati, Discretioni tuæ de qua specialem in Domino fiduciam gerimus, Vvillielmum & alios Fratres prædictos eidem Ecclesiæ reconciliandi, eosque à dictis sententijs atque pœnis iuxta formam per Nos super hoc ordinatam, ac de verbo ad verbum præsentibus annotatam infra annum à data præsentium, si hoc humiliter petierint, absoluendi plenam & liberam concedimus autoritate Apostolica, tenore præsentium facultatem. Forma autem absolutionis talis est. *Ego N. Ordinis Fratrum Minorum Professor, Confiteor me tenuisse & tenere fidem Catholicam, credere & tenere, quod credit & tenet & docet sancta Mater Ecclesia Rom. ac credidisse & adhuc credere quod non spectat ad Imperatorem Papam seu summum Pontificem deponere & alium eligere vel creare: sed hoc hæreticum reputo & hæresim damnatam per Ecclesiam supradictam. Insuper ad sancta Dei Euangelia Iuro quod stabo & parebo mandatis Ecclesiæ & Domini nostri Pape super illius iniurijs & contumacijs, fauorij & alijs implicite vel explicitè per me confessatis & non confessatis, ac ceteris pœnis & sententijs, quas incurri ab homine vel à Iure propter præmissa & ea tangentia. Et quod D. Pape qui nunc est & eius successoribus Canonice intrantibus fidelis ero de cætero eisque debitam obedientiam & reuerentiam exhibebo, nec hæresibus, erroribus, opinionibus seu rebellionibus contra dictam Ecclesiam Ludouici quondam de Bauaria & Michaëlis de Cesena vel fautoribus suis, siue ei adherentibus aut eius sequacibus in rebellionem dictæ Ecclesiæ, seu alijs hæreticis ac Schismaticis adherere, aut cum eorum sequacibus per dictam Ecclesiam denotatis deinceps ero, nec eis, seu alijs quibuscunque dabo contra Rom. Ecclesiam, consilium, auxilium, vel fauorem, directè vel indirectè, publicè vel occultè, nec cum quocunque in prefata Ecclesiæ rebellionem existente faciam alligacionem, conspirationem sine ligam.*
Datum Auenione 6. Id. Iunij anno 8.

ABSOLUIT
OKAMUM
ANATHEMATIS.

PROFESSOR
OKAMUM

Farentur qui idem Historici Okamum verè pœnitentem & absolutum à censuris obfisse. Verum illi Bzouius Dominicanis tria præcipua crimina impingit. 1. Quod author & incentor omnium malorum fuerit, quæ Ludouicus Bauarus Imperator in Roman. Pontificem Ioannem XXII. & in Ecclesiam peccauit. 2. Quod Hæresiarcha, & Nominalium princeps Philosophiam, Theologiamque deprauarit. 3. Quod adeo fuerit odiosus Ioanni Pontifici, vt propter eum de delendo Franciscano Instituto cogitarit. Quæ crimina Vvadinghus partim diluit, partim ab eo commissa fuisse fatetur. Imprimis verò negat fuisse auctorem malorum quæ Ludouicus Bauarus Ecclesiæ importauit, cum ea Bauarus exequi cœpisset, antequam Okamus ad eum confugeret. Negat quoque fuisse Hæresiarcham, & Nicolai Sunderi autoritate probat, sic de Okamo scribentis. Licet Okamus contra Papam scripserit, tamen sine omni controuersia velut contra hominem, non autem velut contra Rom. Ecclesiæ fidem auctoritatemve scripsit. Nam alioqui fidem suam de Rom. Ecclesia apertissimè confitetur in Prologo libelli, quem scripsit de Sacramento Altaris.

Neque diffiteretur Vvadinghus, quin Okamus scripserit contra summum Pontificem Ioannem acerbè nimis, impudenter & arroganter. Verum & quædam scripsisse ait, quæ ab alijs Catholicis asserantur. Nam. 1. affirmavit Okamus Concilium Oecumenicum esse supra Papam, & à Papæ sententia ad Concilium appellare licere. Quod licet Vvadinghus reputet falsum & erroneum, non tamen hæreticum putat esse, quoniam sunt multi viri Catholici, qui ita scripserunt, atque inquit, *adhuc mordicus sustinent Parisienses*. 2. Asserebat Okamus, quod Imperator in sua exercenda potestate non dependeat à summi Pontificis confirmatione, eamque ex sola Electorum electione ei conferri, neque Imperatorem quemquam habere superiorem in Temporalibus, neque id adeo asperè condemnari ait Vvadinghus à Nauarro & Bellarmino.

Cæterum corrigendus error multorum Authorum, qui scribunt Okamum Monachij vbi apud Bauarum commorari solebat, obiisse anno 1347. reuera enim quandiu vixit Bauarus, apud eum ille Monachij mansit. Verum post eius mortem transijt in Italiam, & intercessione Capituli Generalis, impetratâ absolute à summo Pontifice Carinolæ siuè Caleni, quæ vrbs est Campaniæ, reliquos vitæ dies transegit, vt existimat Vvadinghus.

Eodem anno obiit die Sabbati 25. Iulij Fulco de Chanaco Parisiensis Episcopus, & in Guillelmi Patrum tumulo inhumatus est apud San-Victorinos. Cui in Episcopatu successit Andoinus Alberti Lemouicensis Innocentij VI. de quo infra, nepos: sed vix annum sedit Parisijs, translatusque est ad Sedem Autissiodorensis, & in Parisiensi suffectus est ei M. Petrus de la Forest, vt ad annum sequentem dicitur.

Legitur quoque in Reg. Nationis Anglicanæ Præpositum Parisiensem præstitisse iuramentum solitum Vniuersitati apud Mathurinentes. *In crastino translationis S. Nicolai iuravit Præpositus Paris. Rectori & Vniuersitati Paris. apud S. Mathurinum, quod fideliter obseruabit Priuilegia Vniuersitatis & libertates, & hoc facta congregatione generali, scilicet Regentium & non Regentium ac Scholarium.*

Item ex ijs quæ ibidem leguntur, intelligimus cistam in qua seruatur sigillum commune Vniuersitatis, tunc adhuc in Ecclesia S. Genouefæ seruari solitam. *Ad reparandum seram de cista stante in Ecclesia S. Genouefæ in qua custoditur Sigillum commune Vniuersitatis, dedit Receptor duos solidos Euardo Bedello Principali Nationis nostræ.*

RECEPTIO
CANCELLARI
PARISIENSIS.

Eodem anno M. Ioannes de Acciaco seu Assiaco Doctor Theologus è Regia Societate Nauarrica, Canonicus Parisiensis, factus est eiusdem Ecclesiæ & Vniuersitatis Cancellarius, solitumque iuramentum præstitit præsentibus Rectore, vno Theologo, vno Decretista & Procuratoribus 4 Nationum: qua de re confectum est hoc publicum Instrumentum.

» In nomine Domini, Amen. Per hoc præsens publicum Instrumentum cun-
» ctis sit notum, quod anno eiusdem Domini 1349. Indictione 3. mensis Octob.
» die 26. videlicet die Lunæ ante festum omnium Sanctorum, Pontificatus sanctif-
» simi in Christo Patris ac Domini nostri D. Clementis Papæ VI. anno 8. in mei
» **Notarij publici testiumque infra Nominatorum ad hæc specialiter vocatorum**
» & rogatorum præsentia, in Capitulo Ecclesiæ Parisiensis, venerabilibus & Dis-
» cretis viris DD. & MM. ipsius Ecclesiæ Canonicis ibidem congregatis ad sonum
» campanæ & hora capitulari Capitulantibus, ibidemque *Rectore Vniuersitatis*
» Magistrorum & *Scholarium* Parisijs studentium, Deputatisque ipsius *Vniuersitatis*
» ad hoc specialiter conuocatis, videlicet vno Magistro in Theologia vnoque in
» Decretis & Procuratoribus 4. Nationum Facultatis Artium, nomine dictæ Vni-
» uersitatis, nec non D. Officiali Parisiensi vice & nomine Reuerendi in Christo
» Patris Episcopi Parisiensis, præsentibus ad videndum & audiendum à venera-
» bili viro M. Ioanne de Acciaco Doctore in Theologia, Canonico & Cancellario
» consuetum præstari corporale iuramentum. In eodem Capitulo quædam lit-
» teræ Apostolicæ formam dicti Iuramenti in se continentes lectæ & perlectæ
» fuerunt. Quibus lectis & perlectis dictus Cancellarius in prænominatorum qui-
» bus supra nominibus, de obseruandis omnibus & singulis in forma dicti Iuramen-
» ti contentis ipsum tangentibus, præsentia Iuramentum præstitit corporale. Quo
» facto requisit me Notarium publicum infra scriptum *dictus Rector dictæ Vni-*

versitatis nomine, quod publicum conficerem instrumentum. Acta fuerunt hæc in dicto Capitulo hora Capitulari, anno, Indictione, mense, die & Pontificatu prædictis. Præsentibus venerabilibus & discretis viris MM. Ioanne de Veneca Canonico Tullensi, Guidone Fabri, Petro & Simone de Castris, Godefrido de Dormaze Magistris in Artibus, Iacobo de Paulione, Ioanne Candel, Ioanne le Vent dictæ Vniuersitatis Bedellis & quampluribus alijs Magistris, Bedellis & Scholaribus testibus ad præmissa vocatis specialiter & rogatis. Et Ego Petrus quondam Petri Corderij de Nigella Clericus & Magister in Artibus Nouiodunensis Dioceseos Parisius commorans, publicus Apostolica & Imperiali auctoritate Notarius iuratus præmissis omnibus & singulis vnâ cum prænominatis testibus præsens fui, eaque propria manu scripsi, & in hanc publicam formam redegei, hinc me subscripsi signumque meum consuetum apposui requisitus & rogatus in testimonium veritatis præmissorum.

Hocce circiter tempore institutum fundatumque est Collegium Camera-cense; *trium Episcoporum* vulgo dictum, ex bonis & patrimonio nempe 3. Episcoporum, Hugonis de Pommarco Aduensis, quondam Episcopi Lingonensis; Hugonis de Arsiaco patriâ Autissiodorensis, & Episcopi Laudunensis; Guillelmi de Auxona Episcopi primùm Cameracensis, deinde Aduensis. Quæ omnia fufius habentur in Antiquitatibus Parisiensibus ex Instrumento foundationis.

Anno 1350. mense Augusto Philippus Valesius apud Nogento-Regium ætatis 57. fato communi defungitur, bene fortunatus primùm, inquit Gagui-nus, deinde felix, postremo optimus Christicola appellatus. Magnus certè Princeps, si nouorum vectigalium auctor non fuisset & exactor. Sed calamitofissima tempora id effecerunt, bellumque Anglicanum, quo nullum vnquam in Gallia auperius formidabiliusque visum est.

Cum autem efferretur, in ordine pompæ exequalis exorta est contentio inter Vniuersitatem & Capitulum Parisiense de præcessione in processu. Qua de re sic legitur in Reg. Nationis Anglicanæ, scribente M. Alberto de Bohemia eiuſdem Procuratore pro prima vice. *Fuit, inquit, orta brigâ inter Vniuersitatem ex vna parte & Canonicos nostræ Domine ex alia parte in processione ad funeralia Regis, scilicet de prioritare Vniuersitatis & Capituli. Item Vniuersitas conquesta fuit D. Regi, ubi Ego præsens fui de iniectioe violenta manuum in Rectorem Vniuersitatis & Procuratores eiusdem. Item quod Rex deputauit tres personas ad cognoscendum de causa inter Canonicos & Vniuersitatem, scilicet Abbatem S. Dionysij, M. Michaëlem & Stephanum Canonicum t ecclesie nostræ Domine. E tribus istis Cognitoribus M. Michaël, de Dacia cognominatus causam Vniuersitatis sustinebat, Stephanus Capituli partes tuebatur, Ægidius Rigaldus Abbas Sandionysianus sedit Arbitr, & ex eius sententia habitis apud Prædicatores Comitij Capitulum publicè satisfecit die Lunæ proximo post festum B. Martini Episcopi. Item facta Congregatione Generali apud Prædicatores omnibusque Magistris tam Regentibus quàm non regentibus conuocatis, necnon Scholaribus diuersarum Facultatum tam magnis quàm paruis ibidem congregatis facta fuit concordia inter Vniuersitatem & Canonicos Parisienses, ipsisque Canonicis in Capitulo FF. Prædicatorum & tota Vniuersitate comparentibus, necnon ibidem super illis de quibus fuerant accusati, fide præstita ac tactis sacrosanctis Euangelij se penitus excusabant Canonici præfati.*

Elato igitur Philippo & apud S. Dionysium in tumulto Majorum condito Remos proficiscitur Ioannes filius & inungitur, quem Petrarcha testatur in adolescentia Litterarum studia non neglexisse. Certè consentiunt omnes eum fuisse excelso generosoque animo, minimèque omnium simulatorem, adeo vt Boni cognomen tulerit. Eius suafu Berchorius Pictauiensis Ordinis Benedictini Philosophus & Theologus clarissimus Titum-Liuium in Linguam Gallicam vertit, vt à pluribus legeretur. Papyrius Massonius ait eidem Regi Andegauenſem Academiam debere suorum Priuilegiorum confirmationem. *Ante aliquot annos, inquit, cum Balduino docente Andegau Rectoris munere fungerer, reperi in Armario Academico confirmationem Priuilegiorum à Ioanne factam 7. Kal. Maij. Illo ipſo anno quo bello victus captusque est: & carmen in tumulto Berchorij positum, qui Lutetia viſitur, fidem facit librum nescio quem vetuſſimum (nempe T. Liuium) huius Regis mandato ex Latino in Gallicum sermonem ab eo conuerſum.*

COLLEGIUM
CAMERACENSIS
FUNDATIO.

1350.

DISCORDIA CVM
CAPITULO
PARIENSIS.

Remis reuersus 17. Octob. Lutetiæ honorificentissimè excipitur. Tantaque & tam communis exitit omnium lætitia, vt Hebdomadæ vnus iustitium fuerit publicum, quomodo verò in Ecclesia Parisiensi, in qua D. Virgini solebant Reges recenter vncti sua vota nuncupare, exceptus fuerit, & quæ iuramenta præstiterit, legitur in veteri Chartulario eiusdem Ecclesiæ, his verbis. *In nomine Domini, Amen. Notum sit vniuersis, &c.*

Mense Octobri electus est in Rectorem M. Marcuardus Scotus, quo Rectore profecti sunt ad Curiam Auenionensem Nuncij Vniuersitatis, quorum vnus fuit M. Ioannes de Vesalia pro Natione Anglicana: Et iis ipse Rector habitis apud Maturinenses Comitibus Centuriatis *negotia communia singulaq; Litteras Vniuersitatis Summo Pontifici dirigendas presentibus Magistris porrexit.* Ipsisque singula facere quæ oportuit, sicut debuit, commisit, vt legitur in Reg. eisdem Nationis.

Eodem Rectore Vniuersitas ad Regem profecta est initio Ianuarij ad obtinendam Priuilegiorum suorum confirmationem, & obtinuit, M. Alberto de Bohemia iterum Procuratore prædictæ Nationis Anglicanæ. Conquesta quoque est Vniuersitas quod Monachus quidam è suis alumnis Carceribus Episcopalis contra Priuilegia mancipatus fuisset; sic scribente prædicto Alberto. *Anno D. 1350. electus fuit M. Albertus de Bohemia Clericus familiaris D. Karoli Regis; in cuius Procuratoria facta sunt quæ sequuntur. 1. fuit deliberatum de liberatione cuiusdam Monachi de Carcere D. Cardinalis S. Dionysij. Item Vniuersitas fuit ad Regem pro confirmatione Priuilegiorum quæ fuit concessa.*

Quis ille Cardinalis S. Dionysij? nempe M. Petrus de la Forest Episcopus Parisiensis, Abbas S. Dionysij & Cardinalis factus 15. Kal. Ianu. ita postulante Rege, cuius Cancellarius fuerat, cum esset Dux Normanorum; cuique in variis Regni tempestatibus semper fidelis exitit & assiduus. Is verò Rege præsentè iurauit se nunquam eiusdem Vniuersitatis Priuilegia violaturum, curauitque ipsi satisfieri per eos qui supradictum Monachum in carcerauerant. Qua de re sic scribit M. Bernardus de Lorfem Alemannus Alberti successor in Procuratoria Nationis Anglicanæ. *Multis deliberationibus & vacationibus præcedentibus liberatus fuit de carcere Quidam Scholaris Parisiensis, scilicet Monachus qui fuit detentus contra Priuilegia Vniuersitatis. Circa quæ illustrius Francorum Rex ordinauit emendam condignam fieri Vniuersitati Parisiensi. Nam Episcopus Paris. promisit fide digna coram D. Rege & deputatis ab Vniuersitate nunquam facere contra Priuilegia Vniuersitatis. Officialis verò iurauit ad sancta Dei Euangelia, quod nesciuit si Clericus fuit tormentatus & inhonestè detentus. Commissarius Officialis fatebatur se præbuisse assensum, qui dedit Vniuersitati 200. libras Parisienses; quas tamen libras Vniuersitas resignauit D. Regi, ob eiusdem Principis reuerentiam.*

Cæterum Petrus ille Episcopus Parisiensis vix anno Episcopatum tenuit, ad Magalonensem quippe translatus. Is natus Susæ in Diocesi Cenomanensi ex non tam mediocri fortunæ parentibus, Philippo de la Forest, & Margareta de la Chapelle Gaufridi Cenomanorum Episcopi sorore. Et vt habetur in Gallia Christiana, **adolescens in Litteris & Philosophicis studiis bene institutus** Aureliæ primùm, deinde Andegauis Iuris disciplinam magno discipulorum concursu professus est. Inde Parisios euocatus, Patronus fit Regius in Senatu Parisiensi. Gradatim quoque ad dignitates Ecclesiasticas ascendit. Ille in Academia Tolosana Collegium Magalonense fundauit ad sustentationem Bursariorum. Sic enim in eius Testamento tertio Maij anno 1363. apud Auenionem factò habetur.

Item ordino Arbitrio Executorum meorum vnum Collegium vulgariter dictum Bursam in Ciuitate Tolosanensi, Grammaticorum & Logicorum, includendo alias liberales Artes in tanto numero, quanto apparebit eis, quod supportare poterit residuum bonorum meorum, emendo domos necessarias in locis conuenientibus, & animam D. Regis includendo participem si expedire viderint: ad finem quod det personam nomine suo hoc fauorabiliter persequentem; & consimiliter aliquam personam Capitulariis Tolosanensibus, vt dent etiam aliquam personam hoc prosequentem, & aduertant etiam de Archiepiscopo Tolosano & Vniuersitate studij. Quod quidem Collegium bonis meis

mobilibus & immobilibus & se mouentibus, nominibus debitis & quibuscun-
que alijs, quocunq; nomine censeantur, heredem vniuersalem facio & constituo. ^{cc}

Eodem anno mense Decembri electus est in Rectorem M. Iulianus de Muris.
Cui mense Martio successit in Reſtoratu M. Ioannes de Remis Nationis Galli-
canæ, à quo legimus admissos fuisse ad iuramentum Nicolaum de Zelandia &
Margaretam conjugem Librarios: vt patet ex eiusdem Reſtoris Litteris 8. Iunij
an. 1351. expeditis eadem penè forma cum ea, quâ hodie vtimur. Suntque tales
ex tabulario Vniuersitatis.

Vniuersis præſentes Litteras inspecturis Ioannes Diaconi de Rhemis Reſtor ^{LITTERA}
Vniuersitatis Magistrorum & Scholarium Parisius studentium salutem in Do. ^{LIBRARIA-}
mino sempiternam. Noueritis quod in nostra præſentia personaliter constituti ^{TVS.}
Nicolaus de Zelandia aliàs Martel & Margareta eius vxor Parisius commoran-
tes, cupientes & desiderantes sub protectione Vniuersitatis Matris nostræ viue-
re, & Officium Librariæ & Stationariæ ibidem feliciter exercere, Nobis humi-
liter supplicarunt, quatenus vellemus eosdem ad iuramenta quæ iurauerunt
alij Librarij & Stationarij Officium prædictum Parisius exercentes admittere.
Nos eorum supplicationi fauorabiliter annuentes eisdem exposuimus & iurare
fecimus omnia iuramenta, aliàs per Vniuersitatem Matrem nostram antedictam
ordinata, quoad Officium Librariæ & Stationariæ Parisius exercendum. Qui-
bus factis & iuratis Nos quantum in nobis est, eisdem concessimus, damus &
dedimus licentiam emendi & vendendi libros Parisius & alibi secundum Ordi-
nationes & modificationem Vniuersitatis Matris nostræ sæpèdictæ ponentes
eosdem tenore præſentium in protectione eiusdem Vniuersitatis Matris nostræ,
volentes eosdem tanquam Iuratos nostros gaudere Priuilegijs Libertatibus, &
Franchisijs, quibus alij Librarij & Stationarij prædictum Officium Parisius
exercentes gaudere hæcenus consueuerunt. In cuius rei testimonium Sigillum
Reſtoris dictæ Vniuersitatis præſentibus Litteris duximus apponendum. Da- ^{STIGILLVM}
tum anno Domini 1351. die 8. mensis Iunij. Sign. P. C. de Duran, cum syn- ^{RECTO-}
grapha. ^{RIÆ.}

Ille subſignatus de Duran videtur tunc fuisse Scriba ordinarius Vniuersi-
tatis, ipsiusque nomine Litteras expeditisse. Porro illi Librarij ad probandam
suam fidem Officiali quoque Parisiensi Iuramentum præstituerunt, vt ex his Lit-
teris apparet.

Vniuersis præſentes Litteras inspecturis Officialis Curie Parisiensis, salutem
in Domino. Notum facimus quod coram nobis propter hoc personaliter con-
stituti Nicolaus de Zelandia aliàs Martel & Margareta eius vxor commorantes
in quadam Domo sita in magno vico S. Iacobi Parisiensis tenente ex vna parte
domum Thomæ de Mendane, tenente retrò Domum nobilis & potentis viri D.
De Reuello in Censua Hospitalis ad Vniuersitatis Parisiensis, vt dicebant, Iu-
rati afferuerunt & bonâ fide promiserunt coram nobis, quod cum dicta Vni-
uersitas ipsos ad Officium Librariæ & Stationariæ Librorum receperit, ipsi sub
dictâ Vniuersitate Matre sua volentes & intendentes legaliter viuere, & nullum
Magistrum, Scholarem, nec alium in amissione vel celatione librorum, nec
aliorum per ipsorum dolum seu culpam lædi vel fraudari, dictum Officium sine
damno, causis, fraude vel deceptione alicuius Magistri vel Scholaris, nec ali-
cuius cuiuscunque personæ, sed bene & fideliter facient & exercebunt. Pro
quibus omnibus & singulis adimplendis dicti conjuges prædictæ Vniuersitati
Domum in qua ad præſens inhabitant, specialiter obligarunt, ac etiam omnia
illa bona sua, mobilia & immobilia, præſentia & futura vbicunque existentia
& poterunt inueniri, Iurisdictionique nostræ Parisiensis Curie supponendo
vbicunque se duxerint transferendos. In cuius rei testimonium Sigillum Curie
Parisiensis præſentibus Litteris duximus apponendum. Datum anno Domi-
ni 1351. die Veneris post Festum B. Mariæ Magdalenæ. Sign. Iaxareſt cum
ſyngrapha.

Talis erat mos huius seculi, vt Officiarij eiusmodi ab Vniuersitate admissi,
Officialis Parisiensis Iurisdictioni se submitterent, quò si in Officio exercendo
delinquerent, Censuris Ecclesiasticis possent coërceri. Item Scholares qui
Bursas suas soluere non poterant præ inopia, aut quia quo tempore gradum

aliquem recepturi erant, præsentem pecuniam non habebant, apud Officialem quoque iuramentum præstabant se soluturos cum primum facultas suppeteret, aut statuto præfinitoque tempore, atque ad cautionem Litteras Officialis Nationi, cuius erant Scholares in Arca communi reponendas offerebant: ut pluribus exemplis patet. M. Iacobus Hollandinus Nat. Angl. Procurator hoc anno electus die Martis post Festum S. Ambrosij ita scribit. *Licentiatus fuit D. Ioannes Meynardi sub M. Iacobo tunc temporis Procurore, cuius Bursa 5. solid. scuto valente 20. solidis, qui per Litteram Sigillo Officialis corroboratam in Festo Pentecostes obligauit se satisfacturum. Item Licentiatus fuit Bero alias Odbernus de Suecia sub M. Henrico de Minda, cuius Bursa 7. solid. scuto valente 20. sol. qui promisit satisfacere infra Festum Ioannis Baptistæ sub pena priuationis, & se facturum Sigillo Officialis corroborauit.*

Eodem anno 1351. cum M. quidam Simon Licentiatus Theologus in Adu Vesperiarum Propositiones quasdam erroneas effudisset, & inde Corollaria quædam eliciuisset, eas iussus est publicè reuocare. Ista autem reuocatio legitur in tomo 4. Bibliothecæ Patrum his verbis.

ERRORES
M. SIMONIS
KEYO
CATI.

„ Quia ego Simon in respondendo in Vesperijs, exponendo vel declarando
„ terminos Quæstionis, dixi, hoc nomen Iesus, dictum est de Deo accidentali-
„ ter, & ex parte significat Filium Dei, qui assumpsit naturam humanam ponendo
„ conclusiones posui pro 1. Conclusionem, quod hæc propositio est possibilis *Iesus*
„ *non est Deus*, probaui ex eo quod Humanitate assumptâ, per possibile depositâ,
„ *Iesus non est Deus*, & intuli quod hæc possibilis, *Iesus potest non esse Deus*.

„ 2. Quod Iesus potest esse & non esse Iesus. Expositionem & significatio-
„ nem huius nominis Iesus reputo insufficientem & falsificantem conclusionem &
„ Corollarium. Posito namque quod hoc nomen Iesus, significat illud quod signi-
„ ficat hæc oratio, Filius Dei, qui assumpsit naturam non est Deus.

„ 3. Item posita eadem. Hæc *Iesus potest esse & non esse Deus, est falsa*, sicut
„ illa. Filius Dei qui assumpsit humanam naturam, potest esse & non Filius Dei,
„ qui assumpsit humanam Naturam. Hanc Conclusionem reputo sicut hæreti-
„ cam stante dictâ positione.

„ 4. Item post secundam Conclusionem intuli primum Corollarium, quod
„ *Iesus non potest esse non Deus*. Secundum quod Iesus non potest desinere esse
„ Deus. Corollaria non fuerunt ponenda sine distinctionibus. Itaque expono
„ ea & dico, quod si terminus subjectus Iesus, stat pro simplici persona Verbi &
„ humanitate, constituto videlicet pro implicito, quod significat, & pro quo stat
„ in dicto primæ Conclusionis, & in dicto primi Corollarij ex Conclusionem primâ
„ illati, ipsa Corollaria non sunt Catholica sed falsa; nec etiam stant pro Conclu-
„ sione prima, nec cum Corollario primo ex Conclusionem prima illato.

„ 5. Item posui Conclusionem secundam, quod nulla res quæ est Deus, po-
„ test non esse Deus, intuli Corollarium tertium, quod nulla res est aut potest esse,
„ quæ modò non sit Deus & aliquando possit esse Deus. Corollarium quoque
„ quartum, quod nulla res est aut esse potest quæ possit incipere esse Deus,
„ Conclusionem sic vniuersaliter intellectam, quod terminus subjectus distribue-
„ batur pro re quæ per communicationem idiomatum est vel potest esse Deus,
„ reuoco sicut falsam & hæreticam. Corollaria etiam tali Vniuersitati intellecta,
„ reputo sicut falsa, erronea & hæretica.

„ 6. Item posui Conclusionem tertiam, quod potest aliquo modo se non ha-
„ bere, ac etiam esse aliquo modo qualis non est. Et ad probandum hoc induxi pro
„ exemplo, quod Deus Pater potest esse homo & non esse homo. Conclusio,
„ ut posita fuit, non bene sonat, in eo quod ratione relativi reciproci sonat, quod
„ substantia Dei de nouo possit aduenire habitudo aut qualitas realis, & ideo in-
„ tellectus quem habuit, potius fuit exprimendus in his verbis, *Aliqua Creatura*
„ *se potest habere aliquo modo ad Deum, qualiter non se habet*. Exemplum etiam ad
„ Conclusionem non conuenit: quoniam adhuc posito quod Deus Pater potest
„ esse homo & non esse homo, propriè sequitur, quod Deus potest esse aliquid
„ quod non est, sicut ex Decretali arguitur, *extra de Hæreticis cum Christus*.
„ Et non sequitur propriè quod Deus Pater possit esse aliquo modo qualis, habere se, qua-
„ liter qualis non est, aut aliquo modo se habere qualiter se non habet.

Ex

Ex Conclusionē tertia intuli tertium Corollarium, quod quamuis Iesus fuerit ab æterno semper patri coequalis, tamen aliquando fuit Deus, quando non a fuit Iesus. Istud Corollarium *aliquando Deus erat Deus, quando non erat Deus,* & malè sonat & erroneè.

Item ex Conclusionē quarta intuli quartum Corollarium, quod quando Filius Dei incipiebat esse Filius Virginis, non incipiebat esse aliquid. Istud Corollarium propt̄ in distinctione positum fuit, reuoco sicut erroneum & hæreticum, quoniam Filius Dei, quando incipiebat esse Filius Virginis, incipiebat esse aliquid secundum quod homo, & incipiebat esse aliquid quod prius non erat.

Ex Conclusionē quinta intuli vltimum Corollarium, quod nunquam fuit homo vllō demonstrato qui est Christus, fiebat Christus. Et probaui ex eo quod non purus homo fiebat Christus, nec homo Christus fiebat Christus. Corollarium istud propt̄ indistinctè fuit positum, reuoco sicut falsum & erroneum, quando in sensu qui homo demonstratus staret pro Filio Dei concedendum esset. Quod aliquando hic homo fiebat Christus, quoniam Filius Dei, qui nunc est homo, aliquando fiebat homo, dicente Euangelio, *Verbum Caro factum est.*

Hoc quoque anno grauis inter Prædicatores & Minores orta est controuersia apud Barcinonem, de Sanguine Christi in triduo mortis. Nonnulli enim publicè asseruerunt & ad populum dixerunt sanguinem in passione effusum à Diuinitate fuisse separatam, nec proinde triduo illo cultu Latriæ fuisse adorandum. Idque Minoritarum Guardianus Franciscus Bajuli die 17. April. quæ erat FERIA 6. in Parasceue pro Rostris prædicauit. Protinus verò Nicolaus Roscelli Inquisitor in Aragonia per Litteras monet Ioannem Morlandinum Cardinalem S. Sabinæ ex Generali Prædicatorum anno proximè elapso à Clemente auunculo factum: qui rescripsit se in mandatis accepisse à Pontifice die 20. Julij, vt cogantur qui ita prædicauerant, palinodiam cantare, fuisseque opinionem eiusmodi pro hæretica reputatam. Statim exequitur mandata Roscellus, & Minoritarum Guardianum ad palinodiam vocat: quod ille sine strepitu & tumultu vllō præstat apud Episcopum Barcinonensem. Sicque sopita fuit Quæstio illa nullius boni productrix, donec tandem post centum & tredecim annos an. scilicet 1462. reuixit Brixie inter eosdem Mendicantes Iacobo Piceno, de Marchia nuncupato Minoritarum opinionem defendente, & Iacobo Brixienti Prædicatore damnatam fuisse à Clemente VI. contendente. Verum tamen est, non extare opinionis illius condemnationem, nihilque produci potuisse à Iacobo Brixienti ait Wadinghus, præter Litteras Morlandi Cardinalis & Roscelli processum. Quæ tandem controuersia ab Ænea Silio seu Pio II. Pontifice Anconæ Kalendis Augusti octiduo ante mortem anno 1464. sopita est, indicto vtrique parti silentio, neutraq̄ hæreseos condemnata. Extant Pij ad Iacobum de Marchia Litteræ, quibus indicat se nondum Quæstionem illam determinasse, interim eum se nec pro Hæretico habere nec haberi velle, quod ita senserit.

Pius Episcopus seruus seruorum Dei, Dilecto filio Fratri Iacobo de Marchia, Salutem & Apostolicam Benedictionem. Dilecte fili scripsisti te valde anxiami propter materiam illam Sanguinis effusi Domini & Saluatoris nostri, quæ in nonnullis locis vulgari dicitur tanquã decisa & determinata à nobis contra tuam sententiam & prædicationes. Miramur de hoc, nec scimus vnde talis fama surrexerit. Nos enim materiam ipsam huc vsque non determinauimus, nec propter varias occupationes determinare potuimus, sed Deo dante id facere intendimus, cum primò opportunior aderit occasio, nec tot occupationibus erimus distenti. Ne autem existimes nos honorem tuum & famam negligere, quandoquidem scribis à Mediolano vsque Veronam publicè prædicatum te esse Hæreticum, volumus vt Venerabili Fratri nostro Episcopo Veronensi scribas, cui nos etiam præsentem mandamus, vt quæ in hac materia prædicata sunt, in scriptis redigat, ac in forma authentica ad nos transmittat. Nam si Prædicatores minus honestè in prædicatione se habuerint, & aliquid de te dixerint, quod dicendum non esset, ostendemus eis id nobis displicuisse, nec eorum

QVÆSTIO
DE SANGUINE
CHRISTI
IN PASSIONE
EFFUSO.

transgressio erit impunita. Quod autem attinet ad authenticationem illius sententiae seu processus Barcinone celebrati, factam per Prælatum illum, cui ea res à nobis commissa fuit, scias eam non ideo factam, ut per ipsam fides aut auctoritas adijceretur huiusmodi sententiae seu processui, sed ut testimonium quoddam esset rei gestae, hoc est ut non deperiret eius facti, qualecunque esset, notitia: nec enim fuit intentionis nostrae propter commissionem confirmare aut approbare sententiam aut processum. Cum enim pro parte FF. Prædicatorum nobis supplicatum fuisset, ut eos authenticari facere vellemus, negare non potuimus, quin causam committeremus. Commissarius verò iudicauit, quemadmodum iam vidisti. Proinde non turbetur cor tuum neque formideris animo quieto, nec scandalizetur ex hoc mens tua, nam sinceram charitatem tuam nouimus, nec ignotus est nobis zelus tuus. Perseuera in fide optima quam etiam scrutator cordium benè nouit, nec te moueant vulgi rumores, aut voces calumniantium. Satis est Deo conscientia tua, potesque contentari, quod Nos paternam de te opinionem concepimus, & conceptam retinemus. Ad Capitulum tui Ordinis proximè celebrandum contenti sumus ut accedas & ea agas quae Deo placita sunt & honori Ordinis ac saluti animae tuae conducant, &c. Datum Marorati Senens. Dioces. sub anulo piscatoris die 28. April. 1464. Pontif. nostri anno 6.

Circa verò Quaestionem illam sic refert Vvadinghus definitum fuisse à Pontifice. Quod nulli Ordinum Minorum aut Prædicatorum deinceps liceat de supradicta dubietate disputare, prædicare, vel publicè aut priuatè verbum facere, seu alijs suadere, quod videlicet hæreticum, vel peccatum sit tenere, vel credere sanguinem ipsum sacratissimum, ut præmittitur, triduo Passionis eiusdem Domini nostri Iesu Christi ab ipsa Diuinitate quomodolibet fuisse vel non fuisse diuisum vel separatum, donec super dubietatis eiusmodi decisione quid tenendum sit, fuerit per Sedem Apostolicam definitum.... Mandamus propterea vniuersis & singulis eorundem & aliorum quoruncunque Ordinum per totum Orbem constitutis fratribus cuiuscunque status, gradus, vel conditionis existant, præsentibus & futuris sub excommunicationis latae sententiae poenâ, quam ipso facto incurrunt, & à qua nisi in mortis articulo constituti non nisi per Pontificem Rom. absolui possint, ne contra statutum & ordinationem prædictam venire aut facere, vel tentare quoquomodo præsumant. Hæc ex Laërtio Cherubino Vvadinghus.

Extat eiusdem anni statutum Picardicæ Nationis, quo sportula seu distributio pecuniæ faciendâ Magistris, qui diebus solennibus sacro Officio & sacrificio intererunt, attribuitur, legiturque in antiquo libro Procuratorum sub hocce titulo. *Statum Nationis Picardicæ de Distributionibus soluendis in diebus solennibus.* Est autem eiusmodi.

STATV-
 +VM DE
 DISTRIBV-
 TIONIBVS
 INMISSIS.

Vniuersis præsentibus litteras Inspecturis, Omnes & singuli Magistri Nationis Picardicæ Regentes Parisius in Artium Facultate salutem in filio Virginis Gloriosæ. Ad maiorem Deo & Virgini eius Genitrici Mariæ reuerentiam in diuinis Officijs exhibendam, Nos ad statuendum vocati solenniter apud S. Iulianum Pauperem Parisius & ibidem congregati statuimus concorditer in hunc modum, quod de cætero Missæ & Vesperæ in festis prædictæ Dei Genitricis, S. Nicolai & B. Catharinæ solenniter cantabuntur cum Diacono & Subdiacono ac Choristis vestitis apparatus consuetis. Quodque Magistri Regentes, qui in Missâ intererunt, sex denarios recipient, quilibet in distributionibus, & in Vesperis 4. Denarios. Prædicti verò Diaconus, Subdiaconus ac Choristæ, Procurator dictæ Nationis & Receptor distributiones pro suis laboribus duplices obtinebunt. In quorum testimonium sigillum nostrum duximus præsentibus apponendum. Datum Parisius, anno Domini 1351. die 20. mensis Ian.

Eodem anno idem Pontifex Clemens varia indulget Regi & Reginæ Franciæ Priuilegia. Imprimis illud, quod in quibusuis locis etiam Interdicto suppositis possit sacrum facere celebrari. Quod legitur, apud Dacherium in 4. tomo Spicilegij.

1352. Anno 1352. Clemens Pontifex mandauit M. Ioanni de Assiaco Cancellario Ecclesiæ & Vniuersitatis Parisiensis, ut Magisterium in Theologia conferret

Fr. Austensio de S. Columba Minoritæ, qui tunc sententias legebat Parisijs, quique mox ad Episcopatum Sarlatensem promotus est. Sic ergo Pontifex.

Clemens Episcopus seruus seruorum Dei, Dilecto filio Cancellario Parisiensi Sal. & Apostol. bened. Sicut debetur benè meritis præmium & seruitijs gratitudo, sic etiam dignum reputamus & congruum vt illis qui sacra Theologiæ studio longis temporibus infudarunt, laborum suorum honor debitus impendatur. Cum itaque sicut exhibita nobis pro parte dilecti filij Austensij de S. Columba Ordinis FF. Minorum in sacra Theologia Baccalaurij petitio continebat, quod idem Austensius qui in eadem Theologia longis temporibus infudauit, adeò in ipsius Theologia scientia iam profecerit, quod dignè mereretur honorem Magisterij accipere in eadem, ipseque librum Sententiarum nunc Parisius actu legat. Nos de præmissis ac sufficientia & idoneitate dicti Austensij notitiam non habentes, Discretioni tuæ, de qua specialem in Domino fiduciam obtinemus, eiusdem Austensij supplicationibus inclinati per Apostolica scripta mandamus, quatenus si eundem Austensium finito cursu lectionis dicti libri, per tuam & aliorum Magistrorum in dicta scientia existentium in studio supradicto, prout est in talibus consuetum, diligentem examinationem ad hoc sufficientem & aliàs idoneum esse repereris, Non obstantibus quibuscunque statutis & consuetudinibus studij & Ordinis præfatorum contrarijs, quibus per hoc quoad alios, nullum volumus præiudicium generari, seruatim nihilominus constitutionibus Viennensis Concilij & alijs solennitatibus in talibus consuetis, Magistralem honorem conferas, & docendi licentiam autoritate nostra concedas. Datum Auenione 2. Kal. April. Pontif. nostri anno 10.

Idem quoque Pontifex scripsit ad Radulfum Cornacum Ministrum Prouincialem Minoritarum in Aquitania, in gratiam Fr. Ioannis de Buco, quem ad Magisterium promoueri volebat.

Clemens... Dilecto filio Radulfo de Cornaco Ordinis FF. Minorum Ministro Prouinciali Aquitaniæ sacra Theologiæ Magistro Sal. & Apostol. bened. Sicut debetur benè meritis præmium & seruitijs gratitudo, sic etiam dignum reputamus & congruum, vt illis qui sacra Theologiæ studio longis temporibus infudarunt, laborum suorum honor debitus impendatur. Cum itaque sicut accepimus, Dilectus filius Ioannes de Buco Ordinis FF. Minorum sic studendo & legendo, tam in Tolosano, vbi Lector existit, quàm alijs studijs pluribus dicti Ordinis in sacra Theologica Facultate profecisset, & in ea sufficiens esse nocetur, quod dignum se reddat ad obtinendum honorem Magisterij in eodem. Nos præmissorum intuitu, eiusdem Ioannis supplicationibus inclinati, Discretioni tuæ, de qua specialem in Domino fiduciam obtinemus, per Apostolica scripta mandamus, quatenus si præfatus Ioannes per te sufficiens & idoneus ad huiusmodi honorem Magisterij repertus fuerit, ipsum seruatim aliàs debitis solennitatibus Tolosæ seruari in talibus consuetis, non obstantibus quibuscunque Constitutionibus Apostolicis, priuilegijs, Indulgentijs, necnon statutis & consuetudinibus ac obseruantijs eiusdem studij & Ordinis, ac alijs contrarijs iuramento, confirmatione Apostolica, vel quacunque firmitate aliàs roboratis ad huiusmodi honorem Magisterij autoritate nostra in Facultate præfata studeas promouere. Datum Auenioni 4. Non. Febr. Pontif. nostri anno 10.

Circa hæc tempora Richardus de Bury Episcopus Dunelmensis Edwardi III. Anglorum Regis Cancellarius, ad quem inquit Trithemius, Francisci Petrarchæ de Thule Insula interrogantis extat Epistola, vir in Diuinis scripturis studiosissimus, & valde eruditus atque in secularibus litteris sufficienter instructus, librorum amator singularis & celeberrimus, multis expensis & laboribus in Vniuersitate Oxoniensi insignem Bibliothecam fundauit, quam ad publicam vtilitatem Magistrorum & Scholarium inibi studentium incredibili studio instituit. Qua de re sic ipse in Philobiblio cap. 18. Nos autem ab olim in præcordijs mentis nostræ propositum gessimus radicatum, quatenus opportunis temporibus expectatis diuinitus Aulam quandam in reuerenda Vniuersitate Oxoniensi omnium Artium liberalium nutrice præcipuâ in perpetuam Eleemosynam fundaremus, nostrisque reditibus ditaremus numerosis Scholaribus occupatam nostrorum librorum iocalibus suppeditaremus, vt ipsi libri & singuli in ea.

AVLA OXONIENSIS.

dem communes fierent quantum ad vsum & studium non solum Scholaribus
 Aula facta, sed per eos omnibus Vniuersitatis praedictae studentibus in aeter-
 num secundum modum & formam, quam sequens Capitulum declarabit. Qua-
 propter sincerus amor studij zelusque orthodoxae fidei ad aedificationem Eccle-
 liae confirmandae pepererunt in nobis sollicitudinem hanc stupendam Nummi-
 colis, vt collectos codices vndeunque vanales neglectis sumptibus emere-
 mus, & qui venundari non debebant, transcribi honestius faceremus.

BIBLIO-
 THECA
 OXONIEN-
 SIS LEVA-
 TIO.

In Capitulo vero 19. legat eidem Academiae suam illam locupletem Biblio-
 thecam: nec pigebit verba Legationis referre, ne tam laudabile tanti viri fa-
 ctum vetustate temporum intereat, aut obliuione sepeliatur. Sic ergo ille,

Difficile fuit semper sic homines limitare legibus honestatis, quin asturia
 successorum terminos niteretur praecedentium transilire & staturas infringere
 regulas insolentia libertatis. Quamobrem de Prudentum consilio certum mo-
 dum praefiximus, per quem ad vtilitatem studentium librorum nostrorum com-
 municationem & vsum volumus deuenire. Imprimis enim libros omnes & sin-
 gulos de quibus Catalogum fecimus specialem, concedimus & donauimus in-
 tuitu charitatis *Communitati Scholarium* in Aula Oxoniensi degentium in per-
 petuam eleemosynam pro anima nostra & parentum nostrorum, necnon pro
 anima Illustrissimi Regis Angliae Eduardi III. post conquestum & deuotissimae
 D. Reginae Philippae consortis eiusdem, vt iisdem libri omnibus & singulis *Vni-
 uersitatis* dictae villae *Scholaribus* & *Magistris* tam Regularibus quam secula-
 ribus commodentur pro tempore ad profectum & vsum studentium, iuxta mo-
 dum, quem immediatè subiungimus, qui est talis.

Quinque de *Scholaribus* in Aula praefata commorantibus assignentur per
 eiusdem Aulae Magistrum, quibus librorum custodia deputetur; de quibus
 quinque personis tres & nullatenus pauciores librum vel libros ad inspectio-
 nem & vsum duntaxat studij valeant commodare; ad copiandum vero & trans-
 cribendum, nullum librum volumus extra septa Domus concedi. Igitur cum
Scholaris quicumque secularis vel Religiosus, quos in praesenti fauore ad paria
 iudicamus, librum aliquem commodandum petiuerit, considerent diligenter
 Custodes, an librum talem habuerint duplicatum; & si sic, commodent ei
 librum cautione recepta, qua librum traditum in valore transcendat iudicio
 eorum: fiatque statim tam de cautione quam de libro commodato memorialis
 scriptura, continens nomina Personarum qua librum tradunt & illius qui reci-
 pit cum die & anno Domini, quo contingit fieri commodatum. Si vero Custo-
 des inuenerint, quod ille liber qui petitur, duplicatus non fuerit, talem librum
 non commodent cuiquam, nisi fuerit de Comitatu *Scholarium* dictae Aulae,
 nisi fortè ad inspectionem infra septa domus vel Aulae praedictae, sed non ad
 vltius deferendum. *Scholaris* vero cuiuslibet praedictae Aulae liber quicumque
 per tres de praedictis Custodibus valeat commodari, nomine tamen suo cum
 die quo librum recipit primitus annotato. Nec tamen ipse possit librum sibi
 traditum alteri commodare, nisi de assensu trium de Custodibus supra dictis: &
tunc delero nomine primi, nomen secundi cum tempore traditionis scribatur.
 Ad haec omnia obseruandum Custodes singuli fidem praestent, quando eis
 Custodia huiusmodi deputatur. Recipientes autem librum vel libros ibidem
 iurabunt, quod eum vel eos ad alium vsum, nisi ad inspectionem vel studium
 nullatenus applicabunt, quodque illum vel illos extra villam Oxoniensem
 cum suburbio nec deferent, nec deferri permittent. Singulis autem annis
 Computum reddent praedicti Custodes Magistro Domus & duobus quos se-
 cum duxerint de suis *Scholaribus* assumendum. Vel si eisdem non vacauerit, tres
 deputent Inspectores alios a Custodibus, qui librorum Catalogum perlegen-
 tes videant, quod omnes habeant vel in voluminibus proprijs, vel saltem per
 Cautiones praesentes. Ad hunc etiam computum persoluendum, tempus cre-
 dimus opportunius a Kalendis Iunij vsque ad festum sequens gloriosissimi Mar-
 tyris S. Thomae. Hoc autem omnino adiicimus, quod quilibet cui liber aliquis
 fuerit commodatus, semel in anno librum praesentet Custodibus, & suam si vo-
 luerit, Cautionem. Porro si contingit fortuito per mortem, furtum, frau-
 dem, vel incuriam librum perdi, ille qui perdidit vel eiusdem Procurator,

feu etiam Executor pretium libri soluat & eiusdem recipiat cautionem. Quod si qualitercunque Custodibus ipsis lucrum euenerit, in nihil aliud quam in librorum reparationem & subsidium conuertatur.

Eodem anno die 6. Decemb. quæ est D. Nicolao sacra, Clemens VI. continuâ febre correptus Auenione decessit, homo admirandæ memoriæ & doctrinæ, vt refert Petrarcha. Eius corpus depositum fuit in Ecclesia Cathedrali B. Mariæ de Donis, anno verò sequenti translatum ad Abbatiam Casæ-Dei in Aruernis, quam ipse locupletauerat: at ducentis post annis extumulatum est ab Hæreticis flammisque traditum cum statua, quam viuens sibi parauerat. Vacauit Sedes vndecim tantum dies, nec diu Cardinales cunctati in successore deligendo, Ioannis Francorum Regis aduentum veriti, qui Pontificem creari volebat amicis sibi. Illi autem designant Stephanum Alberti Lemouicensis honestissimæ quidem vitæ hominem, sed mediocris generis & fortunæ, non mediocris doctrinæ; quippe Iureconsultum celeberrimum & Iudicem, deinde Nouiomensis Episcopum, postea Rom. Curia Procuratorem, tum Cardinalem sub titulo SS. Ioannis & Pauli, postremò Maiorem Pœnitentiarium & sacri Collegij Decanum, Episcopum Ostientem ac Veliternum. Et is se Innocentium VI. appellari voluit.

Hoc anno die 10. Octob. legimus in actis Nationis Anglicanæ electum fuisse Rectorem Vniuersitatis M. Wiskinum Wenslay de Duorbrouia Clericum Diocesis Kaminensis, virum Procuratorem; eique à Facultate Artium concessum vnum Determinantem & 4. Subdeterminantes. Tunc quoque Sorbonæ Prouisor erat Cardinalis Autissiodorensis. Sic enim in iisdem actis habetur. Die 13. Febr. apud S. Mathurinum post auditionem litterarum destinatarum Vniuersitati à Nuncijs de Auenione factâ ibidem congregatione Nationis supplicauit M. Albertus pro vna littera sub sigillo Nationis dirigenda D. Cardinali Autissiodorensi, vt prouideat eidem Magistro quod possit recipi tanquam socius in Domo Sorbonæ, & concessa est vnimter nemine reclamante. Quis ille Cardinalis Autissiodorensis? nempe Petrus de Croso, de quo supra, Cardinalis tit. SS. Siluestri & Martini, Episcopus Autissiodoren. factus anno 1349.

Eodem Rectore factum est statutum de Rotulo Nominandorum, decretumque qui & quo loco inscribi deberent quicumque inscriberentur. Statuerunt Magistri inuolabiliter obseruari quod in Rotulo transmittendo ad Curiam primò ponerentur Magistri actu existentes Parisius secundum suæ ætatis ordinem à Seniore incipiendo vsque ad iuniorem, deinde qui superuenirent omnibus præsentibus postponerentur. Præsentes pro tunc Parisius (è Nat. Anglicana) MM. Gualterus de Wardelay, Ioan. de Wefalia, M. Gerardus de Prussia, M. Io. Helmeſtan, M. Henricus de Minda, M. Mathias de Succia, M. Wiskinus, M. Albertus de Helmeſtaen, M. Ioan. de Louanio, M. Ioan. Scotus, M. David Scotus, M. Henricus de Cliuis, M. Hermanus Rotwic, M. Io. de Aquis, M. Tilemannus, M. Eghelmus, M. Gerardus de Molendino, M. Thomas Scotus, M. Ioan. de Minda.

In alia verò Congregatione elegit eadem Natio in Compositores Rotuli MM. Io. de Wefalia, Henricum de Minda, Ioan. de Louanio, Albertum, & Ioan. Scotum. In Nuncium verò seu Portitorem Rotuli, M. Henricum de Minda, cui quilibet Magister Rotulo Vniuersitatis insertus tradidit duo scuta, vt ibidem legitur.

Annus 1353. celebris est & memorabilis plurimorum fundacione Collegiorum in vsum & commodum Pauperum Scholarium, qui vulgò Bursarij appellantur. Imprimis Becodianum in monte San-Genouesiano vulgò Boncourt à Petro Becod vel Becond Equite Morinensi fundatum est & destinatum hospitandis & alendis octo Bursarijs Dioceseos Teruanensis, qui Regi Francorum non Comiti Flandriæ subiecti essent. Hæc enim exceptio in Instrumento huiusce donationis & legati legitur. Quorum quidem Bursariorum nominationem pendere voluit ab Abbatibus S. Bertini apud S. Audomarum & Montis S. Eligij.

Huicce Collegio contiguum est Tornacense, vnde in Becodianum per Portam Bursarij ad Scholas ventitabant. Et hisce temporibus fundarum quoque

1353.
COLLEGI.
BECODIANUM.

COLL. TORNACENSE.

ALMANI-
CVM, IV-
STITIA-
NVM.

fuisse creditur. Et paulo ante Alemanicum in vico vulgo dicto *Trauersine* infra Collegium Nauarricum.

Eodem anno deceffit **Ioannes Iustitianus Cantor Bajocensis, & Ecclesiæ Parisiensis Canonicus**, qui multas Domos quas in vico Citharæ supra Ecclesiam SS. Cosmæ & Daimiani acquiserat, *Collegio Iustitiano* quod fundauit, pro dote assignauit.

Eodem anno *Ædes sacræ Carmelitarum Placæ Maubertinæ* fruerunt dedicatæ solenni ritu à **Guidone de Bologna Cardinale S. Cecilie**, deprecante **Ioanna Regina, Philippi Longi coniuge, Collegijque Burgundici fundatrice**. Cui dedicationi Rex & Regina die 16. Kalend. Octob. interfuerunt. Ibi antiquitus erat *Capella S. Mariæ*, iuxta quam Basilicam suam illi construxerunt ex sumptibus & pecuniâ Ianæ prædictæ: quæ illis in hanc rem testamento legarat anno 1349. mille quingentos Florinos aureos, & pretiosas gemmas complures. **Philippus ipse Longus Domum** quam habebat in vico *San-Genouefiano* eisdem iam ab an. 1317. donauerat, vt commodiorem ad frequentandas Vniuersitatis Scholas locum haberent, quam quem hætenus habuerant. Nam ante ad Portam vrbs, vbi *Beguine* olim habitauerunt & vbi hodie habitant *Religiosi Observantini* dicti de l' *Aue Maria*, *Carmelitæ* primam habuerant sedem; eamque ob rem locus etiamnum hodie *Cruce Carmelitarum* appellatur. Sed quia ab inundantibus aquis *Sequanæ* frequentia patiebantur incommoda, longiusque aberant à Scholis Vniuersitatis, à prædicto Philippo obtinuerunt Domum & locum quem hodie inhabitant. Quam in rem extant Regiæ litteræ seu Diploma datum apud Montargium anno Domini 1317. estque huiusmodi.

PHILIPPVS Dei gratia Francorum & Nauarræ Rex, Notum facimus Vniuersis præsentibus & futuris, quod Nos Progenitorum nostrorum, qui & eximia Deuotionis abundantiam, quam ad sacrosanctas Dei Ecclesias & Ministros earum Prædecessores ipsi habuisse noscuntur, dona prægrandia & largas eleemosynas Ecclesijs ipsis atque personis tam liberaliter tamque magnificè sunt largiti, vestigijs in hærentes, Religiosis viris Fratribus Ordinis B. Mariæ de Carmelo, qui extra Portam *Beguinarum Parisius supra Ripariam Sequanæ* mansionem habere noscuntur pauperrimam. Qui etiam annis pluribus iam elapsis hiemali tempore à superuenientibus immensis aquarum inundationibus adeo fuerunt oppressi, quod in Cœnaculo & solarijs habitantes vix ad terram poterant venire, seu descendere, vel absque nauis adiutorio pro necessitatibus & negotijs quibuslibet domum exire, Domum nostram quæ fuit dilecti M. **Guidonis de Liuriaco** aliàs dicti **Cointet**, Clerici nostri, & quam ab eodem temperauimus sitam in magno vico *S. Genouefæ* ultra Crucem **Haymonis** & vocatur hodie *Cruce Carmelitarum* inter Domum **M. Quintini Furtinent** ex vna parte, & Domum **Petri Lotharingi Scifforis Pannorum** ex altera: habentemque introitum in vico magno prædicto & exitum supra vicum **S. Hilarij**, provt Domus ipsa altè & bassè in longum & in latum se protendit, ob nostræ **Charissimæ consortis Ioannæ Franciæ & Nauarræ Reginæ & Progenitorum nostrorum animarum remedium in puram & perpetuam eleemosynam de nostra Regali munificentiâ perpetua donatione largimur; vt Fratres ipsi sint vicini studijs & Scholis, in quibus potum sapientiæ haurire valeant: quemadmodum salutare fidelium documentum officio Prædicationis operamque bonorum exemplo accepto in tempore disseminent & effundant credentibus populis vbique terrarum. Volumus itaque quod Fratres ipsi & eorum successores Domum prædictam cum suis pertinentijs omnibus habeant, teneant & perpetuò possideant, sine coactione vendendi, aut extra manum suam ponendi, vel præstandi nobis seu successoribus quibuscunque propter hoc financiam qualemcunque. Nos enim inibi nihil penitus, nisi superioritatem nostram, Gardiam & ressortum pro nobis, nostrisque successoribus retinemus. Quod vt firmum & stabile permaneat in futurum, præsentibus litteris nostrum fecimus apponi sigillum. Saluo in præmissi iure quolibet alieno. Datum apud Montem Argi, anno Domini 1317. mense Decembri.**

Inter hancce *Carmelitarum Ædem & Collegium Laudunense* situm olim erat *Collegium Dacicum*, in quo *Dacæ, Dani* alijque *Septentrionales Bur-*

farij suam habebant sedem, quod quidem peruetustissimum esse creditur: erantque adhuc in eo Bursarij an. 1429. vt ad illum an. referemus, sed successu tandem temporis Carmelitæ & Collegæ Laudunenses ædes Dacicas sibi vindicarunt.

Hoc anno die 16. mensis Martij electus fuit in Procuratorem Nationis Anglicanæ M. Tylmanus de Eyhe Almannus, vt legitur in actis prædictæ Nationis, qui & Vniuersitatis quoque postea Rector fuit. Die verò 23. Iunij electus fuit in Rectorem M. Albertus de Saxonia, insignis Philosophiæ Professor.

Legitur quoque in iisdem Actis inceptam fuisse hoc anno litem aduersus Præpositum Parisiensem Priuilegia Vniuersitatis violantem. Anno Domini 1353. in Octaua Martini electus fuit Bero de Suecia in Procuratorem Nationis Anglicanæ, in cuius Procuratoria inceptum est litigium per Vniuersitatem contra propositum Parisiensem super attentatis contra Priuilegia & plurib. iniurijs Magistris & Scholaribus per ipsum irrogatis.

Sub finem huiusce anni non nihil interuenit discordiæ inter Facultates Artium ac Medicinæ, & Theologorum ac Decretistarum. Causa diffidij hæc fuit. Acceperat Vniuersitas à Rege Nauarræ Litteras quibus rogabatur adire Regem ob eandem Constabularij. Illa verò ubi à Rege responsum accepit, illud Nauarræo significare decreuit, atque in eam rem confecit Litteras, quibus pro more huius seculi præponebatur nomen Rectoris. Theologi & Decretistæ repugnabant, Artistæ & Medici consuetudinem receptam opponebant. Consuetudinem dico, huius seculi: nam prioribus tēporibus tale vulgo erat initium litterarum, Vniuersitas Magistrorum & Scholarium Parisius studentium. Sic ergo in Reg. Nat. Anglic. legitur. *Facta Congregatione Generali apud S. Mathurinum in die Brisca Virginis super missione & sigillatione Litteræ quam Vniuersitas debebat mittere Regi Nauarræ super responsione supplicationis quam Vniuersitas debuit facere coram Rege Franciæ super interfectione Constabularij Regis Franciæ. Deliberauerunt omnes Facultates quod placeret eis sigillatio & missio dummodo hoc vocabulum Rector deponeretur: & in isto Facultas Theologorum & Decretistarum concordabant, sed alia duæ de opposito.*

Item eadem die factâ Congregatione Facultatis Artium ibidem super positione huius vocabuli, Rector, in prædicta Littera, deliberatum fuit à 4. Procuratoribus concorditer, quod nunquam sigillaretur prædicta Littera, quin prædictum verbum apponeretur. Item factâ Congregatione in die sequenti Facultatis Artium apud S. Genouesam hora Vesperarum super prædicta sigillatione Litteræ Regi Nauarræ mittendæ & de præpositione huius vocabuli Rector, deliberatum fuit concorditer quod sigillaretur eodem Vespere & cum appositione huius vocabuli, Rector, & ita factum fuit.

Nodum in scirpo quærebant Theologi & Decretistæ, quem soluerunt ipsi Pontifices dando ad Vniuersitatem Litteras cum hac præfatiuncula, *Dilectis filiis Rectori & Vniuersitati studij Parisiensis.* Et Innocentius ipse anno 1358. cuius Bullam infra referemus.

Anno 1354. Frater Guido Ordinis Eremitarum sancti Augustini nonnullos errores quos in Scholis Augustinensibus publicè legens docuerat, publicè reuocauit juxta Decretum Facultatis Theologicæ & Cancellarij Parisiensis. Reuocatio autem ista legitur in tom. Bibliothecæ Patrum sub hoc titulo. *Forma & modus Reuocatio:is factæ Parisius per Fr. Guidonem Ordinis Eremitarum S. Augustini actu Regentis Parisius sententias in Scholis dicti Ordinis anno 1354. die 15. Maij.* Sic autem ipse Guido.

Hoc anno legendo & respondendo ambulauit in magnis & mirabilibus super me verbum veritatis non rectè tractando, sed verbis contendendo profanis & vaniloquis; quæ ad impietatem prouocant & audientium subuersionem. Ex quibus factus sum occasio scandali in sanctissima Facultate & Ordine meo. Quod mihi displicet bono corde. Idcirco juxta piam & sanctam Ordinationem D. Cancellarij Parisiensis, ac cæterorum Magistrorum Reuerendorum Theologicæ Facultatis, quorum correctioni & ordinationi me submisi & submitto, dicta mea & scripta volo reuocare, & intentionem meam ostendere bonam non obstantibus dictis & scriptis in forma quæ sequitur. Et licet Domini ac Reue-

LIT. CVM
PRÆPOSITO.

LIT. CVM
THEOLOGO.

1354.

- „ rendi Magistri istas Conclusiones posuerint, non est intentionis meæ, nec un-
 „ quam fuit per Dei gratiam eas sustinere pertinaciter.
- REVOCA- „ Primò dixi istam conclusionem. Charitas quæ semel labitur vel deperdi-
 TIO ER- „ tur, nunquam fuit vera Charitas. Et eam probavi contra Bachelarium B.
 ROR. GVI- „ Mariæ de Monte Carmelo. Hanc reuoco tanquam falsam & hæreticam. Et
 DONIS AV. „ etiam quæ enumerat effectum Sacramentorum scilicet Baptismi & Pœnitentiæ.
 GUSTINIA- „ Et etiam contra Decretum Ecclesiæ in Cap. Fidei, extra. de Summa Trinitate
 NI. „ & fide Catholica in Clement. etiam tanquam seipsam interimentem. Quod
 „ enim nullo modo verè est, deseri non potest, vt ait Gratianus. Et præsump-
 „ tuosè positum esse, quia eam dixi valde probabilem. Et tamen est contra con-
 „ clusionem, Doctoris opinionem, scilicet Magistri Sententiarum, Gratiani &
 „ plurimorum aliorum. Si quæ verò autoritates Augustini vel aliorum videan-
 „ tur ad oppositum, intelligendæ sunt de charitate finali, quæ manet in patria,
 „ de qua loquitur Apostolus Corinth. 13. Charitas nunquam excidit, vel intel-
 „ ligendum est de charitate secundum efficaciam, vt Magistermet videtur glos-
 „ sare.
- „ 2. Ex hoc intuli quod præscitus existens in Charitate non potest mereri vel
 „ elicere actum meritorium vitæ iuxta scalam vitæ nostræ. Reputo falsum &
 „ contumeliosum.
- „ 3. Dixi contra Bachalarium Prædicatorum conferendo cum ipso, quod
 „ homo meretur vitam æternam de condigno: id est quod si non daretur, ei fie-
 „ ret injuria. Et scripsi quod Deus faceret sibi injuriam. Et hanc probavi. Istam
 „ reuoco tanquam falsam, hæreticam & blasphemam & mihi contradicentem in
 „ Conclusionem infra recitanda, quæ dicit *Totum est à Deo, ita quod nihil à voluntate.*
- „ 4. Dixi in Disputatione respondendo de *Quolibet*, quod si nullum esset li-
 „ berum Arbitrium, adhuc esset peccatum. Quod scripsi in hac forma. Pono
 „ vnum probabile, scilicet, si nullum esset intentum vel volitum, adhuc esset
 „ in Dei contuitu malum. Hanc reuoco tanquam falsam, manifestè erroneam &
 „ hæreticam, scandalosam & blasphemam.
- „ 5. Dixi quod bonum meritum est à Deo: ita quod nihil est in veritate quam
 „ in hac forma scripsi. Tanti meriti est ex quanto beneplaciti intenti vel voliti,
 „ non ex quanto. Hanc reuoco tanquam falsam, scandalosam & in fide suspec-
 „ tam & mihi contradicentem in tertia propositione superius reuocata.
- „ 6. Dixi quod Deus potest aliquam necessitatem inferre præueniendo vo-
 „ luntatem ad bonum actum quam scripsi in hac forma. Deus quandoque præ-
 „ uenit ita voluntatem puri viatoris, quod non potest actum meritorium elice-
 „ re. Probavi sic. Aliter sequeretur quod homo posset mutare Diuinum pro-
 „ positum. 2. Quod homo posset facere Deum mendacem. Alia sententia
 „ probabilis est ista. Quod Deus potest aliquem necessitare ad bonum actum
 „ præueniendo. Hæc sustineri potest, probationem tamen adduxi ad hanc, scan-
 „ dalosam & in fide suspectam.
- „ 7. Dixi quod est dare plures vnitates quæ non faciant numerum. Quod re-
 „ uoco tanquam falsum, scandalosum, & in fide suspectum quantum ad Trinita-
 „ tem in Diuinis.
- „ 8. Dixi & scripsi, quod nulla Creatura rationalis simpliciter est in se, nisi
 „ quia Deus est sibi esse. Et ex hoc intuli in eodem scripto, quod in omni eo quod
 „ non est Deus, essentialius est non esse, quàm esse seipsum. Has reuoco falsas,
 „ falsè positas & erroneas.
- „ 9. Dixi & scripsi, quod aliquid potest esse sine tempore in merito & pecca-
 „ to. Et probavi quod possibile fuit vel est aliquid esse in instanti æternitatis in
 „ merito, & consequenter in instanti temporis in peccato. Et iterato in instanti
 „ æternitatis in merito. Hanc reuoco cum sua probatione tanquam falsam, fatuè
 „ positam & inintelligibilem.
- „ Eodem anno grauis tumultus exortus est in Academia Oxoniensi inter Scho-
 „ lasticos & Ciues, occasione Scholastici cuiusdam & Cauponis. Quam Historiam
 „ ex Roberto Auesburiensi in vita Eduardi III. sic refert Nicolaus Hapsfeldius.
 „ Exorta itaque rixa in taberna vinaria inter quendam ex Scholasticis & vina-
 „ rium,

rium, in cuius illa caput vinum effuderat, eiusque deinde caput poculo in illud illis comminuerat; cum laïcis qui Oppidum incolebant, Ciuis sui vindicandæ causa, iram suam in reliquos omnes Scholasticos nimis effrenato imperu effunderent, biduo quasi instructâ & hostili acie inter eos dimicatum est, multique vtrunque vulneribus affecti, aliquot etiam perempti. Cumque postridie viri Monastici ad placandum Deum atque leniendas & molliendas tantas animorum offensiones supplicationem habuissent, in quo sacrosancta Eucharistia deferebatur; ne hæc quidem facta terrorem aut Religionem Ciuum animis iniocere potuerunt, aut à pugna detererere. Imò Scholasticum quendam, vt vitæ confuleret, ad Sacerdotem qui venerandam Eucharistiam deferebat, subsidij causa confugientem, qui nihil eos læserat, insequuti grauissimis & lethalibus vulneribus confecere. Sedatus tamen est eodem postea die tumultus ille, videbaturque vtraque pars ad pacem inclinata, quæ & publico edicto diuulgata est. Tertio nihilominus die veteres pugne recruduerunt, Ciuisque accita sibi ad subsidium ex vicinis pagis multitudine in Scholasticos irruunt, domos illorum effringunt, libros cultellis & securibus discidunt & diserpunt, suppellectilem diripiunt & aliquot è medio tollunt. Qui casus vacuam & desolatam ferè ad multos menses Scholasticis alio se subducentibus, *Academiam reddidit, solitis omnibus omnium Scholarum exercitationibus interruptis. Denique postea Ecclesiastico Oxoniense Oppidum interdicto per Lincolniensem Episcopum à sacris absentum est.*

Vehementer offendit animum Eduardi res ista. Itaque statim datis ad Simonem Islepium Litteris mandauit, vti pro virili parte conaretur dispersos & dispalatos Academicos ad Academiam reuocare, seque illos deinceps suæ fidei & tutelæ commissos habiturum. Quod vt illis innotuit, redierunt, & intermissa tandem studia repetierunt. Ciuis edicto Regis 250. libras Academiae pependunt Academia nouis Priuilegiis à Rege munitur, & primas rerum administrandarum in eo oppido, pretiumque panis & vini aliarumque rerum vernalium, quæ ad commentum victumque pertinerent, constituendi potestas Academiae præfidi deferretur. Ciuis satisfacere coguntur, se deinceps Academiae, quietem non perturbaturos. Sicque post triennium soluuntur ab Interdicto. Vt ex eodem fonte ait Bzouius & ex MS. Vaticano, Rex Edoardus, inquit, datis ad Simonem Islepium Litteris se vehementer offensum testatus est, quòd præclarum Ciuis per quem Religionem Catholicam constabiliri & magnam Reipubl. partem illius potissimum consilio prudenter administrari dicebat, Seminarium esse dissipatum. Mandauit itaque iubente etiam Innocentio Pontifice, vt omnes neruos Islepius intenderet, vt dissipatos ad Academiam reuocaret, quos in suam se fidem & tutelam vt eos ab omni injuria & contumelia deinceps integros & incolumes præstaret, recipere profitebatur. Redierunt itaque tandem & perturbata atque intermissa studia repetierunt. Actione cuique sua de damnis priuatim acceptis reseruata. Ciuis 250. libris Academiae pendendis multati. Academia nouis Priuilegiis munita: primas rerum in eo oppido administrandarum pretiumque panis & vini aliarumque rerum in foro vernalium quæ ad victum commentumque pertinerent, constituendi potestas Academiae præfidelata. Ciuis ad satisfaciendum adducti se deinceps quietem & tranquillitatem Academiae haud perturbaturos, quibus constitutis tandem post triennium Ciuis ab Interdicto solui sunt.

Hoc eodem anno video statutum factum ab Anglicana Natione ne pignora caperentur à Diuitibus loco pecuniæ. Fuerat enim hic mos in gratiam pauperum Scholarium introductus, vt qui non essent soluendo, hoc est qui Bursas soluere non possent, pecuniæ loco pignus darent. Deinde verò & Diuites quoque ipsi cæperunt eodem Priuilegio vti velle. Die 9. mensis eiusdem (Maij) facta Congregatione Nationis ad supplicandum apud S. Iulianum pauperem supplicauit D. Othopunt pro remissione omnium Bursarum vel saltem aliquarum quas debet Nationi pro Determinatione, Licentia & Magisterio. Quod si Natio facere non velleret, supplicauit idem pro induciis Bursarum earundem, cui concessæ fuerunt induciæ, dum tamen pro Bursis illis quas deberet, pignora traderet Receptorii. Item facta Congregatione Nationis Angl. apud S. Mathurinum pro adhibendo remedium, ne Diuites Scholares Nationis eiusdem de remissione

Bursarum suarum per gratiam pauperum Scholarium se iuuarent. Deliberatum fuit concorditer à Magistris dictæ Nationis vt ad hoc malum amouendum per Nationem vnum Statutum fieret per quod ea quæ in præiudicium dictæ Nationis cederent, tollerentur. Item Vigilia Ascensionis Domini facta Congregatione Magistrorum Nationis Angl. apud S. Iulianum pauperem super electione Magistrorum qui supradictum Statutum ordinarent, electi fuerunt Ordinatores statuti M. Ioannes de Louanio. M. Henricus de Cliuis M. Wilkinus Wenflay, M. Albertus de Saxonia. M. Ioan. de Aquis vna cum procuratore Nationis eiusdem.

1355.

Anno 1355. præclara Artium Facultas, quæ ex 4. Nationibus ab antiquo distinctis constat, Statutum edidit contra Professores suos, qui relicta veteri consuetudine explicandi Authores, Discipulos suos scriptis onerabant. Antiquitus enim ipsomet Authores prælegebant & notulis tantummodo illustrabant: at in Philosophia præsertim abusus iste inualuerat, vt sua quisque scripta dictaret: quod docendi genus, vocabant *Nominationem ad pennam*. Legitur autem hocce Statutum in libris antiquis Procuratorum sub hoc titulo. *Statutum Facultatis super destructione modi legendi ad pennam & modo legendi honesto & antiquo*. Tale autem est.

STATUTUM FACULTATIS ARTIVM DE MODO LEGENDI SEV DOCENDI

IN nomine Domini, Amen. Tentatis duobus modis legendi libros Artium liberalium, primis quidem Philosophiæ Magistris in Cathedra raptim proferentibus verba sua, vt ea mens Auditoris valeret capere, manus verò non sufficeret exarare. Posterioribus autem tractim nominantibus, donec Auditores cum penna possent scribere coram eis. Diligenti examine his inuicem collatis, prior modus melior reperitur, propter quod communis animi conceptio nos admonet vt ipsum in nostris lectionibus imitemur. Nos igitur omnes & singuli Magistri Facultatis Artium tam Regentes quàm non Regentes adhuc specialiter conuocati per venerabilem virum M. Albertum de Bohemia tunc Rectorem Vniuersitatis apud S. Iulianum pauperem statuimus in hunc modum, quod omnes Lectores tam Magistri quàm Scholares eiusdem Facultatis quancumque & vbilibet eos aliquem librum legere contigerit ordinariè vel cursoriè in eadem Facultate vel disputare Quæstionem circa ipsum, seu aliquid aliud per modum expositionis, priorem modum legendi obseruent secundum vires suas, sic scilicet proferendo, ac si nullus scriberet coram eis. Secundum quem modum fiunt sermones in Vniuersitate & recommendationes: & quem Lectores in cæteris Facultatibus insequuntur. Transgressores autem istius Statuti, si Lectores fuerint Magistri seu Scholares, ex nunc pro tunc priuamus à lectione, honoribus, Officiis & cæteris Adminiculis nostræ Facultatis vsque ad vnum annum. Quod si quis recidiuet, pro primo Reciduo pœnam duplicamus; pro secundo quadruplicamus, & sic vltra. Auditores verò huiusce nostri statuti executioni obuiantes clamore, sibilo, strepitu, jactu lapidum per se aut per suos famulos, vel Complices, seu quouis alio modo, priuamus & ressecamus à nostro consortio vsque ad vnum annum: & pro quolibet Reciduo pœnam quicquid genus ad duplum & quadruplum sicut ante.

Ordinamus insuper pro huius Statuti obseruantia firmiori, vt quilibet Rector in sua creatione juret, & suo successori jurare faciat procedere ad punitiōnem talium Transgressorum.

Incipientes verò & Determinantes similiter iurent obseruare Statutum, aliàs non admittantur ad gradum Baccalarij vel Magistri. Per hoc autem Statutum non intendimus excludere Nominationem ad pennam alicuius determinationis notabilis Tractatus vel Expositionis quam in vico straminis scribunt quandoque Iuuenes in diebus Festiuis, dum tamen non fiat hora Sermonis Vniuersitatis, nec aliquis huiusmodi nominationem audeat facere extra Scholares dictæ Facultatis, alioquin eandem pœnam incurrat ad quam adstrinximus Auditores. Neque per hoc volumus derogare antiquis Statutis super modo legendi confectis, sed maneat in sua firmitate. In cuius rei testimonium præfenti Statuto Sigillum Rectoris vnà cum Sigillis 4. Nationum videlicet Gallicæ, Picardiæ, Normaniæ & Angliæ ex earum consensu vnaque cum signo

& subscriptione subscripti Notarij duximus apponenda. Datum & actum in Congregatione nostræ Facultatis tam Regentium quàm non Regentium ad hoc specialiter conuocatorum. Anno Domini 1355. 10. mensis Decembris. In dictione 9. Pontificatus sanctissimi in Christo Patris ac D. D. Innocentij Diuina Prouidentia Papæ V I. an. 3. præsentibus ad hoc discretis viris Iacobo de Paullione, Ioanne Candelli, Petro Guetardi, Conrado Almanni Seruientibus Vniuersitatis Parisiensis in dicta Facultate Artium & multis aliis testibus ad hoc euocatis specialiter & rogatis. Et ego Simon Quinimo Clericus Tullensis Diocesis publicus Apostolica & Imperiali autoritate Notarius præmissi Statuti confectioni, conclusioni & aliis superscriptis, dum sic per prædictam Facultatem agerentur, vnâ cum dictis testibus præsens interfui. Et ea probando hac mea propria manu subscripsi, signumque meum vnâ cum Sigillis prædictis apposui, requisitus & rogatus in testimonium præmissorum.

Huiusce Statuti meminit Petrus Ramus, qui Nominacionem ad peninam volebat quoque ab Vniuersitate arceri, reuocarique antiquum morem, vt Magistri viuâ voce omnia exceptis paucis, nempe quibusdam notulis, explicarent. Sic autem Statutum prædictum breuius complectitur. Philosophiam continuâ voce & perpetuâ raptim prælegito. Ne tractim nominato & dictato. Discipulus Magistri verba mente capito. Manu & penna ne exarato. Notabilis tamen sententiæ dictandæ & excipiendæ facultas esto. Rector, Baccalarius, Licentiatus in hanc Legem jurato. Qui præmissa violauerit, pœnas duplas & quadruplas luito. Addit Ramus Cardinalem Tutavillæum anno 1452. pennam quam lex seu Statutum prædictum ademisse videbatur, neque sustulisse, neque imperauisse, sed tantum permisisse. Quæ de re nos alibi. In Codice MS. Angl. Nat. ita legitur. Procuratore M. Themone Iudæo Clerico Dioc. Monasteriensis Westphalo electo 18. Nou. 1355.

Item in Procuratoria prædicta pluribus factis Congregationibus Generalibus Facultatis Regentium & non Regentium per Iuramentum, per Venerabilem virum M. Albertum de Bohemia tunc temporis Rectorem de modo legendi per modum expedientis sine penna, deliberauerunt finaliter omnes Nationes vt fieret hoc Statutum quod sequitur.

In nomine Domini, Amen. Tentatis. Eodem anno Magistri Regentes Picardicæ Nationis Statutum condiderunt de distributionibus & clauibus Arcæ communis reportandis ad Electionem nouorum Procuratorum: quod extat in antiquo libro Procuratorum huiusce Nationis, estque huiusmodi.

Vniuersis præsentibus Litteras inspecturis omnes & singuli Magistri Nationis Picardorum Parisius in Artium Facultate Regentes salutem in Domino. Cum ab antiquo Reuerendi Patres & prædecessores nostri & Nos in seruitium & honorem Dei Omnipotentis, gloriosissimæ Virginis Mariæ ac Beatorum Clericorum Patronorum Nicolai & Katharinæ consueuerimus in eorum Festiuitatibus in Vigiliis dicere Vesperas & in diebus Missam simul congregati in aliqua Ecclesia celebrare, Nos cum debitis circumstantiis vocati specialiter ad statuendum apud S. Iulianum pauperem hora Primæ B. Mariæ, die Iouis post Festum B. Dionysij anno à Natiuitate Domini 1355. vt prædictum seruitium valeremus de cætero solennius & cum majori Magistrorum multitudine exercere, Statuimus quæ sequuntur. Scilicet quod singuli Magistri prædictæ nostræ Nationis in Artium Facultate Regentes in singulis Festis solennibus prædictorum Virginis gloriosæ, ac BB. Nicolai & Katherinæ recipiant per modum distributionum, si fuerint præsentibus, in Vesperis quilibet 4. denarios, & si in Missa, quilibet sex denarios de pecunia Nationis, si & in quantum dicta pecunia poterit ad hoc sufficere solutis primitus aliis debitis Nationis, & quod inde non appareat ex defectu pecuniæ sequi detrimentum aliquod vel vituperium Nationis. Statui museriam quod quicumque erunt in dictis Missis vel Vesperis vestiti apparatus ad tenendum Chorum, vel ad seruendum Presbytero vel Altari Depu- tatis, ac etiam Procurator & Receptor dictæ Nationis pro suis laboribus duplicem in dictis distributionibus percipiant portionem. Insuper cum dudum statutum sit & fuerit in nostra Natione obseruatum & statutum propter securitatem & profectum Nationis localium suorum, quod in omni noui Procura-

STATU-
TUM NA-
TIONIS
PICARDI-
CÆ.

» toris electione Procurator electus clauas Archæ nostræ tribus Magistris diuer-
 » sarum Diceceson distribuat in præsentia Nationis, quod aliquando fieri non
 » potest, ex eo quod habentes eas omittunt negligenter reportare eas in die Ele-
 » ctionis ad præsentiam Nationis, idcirco his obuiare volentes negligentis, sta-
 » tuimus vt quilibet Magistrorum, qui in præcedente procuracione clauem ali-
 » quam seruauerit, illam reportet ad locum & horam Electionis faciendæ, & in-
 » dilatè Procuratori electo reddat eam in præsentia Nationis, alioquin pœnæ
 » subiaceat duorum solidorum Parisensium Nationi nostræ prædictæ applican-
 » dorum ac etiam soluendorum, & sub eadem pœna Procurator de nouo creatus
 » quemlibet in prædictis vel aliquo eorum deficientium tenebitur cogere ad sol-
 » uendam pœnam prædictam. Et in hoc ille sic deficiens tenebitur obedire Pro-
 » curatori sub debito iuramenti. Tenebitur etiam dictus Procurator illos Magi-
 » stros quibus clauas distribuet, inscribere in Papyro Nationis statim & in præ-
 » sentia Nationis. Et tunc Bedelli sub eadem pœnâ tenebuntur pennam & in-
 » caustum pro Litteris scribendis Procuratoribus ministrare. Datum sub Sigillo
 » nostræ prædictæ Nationis, anno, mense, die, hora & loco prædictis.

Eodem anno obiit insignis ille, & vbique terrarum ingentis famæ & existi-
 mationis eximie Bartholus de Saxo-ferrato Iurisconsultus, per plures annos
 Iuris vtriusque Professor in Academia Bononiensi, Rainerij Foroliuensis quon-
 dam Discipulus, item Cyni & Iacobi de Butrigariis; Baldi verò Perusini &
 Ioannis Costani inter cæteros Magister.

Ad hunc quoque annum legimus in Reg. Nationis Anglicanæ sedatam
 fuisse quandam discordiam inter Nationes ortam ex eo quod Cancellarius San-
 Genouesianus in suo examine non satis fideliter ius vnicuique suum reddidisset,
 Gallicos aliis postponendo, Anglicos Gallicando aliaque contra morem &
 Statuta præstando. *In eadem Congregatione (17. Martij) concordata sunt 4. Na-
 tiones Facultatis Artium & sedata est brigua illa orta ex eo quod Cancellarius in S. Geno-
 uesa cum licentiauit Baccularios prima Auditionis, vnum Gallicum secundum deposti-
 tionem Examinatorum in omnibus postposuit, & ex eo quod vnum Anglicum in secunda
 Auditione Gallicauit: super quam concordiam D. Rector sumpsit publicum Instrumen-
 tum. Super illa enim concordia erat Congregatio principaliter facta.*

Eadem Natio alio suo Decreto cauit, ne cum quoquam deinceps de solu-
 tione Bursarum quæ Bedellis debebantur, dispensaretur, nec illarum quæ ob li-
 » tem Theologorum exigebantur. Facta Congregatione Nationis apud Prædi-
 » catores die 22. (Martij) supplicauerunt Bedelli Nationis nostræ Nationi, vt ad-
 » hiberetur remedium ad hoc quod illi cum quibus dispensatur in Natione de Bur-
 » sis suis quas tenentur Nationi, dum tamen satisfaciant Bedellis de suis Bursis,
 » rarò aut nunquam satisfaciunt eis, nec eum ad licentiam aut Magisterium fue-
 » runt permitti, ad memoriam satisfactionem burfarum præfatis Bedellis dignan-
 » tur reuocare. Quibus concedebatur concorditer quod nullos cum quibus Na-
 » tio dispensauerit, bursas Nationis remittendo, ad aliquem gradum, videlicet
 » Determinationem, Licentiam aut Magisterium admitterentur, nisi se prius
 » cum Bedellis ipsis de Bursis ipsorum amicabiliter expediuerint.

Et ad 9. April. ita scribit M. Ioannes de Velstede eiusdem Nationis Procu-
 rator. *In eadem Congregatione fuit deliberatum Nationem de Bursis Bedellorum, nec
 de dimidia Bursâ B. Virginis, nec de integra Bursâ quæ reponi solet ad Arcam ad mu-
 niendum se de altercationibus Artistarum cum Theologis, nullomodo posse dispensare,
 sed solum de tribus aliis Bursis habere potestatem remittendi.*

1356.

Anno 1356. die 4. mensis Maij M. Ioannes Ance Rector antiquus acceptæ
 pecuniæ communis rationes reddidisse legitur M. Roberto Normano Rectori
 nouo, qui nempe mense Martio anni superioris electus fuerat. Id factum apud
 Vniuersitatem, seu apud selectos eiusdem. Qua de re sic in Reg. Nat. Angl. *M.
 Ioannes Ance Rector antiquus computauit M. Roberto Normano Rectori nouo coram
 Vniuersitate, & fuit comptus eius approbatus & receptus.* Nempe temporibus istis
 & longè post adhuc, Rector Vniuersitatis Quæstor quoque seu Receptor erat
 ærarij publici & communis: qui Rectoratu decedens successori suo acceptæ pe-
 cuniæ expensæque rationes reddere tenebatur.

Habitis etiam Comitibus Generalibus eodem mense, vno omnium Academi-

corum consensu appellatum à Prælatiſ Eccleſiæ Gallicanæ, qui Vniuerſitatent penſtationi Decimarum ſubjacere volebant, vt legitur in ſupradicto Codice. *Vniuerſitas appellauit contra Sententias Episcoporum de Francia ex parte Decimarum.*

Et die 7. Iunij habitis Comitibus apud Bernarditas idem fuit iterum conſum. 7. die menſis Iunij Magiſtris omnibus vocatis per iuramentum ad Congregationem Generalem apud S. Bernardum, deliberatum fuit concorditer, quod appellatio contra DD. Prælatos Francia volentes Vniuerſitatem grauare contra Præuilegia ad ſoluendum Decimas & ſubſidium, terminaretur ſequenti die, quod & factum eſt.

Ibidem notatur Dominam de Valentia inſtituere ſeu fundare Collegium voluiſſe, eſque rei quingentas libras addixiſſe. *Et fuit lecta Littera de Fundatione vnius Collegij per Dominam de Valentia de 500. libris, & fuit conſeſſa & approbata, an verò fuerit illud Collegium fundatum & vbi poſitum, me laeret.*

Suborta eſt etiam hoc tempore diſcordia inter Nationes Picardicam & Anglicanam de finibus, occasione cuiuſdam Baccalarij, qui cum Anglicanæ nomen dediſſet in eaque determinafſet, à Picardis triennio poſt repetitus eſt, eo quod patriam, vnde ille oriundus erat, ſibi ſubditam eſſe contendebant. *Eodem tempore ſuborta fuit diſcordia inter Nationem Anglicanam & Picardicam pro quodam Baculario, qui fuit de Monſte ſanctæ Gertrudis, qui continue per 3. annos tenuit ſe eſſe de Natione Anglicana; in qua quidem Natione ipſe determinauit & Licentiatus tandem fuit. Sed poſtea Picardi ipſum petierunt, & de Natione eorum eſſe dicebant, ſuper qua diſcordia fuerunt dati ab Vniuerſitate Deputati.*

Nec modo inter Picardicam & Anglicanam Nationes liſta fuit, ſed in ipſa Anglicana inter Saxones & Ruyenſes ſeu Rinenſes, ad quæ iurgia placanda dedit Vniuerſitas Recuperatores ſeu Arbitros, qui rem examinarent. Quo de negotio ita legitur ad 18. Iunij, *facta Congregatione Generali apud ſanctum Mathurinum Deputati dati per Vniuerſitatem ad diſcendendam & definiendam diſcordiam inter Ruyenſes & Saxones ſuper diſtinctione Prouinciarum eorundem.* Atque ad ſe. dandam brigam inter dictas Prouincias ſuper hoc ortam, dixerunt dicti Deputati in plena Congregatione de rigore & ſuper deſiſtione teſtium in definitionem ſuper hoc adductorum omnes citra Ruyam pertinere ad Colonienſes, & omnes vltra Ruyam, pertinere ad Saxones. Et hoc accidit ante caſum Ruyæ in Renum; ſed poſt caſum Ruyæ in Renum omnes de Diœceſi Colonienſi & Traiectenſi pertineant ad Ruyenſes. Omnes autem alij vltra ſituati pertineant ad Saxoniam. Et ab iſta ſententia pars Ruyenſium appellauit.

Cum verò hoc tempore vehemens arderet bellum inter Franciam & Angliam, Pariſini ſibi metuentes, cuſtodias in diuerſis Urbis partibus collocarunt, rogaruntque Rectorem vt pateretur nonnullos Vniuerſitatis Officiarios minores arma quoque ſumere ad deſenſionem Urbis, & in hanc rem indicta Congregatio Generalis apud Bernarditas 8. Iulij, vt legitur in eodem Codice, 8. die Iulij *facta Congregatione Generali Regentium & non Regentium ad S. Bernardum ſuper petitionibus Burgenſium Pariſienſi. conſeſſum fuit, quod Chirurgici, Librarij, Pergamentarij, Illuminatores, Scriptores, Librorum Ligatores eſſent armati ad præceptum Reſtoris pro deſenſione villa propter pericula guerra imminentiſ.*

Hocce quoque tempore circa rem iudiciariam mota eſt difficultas, an ſcilicet de appellatione à ſententia Facultatis Artium ad Tribunal Academicum poſſent nihilominus cognoscere Procuratores cum Decanis, an verò ab hoc Iudicio & Tribunali arcendi eſſent, qua de re ſic habetur in eodem Codice. 30. die Iulij *factis Congregationibus Facultatis & Generali apud S. Mathurinum deliberatum fuit concorditer per 3. Nationes, quod deſiſtiones Teſtium in placitis Reſtoris & Procuratorum ante ſententiam non publicentur, quia ab illa fit appellatio tanquam à grauamine ad Congregationem Generalem. Item quod in Deputationibus ſuper appellationes de Placitis ad Vniuerſitatem deuolutas interſint, nec aliquo modo expellantur Procuratores 4. Nationum, per eaſdem 3. Nationes fuit deliberatum & per Facultatem Medicinæ. Alie verò due Facultates ſuper hoc dederunt Deputatos.* Et credo id dicent ideo quando quid dixerint, recolligatur & pro Statuto habeatur.

Eodem anno die Lunæ 19. Septembris captus eſt ab Angliſ Ioannes Francorum Rex ad Pictauium. Quo capto dici non poteſt, quanta fuerit in toto Re-

gno animorum consternatio, præsertim verò Lutetiæ in Vrbe Regni primaria; vbi ad tempus Musas conticuisset scribit Petrarcha lib. 10. senil. quo loco hac de re verba faciens. *Vbi est, inquit, illa Parisios, quæ licet famâ inferior, multa suorum mendicis debens, magna tamen haud dubiè res fuit. Vbi Scholasticorum agmina? vbi studij feruor? vbi diuitiæ Ciuium? vbi cunctorum gaudia? non disputantium ibi nunc auditur, sed bellantium fragor; non librorum sed armorum cumuli cernuntur, non Syllogismos, non Sermones, sed excubiæ atque arietes maris impacti resonant.*

Ad diem 15. mensis Octob. eiusdem anni Carolus Ioannis Regis filius trium Ordinum Comitia Parisios conuocat, & vt ait Gaguinus, Patris miseram fortunam in Senatu Parlamenti magno omnium mœrore exponit. Eius loco verba faciente Petro Forestano Rotomagorum Archipræsule, Franciæ Cancellario, eodemque olim Episcopo Parisiensi, atque pecunias in belli subsidium in tot aduersis postulante. Conditione captiui Regis cognitâ fuit vna omnium sententia miseris rebus opitulari. Quid autem postea factum sit, ex Historicis melius intelligetur.

ARCA
COMMVNIS
APVD S.
GENOUER-
FAM.

Eodem anno habitis apud Bernarditas Comitiis Generalibus omnium Ordinum, M. Ioannes de Viry Abbas Genouefæ ex omnium consensione Facultatum priuatus fuit, eo quod in Monasterio suo nonnullos Sorbonicos vulnerari grauius passus fuisset. Quæ causa fuit transferendæ Cistæ, Sigilli & Arceæ communis ad Collegium Nauarricum. Hactenus enim apud ædem Sangenouefianam seruari consueuerat. Hac de re sic legitur in supradicto Codice Anglic. Nationis, scribente M. Reinboldo de Gamundia, eiusdem Procuratore. *Primo die post Epiphaniam factâ Congregatione Generali Regentium & non Regentium sub iuramento ad S. Bernardum fuit ex conformi deliberatione omnium Facultatum Abbas S. Genouefæ priuatus ab honoribus quibuslibet sibi possibilibus ab Vniuersitate propter istam causam, quod idem Abbas cum deberet tenere placita amabilia cum Dominis de Sorbona in Camera sua, permisit nec reclamauit quod Camerarij & Seruientes sui clauso ostio eosdem Magistros de Sorbona grauius offendebant, ipsos atrociter percutiendo, & quosdam vsque ad effusionem sanguinis vulnerando.* Item eodem die fuit deportata Arca Vniuersitatis de Monasterio S. Genouefæ ad Collegium Nauarræ causam ob predictam.

Atque vt innotesceret omnibus Abbatis facinus, libellus priuationis lectus die Dominica publicè & sigillatus. *Item die sabbati immediatè sequente fuit sigillata priuatio Abbatis S. Genouefæ & die Dominico publicata apud Iacobitas factâ Congregatione Generali, in qua pro dicto Abbate Regina Franciæ & Quidam Cardinalis supplicabant. Quorum supplicationes non fuerunt admittæ.*

1357.

Anno 1357. grauiores adhuc quàm anno superiore tumultus in Vrbe Lutetia fuerunt propter diuersas partium affectiones & factiones, Stephano Marcello Præposito Mercatorum seditionis Authore: adeo vt ad Caroli Delphini pedes tres proceres, fidissimi Consiliarij à concitatâ multitudine trucidati fuerint, ipsique Delphino necesse fuerit bicolor ex rubro & cæruleo capucium, insigne Parisiensium induere, & tandem ex Vrbe fugere, postquam furiosi Ciues eduxerunt è carcere Carolum Nauarræ Regem. Quo tempore quæ potuit esse in Castris Mineruæ quies? quæ tranquillitas in Parnasso militantium? Interdictum quidem omnibus & singulis Academicis edicto Rectorio vllum assumere factionis insigne. Sed tubarum clangor, tympanorumque sonitus non sinebunt audiri leges; nec bene conueniebat disciplinæ rigor cum licentia effrenata multitudinis.

LIS CON-
TRA 4.
MENDI-
CANTIVM
ORDINES.

Ad eundem annum refert Wadinghus grauem in Anglia excitaram fuisse contra 4. Mendicantium Ordines tempestatem, prædicantibus nonnullis & asserentibus non esse in via salutis huiusce generis vitæ Professores. Inquam disputationem descenderunt Parochi plurimi & Prælati, adeoque processum hinc inde est, vt denegatum sit eis ius prædicandi, confessiones excipiendi & mortuos sepeliendi: quæ tria capita fuerant antea à Summis Pontificibus concessa & approbata. Nec in Anglia duntaxat stetit ista contentio & dimicatio, transiit in Hiberniam, vbi Richardus Radulphus Archiepiscopus Armacanus, Hiberniæ Primas Parochorum & Prælatorum partes suscipit aduersus ipsos Mendicantes. Protinus ille ad Papam vocatus Auenionem, vadimonium

adit. Fuerat jam ista causa olim ab anno scilicet 1350. agitata : at hoc anno ad eam penitus cognoscendam & accuratius examinandam delegati sunt ab Innocentio 4. Cardinales : apud quos Armacanus eadem, vt aiunt, omnino Mendicantibus objecit, quæ objecerat olim M. Guill. de S. Amore. Assertiones verò eius impugnarunt inter alios Rogerus Conueius Franciscanus, Ioan. Heidelhamius Carmelita, Galfridus Hardebetuil Augustinianus, & Angelbertus Dominicanus Angli, qui Armacantum tanquam Hæreticum omnibus fugiendum proponebant, vt moris est eiusmodi hominibus, cum se à peritioribus & doctioribus imperi vident. At omnes Catholici prædictum Archiepiscopum piissimæ fuisse vitæ prædicant ; & inter alios Nicol. Hasfeldius, qui ait inter istas dimicationes sublatum è viuis fuisse Richardum, at non sublatam eius morte discordiam : quinimo inter Academiam Oxoniensem & Mendicantes diu agitaram adhuc fuisse, & septennio post coram amplissimis totius Regni Comitibus ventilaram : sed tandem vtramque partem Regi remisisse & permisisse litis decisionem, qui decreuit vt in exercitationibus Scholasticis aliisque in rebus mutuam pacem amplecterentur, neue Fratres ætate minores 18 annis in suam societatem admitterent.

Innocentius verò donec controuersia illa per 4. Cardinales, quos nominauerat, agitaretur & definiretur, mandauit Angliæ Prælati, ne alterutri parti præiudicium sinerent fieri. Bulla est eiusmodi.

Innocentius Episcopus seruus seruorum Dei, Venerabilibus Fratribus vniuersis Archiepiscopis & Episcopis in Regno Angliæ consistentibus salutem & Apostolicam Benedictionem. Grauem dilectorum filiorum Prædicatorum, Minorum, Eremitarum S. Augustini & Carmelitarum Ordinum Fratrum querelam accepimus, continentem quod ipsi tam prætextu quarundam Prædicatorum in Regno Angliæ per nonnullos contra statum dictorum Fratrum, illum de facto deprauantium, & non esse in statu salutis falso asserentium olim factarum, quam Quæstionis, quæ inter venerabilem Fratrem nostrum Richardum Archiepiscopum Armachanum ex parte vna & Fratres prædictos ex altera super nonnullis articulis per partes ipsas hinc inde propositis coram quibusdam ex venerabilibus Fratribus nostris S. R. E. Cardinalibus ex commissione nostra apud Sedem Apostolicam pendere dignoscitur, in Confessionibus Christi fidelium audiendis, prædicationibus verbi Dei, & libera sepultura, necnon & elemosynis eis fieri ab eisdem fratribus consueris, quas eis facere asserunt mendaciter esse peccatum, contra Iustitiam impediuntur & etiam perturbantur in ipsum Fratrum præiudicium & maximam læsionem. Quare pro ipsorum parte fuit nobis humiliter supplicatum, vt providere ipsis super hoc paternâ solitudine curarem. Nos igitur æquum & congruum reputantes quod huiusmodi lite pendente, nihil per alterutram partem in ipsarum partium & litis præiudicium debeat innouari, Vniuersitatem vestram monemus & hortamur attentè per Apostolica vobis scripta mandantes, quatenus Fratres ipsos in prædictis Confessionibus, Prædicationibus & Sepulturis ac elemosynis non impediatis, nec per vestros subditos impediri etiam permittatis ; per prædicta autem non intendimus liti prædictæ aliquod præiudicium generari, nec ea pendente quicquam vt præmittitur, volumus innouari. Datum Auenioni Kalend. Octobris, anno 6.

Cæterum iste Richardus Academia Oxoniensis Doctor, eiusdemque olim Cancellarius, deinde Archidiaconus Lichefeldensis & Archiepiscopus Armacanus scribit Scholasticorum qui suo tempore illam in Academiam frequentabant, numerum ad triginta millia excreuisse : at imminutum deinde ad sex millia. Cuius dispendij causam regerit in Fratres Mendicantes. Tradit enim Iuuenes illos fraudulentis illorum illecebris allectatos ad Monasticam vitam in causa fuisse, cur parentes ad Academiam illam deinceps liberos suos mittere recusarent.

Extat in MS. San-Victorino notato nunc hisce Characteribus B f. 31. Tractatus seu Sermo Richardi apud Auenionem editus contra Mēdicantes: cui pro titulo præposita leguntur hæcce verba. *Propositio Richardi Armachani Archiepiscopi Primatis Hiberniæ facta in Consistorio coram D. Papa & Cardinalibus & Præ-*

latis ad utilitatem Cleri & Populi Christiani super materia Mendicitatis ac Priuilegiis contra Fratres de Ordinibus Mendicantium quibuscunque apud Auenionem die 8. mensis Nouemb. an. 1358.

In eo autem Sermone ponit nouem Conclusiones quas Londini & in Hibernia vulgauerat, quarumque causâ à Mendicantibus fuerat ad Tribunal Pontificum vocatus, vt ipse explicat in Prologo, qui talis est. *Nolite iudicare secundum faciem sed iustum iudicium iudicate*, Ioan. 7. c. Pater Sanctissime, in principio mei Sermonis protestor quod non intendo aliquid asserere aut temerè affirmare quod fidei obuiet Christianæ atque Doctrinæ Catholicæ; quod etiam non est intentionis meæ destructionem seu cassationem Ordinum Mendicantium approbatorum ab Ecclesia atque à Summis Pontificibus confirmatorum expetere atque etiam suadere, sed potius suadebo ipsos Ordines debere re-
 » duci ad prioritatem suæ Institutionis primariæ, semper correctioni Sanctitatis
 » vestræ paratus obedire. Et vt ad materiam meam descendam, ecce Pater sanctissime, accedens Londonias pro meâ Ordinatione Ecclesiæ & quibusdam
 » negotiis Doctores aliquos satis doctos super mendicitate ac mendicatione D.
 » Saluatoris ex aduerso reperi disceptantes, & sapius inuitat vt populo prædicarem, 7. atque 8. Sermones ibi protuli in vulgari & sub protestatione præscripta in publico nouem Conclusiones expressi, propter quas & alia quæ tunc dixi, fratres ad istam sanctam Sedem licet friuolè appellarunt. Prima Conclusio erat, quod D. noster I. C. in conuersatione sua humana semper pauper erat, non quia propter se paupertatem dilexit atque voluit. Secunda fuit, quod D. noster I. Chr. nunquam spontaneè mendicaret. Tertia erat conclusio, quod Christus nunquam docuit spontaneè mendicare. Quarta erat conclusio, siue quartus articulus, quod D. noster I. C. docuit non debere hominem spontaneè mendicare. Quinta erat conclusio siue quintus articulus, quod nullus potest prudenter & sanctè spontaneam mendicitatem super se assumere perpetuò obseruandam. Sexta erat conclusio, quod non est de Regula FF. Minorum Mendicitatem spontaneam obseruare. Septima erat de materia illa conclusio, quod Bulla D. Alexandri quæ Magistrorum libellum condemnat, nullam præmissarum conclusionum impugnat. Octaua conclusio & prima de Priuilegiorum materia ista erat, quod pro confessione Parochianorum alicuius Ecclesiæ facienda cum exclusione loci alterius, eligibilior erat Parochialis Ecclesia quàm Fratrum Oratorium siue Ecclesia. Nona erat & secunda in ista materia, quod ad confessionem Parochianorum alicuius Ecclesiæ vni personæ singulariter faciendam eligibilior erat persona Ordinarij quàm Fratris persona.

Has Conclusiones probat plurimis rationibus, & de septima, quæ M. Guilelmi de S. Amore libellum de periculis nouissimorum temporum, tangit, sic habet. Septima conclusio materiæ hujus erat, quod Bulla D. Alexandri IV. quæ libellum Magistrorum (Parisiens.) condemnat, nullam præmissarum conclusionum impugnat. Hoc taliter suadetur, quia D. Ioannes XXII. in constitutione sua *Quia quorundam*, dicit expressè quod D. Nicolaus III. (IV.) istam Bullam & omnes Litteras prædicti Alexandri IV. quantum ad omnes articulos, quos sua declaratio continet, reuocauit. Constat autem quod paupertatem FF. Minorum quàm arta esse debeat, Nicolaus III. declarauit, quam Fratres Mendicitatem intelligunt. Item constat, quod D. Nicolaus de Fratrum labore declararat & etiam de prædicatione non facienda in Episcopatu alicuius Episcopi, vbi Fratribus fuerit interdictum. Igitur quoad eos articulos Bulla D. Alexandri est à Nicolao cassata, nec in ipsa Bulla recordor aliud quodcunque esse, quod aliquam conclusionem præmissarum infirmet.

Similiter explicans & probans primam suam conclusionem, inter cætera subiungit, Priuilegia quæ fuerunt Mendicantibus concessa, incommoda multa damnaque studiis Generalibus seu Vniuersitatibus intulisse, propterea quod Clericos seu Scholares ad se allecant, parentumque domos seu familias sibi manciant.

» Item, inquit, ex abusu Priuilegiorum Fratribus concessorum incommoda
 » multa in Clero prouenerunt. I. Quia occasione Priuilegij super confessionibus
 » audiendis, Iuuenes quasi omnes in studiis Generalibus & in domibus parentum
 » suorum

suorum in quibus quasi vbique Fratres propter facultatem audiendi confessiones et tanquam familiares existunt, Fratribus confitentur. Quia Iuvenes Fratrum fraudibus & munusculis datis allesti, quia homines proeclatæ ætatis circumueneri non possunt, eorum Ordines ingrediuntur, nec postmodum remittuntur, ut fama laborat, quod exeundi ab Ordine habent potestatem, sed cum eis detinentur inuicti donec profiteantur in Ordine, imò nec permittuntur, ut dicitur, quod cum Patre aut Matre loquantur nisi sub Fratrum custodia & timore. Super quo isto die in exitu mei hospitij, vnus probus de Anglia qui ob remedium obtinendum ad Curiam istam accessit, mihi exposuit quod statim post Pascha jam elapsam Fratres apud Studium Oxoniense eo modo sibi filium suum non habentem 13. annos substraxerunt, cum quo illuc adueniens non poterat nisi ipso sub Fratrum custodia existente habere colloquium. Cur igitur, cum sacra præcipiat Scriptura, *Qui furatus fuerit hominem & vendiderit eum, conuictus noxæ, morte moriatur*, Exod. 21. cap. hanc pœnam non subeant aut aliam pœnam legitimam, non mihi iustum videtur. Si enim secundum legem pro furto bouis aut ouis debet quisque puniri, multo fortius pro grauiori furto & proximo læso magis nociuo amplius deberet quisque puniri, quale est furtum huiusmodi puerorum ante annos discretionis & custodia suorum parentum. Nec poterunt affirmare, quod quia pueri sic surrepti ad Deo obsequendum à Deo deuotius adducuntur, ideo furari eos sic licet fraudibus, mendacijs & fictis promissionibus, quoniam hoc est decretum Apostoli affirmare. Dicit enim, *& non sic blasphemamur*. Et sicut autem nos quidem dicere faciamus mala ut eueniant bona, quorum damnatio iusta est ad Rom. 3. Et vtinam viderent intimius hoc dicentes libros Augustini de Mendacio & contra Mendacium; in quibus aperte declarat, quod non est faciendum pro aliquo malo vitando nec pro commodo procurando, etiam nec pro hominis anima aut vita saluanda. Et pariter videtur de alijs generibus peccatorum. Et exprimit vnã inter alias pulcherrimam rationem. *Si, inquit, liceret aliquando ex tali causa proferre mendacium, tota Ecclesiæ doctrina periret, quoniam tunc prædicans fidem in publico ex tali causa posset mentiri*. Cum igitur in docendo fidem sicut & cætera Auditores in cordibus suis non ita possent arguere, iste secundum doctrinam suam potest dicere in multiplici casu mendacium, nescio nec scire possum an talis casus nunc instet. Si bene igitur in docendo fidem non debeo adhibere. Vnde concludit quod ad Officiũ iusti hominis nunquam pertinet sponte proferre mendacium.

Item consequitur graue damnum in Clero in hoc, quod jam in studijs Regni Angliæ propter talem subtractionem puerorum à suis parentibus laici retrahunt vbique filios suos ne mittant eos ad studium quia potius eligunt eos facere cultores, eos habendo, quàm sic in studijs eos taliter amittere. *Et sic quod in studio Oxoniensi adhuc tempore nro erant triginta millia studentium, non reperiuntur sex millia his diebus: & maior huius imminutionis causa siue occasio, præmissa puerorum circumuentione asseritur*. Et quid est isto damno grauius toti Clero, non video.

Item est aliud damnum tam graue, quod tendit ad consumptionem seu euacuationem **Doctrinæ in Scholaribus cujuscumque Facultatis**, scilicet quod isti Ordines Mendicantium propter infinita lucra quæ mediantibus prædictis Priuilegijs de confessionibus & sepulturis & alijs acquirunt, tam multiplicati sunt in Conuentibus & personis Conuentuum, quod non reperitur in studijs communibus de Facultate Artium, sacre Theologiæ & Iuris Canonici, atque etiam ut fertur à pluri- bus, de Facultate Medicinæ atque Iuris Ciuilibus, nisi raro aliquis utilis multum liber uenalis, sed omnes emuntur à Fratribus, ita ut in singulis Conuentibus sit vna grandis Libraria & notabilis. Et ut singuli Fratres habentes statum in studijs, quales sunt innumeri, notabilem etiam habeant Librariam, vnde ego de meis subiectis Rectoribus tres aut quatuor misi ad studium, & dictum est mihi, quod quia nec Bibliam eis vtilem nec alios libros Theologiæ vanales eis congruos ibi poterunt reperire, ad suam patriam sunt reuersi, aut vnus eorum saltem jam rediit. Si ista non sit in Clero grandis iactura, nulla poterit esse in ipso, cum ad exitum talem ut videtur, rendat quod Clericus in Ecclesia nullus remaneat præter Fratres. Et sic peribit fides Ecclesiæ, nisi quatenus residebit in Fratribus. Et ita ut multis videtur, potius expediret quod Prælati eis cederent, ut totam ad

» quam anhelare videntur, habeant Ecclesiam, quàm quod eam demoliantur hoc
 » modo. Vnde non solum admiror sed stupeo quasi audacia tos homines supra om-
 » nes Mortales in sapientia se publicè extollentes contra Physicam rationem, &
 » contra sacræ Scripturæ Doctrinam totaliter se sine modo multiplicant. Dicit
 » enim Aristoteles in 2. lib. de Anima, quòd omnium natura constantium deter-
 » minata est ratio magnitudinis & augmenti. Vnde consequitur quod legem natu-
 » ræ non seruant, sed eam abijciunt, qui in magnitudine & augmento terminum
 » sibi non statuunt.

Tandem postquam ille Mendicantium Priuilegia pluribus exaggerauit & reprobanda esse demonstrauit, concludit eo se sine illud fecisse, *vt nec Clerus nec populus decipiatur ulterius aestimando hos Fratres imitari Christum, vt ipsi confingunt, in mendicatione spontanea, quam Christus nunquam exercuit. Item ad alium finem, scilicet, vt per definitiuam sententiam Reuerendissimorum meorum DD. Cardinalium quibus totum negotium est commissum, mendicitate huiusmodi reprobata, si eis placuerit tanta priuilegia procurata à Fratribus, & eis concessa ipsius mendicitatis spontanea sanctitate circumuentiuè prætenfa reuocentur atque cassentur, & ipsi Fratres ad sanctum statum suæ institutionis reuocentur, quod nobis cum gratia in præsentem, & gloria in futuro præstare dignetur Omnipotens Trinus & Vnus qui est benedictus in sacula seculorum, Amen.*

Exat ad calcem istius sermonis libellus supplex, quem obtulit Papæ & Cardinalibus contra abusum Priuilegiorum, à Mendicantibus obtentorum; quale autem iudicium latum sit lite pendente, patet, ex Bulla quam supra retulimus. Nec scio an aliam tulerit Innocentius, litemque deciderit post mortem Armachani, quæ, nondum eâ finitâ, contigit.

DISSIDIA
 INTER
 NATIO-
 NES DE PI-
 NICIS.

Erant quoque in Vniuersitate Parisiensi præsertim inter Nationes dissidia de finibus. Certabatur pro aris & focis. Nam cum non esset prædium vllum commune & publicum, non reditus vlli certi vnde Nationes sustentarentur, ex obuentionibus incertis Nouorum, seu vt vocabant Bejaunorum, Determinantium, Licentiandorum & Magistrandorum seu Incipientium, ærarium suum conficiebant: itaque quo plures habebat vnaquæque Prouincias sibi subiectas, plures quoque inde aduenientes Scholares excipiens plura emolumenta percipiebat. Imò & in vnaquaque Natione variæ Tribus inter se certabant, vt ad superiorem annum de Anglicana retulimus, in qua Ruyenses & Saxones de vrbibus sibi subiectis contendebant. Hoc verò anno porissimum lis exarsit inter Picardicam & Anglicanam. Et hac de re sic scriptum legimus à M. Ioanne de Mynda Anglicanæ Procuratore.

» Anno D. 1357. die 19. Sept. facta erat congregatio apud S. Iulianum Pauperem
 » super quodam Baccalario nomine Ioannis Mast Leodiensis Diocæsis, quòd
 » dum incipere volebat, & transisset cum Bedellis Picardiæ per vicum straminis
 » ad petendum licentiari à Magistris Facultatis Artium vt moris est, si inceptio sua
 » in dicta Facultate eis placeret, respondit M. Themo Iudæus Nationis Angli-
 » canæ quod non, eo quod aliàs Determinans fuit in sua Natione, & super hoc or-
 » ta fuisset lis inter Magistros Nationis Picardiæ & Nationis Anglicanæ prædicta-
 » rum, ex eo quod quælibet Natio eum dicebat pertinere ad suam Nationem, & su-
 » per hoc discussum fuisset in Facultate prædicta quòd nec magis se tenere debe-
 » ret ad vnâ Nationem quàm ad aliam, nec soluere bursas vni Nat. quàm alteri,
 » nec iurare plus vni quàm alteri, imò suas bursas soluendas ponere debere in manu
 » sequestra, videlicet D. Rectoris, vt puto, donec definitum esset ad quam Natio-
 » nem pertinere deberet prædictus Baccalarius & sui cõsimiles, & hoc non fecisset
 » vt sibi videbatur propterea, quia cum Bedellis Nat. Picardorum ad petendum
 » licentiam, vt superius dictum est, magis transisset, quàm suæ Nationis, ideoque
 » sibi licentiã dare non voluit. Facta congregatione super hoc, vt prædictum est,
 » quid foret agendum & an Magistri prædictæ Nat. Anglic. essent in Consilio su-
 » per hoc, vt accesserunt ad eos M. Ioan. Buridan M. Iacobus Iuuenis tanquam sui
 » amici duntaxat, & non sicut Natio vel supposita Nat. supplicando eis quatinus
 » inceptio prædicti Baccalarij in prædicta Nat. eis placeret, traxerunt se ad partem
 » post paululum & satis cito consilio habito eis dederunt responsum amicabilem
 » sicut supplicauerant, quòd hoc nequaquam permittere possent nec inciperet
 » eo modo & forma quibus aliàs definitum erat per prædictam Facultatem,

videlicet quod nec vni Nationi plus quàm alteri jurare siue soluere Bursas suas de prædictis actibus deberet quoquomodo, nec plus se trahere deberet ad vnam quàm ad aliam, & oppositum huius attentare præsumeret vt eis expediret jam hoc permittere saluis iuramentis nequaquam posset. Breuiter motis rationibus hinc inde concordatæ sunt in vnum ambæ Nationes, videlicet Natio Picardicæ & Anglicana, quod dictus Baccalarius jurare deberet vtrique Nationi indifferenter iuramenta solita, quod ad quamcunque Nationem iudicatus esset, quod sibi indissolubiler adhæreret. Et ex nunc sibi illa iuramenta faceret sine fictione quacunque & ex corde: super hoc Natio Anglicana eo tunc instrumentum publicum confici sibi instanter petebat. Et sic sibi licentia data erat ab vtraque Natione habito iuramento vtrobiq.

Ad componendam hanc litem nominati sunt Arbitri, seu vt vulgo dicebant, Deputati: inter quos cum Rector videretur Nationi Anglicanæ suspectus, postulante ipsa abstinuit à iudicio. Item in Comitibus Generalibus die 2. Iunij habitis apud Mathurines decretum ne Procuratores dissidentium Nationum *sedarent cum Deputatis Vniuersitatis in causa mota inter duas illas Nationes.*

Vltimà verò Iunij habitis Comitibus obrinuit prædictus M. Ioannes Mast, de quo inter Nationes Picardicæ & Angliæ erat dissensio, quod secundum formam cuiusdam Legati Apostolici remittebatur suæ conscientie & iuramento, cuius se crederet Nationis, & iurauit. Iste Mast Philosophiæ Professor erat hoc anno.

Die 2. mensis Iulij habito conuentu Deputatorum M. Ioannes Buridanus Nationis Picardicæ de consensu Procuratoris obtulit Indicem quendam seu Rotulum finium vtriusque Nationis ad amicæ pacis compositionem, vt habetur in iisdem Regestis. Facta Congregatio Deputatorum in causa inter Nos & Picardos die 2. mensis Iulij, & sedentibus eis pro Tribunali apud S Mathurinum M. Ioannes Buridan ex approbatione Procuratoris Picardorum prædictis Iudicibus per modum intendit, seu memoriæ obtulit quendam Rotulum cuius copia nobis dabatur petentibus. Et est talis. Intendit probare coram Deputatis & Reuerenda Matre sua Vniuersitate Parisiensi Natio Picardorum contra Nationem Anglicorum articulos subsequentes ad fines infra scriptos. 1. Quod à tanto tempore de cuius contrario hominum memoria non existit, fluius dictus Mosâ in partibus illis, in quibus ex vtroque latere dicti fluij Lingua materna est Teutonica vsque in mare, siue ille fluius nominetur Mosâ, siue Maireda, distinxit & distinguere debet prædictas Nationes, sic quod omnes Magistri siue Scholares de illis partibus circa dictum fluium oriundi hæctenus fuerunt & esse debuerunt, sunt & esse debent de Natione Picardorum. Et sic à dicto tempore extitit obseruatum.

Item quod Magistri & Scholares Parisius studentes de Villa de Busco Ducis semper ab antiquo tempore reputati fuerunt & se tenuerunt de prædicta Natione Picardorum.

Item consimiliter de Magistris & Scholaribus de villa de Heusden Trajectensis Diocesis. Item consimiliter de Trajecto superiore & de Monte S. Gertrudis Leodiensis Diocesis. Item consimiliter de omnibus villis & locis circumvicinis & prænominatis villis vsque ad fluium Mosam. Item intendit dicta Natio Picardorum probare contra dictam Nationem Anglicorum, quod ipsa est adhuc in præsentem tempore in possessione omnium vel plurium Magistrorum & Scholarium de prædictis villis tam nominatis quàm circumvicinis vsque ad prædictum fluium. Item quod si prædicta Natio Anglicorum aliquos Magistros vel Scholares de illis villis & partibus ad se excepit prout nititur facere omni die, hoc fuit clandestinè vel quasi, & ignorante dicta Natione Picardorum, quæ hoc potuit prout fecit in casu prædicto, vniuersaliter ignorare.

Item quod super præmissis laborauerunt & laborant, publica vox & fama.

Quibus præmissis articulis probatis vel concessis suæ Reuerendæ Matri Vniuersitati Parisiensi aut super hoc Deputatis ab eadem, petit & supplicat memorata Picardorum Natio quatinus per eandem Matrem vel Deputatos prædictos declaretur & pronuncietur pro se & contra dictorum Anglicorū Nationem, proprietatem & possessionem dictorum Magistrorum & Scholarium de locis & villis supradictis Parisius studentibus ad se ab antiquo spectasse & nunc spectare de jure debere. Et quod Magistri & Scholares tot quot nunc sunt de locis & villis

» prædictis si qui sint per Nationem Anglicorum subiecti, subrepti & amoti
 » à dicta Picardorum Natione, ad eam reuertantur & reuerti cogantur per
 » dictam Reuerendam Matrem aut eius Deputatos prædictos. Et insuper petit &
 » supplicat dicta Picardorum Natio quatenus ipsi Nationi Anglicorum prohibea-
 » tur ne de cætero sic terminos eius contra Nationē Picardorum transgredi præ-
 » sumat, sed pacificè permittat Nationem Picardorum gaudere suis proprietate &
 » possessione prædictis vsque ad prædictum fluuium Mosam. Non adstringens se
 » dicta Picardorū Natio ad omnia dicta probanda, sed quod sibi valeant ea quæque
 » quæ de prædictis poterit probare & probabit petens ad hæc probanda admitti.

His articulis opposuit suos Natio Anglicana qui leguntur similiter in eodem
 Codice fol. 36. sub hoc tit. *Resp. Nat. Angl. ad Artic. Picardorū.* Tales autem sunt.

» Ad positiones & Articulos editos & formatos ex parte Nationis Picardorum
 » contra Nationem Anglicanam protestatione præmissâ ex parte ipsius Nationis
 » Anglicanæ, quod per responsiones nunc vel alias faciendas eisdem non intendit
 » Natio Anglicana Articulos & positiones huiusmodi approbare, imò potius re-
 » probare, ac etiam de eorum ineptitudine & insufficientia protestans respondet
 » ipsa Natio Anglicana non animo litem contestandi, sed causâ satisfaciendi per
 » responsiones debitas termino super hoc assignato.

» Ad 1. Artic. respondet ipsa Natio Anglicana, quod qualicumque Linguâ lo-
 » quantur ex vna parte vel ex vtraque ipsius fluuij, vel qualicumque Linguâ ille
 » fluuius vel partes illius nominentur, distinctio prætenſa per dictam Nationem
 » Picardorum, eo modo quo proponitur, & ad finem ad quem tendit, non est vera
 » saluâ reuerentiâ proponentis; imò veritas se habet, quoniam ad distinctionem
 » ipsius fluuij & villarum eo modo in factis positus, articulis & positionibus Natio-
 » nis Anglicanæ continetur, & eodem modo ibidem contento extitit obseruatum.

» Ad 2 3 4. & 5. Art. resp. per interemptionē & facta contraria proposita ex parte
 » sua quæ affirmat esse vera & ea offert sub tenore tradito se legitimè probaturam.

» Ad 6. Art. respondet ipsa Natio Angl. per interemptionem similiter & factum
 » contrarium euidens & manifestum prout offert se legitimè probaturam, & quod
 » possessio quam prætenſit, non debuit nec debet dici possessio, imò allectiua sub-
 » tractio, vsurpatio & occupatio fraudulenta & detentio violenta.

» Ad 7. & 8. Artic. respondet similiter per interemptionem & factum contra-
 » rium se ad suos articulos per omnia referendo.

» Ad conclus. respondet, quod ipsa peccat notoriè & manifestè in iure, nec sequi-
 » tur ipsa conclusio ex narratis. Item est ipsa petitio ex implicitis dubia, vaga & ob-
 » scura, specificationem circumſtantiarū debitam & declarationem congruam nul-
 » latenus cōprehendens, & talis, quod & jure eadem Natio Angl. eidem petitioni
 » & conclusioni eo modo & ad finem quibus proponitur, non tenetur respondere.

» *Copia Positionum & Articulorum Nationis Anglicanæ contra Nationem Picardorum.*

» **A**D finem quod per Reuerendam Matrem nostram Vniuersitatem Magi-
 » strorum & Scholarium Parisiensium pro Magistris & Scholaribus, quatenus
 » res tangitur Nationis Anglicanæ, abolim in studio Parisiensi constitutæ, contra
 » illos de Natione Picardie vel per Nos seu per alios per dictam Matrem nostram
 » ad hoc specialiter deputatos vel etiã deputandos pronuncietur, ac etiam senten-
 » tialiter declaretur Magistros & Scholares de circumſcriptis finibus & locis infra-
 » scriptis ac intra & infra illos existentes, ac iura Scholastica & debita de quibus in-
 » ter dictas Nationes quæſtio ventilatur, ad ipsam Nationē Anglicanā & Magistros
 » eiusdē pro ipsa Natione & eius nomine in dicto studio procuretur, ac personarū
 » & rerum petitarum tam proprietatē quam professionē ad hoc vt de dicta Angli-
 » cana Natione in prædicto studio censeantur eidem Nationi adiudicando, dictæ
 » Nationi Picardie super illis silentiū perpetuum imponatur, statuaturque, decer-
 » natur & fiat vterius quod ius & ratio suadebunt. Proponit & dicit in iure dicta
 » Natio Angl. contra dictā Picardie Nat. facta, rationes, & iura quæ sequuntur corā
 » dicta Matre nostra seu vobis DD. & MM. ad hoc per ipsā specialiter deputatis.

» Positiones verò & articulos super eisdem rationibus atque factis ad inten-
 » tum, & ad fidem promissorum dat, & probare intendit dicta Natio Anglicana
 » infra scriptos in quantum positiones, & articuli, cuiusmodi pro ipsâ Natione
 » faciunt, & contra dictam Picardie Nationem, & non aliter nec vterius quibus

positionibus, & articulis petit per partem aduersam responderi tam coniunctim quam diuisim, & de quolibet per debitum iuramentum ac quibus sufficienter responsum non fuerit, pro confessatis haberi. Sic articulatur & ponit.

Defunt illi articuli in Codice supra memorato. Ad diem 18. Sept notat M. Nicolaus Ioan. Procurator eiusd. Nat. se conuentum à quodam Willielmo Buser rogatumque Nat. consulere, qualiter posset ipse incipere, verito ne cum esset de partibus illis incertis, à Picardica Nat. prohiberetur. Habitam verò congregatione placuit sex Bursas apud sequestrum deponi, nempe apud M. Ioan. de Calore, idque de consensu ambarum Nationum. Præter quas D. Rector Vniuersitatis, pro tunc habuit de sepedito Willielmo unam Bursam, videlicet sex solidos. Hinc intelligimus quanti tunc æstimarentur singulæ Bursæ. Scribit verò M. Ioan. de Constantia eiusdem Nat. die 21. Octobris Procurator electus, post Martinalia fuisse quosdam à sua Natione selectos & deputatos ad componendam discordiam.

Die Martis proximam post festum B. Martini facta Congregatione apud S. Julianum pauperem per iuramentum super audiendo relationem M. Mancelomi, qualiter per eum responsum foret positionibus Picardorum, & super eligendis deputatis ad tractandum de concordia amicabile inter Nationem Anglicanam, & Nationem Picardorum, concorditer electi fuerunt Procurator Nationis antedictæ Rector, M. Ioan. de Dacia, M. Mancelomus Scotus. M. Iacobus de Hollandia, quibus insimul data fuit potestas à Natione antedicta tractandi super concordia inter præfatas Nationes nomine nostræ Nationis. Et in casu vbi Natio Picardorum suis deputatis omnimodam potestatem paciscendi, transigendi, seu quocunque alio modo componendi conferret, eadem nostris deputatis volumus esse collatum. In casu autem vbi Picardorum Natio suos deputatos veller Referendarios esse duntaxat, constantis conditionis nostros Deputatos vellemus esse in hoc casu.

Extrat in eodem Codice ad calcem relatio quædam M. Nicolai Macer de Almexere, vltra Mosam antiquum, quæ ad rem etiam spectat.

Venerabilibus Dominis meis & Magistris Nationis Anglicanæ sub correctione certifico quod sub iuramento meo meæ Nationi præfatæ reuerendæ causâ pendente inter Nationem Picardicam ac Nationem meam reuerendam Anglicanam volo conscribere, in quantum potero, veritatem. Et de vno de quo Picardi faciunt difficultatem, scilicet quod Mosam antiquam diuideret Nationem Anglicanam à Natione Picardica, quod non est verum, vt postea declarabo. Constat enim Reuerendæ Nationi Anglicanæ, nec non mihi quod duplex est Mosam, scilicet antiqua & noua: & ambo descendunt ab vno fonte & loco. Et quidem antiqua, sic quod ille Mosam qui venit iuxta vnam ciuitatem quæ vocatur Hoelden, transit de parte Meridionali ad Septentrionem, & tunc in vno fluuio qui vocatur Renus iuxta vnam villam nominatam Woudriche, sic quod ibi noua Mosam incipiens à Hoelden vsque Woudriche, continuans in longitudine 3. paruas leucas... Mosam, quod nomen citra 80. annos, quando antiqua Mosam obseruabatur iuxta Hoelden, incipit vigere... qui dicunt esse medium inter præfatas Nationes, incipit in eodem termino in quo incipit Mosam noua, scilicet iuxta ciuitatem... quæ ciuitas à parte Orientali incipiens in præfato termino, descendens per lineam rectam de Hoelden, & inde in vno oppido nominato Interdam & continens in longitudine 7. leucas versus partem Occidentalem. Et vt ostendunt isti duo Mosam vnam insulam infra se quæ vocatur Magna Insula, quæ Insula præfata continet partem Hollandiæ, territorium Domicelli de Hoerne & Hoelden, & Dominium de Hoelden in parte. Hoc de isto puncto. Constat enim Nationi meæ Reuerendæ Anglicanæ, nec non mihi, quod nunquam supposita aliqua istius præfatæ Insulæ quæ se Parisius studetes reputauerunt, sub Natione Picardica fuerunt Licentiata, Magistrata, aut vnquam aliquem gradum sub Natione Picardica receperunt, nisi præcisè duo de Hoelden, qui dum in partibus eram, veraciter percepi, quod tempore illo quo Parisius studuerunt, nullos istius Insulæ ibi sciuerunt aut cognouerunt, quare, quia notitiam cum Picardis habebant, cum eis in formidine Nationem acceptabant. Et eis hoc fecisse multum displicet. Hoc de 2. Iam de 3. scilicet quod Mosam antiqua non sit medium diuidens præfatas Nationes, hoc patet 1. quia dum me Parisius trāstulissim anno 52.

„ non constat mihi de 4. Nationibus aliquid: quare Ego quaesivi à Patre meo de
 „ Nationibus & cuius Nationis essent, ipse mihi respondit per hunc modum,
 „ quod tempore suo quo Parisius steterat cum Dominis & Domicellis de Hoër-
 „ ne, omnes de Comitatu Hollandiæ se sub Natione Anglicana esse reputave-
 „ runt, siue essent ultra Mosam siue citra. Et dixit hoc non solum esse verum &
 „ vñitarum inter Clericos, imò multo magis inter laicos illius Comitatus. Et
 „ modò ita est quod illi de citra Mosam iacentes inter Mosam & Nationem Pi-
 „ cardia sunt citra Mosam antiquum. Igitur erunt de Natione Anglicana, &
 „ per consequens sicut dixi prius, Mosa antiquus non est medium diuidens præ-
 „ nominatas Nationes. Imò quod magis est, sicut idem Pater meus dixit, omnes
 „ siue de Comitatu Hollandiæ, siue extra, qui suos equos commodè ad Mosam
 „ antiquum vocantur adquare, aut alias bestias quascunque, & retro illos esse
 „ immediatè medium diuidens Nationem Anglicanam à Natione Picardia. Et
 „ sic omnes de territorio Hoëlden essent & sunt secundum meram veritatem sub
 „ Natione Anglicana. Sed quod conscriptis iam tanquam ab ore Patris mei non
 „ solum sit credendum, nec mihi vt dictis meis sit adhibenda fides. Constat enim
 „ per multa Supposita Parisius de illis partibus licentiata, præfata & dicta esse ve-
 „ ra. 1. Per illa de ultra Mosam antiquum scilicet de magna Insula, per M. Fran-
 „ conem de Dordraco, per M. Henricum de Dordraco, per D. Guill. Borchagne, per
 „ M. Henricum Nerinc de Almekerc, per M. Arnoldum de Hoëlden, per M.
 „ Theodoricum de Vane, Magistrum in Medicina, per D. Ricoldum de Vane Mi-
 „ litem, quondam Clericum, per multa supposita territorij de Hoëlden mihi
 „ ignota. Similiter per multa supposita de territorio Domicelli de Hoërne acta
 „ studentes, Parisius existentia. 1. per Ludouicum Borgrau, per Gerardum
 „ Woudrichem, per Henricum Loy de Woudrichem, per Petrum de Echt de
 „ Woudrichem, per D. Mensnem de Choërwijs de Almekerc, per Ioannem
 „ Franconis de Almekerc, per M. Nicolaum Mater de Almekerc, per D. Ge-
 „ rardum de Meylat de Almekerc, Magistrum Domicelli de Hoërne. 2. Quod
 „ præfatus Pater meus verum dixerit, quod illi de citra Mosam versus Nationem
 „ Picardia, sunt de Natione Anglicana, hoc patet per Supposita Licentiata &
 „ Magistrata de illis limitibus Parisius sub Natione Anglicana. 1. Per M. Guill.
 „ de Zidewin de Capella, per M. Ioan. Waspije de Waspije, per D. Guill. Ha-
 „ ke de Capella & per eius Fratrem, & per Ioannem Rerc de monte S. Gertrudis.
 „ Deinde per vnum Magistrum de Hcerlaër iuxta Buseum Ducis, cuius nomen
 „ ignoro. Præterea constat mihi quod de Hoëlden vsque ad Trajectum superius
 „ transeundo per Mosam sunt 30. leucae aut circa. Per quas leucas 30. semper Mosa
 „ durat sic vt mihi appareret quod omnes illi qui possunt adquare suas bestias ad
 „ prædictum Mosam, vt dixi, erunt sub Natione Anglicana. Et hæc præscripta
 „ ratifico per iuramentum meum sub correctione & defensione Magistrorum
 „ meorum quoruncunque. Sig. Nicol. Mater seu Macer vel Magher de Alme-
 „ kerc. Ille Nicolaus, incepit in Artibus eodem an. 1357. sub M. Henrico de
 „ Kempis, cuiusque Bursa nihili aestimata. Quomodo vero lis illa tandem amicè
 „ decisa fuerit, dicetur ad annum sequentem.

1358.

Anno 1358. cum adhuc seditio Parisiensis duraret, nec Ciues cum Aulicis &
 Proceribus Regni pacem vllam inire vellent, Innocentius existimans Regnum
 in se diuisum dissolutum iri, illiusque saluti esse consulendum, cuius caput
 est Lutetia, nec meliorem compendiosioreque esse ad salutem ei resti-
 tuendam, quam si Ciues Parisienses in gratiam Delphini redirent, scripsit ad
 Rectorem & Vniuersitatem Parisiensem, rogauitque vt pacem illam tam opta-
 tam tamque necessariam reducere conareretur. Sed & aliquanto antè Artium
 Facultas è singulis Nationibus duos viros selegerat, qui Rectorem comitaren-
 tur ad Ducem Normaniæ pro pace. Idque legitur in Reg. Nationis Anglica-
 næ ad diem 2. Maij, his verbis. *Sequenti die (post festum SS. Iacobi & Philippi)*
facta congregatione ad S. Mathurinum Facultatis Artium deliberatum fuit concorditer,
quod duo Magistri de qualibet Natione vnà cum D. Rectore & Bedello superiori vnus-
cuiusque Nationis irent ad D. Ducem Normaniæ propter pacem & concordiam trum
statuum, & huc expensis proprijs ita quod qualibet Natio ferret expensas illorum qui
irent de illa Natione. Sic scribit M. Willielmus Buser Trajectensis Diocesis
Procurator Anglicanæ Nationis.

Ad diem verò 24. Iunij, quæ est sacra S. Ioanni Baptistæ M. Ioannes de Marchia nouus Rector, electus pridie, conuocatâ Artium Facultate, vt scribit M. Reiboldus Vaëner eiusdem Nationis Procurator, 4. Procuratoribus comitantibus profectus est ad Ducem Normaniæ iuxta mandatum imò supplicationem Ianæ Regina: *Item in die S. Ioannis Baptistæ facta congregatione Facultatis apud S. Mathurinum fuit per Facultatem concorditer deliberatum quod D. Rector vnâ cum 4. Procuratoribus in expensis proprijs irent ad D. Ducem Normaniæ ad requestam & supplicationem D. Reginae Ioannæ pro concordia inter ipsum Ducem & villam Parisiensem. Et quod Procuratores ponerent expensas pro Rectore, sic cum quod tangeret Rectorem, quilibet Procurator de proprijs prouentibus Rectoriæ defalcaret.* Die 16. Iulij habitis Comitij Generalibus lectæ sunt litteræ Apostolicæ, quibus admonebatur & rogabatur Vniuersitas adesse Reginae & pacem promouere. *Item die 16. Iulij facta Congregatione Generali apud S. Bernardum præsentata fuerunt litteræ Apostolicae Rectori & Vniuersitati directæ, in quibus Papa rogabat & exhortabatur Vniuersitatem, quatenus assisteret Legatis datis ab eo ad tractandum de pace inter Ducem Normaniæ & villam Parisiensem. Et fuit pax facta 19. die mensis prædicti per Reginam Ioannam, Regem Nauarræ, & Legatos Apostolicos, videlicet Archiepiscopum Lugdunensem, Episcopum Parisiensem & Priorem S. Martini Parisiensis.* Bulla autem Papalis ad Vniuersitatem data legitur in antiquo libro Rectoris, vbi hic titulus apponitur. *Bulla missa Rectori & Vniuersitati studij Paris. anno Domini 1358. 15. die mensis Iulij. Et eodem die lecta in plena Congregatione Magistris Regentibus & non Regentibus ibidem congregatis, & vocatis apud S. Bernardum M. Ioanne de Marchia Nationis Gall. tunc Rectore. Et fuit missa pro pace reformanda inter Ducem & Præpositum Mercatorum, Scabinos & Cives villæ Parisiensis.* Bullæ autem tenor talis est.

BVLLA INNOCENTII PAPÆ AD VNIERSITATIM PRO PACE.

INNOCENTIVS Episcopus seruus seruorum Dei. Dilectis filijs Rectori & Vniuersitati studij Parisiensis Sal & Apostol. bened. Molestè nimis accepimus nefarias nouitates, quas Parisienses & quamplurimi aliarum Communitatum illarum partium de Regno Franciæ Populi contra nonnullos ipsarum partium nobiles hostiliter & impetuose fecerunt & continuè facere non desistunt. Ex quibus si vera sunt, graues sensimus & sentimus in corde puncturas, emergentia inde animarum, personarum & rerum excidia, dictique tam nobilis & tam præclari Regni pressuras aliaque detestanda & innumera mala cum profunda cordis amaritudine deplorantes. Propter quod venerabiles Fratres Raimundum Archiepiscopum Lugdunensem & Ioannem Parisiensem Episcopum & Ioannem de Pinu Priorem Prioratus S. Martini de Campis Parisiensis ad eosdem populos & alios de quibus eis videbitur, vt pestiferas seditiones & nouitates huiusmodi, quantum poterunt ex parte nostra cessare procurent, decernimus destinandos. Quocirca deuotionem vestram rogamus & hortamur attentè quatenus ob Diuinæ pietatis intuitum, ac nostræ & Apostolicæ Sedis reuerentiam Dilectos filios Stephanum Marcelli Præpositum Mercatorum, Scabinos & omnes Cives Parisiensis Ciuitatis & alios de quibus vobis expedire videbitur, vt ab huiusmodi perniciosis nouitatibus cessent, & ad humanitatem & obedientias solitas se conuertant, horrari & inducere diligenter & efficaciter studeatis. Ad hoc præfatis Archiepiscopo, Episcopo ac Priori, ac eorum alteri, quantum poteritis operose & fideliter assistendo. Ita quod inde vobis à Deo & Nobis & Apostolica Sede Benedictionis & gratiæ proueniat incrementum. Datum apud Villam-Nouam Auenionensis Diocesis 14. Kal. Iulij, Pontif. nostri anno 6.

Eodem anno idem Pontifex mandauit Cancellario Parisiensi, vt Gradum Magisterij in Theologia conferret M. Francisco de Cardalliaco Minoritæ.

INNOCENTIVS Episcopus seruus seruorum Dei. Dilecto filio Cancellario Sal. & Apost. bened. Viri sacre lectionis studio dediti & in lege Domini eruditi sub Religionis habitu Domino militantes fauoris Apostolici gratiam promerentur, ergo benignius decet honestis eorum desiderijs annui, quò ex eorum profectibus maior potest in Ecclesia Domini utilitas prouenire: Cum itaque sicut accepimus, Dilectus filius Franciscus de Cardalliaco Ordinis FF. Minorum Professor in eodem Ordine honestè ac laudabiliter conuersando

» & assidue vacando studio litterarum sic in Theologica Facultate profecerit,
 » quod in Parisiensi studio anno proximè præterito sententias legit, seque di-
 » gnum & idoneum reddidit ad obtinendum honorem Magisterij in eodem, Nos
 » ipsius Francisci in hac parte supplicationibus inclinati, Discretioni tuæ, de
 » qua in Domino gerimus fiduciam specialem, per Apostolica scripta manda-
 » mus, quatenus si per tuam & aliorum Magistrorum dicti studij in eadem Facul-
 » tate diligentem examinationem dictus Franciscus in eadem sacra pagina ad
 » hoc idoneus & sufficiens repertus extiterit, Magisterij honorem & docendi li-
 » centiam in eadem Pagina seruatis Constitutionibus Viennensis Concilij ac
 » solemnitatibus opportunis etiam autoritate nostra sine mora expectationis
 » solite largiaris. Non obstantibus, &c. Datum Auenioni 8. Kalend. Septemb.
 anno 6.

Eodem anno Picardiæ & Angliæ Nationes duo membra præclara Faculta-
 tis Artium in Vniuersitate Parisiensi constituentes, post longam inter se de fi-
 nibus contentiorem, tandem conuenerunt amicè; factaque est inter quatuor
 ipsas Nationes hæc limitatio, *ut Mosæ & Mosella fluuij facerent terminos inter
 Picardos & Germanos, inquit Goulerus, similiter inter Gallos & Germanos. Item à
 Parte Sabaudia Lausanensis lacus inter ipsos Alamannos diuisionem facit & Gallos.*
 Quamobrem autem tanta esset inter Nationes contentio de finibus, non est
 difficile intelligere, & dictum est antea. Aniquitus enim cum nullas opes,
 nullosque redditus haberent, quò plures habebant Magistros & Bejaunos seu
 nouos Scholasticos, eo ditiores erant, quia ex taxatione Burfarum Determi-
 nantium, Licentiandorum & Incipientium percipiebant nonnihil pecuniarum:
 eo verò plures habebant, quò latius patebant. *Statutum autem huiusce pacis le-
 gitur in libro Picardica Nationis.* Et est huiusmodi.

CONCOR-
 DATVM
 INTERNA-
 TIONES
 DE FINI-
 BUS.

» In Nomine Domini, Amen. Nouerint vniuersi præsens publicum Instru-
 » mentum inspecturi, quod anno ab Incarnatione eiusdem 1358. die 18. Iulij
 » Indict. II. Pontificatus sanctissimi in Christo Patris ac Domini D. Innocentij
 » diuina prouidentia Papæ VI. anno 6. in mei Notarij publici Testiumque sub-
 » scriptorum, ac totius Vniuersitatis Parisiensis præsentia apud S. Mathurinum
 » Paris. in Capitulo dicti loci propter hoc personaliter constituti Venerabiles &
 » Discreti viri MM. Guillelmus D'Alekines & Ramboldus Vener de Gramon-
 » dia Procuratores & Procuratorio nomine Nationum, Picardorum videlicet &
 » Anglicorum, dictus Guillelmus Procurator Picardorum & dictus Rambol-
 » dus Procurator Anglicorum asserentes quod cum dudum lis & litis mate-
 » ria seu discordia inter dictas Nationes fuisset mota seu suborta super di-
 » stinctione finium & limitum dictarum Nationum versus partes Alemaniarum,
 » de consensu dictarum Nationum & Procuratorum eorundem ad eiusmodi
 » discordiam sedandam, nec non finem in huiusmodi lite & controuersia po-
 » nendum & bonum pacis, cuius nihil melius inter ipsas ponendum ac etiam
 » procurandum, certas personas hinc inde elegerunt & inter se nominaue-
 » runt Picardorum Natio & Natio Anglicorum infra subscriptas, ordinando
 » & asserendo quod quidquid per easdem esset ordinatum & distinctum, factum
 » seu etiam iudicatum, ipsæ Nationes & Procuratores earundem nomine Pro-
 » curatorio & pro ipsis tenerent, ratificarent, ac in perpetuum firmum & stabi-
 » le approbarent sine qualicunque reclamatione facienda per se vel earum alios
 » successores. Quibus quidem Tractatoribus pluries & pluries, ac in diuersis lo-
 » cis simul aggregatis, de bonorum ac peritorum tam iurium, quam & illorum,
 » qui partes super quibus fuerat & erat contentio, ordinauerunt, & vnanimiter
 » concordauerunt in modo qui sequitur & in forma.

» Cum aliàs Nationes Anglicorum & Picardorum venerabilis studij Parisien-
 » sis litigassent seu disceptassent super limitibus, terminis, finibus ac districtioni-
 » bus earundem Nationum, eadem Nationes considerantes antiquas & præteri-
 » tas amicitias multas & magnas habitas inter ipsas ac supposita earundem, pro
 » bono pacis & concordia finem litibus ac disceptationibus præmissis concordi-
 » ter imponere cupientes, certos dederunt, ordinauerunt & dederunt Tractato-
 » res viros prouidos & discretos, Natio videlicet Picardorum MM. Guillelmum
 » D'Alekines pro tunc ipsius Nationis Procuratorem, Robertum de Racourt,
 Henricum

Henricum de Olmen. Natio verò Angl. MM. Alardū de Lovmmen, Girardum dictum de Wibde, & Ioannē Willielmū inuestitū Ecclesiæ de Waes: quibus præfata Nationes plenariā & liberā dedere potestatem tractandi super limitibus, finibus, terminis ac distinctionibus earundē Nationum, de ipsisque ordinandi & disponendi pro ut earum distinctionibus expedire videretur, necnon faciendi declarationes terminorū, limitum, finium ac distinctionum habitōrū de iure & habendo. rī seu obseruandorū de cætero inter præfatas Nationes. Cumque ipsi MM. Tractatores prædicti pluribus & diuersis vicibus tentassent de præmissis & tandem de cætero obseruandorum inter dictas Nationes conuenissent videlicet infra scriptos, quos vtrimque Nationibus suis ad hoc sufficienter vocatis plenè rerulerunt & expresserunt viua voce: qui modus & forma ipsis Nationibus placere prædictis; ac per eosdem Tractatores dictæ Nationes perfici, compleri & confirmari voluerunt eisdem & mandarunt; & per ipsos prædictos Tractatores in scriptis poni & in publica munimenta redigenda. Qui Tractatores præmissi de prædictarum Nationum voluntate & mandato modum & formam limitum, terminorum, finium, ac distinctionū Nat. prædictarum pro ut ipsi conuenierant, in scriptis posuerunt, & Nation prædictis præsentarunt, legerunt & in scriptis tradiderunt in hunc modū.

Videlicet quod fluuius dictus Mosa ab eo loco quo lingua Theutonica incipit & Gallica desinit, distinguet inter Nat. prædictas, vsque perueniatur ad Mosam antiquū versus & supra Hoëlden & partes ibidē circūvicinas, vbi Mosa antiquus distinguet inter præfatas Nat. quovsq; nomen suū Mosa videlicet recuperet, & deinceps ipse Mosa vsque in mare. Ita videlicet quod omnes & singulæ villæ, oppida, Castella, seu loca & Domus situatio existētes & iacētes citra dictos fluuios Mosam nouū & antiquū, vsq; dum antiquus Mosa nomen Mosæ recuperet & deinceps infra ipsum fluuiū Mosam appellatū vsq; ad mare; nec non in ripis dictorū fluuiorū & supposita, id est Magistri & Scholares ipsarū villarum, oppidorū, castrorū, Domorū, aut locorū prædictorū in quibuscunq; partibus, territorijs, districtibus Brabantia, Geldria, Hollandia, Comitatus Lostensis, de Cuke, de Holst, de Worsts, de Herpits, de Eiker, de Horne, de Kessel, de Pytrishein, & de alijs quibuscunq; qualitercunq; appellentur, erunt, esse debent & perpetuò reputabuntur de Nat. Picardorū & spectabunt liberè & pacificè sine contradictione ad eandē Nationē Picardorū exceptis infrascriptis, oppido scilicet San-Seruatij Traiectensis super Mosam cum suis suburbij sibi cōtiguis præcisè, villa de Macseyke, nec non castro de Horne præcisè cum suo suburbio sibi contiguo, & MM. & Scholaribus eorundē Leodiensis Diocesis contra Oppidū videlicet Traiectense, Villa de Macseyke, Castrū de Horne vt præmittitur, & earū supposita, MM. scilicet & Scholares spectabunt ad Nationem Anglicanam: & datæ ipsi Nationi Anglicanæ fuerunt in modū concordatæ & resignatæ propter controuersiam & debatum quarundam Villarum situatarū in Hollandia Quarum supposita, MM. & Scholares, nec non emolumenta eorum ipsa Natio Anglicana dicebat ad se pertinere. Quibus omnino ipsa Anglicana Natio & omni iuri, quod in eis & in alijs ex aliquibus aliarum villarum, locorum, oppidorum, domorum, Castrorum prædictorum habuit & habere poterit, in futurum renunciauit. Et ipsa Natio Picardorū omni etiam iuri quod habuit & habere potuit in dictis oppido S. Seruatij Traiectensis, Villa de Macseyke & Castro de Horne, vt supra præmittitur, & suppositis earundem renunciauit.

Insuper ordinauerūt quod si aliqua villæ paræ sint & magnæ, necnon Domus aut Castra seu loca aliquantulū campi vel prati spatium à dictis oppido S. Seruatij Traiectensis, Villa de Macseyke, & Castro de Horne diuidantur vel distent pro ut est de dictis villis de Macseyke & de Oudecyke, siue Eyke, vbi est Ecclesia Colleg. quod hæ villæ, domus, Castra, loca & supposita earū spectabunt de cætero ad Nat. Picardorū, & supposita earundem, sicut & Villa de Oudecyke siue Eyke vt prædictur, vbi est Eccl. Colleg. spectat ad Nat. eandē Picardorū, etiam si in posterū in ipsis Capis vel pratis structuras fieri cōtingeret aut Domus edificari. Quæ structurae aut Domus si incipiant contiguari immediatè aliquibus prædictarum, oppido Traiectensi, villæ de Macseyke, Castro de Horne, aut earum suburbij, spectabunt ad Nat. Angl. alioquin ad Nationem Picardorum. Et per hæc nullatenus termini prædicti valeant & debeant immutari non obstantibus etiam in præmissis distinctionibus præscriptionibus quibuscunq; in futurū tacitis vel expressis, si quas in

» posterum fieri contingeret inter prædictas Nat. Quibus & earum singulis ex tunc
 » prout ex tunc eadem Nat. totaliter & expressè renunciarunt; & eas & earum quã-
 » libet irritam & cassam haberi penitus voluerunt, saluis in omnibus distinctionibus
 » hæcenus habitis & obseruatis inter dictas Nationes in partibus Gallicanis seu Ro-
 » mancijs vltra Mosam; nec non in partibus Zelandiæ & circumvicinis, quibus per
 » prædicta dictæ Nationes nullum præiudicium voluerunt generari, nec ipsas in
 » aliquo immutari. Ita tamen quod MM. hæcenus Magistrati in dictis Nationibus
 » qualitercunque maneant sine præiudicio in Nationibus, in quibus sunt Magistrati.
 » Magistrandi verò transibunt ad Nationem iuxta distinctionem supradictam.
 » Quos modum & formam limitum, terminorum & finium ac distinctionum
 » supradictos ipsæ Nationes præfatæ plenius auisatæ & deliberatæ approbaue-
 » runt & laudauerunt, & perpetuò ratos & firmos habere voluerunt & tenere
 » promiserunt, ac earum pro tunc Procuratores ipsos Procuratorio nomine iu-
 » rarunt obseruare iuxta infra scripta, videlicet vt omnis de cætero controuersia,
 » discordia & pericula, quæ inter dictas Nationes oriri poterunt in futuro eui-
 » denter voluerunt eadem Nationes & concorditer ordinauerunt, & Procura-
 » tores seu Prouisores dictarum Nationum qui pro tempore fuerint, suppositis
 » suarum Nationum expriment præmissam distinctionem, cum ad eos aliquem
 » Gradum recepturi venerint ad iurandum, nec non in suis Congregationibus &
 » eadem supposita expressè informabunt super præmissis. Hoc etiã adiecto, quod si
 » aliquis Magister, vel Baccalarius aut Licentiatus de aliqua prædictarũ Nat. aliquẽ
 » attraxerit de limitibus alterius Nationis superius declaratis, seu allecãuerit scien-
 » ter, dolosè aut fraudulenter periuus in dictis Nationibus habeatur, nec ad aliquẽ
 » honorem, gradum vel statum aut actum admittatur qualitercunq; deinceps, quo-
 » usque Nationi quam læserit, octo marcas persoluerit argenti cum effectu. Schola-
 » ris verò qui aliquem attraxerit fraudulenter, dolosè aut scienter allecãuerit, vel
 » qui sic attractus fuerit vel allecãtus, tanquã refecatus habeatur, ad nullos deinceps
 » statũ, gradũ vel honorẽ aut actũ admittendus, donec Nationi quã læsit, 12. persol-
 » uerit marcas argenti cum effectu, & suæ competenter emẽdauerit Nationi; quod
 » que per tales attractiones sic factas nullum alicui dictarum Nationum præiudi-
 » cium quomodolibet poterit aut debeat generari circa distinctionem prædictam.
 » Et insuper omnia & singula supposita ad aliquem gradum de cætero in ali-
 » qua prædictarum Nationum promouenda iurabunt, supradictos modum & for-
 » mam distinctionis finium ac limitum prædictorum obseruare inuiolabiliter &
 » tenere, nec contra eos aliqualiter facere vel venire. Et vt præmissa omnia &
 » singula perpetuò robur obtineant firmitatis, nec ab aliquo quomodolibet in-
 » fringi valeant temerariè vel dolosè, prædictos modum & formam limitum, ter-
 » minorum, finium, & distinctionum prædictorum; nec non ordinationem &
 » omnia alia & singula supradicta præfata Nationes & earum Procuratores no-
 » mine quo supra per me Notarium conscribi fideliter petierunt, & in publica re-
 » digi munimenta, nec non sigillis Vniuersitatis, Nationum Gallicanæ & Nor-
 » manorum vnã cum Sigillis ipsarum Nationum Picardiæ & Anglicorum robore
 » muniri in testimonium præmissorum omnibus in præmissis, & eorum aliquibus
 » & singulis dolo, fraude & cauillatione cessantibus penitus & exclusis, saluo ta-
 » men in omnibus & per omnia iure aliarum Nat. Gallicanæ scilicet & Normanorum.
 » Quam quidẽ ordinationẽ, & finium ac limitum distinctionẽ dicti Procurato-
 » res nominibus quibus supra loco & die quibus supra in dicta Vniuersitate supplica-
 » uerunt approbari, emologari & confirmari propter melius in futurum. Quæ quidẽ
 » supplicatio concorditer & vnanimiter per omnes Facultates, Theolog. videlicet,
 » Decret. Medicinæ & Artium fuit concessa, nulla dictarũ Facultatũ penitus discre-
 » pante. Concedentes insuper quod præsentis litteræ sigillo dictæ Vniuersitatis ma-
 » gno sigillarentur propter perpetuæ pacis firmitatem, & totius materiã discordiæ
 » remouendam, prout in subscriptione quæ sic incipit *Nos Rector & Vniuersitas Ma-*
 » *gistrorum*, &c. plenius continetur. Acta fuerunt hæc anno, mense, die, loco, Indiẽ.
 » Põtificatu, quibus supra, præsentibus ad hoc honorabilibus & discretis viris DD. &
 » MM. Hengrenno de Fresneyo, Christiano de S. Audomaro in Theol. Herberto
 » de Correllis in Decretis, Ioanne dicto Mercurel, Geruasio Christiani in Medicina,
 » I. Buridan, Nicolao de Sueffione, Roberto Godefridi, Albertode Saxonia in Arti-
 » bus, & pluribus alijs fidedignis testibus ad præmissa vocatis specialiter & rogatis.

Et nos Rector & Vniuersitas Magistrorum & Scholarium Parisius studen-
tium supradictam ordinationem, & limitum seu finium distinctionem per Tra-
ctatores superius nominatos factam & distinctam ratificamus, approbamus &
propter perpetuam pacis bonum inter dictas Nationes & in nostra Vniuersitate
habendum & obseruandum homologamus. Et vt melius & perfectius roboris
firmitatem obtineant, ad dictorum Procuratorum supplicationem nominibus
quibus supra est & fuit supplicatum, presentibus litteris *Magnum Sigillum* nostrae
Vniuersitatis antedictae vna cum sigillis dictarum Nationum duarum Gallico-
rum videlicet & Normanorum & signo & subscriptione publici Tabellionis in-
fra scripti duximus apponendum.

Et Ego Oudardus Billeli Clericus Sueffionensis Diocesis publicus authori-
tate Imperiali Notarius dum omnia & singula suprascripta fierent & ordina-
rentur, praesens fui, indeque praesens publicum Instrumentum in formam pu-
blicam redegit. Pluribus autem alijs Negotijs praepeditus per alium scribi feci.
Interlinearia omnia. Et primum supra. 2. lin. in quo dicitur, praesentiae. 3. su-
per 3. in quo dicitur Dya. 3. super 5. in quo dicitur certas. 4. super 28. in quo
dicitur siue Eyke. 5. super 35. in quo dicitur discordia.

Haec acta sunt Rectore M. Ioanne de Marchia Gall. Nationis: at M. Ioan-
ne Ance Rectore, fuit autem electus mense Decembri, lectae sunt & probatae
tabulae foundationum quarundam pro Bursarijs. In Comitijs Facultatis Artium
die 11. Feb. habitis actum de admittenda fundatione vnius Bursae Scoticae: qua
de re sic scribit M. Henricus de Egher de Kalcker Colon. Diocesis, Anglicanae
Nationis Procurator. *In Crastino Scholasticae virginis notificauit Nationi pra-*
dictae (Anglicanae) discretus vir M. Thomas de Hartas Scotus quendam bonum
virum de Scotia D. Adam Zeduort vel Ieduort Scotum fundasse Parisius heredita-
riè & perpetuè redditus 12. librarum monetae tempore solutionis Parisius communiter
currentis pro Bursis Scholaris vnius de Scotia, quem ipse primò eligeret; dein-
de post eum Prouincia Scotiae, deinceps Natio Anglicana, postea Facul-
tas, & tandem Vniuersitas Parisiensis de eadem Prouincia Scotiae quem du-
xerit eligendum. Ratificans hos redditus in certis pensionibus Domorum sub
litteris Regalibus testimonioque litterarum Parlamenti alijsque modis cer-
tioribus. Provt adhuc amplius de eis fiet mentio vltior in Vniuersitate, pra-
sentibus Magistris Procuratore praefato, Themone, Alberto de Bohemia,
Martino & Conrado de Bohemia, Willielmo Buser caeterisque multis in testi-
monium veritatis.

FUNDATIO
BURSARUM
SCOTICARUM.

Item eodem Rectore approbata est & confirmata fundatio Collegij Boiffiaci, quam publico Instrumento contentam, ne pereat, operae pretium duximus his annalibus inferendam.

Fundatio Collegij Boiffiaci.

IN NOMINE DOMINI, Amen. Per hoc praesens publicum Instrumentum
cunctis pateat euidenter, quod anno Domini 1358. secundum morem Ec-
clesiae Gallicanae Indictione 12. die 7. mensis Martij, videlicet die Iouis post
sacros Cineres Pontificatus sanctissimi in Christo Patris ac D. nostri D. Inno-
centij diuina prouidentia Papae VI. anno 7. coram venerandae discretionis vi-
ris DD. & MM. Ioanne Ance Rectore, venerabilis Matris nostrae Vniuersita-
tis, Magistrorum & Scholarium Par. Simone Freron sacrae Theologiae, Ioan-
ne de S. Dionysio Abbate Monasterij de Conchis Decretorum, Guiberto de
secreto Medicinae Doctoribus, Odardo Billeli Franciae, Iacobo Iuuenis Picar-
diae, & Roberto de S. Nicolao, pro Normania Magistris in Artibus Natio-
num Procuratoribus a dicta venerabili Matre nostra Vniuersitate, vt dicebant,
ad infra scripta specialiter deputatis, in nostrorum publicorum Notariorum &
testium subscriptorum praesentia, propter hoc personaliter constituti venera-
biles viri Magistri Stephanus Vidé de Boiffyaco Sicco Canonicus Laudunensis,
Ioannes dictus, *Quatre deniers*, Domini Regis Clericus, & D. Iacobus Vitalis
Presbyter, Executores Testamenti seu vltimae voluntatis defuncti D. Gode-
fridi Iacobi, Petri de Boiffyaco praedicto, quondam D. Regis Clerici, Auun-

1358.

» culique dicti M. Stephani, videlicet dicti tres Executores nomine Executorio
 » dicti defuncti D. Godefridi, & dictus etiam M. Stephanus suo proprio nomine di.
 » centes & afferentes, quod cum dictus defunctus D. Godefridus tempore quo vi.
 » uebat, Testamentum suum condidisset, & de sua vltima voluntate disposuisset
 » & ordinasset, in quo seu qua ipse fecit plura legata, pluribus pijs locis & per.
 » sonis, & inter cætera ipse D. Godefridus voluit quod Domus, & aliæ here.
 » ditates, alijque redditus, quos & quas ipse acquisierat Parisius, & ibi propè,
 » de quibus in suo dicto Testamento aliàs & aliter non ordinauerat, venderentur
 » per manus Executorum suorum prædictorum, & quod pecunia ex causa ven.
 » ditionis huiusmodi ab eis habita erogaretur pauperibus de Parisius, & de Boif.
 » syaco antedicto, vel aliàs de ea ordinaretur in remedium salutis ipsius Testato.
 » ris, prout videretur dictis suis Executoribus bonum esse, quemadmodum in
 » Testamento dicti defuncti, quod dictus Magister Stephanus ibidem tunc ex.
 » hibuit, plenius est expositum & seriosius comprehensum, & prædicti Executo.
 » res omnia legata quæcumque contenta in dicto Testamento persoluerunt, vt
 » dicebant, dictaque Domus, & plures alij redditus, dicti defuncti admortifati
 » de bonis Executionis eiusdem restarent & adhuc restent; de quibus per dictos
 » Executores nondum est plenariè ordinatum. Considerantes quod non possent
 » conuerti quam in fundatione perpetua pauperum Scholarium qui Parisius in
 » Grammatica, Logica, Iure Canonico, & sacra Theologia studendo profice.
 » re debeant, cum per viros taliter in dictis Facultatibus edocendos Christianus
 » populus instrui, Ius & Iustitia dirigi, & in Dei Ecclesia fructus vberrimus affer.
 » ri suis temporibus dignoscatur, qui etiam pro animarum dicti defuncti ac dicti
 » Magistri Stephani, parentumque, benefactorum ipsorum, ac Executorum,
 » tam dicti defuncti quam dicti M. Stephani, (quos quidem Executores præfa.
 » tus Magister Stephanus inter benefactores ipsorum tam dicti defuncti Testato.
 » ris, quam ipsius Magistri Stephani nominauit, & adscribi voluit) remedio &
 » salute funderent perpetuò Deo preces, & specialiter mediantibus infra scri.
 » ptis pro Testatore & M. Stephano prædictis, parentibusque & benefactoribus
 » suis, vnã Missã die qualibet perpetuò in Capella Domus ipsorum Schola.
 » rium celebrarent, vel celebrari facerent. Attendentes etiam quod deuota.
 » rum Orationum suffragia inter alia pietatis opera multum profint ad diuinam
 » misericordiam impetrandam, præsertim Missarum Officia sæpius celebrata,
 » vbi Deus Dei Filius D. noster Iesus Christus immolatur, qui pro redemptione
 » humani generis de sinu Patris in vtero perpetuæ Virginis Mariæ descendens
 » carne nostræ mortalitatis indutus semetipsum in ara Crucis offerens, nos ab
 » æternæ cruciatu mortis eripuit, & suo redemit Sanguine pretioso, vbi & eius
 » recolitur memoria Passionis, & offertur ipse Filius Deo Patri hostia sacra pro
 » peccatis omnium fidelium, ac etiam defunctorum, ac summæ Trinitati de tan.
 » to nobis diuinitus impenso beneficio gratiarum humanarum actiones, ac lau.
 » dis sacrificia referuntur, feruentem in Domino deuotionem habentes, quod
 » huius memoriale dignissimum perpetuis futuris temporibus prædicti Testa.
 » toris, & dicti Magistri Stephani, parentumque, & benefactorum ipsorum
 » redemptione peccatorum & salute animarum, & pro cunctis fidelibus vi.
 » uentibus & defunctis sæpissimè recolatur, tam de bonis dicti defuncti, quam
 » de bonis Magistri Stephani ordinauerunt & decreuerunt instituere & fun.
 » dare Parisius sex Scholares & vnũ Capellanum, qui pro Scholari habea.
 » tur, ac etiam reputetur, & numero dictorum Scholarium contineatur, seu ag.
 » gregetur, & vnũ famulum; qui scholares de Boissyaco nuncupentur, &
 » vnã Missã die qualibet in Domo dictorum Scholarium per dictum Capel.
 » lanum, (qui continuò teneatur residere Scholariter Parisius) vel alium loco
 » sui cum dictis Scholaribus, si sit impeditus infirmitate corporali, vel alio iusto
 » impedimento, perpetuò celebrandam secundum ordinationes, conditiones,
 » dispositiones, & modos contentos in quadam littera propria manu dicti M.
 » Stephani (vt assererat) scripta formam, quæ sequitur, continente. *Nouerint*
 » *Vniuersi, & specialiter nostra Mater Vniuersitas Paris.* quod nos *Stephanus Vidè de*
 » *Boissyaco sicco* Canonicus Laudunensis & Regis Clericus, *Ioannes Quatre de*
 » *niers* Regis Clericus, Guido Sutoris Presbyter Sigillifer Senonensis, & Iaco.

bus Vitalis Canonicus de Virtuto, Executores discreti viri D. Godefridi de Boissiyaco sicco quondam Regis Clerici, ordinauimus consensu vnanimi, quod Domus in qua inhabitabat prædictus Dominus Godefredus, quando viam vniuersæ carnis fuit ingressus, qui obiit anno Domini 1354. 20. die Augusti in auro, & in qua nunc inhabitat prædictus Stephanus eius Nepos, & Executor, cuius Stephani prædicta Domus est ad præsens titulo emptionis de consensu, & ad requestam ipsius Stephani est admortifata de bonis executionis ipsius D. Godefredi ad vsum & foundationem Scholarium pauperum, & pro tanto non tenebitur dictus Stephanus soluere pretium quod debet de dicta Domo.

Item quædam alia Domus ad vsum prædictorum Scholarium est admortifata, quæ est retro S. Andream de Arcubus, & tenet ab vna parte portæ vici ad duas partes, & ab alia parte, & ex eodem latere, & à parte anteriori domibus cuiusdam Capellani S. Marcelli propè Parisius, & à posteriori parte pluribus domibus *Vici Gerardi aux Poiteuins*, quæ quidem Domus est de hereditate Stephani, & in qua morabatur ante obitum dicti D. Godefredi, est admortifata de bonis dicti D. Godefredi ad requestam mei Stephani ad vsum prædictum.

Item quædam alia Domus, quæ est de conquestu mei Stephani, est admortifata de consensu meo, & ad requestam meam ad prædictum vsum, & de bonis prædicti D. Godefredi, & tenet prædicta Domus à posteriori parte domui vltimò nominatæ, & habet aperturam suam ab anteriori parte in *Vico Gerardi aux Poiteuins*, & habebò vsum fructum istarum duarum domorum vltimarum quandiu vitam duxero in humanis, & Executores mei per vnum annum post mortem meam, nisi aliter duxero ordinandum.

Item ad vsum prædictorum Scholarium, nos Executores prædicti fecimus admortifari redditus qui sequuntur. Primò supra duas Domos quas tenet Guillelmus de Alua ad 12. libras Parisienses annui & perpetui redditus, & tenent ab anteriori parte domui, quam inhabitabat prædictus D. Godefredus dum viuebat, & in qua Stephanus eius Nepos inhabitat, dictas 12. libras.

Item supra Domum quamdam, quam tenet Adam Galot Custurarius, vndecim libras Parisienses, & tenet prædictæ domui ex alia parte anteriori, & eiusdem lateris versus portam S. Germani de Pratis.

Item in Carnificeria S. Germani de Pratis supra quamdam Domum magnam & altam, in qua moratur ad præsens quidam Carnifex vocatus Ioannes *le Fournier*, aliter *Maistre d'Hofel*, decem libras Parisienses, & omnes prædictæ Domus redditus sunt admortifati à DD. Abbate & Conuentu S. Germani de Pratis, prout apparet per litteras.

Item in Vico Citharæ supra quamdam Domum, quæ fuit Ioannis *de Neuers* quondam Procuratoris in Parlamento, 60. solidos Parisienses in terra Regis.

Item vltra Pontes, in Ferronaria propè Cimeterium SS. Innocentium Paris. in Domo vocata *au Moulinet*, in qua moratur, & est Domus sua *Simon le Reboux* Pelliparius, 16. libras 5. solidos Parisienses per annum admortifatas pro duabus partibus per Regem, & pro tertia parte, per D. Episcopum Parisiensem, quia ita diuisa est terra eorum.

Item supra Domum cuiusdam Tapifferij propè Innocentes & in fine siue boto Gauterij sicut itur ad hallas, viginti solidos.

Item supra quamdam aliam Domum propè Innocentes, quæ fuit defuncti Nicolai *de Graulliers*, 60. solidos, & sunt prædicti redditus in terra Regis vltra Pontes, & habemus nos Executores admortifationem à Domino Rege in terra sua vsque ad 50. libras Aeræ, & intendimus quod tota sit ad vtilitatem Scholarium.

Item supra quamdam Domum propè S. Paulum, in qua moratur ad præsens Collinus de Monsterello Custurarius, 40. solidos 8. denarios sed non sunt admortifati, & sunt in terra D. Abbatis de Tiron.

Item Ioannes Bosdous qui habet Neptem defuncti Domini mei in vxorem, & de eâ decem liberos, & est Consanguinea mea germana, qui fuit captus prisonarius ab inimicis, qui sunt apud Hespernonem, tenetur mihi Stephano in tribus modijs bladi frumenti sextarium ad duos solidos prope melius quolibet.

» anno in perpetuum soluendis & reddendis Parisius in Domo mea, vel illorum,
 » qui à me causam habebunt, cum expensis ipsius infra festum beati Andreae
 » Apostoli, quod erit anno Domini 1358. Et prædicta tria modia reddenda in
 » Domo mea Parisiensi, vt supra. Constituerunt ducenta & decem scuta soluta
 » in florenis ad Mutonem, videlicet quodlibet modium sexaginta & decem
 » scuta.

» Item debet mihi prædictus Ioannes Bofdous, & in eadem obligatione 60.
 » florenos ad Mutonem: valentes quater viginti & decem florenos ad scutum,
 » quos promisit ad voluntatem meam, & pro certo nisi fecissem sibi financiam
 » de prædicta pecunia, erat in periculo amittendi caput, sed pietas liberorum
 » suorum & vxoris suæ fecit mihi hoc facere. Verum est quòd post contractum
 » diu factum de tribus modijs bladi & obligationem mihi factam propter amo-
 » rem liberorum suorum, & vxoris suæ, & ipsius concessi sibi, quod si infrà qua-
 » tuor annos à datâ obligatione, ipse posset redimere terram suam, & omnia bona
 » sua mobilia & immobilia ad dictum contractum & pecuniam soluendam obli-
 » gata, ipse esset immunis de redditu trium modiorum frumenti ad mensuram
 » Parisiensem reddendorum Parisius in domo mea, vt dictum est, soluendo dicta
 » ducenta & decem scuta, dum tamen ipse soluat totam summam in simul ad fi-
 » nem quòd diuisio solutionis, vel particularis solutio, mihi vel illis, qui cau-
 » sam habebunt à me, non adferat damnum, alia obligatione quantum ad 60.
 » Mutones remanente in sua potestate, nisi prius soluerit. Quæ tria modia fru-
 » menti, vel dictam pecuniam loco ipsorum si non soluerit, vel redemerit infrà
 » annos quatuor à data obligatione, & dictos 60. Mutones, si mihi vita mea
 » comite non satisfecerit, volo esse & spectare ad foundationem & dotationem
 » dictorum Scholarium. Et per hoc erit quitus Executioni meæ de dicta pecu-
 » nia, scilicet soluendo dictis Scholaribus.

» Item eisdem Scholaribus & ad foundationem & dotationem ipsorum, & de
 » consensu aliorum Executorum, volo & ordino quod post decessum meum ipsi
 » habeant & possideant totam terram, & redditus quoscumque quos habeo
 » apud Nantouillerum, & in territorio quod emi à Ioanne de Villa-Noua Scu-
 » tifero de pecunia Executionis, & ad finem quod anno elapso retractus pos-
 » sent admortifari in manu mea ad foundationem & profectum dictorum Scho-
 » larium, de dicta terra, & redditibus sum in fide & homagio, vel sufferentia à
 » D. de Nantouilleto, & valet benè dicta terra 60. libras quolibet anno, & tan-
 » tum vult dare vsque ad 12. annos vnus Burgensis Villæ, vocatus Ioannes *Ber-*
 » *trand*, redditus Parisius, & est intentionis omnium nostrorum Executorum,
 » quòd omnes prædicti redditus suprâ nominati, qui non sunt admortifari, ad-
 » mortifentur de bonis D. defuncti Godefredi prædicti, si possit fieri bono mo-
 » do, cum conditionibus prædictis, si bona sint sufficientia, etsi bona non suf-
 » ficiant, volo Ego Stephanus & Executor quòd de bonis meis admortifentur
 » soluto Testamento meo primitus, sed in casu, in quo retrahetur prædicta he-
 » reditas, (quoniam adhuc non est annus elapsus) vel non poterit admortifari,
 » conuertetur pecunia in alijs hereditatibus, ad vsum & foundationem dictorum
 » Scholarium.

» Item intentionis meæ est, quod si bona & facultates meæ suppetant, &
 » sint vltra solutionem, seu valorem Testamenti mei, & admortifationem præ-
 » dictam, quod prædicti Scholares viuent per totum annum vnum statim post
 » mortem meam cum expensis Executionis meæ, habebunt tamen prædictas ex-
 » pensas per manus Executorum meorum, vel Executoris mei, etsi dicti Scho-
 » lares non essent concordēs, cum dictis Executoribus, vel contenti de expensis,
 » quas sibi ministrabunt, quilibet ipsorum habeat quatuor solidos cum man-
 » sione sua, nec tangant redditus suos per totum illum annum, sed recipiantur
 » per manus Executorum, vel deputatum ab ipsis, & ponantur in Arca, & de-
 » posito penes Scholares; quæ Arca habeat duas clauēs, quarum aliquis Exe-
 » cutorum habeat vnā, quandiu viuent successiuè, & aliam Magister, vel an-
 » tiquus dictorum Scholarium.

» Item intentionis meæ est, quòd prædicti Scholares post mortem meam
 » habeant omnes libros meos Iuris Canonici & Ciuilis, & quoscumque alios.

nisi de eis aliter ordinauero in Testamento meo.

Item quilibet ipsorum Scholarium habebit vnum Lectum furnitum de quatuor lintheaminibus, & suppellectili & quantitatem lecti, si extant tempore mortis meæ, & erunt prædicti lecti de minori qualitate quam poterit esse bono modo, ita quod solo modo vna persona possit ibi iacere, nec poterunt aliquo modo alienari, vel transferri, sed manebunt perpetuò in domo Scholarium pro Scholaribus præsentibus & futuris, & etiam libri supradicti, & quæcumque dicta sunt & ordinata supra, & infra dicentur & ordinabuntur, sunt & erunt pro præsentibus Scholaribus & futuris.

Item intentionis meæ est, quod post mortem meam, numerus 12. Scholarium compleatur, si bona & hæreditates supradictæ possint ad hoc sufficere, et si non possint sufficere, volo quod tota hæreditas mea & redditus quos habeo apud Venas tempore mortis meæ admortifentur ad illud opus, soluto Testamento meo si habeam vnde possit fieri bono modo, & si non, omnes prædictæ hæreditates vendantur & conuertantur, in redditibus quos prædicti Scholares poterunt tenere per Executores meos vitâ meâ comite, non erunt aliqui Scholares præterquam illi qui sunt de præsentibus, & mecum commorantur, videlicet *Ioannes Mercerei, Ioannes Filiastri, Ioan. Rumoleti, Iaquetus Majoris, Robinus Bosdolet*, vnus Magister, & vnus de Scholaribus, qui celebrabit, & *Theueninus Quatre deniers*, filiolus meus cum adeptus fuerit, seu compleuerit ætatem octo annorum, filiusque Magistri Ioannis *Quatre deniers*, compatris mei Regis Clerici, licet non sit de genere, pro tanto quod prædictus Magister Ioannes *Quatre deniers*, seruiuit defuncto Domino meo per spatium viginti annorum & ultra, & mihi per annos vel circa, nullus autem alius poterit poni nisi sit de genere defuncti mei Godefredi, vel de meo, de propinquioribus, quod illi de genere defuncti Domini mei præferentur illis de genere meo, ex parte Patris mei, quia Ego sum nepos ex parte Matris, *si non habeant aliunde vnde possint viuere ad Scholas & sustentari, quod totum sit ob reuerentiam Dei pro elemosyna & pro pauperibus Scholaribus, qui aliter non habent vnde viuere possint in Scholis.* Excepto tamen quod ego volo & ordino, quod illi duo ex Executoribus meis, qui portabunt onus executionis, vel illi quos eligo, ex nunc ad portandum illud onus dictum, scilicet D. Guidonem Sutoris sigilliferum Senonensem Presbyterum, & D. Iacobum Vitalis mecum commorantem Presbyterum, quilibet ipsorum, qui portabit prædictum onus, & non alius, poterit ponere vnum Scholarem de genere suo vel de amicitia sua, semel tantum, et si contingeret, quod absit, quod recusarent illud onus, vel aliquis ipsorum, alij Domini mei Executores eligent duos de se ipsis, vel vnum qui eandem potestatem habebunt.

Item quia quasi omnia bona mea & hæreditates pono in ista fundatione, volo quod Roberrus Alueti Auunculus meus, frater quondam Domini mei Domini Godefredi, si me superuiuat & non audeat redire ad partes suas propter inimicos, vel alias vnde viuere possit non habeat, quia erubesceret si mendicaret, post me habeat portionem vnus Scholaris, & moram cum ipsis **in Domo, in qua morabuntur, & ultra hoc centum solidos pro vestibibus suis,** quamdiu vitam duxerit in humanis, & morabitur cum ipsis, & non habeat alias vnde viuere, vt supra, habeat quolibet anno decem libras pro toto, quamdiu vitam duxerit in humanis, & morabitur vbi voluerit, & occupabit locum Scholaris vnus, quamdiu viuet.

Item de Fratre meo Ioanne Vide de Boissyaco Monacho Beatae Mariæ de Longo Ponte prope Montem Lethericum, qui fugit ad me Parisius propter incursum hostium, nec est ausus redire ad Prioratum suum de Monte Bodiuo, vel Prior suus Beatae Mariæ de Longo Ponte, & Monachi non velint illum recipere, volo quod sit vnus qui teneat & occupet locum vnus Scholaris, & viuat, & habeat burfas, sicut vnus de Scholaribus, & moretur cum ipsis, & faciat expensas, & Missas decantet, quamdiu potuerit, et si non velit morari cum ipsis, nihil habeat. Et ita quamdiu isti duo viuent, non adimplebitur numerus de duodecim Scholaribus, *si aliàs non habeant vnde possint viuere, vt supra, & quamdiu celebrabit continuè, habebit quatuor solidos per hebdomadam ultra burfas.*

» Item quilibet prædictorum Scholarium, qualibet hebdomada pro burfis
 » suis quatuor solidos Parisienses cum mansione sua habebit, & alij supra dictis.
 » Etsi habeant granum in redditibus suis, & faciant fieri panem, æstimabitur
 » quantum quilibet Scholaris poterit expendere ad forum competens in hebdo-
 » mada, & residuum sibi de quatuor prædictis solidis soluetur. *Et si contingeret*
 » *(quod absit) quod bona & hereditates supra nominata non sufficerent ad numerum 12.*
 » *Scholarium sustinendum, ponentur solummodo tales, & tot quot poterant sustineri de*
 » *bonis & hereditatibus prædictis & non plures.*
 » Item ratione prædictorum bonorum & fundatione prædicti Scholares te-
 » nebuntur qualibet die in perpetuum celebrare vel celebrari facere in Domo
 » sua, in quadam Capella, quæ ædificabitur de bonis Executionis defuncti Do-
 » mini mei, vel meis; quam æstimo ad centum libras Parisienses, vel Turonen-
 » ses, vnam Missam de mortuis, non occupando tamen solemnitates festorum
 » beatæ Mariæ Virginis, sanctorum & sanctarum Dei, nec dies ordinatos, sicut
 » Dominicas ad faciendum de Deo, & quando non celebrabitur de mortuis, sicut
 » collectæ speciales pro dictis fundatoribus, parentibus eorundem, omnibus fi-
 » delibus Dei defunctis, & benefactoribus suis: inter quos omnes sui Executores
 » enumerantur. Et omnia ista trado ad memoriam cum protestatione augendi,
 » diminuendi, quandiu vitam duxero in humanis, & Capellam citius quam po-
 » tero ædificandi, vel fieri faciendi.
 » Item intentionis meæ est, quod Executores ponant & ordinent dictos Scho-
 » lares, quandiu vitam duxerint in humanis, & principaliter illi onus Executio-
 » nis meæ gerent, *Et quod non possint ponere alios quam de genere, exceptis tribus, vt*
 » *supra. Et quando deficient illi de genere, ponentur illi de villa de Boissyaco primò. Et*
 » *si non sint aliqui de villa, vel non velint esse, ponentur de Boissyaco sicco, qui*
 » *non sint nobiles, sed de humili plebe, & pauperes, sicut nos & prædecessores nostri fuimus.*
 » Post mortem autem Executorum ponentur & deponentur, si opus fuerit, quod
 » absit, vt supra, per Cancellarium Ecclesiæ & studij Parisiensis, & Priorem He-
 » remitarum Fratrum Ordinis Carthusiensis propè Parisius, vel alterum ipso-
 » rum, si ambo non maneant Parisius vel propè. *Et quod ipsi non poterunt alios po-*
 » *nere quam de genere, si sint aliqui qui velint esse Scholares, vel de villa, si non sint ali-*
 » *qui de genere, & si non sint aliqui de villa, de hamellis Parochiæ, & postmodum, de*
 » *Villis propinquioribus villæ de Boissyaco, vt supra per ordinem. Et prædictis om-*
 » *nibus deficientibus, ponantur Scholares de Parochia sancti Andree de arcu-*
 » *bus Parisiensis, in qua dictus Dominus defunctus Godefredus, & ego Stephanus,*
 » *recepimus incrementum status & majoris partis omnium bonorum nostrorum.*
 » Et si aliquis dictorum Scholarium ducat malam vitam, veluti de fornicatione,
 » vel sit suspectus de aliquo vitio diffamabili & inhonesto, accusetur per suos so-
 » cios, vel alios, & hoc probato, vel fama probata, nisi statim voluerit se cor-
 » rigere, per illos qui tunc habebunt potestatem ponendi dictos Scholares in di-
 » cta domo, à dicta domo, & societate, sine mora aliqua expellatur, vel si plures
 » sint, expellantur, ne ovis morbida totum gregem inficiat; & si se corrigat per
 » **aliquod tempus, & post modum redeat ad vomitum, statim sine gratia expella-**
 » **tur.** Et tenebitur quilibet Scholaris, qui prædictam Societatem intrabit, iu-
 » rare quod si habeat aliquem Socium diffamatum & incorrigibilem super aliquo
 » crimine vel vitio, ipsum accusabit, si vult desistere, coram illis qui habebunt
 » potestatem ponendi & deponendi ipsos.
 » Item de dictis duodecim Scholaribus post mortem meam ponendis, vt supra,
 » tres erunt in Grammaticalibus, tres in Logicalibus, tres in Decretis, & alij tres
 » in sacræ Theologiæ veritatis scientia. Qui quidem Scholares proficiant vt me-
 » lius poterunt, & sic nitantur proficere in doctrinæ scientia acquirenda, quod
 » studentes in Theologia in octavo anno, vel nono ad plus, incipiant legere cur-
 » sus suos, & in decimo saltem legant sententias, vel aliàs provt Cancellarius
 » studij Parisiensis, Magistri seu Doctores in ipsis scientijs actu regentes, (si tem-
 » pus sit nimis arctum) declarabunt vel æstimabunt. Studentes verò in Decretis,
 » in 7. vel 8. anno Doctoratus honorem, vel licentiã consequantur in ipsa scientia,
 » & studentes in Artibus, in 7. anno saltem ad Magisterium ascendant, vel soli-
 » tam in ipsa Facultate licentiã assequantur. Nullus verò Grammaticorum
 » recipiatur

recipiatur in dicta domo, nisi Donatum & Catonem dedecerit. Qui infra tem-
pus ordinandum ab illis, qui illos ponent in dicta domo & Scholaribus supra
nominatis, tales & ita habiles se reddant, quod merito debeant ad alias scien-
tias ascendere, qui verò in prædictis defecerint, nisi de excusatione rationabili
doceant, commodis omnibus dictæ Domus priuentur omninò, & ab ipsa Domo
totaliter expellantur, *Et loca talium elapsis dictis temporibus vacent eo ipso.*

Item vnus vel duo de prædictis Scholaribus erunt Presbyteri, qui tenebun-
tur celebrare Missam, ad quam tenebuntur prædicti Scholares qualibet die vt
supra, qui habebit qualibet hebdomada ultra bursas suas quatuor solidos Pari-
sienses pro labore, & si sint duo vel plures qui hoc velint facere, quilibet ha-
bebit secundum quod celebrabit pro rata sua.

Item tenebuntur prædicti Scholares, qualibet die in prandio magno, si sit
de mane, vel in cœnâ, si sit ad cœnam, quilibet ipsorum per ordinem inci-
piendo à maiore vsque ad minimum legere de Biblia, quamdiu alij comedent.

Item tenebuntur qualibet die prædicti Scholares in prandio magno & paruo
sue cœna, dicere in suis gratijs Psalmum *De Profundis*, & Orationes speciales
pro fundatoribus suis, benefactoribus, & omnibus fidelibus Dei defunctis.

Item Domino concedente, infra vnum annum intentionis meæ est ædificari
facere vnâ Capellam in Domo, in qua habitabunt prædicti Scholares, & in
qua solebant morari, quæ vocatur *Castrum C. ill. rdi*, & in ea celebrabitur qua-
libet die, vt supra, & si Deus non mihi det tempus hoc faciendi, Executores
mei hoc facient, vsque ad summam centum librarum Parisiens. vel Turonen-
sium, vt supra, vel aliâs prout facultates suppetent, & mihi videbitur expe-
dire.

Item quod per præsentium ordinationem ponendi sunt Scholares quatuor
Facultatum, si & quam primum numerus duodecim Scholarium adimplebitur,
scilicet Grammaticorum, Artistarum, Canonistarum, & sacræ Theologiæ,
*Et quia multi dubitant quod propter varietatem scientiarum diuersarum, non possit esse
pax & concordia inter ipsos, volumus & ordinamus, quod si omnes de vna Facultate
sint discordes ab alijs, & per defectum ipsorum non possint in breui ad concordiam redu-
ci, cum velint esse nimis elati super alios, & ipsos deponere, quia intentionis nostræ est,
quod omnes nutriantur in humilitate, & quod maior fiat sicut minor, & minor sicut mi-
nor; volumus & ordinamus quod illa Facultas quæ sustinebit & nutriet discordiam, vel
elationem & superbiam super alias, totaliter expellatur ab alijs, & perpetuò ab alijs &
bonis, seu communitate ipsorum priuetur, & tanquam membrum putridum ab alijs abs-
cindatur, & aliæ tres Facultates solæ insimul in pace remaneant, & perpetuò perseue-
rent taliter, quod secundum defalcationem prædictam Scholarium aliarum Facultatum
numerus aequaliter augeatur.*

Item non miretur aliquis de Dominis meis si aliquotiens hic loquatur in
plurali, aliquotiens in singulari, quia hic loquitur in plurali in his quæ tan-
gunt executionem defuncti Domini mei, Domini Godefredi, & nos omnes
Executores ipsius, in ijs verò quæ tangunt personam meam, vel bona, & ordi-
nationem, ~~vel obligationem~~ honorum meorum, & hereditatis meæ, loquor in
singulari.

Item quia ego habui, & habeo totum onus, & pondus & periculum execu-
tionis, & fuerunt omnia per me facta cum consilio aliorum Executorum, lo-
quor plus quàm alij. In quorum omnium testimonium prædictorum, ego Ste-
phanus prædictus Nepos & Executor prædicta omnia, manu mea scripsi, & Do-
minis meis de Vniuersitate tradidi vnâ cum litteris admortificationis Domorum defuncti
Domini mei, Domini Godefredi, & mearum Parisius existent. per illud opus per
Reuerendos Dominum Abbatem & Conuentum sancti Germani de Pratis pro-
pè Parisius admortificationum, & etiam signum meum, de quo vtor & vsus fui
vsque nunc in Officio Notariatus Regij, vnâ cum appensione sigilli mei appo-
sui. Datum sub signo & sigillo prædictis anno Domini 1358. die 1. Iunij, cum
protestatione addendi & diminuendi vt supra. *Et ob hoc supplicaueram dictæ
Matri nostræ Vniuersitati, quatenus ipsi dictos Scholares sub ordinationibus, condi-
tionibus, dispositionibus, & modis supra scriptis, vellet de sua benevolentia ipsius vene-
rabilis Matris nostræ Vniuersitatis Collegio aggregare, ipsosque sub protectione, tuitio.*

„ ne, & salua guardia ipsius Matris nostrae ponere, & velle posse priuilegijs & libertatibus
 „ dicte Vniuersitatis vti & gaudere. Et praefati Domini & Magistri, Rector, Docto-
 „ res, & Procuratores ad inquirendum de contentis in dicta littera & ad suppli-
 „ cationem dictorum Excutorum nomine Excutorio praedicto, & dicti Ma-
 „ gistri Stephani suo nomine proprio confirmandam, & effectui mancipandam
 „ fuerint (vt dicebant) a praefata venerabili Matre nostra specialiter deputati,
 „ ac etiam ad omnia & singula circa haec necessaria faciendum coram nobis
 „ Notarijs & testibus infra scriptis saepe dicti Excutores nomine Excutorio
 „ ante dicto, & dictus etiam Magister Stephanus nomine suo proprio praelibatis
 „ deputatis similiter supplicauerunt quatenus omnia & singula contenta in eo-
 „ rum supplicatione praedicta, ipsi deputati vellent benigniter adimplere, &
 „ etiam confirmare.

„ Quiquidem Deputati dicentes quod ipsi de contentis in dicta supplicatione
 „ virtute & autoritate a dicta venerabili nostra Matre eis super hoc attributa in-
 „ quisuerant, & informationem fecerant super hoc competentem, consideran-
 „ tes sicut decet, deuotionem dictorum Excutorum nomine Excutorio praefa-
 „ to, & dicti Magistri Stephani nomine suo proprio erga dictam venerabilem
 „ Matrem exhibitam & impensam, attendentes etiam quod secundum Canoni-
 „ cam autoritatem in officijs Charitatis, illis primo loco tenemur obnoxij, a
 „ quibus beneficia nos cognoscimus recepisse, & quod dignum est, vt praefatus
 „ defunctus & dictus Magister Stephanus qui praefatis Scholaribus dederunt tym-
 „ panum, ab eis sumant Psalmum, quodque defunctus ipse, & Magister Step-
 „ nus praedictus, quantum est in dicta venerabili Matre nomen habeant sempi-
 „ ternum, & istorum tanquam Iustorum sit memoria in aeternum, *dictos Scholares*
 „ *sex, cum dictis Capellano & famulo ordinationibus, conditionibus, modis, & disposi-*
 „ *tionibus supra tactis, virtute & autoritate praedictis Collegio & numero Collegiorum*
 „ *Scholarium Parisiensis aggregauerunt, ipsosque per os & organum dicti Domini Rectoris*
 „ *sub dicte Vniuersitatis protectione, tuitione, tutela, & custodia posuerunt, ac Priuile-*
 „ *gijs & Libertatibus dicte Matris nostrae gaudere, vti & defendi, more solito, vo-*
 „ *luerunt.*

„ Et quia dicti Excutores nomine Excutorio praedicto, & dictus Magister
 „ Stephanus etiam suo nomine proprio, de praedictis Domo & redditibus in ma-
 „ nibus dictorum deputatorum per traditionem litterarum, emptionum ipsarum
 „ & admortisationum ac clauium dictae Domus, sicut dicebant, se deuestierunt
 „ realiter & de facto ipsi Deputati dictos Scholares in personas *Ioannis Boillandi*
 „ *Magistri dictorum Scholarium* pro praesenti, *Ioannis Merceriij, Ioannis Filiastri,*
 „ *Ioannis Ramoleti, Robini Baldous, & Iacqueti Maioris* nominatorum per di-
 „ ctos Excutores, & Magistrum Stephanum nominibus quibus supra Schola-
 „ rium dicti Collegij de Boissyaco in possessionem corporalem & realem dicto-
 „ rum Domus & reddituum per traditionem dictarum litterarum & clauium in-
 „ duxerunt, & dictos Scholares praesentes, & successores futuros Scholares, de
 „ Boissyaco nomine & cognomine voluerunt & ordinarunt, & nunc in **perpe-**
 „ **tuum nominari. Supradicti vero Magister ipsorum & Scholares ipsi superius**
 „ transcripti, suo & aliorum dicti Collegij praesentium & futurorum nomine di-
 „ ctam possessionem corporalem & realem recipiendo dictas claues & litteras a
 „ dictis Deputatis eis traditam (vt praedicitur) receperunt, & contenta in dicta
 „ ordinatione pro se & suis successoribus adimplere & facere, quantum in eis
 „ erit possibile, promiserunt, quibus mediantibus vt praemittitur consummatis
 „ dicti Deputati virtute & autoritate praefatis agnoscentes & confitentes praedictos
 „ Excutores & Magistrum Stephanum praedictum, quibus supra nomini-
 „ bus praedicta omnia fuisse integraliter & debite adimpleta, eorum laudabilem
 „ & salubrem voluntatem ratificantes & collaudantes in quantum dictam vene-
 „ rabilem Matrem nostram tangit, praemissa omnia & singula confirmantes, ipsos
 „ a praedictis benefacto & donatione absoluerunt penitu. & quittaerunt. Super
 „ quibus omnibus & singulis praemissis tam dicti Deputati, quam dicti Excutores,
 „ & Magister Stephanus petierunt a nobis Notarijs publicis infra scriptis sibi
 „ fieri publica instrumenta. Acta fuerunt haec in domo habitationis dictorum
 „ Scholarium sita in Vico S. Germani de Pratis Parisius anno Domini, Indictione,

menſe, die, & Pontificatu prædictis, præſentibus venerabili & Religioſo viro “
 Domino Guillelmo de Lilio Abbate Monafterij ſancti Ioannis de Iardo de. “
 cretorum Doctore, Dominis Stephano Sauorelli, Priore Prioratus de Nemo- “
 ſio Senonenſi, Stephano Royneti Monacho Monafterij ſancti Lenomari Ble- “
 ſenſis, Carnotenſis Diœceſis, *Iacobo de Pauillone, & Hymberto Burgandi Bedellis* “
Parienſibus Nationis Franciæ in Artium Facultate, & alijs pluribus teſtibus ad “
 præmiſſa vocatis ſpecialiter & rogatis. Et inferius à parte ſiniſtra ſcriptum eſt. “

Et ego Petrus Turpan de Greſſeyo Clericus Senonenſis Diœceſis publicus “
 autoritate Apoſtolica & Imperiali Notarius, præmiſſis omnibus & ſingulis, “
 ſic vt præſcribitur anno Domini, Indiçtione, die menſe, & Pontificatu prædi- “
 ctis, in dicta domo habitationis ipſorum Scholarium, tam per dictos Executo- “
 res nomine Executorio, & Magiſtrum Stephanum de Boiſſyaco ſuo nomine “
 proprio, quàm per dictos DD. Rectorem dictæ Vniuerſitatis dictis, factis, de- “
 cretis, ordinatis, ſupplicatis, inſtitutis, fundatis, aggregatis, collaudatis, ac “
 etiam confirmatis, vnà cum dictis teſtibus, & Notario publico infra ſcripto, “
 præſens fui ad ipſa omnia & ſingula legitimè occupatus fui, ſcripſi, & hîc me “
 manu mea propria ſubſcripſi, præmiſſa omnia & ſingula in hanc formam publi- “
 cam redigendo, præſentique publico inſtrumento meum ſignum publicum, “
 vnà cum ſigno & ſubſcriptione dicti Notarij publici rogatus appoſui in teſti- “
 monium præmiſſorum. Et à parte dextra ſcriptum eſt. Et ego Iacobus Co- “
 quelin Trecentis Diœceſis publicus Apoſtolica & Imperiali autoritate No- “
 tarius, Curixque Parisienſis iuratus, præmiſſis omnibus & ſingulis, dum ſic fie- “
 rent & agerentur, vnà cum Notario publico, & teſtibus prænominaſis, præ- “
 ſens interfui, & ea publicando hîc me propria manu ſubſcripſi, ſignumque “
 meum conſuetum vnà cum magno ſigillo Matris meæ Vniuerſitatis prædictæ, “
 & ſigno, ac ſubſcriptione prædicti Notarij publici appoſui requiſitus & roga- “
 tus, in teſtimonium præmiſſorum. Et adhuc inferius ſcriptum eſt. “

Et nos Rector & Vniuerſitas Magiſtrorum & Scholarium Parisienſium præ- “
 dictorum ad relationem deputatorum noſtrorum & Notariorum publicorum “
 prædictorum ad maiorem certitudinem & confirmationem præmiſſorum, ma- “
 gnum ſigillum noſtræ dictæ Vniuerſitatis, vnà cum ſignis & ſubſcriptionibus “
 dictorum Notariorum præſentibus litteris duximus apponendum. Datum “
 anno & die prædictis. “

Hoc Collegium ad Vniuerſitatem, præſertim verò ad Nationem Gallica- “
 nam, in cuius dominio & ditione eſt, sæpè confugit. Eiuſque rei extrant in “
 commentarijs publicis acta plurima. *Die Lunæ 3. April. ann. 1418.* Natio Fran- “
 ciæ apud S. Mathurinum fuit conuocata ſuper aliquibus ſupplicationibus tan- “
 gentibus honorem & vtilitatem dictæ Nationis: in qua Congregatione Scho- “
 lares nonnulli venerabilis Collegij de Boiſſyaco nomine ſui Magiſtri & dicti “
 Collegij ſupplicarunt, quatenus dicta Natio vellet ipſis & dicto Collegio aſſiſte- “
 re & adiungi, & tanquam propriæ & ſuæ cauſæ fauere in quadam lite ſeu contro- “
 uerſia coram Reformatoribus à paucis diebus motâ, occasione cuiuſdam legati “
 dictis **Scholaribus & Collegio nuper facti. Quorum Scholarium & Collegij per-** “
 lecto priùs & ſufficienter teſtamento dicti Legatoris, in forma conceſſa eſt ſup- “
 plicatio. Et ad id per Procuratorem dictæ Nationis ſupplicatum fuit nomine di- “
 ctæ Nationis alijs Facultatibus & Nationibus Vniuerſitatis Matris noſtræ iuxta “
 prius concluſa in dicta Natione, vt conſimiliter ſe adiungerent dictæ cauſæ. “

Vltima Iulij an. 1465. exequendo ſupplicationem venerandi M. Dionyſij de “
 Oliua, moderni Receptoris in nouiſſima Congregatione factam ſuper ſua re- “
 ceptione in Burſarium Collegij de Boiſſy Paril. in Parochia S. Andreæ de Ar- “
 cubus fundati in vim collationis ſibi de dictis Burſis factæ, Ego (Ioannes le “
 Clerc, Procurator Nat. Gall.) cum venerabilibus MM. Guill. Nicolay, Ioanne “
 Beſiſy, Ioan. Generi, Guill. Tolhan, Ioan. Caluy, Io. de Martigny, Ioan. Coſſon, “
 Petro Peron adiui dictum Collegium & ibidem conuocatis Magiſtro, Procura- “
 tore & Burſarijs, ex parte Nationis Gall. Matris meæ præcepi, vt dictum M. “
 Dionyſium in Burſarium reciperent & in fratrem, niſi cauſas allegare vellent, “
 propter quas hoc minimè facere tenerentur; inter quas duas aſſignauerunt “
 præcipuas, videlicet quod dictus de Oliua ſtuderet in Medicina & in dicto “

» Collegio nullus talis admitti solet : & quod reditus tenues erant , nec sufficie-
 » bant præsentibus Bursarijs. Quibus extitit ex aduerso responsum per dictum
 » de Oliua quod studeret in Theologia , & vt talis admitti petebat , & de hoc fi-
 » dem faceret post 8. dies à suæ receptionis tempore computando. Nec etiam
 » aliquid petebat de rebus, nisi primitus qui eum præcedebant Bursarij, essent
 » contenti. Verum tandem auditis partibus extitit prædictus de Oliua in posses-
 » sionem dictarum Bursarum sub iisdem conditionibus per dictam Nationem
 » positus & inductus , promisitque iuramenta fieri solita præstare.

» Die 27. Iulij an. 1602. apud Mathurinos conuocati Academiae Proceres ab
 » Ampliff. D. Rectore Palcot, idque nomine Aduocati Regis D. du Lis, vt ni-
 » mirum Academia per eurationem & recusationem D. Prioris Carrusianorum
 » conferret Primariatum siue primam Collegij Boissiyaci prope D. Andreae de
 » Arcubus Bursam Carolo du Lis Scholastico & Bursario eiusdem Collegij per
 » resignationem D. du Tranchot. Collectis itaque omnium suffragijs Decanorum
 » & Procuratorum præclarissimæ Facultatis Artium Beneficium illud dicto Ca-
 » rolo dedit quantum in ea re potuit & saluo iure alieno : idque relatam in acta,
 » & per Ampl. D. Rectorem conclusum die, anno vt supra. Ita scribit M. Petrus
 » Valens Nationis Germanicæ Procurator.

Addamus & Decretum Magni Consilij an. 1626. latum, quod est eiusmodi.

*De l'Arrest du Grand Conseil du Roy, rendu entre M^e. Jacques Marechal, Escholier
 estudiant en l'Vniuersité de Paris, pourueu d'une place de Boursier au College de
 Boissy, fondé en ladite Vniuersité, demandeur; Et M^e. Louys Quatrehomme Escho-
 lier estudiant en ladite Vniuersité, aussi pourueu d'une place de Boursier audit Colle-
 ge, receu partie au Procez, d'une part. Et M^e. Charles du Lis, Principal: Et M^e.
 Jean Martineau Chappellain audit College, deffendeurs, &c. opposans, d'autre.
 A esté extrait le dictum qui ensuit.*

» **D**It a esté faisant droit sur lesdites Instances que le Conseil a mis & met
 » l'appellation dudit Marechal, & ce dont a esté appellé au neant, en
 » emendant & corrigeant le Iugement ledit Conseil a ordonné & ordonne que
 » lesdits Quatrehomme & Marechal iouiront des places de Boursiers, dont ils
 » sont pourueus audit College de Boissy, & sur l'appel comme d'abus, ledit Con-
 » seil a mis & met les parties hors de Cour & de procez, sans despens, domma-
 » ges & interests ny restitution de fructs. Et ayant esgard aux Conclusions du
 » Procureur general du Roy, ledit Conseil ordonne que suiuant la fondation
 » dudit College, il sera pourueu aux places de Boursiers dudit College, iusques
 » au nombre porté par ladite fondation par les Chancelier de l'Vniuersité &
 » Prieur des Chartreux de Paris, Superieurs dudit College, de personnes de la
 » qualité & condition portée par ladite Fondation, à chacun desquels Boursiers,
 » outre leur logement dans ledit College, sera payé par le Principal d'iceluy la
 » somme de cent cinquante liures par an, pendant qu'ils feront leurs Estudes en
 » ladite Vniuersité, & qu'ils seront demeurans actuellement dans ledit College,
 » & à faute de ce faire sera pourueu par lesdits Superieurs ausdites places de
 » Boursiers d'autres personnes de ladite condition: Ordonne ledit Conseil que
 » ledit Martineau Chapellain, outre son logement dans ledit College, sera payé
 » par ledit Principal de la somme de deux cens cinquante liures par an, & que
 » lesdits Principal & Boursiers feront le Seruice Diuin dans la Chapelle dudit
 » College suiuant ladite Fondation: Et a ledit Conseil ordonné que le surplus
 » du reuenue dudit College demeurera audit Du Lys & ses successeurs en ladite
 » place de Principal, qui seront tenus acquitter les Charges ordinaires dudit
 » College, & employer par chacun an quatre cens liures aux reparations de la
 » Chapelle & autres bastimens dudit College, iusques à ce que lesdits bastimens
 » soient en bon & deu estat, & que à cette fin sera procedé aux baux & rabais
 » desdites Reparations en presence desdits Superieurs dudit College, & ordonne
 » ledit Conseil que les Baux à ferme des fructs & reuenus dudit College seront
 » faits à l'aduenir par le Principal en presence desdits Boursiers. Le present Ar-
 » rest a esté mis au Greffe dudit Conseil, monstré au Procureur general du

Roy & prononcé aux Procureurs des parties à Paris, le vingt sixiesme May mil six cens vingt six, Signé Collier.

Anno 1359. exortæ sunt quædam hæreses nouæ in Germania & in Hispania. In Germania quidem authore Regnardo Bertholdo de Rorbach, qui Christum in Cruce sic à Patre relictum fuisse assererat, vt præ nimio dolore de salute desperauerit, maledixeritque beatæ Virgini Matri suæ, necnon terræ sanguinem suum recepturæ. In Hispania autoribus Martino Gonsaluo, Nicolao Calabro & Bartholomæo Ianouazio Majoricano, qui anno 1360. venturum Antichristum prædicabant. Horum Hæresiarcharum fœces collegerunt Moderni Hæretici suamque inde præclaram Reformationem effinxerunt. Gallia Academicorum nostrorum indefesso studio & vigilanti operâ Monstris eiusmodi caruit, quæ si nascebantur alicubi, statim confodiebantur mucrone censoriarum.

1359.

Exarsit iterum hoc anno discordia inter Theologos & Artistas, cuius originem retulimus ad an. 1353. in hoc autem erat posita. Noluerant Theologi Rectoris nomen præponi litteris quas ab Vniuersitate ad Regem Nauarræum mitti placuerat: non quod Rectori suam omnino dignitatem derogarent, sed quia id præter morem fieri contendebant. Artistæ & qui ab eis stabant Medici, ipsius Rectoris dignitatem autoritatemque opponebant; ideoque nihil in eo peccari, si quemadmodum ille Comitij præerat, ita & litteris publicis nomen ipsius præponeretur; imò id esse longè honorabilius & illustrius. Ergo Theologi litem ad Forum Romanum detulerant; & ad eam sustinendam singulæ Nationes coactæ fuerant contribuere. Cum verò illa toto quinquennio indecisa mansisset, Innocentius VI. eam non iudiciario Decreto, seu vt vocant contradictorio, sed propriâ autoritate decîdit anno superiore, directis ad Vniuersitatem litteris cum hacce præfatione *Dilectis filijs Rectori & Vniuersitati studij Parisiensis. Molestè id ferunt Theologi, se non auditis pendenteque lite ita processum & iudicatum. Interim in Vniuersitate contra ipsos sententia fertur. Appellant obtinentque Apostolos, seu libellos dimissorios, quos illis temporibus obtinere necesse erat ijs, qui amissâ causâ appellabant, appellationemque prosequi volebant. Significant & publicant nonnullos articulos tam contra ipsum Rectorem Rectoriamque dignitatem & iura antiqua, quàm contra Facultatem Artium, qui contineri dicuntur in Regeftis & Commentarijs Theologicæ Facultatis, sed quos nondum permiserunt legi, videri ve Moderni Doctores, licet ab an. 1650. sæpè illos obtenderint & obruferint.*

LIT. CVM
THEOLOGO-
LOCIS.

Itaque quid illi expressè ferant, non possumus asserere; sed ex Actorum fide constat Nationes nominasse viros prouidos & prudentes ijs examinandis, atque ad respondendum designasse. Id decretum in Comitij Facultatis Artium, mense Ian. an. 1358. more Gall. vel 1359. more Rom. habitis apud San-Iulianum, vt notat M. Martinus Wossolicz de Bohemia Anglicanæ Nationis Procurator. *Die Mercurij, inquit, proximo sequente facta congregatione Facultatis Artium in Ecclesia S. Iuliani, lecta fuit quædam Cedula dispendiosæ & D. Rectori totius Vniuersitatis & Procuratoribus & singulis Magistris Facultatis Artium, quæ per Curatorem Theologorum eiusdem Facultatis in congregatione Facultatis Artium est præsentata.*

Mense verò Februario habitis alijs eiusdem Facultatis Comitij nominantur viri qui Responfa conscriberent ad singulos articulos Theologorum, vt scribit M. Henricus de Egher eiusdem Nationis Anglicanæ Procurator. Die Iouis proxima facta Congregatione Facultatis ad dandum Deputatos qui ordinarent de responsione super Rotulo appellationis Theologorum sub expensis Facultatis. Conclusum fuit vnanimiter in Facultate & Natione quod fieret: pro quo expedito insumpta fuerunt duo scuta Philippi, à qualibet Natione solueda; in summa octo scutorum Philippi. Quæ duo scuta Philippi soluit M. Themo prædictus nomine Nationis. Eademque die facta Congregatione Nationis cum Facultate prædicta ibidem ad extorquendam pecuniam de debitoribus Nationis deliberatum fuit concorditer, quod vocarentur debirores & satisfacerent: quod factum fuit die Dominica proxima, quâ paucis comparantibus deliberatum fuit, quod ipsi pignora redimerent, & quod alijs intimaretur, quod

„ nisi pignora redimerent, ipsa venderentur. Pro quo tamen quia nulli satisfacere-
 „ cerunt, & Natio multum intricata fuit, Iterum vocatum fuit die Lunæ proxi-
 „ ma ad ordinandum de venditione pignorum apud S. Iulianum, vbi pro maiori
 „ parte deliberatum fuit, quod pignora venderentur quam citò posset, ne Natio
 „ dedecus pateretur in dando pecuniam ad prosequendum litigium de *Præpositione*
 „ *Reſtoris contra Theologos*. In executione cuius deliberationis per Procuratorem
 „ prædictum & per M. Themonem prædictum & M. Albertum de Saxonia de-
 „ putatos expositi fuerunt quinque solidi cum octo denarijs prædictæ monetæ
 „ pro portitoribus librorum & potatione facta cum librarijs præsentibus Bedellis
 „ Nationis, in quorum vnus Domo scilicet Ioannis de Parca positi sunt libri in
 „ sacco signato Procuratoris sigillo.

Ex ijs patet Nationes ad probandum confirmandumque Ius suum Recto-
 riamque Dignitatem, Commentarios suos librosque alios Authenticos curaf-
 se deferri ad forum Romanum. Miserunt quoque Nuncios ad eam rem promo-
 uendam, vt intelligimus ex actis eiusdem Nationis. *Item die Lunæ post delibera-*
tum fuit in Congregatione Facultatis apud S. Iulianum, quòd qualibet Natio daret 20.
ſcuta ad expediendum illa quæ occurrerent in placitis contra Theologos videlicet pro miſ-
ſione Nuncij ad Curiam Rom. pro expeditione verò illius iterum post congregatum.

Vt autem contributio prædicta facilius à singulis exigeretur, constituta pri-
 mò Bursa communis in Comitij 23. Septembr. habitis. *Item statutum fuit die*
23. Septemb. quòd quilibet ad aliquem actum procedens daret pro sexta Bursa quinque
grossos Philippinos pro lite inter Theologos, & Facultatem Artium solummodo per an-
num. Deinde die 26. electus est M. Ioannes Ance Receptor communis illius Bur-
 sæ. *26. die eiusdem mensis electus fuit M. Ioannes Ance pro tunc Receptor Nationis Gal-*
licanæ ad recipiendum sextam Bursam de qua in præcedenti Procuracione scriptum. Et
obligauit se Natio Gall. ad standum & satisfaciendum pro dicto M. Ioanne, si opus
fuerit pro reddendo computum rationem de receptis. Item 28. die mensis eiusdem in-
cepit D. Gisbertus Papæ sub M. Themone, cuius Bursa nihil, præter Bursam quam
soluit Receptor Facultatis.

Exacta est Bursa illa communis ad annum vsque 1362. quo habitis die 23.
 Octobr. Comitij *statutum quòd sexta Bursa quæ capi solebat in Facultate, amplius*
nec in Facultate nec in Natione caperetur. Itaque credibile est litem illam prædicto
 tantum an. 1362. fuisse terminatam. Quomodo verò decisa terminataque fuerit
 in foro Rom. distinctè & expressè non habemus; sed omnino patet causâ ce-
 cidisse Theologos: siquidem in omnibus fere litteris, quæ deinde scriptæ
 fuerunt à summis Pontificibus, à Cardinalibus, Imperatoribus, Regibus &
 alijs Vniuersitatibus, præfationem illam seu præpositionem appositam legi-
 mus, *Reſtori & Vniuersitati Paris.* Item quoties ipsa Vniuersitas aut statutum
 aliquod condidit, aut litteras dedit publicas, ita semper subscripsit, *Reſtor &*
Vniuersitas. Fidem huius rei faciet Historia consequentium annorum.

1360.

Anno 1360 die 23. Septembr. facta congregatione Facultatis Artium apud
 S. Iulianum placuit iuxta Decretum 23. Septemb. an. 1359. Bursam illam com-
 munem, de qua supra, exigì, nec admitti quenquam ad iuramentum, nisi Re-
 ceptori communi pateret solutam fuisse. Qua de re sic scribit M. Ioannes. Vter
 „ Spijc de Hollandia Procurator Anglic. Nat. Anno, mense, die & Congrega-
 „ tione quibus supra, Quoddam statutum anno D. 1359. die 23. mensis Septemb.
 „ in Facultate pro illo anno tenendum ordinatum, scilicet vt quilibet ad ali-
 „ quem actum procedens pro sexta Bursa quam Receptor Nationis recipere con-
 „ sueuerat, pro Negotiis Facultatis sustinendis tradat 5. grossos Philippinos vni
 „ Receptoris (peciali ad hoc per Facultatem Deputato, nec Procurator recipiat
 „ iuramentum, nisi portauerit signetum prædicti Deputati, pro anno futuro te-
 „ nendum continuatum fuit & concessum.

Idem Procurator notat ad 3. Octobr. factam fuisse Facultatis eiusdem con-
 gregationem ad prorogandum vel abrogandum munus prædictum M. Ioanni
 Ance, communibusque votis fuisse prorogatum. Item die 3. Nouembris habitis
 Comitij Centuriatis Rectorem proposuisse, vt *Rotulus fieret ad D. Papam pro-*
pter libertatem & jocundum Regis Franciæ Aduentum. Deliberatumque fuisse, à
qualibet Facultate quòd esset expediens fieri Rotulum pro præsentibus & veris Regen-

tibus, ita quod in die Sabbati proximo sequenti clausus reputaretur.

Conuenientibus ergo ex Gallicana & Anglicana Gente Legatis ad Britaniam vicum non longè ab vrbe Carnutenſi, pax tandem certis ſub conditionibus reſtituta eſt, & Ioannes libertate donatus rediit Lutetiam, vbi omnium Ciuium votis & acclamationibus exceptus, præſertim verò ab Vniuerſitate, filia, quæ patrem ſuum poſt liminio reuerſum piâ, & eleganti oratione per ſuum Oratorem M. Petrum Oliucij excepit; à quo viciffim ipſa mirificè collaudata & cum gratiarum actione excepra eſt, quod non parum in procuranda pace iuxta mandatum Innocentij Pontificis laboraſſet. Cuius officij ſibi præſtiti ne immemor videretur, Priuilegium exemptionis à ſubſidijs, & impoſitionibus quibuſcunque impertiuit 12. Feb. ejuſdem anni, quod eſt ejuſmodi in lib. Reſtoris p. 137.

IEAN PAR LA GRACE DE DIEV ROY DE FRANCE. A Nos Amez & Feaux Conſeillers les Generaulx par nous deputez ſur les Aydes par Nous dairrainement ordonnées en noſtre Royaume pour le fait de noſtre deliurance **SALVT ET DILECTION**. Comme par nos derraines Ordonnances faites ſur les choſes deſſuſdites nous aiens ordonné de noſtre certaine ſcience & eſpeciale que nos ben amez les Maîtres & vrayſ Eſcholiers liſans & eſtudians en quelcõ que Faculté que ce ſoit en l'Vniuerſité de Paris, ſoient quittes ſans aucune choſe payer, de portes, gabelles, impoſitions, aides, & ſubſides quelconques à nous deuës pour quelconque cauſe que ce ſoit, ou cas que il vous apperra ſur ce par certification, ſous le ſaigne de l'Vniuerſité deſſuſdite du Reſteur. Nous vous mandons & cõmandons & etroittement enjoignons & à chacun de vous, ſi comme à luy appartient, que de noſtre preſente grace vous faciez & laiſſiez iõir & vſer paisiblement les Deputez Maîtres Liſans & Eſtudians, & chacun d'eulx, ſans les detourber ou empêcher en aucune maniere es choſes deſſuſdites. Mais ſe pour l'occaſion de ce aucuns de leurs biens ou d'aucuns d'eulx gages, ou autres choſes eſtoient prins, ſaiſis, ou arreſtez depuis noſtre dite derraine Ordonnance, vous les leur mettez ou faites mettre au deliure tantost & ſans delay. Donnè à Paris le 12. jour de Feurier l'an de grace 1360.

Ad hunc annum refert Vvadinghus ex Chronico Mariano Scholarem quendam Parisienſem à Minoritis ad Religionem admiſſum, paratis omnibus propoſiti pœnitentem à Chriſto increpitum, ad cuius tribunal ſomniauerat ſe raptum à diabolo. Parisienſis Quidam Scholaris, inquit, à Superioribus Minorum ad Sodalitium admiſſus, dum paratis omnibus & Religioſa, quâ ſuperindui deberet, veſte præmiſſâ propoſiti pœniteret, nocte ſequenti vidit in ſomnis ſe à Diabolo rapi, & Iudicio ſiſti diuino paratam ſibi malum & duram rimens ſententiam clamauit dicens *Domine miſerere Cui Chriſtus. Quomodo tibi miſerebor, qui quod mihi firmiter in tuo pectore promiſiſti non vis adimplere? Reſpondit Miſellus. Quod voui, Domine, libentiſſimè reddam, modo nunc velis miſereri.* Multa obijciente Diabolo & tormenta minante, ita toto ſudaui corpore & contremuit, vt ſemianimis in ſe reuerſus ſequenti die perrexerit ad fratres & Religionis iugum libenter ſubierit.

Item notat inſtitutam hoc anno fuiſſe in Academia Bononiensî Facultatem Theologicam, eoque ex varijs Vniuerſitatibus conueniſſe nouem inſignes Theologos, atque inter eos, tres doctiſſimos Franciſcanos. M. Franciſcum Adriani Bononiensî, M. Thomam de Farignano Mutinenſem, & M. Ludouicum de Venetijs, Vrbanæ Eloquentiæ Patrem. At Sigonius hanc inſtitutionem refert ad an. 1362. vt infra dicitur.

Eodem anno obiit M. Ioannes de Aſſiaco Cancellarius Parisienſis: cui ſucceſſit M. Grimerius Bonifacij, qui cum M. Petro de Croſo Decano Parisienſi, Guillelmo de Saluauilla Cantore, Elia de Corſon Pœnitentiario Paris. ſub Clemente VI. Prouiſore Domus Sorbonicæ in Sodalitio Sorbonico Doctores conuiſſe dicuntur. Et iſte Grimerius cum M. Gerardo de Veruino Pœnitentiario Paris. miſſus eſt Auenionem pro Reformatione Academiæ, vt infra referimus.

PRIVILEGIUM DE
ORDINE
S. VINCEN-
TII
S. VINCEN-
TII
S. VINCEN-
TII

1361.
PRIMVS
CYRIO
VNIUERSI-
TATIS.

Anno 1361. cum vacasset Curia SS. Cosmæ & Damiani, Vniuersitas tum primum exercere cœpit Patronatum suum, ad eamque præsentauit M. Albertum de Saxonia, insignem Philosophiæ Professorem. Qua de re sic legitur in Reg. Nationis Anglicanæ. Anno 1361. die 1. Sept. *Collata fuit quædam Cappellania perpetua ab Vniuersitate ad petitionem D. Ducis Normaniæ. Eodem die supplicauit apud S. Mathurinum in Congregatione Generali M. Albertus de Saxonia pro Ecclesiâ Parochiali SS. Cosmæ & Damiani infra muros Parisienses, quæ ab omnibus nullo contradicente erat suprascripto Magistro ab Vniuersitate data atque præsentata.*

Nec præsentatio ista in Anglicani Magistri gratiam primum facta, ratione caret & jure. Nam licet Monachi Sangermano-pratenfes Patronatum suum ad Vniuersitatem transtulissent, vt ad an. 1345 fusè expositum est, speciale tamen priuatumque ius quoddam habuisse videtur Natio Anglicana, & quasi Patronatum proprium; vtpote quàm omnino credibile est ad extructionem seu ædificationem Ecclesiæ sumptus contribuisse. Ad quod suadendum suppetunt valde probabiles coniecturæ. Præterquam quod enim hoc habet ipsa Natio veluti ex traduce, extitit olim in Ecclesiæ Choro ad altare majus Monumentum quoddam cum ipsius Insignibus symbolicis; nec amotum inde, nisi à 50. circiter annis, nec nisi permittente Natione ipsâ ad commodiorem vsum sacræ Synaxeos. Talem verò honorem eò loci solis deberi Fundatoribus nemo ambigit. Nec ad foundationem probandam qualemcunque, si vetera instrumenta desint & authentica, validius meo iudicio afferri potest argumentum. De hoc autem Monumento ita legitur in Commentariis prædictæ Nationis ad an. 1615.

Constantissimæ Germanorum Nationi in porticu Mathurinensium 7. Kal. Mart. an. 1615. congregatæ proposita fuit supplicatio, quâ DD. Parochus, Æditui & Paræci SS. Cosmæ & Damiani à Natione petebant, vt ipsis potestatem faceret æquandi solo sumptibus suis monumentum quoddam Nationis, quod in ipsorum Choro situm est, insigniaque Nationis quæ dicto monumento hinc inde affixa sunt, In alio conspicuo loco erigendi: atque hoc eam ob causam se petere sunt professi, quod prædictum monumentum frequentem & de coram Fidelium Sanctissimæ Eucharistiæ perceptionem non mediocriter impediret ac turbaret Natio Constantissima nullius rei rationem tantopere ac diuini cultus habendam censens, ipsorum DD. Parochi & Ædituorum arbitrio permisit, vt dictum monumentum, siue solo æquarent, prout in supplicatione petunt, siue alium in locum honestum transferent, eorum tamen conscientiam hac in reonerando, vt nihil contra ius & dignitatem defuncti vel Nationis ipsius committatur. Eâ insuper additâ lege, vt dicti DD. Parochus & Æditui litteras à Tabellione publico signatas Nationi afferrent, quibus profiterentur se hoc Nationis Beneficium agnoscere; idque ipsi Nationi in posterum non obfuturum. Voluit etiam vt non solum huius conclusionis, sed & supplicationis & dictarum litterarum exemplar libro Procuratoris infereretur.

Ad huiusce Foundationis confirmationem facit illud quod scribit M. Simon Simson Decanus & Procurator eiusdem Nationis ad an. 1588. fuisse nimirum Scamnum Nationis in dextro chori latere, eiusdemque Procuratorem primum locum in Ecclesia solitum occupare. Cum verò anno prædicto iubente Hamiltone tunc Curione amotum fuisset scamnum, quod erat argumentum patronatus & præfessionis, ob idque lis fuisset intentata; tandem ipsi Nationi consultius visum est ad redimendam vexationem, honoremque pristinum retinendum, in commodum fabricæ extructionemque Presbyterij pecuniæ summam elargiri, quàm lite importunâ contendere. Res ergo ita se habet in ipsdem Commentarijs.

Item quia controuersia suborta erat inter Ædiles ipsius Ecclesiæ SS. Cosmæ & Damiani, necnon etiam Curionem de Scamnis dictæ Nationis de sua sede antiqua amotis & de præminentia dictæ Eccl. & inter Procuratorem Decanum, aliosque dictæ Nationis Magistros. Placuit Nat. ad redimendam vexationem *In seipsum in perpetuum pristino more retinendum*, vt è bonis & vctigalibus suæ Matris Præceptores Magistrique dictæ Nationis in honorem Dei & B. Mariæ Virginis elargirentur Fabricæ eiusdem Ecclesiæ, vel saltem Domus ipsius Curionis quæ penitus paulo ante corruerat in Vigilia S. Mathæi 50. aureos solares hisce conditiõibus, nempe *vt in perpetuum Procurator dictæ Nationis habeat præminentiam*

uentia ius in ea Ecclesia, eatque primus & in Processionibus & ad oblationes, cæteraque honorifica Ecclesie munera. Deinde vt Scamna è suis locis amota reportentur collocenturque vbi ante à dextro latere summi altaris clauis ferreis muro fuerant alligata, vt ibi in perpetuum maneant, nec possint ab vllis vnquam ab eius templi parietibus diuelli.

3. Vt abisdem Curione & Ædilibus aperiantur fenestræ inter ipsa Scamna & summum altare vt possint commodè & sine vllò impedimento Magistri dictæ Nationis è suis sedibus videre Diuina è manibus Sacerdotis celebrari, nec claudantur vnquam aliquo obstaculo, quin possint aperiri quotiescunque dictæ Nationis Magistri solennibus alijsque Sacrificijs vel oblationibus intererunt.

4. Vt locus inter dicta Scamna & summum altare semper & in perpetuum remaneat pro sepultura Magistrorum dictæ Alemanicæ & Scoticæ Nationis, nec possit alicuius cadaver in id spatium siue priuatum eius Societatis sepulchrum vlla ratione inferri.

Postremo vt Insignia dictæ Nationis sculphantur, pinganturque in omnibus singulis operibus, vt parietibus, ianuis, imaginibus, &c. Quæ ex dicta summa 50. aureorum & aliorum qui dabuntur dictis Ædilibus & Curioni in Diuinos vsus in perpetuum. Vt agnoscant omnes dictæ Nationis erga eandem Ecclesiam quem semper habuit pium affectum & benefaciendi ante omnes alios eiusdem Paræcos voluntatem: vt patet in contractu inter Nationem, & dictos Curionem & Ædiles conscripto ab Iacobo Chapelain & Socio Notariis an. Dom. 1588. mensè Iulio. Sig. Simon Simson Procurator & Decanus Nationis cum Syng.

Ex iis ergo liquet in ea Ecclesia Nationem Anglicanam seu Germanam ab omni æuo habuisse & retinuisse *iura* vt vocant, *honorifica*, sed & insuper memorabile est, quòd in eadem Ecclesia suam habebat cistam Natio, & quam habet etiamnum & in cista quidquid habebat pretiosius & sacrum magis, cuius cum an. 1347. amissa fuisset clauis, placuit eidem Nationi duas fabricari, earumque alteram Curioni tradi, non tanquam Domino rerum in ea conditarum, sed tanquam custodi: vt ante dictum est. 2. Quod postquam Monachorum Patronatus ad Vniuersitatem transijt, vacantis Curix, constitutus est an. 1361. prædictus M. Albertus de Saxonia, eiusdem Nationis Philosophiæ Professor Emeritus & Rectorius. Vnde non sine singulari Dei prouidentia factum crediderim, vt illi Curix Natio prædicta plures Curiones præfecerit, quàm vlla Facultatum aut Nationum cæterarum, vt pote cuius sumptibus & beneficiis omnino credibile est extructam fuisse Ecclesiam.

In Comitijs diei 23. Septemb. eiusdem anni, scribente M. Godefrido Cayphe de Prussia Wormaciensis Diocæsis eiusdem Nationis Procuratore, fuit facta recommendatio Vniuersitatis ad Cardinales novos, videlicet ad D. Cancellarium Regis Franciæ, & apud D. Cluniacensem abbatem, nempe Andoenum de Rocca Burgundum iiii. S. Marcelli.

Item. Electus fuit in Prouisorem Domus Sorbonicæ D. Cardinalis Cancellarius Regis Franciæ pro tunc existens.

Item 11. die mensis Octob. fuit electus in Rectorem Vniuersitatis M. Petrus de Luca Nationis Gallicanæ. Et eodem die supplicatio antiqui Rectoris erat concessa de Baccalario.

Eodem anno die 18 Nouemb. habitis Comitijs Facultatis Artium condita sunt statuta quædam ad disputationes in vico stramineo fieri solitas pertinentia. De quibus sic scribit M. Guill. Buzer Procurator Nationis supra memoratæ. *Facta Congregatione* Facultatis die & loco vt supra, Ordinatum erat concorditer, quod quædam littera ibidem ordinata, de modo scilicet incipiendi Disputationes Magistrorum & Scholarium cum habitu decenter, de Magistris & Scholaribus legentibus priuatè; nec non de Scholaribus in vico straminis Scholarum fenestris adstantibus Lectiones Magistrorum audiendo, in vico straminis legeretur.

Eodem anno mensè Decembri post Festum B. Lucix electus fuit in Rectorem M. Gobertus de Monte-Beraudi, cui dimicandum fuit aduersus Collectores nouarum Impositionum, qui iis Vniuersitatem teneri contendebant; licet

illa ab omnibus subsidijs qualibuscunque & quantiscunque à Regibus impetrasset. Eodem Rectore cum Innocentius Pontifex in Academia Tolosana Theologicam Facultatem ipsi donasset Priuilegijs, quibus gaudebat Parisiensis, Vniuersitas intercessit, vt legitur in antiquo libro Rectoris.

Anno Dom. 1361. die Iouis post Festum B. Lucie Virginis Gobertus de Monte Beraudi electus fuit in Rectorem Vniuersitatis, & habuit multa agere pro Impositionibus: & super eo quod in sua Rectoria Papa concessit villa Tolosana vnã Facultatem Theologiae, cum tot & consimilibus Priuilegijs, quot & quae habet Vniuersitas Parisiensis: quod nec Tolosae nec alibi nisi Parisius aliquis Papa voluit concedere pro quocunque Mundi.

Testatur Continuator Historiae Martini Poloni à praedicto Pontifice fundatum fuisse Collegium S. Martialis in Academia Tolosana. *In Tolosa etiam, ubi à principio studuerat, fundauit notabile Collegium Pauperum Scholarium, quod S. Martialis voluit appellari. Pro cuius dotatione multa bona exposuit à Deo sibi data.*

Die 19. mensis Martij, eiusdem anni, more Gallicano, electus est in Rectorem M. Dionysius Flatonis Nat. Gall. Diocesis Meldensis. Quo Rectore Praepositus Parisiensis, qui absente & detento Rege detrectauerat eatenus in leges Academiae iurare, iurauit tandem in Capitulo FF. Praedicatorum post habitum sermonem ad populum, vt legitur in antiquo libro Rectoris. *Anno Domini 1361. die 19. Martij fuit electus in Rectorem M. Dionysius Flatonis de Baredis Meldensis Diocesis: in cuius Rectoria licet plura acta fuerint, tamen ob memoriam futurorum hoc factum in eiusdem Rectoria est hic insertum: videlicet, quod quamuis Praepositus nouus Parisiensis vocatus fuisset pluries ad Congregationem Generalem causã iuramenti soliti faciendi, cum finaliter anno quo supra & 13. mensis Iunij dictus Praepositus iurauit punctualiter sigillatim & dearticulatè omnes articulos, & quidquid in nostro Priuilegio Regio continetur; quamuis pluries recusasset, praesentibus ad hoc in Capitulo FF. Praedicatorum post sermonem, quoad Theologos M. Ro. de Corb.*

Eodem Rectore cum Collegia pro more lustrarentur à selectis Academiae Proceribus, Constantinopolitanum in vico *sine Capite* supra Aquarium plateae Maubertinae inuentum est adeò ruinosum, vt in eo Scholares morari & habitare non auderent. Itaque cum de cellis & aedibus, si quae restabant adhuc integrae, diruendis consilium ageretur, M. Ioannes de Marchia, paulò ante Rector Vniuersitatis, eas certo pretio conduxit ad nouem annos, pollicitus se illas restructurum. Quam in rem confectum est publicum instrumentum, quod infra referimus.

Collegium Constantinopolitano-Marchianum.

1362. **D**E Collegio Constantinopolitano diximus ad annum 1206. & quae sit Filiolae de eius fundatione fundationisque causa, opinio, retulimus. Alij verò & forte verius illud à Petro Episcopo Asteni & Patriarcha Constantinopolitano fundatum, & ita denominatum volunt, qui anno 1286. ab Honorio IV. ea dignitate donatus est, nisi dicamus illum priorem fundationem nouorum Scholarium Diocesis Asteni nouorumque reddituum accessione locupletasse. Vt vt sit, cum longæua verustate prope collapsum esset, illud M. Ioannes de Marchia instaurauit. Hinc Collegium istud *Parua Marchia* dici cœpit. Extat instrumentum an. 1361. confectum quo permisit ei Vniuersitas ab Yuano Lombardo Scholastico illud conducere ad nouem annos.

» Vniuersis praesentes litteras inspecturis Rector & Vniuersitas Magistrorum
» & Scholarium Parisius studentium, salutem in eo qui est omnium vera salus.
» Omnipotenti Deo, vniuersali prouisoro, & prudentia, quae teste Philosopho,
» est recta ratio agibilium, suadentibus, ac multum fide dignis nostrae Vniuersi-
» tatis pluries nos incitantibus & deprecantibus, quatenus Domo & Collegia ad
» nostram Vniuersitatem praedictam pertinentia visitaremus, aut visitare faceremus ad
» finem, quo bonum Commune eiusdem Vniuersitatis seruaretur, ac praedictae Domus &
» Collegia ad utilitatem Magistrorum & Scholarium tam praesentium quam futurorum

siluarentur, Nos qui prædictis suasionibus, incitationibus & deprecationibus annuere volentes, tanquam iuri consonis & rectâ ratione regulatis, *nedum semel, imò pluries per diuersos Deputatos Domos prædictas & Collegia volumus & fecimus visitare, & in melius reformare: inter quas Domum Constantinopolitanam, quam solebat inhabitare M. Dominicus de Clauisio, sitam in vico sine capite iuxta plateam Mauberti specialiter visitare fecimus per venerabilem virum M. Dionysium Flatonis pro tunc nostræ Vniuersitatis prædictæ Rectorem, vnâ cum discretis viris, dilectis nostris MM. Gerardo de Veruino in Theologia, Ioan. de Fresneyo in Decretis Doctoribus, Nicolao de Argentolio pro prima vice & Guill. de Orouzel pro 2. Magistris in Medicina, & Procuratoribus 4. Nationum à nobis super his deputatis. Qui factâ visitatione prædictæ Domus nobis retulerunt in plena Congregatione, quod prædicta Domus erat totaliter desolata, minans ruinam in se & suis partibus integrantibus, vt pote tectis, parietibus atque muris, & omnino non est ibi aliqua pars notabilis, quæ magnâ non indigeat reparatione. Exponentes nobis quod nisi bene citò apponatur remedium, corruet, & in non Domum conuertetur; imò quod media pars murorum & parietum per Iuratos villæ præcipiebatur refici, aut ad terram proijci: in tantum namque minatur ruinam dicta Domus, vt dicebant, vt nullus eam sine vitæ periculo poterat inhabitare. His itaque auditis & dilecto nostro M. Ioanne de Marchia quondam nostræ Vniuersitatis Rectore supplicante, quatenus locationem dictæ Domus & pertinentiarum suarum vniuersalium, quam fecerat cum D. Yuano Scholare dictæ Domus vnico sibi confirmaremus & ratificaremus, si eandem poterat facere; & si non, quatenus nos omnino auctoritate nostra & pro bono Domus & futurorum Scholarium eidem ad certos annos prædicto pretio locaremus, aut modo & forma quibuscum prædicto D. Yuano locauerat. Erat autem locatio prædictæ Domus à data huius litteræ usque ad 9. annos pro pretio annuatim decem librarum Parisiensium. Ita tamen quod prædictus M. Ioannes in principio pro Refectionibus & locagijs dictæ Domus suam concedebat & exponebat pecuniam. D. verò Yuanus eidem pecuniam positam & expensam in singulis locagijs & terminis defalcabat & defalcare debebat. Si tamen contingeret eundem Magistrum Ioannem plus reponere in Refectionibus dictæ Domus, quàm Reditus locagiorum prædicti tantum ascendant, liceret eum tenere Domum vltra terminum assignatum secundum ascensum pecuniæ pretio supradicto. Nos præmissis consideratis prædictam supplicationem tanquam prædictæ Domui vtilem concessimus, & concedimus, dictam locationem confirmando & ratificando, imò si opus est nostra auctoritate, eundem supplicantem & suos hæredes in possessionem prædictæ Domus & pertinentiarum eiusdem durante dicto termino conditionibus præactis obseruatis tanquam specialem custodem & Procuratorem ponimus & instituimus per præsentés, volentes eundem M. Ioannem in possessione eiusmodi defendere & tueri, & nullo modo contra hoc venire per nos aut alios publicè vel occultè, præcipientes omnibus Suppositis nostris sub pœnis Canonicis, ne contra eiusmodi locationem veniant quomodolibet in futurum, aut prædictum accipientem in sua possessione turbent vel inquietent durante termino prælibato. Damus tamen Deputatos qui prius fuerunt ad videnda & fienda in prædicta Domo, & ad statuendum circa huiusmodi reparationes quod videbitur expediens: & placet Nobis, & volumus quòd per dilectos nostros prædictos Deputatos aut solum per M. Dionysium Flatonis (Rectorem) prædictum, & Iacobum Bedellum aut alterum ipsorum fiat Missa vna cum prædicto Mag. Ioanne ad finem, quod quotiescunque nobis videbitur expediens, nobis aut prædictis Deputatis vel alijs reddatur compotus expensarum pro prædicta domo & necessarijs ad inhabitandum eam per prædictum Accipientem factarum. In cuius rei testimonium *Sigillum nostræ Vniuersitatis Magnum* præsentibus litteris duximus apponendum. Datum in nostrâ Congregatione Generali apud S. Mathurinum anno Domini 1362. 19. die mensis Iulij præsentibus venerabilibus & discretis viris MM. Nicolao de Danville & Simone Freron in Theologia, Reuerendo in Christo Patre Ioanne de S. Dionysio & Heberto de Alfeldis in Decretis, Nicolao de Argentolio, Guill. De Orouzel prædictis in Medi-*

» cina, Odoardo Pylleti & Iacobo Iuuenis in Artibus Doctoribus ac Magistris;
 » Iacobo de Paulione, Ioanne de Assiaco & Alano Bedellis vnà cum pluribus
 » alijs testibus ad præmissa vocatis specialiter & rogatis.
 » Etego Iacobus Coquelin Trecentis Diocesis, publicus Apostolicâ & Impe-
 » riali autoritate Notarius Curiaque Paris. Iuratus, quia dictæ locationi, seu
 » eiusdem locationis confirmationi & ratificationi, & omnibus & singulis alijs
 » præmissis, dum sic agerentur & fierent, vnà cum prædictis testibus præsens in-
 » terfui, huic scedulae per alium scriptæ me subscripsi, signumque meum solitum
 » vnà cum sigillo Vniuersitatis prædictæ apposui requisitus specialiter & rogatus
 » in testimonium præmissorum, anno & die prædictis, Indict. 15. Pontificatus
 » sanctissimi in Christo Patris ac D. D. Innocentij diuina prouidentia Papæ VI.
 » anno 10.

In tergo verò prædicti Instrumenti, quod est Vniuersitatis, M. Guillelmus de
 Marchia Ioannis nepos iubet fieri contractum Conductionis cum Yuano Lom-
 bardo, qui Scholaris seu Burfarius erat vnicus ipsius Collegij, Sicque loquitur.
 » Fiat littera iuxta formam litteræ præsentis quâ Ego Guillelmus de Marchia
 » conueniam cum D. Yuano Lombardo Scholare vnico Domorum Constanti-
 » nopolitanarum, secundum quod continetur in præsentis littera, quod haberem
 » Domum principalem, in qua iam inhabito & aliam Domum iuxta supra pla-
 » team Mauberti ad imaginem nostræ Dominæ, vsque ad 9. annos incipientes
 » à festo B. Ioannis Baptistæ anni 64. consideratis reparationibus quas fecerat
 » auunculus meus M. Ioannes de Marchia in principali Domo, quæ erat 60.
 » librarum vel circa, & consideratis omnibus arreragijs redituum, qui ascende-
 » bant quasi ad 15. libras. Consideratis etiam quod tempore 9. annorum durante
 » Ego soluam omnes census qui vsque ad 3. annos ascendunt vsque ad 15. libras
 » quolibet anno, & deinceps semper ad 14. libras annuatim. Consideratis etiam
 » decem libris quas ipse tenetur ponere in reparationibus durante toto termino,
 » & si plus ponit, restituetur eidem in fine termini, aut tenebit Domum eo plus.
 » Et hoc supplicauerunt ambæ partes confirmari & ratificari per Vniuersitatem.
 » Et super hoc fuerunt dati Deputati, scilicet MM. Gerardus de Veruino in
 » Theologia, Ioannes de Fresneyo in Decretis, Petrus Lupi in Medicina cum
 » D. Rectore, scilicet M. Ioanne Ricmenstorp, vnà cum Procuratoribus. Qui
 » Deputati visitauerunt Domos. Qua visitatione relata, in Congregatione Ge-
 » nerali placuit omnibus quod ita esset & fieret littera Vniuersitatis super hoc
 » sibi & heredibus suis & habentibus causam de eo. Datum in Congregatione
 » Generali apud S. Mathurinum anno Domini 1363. 15. Decemb. in præsentia
 » Rectoris prædicti & aliorum, & Bedellorum cuiuslibet Facultatis.

Decretum verò Vniuersitatis super ea re factum tale est.

» Vniuersis præsentis litteras inspecturis *Rector & Vniuersitas* Magistrorum &
 » Scholarium Parisius studentium salutem in Domino sempiternam. Notum fa-
 » cimus vniuersis, quorum interest aut interesse poterit in futurum, quod anno
 » ab Incarnatione Domini 1363. die 15. mensis Decemb. in plena Congregatione
 » Generali Magistrorum 4. Facultatum, Theologiæ videlicet, Decretorum,
 » Medicinæ & Artistarum in Capitulo S. Mathurini Parisius ex iussu & mandato
 » venerabilis & discreti viri M. Ioannis de Ricmenstorp tunc dictæ Vniuersitatis
 » Rectoris congregatorum & vnitorum, personaliter constituti venerabiles &
 » discreti viri M. Guillelmus de Marchia nepos defuncti bonæ memoriæ M. Ioan-
 » nis de Marchia, ac D. Yuanus Lombardus Scholaris vnicus Constantinopoli-
 » tanus, ac gubernator solus & in solidum Domorum Parisius situatarum in pla-
 » tea Mauberti in vico, qui dicitur sine Capite, ad Scholares Constantinopoli-
 » tanos pertinentium, asseruerunt quod dudum dictus discretus M. Ioannes de
 » Marchia, vnâ illarum Domorum in dicto vico situatam in fundo dicti vici,
 » contiguam Domui D. Venborda & Maiorum sub certo pretio, modo & for-
 » ma, prout in quibusdam litteris sigillo Magno Vniuersitatis sigillatis, ac signo
 » & subscriptione *Iacobi Coquelin* Notarij publici continetur, dictæque Domus
 » magnis redditibus & arreragijs eorum redituum essent oneratae, nec bono modo
 » possent sustentari nec retineri; imò omnimodam ruinam pati, nisi per dictam
 » Vniuersitatem ac Deputatos in eadem remedium festinum apponeretur. Et

cum dicti M. Guillelmus & D. Yuanus in certo pretio conuenissent specialiter pro præcipua Domo dicta, ad *Imaginem B. Mariæ* faciente conum super dictam plateam Mauberti in modum qui sequitur & formam. Videlicet quod dictus M. Guillelmus tenebitur dictas Domos vsque ad finem 9. annorum incipientium in festo B. Ioannis Baptistæ an. 1364. soluendo omnia arreragia, quæ debentur pro redditibus dictarum Domorum; quæ arreragia ascendunt ad summam 15. librarum Parisiensium vnâ cum redditibus seu Centibus, ad quos tenentur Dominis & pluribus personis. Qui quidem census ascendunt vsque ad 3. annos ad summam 15. librar. pro quolibet anno, & deinceps pro quolibet anno ad 14. libras Parisienses vnâ cum hoc quod dictus M. Guillelmus tenebitur ponere in dicta Domo pro reparationibus eiusdem 10. libras Parisienses durante dicto termino 9. annorum. Et in casu quod plus per eundem ponetur, eundem reddetur in fine dictorum 9. annorum, aut dictas Domos teneret & inhabitaret pro rata illius pluris ibidem positi per eundem M. Guillelmum. Quibus quidem sic expositis & accersitis per dictos M. Guillelmum & Yuanum, per eosdem concordatum extitit, *quatenus omnia & singula sic proposita Mater Nostra Vniuersitas ratificare & confirmare dignaretur*, Et super his litteris sigillo Magno dictæ Vniuersitatis concedere sigillatas de gratia speciali. Super quibus sic propositis & supplicatis dati fuerunt Deputati ad inquirendum & referendum super his veritatem, venerabiles & discreti viri DD. & Magistri in Theologia videlicet Gerardus de Veruino, Ioannes de Fresneyo in Decretis, Petrus Lupi in Medicina, vnâ cum dicto Rectore & 4. Procuratoribus Vniuersitatis supradictæ. Qui quidem Deputati sapius super locum congregati & vniti visitatione dictarum Domorum diligenter factâ & super omnibus veritate inquisitâ retulerunt in plena Congregatione Generali illa quæ inuicem ordinauerunt, & quod pacta quæ inter se fecerunt dicti M. Guillelmus & D. Yuanus erant ad vtilitatem & commodum dictarum Domorum & Scholarium, quorum sunt & erunt dictæ Domus in futurum; & quod si hæc non fierent, illæ maximam tenderent in ruinam. Quibus sic per dictos Deputatos relatis & auditis positoque vnâ cum alijs per dictum D. Rectorem in deliberatione dictorum Magistrorum, deliberatione super omnibus habitâ diligenti, omnibus attentis & consideratis, quod quæ per dictos Deputatos dicta fuerunt & relata, cedunt ad vtilitatem, bonum & honorem tam Domorum quam Scholarium quorum sunt & erunt dictæ Domus in futurum, & ideo dictam supplicationem modo & forma, quibus per dictos M. Guillelmum & Yuanum supplicatum extitit, concedebant. Dicta hæc fuerunt Parisius anno, die, mensis & loco quibus supra, in quorum omnium fidem & testimonium *Sigillum Magnum nostre Vniuersitatis* præsentibus litteris est appensum.

Finito autem Conductionis tempore, cum nullus Bursarius prædicti Collegij superesset, cum quo posset iniri Contractus, ipsa Vniuersitas præfato M. Guillelmo de Marchia eiusque heredibus illud certâ pensione annuâ certisque legibus addixit in formam contractus Emphytheotici: quam in rem confectum est instrumentum sequens anno 1374.

Vniuersis præsentibus litteras inspecturis, Rector & Vniuersitas Magistrorum & Scholarium Paris. studentium salutem in Domino sempiternam. Officij nostri debitum exequimur, dum in subditorum & membrorum nostrorum commodis in quorum prosperitate prosperamur, quantum est nobis possibile, assiduâ sollicitudine pensamus. Cum igitur Domus existentes in vico sine Capite in fine plateæ Mauberti, prope Bucheriam parui Pontis, quas possidere & inhabitare solebat defunctus Magister Dominicus de Clauasio Magister in Artibus & in Medicina, tempore quo Parisius residebat, ad nos pertinere dignoscantur ex dispositione & ordinatione bonæ memoriæ Domini Petri Astensis dudum Patriarchæ Constantinopolitani. Qui prout relatione fide dignorum didicimus, Collegium Scholarium de Diocesi Astensi, seu propinquiori, bus partibus dictæ Diocesis inibi ordinare proposuerat & fundare, sed fato conditionis humanæ præuentus omnimodè propositum non impleuit. Ac ad ipsas Domos, propositum & intentionem dicti Reuerendi Patris olim accipus est per nos dictus Magister Dominicus de Clauasio. Et post eius mortem

» vltimò D. Yuanus de Nouaria Presbyter pro tunc Scholaris Paris. de dicta
 » Diocesi Astensi seu propinquieribus partibus existen. Verum quia citrà de-
 » cennium non comparuit de partibus illis, qui Domos prædictas requireret &
 » iam præ nimia vetustate & aquarum maxima inundatione dictæ Domus quam
 » plurimum debilitatæ minantur de proximo ruinam & casum, Nos earum de-
 » structioni quæ nobis cederet in derisum, occurrere cupientes, diligenti tra-
 » ctatu super hoc in plena congregatione nostra generali pluries iterata tam
 » per venerabilem virum Magistrum Ioannem de Roncuria tunc dictæ Vniuersi-
 » tis Rectorem, quàm per venerabilem virum Magistrum Guillelmum Gorrey
 » ipsius successorem. Ad hoc specialiter repetita maturo ac concordati habito
 » consilio & assensu communi omnium nostrum, ad finem debitum delibe-
 » rauimus & conclusimus prout in similitudinibus ex antiqua consuetudine pos-
 » sumus prædictas Domos ad Censum, redditum seu Emphytheosin perpetuam
 » fore tradendas, dimittendas & concedendas. Deputatis igitur à nobis in plena
 » congregatione nostra generali ad hoc facta venerabilibus & circumspectis vi-
 » ris Magistris Nicolao de Lamis in Theologia, Herueo Cassiotti pro prima vice
 » & Ioanne de Champieu pro secunda in Decretis Doctoribus, Petro Lupi pro
 » prima vice & Thoma de sancto Petro pro secunda, in Medicina Magistris vnâ
 » cum venerabili viro Magistro Ioanne de Roncuria tunc dictæ Vniuersitatis
 » Rectore pro prima vice & quatuor Procuratoribus quatuor Nationum, ac
 » venerabili viro Magistro Guillelmo Gorrey postmodum Rectore pro secunda
 » supradictis iuratis nostris, vocatisque specialiter ad hoc Magistris Michaële Mo-
 » rei, Falcando Flatonis, Latomis & Martino Regnaldi Carpentatore in villa
 » Parisensi iuratis ad hæc & singula taxanda, dicti Deputati & Iurati diligenter
 » & cum maxima deliberatione pluries Domos prædictas visitauerunt & confide-
 » rauerunt diligenter, qui post huiusmodi diligentem visitationem in plena con-
 » gregatione nostra generali rerulerunt sub eorum Iuramentis & prout fuerat
 » sibi commissum, & dictas Domos taxauerunt ad viginti libras Paris. annuas
 » computatis & inclusis in dictis viginti libris, 14. libris, in quibus dictæ Domus
 » certis Censuarijs ab antiquo in censu seu reddito perpetuo obligatæ sunt & te-
 » nentur, sic tamen quod hoc anno præsentis centum libræ Turonen. per acci-
 » pientem in prædictarum Domorum reparationem ponantur & conuertantur.
 » Hac igitur taxatione per dictos nostros Deputatos & Iuratos præfatos in dicta
 » congregatione nostra generali factâ & per nos approbatâ & ratificatâ, matu-
 » rius adhuc super hoc intendentes prædictas Domos positas & taxatas ad vigin-
 » ti libras Paris. annuas & conditione centum librarum Turonensium ponenda-
 » rum, vt prædicitur, in earum reparationem, proclamari fecimus solemniter
 » & publicè subhastari in Sermonibus generalibus & Scholis publicis secundum
 » morem & consuetudinem in casu simili hætenus obseruatos. Et quia in fine pro-
 » clamationum & subhastationum prædictarum nullus apparuit, qui dictam sum-
 » mam 20. libr. dare veller, dilectus noster Magister Guillel. de Marchia Magi-
 » ster in Artibus & Baccalaureus in Decretis Domos prædictas pro dictis 20. lib.
 » sibi per nos tradi & concedi cum instantia requisuit. Dictas igitur Domos vi-
 » delicet duas existentes in dicto *vico sine Capite* & aliam retro existentem in *vico*
 » *Perdito* contiguam alteri dictarum duarum ac Domui, quæ fuit Domini de
 » Amboisia pro viginti libris Paris. perpetui census siue redditus annuatim sol-
 » uendis, videlicet 14. libris Paris. Censuarijs quibus debentur ab antiquo, &
 » nobis seu causam habentibus à nobis prout Iuris dispositio compatitur, sex lib.
 » Paris. annis singulis in quatuor terminis Paris. consuetis *conuertendis in vsus pau-*
 » *perum Scholarium iuxta dicti Reuerendi Patris desiderium & mentem.* In nostra con-
 » gregatione generali nobisque specialiter propter hoc per venerabilem & dis-
 » cretum virum Magistrum Guidonem Guerini dictæ Vniuersitatis Rectorem
 » vocatis & congregatis ad statuendum & ordinandum de Domibus supradictis,
 » positoque in deliberatione per eundem Rectorem per modum expedientis ma-
 » turâque & diligenti deliberatione sæpius per nos super hoc habitâ pro meliori
 » & expedientiori deliberauimus, conclusimus & decreuimus eidem Magistro
 » Guillelmo & eius heredibus in perpetuum tradendas, ad censandas, mittendas
 » & deliberandas, dictasque Domos eidem Magistro Guillelmo & eius heredi-

bus causamque habentibus & habituris ab eo pro dictis viginti libris Paris. sin. & gulis annis modo & forma superius annotatis soluendis ex nostra certa scientia *quasi res pauperum Scholarium instituendorum* pietatis affectu in perpetuum tradidimus, ad censauimus, dimisimus & deliberamus, tradimusque, ad censamus, dimittimus & deliberamus in perpetuum per presentes. Verum quia prædictus Magister Guillelmus dictas Domos, ut inquilinus seu Conductor à nobis per certum tempus inhabitauit, & pro certa Pensione secundum formam & tenorem certarum litterarum *sub magno sigillo nostro* super hoc confectarum prout nobis pluries apparuit euidenter, ac idem Magister Guillelmus per tempus, quo ut præfertur eas inhabitauit, in reparationibus necessarijs & utilibus dictarum Domorum exposuit ultra Censum seu redditum & Pensionem per eum continuè exsolutos, 127. libras cum sex solidis Paris. moneræ currentis, prout super hoc certiorari debite fuimus, in congregatione nostra generali per venerabiles & circumspectos viros MM. Ioannem de Roncuria tunc Rectorem, Gerardum de Veruino Pœnitentiarium Ecclesiæ Paris. Nicolaum de Lamis in Theologia, Herueum Castrioti in Decretis Doctores. Petrum Lupi in Medicina, Magistros supradictos vnâ cum 4. Procuratoribus 4. Nationum, per nos ad hoc specialiter Deputatos, qui dictas Domos visitauerunt & compota dicti Magistri Guillelmi viderunt & receperunt post examinationem diligentem, quas misias sibi promiseramus reddere & soluere bona fide, seu saltem ei permittere dictas Domos inhabitare, donec de dicta summa 127. lib. cum 6. solid. Paris. de Pensione seu Locagio dictarum Domorum esset sibi plenariè satisfactum, prout ex dictarum litterarum *sub magno sigillo nostro confectarum* tenore sibi per nos traditarum clarè pater, ne pactionem nostram videamur in aliquo infringere, prædictam summam 127. lib. cum 6. solidis. Paris. volumus & concedimus per presentes eidem Magistro Guillelmo debere secundum formam quæ sequitur & tenorem. Dicitur Magister Guillelmus, eius heredes seu causam habentes aut habituri ab eo, Nobis aut Scholaribus per nos Deputandis nihil soluet, donec dicta summa 127. lib. cum 6. sol. Paris. sibi debita fuerit totaliter acquittata: quo facto dictas sex libras nobis aut Scholaribus Deputandis à nobis soluet annis singulis ut superius est expressum. Ad hæc autem omnia facienda, tenenda & inuolabiliter seruanda obligauit se nobis præfatus M. Guillelmus, suos heredes, bona sua vniuersa, præsentia & futura, & suorum hæredum quorumcunque, vbicumque fuerint & sub quacunque Iurisdictione poterunt reperiri. Et ea omnia prædicta & singula promittimus sibi firmiter & stabiliter perpetuò tenere, quantum cum Deo poterimus & de iure tenebimur nec contra venire per nos aut successores nostros in futurum, & sibi garantizare aduersus & contra quoscunque sub hypotheca & obligatione omnium bonorum nostrorum dictæ Vniuersitati communium presentium & etiam futurorum. Acta fuerunt hæc & concessa Parisius in nostra congregatione generali apud sanctum Mathurinum per dictum venerabilem virum M. Guidonem Guerini dictæ Vniuersitatis Rectorem celebrata anno Domini 1374. 22. die mensis Apr. Promisit nihilominus ac ex abundanti dictus M. Guillelmus de Marchia dictas Domos in perpetuum tenere & teneri facere in bono & sufficienti statu tam per se, quàm per suos heredes causamque habentes aut habituros ab eo, taliter quod Censum seu redditum in quibus dictæ Domus nobis & alijs ut supra dicitur obligantur, plenè & debite persoluantur, omnibus singulis in futurum sub hypotheca & obligatione omnium bonorum suorum & heredum causamque habentium seu habiturorum ab eo ut etiam superius est expressum.

Sic ergo Collegium prædictum è Constantinopolitano factum est Marchianum, mansitque tale ad annum vsque circiter 1420. quo M. Bwevinus de Winvilla Magister in Artibus & Baccalarius in Decretis, Executor Testamentarius prædicti M. Guillelmi de Marchia emptis ab Abbate & Conuentu S. Vincen tj Siluanectensis Domibus in vico San-Genouefiano sitis, Collegium aliud ædificari curauit, Marchianumque appellari voluit. Et quia ipse quoque redditus & census de suo addidit non mediocres ad sustentationem *pauperum Scholarium*, idem Marchiano. Winuillæum dictum est, cui hocce tempore quo scribimus, feliciter præest M. Ioannes Mercier Baccalaureus Theolo-

gus, vir Reſtorius, magno animo ſinceroque præditus, ac meritis ingentibus & conſpicuis notus in Academiam; cuius operâ factum eſt, vt acta plurima & instrumenta mihi deſcriberentur ad honorem fundatorum & Hiſtoriæ noſtræ ornamentum.

Hic verò, vt te obiter moneam, Lector, corrige quod ſcripſi ad an. 1206. vbi de Collegio Conſtantinopolitano & Marchiano, fuiſſe ſcilicet duo Collegia contigua, Marchianum & Winvillæum: vnum enim idemque eſt, ſed à duobus fundatoribus dotatum. Et ne forte pereant huiuſce Duplicis fundationis monumenta, accipe inſuper ſequentia duo Inſtrumenta quæ ab Heroualio mihi fuerunt communicata.

IOANNES miſeratione diuina Patriarcha Conſtantinopolitanus Adminiſtrator perpetuus Eccleſiæ Pariſ. Vniuerſis præſentes litteras inſpecturis ſal. in Dom. & in eodem ſinceram charitatem. Libenter ea annuimus quæ Dei Eccleſiæ proſectum afferunt pietatiſque opera concernunt & ſaluti animarum proſpiciunt. Sanè exhibita nobis pro parte venerabilium virorum MM. Beuvini de Winvilla Magiſtri in Artibus & Baccalarij in Decretis vnici Teſtamentarij ſuperſtitis deſuncti M. Guill. de Marchia in Ducatu Barrenſi Licentiati in Decretis Aduocati in Curia Eccleſiaſtica Pariſius dum viuebat, necnon Ioannis Bouveri, Ioan. Churnelli & Petri Bequillard Magiſtrorum in Artibus auctoritate ordinaria ſubrogatorum loco aliorum deſunctorum cum prædicto M. Beuvino dicti M. Guill. de Marchia Executoris petitio continebat, quod dudum præfatus M. Guill. de Marchia in vltima ſua voluntate de qua conſtat per ſuum vltimum teſtamentum, voluit & ordinauit, quod debitis clamoribus & alijs ſuis legatis perſolutis de reſiduo bonorum ſuorum fieri & fundari vnum Collegium, ſeu Congregationem ſex pauperum Scholarium aſſumendorum, videlicet 4. de Marchia in dicto Ducatu, vnde duxit originem, & 2. de Villa de Roſerijs ad Salinas in Ducatu Lotharingæ in qua pluribus annis curam habuit animarum, necnon vnus Magiſtri in Artibus Preſbyteri pro regimine dicti Collegij eorundemque Scholarium eruditione & introductione in ſcientia, honeſta vita & bonis moribus, & pro celebrando ſingulis ſeptimanis ter in Capella quæ iam propter hoc ordinata eſt. Voluit inſuper quod huiuſmodi Magiſter pro ſalario, pœna & labore ſuo de burſa communi & valore Collegij qualibet ſeptimana habeat & percipiat 12. ſolidos Pariſ. Et quilibet dictorum Scholarium ſex ſimiles ſolidos Pariſienſes, prout hæc in ſerie dicti Teſtamenti plenius continentur. Quodque tam Teſtamentum quam ſubrogati ad executionem voluntatis dicti Teſtatoris vnà cum prædicto M. Beuvino ſuperſtite poſt eius deceſſum ſuo tempore & loco proceſſerant & domum quam inhabitabat dictus Teſtator dum viueret ſitam in vico ſine Capite, vulgariter dicto *d'Amboiſe* cum ſuis iuribus & pertinentijs pro Collegio huiuſmodi deputauerunt, cæteraque omnia bona & ſingula tam mobilia quàm immobilia illi deputauerant, ordinauerant & irrenocabiliter dederant iuxta poteſtatem ſibi attributam. Et prout eadem petitio ſubiungebat, præfatus M. Beuvinus pio & ſalubri ductus affectu dum vitam in humanis agit ſe Creatori ſuo, quantum fragilitas ſinit humana per opera pietatis reddere obſequioſum cupiens pro animæ ſuæ parentumque & Benefactorum ſuorum remedio, recedendo ab omni alio propoſito & conceptu quod ſuper hoc aliàs conceperat certis ex cauſis, quaſi fundator dicti Collegij primò erecti ex dicta ordinatione præfati M. Guill. de Marchia cuius fuit Compatriota & ſuæ vltimæ voluntatis Executor, & in vita tanquam fratrem & ſocium ſpecialiter dilexit, in memoriam huiuſmodi amicitie, & quia aliàs ſic ſibi placet, voluit & ordinauit, vult & ordinat, in dicto Collegio ſuis expenſis fundari, poni & adiungi alijs vnum Capellanum, qui in Capella dicti Collegij pro ipſo vt præfertur quater celebret ſingulis ſeptimanis, & ſex Scholares aſſumendos de villâ dicta Winvilla in dicto Ducatu Barrenſi de qua ipſe M. Beuvinus exitit oriundus aut de villis proximioribus, volens nihilominus numerum Scholarium huiuſmodi augeri ſi pluribus bona ſua poſt eius deceſſum ſuppeterere valeant, & in eodem Collegio moraturus eſt, expenſis ſuis & voluit dari & ſolui dicto Capellano qualibet ſeptimana 8. ſolidos Pariſ. & cuilibet dictorum ſex Scholarium, ſex ſimiles ſolidos Pariſ. quos vult

vult & ordinat recipi, leuari & exsolui de & super redditibus, valoribus, locagijs & domorum & alijs bonis suis quibuscumque quæ propter hoc specialiter obligat, summittit & hypothecat, quemadmodum asseruerunt constare per tenorem cuiusdam publici instrumenti & quod super his omnibus erant per eos deliberatione prius habita cum expertis in talibus ordinata & composita, certa statuta & ordinationes in similibus fieri consueta: quare cum instantia supplicabant huiusmodi pias voluntates Collegijque erectionem, Capellæ ordinationem ac contenta in eis & omnia & singula inde secuta autoritate nostra ordinaria rata & grata haberi, eaque laudari, confirmari & approbari cum Decreti solemnii interpositione. Nos certificati de omnibus & singulis præmissorum ac confitto de Statutis & Instrumentis de quibus supra inferius & successiue descriptis, huiusmodi pias voluntates, Collegij erectionem & dotationem, statutorum ordinationem & quæcunque inde secuta laudamus, ratificamus, & approbamus roboreque confirmationis & patrocini communitus. Sig. Guy. rieti Notar.

Item. Sequuntur, Statuta, Ordinationes Inuentaria & Assignationes reddituum pro fundatione Dotatione, & Completione præmissorum tam per dictos Magistros Guill. de Marchia & alios suo nomine quam etiam Beuvinum de Winvilla facta & facta.

Nouerint Vniuersi præsentis pariter & futuri, quod cum bonæ memoriæ defunctus *M. Cuill. de Marchia* in Ducatu Barrensi Aduocatus in foro Ecclesiastico cupiens temporalia in spiritualia, transitoria in æterna & terrena in celestia bona felici commercio commutare, volensque præterea de bonis sibi à Deo collatis aliqua ad Dei laudem suæque animæ necnon animarum parentum & benefactorum suorum salutem elargiri, pio salubrique ductus proposito, zelo quoque Domus Dei accensus in suo testamento seu ultimâ voluntate, cuius venerabiles Magistros & amicos suos, *Ioan. de Bello monte, Ioan. Rolandi, Heruæum Rousselli, Ioan. de Marfonno, Adam de S. Amando, Petrum Ioseph, Nicolaum de Gondricuria & M. Beuvinum de Winvilla* Executores constituit & voluit quod tres aut duo de ipsis, videlicet *Heruæus Rousselli, Ioan. de Marfonno & Adam de S. Amando* omnia possint sine alijs executioni demandare & quod alij nihil possint sine ipsis tribus aut duobus & voluntatibus ipsorum, & inter cætera specialiter & expressè ordinavit residuum omnium bonorum suorum mobilium pariter & immobilium tam Parisius quam alibi ubicunque existentium persolutis certis alijs legatis in eodem testamento contentis conuerti in *Fundationem & institutionem certi Collegij seu Congregationis pauperum Scholarium secularium Parisius studere volentium*, voluitque ac expressè ordinavit in eodem Collegio poni & institui sex Scholares Bursarios, quorum 4. sint de villa de Marchia in Ducatu Barrensi, de qua villa ipse defunctus exiit oriundus, & duo de villa de Roserijs in Ducatu Lotharingæ, assignaueritque cuilibet dictorum Scholarium pro qualibet septimana sex solidos Paris. volens nihilominus numerum augeri, si suorum bonorum facultas ad hoc suppeteret. **Ordinaueritque insuper cum dictis Scholaribus vnum Magistrum in Artibus assumi sufficientem & idoneum pro regimine dicti Collegij & ipsorum Bursariorum Scholarium eruditione tam in scientia quam in moribus.** Qui quidem Magister de facto sit Sacerdos, & qualibet septimana in Capella seu Oratorio Collegij tres Missas habeat celebrare, duas de requiem & aliam de nostra Domina, & quod idem Magister qualibet septimana pro suis bursis recipiat 12. solidos Paris. Hinc est quod piè legatis in Testamento prædicti testatoris persolutis & nondum statutis & ordinationibus pro regimine Collegij perfectis per dictos Executores qui omnes præuenti sunt morte dempto præfato *M. Beuino* quod nos *Beuinus* supra nominatus ex dictis Executoribus per dictum Testamentum in suo Testamento nominatis & ordinatis ad dicti sui Testamenti executionem solus superstes alijs 7. Executoribus supra nominatis ab hac luce sublati *Ioan. Bonneti, Ioan. Churnelli & Petr. Bequillardi* per Reuerendum in Christo Patrem ac *D. D. Episcopum Paris.* seu eius Deputatum ad hoc specialiter Deputatum & Commissum ad supplicationem & requestam prædicti *M. Beuini* loco prædictorum aliorum septem Executorum defunctorum su-

» brogati & commissi vna cum dicto M. Beuvino superstite cum illa clausula;
 » quod duo aut tres, quorum tamen vnus semper sit prædictus M. Beuvinus
 » quandiu vitam duxerit in humanis, possint perficere & complere omnia & sin-
 » gula quæ adhuc ex voluntate & ordinatione dicti Testatoris restant & rema-
 » nent complenda & adimplenda piam dicti Testatoris voluntatem desiderantes
 » impleri, & ad eiusdem executionem volentes procedere autoritate executoria
 » Nobis in hac parte commissa pro regimine dicti Collegij ea quæ sequuntur,
 » statuimus & ordinauimus.

» 1. Domum quam dictus Testator inhabitabat dum viuebat sitam Parisius
 » *in vico sine Capite*, siue *sine buto* vulgariter dicto *d' Amboise* prope plateam Mau-
 » berti cum omnibus suis appendicijs, iuribus & pertinentijs ad opus Collegij siue
 » Congregationis Scholarium præfatorum perpetuò disponimus, ordinamus
 » ac deputamus *ipsamque Domum scholarium de Marchia & de Winvilla in Ducata*
 » *Barrensi intitulamus, nominamus & appellamus*, volumusque statuimus & ordi-
 » namus ipsam sic perpetuò intitulari, nominari & appellari, reditusque omnes
 » prouentus, & alia bona tam mobilia quàm immobilia dicto M. Guillelmo dum
 » viueret, pertinentia & quæcunque alia bona post decessum dicti Testatoris de
 » bonis Executionis vel aliunde acquisita ad opus ipsius Collegij, haberi & per-
 » cipi distribuenda & dispensanda modo inferius contento eidem Collegio seu
 » Congregationi huiusmodi Scholarium irreuocabiliter damus, concedimus, as-
 » signamus ac perpetuò applicamus. Quorum redituum, iurium prædictorum nec
 » non appendiciarum & omnium bonorum immobilium dictæ Domus defuncti
 » M. Guillelmi Inuentarium sequitur factum ad requestam M. Beuini de Win-
 » villa Executoris dicti defuncti & M. Ioan. Bonneri, Io. Churnelli & M. Petri
 » Bequillardi Executorum subrogatorum, nec non ad requestam M. Ægidij Han-
 » debin Magistri dicti Collegij, D. Iacobi Porceleti eiusdem Collegij Capellani
 » & cæterorum Burfariorum die 27. mensis Dec. 1422.

Subiungitur Inuentarium omnium bonorum & redituum: diuersis articulis
 contentum. Item statutorum. Et in fine sic habetur.

» Finaliter autem has ordinationes & statuta omniaque & singula in eis con-
 » tenta per me Beuvinum & nomine meo factas & facta ego Beuvinus illas & illa
 » volo, statuo ac expressè ordino ex mea voluntate propria omnibus melioribus
 » iure & modo quibus melius possum & debeo perpetuo & inuiolabiliter obser-
 » uari, teneri & compleri, quacunque reuocatione, cassatione, restrictione vel
 » adnullatione in præmissis seu aliquo præmissorum per me vel alium seu alios
 » nomine meo aut mei causa habentes iam facta vel in posterum facienda mini-
 » mè valituris. Deinde verò anno & die inferius annotatis personaliter in no-
 » strum Notariorum testiumque infra scriptorum ad hæc specialiter vocatorum
 » & rogatorum præsentia personaliter constitutus prædictus M. Beuvinus Do-
 » minici aliàs de Winvilla Presbyter Verdunensis Diocesis commorans Parisius
 » coram Reuerendissimo in Christo Patre & D. D. Ioanne miseratione diuina
 » Patriarcha Constantinopolitano Administratore perpetuo Ecclesiæ Paris. præ-
 » fato, qui cum nuper supplicasset eidem D. Patriarchæ quatenus Ordinationes &
 » statuta superscripta rata & grata habere ipsaque confirmare cum Decreti in-
 » terpositione dignaretur, ipseque D. Patriarcha huiusmodi supplicationibus fauo-
 » rabiliter annuens rata & grata habuit illaque confirmauit prout in principio
 » præsentium suarum litterarum seu præsentis instrumenti latius continetur, &c.

Sed de his satis. Historiæ nostræ filum resumamus, & ad annum 1362. vnde
 discessimus, regrediamur. Die 24. Septemb. factâ Congregatione Facultatis
 Artium suborta est rixa & contentio, nescio quamobrem, nisi forte ob inrotu-
 lationem, vt vocabant, Nominatorum Nationis Gallicanæ, adeò vt vna pars
 appellauerit Facultatem, & à Facultate Vniuersitatem. Qua de re sic legitur
 in Reg. Nat. Angl.

Item eadem die (24. Septemb.) in eodem loco (apud S. Mathur.) factâ
 » congregatione Facultatis vna pars Nationis Gallicanæ appellauit contra aliam
 » ad Facultatem: & aliæ 3. Nationes deliberauerunt illam appellationem nullam siue
 » iniustam fore. Die verò 28. facta Congregatione generali apud Prædicatores
 » appellauit M. Odoardus Bileyt cum adhærentibus à Facultate Artium ad Vni-

uerſitatem. *Cuius appellatio reputata fuit mala & irrita per totum quod Facultas Artium prius de eadem appellatione iudicauit.*

Conuenerat ea die 28 Septemb. Vniuerſitas apud Prædicatores Miſſam ſolemne celebratura pro defuncto Innocentio VI. cui poſt multas altercationes, contentiones & diſſenſiones Cardinalium ſucceſſit M. Guillelmus, Grimoardi Militis & Amphiliſiæ filius, in prima Iuuenta apud Montepellulanum litteris imbutus primoribus, qui deinde Tolofæ quadriennium Iuri Ciuili ſtudiit: Lutetiam poſtea profeſtus, in Theologia & Decretis factus Magiſter per 20. annos publicè legit. Vnde toti Curie Auenionenſi notus erat intimè. Fuerat autem primum Abbas S. Benedicti in Ciuitate Autiſſiodorenſi: deinde tranſlatus eſt ad Abbatiam S. Victoris Maſſilienſis. Abſens igitur electus, non Epiſcopus, non Cardinalis, ſed Abbas tantum. nodò, tuncque ad Ianam Sicilia Regina legatus: quomobrem de eo Petrarcha lib. 7. ſenil. præclare his uerbis ſolum Deum & neminem mortalium uideri ipſum elegiſſe. Hic ergo factus Pontifex Urbani V. nomen aſſumpſit. Fuit autem Magnus Canoniſta, uir iuſtus, zelator boni communis, promotor litteratorum, Reformator ſtudiorum, Amator honorum, fundator in Montepellulo duorum Collegiorum, S. Germani & S. Vedasti. Bononiensium & Pariſienſium Scholarum, quæ à priſtino ſplendore multum defeciſſe uidebantur, Reſtitutor & Reformator. Auenionem igitur ex legatione Sicilienſi perueniens pridie Kalend. Nouemb. electionem de ſe factam probauit, conſecratusque eſt 8. Idus eiudem menſis.

PAVLO poſt ſuam conſecrationem mandauit Cancellario Pariſienſi ut duos Minoritas, Ioannem de Sparnaco, qui per ſexennium Sententias legerat in ſtudio Remenſi, admitteret ad eaſdem legendas in ſtudio Pariſienſi, & Dionyſium Soullechat: quam in rem legitur in Reg. Vaticano Epiſc. 270. & apud Vvadinghum ad hunc annum.

VRBANVS Epiſ. S. S. D. Dilecto Filio Cancellario Eccleſiæ Pariſienſis « Sal. & Ap. Bened. Viri ſacræ lectionis ſtudio dediti & in lege Dei eruditi ſub « Religionis habitu famulantes fauoris Apoſtolici gratiam promerentur: eoque « benignius decet honeſtis eorum deſiderijs annui, quò ex eorum profeſtibus ma- « jor poteſt in Dei Eccleſiam utilitas prouenire. Exhibita ſiquidem nobis pro « parte dilecti filij Ioannis de Sparnaco, Cuſtodis Fratrum Minorum Ordinis « Remenſ. petitiõ continebat, quod licet ipſe, qui in Remenſi ſtudio quod in « ſacræ Theologia ſolemne poſt Pariſienſe ſtudium reputatur, Principaliſ ſenten- « tiarum & Bibliæ lector per ſex continuos annos fuit ad legendum ſententias in « dicto Pariſienſi ſtudio pro primo Curſu debito Prouinciæ Franciæ, de qua fore « dignoſcitur, per dilectos filios Capitulum Prouinciale Fratrum dicti Ordinis « ejuſdem Prouinciæ Franciæ juxta ipſius Ordinis morem nuper electus, & per « dilectum filium Miniſtrum Generalem dicti Ordinis appobatus & confirma- « tus extiterit. Tamen quia dilectus Filius Dionyſius Soullechat dicti Ordinis « Profeſſor, qui ſententias ipſas, quæ ordinariè leguntur in hieme, primo loco « & curſu & ante omnes eorundem Ordinis & Prouinciæ Fratres legere poſſit, « à Sede Apoſtolica, ut dicitur, litteras impetrauit, præſatus Ioannes in lectura « huiusmodi ad quam electus, ut præmittitur, extitit, & alijs quæ inde iuxta di- « ctorum ſtudij & Ordinis Conſtitutiones ſequi conſueuerunt, impeditur. Qua- « re pro ipſius Ioannis parte fuit nobis humiliter ſupplicatum, ut prouidere ſibi « ſuper his de benignitate Apoſtolica dignaremur. Nos itaque præmiſſis, nec- « non laudabili teſtimonio, quod ipſius Ioannis magna ſcientia & honeſtate « morum & uitæ, alijsque uirtutum meritis apud Nos à fide digno multipliciter « perhibetur, benignè penſatis, uolentes eum propterea fauoribus proſequi gra- « tiſſis, ipſius Ioannis in hac parte ſupplicationibus inclinati, diſcretioni tuæ « per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus ſi ita eſt, eundem Ioannem ad « legendum dictas ſententias in ipſo Pariſienſi ſtudio, in proximo æſtatis ſeu uacationis tempore recipias & admittas, ipſumque omnibus libertatibus & gra- « tijs in dicto Pariſienſi ſtudio dictas ſententias in hieme legentibus conceſſis, fa- « cias ſine difficultate gaudere. Et demum poſt lectionem huiusmodi eum ad Magi- « ſtrum in Facultate prædicta ſi ad hoc per examinationem tuam & aliorum, «

» Magistrorum dicti studij reperiatur idoneus, seruatis solemnitatibus consuetis,
 » prouidè promoueas, ac si hiemali tempore, & debitis curi & Ordine senten-
 » tias legisset easdem; statutis & consuetudinibus studij, & Ordinis prædictorum
 » contrarijs non obstantibus quibuscunque. Datum Auinione 17. Kal. Ian. Pon-
 » tif. nostri an. 1.

Eodem anno statutum factum est seu potius innouatum de habitu Magistro-
 rum in Comitijs & in Actibus solemnibus disputationum: qualis autem esset
 Magistrorum habitus, in eodem statuto exprimitur, nimirum Cappa vel Epi-
 togium pellibus munitum, seu vt tunc loquebantur, foderatum. Tale autem
 est.

STATV-
 TVM DE
 HABITU
 MAGIS-
 TRORVM.

» VNIVERSIS præsentis litteras inspecturis Rector & Vniuersitas Magi-
 » strorum & Scholarium Parisius studentium salutem in Domino sempiternam,
 » iustum esse censetur hos qui alijs præsidet velut deputati ad eorum eruditio-
 » nis Officium, maximè eorum Officium exercendo, seu quid commune pertra-
 » ctando, aliquali decentiâ Habitus insigniri. Cum igitur ex rei euidentia nobis
 » appareat, quod nonnulli Magistri Congregationes Generales, & speciales no-
 » stræ Vniuersitatis antedictæ Facultatumque & Nationum suarum Deputa-
 » tiones ac disputationes & alios Actus communes in suis mantellis foderatis aut
 » duplicibus ingredi non abhorrent, & adsidere deliberando nobiscum, maximè
 » cum ipsi deberent esse speculum aliorum & ipsis dare bonum exemplum: ex
 » quibus possit graue contra Nos oriri scandalum in futurum. Hinc est quod Nos
 » super his prouidere cupientes, statuimus & per modum statuti volumus perpe-
 » tuis temporibus ab omnibus obseruari. Quòd de cætero Magistri cuiuscun-
 » que Facultatis aut Nationis existant, ad Congregationes tam Generales quàm
 » speciales, Deputationes ac Disputationes ac alios Actus communes accedent in
 » habitu decenti, videlicet Cappa vel Epitogio longo vel breui foderato aut pal-
 » lio, non in mantello qualitercunque foderato. Et si in alio habitu accesserint,
 » voces eorum in prædictis Congregationibus, Deputationibus aut alijs Actibus
 » communibus non cõputentur, & per Rector. nostræ dictæ Vniuers. exire tenean-
 » tur. Qui Rector per quemcunq; Magist. in dictis congregationib. & alijs Actib.
 » communibus exiltentem requisitus per suum iuramentũ, eos inquirere teneatur,
 » nisi sit tale factum propter quod oporteat, totam Vniuersitatem Magistro-
 » rum Regentium & non Regentium, ac Scholarium Iuratorum congregari. Et
 » pro defensione & tuitione nostrorum priuilegiorum deliberare. In quo casu
 » modum antiquum volumus obseruari. Si quis verò cuiuscunque Facultatis exi-
 » stat, contra præmissa vel aliquid præmissorum quidquam attentare præsum-
 » perit, à nostra societate se nouerit repellendum, donec satisfactione præmissa
 » tota Vniuersitas ipsum duxerit reuocandum. In cuius rei testimonium Sigillum
 » nostræ Vniuersitatis præfatæ præsentibus litteris duximus apponendum. Da-
 » tum in nostra congregatione Generali apud Prædicatores Parisius celebrata
 » die 3. mensis Febr. an. 1362.

Eodem anno Magister quidam Ludouicus Theologiæ Professor reuocauit
 publice errores quosdam quos publice docendo sparserat, iubente Cancellario
 Parisiensi & sacre Theologiæ Facultate. Hos autem reuocasse legitur in
 tomo Bibliothecæ Patrum.

ERRORES
 REVOCA-
 TI.

» PRIMÒ, probando primam partem primæ suppositionis arguitur sic. Ad quod-
 » libet nomen velle vel nolle respectu cuiuslibet producibilis ad extra sequitur
 » necessariò mutatio in voluntate perfecta.

» Deinde arguitur hypotheticè sic. Si Deus de nouo aliquid vellent vel nollet
 » ad extra, ipse intrinsecè mutaretur. Igitur velle & nolle dicunt denominatio-
 » nem intrinsecam. Et hæc fuit mens mea, per quod dixi in secunda probatione
 » huius, quod tam velle & nolle Deus mutaretur intrinsecè, seu quod sunt ope-
 » ra vitalia: seu quia apud multos iste modus loquendi, velle diuinum immutat
 » voluntatem diuinam, significat quod ipse intellectus mutat, & non placet D.
 » Cancellario & Facultati, quod de cætero in Diuinis tali modo quis vta-
 » tur.

» DIXI IN 1. Corollario primæ suppositionis, quod licet perfectæ volunta-
 » tis seu diuinæ essentiæ quodlibet intrinsecum sit absolutè necessarium secun-

dum suum esse reale, tamen est aliquid intrinsecus contingens, & non sic necessarium secundum intellectum quem facit tanquam Catholicæ fidei dissonum.

Similiter illud quod dixi in 3. Corollario, quod stat Deum esse intrinsecè aliqualem & ipsum posse non esse talem, & tamen ipsum esse talem immutabiliter, debet sic intelligi, id est stat Deum aliquid velle ad extra, & ipsū posse hoc nunquā velle. Et tamen immutabiliter quod dixi in probatione huius, quod non est inconueniens, quod aliquid sit Deus secundum suum esse reale, & tamen non sit Deus secundum suum esse formale, debet sic intelligi, id est quod aliquid sit Deus realiter & tamen aliqua formali denominatione denominetur, quæ sibi non competit præcisè quā Deus, sed ratione alicujus effectus. Vnde supra dicti damnant hanc propositionem tanquam fidei dissonam secundum intellectum quem facit, scilicet quod aliquid est Deus secundum suum esse reale & tamen ipsum non est Deus secundum suum esse formale.

ITEM dixi in 9. Corollario, quod non stat intellectum perfectum cognoscere vera contingentia, & illorum ad extra non esse productiuam voluntatem.

ITEM dixi in 10. quod perfectus intellectus ad esse peccati, vt peccatum est, non potest immediatè applicari cognoscitio, & quod ex isto sequitur finaliter peccatū esse vel deformitatem animæ, non est propriè in aliqua veritate verum. Primum est malè dictum & falsum: quia ad hoc sequitur, quod Deus non cognosceret peccata, aut voluntatem Diuinam horum esse productiuam, quorum utrumque est falsum; & secundum fuit aliàs condemnatum. Et alia Corolloria pro eo quod primo conueniunt, falsa sunt & malè sonant.

In 1. Corollario secundæ suppositionis dixi quod stat aliquid esse actu miraculosum, & tamen in illo quod sic actuatur, nullam ponere perfectionem simpliciter. Magistri nostri istum modum loquendi non approbant, scilicet quod Deus actuetur, sicut nec illum, quod Deus immutetur.

ITEM in 3. 4. & 5. Corollariis, secundæ suppositionis dixi quod perfecta voluntas non intensius diligit prædestinatum quàm diligit præscitum. Et quod non plus intensiù diligit se, quàm diligit Diabolum in esse naturali. Non debui ista dicere, quod in auribus audientium malè sonant & falsa sunt, cum secundum Augustinum aliquid diligere sit ei velle bonum. Et ideo intensius diligere est ei maius bonum velle, & ita communiter intelligunt homines.

Corollarium 8. fuit tale. Quælibet volitio, quæ Deus vult A esse, non minus distinguitur formaliter à volitione quæ vult B. esse, quàm Deus distinguitur à materiâ primâ realiter. Probauit per hoc, quia quælibet volitio quæ Deus vult A. esse; immensè formaliter distinguitur à volitione quæ vult B. esse. Corollarium hoc est falsum. Probatio erronea, quia non est admittendum qualitercunque, quod in Deo sint plura immensa aut plura immensa esse distincta.

Corollarium 9. fuit nullum velle immensum perfectæ voluntatis continet aliquid ad extra producibile, hoc est falsum. Quia velle Dei est causa rerum. In probatione autem Corollarij scripsi, quod si potentia volitionis Angeli, volitio Domini quæ est immensa, esset actualis volitio; quod non reputo impossibile. Et tamen per huiusmodi volitionem, &c. prædictum Corollarium nunquam putabam possibile, est erroneum: quia aliàs fuit reprobatum, ac etiam quidquid ex eo sequitur, in quantum ex hoc sequitur, est impossibile.

In 3. Corollario 3. suppositionis, quod peccatum esse perfectâ voluntate Deus non potest immediatè nolle. Et in alio, quod peccatum non est immediatè odibile à perfecta voluntate. Ista malè sonant & discordant scripturæ & dictis Sanctorum. Hoc autem intuli ex duobus Corollariis, quorum vnum fuit, quod perfecta voluntas quicquid extrinsecus potest immediatè velle, potest immediatè nolle & è conuerso. Aliud fuit, quicquid immediatè ipsa potest nolle, potest efficere; quæ applicata ad peccatum sumptum & falsa sunt & malè sonant.

ITEM 6. Corollarium fuit. Quodlibet extrinsecum perfectæ libertati seu voluntati æquè ab ipsa est odibile, sicut diligibile & è contra. Hæc propositio est erronea & repugnare videtur voluntati Diuinæ.

” Secunda Conclusio mea fuit euidentiæ ad contradictoria, intellectu Diuino
 ” formaliter immensè formaliter repugnant. Dixi in probatione, quod quælibet
 ” earum immensa. Nunc dico quod illa Conclusio cum suis Corollariis & sua pro-
 ” batione malè sonat, quantum ad hoc designatur in Deo esse plura & immensè
 ” distincta. Quod jam fuit hoc & superius reprobatur. Quantum etiam ad hoc
 ” quod dicitur, & immensè repugnant, malè sonat: quia ad hoc datur intelligi,
 ” quia repugnantia sit intrinsece in Deo.

In vetusto Codice Anglicanæ Nationis legimus Episcopum Cenomanensem
 4. Beneficia obtulisse Vniuersitati, singuli Facultatibus distribuenda. Facta
 ” Congregatione Generali die 6 Octob. apud S. Mathur. ad audiendum quasdam
 ” Litteras missas Vniuersitati à D. Episc. Cenom. quibus litteris dictus Episcopus
 ” misit Vniuersitati 4. Beneficia pro qualibet Facultate vnum, & in Facultate Ar-
 ” tium Beneficium in eadem Facultate conferendum, collatum fuit M. Ioanni
 ” Ance nullo penitus reclamante.

RECTIO
 FACULTA-
 TIS THEO-
 LOGICÆ IN
 ACADE-
 MIA BO-
 NON.

Ad eundem annum refert Sigonius erectionem Scholæ & Facultatis Theo-
 logicæ in Academia Bononiensi, cui Innocentius VI. pridie Kalend. Iulias,
 paulo antequam obiret, priuilegia attribuit, quæ in aliis studiis Generalibus ei-
 dem Facultati sunt attributa. Extat eius Decretum his verbis scriptum apud Si-
 gonium lib. 3. de Episcopis Bononiensibus.

” Deuotionem eximiam quam populus & Commune Bononiæ erga Nos ha-
 ” buerunt & habere noscuntur, attendentes, dignum existimamus, vt Ciuitas ipsa
 ” quam Diuina gratia magnis donis & gratiis illustrauit, scientiæ Theologiæ Fa-
 ” cultatis muneribus ampliatur. Ideo eorundem populi & Communis supplicatio-
 ” nibus annuentes, autoritate Apostolica statuimus vt in dicta Ciuitate deinceps
 ” existat studium Generale in eadem Facultate Theologica, & perpetuis futuris
 ” temporibus vigeat; ac studentes ibidem in Facultate prædicta omnibus Priui-
 ” legiis, Libertatibus, & Immunitatibus concessis docentibus & Scholaribus stu-
 ” dentibus in illa, in studiis Generalibus eiusdem Facultatis commorantibus gau-
 ” deant & vtantur. Statuentes vt quoties aliqui in Theologica Facultate in eodem
 ” studio fuerint magistrandi, præsententur Episcopo Bononiensi, qui pro tempo-
 ” re fuerit, vel eius vices gerenti; quem ad hoc ipse Episcopus duxerit specialiter
 ” deputandum, seu Ecclesiæ Bononiensis Pastore carente Capitulo ipsius Eccle-
 ” siæ, qui erit pro tempore, Vicario Generali.

1363.

Anno 1363. obiit Ioannes de Meullant Episcopus Parisiensis, cui statim sub-
 stitutus est M. Stephanus Parisiensis oriundus ex vico Vitriaco ad ripam Sequanæ
 & ad primum milliare ab Vrbe Lutetia, in Iure Canonico primum Doctor, De-
 canus deinde factus Ecclesiæ Parisiensis, tum ex Decano Episcopus, ex Epif-
 copo Cardinalis S. Eusebij.

Anno eodem die 25. Iunij M. Marcilius de Inghen Nouiomagiensis Philoso-
 phiæ Professor substitutus est M. Ioanni Scalpi in Subprocuratorem Nationis
 Anglicanæ, & hæc scribit de vtroque Apparitore seu Bedello. *Anno quo supra*
1363. 15. Kalend. Aug. die 8. Arnulphi Coenraerdus Superior Bedellus Nationis An-
glic. diem suum clausit extremam.

” Item anno quo supra 13. Kal. Aug. factâ Congregatione Nationis Angl. apud
 ” S. Mathur electus est in Bedellum superiorem prædictæ Nationis Ioan. de Tre-
 ” ueris per voces omnium Magistrorum ibidem existentium, nullo penitus recla-
 ” mante. Et deliberavit Natio, quatenus die sequenti celebrarentur exequiæ
 ” Bedelli mortui apud S. Seuerinum. Et supplicabat Natio Vniuersitati, quatenus
 ” interesset & cessaret illâ nocte & de mane sequente à lectionibus. Quod tres
 ” Facultates concesserant. Theologi verò soli contempserunt. Artistæ de gratia
 ” non legerunt.

” Item facta Congregatione Nat. Angl. 11. Kal. Aug. Ioannes de Treueris
 ” prædictus nouiter electus in Bedellum iuravit Nationi prædictæ secundum
 ” consuetudinem ab antiquo consuetam.

” Item eodem die iuravit dictus Bedellus Vniuersitati, & erat Congregatio
 ” Vniuersitatis pro tunc apud S. Math. in die B. Mariæ Magdalenæ & similiter
 ” Nationis.

” Item supplicauit Ioannes de Treueris Bedellus supradictæ Nationis electus &

juratus quatenus sibi Littera de hoc quod esset Bedellus à Natione prædicta præ-
staretur Quæ supplicatio à quolibet Magistrorum erat concessa.

Hæc eò appositum, vt constet nihil antiqui illius moris hactenus immuta-
tum in receptione Bedellorum. Defuncti verò vxor vocata est in ius apud Re-
ctorem, vt in iisdem Reg. habetur.

Anno Domini quo supra in crastino B. Mariæ Magdalenæ facta Congrega-
tione Nat. Angl. apud S. Iulianum pauperem deliberatum erat concorditer per
Magistros Nationis prædictæ, quod virga quam Coenradus bonæ memoriæ quon-
dam prædictæ Nationis Bedellus, dum vixit, habuerat sub vxore ipsius, ex parte
Nationis prædictæ per Rectorem Vniuersitatis acceptaretur, donec Natio fina-
liter sciret an esset sui an non.

Item anno D. quo supra facta Congregatione Nationis apud S. Iulianum pau-
perem Natio dedit Deputatos ad audiendum mulierem ibidem *ad plucitum coram*
Rectore Vniuersitatis pro tunc citatam 5 Kal. Aug. M. Hermannus de Saxonia & M.
Ioan. Neue vnâ cum Procuratore Nationis prædictæ, & proposuit Natio mulie-
ri quòd virga quam Coenradus prædictæ Nationis Bedellus, dum vixit, habue-
rat, ad Nationem prædictam ipsam pertineret, pro quo mulier leuatis digitis
voluit jurare, sed Natio non curans de eius iuramento postquam incepit, dimisit
ei iuramentum.

Item 2. proposuit, quod Coenradus prædictus vnum pannum funeralem vel
ad Prouinciam Alemanniæ pertinentem vel ad Nationem pro pecunia cande-
larum, quem Coenradus à Procuratore vel Prouincia, vel à Receptore Natio-
nis integram leuauerat, respondebat mulier quod dictum pannum, pro duobus
Francis obligatum libenter redimere vellet ad vsum Nationis, aut Prouin-
ciæ.

Die .7. Septembris Reçtori ante finem Reçtoratus defuncto substitutus est in
succellorem *M. Ioannes de Rimensforp de Saxonia Anglicana Nationis*. Et ille
ad sustinendum suæ Dignitatis statum in Comitibus suæ Nationis 5. die Octob.
habitis petiit sibi & futuris de eadem Natione Reçtoribus 12. Florenos assignari:
idque ei concessum, & conclusum vt in eam rem Procuratores noui, Recepto-
res & Examinatores pro iucundo aduentu seu Bejania ad ea munera certam Bur-
sam contribuerent.

Eodem Reçtore die 18. Nouemb. ab eadem Natione & tota Facultate Artium
decretum, vt Festum S. Edmundi deinceps cum Crastino celebraretur. *De du-*
bio celebrationis Festi S. Edmundi & de eius Crastino die Martis post Festum S. Ca-
tharinæ facta Congregatione Facultatis, per Facultatem decretum fuit, quate-
nus de cætero in futurum præfatum Festum Nationis Anglic. cum Crastino in-
uiolabiliter deberet celebrari. Et super hoc instrumentum publicum fuit re-
quisitum.

Eodem anno M. Ioannes de Calore seu de Caloribus, Socius Sorbonicus, qui
anno 1371. factus est Cancellarius Ecclesiæ & Vniuersitatis Parisiensis, admoni-
tus & correctus à M. Grimerio Bonifacij tunc Cancellario & à sacra Facultate
Theologica, recantauit quosdam errores quos in Actu Vesperiarum posuerat,
eosque renouauit publicè coram ipso Cancellario & Facultate. Tales autem sunt,
& eos ipse sic correxit: vt legitur in Bibliotheca Patrum.

ERRORS
M. IOAN-
NIS DE
CALORE.

Antequam descendam ad Conclusiones, habeo aliqua dicere. Quia in 1.
Articulo mearum Vesperiarum posui duas propositiones. Vnam scilicet, quòd
summus Legislatores Deus ipse dignus est infinitis perfectionibus, quas nec habet,
nec habere potest. Nunc dico quod ista propositio malè sonat: imò reputo eam in
sensu Cathgorico falsam, quem sensum facit; nec in isto sensu intellexi eam,
sed in sensu hypothetico; scilicet quòd si essent infinitæ perfectiones imagina-
biles, quas Deus non habet, adhuc esset dignus illis perfectionibus.

Eodem modo de 2. propositione. Scilicet quòd infinitæ perfectiones simul in
Legislatoris essentia sunt dignitatis ad infinitas alias.

Item quia ex prædictis intuli hoc Corollarium. Scilicet quòd dictus Legisla-
tor significat se in carne ad suam assumptionem hypostaticam, intellexi, signi-
ficauit, id est, manifestauit.

Illud autem quòd ultra addidi, scilicet quòd si aliàs non fuisset assumptus,

„secundum hominem dignus esset, quia finiretur. Et illud pluries reſterauſ,
 „Dico quod intellexi & protuli tanquam diſputabile. Nunc dico quod non eſt
 „diſputabile, & quod eſt falſum.

„ Item quia propoſui in mea Concluſione 3. articuli, quod ſubductâ præ-
 „rogatiuâ diſparis acceptionis veritatis ſub falſitate ſtaret vt verus cultor non
 „amplius quàm falſus mereretur. Et iſtum pluries reſterauſ. Dico quod malè
 „ſonat, quia procedit ex vnâ ſuppoſitione impoſſibili. Aliquibus tamèn poſſet
 „apparere poſſibilis.

Eodem anno F. Dionyſius Soullechat Minorita, de quo ante diximus, for-
 ſan ſubiratus ſummo Pontifici, quod ſibi in Magiſterij adeptione alter præla-
 tus & præpoſitus fuiſſet, docuit publicè contra Decretalem Ioannis XXII,
Chriſtum & Apoſtolos nihil poſſediſſe, perfectionemque Euangelicam in carentia cuiuſ-
cunque boni temporalis conſiſtere. Quamobrem à Cancellario & à Facultate Theo-
 logica reprehenuſ eſt, eiſque error damnatus. A qua Cenſura, ne videre-
 tur in hæreſim prolapſus, Papam appellauit, ſed nec in Curia Pontificia ſeli-
 ciores fortitus eſt litis exitum: quippe præſentibus Magiſtris in Theologia
 huius & aliorum errorum Cenſuram ibidem proſequentibus & vrgentibus
 coactus eſt eoſdem reuocare anno 1365. vt ad illum annum pluribus referemus.

PROMO-
 VENTVR
 ALIQVI
 MINORI-
 TÆ AD
 DOCTO-
 RATVM.

Habemus quoque ex Regeſto Vaticano Ep. 185. apud Wadinghum ad
 hunc annum, Vrbanum Pontificem duos Magiſtros in Theologia, Minoritas ad
 Doctoratus gradum litteris Apoſtolicis promouiſſe aut promoueri mandaſſe,
 vnum Auenione nempe M. Montolinum, alterum Pariſijs M. Guillelmum de
 Prato. Prior Epistoſta eſt eiſmodi.

„ Vrbanus Episcopus ſeruus ſeruorum Dei, Dilecto filio Francisco de Car-
 „daliaco Ordinis FF. Minorum in ſacra pagina Magiſtro in loco Fratrum dicti
 „Ordinis Auenionenſis in eadem pagina Regenti Sal. & Apoſtol. bened. Viri
 „ſacræ Religionis ſtudio eruditi ſub Religionis habitu Domino militantes fa-
 „uoris Apoſtolici gratiam promerentur, eoque benignius decet honeſtis eorum
 „petitionibus præbere aſſenſum: quo ex eorum profectibus maior poteſt in Ec-
 „cleſiam Dei vtilitas prouenire. Cum itaque ſicut accepimus, dilectus filius
 „Montolinus de Croca de Aquis, Miniſter Prouincialis FF. Ordinis Minorum
 „in Prouincia Prouinciæ ſecundum dicti Ordinis morem apud nos de Religionis
 „zelo, litterarum ſcientia ac alijs multiplicium virtutum meritis fide dignorum
 „teſtimonio commendatus multis annis in quamplurimis Ciuitatibus legerit
 „Theologicam Facultatem & ſex annis in Maſſilia, Auenion. & in Montepellu-
 „lano Magalonenſis Diocceſis per ſex annos & alibi in ipſa Theologica Facul-
 „tate adeo diuina gratia fauente profecerit, quod dignè meretur in dictâ paginâ
 „honorem recipere Magiſtralem, fuit pro ipſius Montolini parte humiliter ſup-
 „plicatum, vt ipſum ad honorem dicti Magiſterij promoueri de benignitate
 „Apoſtolica mandarem. Nos igitur de ſufficientia & idoneitate ipſius Mon-
 „tolini ad hoc noritiam non habentes, diſcretioni tuæ, de qua in Domino fidu-
 „ciam gerimus ſpeciale, eidem Montolino ſi per tuam & aliorum Magiſtrorum
 „Facultatis prædictæ in Ciuitate Auenionenſi exiſtentium diligentem exami-
 „nationem, ipſum ad hoc ſufficientem & idoneum eſſe repperis, Magiſtralem
 „honorem & docendi licentiam ſeruatis conſuetudinibus Viennenſis Concilij
 „& alijs ſolemnitatibus in talibus conſuetis, & vt ipſe intra ipſum Ordinem &
 „extra quibuſcunque gratijs, priuilegijs, libertatibus, indulgentijs tam à Sede
 „Apoſtolica, quàm à prædicto Ordine Fratribus eiſdem Ordinis in eadem Theo-
 „logia Pariſius Magiſtratis, conceſſis, vri & gaudere valeat: ac ſi in Pariſienſi ſtu-
 „dio huiſmodi Magiſterium recepſſet, authoritate Apoſtolica concedendi.
 „Non obſtantibus quibuſcunque, &c. Datum Auenione 3. Kalend. April.
 „Pontif. noſtri an. 1.

Idem Pontifex mandat Cancellario Pariſienſi vt admittat ad actus Magiſ-
 ſtrales in Vniuerſitate Pariſienſi F. Guillelmum de Prato.

„ Vrbanus Episcopus ſeruus ſeruorum Dei, Dilecto filio Cancellario Pariſien-
 „ſi Sal. & Apoſt. bened. Religionis zelus, litterarum ſcientia, vitæ ac morum hone-
 „ſtas, &c. ſuper quibus apud Nos dilectus filius Guillelmus de Prato Ordinis FF.
 „Minorum Profeſſor & in ſacra Theologia Magiſter fide dignorum commenda-
 tur

tur testimonio nos inducunt, vt ipsum Apostolicis gratijs & fauoribus prosequamur. Cum itaque sicut accepimus, dictus Guillelmus, qui vt asserit, de Ciuitate Parisiensi traxit originem, & in Vniuersitate studij Oxoniensis Cantuariensis Diocesis multis annis studuit & legit in Theologica Facultate, & demum ibidem in ipsa Facultate docendi licentiam & Magisterij suscepit honorem, cupiat in Vniuersitate Parisiensis studij eandem legere Facultatem & Patriæ suæ impendere quod alibi studiosis laboribus acquisiuit. Nos huiusmodi eius desiderium æquum & laudabile reputantes, suisque in hac parte supplicationibus inclinati, Discretionis tuæ per Apostolica scripta mandamus, quatenus eundem Guillelmum ad legendum, determinandum, disputandum & cæteros actus Magistrales exercendum in Facultate & Vniuersitate ipsius studij Parisiensis suprascriptis, proinde etiam autoritate nostra liberè admittas & ab alijs admitti facias, ac si in ipsa Vniuersitate Parisiensis studij Magistratus fuisset, eumque Vniuersitati & consortio Magistrorum Facultatis & Vniuersitatis earundem aggredes & facias aggregari, &c. Datum Auen. 15. Kalend. Decemb. anno 2.

His acceptis litteris Cancellarius Vniuersitatem consuluit, qua de re sic legitur in Codice Nationis Anglicanæ.

Item eodem die (3. Kal. Ian.) facta fuit Congregatio Vniuersitatis. In qua Congregatione per D. Cancellarium presentabatur quadam Bulla in qua P. Papa concessit cuidam Magistro Magistrato in Theologia in Anglia de Ordine FF. Minorum, quatenus non obstantibus Priuilegijs Vniuersitatis regere posset in Facultate Theologicæ Parisiensi. Quibus positis in deliberatione, deliberatum fuit in Facultate Artium quod darentur Deputati ad examinandum Bullas, & ad deliberandum qualiter postea esset procedendum.

Eodem anno M. Nicolaus Oresmius Magnus olim Collegij Nauarrici Magister in Vigilia Natiuitatis Domini Orationem habuit ad Vrbanum V. & Cardinales Auenione sublimem & generosam; quâ eos omnesque Prælatos Ecclesiæ acriter reprehendit, quod elatos nimis & fastuosos se gererent, diuitias & vanitates seculi potius quam Christi paupertatem & Christianorum salutem affectantes. Thema tale præmisit. *Iuxta est salus mea vt veniat, & Injustitia mea vt reueletur.* Isaïæ 56. Et in ea concione octo posuit signa Aduentus Christi. Primum fuit, desolatio Imperij Romani. 2. Perversitas morum in Ecclesia. 3. Proporrio nimis inæqualitatis, quia alius quidem esurit, alius autem ebrius est. 4. Fastus Prælatorum. 5. Tyrannica Dominatio Præsidentum seu Pastorum. 6. Promotio indignorum & vilipensio Meliorum. 7. Tribulatio Policie secularium & commotio populorum. 8. Recusatio correctionis. *Hoc autem, inquit ille, implebitur quando Prælati veridicos & scientificos habebunt inuisos.*

Anno 1364. Carolus V. cognomento Sapiens Ioanni Patri, qui in Angliam regressus Londini obierat, successit, inauguratusque est Remis vnâ cum coniuge Iana Borbonia 19. Maij. Princeps non litteratus quidem, sed tamen litteratorum amantissimus, quos varijs operibus è Latino & Græco in Gallicum idioma vertendis ingenti præmio addicebat, vt notat Robertus Gaguinus in oratione ad Guidonem de Rupe-forti: in quâ postquam de vtilitate litterarum verba fecit, subiungit, *idque sagaciter olfaciens Carolus V. cum & infantiam atque adolescentiam sine eruditione altioris Disciplinæ exegisse se doleret, summopere instituit plurimos in omni Disciplina libros in vernaculam linguam conuerti, vt quod à Consiliarijs hominibus latine proferri audiret, id & legeret per se, & nullo admonitore comprehenderet.*

Inter cæteros verò Vniuersitatis Parisiensis Magistros vsus est opera M. Nicolai Oresmij summi olim Regiæ Nauarræ Moderatoris in vertendâ Bibliâ sacrâ, Ethicâ, Politicâ, librisque de cælo & mundo.

Item M. Simonis Hefdini ad vertendum Valerium Maximum; Rodulphi Preslæi, Corbichonis; Ioannis Golani, aliorumque virorum Illustrium. Medicum habuit M. Geruasium Christianum, qui Collegio Geruasiano vulgò *le College Maître Geruais*, nomen dedit, quod instituit & fundauit. Et eodem tempore fundatum quoque seu redivitibus dotatum Collegium Beluacense seu Dormanum à M. Ioanne Dormano Episcopo Beluacensi tunc Franciæ Cancellario.

rio. Huic Principi multum debere litteras ait Papyrius Massonius, quod Andegauensem Academiam rogatu Ludouici fratris ijsdem priuilegijs ornari: quibus Aurelianensem Philippus Pulcher decorarat. Qua de re infra.

Porro hunc Principem de more conuenit Vniuersitas post inaugurationem, reuerfumque excepit oratione congratulatoria, ab eoque vicissim excepta est benignissimè, vt retulerunt Rector & qui cum eo ad Regem iuerant, in Comitij Generalibus apud Mathurin. habitis, vbi audita est *relatio quomodo Rex gratiose recepit Vniuersitatem & se Vniuersitati recommendauit, vt legitur in Reg. Nationis Anglicanæ.*

Ibidem legitur conquestus Rector de Præposito Parisiensi, qui nonnullos Magistros & Scholares vestibus Academicis indutos detruserat in carcerem aut detruudi passus fuerat. Quamobrem ad Comitia vocatus, iuramentum integrare, quod initio Præposituræ suæ præstiterat, iussus est. *Alius Articulus fuit de Præposito Parisiensi super eo quod ceperat vel capi permiserat Clericos Vniuersitatis & Magistros cum habitibus suis & duci non semel sed pluries in Castellto: quod expressè est contra iuramentum dicti Præpositi & libertates Vniuersitatis. Super quo fuit in posterum facta Congregatio & vltimo Præpositus comparuit & multum se excusauit pulcherrimis verbis & promisit quod Seruientes qui etiam in Congregatione generalicomparuerunt emendarent. Petijt eodem tempore & in eadem Congregatione Rector ex parte Vniuersitatis à Præposito prædicto quod iuramento quod prius fecerat Vniuersitati, renouaret, quæ Priuilegia lecta tunc in Congregatione ipso & suis audientibus. Qui respondit quod aliqua continerentur in dicto Priuilegio quæ essent impossibilia fieri per eum.*

In eodem Codice legitur vltimâ die Iulij habitis Comitij M. Simonem Theologiæ Doctorem supplicasse, vt quotannis liceret in Collegio Nauarrico sacram Concionem seu sermonem fieri recurrente festo B. Ludouici. *Vltima die mensis Iulij facta Congregatione Vniuersitatis ad S. Mathurinum supplicauit M. Simon Doctor Theologiæ commorans in Collegio de Nauarra pro sermone habendo in eodem Collegio, quolibet anno in die B. Ludouici Regis. Et concessi fuit supplicatio eius. Quis ille Simon? opinor cognominabatur le Feron aut Freron, eratque adhuc Collegij Magni Magister an. 1373 cum dedicata est Capella.*

In eodem Collegio tunc litteræ sigillabantur communi sigillo Vniuersitatis, in Arca seruari ibidem solito. Vt in ijsdem Reg. legitur. *Fuit sera fracta apud Nauarram, & soluit Ioannes Bedellus 16. denarios pro reparatione, hoc mense April. at die 4. mensis Iunij eiusdem anni. Conuocati erant Procuratores in Collegio de Nauarra ad sigillandum. Et ego Procurator dictus (Theodoricus de Oy Procurator Nat. Angl) ibidem interueni ex parte Nationis nostræ ne sigillarentur litteræ vnius Decretistæ, cuius supplicationem Natio semper negabat. Item 5. die mensis prædicti factâ congregatione ad S. Iulianum ego Procurator prædictus Magistris Nationis prædictæ intimaui, qualiter ego supplicationem prædicti Decretistæ interemi, ne sigillarentur & ne ei traderentur. Et quæsiui ego Procurator prædictus à Magistris Nationis prædictæ, vtrum haberent ratum quod per me Procuratorem esset factum in negotio supradicto, & omnes responderunt quod sic. Imò intentionem eorum hanc fuisse semper afferbant.*

Adhuc annum refert Wadinghus Quosdam Minoritas ad Theologiæ Magisterium promotos in varijs Academicis, Stephanum de Regula in Romana Curia per Doctores ab ipso Pontifice Romano deputatos, Io. Alberionem in studijs Monpessulano & Massiliensi Professore per Petrum Montolinum de Croca Ministrum Prouinciæ, Bernardum de S. Guillelmo Professore Monpessulanum per Franciscum de Cardalliaco Theologiæ Magistrum, Nicolaum Casuchis de Agrigento Vniuersitatis Parisiensis alumnum in multis Generalibus studijs Professore per Marcum Viterbiensem Ministrum Generalem, Philippum Zoritonem in Cantabrigiensi & Oxoniensi studijs Professore per Franciscum de Cardalliaco, Mathæum Solos Rotomagensis Parisijs & Remis per 20. annos librorum sententiarum Expositorem per Cancellarium & Doctores Parisienses.

Circa hæc tempora Urbanus instituit apud Monpessulum Collegium 12. Scholarium in Facultate Medicinæ studentium, ijsque sufficientes reditus

assignauit. Hic Pontifex plurimum incubuit in promotionem virorum Litteratorum, diciturque expensis propriis aluisse in diuersis studiis studiosos mille. Qua de re sic habetur apud Continuatores Martini Poloni. *Viros Litteratos valde dilexit, multosque ex ipsis promouit & exaltauit, & vt daret ceteris addiscendi materiam & opportunitatem, quandiu vixit in Papatu, suis expensis tenuit in diuersis studiis multos studentes; ex quibus cum aliqui iam erant proeecti, aut alias deficiebant, illorum loco alios continuo subrogauit. Libros necessarios tam eis quam alijs pluribus quos sciuit studio esse intentos ipsisque indigerent, etiam ministravit. In Montepessulano ubi specialiter solet vigere scientia Medicina, instituit vnum Collegium 12. Scholarium, qui studerent in dicta Facultate & in ipsa haberent residere: pro quorum sufficienti sustentatione redditus certos acquisiuit & ordinauit.*

Die 19. mensis Nouemb. in Rectorem electus fuit M. Guill. Buzer Anglicanae Nationis, & Philolophiae Professor, vt legitur in Reg. praedictae Nationis.

Eodem anno à Carolo Rege postulante Ludouico fratre Andium Duce, Vniuersitas Andegauensis isdem donata est Priuilegijs, quibus à Philippo pulchro fuerat Aurelianensis. De quibus consulendus Chopinus l. 1. de legibus Andium c. 5. n. 2. & eorum extant Tabulae in Armario Scholae, scriptae Parisiis an. 1364. mensè Iulio.

VNI-
VERSITAS AN-
DEGAUENSIS
515.

Carolus Dei gratia Francorum Rex Notum facimus Nos omnia & singula Priuilegia, seu eis consimilia, libertates, franchisias, immunitates, gratias, ac etiam omnes alias quascunque libertates, priuilegia & franchisias concessas ac donatas Studio Aurelianensi praedicto ac studentibus in eodem retroactis temporibus à praedecessoribus nostris Francorum Regibus de gratia speciali, certa scientia & plenitudine, potestate Regia commississe & donasse perpetuis temporibus studio Andegauensi, Doctoribus, Licentiatis, Baccalaureis & Studentibus in eodem. Mandamus Seneschallo vel Praeposito Andegauensi. . . . Datum Parisius an. D. 1364. mensè Iulij per Regem in Requestis suis, vobis D. D. Episcopis Nannetensi & Meldensi, necnon Magistris P. de Rony, Ioanne Diuitis, Decano Nouiomensi, Al. Caprarij, Aimaro (Aymerico) de Magnaco, Philippo de tribus Montibus Requestarum Hospitij Magistris praesentibus. sig. H. de Hac.

Iisdem litteris praedictae Vniuersitati Conseruatores Regios attribuit Praefectum Regium, Vicarium Seneschalci & Praefectum Minorem seu Iuridicum, qui de controuersijs Magistrorum & Scholarium solida indiuiduaque potestate iudicarent; quae potestas conjuncta erat cum Ordinaria Iurisdictione. At processu temporis Vniuersitas petiit à Rege sibi dari proprium Conseruatorem, non communem: quae res agitata fuit in Senatu Parisiensi, & auditis praedictis iudicibus Regijs, tandem expedire visum est nouum Magistratum attribuere, qui distinctum iudicandi munus exercebat. Senatusconsulto dato anno 1578.

Porro exercendae Iurisprudentiae fuit haec Vniuersitas primum instituta. Deinde reliquae disciplinae additae à Carolo VII. anno 1433. is verò genius fuit ipsius, viros dare alti consilij: quod elogium Codicillis Regijs anno 1373. datis 4. Kal. Sextil. continetur. *Quod inter Regiones alias Regni nostri Ciuitas Andegauensis veluti fons scientiarum irriquus viros alti consilij solet ab antiquo propagatione quasi naturali providere.*

Ab antiquo, inquit, nam licet anno duntaxat 1364. fuerit Vniuersitas illa instituta, longè tamen vetustius est Musæum, in quo floruerunt olim famosus Berengarius, Marbodus, Vlricus & post secessionem Magistrorum & Scholarium à Ciuitate Parisiensi anno 1230. complures alij magni nominis; quambrem Andium Comites plurima ei beneficia ante Vniuersitatis erectionem irrogarunt, annis 1279. & 1289. quorum se exemplar habuisse ait Choppinus lib. 3. de Doman. qui se Andegauensi Ciuitati tanquam patriae debere fatetur ortum vitae ac genium, vt Academiae ingenium.

Anno 1365. cum Laicus quidam è Suburbio San-Germano partem prati Clericorum aratro proscindere ausus fuisset, semenque in terram misisset, Vniuersitas de tam insolenti facto certior facta, in Congregatione generali Magistrorum tam Regentium quam non Regentium apud Mathurinenses ha-

1365.

DE QVO-
DAM TRV-
MENTO
PRATI
CLERICO-
RVM.

bità à M. Ioanne de Dyodena Beluacensi tunc Rectore decreuit *sementem illam* extirpandam ac colligendam, eamque eadem die nimirum 3. Iulij extirparunt præsentibus Rectore prædicto & plurimis Magistris omnium Facultatum, quâ de re sic habetur in antiquo libro Rectoris.

” Anno Domini 1365, die 3. mensis Iulij M. Ioanne de Dyodena Bellouacensis Diœcesis tunc temporis Rectore Vniuersitatis Parisiensis existente fuit delibe-
” ratum in Congregatione Generali Magistrorum Regentium & non Regentium
” ad hoc specialiter & per iuramentum conuocatorum apud S. Mathurinum ce-
” lebratâ, quod quoddam bladum, quod fuerat à quodam laico in villa S. Ger-
” mani commorante seminatam, penitus colligeretur seu extirparetur. Quod eo-
” dem die fuit executum, scilicet in quadam portione prati Clericorum præsen-
” tibus venerabilibus & discretis viris Dominis & Magistris prædicto Rectore,
” M. Roberto de Corbeia, M. Ioanne de S. Marco, M. Ioan. de Corbolio Car-
” melita, Priore S. Bernardi, M. Amando Fratrum Minorum cum multis alijs
” tam Scholaribus quàm Religiosis Doctoribus in Theologia. Item in Decretis
” M. Ioanne de Fresneyo cum multis alijs. Item in Medicina M. Petro Lupi, M.
” Ioanne de Louanio & M. Valerando cum multis alijs. Item in Artibus 4. Pro-
” curatoribus, M. Dionysio Flatonis, M. Odoardo Villeti, seu Billeri, M. Ni-
” colao de Sueslione & M. Ioanne de Crelero, vel Crelo, M. Nicolao de Falur-
” dur, M. Nicolao Jonglet, M. Io. Bouchaim, M. Thoma Durandi, M. Thoma
” Meille, M. Michaële Wistom, M. Marcilio & M. Guill. Buserij cum valde
” multis Magistris omnium Nationum & Scholaribus omnium Facultatum.

ERRORES
M. DIO-
NYSII
SOVLE-
CHAT RE-
V. CXXX.

Eodem anno F. Dionysius Soullechat Minorita reuocauit publicè quos-
dam articulos erroneos in Disputationibus solennibus, quos Auenione pariter
præsentè Urbano V. reuocarat. Scedulam autem Reuocationis talem conscrip-
sit, & sacro Theologorum Ordini obtulit, provt habetur in 4. tomo Biblio-
thecæ Patrum.

” Reuerendi Domini mei & Magistri dixi aliqua in principio meo Sententia-
” rum, quæ in nonnullorum auribus malè sonuerunt, & ex causâ. Ego veritate
” coactus & ex ordinatione Reuerendi Patris D. Cancellarij Parisiensis ac Facultatis
” Theologie Magistrorum, tanquam Ecclesie & dicte Facultatis Theologie humilis fi-
” lius, ipsa dicta in præfato principio meo malè posita corrigo sub hac forma.

” Quia 3. Conclusio Articuli 4. fuit hæc, quod hæc benedicta, imò supra be-
” nedicta lex & dulcissima videlicet lex amoris de qua loquitur, omnem aufert
” proprietatem & dominium. Probauit, quia non quærit vindictam, quia patiens
” est 1. Corinth. 13. non grossissimi cordis, quia patiens est doloris proximi.

” Item non est ambitiosa quantum ad honores. Non quærit quæ sua sunt quan-
” tum ad temporalia. Vnde Glossa. *non emulatur, id est non inuidet*, quia non eam
” aliena contristat felicitas, sed alterius bonum diligit vt suum. Prædictam Con-
” clusionem reuoco tanquam falsam, erroneam & hæreticam, quia Christus &
” Apostoli illam legem perfectissimè tenuerunt, & adhuc multi tenent, & per
” Dei gratiam tenebunt, qui proprietatem & dominium habebunt. Dico
” etiam quod authoritas Apostoli & Glossa per quas probabam, non probant di-
” ctam Conclusionem, nec sunt ad propositum, vt apparet intuenti textum &
” Glossas authenticas super illo.

” Ex ista Conclusionem intuli Corollarium 1. quod hæc lex dispensat duo pro-
” nomina possessiua, videlicet meum & tuum. Probauit, quia ista duo vnum fa-
” cit, imò etiam omnia in vsum congregat: sicut Dionysius dicit de cœlesti Hie-
” rarch. c. 1. in Principio esse datum bonum. Et omne donum perfectum defur-
” sum est descendens à Patre luminum: sed & cunctis à Patre luminis apparitio-
” nis processus, ad nos bonitatis dono veniens rursus sicut vnum faciens virtus
” suscitatione nos adimplet & conuertit ad congregantis Patris vnitatem &
” Deificam simplicitatem. Amor enim omnia vnum facit & vnus scilicet Dei,
” quia non quærit quæ sua sunt, sed quæ Iesu Christi.

” Item intuli 2. Corollarium, quod non minus facit omnia communia Cha-
” ritas, quàm extrema necessitas. Probauit, quod & vnum sit ex amore Dei &
” alterum ex amore sui, sed affectio Iusti est intensior & agibilior quàm commo-
” di. Pro Baccalario de S. Bernardo in 2. Corollario 4. Conclusionis articuli.

Igitur confirmaui per Augustinum in Prologo contra 5. Hæreses dicentem quod plus obligat Charitas quam necessitas. Dico nunc quod ista duo Corollaria, vt sequuntur ex Conclusionem prædicta sunt plura, & dico quod autoritates illæ quas adduxi, non sunt ad propositum.

Item ex prædicta Conclusionem intuli aliud Corollarium quod fuit 4. quod legem hanc dedit Christus Discipulis suis principaliter ad actualiter exequendum, non solum habitualiter. Probaui, quia dixit. *Hæc mando vobis vt diligatis inuicem sicut & dilexi vos.* Ioan. 15 per illud Corollarium intelligendo hanc legem amoris auferentem omnem proprietatem & dominium provt Conclusio dicit. Sic intellectum reputo falsum, erroneum & hæreticum & contra determinationem Ecclesiæ. Dico etiam quod autoritas quam allegaui, non est ad propositum.

Item Conclusio 4. & finalis mea fuit, quod actualis abdicatio cordialis voluntatis & temporalis potestatis, dominij & autoritatis statum perfectissimum ostendit & efficit. Probaui, quia hoc pro Regula perfectionis à Christo datum est Matth. 9. *Si vis perfectus esse, vade & vende omnia que habes & da pauperibus.* Idem Lucæ 19. idem Marci 10. vnde non dixit. Pone in arca aut in scrinio. Sed si videns pauperes, da, quia vt dicit Christus Matth. 26. *Pauperes semper habebitis vobiscum, me autem non semper habebitis.* Et dicebam, quod id eo non dicat homo hanc Regulam à Deo esse datam, sed animi præparationem, scilicet si opus sit. Quia vbi semper opus est, semper debet fieri. Sed quia vera paruus color sufficit ad excusationem agere volenti. Illi volunt dare intelligere quod aurichalcum est aurum, & selmel. Sed si ex ignorantia crederent, tamen est qui quærat & iudicet, quod probatur. Dicunt hanc Conclusionem esse positam vniuersaliter. Ideo ipsam vniuersaliter intellectam dico falsam, erroneam & hæreticam, quia nec Christus nec Apostoli statum perfectissimum habuissent, & autoritates ad eam probandam adductæ non sunt ad propositum: vt patet per Glossas ordinarias & Doctores solennes in hoc studio & alibi approbatos. Alias probationes, vt probant istam Conclusionem, reputo falsas & erroneas. Et vltimam dico falsam, iniuriosam & scandalosam.

Ex prædicta Conclusionem 4. inferebam primum Corollarium, quod Christum non abdicasse huiusmodi possessionem & ius in temporalibus, non habetur ex noua lege, imò potius oppositum. Quia Matth. 8. *filius hominis non habet vbi caput reclinet.*

Item secundum Corollarium est, quod hanc legem pro Regula perfectionis Christus docuit & exemplo confirmauit. Probaui per Regulam nunc dictam *vade & vende*, &c. Etiam quia vocati omnia dimiserunt; Matthæus Telonium, Petrus & alij retia, Matth. 19. *Ecce nos reliquimus omnia.* Ista duo Corollaria reuoco tanquam falsa, erronea & hæretica, & contra Decretalem D. Ioannis Papæ, quæ incipit *Quia Quorundam*, inter cætera dicentis. Quæ quidem assertio continet multa falsa, cum nec Christum expropriationem prædictam omnis vir in cuiuscunque proprietate & in eius vsu conseruasse nec etiam imposuisse Apostolis, nec sub voto ab eis fuisse assumptum Euangelica seu Apostolica docet Historia, sed contrarium euidentius manifestet hæc Decretalis. Dico etiam quod autoritates non sunt ad propositum, vt liquidè apparet inuenti textum & glossas ordinarias & approbatas.

Præterea fuit Corollarium quartum quod intuli, quod abdicatio rerum temporalium secundum animi præparationem nullam aut valde imperfectam & fragilem ostendit & perficit perfectionem. Probaui 1. quia semper habent pauperes. 2. Quia non valet nisi ratione actus. Igitur actualis est perfectior. Istum Articulum reuoco tanquam falsum & scandalosum. Nec probationes sunt ad propositum.

Item respondendo ad quendam Baccalarium de Domo B. Bernardi, cum ille dixisset, quod Christus talia non abdicauit, illud negaui, & dixi quod Christus nihil sibi retinuit. Ista duo dicta reuoco tanquam falsa & hæretica, quia Christus loculos habuit propter infirmos, à fidelibus oblata conseruans, quæ & suorum necessitatibus & alijs indigentibus tribuebat. Vt & Christi Euangelium & B. Augustinus, etiam determinatio Rom. Pontificis hoc testantur.

» Vltimum Corollarium quod posui, fuit, quod non plus curauit Christus de
 » temporalibus quam faciunt diuites de pauperibus. Probauit, quia sitiuit & non
 » habuit potum, & pro nobis nudus in Cruce pependit. Nunc dico, quod Chri-
 » stus de temporalibus curauit, quia non omnia abdicauit, vt supra dictum est,
 » Quod autem innui de Diuitibus, quod non curant de pauperibus, hoc retracto
 » tanquam injuriosum illis per quorum eleemosynas sustentantur. Hæc igitur
 » omnia malè sonantia sic prius expressa in meo dicto Sententiarum principio
 » malè posita reuoco & retracto vt dictum est, promittendo bona fide quod illa
 » de cætero non tenebo nec dogmatizabo. Et ita verè veniam humiliter imploro
 » de præmissis.

» Hæc omnia prædicta dictus Frater Dionysius iterum Auenione in præsen-
 » tia M. Guillelmi Romani Lectoris sacri Palatii Apostolici & aliorum nouem
 » Magistrorum in Theologia Parisius reuocauit; & ad sancta Dei Euangelia ju-
 » rauit, & appellationem quam interposuerat, non profecturum ac Conclu-
 » siones prædictas & Corollaria tanquam falsa, erronea & hæretica abjurauit se-
 » cundum tenorem reuocationis aliàs per eum factæ Parisius modo & forma su-
 » perius annotatis. Hæc autem reuocatio facta est Auenione in Domo præfati
 » M. Guillelmi Romani an. Natiuitatis Domini 1365. die vltima Ian. Indict. 3.
 » Pontificatus sanctissimi in Christo Patris & D. nostri Urbani Diuina Prouiden-
 » tia Papæ V. anno 3. Hæc omnia habentur in Bibliotheca Patrum, vnde constat
 » prædictum Dionysium Reuocationem propositionum suarum prius fuisse co-
 » actum edere Parisius, deinde hoc etiam anno illam Auenioni fecisse. Aliam quo-
 » que idem fecit anno 1369. vt infra referemus.

Cæterum qui ab Vniuersitate Parisiensi missi fuerant contra eum Theologi,
 apud Pontificem egerunt, vt Vniuersitatem reformaret: quam prouinciam ille
 dedit duobus Cardinalibus, vt ad annum sequentem dicitur. Inter cæteros verò
 mili M. Grimerius vel Grinerius Bonifacii Cancellarius Parisiensis, & Ge-
 rardus de Veruino Pœnitentiarius eiusdem Ecclesiæ. Quem Grimerium He-
 meræus in Catalogo Cancellariorum Parisiensium ait fuisse Doctorem & So-
 cium Sorbonicum. Is autem à Rege primum obtinuerat Bursam Theologicam
 in Collegio Nauarrico anno 1340. vacantem, vt credebat, propterea quod M.
 Remigius de Sommevaire redditus annuos possidebat vltra Ianæ Reginæ Con-
 stitutionem. Verum decreto Parlamenti ipse & M. Ioannes de Billiaco Bursarius
 Grammaticorum, qui contra Remigium de eadem Bursâ Theologica conten-
 debant, iussi certis argumentis probare, quod Remigius Reditus ampliores ha-
 beret, quàm qui à Iana præscripti fuerant, à petitione destiterunt.

Eodem anno graues passa est Vniuersitas vexationes ab Impositoribus tri-
 buti vinarij, qui vinum à Magistris & Scholaribus emptum volebant sine solu-
 tione dimittere illisque reddere, prætexentes in illa vindicatione vinorum plu-
 rimos committi abusus fraudesque, & sæpe Magistros & Scholares nomen Ci-
 uibus Parisiensibus aut aliis commodare tantummodo, vt sic ab omni vectigali
 & impositione essent immunes. Post multarum autem litium varios anfractus,
 Edicto Regio sancitum est, vt præter sigillum Rectoris, Cancellarij quoque
 Parisiensis signum Schedulis Scholarium seu studentium apponeretur: quò sic
 fraudibus occurreretur. Plurimum in ea re derogabatur authoritati & dignitati
 Rectoriæ: itaque Tylmano Eyhe Rectore de ea deliberatum in Comitibus Gene-
 ralibus. Et ibi fuerunt diuisæ sententiæ: tres enim Facultates pareri volebant
 edicto Regio, Nationes verò supplicandum Regi, vt conditio illa Cancellarij
 auferretur: & euicerunt, obtinueruntque à Rege, vt Rectoris sigillo fides omni-
 moda adhiberetur. Qua de re sic legitur in Antiquo libro Rectoris fol. 140.
 vers. sub hoc titulo.

ANno Domini 1375. (repono 1365.) 15. die Decemb. M. Tylmannus de Eyhe Canonicus Ecclesiæ sancti Pauli Leodiensis & inuestitus Ecclesiæ de Kessel fuit electus Rector Vniuersitatis Parisiensis. In cuius Rectoria terminata fuerunt tria, quæ multum fuerunt ad honorem Vniuersitatis, profectum & vtilitatem. Quorum primum ex iussu Deputatorum debet scribi in libro hoc & in aliis libris. Quia si iterum Quæstio oriretur, quod possit reperiri, & est de Impositionibus vinorum. Nam cum post innumerabiles vexationes Vniuersitati illatas, tamen per diligentem & frequentem requisitionem, etiam quod Nos vellemus cessare, aut nos non vexaremur plus de Impositionibus, Rex taliter fuit informatus, quod eodem anno ante Rectoriam Tylmanni antedicti lis fuit orta inter Vniuersitatem & Impositores: Ita quod Rex volebat quod super signetum Rectoris Cancellarius Parisiensis deberet scedulas studentium signare, & sic vina ipsis deliberarentur, & aliter non. Et in Congregatione Generali super hoc facta tres Facultates, videlicet Theologorum, Decretistarum & Medicorum deliberabant sic debere fieri, solâ Facultate Artium hoc non consentiente sed reclamante. Tandem alia Congregatione Generali facta per Iuramentum apud S. Bernardum propositis per Rectorem antedictum rationibus & declaratis motiuis Magistrorum in Artibus & illis positis in deliberatione, omnes 4. Facultates concorditer in hoc consenserunt, quod super signetum Rectoris nullum aliud signetum alicuius alterius apponeretur scedulis studentium pro vinis habendis: & sic tribus aliis Facultatibus ad nostram reuertentibus in deliberando, petito super hoc publico Instrumento aditus fuit Rex frequentissimè: ita quod Rex eodem 20. die Ianuarij scilicet Feria 5. post Conuersionem sancti Pauli Apostoli sedens in Camera sua apud S. Paulum pro Tribunali solemnissimè cum Principibus suis Archiepiscopis Remensi & Senonensi, Episcopis Parisiensi, Beluacensi & Sagiensi, Comite de Stampis & eius Fratre & Conestabulario Franciæ, & quampluribus venerabilibus viris & Militibus. Igitur Rex Franciæ, seu Cancellarius eius verbum gerens concessit liberaliter Vniuersitati Parisiensi, quod ad simplex signetum Rectoris Vniuersitatis Parisiensis Firmarij seu Impositores vinorum deinceps deberent Magistris & Scholaribus studij Parisiensis absque Impositione vel aliquali vexatione vina deliberare. Et ad hoc vocatis personaliter Impositoribus coram Rege & Vniuersitate præcepit Rex per os Cancellarij Franciæ distridè Impositoribus, quod de cætero absque dilatione viso signeto Rectoris studentibus vina deliberarent, mandans & præcipiens acriter, ne cupiditate pecuniæ ab aliis recipiendæ studentes aliquo modo retardarent, aut in expediendo protraherent, sed simpliciter Magistros & Scholares in ordine eorum venientes quemlibet expedirent, commendando expressè prædictis Impositoribus quod si secus facerent, ipsi taliter deberent puniri, quod cæteris transirent in exemplum. Et de his præmissis sic concessis Rector nomine Vniuersitatis sibi publicum fieri petiit Instrumentum. Et hæc per Deputatorum Consilium hinc sunt scripta. Nam gratia, quam Rex coram tot & tantis Principibus Filiæ suæ Vniuersitati Parisiensi tam publicè & solemniter cum deliberatione diu præhabita duxit concedendam, tanquam Privilegium Regium potest haberi & debet meritò reputari.

Eadem quoque die, vt videtur, idem Rector à Rege obtinuit Vniuersitati satisfieri per Hugonem Aubriotum Præpositum Parisiensem, qui Scholares de Collegio S. Nicolai de Lupara vexauerat, eorumque domos diruerat: ad cuius injuriæ & damnorum reparationem Rex ipse summam dedit mille librarum, Præpositumque iussit flexis genibus veniam precari. Vt habetur in eodem libro, post breuem hunc titulum.

De Lupara optimè restituta.

Secundum est quod pro violentia facta & immunitate Collegij Scholarium de Lupara Rex dedit mille Francos pro hereditatibus emendis & centum Francos pro damnis dictorum Scholarium.

» Et Præpositus Parisiensis genibus flexis coram Rege & Vniuersitate se excu-
 » fait; nec non quatuor Clientes principales genibus flexis in manu Rectoris
 » nomine Vniuersitatis coram Rege & Principibus præscriptis de violentia facta
 » Vniuersitati emendabant. Extat Regis in hanc rem diploma datum die 22. Ian.
 » his verbis.

» **C**HARLES par la grace de Dieu Roy de France. A tous ceux qui ces
 » presentes lettres verront salut. Comme de certain discort & debat meu
 » entre nostre Amé & feal Conseiller l'Eueque de Paris souuerain & Prouiseur
 » de l'Hostel & College des Escholiers de S. Nicolas du Louure & le Recteur de
 » l'Vniuersité de Paris au nom d'icelle Vniuersité à cause desdits Escholiers, d'v-
 » ne part, & nostre Preuost de Paris & aucuns Sergens de nostre Chastelet de
 » Paris, d'autre. Pour raison d'aucuns excez faits & commis par lesdits Sergens
 » & Preuost audit Hostel, en la Chapelle, Cimitiere & maisons de leurs Hostes
 » & dedans le pourpris desdits Escholiers & de leurdit Hostel, auquel pour-
 » pris ils disoient auoir immunité & franchise & de plusieurs iniures, vilenies &
 » dommages que lesdits Preuosts & Sergens auoient faits ausdits Escholiers, si
 » comme lesdits nostre Conseiller & Recteur au nom que dessus disoient & main-
 » tenoient; iceux nostre Conseiller & Recteur se soient expressement, simple-
 » ment & du tout mis en nostre volonté & ordonnance; Sçauoir faisons que sur
 » les discors & debat, veuë & rapportée deuant nous en nostre Conseil certaine
 » information faite de nostre commandement sur les choses dessusdites, auons
 » ordonné en la maniere qui en suit. Et i. que nostredit Preuost deuant nous en
 » nostredit Conseil presens les dessusdits nostre Conseiller & Recteur & aucuns
 » deputez sur ce pour ladite Vniuersité, s'excusera des excez & autres choses
 » dessusdites & en disant que onques ne fut son intention de iniurier lesdits
 » Escholiers de S. Nicolas du Louure ne ceux de l'Vniuersité: ainçois les vou-
 » droit garder comme tenu est à ce par son Office deuëment exerçant: & ainsi la
 » dit & affermé par son serment.

» *Item*, que quatre des Sergens de nostredit Chastelet qui furent avec excez,
 » & autres choses dessusdites faire & comme viendront deuant nous presens les
 » dessus nommez & à genoux à nous premierement pour cause de nostre sauue-
 » garde enfreinte, amendront lesdits excez & autres choses dessusdites & après
 » à nostredit Conseiller pour cause de l'immunité du lieu saint. C'est à sçauoir
 » de ladite Chapelle & du Cimetiere enfreinte & violée, & puis audit Recteur
 » au nom dessusdit & ainsi lesdits autres Sergens l'ont fait & amendé. Et pour ce
 » que l'immunité que lesdits Escholiers disoient & maintenoient auoir en leurs
 » maisons & en celles de leurs hostes en la place & en la rue qui sont au pourpris
 » dudit Hostel ou appartement à iceluy Hostel, pourroit estre cause & occasion
 » de mal-faire, & que sous ombre d'icelle plusieurs grands maux ont esté faits au
 » temps passé, si comme de ce nous auons esté deuëment informez; Nous par la
 » deliberation de nostre Grand Conseil auons ordonné que esdites maisons, pla-
 » ces & rue, ne audit Hostel, ne ou pourpris d'iceluy, fors tant seulement en la-
 » dite Chapelle & audit Cimetiere n'aura d'oresenauant, franchise ne immunité.
 » Et pour ce, Nous de nostre liberalité & de grace especial ausdits Escholiers à
 » l'accroissement d'eux & de leurdit College, auons donné mil francs d'or pour
 » conuertir en maisons, terres ou rentes annuelles & perpetuelles: Lesquelles
 » toutesfois que par eux seront acquises & acheptées en nostre Censue, en quel-
 » que lieu que ce soit sans s'ied & sans Iustice, nous leur auons promis & promet-
 » tons amortir sans aucune finance, & ou cas que acquerir ou achepter les vou-
 » roient ou acquis & acheptez les auroient en autre Censue, Nous tant comme
 » en nous est, sera & pourra estre semblablement, les amortirons & permettons
 » amortir, & avec & outre ce ausdits Escholiers pour les dommages qu'ils ont en
 » ce eu & soustenu, nous auons donné cent francs d'or, & par ce nostredit Pre-
 » uost & lesdits Sergens demourront quittes & paisibles enuers nostredit Con-
 » seiller, ladite Vniuersité & lesdits Escholiers, ne pour occasion desdits excez,
 » iniures, vilenies & dommages iceux nostredit Conseiller & Vniuersité ne les-
 » dits Escholiers ne les trauailleront, ne molesteront, ne contre eux ou aucun
 » d'eux

d'eux question, pourchats ne demande jamais, ne feront, ne faire feront, ne pourront comment que ce soit, & demeurera ausdits Escholiers la propriété de ladite Chapelle & dudit Cimetiere avec leur immunité, leur demourront aussi leurs franchises & immunités, les maisons, place & ruë en leurs appartenances & à nostredit Conseil esdites choses, tant Iurisdiction espirituelle & temporelle, comme ils auoient parauant. En témoin de ce nous auons fait mettre nostre Seel à ces presentes. Donnè à Paris le 12. iour de Ianuier, l'An de grace 1365. Et de nostre regne le 2. seellé, & sur le reply, Par le Roy.

TOVRNEVR.

Idem Rector Tilmanus coëgit quendam *Arnoldum* cognomento *Archipresbyterum* Militem de Chasteauville satisfacere Vniuersitati, & 286. libras rependere seu restituere Magistris, quos spoliauerat. *Qua de re sic habetur in supra dicto Codice, post hunc titulum.*

De Archipresbytero.

Tertium est quomodo & propter quam causam D. Arnoldus Miles Dominus de Chaustiavilla se submitit sententiæ Vniuersitatis. Et hic dicitur communiter Archipresbyter, sed plus merito vocaretur Archidiabolus ex eo quod mundum mirabiliter spoliauerit deprædando. Hic per sententiã Vniuersitatis fuit condemnatus eodem anno 8. die Feb. ad restituendum 286 Francos Magistris spoliatis inter Com. & Bam. causæ & motiua inuenientur in noua Papyro Rectoris per Tylmannum tunc Rectorem antedictum facta.

Eodem anno cum M. Ioannes Tonfor Facultatis Decretorum Decanus iubenti Rectori parere detractasset publicè in Comitibus Centuriatis seu Generalibus, deque re quam exposuerat, deliberare, dixissetq; etiam nonnulla intemperantiùs contra Dignitatem Rectoris, post plurimas tandem deliberationes habitas, ea publicè reuocare coactus est quæ temerariè dixerat, qua de re sic habetur in antiquo libro Rectoris fol. 143. vers.

CONTRA
DECANVM
DECRETORVM
STAVM.

Anno Domini 1365. 24. die mensis Martij, videlicet vigilia Annunciationis B. Virginis, more solito super Electione Rectoris apud S. Iulianum pauperem electus fuit in Rectorem M. Macharius Magni Ludensis & Roskildensis Ecclesiarum Canonicus in Regno Daciæ. In cuius Rectoria licet plura acta sunt, tamen ob memoriam futurorum renouandam istud præcipuè est insertum *Registro Vniuersitatis*, scilicet quod congregatis Deputatis ab Vniuersitate in Capitolio sancti Mathurini super quadam appellatione interjectaque sententia sui prædecessoris ad dictam Vniuersitatem per quendam Nobilem nomine Guilelmum Miueti, cum M. Ioannes Tonforis Decanus Facultatis Decretorum, vnus illorum Deputatorum recedere volebat, ipse Macharius rector eum, vt federet, requisit; & de meritis dictæ appellationis vnà cum aliis Deputatis cognosceret, requisit, primò simpliciter, secundariò sub iuramento. Cui rectori idem M. Ioannes Tonforis respondit in hæc verba. *Non curo de Preceptis vestris plusquam de vno obolo.* Quæ quidem verba ipse rector ad annum reuocans, cum super ipsis coram Vniuersitate conuenit, proponens quod non esset dignus vocari Magister propter inobedientiam, & petens vt tanquam membrum putridum ab Vniuersitate refecaretur, vsquequo obedire veller, & mortuus ciuilitè quoad Vniuersitatem reputaretur. Ad quam petitionem ipse M. Ioannes Tonforis, imò verius ipsa Facultas Decretorum deliberando respondit, ipsum excusando quod non excessit in dicto, sed in modo dicendi. *Primum probabat ex eo quod Rector & Procuratores interesse cum Deputatis ab ipsa Vniuersitate non deberent in cognoscendo de causa appellationis interpositæ à sententia eorum. Et dato quod deberent interesse, adhuc Rector non posset præcipere Deputatis.* Cujus oppositum prænominatus rector replicando probabat, ex Statutis & consuetudine Vniuersitatis obseruari. Et breuiter dicendo, contra ipsum prosequeretur in pluribus Congregationibus, quousque ipse M. Ioannes Tonforis in Congregatione Generali publicè dicebat, quod ea quæ dixerat, non di-

» xit animo inobediendi , vel in despectum Officij , vel personæ rectoris an-
» recti.

Hæc Controuersia de Appellationum iudicio fuerat anno 1356. agitata : & in Comitibus Maturinensibus die 3. Iulij habitis tres Nationes cum Facultate Medicinæ, quibus accessit Rector, concluderant Procuratores Nationum etiam esse posse Iudices Appellationum, à sententiis quas tulerant, cum aliis Deputatis Vniuersitatis: moremque receptum obtendebant. Duæ verò Facultates, Theologiæ & Decretorum dederant Deputatos ad examinandum, quid factum opus esset. Et fuerat eatenus indecisâ controuersia: itaque inde Facultas Artium suo Decreto, & Decretistæ suo quoque insistebant.

Reformatio Vniuersitatis.

1366.

A Nno 1366. Vrbanus V. Pontifex per duos Cardinales Legatos Vniuersitatem Parisiensem reformauit, & in meliorem statum redegit secundum 4. præcipua Disciplinarum genera quæ complectitur, seu secundum 4. Facultates, quæ Theologiæ, Decretorum, Medicinæ & Artium dicuntur. Huic Reformationi præpositi Cardinales hi duo fuerunt, Ægidius Aiscelin de Mont-Aigu Episcopus Morinensis Cardinalis sancti Martini in Montibus, & Ioannes de Blandiac Episcopus Nemausensis Cardinalis sancti Marci: qui quidem duo ab Innocentio VI. tum Pontifice missi ad illud opus peragendum, sub Vrbanus absoluerunt. Legitur autem hæc reformatio in antiquo libro rectoris, & Nationis Gallicanæ, hoc modo.

» Miseratione Diuina Ioannes tituli S. Marci & Ægidius tituli sancti Martini
» in Montibus Presbyteri Cardinales Commissarij ad infrascripta à sanctissimo
» in Christo Patre & Domino nostro D. Vrbanus Diuina Prouidentia Papa V.
» specialiter Deputati Dilectis Nobis in Christo Cancellario Ecclesiæ Parisien-
» sis, ac Magistris, Doctoribus ac Scholaribus Vniuersis & singulis studij Pari-
» siensis salutem & sinceram in Domino Charitatem. Noueritis nos Litteras Apo-
» stolicas verâ Bullâ plumbeâ dicti D. nostri Papæ more romanæ Curia in chor-
» dula canabis bullatas omni suspitione carentes, vt docuit, reuerenter accepis-
» se, quarum tenor sequitur sub his verbis.

» Vrbanus Episcopus seruus seruorum Dei. Dilectis filiis Ioanni tituli sancti
» Marci ac Ægidio tituli sancti Martini in Montibus Presbyteris Cardinalibus
» salutem & Apostolicam Benedictionem. *Dum ad præclarum Parisiense Studium,*
» *tanquam paradisi flumen salutarium dogmatum per Climata orbis terræ præ cæteris co-*
» *piosius diffusissimam aciem considerationis intentè reflectimus, & oculis interioris homi-*
» *nis ipsum præfulgere in domo Domini tanquam stellas in firmamenti medio delectabiliter*
» *intuemur, dignum arbitramur & congruum illi studiis sollicitis prosequi, per quæ stu-*
» *dium ipsum, eiusque Vniuersitas valeant in suo statu vigere ac præseruari à noxiis, ac*
» *continuis incrementorum successibus feliciter adaugeri.* Cum itaque nuper ad audien-
» tiam nostram relatione fide digna peruenerit, quod in dicto studio nonnulli
» sunt defectus, super quibus & aliis pro honestate, ordine & obseruantia Magi-
» strorum, Doctorum & Scholarium studij & ipsius statu authore Domino con-
» seruando feliciter & etiam augmentando per Apostolicæ Sedis solertiam expe-
» dit prouideri. Nos multorum & arduorum agendorum varietate distracti ad-
» hæc per Nos ipsos intendere nequientes, circumspectioni vestræ de qua in ma-
» gnis & arduis per jugem experientiam laudabiliter comprobata plenam in
» Domino fiduciam obtinentes tenore præsentium committimus & mandamus,
» quatinus quæcunque pro honestate, Ordine, obseruantia, statuque aut circa
» ea, vel eorum aliquid secundum Deum reformanda, statuenda & ordinanda
» vtiliter videbitis reformare, statuere & ordinare, eaque pœnarum pro modo
» culpæ huiusmodi reformationum, Statutorum, vel Ordinationum neglectori-
» bus, contemptoribus vel transgressorum debitarum adjectione vallare curetis
» facientes illa seu illas in dicto studio, vbi, quando & quoties vobis videbitur,
» solemniter publicari, Contradictores per Censuram Ecclesiasticam appellatio-
» ne postposita compescendo, non obstantibus quibuscunque aliis Statutis &
» consuetudinibus eiusdem studij contrariis, iuramento, confirmatione Apo-

lica, vel quacunque firmitate alia roboratis, seu si dictæ Vniuersitati, aut singularibus personis ipsius, vel quibusuis alijs à Sede prædicta sit indultum, quod interdicti, suspendi, vel excommunicari non possint per litteras Apostolicas non facientes plenam & expressam, ac de verbo ad verbum de ipsa Vniuersitate, ac eorum locis, ordinibus & nominibus proprijs mentionem, & qualibet alia præfatæ Sedis indulgentia generali vel speciali cuiuscunque tenoris existat, per quam præsentibus non expressam vel totaliter non insertam effectus eorum impediri valeat quomodolibet vel differri, & de ea cuiusque roto tenore habenda sit in nostris litteris mentio specialis. Nos enim quæ circa hæc ordinanda & statuenda duxeritis quomodolibet in præmissis aut aliquo præmissorum perinde perpetuæ firmitatis robur inuiolabiliter volumus & decernimus obtinere, ac si & prout immediatè cum expressione eiusdem voluntatis atque Decreti à nostræ Apostolicæ sanctionis oraculo manauissent: ac irritum & inane decernimus quidquid contra ea vel eorum aliquid à quocunque quauis auctoritate scienter vel ignoranter contingeret attentari. Datum Auenioni 6. Nonas Maij, Pontificatus nostri an. 4.

Quibus Receptis nos volentes consulè procedere, multos vocauimus Magistros ac peritos studij Parisiensis alumnos boni status & incrementi eiusdem studij totiusque Reipub. zelatores, cumque eis repetitas maturas & bene discussas singulariter singulas pro prælibati studij & vtilitatis publicæ augmento, de prædictorum concordati Consilio Statuta & Ordinationes ad honorem Dei fecimus infra scripta.

Imprimis circa Facultatem Theologiæ autoritate prædicta statuimus, quod quicumque Incipientes, & ex quo inceperint legere sententias etiam *Cursores* in dicto studio incedant per villam in habitu, suo Gradui, statui & honori dictæ Facultatis condecanti, maximè eundo ad Scholas, Ecclesias & sermones.

REFORMATIO
FACULTATIS
THEOLOGICÆ.

Item quod nullus ad Lecturam sententiarum in vacationibus admittatur.

Item vt studentes non per saltum, sed secundum merita promoueantur ad honores in Facultate prædicta, statuimus quod *Cursores* Theologiæ suos *Cursus* legant ordinatè textum exponendo & glossas notabiles declarando secundum modum antiquitus in dicto studio approbatum.

Item quod nullus *Cursor* Bibliæ legere præsumat vltra vnum Capitulum in vna lectione de libro quem leget exceptis Bibliis ordinariè legentibus.

Item quod nullus ad lecturam *Cursus* admittatur nisi attigerit 25. suæ ætatis annum.

Item quod quilibet *Cursor* in Theologia tempore intermedio inter primum *Cursum* & sententias respondere in Theologia ad minus semel teneatur, nisi fuerit legitimè excusatus arbitrio Cancellarij & Facultatis prædictæ.

Item quod Scholares qui nouiter incipiunt audire, primis 4. annis portent vel portari faciant ad Scholas Biblii Bibliam, in qua lectiones Bibliæ audiant diligenter.

Item quod Scholares nouiter librum Sententiarum audientes, primis 4. annis textum sententiarum portent vel portari faciant ad Scholas Bachelarij, à quo sententias audient, vt textum audiant diligenter.

Item quod legentes sententias faciant honestè & sine quibuscunque verbis offensiujs aut elatis siue scandalosis suas collationes & principia omni iniuria cessante seruatoque sibi inuicem congruo honore.

Item quod legentes sententias non tractent *Quæstiones* aut materias Logicas vel Physicas, nisi quantum textum sententiarum requiret, aut solutiones argumentorum exigent, sed moueant & tractent *Quæstiones* Theologicas, speculatiuas vel Morales ad distinctiones pertinentes.

Item quod legentes sententias, legant textum ipsarum ordinatè & exponant ad vtilitatem Auditorum.

Item quod nullus legens sententias legat *Quæstionem* suam, aut suum *Principium* per *Quaternum* aut alias in scriptis. Non tamen propter hoc inhiemus, quin Bachelarius possit portare ad Cathedram aliquid ex quo possit si necesse fuerit, sibi reducere ad memoriam aliquas difficultates tangentes

» Quæstionem suam, aut argumenta seu authoritates ad ipsam Quæstionem aut
» aliquam expositionem pertinentes.

» Item statuimus quod nullus Magister aut Bachelarius qui sententias legerit,
» suam Lecturam sententiarum communicet tradendo Stationarijs directè vel
» indirectè, quo vsque sua lectura fuerit per Cancellarium & Magistros prædi-
» ctæ Facultatis examinata.

» Item quod nullus possit licentiari in Theologia, aut incipere legere senten-
» tias aut aliquem Cursum in Theologia sub aliquo Magistro à Parisiis absente,
» nisi ille per Facultatem Regens fuerit reputatus, nec Bedellus Magistri inci-
» pientis ab absentibus aliquid recipiat quoquo modo.

» Item ordinamus, quod illi Bachelarij, qui Sententias legerint, si Gradum
» Magisterij desiderant obtinere, stare in studio tempore solito inter Lecturam &
» Magisterium intermedio teneantur, vt eorum scientia, mores & vita certius
» comprobentur.

REFOR- » Circa Reformationem verò Facultatis Decretorum, autoritate prædicta
MATIO » statuimus, quod non dispensetur cum aliquo super lectionibus & libris quos secun-
FACULT. » dum ordinationem Sedis Apostolicæ aut statuta Facultatis debent audiuisse &
DECRETO- » legisse antequam ad licentiam admittantur.
RVM.

MEDIC- » Circa verò Facultatem Medicorum statuimus, quod Medici libros suos au-
NE. » diant, lectiones compleant, disputationes frequentent, vt in statutis Facultatis
» Medicinæ continetur, omni dispensatione in contrarium interdictâ.

REFORM- » Circa verò statum Facultatis Artium, quæ aliarum est fundamentum, statui-
TIO FA- » mus quod Determinantes & Licentiandi teneantur Cappas vel Epitogium por-
CUL. AR- » tare ad Scholas, quando vadunt ad lectiones suas audiendas, etiam in sermoni-
TIVM. » bus, maximè in festo omnium Sanctorum vsque ad finem Ordinarij Magni, vt
» honoretur in eis Facultas & Gradus eorum cognoscatur.

» Item quod dicti Scholares audientes suas lectiones in dicta Facultate, sedeant in
» terra coram Magistris, non in scamnis vel sedibus eleuatis à terra, sicut hætenus tem-
» pore quo dictæ Facultatis studium magis florebat, seruabatur, vt occasio su-
» perbia à Iuuenibus secludatur.

» Item statuimus autoritate prædictâ quod Scholares antequam ad Deter-
» minandum in Artibus admittantur, congruè sint in Grammatica edocti & Do-
»ctrinale & Græcismum audiuerint; dummodo in Studijs, aut alijs locis vbi Gram-
» maticalia didicerint, dicti libri legantur.

» Item quod audiuerint veterem Artem totam, librum Topicorum, quoad 4.
» libros & libros Elenchorum, Priorum aut posteriorum completè: etiam librum
» de Anima in toto vel in parte.

» Item quod nullus admittatur ad Determinandum in Artibus, nisi ad minus
» fuerit *Studens* Parisius per duos annos omni dispensatione interdictâ.

» Item quod nullus admittatur ad *Licentiam* in dictâ Facultate, nec in exa-
» mine B. Mariæ, nec in examine B. Genouesæ, nisi vltorius prædictos libros
» audiuerit Parisius, vel in alio studio Generali librum Physicorum, de Genera-
» tione & Corruptione, de Cælo & Mundo, Parua Naturalia, videlicet libros
» de sensu & sensato, de somno & vigilia, de memoria & reminiscencia, de lon-
» gitudine & breuitate vitæ, librum Mechanicæ, vel qui actu audiat eundem, &
» quod aliquos libros Mathematicos audiuerit.

» Item quod nullus de cætero admittatur ad Magisterium in Artibus, nisi
» prædictos libros audiuerit, nec non libros morales, specialiter librum Ethico-
» rum pro maiori parte & librum Metheorum, saltem tres primos libros omni
» dispensatione interdictâ.

» Item quod nullus (ad licentiam) in aliquo examine dictæ Facultatis admit-
» tatur, nisi frequentauerit disputationes Magistrorum eiusdem Facultatis per
» annum vel per maiorem partem vnus anni tempore Ordinarij Magni & saltem
» responderit in duabus Disputationibus præsentibus aliquibus Magistris, de
» quibus per scedulas Disputantium Magistrorum tenebitur illum Cancellaria-
» rium informare, in cuius examine licentiam voluerit obtinere.

» Item quod in Tentationibus examinibus B. Genouesæ 4. Magistri 4. Nationum
» intersint cum Cancellario, vel Sub. Cancellario iurati in præsentia Facultatis

ſepè dictæ quod fideliter tentabunt dignos admittendo & indignos repellendo, ſicut ſunt 4. Magiſtri per Cancellarium B. Mariæ ad tentandum Iurati & Electi.

Item ſtatuiſmus, quod Cancellarius S. Genouefæ ſit & eſſe debeat Canonicus eiufdem Monafterij Magiſter in Artibus ſi ibi ſit, & coram Facultate iurare debeat, quod ſecundum merita perſonarum & deſignationem Magiſtrorum Examinatorum licentiam largietur. Si uerò talis, ſcilicet Magiſter non ſit in Monafterio Canonicus, quod tunc Cancellarius qui debet eſſe de Monafterio prædicto, teneatur eligere vnum Magiſtrum in Theologia qui iuret in manibus ſuis in præſentia Facultatis licentias elargiri modo proximè dicto.

Item quod Bachelarij in Artibus poſſint legere cursoriè libros, quos uoluerint ad eandem Facultatem pertinentes, ſicut antiquitus faciebant, non obſtante ſtatuto eiufdem Facultatis factò in contrarium, quo inhiſbetur, ne aliquis Bachelarius librum cursoriè illâ horâ legat, quâ aliquis Magiſter illum librum cursoriè legit.

Item ad tollendum exceſſus, & vt Iuſtitia magis ſeruetur, & paupertati Scholarium conſulatur, & ſuccurratur, autoritate prædictâ ſtatuiſmus quod Licentiandi in Artibus nihil dent, vel ſe daturos promittant per ſe vel alium directè Cancellario vel Sub-Cancellario in cuius examine licentiarum uoluerint, nec Magiſtris Examinatoribus ſeu Magiſtro ſub quo licentiabuntur, nec alicui de familia eorum vel alicuius prædictorum cauſa laboris, lectionis assignandæ, aut quacunque cauſâ, occasione Examen tangente, quodque eis non faciant prandium omni fraude & interpretatione ſemotis. Et quod dicti Licentiandi hoc iurare in ingreſſu ſui Examinis teneantur. Si quis autem contra præmiſſa directè vel indirectè receperit aut extorſerit, præcipimus in uirtute obedientiæ, quòd duplum infra duos meſes Domui Dei Pariſienſi dare, tradere, ſoluere & reſtituere realiter & cum effectu teneatur, nullâ datione, liberalitate aut reſmiſſione ei aliquatenus profuturâ.

Item ad tollendum exceſſus & abuſus qui committi poſſunt occasione Iuriſdictionis priuilegiorum Vniuerſitati Pariſienſi & Facultati Theologiæ conſeſſorum, ſtatuiſmus autoritate prædictâ, quod nullus admittatur ad utendum & gaudendum priuilegio quinquennali fundato ſuper Executoria Decreti ſuper ſpecula, niſi uenerit coram Facultate prædictâ aut Deputatis ab eadem, dicturus uerbis Latinis cauſam ſuam vt dicta Facultas ſeu Deputati uideat ſeu uideant ſi cauſa eiufdem contineatur ſub priuilegio quinquennali antedictò.

Item talis coram dictâ Facultate aut Deputatis iurabit, quod non fuit uſus per quinque annos priuilegio antedictò, nec in poſterum ultra quinque annos utetur omni fraude ſemotâ penitus computando totum tempus quo uſus fuit cum tempore quo utetur.

Item iurabit quod uirtute priuilegij antedicti non petet niſi fructus ſibi debitos ratione ſui Beneficij aut Beneficiorum ſuorum ſi plura obtineat, tranſportu tamen & quacunque ceſſione ceſſante. Quibus Iuratis, factis interrogationibus de quibus uidebitur, & Reſponſionibus ſubſecutis dicta Facultas aut Deputati teſtificabuntur de his quæ reſeperint, Executori ſeu Executoribus priuilegij prædicti, prout ſibi faciendum uidebitur, petita citatio concedatur. Die uerò assignata in ipſa citatione idem etiam perſonaliter niſi legitimè arbitrio Executoris fuerit impeditus, tenebitur comparere, alioquin in expenſis parti alteri condemnetur.

Item quod nullus præſumat citationem dare nec aliquam Iuriſdictionem in uirtute dicti priuilegij exercere, niſi ſolum ille Executor qui per Facultatem Theologiæ de exequendo dictum priuilegium fuerit reſquiſitus, & penes quem illud priuilegium de uoluntate dictæ Facultatis fuerit & aſſenſu, & cui fuerit dictum priuilegium traditum per Facultatem memoratam.

Item ad tollendum exceſſus & abuſus qui committi poſſent in Iuriſdictione ſeptennalis priuilegij ſuper fructibus Beneficiorum in abſentia percipiendis Vniuerſitati Pariſienſi conſeſſi, ſtatuiſmus quod nullus admittatur ad utendum & gaudendum priuilegio ſeptennali antedictò, niſi uenerit coram Vniuerſitate prædictâ aut Deputatis de 4. Facultatibus ab eadem dicturus uerbis Latinis

„ causam suam vt dicta Vniuersitas seu Deputati videat seu videant, si causa eiusdem contineatur sub ipso Priuilegio septennali.

„ Item quod dictus vt volens coram dicta Vniuersitate aut prædicto modo Deputatis iurabit, quod non fuit per 7. annos vsus Priuilegio antedicto, nec in posterum vltra 7. annos vtetur omni fraude cessante computando totum tempus quo vsus fuit cum tempore quo vtetur.

„ Item iurabit quod virtute Priuilegij antedicti non petet nisi fructus sibi debitos ratione sui Beneficij aut Beneficiorum suorum, si plura obtineat, transportu omni & quacunque cessione cessante. Quibus iuratis factisque interrogationibus de quibus videbitur & responsionibus subssecutis, Rector dictæ Vniuersitatis testificabitur Executori dicti Priuilegij eandem esse talem quod sit sibi citatio concedenda. Die verò assignata in ipsa citatione idem etiam personam liter nisi legitimè impeditus arbitrio Executoris fuerit, tenebitur præcisè comparere, alioquin in expensis parti alteri condemnetur.

„ Statuta autem alia & Consuetudines prædicti studij nisi in quantum præmissis obuiant, in suo volumus robore remanere. Prædicta autem omnia & singula autoritate prædicta mandamus per Cancellarios, Rectorem, Magistros Doctores & Scholares prædictorum studij & Vniuersitatis præsentis & futuros, cuiuscunque fuerint dignitatis, nobilitatis, præminentia, ordinis, gradus, status vel conditionis inuiolabiliter obseruari. Non obstantibus, &c. vt in præscriptis Litteris Apostolicis continetur. Et cuiuscunque habere volenti per vos Cancellarium antedictum, penes quem hoc præfens publicum instrumentum hasque nostras Litteras volumus remanere, & per vos publicari, eorum cum petierint, copiam dari, suis tamen sumptibus & expensis. In quorum omnium testimonium præsentis Litteras seu præfens publicum instrumentum per Arnoldum Notarium publicum infra scriptum fieri, signari & publicari mandauimus, ac appensione sigillorum nostrorum muniri. Datum & actum Auenioni in hospitio habitationis præfati D. Ioannis Cardinalis anno à Natiuitate Dom. 1366. Indiæ. 4. die 5. mensis Iunii Pontificatus sanctissimi in Christo Patris & Domini nostri D. Urbani Diuina Prouidentia Papæ V. prædicti anno 4. præsentibus Venerabili in Christo Patre D. Gaucelino Episcopo Nemausensi ac Venerabilibus & circumspectis viris DD. Grimerio Bonifacij Cancellario Parisiensi, Guillelmo Romani Ordinis Prædicatorum Magistro Palatij Apostolici, Gerardo de Veruino in sacra pagina Magistris, Guill. Mortelleri Causarum sacri Palatij Apostolici Auditore, Aymerico Helye Archidiacono Nemausensi & Hugone Moseti Priore de Balmis Ebredunensis Diocesis, testibus ad præmissa vocatis specialiter & rogatis.

„ Et ego Arnoldus Prel de Heppenart Clericus Leodiensis Diocesis publicus Apostolica & Imperiali autoritate Notarius prædictarum Apostolicarum receptioni Statutorum & Ordinationum præscriptarum factioni & editioni, ac omnibus & singulis supra scriptis dum sic per supra dictos Reuerendissimos Patres & DD. Ioannem tit. sancti Marci & Egidium titulo sancti Martini in Montibus Presbyteros Cardinales fierent & agerentur vnà cum supra scriptis testibus interfui. Eaque omnia & singula sic fieri vidi & audiui. Et hoc instrumentum publicum de mandato & autoritate dictorum DD. Cardinalium exinde retinui; quod aliis occupatus negotiis per alium scribi feci, hincque me manu propria subscripsi & signum meum consuetum apposui ad maiorem certitudinem & testimonium eorundem, anno, Indictione, die, mense & Pontificatu prædictis.

Eodem anno in Rectoratu M. Ioannis Petri Sueci multa gesta sunt digna posteritatis memoria.

1. Composita est lis quædam, quæ intercedebat inter M. Moraldum Doctorem Theologum nomine Vniuersitatis à 20. circiter annis, & quendam Gaufridum Rosseti pro institutione & fundatione seu dotatione Collegij in Academia Parisiensi, ex bonis D. Maclouiensis Episcopi. Sic enim 9. Iulij concordia per amicos Compositores & Arbitros facta, vt Gaufridus caueret sufficienter pro fundando Collegio in alimentum 8. Scholarium; videlicet quatuor in Domo Laudunensi, & 4. in Domo Maclouensi. Vtque eorum octo Scholarium

quilibet singulis Hebdomadis pro Bursa haberet octo solidos Parisienses, atque in eam rem reditus omnes suos oppigneraret: idque Senatusconsulto confirmatum.

2. Hugo Aubriorus Præpositus parisiensis qui iuramentum Vniuersitati præstare subterfugiebat, jamque per 3. annos distulerat, aiens se non teneri illud publicè in aliqua Ecclesia Parisiensi præstare, contrarium asserente Vniuersitate, talemque esse morem, & à prædecessoribus ipsis ita præstitum, nec ullam esse contrariam consuetudinem, tandem in Æde sacra sancti Eligij cum suis omnibus Apparitoribus comparuit coram Deputatis Vniuersitatis, Rectore scilicet & 4. Procuratoribus, sex Magistris in Theologia, Decretistis & Medicis, & aliis quamplurimis Magistris & Scholaribus omnium Facultatum.

3. Cum Macellarij qui in vico San. Genouesiano habitant, fossas & latrinas implerent sanie occisorum animalium, nec moniti purgari curassent, conque-
sta est Vniuersitas apud Senatum Parisiensem: iussique sunt illi Senatusconsulto fossas & latrinas expensis propriis purgare & mundare. Prætereaque damnati singuli multa sex librarum Parisiensium, & aliis pœnis.

4. Denique Statutum factum de libellis, qui offerebantur in Curia Conseruationis, vt quicumque illos offerrent, nomen infra apponerent, secus nullam eorum rationem habitum iri. De quibus omnibus sic legitur in Antiquo libro Rectoris.

Anno Domini 1366. Vigilia B. Ioannis Baptistæ electus fuit in Rectorem Vniuersitatis Parisiensis M. Ioannes Petri Canonicus Akonensis ac Curatus Ecclesie Sunda eiusdem Diocesis de Regno Sueciæ. In cuius Rectoria licet plura sint acta, tamen ob memoriam futurorum hæc sequentia sunt inserta. 1. Quamvis M. Moraldus Magister in Theologia 20. annis & amplius nomine Vniuersitatis litigauerit contra quendam Goufredum Roffleti super fundando quodam Collegio ex parte Episcopi Maclouiensis, & ad finem debitum peruenire non potuerit, nihilominus 9. die mensis Iulij per modum concordie amicabiliter inter partes taliter fuit factum, videlicet quod idem M. Goufredus daret cautionem sufficientem pro fundando Collegio octo Scholarium, videlicet quatuor in Domo Laudunensi, & quatuor in Domo Maclouensi, & quod quilibet eorum septimanatim pro Bursa haberet octo solidos Parisienses, & inciperet dare Bursas in Festo Natalis Domini proximè sequenti, Reditibus verò sufficientibus pro talibus Bursis ordinatis infra viginti milliaria propè Parisius redibunt ad ipsum illa quæ loco cautionis erant data. Promisit etiam quod secundum conscientiam suam melius faceret si posset obligatione alia non astrictus. Et super ista concordia sic facta ad Requestam vtriusque partis, puta Vniuersitatis & prædicti M. Goufredi, & vnanimi consensu ipsorum latum fuit Arrestum in Parlamento & condemnatus fuit prædictus M. Goufredus ad omnia supradicta.

Item Præpositus Parisiensis licet distulerit & cum magna cautela protraxerit ne recognosceret se iurasse vel renouare suum iuramentum, & de hoc Vniuersitas sustinuisset labores plurimos per tres annos, quia Præpositus dixit se non teneri renouare iuramentum in aliqua Ecclesiarum Parisiensium, Vniuersitate contrarium asserente, quia sui prædecessores hoc fecerunt, nec vnquam visum fuit contrarium. Finaliter ipse comparuit cum suis Seruientibus in S. Eligio coram Deputatis Vniuersitatis, videlicet Rectore & 4. Procuratoribus, & sex Magistris, in Theologia videlicet M. Ioanne Falista & M. Ioanne Regente in Domo Augustinensium aliis absentibus, sed loco ipsorum aliis etiam assumptis ex parte Decretistarum Decano ipsorum M. Ioanne Tonforis & M. Ioanne Scoti deputato ex parte absentis. Ex parte Medicorum M. Petro Lupi & aliis quamplurimis Magistris & Scholaribus. Lecto igitur quolibet articulo Priuilegij per M. Dionysium Flatonis verbis Latinis particulariter sigillatim & de articulare & exposito etiam eodem modo in Gallico per D. Præpositum satis pulchrè quamvis dixerit suis Seruientibus quod prius ista non iurauerit tanquam sibi impossibilia, finaliter tamen post multas altercationes hinc inde factas promisit fide media se omnia seruaturum secundum posse suum dolo & fraude ex-

DE COE-
LEGIO MA-
CLOVIEN-
SI.

PRÆPOSITI
TVS PAR.
IURARE
COGITV.

» clusis: & suis Seruientibus idem mandauit sub iuramentis ipsorum & sub omni
 » pœna quam eis infligere possit si in contrarium venirent, protestatione semper
 » facta ne locus in quo iuramenta renouauit, vel quæcunque alia ibidem dicta
 » vel facta nostris priuilegijs in aliquo in posterum præiudicium generarent.

CONTRA
 MACEL-
 LARIOS
 SAN. GE-
 NOVES.

» Item latum est Arrestum contra Macellarios in vico S. Genouesæ per Do-
 » minos de Parlamento ad requestam Vniuersitatis. 1. Quod facerent mundari
 » fossas & latrinas expensis proprijs, quas impleuerant immundicijs animalium:
 » condemnato nihilominus quolibet ipsorum ad sex libras Parisienses.

» Item quod nunquam mactarent in vico prædicto bouem, mutonem vel por-
 » cum, adhibita super hoc certâ pœnâ & emendâ pecuniariâ, & sanguinem seu
 » immundicias animalium ad vicum non projicerent, contrarium facientes,
 » emenda 60. librarum Parisiensium punirentur.

LIBELLI
 IN CURIA
 CONSER-
 VATORIS.

» Item quod in Curia Conseruatoris libellus super aliqua causa non recipere-
 » retur, nisi *nomen formantis libellum post finem libelli inferius poneretur.*

Hæc eo Rectore acta sunt, cui successit in Rectoratu M. Ioannes de Trelon
 citius quam ferant leges Academiae. Nam eius Electionem legimus in eodem
 libro Rectoris factam 16. mensis Septembris, quæ fieri debuisset mense Octobri.
 Sed forsitan Prædecessor obierat, aut in patriam repedare coactus fuerat. Vt ve-
 sit, electus est prædictus de Trelon, cui multi quoque labores incubuerunt susti-
 nendi; imprimis verò, ex eo quod inhibitum fuerat Rectori, Conseruatori &
 Promotori de causis cognoscere, quas ad se pertinere putabant. Causas istas
 crediderim esse Beneficiarias illas, de quibus à Carolo Rege indultum est Pri-
 uilegium, quod infra referemus.

» Anno Domini 1366. 16. die mensis Septemb. fuit electus in Rectorem pro 2.
 » vice M. Ioannes dictus de Trelon de Malincuria via Spiritus sancti. Et fuerunt
 » Intrantes MM. Dionysius Flatonis, Ioannes Bardoul, Henricus Herout &
 » Iacobus de Hollandia. Et habuit laborem immensum pro inhibitionibus factis
 » Conseruatori, Rectori, & Promotori ex parte Regis & Dominorum de Par-
 » lamento.

» Item pro Rotulo directo ad D. Papam Vrbanum V. cuius totum onus ha-
 » buit, tamen non fuit positus in eo tanquam Rector.

» Item pro vino arrestato in Sequana per Præpositum Mercatorum, licet illud
 » vinum pertineret ad *Collegium de Choletis.*

» Porro propter negotia illa difficilia & immensa, præsertim verò propter
 » inhibitiones factas Conseruatori, prorogatus fuisse videtur M. Ioanni de Tre-
 » lon Rectoratus vsque ad mensem Martium, donec scilicet à Rege priuilegium
 » obtinuit de causis Beneficiarijs; quod est huiusmodi.

» CAROLVS Dei gratia Francorum Rex, Vniuersis præsentis litteras inspe-
 » cturis Salutem. Grauem querimoniam Dilectæ filiæ nostræ Vniuersitatis Ma-
 » gistrorum & Scholarium Parisiensium recepimus continentem, quod cum à S.
 » Sede Apostolica eidem indultum existat, vt Vniuersi Magistri & Scholares in
 » Dei Ecclesia Beneficiati, in *Studio Parisensi* actu studentes in qualibet Faculta-
 » **te licita insistendo studio fructus, redditus & prouentus omnium Beneficiorum**
 » suorum vsque ad septennium possint percipere quotidianis distributionibus
 » duntaxat exceptis, ac si in Ecclesijs siue locis, in quibus illa obtinent, perso-
 » naliter residerent, nec non tam à dicta sancta Sede quam Prædecessorum no-
 » strorum Francorum Regibus & Nobis veniendo ad dictum Parisiense Studium,
 » in ipso morando, actu studendo, & ab eodem ad propria redeundo, ipsi & eorum
 » principales Seruitores vtpote Conseruator Priuilegiorum, Sigillifer Curia &
 » 4. principales Bedelli à Pedagio & quacunque exactione sint immunes &
 » exempti, & virtute priuilegiorum à dicta S. Sede eidem Vniuersitati indulto-
 » rum Detentores, Occupatores, Impedientes, fructusque & redditus, exitus,
 » prouentus & arreragia dictorum suorum Beneficiorum iuxta formam dictorum
 » priuilegiorum soluere recusantes & quoscunque ab ipsis pedagia & exactiones
 » quascunque recipientes & leuantes coram Conseruatore dictorum Priuilegio-
 » rum citare & ad Iudicium euocare, & ipse Conseruator de præmissis cognos-
 » cere, eosque ad reddendum & soluendum eisdem Magistris & Scholaribus fru-
 » ctus, exitus, redditus & prouentus ac arreragia sibi debita ratione dictorum
 » suorum

fuorum Beneficiorum, necnon ad desistendum & cessandum à detentione, occupatione, & impedimento per ipsos in ipsis Exitibus, redditibus, prouentibus & arreragijs appositis, & ad ipsos ablata reddendum & restituendum Censura Ecclesiastica cogi & compelli à tempore concessionis dictorum priuilegiorum: à quo tempore non est memoria hominum, & de istis cognoscere consuevit. Nihilominus tamen Dilecti & fideles Consiliarij nostri Parlamentum nostrum Parisius tenentes, Præpositus Parisiensis, nonnullique Iusticiarij nostri de die in diem eisdem Magistris & Scholaribus ac Conseruatori dictorum Priuilegiorum ex parte nostra sub certis & diuersis pœnis nobis applicandis inhibuerunt & inhihent, ne de dictis redditibus, fructibus, exitibus, prouentibus & arreragijs dictorum Beneficiorum eisdem Magistris & Scholaribus debitis ac de receptis per dictos Pedagiarios & Exactores, seu Exactores recipientes & leuantes cognoscat, nec per dictum Conseruatorem cognosci procurer, dicentes causas ipsas fore merè reales & ad ipsos Consiliarios & Iusticiarios forumque nostrum de eisdem cognoscere debere spectare. Propter quod cum instantia & humilitate nobis supplicarunt, quod cum eisdem Magistris & Scholaribus esset graue & sumptuosum pro qualibet actione & querela ratione præmissorum coram prænominatis nostris Consiliarijs & Iudicibus comparere, ipsosque oporteret totaliter suum dimittere studium: maximè cum plures de dictis Debitoribus, Occupatoribus, Leuatoribus & Exactoribus interdum de extra Regnum nostrum fore contingat, quatinus de nostra speciali gratiâ eisdem Consiliarijs nostris, Præposito & Iudicibus Regni nostri inhibere, ne de cætero tales vel consimiles inhibitiones dictis Conseruatori, Magistris & Scholaribus facerent, sed prædictis immunitatibus & libertatibus ac priuilegijs uti & gaudere, ac prædictum Conseruatorem de prædictis cognoscere permitterent & aliàs super præmissis de remedio prouidere dignaremur opportuno.

Nos verò attendentes & considerantes fructus vberes & palmites pretiosos quos Parisiense studium præ alijs Generalibus studijs in prærogatiua scientiarum singulare vbique diffundit, & ne ab eorum studio distrahantur, necnon magnam affectionem quam erga nostram filiam Vniuersitatem hætenus habemus, dignum & rationabile reputamus, vt eorum supplicationibus, præsertim in his quæ Magistrorum & Scholarium ipsorum commoditatem respiciunt, fauorabiliter annuamus, quamuis de iure nostro Regio cognitio præmissorum ad Nos & forum nostrum spectet & spectare dignoscatur, tamen eidem filie nostræ Vniuersitati Parisiensi de gratia speciali concessimus, & tenore præsentium concedimus, quod Conseruator dictorum Priuilegiorum de prædictis cognoscat, dum tamen Conclusio libellorum seu petitionum fuerit personalis. Inhibentes eisdem nostris Consiliarijs, Præposito Parisiensi, cæterisque Iusticiarijs Regni nostri; ne de cætero eisdem Conseruatori, & Scholaribus tales vel consimiles inhibitiones de & super præmissis faciant seu fieri præcipiant & procurerent, sed nostra præfata gratia uti & gaudere, ac dictum Conseruatorem de præmissis modo præfato cognoscere permittant. In cuius rei testimonium, nostrum præsentibus litteris apponi fecimus sigillum. Datum apud Luparam prope Parisius 18. mensis Martij, anno Domini 1366. & Regni nostri 3. Sigill. per Regem in suo Consilio. D. Collors.

Idem Priuilegium confirmatum est anno 1459. à Ludouico XI. vt suo loco referemus.

Prædicto M. Ioanni de Trelon successit in Rectoratu M. Ioannes de Dunghen Brabantinus qui prædicti priuilegij expeditionem obtinere non potuit. De eo sic legitur in libro Rectoris.

Anno Domini 1366. die 24. mensis Martij, videlicet in profesto Annuntiationis B. Virginis Mariæ facta congregatione Facultatis more solito apud S. Iulianum pauperem ad eligendum nouum Rectorem per venerabilem & discretum virum M. Ioannem de Trelon fuit electus in Rectorem Vniuersitatis Parisiensi M. Ioannes de Dunghen de Brabantia Leodiensis Diocesis, qui valdè inuitè onera Rectoriæ acceptauit. Et fuerunt Intranses M. Guillelmus de Marchia, M. Clemens Calati, M. Thomas Durandi & M. Marcilius de Ynghen.

Hic Rector in suo Rectoratu non potuit expeditionem habere priuilegij

supradicti, licet à Rege fuisset indultum & signatum. Quippe moleste ferebant Iudices Regij & Parlamentarij causas Magistrorum & Scholarium remitti ad Curiam Conseruatoris. At eius successor obtinuit, vt ad annum sequentem referemus.

Eodem anno Vrbanus Pontifex precibus & amore Caroli Imperatoris adductus, qui Pragensem Academiam in Bohemia instituerat, quique viros Doctos vndequaue aduocabat, ad quatuor Mendicantium Ordines scripsit, vt è suis viros eruditos, quorum Doctrina & Scholasticis dissertationibus scientiarum splendor effulgeret, ad Academiam illam destinarent. Talisque est ad illos Epistola.

ACADEM.
PRAGENSIS.

VRBANVS Episcopus seruus seruorum Dei, Dilectis filijs Minorum Ministro, ac Prædicatorum, Eremitarum S. Augustini & S. Mariæ de Monte Carmelo Ordinum Prioribus Fratrum, Prouincialibus Prouinciarum illarum, in quibus secundum morem singulorum Ordinum dictorum Regnum Bohemiæ consistit: nec non Guardiano, Prioribus & Fratribus Domorum Pragensium Ordinum Prædicatorum Sal. & Apostol. bened. Etsi sacræ Theologiæ studio, per quam veræ & Catholicæ fidei, æternæque Deitatis & humanæ salutis & summi boni habetur agnitio, sit vbilibet insistendum, in Generalibus tamen studijs propter studentium multitudinem & concursum circa eius Lecturam tantò diligentius decet attendi, quantò in eis eiusdem scientiæ veritas magis exquiritur, & si qua emergunt dubia, lucidius declarantur. Cupientes igitur præmissorum intuitu, necnon consideratione Charissimi in Christo filij nostri Caroli Romanorum Imperatoris semper Augusti, ac Bohemiæ Regis Illustris super hoc nobis humiliter supplicantis, quod Generale Studium, quod in qualibet licita Facultate & Apostolicæ Sedis Indulto viget in Ciuitate Pragensi quæ in Regno Bohemiæ principaliter existit in Facultate per bonorum sufficientiam Magistrorum tanquam noua plantatio floreat atque fructificet, Discretionem vestram hortamur attentè, quatenus ob Diuinæ Maiestatis & nostram, ac prædictæ Sedis reuerentiam, quod etiam sine exhortatione aliqua facere debetis, in singulis Domibus seu locis vestris de Ciuitate prædicta doctos, sufficientes, & bonos in eadem Facultate Magistros qui ibidem in ea degant & doceant iuxta morem aliorum Generalium studiorum, habere & tenere continuò studeatis, id tam per vos, quam apud Superiores vestros sic fideliter & sollicitè procurantes, quod inde opratus fructus proueniat, qui speratur, Nosque proinde vestram possimus in Domino diligentiam commendare. Datum Auen. 3. Id. Nouemb. an. 5.

Hoc anno cum Carolus Rex audiuisset Vrbanum meditari Romam reportare Sedem Pontificiam, ad eum celebrem destinauit Legationem, M. Nicol. Orcesinio eiusdem Oratore, quo reditum dissuaderet. Extat in MS. Bibliothecæ Victorinæ notato hisce Characteribus BF. 31. Quædam, vt ibi legitur, Propositio notabilis coram Papa Urbano V. facta & coram Cardinalibus ex parte Regis Franciæ. Inter rationes verò quæ ibi inferuntur, vna petitur ex **Vniuersitate Parisiensi**: hinc enim suadetur Franciam præligendam esse & præferendam Romanæ Sedi, quia pluribus studijs pluribusque Disciplinis floret: Sed & alia multa in ea continentur non iniucunda fortè futura Lectori, quæque existimo nondum in lucem pordiisse.

Propositio Notabilis facta coram Papa Urbano V. & Cardinalibus ex parte Regis Franciæ.

Atenuati sunt oculi mei suspicientes in excelso. Isa. 38. proferre enim valeo verbum Iacob ad Esau, *Vidi faciem tuam quasi vultum Dei*, Gen. 33. vultus siquidem sui sanctissimi Vicarij, cui data est omnis potestas ligandi atque soluendi Matth. 16. 21. d. in nouo. Cui etiam per Dominum dictum est, *duc in altum* & in profundum disputationum. Quid autem tam altum quàm altitudinem Diuitiarum Dei videre? Et qui sacræ cognitionis habet potestatem & iudicationis Diuinæ repræsentat reuerentiam, cum Vicaria dignitas terrestri dignitatis antista ipso nomine eius se trahere iudicet portionem? C. de Off. vj.

l. facies enim eius sicut sol lucet in virtute sua Apo. 1. & 10. c. Ideoque confundet eleuare faciem 1. Esdræ 9. *Præ pauore enim cecidi in faciem meam*, Iudith 13. Qui pauor faciem meam obtinuit Iudith 6. timor enim tenuit me & tremor Iob. 10. eo quod timore repletus in extasi sum constitutus Act 3. quia negotium mihi commissum exponendum ultra vires meas est, nec istud solus valerem sustinere Exod. 18. Ad instar Moysi Domino conquerentis & dicentis: *Quare imposuisti pondus vniuersi huius populi super me?* Num. 11. non valeo enim negotia hæc solus sustinere neque pondus. Deuter. 1. quia hoc pondus ferre non potui Iob. 31. merito igitur valeo dicere cum Iob, *quod timor quem timebam, euenit mihi*, & quando verebar, accedit Iob. 4. & in faciem meam cecidi. Sed considerans illud quod scribitur Iob. 13. *Cur faciem abscondis?* quia P. Beat. & quod faciem meam suscipias Iob. 24. quia ante faciem tuam reueritus sum 2. Eldr. 5. fiducialiter igitur agam & non timebo Isa. 11. Concludendo igitur dico sic. *Memento mei Domine & mihi da fiduciam Domine Rex Deorum & vniuersæ populi*, & tribue sermonem compositum in ore meo in conspectu Leonis. Hester 14. illius scilicet Leonis, de quo dicitur, *vixit leo de Tribu Iuda radix David*. Apoc. 5. de quo etiam dicitur Iuda accubisti vt Leo Gen. 19. & Num. 24. hic est ille de quo dicitur quod vt leo erigetur Num. 25. Prefatione igitur aliquali pro mea excusatione cum humillima submissione, Beatissime Pater, aggredior executionem commissi negotij. Et 1. B. Pater, quia deuotissimus filius vester Rex Francorum personaliter ad vos accedere non valet, certis ex causis secretius S. V. exponendis per Legatos suos nobilissimos & tolemissimos, eandem S. V. duxit visitandam, qui etiam ad V. S. salutandam humiliter huc accesserunt, prout in casu consimili fuit in Legatis Ludouicus Imperator 63. d. tum Adrianus. Qui Legati sunt nobilissimi natalibus & generis luce conspicui & patrimonio ditiores C. de com. & merc. l. nobiliores 91. d. nobilissimus: & quos Comitatus Regalis lateris illustrat. C. de Præp. Lab. l. 1. lib. 12. eorum enim nomina Illustrium in diademate regio sunt inscripta & pars regij Corporis existunt l. ad l. Iul. M. quisquis 6. q. 1. si quis cum militibus Hi sunt nobilissimi principes multitudinis per Tribus & cognationes Leuit. 1. destinauit igitur ad S. V. viros nobiles & sapientes imitatus Moysen, qui tales elegit Deuter. 1. hi enim sunt qui comedunt panem in mensa regis tanquam filij regis 2. reg. 9. quos etiam habet rex tanquam charos, imo carissimos 2. Mach. 14. in iungens eisdem salutare Vrbanum adiutorem nostrum, ad Rom. 16. dico igitur verba Daniel 10. *Scis quare venit ad te.*

Legationis igitur negotium exponendo dico sic Beat. Pater, Deuotissimus filius vester Rex Franciæ sæpe dictus S. V. alloquitur in hunc modum. *Santissimo in Christo Patri summa dulcedine amplectendo perpetua Beatitudinis optat salutem & in Deo vero summe felicitatis Beatitudinem scilicet dicit.* In nomine Patris, &c. sanctissimi. Sicut Alexander Rex Ionathan per Epistolam salutauit 1. Mat. 14. & Demetrius Simoni summo Sacerdoti salutem emisit 1. Math. 13. sponte etiam se & sua offerens cum promptitudinis affectu, Num. 15. sponte offeren. *promptus est eius animus*, & ad Cor. 8. si enim promptus est animus. Et cap. 9. *Scio enim promptum animum.* Et 2. Machab. 6. pro prompto animo. Idem mente promptissima ac deuota offert. Exod. 35. adde verba quæ perferebat Iacob ad Esau. *Si inueni gratiam in oculis tuis, suscipe munusculum de manibus meis*, Gen. 33. Munus verò suum offert deuotissimus filius vester Rex Franciæ per verba legis sic dicentis *Titia amicae meæ cum qua semper sine mendacio vixi auri 5. pondo dari volo ff. de aur. & arg. l. Titia*, quæ siquidem auri pondo manifestius exprimitur. 1. *Siquidem pondus est Catholicæ fidei professio*, quam ipse Princeps religiosissimus & iuris Prouidentissimus ff. de le 11. l. vnum ex famil. §. fil. cum dicit non ad fidem. *Christianissimus*, cum dicit, cum ad vnum, & fidelissimus scilicet d. §. Principibus firmiter Domini amantissimus & qui in eo habitat Deuter. 33. profitetur, sui que prædecessores hæcenus professi sunt. Sed dicet Adrianus. Et C. in Synodo. Ideo *Carolus quasi clara lux & per consequens illustrissimus* dicitur, quia nihil est quod lumine clariori præfulgeat, quam recta fides in principe in Epistola Ioan. Papæ C. de sum. T. inter claras. de quo dici potest illud quod scribitur Ierem. 5. *Oculi tui respiciunt fidem*, Ier. 5. & quia ostendit

gratiam & fidem 2. Reg. 15. expectantis vitam quam Dominus daturus est illis, qui suam habent & nunquam mutant ab eo. Thren. 2. vnde de ipso dici potest *testis est in Cælo fidelis in populo.* 2. Pondus est Charitatis & amicitiae sponso, cum dicitur *Amica mea* juxta illud Apost. Caritatem fraternitatis, *juxta inuicem diligentes* ad Rom. 12. & supportantes inuicem in caritate ad Ephes. 10. Et diligamus nos inuicem, quia caritas exemplum est illius. Ioan. 10. volens igitur esse Princeps amicitiae Sap. 7. quia in amicitia illius delectatio Sap. 8. quia qui timet Deum, bonam habet amicitiam. Ecce ergo venit ad Patrem suum facere amicitiam cum eo, sicut dicitur de Regina Austri quæ venit facere amicitiam cum Rege Aquilonis. Dan. 11. concludo igitur quod Rex ipse cum amico suo pacem loquitur Ier. 9. 3. Pondus est indissolubilis vnionis expressio cum dicit, cum *qua semper.* Ipse enim Rex sollicitus seruare vnionem spiritus juxta illud quod scribitur ad Eph. 10. occurrere cupiens in vnitate fidei, vt in eodem cap. considerans igitur, quod qui adhæret Deo, vnus spiritus est cum eo. 1. ad Cor. 6. sic concludit, nos omnes in vno spiritu & in vnum corpus & omnes vno spiritu potati sumus. 1. ad Cor. 12. Habemus accessum ambo in vno spiritu, ad Ephes. 2. & stamus ambo in vno spiritu vnanimis ad Phil. 7. 4. Pondus est inuoluntate fidei prompta repromissio, cum dicit, *sine mendacio vixi.* Ad instar Moysi, de quo dicit Dominus, sicut Moyses qui in omni Domo mea est fidelissimus. Num. 12. Inuenistis enim Pater sancte, & vestri prædecessores cor eius suorumque prædecessorum fidele, juxta illud. *Inuenisti cor eius fidele coram te.* N. 9. in tempore enim tribulationis Ecclesie permanserunt semper fideles juxta illud, quod scribitur Eccles. 22. in tempore tribulationis per. illi fid. Eccles. 22. talis igitur amicus fidelis fortis est protectio. Ecclesiast. 6. obediens est Patri sancto dicenti, *Esto fidelis vsque ad mortem,* Apocal. 2. fœdus igitur in vnionis: ideoque concludit quod fœdus suum in æternum non mouebitur, vt dicebat alicui Dominus de fœdere suo. Isaia septimo. *Concludens non te deseram neque derelinquam, viuit enim anima mea, quia non derelinquam te.* 4. Regum 2. vnde de eo merito dici potest, dedi in fœdus populi, vt fuscitet terram Ita. 49. & 50. 5. Pondus est simplicius suorumque bonorum gratuita oblatio seu submissio, cum dicit *dari volo,* &c. quid enim dignum offerre possum Domino Mich. 6. Christus seipsum pro nobis obtulit ad Heb. 9. offert igitur Rex quod potest & sicut placet ad 2. Reg. 23. Concludens per verba Canonis & sanctam Rom. Ecclesiam & Te D. Vrbanum tuosque successores ejusdem Ecclesie Rectores exaltabo secundum posse meum. 63 D. Tibi Domino. De eo igitur concludi potest per suos Legatos quod ipse deuotissimus filius venit facere voluntatem Patris Ioan. 9.

Beatissime Pater vester amantissimus & deuotissimus filius rex Franciæ sæpe dictus dialogicè per me loqui Sanctitati vestræ intendit suæque mentis conceptum confidenter exponere quasi filius loquens patri conquerendo & Pater Filio suadendo & mite respondendo, & filius postea replicando. D. sic filius. *Domine quo vidis?* Pater responder, *Venio Romam.* Filius replicat dicens, *iterum crucifigi quæ vera licet expressè non sint in textu Bibliæ, tamen habentur in C. per venerabilem, qui filij sunt legi, & habentur in spec. Histor. l. 1. cap. 13. quod sumitur ex gestis de Passione Petri, & cap. 14.* Beatissime Pater in verbis propositis obmissâ introductione causâ breuitatis, filius iste quærit à Pater tanquam inscius quærit effectus anxius, quærit dolore confusus, quærit lachrymis perfusus, filius inscius dolore confusus filiali more ad quærendum excitatur; filius anxius lachrymis perfusus ad terrorem incitatur. Ex sincero mentis affectu filius efficitur querulosus, ex deslendo rei effectum redditur hic dolorosus. Filius pro rebus Patri consilium, Pater refert eiusdem exilium, filius requirit consolationem, Pater refert desolationem, filius Patrem nititur retrahere, Pater nititur se distrahere, filius Patrem ad rationem ponit, Pater voluntarius periculo se exponit. Filius Patrem à periculo nititur eruere, Pater recusat consilium amicitiae. Filius Patris votum requirit, Pater negat quæ requirit. Filius inuitat Patrem ad vnionem, Pater prouocat filium ad diuisionem. Filius deplorat Patrem corde puro, pater repellit filium corde duro. Filius Patrem allicit, Pater filium reijcit. Aduertat igitur paterna cura, ne perseveret in patre

mens adeo dura, quia iuxta l. Cin. Consilium plusquam in se pater timet in filium ff. quod me l. Isti quidem. Queritur pater de malo filio, queritur filius de duro Patre. Seruamus honorificentiam patri quia debetur à filio, non equamus filium patri in honore, sed præponimus filium patri in veritate, & sic tribuimus honorem debitum vt non perdat æquitas meritum. Beatissime Pater deuotissimus filius vester innisus dicto Apostoli dicentis, *Nolite amittere confidentiam vestram quæ* magnam habet remunerationem ad Hebr. 10. & alibi. Ex hac confidentia voluit peruenire ad vos 2. ad Cor. 1. qui etiam testatur se accessum in confidentia habere per fidem ad Ephes. 3. destinauit legatos suos ad vos confidenter iuxta illud quod alibi legitur de Iuda, accedens propius Iudas confidenter ait, *oro Domine*, &c. Gen. 20. Ingressi suntque hanc urbem confidenter Genes. 24. per quos infra dicenda iniunxit Sanctitati vestræ exponi. Iuxta illud *pronunciet euidenter*. &c. Leuit. 12. multa mihi fiducia apud vos 2. ad Cor. 7. & quod scribit Ieremias, erit anima tua in salutem, quia in me habuisti fiduciam Jer. 39. Et quod scribitur *Hester. 9.* Domine da mihi fiduciam. Adiuimus igitur B. P. cum fiducia thronum vestrum iuxta illud Apostoli *eamus cum fiducia ad thronum* ad Ephes. 4. concludens, Domine da mihi fiduciam infra scripta proponendi *Hester. 9.* Habita igitur & percepta fiducia B. P. deuotissimus filius vester memor Canonis dicentis quod miserabilis insanix esse cognoscitur si filius Patrem & discipulus Magistrum similiter nitatur subiugare cum dicit, quis dubitet? erubescit enim lex filios esse castigatores parentum in Auten. de Nup. §. si vero ff. de Tu. & Cu. da. ab h. l. is qui. quod maximè in Patribus spiritualibus censet attendendum, in quibus legatione Dei fungentibus offensa grauior quàm in carnalibus & maiori damnatione digna reputatur, & maximè in Rom. Pontifice cui non est fas dicere, cur sic facis? 2. Reg. 16. 19. D. In memoria *Ecles. 8.* non in via correctionis, sed in modum filialis allocutionis permittit aliquid scilicet quod omnipotens Deus iudicio senioris populi sui se videtur submisisse. Dicens per os Prophetæ, *Nunc ergo habitatores Ierusalem & viri Iuda iudicate inter me & vineam meam, quid est quod ultra debui facere vineæ meæ & non feci?* Isa. 5. & alibi in Psalmo dicebat Christo venturo, *Tibi soli peccaui & malum coram te feci, vt iustificeris in sermonibus tuis & vincas cum iudicaris.* Ergo Christus est iudicatus licet iniuste damnatus & iudicio se submisit Ioan. 18. legitur Christum dixisse *si malè locutus sum, testimonium perhibe de malo: si autem bene cur me cadis?* per quæ verba legitur Christum se submisisse testimonio vel iudicio etiam peruersorum. Item sicut ait B. Petrus 2. Cor. 2. subiugale & mutum animal hominis voce loquens prohibuit Prophetæ insipientiam & filius opinionem Patris corrigit ff. de Condit. ob causam da. l. 3. & Discipulus Magistri sui opinionem excusat ff. de Arb. le. quale. nec etiam vlla Maioribus iniuria irrogatur si vbi publica versatur utilitas, minor veritatem inuestigauerit. Q. de Offic. Re. Prou. l. Po. & Leone Papa testante manet Petri priuilegium, vbi-
cunque ex ipsius æquitate fertur iudicium quo innuat quod cessare potest æquitas Petri in nonnullis dispositionibus particularibus dist. 24. manet. Et Antecessor nonnulla suis indicat successoribus, quibus legem indicere non valent Ext. de Re. quia per ambitiosam l. 6. Idcirco B. P. sub confidentia antedicta filiali seruuere ductus præmissa prosequitur conquerens per modum antedictum. Causas autem suæ querimonix exponit vt sequitur. *Heu, heu, heu Domine mi, quid faciemus?* 4. Reg. 6. quid tibi vis Pater mi, vt bibas aquas turbidas in via Ægypti & subeas innumeras turbationes? *Ierem. 2. c.* quomodo enim si mulier contemnat amatorem suum, sic filium tuum contemnere videris *Ier. 3.* nutri-
uisti enim nos cum iucunditate, dimittis autem nos cum fletu & luctu *Bar. 4. c.* Possum enim dicere problema Samsonis, de comedente exiuit cibus & de forti egressa est dulcedo *Judith. 14.* de Leone qui est de Tribu Iuda, exiuit cibus spiritualis, quia non ex solo pane viuunt homo, &c. de Off. Ord. inter cætera & de ipso forti Leone egressa est dulcedo. In omnibus enim necessitatibus re-
pertus est iste Leo dulcissimus, liberalis, beniuolus & gratissimus & mitissimus, sicut de Moyse dicit, quod erat vir mitissimus *Num. 12.* Provt ipsa rerum experientia manifestius comprobauit, imitatus dictum Saluatoris *discite à me quia sum mitis & humilis corde.* iuxta illud *quoniam tu Domine suauis & mitis*, Psal. 85.

Ascendit igitur Leo iste de cubili suo & prædo Gentium id. inimicus homo se leuabit vt ponat terram in solitudinem. Et ibi subjungitur Heu, Heu, Heu, Domine Deus, ergone decepisti populum istum dicens *Pax erit vobis & Ecclesiæ.* Peruenit gladius vsque ad animam Ier. 4. faciem enim tuam conuertisse videris ad exteriora 2. Paralip. 3. Animaduertito quod facies Patris non est sicut heri nudiustertius Genes. 13. Cur igitur Pater faciem tuam abscondis vel abscondere vis? Iob. 13. Quid fecimus tibi, quid peccauimus in te? Genes. 20. Quid est quod facere voluisti? Genes. 29. Nonne Domine mi, serui tui omnes sunt? 1. Paralip. 21. Quid est quod facies in plebe ista? Exod. 18. Quid tibi fecit populus iste? Exod. 92. Quid voluisti transducere populum? Ios. 7. *Quid merui Pater, vt aduersus me consurgas?* Iud. 12. Quid enim feci & quid inuenisti in me? 1. Reg. 29. iste grex quid commeruit? 1. Paralip. 21. Quid peccaui tibi? Ier. 37. Quid vis Pater, quid petis & detur tibi, etiamsi dimidiam partem Regni mei petieris, impetrabis. Hester. 5. *Quid feci tibi aut quid molestus fui?* Mich. 6. Quid vis vt faciam tibi? Machab. 5. Quid vis me facere? Act. 9. quid igitur Pater mi acturus es? Act. 22. *Nulla enim causæ suspitionis inueniri potest, quin ego & populus meus tibi simus fideles,* Isâ. 27. Inuenisti enim cor eius fidele, & fideles comprobati sunt. Et quis alius est populus vt populus iste 1. Par. 17. Clamat igitur iste filius, caput meum doleo, caput meum dolco. 4. Reg. 4. & nota quod bis dicit caput, &c. dolet Vicarium Christi qui est caput Ecclesiæ ad Col. 1. & caput omnis principatus ad Colof. 2. Taliter moueri, talibusque periculis subijci. Nam Dominus reseruauit filii dolorem Patris Iob. 21. Dolet etiam caput proprium, nam tactus est dolore cordis Gen. 6. Clamat etiam, ventrem meum doleo, ventrem meum doleo Ierem. 4. venter enim meus quasi mustum absque spiraculo Iob. 32. *Et factus sum tanquam cera liquefscens in medio ventris,* Psal. 21. Conturbatus est enim venter meus Abacuc 3. & amaricatus est venter meus Apo. 10. Verba ergo mea dolore sunt plena, Iob. 6. Commuto faciem meam & dolore torqueor Ioan. 9. Nam & os meum perforatur doloribus Iob. 3. Hæc igitur omnia initia sunt dolorum Mach. 34. Videte igitur dolorem meum, & si est dolor sicut dolor meus. Apprehendit enim me dolor durus 2. Mach. 9. & dueros sustineo cordis dolores 2. Mach. 3. Desideraui igitur, exquisiuit igitur te Domine facies mea, faciem tuam requiram Psal. 16. Ad te igitur Domine, faciem meam conuerto Thren. 3. Desiderans videre faciem Salomonis id. tuam 2. Paral. 9. & vt videaris facie ad faciem Num. 14. & tui Regis faciem videam 2. Reg. 14. iuxta illud *quarite faciem eius semper* 1. Paral. 16. & Psal. 94. vt à nobisque Ierem. 39.

Paternitatem vestram alloquens per verba Thematis præassumpti *Domine quo vadis?* sicut autem Agar bene venis aut quo vadis? Iudith. 10. quo tu vadis? Zach. 3. quo vadis? Ionæ 1. quo hic iturus est, Ioan. 7. Domine quo vadis Ioan. 13. Et Thomas dixit, Domine nescimus quo vadis, Ioan. 14. Multa enim, imo latissima negligentia huic filio ascribetur, si de his inquirendis sollicitus non existeret dicente Salvatore, *& nemo ex vobis interrogat me quo vadis,* Ioan. 14. iuxta illud *neglexerunt iustum & à Domino recesserunt Sap. 3. & alibi.* Illi autem neglexerunt & abierunt Mach. 22. Et alibi, quare negligitis Gen. 42. Quomodo enim effugiemus si tantum neglexerimus salutem ad Hebr. 2. Noluit ergo filius negligere iuxta *illud nolite negligere, nolite cessare,* Iudic. 18. Dominus elegit hunc filium & populum suum iuxta illud, nolite negligere, vos enim elegit Dominus 2. Paral. 29. Non enim debet negligere gratiam quæ à Deo sibi data est, 1. ad Tim. 4. Nec transferre gloriam suam & dignitatem suam Genti alienæ. Baruch. 4.

Meritò filius iste quærendo conqueritur, Pater quare natus est? Gen. 4. Quare reddis malum pro bono? Gen. 44. Quare sic loquitur Dominus noster, quare moriemur coram te? Gen. 47. Quare percutis proximum tuum? *Quare dimisisti hominem?* Exod. 2. Quare fundamur Num. 9. Quare non inuenio gratiam coram te Num. 10. Quare omnis populus iste frustratur? Iosue 7. Quare dimisisti eum 2. Reg. 3. Quare atteris populum meum, Isâ. 3. Quare sic facis Domine terræ huic? Deuteron. 29. 3. Reg. 9. Quare Domine Deus factum est hoc malum Iud. 21. Quare facis res huiuscemodi 1. Reg. 2. Quare reuersus

est 4. Reg. 1. Quare me dereliquisti? Psal. 21. Quare datur hæc Ciuitas in solitudinem? Ier. 27. Et nunc Domine Pater noster es tu ecce Domine populus, respice omnes nos, Ciuitas id. terra ista sancta tua deserta est & facta est Domus sanctificationis nostræ & gloriæ nostræ deserta. Nunquam Domine super his continebis & tacebis Isâ. 64. Nonne igitur quicumque hæc audierit, rinnrent amba aures eius, 4. Reg. 21.

Verum Domine cum ignoramus, quid agere debeamus, hoc solum habemus residui, vt oculos ad te dirigamus, 2. Paral. 20. Obtenebratus est enim sol in ortu suo & Luna non splendet in lumine suo Isâ. 13. Verum Beat. P. nunquam potest obliuisci mulier infantem suum, vt non misereatur filio vteri sui, etsi illa oblita fuerit, ego tamen non obliuiscar tui, Isâ. 45.

Nam igitur P. B. hunc filium & Ecclesiam Gallicanam vobis sacris vberibus spontæ vestræ nutritam deserere poteritis? absit, quæ paterna pietas, quæ in pietate & non in atrocitate consistit, consilium pro liberis capit ff. de adult. l. nec in ea ff. ad l. Iul. Pompei de Par. l. Diuus. Nonne ardorem refrigerabit eos Eccl. 18. Non pariter pietas paterna duriciem cordis paterni dulcabit? Nonne hæc filium humilem subleuabit? Ezecl. 21. Nonne Pater oportuit miseri Mach. 18. Nam & ab infantia circuit eatum miseratio & de vtero matris tuæ egressa est, Iob. 3.

Constitues igitur nos populos absque Patre, Thren. 5. Absit igitur vt nos relinquant, Iosue 34. Absit vt hanc rem facias qui iudicas vniuersam terram, Gen. 18. Absit à Deo hæc impietas Iob. 34. Nunquid iniquitas est apud Deum vel eius Vicarium? Absit ad Rom. 9. Quod ergo bonum est & fuit mihi factum ad Rom. 7. Non relinquant igitur nos orphanos Ioan. 14. Ne dicamus, percussisti nos ita vt non sit sanitas, exspectauimus pacem & non est tempus curationis, & ecce turbatio, non nos des in opprobrium neque facias nobis contumeliam Ier. 4. Clamamus igitur, Pater mi, Pater mi, currus Israël & auriga eius 4. Reg. 2. Audi igitur mœrorem & luctum omnium, vox est vna plangentium, *Curnos Pater deseris, aut cui nos desolatos relinquis? inuadent enim regem tam lupi rapaces* vt legitur in legenda B. Martini. Concludo igitur dicendo Domine quo vadis aut nos desolatos relinquis, &c. Venio Romam.

Venio Romam. Ista est secunda pars, in qua Pater satisfacit filio. Sic dicit, fili mi, perceptis tuis viscerosis doloribus super te doleo, quia tuis querelis & lamentationibus annuere non valeo. 1. Propter diuinam iussionem. 2. Propter loci dispositionem. 3. Propter sedis prerogatiuam. 4. Propter conjugij vim & fidem compulsuam. 5. Propter prædecessorum imitationem. 6. Propter diuinam reuelationem. 7. Propter multiplicem aliam rationem.

1. Namque constat quod iussu Christi, quia iussu Christi Saluatoris Petrus Urbem fugiens rediit ad ipsam. Vnde cum Dominus obuissset Petro & interrogatus esset ab eo, *Domine quo vadis?* respondit, *venio Romam, iterum crucifigi, scilicet te i. Petro. Vt sic vrbs ista altera Ierusalem intelligatur, effusione sanguinis tui qui primus es Vicarius meus in terris, fundetur, confirmetur & consecratur. Hic locus quem elegi in terris secundum doc. quod intelligens Petrus pro se dictum, scilicet vt reuerteretur in Urbem & ibi pro Christo crucifigeretur, & per consequens Christus pro ipso 3. q. 1. Multi in fin. inf. Deum enim crucifigunt, qui eum in suis Sacerdotibus persequuntur) ad locum ipsum protinus est reuersus, promptus siquidem ad moriendum & iussum Domini exequendum. Et ibi crucifixus est 2. q. 6. Beati.*

Vides igitur, fili, quomodo iussu Diuino primus Prædecessor meus Romam fugiens rediit, cuius vestigia debeo imitari, quia B. Petri fidem & sedem teneo 24. q. 1. Hæc est fides. Memor enim sum sub illius nomine Ecclesiæ præsidere, cuius confessio à D. I. Christo est glorificata 24. q. 1. memor.

2. Dicebatur propter loci dispositionem, quia vrbs ipsa caput est orbis & ad modum orbis est disposita. Sicut enim in orbe sunt quatuor patriarchales sedes 22. d. cap. 1. Sic in Vrbe sunt 4. patriarchales vt notatur pro Dat. in c. fund. de E'ccl. lib. 6. Nec mirum, quia locus est quem elegit Dominus, vt ff. per venerabilem. Et sic Saluator cuius vices gerimus in terris, non nouit opus imperficiendis extra de Bapt. ma. §. sed adhuc rendere debemus ad idem quod

est perfectionis, scilicet ad caput orbis, illum locum, qui magis instar orbis representat, ut quasi similitudo orbis in Vrbe dicatur impressa, ut accedat quod legitur de pen. d. 1. pen. & sic manendo in Vrbe representatiue in toto orbe morari videatur ext. de Cler. non resid. ex parte cum dilectus ad audientiam, & semper caput tanquam venerabilius carnis debet conseruari ff. de relig. cum in diuersis C. de aquæ duct. l. eos.

3. Propter sedis prærogatiuam. Constat enim quod Apostolica Sedes Rom. sacro cruore Martyrum, Apostolorum Petri & Pauli consecrata, effecta est prima, caput & aliarum omnium Mater & Domina effecta super omnes alias obtinet Monarchiam. Et adeo, quod qui eius priuilegia tollit & primatum, non ab ipsis Apostolis sed ab ipso D. Salvatore nostro concessum Domino dicente, Tu es petrus, in hæresim labitur 22. q. c. 1. & 2. Extr. de Elect. fundamenta & illius, quia est Gens sancta, populus electus, regale Sacerdotium, Ciuitas Sacerdotalis & Regia, &c. Ista est enim in qua Dominus posuit totius Ecclesiæ principatum.

Ad illam ergo sedem, quæ à Domino est electa, & in qua totius Ecclesiæ Dominus posuit principatum, teneor ex debito eidem præsidere, personaliter attendere & eam potissimè curare. Nam agris propriis sitientibus non sunt alieni irrogandi de feruit. & aq. l. præses. Et adeo quod attentata diuina dispositione sedes ipsa per nos alibi transferri non potest attentata diuina electione. Dispositione sedis dictæ, ut notatur per aliquos in C. fundamenta & maximè per Acti.

4. Dicebatur propter Coniugij spiritualis vim & fidem compulsuam. Constat autem quod Coniugium spirituale est contractum & consummatum inter nos & Ecclesiam Rom. sponsam nostram, ratione cuius maior est vnio inter Nos & ipsam sponsam nostram quam inter virum & suam vxorem consistat, cum vnio ista sit spiritualis, illa autem camalis. Extr. de Transl. Ep. Inter Cor. Igitur si propter coniugium camale tenetur homo relinquere patrem & matrem & adherere vxori suæ Gen. 2. multo magis propter coniugium spirituale suam sponsam sequi. ff. de ann. lega. l. Meuia, in quo casu nulla exceptio reperitur extr. de Coniug. lep. quoniam §. quia si virum. Nam socij debent esse diuinæ & humanæ Domus. Non igitur valeo sponsam meam te deserere, quinimo ad ipsam compellor redire, ut quod Deus coniunxit, homo non separet 33. q. 11. Quos Deus, &c.

5. Dicebatur propter Sanctorum Prædecessorum imitationem, qui hactenus vsque ad modica tempora in eadem Ecclesia & vrbe resederunt: quorum vestigia nos tenemur imitari. extr. de Iuram. Cal. inhærentes 11. quæst. 5. Nos sanctorum. Maiores enim nostri diuina inspiratione cernentes sic agendum, necessitate peccandum 23. q. 1. Maiores, hoc enim egerunt ut posteris daretur exemplum C. ho. 2. Exemplo enim didici disciplinam Prouerb. 24. Admonitus sacre scripturæ præceptis Dominicis. Nunc ergo curate horum facere exemplum 1. Matth. 41. ut valeam effici exemplum fidelium 1. ad Thim. 4. volo igitur imitari Petrum qui ad hanc Ecclesiam fuit assumptus, & quam suo cruore consecrauit.

6. Dicebatur propter diuinam reuelationem. Forsan enim licet non afferam, dicere valeo quod ista diuinitus sunt inspirata vel reuelata. Nam Deus est in cælo reuelans mysteria Daniel 20. qui forsitan auriculam meam reuelauit 1. Reg. 19. iuxta illud. Reuela oculos meos & considerabo mirabilia tua Psal. 98. ut reueletur gloria Domini sponsæ nostræ Romanæ Isa. 40. sicut factus est sermo ad Abraham per visionem Genes. 15. & vade in terram visionis Gen. 22. scilicet in Urbem Ro. & ad sedem tuam, vrbs enim illa Sancta est; ibi sanctorum Apostolorum Petri & Pauli corpora requiescunt, quæ principatum & caput obtinet omnium Nationum, scilicet ut vbi erat caput superstitionis, ibi caput requiesceret Sanctitatis, ut vbi Gentilium Principes habitabant, illic Ecclesiarum Principes morarentur 11. qu. 7. Beati, & vbi prima Petri Cathedra consistit 11. q. 7. puto.

7. Dicebatur propter aliam rationem multiplicem persuasiuam. 1. Quia in hoc sufficere videtur nostra voluntas. Iuxta illud, an non licet mihi de meo facere

facere quod volo? an oculus tuus nequam est? *Matth. 11. 2.* conscientia quæ forsan ducimur, contra quam disponere non valemus 28. D. q. 1. Ex his de restit. spol. litteras. 3. quia hoc faciendo nihil noui agimus, sed rem ad suum pristinum statum reducimus ff. de pac. l. si vnus. §. quod in specie. Et sic non videtur mutatio sed reuersio, iuxta illud, *reuertere ad terram Patrum tuorum*, Gen. 31. & illud, vnusquisque redijt in sua. *Iudith 6.* & illud, redi in domum tuam *Luc. 8.* sicut Apostoli locuti verbum Dei redibant Ierofolymam *Act. 8.* & reduceret Dominus eum in domum eius 2. *Reg. 2. 4.* forsan propter voti exsolutionem; forsan enim quod hoc iuravi, voui vel promisi; ideoque promissum vel votum exsoluere teneor, iuxta illud, *vota mea reddam in conspectu timentium eum*, Psal. 60. & iuxta illud. *Reddes autem Domino iuramentum tuum*, Math. 5. c. & propter iniurias illatas, vel propter hostium incursum quos fugere licet, sicut fugit de vna Ciuitate in aliam 7. q. 1. aduertit. & se. & propter alias forsan non reuelandas.

Sequitur 2. pars. *Iterum crucifigi*, Et hic filio datur medium replicandi. Dicit. Quis conceptum sermonem continere possit *Iob. 4.* nam ex abundantia cordis loquitur *Matth. 12.* & *Luc. 6.* quia semel cœpi loqui ad Dominum meum. Quæso igitur, Domine mi, ne indigneris si loquar *Gen. 18.* sic dicit. Pater, per iam dicta non cessant clamores, sed per proposita crescunt ampliores. Certus namque sum per tuos sermones quod certè non prætendunt neque rationes rectè concludentes, sed occasiones, nec artant filium quod sic acquiescat vel clamare cesset post te, vel sic conquiescat. Nam validioribus rationibus Patrem informabit, quod hinc non discedet neque declinabit. Consideret igitur Pater, & diligenti meditatione reuoluat factum quod nunc aggreditur, locum à quo egreditur, viam per quam progreditur, terminum ad quem graditur. Iste namque locus sanctior, iste locus fidelior & tutior, imo & iste locus omnibus eligibilior. Illa via non tutior, illa periculosior, illa reijcibilior. Hic terminus indignior, ille etiam grauior, ille odiosior, & hoc cum dicitur, *iterum crucifigi*.

Beatissime Pater, dico, quod locus Franciæ sanctior est vrbe, si fas est dicere, & quod ratione maioris sanctitatis est per vos eligibilior, siue loquimur de tempore fidei susceptæ, siue ante. De tempore ante fidem legitur in lib. Iulij Cælaris de Bello Gallorum, quod in signum & præfagium magnæ religionis in Francia affuturæ, in Francia habebantur Druides qui diuinis rebus interebant, sacrificiaque priuata ac publica procurabant & religiones interpretabantur. Et subiungitur. *Si qui autem priuatus aut populus eorum de certo non sterisset sacrificijs, interdicebant.* Hæc pœna apud eos grauissima erat, quibus ita interdictum est, Hi numero impiorum ac sceleratorum habebantur: ab his omnes discedebant, aditum eorumque sermonem diffugebant, ne quid ex contagione incommodi accipiant. Neque his petentibus ius redditur. Et post multa subiungit. *Natio est omnis Gallorum admodum dedita religionibus.* Hæc ille. Ex quibus apparet propriè in figura & ante tempus fidei summam religionem & perfectissimam fidem præsentem ex tunc in Francia figuratam, iuxta illud quod dicit Apostolus, *omnia in figura eia contingebant.*

De tempore verò fidei susceptæ, constat ex multis prærogatiuis ipsius Regni. 1. namque B. P. decoratur ipsum Regnum sacrosanctis Reliquijs, in quibus & per quas Saluator noster benedictus Dominus noster Iesus Christus pro nobis immolatus triumphauit & mortem nostram moriendo destruxit & vitam resurgendo reparauit, scilicet sanctissimum Crucis vexillum & illam dignissimam Coronam spineam, quæ caput sanctissimum Christi qui caput nostrum existit, ornauit & pupugit; & illud lanceæ ferrum omni veneratione dignum, quod eius latus sanctissimum perforauit, vnde exiuit sanguis & aqua. Et clauis sanctissimi, qui manus & pedes dignissimos perforarunt. Corrigiæ, quibus fuit fustigatus, titulus ille solemnissimus *Iesus Nazarenus Rex Iudeorum*. Tabula etiam lignea supposita capiti Christi in sepulchro, cuius capitis sanctissimi impressio patet, quasi esset cerea, quæ tabula adhuc residet sanguine pretiosissimo Saluatoris nostri rubricata. Ista sunt arma Saluatoris. Et similiter *Vexilla Regis prodeunt, fulget Crucis mysterium*, prout canit Ecclesia. Et *Pange lingua gloriosi prælium certaminis*, & super crucis trophæum dic triumphum nobilem; qualiter Redemptor Orbis immolatus vicerit. Quæ Reliquiæ pretiosissimæ

hoc tempore in Francia secundum electionem gratiæ Dei saluæ factæ sunt ad Rom. 11. vt verificetur quod alibi dictum est de Ierusalem. Egreſſentur Reliquiæ 4. Reg. 19. & alibi, dimittam Reliquias hereditatis meæ, 4. Reg. 21. Ex his ergo patet hunc locum sanctiorem esse & à Salvatore nostro præelectum. Nam sic illa Terra sancta reputatur, quam Christus præſentialiter visitauit, quia cum postquam fuit Corpus glorificatum & desijt in terris conuersari, tum sui sanctissimi Corporis communionem quam in Sacramento altaris omnibus sua Diuina bonitate communicauit, nulla temporali digniori præſentia hanc Franciæ patriam decorare potuit, vel dotare, vel consecrare quàm suarum sanctarum Reliquiarum prædictarum præſentiâ communire. Quod satis declarari potest. Sic enim Archa fœderis veteris Testamenti, Philistinos ipsam occupantes plagis percussit varijs tanquam indignos detentione Archæ ipsius, & cum ipsam remisissent, Betſamites qui eam receperant & immolauerunt sacrificia, etiam propter indignitatem percussit plaga magna, donec reducta esset in Gabaa in domo Aminadab in qua pacificam elegit mansionem. 1. Reg. 6. & 7. c. Sic etiam istæ Reliquiæ sanctæ perpetuam & sanctam hîc elegisse videntur mansionem, quasi in loco sanctiori; quod autem hæ Reliquiæ sint pretiosiores illis quæ erant in Archa, apparet, quia in illa erant virga Moysi, Manna & Tabulæ legis. De virga autem Moysi quomodo sit figurata in Cruce, vide Origenem sic dicentem super Exod. Homil. 4. *Puto quod virga Moysi per quam geruntur hæc omnia, scilicet castigatio & verberatio Ægyptiorum, per quam Ægyptus subiicitur & Pharaon superatur, Crux Christi sit, per quam mundus hinc vincitur, & Princeps huius mundi cum Principatibus & Potestatibus triumphatur, vt de ipsa dicatur, Sedes tua Deus in seculum seculi, virga directionis, virga regni tui. Psal. 44.* Item super Exod. Homil. 6. quid timent Dæmones? quod timent, sunt, siue dicunt, Crucem Christi, in qua triumphat. Sunt in & qua exuti, sunt Principatus eorum & Potestates. Timor ergo & tremor cadent super eos cum signum in nobis viderint Crucis fideliter fixum & magnitudinem brachij illius quod Dominus expandit in Cruce.

Manna autem & plusquam Manna hodie habemus, quia vt dicit Ambrosius in lib. de Sacram. reuera *magnum mirabile est quod Deus Manna pluerit Patribus & quotidiano cæli pascebantur alimento, vnde dictum est, Panem Angelorum manducauit Carne, sed tamen panem illum qui manducauerunt in deserto, mortui sunt. Ista autem Esca quam accipit, iste panis vitæ qui de cælo descendit, vitæ æternæ substantiam ministrat; & quicumque hunc manducauerit, non morietur in æternum, & Corpus Christi est.* Considera vtum sit panis Angelorum an Caro Christi, quæ vtique Corpus est vitæ. Manna hoc de cælo, hoc super cælum, illud cæli, hoc Domini cælorum; illud corruptioni obnoxium si seruaretur in diem alterum, hoc alienum ab omni corruptione; quicumque religiosè gustauerit, corruptionem sentire non poterit. Illis aqua de petra fluxit, tibi sanguis ex ipso. Illos ad horam satiauit, aquâ te sanguis diluit in æternum. Iudæus bibit & sitit, tu cum biberis, sitire non poteris; & illis in vmbra id. in figura, hoc in veritate. Si illud quod miraris, vmbra est, quantum istud est curus vmbra miraris? Audis quia vmbra est, quæ apud Patres facta est. Bibebant, inquit, de consequenti eos petra, petra autem erat Christus: hæc autem facta sunt in figura, cognouisti potiora, potior enim lux quàm vmbra, veritas quàm figura, corpus Actoris quàm Manna de cælo. de Consecrat. d. 2. Reuera. Tabulas autem legis habemus, scilicet Euangelia, &c. vt sic dicatur quod ista est vera archa, illa figuratiua.

Item in S. Dionysio reperitur Manna sanctum secundum Vincencium in Speculo Histor. Dicit quod illud non est Manna deserti, sed est illud Manna quod emanauit quando B. Karolus reposuit flores spinarum coronæ Christi, & illi flores conuersi sunt in Manna, & de hoc habetur in historia eiusdem B. Karoli. Quinimo etiam istæ Reliquiæ præcedere videntur reliquias BB. Petri & Pauli Apostolorum, piscatorum & Prædicatorum; quod probatur ex multis. 1. Ex nobiliori genere adorationis scilicet hyperdulia, sicut & Caro Christi: & est ista adoratio quædam professio, quia in ipsa operatus est Saluator noster salutem in medio terræ; ideo dicimus, *salue Crux pretiosa, quæ in Corpore Christi dedicata es, &c.* Crucem tuam adoramus Domine. Deus autem ipse colitur patriâ,

aliæ creaturæ duliâ, caro autem Christi & Crux Christi hyperduliâ, quæ est dignior & nobilior quàm dulia. Ita tenet D. Altissiodorensis l. 3. sent. q. 14. Et verisimiliter credendum est, quod eadem Reliquiæ sanctæ quæ adesse verisimiliter creduntur in die Iudicij, vt sentit Ioan. Chrysostomus de Inuentione sanctæ Crucis. Iuxta illud, hoc signum erit in Cœlo cum Dominus ad iudicandum venerit, ab ipso Saluatore & Angelis eiusdem assistentibus continuò conferuentur, & quod eidem assistat Diuina præsentia cum multiplici Angelorum Comitua, quasi præcipuus Domini thesaurus in terris, cuius thesauri Christus cum suis Angelis spiritual. iuxta illud, aperuit Dominus thesaurum suum, Isaiæ 5. & filius vester Christianissimus Rex Franciæ Custos existit spiritualis, vnde de ipso tanquam Rege custode sacrarum Reliquiarum dicere potest Christus, quod ipse Rex Magister sacrarum scripturarum nostrorum, cui nostræ liberalitatis beneuolentia tribuenda est, quod nostræ quodammodo assideat Majestati. C. de Magistr. sacro scrin. l. 1. Ipse est enim qui contemplatione meritorum in Prouincias maritimas strenuissimo milite pro fide & his sanctissimis Reliquiis obtinendis primi Ordinis dignitatem est consecutus: ideoque altissimarum dignitatum honoribus subjungatur. C. de Comi. rei militaris l. qui contemplatione l. 12. Bene de Rege nostro & populo suo dici potest illud quod scribitur in l. de præpositis labarum vel laborum. Et erat laba vel labor signum vel vexillum Constantini Imperatoris digressiuum, quod componi fecerat ex lapidibus pretiosis, vt dicit Glossa & dicit textus sic *Quoniam præpositi labarum id. signorum Imperialium in nostro Iudicio promouentur, clarissimi sunt instar Electos: nam & prærogatiua digni sunt, quos nostri lateris Comitatus illustrat.* T. de præposito labari l. 1. Rex iste & suus populus præpositi signo & vexillo pretiosissimo Imperatoris nostri scilicet Saluatoris nostri, qui per hoc signum triumphauit diuino Iudicio, ad idem sunt promoti, ideoque inter Electos id. inter alios Principes & populos à Christo Electos clarissimi sunt & ampliore prærogatiua digni, quos Diuini lateris id. signorum diuinorum Comitatus illustrat. Hæc ergo sunt felicissima Antiquitatis ornamenta C. de Consulib. l. ordinem lib. 12. quibus honorariis insignibus principali munificentia locus iste est decoratus, id. diuina largitate C. de Consulib. la. Nem. vnde de ipsis dici potest, quod qui constant honore, aut non nostro splendore claruerunt, solita acclamatione accipiantur nec præferantur vt incogniti. C. de Qu. l. 1. lib. 12. Rex autem ipse & populus eius honore Quæstura id. acquisitionis harum sanctarum Reliquiarum & splendore diuino propter præsentiam dictarum sanctarum Reliquiarum clarent, vnde acclamatione excipi id. honorari debent, id. publicis acclamationibus attolli, sicut ibi dicit Glossa quod faciunt Romani de Imperatore dicendo *Vivat talis Imperator.* Vivat igitur talis Rex sicut noster Rex Franciæ. Vivat suus populus dignis laudibus attollendus & C. de Off. Rect. Prouinc. l. 3. Vnde dicere potest Ecclesia, agentes in rebus scilicet talibus post palmâ laboris emeriti Principatus honore remuneramus. C. de P. Agen. in reb. l. 1. palmarij enim laboris in dictarum Reliquiarum assumptione obrinuerunt. Vnde de ipsis dicere potest Christus, nec enim alieni sunt à puluere & labore Castrorum, quos signa & arma nostra concomitantur. C. de Castr. omni pala patet l. 1. lib. 12. Nam militaris potestatis sudoribus clari sunt effecti, imo clarissimi per prædicta, vnde de ipsis potest adaptari quod dicebat Dominus Moyse. *Et erit signum in manu tua & quasi monumentum ante oculos tuos vt lex Dei semper sit in ore tuo.* Exod. 13. ista enim sunt signum redemptionis & monumentum Christi vel monumentum proprium ante oculos nostros vt semper sit lex Dei in ore hujus Regis & sui populi, quia ista sunt vera signa fidei, vera signa legis. Ecce enim tabernaculum Dei cum hominibus, & habitat cum eis Apocal. 21. vt dicatur quod terra ista est quasi paradus Domini Gen. 13. verè enim Dominus est in loco isto Gen. 28. locus enim iste quo stas, terra sancta est Exod. 5. Iosu. 5. Act. 8. vt dicatur quod ibi fides quærenda est, vbi Christus est, habitator proximus id. qui dignior. Vnde dici potest pactum est sempiternum inter me & filios meos Israel signumque perpetuum, scilicet per istas sanctas Reliquias Exod. 31. Exaltabo enim signum meum dicit Dominus Isaiæ 49. Habemus enim signum Dei viui Apocal. 7. & erit Dominus nominatus in signum æternum quod non

auferetur Isaïæ 77. Hoc est ergo signum salutis quod habemus Sap. 16. Non autem est prætermittenda illa sanctissima tunica inconsutis desuper contexta per totum quâ etiam decoratur ipsum Regnum, quæ designat Ecclesiam, Ecclesiæ ipsius vnitatem vt testatur Bonifacius in Extrauag. *Vnam sanctam & illa piè fuisse creditur, ad cuius fimbriæ tactum Mulier illa quæ fluxum sanguinis per 12. annos passa fuerat, salua facta fuit, de qua habetur Matth. 6.* Vnde de Rege isto filio vestro, & populo suo in persona Christi dici potest, quod si adoranda nostra purpura & in consequendis honoribus beneficium & ordinem sibi nouit vendicandum C. de Consulibus l. 3. pœna enim similis erit sacrilegis si his honorificentia non deferatur qui continere nostram purpuram digni sunt existimati. C. de Domestic. & propter l. Domestic. in adoranda enim diuina serenitate priuilegium meruit C. de sim. l. 1.

Pater igitur, Pater Beatissime, quomodo filius vester sæpè dictus cum suo populo & terra Diuino thesauro est communitus, & adeo in conseruatione tam pretiosorum iocalium nostræ fidei, nostræque redemptionis & totius Ecclesiæ typum gerentium adeo nunc est præelectus, & per consequens ipsum suumque populum & suam terram præeligere vel saltem eidem adhærere tenemini, sufficit enim discipulo vt sit sicut Magister eius, & seruo sicut Dominus eius *Mat. 20.* Omnis enim Christi actio nostra est instructio 11. q. 1. Multi. Maior enim feruor dilectionis huic Regi suisque Regnicolis inesse videtur ex testimonio scripturæ; quia qui plus donat & cui plus donatur, plus diligere censetur, & amplius donans etiam plus diligere iudicatur, prout testatur Euangelium de muliere peccatrice *Luc. 7.* hunc enim prædilexisse iudicandum, quem ita dilexit, vt suorum præcipuorum iocalium & insigniorum heredem institueret ff. de Conf. Tu. l. si Patronus. Non enim dubium est habere honorem saluatorem huic Regi adhiberi voluisse, cui ipse talia reliquit ff. de Iud. l. sed & si suscepit. ff. de l. præstanda bon. pos. contra C. p. l. 3 p. 1. ibi non tibi emolumentum quæritur, sed tibi honor habitus est.

Et quanquam B. P. locus vrbs dicatur à Deo electus, tamen electio præfenti electioni Diuinæ non derogat. Nam & legimus Deum elegisse Ciuitatem Sion in habitationem sibi, iuxta quod habetur in Psal. *Quoniam elegit Dominus Sion, elegit eam in habitationem sibi. Hæc requies mea in seculum seculi, hic habitabo quoniam elegi eam.* Psal. 131 & alibi. Fundamenta eius in montibus sanctis. Diligit Dominus portas Sion super omnia tabernacula Iacob. Gloriosa dicta sunt de te, Ciuitas Dei, &c. Et in eodem Psal. Numquid Sion dicet homo, & homo natus est in ea, & ipse fundauit eam Altissimus. Et subiungitur, sicut lætantium omnium habitatio est in te. *Psal. 86.* & alibi. Exulta & lauda habitatio Sion, quia magnus in medio tui sanctus Israël. Et alibi habetur, quod Deus Ciuitatem Ierusalem elegit *3. Reg. 2.*

Quid plura, Pater Beatissime, si dicitur quod vrbs Romæ fuerit sacro cruore Martyrum Apostolorum Petri & Pauli consecrata prout supra ponitur, nunquid ille Caluariæ locus prope Ierusalem & ipsa Ciuitas est eo amplius gloriosa **Passione Saluatoris nostri & suo pretiosissimo sanguine consecrata, cuius vnica gutta** sufficiebat ad totius generis humani redemptionem, prout notum satis Extr. de temp. ord. ex tenore. Vnde Christus fuisse videtur Episcopus Ierosolymitanus, quia ibi tanquam verus Sacerdos & Episcopus se obtulit pro nobis in ara Crucis, ex qua obligatione sumus ad Deum sicut ad Pastorem & Episcopum animarum nostrarum vt scribitur *1. Petr. 2.* sicque Papa eius Vicarius Ierosolymitanus Episcopus per excellentiam dici deberet. Nunquid etiam pariter hanc terram Franciæ prætulisse videtur Dominus vrbi per istarum sanctarum Reliquiarum suarum exhibitionem & præsentiam. Non enim loca vel Ordines Creatori nostro nos proximos faciunt, sed nos aut merita bona coniungunt, mala autem disiungunt 40. D. Non loca. Non ergo debet attendi locus vrbs, sed bona merita per quæ Deo magis coniuncti sumus, & per quæ sibi in præsentia dictarum Reliquiarum sanctissimarum appropinquare videmur, prout est supra probatum. Et quanquam quoad administrationem Roma etiam sit Prælata, Antiochena tamen Ecclesia fuit prior, & in ipsa prius resedit Petrus & in ipsa celebrata prius Cathedra S. Petri, quæ postea Romani transi-

lata est 24. q. 1. Rogamus 7. q. 1. Mutationes. Per hoc tamen non negant Franciam æqualem fuisse & esse meriti imò amplioris quàm Roma, sicut dicitur quod Cyprianus æquiparatur Petro quoad Martyrij coronam, nam etsi distet Cathedrarum gratia, vna est tamen Martyrum gloria 11. q. 7. puto. Vnde de vrbe Roma & probitate Gentis Romanæ videri possunt verba Bernardi ad Eugenium, quæ recitantur per Ioannem Monachum in illa Decretali, fundamenta, quæ subriceo & ex causa. Verum subiungit quod Roma à Prædonibus & Latronibus fuit consecrata, vnde adhuc retinet primordium dicens. *Roma manus rodit, quos rodere non valet, odit.* Nec est qui se abscondat à rosura eius. Et B. P. vltra illa quæ recitat Ioan. Monachus circa materiam subiectam, aduertere debetis quæ scripsit idem Bernardus ad Eugenium alibi sic dicens. Scio vbi habitas, increduli & infideles sunt tecum lupi non oues sunt, tu tamen Pastor, quomodo si fieri possit, conuertas eos ne ipsi subuertant te. Et paulo post. Fateor istum populum vsque adhuc extitisse dura fronte & indomito corde, sed vtrumne etiam indomabili nescio. Vnum est quod te abioluit. Egisti cum populo illo, vt possit dicere, popule meus, quid tibi debui facere & non feci? sicut fecisti nec profecisti. Est demum quod scias & quod dicas. Exi de vrbe Chaldæorum & dicit quia oportet me & alijs Ciuitaribus euangelizare, puto nec pœnitebit exilij orbe pro vrbe commutato. Hæc ille. Vnde Ier. ad Inquisitores Algasæ qu. 21. dicit sic. Vnde secundum Apocalypsim Ioannis in fronte purpurata meretricis scriptum est nomen blasphemiarum id. Romæ æternæ. Caue ergo P. S. ne qualis est Populus, talis sit sacerdos Osee 4. Non autem est talis populus iste, sed verius dici potest quis alius est populus vt populus tuus Israël 1. Franciæ, 1. Paralipom. 17. Reuertere igitur, reuertere Pater & habita cum Rege 1. Reg. 15. habita ergo in hac Ierusalem & non egredere 5. Reg. 2. Terra igitur ista est quasi Paradisus Domini Genes. 13. Vnde B. P. considerata hac electione huius Regis, suæ terræ sui que populi potest sic vobis dici. Ad locum quem elegit Dominus vt sit tibi nomen suum & in eo habitet, venietis & offeretis in illo holocausta Deuterom. 12. non vadas igitur Pater ad alterum agrum, ad colligendum, neque recedas à loco isto Ruth. 2. Potissimè autem considerare debet S. V. futurum excidium Rom. de quo Prophetavit Hydaspes Rex Medorum, qui sub interpretatione varicinantis piam ad memoriam posteris, tradidit, sublatum iri ex orbe Imperium nomenque Rom. quod multò ante præfatus est quàm illa Troiana Gens concederetur, vt dicit Lactantius. Item de dicto excidio vrbis Romæ scribit idem Lactantius descriptis ætatibus vrbis Romæ ipsam asserens senio laborare concludit, *quid aliud restat nisi* vt sequatur interitus senecturem, & idem futurum in breui conuersiones Prophetarum denunciant sub ambage aliorum nominum ne facile quis intelligat, Sibyllam tamen interituram esse Romani loquuntur, eidem Iudicio dicit quod nomen eius habuit inuisum & inimica Iustitia alumnus veritatis populum trucidarit. Item Gregorius Papa II. Dialog. non tacuit prophetiam B. Benedicti, qui asseruisse fertur quod Roma à Gentibus non exterminabitur, sed tempestatibus, coruscationibus, & turbinibus vt terræ motu marcescet in semetipsa, quod extunc dicebat imminere. Ex quibus concluditur. Locus iste à Deo præelectus, illeque locus à deo despectus & per consequens à suo Vicario non frequentandus nec ab ipso deserendus, nec censerit potest Papa qui est Pater Patrum & vniuersalis Ecclesiæ Episcopus... si suam sponsam deserere: quia vbi Papa, ibi Roma & limina S. Petri. Notat Innoc. in Extr. de Iurej. Ego enim quia Ecclesia est in Episcopo & Episc. in Ecclesia, maximè quia Orbis major est vrbe quam delegimus, ideoque orbem pro vrbe deserere non tenetur.

Dicebatur secundo quod iste locus est fidelior & tutior. Vincentius in spec. Histor. lib. c. 3. narrat quod Ioannes Saresberiensis Nationis Anglicæ narrat de Adriano Papa Natione Anglico, ipsum Adrianum sic dixisse, incude in malleo semper me dilatauit Dominus, sed nunc oneri, quod infirmitati meæ imposuit, supponit dextram, quoniam mihi importabile est Nonne miseria dignus est, qui pro tanta pugnat miseria? sic vt ditissimus qui electus est, sequenti die pauper erit, & infinitis fere debitoribus erit obligatus: ambire ergo ad summum Pontificium est non sine fraterno sanguine ad illud ascendere &

Romulo succedere in parricidijs, non Petro in Ouibus pascendis. Bene ergo dicitur non tam nuncupatiuè quam substantiuè *Summus Pontifex seruus seruorum*, vt enim seruiat seruis auaritiæ id. Romanis, necesse est adeo vt nisi seruiert, aut Expontifex fiat, aut exRomanus. Legitur etiam in Chronicis Rom. Pontificum, quod Siluester Constantinum Imperatorem baptizauit qui & pacem Ecclesiæ reddidit. Nam antea vigente persecutione pene omnes Pontifices qui in Sede Rom. præfuerunt, Martyrium subierunt. Et recitatur in spec. Histor. l. 9. c. 93. ex Chronicis Rom. Pontificum. Vnde adhuc adaptari potest quod dicebat Paulus, *Domine Prophetas tuos occiderunt, altaria tua suffoderunt, & ego relictus sum solus & quærent animam meam.* ad Corinth. 11. Verum aduertat S. Mater Ecclesia, recordetur sui debiti & immensorum beneficiorum susceptorum hactenus à Christianissimis Francorum Regibus, nec ingratiitudinis labem contrahat quæ semper dilexit Iustitiam & vidit æquitatem: de qua scriptum est, *Dilexisti Iustitiam & Odisti iniquitatem*, propterea vnxit te Deus tuus oleo lætitiæ præ consortibus tuis. 1. Siquidem Stephano Papa auxiliari petente à Pipino Rege Francorum Illustrissimo contra Longobardos, ipse Pipinus cum præfato Papa validissimo vallatus Francorum exercitu, &c. Hoc patet ergo per Chronicas antedictas, quomodo Reges Francorum fideles fuerunt Romanis Pontificibus & Ecclesiæ; quomodo sumptuosè, laboriosè & victoriosè pro ipsis determinarunt, quomodo ipsos à morte liberarunt: ex quibus ipsorum fidelitas & Rom. Pontificum turissimum refugium euentissimè comprobatur, & ipsi dici debet, *dominare nostri tu & filius tuus quia liberaisti nos de manu Madian.* Num. 8. Vnde de ipsis concludi potest id quod dicit Christus de Regulo, Amen dico vobis, quia non reperi tantam fidem in Israël *Luc. 7.* sic ergo Rex Francorum & suus populus sunt fidelissimi dupliciter, à fide dicti. 1. Quia fidelitatem Ecclesiæ & Rom. Pontificibus exhibuerunt. 2. Ex fide & deuotione exhibita Creatori. Nec mirum quia super omnes Creaturas Orbis habent Reges Franciæ prærogatiuam. 1. Ex sanctissima vnctione spirituali, & diuina non humana, qua inungitur Rex ipse, propter quam sanctificatus est, vt accedat quod legitur *Leuit. 21. Oleum sanctæ vnctionis Dei sui super eum est, quia ego Dominus qui sanctifico eum, & mutatus est in alium virum & immutauit ei Deus cor aliud.* 1. Reg. 4. & exinde curat morbos in signum sanctissimæ vnctionis. Hoc enim est signum sibi, quod vnxit eum Dominus. 1. Reg. 10. Vt de ipso verificetur dictum *Psal. Dilexisti Iustitiam & odisti iniquitatem: propterea vnxit te Deus Deus tuus oleo lætitiæ* præ consortibus tuis. *Psal. 44.* scutum etiam à Domino suscepit & arma tanquam pugil & Athleta Ecclesiæ præcipuus Domino dicente eidem, *sume arma mea & ingredere prælium*, 3. Reg. 22. & *sume arma tua*, Gen. 27. quibus assumptis dicit idem Rex *Dominus scutum meum & cornu salutis mee*, 2. Reg. 22. vnde scuto bonæ voluntatis tuæ coronasti eum, *Psal. 5.* Vnde, Pater sancte, vides filium istum Regem sanctum, morbos curantem, à Deo præelectum, fidelissimum Christianissimum, qui suis meritis talia stipendia Diuina & vicinitatem summi Patris acquisiuit. Vnde Pater sancte, durum videretur, filium talem pijsimum stipendijs longo tempore quæsitis absque culpa cariturum. (de vest. olo. fr. Vides ergo, Pater, hunc esse locum refugij, Romæ verò locum excidij. Locum istum esse locum Consilij, Romam verò locum exilij.

DE VNI-
VERSITA-
TE PARI-
SIENSIS.

Item dicebatur quod iste locus est in omnibus præligibilior pluribus rationibus. 1. Siquidem *floret locus iste pluribus studijs & Ecclesiasticis, & alijs scientijs & Disciplinis*: per quæ præ cæteris alijs Regnis Orbis nostra fides & vera Iustitia informantur, provt cuicumque patet quod *Studium translatum fuit à Roma Parisius per B. Carolum Magnum; & hæc Gloria Romanorum Parisius in Gallos est translata*, quod etiam diutius ante fidem susceptam erat præfiguratum. Nam in lib. Iulij Cæsaris legitur sic. Ad hos Druides magnus Adolescentum numerus disciplinæ causa concurrat, magnoque hi sunt apud eos honore. Disciplina autem in Galliam translata esse existimatur. Et nunc qui diligentius eam rem cognoscere volunt, plerunque illò discendi causâ proficiscuntur. Multi ibi in disciplinam conueniunt, & à præsentibus propinquisque mittuntur. Itaque nonnulli videnos anno in disciplina permanent: neque fas existimant ea litteris mandare, cum in reliquis rebus fere publicis priuatifque rationibus Græcis vtan-

ur litteris. Id mihi duabus de causis intulisse videntur; quod neque in vulgum disciplinam efferri veliat, neque eos qui discunt, litteris confisos minus memorie tenere, quod fere plerisque accidit, vt præfido litterarum diligentiam in perdiscendo, ad memoriam remittant. Hæc ille.

Hic igitur sunt Doctores in sacra Pagina & Iuribus Canonicis & Ciuilibus & aliis liberalibus Artibus qui in Dei Ecclesia velut splendor fulgent firmamenti, qui velut stellæ in perpetuas æternitates mansuri ad iustitiam & fidem plurimos valent erudire. Extr. de Magistris, *super specula*. Quibus litteratis permaximè nostra Ecclesia ad sui regimen indiget. Extr. de Elect. cum ex eo lib. 6

In ista ergo dignissima & nobilissima Francia sunt 7. candelabra aurea de quibus legitur in *Apocalypsi*. Hic enim sunt voces tonitruorum audire à Ioanne in *Apocalypsi*, Doctores virtutum, operatione præclari, humilitate præditi, euangelizantes pacem, annunciantes bona, docentes, &c. Hi sunt qui iuxta dictum Petri parati sunt reddere rationem omni poscenti & satisfactionem de Canonica fide & spe quæ in nobis est. Hi sunt oculi Columbarum residentium iuxta fluentia Euangeliorum & aliarum Scripturarum 31. dist. Ecce Quid igitur, Pater sancte, qui estis iurium scripturarium, vel omnia iura habetis in scrinio pectoris, fons iurium & omnium Scripturarum, utpote qui secundum Philosophum, estis tota Vniuersitas virtute, *deseritis vos hanc patriam fonte Scripturarum irriguam, scientiarum omnium molle & lacte manantem, auro sapientie & argento eloquentie vernantem?* 37. dist. legimus. Quis enim, Pater sancte si hoc, quod absit, contingat, aperiet librum illum spirituale in *Apocal.* septem sigillis signatum, quoniam si dederitis homini scienti litteras vt legat, respondebit non possum. Signatus est enim liber. Hunc enim librum alibi clausum & signatum referauit & aperuit in hac dignissima Francia, habet clauem dicendo, qui claudit & nemo aperit qui aperit & nemo claudit, vt legitur in prologo Bibliæ. Ipsa enim à Petro suisque sanctissimis successoribus sanctissimam fidei Catholicæ doctrinam suscepit, vnde nec aliud tradere vel docere potest quàm quod à Ministratore suscepit, cum sine dubio de eodem fonte gratiæ suus spiritus & discipuli fuerint & Magistri 24. q. 1. Cum Beatissimus. Hæc igitur Francia, Beat. Pater, sic taliter vbique nota, non debet ex eo solo quia jam probata est, reprobari, nec eius iura C. de vctig. l. cum saluratus lib. 12. quæ luce Domini perfusa per totum orbem radios suos porrigit, ramos suos per vniuersam terram copiæ suæ vbertatis extendit, profluentesque largitur riuos matris fecunditatis copiosa 24. q. 1. loquuntur.

2. Locus iste est eligibilior ratione medij. Legitur enim in *Apoc.* 4. quod Ioannes vidit sedentem scilicet Christum super Sedem & in circuitu Sedis sedilia 24. & super thronos 24. seniores sedentes circumamictos stolis albis, quod exponit postilla M. Nicolai de Lyra, quod per sedilia illa intelliguntur vniuersæ Ecclesiæ Cathedrales, & per seniores vniuersi Episcopi earum. Præterea supponendum est quod diuisâ tota terra habitabili in 3. partes, scilicet Asiam, & Europam, quæ scilicet Europa situatur inter Septentrionem & Occidentem, ipsa cessit in partem & hereditatem tereij filij Noë, scilicet Iaphet seu successorum suorum quod deducit & deductum concludit Author qui vocatur Memoriale Historiarum & sic incipit. In Exordio rerum parte 1. cap. 33. ex multis originalibus Doctorum sanctorum Historiographorum. 1. Supponendum est quod prope istam Europam habitant his temporibus Christiani. Vnde nulli vel pauci Principes Christiani dominantur extra Europam & extra pauci vel quasi nulli Christiani Principes extra Europam dominantur.

Item sciendum est quod non Vrbs Roma sed Massilia est in medio præfatæ Europæ situata; & hoc deducunt Comisometræ scilicet Mensuratores mappæ mundi ex doctrina Hali Commentatoris Ptolomei. 2. Quadripartiti 2. cap. & Alfragani cap. 1. consideratis longitudinibus & latitudinibus Ciuitatem Christianorum demptâ Græcia quæ hodie est Schismatica. Cum igitur summus Pontifex Christi Vicarius immediatus in terris debeat Christum Dominum suum & Ecclesiæ sponsum imitari 6. q. 1. imitare Petrum 11. q. 1. Deus omnipotens conuenit. Ergo vt sicut Christus tenet sedem suam in medio Ecclesiarum Cathedralium, & sic in medio Christianitatis, ita & Papa eius Vicarius hoc

idem facere debet, quod sic amplius comprobatur. Non enim dicebat Dominus in Euangelio, quatenus duo vel tres vel plures in nomine meo congregati sunt, ego in medio eorum sum, & hoc dicebat ad designandam Ecclesie unitatem 24. q. 1. alienus. Cum igitur Ecclesia non sit nisi vna vera Congregatio fidelium, vt notat Ioan. Monachus in C. fundamenta, sequitur quod Deus ipse in medio Ecclesie est non declinans particulariter ad Anglos. Et hoc sic confirmatur. Conueniens enim est vt resideat in medio presentia sacramentali Corporis Christi, seu Ecclesiarum in quibus consecratur ipsum Corpus, quia nedum ipsum pretiosissimum Corpus Christi, verum etiam Beati Angeli & B. Virgo personaliter assistunt in Sacramento altaris prout tangit Ieronimus ad Vigilantium ep. 18. *Tu Deo legem ponas*, tu Apostolis vincula mittes, vt vsque in diem iudicij teneantur custodia, nec sint cum Domino suo, de quibus scriptum est, *sequuntur agnum quocumque ierit, sed agnus vbique*, ergo qui cum agno sunt, vbique esse credendi sunt. Et Magister sentent. lib. 4. dist. 13. Non enim dubitare licet vbi Corporis Dominici & Sanguinis mysteria aguntur, supernorum Ciuium adesse Conuentus. Et Gregor. in Homil. Paschali. *Quis enim fidelium dubium habere possit in ipsa immolationis hora ad Sacerdotis vocem Caelos aperiri, in illo I. C. mysterio Choros Angelorum adesse, summa & ima sociari, vnumque ex visibilibus atque inuisibilibus fieri.* de Consecr. dist. 11. quid sit sanguis.

Attendat etiam B. Apostolica, quod sol nobilissimus Planetarum est in medio Cœli, vt magis æqualiter radios suos diffundat, Cor in medio hominis, vt vires suas fortius & æqualius & magis proportionaliter infundat vel diffundat per vniuersum corpus. Firmamentum in medio aquarum Gen. 1. lignum vitæ in medio Paradisi Gen. 2. De habitatione etiam Domini legitur, scias quia ego Dominus in medio terræ Exod. 8. Et alibi, habitabo in medio filiorum Israël, eroque cum eis Deus. Exod. 29. & alibi, Dominus Deus tuus in medio tui. Deuteron. 6. Ascendam in medio tui. Exod. 33. Et Beatissime Pater attendat S. V. quod Deus Dominus in medio terræ salutem operatus. Psal. Christus Saluator noster in medio terræ habitauit in terris & ibi mortuus. Postea Roma quæ media Christianorum pro tunc fuit electa, postea verò pluribus regionibus & populis à religione Christiana deuiantibus deuentum est ad medium Christianitatis prædictum, in quo adhuc verificatur quod Deus fecit virtutem in medio terræ Christianitatis, quia vos de medio, scilicet de Marsilia quæ est locus medius vt est dictum, assumpsit ad regimen Ecclesie suæ sanctæ juxta illud, apparuit Dominus Moyse & vocauit ipsum de medio rubi Exod. 3. Sic etiam Saul in medio populi constitutus, de ipso medio in Regem est assumptus 1. Reg. 10. quod summe Pater sancte attendere debet S. V. scilicet quod de medio assumptus & de mansione Christi, & quoniam inhabitat, ad Anglos vos transferatis. Hoc inopinabile cuicumque audienti iudicat auris ordine scilicet peruerso, quia non extrema trahunt ad se medium, sed potius medium trahit ad se duo extrema ff. de seruitut. Rustic. præd. l. qui sella §. fi. Nec Roma sibi causare potest aliquid detractum, quia vbi Papa, ibi Roma & Apostolorum limina.

3. Est eligibilior ratione circularis declinationis, nam prima hominum habitatio cepit in agro Damasceno secundum Magistrum Historiarum exponentem illud Gen. 3. emisit Deus Adam de Paradiso vt operaretur terram. Deinde sumptus est in agrum scilicet Damascenum de quo sumptus fuerat, in quo Caim Abel fratrem suum interfecit juxta illud, quoniam Adam & Eua sepulti sunt in spelunca duplici: qui quidem ager Damascenus est in Valle Mambre juxta Ebron, & est prope Ierusalem secundum Attulphum Galliarum Episcopum in lib. de locis terræ habitabilis & secundum D. Guill. Guendoësel in lib. quem scripsit D. Papæ duodecim de locis terræ sanctæ. Et sic Ebron est prope Ierusalem. Secundum est quod per eosdem Doctores habitatio hominum plus accessit & continuè plus accedit ad Septentrionem per processum temporis vt dicit etiam Petrus Ard. Et confirmatur etiam per hoc quod Cosmimetræ ponunt augmentum terræ habitabilis continuè procedere versus Septentrionem secundum Martianum Capellam in sua Apologia, & secundum Bedam de diuisione temporum fretus autoritate Plinij, vt patet C. 3. eiusdem l. 1. Bedæ. Quod etiam

etiam patet in Translatione sanctarum Reliquiarum prædictarum & studiorum, & de Corpore S. Iacobi quod miraculosè translatum est de Ierusalem in Hispaniam. Quod patet etiam de fide & religione & doctrinâ fidei quæ originem habuit in Ierusalem. Postea firmata fuit Romæ, postea in Franciam translata & vberimè pullulata, vt quasi circulariter hinc ad hunc locum videantur delata.

4. Ratione melioris policia est eligibilior, nam secundum Aristot. 8. Eth. tres sunt species rectæ policia, scilicet regnum quod est Principatus propter bonum commune Aristoarchia, quæ est Principatus paucorum principatum secundum virtutem propter bonum commune. Et dicitur ab Ares quod est virtus, & Archia, Principatus, quasi virtuosorum Principatus. Est & Themocratia quæ est Principatus plurium plebeiorem vel secularium principatum propter bonum commune, & dicitur à Themos quod est pretium & Archia Principatus, quasi quorumlibet se appreciantium principatus. In hac enim policia tantum appreciantur pauperes quantum diuites, & tantum ignobiles quantum nobiles, ac si omnes essent præcipui. Et ideo communi nomine dicitur politica vel policia vt habetur 3. Polit. & istæ 3. species differunt in bonitate, quia Regnum est optima policia, nam expedit Reipub. per vnum consuli ff. de Orig. Juris l. 9. §. nouissimè. Thimocratia est minus bona, & Aristoarchia est in medio. Et harum virtutum transgressiones constituunt 3. species malæ policia, quia transgressio Regni seu Regalis principatus transmutat eam in Tyrannidem, in qua vnus principatur non propter bonum commune, sed propter bonum priuatum. Transgressio Aristoarchia transmutat eam in Oligarchiam, in qua pauci principantur propter suum bonum priuatum. Transgressio Thimogarchia transmutat ipsam in Democratiam quæ est popularium principatus & ad damnum diuitum. Et ista transmutatio fit faciliter propter conuenientiam, quia vt dicit Aristot. l. 2. de Gen. in habentibus symbolum facilior est transitus. Constat autem quod Romani sunt minus inclinati ad optimam & rectam policiam scilicet ad Regnum; imò expulsis Regibus cœperunt se regere per Consules, & tandem per Imperatores vt patet per Magistrum historiae super Iudith. quia attentis regiminibus Italiae dubium est ne forsan incidant in Democratiam. Quod esset S. V. & personæ & Ecclesie Vniuersali non modicum detrimentum. Quia sub regimine Democratici passurus est Clerus per homines manu artifices quos Germania Bacharos appellat, Flandria Pifles, Gallia Tisserans ab vsu texendi secundum Prophetias Hildegardis contemporaneæ Bernardi. Cuius Hildegardis tres libros Papa Eugenius approbavit vt scribitur secundum expositionem Gebennonis & M. Francisci de Montebeluna.

Ab sit igitur, Pater sancte, quod Romæ iterum à Romanis crucifigaris, vt cæteri prædecessores tui infiniti, & hanc patriam tutissimam & sanctissimam & præligibilem, & in qua Christus creditur visibiliter habitare, taliter deferas.

6. Propter sanctissimi Patris vestri natiuitatem & originem. Christus enim in Iudæa personaliter resedit, vnde erat oriundus, cuius exemplum imitari debet eius Vicarius, maximè quia Papæ magis cura debet esse de domesticis quàm de extraneis, quia qui suorum & maximè domesticorum curam non habet, fidem negavit & infideli deterior est, vt scribit Paulus ad Tim. 5. & recitatur in Canon. 47. d. §. neesse. Magis ergo debet Papa propriam quàm alienam Patriam confouere, quod ex eo confirmatur, quia gratia non destruit naturam sed perficit. Vnde Apostolus postquam vocatus est ad Apostolatam dicit ad Rom. 11. quandiu ego sum Apostolus Gentium ministerium meum honorificabo. Si quomodo ad æmulandum prouocem carnem meam & saluos faciam alios quos ex illis. Magis ergo tenerur Papa propriam patriam quàm alienam saluam facere. Item Ambros. in lib. de Officiis. Perfecta liberalitas fide, causa, loco & tempore commendatur vt primum operetur circa domesticos, & paulò post. Melius est enim vt subuenias tuis quibus pudor est ab aliis sumptum deposcere aut alius postulare subsidium necessitatis 86. dist. non satis. vt sic vobis sancte Pater dici possit, reuertere scilicet à proposito incepto in domum Patrum tuorum Gen. 131. Reuertere reuertere & habita cum Rege isto 1. Reg. 15. vniuique enim patria sua dulcissima est ff. de l. vi. le. qui habebat §. dulcissimè.

7. Propter maiorem conuenientiam quam habet iste locus cum Orbe, quia in medio, vt est dictum. Quia forsan dici possit, non improbatum quod magis deceret Rom. Pontificem per orbem proficisci quam Romæ residere, commutato orbe loco vrbs. Scribitur enim *Matth. 5.* quod circuibat Ioannes Galilæam docens in Synagogis eorum & prædicans Euangelium Regni, & per consequens sic eius Vicarius Papa est Episcopus vniuersalis Ecclesiæ, ergo vniuersam Ecclesiam teneretur visitare. Propterea *Luc 4.* dicebat turbis eum volentibus detinere, *alijs Ciuitatibus oportet me euangelizare Regnum Dei, quia ad hoc missus sum.* Si verò dicatur. Ecclesia Rom. est propria sponsa, &c. Responderi potest multipliciter. 1. Sicut dicit Christus in Euang. *Marc. 3.* cum turbæ dicerent ei, Mater tua & fratres tui foris sunt & quærunt te, respondens eis ait, Ecce Mater mea & Fratres mei, & circumspeciens eos qui in circuitu eius sedebant, ait, Ecce Mater mea & Fratres mei, *qui enim fecerit voluntatem Dei, hic Frater meus & soror mea & Mater est.* Igitur vniuersalis Ecclesia vel illa quæ magis diuinis præceptis obtemperauit, illa sponsa magis propria. Vel aliter. Sponsa est Romana Ecclesia quæ nunquam deuiabit, sed subditi deuiare possunt & populi, quorum etsi Ecclesia suum priuilegium non amittat, locus tamen ipse potius meruit Apostolica præsentia priuari, iuxta illud quod dicebat Dominus in Euangelio *Matth. 10.* quicumque non receperit sermones vestros & non audierit vos, exeuntes foras de domo vel de Ciuitate, excutite puluerem de pedibus vestris. Amen dico vobis terræ Sodomorum & Gomorrhæorum in die Iudicij. Potest igitur filius vester dicere id quod legitur in Euangelio, scilicet cum Dominus diceret discipulis suis, quia oportet eum ire Ierosolymam & multa pati à senioribus & Scribis & Principibus sacerdotum & occidi & tertia die resurgere, assumens cum Petrus dixit, *Abstine à te Domine & non erit tibi hoc.* *Matth. 16.* Absit igitur, Pater sancte, vt reiectis considerationibus supradictis Romam proficiscaris, & ibi crucifigaris, id. saltem varijs & intolerabilibus aduersitatibus affligaris, sed etiam nouissime Pater prius interpone partes suas ad fedandum discordias quæ vndecunque videntur imminere, vt sic populum istum inter quem conuersaturus es si vales, ad concordiam reducas, ne comparari videaris mercenario, qui vidit lupum venientem & fugit, quia non spectat ad eum cura de ouibus *23. q. 4. tres personas.* ne tibi adscribatur quod legitur *Ier. 4. percussisti nos id. nos deserendo, ita vt non sit sanitas. Exspectauimus pacem & non est tempus curationis. Et ecce turbatio.* Non des nos in opprobrium, neque facias nobis contumeliam hanc. Postremo, Pater sancte, considera viam per quam progredieris, quantum est periculosa, quia per mare.

STATY-
TUM DE
HORA LE-
CTIONVM.

Anno 1367. Facultas Artium statutum edidit circa horam lectionum, quod ab omnibus suis Magistris obseruari voluit. Nam licet anno superiore accepisset Vniuersitas statuta Pontificia per Cardinales S. Marci & S. Ægidij, plurima tamen capita singulis Facultatibus relicta fuerant constituenda, provt singulis æquius & melius visum foret. Hinc est, quod licet omnes Nationes generalibus statutis Facultatis Artium teneantur, habent tamen singulæ suos mores suamque consuetudinem, suas leges & statuta, quibus in administratione priuata rerum suarum & comitorum vtuntur. Tale igitur est statutum de hora lectionum, quod legitur in antiquo libro.

» Vniuersis præsentibus litteras inspecturis, Rector Vniuersitatis Parisiensis,
» necnon omnes & singuli Magistri Facultatis Artium salutem in cunctarum re-
» rum Omnipotenti Conditor. Testatur rationis æquitas, quod ex temporum
» variatione nouis insurgentibus morbis, nouis studeamus remedijs priusquam
» morbi nimis inualecant, solerter eisdem obuiare, ne morbus propter ipsius
» diuturnitatem nimiamque inualescentiam incurabilis efficiatur. Cum igitur
» nonnulli Magistrorum nostrorum in Facultate nostra Regentium intrare
» Scholas suas ad legendum de mane nimis tardè incipiant, eisdemque circa
» primam D. Iacobi, aut circa pulsam Carmelitarum pro secunda Missa consue-
» uerunt introire: quo tempore suas lectiones secundum antiquam consuetudi-
» nem meritò pro maiori parte deberent finiuisse. Vnde ipsis Magistris eo quod
» lectiones suas in sacra pagina audire nequeant, generatur præiudicium Schola-
» ribus, eo quod aptiorem partem diei somno deducunt in damnum, inque no-

stræ Facultatis nimiam infamiam, eo quod modus laudabilis Prædecessorum nostrorum dimittitur, & pro eodem minus bonus inducitur, & cedit in grauumen. Hinc est, quod nos omnes & singuli Magistri per nostrum iuramentum ad nostræ Facultatis congregationem apud S. Mathurinum celebrandam, ad statuendum congregati anno Domini 1367. die 18. mensis Maij, hora Prima, vocatiq; per venerabilem & discretum M. Ioannem de Dunghen Nationis Picardiæ pro tunc Vniuersitatis Parisiensis Rectorem, antiquas consuetudines laudabiles nostræ Facultatis tenere, nouasq; ægritudines præseruationibus utilibus præcauere cupientes, provt debitum iuramenti Nos & vnumquemque nostrum ligat & adstringit, de vnanimi consensu 4. Nationum, videlicet Gallicæ, Picardiæ, Normaniæ & Anglicanæ singulorumque Magistrorum earundem statuimus, nec non ordinauimus & in perpetuum duximus obseruandum. Quod de cætero singuli Magistri Parisius in Artium Facultate Regentes Scholas suas modo à Prædecessoribus nostris solito, scilicet in pulsu campanæ, seu Clinketi Carmelitarum, quâ vel quo pulsant ad primam Missam apud eos celebrandam, quocunque nomine nominetur, intrent, lectionesq; suas legere incipiant secundum consuetudinem Antiquorum memoratam, eodem tempore, quo Bachelarij in Decretis, vel Magistri in Medicina legentes de mane Lectiones suas incipere consueuerunt, fraude tamen & dolo in statuto præmissa, omni modo semotis. Volumusque quemlibet Magistrum Regentem de cætero modo prænarrato Scholas suas ad intrandum virtute statuti per eum iurati fore obligatum. In cuius rei testimonium perpetuumque vigorem Sigillum Rectoris vnâ cum Sigillis 4. Nationum prænominatarum præsentibus litteris duximus apponendum. Datum & actum in Congregatione nostræ Facultatis tam Regentium quàm non Regentium propter hoc specialiter vocatorum anno, mensè, die, hora quibus supra.

Die 23. Iunij quæ est Vigilia S. Ioannis Baptistæ, M. Ioanni de Dunghen successus est in successorem Rectoratus M. Arnestus de Wulnen, seu de Hollandia, qui vix quidem, sed impetrauit tamen Priuilegium causarum Academicarum anno quidem præterito concessum, at nondum expeditum & traditum Vniuersitati. Idem quoque effecit vt Hugo Aubriotus Præpositus Parisiensis solenne Iuramentum in Comitij Generalibus apud S. Bernardum habitis præstaret. Quâ de re sic habetur in antiquo libro Rectoris, fol. 147. recto.

Anno Domini 1367. in Vigilia B. Ioannis Baptistæ electus fuit in Rectorem Vniuersitatis Parisiensis M. Arnestus de Wulnen, aliàs dictus de Hollandia Traiectensis Diocesis. Et fuerunt Intrantes M. Oudardus Bilger, seu Billeti, Nationis Franciæ. M. Ioannes Casier Nationis Picardiæ, M. Henricus Herout Nationis Normaniæ, & M. Macharius de Dacia Nationis Anglicanæ. In cuius Rectoria licet plura sint acta, tamen ob memoriam futurorum hæc sequentia sunt inserta.

1. Quamuis plures fuerint molestationes in Vniuersitate de causis cognoscendis à D. Conseruatore priuilegiorum nostrorum de pedagijs & exagijs & quibuscunque alijs, & pluries Vniuersitas pro illis labores magno sustinuit, tamen pro ista Rectoria obtinuimus vnum priuilegium expressum Regale, sigillatum sigillo Regio, quod de omnibus causis personalibus quæcunque essent illæ tangentes Scholares Vniuersitatis prædictæ solus Conseruator cognosceret, & omnes alij siue de Castelleto, siue quicunque alij suas subtrahant manus ab huiusmodi Scholaribus Parisiensibus, ne de talibus causis cognoscant.

Item nouus Præpositus Parisiensis scilicet Hugues Aubriot, licet pluries reculauerit præstare iuramentum suum, & magno habuerimus labore, antequam veniret ad Vniuersitatem iuraturus, finaliter die 10. mensis Octobris, anno quo supra dictus Præpositus in Congregatione Generali tam Regentium quàm non Regentium per iuramentum apud S. Bernardum comparuit, & ibidem iurauit punctualiter & sigillatim & dearticulatim omnes Articulus, & quidquid in nostro priuilegio Regio continetur; & hoc absolute & simpliciter, exceptis duobus Articulis, videlicet de Iuramento Ciuium Parisiensium quod eos & populum Parisiensem faceret iurare, & de Scholaribus reponendis in locis vel in Domibus intra quas caperentur. Et istos duos articulos iurauit ob-

» seruare pro posse suo, sic intelligendo pro posse, id est meliori modo quo pos-
 » tuerit, omni dolo & fraude exemptis, præsentibus ad hoc in Capitulo FF. Ber-
 » nardistarum post sermonem, quoad Theologos, M. Ioan. de Hilsden, M. Si-
 » mone Freron, Dominis Cameræ Parisiensis & pluribus alijs vt Instrumento
 » publico super huiusmodi Iuramento recepto secundum ordinem Facultatum
 » recitatur.

Die II. Octobris eiusdem anni prædicto Rectori successit M. Marcilius de
 Inghen nullo Intransium reclamante, vt habetur in eodem libro Rectoris: in
 cuius Rectoria fuerunt quoque plurimi labores sustinendi & expensæ faciendæ,
 sed quam in rem, nihil ibi habetur.

Eodem anno Vrbanus V. cum esset Massiliæ in procinctu ad repetendam
 Italiam, in fauorem Caroli Regis Bullam solennem emisit contra factiosos &
 seditiosos quosdam qui Parisijs & alibi ex omni hominum genere Societatem
 quandam dictam *la Grand' Compagnie*, composuerant ad turbandum Regni
 statum.

VRBANI
 BULLA
 CONTRA
 FACTIO-
 SOS.

» VRBANVS Episcopus seruus seruorum Dei. Ad futuram rei memoriam:
 » Quam sit plena periculis ac cunctis Christi fidelibus abhorrenda sæua illorum
 » immanitas, qui auaritiæ feruore succensi arma mouentes se *Magnas Societates* seu
 » *Compagnas* appellant, in quibus nulla pietas, nulla fides existit, effusus Chri-
 » stianorum sanguis, mortes stragesque multorum, Ecclesiarum & Monasterio-
 » rum incendia, virginum raptus & stupra, ciuitatum, Castrorum, aliorumque
 » locorum & bonorum quorumlibet direptiones, spoliaciones, prædæ aliæque
 » afflictiones innumeræ in diuersis mundi partibus & præsertim in Regno Fran-
 » ciæ ex multo iam tempore perpetratæ, proh dolor! attestantur. Contra quos
 » licet per nos & nonnullos Prædecessores nostros Rom. Pontifices plurimi pro-
 » cessus tam speciales quàm generales sint habiti, diuersas pœnas & sententias
 » continentes, quas in suo robore volumus & decernimus permanere & haberi
 » etiam præsentibus pro expressis. Nihilominus tamen ex Pastoralis sollicitudi-
 » nis cura quam erga gregem Dominicum habere diligentius perurgemur, an-
 » xiè Timescentes quod mundi inualecente malitia huiusmodi nefandis scele-
 » ribus assueti ab illis & præsertim in ipso Regno Franciæ, vbi maius Christiani-
 » tatis periculum imminet, & in quo furor tempestatis huiusmodi magis inua-
 » luit, non desistant & alios ad similia non inducant, ac diligentius recensentes
 » quot & quanta bona ex ipso Regno Catholicæ fidei totique Christiano popu-
 » lo in longum continuata per æuum multimodè prouenerint, & quantum &
 » qualiter Christianissimi Francorum Reges, qui fuerunt pro tempore eandem
 » fidem Catholicam & Rom. Ecclesiam, cuius semper præcipui pugiles extite-
 » runt, longe lateque per orbem, sicut exacti temporis Antiquitas fidelis insinuat
 » & probat euidencia veritatis, multipliciter extulerunt, feruenter pro ipsa fide
 » pugnando, ac Ecclesias & personas Ecclesiasticas sui Regni fauorabiliter pro-
 » tegendo, dignum ducimus & expediens reputamus, vt aduersus huiusmodi
 » prauorum nequitiam quantum cum Deo possumus, opportunis remedijs oc-
 » curramus. Consideratione igitur præmissorum super his cum Fratribus nostris
 » deliberatione præhabita diligenti & de ipsorum consilio vt bonis & fidelibus
 » tranquillitatem præseruemus & pacem, ac prauorum iniquitatibus, animarum
 » periculis, personarum excidijs, Ecclesiarum & Ecclesiasticorum aliorumque
 » bonorum dispendijs & iacturis alijsque malis huiusmodi quantum cum Deo
 » possumus, salubriter obuiemus, autoritate Apostolica tenore præsentium
 » statuimus districtius inhibentes ne aliqua persona Ecclesiastica vel mundana
 » cuiuscunque præeminentia, dignitatis, status, ordinis, vel conditionis existat,
 » *Societatem* vel *Societates* huiusmodi de cætero congregare, facere, tractare seu
 » ordinare, aut congregatas in ipsum Regnum inducere, mittere vel in eo tene-
 » re, seu aliquo modo fouere, aut in eis vel earum aliqua Capitaneatum seu Con-
 » stabulariam siue aliud quodcunque Officium, seu ministerium assumere, aut ex
 » antiquo vel nouo tempore assumptum quomodolibet retinere aut exercere,
 » baueriam seu vexillum erigere seu deferre, vel se in huiusmodi societatibus
 » infra seu contra dictum Regnum iam factis vel in posterum faciendis quouis
 » modo recipere seu immiscere, aut in eis tractandis, contrahendis seu faciendis;

aut iam factis seu faciendis, manu tenendis & conseruandis dare operam, u. consilium, auxilium, vel fauorem, aut cum ipsis societatibus iam factis vel in posterum faciendis præfatum Regnum, aut Ciuitates, terras, Castra, Villas, & alia quæuis loca, seu partes aut personas & bona dicti Regni inuadere, occupare vel detinere aut depopulari, vel eorum ope seu auxilio ut in præmissis Regno & partibus incursum hostiles seu prædatorios agere, deprædationes vel rapinas vel spolia inde asportata aut talia perpetrantes seu committentes, aut societates ipsas vel aliquas ex eis cum præda vel sine præda, scienter, uoluntariè, & dolosè receptare, vel cum eis publicè vel occultè participare, aut eorum subditos & alios quod præmissa faciant vel committant, concedere seu permittere aut sustinere, si hoc sciuerint & potuerint prohibere, aut eis blandum, panem, uinum, carnes, equos, arma, currus, nauigia aut quæcunque victualia, pecunias, merces, vel res aliquas, quæ in eorum commodum cedere ualeant, deferre, portare, dare vel concedere, aut ab eisdem prædas & huiusmodi bona rapta emere, vel aliàs qualitercunque recipere, aut aliàs in præmissis faciendis vel committendis dare consilium, auxilium vel fauorem quomodo præsumat. Alioquin omnes & singulos cuiuscunque ut præmittitur, præminentia, Dignitatis, Status, Ordinis, vel conditionis existant, qui contra Constitutionem & prohibitionem nostras huiusmodi facere vel venire aut aequaliter attentare præsumperint, necnon illos qui subditos suos ad huiusmodi scelera committenda in dictum Regnum duxerint, seu transmiserint tanquam fautores huiusmodi damnatorum, Excommunicationis sententiam incurere uolumus ipso facto, & eorum terras & loca quælibet interdicto Ecclesiastico subiacere, ita uidelicet quod nullus præterquam in mortis articulo ab Excommunicationis absolui sententia, nec Interdicto huiusmodi relaxari per alium quam Rom. Pontificem ualeant quouis modo. Et nihilominus eos omnes & singulos pœnas & sententias contra talia præsumentes per sacros Canones inflictas & latas incurrisse, & eis ligatos fore autoritate Apostolica supra dicta tenore præsentium declaramus, *ipsoque necnon Ciuitates, oppida, Castra, Villas, loca & Communitates, Vniuersitates & populos in iis culpabiles seu culpabilia omnibus Priuilegiis, Libertatibus, & Immunitatibus realibus & personalibus sub quacunque uerborum forma à dicta Sede aut Imperatoria uel Regia Majestate aut aliis inferioribus concessis eisdem, necnon feudis, bonis, honoribus, officiis, Iuribus & Iurisdictionibus quæ à Rom. uel aliis Ecclesiis, aut Imperatoria aut Regia Majestate huiusmodi, aut aliis inferioribus quibuscunque tenere noscuntur, ex nunc ut ex tunc sententialiter priuamus*, eorundem Ecclesiarum & Monasteriorum prælati, etiam si Episcopi uel uel maiori præfulgeant dignitate districtius injungendo quod feuda & bona ipsa recipiant, & pro suis Ecclesiis & Monasteriis teneant aut aliis concedant, & de ipsis disponant prout aliàs eis licet, & Ecclesiarum & Monasteriorum suorum utilitati uiderint expedire, singularesque personas in his culpabiles ad illa & similia & quælibet alia ipsoforumque descendentes usque ad tertiam generationem exclusiue ad Dignitates, personatus, ac officia & alia quælibet Beneficia Ecclesiastica cum Cura uel sine Cura quouis nomine censeantur, autoritate quolibet obtinenda inhabilitamus & inhabiles reddimus eo ipso, uassallos quoque & homines eorundem delinquentium contra Constitutionem & inhibitionem nostras prædictas à juramento & fidelitate, à quacunque obligatione quolibet tenebantur, eisdem totaliter absoluimus. Et insuper uolumus & statuimus quod ex tunc ipsi sociales Receptatores & Defensores eorum, & alij, ut præmittitur, delinquentes, sint & habeantur infames, ita quod nec ad testimonium nec alios actus legitimos admittantur. Fiant etiam intestabiles, sic quod non possint condere testamentum, nec ad cuiuscunque successorem ex testamento uel ab intestato aliquatenus admittantur. Etsi Tabelliones fuerint, instrumenta confecta per eos non ualeant, sed cum actore damnato damnentur, filij quoque & Nepotes ipsoforum usque ad tertiam generationem exclusiue ad nullos honores mundanos seu Ecclesiasticos admittantur, fiant domus eorum desertæ, & ut non sint qui habitent in eis, dentur cuncta eorum ædificia in ruinam, & ut perpetuè notam infamiae perpetua ruina testetur, nullo tempore reparentur, sit eis postulandi negata facultas, sit Tabellionatus iudicatus, &

„ quodlibet aliud Officium seu Ministerium publicum interdictum. Quod si se-
 „ cus super his actum fuerit, id carere volumus omni robore firmitatum. Omnes
 „ quoque præfatos Capitaneos, Ejutatores, Connestabiles, Caporales sociera-
 „ tum ipsarum & alios quoscumque de societatibus & delinquentibus supradictis
 „ omnibus, dignitatibus & honoribus secularibus ac Officiis publicis in quibus
 „ forsitan essent constituti, ex nunc ut ex tunc deponimus, ac per sententiam re-
 „ mouemus ac cingulo militari si forsitan essent eo decorati, priuamus, eosque ad
 „ eadem officia, dignitates, honores, & cingulum militare reddimus inhabiles
 „ & indignos. *Quod si inter eos sint aliqui Clerici vel Ecclesiastica persona, Dignita-*
 „ *tes, personatus vel officia, Canonicatus & præbendas & alia quæuis Beneficia cum*
 „ *Cura vel sine Cura, seu administrationes quasunque obtinentes qui sortem Domini in*
 „ *quam erant assumpti, temerariè relinquentes & ministros Belial, ac iniquitatis satelli-*
 „ *tes se constituent, ipsos ultra prædictas pœnas & sententias quibus etiam volumus eos*
 „ *subiacere, eisdem Dignitatibus, personatibus, Officiis, Canonicatibus & præbendis,*
 „ *Beneficiis & administrationibus ipso facto decernimus esse priuatos. Concedentes il-*
 „ *lis ad quos earundem dignitatum, personatum, Officiorum, Canonicatum*
 „ *& Præbendarum, Beneficiorum & administrationum collatio, seu prouisio*
 „ *pertinet, ea conferendi & prouidendi de illis personis idoneis, prout expedire*
 „ *viderint, plenam & liberam Facultatem, ac eis in virtute S. obedientiæ di-*
 „ *strictè mandantes, quod ad collationem & prouisionem huiusmodi quàm citò*
 „ *eis de prædictorum delinquentium huiusmodi culpis constiterit procedere non*
 „ *postponant ?*

„ Quod si iidem Prælati vel alij ad quos huiusmodi feudorum & bonorum re-
 „ ceptio, concessio, dispositio Dignitatum, personatum, Officiorum, Ca-
 „ nonicatum, Præbendarum, Beneficiorum & administrationum Collatio &
 „ prouisio, ut præmittitur, pertinent, infra unius mensis spatium postquam eis
 „ de præmissis excessibus & culpis constiterit ad receptionem, concessionem,
 „ dispositionem, collationem & prouisionem easdem non processerint faciendas,
 „ Nos ipsas receptionem, concessionem, dispositionem, collationem & prou-
 „ sionem dispositioni nostræ ac Sedis ejusdem specialiter reseruamus, districtius
 „ illis inhibentes, ad quos eadem Receptio, Concessio, Dispositio, collatio
 „ & prouisio aliàs pertinent vel possent quomodolibet pertinere, ne de feudis,
 „ bonis, dignitatibus, personatibus, Officiis, Canonicatibus, præbendis ac Be-
 „ neficiis & administrationibus ipsis vel ipsorum aliquo contra nostram reserua-
 „ tionem huiusmodi disponere vel ordinare præsumant. Nos enim decernimus
 „ irritum & inane si secus fuerit attentatum, & cum pœnæ condignæ non possint
 „ tam grauibus & multiplicibus sceleribus adhiberi, & ne ipsorum temeritas tran-
 „ seat præsumptoribus in exemplum, de dictorum Fratrum consilio bona ipso-
 „ rum proteruorum Socialium mobilia concedimus fidelibus occupanda, immo-
 „ bilia verò eorum Dominis confiscamus & personas eorundem socialium expo-
 „ nimus fidelibus capiendas, ut capientium fiant serui. Non obstantibus si ali-
 „ quibus communiter vel diuissim à Sede prædicta foret indultum, quod suspendi
 „ vel excommunicari, aut ipsi & Ciuitates, terræ, opida, Castra, villæ & Com-
 „ munitates vel Vniuersitates eorum interdici non possint per Litteras Apostoli-
 „ cas non facientes plenam & expressam, ac de verbo ad verbum de Indulto hu-
 „ jusmodi mentionem, & quibusuis Priuilegiis, Indulgentiis vel Litteris Apo-
 „ stolicis Generalibus vel specialibus quibusuis personis, locis, vel Ordinibus sub
 „ quacunque verborum formâ vel expressione concessis. Etiam si de illis esset
 „ specialis & expressa ac de verbo ad verbum in eisdem nostris processibus & Lit-
 „ teris Apostolicis inde confectis mentio facienda, per quæ nullum contra præ-
 „ missa vel eorum aliquod volumus afferi suffragium vel obstaculum interponi.
 „ Ut autem huiusmodi noster processus ad dictorum Socialium peruersorum &
 „ aliorum quorum interest, notitiam deducatur, chartas seu membranas proces-
 „ suum continententes eundem majoris Ecclesiæ Auenionensis affigi ostiis seu super-
 „ liminaribus faciemus, quæ processum eundem suo quasi sonoro præconio &
 „ patulo iudicio publicabunt, ut iidem sociales & alij quorum interest, ut præ-
 „ mittitur quod ad eos non peruenerit vel ignorauerint eundem, nullam possint
 „ exclamationem prætereundere vel ignorantiam allegare, cum non sit verisimile

quòd ad eos maneat incognitum, quod tam patenter omnibus publicatur. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ Constitutionis, inhibitionis, declarationis, priuationis, inhabilitationis, mandati, voluntatis, ordinationis, depositionis, remotionis, redditionis, concessionis, reservationis, & confiscationis infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei & B. Petri & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursum. Datum Massiliæ 7. Id. Maij Pontif. nostri anno 5.

Iuxta hanc Bullam ad maiorem Ciuitatis Parisiensis quietem & pacem Præpositus vetuit ne quis Scholaribus gladios venderet aut mutuaretur. Sic enim legitur in Actis Prætorij seu Castellarij 9. Sept. 1367.

Item, a esté crié, Nul ne soit si hardy de vendre ne prester à Escholiers épées ne cousteaux, ne autres harnois de guerre, sans le congé du Preuost de Paris, sur peine d'amende arbitraire.

Eo autem audaciæ & insolentiæ processisse *Magnam illam Societatem* ait, Knyghtonius, vt Ciuitatem Parisiensem obsidere præsumpserit.

Anno 1368. Vrbanus in Oppido Montis-falisci, quò propter nimios æstatis calores secesserat, litem quandam, quæ inter Cistercienses & Dominicanos de Corpore S. Thomæ Aquinatis intercedebar, composuit. Cistercienses quidem in Monasterio Fossæ-nouæ huius Sancti Corpus condiderant apud se scilicet fato functi anno 1274. At tunc pio quodam furto sublatum reperebant. Dominicani vt suum sibi vendicabant. Tandem re discussâ illud concessit Eliæ Raimundo Tolosano Ordinis Prædicatorum Generali Magistro, Tolosam ad Monasterium sui Ordinis deferendum. Idem quoque speciali Bulla ad Archiepiscopum & ad Academiam Tolosanam data sancti Viri virtutes extulit, illiusque doctrinam tanquam sanam & verè Catholicam amplectendam præcepit.

Eodem anno Vniuersitas & Monachi San. Germano Pratenfes permutarunt, si ita Papæ placeret, jura Patronatum Capellanicæ sancti Martini de Ordeis iuxta Abbatiam sitæ, & sancti Germani veteris in Vrbe Parisiensi. Fuitque eo pacto Capella prædicta destructa, vt facilius Abbatia propugnaculis quibusdam muniretur & vallis aduersus hostiles impetus & excursiones. Et ex hoc tempore cæpit Vniuersitas præsentare ad Parochiam sancti Germani: vt patet ex sequenti instrumento deprompto è tabulario Vniuersitatis, munito Bullâ pendente è filis sericeis & notato hisce majoribus Characteribus C. B. F. Tunc autem erat prædicti Monasterij Abbas Richardus de Létré qui Nicolao Ladito successerat. Sic igitur se res habet.

Vniuersis præsentis Litteras inspecturis Richardus permissione Diuina humilis Abbas Monasterij sancti Germani de Pratis iuxta Parisius, totusque ejusdem loci Conuentus æternam in Domino salutem. Notum facimus quod cum nuper ex deliberatione matura magni Consilij Domini nostri Regis, pro totius Regni, Reipublicæ villæque Parisiensis & suæ nostræque Ecclesiæ commodo, tuitione seu defensione speciali ab inimicis dicti Regni infestantibus circumquaque nobis præceptum fuit & mandatum Ecclesiam nostram prædictam muris, propugnaculis & fossatis aliisque remparamentis necessariis claudi, circumdari, seu fortificari debere, ac pro fortalio deinceps reputari & haberi, Domosque & alia ædificia & singula alia hereditaria circa prædictos muros existentia, nociua quomodolibet aut præjudicialia fortalio prælibato destrui totaliter & demoliri omnino, ne per ea aut eorum aliqua, aut aliquod clausuræ seu fortalij prædicti completio differri aut impediri valeret. Inter Rectorem & Matrem nostram Vniuersitatem ex vna parte & Nos Abbatem & Conuentum prædictos pro euidenti utilitate dicti nostri Monasterij præuis pluribus deliberationibus in Capitulo nostro specialiter propter hoc factis ex altera, tractatum est quod Capellania sancti Martini de Ordeis cum Domibus & Iardinis eiusdem, cæterisque pertinentiis. ius Collatio, præsentatio & omnimoda dispositio ad dictos Rectorem & Matrem nostram Vniuersitatem pleno iure dignoscitur pertinere, sita prope muros nostræ prædictæ Ecclesiæ & fortalij antedicti occasione fossatorum faciendorum debet totaliter destrui & demoliri omnino. Et Nos ad quos spectat ius patronatus seu præsentatio Ecclesiæ Parochialis sancti Germani antiqui in Ciuitate Parisiensi de permutando inuicem

1368.

PERMUTATIO PATRONATUS ECCLESIAE NOSTRE VNIuersITATIS ET SAN GERMANO PRATENSES.

» iura singula, quæ dicti Rector & Mater nostra Vniuersitas & Nos in prædictis
 » Ecclesijs habemus & habere possumus in futurum. Dum tamen D. nostri Papæ
 » interuenerit consensus, ad quem consensum procurandum & etiam obtinen-
 » dum cum dictis Rectore & Matre nostra Vniuersitate promittimus bona fide
 » opem, consilium, auxiliumque duros quam citius poterimus bono modo.
 » Quæ præmissa omnia & singula prout superius sunt expressa, tenenda firmiter
 » & inuolabiliter obseruanda promittimus bona fide sub hypotheca & obliga-
 » tione omnium bonorum Ecclesiæ nostræ præsentium & futurorum adimplere
 » omnino, renunciantes in hoc facto, omnibus exceptionibus doli mali, fraudis,
 » læsionis, deceptionis, rei sic non gestæ, dictæ, compositionis non factæ, & ne
 » possit dici aliud scriptum esse quàm concordatum, & aliud esse concordatum
 » quàm scriptum, & omnibus alijs exceptionibus & allegationibus quæ contra
 » præsentibus litteras dici possent modo quolibet vel opponi Iurique dicendo ge-
 » neralem renunciationem non valere. In cuius rei testimonium sigilla nostra
 » præsentibus litteris duximus apponenda. Datum & actum in Capitulo nostro 11.
 » die mensis Septemb. an. Dom. 1368.

Cæterum, si scire cupis, Lector, quo tempore fundata fuerit Capella illa
 S. Martini de Ordeis & quâ occasione, reuoca in memoriam quæ scripsimus ad
 an. 1280. fol. 452. nimirum ob vulneratos plurimos Scholares Academicos, in-
 terfectosque nonnullos à Monachis San-Germano-Pratensibus, aut certè à
 famulis ipsorum, ipsis videntibus nec improbantibus facinus, coactos fuisse
 fundare duas Capellanas, 20. Vtramque libellarum annui redditus, vnâ qui-
 dem in æde Vallis-Scholarium, alteram in æde S. Martini de Ordeis.

Quod & ò omisimus illic referre, hîc reponimus, nempe Præsentatorem
 vtriusque, quoties vacare contingeret, constitutum Rectorem Vniuersitatis
 idque constat ex diplomate Regio, quod R. P. Molinerus Canonicus San-
 Genouesianus ex Archiuo S. Catharinæ Vallis-Scholariensis legendum & ex-
 scribendum pro sua singulari benignitate mihi concessit. Est autem illud di-
 ploma anni 1278. quo anno vel superiore 1277. eadem prædictam fuisse per-
 petratam intelligimus. Et est eiusmodi.

» PHILLIPVS Dei gratia Francorum Rex. Notum facimus vniuersis tam præ-
 » sentibus quàm futuris, quod graui ad nos ex parte Magistrorum & Scholarium
 » Vniuersitatis Parisiensis conquestione delata, quod cum Monachi S. Germani
 » de Pratis Paris. muros seu ædificia quæ construi faciebant procedentibus in vi-
 » cum, quo itur ad Pratum Vniuersitatis situm subtrus Abbatiam ipsorum Mona-
 » chorum in præiudicium ipsius dictæ Vniuersitatis ac denunciatis illis qui ad
 » hoc ex parte Vniuersitatis missi fuerant, ne ulterius ipsi Monachi ædificarent
 » in loco prædicto, homines de villa S. Germani & quidam Seruientes non abs-
 » que consensu Gerardi Abbatis & quorundam administrationem in dicto Mo-
 » nasterio habentium, banno præconizato cum armis exeuntes de Abbatia coi-
 » uerunt fortiter in Denunciantes vt dictum est ex parte Vniuersitatis & quos-
 » dam Scholares tam assistentes quàm qui ad spatiandum exierunt, ac eos vsque
 » ad portas murorum villæ Parisiensis & per campos insequentes cum clamore
 » ad mortem Clericorum plures de ipsis Scholaribus omnino innocentes lethali-
 » ter vulnerauerant & quosdam mutilauerant, ac nonnullos eorum turpiter
 » verberauerant, & exertis gladijs, dictum sæpè repetentes clamorem fugarant,
 » de quibus vulneratis duo Scholares ad minus, videlicet Gerardus de Dola, &
 » filius Petri Sigillaris ex illa vulneratione postmodum obierunt, ac petentibus
 » Magistris & Scholaribus quod nos hæc omnia, prout ad nos pertinebat, sibi
 » competenter emendare faceremus. Nos super præmissis veritatem inquire fe-
 » cimus diligenter, & visa inuenta inde facta, super his definiuimus seu ordina-
 » uimus quantum ad nos spectabat, in modum qui sequitur, videlicet quod Ab-
 » bas & Conuentus S. Germani de Pratis duas Capellanas perpetuas institue-
 » rent pro dictis duobus Clericis interfectis, vnâ videlicet in Ecclesia Vallis-
 » Scholarium, in qua vnus de Fratribus eiusdem loci pro remedio animæ dicti
 » Gerardi de Dola defuncti qui inibi sepultus est, perpetuò celebrabit, & aliam in
 » veteri Capella S. Martini existentis infra muros Abbatiae, in qua vnus Capel-
 » lanus pro defunctis perpetuò celebrabit; ad quas cum vacauerint, ille qui pro tem-
 » pore

porè Vniuersitatis erit Rector, personam idoneam presentabit Abbati S. Germani & utramque Capellaniam Abbas & Conuentus de 20. libris Paris. annui & perpetui redditus dotabunt, ac pro ipsa Capella reparanda, & libris & ornamentis ad opus eius quærendis 200. libras Turonenses statim soluent. Soluant Petro Sigillario 200. libras eiusdem monete & 40. libras Turonens. similiter Parentibus dicti defuncti Gerardi, & præterea 200. libras Rectori Vniuersitatis semel tantum Pauperibus Magistris & Scholaribus per eum distribuendas de consilio Magistrorum. Quæ ut perpetuæ firmitatis robur obtineant, præsentis litteras fecimus sigilli nostri munimine roborari. Datum Parisius anno Domini 1278.

Harumce Philippi litterarum mentio fit in alijs quas Philippus Pulcher eius filius dedit mense Iulio an. 1286. in confirmationem prædictæ dotationis, seu fundationis duarum Capellaniarum.

Die 10. Octob. eiusdem an. 1368. electus est in Rectorem M. Franciscus de S. Michaële vulgò de S. Miel: quo Rectore licet multa gesta sint digna memoria, quæ habentur in antiquo libro Rectoris, nihil tamen quidquam scriptum extat de illa permutatione. Itaq; verisimile est prædecessorem Rectorem ad Urbanum Pontificem nomine Vniuersitatis scripsisse, vt eam autoritate sua firmaret & roboraret. Prædicto autem Rectore quatuor potissimum gesta sunt posteritate digna. Primum est quod pecuniam accepit fundando Collegio à M. Ioanne Dangerant Episcopo Carnotensi relictam & destinatam. 2. Quod à Carolo V. Rege priuilegium Officiarijs & Ministris seu Seruitoribus Vniuersitatis impetrauit, quo sicut Magistri, eximebantur ab omni onere ciuili. 3. Quod Lexouiensẽm Episcopum cuius famuli Nuncium Normanicæ Nationis malè tractauerant, ad procurandam satisfactionem compulerit. 4. Eodem Rectore conclusus est Rotulus nominandorum, statutumque vt Officiarij Vniuersitatis locis consuetis reponerentur in Rotulo. De quibus omnibus sic habetur in antiquo libro Rectoris.

Anno Domini 1368. primo die legibili ordinariè scilicet in æstiuo S. Dionysij electus fuit concorditer viâ Spiritus sancti per 4. Intrantes in Rectorem Vniuersitatis Paris. M. Franciscus de S. Michaële in Lotharingia Viridunensis Diocesis Magister in Artibus. In cuius Rectoria quamuis multa sint acta, tamen quia hominum memoria breuis sit, hæc quæ sequuntur in litteris sunt redata. 1. Multis congregationibus celebratis super quadam summa quam dedit Vniuersitati D. Carnotensis, qui obiit anno quo supra ad fundandum Scholares Parisius, tandem idem Rector recepit 4000. francos & totum in forma liter francis, nisi quod ibi fuit quædam mitra in vadio pro 660. francis, & totum includebatur in quadam arca duabus firmata clauibus in Theauraria nostræ Dominæ Parisiensis collocata. Et super hoc fuerunt confectæ litteræ Regis & Vniuersitatis ad D. Papam & Cardinales duos.

Item in ista Rectoria concessit nobis illustrissimus Carolus Francorum Rex quoddam pulchrum Regale Priuilegium, scilicet quod sexaginta homines nostri Seruitores, Librarij Scriptores, Illuminatores, Pergamenarij, Stationarij suis nominibus nominati, vt in litteris Regijs cera alba sigillatis super hoc confectis contenta nomina sunt. . . Quæ quidem litteræ in Archa Vniuersitatis sunt reclusæ, & retinuerunt vnum Vidimus.

Item cum lis mouebatur inter Nationem Normanorum pro eo quod Equo amoto Nuncio eiusdem Nationis, vt asserebat, per quendam familiarem D. Lexouiensis Episcopi, qui scilicet voluit defendere Familiarem, & Vniuersitas volens iuare Nationem tanquam filiam, trahi voluit prædictum Episcopum ante Præpositum Parisiensem in Castelletto. Qui Episcopus recusando dicebat se debere placitare in Parlamento aut Domo Requestarum Regis, cum sit de Dominis Requestarum, qui ante se ipsos debent placitare per priuilegium Regium. Tandem habito nostrorum Iuris legisque peritorum consilio super hoc vocatorum per prædictum Rectorem, conclusum est quod nullo modo placitabimus, sed ibimus ad Regem & factum explanabimus. Episcopus verò hæc audiens venit ad Congregationem Generalem non obstante graui infirmitate quâ grauabatur, & fecit ordinauitque tantum fieri quantum Nationi suffecit. Quidam verò eius cognatus dicto Nuncio supradicto postmodum vnam aut

DE MUN-
CIO NOR-
MAN. NA-
TIONIS ET
EPISCOP.
LEXOV.

» duas dedit alapas. Et iterum ab Vniuersitate & Natione mirabiliter tractatus
 » fuisset, nisi emendasset in manu eiusdem Rectoris nomine Vniuersitatis & Na-
 » tionis supradictæ in quantum tenebatur.

Episcopus ille Lexouiensis vocabatur Alphonfus Chevrier, cui anno 1377.
 defuncto successit in Episcopatu M. Nicolaus Oresmius Magnus olim Collegij
 Nauarrici Magister, tunc Decanus Rotomagensis.

» Item anno quo supra quamuis bis in deliberatione Magistrorum ad Congre-
 » gationem Generalem vocatorum proponebatur, vtrum expediens esset facere
 » Rotulum, & non concluderetur, tamen tertiâ vice proposito Rotulus con-
 » clusus est Decembris die 10. Et hoc in deliberatione propositum est, & con-
 » clusum tandem fuit, per omnes Nationes & Facultates, quod Officiarij rema-
 » neant in locis suis in Rotulo. Nempe vt Rector veluti caput Vniuersitatis
 » specialem locum & primum haberet: Decani verò & Procuratores in Capite
 » Magistrorum suarum quisque Facultatum & Nationum.

Priuilegium autem illud Caroli V. de quo supra mentio facta de sexaginta
 Officiarijs Vniuersitatis Exemptis nondum mihi venit in manus, & vereor ne
 perierit, reperio quidem hoc anno die 5. Septemb. illum Librariorum Iurato-
 rum numerum ad 24. redegisse, quorum 4. dicuntur Maiores, cæteri commu-
 ni nomine Librarij Iurati Vniuersitatis appellantur.

Prædicto Rectori de S. Michaële successit die 16. Decemb. M. *Guillelmus
 Carnificis Diocesis Parisiensis*, ac proinde Nationis Gallicanæ, quo Rectore 1.
 tandem composita est discordia quæ intererat inter Scholares Nationum Gal-
 licanæ & Picardicæ, quâ totum studium Parisiense disturbabatur & disturba-
 tum fuerat iam pluribus annis. Deinde contra Præpositum Parisiensem Hu-
 gonem Aubriotum qui Scholares illos discholos & seditiosos malè tractauerat,
 egit idem Rector apud Regem, sed quanquam increpitus est Præpositus, in
 multis tamen à Rege comprobatus fuit. Postremo sub eodem conclusus est
 Rotulus nominationum, & 4. tantum è 4. Nationibus Nuncij Portitores de-
 putati sunt. De quibus omnibus sic habetur in eodem libro Rectoris.

» Anno 1368. die 16. mensis Decemb. facta Congregatione Facultatis apud S.
 » Iulianum ad eligendum Rectorem per venerabilem & discretum virum M. Fran-
 » ciscum de S. Michaële tunc Rectorem, cassatâ primâ electione Priorum In-
 » trantium, scilicet M. Heruæi, M. Ioan. de Trelon, M. Rodulphi Boutin & M.
 » Guill. Bussy (Buser) datis nouis Intransibus scilicet M. Heruæo Carnemori,
 » M. Nicolao Jonglet, M. Thoma Durandi, M. Henrici electus fuit concorditer
 » viâ Spiritus sancti in Rectorem Vniuersitatis Parisiensis, licet inuitus M. Guill.
 » Carnificis Diocesis Parisiensis de villa Alneti iuxta Gonesiam. In cuius Re-
 » ctoria licet multa contigerint pro quibus maximos labores perpeffus est, ista
 » tamen principaliter in scriptis redacta sunt ad præteritorum perpetuam me-
 » moriam.

» 1. Cum lis & discordia, imo verius guerra mortalis orta fuisset inter quos-
 » dam Scholares de Natione Franciæ ex vna parte, & Natione Picardiæ ex alia
 » parte ante tempus Rectoriæ suæ, nec potuerat terminari: qua durante pluri
 » ex vtraque parte scandalosa perpetrata sunt, tempore suæ Rectoriæ firmata est
 » pax & bona concordia inter istos Scholares promittentes pro posse nunquam
 » in talia recidiuare. Et hoc in plena Congregatione Generali. Etiam amore
 » Vniuersitatis indulfit eis Rex quidquid commiserant.

» Item eodem existente Rectore dati sunt Articuli contra Præpositum Pari-
 » siensem, qui responsurus ad dictos Articulos Deputatis Vniuersitatis præfenti-
 » bus apparuit coram Rege & suo Consilio munitus multo Consilio Aduocato-
 » rum, principaliter M. Ioannes de Marefco qui proponendo articulos factos
 » contra Scholares aliquos de Vniuersitate offuscavit articulos Vniuersitatis
 » contra Præpositum in tantum, quod dictus Præpositus in multis à Rege fuit
 » Aduocatus. Attamen dictum fuit, sibi per os Regis, quod Scholares & Magi-
 » stros de cætero tractaret amicabiliter cum reuerentia & honore sub pœna me-
 » rendi perpetuam Regiam offensam. Quod sic fecit postea.

» Item cum Rotulus tempore sui Prædecessoris conclusus esset obsequenter,
 » in eius Rectoria in pluribus Congregationibus ad lucem emicuit quod non

fuerat cōclusus, nisi sub istis protestationibus. i. Quod Rotuli omnium Facultatū «
 conseruetur, & quod non possunt tres Facultates, sc. Medicinæ, Decretorum & «
 Theologiæ cogi ad nuncium ministrandum, & quod aliter nolebant Rotulum. «
 Quod sic cum maximo labore fuit finaliter in eius Reçtoria executū. Quia fue- «
 runt omnes Rotuli consuti, tam articuli communes, quàm Rotuli Facultatum, «
 dempta tamen supplicatione Reçtoris quæ sigillabatur ad partem. Nec fuerunt «
 aliqui nuncij, nisi 4. Magistri de 4. Nationibus in Facultate Artium & Bedellus.

Ad eundem annum scribit Hemeræus facta fuisse quædam statuta ad Scho-
 lam Sorbonicam pertinentia à MM. Grimerio Bonifacij Cancellario & Guill.
 de Saluauilla absente Cardinale Morinensi, tum Domus eiusdem Prouisore.
*Anno, inquit, 1368. Bonifacius & Saluauilla absente Cardinale Morinensi Prouisore
 quamplurima de lectionibus Sorbonæ tam ordinariis quàm Cursoriis, deque Auditorio,
 cum Collegialibus aliis ejusdem Societatis utiliter ordinarunt.*

Anno 1369. acceptis ab Urbano V. Litteris Apostolicis, quibus juxta Vni- 1369.
 uersitatis & Monachorum San-Germano-Pratensium supplicationes, permu-
 tationi Patronatum, de quibus supra dictum est, contentiebat, Executio-
 nemque Officiali Parisiensi demandabat, hoc publicum instrumentum con-
 sectum est, quod in Tabulario Vniuersitatis seruatur sub hisce Litteris C. B. y.

Vniuersis præfentes Litteras seu præfens publicum Instrumentum inspectu- «
 ris Officialis Parisiensis Executor & Commissarius in hac parte solus & in soli- «
 dum à Sede Apostolica Deputatus salutem in Domino. Noueritis Nos Litteras «
 Sanctissimi in Christo Patris ac Domini nostri Urbani Diuina Prouidentia Pa- «
 pæ V. cum chordula canapis vera Bulla plumbea ipsius Domini nostri Papæ «
 more Romanæ Curix Bullatas, sanas & integras omnique vitio & suspicione «
 carentes Nobis pro parte venerabilis in Christo Patris & Religiosorum Abba- «
 tis & Conuentus Monasterij S. Germani de Pratis iuxta Parisius Ordinis sancti «
 Benedicti, ac venerabilium & discretorum virorum Reçtoris, Magistrorum & «
 Scholarium Vniuersitatis Parisiensis studij præsentatas, cum ea quæ decuit reue- «
 rentia recepisse: quarum quidem Litterarum tenor sequitur in hæc verba. «

Urbanus Episcopus seruus seruorum Dei. Dilecto filio Officiali Parisiensi «
 Salutem & Apostolicam Benedictionem, justis perentium desideriis libenter «
 annuimus, & ea quæ à rationis tramite non discordant, fauore prosequimur «
 opportuno. Sanè petitio pro parte dilectorum filiorum Richardi Abbatis & «
 Conuentus Monasterij sancti Germani de Pratis juxta Parisius Ordinis sancti «
 Benedicti, ac Reçtoris, Magistrorum & Scholarium ac Vniuersitatis studij Pari- «
 sensis petitio continebat, quod ad Abbatem & Conuentum præsentatio personæ «
 idoneæ ad Ecclesiam Parochialem sancti Germani veteris Parisiensis, & ad «
 Reçtorem, Magistros, Scholares & Vniuersitatem prædictos Collatio Capellæ S. Mar- «
 tini de Ordes prope muros dicti Monasterij consistens, dum vacant, de antiqua & ap- «
 probata & hæctenus pacifice obseruata consuetudine pertinere noscuntur: quodque de «
 demoliendâ dictâ Capellâ & accipiendâ duo arpenta, quorum quodlibet centum «
 virgas continet, & etiam decem virgas prati Clericorum iuxta dictum Monaste- «
 rium consistentis, & ad ipsos Reçtorem, Magistros, Scholares & Vniuersita- «
 tem iusto titulo pertinentis; quarum quidem virgarum prati quælibet viginti «
 pedes contineat, pro fossatis circa dictum Monasterium pro eius defensione ac «
 tuitione Ciuitatis Parisiensis contra inimicos Regni Franciæ, ex ordinatione «
 tamen Consilij Charissimi in Christo filij nostri Caroli Regis Francorum Illu- «
 stris tractatus est habitus. Quodque iidem Abbas & Conuentus, ac Reçtor, «
 Magistri, Scholares & Vniuersitas pro bono Pacis & Concordiæ, iura quæ ha- «
 bent in Ecclesia & Capella prædictis, desiderant inuicem permutare. Ac Ab- «
 bas & Conuentus prædicti pro demolitione loci dictæ Capellæ ac Domorum «
 & hortorum Iardinorum nuncupatorum ac pertinentiarum eorundem, Reçto- «
 ri dictæ Capellæ pro tempore existenti octo libras amortizatas annui & perpe- «
 tui redditus supra quamdam Domum in Ciuitate Parisiensi iuxta locum FF. Or- «
 dinis Eremitarum sancti Augustini consistentem, supra quam decem libras an- «
 nuas dictæ Monetæ percipiunt. Ac præfatis Reçtori, Magistris & Scholari- «
 bus pro dictis duobus arpentis & decem virgis prati, duo & dimidium arpenta «
 terræ dictorum Abbatis & Conuentus iuxta præfatum pratum consistentia assi- «

» gnabant. Quare pro parte dictorum Abbatis & Conuentus ac Rectoris, Magi-
 » strorum, Scholarium & Vniuersitatis nobis fuit humiliter supplicatum, vt eis
 » faciendi pramissa licentiam concedere de benignitate apostolica dignaremur.
 » Nos itaque huiusmodi supplicationibus inclinati, Discretionis tue per Apostolica
 » scripta mandamus, quatenus si est ita, eisdem Abbati & Conuentui, Rectori,
 » Magistris, Scholaribus & Vniuersitati permutandi ad inuicem huiusmodi iura,
 » quæ in Ecclesia ac Capella prædictis habent, vt præfertur, ac etiam eisdem
 » Abbati & Conuentui, Rectori dictæ Capellæ qui nunc est, & eius successori-
 » bus huiusmodi 8. libras Paris, pro demolitione loci dictæ Capellæ ac Domo-
 » rum & hortorum prædictorum, necnon Rectori, Magistris, Scholaribus &
 » Vniuersitati prædictis pro dictis duobus arpentis & decem virgis prati prædictæ
 » duo & dimidium arpenta terræ assignandi, autoritate apostolica licentiam
 » largiaris. Volumus autem quod idem Rector dictæ Capellæ, qui nunc est &
 » successores sui, redditus & prouentus ad Rectorem dictæ Capellæ pro tempore
 » existentem pertinentibus integrè percipiant, ac Diuinum Officium per eos ra-
 » tione dictæ Capellæ fieri debitum in Ecclesia dicti Monasterii aut alio loco con-
 » gruo & honesto, de quo tibi videbitur, perpetuò facere teneantur. Datum Ro-
 » mæ apud sanctum Petrum 16. Kalend. Decemb. Pontificatus nostri anno 7.
 » Post quarum quidem Litterarum apostolicarum præsentationem & recep-
 » tionem fuimus ex parte dictorum Abbatis & Conuentus ac Rectoris, Magistro-
 » rum, Scholarium & Vniuersitatis cum instàtia requisiti vt ad executionem con-
 » tentorum in eisdem Litteris apostolicis procedere curaremus iuxta traditam seu
 » directam ab apostolica Sede nobis formam. Nos igitur Officialis & Executor
 » præfatus volentes super præmissis procedere vt tenemur, attentâ diligenter ea-
 » rundem Litterarum apostolicarum forma de iuribus quæ dictis Abbati & Con-
 » uentui, ac Rectori, Magistris, Scholaribus & Vniuersitati in Ecclesia & Capel-
 » la de quibus in dictis Litteris apostolicis fit mentio, competebant. Et insu-
 » per an de demolienda dicta Capella & accipiendo duo arpenta & decem vir-
 » gas Prati Clericorum iuxta dictum Monasterium consistentis, ad ipsos Recto-
 » rem, Magistros, Scholares & Vniuersitatem pertinentis pro fossatis circa di-
 » ctum Monasterium ex ordinatione Consilij Illustrissimi Principis ac D. nostri,
 » D. Caroli Dei gratia Francorum Regis pro eiusdem Monasterij defensione ac
 » tuitione Ciuitatis Parisiensis aduersus inimicos Regni Franciæ tractatus habitus
 » esset. Et an assignationes tam dictarum octo librarum amortizatarum annui
 » & perpetui redditus pro demolitione loci dictæ Capellæ ac Domorum & horto-
 » rum sardinorum nuncupatorum ac pertinentiarum eorundem, Rectori dictæ
 » Capellæ pro tempore exiltenti, quàm supradictorum duorum arpentorum &
 » dimidij terræ præfatis Rectori, Magistris, Scholaribus & Vniuersitati pro di-
 » ctis duobus arpentis & decem virgis prati per dictos Abbatem & Conuentum
 » faciendæ, permutationem huiusmodi faciendo, sufficere deberent. Et de aliis
 » omnibus & singulis in dictis Litteris apostolicis contentis, de quibus expedie-
 » bat informari, eorumque dependentiis inquisitionem & informationem feci-
 » mus, per quas nobis legitimè constitit petitionem eorundem Abbatis & Con-
 » uentus, ac Rectoris, Magistrorum, Scholarium & Vniuersitatis apostolicæ
 » Sedi super præmissis oblatam & in eisdem Litteris apostolicis explicatam, ve-
 » ritatem absque falsi suggestionem continere. Hinc est quod constitutis propter
 » rabili in Christo Patre D. Richardo Abbate dicti Monasterij tam suo quàm
 » dictorum Conuentus & Monasterij nomine ex vna parte, & Venerabilibus &
 » discretis viris Rectore & Deputatis Vniuersitatis prædictæ, prout dicebant, à
 » nobis decerni, declarari & fieri perentibus super informatione & inquisitione
 » per Nos earundem Litterarum apostolicarum rigore & autoritate facere
 » quod ratio suaderet. Nos attentis præmissis, habitaque super his deliberatione
 » matura cum peritis, eorundem Abbatis & Conuentus, ac Rectoris, Magistro-
 » rum, Scholarium & Vniuersitatis petitionem prædictam fuisse & esse rationa-
 » bilem ac instam decernentes & declarantes, eisdem permutandi ad inuicem iura
 » quæ in Ecclesia & Capella sæpè fatis habere dignoscuntur, præfatisque Reli-
 » giosis, Abbati & Conuentui, Rectori dictæ Capellæ qui nunc est & eius succes-

foribus supradictas octo libras Parisienses pro demolitione loci dictæ Capellæ ac Domorum & hortorum prædictorum, necnon Rectori, Magistris, Scholaribus & Vniuersitati prædictis pro dictis duobus arpentis & decem virgis prati prædicta duo & dimidium arpenta terræ assignandi iuxta dictarum Litterarum Apostolicarum seriem & tenorem licentiam concessimus & concedimus præsentibus. Verum quia super contentis in vltima Clausula Litterarum Apostolicarum supradictarum, quæ incipit *Volumus autem* nondum potuimus ad plenum deliberare, Nos super eisdem deliberandi & inde disponendi, prout ius & ratio suadebunt, potestatem penes Nos omnimodam reseruamus.

In quorum omnium testimonium & certitudinem præsentibus litteras seu præsens publicum Instrumentum, huiusmodi Decretum, declaratio nem & licentiam continentes seu continens, per Notarios publicos infra scriptos fieri & publicari mandauimus, & sigilli Curie Parisi. appensione muniri. Acta fuerunt hæc Parisius prope Parquetum, vbi sententiæ proferuntur iuxta Cameram nostram in Domo Episcopali anno à Natiuitate Domini 1369. Indict. 7. die 6. mensis Aug. Pontificatus sanctissimi in Christo Patris & Domini nostri D. Urbani diuina Prouidentia Papæ VI. an. 7. præsentibus venerabilibus & discretis viris MM. Ioanne Tonsoris, & Guill. Mide in Curia Parisiensi Aduocato. MM. Guillelmo Carpentatoris & Ioanne Chapperon Magistris in Artibus, Alano Nudi, Iacobo Foretij & Iac. Vauassoris Bedellis Vniuersitatis prædictæ Parisius commorantibus, testibus ad præmissa vocatis specialiter & rogatis ex altera.

Et ego Robertus Musardi de Meldis Clericus, publicus autoritate Imperiali Notarius, venerabilisque & Discreti viri D. Officialis Executoris, seu Commissarij prædicti Scriba ac Curie Parisiensis Iuratus; quia prædictis Decreto & Licentiæ, Concessioni, reseruatiõique prædictæ vltimæ clausulæ in litteris Apostolicis prædictis contentæ per dictum D. Executorem seu Commissarium factæ; ac omnibus alijs & singulis supradictis, dum sic agerentur & fierent, vnâ cum discreto viro M. Thoma Socij Clerico publico autoritate Apostolica & Imperiali Notario subscripto & testibus prænomatis præsens fui, collationemque de prædictis Litteris Apostolicis superius insertis diligenter feci cum dicto publico Notario, eaque concordare inueni nihil addito vel remoto quod sensum mutet vel intellectum. Ideo hîc me subscripsi, signumque meum consuetum vnâ cum signo & subscriptione prædicti publici Notarij & sigillo Curie Parisi. apposui requisitus & rogatus in testimonium præmissorum.

Ego verò Thomas Socij Clericus Succionensis Diocesis publicus autoritate Apostolica & Imperiali Notarius, ac Curie Parisi. Iuratus præmissis Decreto, Licentiæ, Concessioni, reseruatiõni, ac alijs omnibus & singulis supradictis, dum per venerabilem & circumspectum virum D. Officalem Parisiensem Executorem seu Commissarium præfatum, ad requestam Partium prædictarum sic vt præmittitur, agerentur & fierent, vnâ cum discreto viro M. Roberto Musardi Notario publico ac Scriba dicti D. Officialis & testibus superius nominatis præsens fui, eaque sic fieri vidi & audiui. Et hoc præsens publicum Instrumentum de mandato dicti D. Executoris manu mea propria scripsi, factaque collatione debita de prædictis litteris Apostolicis, quarum tenor superius est insertus ad præsens publicum Instrumentum, & eisdem repertis inuicem concordare nihil addito vel remoto quod sensum mutet aut variet intellectum huic Instrumento præsentis publico signum meum solitum vnâ cum sigillo Curie Parisi. ac signo & subscriptione Notarij præfati requisitus & rogatus apposui, hîc me subscribens in testimonium veritatis. Has dictiones, *Ex altera*, quæ intelligi debent in 28. linea præsentis Instrumenti sub tali signo N. scriptas in fine præsentis Instrumenti ante subscriptionem præsentem approbo.

Ex hoc ergo Patronatus S. Germani veteris esse cœpit Vniuersitatis, & qui deinde Curiones constituti sunt, ab eadem fuerunt nominati, & præsentati. Quorum Catalogum tom. 3. fol. 624. contexuimus, qualem potuimus ex Actis nostris & Reg. Episcopij Parisiensis. Et si quæ sunt in eo lacunæ, supplebit Lector ex Indice quem mihi benignè tradidit M. Simon Piètre nunc eiusdem

Curiz Parochus, quanquam & in enumeratione primorum Curionum non satis accuratus esse videtur.

1. M. Andreas de S. Clodoaldo Doctor in Theol. possessionem Curiz adisse legitur an. 1367.

2. M. Dominicus Parui, Licentiatus an. 1388. qui dicitur obisse an. 1438. sed inter M. Andream & Dominicum, constat ex Actis Academicis Curiz præfuisse Ioannem Toupeti ab Episcopo Aymerico contra iura Vniuersitatis circa an. 1383. constitutum. Deinde M. Guill. Pinguis-avis, fato functum an. 1429. qui fuerat Licentiatus in Theologia an. 1406. & M. Guillel. de Cella, fato quoque functum an. 1435.

Illi ergo Guillelmo successit forte M. Dominicus Parui.

Dominico successit M. Guill. Paumier Doctor Theologus; & is decessit an. 1463.

Et substitutus est M. Iacobus Aubry Doctor in Decretis, & isto satis functo communibus an. 1478. successit ex nominatione & præsentatione Vniuersitatis M. Ioan. Doujan Doctor in Theolog. qui legitur obisse an. 1487.

Doujano successit M. Petrus Foliot Doctor in Theol. & is obiit an. 1498.

Successit M. Nicolaus Dorigny Doctor Regens in Decretis, Curiz Parisiensis Senator, obiitque an. 1502. vt legitur in illo Indice, sed malè, nam an. 1508. ciurauit Sacerdotium in gratiam M. Nicolai Pericardi, vt patet ex Reg. Episcopij Parisiensis.

Pericardo successit an. 1510. M. Petrarcha de la Magdelaine: & ille decessit. se legitur an. 1517. biennio tamen ante resignarat M. Dominico *le Cirier*.

Successit ergo Petrarchæ Dominicus prædictus. Cui in illo Indice, substituitur M. Ludouicus Quelain Doctor in Theologia. Et is dicitur obisse an. 1547. ciurato sacerdotio in gratiam M. Gerardi *Chefdeuille*.

Gerardo an. 1564 vel veriùs an. 1566. successit M. Antonius *de Mouchy*, qui in Indice vocatur Andreas Maucharts Doctor Theologus.

Isti succedit Iacobus Burlæus ex resignatione. Burlæo Nicolaus Beuuartius; Beuuartio Ægidius Sauantius, Sauantio Nicolaus Mesnilius qui obiisse legitur, die 27. Maij 1616.

Mesnilio succedit Franciscus Riolanus Licentiatus in Decretis, cui satis functo an. 1646 substituitur Henricus Peigné Baccalarius in Decretis; & eo defuncto an. 1652. M. Simon *Pierre* Doctor in Iure, & in Parlamento Causidicus ad eandem Curiam præsentatur.

Eodem anno F. Dionysius Soulechat Ordinis Fratrum Minorum, de quo iam pluries mentio facta est, nonnullas propositiones erroneas de rerum abdicatione, charitate & amoris perfectione à Facultate Theologica damnatas, Auenioni quoque, per prouocationem Dionysij ad Sedem Apostolicam delatas, Cardinalium censurâ reprobatas an. 1365. nunc denuo ad Vniuersitatem à Papa remissus, Parisijs in solennibus Disputationibus die Iouis post Quasimodo in Ecclesia Prædicatorum de mandato D. Ioannis de Dormano Cardinalis Beluacensis tituli SS. 4. Coronatorum ad hoc per Sedem Apostolicam delegati publicè reuocauit & abiurauit, quâ de re sic legitur in 4. tomo Bibliothecæ Patrum.

» De Mandato Reuerendissimi in Christo Patris & D. D. Cardinalis Beluacensis Commissarij ad hoc per Sedem Apostolicam deputati.

» Item cum debui exponere dicta mea in Curia Rom. coram Reuerendissimis Patribus DD. Cardinalibus Remansensi & Vabrensi addidi propositiones quæ sequuntur. Videlicet quod Christus omnia simpliciter abdicauit. Istam reputo tanquam falsam, erroneam & hæreticam.

» Item dixi quod quando Corpus in sepulchro mansit, ibi Charitas abstulit ab eo omnem proprietatem & dominium. Istam reuocauit tanquam falsam, erroneam & hæreticam.

» Item dixi quod tunc vacauit sedes generalis Domini vsque ad diem istam: vt sequitur ex prædictis, seu ad sensum prædictarum. Reuocauit & reuoco tanquam falsum & erroneum.

» Item quod aliqui dicunt quod dixi in prædicta declaratione. 1. Quod lex

amoris id est Charitas, quæ statum perfectum facit, est inseparabilis à nobis: & quod loquebatur de charitate siue de lege amoris, ex cuius obseruatione seu obseruantia vniuscuiusque status perfectio mensuratur, loquendo de meritoria & in homine vsum rationis habente. 2. Quia cuilibet creaturæ rationali hæc lex naturaliter est indita. Et 3. Quia Deus secundum hanc legem viuit. Ista propositiones non credo me dixisse, neque dixi; quia istas reputo falsas, erroneas & hæreticas. Prædictas autem propositiones per me reuocatas abiuro & promitto, eas de cætero nec tenere nec dogmatizare publicè vel occultè. Et veniam petui & peto humiliter de commissis.

Eodem anno cum nonnulli è Scholaribus fuissent interfecti, Vniuersitas adiit Curiam & perpetrati facinoris injuriam tanquam à rege postulauit resarciri. Sic enim in Actis legitur. *Le 14. Aoust 1369. l'Vniuersité a dit qu'elle s'adessoit à la Cour comme au Roy, pour un meurtre perperré.*

Anno 1370. die 23. Iunij legitur facta fuisse reformatio quædam Vniuersitatis, cuius exemplar seruabatur olim in Tabulario Nationis Gallicanæ, vt ex Indice rerum & Chartarum in Carthophylacio contentarum anno 1557. factoliquet. Notabaturque illud exemplar caractere B. sed hodie non extat. Illa est forte reformatio, cuius leguntur statuta in tomo 6. Spicilegij Dacheriani fol. 388. ex MS. Corbeiano, sub hac Epigraphe.

Consuetudines siue statuta Obseruata ab antiquo tempore in venerabili Facultate Artium Liberalium.

1. Sciendum est, quod in prædicta Facultate Artium Liberalium obseruatur, quod in quocunque Festo, in quo non legitur in vigilia, non disputatur in Vico straminis.
2. Item nota quod quando in Vigiliis non legitur in Vico straminis, vltra etiam in vico Brunelli non legitur in Nonis nostræ Dominæ, vt in pluribus.
3. Item nota quod in illis diebus quibus eligitur nouus Rector, in quolibet illorum dierum non legitur post prandium in vico straminis.
4. Item nota quod à quinta Feria ante Ramos Palmarum vsque ad diem Lunæ proximam post Quasimodo non legitur ordinariè in vico straminis.
5. Item nota quod totiens quotiens legitur cursoriè in vico straminis, non disputatur in illo vico.
6. Item non possunt fieri Baccalarij neque Magistri in illo vico, nisi quando legitur ibidem ordinariè.
7. Item quando legitur ordinariè in prædicto vico, Magistri ibi legentes non possunt legere de mane nisi in Capis nigris fouratis in Caputio de minutis variis: tamen post prandium debent legere in capis rugatis cum capucio de eodem panno fourato.
8. Item nota, quod quando legitur cursoriè in vico straminis, tunc Baccalarij & Magistri tam de mane quàm post prandium legunt in capis rugatis de tali panno, sicut cuilibet Legenti placet.
9. Item nota quod non eligitur nouus Rector, nisi quando legitur ibidem ordinariè.
10. Item nota quod quando legitur cursoriè in vico straminis, tunc non sunt dispensationes, nec possunt ibi fieri Magistri nec etiam Baccalarij.
11. Item nota, quod ab vltima die legibili ante Festum B. Petri vsque ad crastinum B. Ludouici non legitur ordinariè & proclamantur cursus, scilicet in Vigilia B. Petri.
12. Item nota quod quando legitur in vico straminis ordinariè, non legitur ibi in Nonis S. Iacobi, sed quando legitur cursoriè, tunc legitur ibi in Nonis sancti Iacobi, nisi sit Vigilia alicuius Festi non legibilis.

Sequuntur alia Regulae Generales consuetæ seruari in Vniuersitate Parisiensis.

ET primò, Notandum in 5. Festis Virginis Mariæ, 12. Apostolorum, 4. Euangelistarum, & 4. Doctorum non legitur in aliqua Facultate & semper debet fieri sermo.

1. Item nota, quod quando moritur aliquis Magister in Theologia, vel

1370:
STATUTA
FACULTA-
TVM.

Doctor in Decretis, vel Magister in Medicina vel in Artibus, si sit actu Reus, quando Vigilæ solennes celebrantur, post prandium non legitur in aliqua Facultate, nec in sequenti die in qua inhumatum est Corpus.

Item nota quod quando fit Processio generalis in Vniuersitate, tunc illa die non legitur aliqua hora in aliqua Facultate.

Item nota *Quod Rector Vniuersitatis de consensu aliarum Facultatum potest indicare Feriam repentinam, vel cessationem facere in tota Vniuersitate, & omnes indistinctè tenentur obedire sub pena perjurij & priuationis Privilegiorum Vniuersitatis.*

In eodem libro leguntur quædam alia statuta, similiter antiqua ad Facultates Theologiæ & Decretorum pertinentia, quorum ætas ignoratur. Hic verò ea rescribimus, ad memoriam, vt si fortè annus inuentus fuerit, quo condita sunt, à posteris nostris suo loco reponantur.

Sequuntur Regule seu Consuetudines aut statuta obseruata ab antiquo tempore in venerabili Facultate Theologiæ.

STATUTA
FACULT.
THEOLOG.

SCiendum est primò, quod in prædicta Facultate Theologiæ aliqua crastina alicuius sancti.

Item nota quod in omni tempore duo Doctores Decretorum cessant à Lectionibus suis Ordinariis. Doctores in Theologia cessant similiter, & è conuerso, vt in pluribus.

Item nota quod quando est aliquod Festum, quo aliquæ Facultates non legunt, si eodem Festo legatur in Theologia, tunc non fit sermo illa die in Vniuersitate.

Item nota quod quando Theologi habent aliquod Festum, quo ipsi non legunt, licet in illo Festo legatur in aliis Facultatibus, nihilominus in illa die fit sermo de mane & Collatio in Vesperis in Cordigeris, vel in Iacobitis.

Item nota quod quando Magistri in Theologia legunt in Primis, tunc Baccalarij legentes Sententias illis diebus legunt in Tertiis, alias semper legunt Sententias in Primis S. Iacobi dicti Baccalarij.

Item nota quod quando vnus Magister in Theologia habet aulam suam, illa die non legitur in Sententiis nec in Biblia.

Item quando vnus Baccalarius in Theologia habet Vesperias suas, tunc vnus solus Magister legit in Primis, & primâ die non legitur in Sententiis, nec in Biblia.

Item nota quod quando vnus Magister in Theologia debet disputare, tunc ipse solus legit, vt in pluribus, in primâ die non legunt alij Magistri, nec etiam Baccalarij legentes Sententias & Bibliam.

Item nota quod Baccalarij in Theol. qui debent legere Sententias, & illi qui habent legere Bibliam in 4. Ordinibus Mendicantium debent facere Principia sua infra Festum Exaltationis sanctæ Crucis & Festum B. Dionysij. Et præsupposito quod tot sint quod non possint complere, tamen non fit in quolibet die, nisi vnum Principium, & semper in Primis S. Iacobi immediatis post prædictum Festum B. Dionysij, illi qui non fecerunt, faciunt, nec legitur aliquâ horâ in ipsa Facultate quovsque omnia prædicta Principia sint facta totaliter & completa. Tamen si pauciora essent Principia, ita quod finita essent ante Festum beati Dionysij, nihilominus non legitur in ipsa Facultate à Crastino Exaltationis S. Crucis vsque ad Crastinum S. Dionysij in aliqua hora.

Item nota quod studentes in Theologia, si sint seculares, habent ibi audire per 7. annos antequam admittantur ad lecturam Bibliæ; sed regulares admittuntur in sexto anno.

Item nota quod admissi ad lecturam Bibliæ debent solum legere duos libros & tales sicut voluerint legere, scilicet vnum de Veteri Testamento & alium de nouo, exceptis illis de 4. Ordinibus Mendicantium, qui debent Bibliam continuè legere per 2. annos, & etiam vnus de S. Bernardo.

Item nota quod Baccalarij in Theologia, qui incipiunt legere Sententias in Crastino sancti Dionysij tenentur finire vel in Festo Apostolorum Petri & Pauli.

Pauli. Tamen si contingeret illos infirmari infra prædicta Festa Dionysij & Apostolorum, vel propter aliam causam aut causas dimitterent legere in aliquibus diebus legibilibus, tunc tenerentur tot lectiones legere post prædictum Festum Apostolorum, quot dimiserant infra prædicta Festa Dionysij & Apostolorum.

Item nota quod Baccalarij qui legerunt Sententias, debent postea profequi facta Facultatis per 4. annos antequam licentientur, scilicet prædicando, argumentando, respondendo; quod verum est, nisi Papa per Bullas, vel Facultas super hoc faceret eis gratiam: imò & per 5. annos aliquando expectat, scilicet quando annus Iubilæus non cadit in quarto anno post lecturam dictarum Sententiarum.

Item nota quod quando vnus Magister in Theologia, qui est de Ordine Mendicantium facit Sermonem de mane in Vniuersitate in Domo Ordinis sui, ipse tenetur eadem die facere collationem. Sed si faciat in Domo alterius religionis Sermonem de mane, tunc non tenetur facere Collationem.

Item nota quod illi qui volunt legere cursus suos in Theologia, debent facere in quolibet libro vnum Principium sollemniter in aliquibus Scholis, & possunt legere in tali hora sicut sibi placet, dummodo non legant in illa hora in qua leguntur Sententiæ, tamen non possunt facere sua principia, nisi in hora Tertiarum duntaxat.

Item nota quod illi qui legerunt cursus suos in Theologia, debent expectare postquam inceperunt legere Bibliam per duos annos, antequam admittantur ad lecturam Sententiarum.

Item nota quod quando vnus Prælatus vel vnus Magister in Theologia facit Sermonem de mane in Vniuersitate in aliquo Festo in aliqua Domo Mendicantium vel alibi, tunc ille qui facit Collationem post prandium, debet accipere illud Thema in Collatione quod assumptum fuit per Prælatum, vel per Magistrum qui fecit Sermonem eadem die.

Item nota quod Baccalarij in Theologia tenentur respondere de Quæstione in locis publicis aliis Baccalariis, quinquies ad minus antequam licentientur, scilicet in Aula Episcopi Parisiensis, quando fit ibi aliquis nouus Magister in Theologia. Item in Vesperis alicuius Magistri. Item semel in Aula Cerbonitarum tempore quo Magistri in Theologia non legunt, scilicet inter Festum Apostolorum & Festum Exaltationis S. Crucis. Item semel de Quodlibeto in Aduentu vel circiter. Item semel in Disputationibus Generalibus antequam permittatur sibi legere Sententias.

Exrant ibidem statuta Facultatis Iuris Canonici antiqua & in Consuetudinem reuocata statuto nouo anno 1370.

Sequuntur aliquæ Consuetudines laudibiles siue statuta obseruata ab antiquo tempore in Venerabili Facultate Decretorum.

Primum sciendum est, quod in prædicta venerabili Facultate quando Baccalarij licentiantur, non legitur aliqua hora post prandium nec in toto sequenti die propter reuerentiam eis debitam.

Item nota quod Baccalarij qui faciunt proposita sua inter Pascha & Festum S. Ioan. Baptistæ, tenentur iterum aliud propositum facere post Festum sancti Michaëlis, secus si fecerint in Quadragesima, vel ante, quia tunc non tenentur.

Item nota, quod quando vnus de Doctoribus in Decretis facit aliquod Factum solenne, puta quia repetit aliquod Decretum, legit in ortu solis, sicut in Vigilia Magni Paschæ. *Cap. Omnis vtriusque. De Penitent. & remission.* vel in Vigilia Pentecostes, vel in Vigilia Natalis Domini aliquam Decretalem, tunc post lecturam suam vel repetitionem suam non legitur aliqua hora postea illa die in vico Brunelli.

Item nota quod Baccalarij in Decretis non debent recipi ad Bachalariatum, nec ad examen, nec ad dicendum harengam, nisi quando Doctores legunt in Decretis ordinariè.

- » Item nota quòd quando fit vnus Doctòr in Decretis in vico Brunelli, in
 » prima die in qua sunt Disputationes, non legitur vltra Primam, nec etiam in
 » die Doctòrizationis nec per totum diem immediatè sequentem post Doctòri-
 » zationem propter reuerentiam sibi debitam.
- » Item nota quòd in omnibus festis, in quibus Doctòres consueuerunt dare
 » crastinum in Vigilijs, non legitur in Nonis nostræ Dominæ in vico Brunelli, vt
 » in pluribus.
- » Item nota quòd quando vnus Bachalarius nouus vel antiquus facit Propo-
 » situm suum in vico Brunelli, in illa hora alij Bachalarij non legunt propter re-
 » uerentiam Societatis.
- » Item nota quòd nullus Bachalarius in Decretis potest facere harengam,
 » nisi quando Doctòres legunt in Decretis.
- » Item nota quòd Bachalarij noui tenentur facere harengam suam post Pro-
 » positum suum antequam legant, sed alij veteres non faciunt harengam post
 » Proposita sua.
- » Item nota quòd quilibet Bachalarius in Decretis tam nouus quàm anti-
 » quus, tenetur ad minus facere vnum Propositum in anno, si velit legere Parisius,
 » aliàs non teneretur.
- » Item nota quòd quando post prandium non legitur in Biblia, tunc aliquo-
 » ciens non pulsatur in Iacobitis pro Nonis S. Iacobi; & tunc Bachalarij in De-
 » cretis legentes in illa hora, debent legere sine expectatione pulsationis alicuius
 » Campanæ.
- » Item nota quòd in quinque Festis gloriosæ Virginis Mariæ non legitur in
 » Nonis nostræ Dominæ in vico Brunelli. Et de quolibet festo faciunt Decre-
 » tistæ Crastinum; sed alij non.
- » Item nota quòd Bachalarij in Decretis legentes in Nonis S. Iacobi, semper
 » in diebus Veneris, in Vigilijs Sanctorum, in Ieiunijs 4. Temporum, legunt illis
 » diebus in Tertijs.
- » Item nota quòd Doctòres non legunt in Decretis diebus Iouis propter Mis-
 » sam Facultatis. Et si contingat, quòd aliquod festum eueniat in prædicta die
 » Iouis, tunc recuperant Missam suam in vna alia die illius hebdomadæ; nec le-
 » gunt in illa die propter prædictam Missam seu recuperationem.
- » Item nota quòd statuta quæ sequuntur seruantur quasi ad vnguem in Fa-
 » cultate Decretorum, & leguntur in quolibet anno in prima Lectione Magi-
 » strorum legentium in aurora in vico Brunelli, in Scholis coram omnibus Scho-
 » laribus per Bedellum Generalem illius Facultatis, leguntur etiam post festum
 » Omnium Sanctorum in Scholis omnium Doctorum in primis Lectionibus
 » suis.
- » *Statuta facta, an. Dom. 1370. 23. die Ian. quæ debent quolibet anno legi cum alijs*
 » *quæ solent legi.*
1. Cum sit nimis absurdum, vt quis cum vanitate & imperitia ad honorem
 ascendat peritiæ litteralis, Nos Decanus & Collegium Facultatis Decretorum Pa-
 risiensis maturâ deliberatione præhabita pro statuendo, vt moris est, tribus
 Edictis solenniter euocatis considerantes quòd cum pro eo quòd impediti in
 audiendis legibus pariter non admittuntur ad Lecturam, nisi in certis tempori-
 bus leges audierint, plurimi qui leges non audierunt, habentes hîc audiendi
 & studendi opportunitatem, ab huiusmodi Facultate distrahanur & quando-
 que penitus reuocentur, statuimus & ordinamus etiam reuocando & supplendo
 ad alia statuta, quòd de cætero in formis inferius declaratis quilibet ad Lectu-
 ram & licentiam admittatur, etiam si nec leges audierit, nec in ipsis audiendis
 habuerit aliquod impedimentum.
1. Item quòd nullus in forma Legistarum admittatur, nisi in *Studio Generali*
 vel in *Studijs Generalibus* in 3. annis per 24. menses, in quibus 3. annis, vel ordi-
 nariè vel extraordinariè audierit Decretum & Lectionem Matutinalem, sal-
 tem per 20. menses. Et tunc nisi examinatus Collegio vel maiori parte fuerit
 approbatus. Licentiati tamen in Iure Ciuili necessariò non examinabuntur.
- Cæterum volumus quòd cum auditione, vel Lectura Canonum auditio vel
 Lectura alterius scientiæ concurrat, vt vtraque auditio computetur. Quinimò

qui sic Canones & aliam scientiam audiuerit, iuari volumus & tempus sibi & computari in altera earum Facultatum quam prius elegerit duntaxat, nec admittatur ad Licentiam nisi in duobus annis non currendo, sed temperatè & decenter, prout est legere communiter consuetum, legerit per 16. menses completos ad minus, & in ipsis duos libros Iuris Canonici, quarto libro minimè computato, nisi cum illo legerit Clementinas. Poterit tamen cum illo qui legerit vnum librum, & maiorem partem alterius (dum tamen perfecerit menses) per Facultatem dispensari; ita tamen quod ipsum librum postea perficiat per iuramentum.

3. Item quia dubitatur à multis, an per integros annos admittendus ad Lecturam audire vel ad Licentiam legere debuerit, Nos huiusmodi dubitationem amouentes, statuimus & ordinamus quòd Religiosi & alij Seculares impediti in legibus audiendis, qui per prædictum tempus huiusmodi leges non audierint, non admittantur ad Lecturam Iuris Canonici, nisi in Studio Generali Iura Canonica audierint in sex annis per 48. menses completos, & Decretum Ordinariè vel Extraordinariè à Doctore per 30. menses completos, & tantundem scilicet per 30. menses de mane: nec ad Licentiam admittantur nisi in quinque annis per 40. menses completos legerint Iura Canonica vt præmittitur, in Studio Generali. In supradictis verò casibus 28. dies continuos, seu 4. septimanas continuas pro menſe volumus computari.

4. Item quia in testificando prædictis Auditione & Lectura Canonum plurimæ fraudes, prout experientia docuit, committuntur, statuimus & ordinamus quòd de cætero Quilibet Scholaris quater in anno ad minus, scilicet circa festum Natalis Domini, Paschæ, Apostolorum Petri & Pauli, & S. Remigij habeat Cedula à Magistro suo, in quibus testimonium perhibeatur super auditione & Scholaritate ipsius: ita tamen quòd super auditione Decretalium ipse Magister prius informetur per Cedula illorum Bachaliorum, à quibus testificandus audiuerit, vel aliàs competenter, aliàs tempus auditionis vel Scholaritatis sibi non computabitur. Testificabitur tamen super minori tempore si hoc petat Scholaris. Et idem circa Bachalarios legentes volumus obseruari, vt per Magistros in quorum Scholis legerint, vel Decanum Facultatis, si Magistros non habuerint sub forma & pœna prædictis testificetur.

5. Item vt cesset rumor testificandorum & fauor ex parte testificantium, statuimus & ordinamus Cedulas prædictas Testificatorias faciendas sub hac forma & apportandas per illos qui voluerint testificari. *Ego talis N. assero bona fide & per iuramentum meum, quòd fui verus & continuus Scholaris in Iure Canonico per tale tempus. Datum sub sigillo meo, &c.* Et postmodum sequitur testificatio Doctoris sub hac forma. *Et Ego talis Actu Regens Parisius in Facultate Decretorum per Iuramentum dicti Scholaris, vel aliàs informatus testificor dictum talem audiuisse per tempus superius expressum.*

Et vt huiusmodi statuta irrefragabiliter obseruentur, nemini contra ipsa fiat gratia per iuramentum.

Eodem anno M. Ioannes de Dormant Episcopus Bellouacensis & Cardinalis tit. Sanctorum 4. Coronatorum die 8. Maij, Collegium Dormanum vulgò Bellouacense erexit & dotauit, vt pater ex Instrumento ea de re confecto, post empta ante aliquot annos Domicilia & habitacula tum à Collegij Laudunensis Magistris, tum à Nicolao Sueffionensi Primario Gymnasij Rodulphi Preslæi. In Dormano autem seu Beluacensi ædificatum est post mortem fundatoris Sacellum à Milone de Dormano Episcopo quoque Beluacensi, Ioannis nepote: cuius primum lapidem in fundamentis posuit Rex Carolus in D. Ioannis Euangelistæ honorem: à quo vicus proximus denominatur S. Ioannis Bellouacensis, qui ante Clausus seu *Clausum Brunelli* vocabatur, *le Clos Bruneau*. Bursarum collatio pertinet ad Cœnobiarcham S. Ioannis de Vineis apud Sueffionas. Præsentatio ad Senatum Parisiensem, seu ad Principem Senatus & Senatorum Decanum nomine Curiz. Obijt autem Ioannes Cardinalis paulò post Lutetiz, nim. an. 1373. 7. Nouemb. in suo Palatio Beluacensi, sepultusque est cum Fratre Guillelmo, qui eodem anno die 11. Iulij decesserat, ante altare Carthusianorum Parisiensium cum hoc Epitaphio.

Anno milleno ter c ter 1. septuageno

Soluitur ex membris septenâ luce Decembris

Ioannes de Dormano primo Prole, Romano

Præsule susceptus, pater hinc Beluacensis adeptus:

Sub Franco Rege cancellauit duce lege.

----- *Fouendo sub alis*

Intus Confratrum, puerorum quem scito Patrem

Collegij Claustri Brunelli, sit Cuius astri.

Eodem anno die 5. Septemb. Stephano Episcopante dedicatum fuit templum Cœlestinorum Parisiensium à Guillelmo Archiepiscopo Senonensi, instante Rege Carolo.

Eodem M. Nicolaus Oresmus Magnus olim Collegij Nauarrici Magister & Decanus Rotomagensis iussu Caroli V. cuius Præceptor fuerat, Ethica Aristotelis versione Gallica donauit. Qua de re ad finem Prologi sic ait. Quia motales libri Aristotelis sermone Græco primum fuere conditi, quosque Latinos habemus, non est cuiuslibet intelligere, placuit Regi boni publici ergo Gallicis auribus donari: vt & ille & Consilij Principes possint celerius penitusque intelligere. Quamobrem palam est Regem nostrum Carolum meritò vocandum Carolum M. in Sapientia. Politica quoque & Oeconomica eadem versione donauit, & cum his verbis præfatur. Sicque complens superis iuuantibus librum de cœlo & mundo, iubente Carolo V. Rege Francorum, qui tum me designauit Episcopum Lexouiensem (an. 1377.) & ad excitandos studiosorum animos, laudabilemque mei reprehensionem, ausim iurare neminem Mortalium vidisse librum de Philosophia naturali Hebraicè, Græcè, Latinè vel Arabicè isto meliorem.

COLLEG.
GERVASII.

Eodem anno fundatum est à M. Geruasio Christiano Bajocensis Diœcesis, alumno quondam Regiæ Domus Nauarricæ, tunc verò Caroli V. Medico, qui cum ingentes opes comparasset, earum partem ad Dei gloriam contulit, & alendis pauperibus Scholaribus destinauit. Extant quædam Confirmationis Regiæ litteræ, de vnione & incorporatione certæ partis reddituum Ecclesiæ Parochialis de Sanauilla Rotomag. Diœcesis facta Collegio Scholarium Geruasianorum in vico qui tunc dicebatur *Illuminatorum*. Extant quoque litteræ Pontificiæ in hanc rem.

KAROLVS Dei gratia Francorum Rex. Notum facimus Vniuersis, præsentibus & futuris Nos vidisse litteras sigillo dilecti & fidelis Consiliarij nostri Episcopi Paris. sigillatas, signoque & subscriptione cuiusdam Notarij publici auctoritate Apostolica & Imperiali approbatas & signatas, formam, quæ sequitur, continentes. Vniuersis præsentibus litteras inspecturis Aimericus diuina miseratione Parisiensis Episcopus, Commissarius ad infra scripta à Sede Apostolicâ specialiter & in solidum Deputatus salutem in Domino. Litteras sanctissimi in Christo Patris & Domini nostri D. Gregorij diuina Prouidentia Papa XI. eius vera Bulla plumbea cum cordula canapis more Rom. Curix bullatas, non vitiatas, non cancellatas, nec in aliqua sui parte suspectas, sed sanas & integras ac omni prorsus vitio & suspitione carentes Nobis per venerabilem virum M. Geruasium Christiani, Magistrum in Medicina præsentatas, dudum cum quæ decuit reuerentia recepimus, formam quæ sequitur, continentes.

GREGORIVS Episcopus seruus seruorum Dei, Venerabili Fratri Episcopo Paris. Sal. & Apostol. bened. Indefinientis Curæ velut totius Dominici Gregis Pastor sollicitudine premimur & assiduæ meditationis excitamur instantia, vt studia litterarum per quæ studentes ibidem cooperante illo à quo omnium Carismatum dona manant, viri efficiuntur scientijs eruditi, per quos æquum ab iniquo discernitur, erudiuntur rudes, prouecli ad altiora concresecunt & fides Catholica roboratur, ac studentes ipsi prosperè & salubriter dirigantur, eorumque necessitatibus consulatur: & ad id quantum cum Deo possumus, partes nostræ sollicitudinis adhibemus. Sanè petitio

pro parte Dilecti filij Geruasij Christiani, Canonici Parisiensis in Medicina Magistri nobis exhibita continebat, quod nuper ipse cupiens terrena in cœlestia, & transitoria in æterna felici commercio commutare ad honorem omnipotentis Dei quoddam Collegium Clericorum in Theologica Facultate Parisius in Vico Eremburgis de Bria, dicto Illuminatorum prope magnum vicum S. Iacobi instituit & de certis bonis dotauit; quodque Collegium huiusmodi pro congrua sustentatione ibidem studentium maiori dotatione noscuntur indigere. Quare pro parte dicti Geruasij nobis fuit humiliter supplicatum vt in hoc de alicuius subuentionis auxilio providere de benignitate Apostolica dignemur, Nos igitur attendentes quod Carissimus in Christo filius noster Carolus Rex Francorum Illustris inter cæteros fideles Principes Christianissimus, & ad exaltationem & promotionem studij huiusmodi Theologiæ Facultatis specialem gerens affectum, Nobis humiliter supplicauit, vt Parochialem Ecclesiam de Sanauilla Rotomagensis Diœcesis, quæ de Patronatu ipsius Regis existit, & quæ in redditibus vt asseritur, bene abundat, eidem Collegio vnire dignemur. At de præmissis nobis expositis certam notitiam non habentes, fraternitati tuæ de qua in his & alijs gerimus in Domino fiduciam specialem, per Apostolica scriptra committimus & mandamus, quatenus si dicta Parochialis Ecclesia in redditibus abundet, ita quod perpetuo Vicario qui eidem Ecclesiæ deseruiet, portio congrua assignari valeat, & ultra hoc de residuo ipsorum Collegij necessitatibus consulatur, & tibi videatur quod huiusmodi vnio sit facienda, super quo tuam conscientiam oneramus, prædictam Parochialem Ecclesiam cum omnibus Iuribus & pertinentijs suis eidem Collegio ex tunc autoritate Apostolica vnias, annexes & incorpores, ita quod cedente vel decedente ipsius Ecclesiæ Rectore, qui est pro tempore, vel ipsam Ecclesiam aliàs quomodolibet dimittente, liceat eidem Collegio corporalem possessionem dictæ Parochialis Ecclesiæ eiusque Iurium & pertinentiarum liberè ingredi & apprehendere, ipsamque Ecclesiam licitè in perpetuum retinere, fructusque, redditus & prouentus ipsius in sustentatione personarum eiusdem Collegij liberè & licitè conuertere valeant, Diœcesani loci & cuiuslibet alterius licentia minime requisitâ; reseruata tamen prius per te congrua portione de fructibus, redditibus & prouentibus suprascriptis pro perpetuo Vicario ibidem instituendo, ex qua possit commodè sustentari, Episcopalia iura persolvere, ac alia ei incumbentia onera supportare. Contradictores autoritate nostrâ, appellatione postpositâ compescendo. Non obstante felicitis recordationis Urbani Papæ V. Prædecessoris nostri & alijs constitutionibus Apostolicis contrarijs quibuscunque, seu si aliqui super prouisionibus sibi faciendis de huiusmodi Parochialibus Ecclesijs aut alijs Beneficijs Ecclesiasticis in illis partibus speciales vel generales Apostolicæ Sedis vel Legatorum eius litteras impetrarint, etiam si per eas ad inhibitionem, reseruacionem & Decretum, vel aliàs quomodolibet sit processum: quas litteras & processus habitos per eandem ad dictam Parochialem Ecclesiam volumus non extendi, sed nullum per hoc eis quoad affectuacionem Parochialium Ecclesiarum ac Beneficiorum aliorum præiudicium generari, & quibuslibet priuilegijs, indulgentijs & litteris Apostolicis, generalibus & specialibus quocunque tenore existant, per quæ præsentibus non expressa vel totaliter non inserta effectus præsentium impediri valeat quomodolibet vel differri, & de quibus quorumque totis tenoribus habenda sit in nostris litteris mentio specialis. Prouiso quod dicta Parochialis Ecclesia debitis non fraudetur obsequijs & animarum cura in ea nullatenus negligatur. Nos enim ex nunc irritum decernimus & inane, si secus super his à quoquam, quauis autoritate, scienter vel ignoranter contigerit attemptari. Datum apud Pontem forgie Auenionensis Diœcesis 4. Idus Iunij, Pontific. nostri an. 3.

Quibus Litteris per nos, vt præmittitur, receptis, cupientes ipsas Litteras & contenta in eis exequi & executioni debitæ demandare prout ad hoc tenebamur, ad instantem requestam dicti M. Geruasij de valore fructuum annuorum dictæ Ecclesiæ de Sanavilla & de cuius patronatu existit, qui est Rector seu Curatus eiusdem. In quibus redditibus & emolumentis consistunt iura & obuentio-

nes Ecclesiæ supradictæ quot sunt Parochiani & larem fouentes ibidem, quanti communibus annis, quanti grossæ decimæ & quanti oblationes dictæ Ecclesiæ Parochialis valoris existunt, & quantum potest ascendere annuatim salarium seu stipendium Presbyteri deseruentis Ecclesiæ prælibatæ, quantaque & qualia onera Curato seu Receptori ipsius Ecclesiæ imminent sustinenda, & ad quantum valorem omnia emolumenta dictæ Ecclesiæ deductis oneribus annuis ascendere possunt, necnon de cæteris circumstantiis & dependentiis quæ conscientiam nostram mouere poterant ac debebant, dictam conscientiam nostram informauimus, & de præmissis inquisiuimus & inquiri fecimus diligenter, per quas informationem & inquisitionem, necnon & per relationem venerabilis viri M. Guiberti de Salcero Magistri in Medicina Rectoris dictæ Ecclesiæ de Sanavilla per nos super his per suum iuramentum diligenter interrogati viua vocis oraculo nobis factam, reperimus dictam Ecclesiam de Patronatu dicti D. nostri Regis existere & in redditibus taliter abundare quod vnionem, annexionem & incorporationem ipsius Ecclesiæ de Sanavilla cum Collegio Scholarium in domo dicti M. Geruasij Christiani Parisius fundato, de quo in dictis Litteris Apostolicis mentio specialis habetur, modo & forma in dictis Litteris Apostolicis annotatis sanâ conscientiam facere, & ipsas Litteras Apostolicas iuxta earum tenorem plenariè exequi possumus & debemus. Et ideo nos præmissa attendentes, & etiam dictum D. nostrum Regem ad hoc consensum suum præbuisse, qui vt dicta vnio fiat, D. nostro Papæ prædicto propter hoc supplicauit, vt in dictis Litteris Apostolicis superscriptis plenius continetur, die datæ præsentium super præmissis debitè & maturè consulti cum peritis autoritate Apostolicâ nobis in hac parte commissâ dictam Parochialem Ecclesiam de Sanavilla dictæ Rotomagensis Diocesis cum omnibus Iuribus & pertinentiis dicto Collegio Scholarium in domo dicti M. Geruasij Christiani vt præmittitur Parisius fundato, vniuimus, anneximus & incorporauimus, vniuimusque, anneximus & incorporamus per præsentem reseruatâ portione congruâ de fructibus, redditibus & prouentibus dictæ Ecclesiæ pro perpetuo Vicario ibidem instituendo de qua possit commodè sustentari & onera dictæ Ecclesiæ incumbentia supportare. Super qua reseruatione declarationem nostram ex consilio peritorum fecimus in hunc modum. Videlicet quod omnes grossæ decimæ Ecclesiæ Parochialis de Sanavilla prædictæ hastenus pertinentis dicto Collegio de cætero perpetuis temporibus pertinebunt, vnâ cum duabus granchiis Domus Presbyteralis Ecclesiæ supradictæ & earum introitu & exitu competenti. Quas quidem Granchias vnâ cum Cancellis Ecclesiæ prædictæ, quod Curatus eiusdem antea tenebatur de reparationibus retinere. Idem Collegium de reparationibus necessariis tenebitur perpetuò sustinere. Vicarius verò qui eidem Ecclesiæ de cætero perpetuis temporibus deseruiet & onus Curæ animarum Parochianorum eiusdem Ecclesiæ habebit pro portione sua omnes minutas decimas ad dictam Ecclesiam pertinentes percipiet vnâ cum Altagio, terris laborabilibus & aliis redditibus quibuscunque ad dictam Ecclesiam spectantibus si qui sint. Qui quidem Vicarius propter hoc ipsam Ecclesiam de omnibus deueriis & redhibentiis communibus, vt pote Synodalibus, visitationibus, procurationibus & aliis consimilibus tenebitur acquitare. Habebit insuper Vicarius prædictus Domum Presbyteralem eiusdem Ecclesiæ vnâ cum Columbario & aliis pertinentiis dictæ Domus, præterquam granchias prædictas & earum introitus, qui vt præmittitur dicto Collegio pertinebunt per quam domum Presbyteralem ipsum Collegium ad ipsas Granchias quotiens opus fuerit, introitum opportunum & utilem & exitum habebunt. Quam quidem domum dictus Vicarius tenebitur de reparationibus necessariis retinere. Vt autem Archiepiscopalia & Archidiaconalia iura quæ Reuerendissimus Pater D. Archiepiscopus Rotomag. & Archidiaconus Ecclesiæ Rotomag. in cuius Archidiaconatu eadem Ecclesia de Sanavilla consistit, in eadem Ecclesia recipere consueuerunt, quatinus ipsam Ecclesiam vacare contingebat, eisdem illæsa remaneant, quia data Ecclesia amplius non cadet in deportu, decernimus, declaramus & ordinamus autoritate quâ supra de peritorum consilio Vicariorumque in spiritualibus dicti D. Archiepiscopi quantum ipsi possunt, & D. Archidiaconi dicti loci & Capituli

Ecclesiæ Rotomag. expresso consensu peritorum & assensu quoad hoc interueniente, prout nobis per publica instrumenta & alias debite constitit quod propter hoc dictum Collegium de & supradictis grossis fructibus sex libras Turo-nenses Archiepiscopo, & dictus Vicarius & successores sui 60. solidos Turon. Archidiacono supradictis in recompensatione Iurium suorum prædictorum de cætero quolibet anno perpetuis temporibus soluere tenebuntur. Si quæ verò onera extraordinaria ibidem emergi contingat, ad quæ soluenda dicta Ecclesia compellatur, per Collegium & Vicarium prædictos in communi persoluentur. Decernentes insuper autoritate Apostolicâ superscriptâ vt cedente vel decedente Rectore ipsius Ecclesiæ qui nunc est, vel ipsam Ecclesiam dimittente, Collegium valeat & sibi liceat corporalem possessionem dictæ Parochialis Ecclesiæ iuriumque & pertinentiarum ipsius liberè ingredi, apprehendere & in perpetuum retinere, fructusque, redditus & prouentus ipsius iuxta declarationem nostram superius factam recipere, & in sustentationem personarum dicti Collegij licite conuertere, Ordinario loci & cuiuscunque alterius licentia minime requisita. Reseruantes insuper nobis à Commissariis nostris ad hoc per nos deputatis vel in posterum deputandis declarationem & ordinationem partitionis seu separationis dictæ Domus Presbyteralis, introitusque & exitus granchiarum prædictarum & aliarum Litterarum Apostolicarum prædictarum & nostrarum præsentium interpretationem per nos & dictos Commissarios nostros faciendam quotiens fuerit opportunum. Quocirca vobis Archiepiscopo & Archidiacono supradictis & omnibus aliis & singulis quorum interest vel intererit & quos infra scriptum tangit negotium seu tangere poterit quomodolibet in futurum communiter & diuisim, vnionem, annexionem & incorporationem huiusmodi intimantes & ad vestram notitiam deducentes, vos & vestrum quemlibet requirimus & monemus primò, secundò & tertio, peremptorie & diuisim, vobis nihilominus & vestrum cuiuslibet inhibentes & interdicientes specialiter & expressè autoritate qua supra, ne ipsum Collegium, quominus possessionem corporalem dictæ Parochialis Ecclesiæ de Sanavilla Iuriumque & pertinentiarum eiusdem liberè ingredi & apprehendere ipsamque Ecclesiam in perpetuum retinere, & ipsius fructus, redditus & prouentus modo superius expresso in sustentationem personarum eiusdem Collegij liberè ac licite conuertere etiam vobis irrequisitis valeant atque possint, impedimentum aliquod præsteris per eos vel alium seu alios, nec ipsum Collegium impediuntibus, detis auxilium, consilium vel fauorem publicè vel occultè. Quod si contrarium feceritis, & huiusmodi monitionibus & inhibitionibus nostris, imò verius Apostolicis infra sex dierum spatium postquam pro parte dicti Collegij super hoc fueritis requisiti, quorum sex dierum duos pro secundo & reliquos duos pro tertio & peremptorio termino ac monitione Canonica vobis omnibus & singulis & cuiuslibet vestrum assignamus, non parueritis cum effectu, nos ex nunc prout ex tunc in vos omnes & singulos generaliter præterquam in vos D. Archiepiscopum, cui ob reuerentiam Pontificalis dignitatis deferre volumus in hac parte prædicta Canonica monitione præmissa in his scriptis excommunicationis Sententiam ferimus & promulgamus in his scriptis. Si verò vos D. Archiepiscopo præfatis monitionibus & inhibitionibus nostris infra dictum terminum sex dierum non parueritis cum effectu, vobis ingressum Ecclesiarum prædictarum Canonicâ monitione præmissâ interdiciamus in his scriptis. Et si huiusmodi interdictum per sex dies præfatos sex immediatè sequentes sustinueritis, vos in his scriptis prædicta Canonica monitione præmissâ suspendimus à Diuinis. Quod si huiusmodi interdicti & suspensionis sententias alios præfatos sex dies, præfatos 12. immediatè sequentes sustinueritis animo indurato, quod absit, vos in his scriptis præfata Canonica monitione præmissâ excommunicationis sententia innodamus. Cæterum cum ad executionem præmissorum vltius faciendam vacare non possumus de præfatis pluribus arduis negotiis Nos & Ecclesiam nostram tangentibus impediti, venerabilibus viris D. D. & M. M. Nicolao Oresmo Decano, sacre Theologiæ Professori, Ioanni de Pontifara Cancellario, Guillelmo Iacob Canonicis Ecclesiæ Rotomag. & Roberto Iacob Presbyteris vniuersisque & singulis Decanis, Cantoribus, Archipresbyteris, Presbyteris, Curatis & Eccle-

fiarum Rectoribus ac Tabellionibus publicis vbilibet constitutis & eorum cui-
 libet in solidum quo ad dictam vteriozem executionem præmissorum, & ad
 diuisionem dictæ Domus Presbyteralis assignationemque & declarationem
 introitus & exitus grancharum prædictarum & ad omnia & singula supra-
 scripta loco nostri faciendum, præterquam ad declarationem & interpreta-
 tionem dictarum Litterarum Apostolicarum & nostrarum præsentium, si super
 hi in posterum aliquod dubium oriatur, Quam declarationem & interpreta-
 tionem cum earum dependentijs & connexis nobis specialiter, vt præmittitur,
 reseruauimus & etiam reseruamus tenore præsentium committimus vices no-
 stras, donec eas ad nos duxerimus reuocandas, Quos & eorum quemlibet tenore
 præsentium 1. 2. 3. & peremptoriè requirimus & monemus, eisque & eorum
 cuihbet in virtute sanctæ obedientiæ & sub pœnis superscriptis, quas ipsos in-
 currere volumus ipso facto, dicta Canonica monitione præmissa, si ea quæ ipsis
 in hac parte committimus, neglexerint seu contempserint contumaciter ad-
 implere, districtè præcipimus & mandamus autoritate quâ supra, quatenus
 quotiens super his fuerint requisiti, ipsi aut eorum alter & eorum quilibet
 super his requisitus præsentibus litteras & omnia & singula in ipsis contenta om-
 nibus quorum intererit, denuncient, legant, intiment & fideliter publicare
 procurent, Monitionesque & mandata nostra superscripta faciant ac cætera
 alia quæ circa hæc requiruntur, plenariè ex sequantur iuxta præsentium lit-
 terarum continentiam & tenorem. Ita tamen quod in præiudicium præ-
 sentis nostræ, imò verius Apostolicæ declarationis & ordinationis nihil valeant
 attentare, nec circa supra scriptas sententias per Nos latas aliquid immutare.
 Si verò nos contingat super præmissis aliquo modo procedere aut aliquo modo de-
 clarare, interpretari vel etiam ordinare, de quo Nobis vt præmissum est, ple-
 nariam potestatem reseruamus, non intendimus propter hoc Commissionem
 nostram prædictam reuocare, nisi de reuocatione huiusmodi specialis & ex-
 pressâ mentio in nostris litteris haberetur. Absolutionem verò omnium &
 singulorum qui præfatas nostras sententias per Nos latas vel earum aliquam
 incurrerint, quoquomodo Superiori nostro vel nobis duntaxat reseruamus. In
 quorum omnium & singulorum testimonium præsentibus litteras fieri & publica-
 ri mandauimus per Notarium publicum infra scriptum & sigilli nostri appen-
 sione vnâ cum signi & subscriptionis dicti Notarij publici appositione com-
 muniti. Acta fuerat hæc in Domo nostra Episcopali sita infra septas Monaste-
 rij S. Victoris prope Parisius anno Domini 1374. Indictione 12. die penult.
 mensis Iunij, Pontificatus sanctissimi in Christo Patris & D. nostri Papæ præ-
 dicti an. 4. præsentibus venerabilibus viris DD. Nicolao de Bosco vtriusque
 Iuris Professore, D. nostri Regis Consiliario, Ioanne Perrerij Curato Paro-
 chie Ecclesie de Franconuilla nostræ Diocesis, Durando Marie Presbyte-
 ro, Stephano Quadrigarij Sororio Adæ Richeux Clerico & Ioanne Barbiton-
 fore Cubiculario nostris testibus ad præmissa vocatis specialiter & rogatis. Et
 ego Ioannes Barbitonforis dictus de Sanctis Beluacensis Diocesis Clericus
Apostolica & Imperiali autoritate Publicus Notarius, Reuerendique in Chri-
sto Patris D. D. Aymerici Dei gratia Parisiensis Episcopi Commissarij supra-
nominati Scriba Iuratus qui præmissis omnibus & singulis, dum vt supra-
 scripta sunt, agerentur & fierent, vnâ cum prænominatis testibus præsens fui,
 eaque fieri vidi & audiui, præsentibus litteras seu præsens publicum instrumen-
 tum in notam per me receptas, seu receptum de dicta nota per alium extrahi &
 grossari pluribus alijs occupatus negotijs, & deinde de ipsis D. Episcopi &
 Commissarij mandato præmissa publicando hic me manu propriâ subscripsi &
 signum meum consuetum apposui requisitus. Quas quidem litteras, vnionem
 & annexionem & incorporationem supradictas ad contemplationem nostram
 ita factas, necnon omnia alia & singula superscripta prout superius scribuntur
 & continentur, rata & grata habentes, ea volumus, laudamus, ratificamus &
 approbamus, & de gratia speciali, certa scientia, autoritate Regia & plenu-
 dine potestatis ad perpetuam rei memoriam confirmamus per præsentibus, saluo
 & retento nobis & successoribus nostris Iure Patronatus vel dispositionis aut
 prouisionis dictæ Parochialis Ecclesie aut Vicariatus supradicti. Dantes tenore
 præsentium

præsentium in mandatis dilectis & fidelibus Gentibus Parlamenti nostri & Comporum nostrorum Parisien. Præposito Parisiensi, Balliuo Rotoma- gen. exterisque Regni nostri Iustitiarijs, aut eorum loca tenentibus præsentibus & futuris, & eorum cuilibet qui super his fuerit requisitus prout ad eum pertinuerit, quatenus Magistros & Scholares dictæ Domus, Curatumque præfatæ Parochialis Ecclesiæ, in quantum quemlibet ipsorum tangit aut tangere potest, vnione, annexione & incorporatione ac confirmatione nostra prædictis vri & gaudere faciant & permittant secundum præsentium formam & tenorem, ipsos aut eorum alterum in contrarium nullatenus impediendo vel molestando, saluo in alijs Iure nostro & in omnibus quolibet alieno. Quod vt firmum & stabile maneat perperuo, sigilli nostri præsentibus litteras fecimus appensione muniri. Datum apud Melodunum 10. die Octob. anno Domini 1374. Regni verò nostri II.

Die 23. Nouemb. eiusdem anni habitis Comitijs Vniuersitatis, de pœnis actum est infligendis Librarijs qui in venditione librorum non satis fideliter se gerebant. Item & de appellatione, quam Decretorum Facultas interposuerat: at quamobrem, non liquet. Actum diei apponam.

Anno Domini 1370. Congregatione Vniuersitatis Generali facta apud S. Mathurinum per Iuramentum 23. Nouemb. Rector duos articulos proposuit ibidem determinandos. Primus art. fuit super punitione Librariorum delinquentium in suis Officijs iniuste gubernatis: quibus correctis super eorum admissione & cæterorum consimilia habentium Officia ad renouationem audientiam Iuramentorum super obligationibus suis fideiussorij exhibendis à quibuscunque aliquos receperint libros vendendos. Cui articulo cum suis membris seruandis Natio nostra deliberando assentiebat. Secundus articulus concernens appellationem quandam factam per Collegium Facultatis Decretorum nullius virtutis in Natione reputabatur.

Et quoniam in Librariorum mentionem incidimus, notatu dignum est quod illi cum admittebantur, fideiussores dabant, se fideliter munus suum exercituros: & tam ipsi quam fideiussores apud Præpositum Parisiensem similiter Iuramentum præstabant: vt patet ex sequenti Instrumento deprompto è tabulario Vniuersitatis & notato hisce Characteribus D. 18. OO.

RECEPTIO
LIBRARIORVM
APVD CASTELLAM.

ATous Ceux qui ces presentes lettres verront, Hugues Aubriot Garde de la Preuosté de Paris salut. Sçauoir faisons que pardeuant Nous vint en Iugement Henry Luillier Libraire demourant à Paris, Iuré de l'Vniuersité de Paris, & afferma en bonne verité pardeuant Nous, que de nouuel ladite Vniuersité de Paris l'auoit ordonné & institué vn des 4. Principaux Libraires Iurez de ladite Vniuersité pour prifer & taxer les liures en ladite ville de Paris de l'authorité de ladite Vniuersité de Paris. Et pour ce ledit Henry Luillier de son bon gré & bonne volenté sans contrainte ou aucune deceuance, de son propre mouuement & certaine science promet & iura en nostre presence que bien iustement & loyaument tous les Liures qui monstrez luy seront, à son pouuoir taxera & prifera, ledit office gardera, fera, exercera bien & loyaument sans fraude ne faueur, & à ladite Vniuersité obeïra, & l'ordonnance de Libraire Iuré gardera bien & loyaument sans enfreindre. Et à ce fut presens pardeuant Nous Robert Lescuyer Libraire & Raoul d'Orliens demourans à Paris, qui de leur bonne volenté sans contrainte ou aucune deceuance à la priere & requeste dudit Henry Luillier s'establirent pleiges chacun pour le tout: & s'obligerent enuers ladite Vniuersité, chacun pour le tout iusques à la somme de 100. liures Parisis que ledit Henry fera & exercera bien, loyaument, sans fraude, promettans lesdits Henry Robert & Raoul Dorliens par leur serment & par la foy de leur corps, pour ce donnée corporellement en nostre main que contre les choses contenuës en ces presentes ils n'iront, aller ny venir feront par eux ne par autres ou temps aduenir au contraire & rendront & payeront tous cousts, dommages, despens, interests qui faits seroient par leur defaut. Et pour tout ce que dit est, interiner & accomplir les dessusdits nommez & chacun d'eux pour le tout ont obligé & obligent eux, leurs hoirs, tous leurs biens, & les

biens de leurs hoirs, meubles & immeubles, presens & aduenir quels qu'ils
 soient, lesquels ils ont soumis quant à ce à la Iurisdiction, execution & con-
 trainte de Nous & de Nos successeurs Preuosts de Paris, & à toutes autres Iu-
 stices & Iurisdictiones où ils seront & pourront estre trouuez pour ces lettres
 accomplir. Et mesmement ledit Henry son corps pour se mettre & tenir pri-
 son fermée outre le guichet du Chasteler de Paris & par tout ailleurs où il pour-
 ra estre trouué, à ses cousts & dépens, renonçant en ce fait lesdits obligez par
 leur foy & serment à tout ce que tant de fait comme de droit l'on pourroit dire
 & alleguer contre la teneur de ces lettres & contre aucune chose des choses des-
 susdites, & au droit disant generale renonciation non valoir. En tesmoin de ce
 nous auons mis à ces lettres le sceél de ladite Preuosté l'an 1370. le Lundy 10.
 iour de Mars. Signé **POVRQVAVT** avec paraphe.

Eodem anno Vrbanus V. Pontifex in Galliam reuertitur, bono quidem
 consilio; vt scilicet Francorum Anglorumque dissidia præsens componeret; at
 malo exitu, suo & publico. Suo quidem, quia paulo post reditum, Auenioni
 moritur. Cui olim Romam petenti à Petro Arragonio Minorita & S. Brigitta ex
 reuelatione diuina declaratum fuerat, si vnquam Auenionem reuerteretur, breui
 moriturum, locumque Schismati longo & diuturno facturum, in magni Ecclesiæ
 dispendium. Verum ille spreto eiusmodi Reuelationibus, quas ex cerebro ma-
 le affecto profluere putabat, die 5. Septemb. Corneto soluens, Massiliam ap-
 pellit 16. eiusdem mensis, & 24. Auenionem peruenit, vbi mense Decembri
 sequente in morbum incidit, & 14. Kal. Ianu. circa horam 9. ætatis anno 61.
 Pontificatus 8. duobusque mensibus & 23. diebus fato communi defungitur.
 Vir singularis virtutis, ingentis animi, vitæ innocentissimæ & illibatæ castita-
 tis. In Cathedrali Auenionensi primò sepultus post 17. dies ad Monasterium
 S. Victoris Massiliensis vt ipse testamento decreuerat, transfertur.

Factis de more Nouendialibus sacris Cardinales Conclauē ingressi 4. Kal.
 Ian. postridie successorem diligunt Petrum Monstrium Rogerij de Malmonte
 Lemouicensē, Belfortij Comitē in Valle oppidi, in Regione Andegauo-
 rum, Diaconum Cardinalem tit. S. Mariæ Nouæ. Clementis VI. ex Fratre
 Guillelmo Belfortij Comite nepotem: qui die 4. Ianu. Presbyter ordinatus,
 postridie consecratus & coronatus Gregorij XI. nomen accepit; vir singularis
 modestiæ & Christianæ pietatis, qui Baldum olim Perusij in Iure Cardinali
 audierat.

1371. Anno 1371. vt habetur in antiquo libro Rectoris, in festo S. Ioannis Baptistæ
 electus est in Rectorem pro secunda vice M. Marcilius de Inghen, de quo supra
 mentio facta est, nullo Quatuor virorum seu Intransium reclamante, qui *itera-
 to habuit labores & expensas licet non tot & tantas*, quantas nempe tulerat & ha-
 buerat priore suo Rectoratu.

Die verò 16. Decemb. eidem Marcilio successor successus est M. Mathæus
 de Hersino vel Hersino: quo regente statutum fuit, vt sacræ Conciones seu
 Sermones haberi soliti diebus SS. Ambrosij & Hieronymi, deinceps in Eccle-
 sia Minoritarum haberentur, si festa illa diebus profestis acciderent, si Domi-
 nicis, in Domo FF. Prædicatorum. Qua de re sic legitur in eodem antiquo li-
 bro Rectoris.

Anno Domini 1371. 16. die mensis Decemb. electus fuit concorditer in Re-
 ctorem Vniuersitatis Paris. M. Mathæus de Hersino nullo Intransium recla-
 mante. In qua Rectoria habuit labores plurimos & expensas. Illo anno fue-
 runt ordinati sermones in Vniuersitate de S. Ambrosio & Hieronymo, quod de
 cætero fierent in Domo Minorum, nisi festa acciderent diebus Dominicis, qui-
 bus diebus fierent in Domo Prædicatorum.

Eodem anno Quidam M. Ioannes de Latone Gerundensis ex Ordine Mino-
 ritarum cum nonnullis alijs asseruit de Hostia consecrata, si caderet vel proj-
 ceretur, aut à bruto sumeretur speciebus remanentibus, sub eis desitutum
 esse Corpus Christi, & substantiam panis redituram. Et si à Iusto, vel à pec-
 catore sumeretur, dum species tererentur, Christum ad cælum raptum iri, nec
 in stomachum hominis descensurum. Quâ de re reprehensus est primùm &
 repressus à F. Nicolao Eymerico Dominicano, tunc temporis in Aragonia fidei

Inquisitore : deinde à Gregorio XI. Pontifice prohibitus sub excommunicationis pœnâ ob merum scandalorum hæc & similia deinceps prædicare. Non quod propositiones illæ putarentur hæreticæ : quippe multi viri graues ante & post Gregorium illas sustinuerunt : sed quia Christianis mentibus injicere poterant irreuerentiam & scandali periculum ; de cætero futiles & inanes.

Longam hac de re dissertationem facit Wadinghus in Annalibus Minorum ad hunc annum. Et primùm ait hæc propositiones non Ioanni de Latone, sed Petro Bonageta Minoritæ huiusmodi errores in Arragonia disseminanti attribui à Bzouio scriptore Dominicano : contra quem Bonagetam vult Bzouius sequentem Sententiam, quæ legitur in Directorio Inquisitorum, fuisse à Cardinalibus pronunciatam.

Miseratione Diuina Petrus sancti Eustachij, & Guillelmus sancti Angeli « Diaconi Cardinales Reuerendis Patribus Tarracon. & Cæsar. Augustan. Pro- « uinciarum Archiepiscoporumque Suffraganeis, necnon Inquisitoribus hæreticæ « prauitatis à Sede Apostolica in ipsis Prouinciis Deputatis salutem & sinceram « in Domino Charitatem. Relatione Religiosi Fratris Nicolai Eymerici Magi- « stri in Theologia ac in dictis Prouinciis hæreticæ prauitatis Inquisitoris ad au- « dientiam D. nostri Papæ nuper peruenit, quod tam in vestris quam in Suffraga- « neorum vestrorum Ecclesiis palam & publicè per certos Religiosos prædicati « fuerunt tres articuli subsequentes in effectu. «

1. Quod si hostia consecrata cadat seu projiciatur in Cloacam, lutum seu « aliquid turpem locum, quod speciebus remanentibus, sub eis definit esse « Corpus Christi & redit substantia panis. «

2. Quod si hostia consecrata à mure corrodatur, seu à bruto sumatur, quod « remanentibus dictis speciebus sub eis definit esse Corpus Christi & redit sub- « stantia panis. «

3. Quod si hostia consecrata à Iusto vel à peccatore sumatur, quod dum « species dentibus teritur, Christus ad cælum rapitur & in ventrem hominis « non trajicitur. «

Supplicato igitur per ipsum Inquisitorem eidem Domino nostro Papæ su- « per huiusmodi articulis, ex quorum prædicatione possent scandala suscitari, « salubriter prouideri. Idem D. noster Papa nobis ibidem præsentibus viux vo- « cis oraculo expressè commisit, quatenus auctoritate sua Apostolica vobis man- « daremus, vt omnis moræ sublato dispendio in dictis vestris Prouinciis sub pœ- « na excommunicationis inhibeat, ne quis deinceps dictos articulos publicè « præsumat prædicare. Nos igitur Petrus & Guill. Cardinales prædicti huius- « modi mandatum Apostolicum cupientes exequi, vt tenemur, vobis & vestrum « cuilibet in virtute S. obedientiæ præcipimus & mandamus, ne ab inde in an- « tea dictos articulos, seu eorum alterum, sub eisdem vel aliis verbis idem sonan- « tibus in substantia seu in effectu, in vestris Ecclesiis vel alibi palam seu publicè « prædicari à quoquam permittatis, & hoc sub pœna excommunicationis, quâ « contrarium facientes innoderis ipso facto. Notificantes vobis nihilominus « simili mandato per ipsum D. nostrum Papam nobis facto, quod idem Dominus « noster Papa Fratri Ioanni de Latone Ordinis FF. Minorum, qui aliquos de di- « ctis articulis in vestris Ecclesiis frequenter recitando prædicauerat, inhiberi fe- « cit sub pœna excommunicationis, ne dictos articulos de cætero publicè præ- « dicare præsumat. In quorum omnium testimonium, sigilla nostra præsentibus « duximus apponenda. Datum apud Villam Nouam Auenion. Diocæsis die 8. « mensis Aug. anno 1371. Indict. 9. Pontificatus sanctissimi in Christo Patris D. « D. nostri Gregorij diuina Prouidentia Papæ XI. anno 1. «

De Ioanne Latone dicitur ad an. 1376. «

Contendit autem Wadinghus contra Bzouium nihil hîc dici de Bonageta, sed de quibusdam tantum Religiosis ; item contra Gabrielem Vasquez & Franciscum Pennam, prædictos articulos non fuisse condemnatos à Gregorio Pontifice, sed tantum prohibitos publicè prædicari, quia scandalo esse possent. Doctrinam autem illam fuisse temporibus Alberti Magni, Alex. de Ales, D. Thomæ & Bonauenturæ probabilem, quamquam eam ipsi secuti non fuerint, sed eius sectatores non fuisse ab eis de hæresi villo pacto suspectos, quia niteban-

tur tum multis rationibus probabilibus, & maximè autoritate M. Petri Lombardi Sententiarum Magistri, Hugonis de S. Victore & Innocentij III. quorum verba neque extra rem nostram erit referre.

» Sic ergo Lombardus in 4. dist. 13. in fine. Illud etiam sanè dici potest, quod
 » à brutis animalibus Corpus Christi non sumitur, etsi videatur. Quid ergo su-
 » mit mus vel quid manducat? Deus nouit hoc. Hugo de sancto Victore lib. 2.
 » de Sacrament. par. 8. cap. 13. Quando in manibus Sacramentum eius tenes,
 » corporaliter tecum est. Quandiu sensus corporaliter afficitur, præsentia eius
 » corporalis non aufertur. Postquam autem sensus corporalis in percipien-
 » do deficit, deinceps præsentia corporalis quærenda non est, sed spiritualis
 » retinenda. Dispensatio completa est, perfectum Sacramentum, virtus ma-
 » ner. Christus de ore ad cor transit. Melius est tibi vt ea in mentem tuam, quàm
 » in ventrem tuum. Cibus iste animæ non corporis est. Noli in ipso quærere con-
 » suetudinem cibi corporalis. Venit ad te vt comedatur, vt non consumatur. Ve-
 » nit vt gusteretur, non vt incorporetur. Hodie respuitur & rejicitur omnino hæc
 » Sententia.

Innocentius III. lib. 3. de Mysterio Missæ cap. 15. Hugonis verba eadem
 » repetit & addit insuper. Ore comeditur, sed stomacho non digeritur, Resicit
 » animum, sed non effluit in secessum. Illud ergo sanè debet intelligi, quod Do-
 » minus ait, Omne quod in os intrat, in ventrem vadit, & in secessum emitti-
 » tur, cum constet illud fuisse dictum non de spiritali cibo, sed carnali.

» Et de 2. articulo supra allato, cap. 11. sic scribit. Si verò quæretur quid à
 » mure comeditur, cum Sacramentum corroditur? vel quid incineratur cum
 » Sacramentum crematur? Respondetur quod sicut miraculosè substantia panis
 » conuertitur in Corpus Dominicum, cum incipit esse sub Sacramento; Sic quo-
 » dammodo miraculosè reuertitur, cum ipsum ibi desinit esse; non quod illa
 » panis substantia reuertatur, quæ transiit in carnem, sed quod eius loco alius
 » miraculosè creatur, quamuis huius accidentia sine subiecto possint sic corrodi,
 » sicut edi.

Bonauentura in 4. dist. 13. art. 2. q. 1. in corp. præmissis Doctorum illorum
 sententiis qui sicut & hodierni dicunt Theologi, contrarium asserunt, qui-
 que pro suæ opinionis fundamento ponebant, quod Christi Corpus inseparabi-
 li vnione adhæreat speciebus, quandiu salua est forma panis & vini, & quan-
 tum projiciatur in cloacam aut alia loca immunda, aut à creaturis irrationa-
 bilibus rodatur ac comedatur, nullam patitur injuriam, non inquinetur, nec
 » corrumpatur, cum sit glorificatum & impassibile, subjungit, Quantumcum-
 » que autem hæc opinio muniatur, nunquam tamen adeo munitur, quando au-
 » res piæ hoc abhorreant audire, quod in ventre muris vel in cloaca sit Corpus
 » Christi, quandiu species ibi subsistunt. Propter hæc est alia opinio, quod Cor-
 » pus Christi nullomodo descendit in ventrem muris. Ratio autem quæ hos mo-
 » uet, est quia Christus non est sub illo Sacramento, nisi eatenus quod ordina-
 » bile est ad vsum humanum, scilicet ad manducationem. Sed sicut mus rodit,
 » ita & inhabile facit, & ita Sacramentum esse desinit, & Corpus Christi ibi esse
 » desinit, & substantia panis redit, vt Innocentius dicit, & hæc opinio commu-
 » nior est, & certè honestior & rationabilior. Viden' lector, vt ait hanc opinionem
 » suo tempore fuisse communiorem.

» Circa tertium verò articulum, quem probabiliter doceri quoque posse af-
 » firmat, sic resoluit q. 2. ad 1. *Nihilominus tamen alia (Sententia) videtur secu-
 » rior & autoritatibus magis concordare, quia Corpus Christi cum illis speciebus descendit
 » ad stomachum & sub illis est, quandiu ille sunt sub propria forma; & habent rationem
 » reficiendi, & secundum ordinationem ad refecionem humanam Sacramentum erat. Vnde
 » concedunt, quod Corpus Domini est in stomacho, quia ibi sunt species, vt cibus; & ideo
 » si enomuntur species, euomitur Eucharistia, & si species possit ab aliis discerni, esset su-
 » mend.*

Hujusce autem opinionis, etsi eam non probat Wadinghus, hæc fundamen-
 ta refert: nempe quod piæ aures horreant audire Christum in cloaca aut sordido
 loco jacere, quod in ventrem aut stomachum injiciatur, aliis cibis aut excre-
 mentis miscendus, aut quod brutis animantibus conuertatur in cibum, ne hinc

occasionem sumant hæretici sacra nostra irridendi : præcipuè verò , quia Sacramentum istud institutum est in Medicinam & vsum humanum : eatenus ergo putabant Christi Corpus remanere sub speciebus, quatenus vsui deseruiunt humano : quod si vsuales esse desinunt, vel per inquisitionem sordium, vel corrosionem à mure, aut aliunde, aiebant desinere esse sub illis Corpus Christi, & redire vel creari sub eisdem ipsam quæ prius exitit, aut alteram panis substantiam. Sic Wadinghus.

Ad eundem annum notat idem Wadinghus promotos fuisse ad sacræ Theologiæ Magisterium è Minoritis Thomam Portugallensem, qui Oxoniæ & Parisijs studuerat, in Portugallia & Salmantiæ legerat, & in Comitij Generalibus Ordinis electus fuerat vt Cantabrigiæ Sententiarum libros interpretaretur, & Thomam de Rossibus Scotum, qui Parisijs septem Artes liberales audiuerat, & in Scotia Theologiam prælegerat: pro cuius promotione ait Carolum Francorum & Robertum Scotorum Reges intercessisse.

Anno 1372. ex Relatione Eymerici Inquisitoris fidei in Hispania Gregorius mandauit Archiepiscopo Tarraconensi, vt libros Raymundi Lulli examinaret, quos Eymericus Directorij Inquisitorum Author assererat plurimis erroribus scaterere. Imò in ipso Directorio legimus fuisse errores illos à Gregorio condemnatos: cum tamen plurimi Authores graues Raimundum ab omni erroris & hæreseos suspitione vindicent, censuram verò à Gregorio factam supposititiam esse contendunt. Quæ Quæstio adhuc sub Gregorio XIII. & Sixto V. agitata est atque indecisa relicta. Malè autem errores istos affingit nonnullis Magno Raimundo Lullo, qui iam pridem obierat. Alter fuit eiusdem nominis, sed cognomento Neophytus & de Tarraga, quod ex Iudaismo ad Christi fidem conuersus fuisset, isque ad Dominicanorum Ordinem se contulit veteris pellis retentâ semper aliquali tincturâ, tuncque in Arragonia docebat, cum Gregorius Auenione sedebat Quod Magno Lullo nequaquam conuenire potest inquit, qui ante annos prope sexaginta obierat. Fortassis Eymericus Dominicanus Fratrum suorum honori parcens quingentos errores, quos ait se in Lulli voluminibus inuenisse, ipsi affingit, quos Raymundo Neophyto seu de Tarraga attribuere debuisset. Sed vt vt sit, ita in 2. parte Directorij habetur n. 189. Quæst. 9. post Titulum, *de Raymundo Lullo & eius erroribus.*

Postea D. Papa Gregorius XI. in Consistorio etiam de Consilio Fratrum interdixit & condemnauit Doctrinam cuiusdam Raymundi Lulli Catalani Mercatoris de Ciuitate Majoricarum oriundi, Laici phantastici, imperiti, qui quamplures libros ediderat in vulgari Catalanico, quia totaliter Grammaticam ignorabat. Quæ Doctrina erat plurimum diulgata: quam creditur habuisse à Diabolo, cum eam non habuerit ab homine, nec humano studio, nec à Deo, cum Deus non sit author hæresium nec errorum. Licet ipse Raymundus asserat in libris suis quod eam habuit in quodam monte à Christo, qui sibi, vt dixit, apparuit Crucifixus, qui putatur fuisse diabolus & non Christus. Quæ doctrina ferè auocauit per 80. annos, quo vsque scilicet Fr. Nicolaus Eymerici Ordinis Prædicatorum in Dominio Regis Arragoniæ Inquisitor hæreticæ prauitatis ex certis causis habens eandem multum suspectam de hæreticâ prauitate, illam multo cum labore transcurrit & postea præsentauit prædicto D. Papæ Gregorio 20. volumina: & causa commissâ fuit D. Cardinali Hostiensis; & de eius mandato fuerunt per 20. & ultra Magistros in Theologia diligenter examinata. Et tandem de Fratrum Consilio, vt verè hæreticalia condemnata, & tota Doctrina generaliter interdicta, quæ Doctrina continebat plusquam quingentos articulos erroneos, de quibus, vt prolixitati parcatur, centum præsentibus inferuntur.

Eodem anno Natio Picardica statutum fecit de pecuniarum suarum distributione, quod legitur in Antiquo illius libro sub hoc titulo. *Statutum quod pecunie Nationis non infumantur in alios vsus quàm in Nationis.* Tale autem est.

Vniuersis præsentibus litteris inspecturis Omnes & singuli Magistri Parisius in Artium Facultate Nationis Picardiæ salutem in Domino sempiternam. Cum Nos strictius obligemur ea desideranter exquirere necnon diligenter prosequi, quæ nostræ Nationis decus respiciunt & decorem, idcirco mentium no-

» strarum studia ad hoc conuertimus vt præfata Natio honore præfulgeat am-
 » pliore, prosperetur salubrius, hisque abundet vberius per quæ sibi valeat ne-
 » cessarijs prouidere, & in aduersis validius se tueri. Ea propter post plures Con-
 » uocationes & Tractatus supra infra scripto negotio præhabitos an. 1372. Indi-
 » ctione 11. mensis Ianuar. die 12. die scilicet Mercurij post Epiphaniam Domini
 » apud S. Iulianum Pauperem Omnes & singuli tam Regentes quàm non Re-
 » gentes & sub iuramento ad statuendum super ipso negotio per Procuratorem
 » dictæ nostræ Nationis hora Primarum conuocari, omnibus Nobis qui com-
 » modè potuimus interesse, congregatis ne pecunia nostræ Nationis in Co-
 » mestionibus seu potationibus consumatur quoquomodo aut alijs quibuscun-
 » que vsibus præterquam per modum subscriptum applicetur, vnanimi omnium
 » consensu ordinando statuimus & statuendo ordinauimus per modum qui
 » sequitur.

» 1. Quod Procurator Nationis nostræ pro tempore existens amodò Con-
 » gregationem non faciet nec facere poterit ad ordinandum de pecunia Nationis,
 » nec de ipsa pecunia in deliberationem per se vel per alium directè vel indirectè
 » ponere poterit, permittere aut procurare vt in aliquos vsus conuertatur, exce-
 » ptis solum articulis & casibus infra scriptis, vtpote defensionis necessariæ Iuris
 » Nationis, Contributionis cum alijs Nationibus, seu Facultatibus, in festis
 » Communibus Nationum seu Facultatum, solutionis Scholarum, Emptionis
 » & ædificationis earundem, distributionum Magistrorum in festis per Nationem
 » ordinatis, in quibus antiquam consuetudinem volumus obseruari, duplicatio-
 » nis salarij Receptoris, si Nationi placuerit, aut in alijs honestis negotijs nostræ
 » Nationi expedientibus & opportunis omni fraude & dolo in præmissis semotis
 » penitus & exclusis. Adijcientes vt cum huiusmodi exponenda emerferint,
 » Procurator noster, Receptor & Deputati si qui fuerint, in solemnem Congre-
 » gationem ob hoc facientes Nationi fideliter referre teneantur & sub iuramento
 » quantitatem, modum & formam pecuniæ in dictis casibus exponendæ, nullus-
 » que Magistrorum aut Bedellorum intersit, aut interesse præsumat, vbi aliquid
 » de pecunia Nationis præterquam in huiusmodi casibus exponatur.

» Item Ordinamus quod Receptor noster quicumque pro tempore fuerit, in
 » præsentia Nationis computare teneatur ter in anno, videlicet in medio Qua-
 » dragesimæ, vltima die ordinariè legibili post festum Remigij, quodque pecu-
 » niam totam quam computauerit Nationi debitam & per eum receptam infra
 » fra octo dies à die Computi sui teneatur plenariè in præsentia Nationis delibe-
 » rare, vt per ipsius Nationis deliberationem in Archam seu locum tutum & se-
 » curum & sub clausura fideli reponatur referenda.

» Item volumus & ordinamus quod Procuratores & Receptores futuri in sua
 » Institutione iurent singulariter ante Officij susceptionem publicè in præsentia
 » Nationis præmissæ in quantum eos tangunt, quod pro posse ea fideliter obserua-
 » bunt. Et quod idem Procurator similiter iuret, quod successorem suum hoc idem
 » faciet iurare, nec super huiusmodi Iuramentis ijdem Procurator & Receptor
 » per se vel alium, seu alios dispensationes per sua Iuramenta poterunt procura-
 » re, retentâ nihilominus liberâ nobis potestate super Bursis, Bedellis nostris, ex
 » gratia pluries concessis, si Nationi placuerit, ordinandi. Intentionis tamen
 » nostræ non existit alicui nostrorum Statutorum per præsentem derogare, nisi in
 » quantum præsentem statuto videantur obuiare. In quorum omnium testimonium
 » & munimen præsentem mandauimus & fecimus sigilli nostri communis appen-
 » sione communiti, præsentibusque honorandis & circumspectis viris MM. Io.
 » de Dvodena, Bachalario in Theologia, Iacobo dicto Iuuenis, Ioanne de Tre-
 » lon, Petro de Ripa, Nicolao de Jongheti, Ioanne dicto Waltier, Ioan. de
 » Dungen, Io. de Chymaco, Io. de Ponce, Godefrido de Blesia, Ostone de
 » Villa Regentibus & non Regentibus pluribusque alijs Magistris nostræ Natio-
 » nis fide dignis super præmissis, vt præfertur, specialiter conuocatis.

Eodem anno die 24. Martij electus est in Rectorum M. Ioannes de Behe Bra-
 bantinus: qua de re sic legitur in libro Rectoris f. 146. recto. Anno D. 1372. die
 24. mensis Martij electus fuit in Rectorum Vniuersitatis Parisiensis M. Ioannes de
 Behe Brabantinus, Leodiensis Diacesis: & fuerunt intrantes Lambertus de Marchia,

Iacobus Vincent, Thomas Mielle & Marcilius de Inghen Gallicane, Picardiae, Norm. & Anglicanae Nationum, iste Marcilius olim Rector, tunc erat Romae cum schisma exortum est in Ecclesia ob electionem Urbani VI. anno 1378.

Hoc anno primum institutum est in Francia Praesentationis B. Virginis in Templo Festum, hac occasione. Cum Philippus de Masseriis vulgò de Maiffieres, nobilis Picardus ex agro Sangterrensi ortus, Regni Cyprij sub Petro de Lusignano Rege Cancellarius, post obitum Petri Auenionem ad Gregorium Legatus venisset, inter caetera Papae obtulit Officium praedicti Festi, quale erat in vsu apud Graecos & in Oriente, postulauitque Festum illud in Occidente quoque celebrari. Gregorius examinato per viros Doctos & DD. Cardinales Officio, habitoque super ea re eorum consilio Festum praedictum instituit, illudque 21. Nouemb. anni 1372. in Basilica Minoritarum Auenionensium tum primum celebratum, quò decuit solemnitare. Tota huius rei historia ex Epistola Philippi erga B. Virginem toto animo affecti intelligitur, quae legitur in libello excusso Meris anno 1638.

FESTVM
PRÆSEN-
TATIONIS
B VIRGI-
NIS INSTE-
TVTVM.

Vniuersis in Domino fidelibus, maximè Christianis Occidentalibus Philip. «
pus de Maseriis Picardiae miles infimus, Regni Cypri indignus Cancellarius vo- «
catus, ac gloriose Virginis Mariae zelator abortiuas sententias irati summi Iu- «
dicis per Mariam euadere & ad vitam sempiternam peruenire. Exclamare ple- «
rumque compellitur dolorem omnem & mala Gentis nostrae in lucem ad me- «
moriam reducere. Dicant igitur nunc cum lachrymis qui redempti sunt à Do- «
mino Iesu. Vae nobis Christianis rubor in facie & liuor infamiae, quia non sunt «
occultata hodie à filiis alienigenarum Infidelium qui in circuitu nostro sunt, «
mala inexplicabilia Christianis à Deo inflicta, peccatis haec impetrantibus. «
Quantae nempe pestilentiae, seditiones, mortalitates, guerrae, proditiones «
& haereses temporibus nostris insurrexerunt, maximèque ad plagam Occiden- «
talem, patet intuenti. «

Flagellauit etenim Deus & continuè flagellat Christianos qui ad mortem, «
qui ad gladium, qui ad famem, & captiuitatem, Ieremià praedicente & verè «
cum Bernardo ad Ostiensem, Praenestinum & Tusculanum Cardinales scriben- «
te. Hodie non immerito dici potest, Sapientiam vincit malitia, adduntur «
vbique cornua impiis & exarmatur Iustitiae zelus, & non est qui facere bonum «
non dico velit, sed possit. Superbi iniquè agunt vsquequaque & nullus audet «
contra mutire, & vti nam vel ignorantia tuta esset, & iusticia ipsa sibimet suf- «
ficeret defensionem. Hæc ille, &c. «

Ad hunc annum legitur in Codice MS. membranaceo qui pro Titulo habet
De Temporalitatibus, cuius mihi copiam fecit D. d'Herouval, litem intercessisse
inter Episcopum Parisiensem & Inquisitorem haereticæ prauitatis occasione
cujusdam Iudaei Christiani ad Iudaismum relapsi, titulus est des Herezes.

Monte de Siluanecto erat incarceratus in Castellero, quia fuerat ad fidem «
conuersus, & tamen postea se gesserat pro Iudæo, prout antea erat. Inquisi- «
tor autoritate Apostolica requirebat sibi reddi pro inquirendo de dicto crimi- «
ne & cognoscendo. Episcopus Parisiensis petebat sibi reddi cum esset Iudex «
Ordinarius Iurisdictionis spiritualis Ciuitatis & Diocesis Paris. aut saltem cum «
dicto Inquisitore redderetur pro cognoscendo. Per Arrestum Curiae traditus «
fuit Episcopo Parisiensi & Inquisitori simul pro faciendo & ordinando adinui- «
cem de dicto Monte quod iustum foret. 15. Ian. 1372. «

Visa Sententia data pro dicto Monte per Inquisitorem & Officiale Paris. «
simul absolutiua, Curia omne impedimentum appositum in corpore & bonis «
dicti Monte leuauit & mandauit Bailliuo Siluanectensi vt sibi sua bona restitue- «
ret. 15. Iunij 1374. Sic cauetur inter Litteras huius Parlamenti. Ex his patet tum «
fuisse in Francia Inquisitores haereson à summis Pontificibus constitutos. «

Anno 1373. Gregorius XI. Ordinem Eremitarum sancti Hieronymi à non- «
nullis eximiae sanctitatis viris Italis Institutum confirmauit. Et eodem anno «
S. Brigitta Sueca Romae obiit septuagenaria, octo liberorum mater, qui om- «
nes sanctitate vitae conspicui fuerunt, omnesque post mortem inter Cœlites re- «
lati. Fuit illa Diuinis reuelationibus celebris. Filiam habuit Catharinam Senen- «
sem, etiam virtutibus insignem, quae Eghardum virum Nobilem ad nuncu- «

pandum Deo Castitatis votum adduxit, ipsaque Ordinis Monialium, quem Mater instituerat, habitum sumpsit.

Eodem anno obiit insignis Iuris Canonici Doctor Stephanus Parisiensis, aliàs de Pissaco, Episcopus Par. & Cardinalis sancti Eusebij, obiit autem Auenione 16. Kalend. Nouemb. cuius tumulo ante maius Altare Cathedralis insculptum est hoc Epitaphium.

*Stephanus hic Sedis Romanae Collateralis
Desertis terris spe sanctis jungitur alis.
M. C. ter ac anno tribus aucto septuageno
Octobris decimâ sexta Domini quoque primâ
Clauditur hoc lapide lux Iuris Parisiorum
Pastor voce, fide Dux Regis Consiliorum,
Fautor egenorum, damnans hereses Reproborum.*

DEDICA-
TIO CA-
PELLAE NA-
VARRICAE.

Ei successerat in Sede Parisiensi Aimericus de Maignac Lemouicensis, libellorum supplicum Magister ex Decano eiusdem Ecclesiae, anno 1368. Et hoc anno interest Dedicacioni Capellae Nauarricæ cum aliis plurimis Prælati: vt habetur in tabella eiusdem Capellae, quæ à dextra est ingredientibus per valuas ipsius: in qua hæc verba leguntur. Anno Domini 1373. die Dom. quæ fuit 16. mensis Octob. Indictione 11. fuit hæc Capella dedicata per Reuerendum in Christo Patrem Dominum Petrum de Villaribus tunc Episcopum Niuernensem in honore sanctæ Trinitatis, Victoriosissimæ S. Crucis Christi, gloriosissimæ Virginis Mariæ, B. Ludouici Francorum Regis, B. Catharinæ Virginis totiusque Curie supernorum Cinium. Insuper quinque Altaria per eundem consecrata sunt, pretiosis in eis SS. Reliquiis interclusis. Præsentibus ven. in Christo Patre D. Episcopo Nannetensi Hugone Boileauë, Subeleemosynario Regis, Hugone de Rora Domino Camerae Compotorum, Simone Freyon Magistro Principali huius Collegij, M. de Crenoy Magistro Artistarum, Guidone Guerini Magistro Grammaticorum, cum Theologis, Grammaticis, Capellanis & Clericis eiusdem, adstante multitudine maxima Cleri & populi, occasione cuius Reuerendi in Christo Patres, idem D. Petrus Niuernensis, Ioannes Nannetensis & Aimericus Parisiensis eiusdem loci Ordinarius, Pontifices concesserunt quilibet 40. dies Indulgentiæ deuotè ipsam Capellam visitantibus, verè pœnitentibus & confessis.

Eodem anno hi fuerunt successiuè Rectores Academiae Parisiensis. Magistro quidem Ioanni de Behe Brabantino die 24. Martij electo, successus est die 24. Iunij M. Guill. Cheuenardi Trecentis Magister in Artibus & Scholaris in Theologia. Eidem 11. mensis Octobris successus M. Ioannes de Roncuria de Natione Gall. Tullensis Dicec. qui, vt habetur in antiquo libro Rectoris, *Fecit præcedentem librum Rectoriæ cooperiri pelle rubea ponendo noua firmacula.*

Die 16. Decembris prædicto Ioanni subrogatus est M. Guillelmus Gorrien seu de Gorran Normanus Rotomag. de quo sic habetur in prædicto libro Rectoris. Anno Domini 1373. 16. die mensis Decembris electus fuit in Rectorem Vniuersitatis Paris M. Guill. Gorrien de Natione Normaniæ Rotomagensis. In cuius Rectoria fuit Arrestum datum in Parlamento super emenda tam honorabili quam pecuniaria à Roberto de Puincomo Armigero & à quodam sibi seruiente facienda Vniuersitati & M. Simoni de Ceruoy, quæ debebat fieri in pleno Parlamento die Lunæ post *Leiare* eiusdem anni. De qua emenda pecuniaria summa ascendit ad 120. Francos adiudicatos Vniuersitati, ita quod prædictus Armiger soluat centum, & Seruiens suos 20. Quam summam recipere debet sequens Rector.

Eodem anno Natio Gallicana per suum Procuratorem M. Lucam du Ruad, & quinque Tribuum Decanos Hebertum Courtois, Petrum de Seillenay, Nicolatum de Soissons, Guill. le Dos & Petrum de Luques emit quandam Domum in vico stramineo ab executoribus Testamentariis M. Dionysij Fardelli olim Notarii Curie

Curia Officialis Parisiensis, quam in rem confectum Instrumentum extat in Antiquo libro Procuratorum ipsius Nationis.

Anno 1374. emerferunt quidam Hæretici in Academia Pragensi apud Bohemos, Ioannis Hussi Præcursores: inter alios verò Malleus quidam Canonicus Pragensis asseruit iam Antichristum venisse in mundum: in Papa, in Cardinalibus & in Episcopis nullam residere pietatem, nullam veritatem, sed se solum & eos qui sibi adhærebant, docere quæ tenenda, quæ facienda essent. Ex ijs initijs sumpta libertas loquendi de abusibus Curia Romanæ, de vitijs sacerdotum, deque eorum fastu & superbia: vnde sensim in apertam hæresim prolapsi sunt Pragenses duce Ioanne Hussò, vt suo loco dicetur.

Eodem tempore prodijt in lucem *Somnium Viridarj* de Authoritate Regia & Sacerdotali. In quo Clericus & Miles interloquuntur, & vterque partis suæ causam potiorē esse & præualere conatur demonstrare.

Eodem anno obiit Franciscus Petrarcha Poëta Laureatus anno ætatis 70. Archidiaconus olim Parmensis & Canonicus Parauinus. Cuius exequias celebrarunt Episcopus, Princeps, Academia & tota Ciuitas Parauina. Laudationem habuit Bonaventura Peraginus, Eremita Augustinianus, & paulò post Prior Generalis creatus.

Die 10. Octob. huius anni electus est in Rectorem M. Nicolaus Cuffangeo Nat. Gall. Diocesis Lugdunensis, qui vt habetur in libro Rectoris, *fecit nouam cutem argenteam sigillo Rectoria apponi.*

Eodem anno Picardica Natio statuit de modo eligendi suos Officiarios: quod statutum legitur in antiquo libro Procuratorio sub hoc titulo. *Statuum de modo eligendi Officiarios Nationis.*

Vniuersis præsentibus litteras inspecturis Omnes Magistri Facultatis Arrium tam Regentes quam non Regentes Nationis Picardicæ studij Parisiensis salutem in Domino sempiternam. Quoniam experientia rerum Magistra edocente didicimus quod damnandæ ambitionis improbitas quorundam Magistrorum dictæ nostræ Nationis animos in tantum excœcãuit, vt cum per ostium veræ Electionis ad Officia Nationis nostræ assumi nequeunt, seu verisimiliter dubitant, aliunde tanquam fures & latrones exquisitis fraudibus ad eadem Officia intrare fatagunt & nituntur, cum nunc per seipsos, nunc per interpositas personas apud Procuratorem vt ipsos ad huiusmodi Officia nominet, vel apud alia ipsius Nationis supposita, vt vota sua in electione facienda in ipsos dirigant, instant illicitis practicationibus & precibus importunis, propter quod libertas eligendi à pluribus præsertim Iuuenibus impeditur, ac inducuntur frequenter ad dirigendum vota sua contra eorum conscientias in minus idoneos, qui huiusmodi Officijs licet immeriti præficiuntur in dictæ Nationis ac suppositorum suorum scandalum, detrimentum non modicum & iacturam. Hinc est quod tantis fraudibus in quantum possumus obuiare volentes, ac id de cætero districtius prohibentes statuimus & ordinamus, vt si quis pro se aut pro alio apud Procuratorem vel alium quemcunque vt ad aliquod Officium Nationis nostræ nominetur, eligatur, aut aliter quomodolibet promoueatur, seu vt voces vel vota Magistrorum sibi impetret, vel quod continetur in Officio si quod obtineat, verbis, scriptis, vel signis per se vel per alium intercesserit, institerit, supplicauerit, vel quomodolibet laborauit, sit eo ipso ad omnia Officia Nationis inhabilis per vnum annum, præterea iuxta qualitatem excessus dictæ nostræ Nationis arbitrio puniendus. Volentes nihilominus, vt cum quem per scrutinium ad huiusmodi Officium eligi contigerit, quod Scrutatores ad hoc Deputati Iuramento eorum adstricti sint, vt ab omnibus, qui coram ipsis compareant ad vota sua ipsis nuncianda, iuramentum capient, quod in tales quos nominabunt, vota sua non dirigent pretio, precibus, aut alia quacunque illicita instantia inducti, sed solum zelo Iustitiæ ac honoris & vtilitatis Nationis. Deum Scrutinio publicato vel si etiam quis absque scrutinio concorditer electus fuerit, Procurator illum qui plures voces habuerit, vel in quem omnes vt præmittitur, consenserint, ante omnia iurare faciat, quod pro huiusmodi Officio hac vice non institerit pretio, precibus, verbis, factis aut aliter qualitercunque. Et si Officium forte fuerit, quod aliquando continuari consuetum est, quod pro huiusmodi Officij continuatione per se vel per alium non supplicabit, nec

1374

STATUTUM DE OFFICIARIIS NATIONIS PICARDICÆ

» quomodolibet instabit. Quæ omnia prædicta nedum ad illa quæ secundum an-
 » tiqua statuta Nationis nostræ Officia nuncupantur, sed ad alia etiam ipsius
 » Nationis ministeria, vt pote ad Officia Intranantium pro eligendo Rectore, Nun-
 » ciorum ad Curiam Rom. destinandorum, Examinatorum S. Genouefæ & De-
 » terminantium, & ad omnia alia Officia seu Deputationes tam maiores quàm
 » minores, ad quas iuxta ritum & consuetudinem dictæ nostræ Nationis quàm
 » scrutinium eligi seu assumi potest, referri volumus & extendi. Nostræ tamen
 » intentionis non existit, quin Congregatione ad prouidendum huiusmodi Be-
 » neficijs facta & Natione per Bedellum ad Procuratorem more solito vocata, hi
 » qui iuxta suas conscientias in huiusmodi Officijs ad honorem & vtilitatem Na-
 » tionis se profuturos crediderint seiplos possent coram Procuratore & Natione
 » publicè præsentare, & ad huiusmodi Officia obrinenda promptos si Nationi
 » placeat, se offerre. In quorum omnium testimonium & munimen præsentibus
 » litteris sigillum dictæ nostræ Nationis duximus apponendum. Datum & actum
 » apud S. Iulianum Pauperem Natione ad statuendum debirè ac solemniter vt
 » moris est, conuocata, præsentibus venerabilibus & discretis viris MM. Ioanne
 » Waltier Receptore, Io. Bourdone, Io. de Trelon, Io. de Behe, Ingerano Iu-
 » uenis, Petro Moyart, Michaële Danchart, Io. Calui, Guill. de Roka, Ioan.
 » Comitibus, & pluribus alijs Magistris dictæ Nationis, anno Domini 1374. die pe-
 » nultima mensis Martij.

1375.

Anno 1375. Florentini aduersus Gregorium & Sedem Apostolicam insur-
 gunt infinitaque prope modum scelera & flagitia perpetrant, Ecclesiæ bona
 diripiunt, multasque vrbes ad defectionem hortantur. Gregorius de acceptis
 iniurijs Regem Carolum admonet. Illi suos etiam ad ipsum Legatos expediunt,
 & de Pontifice similiter conquærantur litteris ad eum datis Florentiæ die 12.
 Octob. his verbis, *Tacimus, Illustrissime Principum, & honesto, imo mæsto silentio*
crudelissima vulnera quibus transfixi fuimus intrinsecus, dissimulanda censuimus.
 Princeps Legationis erat Donatus de Barbadoris vtriusque Iuris Professor, Re-
 gemque Aureliæ conuenit, & suorum innocentiam persuadere conatur assum-
 pro hoc themate. *In te Domine speravi, non confundar in æternum, in Iustitia tua li-*
bera me. Die 25. Iulij an. 1376.

Hiscæ temporibus Nouatorum quorundam serpebat hæresis in Delphinatu
 & locis vicinis: ad quam euellendam Pontifex misit Inquisitores fidei. Verum
 illis parum proficientibus, quia Regnum Gallicanum Inquisitionem non faci-
 lè admittit, nec Gubernatores Delphinatus à Rege constituti fauorem auxi-
 liumque præstabant, scripsit ad Regem, vt ijs mandaret tam necessario operi
 fauere.

DE IN-
 QUISI-
 TIONE FIDEI
 IN FRAN-
 CIA

» GREGORIVS Episcopus seruus seruorum Dei, Charissimo in Christo filio
 » Carolo Regi Franciæ Illustri S. & Apost. bened. Zelus Catholicæ fidei & tui
 » honoris & meriti nos inducit, vt pro defensione dictæ fidei, præsertim in tuis
 » partibus deuotionem Excellentiæ Regiæ fiducialiter requiramus. Quare ex
 » Dilecti filij Inquisitoris hæreticæ Prauitatis Partium Delfinatus Viennensis ex-
 » positione didicimus, quod in dictis partibus Hæreticorum multitudo copiosa
 » consistit, quos nonnulli Nobiles partium earundem postposito Dei timore fo-
 » uentes non permittunt eundem Inquisitorem procedere contra illos, & quod
 » Dilectus filius Nobilis vir Gubernator Delfinatus eiusdem contra tales de fa-
 » uore sui officij requisitus, illum impendere negligenter omittit: propter quæ
 » multiplicantur execrabiles hæreses & hæreticorum inficientium illas & vicinas
 » Patrias numerus, proh dolor! continuè adaugetur. Vnde si super ijs cum tuæ
 » deuotæ Celsitudinis auxilio, sine quo non potest Iustitia ministrari, celer & ef-
 » ficax remedium non apponatur, in omnibus dictis partibus & etiam Regno ve-
 » pres & spinæ hæreticalium errorum possent citò succrescere, non de facili euel-
 » lendæ in periculum animarum grauissimum & obnubilationem Claritatis Ca-
 » tholicæ, sinceritatis fidei Orthodoxæ quam tui Christianissimi & inclyti Pro-
 » genitores non solum defenderunt viriliter, sed magnificè extulerunt. Ea pro-
 » pter Regiam Maiestatem requirimus instantiusque rogamus, quatenus super
 » præmissis tam deuotè quàm feruenter & efficaciter atque celeriter non solum
 » litteralibus mandatis, sed nuncijs & Executoribus feruentibus, audacibus &

denoris ad dictas partes per te mittendis prout tanta materia exigit, prouidere festines, quod exinde tua multiplicentur merita apud Deum & præconium in hoc Dei negotio, quod cuncta præcellit, gloriosius extollatur, & nos contra Nobiles & alios tuos subditos defendentes & fouentes eosdem hæreticos, ex gente Iustitia quam nullo modo possumus omittere, procedere non cogamur. Cæterum vt contra huiusmodi hæreticos & fautores eorum efficacius procedatur, venerabilem fratrem nostrum Antonium Episcopum Massanen. Aposto. licæ Sedis Nuncium, harum latorem, ad dictas partes dirigimus, cui velis tuam assistentiam adhibere in consilio ac auxilio & fauore ac credere indubiè ea quæ de præfatis ex parte nostra tibi duxerit referenda. Datum Auenioni Nonis Maij anno 5.

Quia verò veritus est Pontifex ne non satis assentientem huic rei Regem haberet, scripsit quoque ad Aymericum de Maignac Episcopum Parisiensem, vt quæ valebat gratiâ apud ipsum, eâ vteretur ad eum inducendum vt Inquisitioni quam instituere volebat, assensum præstaret & fauorem.

GREGORIUS. . . . Venerabili fratri Episcopo Parisiensi Sal. & Apost. bened. ijs diebus cum in nostra fuisti præsentia, tuæ fraternitati narrauimus ea quæ nobis erant relata de multis Hæreticis in Delfinatu Viennensi morantibus & de fauore Nobilium dicti Delfinatus qui præstabatur eisdem, ac etiam de negligentia dilecti filij Nobilis viri Gubernatoris Delfinatus eiusdem non curantis contra eosdem hæreticos fauere dilecto filio Francisco Borelli sacre Theologiae Magistro, Inquisitori hæreticæ prauitatis in illis partibus constituto, & tibi commissimus prout nosti, quod Charissimo in Christo filio nostro Carolo Regi Franciæ Illustri hæc ex parte nostra exponeres viua voce, vt super eis debite prouideret. Nunc autem eidem Regi scribimus secundum tenorem præsentibus interclusum, & litteras nostras dicti tenoris cum ijs mittimus alligatas, vnde ipsas litteras eidem Regi præcipientes ac sollicites, quod tam pio ac vrgenti fidei Orthodoxæ negotio mittat celeriter nuncios zelantes & litteras oportunas; alioquin contra dictos Gubernatorem & Nobiles procedere cogemur. Datum Auenione.

In eandem rem scripsit Archiepiscopis & Episcopis illarum partium, nobilibus quibusdam & præsertim Carolo de Banvilla Delfinatus Pro-Regi, hoc modo comminatorias misit litteras & increpatorias in hunc modum.

GREGORIUS. . . . Dilecto filio Nobili viro Carolo Domino de Banvilla Militi Gubernatori Delfinatus Viennensis Sal. & Apost. bened. Ex dilecti filij Inquisitoris hæreticæ prauitatis partium Delfinatus Viennensis expositione didicimus, quod in dictis partibus hæreticorum multitudo copiosa consistit, quos nonnulli Nobiles partium earundem postposito Dei timore fouentes non permittunt eundem Inquisitorem procedere contra illos, adeo quod nonnulli hæretici anno isto contra Iudicium seu Officium dicti Inquisitoris publicè rebellarunt; & quod tu contra tales de fauore tui Officij requisitus, illum impendere negligenter omittis, propter quæ multiplicantur execrabiles hæreses & hæreticorum inscientium illam & vicinas Patrias numerus, proh dolor! continuè in periculum animarum grauissimum, & Regij ac tui honoris non modicum detrimentum adaugetur. Quare Nobilitatem tuam requirimus, rogamus & hortamur attentè; nihilominus tibi per Apostolica scripta mandantes quatenus præteritam negligentiam sic emendare procures, eidem Inquisitori contra quoslibet Hæreticos & suspectos de hæresi ac contra quoslibet Nobiles & alios fautores & defensores eorum tui auxilij & fauoris brachium promptè ac efficaciter impendendo, ac in ijs quæ ad tuum spectant officium fidehiter obediendo iuxta Canonicas sanctiones, quod non oporteat Nos qui pati tantum discrimen dictæ fidei non debemus, contra tuam huiusmodi negligentiam nimium vtique periculosam aliud remedium, quod non possemus nec deberemus omittere, prout ad nostri Apostolatus spectat Officium, adhibere; & si hoc contemneres agere, magnum procul dubio incurreres periculum status tui. Cæterum vt contra huiusmodi hæreticos & fautores eorum efficacius procedatur, &c. vt in Ep. ad Regem.

Ex ijs patet quam ægrè fuerit ijs temporibus recepta in Regno Gallicano Inquisitio; quam si quando qui à Summis Pontificibus missi sunt exercuerunt,

vtique nacti sunt occasionem turbulentorum temporum: vixque vnquam bene cum eis conuenit Vniuersitas Parisiensis, vt ex historia patebit.

Eodem anno Carolus Rex cognomento sapiens in Parlamento Parisiensi frequentissimo Principum & Prælatorum legem tulit de Majoritate Regum ad annum ætatis 14. idem sapientissimus Princeps Præsentationis B. Virginis Festum in Francia institui voluit hoc anno datis Litteris ad M. Nicolaum de Arceiis Episcopum Autissiodorensem fidelissimum tunc subditum & amicum; item ad Magnum Collegij Nauarrici Magistrum & Scholares, quæ tales sunt ex MS. San-Victorino notato hisce characteribus 478.

DE FESTO
PRÆSEN-
TATIONIS
AD COLL.
NAUARRI-
CVM.

Carolus Dei gratia Francorum Rex directis nostris *Magistro & Scholaribus*
 » *Domus nostræ Scholarium de Campania Parisius in Monte S. Genouesie fundatæ sulu-*
 » *tem in eo qui non cessat Matrem honorare in terris. Inter cetera quæ sollicitudi-*
 » *nis nostræ cura quotidiana diligenti meditatione reuoluit, illud occurrit no-*
 » *stræ considerationi præcipuum, qualiter B. Virgo & Imperatrix Sanctissima à*
 » *nobis colatur, affectuque maximo & debitâ veneratione laudetur. Ad eius si-*
 » *quidem exaltationem & gloriam ex debito incitatur; & oculos mentis nostræ*
 » *ad eam sursum erigimus, vtpote quia est omnium singulare præsidium. Et*
 » *ipsam puro corde colentibus apud benedictum suum filium potentissima media-*
 » *trix. Cum itaque sicut nouimus, vestri deuotio in laudem ipsius Virginis sollicitè fer-*
 » *ueat, vestre deuotioni harum serie præsentium nuntiamus dilectum, & fidelem Mili-*
 » *tem & Consiliarium nostrum Philippum de Mazeris Cypri Cancellarium to-*
 » *tum eidem Virgini deditum in nostra præsentia piè inter alia recitasse, quali-*
 » *ter in partibus Orientalibus vbi per multa tempora moram traxit, Festum Præ-*
 » *sentationis B. Mariæ Virginis in Templo à suis parentibus, dum ipsa adhuc in*
 » *triennio existeret, 21. die mensis Nouembris anno quolibet solemniter celebra-*
 » *tur, ipseque perpendens quod in Ecclesia Occidentali lateret tanta solennitas,*
 » *dum certo tempore ad Summum Pontificem Ambassiator carissimi consanguinei*
 » *nostris illustris Ierusalem & Cypri Regis existeret, solennitatem eiusmodi eidem*
 » *Summo Pontifici enarrauit. Officium de ipsa solennitate musicè notatum humili-*
 » *tate quâ decuit. specialiter offerendo. Qui quidē Summus Pontifex post exami-*
 » *nationem multiplicem tam per ipsum quam per nonnullos Cardinales aliosque*
 » *Prælatos & Magistros in Theologia super dicto Officio de mandato suo habi-*
 » *tam in laudes Virginis prorumpens celebrare dictum Festum in Rom. Curia to-*
 » *lerauit misericorditer ac permisit. Et sic dictâ die celebrata fuit dicta solenni-*
 » *tas in eadem Curia assistentibus Cardinalibus & Prælatibus pluribus, popu-*
 » *loque vtriusque sexus in quantitate maxima congregato. Quare præfatus Phi-*
 » *lippus exultans in Domino nobis memoratum Officium humiliter præsentauit,*
 » *quod suscipiens vehementi gaudio dictum Festum 21. die mensis Nouembris*
 » *nuper per dilectum & fidelem nostrum Petrum Abbatem Monasterij Conchen-*
 » *sis Sedis Apostolicæ in his partibus tunc Nuncium & Decretorum solennem*
 » *Doctorem, qui etiam Abbas multum eleganter prædicauit ipsa die in nostra*
 » *præsentia vocatis & præsentibus multis Prælatibus, Baronibus & Nobilibus, in*
 » *Capella nostra solemniter celebrari fecimus, sicut & idem proponimus facere*
 » *dictâ die annis etiam singulis Deo auxiliante durante curriculo vitæ nostræ &*
 » *Regni nostri excitare fidelem populum ad solennizationem huius Festi. Igitur*
 » *dictum Officium ad cumulum Gaudiorum vestre deuotioni transmittimus, vos hortantes*
 » *quatenus dictam solennitatem ad gloriam dicte Virginis faciatis celebrari. Nam nihil*
 » *est post Deum vtilius memoria Matris eius, condignumque ab ea pro tanto honore habe-*
 » *bitis premium. Datum apud Meledunum 10. Nouemb. 1375. & regni nostri*
 » *vndecimo.*

1376.

Eodem die eodemque loco dedit eiusdem tenoris Litteras Dilectis Decano & Capitulo Ecclesiæ Collegiatæ B. Mariæ de Meleduno Senonensis Diocesis. Item Nicolao Episcopo Autissiodorensi, Parisius 10. Febr. 1375.

Ad annum 1376. narrat Wadinghus plurimos sui Ordinis viros, Academiz Parisiensis alumnos ad Magisterium in Theologia fuisse promotos. Arnoldum Grillæ, Thomam de Rissy Vicarium Generalem in Regno Scotiæ, Baccalau- reum Parisiensem, post professionem 4. annorum, Vpertum de Haluesnahn Baccal. item Paris. Oxoniensem & Cantabrigiensem, Nicol. Baldacre Eugubi-

nam in studiis Parisiensi & Bononiensi Baccal. Ioannem de Latone Gerundensem, cui ante diximus indictum silentium circa propositiones aliquas de Eucharistia, de quo extant hæ Gregorij Litteræ ad Cancellarium Parisiensem.

Gregorius Episcopus seruus seruorum Dei, Dilecto filio Cancellario Parisiensi salutem Apostolicam & benedictionem, Viri Sacræ Lectionis... cum itaq; sicut accepimus, Dilectus filius Ioannes de Latone de Gerunda Ordinis Fratrum Minorum Professor in sacra Theologica Facultate in pluribus studiis iuxta morem dicti Ordinis, postquam de studio Parisiensi, in quo in Facultate ipsa laudabiliter studuerat, per plures annos viriliter legerit & adeo Doctrina profecerit, quod se dignum reddidit ad obtinendam honorem Magistrj in eadem, Nos volentes eundem Ioannem propterea fauoribus prosequi gratiosis, ipsius in hac parte supplicationibus inclinati Discretionis tuæ per Apostolica scripta mandamus, quatenus ipsam Ioannem ad legendum librum Sententiarum in studio Parisiensi prædicto in vacationibus in proxima futura æstate, si cum ad hoc idoneum esse repereris, super quo ei tenore præsentium licentiam largimur, autoritate Apostolica admittas & admitti facias vt est moris, contradictores, &c. deinde eiusmodi lectura completa si dictus Ioannes per tuam & aliorum examinationem dicti studij reperiatur idoneus, seruatis solennitatibus consuetis prouidè promoueas. Datum apud Villam-nouam Auenionensi. Dccc. 8. Id. Iulij an. 6.

Eodem anno in Vigilia sancti Ioannis Baptiste electus est in Rectorem M. Guillelmus de Gardino vel Gardinon Normanus, in cuius Recloria, vt habetur in libro Recloris, fuit priuatus Guill. de Boudeville se gerens pro tunc Officiale Paris. propter demerit. ipsius.

Hoc quoque anno exardescere cœpit in Anglia, præsertim verò Oxoniæ hæresis Ioannis Wicleffi, quæ hunc ortum habuisse fertur. M. Ioannes Wicleffus Doctor Theologus in Academia Oxoniensi Reclor Ecclesiæ Lutterworth Lincolniensis Diœcesis iratus Pontifici, quod eius decreto à præfectura Collegij Cantuariensis in Vniuersitate Oxoniensi, quam contra Interdictum Archiepiscopi, contra fas iusque inuaserat, dejectus fuisset, arreptâ occasione alienationis animorum, quæ tunc erat in Anglia à Romano Pontifice propter Beneficiorum non satis æquas collationes & pecuniarum exactiones, scripsit aduersus Papæ principatum & autoritatem, eamque longè infra Regiam depreffit. Præsertim verò in exactiones eius immodicas inuectus est, inuariabilemque Romanorum Legatorum ambitionem ingluuiemque maternâ & Latinâ linguâ plurimum accusauit. Quæ doctrina sparsa in vulgus placuit, nec populo solum, sed Proceribus Regni & plurimis etiam Ecclesiæ Prælati & inferioribus Sacerdotibus, qui bonorum Ecclesiasticorum deprædationem eiusmodi molestè ferebant.

Initio quoque complures docti viri eidem publicè patrocinati sunt, vt colligimus ex Thomæ Waldensis Carmelitæ scriptis: atque imprimis illi fauebant Oxonienses Theologi & Proceres Academici, Robertus Ridge Cancellarius Vniuersitatis, M. Ioannes Huntman & Gualterus Dashe Procuratores Nationum, Laurentius Redman, Thomas Brithwel, David Gotrey, Nicol. Herforde, Philippus Repington, Ioan. Aston, Ioan. Asheuuarby, Ioan. Puruy, richardus With, Guill. Tamys, Guill. Havulam legisperiti, & alij plures. Eidem de Magnatibus fauebant Edvardus Angliæ rex, Ioannes filius Lanclatriæ Dux, Ludouic. Clyfforde, Eques, Guill. Neuyll, Ioan. Clenbouu, richardus Sturry, Thomas Latymer, Ioannes Montagu, qui in sua Ditione sustulit Sanctorum Imagines, & alij multo plures.

Ex aduerso pugnabant complures Episcopi, Abbates & alij Prælati, nonnulli quoque optimates, qui quò Doctrina ista tenderet, prospiciebant. Sed nulli vehementius & acrius quàm Mendicantes, & inter omnes maximè Dominicani & Carmelitæ. Illi Londini, hi Oxoniæ, qui suis Concionibus populum aduersus Wicleffum & Wicleffistas concitare conabantur. Quod vt vidit improbus Hæresiarcha, hincque & inde instructas sic esse acies suâ causâ, audacius alias hæreses longè impudentiores & detestabiliores spargere cœpit, communemque Hæreticorum omnium scopulum, Sacramentum Eucharistiæ oppugnare. Quid verò inde secutum sit, ad sequentes annos referemus.

Eodem anno Gregorius priusquam Auenione digreditur Romam versus hanc ad Ministrum Generalem Ordinis Minoritarum Litteras, quibus concedit potestatem conferendi aliquibus idoneis Gradum Magisterij in Theologia.

» Gregorius, &c. sicut debetur benemeritis præmium & seruitiis gratitudo, sic etiam dignum reputamus & congruum ut illis, qui sacra Theologiæ studio longæuis temporibus insudarunt, laborum suorum honor debitus impendatur.

» Cum itaque sicut accepimus, in tuo Ordine sint nonnulli Fratres qui sacrarum Litterarum studiis dudum laborando adeo profecerunt, quod in huiusmodi Theologiæ Facultate Magisterij gradum obtinere meruerunt; tuque in Ciuitate Aquileiensi Generale Capitulum tui Ordinis cum Dilectis filiis Ministris Prouincialibus ac Custodibus & Fratribus eiusdem Ordinis celebrare debeas infra breue, Nos volentes tuam honorare personam & per honorem tibi exhibitum aliis prouidere, circumspectioni tuæ de qua in his & aliis specialem in Domino fiduciam obtinemus, concedendi autoritate Apostolica in ipso Generali Capitulo duobus ex huiusmodi Fratribus prædicti tui Ordinis, quos ad hoc duxeris eligendos, & qui per tuam & saltem 4. aliorum Magistrorum in dicta Facultate diligentem examinationem ad hoc idonei & sufficientes reperti fuerint, super quo tuam conscientiam oneramus, Magisterij honorem & docendi Licentiam in eadem Facultate seruatis Constitutionibus Viennensis Concilij & aliis solemnitatibus consuetis: ita tamen quod ex hoc præfatus Ordo ad præstandum aliquid sic Magistratis pro suis expensis vel aliis necessariis ratione dicti Magisterij ultra quam antea minimè teneatur, non obstantibus quibuscunque Priuilegiis ac Statutis & Consuetudinibus dicti Ordinis, ac etiam studiorum quorumcunque in quibus sic Magistrandi studuerunt, contrariis, iuramento, confirmatione Apostolica vel quacunque firmitate alia roboratis, etiamsi de illis & totis eorum tenoribus specialis expressio, ac de verbo ad verbum esset in præsentibus mentio facienda, quæ aliàs in suo robore volumus permanere, eisdem Circumspectioni tuæ plenam & liberam tenore præsentium concedimus facultatem. Datum Auenioni 6. Id. Maij an. 6.

DE LICENTIA
MAGISTRANDI.

Ex his patet Licentiandi auctoritatem impertisse Summos Pontifices istis temporibus, cuiuslibet pro libito. Hinc legimus in nonnullis Academiis Archiepiscopos, vel Cancellarios hanc eius nomine, nempe auctoritate apostolica exercere Prouincias. In Capitulis Generalibus, Ministrum Generalem aut alium quemcunque qui à Pontifice acceperit, eandem exercere: ut pluribus exemplis liquet, quæ apud Vvadinghum legere est. Et plura ipse refert ad hunc annum; nimirum Fr. Ludouicum Francisci Assisiatem, qui multis annis Perusij & Assisij legerat, per manus Guillelmi sancti Angeli Diaconi Cardinalis, in Italia Vicarij Generalis Gradum Magisterij accepisse; Bartholomæum de Rinouencho Pisanum, qui Pisis & in aliis studiis Generalibus docuerat, atque in ultimo Capitulo Generali Minoritarum destinatus fuerat, ut legeret libros Sententiarum Cantabrigiæ, per manus Thomæ Patriarchæ Gradensis. Arnoldum Grillæ per Cancellarium Parisiensem, Thomam de Rissy per Gualterum Episcopum Glasquensem Auenione commorantem. Bernardum de Garifono destinatum Lectorem Tolosanum per manus Fr. Arnaldi de Seranno, aliàs Sarnano Ministri Prouinciæ Aquitanæ. Antonium Marcellini Anconitanum virum doctum & pium ad preces Urbis Anconæ, per manus Leonardi Ministri Generalis. Nicolaum de Castro Bittonij Assisiatem Dicecesis per manus eiusdem. Ioannem Cremonensem Lectorem Bononiensem per manus Thomæ Patriarchæ Gradensis. Vpertum de Haluesnahan per manus Fr. Philippi Minoritæ Archiepiscopi Castellensis tunc Auenioni commorantis. Petrum Maiora Venerum deputatum à Capitulo Generali ad legendum in studio Generali Perusino per Ludouicum Donatum Venerum Cardinalem. Nicolaum Baldacre Eugubinum per manus Francisci de Corneclano etiam Minoritæ Magistratos fuisse.

Hocce tempore grauis intercedebat inter Gregorium Pontificem & Florentinos discordia ut ante dictum est. Florentini per se Rom. Pontificum Imperium, iugum excutere voluerunt, Romanosque & alios Italiæ populos ad libertatem inuitarunt, sed cum ab omnibus fuissent derelicti, Gregorius acerbissimas de

illis pœnas exegit, Illi ad Regem Franciæ Carolum confugerunt, Carolus ad Papam Legatos misit M. Ioannem Fabri Abbatem S. Vedasti Atrebatensis, & D. Ferricum de Metis legum Doctores. Quorum ille ad Pontificem verba habuit die 21. Aug. assumpto hoc themate *Nos præcedentes Patres sequimur, quia auctore Domino ab eorum doctrina non discordamus.* Hæc sunt verba cuiusdam vestræ Sanctitatis Prædecessoris nomine Gregorij 50. D. i. c. *quia tua.* Quæ verba recipio tam pro vestræ sanctitatis persona quam pro Christianissimo suo vestro Rege Francorum Domino nostro, &c.

Anno 1377 videtur restitutus fuisse in integrum M. Guillelmus de Boudeville Officialis Parisiensis: quem anno præterito diximus priuatum fuisse suo munere ob sua demerita, quamobrem lis intercedebat inter Episcopum Parisiensem & Vniuersitatem, quid verò peccasset Officialis, non habemus ex Regestis. Hoc tantummodo legitur ad hunc annum in libro antiquo Rectoris.

Anno Domini 1377. die 23. Junij in Vigilia B. Ioan. Baptiste facta congregatione Facultatis more solito apud S. Iulianum Pauperem ad eligendum nouum Rectorem per venerabilem & discretum virum M. Hericum Syuen, fuit electus in Rectorem Vniuersitatis M. Vricus de Constantia in Almania Nationis Anglicæ, qui multa habuit agere super Impositionibus & super unitate pacis & concordie inter Episcopum Parisiensem & eius Officialem & Vniuersitatem.

Quod autem pax illa & concordia facta fuerit, saltem ad tempus, videtur colligi posse ex eo, quod M. Guidomarus Senis Magistrum in Artibus & Librarium Iuratum in Officialitatis Regestis inscribi fecit 21. Octob. vt patet ex hoc instrumento.

Vniuersis præsentis litteras inspecturis Officialis Curie Parisiensis salutem in Domino. Notum facimus quod coram nobis, Ioanne Cardonis & Nicolao Charronis Clericis Notarijs nostris iuratis propter hoc personaliter constitutus M. Guidomarus Senis Magister in Artibus in Vico Nucum citra apud Pontem Parisius commorans, stationarius Iuratus & vnus de 4. Librarijs Superioribus Iuratis ab Vniuersitate Parisiensi quoad taxandum, cognoscendum & apprehendendum libros Magistrorum & Scholarium cuiuslibet Facultatis, quotiescunque à dicta Vniuersitate vel aliquo ab eadem seu quocunque alio requisiti fuerint, deputati, volens & cupiens sub protectione Maris sue Vniuersitatis prædictæ viuere, & Officium Librariæ, stationariæ, & Officium prædictorum 4. Librariorum Superiorum Iuratorum bene & fideliter in villa Parisiensi gerere. Nolens nec intendens aliquem Magistrum seu Scholarem per culpam & factum ipsius, damnum aliquod incurrere nec etiam detrimentum; nec quod Magistri seu Scholares dictæ Vniuersitatis per amissionem, celerationem vel taxationem, seu appretiationem librorum suorum ab ipsis eidem traditorum vel per eum cum alijs Iuratis taxatorum, per culpam vel dolum ipsius defraudarentur, vel in aliquo læderentur, vt dicebat, promisit coram nobis per ipsius Iuramentum, quod dictum Officium stationariæ & librariæ in villa Parisiensi bene & fideliter ac sollicitè faciet & exercebit, ac libros appretianos fideliter appretiat & taxabit, secundum quod Iustitia suadebit & omnia alia dicto Officio annexa seu pertinentia fideliter faciet pro posse suo secundum quod hætenus in talibus est fieri consuetum. Pro quibus omnibus & singulis adimplendis & etiam obseruandis dictus M. Guidomarus obligauit Domum suam de Vannis, vineas & redditus suos, ac omnia bona sua heredumque suorum mobilia & immobilia præsentia & futura. Et cum hoc Ioannes Corderij Cordubenarius iuxta scutum S. Gregorij in vico Citharæ, Martinus Adestre in Domo FF. Carmelitarum & eorundem Bidellus commorantes Parisius coram Nobis Notarijs Iuratis, propter hoc personaliter constituti pro præmissis omnibus & eorum quolibet tenendis & obseruandis obligauerunt se & eorum quemlibet in solidum coram Nobis Iuratis Notarijs prædictis, fide data in manibus nostris in plegijs & fideiussoribus pro dicto M. Guidomaro vsque ad summam 200. librarum Paris. obligantes etiam omnia bona sua heredumque suorum mobilia & immobilia, præsentia & futura, vsque ad prædictam pecuniæ summam pro dicto M. Guidomaro reddendam, & si necesse fuerit, persoluendam. Et quoad hoc supposuerunt se Iurisdictioni & coërcitioni Curie Parisiensis, vbicumque se duxe-

1377.

RECEPTIO
LIBRARI
AB OFFI
CIALE
PARIS.

» rint transferendos; renunciantes in hoc facto omni exceptioni doli mali, frau-
 » dis, læstionis, deceptionis, omni actioni iuris vel facti, & omnibus alijs exce-
 » prionibus, defensionibus & cauillationibus quibuscunque quæ contra præmis-
 » sa dici possent vel opponi. In cuius rei testimonium *Sigillum Curie Parisensis*
 » præsentibus literis duximus apponendum. Datum anno Domini 1377. die
 » 21. mensis Octob. signatum I. Charronis cum *Syngrapha. Ita est. 1. Cardonis cum*
 » *Syngrapha. Ita est.* Exscriptum est è tabulario Vniuersitatis 12. Instrumento
 » notato hisce Characteribus D. 18. XX.

Eodem anno Carolus IV. Romanorum Imperator reuifendæ Galliæ, vbi
 in studijs educatus fuerat, studio, & adimplendi cuiusdam voti quod nuncupa-
 rat, desiderio ductus, Lutetiam venit, & Carolum Regem inuisit circa finem
 mensis Decembris: primumque in San-Dionysio commoratus, deinde omnibus
 ad eius receptionem paratis, in Regia magnificè & Regaliter exceptus est. Cui
 aduenienti omnes vrbis Ordines obuiam processerunt; nec defuit officio Vni-
 uersitas, gaudio exultans singulari, quod tantum Principem, tamque excelsum
 instituisset. Orator ad eum nomine Vniuersitatis salutandum delectus est com-
 munitibus omnium votis M. Stephanus Brulifer Doct̃or Theologus.

Eodem anno Iana Borbonia Caroli V. vxor fato fungitur, eiusque exequias
 Academia celebrat in æde S. Catharinæ de Valle-Scholarium die Iouis 18. Feb.
 sic enim legitur in Actis Curie. *Le Ieudy 18. Feb. 1377. l'Vniuersité de Paris fit*
les obseques de Madame Jeanne de Bourbon Reyne de France, femme de Charles V.
en l'Eglise de sainte Catherine du Val-des-Escholiers.

D. H. F.
 RESI VII.
 CLEFFIA.
 N. A.

Eodem anno Gregorius Pontifex admonitus quid rerum in Anglia molire-
 tur Wicleffus, quamque perniciosâ dogmata spargeret, Bullâ 11. Kal. Iunias
 datâ Cancellarium & Vniuersitatem Oxoniensem increpauit grauiter, quod
 pestiferos Hæresiarchæ illius errores in Anglia paterentur agere radices in
 scandalum Religionis, exitium fidei & damnationem animarum, præcepitque
 hominem capi, & captum tradi in manus Archiepiscopi Cantuariensis, aut
 Episcopi Londinensis, vt scribit Walsinghamus in Richardo II. Bulla talis est.

» GREGORIVS Episcopus seruus seruorum Dei, Dilectis filijs Cancellario &
 » Vniuersitati studij Oxoniensis Lincolnienſis Diœcesis Sal. & Aposto!i. bened.
 » Mirari cogimur & dolere quod vos propter gratias & priuilegia vestra studio
 » Oxoniensi ab Apostolica Sede concessa, & propter scientiam scripturarum, in
 » quarum pelago felici remigio, dante Domino, nauigatis tanquam pugiles &
 » propugnatores Orthodoxæ fidei, sine qua salus animarum non prouenit, esse
 » deberetis, lolium inter purum triticum Campi gloriosi studij vestri prædicti
 » per quandam desidiam & ignauiam permittitis pullulare, & quod perniciosus
 » est, etiam adolere, nec circa extirpationem huius lolij, sicut nuper apud Nos
 » insonuit, curam aliquam adhibetis non sine clari nominis obfuscatione & ani-
 » marum uestrarum periculo, & contemptu Ecclesiæ Rom. & memoratæ fidei de-
 » trimento. Et quòd nos torquet acerbius, prius de incremento lolij prædicti
 » sentitur in Roma quàm in Anglia, vbi tamen extirpationis remedium appone-
 » retur. Multorum siquidem fide dignorum insinuatione admodum dolentium
 » nostris est auribus intimatum Ioannem Wicleff Rectorem Ecclesiæ de Lut-
 » teworth Lincolnienſi. Diœcesis sacre Paginæ Professorem, vtinam non Ma-
 » gistrum errorum, in illam detestabilem erupisse vecordiam, nonnullas propo-
 » sitiones & Conclusiones erroneas & falsas, ac prauitatem hæreseos sapientes,
 » quæ statum totius Ecclesiæ & etiam secularem policiam subuertere & enerua-
 » re nituntur, quarumque aliqua licet quibusdam mutatis terminis sentire viden-
 » tur peruersas opiniones & doctrinam indoctam damnatæ memoriæ Marcilij
 » de Padua & Ioannis de Gandauo, (Ianduno) quorum vterque per felicitis re-
 » cordationis Ioannem Papam XXII. Prædecessorem nostrum reprobatus extitit
 » & damnatus in Regno Angliæ nempe glorioso potentiâ & copiâ Facultatum,
 » sed gloriosiore pietate fidei rutilante, sacre paginæ claritate consueto viros
 » producere, Diuinarum scripturarum rectâ scientiâ illustratos, morum graui-
 » tate maturos, deuotione conspicuos & Catholicæ fidei defensores, dogmatizare
 » & publicè prædicare; seu potius de virulento Clauſtri sui pectore euomere non
 » veretur, nonnullos Christi fideles earum respiratione commaculans & à fidei
 præfatæ

præfata recta femita in præcipitium perditionis abducens. Quare cum tam æ
 letiferam pestem, cui, si eius non obsterur principiis, & ipsa radicitus euella-
 tur, serò posset medicina parari, cum per contagionem plurimos infecisset,
 nolimus prout nec velle debemus sub conniuentia pertransire. Vniuersitati
 vestræ per Apostolica scripta in virtute S. obedientiæ & sub pœna priuationis
 omnium gratiarum, Indulgentiarum & Priuilegiorum vobis ac studio vestro
 à dicta Sede concessorum districtè præcipiendo mandamus, quatenus Conclu-
 siones & propositiones in bonis operibus & fide malè sentientes, licet eas pro-
 ponentes sub quadam verborum siue terminorum curiosa implicatione nitantur
 defendere, de cætero non permittatis asseri vel proponi, dictumque Ioannem
 autoritate nostrâ capiatis seu capi faciatis, & ipsum venerabilibus Fratribus no-
 stris Archiepiscopo Cantuariensi & Episcopo Londoniensi, aut eorum alteri
 sub fida custodia transmittatis. Contradictores quoque de dicto studio vestræ
 Iurisdictioni subiectos, si qui forsân, quod Deus auertat, essent eiusmodi er-
 roribus maculati, si in illis pertinaciter perstiterint, ad similem captionem &
 missionem aliasque prout ad vos spectat, firmiter & sollicitè procedatis, perin-
 de vestram suppleturi diligentiam, hætenus in præmissis remissam, nostram-
 que & dictæ Sedis, præter Diuinæ retributionis præmium & meritum, gratiam
 & beneuolentiam adepturi. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem II. Kal.
 Jun. Pontif. nostri an. 7.

Vniuersitas, seu metu Regis Wicleffo fauentis, seu muneribus & gratiâ
 fautorum retardata, hæsit diu, susciperet ne prædictas Pontificis Litteras cum
 honore, an cum dedecore repudiaret. Vnde Walsinghamus, *Oxonienſe studium
 Generale quàm graui lapsu à sapientiæ & scientiæ culmine decidisti! quod quondam in-
 extricabilia atque dubia toti mundo declarare consueſti, jam ignorantie nubilo obfusca-
 tum dubitare non vereris, quæ quemlibet è laicis Christianis dubitare non decet. Pudet
 recordationis tanta impudentiæ, & ideo supersedeo in huiusmodi materia immorari,
 ne materna videar vbera discerpere dentibus quæ dare lac porum scientiæ consueuere.*

Similiter aliam Bullam dedit idem Pontifex eadem die ad Archiepiscopum
 Cantuariensem & Episcopum Londinensem, vt Regem Angliæ & Magnates
 mouerent, ne prædicto Ioanni fauerent, aut quouis modo adhererent.

Venerabilibus Fratribus Cantuar. Archiepiscopo & Episcopo Londoniensi
 salutem & Apostolicam benedictionem. Super periculosis admodum erroribus
 quarundam detestabilium propositionum & Conclusionum ad eneruationem
 totius Ecclesiastici status tendentium scriptas in scedula inclusa præsentibus.
 Ioannes Wiclef Rector Ecclesiæ de Luttlevorth Lincoln. Dioc. dictus Theo-
 logiæ Professor asseritur tam impiè quàm temerè suscitasse, plenius vobis scri-
 bimus per alias nostras patentès Litteras quas cum præsentibus destinamus.
 Volumus igitur & vestræ fraternitati mandamus, quatenus clarissimum in
 Christo Edvardum Regem Angliæ illustrem & dilectos filios nobiles viros
 natos dicti Regis ac dilectam in Christo filiam nobilem mulierem Ioannem
 Principissam Aquitaniæ & Valliæ & alios Magnates de Anglia & Consilia-
 rios regis per vos & alios Magistros & peritos in sacra Pagina, non maculatos
 huiusmodi erroribus, sed in fide sinceros & feruidos studeatis facere plenariè
 informari, ac eis ostendi quanta verecundia deuoto regno Angliæ oriatur ex
 inde: & quod non solum scilicet ipsæ Conclusiones erroneæ in fide, sed si bene
 aduertantur, innunt omnem destruere policiam. Et requiratis eos strictissimè
 quod ad extirpationem horum errorum pro reuerentia Dei & Apostolicæ Sedis
 & nostra, ipsorumque merito apud Deum & honorem in seculo tanquam Ca-
 tholici Principes & Pugiles dictæ fidei omni quâ poterunt efficacia tribuant
 auxilium & fauorem. Datum Romæ apud sanctam Mariam Majorem 10. Kal.
 Iunij an. 7.

Item extat eiusdem Pontificis alia Bulla ad eosdem his verbis. Venera-
 bilibus Fratribus Archiepiscopo Cantuar. & Episcopo Londoniensi, salutem &
 Apostolicam benedictionem. Nuper per Nos non sine graui cordis turbatione
 & plurium fide dignorum relatione, percepto quod Ioannes Wiclef rector
 Ecclesiæ de Luttlevorth Lincoln. Diocesis sacre Paginæ Professor, vtinam
 non Magister errorum in tam detestabilem vesaniam temerè prorupit, quod

» nonnullas propositiones & Conclusiones erroneas ac falsas , & malè in fide so-
 » nantes, quæ statum totius Ecclesiæ subuertere & eneruare nituntur , quarumq;
 » aliquæ (quibusdam mutatis terminis imitari videbantur perversas opiniones &
 » doctrinam indoctam damnatæ memoriæ Marsilij de Padua & Ioannis de Ganda-
 » uo quorum quilibet per felices recordationis Ioannem Papam XXII. prædeces-
 » sorem nostrum reprobatus extitit & damnatus non verebantur in regno Angliæ
 » asserere , dogmatizare & publicè prædicare , illis nonnullos Christi fideles mali-
 » gnè inficiens , ac à fide Catholica , sine qua non est salus , faciens deuiare. Nos
 » attendentes quod tam perniciosum malum , quod in plurimos serpere poterat,
 » eorum animas lethali contagione necando, non debebamus provt nec debemus
 » sub dissimulatione transire, vobis per alias Litteras nostras commissimus & man-
 » dauimus , vt vos vel alter vestrum de dictarum propositionum & Conclusio-
 » num assertione , quarum copiam sub Bulla nostra misimus interclusam , vos se-
 » cretè informantes , si ita esse inueniretis , præfatum Ioannem autoritate no-
 » star capi & carceribus mancipari faceretis , eumque sub bona custodia re-
 » neretis in vinculis , donec à nobis super hæc reciperetis aliud in mandatis provt
 » in dictis Litteris plenius continetur. Considerantes vtique quod præfatus Ioan-
 » nes huiusmodi captionem & carcerationē fortè præsentiens posset , quod absit,
 » perfugere , seu latitationis præsidio dictum nostrum mandatum in grauissimum
 » fidei detrimentum eludere. Nos ne tam dånabiles propositiones & Conclusiones
 » indiscussæ , & earum temerarius assertor impunitus remaneret in detrimentum
 » grauissimum fidei prælibatæ, fraternitati vestræ per Apostolica scripta commit-
 » timus & mandamus , quatenus vos vel alter vestrum per vos vel alium seu alios
 » præfatum Ioannem , si per vos capi & incarcerari non possit , per edictum publi-
 » cum proponendum in studio Oxoniæ Lincoln. Diocesis & aliis locis publicis;
 » de quibus fit verisimilis conjectura , quod ad dicti Ioannis notitiam peruenire
 » valeat , & de quibus vobis expedire videatur , ex parte nostra peremptoriè mo-
 » nere & citare curetis ; quod infra 3. mensium spatium à die citationis huiusmodi
 » in antea computandum , vbicumque tunc nos esse contigerit , comparere , ac
 » personaliter coram Nobis super propositionibus & conclusionibus huiusmodi
 » responsurus ac auditurus & facturus quidquid super eis duxerimus ordinan-
 » dum , & ordo dictauerit rationis , prædicando in huiusmodi citationis edicto,
 » quod siue idem Ioannes in huiusmodi termino comparuerit , siue non compa-
 » ruerit ; Nos super præmissis & contra eum vsque ad debitam condemnationem
 » ipsius inclusiuè procedemus , provt eius demerita exigent , ac nobis secundum
 » Deum & conseruationem fidei videbitur expedire. Volumus autem & præ-
 » sentium tenore statuimus , quod prædicta citatio sic facta prouidè præfatum
 » Ioannem arctet , ac si sibi personaliter insinuata & intimata fuisset , constitu-
 » tione quacunque contraria non obstante. Diem verò citationis & formam &
 » quidquid feceritis in prædictis, Nobis per vestras Litteras sigillis munitis harum
 » seriem continentes fideliter & quàm citius poteritis , intimare curetis. Datum
 » Romæ apud sanctam Mariam Majorem II. Kalendas Iunij , Pontificat nostri
 » anno 7.

» Dedit aliam eodem die ad eosdem his verbis. Venerabilibus Fratribus Ar-
 »chiepiscopo Cantuar. & Episc. London. salutem Apostolicam & benedictio-
 » nem. Regnum Angliæ gloriosum nempe potentia & abundantia faculta-
 » tum , sed gloriosius pietate fidei & sacre Paginæ claritate coruscum consuevit
 » viros producere diuinarum Scripturarum rectâ scientiâ præditos , maturitate
 » graues , deuotione præclaros & pugiles fidei Orthodoxæ , & qui non solum pro-
 » prios , sed alienos populos documentis instruebant verissimis , & in mandato-
 » rum Domini semitam dirigebant. Et sicut ex effectu contingentium temporis
 » antiqui colligitur , dicti Regni Præfules in specula sollicitudinis positi proprias
 » excubias exercentes sollicitè non permittebant aliquod oriri erroneum , quod
 » posset inficere oues suas , sed si oriretur zizania ex inimici hominis inpersione,
 » illam protinus euellebant , crescebat assiduè purum triticum in Dominicum
 » horreum inferendum. Sed , proh dolor ! nunc apparet quod in ipso regno Of-
 » ficio Vigiles , negligentia verò desides non circuitunt Ciuitatem , dum hostes in-
 » grediuntur in eam , animarum thesaurum preciosissimum prædantur. Quorum

latentes ingressus & patentes aggressus prius sentiuntur in roma intercape. «
dine longa remota quam eis in Anglia resistatur. Sanè plurimum fide dignorum «
insinuatione admodum dolenter audiimus quod Ioannes Vviclef rector Ec- «
clesiæ de Lutlevvorth Lincoln. Diocesis sacre Pagine Professor, vtinam non «
Magister errorum in illam detestabilem vesaniam diceretur temerè prorupisse, «
quod nonnullas propositiones & Conclusiones erroneas & falsas in fide malè «
sonantes quæ statum totius Ecclesiæ subuertere & eneruare conantur, qua- «
rumque aliquæ licet aliquibus quibusdam mutatis terminis sentire videtur per- «
uersas opinioniones & doctrinam indoctam damnatæ memoriæ Marcilij de Pa- «
dua & Ioan. de Gandauo, quorum quilibet per felicitis recordationis Ioannem Pa- «
pam XXI I. prædecessorem nostrum reprobarus extitit & damnatus, non ve- «
retur in præfato Regno asserere, dogmatizare & publicè prædicare nonnul- «
los Christi fideles eis malè inficiens, ac à fide Catholica sine qua non est sa- «
lus faciens deuiare, de quibus sic subortis & non extirpatis, seu saltem eis «
nullâ factâ resistantiâ quam sciamus, sed transactis seu toleratis conuiuenti- «
bus oculis tam negligenter transeundo, non immerito deberetis rubore per- «
fundi, verecundari & in propriis conscientiis remorderi. Quare cum tam perni- «
ciosum malum quod non præcisum seu radicibus extirpatum serpere posset in «
plurimos in animabus eorum, quod absit, lethali contagione necandos, nolu- «
mus, sicut nec debemus sub dissimulatione transire. Fraternitati vestræ per «
Apostolica scripta committimus & mandamus, quatenus receptis præsentibus «
vos vel alter vestrum de dictarum propositionum seu Conclusionum assertionem, «
quarum copiam vobis mittimus sub Bulla nostra inclusam vos secretè infor- «
mantes si inueneritis ita esse, præfatum Ioannem faciatis autoritate nostrâ «
capi & carceribus mancipari, eiusque confessionem super eisdem proposi- «
tionibus seu conclusionibus recipere studeatis, ac ipsam confessionem & quæcun- «
que dictus Ioannes dixerit seu scripserit super earundem propositionum seu «
Conclusionum inductionem ac probationem, & quidquid feceritis in præmissis «
sub vestris sigillis clausa & nemini reuelata nobis per fidelem nuncium transf- «
missuri, eundemque Ioannem sub fideli custodia teneatis in vinculis, do- «
cato, &c. Non obstantibus felicitis recordationis Bonifacij Papæ VII I. præde- «
cessoris nostri Constitutionibus, in quibus cauetur ne aliquis extra suam Ciui- «
tatem vel Diocesim nisi in certis exceptis casibus & in illis ultra vnam dietam «
à fine suæ Diocesis ad Iudicium euocetur, seu ne iudices à Sede Apostolica de- «
putati aliquos ultra vnam dietam à fine suæ Dioceseos euocare præsumant, & «
de duabus dietis in Concilio generali, ac concessionibus & aliis Priuilegiis, Con- «
stitutionibus & Litteris Apostolicis, Prædicatorum, Minorum, Eremitarum «
sancti Augustini & S. Mariæ de Monte Carmeli & aliis quibuscunque Mendi- «
cantium vel aliis Ordinibus, & locis aut specialibus personis seu Capitulis & «
Conuentibus ipsorum Generalibus vel specialibus quorumcunque tenorum «
existent, nec non statutis & consuetudinibus eorundem Ordinum & locorum «
contrariis, per quæ effectus præsentium impediri valeat quomodolibet vel «
differri, etiamsi de eis eorumque tenoribus ac de verbo ad verbum plena & ex- «
pressa mentio in nostris Litteris sit habenda, seu si Ioanni prædicto vel quibus- «
uis aliis communiter vel diuisim à dicta Sede sit indultum, quod personaliter «
capi, aut queis jus dici, suspendi, vel excommunicari non possint per Litteras «
Apostolicas non facientes plenam & expressam ac de verbo ad verbum de In- «
dulto huiusmodi mentionem. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem II. «
Kal. Iunij an. 7. «

Scriptit quoque idem Pontifex ad Regem Eduardum, vt prædictos Archiepis- «
copum & Episcopum autoritate tuâ iuuaret in capiendo Ioanne Vviclefo, & «
executioni mandandis Litteris Apostolicis.

Carissimo in Christo Filio Eduardo Regi Angliæ Illustri salutem & Apostoli- «
cam benedictionem. Regnum Angliæ quod Altissimus tuæ supposuit po- «
testati gloriosum nempè potentia & abundantia facultatum, sed gloriosius pie- «
tate fidei & sacre Pagine claritate coruscum consuevit viros producere diuina- «
rum Scripturarum recta scientia præditos, maturitate graues, deuotione fer- «

uentes & Catholicæ fidei defensores qui non solum proprios, sed alienos po-
 pulos præceptis salutaribus instruebant dirigebantque in diuersorum semitam
 mandatorum, sed nuper cum ingenti cordis amaritudine plurimorum fide
 dignorum significatione percepimus Ioannem Vvicleff Rectorem Ecclesiæ de
 Littleworth Lincol. Dioc. sacræ paginæ Professore, &c. vt supra vsque ad
 illa verba. Præcipitium perditionis abducens. Nos itaque tantum malum quod
 non præcisum seu radicitus extirpatum serpere posset in plurimos, in animabus
 eorum, quod absit, lethali contagione necandos, nolentes pro vt nec velle
 sine nostræ morsu conscientia possumus conuiuentibus oculis pertransire, ve-
 nerabilibus fratribus nostris Archiepiscopo Cantuariensi & Episcopo Lond.
 per litteras nostras commisimus & mandauimus, vt ipsi vel alter eorum receptis
 per eos nostris dictis litteris de dictarum propositionum & Conclusionum asser-
 tione, quarum copiam eis sub Bulla nostra misimus interclusam, se informantes,
 si ita inuenirent esse, facerent præfatum Ioannem autoritate nostra capi &
 carceribus mancipari, eius confessionem sub eisdem propositionibus seu Con-
 clusionibus recipere studerent, ac ipsam confessionem & quæcunque d. d. us
 Ioannes dixerit vel scripserit super earundem propositionum seu Conclusionum
 inductione & probatione nobis per fidum nuncium transmisisse non postponant.
 Cum itaque dicti Archiepiscopus & Episcopus in prosecutione huius negotij
 noscantur fauore & auxilio tuæ Celsitudinis indigere, Maiestatem tuam quam
 & tui progenitores & inelyti Catholicæ fidei, cuius in hac parte res agitur sem-
 per consueuerunt esse, & præcipui zelatores, requirimus & deprecamur atten-
 tione, quatenus ob reuerentiam Dei, dictæ fidei & Apostolicæ sedis & nostrum in-
 tuitum digneris præfatis Archiepiscopo & Episcopo & alijs qui hominum ne-
 gotium persequuntur, in ipsa prosecutione tui fauoris & auxiliij Patrocinium
 exhibere prouidè, præter humanæ laudis præconium dictæ retributionis præ-
 mium, nostram & dictæ Sedis adepturus beneuolentiam ampliorem. Datum
 Romæ apud S. Mar. Maiorem 11 Kal. Iunij, Pontif. nostri an. 7.

Idem Author subiungit præcipuos eiusdem Vvicleffi errores in propositioni-
 bus & conclusionibus quas in scriptis dederat, contentos; quosque publicè
 prædicauerat.

1. Assertio. Totum Genus humanum cirra Christum non habet potesta-
tem simpliciter ordinandi, vt Petrus & omne genus suum dominetur politicè
in perpetuum super mundum.
2. Deus non potest dare homini pro se & heredibus suis in perpetuum, Ci-
uile Dominium.
3. Chartæ humanitus adinuentæ de hereditate Ciuili perpetua sunt im-
possibiles.
4. Quilibet existens in Gratia gratificante finaliter, nec dum habet ius, sed
in re habet omnia dona Dei.
5. Homo potest solum ministratoriè dare tam naturali filio, quàm inui-
tationis in schola Christi tam temporale Dominium quàm æternum.
6. Si Deus, Domini temporales possunt legitimè ac meritoriè auferre bo-
na fortunæ ab Ecclesia delinquente.
7. Nunquid Ecclesia est in tali statu vel non, non est meum discutere, sed
Dominorum temporalium examinare: & posito casu confidenter agere, &
sub pœna damnationis æternæ eius spiritualia auferre.
8. Scimus quod non est possibile vt Vicarius Christi purè ex Bullis suis, vel
ex illis, cum voluntate & consensu suo & sui Collegij, vel habiliter vel inha-
biliter.
9. Non est possibile hominem excommunicari nisi prius & principaliter
excommunicetur à seipso.
10. Nemo ad sui deteriorationem excommunicatur, suspenditur, vel alijs
Censuris cruciatur nisi in causa Dei.
11. Maledictio vel Excommunicatio non simpliciter, nisi quatenus fertur
in aduersarium legis Christi.
12. Non est exemplificata potestas à Christo, vel suis Discipulis excommu-
nicandi subditos præcipuè propter negationem temporalium, sed è contra.

13. Discipuli Christi non habent potestatem coactè exigere temporalia per Censuras.

14. Non est possibile de potentiâ Dei absolutâ quod si Papa, vel alius præ- tendat se quouismodo soluere vel ligare, eo ipso soluit vel ligat.

15. Credere debemus quod solum tunc soluit vel ligat quando se conformat legi Christi.

16. Hoc debet credi Catholicè quod quilibet Sacerdos ritè ordinatus habet potestatem sufficientem Sacramenta quælibet conferendi, & per consequens quemlibet contritum à peccato quolibet absoluendi.

17. Licet Regibus auferre temporalia à viris Ecclesiasticis, ipsis abutentibus habitualiter.

18. Siue Domini temporales, siue SS. Papæ, siue Petrus, siue caput Ecclesiæ qui est Christus dotauerit Ecclesiam bonis fortunæ vel gratiæ, & excommunicauerit eius temporalia auferentes, licet tamen propter conditionem im- citam delicto proportionabiliter eam temporalibus spoliare.

19. Ecclesiasticus, imò & Romanus Pontifex potest legitimè à subditis & à Laicis corripere & etiam accusari.

Igitur vbi prædicti Archiepiscopus & Episcopus Bullas Pontificias & assertiones huiusmodi acceperunt, initio quidem professi sunt se nullis minis aut blanditijs adductum iri, quin Ioannem damnarent, si errores suos prædicare aut asserere pergeret: sed cum ei diem dixissent, adeo minis cuiusdam Ludouici Clifforde territi sunt, vt arma constantiæ abiecerint: cumque in Capellam Archiepiscopi apud Lambeth conuenissent, & Vvicleffum adesse iussissent, vilissimis quibusque irrupentibus & ne quid aduersus eum statuerent, deterrentibus, re infectâ abierunt. Ne tamen nihil egisse arguerentur, ipsius Vvicleffi explicationes acceperunt, quibus videbatur tenere quod in dictis propositionibus durius esse videbatur. Ita suos Examinatores delusit & irrisit adiutus ope Londinensium Ciuium & vilium opellarum; indeque magnos animos sumpsit, præsertim post Gregorij obitum, qui antequam in eum posset fulmina vibrare, decessit.

Cum verò quidam illi objicerent quod neque Vniuersitatum Decretis, neque Collegiorum seu Ecclesiarum Cathedralium sanctionibus pareret, respondebat Vniuersitates, studia Generalia, Graduationes, & Collegia & Magisteria in eisdem esse vanâ gentilitate introducta & tantum prodesse Ecclesiæ, quantum diabolus prodesse solet. Collegia quoque Cathedralium Ecclesiarum atque Academiarum esse Castra Caimitica.

Nemo melius totum hanc Historiam Wicleffianam conscripsit quam Henricus de Knyghton Canonicus Leycestrensis lib. 5. de Euentibus Angliæ scriptor contemporaneus, qui historiam suam ad annum vsque 1395. deduxit. Ille autem ad an. 1382. sic habet.

In istis temporibus floruit M. Ioannes Vvicleff Rector Ecclesiæ de Lutter- worthe in Comitatu Leycestriæ, Doctor in Theologia eminentissimus in diebus illis. In Philosophia nulli reputabatur secundus, in Scholasticis disciplinis incomparabilis. Hic maximè nitebatur aliorum ingenia subtilitate scientiæ & profunditate ingenij sui transcendere & ab opinionibus eorum variare. Hic multas dicitur introducere in Ecclesia opiniones quæ à Catholicis Ecclesiæ Doctoribus reprobantur, quæ in suo loco pro parte patebunt. Hic habuit Præcursorem Ioannem Balle, veluti Christus Ioannem Baptistam, qui vias suas in talibus opinionibus præparauit, & plurimos quoque in Doctrina sua, vt dicitur, perturbauit. Hic M. Ioannes Wicleff Euangelium quod Christus contulit Clericis & Ecclesiæ Doctoribus, vt ipsi Laicis & infirmioribus personis secundum temporis exigentiam & personarum indigentiam cum mentis eorum esurie dulciter ministrarent, transtulit de Latino in Anglicam linguam non Angelicam. Vnde per ipsum fit vulgare & magis apertum laicis & mulieribus legere scientibus, quam solet esse Clericis ad modum litteraris & bene intelligentibus. Et sic Euangelica margarita spargitur, & à porcis commaculatur. Et sic quod solet esse charum Clericis & Laicis, iam redditur quasi iocositas communis vtriusque, & Gemma Clericorum vertitur in ludum Laicorum, vt Laicis sit

” commune æternum, quod ante fuerat Clericis & Ecclesiæ Doctõribus talen-
 ” rum supernum. Sicque sponsus Ecclesiæ conqueritur, & cum Propheta potest
 ” clamare. *Sedebit honor Ecclesiæ solitarius & tacebit, quia leuabit se super se.* Et sic
 ” adimpletum est, quod prædixit Willielmus de S. Amore longo ante tempore
 ” & potest applicari congruè; de eodem Populo sic inquiens. *Aliqui laborant ad*
 ” *mutandum Euangelium.....*

Refert deinde loca & authoritates plurimas Villielmi: Quibus subiungit,
 ” Prædictus M. Ioan. Vvycliff tenuit, vt prædictum est, singulares opiniones &
 ” Conclusiones, & in tantum in eis delectatus est & sedens, quod sæpius asserere
 ” bat se velle & esse paratum ire in carcerem, & ignem atque mortem subire pro
 ” defensione earum, si necessitas temporis illud ab eo postulasset: similiter & cæ-
 ” teri sui Hæresistæ Discipuli & Complices atque fautores arridente sibi profu-
 ” peritatis quiete omnes se esse paratos affirmabant. Interim occidit eis lux au-
 ” dacix, & tenebræ eos vecordix comprehenderunt. Nam idem M. Ioannes ci-
 ” tatus fuit & vocatus mandato D. Papæ ad comparendum coram Archiepiscopo
 ” Cantuariensi, & multis alijs Ecclesiæ Doctõribus in Ecclesia FF. Prædicato-
 ” rum Londonijs ad respondendum super hæretica prauitate, vbi habuit præci-
 ” puum adiutorem Pium Ducem Lancastriæ, qui semper ei & suis in omnibus
 ” necessitatibus inuincibili præsidio affuit, & aliter ipse & sui in foueam interitus
 ” viliter cecidissent. Cumque die statuto ad obiecta respondere deberet, omnem
 ” præiactitatem cordis audaciã sine mora dimisit & induit vecordix loricam fan-
 ” tasticosque errores dediscere suos esse molitus est, atque opiniones & conclu-
 ” siones suas esse vel fuisse firmiter negare conatus est, & eas ab alijs inuentas &
 ” nomine eius prædicatas & doctas, & illi adscriptas fuisse protestatus est. Cum
 ” ramen ipse & sui eas omni nisu fouerant retroactõ tempore & publicauerant
 ” veras fuisse, & antiquos libros de solida fide Ecclesiæ scriptos raserant, litte-
 ” raliq; Doctrina nouæ opinionis in pluribus locis rescriserant. Thomamque
 ” Aquinum in suis scriptis eorum opinionibus contrariabant; & quia Frater erat,
 ” concludebant; *Igitur mendax est*, sicque deiectis armis totius non Diuinitatis
 ” imò vanitatis affugit. Idem M. Ioannes Vvycliff sub alas maternæ disciplinæ
 ” pro refugio mortem euadendi, quàm à matre didicerat à cunis sub formã quæ
 ” sequitur. Tum sequitur Professio fidei Anglicè scripta, cui attexit opiniones
 ” & Conclusiones eius, quarum nouem reputatæ sunt hæreticæ, & quindecim
 ” erroneæ.

” Hæresis 1. Quod substantia Panis materialis aut vini manet post consecra-
 ” tionem in Sacramento Altaris.

” 2. Quod accidentia non manent sine subiecto post consecrationem in eo-
 ” dem Sacramento.

” 3. Quod Christus non est in Sacramento Altaris identicè, verè & realiter
 ” in propria persona corporali.

” 4. Quod Episcopus vel Sacerdos si existat in mortali peccato, non ordi-
 ” nat, conficit nec baptizat.

” 5. Quod si homo fuerit debite contritus, omnis confessio exterior est sibi
 ” superflua vel inutilis.

” 6. Quod pertinaciter asserere non est fundatum in Euangelio, quod Chri-
 ” stus Missam ordinauerit.

” 7. Quod Deus debet obedire Diabolo.

” 8. Quod si Papa sit præscitus & malus, ac per consequens membrum dia-
 ” boli, non habet potestatem supra fideles Christi ab aliquo sibi datam nisi forte
 ” à Cæsare.

” 9. Quod post Vrbanum VI. non est aliquis recipiendus in Papam, sed vi-
 ” uendum est more Græcorum sub proprijs legibus.

Sequuntur ibidem Propositiones erroneæ.

” 1. Quod nullus Prælatas debet aliquem excommunicare, nisi prius sciat
 ” ipsum excommunicatum à Deo.

” 2. Quod sic Excommunicans ex hoc sit hæreticus vel excommunicatus.

” 3. Quod Prælatas excommunicans Clericum qui appellauit ad Regem &
 ” Consilium Regni, eo ipso traditor Dei est & Regis & Regni.

4. Quod illi qui dimittunt prædicare seu audire verbum Dei, seu Euangelium prædicatum propter excommunicationem hominum, sunt excommunicati, & in die Iudicij traditores Dei habebuntur.

5. Afferere quod est contra sacram scripturam, quod viri Ecclesiastici habeant possessiones temporales.

6. Afferere quod liceat alicui etiam Diacono vel Presbytero prædicare verbum Dei absque autoritate Sedis Apostolicæ, vel Episcopi Catholici, seu alia de qua sufficienter constat.

7. Afferere quod nullus est Dominus Ciuilis, nullus est Episcopus, nullus est Prælatum dum est in mortali peccato.

8. Quod Domini temporales possunt ad arbitrium auferre bona temporalia sibi ab Ecclesia habitualiter delincente, vel quod populares possunt ad eorum arbitrium Dominos delinquentes corrigere.

9. Quod Decimæ sunt puræ elemosynæ, & quod Parochiani possunt propter peccata suorum Curatorum eas detinere, & ad libitum eas alijs conferre.

10. Quod speciales orationes applicatæ vni personæ per Prælatos vel Religiosos, non plus profunt eidem personæ, quam generales orationes eidem personæ cæteris paribus.

11. Quod eo ipso quod aliquis ingreditur Religionem priuam quamcunque, redditur ineptior & inhabilior ad obseruantiam mandatorum Dei.

12. Quod sancti instituentes Religiones quascunque priuatas tam possessionum quam mendicantium, in sic instituendo peccauerunt.

13. Quod Religiosi viuentes in Religionibus priuatis, non sunt de Religione Christiana.

14. Quod fratres Mendicantes teneantur per laborem manuum suarum & non per mendicationem victum suum acquirere.

15. Quod fratres Mendicantes post sermones suos eo ipso sunt Simoniaci, vel quod conferentes eis Eleemosinam, sunt excommunicati, & dans & recipiens.

Noluit Archiepiscopus eâ die decidere, donec amplius & frequentius Concilium conuocasset: itaque eidem Wiclefo diem aliam dixit apud Oxoniam, vt cum Vniuersitate maturius deliberare & prudentius procedere, demumque Schismati metuendo finem imponere posset. Die autem statuto conuenerunt cum Archiepiscopo Episcopi qui sequuntur, Lincolnienfis, Northwicenfis, Vigornienfis, Londonienfis, Salisberienfis, & Herefordenfis: item Cancellarius Vniuersitatis, pluresque Doctores, & plurimi quoque de Clero & Populo. Adfuit quoque Wiclefus, qui de opinionibus & conclusionibus suis interrogatus respondit neque eas se tenere neque tenuisse. Nihilominus Concilium postquam librauit singulas, examinavit & discussit, pronunciauit tandem eas damnandas esse & damnatas; alias quidem vt hæreses, alias verò vt Errores, omnesque & singulos earum defensores in posterum Excommunicationis **sententia innodatum iri declarauit. In eamque rem litteras expediendas curauit ad omnes Prælatos per Episcopum Lincolniensem, quæ sunt eiusmodi.**

IOANNES permissioe Diuina Lincolnienfis Episcopus Dilectis in Christo filijs Vniuersis & singulis Abbatibus, Prioribus, Archidiaconatus Leicestriæ & eiusdem loci Archidiaconi nostri, Officiali seu Commissario cuiunque, necnon Decanis Ecclesiarum, Rectoribus & Vicarijs perpetuis, ac eorum Capellanis Parochialibus & alijs quibuscunque Diuina celebrantibus per ipsum Archidiaconatum vbilibet constitutis salutem, gratiam & benedictionem. Litteras Reuerendi in Christo Patris D. Roberti Dei gratia Londonienfis Episcopi salutem & sinceram in Domino Charitatem. Mandatum venerabilis in Christo Patris & D. D. Willielmi Dei gratia, Cantuariensis Archiepiscopi totius Angliæ Primaris & Apostolicæ Sedis Legati venerabili fratri nostro D. Roberto Dei gratia Londonienfi Episcopo salutem & fraternam in Domino Charitatem. *Ecclesiarum Prælati circa Gregis Dominici sibi commissi custodiam eò vigilantius intendere debent, quòd lupos intrinsecus Ouium vestimentis indutos ad rapiendum & dispergendum oues nouerint fraudulentius circuire.* Sanè frequenti clamore & diuulgata fa-

ma, quod dolentes referimus, ad nostrum peruenit auditum, quod licet seculum
 dum Canonicas sanctiones nemo prohibitus vel non missus absque Sedis Apo-
 stolicæ vel Episcopi loci autoritate sibi officium Prædicationis vsurpare de-
 beat publicè vel occultè, Quidam tamen æternæ damnationis filij in insaniam
 mentis producti sub magnæ sanctitatis velamine autoritatem sibi vendicant
 prædicandi, ac nonnullas propositiones & conclusiones infra scriptas hæreticas
 atque falsas ab Ecclesia Dei damnatas & determinationibus sanctæ Ecclesiæ
 repugnantes statumque totius Ecclesiæ nostræque Prouinciæ Cantuariensis &
 tranquillitatem Regni eneruare nituntur, tam in Ecclesijs quàm in Plateis &
 quampluribus alijs locis profanis dictæ nostræ Prouinciæ non verentur asserere,
 dogmatizare & publicè prædicare; illis nonnullos Christi fideles inficientes &
 à fide Catholica sine qua non est salus, facientes flebiliter deuiare. Nos itaque
 attendentes quod tam perniciosum malum quod ad plurimos serpere poterit,
 eorum animas lethali contagione necando, non debeamus sicuti nec debemus
 sub dissimulatione transire ne sanguis eorum de nostris manibus requiratur, sed
 illud quantum Nobis ex alto permittitur, extirpare volentes, de quamplurium
 Fratrum suffraganeorum nostrorum Consilio & assensu conuocauimus plures sacræ
 Theologiæ Doctores ac Iuris Canonici & Ciuilis Professores, & alios Clericos
 quos famosiores & peritiores de Regno credidimus, vt super dictis Conclusio-
 nibus & assertionibus in nostra & eorundem Confratrum nostrorum ac dicto-
 rum Conuocatorum præsentia patentibus expositis & diligenter examinatis fi-
 naliter est compertum, nostroque & eorum omnium communicato Consilio
 declaratum quasdam Conclusionum illarum hæreticas esse, quasdam verò Er-
 roneas atque Determinationibus Ecclesiæ repugnantes prout inferius descri-
 buntur, Fraternitati vestræ committimus & mandamus in virtute obedien-
 tiæ firmiter iniungentes, quatinus omnibus & singulis fratribus nostris, Coepis-
 copis nostris & Ecclesiæ nostræ Cantuariensis suffraganeis cum ea celeritate
 qua poteritis, iniungetis, prout eis & eorum singulis in Ecclesijs suis & alijs
 Ciuitatum suarum & Diocesium vosque in vestra & cæteris vestræ Ciuitatis
 Diocesis moneant & inhi-beant; moneatis & inhi-beatis prout Nos tenore
 præsentium monemus primo, secundo & tertio, & districtius inhi-bemus pro
 prima monitione vnum diem, pro secunda alium, & pro tertia monitione vnum
 diem, pro secunda alium, & pro tertia monitione Canonica ac peremptoria
 vnum alium diem assignando. Ne quis de cætero cuiuscunque status aut con-
 ditionis existat hæreses seu errores prædictos, vel eorum aliquem teneat, do-
 ceat, prædicet seu defendat; aut aliquem prohibitum non missum vel alium
 de cuius potestate non constiterit ad prædicandum admittat, aut hæreses seu
 errores huiusmodi vel eorum aliquem prædicantem audiat vel auscultet, seu ei
 faueat vel adhæreat publicè vel occultè; sed statim quasi tanquam serpentem
 venenum pestiferum emittentem fugiat & euitet sub pœna excommunicatio-
 nis maioris, quam in omnes & singulos in hac parte rebelles & nostris moni-
 tionibus non parentes, lapsis ipsis tribus diebus pro monitione Canonica as-
 signatis, mora culpa & offensa suis præcedentibus & id fieri meritò exigenti-
 bus ex nunc prout extunc ferimus in his scriptis, & per singulos Confratres no-
 stros & suffraganeos nostros in suis Ciuitatibus & Diocesium, ac per vos in
 vestra Ciuitate & Diocesi, quatenus ad eos & ad vos pertinet, ex abundanti
 præcipimus fulminari. Dictos nostros Confratres insuper omnes & singulos
 per vos hortari volumus & mandamus per asperionem Iesu Christi & similiter
 vos hortamur quod cum iuxta sacrorum Canonum instituta quilibet eorum in
 suis Ciuitatibus & Diocesium hæreticæ prauitatis Inquisitor existat, ac in
 vestris similiter existatis, de huiusmodi præsumptoribus sollicitè & diligenter
 inquirent & inquirentis. Ac contra eos & iuxta Officij sui debitum cum effectu
 procedant, similiter procedatis ad laudem & honorem nominis Crucifixi &
 saluationem fidei Orthodoxæ. Conclusiones hæreticæ & Determinationibus
 Ecclesiæ repugnantes, de quibus fit mentio de verbo ad verbum supra, quæ
 vocantur *Conclusiones Wichif*, similiter & Conclusiones erroneæ recitantur ibi-
 dem. Datum in Manerio nostro de Ottoforde penultimo die mensis Maij anno
 Domini 1382. & nostræ Consecrationis. 1.

Cuius autoritate mandati, vobis Reuerende Pater cum ea quæ decet reuerentia firmiter iniungendo mandamus, quatinus omnia & singula in mandato prælibato contenta, quatinus vos in Ciuitate & Diœcesi vestra aut personas earundem concernunt iuxta formam & tenorem eiusdem executioni plenariè demandetis & faciatis effectualiter demandari, vos etiam eadem quatenus personam vestram contingant, curetis diligentius adimplere. Et insuper ex parte dicti venerabilis Patris vos hortamur per asperisionem sanguinis Iesu Christi quod cum iuxta sacrorum Canonum instituta in vestris Ciuitate & Diœcesi Inquisitor existatis hæreticæ prauitatis, de præmissis præsumptionibus diligenter & sollicitè inquiratis, ac contra eos iuxta officij vestri debitum procedatis effectualiter ad laudem & honorem nominis Crucifixi & saluationem fidei Orthodoxæ. Datum Londonijs die 5. Iunij anno Domini nostri & nostræ Consecrationis primo.

Volentes igitur omnia & singula in dictis scriptis contenta quatenus Nos & Ciuitatem & Diœcesim nostras ac personas earundem concernunt, executioni debitæ demandare, vobis firmiter præcipiendo mandamus, quatinus in singulis Monasteriorum vestrorum Ecclesijs ac singulis Parochialibus Ecclesijs dicti Archidiaconatus prout ad quemlibet vestrum pertinet, vos Abbates, Priores, Archidiaconi, Officiales singulique quibus præsentis nostræ litteræ diriguntur, publicè Mandatum Reuerendi Patris & D. D. Cantuariensis Archiepiscopi prædicti omniaque & singula contenta in eodem cum omni celeritate Clero aut populo Archidiaconatus & Ecclesiarum earundem fideliter exponatis & exponi faciatis & eis ac eorum cuiuslibet inhibeat & moneatis eisdem prout & tenore præsentium nos etiam inhibemus & monemus quod mandato huiusmodi & omnibus quæ in eodem mandato eis iniunguntur, pareatis & pareant cum effectû. Cæteraque faciatis & faciant, & ab his quæ mandato huiusmodi prohibentur, abstineatis & abstineant iuxta eiusdem mandati exigentiam & tenorem sub pœnis & censuris in eodem latis, quas monitione supradicta in omnes & singulos in hac parte rebelles & monitionibus huiusmodi non parentes præsentium serie fulminamus & per vos præcipimus solemniter fulminari. Et vt nulli pateat ignorantia præmissorum, vobis præcipimus & mandamus quatinus post publicationem & executionem prædictorum per vos fiendas, præsentium litterarum seriem sub vera Copia valuis Ecclesiarum prædictarum affigi faciatis & dimittatis affixam ad extirpationem hæresum & errorum prædictorum & exaltationem fidei Orthodoxæ. Datum apud Parrum Stowe, sub sigillo nostro 12. die mensis Iulij, anno Domini 1382. & nostræ consecrationis 20.

Similiter Vniuersitas Oxoniensis publicis litteris suis declarauit eiusdem M. Ioannis Wiclefi damnatas fuisse propositiones communi suffragio Doctorum in Theologia & in Iure Canonico.

Willielmus de Berthon Cancellarius Vniuersitatis Oxoniæ Omnibus dictæ Vniuersitatis filijs ad quos præsens nostrum mandatum peruenerit, salutem, & mandatis nostris firmiter obedire. Ad nostrum non sine grandi displicentia peruenit auditum, quod cum omnium hæresum Inuentores, Defensores seu fautores cum eorum perniciosis dogmatibus sint per sacros Canones sententia maioris excommunicationis damnabiliter inuoluti, & sic à cunctis Catholicis rationabiliter euitandi, nonnulli tamen maligni spiritus repleti consilio in insaniam mentis producti molientesque tunicam Domini, videlicet S. Matris Ecclesiæ scindere vnitatem, quasdam hæreses sufficienter ab antiquis Patribus reprobatas & per Ecclesiam solemniter condemnatas his diebus, Proh dolor! innouant, & tam in ista Vniuersitate quàm extra publicè dogmatizant. Duo inter alia sua documenta pestifera afferentes 1. *In Sacramento altaris substantiam panis materialis & vini post consecrationem realiter remanere.* 2. *Quod execrabilius est auditu, In illo venerabili Sacramento non esse Corpus Christi & Sanguinem equaliter, nec substantiale, nec substantialiter, nec etiam corporaliter, sic quod Christus sit ibi in sua propria presentia corporali?* Ex quibus documentis fides Catholica periclitatur, deuotio populi minoratur & hæc Vniuersitas mater nostra non medio-criter diffamatur. Nos igitur aduertentes quod assertiones huius partis se-

” deteriores haberent si diutius in hac Vniuersitate sic tolerarentur, conuocauimus
 ” omnes sacre Theologiæ Doctores & Iuris Canonici Professores, quos ad hoc
 ” aptiores credidimus, & in Vniuersitate præsentis reperimus, & præmissis
 ” assertionibus in eorum præsentia patenter expositis ac diligenter discussis, tan-
 ” dem finaliter est compertum atque iudicio omnium declaratum ipsas esse erro-
 ” neas, fidei orthodoxæ contrarias, & determinationibus Ecclesiæ repugnantes,
 ” contradictoriamque earundem esse veritates Catholicas determinationibus Ec-
 ” clesiæ & dictis Sanctorum consonas firmiterque credendas, videlicet quod per
 ” verba sacramentalia à Sacerdote ritè prolata panis & vinum in Altari in verum
 ” Corpus Christi & Sanguinem transubstantiantur seu substantialiter conuertun-
 ” tur, sic quod post consecrationem non remanent in illo venerabili Sacramento
 ” panis materialis & vinum secundum suas substantias & naturas, sed secundum
 ” species earundem sub quibus speciebus verum Corpus Christi & Sanguis conti-
 ” nentur, non solum virtualiter seu figuraliter, sed essentialiter, substantialiter &
 ” corporaliter, sic quod in illo venerabili Sacramento est Christus licet indiuisissi-
 ” mè in sua propria præsentia Corporali. Hoc credendum, hoc docendum, hoc
 ” contra omnes homines viriliter defendendum. Autoritate igitur nostra mone-
 ” mus 1. 2. & 3. ac districtius inhibemus pro prima monitione assignando vnam
 ” diem, pro secunda aliam diem, pro tertia monitione Canonica & peremptoria
 ” vnam aliam diem, ne quis cuiuscunque gradus, status aut conditionis existat,
 ” præmissas assertiones erroneas vel earum alteram publicè tenentem, docentem
 ” seu defendentem quouis modo audiat vel auscultet, sed statim cum perceperit
 ” tanquam serpentem venenum pestiferum emittentem fugiat & abscedat sub pœ-
 ” nis in Iure expressatis & sub pœnis incarcerationis & suspensionis ab omni actu
 ” Scholastico, etiam sub pœna excommunicationis majoris, quam in omnes &
 ” singulos in hac parte rebelles & nostris monitionibus non parentes lapsis ipsis
 ” tribus diebus pro monitione Canonica assignatis, mora, culpa & offensa præce-
 ” dentibus & id fieri meritò exigentibus ferimus & in his scriptis. Quorum om-
 ” nium & singulorum absolutionem & absoluendi potestatem, præterquam in
 ” mortis articulo, nobis & successoribus nostris specialiter reseruamus. Insuper vt
 ” homines quamvis non per timorem latae sententiæ, saltem propter defectum
 ” audientia à talibus doctrinis illicitis retrahantur, & eorum opiniones erroneæ
 ” sopiantur, autoritate eadem qua prius monemus primo, secundo & tertio, ac
 ” districtius inhibemus ne quis de cætero aliquem publicè docentem, tenentem
 ” seu defendentem præmissas assertiones erroneas in Scholis vel extra scholas quo-
 ” vis modo audiat vel auscultet, sed statim sic docentem tanquam serpentem ve-
 ” nenum pestiferum emittentem fugiat & abscedat sub pœna excommunicationis
 ” majoris in omnes in hac parte rebelles non immerito fulminandæ & sub pœnis
 ” aliis superius annotatis.

Hujus Hæreseos detestandæ Antesignanus fuit, vt dictum est, Ioannes Balle;
 Sectator Nicolaus Herford qui frustra conatus in Anglia virus illud suum spar-
 gere, Romam profectus est, & cum publicè eisdem errores prædicasset, Vr-
 banus Papa habito Cardinalium Conuentu eos examinari curauit. Conuictus
 ergo eiusdem iussu carceri mancipatus est, vnde postea solutus in Angliamque
 reuersus, demum ab Archiepiscopo Cantuariensi vinculis oneratus in carcerem
 compactus est. 3. M. Ioannes de Aston nominatissimus non modò Magistri sui
 opiniones publicè prædicauit, sed & de suo nouas commentus est. 4. Ioannes
 Purneye Capellanus simplex, in gestu vultuque maturus & formam sanctitatis
 prætendens. 5. Nicolaus Smyth. 6. Richardus Vvaythelstare imaginum de-
 structores. 7. Vvillielmus de Vvindurby Presbyter Dioc. Lincolnensis. Hæc
 ferè Knyghtronius.

1378.

Anno 1378. iterum Rectoratum Academiae gessit M. Guillelmus Gorran
 seu de Gorien Normanus, electus scilicet mensè Martio: quo Rectore obiit
 Romæ Gregorius XI. & exortum est in Ecclesia Christiana Schisma deploran-
 dum, de quo specialius infra dicetur. Eodem Rectore conclusus fuit Nomina-
 tionum Rotulus. Sed orta est difficultas, an Rotularij seu Inrotulatores con-
 tribuere deberent sicut cæteri ad impensas pro legatione Nunciorum seu Por-
 titorum Rotuli faciendi, qua de re sic habetur in Commentariis Nationis An-
 glicanæ.

Anno Domini 1378. 12. die Iunij fuit Congregatio ad sanctum Mathurinum DE RO. VLO RO. TVLARIIS ET NVN- CIO. super 3. articulis. Primus erat ad videndum de remedio super grauamine quod Nationem vrget in tentamine S. Genouefæ. Secundus ad audiendum aliqua, quæ Nuncius haberet Nationi referre. Tertius an DD. Rotularij deberent mutuò contribuere, sicut & cæteri: & maximè cum jam duo eorum dedissent & solum tertius nondum dedisset. Super 1. fuerat concorditer deliberatum quod esset scribendum M. Henrico de Athenis & M. Marcilio (de Inghen) *pro tunc existentibus in Curia*, quatenus hoc factum velint sollicitare & meliori modo quo possent, elaborare; etsi laboribus, seu quouis alio modo expensas facerent, Natio refunderet nec haberetur ingrata, si pro ea contingeret eos occupari. Super 2. Nuncius primò retulit, cum aliàs Natio ei promitteret, quod si contingeret eum in laboribus eius aliquas expensas vltierus illi datas rationabiliter facere, de quibus prius reddiderit fidele compotum, quod in huiusmodi di expensis eum redderet indemnem, quatenus huiusmodi promissio melius memorix commendaretur, Natio Litteras testimoniales huiusmodi facti ei ordinaret, & ex plenâ concordia Magistrorum fuit ei data Littera cuius tenor talis extiterat.

Vniuersis præsentia visuris seu auditoris. Nos Procurator & omnes ac singuli Magistri Nationis Anglicanæ studij Parisiensis recognoscimus & publicè protestamur in his scriptis, quod cum venerabilem & discretum virum M. Gerardum Hypot de Kalke Baccalarium in Theologia & Canonicum Beatorum Apostolorum Ecclesiæ Colonienfis ad Romanam Curiam destinarem in Rotulo & aliis nostris negotiis expediendis, in eadem illi ad omnes & singulas expensas rationabiles in prædicta legatione necessarias, quas dictus M. Gerardus secundum conscientiam suam & fide testimonium duxerit legitimè computandum, sumus & erimus veraciter obligati, facto tamen prius fidei computo de receptis ex parte nostra defalcandis per eundem. In cuius testimonium, &c. Super 3. deliberatum fuit, quod contribuirerent mutuò (Rotularij) sicut & alij maximè cum jam duo eorum contribuissent.

Isti Nuncij ad Vrbanum recens creatum, quem tunc pro vero Papa habebat Francia destinabantur. Tunc autem Romæ erant ab Vniuersitate M. Henricus de Athenis, & M. Marcilius de Inghen vir Rectorius, cuius supra meminimus; & cuius Litteras de electione Urbani accepit Vniuersitas, quas infra referemus.

Idem M. Guillelmus Gorran Rector admisit Stephanum Angeuin in Scrip- RECENTIO- SCRIPTO- RIS VRAA- TI. torem librorum, nam inter Officiarios Vniuersitatis erant quoque *Scriptores*: nec multum abudunt Litteræ Officiariorum illius temporis, ab iis quas hodie expeditimus.

Guillelmus Gorran Rector Vniuersitatis Magistrorum & Scholarium Parisiensium studentium Vniuersis præsentis Litteras inspecturis salutem in Domino. Noueritis quod in nostra præsentia personaliter constitutus Stephanus dictus Angeuin *Scriptor Parisius commorans Clericus Senonensis Diocesis, viciens & desiderans sub protectione Vniuersitatis Matris nostræ viuere, ac Officiū Scripturæ & Librariatus ibidem exercere*, nobis humiliter supplicauit, quatenus eundem vellemus ad Officiū prædictum exercendum admittere. Nos autem super bona fama, bonaque vita, conuersatione, ac sufficienti litteratura ipsius primitus, ut decebat, informati, habitaque cautione sufficienti ab eodem, prædictum Stephanum jurare fecimus iuramenta in Officio Scripturæ & Librariatus in Vniuersitate prædicta jurari consueta. Et ad requisitionem nostram omnia eius bona mobilia & immobilia nobis obligauit per suum iuramentum, nobisque & Vniuersitati promisit & asseruit de reddendo Magistros & Scholares indemnes, qui libros sibi tradiderint ad vendendum. Quare ipsum gaudere volumus tenore præsentium Franchisis, Libertatibus, Priuilegiis & Immunitatibus, quibus alij Librarij & Scriptores Officiū prædictum in Vniuersitate prædicta exercentes gaudere consueuerunt. Datum sub sigillo Rectoriæ Vniuersitatis prædictæ anno Domini 1378. die 5. mensis Iunij. sign. I. Gorelli cum Syngrapha.

Quis Gorrano Rector substitutus fuerit, non inuenio : at ex hoc tempore videntur Officiarij Vniuersitatis in Curia Officialitatis destitisse præstare iuramentum sponsoresque dare ; & in Curia Castelleti frequentius apud Præpositum recipi cœpisse. Moris enim erat antiquitus, vt qui à Rectore ad Officium aliquod exercendum admissi fuerant, apud Officialem quoque iuramentum præstarent & sponsores obligarent, vt si minus religiosè Officio suo defungerentur, ab Officiali Censuris Ecclesiasticis ad illud præstandum adigi possent. Verum fortè propter dissidia, quæ inter Vniuersitatem & Episcopum ac Officialem intercesserunt, desierunt sensim illam adire Curiam, & apud Præpositum iuramentum sponsoresque præstare cœperunt. Hoc autem anno ita receptus est Gaucherius Beliard Librarius iuratus : vt constat ex hoc instrumento.

RECEPTIO
LIBRARIJ
IN CURIA
TELLETO.

» **A** TOVS ceux qui ces presentes Lettres verront Hugues Aubriot, Cheua-
» lier Garde la Preuosté de Paris, Salut. Sçauoir faisons, que pardeuant
» Estienne de Mirabel, & Nicaise le Musnier, Notaires du Roy nostre Sire au
» Chastelet de Paris, fut present Gaucher Beliard Libraire demourant à Paris,
» lequel Gaucher affirma en bonne verité pardeuant lesdits Notaires, comme
» en droit pardeuant Nous, que comme le Recteur à present de l'Vniuersité de
» Paris, le ait fait, créé & ordonné Libraire pour ladite Vniuersité, pour faire
» bien & loyaument, sans aucune deception ou fraude, tout ce qui en tel cas
» est accoustumé à faire & appartient, & qu'un Libraire de ladite Vniuersité
» peut & doit faire Ce que iceluy Gaucher a promis & iuré, & encore par
» la teneur de ces presentes Lettres, promet & iure par son serment, & par la foy
» de son corps, pour ce baillée corporellement és mains desdits Notaires comme
» en la nostre, de iceluy Office de Libraire de ladite Vniuersité, & de toutes les
» appartenances d'iceluy Office, faire & exercer bien & loyaument sans y faire
» ou souffrir estre fait à son pouuoir aucune deception & fraude ou mauuaitié qui
» soit ou puisse estre ou dommage, ou preiudice, lezion ou villenie de ladite Vni-
» uersité, des Escoliers ou frequentans icelle, à & sur peine de cinquante liures
» Parisis qu'il engagea és mains desdits Notaires, comme en la nostre, & promit
» dès maintenant pour lors & deslors, comme maintenant, payer & rendre au
» Recteur de ladite Vniuersité, qui est à present, & qui sera pour le temps adue-
» nir, ou au porteur de ces Lettres pour ladite Vniuersité, ou cas que default y
» auroit de bien & loyaument exercer iceluy Office, comme dit est. A ce vint
» & fut present pardeuant lesdits Notaires Giraut Iulien, Courtier de vin de-
» mourant à Paris, si comme il dit, lequel pleigea ledit Gaucher, se constitua
» & constituë principal Payeur de ladite somme de cinquante liures Parisis, ou
» cas dessusdits, promettent lesdits Michel & Pleige par leurs sermens & par la
» foy de leurs corps, & chacun pourtant comme il luy touche à auoir, & tenu
» faire tout ce que dit est, & non venir, ne faire ou souffrir, aller ou venir au
» contraire comment que ce soit, & rendre & payer tous cousts, dépens, dom-
» mages & interets, qui faits seroient par default de ce que dessus, non accompli
» sur l'obligation de tous leurs biens, meubles & immeubles, presens & aduenir,
» qu'il en a soumis quant à ce à Iustice, & par toutes Iustices où ils seront trou-
» uez pour ces Lettres, & leur contenu du tout enteriner & accomplir, renon-
» çants en ce fait expressement lesdits Gaucher & Pleige, par leursdits sermens
» & foy, à toutes exceptions & autres choses quelconques, qui aider & valoir
» leur pourroient, ou à l'un d'eux à venir, & dire contre ces Lettres, ou l'exe-
» cution ou effet d'icelles, & au droit disants generale renonciation non valoir.
» Entémoin de ce, Nous à la relation desdits Notaires auons mis à ces Lettres
» le Seel de la Preuosté de Paris l'an mil trois cens soixante & dix-huit, le Mardy
» dernier iour d'Aoust.

Signez, N. LE MUSNIER, MIRABEL, avec paraphes.

Origo Schismatis anni 1378.

DUm hæc & alia in Vniuersitate Parisiensi geruntur, funestior & calamitosior Tragœdia Romæ & in Italia preparatur. Hoc enim anno initium sumit periculosissimum & damnosissimum, si quod vnquam in Ecclesia Dei fuit, schisma; quo nauis Petri, veluti grauissima tempestate per plures annos agitata & propè submersa est. Nempè cum Gregorius Romæ in vitæ discrimen certissimum incidisset, coeperunt Cardinales Itali cum Banderosis, seu Præfectis Regionariis Vrbs agitare consilium de retinenda in Italia Sede Pontificiâ, ac proinde de creando Pontifice, si contingeret Gregorium mori, qui Romanus esset aut Italus. Interea obit Gregorius die 27. Martij, calculi dolore correptus acutissimo, vir equidem longiori Pontificatu dignus, sepeliturque in Diaconia sanctæ Mariæ Nouæ. Et statim Banderosij postis vbique custodibus Cardinales adigunt subire Conclauem ad Electionem noui Pontificis: nec abstinere minari, fortè vehementiùs, non impunè laturos, nisi Romanum aut Italum crearent. His accessit fremitus tumultusque populi, iniquo animo ferentis translationem Sedis in alias terras. Cardinales autem seu paci & tranquillitati Ecclesiæ bona mente studentes, seu timore adducti Bartholomæum Burillum Barrensem Archiepiscopum, de genere Prignano Neapoli ortum, virum in rebus Curialibus peritissimum, egregiumque Iuris Pontificij Doctorem Pontificem creant. Is nempe Auenione in Contubernio Petri Cardinalis Pampilonensis Vice-Cancellarij Apostolicum Tribunal rexerat, & Romæ eodem absente idem munus prudenter exercuerat, à Gregorio ob virtutes maximas ab Archiepiscopatu Acheruntino translatus ad Barrensem.

Igitur Cardinales, 13. nempè Galli, & 4. Itali Conclauem ingressi 7 Aprilis, 8. prædictum Bartholomæum eligunt; 18. die scilicet Paschæ publicè Tiarâ Pontificio insigniunt, & 19. ad sex Cardinales qui proficiscente in Italiam è Gallia Gregorio, remanserant Auenione Litteras dant significantque electionem Bartholomæi in Vrbanum VI. Pontificem fuisse concordem & vnanimem, vt suum quoque eidem electioni præstent assensum. Iidem ad Imperatorem & Principes ac Monarchas Christianos, Circulares, vt vocant, Litteras mittunt, admonentes ne credant falsis rumoribus, quos jam vbique sparfos esse constabat de vi illata. Ait tamen M. Henricus de Hassia Academicus Parisiensis, & Socius Sorbonicus, Dialogo de hoc Schismate, in MS. Victorino fol. 142. Vnum eorum secreto scripsisse Regi Francorum, ne vllis Cardinalium Litteris, non etiam suis fidem adhiberet, quandiu Romæ essent, quia metu populi tenebantur.

Die 25. Aprilis Cardinalis Ambianensis de Legatione Serazaniana reuersus, eidem Urbano reuerentiam & obedientiam publico in Consistorio exhibet: vt & ceteri fecerant; sicque omnes eidem per aliquot menses parent. At ille, vt scribit Vvadinghus, cum in honore esset, non intellexit, oblitus statim qualis fuisset, prudentiam quâ prius enituerat, visus est omnem exuisse: quippè teste Thoma Vvalsinghamo, minatus est se Cardinalium mores reformaturum, nondum satis sui status securus, quod certè non ferebat infausti temporis conditio. Hinc prima mali labes. Accessit & alia, quod Ortonem Brunsvicensem generosissimum adolescentem Ianæ Siciliæ Reginæ virum contemnit, & Honoratum Caietanum Fundorum Comitum spoliatur Campaniæ Præfecturâ.

Cœpit Cardinales tædere moræ, & habito inter se secreto Consilio & Colloquio ex Vrbe discedere decernunt, præsertim omnes Ultramontani. Itaque vt vident omnia pacata, iamque neminem suspicari quid consilij cepissent; quodque exequi vellent, quod in Conclauem metu adducti se executuros promiserant, statim atque liberior exeundi locus esset, alij ocysus, alij serius Anagninam. Mox Fundos in Caietani Comitum Urbem, vitandi æstus specie & prætextu, quo in loco præteritam ætatem cum Gregorio transegerant, migrant, nec desistunt tamen cum Urbano qui cum 4. Italis Cardinalibus Tibur secesserat elementioris quoque auræ captandæ gratiâ & per Litteras & per Nuncios agere tanquam cum vero & legitimo Pontifice. Donec tandem mense Iulio

omnes Ultramontani consilium ineunt de creando altero Pontifice, electionem Urbani affirmantes fuisse coactam, ac proinde illegitimam. Hoc Consilio capto mittunt ad Carolum Regem Francorum M. Nicolaum de S. Saturnino, Dominicanum, Natione Aruernum, Magistrum sacri Palatii, & Doctorem Theologum. Scribuntque similiter ad Rectorem & Vniuersitatem Parisiensem, & admonent, quid consilij vnanimiter cepissent. Et hoc factum 15. Iulij.

Interim verò accersitis Britonibus & alijs armatis hominibus ad sui custodiam, prædicto Caetano auxilium præbente euocant 4. Cardinales Italos, qui Tibure cum Urbano versabantur, atque ad ipsum quoque Urbanum scribunt, admonendo vt Pontificatum liberè & ad conscientiae securitatem deponat, non ignarus quippe, se vitio creatum. Iamque non dubitatur, quin res in apertum Schisma processura sit. Quanta autem Romæ & Tibure consternatio fuerit animorum, intelligitur ex M. Marcilij de Inghen viri Rectorij qui tum erat cum Urbano, litteris ad Vniuersitatem Parisiensem 27. Iulij datis. Dant etiam iisdem Cardinales litteras Circulares ad omnes Reges & Principes, quibus significat se Urbanum & Cardinales Italos, qui cum eo erant Fundos vocasse ad alterius legitimi Pontificis liberam & non coactam electionem. Præuiderat hoc malum Urbanus, & iam 3. Iulij curauerat ad Vniuersitatem Parisiensem per M. Iacobum de Sena, Creationis suæ circumstantias. Cuius Epistolam, seu vt vocant, *Factum* infra referemus. Sic omnibus ad Schisma perniciosissimum Iuridicè apparatis, Cardinales Fundani 13. Kalend. Octob. Pontificem renunciant Robertum Gebennensem Cardinalem Presbyterum tituli 12. Apostolorum à Gregorio prius creatum, illique vltimâ Septembris coronam Pontificiam, & Clementis V II. nomen imponunt, qui Auinione sedem habiturus esset, sanctâ iam & vrbs Romæ æmula Ciuitate. Statimque de hac noua creatione certiores faciunt Reges, Principes & Vniuersitates. Nec obliuiscitur sui Urbanus, qui Romam regressus ad animos Ciuium confirmandos, dat quoque ad omnes Monarchas litteras, & ad Vniuersitatem Parisiensem 11. Kalend. Decemb. admonens quid rei molirentur Schismatici, quamque perniciosam Religioni Christianæ cladem illaturi essent, nisi conatibus eorum obfisteretur.

Ex tam varijs vtriusque Partis litteris difficile fuit etiam Doctis & pijs hominibus ferre Iudicium, & vter verus Pontifex censendus esset, declarare. Consultus super ea re eaque recente Baldus peritissimus Iuris Ciuilis Pontificijque Interpres responder, vt habetur in lib. 6. Codic. tit. *si quis aliquem*, Urbanum sibi videri summum Pontificem: tum quòd ijs præfulserit meritis, quæ Pontificatui deferendo absque vlla vi sufficerent, quibus allecti Patres hunc alijs Curia Rom. Prælati præferre debuerint, tum quod loco, summæ sedi velut Natali federet: tum demum quod conticescente Populi Rom. tumultu omnes Cardinales Electores ad Urbanum regressi, cum Pontificijs infulis magnâ excoluerint ceremoniâ; magnum sanè causæ fulcimentum, si enim inuiti elegerant, cur in urbem reuersi, inaugurationis Majestati interfuerunt? Si liberè & voluntariè, quæ peruersitas cum publico periculo quæ probauissent, retractare? Tum postremò, quod ritè Electionis verbis, his factis, his sententijs omnes repleuissent regiones, adeo vt totus fermè terrarum orbis ita sit opinatus, Urbanum esse verum legitimumque Pontificem. Imò ipse Robertus Gebennensis teste Froisardo 1. 2. sub recentem Urbani Electionem ad Flandrum Comitem & Britannos scripserat eundem consensu vnanimi riteque delectum.

Itaque ad partes Urbani accesserunt S. Catharina Senensis virgo sanctissima, reuelationum & Miraculorum gloria tum illustris, quæ ad Carolum Imperatorem, ad Cardinales qui ab Urbano defecerant, & ad Urbanum ipsum multas dedit ea de re litteras. Catharina Sueca sancta quoque virgo D. Brigittæ filia, & Petrus Aragonius Infans Minorita, vir quoque sanctissimus. Itali omnes, Germani, Angli, Hiberni, Hungari, Belgæ, Britanni, Lusitani, & mutata tandem sententiâ Aragoones & Catalani. Clementis verò Partes amplexi sunt initio soli Galli, mox Scoti, Nauarræi, deinde Hispani: & multi quoque viri pietate non minus quàm doctrinâ illustres. Nobilior certè fuit sub initia conditio Clementis, adherentibus ei omnibus Cardinalibus & relicto Urbano solo, qui ob eam rem coactus est nouos creare Cardinales.

Hæc summatim dedimus ad planiorem & clariorem totius Historiæ intelligentiam: de qua triginta duo volumina seruantur in Archiuo Vaticano, vt scribit Wadinghus in annalibus Minorum adhunc annum: in quibus congesta reperiuntur quæ pro vtraque parte acta vel scripta sunt: atque inter ea, multa Autographa ipsorum Cardinalium qui Urbani electioni subscripserant. Præter multorum Doctorum virorum Tractatus, Urbanum verum Pontificem probantes. Nunc verò sigillatim, quid in huiusmodi Electionibus acciderit, placeat prosequi. Nam Vniuersitas Parisiensis antequam alterutri parti accederet, curauit ad se perscribi quæcunque gesta fuerant. Imprimis igitur Cardinales supradicti qui Urbanum elegerant, factam electionem perscribunt ad Collegas qui Auenioni remanserant.

Reuerendissimi Patres & Domini, quia plerumque, imò plurimum præfer-
 tim in rebus arduis famæ loquacitas veritatem quibusdam coloribus adulterinis
 obnubilat; ideo quid in his diebus in Romana Ecclesia, cuius honorabilia
 membra & sublimes columnæ pariter nobiscum existitis, gestum sit, vobis
 præsentem scriptione veridica curauimus intimare, vt si qui vobis rem aliter nar-
 rauerint seu scripserint, non credatis, & mentes vestræ hac nostra insinuatione
 clarificatæ in tranquillo & sereno veritatis litore conquiescant. Vestris igitur
 Pareritatibus innorescat, quòd sanctæ felicisque recordationis Patre nostro
 D. Gregorio Papa XI. 27. die mensis Martij nuper elapsi viam vniuersæ carnis
 ingresso, & sicut de largissima Dei pietate confidimus, post labores ad præmia
 euocato, sicut aliàs vobis scripsimus, tantique Patris vt erat iuris & moris, omni
 debito honore & reuerentia exequijs celebratis, die 6. præsentis mensis Aprilis
 Conclauæ Palatij Apostolici, in quo præfatus D. noster obierat, ne dicamus,
 abierat, iuxta sanctiones Canonicas decreuimus introire, certis ex causis ad id
 nostrum introitum ad diem immediatè sequentem duximus differendum. Quâ
 quidem die, videlicet 7. huius mensis, primitus gratiâ S. Spiritus inuocatâ Con-
 clauæ præfatum intrauimus de electione futuri summi Pontificis tractaturi.
 Sequenti die Luciferi nescientis occasum, vt piè credimus, radijs illustrati cir-
 ca illam diei horam quâ Spiritus ille paraclitus in SS. Discipulorum corda des-
 cendit, ad personam Reuerendissimi in Christo Patris D. Bartholomæi Archi-
 episcopi Barrensis, viri vtrique magnorum meritorum claritate conspicui &
 multiplicium virtutum lampade refulgentis liberè & vnanimiter direximus
 corda nostra, eum ad celsitudinis Apostolicæ speculam concorditer euocantes:
 & hanc nostram euocationem seu electionem in conspectu maximæ Christianæ
 plebis multitudine nunciantes. Cæterum die 9. huius mensis idem D. noster
 electus coram fidelium turba copiosa super thronum dignitatis Apostolicæ su-
 blimatus sibi Urbani VI. nomen adsciuit, ac die hesternâ qua Christus Iesus
 summus Pontifex vitam nostram resurgendo reparauit, sicut in Rom. Ecclesia
 consuetudinis est in Basilica Principis Apostolorum de vrbe cum ingenti tripu-
 dio & lætitia innumerabilis populi Christiani Pontificali Regno magnificè &
 solenniter extitit coronatus. Quæ quidem vobis ideo nunciamus, vt sicut obi-
 tus D. memorati Gregorij vobis amaritudinis & tristitiæ propinauit, sic de
 præsentis Patris confessione hætenus vobis & nobis factâ gaudij & exultationis
 spiritum assumatis in illo, in cuius vices idem D. noster gerit in terris, firmam
 spem fiduciamque tenemus, quod sub eius felici regimine status Rom. Ecclesiæ
 refloreat, & orthodoxa fides felix optatumque suscipiet incrementum, Salua-
 tor noster Iesus Christus diu & feliciter in suo seruitio vos perseverare faciat
 iuxta vota. Datum Romæ die 19. dicti mensis Aprilis sub sigillis nostrum Petri
 Portuensis Episcopi, G. tit. S. Stephani in Celio Monte & Iacobi tit. Georgij
 ad velum aureum Diaconi Cardinalium, hinc Prioratus locum obtinentium in
 Ordinibus antedictis. Sequuntur nomina vndecim aliorum Cardinalium.

Mense Iulio sequente Cardinales qui Anagninam secesserant, iam liberiores
 facti & securiores omnis tumultus inito consilio constituunt admonere Prin-
 cipes de rerum veritate in electione Urbani transactarum. Ad Regem Carolum
 mittunt M. Nicolaum de S. Saturnino, & per eundem quoque suas dant ad
 Vniuersitatem litteras. Hoc modo.

Cardinales Anagninæ existentes venerabilibus amicis nostris Carissimis

AD CAR-
 DINALES
 AVENIO-
 NENSES.

LITTERÆ
CARDIN.
AD VNI
VERSITA-
TEM.

Reçtori, Doctoribus & Magistris Vniuersitatis Parisiensis. Venerabiles amici
Carissimi mittimus ad Serenissimum Principem D. nostrum Regem venerabi-
lem & Religiosum virum M. Nicolaum de S. Saturnino Magistrum Palatij, nec-
non sacre Theologiae solennissimum Professore, latorem præsentium, de no-
stra intentione plenariè informatum super nonnullis arduissimis negotij fidem
Catholicam ac Itatum sacrosanctæ Rom. & vniuersalis Ecclesiæ continentibus
& honorem. Ea propter vos affectuosissimè deprecamur, quatinus propter
Deum & Ecclesiam sponsam suam dictum M. Nicolaum velitis gratiosè reci-
pere, benigniter audire, ac sibi tanquam personis nostris proprijs in exponen-
dis per eum fidem credulam adhibere, rescribentes in omnibus fiducialiter
quæque grata. Valere in Domino fideliter & votiue. Scriptum Anagninæ die 15.
Iulij anno 1378.

Tunc cum Urbano in secessu Tiburtino morabatur M. Marcilius de Inghen
Vniuersitatis Parisiensis olim Reçtor, qui orientem tempestatem præuidens
scripsit ad eandem Matrem suam, petijtque quid fieri placeret, & an apud Vr-
banum, an apud Collegium Cardinalium res suas promoueri an paulum ex-
spectari iuberet.

LITTERÆ
M. MAR-
CILII AD
VNIERSI-
TATEM.

Venerabilibus & discretis Reçtori & omnibus Nuncijs Vniuersitatis Pari-
siensis, Dominis & Magistris suis prædilectis. Reuerendi Magistri mei & Do-
min singulares noueritis me Tibure in Territorio Romanorum, vbi pro nunc
est Papa, sanum quamuis tristem & multis præpeditum angustijs residere. In-
super quod Ecclesia Dei, videre meo, non in centum annis in tanto fuit Schiff-
matis periculo, quod Deus auertat. Nam Papa, sicut præscripsi cum Floren-
tino & Mediolanensi S. Patri & de Vrfinis Cardinalibus residet in Ciuitate Ti-
burtina. Cardinales verò alij 13. in numero resident in Anagnia, & vt dicitur,
isti primi & populus Romanorum ac Communis Italix dicunt eum qui fuit Ar-
chiepiscopus Barrensis, esse verè ac ritè Papam. Cardinales verò illi 13. vt dici-
tur, referunt contrarium, scilicet propter Romanorum impressionem, electio-
tionem esse nullam & fuisse irritam, eo quod non libera, sicque dictum quon-
dam Barrensem non esse verè Papam. Propter quod etiam dicti Cardinales
Britones & alios armorum homines & stipendiarios aduocari fecerunt pro sui
Custodia, qui actū venerunt Anagniam & transeundo Romanorum magnam
inter emerunt multitudine. Quapropter omnes Gallici Romæ etiam existen-
tes fuerunt periclitati & plurimi interfecti, & quasi omnes forenses furia sua-
dente fuissent interfecti. Quid autem Cardinales facere velint cum dictis ar-
morum Gentibus, vulgo ignotum est. Quidam tamen aiunt ipsos ad nouam
electionem velle procedere. Vnde & alios Cardinales Tibure existentes citari
fecerunt, & nescitur ad quid; Quidam dicunt, ad Papæ nouam electionem
vel creationem; alij dicunt ad videndum agi & discuti de nullitate electionis
Urbani Papæ moderni; alij dicunt Cardinales cum dictis Gentibus velle con-
duci ad locum tutum, & ibi de nouo velle eligere. Quid autem verum sit, laet
omnes; quamuis vt hoc occultum satis & citò sciatur, oportet. Insuper ob
hanc causam Aduocatum vestrum Anagninæ, Procuratorem in via ad Auinio-
nem, me verò Tibure subsistere, nec aliquid vltèrius attentaturum, nisi de
nouo percepero litteris vestris mentem vestram, scilicet quomodo & coram
quo volueritis procedi, & si vellem, non auderem neque possem. Quare super
hoc non sitis negligentes, supplico, quin voluntatem vestram rescribatis: quia
reuera maximis periculis hæc maneo & sumptibus mihi intolerabilibus, faciatis
in hoc diligentiam vestram supplico, deuotè. Insuper si Romæ & coram D.
Urbano volueritis procedi, sicut vobis nuper scripsi, remittatis copiatam priui-
legia virtute compulsoria, quia illis vti vos oportebit in processu causæ. Publi-
cis enim litteris per Episcopum Siluaneensem quas mecum duxi, non statim
nec datur fides, sicut pluries vobis scripsi, quare etiam in hoc non deficiatis.
Cæterum de Rotulo vestro nihil percepi, nisi quod M. Guill. de Coster zelo
venit Romam & fuit Anagninæ. De cæteris Nuncijs bene audiui, quod visi
sunt Auinioni, plus non percepi. Insuper nulla sunt noua nisi mala, hoc solo
dempto quod Papa heri publicè in Consistorio confirmauit electionem factam
de Rege Almanorum per Electores, & ipsum denunciauit futurum Imperato-
rem,

rem, quamuis ex parte Imperatoris nulli Ambassiatores pro eo fuerint missi. "
 Cæterum Regina Siciliæ misit Papæ 1000. lanceas & 100. homines pedites va- "
 lentes pro sui defensione. Papa dicitur infra octo dies Romam reuersurus; nes- "
 cio, si sui. Utinam cum bona voluntate vestra vobiscum existerem, & infra "
 biennium carnibus non vescerer, quia reuera pericula grauissima sunt omnibus "
 forensibus, nunc in Patria ista, discordia serius scripta hoc inducente & procu- "
 rante. Dominus vos dirigat feliciter & longæuè. Scriptum Tibure die 27. Iulij "
 anno 1378.

Hinc rerum status agnoscitur, & quo pacto significassent Cardinales Ana-
 gninenses Urbano Tibure sedente ne Papam ageret, tumultuosæ conscius ele-
 ctionis. Eorum ad ipsum litteras habeo ex MS. Herouuallij, & tales sunt.

Episcopi, Presbyteri & Diaconi Cardinales Apostolica Sede vacante Bar- "
 tholomæo olim Episcopo Barrensi spiritum consilij sanioris. Exigit sanctæ ac "
 Catholicæ fidei puritas, exigit & Catholici ac Christiani populi deuotio salu- "
 raris: exigit totius Ecclesiæ status clara professio ac salus animarum Christi fi- "
 delium singulorum, vt ea quæ dissimulata in fide, maculant, subuersionem in "
 Christicola populo, status Ecclesiastici eneruationem ac euidens animarum in- "
 ducerent periculum, palam notificentur, omnibus annuncientur in populis & "
 iuxta doctrinam Euangelicam super tecta prædicentur, ne indiscretum silen- "
 tium in errore derelinquat qui poterant erudiri, & ij ad quos ex officio perti- "
 net, subiaceant reprehensioni Prophetæ dicentis, *Prædicatores tui videbant tibi* "
falsi & stulti, nec aperiebant iniquitatem tuam, vt te ad penitentiam prouocarent. "
 Cum igitur nuper Apostolica Sede vacante per obitum piæ ac sanctæ memoriæ "
 D. Gregorij Papæ XI. qui de mense Martij vltimò præterito in vrbe diem "
 suum clausit extremum, Nosque pro electione summi Pontificis vt iuris & mo- "
 ris est, celebranda in Conclauis ad hoc in Palatio Apostolico, in quo idem S. "
 memoriæ S. Gregorius obierat, deputati conuenissemus, populus Rom. etiam "
 ad campanarum sonitum congregatus hostili more, torum circundans ab extra, "
 & ab intus ferè implens Palatium, & terrori tam vehementi minas etiam su- "
 peraddens, quod nisi eligeremus & sine mora Romanum vel Italicum, statim "
 incideremur per frusta, etiam congruo spatio temporis in quo saltem de per- "
 sona deliberare possemus, penitus nobis substracto contra voluntatem & pro- "
 positum nostrum ad eligendum Italicum subito & ex abrupto per violentiam "
 & metum mortis coëgerunt inuitos. Propter quod ad euitandum mortis dun- "
 taxat periculum, aliàs non facturi, vt etiam tunc palam inter nos diximus, te "
 in Papam duximus eligendum, existimantes te, cui tum nefanda impressio sicuti "
 & toti Clero & populo nota erat, tali esse conscientia quod eam nullatenus "
 acceptares, at tu propriæ salutis immemor omni pura conscientia procul pul- "
 sa, ambitionis aliàs inauditæ ardore quam maximè inflammatus præsentationi "
 electionis huiusmodi ab illis ex nobis qui in vrbe remanserant etiam per metum "
 extorta contra Canonicas sanctiones in scandalum maximum Cleri & populi "
 Christiani ac exempli perniciem, electioni huiusmodi licet nullæ & inualidæ "
ipso iure consensisti, necnon metu & ipsius metus causa adhuc procul dubio "
 perdurantibus in vrbe ipsa inthronizatus & coronatus de facto, te in Papam "
 & in Apostolicum nominasti, qui à SS. Patribus & iure communi Apostaticus, "
 anathematizatus, Antichristus & totius Christianitatis inuasor & destructor "
 potius & meritò nominaris. Nempe cum ista tua tam nefaria Intrusio in Pa- "
 patu iam sit sicut diulgata per orbem, veluti tam notoria, quod iam alicubi "
 celari non potest, cum eo tempore scilicet modicum ante Pascha facta fuerit, "
 quando de vniuersis partibus Christianitatis maior adest in vrbe populi multi- "
 tudo, quod errores quamplurimi pullulare incipiunt & fidelium Christiano- "
 rum illaqueari conscientiæ, tuque diutius expectatus, ac in secreto charita- "
 tiuè admonitus immemor salutis propriæ tecum in præcipitium cupiens trahere "
 Clerum & populum vniuersum, ad cor redire non cures, sed inanem & transi- "
 toriam mundi gloriam salutis animæ tuæ propriæ & aliorum Christi fidelium "
 antepones animo obstinato, fatagis ipsum Papatum tyrannicè possidere, qui "
 per ostium non intrasti. Nos non valentes præmissa saluis conscientijs, am- "
 plius sub dissimulatione transire, ad tuam & aliorum Christi fidelium notitiam "

LITTERÆ
CARDI-
NALIUM
AD VR-
BANVM.

» præmissa omnia licet ipsa tibi quam penè toti Clero & populo existant noto-
 » ria , deducentes te anathematizatum ac tanquam intrusum in Papatu nulla
 » electione Canonica præcedente totius Christianitatis inuasorè , qui caput ipsius
 » sanctæ Christianitatis inuadere non formidas , vel destructorem qui vt sub tua
 » occupatione tyrannica efficere satagis , vt fere Sacramenta deficient , vt Chri-
 » sticola populus vero Pastore carens per abrupta ducatur in deuium , publicamus
 » ac etiam denunciamus. Te nihilominus exhortantes & obsecrantes per visce-
 » ra misericordiæ Iesu Christi , cuius Ecclesiam sponsam suam non erubuisti in-
 » uadere , vt de fine cogitans ad quem jam te trahit plenitudo dierum , ad Deum
 » & puram conscientiam dirigas aciem tuæ mentis , ipsamque B. Petri Sedem
 » sanctissimam quam sine titulo occupas , liberam & vacuam omnino dimittas ,
 » insignia deponas Papalia , ac ab administratione spiritualium & temporalium
 » Papatus Romanæ Ecclesiæ abstineas indilate , & aliàs Domino & Ecclesiæ
 » sanctæ suæ per fructus veræ pœnitentiæ satisfacere studeas juxta posse. Quod
 » si feceris , gratiam Dei , gloriam mundi ac laudes Cleri & populi Vniuersi mere-
 » beris obtinere ac acerbarum pœnarum per iura communia tibi impositarum &
 » etiam imponendarum remissionem cum misericordiosa indulgentia mereberis
 » obtinere , aliàs indignationem Dei omnipotentis ac Beatissimorum Apostolo-
 » rum Petri & Pauli Sanctorumque omnium non immeritò incursum. Nosque
 » Diuinum & humanum auxilium , cum Christi sponsa & omnium Christiano-
 » rum communis Mater pro te proculdubio violetur , inuocabimus , aliisque vte-
 » mur remediis per Canonicas sanctiones concessis , abinde in antea nullam spem
 » de misericordia habiturus. Datum Anagninæ, &c.

Die 2. Augusti iidem Cardinales publicum conficiunt instrumentum , quo re-
 statum volunt electionem Urbani esse irritam propter tumultum vimque mani-
 festam , præsertim verò Carolo Regi Exemplar eiusdem transmittunt , quod
 mihi benignè concessit Bonauentura Bauduifius Celestinus Parisiensis.

Exemplar Attestationis Cardinalium de Electione Urbani VII.

CVm propter falsam assertionem iniquorum veritas quandoque in lucem
 venire nequeat , rationabiliter iura sanxerunt , vt ea quæ in alterius possunt
 redundare præiudicium , scripturis authenticis annotentur , ne in posterum cum
 ab hominum memoriâ , quæ naturaliter labilis existit , discesserint , falsitas ve-
 ritati præiudicet aut iniquitas præualeat æquitati. Vt igitur veritas eorum quæ
 nouissimis diebus in Ecclesiæ S. Rom. præiudicium , vituperium ac dedecus
 inauditum in Vrbe attentata sunt , cunctis pateat , nec valeat per falsitates
 quomodolibet obumbrari , dignum & rationi congruum est , vt in eorum ac
 ipsa perpetrantium detestationem & confusionem perpetuam præsentibus in-
 ferantur.

Sciant ergo vniuersi Christi fideles quod cum S. memoriæ & felicis recorda-
 tionis D. Gregorius Papa XI. die 27. præteriti mensis Martij obiisset , Offi-
 ciales Urbis diuersa Consilia in Capitolio tenuerunt aliqua secreta , aliqua ge-
 neralia , vt **moris est inter eos in expeditione magnorum negotiorum** , in qui-
 bus tractatum fuit quis modus inter eos teneri deberet in electione Papæ ; &
 prout per plures Ciues Romanos aliquos qui intererant consiliis , aliquos qui
 dicebant se audiuisse ab iis qui consiliis interfuerant , reportatum fuit pluries
 DD. Cardinalibus quod in eisdem Consiliis concluderunt , vt omnino coge-
 rent DD. Cardinales ad eligendum Romanum vel saltem Italicum , eo vt dice-
 bant quod aliter non poterant esse securi quod Curia in Italia remaneret. Et
 in vno ex istis Consiliis fuit iste D. Bartholomæus tunc Archiepiscopus Barren-
 sis , prout ipse publicè confessus est , licet asserat modò quod ipse impressionem
 fieri dissuasit ; qui etiam Bartholomæus postea vt asserunt fide digni , se multum
 commendauit Banderensibus existentibus in Ecclesia B. Mariæ nouæ antequam
 Conclauē intraretur.

Item præfati Officiales statim post mortem eiusdem D. Gregorij voluerunt
 habere custodiam omnium portarum & pontium Urbis , etiam quæ prius per
 Gentes eiusdem D. Gregorij & suo nomine custodiebantur , easque die & nocte
 custodiri fecerunt diligenter , ea vt verisimiliter & communiter creditur , causâ

vt DD. Cardinales ante celebratam electionem Urbem egredi non valerent pro libera electione alibi celebranda.

Item prædicti Officiales Urbis pendentibus decem diebus qui effluerunt inter mortem D. Gregorij & introitum Conclauis simul adunati cum alio magno numero Ciuium omnibus DD. Cardinalibus in simul adunatis pluries supplicauerunt eosque requisierunt vt eligerent Papam Rom. vel saltem Italicum, aduentes vt ante ingressum Conclauis vellent ipsos ad consolationem populi de hoc clarificare, & aliquibus vicibus subjunxerunt quod aliter dubitabant de maximis & irreparabilibus periculis & scandalis, cum viderent & cognoscerent corda Ciuium nimium subleuata, & vterius certos Ciues miserunt ad domos multorum DD. Cardinalium, qui ex parte Officialium & populi similes requisitiones fecerunt ipsis DD. Cardinalibus in particulari.

Item præfati Officiales mandauerunt omnibus Nobilibus Urbis, per quos furor populi reprimi poterat sub pœnis maximis, ne infra tres dies exirent Urbem, quod mandatum nunquam pro parte DD. Cardinalium requisiti reuocare voluerunt; imò quod fuit deterius, requisiti vt saltem Comites Nolanum & de Fundis qui erant Officiales Ecclesiæ permitterent stare Romæ, negauerunt expressè; ac etiam postea requisiti vt saltem Comitem Nolanum & D. Agapitum de Columna Episcopum Vniuersitatis, magnos Ciues & notabiles in Vrbe deputarent pro custodia Conclauis, hoc facere denegauerunt, volentes quod aliquis qui dubitaretur offendi a populo, se haberet intromittere quoquo modo. Propter quod DD. Cardinales dubitantes de eo quod postmodum accidit, miserunt pro Officialibus & exposuerunt eis cum magna fide errores qui possent sequi ex modis quos ipsi tenebant circa ipsos, expressè etiam eis dicendo quod si propter præmissa quæ minas & impressionem eos velle facere sapiebant, aliquis in Papam eligeretur, non esset verus Papa, & quomodo ipsi tendentes vt Curia penes ipsos remaneret, esset causa ipsam periculi; & requisierunt eos de duobus in effectu. 1. Quod Rusticos de Comitatu, quos in magna multitudine fecerant ad Urbem venire, remitterent & populum ita ordinarent quod non posset esse scandalum & quod abstinere ab illis consiliis quæ videbantur esse causa inflammandi populum. 2. Quod ipsi ordinarent vnum bonum Capitaneum ad custodiam Burgi sancti Petri cum certo numero Gentis confidatæ de Cardinalibus, offerentes se Cardinales præfati velle soluere stipendia dictæ Gentis, quandiu essent in Conclauis, & quod ipse faceret taliter custodiri pontes, vel ipsos tenendo clausos vel saltem de bona gente in sufficienti numero munitos, quod populus non posset transire ad Palatium, qui omnia verbo concesserunt & vnum Banderensem fecerunt Capitaneum, & ille fecit 4. Ciues Conestabularios, & isti vltra iuramentum quod prius præstiterunt Officiales iuxta formam Capituli vbi magis solenniter iurauerunt bene & fideliter DD. tenere securos & ab omni violentia & impressione custodire, & alia multa prout ab eis petita fuerunt. Sed nihil penitus obseruauerunt, imò antequam Domini intrarent Conclauem, tota platea S. Petri adeo plena fuit populo pro magna parte armato, quod vix potuerunt intrare Palatium, & cum eis fere quot in Palatio recipi potuerunt, intrauerunt, & eadem nocte portas Palatij apertas tenuerunt, nec ipsas claudi permiserunt, ac diuersarum domorum portas eiusdem Palatij ruperunt, ipsumque Palatium ab omni parte circunderunt armatis hominibus, vt nullus posset intrare vel exire sine eorum scitu.

Item subsequenter postquam omnes exiuerunt Conclauem excepto Senatore cum paucis personis qui loquebantur DD. Cardinalibus, & porta Conclauis custodiretur vt nullus posset intrare, superuenerunt omnia Capita Regionum Urbis simul cum multis Ciuibus volentes intrare Conclauem. Et licet fuerit eis mandatum, quod non est de more quod post clausam portam maximè ita tarda hora aliquis intraret Conclauem, nihilominus intrare omnino voluerunt ipsique DD. Cardinales fracturam portarum & pericula personarum timentes intrare permiserunt, & similiter requisitiones fecerunt, petentes etiam vicibus iteratis quod antequam exirent Conclauem, de hoc declararetur expressè

subjungentes quod ita videbant populum dispositum quod istud fecerunt, aliter transire sine periculo personarum non poterat.

Item quod per multos bonos Ciues reportatum fuit DD. Cardinalibus antequam intrarent Conclauē quod aliqui Prælati erant in Roma, quorum aliqui erant de Vrbe, aliqui de extra, Italici tamen, qui ad hoc vt impressio fieret, totis viribus populum inflammabant, & qui multa promittebant Officialibus Vrbs, quilibet ipsorum in casu quo in Papam eligeretur.

Item sciendum quod mortuo D. Gregorio præfato S. memoriæ, remanserunt duntaxat 16 in Curia DD. Cardinales, scilicet DD. Petrus de Vrbinis Portuensis & S. Rufinæ, Ioan. de Croso Prenestinus Episcopus, Guill. de Agri-folio tituli sancti Stephani in Celio monte, Francif. de Thebaldechis tit. S. Sabina, Bertrandus Agerij tit. S. Cecilie, Robertus de Gebennis tit. Basilic. 12. Apostolorum. Simon de Brossane tit. SS. Ioannis & Pauli, Hugo de Montelegum tit. SS. 4. Coronatorum, Guido de Malassinio tit. sanctæ Crucis in Hierusalem, Petrus de Forcenaso tit. sancti Laurentij in Lucina, Geraldus de Podio tit. sancti Clementis Presbyteri. Iacobus de Vrbinis tit. S. Georgij ad velum aureum, Petrus Flandini sancti Eustachij, Guill. Noleti sancti Angeli, Petrus de Veuchio sanctæ Mariæ in via lata, Petr. de Luna S. Mariæ in Cosmedin Diaconi Cardinales, ad quos solos ius & potestas eligendi Romanæ & Vniuersalis Ecclesiæ Summum Pontificem tum pertinuit, quorum 12. erant vlttramontani, & 4. tantum Italici, & omnes Cardinales vlttramontani facientes vltra duas partes Collegij post vacationem, antequam intrarent Conclauē & in introitu & post vsque ad tempus impressionis, de qua dicitur infra, fuerunt continuè in voluntate, proposito & deliberatione etiam ex causis tangentibus Ecclesiam sanctam Dei eligendi de Collegio & non de extra & eligendi vlttramontanum & non Italicum, & DD. Italici erant etiam in deliberatione eligendi etiam de Collegio & non de extra, licet tenderent, vbi bono modo posset fieri, vt vnus ex Italicis de Collegio eligeretur, & in ista voluntate continuè permanserunt etiam postquam intrauerunt Conclauē vsque ad crastinum quo audierunt more Italico Missas suas nonobstante quod postquam intrauerunt Conclauē Romani vt moris est, non permiserunt quod porta Conclauis mureretur, imo postquam Domini jam lectum intrauerant cum magna difficultate Custodes Conclauis dictam portam cum quadam barra lignea claudere permitti sunt & exposit occupauerunt palatium, & specialiter partem illam quæ de directo erat subter Conclauē, solarium dicti Conclauis ictibus & percussionibus tota nocte commouentes & etiam existentes armati vt plurimum, quasi sine intermissione clamantes *ò Romano, lo volemo, ò vero Italiano*. Et aliqui asserunt se auduisse aliquos clamantes *morianur*, & ita continuauerunt clamores istos vsque in crastinum, adeo quod vix aliquis de Dominis de tota nocte dormierit; post verò circa auroram fatigati aliquo modico tempore à clamoribus quieuerunt. Demum audientes dicti Domini Missas suas, clamores consuetos resumpserunt, imò validiores quam prius, sic quod vix Missas audire & intelligere poterant: quibus auditis dum dicti DD. Cardinales se **disponerent ad procedendum in facto Electionis, Campanæ Capitolij & Ecclesiæ sancti Petri** quæ erant propè Palatium inceperunt pulsari ad martellum pro Congregatione populi totius ad rumorem, & tunc populus fortius more solito cum furore magno incepit clamare *Romano lo volemo ò Almanco Italiano*. Fuerunt etiam DD. Cardinales aduersati per illos qui ad extra custodiebant Conclauē, quorum aliqui erant vlttramontani & aliqui Romani, quod nisi statim sine aliqua morosa deliberatione eligerent Romanum vel Italicum, omnes DD. Cardinales erant in periculo quod inciderentur per frustra, propter quod DD. Cardinales vlttramontani propter vitandum mortis periculum, aliàs non facturi prout etiam tunc dixerunt, condescenderunt vt Italicus eligeretur, & quod etiam ex DD. Cardinalibus Italicis aliqui dixerunt, quod veraciter si eligerentur, non acceptarent electionem cum viderent eis notoriè impressionem fieri, omnes simul volentes vitare periculum mortis, cui proculdubio subiacebant, quasi ex abrupto & sine alia discussione meritorum & status personæ nominauerunt dictum D. Bartholomæum tunc Archiepisc. Barrensem & ipsum

tanquam eis vt credebant magis notum, & in factis & moribus Curix magis expertum, licet sequens experientia contrarium ostenderit manifestè, elegerunt in Papam, & eorum aliqui tunc dixerunt quod eligebant ipsum animo, & posito quod ipse non erat verus Papa, timore tamen mortis in eorum animis perdurante continuè excepto vno D. Cardinale Italico Romano, qui dixit quod propter notoriam impressionem quam videbat, nec sibi nec alteri daret vocem suam nisi primò cessaret impressio & esset in sua libertate, & vno Ultramontano qui primo vnum de Cardinalibus Italicis nominauit, licet postea terrore mortis adhæserit Barrensi prædicto, & vno altero D. Cardinale Ultramontano qui nominando ipsum protestatus fuit quod nulla propter impressionem poterat fieri electio, sed ipsum timore mortis nominabat, & saluo quod vnus alius Ultramontanus priusquam hoc fieret, fuit potestatus solenniter coram Notario publico quod si cōtingeret sibi ipsum consentire in aliquem Italicum, hoc faceret duntaxat timore mortis, aliàs non facturus. Et vltèrius dixerunt aliqui DD. Cardinales inter se, quod volebant & intentio eorum erat facere sicut fuit aliàs factum, vt per Chronicas apparet, scilicet quod quamprimum commodè possent, secederent ad locum tutum & securum, & tunc ipsi eum réeligerent de nouo. Demum DD. Cardinales ad populum tumultuantem & iam dispositum ad rumpendum Conclauem miserunt. Et quia non audebant eis existentibus in illo furore publicare electionem, per 3. primos DD. Cardinales. Fecerunt eis dici & promitti & promiserunt quod infra diem crastinum ante horam tertiam consolarentur eos de Papa Romano vel Italico, & fecerunt rogari quod recederent; quod facere diu renuerunt non permittentes intrare cibaria DD. Cardinalium eis portata pro prandio cuius hora instabat. Demum recesserunt de vna domo ante Conclauem existente, sed nullatenus nec Palatium exire nec arma deponere voluerunt & interim Domini miserunt pro multis Prælatis, inter quos ille tunc Barrensis & iam per modum supradictum electus fuit, qui venit & vidit populum furentem & audiuit clamores supradictos ipsius populi furentis & totam violentiam & impressionem factam per totam diem, & ab ingressu Conclauis sciuit vel scire debuit tanquam notoria, & vt creditur aliquid de electione huiusmodi præsentens, & ei saltem tacitè consentiens iuuabat ad expellendum populum de illa domo & vt cibaria permitterentur intrare. Ex tunc populus, continuè tamen remanens in Palatio & armatus vt prius aliquantulum quieuit à clamoribus & violentiis inferendis, & DD. comederunt. Et postea omnes exceptis 3. Ultramontanis redierunt ad Capellam Palatii, & eis congregatis vnus ex DD. Italicis dixit quod modo cessabat impressio & quod religeretur, vnus verò de Ultramontanis dixit quod non cessabat, imò Domini erant in majori periculo quam ante. Et finaliter aliqui ex præsentibus, aliis 3. absentibus non requisitis, imò penitus insciis dixerunt licet nondum essent in libertate sua tali quod sine primo periculo aut majori potuissent resilire, aut alium prout ante impressionem deliberauerant, eligere, ego dico idem quod hodie. Sed antequam omnes finiuisent loqui, cum iam venissent Prælatis, pro quibus missum erat populis, etiam multis ex Officialibus ad hoc instigantibus ipsum populum magno furore exclamando *per la claua lata di dio Romano lo volemo*, irruerunt in Conclauem & ipsum in 4. partes fregerunt, & intrauerunt Officiales & populus armatus ferè quantum potuit recipere Conclauem: propter quod Domini se quasi mortuos existimantes in Capella secreta pro majori parte se reducerunt, cuius porta statim fuit cum magnis securibus etiam in pecias fracta, & intrauit populus armatus adhuc clamans vt supra, omnesque Dominos hinc inde circundedit. Et nisi quod vnus Dominus volens suum & aliorum vitare periculum dixit eis, quod Dominus sancti Petri erat electus, sed nolebat consentire, & quod inducerent eum ad consentiendum, creditur quod omnes saltem Ultramontani fuissent interfecti, sed audito quod D. S. Petri erat electus, in ipsum D. S. Petri irruerunt & præcisè inuitum bis posuerunt eum in vna Cathedra, & dum attenderent ad faciendum ei reuerentiam, quilibet ex Dominis prout melius potuit, exiuit Palatium ad domos proprias vt plurimum sine cappis & capellis aut peditando recesserunt. Demum ad uesperascente aliqui etiam sub dissimulatis habitibus se reducerunt ad Ca-

strum S. Angeli, aliqui exierunt Roma vel de nocte, vel dissimulato habitu aliqui in suis domibus latuerunt, postea in crastinum aliquo modo quietato populo iste tunc Barrensis qui remanserat in Palatio & in Cameris Papalibus & nullo modo etiam per aliquos de Dominis qui de vrbe recesserant, requisitus, exire voluit, misit & etiam per Officiales ad populum adhuc existentem in suo motu furioso mitti fecit ad Dominos qui erant in Castro & illos qui in eorum domibus remanserant, reiteratis & ferè continuatis vicibus ipsos requirendo & requiri faciendo vt pro maioris periculi euitatione venirent ad ipsum, qui tunc venire noluerunt, sed quasi fastiditi de suis requisitionibus miserunt ad illos qui in suis domibus remanserant, qui ab eo & Officialibus requisiti iam venerant ad Palatium, vnam Scedulam eorum manibus scriptam, per quam tunc cum eo in Palatio existentibus committebant potestatem eum inthronizandi, qui de hoc non contentus nec vti curans, quia non obediebant, fecit eos iterum atque iterum requiri vt pro maioris scandali vitiatione omnino Castrum exirent & venirent ad Palatium, ipsi verò dubitantes de maiori scandalo, maxime quia sex ex DD. Cardinalibus & tam ipsorum quam aliorum DD. familia & bona ferè tota erant dispersa per urbem, & quia Castrum non erat de vitalibus sufficienter munitum, & quia etiam non habebant locum ad quem tunc postquam sciebatur quod intrauerant Castrum, possent recedere, & quia Romani prædicti circa Castrum ipsum de nocte stacarum seu planctuum facere tentauerunt, exiuerunt Castrum & venerunt ad Palatium & ipsum inthronizauerunt more solito. Quod cum sciuerunt illi qui ab vrbe recesserant, licet cum magna cordis amaritudine, timentes quod si tunc non venissent Romani, suspicantes quod vellent impugnare Electionem istius, alios Dominos & eorum familiam trucidassent ipsorumque bona diripiissent, redierunt ad urbem & ipsum postea coronarunt, & ab illo tempore DD. Cardinales in reuerentijs & alijs tractauerunt eum vt Papam, non tamen cum intentione & proposito ex ijs aliquid sibi noui iuris tribuere aut ipsum in primo confirmare. Et ipse in Consistorijs & extra in promotionibus & alijs vltus est vt Papa. Tamen omnia ista facta fuerunt in vrbe vt prædicitur, vbi DD. Cardinales saltem Ultramontani nunquam se reputauerunt securos, imò verisimiliter crediderunt & communiter creditur, quod si in vrbe suam promotionem reuocassent in dubium vel eam impugnassent, omnes interfecti fuissent, cum causa impressionis continuò perduraret, propter quæ existentes in Roma nec etiam inter se de ista materia vnquam ex proposito saltem conferre sunt ausi, ipseque licet pluries requisitus vsque modo urbem cum DD. Cardinalibus exire noluit, nec DD. Cardinales ponere in loco securo: quinimo postquam DD. Cardinales ultramontani cautiùs quam potuerunt, paulatim venerunt Anagniam volentes super præmissis deliberare & pericula eis imminencia ex eorum mora inter Romanos posse tenus euitare, ipse quasi solus saltem sine societate alicuius D. Cardinalis venit Tiburim, qui locus etiam distringitur per Romanos, ad quem eos sæpiùs euocauit, quasi eos volens prioribus vel æquis periculis implicare, qui de ijs iustè sibi timentes suæ aduocationi rationabiliter obtemperare recusarunt. Quæ omnia & singula pro tanto præsentibus sunt scripta, inserta & annotata vt per ipsorum inspectionem vniuersis nota fiant & de ipsis boni & iusti doleant, iniqui verò hoc est ipsa attentantes de commissis peniteant & ad similia in posterum proflire non præsumant, in quantum suæ voluerint saluti consulere, famam quoque suam illibatam seruare.

Et ego Guill. Perfecti Clericus Ebroicensis Diocesis publicus Apostolica & Imperiali autoritate Notarius anno à Natiuitate Domini 1378 Indiæ. 1. & die 2. mensis Aug. Apostolica Sede vacante omnia & singula supra scripta quæ incipiunt. *Cum propter falsam assertionem* & sic finiunt, per *illorumque seruari* ad requisitionem & mandatum Reuerendissimorum in Christo Patrum & DD. S. Romanæ Ecclesiæ Cardinalium qui inferius se manibus proprijs subscripserunt, manu propria scripsi & ea Anagninæ in Palatio Apostolico coram ipsis DD. Cardinalibus audientibus & intelligentibus vt dicebant in præsentia Notariorum & testium infra scriptorum publicè & alta voce de verbo ad verbum legi & publicauit & in hanc publicam formam redegi, manu etiam propria me

subscripti & signo meo consuero signaui cum signis ac subscriptionibus, ac ap-
 pensionibus sigillorum DD. Cardinalium & Camerarij infra scripti, ac Notari-
 orum prædictorum requisitus vnâ cum Notarijs iisdem ad hæc præsentibus
 per ipsos DD. Cardinales vt præmittitur, subscriptos & in eorum conscientijs
 firmiter asserentes præmissa sic per me scripta, lecta & publicata vera & ita fa-
 cta esse nec non per Reuerendissimum in Christo Patrem & D. D. Petrum mi-
 seratione diuina Archiepiscopum Arelatensem S. Rom. Ecclesiæ Camerarium
 tanquam Iudicem Ordinarium ibidem pro Tribunali sedentem & interponen-
 tem in præmissis vt inferius continetur, suam autoritatem pariter, & decre-
 tum super his fieri vnum vel plura publica instrumenta in testimonium eorum-
 dem. Præsentem autem fuerunt cum Notarijs infra scriptis lectioni, publica-
 tioni, dictorumque DD. Cardinalium assertioni, requisitioni, & Decreti inter-
 positioni præfatis Reuerendissimus in Christo Pater & D. D. Ioannes misera-
 tione diuina tit. S. Marcelli Presbyter Cardinalis, etiam Reuerendus in Christo
 Pater D. Ioannes eadem miseratione Episcopus Gebennensis, ac venerabiles,
 ac discreti viri DD. Bertrandus Ruffini & Seguinus de Ancona Camera Aposto-
 licæ Clerici, ac frater Petrus de Silua Prior Prioratus de Vziaco Claromon-
 tensis Diocesis Ordinis S. Benedicti testes ad ea vocati specialiter & rogati. “

Et ego Ioannes Rosseti de Martiniaco Clericus Aduensis Diocesis autho- “
 ritate Apostolica & Imperiali publicus Notarius præmissis lectioni, publica- “
 tioni & DD. Cardinalium assertioni & appositioni Decreti per dictum D. Ca- “
 merarium, & alijs præmissis omnibus vnâ cum prænotatis testibus & Notarijs “
 publicis supra & infra scriptis præsens fui, & hic manu propria me subscripsi & “
 signum meum consueta apposui in testimonium præmissorum vocatus & “
 rogatus. “

Et ego Simon le Tay Clericus Antissiodorensis Diocesis Apostolica auctori- “
 tate & Imperiali publicus Notarius lectioni, publicationi, assertioni & decre- “
 ti interpositioni prædictis vnâ cum testibus & Notarijs publicis supradictis præ- “
 sens interfui, ideoque ad requisitionem DD. Cardinalium, & de mandato præ- “
 fati D. Camerarij, qui vt dicitur, pro Tribunali sedens in præmissis authorita- “
 tem suam Ordinariam interposuit & Decretum, hic propria manu me subscri- “
 psi & signum meum apposui consueta. “

Et ego Ioannes de Croso prædictus Episcopus Prenestinus S. Ecclesiæ Car- “
 dinalis præmissa omnia & singula vt conscripta sunt, in mea conscientia & as- “
 sero esse vera & in eorum testimonium hâc manu mea me subscripsi & sigillo “
 proprio sigillauit. “

Et ego Guill. de Agrifolio prædictus tit. S. Stephani in Celio monte Pres- “
 byter Cardinalis præmissa omnia & singula vt scripta sunt in mea conscientia “
 assero esse vera & in eorum testimonium hâc manu propria me subscripsi & si- “
 gillo proprio sigillauit. “

Et ego frater Bertrandus Algerij tit. S. Cecilie Presbyter Cardinalis præ- “
 missa omnia & singula vt scripta sunt, in mea conscientia assero & credo esse “
 vera omnino, & in eorum testimonium hâc manu propria me subscripsi, & si- “
 gillo proprio sigillauit. “

Et ego Robertus de Gebennis Basilicæ 12. Apostolorum Presbyter Cardi- “
 nalis præmissa omnia & singula vt supra scripta sunt, in mea conscientia assero “
 & teneo omnino vera esse. Et in eorum testimonium hâc manu propria me sub- “
 scripsi, & proprio sigillo sigillauit. “

Et ego Hugo de Monte Legum tit. SS. 4. Coronatorum Presbyter Cardina- “
 lis prædictus præmissa omnia & singula vt scripta sunt, in mea conscientia asse- “
 ro esse vera. Et in eorum testimonium hâc manu propria me subscripsi & pro- “
 prio sigillo sigillauit. “

Et ego Petrus de Forsenaco tit. S. Laurentij in Lucina Presbyter Cardinalis “
 prædictus præmissa omnia & singula vt super scripta sunt, in mea conscientia “
 assero esse vera. Et in eorum testimonium hâc manu propria me subscripsi & “
 proprio sigillo sigillauit. “

Et ego Guido de Malesicco tit. S. Crucis in Ierusalem Presbyter Cardina- “
 lis prædictus præmissa omnia & singula vt super scripta sunt, in mea conscientia “

„ assero esse vera , & in eorum testimonium hęc manu propria me subscripsi & sigillo proprio sigillauī.

„ Et ego Geraldus de Podio tit. S. Clementis Presbyter Cardinalis prædictus præmissa omnia & singula vt supra scripta sunt , in mea conscientia assero esse vera , & in eorum testimonium hęc manu propria me subscripsi & sigillo proprio sigillauī.

„ Et ego Petrus Flandini S. Eustachij Diaconus Cardinalis præmissa omnia & singula vt supra scripta sunt , in mea conscientia assero esse vera , & in eorum testimonium hęc manu propria me subscripsi & sigillo proprio sigillauī.

„ Et ego Guill. Peleri S. Angeli Diaconus Cardinalis præmissa omnia & singula vt supra scripta sunt , in mea conscientia assero esse vera , & in eorum testimonium hęc manu propria me subscripsi & sigillo proprio sigillauī.

„ Et ego Petrus de Luna S. Mariæ in Cosmedin Diaconus Cardinalis prædictus præmissa omnia & singula vt supra scripta sunt , in mea conscientia assero esse vera. Et in eorum testimonium me propria manu hęc scripsi & sigillo proprio sigillauī.

„ Et ego Petrus de Veruchio S. Mariæ in via lata Diaconus Cardinalis præmissa omnia & singula vt supra scripta sunt , in mea conscientia assero esse vera , & in eorum testimonium hęc manu propria me subscripsi & sigillo proprio sigillauī.

„ Et nos Petrus miseratione diuina Archiepiscopus Arelatensis S. Rom. Ecclesiæ Camerarius & Iudex ordinarius prædictus ad requisitionem & mandatum Reuerendissimorum in Christo Patrum & DD. DD. eiusdem S. Rom. Ecclesiæ Cardinalium eorum manibus proprijs subscriptorum præmissis omnibus & singulis interfuimus vna cum Notarijs & testibus antedictis , in hisque in dicto Palatio in loco ad hoc per nos electo pro tribunali sedentes auctoritatem nostram ordinariam interponimus pariter & Decretum , ac in testimonium eorundem sigillum nostrum proprium præsentibus duximus apponendum.

„ Similiter ijdem Cardinales vniuersis Christi fidelibus per litteras notum faciunt Bartholomæum Intrusum esse , non verum Papam , admonentque proinde nullatenus esse ei parendum , aut ab eo tanquam à Papa esse quidquam expectandum. Sunt autem litteræ tales.

LITTERÆ
CARDI-
NALIUM
NAGNIEN-
SIVM CIR-
CVLARES.

„ Vniuersis Christi fidelibus. Miseratione diuina Ioannes Episcopus Pre-
stinus Guill. tit. S. Stephani in Celio monte, Bertrandus tit. S. Cecilie. Ro-
bertus tit. Basilicæ 12. Apostolorum, Hugo tit. SS. 4. Coronatorum, Guido tit.
S. Crucis in Ierusalem, Io. tit. S. Marcelli, Petrus tit. S. Laurentij in Lucina,
Girardus S. Clementis Presbyteri, Petrus S. Eustachij, Guill. S. Angeli Petrus
B. Mariæ in via lata & Petrus S. Mariæ in Cosmedin Diaconi S. Romanæ Ec-
clesiæ Cardinales facientes vltra duas partes omnium Cardinalium in vrbe exi-
stentium tempore obitus S. memoriæ Gregorij Papæ XI. eo tempore quo sui
successoris debuit Electio celebrari in eadem vrbe, Ananiæ pro nunc, quem lo-
cum ad infra scripta omnia peragenda tanquam Idoneum elegimus pro vt no-
bis est licitum existentes, absentibus Reuerendissimis in Christo Patribus DD.
Petro Portuensi, Francisco tit. S. Sabinæ, Symone tit. SS. Ioannis & Pauli
Presbyteris, & Iacobo tit. S. Georgij ad vellus aureum Diacono eadem misera-
tione diuina eiusdem S. Rom. Ecclesiæ Cardinalibus; tamen pro nostra parte vt
propter inferius scripta vellent hic conuenire vna nobiscum literatoriè requi-
sitis, Apostolica Sede vacante, Salutem & in Domino vincula Charitatis. Exi-
git sanctæ ac Catholicæ fidei puritas, exigit & Catholici ac Christiani populi
deuotio, exigit totius Ecclesiæ status, clara Professio ac salus animarum Chri-
sti fidelium singulorum, vt ea quæ dissimulata in fide maculant subuersionem
in Christicola Populo, status Ecclesiastici eneruationem ac euidentia anima-
rum inducerent pericula, palam notificentur, annuncientur in populis & iux-
ta Doctrinam euacuatam super recta prædicentur, ne indiscrētum silentium in
errore derelinquat qui poterat erudiri: ac hi ad quos ex officio pertinet, sub-
iaceant reprehensionī Dei per Prophetam dicentem Prophetæ cui videbantur
tunc falsa & stulta, nec aperiebant iniquitatem tuam vt te ad pœnitentiam pro-
uocarent.

uocarent. Cum igitur nuper Apostolica Sede vacante per obitum piæ ac S. Re- «
 cordationis D. Greg. Papæ XI. qui de mense Martij proximò præterito in vr- «
 be Romæ diem suum clausit extremum, Nos pro electione futuri summi Pon- «
 tificis, vt inris & moris est celebranda, in Conclauē ad hoc in Apostolico Palatio «
 in quo idem S. memoriæ D. G. obierat, deputato vnâ cum præfatis DD. ab- «
 sentibus conuenissemus, Officiales vrbe cum magna multitudine populi pro «
 magna parte armati, etiam ad Campanarum pulsationem factam propter hoc «
 congregati hostili more & etiam circundantes ab extra & ab intus ferè imple- «
 res Palatium & terrore tam vehementi minas etiam superaddentes, quod nisi «
 eligeremus & sine morâ Romanum vel Italicum statim interficeremur, etiam si «
 congruo spatio temporis in quo saltem de persona deliberare possemus, penitus «
 nobis subtracto, contra voluntatem & propositū nostrum ad eligendū Italicum «
 subitò & ex abrupto per violentiam & metum mortis & ad euitandum duntaxat «
 periculum quod in terrore populi tam furentis nobis proculdubio imminebat, «
 aliàs non facturi, vt etiam tunc palam inter nos diximus, Bartholomæū tunc Bar- «
 rensē Archiepiscopum in Papam duximus eligendum, æstimantes ipsum cui «
 nefanda impressio sicuti & penè toti Clero & populo nota erat, talis esse con- «
 scientiæ quod eam nullatenus acceptaret. At ipse propriæ salutis immemor «
 animi pura conscientia procul pulsâ, ambitionis aliàs inauditæ ardore maximè «
 inflammatus præsentationem Electionis huiusmodi ab illis ex nobis qui in Vrbe «
 remanserant & per Officialium & populi diuersas minas & suas importunas re- «
 quisitiones extortam contra Canonicas Sanctiones in scandalum maximum «
 Cleri & populi Christiani ac exemplum & perniciem Electioni huiusmodi licet «
 nullæ & inualidæ ipso iure consensit. Nec non metu & ipsius metus causâ «
 adhuc proculdubio perdurantibus in Vrbe ipsâ intronizatus & coronatus de «
 facto se ipsum Papam & Apostolicum nominauit, qui à SS. Patribus & à Iure Can. «
 Apostaticus, Anathematizatus, Anti-Christus & totius Christianitatis illu- «
 for ac destructor merito nuncupatur. Nempè cognitâ sua causâ nefaria & de in- «
 structo in Papam iam sic diuulgatâ per Vrbe veluti tam notoria quod iam ali- «
 cubi celari non potest, cum eo tempore saltem modicum ante Pascha facta «
 fuerit, quando de vniuersis partibus Christianitatis maior adest in Vrbe populi «
 multitudo, quod errores quamplurimi pullulare incipiunt & fidelium Christia- «
 norum conscientia illaqueari, ipseque diutius exhortatus atque in secreto ca- «
 ritatis admonitus in memoriam salutis propriæ, secum in perniciem cupiens «
 trahere Clerum & populum vniuersum ad cor redire non curat, sed inanem «
 mundi & transitoriam gloriam salutis animæ propriæ & cunctorum Christi fide- «
 lium anteponeus, animo obstinato satagit totam Christianitatem scandalizan- «
 do, ipsum Papatum tyrannicè occupare qui per ostium non introiuit. Nos non «
 volentes præmissa saluis conscientia amplius sub dissimulatione transire, ad «
 vestram omnium Christi fidelium notitiam præmissa omnia licet ipsa tam sibi «
 quam penè toti Clero & populo existant notoria, deducantur, ipsum anathema- «
 tizatum & tanquam intrusum in Papatu nulla electione Canonica præcedente, «
 totius Christianitatis inuasorem, qui caput ipsius Christianitatis inuadere non «
 formidat, & destructorem, quodque sub sua occupatione tyrannica efficere sara- «
 git vt verè Sacramenta efficiat Christicolæ populo si Pastore carens per abrupta «
 ducatur. Demum publicamus & etiam denunciamus vobis, & vestrum sin- «
 gulos solenniter & publicè serie præsentium exhortantes & obsecrantes per «
 viscera misericordia Iesu Christi, vt de cætero eidem scelesto viro qui Dei Ec- «
 clesiam & sponsam non erubuit inuadere, nolitis aliquo modo adhærere, nec eius «
 factis, mandatis, monitionibus atque dictis quæ omnino sunt falsa, & simulatio- «
 ne imbuta aliquo modo obedire. Cum iam eundem per alias nostras patentes «
 Litteras, etiam per præsentem exhortamur & obsecramus solenniter & publicè «
 etiam per eadem viscera vt de sine cogitans ad quem iam ipse trahit plenitudo «
 dierum, ad Deum & puram conscientiam dirigat aciem mentis suæ ipsamque «
 sancti Petri Sedem sanctissimam quam sine Canonico titulo occupat, liberam «
 & vacuam omnino demittat & insignia deponat Apostolica & ab administra- «
 tione spiritualium & temporalium Papatu & Romanæ Ecclesiæ abstinere, «
 idem illibata & Dei Ecclesiæ sponsæ per fructus veræ poenitentia satisfacere «

» studeat iuxta posse. Quod si fecerit, gratiam Dei & gloriam mundi ac laudes
 » Cleri & populi vniuersi, & variarum pœnarum per iura communia sibi imposi-
 » tarum & imponendarum remissionē cum misericordia, & indulgentia merebitur
 » obtinere: aliās indignationem Dei omnipotentis ac B. B. Apostolorum Petri &
 » Pauli Sanctorumque omnium non immeritò incursum. Nosque diuinum &
 » humanum auxilium, ne Christi sponsa & omnium Christianorum communis ma-
 » ter per ipsum procul dubio violetur, inuocabimus; alijsque vtemur remedijs per
 » Canonicas sanctiones concessis, ab inde in antea nullam spem de misericordiā
 » habiturus. Datum Anagninæ in Comitatu Prouinciarum Campaniæ & Mariti-
 » mæ: quem locum propter probitatem & fidelitatem constantissimam magni vi-
 » ri Honorati Cajetani Comitis Fundorum ac dictarum Prouinciarum Rectoris
 » singularem deuotionem quam ad Rom. Ecclesiam & fidem Catholicam & ad
 » nos gerere comprobatur, tanquam magis securum & idoneum nobis ad præ-
 » missa omnia duximus eligendum anno à Natiuitate Domini 1378. die 9. mensis
 » Aug. prima Indiēt. sub proprijs sigillis nostris pendentibus Sede vacante.

» Scripsit quoque idem Collegium ad Ludouicum Ducem Andegauensem;
 » eumque de rei veritate certum esse voluit.

» Miseratione diuina Collegium S. Rom. Ecclesiæ Cardinalium dilecto eius-
 » dem Ecclesiæ filio Ludouico Duci Andegauensi Illustri salutem & desideratum
 » gaudium in Domin. sempiternum. Quia vrget nos Christi Charitas, vrget &
 » zelus fidei, vrget certè Petri Nauicula, quam continuis concussam fluctibus,
 » cernimus procelloso in æquore Nauta patetico cireunduci. Vrget arca fœderis
 » Domini quæ nouorum Philistæorum impetu Israëlitarum erepta de manibus,
 » profanis Sacerdotibus, peccato populi in ministerium tempore est relicta. Vr-
 » gent vasa sacrarij quæ ab Ierusalem ad Babylonem portata sunt, quibus teme-
 » rariam manum iniecit præsens Babylonis Balthasar, sic vt eis ad vsus proprios
 » potiat. Vrget Domini inconfutilis tunica, quæ iam forte non vni traditur,
 » imò sub hoc partienda si foret possibile, Ministris Satanæ exhibetur. Vr-
 » get pudorata Christi sponsæ calamitas quæ vim quam patitur, eo ægrè ferens
 » nos omnes iam de tarditate arguens impellit ad debitum, ne ob defectum ob-
 » sequij lenonum pateat incursum & infelicibus manibus atrectanda linquatur.
 » Vrget vltra hæc omnia singularis illa affectio quam te erga orthodoxæ fidei
 » conseruationem habere cognouimus, vt ea quæ ijs nouissimè lapsis temporibus
 » in vacatione Romanæ Ecclesiæ occurrerunt, nobilitati tuæ nota fiant, ne forte
 » vulgaris opinio quæ veritatis ignara errorem sæpè parturit, te in hac parte tra-
 » heret ad illa forsitan opinanda, quæ nec veritatem sapiunt, nec Catholicæ fi-
 » dei se coaptant. Nos enim non reuocamus in dubium quin sicut veritatis Ma-
 » gister & rerum omnium prouidus dispensator te inter alios Principes voluit di-
 » gnitate fulgere, sic dum lamentabilem casum ipsius Ecclesiæ sponsæ suæ Ma-
 » trisque tuæ & fidelium omnium per præsentis scripturæ paginam quam pro rei
 » gestæ veridico testimonio mittendam decreuimus, senseris, pia certè compas-
 » sionis viscera mouebuntur, mens tua exaltabitur, auferetur opinio & gementi
 » **Matri non deerit tam probati filij præsidium, imò sub corona capitis illius pro-**
 » **tegetur.** Nulla ergo te obumbratæ veritatis seducat phalerata opinio, nulla
 » scriptura præter hanc certum reddat, nulla Nunciorum multiplicata conge-
 » ries litteris latens suis, re . . . tamen compositis sermonibus tuas sic aures demul-
 » ceat, quin sedenti arido super furculo & ad nil aliud quàm lamentosis luctibus
 » iam vacanti subueniat raptæ Matri oculus filij hoc cernentis, ne raptoris ipsius
 » satietur taliter ingluuies quin filij baculo atteratur. Nos igitur Matris huius
 » vernaculi qui vim quam patitur, vnâ cum ipsa patimur, nec immeritò, inces-
 » santer vsque ad hæc tempora distulimus in hac re procedere ad actus debitos
 » metu iusto nusquam à nobis absente, sed ne tam flagitiosi sceleris occultatio
 » mentes fidelium forsitan faceret titubare, Christi cuius res agitur, timore ante-
 » posito, hominum verò terroribus procul pulsus, volentes potius vbi necessitas
 » hoc exiget, in manus hominum incidere quàm derelinquere legem Dei no-
 » stri, ad publicationem processimus modo, &c. Datum Anagninæ 18. Kalend.
 » Septemb. primæ Indiēt. anno à Natiuit. Domini 1378. Apostolica Sede vacante.

» Et in dorso sic habetur. Dilecto S. Rom. Ecclesiæ filio Nobili D. Ludouico

eum subito & ex abrupto per violentiam & metum mortis coegerant inuitos: «
 propter quod ad euitandum mortis duntaxat periculum, quod in rumore po- «
 pulitam furentis nobis proculdubio imminebat aliàs non facturi, vt etiam tunc «
 palam inter nos diximus, Bartholomæum tunc Barrensem Archiepiscopum «
 in Papam duximus eligendum, existimantes ipsum cui tam nefaria intrusio sicuti «
 & penè toti Clero & populo nota erat, talis esse conscientia quod eam nullate- «
 nus acceptaret vt ipse propria salutis immemor omni purâ conscientia procul «
 pulsâ ambitionis aliàs inaudita ardore maximo inflammatus præsentationem «
 Electionis huiusmodi ab illis qui ex nobis in Vrbe remanserant etiam per Offi- «
 cialium & populi diuersas minas & suas importunas requisitiones extorta contra «
 Canonicas sanctiones & maximum scandalum Cleri & populi Christiani ac «
 exempli perniciem electioni huiusmodi licet nullâ & inualidâ ipso iure con- «
 sentit, necnon metu ac ipsius metus adhuc causâ proculdubio perdurante in «
 Vrbe ipsâ intronizatus & coronatus de facto se Papam & Apostolicum nomi- «
 nauit, qui à Sanctis Patribus etiam de iure communi Apostaticus & anathe- «
 matizatus Antichristus & totius Christianitatis illusor & destructor potius & «
 meritò nominatur. Nempe cum ista sua tam nefaria intrusio in Papatu jam sic «
 fit diuulgata per orbem veluti tam notoria quod jam alicubi celari non potest, «
 cum eo tempore, scilicet modicum ante Pascha facta fuerit quando de vniuer- «
 sis partibus Christianitatis major adest causâ conscientia in Vrbe populi mul- «
 titudo, quod errores quamplurimi pullulare incipiunt & Christi fidelium Chri- «
 stianorum illaqueari conscientia. Ipseque diutius expectatus ac in secreto «
 caritatiuè ammonitus, immemor salutis propriae secum in præcipitium cupiens «
 trahere Clerum & populum vniuersum ad cor redire non curat, sed inanem & «
 transitoriam mundi gloriam salutis animæ propriae & cunctorum Christi fide- «
 lium anteponens animo obstinato satagit totam Christianitatem scandalizando «
 ipsum Papatum tyrannicè occupare qui per ostium non intrauit. Nos non vo- «
 lentes præmissa salutis conscientia amplius sub dissimulatione transire, ad ve- «
 stram & omnium Christi fidelium notitiam præmissa omnia licet ipsa tam sibi «
 quam penè toti Clero & populo existant notoria deducentes, ipsum anathema- «
 ticum & intrusum in Papatu nulla electione præcedente Canonica totius Chri- «
 stianitatis inuasorem, qui caput ipsius S. Christianitatis inuadere non formidat «
 destructoremque, qui vt sub suâ occupatione tyrannica effugere, satagit vt ferè «
 Sacramenta deficient. Et ne Christicola populus vero Pastore carens per cor- «
 rupta ducatur in deuium, publicamus & etiam denunciamus vos & vestrum «
 singulos nihilominus solenniter & publicè ferie presentium exhortantes & ob- «
 secrantes per viscera Misericordiae Iesu Christi vt de cætero eidem scelesto viro «
 qui Dei Ecclesiam & sponsam non erubuit inuadere, nolitis aliquo modo adhæ- «
 rere, nec eius factis, mandatis atque dictis quæ omnia sunt falsa simulatione «
 imbuta aliquo modo obedire; cum jam eundem per nostras alias patentes Litte- «
 ras exhortati & obsecrati fuerimus: & per præsentem exhortamur & obsecra- «
 mus solenniter & publicè per eadem viscera, vt de fine cogitans ad quem jam «
 ipsum trahit plenitudo dierum, ad Deum & puram conscientiam dirigat aciem «
 mentis suæ ipsamque B. Petri Sedem sanctissimam quam sine titulo Canonico «
 occupat, liberam & vacantem omnino dimittat, insignia deponat Episcopalia, «
 & ab administratione spiritualium & temporalium Papatus & Romanæ Eccle- «
 siæ absteineat indilatè, & aliàs Deo & Ecclesiæ suæ sanctæ per fructus veræ pæ- «
 nitentiæ satisfacere studeat iuxta posse: quod si fecerit gratiam Dei, gloriam «
 mundi & laudem Cleri & populi vniuersi, ac acerbarum pœnarum per iura con- «
 traria sibi impositarum & imponendarum remissionem cum misericordiosa in- «
 dulgentia merebitur obtinere, aliàs indignationem Dei omnipotentis & Bea- «
 tissimorum Apostolorum Petri & Pauli Sanctorumque omnium non immeritò «
 incursum; Nosque Diuinum & humanum auxilium cum Christi sponsa & «
 omnium Christianorum, ne communis mater per ipsum proculdubio violetur, «
 inuocabimus, aliisque vttemur remediis per Canonicas sanctiones concessis ab «
 inde in antea nullam spem de misericordia habiturus. Datum Anagninæ Recto- «
 ratus Prouinciarum Campaniæ & maritimæ, quem locum propter probitatem, «
 fidelitatem constantissimam magnifici viri Honorati Gaytani Comitis Fundo-

rum & dictarum Prouinciarum Rectoris, & singularem Deuotionem quam ad Rom. Ecclesiam & fidem Catholicam ac ad Nos gerere comprobatur tanquam magis securum & idoneum nobis vt supra ad præmissa omnia peragenda, duximus eligendum anno à Natiu. Domini 1378. die 9. Aug.

Scriptit quoque idem Collegium ad Ludouicum Ducem Andegauensem, eumque de rei veritate certum esse voluit.

Miseratione diuina Collegium S. Rom. Ecclesiæ Cardinalium dilecto eiusdem Ecclesiæ filio Ludouico Duci Andegauenfi Illustri salutem & desideratum gaudium in Domin. sempiternum. Quia vrget nos Christi Charitas, vrget & zelus fidei, vrget certè Petri Nauicula, quam continuis concussam fluctibus, cernimus procelloso in æquore Nauta patetico circumduci. Vrget arca fœderis Domini quæ nouorum Philistæorum impetu Israëlitarum erepra de manibus, profanis Sacerdotibus, peccato populi in ministerium tempore est relicta. Vrgent vasa sacrarij quæ ab Ierusalem ad Babylonem portata sunt, quibus temerariam manum iniecit præsens Babylonis Balthasar, sic vt eis ad vsus proprios potiatur. Vrget Domini inconsutilis tunica, quæ iam forte non vni traditur, imò sub hoc partienda si foret possibile, Ministris Satanæ exhibetur. Vrget pudorata Christi sponsæ calamitas quæ vim quam patitur, eo ægrè ferens nos omnes iam de tarditate arguens impellit ad debitum, ne ob defectum obsequij lenonum pateat incurfibus & infelicibus manibus atrectanda linquatur. Vrget vltra hæc omnia singularis illa affectio quam te erga orthodoxæ fidei conseruationem habere cognouimus, vt ea quæ ijs nouissimè lapsis temporibus in vacatione Romanæ Ecclesiæ occurrerunt, nobilitati tuæ nota fiant, ne forte vulgaris opinio quæ veritatis ignara errorem sæpè parturit, te in hac parte traheret ad illa forsitan opinanda, quæ nec veritatem sapiunt, nec Catholicæ fidei se coaptant. Nos enim non reuocamus in dubium quin sicut veritatis Magister & rerum omnium prouidus dispensator te inter alios Principes voluit dignitate fulgere, sic dum lamentabilem casum ipsius Ecclesiæ sponsæ suæ Matrisque tuæ & fidelium omnium per præsentis scripturæ paginam quam pro rei gestæ veridico testimonio mittendam decreuimus, senseris, pia certè compassionis viscera mouebuntur, mens tua exaltabitur, auferetur opinio & gementi Matri non deerit tam probati filij præsidium, imò sub corona capitis illius protegetur. Nulla ergo te obumbrata veritatis seducat phalerata opinio, nulla scriptura præter hanc certum reddat, nulla Nunciorum multiplicata congeries litteris latens suis fide tamen compositis sermonibus tuas sic aures demulceat, quin sedenti arido super furculo & ad nil aliud quàm lamentosis luctibus iam vacanti subueniat raptæ Matri oculus filij hoc cernentis, ne raptoris ipsius fatietur taliter ingluuies quin filij baculo atteratur. Nos igitur Matris huius vernaculi qui vim quam patitur, vnà cum ipsa patimur, nec immeritò incessanter vsque ad hæc tempora distulimus in hac re procedere ad actus debitos metu iusto nusquam à nobis absente, sed ne tam flagitiosi sceleris occultatio mentes fidelium forsàn faceret titubare, Christi cuius res agitur, timore anteposito, hominum verò terroribus procul pulsus, volentes potius vbi necessitas hoc exiget, in manus hominum incidere quàm derelinquere legem Dei nostri, ad publicationem processimus modo & forma tibi exhibendis pro nostri parte per dilectum filium Ioannem de Baro Præpositum Valentiniensem præfatæ Rom. Ecclesiæ Subdiaconum exhibitorum præsentium, quem vt super præmissis omnibus plenius informeris, ad tuæ Charitatis præsentiam duximus destinandum, ipsam affectuosè deprecantes exhortantesque per viscera misericordæ Iesu Christi, vt fidem plenariam adhibens dictis suis in omnibus statum dictæ Ecclesiæ sanctæ concernentibus sic, & taliter te habere disponas, quod perinde præmium sempiternum merearis, nomen quoque tuum in præsentis seculo gloriam consequatur & laudem, nosque ex hoc tibi per amplius adstricta pro tuo salubri regimine Deum exorare propensius inducamur, qui te Dominum feliciter protegat cum vtriusque hominis sospirate. Datum Anagninæ 18. Kalend. Septemb. primæ Indiæ. anno à Natiuit. Domini 1378. Apostolica Sede vacante.

Et in dorso sic habetur. Dilecto S. Rom. Ecclesiæ filio Nobili D. Ludouico

Duci Andegauensi. Superfunt adhuc tria sigilla integra DD. Cardinalium, & videntur alia 9. fuisse.

Ad Vniuersitatem nostram scripsit idem Collegium Anagninæ adhuc sedens, necdum factâ electione nouâ.

Miseratione diuina Collegium Romanæ Ecclesiæ Cardinalium dilectis filijs Reçtori, Magistris, Doctoribus & Scholaribus Vniuersitatis Parisiensis, salutem & post litterarum gloriosa certamina, æternæ felicitatis brauium adipisci. Scripsisse nos vobis recolimus per dilectum filium Ioannem de Guinecurte in sacra Theologia Baccalarium ea quæ per insanum populum miserabilis vrbs nouæ eiusque Officiales perfidos durâ Tyrannide ausuque sacrilego belluarum sæuentium more, dum post obitum felicitis recordationis D. Gregorij Papæ XI. ad futuri electionem Pontificis curaremus, tam in personas nostras quàm bonæ enormi actuum multiplicatione infeliciter patrata sunt, vt per ipsorum effrenatam maliciam aliquis in Sede Apostolica intruderetur, prout rei exitus lucidè demonstrauit. Hac itaque occasione habet Petri sedes Sessorem Apostolicum, vnicæ dilectæ Domini inuasorem, erroneorum dogmatum & veritatis totius contemptorem. Hunc certè non tradidit Canonica electio. Hunc spiritus Domini non vocauit. Hunc non stabiliiuit consensus. Hunc truculentæ rabies & Senatorum intrusio in Apostolica Sede intrusit. Ne igitur Intrusus ipse qui datus in sensum reprobum terreni fastus appetitor factus est, per suam obstinaram maliciam & obstinationem iniquam fideles aliquos super præsentis negotio faceret dubitare, ad publicationem quandam processimus, sicut per dilectum filium de Corbeia Secretarium Regium præsentium portitorem informabimini plenè, cuius relatus petimus fidem adhiberi. Datum Anagninæ 12. Kalend. Septemb. an. Dom. 1378. Apostolica Sede vacante.

AD VNI-
VERSITA-
TEM.

Scripsit quoque in eandem rem Petrus Archiepiscopus Ebredunensis, paulo post Cardinalis Sabinensis, ad M. Ioannem de Calore Ecclesiæ & Vniuersitatis Parisiensis Cancellarium.

Petrus Archiepiscopus Ebredunensis. Venerabili viro D. Ioanni de Calore Cancellario B. Mariæ Paris. & Amico Carissimo. Reuerende Pater, Domine & Amice Carissime, Quia sciui vos esse Caput omnium Parisius studentium ex Officio præcipuè veritatem sequentium ex doctrina, & testimonium vestrum ex persona fore præcipuum apud D. nostrum Regem, idcirco hætenus distuli vobis rescribere quid esset tenendum de Papatu istius Bartholomæi quondam Barrensis. Nunc autem visâ per me authenticâ scripturâ legitimæ promotionis & aliâ Canonice declarationis, quod ipse non fuit nec est verus Papa, quas etiam scripturas aliquando videbitis, ex nunc autem earum *Vidimus* mittuntur D. Regi sub forma quam passa est celeritas, non quam autoritas exigebat. Respondendum vobis duxi, quod pro certo secundum Deum & conscientiam verum reputo & teneo ipsum nunquam fuisse Papam, nec esse debuisse consideratis quæ circa eius electionem sciuit attentata fuisse. Et certè si fuisset bonus homo, sicut antea credebam, adeptâ securitate pro se & DD. Cardinalibus & Curialibus debuisset ipse de facto cessisse, quatenus de facto tenebatur. Et si alij voluissent eum reeligere, potuissent remansisse sicut ipsi prædixerant, adhuc tamen fuisset perniciosum exemplum & in futurum certum ad consequentiam, quod per Impressionem laicalem posset finaliter obtineri Papatus, & multò facilius Dignitates inferiores. Absit autem hoc tanti mali seminarium ab Ecclesia Dei. Absit & à nostris temporibus tantum malum, qui non sufficimus reformare errores alios multiplices, imò nec enarrare per singula, tot videmus quotidie pullulare. Iraque Pater & Domine, quia de veritate principalis conditionis D. Rex iam habuit quamplures informationes particulares à quibusdam DD. Cardinalibus & per D. Episcopum Famagustanum, & iterum per Magistrum Palatii à 13. Dominis de Anagnia, & simul quinque de hoc loco, nunc autem debitis solemnitatibus seruatis sufficit & iuridicè in bona forma habebit hanc de consequentia promissi probationem & decisionem, teneatis, consularis, prædicetis & Christi fidelibus diuulgetis, quod non obstante intronizatione factâ de Bartholomæo adhuc vacat Apostolica Sedes, & adhuc perdurat metus mortis in cordibus Cardinalium, si eligerent quemcunque citra

AD CAN-
CELLARI-
UM.

» montanum. Orandus est igitur Deus vniuersaliter & singulariter, vt prospiciat de excelso & viduitati subueniat sponsæ suæ, Pater & dilectissime Domine, secundum scientiam & prudentiam tibi datam *hæc loquere & exhortare in Christo Iesu Domino nostro qui te multis prodesse faciat & præesse tribuat ad salutem. Scriptum Auinioni die 7. mensis Septemb. anno 1378.*

Ita omnium animis informati Cardinales die 20. aut 21. Septemb. elegerunt Fundis Robertum Gebennensem tit. 12. Apostolorum Presbyterum Cardinalem: isque protinus Clementis VII. nomen assumpsit, & ea de re statim Carolum nostrum, Vniuersitatem Parisiensem, aliosque Christi seruos faciunt certiores.

Atque ex hoc varij Tractatus editi sunt à viris Doctis & ab Vniuersitatibus pro & contra electionem Urbani, quos antequam referimus, operæ pretium est admonere Vniuersitatem Parisiensem hæsisse diu ancipitem, vtri se Pontifici adiungeret. Habitis enim Ecclesiasticorum Procerum Comitibus, cum Gerardus de Dainuilla Episcopus Cameracensis neutrum esse pro Pontifice agnoscendum contenderet, M. Ægidius Cantor Parisiensis Urbano faueret, illa existimauit abstinendum aliquandiu, vrgentibus tamen negotijs ad Urbanum confugiendum, donec rei gestæ series certius pateret. Paulus Æmylius enumeratis Gentibus quæ Urbano, quæ Clementi fauerent, hæc subiungit.

» Eam ob rem, inquit, Cantor sanctæ Ecclesiæ Parisiensis Episcopum Cameracensem neutras partes asciscendas prædicantem ausus est litteris, quæ extant, subincusare, quod cum semel atque iterum Lutetiæ habitum fuerit Ecclesiæ Gallicæ Concilium, vbi idem Episcopus sedisse credatur, mox tamen eius Synodi Decretorum immemor videatur. Priore enim Conuentu qui mensè Septembri coactus sit, confessu sex Archiepiscoporum, 30. Episcoporum, complurium Cœnobiorum Patrum, simul Theologiæ Iurisque & Ciuilibus & Pontificij Professorum constitutum, *Cardinalibus Romana Comitata Fando improbantibus non assentiendum, nisi maiore Consilio grauioreque deliberatione*, posterius Concilium mensè Nouembri coactum, sed id infrequentius: iccirco prior standum sibi visum, nec eam ob rem, cum duo existant qui se Pontifices Maximos contendant, neutrum sequendum. *Etenim suæ Cardinalibus, inquit, credis, neutrius esse non potes: suæ non credis, prioris Concilij Parisiensis Decreto standum tibi est.* Is tamen vir primò Clementem, quem & Rex, deinde Urbanum secutus, ac Romam profectus est.

Interim Vniuersitas Parisiensis sua de more Comitata celebrat 10. Decemb. ad electionem Rectoris, & eligit M. Franciscum d'Essele virum ante annos decem eodem munere perfunctum. Quo Rector primùm agitur, an Rotulus Nominatorum ad Urbanum, an ad Clementem mittendus esset. Contendebat Rector Paschalis iam ante decretum fuisse, vt ad Urbanum mitteretur, nominatosque & delectos Portitores & Nuncios: sed ob nouam rerum faciem, nihil potuit decerni. Rex autoritatem quoque suam interponit scriptisque ad Vniuersitatem litteris Clementi faueri iubet; nec tamen tunc Vniuersitas **Regio mandato parer**, vtendumque apud Regem demonstratiuis rationibus decernit. Quæ de re sic habetur in Antiquo libro Rectoris fol. 147. verso.

» Anno Domini 1378. in Craistino S. Dionysij fuit electus concorditer via Spiritus sancti in Rectorem Franciscus d'Essele pro 2. vice, scilicet anno denario reuoluto à prima sua electione. In cuius Rectoria fuerunt multa aliàs inaudita. De Controuersia scilicet duorum, quorum se quilibet dicebat summum Pontificem. Noua Electio D. Clementis VII. Nec habuit Rotulum propter discordiam Rotuli facti in Rectoria Paschæ mittendi ad Urbanum VI. vt prætendebat Rector Paschalis. Item Rex scripsit Vniuersitati super discordia duorum Rectorum.

Et quia grauis adhuc erat inter Episcopum Parisiensem pro Officiali suo & Vniuersitatem discordia, quamobrem Episcopus interdixerat Conferuatori Priuilegiorum, ne Curiam exerceret, Rex eam composuit, & ad honorem Vniuersitatis Curia prædictæ functiones restitui voluit, qua de re sic ibidem legitur.

Item tunc fuit pax facta inter Vniuersitatem de vna parte, & Episcopum & eius

Officialem Parisiensem de altera parte, & ad arbitrium Regis, quia voluit, & nomine suo Pacem fecit Vniuersitas, quam non factura erat.

Item re. aperta fuit Curia Conseruatoris quæ fuerat clausa ferè per annum cum damno Vniuersitatis, & aperta fuit cum vtilitate eius.

Sub huius autem Schismatis initia maximum rei momentum fuit habere fauentem Vniuersitatem. Itaque vterque Pontifex eam sibi conatus est conciliare, laudibus, pollicitationibus, famæ commendatione. Anceps autem & dubia fluctuabat, Regem videbat Clementi fauere, ipsa initio magis propendebat in partes Vrbanæ, cuius electionem magis Canonicam esse putabat: quod ut intellexit Vrbanus, ad eam litteras dedit mense Nouembri sequente plenas amoris & famæ ingentis testimonijs, quæ sunt eiusmodi.

VRBANVS Episcopus seruus seruorum Dei. Dilectis filijs Rectori, Magistris, Doctoribus, Scholaribus ac Vniuersitatis studij Parisiensis Sal. & Apostol. benedictionem. Inter, imò supra cæteras studiorum Vniuersitates, in quibus scientiarum gemma resplendet, vestra Parisiensis velut quoddam sidus irradiat, & pulsus procul ignorantia ac errorum tenebris doctrinâ ceu lumine circum-

lucet. Ex ipsa namque sicut ex quodam purissimo fonte semper sani verique dogmatis riuuli profluxerunt: qui per innumeros alueos pronius decurrentes fallarum opinionum limum absterferunt: Cuius quidem fontis claritatem nulla vnquam quantalibet impetuosa vis pluuiæ turbidauit.

Vobis itaque, Dilectissimi filij, qui ex hoc limpidissimo fonte dulcissimas literarum aquas auido haustu elicitis, congaudemus vobis, & S. Rom. Ecclesia congratulatur, cui talia ligna fructus producentia secus decursus aquarum in tam ingenuo viridario summus parens rerum plantauit. Quidni gaudeamus & exultet spiritus noster, quando intra felicia Castra Parisiensis studij doctissimos & magnanimos veritatis & orthodoxæ fidei pugiles intuemur, sacras hæreticorum prauitates, quantum potest, euacuat, nec contra tam munitissima Castra pharetras suas armat turba Schismatica. Nam sunt Milites alumni vestri ad resistendum promptissimi, veritatis & fidei thorace muniti, habentes victricia spicula, quibus hostium præcordia penetrentur. Habent faces ardentissimas Charitatis, quibus illorum machinæ confundantur; habent scaturientis fontis vndas, quibus eorum faculæ protinus extinguantur. Ut nec illud prætereamus cuius sola recordatione plurimum consolamur, quod nuper cum ingenti gaudio fide dignorum relatione percepimus, quemadmodum vos aduersus eorum hæreticorum atque Schismaticorum assertionem subdolam contra nos impudicè loquentium, nonnullas causas sanctas, veras ac saluberrimas, & quales professionem vestram decet, in nostrum, imò in Catholicæ fidei fauorem & veritatis defensionem sententias publicè tenuistis, & eas contra quoscumque contrarium profitentes defensastis. Pro quibus Vniuersitatem vestram meritò laudamus, persequentes deuotionem vestram requirimus & hortamur attentius, ac per asperionem pretiosissimi sanguinis Domini nostri Iesu Christi cuius in hac parte res agitur, obsecramus, quatenus causam Iustitiamque nostram toti mundo notissimam quam dicti Pseudo-Christiani veri satellites Antichristi obnubilare, ac schisma perniciosissimum in Ecclesia suscitare moliantur, suscipere; imò iam susceptum defensare tanquam legitimi certatores: & ne inconsultis veri Ioseph tunica lanietur, sub diuinæ potentia dexteræ vos murum inexpugnabilem opponatis hostiumque multitudinem nullatenus formidetis, sub signis militantibus victricibus veritatis; quæ licet quandoque calumniantium fucatis argumentorum coloribus impugnetur, vinci tamen non potest, & illorum multitudine nequit conculcari. Nihil enim felicius quàm pro veritate bellare, nulli clariore triumpho, nulla pinguiora spolia reportantur quàm quæ veritas defensa pollicetur. Eia ergo Athletæ magnanimi, ac veritatis & orthodoxæ fidei deuotissimi defensores contra illarum impugnatores & hostes feliciter insurgatis, ut proinde præter æternæ mercedis præmia humanarumque laudum præconia nostram & Apostolicæ Sedis benedictionem & gratiam ac exauditionem in vestris periculis tanquam bene meriti reportetis. Datum Romæ apud S. Mariam Trans-Tiberim 11. Kalend. Decemb. Pontificat. nostri anno 1.

VNIUERSITATEM
ET OFFICIALEM
PARISIENSIS.

LITTERÆ
VRBANI
AD VNIUERSITATEM.

Interim ad ipsam Vniuersitatem variæ rei gestæ relationes mittuntur, varijque Tractatus eduntur, quorum aliquos his adnectere non erit inutile.

Factum D. Ioannis de Ligniano super Electione Urbani missum Vniuersitati Parisiensi.

»
 » **C**Um sanctæ memoriæ D. Gregorius Papa XI. die 27. Martij obiisset
 » in Roma, Officiales vr̄bis diuersa Consilia tenuerunt, aliqui secreta,
 » aliqui non secreta prout inter eos moris est in expeditione magnorum Ne-
 » gotiorum in quibus tractatum fuit quis modus teneri deberet in Electione
 » Papæ. Et prout per plures Romanos relatum fuit D D. Cardinalibus,
 » quorum omnium aliqui Consilio interfuerant, semper in illis Consilijs con-
 » cluserunt quod omnino expediebat eis habere Papam Italicum vel Roma-
 » num; & quod de hoc pulchro modo supplicarent Dominis quantum possent,
 » & quod si precibus obtinere non possent, quod ad hoc omnino cogèrent Domi-
 » nos, & de hoc erat continuus sermo in Roma inter omnes, & in omnibus locis
 » publicis, dicebant enim se aliter non posse esse securos quod Curia in Italia
 » manet. Mortuo tamen D. Gregorio præstiterunt Senator & alij Officiales vr̄bis
 » debitum Iuramentum de obseruando Constitutionem *ubi Periculum, &c.*
 » Item prædicti Officiales vr̄bis diebus decem pendentibus qui effluerunt
 » inter mortem D. Gregorij & introitum Conclauis vnâ cum alio numero Ci-
 » uium omnibus DD. Cardinalibus simul adunatis supplicauerunt, & eos requi-
 » siuerunt, vt eligerent Papam Rom. vel Italicum, addentes quod ante ingres-
 » sum Conclauis vellent eos super hoc declarare ad consolationem populi, & ali-
 » quibus verbis subiunxerunt quod aliâs dubitabant de maximis & irreparabilibus
 » periculis, cum viderent & cognoscerent corda Ciuium nimium subleuata. Et
 » viterius certos Ciues miserunt ad domos DD. Cardinalium ex parte DD. Of-
 » ficialium & populi, qui similes requisitiones fecerunt Dominis in particulari.
 » Propter quod Domini dubitantes miserunt pro Officialibus & exposuerunt
 » eis errores qui poterant sequi ex modis quos tenebant circa ipsos, & quomodo
 » ipsi tendentes quod Curia Rom. circa eos remaneret, essent causa perdendi, &
 » requisierunt eos de duobus. 1. Quod expellerentur rustici qui erant in magnâ
 » quantitate in Roma, prout reportabatur Dominis; & taliter ordinaretur po-
 » pulus quod non posset esse scandalum; & quod abstinerent ab illis Consilijs
 » quæ videbantur causa inflammandi populum. 2. Quod ordinarent vnum bo-
 » num Capitaneum ad custodiam Burgi S. Petri cum certo numero gentium; &
 » quod Gentes essent benè confœderatæ Dominis, & quod facerent benè cu-
 » stodiri pontes, vel ipsos tenendo clausos vel saltem de bona gente in bono
 » numero munirent taliter quod populus ad Palatium transire non posset; quæ
 » omnia verbo consenserunt; & vnum Bandarensum fecerunt Capitaneum; &
 » ille fecit 4. Connestabiles. Et isti vltra Iuramentum quod prius Officialibus
 » præstiterant iuxta formam *Capituli ubi periculum, &c.* Iurauerunt benè & solen-
 » niter **Dominos tenere securos ab omni violentia & impressione, & alia multa**
 » prout ab eis petita fuerant, sed finaliter nihil seruauerunt.
 » Aduertendum est autem quod dictis 10. diebus pendentibus mandatum fuit
 » omnibus Nobilibus vt sub grauissimis pœnis exirent vr̄bem, & DD. Cardinales
 » multotiens requisierunt Officiales, vt Nobiles stare permitterent, pro eorum
 » securitate, quod penitus negauerunt sub colore quod tenebant infra Conclauem.
 » Et finaliter DD. Cardinales rogauerunt DD. Officiales vt saltem duobus
 » ex dictis Officialibus stare permitterent, qui erant Officiales Ecclesiæ: quod
 » etiam negatum fuit expressè. Adueniente autem horâ introitus Conclauis, tota
 » Platea S. Petri fuit impleta populo pro magna parte armato; & intrantibus
 » Cardinalibus magna pars populi intravit Palatium, & infra Palatium per totam
 » noctem vsque ad exitum Conclauis steterunt & ruperunt diuersas portas diuer-
 » sarum domorum in Palatio, & ipsum Palatium ab omni parte circumdederunt
 » armatis hominibus, ita vt nullus posset intrare vel exire sine eorum voluntate.
 » Item subsequenter priusquam omnes vt moris est, exiuerant Conclauem ex-
 » cepto Senatore & quibusdam alijs paucis, qui cum Dominis aliquibus loque-
 » batur,

batur, & porta Conclauis custodiretur, ita vt nullus sine licentia intrare posset, superuenerunt Capitanei regionum vrbis cum aliquibus Ciuibus in bono numero volentes intrare Conclauē: & licet eis sarp̄ fuerit dictum quod non erat de more, quod post clausam portam maximè ita tardâ horâ aliquis intraret, nihilominus omnino intrare voluerunt, & Dominis licet cum displicentia congregatis in Capella similes requisitiones fecerunt petentes etiam vicibus iteratis, quod antequam exirent Conclauē de hoc declararent expressè, subiungentes & pluries repetentes quod ita videbant populum dispositum, quod istud non poterat aliter transiri sine periculo personarum.

Item sciendum quod ante introitum Conclauis fuerat per multos reportatum Dominis quod erant aliqui Prælati in Roma quorum aliqui erant Romani, alij Italici qui ad hoc vt impressio fieret, totis viribus populum inflammabant, & qui multa promittebant Officialibus in casu quo quilibet eorum eligeretur in Papam. Et licet iste tunc Barrensis à principio non fuerit nominatus, tamen ex post relatum est quibusdam ex Dominis, licet non clare constet & credam non esse verum, quod fuerat vnus ex solicatoribus antedictis.

Item aduertendum est quod mortuo Patre nostro D. Gregorio remanserunt in Curia sexdecim tantummodo Cardinales, ad quos solos competeat ius eligendi summum Pontificem: quorum duodecim erant vltromontani & 4. Italici, & omnes Cardinales vltromontani antequam intrarent Conclauē in introitu & post vsque ad tempus Impressionis continuo, prout asserunt, fuerunt in de liberatione & proposito & voluntate eligendi de Collegio & non de extra, & vltromontanum non citramontanum. Etiam DD. Italici erant in proposito eligendi de Collegio & non de extra, licet tenderent vbi bono modo posset fieri, quod vnus ex Italicis eligeretur de Collegio tamen vel extra Collegium, dummodo debito modo eligeretur. Prætulissent tamen illos de Collegio. Et in ista voluntate permanserunt continuè; etiam postquam intrauerunt Conclauē vsque in Crastinum post Missas, non obstante quod Romani occupauerant Palatium & tota nocte existentes armati vt plurimum sine intermissione clamant *Romano volemo, Italiano non volemo*, & ita cum sonitu tubarum & tamburorum & cætera continuarunt per totam noctem; adeoque aliqui ex Dominis modicum dormiuerunt, & dictos rumores etiam continuauerunt vsque ad rupturam Conclauis per eos factam. Demum auditis Missis dñi Domini se dispenserent vt de Electione tractarent, Campanæ Capitolij & Ecclesiæ S. Petri quæ Ecclesia est iuxta Palatium inceperunt pulsari pro congregatione populi. Et populus fortius cœpit clamare *Romano volemo, Italiano non volemo*. Fuerunt etiam Domini aduerti quod ab extra custodiebant Conclauē, quorum aliqui erant Romani per Dominos electi; & aliqui Extramontani, quod nisi statim sine aliquâ morâ eligerent Romanum vel Italicum, omnes Domini Cardinales erant in periculo quod inciderebant per frustra: propter quod Domini vltromontani propter vitandum mortis periculum prout tunc maior pars dixit, & nunc etiam tamen sacramento affirmat, aliis nisi propter mortis periculum non facturos; consenserunt quod Italicus eligeretur. Et quia ex Italicis Cardinalibus dixerunt quod nullatenus acceptarent si tali modo eligeretur, cum viderent impressionem quæ fiebat, omnes quasi ex abrupto sine alia dissensione personæ nominarunt D. Urbanum tunc Archiepiscopum Barrensem & ipsum tanquam illum quem credebant eis magis notum & in factis Curie expertum, elegerunt in Papam animo & proposito prout tunc dixerunt, vt esset verus Papa, timore tamen dicto durante vt nunc asserunt. Exceptis duobus, vno vltromontano qui dixit quod consentiebat taliter qualiter tanquam pulsus & credebat quod electio esset nulla, & vno Cardinale Romano qui dixit quod propter notoriam impressionem quam videbat, nec sibi nec alteri daret vocem suam, nisi cessaret impressio & esset in sua libertate. Et vltius dixerunt inter se aliqui de Cardinalibus facere prout factum fuerat aliis, & per Canonas appareret: scilicet quod quamprimum commodè posset, succederent ad locum tutum & securum; & tunc quod ipse renunciaret ad cautelam; & tunc quod ipsi de nouo reeligerent dictâ die propter Schisma euitandum sibi adinui-

» cem condixerunt. Demum DD. Cardinales cum iam pluries super expeditione
 » fuissent per Custodes Conclauis sollicitati ad populum clamantem & tumultu-
 » tuantem & iam dispositum ad furiosam, miserunt tres ex DD. Cardinalibus, &
 » quia non audebant eis in illo furore existentibus publicare electionem, per eos
 » fecerunt eis promitti & promiserunt quod eos infra diem crastinam consola-
 » rentur ante Vesperas, eos de Papa Romano vel Italico, & fecerunt populum
 » rogari quod recederet: qui cum magna difficultate recessit de aulâ, non tamen
 » exiit Palatium vel circuitum eius, sed aliquantulum rumor cessauit; & iterum
 » DD. miserunt pro multis Prælatibus inter quos iste fuit tunc Barrensis & per præ-
 » dictum modum electus; qui venit & vidit populum furem, & totam violentiam
 » & impressionem factam; & ante viderat & audiuerat clamores populi
 » furentis; & scivit & scire debuit quicquid per populum actum est tanquam
 » rem notoriam. Et tunc populo aliquantulum à clamoribus cessante, eo tamen
 » iuxta & intra Palatium existente DD. aliquantulum comederunt & interim Præ-
 » lati pro quibus missum fuerat, venerunt, & post comestionem Cardinales ve-
 » nerunt ad Capellam in eodem loco ubi electio antea facta fuerat, exceptatis
 » tribus qui non interfuerunt, & tunc vnus è Dominis dixit, modò cessat illa vio-
 » lentia, & illi clamores qui erant de mane concitati: iterato reeligamus eum.
 » Tunc sibi dictum fuit per quendam Cardinalem alium quod non cessabat vio-
 » lentia nec timor qui fuerant per prius; & quidquid fieret non valeret: nam
 » semper armati & clamantes erant in Palatio, licet non ita fortiter nec in tanto
 » numero. His tamen spretis, exceptis illis tribus & etiam excepto illo Romano
 » qui dixit vt prius, reelegerunt eum & adhuc durantibus verbis, cum perpen-
 » dissent Romani ex aliquis signis, quod non esset electus Romanus, cum maxi-
 » mo rumore inceperunt frangere Conclauem & ipsum per tres partes fregerunt &
 » vocauerunt Officiales. Et populus armatus quantum ferè recipi potuit: pro-
 » pter quod Domini plus solito mortis timore timentes in Capella secreta se pro
 » maiori parte reduxerunt, cuius porta fuit statim cum securibus fracta; & in-
 » travit Populus armatus adhuc clamans vt supra, & omnes Dominos hinc inde
 » circumdedit. Et nisi quia vnus Dominus volens suum & alium periculum eui-
 » tare, dixit eis quod Dominus S. Petri erat electus si volebat consentire & quod
 » ipsi inducerent eum ad consentiendum; credidit quod omnes fuissent inter-
 » secti maximè Ultramontani. Sed audito illo irruerunt in prædictum Dominum
 » S. Petri; & præcisè inuitum & renitentem posuerunt in vna cathedra: & dum
 » accederent ad faciendum sibi reuerentiam, quilibet ex Dominis exiit Pala-
 » tium vt potuit melius & aliqui exiuerunt Romam de nocte vel de simulato
 » habitu; & aliqui etiam sub dissimulatis habitibus retraxerunt se ad Castrum
 » S. Angeli. Aliqui tamen pauciores in suis domibus remanserunt. In Crastino
 » autem quietato populo aliquantulum, iste tunc Barrensis qui remanserat in Pala-
 » tio, & nullo modo etiam pluries per aliquos ex Dominis requisitus exire noluit,
 » misit ad Dominos qui erant in Castro iteratis vicibus vt venirent ad ipsum: &
 » quia non cito venerunt, fecit eos requiri per Bandarenenses & alios Officiales
 » Urbis pro parte Populi, vt Domini asserunt, quod pro maiori scandali euita-
 » tione omnino exirent castrum & venirent ad Palatium. Ipsi verò vt affirmant
 » dubitantes de maiori scandalo maximè quia tam ipsorum quàm aliorum Domi-
 » norum familia erat dispersa per orbem, primum scripserunt manibus proprijs
 » quod erant contenti quod Domini qui erant ab extra intronizarent eum & ad
 » hoc faciendum eos Procuratores constituerunt. Demum quia fuerunt modo
 » præmisso requisiti exiuerunt & venerunt ad Palatium & ipsum intronizauerunt
 » more consueto. Et tamen hoc sic verum qui ab vrbe recesserunt rediuerunt
 » ad urbem, & ipsum post coronauerunt, & ab illo tempore DD. Cardinales in
 » reuerentijs & alijs tractauerunt ipsum vt Papam; tamen vt asserunt, nunquam
 » intentionem habuerunt, vt per hoc aliud ius sibi tribuerent quàm quod esset
 » ex electione quæsitum. Ipse autem in Consistorijs & alijs vsus vt Papa. Tamen
 » omnia facta sunt in vrbe, ubi Domini saltem Ultramontani vt dicunt, nunquam
 » se reputauerunt securos; imò verisimiliter credunt quod si in vrbe suam Ele-
 » ctionem reuocassent in dubium, quod fuissent in magno periculo: ipseque licet
 » requisitus pluries voluit exire urbem vsque ad diem. . . quâ, &c. quâ omnes

Cardinales Ultramontani erant in Anagnia, & tunc venit ad Ciuitatem Tibur. «
tinam populo Rom.

Modò 1. quæritur vtrum istius electio fuerit Canonica. 2. Si à principio «
non fuerit Canonica, vtrum tacitus consensus omnium Cardinalium præmissò «
modo subsecutus sufficiat: ita quod iste sit verus Apostolicus, an Apostaticus «
iudicari. Circa thema præmissum 1. demonstrabitur quod hæc Electio non re- «
nuerit. 2. demonstrabitur quod tenuerit. 3. Concludetur succinctè quid Iuris.

Tria ista puncta prosequitur & rationibus plurimis probat, quas qui legere
volet, reperiet in MS. Biblioth. Victorinæ notato hisce Characteribus 685.
quem refutauit Abbas S. Vedasti Doctor Academiæ Parisiensis, vt legitur in
codem libro. Altera verò Epistola seu alterum Factum M. Iacobi de Sena ex
parte Vrbanæ VI. & pro eius causa, 3. Iulij an. 1378.

*Factum M. & D. Iacobi de Sena missum Vniuersitati Parisiensi super
electione Vrbanæ.*

IN nomine Domini, Amen. Quia quæcunque distinguuntur, facilius capiun- «
tur & animo melius retinentur, ideo quo dilucidius series processus feliciter «
ad Apostolatam sanctissimi in Christo Patris & Domini nostri D. Vrbanæ diuina «
fauciente Clementia Papæ VI. percipi ac memoriæ tenacius commendari pos- «
sint eiusdemque processus gesta, per certa tempora veritati semper innuentes in- «
structione præsentis, capitulatim duximus distinguenda. Tempus primum ægri- «
tudinis felicitis record. Gregorij Papæ XI. quo de vita illius Cardinales despe- «
rabant, & tempus secundum quod fluxit à tempore dicti obitus vsque ad tem- «
pus electionis & inthronizationis ipsius D. nostri Vrbanæ, & tempus 3. lapsum «
post electionem, ac inthronizationem prædictas, ac eiusdem temporis gesta vs- «
que in præsens. Primum ergo tempus & eiusdem temporis gesta propositum no- «
strum tangentia sunt hæc. In primis tamen scitum & visum & notorium fuit, «
quod fel. record. Gregorij Papa prædictus ante mensem & in mense Martij «
anni præsentis, videlicet numerandi à Natiuitate Domini 1378. in vrbe Roma «
cum sua Romana Curia & DD. Cardinalibus 16. numero moram trahebat. Et «
ipse in suo Palatio Apostolico apud Basilicam S. Petri sito continuè habitabat: «
quorum 16. Cardinalium nomina sunt hæc, &c.

Item quod cæteri Cardinales S. Romanæ Ecclesiæ vltra superius nominatos «
videlicet Albanienfis, Tusculanenfis, Sabinenfis, S. Anastasiæ, S. Vitalis & «
S. Mariæ in porticu dictis temporibus fuerunt & erant absentes à Romana Cu- «
ria & in remotis partibus, videlicet apud Ciuitatem Auenionensem, & hoc fuit «
& erat & est verum, publicum & notorium.

Item quod verum, publicum & notorium fuit & est, quod Ioannes tit. S. «
Marcelli Presbyter Cardinalis vulgò dictus Ambianenfis dictis temporibus, & «
etiam post & vsque ad tempus de quo dicitur infra, similiter fuit & erat absens «
à dicta vrbe & à Rom. Curia missus per dictum Gregorium ad partes Thuscæ «
pro tractatu concordia, de qua tunc agebatur inter Ecclesiam & Florentinos.

Item quod præfatus Gregorius Papa per prædictum mensem Martij vsque «
ad 27. dicti mensis quo decessit, vt infra dicitur, in dicto Palatio infirmitate cor- «
porea grauitè ægrotabat.

Item quod dicto mense Martij & per nonnullos dies ante 27. diem eiusdem «
mensis per Medicos & alios de vita ipsius Greg. penitus desperabatur, & dies «
eius obitus proxima tunc esse communiter & publicè ac omnino credebatur.

Item quod præfati Cardinales omnes præter Cardinalem S. Petri qui pro «
tunc propter suam debilitatem non poterat illis Congregationibus interesse: «
qui Cardinales, vt præmittitur, in vrbe tunc erant præsentis, quorum nomina «
in 1. artic. sunt descripta & superius per ordinem. Ante dictam 27. diem mensis «
Martij, & diebus illis quibus vt dictum est Gregorius adhuc tunc viuebat & de «
vita eius longa desperabatur, interdum simul omnes in certo loco & interdum «
in diuersis locis, quidam ex eis separati ab alijs conuenerunt, & diuersa collo- «
quia super electione futuri Rom. Pontificis & super persona ad Apostolatam «
apicem prius morte D. Gregorij eligenda inter se habuerunt. Et tandem pro-

„ prer varias & diuersas voluntates inter se discordantium de persona aliqua ultra
 „ montes nata in Papam eligenda concordare pro tunc minimè potuerunt. Et de
 „ his fuit & est commune dictum, communis opinio, communis assertio & repu-
 „ tatio ac publica vox & fama in vrbe & Rom. Curia ac Italia & alibi, &c.
 „ Item ipsi Cardinales etiam viuentē adhuc dicto Gregorio verisimiliter sus-
 „ picantes de proxima tunc futura ipsius morte deliberauerunt adinuicem aliqua
 „ ordinare & facere pro cautela ac custodia atque tuitione personarum & rerum
 „ ac bonorum suorum, & quod inter cætera ordinauerunt & fecerunt quamplu-
 „ rimi & maior pars ipsorum, maximè illi qui erant & sunt Gallici seu vltra-
 „ montani, quæ pecuniæ, vasa argentea, libri, iocalia, & alia eorum bona mo-
 „ bilia fuerunt portata, recondita & posita in Castro S. Angeli fortissimo & tu-
 „ tissimo. Quod castrum situm est iuxta urbem & prope burgum S. Petri, ac te-
 „ nebatur pro parte & nomine Rom. Ecclesiæ & per Castellanum natione vltra-
 „ montanum: & quædam coram ex ipsorum bonis fuerunt posita in certis alijs
 „ locis secretis tam intra quam extra urbem.
 „ Item quod Officiales vrbis, videlicet D. Guido de Prohinis, Senator, miles
 „ vltromontanus, Conseruatores Camerae vrbis, nec non Bandarense & alij ad
 „ quos spectat & spectare consuevit gubernatio & regimen publicum & Rom. po-
 „ pulus, ac etiam nonnulli alij probi & honesti viri Ciues Rom. percipientes tunc
 „ & cogitantes debilem statum ac grauissimam infirmitatem personæ præfati
 „ Gregorij & quod desperabatur de longæua vita illius, accesserunt ad præfatos
 „ Cardinales tunc simul congregatos in Ecclesia S. Spiritus de vrbe. Et nomi-
 „ nibus ipsorum Officialium & aliorum Ciuium, & populi Ro. coram ipsis Car-
 „ dinalibus ac multis alijs honestis, probis, & magnis viris tam Prælati quam
 „ alijs de graui & periculoso statu personæ dicti Greg. condolebant ac se condo-
 „ lere dicebant, ipsique Cardinalibus tunc dixerunt & obtulerunt se stare para-
 „ to, illis in omnibus assistere, fauere & obedire, & eorum exequi beneplacita
 „ & mandata, supplicantes etiam quod in casu vacationis Sedis Apostolicæ ipsi
 „ Cardinales dignarentur personam talem in Romanum Pontificem eligere, quæ
 „ attento statu moderno eidem Ecclesiæ utilis esset. Qua de bona & liberali ac
 „ grata oblatione dictorum Officialium, & Ciuium ac populi ipsi Cardinales fue-
 „ runt & erant merito valde contenti, & ipsam oblationem cum gratiarum actio-
 „ nibus valde gratam & acceptam habuerunt, & habere se responderunt &
 „ dixerunt; de persona verò in Romanum Pontificem eligenda responderunt,
 „ quod talem intelligebant eligere remorâ omni affectione inordinatâ quam
 „ reputarent vtiliorem Ecclesiæ & quam eligendam eis Deus inspiraret. Et
 „ insuper ipsi Cardinales requisierunt Officiarios prædictos quod essent di-
 „ ligentes & solliciti circa bonam custodiam vrbis, ne in nouitate quæ tunc immi-
 „ nebat, posset in eadem vrbe aliquod malum vel sinistrum contingere, dictique
 „ Senator & Officiales, & alij hoc vtique se facturos ipsis Cardinalibus dixerunt &
 „ responderunt. Interea quia ex tunc & continuè & vsque post factam electionem
 „ dicti Rom. Pontificis, de qua infra dicitur, urbs & ipsa Roma & præfatus Bur-
 „ gus & Palatium ac Conclauē, de quo inferius, dicitur, bene, fideliter & diligen-
 „ ter fuerunt custodita & à quacunque violentia, impressione, iniuria & scanda-
 „ lo præseruata. Et hoc fuit & est verum, publicum & notorium ac etiam dictum,
 „ creditum & pro vero, publico & notorio habitum & reputatum. Et de præmis-
 „ sis fuit & est publica vox & fama in vrbe & Rom. Curia & Italia prædictis &
 „ alibi.
 „ Item quia post prædicta, infra paucos dies præfatus Greg. Papa obiit vide-
 „ licet die 27. dicti Martij mensis; & quia per eius obitum Sedes Apostolica tunc
 „ vacauit & vacabat palam & notoriè: & quia propterea dictis Cardinalibus im-
 „ minebat & incumbēbat negotium & cura prouidendi Rom. Ecclesiæ & Sedi
 „ Apostolicæ de Rom. nouo Pontifice.
 „ Item quia præfati Cardinales conuocatis supradictis Senatore & alijs Offi-
 „ cia vrbis, illos requisierunt quod præstarent iuramentum in forma Iuris
 „ debitum de obseruanda Decretali *Vbi Periculum*: ipsique Senator & Officiales
 „ ad requisitionem prædictam dictum iuramentum super sancta Dei Euangelia
 „ per eorum quemlibet corporaliter tacitè sponte & liberaliter præstiterunt: &

nihilominus oblationem gratam per eos aliàs factam de qua superius dictum est, reperierunt, & iteratò ipsam oblationem dictis DD. Cardinalibus fecerunt.

Item quia subsequenter quodam alio die præfatis Cardinalibus simul congregatis in conuenientibus in Vrbe in Ecclesia sanctæ Mariæ Nouæ, in qua corpus dicti Gregorij traditum seu commendatum fuerat Ecclesiasticæ sepulturæ, præfati Officiales nominibus eorum & aliorum Ciuium & populi Romani ipsis Cardinalibus simul ibidem existentibus humiliter & deuotè supplicauerunt: quatenus ipsi Cardinales dignarentur eligere aliquem idoneum, bonum, sufficientem ac probum virum, qui esset Natione Italicus; dicentes & asserentes ipsos Officiales videri eis hoc esse expediens & vrile sanctæ Romanæ ac etiam vniuersali Ecclesiæ, & etiam toti Christianitati propter rationes quæ statim dicentur, & tunc verba seu similia dixerunt & repetierunt in effectum multis vicibus dictis Cardinalibus in loco prædicto.

Item quia post prædictam supplicationem immediatè & eodem conceptu & prædictæ supplicationis fundatione & eiusdem obtinenda exauditione, multi & complures coram ipsis Cardinalibus dicti Officiales proposuerunt & allegarunt rationes; & inter cæteras dixerunt & proposuerunt aliquas: earum effectus statim sequitur. Videlicet quod Sedes Rom. quæ erat & est Apostolica, propter longissimam absentiam Rom. Pont. temporibus retroactis quibus ipsi Pontifices ab Vrbe Romana, & etiam tota Italia fuerunt absentes, ac etiam ipsa Vrbs, in qua diuina & immutabili ordinatione dicta Sedes stabilita fuerat, fugerunt & sunt multipliciter collapsæ & depressæ: & quod Ecclesiæ, Monasteria, Claustra, Palatia, Reditus, bona ferè omnia Ecclesiarum, Monasteriorum & locorum quibus sanctæ Rom. Ecclesiæ Cardinales erant & sunt intitulati in eadem Vrbe & circa & eidem Vrbi adjacentibus fuerant à longissimo tempore & sunt diruta, neglecta & collapsa: ac in spiritualibus & temporalibus enormiter & quasi irrecuperabiliter ad exinanitionem deducta, in perpicuosum exemplum & scandalum omnium Ecclesiarum, personarum Ecclesiasticarum & etiam Christianorum. Et quia non erat nec est via, modus seu remedium reparationis & reformationis dictorum defectuum, nisi Romani Pontifices & ipsi Cardinales faciant residentiam in Vrbe, quam residentiam Rom. Pont. qui fuerunt hætenus successiuè à tempore Clementis V. inclusiuè & Cardinales illis pro tempore assistentes facere neglexerunt & contempserunt saluis infra & supra scriptis. Et dictorum contempus & negligentia vitium maximè causa fuit & contigit ex eo quòd dictorum temporum Rom. Pontifices fuerunt & erant non Italici sed Gallici seu Ultramontani, & à Natione Italicæ penitus extranei. Et quia visum toti mundo necessarium erat & est quòd occasione præmissorum deficient Ciuitates, oppida, Castra, Villæ, terræ & Prouinciæ Romanæ Ecclesiæ in Italia constitutæ, & in quibus antiquum & peculiare patrimonium ac etiam de ipsius Ecclesiæ in temporalibus consistebat & consistit, fierent per dicta tempora ipsa guerris, dissensionibus, partialitatibus & infinitis tribulationibus vexatæ & lacescitæ, & per tyrannos ac malos Officiales maximè Ultramontanos miserabiliter subjugatæ & oppressæ, in tantum quòd sancta Romana Ecclesia ex ipsis Ciuitatibus, Oppidis, terris & circa, valde modicam, imò nullam vtilitatem fuerat dictis temporibus consecuta, quinimò pecunias & thesauros omnes quos aliunde eadem Ecclesia etiam cum magnis operibus & grauaminibus omnium Ecclesiarum mundi acquisierat, & congregauerat, consumpserat & consumpsit & quotidie consumit pro ipsarum Ciuitatum, terrarum, &c. defensione: adeoque eadem Ecclesia quo ad temporalia & territorium fuerant, erant & sunt maximè, nouissimis temporibus ipsa penitus ad nihilum notoriè reducta, exhausta & in magno contemptu ubique posita. Et quia non videbatur honestum vel tolerabile, quòd dicta Sedes Rom. remaneret & remaneat tanto tempore sui Pastoris & Sponsi præsentia & solatio destituta. Et quia occasione præmissorum defectu retroactis temporibus sæpius contigerat & contingebat, quòd quidam seculares Principes, qui tunc habebant sibi subditos & vassallos, & sub dominatione sua consanguineos, affines Romanorum Pontificum Gallicorum seu Ultramontanorum ac etiam

» Cardinalium Rom. Ecclesiæ eisdem Pontificibus dictis temporibus assistentium
 » per instantias precum per dictos Consanguineos, affines & amicos vt à Cardina-
 » libus dicti Pont. porrectarum obtinuerunt & obtinebāt sēpissimè multa incom-
 » moda & inconuenientia, & Ecclesiæ Dei nociua, tam circa reseruaciones
 » Ecclesiarum, Prælaturarum ac Beneficiorum quàm circa promotiones Prælato-
 » rum & Rectorum insufficientium, exclusis etiam electis sufficientibus in dam-
 » num Ecclesiarum & Beneficiorum quibus præficiabantur. Quin etiam quando-
 » que circa creationes & promotiones Romanorum Pontificum & etiam Cardi-
 » naliū, qui quidem in fauorem & contemplationem dictorum secularium Prin-
 » cipum eligebantur, dictisque temporibus creabantur & promouebantur, par-
 » tiales & illis Principibus fauorabiles & de Natione illis subdita, ex qua re
 » multa inconuenientia & Ecclesiæ Dei ac toti Christianitati dispendiosa & noci-
 » ua sequebantur & fuerunt secuta, & præsertim indeuotio & inobedien-
 » tia & rebellio subditorum & populorum partium diuersarum, palam no-
 » torium. Et quia verum, clarum & notorium erat & est, cuiuslibet intuenti,
 » quòd in consequenti, residentia Romanorum Pontificum in Vrbe vel saltem in
 » Italia verisimiliter secutura multa Romanæ ac vniuersali Ecclesiæ & toti Ita-
 » liæ ac Christianitati dante Deo profutura, videlicet recuperatio terrarum,
 » ac Dominiorum dictæ Rom. Ecclesiæ prædictorum, quæ notoriè propter ra-
 » tiones iam dictas contra ipsam Ecclesiam rebellarunt; necnon pax & tranquil-
 » litas & pacificus status totius eiusdem Italiæ quæ maxima & optima pars erat
 » totius Christianitatis. Et quod prædictis rationibus moti & conscientia com-
 » puncti fel. record. Urbanus Papa V. dictas Vrbe & Italiam visitauit, qui
 » licet post aliquot annos Auenioni redierit, vbi quasi in continenti post suum re-
 » ditum decessit, tamen ipse intendebat & proponebat ac communiter diceba-
 » tur, & super se quidem qui de hac eius intentione erant & sunt informati, quod
 » si superuixisset, & Italiam proculdubio redisset: necnon Gregorius Papa XI.
 » prædictus qui contra voluntatem & magnas precum instantias Patris, fratrum,
 » Consanguineorum, Affinium & amicorum suorum omnium; ac etiam multo-
 » rum Regum & Principum & Magnatum & omnium ferè Cardinalium & fami-
 » liariorum suorum lares proprios dimittendi de partibus Ultramontanis venire
 » voluit & venit cum magnis laboribus & expensis, & personarum periculis ad
 » ipsas Vrbe & Italiam: ibidem & palam & publicè ipse idem dicebat (vt euen-
 » tus postea ostendit) quod in ea perpetuò esset moraturus & in eadem moritu-
 » rus. Asserebat tunc idem Gregorius & multis personis hoc idem dixit, quod
 » tempore quo fuit Cardinalis & viuente dicto Urbano displicuit ipsi Gregorio
 » dictus Urbani de Italia reditus seu recessus; & quod ipse Gregorius existens
 » tunc Cardinalis Belfortis hanc sui displicentiam præfato Urbano dixit &
 » patefecit.
 » Item quod præfati supplicationem & rationes suprascriptas plenè & patien-
 » ter audiuerunt & intellexerunt; & tandem habita inter se deliberatione con-
 » cordi prædictis Officialibus, vt præmittitur, supplicantibus prædictas rationes
 » allegantibus, constanter & intrepidè responderunt quod ipsi Cardinales non
 » habendo respectum magis ad vnā nationem quàm ad alteram & seposita seu
 » dimissa omni affectione inordinata intendebant procedere ad electionem præ-
 » dictam & prouidere de Rom. Pontifice, non aliter.
 » Item quoad requisitionem dictorum Cardinalium & pro majori & tutiori
 » custodia dicti Palatii & Conclauis de quo infra dicitur, & etiam Burgi sancti
 » Petri: in quo Burgo situm est Palatium prædictum; necnon Pontium per quos
 » transebatur & transitur ad Burgum de Vrbe certi custodes videlicet vnus Ca-
 » pitaneus, Officialis Rom. vocatus Bandarenis, & 4. alij viri boni Ciues Rom.
 » de quibus ipsi Cardinales conferebant, deputati fuerunt. Et quod ipsi Capi-
 » tanei & alij proximè dicti vltra iuramentum de quo superius dictum supra san-
 » cta Dei Euangelia per eos corporaliter tacta iurauerunt quod personas & famu-
 » los eorum custodirent & tenerent securos.
 » Item quod ipsi Cardinales similiter ordinauerunt & fecerunt quod residua
 » ipsorum bona mobilia, imò bona Romanæ Ecclesiæ mobilia in Vrbe tunc con-
 » sistentia, maximè iocalia & alia pretiosa fuerunt portata, posita & recondita

infra Castellum sancti Angeli : & quod etiam Camerarius Papæ conditis bonis " infra idem Castrum cum multis Nobilibus militibus armigeris & viris scientibus " & bellicosis se recepit , & victualibus & gentibus illud etiam minitans & fuit " ibidem continuè donec electus fuit nouus Summus Pontifex , vt infra di- " cerur. "

Item quod dictus Camerarius ex voluntate & ordinatione dictorum Cardi- " naliū fecit , constituit & ordinauit suum locum tenentem seu Vice-Camera- " rium D. Guillelmum tunc Episcopum Massiliensem, nunc verò Episcopum Va- " lentiniensem Ultramontanum ad custodiendum dictum Palatium & Conclauē , " de quo infra fit mentio , ac ad faciendum & exercendum omnia quæcunque per " Camerarium facienda emergerent emergentia. "

Item quod ultra prouisiones prædictas præfati Cardinales ordinauerunt & " fecerunt quod dictus Massiliensis Episcopus cum duobus aliis Prælati- " cet Tiburtinensi & Cyderanensi Episcopis , de quibus ipsi Cardinales confide- " bant & confidere dicebant , & cum nonnullis aliis Nobilibus laicis Ultramon- " tanis fuerunt , & erant continuè ad custodiam dictorum Palatii & Conclauis " vsque ad consummationem & perfectionem electionis, de qua infra dicitur. "

Item quod toto tempore & per totum tempus quo ipsi Cardinales fuerunt " infra dictum Conclauē , donec celebrata fuit ipsa electio , ipsum Palatium & " Conclauē fuerunt bene, fideliter & tutè custoditi , & ab omni violentia , impres- " sione , scandalo , injuria & malo præseruati ; & hoc fuit & est verum , publi- " cum & notorium , ac tunc dictum , assertum , creditum & pro verò publicè & " notoriè habitum & reputatum : Et de prædictis fuit & est publica vox & fama " in Vrbe & in Rom. Curia & Italia prædictis & alibi. "

Item quod antequam prædicti Cardinales intrarent prædictum Conclauē , " ipsi Cardinales in certo loco conuenerunt & fuerunt congregati , & habuerunt " inter se colloquutionem & verba super electione Rom. Pontificis quæ tunc fa- " cienda imminerebat ; & super persona tunc in Papam eligenda , sed propter tunc " varias & diuersas eorum voluntates , reperti fuerunt inter se discordantes & va- " rii super persona , ipsa & quod ipsa discordia processit ac decreta & nota fuit " modo qui sequitur , videlicet quod ex ipsis Cardinalibus quinque , scilicet Car- " dinalis Lemouicensis , de Agrifolio , Pictauiensis , Majoris Monasterij & de Ve- " ru & qui suæ Natiuitatis Lemouicensem volebant & aspirabant tunc fieri , & " habere Papam aliquem patriotam suam vel saltem vicinam & de sequela eo- " rum , & primo principaliter Cardinalis Pictauiensis. Sed quia erat eis dictum " de Pictauiensi , non poterat fieri ex causa quæ infra dicitur. 2. Nominabant & " nominauerunt Cardinalem Viuariensem qui est & erat Nationis Cantuariensis , " ac vicinus Patriæ & de sequela eorum vel illorum. Quinque verò alij ex dictis " Cardinalibus quorum 4. reputantur Gallici videlicet Glandacensis , sancti " Eustachij , de Britannia & Gebennensis , necnon quintus scilicet de Luna Ara- " gonensis Cardinalis aspirabant & volebant habere & eligere alium : & isti vi- " debatur etiam velle consentire & adhærere Cardinali de Vrsinis. Alij verò tan- " dem qui erant Italici tres numero scilicet Florentinus , sancti Petri & Mediola- " nensis videbantur aspirare ad eligendum Papam Italicum si potuissent , sed ni- " hilominus dicti Lemouicenses & cum eis Viuariensis Cardinalis per varias indu- " ctiones conabantur trahere dictos qui reputabantur Gallici , & etiam Italici " Cardinales ad eligendum ex seipsis vnum , Lemouicensem scilicet vel Pictauien- " sem Cardinales. Et finaliter fuit eis dictum & declaratum expressè pro parte " dictorum Gallicorum & sequacium pro ista vice nullomodo consentirent elige- " re aliquem in Papam de Natione Lemouicensi , & hoc expressè dixit & ape- " ruit D. Cardinalis sancti Eustachij reddendo & assignando illis rationem , videli- " cet quod totus mundus videbatur atradiatus de Lemouicensi eo quod hæc- " nus habuerunt & tenuerunt in Papatu. "

Item quod propter dicta & narrata supra in præcedenti articulo proximè sta- " tim & in continenti tunc fuit aperta & mota discordia inter DD. Cardinales " de Natione Lemouicensi & sequaces ex vna parte , & dictos alios Cardinales ex " altera parte. Et præterea dicti Cardinales qui dicuntur Gallici , cœperunt " Consilia ad partem cum Cardinalibus Italicis & apertè dixerunt eisdem Itali- "

” cis quod potius ipsi volebant eligere in Papam Italicum vnum quàm vnum de
” Natione Lemouicensi.

” Item quod dicti Cardinales de Natione Lemouicensi propter dictam vo-
” luntatem & intentionem dictorum aliorum Cardinalium percipientium & cog-
” noscentium multis inter se habitis colloctionibus de variis personis diuer-
” rum Nationum in Papam eligendis, finaliter tunc deliberauerunt ac suos ani-
” mos inclinauerunt & concluderunt ac determinaerunt inter se, quod si possent
” ad se trahere & habere pro se sufficientem numerum aliorum Cardinalium pro
” eligendo in Papam aliquem de Natione Lemouicensi, aliàs saltem pro eligendo
” dictum Cardinalem Viuariensem eorum sequacem, tunc eligerent & nomina-
” rent in Papam D. nostrum Vrbanum Papam modernum qui tunc erat Archie-
” piscopus Barrensis.

” Item quod tunc motiua, causa & ratio quæ tunc mouit & mouebat dictos
” Cardinales de Natione Lemouicensi ad nominandum & eligendum in Papam
” dictum D. nostrum Vrbanum tunc Barrensem Archiepiscopum, vt dictum est,
” fuisset & erat iste videlicet, quod in hoc eorum proposito concurrerent non
” tantùm dicti Cardinales Italici, sed omnes alij Cardinales etiam Ultramontani
” multiplici consideratione. Tum quia ipse Barrensis Archiepiscopus erat in
” scientia sufficientissimus & valde practicus, versatus & instructus de antiquo in
” causis & negotiis Rom. Curia; & fuit & erat ipsis Cardinalibus omnibus ab an-
” tiquo notus & familiaris, ac locius Capellanus ac satis familiaris & domesticus
” Cardinalis Pampillonensis Vice-Cancellarij Rom. Curia; qui erat & est de Na-
” tione Lemouicensi. Tum quia loco & in absentia ipsius Cardinalis Vice-Can-
” cellarij præfatus Gregorius Papa cum fuit in partibus Italia;, ipsum tunc Ar-
” chiepiscopum Barrensem posuit & præfecit in locum dicti Cardinalis Pampil-
” lonensis ad gubernandum Officium Cancellaria; ipsius D. Papæ & Rom. Curia;. Et
” idem Officium tanquam confidens de ipso & ipsius sufficientia eidem tunc
” Barrensem Archiepiscopum tanquam locum tenentem dicti D. Cardinalis
” Pampillonensis Vice-Cancellarij plenariè commisit. Et idem Officium dictus
” tunc Archiepiscopus Barrensis benè, fideliter & laudabiliter gessit & gubernauit
” continuè vsque ad mortem Gregorij Papæ prædicti. Tum etiam quia ipsi
” Cardinales habebant & reputabant ipsum tunc Barrensem Archiepiscopum
” tanquam bonum Ultramontanum & illorum moribus conformem: ex eo quod
” plurimis annis seu multo tempore fuerat nutritus & conuersatus cum Ultramon-
” tanis in Ciuitate Auenionensi & Rom. Curia. Et etiam quia fuit & est de Sici-
” lia & Ciuitate Neapolitana oriundus, quorum Regni & Ciuitatis erat & est D.
” Ioanna Sicilia; quæ fuit & erat Romanæ Ecclesia; deuota filia & ipsis Cardina-
” libus valde grata & accepta; & pro dicto Regno dictæ Ecclesia; fidissima
” vasilla.

” Item etiam ante tempus quo dicti Cardinales intrauerunt Conclauẽ præfa-
” rum, vt statim dicitur, dicta voluntas & inclinatio animorum ac deliberatio
” dictorum Cardinalium Lemouicensium, de qua supra dictum est, quoniam ipse
” tunc Barrensis debèbat eligi in Rom. Pontificem, in Rom. Curia fuit patefacta
” quampluribus, & de hoc fuit & est publica vox & fama ac communis assertio &
” commune dictum in Vrbe & Rom. Curia prædictis & alibi.

” Item quod subsequenter post prædicta & jam factis dictis prouisionibus &
” ordinationibus per dictos Cardinales, prout dictum est, ac etiam peracto & per-
” fecto Conclauẽ secundum formam Iuris infra Palatium supradictum, dicti 16.
” Cardinales omnes die 7. mensis April. anni supradicti ipsum Conclauẽ intra-
” uerunt.

” Item quod commune dictum, communis assertio, visum & notorium fuit
” & est, quod multi ex Romanis qui erant ante & circa dictum Palatium altis vo-
” cibus & sæpè clamabant, *Papam Romanum volumus*. Ista verba reperierunt &
” dixerunt multis vicibus tam in ingressu quàm post ingressum Palatij & Con-
” clauis prædicti, palam, publicè & notoriè.

” Item quod ipsa eadem die post ingressum dictorum Cardinalium in dictum
” Conclauẽ, ipsum Conclauẽ fuit vndique bene clausum & firmatum, & quod
” ipso Conclauẽ existente bene clauso & firmato duo Cardinales videlicet de
Agrifolio

Agrifolio & Pictaensis, Lemouicensis Cardinales hora satis tarda eiusdem diei accesserunt ad Cardinalem sancti Petri tunc existentem in dicto Conclau; & aperientes ei eorum intentionem requisierunt illum quod in casu quo ipsi remanerent & eligerent in Papam dictum Archiepiscopum Barrensem, ipse Cardinalis sancti Petri vellet concurrere & concurreret cum eis in hac eadem uoluntate: ipseque Cardinalis sancti Petri huic eorum petitioni reuertendo annuit & consensit, & ante etiam annuerat & consenserat super his interrogatus.

Item quod die ex tunc immediatè sequente quæ fuit 8. mens. April. 17. Cardinales prædicti fecerunt ante omnia infra Conclau de mane coram se duas Missas celebrari & imploratâ per eos Spiritus sancti gratia & dicto Conclau adhuc tunc existente bene clauso vndique & firmato existentes tunc in capella dicti Palatii prædicti infra dictum Conclau in quo dictus Gregorius Papa dum uiuebat solitus erat Missas audire, incepterunt de dictæ modificationis negotio inuicem colloqui & communicare: & quod præfatus Cardinalis Pictaensis dixit etiam ad partes. & præfato Cardinali Medolanensi hæc verba in effectu. Quid dicitis vos Domine Mediolanensis? videtur ne vobis bonus Papa Archiepiscopus Barrensis? Et ipse Mediolanensis confestim respondit ipsi Cardinali Pictaensi, quod bonus Papa videretur ipsi Cardinali Mediolanensi Archiepiscopus Barrensis; & statim vnâ cum præfato Cardinale de Agrifolio computauerunt eos qui consentiebant & deliberauerunt eligere dictum tunc Barrensem, & inuenerunt quod erant vltra duas partes præsentium Cardinalium prædictorum. Et præmissa sunt vera, publica & vt supra.

Item quod dicto Conclau adhuc tunc existente bene clauso vndique & firmato vt dictum est, duo videlicet de Agrifolio & Pictaensis Cardinales prædicti incepterunt secretè inquirere & inuestigare cum aliis Cardinalibus an prælegendendo in Papam dicto tunc Barrensi Archiepiscopo possent ad se trahere & habere & vota & voces aliorum ipsorum Cardinalium ad hoc in numero sufficientium concurrentium.

Item quod ibidem postea immediatè & incontinenti præfatus Cardinalis de Agrifolio dictis aliis Cardinalibus omnibus ibidem etiam tunc existentibus dixit hæc verba, *Domini sedeamus statim quia pro certo ego credo quod incontinenti eligemus & habebimus Papam.*

Item quod dicto & circa vt iam dictum, Cardinalis de Vrsinis cum videretur tunc præsentire concordiam votorum dictorum aliorum Cardinalium concurrentium ad eligendum in Papam dictum tunc Barrensem Archiepiscopum: de qua concordia Votorum supra dictum est. Et idem D. Cardinalis de Vrsinis fatagebat & volebat tunc ipsum electioni dicti Barrensis Archiepiscopi Negotium dimittere & differre, vel vt creditur impedire: & propterea protulit & dixit dictis & aliis Cardinalibus verba quæ sequuntur, vel similia in effectu. O Domini mei si placet differamus istam electionem, vt possimus deludere istos aliquos de populo Rom. qui vellent habere & clamantes petierunt Papam Romanum, & vocemus ad nos vnum Fratrem Minorem Romanum & imponamus ei Capam & Mitram Papalem, & fingamus seu simulemus nos elegisse in Papam ipsum Fratrem Minorem, & sic recedamus de loco isto & postmodum alium alibi eligemus.

Item quod ibidem tunc incontinenti auditis per dictos alios Cardinales dicto Cardinalis de Vrsinis supra proximè recitatis Cardinalis Episcopus Prenestinus vulgariter nominatus, Cardinalis Lemouicensis & alij eius sequaces responderunt & dixerunt dicto Cardinali de Vrsinis per hæc verba vel æquipollentia in effectu, *Certè Domine de Vrsinis non faciemus sicut vos dixistis, quia Nos nolimus facere populum idolatrare nec decipere & animas nostras damnare, imò de præfati intendimus eligere verum Papam & de clamoribus & verbis istorum populorum non curamus.*

Item quod dicto Conclau adhuc bene & vndique & ex omni parte clauso & firmato ipsi Cardinales statim ibidem confederunt ad dictam Electionem celebrandam: & quod ipsis confidentibus Cardinalis Florentinus volens similiter dimittere & impedire quod dictus Barrensis Episcopus non eligeretur, suasisit

» dictis aliis Cardinalibus quod eligerent in Papam Cardinalem sancti Petri : &
 » eum ad hoc nominavit. Et fuit eidem responsum per dictum Cardinalem Le-
 » mouicensem, quod licet dictus Cardinalis sancti Petri esset vnus bonus & sanctus
 » homo, tamen duo obstabant : Et 1. erat Romanus, & Romanus per aliquos de
 » populo petebatur, & ideo non haberent Romanum. 2. Quia Cardinalis sancti
 » Petri erat nimis debilis & infirmus, nec posset sufficere ad omnia perpetuo sup-
 » portanda. Et etiam adiecit idem Cardinalis Lemouicensis hæc verba in effectu :
 » *Vos Domine Florentine estis de Florentia quæ est terra inimica Ecclesie Romane,*
 » *& ideo non eligemus vos.* Dominus Cardinalis Mediolanensis de terra Barnabo.
 » nis tyranni quæ semper fuit contra Ecclesiam. Dominus Cardinalis de Vrsinis
 » similiter est Romanus & partialis, & nimis iuuenis pro Papatu, ideo vos vel eo.
 » rum aliquem non eligemus in Papam.

» Item quod postea ibidem in continenti dicto & circa, & omnibus qui erant
 » in dicto Palatio & circa ipsum Palatium existentibus tunc in pleno silentio præ-
 » fatus Episcopus Preneftinus vulgariter dictus Cardinalis Lemouicensis præsen-
 » tibus & audientibus omnibus aliis Cardinalibus, & eorum quilibet, eis ibidem
 » tunc existentibus, in Papam Romanum Pontificem sanctissimum Dominum
 » nostrum Urbanum VI. qui, vt jam dictum est, tunc erat *Barrensis Archiepiscopus*;
 » nominavit & elegit vtendo in effectu verbis istis. *Ego purè & liberè eligo & assumo*
 » *in Papam D. Bartholomæum Archiepiscopum Barrensem animo & voluntate quod sit*
 » *verus Papa* ; & quod ibidem illico & sine temporis interuallo præfati alij Car-
 » dinales quasi omnes & in numero sufficientes & facientes multò maiorem par-
 » tem duarum partium ipsorum omnes Cardinales purè & liberè eundem tunc
 » Barrensem Archiepiscopum similiter in Rom. Pontificem elegerunt. Et quod
 » Cardinalis Florentinus videns quod duæ partes & plures D. Archiepiscopum
 » Barrensem elegerunt, ipse etiam illis adhæsit & eundem Archiepiscopum simili-
 » ter purè & liberè ibidem in continenti elegit.

» Item quod de præmissis sicut supra proximè recitata sunt per dictos Cardi-
 » nales factis & gestis : & post illa quasi in continenti ipsi Cardinales inuicem pro-
 » locuti fuerunt deliberantes inter se an expediebat dictam electionem statim po-
 » pulo publicari. Tandem concluderunt & determinauerunt quod habita publica-
 » tio differretur, donec transuissset tempus prandendi, & donec ipsi pransi fuissent,
 » & quod ad hoc mouebantur & dicebant se moueri multiplici ratione. Tum quia
 » dictus Electus non erat in Palatio tunc præsens ; & si antequam idem Electus ad
 » dictum Palatium & ad ipsos Cardinales veniret, dicta publicatio facta esset, du-
 » bitari poterat quod aliquod sinistrum vel rædiosum eidem Electo posset con-
 » tingere pro eo quod ipse Electus non erat Rom. & Romani libenter habuissent
 » & haberent Papam Nationis Romanorum. Tum quia ex eo quod ipsi Cardinales
 » iam elegerunt, intendebant ante publicationem prædictam aliqua vasa argen-
 » tea & quadam alia bona quæ tunc habebant infra dictum Conclauem facere re-
 » portari, & illa saluare quod non credebant se facere posse, si tunc in conti-
 » nenti dictam electionem publicarent.

» Item quod subsequenter ibidem in continenti præfati omnes qui vt præ-
 » mittitur dictum tunc Barrensem Archiepiscopum in Papam elegerant, pro ma-
 » jori securitate personæ ipsius Electi, & vt pro tunc aliquis scienter crederet vel
 » præsumeret quod ipse fuisset jam electus, deliberauerunt mandare & manda-
 » uerunt nonnullis Prælatibus Rom. & Italicis in Vrbe & Romana Curia tunc tra-
 » hentibus moram, videlicet dicto tunc Barrensi Archiepiscopo jam vt præmitti-
 » tur Electo, ac etiam Patriarchæ Constantinopolitano & Episcopo Vliſſipo-
 » nensi & Electo Miniocensi & Episcopis Astamiensi & Nucerenſi, ac Abbatibus
 » Cassinenſi & S. Laurentij extra muros Vrbs, quod ipsi Archipatriarcha & Epif-
 » copi & alij prænominati in continenti ad dictum Palatium accederent pro ma-
 » gnis & arduis Ecclesie Rom. negotiis.

» Item quod præfati tunc Archiepiscopus Barrensis ac nonnulli ex prædictis
 » Prælatibus sicut præmittitur per dictos Cardinales vocati, tunc accesserunt in con-
 » tinenti dictum Palatium, in quiete existentibus & dicto Conclauem adhuc exi-
 » stente bene & ex omni parte clauso & firmato, dicti Cardinales infra Capellam
 » supradictam iterato se traxerunt, & ibidem simul iterato conuenerunt : & ad

maio- rem expreffionem liberæ voluntatis & liberi confensus eorum & ad maio- rem cautelam in præfatum tunc Barrenfem Archiepifcopum iteratò purè & liberè & concorditer ac vnanimiter confenserunt & eum iteratò in Papam elegerunt dicentes expreffè quod eum liberè & purè ac animo & voluntate vt effet verus Papa eligebant.

Item quod de præmiſſis ſciendis vt præmittitur iam factis, perfectis & conſummatis vox etiam cæpit exire & dici apud aliquos de Romano populo ſicut & verum erat, quod dicti Cardinales iam elegerunt Papam: non tamen ſciebatur nec dicebatur in populo quis ſeu de qua natione electus effet. Ex quo propterea ipſi de populo dicebant, petebant & clamabant, quod hoc diceretur & indicaretur eis; quodque eidem de populo tunc dictum & reſponſum fuit per Epifcopum Maſſilienfem tunc locum tenentem Camerarij & Cuſtodis dicti Conclauis, quod ipſi de populo irent ad S. Petrum, & tunc hoc diceretur & publicaretur eis.

Item quod per dictos aliquos de populo auditis dictis verbis per dictum Epifcopum Maſſilienfem vt præmittitur, prolatis, nonnulli ex eis malè percipientes ſeu malè intelligentes ipſa verba, intellexerunt quod verba ſonarent quod ipſi de populo irent ad hoſpiti- um Cardinalis S. Petri credentes ipſi aliqui de populo licet malè quod ipſe Cardinalis S. Petri effet electus in Papam, maximè quia erat Natione Romanus & ipſi deſiderabant habere Papam de ipſorum Natione. Et propterea multi ex ipſis de populo ſubitò iuerunt & concurrerunt ad hoſpiti- um Cardinalis S. Petri ſitum infra urbem & ipſum hoſpiti- um intrauerunt ac ſupelleſtilem & nonnulla bona mobilia in eodem hoſpiti- o tunc exiſtente cœperunt & ſecum apportauerunt. Nonnulli verò alij de populo ad dictum hoſpiti- um non accedentes, ſed præ lætitia in conſpectum dicti Palatii tunc ad huc ſtantes clamabant & dicebant hæc verba vel ſimilia in effectu, Papam à Natione Romanum habere deſiderabamus, & Papam Rom. habemus.

Item quod non obſtantibus proximis dictis verbis cum dicti Cardinales dictam veram de dicto Archiepifcopo Barrenſi factam electionem nondum publicaffent, nonnulli alij de populo ſuſpicati fuerunt fraudem ſeu deluſionem aliquam de ipſis de populo in præmiſſis fieri, ac etiam præſenſerunt quod ipſum Conclauem ex alia parte ſtatim tunc fuerat apertum cauſa recludendi ac extra- hendi & reportandi vaſa argentea & bona quæ ibidem portari fecerant dicti Cardinales. Et ideo nolentes ipſi de populo quod Cardinales exirent Conclauem, niſi prius Papam elegiſſent & electionem publicaffent, vnã portam dicti Conclauis tunc clauſam aperuerunt, & in dictum Conclauem intrauerunt cauſa explorandi & ſciendi an nullus vel aliquis, & quis effet in Papam electus.

Item quod præfati Cardinales maximè Ultramontani videntes tunc infra Conclauem prædictos Populares ac ſuſpicantes forſitan de indignatione illorum quia ipſi Cardinales non elegerant in Papam Ciuem Rom. finxerunt illis & ſimulauerunt ſe elegiſſe in Papam Cardinalem S. Petri, & per rogamina & preces ipſorum Cardinalium, cum eodem Cardinale S. Petri tunc obtinuerunt quod ad complacendum populo & virandi cauſa omnem iniuriam & moleſtiam ipſorum Cardinal. ipſe Cardinalis S. Petri indueretur, & fuit indutus cappa & mitra Papali qui etiam in ſede fuit poſitus. Quodque tunc illi populares qui tunc ibi erant credentes reuera quod ipſe Cardinalis S. Petri effet electus in Papam, exhibuerunt illi & exhibebant reuerentiam tanquam electo in Papam.

Item quod proximis dictis ſicut præmittitur ſic pendentibus præfati Cardinales omnes excepto Cardinale S. Petri de dictis Conclauibus & Palatio receſſerunt & ad eorum hoſpiti- a pacificè & tutè reuerſi fuerunt: & quod quilibet ipſorum dum recedebant ad Domoſ ſuas per nonnullos Ciues Rom. eorum amicos fuit honorificè uſque ad domoſ ipſas adſociatus. Et quod dictus Cardinalis Barrenſis Archiepifcopus in dicto Palatio ex tunc continuè remanſit.

Item quod poſt dictorum Cardinalium receſſum & facto aliquo temporis interuallo dictus Cardinalis S. Petri in dicto Palatio adhuc tunc exiſtens multis rationibus & alijs tunc ibidem coram eo exiſtentibus dixit hæc verba in effectu. *Ego non ſum P. ipa nec volo eſſe Antipapa, ſed melior me eſt Electus in Papam ſcilicet D. Archiepifcopus Barrenſis.*

» Item quod verum, publicum & notorium ac etiam commune, communis
 » assertio, communis opinio & reputatio, publica vox & fama in vrbe & Roma.
 » na Curia ac Italia prædictis, & alibi fuit & est, quod dictus Cardinalis de Luna
 » recedebat de Palatio prædicto equitans super equum suum ad hospitium suum
 » situm in vrbe associatus honorificè multis honestis viris Ciuibus Rom. vicinis
 » seu amicis ipsum Cardinalem eundem circumstantibus recedendo: & fecit transi-
 » tum ante dictum Castellum S. Angeli. Quodque Camerarius ipse superius no-
 » minatus & nonnulli alij qui tunc erant in Castello ipso putantes tunc quod ipse
 » Cardinalis de Luna duceretur Captiuus per dictos Rom. quendam portam
 » quæ est super pontem & prope ipsum Castrum, per quam portam ipse Car-
 » dinalis cum dictis Rom. faciebant transitum, fecerunt claudi, ad finem vt ip-
 » sum Cardinalem eriperent de manibus Romanorum. Et nihilominus etiam qui
 » erant in dicto Castro fecerunt insultum & iactauerunt seu proiecerunt lapides,
 » iacula seu sagittas cum balistis de ipso Castro contra aliquos de populo vrbis
 » ante ipsum Castrum supra dictum pontem transeuntes seu existentes.

» Item quod occasione dictorum in proximè præterito articulo fama seu ru-
 » mor inualuit in vrbe à Rom. populo quod prædicti qui erant in dicto Castro,
 » incipiebant guerram seu bellum mouere contra Romanos, & quod propterea
 » tunc pulsaræ tulerunt Campanæ ad hoc vt redderent cautos, & illi de populo sci-
 » rent & redderentur inimici de his, qui prædicti, qui in dicto Castro erant iam
 » inceperunt facere contra illos de dicto populo insultum, vt dictum est. Quod-
 » que postmodum infra breue temporis spatium audita & intellecta veritate, Et
 » quod dictus Cardinalis non ducebatur Captiuus, sed honestè & honorificè as-
 » sociabatur per dictos Romanos, dicti insultus & rixa seu commotio sedata fuit
 » hinc inde.

» Item quod prædicto tunc Barrensi Archiepiscopo electo in Papam, vt di-
 » ctum est, existente in dicto Palatio rumor peruenit ad ipsum, quod aliqui de
 » Populo prædicto querebant & minabantur ipsum tunc interficere pro eo & ex
 » eo quod idem electus in Papam non erat Romanus, & ipsi de populo prius pe-
 » tierant habere aliquem Romanum in Papam. Et quod propterea idem Archi-
 » episcopus tunc electus abscondit & continuit se in quodam loco secreto eius-
 » dem Palatij, & ibidem latebat & latuit, donec dicta electio per urbem & dictum
 » populum fuit publica.

» Item quod publica vox & communis & fama, ac commune dictum, commu-
 » nis opinio, communis assertio & reputatio, & indubitata credulitas in vrbe &
 » Romana Curia & in Italia, & alibi ac etiam verum fuit & est quod electio de
 » præfato D. nostro Urbano tunc Barrensi Archiepiscopo in Papam per dictos
 » Cardinales vt superius seriosè dictum est, est facta & celebrata & omnia inde
 » secuta fuerunt & sunt facta & celebrata per dictos Cardinales liberè, purè, gratis
 » & spontè, ac omni cessante impressione, & non via metus, violentia vel iniurijs
 » aut vlla ira. Et quod populus Rom. vel aliquis de ipso populo præfato vel con-
 » tra eosdem Cardinales infra dictum Conclauem vel Palatium aut etiam extra,
 » vltra illo vilo vnquam tempore iactationes, vel minas aliquas minimè fecerunt
 » aut aliàs quoquo modo illos terruerunt, maximè ad finem seu causam ab ipsis
 » Cardinalibus extorquendi seu obtinendi, quod ipsi Cardinales præfatum D.
 » nostrum Urbanum tunc Archiepiscopum Barrensem aut aliquam aliam certam
 » personam eligerent in Papam. Et si per aliquem diceretur vel allegaretur, aut
 » fuisset dictum vel allegatum, quod dictis Cardinalibus in præmissis vel in aliquo
 » præmissorum fuisset metus illatus vel vis, violentia aliqua illata talis, inquan-
 » tum allegatio fuisset, ac esset falsa, ac calumniosa, ac noua maximè secundum
 » discussionem, opinionem & iudicium cuiuscunque boni, iusti & æqui, ac sapien-
 » tis Iudicis & cuiuscunque alterius discreti, ac rectè sentientis viri.

» Item quod quidam ex dictis Cardinalibus vltromontanis, qui vt superius di-
 » ctum est, de dicto Conclauem ad hospitia sua redierant suspicantes forte quod,
 » quam fictionem & simulationem prædictam in persona dicti Cardinalis S. Petri
 » fieri fecerant, ad vsque displicabile posset eis contingere, videlicet Cardinales
 » Lemonicenses, de Agrifolio, Pictauiensis, de Britannia, Viuariensis, de Vechuyo
 » Cardinales voluerunt accedere & accesserunt de eorum hospitij & intrauerunt

dictum Castrum S. Angeli. Quidam verò alij ex dictis Cardinalibus recesserunt “ ad quædam Castra & loca fortissima extra urbem & longè ab vrbe consistentes, “ videlicet Cardinalis Gebennensis recessit ad Castrum Zagorali, & Cardinales “ de Vrsinis & S. Eustachij recesserunt ad Castrum de Viconaro, & Cardinalis “ Sancti Angeli recessit ad quoddam Castrum Ardeæ, quod est M. S. Pauli de “ vrbe. Et quod cæteri alij Cardinales tam Ultramontani quam Citramontani, “ qui vt præmittitur de dicto Conclauis ad eorum hospitia etiam redierant, vide- “ licet Florentinus, Maioris Monasterij, Mediolanensis, Glandacensis, de Luna “ Cardinales in ipsis eorum hospitij & in vrbe cum eorum familijs tutè & pacificè “ & sine aliqua molestia permanserunt. Et hoc fuit verum & notorium, ac etiam “ dictum, creditum, ac pro vero & notorio habitum & reputatum. Et de hoc fuit “ & est publica vox & fama in vrbe & Romana Curia & in Italia & alibi. “

Item quod eadem die 8. qua dicta electio fuit, vt præmittitur, celebrata, “ serò & horâ tardâ eiusdem diei, qui vt præmittitur accesserunt, nuntios scrip- “ serunt & intimauerunt præfato Archiepiscopo Barrensi electo tunc existenti “ infra dictum Palatium, quod erat ipse electus in verum Papam. Et quod quia “ pro eo quod ipse electus non erat Romanus, posset ei aliquid sinistrum vel tæ- “ diosum contingere, consulebant ei & supplicabant, quodque cum securitate & “ saluatione honoris & personæ suæ & status vniuersalis Ecclesiæ exiret & rece- “ deret de dicto Palatio & ad aliquem locum tutum se reciperet. “

Item quod præfatus Electus audita requisitione & supplicatione prædicta “ dictum Cardinalem S. Petri adhuc tunc in dicto Palatio existentem consuluit “ super requisitione illa, & quid eidem Cardinali videretur super hoc faciendum “ per ipsum electum. Ipseque Cardinalis S. Petri tandem eidem electo respon- “ dens persuasit & consuluit quod ipse Electus nullo modo recederet de dicto Pa- “ latio, cum ipse Electus esset verus in Papam, Ipseque Electus secutus in hac par- “ te consilium eiusdem Cardinalis tota nocte eiusdem diei vnâ cum ipso Cardi- “ nale in ipso Palatio quieuit & permansit. “

Item die crastina ex tunc immediatè sequente quæ fuit 9. dies dicti mensis “ Aprilis manè eiusdem diei consulente, volente, ac procurante dicto Cardinale “ S. Petri, veritas dictæ Electionis, videlicet qualiter Archiepiscopus Barrensis “ in verum Papam per Cardinales electus, fuit intimata, notificata & patefacta “ Officialibus & Rectoribus Romani populi. Quodque ipsi Officiales & Recto- “ res de Electione huiusmodi fuerant valde contenti: & quod propterea statim “ tunc in continenti voluerunt accedere & accesserunt ad dictum Palatium, cau- “ sâ exhibendi reuerentiam dicto Electo. “

Ipse verò Electus noluit, nec passus fuit ei per illos, nec per quemcunque “ alium reuerentiam adhiberi, dicendo etiam inter cætera, quod pro tunc nolebat “ nominari nisi Archiepiscopus Barrensis. “

Item quod prædicto eodem mane diei proximè dictæ præfati quinque Car- “ dinales qui, vt iam dictum est, in hospitij eorum permanserant, videlicet Flo- “ rentinus, Maioris Monasterij, Mediolanensis, Glandacensis & de Luna Car- “ dinales venerunt ad dictum Palatium & ad dictum Electum, & eidem dicti Car- “ dinales & quilibet eorum congratulando de felici electione & assumptione “ ipsius ad Papatum, ac etiam dicendo alia verba multum grata & humilia. Et “ insuper dixerunt, suaserunt, instanter supplicarunt, quod electioni de se factæ “ consentiret tanquam concorditer & Canonicè factæ. Et demum consuluerunt & “ dixerunt eidem Electo quod statim mitteretur; ac etiam missum fuit à dictis sex “ Cardinalibus qui, vt iam dictum est, erant in Castro S. Angeli, rogando & re- “ quirendos quod conuenirent omnes simul in dicto Palatio & dictam Electio- “ nem eidem Electo præsentarent ad finem, vt ipsi Electioni idem Electus suum præ- “ beret assensum; & vt demum idem Electus intronizaretur per eos vt est mori- “

Item quod idem Electus auditis verbis & suasionibus quinque Cardinalium “ in præcedenti articulo nominatorum volens esse clarus in sua Conscientia ac “ firmus & securus in statu suo, interrogauit illos & eorum quemlibet singulariter “ & sigillatim, ac voluit ab illis scire, an ipse reuera ac sincere, purè, liberè & “ Canonicè per omnes Cardinales in Conclauis fuerit Electus in Papam: dixitque “ illis quod si Electio ipsa non fuisset libera & Canonica, eidem Electioni nulla- “

- » tenus consentiret. Quodque ipsi quinque Cardinales eidem Electo firmiter &
 » constanter responderunt quod pro certo ipse ita sincerè, purè & liberè ac Ca.
 » nonicè fuerat & fuit per DD. Cardinales electus, si aliquis potuisset in Rom.
 » Pontificem liberè & Canonicè eligi: suadentes eidem quod pro Deo super id
 » Electus nullatenus recusaret seu dimitteret, aut differret consentire. Quod.
 » que quidam ex eisdem Cardinalibus vterius eidem Electo dixerunt quod ipse
 » magnum peccatum faceret, si dictæ Electioni non consentiret. Nam ex hoc
 » verisimiliter posset contingere, quod Sedes Apostolica diu vacaret pro eo quod
 » DD. Cardinales cum magna difficultate iterato simul congregarentur & con-
 » uenirent super alio in Rom. Pontificem eligendo.
- » Item quod dicto mane dicti sex Cardinales, qui, vt dictum est, erant in dicto
 » Castro S. Angeli per eos requisitione supra proximè dicta incontinenti fieri
 » & scribi fecerint vnam scedulam seu literam proprijs eorundem nominibus sub-
 » scriptam & roboratam, & fecerint eam præsentari ac assignari dictis quinque
 » Cardinalibus in dicto Palatio cum dicto Electo tunc existentibus. Cuius qui-
 » dem scedulæ tenor & forma noscitur esse qui statim sequitur.
- » In Christi nomine, Amen. Anno Domini 1378. Indict. 1. die 9. mensis April.
 » Romæ in Castro S. Angeli præsentate Reuerendo Patre D. Ioanne Dei gratia
 » Episcopo Sarlatensi venerabili viro S. Præfecto Abbate Monasterij Cister-
 » ciensis, Miternensis Diocesis & Nobili viro Petro Rostangui de S. Crispino
 » testibus ad infra scripta vocatis, Reuerendi in Christo Patres & D. D. Ioannes
 » Episcopus Prenestinus, Guill. tit. S. Crucis in Hierusalem. Petrus tit. S. Lau-
 » rentij in Lucina, & Petrus S. Mariæ in via lata Diaconus S. Romanæ Ecclesiæ
 » Cardinales omni modo & viâ quibus melius potuerunt propriâ & liberâ volun-
 » tate tradiderunt omnes & quilibet eorum in solidum omnem & totalem po-
 » testatem eis & cuilibet eorum in se dictam potestatem competentem pro intro-
 » nizatione & quolibet alio actu fiendo in personam & de persona Reuerendi in
 » Christo Patris D. Bartholomæi Archiepiscopi Barrensis Electi in S. Romanæ
 » & vniuersalis Ecclesiæ summum Pontificem, Reuerendissimis in Christo Patri-
 » bus & DD. DD. Petro Portuensi & S. Rufinæ, Francisco tit. S. Sabinæ, Sy-
 » moni tit. SS. Ioannis & Pauli, Geraldo tit. S. Clementis & Petro S. Mariæ in
 » Cosmedin Diacono S. Rom. Ecclesiæ Cardinalibus & cuilibet ipforum in so-
 » lidum, promittentes dicti DD. committentes ratum & gratum habere omne &
 » totum quidquid per præfatos DD. Cardinales fiet circa intronizationem præ-
 » dicti D. summi Pontificis Electi, ad quorum omnium maius robur præfati DD.
 » Cardinales Committentes & quilibet ipforum huic scedulæ se & eorum pro-
 » prijs manibus subscripserunt in præsentia mei infra scripti Notarij & testium
 » prædictorum.
- » Ego Ioannes Episcopus Prenestinus S. Romanæ Ecclesiæ Cardinalis dictis
 » omnibus consentio & manu propria me subscribo.
- » Ego Guillelmus tit. S. Stephani in Celio monte Presbyter Cardinalis dictis
 » omnibus consentio & manu propria me subscribo.
- » Et ego Guido tit. S. Crucis in Ierusalem Presbyter Cardinalis præmissis om-
 » nibus consentio.
- » Et ego Petrus tit. S. Laurentij in Lucina Presbyter Cardinalis præmissis om-
 » nibus consentio.
- » Et ego Hugo tit. SS. 4. Coronatorum Presb. Cardin. supradictis consentio.
- » Et ego Petrus tit. S. Mariæ in via lata Diaconus Cardinalis omnibus præce-
 » dentibus me subscribo.
- » Item quod paulò post prædicta Senator & alij Officiales vrbis audiuisent,
 » quod dicti sex Cardinales, qui, vt dictum est, erant in dicto Castro S. Angeli
 » scripserant & miserant dictam scedulam, vt dictum est superius, ac supplicantes
 » propterea Senator & Officiales ipsi, quod ipsi Cardinales essent nimis meticu-
 » losi & dubitarent de dicto Castro accedere ad dictum Palatium, pro eo quod
 » non elegerunt Romanum, ipsi inquam Senator & Officiales acceperunt ad
 » ipsum Castrum & ad sex Cardinales prædictos, & de voluntate & licentia
 » ipforum Cardinalium, fuerunt per Castellatum ipsius Castrum in illud intromis-
 » si & peruenerunt ad dictorum Cardinalium præsentiam; ac facta pro eis illis de-

bita reuerentia dixerunt illis quod audacter & securè poterant ad Electum prædictum accedere, nec oportebat illos de aliquo timere vel dubitare. Quia licet ipsi Cardinales non elegissent Ciuem Rom. in Papam, sicut aliqui Romani desiderabant, tamen reuera populus Rom. de electione per illos facta de Archiepiscopo Barrensi erat valde contentus, & erat valde pacificus & quietus.

Item quod tunc præfati sex Cardinales audientes verba dictorum Senatoris & Officialium, fuerunt inde valde contenti & consolati, de dicto castro ad dictum Palatium accesserunt. Et cum quinque alijs Cardinalibus superius specialiter nominatis ibidem in præfatum Barrensem Archiepiscopum iam in Papam, vt supradictum est, electum, idcirco licet ex abundantia, concorditer & vnanimiter ac purè & liberè, vt idem Electus esset Papa, consenserunt. Deum Electum ipsum in quadam secreta parte infra dictum Palatium tunc existentem per Cardinalem de Agrifolio, vt ad dictam Capellam accederet, vocari fecerunt. Ipseque Electus ad dictam Capellam & ad dictos Cardinales omnes ibidem tunc congregatos accessit, & per eos ibidem tanquam Electus in Rom. Pontificem, & in eum tanquam in electum consentienter receptus fuit, & pro tunc inter ipsos Cardinales ibidem confedit.

Item quod proximè dictis Cardinalibus & dicto Electo in dicta Capella vt præmittitur, confidentibus, Cardinalis Florentinus inter illos & de voluntate ipsorum Cardinalium præmissa quadam autoritate diem scripsit videlicet. *Talis decebat vt esset nobis Pontifex impollutus, &c.* & eiusdem autoritate aliquam introductionem facta. Et dicto Electo dicta electione etiam notificatâ & patefactâ Cardinales de voluntate ac more omnium ipsorum Cardinalium requisivit ipsum Electum, quod ipse Electus electioni prædictæ de se factæ consentiret: & tunc in continenti ibidem ipse Electus audita requisitione prædictâ indixit & allegauit quandam aliam diuinæ scripturæ autoritatem, videlicet istam, *Timor & tremor venerunt super me, & contexerunt me tenebræ.* Et cum ipse Electus ipsam autoritatem per eum assumptam vellet profequi ad finem vt à tanti honoris sarcina omnino excusaretur, vel saltem pro eiusdem honoris susceptione per aliquod temporis interuallum deliberaret, & postea dictis Cardinalibus consultius responderet, dictus Florentinus & alij Cardinales ijdem tunc dixerunt eidem Electo, quod prosecutionem ipsius autoritatis pro tunc omitteret quia non erat de more, & quod collationem seu sermonem alijs eis faceret. Et requisierunt eum iteratò & instanter quod eis responderet & Electioni consentiret, ipse vero Electus illorum instantia & precibus deuictus Cardinalium cum timore & tremore animi dictæ Electioni humiliter consensit.

Item quod illico post prædicta proximè dicti Cardinales cum magna lætitia decantantes canticum. *Te Deum laudamus,* & induto per eos ipso Electo & Romano Pontifice vestibus Papalibus. Et dictis per eos consuetis orationibus ac seruatis in hoc omnibus & singulis solennitatibus & ceremonijs seruari consuetis eundem Electum intronizauerunt & propterea dictam campanam dicti Palatii pulsare fecerunt.

Item quod subsequenter explicitis iam præmissis præfati Cardinales more solito petierunt ab eodem Electo quomodo seu quo nomine vellet vocari, qui respondit eis quod vellet vocari Vrbanus V I. & statim reuerentiam consuetam eidem omnes ipsi Cardinales cum magna inclinatione purpuram seu Pallium eius osculando. Et quod Cardinalis de Veruhuyo exiit ibidem in continenti ad fenestram, dixit multis ibidem congregatis. *Nuncio vobis gaudium magnum, Papam habemus & vocatur Vrbanus Papa VI.*

Item quod præmissa & ipsa eadem die tres ex dictis Cardinalibus, Lemouicensis, videlicet Cardinal. Lemouicensis. & de Agrifolio & Pietauiensis. Cardinal. secesserunt ad partem in dicto Palatio cum præfato D. nostro Papa in loco studij, & dixerunt eidem quod ipsi tres Cardinales fuerant motiuum & causa promotionis ipsius Domini nostri Papæ. Ac supplicauerunt eidem quod ipse dignaretur habere recommendatos Executores Testamenti dicti D. Gregorij & Fratres & alios de genere suo, &c. & certum subsidium præstare pro redemptione D. Rogerij fratris ipsius D. Gregorij in Anglia Captiui. Et quod in prima Creatione Cardinalium vnum eorum Consanguineum quem dictus D.

» Gregorius facere intendebat, videlicet quendam filium D. Higonis de Rupe
 » militis, nepotem dicti quondam D. Gregorij. Supplicauerunt etiam eidem Do-
 » mino nostro Papæ, quod ipse Dominus noster Papa retineret in Cubicularium
 » D. Ioannem de Baro eorum consanguineum, qui etiam fuerat Cubicularius Do-
 » mini nostri Gregorij. Idemque Dominus noster Papa eisdem Cardinalibus
 » supplicibus benignum & gratiosum responsum dedit, & ad rogationem eorum
 » recepit dictum Ioannem de Baro in Cubicularium. Et præmissa fuerunt & sunt
 » vera, &c.

» Item dicitur & est verum, publicum, &c. quod Electione & Intronizatione
 » præfati sanctissimi in Christo Patris ac D. D. nostri Papæ Urbani VI. moderni,
 » sicut superius seriosus recitatum est, tantâ celebritate gestis & perfectis, &
 » post omnia superius recitata, & adueniente die Sabathi quæ fuit 10. April. idem
 » Dominus noster Papa cum supra notatis 12. Cardinalibus qui dictæ suæ introni-
 » zationi sicut præmittitur, interfuerant, & quocunque tunc in Vrbe præsentibus
 » fuerunt & etiam cum dicto Cardinale de Vrsinis qui iterum jam redierat de
 » Castro ad quod vt superius dictum est, recesserat; & aliis Cardinalibus ab Vrbe
 » tunc absentibus descendit de dicto suo Apostolico Palatio in Basilicam sancti Pe-
 » tri: sed ibidem in sua Papali sede posita in capite ipsius Basilicæ ante majus
 » Altare eisdem ipsis Cardinalibus & vniuerso populo in eadem Basilica tunc
 » existente & præsentibus receperit à Canonicis reuerentiam, eisdem decantanti-
 » bus etiam cum iubilo *Te Deum laudamus*. Dictam Missam in eodem altari licet
 » submissâ voce præsentibus & assistentibus sibi eisdem Cardinalibus celebravit:
 » & dictâ Missâ ac datâ per eum Benedictione super populis vnâ cum eisdem Car-
 » dinalibus ad dictum palatium rediit, ac eis iuxta morem nouorum Pontificum
 » Rom. Collationem seu Sermonem fecit. Ipsique Cardinales ibidem ab eodem
 » Domino nostro petierunt ea quæ à Romano Pontifice creato per Cardinales
 » simul congregatos peti consueuerunt; & inter cætera humiliter ab eo petie-
 » runt plenariam absolutionem omnium peccatorum suorum & dispensationem
 » super quibuscunq; irregularitatibus, quas ipsi forsitan incurrisserunt quoquomodo.
 » Et demum ipsa omnia per eos ibidem petita. Idem Dominus noster nunc & li-
 » beraliter eisdem concessit; & subsequenter quilibet eorum elegit sibi super hoc
 » Confessorem per quem in forma Ecclesiæ se absolui fecerunt.

» Item quod subsequenter die Dominica Ramis palmarum quæ fuit 11. dicti
 » mensis April. præfati Cardinales hora Matutina venerunt ad dictum Palatium &
 » cum dicto Domino nostro Papa ierunt ad Basilicam sancti Petri prædictam, &
 » de mandato ipsius Domini nostri Papæ Palmis & Ramis per vltimum Presby-
 » terum Cardinalem Majoris Monasterij iuxta morem & concelebrationem
 » Missæ benedixit; ac etiam superuenientibus multis aliis Prælatibus & non-
 » nullis magnis & honestis viris ac vniuerso populo ad dictam Basilicam, ipse
 » Dominus noster Papa Pontificalibus indutus vt est moris in dicta sua Papali
 » Cathedra in dicta Basilica sedens eisdem Cardinalibus omnibus etiam in-
 » ducis vestibus sacris & etiam Prælatibus aliis vnâ cum multis honestis personis
 » atque successivè omnibus aliis quampluribus de populo ad eum concurrentibus
 » Ramos palmarum, sicut moris est Romanorum Pontificum, manus suas palam
 » & publicè tradidit & per Cancellos majoris Altaris Ramos Oliuarum in vulgus
 » sicut moris est projecit: demum cum dictis Cardinalibus sic vt præmittitur indu-
 » tus processionaliter infra dictos Cancellos incessit, & in Altari prædicto vnus
 » ex dictis Cardinalibus videlicet Cardinalis Florentinus præsentibus ipso Domino
 » nostro Pontificaliter induto ac præsentibus dictis Cardinalibus Missam solenni-
 » ter celebravit; & ibidem ipsi Cardinales omnes eidem Domino nostro tanquam
 » verè & Canonicè assumpto ipso & Romano Pontifice in omnibus intendentes
 » sicut moris est, palam & publicè assenserunt & obsecuti fuerunt, *ipseque Domi-
 » nus noster*, Benedictionem super ipsos Cardinales & super vniuersum populum
 » dedit, & omnia palam & publicè & notoriè coram dictis Cardinalibus præsen-
 » tibus & eidem assistentibus, coram maximo & numerofo populo ibidem existen-
 » te exercuit & fecit quæ Romani Pontifices in talibus facere & exercere con-
 » sueverunt.

» Item quod omnibus & singulis diebus post dictum diem Dominicum Ramis-
 » palmarum

Palmarum concurrentibus & vsque ad Festum Resurrectionis Dominicæ, tunc sequens præfatus Dominus noster Vrbanus Papa VI. de dicto suo Palatio exiens palam & publicè, manè & serò & aliis diuersis horis in talibus consuetis pro dandis Indulgentiis Peregrinis & populis vniuersis in quodam longo Deambulatorio suo super gradus Basilicæ sancti Petri dictis Peregrinis in infinito numero ac vniuerso populo se palam & publicè exhibendo ibidem Indulgentias talibus diebus per Romanos Pontifices dari consuetas super eosdem peregrinos & populum in forma talibus consueta dabat & dedit. Et quod dicti Cardinales in his omnibus eidem Domino nostro Papæ continuè ac palam publicè & notoriè coram peregrinis & populo prædictis assequabantur & assistebant. Et quod vnus ipsorum Cardinalium ipsas Indulgentias ipsis peregrinis & populo palam & publicè alta voce proferebat, nunciabat & diuulgabat, protulit, nunciauit & diuulgauit.

Item quod die Iouis sanctâ post diem Ramis-Palmarum immediatè tunc sequente, quæ dies Iouis sancta fuit 15. April. in qua die Rom. Pont. processus generales, excommunicationem & Anathematizationem facere & publicare consueuerunt, præfatus Dominus noster Vrbanus Papa VI. in loco prædicto super gradus dictæ Basilicæ sancti Petri in vestibus Pontificalibus vniuerso populo se exhibens accenso cereo processus generales in forma consueta fecit, & etiam Cardinales & quilibet eorum eidem Domino nostro Papæ in vestibus sacris & mitris ac etiam cereis quos in suis manibus tenebant, accensis assistebant & altiterunt ac obsequebantur: & quod vnus Cardinalis iuxta morem dicti processus capitulatum & distinctè coram dicto populo publicauit & vulgarizauit. Deum Dominus noster Papa & consecutiue dicti Cardinales omnes dictos cereos deorsum in locum publicum proiecerunt sicut dicta die jam ab antiquo tempore per Rom. Pontifices & Cardinales fieri consueuit. Et quod præmissis expletis statim & in continenti ipse D. noster Papa Vrbanus VI. cum dictis Cardinalibus rediit infra dictum suum Palatium ad magnam Capellam eiusdem & ibidem coram ipsis Domino nostro & Cardinalibus & multo populo tam Prælatorum quàm Laicorum Cardinalis de Agrifolio indutus Pontificalibus vestimentis & ornamentis Missam solenniter decantando celebrauit dictis Cardinalibus Domino nostro Papæ assistentibus, obsequentibus palam, publicè & notoriè.

Item quod die Veneris sanctâ post dictam diem Iouis immediatè secutam Cardinalis Florentinus in dicta Capella magna coram dictis Domino nostro Papa & Cardinalibus ibidem præsentibus dixit & celebrauit Officium illa die dici & celebrari consuetum. Et ibidem D. noster Papa & post eum dicti Cardinales eundem secuti pedibus discalciatis accedentes ad orandum, Crucem eandem omnes suo ordine subsequutiue deosculati fuerunt palam, publice & notoriè & in conspectu multi populi ibidem tunc præsentis.

Item quod die Sabathi sanctâ præfatus Dominus noster Vrbanus præsentibus assistentibus ac obsequentibus eidem Domino nostro Cardinalibus in dicta Capella dicti Palatii sui fecit, coram se & ipsis Cardinalibus ac etiam coram multo populo ibidem præsentibus decantari & solenniter dici Officium in die Sabathi sancta iuxta ritum Ecclesiæ dici & celebrari consuetum: & etiam Missam solenniter dici & ipsam Missam in vestibus & ornamentis Pontificalibus celebravit Cardinalis Gebennensis.

Item quod die proximè dicta 4. Cardinales superius nominati, qui vt supra dictum est, ad Castra extra villam recesserunt, jam tunc ad Urbem reuersi fuerunt; & quod appropinquante die Paschæ seu Resurrectionis Dominicæ fuit deliberatum, & determinatum per dictum Dominum nostrum Papam & dictos omnes 16. Cardinales, quod ipse D. noster Papa coronaretur ipsa die Resurrectionis Dominicæ, quodque ipsi D. noster Papa & Cardinales ipso die Paschæ valde mane in dicta Basilica sancti Petri fuerunt simul congregati, & ibidem dictis orationibus consuetis ac per Cardinales ipsi D. nostro traditis annulo & pallio & seruatis omnibus aliis ceremoniis, quæ secundum libros Ceremoniales & Pontificale Rom. seruari debebant & quæ in talibus seruari consueuerunt, ipse

» D. noster Papa ac eidem assistentibus, & seruiantibus ipsis Cardinalibus omni-
 » bus, & ipsis etiam indutis sacris vestibus Missam solenniter celebravit. In qua
 » vnus ex Cardinalibus Diaconis præsentis Officium Diaconi fecit, & Euange-
 » lium decantauit, & nonnulli ex ipsis Cardinalibus, videlicet omnes Diaconi Car-
 » dinales Communionem & Sacramentum Eucharistiæ de manibus ipsius D. nostri
 » Papæ palam & publicè tunc receperunt.

» Item quod proximè jam expletis ipse D. noster Papa die Resurrectionis Do-
 » minicæ mane more Rom. Pontificis sacris vestibus indutus & ornatus vnà cum
 » dictis Cardinalibus omnibus sacris vestibus ac Mitris etiam indutis & ornatis de
 » dicta Basilica profiliens accessit ad gradus ante fores eiusdem Basilicæ; & super
 » altum Thalamum seu eminentem & altum locum ibidem propterea constru-
 » ctum & ornatum idem D. noster ascendit cum ipsis Cardinalibus omnibus ei-
 » dem D. nostro Papæ tunc assistentibus, obsequentibus & seruiantibus, & quod
 » seruatis ceremoniis & solennitatibus omnibus in coronatione Summi Pontificis
 » debitis & seruari consuetis, ipse D. noster per dictum Cardin. de Vrsinis priorem
 » Diaconorum Card. cum aliis Cardinalibus Ostiens. tunc nomen eo quod Eccle-
 » sia Ostiensis tunc vacabat palam & publicè coram vniuerso & innumerabili popu-
 » lo & coram infinitis peregrinis hæc omnia cum deuotione perspicentibus, &
 » coram dictis Cardinalibus omnibus ibidem præsentibus & sic fieri volentibus &
 » consentientibus coronam ac Diadema seu Tiaram, qua Rom. Pontifices coro-
 » nari consueuerunt, sacro capiti suo impositum suscepit seruatis omnibus solen-
 » nitatibus & ceremoniis consuetis & benedictionem solennem super dictum po-
 » pulum iterum dedit palam, publicè & notoriè.

» Item quod subsequenter peractis feliciter per Dei gratiam jam proximè di-
 » ctis præfatus Dominus noster Papa sicut præmittitur ornatus & coronatus ac
 » portans continuè Diadema seu Tiaram prædictam in sacro suo capite, & præ-
 » fati Cardinales omnes etiam induti & ornati, prout superius est dictum, de dicto
 » thalamo seu alto & eminenti loco simul descenderunt & immediatè manè eius-
 » dem diei super equos phaleratos, ornatos & albis pannis coopertos ascende-
 » runt & cum multitudine magna & copiosa Prælatorum simul armatorum Nobi-
 » lium & honestorum virorum eundem Dominum nostrum Papam concomita-
 » uerunt. Cuius equum iuxta morem Senator Urbis & nonnulli Nobiles & Ma-
 » gnates peditando adextrabantur de dicta Basilica sancti Petri, per Urbem Rom.
 » vsque ad Ecclesiam Lateranensem processionaliter equitauerunt, & infra can-
 » dem Lateranensem Ecclesiam vnà cum dictis Cardinalibus idem Dominus no-
 » noster Papa intrauit; & ibidem tunc ante fores Basilicæ ipsius, sicut erat de
 » more, existens Iuramentum à Senatore Urbis ac Dominis nostris spiritualium
 » & temporalium recepit; & Canonicis eiusdem Lateranensis Ecclesiæ factis de-
 » bitis & consuetis sessionibus in locis ad hoc deputatis & dictis debitis orationi-
 » bus, genuflexionibus Letania est solenniter decantata, ac distributa certa Sum-
 » ma pecuniæ inter dictos Cardinales iuxta morem quæ pecunia vocatur *Presby-*
 » *terium*, ac seruatis omnibus solennibus & ceremoniis consuetis & debitis, ibi-
 » dem Canonicis præsentibus ac eidem Domino nostro Papæ assistentibus & sic
 » fieri volentibus & consentientibus Cardinalibus omnibus supradictis. Quodque
 » omnia & singula quæ superius & in præsentis Capitulo sunt descripta fuerunt &
 » sunt vera & notoria, &c.

» Item quod post præmissa præfatus Dominus noster Papa cum Cardinalibus,
 » Prælatibus & aliis viris prædictis omnibus eundem vt præmittitur, concomitanti-
 » bus, ipsa eadem die ante prandium de dicta Ecclesia Lateranensi ad dictum Pa-
 » latium suum Apostolicum secum apud sanctum Petrum similiter equitando
 » & adextrato eius equo vt supra per Cuius Urbem reuersus fuit palam publicè
 » & notoriè.

» Item quod die Lunæ post dictum Festum Paschæ immediatè tunc sequente
 » dictus Dominus noster Urbanus Papa VI. propter reuerentiam & memoriam
 » S. memoriæ Gregorij immediati prædecessoris sui dictis Cardinalibus ac eis-
 » dem vt moris est assistentibus & obsequentibus in magna sua Capella in dicto
 » Palatio præsentibus etiam Prælatibus & compluribus aliis etiam Nobilibus magnis
 » & honestis personis in multitudine copiosa celebrari fecit coram se sollemniter

& alta voce cantando Missam pro Defunctis palam & publicè & notoriè, &c. & eam celebravit in vestibus & ornamentis Pontificalibus Cardinalis Picta- uensis.

Item quod commune dictum, communis assertio, &c. ac tunc verum, publicum & notorium, &c. Quod immediatè post completa & consummata omnia & singula superius narrata præfatus sanctissimus Dominus noster Vrbanus Papa VI. cum tota Rom. Curia. Et etiam præfati Cardinales omnes qui, vt superius dictum est, electioni Domini Papæ interfuerunt, fecerunt continuam moram & residentiam: ac fuerunt continuè præsentés in Vrbe per spatium trium mensium paucis vel circa exceptis diebus. Et donec dicti Cardinales seu eorum aliqui de ipsa Vrbe de licentia eiusdem D. Papæ ad Ciuitatem Anagninæ se transfulerunt, vt inferius dicitur.

Item quod publica vox & fama, &c. & etiam verum, publicum & notorium fuit & est, quod præfati Cardinales omnes & quilibet ipsorum per dictum tempus præfatum Dominum nostrum Vrbanum Papam tanquam verum & Canonicè Papam & Rom. Pontificem assumptum tenuerunt, habuerunt & reputauerunt, ac eum visitauerunt & honorauerunt. Et eidem tanquam Romanæ Ecclesiæ nouo & vero sponso, ac eorum Domino annulos aureos variis gemmis ornatos & alia bona & res donarunt & eidem astiterunt & obsecuti omnibus & singulis diebus, horis & interuallis, quibus Cardinales in Rom. Curia præsentés Romanos Pontifices visitare & honorare ac eidem assistere seu obsequi consueuerunt in omnibus & singulis actibus in quibus Cardinales Rom. Pontifices tam publicè quàm priuatim visitare, honorare, ac illis obsequi seu assistere consueuerunt; & specialiter ac maximè in actibus & circa actus de quibus inferius seriosius mentio fit.

Item quod communis opinio, commune dictum, &c. ac verum publicum & notorium fuit & est; & postquam dictus Dominus noster Vrbanus Papa VI. per dictos Cardinales fuit vt supra dictum est in Papam electus & dictæ Electio- ni consenserunt Cardinales ipsi qui ex eis tunc erant Episcopi & etiam qui ex eis erant Presbyteri quandoque coram præfato Domino nostro Papa; & etiam quandoque in Ecclesiis titul. eorundem Cardinalium. Et etiam quandoque in domibus habitationum eorundem, ipsi iidem in propriis eorum personis Missas tam solennes cantando, quàm etiam submissa voce celebrarunt. Quodque ipsi Cardinales in celebratione ipsarum suarum Missarum omnium & singularum, & iterum ipsarum suarum Missarum solennia, Collectas seu Orationes pro Rom. Pontificibus viuentibus dici consuetas: dixerunt palam & publicè quod præfato Domino nostro Urbano Papa VI. videlicet illam orationem, *Deus omnium fidelium Pastor & Rector famulum tuum Urbanum.* &c. Et per illas orationes auxilium Diuinum pro ipso D. Urbano tanquam pro vero Papa implorabant & implorauerunt.

Item quod publicum, verum & notorium, &c. quod omnes & singuli Cardinales prædicti singulis diebus totius dicti temporis quo in Vrbe & Romana Curia cum dicto Domino nostro Urbano Papa VI. fuerunt prout superius dictum est & per aliqua tempora quibus fuerunt in Ciuitate Anagninæ fecerunt in eorum hospitibus seu habitationibus celebrari coram se vt plurimum; Et quandoque etiam in eorum absentia Missas tam cantando & alta voce quàm etiam submissa voce. Et quod Presbyteri qui dictas Missas celebrarunt in omnibus Missis ipsorum mandantibus, volentibus, audientibus ac patientibus ipsis Cardinalibus dixerunt & dicebant orationes prædictas pro dicto Domino nostro Urbano Papa VI. Et ipsum D. Papam in eisdem orationibus expressè nominando & auxilium Diuinum pro eodem D. Urbano tanquam vero Papa misericorditer implorando.

Item quod verum, publicum & notorium fuit & est, quod ante mensem Martij superius dictum præfatus Gregorius Papa XI. tunc agens in humanis misit Legatum seu Nuncium suum Cardinalem Ambianensem prædictum ad partes Thuscæ causa tractatus pacis de qua tunc agebatur inter Romanam Ecclesiam ex vna parte & Ciuitatem ac Ciues Florentinos ex altera. Ipse Cardinalis

- » propter Missionem huius de Vrbe & Rom. Curia prædictis ante mensẽ præ-
 » dictum se absentavit palam & notoriè.
- » Item quod occasione Legationis & Missionis prædictæ præfatus Cardinalis
 » Ambianensis à tempore ipsius Missionis & vsque ad diem 28. Aprilis immediatè
 » sequentem fuit absens ab Vrbe & Rom. Curia prædictis. Et hoc fuit verum &
 » est, ac dictum, assertum, &c.
- » Item quod idem Cardinalis Ambianensis post mortem præfati Domini no-
 » stri Gregorij Papæ XI. ac etiam post Electionem, Intronizationem & coro-
 » nationem præfati Domini nostri Urbani Papæ VI. existens tunc absens ab Vrbe
 » & Rom. Curia prædictis habuit & habebat plenam & indubitam notitiam
 » vel saltem firmam & indubitam credulitatem de morte, electione, introniza-
 » tione, & coronatione prædictis.
- » Item quod præfatus Cardinalis Ambian. habitâ notitiâ seu indubitata cre-
 » dultate de prædictis, vt dictum est, voluit & præparavit venire seu redire ad
 » Urbem & Rom. Curiam prædictas; & tandem peruenit ad Urbem die 24. men-
 » sis Aprilis, & in Monasterio S. Pauli propè Urbem applicuit, ac ibidem illâ
 » die quieuit & pernoctavit.
- » Item quod die tunc immediatè sequenti quæ fuit dies 25. dicti mensis Aprilis
 » præfatus Dominus noster Urbanus Papa VI. tum honorificè recepit Cardina-
 » lem Ambianensem præfatum redeuntem tunc de Legatione prædicta vt di-
 » ctum est horâ matutinâ ac more Rom. Pontificis indutus vestibus & Mitra
 » Pontificalibus Consistorium publicum tenuerit præsentibus congregatis & se-
 » dentibus ibidem Collegialiter omnibus aliis Cardinalibus prædictis. Quod-
 » que dictus Cardinalis Ambianensis ad ipsum Dominum nostrum Papam in
 » dicto Consistorio vt præmittitur tunc sedentem venit; ac eidem tanquam vero
 » & Canonicè assumpto Rom. Pontifici genuflectens reuerentiam exhibuit &
 » pedem ac manum ipsius Domini nostri Papæ deosculatus fuit: demum ad oscu-
 » lum oris per ipsum Dominum nostrum Papam vt moris est receptus fuit: præ-
 » sentibus, adstantibus & videntibus in dicto Consistorio omnibus aliis Cardi-
 » nalibus prædictis & quampluribus aliis tam Prælatibus quàm Nobilibus ac mag-
 » nis & honestis personis in multitudine copiosâ in ipso Consistorio etiam tunc
 » existente; ipse quoque Cardinalis Ambianensis ex tunc & à dicta die 25. dicti
 » mensis Aprilis & ad tempus quo de licentia dicti Domini nostri Papæ de Vrbe
 » accessit Anagniam de qua infra dicetur, fuit continuè & moram traxit in Vrbe
 » & Rom. Curia prædictis. Et quod prædicta fuerunt vera, publica, notoria, &c.
 » Et de prædictis fuit & est publica vox, &c.
- » Item quod vltra diuina Officia per dictum Dñm nostrum Urbanum Papam VI.
 » ad dictos Cardinales solenniter & publicè celebrata de quibus & pro vt superius
 » dictum est Dñs noster Papa in die Festiu. Ascensionis Dñi nostri anni præsentis
 » à Natiuitate Dñi 1378. Missam solenniter & publicè in Basilica S. Petri in Vrbe
 » celebravit præsentibus & eidem assistentibus ac ministrantibus & obsequenti-
 » bus ac indutis vestibus sacris Cardinalibus præctis, sicut moris est, per Cardi-
 » nales fieri quando Romani Pontifices hætenus celebrabant. Quodque vnus
 » ex Diaconis Cardinalibus videlicet Cardinalis de Luna in recitatione Euan-
 » gelij & ceremoniis consuetis & ad Officium Diaconi spectantibus eidem Domi-
 » no nostro Papæ principaliter in ipsâ Missâ seruiuit & ministravit, sicut est fieri
 » consuetum: & quod dictus Cardinalis de Vrsinis publicè, palam & alta voce
 » seu cantando, recitando *Confiteor Deo, &c.* ibidem peccata generaliter Domino
 » nostro tanquam vero Papæ & vero Rom. Pontifici confessus fuit, ac veniam,
 » absolutionem & indulgentiam peccatorum ab eodem Domino nostro Papa
 » publicè & palam ibidem postulavit & petiit. Quam absolutionem & indul-
 » gentiam præmissâ oratione & seruatis aliis in talibus consuetis idem Dominus
 » noster Papa ibidem palam & publicè concessit; ipseque Cardinalis de Luna
 » principaliter deseruiens Communionem Corporis Christi, seu Eucharistiam de
 » manu eiusdem Domini nostri Papæ palam & publicè recepit. Et quod præ-
 » missa omnia fuerunt & sunt vera publica, &c. & etiam dicta, credita, &c.
- » Item quod subsequenter in die Festiuitatis Pentecostes, & in die Festiui-

ratis Corporis Christi ex tunc immediatè successiuè sequentibus præfatus Do-
 minus noster Vrbanus similiter Missam palam & publicè ac solenniter in dicta
 Basilica celebravit præsentibus ac eidem assistentibus, ministrantibus & obse-
 quentibus ac indutis vestibus sacris Cardinalibus supradictis, sicut moris est per
 Cardinales fieri, quando Rom. Pontifices hætenus celebrabant. Quodque duo
 ex Diaconis Cardinalibus videlicet Cardinalis de Vrsinis in die Pentecostes, &
 Cardinalis de Veruhyo in die Corporis Christi in recitatione Euangeliorum &
 ceremoniis consuetis, & ad Officium Diaconatus Portuensis eidem Dño nostro
 Papæ principaliter in dictis Missis seruierunt & ministrauerunt sicut est fieri con-
 suetum, & insuper publicè & palam & altâ voce seu cantando & recitando
Confiteor Deo, &c. ibidem peccata generaliter eidem Domino nostro tanquam
 Papæ vero & vero Rom. Pontifici vnus ex Diaconis generaliter confessionem
 fecit, ac veniam, absolutionem & indulgentiam præmissâ oratione & seruatis
 aliis in talibus consuetis, idem Dominus noster Papa ibidem palam & publicè
 concessit: ipsique Diaconi Cardinales præsentibus, seruientes Communionem
 Corporis Christi de manu eiusdem Domini nostri Papæ palam & publicè rece-
 perunt. Et quod præmissa omnia & singula fuerunt & sunt vera, &c. & etiam
 dicta, credita, asserta, &c.

Item quod verum, publicum & notorium, &c. & etiam publica vox & fama
 in Vrbe & Rom. Curia ac Italia prædictis & alibi fuit & est, quod præfatus
 Dominus noster Vrbanus papa VI. vnâ cum omnibus Cardinalibus superius in
 1. articulo nominatis excepto Cardinale Ambianensi, donec de dicta Lega-
 tione rediit, vt supra dictum est, & ipsi Cardinales omnes Collegialiter vnâ
 cum Domino nostro Urbano papa & omnibus & singulis diebus Consistoriali-
 bus, videlicet die Lunæ & Mercurij ac etiam Veneris, qui dies interuenerunt &
 lapsi fuerunt inter tempora coronationis ipsius Domini nostri Papæ, videlicet
 diem Resurrectionis Dominicæ, vt supra dictum est, & tempus quo dicti Cardi-
 nales recepta ab eodem licentia de Vrbe recefferunt Anagniam, de quo
 tempore etiam infra dicitur, ipsi in quantum Dominus noster papa & Cardi-
 nales tenuerunt Consistoria tam publica, quæ vt plurimum tenebantur in die-
 bus Veneris vt est moris, quàm etiam priuata quæ vt plurimum iuxta morem in
 diebus Lunæ & Mercurij tenebantur.

Item quod præfatus Dominus noster papa Vrbanus VI. in omnibus & sin-
 gulis Consistoriis prædictis palam, publicè & notoriè cum dictis Cardinalibus
 Collegialiter & Consistorialiter ibidem sedentibus & etiam coram omnibus
 aliis maximè Curialibus seu Rom. Curiam sequentibus & ad eadem Consistoria
 venientibus se exhibebat & exhibuit sicut Rom. pontifices prædecessores ab
 antiquo facere consueuerunt in eisdem Consistoriis, vestibus & ornamentis
 pontificalibus indutus super Thronum seu Sedem suam pontificaliter pro tribu-
 nali sedebat & sedit. Et quod omnia & singula quæ in præsentis articulo con-
 tinentur, fuerant & sunt vera, publica & notoria, & de eis fuit & est publica
 vox & fama in Vrbe Rom. Curia & Italia prædictis & alibi.

Item quod idem Dominus noster Vrbanus papa VI. in omnibus & singulis
 Consistoriis publicis quæ vt præmittitur, tenebat & tenuit, & in quibus pro
 Tribunali sedebat & sedit cum Cardinalibus prædictis audiebat & audiuit Ad-
 uocatos & alios proponentes Electiones seu causas & negotia Electionum tam
 Ecclesiarum Cathedralium quàm Monasteriorum, & etiam querelas & causas
 alias. Quodque tam Aduocati quàm etiam dictas causas, negotia & quere-
 las varias in maximo & quasi in infinito numero coram ipsis Domino nostro
 papa & Cardinalibus in dictis Consistoriis proposuerunt. Et hæc fuerunt & sunt
 vera, publica & notoria & de eis fuit & est publica vox & fama in Vrbe, Rom.
 Curia, & Italia prædictis & alibi.

Item quod notorium, publicum & verum, & etiam communis opinio,
 communis assertio & reputatio, publica vox & fama in Vrbe, Rom. Curia &
 Italia prædictis & alibi fuit & est quod præfatus Dominus noster Vrbanus VI.
 in dictis Consistoriis publicis omnibus, quandoque etiam in priuatis faciebat &
 fecit quamplurimas & varias & in maximo numero commissiones præfatis Car-
 dinalibus separatim seu singulariter, quandoque vni & quandoque pluribus

- » eorum simul seu coniunctim ibidem vt iam dictum est tunc existentibus & con-
- » sidentibus, ipsique Cardinales per ipsum D. nostrum Papam dati sic Commis-
- » sarij ipsas Commissiones ab eodem D. nostro recipiebant & acceptabant, acce-
- » ptarunt, receperunt & ipsarum Commissionum vigore in causis & negotijs eis-
- » dem Cardinalibus per eum commissis ad multos & varios actus procedebant &
- » processerunt, & eorum aliqui etiam definitiuas & alias sententias etiam excom-
- » municationis protulerunt palam & notoriè.
- » Item quod in Consistorijs publicis prædictis præfatus D. noster Papa præ-
- » sentibus & eidem assistentibus Cardinalibus prædictis omnibus fecit & publica-
- » uit seu publicari mandauit & fecit nonnullos processus continententes Excommu-
- » nicationis sententias & alias censuras & aggrauationes Ecclesiasticas.
- » Item quod in omnibus & singulis Consistorijs tam publicis quàm priuatis
- » prædictis Cardinales prædicti & eorum singuli, antequam sederent in eorum
- » Consistorijs, accedebant & acceperunt ad D. nostrum Papam ibidem in sua Ca-
- » thedra tunc sedentem; & inclinantes se & eorum capita eiusdem D. nostri Pa-
- » pæ plumale seu pallium humiliter deosculabantur & deosculati fuerunt; ac om-
- » nem ei reuerentiam per Cardinales Ecclesiæ Rom. retroactis Rom. Pontifici-
- » bus exhiberi & fieri consueuerunt, exhibebant & faciebant, exhibuerunt & fece-
- » runt palam, publicè & notoriè.
- » Item quod in Consistorijs priuatis supradictis quasi singulis præfatus D. N.
- » Vrbanus Papa VI. nonnullas & quamplurimas relationes dictorum Cardina-
- » lium super causis & negotijs per eum illis, vt dictum est, commissis audiuit, & sua
- » autoritate Apostolica in eisdem Consistorijs præsentibus & eidem assistentibus
- » & confidentibus dictis Cardin. & vt præmittitur etiam vt plurimum volentibus
- » & consentientibus nonnullis Ecclesijs Cathedralibus & Monasterijs tunc vacan-
- » tibus de Episcopis, Prælatibus, Abbatibus prouidit & inter cæteras prouisiones,
- » quas vt præmittitur fecit & prouidit Ecclesijs & Monasterijs & de personis in-
- » frascriptis. Primò Episcopum Massiliensem Ecclesiæ Cathedralis à vinculo
- » quo Ecclesia Massiliensis tenebatur, absoluit. Et ad tunc vacantem Ecclesiam
- » Valentiniensem & Diensem transtulit præficiendo eum in Episcopum & Pasto-
- » rem ipsius Ecclesiæ Valentiniensis & committendo sibi curam & administratio-
- » nem spiritualium & temporalium vtendo verbis per Rom. Pontifices in talibus
- » consuetis vt, videlicet autoritate Dei omnipotentis & Apostolorum Petri &
- » Pauli & nostra absoluimus præfatum Episcopum à vinculo quo tenetur ipsi
- » Massiliensi Ecclesiæ, & cum transferimus ad Ecclesias Valentiniensem & Dien-
- » sem ipsum præficimus in ipsius Ecclesiæ Episcopum & Pastorem, eique com-
- » mittimus curam & administrationem ipsius Ecclesiæ in spiritualibus & tempo-
- » ralibus, ac sicut in talibus per Rom. Pontifices est fieri consuetum.
- » Item Episcopum tunc Gracensis Ecclesiæ Cathedralis ab eadem Ecclesia ab-
- » soluit & ad tunc vacantem Ecclesiam Massiliensem transtulit.
- » Item Episcopum tunc Guenensis Ecclesiæ Cathedralis ab eadem Ecclesia
- » absoluit & ad tunc vacantem Ecclesiam Conchensem transtulit.
- » Item Ecclesiæ Guenensis tunc vacantis de persona Ioannis Roderici tunc
- » prouidit.
- » Item Ecclesiæ Venetensi Cathedrali tunc vacanti de persona Ioannis de
- » Montelongo prouidit.
- » Item Monasterio B. Mariæ de Zimebelsa Monnicensis Diœcesis tunc vacanti
- » de persona fratris Iuliani prouidit.
- » Item Monasterio S. Sepulchri Cameracensis tunc vacanti de persona fratris
- » Roberti de Pratis prouidit.
- » Item Monasterio de Monterolio Pictauiensis Diœcesis tunc vacanti de per-
- » sona fratris Guidonis Pallardici prouidit.
- » Item de Monasterio S. Crucis de Cypro Nymociensis Diœcesis tunc vacan-
- » te de persona fratris Petri Iordanis prouidit.
- » Item de Monasterio S. Proculi Bouanicensis Diœcesis tunc vacante de per-
- » sona Prioris S. Bertholi prouidit.
- » Item Monasterio S. Mariæ de Yposi Giracensis Diœcesis tunc vacante de
- » persona fratris Sarrij prouidit.

Item Monasterio Cauensi in Regno Ceciliæ tunc vacante de persona Abbatis Monasterij S. Bartholomæi Ferrariensis Diocesis prouidit.

Item Ecclesiæ Cathedrali Dinicensi tunc vacanti de persona fratris Benedicti de Thuderto.

Item Ecclesiæ Cathedrali Parmensi tunc vacanti de persona Bertrandi de Brofuno prouidit.

Item Monasterio de Longouillari Mortuensis Diocesis tunc vacanti de persona fratris Thomæ Regue prouidit.

Item Ecclesiæ Cathedrali Bretonaricensi tunc vacanti de persona Theobaldi Pellissæ prouidit.

Item Ecclesiæ Cathedrali Camerinesi tunc vacanti de persona fratris Ioannis Alberi Monachi S. Proculi prouidit, &c.

Item quod præfati Cardinales omnes seu eorum singuli à præfato D. nostro Urbano Papa VI. vt pote vero Papa & vero Rom. Pontifice diuersis & varijs temporibus & locis frequentissimè ac humiliter & instanter petiuerunt tam sibi ipsismet quàm Consanguinis, amicis & familiaribus eorum, & etiam extraneis quantumlibet & valde multis varias gratias & in maximo & quasi infinito numero tam verbo quàm etiam in supplicationibus redactis in scripturarum Rotulis super variis rebus, causis & negotijs, videlicet promotionibus diuersarum personarum ad Prælaturas & Beneficia faciendas & super Expectationibus ad Beneficia Ecclesiastica in diuersis mundi partibus. Et etiam super reservationibus Beneficiorum Ecclesiasticorum concedendis. Et pro dispensationibus in Matrimonijs & gradibus prohibitis obtinendis & super irregularitatibus & alijs inhabilitatibus diuersis tollendis vel abolendis. Et etiam super quamplurimis alijs Casibus & negotijs, pro quibus Sedes Apostolica erat merito requirenda, seu eius gratia vel misericordia imploranda. Quodque idem D. noster Papa ad petitiones, supplicationes & Instantias dictorum Cardinalium nonnullas seu quamplurimas gratias & dispensationes prædictas benignissimè concessit & fecit. Et quod omnia & singula in præfenti articulo contenta fuerint & sint vera, publica & notoria, ac etiam dicta, credita & pro veris reputata. Et de eis fuit & est publica vox & fama in vrbe & Rom. Curia, ac Italia prædictis & alibi.

Item quod inter cæteros actus, quod dictus D. noster Urbanus Papa VI. vnà cum dictis Cardinalibus prout infra dicitur, volentibus & consentientibus, approbantibus in Consistorijs factis fuit & est, quod cum Illustris Princeps Wencellaus Rex Bohemiæ per Principes Almanix ad quos spectabat, fuerit in Regem Romanorum electus. Et ipse D. noster Papa & S. Sedes Apostolica fuerint per Nuncios dicti Wenceslauri humiliter requisiti quod Electionem prædictam approbarent & confirmarent, Idem D. noster Papa examinato per eum & per dictos Cardinales dictæ Electionis negotio & habita informatione de persona Electi prædicti consuluit in Consistorio dictorum Cardinalium, cum dicta confirmatio & approbatio esset per eundem D. nostrum Papam facienda & concedenda: ad quem concedendam ipse D. noster ipsis Cardinalibus videbatur exhibere se merito & ex iustis causis fauorabilem & benignum, propter quod ipsi Cardinales pro maiori parte horum & illorum quærerent hoc negotium potius in dilationibus seu impedire. Tandem deliberarunt & consuluerunt ipsi D. nostro Papæ quod dicta confirmatio & approbatio erat & esset per ipsum D. nostrum Papam concedenda & facienda.

Item quod similiter præfatus D. noster Urbanus Papa VI. in Consistorio præsentibus & eidem assistentibus Cardinalibus prædictis, ac præmisso per eum secreto, seu auriculari Consilio ipsorum Cardinalium, vt est moris, & habitis, ac perceptis per eum illorum vocibus in hoc concurrentibus Bertrandum Cardinalem Glandacensem tunc Cardinalem Presbyterum ad vacantem tunc Ecclesiam Catholicam Hostiensem & Veletrensem promouit: ad quam soli Cardinales Rom. Ecclesiæ ab antiquo instituere solent & debent promoueri; ac eundem Cardinalem Glandacensem eidem Ecclesiæ Hostiensi & Veletrensi in Episcopum & Pastorem præfecit. Ipseque Glandacensis Cardinalis sic factus Episcopus, & vt est dictum, & in vigore promotionis prædictæ pro Episcopo Hostiensi & Veletrensi palam, publicè & notoriè se tenebat, nominabat, gerebat

» & reputabat, tenuit, nominavit & reputavit & gessit. Et talis & pro tali erat,
 » & fuit: per quæ aliàs habitus, tractatus, cognitus, nominatus & reputatus pa-
 » lam, publicè, communiter in vrbe & Rom. Curia & in Ciuitatibus Hostiensis &
 » Veletrensi, & in Italia & alibi.

» Item quod verum, publicum & notorium ac etiam commune dictum, com-
 » munis opinio, communis assertio, & reputatio in vrbe, Rom. Curia, Ciuitati-
 » bus & locis prædictis fuit & est quod post promotionem dicti Cardinalis Glandacensis in Episcopum Glandacensem & Veletrensem factam, prout supra dictum est; & ipsius promotionis vigore idem Glandacensis Cardinalis & Episcopus Hostiensis & Veletrensis gestioni, gubernationi & administrationi bonorum, rerum & iurium tam spiritualium quàm temporalium eiusdem Ecclesiæ Hostiensis & Veletrensis per se seu Vicarios, Officiarios, Procuratores & Ministros se immiscuit, & ipsam Ecclesiam in spiritualibus & temporalibus palam, publicè & notoriè gubernauit, administrauit; & inter cætera Episcopatum suum visitauit & Sacramentum Confirmationis in fronte contulit multis personis palam, publicè & notoriè. Deinde ad urbem & ad præfatum D. nostrum postea sponte redijt, & eidem Domino nostro sicut prius adstitit, &c.

» Item quod post Electionem, intronizationem, coronationem & assumptionem in Papam præfati sanctissimi in Christo D. nostri, D. Urbani Papæ VI. de quibus superius seriosè dictum est, præfati Cardinales maximè ultramontani scientes ac huiusmodi veritatem præmissorum tunc cognoscentes per diuersas mundi partes maximè ultramontanas, præmissorum veritatem notificare tunc volentes, ipsi inquam Cardinales tam simul Collegialiter & aliqui eorum particulariter ad gaudium & consolationem Christianorum nonnullis Regibus & Principibus Christianitatis, ac etiam Cardinales tunc & nunc Auenioni commorantes quorum nomina superius specificè sunt descripta. Imò multis alijs magnis & honestis personis ultra montes & alibi commorantibus per suas veras & indubitatas Epistolas & literas scripserunt, notificauerunt, & pro vero & indubitato publicauerunt, quod ipsi Cardinales dictas Epistolas mittentes & alij Cardinales ad quos dictæ Electionis intronizatio & coronatio pertinebat, præfatum sanctissimum D. nostrum Urbanum Papam VI. & Rom. Pontificem qui primo nominabatur & fuerat D. Bartholomæus Archiepiscopus Barrensis in verum Papam & Rom. Pontificem canonicè elegerunt & elegerant. Et quod ipse D. Urbanus erat & esset verus Papa & Rom. Pontifex. Et quod ipsi Principes & Cardinales qui erant Auenioni & alij quibus dicti alij Cardinales prædicta scribebant & notificabant præmissa pro vero & indubitato haberent & tenerent & crederent, aut fidem aliquam darent alicui, qui contrarium asserere vel super eis dubitare quoquomodo vellent, dictæque literæ seu Epistolæ peruenerunt ad illos, quibus vt præmittitur directæ & missæ fuerant: & illi illas se habuisse & recepisse palam & publicè asseuerant, dicunt & asserunt, &c.

» Item quod notorium, publicum, verum, &c. quod toto præfati anno 1378. seu mensibus & temporibus & partibus ipsius anni iam præteriti maximè mensis Martij, Aprilis, Maij, Iunij ac Iulij ipsius anni, & etiam post Ciuitas, seu vrbs Roma habebat & habuit continuè Magistratus & Officiarios, per quos totis ipsis temporibus gubernabatur & gubernata fuit, videlicet Senatorem, Conseruatorem, Bandarense, Iudices & alios Magistratus & Officiarios sufficientes & idoneos ad Iustitiam per totam ipsam urbem & eius districtum ministrandam, &c.

» Item quod Romanus Populus & Senator ac Officiales ipsius vrbis in publico Consistorio consistentibus omnibus supradictis Cardinalibus ac seruatis solennitatibus præfati D. nostro tanquam vero Rom. Pontifici Dominium ipsius vrbis iuxta morem, præfatusque dictus D. noster cum solitâ solennitate præfatum præsentationem & nonnullas alias eorum gratas oblationes tanquam Papa & Dominus in signum Dominij & possessionis recipit palam, publicè, & notoriè, &c.

» Item quod verum, publicum & notorium est, &c. quod Petrus Archiepiscopus Arlecensis qui erat & fuit Camerarius præfati Domini nostri Papæ Gregorij XI. tempore quo idem Gregorius infirmabatur & erat propè tempore obitus

obitus sui, & tempore ipsius obitus. Et post ipsum obitum cepit nonnulla bona videlicet ornamenta, iocalia & res pretiosas multas ad præfatum Gregorium & Cameram Apostolicam, seu Rom. spectantia, seu spectantes, ac ipsas & ipsa penes se retinuit, occultauit, omiffa receptione cuiuscunque Inuentarij de illis conferri, &c.

Item quod dictus Archiepiscopus cum dictis bonis, iocalibus & rebus prædictis absque licentia D. nostri Urbani Papæ VI. & per menses post ipsum D. nostri coronationem recessit ab vrbe ad Ciuitatem Anagninæ palam & notoriè. Et quod idem D. noster commisit & mandauit Cardinalibus de Agrifolio, Picauienti & Viuariensi tunc existentibus Anagninæ, quod eundem Petrum Archiepiscopum & olim Camerarium vnâ cum dictis bonis & rebus ibidem arrestarent, ipsique Cardinales mandatum & commissionem huiusmodi exequentes præfatum arrestum ibidem fecerunt.

Item quod præfatus D. noster Urbanus propter præmissa per dictum Petrum Arlecentem Archiepiscopum, vt dictum est, commissa & perpetrata. Et etiam pro eo quod idem Petrus Archiepiscopus quædam temeraria verba dicebatur protulisse, aliquos seu de parentela dicti Petri Archiepiscopi allocutus fuit conquerendo eis Cardinalibus de illo, & insuper dixit dictus Urbanus D. noster & comminatus fuit quod ipse non posset pati insolentias Petri Archiepiscopi & quod faceret de illo iustitiam.

Item quod commune dictum, &c. quod in Castro S. Angeli de vrbe quod erat S. Rom. Ecclesiæ, erat, fuit & est aliquis nomine Petrus, seu Peyronius Castellanus eiusdem Castri potius ibidem ad instantiam dicti Cardinalis maioris Monasterij per dictum Gregorium Papam XI. seu per ipsum Cardinalem tempore quo erat Abbas maioris Monasterij, & gubernabat nonnullas terras Italiae pro S. Rom. Ecclesia, & quod dictus Petrus Castellanus erat, fuit & est ipsius Cardinalis familiaris, domesticus & amicissimus palam, publicè & notoriè.

Item quod præfatus D. noster Urbanus post promotionem suam & pro maiori securitate sua & suæ Rom. Curie à dicto Castellano voluit habere & recuperare, ac reperijt Castrum prædictum S. Angeli, petens illi per eundem Castellanus ipsi D. nostro restitui & expediri. Quodque idem Castellanus tanquam infidelis & rebellis quærendo excusationes, seu occasiones friuolas ac malitiosas idem Castrum D. nostro Papæ restituere & expedire penitus denegabat, sicut hodie denegat, quinimo rebellem & inimicum ipsius D. nostri Papæ in ipso Castro se contulit. Et quod denegationis & rebellionis prædictarum erat, fuit & est tractator, particeps & conscius ac etiam causa dictus Cardinalis maioris Monasterij. Et quod præmissa omnia & singula fuerunt & sunt vera, publica, &c.

Item quod præfatus D. noster Urbanus Papa VI. de prædictis in proximè præcedentibus articulis informatus reprehendit propterea Cardinalem maioris Monasterij, ac eidem dixit & comminatus fuit, quod propterea procederet contra ipsum Cardinalem & iustitiam de illo faceret iuxta formam & tenorem **processuum felicitis recordationis Ioan. XXII. contra talia perpetrantes promulgatorum.**

Item quod publica vox, fama, &c. & est verum, publicum, &c. quod Franciscus de Vico qui se intitulat Præfectum vrbis & Ciuitatis Viterbiensis quæ vtique ad S. Rom. Ecclesiam pleno iure pertinuit & pertinet, & tyrannicè contra eandem Ecclesiam & dictum D. nostrum Papam, detinuit & detinet occupatam; ac fuit & esse consuevit ac est notorius & antiquus hostis & inimicus S. Rom. Ecclesiæ & ipsius D. nostri Papæ: & quod supradictus Cardinalis Ambianensis cum dicto Francisco de Vico magnam contraxit amicitiam & familiaritatem ac comparternitatem: & eidem Francisco fauebat & fauit etiam in præiudicium & damnum S. Rom. Ecclesiæ, eundem Franciscum in suis sceleribus confouendo. Et quod ipse dictus Papa super hoc reprehendit dictum Cardinalem Ambianensem dicendo & comminando eidem, quod ipse D. noster non intendebat nec vellet talia sustinere.

Item quia dicebatur quod præfatus D. noster Urbanus Papa VI. fuerat informatus quod Cardinalis S. Eustachij superius nominatus non nullas occultas &

» fraudulentas conuentiones fecerat cum Societatibus Britonum. . . . in dam-
 » num & præiudicium ipsius D. nostri Papæ. Et quod idem Cardinalis fraudu-
 » lenter egerat contra ipsum D. nostrum recipiendo certas pecunias ad finem
 » quod tractaret & faceret quod Castrum prædictum S. Angeli restitueretur D.
 » nostro Papæ: quod idem Cardinalis minimè fecit, & nihilominus dictas pecu-
 » nias sibi retinuit: Ipse inquam D. noster Papa eundem Cardinalem de hoc
 » redarguit, & eundem dixit & comminatus fuit quod non intendebat talia
 » sustinere.

» Item quod verum, publicum, &c. quod D. Cardinalis S. Eustachij per suos
 » subtiles tractatus ac blanda & deceptoria verba, ac falsas & dolosas inductiones
 » sollicitauit præfatum D. nostrum Papam & eum induxit ad dandum dictis So-
 » cietatibus Britonum magnas pecuniarum summas quas idem D. noster median-
 » tibus verbis & assertionibus ipsius credebatur illis dare propter virtutem & pro de-
 » fensione terrarum Rom. Ecclesiæ: & tamen ipsi Britones receperunt dictas
 » pecunias ab ipso D. nostro Papa contra Rom. Ecclesiam: & contra ipsum D.
 » nostrum hostiliter se opposuerunt & opponunt palam, publicè & notoriè: &
 » quod dictæ fraudis, machinationis fuerunt conscij nonnulli alij Cardinales vl-
 » tramontani in Italia commorantes. Et quod ipsi Cardinales exposciscuerunt
 » & sciunt quod D. noster Papa de dictis fraudibus contra eum vt præmittitur
 » commissis fuit & est informatus. Et quod idem D. noster tam per litteras dicto-
 » rum Cardinalium interceptas quàm alias præsuppositiones & coniecturas erat
 » & fuit & est informatus de prædictis & multis alijs machinationibus, tractatibus
 » & conspirationibus contra eundem D. nostrum Papam multipliciter per-
 » petratis.

» Item quod forma & indubitata credulitas apud discretas personas & gra-
 » ues quamplurimas, ac etiam dictum, assertum, &c. nec non publica vox & fa-
 » ma in vrbe & Rom. Curia, &c. ac tunc verum fuit & est quod prædicti Cardi-
 » nales in vrbe tunc existentes maximè Cardinales Gallici & ultramontani om-
 » nes per dictum D. nostrum Papam, vt præmissum est, eisdem dictis & de alijs
 » per ipsum D. nostrum Papam vt præmittitur gestis & factis; & propter illa ma-
 » ximè. Et etiam in concedendis eisdem Cardinalibus nonnullis petitionibus
 » quas importunè & iniustè quandoque faciebant, idem D. noster non eis facilis
 » erat, fuerunt & sunt malè contenti: quin imò & indignati contra eundem D.
 » nostrum. Et quod propterea ipsi cogitabant & cogitauerunt & machinaban-
 » tur & machinati fuerunt erigere sua cornua & maleuolos animos ac conspirare
 » contra eundem D. nostrum Papam.

» Item quod dudum circa finem mensis Iunij dicti anni præsentis 1378. &
 » etiam nonnulli ex ipsis ante ipsum mensem præfati Cardinales Gallici & ultra-
 » montani in vrbe tunc existentes volentes de ipsa vrbe ad Ciuitatem Anagninæ
 » recedere; videlicet Lemouicensis, de Agrifolio, Glandacensis, Gebennensis,
 » de Britannia, Pictauiensis, Viuariensis, maioris Monasterij, S. Angeli, S. Eu-
 » stachij, de Verulho & de Luna Cardinales ipsi & quilibet ipsorum illis licen-
 » tiam recedendi de ipsa vrbe ad dictam Ciuitatem Anagninam prætententes &
 » allegantes causas, videlicet quod aer Romanus in feruoribus æstatis erat nimis
 » calidus & intemperatus quàm Anagninæ, vbi erat bonus aer. Et quod ipsi Car-
 » dinales habebant ibi prouisiones suas de victualibus: quodque ipse D. noster
 » volens tunc eisdem Cardinalibus in hac parte complacere, & illorum precibus
 » annuere, dedit illis & concessit prædictam licentiam.

» Item quod subsequenter infra paucos dies à die petitæ & obtentæ per dictos
 » Cardinales vt præmittitur dictæ licentiæ, ipsi de eadem vrbe recesserunt ad di-
 » ctam Ciuitatem Anagninæ & ibidem ex tunc per multos menses permanserunt.
 » Et quod præfatus D. noster Papa post illorum recessum per nonnullos dies in
 » vrbe remansit & donec de ipsa vrbe paulo ante festum B. Petri & Pauli Apосто-
 » rum ad Ciuitatem Tiburtinam recessit.

» Item quod verum, publicum, &c. ac Ciuitatibus Anagninæ & Tiburtina præ-
 » dictis & in Italia & alibi fuit & est, quod Cardinales supra proximè nominati,
 » & eorum quilibet saltem & in maiori parte ipsorum post decessum illorum de
 » quo dictum est & existentes tunc in Ciuitate Anagnina tam per literas quàm per

Nuncios ipsorum requisierunt & requiri fecerunt præfatum D. nostrum Vrbanum Papam VI. tanquam Papam & verum Rom. Pontificem de & super multis negotijs & gratijs in & super beneficijs Ecclesiasticis, ac alijs gratijs eisdem Cardinalibus & alijs personis per ipsum D. nostrum Papam concedendis, ipsum D. nostrum Papam & Rom. Pontificem in suis scriptiõibus & verbis & per suos Nuntios nominando & reputando palam & notoriè.

Item quod verum, publicum, &c. quod dicti Cardinales qui vt superius dictum est, recesserunt Anagniam, & maximè Cardinalis Lemouicensis qui tunc erat summus Pœnitentiarius, existentes tunc in eadem Ciuitate Anagninæ in eorum sigillis, instrumentis & scripturis authenticis sigillis ipsorum Cardinalium sigillatis, maximè dictus summus Pœnitentiarius in literis ratione Officij quod gerebat ab eodem ceu eius Cancellarius processerunt præfatum D. nostrum Vrbanum Papam VI. tam in denunciacione anni Pontificatus quam in alijs verbis in quibus fiebat mentio de Papa, nominabant & reputabant Papam & verum Rom. Pontificem: ac talem & pro tali audierunt & sciuerunt ac passi fuerunt, ac etiam mandabant & mandauerunt, faciebant & fecerunt cum nominari & reputari & haberi in instrumentis publicis quæ eisdem Cardinalibus seu amicis eorum mandato conficiebantur seu recitabantur.

Item quod publicum, &c. quod præfatus D. noster Vrbanus Papa VI. fuit & est & esse debet verus Papa & verus Rom. Pontifex & talis fuit & est habitus, cogitatus, nominatus & reputatus, palam, publicè & notoriè per omnes & singulos fideles & Catholicos Christianos mundi. Et talem & pro tali se concessit, nominauit & reputauit, & à tempore Creationis suæ de quo supra dictum est, & vsque in præsens tempus, per Dei gratiam laudabilem exercuit & gessit ac fecit omnes & singulos actus ad Officium Rom. Pontificis & veri Papæ spectantes, fuitque per dictum tempus & est in plena possessione, seu quasi officij veri Papatus & Rom. Pontificatus, ac etiam exercitij eiusdem & omnium & singulorum actuum ad idem officium spectantium palam, publicè & notoriè. Et de præmissis fuit & est publica vox & fama, communis opinio, communis assertio & reputatio, commune dictum, ac fama & indubitata credulitas in vrbe, Romana Curia, Italia & alijs prædictis partibus & alijs locis, &c.

Vt autem per recitationem & discussionem eorum quæ dicuntur ex aduerso proposita veritas tanquam sæpius agitata splendescat in lucem, & huiusmodi negotij merita partium assertione pendantur, ac proinde Iustitia dicti sanctissimi D. nostri Urbani Papæ VI. circa summi Pontificatus adeptionem quamquam luce meridiana clarior, quorundam tamen æmulorum factum pertinaciter impugnantium; seu vt veritas amœnitas, suam in effectu turpitudinem tam inærecundè quam calumniosè proponentium assertionibus impugnata, & quo ad vulgares & imbecilles obicura forsitan seu dubia reddita semetipsam in mententiam erigat firmitatem. Idcirco tempestiuum videtur commemorare breuiter quæ contra eandem in suæ calumniæ clypeum ijdem æmuli proponere machinantur, ac illis verbosa disputatione rejecta & iuris allegationibus quibus peritioribus & prolixioribus temporis deliberationi relinquo, petiuissem respondere prout diuina gratia capacitatis meæ modulum dignabitur adimplere. Circa quod in summa pronuntiandum est quod Aduersarij pro suæ fundationis fundamento nihil aliud producant in medium, nisi quia electio dicti D. nostri, intronizatio, coronatio & alia circa hæc gesta per impressionem seu merum, qui debebat cadere in constantes viros, fuerunt extorta & sic nulla, quam allegationem per varias circumstantias & media quæ per ordinem subtrus recitabo satagunt deducere. Dicunt enim

1. Quod mortuo D. Gregorio, per cuius obitum Sedes Apostolica tunc vacabat, Officiarij vrhis habuerunt diuersa Colloquia super modo per eos tenendo super electione futuri Rom. Pontificis quæ tunc fienda imminebat, concludendo semper in illis Concilijs quod omnino expediebat Romanis habere Papam Italicum vel Romanum & quod de hoc pulchro modo supplicarent Cardinalibus, quod etsi precibus impetrare non possent, compellerent ad hoc Cardinales.

2. Quod antequam dicti Cardinales intrarent Conclauē, dicti Officiarij cum quibusdam alijs Rom. Ciuibus supplicauerunt ipsis Cardinalibus simul congregatis, & eos requisierunt vt eligerent Papam Rom. seu Italicum, addentes in requisitione sua quod ipsi Cardinales ante ingressum Conclauis vellent eos sub per hac re pro consolatione Populi declarare seu certos facere. Et etiam subiungentes ijdem supplicantes, quod alias dubitabant de maximis & irreparabilibus periculis cum viderent & cognoscerent corda nimium subleuata: & hanc eandem requisitionem fecerunt & reperierunt singulis Cardinalibus in domibus eorum. Et quod postea cum 4. de Cardinalibus Italicis de mandato omnium aliorum conuocassent dictos Officiarios in loco certo, increpabant illos de modis quos tenebant & verbis quæ dicebant super præmissa. Ipsi verò Officiarij responderunt eis quod nisi haberent Papam Rom. vel Italicum, ipsi essent in periculo & alium facere non poterant.
3. Quod Cardinalibus ad Conclauē pergentibus & transeuntibus per plateam S. Petri, tota ipsa platea fuit impleta populo pro magna parte armato, & quod ipsis Cardinalibus in Palatium intrantibus magna pars illius populi etiam intrauit Palatium, & ibidem per totam noctem & vsque ad exitum Cardinalium de Conclauē steterunt & ruperunt diuersas portas diuersarum domorum in Palatio, & ipsum Palatium circundederunt ab omni parte armatis hominibus, ita quod non posset intrare, vel exire sine eorum voluntate.
4. Quod Cardinalibus ingressis Conclauē, postquam alij omnes inde recesserunt excepto Senatore & quibusdam paucis; & cum porta eiusdem Conclauis custodiretur, ita quod nullus sine licentia posset intrare, superuenerunt quidam Ministri, seu Officiarij populi qui vocantur Capita Regionum cum nonnullis alijs Ciuibus & Conclauē voluerunt omnino intrare & intrarunt licet cum displicentia Cardinalium. Et eisdem Cardinalibus congregatis similem requisitionem fecerunt petentes vicibus iteratis, quod antequam exirent Conclauē, de hoc declararetur expressè subiungentes etiam & pluries repetentes, quod ita videbant populum dispositum quod istud non poterat aliter transire sine periculo personarum.
5. Quod antequam Cardinales intrassent Conclauē, fuerat eis per multos reportatum quod erant in vrbe aliqui Prælati quorum aliqui erant Romani, alij qui Italici vt impressio fieret Cardinalibus, totis viribus inflammabant populum, & multa quilibet promittebat officia in casu quod ipse eligeretur in Papam.
6. Quod mortuo D. N. Gr. solum 16. Cardinales erant in vrbe ad quos spectabat ius eligendi Rom. Pontificis quorum 12. erant vltromontani & 4. Italici, & quod omnes vltromontani ante ingressum Conclauis & in ipso ingressu, vt post vsque ad tempus impressionis continuè prout ipsi asserunt, fuerunt in proposito eligendi in Papam aliquem ex seipsis: Italici autem erant in proposito eligendi aliquem de Collegio, & vbi bono modo posset fieri, erant in proposito quod Italicus eligeretur de Collegio, vel extra Collegium, dum tamen debito modo eligeretur, protulissent tamen illos de Collegio, & in ista voluntate permanferunt etiam post ingressum Conclauis, vt est dictum, vsque in Craftinum post Missas, non obstante quod Romani occupassent Palatium, & tota nocte existentes armati quasi sine intermissione clamabant *Romanum vel Italicum volumus*. Et ita cum sonitu tubarum & tympanorum seu taburnorum continuauerunt. Et quod Romani dictos rumores continuauerunt etiam vsque ad rupturam Conclauis per eos factam.
7. Quod auditis Missis dum Cardinales se disponerent ad tractandum de Electione Rom. Pontificis, Campanæ Capitolij & Ecclesiæ S. Petri quæ est iuxta dictum Palatium, inceperunt pulsari pro congregatione populi: & quod tunc populus fortius cepit clamare *Romanum vel Italicum volumus*.
8. Quod Cardinales fuerunt tunc aduísati per illos qui ab extra custodierunt Conclauē, quorum aliqui erant Romani per Cardinales electi & aliqui vltromontani; quod si non statim sine aliqua mora eligerent Romanum vel Italicum, omnino ipsi Cardinales essent in periculo quòd inciderentur per frustra, propterea quod Cardinales vltromontani propter vitandum mortis peri-

eulum , provt tunc maior pars dixit , & nunc omnes etiam affirmant cum «
 sacramento quod aliàs nisi ob mortis periculum non consenserunt , quod Ita- «
 licus non eligeretur ; Et quod aliqui ex Cardinalibus Italicis dixerunt quod nul- «
 latenus acceptarent si talis non eligeretur , cum viderent impressionem quæ «
 fiebat. Ob quæ ex abrupto sine aliqua distinctione personæ nominauerunt D. «
 B. Archiepiscopum Barrensem & ipsum tanquam illum quem credebant eis «
 magis notum & expertum magis in factis Rom. Ecclesiæ elegerunt in Papam «
 animo & proposito vt ipsi tunc dixerunt vt ipse verus Papa esset , timore tamen «
 prædicto durante vt nunc asserunt , exceptis duobus , vno vltromontano qui di- «
 xit quod consentiebat taliter qualiter tanquam pulsus ; & quod credebat quod «
 Electio esset nulla ; & vno Cardinale Rom. qui dixit quod propter notoriam «
 impressionem quam videbat , nec ipsi Archiepiscopo Barrensi , nec alteri daret «
 vocem suam nisi cessaret impressio & esset in sua libertate. Et vltius dixerunt «
 aliqui Cardinales inter se quod fieret provt aliàs fuerat factum & per Chroni- «
 cas apparet , videlicet quod quam primum commodè possent , recederent ad lo- «
 cum tutum , & quod ipse Electus renunciaret ad cautelam & quod pro tunc de «
 nouo reeligeretur.

9. Quod Cardinales cum iam pluries super expeditione negotij fuissent per «
 Custodes Conclauis sollicitati ad Populum clamantem tumultuantemque & «
 iam dispositum ad furiosâ , miserunt tres ex se ipsis Cardinalibus. Et quia non «
 audebant eis in illo furore existentibus publicare Electionem factam per eos , «
 fecerunt eis promitti & promiserunt quod illos infra tunc diem crastinam con- «
 solarentur ante Vesperas de nouo Papa Romano vel Italico , ac fecerunt popu- «
 lum rogari vt recederet , qui tum magnâ difficultate recessit de aula , non tamen «
 exiuit palatium vel circuitum eius , sed aliquantulum rumor cessauit. Et nun- «
 cium Cardinales miserunt pro multis Prælatiis qui erant in vrbe , inter quos erat «
 dictus Archiepiscopus Barrensis electus , & per prædictum modum ipse Electus «
 vidit Populum furem & impressionem & violentiam factam & clamores , &c. «
 & sciuit omnia facta per Populum tanquam rem notoriam.

10. Quod cum Romani ex aliquibus signis perpendissent , quod non erat «
 electus Romanus Pontifex , tum maximè furere inceperunt , frangere Conclauem , «
 & per tres partes fregerunt , & ipsum introierunt Officiarij & Populus armatus «
 quantum ferè recipi potuit : propter quod Domini plus solito timentes de mor- «
 te , in Capella secreta se pro maiori parte reduxerunt ; cuius porta fuit statim cum «
 securibus fracta ; & intrauit Populus armatus clamans vt supra : Et omnes Car- «
 dinales hinc inde circundedit , nisi quod vnus ex Cardinalibus volens suum & «
 aliorum periculum euitare , dixit illis de Populo quod Cardinalis S. Petri erat «
 Electus qui erat Romanus : sed nolebat consentire , & ipsi de Populo induce- «
 rent eum ad consentiendum , creditur quod omnes Cardinales fuissent inter- «
 fekti , maximè vltromontani : sed audito illo verbo per illos de Populo ipsi irru- «
 erunt in prædictum Cardinalem S. Petri , & dum accederent ad faciendum ei re- «
 uerentiam , quilibet ex Cardinalibus vt melius poruit , exiuit Palatium & aliqui «
 exiuerunt Romam , vel de nocte , vel dissimulato habitu & aliqui etiam sub dis- «
 simulato habitu se retraxerunt ad Castrum S. Angeli : aliqui tamen pauciores «
 in domibus suis remanserunt.

11. Quod in Crastino quieto Populo aliquialiter D. Barrensis Electus qui re- «
 manserat in Palatio & nullo modo voluit exire , licet pluries per aliquos ex Car- «
 dinalibus requisitus esset vt exiret , misit ad Cardinales qui tunc erant in Castro «
 S. Angeli iteratis vicibus vt venirent ad ipsum : & quia non veniebant citò , fe- «
 cit eos requiri per Bandarenfes & alios Officiarios vrbis pro parte Populi , vt «
 ipsi Cardinales asseruerunt , quod pro maioris scandali euitatione omnino exi- «
 rent Castrum & venirent ad Palatium. Ipsi verò Cardinales vt affirmant , du- «
 bitantes de maiori scandalo , maximè quia tam ipsorum quàm aliorum familiæ «
 erant dispersæ per vrbem primò scripserunt manibus proprijs quod erant con- «
 senti quod Cardinales qui erant ab extra intronizarent dictum Electum ; & ad «
 fiendum illud illos constituebant procuratores. Demum quia fuerunt præ- «
 dicto modo requisiti , exiuerunt Castrum & venerunt ad Palatium , & ipsum «
 Electum intronizauerunt more consueto. Et cum hoc sciuerunt Cardinales «

» qui de Vrbe recesserant, redierunt; & Cardinalem ipsum postea coronauerunt,
 » & ab illo tempore in reuerentia & aliis tractauerunt eum in Papam, tamen vt
 » asserunt, nunquam intentionem habuerunt vt per eos aliud ius tribueretur
 » quàm quod esset ei ex Electione quæsitum. Ipse autem in Consistoriis & aliis
 » vsus est vt Papa. Hæc tamen omnia facta sunt in Vrbe vbi Cardinales saltem
 » Ultramontani vt dicunt, nunquam reputauerunt se securos; imo verisimiliter
 » credunt quod si in Vrbe dictam Electionem reuocassent in dubium, fuissent in
 » magno periculo. Ipseque licet requisitus pluries noluit exire Urbem, nisi
 » postquam omnes Cardinales Ultramontani iuerunt Anagniam, & tunc venit ad
 » Ciuitatem Tiburtinam populo Rom. subjectam.

» Recitatis ergo subtiliter aduersariorum allegationibus superest quod de
 » illis breuiter respondeamus. Quibus vt reor dari possunt duplicis modi Res-
 » ponsiones, generales videlicet quoad omnes, quatinus in facto consistunt
 » omni ferè veritate destitutæ, & nedum non probatæ, sed tanquam calumnio-
 » sæ à beneficio probandi propellendæ: quinimò in magnâ sui parte per rerum
 » naturam improbabilis, prout earum inspectio satis ostendit. Vnde circa hoc
 » latius non insisto; sed bono viro relinquo. Et speciales, quodlibet capitulum
 » sigillatim & familiariter tangendo & ostendendo quod nullum eorum etiam suo
 » modo probatum impressionem aut justum metum justis sufficientem probat. Ex
 » ordine itaque quodlibet eorum in Dei nomine prosequamur & discutiamus,
 » omittis vt præmissimus, allegationibus Iuris.

» Ad primum respondeo quod de se paret Consilia quæ tum concludebant
 » quod expediebat Romanis, &c. Et quod pulcro seu honesto modo supplica-
 » rent & esse laudanda, vrpote ad finem laudabilem & Deo gratum tendentia,
 » videlicet quod Papa in sede sua & à Deo immutabiliter præordinata continuam
 » residentiam faceret, & etiam propter rationes justissimas per Romanos allega-
 » tas: quibus responderi non potest in tertio decimo articulo recitato superius.
 » Quantum verò concludebat quod ad hoc compellerentur Cardinales, licet hoc
 » malè sonare videatur, tamen vana ab omni excusatione nuda & in absentia
 » Cardinalium prolata verba fuerunt; & ideo nunc impressionem nec metum
 » justum inducere potuerunt. Et vtinam à jure datus esset Cardinalibus seue-
 » rior & rigidus executor cum potestate etiam præcisè eos compellendi talem &
 » taliter eligere cum Electio fienda immineret qui dictam residentiam omnino
 » facturus esset: nam multa sequerentur toti Christianitati vtilia, absurda & dam-
 » nosa vitarentur; sicut inconuertibiliter demonstrant rationes præallegatæ;
 » & esset æquè rationabile statuere & modum inuenire quod Romanus Pontifex
 » jam creatus, quæ tamen & toti mundo sunt vtilia, faceret, sicut quod tem-
 » pore vacationis eius Electio celeriter expediat, proinde super quo emanauit
 » Constitutio Greg. XI. in Concil. Lugdunensi.

» Ad secundum vt loquar cum Sceuola, dico supra responsum, nisi fortè ta-
 » les & tanti quales & quanti debent esse & ostendere se Cardinales Ecclesiæ,
 » quod pusillanimes & ultra modum formidolosi in suæ dignitatis minutionem &
 » ridiculum ad Ecclesiæ & fidei Catholicæ **grauè dispendium multorum etiam**
 » scandalum velint nuncupari. Rursus nisi calumniari velint prouisiones, cautio-
 » nes, iuramenta & cautelæ à prædictis minantibus postmodum per eos solenni-
 » ter & prouidè receptæ debuerunt tunc ad plenam securitatem induendam esse
 » stantes quoad fortitudinem allegandam inimicitæ præcedentis.

» Ad tertium dico rogans vt mihi respondeas quæ admiserit populus armatus
 » in platea? quæ fractura portarum aliquarum & circumfessio populi, Palatii?
 » Conclauis? &c. saluis remanentibus & illæsis nunquam ad illos de
 » populo tanquam Ministros & Coadiutores Custodiæ de mandato seu consensu
 » Officiariorum & Palatium ad Custodiam Conclauis etiam à Iure
 » Deputatorum ibidem etiam præsentium & circumspectientium spectat etiam
 » Conclauis Custodia, quod vtique nequibat fieri nisi Palatium intrassent & il-
 » lud vndique circumdedissent portarum apertione non potuissent domos quibus
 » indigebant, introire: quam apertionem non poterant facere sine fractione;
 » quia non est verisimile quod haberent penes se Clauis illarum. Nec potentes
 » consistere sub domo vel ad aërem pro custodia maximè noctis tempore quo

etiam de iure geminari debet custodia, remanere nisi contra professionis tuæ debitum ac contra velis omnia in deteriore partem interpretari, quod non licet.

Ad quartum eodem stemate respondeo quo ad primum & secundum quibus istud quartum per omnia conformatur.

Ad quintum, quod utique non meruit recitari præ verecundia tua cum allegas.

Ad sextum per responsonem volo tu Transmontane; qui hodie in hoc cum arduo negotio contra dictum Dominum nostrum Vrbanum Papam te partem constituisti principalem, imò aduersarium & inimicum Capitaalem an tunc quod asseris te fuisse illius propositi? sic danda fides & idoneum sic testimonium tuum? de quo etiam proposito seu mentione nullus alius testari posset, quia soli Deo qui renes scrutatur & corda & nulli alij extra te mens tua patuit aut potest esse nota. Præterea bene nosti quod post Assumptionem eiusdem Domini nostri captandæ beneuolentiæ causâ ac eius gratiam, ad tuum fauorem attrahendi pro rei veritate constantis dixisti te fuisse causam, principium & fundamentum promotionis eius ad apicem Apostolicæ dignitatis: malè ergo conueniunt quæ nunc de tua intentione præterita nimis calumniosè asseris; & qui dictam assumptionem eidem sicut præmittitur incontinenti tunc asseruisti. De intentione autem Italicorum, quæ seu qualis fuerit & est tunc penitus incognita, nihil ad cœnam, reprobatur lapidem quem tu inique reprobas qui per Dei gratiam factus est in caput anguli.

Ad septimum Respondeo quod pulsationes campanarum multominus quàm verba vociferantium timere & pro iusto metu allegare debuisti. Hæ autem vociferationes non sufficiunt: ergo nec illæ pulsationes per argumentum septimum.

Ad octauum Respondeo quod ex his quæ hic partim asseris probata te in dictum Dominum nostrum vt Papa verus fieret, liberè consensisse: nam licet verba comminationum quæ asseris tendentium secundum te ad finem mentendi, circa metum, tua tamen intentio talem timoris incussionem non secuta constiterit te istum verum Papam esse voluisse, non enim sequitur *Titius est vir crudelis & potentissimus*, minatur mihi mortem aut aliud facit, sufficit ne ad incutiendum mihi iustum metum, vt Mæuium eligam, & Mæuium elegi: ergo per metum elegi. Potuit enim nihilominus habere voluntatem liberam Mæuium eligendi: nec illi qui se putat metum incutere meæ potuit voluntati vel voluntati dominari, quando spontanea ad volendum esse potuerit & libera vel omnis etiamsi excoriarer, abesse. Exuberanter tuis quibus declarasti, teeligere animo, vt esset verus Papa, euidenter conuincitur, quod metu non elegisti: si enim metu elegisses, utique verus Papa non esset. Ista enim duo inuicem sibi repugnant, esse verum Papam & esse electum per metum, qui cadebat in constantem; rursus nec metus ex minis, iactationibus vel contestationibus reputatur sufficiens, sed & ipsa atrocitate facti, maximè vbi iactationes non procedunt à tali qui solitus est illas ad effectum perducere, quod utique per Dei gratiam de Officialibus & populo Romano probari non posset. Vnde tales populi voces lex varias appellat, & propterea non inaudiendas, sed parui pendendas esse mandat.

Ad nonum Respondeo, quod aut te non intelligo aut calumniosè & quasi implicando verbis contradictionem sic loqueris. Habeo enim vbique per verba tua quod illi de populo Rom. petebant Italicum vel Romanum alterutrum. Ergo pariter aut è continenti, quia hoc significat alternatim, vel nec magis Romanum vel Italicum desiderabat habere vel contra modo cum dicis quod Cardinales tres missi non fuerunt ausi tunc illis de populo publicare Electionem jam factam quasi fortè displicibilem populo. Videris innuere quod non fuissent contenti electione facta licet electus esset Italicus. Et etiam statim subjungis, quod dicti tres Cardinales promiserunt illis quod infra diem, &c. consolarentur illos de Romano Papa vel Italico. Dic mihi ergo, quare die futura magis essent contenti de Electione Papæ Italici quàm ipsa die tunc præsentis. Verba ergo tua in hac parte tuam detegunt calumniam. Et potest tunc dici quod citius capita men-

» dax quàm claudus ; & quod tanquam implicans in effectu contra sis impellen-
 » dus, nec tibi sit danda fides.
 » Ad decimum Respondeo quod hoc quod asseris hic & in principio, contraria-
 » tur ei quod sapius dixisti, videlicet quod populus clamabat & desiderabat alter-
 » natum Romanum vel Italicum: quare ergo processisset cum furore ad aliquid illi-
 » tudinem non cadit. Et idem non est tibi danda fides, & potius credendum est quod
 » hoc quod asseris contigerit, quia non publicaueras populo Electionem jam prius
 » per te libere factam quod vti que fuisset iuri consonum. Et sic populus crede-
 » bat & credere debebat quod infecto negotio forsitan volebas recedere vel illud
 » plus debito dicere ; sicut deductum est superius in articulis. Præterea quod ad
 » Romanorum violentiam quam hic præ tendis, commissam ; cum secundum
 » verborum tuorum seriem facta fuerit, post jam perfectam & perfectissimam ac
 » etiam geminatam liberam Electionem, cum factum legitime ex superuenienti casu
 » non sit retractandū. Item potest dici quod nimium fuisti meticulosus quia nullus
 » fuit verberatus, pulsatus, vel gladius euaginat, imò nec minæ mortis vel crucia-
 » tus corporis fuerant ibidem illatæ, nec verba aliqua per illos dicta, nisi quod po-
 » pulus clamabat vt supra videtur, *volumus Romanum vel Italicum*, nec videtur
 » an abesset culpa, eo quod securam tenebat Electionem de vero Italico per te fa-
 » ctam, quam si eis tunc vel ante publicasses, verisimiliter eadem est illarum com-
 » motionum seu vociferationum satis fuisse datum eo quod vidissent eorum peti-
 » tioni & desiderio satisfactum.
 » Ad undecimum & vltimum Respondeo quod sicut verba tua sonant, si quid
 » hic dicitur quod videatur pungendum, est assertio tua vt ipsi Cardinales asse-
 » runt, &c. Et testimonio tuo & assertioni tuæ non est credendum per ea quæ
 » dixi circa sextum. Et tamen dicis quod Officiales illi incusserunt merum per
 » eorum verba Cardinales in Castro sancti Angeli, &c. Satis videtur friuolum &
 » calumniosum, quia Castrum illud est tutissimum & inexpugnabile : nec curat
 » de Romanis : quod hodie Magistra rerum docet experientia, &c.
 » Hisce duobus Tractatibus qui in MS. San-Victorino tribuuntur DD. de
 » Lignano & de Sena Doctoribus Bononiensibus, accedit tertius Pilei de
 » Prata Archiepiscopi Ravennatis & Cardinalis ad Ludouicum Flandriæ Comi-
 » tem, quem hortatur ad partes Urbani tuendas. Quam quidem Relationem ex
 » MS. Abbatie Gemmeticensis edidit in lucem Lucas Dacherius in 4. Tomo
 » spicilegij estque huiusmodi.

PILEI DE PRATA ARCHIEPISCOPI RAVENNATIS
R. E. Cardinalis ad Ludouicum Comitem Flandriæ.

Illustris Princeps & Domine Confidentissime. Experientia rerum Magistra
 mihi de vestra benignitate monstrauit Catholicum Principem vos semper
 fuisse, ac fore Ecclesiæ sponsæ Christi zelatorem & brachium singulare, veri-
 tatis defensorem, reproborum damnatorem, Iustitiæ & æquitatis speculum &
 exemplar. Hæc in causa fuerunt omnia vt Excellentia vestra clarè aperiam
 mentem meam, vt veritatem loquar, vt absconsa patefaciam, ne ex facti igno-
 rantia & Schismaticorum quorundam Cardinalium detractionibus eorumque
 sequacium, Canonice Electionis & inthronizationis sanctissimi in Christo Pa-
 tris ac Domini nostri D. Urbani Diuina Prouidentia Papæ VI. veritas tanto
 Principi & eius subditis atque beneuolis occultetur. Hinc est, *Serenissime Prin-*
ceps, quod Christi vnica & inconsutilis Tunica scindi queritur ab his qui erant
 suæ custodiæ deputati, templumque pretiosissimum Dei in derisum fidelibus
 ponitur : & quæ prius sedebat ornata in thalamo, planctu & dolore vestitur,
 & proh dolor : à Ministris Templi, qui debebant contra quoscunque nefarios
 proprio sanguine juxta piorum prædecessorum vestigia defensare. *O sacra*
Petri sedes solita dudum à Regibus & Principibus defensari! cur sic ab illis scindi
 quereris, qui te vnica sine parcendo suæ vitæ, si fuisset expediens, seruare
 debebant, qui tibi de sponso juxta cor tuum & populi tui prouiderunt. O Chri-
 sti Catholici Princeps : ô fortia Ecclesiæ brachia quid dormitis : quid tardatis
 eorum

eorum furorem compescere, qui suæ salutis immemores sanctissimam Christi fidem destruere tanto quondam per orbem totum progenitorum vestrorum sanguine propagatam? ubi est fides, ubi prudentia, ubi fortitudo, ubi magnanimitas, ubi charitas, ubi spes, ubi omnis strenuissima virtus vestra? cur sic, si mihi cum reuerentia vos arguere liceat, à claris priscorum vestrorum operibus ob tantam inertiam deuatis? Respicite cum lachrymarum profusio, supplex oro, & intelligite totius negotij veritatem, ac demum exurgite ad sanctissimi Domini nostri præfati & Spontæ Christi defensionem & tanti erroris purificationem, ne in derisum populis Mater fidelium exponatur.

Clareat namque Celsitudini vestræ, Magnanime Princeps, quod Sede Apostolica vacante Pastore Domini Cardinales Ultramontani sæpius antequam Conclauē intrarent, vt de iure tenentur, inter eos de nouo Pontifice eligendo tractarunt, patriæ suæ ac sanguini potius quam Christiano populo prouidere volentes. Inter quos orta fuit dissensio, Lemonicibus querentibus pro vno ipsorum Papatum habere, aliis Ultramontanis resistentibus eis & volentibus pro aliquo eorum Apostolicam Sedem cum maximis industriis obtinere. Sed immensa Christi bonitas, quæ volebat virtuti & non sanguini de ipsius Vicariatu disponere, eos in tanta & tali dissensione passâ non est diutius perdurare itavt meretricis illius more quilibet ipsorum dixerit, *Nec mihi nec tibi*, sed de illo cuius sit, in Conclauē fortiemur. Nam tunc pars qualibet illorum, præcipuè Lemouicentium ad Italicum se disposuit eligendam: itavt sanctissimo Domino nostro præfato quem postea elegerunt, per secretos Nuncios notum fecerint, antequam introissent Conclauē, quod cum Romanum eligerent in Pastorem. Ista circuriosissima veritas, Fidelissime Princeps, sicut Christus veritas est & Filius Dei Paris. Deinde existentes in Conclauē licet Romanum Romani velle se Pontificem acclamarent, nihilominus ipsi dictum sanctissimum Dominum nostrum concorditer & Canonicè elegerunt, nemine excepto, nisi Florentino qui elegit Dominum S. Petri, & demum Domino nostro præfato per accessionem consentit, hanc electionem tenendo secretam, vt possent interim cum Romano populo concordare. Et vt Domini nostri persona in tuto esset, ne à populo læderetur. Et tamen diutius quod factum fuerat, celari non potuit, etsi primo vox insonuit in populo de Domino S. Petri, tamen secundo quòd Barrensis esset Electus, in populo vox insurrexit: ad quam vocem Romani furere cœperunt & Conclauē frangere violenter. Quod videntes DD. Cardinales & periculum personale timentes indui fecerunt Papaliter Dominum sancti Petri, fractoque Conclauē & Romanis eum videntibus vt Papam, à furia quieuerunt, & DD. Cardinales Conclauē exierunt: quorum Gebennensis ad Castrum Sagaroli, quod est D. Agapiti de Columna distans à Roma per sex milliaria. D. sancti Angeli ad Rocam Ardia tutissimam Monasterij sancti Pauli iuxta mare, DD. De Vrfinis & sancti Eustachij ad Castrum Vici Varri tutissimum dicti Domini de Vrfinis pariter confugerunt, quod millibus distat ab Vrbe. Octo ex aliis Dominis prælibatis Castrum sancti Angeli tutissimum & inexpugnabile intrauerunt; quatuor in Vrbe remanserunt, videlicet Florentinus, Mediolanensis, de Arragonia, & Majoris-Monasterij, quibus nulla molestia prorsus facta fuit, maximè subsedente & populo totaliter quietato. Officiales Urbis se inermes ad Palatium vt Domino sancti Petri tanquam Summo Pontifici reuerentiam facerent, contulerunt. Quod cum dictus recolendæ memoriæ Dominus sancti Petri vidit, eos fortissimè increpauit dicens se nullum in Papatu habere Juris titulum quoquomodo, & ideo persuadebat eisdem, quod dimissis eorum opinionibus prauis irent ad eidem vero Papæ reuerentiam exhibendam, Domino scilicet dudum Barrensi. Quibus auditis statim nullâ intermediâ morâ dicti DD. Officiales ad Dominum nostrum olim Barrensem acceperunt, eidem vt Summo Pontifici volentes reuerentiam exhibere, qui Dominus omnino inhibuit eis, dicens quod ipse de sua Electione certus non erat, volebatque scire à DD. Cardinalibus si erat Canonica, si erat libera, si erat solemnis: & propterea antequam clarus esset, ab eis non permetteret sibi reuerentiam exhiberi. Statim igitur pro illis 4. Cardinalibus, qui remanserant, missum fuit, qui venerunt sine morâ, & videntes quod D. sancti Petri dicebat se in Papatu

ius nullum habere, statim miserunt ad illos de Castro, quod liberè vellent venire, quia D. sancti Petri de Papatu nullatenus contendebat: qui responderunt non audere se venire; quia licet Dominus sancti Petri taliter esset dispositus, tamen dubitabant ne consanguinei sui & populus totus, quod de eo factum fuerat, ad injuriam recepissent; sed ex tunc committebant eis, quod dictum Dominum nostrum inuestirent de Papatu & eum inthronizarent omnium vice cum omnibus ceremoniis consuetis: quia ipsi dicebant & confitebantur ipsum verissimum & liberum Christi Vicarium & Romanum Pontificem. Ad fidem præmissorum singuli Cardinales prædicti se in dicta Commissione propriis manibus subscripserunt.

Hoc non obstante dictus Dominus noster & Cardinales cum eo præsentem iterum remiserunt ad eos, quod nec de populo, nec de alio debebant dubitare, quia Dominus sancti Petri jam eidem vt Summo Pontifici reuerentiam exhibuerat, & exhibebat, & populus erat totaliter quietatus, nec de ista materia volebat se amplius impedire. Qui Domini his auditis statim de Castro tutissimo descenderunt & ad Papale Palatium venerunt, & statim vnà cum aliis quinque Cardinalibus in Capellam Conclauis concorditer intrauerunt vnà cum Domino nostro. Quibus Dominus noster dixit, quomodo erat sibi relatum, quod eum in Papam elegerant, & propterea de meritis Electionis informari volebat; sed ante omnia supplicabat, quod de digniori prouidere deberent, quia ipse erat indignus ad tantum onus Ecclesiæ supportandum. Qui DD. Cardinales facientes vltra duas partes Collegij responderunt, quod erat ipse Canonicè electus & liberè & cum omni solemnitate, & etiam verus Pastor Ecclesiæ & Vicarius Iesu Christi & quod pro Deo vellet Electioni liberè consentire. Et ipso Domino nostro iterum replicante, quod pro Deo de digniori prouiderent, responderunt concorditer, quod eum pro dignissimo elegerant, & quod pro Deo assentiret si non volebat, & fidem & populum Christianum in periculo ponere. Tuncque Dominus noster cum omni humilitate & lachrymis acceptauit & voluntati acquieuit eorum. At DD. Cardinales cantantes *Te Deum laudamus*, pulsata Campana eum habitu Papali induerunt, & eum inthronizauerunt cum omnibus ceremoniis consuetis, ipsumque adorauerunt, vt Christi Vicarium, & super Altare positum populo exhibuerunt, vt eidem tanquam Christi Vicario reuerentiam exhiberent, & tunc Rom. populus ad eius pedes corruit.

Hisque omnibus per alios DD. Cardinales scitis, qui extra Urbem ad supradicta Castra confugerant, scientes quod cesserat D. sancti Petri, non vocati non requisiti per litteras, nullâ morâ factâ redierunt ad Urbem, & antequam proprias Domos intrarent, ad dictum Dominum nostrum cum omni gaudio accesserunt, ad suæ Sanctitati reuerentiam exhibendam, congratulantes quod Dominus sancti Petri sanctè & justè recognouerat veritatem. Et sic ex tunc cum plena concordia incepterunt de sua coronatione tractare & concorditer terminauerunt in die Dominicæ Resurrectionis debere fieri. Interim autem in hebdomada sancta cum eo in Processionibus ordinariis quæ fiunt. fer. Majoris hebdomadæ Pontificaliter induti adstiterunt eidem Domino nostro, sicut sapius est de more, nobilissima anulorum dona & jocalia donauerunt, specialiter D. de Agrifolio & D. Gebennensis. Isto etiam tempore medio ab eius Sanctitate plura Beneficia petierunt & obtinuerunt; sed quod potentius est, & in quo nulla cadere potest excusatio merus, eidem Domino nostro absolutionem à pœna & culpa de suis criminibus concorditer petierunt, sicut fuit semper de more per nouos Pontifices Cardinalibus concedi debere, & sic D. noster Summus Pontifex prænominatus eisdem gratiosè concessit.

Denique in die ordinato sanctissimæ Resurrectionis ipsum cum omni solemnitate & ceremoniis consuetis ante fores Basilicæ sancti Petri circumstantibus quasi omnibus Nationibus Christianorum qui ad sacram Urbem pro deuotione accesserant, publicè coronauerunt. Prius tamen factis Officiis consuetis, idem Dominus noster Rom. Pontifex super Altare sancti Petri solemniter & deuotè in Pontificalibus celebrauit; in qua omnia secundum formam rubricæ

fuerunt obseruata, & vltimo omnes Diaconos Cardinales sua manu pretioso Corpore & Sanguine Christi communicauit, sicut de more Summorum Pontificum semper fuit. Sicque eum coronatum, Pontificalibus indutum ipsi DD. Cardinales Pontificaliter induti cum equis albo panno coopertis & tota processione in simili habitu Pontificalium & equorum, ac etiam Religiosorum, Clericorum, & Laïcorum per sacram Urbem cum maximâ tripudiatione & festiuitate Rom. populi & cunctarum fidelium Nationum ibidem astantium exultatione atque lætitiâ ad Lateranensem Ecclesiam conduxerunt, ibique eum in sedibus ordinatis secundum formam Romanæ Ecclesiæ, ceremoniis omnibus obseruatis inthronizauerunt, & cuncta ibi seruauerunt, quæ debebant de consuetudine seruari. In eademque Ecclesia certum numerum monetarum quæ in Coronatione Summi Pontificis consueuerunt Cardinalibus dari, receperunt: & deinde Pontificem cum eadem solemnitate ad Papale Palatium reduxerunt omnibus Cardinalibus secum prandentibus, vt est moris. Et post hæc dicti Cardinales in Consistoriis & singulis Conciliis, vbi facta Imperatorum, Regum & Principum sunt tractata, promotiones Archiepiscoporum & Episcoporum & aliorum Prælatorum, factæ ab eodem Domino nostro pro eorum consanguineis Capellanis & familiaribus Archidiaconatibus & Dignitates petierunt, & Beneficia obtinuerunt, nec in hoc possunt asserere metum. Et inter cæteros Gebennensis, qui Petri Sedem velut alius Lucifer nititur occupare, Episcopatus plures pro suis & petiit & habuit, faciens Episcopos ex illis in sua Capella, in qua moram trahebat, ex Priuilegio speciali Domini nostri particulariter consecrari. Ultra hæc omnia secundum morem antiquum Domino nostro Rotulos pro Beneficiis & gratis obtinendis pro ipsorum Consanguineis, Capellanis & familiaribus & amicis suis secundum placitum suum cui-libet dedit. Nec possunt in hoc metum aliquem allegare. Et quod plus est, *Catholice Princeps*, D. Cardinalis Glandatenis Episcopatum Ostiensem qui tunc vacabat, à Domino nostro petiit, & seruatis omnibus solemnitatibus Dominus noster ipsum concessit eidem. Post quam cõcessionem ex Commissionem sua Episcopos & Archiepiscopos consecrauit, Abbates benedixit, Ordines fecit, Diaconos, Subdiaconos, Presbyterosque faciendo, tanquam verus Episcopus Ostiensis, & tandem ad suam Ecclesiam Ostiensem accessit, ibique pueros confirmauit & cætera Episcopalia exercuit, & reditus sui Episcopatus pro censu annuo adfirmavit. Ad maiorem autem affirmationem prædictorum D. Ambianensis qui Nuncius Apostolicus in Tuscia morabatur, ad Urbem post dicta tempora venit, & Dominum nostrum Rom. Pontificem in publico Consistorio adorauit tanquam verum Vicarium I. Christi & eidem vt vero Pontifici reuerentiam fecit.

Superuenerunt demum, Excellentissime Princeps, calores æstiuæ, & sub primo calore Cardinales à Domino nostro licentiam eundi Anagniam petierunt, vbi residentia Curia pro æstiuo tempore per suum prædecessorem fuerat ordinata, quam eis liberè & bona fide concessit, & sic cum eius verbo recesserunt ab Vrbe. Iphis autem existentibus in Anagnia sæpè Domino nostro tanquam Vicario Christi litteras rescripserunt, & ab eo Beneficia & Dignitates plurimas petierunt, & de aliquibus obtinuerunt petita. Demum inimicus humanæ naturæ qui nunquam cessat in agro Domini zizania seminare, eos in reprobum sensum duxit, & contra ipsorum factum proprium cœperunt in disputationem reuoluere de Pontificatu Domini nostri, & ad tantam deuenerunt insaniam, quod per eorum patentes litteras proruperunt Dominum nostrum non esse verum Pontificem, sed intrusum; & subsequenter crescentes insaniam ad Electionem Antipapæ, imò potius Antichristi damnabiliter procefferunt, & Gebennensem quondam Cardinalem in Antipapali imò Luciferi sede tenent intrusum.

Ista est facti veritas, Dux Excelsæ, quæ omni veritate vallatur, quam si velitis inquirere, inuenietis, vt præfertur, esse sine vnus apicis vel iota diminutione quaquam. Nunc igitur, Generosissime Princeps, notum est vobis quare Petri Nauicula fluctibus exposita est in mari per Nautasillos, qui eam stabilem in portu quietis tenere debebant, hoc agentes in Christi Redemptoris inju-

riam, Petri Piscatoris offensam, & totius Christiani populi contumeliam grauissimam & iacturam. Non ergo non sanguis, non parentela, non aliqua particularis affectio vestram Celsitudinem tardent; quinimo ardentissima fides & deuotio vestra Christianissima surgant omni tarditate remota ad sanctam Dei Ecclesiam sustinendam & verissimum Dominum nostrum summum Pontificem à cunctis conatibus impiorum vestro fortissimo brachio defensandum, & tanti sceleris patratores, ne virus eorum Catholicum Gregem inficiat, ad exemplum cunctorum pœnâ debitâ castigandum; qui ideo ad hanc deuenerunt insaniam, quia sanctissimus D. noster præfatus erga eos bono & sancto zelo positus pro quorundam correctione vitiorum alloqui eos cœpit, vt sanctè & honestè viuerent, vt exemplum virtuosum alijs præberent: quod cum nullâ patientiâ eorum animus potuit tolerare: & sic sanctissimus D. noster pro verbo veritatis ab eis persecutionem patitur, quæ tamen actore Deo in eorum capita reuertetur. Concludendo igitur ex omnibus Celsitudini vestræ, Dux Christianissime, supplico quatenus Dei Iustitiæ, honoris ac perpetuæ famæ vestræ intuitu dignemini iuxta posse tanto Schismati obuiare & hanc veritatem per me scriptam inuestigare, & pro viribus facere quod sacrosancta Mater Ecclesia libera maneat & quicquid cum sanctissimo Domino nostro præfato Vicario Iesu Christi, aurea quondam secula reuertantur, ne prædicta nefariorum opprobria & spiritualiter & temporaliter tantum ignominiosa fidei nostræ perdurent, quæ tractu temporis possent, quod absit, incexcogitabilia dispendia parere cuncto Populo Christiano & potissimè Regibus, Ducibus & cunctis Principibus Orthodoxis, quos semper oportet suo sanguine proprio tutores esse & pugiles fidei Christianæ.

» Hanc autem veritatem, Inclyte Domine, recolendæ memoriæ Dominus
 » S. Petri, dum adhuc in humanis ad finem positus in extremis ageret, toti mun-
 » do notam & clarissimam fecit per publica Instrumenta, de quo non est veri-
 » simile quod tam sanctæ famæ tamque Catholicus vir & Dominus æuo plenissi-
 » mus, immemor fuerit salutis æternæ, præsertim in tanto negotio, vbi pericu-
 » lum vertebatur omnium animarum, & ideo hanc esse purissimam veritatem
 » nullus debet Catholicus dubitare. Cæterum, Illustris Domine, noueritis me de
 » mandato D. nostri præfati gressus meos dirigere versus Cæsaream Majestatem
 » rescripturus exinde Magnificentia vestræ quæcunque cognouero rescribenda,
 » eidem me intimè recommendans, quam feliciter conseruare dignetur Altissimus
 » iuxta vota. Datum Venetijs die 15. mensis Decemb. primæ Indictionis.

His addamus Anglorum responsum ad Cardinales Clementis Electores. Anglia enim habito Concilio & aduocatis ad illud Oxoniensis Academiae Magistris Vrbanus causam amplexa ad ipsos Cardinales acerbissimè rescripsit, vt legitur apud Walsinghamum.

LITTE-
 ANGLORUM
 AD
 CARDI-
 NALES
 SCHISMA-
 TICOS S. V.
 CLEMEN-
 TINOS.

» Vniuersi Christi fideles suo sacrosancto Characterè insigniti super firmam
 » Petram fidei sic fundati, vt manu tenente Domino & nostræ S. fidei irrigante ra-
 » dicem, nullo turbine hæreticæ aut schismaticæ persuasionis extirpari poterimus
 » aut euerti, Ioanni Episcopo Prænestino, Guillelmo titulo S. Stephani in Celio
 » monte, &c. non prout nobis scribitis, miseratione diuina S. Rom. Ecclesiæ
 » Cardinalibus, imò super vos maledictione fulminante Lupis rapacissimis to-
 » tius Gregis Christi inuasoribus, ac vulpibus callidissimis vineam Domini Sab-
 » baoth cupientibus demoliri, non salutem, sed languorem, non gaudium, sed
 » mœrorem & in diu sicut diploide confusione vestrà. Tenor insipidus litera-
 » rum vestrarum, quas instigante Diabolo per omnes singulas Christianitatis
 » Prouincias temerè destinastis, corda & intima quæque nostra sauciauit, non in
 » fidei nostræ læsione, sed piâ cordis compassione de tam horrendo scandalo in
 » Ecclesia sancta Dei nouiter suscitato, veruntamen vobis per quos scanda-
 » lum venit. Nam pallida facta est Matris Ecclesiæ facies, pallore nempe turba-
 » tionis immensæ, & ex errore scelerum vestrorum à seculis inaudito, qui puta-
 » bamini esse legis æmulatores, sed estis sacrilegi, rubor verecundiæ interdum
 » conspergitur, dum ex vestris actibus scandalosis fines totius Christianitatis
 » vruntur. O vestra detestabilis & infelix ambitio, qui tunicam Domini incon-
 » sultem, quam fors beata vestræ dispositioni non annuit, scindere nititur &

partiri quæ diuisionem non patitur, sed congaudet potius vnitati: serui nequam ex ore vestro iudicandi modum Electionis summi Pontificis nuper celebratæ Nobis per literas vestras declarastis, dicentes, *quod Conclauæ vestrum val-lauit armatorum indomita multitudo, minas vobis facientes terribiles & lethales, nisi eligeretis Italicum vel Romanum, nullam tamen certam vobis limitando personam, ad quam compellerent eligendum.* Manifestum est igitur quod personam quam vos conceditis elegisse liberè & non coactè, & sic quantum ad personam à vobis tunc electam tenemus firmiter & tenebimus ipsam electionem esse & fuisse ritè & canonicè celebratam, & ipso electo, intronizato & coronato tanquam sacrosanctæ Ecclesiæ vero Capiti & Petri successori & in terris Christi Vicario fideliter adhæremus, & ipsius monitionibus, & dictis & factis, vt viri fideles & Catholici humiliter promittimus obedire, vestram perniciosam rebellionem & sacrilegam atque hæreticam contumaciam in exemplum damnabile non trahentes. **Derestamur** insuper vestram vecordiam, qui cum in acie Ecclesiæ sitis constituti, velut pugiles & propugnatores orthodoxæ fidei & Ecclesiæ libertatis Capillos in Capitis rubeos comportantes, ob signum strenuitatis & audaciæ, quod intrepidè vsque ad mortem certare pro iustitia deberetis, quomodo metus mortis vos inuasit & vicit, vt perire iustitiam sineretis? quomodo qui vos Ecclesiæ columnas nominatis, facti estis & infirmi & debiles, vt sustinere non possitis tectum quin rueret? Numquid affuit ibi Samson qui longè prius obierat? Sed dicetis fortassè ad excusationes in peccatis, quod Petrus petra fidei, & post Petrum Christum primum Ecclesiæ fundamentum ad vocem ancillæ ostiariæ expauescens ipsum Christum derestando & iurando negauit. Cuius infirmitatis vos estis participes & sequaces, Genimina viperarum, callidi serpentes veneno nutriti, si amaram gustatis herbam, gustate similiter dulcem & suauem. Et post Capitis vestri damnabilem negationem redite cum Petro ad confessionem; verum verbum hoc seminamus super petram, cum vestra detestabilis obstinatio inde proditoris vos efficiat participes & consortes, cuius iniquitas residet super talentum plumbi. Cæterum non existimet vestra stulta cæcitas & caeca stultitia, quod illa verba, quæ interdum in vestris literis videntur sapere pietatem & zelum domus Dei, nos commoueant vel quicquam vobiscum consentiendo persuadeant. Satis & luculenter perpendimus, quod ipsa verba Phariseorum fermento condiuntur, à quo in Euangelio Christus suos cauere præcepit; locum ergo quem elegistis vestris perpetrandis sceleribus idoneum vobis nominatis, ostendentes clarè vos verum caput Ecclesiæ reliquisse, & effectos membra Diaboli in desertum abiisse cum Iuda proditore, vbi vosmet ipsos estis laqueo suspensuri, vt de vobis verificetur id Propheticum, fiat habitatio eorum deserta, & in habitaculis eorum non sit qui inhabitet. Et iterum de singulis vestrum dictum est, fiant dies eius pauci, Episcopatum eius accipiat alter. Præterea Comitum Fundorum, claram famam vestris commendationibus in toto Christicola populo denigratis, cum dicat Poëta, idem est laudari à turpibus & ob turpia. **Animaduerte** igitur Fundorum Comes, quod per quamplures Christianorum fines eras incognitus, & eò infeliciter præsertim cum iam tibi non nomen, sed ignominiam perquiris, inimicos Christi & vnitatis Ecclesiæ diuisores, ac pacis & tranquillitatis totius Christianitatis turbatores inuirando, eos in ipsorum detestabili perfidia confouendo, vt etiam contra Christum & populum Catholicum ædificassè videaris azylum. Exurge ergo ô Comes & mures de pera projicias, de tabernaculo tuo fuga serpentes, & carbones sulphureos à sinu tuo excute, ne flamma inextinguibili te exurant, & Dei gratiam & benedictionem totius populi Christiani, gloriam mundi & commendationem adipisceris, & diuinam mereberis effugere vltionem. Datum, &c.

Extrat quoque in Codice MS. Herouallij Tractatus M. Vbaldi pro Canonica Electione Bartholomæi, his verbis. In nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti, Amen. *Domine Deus qui illuminas omnem hominem, &c.*

Ex aduerso editi quoque sunt varij Tractatus missæque Relationes plurimæ contra electionem Urbani & ad confirmationem electionis Clementis. In primis verò Carolus noster Flandrensem Comitem rei gestæ seriem veritatemque

edoceri curauit. Extant in hanc rem duæ Expositiones ex MS. Gemmeticensi, quarum copiam mihi fecit Bonauentura Bauduisus Cœlestinus Parisiensis. Prior est huiusmodi.

Expositio Missi Regij ad Comitem Flandrum facta.

M Oriente Papa Gregorio Romæ Banderenses Rectorque populi Rom. in Ecclesia Hospitali S. Spiritus de vrbe præsentibus bene 7000. Romanis iurauerunt DD. Cardinalibus, quod permitterent eos liberè Papam eligere sine omni violentia. Papa mortuo in illis 9. diebus quibus exequias celebrarunt.

Item idem iurauerunt. Cardinales confidentes in ijs iuramentis intrauerunt Conclauē in Palatio S. Petri: ante tamen ingressum Romani expulerunt nobiles sub maxima pœna timentes quod succurrerent Cardinalibus & introduxerunt in vrbe bene sex millia Sicariorum, Ribaldorum de Montanis & Cardinalibus inclusis intrauerunt illa nocte Conclauē contra morem bene Capita Regionum vsque ad 30. vel 40. homines & comminati sunt Cardinalibus dicendo quod Populus Rom. erat sic commotus, quod ipsi Cardinales non poterant euadere damnū mortis irreparabile, nisi eligerent ad eorum voluntatem, Romanum vel Italicum de quo essent certi quod omnino teneret Curiam Romæ. Quibus cum Cardinales dicerent verba generalia quod facerent bene, &c. dicebant Romani, *Loquimini clarè, aliàs vos estis perditī, &c.* Maxima pars Cardinalium volebat vnum de Ducatu Aquitaniæ per quem sperabatur pacem fieri inter Reges.

De mane cum dicerent Missam S. Spiritus, subito cum clamore moriantur, minantur *Romano lo vogliemo*. Bene ad sonum Campanæ ad martellum hostiliter tam in Campanali S. Petri quàm in Capitolio crepauerunt muros bene in quinque locis, comminando Cardinales de morte nisi statim eligerent, qui timore mortis nominauerunt B. siue Turzillum illum Archiepiscopum Barensem qui fecerat se Ciuem Rom. & multum erat Banderensibus de vrbe recommendatus. Cardinalis autem Hostiensis dixit modicum antequam intraret conclauē coram pluribus testibus, quod non intendebat eligere Italicum de extra Collegium, nisi timore mortis, quod si faceret, nolebat sibi prodesse vocem suam, & de hoc fecit fieri publicum Instrumentum. D. de Vrsinis Cardinalis Romanus nunquam nominauit eum asserendo quod faciebat Antipapam non Papam. Ad idem Cardinales S. Angeli & de Britannia, etiam nullus nisi timore mortis Deo teste, sicut ipsi assererent omnes. Ipse nominatus sic popularem tumultum metu mortis per impressionem notoriam & publicam fecit se coronari in die Paschæ timens si prorogaretur, sacram communionem Populi cum suis discursibus impediendo. Demum Cardinales videntes periculum animarum & Schismatis dicebant inter se secretè, *Isic non est Papa*. Si dicatur publicè, nos & omnes Ultramontani per istos Romanos interficiemur, & habebunt quidquid volunt. Prouerbiū enim eorum vnum erat quotidie *Corpo di Dio uecidiamo questi Cardinali haueremo Papa quale lo Vogliemo & delli danari assi*. Dicebant enim Domini, dimittamus eum facere quidquid vult & cum erimus in Anagnia Ciuitate nostra fideli, reeligemus eum cum Electione libera & omnia facta per eum Apostolica autoritate confirmabuntur: si tamen se habeat bene; sed ipse se pessimè habuit. Erectus est enim in infinitam superbiam & loquacitatem. Iactabat se de prostrando Reges, Regna, quare Cardinales recesserunt de vrbe & conuenerunt in Anagnia modò tres, modò duo, modò vnus, & non reelegerunt eum, sed potius non esse *Papam* declarauerunt, quando habuerunt D. Bernardum de Sala & alios Vascones & Britones cum quibus possent se tueri. Et hoc propter rationes multas, quarum ponuntur 4. i. cum D. Ægidius Sancij super vero statu Regis Angliæ quomodo ad Ecclesiam Tractator retulisset coram dicto Intruso & Cardinalibus, quod eximæ memoriæ D. Eduardus Rex Angliæ auus Regis hodierni arrogabat se ad duos annos in conferendo omnia Beneficia vacantia in *Regalia*, & quod ex tunc non prouideret nec præsentaret omnibus Cardinalibus gaudentibus, Barth. iste intrusus dicit quod Rex Angliæ cum fautoribus suis erant hæretici ex eo quod impediebant Papam in libera Collatione Beneficiorum, siue in Regalia, siue extra.

Tunc Cardinalis Hostiensis frater Iunior qui paulo ante sub Themate *Rex es* in Anagnia in sermone publico coram Papa Gregorio & ipsum Regem Eduardum presente tota Curia testibus bene 50. Anglicis quorum plures sunt in Anglia in infinitum commendante & maximè de zelo & Ecclesiæ contradicente eidem intruso asserens, quod Reges Angliæ erant & fuerant summè Catholici & fideles. Et bene apparebat in dotatione Ecclesiarum, in auditione Missarum. Idem statim dicit Cardinalis Mediolanens. Idem Cardinalis S. Eustachij & breuiter omnes Cardinales, quibus omnibus contradixit asserens Anglicos esse prauos hæreticos in collatione seu præsentatione prædictis, & quod pro certo ipse non sustineret. Et certè Papa verus Clemens VII. tunc Cardinalis Gebennensis dixit dictum Intrusum fatuum & stultum & Reges Angliæ Catholicos & fideles & ita Cardinales omnes nullo excepto. Et credant DD. Anglici si dictus Intrusus remansisset Papa per veram electionem, quod hodie Regnum esset interdictum & per eum tribulatum contra omnium Cardinalium voluntatem. Et istud est verum sicut Deus est verus.

2. Eius stultitia fuit causa, quod Magister Hospitalis cum sua militia fuerunt victi & pro magna parte occisi, qui detinuit Romæ Ambassiatore Hospitalis & reuocauit quidquid Papa Gregorius ordinauerat de omnium fratrum consilio, nullo penitus discrepante.

3. Regina Siciliæ Domina sua Naturalis cum ipse sit de Neapoli, petijt prorationem & terminum solutionis pecuniæ tributi saltem per duos menses, cuius pecuniæ medietas pertinuit ad Cardinales, omnibus volentibus quod terminus soluendi prorogaretur, iste Intrusus excommunicabat eam sine misericordia dicens quod faceret eam Monacham & daret Regnum suum filio Regis Franciæ, cum filia Regis Hungariæ eius sponsa futura, & sic lucraretur hos duos Reges, & per Regem Franciæ haberet auunculum suum Imperatorem; Et sic prostraret Cardinales vltromontanos. Et de alijs Principibus & Regibus habitis his tribus & Rom. populo parum curaret.

4. Pacem factam inter Ecclesiam & Romanos ex vna parte & Præfectum vrbs ex alia in quam consentiebant omnes Cardinales penitus reuocauit, de capite suo depilato, cum tamen esset honorabilis Ecclesiæ & Romanis, ex qua reuocatione iniuriæ, deprædationes & mortes sunt secutæ, maximè in portu Ciuitatis veteris quam tenebant Gentes Præfecti.

5. Pacta facta cum Florentinis super infinitis & nefandis Ecclesiæ iniurijs illatis, pro quibus in emendam volebant soluere nongenta millia Florenorum ad reparandum damna data, totum reuocauit diffamando mendaciter Cardinales dicens, Isti vltromontani volunt implere Bursas suas de pecunijs nostris cum de hac pecunia si fuisset soluta, DD. Cardinales non fuissent.

6. Persequabatur iniquè & sine causa non solum Dominam Reginam Dominam suam naturalem, sed etiam Principes excellentes Regni, omnes prostrare volens, scilicet Comitem Fundanum, Comitem Carfete, Comitem Camarum Ducem Duratij. D. M. de Neapoli Præfectum vrbs, D. Iordanum de Marvili qui est magnus homo ditior & potentior vrbs, quos habet vsque hodie maximos inimicos. Prouerbum vulgare ibi est, *Qui fade sa fenna dona, & de son varlet senhor non po viuere sen deshonor.* Ipse erat famulus & seruitor Cardinalis & subiectus tripliciter D. Reginæ Neapolitanæ; & eleuatus statim fuit dementitus. Et fuit extra se ipsum, asseruit etiam falsa multa.

Et primum fuit quod mansio Papæ in vrbe facit eum sanctum dans exemplum, quod Urbanus & Gregorius qui fuerunt Romæ, sancti sunt, alij non. Et tamen Ioannes XII. Silvester II. Benedictus VII. fuerunt Romæ & non fuerunt sancti; si autem intelligat de sanctitate dignitatis, ita est sanctus, hoc modo Regij & Eugubij sicut Romæ, & S. Petrus ita sanctus dignitate Antiochiæ sicut Romæ.

2. Quod sedes B. Petri est immutabilis Romæ, quod est falsum, si nunc iustificetur Prophetica Min. 24. quod Roma quæ vastauit Hebræos, etiam periret, non tamen propter hoc periret Apostolica Sedes.

3. Quod nullus intrat per ostium in Ouile Christi nisi habeat 13. conditiones, quas ponit Apostolus ad Titum & Timotheum. *Oportet Episcopum esse irrepre-*

hensibilem, &c. Et sic Petrus non intravit per ostium cum in veritate esset reprehensibilis teste Paulo ad Galat. 2. imò nullus intraret hoc modo per ostium; omnes enim peccatores, ideo reprehensibiles sumus.

4. Cum Quidam Florentinus præsentibus bene 5000. personarum diceret sibi in harengua quod Ecclesia quæ multis annis Pastore fuerat viduata propter defectum Papæ Italici, nunc in eo erat Pastoris solatio consolata. Iste Intrusus multum applausit huic dicto: quare Petrus Galilæus, Sixtus & Anicetus de Græcia, Benedictus, Damasus de Hispania non fuerunt Ecclesiæ veri sponsi & plures alij qui non fuerunt Italici; quod est blasphemum.

5. Cum in festo Ascensionis prædicaret Quidam Magister in Theologia de ordine Seruitarum B. Mariæ, & diceret Corpus Christi olim corruptibile, ut pote compositum ex 4. elementis, nunc glorificatum in cælis non corruptibile, statim rumpens sermonem coëgit eum reuocare tanquam erroneum contra scripturam dicentem, non dabis sanctum tuum videre corruptionem, nesciens distinguere inter corruptibile & corrumpendum de factò, tantæ enim loquacitatis erat quod nunquam sermonem audire poterat, quin immisceret alia verba: quod nunquam de alio Pontifice visum fuit.

Cum igitur fuisset Anagninæ declaratum non esse Papam, ipse in Ciuitate Tiburtina quæ subest Romanis ab omnibus Cardinalibus & Romanis delictus de proprio capite sine omni Consilio Cardinalium quia nullum habebat, fecit 29. Anticardinales seu Antichristos, quorum plures, imò in maiori parte renuerunt. O bone Deus quare per eum decepti non legunt Capita Decretal. 23. di. in nomine Domini 79. D. si quis pecunia. Et dicant qui viderunt si fuit ibi popularis & militaris tumultus, imò dictum Aristotelis 3. Ethic. quod quid fuit timore mortis factum ut puta projectio mercium in mari, licet partim fuit voluntaria, partim inuoluntaria, nullus tamen simpliciter eligit talia, Electio enim est libera, petissimè Papæ, aliter non sortitur effectum.

Quod dicunt aliqui quod Cardinales citius debuerint se permittere interfici quàm dissimulationes illas facere Romæ, non dicunt bene, quod Ius Canonicum mortem si videatur iniuste inferri Cardinalibus, permittit talem Electionem fieri, si ita dici debeat, ut sic mortem euadant, & tandem dicit eam nullam esse. Certè nisi fuisset simulatio illa, Cardinales & omnes Ultramontani fuissent interfecti. Et sic Romani descripti per Bernardum l. 4. de Consider. ad Eugenium Papam, habuissent Papam quem vellent & reportassent de malicia sua lucrum. Est ergo sciendum quod vbi Intrusus fuit nominatus in grandi discordia tam populari tumultu mortisque timore, & statim quando Cardinalis Florentinus dicit sibi quod Domini nominabant eum in Papam, statim sine omni humilitate dicit, *Ego consentio, Ego consentio*, bis sicut ambitiosus, qui potius debuit dissentire visâ impressione & coactione, sed è contra D. Cardinalis Gebennensis præsentibus omnibus Cardinalibus in Ciuitate Fundorum, præsentibus siquidem omnibus Cardinalibus Italici & alijs nullo deficiente, nisi Domino S. Petri infirmo ea infirmitate magna quâ & mortuus est, qui videns se sic electum secundum Canonicas sanctiones renuit toto posse, allegans se defectuosum, imperitum & insufficientem cum maximâ humilitate, ita quod præsentibus prouocabat ad fletum, & omnibus mouentibus coactus consentit, qui sicut est genere nobilis, ita moribus maturus & tacitus, deuotus & honestus & prouidens. Alter stultus & porcus vocatus, vocatur in Italia fatuus, superbus & loquax, qui non facit nisi loqui.

Quod autem dicunt aliqui, quod Cardinales scripserunt aliquibus Principibus ipsum esse Papam, hoc nunquam scripsit Collegium, sed aliqui forsan in particulari, sperantes ipsum bene agere, ut reelegeretur Canonicè Anagninæ, sed postea non fuit electus, & sic non fuit nec est verus Papa propterea, propter illam scripturam quam ipse Antipapa faciebat fieri, veritas non mutatur. De litteris autem vbi est datum Romæ, non curetur quod timore mortis, &c. si verò est datum Anagninæ, illæ sunt veræ, quia tunc Domini erant in libertate & extra timorem pessimi populi Romani & crudelis. Explicit.

Posterior Expositio in eodem Codice & in Cod. Bibliothecæ S. Germani Pratenfis sequitur hoc modo.

*Tradita Comiti Flandria & eius Consilio per D. Ioannem Fabri Abbatem
S. Vedasti missum ex parte Regis Francia.*

CAusæ Missionis Regiæ per Nuncios solennes ad Principes seculares pro materia tangente D. Clementem VII. & eius aduersarium Bartholom. quondam Archiepiscopum Barrensem, sunt tres in effectu.

1. Est utilitas fidei Catholicæ vniuersalis Ecclesiæ & specialiter Ecclesiæ Gallicanæ quæ verisimiliter prouenire speratur ex reductione Schismatis ad vnitatem; quæ reductio potest contingere per bonam concordiam Principum secularium.

2. Vitatio inconuenientium ex duratione Schismatis prouenientium, quibus occurri potest per concordiam Principum.

3. Peculiaris amicitia & confidentia singularis quam Rex habet ad eos ratione generis, probitatis, ex parte confœderationis alligatæ.

Secundus Articulus est de narratione facti, quomodo Papa Gregorio XI. mortuo Romani coëgerint DD. Cardinales nominare in Papam Italianum vel Romanum, ex qua violentia & impressione nominatio Barthol tunc Barrensis Archiepiscopi processit, prout testimonialis assertio DD. Cardinalium de data 2. diei Aug. plenius continet: de qua impressione per famam plurium de Roma redeuntium facta fuit D. Regi fides. Demum per P. de Chastiauillain Seruientem armorum de mense Maij demum circa initium Iunij per D. quatuor suos Secretarios & per 4. famulos 3. Cardinalium fuit Rex ad idem informatus voce tenus per litteras Cardinalium quorundam credentiæ sibi missas remisitque D. Rex alterum illorum Secretariorum ad DD. Cardinales, vt per eos posset plenius de veritate præfatæ impressionis informari. Eodem mense Iunij venerunt ad Regem ex parte dicti Barrensis alij duo Nuncij, vnus miles Neapolitanus & vnus Armiger de Regno Francia oriundus Bullas ex parte dicti Barrensis, & litteras ex parte dicti Collegij sigillatas duobus tantum sigillis præsentantes, quibus receptis respondit D. Rex Nuncijs quod dubitabat per aliqua quæ audierat, ne promotio dicti Bartholomæi foret iniusta & minus Canonica, sed in breui sperabat plenius informari, & ideo fecit eos expectare. Sed ad partem dictum Scutiferum examinavit qui sibi confessus est impressionem de qua prius in rei veritate factam fuisse, licet Dominum suum quod de ea esset inculpabilis, niteretur excusare. Subsequenter circa mensis Iulij initium venit Quidam Magister in Artibus Baccal. in Theologia M. Ioannes de Guignecourt afferens litteras credentiæ DD. Cardinalium Citramontanorum numero 13. & signetis sigillatas, qui virtute credentiæ D. Regem vt prius de præfacta impressione informavit & de discussione quam fecerunt DD. Cardinales cum optimis Clericis & de conclusionem quâ concluderant nominationem Barrensis illius fuisse violentam & impressiuam, nullumque ius ei tribuisse in Papatu. **Et hanc Conclusionem approbant DD. Cardinales in Auignione** commorantes, prout D. Regi scripserunt. Et postmodum circa medium mensis Augusti applicuerunt penes Regem duo solennes Nuncij D. S. Episcopus Famagustanus & M. N. de S. Saturnino Magister sacri Palatij pro parte DD. Cardinalium destinati qui D. Regem informauerunt de prædicta impressione, nam Romæ præsentem erant quando credebant DD. Cardinales vltimontani Papam eligere. Attulerunt etiam litteras credentiæ DD. Cardinalium tam existentium vltra quam citra montes, quarum virtute cum instantia magna D. Regem requirebant quod parti DD. Cardinalium contra præfatum Barrensem vellet adherere & se super hoc declarare, Cardinales autem in Auignione degentes tum in tantum processerant, quod fecerant ibidem præconisari quod nullus auderet ibi tenere dictum Barrensem pro Papa, Tabellionibus interdixerunt ne in scriptis suis illius Pontificatum annotarent, & eius arma quæ cum clauibus in Auignione fuerant depicta, fecerunt abradi. Post quæ D. Rex fuit per dictos Nuncios ad partem informatus & quod DD. Cardinalibus adhereret, requisitus, volens in hoc negotio maturè procedere, conuocauit multitudinem Prælatorum & magnorum Clericorum sui Regni ad octauam

diem mensis Septembris, coram quibus exponi fecit seriatim quæ per præfatos Nuncios ei fuerant explicata, necnon informationes quas super hoc facto habuerat, de quibus præmissum est, requisivitque dictos Prælatos & Clericos quod in hac materia sibi consilium darent quid esset acturus & quid dictis Nuncijs DD. Cardinalium responsurus. Post longam discussionem & inter conuocatos disceptationem, licet maior & sanior pars vocatorum teneret DD. Cardinales partem sustinere potiore de iure, tamen quia DD. Cardinales D. Regi significauerant se quosdam processus patentes facturos & D. Regi missuros, quos Rex nondum receperat. Et ne in tanto negotio nimis videretur festinare, datum fuit D. nostro Regi consilium quod pro tunc se non determinaret, sed adhuc differret se determinare. Et sic fuit præfatis Nuncijs DD. Cardinalium pro parte D. Regis præsentis publicè per os D. Abbatis S. Vedasti Doctoris Decretorum in Camera magna Palatij responsum.

Tandem circa mensem Octobris reuersus est ad Dominum nostrum Regem Secretarius suus quem prius remiserat ad DD. Cardinales afferens 3. Litteras patentes in forma publica redactas sigillis DD. Cardinalium sigillatas, & in vna earum erant subscriptiones manuales DD. Cardinalium qui fuerant in Conclau Romæ tempore impressionis sæpius memoratæ. Quibus scripturis per Regem receptis, licet prout per DD. Cardinales fuerat requisitus, eas permitteret publicari, tamen adhuc distulit se determinare seu declarare.

Finaliter circa mensem Nouembris habuit noua Dominus noster Rex per certum Nuncium bene sibi familiarem & notum, quod DD. Cardinales ultra montes existentes tam non Italici quàm Italici numer 16. in Ciuitate Fundorum ad quam se retraxerant pro loco tutiori, concorditer elegerant in Papam D. tunc Gebennensem Cardinalem, cuius Electioni Cardinales 6. in Auenione existentes tunc consenserunt, prout de his per Litteras & Nuncios Dominus Rex extitit certificatus. Voluitque idem D. Gebennensis Electus Clemens nuncupari, misitque Litteras sua manuscriptas D. Regi nostro de sua promotione cui per Litteras suas DD. Cardinales testimonium perhibuerunt. His nouis auditis fuit D. Rex per Nuncios DD. Cardinalium, quia adhuc erant Parisius cum instantia requisitus quod vellet se declarare, & allegabant fortiter quod non debebat amplius differre. Tunc Rex conuocauit Prælatos & Clericos, Consiliarios suos & alios Nobiles Parisius existentes pro tunc, & in magno numero qui ad eum accederent apud nemus Vincennarum, quos ibi congregatos sigillatim ad iurauit quod omni fauore postposito sibi consuleretur quid in hac materia esset acturus: qui omnes & singuli dederunt Regi consilium quod se declararet & determinaret ad partem D. Papæ Clementis VII. cuius promotionem Canonicam reputabant, & contra dictum Barrensem, cuius nominatio fuerat violenta & impressiua, & quod nullum ei ius tribuerat in Papatu, & quod amplius non differret se declarare. Igitur post tot informationes iteratas, post tot habita Consilia & multò plura quàm scripsimus, Dominus noster Rex 16. die mensis Nouemb. determinauit stare pro parte D. Papæ Clementis, quam tenet per ea quæ in Consilijs multis inuenit fore juri & rationi consonam. Et hæc de 2. art.

Sub 3. art. posui media aliqua quæ Consilium Regis ad se determinandum nouerunt eo modo quo superius est expressum. 1. Electio debet esse pura & libera C. 11. de Elect. lib. 6. & ex libero consensu Eligentium & electi, quod denotat verbum Electionis per Cardin. in Replica facit bene. C. vbi maius. §. cæterum de Elect. l. 6. adeo quod si in Electione interueniat violentia, ipso iure nulla est Electio. C. bonæ Magn. de Electi. sed nominatio Barrensis per violentiam ac impressionem processit vt narrat factum verum. Ergo nulla fuit ipso iure.

2. Non valet Electio facta ad populi intercessionem de Elect. Et nulla est illa quæ fit per secularis potestatis abusum eod. tit. quisquis. cuiusmodi fuit Electio huius Barrensis, non ad intercessionem duntaxat, sed per impressionem & violentiam Capitaneorum & populi facta.

3. Matrimonium carnale per violentiam & metum contractum, nullum est

C. cum locum de sponsa. Igitur nec Electio quæ est spirituale Matrimonium. C. fin. vbi æquiparatur. De Transf. Ep.

4. Barrensis non habuit concordiam Cardinalium in sua promotione obstante metu & violentia. Igitur non Apostolicus sed Apostaticus. per cap. 1. tit. 79. d.

5. Barrensis per seditionem & tumultum popularem assumptus fuit : igitur non est verus Papa tenendus. art. 79. di. si quis pecunia.

Ad contraria possibilia objici, primum est quod Cardinales fatentur se eum elegisse, igitur habendus est pro Papa juxta C. licet de Elect. dico quod non simpliciter, sed per metum fatentur eum elegisse : ideo cum eorum confessio non sit in parte rescindenda & Electio per metum & violentiam facta sit nulla, nihil eis obest. Nam si absolutio per metum extorta nulla est ipso jure cap. 1. q. me. C. lib. 6. fortius & Electio, &c.

2. Objicitur quod Matrimonium carnale nullum ab initio, per subsequentem consensum confirmatur violentiâ sic purgatâ per C. ad id. de Sponsa. Igitur & Electio de Barrensi per coronationem, assistentiam, receptionem beneficiorum & alios actus consensum Cardinalium postmodum exprimentes validatur. art. cap. solitudinem de ap. cap. ex ore. Gl. fin. ama. p. ea. Dico quod major puritas & exuberans consensus requiruntur in matrimonio spirituali quàm carnali juxta C. fin. de Condi. appo. cap. 11. de Elect. l. 6. Ideo non validatur Electio nulla per consensum sequentem de Elect. audit. sic notat per Doct. eod. tit. quod sicut. vbi loquitur de Electione adnullanda, licet nonnulla ipso iure facit regula iuris *Quod ab initio, &c.* præterea quandiu Cardinales fuerunt Romæ, semper continuum habuerunt metum, ideo nec consensum dederunt liberum valid. art. cap. 1. quod ostenditur ex narratione. Quia postquam egressi sunt Roma, statim dissensum expressum nunciauerunt Barrensi, & quod desisteret à Papatu sibi multipliciter intimantes, nec etiam per consensum eorum Electionem Barrensis ab initio nullam, validam facere potuissent.

3. Objicitur quod DD. Cardinales non potuerunt esse Iudices nec testes in hac re, quia sua est causa propria art. 4. qui in omnibus. q. 4. nullus dicitur, quia causa censetur vniuersalis Ecclesiæ, ideo deponere possunt art. C. cum nuncius veniens, §. de testibus. præsertim cum hîc agatur de factio suo in quo conuenientissimum eorum testimonium art. cap. 30. de probat. C. cum dilecti. de Elect. §. pot. vbi ratio facit ad propositum, ne quis per astutiam ascendat, &c. dicere autem quod possint esse Iudices in hac re, non esset error C. si quis pecunia, quod simpliciter loquitur, licet Doctores aliter intelligant. Nec obstat Clement. de Elect. ne Rom. quia non tollit Cardinalibus Iurisdictionem tanquam Collegio per ius eis attributam sed Papalem solum. Insuper Cardinales plus vsi sunt testificatione & publicatione quàm iuridica cognitione.

4. Opponitur contra, quod Cardinales perseverantiam consensus in Barrensem per tempus 6. hebdomadarum præsumpta juxta regulam Iuris, qui tacet l. 6. Dico quod non habebant alibi munitiones nec loca retractus, nec audebant in Roma signum disensus ostendere verbo vel factio : ideo propter metum mortis multa fingebant & licitè juxta C. vtilem 22. q. 11. cum, &c.

5. Barrensis non debuit à possessione Papatus amoueri, etiamsi jus non habuisset Arch. Card. licet de præbend. l. 6. imò debet etiamsi malæ fidei possessor restitui spoliatus per Card. in Litteris, &c. Item cum quis de restit. spoli. Dico quod cum non habuerit Canonicam Institutionem, nec verè possessor fuerit juxta cap. 1. de Reg. Iuris l. 6. ideo nec potest se conqueri spoliatum juxta Card. confede. de restit. spol. aliter dicitur vbi constat notoriè de mala fide sicut constat notoriè de intrusione Barrensis, non debet fieri restitutio ne detur occasio peccandi. fact. c. litteras. de restit. spol. c. Inquisitioni de Sen. exter. Et sic tenet Innocentius Card. in litteris de restit. spol. aliter dicitur speciale in intruso in Papatu à quo licitè quilibet se potest substrahere per C. si quis pecunia 79. d. quod ei nulla dari debet audientia 23. dist.

6. Quia plures Ecclesiastici viri Nobiles à Barrensi receperunt Cardinalatum & beneficia, non concludit quod facere debent hoc, sed forsan ambitione

vel auaritiâ ducti sunt iuxta C. auarit. de Elect. lib. 6. nec extra titulum sunt sequend. de Elect. cum tamen.

7. Si Principes plures & Nationes sunt cum Barrensi, non prodest ei, quia non excusat peccatum multitudo 2. q. 1. Multi infi. Imò paucis quibus potior lux veritatis effulsit, credendum est Card. in nostra de testi. præsumitur enim quod adhærentes eidem, per errorem facti vel juris deuiant; nec enim in materia conscientie debet informatus de veritate conscientiam alienam sequi sed suam 23. q. 4. si quis sicut excellentiam à Catholica iuxta C. Litteras de restit. spol.

Pro parte Clementis VII. considerauit Consilium Regis, quod Electio sua facta fuit per Cardinales existentes vltra montes ad quos de iure congruit & conuenit Electio C. vbi maius. pr. causa ne Romani de Elect. l. 6. & in Clem. Et sic obtentum est de consuetudine à tanto tempore. iuxta cap. 1. de præscrip. lib. 6.

2. Quia in Electione Clementis VII. fuerunt 3. Cardinales Italici consentientes cum aliis 13. non Italicis: quam Electionem statim quinque in Auenione manentes auditam approbantes scripserunt D. Regi de suo consensu & aliorum qui in simili erant in numero 22. Cardinales.

3. Non est præsumendum quod tot sint immemores salutis 1. q. 7. sanxinius de scrut. in ord. facit cap. 1. de præsump. C. fin. & tantæ dignitatis viri 97. d. Nobilissimus, qui constanter stant pro Clemente.

4. Considerauit Consilium Regis post dilationem tantum non expedire plus differre, quin Rex se determinaret, tum quia satis informatus vltterius differendo non sperabat vltterius informari, tum quia Congregatio Prælatorum & Clericorum magnæ fuisset prolixitatis & difficultatis. Tum quia vltterior dilatio determinationis Regiæ magnam induxisset contra factum Electionis Canonice D. Clementis VII. præsumptionem multis interpretantibus Regem de iure Clementis hæsitare. Tum quia dicebatur quod multi Principes non tanta discussione quantum Rex fecerat, adhærebant Barrensi. Nec obstat Opinio. Glos. d. 79. si duo & Hug. 5. Patet in q. 1. d. 3. Consilium Generale super huiusmodi negotio congregari, quoniam vix infra quadriennium potuisset federe propter guerras, viarum discrimina, nec à quo vocarentur Prælati, videbatur, cum Parem, &c. de Elect. innotuit. Ideo obuiandum fuit ne Intrusus vsurpatione sua per tantum tempus gauderet: nam Congregatio Concilij fienda est, quando Papa pacificè habitus postea accusatur de hæresi 40. d. si Papa, vel de Idololatria 21. d. nunc autem. Sed vbi promotionis initium est notoriè viciosum, non est opus examine Concilij 3. q. 1. manifesta, quoniam intra ortum occidit 1. q. 1. quibusdam, sicut fuit in nominatione Barrensis, C. si quis pecunia, non constringit Cardinales ad conuocandum Concilium, sed dat eis scientiam recedendi ab Intruso & alium in loco alio quem acceptauerint, eligendi, nec contrariè Glos. allegant iura quæ forsan in Notorijs procedere possent.

Extat quoque ad hunc annum declaratio Iacobi Vrsini Cardinalis facta antequam è viuis discederet, quæ aliquo modo est in fauorem Clementis VII. an. 1379. 13. Aug.

Similiter tres Italici Cardinales ad ipso Urbano ad Clementem transgressi litteras dant ad Principes de Electione vtriusque Pontificis, quæ leguntur apud Bzouium tom. 15. ad ann. 1358. n. 18. quas tamen ait non fuisse manifestatas, nisi post biennium sunt autem tales.

Italici Cardinales ad Principes.

NE de processu factorum & gestorum maximè per nos tres circa istam materiam aliquid omittatur, & ne res gestæ in temporis processu veniant in obliuionem, quod posset periculosum esse Ecclesie & populo Christiano, clarè ponimus quæ per nos gesta fuerunt. Nam processu temporis cum DD. Cardinales vlttramontani omni sollicitudine quærerent vias & modos exeundi de Roma & conferendi se ad aliquem locum tutum, vbi maturè & securè possent de-

liberare ad inuicem & providere circa præmissa de remedijs opportunis, tandem sub colore exeundi in ætate de aëre Romano, & quia, vt erat notorium, D. Gregorius felicitis recordationis ordinauerat residentiam Curia illa ætate in Ciuitate Anagnina, ad dictam Ciuitatem se cautiore modo quo potuerunt, contulerunt, aliqui cum licentia, aliqui sine licentia vt dicebatur, soli 4. Italicis in Roma adhuc remanentibus, scilicet nobis tribus & Cardinale S. Petri quos ipse ire non permittebat, sed sub coloribus varijs & maximè dicendo quod illuc ire volebat, & ideo vt eum associarent, illos detinebat, sed cum Barrensi (hoc titulo Vrbanum vocabant Apostata) reportatum fuisset, quod ex quo Domini ipsi vltimontani in Anagnina conuenerunt, diuersa tenebant Consilia & conueniebant frequenter quærentes maximè diuersos modos securitatis eorum. Et cum iam licet non publicè sed quasi in secreto murmuraretur & diceretur, quod eum in illorum secreto non habebant pro Papa, quod ipsi publicare non audebant, quia de securitate nondum ad plenum sibi prouiderant. Idem Barrensis hos rumores præsentens locutus fuit DD. Italicis supra nominatis, & ordinauit quod tres ex eis, scilicet Ego Portuenis, Mediolanensis & de Vrfinis iremus Anagninam ad dictos DD. Cardinales, & eisdem exponeremus quod non erat eis necessarium tenere illos modos quærendæ securitatis neque timere de aliqua nouitate quæ ex sui parte veniret vel procuraretur eis per Romanos & quod ipse intendebat illuc ire, vel ad Ciuitatem Tiburtinam ipsi venirent vt posset esse cum eis, offerendo eis multa grata & fauorabilia & vtilia pro se & suis; quod plus faceret pro eis quam fecisset aliquis Pontifex Romanus. Ambassiatam igitur nobis 3. impositam DD. Cardinalibus ibidem existentibus fideliter exposuimus, qui super expositis per nos habita deliberatione tandem responderunt quod mirabantur de tali Ambassiatâ, & mirabantur quod talia fuissent Barrensi relata, & plus mirabantur quod eis fidem daret, rogantes quod de cætero talibus referentibus non crederet. Et hæc responsio data fuit in Ecclesia Cathedrali in Anagnina. Dato autem prædicto responso dixerunt nobis, vos expediuistis vestrum Ambassiatum, & nos volumus loqui vobiscum sicut cum nostris fratribus & S. R. Ecc. Cardinalibus. Quare placeat vobis vt isto sero in Vesperis sitis in domo tunc Cardinalis Gebennensis qui erat infirmus, & nos omnes conueniremus ibidem. Dicta autem hora Vesperarum postquam omnes ibidem conuenimus in quadam camera secreta, iidem DD. Vltimontani apportato vno Missali suam nobis intentionem declarauerunt in effectu dicentes, vos scitis quomodo notoria impressio fuit nobis facta Romæ, propter quam nominatus fuit Barrensis & intrusus in Apostolica sede propter quod ipse non est Papa neque eum habemus pro Papa, & tenemus pro certo quod vacat Sedes Apostolica vt prius, & quidquid in personam dicti Barrensis circa electionem & alia fecerant per impressionem & metum mortis, non facturi aliâs, fecissent & ad sancta Dei Euangelia coram nobis super Missali prædicto iurauerunt; requirentes nos quod ex quo Deus occasionem siue colorem ministrauerat quod iueramus ad eos, & cum eis conueniremus, quod remanemus ibidem, & circa prouisionem Sedis Apostolicæ quæ vacabat, vt præmittitur, intenderemus cum eis. Nos verò attendentes quod tanquam Nuncij & Ambassiatores veneramus, & quod circa remedia discordiæ quam videbamus in promptu, melius & opportunius tenebamur & debebamus intendere pro bono negotij & pace Ecclesiæ, deliberauimus pro tunc ibi non remanere, sed ad eum redire vt cum eo de remedijs tractare possimus. Et sic de facto fecimus veniendo ad Ciuitatem Tiburtinam ad quam dictus Barrensis interim accesserat, qui ibidem nos recollegit in prandio, & post prandium præsentibus aliquibus nobilibus qui secum erant, pertinentia ad Ambassiatam per eum nobis impositam ac responsionem ad ipsam Ambassiatam per DD. Cardinales nobis factam plenè retulimus subiungentes, *aliqua alia habemus vobis dicere que exponemus cum vobis placuerit, & hora opportuna nobis data.* Qui die sequenti pro nobis tribus singulariter & diuisim missis & quemlibet per se examinavit super his quæ nos diximus velle serio sibi explicare. Quilibet autem nostrum eidem explicauit seriem veritatis narrando quidquid DD. Cardinales existentes Anagnina nobis sub iuramento dixerunt de facto suo, vt supra præmittitur. Et licet

D. Barrensis de præmissis satis appareret turbatus, tamen conatus & nisus est simulare se illa non credere, quia omnia bene succederent, dicens quia alia aliunde habebat. Quo responso audito considerantes quod ipse Barrensis multum regebatur consilio aliquorum nobilium Laïcorum & maximè Caroli de Pas Ducis Duratij, Nicolai Vrsini, Comitum Nolani, D. Thomasi de S. Severino & D. Raynaldi de Vrsinis cum dictis 4. fuimus locuti secretò eis narrantes quæ inuenimus & eos auisantes de prædictis, requisuimus vt instarent apud eum quod intenderet ad prouidendum de remedijs opportunis. Hi postea nobis retulerunt se hoc fecisse & quod in effectu nihil profecerant apud eum. Itaque nos tres qui fuimus de veritate negotij informati & præuidebamus periculum, postquam considerassemus illum verba non audire, existimauimus debiti nostri esse facti seriem summam in scriptis redigere & sibi per modum narrationis casus seu thematis tradere, vt in facto suo maturè deliberare valeret, ne se posset propter facti ignorationem excusare, & nos essemus in omnem euentum perpetuò excusati. Et ita casum nostrum composuimus honestando tamen verba vbi loquebamur de Romanis.

Medio tempore cum circa prædicti casus ordinationem vacaremus & secretò laborarem, superuenit vna die nobis tribus congregatis in Domo Prædicatorum, vbi habitabat D. Cardinalis de Vrsinis, Guill. Paris seruiens armorum, qui intrauit cum Notario & testibus tenens in manu vnam membranam 13. Dominorum qui erant in Anagnia sigillis pendentibus sigillatam, in qua in effectu narrabatur qualiter per impressionem notoriam & metum mortis coacti fuerunt per Romanos inuiti eligere. Quapropter sub debito fidelitatis quâ Romanæ Ecclesiæ tenebamur, nos requirebant vt infra certum tempus post litterarum receptionem, conueniremus Anagnia ad prouidendum super præmissis & remedijs opportunis, & ad tractandum & peragendum omnia & singula quæ propter præmissa essent necessaria ad salubrem & vtilem prouisionem S. Rom. & vniuersalis Ecclesiæ & fidei orthodoxæ. Et intimata littera prædicta rogauit Notarius testes, &c. vt in forma, & statim discessit protestans quod præsentiam Cardinalis S. Petri tutò adire non poterat, nos verò statim dicta littera adiuimus Domum D. Cardinalis S. Petri & ostensa sibi illa, inde de suo consilio portauimus eam ad dictum Barrensem. Hic visâ illâ satis fuit turbatus & ordinauit super eius tenore in Domo Cardinalis S. Petri haberi consilia. Iterum verò completo per nos casu & themate eundem casum scriptum manu D. Cardinalis Vrsini copijs apud nos retentis, vocatis per nos 4. Laïcis superius nominatis in eorum præsentia tradidimus dicto Barrensi, instantes apud eum quod cum ageretur de statu suo & Ecclesiæ, vellet deliberare maturè & salubriter prouidere, quoniam nos honori & statui nostris intendebamus consulti attendere & prouidere & pro pace atque vnitatem Ecclesiæ fideliter laborare conueniendo cum alijs, & sic Tibure recessimus in crastino S. Iacobi die Lunæ ad Castrum Vicouarrum nos conferentes, nec ad eius præsentiam fuimus vltèrius reuersi. Verum est quod post recessum nostrum nos **tres Cardinales Italici prope Ciuitatem Prenestinam conuenimus cum 3. DD. Cardinalibus vltromontanis**, scilicet cum D. Roberto tunc Cardinale Gebennensi & cum DD. Pistaiensis & S. Eustachij, qui suo & aliorum Anagnia congregatorum nomine ad illum locum venerunt & nobiscum aliqua super vtilitate & factis Ecclesiæ locuti sunt. Deinde prædicti tres ad Ciuitatem Anagnia redierunt & facta ibi publicatione ad diem 8. Augusti de intrusione Bartholomæi sequenti die contulerunt se ad Ciuitatem Fundanam ad quam sæpius ab ipsis requisiti iuimus, habito tamen saluo conductu. Ibidem existentibus nobis & propositis eis per nos tres aliquibus super factis Ecclesiæ, in Vigilia B. Matthæi Apostoli & factâ nobis per eos responsione, scilicet per omnes DD. Vltromontanos qui erant 13. tandem in nostri præsentia 12. ex eis elegerunt tertium decimum, scilicet D. tunc Cardinalem Gebennensem quem Clementem VII. appellauerunt, cuius electioni per nos non extitit contradictum; cognouimus enim & reputauimus eius electionem esse Canonicam. Hæc est, inquit Bzouius, littera missa Urbano & mense Iulio repræsentata præsentibus Carolo Duce Duracio, Nicolao Vrsino Comite Nolano, Thoma Sansueri-

nato & Raynaldo Ursino. ex l. 13. MS. Archiui Vaticani de Schismate, quam in sua Anglicana historia adscripsit Valsinghamus.

Incipit Tractatus factus in fauorem Electionis Clementis Papæ VII. à Reuerendissimo D. Petro de Barreria Cardinali Eduensi contra D. Ioannem de Lignano Doctorem Bononiensem.

Serenissimo Principi ac perexcellentissimo D. Carolo D. gratia Francorum Illustrissimo Regi suus per omnia Petrus de Barreria inter legum Doctores minimus S. Rom. Eccl. Presbyter Cardinalis dictus Eduensis seipsum & promptum per omnia famulatum. Quia ab experto didici mentem vestram pijsissimam ad veritatis indaginem incitari in his præsertim quæ fidei sinceritatem & orthodoxæ ac vniuersalis Ecclesiæ respiciunt vnitatem, quæ & caput fidei penes multos ignaros satore procurante zizanix satis micat, ex eo potissimum quod in parte multitudinis mos est ea quæ sensu placent potius quàm quæ ratione diriguntur, agnoscere: quare testantur Philosophi quædam falsa quibusdam veris probabiliora multoties inueniri. Ad iussum vestræ Majestatis inclytissimæ ea quæ pro nunc à Schismaticis agitatur discordia, quantum potero salubrius, imò quantum Deus annuerit, propono mentis acie speculari vt falsitatem subacta veritas euentibus suffulta rationibus enitescat, & licet ad conficiendum Tractatum vt fertur per D. Ioannem de Lignano editum ad quodlibet verbum singulariter respondendo, factum supplendo & aliàs multum pulchrè & subtiliter scripserit venerabilis Pater D. Ioannes Fabri Abbas S. Vedasti Doctor eximius Decretorum & nobilitatis vestræ Consiliarius prudens ac pro mentis integritate conspicuus, cuius dicta lucidissimam continent veritatem, tamen quia nihil prohibet ad vnum plures concurrere rationes, decreui facto supposito etiam pro vt aduersarius asserit sine præiudicio veritatis super hoc ordinatè respondere. Nam formabo 5. Quæstiones & in earum qualibet arguam ad vtramque partem ponendo aduersarij & addendo alias, vt nihil remaneat indicium & sublati contrarijs intentum propositum declarabo, dicenda subiiciens correctioni S. P. & D. Clementis VII. ad cuius nominis exaltationem aggreddior præfens opus & Reuerendissimorum Patrum DD. meorum coetus Cardinalium ac iudicio cuiuscunque sanioris intelligentiæ.

Prima autem Quæstio erit ista, vtum nominatio facta de B. intruso vera possit dici Electio tanquam facta non tantum per duas partes DD. Cardinalium verum etiam nemine discrepante.

2. Vtrum potuerit confirmari, sic quod per reiterationem consensuum Dominorum tenuerit, vt ex tunc sit pro tempore quo facta fuerit, vel indiguerit noua electione.

3. Vtrum si indiguerit noua electione, actus subsequentes in Conclauis existentibus DD. Cardinalibus vel post exitum fuerint sufficientes ad inducendum nouam Electionem, vel etiam præsumendum tali præsumptione secundum quam debeat iudicari.

4. Vtrum publicatio facta per DD. Cardinales tenuerit ipso iure & an standum est testimonijs eorum, vt sic procedere potuerint ad secundam Electionem primam non reprobata, vel an primam oportuerit reprobari propter titulum etiam intrusum Barth. primò nominati, & ad quem spectet vtum ad Concilium Generale vel ad coetum DD. Cardinalium, vel an habeatur ipso iure reprobata.

5. Conclusiua, vtum Electio D. Clementis teneat.

Ad primam sic procedetur. 1. Arguitur quod teneat nominatio B. non enim videtur peccare in materia nec forma, non in materia, cum persona sit habilis & elegibilis præsertim ad summum Pontificium à quo properante exceptiones excludit, vt patet ex nominibus in C. licet de vitanda, & in C. vbi. Nec videtur etiam peccatum in forma eo quod fuit electus per omnes præfentes vt in C. licet. Et in C. in nomine Dom. Et in c. 19. d. Institutus est & sunt seruata solennia, & est receptus per Osculum & reuerentiam etiam cessante

metu. Et sic videtur esse vehemens præsumptio iustæ Electionis vt in 63. d. ea cum Adrianus. Et ibi per Gloss. de Præb. C. Dilect. Et ibi per Innocent. super verbo ad Osculum, vbi multa iura concordantia præsertim quod Electio Papæ innitur formæ iuris scripti, necnon ex de Elect. C. si alicui l. 6. Gloss. nota ista. 1. Et in C. ne rationi C. si. in Clem. Gl. sed nunquam. Igitur quomodocunque vel præsumptiuè vel aliter constet de consensu tot Dominorum, non videtur electio peccare in forma, & maximè quia fuit receptus non tantum à Cardinalibus verum ab vniuerso Orbe fere, & sic communis error faciet ius, vt L. Barbarius cum sua materia ff. de Offic. Prætor.

Item vt intrem in materiam Aduersarij, hæc Electio videtur esse facta ex puris consensibus & sine metu & impressione, quod declaratur hîc & fortius quantum ad formam quàm aduersarius declarer.

Imprimis autem ponam vnam rationem quam ipse non ponit: nam certum est quod ideo metus reddit Electionem nullam quia impedit libertatem, sed hîc nullo modo impedit, non enim est adhibitus pro certa personâ sed pro Romano vel Italico, vbi reperiuntur plures sufficientes personæ ad Papatum, sed talis conditio non impedit libertatem voluntatis, vt videtur textus in Rom. 4. in l. cum ita & l. sequenti ff. de conditionibus & demonstrationibus. Ergo videtur quod huiusmodi metus non impediatur Electiones, maximè quia DD. Cardinales fatentur in facto quod ipsi determinauerunt se ad eligendum vltimorum & ex se ipsis, & per consequens voluntas eorum non videbatur iusta si alibi reperirent magis idoneum, & sic fiat vtcunque compensatio, maximè cum essent Italici inter eos idonei imò primis aspectibus videbatur eorum voluntas turpis iuxta illud Psal. qui dixerunt *hereditate possideamus sanctuarium Dei*, & sic non videbatur posse etiam per protestationem iuuari vt in C. veniens. de sponsa vbi per Innocentium & al. c. i. de conditionibus appositis.

Item & ista est aduersarij sub alia forma, qui non protestatur vbi videt sibi parari præiudicium, pro consentiente habetur, sicut qui non appellat ff. ad Municipales l. 11. §. consensisse ff. de appellat. l. cum Quid. C. de his qui per metum Iudicis non appellauerunt l. 11. de annuali exceptione l. vt perfectius. C. de filio Fr. Minor. l. 11. l. x. in appellatione est expressum C. quomodo. Et quando Iudæa l. ab eo. de appellat. l. hi. sic allegat Aduersarius multa iura Canonica quæ non curio transcribere, & ad societatem per I. Monachi. in C. in Generali de re In. & scripta coram Iuri Ciuili in l. ac si quis §. sed interdum. Et §. plerique Religiosi. Et videtur textus in propria materia, argumento à contrario de his qui vi metuue fiunt c. i.

Sed hîc DD. Cardinales non fuerunt protestati de loco non tuto ante ingressum Conclauis nec post, nec in ipso Conclauis: ergo videntur ad Electionem liberè processisse non obstante tumultu. Nec obstat C. veniens s. alleg. de sponsa vbi non nocet, quod culpa præcessit causam in matrimonio carnali, & multo minus deberet notare in matrimonio spirituali, quod requirit maiorem libertatem, vt notat Gloss. in C. insinuante qui Clerici vel vouentes super verbo modica, quia ibi non fuit certificatus, sicut hic fuerunt DD. Cardinales. Et scienti vel volenti non inferitur iniuria neque dolus, multo minus inferitur metus vt dicit regula iuris, quia clarum est de iure quod metus contrariatur libertati & per consequens consensus, vt l. 1. ff. quia me. ca. & noratur in l. metum in principio c. 11. & sic qui consentit, non videtur pati motum.

Item si metus nocet huic electioni, aut dicemus de metu præcedente introitum Conclauis, aut de metu in ipso introitu, aut de metu post electionem, sed neutrum ipsorum nocet vt probabitur: ergo non est nulla electio propter metum. Maior patet sufficienti distributione. Minor declaratur sic. Et ista ratio est bene aduertenda, quia hinc pendent lex & Prophetæ. Nam ista ratione destructa, erit euidentius partis nostræ. Non videtur quod noceat metus ante introitum Conclauis, & licet hæc nitatur declarare aduersarius per plura iura & verba quibus reputo sufficienter responsum, Ego declaro aliter breuius & breuissimè.

Nam i. dico quod metus non est sufficiens nec cadens in constantem, nam fuit nudus metus verborum conditionalium & exhortatiuorum qui non cadit

in constantem, vt l. metum §. 1. ff. quia met. ca. & l. 3. §. si quis ff. de vi & vi armata. Et l. metum non iact. Etc. quia me. ca. Et ff. de iur. l. non apud Labeonem §. quæstionem cum simili, oportet enim talem iactationem quæ inducat præsumptionem, secundum quam possit iudicari, sed non per Cy. in alle. l. Metum, talis metus non fuisset præsens sed præteritus, si vel plus interuenisset, & sic vel plus respondebimus vt l. metum in principio al. fecerunt quæ not. Innoc. in C. fidelis de his quæ metu viue causa fiunt.

Item nec metus, qui fuit illatus ante introitum Conclauis, & ad hoc allegat aduersarius 2. rationes. 1. quia Officiales qui habebant potestatem comprimendi plebem, præstiterant iuramentum iuxta C. vbi maius, & ita præsumebatur quod illud iuramentum deberent seruare & prouiderent iuxta requisitionem DD. Cardinalium de Capitaneo & Gentibus ad comprimendum, per consequens non debebant timere plebem iuxta illud in Comitatu nostro, &c. maximè quia illi etiam constituti præstiterant iuramentum iuxta C. vbi maius, & sic habebant duplex iuramentum pro cautione.

Item secundum eum, & ista est 2. ratio infra Conclauem nunquam fuit infracta libertas vbi debebat fieri electio, & sic de clamoribus vltra curare non debuerunt, & per hoc patet quod nec nocet metus ante electionem. De metu post, non est dubitandum, quia non inficitur, etiam si ab initio præstaret impedimentum vt l. pro parte cum simili ff. de seruitutibus. Et in causa Iuris factum legitimè; videtur ergo quod prima electio ipso iure tenuerit, & sic secunda sit nulla.

In contrarium arguitur sic. Et licet Aduersarius fortissimas posuerit rationes, tamen quia minores propositiones scienter vt credo non deduxit, supplebo cum deductionibus, quæ factum iudicio meo sic elucidabunt, quod non remanebit dubium, & quod prima Electio non tenuerit. Prima ratio. Electio facta ad clamorem populi non tenet etiam circumscripita, quoniam in talibus gratia aut pretium interuenire non debet 8. q. 1. si ergo quoniam Populus est docendus & non sequendus 62. d. docendus 61. d. miramur. fac. l. Decurionum. C. de pœnis. textus de plano. de Electi. C. Osus cum Glos. sua. Hæc Electio fuit talis, ergo. Hæc sunt verba aduersarij, sed ratio ista est incompleta, ideo minus fortis, & ideo supplenda est sic. Electio facta ad clamorem populi præcedente tractatu tangente priuatam non publicam vtilitatem, nulla est ipso iure etiam si esset impressio, licet ex hoc etiam vtilitas publica sequeretur; talis enim electio peccat in tribus. 1. Quia ad clamorem populi vt aduersarius deduxit. 2. Quia tractatus expressus præcedit. 3. Quia vtilitas priuata principaliter attenditur. Et ideo licet publica ex consequenti sequeretur, sicut forte non sequitur, inficitur. Verum licet contra clamorem populi præsumatur, vt in C. Osus cum Glos. & in C. si ergo per aduersarium allegato, plus tamen est quod præcedat tractatus, quia secundum Host. si talis tractatus per se se esset probatus vel notorius, electionem redderet vitiosam. Dicit enim sic Hostiens. in C. licet de vitanda super verbo *Portionem*, quamuis Rom. Pontifex canonicè creatus nullo humano Canone vel iure ligetur, nisi fieret hæreticus vt 40. d. c. si Papa, si tamen contra formam istius institutionis sibi Papatum vsurpauerit, tam ipse quàm sibi adhærentes sunt excommunicationis vinculo innodati. Sed si contra formam Decreti Nicolai Papæ per seditionem vel violentiam seu impressionem à quocunque factas vel præsumptionem ab illo, qui promouendus est, ambiente, tractante vel procurante, aut quodlibet ingenium id. calliditatem vel fraudem aut cautelam, vel corruptum tractatum aliquorum quæ sua sunt solum quærentium, non quæ Iesu Christi, electus, ordinatus vel inthronisatus fuerit cum suis actoribus, fautoribus atque sequacibus perpetuo anathemate est ligatus, vt allegato C. in nomine Domini. Et 79. dist. si quis ex Episcopis. Et quod sic debeamus exponere tam ista tria verba, seditionem, præsumptionem & quodlibet ingenium satis elicitur 79. d. C. 1. & 2. Et c. si quis ex Episcopis & sequentibus vsque in fi. dist. quia per istam constitutionem nihil detrahitur iuri antiquo, sed additur, vt patet in eod. tit. in fi. Et licet ista videatur intelligere Innocent. vbi sunt notoria vel probata, aliàs deficit Iudex, vt I. not. in additione in C. licet in fi. ipse tamen bene tenet quod

Electio est viciosa in se, quia solus legitimus consensus & non corruptus facit Papam secundum eum. Et patet ex C. alleg. Vt notat Glos. in c. 1. 79. d. non tamen potest negari, quin hinc sit probatum & notorium 1. ratione popularis tumultus vt C. Osius. 2. Ratione tractatum præcedentium de quibus in Instrumento facti 3. quos tenebant Maiores Romani, quia hoc expediebat Ciuitati Rom. aliàs non possent Papam nec Curiam retinere; & istum tractatum non diffiteretur aduersarius licet excuset. Et per hoc patet hinc istum tractatum fieri ad vtilitatem priuatam principaliter sc. Ciuitatis Rom. quod attenditur licet publica ex consequenti sequeretur, vt sunt leges ff. de probationibus l. Emptorum & l. cum probatio, & est expressum ff. ex quibus Causis Maiores l. non videtur, cum ibi not. in Glos. ergo patet quod hoc obmittebat aduersarius.

2. Ratio Aduersarij est ista. *Actus Manumissionis qui non tantam libertatem requirit, sicut Electio quæ est actus spiritualis, ad clamorem populi nullus est & presumitur violentus* ff. qui & à quibus. l. si priuatus C. qui manumittere non possunt L. Diuo Marco, Notat Glos. Ioan. in C. si ergo & C. miramur supra allegato. Et hæc ratio minus plena. Nam non solum quia Electio est actus spiritualis, verum etiam quia est actus habens certam præscriptam formam; sic quod dependeat ex mero & sincero consensu vt l. si quidquid. C. de Episcopis & Clericis. Et hanc formam habet præscriptam de iure naturali, vt notat Innoc. in C. quod sicut de Elect. quidquid consensum viciat in radice, electionem reddit ipso iure nullam, vt patet in C. vbi maius §. cæterum. Consequens enim est, vt cum ex vna radice vicium nascitur, vna l. tollatur C. de Nuptijs l. si libertam; sed tumultus popularis si ipsum sequatur, consensum viciat in radice, non enim est simplex consensus, sed sequens popularem tumultum; ergo reddit ipso iure nullam, maximè cum popularis tumultus propriam non communem quærat vtilitatem sicut hinc, vt est supra deductum.

Item tumultus popularis non tantum propter præsumptum metum in Electionibus prohibetur, verum etiam propter exempli perniciem, vt in allegato C. miramur. Et in q. 1. c. principatus, ergo cum ratione exempli multa prohibeantur in Iure vt ff. de personis l. si quis ad §. abominationis C. de probationibus l. ex. cum similibus, videtur quod eiusmodi Electio fuerit ipso iure nulla.

Item additur alia ratio. Tumultus popularis plus inficit quàm metus per Manumissum incussus; quia tumultus popularis facit præsumi metum & nihilominus manumittentem metu fuisse prædeterminatum vt alleg. l. cum sua concordia: sed metus incussus per seruum manumissum neutrum facit præsumi, licet probatus manumissionem annullat ipso iure. vt l. ille seruus ff. qui & à quibus; tamen non negabit aduersarius quin si Barth. incussisset metum, nulla esset electio ipso iure, ergo multo magis per popularem tumultum est nulla electio & metus probatus.

3. Ratio est ista; non valet Electio, vbi manente iure eligendi apud aliquos libertas eligendi restringitur, siue in totum tollitur, nisi hoc fiat per Papam qui potest contra & citra iura de Electione C. sacrosancta. Et c. cum terra. c. tit. secundum verum intellectum quod Papa potest super iura positiua, patet per C. per Principalem, & C. cuncta quæ per mundum 9. q. 3. sed hinc manente potestate eligendi apud Collegium Apostolicum quod pendet à iure communi 16. q. 7. Congregatio de Electione c. 1. fuit sublata libertas eligendi, vel restricta, cum fuerit introductum per habentes potentiam intensionem facti, quod de certa ciuitate vel Prouincia fieret electio, ergo nulla: hæc etiam ratio non est sufficienter formata; nam dicere quod Papa posset consensum non liberum; quoniam est Papæ electio, non credo quod posset, quia implicat contradictionem, & est de directo contra ius naturale, contra quod non potest fieri lex, vt in §. sed quia Naturalia instituta de iure naturali, Gentium & Ciuili. Et in c. erit autem. 4. dif. ff. de pact. l. iura sanguinis; licet Papa posset hanc electionem vel illam non liberam confirmare, errore tamen non expresso, vel vbi non esset notorium libertatem restrictam, quia existente notorio, saluo sanius intelligentis Iudicio, non credo quod posset, saltem quod teneret vt Electio; sed forte vt permissio iuxta No. C. coram vtriusque iudicij lib. 2. Et ibi per Chy. cum hoc contradicat iuri Diuino, vt in c. miramur. & c. si ergo quis, S. allegetur

& pararetur materia delinquendi contra l. conuenire de pactis dotalibus, nisi forte hoc faceret dispensatiuè ex aliqua causa rationabili, vtrum autem ex solo facto Principis præsumeretur rationabilis causa ex solo facto Principis, notant Doctores in l. Rescripta 2. & 3. quæst. C. de precibus Imperatori offerendis. Et sic perniciosum & in euidentem destructionem Ecclesiæ. Et dicit Apostolus quod potestatem accepimus ad ædificationem non ad destructionem, & intelligo destructionem libertatis quæ esset perniciosa sicut est ista. Et hinc addo vnam nouam rationem, aequiparantur in iure vis maior & prohibitio potentium, quibus non potest resisti, textus sunt expressi. ff. locati l. si fundus. in fin. & l. sequenti. sed si prohibiti essent per vim maiorem eligere, non esset dubium quin reputaretur infracta libertas, vt infra declarabitur, ergo & cum prohibiti sunt per populum Rom. in Ciuitate Rom. cui & vbi resistere non poterant.

4. Ratio, Electio facta per laicalem impressionem est nulla. Extr. de Elect. in nomine Dom. & in fi. & c. licet, & 23. dist. c. in nomine Dom. Et vtrouque notatur: ista est huiusmodi vt patet ex themate, ergo, & c.

Hic sunt addenda duo. 1. Quod hinc non tantum est impressio scandalosa & inductiua seditiosi tumultus, & talis non tantum electionem, verum etiam alios actus annullat, & in qua prohibita sunt non tantum facta, verum etiam petulantia & tumultuosa verba, & ex solis verbis annullantur sequentia. C. de seditiosis, l. 2. ergo cum ista fuerint huiusmodi, satis patet quod reddit electionem nullam.

5. Ratio, actus metu cadente in constantem virum agitati nulli sunt, vel ad minus annullandi iuris remedio, propter hoc emanauit titulus, Tellus, ff. & c. Quia me. ca. & Id. tit. in compilatione Gregoriana & Bonifaciana: sed ista electio est huiusmodi, quæ est facta metu mortis, quia est cadens in constantem virum. l. Interpositas. C. de transact. Et l. si donationis. C. quia me. ca. Ergo hæc electio nulla, vel saltem iuris remedio annullanda, siue rescindenda.

Aduertas quod ista ratio est calumniosa, quia si confitetur electionem iuris remedio annullandam, ergo nullo modo potest annullari, testatur autem Innocent. in C. licet, quod ideo non potest agi & contemptu Cardinalium in Electione summi Pontificis, quia contemptus non reddit electionem nullam, sed annullandam, & non est superior qui possit cognoscere.

Item si teneret ipso iure, non potest negari ipsum non fuisse Papam, quis deponeret eum citra hæresim, essetque contra C. si Papa. 1. allegatum, maxime quia ageretur de alieno delicto non de proprio, & quod in inferioribus esset dispensabile, in Papa reputaretur dispensatum, cum non est qui dispense, ipse enim superiorem non habet in terris. Et ideo hinc additur alia ratio consequens ad istam. Maius est vitium, metus in electione, quam sit hæresis non notoria eligentium vel electi. Probat: nam hæresis vitium metus notorii sic est contra formam Electionis, quod ei qui est electus per metum maxime notorium iuste non obeditur, imò tanquam annullatus (anathema) repellitur etiam nullo præcedente iudicio, vt in c. in modo. Et in c. si quis pecunia s. alleg. hoc notat Innoc. in c. licet & Hostiens. ibidem, hæresis autem Eligentium vel Electi non notoria, licet etiam deiciat Electionem postquam de ea constiterit ipso iure, tamen non repellit, quia excommunicatus propter hæresim auditur appellans, vt 4. q. 1. c. quia autem, hoc notat Innoc. & Hosti. In Cap. licet alleg. frequentissime, licet Bernardus Glossator Decretalium ibi aliter sentiat, quorum opinionem approbat Genshelinus inconclus. rationis, super verbo cuiuslibet Excommunicationis. Et est ratio diuersitatis, quia de hæresi potest semper accusari ante Electionem, & post, sed non sic de metu potest: ideo ipso iure metus reddit nullam, non sic de hæresi non notoria, facit per rationem art. ff. vt non possit Legatorum l. 1. §. si debitori. Ergo, & c.

6. Ratio, metus præcedens verisimilis viciat actum sequentem, licet damnum dubitatum non sequatur ff. locati & conducti. l. habitatores §. 1. Et alleget aduersarius concordantias allegatas in Glof. quas vide per te: sed hinc fuit talis metus, ergo, & c. Minor patet ex themate. Et hæc ratio incompleta sed complebitur, licet allegabitur l. cum Glof. nam iusta causa suspicionis metus tamen

aliàs non probabilis, etiamsi damnum non sequatur, habetur pro iusto metui, qui reddit electionem nullam ut est supra probatum: ergo multò magis iusta est & probabilis: sed ista est iusta & probabilis, quia sunt sufficientes iniuriæ illatæ per populum Rom. tumultuosè commotum, qui non facile retinetur & cui resisti non potest, imò & per Magistratus & maiores populi, quia populum sollicitabant ad hæc, quæ sufficientes iniuriæ inferunt iustum metum, ut l. si donationis C. quia me. ca. supra alleg. & not. Glos. ff. ex quibus causis Maiores, l. metus, super verbo, quod licet timore, & est textus ff. de Extraordin. Criminibus, l. secularis §. plerisque, ubi est expressum, & sunt minæ sic notoriæ, quod non possunt esse non notoriæ: ergo electionem reddunt nullam ipso iure. Et hæc ratio sic deducta demonstrabit iudicio meo.

7. Ratio est metus cadens in constantem intercedens viciat carnale matrimonium, ergo spirituale. Antecedens probatur per C. per locum. Et C. veniens & C. requisivit. Et est Gen. extra de sponsa. l. non cogitur & l. sequenti C. de mult. nec filium quidem familias. Et ideo non admitteretur etiam personalis stipulatio ff. de verb. Oblig. l. Titia. C. de spons. l. i. & ult. cum concord. Consequentia tenet argumentando de carnali matrimonio ad spirituale. Et hæc ratio defectiua: & ideo suppletur sic. Matrimonium Carnale annullatur per metum cadentem in constantem propter defectum consensus & libertatis, sine quibus non perficitur, ut in C. cum locum supra alleg. Et quia propter defectum libertatis probat textus C. de inutilibus stipulationibus l. liberam, quod perficiatur consensu, non oportet probare, quia per se notum est, & est textus in l. libertatis de regulis Iuris: ergo multo magis matrimonium spirituale quod requirit maiorem libertatem & puritatem & per metum faciliorem annullatur, ut notat Glos. in c. insinuante, qui Clerici vel vouentes, allegat textus r. q. 7. l. si quis autem. Nec mirum si matrimonium spirituale requirit maiorem libertatem: quia in matrimonio carnali non agitur de tanto præiudicio, agitur enim tantum de præiudicio contrahentium: in matrimonio autem spirituali agitur de maximo præiudicio plebium subditarum, & si hoc in minoribus Ecclesijs, quanto magis in electione illius qui eligitur, ut præsit vrbi & orbi, cuius electionem sibi Dominus reseruauit 79. d. c. si. & sic est fortificata ratio.

8. Ratio, metus iustus annullat spirituale matrimonium professionale, etiamsi nulla præcesserit protestatio, si metu cadente in constantem virum protestari non potuit. Ext. quia me. ca. c. r. 32. q. 2. non satis in principio. C. de rebus creditis. l. Generaliter §. Ipse de ap. C. si. ergo similiter vitabitur spirituale matrimonium, cum vtroque debeat esse clara libertas ut patet iuribus supra allegatis. Et hæc ratio suppletur ut proxima, & addendo, quia secundum istam videretur quod protestatione omiſsa firmaretur actus, quod non est verum, nam si timore mortis aliquis intraret monasterium, etiamsi non protestaretur, non teneret introitus, nam cum metus præsertim mortis habeat ignorantiam & perturbationem, cum ut l. si cum exceptione §. in hac. ff. quia me. ca. C. qui testamenta facere possunt l. hac consultissima §. hac cum humana. Et ignorantia non obliget, ut l. generali C. de Tabularum, iniquum esset ubi constaret de metu qui deberet cadere in constantem, quod ipsa obligaretur voto, ubi non esset consensus, est tamen protestatio utilis ad animum declarandum, nam facile præsumeretur contra ipsam nisi fuisset protestatio maxime in casu c. r. allegati, ubi fuit tanta perseuerantia ante mortem viri & post.

9. Ratio, electio celebrata precibus corruptiuis maxime tumultuosis per comminationem admixtam reprobatur l. q. r. quibusdam, 8. q. r. c. Moyses. Et C. si ergo. Et C. Ordinationes. de Elect. C. qualiter. & C. per Inquisitionem. Hic interuenerunt preces corruptiue cum comminatione, ut patet ex themate: ergo, &c. & videretur textus in alleg. l. si quenquam C. de Epi. & Cler. ibi non precio ordinetur Antistes, hac autentica quomodo oporteat Epif. in principio & §. r.

10. Ratio, continuatio metus in constantem cadentis inficit actum continuatum illo metu commensuratum secundum actus instantaneos illo actu pendente confectos. Hic allegat aduersarius aliqua iura Ciuilia, quæ modicum faciunt ut infra declarabitur, sicut l. nouissime §. r. ff. quia cum falso Tutore,

actore. nota. in l. 2. C. quia metus causa ff. de solut. l. Creditor. & per Dylum Doctorem ibi textus de plano in c. 1. Extr. his quæ metu, viue causâ sunt: sed hîc fuit metus continuatus pro toto tempore electionis: ergo, &c. Ista ratio magis supplebitur in solutione contrariorum.

Hîc sunt argumenta pro vtraque parte: sed nunc videndum quid iuris de Quæstione, ad cuius euidentiam intendo aliqua prænotare ad declarationem terminorum, nam intendo prænotare, *quid est metus propriè cadens in constantem? quid iustus metus*, quomodo differat à vi, quis est effectus metus, quantum ad actus quæ fiunt metu.

Ad primum sic procedetur. Et licet venerabilis Abbas, de quo prius, posuerit descriptionem, quam ponunt Summistæ, singulariter Azo, & eam probauerit, vt ipsi probant, & per hoc formauerit primam rationem ad propositum, quia tamen illa descriptio complectitur vtrumque metum, iustum & sanum, vt patet ex continuatione l. 1. cum sequentibus vsque ad leg. *nec timorem ff. quia metus causa*, tamen vt sic non quietat intellectum aduersarij, nec bene fundat propositum, ideo volo eam describere sic. Quod si metus de quo agimus, fuerit talis vt non possit probabiliter contradici, quin fuerit iustus, & intendo tantum notificare non propriè definire, vt non capiar in verbis.

Est autem metus de quo agimus, imminens vel futuri periculi capitalis, vel quasi conditionatè vitabilis, cui resisti non potest probabiliter, iusta mentis trepidatio. Nunc definitionem istam declarabo per singula, dico enim *imminens vel futuri periculi*. Et licet hoc sit aliqualiter declaratum per præfatum Abbatem, sicut declarat Azo, plenius tamen patet sic. Nam dico quod hoc expressè poscit textus *ff. quo filio tutore Actore, l. nouissimè ibi. quis enim si compulsus aut metu non compelleretur? &c.* Et sic patet quod lex illa non probat illud ad quod eam allegat aduersarius: non enim probat quod actus commensureretur metui, sed probat quod timor metus probabit, est iustus. Et ad hoc eum allegat Chy. in l. 2. C. *quia metus causa*, quam ipse allegat. Et ideo dicit nouiter argumentum.

Item in materia propria de qua loquimur, probatur expressè, Extr. de Elect. C. bonæ in pr. & ibi per Innocent. vbi iustus timor timoris annullat electionem.

Item est imminens periculum *ff. Quia met. cau. qui in carcerem*, secundum intellectum glos. quæ dicit in casu illius l. locum habere Edictum quia metus causa. *Futuri*, propter capitales minas illatas per illum, cui resisti non potest cum vel sine armorum terrore; primum patet in l. si damnationis. C. quia me. ca. & in l. seculari. §. plerique ff. de Extraordinarijs Criminibus. Secundum ff. de vi & vi armata l. 4. §. qui armat in fi. §. vel per illum cui resisti non potest, de cuius tyrannide ex consuetudine vel aliàs verisimiliter est timendum. Sic intelligitur l. si priuatus ff. qui & à quibus sic intelligitur not. per Glos. in c. si ergo forte §. q. 1. C. Osius, per Ber. de Elect. sequitur in descriptione, *Capitalis, vel quasi*: non enim omne periculum inducit iustum metum, vt patet ex l. ff. quia metus causa, l. nec timorem vsque ad l. metum. Et ideo requiritur metus mortis vel cruciatus corporis C. de transact. l. Interpositas & l. si donationis. C. quia me. ca. vel amissionis maioris partis fortunarum, C. de reuocand. donationibus l. generaliter prope fi. in Autent. vt cum de appellat. cognoscitur §. si quis de parentibus. C. si delator. Ponit Glos. iuris Canonici in c. 11. Extra. de his quæ vi metusue causa fiunt. Videntur & alij casus in iure quos enumerare non expedit, quia sunt extra propositum.

Sequitur in descriptione, *Conditionatè vitabilis*: nam si nullo modo vitari posset, non esset propriè metus, nam secundum Philosophum, *condemnatu ad mortem non propriè timent mortem, licet teneantur in morte*. Et ideo metus, de quo loquimur, infertur, vt aliquid fiat; quo facto periculum euaditur, vt habet totus titulus. ff. & C. quia me. ca. nec oportet, licet benefaciat ad infringenda dicta aduersarij vt inferius patebit. Sed de hoc reputo textum expressum ff. quia metus causa. l. nec timorem. ff. Pr. 1. & 2. resp.

Sequitur in descriptione *cui resisti non potest*, istud probatur ff. locati. l. itema quæritur. §. exercitu veniente. Et l. si fundo prope finem. Ibi propter vim aut, &c. Et l. & hæc distinctio, cum si de vi maiore est expressum in l. 2. ff. quia me. ca. & ibi per Glos.

Sequitur in descriptione *Probabiliter iusta*, sci, vt iura Canonica præsertim Iustum distinguunt à probabili, sicut verum à verisimili, sicut patet in appellationibus, quæ quandoque habent iustam, quandoque probabilem causam; & hoc commune & tritum est: quare non oportet declarare, sed quantum tangit propositum, metus alius est iustus & non verisimilis, contra quem præsumit lex, sed admittitur probatio. Vt l. non est verisimile in principio ff. quia me. ca. alius est iustus & probatus sicut in casu nostro, vbi est notorius vel pro notorio habitus, vt statim, vel vbi aliàs legitimè constat, alius est verisimilis sed non iustus, quia non contingit damnum, sicut est in l. habitatores. ff. locati cum concord. ibi alleg. quæ pro nullo alio videtur esse facta.

Sequitur in descriptione, *Mentis trepidatio*: nam licet reuera extrinsecum periculum sit causa metus, metus tamen attenditur in quantum mentem tenet, & metus patitur, licet iustitia patiendi attendatur penes periculum extrinsecum; & ideo inquisitio Iudicis non est vtrum quis timuerit, sed vtrum iustè timuerit. Nam cum timere sit in animo quod est occultum & probari non potest, de hoc non habet inquirere Iudex cum secundum diuersitates personarum Quidam trepidant plus vel minus: Quidam etiam pericula vera non metuunt, alijs etiam periculum tale fuerit, & sic verisimile cadens in constantem hoc expressè textus dicit ff. ex quibus causis maiores. l. 11. §. fin. cum l. sequenti. Et est notandum quod plus attenditur, dum tamen periculum sit sufficiens, verisimilitudo quàm iustitia. Hæc pro declaratione sufficiant, licet plura possint dici.

Exinde formatur talis ratio. *Vbi est mentis trepidatio capitalis periculi. cui resisti non potest, licet possit conditionatè vitari, non tantum verisimilis, verum etiam notorius est iustus metus*, vt ex descriptione superposita patet, qui reddit electionem nullam, vt patet per aduersarium & per C. in nomine Domini supra alleg. frequenter: imò sic nullam, quod non debet admitti in Papam, qui taliter est electus, sed ei iustè resistitur, vt in c. 1. 79. d. & c. si quis pecunia. Et c. licet de vitanda, sed hîc interuenit talis trepidatio ante nominationem Bartholomæi, in nominatione & post, actibus semper continuatis: ergo eius electio nulla, nec debet dici electio, sed potius nominatio, & potest imò debet ei iustè resisti, quod talis interuenerit, patet. Ego enim primò noto congregationem Rusticorum & Populorum sine ratione ad prouidendum quod eligeretur Papa Rom. vel Italicus precibus, vel vi; & reiectione Romanorum Nobilium, qui potuissent DD. Cardinales defendere, quos DD. Cardinales non potuerunt suis precibus prohibere. Noto etiam quod Romani Nobiles Officiales Ecclesiæ, de quibus DD. Cardinales poterant confidere, petiti vt remanerent, fuerunt eiectioni Dominis inuitis, & non petebatur magnus numerus, sed tantum duo, vt patet ex facto, & hîc non modica est præsumptio, dicit enim regula iuris quod non est singulis concedendum, &c. ideo enim nec in habitantibus Ciuitates priuatas nec villas incolentibus Rusticis armis vti permittitur aduersus aduentitios, ne cædes præsumere & ex hoc plurimos homines occidi contingat; **publicas verò functiones sperni, dum Domini terræ cultores vitam amittere metuentes fuga vtuntur**, in authent. de armis §. sin autem. Paria enim sunt bucellatos, yzauros, latrones tenere & seruos amicetos aut rusticanos in agris, aut iuxta se tenere. C. ad l. Iul. de vi publica. l. si de his qui latrones l. si. prope finem. Rusticis enim, etsi alijs permittatur, armorum vsus interdicitur in feudis de Clerico violatore pacis §. si quis Rusticus & §. seq. Noto etiam quod ad hoc fiebant consilia vt obtineretur Italicus vel Romanus precibus vel vi. Modò arguitur sic; dolus adhibitus vt metus inferretur, metu sequuto probat metum illatum ab adhibente dolum ff. vi bonorum raptorum l. 11. §. dolo ad l. Iuliam X. vi publica in l. 3. dolus enim probatur ex iudicijs perspicuis, aliter non, vt l. dolum ex Iudicijs, c. de dolo. Et ad hoc omnia illa iura quæ allegantur per Azonem in Brocardis sub illa rubrica dolum præsum. Et per Glos. Iuris Ciuilis in l. dolo ff. ad l. falcidiam; sed hîc probantur dolosa consilia vt hîc metus incuteretur, & Rustici congregati ad hoc, & patet ex facto quod Rustici incusserunt metum. Si ergo probatus est metus, probatus est & dolus, sine quo non est metus, vt l. si cum exceptione §. eum qui ff. quia metus ca. ff. vi bonorum raptorum l. 1. §. doli.

Noto etiam numerum congregatorum, quia congregauerunt tales quibus non poterat resisti. Noto etiam quod requisiti per DD. Cardinales quod illi eijcerentur, noluerunt facere, sed dixerunt eis & omnibus simul & singulis ad partem quod eligerent Italicum vel Romanum, & de hoc eos consolarentur ante introitum Conclauis, aliàs timebatur de periculo. Noto etiam quod cum DD. Cardinales intrauerunt, inuenerunt multitudinem armatorum in platea S. Petri quæ debebat esse terribilis, qui eis capitales minas intulerunt nisi eligerent Italicum vel Romanum, & tantum cui resistere non poterant. Noto etiam quod per totam noctem sic infra Palatium clamauerunt, multas portas Palatij fregerunt & subtus Conclauē se posuerunt, ubi aliquoties clamauerunt *Mouiantur*. Ergo considerans istos actus qui fuerunt ante electionem, imprimis consilia, 2. denunciations. 3. denunciationum verificationem. 4. continuationem actuum. 5. dolum qui probatus est ex perspicuis indicijs: ergo satis constat de metu adhibito ante actum, & sic patet quod preces non fuerunt simplices, sed dolosæ & armatæ. Patet etiam quod non fuit metus periculi tantum sed mortis, & sic talis qui cadit in constantem. Patet etiam quod iste metus non est verisimilis tantum, sed probatus eo quod est notorius, nec potest esse non notorius quia incussus à populo & in populo; ergo est metus qui reddit electionem nullam. Nec curo quot fuerint, nec vtrum fuerint preces corruptiuæ vel non, licet reuera fuerint corruptiuæ & dolosæ. Nec credat aliquis quod improbem preces amicabile, sed preces mixtas terroribus quæ sordidam concussionem immittunt: Sic etenim dicit lex in simili. Nec enim transactionibus est interdictum, sed sordidis concussionibus. ff. de Calumniatoribus l. i. §. si autem. Sic & dolosæ preces, vt violentæ non placabiles reprobantur. ff. si quis aliquem restari prohibuerit. l. fin. C. eod. tit. l. si. sic & consilia non obligant & si inutilia sint, si dolus interueniat. ff. mandati l. ii. in fi. & in Regula Iuris Consilij Extra. de reg. Iur. C. nemo ex consilio. cum ibi notat. per Glos. & Doctores. Imò plus dico quod si vel aliud interuenisset, dum tamen plebs illa stetit in Ciuitate, & non esset de alia securitate prouisum sicut nec fuit, istud sufficeret ad reddendam electionem nullam: quia sicut in descriptione, *metus est incussus*, si non eligerent Italicum vel Romanum. Da ergo quod sine tumultu elegissent Italicum aliàs non electuri, elegissent, metu manente eadem causâ timendi, & non prouiso de securitate, sicut notat Chy. in l. Donationis & l. accusatur, quia metus causâ. & l. ii. eod. tit. & est expressum ff. quia me. cau. l. §. sed quod ait.

Hic restat subiungere tria, primo præstita iuramenta tam per Officiales Romanos quàm per Ordinatos ab eis. Et dico quod ad ista iuramenta est fragilis cautio, cui non debet se quis committere. Vt ff. ad Trebell. l. qui ita. Et sunt aduersus tot facta contraria, sicut prolixè declarat Abbas & sunt præstita contra assertionem eorum qui asserbant quod non poterant cohibere periculum, si non fieret quod populus optabat. Et super impossibili, quod etiam ipsi posito quod vellent, non possent cohibere plebem vt patuit ex facto.

Item fuit iuramentum fallax & dolosum: nam primò consuluerant, & in hoc remanserant, quod haberent Romanum vel Italicum prece vel vi, quia hoc expediebat Reipubl. Romanorum. Modo præsumat quicumque voluerit quod contra Rempub. suam ipsi haberent propositum seruandi iuramentum suum, imò etiam tale iuramentum, potius erat periurium quod fiebat ad fauendum. Considerabant siquidem quod si simpliciter recusassent iurare, DD. Cardinales, aut non intrassent Conclauē, aut elegissent, ante introitum, aut fraude aliqua exclusissent quod non fuisset pactum ff. delegat. ii. l. cum Pat. §. Titio. Et si petatur à me quare præsumis hæc? Respondeo ex præcedentibus & subsequētibz vt deduxi. Aduersarius præsumit pro iuramento solo, ego præsumo pro pluribus actibus. Et sic plures præsumptiones, plures rationes verisimiliores vincant vnam verificationem, generalia sunt: quare non curo allegare.

Est hic notandum quod qui facit fundamentum suum super iuramento fundat ses impliciter super nihil: nam licet iura præsumant pro iuramento, vt in iuribus per aduersarium allegatis, in casu tamen nostro non status illi præsum,

ptioni, quod patet, quia adhibuerunt certam portam contra dejerantes. Vt in C. vbi maius §. super his vsque ad §. cæterum supra allegatum de Elect. lib. 6. vbi aduertendum, quod aliquando iura ita præsumunt pro iuramento, quod nec admittunt probationem in contrarium, nec volunt de perjurio quæri aut puniri dejerantem, vt in iuramento voluntario & iudiciali purgatio, aut quod autoritate legum defertur hæredi aut à quo legatum est, vel fideicommissum relictum est, vel transfuchenti merces ad extraneas Nationes Digest. de iurejurando l. primo, secundo & tertio, & l. si possessori paragr. si cum de hæreticis de lite jurando §. 1. de perjuriis C. de iurejurando l. 1. & 2. de his qui ad Ecclesias confu. l. præsentis §. sic vbi ff. rerum amot. l. Marcelli in fi. extra. de purga, Canonica C. 1. & C. significasti, & quasi per totum, C. de fideicommiss. l. fi. de sic. & itinerum custodia. l. 1. & 12. aliquando non statuitur iuramento, imò permittitur de perjurio quæri: & admittuntur probationes in contrarium & puniuntur dejerantes vt C. de transact. l. si ex falsis ff. de his qui notantur infamia l. Lucius C. de Episcopis & Clericis. l. Presbyteri de Testibus l. nullum ff. de crimine stellionatus l. fi. c. ad l. 111. repetun. l. fi. Modo arguere ex præsumptione iuramenti in hoc vltimo casu est arguere super verbo, sic express. notat glos. Iuris Canonici 1. q. 7. c. sanctius, super verbo arbitramur. vbi habet hoc notatu dignum, &c.

Et si dicatur quare DD. Cardinales crediderunt Iuramentis? Respondeo quod aliter pro tunc providere non poterant, tempus tunc & locus non patiebantur plenius deliberandi consilium. Et sic crescit perfidie crimen & publica vtilitate cohærendum est, cum ex necessitate crediderunt. Estque textus ff. de pos. l. 1. §. merito. & §. seq. Et ex his formatur ratio consequentium quæ talis est. Quoties in actu in quo libertas est essentialis, dolus etiam alienus est immediata causa acquisitionis, acquisitio vitiatur. Ista 1. generaliter probatur per leges ff. de exceptione doli l. si per vim cum ibi allegatis in 2. responso. C. de Arbitris l. 3. Probatum specificè sic. licet in Contractibus in quibus libertas non est essentialis, alienus dolus non noceat, in Testamentis tamen quæ libertatem requirunt, nocet, vt proprius. Sic concord. ff. de dolo l. releganti in principio. Et al. l. 1. si procur. in q. 2. C. si quis aliquem testari prohibuerit l. 1. Et quod ita debeant intelligi notat Chy. post Petrum C. si quis aliquem testari prohibuerit. 1. lib. 1. §. 1. & l. 2. in princ. sic intelligitur lex metum §. sed licet ff. quia met. caus. supra cæterum. Et est ibi textus. Ego enim opere metus, &c. Et dico bene ab initio, quia non noceret si quæreretur etiam ex post facto, sed dolus interueniens ab initio bene impediret acquisitionem etiam ex post facto vbi esset ab initio, ad quærendum committenti dolum ff. quibus bonorum possessio non competit l. vnica. si quis aliquem test. proh. l. 1. §. 1. sed hic dolus & metus populi Rom. fuit immediata causa nominationis Bartholomæi, vt patet ex præcedentibus: ergo est perinde ac si ipse metum incussisset. per l. 1. c. si quis al. test. proh. alleg. Multum facit ad propositum: tamen nullus dubitat, quin si ipse incussisset metum, electio esset nulla ipso iure. Ergo, &c. Imo reuera ibi est casus, si bene inspiciatur secundum litteram quam hinc voluerunt.

Item submouendum est de protestatione, & si attendatur veritas facti, satis protestatum est. Dicitur enim fuit Romanis quod non obseruabant bonam viam: nam ea quæ taliter agerentur, nulla essent. Et ea dixerunt Majoribus Ciuitatis & per consequens videntur dixisse toti Ciuitati. vt ff. ad Trebell. C. Municipibus, ff. de rebus dubiis l. 2. cum ibi not. Nec multum curo de hac ratione, quia si loquimur de publica potestatione, minimè idem periculum sicut in non electione, sicut patet de se, & sic reputatur impossibile protestari in periculo mortis, quare non fuit necesse. Vt l. item quæritur. §. exercitu supra alleg. ff. locati in l. penult. in q. 2. cum ibi not. ff. de furt. Et hæc concedit aduersarius, & probat per C. fin. de appellat. & per multa alia iura. Si loquamur de protestatione inter se, hanc frequenter fecerunt, nec erat necessaria nec utilis, cum non tangeret eos vt singulos sed vt vniuersos, quia ius eligendi consistit penes Collegium non penes singulos, vt notat In. c. 1. de Elect. & in fin.

Item non erat protestatio necessaria quocunque modo, quia Cardinales non poterant uti iure eligendi, nec oportebat protestari de loco non tuto, cum esset notorium, quod non possent priuari, ut in C. si duo 79. dist. & quod non sit necessaria protestatio, credo quod sit casus in C. si quis pecunia. Et ad hoc videantur not. per Ioan. mo. in Regul. Iuris in Generali,

Tertium, quod est submouendum, quod DD. Cardinales videntur contentari illa custodia: ad quod respondendum est, sicut dictum est supra ad iuramentum, quod tempus & locus non patiebantur plenius deliberandi consilium, & sic non est impurandum eis si aliter non prouiderunt, cum immineret necessitas art. ff. de exercitatoria l. 1. in princ. in fine 1. resp. Et quia non potuerunt sibi aliter prouidere, fuit dolo & culpa administratorum Romanorum, quia eis securitatem promittebant, nam DD. Cardinales petierunt quod Nobiles remanerent, & non potuerunt. Et iste modus in illa Ciuitate antiquitus obseruatus. Et est textus cum Glossa sua 79. dist. cap. si quis ex Sacerdotibus vel Primatibus. Et ibi credo quod sit casus de hac quaestione: nam hic non tantum contradixerunt, sed quod plus est, compulerunt ad eligendum, ut ex facto patet, & hoc petierunt pro securitate sua.

Item petierunt quod saltem remanerent duo qui erant Officiales Ecclesie Romanæ, nec potuerunt obtinere: ergo oportuit quod contentarentur illis qui remanebant in Ciuitate, nec poterant non eligere commodè quod idem periculum immineret: & sic omnino erant perplexi: quare elegerunt viam minus periculosam, Bartholomæum taliter qualiter nominare, ut à periculo liberarentur iuxta C. ne cui 13. dist. & ita natura negotij, temporis conditio, necessitasque faciebant & publica eligendi utilitas exigebat: quare prouisio fuit utilis & necessaria ad instar eius quod legitur ff. de Capt. l. in libello §. medio tempore, sicut etiam licitum est quocunque modo redimere sanguinem ff. de bonis eorum. in l. 1. in fin. & not. & l. transigere. C. de transact. Nec erat locus non tutus tantummodo præsumptiue sed notorie ut ex prædictis patet, nec erat locus non tutus qui posset vitari: & sic non obstat C. venerab. §. Et hoc ipsum. cum §. seq. de sen. extr. in 6. cum locus notorie non tutus etiam ipso iure citationem annullat. ut extr. de sent. & re Iudic. C. Pastoralis §. Notorium. in Clem. & non eget probatione Notor. ut ibi.

Et si dicatur, isti clamores fuerunt extra Conclauem, vbi nulla fuit electio facta; sed intra Conclauem nullæ fuerunt minæ vbi fieri debebat Electio. 1. Imò in Conclauem, quia Capita Regionum ingressa sunt in Conclauem inuitis DD. Cardinalibus & minas intulerunt, seu saltem denunciauerunt, & sic in Conclauem patet non fuisse securitatem nec libertatem, cum nullus ingredi debeat pendente negotio Electionis sub pœna excommunicationis, etiam volentibus DD. Cardinalibus, ne possit interuenire in negotio fraus neque violentia. Ut in C. vbi maius. §. nulli. Et multo minus ipsis inuitis & cum violentia. Et hic notandum quod multitudo magna erat in Palatio armatorum, infra quod etiam erat Conclauem; nec Conclauem erat clausum, sic quod posset fieri aliqua defensio; & sic reputabantur esse intra Conclauem, cum nulla clausura & inutilis æquiparentur art. ff. ad Velleianum. l. 1. §. eadem act. text. ff. de procurat. l. præsens. Quis enim dubitet parem esse timorem eius qui est expositus periculo, & eius qui est ita propinquus, quod periculum vitare non potest, textus est expressus in simili ff. de incendio, ruina & naufragio l. 3. §. demum ait.

Item dico quod non est necesse quod fiat violentia infra Conclauem, saltem pendente negotio: nam ut supra probaui, non fuit necesse periculum esse præsens ad incutiendum iustum metum, sed sufficit iustius timere: non poterant autem iustius timere quam propter præcedentes minas & assistentiam armatorum iuxta & intra Palatium & semper comminantium.

Item custodes Conclauis videntes imminens periculum, eis denunciauerunt quod cito eligerent, aliàs non poterant periculum vitare, & quod eligerent Romanum vel Italicum; quia jam populus incipiebat furere: ista autem faciunt probationem verisimilis motus, idem probant sequentia. Quod cum credidit populus se fuisse delusum, ruperunt Conclauem, minas intulerunt & de facto manus violentas in DD. Cardinales iniecerunt; & nisi haberent Roma-

num, eos occidere minabantur, & fuit tantus timor, quod oportuit fingere eum electum fuisse Romanum scilicet Cardinalem sancti Petri. Vnde sicut interpretandum est secundum naturam facti & probabilem coniecturam, populus Rom. timens se fuisse delusum credebat magnum quid fecisse quod dedisset DD. Cardinalibus electionem eligendi Italicum vel Romanum & considerans quod fortè non elegissent, aut aliunde elegissent, voluit omnino habere Romanum, nec est inconueniens coniectura quæ fit secundum naturam rei. Vt l. quoties idem sermo. ff. de re lu. facit lex cum in Test. ff. de rebus dubis. ff. ad Trebell. l. in princ. cum suis. Et ex hoc præsumitur quod omnino volebant eos cogere: nam in violentiis ex consequentiis præsumimus ad præterita. ff. de vi & vi armata. l. 3. §. si quis autem veris. ar. à contrario, vbi prouidè ibi nisi possessio, &c. Et sic & in aliis criminibus C. de adulteriis l. si qui adult. cum ibi not. Et ibi etiam per Doctores. Non ostat lex, non est verisimile quæ per aduersarium allegatur, quia in lege illa qui dicebatur intulisse vim, habebat dignitatem siue administrationem, & sibi poterat aliter prouidere qui dicebatur metum passus. Nos autem sumus in casu vbi non poterat aliter prouideri. Et patet ex effectu, quia illi præstiterunt iuramentum, non poterant prohibere. Constat quod non habebant animum prohibendi, quia permittebant vim fieri, & eodem modo ignorarem electionem sicut populus. Et sic patet quod ab initio habuerunt animum vim committendi vel saltem permittendi committi. Hoc est luce clarius, nec potest esse non notorium; patet igitur ex definitione metus nullitas nominationis Barthol. de quo agitur.

2. Dixi inquirendum quid sit iustus metus, & in quo differat à vi. Et licet satis pateat per præmissa quid est iustus metus, quia metus mortis vel quasi mortis, sicut cruciatus corporis vel amissionis bonorum vel maioris partis. Et quia magnopere nititur aduersarius ostendere, quod metus requirit impressionem facti saluo sanius cuiusque intelligentis iudicio, hoc non est verum. Et quod non sit verum, declaratur sic. Nam dico quod metus præsumitur à Iure quandoque ex præsentia personarum vt in Illustri personaliter in Iudicio comparenti C. de procurat. l. quæcunque, & authent. ibi posito quod præsumitur metus, patet ibi per Chy.

Item metus præsumitur ex solo potentioris patrocinio. C. ne liceat potentibus l. 1. ibi, vt hoc proposito metu, &c.

Item ex subscriptione nominis potentis in aliis rebus, etiamsi potens non consentiat C. de his qui potentium nomine titulos, &c. l. 1. ibi. at ne in fraudem legum aduersariorumque, &c.

Item metus præsumitur ratione administrationis interuenisse in Contractibus matrimonij subditorum: secus esset si non haberent administrationem expressam in matrimonio. C. si Rector provinciar. l. 1. & quia ibi præsumitur metus, notat ibi Chy. in solutione primi contrarij.

Item præsumitur metus in l. Nobiliores Natalibus. C. de commerciis & mercatoribus, quod patet per textum ibi, cum dicit perniciosum vrbibus nihilominus quod est intelligendum ipso facto, aliàs nihil statueret speciale.

Item in multis ratione consuetudinis præsumitur quod inferant metum C. locati. l. milites. ibi. ex vicinis graues, &c.

Item in multis aliis casibus in Iure præsumitur metus vt est textus cum Glosa sua C. de Saligamo hospitibus non præstando l. 1. lib. 12. Et ibi multæ concordantiæ sunt in Glos. ne operæ à Collectoribus exigantur l. 1. & ibi etiam multæ sunt concordantiæ, quas ideo non transcripsi, quia per se patent. Nec negabit mihi aduersarius quin præsumptio Iuris probatio sit, hoc non oportet deducere, quia per se patet. Et noto multum quod ad pulsationem Campanarum Capitolij, quæ sunt sub potestate administratoris Reipub. Romanorum fiebat Congregatio populi, sicut & notat Glos. ff. de dolo l. si ex dolo §. 1. super verbo possunt. Hæc dico pro tanto ne videantur se excusare quod faciebant vt singulares per nos in l. planè ff. quod cuiusque vniuers. ff. quod vi aut clauis l. semper §. si in sepulchro. Et si dicatur quod in istis casibus est hoc speciale, non valet l. quia nihil est in quo requiratur major libertas quàm in Electione Rom. Pontificis vt per C. funda. Et nihil est quod possit esse magis ter-

ribile quàm populus armatus & commotus : ergo si solus terror auferat libertatem in casibus præmissis , multo magis in casu nostro terror Populi Romani.

Ego quæro hîc de vno quod inseruiet subsequentiis , verum Dominus habens familiam non seruilem , si timeat familiam suam occidi verisimiliter , verum sit iustus metus in filio , non esset dubium , vt & isti quidem §. 1. ff. quia mer. cau. ff. mandati l. cum seruus. nec in fratre fortè aut personis quibus singularis esset affectio , vt alleg. l. cum seruus & ff. de raptu nup. l. non solum §. 1. nunquam nec fide. Et hîc loquar probabiliter , quia crede quod in tanto Domino qui non potest sine familia honestè stare , & est in patria aliena vbi non reperit seruitorem , si hoc timore ductus procedat ad actum aliquem , credo iustum esse metum probabiliter. ratio. omnis timor est iustus per quem deuenitur ad mortem , vel quasi mortem , sed iste est huiusmodi. Vnus enim talis Dominus non potest sibi seruire sine familia , & sunt multa seruitia sine quibus humana vita non transit , vt est clarum in l. ergo per consequens propter defectum seruentium deueniretur ad mortem , sed ibi est iustus metus , vt in C. 2. de his quæ vi metuiue causa fiunt , cum ibi not. in Glos. Et in l. seculari §. plerique frequenter allegata ex l. nec timorem §. 1. & fin. vbi videtur casus.

Item bonis quibuscunque sunt præferendæ personæ , vt l. Sanximus. C. de sacrosanctis Ecclesiis cum ibi allegatis , sed iustus est metus amissio bonorum , vt supra dictum est & probatum : ergo & amissio seruorum seruentium personarum. Nec obstat quod videtur speciale in filiis , quia dico quod lex illa non dicit quid sit speciale , sed ponit casum magis communem.

Item hoc probatur clarius. Dominus propter familiam necessariam habet jus reuocandi donum , quia eodem modo reputatur impediri , sicut si impediretur in propria persona , vt est textus in l. non verò alleg. §. 1. cum Concord. ibi alleg. ff. de Iudiciis.

Item priuilegia data personis extunduntur ad necessarios familiares , ideo vt possint Dominis seruire. C. de Episcopis & Clericis l. 11. in fi. de Professoribus & Medicis l. Medicos. faciunt notat. in l. ad Egreg. de Iurejurando. Et videtur textus expressus pro ratione extr. de priuileg. l. 6. C. licet nobis in princ. & §. 1. cum ibi not. in Glos. super verbo non debent.

Item pro hoc videtur textus in rationem ff. de precario quis rogat ff. de vsu & habitatione l. 2. §. 1. & l. sic ff. de verbo alleg. l. si stipulatio seruo illud aut illud C. de Aduocatis diuersorum Iudiciorum in l. restituendæ.

Item prohibita familiam videtur Dominus prohiberi ff. de vi & vi armata. l. cum fundum. Et in multis si maximè. Et in l. 1. §. quia seruus. c. tr. cum multis concord. quodammodo secunda pars Corporis Domini censetur in tali casu vt in l. quicquam. C. ad l. Iul. Majest. ergo iustus metus est talibus Dominis amissio familiæ. non enim est inconueniens etiamsi non reperiat expressum trahere metum per similitudinem rationis. vt l. non est verisimile 8. si fœenerator ff. quod met. ca. & hoc proficiet ad sequentia. Et ex hoc formatur talis ratio. **Metus amissionis maioris partis fortunarum seu familiæ est iustus metus ad Electionem annullandam** , vt est supra probatum , qualis hîc interuenit : ergo electio nulla. Quod talis interuenit , patet , quia jam bona Dominorum quæ intra Conclauem , fuerunt capta , & aliqui deprædati ex Dominis & familia injuriam passa , donec delusi crediderunt se habere Papam Romanum : ergo iustus fuit timor tanquam periculi imminentis : & sic continuatis actibus patet , quod fuit metus mortis & cruciatus corporis amissionis omnium facultatum & familiæ ; & non credo quod potuerit esse iustior metus.

Ex his patet quis est effectus metus quantum ad actus qui metu fiunt : nam Quidam actus perficiuntur nuda voluntate , quæ generali nomine vocatur conuentio & consensus vt ff. de pactis l. 1. §. adeo l. consensu ff. de actionibus & oblig. & tales regulariter facti rescinduntur per metum vel per editum , quia metus causa si sit interesse , vel officio Iudicis si proueniat rescissio ex æquitate vt consuevit Notarius in l. Interpositas. Et ibi per Chy. C. de transact. & per Innoc. in Rubr. de his quæ vi metusve causa fiunt. Sed actus qui perficiuntur ex libero consensu sicut sunt numerati per Gloss. Iuris Ciuilis vt in l. similiter. §.

si de j. ff. qu. met. caut. per glos. Iuris Canonici. in C. Abbas de his quæ vi metusve causa fiunt per Glos. decreti 15. q. 1. C. merito cum ibi alleg. & faciunt not. in c. cum Dilectus Ext. de his quæ vi metusve causa fiunt. Sed & actus etiam alij qui perficiuntur libero consensu, nulli sunt ipso iure, vt in professione, voto, electione & similibus, vt est supra probatum. Exinde sumitur ratio. Electio præsertim Rom. Pontificis, quæ fit metu, nulla est ipso iure; patet, quia requirit libertatem consensus, vt patet ex præcedentibus. Et est textus expressus Extra. de Elect. c. funda. §. decet ipsumque Rom. Pont. Et dicit textus quod in omni libertate procedet. Da ergo quod quocumque modo infringatur libertas, Electio nulla est ipso iure. Et est notandum quod ille textus licet voluerit Consilia esse libera, Electionem tamen Rom. Pontificis in omni voluit procedere libertate. Est aduertendum quod metus non tantum infringit libertatem eligendi, sed & consiliandi & consentiendi. Et per consequens, &c. Ista enim secundum Philosophos & Theologos se habent per ordinem, consiliari, eligere, consentire. Nam Electio secundum Philosophum est præconsiliati; quod probant etiam iura nostra. Nam si alicui legaretur electio seruorum vel aliarum rerum, nisi omnibus seruis & rebus exhibitis non consummatur Electio; nec si ignorantia interuenit aut error, puta si elegit acetum pro vino ante gustationem vel exhibitionem, & competit actio vt exhibeantur, aliàs si non exhibeantur, videtur auferri facultas eligendi. Et hoc totum est, vt possit consiliari quod eligat, vt patet ff. de optione leg. l. 2. §. si. & l. seq. vsque ad l. si tibi §. si. & l. si cum optio cum multis alijs sequentibus. Post electionem sequitur consensus, quia est executio electionis. Consensus tamen non est in eo quod non diligitur secundum Damasc. nam post Iudicium homo disponitur & amat quod per consilium iudicatum est secundum eundem. Ea propter in Brutis non cadit electio nec consensus: non enim præconsiliantur, ideo non eligunt, licet ex instinctu naturæ inclinentur ad vnum. Et sicut patet quod metus impedit consilium, sic & consensum propriè sumptum & per consequens electionem habet siquidem ignorantiam & perturbationem, & ignorantis non est consiliari nec consentire, quia metus habet ignorantiam. Est textus ff. quia met. cau. l. si cum exceptione §. in hac. C. qui test. fa. po. l. hac consultiss. §. at cum humana. Et nihil tam contrarium est consensui sicut error & ignorantia ff. de Iurisdictione omnium Iudicum. l. si per errorem de acquirendo rerum dominio. l. si procurator. Et non tantum per errorem; imò etiam titubans habetur pro ignorante C. de Conditione Indebiti. l. si ergo; non mirum si reddat electionem nullam. Nec est dubium quin clamores maximè tam vehementes inducant mentis perturbationem, etiamsi nullum aliud malum facerent; & consequens impediatur consilium. vt est textus expressus C. de studijs liberalibus vrbis Romæ. l. 2. in fi. ibi enim dicit ne linguarum confusio permixta vel vocum aures quorundam aut mentes à studio litterarum auertat, & multo magis cum sunt admixta timori, vt patet ex præcedentibus.

Et per ista satis patet solutio ad Obiecta. Nam ad id quod 1. obijcitur, quod aut est peccatum in materia vel in forma, dico quod est peccatum in forma. Nam cum forma Electionis sit consensus liber, quia hîc deficit, vt supra probatum est, satis constat quod est peccatum in forma.

Ad protestationem omissam, supra responsum est & ad custodiam admiffam. Et ad iuramenta præstita per Custodes & Administratores Reipub. Rom. Iurant enim seruare vtilitatem publicam, sicut & Administratores aliarum Ciuitatum. Vi autem Iurifurandi quod præstat ab eis per totum tit. de defen. Ciuit. §. penult. & in mult. si modo. cum secundum consilium eorum esset vtile Romanorum, si eligeretur Italicus vel Romanus, quodcunque iuramentum isti præiudicans reputabant illicitum, & per consequens non seruandum. vt in C. intellectu Extr. de Iureiur.

Ad hoc quod non fuerit metus adhibitus, pro certo satis patet responsio, quia dico quod de hoc non est curandum, quia d. c. sicut & Canonici Ecclesiarum primo ponunt eligere ex seipsis, 2. ex toto mundo dum tamen eligatur sufficiens. Cum ergo adstringantur ad eligendum Italicum vel Romanum, constat quod eis auferatur libertas eligendi. Et hîc aduertat Legista cui hîc mo-

duſ arguendi maximè congruit. Nam hoc probatur ſic. Relegati enim ad tempus vel in perpetuum non aliter puniuntur, niſi quod eis inſulam egredi non licet, vel auferatur libertas vbique commorandi ff. de Interdictis & Relegatis. l. Relegati. Et inter hæc ſunt gradus ff. de pœnis. l. Capitulum. §. in Exulibus e. ti. l. mortis §. ſunt & alia. Et e. ti. l. 3. modo dicat aduerſarius. Nonne plus interdicitur libertas illi cui interdicitur totus mundus. Sicut dicit l. ff. de Interdictis & Relegatis. Exilium triplex eſt, nec negabit, quoniam ſi fuiſſet interdictum per vim quod non eligerent de Italia vel Roma, eſſet adempta libertas eligendi, eo quod non poſſent eligere vbi vellent, per §. ſunt & alia ſupr. alleg. Ergo multo magis cenſetur interdicta libertas, ſi non poſſunt aliunde eligere quàm de Italia vel Roma per iura prædicta. Et non inſpicitur in Matrimonio carnali, in quo loquuntur iura contraria, nam ſufficit quod non iudicatur viduitas in legato, præſertim cum priuato non infert damnum, licet auferat lucrum. Et non eſt par eademque ratio, &c. ff. de his quiſ in fraudem creditorum l. qui autem in princ. C. de caduc. toll. l. 1. §. Ne autem & in multis ſi. Et ſunt textus de hoc ff. de ini. l. ſi quis de honoribus & expreſſim ff. de conditionibus & demonſtra. l. titio i. centum §. 1. vbi. huic ſententiæ.

Ad rationem de metu ſatis reſponſum eſt. Et hæc dicta ſint de prima Quæſtione.

Ad ſecundam Quæſtionem ſic procedendum & breuius propter dicenda in ſequenti. Nam videtur 1. quod poſſit confirmari. Et hîc faciam rationem aduerſarij & complectar multa ſubinuoluta. Nam actus reſpondens ex conſenſu non circumſcriptus certâ formâ nullus tantum propter defectum conſenſus quocunq; tempore ſuperueniſſe conſenſu confirmatur. ff. de ſeruitutibus Ruſtic. perd. l. profund. communia prædiorum. l. eſt receptum cum not. in leg. profund. in magna Gloſ. in talibus enim habet locum retractatio, vt l. potiorem in princ. ff. qui Potiores in pignore habeantur. & l. Pro. ſi certum petatur cum ſi. &c. Et hîc poſſent allegari infinita iura, ſed non curo, quia Brocardica iunt maximè quando non habent certum tempus adiectum. Hoc dico propter l. bonorum. ff. rem ratam haberi. Sed hæc electio pendet ex conſenſu nec ſubeſt fortunæ, vt eſt ſupra probatum. Ergo ſi ſit nulla ratione conſenſus, quocunq; tempore ſuperueniente conſenſu debet confirmari. De hoc videtur textus de plano in C. dicit de vitand. frequent. alleg. ibi cum dicit niſi maior concordia vbi recitat Hoſt. quod licet publico ſcrutinio in Electionibus non licet variare: vt in C. publico. In Electione tamen Rom. Pontificis eſt ſpeciale, quod poſſunt accedere etiam ad minorem partem Cardinalium: & ex talibus conſenſibus acciſſiuis ſubſequenter fiet verus Papa. Si perueniatur ad numerum duarum partium. Et hoc tenet per textum illum. Nec hoc videtur impediri propter metum præcedentem, qui actus metu factus ratificatur per ſubſequentem conſenſum. Et hoc dicit l. 2. cum ſua materia C. quia me. ca.

Item ratificatio habet locum in Electionibus. Vt in C. quia ſicut de Elect. notat Gloſ. in C. auditis eod. tit. vbi alleg. multa iura Gloſ. hîc videtur, &c.

In oppoſitum arguitur ſic. Non firmatur tractu temporis, &c. vt in Regulis Iuris. Sed iſta Electio nulla eſt, &c. quid dicendum, credo quod non potuerit confirmari. Et hîc noto vnum ad deductionem propoſiti, quod aliquando Electio nulla eſt propter defectum conſenſus, qui aut non interuenit C. ſed vitioſus de Iure nat. aliquando eſt nulla propter defectum conſenſus, non quod interuenit, nec quod fuerit vitioſus, ſed quia non interuenit requiſitus de Iure ſcripto, quia aliquando eſt nulla non propter defectum conſenſus, ſed propter defectum formæ iuris ſcripti. Quando eſt nulla primo modo, nullo modo poteſt confirmari, quia ſimpliciter non eſt Electio. Et quod non eſt, non confirmatur, ſicut nec rumpitur. Vt l. nam & ſi ſub Condiçt. §. rumpendo ff. de Iniurto rupto. Et ideo cautè dicit Regula Iuris, quod de Iure ab initio non ſubiſtit, ſimpliciter non ſubiſtet: nam iſtud claudit conditionem confirmare quod ſimpliciter non eſt. Iſta enim duo æquiparantur in Iure, non eſſe & vitioſè eſſe. Et hoc de directo probatur in l. 5. egreſſa ff. de Tutoribus & Curat. dat. ab his cum intellectu ſuo. dat. per Chy. C. quando prouocare non eſt neceſſe l. 2. & poſſet multipliciter declarari. Et hanc ſententiam amplectitur Innocent. in C.

quia sicut D. allegato 2. casu supra. Quando non interuenit consensus requisitus de iure scripto, ut pote quia interuenit consensus minoris partis in alijs Electionibus, vel minus quam duæ partes in Electione Rom. Pontificis. Et tunc subdistinguitur; quia aut subest formæ sicut Electio Pontificum & aliorum minorum: & tunc si sit nulla, etiam per superuenientem consensum non firmatur. ut in C. audit. & si. In Electione tamen Rom. Pontificis secus est, quia potest per subuenientem consensum confirmari. Sic intelligitur in C. si alicui de Elect. in 6. Et in C. ne Rom. in Cle. Et ibi redditur ista ratio.

Est tamen vnum aduertendum secundum Host. quod si DD. Cardinales elegerunt viam scrutinij, & completo scrutinio non fuerit deuentum ad duas partes, si rumpant scrutinium, vel aliàs reddatur absolutum, non potest fieri accessus. Sed aliquando est nulla propter defectum formæ iuris scripti, quia peccatum est contra l. quia propter. Et tunc non tangit Electionem summi Pontificis, quia non subijcitur formæ, sicut aliæ Electiones non confirmantur. ut patet in C. si alicui, allegato.

Ex istis arguo sic. Electio Rom. Pontificis nulla propter defectum consensus qui non interuenit: vel si interuenit, erat natura vitiosus, est inconfirmabilis, ut est supra probatum. Ergo hæc Electio facta per metum est inconfirmabilis. Consequentia est nota. Antecedens probatur: quia metus non habet consensum. ut in C. eum locum de Sponsal. & in C. vbi maius §. cæterum de Elect. in 6. & est supra plenius probatum. Et totum de iure naturali, quia aufert consilium, quod naturaliter præcedit electionem, ut supra dictum est. Naturaliter causæ ignorantiam quæ contrariatur consensui. Et si habet consensum, habet sine dilectione; qui est naturalis consensus hominis, per quod dicitur arbitrium. Ergo, &c. Non obstant rationes in oppositum factæ. 1. Non obstat quod dicitur, quod hæc Electio non est nulla ratione defectus consensus, cum postea superuenerit consensus. Quod dico quod est nulla, ex eo quod nullus vel vitiosus interuenit consensus, & ideo non confirmatur. Et per hoc facit textus cum Glos. sua ff. de act. & Ob. non solum de ver. Obli. l. impossibile in principio ff. de ritu nupt. l. si. in actu enim qui sumitur non est, non potest cessare causâ impediens, nec superueniens confirmans, ut est supra deductum. Et sic non obstant quæ notantur per Dominum in regula Iuris. Nec obstat quod in Electione potest habere locum rati habitio. Verum est si actus teneat vel possit teneri quocumque modo: sed iste non tenet nec potest tenere, ut in l. Bonorum supra alleg. Nec obstat l. 2. c. quia me. cau. quia loquitur in actu qui tenet ipso iure, cum pertineat ad Edictum quia met. caut. Nos loquimur in actu nullo ipso iure. Et aduertat Legista cui loquor nunc, quod actus nullus ab initio vel habens vitiosum principium, nunquam per consensum tacitum, nec etiam per retroactionem confirmatur. Secus tamen esset si habuisset principium, & illud principium venisset ad nullitatem. Istud declaro per textus expressos. ff. de Captiuis l. in bello §. Codicilli deleg. 2. l. cum filius §. heres meus. & in multis Iuribus allegatis per Azonem in Brocard. in illa Rubrica initium spectan. & per Glos. iuris Ciuilis in l. Quoniam id. in princ. ff. de do. l. si filius fam. ff. de liber. & post l. si filius de iniusto rapto. l. Posthumus. si tabulæ testi. mille extabant l. 1. §. si. ad l. acqui. l. huic scripturæ in princ. ff. de do. l. si. §. Lucius. & ibi per Glos. istud patet in ff. de Iudicijs. l. licet C. qui per sua iura. l. 1. & per notam per G. & Doct. C. vbi de crimine agi oporteat. l. 1. 29. Et est expressum qui dari tutores possunt. l. vnumquemque ff. de eo qui pro tutore negotia gessit. l. quare faciunt not. per G. & Doct. C. si aduersus rem iudicatam l. cum & minor & multis similibus. Non obstat l. filio ff. de Iniusto rapto, quia ibi interuenit confirmatio expressa secundum Quosdam, vel aliter ibi scriptus heres non habet de quo conqueratur si legata soluantur, cum ipse habeat ex voluntate ff. de heredib. instit. l. si. in si. Et ista ratio probatur expressè. Instit. de exheredat. liber. in princ. Nec obstat, quia etiam in Imperfectis habet locum Edictum, quod illud est in illa propria imperfectione quæ parit exceptionem. Et sic propriè est actio; aliàs non rescinderetur per restitutionem Prætoris, ut l. in Ca. ff. de Min. cum similibus, quia non curo intrare materiam illam, vtrum exceptio sola excludat in integrum restitutio-

nem, quia nil ad propositum, de qua per Chy. C. de fil. famil. In not. in l. 2. vel aliter & verius, vt not. per Glos. & Doct. C. quia me. ca. l. 2. supra. quia ibi reputatur actus perfectus quando non obligatur, & solutione interuenit merus, imperfectus autem, quando in sola obligatione interuenit, nec obligatione sequitur solutio, quia vtrouique habet locum Edictum.

Sed nunc venio ad tertiam Quæstionem; & ista est magis dubitabilis, licet reuera modicum dubij habeat. Et videtur quod actus fuerint sufficientes ad veram Electionem vel saltem ad præsumptum legitimè. Quoad veram, probatur sic. Sed factum aduersarij hinc interuenit.

Secunda electio. Et omnes excepto vno dixerunt cessare tumultum & nouiter elegerunt & consenserunt vt in verum Papam expressè. Ex istis argumentor tripliciter. 1. sic. Electio legitima non inficitur per præcedentem vel subsequenter metum; ista est clara ex terminis. Sed ista fuit legitima, quia facta sine metu à duabus partibus Cardinalium: ergo non inficitur per metum præcedentem nec subsequenter. Minor patet ex facto. Et hinc exaltat aduersarius vocem suam, & dicit quod posito quod interuenisset merus, si DD. Cardinales non fuissent sequuti metum, sed elegissent liberè, teneret Electio. Istud probat quia non esset infecta metu. Probat etiam quod metus dicit rem perfectam Extr. de his quæ vi merusve causa fiunt. C. 1. & l. 6. tum ibi notatis super verbo *Extorserunt*. & est textus expressus ff. Qui & à Quibus l. ille seruus supra alleg.

Item verba intelligenda sunt cum effectu ff. quia quisquis iur. C. 1. §. hæc autem verba. ff. de Iuris vocando l. quamuis qui multum bene facit, ne quis eum qui in ius vocatus est, vi eximat l. si per alium §. dicere. Et ibi multa sunt concord. in Glos. Ergo cum DD. Cardinales reputabant se esse in securitate quod dicebant quod cessabat tumultus posito etiam quod non cessaret, teneret electio, & viderentur liberè eligere.

2. Argumentor sic. Ipsi dixerunt quod eligebant in verum Papam. & nemo præsumitur dicere quod mente non agitauit. in l. Labeo in fi. ff. de supellectili legata, sed non poterunt eligere in verum Papam nisi cessaret tumultus. Ergo credebant cessare tumultum. Et sic quantum erat in se liberè eligebant, quod sufficit.

3. Ratio supponitur in facto, quod vnus contradixit D. non cessare impressionem: & illi non acquieuerunt: ergo per consequens bene videbantur firmi quod cessaret tumultus & liberè elegerunt, & per consequens teneret Electio, vt ex nunc etiam, si prima nulla fuerit ipso iure.

Item hæc Electio fuit facta in Conclau, in loco debito & tempore debito, & sic seruata sunt solennia. C. vbi maius. Et C. licet. Ergo videtur vera fuisse Electio & sine defectu, quia debebat talis præsumi veridicè, patet ex actibus sequentibus exitum Conclauis. Nam imprimis constituerunt Procuratores aliqui ex Dominis existentes in loco tuto, scilicet in Castro S. Angeli Dominos existentes extra ad inthronizandum: ergo videntur consentire, & liberè electionem fuisse factam: Et illi qui inthronizauerunt sine tumultu secundum factum aduersarij, quia constat quod inthronizatio est Electionis executio, & sic videtur quasi possessionis traditio, quod est signum præcedentis Electionis, vt est textus in ratione Extr. de Consuetudine C. ex litteris, cum ibi not. in Gloss. ar. ff. de acquir. pos. l. quia mea §. si per venditorem. & in l. 2. c. eod. tit.

Item omnes publicè eum coronauerunt & sine tumultu; & talis coronatio est vltimata perfectio quæ multum attenditur, sicut diximus in fi. C. quando liceat ab emptione discedere. l. 2. de pactis. l. ab Emptore.

Item omnes eius purpuram adorauerunt, & ei vt summo Pontifici reuerentiam exhibuerunt, & pro tali eum habuerunt in Consistorijs: ergo præsumptiuè videtur fuisse Electio, omnia enim ista vehementem faciunt præsumptionem, vt in C. Dilecto. cum ibi not. Extr. de Præbend. & in multis Concord. supra in 1. Quæst. alleg. De actibus singulorum non curo facere mentionem, sicut quod aliqua beneficia petierunt, aliqui scripserunt ad partes & multa talia, quæ non facerent Electionem nec probarent contradicente maiore parte. Sed clarum est quod in Consistorijs omnes præsentés fuerunt & sibi facienti promotiones consenserunt, imò penè omnia fecerunt cum eo quæ consueuerant

fieri cum summis Pontificibus. Ergo licet talia non facerent Electionem, videntur tamen probare iam factam. Et per hoc videtur textus expressus cum *G'of. sua ff. quia iussu l. 1. prope princip. v. sed & si serui per hoc videtur textus expressus*, quia ista duo videntur æquiparari, Electio & Intronizatio. Et sic sicut per Electionem tribuitur ius, ita videtur quod tribuitur per inthronizationem. Ita videtur textus à contrario in *C. si quis pecunia supra alleg. Ergo non videtur quod quocunque modo possunt se dicere DD. Cardinales coactos post tot actus exprimentes consensum, maximè post tantum tempus in quo potuerunt sibi providere vel per recessum vel aliter. Et exultat hinc aduersarius vocem suam dicens quod doceat eum contrarium quicunque voluerit. Ex hoc patet quod ista interpretatio est fauorabilis Reipub. & ipsis DD. Cardinalibus, ne dicamus quod ipsi deceperunt populum scribendo & habendo eum pro Papa & seipsos, quia multi eorum etiam sacram communionem de eius manu receperunt. Et quia in Diuinis Officijs astiterunt, quod non debuerunt facere etiam timore mortis, si eum pro Papa non habebant. 24. q. 1. *C. cepit Homogildus Iuuenis Rex. cum ibi not. in Gloss. nam per quancunque necessitatem non debet quis committere peccatum mortale* 11. q. 3. *C. quisquis metu. Et C. sacris de his quæ vi merusve caus. fiunt cum ibi not. in Gloss.**

In oppositum est testimonium DD. Cardinalium, cui standum est, vt infra patebit in sequenti Quæstione. Et nunc videndum est quid iuris. Et est aduertendum, quod secundum veritatem facti quam tradunt DD. Cardinales, & etiam secundum Factum Aduersarij hinc nulla fuit Electio Canonica, quæ perueniret ad duas partes. Et per consequens super hoc non oportet dubitare secundum Factum Aduersarij; etiam non credo quod interuenerint. Secunda Electio non fuit vera nec Canonica. Et sic secundum factum DD. Cardinalium de hac Electione nihil potest obijci, cum prima sit inconfirmabilis, vt est supra probatum. Sed nunc videndum restat secundum Factum Aduersarij, vbi aduertendum quid est quid facit Papam, vbi loquitur Innoc. qui dicit quod consensus duarum partium DD. Cardinalium liber & non vitiosus notorie animo eligendi adhibitus in personamabilem, si Electioni consentiat, facit Papam. Ita not. in *C. licet*, tam in principali quam in additione, & ita notat *Glossa Io. in C. 1. 79. d. Et ita notat etiam Host. in C. licet allegato & Moderni in C. vbi maius. Et in C. ne rationi in 6. & in Clem. Et ista descriptio patet satis ex præcedentibus, quam vltius non persequor propter autoritatem prædictorum quæ sufficiunt ad probationem. Sed hinc non fuit talis vt patet ex facto. Et quia hæc venerabilis Abbas plenè deduxit, non deduco amplius, quia non esset nisi replicare dicta per eum. Ergo, &c. Sed persequor singulos actus. Et 1. Inthronizationem. Et non est dubium quod inthronizatio non est Electio. textus est expressus *Extr. de Elect. in C. Ecclesia vestra infra in fin. cum ibi not. in fin. nec reuerentia aut receptio ad Osculum est Electio. Notat Innoc. in C. dilectio super verbum ad Osculum. Et ideo dicit quod non tribuit ius, sed tantum Canonica Electio. Alleg. ad hoc 2. l. C. deliberare caut. l. non idcirco. ff. de Decurionibus. l. haberemus. Concordat. lex si constant ff. de appell. de Nummarijs & actuarijs l. actuarios cum si. Nec admissio ad confistoria est Electio; istud patet de se & ideo licet ipsum admiserint vt Papam, non propter hoc factus est Papa, si non erat. textus est expressus in *Clem. si sum. Pontif. in princ. Et §. 1. de sin. ex.***

De Coronatione adhuc minus est dubium, quia illa Coronatio non fit ad Papatum sed ad Regnum. Siquidem Tiara de quo coronatur Papa, non est habitus Papalis sed Imperialis. Et ideo non consecratur Episcopus Rom. si eligatur. Nam Episcopo non traditur sibi Tiara sed mitra. Et clarum est, quod ante coronationem si sit verè electus, est Papa: & statim potest administrare vt Papa, vt est supra probatum. Ergo Coronatio non facit eum Papam, quia nullo modo tendit ad eum finem, vt deduxi.

Item nec collatio Beneficiorum facit eum Papam aut dignitatem, cum illud sit factum suum proprium, non Cardinalium. Nec obstat, quod acceptauerint, quia vt patet ex facto, hoc factum fuit simulatè; quod patet, quia cum fuerunt in plena libertate, renunciauerunt & de nouo sibi conferri fecerunt. Tamen

men ex se etiam non facit Papam, cum sit actus singularium vt singularium. Et sic non fit Electio, vt supra deduxi. Nec receptio Eucharistiæ aut participatio in Sacramentis, si quæ fuerit, eadem ratione non facit Papam, cum talia non tribuant ius. arg. in C. Religiosi in fi. de Priuileg. modo posito quod DD. Cardinales peccassent, sicut fortè non peccauerunt, vt ita dicam. Et sic clarè patet discurrendo per singulos actus, quod non fuerunt sufficientes ad electionem faciendum nouam, quod est necessarium, vt prædixi, cum prima sit inconfir-mabilis.

Sed nunc restat ostendere quod non fuerunt sufficientes ad præsumendum & secundum factum DD. Cardinalium quod est verum, non oporteret multum laborare, supponunt enim, & verum est, quod semper durauit idem timor & eadem causa timendi, imò si verum amamus, erat magis causa timendi post, quàm ante, quandiu fuerunt sub potestate Romanorum. Nam vt haberent Papam Italicum vel Romanum, quanto opere laborauerunt minas & terrores inferendo, tot injurias atroces & tantam violentiam committendo, tanto magis verisimile quod laborarent pro tenendo quem credebant habere. Turpius enim ejicitur, &c. Et non erat prouisum de alia securitate, nec videntur habuisse donec duraret. Cum ergo crederent se habere, verisimiliter præsumendum est, quod ipsum verisimiliter defenderent; maximè quia videbatur eis iustum. Et plus videri debebat secundum æstimationem suam qui credebant eum Papam, quod deberet eis videri iustum habere Papam per violentiam. Argumentum Instit. vi bonorum capt. §. 1. vniuersi. quia tantum in intell. 1. posito. Et in l. C. vnde vi l. si quis in ran. vbi quæritur de pupillo, &c. Et ex iis omnibus formabitur ratio conclusiua quæ iudicio meo demonstrat. & erit talis. Qui vult aliquem actum fieri ad aliquem finem præstitum ab eo, quæcunque ex illo actu consequuntur, vel ad illum necessario, & plus omnibus desiderat finem. Ista propositio quantum ad quamlibet sui partem probatur, licet sit per se nota. 1. quantum ad primam partem quod velit quæ sequuntur ex actu necessario, hoc probant 2. l. ff. de except. rei iudicatæ l. si inter se & me de acquirenda. l. illud dubitare potest. Potest etiam probari per l. fin. ff. de inoffic. test. cum Concord. ibi allegaris. Quantum ad secundam partem, scilicet quod velit illa quæ necessario sequuntur ad illud, potest probari in adente hereditatem, qui vult omnibus hereditariis implicari. Et ideo cum creditoribus & Legator. quasi contrahitur Iustitia de autoritate Tutorum §. cum intellectu suo notato in l. quod fauor. C. de legibus. & Instit. de obli. quæ ex quasi contractu §. heres ff. de re. Iur. l. qui cum alio. probat hoc l. 2. C. de pact. ff. de acquis. hæred. l. si totam. Possent allegari multa similia, quod multo magis velit finem. Probat. l. dedi dotem ff. de collatione dotis. probant etiam hoc omnia illa iura quæ dicunt, quod vbi aliquis ad contemperationem alicuius ad finem vt ad eum perueniat, alium instituit, vel ei legat, magis illum vult habere quàm principale Legatum ff. de donat. causa mortis, & multa similia. Et probat hoc l. Tit. centum. §. si. ff. de conditionibus & demon. Et istam propositionem bene concederent Philosophi, qui dicunt quod finis est causa causarum: sed nunc subinfertur Minor. Sed voluerunt DD. Cardinales vi compellere vt haberent Papam Rom. vel Italicum ad finem quod Curia remaneret in Vrbe vel in Italia. Ergo voluerunt etiam vi compellere ad omnia quæ necessario sequuntur ex hoc, vt est præsentatio Electionis ad habendum consensum Electi, Intronizatio ad declarandum Electionem, coronatio ad Regnum. Da ergo quod DD. Cardinales contradixissent ista facere existentes sub potentia Romanorum & non prouiso de securitate, nunquid iustè timuerunt periculum, cum sine hoc Romani non haberent intentum? Certè nullus sanæ mentis dicet contrarium: quia habere Papam denotat rem perfectam ex omnibus suis solemnibus ff. quod quisquis Iur. l. 1. §. hæc verba. ff. de in integ. rest. l. Diuus, & in multis si. Et ideo dicit Regula iuris quod non videtur rem habere, cui ex causa auferri potest.

Videamus quid sequitur ad hoc. Sequitur quod vtatur vt Papa, scilicet tenendo Consistoria, prouidendo de Beneficiis & aliter promouendo ad Dignitates, &c. Da ergo quod Cardinales non adstitissent Bartholomæo in hoc existenti in Vrbe, non prouiso de alia securitate, iustè idem periculum formida-

rent. Et per consequens non dico quod sic præsumptus sed probatus metus attentis præcedentibus Consiliis, minis, modoque minarum, contumeliis & iniuriis factis & verbo illatis iuxta illum versum communem.

Excaturizantes Lexus abhorret aquas.

Si enim Cardinales in Vrbe non remansissent, sed statim recessissent, iam non maneret Curia in Vrbe: quod erat principaliter intentum. Iustè ergo super modo exeundi deliberauerunt, vt possent exire tutè, ideo dicunt Glossi. quod ad hoc quod tempus ratificet id quod per metum gestum est, inspiciantur Circumstantiæ: & hoc patet ex arbitrio Iudicis. Sic intelligit not. in c. 1. de his quæ vi metusve causa fiunt. Et in C. fin. qui Clerici vel vouentes. Hic autem fuit modicum tempus, quia exierunt quamprimum potuerunt commode. Nec obstat quod redierint aliqui qui erant extra Urbem, & aliqui qui erant in Castro: quia hoc fuit factum ne illi Domini qui erant in Vrbe, occiderentur, & familiæ eorum qui redierunt & exiuerunt, & omnia bona diriperentur. Et ista inferunt iustum metum, vt est supra probatum, & ista scandala bene sentientibus Bartholom. vt patet ex facto, mandauit enim illis qui erant intra Castrum quod exirent ad euitationem majorum scandalorum, & tunc exiuerunt, qui antea nolebant. Et noto multum contra eum, quod cum sciret tot iniurias, tot atrocita facta in DD. Cardinales fuisse commissa per Romanos sine quacunque pœnitentiâ publica, & credens se falsò Iudicem, ipsos admisit ad misericordiam, quod fuit dolo propter x. ff. depositi l. si hominem in princ. vbi est textus notabilis. Et ad hoc possent adduci multa alia Iura quæ imponunt pœnam Iudicibus non punientibus etiam quæ per se patent. Nec Castrum erat tunc tutus locus, quia non erat munitum victualibus, vt patet ex facto. Et per hoc satis potest responderi ad objecta omnia. Sed vt magis sit clarum, respondebo per singula & breuiter. Et 1. ad id quod objicitur de secunda Electione, sicut iam dixi, responsum est, quia non fuit verum. Et per factum Aduersarij pater. Adhuc enim ipsis Dominis loquentibus superuenit tumultus & ruptio Conclauis. Ergo non fuit reddita absoluta à Dominis. Et sic patet per imperfectam vt l. Iuris Gent. §. 1. ff. de pactis. & l. Contractus. C. de fide Rusticorum cum multis si. Et sic ex facto patet quod fuerit imperfecta. Et hoc probatur plenius. Nam actus secundum destinationem facientis limitantur, non naturâ ff. de leg. l. qui in rerum §. quod si post ff. coram prædiorum l. si is qui d. §. si in partem. Et ibi multæ concordantiæ sunt in Gloss. modo dicit lex quod qui facit partem indiuidui, nihil fecisse videtur. C. qui testam. fac. poss. l. furiosum. ff. de Testam. l. si is qui. Non obstat l. Iubemus. C. de Test. §. quod sit. non vt ibi notatur per G. & Doct. Patet etiam quod fuit facta timore, sicut & prima: quia iam etiam erat controuersia inter Dominos vtum cessasset tumultus: & sic inter eos erat incertum, vtum essent in libertate aut non. Et paruit ex facto quod ille iustè dicebat quod non cessauerat. Ergo ille iustè timebat, etsi alij non timebant, hoc erat ex errore facti. Ergo illius contradictio qui iustè timebat, reddit Electionem nullam, supposito quod interuenisset sicut non fecit, vt in C. bonæ in princip. supra allegato cum ibi notis per Innoc. & in l. nouissimè ff. quia cum falso tutore, actore. Etsi dicatur, satis probant quod erant eum electuri etiam cessante metu. Dico quod hoc non est argumentum bonum: nam potest esse quod ad vitationem schismatis ipsum essent electuri, quem non fuissent ab initio electuri: sed ipse maluit habere iniustum quàm iustum titulum, vt patet ex facto. Et hic aduertat etiam Legista. Nam vbicunque aliquid offertur vel traditur ex certa causa, quam dans & accipiens gerunt in animo, nunquam ex hac traditione præsumitur noua causa separata ab illa, quæ vtrunque aliàs geritur ff. de conditionibus causa data l. dedi. §. sed si seruus. Et §. subtilius C. de conditionibus ob causam dator. l. si rependi causa. Gloss. suâ & in si. Imo plus dico, quod si res non erat debita, errans in causa non transfert dominium, secus tamen esset si esset debita, sic Concord. ff. de acquir. rerum dominio. l. cum in cor. si certum petatur. l. si ergo cum concord. vtrobique allegat.

Item etsi non transferatur in accipientem, quocunque modo non recedit à dante. ff. de acq. po. l. si me in vacuam. Et dico bene in causa separata, quia plerunque bene inferitur tacita obligatio. ext. id quod agitur. ff. si certum. l. cum fundus. §. seruum tantum Commodati l. si is qui. §. si libero homini in fin. Et hoc fit per modum illationis affectus aut præsumpti animi. Sed si aduertamus factum de quo agimus, iste Barthol. nunquam habuit animum recidendi nouam Electionem, quod patet, quia credebat se habere ius ex prima, nec DD. Cardinales, vt patet ex natura facti, habebant animum nouiter eligendi, nam semper exquebantur antiquam electionem. Ergo qui præsumit eos nouiter velle dare ius, & ex his actibus consecutis & executis primæ electionis præsumit contra naturam facti; quæ præsumptio non fundatur in ius. Nam cum animus præsumitur, oportet quod sit aliquid in facto in quo funderetur præsumptio iuxta notata ff. quibus ex causis in possessionem eatur. l. fuerimus §. quid si autem. latitare. consuevit notari. C. ad L. Corneliam de a. in l. 1. ff. eod. tit. l. 1. §. diuus. cum multis similibus. Nec inferitur purgatio primi metus, quia & acquisitio & acquisitum prohibita sunt vt hîc. Imò si primum, est nullum & quidquid sequitur ex eo. C. de legib. l. non dubium cum ibi not. & sic non obstat lex si ob turpem ff. de conditionibus ob turpem causam, vbi tamen modus acquirendi erat prohibitus facit pro Conclusionem. C. priuat. 1. q. 1. supra alleg. Et ideo Electio metu facta, nulla est ipso iure, non sic autem in promissione, metu, vel ob turpem causam facta, vt est supra deductum. Constat autem quod nunquam essent eum sine tumultu electuri.

Ad secundam quod dicitur de præsentatione Electionis, illa præsentatio non tribuit ius, imo magis facit contra eum: nam præsentauerunt sibi Electionem quæ non tenebat & quam ipse sciebat non tenere: & ex hoc constituit se in dolo, licet daremus quod ab initio nullus interuenisset. vt ff. de except. doli l. 2. §. & generaliter concord. ff. depositi. l. 1. §. cum 2. l. seq. & l. seq. si quis inficiatur eod. tit. de pactis l. Iure Gentium §. siue de Tributaria. l. illud. §. si cult. v. si tamen cum si. facit C. licet de vitanda. §. si quis autem frequenter alleg. Et hoc de directo dicit C. in nomine Domini 23. dist. quia loquitur disunctiue Electus siue ordinatus aut Intronizatus fuerit: nam aliter non est anathematizatus ex sola intronizatione, nisi solum propter suum consensum. Nec potest dici ignorans, cum in omnibus fuerit præsens. Nec iuuaret eum ignorantia Iuris, quia esset ignorantia Iuris naturalis de qua loquitur l. 2. C. in ius vocando. Et ipse est Doctor Decretorum & turpe est patro. &c. Eodem modo non obstat intronizatio, quia sicut jam probaui, intronizatio non est Electio, sed possessionis declaratio. Et licet causa vel iustus titulus possessionem iustificet vt l. 2. C. de acq. poss. tamen possessio non iustificat causam seu titulum, vt l. 2. in præc. ff. pro emptore. & l. quod vulgo. eod. tit. cum multis si. Nec obstat lex si certis annis, nec lex cum re in reu. ff. de vsurp. nec l. 1. C. de fideicom. nam in l. 1. quam vltimò allegaui, est specialis fauore alimentorum & vltimæ voluntatis, vt ibi notatur, & norat Gloss. ff. de legat. in l. Latius, §. testor & mag. facit & illud est enim speciale cuius in contrarium est ius. vt l. 1. ad municipal. Non obstat lex si certis annis imo facit pro, quia vbi constat de causa in vtili, sicut ibi constabat, quod promissum erat, pacto nudo non ratificatur: & sic quantumcunque annis solueret, non obligaretur in futurum, vt l. cum in debito §. 1. Digest. cum de probab. vbi autem est dubium de causa aut iustitia causæ ex longo tempore inducitur præsumptio. Et ita loquitur lex de iure in rem verso. Sed quod monitoria traditio faciat præsumi causam nisi proberur, hoc non reperitur iure cautum. Hoc est expressum C. de patria potestate l. 1. cum Gloss. sua. Et si dicatur, quod iustus error habetur pro titulo, istud est cum lapsu temporis & contra scientem verè vel præsumptiue qui præsumitur iuri suo renunciare. Vt l. alienis. Digest. de verb. signif. non sic tamen in casu nostro vbi agitur de iniusto titulo. Nec debemus præsumere electionem, quia hic isti actus fuerunt ad alium finem quam ad consentiendum vel cõfirmandum: ideo non præsumitur consentire vel confirmare. Vt l. Gaius Digest. de pignorat. act. & in toto illo Brocardico, qui tacet non consentit. Et hoc probat Clement. si Sum. Pontif. supra allegata. Et eodem modo respondeo ad coronatio-

nem. Coronatio siquidem villo modo tangit Electionem Summi Pontificis, vt supra declaravi, & ad hoc facit optimè ratio textus in C. cum deficeret extr. de Sent. ex. vbi præstatio iuramenti non probat absolutionem, quia est actus distinctus, & probat Innoc. in C. cum olim de priuileg. quod Osculum non probat Electionem, vbi sententia daretur iniusta; sed vbi sententia dicitur nulla, facit præsumptionem, quia non tenebat eum Episcopus pro excommunicato, quem excommunicare non poterat. Et sic illud C. probat expressè propositum nostrum secundum intellectum Innoc. nec est absolutio, nec in talibus præsumitur tacitus consensus, vbi est iusta causa tacendi sicut & metus: sed est casus in l. penult. Digest. de furt. & in 2. respons. & est textus Digest. de conditione ob turpem causam l. ex ea stipulati.

Nec obstant actus Consistoriales, quia reuera sicut prius probavi, tales actus non faciunt Papam & sicut jam probavi, interuenerunt ad alium finem scilicet ad finem vsus, non ad finem Iuris tribuendi. Et nisi ei in Consistoriis adstitissent, vel si eius promotiones impediissent, fuisset publicatio nullitatis Electionis, quæ pro illo tempore fuisset scandalosa. Quare DD. Cardinales optimè sunt excusati. Et si dicatur, potius debuerunt mortem pati quàm sic consentire, & maximè in Sacramentis & actibus spiritualibus, licet hanc Quæst. pulchrè & diffusè terigerit venerabilis Abbas excusando DD. Card. quadruplici ratione, sc. ex necessitate pro vitando scandalo, pro morte vitanda, & quod minus malum. Quia fortè dicta sua possent recipere dubium. Nam pro quocunq; scandalo vitando, pro quacunq; necessitate, pro propria morte & pro maiori malo vitando, propriè non est peccatum mortale committendum. Nam veritas vitæ & doctrinæ non sunt pro scandalo omittenda. Et quia ex tali simulatione viderentur damnari animæ proximorum, quæ sunt præferendæ etiam corporibus propriis. Tamen ego eos excuso aliter, & credo quod est fortius, quia reuelando, attento periculo, peccassent mortaliter. Nam secundum Isidorum, Martyrium requirit prudentiam, vt si possit sequi fructus, Martyrium sustineat, si fructus non sequeretur, fugiat. Horum vtrumque fecisse legitur Apostolus, nam vt mortem fugeret, per murum submissus est in sporta, & sic euasit manus eius in nomine Domini. Non se dedit in Theatrum Galeonis sine fructu. Sed cum fructum sperauit, libera voce dicit. Ego quidem fratres mei, pro nomine Domini non tantum alligari, verum etiam mori cupio in Ierusalem, nullum enim horum vereor, dummodo possim consummare cursum meum & ministerium verbi quod accepi. Et multò minus se debet quis exponere morti, vbi tantum non sequitur fructus, verum etiam expositione sequitur subuersio totius Ecclesiæ. Istud credo quod sit satis notum; nec aliquis sanæ mentis dicet contrarium. Nam si Martyrè facit causa sed non pœna, vt dicunt sancti, quæ causa esset mori ad subuersionem Ecclesiæ? Melius fuit Paulum decipi quàm Ecclesiam subuerti. Et quod peccassent mortaliter, probat Bernardus l. r. de consider. ad Eugenium Papam. Dicitur quod fortitudinis Martyrum mater prudentia est, cuius terminos egredi temeritatis est.

Nunc habeo probare quod ex hoc sequeretur subuersio Ecclesiæ. Nam ponamus quod DD. Cardinales Citramontani fuissent mortui pro tali causa, non est dubium quin intrusus remansisset in sede sicut & nunc nititur non obstante contradictione multorum. Sed Deo fauente non stabit. Quia scriptum est, *Adulterinæ plantationes non dabunt radices altas, neque proficiunt spuria vitulina*, Sap. 4. Modò videat quilibet sanæ mentis, si Sacramenta infra paucum tempus deperissent, si fuissent factæ illegitimæ ordinationes, si haberemus lupos loco Pastoris, si profanarentur altaria, si non ordinati vel illegitimi Ordines celebrarentur, si Sacramenta Ecclesiastica ministrarentur; si putridum caput ad se traheret membra, & cætera mala innumerabilia sequerentur. Quomodo Dominus populo Iudæorum per Prophetas comminatus est, *Transibunt tempora multa sine Deo vero, sine lege, sine Sacramento & sine Ephod*, Ozeæ 3. & alia innumerabilia mala sequuta fuissent. Quare ad euitationem tantorum malorum melius fuit facere ad tempus, cum hoc facilè sit, aliud esset irreparabile vel satis difficulter sine Dei miraculo reparabile.

Item hîc Bartholomæus adhuc censebatur peccator occultus: quia non-

dum DD. Cardinales declarauerant vota sua, & sic singulares qui ab eo receperant sacramenta, non debebant ea reuelare, sicut de peccatore occulto communiter tenetur à Theologis & à Canonistis. Et nunquid sancta Iudith finxit, vt deciperet Holofernem, cui tantam laudem dat scriptura, vt dicat *Tu Gloria Ierusalem?* nunquid sancta Hester transiit ad cubiculum Assueri incircumcisi, vt liberaretur populus & non omnes perirent, cui dixit Mardocheus, & quis nouit vtrum idcirco ad regnum, &c. Nunquid & Machabæi bellum Sabbatho commiserunt & non perierunt sicut fratres sui? Et si dicatur quod DD. Cardinales Italici elegerint, verum & Catholicum, in quibus remansisset Collegium, vt ff. quod cuiusque vniuersitatis l. sicut §. in Decurionibus & per consequens eligendi. Dico quod non fuisset eis obeditum per Italicos ex quo credebant Bartholomæum verum Papam, nec fuissent ausi transire ad primum sibi expedientem, sicut nec modo audent transire, vt dicitur, ad verum Papam, quem ipsi etiam credunt verum. Vnde credo simpliciter quod ipsi peccassent mortaliter & ita in tanto fauore recidere, cum cordis amaritudine & timore Domini credo eos non peccasse sicut nec vllum qui recordatur de peccato mortali in oblatione sacrificij, cum non potest resumere sine scandalo, nec habet Confessorem de quo communiter tenent Doctores Theologi & Canonistæ quod non peccat offerendo sacrificium & communicando. Et sic patet solutio ad ea quæ obijci possent.

Si dicatur quod miserunt litteras secundum veritatem facti, miserunt ad requisitionem Bartholomæi, qui procurabat eas; & ita idem periculum, ac si scripserint contrarium absque dubio attentâ consuetudine Italiæ. Nam in Italia vix transeunt litteræ quin legantur, in partibus: & sic remaneret idem periculum quocumque modo posset venire ad notitiam Romanorum. Et hæc dicta sint de hac Quæstione.

Ad quartam Quæstionem proceditur. Et hæc Quæstio habet multas implicitas. Nam imprimis quæritur an publicatio tenuerit facta per DD. Cardinales & an sit standum eorum testimonio. Et quod non tenuerit, probatur sic; nam aut dicemus quod DD. Cardinales hoc fecerint vt Iudices, & hoc non potest dici, quia secundum Clement. ne Rom. omnis Iurisdictio quam sibi vendicabant DD. Cardinales sede vacante, est omnino sublata nisi specialiter reseruata C. vbi maius. Et sic sublata est opinio Host. secundum notam Innoc. C. cum ex eo de. quam etiam reprobatur Ioan. in C. ad succindendum prope fi. de Schism. l. 56. quam opinionem Host. dicit ante sublatam per C. alleg vbi maius periculum §. Id. quoq. Et sic si non possunt iudicare de minimis, etiam multo minus erunt Iudices in tam arduo negotio ff. de Pœnis l. Capitalium §. solet verò vbi & generaliter. Et est expressum C. de agentibus in rebus l. ex eo ibi absurdum etiam. Et ibi multæ concordantiæ sunt in Gloss. facit l. cum pactis ff. de seruis expectandis in fi. cum multis concord. positus in G. in l. qui indig. ff. de Senatoribus.

Nec videtur quod hoc possint facere vt testes multiplici ratione. 1. Quia videntur singulares, quilibet enim potest deponere se metum habuisse, non tamen scit hoc de animo alterius, de quo quis deponere non potest: & testi singulari non creditur quantacunque præfulgeat dignitate, vt l. infumitur. ff. de testibus. Et quod communiter consuevit dici de Canonicis Ecclesiarum Cathedralium, quod si sint singulares in depositione sua non audiuntur. Extr. de Elect. C. cum Dilecti. & C. bonæ cum fi.

Item videntur affectati tanquam pro facto proprio, quia ipsi soli Electionem primam accusant. Et sic licet non intersit eorum singulariter, reputatur tamen interesse ratione affectionis, vt in §. præterea si quis generaliter Instit. de actionibus Legaro. ff. de leg. 2. l. si cui fundus cum multis fi. Et non videtur vice duorum posse fungi, scilicet Denunciatorum & restium, vt l. nemo de Assessoribus. Et videtur facere l. Mag. Puto §. imprimis ff. de rebus eorum Digest. de Pactis. l. si populum, ibi nam difficile, &c. cum ibi not. in Glos. faciunt notæ in C. si duo 79. dist. Imò Doctores tenent vbique quod quandoque sic sit controuersia Rom. Pontificis, conuocandum est Concilium Generale.

Item qui denunciat, videtur esse pars in authentica de Quæsitore §. super hoc autem. Et sic non videntur debere admitti in testes, vt l. Diuus ff. de cultodia reorum cum suis si.

Item ipsi videntur se ingerere & per consequens videntur suspecti iuxta ea quæ scribuntur in l. contra omnia. §. 1. de Procuratoribus in l. semper §. Conductor. de Iure immunitatis cum not. vtrouique. Et istud videtur probari fortius; nam ista violentia fuit publica. Et ita potest probari per alios quàm per DD. Cardinales. Et per consequens videtur quod non sit standum eorum testimonio soli. Nam ratio quare creditur Canonicis de his quæ fiunt in Capitulo, est quia non potest per alios probari: sed ista ratio cessat hîc cum hoc fuerit publicum; igitur vt videtur, non debet eis credi, quia cessante ratione l. &c. Rationum autem contrarietate & varietate satis soluit Abbas, quare non curo inferere.

Videtur ergo quod hæc publicatio non tenuerit, & quod titulus intrusiuus non etiam impediat secundam Electionem, potest probari sic. Iste titulus quem habet Bartholomæus, ideo dicitur Intrusiuus, quia Electio nulla: sed Electio nulla impedit Electionem sequentem, & est casus in C. auditis. Extr. de Elect. cum ibi notis. Ergo, &c.

Item quamdiu non reprobatum titulus etiam Intrusiuus, debet sustineri, vt in C. cum Ecclesia Sutrina Extr. de causa possess. & propriet. notat Innoc. & ibi in plena materia de restit. spol. C. in litteris. Et ibi hoc disputat per Iura Ciuilia & Canonica. Cum ergo iste Barthol. fuerit nominatus per DD. Cardinales, vel saltem per duas partes, donec eius titulus reprobaretur, non videtur quod debuerint ad aliam Electionem procedere; hoc patet, quia in Beneficialibus oportet etiam mentionem facere de titulo colorato. Cum ergo iste titulus fuerit plus quàm coloratus, videtur quod impediuerit secundam Electionem.

In contrarium arguitur sic. pluribus testibus omni exceptione maioribus deponentibus & denunciatis ad vtilitatem publicam non priuatam ad idem concordantibus fides adhibenda est indubia; ista est per se nota, sed isti sunt huiusmodi, vt patet ex facto, quia sunt Cardinales qui æquiparantur Præfectis Prætorij & pro quibus tantum præsumit l. ff. de Offic. Præfect. Prætor. l. 1. in fi. cum ibi notis in Gloss. in testibus quidem dignitas facultatis & alia inspiciuntur, iuxta not. in l. Iur. Iur. supra alleg. Et hoc textus optimè probat in auth. de Testi. §. fin. & l. ob carmen ff. eod. & in multis si. Isti enim sunt quorum dignitate nihil altius est. C. de Consulibus & non spargendis pecunijs l. 1. in fi. Et deponunt ad vtilitatem publicam, vt scilicet Ecclesiam de vero Capite prouideant. Et concordant ad idem, vt patet ex eorum depositionibus; ergo eorum testimonio est standum.

Item possunt denunciare id quod est euidens & notorium, quia euidencia patrati sceleris non indiget clamore accusatoris seu Denunciatoris, vt in C. tua nos de coh. ele. & mult. & in euid. Nec in hoc aliquis potest dici voluntarius. Et ideo dicit C. si quis pecunia, quod talis Intrusus per metum anathematizandus & à Cardinalibus & à Laïcis, cum metus est notorius, imò & anathematizandus ipso iure cum suis fautoribus, vt in C. in Nom. Dom. 23. dist. Ergo & potuerunt denunciare, imò debuerunt & potuerunt testificari, imò debuerunt. Et quia titulus Intrusiuus notorius non impedit secundam Electionem, probo sic. Titulus intrusiuus notorius est propriè non titulus, quia in se importat & habet malam fidem & in accipiente & in obediente, qui si non esset notorius, obediens posset habere bonam fidem, & sic iustus error daret sibi causam obediendi, imò nec ipse potest eum reprobare; sic intelligitur C. cum Ecclesia. & not. per Innoc. vbi supra. Sed hîc est titulus notorius Intrusiuus, vt patet ex præcedentibus & declarabitur inferius: ergo ista est veritas: quod sit notorius, satis patet ex præcedentibus, quia metus illatus à populo & in populo publicè, & sic tantum non est præsumptus; iuxta l. priuatus. Et C. Ofius. verum etiam probatur. Et si dicatur mihi quod Bartholomæus non dedit causam, non curo, quia non refert à quo metus adhibitus fuit C. quia met. cau. l. non interest. ff. de exceptione doli. l. ap. Celsum. §. penult. & l. si exceptionem §. in hæc. ff. quia me. cau. cum vtrouique allegatis. Et licet forte ab initio non

fuerit in culpa, fuit tamen perseverando ut est supra probatum. Nec obstat l. merum. §. sed licet ff. quia me. ca. quia in alio prorsus casu loquitur, ut notat Glossa in l. non interest. Nec obstat in quo multum adversarius fundat intentionem suam, scilicet quod Curia debet esse in Roma cum ibi sit sedes. Et ita nitentur iuri communi & rationi. Et hoc patet secundum scriptum authenticum secundum eum Actuum 11. ubi Petrus missus est ad Cornelium Centurionem Rom. Et hoc probat per multa iura Canonica, quia hoc ideo non obstat. Supposito quod ita sit: non ubi quis compellitur vendere etiam iusto pretio, habet locum actio quia met. caul. ut not. in C. interest, ubi quis per vim occupat rem propriam, & tenetur ex l. si quis in tantum, & eodem modo, ubi pignus sit obligatum aut. etiam per vim notoriam. Nam licet excusetur à crimine furti quantum ad pœnam, non tamen excusatur à l. si quis in tant. nec à conditione furtiva, ut notat Gloss. & bene. secundum omnes ff. de furtis. l. Qui vas. Et hoc de directo dicit textus ibi. Nam in actione Pe. &c.

Nec ista ratio habet fundamentum; quid enim sciebant Romani, si eligeretur Citramontanus utrum vellet remanere in Roma vel Italia, cum felicis recordationis D. Gregorius transfulerit ibi Curiam, qui erat Citramontanus: & Urbanus IV. qui fuit Trecentis fuit in Roma & Italia toto tempore suo; bene forte si ipsi non impediissent libertatem eligendi, sed cum convenissent cum DD. Cardinalibus, quod quicumque eligeretur Ultramontanus vel Citramontanus remaneret in Curia in Roma vel Italia, licet infringere voluntas personæ non Electio, ut l. Tirio centum. §. 2. de cond. & demon. res haberet colorem, nunc autem nullum, quia possibile est quod Italicus transferet Curiam sicut fecit Innocentius III. qui magno tempore moratus est Senonis, & Citramontanus non transferet, ut patet de supradictis & de Clemente IV. qui fuit de S. Ægidio. Et si dicatur. Saltem verisimile est: quod unicuique patria sua magis placet, dico quod licet esset licitum, non propter hoc fuit vis committenda vel metus inferendus, quia non sunt facienda mala ut probant iura communia.

Nec obstat l. simil. si quis aliquem testam. prohib. quia ibi nihil fiebat mali, & supponit textus: aliter non est dubium quin esset illicitum, ut est textus in l. apud Labeonem in princip. ff. de Iureiur. Nec credo quod per textum sacræ scripturæ possit probare quod sedes sit magis Romæ quàm alibi, saltem secundum intellectum litteralem, qui solus facit fidem secundum Augustinum contra Vincentium Donatistam: imò secundum textum Act. 10. non est locorum aut personarum acceptio apud Deum. Imò secundum textum scripturæ melius videtur sedes in Ierusalem, ubi mortuus est Christus qui est Caput Ecclesiæ & lapis angularis, ut dicit Apostolus. Et illa Petra supra quam Petrus fundatus est, ut dixit Maximus in sermone Quia in Rom. & tamen non est ibi sedes, ut dicit Melchisedech in C. futuram 12. q. 1. ideo secundum Bernardum de Consider. ad Eugenium, licet alij Discipuli nauigio ad Dominum venerint, Petrus autem præcinxit se nudusque venit, posuit se in mari, quod est signum secundum eum, quod alij Discipuli certas Ecclesias per mundum ad regendum acceperint, Papa verò non habet certam Ecclesiam, sed est assumptus in plenitudinem potestatis, ut in C. cuncta per mundum & C. per Principalem 9. q. vlt. Bene tamen fateor quod Ecclesia Romana specialiter pertinet ad Sedem Petri tanquam per eum electa, an autem possit priuari sede, videtur tex. C. felicis de pœnis in 6. §. Ciuitas, facere pro vtraque parte secundum duos Intellectus quos ponit ibi Glossa, hoc tamen ad præsens disputare non expedit, quia non facit ad propositum, & per hoc non credo quod sit necessarium Concilium Generale. Nam cum nullum sit dubium propter notorietatem facti, non est hîc Bartholomæus admittendus ut Papa, ut dicit Innoc. & per hoc de directo est factum. C. si quis pecunia. Non enim intelligo quod tribuat aliquam Iurisdictionem DD. Cardinalibus, sicut intellexit Hostiensis, sed intelligo anathematizare id. pro anathematizato habere & ut talem reputare, quod patet per textum Qui dicit, & Laïcis. Constat autem quod Laïcis non permittitur anathematizare per modum Iurisdictionis: ideo credo quod non sit necessarium Concilium Generale.

Nec obstat nota in c. si duo, quia ibi erat controuersia inter Cardinales super aliqua exceptione nullitatis, nam per iura noua additur ad antiqua: quia non admittitur exceptio contra personam Electi, vel eligendum nisi notoria nullitas, ergo secundum antiqua iura videbatur quod admitterentur Exceptiones; & tunc si esset controuersia inter Cardinales, erat conuocandum Concilium Generale: sed hodie ubi non admittitur aliqua exceptio nisi notoria nullitas, cessat illa ratio. Et hoc videtur dicere textus in fi. C. licet, cum dicit quod nullus esset Iudex, si admitteretur exceptio, quia Ecclesia Rom. superiorem non habet; sed si daremus deuolui ad Concilium, non esset sine Iudice, & c.

Item Io. Andr. mouet vnam Quæstionem in C. ne Romani super verbo appellat. si inter Cardinales sit controuersia quod aliqui intrent Conclauem, alij non, & Intrans dicunt imminere periculum mortis, & Dominum Temporalem non esse potentem ad defendendum, sicut fuit dictum post mortem Clementis V. quis cognoscet de Iustitia metus, & respondet quod super hoc non est prouisum, & egebit prouisione, quod non esset si conuocaretur Concilium Generale: ergo si in illo casu non esset conuocandum, si metus non esset notorius, quanto magis in isto, ubi metus est notorius?

Et per hoc respondeo ad quintam Quæstionem sine argumentis. Et dico quod DD. Cardinales potuerunt eligere legitimè, non obstante prima illa electione, vel nominatione nulla. Ratio, quia cum sedes vacaret, nec haberet aliquem titulum Intrusus, imò esset notoriè non admittendus, vt est supra probatum, & ius eligendi pertineat ad Cardinales quo non possunt priuari, absque dubio eligere potuerunt: quia nullum est impedimentum. Non enim præstat impedimentum quod de iure non sortitur effectum iuxta Regulam iuris. Et sic Electio facta tenet. Quare sanctissimus Pater D. Clemens VII. est verus Papa & Vicarius Christi Iesu & sibi tanquam vero Capiti Ecclesiæ obediendum omni exceptione semotâ. *Explicit.*

Hæc, inclytissime Princeps, ad serenationem animi vestri & eorum qui videbunt, descripta sunt, vt pateat quanta sit Electio Beatissimi in Christo Patris & D. D. Clementis VII. veritate & serenitate suffulta, & vt materia claudatur Schismati obloquentis, cui in manu & potestate vestris spero affuturam victoriam Deo præstante, qui eam dignis dare misericorditer consuevit. Et hoc siquidem in nostro Pontifice significat numerus duplicatus. Ipse siquidem Clemens est huius nominis VII. & à Clemente V. qui Romanam Curiam transtulit citra montes octauus Pontifex reperitur: & vterque numerus est celebris in scriptura, quoniam scriptum est Eccles. 11. *Da partem septem nec non octo*, & subditur ratio, quia ignorat quid futurum sit mali super terram. Hoc siquidem Schisma ante tempora nostra latebat, sed nunc Noë noster septimus ab Adam, vir vtique requiescens sub alis potentix vestræ contra Impios ab alta Petri sede prophetando declamat, vt de eo prædictum fuerat per S. Apostolum Iudam Thadæum suæ Epist. c. 2. ubi dicit, prophetat autem de his septimus ab Adam Noë dicens, *Ecce venit Dominus in sanctis millibus suis facere iudicium contra omnes & arguere omnes Impios de omnibus operibus impietatis eorum, & de omnibus his que locuti sunt quondam peccatores impij. Hi sunt murmuratores, querulosi, secundum desideria sua ambulantes & os illorum loquitur superbiam mirantes personas quæstus causa.*

Hæc Clementissime & Serenissime D. Noë noster VII. ab Adam, hoc est à 1. Clemente Martyre & summo Pontifice glorioso, qui omnium sanctorum Pontificum sui nominis extitit Pater sanctitate & exemplo contra Impios Romanos, qui personas Reuerendissimorum Patrum DD. Cardinalium quæstus causa, scilicet vt possent Romanam Curiam retinere & suas ampliare substantias, suis impijs & contumeliosis operibus irritauerunt & impleuerunt Schismate Domum Dei quorum os loquitur superbiam, & qui secundum desideria sua ambulant murmurantes & querulosi contra præfatum Patrem sanctissimum & eius assistentes, latè obloquentes, de his prophetat, *Ecce Dominus venit in millibus*, & c. Et quid mirum? ipse est enim Noë Præco Iustitiæ octauus saluatus in Arca militantis Ecclesiæ, diluuium mundo Impiorum æternæ condemnationis inducens, nisi citò poenitentia ducti conuertantur. Siquidem Noë noster eius successor est cui dictum est, *quodcumque ligaueris super terram, & c. Ego* vtique

vtique non dubito quin gaudentem victoria eum Dominus sub uestra potestate tueatur ad Cismontanas partes fore miraculosè reductum, vt sic verificetur quod scribitur Iud. 13. *reuocauit me uobis gaudentem victoria in euasione mea & in liberatione nostra.* Spero enim citò in potentia uestra, Inclytissime Princeps, in qua sola spes nostra est, Dei Ecclesiam ab Impiorum incurfibus liberari, ipso praestante qui in Trinitate perfecta uiuit & regnat in secula seculorum. Amen.

Huic Tractatui Ioannes de Lignano Tractatum alterum responsium opposuit, quem edidit Odorycus Raynaldus Continuator Baronij in fine tomi 17. quem tu Lector consule, si lubet.

Exrat in quodam Codice MS. Antonij Vion d'Heroual in eandem rem Tractatus cui Titulus est *Iudicium veritatis à Quodam Monacho Clareuallensi compositus & editus*, in quo postquam multa praemisit ad Controuersiae decisionem, varias rationes pro utroque Electo deducit & tandem pro Clemente concludit. Similiter in MS. San-Victorino notato hinc Characteribus B F. 31. fol. 162. legitur alius Tractatus Magistrorum Parisiensium, editus per quendam legum Doctorem, Priorem Carnotensem, & octo Quaestiones complectens sub hoc titulo.

Sequuntur Allegationes Quorundam Magistrorum Parisiensium factae per Priorem Carnotensem.

VAcante Sede Apostolica per obitum felicitis recordationis D. Gregorij XI. die 27. mensis Martij, anno Domini 1378. Officiales urbis diuersa Consilia in suo Capitolio tenuerunt, in quorum altero B. interfuit; dicit autem quod impressionem fieri dissuasit. Qui quidem Officiales custodiam omnium Portarum & Pontium urbis prius existentium in custodiam D. G. die & nocte occupauerunt cum magna multitudine & ante Conclauis ingressum requisierunt Cardinales vt eligerent Papam Rom. vel saltem Italicum, & hoc ipsis Officialibus & Ciuibus declararent ante ingressum Conclauis, subiungentes, quod alias timebant pericula & scandala maxima & irreparabilia, cum corda Ciuium cognoscerent nimium subleuata. Mandauerunt omnibus Nobilibus urbis, vt infra tres dies sub maximis poenis exirent urbem, requisiti per Cardinales editum reuocare noluerunt. Nec Comites Nolanum & de Fundis voluerunt stare Romae; dictum Comitem Nolanum & D. Agapitum de Columna Ciues Nobiles urbis pro custodia Conclauis deputare denegarunt. Rusticos de Comitatu in magna multitudine ad urbem venire fecerunt. DD. Cardinales impressionem & violentiam percipientes Officialibus urbis exposuerunt, quod si per impressionem eligerent, Electus non esset verus Papa, & sequerentur multiplices errores, instantes quod praedictos Rusticos remitterent, populum Rom. totaliter ordinarent quod non posset scandalum suboriri, pontes custodirent taliter, quod populus transire non posset ad Palatium. Dicti Officiales hoc promiserunt & iurauerunt. Sed antequam Cardinales intrarent Conclauem, **tota platea S. Petri fuit plena populo Rom. armato, & dum ingressi fuerunt Palatium, populares intrauerunt cum eis ipsum Palatium totaliter replentes**, per totam noctem tenuerunt portas apertas ipsius Palatij & quasdam ruperunt, totum Palatium armatis Gentibus circundantes. Subsequenter ipsis Officialibus & Popularibus existentibus Conclauem, Senatore cum paucis Personis ibidem remanente & clausa porta ipsius Conclauis superuenerunt omnia Capita Regionum urbis cum Ciuibus multis, & oportuit quod illa hora tardamitterent eos intrare timentes fracturam portarum & pericula personarum. Ipsi Romani requisierunt vt prius petentes antequam exirent Conclauem super hoc certificari, intimantes quod ita videbant populum dispositum, quod aliter fieri non poterat sine periculo personarum, non permittentes quod porta Conclauis more solito muraretur: imò cum difficultate consenserunt, quod cum quadam barra lignea clauderetur, & per totam noctem Palatium tenuerunt occupatum, ictibus & percussionibus solarium dicti Conclauis commouerunt clamantes sine intermissione *Romanum volumus vel Italicum.* Die sequenti cum Cardinales se disponerent ad factum Electionis, Campanas Capitolij & S. Petri

pro congregatione totius populi pulsari fecerunt, clamantes fortius solito cum furore, *Romano lo Volemo*, &c. Cardinales propter virandum mortis periculum ex abrupto & sine discussione dictum B. elegerunt eis notum & in factis Curiae magis expertum aliquibus dicentibus quod eligebant eum sub intentione quod esset verus Papa, timore tamen mortis semper durante, vno Romano & duobus Citramontanis minimè concordantibus. Et dixerunt aliqui Cardinales, quod quamprimum essent in loco tuto, Dominum B. reeligerent, licet ante ingressum Conclauis deliberassent eligere de gremio Rom. Collegij. Demum per 3. Cardinales primos designarunt Popularibus, quod in die crastina ante horam Tertiarum significarent eis Electionem Papæ Romani vel Italici. Et tunc Romani permiserunt portari cibaria pro prandio & exierunt Quidam domum ante Conclauem existentem in Palatio armati, remanentes Cardinales post Comestionem tribus prædictis absentibus in Tertijs redierunt ad Capellam Palatij. Et tunc dixit vnus Italicus quod cessabat impressio & quod reeligeretur dictus B. & reeligendo dixit, *Ego dico sicut heri*, sed antequam omnes finiuisent loqui, superuenerunt Prælati Romani & Italici pro quibus miserant Cardinales & tunc populus cum maximo furore clamauerunt, *Romano lo Volemo*; per 4. partes fregerunt Conclauem & ipsi armati intrauerunt, & portam Capellæ secretæ ad quam fugerunt Cardinales cum magnis securibus fregerunt circumdantes vndique DD. Cardinales. Tunc vnus Cardinalis volens suum & aliorum vitare periculum dixit popularibus, quod elegerant Cardinalem S. Petri, sed nolebat consentire, requirens eos vt ipsum inducerent ad consentiendum. Dum populares Cardinalis S. Petri bis inthronizarent, Quidam sine cappis & Cappellis ad Domos suas iam aduersascente, aliqui sub habitibus dissimulatis fugerunt ad Castrum S. Angeli, aliqui exiuerunt Romam, aliqui in suis domibus latuerunt. B. continuè remansit in Cameris Papalibus in Palatio, nec exire voluit requisitus per Dominos qui ab vrbe recesserant; sed misit & mitti fecit per populum adhuc furentem ad Dominos existentes in Castro & alios qui in suis domibus remanserant, continuatis vicibus eos requirendo vt pro vitatione maioris periculi ad ipsum venirent: & post multatimentes scandalum venerunt ad Palatium & B. inthronizauerunt solito more. Quo factò alij existentes extra urbem timentes Dominorum existentium in vrbe, suorum familiarium trucidationem & suorum bonorum dissipationem seu perditionem venerunt ad urbem & ipsum B. coronauerunt. Et ex tunc in reuerentijs, Consistorijs, promotionibus B. vsus est vt Papa, & ipsum tanquam talem dicti Domini habuerunt, nullum tamen nouum ius intendentes tribuere & in vrbe cum solitis periculis existentes vt cautius potuerunt, paulatim venerunt Anagniam ad deliberandum super præmissis. Et hæc omnia 12. Cardinales mediante iuramento in eorum conscientijs deposuerunt & asseruerunt esse vera coram D. Arelatensi Camerario Apostolico ac Iudice Ordinario in hac parte prout in litteris factis anno Domini 1378. 2. die Augusti continetur.

Quæstio 1. *an Impressio dici debeat notoria?* quod non; quia requiritur in notorio, quod circumstantiæ & facti qualitates per quas tolluntur excusationes maleficij sint notoriæ, sicut in homicida notoriè puniendo requiritur, quod per insultum non defendendo se cum moderamine, quem occiderit notoriè; de restit. spol. olim. 1. de homicid. sign. & eod. tit. in Clem. Idem in spoliatione, quod notoriè eam ratam habuerint de rest. spol. cum ad sedem. Idem in adulterio, quod non ignoranter cognouerit; 4. 97. & Nam si qualitates facti essent dubiæ, locus esset infractioni & dissimulationi per Glof. 2. q. 1. quæ Lotharius. G. 1. in principio habetur de Iureiurando ad nostram in ver. aut est factum notorium; non tamen Iudici sicut est in casu præsentij, vbi licet Congregatio & tumultus populi fuerint notorij, tamen excusabiles sunt propter defensionem vel potentiam, &c. 2. Non est notorium B. fuisse per impressionem prædictam electum, sed ante omnem impressionem per liberum arbitrium non per impedimentum ex futura electione dicitur Electus. 3. Non est notorium quod impressio fuerit facta per populum pro electione Itali, sed solum Romani, quia videtur huius B. electio Italici per No. Innoc. Io. Andr. de Elect. Bonæ memoriæ, &c.

Die contra per descriptionem Notorij, quia est publica & famosa insinuatione vel proclamatio communis ex euidencia rei proueniens, quæ nullâ tergiversatione celari potest, quæ ponitur de Cohab. Cleric. & mul. tua. 2. qu. 1. quæ Lotharius de manifesta scelus. Io. Andreas de Cohab. Cler. nostra. ad intelligentiam, & ibi alia ponitur descriptio Notorij, cuius est testis populus & cuius dissimulationi non est locus l. palam ff. de rit. nup. Modo sic est hic igitur, &c.

Ad Contrarium dic, quod non est necesse omnes circumstantias fuisse notorias, sed sufficit quod factum primâ facie includens maleficium sit notorium, aliâ nullum maleficium posset esse notorium propter circumstantiam aliquam excusabilem possibilem in quolibet tali, nec requiritur per Iura, quod notorium non sit excusabile, sed dicunt quod factum illud non possit celari, quin sit factum ut sit notorium. Nam excusationes facti venient in defensionem rei per Innoc. C. tua G. puta post principium. ibi Hosti.

2. Viderur processus factus super notorio facto reuera, licet non inquiratur de Circumstantijs nec etiam recipiantur excusationes partis ad defensionem propositæ ex circumstantijs, nec reuocabitur per Iudicem Superiorem; per Innoc. c. tua G. 3. non habet dicta Impressio circumstantiam excusantem, quia clamabat populus, *Eligatur Romanus vel Italicus*, quod fuit & est damnatissimum.

Ad secundum friuolum est manifestum, quia B. fuit electus ante omnem Impressionem, cum ante Conclauis ingressum Populus fuit ante Palatium congregatus & intrauerunt cum Dominis, &c. Nec est hoc verisimile propter formam in Electione summi Pontificis traditam per C. vbi maius de Elect. li. 6. quæ seruanda fuit, attento C. in nomine Domini 23. d. quoniam de gremio Ecclesiæ primò eligendus est si fieri potest 61. d. nullum obitum. 63. d. Metropolitanano 18. q. 2. quam sit. Et sic non est audiendus B. inthronizatus contra iura. D. quod ante omne vitium ipse extraneus fuit electus in secunda Iuris *qui contra* sic interposita est consuetudo Collegij ab antiquissimo sic obseruans, tractatur primò super illis de gremio, & post 15 dies de Extraneis, quare somniant credentes Collegium voluisse mutare hoc l. minime Can. de leg. c. ne Romani in principio de Electione in Clem. quæ si impressio tempore electionis diceretur nondum formata nec in actu, dispositio tamen præcedens iustum timorem propter periculum impressionis incutiebat Collegio, qui solus timor sufficit impressione non secuta. C. bonæ 1. de Elect. leg. & notoriè patet in historia facti. Cardinales etiam asserunt quibus credi debet; nec ante impressionem fuit electus & inthronizatus absque dilatione quæst. 13. à duabus partibus Campana pulsata ut moris est in consuetudine Romana iuxta C. licet de Elect.

Ad tertium dic, quod Notorietas facti ostendit contrarium; petebat enim populus *quod eligeretur Romanus vel saltem Italicus*, ut in historia. 2. Auferebatur Collegio liberum arbitrium quod exigitur in Electione, & ad nullitatem electionis sufficit timor popularium C. bonæ 1. cum notis l. habitator §. fin. ff. loca. 3. & si fuit impressio clara de Romano, quæ etiam verè fuit de Italicis, propter tamen affinitatem & cohærentiam Romanorum cum Italicis intendunt Domini placere Romanis, placare tumultum, eis imminente periculo prouidere aliâ non facturi, ut in historia.

Quæstio 2. *an Ecclesia vniuersalis quæ est Congregatio fidelium debeat reputare & tenere dictam impressionem fuisse notoriam præsertim in remotis partibus, Almannia, Francia, &c.* quod non, licet fuisset notoria in vrbe per C. eorum 2. q. 3. facit de Elect. bonæ 2. ver. & licet. Nam remoti non possunt aliquam habere notitiam dictæ impressionis per sensum visus, auditus vel alium applicabilem ad materiam. Igitur non possunt dici habere scientiam dictæ Impressionis per Innoc. c. tua. G. puta. V.

Item dicimus; & ibi Hostiensis. de Iureiuran. ad nostram 3. vbi Notorium in vna terra probari debet in alia, præsertim si non ut Iudici sit notorium, sine examinatione fieri non potest sententia contra negantem, licet sit alijs notum, quia tunc requiritur probatio 2. qu. 1. si peccauerit §. quando vero. Sic potest intelligi C. eorum 2. q. 3. C. pudenda 23. q. 1. vbi Iudex super notorio probationes recipi facit pro vicinia facti, de præsump. quod quanto, hoc tenet Ho-

stiensis in summa de Cohab. Cler. §. fin. v. potest tamen. & de actus euidencia.

Dic Contra, quod prædictæ impressioni conuenit descriptio notorij supra dicta, quia eum proclamat Clerus & populus vniuersus, & hoc sufficit. 2. Quia factum in vrbe nosci fingitur vbique terrarum in authent. de litig. §. omnem Coll. 8. de albo scri. l. 1. C. dudum de Iud. in Clem. in Extrau. rem non nouam l. Roma ad munici. l. 2. de Iudi. in proœmio lib. 6. de foro comper. licet. quia Rom. Ecclesia Caput est & in ea factum est, & quod fecit, ad aliarum centendum est notitiam peruenisse. ar. hysto. peregr. in Hierusalem. 3. Sufficit ad notorium publicè quid fieri, nec est necessarium ad singulorum notitiam deuenisse, de postulat. Præl. c. 1. facit Ioannes Andreas de Sepult. in Cler. super Verbo *publice* de Excommunicatione publica. Nec quis excusatur in eo quod publicè sit, ignorantia, postquam verisimiliter ad eius notitiam potuit peruenire. 4. Quia notorium probatur per duos, nec in huiusmodi probabilibus recipiendis oportet seruare formam Iuris. de Iureiur. ad necess. secundum Goffr. Innocent. de Elect. bono. Ioan. Andr. de Adult. Modò dicta Impressio fuit significata vbique & certificata per eos plures, qui viderunt eam & per DD. Cardinales quibus credi debet.

Ad Contrarium dic, quod ad notorietatem facti sufficit quod plurimi sciant, nec requiritur de omnibus 2. q. 1. de manifesta. Idem Hostiensis vir. C. manifesta dicit, ad factum notorium sufficit notitia vicinæ in qua commissum est. facit 2. q. 1. §. quando in multorum, vbi Hosti. G. dicunt sufficere de maiori parte vicinæ, maximè quando in loco est maxima multitudo hominum iuxta No. per G. 2. q. 1. de manifesta Can. de accusa. l. ea quidem, quod si forsan non sufficeret populus is ad inducendum facti notorietatem, alias sequeretur quod omnes possent prætere excusationem facti notorij exceptis illis qui præsentibus fuerunt in facto commissio vel sententiæ prolatione emissa confessione, quod est contra iura. Multa namque cognoscimus indubitanter esse vera, quæ nunquam vidimus nec sensu exteriori apprehendimus, sicut de gestis sacre scripturæ, Historiarum authenticarum, situ terrarum, &c. de quibus per Innoc. de Iureiur. cum in causa, & alij ibi. Potest etiam responderi per superius allegata, nec est necesse factum declarare notorium, licet quandoque sit vtile per Io. Andream de re Iudic. Pastoral. in Clem. in verbo declarato per Doctores de Officio Dele. C. 1. lib. 6. potest tamen iudex si velit ad cauelam ex abundantia recipere probationem super notorio de Elect. bonæ 2. Conf. sed si non recipiat, nihilominus videtur quod agitur.

Sequitur Quæstio 3. *an sit credendum assertionibus Cardinalium factis 2. die Aug.* videtur quod non. possunt hi asserere vt iudices propter C. ne Roman. C. in Clem. & C. v. §. ijdem lib. 6. de Elect. quia non fuit vocatus B. ad videndum ipsos iurare iuxta C. in nomine cum No. de testi. nec vt Partes Can. ne quis in sua causa de testi. l. omnibus 4. q. 4. testes; nec vt dicta eorum in formam publicam reducatur, ad quod tendere nisi sunt iuxta C. quoniam §. sunt & alij vt lire. non. contra quam publicatio talis habet locum in eo qui est futurus reus sicut est dictus Bartholomæus, imò est præsens, quia videtur sibi quæstionem moueri iuxta Glossam in verbo publicatio, facit No. C. significauit. de Testibus. v. Innocentius & Hostiensis dicunt quod publicatio non conuenit ei qui habet actionem. Nam tunc etiam vocandus est ille cuius singulariter interest, de quo C. significauit secundum Innocent. eod. tit. Ex quibus sequitur quod dictæ publicationes potius videntur diffamatorius libellus quam testimonialis littera; de quo libello 6. q. 1. per totum.

Dic Contra per C. fin. 97. d. de appel. Constitutis 1. ibi intellectio illius ergo de ap. cum pa. de priuil. cum olim. 1. in nos ver. de Elect. C. Innotuit §. multa. 2. B. sigillis ignoranter Cardin. creditur de Cle. per 11. de fide instru. quod super. 3. litteris Cardinalium creditur habentibus subscriptionem testium sicut litteris Episcopi; de Procu. C. 1. de testi. cum à nobis. No. de fid. instruct. c. 1. cum dilectus 6. 4. 2. placuit de proba. possess. 4. de longa consuetudine creditur etiam simplici verbo vnus Cardinalis qui valere potest de fid. Instruct. cum dilectus. Can. de Adult. quamuis indubitati, quod procedit etiam in inferioribus Episcopis 30. qu. 3. statuimus de Execur. Præl. Dilecta per Hostiensem in

summa de Prec. §. fin. v. Io. 2. q. 6. placuit ergo de Elect. vt circa lib. 6. §. inferioribus etiam creditur in eis quæ spectant ad eorum Officium 18. dist. si Episcopus. 65. dist. 6. in inferioribus credendum est in eis quæ fiunt in casu, quia per alios probari non possunt, de Testi. veniens. 3. alleg. sic in facto Electionis facta in Conclau Cardinalibus credi debet per prædicta.

Ad Contrarium potest suaderi, quod vt Iudicibus credi debet per C. in nomine Domini 23. d. ibi Episcopi Cardinales vice Metropolitanam funguntur 97. d. si quis. Potest etiam vt partibus licet non sit ista causa singularium Cardinalium, sed vniuersalis Ecclesiæ, in qua testificari possunt de Teste. Insuper com. 12. quæst. 2. qui manumittitur, & publicatio videtur, cum non habebant Cardinales materiam propriam ad agendum, præsertim si diceretur quod Concilium Generale debet esse Iudex. Nec erat opus alia citatione propter mortis periculum & arduitate facti de quo in eo significauit Albericus. Nec erat opus citatione in facto tam notorio. de transl. Epif. nec in receptione testium super notorio necesse est partem vocari No. de Adul. Porro de Offi. dele. C. 1. lib. 6. vt dixi supra, ideo non fuit libellus diffamatorius, vt infra dicam sustinendo denunciationem & publicationem factas per Cardinales.

Sequitur Quæstio 4. *An Electio facta de B. per impressionem, vt dictum est, notoriam, fuerit ipso iure nulla, & ipsam valeat & debeat vniuersalis Ecclesia nullam reputare.* Videtur quod non, quia facta per metum ipso iure tenetur, licet restituatur prudens vel absoluens metum passus l. Metum, §. sed quia Prætor. ff. quod met. cau. ad aures 1. nisi forte iuramento eod. tit. facit de Iureiur. cum contingat No. de Pactis C. Pactum lib. 6. vbi tenent pacta Iuramenta fundamenta super principio Iuris, quilibet Iuri proprio renunciare potest. de regula. ad Apostolic.

Item contra Electus à duabus partibus non conuenit aliqua exceptio de Elect. C. licet. ibi Host. Innoc. Io. Andr. facit No. Glof. Ioan. Andreas in verbo positionem; dicit quod licet Rom. Pontifex canonicè creatus à nemine iudicetur, vsurpans tamen Papatus formam C. licet, est excommunicatus. Et ideo idem est in Electo vel inthronifato per seditionem, præsumptionem vel aliud ingenium 23. d. in Nomine; quæ exponit Hostiensis, seditione id est violenta impressione, præsumptione id. ambizioso tractatu, ingenio id. calliditate vel fraude quacunque. Cum igitur ista tria parificentur ibi, & in eis infligitur eadem pœna per C. in Nomine Domini & non inuenimus quod 2. vel 3. casu Papa accusari possit, ita nec in primo, scilicet seditionis vel impressionis fortiter; facit 79. d. si quis pecunia, dicit quod habens duas partes non potest accusari de Simonia, igitur nec in alijs duobus casibus ibi positis, scilicet per gratiam humanam vel militarem seu popularem tumultum ar. C. translato. de Constitur.

Item sola nominatio & actus eligendi & partium facit illum, qui nominatus est, Papam, nec est opus receptione ad osculum in Cathedratione, inthronizatione aut præstatione obedientiæ; imò authoritate Papa potest Papatum accipere 23. d. c. 1. facit Innocent. Hostiens. Ioan. C. licet receptus & nullus tunc iudicabit eum 9. q. 3. aliorum & C. cuncta vera. Sed dictus B. fuit nominatus ab omnibus existentibus in Conclau, & consenserunt in ipsum aliqui non obstante impressione sub intentione quod remaneret Papa & aliqui proponebant reeligere, & sic in eum consentiebant, & in isto tali consensu duæ Partes & ultra erant, quia ab isto 4. Cardinales duntaxat excipiuntur qui dixerunt expresse vt patet in historia gestæ rei. Si dicas aliud est eligere de præsentibus & aliud est proponere eligere in futuro, quo casu non videtur talis consensus per C. 2. de Elect. lib. 6. respondendum quod in huius electione non est necessaria forma, sed sufficit quod appareat de consensu; facit de acq. her. l. Paulus R. ver. in aditione hereditatis non interuenit Procurator, quin Dominus constituendo Procuratorem videtur velle etiam consecutus hereditatem adire. Contra nominatum à duabus partibus in Papam non obijcitur aliquid nullitatis, nec ex ipsis casibus nullitatis potest contra ipsum agi, nisi in casu hæresis duntaxat 4. dist. si Papa de Elect. licet vbi maius l. 6. facit G. 79. dist. si quis peccandi, vbi vxoratus qui est inhabilis ad beneficium Ecclesiasticum c. 1. c. diuersis de Cleric. Coniug. remanet Papa si eligitur.

Dic Contra, quod Electio fuit nulla, nec ex illius virtute habuit aliquod ius in Papatu. 1. Quia in ea defecit libertas consensus & arbitrij propter metum imminentis periculi ex impressione ar. de spon. cum locum; igitur sine consensu libero non valet ar. C. licet de translat. Epif. C. si quis de Elect. 2. arguendo de carnali matrimonio ad spirituale quod est nullum per metum. de Spons. cum locum. 3. simplex resignatio Beneficij facta per metum, nulla est, quod mer. ca. igitur nulla est affectio per metum iuxta secundam iuris omnis res ibi con. cor. 4. 23. q. 1. c. 1. & de restit. spol. c. 2. lib. 6. v. non restituitur 79. d. si quis pecuniam. 5. Quia solus timor impressionis facit electionem nullam si fuerit impressio secuta l. habitator. ff. loca ff. fin. per Innoc. de Elect. bonæ. ibi glossa hoc est, & Glos. si citati, vbi Io. Andreas. Hic autem fuit & præfens impressio. 6. metus etiam levis reddit electionem nullam quæ aliàs non redderet matrimonium carnale nullum 11. q. 6. si quis Episcopatum, ibi Gl. Idem Ber. Host. 7. clarè hoc determinat Innoc. de Elect. licet Gl. Et est additio, quia nullus Doctorum sequentium istam recitat, comparatur enim Electio per impressionem & non facta à duabus partibus C. licet ver. portionem per Hosti. ibi habetur. 8. facit exemplum perniciosum vt per impressionem in futuris electionibus Rom. Pontificum procederetur si iste B. remaneret, contra quod totus Clerus inuigilare debet; ar. de transf. Epif. sicut iura contra tales Intrusos insultarunt, vt dictum est.

Ad Contrarium dic secundum Quosdam Contractum per metum nullum, quia non habet consensum ar. l. 1. in principio cod. tit.

Item speciale est in Electione quæ est nulla per metum sicut matrimonium, delegatio, autoritas, manumissio & alia de quibus per Hostiensem in summa.

Ad secundum dic quod C. licet intelligitur in Canonicè Electo. patet 79. d. si quis Apostol. si quis pecuniam, facit Hostiens. Ioan. Andreas in ver. Portionem. per quod videtur, quod sicut is qui non habet duas partes Cardinalium, censetur Intrusus & vsurpatur, nec debet teneri pro Papa per C. licet, ita nec is qui per seditionem est Electus, provt determinatur in C. in nomine Domini 23. dist. nec obstat quod alijs duobus casibus parificatur, scilicet ambitione & fraude, quia ibi est liber consensus eligentium; facit No. de tali Guig. c. 1. cum secundum Io. Nam propter consensum in matrimonio, probatio non tenet propter consanguinitatem vel aliud & perdendo beneficium, secus si propter furorem vel alium defectum consensus, vt propter metum quia non perditur Beneficium, ita quod consensus in hoc ponderandus est qui non interuenit hîc. Nec parificatio istorum trium si concederetur, induceret hæresim, supposito quod esset casus notorij per Innoc. c. licet. G. 1. in fi. dicens quod Electus prece vel pretio si sit notorium non est Papa, sic potest intelligi de Simoniaci occulto qui non potest accusari, secus in notorio secundum Innoc.

Ad tertium de Electo à duabus partibus, &c. dicit quod etsi omnes Cardinales vnanimiter consenserunt in eum B. animo habendi eum in Papam propter impressionem, tamen adhuc verum est quod Impressio fuit causa finalis ipsius Electionis, & sic nulla est. Dicunt tamen omnes Cardinales se eum elegisse per metum quibus credendum, cum sint 12. sub juramento deponentes qui non præsumuntur immemores 1. q. 7. Pro quibus multum facit, quia Quidam deponunt prima facie pro B. facientes vt nil veritatis omittatur de præsumptione litteras, quæ si pro recipiat ipse B. etiam ea quæ sunt contra ipsum debet recipere 4. q. 3. si quis testibus 19. d. si Romanorum per Gloss. de Conf. c. 1. lib. 6. per Henricum c. 19. super eod. titulo dicens quod Confessio diuidi non debet. 2. non obstant verba illa, *quod aliqui consenserunt in eum*, vt dictus B. remaneret Papa, quia non concludit quod duæ partes consenserunt attentis verbis illis, *aliqui vt reeligerent eum*, qui non valet, cum non sit consensus de præfenti qui requiritur in spirituali matrimonio c. 2. de Elect. lib. 6. 3. In Electione per impressionem consideratur defectus consensus, odium imprimentium & Electi fauor Ecclesiarum. Et si cessaret ratio quantum ad Eligentes, durabit tamen quoad alios respectus, quia semper est verum per impressionem eam fuisse factam: quare non valet. 4. Quia actus factus contra Decretum iuris nullus est, nec quæritur de causa cum semper duret legis autoritas per l. non dubium Can.

de legibus. de app. cum cessante in reg. Iur. quæ contra, sicut ponitur in electione per impressionem facta c. in nomine Domini 23. d.

Nec obstat quod non opponitur defectus nullitatis vxorato Electio, quia procedit vbi habent duarum partium consensum, aut tolerantiam aut tacitum consensum DD. Cardinalium.

Quæstio 4. sequitur, *an per tolerantiam vel tacitum consensum DD. Cardinalium dicta Electio de B. potuerit conualescere.* Quod sic 12. q. 2. si qua de rebus 16. q. 1. C. fin. juncto C. cum vos quæ fi. à præl. de Iuris pro. Can. de nuptiis et si con. quod metus causa c. 1. & spons. ad id veniens. de spon. impu. de illis, in quibus matrimonium per metum contractum ratificatur, licet nullum fuerit iuxta c. cum locum de Sponsa. facit quia in pluribus litteris & aliis verbis DD. Cardinales nominauerunt B. Papam consentiendo in eum vt talem art. aut si quis Can. de Natu. lib. in aut. quibus mo. na. effi. legi. §. si quis coll. 6. in aut. vt li. ma. & à me §. ad hoc Coll. 8. de probationibus, per tuas, vbi statur nominationi.

Item DD. Cardinales dictum B. coronauerunt, intronizauerunt, rotulos præsentarunt, Beneficia receperunt & gratias, in Consistoriis adstiterunt, ab eo Sacramentum Eucharistiæ cum osculo pacis receperunt, quod Papa consuevit Cardinalibus dare, ad ipsum postquam Urbem egressi fuerant, redierunt, & multa fecerunt alia, propter quæ apparet de consensu eorum in ipsum tanquam Papam, quia plus est facto monstrare quàm verbis de Ap. ad audientiam Dilecti. vt nostrum gratum de Off. dele. de condi. appo. per tuas 43. D. si Rector ver. quid aliud ff. rem. ra. ha. l. 3. in fin. 11. q. 3. æstimant. 3. q. 6. hæc quippe. 7. q. 1. Pontifices vbi quis alteri reuerentiam impendendo, Vicariam recipiendo, subscribendo, dando pacem, parendo eius sententiæ, præstando procuracionem, recipiendo consecrationis munus, exercendo Pontificalia, videtur eum recognoscere Superiorem. Nec venire possunt DD. Cardinales contra factum suum, dictum, B. improbando, quem semel approbauerunt in Papam. art. de Elect. nostra & dicti C. diu. 4. q. 3. si quis rest. cum conced. vbique. Dic contra, quia prima Electio vt est dictum, notoriè fuit nulla: ideo non potuit post conualescere 1. q. 1. Principatus, de rescrip. si eo lib. 6. in §. v. Iuris non firmatur, quod ab initio concord. ius quia initium Electionis inspicitur eod. tit. auditum, dudum licet, secus in carnali Matrimonio per Henricum de Spons. duorum. accepisti per Doct. & Ioan. And. in secunda Iuris non firmatur. D. speciale in Electione nulla, quod non potest conualescere. 2. Tacitus consensus non tribuit ius in Beneficio, sed Canonica Electio. l. habemus de decu. Can. deliber. ca. non idcirco. de Institut. ex frequentibus caus. de præben. Dilect. Sed Doctores dicunt quod hoc procedit in inferioribus prout sunt dicti Cardinales iuxta C. ne Romani, vt sic eorum tacitus consensus nullum tribuat ius in Beneficio, secus in Papæ consensu.

Item licet in Electione Papæ non sit necessaria forma C. quia propter, oportet tamen quod Collegium animo eligendi Congregatum, aliquem nominet in Papam, quia ius eligendi spectat ad eos Collegialiter non singulariter, & c. C. Ecclesia quia propter eod. tit. & sic consensus singularium præstiti non collegialiter non valent ad Electionem & non est idem factum Collegij & singularium 12. q. 2. qui manumittitur. Modo non apparet quod liberè Collegium habuerit animum eligendi dictum B. sicut ex depositionibus eorum constat. Compos. de rescrip. eam tenet G. fi. Io. Andreas de re, & c. non alia. C. 1. lib. c. Henricus de constit. cum omnis. facit c. nouit quæ fi. à Prælatis.

Item nunquam facta per metum ratificantur quandiu durat c. 1. quia met. causa. de spons. ad id. & C. veniens de spons. impur. de illis. DD. autem Cardinales semper habuerunt continuè metum quandiu fuerunt in potestate Romanorum & in eorum districtu. C. accedens vt lite non contest. C. Pisanis de restit. spol. cum mora. Ideo per regressum in Urbem, cum non exiissent districtum Romanorum, non ratificauerunt Electionem per præcedentem metum & perseverantem factum, adhuc factus est ineligibilis per C. quisquis eod. tit. 23. dist. in nomine 79. d. si quis pecuniæ ideo non potest eius conualescere Electio per consensum dicti. C. diuersis C. veniens de fi. per. c. 2. de schisma.

Item expressè Ioan. Andreas. C. licet, &c. si quis tenet de consentiente Electioni factæ à minori numero, &c. & in v. Pontificem.

Item Electio nulla potest expressè ratificari eod. tit. 1. dic. de ap. si constat per Minor. Pap. c. 2. de transact. C. quanto, &c. Ep. C. proposuit de Conc. Præb. C. ex ore quod loquitur in iure priuato cui renunciari potest per tacitum consensum, secus in Institutione priuati, qui ius publicum habet, nec tacitè ius sibi datur de Institutione. Cum venissent in fin. sic Concord. ad C. dilect. de præb. secundum Hostiensem & Ioan. Andream in C. ex ore, in verbo Iuri suo. Nec obstat de Matrimonio & ingressu Religionis, quia speciale est in Electione C. dudum eod. tit. nec ratificatur, quia initium inspicitur propter periculum ingressus vitiosi art. c. 1. de eo qui mittitur. lib. 6. sed in carnali non fit aliis præiudicium, nec est ibi certa forma & est fauorabilis actus: ideo consensus singulares sufficiunt ad hoc. C. fin. de re Iudi. C. cum apud cum locum de spo. Et quod aliud sit in spirituali & carnali Matrimonio, tenet Ioannes in Regula Iuris non firmat. Henric. de spon. duorum accepisti. Nec obstat quod Electio ratificari potest, quia verum est, vbi non est defectus in materia nec in forma, sed forsàn aliquis est contemptus, vel pronuncians non habet potestatem ad hoc, licet aliàs esset Canonica, secus vbi non fuit Canonica per Host. Ioan. Andream, Henricum de Elect. quod sicut, quia ob defectus materiæ vel formæ non potest ratificari.

Sequitur Quæstio 6. *An Cardinales potuerint facere declarationem & denunciationem prædictam.* Videtur quod non, cum non habeant Iurisdictionem. De Elect. ne Romani in Clem. nec superioritatem præsertim in hoc casu approbando Papam. De Elect. licet in fin. 79. d. si duo & §. patet, & per consequens, non exequi nec committere potuerunt hanc publicationem & denunciationem, nec est standum tali intimationi & denunciationi, nec parendum.

Item præcedere debuit citatio denunciationem hanc per Ioan. c. fin. de Cens. debet enim citatio præcedere quamcunque declarationem Nou. de Hom. cap. 1. lib. 6. etiam in quocunque casu, quo quis sententiam Iuris exequitur, de hoc eod. tit. cum secundum lib. 6. gess. & g. in C. fin. de Cens. in Clem. sed non apparet per processum Cardinalium quod ipsi dictum B. citauerint, quare dicendus est potius libellus diffamatorius & illegitimus processus.

Item in notorio requiritur citatio propter excusationes & defensiones quas prætereundum potest absens, vt supra probaui. 3. q. 1. 24. d. de illicita. 2. q. 1. Deus Omnipotens.

Item Concilium Generale est Iudex competens quando contra Papam agitur 2. q. 7. Nos si in fin. 17. d. §. hinc. sic tenet Hostiensis in summa de accusa. §. quis accusari. vt excipitur, dicit sub verbo *forfan.* quod vbi agitur contra Papam de hæresi, congregandum est Concilium. Facit C. si Papa 40. dist. No. 79. di. si duo. Hoc expressè tenent G. Ioan. Innoc. de hæresi c. vnico in principio lib. 7. & in fine præced. eod. tit. Idem Henricus de Elect. licet igitur processus Cardinalium non valuit obstante defectu Iurisdictionis & potestatis, &c. *urgere multum videntur.*

Dic contra quod Cardinales potuerunt facere & debuerunt huiusmodi publicationem, quoniam contenta in ea sunt vera & notoria vt probatum est, & sic absque citatione possunt publicari art. l. cum qui nocentem ff. de injur. Can. eod. tit. l. si non conuicij. l. si quoniam in fin. Idem Hostiensis, Ioannes, Henricus C. fin. de injuriis, dicens quod publicans ea quæ expediunt Reipub. bene agit, sicut factum impressionis vniuersalem Ecclesiam respiciens publicè, igitur, &c.

Item Cardinalibus incumbit talis denunciatio, quia melius sciunt veritatem, & in factò Electionis eis solis credendum est de proba. 3. cum Concord. 2. Quia ius suscipiendi ad ipsos solos spectat. de Elect. igitur & alia quæ concernunt discussionem art. c. 1. de re Iud. ibi concord. facit 23. d. In Nomine. 79. di. si quis pecunia, vbi tam Electio quàm expulsio Papæ spectabat per intrusionem ad eodem. ergo, &c. 3. Quia Cardinales ampliores habent prærogatiuas, quia non iudicantur ab alio quàm à Papa secundum Hostiensem, Ioan. Andream de præbend. Dilectis 1. & cum Papa iudicant, vt ibi per C. venerabilem §. rationibus

nibus qui fi. sunt legit. de Elect. fundamenta lib. 6. imo in arduis necesse est procedere de consilio fratrum de hæresi hæret. lib. 6. vbi dicunt G. Io. aliquas Prouisiones factas per Cœlestinum, statuta facta per Bonifacium renouata fuisse per successores, & habent ius Collegij seu Capituli secundum Hostiensem. deinde ad liber. in parte de schif. in verbo Cardin. habent arcam communem, habent cognitionem, habent tractatum commodum electionum Rom. Pontificis C. licet. nec deponuntur nisi congregato Concilio & tunc per Concilium, per Innoc. Host. Io. de Cle. non nisi ex gestis. De alijs prærogatiuis per G. de off. le. c. 1. lib. 6. in Extrauag. in ver. Prærogatiuam. Et creditur dicto vniuersi de consuetudine & Episcopi Cardinales vicem obtinent Metropolitanæ, vt supra q. 3. 4. sede vacante succedit eam. in eis quæ sunt Iurisdictionis. de maj. & obed. Non mirum igitur si per modum prærogatiuæ seu potestatis Collegium Apostolicum succedat Papæ, de quo per Host. & non obstat, quoniam in notorio non requiritur citatio, vt in C. cum olim de re ludi. propter notoriam obreptionem imponitur absentem non citato silentium, per B. in fine. ibi absen. præsertim in notorio actus permanentis de transl. Epif. maximè quando prouisio celer desideratur in facto propter imminens periculum in mora, sicut est in cursu Electionis Papalis C. vbi. nam & priuatus quilibet meritorie potest hoc detegere, vt est dictum.

Nec obstat de Concilio superiori. Papa non habet Concilium vt superiorem q. q. 3. aliorum & ideo non extenditur Iurisdictione Concilij super Papam in isto casu ar. c. non solum Constitutionem de Regula. lib. 6. 2. quia omnis audientia denegatur Intruso C. in nomine. 23. d. nec expulsus restituitur 3. q. 1. Nec habet Papa superiorem per. C. licet in fi. ibi Innoc. Hosti. Ioan. in verbo portionem, quia in notorio actus permanentis quod excusationem non recipit propter impressionem & occupationem, non est sententia necessaria, nec per consequens Concilium expectandum est, maximè in publicatione actus vtilis Reipub. per C. licet in fine de Elect. nec per iustitiam denunciationis aut publicationis iustificatur Electio ipsius B. ideo nihil ad propositum.

Sequitur Quæstio 7. *an Cardinales procedere potuerunt ad Electionem secundum factam de R. videtur quod non*, quia etsi prima electio fuisset notorie nulla, non possunt tamen iidem Electores ad secundam procedere, sicut nec ad Collationem C. Interdum §. Præterea de exem. Præb. secundum Hostiensem de Elect. Auditis. facit l. 1. §. actionem ad Turpill. 1. ad dissoluend. de spons. nupt. l. cum in. in fin. Deleg. 1. l. planè in principio. fortiter facit quod notat Innoc. de Exc. Præl. per Hostiensem. Io. Henr. de Elect. auditis. dicunt quod quando prima Electio nulla habet confirmationem vel aliquid loco confirmationis habens vim, vt quia fuit assignatum beneficium inductus in possessionem cum conueta solemnitate per eos ad quos pertinet, non valet Electio secunda facta ar. c. quia diuersitatem cum nostris litteris. Sicut non valent post primam Electionem confirmatam, quoniam per confessionem vel aliud habens vim confessionis traditur administratio per Superiorem quæ non est tollenda nisi per Superiorem. **Modo B. habet possessionem loco confessionis, igitur, &c.**

Dic contra, quia Electio prima nulla est ipso iure notorie, non igitur præstabit impedimentum secunda, ar. l. de pupillo §. si quis riuos de No. o. C. de appell. lib. 6. facit Io. Andr. de vo. re. c. 1. lib. 6. quia receptio Ordinum à non Episcopo, ingressus religionis non approbatæ non impediunt matrimonium securum. facit de Elect. cum vni. Congregato ven. auditis. de app. constitutis. Sic tenet Innoc. expressè de Elect. Consideremus & Io. Andreas C. auditis G. fi. in princ. & Henricus I. de Spons. ad audientiam, dicit quod notoria nulla prima non impedit secundam electionem fieri C. in nomine. Si quis pecuniam.

Nec obstat C. inter. quod loquitur in Collatione, cuius rationem diuersitatis ponit Ioannes & Henric. in C. Auditis.

Item si non debet fieri 2. Electio non cassata vel nunciata cassâ primâ, tamen secunda non esset nulla, sed forsân annullanda de Elect. bono. 2. Sicut Electio facta à maiori parte contempta minori. Sic tenet Ioan. Andreas de Elect. Auditis super G. prima in supple. quæ incipit, vocant prædicti. Modò in casu isto non est qui possit annullare Papalem Electionem, nec de hoc agere

contra Papam per Innoc. C. licet in princip. Igitur 2. Electus remanebit Papa.

Non obstat contrarium, quia vel loquitur in illis quæ sola voluntate adiuntur l. 3. §. fin. de adi. vel in illis quæ ab initio valent, sed ex postfacto desinunt valere vt in Sponsalibus propter secutum matrimonium: sed hæc Electio non habuit ab initio suum effectum: ideo non impedit aliam fieri. Si no. in 2. Iure non firmatur per B. de Spons. ad audientiam.

Sequitur Quæstio 8. an dicto B. sit obediendum. & sit tolerandus in possessione Papatus & administratione. Et videtur quod sic, quia Electus fuit à duabus partibus, ideo Papatum potuit apprehendere & administrare per C. licet confirmatus, pulsus, institutus possunt. de Elect. transmissa causa nobis olim de Cle. pereg. C. si. de Off. Arch. cum satis per Innoc. de Exemp. Præl. cum Inter. §. præterea. Fuit etiam receptus in Papam vbique terrarum per litteras etiam testimoniales DD. Cardinalium, ideo ei parendum. facit 8. q. 4. ar. l. iusto. de ac. poss. per Innoc. de restit. spol. in litteris. G. prima & Host. ibi alias facile esset cuiunque contra Prælatum iura suæ dignitatis prætere exaspere

Dic contra, quia postquam Nominatio de dicto B. fuit notoriè nulla, non habuit aliquod ius in Papatu, sed est Intrusus, & per consequens non tenetur quis obedire sibi saltem extra iudicium. facit de restit. spol. litr. de sen. ex. Inquisitioni secundum Innocent. de restit. spol. in litteris, ver. item non liber. & ibi Hostiens. per G. de Præbend. eum qui ver. inuasor lib. 6. & Henricus hoc tenere videtur, de Elect. dicit quod si notorium est Electum confirmatum non habere ius, tunc retractantur omnia per ipsum gesta. facit de re Iud. ad probandum de Elect. ea præl. tanta 32. dist.

Non obstat contrarium, quæ possunt habere locum in illis qui titulum habent coloratum, cuius nullitas non est notoria, sicut hic. Hæc de istis. *Explicit.*

Hic Tractatus videtur à Magistris Parisiensibus, Doctoribus in Decretis editus antequam fuisset alterutri Pontifici iurata obedientia, nimirum ad instruendum & edocendum eos qui minus gnari essent & periti, vtrius pars iustior esset existimanda.

In eodem MS leguntur allegationes Quædam Auenioni factæ in eandem Quæstionem; & præsertim an ad dirimendum istud dissidium conuocare necesse foret Concilium Generale, & an non sufficerent Cardinalium testimonia Clementinæ Electioni subscribentium; initium tale est

» Thema. Duæ partes DD. Cardinalium asserentes se per impressionem Romanorum notoriam volentium habere Papam Romanum vel Italicum per meritum mortis assumpsisse B. Barrensem Archiepiscopum Italicum ad Papatum, sibi que per 4. menses vel circa obedisse, & ideo à periculo libertatis ab eius obedientia recedentes, ipsumque Intrusum fore publicantes D. nostrum Clementem in summum Pontificem elegerunt, cui obediunt & magna pars Christianitatis vt vero Romano Pontifici, plures verò obedire detrectant, nisi prius declaretur per vniuersale Concilium quis sit Papa. Et pro deliberatione supponitur quod de 23. Cardinalibus qui erant tempore vacationis, vnus fuit mortuus ante secundam Electionem; tres quoque discesserunt à dicto B. reliqui 19. omnino D. Clementi obediunt & obediendum fore docent & instruunt, damnantes Italicum & eius sequaces.

» Ex ijs quæritur vtrum vniuersale Concilium sit congregandum pro faciendâ declaratione Quis istorum sit Papa; an verò sufficiat assertio DD. Cardinalium, de quibus est dictum. Deinde Quæritur vtrum adhærentes Italico peccent mortaliter, & incurrant pœnas Generalium Conciliorum Nicolai & Alexandri, de Elect. licet de vitanda. Rursum quæritur, vtrum Neutri obedire volentes sint in periculo æternæ damnationis si sic decedant.

Istas & plurimas alias Quæstiones & dubia soluit Author, & tandem concludit indubitanter esse parendum Clementi, vt summo & vero Pontifici; & si conuocandum est Concilium, ipsius esse vnus & solius conuocare.

His aut similibus allegationibus, argumentis, rationibus & testimonijs præuijs instructus Carolus Sapiens aduocatis pluries ad Consilium Prælati Regni, Magistris in Theologia & Iure Canonico, omnibusque tandem initis vijs & modis, quibus agnosci veritas potuit, tam quoad ius quàm quoad factum,

Clementis partibus adhærendum putauit, eiusque Decretum sententia Cardinalium constans, & ex ijs plurimum in extremis vitæ agentium, apud Deum & homines facta rei confessio pro Clemente confirmauit. Nam vel dicendum est nihil humanitus sciri posse certi, etiam in facto, aut fatendum eum omnia quæ ad faciendam fidem sufficiunt, præstitisse, nec aliter ipsum, pro prudentia quæ valebat plurimum, se gerere potuisse; nec, nisi subdola fuit tot Cardinalium rotque præstantium & Clarissimorum virorum fides, debuisse Clementem non Papam agnosci. Vnde nonnullis permirum videretur, Annalistas etiam nostros & Historicos, cum de eo loquuntur, Clementem Antipapam nominare, plusque audere calamo & stylo, quam tot Reuerendi Patres grauesque viri ausi sunt in Concilij Pisano & Constantiensi definire, qui Schismatis quidem diurnitatem pertæsi & Christianæ religionis fideique dispendium veriti, vtriusque successibus cessionem præscripserunt, neutrum tamen eorum pro hæretico aut pro Antipapa habuerunt. Sed id forte factum à nostris Scriptoribus ignoranter: quippe posteriores rei veritate & circumstantijs minus accuratè examinatis Auctores Italicos & alios nostris partibus aduersos euoluentes eadem dicere & scribere sensim assueuerunt, quæ illi scripserant.

Atque vt omnes intelligant quàm rectè processum sit in hocce toto negotio, operæ pretium est animaduertere, Carolum nostrum in hanc rem terna habuisse Comitiam Prælatorum: & prima quidem vice priusquam de facto factique circumstantijs planè constitisset, iudicium suspendisse: alterâ, postquam ex scripto Cardinalium iam extra Romanorum vim positorum authentico constitit impetum factum, & electionem metu mortis factam, ab Urbano discedendum putauisse. Postremâ, auditis ipsis Cardinalibus & alijs qui negotio dum gereretur, interfuerant, Clementi palam adhærendum decreuisse.

Similiter Vniuersitas, quoad de Urbani electione dubitatum, ei quodque adhæsit, deinde vt dubitari cœpit, nec statim ei adhærere destitit. Quia verò non carebat res ista difficultate, vt pote eatenus sine exemplo, eam multi è Magistris pro suo quisque genio in vtramque partem agitarunt. Hinc habiti in eam rem multiplices singularium Nationum & Facultatum Conuentus, multiplicia quoque omnium Facultatum Comitiam apud Bernardinos & Mathurinenfes, & dictæ variæ sententiæ. 7. quidem Ian. eiusdem anni, vt legitur in Instrumento membranaceo Herouvallij, Vniuersitas statuit apud Bernardinos, vt sequitur.

Anno Domini 1377. die 8. Ian. Vniuersitas Magistrorum & Scholarium tam Regentium quàm non Regentium apud Bernardinos legitimè & per iuramentum à D. Rectore congregata super facto Schismatis duorum de Papatu contententium statuit hoc modo. Quia virorum non est litterali scientiæ incumbentium omni vento circumferri, nec rumoribus quibuscunque aut etiam omnibus testimonijs credere, *qui enim citò credit, leuis est*, ne aliquando de nobis conqueratur S. Mater Ecclesia, quod nos qui posiri sumus in specula, *vt reddemus omni poscenti rationem*, indormiuimus suis periculis dicentes relinquamus ipsos disputationibus eorum & interim quiescamus, postquam audiuius plures varias allegationes Iuris à Magistris Decretorum & in Theologia scripto & verbo propositas, quæ reddunt deliberationem nostram difficilem, vnanimi consensu & deliberatione omnium Facultatum & Nationum deliberauimus & statuimus in hunc modum. Videlicet rogandum esse suppliciter & humiliter D. nostrum Regem ex parte Vniuersitatis filiæ suæ, vt pro sua pia paternitate sustineat nos aliquandiu in nostra dubitatione, nec velit tam citò nos cogere ad determinandum pro vno aut pro altero de DD. Contententibus, attento quod difficile est filiæ suæ in hoc negotio habere concordiam, pro eo quod non est adhuc satis informata de veritate; & quod multi dicunt quod melius esset vtrumque de DD. Contententibus cogere ad renunciandum Papatui, & neutrale esse Vniuersitatem.

Item decreuimus vnanimi consensu quod D. Rector in colligendo vota, quando determinandum erit, & concludendo non concludat pro tribus sicut facit aliquando secundum quod potest per statutum, quando materia non est tam grauis & ponderosa, sed, ita quod omnes sint contenti, in ista materia

» maximè ardua faciat consentire omnes Facultates & Nationes, ne vna quidem,
 » si fieri potest, dissentiente. Insuper dicta Vniuersitas rogauit D. Rectorem, vt
 » eat ad Vicennas cum bona Comitua & Bedellis, habeatque vnum Proponen-
 » tem ad supplicandum D. nostro Regi & Consilio suo ex parte Vniuersitatis fi-
 » liae suae, quod velit vtrumque punctum sibi concedere. Et deputati sunt ad co-
 » mitandum D. Rectorem ex singulis Facultatibus & Nationibus duo Magistri,
 » & M. Geruasius Christiani pro introducendo ad D. Regem. Datum in Con-
 » gregatione Generali in aede Bernardinorum habita anno & die vt supra.

Credibile est factum fuisse statutum istud, ita fieri postulantibus duabus Natio-
 nibus Picardica & Anglicana, quae nunquam adduci potuerunt, vt Clementi
 adhererent, sed ad id solummodo, vt si ab Urbano recedendum esset, vtri-
 que Cessionis via proponeretur, interim verò neutri adhereret Vniuersitas.
 Quid autem Rex responderit, non habemus praecise; ex iis tamen quae infra
 referemus, facile est conicere liberum Vniuersitati permisisse suorum Statuto-
 rum vsum, & quae sibi ex omnibus Italiae partibus scripta fuerant, item & deli-
 berationes Praelatorum, eidem communicari & significari voluisse.

1379.

Anno autem 1379. idem Rex ne diutius protraheretur negotium schismatis,
 neue Vniuersitas in contrariam forte sententiam abiret, quanquam apud Vicen-
 nas habitis pluribus Comitibus quibus aduocati interfuerant Magistri plurimi &
 Doctores in Theologia & Decretis, ex eorumque consilio censuissent esse Cle-
 menti adherendum, nihilominus ad Rectorem & Vniuersitatem scripsit datis
 die 20. Maij litteris per MM. Petrum Aiscelinum de Monte. Acuto Laudunen-
 sem Episcopum, & Ioannem Fabri Abbatem San-Vedastinum, atque in eam
 rem responsum per eosdem postulauit. Rector statim Comitibus indicit & habet,
 nec semel, propter varias Nationum & Facultatum sententias. Quaedam enim
 Clementi volebant adherere, aliae suspendendam sententiam existimabant,
 nonnullae vtriue Electo indicendam Cessionem & abdicationem. In re enim
 valde ambigua & dubia bono publico conuenientius esse ad nouam Electionem
 procedere. Postremo tandem habitae plurium concordiae facta est sequens de-
 claratio Rectore M. Ioanne de Stralen, plurimum dico, nam Rector, seu quia
 fauebat Urbano magis, seu propter deliberationem in Comitibus apud Ber-
 nardinis habitam die 7. Ianuarij anno 1378. qua prohibitus fuerat con-
 cludere nisi de vnanimi omnium consensu, vtpote in re ardua & maximè diffi-
 cili, non videtur conclusisse, sed exposuisse tantummodo rem vt erat, iis qui à
 Clemente missi fuerant, tres nempe Facultates, Theologiae, Decretorum &
 Medicinae, item duas Nationes Facultatis Artium, Gallicanam & Normani-
 oam Clementi fauere; Picardicam verò & Anglicanam neutrum agnoscere; &
 in eam rem confici permisisse publicum Instrumentum nomine ipsius Vniuersi-
 tatis. Sequitur ergo Declaratio.

*DECLARATIO VNIVERSITATIS PARIENSIS
 in fauorem Electionis Clementis Papae VII. facta 22. Maij
 anno 1379. ad instantiam Regis Caroli V.*

IN nomine Domini, Amen. Cum falsitatis & erroris dispendiosum pericu-
 lum radicitus exterminet repetita saepius publicatio veritatis, cui omnes te-
 nentur testimonium perhibere, notum sit omnibus Christi fidelibus praesens In-
 strumentum publicum inspecturis & etiam audituris me publicum Notarium
 subscriptum in testium infracriptorum ad hoc vocatorum & rogatorum praesentia
 vidisse, tenuisse, inspexisse, palpasse & completè legisse quoddam publi-
 cum Instrumentum Magistrorum Guillelmi de Marefco Presbyteri Sagiensis
 Diocesis & Ioannis Borelli Clerici de S. Iuniano Lemouicensis Diocesis publi-
 corum Apostolica & Imperiali autoritate Notariorum signis & subscriptioni-
 bus communitum, sanum & integrum, non cancellatum, non abrasum, non
 vitiatum, non suspectum, sed omni prorsus carens vitio & suspitione quanta-
 cunque; cuius quidem instrumenti tenor de verbo ad verbum sequitur, &
 est talis.

In nomine Domini, Amen. *Vniuersis Christi fidelibus Rector & Vniuersitas Magistrorum studentium Parisius in qualibet Facultate salutem & sinceram in Domino veritatem.* Amica Dei veritas quæ tunc de terra orta est cum Iustitia de Cælo prospexit, & quæ apud Esdram manet & inualefcit in æternum & obtinet in secula seculorum, sic suâ virtute magnificâ omnes ad perhibendum sibi testimonium venientes illuminat, quæ quasi lucernæ ardentes non sub modio sed super candelabrum in domo Domini luceant, & cunctis profugatis errorum tenebris tanquam sidus irradiant matutinum, *ad eius verò præconium Doctorum & Magistrorum est in Ecclesia Ordo præcipuus, per quos Deus errantibus ut in viam possint redire Iustitia, veritatis suæ lumen ostendit;* eorum enim fœcunda facundia Cœlestis vnguinis gratiâ influente Scripturarum ænigmata refecat, soluit nodos, obscura dilucidat, dubiaque declarat. Cum igitur dubium fuerit aliquandiu inter nos super factò recentis Electionis Papæ Summi Pontificis agitatum, & per aliquos curiosos qui contra Doctrinam Apostoli quærentes plus sapere quàm oportet sapere, sæpè de his disputatum quæ non multum expediunt disceptare, tandem ad commonitionem, exhortationem & requisitionem serenissimi & benignissimi Principis Domini nostri Caroli Dei gratia Francorum Regis Rei & vtilitatis publicæ magnifici Directores super hoc pluries congregati maturâ deliberatione & informatione sufficienti ac diligenti tam Iuris quàm facti præhabita ex puris mentibus & nullo arctante nostrum Iudicium, nisi Deo, ad omnem scrupulum de cordibus fidelium & disceptationis materiam amputandam concordauimus, declarauimus, determinauimus nosmetipsos in modum quæ sequitur & in forma, videlicet quod anno à Natiuitate eiusdem Domini 1379. Indictione 2. die 22. mensis Maij, Pontificatus sanctissimi in Christo Patris & Domini nostri D. Clementis Diuina Prouidentia Papæ VII. anno 1. in mei Notarij publici testiumque subscriptorum propter hoc specialiter vocatorum & rogatorum præsentia personaliter constitutis venerabilibus & circumspectis viris DD. & Magistris Ioanne de Stralen Rectore Vniuersitatis Magistrorum & Scholarium Parisius studentium, Guill. dicto le Dos Gallicanæ, Godefrido Balie Picardiæ, Ioanne Perruison Normanæ & Ioan. de Moguntia Anglicanæ Nationum Procuratoribus facientibus Collegium Facultatis Artium, Ioan. de Bellomonte, Geruasio Christiani, Heruæo Camaroti, Petro Beliard, Nicolao de Oliueriis, Ioan. Croize, Petro Boufcheti, Radulpho de Herbes, & Guidone Guerin Magistris in Facultate Medicinæ & facientibus Collegium dictæ Facultatis. Geruasio Bessouche Decano, Ioan. de Bourassello, Simone de Cramaudo, Petro de Themicuria, Ioan. Balduni, Ioan. Capitiberi, Henrico Beuue, Petro Blondi & Petro de Lupimonte Doctoribus in Facultate Decretorum, facientibusque Collegium prædictæ Facultatis, Stephano de Caluomonte præsidente loco Decani. Ioan. de Kaërloer, Henrico Gerone, Reginaldo de la Bucherie, Balduino Agni & Francisco de Mediolano in sacra pagina Professoribus facientibus Collegium Facultatis Theologiæ, & omnibus & singulis Collegiis Facultatum supradictarum simul facientibus nobile Collegium Venerabilis studij Vniuersitatis Paris. *ad Congregationem Generalem apud S. Mathurinum solenniter factam & per sedulas Rectoris, ut moris est, conuocatam,* prout in arduis dictæ Vniuersitatis negotiis est fieri consuetum. Ipseque M. Ioannes de Stralen Rector in præsentia omnium ibidem existentium dixit & exposuit publicè, quod serenissimus Princeps D. Carolus Dei gratia Francorum Rex suas certi tenoris Litteras clausas sigillo suo secreto, ut prima facie apparebat, sigillatas *Rectori & Magistris dictæ Vniuersitatis direxerat,* ad quas aperiendas, legendas & audiendas prædictos Magistros cujlibet Facultatis principaliter ibidem conuocari & congregari fecerat. Deinde præfatus M. Ioannes Rector dictas Litteras ad aperiendum mihi Notario publico subscripto tradidit, porrexit ac etiam assignauit. Quas quidem Litteras in præsentia omnium & singulorum ibidem existentium de mandato & licentia ipsius D. Rectoris in dicta Congregatione aperui, & eisdem alta & intelligibili voce legi & perlegi. Quarum quidem Litterarum supradictarum tenor de verbo ad verbum sequitur, & est talis.

» **D**E PAR LE ROY. Tres-chers & bien-amez ; parce que roûjours auons
 » grand desir & affection, ainsi que à tout Prince Catholique appartient,
 » que en sainte Eglise ait vraye vnitè & concorde, & tout schisme & diuision soit
 » ostée, & mesmement de nostre Royaume, & d'entre nos sujets. Et il soit ainsi
 » que par les attestations des Cardinaux du saint College de Rome à Nous en-
 » uoyées, ja pieça par écritures authentiques & solennes, & apres la delibera-
 » tion, conseil & auis de plusieurs Archeuesques, Euesques, Abbez & autres
 » Prelats, de Maistres en Theologie & en Decret, ayons esté conseillez & dai-
 » rement par les assertions des Cardinaux qui à présent sont en nostre ville de
 » Paris, faites publiquement & solennellement de bouche & leurs consciences,
 » en la presence des Archeuesques, Euesques & autres Prelats, de plusieurs de
 » vous qui y ont voulu estre & de tout le peuple, soiens acertenez & affermez
 » que Berthelemy jadis Archeuesque de Bar est intrus au saint Siege de Rome,
 » & le Pape Clement VII. est vray Pastour de l'Eglise vniuerselle. Nous qui ne
 » voudrions aucunement que vous qui estes si souffisans personnes fussiez denis
 » en tel cas, qui est si grand & norable & touche nostre foy, & mesmement que
 » les Facultez de Theologie, de Decret & de Medecine, & les Nations de Fran-
 » ce & de Normandie, qui sont la greigneur partie de vous, sont determinez à la
 » sainte, vraye & saine partie de nostredit saint Pere le Pape Clement VII. si com-
 » me les consciences de vous tous sont, doiuent ainsi que nous tenons, estre con-
 » formes par la maniere que dit est, sçachans que ce vous se mettez en refus ou
 » delay, vous nous ferez deplaisir, & que sur ce aurez deliberé, veuillez rappor-
 » ter à nos amez & feaux Conseillers l'Euesque de Laon, & l'Abbé de saint Vaast.
 » Et pource que miex sçachiez que ce vient de nostre propre science, Nous
 » auons écrit nostre nom à ces Lettres. Donné au Bois de Vincennes, le vingtiè-
 » me iour de May.

Quâ lecturâ sic per me Notarium factâ & per ipsos DD. auditâ, præfatus
 Rector requisitus fuit, quod ipse contenta in dictis Litteris Regiis in delibera-
 tione poneret. Qui D. Rector respondens dixit, quod contenta in eisdem Lit-
 teris erant nimis ardua & pro tunc non auderet ea proponere nec in delibera-
 tionem ponere, nec etiam contra Mandatum & Requestam D. nostri Regis
 ire, vel ei inobedire; sed petiit quod præfati Magistri congregati in singu-
 lis Facultatibus & Nationibus deliberarent more solito, quid esset super tenore
 ipsarum vltius faciendum, seu etiam respondendum, nec alio modo præ-
 missa posuit in deliberatione, *sed requisit præfatas Nationes & Facultates, qua-
 tenus ad partem se traherent particulariter, ut moris est, segregatæ, quilibet Magistro-
 rum in sua Natione & Facultate.* Qui quidem Magistri ad partem pro delibera-
 tionibus super tenore dictarum Litterarum habendo, quilibet in Natione &
 Facultate sua se trahebant. Et paulò post reuersi fuerunt ad Congregationem
 communem pro deliberationibus reddendis. *Et primo retulit præfatus M. Ioan-
 nes Rector nomine Facultatis Artium, quòd duæ Nationes adhærebant &
 adhærere volebant Domino nostro Clementi Papæ VII. tanquam verò Pontifici &
 Vicario Christi, & quod ipsæ non intendebant aliquantulum recedere de cætero ab ista adha-
 sione. Et duæ aliæ Nationes dixerunt quòd fieret alia Congregatio solennis & per iura-
 mentum Regentium & non Regentium apud S. Bernardum Parisius.* Et quod contenta
 in Litteris Domini nostri Regis in deliberatione plenius ponerentur, & super
 hoc fieret responsum Deputatis dicti Domini nostri Regis. Deinde venerabi-
 lis vir M. Ioannes de Bellomonte Decanus Facultatis Medicinæ nomine ipsius
 Facultatis & pro ipsa deliberationem retulit, quod aliàs non solum semel sed
 pluries prædicta Facultas consenserat & de præfati Domini nostri D. Clementis Papæ VII. tanquam vero Summo
 Pontifici. Et tunc subsequens M. Geruafius Boissouche Decretorum Doctor,
 Decanus eiusdem Facultatis Decretorum nomine ipsius & pro ipsa delibera-
 tionem habitam per Magistros Facultatis retulit & dixit dictam Facultatem
 aliàs deliberasse adhærere parti & Electioni D. Clementis Papæ VII. & can-

dem Electionem tanquam iustam tenere & adhuc adhærebat eidem D. nostro Clementi Papæ VII. tanquam vero Vicario Iesu Christi, & electionem dicti D. Clementis fuisse & esse veram, iustam, sanctam & Canonicam, & dictum B. intrusum Antipapam, Antichristum & Apostaticum reputabat. His dictis vir venerabilis M. Radulphus Gaschardi sacræ paginæ Professor, Præsident Facultatis prædictæ Theologiæ nomine ipsius & pro ipsa deliberationem retulit, quod pauci Magistri in illa Congregatione fuerant, & factum in dictis litteris contentum erat multum arduum & tangebatur totam Christianitatem, & super hoc volebat dicta Facultas habere maiorem deliberationem. Quibus sic deliberatis & in communi proloquutis præfati Decani Facultatum, videlicet Medicinæ, Decretorum & Theologiæ, & M. Guill. *le Dos* Procurator Nationis Franciæ nominibus dictarum Facultatum & Nationis requisierunt præfatum D. Rectorem, quod die Martis immediatè sequenti Generalem Congregationem faceret & celebraret apud S. Bernardum horâ Tertiarum vocatis Magistris Regentibus & non Regentibus & per modum Expedientis contenta in dictis litteris ponerentur in deliberatione ad finem quod responsio dictarum litterarum fieret Deputatis dicti D. nostri Regis, videlicet DD. Episcopo Laudunensi & Abbati S. Vedasti à dicto D. nostro Rege commissis pro responsione earundem litterarum ab Vniuersitate prædicta recipienda.

Quæ quidem Congregatio in dicto loco S. Bernardi ad diem & horam supradictam fuit per dictum D. Rectorem, vt requisitus fuerat, assignata. Super quibus omnibus & singulis supradictis venerabilis & circumspectus vir D. Amelius de Brolio Decretorum Doctor, Cantor Turonensis tanquam Nuncius præfati D. nostri D. Clementis Papæ VII. & Reuerendissimorum in Christo Patrum & DD. DD. Cardinalium S. Rom. Ecclesiæ per Notarium subscriptum petijt sibi fieri vnum vel plura publicum vel publica Instrumentum seu Instrumenta. Acta fuerunt hæc Parisius in loco supradicto, sub anno, Indictione, die, mense & Pontificatu quibus supra, præsentibus venerabilibus & discretis viris MM. Ioanne de Ternifonte, Petro de Clamengis, Ioanne Lucori, Ioan. de Roncuria, Guill. Gorran, Philippo Ping, Magistris in Artibus, & pluribus alijs reftibus ad præmissa vocatis specialiter & rogatis.

Item adueniente illa die Martis quæ fuit 24. mensis Maij in S. Bernardo hora Tertiarum Anno & Pontificatu prædictis, in mei Notarij publici & plurium aliorum testium scriptorum propter hoc specialiter vocatorum & rogatorum præsentia personaliter constitutis præfatis MM. Ioanne de Stralen Rectore dictæ Vniuersitatis Magistrorum & Scholarium Parisius studentium, Guill. *le Dos*, Godefrido Balie, Ioan. Pertuison & Ioanne de Moguntia Nationum Franciæ, Picardiæ, Normaniæ & Angliæ Procuratoribus, Ioanne de Christri, Eurardo de Contis, Guilberto de Seloeto, Geruasio Christiani, Hueo Camaratori, Guidone de Castroforti, Guill. Carnificis, Guill. de Hoesterzele, Petro Beliard, Ioanne de Bellomonte Decano, Nicolao de Oliuerijs, Ioan. de Polignaco, Io. Croizie, Guidone Guerin & Petro Boucheti Magistris in Artibus & Medicina facientibus Collegium Facultatis Medicinæ.

Item Ioanne Fabri Abbate S. Vedasti Attrebatensis, Iacobo Diuitis Decano Parisiensi, Pontio Flescheri Decano Donatensi Monnensis Diocesis, Petro Præpositi Decano Nouiomensi, Ioan. de Bournafello, Simone de Crauando Scholastico Aurelianensi, Hueo Costiotti, Petro de Themnicuria, Priore Prioratus S. Georgij prope Hisdinum Morinensis Diocesis, Ioan. Balduin, Simone de Guarnetot Abbate S. Mariæ de Bononia supra mare, Geruasio Besouche Priore de Villanis, Cenomanensis Diocesis, Decano Facultatis, Amelio de Brolio Cantore Turonensi, Stephano de Porta, Petro Blondi, Henrico Benne, Ioanne Capitiberi & Petro de Lupimonte facientibus Collegium Facultatis Decretorum. Necnon Ioanne de Calore Cancellario Ecclesiæ Parisi. Radulpho Gaschardi, Io. de Karolay, Petro Iulioti, Guirardo de Vermino, Iacobo de Morcyo, Io. *le Fourbisseur*, Io. Thoma, Ricardo Queronis, Ioanne de Nazar, Stephano de Caluomonte, Io. de Karloet, Simone Freron, Alano de Lambala, Nicasio de Regali monte, Henrico de Gastia, Petro de Duroforti, Henrico Herouc, Reginaldo *de la Buscherie*, Balduino

Agni & Francisco de Mediolano Magistris in Theologia facientibus Collegium Facultatis Theologiæ, & omnia & singula Collegia supradicta facientia nobile Collegium Vniuersitatis Parisiensis ad Congregationem Generalem in Capitulo Sancti Bernardi Regentium & non Regentium etiam per iuramentum, vt moris est in factis arduis dictæ Vniuersitatis solemniter celebratam, præfatus D. Rector in præsentia omnium & singulorum DD. ibidem existentium proposuit, quod de nouo dictus D. noster Rex, sibi & Vniuersitati alias suas certi tenoris litteras per certum suum specialem Nuncium miserat & eas receperat, quas vnà cum primis litteris Regijs superius insertis mihi Guill. dictæ Vniuersitatis Notario aperiendas & legendas tradidit, porrexit, seu etiam assignauit, easque aperui, legi & perlegi alta voce & intelligibili, ac etiam de mandato, voluntate & assensu dicti D. Rectoris. Et primitus & ante omnia præfati DD. videlicet Rector & singuli Magistri singularum Nationum & Facultatum facientes nobile Collegium dictæ Vniuersitatis Paris. lecturam prædictarum litterarum, de quibus tenor superius de verbo ad verbum est insertus, habere voluerunt, quam eisdem feci. Quarum quidem litterarum secundarum tenor de verbo ad verbum sequitur, & est talis.

Rector & vos Magistri Dilectæ filiæ nostræ Vniuersitatis Parisiensis affectantes ex præcordiorum medullis, quod super factis Ecclesiæ S. L. ac fidei Orthodoxæ nunc in discussione vergentibus in Clero & populo, in ditione nostra præcipue constitutis vera concordia, quietudo mentium, Charitatiua vnitas omnium errorum & deliramentorum semota caligine reformentur, vos intimo cordis affectu rogamus, vobis nihilominus districte præcipiendo mandantes, quod cunctis passionibus, immoderatis fauoribus vel odiorum fomentis ab animo vestrum cuiuscunque reiectis, solum Deum & eius Iudicium habentes præ oculis ad dirimenda Schismate imminentibus etiam scandalis obuiando super contentis nostris in apicibus vobis ultimatis directis sic mature, sanctè & iuste & deliberatè & cum effectu reali concludere studeatis nobis super inde vestra laturi responsa, quod cedit ad laudem Diuinam, & Ecclesiæ ac fidei prædictarum firmitatem & illibatam pariter vnitatem nostramque beneplacitum & populi nobis commissi quietem, vestri quoque opitulante Deo meritum & honorem. Datum in Domo nostra Decoris supra Maternam die 23. Maij.

Quibus quidem litteris eisdem sic lectis & perlectis vt præmittitur, de mandato, voluntate & assensu dicti D. Rectoris & singulorum Magistrorum prædictam Congregationem facientium ad deliberandum, prout in præcedenti Congregatione apud S. Mathurinum celebrata, de qua supra fit mentio, ordinatum & deliberatum fuerat super responsione facienda prædictis DD. Episcopo & Abbati dicti D. nostri Regis ad hoc Deputatis retraxerunt se ad partem prædictæ Nationes & Facultates prout in talibus est fieri consuetum, & post interuallum & circa spatium vnus horæ illius diei vel circa præfati DD. Rector, Nationes & Facultates iterum ad dictam Congregationem redierunt, & ibidem primò more solito præfatus D. Rector ad deliberationem retulit nomine Facultatis Artium, videlicet quod Natio Gallicana reputabat D. Clementem Papam VII. esse verum Papam & Vicarium Christi in terris, & præfatum B. verum Intrusum in sede B. Petri, quare dixerunt quod de cætero volebant parti D. Clementis tanquam Papæ vero adhærere.

Item Magistri Nationis Normanorum deliberauerunt quod reputabant D. nostrum Regem Franciæ & Prælatos sui Regni in hoc esse bene informatos, idcirco susinebat eis quod ipsi haberent fidem dicti D. nostri Regis in hoc & suorum Prælatorum.

Item Magistri Nationis Picardiæ & Angliæ deliberauerunt concorditer quod propter certas rationes loco & tempore proponendas & explicandas, dicta Vniuersitas non debebat recedere à deliberatione aliàs habita, scilicet à neutralitate & indifferentia.

Item vir venerabilis & discretus M. Ioannes de Bellomonte Decanus Facultatis Medicinæ nomine ipsius & pro ipsa deliberationem retulit, quod vnanimi consensu & nemine discrepante, omni fauore, odio vel timore postpositis & quocunque inordinato affectu in eorum puris conscientijs & iuramentis adstricti prout aliàs deliberauerant adhærere parti D. Clementis Papæ VII. tanquam vero Rom. Pontifici & Vicario Christi, & præfatum B. olim Barrensem Archiepiscopum in Sede Apostolica intrusum & occupatorem dictæ sedis reputabant,

reputabant, & eidem D. Clementi adherere volebant & debebant.

Item vir venerabilis & discretus M. Geruasius *Besouche* Decanus Facultatis Decretorum nomine ipsius Facultatis & pro ipsa deliberationem suæ Facultatis ibidem reddidit modo & forma contentis in deliberatione Facultatis Medicinæ in omnibus & per omnia, & qualiter alias deliberatum fuit in alia Congregatione facta, quod ipsi volebant & debebant adherere parti prædicti D. Clementis Papæ VII. tanquam vero Papæ & summo Pontifici.

Item discretus vir M. Ioannes de Calore in sacra pagina Professor, Cancellarius Ecclesiæ Paris. Præsiciens Facultatis Theologiæ & nomine dictæ Facultatis & pro ipsa deliberationem retulit præmittendo, quod pro expediendi per istam deliberationem Facultas receperat modo & forma contentis in quadam scedula papyrea, quam idem Cancellarius in suis manibus tenebat pro finali & vltima Conclusionem seu deliberationem dictæ Facultatis, dedit, & quam legit & perlegit de verbo ad verbum, cuius quidem scedula tenor noscitur esse talis.

Pro responsione præmittit dicta Facultas secundum maiorem partem Magistrorum tunc Parisius in Congregatione super hoc facta præsentium & aliorum aliorum Magistrorum ad partem per Deputatos dictæ Facultatis auditorum sub beneuolentia dicti Reuerendissimi Patris, quod corde, ore & opere semper fuit & esse intendit in posterum Deo dante in veritate fidei Catholice & in obedientia sacrosanctæ Rom. Ecclesiæ firmissimè stabilita & immutabiliter radicata. Et quod intendit semper seruare iuramenta sua quæ concernunt iura, priuilegia, statuta & libertates Vniuersitatis Paris. & ipsius Theologicæ Facultatis. Tunc nos Magistri prout supra designati respondemus, quod suppositis & attentis attestacionibus & assertionibus tam verbo tenus quam scripto tenus nobis factis per Reuerendissimum Patrem D. Cardinalem & per duos alios Reuerendissimos Patres DD. Cardinales Parisius præsentem & per litteras DD. Cardinalium conscriptas & per Auditorem Camere Apostolicæ & Pœnitentiariam Parisius præsentem & plures alios fide dignos super electione dicti D. Clementis VII. ad summum Pontificium, eidem Domino nostro D. Clementi adheremus. Quâ scedula sic lectâ & perlectâ in præsentia omnium & singulorum ibidem existentium præfatus Rector per 3. Decanos Facultatum prædictarum, requisitus fuit quod ipse in istis vellet concludere per modum Vniuersitatis & pro concluso habere & reputare attentâ Concordiâ supradictâ. *Et quod postquam in factis Vniuersitatis tres Facultates & duæ Nationes erant concordem Papæ, debebat habere pro concluso.* Et ipse dixit quod Conclusio sua nihil operaretur postquam sic erat deliberatum per tres Facultates & Nationes prædictas, nec dicti Decani & Magistri de alia Conclusionem curarunt, cum sit moris & consuetudinis obseruatum ac etiam statutum expressè in Vniuersitate prædicta, quod semper ad illam partem ad quam tres Facultates sic concludunt, per omnes nemine Vniuersitatis pro bene concluso habeatur. Qui quidem Rector in præmissis aliis non concludens dixit finaliter quod nesciret bene quid concluderet. Sed in illo momento antequam dictus Rector recederet, & dicti Decani, Procuratores & Magistri Nationum & Facultatum surgerent de suis sedibus, præfatus M. Amelius de Brolio Decretorum Doctor Cantor Ecclesiæ Turonensis tanquam Nuncius dicti D. nostri D. Clementis Papæ VII. Reuerendissimorum in Christo Patrum ac DD. DD. sacrosanctæ Rom. ac vniuersalis Ecclesiæ Cardinalium Instrumentum de omnibus actis, gestis & factis in dicta Congregatione ac etiam de dictis deliberationibus & responsionibus, sic vt præmittitur, per dictas Nationes & Decanos & Magistros Facultatum habitis à me Notario publico subscripto & ab alijs ibi præsentibus sibi fieri, & confici petijt & requisitum vnum vel plura Instrumenta publica. Acta fuerunt hæc in loco supradicto, anno, Indictione, die, mense, Pontificatu quibus supra, præsentibus adhuc venerabilibus & discretis viris MM. Mathæo Petro de Souclay, Ioan. de Marchia, Stephano de Salu abscondito, Petro de Clamenges, Io. Lucquoti, in Artibus Magistris, Io. Danton Seniori, & Io. Danton Juniori, Bricio Monachi Notarijs publicis, & pluribus alijs testibus ad præmissa vocatis specialiter & rogatis.

Item die 25. præfati mensis, anno, Indictione, mense & Pontificatu quibus supra præfatus Rector prædictos Magistros ad Congregationem in S. Mathu-

rino congregandam iterum vocari fecit, & propter hoc comparente & existente præfato Rectore, Guill. *le Dos*, Godefrido Balie, Io. Pertuison & Io. de Moguntia 4. Nationum Facultatis Artium, videlicet Gallicanæ, Picardiæ, Normaniæ & Angliæ Procuratoribus.

Item Guillelmo Carnificis, Petro Belardi, Nicolao de Oliuerijs, Io. de Polignaco, Ioan. Croize & Petro Bouchet Magistris in Medicina facientibus Facultatem Medicinæ. Ioan. de Bourrassello, Petro Præpositi, Simone de Cramaudo, Io. Balduini, Geruasio Befouche Decano, & Petro Regis, Ioan. Capitiberi, Henrico Benne & Petro de Lupimonte Doctoribus in Decretis facientibus Facultatem Decretorum, necnon Ioan. de Karloet, Reginaldo *de la Buscherie*, Henrico Herone, Balduino Agni, & Francisco de Mediolano in sacra pagina Professoribus facientibus Collegium Facultatis Theol. & prædicta Collegia facientia nobile Collegium venerabilis Studij Vniuersitatis Parisiensis ad Congregationem Generalem & per modum Collegij apud S. Mathurin Collegialiter congregata & etiam conuocata, vt moris est, præfatus Rector exposuit eisdem omnibus ibidem existentibus, audientibus & audire volentibus, quod cum præfatus D. noster Rex pluries eisdem scripsisset per suas litteras sæpius insertas, de quibus nullam Vniuersitas dederat responsonem, eosque intumul per modum Collegij congregari fecerat pro recolligendo præfatas deliberationes de die Martis supra insertas, *nec non ad dandum & ordinandum certos Deputatos ex parte Vniuersitatis, qui haberent potestatem referendi deliberationes singularum Nationum & Facultatum ex parte Vniuersitatis & Deputatis ex parte dicti D. nostri Regis*, scilicet Reuerendis in Christo Patribus DD. Episcopo Laudunensi, & Ioanni Abbati Monasterij S. Vedasti Atrebatensis, & super hoc ex parte Vniuersitatis fuerunt ordinati præfati Rector vnà cum 4. Procuratoribus supradictis facientibus Facultatem Artium pro Facultate Artium, Ioan. de Bellomonte Decanus & Nicolaus de Oliuerijs Magistri in Medicina pro & nomine Facultatis Medicinæ. Petrus Blondi & Petrus de Lupimonte Doctores & actu regentes Parisius in Facultate Decretorum pro & nomine dictæ Facultatis. Simon Freron & Io. de S. Nazario in sacra pagina Professores pro & nomine Facultatis Theologiæ. Qui quidem Deputati ex parte Vniuersitatis habuerunt plenam potestatem dictas deliberationes eisdem Episcopo & Abbati dicti D. nostri Regis Deputatis referendi, & dicto D. nostro Regi, si expediens videbitur, regratiando præfatum D. nostrum Regem de bona affectione, dilectione, & amore quos præfatus D. noster Rex habuit & habet erga humillimam filiam Vniuersitatem Parisiensem & supposita eiusdem, super quibus omnibus & singulis supradictis prædictus Rector nomine prædictæ Vniuersitatis voluit & petijt sibi fieri publicum Instrumentum. Acta sunt in Capitulo S. Mathurini Parisijs, anno, Indictione, mense, die, loco & Pontificatu quibus supra, præsentibus ad hoc discretis viris Bricio Monachi, Nicolao Thomé Presbytero, Ægydio Lemperiere ac Simone Thomé dictæ Vniuersitatis Bedellis & Subbedellis, & pluribus alijs testibus ad præmissa vocatis specialiter & rogatis.

Item die Iouis sequenti quæ fuit 26. mensis Maij supradictus præfatus D. Rector præfatos Deputatos ex parte Vniuersitatis in simul congregari fecit in Capitulo Collegij FF. Eremitarum S. Augustini Parisiensis pro dicta relatione facienda, & præfatis Episcopo Laudunensi & Abbati S. Vedasti Atrebatensis Deputatis dicti D. nostri Regis fuit relatum per organum venerabilis & discreti viri M. Simonis Freron sacre Theologiæ Professoris in præsentia venerabilium & discretorum virorum DD. & Magistrorum Ioannis Stralen Rectoris, Guillelmi *le Dos* Franciæ, Godefredi Balie Picardiæ, Ioan. de Pertuisone Normaniæ & Ioan. de Moguntia Angliæ 4. Nationum Procuratorum, Ioannis de Bellomonte & Nicolai de Oliuerijs Magistrorum Facultatis Medicinæ, Petri Blondi & Petri de Lupimonte in Facultate Decretorum Doctorum ac Ioannis de S. Nazario in sacra pagina Professoris modo & forma prædictis ex parte dictæ Vniuersitatis Deputatorum *ad referendas deliberationes singularum Nationum & Facultatum prout superius sunt insertæ*, relationem fecerunt quod dicta Vniuersitas Parisiensis adhærebat & adhærere volebat parti D. Clementis

Papæ VII. tanquam vero Papæ & Pastori Ecclesiæ. Et quod Electionem dicti D. Clementis Papæ reputabat esse iustam & Canonicam, sanctam & legitimam & præfatum B. in dicta sede intrusum attentis assertionibus facti & iuris præfatorum DD. Cardinalium & D. nostri Regis & aliorum Prælatorum de Regno Franciæ qui semper fuerunt & sunt in opinione dicti D. Clementis, voluerunt & volunt adhærere, obedire mandatis tanquam vero summo Pontifici: super quibus omnibus & singulis supradictis præfatus M. Amelius nomine dicti D. nostri Papæ & Collegij Cardinalium S. Rom. Ecclesiæ voluit & petijt per me Notarium publicum subscriptum sibi fieri publicum Instrumentum, vnum vel plura præsentibus ad hæc discretis viris Ioanne Danton, Bricio Monachi Norarijs publicis, Iacobo *le Fourier*, Nicol. Thomé & Simone Thomé principalibus Bedellis Facultatis Medicinæ, Decretorum & Theol. Parisius commemorantibus testibus ad præmissa vocatis specialiter & rogatis.

Item subsequenter præfati Episcopus Laudunensis & Abbas S. Vedasti Commissarij per dictum D. nostrum Regem, vt præmittitur, deputati notificauerunt dicto Rectori dictæ Vniuersitatis, quod præfatus D. noster Rex libenter veller dictam responsonem ex parte Vniuersitatis audire. Et pro tunc ordinatum fuit per dictos Rectorem & Deputatos, quod ipsi Deputati adirent ad præsentiam dicti D. nostri Regis personaliter in Nemore Vincennarum in die Lunæ proximo, quæ dies erit penultima mensis Maij. Et illa die Lunæ adueniente quæ fuit penultima dies mensis Maij prædicti præfati Ioannes Stralen Rector, Guillel. *le Dos* Franciæ & Ioan. de Pertusone Normaniæ Nationum Procuratores, Ioannes de Bellomonte ac Nicolaus de Oliuerijs Magistri in Facultate Medicinæ, Petrus Blondi & Petrus de Lupimonte Doctores in Facultate Decretorum ac Simon Freron, & Fr. Ioannes de S. Nazario Cordiger sacre Theol. Professores Deputati dictæ Vniuersitatis, vt supra dictum est, ad Nemus Vincennarum ad Turrem dicti loci, ad personam dicti D. nostri Regis personaliter accesserunt, & in præsentia ipsius D. nostri Regis ac Reuerendissimorum in Christo Patrum DD. 4. Cardinalium ibidem existentium, videlicet Lemouicensis, de Agrifolio, Pictauiensis & Æduensis S. Rom. Ecclesiæ Cardinalium, Nobilissimorumque DD. & Principum Ducis Andegauensis, Karoli filij primogeniti Regis Nauarræ, Comitis de Haricuria & plurium aliorum DD. & Militum, ac Reuerendissimorum in Christo Patrum Laudunensis, Parisiensis, Beluacensis ac Sarlatensis Episcoporum ac aliorum plurium Dominorum ibidem assistentium. Præfatus M. Simon Freron sacre Theologiæ Professor *proposito primitus verbo Dei* regratiatus fuit ex parte dictæ Vniuersitatis eidem D. nostro Regi ex & pro eo quod tam piè & benignè dignatus fuerat exhortari eandem pro veritate & Iustitia sustinenda, & deinde excusauit prædictam Vniuersitatem de longa mora per ipsam facta, supplicando eidem D. nostro Regi, quod si aliqualiter prædicta Vniuersitas tardauerat super responsonem ista sibi danda & dubitauerat ad deliberandum super ista materia, quod veller eandem Vniuersitatem habere excusatam iuxta illud dictum Gregorij in homelia, *minus Maria præstitit que citò credidit, quàm Thomas qui diu dubitauit.* Referens præfatus M. Simon vice & nōmine dictæ Vniuersitatis Nuncius ad hoc missus præfato D. nostro Regi in præsentia omnium & singulorum ibidem existentium, quod dicta Vniuersitas adhærebat & adhærere volebat de cætero præfato D. Clementi Papæ VII. tanquam vero Papæ & summo Pontifici. De & super quibus omnibus & singulis præfatus M. Amelius de Brolio nomine dicti D. nostri Papæ & Collegij Cardinalium S. Rom. Ecclesiæ voluit & petijt per me Notarium publicum subscriptum sibi fieri vnum, vel plura publicum, vel publica Instrumentum, vel Instrumenta, præsentibus ad hæc discretis viris MM. Ioanne de Calore Ecclesiæ Paris. Cancellario, Hugone Blancheti Canonico Paris. Ioan. Danton seniore, Radulpho Odonis, D. Nicolao Thomé, Simone Thomé, Iacobo Fourarij principalibus Bedellis Facultatis Theolog. Decretorum & Medicinæ, pluribusque alijs fide dignis testibus ad præmissa vocatis specialiter & rogatis.

Etego Guill. de Marefco Presbyter Sagiensis Diœcesis, Apostolica & Imperiali authoritate Vniuersitatis Paris. Curiaque Conseruatorum Priuilegio,

rum Magistrorum & Scholarium eiusdem Notarius præmissis omnibus & singulis dum sic fierent & agerentur, vnâ cum prænominatis testibus præfens interfui, eaque recepi, vidi & audiui, ideoque ad præfens testimonium omnium & singulorum præmissorum.

Et ego Ioannes Bourrelli Clericus de S. Iuniano Lemouicensis Diocesis publicus auctoritate Apostolica & Imperiali Notarius prædictis omnibus & singulis dum sic dictâ die Martis 24. mensis Maij in dicto loco S. Bernardi agerentur & fierent vnâ cum dicto Notario & testibus præfens fui, & ea fieri vidi & audiui, & hîc me subscripsi & signum meum consuetum apposui in testimonium præmissorum requisitus & rogatus. Quod autem vidi & inspexi, hoc attestor & in signum visionis & inspectionis huiusmodi præfens publicum Instrumentum inde confectum & per alium scriptum me circa alia legitimè præpedito hîc manu propriâ me subscribens signo meo solito roborauit.

Acta fuerunt hæc Auinione in Domo habitationis Reuerendissimi in Christo Patris & D. D. Petri S. Eustachij Diaconi Cardinalis an. à Natiuitate Domini 1379. die 29. Iulij Indict. 2. Pontificatus sanctissimi in Christo Patris & D. Clementis diuina prouidentia Papæ VII. an. 1. præsentibus venerabilibus & discretis viris D. Ioanne de Currale Canonico Syracusano, Petro de Olito & Ioan. Anglici Clericis Pampilon. & Trecorens. Diocesis testibus ad præmissa vocatis specialiter & rogatis.

Et ego Santo Brochardi Clericus publicus Apostolica & Imperiali auctoritate Notarius præmissis omnibus & singulis, dum sic fierent & agerentur, vnâ cum prænominatis testibus præfens interfui, eaque recepi, vidi & audiui. Ideoque præfens Instrumentum alienâ manu scriptum alijs legitimis occupatus negotijs signum meum consuetum huic præfenti publico Instrumento apposui requisitus & rogatus in testimonium omnium & singulorum præmissorum.

Magnum erat in hac Vniuersitatis declaratione positum momentum, omnium enim ferè Gentium Christianarum oculi in eam erant conuersi, vt quo ipsa tenderet, & illæ propenderent. Itaque mirum non est, si non statim ipsa Clementis partes amplexa est, quibus sciebat multas Gentes adhæsuras, si ipsa adhæreret. Fatendum tamen est plus ipsam Gallicani status intuitu adductam quàm causæ Clementinæ bonitate conuictam consensisse, futuramque fuisse neutrius partis, si Respublica id ferre potuisset, cuius interest in ijs præsertim rebus in quibus de Religione agitur, habere consensum saltem publicum, si non animorum. Et certè duæ illæ Nationes, Picardica & Anglicana quæ cæteris eiusdem Vniuersitatis ordinibus assentiri noluerunt, visæ sunt tandem melius cæteris præfagisse malum quod ex diuturnitate Schismatis profectum est. Nam si ab initio Gallia neutrius partem elegisset, idque cæteræ Gentes eius exemplo fecissent, (& fecissent multæ procul dubio) vterque iure suo cedere coactus fuisset, eoque statim ventum esset, quò post multos annos deuentum est tandem, ad viam scilicet Cessionis & Concilij Generalis. Vnde qui hanc partem amplexi sunt, prudentiores fuisse comperti sunt. Fuerunt enim tres quodammodo factiones Populi Christiani, *Urbanistæ*, *Clementistæ* & Indifferentes seu *Neutrales*, vt scribit M. Henricus de Hassia, & ad istos transijt tandem *Academia* Parisiensis Regnumque ipsum Gallicanum post mortem Clementis, promulgatâ obedientiæ subtractione, vt suo loco dicitur.

Nec defuerunt ex Academicis nostris, qui sedentibus Romæ & Auenione Pontificibus Urbano & Clemente scriberent non aliam esse compendiosorem concordiæ Pacisque Ecclesiasticæ viam, quàm si vterque cederet & Concilio Generali. litis decisionem permetteret. Inter quos M. Henricus de Hassia pulcherrimum doctissimumque tractatum edidit, quem *Epistolam pacis* inscripsit, in quo habet multa ad Regis Caroli V. Regni, Academiæque nostræ laudem immortalem. Inducit autem Genium cœlestem Christicolæ alloquentem, institutoque dialogo inter duos Oratores, vnum pro Urbano alterum pro Clemente, rationes omnes quâ fieri potest vi & robore deducens tandem aperit viam concordiæ pacisque stabiliendæ. Sic autem incipit, vt legitur in MS. San-Victorino notato nunchisce characteribus B f. 31. fol. 142. recto.

Genius magni Iouis Vicarius vasta superiorum culmina Regnorum insolabilis con-

cordiæ nexu tranquillitati confocians vniuersis mortalium viriusque Status Præsidibus in regione caliginis sublunari globo in id ipsam constitutis pacem & rupta vniuersis fœdera celeriter reparare. Non solum de tranquillo nostræ regionis solliciti gubernaculo, sed omnium subiectarum litem in ipsam pacis imaginem velut amicitia exemplar respicere debentium curam gerentes audiuimus simul & nostris de excelso conspeximus oculis apud vos non pauca legitimi Ordinis rupto fœdere obliquitatis turbine hac illacque versari, eo quod ille pacis æmulus, concordia inimicus aduersarius vester qui tanquam leo rugiens circuit quærens quem deuoret sceleribus quorundam ingrediendi patefacto itinere & munitionum fera clauē peccati apertis Christiani Populi cuius Capita estis, in quo & salus totius persistit orbis regionem introierit, eumque grauiter vexet grauissimè, nisi obsterur principijs, vexaturus. . . . vsque autem quo in tenebris palpatis? his in vtramque claudicantibus partem, his in ambage vmbraclis ignorantia persistentibus, his in quam partem securius declinent, non videntibus. Quomodo ignoratis quod scientiarum Dominus Deus vester luminare magnum velut lampadem sapientia præfulgidam, lucernamque enextinguibilem diuina luce radiantem, totum mundum sui splendoris claritate potentem illustrare in occiduo vestrae regionis angulo constituit Collegium vniuersale tanquam firmamentum sideribus sapientiae præclucidum, ut quotiens cum apud Populos & urbem nebulosi erroris tetra nequitia caligo percuteret, alijs sideribus terronæ opacitatis umbra eclipsatis atque cæteris conglomerationibus siderum id. particularibus per Orbem Sapientum Collegijs, vel timore, vel cupiditatis feruore, aut præsumptis ignorantia nubilo obscuratis ad hoc firmamentum ut fontem luminis fugiatur, & quidquid ambiguae Questionis natum fuerit alibi indeteminabile, ad illud referatur.

DE VNI-
VERSITATE
PARISIEN-
SI.

Tum duos Oratores producit, vnum ab Urbani, alterum à Clementis partibus rationes rationibus, argumentis argumenta opponentes. Primum quidem explicant qui fuerit imperus ille Romanorum, & an iustum metum incutere potuerit Cardinalibus, cæteraque quæ sunt facti cum circumstantijs exaggerant: deinde descendunt ad Cardinalium declarationem. Et Clementinus quidem de his sic.

Mirari non sufficio, imò volo viuere si credi non debeat 13. tantis & tam venerabilibus Dominis. Nescis Cardinales inter quos dicuntur esse docti & antiquissimi, optimæ vitæ viri, mortem in foribus intuentes, iudicium Dei expectantes, qui concorditer dicunt & suis manibus appensis eorum sigillis subscribunt testificantes Archiepiscopi Barrensis electionem nullam & per consequens à Spiritu sancto non esse. Ecce verò mirabile factum: totum Collegium antiquorum Cardinalium recessit à primo Electo, ita quod nullus secum mansit, sed ipse nouos Cardinales fecit plurimos, nunquid nouam Ecclesiam faciet antiquæ dato libello repudij eaque refutata? Nunquid Ecclesia antiqua reprobata facta est? de 12. Christi discipulis fuit reprobatus nisi vnus, quomodo iam totum Collegium Cardinalium & antiquorum Prælatorum Ecclesiæ nullo excepto reprobum factum est. Et nedum Cardinales & notabiliores Prælati ab eo discesserunt, sed omnes boni & notabiliores homines in scientia, experientia & moribus qui ante Barrensi familiares & intimi amici erant, videntes quod de Papatu taliter se intromitteret, eum dimiserunt. Et quod dixisti de viris, non est verum, quia Alphonfus Hispanus optimus Eremita qui quondam erat Arenensis Episcopus & alia quam plures personæ famosæ in vita & scientia tenentes Barrensem nullum ius habere. Quis igitur non videt hanc Spiritus sancti non esse viam, sed spiritus maligni insaniam & inuidiam?

Urbaniſta verò sic responder. *Miraris quod 13. Cardinalibus non creditur, non aduertens quod 16. vel 19. viri optimi & Doctissimi, taceo de alijs, à primo Electo scilicet Urbano VI. Cardinalatum receperunt, de quibus non minus quam de antiquis Cardinalibus 13. verisimile non est quod propriæ salutis immemores falso Papæ adherere vellent. Et rursus esto quod littera 13. sigillorum quam modo per modum prædicandi monstrant studiosi vel ex ignorantia seu inaduertentia multa vera & plures circumstantias obmisisse, quibus legitime apertè opposita nondum audita probat & ius & ratio eis aduersarentur. Non igitur mireris, quod primo icu non creditur tot maximi status viris concorditer*

testificantibus quod intentionem secundā habuerunt, etiam non mireris si rectè
 pensaris quo modo factis & scriptis & verbis publicis & authenticis quibus or-
 dinariè in foro Iustitiæ ciuilibus & Ecclesiasticæ plus creditur, post oppositum eius
 quod modo affirmatur, omnibus demonstrat. Insuper quæso quare non mira-
 ris quod tres Italici Cardinales qui met interfuerunt omnibus factis & 13. Atte-
 stationes Cardinalium plenè audiuerunt, non stant cum eis, similiter 5. Cardi-
 nales qui sunt in Auinione, audiuerunt informationem per 4. Cardinales missos
 ad probandum nullitatem Electionis primæ, & tamen nec litteras demonstrant
 de hoc, nec prædicant quod illi quinque stant concorditer pro consensu alio-
 rum. Etiam si sanctitatem Cardinalium & eorum præterita facta plenè descri-
 pta legisses in simonia, ambitione, pompa & auaritia eorum testimonium de-
 colorantia, non mirareris quod difficulter sunt credibiles hominibus qui ista
 nouerunt.

DE CON-
 SILIO RE-
 415.

Clementinus. *Quem non moueret determinatio ad partem Cardinalium in
 tot Consilijs Illustrissimi Principis & Regis Christianissimi Regni Francorum, tot
 tantorumque sanctorum reliquijs & regali vntione, Angelicis, vt ita dixerim, con-
 fecula manibus præ omnibus Regnis decorati, & exaltati, quod Regnum testibus
 historijs ope Diuina & Diuinis fauoribus specialiter respectum à Catholicæ
 veritatis tramite nunquam obliquauit, sed semper fidelissimum Ecclesiæ De-
 fensorium repertum est: in quo est & fons sapientiæ Vniuersitas Parisiensis
 effundens per mundum Vniuersum multitudinem Sapientum quæ est sanitas
 Orbis terrarum.*

Vrbaniſta. *Cæue, cæue, Abbas inquit Ioachim super Ieremiam loquens Ecclesiæ,
 ne tibi Rex Francorum baculus fiat arundineus.* Et si modum & processum in illis
 Consilijs scires, nihil te mouere deberet. Nam in primo eius Consilio verè
 solemnissimo, parte Cardinalium auditâ, non parte alterâ decretum fuit Re-
 gem debere se in suspenso tenere. In 2. Consilio paucorum, qualium taceo, si
 ad affectionem ad partem congregatorum non discutio, superuenientibus qui-
 busdam nouis Cardinalium litteris D. Rex determinauit pro secundo Electo.
 In tertio eius Consilio post aduentum trium Cardinalium Parisius in Castro
 Nemoris Vincennarum celebrato Rex præsidens cum 4. Cardinalibus, antiquis
 tribus & vno nouo dixit se ad secundum Determinatum, exhortans vt ei dice-
 rent vtrum bene & rationabiliter in hoc fecerit, decreuerunt omnes, multis
 aliter fortassis terrente præsentia tantorum, dicere non audentibus, quod sic.
 Super quo Rex ad excusationem sui in omnem euentum dicitur instrumenta re-
 cepisse, nomina eorum Clericorum qui interfuerunt Consilio, continentia, de
 quorum numero esse non vellem. Vides ergo prædictæ determinationi non, vt
 putasti, fidem adhibendam.

Clementinus. *Verè nescis sic orbem diuisum, vt sapientia fulgeat apud Gallicos,
 aurum abundet apud Italicos, & fortitudo Militum apud Germanos.* Ergo quomodo
 non aduertis optimum atque prudentissimum virum illustrissimum Principem
 Regem Francorum, præcipuum Ecclesiæ Christi tutorem & defensorem qui
 sapiens in medio Sapientum Parisius Ciuitate litterarum posuit thronum suum
 non aliter quàm sanctissimè & rectissimè in tanta Sapientia huius luminis claritate
 se determinare potuisse, nec in oculis tot Sapientum sole lucidioribus aliter fa-
 cere quoquo modo ausum fuisse. Nonne etiam plenæ sunt historiæ quod in his
 quæ tangunt gubernationem Communitatis Regio somnio tanquam à Deo
 immisso credendum est? quid igitur de Regio Consilio diligentissimam infor-
 mationem consecuto? Nunquid illi est magis credendum?

Vrbaniſta. *Ecce Parisius, vbi licet tres Cardinales, qui omnibus factis præ-
 sentes fuerunt, personaliter prædicarent, nihilominus negotium sic dubium
 mansit, quod si corda hominum, non dico ora, examinarentur, paucos crede-
 re inuenires 2. Electum esse Papam.* Quid igitur mirum si in alijs Regnis, nec
 Regi Franciæ nec Cardinalibus de hoc credatur, ex quo Parisius in Ciuitate Sa-
 pientum, vbi ex parte Cardinalium omnia audita sunt, & in Regno Franciæ luce
 sapientiæ, vt dixisti, præ cæteris hereditante discordia & à plurimis non corde
 intrinsecus, sed fictè & solum exterius timore vrgente, quemadmodum & Car-
 dinales se primum tenuisse dicunt, secundo electus tenetur & ei obeditur. N^o

*permissum est ibi publicis Sapientum disputationibus negotium discuti omnib. in obscurum veritate**Rege, & quodam processu Cardinalium de nullitate Electionis primæ, amplius super hac re disputare prohibente. Nunquid disputationis iuge exercitium latentem falsitatem & fraudem detegit vltimatè? nunquid hoc est quare Machometus de his quæ suæ legis sunt, disputare prohibuit scutis crebrum & diligens disputationis ventilabrum fraudem & falsitatem diu latere non posse, vnde maximum est veritatis Christianæ legis Iudicium, quod in ea omnia acerrimo disputationis examine iam à mille annis exposita sunt & quotidie expouuntur, & tamen perseuerant.*

Clementinus. Longè alio fine isti hîc & illi ibi disputare prohibuerunt. Ille sine quem dixisti, iste ne quod clarum est sufficienter vt Catholicus non proteruus intrepidè credat, denuo in dubium reuocetur, & vt omnis schismatis fragilitate vel peruersitate hominum ex opposito verisimiliter orituri rescinderetur occasio. Sape enim ex publicis disputationibus & determinationibus Doctorum vel Prædicatorum sibi oppositorum oritur audientium eos contra inuicem vsque ad pugnas & occisiones diuisio & dissensio.....

Vrbaniſta. Non est memoria, quod Camerarius vnquam in consimili casu determinauerit vel declarauerit, quod hic vel ille esset Papa vel non Papa. Igitur etiam quia Deputati ab aliquo Collegio, verbi gratia ab Vniuersitate Parisiensi nullo modo possunt per consuetudinem & per viam disceptationis obtinere aliquam potestatem faciendi & ordinandi eorum autoritate in factis tangentibus Corpus Vniuersitatis.

Clementinus. Concessio illo non sequitur, quin Rector Vniuersitatis cum Deputatis habeat potestatem iudicandi de factis Vniuersitatis, licet Vniuersitas sit superior & possit ab eis ad eam appellari. Modò. Sicut se habet Congregatio Vniuersitatis Parisi. ad Deputatos cum Rectore, ita tota Congregatio Vniuersalis Ecclesiæ ad Collegium Ecclesiæ cum Papa qui est vniuersalis Rector Ecclesiæ, quæ propter commo. cum commisit Collegio Ecclesiæ Rom. cum Papa Iurisdictionem Concilij Generalis ad vitanda infinita dispendia, quæ fierent, si semper in singulis factis arduis & aliis Ecclesiæ deberet fieri Concilium Generale.

Ergo pensato diligenter præpostero secularium Principum in præsentis negotio processu atque casus in se nouitate & tam quantum ad ea quæ sunt facti quam quæ iuris sunt, vt visum est ad vtramque partem arguendo & soluendo, ambiguitate & ferè inextricabili perplexitate iuris, qui neutraliter vsque adhuc se tenuerunt, rectè in id quod securius erat deflexos laudo præ cæteris & dignum iudicio si esse possit, hos solos facti totius Iudices constitui debere, & præcipuè Matrem veritatis & nutricem aequitatis Parisiensem Vniuersitatem secundum modum & finem suæ institutionis inaffectatissimæ, veritatem circa omne scibile inuestigantem & speculantem, nullis occasionibus à linea veritatis obliqualem, quam in hoc casu Ecclesiastico disturbij non sic vt alia Collegia statim in partem vnã præcipitasse sententiam manifestum est.

Vrbaniſta. Vniuersitas Parisiensis est in toto orbe famosa, authentica in determinatione veritatis in casu dubio. Cum Christianorum vtrosque præsidentes contra se diuidi cerneret & partem contra partem visis omnibus ac si Schisma perpetuare intenderent, sese munirent, cur totâ diligentia se ad inuestigationem veritatis hoc casu non conuertit, vt luce clarius patefacta veritate Schisma euanesceret? cur non vias scrutata est varias & ingeniosas ad Ecclesiæ reunionem & Schismatis diremptionem? nunquid in hoc casu declarationi veritatis ingenti studio magis habuit vigilare, quam sub vmbra neutralitatis sine fructu otiosè pigritare? Exurge igitur qui dormis & emitte lucem tuam, illuminare his qui in tenebris palpitant ignorantia, obsecra, prædica, insta opportunè, importunè, vtrique litigantium Epistolas scribe ad concordiam exhortantes & mille modos & vias Ecclesiam ad vnionem reducendi eis demonstrantes.

Clementinus. Sic se habuit, ne in tam perplexo, vt visum est, dubio contra præactam S. Bernardi exhortationem suam præcipitaret sententiam in erroris firmamentum toti populo ad ipsum vt lucernam mundi præfulgidam oculos habenti. Cuius determinatio post crebras disputationum inquirendæ veritatis gratia, vt ei moris est, intrasse pugnas concorditer habita absque dubio præte-

ritorum quorumcunque Collegiorum citra Ecclesiæ tanquam minimè de affectatione suspecta ab omnibus acceptaretur & teneretur, & rationabiliter, cum sit vniuersale & antiquitate & doctrinæ soliditate famosum Sapientum de omni Regis Christianorum ad hoc solum institutum Collegium & tota eius intentio & studiosa lucubratio absque alio respectu inquisitionem veritatis speculetur & practicè philolophando insistat. Idcirco si informationem casus & facti à principio plenariam habuisset vel adhuc haberet, nihil puto plus expedire ad dirimendum Schisma quàm quod publicè & solemniter libertate vtriusque disputandi ei permessa vnam partem scholastici determinarent in hoc præparando materiam & dando occasionem Prælatis Ecclesiæ ad quos spectat determinare autoritatiuè & obligatiuè in Concilio Generali. Absque cuius ritus conuentu credo vix vnquam posse ad plenum corda quietari omnium. Esto namque quod primò vel secundò Electus siue ampliori & autenticiori declaratione Iuris obrineat, tandem via facti ad pacificam deductus possessionem, nihilominus corda latenter torquere non desinet scrupulus plurimorum quibus constat & constitit Iuris ambiguitatis & facti in hoc casu atque modo processum fuit ab initio in hac re à Principibus & aliis. Nunquid de successore vtriusque & successoribus successorum tale dubium erit, quale quale nunc de Urbano & Clemente, cum ab illis eligentur de quibus dubium est, si Cardinales sint vel non, siue nouellis vocatis Cardinalibus contingat quempiam successorum à duabus partibus non esse electum?

VNI-
VERSITATIS.

Sed vt ad Vniuersitatem redeamus, die 23. Iunij electus est in Rectorem M. Ioannes de Behe Brabantinus, vt habetur in antiquo libro Rectoris. Anno Domini 1379. in Vigilia B. Ioannis Baptistæ Facultate Artium congregata apud sanctum Iulianum pauperem Parisius aduocata per venerabilem virum M. Ioannem de Stralen Rectorem Vniuersitatis Parisiensis ad eligendum nouum Rectorem more solito iuxta tenorem Priuilegiorum & Statutorum Electionis Rectoris Vniuersitatis prædictæ concernentium, electus fuit concorditer & pro secunda vice in Rectorem sæpe dictæ Vniuersitatis M. Ioannes de Behe Brabantinus existens, Intranctibus MM. venerabilibus & circumspectis viris Lambertus de Marchia, Ioanne de Wisa, Guill. Ameline, & Ioan. Pin Gall. Picard. Norm. & Anglicanæ Nationum, qui onera Rectoriæ acceptauit multum inuitè. In cuius Rectoria quæ sunt acta, continentur in Registro seu Papyro existente in præfata Rectoriæ Cofreto. Quia verò Clemens intellexerat Facultatem Artium vix consensisse vt pro vero & indubitato Pontifice haberetur in Francia, ad eam & ad prædictum Rectorem scripsit, sibi gratiarum actionibus, grati animi testificatione, & meritorum atque beneficiorum pollicitatione demereri voluit, datis hisce Literis sub finem Iulij paulò post suum ex Italia in Franciam reditum.

LITTERÆ
CLEMENTIS
AD FACULTATEM
ARTIUM.

Clemens Episcopus seruus seruorum Dei, *Dilectis filiis Rectori ac Vniuersis Magistris Facultatis Artium Studij Parisiensis salutem & Apostolicam Benedictionem.* Ad nostrum, Filij dilecti, nuper peruenit auditum, quod in & super Electionis negotio de nobis ad apicem summi Apostolatus Canonice celebratæ, de qua forsitan, vt aliquorum relatione didicimus, aliquantulum hæsitastis, ad charissimi in Christo Filij Caroli Regis Francorum Illustris instantiam, Responsonem beneuolam & orthodoxæ fidei congruam, imò Christicolæ populo necessariam pia mente dedistis: super qua vestræ deuotionis eximie puritatem Charitatis visceribus amplexantes, vobis gratiarum referimus multiplices actiones; & quia fidelium assistentiam, quâ tam moderno, quàm antea actis temporibus nobis & Romanæ Ecclesiæ viriliter adstitistis, prout adstitistis, recolimus in præsentem, ad vestrum salubre regimen multipliciter obligamur, tenentes & credentes firmiter, quod fidei vestræ sinceritas de bono in melius semper crescat, vt antea; nec in animum nostrum ascendere poterit, quod cum vestræ Vniuersitatis vtilitatem & commodum eiusque salubre regimen affectemus, alicuius sinistra suggestio fraudulenta Deuotionis vestræ constantiam, de qua stabilimentum confidimus, à fide vestra valeat reuocare; & etiam licet egere vos exhortationibus non credamus, quos sine requisitione feruentes sancta Mater Ecclesia ad sua seruitia sæpè est experta, nihilominus tamen fidelitatem requirimus

rimus & rogamus attenti, quatenus in fide & seruitiis nostris & eiusdem Eccle-
 siæ propter errorem Schismaticum, nunc pro dolor: plus solito fluctuantis
 solliciti more fidei solitæ vigilantes, & in constantia tanquam orthodoxi filij
 & Diuini Nominis amatores in verâ perseuerantiâ & beneuolentiâ permanetes
 nobis Canonicè ad apicem summi Apostol. assumptis, & eidem Ecclesiæ memo-
 raræ affectatis honorem & ab Altissimo præmiorum retributionem multifariam
 expectatis, modos & vias quibus Bartholomæi de Perignano olim Archiepis-
 copi Barrensis & sibi adherentium temeritas refrænatur, exquiratis; quodque
 eius Litteræ & mandata nullum sortiantur effectum, nec exequi permittantur,
 excogitetis, vnanimiter operosi ingenium acuatis, & cum industria & sollici-
 tudine quibus poteritis, elaborare curetis omnes & singulos nobis quomodoli-
 ber aduersantes ad fidei nostræ semitas & gremium sacrosandæ Matris Eccle-
 siæ reducentes. In his, Dilecti filij, cum in vobis inter cæteros fiduciam non
 modicam habeamus, taliter vos gerentes, quod exinde apud Deum meritis,
 penes nos gratia & apud homines clara fama crescatis, vobisque non solum
 præmium æternæ retributionis obueniatur, sed & fauor Apostolicæ Sedis accres-
 cat, quem vobis quantum cum Deo poterimus exhibere, proponimus ad ve-
 stra & Vniuersitatis vestræ utilitates & commoda, pro quibus ad Nos recurrere
 vos contigerit, fauorabiliter promouere. Volumus autem quod ad Nos in
 occurrentibus & vobis beneplacitis recursum confidentissimum habeatis: quia
 intendimus vobis affectione paternâ, quantum cum Deo poterimus, vbi libet
 complacere. Et super præmissis à nobis per dilectum filium Hugonem Lenuoy-
 sic Magistrum in Theologia Decanum Rotomagensis Apostolicæ Sedis Nun-
 cium ac Capellanum nostrum latius explicandis velitis fidem credulam adhibe-
 re. Datum Auenione 7. Kal. Aug. Pontif. nostri anno 1.

Quoniam verò Rector à pluralitate suffragiorum conclusisset obe-
 dientiam esse Clementi præstandam, quandoquidem ita Rex cum Ecclesia
 Gall. constituerat, non omnes tamen Nationes consenserunt in conclusionem
 Rotuli Nominationum mittendi ad Clementem: quinimo cum post acceptas
 supra allatas Litteras cæteræ Nationes & Facultates conclusissent, mittendum
 esse ad eum Rotulum, duæ fortiter obstituerunt, Picardica & Anglicana, nec
 sigillando Rotulo Claves sigilli præbere voluerunt, qua de re sic habetur in Re-
 gestis Picardicæ Nationis.

Anno Domini 1379. Mensis Septemb. die 7 Nazione Picardorum solen-
 niter congregata in S. Iuliano paupere Iarilius hora Primarum B. Mariae super
 aliquibus tangenribus honorem Nationis & super aliquibus requisitionibus fa-
 ctis Matri meæ Nationi per Venerabilem virum M. Arnoldum de Emelisse.
 Etiam per iuit Procurator Nationis prædictæ consilium, an vocatus per Recto-
 rem pro sigillatione Rotuli Vniuersitatis, deberet eistam Vniuersitatis cum
 clauæ pertinente ad prædictam Nationem aperire, & an eius apertioni con-
 sentire tanquam Procurator & repræsentans Nationem Picardorum prædi-
 ctam? Fuit deliberatum concorditer super 1. art. qui fuit, quod cum aliqui in-
 tellexerunt quod in capite Rotuli Vniuersitatis Paris. mittendi ad D. Clemen-
 tem expressè cauetur, quod Rotulus ille fuit, & est conclusus per vnanimem,
 concordem, & communem consensum totius Vniuersitatis singularum Facul-
 tatum & Nationum: quod tamen non est verum, quia nunquam duæ Natio-
 nes, scilicet prædicta Picardorum & Natio Anglicana consenserunt in ipsius
 Rotuli conclusione nec Missione ad dictum D. Clementem, quæ aliter vellent
 talibus factis & gestis in grande præiudicium Nationis prædictæ & grauamen
 Suppositorum ipsius obuiare. Fuit quoad istum articulum, vt præfertur, con-
 corditer deliberatum quod D. Rector requiretetur ex parte Nationis per Pro-
 curatorem, quod nullo modo procederet, nec permetteret quod procedatur
 ad Rotuli prædicti sigillationem, quousque caput & articuli communes ipsius
 essent lecti in plena Vniuersitate ad hoc congregatâ & vocatâ; maximè cum
 hoc sit statutum Vniuersitatis, quod nullæ debent Litteræ sigillo Vniuersitatis
 sigillari nisi prius lectæ fuerint, vt præfertur. Etiam quod eodem modo requi-
 ratur Rector & Deputati Vniuersitatis simul congregati, & per Procurato-
 rem sæpè dictæ Nationis cum protestatione, quod si oppositum attentaretur,

» de appellando à grauamine per hoc Nationi prædictæ & Suppositis ipsius
» illato.

» Super requisitionibus factis per prædictum M. (Arnoldum) quæ tales sunt
» quod cum aliàs ipse vnà cum aliis Nunciis reuersus fuerat de Nicia & Auenione,
» & in Natione sæpe dicta ad hoc solenniter congregata supplicauerat, quatenus
» Natio vellet ipsum & Legationem suam habere gratum & commendatum. Et
» illi fuit formaliter concessum; vt superius in præsentī Papyro scribitur, Natio
» vellet illius concessionis illi Litteras testimoniales sub sigillo Nationis con-
» cedere.

» Secundum fuit, quod cum Natio nondum à dicta Legatione reuocauerat
» ipsum nec reuocat, quod Natio vellet illi sub sigillo suo Litteras, quod non
» eum reuocauit à dicta Legatione nec reuocat, testimoniales illius concedere,
» & fuit concorditer ab omnibus formaliter concessum exceptis aliquibus & pau-
» cis addentibus hoc. Scilicet quod antequam præfatas obtineret, Nationem
» pecuniæ receptæ à Suppositis Nationis pro Legatione facienda in plena Natio-
» ne ad hoc congregatâ redderet vel de hoc faciendo cautionem idoneam Na-
» tioni daret.

» Super tertio puncto, scilicet pro Consilio quod petiuit Procurator, consu-
» luit illi Natio quod attentâ deliberatione Nationis, ipse non consentiret in
» Rotuli sigillatione, vel quoad hoc in Cistæ apertione, imò quando vocatus
» esset, iret sine Clauibus, munitus Notario publico & testibus, protestando ex
» parte Nationis de appellando à grauamine. Et casu quo procederetur ad seræ
» fractionem & eriam à violentiâ per hoc factâ Nationi prædictæ & Suppositis
» ipsius illatâ. Acta fuerunt hæc omnia, vt præteruntur, præsentibus venerabi-
» libus viris MM. Ioanne de Behe Rectore tunc Vniuersitatis prædictæ, qui sta-
» tim Congregatione prædictâ finitâ requisitus fuit per Procuratorem ex parte
» Nationis prædictæ, vt non procedatur ad Rotuli sigillationem. Ioanne Rousse,
» Ioan. de Ponté in Theologia Baccalaureis formatis, Roberto de Raincourt,
» Ioan. Waltier, Ioan. de Monstreings, Ioan. Bardoul, Gerardo de Ostlye,
» Rumaldo Vbeens, Waltero de Belle & pluribus aliis Magistris.

In Actis eiusdem Nationis ad 13. Augusti anni prædicti legitur Magistros &
Scholares Mechlinienses, vulgò *de Malines*, Capellam habuisse fundatam
Mechliniæ, cuius ad ipsos etiam Parisiis studentes dispositio omnis pertineret: &
supplicasse vti sub sigillo Picardicæ Nationis possent constituere vnum vel plu-
res Procuratores ad disponendum de illa deque eius redditibus. Sic ergo in Actis
habetur.

» Anno Domini 1379. mensis Augusti die 13. Vniuersitate Magistrorum Pari-
» sius studentium & Regentium in S. Mathurino hora Tertiarum congregatâ
» & Nationibus & Facultatibus ad partem subtractis, vt moris est, ad super propo-
» sitis per Rectorem Vniuersitatis prædictæ deliberandum; & Natione Picardorum in
» suo loco consueto ad deliberandum subtractâ, supplicuit venerabilis & discre-
» tus vir M. Rameldus Vbeens in dicta Natione pro & nomine Magistrorum &
» Scholarium Parisiis studentium oriundorum de Machlinia, vt ipsi Magistri &
» Scholares possent sub sigillo Nationis prædictæ constituere vnum vel plures cer-
» tos Procuratores, qui disponere haberent in Machlinia redditus certæ Capella-
» niæ fundatæ in dicta villa Machliniensi, cuius & quorum de more & consue-
» tudine, plena dispositio ad dictos Magistros & Scholares de Machlinia Pari-
» sius studentes noscitur pertinere. Et fuit illi in forma concessum concorditer
» & ab omnibus præsentibus MM. Ioanne de Behe Rectore Vniuersitatis prædi-
» ctæ pro tunc, Iac. Iuuenis, Ioan. de Trelon, Ioan. Bardoul, Richardo de
» Loos, Girardo de Restuunc, Roberto de Racourt, Arnoldo de Emelisse, Wal-
» tero Belle & multis aliis.

Die 10. mensis Octobris prædicto M. Ioanni de Behe successit in Rectoratu
M. Ioannes de Roncuria Tullensis Diocesis pro secunda vice. Et 13. mensis
Decembris fuit illi successus M. Nicolaus de Vaudemont; vt habetur in libro
antiquo Rectoris, sed eorum acta non habentur: quanquam in Codice Recto-
rio scripta fuisse commemorantur.

verò in Facultate Artium occasione schismatis, & hac de causa. Iodocus Ghilfilius Cancellarius San-Genouetianus non obstante Decreto publico tam Regni quam Vniuersitatis, adhærebat Vrbanò; Abbas verò Ioannes de Bassèman Clementi. Hinc inter eos priuata & occulta discordia, quæ in apertum erupit. Abbas Cancellario licentiandi potestatem, utpotè Schismatico abrogauit, atque vt abrogatio ista valeret plusque ponderis haberet, Rectorem & Facultatem Artium ad suam causam aduocauit. Natio Gallicana abrogationi subscripsit, aliæ tres non item. Lis ad Clementem defertur; & ille Duum viros nominat qui de ea cognoscant, Ioannem Maubertum Cancellarium Ecclesiæ Nouiodunensis & Armandum Iosserandum Canonicum Cameracensem, qui re cognita sententiam dixerunt secundum Abbatem, Cancellario, Procancellario & Examinatoribus ab eo electis sua munera abrogant & fiduciarium Cancellarium nominant Ægidium Priorem Vanuentem, aliumque Procancellarium & alios Examinatores creant absque præiudicio juris partium in cæteris. Nec res eo sterit, prouocatur ad Senatum Parisiensem, qui 12. Iulij an. 1382. tum regnante Carolo VI. Abbati ius suum solemniter asseruit, quod infra referemus.

Ad eundem annum refert Wadinghus Litteras Petri Arragonij seu Infantis Arragoniæ, Minoritæ ad Carolum V. pro Vrbanò Pontifice, pro quo factas sibi à Deo reuelationes illi manifestat: quas quidem Litteras ait se descripsisse Wadinghus ex Codice 2. MS. de schismate in Archiuo Vaticano seruato, in hunc modum.

Illustrissime ac magnificentissime Princeps & Domine Neposque charissime, ^{Pro Vr-}
semper dilexi personam vestram & Domum Regiam Franciæ, tanquam eam ^{BANO.}
in qua natus sum, propter beneficia & honores multiplices quos de ipsa Domo
vestra Regia multipliciter sum adeptus. Dictum est mihi & communis fama
habetur, quod repulistis Vrbanum, & vnà cum Regno vestro recepistis Cle-
mentem. Volo Dominationi vestræ referre & notum facere, quod mihi in
digno est de hac materia reuelatum. Die Mercurij 30. Martij horâ tardâ post
Completorium dum orassem, audiui Dominum meum Iesum loquentem mihi
peccatori indigno in hunc modum. Reges & Principes mundi mirantur, Ma-
gni Clerici & Doctores disputant, & faciunt Quæstiones de commotione &
impetu Romanorum. Ego feci & sic fieri permisi. Ego enim induraui cor Pha-
raonis vt diceret, nescio Dominum, & Israël non dimittam. Ego permisi Iu-
dæos vt coram Pilato clamarent *Crucifige, Crucifige eum.* Ego commouii populum
Romanum vt clamaret *ò Romano, ò Italiano leuogliamo.* Fuit fortassis bona
induratio ex parte Pharaonis? Non. sed de ipsa induratione emanauit glorio-
sus exitus filiorum Israël de Ægypto. Fuit bona exclamatio Iudæorum? Non.
sed de ipsa exclamazione emanauit saluatio humani generis per mortem meam.
Fuit bona commotio Romanorum? Non propter ipsam: sed quia de ipsa com-
motione emanauit translatio Ecclesiæ de potestate & regimine Auatorum &
ambitiosorum Lemouicensium ad potestatem & regimen Italicorum, in quibus
fundata fuit primitus, & per Patres antiquos antiquitus bene recta. Ego tunc
clamaui cum lachrymis & dixi. *O bone Iesu.* Et quid est hoc tu reuelas ista par-
uulis, miseris, pauperibus & Idiotis, & magnos in sua cæcitate dimittis? Res-
pondens Dominus dixit. Respice verba, quæ locutus sum Patri in Euangelio
Matth. II. *Confiteor tibi Pater Domine Cæli & terre, quia abscondisti hæc à sa-
pientibus & prudentibus & reuelasti ea paruulis, quoniam sic fuit placitum ante te.*
Ita hæc fuerunt tibi reuelata. Nunc autem Domine mi, ista est Conclusio
Litteræ. Voluntas est Domini mei Iesu Christi, quod vos cum Regno vestro
tanquam veri Catholici, qui de sancta & Catholica domo super vniuersas Re-
gias mundi exorti estis, recipiatis Vrbanum tanquam verum Summum Ponti-
ficem & Vicarium Iesu Christi, & eius obedientiæ vos subijciatis, quia nunquam
Francia fabricata est Idolum nec monstro se subiecit. Caueatis de indignatione
Diuina, quia super Reges, populos, Nationes & Regna ira Dei desæuiet, nisi
subijciantur Vrbanò. Scripta manu propria in Gandia die Veneris 1. Aprilis
Vester humilis auunculus & Orator Fr. Petrus de Arragonia, inter Minores
minimus, humilis Christi seruus.

His & multis alijs ab omni Regno Christiano missis litteris Rex morte præuentus, apud Balnam prope Vicennas 16. Septemb. satisfacere non potuit, tres ille liberos reliquit impuberes, Carolum, Ludouicum & Catharinam. Et ista mors multa incommoda & damna Franciæ importauit. Nam, vt ait Robertus Gaguinus, cum pace & bello fuisset accommodatissimus, insequens tempus beneuolentiam, vnanimitatem, charitatemque discordijs & grauissimis inimicitijs commutauit, liberos duos Carolum & Ludouicum, quia Iuniores erant & Minores 14. annis, Philippi Burgundionis & Ludouici Borbonij tutelæ commisit; Regni verò gubernacula Ludouico Andegauorum Duci, donec Carolus, cui ex primogenitura Regnum debebatur, annum 14. ætatis attigisset. Mortuus autem apud Vicennas ad D. Antonium Campestem delatus est, ibique per aliquot dies asseruatus, donec fratres eius tres aduenissent. Cum verò elatus est ad D. Dionysij, accedit tumultus inter Scholasticos & Apparitores seu Seruientes Hugonis Aubrioti Præpositi Parisiensis, multisque vulneratis alijs in carcerem coniecti sunt, quod Gaguinus sic refert. *Dum ex Antonij adæ funus esset, inquit, Scholastici Studij Parisiensis, qui spectandi causâ frequentes aderant, à Seruientibus Hugonis Aubrioti Parisiaci Prætoris, quia forte præcedentem Pompam impedirent, propulsi, in Prætores atque in Seruientes tumultuati sunt. Quorum aliquot qui deprehendi potuerunt, in vinculis habiti sunt. Sed paulò post Regis filijs restituti.*

Paulò post inaugurato Remis Carolo VI similtas inter Patruos Regis intercessit, & plebs Parisiensis quod se vectigalibus premi quereretur, nec toties conquesta, ab ijs exempta esset, ingentes motus, qui vix sedari potuerunt, excitauit, sed longè magis paulò post exarsit, cum ob Anglorum incursiones noua vectigalia imponere opus fuit.

Per eosdem dies cum de Romano Pontifice controuersia agitaretur, malumque ingrauesceret propter diuersas factiones, quæ in toto Orbe Christiano excitabantur, Lutetiam aduenerunt missi à Regibus Bohemiæ & Castellæ Legati & Oratores Urbani VI. partes aduersus Clementem, quem Francia susceperat, defensuri. Admissi & auditi hoc responsum à Ludouico Andegauorum Duce habuerunt, Regem non ita addictum esse Clementis causæ, quin veritatem sequi & amplecti vellet: daturumque operam, vt sedatâ Pontificum contentione pax & tranquillitas Ecclesiæ reddatur. Et hoc accepto Responso abiierunt. Dux ille Regni Rector totus Clementis erat, & Clemens se Regem eum Sicilia effecturum pollicebatur. Et reuera cum Iana Sicilia Regina ab Urbano & fautoribus bello premeretur, author illi fuit, vt Ludouicum Rectorem Franciæ in spem Regni adoptaret. *Pulcherrimus Duci cupido Imperij videbatur Regem quam Rectorem dici, inquit Paulus Æmylius.* Itaque copias parat ad inuadendam Italiam, nimis immodicis sumptibus & exactionibus.

CLEMENS quoque Auenioni sedens 36. Cardinales, ex Francia penè omnes habebat sibi fauentes, quos vt amplius sibi demeretur, pinguiorum Sacerdotiorum redditibus ditabat; ac proinde Exploratores ab eo per Franciam constituti opulentiores Ecclesiarum prouentus inquirebant, quas Rectoribus vacuas statim à Clemente obtinebant. *Tulit quoque Clemens, inquit Gaguinus, de vacaturis Ecclesijs legem, quam Expectatiuam Gratiam appellauit: quâ ad adipiscendas morte Possessorum Ecclesijs fas usque Expectanti per Pontificem designato erat.* Ita solis Cardinalibus & viris Potentioribus Ecclesiæ & Sacerdotia contingebant. Exactæ præterea à Clero decimæ, & de maioribus Ecclesijs, dum Pastore orbata erant, primi anni prouentus legebantur, quod Exactionis genus *Annatam* appellarunt, Cameraque Apostolicæ deberi contendebant; tantò verò impuniùs istud pecuniæ genus exigebant, quod Dux Andegauorum Ludouicus ijs apertè faueret. Hinc ergo Gratia Expectatiua & Annata originem habent. Quanquam alij à Bonifacio VIII. alij à Ioanne XXII. ortum habuisse contendunt: sed hisce temporibus longius progressæ fuerunt.

Id autem fieri non potuit citra Cleri Gallicani, præsertim verò Vniuersitatis conquestionem. Itaque Rectore M. Ioanne de Salice de Nucerao vel Miteraco, qui 15. Decemb. electus fuerat, in Comitibus Generalibus placuit adiri Regem & Ludouicum Ducem, atque per Oratorem demonstrari, quàm

id Exactionis genus graue esset, quamque Gratia illa Expectatiua damnosa essent Magistris Vniuersitatis. In eam rem delectus est *M. Ioannes Roncius Doctor Theologus*, Gessoriacum vocat Amylius. Vniuersitas Regem adit. Roncius fortiter orat. At Ludouicus Andegauus libertatem illam dicendi grauer & molestè ferens prædictum Roncium alumnum Cardinalitium in carcerem compingi iuber. Postridie habitis Comitijs, Vniuersitas redit ad Regem, & ab ipso atque ab Andegauo suum sibi Clientem & alumnum reddi impetrat, ea tamen lege vt polliceatur se Clementi adhæsuram. Liberatus Roncius ad Vrbanum proficiscitur, mox & alius Rector qui quod Urbani litteras, quibus gratias agebat Vniuersitati pollicebaturque verè paternum amorem) accepisset legique iussisset apud Vniuersitatem non præmonito Andegauo, cogitur quoque vinculorum metu Romam ad Vrbanum proficisci, alijque plures ex urbe discedere similiter compelluntur, quod eius cum Clemente commercium in præda beneficiorum publicarent, & Regis Minoris Regni que miserimum statum deplorarent.

Hanc Historiam sic refert Meyerus lib. 13. Vna, inquit, Liberalium Artium Schola apud Parisios tantis conata est malis obsistere: sed tam amplè tamque potenti Tyrannidi cedere cogebatur. Ludouicus enim Andegauensis, cui omnium prædarum erat particeps, quique per impuberem Regis ætatem Rector vocabatur Gallia, vi & armis Decimas Ecclesiarum abtulit. Expostulationes Sacerdotum appellationesque omnes facillè perfregit. Ioannem Roncium Musæi nomine expostulare & conqueri autem in carcerem coniecit, nitijs & Scholæ Rectorem comprehendere. At is cum recepto è custodia Roncio ac Ioanne Gersono, Ægidioque Ecclesiæ Parisiensis Cantore fugà periculum vitauit Romam ad Vrbanum Pontificem fugerunt, magna que Pars studiosorum Lutetià relicta alij aliò se contulerunt.

Errat Meyerus cum Ioannem Gersonem ijs viris annumerat, qui Romam ad Vrbanum profecti sunt, nisi forte Gerson tunc Scholaris 19. annos natus ijs se comitem adiunxit. Nam vt alibi dicitur an. 1363. natus est, & inter alumnos Collegij Nauarrii fuit educatus, donec lauream Doctoralem promeruit.

E nostris verò Annalists rem narrat elegantissimè Robertus Gaguinus in Carolo VI. Eas ob res, inquit, cum Scholastici non pauci Scholam relinquerent, Studij Parisiensis Rector Concione aduocata, ex consilio Doctorum Ioannem Roncium Picardum deputat, qui de huiusmodi dispendijs ad Regem Andegauumque Ducem orationem habeat. Habitâ oratione tantâ irâ percitus Andegauus est, vt satellitibus noctu ad cubiculum Ioannis Roncæi missis, hominem effractis foribus abductum in vincula conijci mandauerit; nec aliter repetente eum Rectore exemptus est, quàm vt Clementem auditorum se polliceretur. Nisi quoque Dux est Rectorem deprehendere; sed re per amicos cognitâ Rector aufugit. Deprehendendi Rectoris causam afferebat Dux, quod ab Urbano exceptas litteras Regi non exhibuisset.

Amylius Ioannem Roncium, patria Gessoriacum Vniuersitatis nomine Oratorem fuisse apud Andegauum scribit, & ad Vrbanum confugisse: quomodo autem excepti fuerint Legati, quodque responsum habuerint, fusiùs persequitur: & vnde Andegauus in Clementem tanta propensio, nata sit, vt neglectis Regni negotijs ipsum contra omnes tueri contenderit, his verbis describit. Dux Rector res Italicas cogitatione, consilij, spe, complectebatur. Clemens incitabat, nihil ei denegabat: sacras Decimas ei in sumptum belli exigendas dederat, magna Sacerdotum indignatione, multis passim expostulationibus, appellationibus, prouocationibus, testationibusque: sed decumano auro infelici. Eo præterea mouebantur homines, quod cum Clemens sex & triginta suæ factionis Cardinales haberet, eorum cupiditati prope sola Francia proposita erat: quod reliquus terrarum Orbis longè maxima in parte Vrbanum vnicum Pontificem Maximum agnosceret. Qui verò Purpuratorum Clementem sequebantur, sacris Franciæ beneficijs, vt quæque opulentissima erant, ita maximâ spe, conatu Expectationum, reservationum muneribus imminabant, nullo sanctitati honore habito, litterarum Musæique Parisiensis nullo respectu. Ioannes Gessoriacus Theologus causam Scholasticæ Sacerdotij libera oratione

„ apud Regem egit : in exactas Decimas , in mores , in tempora inuectus : re verba
 „ sententiasque suppeditante magno proposito argumento , lato dicendi campo.
 „ Quâ re offensus *Rector* , quod ea Italici belli consilij aduersa erat , noctu homi-
 „ nem ex Museo raptum in custodiam coniecit. Orta luce *Schola* vniuersa affuit.
 „ Redditus *Gessoriacus* ad *Vrbano* in urbem se contulit , à quo benignè exce-
 „ ptus ac liberaliter cultus. *Rectorem* quoque *Scholasticorum* *Rector* *Dux* compre-
 „ hendi iusserat , quod ab *Vrbano* litteras breues accepisset , ac in vniuersâ
 „ *Schola* cœtu recitasset. Fuga periculum vitauit. Quare aliquot millia *Libera-*
 „ *lium* *Disciplinarum* studiosi *Lutetiâ* alij aliò dilapsi sunt ; sed causa *Clementis* ex-
 „ pugnari non poterat hac studiorum contentione. Maius pondus erat Regum
 „ ab *Vrbano* stantium *Maiestate*. Oratores Regum sub vnum idemque tempus ,
 „ vt *Annales* *Francici* tradunt , ex diuersissimis regionibus affuere , *Castelonen-*
 „ *sium* , *Hungarorum*que. Commemorabant Reges suos *Procerum* *Popularium-*
 „ que ac *Sacerdotum* & vniuersâ *Gentis* *Conuentu* habito causam *Vrbani* san-
 „ ctam iudicasse. Perebant vti *Francia* cum reliquis *Regnis* sentiret , *Schisma*
 „ tolleretur. Nefas esse pios Reges cum *Schismatis* studiosis , aut fœdus iunge-
 „ re , aut iunctum seruare. Respondit *Dux* *Clementis* cupidissimus ipsum quoque
 „ *Francum* *Regem* *Sapientem* *Carolus* *V.* *Conuentum* suorum habuisse : de eo-
 „ rum sententia statuisse *Vrbano* minis terroreque *Romanorum* delectum. Fun-
 „ dana verò *Comitia* , vbi liberis suffragijs creatus sit *Clemens* , sanctiora *Roma-*
 „ nis videri. *Filium* *Regem* *Patris* sapientis vestigijs insistere.

HUGONIS
 AUBRIOTI
 CARCER.

Ad eundem annum *Annales* *Academici* & *Francici* commemorant *Hugo-*
nem *Aubriotum* *Præpositum* *Parisiensem* *Scholasticorum* & *Vniuersitatis* olo-
 rem acerrimum , hostemque infensissimum , cum *Bastidium* ad *D. Antonij* *Por-*
tam , propugnaculum munitissimum , *Pontem* *D. Michaëlis* super *Sequanam*
 & *Turrim* *Castelleri* ad coercendos vt dicebat *Scholasticorum* de nocte vagan-
 tium impetus extrui curasset , paulò post inquisitione in eius mores vitamque
 factâ , vt *Iudæorum* *Sectator* & *hæreticus* damnatus est , & perpetuo *carceri*
mancipatus *Edicto* *Episcopi* *Parisiensis* , sed anno sequente à *seditionis* extra-
 ctus est , vt *Ducem* se *seditioni* præstaret. De eo sic habetur in antiquo libro
Rectoris fol. 142.

„ Anno Domini 1380. die 15. Decemb. *M. Ioannes* de *Salice* de *Miteraco* fuit
 „ electus in *Rectorem*. Et tempore *Rectoriæ* *Hugo* *Aubriotus* *Miles* *Præpositus*
 „ *Parisiensis* fuit *in* *carceratus* *Parisiis* in *Curiâ* *Episcopali* per *D. Parisiensem*
 „ *Episcopum* & *Inquisitorem* *hæreticæ* *prauitatis* propter factum *hæresis* re-
 „ gnante *Carolo* *Rege* *Franciæ* ætatis 13. annorum.
 „ Eandem *historiam* *Robertus* *Gaguinus* sic refert. Per id tempus *Hugonis*
 „ *Aubrioti* *Parisiensium* *Præsidis* *falsa* *Religio* & *iniqui* *mores* in *lucem* *prodire*.
 „ Nam *Iudæorum* *sectator* cum esset , *Clerum* *exosum* & *sacrofanctæ* *Eufchari-*
 „ *stia* *dignitatem* *contemptui* *habebat*. *Scholasticos* *imprimis* *aspernabatur* ,
 „ *stupri* & *omnis* *generis* *libidinis* *reus*. Ob quorum *flagitiorum* *execrationem* *ad*
 „ *publicum* *spectaculum* *loco* *edito* in *atrio* *D. Mariæ* *positus* *post* *sua* *hæresis*
 „ *manifestatam* à *Concionatore* *perfidiam* , *perpetui* *carceris* *damnationem* à *Pa-*
 „ *risiorum* *Antistite* *accepit*. Hic *Aubriotus* *cum* *publicæ* *pecuniæ* *administra-*
 „ *tionem* *diuturnam* *gessisset* , *publica* *opera* *non* *parum* *illustria* *Parisijs* *extruxit*.
 „ *Bastildam* *ad* *D. Antonij* *portam* *munitissimum* *propugnaculum* , *D. Michaëlis*
 „ *supra* *Sequanam* *Pontem* , & *aduersus* *Scholasticorum* *Parisiensium* *iniurias* & *no-*
 „ *cturnos* *motus* , *paruum* *Castellum*.

Hoc anno *Mathias* *Parisiensis* *Natione* *Bohemus* *valde* *prolixum* *librum* *de*
Antichristo *edidit* ; *docuit* *que* *publicè* *eum* *iam* *natum* *esse* : *ab* *eo* *omnes* *Vni-*
uersitates & *Eruditorum* *Collegia* *seducta* *fuisse* ; *ita* *vt* *iam* *nihil* , *quod* *sanum*
esset & *verè* *Catholicum* , *docerent*. *Insectabatur* *autem* *maximè* *Prælatos*
 & *Monachos* ; *suoque* *quæ* *operi* *inseruit* *Scripta* *quædam* *Scholæ* *Parisiensis* &
Conciones *M. Guill. de* *S. Amore* , & *M. Militzij* , *ac* *aliorum* *quorundam*
contra *Mendicantes*.

Extant quoque apud *Huttenum* *litteræ* *quædam* *plurimarum* *Academia-*
rum , *Parisiensis* , *Oxonienfis* & *Pragenfis* ; *item* & *Wenceslai* *Cæsaris* *ad* *Re-*
ges , *Principes* & *Ordines* *Imperij* , *vt* *turbatam* *diffidio* *Pontificum* *Ecclesiam*

& infami seruitute oppressam in libertatem vindicarent, quas litteras edidit prædictus Huttenus an. 1520.

Anno 1381. Cardinales Clementini & alij nonnulli Clementi adhærentes, quos Neapoli Clemens in Galliam regrediens reliquerat ad confirmandos suæ partis animos, coacti sunt pileos rubros & alia ornamenta flammis tradere, Clementem eiurare, Vrbanumque solum summum & verum Pontificem agnoscere & profiteri; sed illi post diurnos carceres libertati restituti, cum iam respicere videbantur, ad Clementem fugientes, suas dignitates recuperarunt. In Hispania verò Petrus de Luna Cardinalis Clementinus post multos dies in cognitione rei & examinatione consumptos, *Salamantica* tandem euicit, vt *Castiliani* causam Urbani tanquam vitio creati auersati Clementem Pontificem liberioribus Comitibus electum agnoscerent; quod Gallorum Regis gratiæ potius quàm æquitati datum scribunt nonnulli. At licet ipse Petrus ex Arragoniæ nobili loco oriundus esset, non potuit tamen Arragonas ab Urbani causa dimouere.

Eodem anno renouata est lis inter Vniuersitatem Parisiensem & Cancellarium, propter quasdam exactiones, quas contra Bullas Pontificias committebat Cancellarius. M. Ioannes de Caloribus iam ante sibi ceperat nonnihil pro iure suo arrogare: sed quia modicum quid erat, utcumque tulerat Vniuersitas, quanquam non sine clamore & repugnantia; sed cum post eius obitum M. Ioannes Blankaërs aliàs Blanchardi idem tributum exigere pergeret, his inijs obstitit Vniuersitas, nec passa est quemquam ab eo licentiarum. Iraque legimus hoc anno, quasi vacante Cancellaria Episcopum, Decanum & Capitulum commisisse communiter & absque præiudicio partium M.... ad magistrandum quendam in Theologia. Idque ex actis Ecclesiæ Parisiensis refert Hemeræus: Nihilominus re paululum pacatâ muneris sui vices obiit prædictus Blanchardus vsque ad an. 1384. quo contra eum Vniuersitas decreuit, & Decretum promulgauit M. Ioanne de Marsono Rectore: à quo Decreto prouocauit Cancellarius ad Pontificem Clementem, vt infra dicitur. Huius autem litis & querimoniarum initia ad hunc annum refert quoque Hemeræus, quo, inquit, *re in Cancellarios fori iam vocata, Capitulum Parisiense Vicariam Facultatem alteri demandauit, novos Magistros coronandi, quæ tamen neutrius partis Iura vlllo præiudicio sauciaret.* In qua lite, idem ait M. Petrum de Alliaco ardentissimâ animi vi pro Academicæ dignitate decertasse.

Lrs cum
CANCELLARIO
PARIS.

Eodem anno 10. Octobr. electus est Rector M. Petrus Reginaldi. Et die 18. Decemb. ei successit M. Henricus de Brenehere tunc Procurator Nationis Picardicæ, quo Rectore orta est seditio Parisijs ob subsidia, quæ ultra modum exigebantur, seditio hæc Malleatorum dicta Gall. *des Maillotins*, propterea quod turbulenti ciues malleos plumbeos ad expeditionem bellicam paratos in Aedibus Urbani arripuerunt; & ijs Exactores plurimos trucidarunt. At seditione paululum placata, cum sibi timerent seditiosi, confugerunt ad Episcopum & ad Vniuersitatem Parisiensem, vt apud Regem furentis populi **vesaniam excusarent**, flagitijque veniam impetrarent. Orator ab Vniuersitate delectus est M. Ioannes Goyleyn Doctor Theol. Ordinis Carmelitarum. Cum autem eadem die Vniuersitas & Episcopus apud Vicennas, vbi Rex hospitabatur, conuenissent, Vniuersitas prior ad dicendum, & honoratiorem semper locum tenuit. Quæ de re sic habetur in antiquo libro Rectoris fol. 144.

Anno Domini 1381. mensis Decemb. 18. die factâ Congregatione Facultatis Artium apud S. Iulianum Pauperem per venerabilem virum M. Petrum Reginaldi tunc Rectorem Vniuersitatis Parisiensis ad eligendum nouum Rectorem electus fuit in Rectorem Vniuersitatis prædictæ Henricus dictus Brenehere Brabantinus pro tunc Procurator Nationis Picardorum actu Regens Parisius in prædicta Facultate. Quæ autem in Rectoria sua acta sunt, patent in Registro seu Papyro Rectoriæ. Non est tamen sub silentio prætermittendum, quod anno Domini præmisso mensis Martij die 13. Vniuersitate vnâ cum Episcopo in præsentia D. Regis, DD. Burgundiæ, de Valois, fratris Regis, de Borbonio, de Couchy, d' Albret, & plurimorum aliorum Nobilium, & etiam sex de Archiepiscoporum vel Episcoporum existentibus, & supplicante veniam & gratiam pro populo Parisiensi

DE PRÆ-
MINENTIA
RECTORIS
SUPER
EPISCOPO
PARIS.

» super tunc forefactis non obstantibus quibusdam altercationibus præhabitis
 » inter dictum Rectorem & Episcopum Parisiensem, in Pontificalibus existen-
 » tem super præminitate Propositionis faciendæ coram D. Rege & de loco sta-
 » tionis, dictus Rector obtinuit locum dextrum & Propositionem primam,
 » quam fecit M. Ioan. Goyleyn Doctor in Theologia Ordinis B. Mariæ de monte,
 » Carmeli: & tam in Responſionibus Regis, quàm in faciendo Ediçtum per vil-
 » lam de pace & gratia dicto Populo facta ad Instantiam Vniuersitatis, Episcopi
 » & Cleri, semper prænominebatur Vniuersitas Episcopo & Clero. Sic quod in
 » omnibus Mater nostra Vniuersitas in comparatione ad Episcopum, Decanum,
 » Capitulum & Clerum Parisiensem tam coniunctim quàm diuisim obtinuit
 » principatum.

Extat ad hunc annum Instrumentum quoddam Confessionis factæ Nicie à
 Cardinale Mediolanensi in extremis vitæ angustijs, pro causa Clementis VII.
 quod Reuerendus Pater Bonauentura Bauduissius mihi ex Codice Gemmeri-
 censi fideliter exscriptum communicauit.

CONFES-
 SIO CAR-
 DINALIS
 CITRA-
 MONTANI
 PRO CLE-
 MENTE.

In nomine Domini, Amen. Nouerint vniuersi tam præſentes quàm futuri
 præſens publicum Instrumentum inspecturi & audituri, quod anno à Natiuitate
 Domini nostri Iesu Christi 1381. Indiçt. 4. die Lunæ 26. mensis Augusti. Pontifi-
 catus sanctissimi in Christo Patris & Domini nostri D. Clementis diuina prouid-
 entia Papæ VII. anno 3. in præſentia testium & mei Notarij publici Anronij
 infra scriptorum, ad hoc specialiter vocatorum & rogatorum Reuerendissimus
 in Christo Pater & D. D. Simon de Broſſano Ciuitatis Mediolanensis, misera-
 tione diuina tituli SS. Ioannis & Pauli S. Rom. Ecclesiæ Presbyter Cardinalis
 Mediolanensis vulgariter nuncupatus existens saluus mente, memoria & intel-
 lectu, licet æger corpore, cognoscens se mortalem ac diem & horam sui obitus
 penitus inuocato infra scriptam suam declarationem antequam suum conderet
 testamentum fecit in hæc verba.

In nomine Omnipotentis Dei Patris, & Filij, & Spiritus sancti, Ego Simon
 de Broſſano Ciuitatis Mediolanensis tituli SS. Ioannis & Pauli S. Rom. Eccle-
 siæ Presbyter Cardinalis, volens me ipsum & totum populum Christianum
 quantum in me est, declarare, & ipsum populum informare de veritate in facto
 præſentis Schismatis nostris temporibus, proh dolor, exorti & discordiæ super
 Papatu existentis, & quantum mihi possibile est, de Christianitate omne du-
 bium remouere, & de cordibus quoruncunque fidelium istud schisma pestife-
 rum radicitus extirpare, & vt populus Christianus ad vnitatem S. Matris Eccle-
 siæ reducatur, pro qua vnione stando de medio & velut indifferenter nec ad
 vnâ partem, nec ad aliam declinando vsque adhæc tempora vnâ cum Re-
 uerendissimis Patribus & DD. meis DD. Petro Episcopo Portuensi, dicto Flo-
 rentino & Iacobo de Vrſinis bonæ memoriæ S. Rom. Eccl. Cardinalibus fide-
 liter laboraui. Idcirco nolens quicquam sub verborum inuolucro, neque am-
 biguè loqui neque obscurè sed clarè, attentis omnibus quæ interuenerunt in
 facto huiusmodi Schismatis, & his quæ disponuntur & ordinantur in iure ex-
 pressè *Dico & assero & aperte declaro, Electionem Bartholomæi tunc Barrensis fa-
 ctam fuisse per impressionem & nullam ipso iure, sicut etiam Reuerendissimi Patres &
 DD. DD. Cardinales Ultramontani hoc idem declarauerunt & publicauerunt & Ele-
 ctionem sanctissimi in Christo Patris & Domini nostri D. Clementis diuina prouidentia
 Papæ VII. factam à numero sufficienti Reuerendissimorum Patrum DD. Cardinalium
 esse validam & Canonicam.*

Item dico, quod si verbo, scripto, disputatione vel opere aliquid vnquam fe-
 cerim vel dixerim contra præſatum sanctissimum Patrem & D. nostrum D. Pa-
 pam Clementem VII. confiteor me errasse, & humiliter veniam peto ac recom-
 mendo animam meam & familiam meam eidem sanctissimo D. nostro Papæ
 Clementi tanquam vero Christi Vicario & B. Petri successori legitimo, ac etiam
 omnibus DD. Cardinalibus vt eam habeant fauorabilem recommendatam
 pro vt indubiò spero. Quam quidem declarationem meam volo & mando in
 cunctis mundi partibus publicari; atque de ipsa declaratione mea & omnibus &
 singulis supradictis volo & mando quod conficiatur publicum Instrumentum,
 vnum & plura, & tot & quot expedierit & fuerit opportunum per te Antonium
 Notarium

Notarium publicum & Scribam meum hęc presentem vnà cum Reuerendissimis Patribus & DD. meis D. Petro Florentino & Guill. sancti Angeli S. Rom. Eccles. Cardinalibus, & Reuerendo Patre D. Ioanne Episcopo Castellano & Nobili viro Zauardo de Vicedominis de Placentia, ac venerabilibus viris DD. F. Petro de Alzate Ordinis Humilitatis Camerario meo, & Ioan de Mondellis Legum Doctore & Auditore meo, in quorum presentia hanc declarationem meam vt supra feci & facio, ac etiam vt ipsa declaratio mea sit magis valida & authentica & maioris roboris obtineat firmitatem, vtque eidem indubia fides adhibeatur, iterum in effectu dante Domino eandem replicabo & faciam poni & inseri in meo testamento quod hodie facere intendo per te Antonium Notarium publicum tradendo, confidendo & publicando, & rogo & instanter requiro vos prefatos Reuerendissimos Patres DD. Cardinales Florentinum & sancti Angeli hęc presentes, vt dictam meam declarationem vbique publicetis & in omnium notitiam deducatis. Qui Reuerendissimi Patres DD. Florentinus & sancti Angeli Cardinales ad ipsius Reuerendissimi Patris D. Simonis Cardinalis Mediolanensis preces & instantem requisitionem huiusmodi, eidem generose respondentes liberaliter promiserunt se velle & in hoc libenter facere & effectualiter adimplere iuxta ipsius voluntatem toto eorum posse. De qua quidem declaratione & supradictis omnibus & singulis factis, dictis, actis & gestis per prefatum Reuerendissimum Patrem D. Simonem Cardinalem Mediolanensem & responsis eidem per prefatos Reuerendissimos Patres DD. Cardinales de Florentia & sancti Angeli idem D. Cardinalis Mediolanensis voluit & mandauit & requisit & rogauit me Antonium Notarium publicum supra & infra scriptum, vt inde publicum conficerem Instrumentum vnum vel plura, & tot & quot expederit & fuerit opportunum.

Acta fuerunt hęc Nisiæ in Domo Fratrum Prædicatorum, vbi prefatus Reuerendissimus Pater D. Simon Cardinalis Mediolanensis habitabat, anno, Indictione, mense, die & Pontificatu prædictis, presentibus suprascriptis Reuerendissimis in Christo Patribus & DD. D. Petro Florentino Episcopo Portuensi & Guill. S. Angeli Diacono S. Rom. Eccles. Cardinalibus, ac Reuerendo Patre in Christo D. Ioanne Episcopo Castellano, necnon nobili viro Zauardo de Vicedominis de Placentia ac venerabilibus viris & circumspectis DD. Fr. Petro de Alzate Ordinis Humiliati & Præposito Domus S. Mariæ de Brayda Mediolan. Camerario & Ioan. de Mondellis legum Doctore & Præposito Eccles. S. Laurentij Mediolanensis, Auditore prefati Reuerendissimi Patris & D. Cardinalis Mediolanensis testibus idoneis ad præmissa vocatis specialiter & requisitis.

Et ego Antonius Bassanega quondam Syluestri de Mediolano publicus Apostolica & Imperiali autoritate Notarius, Secretariusque & Scriba prefati Reuerend. Patris in Christo & D. D. Simonis Cardinalis Mediolanensis prædictæ eius declarationi & omnibus & singulis suprascriptis, dum sic vt præmittitur dicerentur, agerentur & fierent, vnà cum prænominatis testibus interfui, & ea, vt supra dictum est, dici, fieri vidi, audiui & intellexi, ac rogatus & requisitus per supradictum Reuerendissimum Patrem D. Simonem Cardinalem Mediolan. hoc Instrumentum publicum confeci, tradidi & publicavi, & in hanc publicam formam redegi & scripsi, & me subscripsi, signoque meo consueto appposito in testimonium & fidem pleniorum præmissorum roboravi.

Anno 1382. celebre Senatusconsultum latum est inter Abbatem, Cancellarium San. Genouesianum Nationemque Gallicanam, conquerentes ex vna parte, & M. Iordanum de Cliuis pro Vicecancellario se gerentem tresque Nationes Picardie, Normanie & Anglie seu earum Examinatores opposcentes ex altera. Materia litis hęc erat, quod cum nec M. Iordanus, nec Examinatores 3 istarum Nationum ab Abbate aut Cancellario non fuissent electi ad id munus obeundum, examen aperire & claudere ausi fuissent. Legitur hoc Senatusconsultum in veteri Codice membranaceo Bibliothecæ San. Genouesianæ, quam mihi pro sua singulari vrbanitate & veteri necessitudine communicauit M. Petrus Lallemantius, vir Rectorius eiusdemque Domus Cancellarius. Sic autem se habet.

Karolus Dei gratia Francorum Rex, vniuersis presentes Litteras inspectu.

» ris salutem. Notum facimus quod cum dilectus noster Abbas Monasterij san-
 » ctæ Genouefæ Parisiensis necnon Cancellarius dicti Monasterij B. Genouefæ &
 » Procurator Magistrorum & Scholarium Nationis Gallicanæ in Vniuersitate
 » Parisiensi studentium, prout quemlibet eorum tangebatur coram certo Castel-
 » leti nostri Paris. Examinatore ad hoc per Præpositum nostrum Paris. deputato
 » conquesti fuissent super eo quod licet Religiosi, Abbas & Conuentus dicti
 » Monasterij B. Genouefæ fuissent & essent in possessione & saisina soli & in so-
 » lidum ponendi, instituendi & habendi autoritate Apostolica in Ecclesia seu
 » Monasterio prædictis vnum Cancellarium dicti Monasterij Religiosum depo-
 » nendique & destituendi dictum Cancellarium dum & quotiens dicto Abbati
 » placebat ac alterum Cancellarium, præsertim quando causa rationabilis sub-
 » est ponendi & instituendi in possessioneque & saisina quod dictus Abbas aut
 » Cancellarius possunt habere tentamen pro tentandis Scholaribus in Artibus, vt
 » licentiam valeant obtinere eligendique 4. Tentatores in Artium Facultate qui
 » sint Magistri in Artibus de qualibet Natione dictæ Vniuersitatis Paris. vnum pro
 » dictis Scholaribus licentiandis tentandis, in possessioneque & saisina quod dicti
 » Tentatores sic Electi prædictos Scholares in certo loco dicti Monasterij per
 » dictos Abbatem & Conuentum, aut per dicti Monasterij Cancellarium eisdem
 » Tentatoribus assignando tentare possunt ad videndum & sciendum an dicti
 » Scholares sint idonei & sufficientes ad dictam licentiam in prædicta Artium Fa-
 » cultate obtinendam. In possessione etiam & saisina, quod nullus alius præter-
 » quam dictus Abbas & Cancellarius dictum Tentamen aperire possunt, nec pone-
 » re seu eligere Tentatores prædictos, quodque nulli alij dictis Tentatoribus Ele-
 » ctis per dictos Abbatem & Conuentum seu Cancellarium modo & forma præ-
 » dictis exceptis aliquos Scholares recipere seu admittere seu ad tentamen dicto-
 » rum Scholarium vel ad quicquam aliud ad dictum tentamen spectans procedere
 » non poterant, & si quid in contrarium factum fuerat, nullum erat ac nullius
 » valoris reputari debebat. *Dicebant insuper quod licet dicti Abbas & Cancellarius*
 » *fuissent & essent in possessione & saisina soli & in solidum ponendi & pro dicto tenta-*
 » *mine necnon examine & licentia Scholarium prædictorum eligendi Vicecancellarium*
 » *qui debet esse Magister in Theologia, quando prædicti Monasterij Cancellarius Ma-*
 » *gister in Artibus non extabat, & quod nullus alius Vicecancellarium ponere aut in-*
 » *stituere poterat; & si quid in contrarium factum fuerat, totum erat nullum aut*
 » *faltem adnullari debebat; quodque licet dictus Cancellarius sic vt prædicitur,*
 » *positus vel electus fuisset & esset in possessione & saisina, quod dicti Vice-*
 » *cancellarius & Tentatores in præsentia dictæ Facultatis Artium iuramentum*
 » *faciebant quod iustè diuinum Officium exercerent quos dignos pro licentia*
 » *in prædicta Artium Facultate obtinendi reperirent, approbando, ceteros*
 » *indignos repellendo. Insuper dicta Natio Gall. fuisset & esset in possessione &*
 » *saisina dum & quotiens dictum tentamen in prædicto Monasterio B. Genouefæ*
 » *apertum fuerat, habendi ibidem quendam Magistrum in Artibus dictæ Natio-*
 » *nis Gall. modo & formâ prædictis electum. Qui quidem Tentator modo vt præ-*
 » *dicitur, electus dictum tentamen apertum intrare ac dictos Scholares tentare*
 » *poterat ac omnia facere ad dictum tentamen spectantia cum cæteris 3. Tenta-*
 » *toribus & Cancellario seu Vicecancellario debitè ac modo & forma prædictis*
 » *electis, in possessioneque & saisinâ quod alius nullus ad prædictum tentamen*
 » *procedere poterat. Alioquin quod secus fuerat, nullum erat ac impediri & ad-*
 » *nullari debebat, nihilominus M. Iordanus de Cluiis Nationis Angliæ Magister*
 » *in Artibus & Baccalarius in Theologia se gerens pro Vicecancellario Monaste-*
 » *rij B. Genouefæ prædicti tentamen dicti loci B. Genouefæ aperire, ac plures*
 » *Scholares qui ibidem ire & accedere voluerant, dictumque tentamen claudere*
 » *necnon plures Scholares tentatos pro intrando examen vt licentiam in dicta*
 » *Artium Facultate obtinerent, vocari facere nisus fuerat, quanquam per dictum*
 » *Abbatem vel Cancellarium electus non fuisset, quanquam etiam non esset Ma-*
 » *gister in Theologia nec Cancellarius Magister in Artibus, ac dictus M. Iorda-*
 » *nus iuramentum prædictum non fecisset, & insuper MM. Ioannes Troüillet Pi-*
 » *cardiæ, Ioannes de Vallibus Normaniæ & Guyso Angliæ Nationum se dicen-*
 » *tes Magistros in Artibus, ac se pro Tentatoribus dicti tentaminis B. Genouefæ*

gerentes dictum tentamen B. Genouefæ cum prædicto M. Iordano aperierant, et Scholaresque qui ibidem accesserunt, in pluribus & diuersis locis dicti Monasterij tentauerant prædictumque tentamen clauerant, pluresque Scholarium per ipsos Tentatores vocauerant seu vocari fecerant, vt dictum examen B. Genouefæ intrarent ac ibidem licentiam in Artibus obtinerent, absque eo quod prædicti Magistri Iordanus Troüillet, de Vallibus & Guyso per dictos Abbatem & Cancellarium B. Genouefæ ibidem positi vel electi fuissent & absque eo quod prædictum iuramentum modo prædicto fecissent, quæ omnia prænominationi & eorum quilibet injustè & contra rationem ac contra voluntatem, inhibitionem & defensionem dictorum Abbatis & Conuentus, Cancellarij ac Nationis Gall. fecerant dictos Conquerentes in eorum possessionibus & suis per turbando & impediendo indebitè & de nouo vt dicebant; Et quia dictus Examinator Castellæ plures inhibitiones & defensiones prænominationis fecerat, dicti Iordanus & Troüillet ad nostram Parlamenti Curiam appellauerant & dicti de Vallibus & Guyso se opposuerant: quibus opponentibus certa dies coram dicto Præposito nostro Paris. per dictum Examinatorem fuerat assignata, demum dicta causa fuerat in dicta Parlamenti Curia introducta. Constitutis igitur propter hoc in dicta Curia nostra partibus antedictis seu Procuratoribus, ordinatione per eandem Curiam quod appellatio dictorum Iordani & Troüillet oppositionem valeret, dicti Conquerentes hæc & alia latius proponendo omnem factum pertinens proponebant. Ac omnes Conclusiones ad casum nouitatis spectantes faciebant petendo recredientiam sibi fieri in casu dilationis, & quod dicti opponentes in damnis, interesse & expensis dictorum Conquerentium condemnerentur. Dictis opponentibus ex aduerso proponentibus & dicentibus quod Parisius in Vniuersitate sunt 4. Nationes, videlicet Gallicana, necnon Picardix, Normanix & Angliæ, quodque dum Studium Vniuersitatis Parisiensis per clare memorie Karolum Magnum prædecessorem nostrum de Ciuitate Romæ ad Ciuitatem nostram Parisiensem translatum fuerat, in prædicto Monasterio B. Genouefæ creatus & ordinatus fuerat Cancellarius alter Religiosorum Monasterij prædicti, quiquidem Cancellarius si non sit Magister in Artibus, debet Vicecancellarium Magistrum in Theologia, & si dictus Cancellarius sit Magister in Artibus potest Vicecancellarium Magistrum in Theologia vel alium, prout eidem Cancellario visum fuerit, ordinare, pariterque in prædicta Artium Facultate solebat esse duntaxat examen Monasterij B. Genouefæ prædicti, licet in Ecclesia Parisiensi nunc examen existat. Dicebant insuper, quod eorum intentionis nunquam fuerat nec erat aliquid dicere seu proponere contra partem Summi Pontificis Clementis Papæ Moderni, quinimo sibi adherere & adherere volebant, sed ea quæ fecerant & faciebant in hac parte, hoc fuerat & erat duntaxat pro eorum Priuilegiis sustinendis, quodque M. Iudocus Ghisilius Religiosus dicti Monasterij B. Genouefæ erat Magister in Artibus & prædicti Monasterij Cancellarius, & secundum tenorem Priuilegiorum suorum quando tentamen debet aperiri, Cancellarius B. Genouefæ debet 4. Tentatores 4. Nationum prædictarum eligere, ac ipsos debet Vniuersitati præsentare, & hoc puto Nationes dictæ Facultatis 4. Examinatores, vnum videlicet de qualibet Natione eligunt qui Nationibus faciunt iuramentum, dictusque M. Iudocus dicti Monasterij B. Genouefæ Cancellarius vt præfertur, dictum M. Iordanum Vicecancellarium fecerat & ordinauerat, Quiquidem M. Iordanus dictos Tentatores prædictis Nationibus præsentauerat, per 3. verò Nationes prædictas videlicet Picardix, Normanix & Angliæ 4. Examinatores 4. Nationum prædictarum electi fuerant, qui dum secundum tenorem dictorum Priuilegiorum procedere voluerant, prædicti Conquerentes modo & forma prædictis se conquesti fuerant. Dicebant insuper, quod dictæ 3. Nationes, videlicet Picardix, Normanix & Angliæ contra dictam querimoniam se opposuerant & eisdem 3. Nationibus opponentibus non contradixerant nec contradicebant, omnes Scholares Nationis Gall. prædictæ, sed decem vel duodecim dictæ Nationis duntaxat contra eorum iuramenta veniendo, qui dictis opponentibus impedimentum apposuerant in præmissis, propter quod impedimentum 34. Scholares idonei & sufficientes impediti fuerant licentiam obtinendi. Quare requirebant quatenus res contentiosa per manum nostram tanquam Superiorem regeretur & guber-

» naretur juxta casum & naturam nouitatis? Dicebant insuper quod querimonia dictorum conquerentium erat ineptè formata; nam in maiore dictæ querimoniae dicti Conquerentes dicebant quod dictus Abbas erat in possessione & saisina destituendi Cancellarium B. Genouefæ & loco ipsius instituendi, & in minore dictæ querimoniae non dicebat quod dictum Magistrum Iudocum destituisset, quodque attento quòd dictæ 3. Nationes Picardiæ, Normaniæ & Angliæ, erant major pars Facultatis Artium prædictæ & pro dicta Facultate ius in Curia ista deducebant, dicti Conquerentes non erant admittendi, & si erant admittendi, proponebant vltierius dicti Conquerentes omne factum pertinens & conclusiones faciebant ad casum Nouitatis spectantes petendo recredientiam fieri in casu dilationis. Sicque dici & pronunciari petebant, & quod per aduocamentum dictarum trium Nationum Picardiæ Normaniæ & Angliæ, dicti Iordanus Trouillet, de Vallibus & Guyso extra processum ponerentur, & quod dicti Conquerentes in expensis huiusmodi causæ condemnarentur. Dictis Conquerentibus replicantibus & dicentibus quod ipsi contra dictos Iordanum Trouillet, de Vallibus & Guyso duntaxat & nihil contra Vniuersitatem seu Facultatem Artium prædictam huiusmodi prosecutionem faciebant. Omnneque de Natione Gallicana prædicta & non solum 10. vel 12. dictæ Nationis se conquesti fuerant, quodque dictus M. Iudocus dicta Cancellaria B. Genouefæ priuatus fuerat, & hoc omnibus notum extabat, nec ad dictos oppositos spectabat scire causas priuationis M. Iudoci prædicti, quodque Magistri Ioannes Mauberti in Remensi & Armandus Iauferandi in Senonensi Prouinciis dicti Summi Pontificis Collectores ac ipsius Summi Pontificis in hac parte Commissarij MM. Iudocum dudum Cancellarium, Balduinum Agrij Vicecancellarium dicti Monasterij B. Genouefæ necnon Ioannem de Roncuria pro Gallicana, Iacobum de Lorrain pro Picardiæ, Thomam Mille pro Normaniæ & Iordanum prædictum pro Angliæ Nationibus Examinatores seu Tentatores in examine S. Genouefæ tam novos quàm antiquos se dicentes à prædictis Officiis Cancellariæ, Vicecancellariæ & Examinis seu Tentaminis autoritate Apostolica destituerant & amouerant, eademque autoritate Apostolica cassauerant & adnullauerant omnia & singula quæ tempore dissensionum inter dictos Religiosos Abbatem & Conuentum & nonnullos studentes dictæ Vniuersitatis Facultatis pendente à tempore retroacto vsque ad diem datæ Litterarum dictorum dicti Summi Pontificis Commissariorum facta fuerant ac Fratrem Egidium Priorem de Vanuis Canonicum Regularem ac Religiosum Beatæ Genouefæ in Cancellarium, necnon Magistros Ioannem de Auenis in sacra Pagina Doctorem Vicecancellarium, Ioannem de Roncuria pro Gallicanæ, Thomam de Baucuria pro Picardiæ, Thomam Mille pro Normaniæ, vel Ioannem Britonis in eius absentia & Arnoldum de Harneon pro Angliæ Nationibus Magistros in Artibus 4. Examinatores in examine prædicto pro anno præsentis, & illâ vice autoritate Apostolicâ prædictâ creauerant, fecerant, ordinauerant & deputauerant. Et hoc eisdem Commissariis supra nominatis dictus Summus Pontifex mandauerat & commiserat absque præiudicio Priuilegiorum dictæ Vniuersitatis, & pro dictis Religiosis, necnon pro Cancellario per dictos Commissarios autoritate Apostolica facto & ordinato, ac pro dicta Natione Gall. se conquesti fuerant. Dicebant insuper, quod ipsi contra Priuilegia dictæ Vniuersitatis nec contra eorum iuramenta quidquam fecerant; quodque dicta Vniuersitas, necnon dicta Facultas Artium cum prædictis Opponentibus huiusmodi prosecutionem facere nunc deliberauerant: quinimo deliberauerant pro Conquerentibus prædictis, nec poterant dictæ 3. Nationes Picardiæ, Normaniæ & Angliæ dictam Artium Facultatem ligare aut eidem præiudicare. Et dato sine præiudicio quod dicta Facultas Artium cum prædictis Opponentibus prosecutionem facere deliberauerat, hoc eisdem conquerentibus nocere non debebat, præsertim cum Scholares prius eorum Nationibus quàm Facultati iuramentum præstare sint soliti. Ex quibus apparere dicebant dicti Conquerentes, quod dicta Natio Gallicana ad huiusmodi prosecutionem faciendam erat admittenda, eratque eorum querimonia aptè formata, & erant dicti Conquerentes ad suam querimonia præ-

dictam, & non dicti Opponentes ad eorum proposita admittendi, & attento quod præsens causa in breui poterat terminari, dictæ res contentiosæ non debebant per manum nostram tanquam superiore regi seu gubernari lite pendente. Dicebant etiam, quod dicti Iordanus Trouiller, de Vallibus & Guyso per Aduoamentum dictarum Nationum Picardiæ, Normaniæ & Angliæ non debebant extra poni processum, & ad hoc & alia prout supra dicti conquerentes concludebant. Dictis opponentibus duplicantibus & dicentibus, quod in dictis 4. Nationibus dictæ Facultatis Artium erant & sunt 4. Procuratores, quodque 3. Procuratores dictarum trium Nationum, videlicet Picardiæ, Normaniæ & Angliæ huiusmodi prosecutionem contra dictos Conquerentes faciebant: quare dicebant quod censebatur esse facta per totam Facultatem de iure & ratione. Dicebant insuper, quod prosecutionem contra dictos de Natione Gallicana facere non intendebant, sed eorum priuilegia quæ iurauerunt, sustinere & obseruare volebant: quodque dictus Magister Iudocus à prædicto Officio Cancellarij nunquam priuatus fuerat; & dum ille qui nunc Cancellarium se dicebat, in prædicto Officio admitti voluerat, dictæ Nationes hæc contraxerant, & tandem fuerat apud Sedem Apostolicam quædam appellatio interjecta; & attento quod dicta querimonia de Cancellario per dictum Abbatem facta & non de Cancellario per dictos Commissarios ordinato mentionem faciebant dicti Opponentes obtinere debebant in hac causa, debebant etiam dictæ res contentiosæ per dictam manum nostram lite pendente gubernari iuxta casum & naturam nouitatis. Ex quibus & alijs per ipsos propositis dicebant, quod ipsi erant ad sua proposita admittendi, & ad hoc & alia, prout supra, concludebant.

Tandem auditis partibus antedictis in omnibus quæ circa præmissa dicere & proponere voluerunt, visis insuper certis litteris, actis & munimentis per ipsas partes eidem Curia nostræ exhibitis & traditis, consideratisque & attentis diligenter omnibus circa hæc attendendis, & quæ dictam Curiam nostram in hac parte mouere poterant & debebant, Per Arrestum eiusdem Curia dictum fuit quod dicti Conquerentes ad bonam & iustam causam se conquesti fuerant, dictique Opponentes ad malam causam se opposuerant. Manutenebunturque & conseruabuntur dicti conquerentes in suis possessionibus & saisinis prædictis, amoto abinde omni impedimento per dictos Opponentes in dictis rebus contentiosis appposito. Et per idem Arrestum dicta Curia nostra manum nostram in dictis rebus contentiosis appositam leuauit atque leuat ad ipsorum Conquerentium vtilitatem, dictos Opponentes in expensis dictorum conquerentium condemnando, dictarum Expensarum taxatione ipsi Curia reseruata. In cuius rei testimonium præsentibus litteris sigillum nostrum in absentia magni ordinatum iussimus apponi. Datum Parisius in Parlamento nostro die 12. Iulij anno D. 1382. Et Regni nostri 2.

Eodem anno Vniuersitas cedendum tandem rata maiori parti Cleri Gallicani & voluntati Regis eorumque qui Res Franciæ gubernabant, Clementi Rotulum Nominationum destinauit: & die 18. Septemb. Natio Picardica in eam rem Comitij priuatis apud San-Fulianum habitis Inrotulatores tres à suis nominauit MM. Honoratum de Porta, Io. Carper tarij, & Gerardum de Verfigniaco, præsentibus MM. Ioanne de Monasterijs, Io. Mantelli, Ioa. Conuts & multis alijs.

In Comitij autem Generalibus apud Mathurinenses habitis die 12. Octob. M. Ioanne Lucquet tum Rectore, actum est de conclusione Rotuli, & quantum præualuit maior numerus Facultatum & Nationum quæ Rotulum mitti volebant, Facultas tamen Medicinæ & Natio Anglicana tum contradixerunt. Vnde patet inuitas agnouisse Clementem Pontificem; hac de re sic legitur in Commentarijs Nationis Anglicanæ. Anno Domini 1382. d. 12. die mensis Octob. facta congregatione Vniuersitatis per Iuramentum apud S. Mathurinum super 2. art. primus an expediret concludere Rotulum ad Papam, & quod concluderetur de facto Vniuersitatis in Parlamento contra Clientes, qui alias suppositis eius & ipsi magnam fecerunt iniuriam & violentiam. De primo deliberauit Natio Anglicana concorditer duobus suppositis demptis, quod propter causam non expediebat facere seu mittere aliquem Rotulum. Et super pri-

DE ROTULO AD CLEMENTEM MITTENDO.

» ma deliberatione Procurator reddendo deliberata petijt publicum Instrumentum à M. Henrico Deododor, alijs Nationibus contrarium deliberantibus.
 » Facultas etiam Decretorum petijt maturius consilium, alijs duabus Facultatibus scilicet Theologiæ & Medicinæ deliberantibus, quod simpliciter expediret facere Rotulum, & propter causam eum conluserunt. Et etiam Rector habita maiori parte Vniuersitatis conlulit Rotulum mittendum ad Papam.
 » De 2. art. dati fuerunt Deputati ad audiendum & ad referendum. Dati etiam erant concorditer in illa Congregatione Deputati qui adirent Episcopum Gebennensem supplicando illi vt non grauaret Supposita Vniuersitatis pro Decimis.

Ex postremis hisce verbis intelligimus Episcopum Gebennensem, qui tunc erat Ioannes de Murol, à Clemente fuisse præpositum exigendis Decimis & Beneficijs: quem ille postea Cardinalem creauit an. 1385. tituli S. Vitalis. Porro licet in prædictis Comitijs non omnes Nationes & Facultates conuenerint de mittendo Rotulo, in alijs tamen vnanimiter fuit conlusus, vt habetur in antiquo libro Rectoris fol. 148. ver. Anno Domini 1382. die 10. mensis Nouembr. (legendum, Octobris) fuit electus in Rectorem Vniuersitatis concorditer per 4. Intrantes scilicet Guillelmum *le Des*, Flamingum de Mareroy, Adam Carnificis, & Ioa. Hoclem, Ioannes Lucqueti de sancta Manahilde Catalaunensis Diocesis. In cuius Rectoria fuit conlusus Rotulus concorditer per omnes Facultates & Nationes ad D. Clementem Papam VII. Licet verò fuerit sub hoc Rectore conlusus, non fuit tamen sub eodem missus, sed sub eius successore M. Ægidio de Aspero monte: vt legitur in eodem lib. his verbis.

» Anno Domini 1382. die 15. mensis Decemb. fuit electus concorditer viâ Spiritus sancti in Rectorem Vniuersitatis Paris. Ægidius de Aspero monte Remensis Diocesis, qui multa habuit agere in sua Rectoria, quia tunc Vniuersitas sæpius adiuit Regem & DD. Duces ad supplicandum pro illis de villa, qui erant in maxima turbatione & afflictione, & etiam pro facto Vniuersitatis, quia aliqui Scholares & seruitores Vniuersitatis fuerunt impositi ad taxam cum illis de villa, sed Vniuersitas obtinuit quod nihil soluerent.

» Item in Rectoria ipsius Rotulus fuit missus ad Clementem, qui fuerat conlusus per alium Rectorem.

Ex hoc loco intelligimus aliam in vrbe ortam fuisse Ciuium seu Malleatorum seditionem; nempe absente Rege & ad bellum Flandricum profecto Malleatores iterum urbem turbauerant: at eo reuerso Victore & Triumphatore magna fuit eorundem consternatio, triplici enim acie & sub signis Lutetiam ingressus Rex, vt ait Æmylius, occurrentes reuerentissimè Decuriones Prætorumque Mercatorum ad se non admisit. Et postquam D. Virgini vota persoluit, ad concionem in Regiam inermes Ciues incolasque vocauit: eorumque infidelitatem, crudelitatem, seditionem, defectionem, furorem coarguit. Eum Vniuersitas flectere conata est. Patruum ipsi Regis pro Regia vrbe, cuius Optimates Nobilitasque consilia cum sceleratis non consociassent, procumbentes deprecati sunt. Ad crepitum armorum territa plebs miserabili fletu supplicique omnia impleuit. Demum Rex 300. Ciuium nomina edidit, qui capite luerent; cæteros ære multauit.

De Vni-
uersitate.

Eodem anno Wicleffus arreptâ occasione Schismatis ad Parlamentum Londinense scripsit aliquas propositiones, quas dicebat ad tutelam Regni valde vtilis imò necessarias esse. Nempe quod nulli sedi aut Prælato obediendum esset, nisi quantum scriptura iubet in obedientiam Christi. Deinde ne Curia Romanæ aut Auenionicæ, aut Exteræ cuiquam mitteretur pecunia, nisi ex scriptura conuinceretur esse debitam. 3. Ne vllus Cardinalis aut quiuis alius perciperet fructus Ecclesiarum Angliæ, nisi vel resideret in Anglia, aut Regni negotijs occupatus retineretur. 4. Ne Regni Communitates onerarentur subsidijs insuetis, antequam omnia Ecclesiasticorum bona defecissent.

Contra verò Ecclesiæ Dogmata & Canones aiebat 1. Substantiam panis manere post consecrationem, & substantiam panis post consecrationem esse Corpus Christi. 2. Deum de potentia sua absoluta non posse facere quod in Sacramento altaris Accidentia sint sine subiecto. 3. Deum debere obedire Dia-

bolo. 4. Papam plus teneri Imperatori quam è conuerso. 5. Monachos S. Benedicti nolentes opere manuum victum quærere, non solum apostatas esse à suo Ordine, verum etiam à Discipulatu Christi. 6. Nullum esse Episcopum, Prælatum, aut Dominum, dum est in peccato mortali, &c. Multos alios eiusmodi errores colligit Walsinghamus, additque Willielmum Courteneyum Archiepiscopum Cantuariensem collectâ Episcoporum & Doctorum Synodo eos damnasse. Et cum plurimi Magistri Academia Oxoniensis Wicleffo adhæsisent, alij in sua pertinacia cum eo remanserunt, alij palinodiam cecinerunt. Inter cæteros verò illi fauebat, vt ante dictum est, Cancellarius Vniuersitatis M. Nicolaus Hertford, & quidam Canonicus Leicestræ.

Cum ergo prædictus Archiepiscopus errores Wicleffi communi Sapientum suffragio damnari curasset, vetuit vllibi prædicari, præsertim verò inhibuit M. Roberto Rugge tum Cancellario Academia Oxoniensis, ne in Scholis damnatas præpositiones sustineri pateretur. Verum ille contempto Archiepiscopi Mandato Prædicatores elegit Wicleffi Sectatores, & peruersæ eius doctrinæ magnum dedit incrementum. Quâ de re sic Walsinghamus. Damnatis prædictis Conclusionibus hæreticis & erroneis à D. Archiepiscopo & Cœtu Sapientum, consequenter idem Archiepiscopus mandatum mittit Cancellario Oxoniæ Roberto Rugge, in quo declarauit damnationem, & mandauit vt per se vel per alium eisdem esse damnatas faceret publicè declarari. Prohiberet insuper hæc & alia talia vel in Scholis communicari, vel in prædicationibus attentari de cætero; & eo effectualius laboraret in executione mandati sibi directi, quo D. Archiepiscopus posset apertè cognoscere eum nullatenus talibus erroribus maculatum aut talium prædicatoribus adhærere. Sed dissimulari non potuit malicia præconcepta in corde suo, quin patenter foris ostenderet venenum, quod in eius animo firmauerat sibi sedem. Reuera diebus solennioribus, quibus incumbebat Officio sermones in populo facere, commisit onus verbijs quos nouit acerrimos Ioannis Wicleffi Sectatores, spreto vel paruipenso Archipontificali mandato. Et quidem Philippo Repindon præfato Canonico de Leycestria sermonem dicendum assignauit in festo Corporis Christi, in quo sermone, inter multa quæ dixit abusiua, talia perorauit. *In Doctrina autem speculatiua cuiusmodi est materia de Sacramento altaris, ponam, inquit, Custodiam ori meo, Donec Deus aliter illustrauerit siue instruxerit corda Cleri. Factumque est vt non ad emendationem malorum, sed augmentationem idem Cancellarius mandato Archipræsulis vteretur, & ad iritationem paternæ patientiæ & lenitatis.* Quibus rebus nimirum Archiepiscopus exacerbatus iterum recollecto cœtu Magistrorum citari fecit ex post prædictum Cancellarium & cæteros superius nominatos, ad respondendum de tanto contemptu coram eis publicè & declarandum quid de præmissis damnatis articulis ipsi sentirent. Qui tandem post multas tergiuersationes imponendo duplicem sensum in eisdem & cauillationes diuersas, coacti sunt licet inuiti simpliciter proferre sentire suum de præmissis, factâ prius protestatione quod vellent & intendere esse humiles & fideles filij, & Ecclesiæ in omnibus obedire, &c. Concesserunt igitur cunctas prædictas Conclusiones intelligendo eas prout verba sonant, fore vel hæreticas vel erroneas, iuxta quod D. Archiepiscopus & Magistrorum cœtus plenâ deliberatione definierant de eisdem.

Hoc anno obiit insignis olim liberalium Artium & Theologiæ Professor M. Nicolaus Oresmus, Magnus Collegij Nauarrici quondam Magister, S. Capellæ Canonicus & Caroli V. Regis Præceptor, qui anno 1366. factus Decanus Ecclesiæ Rotomagensis, ex Decano Episcopus Lexouiensis anno 1377. Iacet autem in Cathedrali iuxta portam chori sinistram.

Eodem anno Clemens VII. Auenione sedens indulgit Vniuersitati Priuilegium contra Principes, Barones & alios qui Beneficiorum suorum redditus occupabant, aut alia bona mobilia, vel immobilia.

Clemens Episcopus seruus seruorum Dei, Venerabilibus fratribus Beluacensi, Meldensi ac Siluanestensi Episcopis Sal. & Apostol. bened. Militanti Ecclesiæ licet immeriti disponente Domino præsidentes circa Curam Ecclesiarum & aliorum Beneficiorum Ecclesiasticorum, quorum licet solertiâ reddimus indefessâ solliciti, vt iuxta debitum Pastoralis officij occurramus dispen-

PRIVILEGIUM APOSTOLICUM CONTRA OCCUPATIONEM PATRIMONII

BONORUM dijs & profectibus diuina cooperante clementia salubriter incurrebamus. Sanè
AD MA- dilectorum filiorum vniuersorum Magistrorum, Doctorem, & Scholarium
SISTROS Studij Paris. conquestione accepimus, quod nonnulli Archiepiscopi, Episcopi
PARTI- alijque Ecclesiarum Prælati & Clerici ac Ecclesiasticæ personæ tam Religiosæ
NENTIVM. quàm etiam seculares, necnon Duces, Marchiones, Comites, Barones, No-
 biles, Milites & laici Communis, Ciuitatum Vniuersitatum, oppidorum, Castro-
 rum, villarum & aliarum & aliæ singulares personæ Ciuitatum ac Diocesium
 ac aliarum partium diuersarum occupauerunt & occupari fecerunt Castra, vil-
 las & alia loca, terras, domos, possessiones, iura & Iurisdictiones, nec non
 fructus, census, reditus & prouentus Beneficiorum suorum Ecclesiasticorum
 & nonnulla alia mobilia & immobilia, spiritualia & temporalia ad eosdem Ma-
 gistros, Doctores, Scholares ratione Beneficiorum prædictorum spectantia, &
 ea detinent indebitè occupata seu ea detinentibus præstant consilium, auxi-
 lium & fauorem, nonnulli etiam Ciuitatum, Diocesium & partium prædicta-
 rum, qui nomen Domini in vacuum recipere non formidant, eisdem Magistris,
 Doctores & Scholaribus super prædictis Castris, villis & locis alijs, terris, Do-
 mibus, possessionibus & Iurisdictionibus, fructibus, censibus, reditibus spiri-
 tualibus & temporalibus & alijs rebus ad eosdem Magistros, Doctores & Scho-
 lares ratione prædicta spectantibus multiplices molestias & iniurias inferunt ac
 iacturas. Quare dicti Magistri, Doctores & Scholares nobis humiliter suppli-
 carunt, vt cum eisdem reddatur valde difficile pro singulis querelis ad Apосто-
 licam Sedem habere recursum, prouidere ipsis super his paterna diligentia cu-
 raremus. Nos igitur aduersus Occupatores, Detentores & Iniuriatores huius-
 modi illo volentes eisdem Magistris, Doctores & Scholaribus remedio sub-
 uenire, per quod ipsorum compescatur temeritas & alijs aditus committendi si-
 milia præcludatur, Fraternalitati vestræ per Apostolica scripta mandamus qua-
 tenus vos vel duo aut vnus vestrum per vos vel alium, seu alios, etiam si sint extra
 loca, in quibus deputati estis Conseruatores & Iudices præfatis Magistris, Do-
 ctoribus & Scholaribus efficacis defensionis præsidio assistentes non permittatis
 eosdem super ijs & quibuslibet alijs bonis & iuribus ad Magistros prædictos ra-
 tione prædicta spectantibus ab eisdem vel quibusuis alijs indebitè molestari;
 velitis grauamina, seu damna vel iniurias irrogari, facturi eisdem Magistris,
 Doctores & Scholaribus etiam in Ciuitate Parisiensi, cum ab eis, Procurato-
 ribus suis, aut eorum aliquo fueritis requisiti de prædictis & alijs personis qui-
 buslibet super restitutione huiusmodi Castrorum, villarum, terrarum & alio-
 rum locorum, Iurisdictionum, Iurium & bonorum mobilium & immobilium, re-
 dituum quoque ac prouentuum & aliorum quorumlibet bonorum, nec non de
 quibusuis molestijs, iniurijs atque damnis præsentibus & futuris in illis vrbibus
 Iudiciale requiratis indaginem, summarie de plano sine strepitu & figura Iu-
 dicij, in alijs verò prout qualitas eorum exegerit, iustè complementum; Occu-
 patorum seu Detentorum præsumptos, molestatores & Iniuriatores huius-
 modi, necnon Contradiçtores quoslibet & rebelles, cuiuscunque Dignitatis,
 status, ordinis vel conditionis extiterint, quandocunque & quotiescunque
 expedierit, autoritate nostra per censuram Ecclesiasticam appellatione post-
 posita compescendo, inuocando ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachij secularis,
 non obstantibus tam felicitis recordationis Bonifacij Papæ VIII. prædecessoris
 nostri litteris in quibus cauetur, ne aliquis extra Ciuitatem suam & Diocesim
 nisi in certis exceptis casibus, in illis vltra vnam dietam, à fine Dioceseos ad Iu-
 diciũ euocetur, seu ne Iudices & Conseruatores à sede Deputati contra quoscu-
 que procedere, alij vel alijs vices suas cõmittere aut aliquos vltra vnam dietam
 à fine Dioceseos eorundem trahere præsumant, & de duabus dietis in Concilio
 Generali, dummodo quandiu regimini vniuersalis Ecclesiæ nos præesse contige-
 rit vltra sex, & postquã nos contigerit de medio summoueri, vltra 4. dietas aliquis
 autoritate præsentium non trahatur, seu quod tam de alijs quàm de manifestis
 iniurijs, violentijs, atque damnis alijs, quæ iudiciale exigunt indaginem pœnis
 in eos si secuserint & in id procurantes adiectis, Conseruatores se nullatenus
 intromittant quod alijs quibuscunque Constitutionibus à Præd. nostris Rom.
 Pontif. tam de Iudicibus delegatis & Cõseruatoribus quàm personis vltra certũ
 numerum

numerum ad Iudicium non vocandis aut alijs editis, quæ vestrae possent in hac parte Iurisdictioni ac potestati eiusmodi libero exercitio quomodolibet obuiare, seu si aliquibus communiter vel diuisim à sede prædicta sit indultum quod interdici, suspendi vel excommunicari atque ultra vel extra cerra loca ad Iudicium euocari non possint per litteras Apostol. non facientes plenam & expressam, ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi ac eorum personis, locis, ordinibus & nominibus proprijs mentionem & qualibet alia dictæ sedis Indulgentia generali vel speciali cuiuscunque tenoris existat, per quam præsentibus non expressam vel totaliter non insertam nostræ Iurisdictionis Explicatio in hac parte valeat quomodolibet impediri, & de qua cuiusque toto tenore de verbo ad verbum habenda sit in nostris litteris mentio specialis. Cæterum volumus & Apostolica autoritate decernimus, quod quilibet vestrum prosequi valeat articulum per alium inchoatum, quamuis id inchoans nullo fuerit impedimento Canonico præpeditus, quodque à datis præsentium sic vobis & unicuique vestrum in præmissis omnibus & eorum singulis cœptis & non cœptis, præsentibus & futuris perpetuata potestas & Iurisdictionis attributa, vt eo vigore eaque firmitate possit in præmissis omnibus cœptis & non cœptis præsentibus & futuris & pro prædictis procedere, ac si prædicta omnia & singula coram vobis cœpta fuissent & Iurisdictionis vestra & cuiuslibet vestrum in prædictis omnibus & singulis per citationem vel modum alium perpetuata legitimè extitisset, Constitutione prædicta super Conseruatoribus & alia qualibet in contrarium edita non obstante. Datum Auenioni 5. Id. Octob. Pontific. nostrian. 4.

Quibus quidem litteris Apostolicis totaliter exemplatis & transumptis Nos per ipsos Tabelliones publicos collationem de præsentibus exemplo & transumptis pro ad dictas litteras Apostolicas gratiosas exæquatores & Conseruatores Originales fieri fecimus diligenter, adhibitis in dicta Collatione testibus inferius nominatis. Et quia facta & audita Collatione prædicta præfens Exemplum & Transumptum cum dictis Originalibus litteris comperta sunt per omnia concordare, Ideo nos Officialis prædictus eidem præfenti Exemplum & transumptum auctoritatem præstantes, & illud authenticantes seu authenticari facientes, auctoritate nostra Ordinaria decreuimus his præsentibus litteris seu præfenti publico Instrumento dictum Exemplum seu Transumptum veraciter continenti esse tam in Iudicio quam extra Iudicium fidem plenariam atque indubiam adhibendam, illudque obtinere perpetuam a modo Originalium litterarum firmitatem. Si quis autem ipsas Originales litteras videre voluerit, in Archiuis dictæ Vniuersitatis vbi pro dictis Magistris Doctoribus Licentiatis & Scholaribus prædictæ Originales litteræ conseruantur Parisius, eas poterit reperire. In quorum omnium & singulorum testimonium & certitudinem pleniorum has præfentes litteras publicum Instrumentum, Exemplum seu Transumptum nostrum huiusmodi in se continentes seu continens per Notarios infra scriptos scribi & publicari mandauimus sigillisque Curia Paris. vna cum signis & subscriptionibus Notariorum publicorum infra scriptorum fecimus appensione muniri. Acta fuerunt hæc, videlicet dicti M. Ioannes supplicatio, præfentatio dictarum litterarum Apostolicarum inspectio, examinatio, lectura & publicatio anno, mense, die, hora, Iudice & Pontifice prædictis, venerabilibus & circumspectis viris MM. Henrico Rosselli, Decretorum Doctore, Guill. de Marchia, Ioanne Feuglais, Oliuario Dougou testibus.

Has litteras obtinuit M. Simon de Mauregart Clericus Parisiensis, in quadam lite de Canonicatu sub expectatione Præbendæ nec non Officij cuiusdam in Ecclesia Meldensi, vt habetur in MS. Victorino notato p. 9. 685. Et Officialis Parisiensis Iudex seu Executor huius gratiæ Apostolicæ constitutus est.

In eodem MS. pag. 193. habetur Priuilegium eiusdem Clementis, cuius Conseruatores constituit prædictos Episcopos Beluacensem, Meldensem & Siluanensem sequens verò Siluanensem dirigit, & talis est.

Clemens Episcopus seruus seruorum Dei, Venerabili fratri Episcopo Siluanensensi Sal. & Apostol. bened. Dum attentæ considerationis indagine perscrutamur quod per litterarum studia cooperante illo, à quo vniuersorum Christianorum dona proueniunt, viri efficiuntur scientijs eruditi, æquum ab iniquo

» discernitur, erudiuntur rudes, prouecti ad altiora concrefcunt & fides Catholica
 » roboratur, libenter non solum loca, vbi pollent huiusmodi studia, quinimo stu-
 » dentes in eis munimus gratijs & libertatibus Apostolicis roboramus. Hinc est
 » quod Nos Dilectorum filiorum vniuersorum & singulorum Magistrorum, Do-
 » ctorum, Licentiatorum, Baccaliorum & Scholarium studij Parisiensis præsen-
 » tium & futurorum in hac parte supplicationibus inclinati, eisdem Magistris
 » Doctores, Licentiatis, Baccalijs & Scholaribus autoritate Apostolica
 » tenore litterarum nostrarum in perpetuum indulsumus, vt ipsi Magistri, Docto-
 » res, Licentiati, & Baccalarij quandiu in studio Parisiensi legerent & inibi causa
 » lecturæ huiusmodi & non aliter sine fraude insisterent, ac ipsi Scholares vsque
 » ad septennium à tempore quo inibi etiam in qualibet alia licita facultate quam
 » aliàs forent Scholares esse inciperent, computandum, dummodo interim etiam
 » causa studij & non aliter etiam sine fraude in huiusmodi insisterent studio, fru-
 » ctus, redditus, prouentus Beneficiorum Ecclesiasticorum secularium & Regu-
 » larium quoruncunque cum Cura, vel sine Cura quæ tunc obtinebant, vel in
 » posterum obtinerent, etiam si Prioratus, Dignitates, Personatus, administra-
 » tiones vel Officia ac Canonicatus & Præbendæ existerent, dummodo Priora-
 » tus Conuentuales, ac Dignitates huiusmodi in Cathedralibus post Pontifica-
 » les maiores, vel in Collegiatis Ecclesiasticis principales non forent, cum ea in-
 » tegritate quotidianis distributionibus duntaxat exceptis, cum qua illos perci-
 » perent si in Ecclesijs siue locis in quibus Beneficia ipsa forsan forent personali-
 » ter residerent, & ad residendum interim in eisdem Ecclesijs, siue locis minimè
 » tenerentur: neque ad id à quoquam coartari valerent inuiri, non obstante si
 » præfati Magistri, Doctores, Licentiati, Baccalarij & Scholares non fecerint
 » in dictis Ecclesijs siue locis primam principalem residentiam consuetam, &
 » quibuscunque constitutionibus Apostolicis super hoc editis in Concilijs Gene-
 » ralibus ac felicitatis recordationis Honorij & piæ memoriæ Innocentij IV. ac fe-
 » licis recordationis Bonifacij VIII. Prædecessorum nostrarum Rom. Pontifi-
 » cum, & quibuslibet Prouincialibus & Synodalibus, illis præsertim quibus for-
 » san caueri dicitur, quod personæ Beneficia huiusmodi pro tempore obtinentes
 » in singulis Synodis interesse personaliter teneantur, nec non statutis & consue-
 » tudinibus dictarum Ecclesiarum & Monasteriorum & Ordinum quoruncun-
 » que contrarijs, iuramento, Confirmatione Apostolica vel quacunque firmi-
 » tate alia roboratis, etiam si iidem Magistri Doctores, Licentiati, Baccalarij
 » & Scholares de illis seruandis & non impetrandis litteris Apostolicis contra ea,
 » & ipsis litteris non vtendo etiam ab alio vel alijs impetratis, seu quouis modo
 » concessis per eos vel Procuratores eorum præfatos, nec hactenus vel in poste-
 » rum ipsos præstare contingeret forsitan iuramentum, seu si locorum Ordina-
 » rijs à sede sit concessum eadem vel concedi contingeret in futurum: quos Ca-
 » nonicos & personas dictarum Ecclesiarum etiam in dignitatibus, personatibus,
 » vel Officijs constitutos per subtractionem prouentuum suorum Ecclesiastico-
 » rum, vel aliàs compellere valeant ad residendum personaliter in eisdem. Aut
 » si præfatis Ordinarijs & Dilectis filijs Capitulis earundem Ecclesiarum vel qui-
 » busuis alijs coniunctim vel diuisim à præfata sit sede indultum, vel continge-
 » ret in posterum indulgeri Canonicijs & personis Ecclesiarum ipsarum etiam in
 » Dignitatibus, personatibus vel Officijs constitutis in eisdem non residentibus
 » vel qui primam in eis non fecerint principalem residentiam consuetam fructus,
 » redditus & prouentus Beneficiorum huiusmodi ministrare minimè teneantur,
 » & ad id compelli non possint per litteras Apostolicas non facientes plenam &
 » expressam ac de verbo ad verbum de Indulto huiusmodi mentionem, & qui-
 » buslibet priuilegijs, indulgentijs & litteris Apostolicis generalibus vel specia-
 » libus quoruncunque tenorem existant per quæ nostris litteris non expressa
 » vel totaliter non inserta effectus earum impediri valeat quomodolibet, vel
 » differri & de quibus quorumque totis tenoribus habenda sit in eisdem litteris
 » mentio specialis, prouiso quod Beneficia huiusmodi debitis interim non frau-
 » dentur obsequijs, & animarum Cura, in eis quibus imminet, nullatenus ne-
 » gligatur, sed per bonos & sufficientes Vicarios, quibus de Beneficiorum ipso-
 » rum prouentibus necessaria congruè ministrentur, diligentius exerceatur
 » & deferuiatur inibi laudabiliter in diuinis. Quocirca fraternitati tuæ per

Apostolica scripta mandamus quatenus per te vel alium seu alios facias auctoritate Apostolica eisdem Magistris, Doctoribus, Licentiatis, Baccalariis, Scholariis vel Procuratoribus suis eorum nominibus iuxta huiusmodi Concessionis nostrae tenorem summarie & de plano ac sine strepitu & figura Iudicij dictos debitores quoslibet & rebelles, cuiuscunque Dignitatis, Ordinis, status vel conditionis extiterint, quodocunque & quotiescunque expedierit auctoritate praedicta Parisius vel extra per Censuram Ecclesiasticam appellatione postposita competendo; inuocato ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachij secularis, non obstantibus omnibus supradictis ac etiam dicti Bonifacii praedecessoris nostri, in quibus cauetur ne aliquis extra suam Ciuitatem & Diocesim nisi in certis exceptis casibus, & in illis ultra vnam dietam a fine suae Diocesis ad Iudicium euocetur; seu ne Iudices & Conseruatores a sede deputati praedicta extra Ciuitatem & Diocesim, in quibus deputati fuerint, contra quoscunque procedere, seu alij vel alii vices suas committere, aut aliquos ultra vnam dietam a fine Diocesis eorundem trahere praesumant; & de duabus dietis in Concilio Generali, dummodo quandiu regimini vniuersalis Ecclesiae nos praesse contigerit, ultra sex dietas, & postquam nos contigerit de medio summoueri, ultra quatuor dietas aliquis auctoritate praesentium non trahatur, seu quod de aliis quam manifestis iniuriis, violentiis atque damnis & aliis quae Iudicalem requirunt indaginem, poenis in eos, si secus egerint & in Procuratores additis, Conseruatores se nullatenus intromittant, & aliis quibuscunque Constitutionibus Apostolicis a praedecessoribus nostris Rom. Pontificibus tam de Iudicibus delegatis & Conseruatoribus quam personis ultra certum numerum ad Iudicium non vocandis & aliis editis quae tuae possent in hac parte Iurisdictionis aut potestati eiusdem libero exercitio quomodolibet obuiare, aut si eisdem Ordinariis & Capitulis vel quibusvis aliis communiter vel diuisim ab eadem sede indultum, quod interdici, suspendi, vel excommunicari aut extra vel ultra certa loca ad Iudicium euocari non possint, per Litteras Apostolicas non facientes plenam & expressam ac de verbo ad verbum de Indulto huiusmodi aut eorum personis, locis, ordinibus, & nominibus propriis mentionem, & qualibet alia dictae sedis Indulgentia generali vel speciali cuiuscunque tenoris existat, per quam praesentibus non expressam vel totaliter non insertam tuae Iurisdictionis explicatio in hac parte valeat quomodolibet impediri, & de qua totaque tenore habenda sit in nostris Litteris mentio specialis. Datum Auenioni 5. Id. Octob. Pontificatus nostri an. 4.

Anno 1383. die 23. Iunij M. Thomas de Roncuria electus est in Rectorem Vniuersitatis Parisiensis: de quo nihil extat memoriae proditum praeter receptionem Illuminatoris Iurati librorum, quem inter Officiarios recepit 12. Septemb. eumque gaudere voluit Priuilegiis ceteris Officiariis communibus. Tales autem sunt Receptionis Litterae.

1383.
RECEPTIO
ILLUMINATORIS
IURATI.

Vniuersis praesentes Litteras inspecturis Thomas de Roncuria Rector Vniuersitatis Magistrorum & Scholarium Parisius studentium salutem in Domino sempiternam. Ut ait Seneca, *Non amicitia reddas testimonium sed veritati.* Et huic consonat verbum Philosophi i. Ethic. dicentis, *Quod ambobus existentibus amicitia sanctum est praehonorare veritatem.* Hinc est quod nos non solum amicitia moti, sed etiam veritati verum testimonium perhibemus, quod dilectus noster Petrus Dareynes Illuminator librorum fuit & est ac esse intendit verus Illuminator Iuratus & de numero Iuratorum Vniuersitatis Parisiensis Matris nostrae. Et hoc omnibus & singulis quorum interest tenore praesentium significamus. Quare ipsum Petrum & omnia bona sua quaecunque sint, sub nostra & dictae Vniuersitatis protectione, tuitione, tutela & custodia, ponimus per praesentes, volentes ipsum Petrum ac eius familiam occasione ipsius Priuilegiis, Franchisiis, & Libertatibus nostris gaudere, tueri & defendere vbicunque se duxerit transferendum. In cuius rei testimonium Sigillum Rectoriae dictae Vniuersitatis praesentibus Litteris duximus apponendum. Datum Parisius anno Domini 1383. die 12. mensis Septembris. Signatum A. Odonis cum syngrapha.

Hoc anno obtinet Vniuersitas singulare Priuilegium Exemptionis ab omni tributo vinario, dummodo Magistri & Scholares apud Rectorem iurati, quod

EXEMPTIO
A TRIBUTO
VINARIO.

vinum suum est, ab eo signetur suum obtineant & Redemptoribus Tributi exhibeant. Legitur autem hoc Priuilegium in antiquo libro Procuratorum Nationis Gallicanæ fol. 107. his verbis.

» **A** Tous ceuls qui ces Lettres verront Audoïn Chaueron, Cheualier Conseiller du Roy nostre Sire, Garde de la Preuosté de Paris, Salut. Sçauoir faisons, que Nous l'an de Grace 1383. le Dimanche vingt-huitième iour de Février veismes vnes Lettres du Roy nostre Sire, scellées de son grant Scel en double queuë, contenant la forme qui s'enfuit.

» Charles par la Grace de Dieu Roy de France : A tous ceuls qui ces Lettres verront, Salut. Sçauoir faisons, que Nous meuz de plusieurs justes considerations, desirans garder Nostre tres-chere & tres-ameë fille l'Vniuersité de Paris, en ses franchises & libertez, & icelle traittier & poursuivre en graces & en faueurs, si que les Supposts y puissent mieulx prouffiter, luy auons octroyé de grace especial, & octroyons par la teneur de ces Lettres, que se les Maistres, Bacheliers & Escholiers lisans & estudians en icelle, & aussi les seruiteurs & Officiers d'icelle nostre fille, sans fraude de quelconque estat que ils soient, soient francs, quittes & exempts de toutes impositions & autres aides des vins, & autres biens quelconques creuz en leurs heritages & leurs Benefices, qui sont ou seront vendus par lesdits Maistres, Bacheliers & autres Supposts & Officiers dessusdits ou par leurs seruiteurs en gros ou en détail, & semblablement des Dixiesmes & autres Aides à Nous ottroyées, ou à ottroyer par le saint Siege de Rome. Et aussi de tous les vins & autres biens que lesdits Maistres & autres Supposts & Officiers acheperont pour leurs necessitez en l'Estude. Voulans & ottroyans de nostredite grace, que les Fermiers de nos Aides, & autres à qui il appartiendra, croyent & adjouissent *plaine foy au signet du Recteur de nostredite fille l'Vniuersité, & de ses successeurs Recteurs, sur la Regence & scholarité desdits Supposts, & aussi desdits Officiers.* Et pour eschiuer les fraudes & malices, qui en ce pourroient estre commises, auons ordonné & voulons que les Escholiers, qui voudront auoir expedition d'estre quittes desdites Aides des vins & autres biens dessusdits, soient tenuz de aller deuers ledit Recteur en leurs personnes, & iurer que les vins & autres biens dessusdits, sont creuz en leurs heritages ou de leurs Benefices, ou achaprez pour leurs necessitez en l'Estude comme dit est. Et lesdits Maistres y pourront semblablement aller & iurer comme lesdits Escholiers se il leur plaist, & se mieulx leur plaist qu'ils afferment en bonne foy en leurs cedulaes, que sur ce enuoyeront audit Recteur ce que lesdits Escholiers iurent en leurs personnes, comme dit est. Voulons avecques ce, & auons ordonné & ordenons, que le Recteur soit tenu de iurer en sa creation present vn Maistre en la Faculté des Arts, qui à ce fera commis de par Nous, lequel y pourra estre, s'il luy plaist, qu'il ne baillera son signet pour l'expedition desdits vins ou autres biens, se n'est en la forme & maniere dessusdits. Et toutes fois pour l'absence de nostredit Commis, s'il n'y estoit, l'election dudit Recteur n'en sera pas retardée. Et s'il venoit en la connoissance desdits Recteur & Vniuersité, que aucun Maistre ou Escholier face fraude sur l'expositiõ desdits vins ou autres biens en abusant de nostre present ottroy, lesdits Recteur & Vniuersité ou leur Conseruateur procederõ contre eulx à refecation, ou auuement, comme le cas le requerra en gardant leurs Statuts sur ce fait. Et d'abondant grace voulons & auons ottroyé, que tout ce qui a esté pris desdits Maistres & Escholiers à cause desdits Aides contre la forme de nostre present ottroy, depuis le premier iour de Février derrainement passé, leur soit rendu & restitué de fait par les Fermiers qui pris l'ont. Si donnons en mandement à nos amez & seaulx les Generaux Conseillers sur le fait des Aides ordenez pour la guerre, & à tous nos autres Iusticiers, Receueurs & autres Officiers à qui il appartiendra, & à chacun d'eulx *que nostredite fille, les Recteur, Maistres, Bacheliers & Escholiers lisans & estudians en icelle, & aussi les Seruiteurs & Officiers d'icelle, laissent & fassent iour, & user paisiblement de nostre presente grace & ottroy.* Et contre la teneur d'icelle, ne les molestent ou empeschent en quelque maniere que ce soit, & tout ce qui a esté pris du leur au contraire, depuis le premier iour de Février dare-

SI GENE-
TYM RE-
STORIS.

nier, leur font rendre & restituer de fait selon nostre present ottroy, cessant tout empeschement & delay. Et pource que les singuliers Suppôts de ladite Vniuersité, ne pourroient de leger recouurer de nos presentes Lettres si souuent comme leur pourroit estre besoing, Nous auons ottroyé à nostredite fille d'abondant grace, & ottroyons par la teneur de ces Lettres, que au transcript ou vidimus d'icelles, sous seel authentique soit plaine foy adjoustée, comme à l'original, nonobstant ordenance esdites Statuts ou obseruance au contraire. En tesmoin de ce Nous auons fait mettre nostre seel à ces Lettres. Donné au Bois de Vincennes le onzième iour de Ianuier, l'an de Grace 1383. & le quart de nostre Regne. Ainsi signé par le Roy. A la Relation de Monsieur le Duc de Bourgogne, Vous & plusieurs du Conseil presens, Yuo. Aufquelles Lettres estoit attachée vne cedula, ou écriture sous l'vn des signes de nos Seigneurs les Generaux, Conseillers & Plaiquiez deux de leurs signes en cire vermeille, contenant cette fourme. Les Generaux Conseillers sur le fait des Aides ordonnées pour la Guerre aux Fermiers des Boistes en Gréve à Paris, A tous Eleuz, Receueurs, Fermiers, Commis & Deputez & à deputer sur le fait desdites Aides, & autres quelsconques à qui il peut & pourra appartenir, Salut. Nous vous mandons & à chacun de vous, que vous accomplissiez le contenu es Lettres du Roy nostre Sire, cy-attachées sous l'vn de nos signes, faisans mention de l'Vniuersité de Paris, pour les causes & en la maniere que le Roy mande par icelles. Donné à Paris sous nos signes le seizième iour de Ianuier, l'an de Grace 1383. Ainsi signez R. Liptre. Et Nous en cest present transcript, auons mis le Seel de ladite Preuosté de Paris, l'an & le iour premiers dessusdits.

Annò 1384. plurima in Vniuersitate Parisiensi valde memoranda contigerunt. Quorum vnum est de peccato Originali B. Virginis. Quidam enim è Dominicanis aufus est palam & publicè asserere B. Virginem conceptam fuisse in peccato originali, more posteriorum Adami. Hæc propositio vt noua & insolita Academicorum animos excirauit & commouit: qui à temporibus B. Bernardi constanter illam ab omni labe, etiam originalis peccati exemptam sustinuerat. Itaque indictis à M. Ioanne de Marsono Rectore Comitibus Generalibus damnata est propositio Dominicanorum tanquam scandalosa & erronea. Tantaque fuit eam ob rem Dominicanorum turbatio & confusio, vt per plures dies præ pudore & metu, omnino publico abstinerent. Quia quoties prodibant extra Claustra, à Scholasticis, & statim à circumfusa populi multitudine *Hæretici* vocabantur: eo quod eorum vnus publicè dixisset velle se *Hæreticum* vocari, nisi propositionis prædictæ de peccato originali B. Virginis veritatem demonstraret. Hoc habuit initium grauis illa contentio Academicorum & Dominicanorum quæ plus centum annis agitata est in Scholis, & in sacris suggestibus exposita magno Christianæ pietatis & modestiæ scandalo.

Eodem M. Ioanne de Marsono Rectore, qui fuit electus in Vigilia B. Ioan. Baptistæ habita sunt Comitia Generalia apud Mathurinenses, in quibus refracta est Cancellarij Parisiensis M. Ioan. Blanchardi licentia & auaritia, qui contra sanctiones Apostolicas, & plurima Decreta Vniuersitatis pecuniam exigebat à licentiandis. Legitur hocce Vniuersitatis Statutum in antiquo libro Rectoris fol. 120. sub hoc titulo. *Littera Vniuersitatis publicanda per Congregationes, sermones & Scholas contra Abusus & pecuniarum corruptelas in Gradibus seu licentiis abijciendos.* Est autem huiusmodi.

Vniuersis præsentibus Litteris inspecturis Vniuersitas Magistrorum & Scholarum Parisius studentium salutem in Domino. Vt abusum corruptelam de medio nostrum, quantum possumus, extirpemus, Nos in Congregatione nostra Generali apud S. Mathurinum nuper facta & per Venerabilem & discretum virum M. Ioannem de Marsono nostræ Vniuersitatis præfatæ tunc Rectorem solemniter celebrata, ex communi & concordati deliberatione quædam Clausulas Priuilegiorum nostrorum pro animarum salute & studentium libertate ordinauimus publicandas & eas anno quolibet pluries maximè circa Principium Ordinarij in nostris Congregationibus tam Generalibus quàm specialibus, ac etiam per Scholas in Principiis & lectionibus Magistrorum & Bachelliariorum,

1384.
INITIUM
DISPUTATIONIS DE
PECCATO
ORIGINALI B. VIRGINIS.

STATUTUM VNI
VERSITATIS DE LICENTIIIS
CONTRA
CANCELLARIUM
PARISIENSEM.

necnon etiam in sermonibus, præcipuè quando fiet Collatio Rectoris ad Cle-
 rum publicè legendas decreuimus, ne quis de cætero propter earum ignoran-
 tiam, suam valeat maliciam excusare. Omnibus ergo notum sit quod in Priui-
 legio Gregorij quod incipit *Parens scientiarum* talis clausula continetur. *Nec*
Cancellarius à licentiandis Magistris Iuramentum vel obedientiam, seu aliam exiget
cautionem, nec aliquod emolumentum seu promissionem recipiet pro licentia concedenda
iuramento superius dato contentus. Est autem huiusmodi Iuramentum, quod de
 Bachelariis fidele testimonium perhibebunt. Item in Priuilegio *Seruus Crucis*,
 habetur Clausula Generalis quod nullus incipiat Licentiatus à Cancellario vel
 ab alio data ei pecunia, vel fide præstita, vel alia Conuentione habita. Et in
 sine eiusdem Priuilegij, pœna excommunicationis latæ sententiæ Transgresso-
 ribus contumacibus imponitur sub hac forma. *Vt autem ista inuiolabiliter ob-*
seruentur, omnes qui contumaciter contra hæc statuta nostra venire præsumpserint, nisi
infra 15. dies à die transgressionis coram Vniuersitate Magistrorum & Scholarium vel
coram aliquibus constitutis præsumptionem suam curauerint emendare, legationis, quâ
fungimur, autoritate, vinculo excommunicationis innodamus.

Item, in Priuilegio Urbani V. de Artiftis specialiter statuitur, quod licen-
 tiandi in Artibus nihil dent, vel se daturos promittant per se vel per alium di-
 rectè vel indirectè *Cancellario vel Subcancellario*, in cuius examine licentiarum vo-
 luerint, nec Magistris Examinatoribus, seu Magistro sub quo licentiabuntur,
 nec alicui de familia eorum vel alicuius prædictorum causa laboris, lectionis
 assignandæ, aut quacunque causa vel occasione examen tangente. Quodque eis
 non faciant prandium omni fraude & interpretatione semotis, & quod dictili-
 centiandi hoc jurare in ingressu sui Examinis teneantur. Si quis autem contra
 præmissa directè vel indirectè receperit aut extorserit, præcipitur in vltute S.
 dere, soluere, & restituere realiter & cum effectu teneatur, nullâ datione, li-
 beralitate aut remissione ei aliquatenus profutura. Hæc igitur publicare &
 omnibus notificare curauimus, vt nullus contra mandata Apostolica grauem
 inobedienciæ culpam & præfatam excommunicationis sententiam, ac Dei &
 BB. Apostolorum Petri & Pauli indignationem incurrat. Datum & actum anno
 Domini 1384. die Iouis ante Festum B. Dionysij Parisius in nostra Congrega-
 tione prædicta.

Idem statutum paulò post, mense scilicet Ianuario confirmatum est, veri-
 tumque sub graui pœna, ne vllus Bachelarius admissus ad determinandum aut
 legendum, seu ad licentiam det aut promittat se daturum vllam pecuniam quo-
 cunque modo aut prætextu. Adjectum præterea, vt quilibet iuret se honorem
 & reuerentiam Rectori præstiturum, ad quemcunque statum deuenierit. Insu-
 per statutum, vt Magistri Facultatum superiorum seorsim deliberent de suffi-
 cientia suorum Bachelariorum, deque ordine locorum quem vnicique assigna-
 re voluerint: suamque deliberationem in scripto tradant Cancellario Parisien-
 si. Quod statutum legitur in eodem libro fol. 121. verso. sub hoc titulo, *Littera*
Vniuersitatis publicanda in Sermonibus & Scholis.

Vniuersis præsentibus Litteras inspecturis Vniuersitas Magistrorum & Scho-
 larium Parisius studentium salutem in filio Virginis Gloriosæ. Cum sit iuri &
 rationi consonum contra crescentem hominum maliciam noua remedia prou-
 dere, & crescente morbo crescere debeat pariter & medela. Nos Vniuersitas præ-
 fatâ maturâ deliberatione & digesto Consilio præhabitis in pluribus nostris
 Congregationibus Generalibus quampluries super hoc celebratis ad laudem
 Dei, vtilitatem studentium, totiusque nostri Collegij honorem, & ad Refor-
 mationem abusuum, vel excessuum verisimiliter fieri possibilem Statuta quæ
 sequuntur duximus ordinanda.

Imprimis igitur statuimus seu ordinamus, quod quilibet Bachelarius admit-
 tendus ad determinandum in Artibus vel etiam ad legendum in aliis Facultati-
 bus iuret in sua Facultate, quod nihil dedit aut promisit, dabit aut promittet
 cuiusque vt admittatur ad determinandum seu ad legendum, nec etiam pro
 licentia, nec in receptione signeti quocunque titulo ante licentiam omni frau-
 de semota.

Item statuimus quod quilibet Bachelarius sic admittendus ad Determinan-
 dum in Artibus vel etiam ad legendum in alijs Facultatibus, iuret in sua Faculta-
 te honorem Rectoris & Rectoriæ statutaque, Priuilegia & libertates & con-
 suetudines laudabiles Vniuersitatis Parisiensis obseruare & defendere ad quem-
 cunque statum deuenierit, & quod celabit secreta Vniuersitatis nulli ea re-
 uelando.

Item statuimus quod in Facultate Theologiæ, Decretorum & Medicinæ
 Magistri dictarum Facultatum ante apertionem tentaminis & examinis D. Can-
 cellarij Ecclesiæ Parisiensis, seu vocationem & depositionem Magistrorum,
 ad partem deliberent inter se & ordinem de Bachelarijs & sufficientia eorun-
 dem & de ordine licentiæ seu locorum secundum modum qui unicuique Facultati appa-
 rebit expediens. Et quod dictam suam ordinationem tradat quælibet Facultas
 in scriptis dicto D. Cancellario. Hæc autem vt ad omnium venirent notitiam,
 in hanc formam redigi, & per Scholas & sermones specialiter in principio Or-
 dinarij, & in die omnium Sanctorum ac Dominica ante Carnis priuuium publicari
 mandauimus, nostrique Sigilli Magni fecimus munimine roborari. Datum Pa-
 risius in nostra Congregatione Generali apud S. Mathurinum celebrata anno
 Domini 1384. die 9. mensis Ianuarij.

Eodem anno Clemens VII. litem quæ inter Canonicos Parisienses & De-
 cretistas intercedebat, composuit. In hoc autem erat posita. Canonici Ecclesiæ
 Parisiensis reuocare contendebant in suas Scholas Claustrales Professionem Iuris
 Canonici, vnde aliàs exierat, nempe ante Gregorij IX. tempora. Decretistæ
 non alibi quàm in suis Scholis vici Brunelli, nec alibi quàm apud se Gradus Do-
 ctoriales in illa Facultate obtineri posse contestabantur. Iam diu enim relictis
 Claustri Scholis migratum in montem San. Genouesianum & loca vicina, ex-
 traque illa non esse quærendos titulos Magistrales in illo litteraturæ genere,
 quorum essent ipsi Iudices soli, non Canonici. Auditis vtriusque partis ratio-
 nibus ita Clemens edixit, vt Canonici in suis Scholis Claustralibus docere pos-
 sent, quemadmodum Decretistæ in suis: vtque eorum Discipuli iisdem iuribus
 gauderent & priuilegijs, quibus Scholastici Decretistarum in Claufo Brunello
 gaudebant. Bulla est eiusmodi.

Clemens Episcopus seruus seruorum Dei, Ad perpetuam rei memoriam.
 Ad Parisiensem Ecclesiam, in qua, dum minori fungeremur Officio, Canoni-
 catum & Præbendam obtinuimus & residentiam fecimus personalem, specialis
 deuotionis gerentes affectum, inducimur vt ad ea quantum cum Deo possu-
 mus, intendamus, quæ summotis quarumlibet dissensionum materijs, ad per-
 sonarum ipsius tranquillitatem & pacem fore conspicimus opportuna, illaque
 fauorabiliter concedamus, quæ augmentum honoris eiusdem Ecclesiæ respice-
 re dignoscuntur. Cum itaque sicut accepimus, inter Dilectos filios Iacobum
 Decanum & Capitulum prædictæ Ecclesiæ ex vna parte, & Decanum & Col-
 legium Facultatis Decretorum studij Parisiensis, super eo quod Decanus Eccle-
 siæ & Capitulum diuturnis temporibus fuisse & esse in eadē Ecclesia obseruatum
 dicebant, quod vnus Canonicus ipse Ecclesiæ, huiusmodi Decretorum Doctor,
 qui huiusmodi Doctoratus insignia in studio prædicto susceperit, potest absque
 licentia Doctorum, Decani Facultatis & Collegij in Scholis Claustri eiusdem Ec-
 clesiæ Decreta ipsa legere, & quod ipse sic legens reputatur Regens in Facul-
 tate prædicta, & omnibus priuilegijs & libertatibus & immunitatibus vtitur,
 atque gaudet, quibus Doctores Decretorum ipsorum eadem Decreta in vico
 Claufo Brunelli Parisius legentes vtuntur & gaudent. Necnon prædictum Ia-
 cobum, qui etiam Canonicus dictæ Ecclesiæ existit, & eadem Insignia in stu-
 dio præfato susceperat, Decreta prædicta pluribus annis in Scholis præfatis legisse,
 & sic legentem verum Regentem in dicta Facultate, in dicto studio reputatum
 fuisse. Ipsos Decanum Facultatis & Collegium eidem Iacobo, ne tanquam
 Regens deinceps in dictis Scholis absque eorum licentia legeret, contra Iusti-
 tiam inhiberi fecisse. Decanus verò Facultatis & Collegium suprascripti præ-
 missa non esse vera asserunt.

Ex illa Quæstione materia sit exorta & lis in Parlamento Regali Parisius su-
 per possessorio pendear, vt asseritur, indecisa. Nos Cupientes Quæstioni hu-

NOTA DE
 LOCIS FA-
 CVLTA-
 TISM.

DE LITE
 CANONI-
 CORVM
 PARISIENSIS
 ET
 DECRETI-
 STARVM.

» iusmodi finem imponere, ipsamque Ecclesiam specialis in hac parte preroga-
 » tiua Gratiae decorare, motu proprio, non ad ipsorum Iacobi Decani & Capi-
 » tuli, vel alterius pro eis nobis super hoc oblatæ petitionis instantiam, sed de
 » nostra mera liberalitate, prædicto Iacobo Decano & eius successoribus Deca-
 » nis ipsius Ecclesiæ & præfatis Capitulo autoritate Apostolica præsentium to-
 » nore concedimus, quod deinceps in perpetuum vnus Canonicus prædictæ Ec-
 » clesiæ Præbendam inibi obtinens, Decretorum & ipsorum Doctor, qui in eo-
 » dem studio insigne susceperit, memorata Iura Canonica in dictis Scholis ordi-
 » nariè legere valeat: prædictorum Decani, Facultatis & Collegij, vel aliquo-
 » rum, seu alicuius ipsorum licentiâ super hoc minus requisitâ, etiamsi forsan
 » aliquando per præfatum Iacobum aut Canonicum ipsius Ecclesiæ, qui pro
 » tempore in dictis Scholis legebat, licentiâ super lectura huiusmodi à præfatis
 » Decano Facultatis & Collegio, vel aliquibus aut aliquo eorundem petita fue-
 » rit vel obtenta. Quodque Canonicus eiusdem Ecclesiæ Iura prædicta in eisdem
 » Scholis, pro tempore vt præmittitur, legens, verus Regens in ijsdem
 » perinde reputetur, ac si Iura prædicta ordinaria in vico legeret supradicto. Et
 » quod Scholares sui in ijsdem Scholis perinde tempus ad lecturam Decretorum
 » ipsorum per statuta & consuetudines dicti studij definitum censeantur comple-
 » re, ac si in vico prædicto sub Doctoribus pro tempore in eo regentibus, eadem
 » Iura audirent. Et quod Canonicus sic legens, illis quibus Doctores Regentes
 » pro tempore in dictis Iuribus, in vico prædicto, Scholares verò prædicti illis
 » honoribus, priuilegijs, libertatibus, franchisijs & immunitatibus, quibus
 » Scholares sub Doctoribus in ipso vico pro tempore Regentibus vti & gaudere
 » noscuntur, vti valeant & gaudere. Volumus autem quod in cæteris Canoni-
 » cus, in dictis Scholis, vt præmittitur, legens, & Scholares sub ipso in ijsdem
 » Scholis iura audientes prædicta statuta & consuetudines Facultatis eiusdem ser-
 » uare, ac Decano Facultatis & Collegio supradictis obedientiam in licitis &
 » honestis, sicut cæteri Doctores Decretorum ipsorum, & Scholares studentes
 » in ipsis dicti studij impendere teneantur. Præmissis & alijs quibusuis litibus &
 » causis super præmissis, vel eorum occasione coram quibusuis Iudicibus inter
 » partes easdem forsan pendentibus, quas & earum statum præsentibus haberi
 » volumus pro expressis, decernentes processus quoslibet, quos in illis de cæ-
 » tero haberi contigerit, eisdem præsentibus aliquatenus obsistere non debere.
 » Necnon statutis & consuetudinibus Facultatis & studio prædictorum ac pri-
 » uilegijs, ac litteris Apostolicis Generalibus, vel specialibus Facultati, Colle-
 » gio ac studio supradictis sub quacunque forma vel expressione verborum con-
 » cessis, contrarijs, iuramento, Confirmatione Apostolica, vel quacunque
 » firmitate alia roboratis. Etiamsi de illis & eorum totis tenoribus de verbo ad
 » verbum esset præsentibus mentio facienda, non obstantibus quibuscunque.
 » Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ concessionis, Im-
 » positionis, Constitutionis, voluntatis infringere, vel ei ausu temerario con-
 » traire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipoten-
 » tens Dei & BB. Petri & Pauli Apostolorum eius se noverit incursum. Da-
 » tum apud Castrum nouum Auenionensis Diocæsis 17. Kal. Septemb. Pontific.
 » nostri anno 6.

Addit Hemeræus Executionem huiusce Bullæ commissam fuisse Abbati S.
 Maglorij & Priori S. Eligij, & Thesaurario Capellæ Regiæ Parisiensis. Secu-
 rumque paulò post Decretum Parlamenti, quo fuit corroborata amica Tran-
 factio, de qua partes conuenerant: scilicet, vt Canonici Parisienses possent le-
 gere Decretum in Scholis Claustrij & per lecturam Regentes haberentur, eo-
 rumque Auditores Iure & immunitate Scholaritatis vterentur.

Cæterum Iacobus ille Decanus Parisiensis libellorum supplicum Magister,
 cognomento *le Riche* Aimerico de Maignac post ipsius ad Episcopatum assump-
 tionem, in Decanatu successerat, obiit anno 1385. die 3. Ianuarij, & in Ca-
 thedrali tumulatus est. Diu autem in Scholis Claustralibus Iuris Canonici disci-
 plinam professus fuerat: in quibus etiam prædictus Aimericus docuerat: qui ad
 Cardinalatum euectus hoc anno à Clemente, paulò post obiit; eiusque corpus
 in Cathedrali jacet, sub hac epigraphe.

Hic jacet in Christo Pater Reuerendissimus D. Aymericus de Magnaco Natione Lemouicensis in villa S. Iuniani, ex nobilibus Parentibus procreatus, vtriusque Iuris Professor, quondam Regum Ioannis & Caroli V. Consiliarius & Magister Requestrarum hospitij. Primò fuit Decanus Ecclesiæ Parisiensis nominatus. Deinde ad Pontificalem assumptus est dignitatem. Tandem factus fuit tituli S. Eusebij S. Rom. Ecclesiæ Presbyter Cardinalis, obiit autem anno 1384. Auenione 20. die Martij cuius corpus integrum intra Parisios apportatum sub hac tumba requiescit, Anima eius requiescat in pace. Amen.

Aymerico successit M. Petrus de Ordeomonte vulgò d'Orgemont Parisinus in vtroque Iure Licentiatus, ab Episcopatu Morinensi translatus ad Parisiensem: quam Ecclesiam rexit vsque ad annum 1409. quo obiit.

Eodem anno habitum est apud Insulam Flandriæ urbem Concilium Gallorum & Flandrorum Episcoporum item & Doctorum: quò Vniuersitas quoque Parisiensis iussa est Deputatos suos mittere ex omnibus Facultatibus & Nationibus, vt ad Clementis Pontificis partes, Flandros qui Urbano fauebant, si possent adducerent. Qua de re sic habetur in Regeftis Nationis Picardicæ.

Anno Domini 1384. die 18. Septemb. Vniuersitate solemniter congregata in S. Mathurino ad audiendum litteras DD. Ducum Birurigiæ & Burgundiæ, in quibus supplicabant Vniuersitati vt ipsa daret Deputatos ad eundem ad Insulam, vbi debebat esse Concilium pro Ecclesia. Et quod illi Deputati deferrent secum Determinationem Vniuersitatis pro D. Papa Clemente. Dati fuerunt Deputati concorditer per totam Vniuersitatem. Pro qua legatione electus fuit M. Guido Castellii concorditer via Spiritus sancti pro Natione nostra. En quantum fieret Determinatio Vniuersitatis pro vero Pontifice retinendo.

Extat ad hunc annum facta Declaratio in fauorem Clementis VII. ab Hugone Sabinensi Cardinale, vulgò de Britannia cognominato, quam mihi quoque Bonauentura Bauduisius Cœlestinus Parisiensis ex authentica membrana communicauit, estque eiusmodi.

In nomine Domini, Amen. Nouerint vniuersi & singuli quod anno à Natiuitate Domini 1384. die 25. mensis Febr. Indiēt. 7. Pontificatus sanctissimi in Christo Patris & D. nostri D. Clementis diuina prouidentia Papæ VII. anno 6. constitutus & personaliter existens in nostrorum Notariorum publicorum & testium subscriptorum ad hæc vocatorum specialiter & rogatorum præsentia Reuerend. in Christo Pater D. Hugo bonæ memoriæ Sabinensis S. Rom. Ecclesiæ Episcopus, Cardinalis Britannicæ vulgariter nuncupatus, sanus mente, licet senio contractus, ac viribus corporis debilitatus, infirmitate detentus & in lecto ægritudinis decumbens post receptionem vt dicebatur reuerenter Eucharistiæ Sacramenti, quod cum paulò ante receperat, dubitansque & incertus de hora vltimi exitus eiusdem volens veritati testimonium perhibere, & quantum in eo erat, cunctos reddere de sua conscientia certiores animo deliberato, certioratus de iure & de facto in sua vera conscientia & sub periculo damnationis animæ suæ, volensque stare dictis declarationibus & assertionibus infra scriptis in vita & in morte dixit, declarauit & asseruit se credere ac tenere firmiter sanctissimum in Christo Patrem & D. nostrum D. Clementem diuina prouidentia Papam VII. modernum fuisse & esse canonicè electum & assumptum ad summum Apostolatus apicem, ipsumque fuisse & esse verum Papam ac Vicarium Iesu Christi in Ecclesia sua sancta, Bartholomæumque olim Barrensem Archiepiscopum fuisse & esse Intrusum in sancta Sede Apostolica, Antipapam, excommunicatum ac damnatum: quinimo si foret sibi possibile in alio seculo coram Deo hanc veritatem esset ausus sustinere & persequi, & quod sanctissimus in Christo Pater ac D. noster D. Clemens ante assumptionem ad summum Apostolatus apicem; Robertus de Gebennis vulgariter nuncupatus non crederet quod pro exaltatione suæ personæ veller animam suam damnare, perpetuo populum Christianum decipere, circumuenire, & pro salute animæ suæ supplicauit humiliter D. nostro præfato Papæ, quatenus sibi concedere dignaretur indulgentiam plenariam omnium peccatorum suorum in hoc suæ mortis articulo, plenariamque licentiam restandi de facultatibus à Deo sibi collatis. De quibus omnibus & singulis tam pro testimonio conscientie suæ in fine suæ

DECLARATIO HUGONIS CARDINALIS PRO CLEMENTE

» vitæ, ac pro interesse fidei Catholicæ & totius Christianitatis voluit ac petijt
 » fieri publicum Instrumentum vnum vel plura, quoties opus erit, per Nos Nota-
 » rios publicos infra scriptos. Acta fuerunt hæc Auinione in domo habitationis
 » præfati D. Cardinalis bonæ memoriæ in camera sua secreta, an. die, mense,
 » Indictione & Pontificatu quibus supra, præsentibus Reuerendissimo in Christo
 » Patre ac D. D. I. S. Rom. Eccles. Cardinali Ambianensi vulgariter nuncupato,
 » necnon Briencio Prioris Legum Doctore, Cantore Ecclesiæ Cenomanensis ac
 » sacri Palatij causarum Apostolico Auditore, Fr. Bertrando de Lotharingia de
 » Ordine FF. Prædicatorum D. nostri Papæ Pœnitentiario, Ioan. Bernardi de
 » Nemauso Magistro in Medicina, Stephano Moysson in vtroque Iure Licentia-
 » to Auditore, Rigaldo Rogeti Camerario & Iacobo de Ponte Abbatis, Scho-
 » lastico Nannetensi, Cubiculario eiusdem bonæ memoriæ D. Cardinalis, &
 » pluribus alijs testibus ad præmissa vocatis specialiter & rogatis.

» Et ego Hugo Burgenfis de Flaigneyo Clericus Æduensis Diœcesis, publi-
 » cus Apostolica & Imperiali auctoritate Notarius, declarationi & assertioni ac
 » alijs præmissis, vnâ cum prænominatis testibus & discreto viro M. Guill. Mau-
 » ricij Notario infra scripto præsens interfui, eaque sic fieri vidi & audiui. Et hoc
 » præsens Instrumentum publicum alterius manu scriptum signo & subscriptio-
 » ne meis consuetis vnâ cum signo & subscriptione ipsius M. Guillelmi roborau
 » requisitus & rogatus in testimonium veritatis omnium præmissorum.

» Et ego Guill. Mauricij Clericus Nannetensis publicus Apostolica & Impe-
 » riali auctoritate Notarius declarationi, assertioni, singulisque alijs antedictis
 » vnâ cum Notario & testibus supra nominatis præsens fui, eaque sic fieri vidi &
 » audiui. Ideoque hoc publicum Instrumentum manu alterius scriptum signo
 » & subscriptione meis ad talia consuetis vnâ cum signo & subscriptione præfati
 » M. Hugonis Notarij roborau in fidem & testimonium omnium præmissorum
 » requisitus & rogatus.

1385.

Anno 1385. Minoritæ duplex Capitulum Generale tenuerunt; neque enim
 in Regnis tantum Christianis Schisma erat ob electionem vtriusque Pontificis,
 sed in ipsis Religiosorum familijs. Itaque qui Vrbanum agnoscebant, Patauij
 suum, qui Clementem in vrbe Gebennensi ad lacum Lemannum in Prouincia
 Viennensi suum celebrarunt. In Patauino constitutum est inter alia, *ne vllus*
Fratrum litteras Apostolicas impetraret ad Gradum Magisterij aliosue Academicos ob-
tinendos, neque alio quouis modo ad eos aspiraret absque Superiorum licentia, & ante sex
annorum cursum peractum, aliter priuandum in omnibus Facultatibus, nec pro
 Magistro reputandum: nec Ministrum Generalem in his absque Capituli Ge-
 neralis consensu dispensaturum deinceps: salua tamen semper summi Pontificis
 reuerentia, præsertim cum aliquem ob specialia merita ad huiusmodi Gradus
 promouebit; ita refert Wadinghus.

Ad hunc quoque annum extat Bulla Urbani V I. aduersus Mendicantes &
 quoscunque alios vitæ Monasticæ Sectatores, qui Confessiones audire, sacras
 Conciones habere, & multa alia munia Ecclesiastica obire contendebant, etiam
 non aditis Parochis, nec habita eorum licentia. Quæ quidem Bulla licet non
 pertineat propriè & directè ad Vniuersitatem: quia tamen sæpè aduersus eius-
 modi homines illi ea de re certandum fuit, non erit extra rem hisce Commen-
 tarijs inferere. Legitur autem apud Goblinum Personam ad annum 1385.

BULLA
 VRBANI
 VI. CON-
 TRA MEN-
 DICAN-
 TES.

» VRBANVS Episcopus seruus seruorum Dei, Dilectis filijs vniuersis Religio-
 » sis cuiuscunque Professionis vel Ordinis præsentibus litteras inspecturis Sal. &
 » Apostol. Benedic. Etsi animarum affectantes salutem, &c. Nos igitur qui ex
 » suscepti Apostolatus Officio . . . & infra. Vniuersitati vestræ per Apostolica
 » scripta in virtute S. obedientiæ districtè præcipiendo mandamus, quatenus
 » Parochianos diebus Dominicis & festiuis non recipiatis de cætero in Ecclesijs
 » seu Oratorijs vestris temerè ad Diuina, nec ipsos sine licentia Sacerdotis ad
 » Pœnitentiam aliquam admittere, cum si quis alieno Sacerdote iusta de causa
 » sua voluit confiteri peccata sua, secundum statuta Concilij Generalis licentiam
 » prius postulare ac etiam obtinere debet à proprio Sacerdote, vel alias sibi pri-
 » mò confiteri, & recipere absolutionis Beneficium ab eodem. Aliter namque
 » ipse absolui non poterit, cum duplex in iudicando funiculus pietatis & scientiæ

requiratur, quorum alterum in alieno constat deficere Sacerdote. Et ne Parochialibus Ecclesijs deuotio debita subtrahatur ante Missarum solemniam, ad quæ audienda Parochiani primâ diei parte in suis consueuerunt & debent Ecclesijs conuenire. Nequaquam enim Ecclesijs vestris supradictis nec hora ipsa solemnem eis faciatis sermones, ne propter hoc audiendos ad vos Populus confluens Parochiales Ecclesias derelinquat. Sed nec ad prædicandum solemniter ad illas Parochias accedatis nisi à Sacerdotibus earum Parochiarum fueritis inuitati, vel saltem ab illis humiliter petieritis & obtinueritis vos admitti. Et ut debitus honor Episcopis deferatur, eadem die quâ Diocæsanus Episcopus, vel alius loco eius solemniter prædicat maximè in Ecclesia Cathedrali, nullus vestrum in ea Ciuitate vel loco prædicare præsumat, ne salubris prædicationis Doctrina ex frequenti inculcatione quasi tædium generet & contemnatur, si verò in casu licito Parochianos alterius ad sepulturam (quam nemo sine iusta & rationabili causa temerè debet eligere) antiquis Parentum suorum dimissis sepulturis, in vestris Ecclesijs vos recipere contingat, omnium quæ obtentu huiusmodi sepulturæ fuistis consecuti, medietatem, vel tertiam partem, vel quartam iuxta felicis recordationis Gregorij Papæ Prædecessoris nostri Decretum & secundum consuetudinem regionis, etiam non requisiti infra octo dies à tempore receptionis eorum, Episcopo vel Sacerdote, de cuius Parochia mortuus est assumptus, exhiberi curetis. Et infra. Si quis verò vestrum huiusmodi præcepti transgressor Prouisionis nostræ extiterit, vel contra prædicta, vel aliquid prædictorum venire præsumperit, præter inobedientiæ vitium & Excommunicationis sententiam, quam de facto ipsum incurrere volumus, graui suo periculo subiaceat: & nihilominus à loci Diocæcano ad præmissa omnia & singula obseruanda Censura Ecclesiastica omni appellatione remota districtius compellatur, nullis ei contra hoc Indulgentijs, vel Priuilegijs Apostolicis valituris. Datum Neapoli xj. Kalend. Decemb. Pontif. nostri anno 7.

Eodem anno die 23. Iunii electus est in Rectorem *M. Henricus Rousselli*: quo Rectore statutum edidit Vniuersitas contra M. Ioannem Blanchard tunc Cancellarium Parisiensem, qui spretis & contemptis omnibus constitutionibus Apostolicis & Decretis Academicis à Licentiandis pecuniam exigebat, nomine laboris & temporis quod infumendum sibi erat in conferendis Gradibus. Legitur autem hocce statutum in antiquo libro Rectoris fol. 121. sub hoc intitulo. *Littera Vniuersitatis publicanda in sermonibus & Scholis facta in Rectoria Henrici Rousselli anno Domini 1385. die 7. mensis Iulij. Est autem huiusmodi.*

Vniuersis præsentis litteras inspecturis Vniuersitas Magistrorum & Scholarium Parisius studentium salutem in Filio virginis Gloriosæ. Quia ex decore membrorum tota resultat corporis pulchritudo & ad nostram peruenit notitiam quod M. Ioannes Blancardi Magister in Theologia & Cancellarius Ecclesiæ Parisiensis contra decorem Facultatis Theologiæ, quæ nostri Corporis venerabile membrum existit, quandam nouitatem aliàs inauditam nuper voluit attentare, ideo volentes honorem dictæ Facultatis & etiam aliarum, ac per hoc decori totius Vniuersitatis prædictæ, quantum possumus, salubriter promittere, vt mandata & priuilegia Apostolica, necnon & statuta & laudabiles consuetudines nostræ firmiter obseruentur, & vt Gradibus singularum Facultatum honor congruus deferatur, in nostra Congregatione Generali in S. Mathurino super hoc solemniter congregata deliberauimus & ordinauimus, quod si nunc vel aliàs Cancellarius prædictus in dicta Facultate, vel in aliqua aliarum de facto, cum de iure non possit, aliquos Bachelarios ad licentiam admitteret præter vel contra rationabiles deliberationes dictarum Facultatum fundatas in mandatis ac priuilegijs Apostolicis, aut statutis & laudabilibus consuetudinibus antedictis, nullus Magister, Bachalarius, Scholarius, aut Bedellus in huiusmodi licentijs, aut in actibus Scholasticis, vel alijs factis occasione huiusmodi actus fiendos concedere, tradere, vel aperire præsumat. Hoc autem volumus obseruare sub pœna resecationis & prinationis ab Vniuersitate prædicta. Datum in nostra Congregatione Generali celebrata in dicto S. Mathurino anno Domini 1385. 9. die mensis Iulij.

Ab hocce Vniuersitatis Decreto scribit Hemeræus prædictum Cancellarium appellationem ad Pontificium Tribunal significasse. Quid statuerit autem

STATV-
TVM VNI-
VERSITA-
TIS CON-
TRA CAN-
CELLA-
RIVM.

Pontifex, non habemus expressè. At certum est rem ad Senatam Parisiensem fuisse de latam, & pluribus diebus agitatam, à 5. scilicet Februarij ad 12. quâ Curia ampliavit, seu vt vulgus loquitur, appunctuavit. Rationes vtriusque Partis legere est in fastis Curia: Quas Nos quoque hisce Annalibus inferimus. Sic igitur ad diem 5. Februarij anno 1385. legitur.

Du Lundy 5. Feburier 1385.

LIS INTER
VNIVER-
SITATEM
ET CAN-
CELLA-
RIUM
PARIS.

CE iour le Chancelier de l'Vniuersité vint au Parlement & dist qu'il luy déplaist auoir procès & plaid contre l'Vniuersité & vouloit requerir de tout qu'il pouuoit & scauoit. Plus dit qu'il est Beneficier en l'Eglise de Paris, & est Chanoine non Prebendé & n'a en l'Eglise de Paris que l'Office & Dignité de Chancelier que le Pape luy a donné, comme cy-dessous sera touché plus à plain, & ne conuient ja recommander l'Eglise Nostre-Dame de Paris, qui est la mere du Roy nostre Sire; & quand l'Eglise de Paris vacque, & le Regale si est ouuert, la Chancellerie vacque, le Roy en a le profit & y commet vne bonne personne, & les profits & esmolumens sont au Roy. Dit qu'il est de belle nariuité, & deuant le Scisme de l'Eglise, il estoit bien & grandement Beneficié de mil à mil & cinq cents liures de rente, & si tost que le Scisme fut en l'Eglise, il adherit à la partie de Nostre S. Pere Clement, & perdit ce qu'il auoit lors, & dist qu'il est Maistre en Theologie, & seroit grand' pitié qu'il demeurast sans Benefice, pour ce que le Pape a donné & conferé au Chancelier la Chancellerie, cuidant estre de grand profit.

A dit qu'il a grand charge à cause de son Benefice, & ne valent pas les rentes ordinaires plus de 40. liures de rente par an. Et sy conuient que le Chancelier ait hostel au Cloistre qu'il conuient achepter, & encore après la mort n'est-il pas tout à son execution, mais tant seulement la moitié, & l'autre moitié à l'Eglise, & luy conuient mener estat & auoir sa maison atournée de beaux paremens, pour les Maistres & autres Gens qui viennent, & sy conuient qu'il ait Clercs & Seruiteurs comme il appartient, & comme les autres Chanceliers ont eu. Dit que le Chancelier doit faire sa residence sur son Benefice, & par consequent ne peut demeurer sur ses aultres Benefices, & en cecy perd les fruits de ses aultres Benefices, qui sont bien anotables, car il est Chanoine à Cambray & de Tournay. Dit que les Maistres en Theologie, quand ils sont faits Maistres, iurent faire vne bonne relation des Bacheliers à licentier, & iure chacun Maistre à part *de moribus & scientiâ*, & chacun Bachelier à licentier. Et en ce il conuient que le Chancelier dépende, & qu'il donne vin & espices. Car les Maistres qui l'interrogent sont de grand Estat, & avec ce le Chancelier informe avec eux qui ont repaire, & conuerse avec les Bacheliers à licentier de leurs Exempts & Science, & tout aux despens dudit Chancelier, & enregistre le Chancelier la Deposition d'vn chacun Maistre & ne souffriroit pas que son Clerc l'enregistraist. Et conuient après qu'il a deposition d'vn chacun soit releué, & en ce à peine. Et encore s'informe & est tenu interroger les Bacheliers à licentier & aussi les Maistres *super scientiâ & moribus*, de ceux qui sont à licentier comme il est dit, & est tenu en conscience preferer les dignes aux indignes. Dit que quand aucun Bachelier à licentier appete auoir bon lieu & honneste, s'il est de bon lignage ou s'il a lettres de Grands Seigneurs ou de Grandes Dames, il est en tres grand' perplexité, consideré son serment, & neantmoins il l'a tousiours gardé. Et ce doit estre pesé. Et n'est émolument tres grand pour telle peine & telle perplexité. Dit que quand on doit faire les Licentiez, le Chancelier doit faire vn serment, & en icelle recommander la Science & les Maistres, & en a peine. Et avec ce doit bailler les Birrets aux Licentiez & dire certaines paroles formelles, & sy doit aller dans la Salle de l'Euesque quand on fait les Licentiez, & arguer & faire ce qu'il appartient au Maistre & au Chancelier. Et tout ce *ex improviso*, Et en ce grand charge a. Et neantmoins il a pleu à l'Vniuersité mettre empeschement audit Chancelier en ses droits, & a baillé l'Vniuersité au Pape vne Requeste contre le Chancelier, lequel a fait proposer l'usage de ses Predecesseurs & de luy, &... qui

faisoit à recevoir. Et qui fut la besongne commis au Cardinal de Viarez & à vn aultre Cardinal. Parties oüyes il a esté commis au Cardinal de Laon ; & en sa Commission est contenu par exprés que *nihil moueatur pendente processu*, & a procedé le Cardinal selon la forme & la teneur de sa Commission, duquel il n'a esté rappellé ne reclamé. Et neantmoins ceux de l'Vniuersité ont pris cette complainte. Dit que les predecesseurs du Chancelier & le Chancelier ont vsé, & ont esté, & est encore ledit Chancelier en possession & saisine, d'auoir de chacun Bachelier au moins onze francs ; Et pour ce qu'il a enuoyé à chacun son signet *pro pena, labore & expensa*, non pas *pro licentia obtinenda*, & souuentes fois les Mendians enuoyent la plus honneste bourse. Dit que de Droit Diuin, Canon & Ciuil, *nemo tenetur propriis stipendiis militare*. Et est chose raisonnable & receuable, que celuy qui a peine, ait profit. Et nous veons que ceux qui lisent ordinairement au matin, & à cette ville, & à Orleans, ont collecté pour leur peine, & quelquefois que aucuns vsent du droit dont les predecesseurs ont vsé, & est fondé de Droit commun, tel fait est receuable. Et combien que les despens qu'il conuient faire *in Magisterio*, soient ramenez à trois mille gros tournois, Iean Andry dit que en ce n'est pas comprise la despense *priuati examinis*, ergo *pro priuato examine potest aliquid exigi vel recipi*. Et nous veons que les Maistres exigent Collecte des Escholiers. Vray est que se il auoit aucuns patures, il ne veut pas dire que ils fussent refusez de l'examen ; se ils estoient souffisans. Et en Droit Canon nous veons à Paris & à Orleans, en Loix & en Droit, les Licentiez payer plusieurs choses aux Maistres, & quand ils veulent estre Docteurs, ils doiuent d'autres droits. Et encore veons nous que les Receueurs des Nations & les Bediaux, ont profit des Coëffes & autres Droits à Orleans. Et en verité, Maistre Iean de la Chaleur Chancelier sans moyen auant le Chancelier, prit d'vn chacun Bachelier, au meins de dix francs en vne bourse ; & en vsant du Droit de ses predecesseurs & du sien, il est en possession & saisine de recevoir de chacun Bachelier licentier en Theologie, apres la commission du signet, dix francs du meins, par especial de ceux qui ont dequoy.

Dit que les Bacheliers & aussi les Maistres, jurent garder les Libertez & Statuts de l'Eglise de Paris & de la Chancelerie ; & faire reuerence à la personne du Chancelier, & consideré l'vsage, & la possession & saisine du Chancelier, & la fondation du Chancelier à tort & contre raison, ceux de l'Vniuersité ont prins leurs complaints.

Dit que nonobstant les procès pendans en la Cour de Rome comme dit est, les Maistres ont fait jurer les Bacheliers qui ne bailleront rien au Chancelier, combien que aucuns d'eux ont dit au Chancelier qui ne ly déplaisist, & pour ce a differé à enuoyer les signets, & à proceder comme il a accoustumé, & propose tout pertinent en cas de nouuelleté. A la recommandation de l'Vniuersité de Paris, dit que c'est vne des plus nobles du monde, & la vouloit recommander tant qu'il doit & est tenu. Et est la science de Theologie la plus noble qui soit, à ce que dit partie aduerse. Qui a acquis la science de Theologie à grand' peine, & conuient lire Sentences ; & apres attendre long-temps auant la licence. Respond le Chancelier qui n'est peine que d'estude, & se il y a peine, il y a honneur, profit & acquisition de Science, & que pour ce ils ne doibuent aucune chose payer, & nous le veons és petits enfans qui vont à l'Eschole, & années y vont & sont battus, & s'y payent salaire à leurs Maistres : Et ce que le Chancelier a, c'est *pro pœnâ, expensâ & labore*. Et du costé des Bacheliers n'a point de peine. Et quand le Chancelier leur enuoye le signet, pour estre licentiez, ils ont telle joye qui veulent pour ce faire aucune renumeration ne souffise pas à l'honneur qu'ils reçoient en son Benefice, & à faire les Licentiez. Il ne souffit pas auoir l'honneur sans prouffir. Et est le Chancelier digne d'auoir honneur, tant pour sa personne, comme pour la Science qu'il a acquise à grand labeur, & que il feust Chancelier sans profit, & mourust de faim, aucuns ne le diroit.

A dit son Conseil, que il est bon Clerc sans prejudice des autres, & qui ne examineroit que deux tesmoins, se auoit il salaire, par plus forte raison le

Chancelier le doit auoir pour la peine, despens & labeur, dont cy-dessus est faite mention.

Quant au delay d'enuoyer le signet du Chancelier aux Bacheliers à licentier, dont ceux de l'Vniuersité se sont plains, dit le Chancelier que ce ne fut le premier que les Maistres ont fait faire aux Bacheliers à licentier de rien payer au Chancelier, & que les Bacheliers fussent demeurez en la liberté qu'ils estoient auparavant le serment, le Chancelier n'eust pas differé à enuoyer son signet, & appert bien que les Bacheliers ne baillent rien *pro licentia obtinenda*, car ils enuoyent au Chancelier sa bourse & argent dedans, apres que ils ont receu son signet, & si tost que ils ont le signet, ils sont seurs *de licentia, &c.* & parce que ceux de l'Vniuersité se sont aydez de deux Bulles, esquelles ils dient estre contenu deux clauses à leur entention, dit le Chancelier qui n'a fait aucune chose contre lesdites Bulles ne les clauses qui y sont comprises, car la clause de l'une des Bulles parle *de licentia obtinenda*, & le Chancelier n'en demande rien, comme dit est. Et la clause de la seconde Bulle parle de donner aux Licentiez congé de commencer, que le Chancelier n'en doit aucune chose receuoir, & de ce il ne demande aucune chose, aussi n'en reçoit-il aucune chose.

Et à ce que dient ceux de l'Vniuersité, que le Chancelier iure garder les Droits & Libertez de l'Vniuersité, esquels est contenu qui ne doit aucune chose receuoir, dit que du serment il s'en rapporte à cil qu'il a fait, & ne fait rien contre les Droits, Staturs, Franchises & Libertez de l'Vniuersité, que aucunes d'icelles ne dient que le Chancelier ne puisse aucune chose receuoir *pro pana, expensu, & labore*. Et par ce appert que son serment demeure sain & entier.

Et à ce que ceux de l'Vniuersité ont fait proposer que le Chancelier a desiré la scedule qui luy fust présentée de par les Maistres en Theologie pour les Bacheliers à licentier.

Respond le Chancelier & dit qu'il n'a rien fait au contemp de l'Vniuersité des Maistres, mais pource que ladite scedule n'estoit pas en bonne forme, mais estoit contre les droits de la Chancellerie, il la desira; car le Chancelier assigne les lieux aux Bacheliers selon sa conscience, & par la dernière scedule, les Maistres assignoient les lieux, & disoient, la scedule telle première, telle seconde, & entreprennoient les Maistres, ce que compete à l'Office du Chancelier, & pour ce a desiré ladite scedule pour garder son droit. A ce que dient ceux de l'Vniuersité, que quand le Chancelier fut interrogé en l'Vniuersité, pourquoy il auoit desiré ladite scedule, il répondit qu'il n'estoit pas là venu pour répondre *de quolibet*, Répond le Chancelier qu'il répondit gratuitement, mais il dit que en telle Vniuersité a beaucoup de testes, & dit qu'il a toujours esté prest, & encores est, tenir ce que le Cardinal de Laon en voulust ordonner, mais ceux de l'Vniuersité ne l'ont pas voulu. Et si c'est que les Bacheliers à licentier seroient relaxez de leur serment, il enuoyra ses signets, dit que la complainte de ceux de l'Vniuersité n'est pas receuable, car ce que le Chancelier a fait en telle maniere, il l'a fait en vsant de ses droits, & est fondé de droit commun, & ainsi en ont vsé ses predecesseurs Chanceliers de Nostre Dame. Et considéré que les parties sont en procès en petitoire qui attrait à soy le possessoire à Cour de Rome, de ce dont il est ceans commis en cas possessoire, & ceux de l'Vniuersité n'ont aucuns exploits, ils ne seront à receuoir sur le possessoire, mesmement considéré qu'ils ont baillé leur Requeste sur le Petitoire au Pape, & par consequent ils confessent le Chancelier estre en possession, si ne sont à receuoir, au moins ils deuroient attendre la fin du procès de Cour de Rome.

Dit que le Pape a ordonné, que pendant le procès pendant deuant luy ou ses Commis, aucune chose ne soit innouée. Et ce est contenu par exprés en la commission du Cardinal de Laon; comme dit est, & la complainte que ceux de l'Vniuersité ont prise est nouée au prejudice des procès, & est desapointer le Chancelier & venir contre la Commission qui est passée en force de chose jugée, *Quare* conclud que ceux de l'Vniuersité ne facent à receuoir. Et propose & conclud tout pertinent en cas de noueleté, en cas de delay & recreance, considéré qu'il est mieux fondé que ceux de l'Vniuersité, par ce que dit est cy-

dessus. Et Nous veons que se vn Prestre chante pour autruy, combien que conuention pour son salaire ne soit pas honneste, toutefois il a salaire *pro penâ & labore*. Et cét exemple sert au principal & à la recreance, *Quia res spiritualis*. Et pour la recreance dit qu'il a és derrains exploits, & a jouty & vsé par les derrains années, & requiert le Procureur du Roy. A dit qui ne veut pas nier que l'Vniuersité ne soit fille du Roy, & qu'elle en chef & en membres ne soit en la fauegarde du Roy, mais il dit qu'il est membre de l'Eglise de Paris qui est mere du Roy, comme dit est au commencement, & a le Roy plus grand intereff, l'Eglise de Paris & la Chancellerie vacante, pour le Chancelier en cette matiere, que pour ceux de l'Vniuersité. Et dit le Chancelier qu'il est vn des Nobles membres de l'Vniuersité, & requiert à la Cour que quelque prouision soit faite pour les Bacheliers à licentier, considéré mesmement que ils sont plusieurs d'étranges Nations, de mettre en la main du Roy du meins chacun iusques à dix francs pour le Droit de Chancelier, se il obtient en fin de cause, & conclud à domages, intereffs & dépens.

Ceux de l'Vniuersité repliquent & dient que tout le principal en cette matiere, est d'une seruitute que on veult imposer sur l'Vniuersité, & est la science de la Theologie la plus noble, car elle parle des plus hautes matieres comme de la Foy, & de tant doit elle estre plus franche. Et dient que de Droit Humain, Diuin, Canon & Ciuil, on ne doit aucune chose receuoir *pro licentia obtinendâ*. Et s'aucun fait sur ce caution ou obligation, tout est dampné, & s'aucune chose est receuë, luy doit estre restituée. Dient que l'examen des Bacheliers en Theologie à licencier n'appartient pas au Chancelier, mais aux Maistres en la Science. Vray est que le Chancelier interroge les Maistres qui facent leur rapport, & il les croid. Et sont ceux de l'Vniuersité en possession & faisine, que le Chancelier doit enuoyer les signets ou son signet, aux Bacheliers à licencier dedans l'ordinaire de Noël, ou au mains dedans trois mois, & ce a iuré le Chancelier, & sur ce est faite Bulle, & sur ce s'affiet la complainte. Et se l'Vniuersité est la plus grande & la plus noble chose du monde, comme le Chancelier le confesse, tant doit elle estre plus franche, & de tant fait mains à receuoir le Chancelier à vouloir imposer seruitude sur eux. Et ne vault ce que le Chancelier dit que l'Eglise de Paris est mere du Roy, car ceux de l'Vniuersité n'ont rien à faire contre l'Euesque ne l'Eglise de Paris, mais seulement contre le Chancelier qui est subyet du Roy quant à la Temporalité. Quant à la personne du Chancelier que son Conseil a recommandé, dit le Conseil de l'Vniuersité qui luy dépleust en parler, mais il sert à sa cause, & pour ce conuient que le die. A dit que le Chancelier tient la partie de nostre saint Pere Clement, & quand il a esleu sa partie, il a fait ce que deuoit, & se il eust fait autrement, il eust mal fait, si n'en est pas tant à recommander que de merueilles, & de tant qu'il est plus Clerc est plus sage que dit son Conseil, de tant debuoir il mieux garder les Droits & Libertez del'Vniuersité, & que pour intereff transitoire pour son Benefice, il veille assèruir l'Vniuersité, il fait mal considéré mesmement qu'il est maistrisé en Theologie en l'Vniuersité, comme dit est, & se le Pape luy a conferé la Chancellerie, c'est *cum emolumentis rationabilibus*. Et se Chancellerie est de petit profit, le Chancelier l'a prise à sa charge, soit qu'elle luy soit conferée à sa requeste, ou *proprio motu* du Pape, & si ne s'enfuit pas que pour ce ceux de l'Vniuersité le doibuent payer ce que demande, & si gaigne les gros fruits de soy autres Beneficiers par le priuilege des Escholiers, & se il demeuroit à Tournay, Cambray ne luy vaulroit aucune chose *vt aqua*, car il n'auroit pas le Benefice qu'il a sur le Benefice de Chancellerie par le Priuilege de l'Vniuersité, & que comme Chancelier il n'est pas membre de l'Vniuersité, mais comme Maistre en Arts : & a juré garder les Droits & Libertez de l'Vniuersité *ad quemcunque statum contingat ipsum deuenire*. Et se pour la Chancellerie, il peut faire autre chose qu'il a iuré, il s'en est rapporté à sa conscience, à l'Estat du Chancelier & aux Charges de la Chancellerie.

Dient ceux de l'Vniuersité que se ne fait rien à propos & ne s'enfuit pas. Il conuient grand estat au Cancelier, *Ergo* les Theologiens qui sont les plus pauvres de l'Vniuersité : Car les Mendians en sont, qui n'ont rien qui ne leur soit

RATIONES
VNIVERSITATIS.

donné pour Dieu, le doivent payer, mais deubst tenir le Conseil de la Loy, qui dit que selon *reditum oportet expensam metiri non secundum expensam redditus: quare in authentica ut determinatus sit numerus Clericorum, &c.* Et en verité la Chancelerie ne regarde pas seulement la Faculté de Theologie, mais maintes Facultez, Decret, Medecine & les Arts, desquelles le Chancelier n'a autre chose. Et pieça jurerent ensemble les Canonistes, qui ne payeroient que vn franc pour le signer, & plus rien payent pieça. Aussi le Pape Urbain donna vne Bulle par laquelle il veut que les Artistes iurassent qui ne payeroient rien, & ainsi le gardent. Et n'est pas la possession du Chancelier receuable qu'il ait son estat sur les pauvres Theologiens *qui non curant de mundanis*; Et s'aucune chose ont payé au temps passé, c'est abus du costé du Chancelier.

Quant aux mises & dépens que le Chancelier se dit faire en l'examen, dient ceux de l'Vniuersité, qui n'est pas necessité donner vin & épices, & se il le fait volontairement, il ne doit pas estre imputé aux Bacheliers, & à dire que les Bacheliers au long de l'an, lesquels peuuent recevoir salaire *pro penna & labore*, & du Chancelier qui souloit s'informer, lequel est le plus suffisant des Bacheliers à licencier. Et si ne prenent ceux qui lisent au matin que vn franc de chacun Escholier, & le Chancelier prend tout ce qu'il peut auoir. Et si lisent ceux du matin pour les Escholiers, & le Chancelier, fait son debuoir: Et si ne va à l'échole qui ne veut, & se vn demande salaire, il ne conuient que aller à l'autre; mais *secus Cancellario*, car on ne peut aller à l'autre. Et se on dit que se facent pas licentier les Bacheliers, ils auroient perdu leur temps. Et si a le Chancelier reuenu à cause de son Benefice, & sont les charges de son Benefice, faire ce dont il veut auoir profit. Et tiennent les Docteurs que les Maistres ne doivent aucune chose recevoir des pauvres Escholiers. Et se vn Maistre doit lire à cause de son Benefice, il ne doit pour sa lecture aucune chose recevoir, à ce que dit le Chancelier, *Spirituale non potest vendi; & si consuetudo sit in contrarium, potest recipi*, comme és Confessions, és Sepultures, és mariages, &c. Répond *quod nihil est & si ita esset*, si ne pourroit-on dénier les Sepultures, ne les autres choses spirituelles. Si ne peut le Chancelier empescher la commission & la licence, qui est chose spirituelle, & seroit en ce cas plus grand inconuenient donner argent que pour vn Benefice, car en matiere de Benefice, aucun prejudice n'est fait à autruy, mais au cas present le Chancelier seroit prejudice à vn en preferant vn indigne au plus digne, qui parle *de operario qui dignus est mercede sua*, & que cil qui vint à Vespres, & cil qui vint du matin, ne fait à leur intention. Et tels argumens que fait le Chancelier ne sont que Argumens *ad nomina*, & si n'eurent point de salaire les Ourriers iusques apres l'œuure fait, & le Chancelier veut auoir auant, & ne prend-on rien à Orleans en tel cas, & s'en prend aucune chose ailleurs, c'est mal prins. A ce que dit le Chancelier que Iean Andry tient en matiere *de Magistris*, que on peut prendre salaire *ratione priuati examinis*, c'est à entendre de ce que les Bacheliers dépendent en vin, busches, épices en l'examen, & volontairement, & si le font les Bacheliers pour eux. Et se en Droit Canon à Paris, le premier Docteur eslis le Bachelier qui vient, & le second apres, *& sic de aliis*, c'est pour l'honneur, & pour ce n'est fait aucun prejudice à vn tiers, *secus*, au cas present. Et se le Chancelier a petits fruits, à cause de son Benefice, qu'il en restraigne son estat, ou laisse son Benefice. Et nous veons que vn Confesseur a plus grand' peine à ouyr confessions, & si ne peut aucune chose exiger. Et souloit anciennement le Chancelier auoir ses despens en l'Hostel de l'Euesque. Et supposé que la Chancelerie ne vaulsist aucune chose, si est tenu le Chancelier faire les Licentiez, & dient que le Chancelier precedant le Chancelier qui est à present, faisoit iurer ceux qui portoient les signets, qui ne exigeroient ou ne demanderoient aucune chose. Et vne fois vn Bachelier luy enuoya argent, mais il en renuoya la moitié: & si ne scauoit rien l'Vniuersité de ces choses, car il se faisoit si secretement, que ces deux demeurassent ensemble, l'y en enuoyast ce qu'il vouldist au Chancelier si secretement, que son Conseigne n'en sceust rien, & se faisoit cela clandestinement, que ly vn ne scauoit rien de l'autre, & telle clandestineré *nihil operatur*, & de tant que ont a plus vsé au contraire c'est plus grand abus, & seroit contre le serment

ment du Chancelier, & *incurrere perjurium, ergo* non receuable.

A ce que dit le Chancelier, que quand en a enuoyé le signer, le Bachelier est leur *de licentiâ*, & lors paye au Chancelier ce qui demande. Dient ceux de l'Vniuersité que par ce appert que leurs conclusions leur doiuent estre faites, car puisque il doit enuoyer franchement le signer, & apres franchement licentier; il s'en suit necessairement que leurs conclusions leur doiuent estre faites. Et se il doit aucune chose auoir des Bacheliers, se l'enuoye querir apres la licence, entant qui touche la scedule qui estoit scellée du Scéel du Doyen de la Faculté de Theologie, & fut déchirée par le Chancelier. Dient qu'il ne la deust pas auoir déchirée si depiteusement qui fist, mesmement qui disoient en leur scedule qui ne vouloient pas arter le Chancelier plus qu'ils deuoient.

A ce qui dit qu'ils auoient fait iurer les Bacheliers, qui ne bailleroient aucune chose, & que pour ce leur auoient osté leur franche faculté, dient que les Bacheliers iurent selon la teneur des Statuts, qui ne bailleront aucune chose *pro licentiâ obtinenda*, & aussi dit le Chancelier qui n'en veut rien auoir, & n'ont pas iuré qu'ils ne bailleroient rien *pro pœnâ & labore*, si n'en peut douloir le Chancelier. Et consideré que les Bacheliers auoient la faculté de donner, ou de non donner, & ils ont juré de non donner, leur serment vaut. Et ne se peut douloir le Chancelier, que la faculté de donner soit ostée aux Bacheliers, comme en semblable cas *liberum est dare vel non dare Presbytero pro Confessionibus*, iure qui ne donra rien, le Prestre ne se peut douloir que l'on ait osté la franche volenté de donner. Dient que le Chancelier a baillé articles deuant le Pape, qui peut librement recepuoir *munusculum*, non exigere, si ne fait à recepuoir à dire que vn Bachelier doit bailler du mains iusques à dix francs, puisque vne fois il a confessé en iugement de recepuoir *munusculum*, sans declarer aucune somme; Et si est faite la Confession *inter easdem personas*, & en verité en don ou prestation volontaire, on ne peut acquerir possession ne prescription, *etiam* par 100. ans, combien que la Loy ou la matiere traitée fust conseillée, que qui veult eschier debat donne vn en chapons, & l'autre avec vin, ou aultre chose, & si ne sont pas dix francs que le Chancelier veut auoir le *munusculum*. Et consideré que le Chancelier a vne fois dit deuant le Pape qui peut receuoir *munusculum*, qui est chose incertaine, il n'a pû acquerir possession, car promesse de chose incertaine ne vaudroit rien de Droit Escrit, & ne pourroit le Chancelier acquerir petitoire en cette matiere, non feroit-il donc possessoire, & que quand il a esté ceans, & il a trouué que ce qui maintenoit de *munusculo*, ne se pouuoit soustenir, il a pris cette couleur de *pœnâ & labore*, & appert que chose que die le Chancelier, ne sont que choses controuées, car il maintient auoir dix francs, & l'an soixante il n'estoit encore aucuns francs, que auoit-il parauant, & se il dit dix liures paris ou tournois, il eust plus grand' couleur, & ne pourroit prouuer le Chancelier ce qui maintient, & plusieurs n'ont voulu payer pour doute de conscience. Et n'est pas fondé le Chancelier de Droit commun, mais n'a aucun fondement en cette matiere, mais est l'Vniuersité fondée de Droit commun. Et soit consideré ce que l'on fait es autres Facultez, où l'on ne paye aucune chose.

Quant au procez de Cour de Rome, disent que le Chancelier, ne fait à receuoir à s'en ayder affin de non receuoir, se il n'en fait prompte foy. Et outre dient que le Chancelier a fait plusieurs abus par conuenances & autrement. Et affin qu'il en fust puny, ils ont baillé vne supplication au Pape par la maniere de supplication, en denonçant non pas qu'ils ne voulsissent faire parties, & le Pape a commis la cause à deux Cardinaux, pour sçauoir la verité des faits. La besongne a esté commise au Cardinal de Laon, & pareillement a baillé le Chancelier articles pour faire information de son innocence. Vray que il est en appel contre aucuns singulierement, & a obtenu Lettres que aucunes choses ne soient innouées, & de reparer les attentats; mais ailleurs n'a point de procès de ce dont il est debat ceans. Et se vn pays constitué vn Procureur pour denoncer au Seigneur son Iuge estre corrompu, il ne pourroit aucune chose prendre pendant le procès, non doit faire le Chancelier au cas present. Et

ne confessent pas ceux de l'Vniuersité que le Chancelier puisse aucune chose prandre, ne sa possession, se ils ont baillé supplication au Pape, & oncques mais n'est parlé en jugement de cette matiere fors maintenant, & de droit intenté, reuendication, ne confesse pas possesseur le Defenseur, *quia contra colonum qui non possidet, competit reuendicatio*. Et se partie dit que par le styl de ceans, partie qui intente petitoire confesse sa partie possessoire, dient ceux de l'Vniuersité, qui n'ont point ceans baillé de libelle petitoire, mais en Cour de Rome où il n'a point de tel styl de ceans, mais y vse l'on de Droit Escrit, & le libelle baillié, illec il n'aura pas tel profit que se il estoit baillié ceans, mais tel seulement que il auroit illec. Et outre ils le sont doluz au Pape des abus & corruptelles; & ceans de *licentiâ liberè obtinendâ*. Et pour procès de Cour d'Eglise le procès de ceans ne doit point cesser. Et combien que pour vn procès fait en Cour Souueraine, vn procès fait en Cour subiette doit cesser, la Cour de ceans est voisine de la Cour de Rome, si appert qui sont bien à recepuoir, non partie aduerse. Et dient que les Bulles dont ils s'aident comprennent toute l'Vniuersité, & toutes les Facultez.

Quant à la recreance, dient qu'ils ont les derrains exploits, & vouloient garder l'honneur du Chancelier & de la Chancelerie; mais en ce que le Chancelier demande, n'a point d'honneur, mais est corruptele, & ne doiuent iurer les Maistres au Chancelier, fors seulement de déposer loyaument des Bacheliers à licentier, & se ils iurent plus, *malè*: mais le garde le Chancelier qui a iuré les Bulles dont ceux de l'Vniuersité s'aydent, & sont fondez de tout Droit commun, & de toute raison, & le Chancelier n'a aucuns exploits, mais vn abus clandestin.

CE iour Mardy sixiesme de Feburier, & supposé qui fust si constant, que pour rien il ne voulsist estre corrompu, vn aultre Chancelier qui sera après ne fera pas si constant, & si donne occasion d'estre corrompu, & feroit elprés de mal, & pecheroit qui donroit aucune chose. Et au premier Iubilé du Chancelier il aduint que vn Bachelier indigne fut preferé es Vesperies. Le Chancelier volt empeschier le Licentié, si il n'auoit robes & argent, & le conuient faire cesser par les Euesques de Genève & de Lodéve. Et lors le Chancelier dist, *Filius meus primogenitus me debonestauit*. Dient qu'il y ot vn Carme Breron qui impetra Bulles pour estre Maistre en Theologie. Nonobstant les Bulles, les Maistres furent d'accord que ce Carme ne feroit point receu. Et neantmoins le Chancelier fit faire marché avec le Carme qui feroit Licentié pour cent francs, dont il en bailla les quarante, & quand il ot le signer, il dist *Nescio vos*, & pour ce le Chancelier retient encore la Bulle. Vn autre Carme y ot appellé Maistre Bernard suffisant & bon Clerc, présenté au Pape par le Chapitre General & Bullé; & ce nonobstant le Chancelier ne le volt receuoir, iufques à ce qu'il ot quarante francs; & quand on luy en offrit trente, il dist que IESVS-CHRIST fut vendu trente deniers. Et d'un Iacobin qui auoit Bulle, il ot vingt francs & vne queuë de vin de Beauuetin. Et telles choses sont corrupteles & grands abus. Et combien que le Chancelier ne doye faire licentier sans les Maistres, neantmoins il en a fait au derrain Iubilé, au moins du consentement de la moure partie des Maistres. Et dient les Artians ce qu'ils ont dit cy-dessus. Iurent qu'ils ne bailleront aucune chose au Chancelier, aux Examineurs & à leurs Familiers. Et ne vaut pour le Chancelier que les Licentiez en Arts facent le serment, pource qui dit qu'il est contre luy, & pour ce ne peut estre maistrisé. Car iamais ne le feroient sans faire si apres que certe coustume n'est pas receuable, que les Bacheliers payent les despens du Chancelier, & aussi tels despens sont faits pour l'honneur du Chancelier. Et combien que de ce autres ayent profits, le Chancelier n'en peut faire demande contre eux.

Quant à ce que le Chancelier demande *pro labore*, dient ou que le Chancelier doit faire le Sermon & les aultres charges ou non. Se il le doit, & il le fait, il ne peut aucune chose demander. Et se il ne le doit faire, il ne doit aucune chose

auoir. Et en verité il ne conuient ja faire Sermon, mais suffit la Beneiffon. Et l'examen que fait le Chancelier, n'est pas pour les Bacheliers, mais pour luy mefme, afin qu'il soit instruit *de scientia & moribus* pour appaifer la conscience & pour faire son Iugement. Et pourra le Chancelier examiner *super vita & moribus* d'aucun Bachelier, tesmoins ses haineurs, dont le Chancelier n'en fçaura rien. Et pour ce sera detraict à la bonne renommée du Bachelier qui payait tels despens, nuls ne le dirent se le Chancelier examinaft tesmoins à la requeste du Bachelier. Ce que dit le Chancelier, peut auoit couleur & est le Chancelier debteur de donner la Sentence libre, si n'en doit aucune chose recevoir, si comme s'aucuns disoit à vn Iuge, *Donnez pour moy ou contre moy Sentence, Iuge & ie vous donray 100. francs*, combienque ne face point de mal de donner la Sentence, toutefois il n'en doit aucune chose recevoir *Quia debitor est Iustitie*. Et en parlent les Iuifs en disant *les Grands Rabis vendent Lettre & Science*, & seroit empescher les œuures de Charité, & le bien public. Car les pauures n'auroient dequoy payer, & les Riches pourroient estre si eschars qui ne voudroient aucune chose bailler, & par ce aucuns ne seroient licentiez. Et est contre bonnes mœurs. Et considéré que on ne doit aucune chose prendre *pro re spirituali*, non fait on *pro accessorio*, mais est symoniaque. Et quelque chose que dit le Chancelier, ce qui veut auoir, est *pro licentia obtinenda*, & non pas *pro pœna & labore*, & ne doit pas estre plus dampnée, ne de pejeure condition certe noble Faculté de Theologie que les autres Facultés qui ne payent rien. Et en verité il ya plus grand' peine à faire les Licentiez en Arts que les Licentiez en Theologie, car il conuient querir Tempteurs aux despens du Chancelier. Et si sont les Theologiens les plus pauures, car ils n'ont point de pratique, & leur semble que ce que le Chancelier veut auoir est *Simoniacum*; & tout le contraire, est *hereticum*, & appert par deux Bulles que le Chancelier ne doit aucune chose auoir. Et puis qu'il ne peut aucune chose auoir *pro licentia*, non fait-il *pro pœna & labore*. Et la susdite Bulle parle simplement, & de droit Diuin, Canon & Ciuil le Chancelier ne peut aucune chose prendre après la Decretale du Chancelier de Nostre-Dame & considéré que de Droit, comme dit est, le Chancelier ne peut aucune chose recevoir. Et après le Pape le defend encore par Bulle, il appert que le Chancelier ne peut rien prendre, ou autrement la Bulle n'adjousteroit aucune chose nouvelle, *nisi sub quocunque pretextu* ledit Chancelier ne pouuoit aucune chose prendre ou recevoir. Et ne se peut asseoir coustume au contraire, car elle induiroit peché.

A ce que dit le Chancelier qu'un Docteur ou vn Maistre peut recevoir de ses Escholiers salaire *pro pœna & labore*, dient ceux de l'Vniuersité que *Iuris est*, & de droit *exigere possunt* & ne prennent rien à Paris les Docteurs en Decret. Et s'y a difference de ceux qui lisent au matin. Quant à l'adjonction du Procureur du Roy dient que la raison de partie aduersé n'est pas suffisant pour auoir le Procureur-du Roy se la raison procedoit tousiours, toutefois qui seroit en debat des rentes d'une Prebende qui pourroit cheoir en Regale, le Procureur du Roy seroit adioint avec la partie qui seroit interest trop loing, & si ne sont pas au Roy les fruits de la Chancelerie quand elle vacque en Regale, & est le Roy *Respublica* & cette matiere touche la chose publique, & l'Vniuersité fille du Roy. Quant à la Prouision, elle doit estre faite à ce qu'ils dient sans caution en escriuant les noms des Bacheliers à licentier, si comme en matiere de peage. Et se le propos du Chancelier procedoit *pro pœna & labore* les Bons qui seroient receuz à la licence payeroient pour les mauuais qui seroient deboutez & si auroient plus donné de peinc & de labour au Chancelier que les Bons; concluent qui faent à recevoir non le Chancelier, autrement comme dessus.

Et pour ce que le Chancelier & son Aduocat ont dit que ceux de l'Vniuersité ont parlé bien auant de cette matiere, en tant qu'ils ont dit que ce que le Chancelier veut auoir est *Simoniacum*, & dire le contraire est *hereticum*, & pour cel' Aduocat faisoit doute de Duplique, La Cour a dit à l'Aduocat qui die tout ce qui voudra Iudiciairement en cette matiere, & aucune chose n'en sera demandé au Chancelier ne à l'Aduocat pour l'Vniuersité, & de ce a esté assez

d'accord ladite Vniuersité, & l'Aduocat a requis pour luy & pour le Chancelier ne monstroit point le procez dont il s'ayde afin de non recevoir, & il a protesté au contraire.

Du Lundy 12. Febvrier, le Chancelier de Nostre-Dame duplique que son entention n'est pas aucune chose auoir *pro licentiâ obtinendâ*, mais seulement *pro pena & labore*, & dit que cette matiere chet en briefs termes, & dit que l'Eglise de Nostre-Dame de Paris est mere du Roy nostre Sire, & recite comment il fouloit tenir de mil à mil & cinq cens liures de rente en Benefices qu'il a perduës pour le Scisme de l'Eglise, & n'eust pas le Chancelier accepté le Benefice s'il ne fust de plus grand profit que dit partie aduersé. Et font faire ceste complainte aucuns singuliers indignez de ce qu'ils n'ont pas eu si bons lieux en la licence qui vouloient.

Finablement parties oties au long en repliquant & dupliquant, Appointé est que les Parties escriront par maniere de memoire, & verra la Cour la Complainte, les Bulles & aultres lettres de Ceux de l'Vniuersité, & commettra aucuns de la Cour pour parler au Cardinal de Laon du Procés de Cour de Rome; & mettront lesdites Parties deuers la Cour, tout ce dont ils se vouloient ayder en cette matiere, & escrirount lesdites Parties à toutes leurs fins, Playdoyez; Et tout consideré la Cour fera droit.

Et neantmoins la Cour pour ce qui est enregistré & par les lettres des Parties prendra auis sur la recreance & prouision des Bacheliers à licentier au meins sur ladite prouision, & reserue la Cour interroger le Recteur & les Maistres sur aucuns points que bon semblera à la Cour touchant cette matiere, & se il est métier, il ordonnera sus l'adjonction du Procureur du Roy.

1386.

Anno 1386. mense Decembri electus est in Rectorem M. Ioannes Morame: quo Rectore receptus est & admissus inter Pergamenarios & Librarios Iuratos Ioannes Monachi: quam in rem extant litteræ receptionis in Tabulario Vniuersitatis hisce characteribus notatæ D. 18. P. latæ 23. mensis Febr. sub signaturæ I. Gorelli cum syngrapha, eandemque planè formulam continentes quâ hodie vtimur.

Eodem Rectore Ioannes Abbas San. Genouefianus & Petrus de Alliaco actu Regens in Theologia & Magnus Magister Collegij Nauarrici Statuta quædam condiderunt pro Collegio de Hubanto, vulgo de l'*Aue Maria*, cuius erant Gubernatores primarij; quam in rem confectum est Instrumentum tale habens initium. *Vniuersis præsentibus litteras inspecturis Ioannes permissione diuina Abbas Monasterij S. Genouefæ Parisiensis, ad S. Sedem Apostolicam nullo medio pertinentis, & Petrus de Alliaco actu regens Parisius in Facultate Theologiae & Magister Collegij Campaniæ in Domino salutem. Cum tam virtute litterarum Testamentariarum defuncti M. Ioannis de Hubanto quondam Clerici D. Regis Præfidentis in sua Camera Inquestarum quàm aliarum litterarum antiquarum & Instrumentorum publicorum, nec non per litteras renunciatorias Reuerendorum Patrum DD. Prioris & Conuentus B. Mariæ Vallis. viridis Ord. Cartusienfis & Abbatis S. Victoris prope Parisios diffusè potest apparere, ad nos spectare & pertinere dignoscatur omnimodè dispositionem & regimen Collegij siue Domus per ipsum M. Ioannem pridem fundati, &c.*

Eodem Rectore actum est de mittendo Rotulo ad Clementem, & delecti in singulis Nationibus & Facultatibus Compositores eiusdem seu Inrotulatores, ijsque certum salarium attributum, & Nuncijs seu Portitoribus, à præsentibus & absentibus exigendum, qua de re sic legitur in Reg. Nationis Picardicæ.

Anno Domini 1386. 9. die mensis Martij hora Primarum B. Mariæ post Missam Nationis, Natione Picardorum sufficienter vocatâ per Bedellum, vt moris est, apud S. Iulianum pauperem ad eligendum Inrotulatores Nationis pro Rotulo Vniuersitatis, ad taxandum salarium ipsorum & Nuncij M. Girardi de Vsignyaco aliàs per Vniuersitatem conclusi in Nuncium Nationis & præsentati in Congregatione Generali apud S. Maturinum Vniuersitati per Procuratorem Nationis. Visis quibusdam aliàs inferius declarandis viâ scrutiniij fuerunt electi Inrotulatores MM. Ioannes Motelli, Philippus Augi, Ioan.

Hougnart, Io. Bufferi; fuitque salarium Inrotulatorum 4. Albi pro præsentibus, & 8. pro absentibus. Salariumque prædicti Nunciij 16. solidi pro præsentibus & 32. sol. pro absentibus.

Eodem anno Hæresis Wicleffiana, licet autore mortuo, plurimum inuauit, tantâque insolentiâ, ut eiusdem fautores spretis Ecclesiæ Prælati eorumque mandatis eam publicè spargerent & prædicarent. Itaque Ioannes Cantuariensis Archiprælul adscitis Magistris Oxoniensibus & in consilium aduocatis contra eos sic statuit.

Reuerendus in Christo Pater D. Ioannes Dei gratia Cantuarensis Archiepiscopus vltima die mensis April. Indictione 14. pro tribunali sedens in Ecclesia B. Mariæ de Arcubus Londoniæ assidentibus sibi venerabilibus Patribus DD. Oliuero Lincolnensi, Godefrido Vigornienti & Richardo Herfordensi Episcopis, præsentibus etiam Officiali Curie Cantuar. & Cancellario Vniuersitatis Oxoniensis cum quinque Archidiaconis, Doctoribus in utroque iure & alijs venerabilibus personis & multitudine copiosa infra scriptos errores, quos de nouo audierat in sua prouincia suscitatos, tanquam hæreses declarauit & pronunciauit esse damnatos in scriptis proferens sub hac forma. Istos articulos infra scriptos inter hæreses damnatos in se & sui similibus numerandos esse credimus, & hæreticos censemus pertinaces eorum & omnium & cuiuslibet defensores.

§. Art. 1. quod Corpus Christi mortuum nullam habuit formam substantialem eandem quam habuit viuum.

§. Artic. 2. quod in morte fuit introducta noua forma substantialis & noua species vel natura, quamuis non noua assumptione vel vnione verborum copulata. Ex quo sequitur quod Filius Dei non fuerit homo sed alterius speciei innominatæ.

§. 3. Quod per nullam formam vel naturam de nouo introductam per mortem facta fuisset transubstantiatio Panis virtute verborum sacramentalium, scilicet, *Hoc est Corpus meum*, si in triduo mortis facta fuisset consecratio.

§. 4. Quod modò, scilicet post resurrectionem Christi in virtute verborum Sacramentalium conuertitur totus panis in totum Corpus Christi viuum. Ita quod materia Panis conuertitur in materiam Corporis Christi, & forma Panis conuertitur in formam Corporis, scilicet in id quod est anima intellectiua, secundum quod Corporis est & dat esse corporeum. Et hoc virtute verborum Sacramentalium.

§. 5. Identitatem fuisse numeralem Corporis Christi mortui cum eius corpore viuo tantummodo propter identitatem materiæ, diuisionem interuntarum & habitudinis ipsarum ad animam intellectiuam quæ immortalis est. Insuper esse identitatem numeralem Corporis viui & mortui ratione existentie vtriusque in eadem hypostasi verbi.

§. 6. Corpus cuiuscunque sancti vel hominis mortuum, antequam sit per putredinem mutatum in auras vel elementa, non esse idem numero cum corpore eius viuo nisi secundum quid, videlicet ratione materiæ communis, sicut sunt vnum quæ inuicem transmutantur, ut caro & vermis & ratione accidentis communis, scilicet Quantitatis; simpliciter autem esse diuisum corpus mortuum à viuo specie & numero.

§. 7. Quod qui vult ita docere, non tenetur in talibus fidem adhibere auctoritati Papæ Gregorij vel Augustini & similium, aut cuiuscunque Magistri, sed tantum Bibliæ & necessariæ rationi.

§. 8. Est quod in homine est tantum vna forma, scilicet anima rationalis, & nulla alia forma substantialis. Ex qua opinione sequi videntur omnes hæreses prædictæ.

Leguntur apud Knygthonem alij errores numero 25. quos ijdem Hæretici licet sæpius increpiti & damnati, nihilominus impune spargebant.

1. Quod Papa modernus Vrbanus VI. non gerit vices B. Petri in terris, sed est Filius Antichristi; nec erat verus Papa à tempore Siluestri.

2. Item quod Papa non potest concedere aliquas indulgentias, nec Episcopus.

- » pi quicumque , & quod omnes confidentes in huiusmodi indulgentijs , sunt
» maledicti.
- » 3. Item quod Papa non potest condere Canones , Decretales seu Constitu-
» tiones , & si quos condiderit , nullus tenetur eos obseruare.
- » 4. Item quod ex sola cordis contritione deletur omne peccatum absque
» oris confessione , nec requiritur oris confessio etiam vbi copia Sacerdotum ha-
» beri poterit.
- » 5. Item quod imagines Crucifixi , B. Virginis aliorumque sanctorum nullo
» modo sunt venerandæ , imò ipsas vel picturas aliquas quomodolibet veneran-
» tes peccant & idololatriam committunt , & quod Deus non facit aliqua mira-
» cula per illas , & quod omnes facientes peregrinationes ad ipsas vel eas aliquo
» modo adorantes lumen vel alias deuotiones coram ipsis imaginibus exhibentes ,
» sunt maledicti.
- » 6. Item quod non tenet neque ligat excommunicatio Papæ vel Episcopi.
- » 7. Item quod non est supplicandum sanctis orare pro viuentibus , nec di-
» cenda est Litania. Affirmant enim Deum omnia facere , ipsos nihil facere pos-
» se quos sanctos vocamus , sed multos eorum prædicant esse in inferno quorum
» festa celebrantur.
- » 8. Item quod non est decimandum Rectori existenti in peccato mortali.
» Nec oblationes aut donationes pecuniales sunt faciendæ in purificationibus
» mulierum nec in celebrationibus Missarum pro defunctis.
- » 9. Item quod Presbyteri & Diaconi quicumque tenentur & debent Popu-
» lo publicè prædicare ratione Ordinis suscepti , licet populum non habeant nec
» curam animarum.
- » 10. Item quod Papa , Cardinales , Archiepiscopi , Episcopi , Archidiaconi ,
» Decani , Officiales , vtique omnes personæ maiores Ecclesiæ sunt maledicti.
- » 11. Item quod nullus intrabit Regnum cœlorum nisi omnibus renunciaue-
» rit ea dando pauperibus , solum Deum sequendo modo ipsorum.
- » 12. Item quod vir vel mulier offerendo Sacerdoti denarium petendo pro
» ipso Missam celebrari , tam ille quàm Sacerdos sic recipiens sunt maledicti.
- » 13. Quod omnia inter Clericos debent esse communia.
- » 14. Quod est contra sacram scripturam quod Clerici habeant possessiones
» temporales.
- » 15. Item quod diuina Officia non sunt cantanda cum nota & quod Deus
» non delectatur in eiusmodi Cantu.
- » 16. Item quod non licet aliquo modo iurare.
- » 17. Item quod illud quod fuit panis ante consecrationem in Sacramento
» altaris , post Consecrationem non est Corpus Christi , sed signum rei non
» ipsa res.
- » 18. Item quod quilibet Presbyter existens in peccato mortali , non conficit
» neque baptizat , nec confert aliquod Sacramentum.
- » 19. Item quod non potius orandum est in Ecclesia quàm alibi.
- » 20. Item quod festa sanctorum , scilicet Srephani , Laurentij , Margaretae ,
» Katherinæ & aliorum sanctorum non sunt colenda neque celebranda ; eo quod
» nescitur vt dicunt , vtrum sunt damnati vel non : nec credendum est neque
» standum eorum Canonizationi & approbationi dictorum sanctorum factæ per
» Curiam Rom. in hac parte.
- » 21. Item quod sancta Trinitas nullo modo est figuranda , formanda nec de-
» pingenda in ea forma qua communiter depingitur per totam Ecclesiam.
- » 22. Item quod nullus Rector vel Vicarius , aut Prælatus aliquis excusatur à
» personali residentia facienda in suis Beneficijs , commorando in obsequijs Epif-
» coporum , Archiepiscopi seu Papæ.
- » 23. Item non licet Presbytero locare operas suas.
- » 24. Item quod Rectores & Vicarij non celebrantes , nec ministrantes Sa-
» cramenta Ecclesiastica etiam remouendi & alij loco eorum instituendi , quia
» indigni sunt & dissipatores bonorum Ecclesiæ.
- » 25. Item quod viri Ecclesiastici non deberent tam validis incedere equis ,
» nec vti tantis iocalibus , vestibus pretiosis aut prandijs delicatis , sed omnibus
»

renunciare & dare ea pauperibus, pedibusque incedentes accipientesque baculos in manibus formam pauperum suscipientes alijs dando exempla per conuersationem.

Ad comprimendam horum hominum insolentiam Richardus Rex de consilio Procerum litteras Parentes dat ad omnes Regni sui Comitatus, iubetque per Inquisitores libros Turbatorum istorum inuestigari, & rebelles carceribus mancipari. Tales verò sunt.

RICHARDVS Dei gratia Rex Angliæ & Franciæ, & Dominus Hiberniæ Dilectis sibi M. Thomæ Bryght vel in Theologia Doctore Decano Collegij noui operis Leicestriæ & Willielmo Chesulden Præbendario Præbendæ eiusdem Collegij: ac dilectis & fidelibus nostris Richardo de Baroye Cheualer & Roberto Langham salutem. Quia ex insinuatione credibili certitudinaliter informatur, quod ex insana doctrina Magistrorum Ioannis Wiclif dum vixit, Nicolai Herforde, Ioan. Aston & suorum sequacium quamplures libri, libelli, cedulae, & quaterni hæreses & errores manifestos continentes in fidei Catholice religionis & sacrae doctrinae derogationem expressè & palam & notoriè redundantes frequentius compilantur, publicantur, communicantur & conscribuntur tam in Anglico quàm in Latino ac exinde opiniones nefariae sanæ doctrinae contrariæ oriuntur & accrescunt, ac manentur & prædicantur damnabiliter & iniquè in fidei Orthodoxæ enervationem Ecclesiæque sanctæ subuersionem & ex consequenti quod absit quamplurimum incredulitatem eorumque animarum periculum manifestum. Nos zelo fidei Catholice cuius sumus & esse volumus defensores in omnibus ut tenemur, moti salubriter & induciti, nolentes huiusmodi hæreses aut errores infra terminos nostræ potestatis quatenus poterimus, oriri seu quomodolibet pullulare, assignamus vos coniunctim & diuisim ad omnes & singulos libros, libellos, cedulas, & quaternos huiusmodi doctrinam dictorum Ioannis Nicolai, Ioannis & Sociorum sequacium, seu opinionem aliquam minus sanam continentes ubicunque & in quoruncunque manibus, possessione seu custodia inueniri poterunt infra libertates vel extra inuestigandos, capiendos & arrestandos & penes consilium nostrum cum omni celeritate possibi deferri faciendos, ut tunc ibidem de eisdem ordinare valeamus, prout de iussu Consilij nostri prædicti fore viderimus faciendum. Ac etiam ad proclamandum & ex parte nostra firmiter inhibendum, ne quis cuiuscunque status, gradus seu conditionis fuerit, sub pœna imprisonmentis & forisfacturæ omnium quæ nobis forisfacere poterit, aliquas huiusmodi prauas & nefarias opiniones manentur, docere pertinaciterque defendere clam vel palam seu huiusmodi libros, libellos, cedulas & quaternos detinere, scribere vel scribi facere, aut emere vel vendere præsumat quouismodo; sed omnes & singulos huiusmodi libros, libellos, cedulas & quaternos secum habitos & inuentos ad mandatum vestrum vobis reddat seu reddi faciat indilate, & ad omnes illos quos post proclamationem & inhibitionem prædictas contrarium inueneritis facientes & huiusmodi nefarias opiniones manentur coram vobis præfato Thoma Decano & Willielmo euocandos & diligenter examinandos, & cum inde legitime conuicti fuerint, per Ministros nostros proximis Prisonis committendos, in eisdem detinendos, quousque à suis hæresibus, erroribus, & prauis opinionibus respiscant, seu nos pro deliberatione eorundem aliter duxerimus ordinandum. Et ideo vobis mandamus quod circa præmissa cum omni diligentia & efficacia intendatis & ea faciatis & exequamini in forma prædicta. Damus autem tam vniuersis & singulis viris Ecclesiasticis quàm Vicecomitibus, Maioribus, Bailliis, Ministris, & alijs fidelibus & subditis nostris tam infra libertates quàm extra tenore præsentium firmiter in Mandatis, quod vobis & cuiilibet vestrum in præmissis faciendis assistentes sint, consulentes & auxiliantes prout decet. In cuius rei testimonium has litteras nostras fieri fecimus patentes. Teste meipso apud Westmonasterium 23. die Maij an. Regni nostri vndecimo.

Anno 1387. Quidam Cliens seu Virgifer Castelleri, nomine Richardus de Metz ex Senatus decreto satisfecit, seu ut vocant, multam honorariam luit Ecclesiæ Carmelitarum Plateæ Maubertinæ, quia duos inde Scholares qui ad

immunitatem & securitatem Ecclesiæ debitam consequendam illuc confugerant, violenter extraxerat. Ille igitur de Castelleto nudus lampadem manu gestans per duos supremæ Curie Apparitores, seu vt vocant Ostiarios deductus venit & læsæ Maiestatis diuinæ damnatus publicè satisfecit. Ad cuius rei memoriam sempiternam posita est tabella in pronao Basilicæ cum hac inscriptione. *Hæc est representatio emendæ honorabilis quam fecit Richardus de Metz Cuius in Castelleto Parisius ex ordinatione per arrestum Curie Parlamenti huic Ecclesiæ Priorique & toti Conuentui eiusdem die Dominica horu 2. 19. Maij an. 1387. propterea quod dictus Richardus violenter extraxit de præsentis Ecclesiæ duos Scholares qui ad eam effugerant pro immunitate eius habenda. Ad quam quidem Ecclesiam prædictus Richardus pro dicta offensa emendanda fuit adductus de prædicto Castelleto per duos Ostiarios prædictæ Curie Parlamenti in statu quo eius representationem visere potestis.*

Eodem anno Vniuersitas de fidei negotio semper sollicita, dolensque miserabili Schismate Ecclesiam diuelli, celebres Legatos ad Regem misit, qui vias pacis conditionesque proponerent, quarum vna erat, via Cessionis. Nec destitit apud vtrumque Pontificem agere de modo reducendæ vnionis. Clemens a Cessione Regnorum Aragoniæ & Nauarræ ad suas partes elatior factus, iamque causæ suæ bonitati fidens, vt cæterorum qui in partibus erant Urbani, sibi certius animos conciliaret, datis ad omnes Principes & Prælatos litteris, iuxta crebras eiusdem Academiæ Parisiensis admonitiones & exhortationes significauit declarauitque se Concilij Generalis auctoritati & definitioni libenter submitsum imò cessurum, si sic Ecclesiæ videretur expedire. Asserebat præterea pollicebaturque se, si confirmaretur, Urbanum primæ notæ Cardinalem facturum; si verò cedere iuberetur, se in Urbani potestate futurum. Ita plurimorum animos sibi demeritus est; eoque magis, quod Urbanus à multis ad idem faciendum inuitatus, facere detrectauit.

Condemnatio errorum M. Ioannis de Montefono.

DVm sic intendit Vniuersitas Ecclesiasticæ Paci, ecce in Scholis schisma dicitur. M. Ioannes de Montefono Ordinis Prædicatorum sub finem mensis Iunij an. prædicti nonnullas assertiones in aula S. Thomæ publicè proposuit & propugnauit, piarum aurium offensuas; quarum nonnullæ pertinebant ad Trinitatem, aliæ ad Dei omnipotentiam, aliæ denique ad D. Virginis Conceptionem. Vnde Auditores compluresque Scholares scandalum passi, licentiam istam refranandam esse putauerunt. Theologicæ Facultatis Decanum admonent, qui habitis Magistrorum & Baccalariorum Comitij rem exponit quam acceperat, suppresso tamen nomine Autoris. Ijs aderat prædictus Ioannes de Montefono, qui se indigitari satis intelligens, audacter professus est, se nihil proposuisse aut propugnasse nisi iussum & de consilio Primariorum sui Ordinis, propugnaturumque fortiter ad mortem vsque, si necesse sit. Admonetur sui officij, nec curat. Delegantur viri qui propositiones ipsius examinent: & de ijs & iterum ac tertio refertur; demum rogatur ipse, vt errores suos emendare velit; Pollicetur, sed ore tenuis; emendationem verò exequitur nullatenus. Ergo Facultas Theses castigat, Vniuersitatis auctoritate confirmari curat; atque ad M. Petrum de Ordeomonte Episcopum Parisiensem, earundem condemnationem defert. Dies Ioanni dicitur non semel, sed ille vadimonium obire negligit. Igitur Episcopus examinatis iterum Thesisibus habitoque consilio & factâ supplicatione solenni, easdem iuxta censuram Academiæ condemnat. Ille ab vtroque Tribunali, Academico & Episcopali ad Pontificium prouocat, seque protinus Auenionem confert ad Clementem. Accedit ad ipsius causam totus Ordo Dominicanorum, & in ea re S. Thomæ causam, nempe Doctrinam ab Ecclesia comprobaram & confirmaram agi vociferatur. En igitur bellum indicit Vniuersitas Dominicanis, incerta euentus, certa propositi, nempe se passuram quidlibet potius, quam vt se litterarum Professionem exercente immaculata B. Virginis Conceptio scriptorum temeritate violetur, saltem à suis.

Mittit ergo Auenionem Legatos hos 4. insignes, *MM. Petrum de Alliaco*
Doctorem

Doctorem in Theol. Collegij Nauarrici Moderatorem, *Egidium de Campis & Ioannem de Nouauilla* Bernarditas, Doctores item Theologos, & *Petrum de Alainvilla* Benedictinum in Iure Canonico Professore.

Hanc Historiam legimus apud Continuatore[m] Martini Poloni his verbis contextam.

Per idem tempus inimico homine favoreque zizanix Diabolo procurante orta fuit discordia inter Vniuersitatem Parisiensem & Ordinem Prædicatorum, cui & eius Suppositis multa imposita sunt tam per ipsam Vniuersitatem quam alios plures ipsis æmulantes. Quorum occasione feiè in toto Regno Francix & præsertim in lingua Gallicana quamplurimi contra ipsos insurrexerunt, multos ex ipsis captiuando, oblationes & elemosynas eis denegando, Prædicationes verbi Dei, Propositiones, ac confessionum audiciones inhihendò. *Dictam Vniuersitas à se eos totaliter segregauit, ad Actus Scholasticos inibi faciendos, aut honores & Gradus recipiendos nedum non admisit, sed etiam impediuit.* In quibus omnibus Fautores paucissimos, Persecutores plurimos habuerunt, fueruntque passi damna infinita nedum in personis sed etiam in bonis. Ac vt de iniurijs, opprobrijs & contumelijs, irrisionibus & detractionibus taceamus, pro tunc facta fuerunt tanquam opprobrium hominum & abjectio plebis, durauitque tempestas huiusmodi per plures annos nec fuit qui eos adiuuaret. Et hoc maxime quia qui eos persequebantur, se B. Virgini satisfacere existimabant, cui dictum Ordinem & eius Supposita multimodè iniuriari & detrahèrè assercbant in eo quod quasi omnes ipsam asserunt & opinantur in peccato originali conceptam fuisse: quod vtrique fore erroneum & damnatum tales adstruebant non obstantibus opinionibus multorum sanctorum & Doctorum approbatorum contrarium opinantium. Quorum dicta quia quidam dictus Ioannes de Montefono de eodem Ordine nouiter in dicta Vniuersitate Magistratus recitauit & verè esse asseruit, requisitus quod pro parte dictæ Vniuersitatis ipse dicta sua huiusmodi tanquam falsa & erronea reuocaret, sciant cuncti quod quia reuocare recusauit, per ipsam Vniuersitatem contra ipsum fuit multimodè processum. Non tamen ad Actus Scholasticos & alios consuetos per dictam Vniuersitatem fuit de longo tempore post restitutus. O vtinam materia huiusmodi nunquam venisset in concertationem seu disputationem virorum litteratorum nec aliorum, aut de ipsa in sermonibus per eos mentio facta fuisset, cum potius huc vltimè que multi super ea curiosè ac ad sui ostentationem locuti fuerint, quàm ad salutem seu profectum animarum. Exinde namque istud & alia scandala quamplurima hactenus orta fuerunt, quæ ex taciturnitate minimè prouenissent, nec eo minus salus adhuc non intendentium contrigisset, cum non sit de Articulis fidei, vt. . . . ad vnã partem magis quàm ad aliam declinare.

Sequitur additio alicuius Scriptoris qui tragædiæ spectator fuit. Dubitans ne Actor huius Chronicæ fuerit de dicto Ordine Prædicatorum in cuius Ordinibus fauorem non causam dictæ discordiæ expressit, sciant cuncti, quod veritas sic se habuit, quod dictus de Montefono ex magna arrogantia & ex quadam collusionè facta cum pluribus Magistris & alijs de dicto Ordine plures Quæstiones tangentes materiam Conceptionis B. Mariæ malè sonantes & pijs aures offendentes ponere in Scholis & afferre non formidauit. Pluresque de dicto Ordine in diuersis Ciuitatibus Regni Francix in suis sermonibus & alijs Actibus illo tunc plura nefanda turpia & inhonesta de dicta B. Virgine & eius Conceptione, quæ etiam de alijs mulieribus tanquam abominabilia tacenda forent, ad sui ostentationem seu potius perniciem astruere non erubuerunt. Propter quæ dicta Vniuersitas causam B. Mariæ & veritatem semper defendens contra tales & dictum Ordinem qui eos sustinebat viriliter & debitè processit. Hæc autem posui, quia eo tunc Parisius præsens eram & ea in propria cognoui. Et quia dictus Ordo in hoc sibi fauere dicebatur, inde fuit suscitata turbatio supradicta, nec fuit remedium circa sedationem eiusdem nisi in dictis partibus per dictum Ordinem fieret festum sollemniter de dicta Conceptione, quodque à cætero in Sermonibus, Collationibus & Disputationibus inter supposita eiusdem de materia huiusmodi taceretur, aut ad partem affirmatiuam nullo modo descenderetur. Quibus obseruatis & in factò deductis cessauit dicta seditio,

„ & dictus Ordo quoad persecutiones personales satis in pace remansit.

Hæc summatim de ista discordia, quæ Academicorum Dominicanorumque animos diu exercuit. Nunc sigillatim placet Propositiones Ioannis earumque condemnationes prosequi, quæ tales sunt in MS. Tractatu M. Petri de Alliaco.

1. Maior est vnio hypostatica in Christo quàm vnio trium personarum in Essentia increata. *Et ista non condemnata est tanquam reuocanda, sed solum dictum in Cedula Facultatis Theologie quod istam dicat se dixisse recitatiuè, nihil asserendo.*

2. Possibile est aliquam esse Creaturam puram quæ in puris naturalibus ita possit sibi & homini mereri, sicut anima Christi concurrente gratia habituali. Non est tamen aliqua possibilis, quæ ita conuenienter, congruenter & sufficienter hominem possit redimere & saluare sicut Christus. *Ista condemnatur reuocanda, tanquam falsa, malè sonans & erronea.*

3. Aliqua pura Creatura rationalis potest in suis puris naturalibus beatificè Dei essentiam intueri. *Reuocanda est tanquam falsa, aliàs Parisius damnata & tanquam in fide erronea.*

4. Aliqua pura Creatura est possibilis perfectior Christi anima in merendo, puta gratia animæ Christi. *Condemnatur reuocanda tanquam falsa, erronea, absurda in Theologia & Philosophia, & Theologicæ doctrine irrisua.*

5. Videtur, quod talis Creatura si poneretur, esset simpliciter extra genus. *Reuocanda sicut immediatè precedens.*

6. Ponere aliquod Creatum vel aliqua Creata esse simpliciter & absolutè necesse esse, non est in aliquo contra fidem. *Reuocanda tanquam falsa & malè sonans in fide secundum communem modum loquendi Theologorum.*

7. Necesse esse non repugnat esse causatum. *Condemnatur reuocanda tanquam falsa & erronea in fide.*

8. Magis est consonum fidei ponere aliquid citra primum esse absolutè & simpliciter necesse esse, quàm ponere ipsum sine aliqua additione esse necesse esse. *Condemnatur reuocanda tanquam falsa & erronea propter falsam & erroneam implicationem compositionis quam includit.*

9. Asserere aliquod verum quod est contra sacram scripturam, est expressè contra fidem. *Condemnatur reuocanda tanquam falsa & iniuriosa Sanctis & Doctoribus, si eam intelligit vniuersaliter, prout in probatione eius videtur prætere.*

10. Non omnes præter Christum contraxisse ab Adam peccatum originale est expressè contra fidem. *Condemnatur reuocanda tanquam falsa, scandalosa, piarum aurium offensua & præsumptuosè asserta non obstante probabilitate Quæstionis, virum B. Virgo fuerit in peccato Originali concepta.*

11. B. Mariam Virginem & Dei Genitricem non contraxisse peccatum originale est expressè contra fidem. *Reuocanda tanquam falsa, scandalosa, præsumptuosè asserta & piarum aurium offensua.*

12. Tantum est contra scripturam sacram vnum hominem esse exemptum à peccato Originali præter Christum, sicut si decem homines ponerentur exempti. *Reuocanda tanquam falsa, scandalosa, præsumptuosè asserta & piarum aurium offensua.*

13. Magis est expressum contra scripturam sacram B. Virginem non esse conceptam in peccato Originali quàm asserere ipsam fuisse simul beatam & viatricem ab instanti suæ Conceptionis vel sanctificationis. *Condemnatur ut precedens & reuocanda tanquam falsa, scandalosa, præsumptuosè asserta & piarum aurium offensua.*

14. & vltima. In expositione scripturæ sacræ siue determinando per Ecclesiam, siue declarando per Doctores, siue excipiendo per quemcunque, de sacra scriptura & non aliunde trahenda est determinatio, declaratio siue exceptio, sicut in Grammatica quæ ponit regulas, in eadem exceptio reperitur. *Reuocanda tanquam falsa & erronea, si intelligatur quod exceptio vel expositio sit trahenda expressè & explicitè ex scriptura sacra & non aliunde, prout videtur prætere; aliter regulam non esse ad propositum suum.*

Huicce Condemnationi non acquieuit Ioannes, imò nec postquam ab Vniuersitate & ab Episcopo Parisiensi confirmata est, sed & cum ab Vniuersitate

refecationem & ab Episcopo fulmina ob contumaciam defugere se non posse videret, summum Pontificem appellauit; his præcipuè de causis. 1. Quia Vniuersitas & Episcopus doctrinam S. Thomæ condemnauerant, non suam. 2. Quia sic condemnare non erat Vniuersitatis aut Episcopi, sed solius summi Pontificis, quandoquidem prædicti Doctoris doctrina fuerat ab Ecclesia comprobata; proindeque aliquid attentare contra appellationem, erat incurere crimen læsæ Sanctitatis Pontificiæ & Ecclesiasticæ autoritatis.

Vniuersitas, vt omnem à se aut inimicitia, aut præoccupati iudicij suspicionem amoueret, de ordine quem in illa condemnatione tenuerat, voluit omnes certiores fieri datis hisce circularibus, vt vocant, litteris.

Vniuersis Christi fidelibus, Rector & Vniuersitas Magistrorum & Scholarium Parisius studentium salutem in Domino. Et cum Phinées zelum fidei iugiter obtinere, & eorum qui nos antecesserunt hæere vestigijs affectantes, & commissum Nobis agrum egregio volentes decorare cultu, curandum imprimis arbitramur, vt sagaci vigilique operâ euellantur extirpenturque errorum frutices, vepres & tribuli, vt superexcrecentes quoque aridi atque inutiles nunc superuacuarum, nunc pestiferarum opinionum rami veritatis falce rescindantur, quatenus perinde nostro in agro selecta omnium salubrium dogmatum semina fertiliter pullulent, vt insitæ in eo plantæ decoros percurrant salubris Doctrinæ flores, vberimosque veritatis gignant fructus, vt ad extremum odor eius tanquam odor agri pleni cui benedixit Dominus, vndique se diffundat. Hæc professio nostra, hic assiduus labor, hæc nostræ sunt insomnes vigilæ; sed ecce nobis euenit quod sub parabola agro suo contigisse summus Agricola conqueritur. In nostri namque agri florentissima ac venustissima parte, vbi semen optimum satum erat, inimicus homo, & quod molestius ferendum est, inimicus filius, videlicet F. Ioannes de Montefono Ordinis S. Domini non veritus est zizania seminare, nec deformes hispidoque peruersissimorum dogmatum præsentibus annexorum tribulos inferere formidauit. Tam cæca, tam audax, tamque præceps semper est in malo affectata temeritas, tam omnia contemnens elata inconsultaque præsumptio. Ij errorum frutices ne altius profundiusque radices agerent, & darent simplicium pedibus offendiculum, Decanus singulique Theologicæ Facultatis Magistri, vt de more habent, obuiare curauerunt, & prædictum Ioannem ad se accersitum primitus secundum Euangelicam Doctrinam secretè inter eos & charitatiuè, vt ab erratis resipisceret, monuerunt; sed compertâ eius pertinaciâ quâ asserbat vsque ad mortem suas se defensurum Conclusiones, ex iniuncto & non sine magno, vt aiebat, consilio positas, compertâ postmodum mendosâ eius illusione, die illo quo iurciurando pollicitus erat dicta sua ad prædictæ Facultatis arbitrium retractare, minimè comparuit. Tandem post examinatam diligenter ac longissimo temporis tractu, rei veritatem, nedum per seipsos qui amplius quam 30. erant, sed per suos etiam sufficientiores Baccalarios, Euangelico parentes Consilio lixerunt reliquis Trium Facultatum Suppositis tanquam fratribus suis, quos nihilo magis idem Ioannes audire curauit. Quamobrem prænominatæ Facultatis Theologicæ Magistri tribus alijs Facultatibus sibi coassumptis & coadunatis annunciauerunt Ecclesiæ, Reuerendo scilicet in Christo Patri Episcopo Paris. Ordinario Iudici in hac parte, qui quàm maturo Consilio, quàm liberto Iudicio, quàm multiplici dierum interuallo, quàm obseruatis in omnibus ceremonijs, quàm mitissimâ moderatione admonito repetitis vicibus Inquire, aut eius vices gerente, vt sibi adiungeretur, eoque aut renuente, aut dismulante processerit, apud penè omnes Parisiensis Diœcesis innotuisse putamus, & apud facti nescios scripti super hoc processus id faciliter atque luculenter poterunt indicare. Hæc actorum per Nos summa est, Reliqua attinamus.

Satis superque fuisse debuerat aduersæ parti fallacijs & perniciosissimis mendacijs Studium nostrum repleuisse, nec non infractâ contumaciique ceruice Ordinarium Iudicem suum, propriamque matrem contemptui habuisse, sed finem modumque nescit inchoata pertinaciter iniquitas. Ecce enim ad appellationem confugit, & eam quæ in refugium Innocentis causæ instituta est,

nisus est ad suæ punitionis diffugium assumere. Cæterum ad Romanam Curiam
 & omnium aures eam incolentium, sicuti fideli relatione didicimus, nunc aper-
 tissimis circumsonat mendacijs, nunc clandestinis susurrationibus circumstrepit,
 nunc seipso conuicijs indignissimis in Nos nostraque supposita ore spurcissimo
 debacchatur, nunc excusationes, nunc accusationes sine veritatis glutino con-
 fusas inuoluit: & modò inuidiam allegat, modò rancorem, modò inconsultam
 præcipitaramque Iudicij sententiam: iure quidem optimo, vt qui sordidus est,
 sordescat adhuc. Et si is qui in Deum & sanctam sanctarum Matrem eius te-
 merarius est, in homines reperiatur iniurius, quid mirum, quidve stupendum?
 Nihil quippe insolitum agitur, antiqua res est, vt veritatis inopes falsitate se
 contegant. Et ò vtinam Conuiciator iste noster tam proximus esset veritatis
 agnitioni, quàm longè ab ijs sumus vitijs quæ confingit, ferimus hæc leniter.
 Scimus equidem nondum adeo facilem contra Nos inualuisse credulitatem, vt
 talia de nobis suspicentur apud graues præsertim & eos qui Nos moresque no-
 stros agnouerunt. Sed opinatur fortassis degener hic viperinusque filius Nos
 à persecutione erroneæ assertionis suæ detinere per hanc appellationem vti-
 que friuolam, perque Commissionem quam importunissimis extorsit menda-
 cijs, vigore cuius quoslibet pro libito voluntatis citare sibi, vt intelleximus,
 concessum est. At verò si ita sperat, fallitur. Omnia profecto prius passuri sumus
 incommoda, quàm inter Nos sinamus hæreticam pullulare prauitatem: quan-
 quam sane id quod in Nobis est, peregrisse videri possumus, & posse videmur
 vltiorem causæ decisionem ex summi Pontificis officio nobis aliter non pro-
 sequentibus expectare. Nam morem nostrum duntaxat ab antiquissimo iu-
 giter obseruatum secuti sumus. Propositiones Iudicio quidem nostro liquida ac
 solida veritate condemnandas ne apud Nos dogmatizentur, inhibendo, & sub-
 ditos Iuratoresque nostros si quas huiusmodi dixerunt, ad retractandum compeli-
 lendo. His omnibus accedit, quod non sine magnâ admiratione nuper audi-
 uimus, Majores nempe Ordinis S. Dominici, an totus Ordo, nondum scimus,
 adiuncti sunt, huic propriæ Matris veritatisque contemptori: sub hac tamen
 protestatione ne quid de auditis omittamus, quod non nisi propositiones veras,
 aut quæ B. Thomæ Doctrinam tangere possunt, prosequi intendunt. Qualis
 sit hæc adiunctio & quanta, ne eam versutam dixerimus, aliorum sit Iudi-
 cium. Nos autem millesies diximus, & vt videmus non sufficit, qualiter S.
 Thomæ Doctrinam in dicta nostra condemnatione nequaquam reprobamus:
 sed hunc eiusque fautores, doctrinam eius ad distortum fideique absonum sen-
 sum adaptantes, aut vltra quàm fieri debet, contra eiusdem Doctoris docu-
 mentum dilatantes condemnandos, audacter asserimus: hoc modo aduersarijs
 impetitur, hoc modo vim patitur veritatis agnitio. Quocirca futuris quan-
 tum fas Nobis est, periculis salubri remedio obuiare cupientes, hanc commu-
 nem fidei, fideliumque omnium quam suscepimus causam, in publicum dedu-
 cendam censuimus: Vt quemadmodum omnes tangit, ita communi omnium
 fauore prosequatur: & vt Iustitia nostra & aduersariorum irrationabilis con-
 questio omnibus innotescat. Adsit nunc igitur quisquis est feruens fidei zela-
 tor, quisquis verus Ecclesiæ filius, quisquis denique pius nostri, veritatisque
 quam tenemus, amicus. Appellamus vos imprimis omnes & singulos Reueren-
 dos in Christo Patres in altis Ecclesiasticarum Dignitatum sedibus constitutos,
 Clerumque totum vocamus. Exhibere vos Nobis viros fauorabiles auxilio-
 resque in Synodis ac Sermonibus, alijsque factis publicis, causamque nostram
 Iustissimam propalate, nullo pacto doctrinam hanc quam condemnauimus, va-
 riam ac peregrinam diulgari, aut palam vel occultè dogmatizari permittite.
 Eiusmodi Assertores, aut Promulgatores omni via rationabili compescendo,
 scientes quoniam secundum Apostolum, sermo talis vt Cancer serpit, corrup-
 puntque bonos mores Colloquia praua. Iam venerabilis Capituli Parisiensis ad-
 iunctio atque fauor impensus, magnam Nobis spem dant afferuntque. Similiter
 faciant reliquarum Ecclesiarum Collegia, causæ quam tuemur, cognitâ di-
 gnitate, & ad ita faciendum exhortamur vos in Domino. Subditos verò Iura-
 tosque nostros admonemus, & nihilominus districtè requirimus, vt se nobis cau-
 sæque nostræ adiungant & se adiunctores præbeant, quilibet secundum status

sui qualitatem Magistri in rescribendo opiniones suas super condemnatis apud Nos articulis. Cæteri in consulendo, notificando, ac reuelando quicquid causæ nostræ fore sciuerint opportunum. Omnes ad extremum fideles exhortamur in Domino, vt non aduersariorum susurrationibus aures præbeant faciles, ne in erroris præcipitium incidant, quin potius reprobatas per Nos propositiones pro erroneis habeant, nisi fortassis per Sedem Apostolicam aliter fuerit definitum, quod nec speramus, nec sperandum fore quouis modo suspicamur; ad hos fines hæc scribimus, ad has Conclusiones anhelamus Per hæc scripta. Valere in eo cuius causa agitur, Virginis gloriosæ Filio, & spem fiduciamque nostram quam de vobis assumimus, frustrari nequaquam permittite. Et quod in vniuersali dicimus, dictum sibi sigillatim quilibet arbitretur. Datum Parisius in nostra Congregatione Generali anno Domini 1387. die 14. mensis Febr. apud S. Mathurinum hora Primæ B. Mariæ super hoc specialiter celebrata, appositis nostris ac præfatae Facultatis Theologiæ sigillis.

Nihilominus ipsa Vniuersitas suos Auenionem Legatos mittit, quos supra commemorauimus è Facultate Theologica de cuius censura agebatur. Ibiq; M. Petrus de Alliaco eorum Princeps & voce & scripto Matris suæ causam omnemque processum incredibili animi vi rationumque pondere defendit. Voce quidem apud Pontificem & Consistorium; scripto verò, contra Ioannem edito Tractatu, quo omnes eius rationes validissimè confutauit. Placet Propositiones eius apud Pontificem & Consistorium factas, quia publicâ luce nondum donatæ sunt, ad huiusce historiæ elucidationem attexere.

Propositio coram Papa facta per M. Petrum de Alliaco contra Ioan. de Montefano Ordinis FF. Prædicatorum.

Pater sancte in nomine tuo serua eos quos dedisti mihi. Scriptum est Ioan. 17. cap. Verba hæc P. B. vt optimè nouit S. V. verba sunt illius, cuius vices geritis, D. Saluatoris, qui imminente suæ Passionis tempore pro Apostolis suis omnibusque alijs in fidei suæ defensione Apostolorum successoribus ad Deum Patrem misericorditer exorabat dicens. *Pater sancte in nomine tuo, &c.* quos, inquam, dedisti ad fidei tuæ & legis Euangelicæ veritatem omnibus Gentibus promulgandam. Quos dedisti ad promulgatam iam atque plantatam fidem documentis salutaribus irrigandam. Quos præterea dedisti ad irrigatam & confirmatam fidei radicem ab errorum fruticibus defendendam. Serua igitur eos in fidei stabilitate confirmando, ne ab ea vnquam excidant. Serua eos in constantissima tuæ legis prædicatione confortando, ne quidquam timeant. Serua eos ad extremum in crudeli aduersantium persecutione, opem dando, ne succumbant.

Talis olim apud Deum Patrem Christi oratio omnes qui etiam nunc fidem suam aut docent, aut defendunt efficaciter, commendauit, quod non modicam victoriæ fiduciam aduersus eam, quam persequimur erroris perfidiam nobis præstat, ac etiam illis fidelibus vestræ sanctitatis Filijs qui Nos suis iussionibus obsequentes pro fidei defensione ad eius sanctitatis præsentiam destinant. Animosiores siquidem esse debent atque securiores omnes quicumque sunt defensores fidei, cum ille in cuius nomen omne genu flectitur, & cui data est omnis potestas in cælo & in terra, pro eis apud Patrem assiduis interpellat precibus dicens, *Pater sancte in nomine tuo serua eos quos dedisti mihi.*

Sed potest aliter P. B. oratio hæc præassumpta nostro propinquius proposito sub parabola introduci, ita vt verba hæc, verba sint ipsius fidei orthodoxæ pro illis qui nos mittunt & qui suam agunt causam apud S. V. lachrimabiliter exorantis. Nulla enim alia mediatrix à nobis reperiri potuit quæ à S. V. libentius benigniusque audiri debeat, nulla quæ celerius exaudiri, sine qua hoc suum dignitatis culmen in terris neque in cælis gloriam consequi potestis sempiternam; quoniam ipsa est sine qua impossibile est placere Deo. *Hebr. 11.* fideamus igitur & assurgat fides atque pro nobis interpellat causamque suam exprimat & loquatur & à verbo proposito exordiumumat dicens. *P. S. in nomine tuo, &c.* audiat igitur fidem quisquis se profitetur fidelem, sed audiat singulariter lachrimabilem fidei querelam qui vniuersalem fidelium regit Ecclesiam.

O igitur. P. B. inquit fides, Ecquis erit malorum modus, quis terminus & ærumnarum erit? itane semper nequissima inquietudine cruciabor? & sine defensione hinc externis, hinc domesticis vexabor insultibus? En enim nondum sæua tyrannicæ crudelitatis rabies me persequi destiterat, & hostis surrexit domesticus, eò nequior quò nulla est capitalior pestis quàm familiaris inimicus, vt Boëtius ait. Ecce, inquam, ex clandestinis insidiis magno superboque apparatu contra me patenter insurgitur, & quod in latebris & sub tecto jamdudum hostilis improbitas machinata est, aperto nunc certamine nequiter contra me defendendam assumit satagitque totis viribus meos pugiles subjugare, nec quamcunque sed robustissimam pugilum meorum aciem. Nec terretur superba præsumptio illorum cohortem aggredi quæ testimonio Christi *terribilis est vt Castrorum acies ordinata*, illorum videlicet Catholicorum Doctorum quos tu P. S. dedisti mihi, quos tu inclytisque prædecessores tui Summi olim Pontifices ad mei custodiam omni cum sollicitudine dedicastis, & quos inter omnes meos fore præclaros, stabiles atque perpetuos ordinastis defensores. Quibus deuictis facilem triumphum de reliquis inimica impietas haberet facilemque reportaret victoriam. Heu triumphum, si ita foret, quod absit, jugo omni plus horrendum: seu victoriam Ecclesiæ Christicolis que omnibus nocituram: sed vt hoc tantum nefas prohibeas fieri, Pater Sancte Serua eos quos dedisti mihi, serua igitur eos quos dedisti mihi ad veritatem Catholicam vbilibet terrarum & specialiter in Ecclesia Gallicana, constantissimè ac victoriosissimè defendendam. Serua, inquam, eos inter quos nuper in humilis ac deuotæ filiæ Vniuersitatis Paris. gremio feliciter ac suauiter quiescebam, dum quidam dictus Fr. Ioannes Ord. FF. Prædicatorum de nescio quo Monte-sono, de Monte vtique ventoso, sono dissono latrans me violenter irritauit, & me meos inter Domesticos meis in Castris fraudulentè inuasit atque peregrinis è partibus adueniens in illam quæ teste Quintiliano & Hieronymo recitante sola Monstro caruit, Galliam Monstrum horrendum, imò errorum Monstra quamplurima pertinaciter inducere conatus est.

Dixit equidem & ibidem publicè asseruit in Deum & in Christum Domini, ac in sanctam Sanctorum Matrem eius opprobriosa quædam & aduersus veritatem Catholicam turgido spiritu, atque vt dici solet, plano ore magnoque boatu errores varios dogmatizare præsumpsit. Sed hoc Auditores Pugiles mei ægro tulerunt animo, & inde repente turbati sunt atque permoti non aliter quam si Matrem propriam ignominiosissimis contumeliis affici aspexissent. Sed repressit zeli feruorem ac animi impetum seuera grauitas, & maturo præcedente consilio aduocauerunt ad se præmemoratum fratrem, ipsumque charitatiuè vt ab erratis respiceret, monuerunt. Ipse verò Assertiones suas vsque ad mortem sustinere & defendere protestans, obstinatis verbis & factis Monitoribus & Correctoribus suis semel & pluries repugnauit, eos damnabiliter & contumaciter spreuit, spretos postmodum contumaciùs blasphemauit, & importunissimis tandem mendaciis & assertionibus sibi mutuò contrariis ac hæresim manifestam sapientibus, ipsos sic spretos ac blasphematos ad hanc Rom. Curiam coegit euocari. *Sed tu Pater sancte in nomine tuo, &c.*

Dixi breuius quàm tanta res dici possit, multa in posterum dicere referuans, prætermittens iterum multa Sanctitati tuæ notissima. Sed & propositiones dicti Fratris erroneas ac scandalosas solidè & maturè condemnatas ad præsens non exprimo nec sigillatim reprobō, & quod nulla earum ex dictis S. Thomæ de Aquino dogmatizanda sit, quamvis possem ostendere, nunc omitto. Non loquor quomodo frater iste infra certum terminum assertiones prædictas pollicitus sit retractare, & qualiter promissionem hanc effregerit, sileo præterea processus ab humili & deuoto S. T. filio Episcopo Parisiensi contra eum habitos latamque iustissimè sententiam. Linquo ad extremum dicere qualiter iste frater in dictis suis semper variauerit, qualiter maledictis maledicta impudenter adiecerit, qualiter postremo ipse de hæresi suspectus beniuolos Correctores suos damnabili impietate hæreticos vocauerit. Ingens certè est grauaminum & enormitatum cumulus, quas vt vides, breuitate coacta prætereo, majorem super his audientiam postulans. Sed P. S. retinere omnino non possum hinc

admiratione hinc indignatione perurgentibus quâ fronte quoue animo apud quamplurimos diffamantur illi qui meam hactenus causam, vt præmissum est, protegendam susceperunt. Audisti, æquissime Iudex, quamobrem id fecerint, quia videlicet suo periculo meo se obiecerunt discrimini. Ecce crimen, ecce scelus, ecce factum quo & inuidiæ & odij & seditionis & turbatæ tranquillitatis arguuntur. O Dei atque hominum fidem! ô Christianæ Religionis pietatem! eône res perduci potuit, vt velint quamplurimi viros ad mei tuitionem singulariter deputatos multas assertiones testibus etiam Aduersariis pro magna parte scandalosas atq; erroneas tranquillis animis audiuisse, & in mei ac meorum perniciem quasi eisdem fauerent & dissimulando consentirent? sub silentio præterisse. Cur ita est? vt pax omni bello crudelior haberetur. Vt præterea isti bellum cum iniquitate non gererent, renuerentque Christum imitari dicentem, *Non veni pacem mittere in terram sed gladium*. Sanè incredibile mihi fuerat homines Christianam Religionem professos sic delirare potuisse, vt hoc cogitarent aut dicerent. Incredibile erat hominum Christianorum linguas sic defensores meos carpere ac diffamare, vt si possent eos etiam perdere molirentur. Verum nihil est hominum linguis liberius, nihil quod teste Iacobo aut domari, aut frænari minus possit. Sed Tu P. B. Tu æquissime rerum Arbitrator, apud quem Detractorum mendaciis mutari rerum veritas nequit per tuam Clementiam & per illam animi tui constantiam, altitudinem atque generositatem peto & suppliciter exoro, ne credulum te præbeas, néve vllam vel modicam maliciæ suspicionem contra huius causæ prosequutores assumas, alioqui de me actum est & perij. Repulsis enim Defensoribus meis, vt aduersariis succumbam necesse est. Repellentur autem si tu ipse quod abstis, eos oderis. Hinc iusto timore, hinc tædio districti, nec aliquid indignius est quàm vbi pro Reipub. atque mei tuitione mercedem reportare debuerant, ibi odij suscipere detrimentum. *Malorum enim probatur extremum*, vt Cic. testatur, *inde detrimentum suscipere unde putabantur auxilia prouenire*. Sed hæc absint & procul sint à te P. B. digna est Clementia tua meliore hospite quàm falso fictoque odio, quale tamen isti inducere viis omnibus, etiam vbi minimè credideris, enituntur, vt sic suum consequantur optatum. Itaque forti constantique animo repugna & tales Obloquutores aut abiice, aut odi, aut corripe, atque æquo animo illos audias & exaudias pro quibus ab initio exoravi dicens *Pater sancte, &c.* Sed qualiter eos seruabis, si forsan interrogas, tempus exigit vt ego ipsa respondeam. 1. Igitur serua eos, te ipsis Clementem, benignum atque fauorabilem exhibendo. 2. Serua eos publicam & solennem tuo in consistorio audientiam concedendo. 3. Serua eos, Breuem atque expeditam Iustitiam eisdem auditis tribuendo. Hæc enim vno ore omnes requirunt, hæc petunt, hæc rogant, hæc supplicant, quæ ipsis etiam silentibus merentur obtinere. His itaque modis serua eos, serua inquam eos in nomine tuo, nihil siquidem aptius tuo nomini, nihil Clementi, nihil tuæ clementiæ potest decentius conuenire. Imprimis igitur serua eos, vt præmissi, te ipsis Clementem exhibendo. Ipsos equidem mihi dedisti, vt mihi essent præcipui defensores; incassum verò quis bona tribuit si non omne quod tribuit, ipse custodit, vt notat Gregor. in Regist. Eos itaque custodias & illum quem habent ad me zelum suamque deuotionem fauore tuo foue. Hæc enim in causa mihi, tibi atque Ecclesiæ sponsæ tuæ veritatis solius intuitu dudum iam obsequuntur & seruiunt, eis versa vice peto vt gratitudinem, beniuolentiam atque fauorem impendas. 2. Serua eos, publicam & solennem, &c. habuit illam morosè atque diu ille peruersæ doctrinæ peruersus assertor, illam habeant veritatis Catholicæ defensores. Illi concessa est, qui præsumptuosissimus Iudicis sui atque Matris propriæ non contempтор solum, sed reprehensor & accusator extitit, illis concedatur qui tam impiè per eum, tam indignè tamque nequiter accusati sunt. Plus apud te valeat humilium filiorum pia deuotio atque supplicatio veritate fulcita, quàm vnius aut paucorum improbitas & importunitas infestissima, solis in mendaciis vires habens.

Ne quid verò te lateat P. S. dicam hic vnum quod sentio. *Mirata est humilis ac deuota filia tua Parisiensis Vniuersitas quamobrem citata est. etiam Collegialiter præter solitum; & cur non potius iste Frater Parisus remissus fuerit, ea quæ di-*

xerat, retractaturus pensatis audientibus erroribus quos hic in tua Curia publicavit. Recogitabat hoc, dum sibi in mentem venit velle te ipsam audire, & non solum scriptis, sed viuis etiam vocibus, quæ vt Ieronimus ait, habent necio quid latentis energię, tuum Consistorium tuamque Curiam velle rationabilius informari. Ecce enim, ecce jam Vicarie veritatis, Curia hæc tua fictis aduersarij fautorumque suorum mendaciis repleta est, atque si possibile foret, infecta. Abductæ sunt à veritatis tramite multorum mentes. Diffamata sunt humilis & deuotæ filię tuæ Supposita eò liberius quò contra absentes litigare perfacile est & infamationū jacula projicere. Sed omnia hæc & similia, Pater Sanctissime, cōtrariis assertionibus euellenda erant & de animis hominum extirpanda. Idcirco citationem hanc suspicata est humilis & deuota filia tua, vt præmissum est, concessam exitisse. Nuncios suos propterea ob tuam & sanctæ Sedis Apostolicæ reuerentiam non sine magnis sumptibus huc transmisit, cum per Procuratorem vnum aut duos litigium si quod incidat, persequi potuisset. Sed etiam vt hoc ageret, non mediocre impulsuum fuit quod apud Cicer. Senecam & August. diuersis quidem verbis, vna tamen sententia reperitur. Nam, vt ait Cicero, *negligere quid de se quisque sentiat, non solum arrogantis est, sed etiam omnino dissoluti.* Vnde etiam dici solet, *qui famam suam negligit, crudelis est.* Mouit enim illud Leonis Papæ Extr. de Hæreticis. *Qui alios, cum potest, ab errore non reuocat, seipsum errare demonstrat.* Igitur & famam propriam custodire & proximorum salutem procurare quærentes propriis sumptibus & suis ac suorum præsertim Nunciorum non pepercerunt periculis. Quod si radicans est & fixus in aliquorum animis error adeo vt veritati aures claudant, aut ipsam cum defensoribus suis irrideant, ipsi de salute sua viderint, Tua verò humilis & deuota filia, quod ad se pertinet, superabundanter fecerit & negligentia inculpabilis remaneat.

3. Serua eos, breuem & celerem, &c. Istud te pridem velle ex hoc conjecturam accipio, quod ad breuissimam diem isti qui citati sunt, comparere mandantur, quod affectare videtur accelerationis iudicium, sed tamen vt id ipsum distinctè & nominatim peterem, impulit me vox vna quam multi jam prædicant. Dixisse scilicet istum Fr. Ioannem se vltra decennium protelaturum esse huiusmodi decisionem. Præsumptuosè id quidem vt reliqua; vtinam & falsè. Vides P. B. qualiter si famæ creditur, ipse Te Curiamque tuam totam ad nutum, & vt ita dixerim, ad manum se habere putat. Terminum ordinat, leges præscribit, & quod maximum culpæ signum est, iudicium fugit. Audiant, nisi prorsus obsurderint iste sui que fautores Iustitiæ consummationem impedire volentes; quod si maledictus est, qui facit opus Dei negligenter, vt Sapiens ait, ille tanè maledictissimus meritò, qui ne diligenter fiat, obicem ponit. Non sic Tu, Pater Benedicissime, non sic seuerissime Iudex, *sed occurre velociter, constanter apprehende arma & scutum & exurge in adiutorium mihi.* Venienti priusquam deterius inualescat, medere morbo, ipsumque tuæ condemnationis ferramento confestim refeca. Alioqui formidandum erit ne res in peius vergat; & quod **Omnipotens auertat, in magnam totius corporis Ecclesiæ transeat perniciem.** Nec dubium, quin huius causæ decisionem aut decisionis conclusionem differre, gignere sit & nutrire Christicolis omnibus vberimam scandalorum atque errorum materiam. Quamobrem nec causæ huius conditionem, nec humilis ac deuotæ filię tuæ quæ eam prosequitur, professionem litigia decent, nec debent superuacuis & dispendiosis inuolui processibus; nec diffugiis & cauillationibus noxiis, nec friuolis denique ambagibus protrahi, sed bona fide, & vt vulgo dicitur, pleno negotio pertractari.

Pone igitur B. P. pone hæc coram oculis cordis tui, & his aliisque pluribus diligenter attentis quæ breuitatis causâ prætereo; causam hanc breui decisione prosequere & celeri fine conclude. Et ita sanè facies si bene te moresque tuos noui, præcipuum scilicet mei zelum, præcipuam erga Deum ac sanctam Sanctorum Matrem eius deuotionem, præcipuam denique humilis & deuotæ filię tuæ Parisiensis Vniuersitatis dilectionem tuamque de suis vexationibus compassionem dignissimam. Quæ omnia te habere provt tuis tuique Pastoralis Officij moribus

moribus conuenit, confidenter spero; & sub hac spe manens Ego ipsa sileo, ac orationi meæ finem impono.

Sic igitur P. B. ipsa fides orthodoxa, pro qua ad præcellsum hoc Cæsaris Tribunal euocati stamus ubi Aduersarium veritatis oportet iudicari, ad Tribunal, inquam, Cæsaris sto, ubi oportet ore iudicari, imò verò ubi te oportet iudicia liter condemnari. Sic, inquam, ipsa fides pro se & suæ causæ defensione apud S. V. exorauit: cuius orationi verissimæ, & vt ipsa est, fidelissimæ addere omnino nihil præsumpsimus; nisi quod ille qui desuper abundant gratiæ suæ plenitudine in hunc vos dignitatis apicem sublimauit in terris, ita splendore suo vestrum semper illustret intellectum, ita in bono affectum firmet, ita effectum dirigat agendaque confirmet, vt post hanc vitam verè mortalem vobis æterna & immortalis vita donetur, vobis verò atque vniuerso Gregi vestro pax sancta & iugis tranquillitas habeatur. Quod ipse præstare dignetur qui viuit in secula seculorum, Amen.

Sequitur altera propositio ab eodem M. Petro facta in Consistorio, quâ singulares facti circumstantias prosequitur, nihilque ab Vniuersitate in iis peccatum probat. Sic igitur se habet in prædicto MS.

*Sequitur propositio facta in Consistorio per eundem contra M.
Ioan. de Montefono.*

Veritatem meditabitur guttur meum, & labia mea detestabuntur impium. scriptum est Prouerb. 8. c. B. P. cum omnimoda vestræ Sanctitatis & huius sacri Collegij reuerentia, ubi assunt Patres conscripti Ecclesiæ Principes, Iudices terræ, Cardines orbis, de quibus Prophetice dictum est, *Domini sunt Cardines terræ, & posuit super eos orbem.* 1. Reg. 2. Nos vestri & S. Matris Ecclesiæ humiles filij ex parte deuotissimæ filiæ vestræ Venerabilis Vniuersitatis Parisiensis Studij pro causa fidei quam defendit, ad hanc vestram Rom. Curiam destinati, dum nunc ante thronum Iustitiæ, ante sacrum huius Consistorij Tribunal personaliter adstamus, primitus Dei nomine inuocato cuius causa tractatur, 4. Protestationes necessarias habemus præmittere, & ad eas verbum propositum applicare.

1. Igitur pro vestris humilibus filiis Vniuersitatis prædictæ & pro nobis eorum Nunciis, qui suis in hac parte obsequimur mandatis & documentis innitimus, corde & ore vnanimiter protestamur, quod quidquid hætenus in hac causa per eos actum est, & quidquid in ea nunc vel alias pro eis acturi aut dicturi sumus, totum correctioni & iudicio Sedis Apostolicæ & sedentis in ea Summi Pontificis humiliter submittimus, dicentes cum B. Ieronimo 24. q. 1. *Hæc est fides, P. B. quam in Catholica Ecclesia didicimus, in qua si minus perire aut parum caute fortè aliquid positum est, emendari petimus à Te qui Petri fidem & sedem tenes.* Non ignoramus enim, sed firmissimè renemus & nullatenus dubitamus, quod S. Sedes Apostolica est illa Cathedra Petri supra quam eodem Ieronimo teste *fundata est Ecclesia, vt habetur ead. Q. 1. in l. quondam vetus.* Et sicut dicit Cyprianus 93. dist. *Qui Cathedram.* De qua sede in persona Petri Apostoli in ea sedentis dictum est, *Petre rogavi pro te vt non deficiat fides tua.* Luc. 22. Hæc est igitur ad quam determinatio fidei & approbatio veritatis Catholicæ ac hæreticæ impietatis detestatio maximè pertinet, ideoque conuenientissimè dicere potest verbum propositum. *Veritatem meditabitur guttur meum, &c.*

2. Protestamur quod contra honorem & reuerentiam sancti Thomæ de Aquino aut Doctrinæ ipsius nihil omnino proponemus. Sed sicut dicit Facultas Theologiæ, *salua in omnibus reuerentia Sancti huius, necnon doctrinæ suæ hanc causam fidei prosequimur.* Nam de hoc sancto Confessore præmemorata Facultas asserit illud quod de B. Martyre Cypriano ab Augustino dictum est. *Ego, inquit, litteras Cypriani non vt Canonicas habeo, sed eas ex Canonicis confidero, & quod in eis diuinarum Scripturarum autoritati congruit, cum laude eius accipio.* Nec tamen ipsa injuriosum aut temerarium arbitratur illud quod sequitur, dicere. *Quod autem ei non congruit, cum pace eius respuo.* Seruat siquidem in huius Sancti doctrina illam sententiam Apostoli, quæ in aliorum opusculis Doctorum juxta De-

cretum Gelasij seruanda est, *Omnia probate, quod bonum est, tenete: vt habetur 1s. dist. c. S. Rom.* Sic igitur huius Doctoris sanctitatem veneramus & eius Doctrinam, quantum fides vel ratio patitur, tenendam censemus. Vnde in venerationis signum & honoris indicium ab eisdem verbis quibus ipse Summam suam contra Gentiles inchoat, huius causæ cui præmissa Doctrina ab aduersarijs irrationabiliter opponitur, ac totius nostri Sermonis sumptimus exordium. *Veritatem*, inquit, *Meditabitur*, &c.

3. Protestamur quod contra Fr. Ioannem de Montefono Ordin. FF. Prædicatorum & sacræ Theologiæ Professore (qui vtinam nec tam S. Ordinis, nec tam sacræ Sapientiæ Professor extitisset, cum tantæ confusionis & tantæ insipientiæ factus sit Promotor) contra hunc, inquam, Fratrem animo iniuriandi nihil dicere intendimus, sed solum aduersus illum illa proponere quæ sunt ad causæ fidei & Catholicæ Iustitiæ fulcimentum, nec falsis & mendosis, ac iniuriosis adinventionibus cuiusmodi ipse aliàs in sacro Consistorio vsus est in hoc negotio, vt proponimus: quia nec huius negotij qualitas exigit, nec huius Auditorij permittit autoritas, nec professionis nostræ honestas patitur; Postremo nec eorum, quorum causam agimus, sinceritas hoc exposcit. Suum ergo fuerit causam suam quam veritate non potuit, falsitate tueri, suum fuerit veræ sapientiæ Professores accusare, mendaciter & fallaciter criminari. Sic enim veritatis aduersarij, vt Augustinus ait, *cum veritatem ipsam criminari, aut obscurare non possunt, hos per quos prædicatur, inducunt in odium.* E contra verò nostrum sit pro veritatis defensione odium spernere, nostrum sit spretâ aduersantium persecutione veritatem prosequi & impium mendacium detestari. Hoc est in Sapientiæ documentum; hoc est quod ipsa clamitat & in summis excelsisque verticibus legitur dicens, *veritatem meditabitur guttur meum*, &c.

4. Et finaliter protestamur quod nostro proprio, aut personali nomine nihil omnino in huius causæ prosecutione dicemus, sed solum ex parte & illorum nomine qui nos mittunt. Ipsi enim sunt quibus præmissa sapientiæ verba conuenienter aptantur. Ipsi namque & specialiter Facultatis Theologiæ Doctores per guttur & labia sapientiæ congruentissimè designantur. In gutture siquidem in quo fit ciborum receptio & receptorum degustatio significantur Doctores sacræ Sapientiæ qui spiritualem cibum, id est diuinum verbum meditando suscipiunt & suscipiendo, ac degustando dijudicant, sicut scriptum est, *Guttur escas gustu dijudicat.* Iob. 34. c. In labijs verò quibus fit verbi formatio & expressio vocis intelliguntur Prædicatores Doctrinæ salutaris qui Diuinæ legis verba denunciant & verborum Sapientiam manifestant. De quibus dicitur, *in labijs sapientis inuenitur Sapientia.* Prouerb. 10. Isti sunt ergo guttur & labia quibus Sapientia veritatis verba loquitur. Et licet, proh dolor, guttur Detraكتورum & labia Impiorum eis aduersari non cessent, de quibus dictum est per Prophetam. *Sepulchrum patens est guttur eorum.* Et iterum. *Venenam aspidum sub labijs eorum*, ipsi tamen à veritate separari & à falsitate superari nequeunt, sed in meditatione veritatis Catholicæ & hæreticæ Impietatis detestatione eorum guttur & labia firma & perpetua constantia perseuerant, sicut scriptum est, *labium veritatis firmum erit in perpetuum*, Prouerb. 12. Sic igitur illa venerabilis Doctorum Vniuersitas, per quam Sapientia mundum illuminat vniuersum, illa multitudo Sapientum quæ teste scriptura *sanitas est Orbis terrarum*, Sap. 6. meritò dicere potest verbum ab exordio prælibatum. *Veritatem meditabitur*, &c.

His itaque præmissis quæ pro quadruplici protestatione ac simul pro quadrifaria nostri thematis introductione breuitatis causa sustinuit, sciendum nobis est quod in Themate proposito duo notantur officia Sapientiæ, siue duo Sapientiæ opera quibus correspondent duo principales articuli pro nostræ causæ iustificatione inferius declarandi; teste siquidem Philosopho duo sunt opera Sapientis. Primum est *non mentiri de quibus nouit.* Secundum est *mentientem manifestare posse.* Et hæc duo notantur in Themate. Ad 1. enim pertinet cognitio veritatis & eius approbatio de quo dicitur, *veritatem meditabitur.* Ad 2. pertinet ostensio falsitatis & eius detestatio de quo sequitur. *Et labia mea detestabuntur*, vnde conuenienter ad ista duo principaliter declarandi sunt articuli. Primus erit recitatio & approbatio 14. veritatum Partis iustæ quam nunc de-

sendimus. Secundus erit reprobatio & detestatio 14. falsitatum partis iniquæ cui resistimus; sicigitur introductioni & diuisioni nostri thematis finem statuendo & ipsum applicando ad prædicta duo Sapientis opera per nos, quantum Deus dederit, prosequenda in persona vestræ sapientis filiæ Vniuersitatis prædictæ non immeritò concludi potest præmissum Sapientiæ verbum *Veritatem meditabitur.*

Nunc itaque P. B. primum suscepti operis articulum iuxta præmissum ordinem exequentes aggredimur, in quo fiet recitatio & approbatio 14. veritatum partis iustæ quam nunc defendimus; vnde quia præmemoratus frater Ioannes de Montefono, de monte, inquam, eminentis superbix, sono dissonantis arrogantix intonans in Parisiensi studio 14. falsitates erroneas publicauit. Nos contra 14. veritates notorias, in quibus consistit causæ nostræ Iustitia, vestræ Beatitudini & in hac Audientia coram qua præcipuè mentiri non licet, incunctanter asserimus.

Prima ergo veritas est, quod anno Domini 1387. ante mensẽ Iulij dictus Fr. Ioannes in Scholis FF. Prædicatorum Parisius publicè dogmatizauit 14. Propositiones falsas, erroneas & plurimum scandalosas; quarum quinque posuit in suis Vesperijs, prout paruit ex certis cedulis per eum confessis; alias verò nouem posuit in Quæstione de Resumpta, sicut paruit ex Quaterno suo propria manu scripto. Et ibidem multa tunc arroganter asseruit, affirmans etiam quod illa dicebat ex iniuncto, nec sine magno consilio, quod si vellet, etiam silere non posset.

2. Est quod celebrata postmodum Congregatione solenni omnium Magistrorum in Theologia Parisius inter quos Frater iste præsens affuit, cum Theologicæ Facultatis Decanus cepisset quasdam eius propositiones sibi fideliter per Scholasticos, qui ex eisdem scandalisati fuerant, scripto tenus exhibitas recitare, vix pauca expresserat, cum dictus Frater qui nondum fuerat nominatus, sui impatiens nec bene sibi imperans se ad responsonem obtulit, dicens quod non oportebat eum silere; & quod istæ Conclusiones ab eo processerant, ipsasque vsque ad mortem sustineret, iterum repetens eas non sine magno consilio posuisse.

3. Est, quod ad visitandum prædictum Quaternum eius propria manu scriptum, & ex ordinatione dictæ Facultatis per eum exhibitum Deputati fuerunt sex Magistri, 3. Religiosi & 3. Seculares; qui licet post longum examen essent in opinione concordēs, tamen suam relationem super hoc facere noluerunt, nisi darentur iterum alij sex ex parte eiusdem Facultatis, qui iterum cum alijs dictum Quaternum & quædam alia eius scripta per ipsum confessata diligentissimè visitauerunt & diligenti visitatione omnia scrutati sunt.

4. Est quod non obstante prædictorum 12. Magistrorum concordia, vt securius & irreprehensibilis ageretur, datæ fuerunt omnibus Magistris & pluribus Baccalarijs prædictæ Facultatis certæ Cedula antedictas Assertiones continentes, vt quilibet suam super ijs opinionem scriberet: ex quibus cedulis per novos iterum Deputatos recollectis & concordatis 27. Magistrorum tunc præsentium & deinde sex superuenientium opinionibus semper eas in mitiorem partem trahendo, Cedula illa quæ dicitur Facultatis Theologiæ confecta est.

5. Est quod prædicta Cedula per tot Deputatorum consultationes ac dictæ Facultatis Congregationes varias sic diligenter examinata & seruata in causa S Thomæ & doctrinæ suæ reuerentia, prout ex eius prologo satis patet, ipsa exhibita fuit prædicto Fratri, vt iuxta formam ipsius dictas suas Assertiones quæ scandalum generauerunt, retractaret; qui ista facturum intra certum diem promisit, sed ipse promissum suum in hoc sicut & in multis alijs violauit.

6. Est quod Facultas prædicta se ab eo speretam percipiens & illusam, prædictæ Vniuersitati nunciauit; eam in iuris subsidium requirens, vt in hac causa tibi adiungeretur, supplicando: quod maturâ prius deliberatione habitâ concessum est.

7. Est quod postquam Vniuersitas & Facultas antedictæ quod potuerant & debuerant, quantum in ipsis erat, perfecerant, nunciauerunt hæc omnia Reuerendo in Christo Patri D. Episcopo Parisiensi Iudici Ordinario in hac parte, & præsentata eidem Cedula Facultatis prædictæ, sibi, prout in simili-

bus casibus fieri solitum est, requirendo supplicauerunt quatenus super his vellent iudicialiter procedere.

8. Est quod ad hanc instantiam & requestam dictus Paris. Episcopus præcepit & præcipiendo mandauit, ne prædictus Frater qui adhuc Parisius præsens erat, ab inde recederet, sed ad certam diem tunc assignatam personaliter compareret responsurus in Aula Episcopali & coram dicto Episcopo super his quæ obijcerentur eidem, qui sic iudicialiter euocatus per se, aut per alium nullatenus sufficienter comparuit, ideo pro prima vice contumaciæ pœnam incurrit.

9. Est quod iterum bina vice interposito debito temporis spatio dictus Frater citatus fuit nec comparuit; & sic tertio contumax reputatus est & excommunicatus.

10. Est quod licet his attentis idem Episcopus potuisset contra eum proferre sententiam, tamen adhuc quarta vice & de superabundanti præfato Reo aliam dietam assignauit; & interim longo temporis interuallo maturâ deliberatione habitâ cum peritis & præcipuè cum Theologiæ & Iuris Canonici Doctoribus, tandem in dicto termino licet multò grauiorem potuisset, tamen mitiorem protulit sententiam, ordinando videlicet & præcipiendo quod dictæ Propositiones 14. sub excommunicationis pœna non dogmatizarentur aut publicarentur Parisius, & quod contra dictum Reum, si apprehendi posset, vltorius prout iuris esset, procederet.

11. Est quod in dicto processu coram D. Episcopo in omnibus semper admonitus fuit Inquisitor Hæreticæ Prauitatis, aut eius Vices-gerens, ut se in hac causa iuxta formam iuris adiungeret, qui tamen pluries reuerenter vocatus comparere aut noluit, aut dissimulauit.

12. Quod tam dicta Facultas quàm Episcopus Paris. prædictas ordinationem suam & sententiam semper Ordinationi S. Sedis Apostolicæ submiserunt & submittunt.

13. Est quod dictus Fr. Ioannes contra præmissas veritates multa notoriè falsa aliàs in Consistorio proponendo asseruit, & multa dixit iniuriola contra dictos Episcopum & Magistros Theolog. Facultatis, & specialiter eos Manichæos & hæreticos nominando, quod tamen ipsi in suis ordinationibus, vel sententijs de eo non dixerant, nec aliquam suarum propositionum hæreticam nominauerant.

14. Est quod in dicto Consistorio ipse in dictis suis multipliciter variauit, quia alia & longè aliter quàm Parisius dixerat, ibidem proposuit, & etiam coram DD. Commissarijs alia exhibuit quàm in Consistorio dixerat: & insuper in querela sua vel supplicatione super qua citatio dictorum Episcopi & Vniuersitatis subreptitiè impetrata est, multa manifestè posuit & in eis ac specialiter in quadam assertionem quæ repugnantiam claudit & hæresim continet implicitam, suam friuolam appellationem fundauit.

Hæ sunt igitur 14. veritates P. B. quas hîc breuiter enunciaras nunc vltorius declarare non intendimus, quia ad alia declaranda nostra se tenet intentio, sed earum declarationem, ac iustificationem vsque in finem 2. articuli reseruamus; vbi iam ex dictis & infra dicendis ac ex prædictis processibus iuridicè confirmandis quædam elicientur conclusiones iustæ & rationabiles, pro quibus humiliter petendis, ac Dei & Apostolicæ Sedis gratia efficaciter impetrandis ad vestram sumus Beatitudinem principaliter destinati. Sed vnum est B. P. quod nulla obstante breuitate vel festinantia cogente veritate diutius silere nequimus, qualiter videlicet quàm falsè quàm fallaciter præmemoratus frater etiam in vestræ Beatitudinis & vestri Consistorij præsentia affirmare non veritus est omnia quæ aduersus eum acta sunt ex paucorum vel duorum, aut trium hominum inuidia atque odio processisse, adeo nihil falsitati inausum est, adeo suam semper culpam in aliud transferre obstinata præsumptio meditatur; sed hoc falso nihil falsius. Quanquam fingamus hoc verum esse, non ideo id ipsum ei suffragari deberet in hac potissimè causa in qua iuxta Senecæ sententiam non *Quis dicit, sed quid dicit, nec Quis prosequitur aut petit, sed quàm iustum sit id quod prosequitur aut petitur*, inspiciendum est.

Porro B. P. quod de inuidia ab hoc veritatis aduersario fallaciter allegatur;

non magnopere refellendum puramus. Exilis equidem, imò nulla penitus est hinc inuidiæ materia. Vulgatum enim est prouerbum. *Sola miseria caret inuidia.* Miseria autem nulla maior aut peior esse potest, quam quæ in errore animi seruata est. Huius ergo viri miserabiliter à via fidei aberrantis error miserandus potius fuerat, si tamen sui ipsius misereri uoluisset: sed ut in 1. Confess. lib. Augustinus confitetur, *Quid in seruis misero non miserante sibi?* Itaque obstinantiæ sui erroris miseriam nulla prius inuidia, sed nec misericordia, imò seuerissima correctione digna est.

Cæterum quod ipse de quorundam odio conqueritur, si æquo animo consideretur, hoc allegasse pudebit: quomodo enim 3. aut paucorum, ut ipse ait, odium tot varias diuersorum hominum mentes excœcare potuisset & à recti iudicio dimouere? qualiter tot & tantæ literaturæ, discretionis ac probitatis viros in vnâ concordiam adunare? sunt contra huius Fratris Assertiones multa millia vestriæ humilis ac deuotæ Vniuersitatis Paris. Supposita, inter quæ plurimi sunt Doctores & Baccalarij exercitati & edocti in Theologica Disciplina. Sunt insuper huius sententiæ dictus Paris. Episcopus cum Capitulo Ecclesiæ suæ totusque suæ Diœcesis Clerus & Populus. Sunt cum eis Conuentus Trium Ordinum Mendicantium Parisius & aliarum plurium Diœcesium. Sunt postremo in hac concordia plurium Ciuitatum, Vniuersitatum, & Collegiorum consensus. Et generaliter id ipsum penè omnes sentire videntur, ad quos huius causæ notitia propalatur. Cedat igitur deinceps veritas odio, si tantæ virtutis est ac tantarum virium odij virus, ut ipsum in paucorum hominum pectoribus latens istud efficere potuerit. Videtis ergo B. P. videtis iustissime rerum arbiter quàm falsa & friuola sit hæc accusatio. Videtis quod nec ex inuidia vel odio sed ex iustitiæ & veritatis amore illa communis animorum concordia processerit. Videtis iam & experimento probatis, qualiter fictum huius fratris mendacium vero cedit; qualiter insidiosa falsitatis machinamenta veritas vincit. Vnde cum Tullio exclamare liber. *O magna vis veritatis quæ contra omnium ingenia calliditatem, solertiam, contr.que ficitas omnium insidias facile per se ipsam se aefendit.* Et hæc de 1. art.

Iam verò ad secundum & principalem articulum progrediamur; in quo fiet reprobatio & detestatio 14. falsitatum partis aduersæ cui resistimus. Vnde postquam extirpata fuerint huiusmodi falsitatum zizania, inde veritatum semina in agro Domini fructuosius pullulabunt, ideoque eradicandæ sunt penitus & radicibus extirpandæ illæ 14. propositiones falsæ, erroneæ & scandalosæ, quas dictus frater, ut præmittitur, asseruit ostendendo eas per sæpè dictam Facultatem Theol. fuisse rationabiliter ac iustissime condemnatas & reprobatas.

Hic autem artic. 4. partes principaliter continebit. Prima erit reprobatio 5 propositionum à dicto Fratre, ut prædictum est, in suis Vesperij. positarum, quæ sunt in irreuerentiam Diuinitatis Christi & suæ humanitatis. Secunda erit reprobatio sex aliarum ex Quæstione de Resumpta quæ sonant irreuerentiam gloriosæ Virginis Matris. Tertia erit Reprobatio 3. aliarum propositionum ex eadem Quæstione sumptarum quæ aliquid asserunt de Creaturis, quod sonare videtur irreuerentiam Creatoris. Quarta erit iustificatio processuum occasione dictarum propositionum factorum pro Conclusionibus iuridicis contra dictum Fratrem inferendis iudicialiter. Hoc autem prædicto ordine per nos 4. prædictæ Vniuersitatis Nuncios prosequitur, quia sic per eam ordinatum est & nobis impositum ex certis & rationabilibus causis ipsam mouentibus quas tamen breuitatis causa subtrahemus.

Quantum igitur ad primam partem antequam ad prædictarum quinque propositionum reprobationem procedam, probanda est quædam suppositio quæ in aliquibus dictarum & aliarum propositionum sequentium condemnatione est necessariò prænotanda. Videlicet quod quamuis aliqua propositio vel Assertio possit habere aliquem sensum verum, tamen potest rationabiliter condemnari tanquam reuocanda propter alium sensum erroneum in ea vel in eius probatione intellectum. Et hoc supposito præambula & alia per me declaranda probabuntur tam rationibus quàm autoritatibus Sanctorum & Doctorum, & specialiter ex dictis S. Thomæ de Aquino, ut sic Aduersarius qui eius Doctri-

nam sequi ac defendere falsè & inaniter gloriatur, conuincatur euidentius & velut alter Goliath proprio gladio iuguletur.

1. Ergo dicta suppositio præambula sic probatur. Quia omnis illa Assertio potest rationabiliter condemnari, ex qua potest sequi corruptio fidei: sed ex aliqua Assertione, licet possit habere aliquem sensum verum, propter alium sensum erroneum in ea vel in eius probatione intellectum sequi potest corruptio fidei, igitur, &c. Ista ratio fundatur in dictis S. Thomæ 2. 2. in quæst. de Hæresi, vbi exponendo illud dictum Ieronymi, *ex verbis prolatis inordinatè sit hæresis*, in solut. ad 2. Argum. dicit, quod si inordinata locutio circa ea quæ sunt fidei, sequi potest ex hoc corruptio fidei. Et ad hoc allegat autoritatem Leonis Papæ dicentis, *quia inimici Christi Crucis omnibus verbis nostris insidiantur & syllabis, nullam eis vel tenuem occasionem demus*. Igitur propositum.

2. Probatur ex dictis eiusdem S. Thomæ in 5. Quodlib. Quæ. circa Doctores. vbi in 2. art. quærit vtrum sit ex doctrina alicuius Doctoris, alioqui reuocentur à meliori bono, ille teneatur suam doctrinam reuocare. Vnde ex eius Responsione, quam breuitatis causa non recito, clarè patet quod non solum doctrina in vno sensu falsa est reuocanda, sed etiam licet sit omnino vera, tamen quandoque propter incautam eius expressionem est exponenda & ad vtilitatem audientium retractanda, dicente Gregorio *incauta locutio in errorem pertrahit*.

3. Probatur dicta suppositio ex doctrina S. August. ex suo Retract. lib. vbi in prologo dicit, quod errata sua reprehendit & quadam iudiciaria seueritate recenset: & tamen constat quod in dicto libro multa retractanda exprimit quæ in aliquo sensu vera sunt. Sicut patet lib. 1. cap. 1. 2. 3. vbi retractat & corrigit quod in libris suis fortunam nominauit, licet vt ipse ait, *illa verba nulla Religio dicere prohibeat forte, forsitan, fortasse, fortuito, &c.* & causam retractationis subdit dicens, *veruntamen penitet me sic illic nominasse fortunam, cum videam homines habere in pessima consuetudine, vt vbi dici debet, hoc Deus voluit, dicant hoc voluit fortuna*. Item eod. lib. c. 4. ex libro Soliloquiorum retractat illam sententiam, *quod ad Sapientiæ coniunctionem non vna via peruenitur*. Vnde sic ait. *Quod dixi ad Sapientiæ conjunctionem non vna via perueniri, non bene sonat, quasi alia via sit præter Christum qui dicit, Ego sum via, vitanda ergo erat hæc offensio aurium religiosorum, quamuis alia sit illa vniuersalis via: alie autem viae de quibus in Psal. canimus. Vias tuas Domine notas fac mihi, &c.* Ex quibus & alijs pluribus exemplis ex doctrina Aug. clarè patet, quod aliqua Assertio licet sit in aliquo sensu vera, tamen propter alium sensum falsum quem potest generare in animo Auditoris, est meritò retractanda. Quare, &c.

4. Probatur propositum per exemplum sumptum ex doctrina Ecclesiæ. Nam per Ecclesiam quandoque Assertio ambigua habens aliquem sensum Catholicum est damnata, imò quandoque Assertiones Contradictoriæ secundum vocem, per eam sunt damnatæ; & ideo altera earum vel vtraque aliquem habet sensum Catholicum. Et hoc patet manifestè ex recitatione Isidori lib. 6. Ethimol. c. 19. & habetur 24. q. 3. c. *Quidam autem*. Vbi narrat quod vtraque istarum *Deus creat mala, Deus non creat mala*, est hæresis condemnata. Vnde Assertores, vtriusque inter hæreticos enumerat dicens. Colitiani à quodam Colito nominati, qui dicunt Deum non facere mala contra illud quod scriptum est, *Ego Deus creans mala*. Floriani à Floriano, qui è contrario dicunt Deum creasse mala, contra hoc quod scriptum est, *fecit Deus omnia bona*. Ex quibus patet assumptum & per consequens propositum suppositionis præambula.

Sequitur in eodem MS. Tractatus eiusdem Vniuersitatis iussu editus contra prædictum Ioannem Auenioni traditus Papæ & Cardinalibus, in 3. Capitula diuisus. In 1. vt condemnatio iusta & iuridicè facta videatur, docetur ad Episcopum & ad Facultatem Theologiæ, adeoque ad Vniuersitatem pertinere Assertiones hæreticas vel in fide erroneas condemnare.

In 2. fuisse Assertiones prædicti Ioannis & legitimè à Facultate Theologiæ condemnatas. In 3. nec obstare Doctrinam S. Thomæ, quominus iusta sit illarum Assertionum condemnatio. Hunc autem Tractatum erat in animo edere in lucem publicam, sed quia paulò longior est, ne nimis excreseat hoc nostrum volumen, in aliud tempus differendum censuimus.

Cæterum vt absoluamus litem istam, postquam diu serioque disceptata est Auenioni p. æsente Clemente VII. & in frequenti confessa Cardinalium toto ferè anno 1388 confirmata est tandem à Pontifice Censura Parisiensis, iussusque Ioann. de Montesono Parisios redire & Vniuersitatis correctioni se se submittere. Quod cum ille se facturum promississet, nocte sequenti clam se subduxit, atque in Aragoniam, vnde oriundus erat, aufugit. Legati verò Academici summo omnium applausu & acclamatione post reditum excepti sunt, quod Academicum Decretum, vel potius B. Virginis causam fortissimè defendissent.

Verum neque idcirco Dominicani respuerunt aut cessarunt temerariè eadem asserere quæ inceperant. Inter cæteros verò audacior paulò fuit Guillelmus de Valone Episcopus Ebroicensis, quia Regi à Confessionibus erat: sed non plus illi quam toti Ordini parcitum est. Quippe Vniuersitas Ordinem à suo consortio abscidit & refecauit, eique omni prædicandi & Confessiones audiendi facultate interdici curauit. Episcopum verò coëgit palinodiam canere & veniam deprecari: quam Vniuersitatis seueritatem non modò Rex approbavit, quin etiam statuit senunquam ex eo Ordine Confessarium accepturum. Nempe asseruerat ille & publicè ad populum dixerat se Ioannis de Montesono doctrinam ad mortem usque defensurum. Vniuersitatis sententiam Victoriamque de qua gloriabatur, irridebat & contemnebat. Itaque Vniuersitas apud Regem, quia Confessarius eius erat, per M. Petrum de Alliaco suum Oratorem tantâ vi tantoque sententiarum pondere perorauit, vt Guillelmum præsentem Rege & Proceribus coëgerit peruersa dogmata abjurare. Vt patet ex hoc instrumento publico sub finem anni 1388. confecto.

1388,

In nomine Domini Amen. Nouerint Vniuersi præfens Instrumentum publicum inspecturi, quod anno eiusdem 1388. more Gallicano, Indictione 12. mensis Febr. die 17. Pontificatus sanctissimi in Christo Patris ac Domini nostri D. Clementis Diuinâ Prouidentia Papæ VII. anno 11. coram illustrissimo & excellentissimo Principe & Domino nostro D. Carolo Dei gratiâ Francorum Rege in nobilium ac potentium DD. Ludouici Ducis Borboniæ, Petri de Narre, Inguerram de Canciaco, Henrici de Barro, Oliuerij de Clifson Conestabularij Franciæ, Hugonis de Saluciis, ac Reuerendorum in Christo Patrum ac DD. nostrorum Bernardi Lingonensis & Philippi Nouiomensis Domini nostri Francorum Regis præfati Consiliariorum: necnon plurium aliorum Dominorum, nostrorumque Notariorum & publicorum subscriptorum & restium infra nominatorum ad hæc vocatorum specialiter & rogatorum præsentia, personaliter constituti venerabilis & circumspectus vir M. Ioannes Manson Rector Vniuersitatis Parisiensis, & Reuerendus in Christo Pater ac D. Ferricus Dei gratia Antissiodorensis Episcopus, necnon venerabiles & discreti Professores Galterus Grassi Decretorum Doctor, Ioan. Voignon Magister in Medicina, Michaël Præpositi Franciæ, Radulphus de Tilia Picardiæ, Nicol. Pitemen Normaniæ, & Ægidius de Infaes Anglicanæ Nationum Procuratores ab eadem Vniuersitate in hac parte deputati & commissi, eidem Domino nostro Regi per organum præfati M. Petri de Alliaco dixerunt & exposuerunt, quod ipsi ad eundem Dominum nostrum Regem ex parte dictæ Vniuersitatis pro certis negotiis ipsam tangentibus & pro Responione habendâ à Reuerendo Patre D. Guillelmo de Ordine Fratrum Prædicatorum seu Iacobitarum, necnon præfati Domini nostri Regis Confessore, Episcopo Ebroicensi de & super quibusdam falsis Conclusionibus tangentibus fidem per ipsum Episcopum Ebroicensem prolatis & dictis destinati fuerant, idcirco antequam ad alia negotia & facta prædictæ Vniuersitatis, eidem Domino nostro Regi, & in eius ac Consilij sui præsentia exponere habebant, procederent nomine dictæ Vniuersitatis, dictum Episcopum Ebroicensem instanter requisierunt præfati deputati per organum sæpè dicti M. nostri de Alliaco, quatenus in præsentia Domini nostri Regis, & præfatorum DD. Deputatorum & omnium aliorum ibidem existentium & præsentium prædictas Conclusiones per ipsum prolatas & dictas tanquam malè & contra fidem & veritatem dictas & sonantes reuocare vellent, prout facere tenebatur & aliàs eas reuocare promiserat. Qui quidem Episcopus Ebroicensis non coactus, non seductus, sed propria sua voluntate motus

Episcopus
Paris
Ebroicensis
Palinodiam
canit.

» prædictas Conclusiones per ipsum, sic vt præmittitur, prolatas & dictas reuo-
 » cavit modo & formâ contentis in quadam papyrea scedula, quam ibidem altâ
 » & intelligibili voce, de verbo ad verbum legit, cuius etiam tenor talis est.
 » *Ego Guillelmus Ebroicus Episcopus*, malè motus, inconsultè & malè informatus
 » dixi has propositiones quæ sequuntur. Et i. quod Vniuersitas Parisiensis con-
 » demnauit illam propositionem, anima intellectiua est immortalis.

» Item dixi quod propositiones aliquæ condemnatæ fuerunt per Vniuersita-
 » tem, quæ sunt veræ & Catholicæ, & quod auderem eas prædicare & dogma-
 » tizare coram Rege & Papa aut aliâs vbicunque.

» Item dum D. Episcopus Antissiodorensis vltimatè proposuit coram Rege,
 » eadem repetij dicendo, hoc dixi & adhuc dico, & prædicarem coram Papa, &
 » faciatis me conuenire quando volueritis & bene me defendam.

» Item dixi quod sicut 28. Magistri in Theologia Vniuersitatis Paris. condem-
 » nauerunt propositiones de Montefono, ita erant 28. de Ordine nostro, vide-
 » licet de maioribus & solemnioribus Clericis totius mundi qui eam approbaue-
 » rant & sic poteram eas approbare & prædicare.

» Item addidi & dixi quod Magistri Vniuersitatis Parisiensis non intelligebant
 » doctrinam S. Thomæ.

» **I**'Ay veu la Sentence de la Faculté de Theologie, approuuée & soustenuë par
 » l'Vniuersité de Paris, & aussi de Monsieur l'Euësque de Paris, donnée con-
 » tre quatorze Conclusions dites & affirmées par Frere Jean de Montson, de
 » l'Ordre des Freres Prescheurs; icelle veuë & considerée, Je croy que ladite
 » Sentence est bonne & juste, & promets par mon serment non prescher ne dog-
 » matizer le contraire publiquement, ne en occulte par moy, ne par autre, &
 » ne donneray aucune faueur audit de Montson ny à ses fauteurs ou adherans en
 » cette cause, reseruée l'authorité de nostre S. P. le Pape, si comme elle est re-
 » seruée en ladite Sentence.

» **Q**uâ quidem scedulâ per eundem Episcopum Ebroïcensem de verbo ad ver-
 » bum lecta.

» Item Episcopus Ebroïcensis flexis genibus præfatum Dominum nostrum
 » Francorum Regem instantèr requisuit, eidem humiliter supplicando quatenus
 » Regi Arragonum & Domino nostro Papæ scribere dignaretur, vt vellet eof-
 » dem requirendo quatenus F. Ioannes de Montefono, de quo in scedula præin-
 » serta fit mentio, faceret capi, & Parisius adduci puniendum secundum eius de-
 » merita, prout iuris erat & etiam rationes valent. De & super quibus præfati
 » Deputati nomine Vniuersitatis Parisiensis prædictæ sibi fieri petierunt, atq; tra-
 » di publica instrumēta, tot quot fuerint necessaria per nos Notarios publicos in-
 » frascriptos. Acta fuerunt hæc in Domo Regali de Lupara Parisiensi, videlicet
 » in Camera dicti Domini nostri Regis, sub anno, Indictione, mense, die &
 » Pontificatu prædictis, præsentibus venerabilibus viris M. M. Philippo Parentis
 » Baccalario in Theologia, & Ioanne Britonis in Artium Facultate Magistris
 » **Cameracensis & Lexouiensis Diœcesis** ac pluribus aliis testibus ad præmissa vo-
 » catis specialiter & rogatis. *Et Ego Gerardus de Versigny*, Presbyter Laudunen-
 » sis Diœcesis, publicus authoritate Apostolica Notarius præmissis omnibus &
 » singulis dum sic vt præmittitur, agerentur & fierent vnâ cum prænominatis
 » testibus præfens interfui, eaque sic fieri vidi & audiui, ac in hanc publicam
 » formam redegi, quam aliis legitimè præpeditus negotiis per alium scribi feci, &
 » ei scriptæ me suscripsi in testimonium veritatis omnium & singulorum prædi-
 » ctorum requisitus & rogatus vnâ cum signo & subscriptione Notarij infra scripti
 » ad certitudinem firmiorem eorundem.

Eodem anno Petrus de Orgemont Episcopus Parisiensis, Aduocato Theo-
 logorum Consilio Thomam quendam Apulum qui se à Spiritu sancto missum
 dicebat ad confundendos errores & virtutes exaltandas, damnatum tradidit
 Tribunali seculari. At quia à Medicis parum sani capitis esse iudicatus est, mor-
 tis supplicium in perpetuum carcerem commutatum est. Liber verò ab eo scri-
 ptus de Ecclesiastici ordinis statu, in quo multa continebantur aduersus B. Vir-
 ginem,

ginem, Ecclesiam, & Ecclesiasticos proceres, multa verò pro Hæreticis, vt quod mundus non amplius à Patre vel Filio sed à Spiritu sancto regeretur, & quod non indigerent mortales Sacramentis, &c. publicè crematus est.

Eodem anno Vniuersitas Oxoniensis graui dissidio laborauit, adeo vt Cancellarius qui inter Primates Regni deligi solet, conquerentibus de eo Scholasticis eiectus fuerit, & alius ab ipsis delectus teste Ioan. Henrico Knygthone lib. 5. de Euentibus Angliæ. *Orta est*, inquit, *grauis discordia Oxoniæ inter Scholares, videlicet inter Australes & Wallenses ex vnâ parte, & Bo-* reales, ex alia parte 3. Kal. Maij, & in tantum increuit illa dissensio quod pro maiori parte Scholares recesserunt singuli in suas patrias, quibusdam tamen primò occisis: quam ob causam Cancellarius Vniuersitatis per Concilium Regis in Parlamento jam instante depositus est, & M. Nicolaus Bryzruuel Decanus noui operis Leycestriæ per coetum Vniuersitatis Oxoniensis eodem tempore scilicet in æstate electus est.

Hoc anno seu erecta est, seu confirmata Vniuersitas Coloniensis auctoritate Pontificia ab Urbano VI. dato diplomate Perusij 12. Kalend. Iunij Priuilegiisque instar Parisiensis donata & munita. Hanc tamen Academiam scribunt alij esse longè vetustiore. Helwicus ipse quanquam infensus rebus Catholicorum fatetur in Historico Theatro eam an. quidem 1388. ab Urbano VI. confirmatam, antea tamen illic publicum Gymnasium extitisse. Scribit quoque Egidius Gelonius l. 1. de Colonia Magnitudine Syntagm. 2. se vidisse ex Archivio veteris Campi Cisterciensium diploma Siffredi Archiepiscopi, quo Fratibus anno 1285. Priuilegium indulget audiendi Coloniae studia Theologica. Quin & Innocentius III. l. 1. Epist. meminit Magistrorum Coloniensium: & Cæsarius Heisterbackensis l. 1. c. 23. Coloniensium Physicorum id. Medicinam profitentium; Præceptoremque suum Rudolphum Scholasticum Coloniae discipulos docentem sæpe commemorat. Verum caruerat forrè Academia illa Priuilegiis ad hæc vsque tempora. Tale aurem est Urbani diploma.

VNI-
VERSITATIS
COLONIENSIS.

Urbanus Episcopus seruus seruorum Dei, ad perpetuam rei memoriam. In supremæ dignitatis Apostolicæ speculo superni dispensatione consilij licet immeriti constituti ad vniuersas fidelium regiones nostræ vigilantia creditas earumque profectus & commoda tanquam Vniuersitatis Gregis Dominici Pastor, commissæ nobis speculationis aciem quanto nobis ex alto permittitur, extendentes, fidelibus ipsis ad quærendum Litterarum studia & scientiæ Margaritam, cuius dum inuenitur, gloriosa est possessio & fructus suauissimi, per quam pelluntur ignorantia nubila & erroris elimantur caligines, mortalium curiosa solertia suos actus & opera disponit & ordinat in limine veritatis. Per quam etiam Diuini nominis fideique Catholicæ cultus protenditur, iustitia colitur, tam publica quam priuata res geritur vtiliter, omnisque spes humanæ conditionis augetur. Ob hoc igitur magno, nec mirum desiderio ducimur, vt Litterarum studia in quibus pretiosa ipsius scientiæ Margarita reperitur, laudanda suscipiant, incrementa frequentius inualecant, præsertim in illis locis quæ ad multiplicanda doctrinæ semina & germina producenda apta & idonea dignoscuntur. Nos præmissa attendentes, & etiam fidei puritatem & deuotionem eximiam quam dilecti filij Consules, Scabini, Ciues & commune Ciuitatis Coloniensis deuori nostri & Ecclesiæ Rom. filij ab olim ad ipsam Ecclesiam & nos habuisse dignoscuntur, illamque successione temporum de bono in melius studuerunt augmentare, dignum ducimus & æquitati consonum æstimamus, vt Ciuitas ipsa quam diuina gratia multarum prærogatiua bonitarum & fecunditate virtutum gratiosè dotauit, scientiarum etiam ornetur muneribus & etiam amplietur, itavt viros producat consilij maturitate conspicuos, virtutum redimitos ornatibus, ac diuersarum Facultatum dogmatibus eruditos, sitque ibi scientiarum fons irriguus, de cuius plenitudine hauriant vniuersi, cupientes imbuere documentis: Præmissis igitur diligenti examinatione, pensatis non solum ad ipsius, sed etiam Regionum circumadacentium incolarum modum & profectum paternis affectibus anhelantes dictorum etiam Consulium, Scabinorum, Ciuium & Communis gratiam nostram suppliciter implorantium, in hac parte deuotionis supplicationibus fauorabiliter annuentes. Ad

„ laudem diuini nominis & fidei propugnationem orthodoxæ Apostolica autho-
 „ ritate statuimus ac etiam ordinauimus vt in dicta Ciuitate Colonienſi ſit de cæ-
 „ tero Studium Generale ad inſtar Studij Pariſienſis, illudque perpetuè futuris tem-
 „ poribus in ea vigeat tam in Theologiæ & Iuris Canonici quàm alia qualibet
 „ licita Facultate : quodque legentes ibidem omnibus Priuilegijs, Libertati-
 „ bus & Immunitatibus conceſſis Magiſtris in Theologia & Doctõribus legenti-
 „ bus in dicto Pariſienſi Studio Generali gaudeant. Insuper Ciuitatem & Studium
 „ præfata ob profectus publicos quos exinde prouenire ſperamus, amplioribus
 „ honoribus proſequi intendentes, autoritate ordinamus eadem, vt ſi qui in
 „ eodem Studio Colonienſi fuerint qui proceſſu temporis brauium meruerint in
 „ illa Facultate in qua ſtuduerunt, obtinere, ſibi que docendi licentiam & alios
 „ erudire valeant, ac Magiſterij ſeu Doctoratus honorem poſſint elargiri per
 „ Magiſtrum ſeu Magiſtros, Doctorem vel Doctores iſtius Facultatis in qua exa-
 „ minatio fuerit facienda Præpoſito Eccleſiæ Colonienſis qui pro tempore fue-
 „ rit, vel eius ſufficienti & idoneo quem ad hoc idem Præpoſitus duxerit depu-
 „ tandum, Vicario. Præpoſito verò ipſius Eccleſiæ vacante, illi qui ad hoc per
 „ dilectos filios Capitulum ipſius Eccleſiæ deputatus extiterit, præſententur,
 „ idemque Præpoſitus vel Vicarius aut deputatus vt præfertur, Magiſtris ac Do-
 „ ctõribus in eadem Facultate inibi regentibus conuocatis, illos ſic præſentatos
 „ in his quæ circa promouendos ad Magiſterij ſeu Doctoratus honorem requirun-
 „ tur juxta modum & conſuetudinem quæ ſuper talibus in Generalibus Studiis
 „ obſeruantur, obſeruatis, examinare ſtudeat diligenter, eiſque ſi ad hoc ſufficienti-
 „ tes & idonei reperti fuerint, huiusmodi licentiam tribuat & Magiſterij ſeu Do-
 „ ctõratus honorem conferat ac etiam largiatur. Illi verò qui in eiufmodi Studio
 „ dictæ Ciuitatis examinati & approbati fuerint, ac docendi licentiam & hono-
 „ rem huiusmodi obtinuerint, vt eſt dictum, ex tunc abſque examine & appro-
 „ batione alia legendi & docendi tam in Ciuitate prædicta quàm in ſingulis alijs
 „ Generalibus Studiis in quibus voluerint legere & docere, Statutis & conſue-
 „ dinibus quibuſcunque contrarijs, Apoſtolica vel quacunque firmitate robo-
 „ ratis nequaquam obſtantibus, plenam & liberam habeant facultatem. Nulli
 „ ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtri Statuti & Ordinationis in-
 „ fringere vel auſu temerario contraire. Si quis autem attentare præſumpſerit,
 „ indignationem Dei & Beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum eius ſe nouerit
 „ incurſurum. Datum Peruſij, duodecimo Kalendas Iunij, Pontificatus noſtri
 „ anno vñdecimo.

Porro in ea Vniuerſitate 4. ſunt Facultates, Theologica, Iuridica, Medica
 & Artium liberalium, omnium populofiſſima; ſingulæ ſuum habent Decanum :
 ſingulæ ſuum Senatam; Theologica quidem Duodecim-viralem; Iuridica
 plurium Antecſſorum, Medica omnium minimum. Singulæ ſua habent Col-
 legia & Scholas. Theologica quidem iuxta Ædem Metropolitanam. Iuridica
 præter priuata Collegia publicam habet Scholam haud procul ab eadem Æde
 in Domo trium Coronarum dicta. Medica in Scholis Artiftarum profiteri ſo-
 let. Artium Facultas tria Gymnaſia florentiſſima, Montanum, Laurentiacum
 & Nouum trium Coronarum, olim verò 5. Cornelianum & Cucanum.

Hæc Gymnaſia præter proprias ſuas Burſas, vt vocant, ſeu Domus circa Me-
 tropolitanam ædem ſitas, commune Palatium habent juxta Montanum ſitum,
 quod *Scholam Artium vocant*; cuius cuſtodia alicui ſeniori ex profeſſoribus Gym-
 naſiorum per ordinem ſolet demandari. Et in eo communes Gymnaſiorum con-
 certationes, Examina, promotiones ſeu Actus Magiſtrales exerceri celebrari-
 que conſueuerunt.

Vniuerſæ Academiæ præeſt Rector qui *Rector Magnificus appellatur*: quater in
 anno eligitur conuenientibus ſimul 4. Facultatibus, quarum ſingulæ ſuum Ele-
 ctorem ſeu Intranſem designant. Cum de rebus minoris momenti agendum eſt,
 Decanos adhibet in Concilium, cum de arduis, totam Academiam.

Eiufdem Academiæ 4. ſunt Conſeruatores, quos *Prouiſores vocant*, è numero
 Conſularium. Triplici Beneficiorum genere gaudet. Primum, Rector Magnifi-
 cus & quatuor Prouiſores conferunt, cum illud vacare contigerit. Secundum,
 ſingulæ Eccleſiæ Collegiatæ. Tertium Rector, Prouiſores & Decani.

Eodem anno scribunt aliqui constitutam fuisse Academiam Heidelbergensem 18. Octob. eiusque primum Rectorem 17 Nouemb. creatum M. Marsilium de Inghen, seu Ingenheim virum nobilem, Vniuersitatis Parisiensis olim alumnus, quem Bucholcerus in Indice Chronologico ait edidisse Commentaria in quafdam materias Magistri sententiarum, sepultumque iacere Heidelbergæ Idem ait prædictam Academiam initia sumpisse anno 1346. at sibi videri hoc anno fuisse instauratam.

Anno 1389. initio more Gallicano nempe vltima Aprilis statutum innouatum est aduersus Licentiandos in Theologia: quorum plerique à studio Parisiensi recedebant, postquam legerant sententias, nec ante redibant, quam Magisterij adipiscendi tempus aduenisset. Statutum autem est eiusmodi.

In nomine Domini, Amen. Anno ab Incarnatione eiusdem Domini 1389. Indiæ. 12. mensis April. die vltima, Pontificatus sanctissimi in Christo Patris & D. nostri D. Clementis diuina prouidentia Papæ VII. anno 11. In Congregatione Generali Vniuersitatis studij Paris. Regentium & non Regentium per iuramentum celebrata apud S. Mathurinum Parisius hora Primæ S. Iacobi, in mei Notarij publici & testium infra scriptorum, ad infra scripta vocatorum & rogatorum præsentia personaliter constitutus vir venerabilis & discretus M. & D. M. Robertus Cardon Rector Vniuersitatis studij Parisiensis proposuit in prædictâ Congregatione articulos sequentes. Primus fuit super aliquibus tangentibus Priuilegia Vniuersitatis, ac etiam super aliquibus de nouo emergentibus: quem articulum declarauit atque specificauit dicendo quod intellexerat & audierat quod vnus nominatus M. Ioannes Courtecoux debet immediatè in Primis nostræ Domine Licentiari in Theologia per D. Cancellarium Ecclesiæ Parisiensis. Secundus articulus fuit super supplicationibus & iniurijs. Quibus sic propositis per D. Rectorem prædictum, Facultates & Nationes se traxerunt ad partem, prout consuetum est fieri in talibus: quibus sic ad partem Facultatibus & Nationibus retractis vt inter se de iberarent quid agendum esset, & demum ad inuicem insimul congregatis fuit deliberatum per tres Facultates videlicet per Facultatem Theologiæ, per Facultatem Decretorum & etiam Medicinæ: & per tres Nationes Facultatis Artium, videlicet Picardiæ, Normanicæ & Angliæ, & per consequens per totam Vniuersitatem: quod quoad Baccalarios in Theologia Licentiandos seruaretur punctum seu statutum bonæ memoriæ Urbani V. adiuncto statuto & Declaratione factâ per Facultatem Theologiæ. Insuper etiam quod inhiberetur dicto M. Ioanni Courte-coux, si reperiri posset, quod licentiam à D. Cancellario non reciperet sub omni pœnâ, contentâ in statuto & Declaratione factis per Facultatem Theologiæ: quod quidem punctum seu statutum, seu priuilegium bonæ memoriæ Urbani V. declaratum & specificatum per Facultatem Theologiæ tale est. Quia Baccalarij post lecturam sententiarum se absentare consueuerunt à villâ Parisiensi, quod cedit in detrimentum & deturpationem Scholæ non modicam, vult Facultas Theologiæ quod quoad hoc teneatur statutum summi Pontificis alibi expressum, vbi sic dicitur, Quod Baccalarij qui sententias legerint, si gradum obtinere desiderant, stare in studio tempore solito inter lecturam & Magisterium intermedium teneantur, vt eorum scientia, mores, & vita certius comprobentur. Per tempus autem solitum intelligitur tempus quinque annorum, annis lecturæ Sententiarum ac etiam licentiæ computatis. Quod si Præsentati Ordinum ratione præsentationis citius expediantur, vult dicta Facultas quod tales Præsentati ultra responsiones eis alibi, aut alijs de causis impositas bis habeant de Ordinaria respondere. Si verò contingat aliquem Baccalarium Præsentatum vel alium huic statuto contraire, nulli Magistrorum liceat pro tali deponere. Et si fortè contingeret, quod Magistri aut eorum aliqui pro ipso deponerent, aut quod sine depositione Magistrorum per Cancellarium licentiarentur, quod absit, talis sic Licentiatus nunquam in posterum ad Facultatem & eius actus admittatur omni dispensatione seclusâ. Quibus sic, vt præmittitur, deliberatis prædictus D. Rector conclusit dictum punctum Bullæ adiuncto statuto & declaratione factis per Facultatem Theologiæ præcisè, adæquatè & ad vnguem, debere obseruari. De qua quidem deliberatione & Conclusionem, sic vt præmit-

titur factis dictus D. Rector nomine & vice Rectoris & Vniuersitatis studij
 Paris. omniumque & singulorum quorum interest, vel intererit; aut qui sua in-
 teresse putauerint, seu crediderint quomodolibet in futurum à me Notario
 publico subscripto petijt sibi fieri vnum vel plura publica originalia Instrumen-
 ta, personas adstantes inuocando in testes. Acta fuerunt hæc Parisius multum
 solemniter, Indictione, mente, die, horâ, loco & Pontificatu prædictis, præ-
 sentibus venerabilibus, ac circumspèctis viris MM. ac DD. Heruæo Sulmen
 loco Decani Facultatis Theologiæ, ac M. Guillelmo de Gardino in Facultate
 Theologiæ Magistris, Galtero Grassi Decano Facultatis Decretorum, ac
 etiam Decretorum Doctore, Goffredo Melpomre in Medicina Magistro loco
 Decani Facultatis Medicinæ, Simone le Renuoisie, Petro de Bosto, Petro
 Barberie, Henrico de Herlem, Franciæ, Picardiæ, Normaniæ & Angliæ
 Nationum Procuratoribus. M. Ioanne Sanere, Gaufrèdo Morelli, Firmino
 Oliuerij Notarijs Apostolicis, & quamplurimis alijs testibus ad præmissa vo-
 catis specialiter & rogatis. Et ego Ioannes Cardonis de Craona Magister in
 Artibus Presbyter Laudunensis Diocesis, publicus autoritate Apostolica ac
 Imperiali Notarius, quia prædictæ Congregationi præsens interfui, eaque om-
 nia & singula supradicta, vt præmittitur, proponi, deliberari & concludi vidi
 & audiui. Idcirco meum solitum signum huic præsentis publico Instrumento
 manu propriâ scripto, hîc me etiam subscribens apposui, requisitus & rogatus
 in testimonium veritatis & præmissorum.

1389. Eodem anno 1389. Vniuersitas Parisiensis videns non posse coërceri teme-
 ritatem Dominicanorum, eosque omnia Clementis & Caroli Regis edicta,
 Episcopi quoque Parisiensis & Academiæ Decreta contemnere, librum acu-
 leatum M. Guillelmi de S. Amore, quem de Periculis nouissimorum tempo-
 rum an 1256. evulgauerat, in eorum vituperium reuocauit; vnde Mathias
 Parisiensis in præfatione libelli quem composuit. Hi nempe Doctores, in-
 quir, in Christo fideles & Gloriosi existentes vt lumen S. Ecclesiæ super can-
 delabrum constituti, quorum multitudo tunc erat sanitas orbis terrarum, ne-
 quissimum Antichristum & membra eius ac meretricem, ipsi ex parte cogno-
 scentes, & ex parte in futurum Prophetantes præcauendo S. Ecclesiæ & eius
 Gubernatoribus apertè & nudè reuelauerunt.

Eodem anno Adam de Sueffione item Dominicanus quosdam etiam errores
 circa immaculatam Conceptionem abiurauit in publicis Comitijs Academiæ
 tum Rectore M. Roberto Cardon, vt pater hoc Instrumento.

ADAMIDE
 SVESBIO-
 NE DO-
 MINICANI
 AB IVRA-
 TIO.

In nomine Domini, Amen. Anno ab Incarnatione eiusdem Domini 1389.
 Indict. 12. mensis Maij die 16. Pontificatus sanctissimi in Christo Patris, ac D.
 nostri D. Clementis diuina prouidentia Papæ VII. an. 12. In venerabilium ac
 circumspèctorum virorum MM. & DD. Roberti Cardon Rectoris Vniuersita-
 ris studij Paris, Heruæi Sulmen, Guillelmi de Gardino sacre Theologiæ Do-
 ctorum, Iuonis Carengar, Bertrandi de Monnaualle Abbatis Grandis-Vallis
 Decretorum Doctorum, Guidonis Garin in Facultate Medicinæ Magistri,
 Simonis le Renuoisie Franciæ, Ægidij de Dullendio Picardiæ, Richardi Hu-
 bart Normaniæ, & Ioannis Manchon loco Anglicanæ Nationum Procurato-
 rum in Artium Facultate Magistrorum, plurimorumque aliorum Doctorum
 & Magistrorum 4. Facultatum prædictarum, per venerabiles & circumspèctos
 MM. & DD. Rectorem & Vniuersitatem prædictos & ad infra scripta audien-
 dum specialiter deputatorum, & in personis ipsorum almam matrem Vniuersi-
 tatem studij Parisiensis ibidem repræsentantium, meique Notarij publici & te-
 stium infra scriptorum ad infra scripta vocatorum & rogatorum præsentia, per-
 sonaliter constitutus F. Adam de Sueffione Iacobita Prior Conuentus FF. Ia-
 cobitarum Niuernensis non vi aut metu ad hoc inductus, non incarcerationis,
 nec aliquo alio compulsione timore ad hoc coactus, sed suâ propriâ, sponta-
 neâ & liberâ voluntate, corde contrito amarissimè flendo dolens de erroribus,
 temporibus præteritis per ipsum contra Omnipotentem Deum & Filium eius
 vnicum Dominum nostrum Iesum Christum, ac Genitricem eiusdem Beatif-
 simam & Gloriosissimam semperque Virginem Mariam, eiusdem Conceptio-
 nem concernentibus quouis modo commissis, provt prima facie apparebat, in

signum perfectæ Contritionis suæ quemdam errorum suorum prædictorum re. «
uocationis Rotulum in verbis Gallicis scriptum alta & intelligibili voce, de «
verbo ad verbum legit, & omnia & singula in eodem Rotulo contenta ore pro. «
prio pronunciauit audientibus, auscultantibus & intelligentibus vtriusque le. «
xus populi ad hæc audiendum conuocati multitudine, copiosâ, cuius Rotuli «
tenor sequitur & est talis. «

BOnnes-Gens, Je F. Adam de Soissons Prieur du Couuent des Iacobins de «
Neuers par l'ordonnance & autorité de l'Vniuersité de Paris, mere & «
fontaine de toute Science & par especial lumiere de la Foy. Je viens icy, com «
me à ce l'ay mi suis raisonnablement soumis, pour vous dire & affermer cer «
taines choses qui me sont imposées & rappeler certaines erreurs autrefois pres. «
chées par moy ou Diocese de Neuers. **B** premierement ie confesse deuant «
vous, & afferme que à bonne cause & raisonnable on m'a fait prendre & mener «
à Paris pour tenir prison, iusques à tant que l'eusse eu correction de plusieurs «
defauts en quoy l'ay failly, qui touchent la verité de nostre foy & l'honneur de «
la benoïste Vierge Marie. Secondement ie vous ay à dire en ce qui me touche, «
comme il soit ainsi qu'autrefois l'aye presché ou Diocese de Neuers en plein «
Sermon au Peuple que se la Vierge Marie fust trespassée deuant la Mort & Pas- «
sion de son glorieux Fils nostre Sauueur Iesu Christ, elle fust descendue en En- «
fer, pource qu'elle auoit esté conceüe en peché Originel. Cecy ainsi genera- «
lement dit & entendu selon que communement l'on entend par Enfer & par «
Espécial considerée la cause que ie alleguois, parce qu'elle auoit esté conceüe «
en peché Originel; Je le reuoque & r'appelle comme faux, inurieux, blasphe- «
me de la saincteté de la glorieuse Vierge Marie ou des-honneur de Dieu son «
Benoiſt Fils, & en esclandre de tous bons Chrestiens & comme contraire à la «
sainte Doctrine que les Sainct. Docteurs tiennent. Tiercement en ce que pour «
plus approuuer ladite parole, l'ay adioute en icelle Predication que ie affer- «
mois ious la damnation de mon ame & que en icelle foy ie voudrois viure & «
mourir, comme ie eusse peu dire de article de foy. Je confesse auoir tres gran- «
dement erré & le rappelle comme dit de grand' erreur, de grande folie & de «
presomption, plein d'esclandre & de bonnes mœurs, & mal sonant és ouïs des «
Deuotes Creatures. Et de toutes ces choses par moy ainsi induëment affer- «
mées, ie requiers humblement & à jointes mains à Dieu, à sa Glorieuse Mere, «
à l'Eglise, & à tous bons Chrestiens & par especial à Monsieur l'Euesque de «
Neuers, & à ceux qui estoient presens en icelle Predication, mercy, pardon & «
misericorde, & en peine de ce m'est imposé, & ce me oblige à tenir sur peine «
de estre conuaincu d'heresie que ie ne prescheray en tout le Diocese de Neuers «
d'icy à deux ans. Quartement pour ce qu'il a esté grande parole & non pas «
sans cause que tous les Freres de nostre Ordre en foy ont esté & sont adherens, «
fauteurs, Conseillers, defendeurs & soutenans d'un Frere de nostre Ordre, ap- «
pellé F. Jean de Montson du Pays d'Arragon à cause de certaines Conclusions «
en nombre de 14. condamnées à Paris en certaine forme par la Faculté de «
Theologie, & approuuée la Condemnation de l'Vniuersité de Paris, & après «
par Sentence definitive & confirmée par l'autorité de l'Eue'que de Paris. Af- «
fin que il n'appere desormais que ie fois d'iceux adherens, ie dis & afferme de «
cœur & de conscience que en icelles 14. Conclusions, ledit Frere estoit digne «
de estre repris de la reprehension faite par Messieurs dessusdits en la forme & «
maniere que ils ont fait. Je appreue comme sainte, vraye & raisonnable & «
renonce dès maintenant à la adhesion dudit Frere comme excommunié & ag- «
graué à cause & par raison de l'autorité de nostre S. Pere le Pape & genera- «
lement à tous autres, soient de nostre Ordre ou de quelques autres Estats, que «
en ce luy donnoient quelque faueur, consuë, ayde ou adhesion, & iure & pro- «
mers pas mon serment que ladite Sentence est bonne & vraye, & ne iray con- «
tre elle sur peine de conuiction de heresie, & fais cette presente reuocation de «
bon cœur & de bonne volenté sans quelque contraindre; & s'aucun ie sçay «
qui contre ladite Sentence presche ou dogmatise, ie le signifieray à ma mere «
l'Vniuersité de Paris, & semblablement les autres reuocations, l'une que ie «

” dois faire en pleine Vniuersité & les autres que ie feray à Neuers, comme dessus dit est, & sur la peine dessus dite ie me oblige à le faire.

” Super quibus omnibus & singulis MM. & DD. Rector & Deputati supradicti nomine & vice Rectoris & Vniuersitatis studijque Parisiensis, omniumque & singulorum quorum interest, intererit, aut qui sua interesse putauerint leucrediderint quomodolibet in futurum à me Notario publico subscripto petierunt sibi fieri vnum & pura publica originalia Instrumenta, personas adstantes inuocando in testes. Acta fuerunt hæc Parisius multum solemniter de mane, hora quasi Nonæ in Cœmeterio Parochiæ SS. Innocentium post Sermonem ibi factum ad populum per Reuerendum M. Flauuigum du Marroy Magistrum in Artibus & Baccalarium in Theologia, anno, Indictione, mense, die & Pontificatu prædictis, præsentibus venerabilibus & discretis viris & DD. Io. Michaëlis, Michaële Peregrinò, Io. de Villanis Presbyteris, Drouino de Boëthe, Io. Henrici & Io. Coulon Ciuibus Parisiensibus, & quamplurimis alijs testibus ad præmissa vocatis specialiter & rogatis. Et ego Io. Cardonis de Craona Presbyter, Magister in Artibus Laudunensis Diœcesis publicus autoritate Apostolica & Imperiali Notarius, quia præmissis reuocationibus omnibusque alijs & singulis, dum, prout supra scribuntur, agerentur & fierent, prænomînatis testibus vocatus præsens ac personaliter interfui, eaque omnia & singula sic fieri vidi & audiui: idcirco signum meum solitum huic præsentipublico Instrumento manu mea propria scripto, hîc me etiam subscribens apposui requisitus & rogatus in testimonium veritatis præmissorum.

” Paulò post Ferricus Cassinellus Episcopus Antissiodorensis vir doctissimus & eloquentissimus, cum quendam de Prædicatorum Ordine Stephanum Gontier, qui habitum mutauerat, comprehendi iussisset, hæreseos Montefonianæ conuictum misit ad Vniuersitatem, hancque ad eam dedit Epistolam vltimâ Martij.

EPISTOLA
EPISCOPI
ANTISSIO-
DORENSIS
AD VNI-
VERSITA-
TEM.

” Venerandæ Discretionis ac Scientiæ viro D. Rectori almæ Vniuersitatis Parisiensis, Ferricus permissione diuinâ Antissiodorensis Episcopus salutem in Filio Virginis Gloriosæ. Cum F. Stephanus Gontier Presbyter Religiosus de Ordine FF. Prædicatorum suo habitu dimisso, in habitu seculari ac suæ Religionis difformi à Conuentu Paris. & absque licentia sui Superioris recesserit: & hinc inde apostatando per partes diffugerit, ad nostramque Ciuitatem Antissiodorensē accesserit, & in locum vbi erat hospitatus Reuerendus in Christo Pater ac DD. Niuernensis Episcopus nocte.... Cumque ad instantiam & requestam prædicti Reuerendi Patris per inscitiam Scholaritatis eadem nocte captus, in Castro Antissiodorensi, imprisonatus fuerit, deindeque per Priorem Conuentus FF. Prædicatorum Antissiodorensium requisitus, ac eidem Priori per Præpositum Antissiodorensē pro puniendo traditus & deliberatus, cum reuera sibi tradere nec liberare debuisset. Quapropter nobis sufficienter informati dictum Præpositum monuimus, seu moneri fecimus, vt sub poenâ Interdicti dictum Prisonatum in statu quo captus fuerat, Nobis restitueret tanquam loci Ordinario: quâ monitione præcedente prædictus Præpositus dictum Prisonatum recupauit, & in pristina prisonone seu Castro Antissiodorensi retrusit aut retrudi fecit: Prædictus verò Præpositus monitionibus nostris obtemperans, in statu & habitu quibus supra, dictum Prisonatum nobis restituit & deliberauit. Qui quidem Religiosus Prisonarus sic Nobis restitutus super pluribus per Nos interrogatus inter cætera coram nobis confessus fuit, quod ipse fuerat præsens quando Procuratores ex parte FF. Prædicatorum fuerunt constituti & ordinati: & fuit vnus de consentientibus ad appellandum ab Vniuersitate in causâ, quæ coram D. nostro Papa vertitur super facto fidei inter prædictam Vniuersitatem, & M. Ioannem de Montefono. Quare verisimiliter præsumimus & præsumi debet, ipsum F. Stephanum prisonatum, vt supra susceptum de crimine hæresis, excommunicatumque & aggravatum, tanquam fautorem, Coadiutorem, necnon adhærentem falsis propositionibus per præfatum M. Ioannem de Montefono positis ac per Vniuersitatem Parisiensem condemnatis, prædictas sententias damnabiliter incurrendo. Hinc est quod ad vos tanquam ad verum fidei Catholicæ defensores, prædictum F. Stepha-

num Gontier prisionatum, apostatam, suspectum & excommunicatum in ha-
 biru quo captus fuit, & Nobis restitutus, transmittimus, ac pro punitione con-
 dignâ per vos aut Deputatos vestros sibi imponenda destinamus vobis, seu à
 vobis Deputatis, quoad eiusdem prisionati examinationem, correptionem, ac
 excessus punitionem iuxta quantitatem, demeritique qualiratem, quamcun-
 que pœnam iure imponendi autoritate nostra licentiam impartimur, nec non
 ad totius huiusce causæ determinationem & decisionem specialiter & expressè
 vobis committimus vices nostras. In cuius rei testimonium Sigillum nostrum
 præsentibus Litteris duximus apponendum. Datum Antissiodori vltimâ die
 Maij an. Dom. 1389. Signatum Hoqueron cum syngrapha. Sigillum verò in
 Cera rubea pendet.

Eodem anno, 12. Augusti M. Ioannes Ade Dominicanus in Theologia Ma-
 gister in æde Bernardinorum coram Vniuersitate reuocauit similes errores de
 Conceptione B. Virginis quos euulgauerat, vt patet hoc Instrumento.

IN nomine Domini, Amen. Anno ab Incarnatione eiusdem Domini 1389. ERRORVM
 REVOCA-
 TIONES
 M. IOAN.
 ADE DO-
 MINICA-
 NI.
 Indictione 12. mensis Augusti, die 20. quæ erat sancti Bernardi, Pontifica-
 tus Sanctorum in Christo Patris & Domini nostri, D. Clementis Diuina Proui-
 dentia Papæ VII. anno 11. in Venerabilium ac Circumspectorum virorum MM.
 & DD. Ioannis Cauerij Rectoris Vniuersitatis Studij Paris. Heruæi Sulmen,
 Reuerendi in Christo Patris Petri Abbatis sancti Victoris prope Parisius sacre
 Theologiæ, Doctorum Yuonis Harengar, Richardi Belet, Decretorum Do-
 ctorum, Guidonis Garini in Facultate Medicinæ Magistri, Guillelmi Gratier
 loco Franciæ, Ioannis Houffete loco Picardiæ, Ursini de Taluende Norma-
 niæ, Thelmani de Treueris, Anglicanæ Nationum Procuratorum in Artium
 Facultate Magistrorum, plurimorumque aliorum Doctorum & Magistrorum
 4. Facultatum prædictarum per venerabiles & circumspectos MM. & DD. Re-
 ctorem & Vniuersitatem prædictos ad infra scripta audienda specialiter Depu-
 tatorum, & in personis ipsorum almam Matrem Vniuersitatem Studij Parisien-
 sis ibidem repræsentantium, meiq; Notarij publici & Testium infra scriptorum
 ad infra scripta vocatorum & rogatorum præsentia, personaliter constitutus
 M. Ioannes Ade Iacobita in Theologia Magister non vi aut metu ad hæc indu-
 ctus, non incarcerationis, nec aliquo alio compulsionis timore ad hæc coactus,
 sed suâ propria, spontaneâ, & liberâ voluntate, corde contrito, dolens de er-
 roribus, temporibus præteritis, per ipsum contra omnipotentem Deum, &
 Filium eius vnicum Dominum nostrum Iesum Christum, ac Genitricem eius-
 dem Beatissimam & Gloriosissimam semperque Virginem Mariam, eiusdem
 Conceptionem concernentibus quouis modo commissis, prout præfatus M.
 Ioannes Ade ibidem asseruit, & prout etiam primâ facie apparebat, in signum
 perfectæ contritionis suæ, quendam errorum suorum prædictorum reuocatio-
 nis rotulum in verbis Latinis scriptum, altâ & intelligibili voce de verbo ad
 verbum legit, & omnia & singula in eodem Rotulo contenta, ore proprio pro-
 nunciauit audientibus, auscultantibus & intelligentibus, Magistrorum & Scho-
 larium diuersarum partium ad hoc audiendum conuocatorum multitudine co-
 piofa, cuius Rotuli tenor de verbo ad verbum sequitur, & est talis.

Domini mei Reuerendi, Ego F. Ioannes Ade de Ordine Fratrum Prædica-
 torum Magister in Theologia venio hâc propria voluntate ad reuocandum cer-
 tas propositiones, alias per me indebitè pluribus in locis asserras. Et 1. alias
 dixi, asserui & publicè prædicaui in sermone quod Festum Conceptionis B.
 & Gloriosæ Virginis Mariæ non erat solemnizandum nec colendum & qui co-
 leret dictum Festum, malè faceret plusquam bene. Illud reuoco tanquam fal-
 sum, præsumptuosum, scandalosum & piarum aurium offensiuum.

Item dixi, asserui & publicè prædicaui in sermone, quod qui non coleret
 nec solemnizaret dictum Festum, non peccaret, quamvis ego scirem Episco-
 pum præcepisse contrarium; & quod Gentes non deberent dimittere operas
 suas propter dictum Festum. Illud reuoco tanquam falsum, præsumptuosum,
 scandalosum in contemptrum Episcopi, & autoritatis Episcopalis & piarum
 aurium offensiuum.

» Item dixi, asserui & publicè prædicavi, quod tenere B. Mariam Virginem
 » non fuisse conceptam in peccato Originali, est peccatum mortale & hæresis.
 » Illud reuoco tanquam erroneum in fide, quoad illud quod dixi fore peccatum
 » mortale tenere Virginem non fuisse, &c. Quoad illud quod dixi quod est hære-
 » sis, reuoco tanquam falsum, malum, præumptuosum, & vt prius erroneum
 » in fide.

» Item prædicando ad populum increpauì illos qui in laudem Virginis Mariæ
 » tenebant eam non fuisse in Originali peccato conceptam, impropèrando eis &
 » dicendo. En volés-vous faire vne Deesse, tout ainsi comme ce je vous sisse dire
 » que luy attribuer celle loenge estoit la faire Deesse. Illud reuoco tanquam fal-
 » sum & in fide erroneum, & piarum aurium potissimè Deuotarum Virgini of-
 » fensiuum.

» Item dixi, asserui & prædicavi, quod si quis habeat Curatum, contra quem
 » haberet rancorem, vel quod crederet eum non esse idoneum, quòd auctori-
 » tate propriâ ire posset ad alium, & quod melius esset Sacerdotibus confitenti-
 » bus in Ecclesia sancti Iacobi de Carnificina, quod irent ad Sermonem, quàm
 » confiteri illos quos confitebantur in dicta Ecclesia, vbi ego prædicabam. Quod
 » ad id quod dixi, quod auctoritate propriâ in casibus supradictis ire potest ad
 » alium; dico quod illud est contemnere & vilipendere auctoritatem Superio-
 » rum, sine quorum licentia in talibus aut similibus casibus non licet ad alium
 » ire. Et expono, quod si vadat, ad Religiosum per Papam & Episcopum noto-
 » riè approbatur, illud non est auctoritate propriâ, sed auctoritate Superio-
 » rum, vt præmittitur, sibi concessa. Dico etiam quod nec rancor nec creduli-
 » tas de non idoneitate sunt sufficientes causæ de virando Curatum suum: imò
 » malè facit tenendo rancorem, & propriâ auctoritate credendo Curatum non
 » esse idoneum.

» Item dixi & asserui quod Fratres Prædicatores erant Curati & Papa & Epif-
 » copus: & quod si Curati illorum quorum audierant Confessiones, nollent ipsis
 » ministrare Eucharistiam, ex eo quod ipsi non essent confessi ipsis Curatis seu
 » commissis ab ipsis, quod si ipsi venirent ad ipsos Religiosos, quod ipsi ministra-
 » rent eis Eucharistiam: quia maiorem potestatem habebant quàm Curati, & per
 » hoc dico me malè & falsè dixisse in prædictis.

» Item dixi quod ego faui M. Ioanni de Montefono, dico quod fatuè & infi-
 » pienter dixi & faui.

» Item dixi & asserui quod propositiones de Montefono quas proposuit in
 » vesperis suis & aliis locis aliàs condemnatæ, erant veræ. Dico me in hoc falsè,
 » scandalosè & erroneè dixisse, & credo firmiter quod sententia D. Episcopi Pa-
 » risiensis in Facultate Theologiæ approbata & sustentata per Matrem meam
 » Vniuersitatem Parisiensem data contra 14 præpositiones F. Ioannis de Monte-
 » fono, sit bene & iustè ac sanctè data, & bene siue legitimè ordinata, provt ca-
 » sum decet, siue casus exigit. Et iuro per fidem meam & sub poenâ relapsus pro-
 » mitto, quod nunquam de cætero dictis propositionibus, nec alicui illarum asser-
 » tis seu positis per dictum F. Ioan. de Montefono de Ordine nostro dabo auxi-
 » lium, consilium vel fauorem, nec ibi contra Sententiam datam per D. Pari-
 » siensem Episcopum & per Facultatem Theologiæ supradictos. Ac etiam insu-
 » per ego iuro per fidem meam, & sub poenâ prædictâ promitto quod dicto de
 » Montefono, eiusque fautoribus, adhærentibus, Consiliariis nunquam de ex-
 » tero dabo auxilium, Consilium vel fauorem occulta, nec etiam publicè nec
 » directè nec indirectè, sed obseruabo & defendam toto posse meo Sententiam
 » antedictam & causam Matris meæ Vniuersitatis Parisiensis. Et omnes has re-
 » uocationes factas per me & faciendas ego promitto vt prius & iuro me eas bono
 » corde ac sponte fecisse, & sic gero in corde provt ore expressi. Et peto hu-
 » militer veniam B. Mariæ, S. Matri nostræ Ecclesiæ & D. Episcopo Parisiensi,
 » ac Matri meæ Vniuersitati Paris. & etiam Matri meæ Facultati Theologiæ: &
 » eis humiliter supplico vt indulgere velint veniam de præmissis.

» Item teneo & credo quod dictus de Montefono fatuè & malè locutus sit in
 » omnibus propositionibus per eum asseris siuè dictis. Et si aliquid falsum aut
 » suspectum inueniatur in libro translato per M. Ioan. Thome nondum examinato
 ad

ad plenum, quod à me processerit, ad id reuocandum ex nunc & ex tunc me submitto tanquam illius particeps aut conscius.

Item sciatis Domini mei quod ex parte D. Officialis Parisiensis fuit mihi inhibitus in his scriptis sub pœnis conuictionis de pertinacia in assertis, & excommunicationis. Quam excommunicationem, si contrarium fecerim, ipso facto voluit me incurrere, ne ista vel consimilia, prout sunt in articulis istis contenta quos indigestè, temerè & temerariè confessus sum, asserere, dogmatizare, publicare vel prædicare audeam. Super quibus omnibus & singulis MM. & DD. Rector & Deputati supradicti nomine & vice Rectoris & Vniuersitatis studij Paris. omniumque & singulorum quorum interest vel intererit, aut qui suâ interesse putauerint seu crediderint quomodolibet in futurum, à me Notario publico subscripto petierunt sibi fieri vnum & plura publica originalia Instrumenta, personas adstantes inuocando in testes. Acta fuerunt hæc multum solemniter Parisius de mane horâ quasi septimâ in S. Bernardo ante Sermonem ibi faciendum ad Clerum, anno, Indictione, mense, die & Pontificatu prædictis, præsentibus venerabilibus & discretis viris Ioanne Goulam, Hemone Bohic, Henrico de Ceromania, in sacra Theologia Magistris, Radulpho de Vl. monte in Artibus Magistro ac in vtroque Iure Licentiatò, Gaufrèdo Morelli, & Ioanne Danton Iuniorè Notariis Apostolicis publicis & quamplurimis aliis testibus ad præmissa vocatis specialiter & rogatis.

Idem M. Ioannes Ade Dominicanus die 29. Augusti in signum perfectæ contritionis & doloris de præteritis erroribus, coram Vniuersitate & ingenti populi multitudine legit alterum catalogum seu vt tum dicebant Rotulum errorum suorum, Gallicè conscriptum, tradiditque in manus Notarij publici, & se pœnis omnibus vltro subdidit, si deinceps prædictos errores aut quid simile doceret, publicaret aut approbaret. Qua de re extat Instrumentum publicum in hæc verba.

Item eisdem anno, Indictione & Pontificatu quibus supra, die Dominico, in Festo Decollationis B. Ioannis Baptistæ qui erat mensis Augusti dies 29. In venerabilium ac circumscriptorum virorum MM. & DD. Ioannis Caueriij Rectoris Vniuersitatis studij Paris. Christophori de Cugneriis, Eueni Bohic, Alphonfi de Bonavilla sacrae Theologiae Doctorum, Ioan. Baudonardi, Richardi Beler, Eustachij de Riua Decretorum Doctorum, Guidonis Garini, Petri Dares in Facultate Medicinae Magistrorum, Ioannis Fiotti Franciæ, Reneri probi-Hominis Picardiæ, Guillelmi Carpentarij Normaniæ, Bertholdi de Alcmaria Anglicanæ Nationum Procuratorum in Artium Facultate Magistrorum, plurimorumque aliorum Doctorum & Magistrorum 4. Facultatum prædictarum per venerabiles & circumscriptos viros MM. & DD. Rectorem & Vniuersitatem prædictos ad infrascripta audienda specialiter Deputatorum, & in personis ipsorum aliam Matrè Vniuersitatem studij Paris. ibidem repræsentantium, meique Notarij publici & Testium infra scriptorum ad infrascripta vocatorum & rogatorum præsentia, personaliter constitutus M. Ioannes Adelacobita in Theologia Magister non vi aut metu ad hæc inductus, nec incarcerationis aut aliquo alio compulsionis timore ad hoc coactus, sed suâ propriâ, spontaneâ & liberâ voluntate, corde contrito, dolens de erroribus, temporibus præteritis per ipsum contra omnipotentem Deum & Filium eius vnicum Dominum nostrum Iesum Christum, ac Genitricem eiusdem Beatissimam semperque Virginem Mariam, eiusdem Conceptionem concernentibus quouis modo commissis, prout præfatus M. Ioannes Ade ibidem asseruit, & prout primâ facie apparebat, in signum constantiæ perfectæ contritionis suæ supra dictæ quendam errorum suorum prædictorum reuocationis Rotulum in verbis Gallicis scriptum altâ & intelligibili voce de verbo ad verbum legit. Et omnia & singula in eodem Rotulo contenta, ore proprio pronunciauit audientibus, auscultantibus & intelligentibus vtriusque sexus populi ad hæc audiendum ibidem conuocati multitudine copiosa, cuius Rotuli tenor sequitur & est talis.

ALIA RE-
VOCATIO
EIVSDEM
ADELACO-
BITA.

SAICHEZ Tous mes Seigneurs & Maistres , & vous bonnes Gens qui cy estes presens , que je Frere Iean Adam de l'Ordre des Iacobins , Maistre en Theologie , viens icy de ma bonne & propre volenté , pour reuoquer & rapeller certaines propositions autrefois indeubement par moy , en plusieurs lieux mises & affermées en mes Predications. Premièrement i'ay dit , affirmé & publiquement presché en vn de mes Sermons , que la Feste de la Conception de la glorieuse Vierge Marie n'estoit point à solenniser , ne à festiuer , & qui la solennizeroit ou festiueroit , il feroit plus mal que bien. Cecy ie le reuoque & rapelle comme faux , presomptueux , & comme scandalizant les bons & simples Catholiques , qui l'ont & puënt l'auoir oy.

Item , j'ay dit & affirmé , & en vn de mes Sermons publiquement presché , que qui ne festiueroit ne solennizeroit ladite Feste , il ne pecheroit point , non obstant que ie sceusse bien que Monsieur l'Euesque de Paris eust commandé le contraire. Et i'ay dit que les bonnes Gens ne deuroient point laisser leurs besoignes à faire pour festiuer ladite Feste. Cecy ie le rapelle & reuoque comme faux & presomptueux , & scandalisant le peuple , & en deprisant l'Euesque , & en prejudice de son autorité , & en offense des simples Gens qui l'ont oy.

Item , j'ay dit , affirmé & publiquement presché , que dire & tenir que la benoiste Vierge Marie n'eust esté point conceuë en pechié Originel , estoit pechié mortel , & qui le disoit , il pechoit mortellement & disoit heresie. Cecy ie le reuoque & rapelle comme faux , mauuais & presomptueux , & comme erreur en la Foy.

Item , en preschant au peuple i'ay reprins ceux qui en l'honneur & loenge de la Vierge Marie , disoient qu'elle n'auoit pas esté conceuë en pechié Originel , en leur impropertant & reprochant & disant , *en volés-vous faire vne Deesse* , tout ainsi comme se ie voufisse dire que à l'y attribuer celle loenge estoit la faire Deesse. Cecy ie le reuoque & rapelle comme faux , & erreur en la Foy , & comme en l'offense de vous , simples Chrestiens , especiallement de ceux qui ont singuliere deuotion à la glorieuse Vierge Marie.

Item , j'ay dit , affirmé & publiquement presché , que se aucun prochain ou prochienne , auoit rancune contre son Cure , ou que il ne le cuidast pas personne conuenable ou idoine , il de sa propre autorite pourroit laisser son Cure durant la rancune , & aller foy reconcilier à vn autre. I'ay dit aussi que mieux vaulsist aux Chappellains qui oyent Confessions en l'Eglise saint Iacques de la Boucherie , qu'ils allassent oïr le Sermon , que oïr Confession en ladite Eglise où pour lors ie preschois. Quant à ce que ie dis , que es cas dessusdits , de sa propre autorité il porroit aller à autres. Ie dis que ce fut mal dit , & mains desclairer ce qui à declarer estoit en la matiere , & que ainsi comme il sonne de premiere face , c'estoit depriser & amendrir l'autorité des Souuerains , sans la licence desquels en tels cas ou en semblables il n'appartient point. Et pourrant bonnes Gens , que vous entendez cet article , ie declare & expose que se aucun va aux Religieux notoirement approuuez par le Pape & l'Euesque Diocesain , il le puët oïr : & aussi la personne se puët confesser , & donc ce n'est pas de sa propre autorité , mais est de l'autorité du Souuerain qui l'y est donnée , comme dit est. Ie dis aussi que rancune ne credulité que son Cure ne soit conuenable ou idoine , ne sont pas causes souffisantes de fuir ou esloigner son Cure , mais fait mal de tenir rancune , & de sa propre autorité reputer son Cure indigne.

Item , j'ay dit & affirmé que les Freres Prescheurs , dits Iacobins , estoient Curez , & le Pape l'Euesque , & que se les Curez d'iceux dont ils auoient oïy les Confessions , ne leur vouloient administrer le Corps de Nostre Seigneur , pourtant que ils n'auoient esté confessez à eux ou à leurs Chappellains , que ils venfissent ausdits Freres Prescheurs , dits Iacobins , & ils leur administreroient , car ils auoient plus grande autorité que les Curez. Cecy ie le reuoque , & dis que i'ay mal dit en disant , les FF. Iacobins de mon Ordre estre Curez. Quant

au cas de la administration du Corps nostre Seigneur, Je dis que se les Reli-
gieux administrent le Corps nostre Seigneur, es cas dessusdits ils seroient
excommuniez. Et pourtant ie dis que en la matiere presente, ils n'ont pas plus
grande autorité que ledit Curez: car ils n'ont point de autorité de admini-
strer le Sacrement de l'Autel, se il ne leur est especiallement commis, ou ce se
n'est à personnes autorisées des Souuerains. Et par cecy appert que i'ay mal
dit & faussement es choses dessusdites.

Item i'ay dit que i'ay donné faueur à M. Jean de Montson. Je dis que en
tant comme ie l'y ay donné faueur, & que ie l'ay dit, i'ay follement fait & dit
& me repens.

Item i'ay dit & affirmé que les Propositions de M. Jean de Montson les-
quelles il mit en ses Vesperies & en ses autres faits d'Estude, qui ont esté con-
damnés, estoient vraies. Quant à ce que ie dis que i'ay dit fausseté, esclandre
& erreur: mais crois fermement que la Sentence de Monsieur de Paris approuuée
par ma mere la Faculté de Theologie & soustenuë par l'Vniuersité de Paris ma-
mere contre 14. propositions dites par ledit de Montson soit bien, iustement &
sainement donnée ou iettée & bien legitiment ordonnée, ainsi comme au
cas appartient, & comme le cas le requiert. Et pourtant ie jure par ma foy,
& sur peine de rencheoir, ie promets que iamais d'ores en auant audites Pro-
positions de M. Jean de Montson ou à aucunes d'icelles ne donneray faueur,
ayde ou conseil, ne iamais n'iray contre la Sentence de M. de Paris approuuée
par la Faculté de Theologie & ma mere l'Vniuersité comme dit est. Et iure de-
rechief par ma foy & promets sur ladite peine que audit de Montson ou à ses
Fauteurs, aydans ou Conseillers ou adherans iamais d'ores en auant ne don-
neray Conseil ou ayde ou faueur ne occultement, ne publiquement par moy ou
par autres, mais garderay, approuueray, & defenderay la Sentence dessusdite &
la cause de ma mere l'Vniuersité de Paris, se par l'Eglise autrement n'estoit or-
donné. Et toutes ces Reuocations par moy faites & à faire, ie iure & promets
que ie les ay faites, faits & feray de bon cuer & de franche volonté, & ainsi ie
sens en cuer, comme ie le exprime & prononce de bouche & demande humble-
ment pardon à la glorieuse Vierge Marie & à nostre Mere S. Eglise & audit M.
de Paris, & à ma mere l'Vniuersité, & à ma mere la Faculté de Theologie, en
leur humblement suppliant qui leur plaise à moy pardonner sur les choses des-
susdites. Car ie tiens que ledit de Montson a follement & mauuaiselement parlé
en toutes les propositions mises, acertenées & affirmées par luy, dont a esté
reprins comme dessus est dit.

Item se aucune chose ou Sentence soit trouuée suspecte ou liure composé
par M. Jean Thomas, qui n'est pas encore examiné à plein, laquelle chose ou
Sentence seroit ou auroit esté mise ou dite en mon mouuement ou par mon
conseil, ie promets à le rappeler toutesfois qui vendroit à la clarté & connois-
sance que ie fusse participant ou coupable.

Item mes Seigneurs & Maistres & vous Bonnes-Gens, sçachiez que il m'est
deffendu en escrit de par M. l'Official de Paris sur peine d'estre conuaincu de
perrinace es articles dessusdits sur peine de excommuniement, laquelle peine il
veult que ie encoure de fait, se ie faisois le contraire que ces choses icy, ou
semblables à celles qui sont contenuës es articles susnommez, lesquels presom-
ptueusement & indigestement ie affirmé, ie ne sois si hardy d'affirmer, dogma-
tiser, publier ou preschier desormais sur les peines dessusdites.

Super quibus omnibus & singulis MM. & DD. Rector & Deputati supra-
dicti nomine & vice Rectoris & Vniuersitatis studij Parisiensis, omniumque &
singulorum quorum interest vel intererit, aut qui sua interesse putauerint, seu
crediderint quomodolibet in futurum, à me Notario publico subscripto petie-
runt sibi fieri vnum & plura publica originalia Instrumenta, personas adstantes
inuocando in testes. Acta fuerunt hæc multum solemniter Parisius de mane
hora quasi octaua in S. Iacobo de Carnificina, in medio Sermonis ibidem in-
cepti ad populum, anno, Indictione, mensis, die & Pontificatu prædictis, præ-
sentibus venerabilibus & discretis viris & DD. Io. Ade alias dicto le Fils; Guil-
lelmo Curato de Bondis, Willardo de Ernelas, Ioanne Armigeri Presbyteris,

» Ioa. Bertin. Io. Parui dicti de Aurelianis, Florentino Papelardi, Perino Car-
 » donis, & quamplurimis alijs testibus ad præmissa vocatis specialiter & rogatis.
 TERTIA REVOCA- » Item eisdem anno, Indictione & Pontificatu quibus supra, die Dominico
 TIO IIVS- » post festum Natiuitatis Virginis gloriosæ qui fuit dies 12. mensis Septemb. In
 DIM ILLA » venerabilium ac circumspectorum virorum MM. & DD. Ioannis Cauerij Re-
 LA COBI- » ctoris Vniuersitatis studij Paris. Ioan. de Karolay Canonici Paris. sacræ Theo-
 TA. » logiæ Doctoris. Io. de Lupmonte, Io. Baudonardi, Galteri Grassi Decreto-
 » rum Doctorum, Io. de Plummeriono in Facultate Medicinæ Magistri, Ioan.
 » Fiotti Franciæ, Reneri Probi hominis Picardiæ, Guill. Carpentarij Norma-
 » niæ, ac Bertholdi de Alcmaria Anglicanæ Nationum Procuratorum in Artium
 » Facultate Magistrorum, plurimorumque aliorum Doctorum & Magistrorum
 » 4. Facultatum prædictarum per venerabiles & circumspectos viros MM. & DD.
 » Rectorem & Vniuersitatem prædictos ad infra audienda specialiter deputato-
 » rum, & in personis ipsorum almam Matrem Vniuersitatem studij Paris. ibidem
 » repræsentantium, meique Notarij publici & testium infra scriptorum ad infra
 » scripta vocatorum & rogatorum præsentia, personaliter constitutus M. Ioan-
 » nes Ade Iacobita in Theologia Magister, non vi aut metu ad hoc inductus,
 » nec incarcerationis, aut aliquo alio compulsione timore ad hoc coactus, sed suâ
 » propria, spontaneâ & liberâ voluntate, corde contrito dolens de erroribus
 » temporibus præteritis per ipsum contra Omnipotentem Deum, & Filium eius
 » vnicum Dominum nostrum I. C. ac Genitricem eiusdem Beatissimam semper-
 » que Virginem Mariam eiusdem Conceptionem concernentibus quouis modo
 » commissis, pro vt præfatus M. Ioannes Ade ibidem asseruit, & pro vt etiam pri-
 » mã facie apparebat, in signum constantiæ perfectæ Contritionis suæ supradictæ
 » quendam errorum suorum prædictorum reuocationis Rotulum in verbis Gal-
 » licis scriptum, quem præfatus M. Ioannes Ade per se præsens videlicet 29.
 » mensis August. legerat Parisius in S. Iacobo de Carnificina, pro vt superius est
 » expressum & cuius rotuli tenor de verbo ad verbum in præsentis Instrumento
 » superius est insertus, altâ & intelligibili voce de verbo ad verbum legit, & om-
 » nia & singula in eodem Rotulo contenta ore proprio pronunciauit, audienti-
 » bus, auscultantibus & intelligentibus vtriusque sexus Populi ad hoc audien-
 » dum conuocati multitudine copiosâ. Super quibus omnibus & singulis MM.
 » & DD. Rector & Depurati supradicti nomine & vice Rectoris & Vniuersita-
 » tis studij Paris. omniumque & singulorum quorum interest vel intererit, aut qui
 » suâ interesse putauerint, seu crediderint quomodolibet in futurum, à me No-
 » tario publico subscripto petierunt sibi fieri vnum & plura publica originalia
 » Instrumenta personas adstantes inuocando in testes. Acta fuerunt hæc mul-
 » tum solemniter Parisius de mane horâ quasi nonâ vel circiter in Paruisio Ec-
 » clesiæ Paris. circa medium Sermonis ibidem facti ad populum, anno, Indictione,
 » mense, die, Pontificatu, loco & hora prædictis. Præsentibus venerabilibus &
 » discretis viris & DD. Amblardo de Murolio Canonico Parisiensi, Radulpho
 » de Venizelle, Ioan. de S. Cruce Presbyteris Colmon Charon Notario Apo-
 » stolico & quamplurimis alijs testibus ad præmissa vocatis specialiter & rogatis.
 QUARTA REVOCA- » Item eisdem anno, Indictione & Pontificatu quibus supra, die Dominica
 TIO IIVS- » 26. mensis Septemb. In venerabilium ac circumspectorum virorum MM. &
 DEMADA. » DD. Ioannis Cauerij Rectoris Vniuersitatis studij Parisiensis, Io. Trelon,
 » Eueni Bohyc, Io. Columbi in Theologia Magistrorum, Io. Baudonardi De-
 » cretorum Doctoris, Guidonis Garini, Io. de Salecia in Medicina Magistro-
 » rum, Io. Pasqueris loco Franciæ, Io. de Zondis loco Picardiæ, Guillelmi Car-
 » pentarij Normaniæ & Bertholdi de Alemaria Anglicanæ Nationum Procura-
 » torum in Artium Facultate Magistrorum plurimorumque aliorum Doctorum
 » & Magistrorum 4. Facultatum prædictarum per venerabiles & circumspectos
 » MM. & DD. Rectorem & Vniuersitatem prædictos ad infra scripta audien-
 » dum specialiter Deputatorum & in personis ipsorum almam matrem Vniuer-
 » sitatem studij Paris. ibidem repræsentantium meique Notarij publici & testium
 » infra scriptorum ad infra scripta vocatorum & rogatorum præsentia persona-
 » liter constitutus M. Ioannes Ade Iacobita in Theologia Magister non vi, aut
 » metu ad hoc inductus, nec incarcerationis, aut aliquo alio compulsione timore

ad hoc coactus, sed suâ propriâ, spontaneâ & liberâ voluntate, corde contrito & dolens de erroribus temporibus præteritis per ipsum contra Omnipotentem Deum & Filium eius vnicum Dominum nostrum I. C. ac Genitricem eiusdem Beatissimam semperque Virginem Mariam, eiusdem Conceptionem concernentibus quouis modo commissis, prout præfatus M. Ioannes Ade ibidem afferuit, & prout etiam primâ facie apparebat, in signum continuatæ constantiæ perfectæ contritionis suæ supradictæ, præfatum errorum suorum prædictorum Reuocationis Rotulum in verbis Gallicis scriptum, quem præfatus M. Ioannes Ade per se præsens Parisius videlicet die 20. Augusti translatis in Latino in S. Bernardo, in Sermone facto de mane ad Clerum. Et postea videlicet die Dominico in festo Decollationis B. Ioannis Baptistæ quæ erat mensis Aug. 29. in Ecclesia S. Iacobi de Carnificina. Et postea videlicet die Dominico quæ erat mensis Septemb. dies 12. in Paruifio Ecclesiæ Paris. legerat, prout superius est expressum, & quorum Rotulorum tenores de verbo ad verbum in præsentem Instrumento superius sunt inserti, alta & intelligibili voce de verbo ad verbum legit, & omnia & singula in eodem Rotulo contenta ore proprio pronunciauit, audientibus, auscultantibus & intelligentibus vtriusque sexus populi ad hæc audienda conuocati multitudine copiosa. Super quibus omnibus & singulis MM. & DD. Rector & Deputati supradicti nomine & vice Rectoris & Vniuersitatis studij Paris. omniumque & singulorum quorum interest vel intererit, aut qui suâ interesse putauerint seu crediderint quomodolibet in futurum, à me Notario publico subscripto petierunt sibi fieri vnum & plura publica originalia Instrumenta personas adstantes inuocando in testes. Acta fuerunt hæc multum solemniter Parisius de mane, horâ quasi nonâ vel circiter in Claustro S. Honorati prope Castrum Regale de Lupara, post Sermonem ibidem factum ad populum, Indictione, mense, die, loco, Pontificatu & horâ prædictis, præsentibus venerabilibus & discretis viris Roberto Bincardi Magistro in Artibus, Simone Bourdon Ciue Parisiensi, Ioanne Tacomau Notario Castellati Paris. Gaudefrido Morelli, ac Ioanne Danton Iuniore Notarijs Apostolicis & quamplurimis alijs testibus ad præmissa vocatis specialiter & rogatis. Et ego Ioannes Cardonis de Craone Presbyter Laudunensis Diocesis Magister in Artibus publicus autoritate Apostolica & Imperiali Notarius: quia præmissis reuocationibus omnibusque alijs & singulis dum, vt supra scribuntur, agerentur & fierent, vnâ cum prænominatis testibus præsens ac personaliter interfui. idcirco huic publico præsentem Instrumento exinde confecto manu meâ propriâ scripto signum meum solitum hîc me etiam subscribens apposui requisitus & rogatus in testimonium veritatis & præmissorum.

Eodem anno 3. Idus Octob. moritur Romæ Urbanus, & in Capella S. Andree apud S. Petrum tumulatur, cuius confectis exequijs, Cardinales qui Romæ erant numero 14. conueniunt in Petrum seu Perinum Thomacellum nobili quidem familiâ sed paupere ortum, tunc Presbyterum Cardinalem tit. S. Anastasiæ. qui 4. Non. Nouemb. electus 3. Idus scilicet festo die S. Martini consecratus ac coronatus Bonifacij IX. nomen accepit.

Porrò Gobelinus Persona Author Cosmodromij qui hoc tempore scribebat, cum Romam venisset, vidissetque Urbani corpus non mausoleo, sed communi sepulchro reconditum, versus sequentes iuxta sepulchrum eius tabulæ lignæ claus affixit, quos tamen ait ab æmulis laudis eius ablatos.

*Bartholomeus nomine, natu Parthenopæus
Sextus est inuictus Urbanus Papa, relictus
Huic humili Tumbæ: qui dum purgare columba
Pænas rebatur, heu mox formosa iugatur.
Vnde metûs cura prohibet me dicere plura,
Multa per aduersa qui vidi mente repressa.
Credidit inque Deum gestans animum Machabæum.
Me miseret quare sic ipsius ossa cubare*

*Forſitan inculta ſua ſic ſtant oſſa ſepulta,
Donec ut in vita ſignis ſiant redimita.*

Eodem anno M. Petrus de Alliaco Doctor Theologus, Regens in Theologia & Magnus Magiſter Collegij Nauarrici fit Cancellarius Eccleſiæ & Vniuerſitatis Pariſienſis.

Eodem anno in Vniuerſitate Oxoniſi diſcordia interuenit inter Nationes, de qua ſic Henricus Knygthon. *In Quadrageſima orta eſt doloroſa diſcordia in Oxonia anni præcedentis ad plenum nondum ſopita, ſed ſemper partes aubuc irritante. Nam Wallani Scholares ſemper iniqui adherentiſſimis ſibi Auſtralibus Scholaribus infurrexerunt contra Boreales Scholares, & hinc inde multa mala mortis inter eos euenerunt. Et in tantum increuit iſtud diſſidium, quod dies campeſtris prælij in campo præfixus eſt inter Partes; ſed i. eo mediante & Thoma de Wodeſtroke Duce Glouceſtriæ ſe intromittente cum minore damno conqueuit, & multi de Wallanis banniti ſunt ab Vniuerſitate Oxoniæ & in recedendo per alios Scholares Boreales ad hoc paratos ad portas villæ in recedendo oſcula offerre compulſi ſunt.*

Sub finem eiſdem anni Carolus Nauarræ Rex qui eatenus diſtulerat alterutrius Pontificis partes amplecti, ſe tandem Clementi addixit; cuius in hanc rem extat Diploma authenticum, quod mihi Fr. Bonauentura Bauduiſius Cœleſtinus Pariſienſis ex membrana ſibi à R. P. D. Claudio Chantelou Monacho San-Germano Pratenſi communicata benignè quoque communicauit.

REX NA-
VARRÆ
CLEMENTEM
AGNOſCIT.

» CAROLVS Dei gratia Nauarræ Rex & Comes Ebroicensis Vniuerſis præ-
» ſentes litteras inſpecturis ſalutem in veri Chriſti Vicarij obedientia non errare.
» Excelfus ſuper omnes Gentes Dominus Dei vnigenitus I. C. æterno cum Patre
» ſplendens lumine & ineffabili præditus Majestate de Regali folio ad ima mundi
» ſui humilitate & nimia deliberatione descendens trabeam carnis aſſumpſit, in
» qua pro humani generis redemptione mortem præferens temporalem, morte
» ſua morte noſtræ mortis deſtruxit Autorem. Sed demum in eadem carne
» reſurgens à mortuis & ad patriam glorioſus rediens, licet in gremio Eccleſiæ
» ſuæ Apoſtolos quamplurimos elegiſſet, vnum tamen alijs ſolum præferens in
» clauibus Regni ſui poteſtatis plenitudinem ſuper omnes, de qua alijs omnes ac-
» cipere poſſent, contulit illi ſoli. Vni enim ſoli præ omnibus alijs Gregis ſui cu-
» ram ſub trina dilectionis obreſtatione commiſit, Petro videlicet, quem Cephas
» vocari conſtituit, vt ſciret & omnium membrorum Corporis Chriſti quod eſt
» Eccleſia eius, ducatum & regimen ex ipſa etiam impoſitione nominis immi-
» nere & innoſceret non eſſe ipſius ſummi capitis & eius corporis membrum
» quod ab hoc vnico capite diſſideret. Ipſe quoque Petrus oſtendens ſub vno ca-
» pite ſeruari Eccleſiaſtici Corporis vnitatem, vnum ſolum Clementem videli-
» cet primum poſt ſe ſibi conſtituit in Monarchatu Apoſtolico, ſicut potuit &
» ei licuit, ſucceſſorem, & præcepit ab omnibus reſutari quos Clemens ipſe reſ-
» pueret, luce clarius præfigurans eos qui cum Clemente vero ipſius Petri ſucceſ-
» ſore & poſt eum quolibet loco & tempore ſuis canonicè electo & admiſſo in
» vnitatem fidei non eſſent, communionem Eccleſiæ Catholicæ non habere. Du-
» dum ſiquidem, ſicut fide dignorum confirmat relatio, & ipſa rei veritate etiam
» comprobatur, felicitis recordationis D. Gregorio Papa XI. Romæ ſicut Domi-
» no placuit, viam vniuerſæ carnis ingreſſo, & eius obitu tam famâ communi
» quàm multorum authenticis litteris vbique diuulgato inſonuit, quod per Re-
» uerendos in Chriſto Patres S. Rom. Eccleſiæ Cardinales in vrbe ipſa tunc de-
» gentes, ad quos noui ſummi Pontificis ſpectabat fienda Electio, Bartholomæus
» olim Barrenſis Archiepiſcopus in Papam electus fuerat & inthronizatus & de-
» mum ſolenniter coronatus; & quod poſt alicuius temporis interuallum Car-
» dinales ipſi ab vrbe prædicta recedentes aſſeruerunt ſe præfatum Archiepiſco-
» pum per violentam impreſſionem & timore mortis & non aliter elegiſſe, apud
» Anagniam in qua erant, vbi nonnullis proceſſibus præuijs electionem de dicto
» Archiepiſcopo tanquam per impreſſionem notoriam, celebratam nullam eſſe,
» ipſumque non Papam, ſed Antipapam & intruſum fuiſſe in Sede Apoſtolica ſo-
» lenniter publicarunt ac etiam nunciarunt. Demum apud Fundanam Ciuita-
» tem ijdem conuenientes in vnum, Reuerendiſſimum Patrem D. Robertum

tunc Cardinalem Gebennensem in Papam & summum Pontificem collegialiter spontè & liberè, concorditer & canonicè elegerunt & inthronizarunt, & subsequenter debitè coronarunt vt est moris. Et ex tunc tanquam vero summo Pontifici firmiter & veraciter adhærentes, & tam de præmissa publicatione quàm de subsequenti Electione plures litteras ad diuersas mundi partes destinarunt, per quas præfatum Barrensem Archiepiscopum pro Intruso & Antipapa, & dictum olim Cardinalem Gebennensem pro vero Christi Vicario haberi & recipi debere ab vniuersis Christi fidelibus iudicabant, intimabant. Et ne per veri ignorantiam homines inciderent in errorem fideliter publicabant ad informationem verissimam, prout asserabant cuiuslibet Christiani, sicut in dictis suis apicibus latius & plenius dicitur contineri. Et quia ex ijs sic diuersimodè quodammodo enarratis, nunciatis & etiam palam & publicè publicatis, claræ memoriæ Genitor noster attonitus & perplexus deliberauit in hoc tam grandi & periculoso dubio circa vtriusque obedientiam aliquo tempore se indifferenter habere, donec de veritate gestorum esset plenius informatus. Et quamuis super ea scienda præmissa vigili diligentia ad actus aliquos processerit, morte tamen præuentus, ad eam non valuit, vt optabat, finaliter cum effectu peruenire, propter quod eiusdem negotij desideranda perfectio, nostræ sollicitudini fuit reseruata, vt sicut sibi in honore & Regali dignitate iure primogenituræ succedebamus, ita & in sollicitudinibus & eius curis onerosis & maxime in his quæ salutem concernunt animarum & tendunt tam manifestè ad laudem Creatoris & Ecclesiæ S. Dei gloriam & honorem per eum inchoatis etiam succedamus. Cum igitur ea sit dignior & officiosa magis frugalitas Reipub. ac cura splendidi in Regitante, per quam pacis dulcedo humanis non tantum paratur corporibus, sed salus & quies etiam animabus ad illius laudem & gloriam qui est autor pacis & amator veritatis ad nostræque & omnium verè & ritè nos in hoc sequentium & credentium salutem animarum & specialiter Populino nobis crediti, de quibus Regi omnium Regum habemus rationem reddere, vt ipsa Regni nostri bona dispositio quæ pendere maximè dignoscitur à conscientia fidei & obedientiæ iugo seruetur, quod aliquandiu post suscepta Regni nostri gubernacula non sine causis legitimis distulimus ad discussionem tantæ rei. Et vt possemus tam alti negotij veritatem elicere, cum de salute nostra & multarum animarum ageretur intendere totaliter voluimus. Consulimus itaque super his & conuenire in vnum fecimus pro inuestigatione veritatis, Consilijs in subscriptis habendis magnæ honestatis & autoritatis viros tam de dicto regno nostro quàm de partibus extra Regnum, in & de veritate facti plenissimè vt credimus & verisimiliter credere debebamus, informatos & in iure peritos, approbatos & expertos, per quos lumen eiusmodi veritatis tam in facto quàm iure videre & pertingere possemus, vt desiderio magno cupiebamus nostræ toto sinceritatis affectu tanquam zelator veritatis, Prælatos, solemnes Magistros in sacra Pagina, Doctores Canonum, legum etiam Professores, ac peritos in facultatibus alijs in magno numero sicut negotij qualitas altissima requirebat. Quibus auctis & prudenter examinatis illis quos in facti veritate gestorum credebamus certiores, & intellectis opinionibus Magistrorum, Doctorum & aliorum quam plurimorum peritorum. Et eorum & aliorum prædictorum vota tam in facto quàm in iure, prout per quemlibet ipsorum poteramus melius informari, cum maturitate maxima & summa deliberatione diligenter intelleximus. Quorum omnium concors assertio & vnanime iudicium remansit & conclusit, ac in eorum conscientijs & periculis animarum & sub virtute præstiti per eos iuramenti irrefragabiliter censuit dictum olim Gebennensem Cardinalem nunc Clementem VII. canonicè electum fuisse & esse verum summum Pontificem, Christi Vicarium & B. Petri legitimum successorem; præfatum verò olim Barrensem Archiepiscopum fuisse & esse Apostolicæ Sedis inuaforem & in ea violenter intrusum, vtpote electum per popularem tumultum & notoriam impressionem ipsis Cardinalibus per Romanos publicè illatam, ipsumque & quemcunque alium post eius obitum se in Papatu de facto ingerentem esse repellendum & Intrusum. Quorum consilium in virtute Altissimi amplectentes, attento insuper quod potissimum reputamus, quod omnes DD. Cardinales

» tunc viuentes qui in vtriusque prædictorum electione interfuerunt, & alij vna-
 » nimiter post & ante electionem de dicto D. Clemente factam à præfato Barren-
 » si Archiepiscopo ex eius consortio & obedientia discesserunt, & qui morte
 » præuerti non sunt, præfato D. Clementi indefinenter adhæserunt & adhærent
 » inconculsè. Attento etiam quod multi notabiles Reges & Principes Christia-
 » ni cum Cleris & populis suis vt verum & Rom. Pontificem susceperunt, idcirco
 » DD. Principum Regum Franciæ & Nauarræ progenitorum nostrorum qui in
 » vnitare S. Matris Ecclesiæ residentes hanc sibi gloriam inter cæteros mundi
 » Principes vindicasse leguntur, vt nunquam in obedientia & deuotione veri
 » Christi Vicarij deuiarunt: quinimo ipsos vt cultores, fautores & defensores
 » Catholicæ fidei & pro ipsa fide feruentissimos pugiles & deuotos Ecclesia ipsa
 » semper habuit in singulare præsidium & libertatis Ecclesiæ munimentum, velti-
 » giis inhærentes vt decebat, & eorum fidei constantiam ac sinceram deuotionem
 » toto mentis affectu sectantes. Habitis etiam vltra præmissa sæpissimè Confitus
 » pluribus nostris publicè & secretè in Cathedrali Ecclesiâ nostræ Pampelonensis
 » Ciuitatis, illius inuocatâ gratiâ qui est vi-
 » ritas & vita pro veritate huius nego-
 » tij perquisita, vt præmittitur, & inuenta nostris subditis insinuanda & tenenda
 » cunctisque alijs Christi fidelibus diuulganda, de Episcoporum, Prælatorum &
 » aliorum prudentium virorum, necnon aliorum virorum pro parte trium Sta-
 » tuum Regni nostri ad hoc specialiter vocatorum concordii & vnanimi consi-
 » lio, præsentis Reuerendissimo in Christo Patre Cardinali de Arragonia Legato
 » Sedis Apostolicæ, in conspectu Cleri & populi multitudinis copiosæ palam &
 » publicè declarationem nostram modo facimus subsequenti: videlicet quod
 » præfatum Bartholomæum olim Barrensem Archiepiscopum, sic vt præfertur,
 » in Apostolica Sede credimus intrusum & quoscunque alios post eius obitum in
 » loco & vitio ipsius succedentes & eos vt intrusos, Antipapas, Apostatas, Schis-
 » maticos, Antichristos & Ecclesiæ Dei temerarios Inuales respuimus & eui-
 » tamus, & sanctissimum in Christo Patrem & Dominum nostrum D. Clementem
 » Papam VII. prædictum olim Cardinalem: lebenensem fuisse & esse Papam
 » verum, & vt verum Christi Vicarium & B. Petri legitimum successorem recipi-
 » mus, ipsumque vt Patrem & Pastorem animæ nostræ & singulorum subdito-
 » rum nostrorum & animarum omnium Christi fidelium recognoscimus. Et hæc
 » omnibus & singulis subditis & fidelibus nostris, & deinde Christi fidelibus vni-
 » uersis, præsentibus pariter & futuris præsentium serie intimamus, insinuamus
 » & etiam nunciamus, ipsis subditis & fidelibus nostris, cuiuscunque status, præ-
 » minentiæ seu conditionis existant, districtè præcipiendo mandantes quatenus
 » sub poena nostræ indignationis hanc informationem & declarationem nostram
 » inuiolabiliter obseruent & totis affectibus studeant perpetuò custodire. Agnos-
 » cimus siquidem, quod inter cætera quæ gressus nostro possunt per viam pacis
 » dirigere ad salutem & fulgorem nostri diffundere Principatus, hoc præcipuè pij
 » operis meritum nos ad æterna præmia promouebit, hoc recolendi facti memoria
 » luuentutis nostræ tempora futuris seculis collaudanda mandabit, si indiuiduo
 » Catholicæ Ecclesiæ Corpori abscissa portio per nostræ deuotionis prudentiam
 » ad participationem vitalis Spiritus integretur. **Istius enim casti desiderij & vo-**
 » luntatis sanctæ propositum nobis euidentissima huius veritatis quam declara-
 » mus, commendatio pollicetur, quæ argumentis naturalibus, Philosophicis rati-
 » onibus, Theologicis autoritatibus & veridicis Cardinalium attestationibus
 » est probata. In quorum omnium testimonium ad perpetuam eorum memoriam
 » & firmam stabilitatem, Bullam nostram auream præsentibus Litteris iussimus
 » apponendam. Datum in Ciuitate nostra Pampilonensi die 6. Febr. anno Do-
 » mini 1389.

Eodem anno 1389. M. Petrus de Alliaco insignis Doctor Theologus, Can-
 cellarius Vniuersitatis & Eleemosynarius Regius Legationem obiit ad Clemen-
 tem VII. Auenione sedentem à Rege, ab Vniuersitate, & ab Ecclesia Parisiensi
 ad impetrandam Petri de Lucemburgo Diaconi Cardinalis, alumni Academiæ
 Paris. apotheosim seu Canonizationem; in eamque rem duas habuit solennes
 orationes, seu vt dicebant, Collationes in Consistorio publico, quæ quia non-
 dum sunt Typis mandatæ, seruanturque adhuc in MS. operum ipsius in Biblio-
 theca

theca Capituli Ecclesiæ Cameracensis, indeque exscriptæ à D. de Francquevilla Canonico eiusdem Ecclesiæ, & Fr. Bonauenturæ Bauduifio Cœlestino Paris. misæ, quas & ipsa mihi benignè communicauit, huic nostro operi inferi dignæ visæ sunt, præsertim quia Academiæ Paris. laudes fusè complectitur, à qua se missam dicit ad impetrandam prædictam apotheosim. Prior autem oratio est eiusmodi.

Collatio M. Petri de Alliaco pro Apotheosi Petri de Luxemburgo.

Pater jam hora est, clarifica filium tuum, vt filius tuus clarificet te. Ioan. 17. Beatissime Pater, quamuis verba hæc sunt Christi ad Patrem supplicantis vt suæ Diuinitatis suæque humanitatis veritatem hominibus notificando clarificaret, vt perinde etiam Patris Diuinitas hominum in cordibus clarificaretur per filium, attamen verba ista, dignè vt arbitror, ad aliud hodie traducturus sum. Ad illud scilicet arduum altissimumque Legationis meæ negotium nunc coram sacro huius Consistorij auditorio prosequendum. Verum ego de rebus maximis sermonem habiturus perturbor vehementer, dicereque coactor cum Psalmista. *Timor & tremor venerunt super me*, propter multa equidem nominatim, tum propter illud quod subiungitur, *quia contexerunt me tenebræ*, tenebræ scilicet ignorantia, quibus propter peccatum nullæ grauiores sunt, nullæ fugibiliores. Quomodo enim de claritate aut clarificatione tenebris obuolutus iudicabit? aut quæ comparatio lucis ad tenebras, vt Apostolus ait; qui autem debiliores aut imbecilliores oculi quàm ignorantis animæ & nociuo humore criminum prægrauatæ? quæ verò effulgentior coruscantiôrve claritas quàm huius cuius, præcellissimæ ac sanctissimæ Sedis, huiusque celeberrimi Collegij, quæ lux præterea radiosior est quàm veritatis illius quæ inuestiganda ac cernenda proponitur? Mihi ergo hoc in loco congruit illa vulgata comparatio ab Aristot. in 2. suæ Metaph. libro posita de oculo nicticoracis ad lucem solis & intellectus, ad inuestigationem veritatis. In inspectione siquidem tanti mysterij quale nunc tractandum est, inualida mentis meæ acies retunditur, dicereque mihi quispiam potest illam vocem Ietro ad Moysen *ultra vires ad negotium*, Exod. 18. præsertim cum causam similem aliàs nec tractaui, nec vbi tractaretur, interfui. Communis autem ac naturalis hominum mos est, ad insolita & inusitata, cum ab eis suscipienda sunt, pauescere ac stupere. His accedit quàm multiplicia mihi hac de re cogitanti disturbia contigerint, quàm præcipitata scilicet & in suspensio habita temporis breuitas, quàm crebra animi, corporis & loci mutatio Studio infestissima multaque huiusmodi quæ si aliis vt mihi cognita essent, sanè incultus insipidusque sermo meus veniam facilius impetraret. Postremò non propria ego temeritate, sed præceptis quibus obniti non licet, impulsus huc accessi, & tantæ rei sarcinam debilibus humeris meis pauitans imposui. Quam ob rem excusationibus sine dato operæ pretium est meæ legationis rationem breuiter eloqui absque multa concordantiarum vocalium aut superuacuarum allegationum inculcatione. Neque enim memoriam aut curiositatem nunc ostentare propositum est, sed rem ita dicere vt probetur. Primitus attamen diuinaum imploro subsidium & blefo det sua verba loqui, purget rubigine linguam, illustret quoque & per iustificationem clarificet mentem meam, & det in se ac in sua causa recta sapere, probatè loqui, & quod rectum fuit, perorare. Exoro præterea & supplicibus votis precor, Beatissime Pater, vt S. T. aures propitias faciles ac beneuolas habere merear. Hoc enim modo inutilem Filium tuum clarificabis, cum te Patrem esse hoc per effectus ostenderis. Deinde ad sacrum hoc Collegium vota facio similia, & hoc ipsum non ex meis sed ex mitentis me meritis, ex causæ dignitate atque ex Clementissima Humanitate tua impetraturum sperans, pro canonizatione mirifici & præclarissimi Adolescentis S. Memoriz Petri de Luxemburgo olim S. Rom. Ecclesiæ Diaconi Cardinalis verba Christi resumo assumpta.

His igitur sic proloquutis ad materiam propius accedendo, priusquam ad persuadendum quod propositum est, descendam, statum triplicem considero eorum quibus congruunt verba prædicta auribus tuæ Beatitudinis insonare, &

in ipsis etiam triplicem claritatem possumus reperire. In primo statu præclarissimus Adolescens noster Petrus antedictus cum Ciuibus supernis, in quibus est claritas gaudiosæ sanctitatis & æternæ gloriæ, quemadmodum Sapient. 3. scribitur, *quod fulgebunt iusti sicut sol.* & ibidem 21. subditur, *quod dedit illis claritatem æternam.* In 2. statu est Illustrissimus Francorum Rex Carolus Christianissimus tuæ S. Filius cum profapia suæ nobilitatis, in quibus est claritas virtuosæ æquitatis & rectæ iustitiæ, quæ vt Philolopho placet, 5. Eth. præclarissima est virtutum & neque Hesperus neque Lucifer ita admirabilis. *In tertio statu est humilis ac deuota Sanct. tuæ Filia Parisiensis studij Vniuersitas, necnon Parisiorum imò tota Gallicana Ecclesia, in quibus est claritas religiose veritatis sapientiæ. Quæ clara est, nunquam marcessit, vt dicitur, Sap. 7. Ili igitur, vt dixi, tres eorum status qui tibi, Pater Beatissime, dicere possunt pro præfatæ Canonizationis celebranda clarificatione, Pater iam hora est, clarifica Filium tuum, vt Filius tuus, &c.* Sed ista sine ampliori declaratione nequaquam pertranseamus, jam de singulis per ordinem videamus.

VNIUERSITAS
PARISIENSIS.

Primò itaque, Pater Beatissime, si Diuina per similitudinem ad humana trahi licet, quemadmodum Pater æternus ab eius consubstantiali filio pro sua clarificatione rogatus est, quatenus reciprocatione quadam Patris etiam claritas hominibus nota esset, non aliter præclarus ille T. S. Filius Petrus antedictus magnâ superiorum Ciuium stipatus cateruâ, quantum credere & piè affirmare fas est, à te nunc clarificari expetit illâ S. Claritate quam in omni virtutum studio, in omni compositione morum, in signis denique multis & prodigiis hætenus habet, habuitque apud te & apud Sedem hanc tuam atque Curiam, vt exinde tui ipsius tuæque iustitiæ & Canonice Electionis claritas, ipso rogante, ipso etiam approbante hominibus innotescant.

Sed quæret forsitan aliquis quæ est ista & vnde oritur hæc clarificationis petitio? Respondebo quod non nisi ex ardentissimo quodam affectu proficiendi quamplurimis, quantum lucerna super candelabrum posita luceat omnibus qui in Domo sunt, vtque talis thesaurus non sit absconditus, sed in vtilitatem transeat plurimorum; vt insuper magnificetur Deus in Sancto suo & magnificentius, attentius, feruentiusque diligatur. Non enim vtilitatem suam sed nostram Adolescens noster quærit, sicut nec suam Christus quærebat cum dicebat, *Pater clarifica Filium tuum.* Sed in hac Clarificationis petitione nostra vtilitas, nostrarumque mentium clarificatio & illustratio petebatur. Sicut narrant Historiæ B. Protomartyrem Stephanum ter cum instantia postulasse extrahi è terra suas suorumque reliquias, non profectò vt suæ beatitudini essentiali quidquam in cœlis accederet, sed sicut dum hæc mandaret, expressit, hoc idcirco factum est, quatenus per hoc periclitanti & flagellato orbi congruum præberetur antidotum: & hoc in loco non aliter aut sentio aut iudico, scilicet quod pro nostra, non illius necessitate aut vtilitate sanctissimus noster Adolescens, imò vir vtrique secundum cor Domini, nunc à te petit, vt per canonizationem clarificetur & innotescat, vt sic gratia à Domino sibi gratuite concessa instar sideris præfulgidi radios suos vbique diffundat, & in sui imitationem fidelium corda incitet & inflammet. Quamobrem P. B. verba præsumpta eundem nunc patet dicens, Pater, inquit, jam hora est, &c. Et de prima petitione.

Sequitur de secunda quam Illustrissimus Rex Francorum per os serui sui inutilis fieri nunc statuit; ad quam debitè & secundum eius affectum solenniter explicandam, eloquentiori facundia, quam necesse fatear, opus esset. Dicam tamen vt potero. Igitur P. B. secundum Sapientis sententiam, *Cor Regis in manu Domini est, & quocumque voluerit, inclinabit illud,* Prouerb. 20. Volens itaque Omnipotens Deus sua gratuita & insolita bonitate Regis nostri Cor ad bonum flectere & in deuium tyrannicæ crudelitatis non abduci, atque vt prædecessorum suorum vestigiis inhærendo legis suæ ac nominis defensor esset strenuissimus, fecit eundem cum Salomone puerum esse ingeniosum & fortitum animam bonam, quam sicut accepi, vir ille Sanctissimus Urbanus Papa V. à Domino postulatum obtinuisse creditur & per suas preces Deo assidue commendasse, bona insuper de eo prælagisse quamplurima. Et sanè

hinc Rex noster Christianissimus, quæ Regis sunt, cogitans semper & intuitu suo dissipans omne malum, habet misericordiam & veritatem, quæ custodiunt Regem, insuper clementiam, per quam roboratur eius thronus, vt notatur Proverb. 20. Huic præcipua cura est tueri fidem, venerari Religionem, iustitiam & iudicium facere, impendere subiectis misericordiam & clementiam, hostibus potentiam, omnibus æquitatem, optare statum Ecclesiæ prosperum, rogare quæ ad eius pacem sunt, & dissidiosi schismatis cessationem cum suspiriis iugiter implorare. Quod dum nuper more suo ageret, ecce fama velox ab hac Romana Curia existens ad ipsum introiuit, & procedens coram præcelso Majestatis suæ Tribunali curiosè ac sollicitè nitebatur, quæ hinc apud vos contigerant, decessisse videlicet à mortali carcere æthereum illum iuuenem Petrum antedictum, ac miris coruscare virtutum prodigiis, eum mortuos suscitare, cæcos illuminare, claudos erigere, soluere mutis linguam, & vt breui sententiâ multa concludam, quemadmodum de Beato Nicolao canit Ecclesia, innumeris eum decorari miraculis affirmabat. Huiusmodi voces dispergebat fama & omnium aures multiplici sermone replebat. Fama, inquam, non illa, quam Maro describens ait, Monstrum horrendum ingens; & iterum. Fama malum quo non aliud velocius vllum; & rursus, tam prauis fictique tenax quam nuncia veri: de qua etiam Naso inquit, quod veris addere falsa gaudet, & quod sua per mendacia crescit. Sed fama illa erat, qualis ad aures Reginæ Sabba peruenit quæ minor erat, quam virtutes illæ Salomonis quas referendo loquebatur, vt habetur Psal. 2. 109. Fama insuper qualis illa erat quæ de Christo exiit per vniuersam regionem, Luc. 4. In hoc ergo famæ intuitu hæsit aliquandiu prudentissimus Rex & eam magis ac magis audire cupiebat. Sed dum crebra repetitione fama huiusmodi sermonem vulgaret, accessit interea fides siue credulitas, quæ generatur & fit ex auditu secundum Apost. Rom. 10. Accessit insuper amor seu Charitas quæ virtutes pariunt, quia nihil est, vt Cicero ait, virtute amabilius, vel quod magis alliciat ad diligendum. Accessit tertio spes vel securitas, quæ ex sequentibus bonis quæ audiebat, expectabat in meliora in futurum ventura. Fides itaque famæ vocibus credit, Charitas credita diligit, spes antea ex creditis & dilectis futurum bonum adipisci concupiscit. Et hæc omnia prudentissimus Rex & Christianissimus profundâ mente circumspectans & famæ vocibus credens eamque diligens, de ea insuper bonum sperans pro antedicta Canonizatione celebranda vices suas interponere decreuit. Ipse namque, vt verè dixi, zelum Dei ac fidei habens, velut alter Phinées, arbitrans etiam se præstare obsequium Ecclesiæ, atque eius vnitati & tranquillitati si pro Canonizatione præfata laborauit, studens insuper illum quem mortaliter viuente honorauerat, nunc immortaliter triumphantem propensius honorare, per me inutilem tui & illius seruum modò Celsitudini tuæ proclamat piâ deuotionis voce, *Pater jam hora est, &c.* Et hæc de secunda petitione.

Sequitur de tertia, in qua dicendum est qualiter illud idem petit *humilis & deuota T. S. Filia Parisiensis Vniuersitas cum Ecclesia Parisensi*, quibus, vt reor, tota fauet Ecclesia Gallicana. Non decet equidem, Pater Beatissime, vt *præfata Sanctitatis tuæ Filia Parisiensis Vniuersitas ab hoc petentium cœtu se distingat.* Nam quidquid ad Religionem aut communem Ecclesiæ utilitatem spectat, procurare semper gaudet atque promouere. Nec alienum quidquam à se reputat quod Religionem tangit & fidem. Hæc est enim quæ Ecclesiam omnem velut lampas præfulgida coruscis Doctrinarum facibus illustrat. Hæc est quæ de Christianis Francorum Regibus Christianissimos effecit, & per quam Gallia illud Elogium à Quintiliano ac deinde ab Hieronymo donatum est, sola Gallia monstro caruit, monstro scilicet perfidæ infidelitatis, cum alibi pene vbilibet tot fuerint errorum sectæ, quot Actores. Hæc denique est, quæ viros semper genuit orthodoxæ fidei defensores præcipuos & omnium morum honestate præclaros. Nam & præclarissimus ille noster Adolescens, de quo nobis est sermo, ab ineunte ætate in ea nutritus, ac doctrinis eius sanissimis instructus est. Qui eam etiam Matrem suam filiali humilitate pluries nominauit: in qua præterea se taliter gessit, quod nulla vnquam inuiderum lingua quid-

LAVDES
VNIUER-
SITATIS
PARISIEN-
SIS.

quam de eo sinistrum ausa est murmurare. Nam quod Sallustio difficillimum visum est, virtute inuidiam superauit. Quid mirum? ipse namque ut verbis utamur magni illius Doctōris Ambrosij l. 2. de Virgin. *Fuit semper in corde humilis, verbis grauis, animo prouens, loquendi paratior, legendi studiosior, non in incerto diuitiarum, sed in prece pauperum spem reponens, intencus operi, uerecundus sermone, arbitrum mentis non hominem sed Deum doctus querere, nullum ledere, omnibus bene uelle, maioribus assurgere, aequalibus non inuidere, iactantiam fugere, rationem sequi, uirtutem amare. Quando fastidit humilem, quando risit debilem, quando uitauit inopem, nihil in oculis toruum, nihil in uerbis prociuum, nihil in actu uerecundum, non gestus fractior, non incessus solutior, non uox perulantior, ut ipsa species corporis simulacrum fuerit mentis, figura probitatis.* Ista ergo magna sunt præfatæ Vniuersitati incitamenta ad credendum ipsius glorificationem in Cælis, cuius sanctitatem prospexit in terris. Quamobrem ubi de ipsius canonizatione pertractatur, esse dissimulanter agendum non putauit, quoniam in huius alumni sui honorificatione suum pensat honorem, & in publico commodo bonum proprium recognoscit. Sed nec Ecclesia Parisiensis nec vniuersa etiam Ecclesia Gallicana hoc in loco silere habeat, ubi Vniuersitatem præfatam ad hoc petendum determinatam esse prospiciunt: in talibus enim quam potius Ducem aut Doctricem sequerentur quam Vniuersitatem memoratam, cuius uestigiis inhærere & cui in arduissimis consueuerunt fidei negotiis assentire, utpote quam ueritatis Magistram esse sciunt & sedulam oppugnatricem omnis erroneæ falsitatis? Et hanc igitur talem ac tantam Filiam tuam, Pater sancte, nunc pro canonizatione præfata unâ cum prædicta Parisiensi Ecclesia tuam noueris beatitudinem implorare ac dicere, *Pater jam hora est, &c.* Et hæc de tertia petitione.

Sequitur uerò & recto ordine consequens est dictarum trium petitionum rationes & motiua subungere. Sed antequam ad ueteriora procedam, si T. S. placuerit, primitus legendæ sunt & in tuo sacro Consistorio publicandæ illorum quos superius allegaui, Regis uidelicet, Vniuersitatis & Ecclesiæ Parisiensis patentes Litteræ, ut exinde meæ legationis pateat fundamentum, Littera

His itaque prælibatis in uerbis præmissis sic nudè propositis quodammodo tria intueri licet, quæ ad Canonizationem Sancti alicuius celebrandam & requiri & sufficere videntur. Quamuis enim ad illam obtinendam quam quaerimus, magnum argumentum esse debeat quod tot & tales illam petunt, aliqua tamen eorum motiua subungere non pigebit, ne eos fortassis incautè aut irrationabiliter petere quispiam arbitretur. Sciendum est igitur quod cauta est ac rationabiliter facta petitio, si eam triplex quæ in uerbis propositis notatur conditio, comitetur. 1. Si in tempore quaeratur opportunitas iuxta primum Thematis uersum, *Pater jam hora est.* 2. Si in donante reperiat authoritas iuxta 2. *Pater clarifica Filium tuum.* 3. Si in fine aut in opere contineatur utilitas iuxta 3. *Ut Filius tuus clarificet te.* Omissis autem aliis diuisionibus & concordantiis hæc tria sicuti proposita sunt, exequamur. Imprimis de temporis opportunitate, uidelicet quod celebrandæ huius canonizationis jam hora, &c. videamus. In Naturalibus equidem & non minus in moralibus res aliqua tempus habet & horam suæ productionis, dum sufficientes ad eam producendam causæ præmissæ sunt. Quibus positis non expectandum est donec conueniens hora prætereat, quoniam utrobique vitium est; vel si celeritate nimia aut inconsulta præcipatione præoccupetur hora, vel si torpenti negligentia præposteretur. Eapropter per Sapientem dicitur *quia omnia tempus habent.* Eccl. 3. Et iterum *omnia inquit, in tempore suo quaeruntur.*

Consideremus igitur quæ & quanta Canonizationem quam peto, præcesserint, si fortasse causas eius sufficientes & ad eam celebrandam temporis opportunitatem ualebimus inuenire: Iam itaque præcesserunt admirabilis Miraculorum multitudo, testificabilis eorum certitudo, laudabilis morum claritudo, & ultra hæc tria quid ad huius Canonizationem requiratur, non inuenio. 1. Ergo præcessit admirabilis miraculorum multitudo. Dum enim mecum recogito diuersos Sanctorum obitus eorumque Canonizationes, ibidem miracu-

la magna & clara facta esse conspicio, tum ad Dei gloriam suis in Sanctissima manifestandam, tum ad fidem in cordibus hominum roborandam, aut aliam causam huiusmodi; sed dum illa confero ad ea quæ post felicem decessum gloriosissimi ac præclarissimi huius Adolescentis acta fuisse referuntur, vix reperio plura vnquam facta esse præter solitum & vsitatum naturæ cursum, nec in multitudine eundem nec in temporis breuitate. Idiptum ve: ò non & aliud nisi videtur diuina prouidentia specialiter effecisse quàm vt Sancti huius Canonizatio celerius celebretur. His accedit quod multa eorum apud hanc Curiam facta sunt & coram oculis posita, vt iam non ex auditu tantùm, sed ex visis & prospectis sumere liceat argumentum atque iudicium. Et istud aut rarissimè, aut nunquam hactenus factum esse conspicio. Cuius rei quæ potior causa esse dicenda est quàm prætracta, scilicet vt Canonizatio huius citius fieret, quo clarius atque patentius illis res innotesceret ad quos de ea spectat ferre sententiam. Nam & per hoc rationabiliter eliditur atque rejicitur similitudo illa possibilis induci de alijs Sanctorum Canonizationibus, quæ in dilatione multò per diuturniora tempora positæ sunt. Conditio namque locorum & factorum attendenda fuit modo, & suspicor in alijs neque ita velox tot geitorum operationeque tanta apud hanc Curiam illorum probabilitas suo in exordio reperta est.

Sed expectant fortè nonnulli, vt miracula illa enarrando manifestem atque magnificem. Quibus respondeo longè plura illa esse ac maiora quàm dinumerare possim in tanta temporis angustia; tot enim illa sunt, vt nesciam quod iam illis potissimum debeam eligere, mihi que conuenit illud Narcissi apud Nafonem *... inopem me cepia fecit.* Quis enim faciliter comprehensus sit & sigillatim expecturus miracula eius duo milia centum viginti octo, quæ iam in Registris contineri dicuntur? Inter quæ enumerantur suscitati à mortuis 73. cæci illuminati 57. surdi sanati 15. Muti 8. quorum duo muti à Natiuitate fuerant. Hydropici sex, Leprosus vnus. De omni autem specie febrium & alijs conuictis infirmitatibus plagisque & rupturis, ac casibus fortuitis penè innumeri. Si de illis igitur perfectè loqui vellem, aut vobis essem fastidio, aut in recitando deficerem, aut quod magis puto simul fastidiosus essem, aut diminutus. Quod si aliqua eorum præeligere decreuero, confestim ea quæ, aut maxima, aut celebriora sunt, conquisisse putabor; ad quod peragendum neque tempus me habuisse sufficiens fateor neque scientiam. Idcirco magis hoc in loco congruere arbitrator me qui nihil horum accepi, nisi per auditum, silere quàm pauca diminuta & cum fastidio dicere. Et hæc de primo primi Principalis.

Secundò dixi, quod hanc Canonizationem præcessit prædictorum miraculorum attestabilis seu testificabilis certitudo. Et imprimis P. B. in testimonium potest accersiri Sanctitas tua, nonnulli inluper Reuerendissimorum Patrum, qui sunt Cardines terræ, super quos posuit Dominus Orbem, & ita quos in hac re iudices habemus & testes; testes, inquam, omni credulitate dignissimos. Sed præter vestras innumeras esse audio in omni hominum statu attestations, quas particulatim dislerere non diurnus modò, sed annuus labor esset, nec video dolum, aut fictionem vllam somnari posse, vbi populi, Nationes, Regna, tot diuersarum & aduersarum conditionum, tot animorum, tot affectuum, tot Capitum, totque sententiarum in hanc vnã conueniunt sententiam, Adolescentem nostrum apertissima fecisse miracula, veruntamen non sum nescius multos hoc loco, etsi non voce, cogitatione tamen mihi occurrere, qui contra ea quæ dixi & quæ ostendere visus sum, tres conantur formare instantias, quas hîc ponere libuit, vt veritas amplius elucefcet, quo magis difficulsa fuerit atque ventilata.

Primi quasi conquerendo dicunt nulla se vidisse miracula. Et quamuis hoc in loco essent, quamuis etiam accuratissimã diligentiam intenderent, nihil de eis nisi per auditum accipere potuerunt. Quod si viderent, vtrique crederent. Audis P. B. veterem Iudæorum petitionem: audis creberrimam quorundam nostri temporis querimoniam; veruntamen talibus aperta est, sed formidanda Christi responsio. *Generatio hæc mala & adultera signum querit, & non dabitur ei, &c.* Math. 12. Isti cum Thoma nisi viderint & palpauerint, se credituros

fore negant, cum tamen veritas dicat, *Beati qui non viderunt & crediderunt.* O quam multi sunt talium, quibus etiam si datum sit videre atque tangere, non propterea credent, sed aut pro nihilo illa reputabunt, aut calumnias mille fingent, aut sinistrè interpretabuntur. Et ita veritatem quæ se in eorum mentes inferre & ingerere conabitur, repudiabunt, eique aditum præcludent; de quibus non ineprè dici potest illud Lucæ 16. *neque si quis ex mortuis resurgat, credens.* Quamobrem inducendus est animus credere etiam quæ non videt, & aliorum attestacionibus qui viderunt, fidem præstare: quoniam in lege quam etiam Christus allegare dignatus est, scribitur, quod *in ore duorum vel trium stat omne verbum.* Deuteron. 22. Et hæc de 1. obiectione.

Secundò sequitur aliorum non minus insulsa conquestio atque obiectione. Dicunt enim ab hoc sancto viro se multa cum magna petiuisse deuotione & multâ precum instantiâ, sed inexauditos ac vacuos recessisse. Verum ex scripturis multis istorum erronea cœcitas refelli potest. Quid enim mirandum est si non impetrauit, qui aut fidè, aut dubiè, aut tentatiuè, aut curiosè, siue non in charitate ac fide, aut non pro sua æterna salute Deum in suo Sancto rogare præsumpsit: cum videamus Paulum tantum, ac talem Apostolum ter Deum rogasse & ter inexauditum recessisse. Corinth. 12. Nonne etiam veritas vno verbo apertissimè huiusmodi quæstionem repellit, vbi ait, *Multi Leprosi erant in Israël sub Heliseo Propheta & nemo eorum est mundatus,* nisi Naaman Syrus, Luc. 4. Et hoc de obiectione 2.

Tertiò subijcienda est alia calumnia quorundam dicentium Sanctos & Sanctas multo maioris meriti apud Deum tot & talia quæ de isto narrantur, nequaquam operatos fuisse. Sed istis præsto est Christi responsio, qui de seipso qui verè solus Sanctus est, ait, *Amen, amen dico vobis,* qui credit in me, opera quæ ego facio, faciet & maiora horum faciet, Ioan. 14. Et hæc de 2. primi Principalis.

Tertiò, dixi quod hanc Canonizationem præcessit laudabilis morum claritudo; postquam enim de miraculis & eorum testimonijs dictum est, nunc recto ordine, prout pollicitus sum, dicendum videtur de virtuosa & laudabili nostri Adolescentis vita, ac eius moribus præclarissimis, quoniam nec miracula per miraculorum testimonia facile creduntur, nisi vitæ laudabilis claritas præcesserit. Superuacuum autem videri posset & tædio proximum istam vitæ puritatem operosè eloqui, præsertim coram illis qui istud me melius experimento didicerunt, nisi quia laudabilium factorum quamuis notissimorum non inamœna est repetitio, maximè vbi res exigit, & si summatim & breuiter fiat, vt facturum me promitto. Nam ex magno virtutum eius aceruo pauca & vulgata quæ ad manum se obtulerunt, extraham.

Et inter hæc quid potius eloquar quàm claritatem suæ fidei, suæ continentie suæque humilitatis? Nam cuius fides stabilior atque feruentior, cuius maior & conspectior puritas, cuius postremò humilitas profundior? de hac triplici virtutum claritate, quamuis superficialiter videamus. 1. Itaque fidem eius interiorum per opera conijcimus, & per quæ opera, inquit? planè per multa & nominatim, quia iugem ad Deum orationem cum suspirijs & gemitibus facere solitus erat, & fiduciam de Deo quæ ex fide oritur, constat ei maximam infuisse. Probant hoc eius responsiones, cum super tenuitate imò aliquando defectu rei familiaris ad Deum nonnunquam deferatur Quæstio, & Nos, inquit, bonum Dominum habemus, qui non deseruit sperantes in se, ipse nobis perabundè prouidebit. Hæc erat filialis responsio, & ex Evangelij profundissimis thesauris exhausta. Deuotionem eius in orando & assiduitatem non perfacile est exprimere. Nihil enim crebrius, nihil auidius faciebat. Quod si Scipio ille Africanus filius Iouis ob inde creditus est, quod in Capitolio matutinis horis ipsum semper adire & rogare solitus erat, multo magis hic veri Dei Filius appellandus est, (secundum adoptionem loquor) qui tam sedulus in orando eum repertus est. Hæc autem fides saluberrima, quæ in nostro velut in Apostolo Petro firmissimè stabilita fuit, assensum vehementem afferre debet de suorum miraculorum veritate, attestante Christo, qui ait, *Signa eos qui crediderint, &c.* Marc. 16. & Math. 17. *Si habueritis fidem sicut*

grammæ synopsis, &c. Non mirum igitur si tanta Adolescentis istius fides tantorum miraculorum extiterit operatrix.

Sed hic vnum de modestia eius in fide exemplum referre libet contra præsumptuosissimam quorundam temeritatem, quæ ex antiquis latebris nuper in propatulum exsurrexit. Fuerunt enim nonnulli ex illo Ordine quem arbitror vos scire, qui Adolescentem nostrum tum Cardinalem dum Parisius moraretur cupidissima instantia per verba & scripta informare satagebant, vt omnino inducerent in animum credere Virginem gloriosam in originali peccato conceptam extitisse: & illud cum aliquot vicibus egissent, quâ intentione Deus nouit, semel scedulam vnâ auctoritatibus plenam eidem porrexerunt: quæ cum postea coram eo legeretur, affuit, qui oppositum suaderet, diceretque auctoritates illa minimè concludere. Tunc aliquandiu cogitabundus hæsit Adolescens noster, qui videns hac in re dubia nullo pacto bonis moribus procedere, quod ipsa Virgo crederetur in originali peccato concepta, aut etiam si verum esset, id ipsum dogmatizari plus obesse, considerans etiam posse piè at modestè sileri aut oppositum teneri, arripiens scedulam & in ignem proieiciens ait, *Non sit de cætero aliquis qui amplius mecum super hac opinione loquatur.* Et hæc de eius pia fide sufficiant.

2. De claritate suæ puritatis & continentia locuturus nullas inuenio ad eam exprimentam dignas voces, à quo, vt audiui, nullum vnquam dissolute, aut effrenis lasciuia signum egredi visum est, neque verba ab eo audita, quæ vel tenuem scintillulam libidinosa, aut illecebrosa mentis prætenderent. Deinde constat eum sororem suam generosissimam, crebris monitionibus ad sanctæ Virginitatis continentiam perpetuò obseruandam incitasse. Considerandum tamen est & animo circumspectandum ætatem formositatemque suam, recogitandum quo tempore & quo in loco pudicitiam seruauerit, illo, inquam, in loco, ac illo in tempore perditissimo & corruptissimo, in quibus prodigium quoddam est castitas, & in quos maximè incidit illud Poëticum... rara est concordia formæ atque pudicitia. Nam tot sunt exempla luxuriæ, vt in contrarium verba & admonitiones sæpe frustra sint; sed & quod demum horrendum est, iam suasores & Ministri teterrimi castitatis violandæ copiosâ sæpe remuneratione ditantur, & si Satyrico versu vti liber.

*Quis nunc diligitur nisi conscius, & cui feruens
Æstuat occultis animus semperque tacendis?*

Illud verò quod de puritate nostri Adolescentis dictum est, credibilis fiet, si eius consideremus remedia contra prædicta libidinis incitamenta; imprimis abstinentiam, quæ summum est cum Dei adiutorio contra hanc pestem remedium, iuxta illud vulgatum Terentij prouerbum. Sine Cerere & Baccho friget Venus. Quid dixi abstinentiam? austeritatem potius dixisse debueram. An illa tibi videretur abstinentia simpliciter nominanda, talem & in tali ætate constitutum cilicio vti & ieiunijs frequentissimis tenerum macerare corpusculum? **ista autem castitas & puritas in Adolescente nostro magnum est argumentum miraculorum faciendorum, quoniam, teste Hieronymo contra Iovinianum, vbi multa & præclara dat virginitatis præconia, virginitatis præmium in multis fuit diuinitio & miraculorum operatio, prout de Sibyllis decem & de Cassandra & de Claudia quæ cingulo nauem traxit exempla posuit.** Et hæc de eius continentia & puritate sufficiant.

3. De humilitate huius Adolescentis nostri dicturus sum, quæ licet in omnibus, tamen nouissimè in sepultura eius electione prospecta est; quo facto mihi certè dicere visus est illud *Æneidos*. . . . facilis iactura sepulchri: & multò congruentius Lyricum illud Horatij, Mitte, id. dimitte superuacuos honores sepulchri: sed quoniam velut umbra corpus, sic insequentem se gloria fugit & prosequitur fugientem, vt perpulchrè de Catone ait Sallustius, & veritatis testimonium est, *Qui se humiliat, exaltabitur.* ideo adspicite nunc quæso quale nunc sepulchrum & quàm gloriosum obrinet. Compara mihi marmora sublimibus alta columnis, & artificum manibus solertissimè sculpta, confer aurum,

genmas atque diuitias Cræsi in vnum congestas, quid ad hoc sepulchrum quod nulla vnquam vetustas obruet, nullus euertet terræ motus, nulla vnquam demolient incendia? Talia autem præbet humilitas, non insolens superbia, non vanissimus & perniciosissimus honoris appetitus. Quid autem mirum si hac humilitate Sanctus Deo placuerit, vt miracula operari meruerit, cum humilitas tantum olim miraculum operata sit, vt Deum temporaliter conciperet. Nam vt Bernardus ait, *Maria Virginitate placuit, sed humilitate concepit*. Ex quibus omnibus aequaliter persuasum est Adolescentem nostrum talia habuisse, vt eum miracula operatum ex suis virtutibus credi possit; scilicet ex fide eius, castitate atque humilitate, & ex eisdem ipsum æternæ felicitatis heredem esse concluditur; quoniam de habentibus fidem dicitur, Iacob. 2. *Diuites in fide heredes Regni quod promisit Deus*. De humilibus siue Pacificis, *Mansueti hereditabunt terram*. Et de habentibus puritatem, in Psalmo scriptum est, *nouit Dominus dies immaculatorum & hereditas eorum in æternum erit*. Et sic ex prædictis patere possunt tria, quæ illam quam peto Canonizationem iam antecesserunt, scilicet admirabilis miraculorum multitudo, testificabilis illorum certitudo, laudabilis morum claritudo, quæ ad illam faciendam sufficere videntur; idcirco concludi potest quod iam hora est, &c. Et hæc de primo principali diuisionis præassumptæ, scilicet quod in tempore reperitur opportunitas.

Sequitur de secundo, in quo principaliter restat ostendere, quod in donante reperitur autoritas iuxta secundum thematis verbum, *Pater clarifica Filium tuum*. Quamuis ergo P. B. Ecclesiæ causa quælibet per supereminentem auctoritatem ad te pertineat, appropriatè tamen & quasi singulariter huius causæ tractatio tuum respicit tuumque requirit summi Pontificis officium. Nam causâ hæc non de pusillis & minimis est, sed de maximis & arduis, quas ad Sedem Apostolicam & sedentem in ea summum Pontificem referri ac remitti debere Apostolicæ sanctiones insinuant; sed ista quæ in te est autoritas, Pater Beat. non solitaria est, sed eam duas habere comites aspicio, scientiam scilicet & dilectionem quæ in verbo proposito denotantur & quæ mihi magnam spem afferunt de Canonizatione prædicta faciendâ, quoniam sicut Pater auctoritatis nomen est, sic clarificatio scientiam insinuat. Quia sicut allegatum est, clara est & quæ nunquam marcescit sapientia; per quod autem melius significatur quàm per filium dilectio? potes igitur istam Canonizationem facere, quia Pater es, scis, quia sapientiæ claritatem habes & eam diligis & affectas quia Filius tuus est. Tu ergo Pater clarifica Filium tuum; sed quoniam de auctoritate tua & potestate paterna iam dictum est, si de scientia loqui velim atque prudentia & claritate ingenij tui, vereor ne per hoc aliqua quæstiosa, aut blandæ adulationis suspicio aduersus me nascatur, quoniam vt Quidam ait, summorum laus hominum quamuis vera & sincera, de ore tamen humilium non sine quadam blandiciarum suspicione procedit. Quamobrem isto omisso verto me ad id quod tertio loco dixi, scilicet quod istam Canonizationem facere diligis & affectas, & hoc, quia iste Filius tuus fuit, quem arctissimo semper dilectionis vinculo complexus es. Vt igitur eius honorificationem diligas, necesse est mentaliter, siquidem recolligo qualiter sancta Paternitas tua erga Filium istum, Filium vtique tua sanctitate dignissimum sibi se fauorabilem exhibuerit, dum in hac verè mortali & fluida vita viueret & exinde coniecturo ingentiorum nunc illius tibi in eo dilectionem. Prius enim beneficijs eum locuplerasti, deinceps sustulisti in Episcopatum, postremo in Cardinalatus apicem sublimasti; sed vtinam Pater B. vtinam ab omnibus illis imitari quæreretur in sanctitate qui quærun't quamuis adolescentuli ad altos Ecclesiasticarum dignitatum Gradus similiter promoueri; verum multum timeo ne talis modi iuuenilis promotionis plures sint in posterum quàm sanctitatis affectatores. Et ad impetrandum dignitatem allegabunt multi istius promotionem qui eius silebunt sanctitatem, simile aliquid agentes, ac si degeneres milui quia corpulentiam aquilis parem habent, pares in volatu & præda esse contendunt. Pessimus tamen mortalium hic mos est bonorum exemplo colorare ac defendere culpam. Cui nisi prouideatur, magno malo accrescet, ac deinceps Ecclesiæ ordinem, quod Deus auertat, per promotiones indignorum subuertet;

subuertet. Sed ad te redeo, P. B. qui Adolescentem nostrum bene meritum sic promouisti, ut eum eiisque familiam propriis aliquando opibus sustentasti, eius quippe generosissimam nobilitatem diligebas ortumque eius nobilissimum. Sed istas dilectiones prætereo. Cardinalis namque dilectio & amor iste quem locutus sum, in utrumque flexibilis est, & bonis atque malis communis, plus quod aliquando mali affert quam boni: quod nisi ita esset, melius irent res humanæ, atque ut æstimo, facta Ecclesiæ. Verum alia longè dignior & laudabilior dilectio tua erga eum fuit, quam optima & singularissima nostri Adolescentis indoles, sua virtus, sua abstinencia, sua castitas, sua bonorum omnium plenitudo genuit, auxit atque roborauit. Quocirca quid aliud restat nisi ut canonizationem huiusmodi expedite & celeriter faciat Societas tua? quoniam, ut declaratum est, auctoritatem faciendi habes, scientiam, affectionem habes. Sed sunt fortassis nonnulli qui hoc in negotio maiorem scrupulositatem quam fortè conueniat, conantur ingerere, & hanc celeritatem quam suadeo, dissuadere nituntur, tribus inter cætera innitentes argumentis. Dicunt enim quidam nouissimo hoc in tempore suspensissima debere censerī miracula, quoniam vltimus Christi aduentus expectatur, quem multæ falsorum miraculorum apparitiæ præuenient, & iuxta Chrysostomi sententiam Mundus quasi æger & se nex variis fantasiis, portentuosisque apparitionibus perturbabitur. Deinde alij istum canonizare nihil aliud esse dicunt quàm in derisum & contèptum Curiam istam ac huiusmodi Canonizationem tradere aduersariis videlicet & schismaticis, quorum est officium omnia in sinistram partem interpretari, & ideo hanc Canonizationem facere magis esset schisma confirmare potius quàm sedare. Deinceps reliqui adstruunt non expedire citò in credulitatem talium miraculorum probabi, allegantes illud Sapientis, qui citò credit, leuis est corde, Eccles. 19. sed licet magna sint ista & difficultatis non modicum habentia, solubilia tamen & aliis quæ pro nostra parte faciunt, minus probabilia. Quamobrem ista discutiamus, ne auctoritatis vel fidei plus habeant quàm merentur. Sanè concessio primo assumitur de suspitione miraculorum, non video propter hoc oportere canonizationem quam peto differre aut in dissimulationem deducere. Cum hoc enim, quod miracula hac ætate nouissimâ suspecta sunt, vel prohibet aliqua & multa fieri posse ac potuisse tam aperta & taliter circumstantionata, ut omnis possit & debeat merito de eis tolli suspicio, qualia in proposito facta esse veritas refert & experientia docet.

Quantum vero ad illud, quod de aduersariorum verbis ab aliis additur, non refert ut puto, quid de bene actis inuidi aut maleuoli aut ignorantes iudicent. Clament, latent & perspicuæ veritati contradicant, si illud agere demeruerunt & si dati sunt in reprobum sensum: sin autem, prout melius spero, respiscant ac reuertantur, & Dei voluntatem iustitiamque cognoscant, quod si facere nolunt, ipsi de se ac de animæ suæ periculo viderint, Tu autem P. B. quod in te est, perlice; alioquin si sinistra oblocutiones & rumores quilibet tanti penduntur, ut propter eos tam honestum opus aut differri debeat, aut relinqui; sicut nunquam graues & falsi rumores deerunt, ita nunquam ad opus hoc agendum opportunitas accedet. Quia etiam si illud dissimulando prætereas, hæsito ne in deteriores & indigniores incidas linguarum morsus. Nihil itaque hominum linguis liberius, imò nihil temerarius est; nihil denique à freno alienius, quod ex Iacobi Apost. verbo & plus per experientiam quotidie comperimus. Quis enim Christo purior, sanctior, & in miraculis abundatior fuit? nota tamen sunt quæ in eum dicta fuerunt opprobria. Ipso autem docente scimus, quia non est Discipulus supra Magistrum. Sed quid ad tertiam aliorum calumniam responsurus sum, qui dicunt non citò esse credendum, Qui, inquam, cito credit, leuis est corde. Nunquid Apostoli vndecim Christum resurrexisse citò crediderunt & laudati sunt, Thomæ verò ambiguitas tarditasque reprehensa est? Exprobrata est etiam à Christo duritia illorum qui his qui viderant eum resurrexisse, non crediderant, Math. ult. Petrus & Andreas ad primam Domini vocem relictis recibus & Mathæus abiecto telonei officio secuti sunt Dominum. Plurimæ etiam Gentes ad primam prædicationem absque multis, imo quandoque absque vllis miraculis confestim se fidei

iugo submiserunt, vt in Actibus Apostolorum & Sanctorum legitur. Et de filiis Israël, *Exod. 4.* dicitur quod visis Moyſi signis crediderunt. Laudantur tamen omnes isti super hoc; Pharaon verò de induratione culpatur. Sed si hæc vera sunt, quid ad Sapientis auctoritatem sum dicturus? *qui*, inquit, *citò credis, leuis est corde*, sanè nec negare licet, nec negabo equidem, sed p anè tecum fatebor; & hoc faciliter soluitur, si cum Glossa dicere veimus, dari hñc documentum, ne citò credamus malum de proximo, vel dicere possimus, quod inconfuta illorum simplicitas culpatur, qui omni spiritui credunt, & ob hoc in pericula & discrimina multa illi prolabantur. Vtrobique enim, vt Seneca ait, vt Seneca ait, vitium est omnibus credere & nulli. Vel adhuc addere licet, quod illos sapiens damnauit qui citam & præcipitaram credendi libidinem habent abique auctoritate vel apparentia, etiam in his quæ Religionem concernunt, & istud vigere ita in multis compertum est, vt ad omnem rumore, etiam leuissimum aliquem esse sanctum prædicent, eidem vota faciant. Quare si eos interrogaueris cur id agant, aut fingent aliquid aut se nescire respondebunt. Verum mentalia omnia quæ ficta sunt & incerto auctore per ora hominum volitantia citò decidunt, velut folia gelu percussa & ea facilitate quâ orta sunt, cadunt. Neque enim vt à Cicerone trahitur, simulatum quidquam potest esse diuturnum; sed veritas velut firmis innixa radicibus in æternum stat, illa etiam quæ vt beneplacito Dei non ex hominum consilio processerunt, vsque in finem inconcussa perdurant, vt præclare dicebat ille Insuperitus Gamaliel, *Act. 5.* si est, inquit, ex hominibus consilium, dissoluetur; si ex Deo, non poteritis dissoluere. Nostra verò res, P. B. hoc argumento non in fictorum aut humano consilio fabricatorum numero ponenda est, neque enim primò ortu suo debilitate cecidit, sed in dies magna sumpsit incrementa, quoniam fere jam per biennium altiores quotidie radices egit & grancius assiduè robur adepta est.

Responsum est igitur tribus objectionibus quæ scrupulosam quandam retardationem suadere videbantur. Vnde patet, quomodo debet auctoritas tua acque sincera sanctaque affectio tua moueri, quin citò clarificetur filius tuus. *Pater ergo clarifica Filium tuum.* Et hæc de 2. principali diuisionis præassumptæ. Sequitur de 3. in quo restat ostendere quod in illius Canonizationis fine vel opere continetur utilitas, iuxta tertium Thematibus verbum, *vt Filius tuus clarificet te.*

Iam ergo Pater B. jam mihi videor de multitudine, firmitate & testificatione eorum miraculorum quæ facta sunt, de temporis etiam opportunitate & horæ, de vitæ ipsius laudabilitate, de auctoritate & sancta affectio tua ac de aduersariorum objectionibus plura dixisse, & iam de proximitate notari formido apud illos maxime qui rei huius magnitudinem non attendunt. Sed grandes res vix paucis verbis explicantur. Dabo tamen operam, vt in dicendis breuis fiam. Tu verò P. B. mihi æquas & paternas aures accommoda, & quod modicum vel ex ignorantia vel affectu breuitatis dixerò, supple, quod malè, corrige, quod ineptè, tolera, quod bene, approba. Et huic spei innitens me ad 3. principale conuerto quod est de Canonizationis huius utilitate: pro quo sciendum est quod Lactantius lacteus eloquentiæ Tullianæ fluuius in 4. Instit lib. cap 43 & 44 pertractans de Christi miraculis respondere nititur, quod illa non solum realia erant, sed etiam figuratiua, & cum hoc quod salutem exterius perabantur, Corporum significatiua erant exterioris sanationis animarum *aperuit*, inquit, *cæcorum lumina celestis virtus & lucem non videntibus reddidit*, & hoc factò significauit fore vt conuersus ad Gentes quæ Deum nesciebant, insipientium pectora illuminaret luce Sapientiæ & ad veritatem contemplandam cordis oculos aperiret. Et hoc idem postea diffusè pertractandam inducit de surdorum, mutorum, claudorum ac leproforum sanatione & de suscitatione mortuorum. Hoc autem quod de Christi miraculis ab eo dictum est, nos edocet quid de nostri temporis miraculis sentire debeamus, vt multa quia data sunt in antidotum Corporis, sint etiam in figuram & in signum sanationis animarum. Quid enim prodesset exterior sanitas, si interior quæ grauissima est, infirmitas perduraret? perpendamus igitur in genere quantum diuina virtus concedere dignabitur ad quos & propter quos fines hæc tot & tanta miracula nostro in tempore facta sunt; & inter alia triplex finis, siue triplex ratio considerari potest. 1. est B.P. tui ipsius tuæque iustitiæ ma-

nifestatio & magnificentio. 2. est pacis ac vnitatis adnexio siue reintegratio. 3. est pessimorum morum correctio atque depulsio.

4. Ergo quod tui ipsius tuæque iustitiæ manifestatio ex hac Canonizatione sperari debeat, per argumentum à contrario dilucidè aperitur. Si enim dolor patris est filius stultus, *Proverb. 19.* in patris redit gloriam filij honor, & claritas Filij in Patris redundat claritatem. Ideo Christus Patri suo contubitanti dicebat, *Glorificetur Pater in Filio.* Et illud idem tibi nunc dicere potest Filius ille tuus quem loquimur. Ipse namque vt piè credo pro tuo honore & pro Ecclesiæ suæ ac pacis vnitatis assidue pijs ad Deum fundit preces, & si tanti apud Deum meriti est, vt corpora sanet, orabit etiam attentius & facilius impetrabit pro animarum sanitate, quantum apud Deum pretiosior est & carior animæ quam corporis sanatio. Sed vt illud apertius declaratur, verto me ad 2. finium prædilectorum de pacis scilicet ac vnitatis reintegratione. Non possum itaque irahi vt eadem quod Deus nefandissimum hoc schisma perpetuè in Ecclesia sua quæ vnica sponsa sua est, permittitur sit, sed aut multos seuerissime punit, manifestisque flagellabit iudiciis aut quod multo maluerim, non continebit misericordias suas, quin aliquorum adhuc sibi deuotorum preces exaudiat. Et vtraque hæc conjunctura exemplis antiqui testamenti recipit fulcimentum. Prima de Chore, Dauid & Abiron, quos terra absorbit viuos, quia contra Moysen & Aaron rebellionem fecerant. 2. Verò de eo quod dictum est à Domino ante fulminationem peccatricium Ciuitatum, *Gen. 18.* si inuenti, inquit, fuerint decem iusti, non delebo propter decem. Licet enim multum peruerso nondum tamen peruersissimo fato res eunt, vt non reperibiles sint in Ecclesia Dei decem iusti. Quod si ob decem iustos Deus Sodomæ & Gomorræ fulminationi perperciilet, credo & nunc dignam plurimorum perdicionem ob paucos iustos aut tollet aut mitigabit. Si verò veritatis quidquam habet conjectura, hæc hominis peccatoris de Dei Consilio ac dispositione affirmare vterius audeo dicere miracula hæc tanta admiratione plena non ob aliud fieri, nisi vt iustitiæ veritas, quæ quibusdam caliginosis errorum nubibus apud multos clausa & obscura hæcenus habebatur, iam clarificetur & luceat. Quapropter si hæc verè speranda sunt, celebranda est quanto citius canonizatio ista quam prosequor. Si verò quod vehemèter pertimescendum est, Deus Ecclesiæ suæ, vt more humano loquar, iratus est, quid potius agendum est quam vt Canonizatio huius celeriter celebretur, quatenus vilis & manifestis signis impius derelinquat viam suam & vir iniquus cogitationes suas, & reuertatur ad Dominum, & miserebitur ei; nisi fortassis quod Deus misericorditer auertat nostris exigentibus demeritis, ita vt Pharaon obstinati simus ac indurati, vt neque signis moueri possimus nec corrigi flagellis, quod signum est extremæ damnationis & iam damnatæ desperationis exitium. Ostensis igitur duabus causis ob quas verisimiliter Dei Clementia nostro in tempore tot & tanta prodigia monstrare dignata est, ad tertiam causam sermonem conuerto, vbi dicebatur ista contigisse ad emendationem pessimorum morum nostri temporis & ad reformationem ipsorum, & certè nunquam ad loquendum cuiquam vberior prægrandiorve materia accessit quam mihi nunc offertur, qui de perditissimis moribus nostræ ætatis loqui institui, qui adeo immunes, adeo nefandi, adeo flagitiosi sunt, vt mirificus noster Adolescens mihi videatur consummatus in breui & è medio sublatum, ne cor eius subuerteret malitia. Quisquis enim severo & acri Iudicio nostrum Æuum considerabit, mirabitur quod nondum sicut olim omnis Caro deperit, corruptit namque omnis Caro viam suam, immò illa ætas, de qua hoc scriptum est, nostræ ætati collata iusta fortassis dici poterit, adeo peruersi sunt magis quam illorum nostri mores. Nam in nostro tempore maximè veritatem habet illud Iuuenalis, --- omne in præcipiti vitium stetit. Illud quoque Nasonis, vivitur ex raptu, non hospes ab hospite tuus. Non focer à genero, &c. Et quod insanabilis morbi est signum, malo suo lætantur homines, gloriantur cum male fecerint & exultant in rebus pessimis, præclarè vt à Seneca dictum est, quod tunc deest remedij locus, vbi quæ fuerunt vitia, mores fiunt. Iam verò pro dolor etiam in quibusdam Ecclesiasticæ politiæ viris tam insana dementia reperitur, vt maxima inueniantur auiditate in omnia se præcipitare vitia, tanquam virtutes sint virtutes declinare, quemadmodum horrenda eis vitiorum monstra

videantur. Sed licet hæc ita se habeant, tamen quia Dominus noster I. Chr. Pater est misericordiarum, qui non vult mortem peccatoris, nos modò piis exemplis ac prodigijs admonere voluit, vt arripiamus virtutis iter, antequam tendat arcum suum & inebriet sagittas suas sanguine, antequam omnia deuoret & ardeat vique ad inferni nouissima. Voluit insuper vt felicissimus iste noster Adolescentens inter tenebrosas vitiorum nubes, inter huius æui spurcidas feces velut Lucifer clarus & incontaminatus effulgeret, vt ingereret pudorem quibusdam senibus plenis dierum malorum, pueris etiam maledictis, quorum plures inter Ecclesiasticos viros reperire facile est, si tamen viri dicendi sunt, & non potius bestiarum in humana effigie latitantes, vt Seneca ait: quocirca nil potius opportuniusque hac in re agendum videtur quàm vt citissime in omnium notitiam istius Adolescentis vita & miracula deueniant, vt perinde viri constituantur in speculis, non muti, non secordes, non somnolenti, aut negligentes, non plus vitâ destruentes quàm verbo ædificantes; & isti suis bonis moribus & doctrinis salutaribus salubrem cunctis populis annuntient pœnitentiam. Vbiq; siquidem, imprimis tamen in hac Ciuitate Auenionensi vbi prius hæc facta sunt. Nam vt fortassis necessitas maior erat, morbidaque pernicies vehementior, aliæ enim Ciuitates bene viuere, ac prædicta credere sibi faciliter persuadebant, si istam Ciuitatem non verbis tantummodo sed operibus ista credere animaduertent, & sibi ipsis prius bene viuere persuaserint. Non ergo reperiatur obsecro Ciuitas ista obduratior quàm Niniue quæ absque miraculis ad breuem Ionæ comminationem conuersa est; alioquin formidandum est ne Christus graui exprobratione huic Ciuitati querimoniam faciat, qualem Ciuitatibus Iudææ eum fecisse legimus, *Math. 22.* dicatque nominibus mutatis, væ tibi Auinio; quia si in Tyro & Sidone factæ fuissent virtutes hæc quæ factæ sunt in te, olim in cilicio & cinere pœnitentiam egissent.

Si sunt igitur 3. fines morum, scilicet correctio, reintegratio & tui ipsius tuæque Iustitiæ manifestatio ac magnificatio, propter quos Deus, quantum mihi conjecturare fas est, isto tempore, isto in loco, tot & tanta agere voluit per talem Adolescentem, & propter quos fines adipiscendos celebranda quantocius videtur ipsius Adolescentis nostri Canonizationis clarificatio. Et hæc ita vos posse, immò fortasse debere hac breui ratione confirmo. Nam morosa & diuturna expectatio vel dilatio vestra non facilitatem credendi in hominum cordibus sed tarditatem generabit. Quare? quia ipsa mora non ex prudentia sed ex dubietate vestra orta fuisse putabitur. Cur ita? quia scilicet magna istorum miraculorum portio apud vos facta esse refertur. Quid ultra? sane si differtis, aut non credent apud vos talia facta esse aut tardius credent. Quo pacto? quia vbi experientia adest, vt diuturna fiat inuestigatio non oportet. Quæ ratio? quia si experientia certa non est, nihil relinquatur vnde certitudo maior hac in re colligi possit. Sed si hoc, inquit, certè fiat, dici poterit præoccupatum & præceps fuisse iudicium, non equidem. Qua de causa? quia profecto non ex temporis breuitate, sed ex sufficientium testium defectu, in Iudicio culpatur celeritas. Subdet fortasse aliquis, quod ita cito factas esse hæcenus aliorum Sanctorum Canonizationes reperimus, certè siue hoc calumniari possit siue admittatur, nihil omnino concludere videtur. Quid ita? quia non omnia ita celeriter, ita patenter in tali loco, in tali tempore, in tali persona, cum talibus testimonijs, cum tali necessitate aliorum Sanctorum Canonizationes præcesserunt, vt sic possent ac deberent tanta acceleratione tractari. Cæterum. P. B. noli te frustrare hac gloria, sed age aliquid, vnde pacem tuo in tempore reformatam aut reformari proximam aspicias, quod inter omnia quæ in mortali hoc æuo tibi possent contingere foret gratissimū. Hæc igitur ex prædictis breui epilogo recollecta magnam mihi spem afferunt, quod clarificationis & Canonizationis huius celebrationem acceleratione debita feliciter adimplebis. Et istud nomine quo supra supplicans verba Christi concludo prius assumpta pro themate, *Pater jam hora est, clarifica Filium tuum.* Ad hoc autem dictum Patris pro responsione à te habere spero, & clarificaui & iterum clarificabo. Et adhuc effectum totius Legationis meæ tenor peruenire conatur, quod ad Dei Sanctique sui gloriam ipse præstare dignetur qui cum gloriosa claritate viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

Sequitur in eodem MS. altera Collatio facta quoque Auenione, Carolo VI. Rege præsentem eodem anno circâ Kalendas Nouemb.

ALTERA COLLATIO.

Pater jam hora est, clarifica Filium tuum, ut Filius tuus clarificet te, Ioan. 17. Pater Beatissime rursus ad negotium meis impar viribus euocor. Rursus os in Cælum ponere & præcellum compellor eloqui mysterium, rursus idcirco verba resumō alias assumpta pro themate, *Pater iam hora est, &c.* Nuper itaque ad S. T. præsentiam ex parte illustrissimi ac serenissimi Principis Francorum Regis tunc absentis delegatus extiti, seruitorum suorum minimus, ut super canonizatione Domini Petri de Luxemburgo felicitis memoriæ S. Rom. Eccles. Diaconi Cardinalis aliqua proponerem. Habui tunc verba multa, equidem si temporis angustia & occupationum mearum cumulus inspiciatur, sed pro rei magnitudine & grauitate sententiarum pauca erant fateor atque exilia. Enarraui, si meministis, post excusationes meas plurimas tunc præmissas qualiter Canonizationem huiusmodi Tres Status siue tria hominum genera fieri postulabant. 1. Dominus Petrus antedictus & cum eo superni Ciues Cœlestis Curia in quibus est claritas gaudiosæ sanctitatis & æternæ gloriæ. 2. Dicitur Francorum Rex & cum eo cæteri Nobiles seu illustris prolapia, in quibus est claritas virtuosæ æquitatis & rectæ Iustitiæ. 3. *Deuota S. T. Filia Parisiensis Studij Vniuersitas, & cum ea cuncti fideles Parisenses, imò totus cæterus Gallicanæ Ecclesiæ, in quibus est claritas Religiosa veritatis & Christianæ Sapientiæ.* Dixi tunc de triplici horum Statuum claritate, quibus etiam possem non inconuenienter aptare illud Apostol. 1. *Corinth. 15.* Alia est claritas solis quoad primum; alia Lunæ, quoad 2. alia Stellarum, quoad 3. sed applicationem breuitatis gratia prætereo. Nam explicatæ fuerunt præclarissimæ eorum laudes: nec tamen me latet quàm multo plures dicendæ essent, sed & breuitati intentus & fastidij timidus illas nunc omitto, superuacua etenim essent laudes meæ, vbi tam perspicuè factorum laus inspicitur; nec opus habeo pro eis collaudandis fundere verba mea, quos eximia virtutum magnitudo admirabiles gloriososque reddit & celeberrima fama clarissimos. Præsertim cum præsentem intueor Illustrissimum Francorum Regem, cuius maximas laudes atque præconia omnino reticere non possem, nisi de his mihi aliàs habitus sermo esset, & insuper nisi suspectum esset, sicut fere semper est, viri potentis præconium suo in conspectu ab ore inferioris exhibitum, istud vnum & illud verissimum atque notissimum dixisse suffecerit, quod de B. olim Protomartyre Stephano scriptum est, Act. 6. *Intuentes enim omnes qui sedebant in Concilio, viderunt faciem eius tanquam faciem Angeli.* Et profectò veluti de visione Angelica omnes huius Concilij & sacri Consistorij Patres gratulari videntur, & quodammodo gratias agere, quia Regem Christianorum Christianissimum; sic enim eum sacri Canones appellant; Regem insuper Catholicæ veritatis defensorem præcipuum inter se suscipiunt, ac ipso tanto Majestatis viro præsentem decorantur, per quem etiam absentem maximè effectum est, ut sua eis authoritas suusque honos remaneret. Verum ne in id quod cauere volueram, relabar, ab his me laudibus continens ad incepta regredior. Eò tunc igitur quo legationis meæ ratio explicabatur, vnanimi prænominatorum supplicantium petitione antedictæ Canonizationis clarificationem fieri postulabam dicens verba superius resumpta pro themate, *Pater iam hora est, &c.* In quibus quidem verbis, ut hæc vnanimis petitio exauditione digna iudicaretur, tribus eam stabilitam sultamque conditionibus affirmabam. Prima erat temporis opportunitas iuxta primam Thematis particulam. *Iam hora est.* 2. erat dominantis authoritas iuxta 2. *Pater clarifica Filium tuum.* 3. erat operis vilitas iuxta 3. *ut Filius tuus clarificet te.*

Quantum ad primum, ipsam congruitatem seu opportunitatem temporis tria ostendebant quæ Canonizationem huiusmodi præcellerunt, scilicet admirabilis miraculorum multitudo, testificabilis eorum certitudo, laudabilis morum claritudo. Duo prima tunc breuiter prosecutus sum. 3. reseruau. Quantum autem ad 2. principale hoc in actu demonstraui te authoritatem ac potestatem habere scientia simul & sincera dilectione comitatam, de quibus tunc pauca dixi; sed &

nunc ea præterire decreui, ne tibi videar adulari, quoniam vt egregiè à quodam dictum est, summorum laus hominum quamvis vera ac sincera, de ore tamen humilium vix sine quadam blandiciarum suspitione procedit. Quantum verò ad 3 vtilitatem hujus Canõnizationis in tribus reponeram, scilicet in suæ Iustitiæ declaratione, in pacis & vnitatis Ecclesiæ reparatione, in nostrorum morum correctione, de quibus tunc omillis nunc dicere pollicitus sum. Hic est ergo breuis per me tunc propositorum epilogus, hæc meæ narrationis summa & diffusæ per orationis meæ stricta collectio, hoc denique illud antecedens fuit, ex quo verba præallumpta vilis tum concludere, *Pater iam hora est, &c.* Sed quoniam multa dicenda restabant, pluraque tunc omilla fuerunt, placuit c. 7. P. B. vt in præsentia Christianissimi Filij tui Francorum Regis aliqua iterato sermone dicerem: quod præceptum quamvis admodum mihi graue sit, & arduitate sua vires meas exsuperans in tanta præcipuè occupationum & tumultuantium curarum turba quibus detineor, non obedire attamen non potui, & gratum mihi est id ipsum quod datur otij, hoc in facto contere.

Quasi igitur ab initio totum orditurus noua jacio fundamenta, aliisque verbis alias explicabo sententias, de aliis dictis nulla aut quàm paucissima repetendo. Præsens verò negotium in tres partes siue in tres considerationes diuidendum censui, juxta tres nostri thematis particulas. 1. Erit de ipsa claritate qua Adolescens noster emicat juxta 2. Thematis particulam, *clarifica Filium tuum*, clarifica, inquam, id. claritatem manifesta. 2. Erit de illa luciditate quam sua lux irradiat juxta 3. *vt Filius tuus clarificet te*. Clarificet, id. per suam claritatem illuminet. 3. Erit de cæca imbecillitate quæ vult vt ista lux nondum effulgeat contra primam, quâ dicitur, *Pater iam hora est*. Iam ergo singula per ordinem videamus; & 1. de ipsa claritate quâ Adolescens noster emicat, quam in eo esse triplicem reperio. 1. est generosæ celsitudinis. 2. est virtuosæ exercitationis; 3. est miraculosæ operationis. 1. Ergo in Adolescente nostro reperio claritatem generosæ celsitudinis, propter quam figurari potest per illum Mardocheum qui fulgebat vestibus Regiis & jacinthis, videlicet & ærinis, Hester scilicet, vbi claritatis hujusmodi duos esse radios perpendo, temporalem, scilicet nobilitatem, cum præmittitur quod fulgebat vestibus Regiis; spiritualement insuper dignitatem, cum subjungitur quod fulgebat vestibus jacinthis & ærinis, quæ vestes dignitatis spiritualis figuram conuenienter præterdunt. Sed imprimis de spiritualis dignitatis claritate dicamus; quæ quanta in eo fuerit, ex hoc patet quod de gradu Episcopali vsque ad Cardinalatus apicem nunquam aetate juvenis prouectus est, & velut Seniores Babylonis ipsam Danielem juvenem excelsa in sede locauerunt dicentes, *Veni & sede in medio nostrum*, quia dedit tibi honorem Senectutis. Daniël. 13. Non aliter tu P. B. & vos Patres conscripti, hunc Adolescentem inter vos seniores sublimastis. Rectè id quidem, nam ætas senectutis vita immaculata, *Sup. 4.* Ideo ibidem cum præmississet senectus venerabilis est, ne deliri, improbi & pleni dierum malorum Senes sibi ex eo blandirentur, continuo subjunxit, *non diuturna nec numero annorum computata*. Et superadduntur ibi multa; quæ Adolescenti nostro optimè conueniunt. Sequitur enim, *placens Deo factus est dilectus & viuens inter peccatores translatus. Raptus est ne malitia mutaret intellectum eius*. Et iterum, *consummatus in breui expleuit tempora multa*, placita enim erat Deo anima illius, *propter hoc properauit educere illum de medio iniquitatum, &c.* Hæc ergo de suæ dignitatis spiritualis claritate dixisse sufficiat.

Porro Nobilitatis eius temporalis claritatem perlucidissimam esse quis non videat? hic namque præclarissimæ propaginis Regum Franciæ proximus extitit, & ab ipsa nobilissima stirpe de *Luxembourg* propinquam immediatamque traxit originem; & ab hac generis claritate, quia extrinsecus est & nonnunquam malis propria, Adolescentem nostrum minimè commendarem, nisi præceptorem in hoc sequerer Philosophum in Rhetoricis, nisi etiam in sacris Literis plures & nominatim ipsum Christum Matremque eius commendatos cernerem, quia ex Regali stirpe David & aliorum exorti sunt; nisi insuper admiranda magis in hoc redderetur tanta istius humilitas in tanta sublimitate, tantaque vitæ puritas in eo qui potuit transgredi & non est transgressus, facere mala & non fecit. Nec in ipso magnopere admiror aut laudo quod nobilem ortum

habuerit; istud enim naturæ est, miror potius & maximis laudibus dignum iudico hanc originis suæ claritatem tenebrôsâ perueriorum morum fuliginè nequaquam obscurauit, sed magis illustrauit, vsque adeo ut si etiam obscurus et ortus fuisset, nihilominus nobilitatem quæ non nisi per virtutes vnquam parta est; sibi ipsi contulisset, prout apud Salustium fecisse gloriatur Marius, & Tullius Cicero in inuectiua quam in eundem Salustium habuit, cuius hæc verba sunt. *Ego*, inquit, meis maioribus virtute mea præluxi, ut si prius orti non fuerint, à me accipiant initium memoriæ suæ. Et post pauca. Satius est etenim meis rebus gestis florere quàm maiorum opinione niti, & ita viuere ut ego sim posteris meis nobilitatis initium & virtutis exemplum. Hæc ille. O quàm melius præclarissimo Adoleſcenti nostro illud de se dicere licuisset; noluit quippe absque propriis de aliorum laudibus gloriari, ne per fabulosum illum Æſopi coruum notaretur qui sua sorte non contentus cæterarum auium fulgidas plumas quibus ornaretur, furtim surripuit & propriij inops de alieno decore glorians cæteras spernebat. Verum vbi superba fraude detecta auis quælibet quod suum erat, sustulit, relictus est nudus risui opprobrioque objectus. Heu quot sunt in hominibus corui tales qui de parentum laudibus absque propriis tumidâ elatione superbiunt, & dum inde gloriosi esse putant, falluntur, irrisioni potius & contemptui sunt proximi. Præclare siquidem apud Salustium prænominatus Marius ait, profecto, inquit, *ita se res se habet*. Majorum gloria posteris quasi lumen est, neque bona neque mala eorum *in occulto patitur*: ideo quantò vita prædecessorum præclarior tanto hominum secordia flagitiosior. Hæc ille. Ideo quidam eleganter eos simiæ comparat, quæ quanto in excelsiori & clariori loco ponitur, eo amplius deformis eius effigies irridetur. Si ergo laudas quod Adoleſcens noster generosum ortum habuit, lauda potius actum generosumque eius animum rerum vitium contemptorem. Si laudas quod in libera familia genitus est, lauda potius magis quod libera mentem habuit à similibus moribus alienam. Si laudas denique generis claritatem, quam natura dedit, lauda eam multo amplius quam ipse sibi bonis moribus comparauit, claritatem scilicet virtuosæ exercitationis, quæ est 2. claritas quæ Adoleſcenti nostro conuenire dicebatur. De hac enim claritate scribitur, Proverb. 4. *Iustorum semita quasi lux splendens*. Hujus verò claritatis tot sunt radij quot in Adoleſcente nostro virtutes, quas enumerare etiam si velim non potero. Propterea satis mihi est de tribus ejusmodi radiis summatim & breuiter facere mentionem. Primus ergo est radius Catholicæ veritatis, pro quo induci potest illud, Ioan. 8. *Qui sequitur me non ambulat in tenebris*. Sed habebit lumen vitæ, lumen scilicet fidei per quod spiritualis vita dirigitur. Secundus est radius candidæ puritatis, de quo intelligi potest illud Cantic. 5. *Dilectus meus candidus*, scilicet per munditiæ puritatem, & rubicundus electus ex millibus, 3. Est radius profundæ humilitatis, ad quod trahi potest illud, Job. 28. *Hesperum super filios terræ consurgere facit*. Humiles nempe, ideo Filij terræ appellari possunt, quia terrenæ originis suæ memores de se sapere non nouerunt. Propter primum, Adoleſcenti nostro dici potest illud Psal. *Confessionem & decorem induisti amictus lumine*, scil. fidei, sicut vestimento. Propter 2. Ei aptari potest illud Ecclesiastic. 25. *Pulchritudinem candoris eius admirabitur oculus*. Propter 3. Verò illud 2. Reg. 23. Sicut lux auroræ oriente Sole mare absque nubibus rutilat, id. absque altæ superbiæ & elationis nubibus irradiat. Isti autem tres radij, scilicet fides, puritas, atque humilitas tres sunt virtutes quibus præcipuè Adoleſcens noster in hac vita claruit, & quibus etiam post mortem clarere meruit miraculis, ut inferius declarabo. Hoc enim aliis dicere propositum erat, sed quoniam illud omisi, nunc repero. De hac ergo trina virtutum claritate quamvis superficialiter, videamus. Primo itaque fidem, &c. ut in priori collatione, vsque ad sufficere videatur. Idcirco, &c. Tum subjungit quæ sequuntur. Et hæc de secunda claritate sufficiant, quæ esse dicebatur claritas virtuosæ exercitationis.

Sequitur de tertia, quæ est claritas miraculosæ operationis, de qua accipi potest illud Psal. *Illuxerunt coruscationes tuæ orbi terræ, vidit & commota est terra*. Quid enim conuenientius per coruscationes quàm opera miraculosa figuraliter accipimus quæ intuentium oculos suo fulgore perstringunt, sed nequaquam se perfecte intueri permittunt: innumerabilibus autem coruscationi-

bus hujusmodi radiis Adolefcens noster effulget, nam & ferè innumerabilia sunt ipsius miracula, veriffimumque est noſtra hac ætate, illud quod de ſua prædicat magnus Doctor Auguſtinus, *lib. 1. Retract. cap.* Tam plura, inquit, iſtis temporibus ſunt miracula, vt nec omnia agnoſcere, nec ea quæ cognofcimus enumerare poſſimus. Veruntamen aliqua ex eis quaſi è magno aceruo accipiam non quod nobiliora ſint, neque enim iſtud auſim polliceri, ſed quod illa prius mihi ad manum oblata ſunt, & quatenus breuiora ſint, omnes nequaquam circumſtantias in Regiſtris miraculorum ſtudioſiffimè poſitas, puta tempus, puta locum, genus, officia, ſed eas duntaxat quæ ad factum & rationem miraculi, magis ſpectant, commemorabo. Igitur puella quædam Henrieta nomine anno- rum 12. in aluicum molendini tunc molentis decidit præceps & vehementi aquæ raptu aduſque perueniens, obice ſui corporis eam & motu ceſſare coëgit: qua de re admirantes Molendinarij & lignum eſſe vel maſſam piſcatoriam æſtiman- tes accepta grandi barra magnis icibus ac plurimis puellæ corpus tundebant, nec ſic tamen proficientes introitu canalis clauſo & aqua elapſa ibidem deſcenderunt, & vt puellam mortuam ibique icibus conſtractam inſpexerunt, inuaſit eos ſtupor ſubitus & eam extrahentes in auunculi ſui domum tulerunt, qui nepris calu concuſſus acerbo, primò attonitus eſſe, dehinc gemere & ejulare, poſt à turba ſecedere, & crebris ſingultibus ſanctum Cardinalem cuius jam fama inibi percelebris erat, implorare coëpit. O immenſa Dei miſeratio! O ejus ſuper- admirabilis in Sancto ſuo potètia prius à morte quam ipſe à tellure! cui gemebun- dus incubuerat puella ſurrexit. Quis itaque quis obſtupere huic miraculo vel poſſit vel audeat? perpende ſingula, rapaciſſimum aquæ impetum concitatam torti vertigine rotam teneros puellæ artus prementem, moram in aqua diutur- nam, vbi reſpirare fas non erat, graues denique robuſtorum cum grandi fuſte pulſiones quæ ſingula non dicam delicatū puellæ corpus, ſed duriffimum quem- que virum erant penitus exinctura, & ecce tamen breuis in Sancti hujus com- memoracione acceſſit ad eum oratio, puella rubet, fibræ micant, membra pal- pitant, reſpirat, viuut, ambulat, & ne quid miraculo deſit, taliter ſanatur, vt de altero nullum læſionis in ea ſignum remaneret. Addamus altera in perſona, mi- raculi ſimilem effectum. Guillelmus quidam loci de Belona, diuturno tempore, diuturnis variisq; ægri tudinibus fatigatus tandem expirauit, & elapſo horarum duarum ſpatio ſudario cum inuoluere ac ſepelire parabant aſtantes, Binda mor- tui Mater venit, eumque ſancto Cardinali, ſic enim vulgus ipſum appellat, de- uouit, audi rem ſtupore digniſſimam, iſte conſeſtim non ſolum ſuſcitatus: quid etiam plenè ſanatus eſt, ſanufque ſepulchrum viſitauit, ac de ſe ipſo retulit quod in emiſſione ſpiritus non alios ſenſit dolores quàm ſi oſſa ejus omnia frangeren- tur. Oriri tamen aliquorum in mentibus quæſtio potèſt, ſi enim iſte mortuus eſt, vt aſſeritur, abceſſit ſuo ex corpore anima & vel in Paradifum vel in Infernum vel in Purgatorium abiit. Interrogatur ergo ſi quid talium in ſuæ mortis hora vel poſt inſpexerit. Quid ſi vidiffe quiſquam neget, ac ſe nescire reſpondeat, quomodo mortuus fuiſſe dicendus eſt & non potius apoplexia vel extraſi percuf- ſus? ſed iſtud ſi verum eſt quod talium ſit inſcius, quod nescio, ob hoc tamen vis miraculi nequaquam euacuatur aut tollitur, poſſibile eſt enim aliquem verè mortuum vereque ſuſcitatum fuiſſe qui eorum minimè recordatur, quæ ſuus ſpiritus aut vidit aut ſenſit agente hoc Deo, ne myſteria reuelet quæ Deus vult latere abſcondita. Nec hoc mirum, cum etiam ſe nescire dicat Apoſtolus an extra corpus vel in corpore raptus extiterit. Sed hæc de mortuis dicta ſunt.

Iam verò intueamur cæcos. Ricardus de Synercio octogenarius fortuito caſu à 15. annis plena amborum oculorum cæcitate percufſus erat, ad Sanctum hunc pius fudit preces, mira res: continuo namque illuminati ſunt oculi eius, & ad ſepulchrum accedens perfectæ viſionis munere dotatus eſt, cum tamen ætas ſua talis eſſet, quâ potius naturalis oculorum vigor caligabat, extinguique de- buerit. Sed ita naturam gratia vicit.

In Henrico Præpoſiti quinquageſimum annum agente taliterque percufſo ta- lis etiam apparuit miraculorum effectus.

Porro loquamur & mutos. Puer quidam dictus Affandus Helix ætatis 4. an- norum ſic à natiuitate mutus erat, vt nullum vnquam omnino potuerit proferre verbum.

verbum. Ad hunc Cardinalem votum pro eo emissum est, & eodem die patenter idioma intelligibiliter locutus est. Similiter Iacobus Guigonis quinquagenarius à tribus jam annis loquelæ omnis expertus & impotens repente vt Oratorium sepulturæ ejusdem calcavit Cardinalis linguæ eius vinculum perfectè solutum est.

Surdos insuper audiamus. Petrus Valentini sexagenarius à 30. annis grauissimam aurium surditatem patiebatur, voto per eius vxorem ad hunc Sanctum emissio, reparatus est ei auditus, ita vt eadem nocte in lecto existens campanas audierit, quas antea non poterat. *Beatrix* quondam relicta Ioannis Bardini à surditate simul & cæcitate quæ sibi casualiter obtigerant, precibus ad eundem Sanctum prout in somnis admonita fuerat, effusis illico curata est.

Ad contractos præterea & claudos transeamus. Puella quæ Ioanneta 12. annis adeo cunctis artibus suis inualida adeoque curua erat, vt de loco in locum quantumcunque eniteretur absque alterius personæ adminiculo mouere se non posset, voto pro ea facto in crastinum perditus rediit membrorum vigor, curuitas in rectitudinem mutata est, & sepulchrum pedes visitauit. In *Guillelmo* Desiderij Presbytero non disparem sanationem de simili inbecillitate reperies.

Deinceps duos à caduceo morbo mirabiliter perfectè liberatos accepi, quorum vnus dictus Anglicus Boissonij quinquagenarius 30. annis mane quolibet per horas duas & amplius hoc morbo humi sternebatur velut mortuus. Alterum scilicet Ioannem Lopini quotidie à puero octies & plerunque decies vehemens hæc torquebat infirmitas, fecit quilibet pro se vota, & eorum neuter vllas postmodum Reliquias passionis hujus tam antiquæ, tam consuetudinariæ, tam denique radicatæ perferens.

Erant præterea duæ puellæ, vna Ermessendis nomine vndecimum, altera Peyronna 18. annum agentes; istæ prout ex verbis & gestibus sumi poterat indicium male à dæmonio vexabantur. Super primam dicta est per Presbyterum oratio in hujus Sancti honore composita, & statim oscitando petulentum emisit spiritum simulque sanctitatem recepit. Pro altera factum est à parentibus votum & infra crastinum extitit liberata. Velim ergo scire quid ad hæc dicturi sint æmuli atque detractores. Negabunt fortassis res huiusmodi contigisse. Negent igitur cæteras omnes Historias: negent aliorum Sanctorum actus atque miracula: negent ad extremum hominibus fidem, & in humana duritie non nisi quod viderint aut palpauerint, credant. Nam de prædictis omnibus qualem nisi per aliorum testimonia accipere possumus fidem? si de his ergo quæ testamur, hæsitant, viuunt qui viderunt, qui palpauerunt, qui in semetipsis ista experti sunt. Viuunt insuper qui ista aliaque plura ac maiora diligenter nec minus fideliter inscripserunt. Ab his interroga, istis crede, alioquin duplici increpatione dignus es, qui de proximorum fidelitate peruersè existimas, neque Dei opera, vt decet, veneraris. Ecce ergo quam pauca ex quamplurimis hujus Sancti miraculis enarraui. De duobus enim tantummodo mortuis sermo habitus est. De cæcis totidem, de mutis, surdis, Contractis, Caduceis, Dæmoniacis non amplius quàm duos de genere quolibet commemorauit. Præterea in toto quatuordecim solum facta miracula expressi, cum tamen absque illis quæ infra scripta non sunt, vltra duo millia ducenta in Registris contineri dicantur. Addo ad hæc vnum, quod aliàs à me dictum memini, non in vno tantum scilicet loco, sed in variis remotisque climatibus, in variis Tribubus & Linguis ista mirabilia contigisse; ita vt omnis absit doli omnisque fictionis compositæ suspicio. Quamobrem discute audacter hæc Dei opera, euolue, inuestiga calumnias: quare etiam si velis, non effugies veritatem. Te potius instar laquei perstringet. Quanto amplius in illis tu versaberis, caue tamen ne in his reprehensibiliter curiosus sis. Memineris enim Sententiæ Augustini super Canonica Ioannis. *Curiositas*, inquit, *in miraculis est*, & hoc desiderium adeo non est. Neque enim frustra à Sapiente dicitur, *in multis operibus eius ne fueris curiosus*. Sed tamen vt res ista perspicua magis fiat de miraculorum ratione & quantum intersit inter mirabilia malorum & bonorum, miracula modesta curiositate paulisper differamus. Secundum igitur S. Thomam 2. Sent. d. 18. qu. 3. & alios Doctores communiter, quod omne miraculum aut supra naturam aut præter naturam est. Exempla

verò gratiâ breuitatis omitto. Per 4. condiciones vera à falsis miracula, quantum humana scire patitur imbecillitas, secernuntur. 1. Differentia est, quoniam Magi, Aruspices & Arioli aut solum præstigiis & ludificatione sensuum, aut per priuatos Dæmonum contractus operantur ea quæ in rei veritate à causis naturalibus fiunt per celerem & imperceptibilem actiuorum cum passiuis applicationem. sicut Augustinus super Exod. de Magis Pharaonis ostendit. Vera autem miracula veraciter fiunt & super virium naturalium potentiam à Deo principaliter, ab aliis ministerialiter concausantur.

Secunda differentia est, quia de rebus vanis, superuacuis & inutilibus ac plerisque nociuis sunt malorum opera, vt excecere homines eos subito & immobiliter figere, serpentes immittere, volatum simulare, & his similia secundum verò August. verbum in Serm. de Tentatione Christi, inane est omne miraculum quod vtilitatem salutis non operatur humanæ; & hanc differentiam tangit Petrus in itinerario Clementis.

Tertia assignatur differentia, quia miracula vera in confessionem veræ fidei, falsa verò in eius subuersionem fiunt, & quatenus veram fidem Christiani deserant, aut in falsam suis exigentibus demeritis infideles perseuerent.

Quarta verò superadditur. Mali namque non per vitæ puritatem aut Diuini hominis inuocationem, sicut boni, sed per nescio quos barbarorum nominum strepitus per mugitus horrendos, vt de Sibylla narrat Virgil. 6. Æn. nonnunquam incidendo se cultris & pueros sacrificando detestabiliter operantur, vtunturque aliquando cadaueribus humanis & cæteris infandis & obscœnis, quemadmodum Lucanus Poëta lib. vbi de Theffalis mulieribus loquitur curiosè valde & copiosè. Audisti ergo qualis sit inter vera falsaque miracula discretio. Tu itaque ea quæ nunc recitata sunt, intuere, si non à falsorum miraculorum conditionibus aliena sint. Nulli in his dæmonum contractus, non inanes quæ citò auolant, sensu n ludificationes, ista porro non vana atque nociua, sed qualia Christus egit, sunt pietatis opera, dehinc non in detrimentum fidei, sed ad eam in fidelium cordibus adaugendam. Deinde constat ea non nisi per simplicem Dei inuocationem in huius Sancti commemoratione apud Idiotas & simplices fuisse perpetrata. Igitur quisquis est qui cœca præsumptione sancta hæc reprehendit aut parupendit vel irridet, modestius sentire incipiat, & piâ citius humilitate illa discutiat quam incauta temeritate se in falsum procaxque iudicium præcipitet & si verbis non mouetur, moueatur factis, admoneatur exemplis. Retulit nempe de seipso Dominus Guillerus Gaucelini Presbyter, quod in principio horum miraculorum hac in Ciuitate per duos menses exiit, & aliquando curiositatis causa sepulchrum ipsius Domini Cardinalis visitare aspiciebat copiosum populi concursum, & ea quæ deuotio talium feruens facere suadebat, sicut cratem sepulchri ferream osculari, terram ex eo sumere, & de ea os fricare ac eam deglutire. Tandem pro aliorum magis consuetudine quam ex sua deuotione ferream cratem osculatus est, illorum tamen omnium quæ facta referebantur, incredulus sinisterque eorum interpret maximè propter schisma propter quod profecto prouenit hac in re magna dubitantium pars, sed audi. **Tantus citò post dolor cum calore suis in labiis exortus est, vt vix aliquid ponere posset;** per quinque verò dies post dolor hic in deterius assiduè vertebatur, donec præsentia ductus ad sepulchrum pergens, tertio nouenæ suæ die sanatus est, cratem quam in deuoto ore prius tetigerat, humili postea deuotione deosculans. Caueant idcirco qui isti similes sunt in iudicio, ne similes aut inferiores futuri sint in supplicio, sed potius ad commune piique deuotorum iudicium conuertantur, vt sic de hoc nostro Adolescente & virtutum suarum ac miraculorum lucida claritate impleatur illud Iob. 11. c. Meridianus fulgor confurget tibi ad Vesperam. Post hunc labentis vitæ decursum, & illud quod sequitur, securus dormiit, & requiescet, in illo scilicet æternæ pacis securitate de qua dicitur per Prophetam, *In pace in idipsum dormiam & requiescam.* Ibi enim verum erit quod subditur, & non erit qui te exterreat, sed faciem tuam deprecabuntur pluri. Illud namque vltimum jam creberrimè fieri conspiciamus: magis autem fiet, dum per Canonizationem ipsius sua hæc sanctitatis & miraculorum claritas ampliori autoritate manifestabitur in populis. Pro qua Canonizatione

celebranda nunc adstans Serenissimus Francorum Rex per os serui sui humiliter supplicat pia deuotionis mente dicens. *Pater iam hora est, &c.* Et hæc de prima consideratione siue parte principali nostri Sermonis, quæ est de ipsa claritate quâ Adolefcens noster emicat.

Sequitur videre de secunda quæ est de illa luciditate quam sua lux irradiat juxta quintam particulam *ut Filius tuus clarificet te.* Non est quippe, Pater B. oriosa hæc Adolefcens nostri triplex claritas antedicta, sed potius se diffundit & vagit ut mediante suo lumine aliud lumen videamus juxta id Psal. *in lumine tuo videbimus lumen.* Quod si quis interrogauerit quale lumen videbimus, respondebo quod triplex. 1. Lumen est æquitatis & iustitiæ. 2. Lumen est vnitatis & concordia. 3. Lumen honestatis & munditiæ. Propter 1. dici potest illud, *Is. 58. Tunc erumpet quasi mane lumen tuum, & anteibit faciem tuam Iustitia tua.* Et illud Psal. *Educat quasi lumen iustitiam tuam & iudicium tuum tanquam meridiem.* Propter 2. Illud Psal. *ortus est sol & congregati sunt.* Ortus est, inquam, per Canonizationem hominibus notificatus Adolefcens noster sæpe dictus, qui est alter sol propter suam claritatem atque puritatem, & congregati sunt, scilicet fideles in concordem Ecclesiæ vnitatem. Propter 3. illud Psal. præ fulgore eius nubes transierunt grando & carbones ignis. Transierunt, inquam, nubes falsarum opinionum, grando dissensionum & carbones ignis malarum operationum.

Huic autem triplici lumini quod ab hujus sancti Adolefcens luce diffunditur, triplex correspondet vtilitas, siue triplex ille finis aliàs dictus, qui ex eius canonizatione vtiliter prouenire speratur, scilicet tuæ Iustitiæ declaratio, pacis & vnitatis reparatio & morum correctio. 1. Namque quod tuæ Iustitiæ manifestatio & declaratio ex hac Canonizatione sperari debeant, &c. dic ut supra à signo E. ad signum F.

Igitur Pater B. si vis, sicuti vis ut æquitas & Iustitia demonstratur, ut vnitatis & concordia reparatur, ut honestas & munditia reformetur, audi & exaudi verba præassumpta pro themate, *Pater iam hora, &c.* Et hæc de secunda consideratione & parte secunda principalis nostri Sermonis, quæ est de illa claritate quam nostri Adolefcens lux irradiat. Sequitur de tertia & vltima, quæ est de cæca imbecillitate quæ vult ut ista lux nondum effulgeat. Contra primam thematis particulam, *Iam hora, &c.* Est siquidem P. B. tribus hominum generibus odiosa lux, scilicet infirmis ne lædantur, pigris ne excitentur, malis ne aspiciantur. Quantum ad 1. habemus exemplum, *1. Reg. 3.* de Heli qui non poterat videre lucernam donec extingueretur, & quædam aues sunt, sicut experientia docet & Boëtius meminit, quas lux excæcat, tenebræ illuminant. Quantum verò ad 2. de pigris, dici potest ad *Iob. 24. cap.* Ipsi fuerunt rebelles lumini, nescierunt viam eius; idè Apostolus, *Ephes. 5.* Dicit, surge qui dormis, scilicet per pigrum & exurge a mortuis & illuminabit te Christus. Quantum autem ad 3. de malis, ait ipsa veritas. *Quis ille agit, odit lucem, ut non arguantur opera eius,* Ioan 3. cap. 10. Ista ergo sunt tria hominum genera; quorum cæca imbecillitas nititur impedire, ne lux antedicta hominibus effulgeat. Et ut isti rectè facere videantur, quædam conantur inducere rationes per quas appareat hanc quam peto Canonizationis clarificationem & ipsius accelerationem nequaquam fieri debere.

Et quamvis rationes hujusmodi multas esse non ignorem, vltra tamen aliàs dictas tres tunc omittas solum commemorabo, quæ majorem videntur difficultatem ingerere. Dicunt enim quidam nouissimo hoc in tempore, &c. ut supra à signo C. ad signum D. Tunc ergo P. B. præmissa omnia nunc & aliàs proposita diligenter considerantes ad illius quam peto Clarificationis & Canonizationis celebrationem acceleratione debita terminandam diligentiam adhibe. Hoc enim nomine quò supra humiliter postulans verba Christi finaliter concludo prius assumpta pro themate, *Pater iam hora est,* quod ad Dei & Sancti sui laudem & honorem, fidelium salutem & Ecclesiæ vtilitatem fieri concedat ipse qui cum gloriosa claritate viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

Ut autem ostenderet Vniuersitas, quantum ea res sibi cordi esset, scripsit ad Clementem Pontificem, scripsit & ad Cardinales nonnullos & ad Patriarcham

Constantinopolitanum, vt Litteras suas Pontifici offerret quarum exemplar tradidit his verbis.

AD PA-
TRIA-
CHAM
CONSTAN-
TINOPO-
LITANVM.

Reuereudissime Pater, Nos pia ac Religiosa consideratione inducti sanctissimo Domino nostro scribimus Litteras hunc tenorem continentes. *Non deiet, Beatissime Pater, lucernam sub medio tegi quam Dominus vult super candelabrum collocari, vt omnibus qui in domo Dei sunt luceat, in cuius lumine suos dirigant gressus.* Vnde & ob hoc Diuina dispensatione Sanctorum cum Deo feliciter regnantium qui bonorum nostrorum nullatenus egent gloria mortalibus innotescit & diuinitus ostensis datur miraculis clarescere, vt in hac mortali vita peregrinantium semitam ad se conuertant, eisdem continuis suffragentur auxiliis, & tandem ad eam qua fruuntur æterna pace prouehant, vnde, Beatissime Pater, sanctissimi Patres & Catholica Ecclesia illos ab olim decreuit digno venerari cultu quos dignatio Diuina euidentibus indiciis cœlestibus honoribus cumulatose patefecit. Ex multis autem annis nobilis quondam genere ex illustri Imperatore a que Regum profapia, sed vita sancti Petri de Luxemburgo quondam Cardinalis fama celebrari cepta est, quæ nisi claris ac euidentibus miraculis primum initiata, ac demum vsque ad hos dies longè latèque dilatata foret signis sequentibus primis æquiparatis ex vulgari leuitate ortum habuisse poterat suspicari. Nunc verò, Beatissime Pater, tot numero & tam claris dedit ipsum vt fertur Altissimus clarescere miraculis, vt ipsius penè per Vniuersum diuulgatum sit nomen, nec angustari adeo valet nec silentio tegi, vt minus quaquauersum erumpat; Et ob hoc, Beatissime Pater, Christianissimus Princeps Rex Franciæ Dominus noster Illustrissimus, etiam Princeps Dux Burgundiæ pia ac deuota in Deum excitata deuotione humiles V. S. porrigunt supplicationes, quatenus ad ipsius ad quam ipsum sua gloriosa opera vocant sublimationem vestræ Pastoralis sollicitudinis aliquam vicem velitis impartiri, quam equidem, Beatissime Pater, V. S. facilitatem tanto benignius speramus pariter & cum omni humilitate supplicamus exaudire, quanto rem sanctiorem Deo placentiorem & Ecclesiæ militanti fauorabiliorem exposcunt, quæ vt sanctè & Canonice & iuxta Ecclesiasticas ordinationes fiat, placeat. V. S. ad hoc salubre inchoandum, conducendum & sine debito complendum opus tres aut quatuor ex Reuerendissimis Patribus Ecclesiæ Romanæ Cardinalibus citra montes nunc agentibus, quos scientiores, sanctiores ac in talibus doctiores vestra duxerit Sanctitas committere. Et si placeat Reuerendissimos Dominos, Viuariensem, de Salustis, & Cameracensem Cardinales, & Episcopum Auenionensem, in cuius non solum Diocesi sed Cathedrali Ciuitate omnia Dei opera ad manifestationem prædicti sancti Cardinalis facta prædicantur, vt sub vestræ felicis administrationis cursu Ecclesia militans vnum in Cœlo gaudeat se nouum habere Patronum, cuius meritis & orationibus Diuina Majestas inclinata vestram Beatitudinem æterna post hanc vitam perennet beatitudine. Scriptum, &c. Et quia, Reuerendissime Pater, hîc de re agitur Deo grata, in quo Sancti sui gloriam Ecclesiæ militanti in spiritualem pariter & temporalem successum prouentura vestram Religiosam, honestam ac **piam occupationem exigente V. R. P.** illo quo possumus affectu supplicamus, quatenus vestrum gratum subsidium huic operi ad finem optatum perducendo impendere dignemini, pro quo & aliis V. R. P. meritis præmium à Deo tandem assequemini perpetuum. Scriptum Parisiis in nostra Congregatione generali apud sanctum Mathurinum solemniter celebrata, die decima octaua mensis Decembris. Aliæ tres Litteræ omnino similes habent pro inscriptione ad quendam Cardinalem.

Vestri humiles Oratores Rector & Vniuersitas
Studij Parisiensis.

Aliæ Litteræ sunt perfimiles, vna tantum excepta, quæ sic incipit. *Litteratissime vir atque prudentissime*, & illa est Ioannis Fabri, Vniuersitatis Procuratoris in Curia.

Ad ann. 1390. legitur in MS. authentico Abbatiae Sangermanopratensis quod se vidisse & habuisse à D. Claudio Chantelou Monacho asseruit mihi F. Bonauentura Bauduissus Cœlestinus Parisiensis amicus & familiaris meus, quædam Declaratio facta à Petro de Sorrenaco Cardinale & Episcopo Sabinensi 16. Aug. in fauorem Clementis VII. quam hîc transcriptam apponimus.

In nomine Domini, Amen. Cum in factò schismatis in Ecclesia pro dolor nunc vigentis videam quampluries falsa pro veris inter Principes & etiam in populis seminantes, forsân in factò decepti, idcirco ego Petrus de Sorrenaco Episcopus Sabinensis S. Rom. Ecclesie Cardinalis dictus dudum Viuariensis, qui in omnibus sequentibus præsens fui, sanus mente & intellectu, licet æger corpore, cupiens fideles Christianos tali falso informare deceptos ad viam reducere veritatis in præsentia Notarij & testium hîc præsentium dico & assero, restitutor & declaro, Sanctissimum Dominum nostrum D. Clementem Papam VII. per DD. Cardinales S. Rom. Ecclesie concorditer & liberè, canonicè & ritè fuisse electum in Papam & Summum Pontificem, ac ipsum fuisse & esse verum Papam & Christi Vicarium, & Petri Apostoli successorem, Bartholomæum autem quondam Archiepiscopum Barrensem qui se nominabat Vrbanum, per vim & violentiam ac notoriam impressionem Romanorum contra Cardinales S. Rom. Ecclesie, ad quos tunc spectabat Summi Pontificis Electio perpetrata, in Sede Apostolica fuisse intrusum, ac ipsum & successorem suum fuisse & esse Antipapas, Apostaticos, & Schismaticos & totius Ecclesie Dei destructores. Et in ista fide vixi & viuo & volo mori. De quibus quidem declarationibus meis peto à te Notario publico infra scripto in præsentia testium infra scriptorum ibidem præsentium & per me rogatorum fieri publicum & publica Instrumentum & Instrumenta. Acta fuerant hæc Auenione in Camera in qua præfatus Dominus meus D. Cardinalis sic se modo præmissis declarans jacebat sub anno à Natiuitate Dom. 1390. Indiçt. 13. die Martis quæ fuit 16. mensis Augusti inter horas Vesperiarum & Completorij ejusdem diei, præsentibus, audientibus & intelligentibus venerabilibus, discretis & circumspectis viris DD. Hugone, Ioanne Costa in Decretis Licentiatò & præfati Domini mei Cardinalis declarantis Auditore, & Girardo Mercadieri in legibus Baccalario, Capellano, & M. Imberto de Crocchetto Litterarum Apostolicarum Scriptore, & Luciano Sens Cubiculario, Hugone Costini & Ioanne Petri Buticulariis, Guill. Arnaldi Rectore Parochialis Ecclesie S. Sebastiani Narbonensis, Panatenf. Ramundo de Bosco Rectore Parochialis Ecclesie de Osuilla Tullenf. Dicecesis, Eleemosynario Presbyteris & Heruæo Nobilis Presbytero Rectore Parochialis Ecclesie de Lanquidic Nannerensf., Berengario Siciquet Clerico Vabrenf., Galliardo Nates Rutenensf., Petro Balme Caturcensf. & Robineto Vauassoris Ambianensf. & Petro de Vallibus Sarlatensf. Dicecesum præfati D. mei Cardinalis declarantis scutiferis & familiaribus continuis commensalibus, & Iacobo de Fouea Clerico Notario publico Bajocen. Ioanne Dabencourt Clerico Ambianensf. Petro Cambini, Tacetino & Antonio Renardi Sartore Gratianopolitano, Laurentio Nigri, Tacetensf. Lemouicensf., & Guill. Cantois Sartore Ambianensf. Dicecesis habitatoribus Ciuitatis Auenionensf., & pluribus aliis testibus ad præmissa vocatis specialiter & rogatis. Et ego Vualcherus Richer de Fico Curie D. Cardinalis declarantis Secretarius præmissis omnibus & singulis dum sic ut præmittitur, agerentur & fierent, vnà cum prænominatis testibus præsens interfui, vidi, auditi, publicau. Et in hac publicam formam de mandato & voluntate præfati D. mei Cardinalis sic se declarantis redegei, aliisque occupatus negotiis per alium fideliter scribi feci, & meis signo & nomine signaui in fidem & testimonium omnium præmissorum requisitus & rogatus.

Eodem anno cum Facultas Medicinæ Priuilegiorum suorum iacturam pateretur circa Medicinæ praxim, Litteras à Ioanne Rege obtentas apud Præpositum Parisiensem produxit, quæ postea redditæ sunt M. Thomæ Blanchi-chappetum ejusdem Facultatis Decano. Litteræ autem tales sunt, & leguntur in veteri MS. Statutorum seu Ordinationum Regiarum, quod mihi benignè commoda- uit Herouvallius.

1390.
DECLARA-
TIO CAR-
DINALIS
SABINEN-
SIS PRO
CLEMEN-
TE.

CONTRA
PSEUDO-
IATROS.

» Ioannes Dei gratia Francorum Rex notum facimus vniuersis præsentibus
 » pariter & futuris, quod audita supplici insinuatione Decani & Magistrorum Fa-
 » cultatis Medicinæ Vniuersitatis Paris. afferentium quod quamplurimi vtriusque
 » sexus mulieresque aliquæ & vetulæ Conuersi Rustici nonnullique Apothecarij &
 » herbarij quamplures, insuper Scholares in Medicinæ Facultate nondum Docti
 » venientes ad viliam Paris. gratia practicandi ignari scientiæ Medicinæ ignoran-
 » tesque complexionibus hominum, tempus & modum ministrandi ac virtutes Me-
 » dicinarum potissimè laxatiuarum, in quibus jacet mortis periculum, si ipsas con-
 » tigerit indebitè ministrari, ipsasque Medicinas etiam alterantes omnino contra
 » rationem & artem Medicinæ, clisteria multùm laxatiua, alia eis illicita in Ciui-
 » tate, villa, & suburbijs Parisiens. ministrant, tradunt & consulunt ministrare,
 » nullis penitus Medicis cum eis vocatis quæ cedunt in nostri populi scandalum
 » corporumque & animarum grande periculum, etiam in Doctorum supplican-
 » tium scientiæ Medicinæ & expertorum in ea irrisionem, præiudicium & graua-
 » men. Ex quibus etiam administrationibus indebitis homicidia & abortus clan-
 » destinè alicubi & palam quandoque insequuntur. Quapropter dicti Insinuantes
 » nequeunt præmissa amplius saluis eorum conscientijs tolerare nec sub diffi-
 » culatione transire, nobis humiliter supplicarunt, vt de debito & perpetuo reme-
 » dio dignemur super hoc prouidere. Nos igitur tam damnandæ injectioni
 » præsumptioniq; seu fatuæ audaciæ Imperitorum ministrantium obuiare, & vtili-
 » tati publicæ subditorum competentibus remedijs salubriter prouidere volentes,
 » statuimus & ordinamus ex nostra autoritate Regia & potestatis plenitudine per
 » præsentem perpetuò valituras, quod nullus cuiuscunque sexus vel conditionis
 » existat in prædictis Ciuitate, villa & Suburbis Paris. aliquam Medicinam altera-
 » tiuam Medicinamque laxatiuam, syrupum, electuarium, pilulas laxatiuas,
 » clisteria qualiacunque propter timorem mortis ex fluxu vel malis symptomatibus
 » prægrauatiuis in quibus non est verisimile eos præfatos scire remedium adhibe-
 » re, oppiatam seu quancunque aliam de cætero faciat seu fieri consulat ministra-
 » re, vt audeat Medicinam vel Medicinale Consilium præbere aut aliàs officium
 » Medici exerceat qualitercunque cum ad expertos & edoctos operando per cer-
 » tum in humano corpore & non alios spectat exhibitio prædictorum, nisi in dicta
 » scientia Medicinæ Parisius vel alibi in Generali studio Magister vel licentiatius
 » existat, vel nisi per Consilium & directionem alicujus Magistri vel alterius per
 » dictam Facultatem approbati ad practicandum illa Medicina fuerit ordinata.
 » Et hæc eis decernentes non licere ea ipsis omnibus & singulis interdiciamus per
 » præsentem, dantes Præposito nostro Parisiensi præsentem & futuro, vel eius locum
 » tenenti præsentibus in mandatis quatenus præsentem nostram ordinationem &
 » Statutum ac omnia & singula per nos superius ordinata, teneri faciat & inuola-
 » biliter obseruari, ac contra facientes seu attentantes contra aliquid præmissio-
 » rum ministrando, visitando vel aliàs quouis modo consulendo, corrigat puniat-
 » que iuxta culpæ, inobedienciæ & commissi sceleris qualitatem ad emendas pe-
 » cuniarias vel alias Ciuiles, prout jus & ratio suadebunt. Quod vt firmum &
 » stabile permaneat in futurum, nostrum sigillum præsentibus Litteris duximus
 » apponendum. Saluo in alijs jure nostro & in omnibus alieno. Datum Parisius
 » anno Domini 1352. mense Decemb. *Ainsi signé per Regem Mellou, Et au dos
 » estoit écrit ce qui s'ensuit. Publié en Jugement au Chastelet de Paris, le Samedi 28. iour
 » de Septembre mil trois cent quatre vingt-vn, seant Monsieur le Preuost en Siege.*

I. L E B E G V E.

*Collation faite à l'Original scellée en lacs de Soye & Cire verte, qui fut rendu
 au Doyen de la Faculté de Medecine cy-apres nommé. c'est à sçauoir M. Thomas Blin-
 chechappe, le dixième iour de Février mil trois cent nonante. Ainsi signé I. LE BEGVE.*

Sequitur in eodem Codice diploma Caroli VI. contra eiusmodi Medicos
 & Chirurgicos imperitos.

CHARLES par la grace de Dieu Roy de France. Au Preuost de Paris, & à tous nos autres Iusticiers ou à leurs Lieutenans, Salut. Il est venu à notre connoissance, que plusieurs Practiciens tant en Medecine comme en Chirurgie, se exposent indeuément à visiter malades & abusent desdites Sciences, en eux promettant & acertenant les guarir & curer de leurs maladies, & de eux faire chose laquelle ils ne sçauoient, ne pourroient, & contre les termes de la verité desdites Sciences, dont plusieurs perils & inconueniens se font, & pourroient plus grand s'enfuir, se pourueu n'y estoit. Pourquoy Nous qui ne voudrions telles choses dissimuler ne souffrir, Vous mandons en commettans se metier est ce à chacun de vous, si comme à luy appartendra, que sur ce vous informez diligemment, & à ceux que vous trouuerez non experts & insuffisans à pratiquer esdites Sciences deffendez sur telles peines qu'il vous semblera à faire de raison, que en aucune maniere ils ne exercent la pratique desdites Sciences. Et ou cas que aucun non maistrisé es Sciences dessusdites, vouldroit dire & maintenir soy estre souffisant pour ladite Science exercer, Nous ne voulons que aucunement il y soit receu jusques à ce qu'il vous appere qu'il soit examiné & trouué souffisant par ceulx à qui il appartient. Donné à saint Germain en Laye le troisieme jour d'Aoust 1390. & le onzieme de nostre regne. Ainsi signé, Par le Roy en son Conseil. L. Blancher. Et estoit écrit au dos d'icelles ce qui s'ensuit. Publiées en jugement ou Chastelet de Paris, le Lieutenant tenant le Siege le Mercredy 17. jour d'Aoust l'an 1390. I. De Fontenay. Publié souffisamment es lieux accoustumez à faire cas, par Iean le Maire, Crieur du Roy nostre Sire, le Samedy 20. jour d'Aoust l'an 1390. I. Le Maire. Collation faite à l'Original seellé en Cire jaune, & à simple queue, qui fut rendu au Doyen de la Faculté de Medecine, nommé M. Thomas Blanche-chappe.

Ainsi signé, I. LE BEGVE.

Anno 1391. grauer conquesta est apud Regem Vniuersitas, de suorum im- 1391: minutione Priuilegiorum, nam ab ejus ad Regnum aduentu plurima dicebat se amisisse, ea; quotidie à Publicanis pessundari. Et cum Rex expeditionem pararet aduersus Ducem Armoricum, ob idque vectigalia noua imponere opus fuisset, veritus expostulationem populi ad S. Germanum de Laya se contulerat: quo Academia Parisiensis missis legatis conquestum quoque profecta est: quâ de re sic Gaguinus. *Scholastici nihilominus Parisiaci studij, quorum Priuilegiis crebrò derogabatur misso cum prudentibus Communitatis suæ Rẽctore ad S. Germanum cum peruenissent, Cancellarium orant dari sibi aditum ad Regem mandata illis esse quæ necessario patefaciant Regiæ Majestati: hæc cum sepe numero frustra postulassent, tandem Cancellarius respondit arduis pro Repub. negotiis Regem distineri. Ceterum de eorum Priuilegiis non esse necesse anxiam gerere sollicitudinem: quandoquidem Regi curæ erat Studij libertas & quies. Atque ita nihil præter summam indignationem reportantes Oratores domum reuertuntur.*

Eodem anno Bonifacius Legatos duos, Petrum Carthusiæ Astensis in Lombardia Priorem, & Bartholomæum de Rauenna item Carthusiæ Insulæ Gorgonæ Priorem ad Regem Carolum mittit, vt de vnione Ecclesiæ cum eo tanquam cum Rege Christianissimo, cujus majores tanto studio Religionem tutati fuerant, agerent. Illi Auenionem primò accedentes à Clemente detenti sunt; at Rex solui & dimitti Vniuersitatis postulatu, rogauit. Qui Lutetiæ benignissimè recepti hoc habuerunt Responsum, *Regi grata esse quæ moneret Bonifacius, omnesque viris Regias promptas fore ad Ecclesiæ vnionem procurandam.* (Litteræ Bonifacij leguntur in 6. tomo spicilegij Dacheriani.) Tum fieri cœptæ Parisiis eo fine supplicationes præfertim ab Vniuersitate, cui nihil erat antiquius quàm pacem Ecclesiæ procurare. At Clemens veritus sibi cudi fabam istam, quanquam palam assererat se nihil ardentius percupere quam ejusdem Ecclesiæ vnionem, clam datis mandatis misit M. Ioannem Goulam Carmelitam Parisios, vt largitione Indulgentiarum viam vnionis dissuaderet, animosque in Bonifacium concitaret, sed sic causam suam deteriore fecit, conuersis ad Bonifacium animis. Et tum in Academia Parisiensi quæri cœperunt variæ vnionis reducendæ viæ:

quod cum vterque Pontifex rescuisset, jam non de vnione, sed vterque de Iustitia suæ partis differere cœpit, vt in sequentibus annis clarius patebit.

Hoc eodem anno Vniuersitas Erfordienfis in Turingia instituta est, eamque Bonifacius Priuilegiis dotauit, quam Krantzius lib. 10. Rer. Saxo. c. 15. ait primam in Germania publicam Scholam fuisse & miratur tandiu sine publicis egisse Litterarum Gymnasis. Aberrat tamen, nam Viennensis à Friderico I. ante an. 1240. instituta est ex Romanâ & Lutetianâ resto Middendorpio; licet ducentis circiter post annis à Pio II. confirmata & Priuilegiis aucta sit.

Item hoc anno Collegium Forteticum extruitur à Petro Fortet Aurilacensi: quo tempore Ioannes Froissardus Historiam edidit, & Emanuel Chrysoloras qui à Ioanne Paleologo Imperatore Constantinopol. missus fuerat in Italiam, vt Regum Occidentium opes ad subueniendum Græciæ imploraret, Græcas Litteras in Italiam quasi postliminio reuocabat, quæ per 700. ferè annos exulauerant.

Eodem anno Natio Anglicana Statutum edidit circa Bejaunos, abususque qui diu tolerati fuerant, correxit, Procuratore M. Theodorico de Aspen.

Statutum & ordinatum est per Magistros Nationis Alemanniæ tribus vicibus per eorum iuramenta ad statuendum specialiter euocatos, vt supra scriptum est ad vtilitatem & proficuum & pro bono communi totius Nationis prædictæ, videlicet quod de cætero nullæ fient potationes nec simplices nec generales, nec etiam conuiuia in Natione prædicta de pecuniis potabilibus, videlicet de pecuniis recipiendis à Magistris pro prima Procuratoria & pro jocundo introitu, & pro mensibus distribuendis in examine S. Genouefæ.

DE BE-
JAVNIS.

Item pro pecuniis recipiendis pro Procuratoriis tempore determinantium & tempore Baccalariandorum & de pecuniis recipiendis à Receptore tempore suæ Institutionis & de omnibus aliis pecuniis potabilibus, si quæ sint aliæ, sed omnes istæ pecuniæ referuntur pro vtu Nationis, & recipiantur per Receptorem Nationis saluo tamen Festo S. Eadmundi duntaxat, quod quidem Festum Natio voluit celebrare singulis annis, vt hætenus fuit celebratum retentâ Nationi potestate prædicta destituendi eiusmodi Statutum in posterum dum sibi videbitur expedire, Magistris tamen Nationis primitus 3. vicibus ad destituendum specialiter per eorum iuramenta euocatis. An. Dom. 1391. more Ecclesiæ Romanæ mensis Feb. die 8.

Ex hoc Statuto intelligimus hanc inualuisse consuetudinem in prædicta Natione, vt qui quis prima vice Procurator esset, aut Receptor, Comitibus ingrederetur, Regentiam inciperet, pro jocundo aduentu solueret certam pecuniæ summam Magistris, prandij seu potationis nomine. Cujus rei multa passim extant exempla. Vnum referre sufficiat, quod legitur ad an. 1357. 26. Aug. quâ die M. Nicolaus Ioan. de Swecia Procurator Nationis primùm factus est, *M. Nicolaus soluit Nationi vnum scutum pro Procuratoria & statim perpotatum fuit illud scutum per Magistros in taberna ad imaginem nostræ Dominæ in vico S. Iacobi.*

Eodem anno Vniuersitas grauem sustinuit litem in Curia Parisiensi pro M. Guillelmo Venlet Licentiate in Decretis & Pædagogo aduersus nonnullos Castellæti Virgiferos seu Seruientes à quibus pueri quos habebat in pædagio, de nocte fuerant malè habiti, percussi & vulnerati. Legitur ordo litis in Actis veteribus Curia, quæ penes me habui ex gratia Clarissimi viri D. d'Heroual.

EN T R E l'Vniuersité de Paris M. Guillaume Venlet (Veulet) & aucuns autres Supposts, d'une part. Et M. Nicolas Bertin Examineur du Chastelet, & autres Sergens plusieurs, d'autre part. L'Vniuersité dit que en chief & membres elle est en la sauuegarde, &c. & dit que le lendemain de la S. Denys enuiron dix heures apres midy, M. Nicolas Bertin accompagné des Sergens nommez & plusieurs autres, alla à l'huis de l'Hostel M. Guill. Venlet Licentié en Decret, ouquel demeure plusieurs Supposts, & le plus pures enfans, & hurterent à l'huis impetueusement, en disant *rompez tout, entres ens, battez tout, tuez tout.* Dit que M. Guillaume enuoya ouurir l'huis par vn appelé Hayette, & nonobstant que l'huis fust ouuert, ils rompirent l'huis par dedans & leurent la serrure, & batièrent Hayette. Après allerent en sept chambres & rompirent huis & fenestres, & prindrent cousteaux garnis & ceintures d'argent. Dit que M. Guill. parla à Bertin,

Bertin, en disant qu'il queroit & qu'il n'auoit que petits enfans, & neantmoins demanderent les Sergens où estoient les grands Ecoliers, & rompirent les Liures, & les figures de Geometrie, & après batirent d'espées & bastons, & entre les autres batirent vn appellé Hafe, & a vn autre mirent la teste sur vn tronchet du chalis du lit, disant que sa journée estoit venuë. Dit qu'ils n'auoient trouué aucuns desobeissans, & si en a de bien nobles. Dit qu'ils allerent en la chambre M. Robert de saint Germain & le firent leuer tout nud en vne sangle houppe-lande, & menerent deuant M. Nicolas qui l'enuoya en Chastelet, lie les pouces sans chaperon, & sans fouliers, & le menerent vers saint Hilaire & de là ou Mont sainte Geneuiève, & apres en Chastellenie, & le lendemain fut mis hors sans luy rien demander. Or dit l'Vniuersité que en ce à port d'armes, sauuegarde en France, & force publique & sedition, qui sont choses de mal exemple & roberies de biens qui furent prins, ceintures d'argent & autres choses qu'ils declareront, & requiert d'auoir le Procureur du Roy avec luy, & conclurent à restitution des biens en l'estimation qu'ils peuuent valoir, & qu'ils soient creuz par serment, de la violence & de la valeur, & de l'estimation des biens, & que chacun d'eux soit condamné premier Nicolas, qu'il parte du Chastelet tout nud en chemise vne torche en la main, & le aller amender en plaine Vniuersité, & retourner semblablement à N. Dame, & après semblablement es Facultez de l'Vniuersité, & pareillement aux singuliers & aux lieux de ordinaire leçon, & aussi que ceux qui misrent à l'Escolier appellé Boileauë, sur le tronchet la teste, que semblablement il soit fait à eux es halles. Et requiert l'Vniuersité qu'ils soient priuez de tous Offices, & condamnez en amende proufitable enuers l'Vniuersité de 1400.l. & à M. Guill. de 500.l. & autant à chacun des autres, & à tenir prison & à despens. Et que M. Nicolas parle de foy.

M. Nicolas se deffend en personne par serment, & dit que l'en donna à entendre au Preuost que il y auoit Brigueurs qui auoient arlés les portes des Iacobins en clos Brunel, & que le Guet y auoit esté villené, dont les aucuns estoient grandement injuriez & batus, & pour ce par Monsieur le Chancelier & le Preuost, il y auoit esté enuoyé pour y aller avec plusieurs Sergens enuiron dix heures de nuit, & y alla par au dessus de Clo-Brunel, & eux estans près de l'Hostel des Cholets, ils oyrent vne voix qui dist : *Allez, allez en Clo-Brunel, vous trouuerez bien à qui parler.* Et vn autre qui dist, *Allés, vous ne trouuerez pas des Escholiers.* Dit que en tel endroit ot vne fenestre ouuerte, par laquelle on jetta ordures sur son compagnon & aucuns des Sergens; & lors son compagnon & autres luy dirent qu'ils auoient esté ainsi injuriez, & lors il dit que l'en içeust qui l'auoit fait. Dit que luy estant en tel estat luy fu dit qu'il venoit grand' quantité de Gens contre-eux, pour ce print son bacinet & descendit à pie, & après ce ordonna & mist en arroy, & lors ceux qui venoient de Clo Brunel s'enfuirent, & ce fait s'en alla, ne autre chose ne fist depuis. Dit qu'il a bien ouï dire aux Sergens qu'ils auoient esté en l'Hostel, & autre chose n'en scet. Apres vn Sergent appellé Befançon Clement par serment dit qu'il auoit oy dire que le Guet auoit esté la nuit injurié, & qu'il auoit esté dist que tous Sergens fussent à l'Hostel M. d'Anjou, & dit que là fu, & par l'Ordennance M. Nicolas le suiuy par la ville jusques à l'Hostel de l'Euesque de Langres, & là vint vn qui auoit grant cheueux, qui leur dit qu'ils alloient pour neant en Clo-Brunel. Dit apres que l'en getta de l'ordure sur eux, pour de ce plaignit à M. Nicolas, qui dist que l'en rompist l'huis, & y allerent plusieurs Sergens & fu rompu l'huis; & après allerent pour prendre celui qui s'auoit fait & rompirent plusieurs huis. Dit qu'un Escholier qu'il ne nomme point, fut amené aual nuz pieds, & le emmena vn Sergent nommé Malengire, & pource que ledits Malengire le lya, il qui parle, dist qu'il ne deuoit pas estre ainsi fait, & que l'en le deuoit mettre en prison empruntée pour l'honneur de l'Escolage, & le mena luy & vn autre jusques vers S. Geneuiève, & si le dist à M. Nicolas qui n'en fist autre chose.

Estienne Bide Sergent, dit que du commandement M. Nicolas Bertin l'en rompit l'huis, & ne passa point la seconde porte. François, &c. dit qu'il ne passa point la premiere porte, & qu'il vit vn Escolier que l'en mena en prison, & dit qu'ils allerent jusques à S. Geneuiève, & demanderent qu'ils feroient des Esco-

liers, & Nicolas dist que on le menast avec luy. Le Frere François dit qu'il trouua vn qui auoit trois haches & luy en demanda vne, mais il n'entra onques dedans, ne ne vit point l'Escolier que au dehors de l'huis.

Malengire dit que ou commandement M. Nicolas il entra en l'Hostel, & trouua dedans que deux Sergens baroient vn Escolier, & estoit derriere l'huis vn appelle Dezouches, & dit qu'il print l'Escolier de la main d'vn autre Sergene & le lia & le mena à M. Nicolas qui le fist mener avec luy, & parla à luy l'Escolier.

Heliot Lambert dit qu'il ne fut onques dedans l'Hostel, mais se retray vers l'autre partie du Guet, & après alla jusques vers S. Hilaire, où ses compagnons prindrent à terre vn chaperon qu'ils luy mirent sur la teste, & pour ce que lendemain il alla hors à Compiègne, ne le pot si-toit rapporter au Chastelet; mais si tost qu'il fut reuenu, le reporta en Chastelet. Ce fait M. Nicolas pour son seruiteur dit qu'il ne parla onques à l'Escolier qui fut mené en prison, & dit qu'il y ot plusieurs Sergens qui menerent l'Escolier, disant *uecy le malfaitteur*, & lors ou le Lieutenant du Cheualier, ou M. Hustin, dirent qu'on le menast en Chastelet, & dit que les Sergens par especial Befançon est son hayneux, & a dit que puisqu'il estoit prisonnier, aussi le seroit M. Nicolas.

Ce fait, dit le Conseil M. Nicolas que la veille S. Denys derniere passée grant quantité de Gens rompirent les portes du Clos des Iacopins, & les auoient apportees ardre en Clo-Brunel, apres propose l'ordre du Guet à lendemain & qu'ils allerent en Clo-Brunel, où ils trouuerent grant resistance & y fut blecié le Lieutenant du Cheualier & son cheual, & vn autre Sergent, tellement qu'il ne vesqui que sept jours. Depuis dit que lendemain le Guet fut renforcie & furent ordenez de .x. Commissaires M. Nicolas & M. Hustin, qui allerent par la ruë saint Iacques pour venir au dessus pour prendre les malfaitteurs. Dit que quant ils furent deuant l'Hostel M. Guillaume Venlet, ils ouïrent grant noyie en son Hostel, & là s'arrestèrent & ouïrent les paroles dessus dites, & alors descendirent à pie & que l'en gerra sur aucun Sergent & M. Hustin ordure, & dit que quant M. Nicolas l'oy dire, il dist sachiez qui sa fait, & après dit que se a fait soit mene en prison; mais on luy dit que les Etchoiers malfaitteurs venoient, pour se mist en arroy & ses gens. Dit qu'il ne fist onques rompre l'huis, & se les Sergens y entrerent ou non, il n'y fu point, car il se attendit à auoir besongne contre ceulx que en luy auoit dit qu'ils venoient. Dit qu'il ne sçait s'ils prinrent rien ou non, & qu'il ne commanda rien en ce fait qu'il ne fust raison, & si vaquoit à chose licite pour le bien public, qui est presumption pour luy, que tout ce qu'il a fait est ben fait, & met de fait que M. Nicolas Bertin fu le jour tousiours sur les quarreaux, & depuis le partir fu sur la voyerie, sans onques entrer en hostel ne maison. Et ne doit estre crû aux Sergens, car ils deposent à leur descharge. Dit qu'ils en sont en proces, & que le lendemain à la requeste M. Guillaume Venlet il fu commis pour sçauoir la verité du fait des Sergens, & par l'information des Sergens qu'il a faite ont esté emprisonnez lesdits Sergens, pour ce ont depose contre luy, & s'est vanté Befançon de le greuer pour cette cause. Et encore dit que Befançon l'est allé accuser vers l'Vniuersité. Dit outre qu'il n'est pas à presumer contre le Commissaire, & luy doit estre à luy mielx creu que aux Sergens, & supposé qu'il eust dit *rompez tout*, & sachez, &c. si n'est-ce pas mal attendu le cas qui estoit parauant auenu, & qui leur auoit esté fait, & est loisible attendu l'office qu'il auoit. Dit après qu'il ne deuroit point estre puny pour le commandement, car il ne fist rien dont il s'ensuit mal. Et ne fait à recevoir l'Vniuersité à faire action pour vne franche personne, puisque l'injure n'a esté faite en fait d'Escolage, ne il n'a rien fait en l'injure de l'Vniuersité, & s'en vouloit rapporter M. Guillaume à M. Iean Coquere, & dit que les Escoliers estoient aggresseurs, & que deuoient les Gens du Roy auoir la Maîtrise. Se conclut à fin de non recevoir contre l'Vniuersité, & M. Guillaume Veulet, & qu'il ne doit entrer en proces. Et deuroit auoir le Procureur du Roy avec luy-mesmes qu'il la fait par l'Ordonnance du Grant Conseil, ce qu'il a fait, & afin d'absolution & despense.

L'Vniuersité replique & dit que la veille S. Denys les Varlez prinrent les places, & fu vn fait & dire journée, dont à present ils ne parlent point, ne de la

seconde journée que fu le jour S. Denys aussi, mais de la tierce qui fut le lendemain, & ne peuent point porter leurs faits de ceulx qui mesprirent, ne ce qui fu fait les deux premieres nuits, ne peut le fait des Sergens qui furent la tierce nuit iustifier, & dist que l'occasion d'aller à l'Hostel M. Guillaume fu ce que l'en getta, mais ce n'est pas cause pourquoy l'en deust estre allé rompre son huis, mais le lendemain deuoient aller au remede de Justice, tel qu'il compete par raison. Et toutes voyes depuis que l'huis fut ouuert il fut rompu, dit que suppose que M. Nicolas ne l'eust pas formellement commandé, si a il esté principal & origo, & si fu ouuert l'huis & rompu en sa presence, & l'Escolier amene qui parla à luy. *Sequuntur* autres contredits.

Aux contredits Bertin dist qu'il n'est pas à presumer qu'il ne l'aiment mieux que l'Vniuersité. Et si sont ceulx qui miculx en sçauent la verite, si demourra en proces & n'aura point le Procureur du Roy. Et fait ben à recevoir l'Vniuersité, car cest occasion de faire le fait que haine des Escoliers, & le doit poursuire l'Vniuersité, car autrement souuent l'en injureroit les Suppotts singuliers, qui n'auroient pouuoir de poursuire. Et si n'a pas vn seul Escolier este injurié, mais ben vne cinquantaine d'enfans, qui ne sont pas gens qui ayent armeures. Conclut qu'il demourra en proces. Et n'aura point le Procureur du Roy comme dessus. Et outre requiert l'Vniuersité que M. Nicolas soit enuoyé en Châtelier.

Duplique M. Nicolas que l'injure n'est faite à l'Vniuersité, quant ce soit en cas qui touche le Corps de l'Vniuersité. Or ne touche rien ce fait le Corps de l'Vniuersité. Car ce n'est que vn fait qui touchoit vne singuliere personne, & conclud comme dessus. Appointé est que la Cour verra les informations, & considerera les raisons des parties, & fera droit aux fins où les parties tendent; & se ont les Sergens qui ont esté en jugement, & aussi ceulx qui sont en Châtelier, eslargis iuques au lendemain de la trishaine.

Du 8. Ianuier 1391. Entre l'Vniuersité de Paris d'une part, & huit autres Sergens de Châtelier, d'autre part. Qui deffendent & repetent le fait de entre M. Nicolas & l'Vniuersité, & del'ordure qui fut jettée sur aucuns d'eux. Et dit r. Jean de Clere, que du commandement du Commissaire il entra dedens l'Hostel, & vit que l'en tenoit l'Escolier, mais onques n'y toucha, ne le mena, & passa outre avec M. Nicolas, qui enuoya dire aux autres qu'ils venissent, pource qu'il doutoit auoir besongne, & dit qu'il ot vn appelle Dargis qui luy presta vne hache & n'a autre chose fait. Besançon Clement dit qu'il fu en l'Hostel par le commandement M. Nicolas, & trouua que Malengerie le menoit & luy bailla, & apres fu baillé à vn autre Sergent, & dit que plusieurs fois il dist à M. Nicolas qu'il fut mené à S. Genevieve, mais rien n'en fu fait, & nye que autre chose fit. Theuenin Malengerie dit qu'il alla en l'Hostel par le commandement M. Nicolas, & trouua que autres Sergens n'enoient l'Escolier & luy baillèrent, & pour ce le print & le lia, & ce fist pour peur qu'il ne luy eschapast, comme fit vn autre fois, dont il est à pourcé, ne le tint que jusques à ce qu'il l'ot baillé à Besançon.

Item, Beauualet dit qu'il entra en l'Hostel, & trouua vne espée sur quoy on marchoit, laquelle il print, & apres la rendit à celuy à qui elle estoit, & autre chose ne fist. Chanemeres dit qu'il fu à l'Hostel, & entra en vne chambre, & n'y veoit goutte, & pource s'en retourna & vit mener l'Escolier, & autre chose n'en scet. Richard Bide & François, dient qu'ils entrèrent jusques à la seconde porte, mais onques ne passerent plus auant le dire. Dient qu'ils ne firent onques ne dirent, fors ce que M. Nicolas dit que l'en menast l'Escolier deuant luy que c'estoit bien fait. Or dient-ils qu'ils ne firent rien volontairement que par necessité du commandement du Commissaire & de leur Office. Et y a deux qui onques n'y entrèrent, & ne fu fait aucun exploit fors que deux qui le menerent dont dessus ont parlé. Si ne doiuent estre tenus en proces. Et dient attendu le cas pourquoy ils estoient allez, doit le Procureur de Nicolas prendre la defense pour eux, & ne confessent autre chose. Ne l'Vniuersité ne fait à recevoir. Car ils n'ont rien fait ou contemnement de l'Vniuersité, ne ils n'alloient point en l'Hostel M. Guillaume, jusques à ce que ceulx de l'Hostel M. Guillaume en

firent cauë qui jetterent l'ordure. Et est M. Guillaume *personne franche* qui peut poursuire son injure. Et dient que par les Statuts de l'Vniuersité pour le fait d'un singulier, l'Vniuersité ne doit faire poursuite. Si concluent que l'Vniuersité ne fait à recevoir, & aucunement n'ont cause. Et si ont les Examineurs c'est à sçauoir M. Hutin & M. Nicolas, approué leur fait, parce qu'ils le firent mener en prison quant il fut amené deuant eux, & ainsi n'ont point offensé. Des autres cas rien ne s'aient, & concluent afin d'absolution & à despens. Les autres qui estoient poursuiuis, & qu'ils n'auoient point deffendu, ont dit semblablement, & dit Heliot qu'il n'y entra onques, & aussi a fait Iehan & Souville.

L'Vniuersité repliche & dit, qu'ils n'ont qu'un ny; Et pour ce qu'elle ne peut auoir la verité, car c'estoit fait en tumulte, requiert que singulierement ils soient interrogez sur les articles qu'elle baudra, & que sur ce aient Commissaires, & dit que tenus seroient & sont tenus, car tous confessent qu'ils y estoient. Et n'y fait rien le commandement, car ils ne sont d'aucun aduouëz. Et si a esté le fait damnable. Et autrement en seroit tenu de tout Bertin, car il deuoit sçauoir quels gens il y enuoyoit. Et en verité onques rien ne fut getté. Et se peut doloir l'Vniuersité pour l'injure de luy-mesme, car l'injure fut faite aux Escoliers. Et a accoustumé l'Vniuersité de soy faire partie, autrement tous les jours on pourroit injurier les singuliers, & n'en seroit plus, parce qu'ils n'auoient de quoy poursuire. Et apert que tout fait en contemnement de l'Vniuersité, car on leur osta leurs Liures, & despeça-on les figures de Geometrie. Et est comme vn College l'Hostel, car il y a ben 50. Escoliers, & dirent les Sergens, *tuez tout*, & qu'ils y mourroient tous. Si fait à recevoir. Et ne se peut leur fait justifier par celui de Bertin mesme. Car aussi ne dient-ils pas qu'ils trouuassent rebellion à l'Hostel, conclud comme autrefois. Appointe est au Conseil sur la fin de non recevoir, & aussi de la prouision que requiert l'Vniuersité. Et tout considerera la Cour & fera droit.

Le Samedy 13. iour furent au Conseil Messieurs G. de Sens, &c. à conseiller l'Arrest entre l'Vniuersité de Paris, M. Guillaume Veullet & M. Robert de S. Germain d'une part. Et M. Nicolas Bertin Examineur au Chastelet de Paris, & plusieurs autres Sergens du Chastelet d'autre part. Sur le Plaidoyé fait le 19 iour de Decembre & 8. jour de ce mois dernier passez: Tout veu & considerés, il sera dit que le Procureur du Roy à present ne s'adjoindra d'une partie ne de l'autre, & gardera le droit du Roy.

Item, Sera dit que ladite Vniuersité fait à recevoir à soy adjoindre en ce procès avec lesdits M. Guillaume & M. Robert; & quant au surplus les parties sont conuenues, si feront leurs faits, sur lesquels la verité sera enquisse, & l'enqueste faite & rapportée, la Cour fera droit.

Le 12. Fevrier 1391. En la cause de l'Vniuersité, M. Guillaume Veullet & autres, d'une part, & M. Nicolas Bertin & les Sergens d'autre part. Les parties ont Commissaires pour accorder M. Jacques Sacquespée, M. Guillaume Lirois, & bauront les Sergens dedans 8. jours.

Le 1. Aoust 1392. Entre le Procureur de l'Vniuersité, & M. Guillaume Veullet, d'une part. Contre M. Nicolas Bertin d'autre. La Commission est renouvelée pour toutes prefixions à Vermande. Et aussi est elle semblable des Sergens.

In iisdem Actis Curia legitur ad 25. Janu. an. 1391. conquestum fuisse M. Simonem Foison Præsidentem Parlamentarum de dictis nonnullis Bonorum Puerorum.

Sur la Requête faite par M. Simon Foison President en Parlement, qui requiert que l'en die de par la Cour, & signifie *aux Escoliers des Bons Enfans de la Porte S. Victor*, qui se sont vantez que de luy se plaindroient au Roy & feroient poursuite contre luy, & aussi que aucuns d'eulx s'efforçoient & estoient efforciez de le blâmer & diffamer; la Cour a enjoint à M. Jean Guerin Procureur desdits Escoliers, qu'il leur signifie que M. Simon est prest de deffendre à tout ce que ils luy voudront demander en la Cour de ceans, ainsi comme il appartiendra, & a commandé à Robert Chauure Huissier de la Cour, qu'il leur signifie. Et aussi à deffendre aux Maistres & Escoliers, & commande à Robert qu'il deffende à

M. Iean de Beaumont, & ausdits Maistres & Escoliers de par la Cour, que à peine de cent marcs d'argent, ils ne dient aucun blasme dudit M. Simon; mais s'ils luy veulent aucunement chose demander, viegnent à la Cour & elle leur donra du Conseil. Et aussi la Cour commis Messire Pierre Leuble, pour soy informer de ce que Messire Simon requiert.

Ad annum 1392. in iisdem Actis Curie legitur alia lis ab Vniuersitate Aurelianensi intentata aduersus M. Ioannem de la Coste alumnum olim suum, qui Tolosam profectus, ibi Doctoris in Iuribus Gradum assumpserat. Is est Ioannes Coistanus Bartholi discipulus qui an. 1398. in Concilio Ecclesie Gallicane Parisiis congregato Benedicti XIII. causam fortiter defendit, vt suo loco dicitur. Talis ergo lis est.

DV Mardy vingt-vniesme jour de May mil trois cent nonante & deux, Entre l'Vniuersité d'Orleans demanderesse, d'une part, & M. Iean de la Coste, d'autre. L'Vniuersité dit que en l'Estude à Statuts, esquelx chacun qui est ou doit estre licentié, jure que s'il veut estre Docteur, il le fera sous celuy qui le presente à licence, & s'il est mort, si jure-il qu'il le prendra en l'Estude, & qu'il ne prendra ailleurs, ne n'impetrera sur ce dispensation. Et est raisonnable chose, car l'Estude est honorée en ce en la personne de son suppost, & c. *contra*, s'il le prenoit ailleurs. Et si a prouist celuy qui est Docteur Regent: Dit que M. Iean si a esté licentié à Orleans, & jura de prendre les Insignes sous le Docteur qui le presentera, ou au moins à Orleans. Et jura non impetrer dispensation, lequel serment est raisonnable & qui est à garder. Dit que sans congie & licence s'est fait à Toulouze Doctroyer, & a esté ammoneste de comparoir sur en l'Vniuersité. Mais il n'est point venuz, & neantmoins elle a procedé comme il luy semble bon. Dit qu'il a esté trouué à Paris & la fait le Recteur qui y est fommer & donner jour, & pour ce le somme. Selon la teneur de son serment qu'il obtempere à le Statut qu'il a juré, & face satisfaction & raison selon son serment, si non protestez de pourluiuere comme il appartient, & en demandent Lettre & qu'il soit enregistré. M. Iean en vendra vn autre jour.

De M. Io.
COSTANQ.

Du Vendredy 24. May 1392. En la cause del'Vniuersité d'Orleans d'une part, & M. Iean de la Coste d'autre part. Maistre Iean respond & s'excuse qu'il a esté estudiant à Toulouse ben 8. ans, & à Auignon en Droit Ciuil 3. ans, & depuis 3. ans à Orleans & y a esté licentié. Dit que par l'Ordenance du Pape il fut ordené à aller à Toulouse & se faire Docteur, ou lieu M. Astorg de Gaillac, autrement il ne y eust pas esté receu à regenter, & dispensa le Pape avec luy, & sur peine d'obediace luy commanda qu'il y allast, & qu'il se fist Docteur, combien qu'il s'en excusast. Dit que le Pape en a escrit à Orleans à l'Estude, & cuidoit que la dispensation leur fust signifiée. Et dit que de certain grief quel'en luy a fait, il a appelé en Cour de Rome, & pourluiu à faire son adjourne, pour certain & qu'il se gardra de mesprendre, car il ne doit estre en deux Cours tenus en proces.

Item, Il leur denonce qu'il a appelé d'eux & qu'il entend à pourluiu son appel afin qu'ils n'attentassent, & qu'il a dispensation, & que ils se gardent qu'ils feront & en demande Lettre, mie demande nuls despens.

L'Vniuersité demande Lettre de la responce qui leur est ottroyée, & dit qu'il confesse qu'il est licentié, si deuroit auoir son entention l'Vniuersité. Et quant est à ce qu'il dit qu'il a estudié à l'Estude de Toulouse, rien n'en scet ne de la necessité qu'il soit à Toulouse, ne le Pape ne le feroit point ou prejudice de l'Estude. Et ne scet rien de la dispensation, ne il n'en appert point de monstre, & proteste déjà debattu quand il la montrera. Et ne scet aussi rien de l'appellation, ne elle ne leur est signifiée. Quant à sa responce, dit qu'il n'en doit point auoir Lettre. Car elle n'a jour ne terme, ne n'est adjournée, mais il fu adjourné à la requeste del'Vniuersité, & sera sur la responce qu'il fait ce qu'elle cuidera que bon soit.

M. Iean dit qu'il doit auoir lettre de sa denonciation, car il y a assez personne pource qu'il trouue le Procureur en jugement, & souffist sans autre adjournement qu'il trouue le Procureur. Et encore dit qu'il est prest de monstre sa dis-

penfation, se mestier est, & si est *super eodem facto*, & non pas *super diuersis*. La Cour finalement a ordené qu'il aura Lettre, mais il y sera contenu que l'Vniuersité a respondu que elle n'y a jour ny terme.

Eodem anno, incuntis Augulti æstiuoissimo die Carolus Rex cum numero-
sissimo exercitu proficiscens aduersus Ducem Aremoricum, ad alterum ab Vrbe
Cenomanica lapidem mente conuulsus & subito furore correptus est. Hinc pa-
trui Regis administrationem Regni resumunt magno eisdem & Ecclesiæ Ca-
tholicæ damno.

Eodem anno Clemens VII. Ludouico Andegauenfium Duci Regique Siciliae
Neapolitanum Regnum repetenti decimam in Clerum Gallicanum impertit
annuentibus Regni Rectoribus. Clerus & Vniuersitas Parisi. conqueruntur, sed
frustra. Nundinationes istas Clementis & Rectorum exaggerat Clemangius lib.
de correpto Ecclesiæ statu c. 13.

Eodem anno M. Bernardus Alamandi Doctor in Decretis & Episcopus Con-
domensis, Regis Capellanus, acceptis à Rege Litteris de aduersa sua valetudine,
quibus rogabatur vt ad Deum cum toto Clero suo preces funderet, ad Regem
rescripsit ægritudinem illam corporalem forte ita Deo permittente ei contigif-
se, quia vnitatem Ecclesiæ procurare neglexerat. Itaque ei dedicauit Tractatum
de schismate constantem 15. partibus, cum Epistola dedicatoria data Condomi
18. mensis Nouëbris: quo tempore Rex ab ægritudine paululum conualuerat. In
» prima autem parte illius sui Tractatus hæc habet verba. Vnde & in vestra fami-
» lia modicus inter Consiliarios & Capellanos omnem pertinaciam & arrogantiam
» quanta possum humilitate abjicio, & omnia & singula quæ in his scriptis conti-
» nentur, submitto reuerentiæ, honori, emendationi, correctioni, & determi-
» nationi omnimodis veritatis Apostolicæ Ecclesiæ, vestræ Regiæ Majestatis Con-
» filij & Consiliariorum vestrorum, Vniuersitatis & Vniuersitatum & quocunque
» præfidentium vel singulorum Catholicorum.

Quia verò rem ab exordio deduxit in illo Tractatu, & Electionem Clemen-
tis improbare videbatur, ei subiratus fuit Clemens: quæ nobrem ille has ad eum
dedit Litteras die 26. Martij, vt legitur in fine illius Tractatus in MS. Victorino
notato p. 9.

AD CLE-
MENTEM.

» Pater Sancte, post mei humilem recommendationem ad pedum Oscula
» Beatorum V. S. notifico me intellexisse quod V. S. aliquantulum mota fuerit
» contra me propter quædam Scripta quæ cum quadam Littera mihi Illustrissimo
» Filio vestro Regi incitando ipsum celerrimè intendat ad Ecclesiæ vñionem
» ad quam multum intendebat, prout mihi scripserat satis ante. Et quoniam prout
» scripsi in vltimis Litteris S. V. non vellem apud me reperiri contemptum, sup-
» plico de dictis scriptis non miremini, quia nec informata charitas vestra mira-
» tur. Sumus enim secundum Apostolum omnes vnum Corpus Christi & alter
» alterius membra, & dicitur illud membrum stupidum, quod non sentit & non
» dolet ad corporis læsionem, firmiter credo vestram paternam dolere charita-
» tem, & si non fallor sunt plusquam 12. anni, hoc gaudenter audiui ab ore S. V. Pa-
» ter Sancte coram Deo loquor. Etsi enim gaudendum, quod inter Creaturas
» **Dei sum homo longè plus quam fuero & sum membrum Christi & licet modicum**
» membrum, tamen condoleo, doleo, crucior & plango à prima die hujus sanctif-
» simi Corporis Christi tam deformem ruptionem totis visceribus, puro corde.
» Occurrente igitur occasione imò verius causa me vrgentissimè constringente,
» vt in præfata Littera continetur, nuper bona fide præsentavi Regi qui prodesse
» valet, reintegrandum Corpus Christi in scriptis illis examinandis & corrigen-
» dis, vt ibidem continetur, bona fide; quoniam si intentionem carnalem gessif-
» sem aut gererem, vt quidam loquuntur, diu est, mihi procurassem maiorem quam
» habeam, in mundo eminentiam & pluribus negotiis implicari. Veritatem & pa-
» cem pro posse diligo, charitatè opto, consolationem in mortis agone ab Altissimo
» indefinenter oro, ac post mortem conregnare Christo. Scit in hanc intentionem
» finalem & circa hoc plus versari meos continuos cogitatus qui omnia nouit, &
» concedat mihi per suam misericordiam & meritis Ecclesiæ suæ sanctæ. Quare,
» P. S. supplico non miremini si pro communi dolore de diuisione Corporis Chri-
» sti, in quo est nobis salus, zelatus sum & aliquantulum incitavi per condolentem &

pium medicum tanto dolori remedium procurari, cum tam patens & generalis vrgeat vis languoris. Cæterum P. S. sanctitati vestræ vnitatem cupienti vt præmissi. Ego etiam pro modulo cupiens coram altissimo iudice & omnibus electis eius cum quanta possum humilitate, charitate, reuerentia & honore ipsum Corpus Christi reintegrandum rememoro & deuotius quàm possum supplico, quatinus in piæ considerationis scrinio considerare dignemini, quanta gloria apud Deum & homines vobis sit futura & vestris, si per vestram charitatem & diligentiam euenerit beneficium reintegrationis & vnitatis vnus sacrosanctissimi Corporis Christi, de cuius læsione pungentissimè dolent omnia ipsius corporis membra sana. Dignemini etiam piè & celeriter prospicere & compati tormentibus pro culpa huius mortiferi schismatis quotidie ruentibus in cruciatibus cum nec vnus perditione multa terrena copia valeat comparari, nec omnipotenti Deo tale est sacrificium quale zelus animarum. Dignemini etiam vt decet plenè prospicere ad Regem & Regnum Francorum, de cuius Regis persona sanctissimè D. Vrbanus Romæ existens audita eius natiuitate dixit quod natus est Ecclesiæ & toti Christianitati. Forfan hoc scire potuerant, qui etiam tunc ibi erant Domini mei de Agrifolio & S. Martialis Cardinales. Et quod ita sit, pro tanto videtur, quia ex toto corde vnitatem desidero in Ecclesia pro vt per suas binas Litteras mihi scripsit. Et citra paucos dies iterum inscripsit se ad illam procurandam quam breuius poterit processurum. Dignemini etiam ipsum piè ad tantum bonum incitare vt cum honore & charitate per colloquutiones pacificas procedatur & tractetur, vt præcipit pacis actor, in quiete & pace monstrent se tractatores agere causam Dei, vt faciebant in antiquis schismatibus sanctissimi Tractatores. Itendant vt oves in pascuis quietè pascantur pabulo verbi Dei & ad honorem Creatoris impleantur Cathedræ paradisi. Si sic processum fuerit in ipsomet Tractatus exordio, sine dubio ipsa vnitas incipiet oriri dum utrique parti erit gaudium idem, quia videbunt optatam pacem ab vtraque parte non negligi & agi ad communem societatem quæ dirupta fuerat, integrandam, & fidelium orationibus sperandum quod dabit Dominus tanto negotio tutum finem, qui bonus Pater Filiis petentibus dat necessaria ad salutem. Si enim hoc sacratissimum Corpus Christi sic laceratum staret, & nullus pro reparatione instaret, quia contemptum videretur, absit tantum opprobrium à cordibus fidelium, ab Ecclesia Latina, à Rege, Clero & populo Gallicano. Auertat Dominus istud schisma inueterari sicut inueteratum est apud Græcos. Copia autem Litteræ quam Regi misi, continetur in scedula quam sigillatam V. S. præsentandam transmittito & quædam alia ibi addita etiam dignetur videre S. V. ad veritatem eorum quæ in animo gessi & gero patientius & verius cognoscendam, quam scilicet dirigere dignetur Altissimus per stadium huius pœnalis vitæ transitorie ad securitatem & læticiam post examen summi districti Iudicis & eius tremendi iudicij assequendam. Scriptum Condomi 26. Martij.

Scripsit quoque de eadem materia Tractatum satis amplum 20. Capitulis distinctum M. Henricus de Hassia Theologiæ Professor Natione Teutonicus, quod opus *Epistolam Concilij pacis* inscripsit: eoque intendit potissimum probare necessitatem Concilij Generalis ad eiusmodi extinctionem schismatis, & ad illud procurandum Reges & Principes, Prælatos quoque vniuersos cohortatur. Extat illud opus in eodem MS. Victorino: in modum Epistolæ ad cuius calcem hos versus Author apposuit, satis malè factos.

*Clemens Vrbanò litem quod moueat, ergo
Explicit errantem Codex vasurus in orbem
Concilij placeat nominetur Epistola pacis,
Si facit aut terror, corpor; vel deuius error
Vt teneant lingua, mundum transcurrere libelle,
Schisma veta tale pete Concilium Generale,
Clama non metue, montes transire per altos
Per siluas & aquas valles latebrasque meritas.*
Extat in eodem libro aliud Opusculum à M. Conrado de Gerlenhusen nomi-

nato Præposito Ecclesiæ Wormaciensis ad Carolum Francorum Regem, quo similiter intendit probare necessitatem Concilij Generalis. Et hoc opus Epistolam Concordiæ inscripsit. Extat & aliud opus inscriptum somnium super schismate à M. Honorato Boneto Priore de Salono Decretorum Doctore.

Item & aliud Ioannis de Varenis Vniuersitati transmissum, quod Benedicto XIII. dedicauit.

LIT CVM
REGINA
FRANCIÆ
REMISSA
AD CON-
SERVATO-
REM PRI-
VILEGIO-
RVM VNI-
VERSITA-
TIS.

Eodem anno eadem Vniuersitas litem habuit & contestata est apud Parlamentum cum Regina vidua, contenditque causam de qua agebatur, remitti debere ad Præpositum Parisiensem Priuilegiorum suorum Conseruatore, suaque in hac parte Priuilegia Regiæ Priuilegijs anteponi debere; vt intelligimus ex Actis Curiz an. 1392. Sic enim legitur.

DV 4. Mars 1392. Entre M. Nicaise Moriso Escolier de l'Vniuersité de Paris, d'une part, & la Roine Blanche, qui pretend l'adueu de ses Officiers de l'autre part. M. Nicaise & l'Vniuersité requierent que la cause que la Roine a fait venir ceans, soit renuoyée pardeuant le Preuost de Paris. Et pour montrer qu'il doit estre fait, dient que le Preuost de Paris est Conseruateur des Priuileges de l'Vniuersité, & pour les causes des Escoliers de par tout le Royaume, aduocants deuant luy. Dit qu'il est Estudiant & Bachelier en Decrets, & qu'il est Curé de S. Martin le Blanc au Diocèse de Rouen, & a les dixmes par especial des fructuages & herbages, & est en possession, & aussi d'auoir les dixmes des terres de nouuel mises en culture, par especial de Guyot de Fontenay, & propose tout pertinent. Dit qu'il enuoya l'année passée vn sien seruiteur & familier nommé Conterain, lequel vn homme & quelques autres avec luy, qui estoient aux Religieux de Fontaine-Gueret qui estoit allé sur le lieu, bouta, disant que il vouloit faire vn coup de la main; & pour ce quand mais cria *Haro*, & pour cette cause fut mené quand mais à Iustice. Dit qu'il print l'adueu de ses familiers, & pource vn Commissaire du Preuost pour renuoyer la cause pardeuant luy: mais aucune obeissance n'y fut faite, & pource derechef a eu autre commission & mandement, & finalement a esté renuoyé pardeuant le Preuost, & la Roine l'a fait venir ceans. Dit que attendu les Priuileges qui sont anciens, la cause d'appel est renuoyée. Pource requiert, & aussi l'Vniuersité le renuoy. A ce conclud & si la Roine y contredit, requiert despens.

La Roine dit qu'elle est Dame de la Chastellenie de Neufcastel, & la tient en doüaire avec toute la Iustice sous le ressort de ceans, nonobstant les Priuileges des Normans, dont elle a Arrest, dit que au mois d'Aouit vn cry de *Haro* fut fait sur Messire Robert Quandamarer & vn appelé Maçon; & fut fait par les Gens des Religieux de Fontaine-Gueret. Dit que ils furent menez deuant la Iustice, & feirent leur demande en cas de saisine pour les dixmes. Dit que M. Nicaise depuis obtint commission du Preuost, par laquelle estoit mandé au Vicomte qu'il renuoyast la cause: Et dit que sembloit chose estre nouvelle au Vicomte, parce que la cause estoit réelle & print son aduis. Mais M. Nicaise si n'attendit pas le iour, ainçois obtint autre commission pour adjourner Thomas Soumifson son Sergent, & le Vicomte, & furent adjournez deuant le Preuost duquel a pris l'adueu, & par son impetration la cause est venué ceans. Or dit-elle que les Priuileges des Escoliers d'auoir le renuoy sont certaines causes non réelles, & autre ne sçait les. Et dit qu'elle est fondée de Droit commun, & est la cause priuilegiée de cry de *Haro*. Si dit aussi qu'elle tient en Pairie: & que si l'Vniuersité veut en ce cas s'aider de Priuileges, il faudroit qu'elle les veist, & encores elle requeroit ceans que la cause luy fust renuoyée. Si requiert le Renuoy deuant ledit Vicomte, car elle est fondée de Droit commun; & si l'Vniuersité est d'ancienneté, aussi sont les Rois de France. Et demeurera au moins la cause ceans, & à ce conclud.

Repliquent l'Vniuersité & M. Nicaise. 1. Que l'Vniuersité est priuilegiée contre les Priuileges des Normands, & si n'ira plaider en Normandie. Et si en ont vſé de tel temps que il n'est memoire de contraire. Et si leur vaut Droit commun, & si sont plus priuilegiez que elle: Car tels ont les Priuileges des Roys, & elle ne l'a que de son mary. Et ainsi *minus Priuilegiatus non potest vt, Priuilegi.*

Prinilegio contra magis. I T E M , Ils n'ont pas fait appeller la Roine *directe*. Et s'ils ont fait appeller ses Gens , ce n'est que pour les rebellions de ceux qui ont retenu les Priuileges malgré M. Nicaise. Et aussi ne ont rien affaire contre elle : car elle ne les pourroit aduoier comme delinquans. Et si dit l'Vniuersité , que de toutes causes réelles & autres le Preuost en connoist.

Appointé , Et tout consideré. Veu les offres des parties , & que sont procès qui sont par delà le cry de *Haro* ou aultre , & tant contre les Gens de la Roine , que elle , & tous exploits seront reputez pour non aduenuz & annulez. Sera la cause renuoyée entant que touche l'Escolier & les Religieux , aux Requestes du Palais , sans prejudicier d'une part & d'autre. Et ce fait , ont les Religieux pris l'adueu de ceux qui sont adjournez contre l'Escolier , & diront là les parties ce que elles voudront , de Mardy en huit jours.

Anno 1393. Vniuersitas Parisiensis intenta negotio fidei & vnionis Ecclesiasticæ , antequam opus illud magnum , quod tandem confecit , aggrediatur , auspiciatur à precibus & supplicationibus solennibus , vt habetur in MS Historiæ Caroli VI. à Monacho Sandionysiano conscriptæ , quod legitur in 6. tom. Spicilegij Dacheriani , pag. 56. vbi sic legitur.

De Dominorum Franciæ inopinato consensu , vt Deo debitæ gratiæ referentur , die Conuersionis S. Pauli Processionem faciens Vniuersitas alma Mater stationem habuit apud S. Martinum de Campis , & interim dum Missam de Spiritu sancto S. Dionysij venerabilis Abbas dictus Guido Moncelli celebraret ejusdem Monasterij Prior Reuerendus , Guill. Varrant vocatus , Magister in Theologia publicam prædicationem fecit. Tunc elegantissime judicio audientium , mentem Regis & Dominorum Franciæ promptam ad vnionem diuulgans , eamque multis laudibus efferens , omnes monuit Dominum exorare , vt in proposito starent. Nam proculdubio , nec immerito , verebatur ne per D. Papam Clementem aliter inducerentur. Vt autem Regio obtemperaretur præcepto , & vt vniuscuiusque animus definiendo liber esset , in Vniuersitate iterum publicè diuulgatum est , vt quod cuilibet mens dictaret pro vnione habenda , notaret in schedula , quam & infra vnâ arcam fortiter oblateram & in Claustro S. Mathurini repositam quasi in gazophylacium mitteret nemine compellente. Ad hoc certus dierum numerus præfixus est : quo transacto Doctorum & Magistrorum in Decreto 14. in sacra pagina Professores 18. In Iure Canonico , (Medicina) in Artibus 22. statuuntur , qui schedulas repertas , quæ..... numerum excedebant , studio legerent diligenti , & omnium sub compendio media scriptis notarent. Quamvis in schedulis ipsis quisque propositum suum variis rationibus corroborare conaretur , Deputatorum tamen iudicio ad viam Cessionis & renunciationis plenariæ vtriusque de Summo Pontificatu continentis , vel ad viam mutuæ compromissionis amborum in aliquos diligendos vel ad determinationem Concilij Generalis omnes se determinabant. Quæ cum in Generali Congregatione celebrata retulissent , vnanimi omnium assistentium consensu decretum est , vt hæc viæ in formam Epistolæ Regi offerrentur , quam & venerabilis vir M. Nicolaus de Clamangis Campanus Natione , in Theologia Baccalaureus , vir vti que meo iudicio Tuilliana facundia singulariter pollens coloribus Rhetoricis tunc exornandam suscepit.

Ex his intelligimus 1. post acceptas à Bonifacio IX. Romæ sedente Litteras datas 4. Non. April. Regem & Regni proceres visos fuisse omnino velle & serîo in pacem Ecclesiæ incumbere. 2. Vniuersitatem ob id Deo gratias sibi sumpsisse agendas , in eamque rem solennem habuisse supplicationem sub finem Iunij. 3. Habita fuisse apud Mathurinenfes Comitiam , & vt liberiora forent suffragia , vnicuique licuisse tabellam in vnam seu arcam mittere suæ Sententiæ significatiuam. 4. Recognoscendis tabellis & numerandis præpositos fuisse ex singulis Facultatibus Magistros. 5. Habitis aliis Comitibus solennibus ex relatione Magistrorum illorum , tres vias reducendæ pacis apertas & expositas. 6. Epistolæ conscribendæ quæ vias illas contineret , Prouinciam demandatam M. Nicolao Clamangio Rhetorices Professore.

Eodem anno Bonifacius auditâ Legatorum suorum è Francia reuersorum relatione , ad Regem rescripsit Perusij 12. Kal. Iul. significauitque se dolere , quod

Clemētis ambagibus adhuc detineretur, quominus Ecclesiæ vnioni seriò incumberet, quodque ex Responso Regio nihil certi intelligere potuisset, cum tamen Rex ore tenus Legatis triplicem viam quam suggererat Vniuersitas, aperuisset, sed neuter Pontifex, cum seriò videbat agendum, viam vllam compositionis inire volebat; vterque pro se multa, contra aduersarium multa dicere contentus. Itaque à Regni Reçtoribus remissi sine Responso Legati Bonifacij. Nec destitit tamen ille per Franciscanum quendam virum prudentem tacitè & sine vlla Legationis pompâ cum Rege tanquam cum primâ totius Christianitatis columnâ, de vnione agere, Consilia interim omnia disturbante Petro de Luna Cardinale Aragoniæ qui à Clemente ad Regem & ad Vniuersitatem Paris. missus fuerat. Sic annus elabatur, nec quidquam proficit Vniuersitas.

INITIUM
HÆRESIS
BOHEMI-
CÆ.

Hoc eodem anno, Dom. i. Aduentus Leo Rex Armeniæ diem supremum obiit Parisiis, ritè ac Catholicè susceptis Ecclesiæ Sacramentis. Eodemq; Hæresis Wicleffi quæ in Germaniam penetrauerat, Augustæ Vindelicorum prædicari cepit, quam à viro quodam Nobili Boëmo ex Oxoniensi Academiâ in Boëmiam delatam commemorant, perque eum traditam Academiæ Pragensis Magistris. Inter quos Doctrinam Wicleffi tenacissimè amplexus defendit Ioannes Hus. Huic autem initio fomentum dederunt Wenceslaus Rex & Regina, qui Ioanni fauorem præstiterunt, & deinde Hieronymo de Praga. De hoc initio sic M. Ioannes Vlyder Doctor Theologus ex ordine Dominic. lib. 3. dealogi de formica c. 9. *Viuebat*, inquit, *in Anglia* infra 60. annos quidam secularis Sacerdos, Artium etiam Professor, acer ingenio & eloquentia lepidus. Sed errore, scriptis & vita nedum Hæreticus, sed Hæretiarcha Ioannes Wiclekleaf dictus, qui in suis libellulis in Anglico & Latino doctrina noua Rempub. secularium & Ecclesiasticorum subuertere molitus est. Istius articulos quot pro tunc & postea & modò occulti stent, & facti sint hæretici in Anglia, norant qui ibi steterunt. Eorum venenum meo tempore Bohemus quidam (in Constantiensi Concilio incineratus) Magister Artium Hieronymus videlicet in Anglia studens auide hausit, & libris & voce propria in primaria Ciuitate Bohemiæ in Vniuersitate Pragensi postmodum copiosè effudit. Diuidebatur propterea Vniuersitas prædicta, & abinde multi ex valentioribus recesserunt Theologis. Deinde Bohemia fere tota rebellari cepit Romanæ Ecclesiæ & errorum doctrinis replebatur ferè vbique tota, vt tot ibi sectæ hæreticorum essent, vt vix numerari possent: Tres tamen principales diu perseuerabant, veterum videlicet Pragensium, qui tolerabiliores erant, Orphanorum & Thaboritarum, qui pessimi erant. Incendebant Ecclesias & Monasteria, nullam sanctimoniam nec Religiosum, non Carthusienses, non Reformatos nec deformatos in Regno suo viuere sinebant. Nihil de imaginibus Sanctorum, nec de ornamentis Ecclesiarum sentiebant, sed omnia ista destruxerunt & illicita esse dixerunt. Et quod his deterius est, Sacerdotes & Religiosos plurimos gladio occidebant. Alios pollicibus amputatis eiecerunt, residuos cruciatibus excarnificarunt: cum chrismate sacro & sancto oleo (quod nefas est facere, & audire horrendum, calceos suorum pedum inunxerunt, &c. De Wenceslai vero conniuentia sic Ioannes Crinelles. *Iste Wenceslaus hæreticam perniciosamque quam Hussitas nuncupant, sectam in regno suo fouit: quorum demum tantum fuit incendium atque præsumptio, vt post eius Wenceslai obitum crescente multitudine & potentia cunctas Ecclesias atque demum Regnum ipsum omne quasi funditus euerterint.*

Aneas quoque Syluius de huiusce nascentis pestis origine sic scribit in Historia Bohem. c. 35. postquam in superiori cap. de ignauia Regis Wenceslai Filij Caroli IV. egit, subiungit, *Sub hoc Rege nostra demum memoria, ætatis verò suæ anno circiter 50. perfida Hussitarum insania ortum habuit: cuius & originem & progressum hoc loco prosequi animus est, quando ea pestis omnem penè Germaniam conturbauit, neque adhuc extincta Regni Bohemici magnam partem occupat. Rexerant Scholam Pragensem vsque in ea tempora Teutones: id molestissimum Bohemis fuit, hominibus natura ferocibus atque indomitis. Ex quibus vir quidam genere nobilis ex domo quam putridi piscis vocant apud Oxoniam Angliæ Ciuitatem Litteris studens cum Ioannis Wicleffi libros offendisset, quibus de REALIBVS Vniuersalibus titulus inscribitur, magnopere illis oblectatus exemplaria secum attulit. Inter quæ de Iure Ciuili deque Diuino, de Ecclesiâ,*

de diuersis *Questionibus contra Clerum*, pleraque volumina veluti pretiosum thesaurum patriæ suæ intulit. Imbutus jam ipse Wicleffitarum veneno & ad nocendum paratus, tum quod erat familiæ suæ cognomen, putridum piscem id. fœtidum virus in ciues suos euomuit. Commodauit autem scripta quæ attulerat his potissimè qui Teutonicorum odio tenebantur: inter quos Ioannes eminuit, ob cuius loco natus ex villa Hus quod anserem significat, cognomentum mutatus. Hic cum esset ingenio peracri & lingua disertâ multumq; Dialecticis oblectaretur & peregrinas opiniones amaret, auidè admodum Wicleffitarum doctrinam arripuit, eaque Teutonicos vexare Magistros cœpit, sperans eo modo confusos Teutones Scholam relicturos. Quod cum succederet, à Wenceslao impetratum ut Pragensis Gymnasium ritu Parisiensis gubernaretur. Ea res Magistratum Scholæ Teutonicis abstulit. Quamobrem commoti Magistri ac Discipuli Teutonici generali Iurejurando adacti vno die supra duo millia Pragam relinquere. Nec diu post circiter tria millia secuti apud Lipsiam Misniæ Ciuitatem trium dierum itinere à Praga distantem Vniuersitale studium erexere. Bohemis Scholæ suæ gubernatio liberè patuit, quorum Princeps est habitus Ioannes Hus linguâ potens & mundioris vitæ opinione clarus. Qui vbi satis fidei comparatum sibi existimauit, venenum quod jam pridem occultè conceperat, palam euomuit. Fundauerat opulentus quidam Ciuis in Vrbe Pragensi sub nomine SS. Mathiæ & Mathæi haud ignobile Templum, quod Bethleem appellauit, redditibus additis, ex quibus duo Prædicatores alerentur qui Festis profestisque diebus verbum Dei Bohemico sermone plebibus insinuant. Horum alter Ioannes assumptus est. Qui cum se libenter audiri animaduerneret, multa de libris Ioannis Wicleffi in medium attulit asserens in eis omnem veritatem contineri, adjiciensque crebro inter prædicandum, se postquam ex hac luce migraret, in ea loca proficisci cupere ad quæ Wicleui anima prouenisset, quem virum fuisse bonum sanctumque & Cœlo dignum non dubitaret. Sequebantur Ioannem Clerici fere omnes ære alieno grauati, sceleribus ac seditionibus insignes, qui rerum nouitate euadere pœnas arbitrabantur, &c.

Refert postea varios Hussi errores quos inter concionandum seminabat, nascenti verò malo obuiam iuisse Subinconè cognomento Leporem Archiepiscopum Pragensem, & Hussi omni prædicatione interdixisse; illum verò Pragam decedentem ad villam vnde oriundus erat recessisse, & ibi fauente Toparcha plebibus eosdem errores prædicasse: multa in Rom. Pontificem, multa in Episcopos & Sacerdotes maledicta congerendo. Tum quoque insurrexisse Petrum Dresdensem qui cum aliis Teutonicis Pragam paulò ante reliquerat, inter suos Waldensi leprâ pro infecto habitum Pragam Hæreticorum tum aylum venisse, pueros docuisse, disputasse, & primum de Sacramento Altaris Questionem mouisse. quod scilicet malè sub vna specie communicari soleret, cum dicat Ioannes *Nisi manducaueritis carnem hominis & biberitis eius sanguinem, non habebitis vitam in vobis.* Primoq; congressum cum Iacobello Misnensi etiam litterarum Doctore. Interim Subinconem Archiepiscopum mox Winceflaum, mox propter ejus ignauiam Sigismundum Hungariæ Regem ad hoc extinguendum iucendium frustra cohortatum interisse: illi verò Albicium successisse; hominem auarissimum & sordidum: quo coniuente & nihil sollicito hæresis radices egit.

Anno millesimo trecentesimo nonagesimo quarto, pactis inter Frâciam & Angliam ad quadriennium induciis, Rex ad Ecclesiæ pacem animum appulit & applicuit, sæpè ea de re ab Vniuersitate Parisiensis interpellatus: cujus salutaria Consilia diu retardauit & elusit Petrus de Luna Cardinalis, vt antediximus; qui alio quidem prætextu, sed ob id potissimum à Clemente missus ad Regem fuerat, ne quid Vniuersitas quam sciebat parum causæ suæ fauere, aduersum se moliretur. Ille autem Biturigum Ducem tunc apud Regem potentissimum secreto commercio magnisque muneribus & Beneficiorum atque Decimarum nundinatione, suo Clementi demeritus fuerat, ac proinde quidquid petebat, à Rege statim obtinebat. Nec idcirco tamen Vniuersitas tot calamitates, quas Ecclesia Regnumque patiebantur, pertæsa, aliunde verò indignata omnia Franciæ Priuilegia infringi, sua quoque in re Beneficiaria imminui, omnia jura Expectatiuis, Annatis & aliis oppressionibus suis deque verti, instare desistebat apud Re-

gem, vnioni Ecclesiæ, & Schismatis abolitioni. Adeo vt prædictus Cardinalis coactus fuerit post multas disputationes in Scholis & Comitibus habitas, præsertim cum M. M. Petro de Alliaco, & Egidio de Campis Doctoribus Theologis, vt notat Meyerus, ad Papam suum re infectâ reuertî.

Et quia Petrus de Luna vir erat acer animo, multiplicique Doctrinarum genere abundans, & suo Papæ impensè addictus, cui nunquam vltro obedientiam præstiterat tota Vniuersitas, eam vt terreret, Cælis & ecclesiasticis subiecit: vt notat Robertus Gaguinus, *fuit, inquit, Scholasticorum Parisiensis Academiæ aduersus Cardinalem de ecclesiastico Schismate grauis contentio. Ita vt illi non reuerenter de Pontifice verba facere auderent. Excrabilibus demum pœnis à Cardinale prohibiti ægrè abstinnerunt.* Hoc autem vt Clemens intellexit, vel inuitus ejusdem Vniuersitatis gratiam & fauorem sibi reparare studuit, eique Beneficiorum Rotulum vltro indulxit, nec tamen adhuc impetrauit, vt à se staret. Quinimo illa extinguendi Schismatis desiderio & studio succensa impensius quàm ante in eam rem apud Regem institit: à quo demum aperiendæ viæ, quâ pax Ecclesiæ reddi posset & vnio reparari, facultatem obtinuit, annitente pro ea apud Regem Burgundionum Duce, quem, vt clauum clauo truderet, aduersus Ducem Bituricensem Clementi addictum, habebat in Regia adiutorem. Vnde Nicolaus de Clemangis, qui ei Librum de Lapsum & reparatione Iustitiæ dedicauit, c. 17. sub finem, ita eum compellat. *Tuæ igitur serenitatis est, ô Dux Inclyte, quem ad hujus Regni perditissimi consolationem nostræ nubilosa seculæ, velut sidus quoddam rutilum prætulerunt, tui fulgentissimi luminis radios non amplius jam sub modio continere, sed super candelabrum positos in apertumque productos latius diffundere, atque hanc teterrimam scelerum cohortem, quæ hanc felicissimam nuper florentissimamque patriam ita suis tenebris fuscât, sædat, polluit, exterminat, tui aduentus Illustratione discutere.*

Hujusce ergo Principis fauore & gratiâ, obtentâ Regis alloquendi, & de Schismate deliberandi facultate, statim indicuntur à Reçtore Vniuersitatis supplicationes solennes & extraordinariæ, vt Deus Academiæ Christianissimæ suggerere dignaretur opportuna malo remedia viasque reducendæ vnionis, quas Ecclesiæ salubriores esse cognosceret. Deinde habitis in eam rem Generalibus Comitibus, in quibus nominati & Deputati viri Theologi & Canonici qui Canones sacros & Sanciiones Ecclesiasticas consulere, maturâ tandem deliberatione 6. Iunij statutum est tribus potissimum modis viisque jam anno superiore comprobatis, pacem Ecclesiæ procurari posse & restitui, scilicet *Cessionis* ac renunciationis omnimodæ contententium: *Compromissionis* mutuæ in aliquos, qui communiter deligerentur ad rei discussionem quorumque arbitrio standum esset: & *Determinationis* seu *Decisionis* per Concilium Generale faciendæ.

Decretum deinde & conclusum est in iisdem Comitibus, vt hæc tres viæ in modum Epistolæ conscriberentur, Regique offerrentur, quò facilius eas examinare posset. Epistolæ autem componendæ Prouincia demandata jam fuerat M. Nicolao Clemangio Baccalaureo Theologo è Societate Nauarrica, Eloquentiæ Professore celeberrimo & Oratori disertissimo: Quam vt ille executus est, & relecta & probata est Epistola, placuit eam Regi offerre. Itaque adito Rege eadem Vniuersitas vltima die Iunij frequenti Comitatu per Oratorem suum vias prædictas coram proposuit & explicauit: simulque Epistolam seu libellum in quo illæ continebantur, obtulit. Primum autem Regem laudauit, quod sibi vias vnionis inquirere ad extinctionem diri Schismatis, quod à sexdecim annis Ecclesiam pessundabat, per modum, vt aiebant tunc temporis, *aduisamenti*, injunxisset & mandasset. Tum tres prædictas vias aperuit, earum rationes subjunxit, argumenta quæ contra fieri possent, dissoluit, addiditque, si alteruter Pontificum aliquam è tribus illis viis inire & amplecti recusaret, eum pro Schismatico habendum, & ab Ouili Christi amouendum. Postremo libertate vsa loquendi indicauit suspectam esse se quibusdam Regis Consiliariis & Regni Primoribus, quod contra quam illi optabant, dissensiones Ecclesiæ componere studeret; dum illi in tantâ rerum omnium confusione nihil non impetrabant à Pseudo-Pontificibus, vt Regis Christianissimi fauorem, subsidium & opes ipsi conciliarent. Epistola ergo ad Regem est ejusmodi, & hic Epistolæ titulus.

*Epistola Vniuersitatis Parisiensis ad Regem Francorum directa super Schismate
sedando & vnione ponenda in Ecclesia Dei.*

CHRIſTIANISSIMO & Religionis orthodoxæ zelantissimo Principi Carolo Dei gratia Francorum Regi Illustrissimo deuota suæ Celsitudinis filia Vniuersitas studij Parisiensis Deuotæ & Filialis obedientiæ sinceritatem. Quamquam Majorum nostrorum reuocata ante oculos exempla multos Nobis & maximos in arduis quibuscumque ad virtutes capessendas stimulos incutiant, attamen vbi Religionis & fidei res geritur, ad strenuè & viriliter agendum, quantum nostrâ interesse potest, ex eorum monumentis ac gestis, majori quodam ardore accendimur. Quibus id semper maximæ curæ fuit pro sacra sanctæ Religionis Catholicæ custodia continuis vigiliis excubare, ne quid in eam erroris, detrimenti aut scandali irreperet. Sic nempe salutiferum illud fore Studium æstimabant, si illud ad profectum & tutelam Ecclesiæ conuertissent. Ea Nos occasione ducti, zelo quoque Domus Dei potissimum excitati Schismatis nefandissimi abominabilem pestem quæ Ecclesiam ipsam radicitus exterminat, de medio summopere desiderantes auferre, per sexdecim euolutos annos, quibus idem sceleratissimum Schisma jam viguit, nunc priuatim disceprando, conferendo & scribendo, nunc palam & in aperto coram Celsitudine vestra Regia prædicando, proponendo atque exhortando ad Ecclesiæ ipsius vnionem, quantum Nobis Diuinitus facultatis erat datum, eniti & anhelare nullatenus cessauimus. Vnde obliſtente semper & præualente hostis nequissimi versutia, qui in florente Christi agro hanc labem zizaniorum seminauit, seminataque aluit & magis in dies alit, ac radicat, vniuersi conatus nostri, etsi non prorsus irriti cassatique, intentione tamen propriâ vsque adhuc frustrati sunt. *Pacem enim quæſuimus*, ut cum Propheta loquamur, & *ecce turbatio*. Turbati quippe fuimus huc vsque, & pessimorum quorundam nefaria factione impediti. *Accessit eodem*, Princeps Christianissime, vestræ Majestatis Regiæ, sine qua nihil possumus, excusata licentiæ Infantia atque adolescentia. Sed postquam euacuatis iis quæ paruuli fuerant, Clementiæ cœlesti placitum est vos in virum perfectum adducere, & tam atrocis vulneris Ecclesiæ perniciem mente generosissimâ concipere, illico non degener ab Illustribus proavis ad salutem Ecclesiæ & diri vulneris hujus amputationem totis viribus animi intendistis, sed qualiter intendistis, audiant Fideles vniuersi & Christianissimum verè Regem Clarissimamque Francorum progeniem Majorum imitatione agnoscant.

Iam Ecclesiæ rerum status immutatur; jam procedendi ratio in contrarium ordinem reuoluitur, qui exhortari antea à nobis solitus erat, Nos hortatur. Qui se pulsari totiens audierat, nunc vltro ad id ipsum Nos pulsât: & non modò Nos pulsât, sed quod suo jure potest, ut vias & rationes, quibus id fieri possit, sollicitè ac sedulo excogitemus, imperat. Se & sua vniuersa in hujus execrabilis scissuræ refartionem impensurum pollicitus, etsi Regni sui aut Corporis impendium negotium hujusmodi de posceret.

O vocem Francorum Regum & Christianorum omnium Christianissimo Principe dignissimam! O nostali Rege fortunatos! O in tantis miseriis adhuc habendam felicem Ecclesiam, cui talem Christus Filius Patronum & Curatorem delegit! O vocem summis laudibus decorandam, & omnium vocibus, linguis, præconiis atque sermonibus extollendam! Quam vtinam quaqua versum totus orbis audiisset, vocem, inquam, quâ pacis Ecclesiasticæ zelatores adiuuantur, & prostrati hæctenus reuiuiscunt, quæ flagitiosissimi ejus inimici formidoloso tremore concutiantur, curis atque angoribus deficiunt, quâ Ecclesia ipsa prius sanè gemitibus & mœrore confecta, nunc gaudio lætabunda exultat, se prope diem sperans ab Ægyptiaca seruitute ista liberandam. Quâ postremò Ciues ætherei totusque Chorus supernus gratulatur, Tartarei autem ingemiscunt hostes. *Immensas tibi gratias*, Clementissime Christe, referimus, qui hanc sanctam voluntatem in cor Regis immiseris, utique eam adaugeas, serues atque perficias, obsecramus.

Sed ut ad Mandata vestra, Regum Illustrissime, reuertamur, jussit paterna vestra benignitas, ut vias, modos, & formas, quibus ad hanc concordiam matu-

rius veniretur, per Deputatos nostros solennes, utique viros & discretos cum Majoribus vestris Consiliariis conueniendo excogitaremus. Cui quidem Iussioni pro virili portione gaudenti prorsus animo paruimus, virosque celeberrimos è toto Corpore nostro, probos & valde sincerè ad materiam affectos delegimus, qui Consilium vestrum semel, iterum, tertio & repetitis vicibus adeuntes nihil ab eo audire, quanquam vehementer ad modum institissent, de materia ista potuerunt. Quin potius in omni congressu iidem Consiliarij vestri perseveranter omnino respondebant se nobiscum nullatenus collaturos, neque ad aliud sese delegatos, nisi ad Nos, si quid forsàn dicere aut aperire in materia vellemus, audiendos. Quibus in ea omnino obfirmatis sententia, quia Regia vestra Majestas hinc aberat, ne quidquam nobis obiici ab detractoribus posset, per Nos aliqua ex parte sterisse, quominus vestra voluntas ac Iussio impleretur, vias quasdam, tres numero ad pacem in Ecclesia obtinendam excogitauimus, quas diuturnâ super consultatione grauique digesta deliberatione præmissis, tanquam iustas, congruentes, & maximè pro tunc nobis apparentes idoneas ad pestiferum schisma celeriter eradendum, pacemque in Ecclesia reformandam vnanimi omnium consensu, ne vno quidem in tanto suppositorum numero repugnante, non sine sancti Spiritus, vt credimus, interuentu acceptauimus, probauimus, atque ratas habuimus, non per hoc alias vias, si quæ sunt commodiores seu faciliores, excludendo. Sed tantummodo istas in modum aduisamenti presentando ad dandum occasionem laborare volentibus. Omnis enim via per quam bona atque vnanimis Ecclesiæ concordia posset vsquam similiter obtineri, nobis est eo ipso accepta. Istas itaque 3. vias, *Princeps Christianissime*, Celsitudini vestræ hac presententi Epistola, prætermisissis propter breuitatem temporum ac rerum varietatem præuis earundem disputationibus, præsentamus quodocunque & vbilibet videbitur opportunum, nihilominus explicandas.

Prima igitur via est Cessionis & Renunciationis plenariæ vtriusque partium, scilicet D. nostri Papæ & alterius de Summo Pontificatu contententis ad totale jus illud quod habet in Papatu, vel se habere prætendit: siue Cessio illa, vt aliqui tangunt in manibus vel presentia amborum Collegiorum in vnum conuenientium pro bono pacis fieret, siue in manibus aut in presentia sui Collegij pars quælibet seorsum cederet; siue postremò in manibus aut presentia aliquorum per eos aut sua Collegia nominandorum; siue aliis modis rationabiliter excogitandis. Quâ cessione declarata per veteres Cardinales de futuro Pontifice fieret prouisio pro bono pacis per Collegia amborum. *Et hanc viam, Princeps Christianissime*, ad celer, conueniens & efficax hujus plagæ lethiferæ remedium cæteris in hac nostra Epistola contentis anteponimus, tum propter facilitatem faciendi: sic nempe labores, sumptus, difficultates plurimæ, maxima denique Christianitatis totius vitarentur dispendia; cum propter vniuersorum fidelium vtriusque obedientiæ totiusque in genere Christianitatis in cordibus & conscientis perfectam atque integram absque remorsu aliquo quietationem; cum maximè propter Principum & Regnorum vtriusque adhærentiæ honorem ex integro conseruandum & deuitandum scandalum. Quod iudicio nostro summo perere attendendum pensandumque in hac materia est. Fratres quippe omnes sumus in Christo. Et nonne Domini voce quidquid fratrem scandalizauerit, à nobis expellere præcipimur, etiamsi pes fuerit, oculus, aut manus? Tum propter apparentiam rationum vtriusque partis, qualis nequaquam in schismate aliàs visa est. Tum propter adhærentiam fixam atque radicatam cuiusque partis ad suam vt nulla verisimilis spes sit, aut Nos ad aliam partem accedere, aut alios ad Nostram vllatenus verti posse.

Et profecto ad hanc viam debet eos, vt videtur proprij amor honoris inducere, voluntariosque reddere, ne si discussio fiat, in alterius eorum aut amborum ignominiam res veniat. *Debet & Gregis Christi*, cui se præesse dicunt, lugubris, exitiosa & miserabilis dissipatio, eis non æquo animo, si quid misericordiæ & compassionis habent, intuenda. Debet zelus animarum dicti Gregis, pro quibus, si perditæ sint, ex eorum neglectu, suæ in vltionem reposcentur à Domino (Diuinâ plane contra eos sententiâ, & quam multum attendere & timere debuerant) Debet præterea tam virtuosi operis atque sublimis meriti apud Deum

respectus. Debet nominis gloria, qua ipsi perenni laude succedentibus seculis ex hoc in omnium ore hominum & scriptis celebrabuntur, plus profectò, quam si vterque eorum centum aut ducentis annis etiam virtuosè pacatèque præfessisset. Debet postremo Charitas amplissima, quâ præditi esse debent, quaque pro ouibus suis iuxta supremi Pastoris sententiam, suam etiam animam in casu exponere adstringuntur. Quanto igitur ampliùs in tam horrendo scandalo Gregis sui temporalem suum statum in tam euidenti bono Ecclesiæ resignare. Animaduerso præsertim quod cuiilibet eorum de securo, excellenti & honorifico statu fieret in Ecclesia sicut verosimile est, prouiso. Et de prima quidem via hætenus sufficiant.

Quod si ambo Iuri suo vero vel æstimato tenacius inhæserint, sicut hætenus fecerunt, & hanc viam cessionis plurimum expedientem subire recusauerint, de 2. via Consilij particularis, seu mutæ & submissiue compromissionis amborum in aliquos solemnnes viros, quos ipsi ambo duxerint nominandos, vel in aliquos alios debitè & Canonicè eligendos, tanquam in plenarios definitores Controuersæ, qui sint honorati & authorizati de discutiendo & sententiando: Et si forsan opus esset, aut expediens visum, & per eos ad quos spectat, Canonicè approbatum, de nouiter eligendo. Per hanc autem viam vitaretur Consilij Generalis difficultas, cessaret cauillatio dicentium, quod in illo Concilio Generali D. noster Papa ob ampliorem numerum aliorum, jus suum exponeret discrimini. Per hanc maturior esset terminatio facti, quam nos omnino magno opere desiderare debemus. Per hanc quoque nota omnino peruersæ dominandi ambitionis tolleretur, quam rigorosa nimium & pertinax defensio cogniti etiam juris sæpenumero inducit. Denique subterfugiens viam istam æquitatis, securitatem charitatis & amicitie plenissimam, vehementem de injusto titulo suspicionem suo in omnium animos hominum ingerere videretur. Nam præsumptio Iuris est rationis Iudicio consensus quam æquè si non amplius nocens atque injustus alieni vsurpator æquitatem Iudicij propè causæ diffidens subterfugit, sicut Iustus Innocenti que conscientie securus hoc appetit.

Hujus viæ nobis Christus formam, qui est pax nostra faciens vtraque vnum, nos docuit. Vbi, inquit, duo, vnus scilicet ex vna parte, & alius ex altera, vel tres, in casu scilicet discordiæ, in nomine meo congregati, in nomine videlicet charitatis, concordie & pacis, illic ego in medio eorum sum, ad concordiam reuocans altercantes fratres, & inter se dissidentes in pace reconcilians. Nec valet si quis dixerit Papam nullatenus posse in aliquos huiusmodi se ipsum subijciendo compromittere. Primum quidem nihil ad rem hoc attinet, quia illic neuter eorum se tanquam Papa subderet aut submitteret, sed tanquam in dubium reuocatus de suo vel alterius in Papatu jure: immò quilibet eorum ab aduersâ parte suâ, velut Papatus inuasor & vsurpator ipsius arguitur: & quoad hoc arbitrio se subdere postulatur. Simile quippe omnino, vt videtur in Concilio Generali, si super hoc ageretur, & in parte ista censendum est. Constat verò quod illic neuter eorum vt Papa præfideret. Quare nec etiam istic vt Papa se subijcit. Præterea falsum est quod subditur, Papam non posse seipsum in alterius ditionem submittere. Nunquid Christo major erit: de quo sacratissima Evangelij profiteretur Historia, quia erat subditus illis, Matri scilicet & Ioseph. Matri namque suæ, hoc est sanctæ, quam fidelium omnium Matrem esse constat, si ipse Catholicus est, materno jure subditur. Nisi forsan quis dixerit, postquam sponsa facta est, Matrem esse destitisse. Nunquid Petrum anteibit, cui non ad Evangelij veritatem ambulanti Paulus in faciem liberè restitit? quam Pauli correctionem submissè & humiliter sustinuit. Nunquid & Papatus jure à fraternæ correctionis eximetur lege, vt eidem omnium malorum agendorum licentiam impune donemus? De Deo solo Iob Sanctus id loquitur. *Non est qui dicat tibi cur ita factis?* Caueant, qui hunc titulum soli omnipotentie debitum & sacris Litteris adscriptum in seipso vsurpando transtulerunt. Atque vt ista aliaque dicentes suo ipsorum gladio adinstar nefandi Goliz jugulemus, ab eisdem percuntari libet, jura si quæ habere perhibent, Diuina ne an humana, ac purè positiua sint? Non Diuina profectò aliqua ablaturi sunt, restat ergo, vt positiua sint; quibus, vt ipsi aiunt, non est Papa subjectus, idcirco semetipsum compromittendo sub-

mittens non contra illa ageret. Nihil igitur causæ est, quominus se subicere ac compromittere possit. Et mirum est, quod non vident hoc dicentes se se illi potentia quam coelo æquare volunt, tam apertè derogare. Poteramus rationes multo copiosiores, & ad hanc viam & aliam præcedentem exempla etiam quædam Romanorum Pontificum inducere. Sed quoniam breuitati studemus, & hoc aliàs annuente Altissimo tractare speramus, de eis in præsens tempus dicere super sedemus. De 2. ergo via hæc dicta sint.

Supereft tertia, quam si non superiorum alteri acquieuerint, fraterne ad hoc sedulo & amicè commoniti, velut hujus sacrilegæ discordiæ conueniens nostra existimatione remedium subicimus. Et hæc vtiq; via est Concilij Generalis, aut secundum formam Iuris ex Prælati tantummodo celebrandi, aut quia plures eorum, pro pudor! hodie satis illiterati sunt, pluresque ad alterutram partem inordinate affecti, mixtis vnà cum Prælati ad æqualem eorum numerum Magistris & Doctoribus Theologiæ ac Iuris arbitris, de Studiis solemnibus vtriusque partium Antiquitatis approbatis. Aut adhuc si alicui prædicta prouiso non sufficit, adjunctis vltra præmissa Capitulum Cathedralium & Religionum Principalium vno vel pluribus Deputatis, vt ea quæ tunc decerni illic aut definiri contingeret, essent majori pondere & certiori etiam examine digesta. Et quamvis via ista à nonnullis adulatoribus, ac hujusmodi monstruosæ sectionis fautoribus ab ipsius initio vsque ad ista tempora magis turbandi studio quam veritatis radice, velut inepta omnino repudiata sit, tamen absque fermento affectionis malignæ veritatem intuenti non adeo refellendam esse satis liquidò clarescet. Nam vt ab altiori reperamus, vnde variæ hæreses seculis anteactis in Ecclesiam Christi irruerint, nisi quia ante piissimi Constantini Imperium Christianis Præsulibus in vnum conueniendi licentia interdicta erat. Qua ab ipso accepta vltimorum Conciliorum Decretis hæresis impiæ ac peruersissimæ cum suis assertoribus damnata sunt; sicque Catholica fides intemerata permansit.

Si igitur ad tollendum hoc pestiferum schisma, quod jam propter longam hæresis speciem habet, Inueteratum quippe Schisma, sicut ait Augustinus, hæresis est, non liceat Ecclesiam congregari, repudiatis præsertim viis superioribus, quid restabit? profectò sicut per ignauiam inexcusabilemque negligentiam amborum, de quibus sermo, Præsulumque & Collegiorum suorum jam per sexdecim annorum spatium hoc dissidium perseueravit, ita adhuc per totidem attentâ majori semper inualescentiâ & pacis turbatoribus durare poterit, sicque in obliuionem cum Græcorum dissidio atque in finem seculi perducetur. Quis igitur obuiabit surgentibus hæresibus, & jam eximè pullulare ac in lucem erumpere nitentibus, cum ab altero plectendus ad alterum de facili pro impunitate confugiet? Grassabitur passim & liberè iniquitas, nec erit qui obsistat parti, auescante quolibet partem aduersam suam & fauorem minuere atque hostes suæ concitare. Quod quam verisimile sit, visa experientia de illo perfidissimo Iacobita Ade Diuinæ Majestatis ac Virginis gloriosissimæ blasphematore insinuat. Porro quæ amplior vnquam aut fuit, aut futura est congregandi Concilij occasio, cum vniuersalis Ecclesia in Disciplina, moribus, legibus, Institutis, traditione Majorum ac obseruantia, & vt breui absoluamus, in spiritualibus ac temporalibus funditus per hoc Schisma innumerofque abusus hinc nascentes subuertamus. Et nisi maturissimè piissimus Institutor ac Conseruator eiusdem respiciat impendens aduertens scandala, in ruinam horribilem atque irreparabilem ventura sit. An non hoc inter illa numerandum quæ maximè ad finem spectant? An non satis id arduum, vt super hoc prouiso per Concilium quærat? Serò, fidenter credite Pontifices, remedium quæsisse vos poenitebit. Si non modo dum potestas adest, instantia prope mala aduertitis, quis putatis hoc regimen laturus sit? quis angorias istas & Ecclesiæ mala? quis promotiones istas vtiq; mercenarias indignorum quorumlibet ignorantissimorumque ad Altissimi quæque Dignitatum? fallimini, profectò fallimini, si ista diu licere existimatis, quamuis honores isti dissimulando tacerent, lapides certè clamabunt aduersum vos.

Sed vt jam ad Concilium reuertamur, Christus Dominus noster legem nobis statuens de fratre non recipiendo, si quid fortasse in nos peccauerit, præcepit vt eum primò inter nos & ipsum solos corrigeremus; deinde si non audiat, testes

testes aliquos nobiscum assumamus. Et tunc si nihilo magis audierit, Ecclesia nunciemus. Cum igitur per tam longa jam annorum curricula neuter alterum nec se solo audire, nec testibus adhibitis voluerit, quin etiam nec spes vlla audiendi reliqua sit, quid jam restare videtur, si Christi præcepta impleamus, nisi illud dicere Ecclesie, Concilio Generali conuocato, quam si ipse vel alter audire recusauerit, aut ipsius iudicio nequaquam obtemperare, planè & liberè cum Christo faciemus, eos Ethnicos & publicanos habendo. Quod si dixerit alter se nondum sufficienter fratrem suum præiis illis monuisse correptionibus, suus certè imputetur neglectus. An turpitudinem suam allegatam sibi suffragari putat? Nonne sibi satis ad hanc concessum est spatij excusationem? haud dubiè in peccato isti sunt, & subeundæ æquitatis obliquè subterfugia anilibus ineptiis similia quarunt, nec à viris aut grauibus, aut peritis audienda.

At quàm friuola multa Concordiæ Turbatores ex aduerso objectant? Quomodo, inquit ipsi, Papa noster Canonicè electus jus suum clarum adducet in discrimen, & illud de quo constat, in dubium reuocabit? quid clarum vocatis? certumne an verum? Si verum, cum hæc veritas nunc sub modio lateat, nec à tantis Catholicis cerni possit, eam super candelabrum per Concilium ponite, vt omnibus qui in domo sunt, eluceat. Si certum, videte ne verbo abutamini, qui id certum appellatis, de cuius obscuritate atque ambiguitate tanta semper fuit, & est apud tantam fidelium portionem consensus. Linccos-ne habere oculos soli credendi estis, cum reliqui more talpæ cæcati sint, quidque verum aut certum sit in tam terra caligine plurimis hebescentibus tam perspicuè cernitis. Sed esto, certum verumque sit illud, quod certum vnicuique esse prædicatis, respondebit enim vobis aduersarius vester ita esse dicentibus, Iudicium rem istam deponere, nec fidem vestris dictis se vilo pacto habiturum, qui contendens contra eam pars estis. In iudicium itaque descendite. Quid enim vultis, Nobis inquit Aduersarius vester, ille quem Papam dicitis aut iure suo fidit, aut diffidit. Si diffidit, modicè ponderandum est iuris alterius discrimen. Nam & alij meritò diffidere habent. Si confidit, non confidat in Domino, & Dominus Iustitiam suam tuebitur nec fluctuare permittet. Iacta, inquit Psalmista, curam tuam in Domino, & ipse te enutriet, nec dabit in æternum fluctuationem Iusto. Et præsertim cum pendente Concilio pro Iustitiæ habenda declaratione fiunt à cunctis fidelibus ex Indicto Ecclesie orationes deuotæ apud Deum, & processiones crebræ ac solennes: quæ quidem eximij erga Deum meriti reputandæ sunt, si non fallit Scriptura, quæ de vnicò etiam Iusto ait, *multum valet deprecatio Iusti assidua.*

Postea non valet quod plerique dicunt minorem multo numerum Concilij pro vna partium, & maiorem pro altera staturam. Primò quidem, quia Spiritum sanctum Concilio assistere, ipsum quoque dirigere piâ fide credimus, quem non est verisimile ipsum errare, siue in hac Christianæ pacis materia, quin potius scelestorum carnaliumque linguis hominum varietatem etiam sibi ipsis odiosam loqueretur ac patefaceret sicut olim per os Saül & Caiphæ & Balaam, licet multum peruerforum, veridicè prophetauit. Deinde malæ mentis est & carnaliter nimium sapientis sic malè de hominibus suspicari, vt quilibet veritate dilucidè patefacta contra agnitam etiam veritatem pro ea parte pertinax & obitatus maneat quam ante discussionem secutus sit.

Quid quod S. Gregorius tantus Ecclesie Pastor se 4. Concilia Vniuersalia tanquam 4. Euangelij libros venerari & colere profitetur, quod minimè affirmaret, si ea errare posse tam facile, sicut hi dicunt, crederet. Sed fac vt errare possint, quandoquidem hi erroris Seminatores hoc volunt, quid tardius è duobus creatis ire putemus, aut hunc vel hunc se Papam dicentem, aut Concilij totalis sententiam super definientem? non tanta impudentia quisquam erit quin Concilium in hoc remotius ab errore abfuturum dicat? Minus igitur discrimen est Concilio credere in hoc casu, quàm partibus.

Sed jam iterum aliud ab æmulis audimus obstrepi. Quis, inquit, dabit auctoritatem Concilio? in promptu responsio est, eam dabit consensus omnium fidelium. Dabit Christus in Euangelio dicens, vbiunque duo vel tres in nomine meo eritis congregati, super terram, &c. dabit & Domini iussus ad Moysen in Deuteronomo, Si, inquit, difficile & ambiguum apud te Iudicium esse perspe-

xeris & videris verba variari, venies ad Sacerdotes Leuitici generis, quæresque ab eis qui iudicabunt tibi Iudicij veritatem. Quid autem reperietur disensione ista magis difficile, magis ambiguum, magis in verbis varium? vbi non modò verba varia currunt, sed contraria penitus & inuicem pugnancia. Nec hoc modò inter paucos, sed inter pœne æquales orbis Christiani partes, alteraque amplior est prætendente; & altera quæ sanior esse potest, super viâ istâ Concilij Generalis hæc dixisse sufficiat.

Hæ igitur sunt tres viæ, Princeps Christianissime, quas in hujus funestæ disensionis medelam tanquam Nobis primâ fronte visas maximè congruas excogitauimus. Quas idcirco nunc breuiter summarieque attingendo perstrinximus, quod spatium de eis, ac de tota in genere materia Tractatum constituere decreuimus, in quo enucleatius, latius & subtilius rem, si Dominus iuuerit, explicare conabimur. Cæterum vnum illud audacter asserimus, aliàs satis probandum si opus sit, si alter dissidentium aut vterque vias tres expositas inire obstinatius refugerit, nec aliam idoneam vel alias obtulerit, eum velut Schismaticum, pertinacem, & quod ad id consequens est, hæreticum, nec Gregis Christi Pastorem, sed direptorem potius ac Tyrannum iudicandum censemus; sicque eius deinceps nec iussis obediendum. Nec eidem regiminis vlla administratio, imò nec patrimonium Ecclesiæ quo vtatur, relinquendum. Ipse quoque ab ouili Iesu Christi, non vt ouis aut Pastor, sed vt lupo infestissimus penitus abigendus est, pœnisque acerbissimis Schismaticorum plectendus; nec in terra viuentium, sed cum Dathan & Abyron nequissimis schismaticis portio eius habenda. Quippe qui Gregis Pastorem se dicitans non ad debitam ipsius adunationem, sed magis ad perpetuam, quod in se est, dissipationem dispersionemque tendit, lupique partes potius quàm Pastoris exequitur. Nihil de ouium nece, jactura vel incommodis cogitans, dum ad propriam replendam ingluuiem succus & sanguis pecorum abundè suppetat.

Iam verò prudentissimi Salomonis Iudicium nonnihil ad rem attinet, qui anuente altera mulierum, vt puer de quo certabant, medius diuideretur, altera quæ super hoc erat maternis commota visceribus, exclamante: *Date potius illi & non diuidatur puer*, eam verè matrem conjecturâprehendit, quæ tam crudelem pueri sectionem videre exhorruisset, & maternum antea jus abdicare quàm amarissimum nati aspicere maluisset interitum. Quis enim dubitauerit Regem sapientissimum Salomonem proposito sibi casu dicturum fuisse eum verisimilius verum Christi Vicarium & Ecclesiæ Filium, qui propriam Matrem suam Domini sui Sponsam tenerrimè ab eo dilectam suæ commissam fidei, & eam integram seruet inuiolatamque non modo diuidi molestè tulerit, sed iniquorum manibus violentis jam grauissimè fauciam, laceram ac discerptam redintegrare quamprimùm & sanare totis viribus animi curauerit. Etiam si hoc agendo in exheredationem sui totalis status, immò & vitæ propriæ periculum venire deberet. Eum verò si quis talis esset, viperinum meritò Filium Matris latera prope corrodentem, qui hunc languenti in modum Matri, jamque nimio dolore & morbi longitudine paulominus absumptæ non solum omnino remedium quæserit, cum plurima tamen perfacilia sint, verum insuper Medicos miseratione motos optima medicamina atque electissima gratis etiam volentes adhibere, rejecerit, Matrem ipsam languore tabescere magis volens, quàm temporalis aliquid detrimenti se propter eam passurum.

Ad pacem ergo istam & salutem Ecclesiæ almæ parentis vestræ, *Princeps Christianissime*, totis animi medullis, sicut facere cœpistis, incumbite, ægrotæ medicamini, respicite desolatam, oppressæ miseremini, indignissimè dejectam alleuate, imbecilli prætermo dum & de grabato surgere vix valenti auxiliarem dexteram porrigite. Assiduis suspiriis, querelis & gemitibus opem vestram implorantem non vltra jam audire differatis. Postponite curas omnes temporales, quantumlibet fructuosas aut vtilis. Hæc vna causa cæteris omnibus anteponenda est, quæ cætera prosperum magis exitum habebunt, & decus Regni vestri vobis & Regno eidem, ac Clarissimis vestris progenitoribus partum seruabitur. Mementote vos solum Principem Christianissimum nomen non otiosum tenere, sed quod in omnibus semper Ecclesiæ angustiis ei majores vestri præsidium ante

alios tulerunt. Nolite Priuilegium tam nobile, titulum tam magnificentum amittere. Non sinite hunc honorem vobis à quoquam auferri, aut alterum in isto vos ante venire. Defendite jus vestrum, defendite nomen, defendite decus. Moueat vos omnium Catholicorum & fratrum in Christo vestrorum expectatio, quæ tota in re ista de vestra persona pendet, omnes tum Principes Catholici, tum cæteri vestram in hoc negotio manum præstolantur, tanquam ejus cui jure, consuetudine, potentia, cæterisque adminiculis, magis istud debitum. Moueat rei ipsius præclara & percelebris ac perpetua laus, per quam vestri memoria sempiterna vocabitur in ore hominum. Immo & illud maximè vos moueat, quod tam egregij gloria facti vsque in diem istum, quo puerilem ætatem exuistis, & ad decus & famam vestram diuinitus quodammodo factum esse videtur, vt debitus vobis honos aliò transiret. Moueat acceptissimum seruitium, quod ex hoc opere Deo præstabitis, quo reuera nullum maius, gratius, excellentius præstare potestis. Moueat denique Matris miseria: tot, tantæ ac tam inauditæ, vt vel saxum emollire possent, quæ ex hoc diabolico Schismate ortæ sunt. Diabolicum equidem justissimè dixerimus: quoniam sicut in pace factum est locus Christi, sic in tanta discordia locum oriri Sathanæ necesse est. Ipse enim est, qui seminat inter fratres discordias, qui Ecclesiam Christi turbulentis seditionibus disperdere ac conturbare nititur. Sic namque illud Christi de se dictum, *Omne regnum in se ipsum diuisum desolabitur*, illud quoque Sallustij Clarissimi Romanorum Historici *Concordiâ parua res crescunt, maxima discordiâ dilabuntur*. Quodcumque verum utique sit, nunc proh dolor, plus nimio experimur. Quid hoc ante hoc Schisma, Schismaticisque præambula, Ecclesiâ florentius? quid minus, quid splendidius, quid locupletius, quid honoratius tam grandi exuberabat bonorum copia, vt mole etiam sua laboraret. Postquam verò clades ista Schismatis damnatissimi introiit, pro libertate seruitus & durissima seruitus, pro diuitiis egestas, pro specie deformitas, pro honestate dedecus, pro eminenti gloria vilis atque abjecta contentio pro Ecclesiæ & bonorum eius tutela, prædæ, rapinæ, spolia inuaserunt. Et quare hoc? quia nimium indigni atque improbi homines ad regimen Ecclesiæ euecti sunt & plusquam quotidie euehuntur: quibus nihil sancti est, nihil pensi, nihil honesti curæ sit. Suis tamen flagitiis & libidine pascuntur atque delectantur, exhauriunt Ecclesias, Religiones dissipant, Monasteria spoliant, sacras passim domos in vastitatem redigunt, vt suæ cupiditati sacrilegæ nunquam satis fatiandæ de Christi patrimonio sui pretiosissimi sanguinis effusione conquisito satisfacere valeant, sacraque aut profana, è quibus quæstus aliquis aut pecunia pendeat, promiscue habent, exactiones grauissimas, maximas, intolerabiles pauperibus Ecclesiæ Ministris imponunt, impiissimos homines atque inhumanissimos ad colligendas eligunt, qui nemini parcant, nullius misereantur aliàs quàm talibus inopia pressi, quin statim excommunicent, fulminent ac exterminent: quin etiam in baratrum, quantum in se est, detrudant, nisi sibi impositum protinus onus exoluant. Etiam si de silice pecuniam extorqueri oportet, nihil sibi vnde viuant, relinquitur. Mendicos jam Sacerdotes & vilissimis insuper officiis, profanis, secularibus, seruietes vbique videmus. Sacrosanctæ Reliquiæ, Cruces, Calices ipsi, omnia denique vasa sacrificia, si argentea tamen sunt, vel aurea, prouentus Ecclesiarum ac redditus ad Angarias istas importabiles soluendas multis in locis venduntur. Quot jam labentia Tempa, quot ruentes Basilicas, quot jam æquatas solo cernimus, & multò nimium plures cernemus, nisi Regia vestra sublimitas positus in manu sua prouentibus Ecclesias reparari ac refici inuitis sæpe earum Rectoribus compelleret. Id enim jam publicè queritur aduersus hujusmodi direptorum remedium noua & stupenda Ecclesiæ calamitas. O horribile Schismatis prodigium! jam ouis gregem ipsum à Pastoris insidiis & violentâ oppressione tuetur. O pudendum & infame seculum nostrum omnique posteritati perpetuò damnandum! O miseranda nimium Mater Ecclesia, quæ in ærumnas istas nefario filiorum scelere venisti! O quam malignis diebus, queis hoc videre contigerit, nati sumus? malignis, inquam, si non vestro respectu & opitulatione commutantur in melius. Sed in melius omnia reuocanda vestro, *Rex Serenissime*, ductu atque auspicio speramus.

Quid nunc de Simoniaca hæresi loquemur? quæ in Ecclesiæ Domo sic præsi-

dret, vt jam eius ditioni omnia sint propemodum subiecta, & sine cuius interuentu pauci gratiæ quidquam nisi valde difficulter obtineant, sed qui eam aduocatam habuerint, non lite, non iudicio, non difficultate aliqua terreantur. Verum in aurem viramvis otiosè, si velit dormiat, quia pars sua tuta est, & formatis fluctuum turbinibus ipse in portu nauiget. Hæc est, quæ Beneficia, quæ alicuius omnino emolumenti sunt, impurissimis quibusque, dum tamen opulenta sint, distribuit, maximeque vt sedula dispensatrix circa Pastorales curas inuigilat, quæ pauperes aspernatur, nec vlla promotione quantacunque doctrina polleant, dignos censet. Immo quò plus sunt litterati, eo magis vt plurimum sunt sibi odio habiti, quia liberius eam redarguunt, quàm alij: nec suo patrocínio in vllis Beneficiis assequendis vti velint: Et quod iniquissimum est, nec satis exaggerari verbis potest, hæc est, quæ damnatissimâ corruptelâ Sacramentorum omnium mysticas collationes, & præcipuè ordinum ac pœnitentiæ turpi detestabilique quæstu vendit: ac per hoc ineptissimas vilissimasque personas sordida cupiditate ad honores Ecclesiæ & Gradus admittit in grandem ignominiam Ecclesiasticæ Dignitatis.

Quid de Diuino cultu ex hac cruenta Schismatis pernicie vbilibet imminuto, atque in locis plerisque prorsus deserto queremur? Quid de morum Disciplina, Episcoporum Ecclesiæ virtutibus, quæ sic in obliuionem, inque omnia vitia mutata sunt, vt vix præcedentes Patres si redeant, vix eandem Ecclesiam, quam ipsi dudum rexerant, quamque Christus instituit, esse putent, nullis virtutum suarum reliquiis, nullis vsquam vestigiis, immo nec vmbra tenui ibidem relicta. Omitramus Ecclesiæ Libertates ereptas, veteres immunitates obliquatas, Patrimonium denique distractum, dilapidatum, abalienatum. Ista, inquam, omittamus, quia temporalia sunt, quanquam maiora isti hæc temporalia ducunt. Ad fidei Catholicæ detrimenta & scandala, quæ nos maiora ponimus, veniamus. Irrident, Rex piissime, Religionem nostram sacrosanctam, talem in ea videntes scissionem, Canes Ægyptij, mordent, accusant, blasphemant, inde se commodissimam gaudentes occasionem in eadem insultandi reperisse, quæ sit in seipsa diuisa, ac in propria viscera cæco furore sæuienda semetipsam conficiat & destruat. Huiusmodi fideles oppugnant. Hinc Hæretici irruunt, qui jam venenatum caput extollere vehementer nullo vindice cœperunt, & in complurimis locis hæreses perniciosas, etsi non adhuc patenter, tamen latenter seminant, & vt Cancris quotidie magis serpunt. Sic in fidem Catholicam defensione vacuam & domestico bello se continuè prosequentem atque consumentem vndecunque fit imperus.

Sed quid vniuersa mala ex hoc horrendo schismate nascentia complecti nitamur? Res nobis & cuiusque impossibilis est. Quis enim tanto præditus ingenio, aut tanta eloquentia decoratus, qui angustias, ærumnas, calamitates singulas, quas Ecclesia sustinet, non dignè vt res postulat, deplorare, sed nominare valeat aut referre? quid nominare dicimus? cogitare potius dicamus, aut mente capere. Tanta est miseriarum ac molestiarum moles, tanta magnitudo, tanta congeries, vt & mentem præsentium effugiat, & nasciturorum fidem credulitatemque vincat.

Obstupescunt certè posteri nostri, mirabuntur & horrescent tantorum immanitate flagitiorum legentes, si hæc ab aliquo mandata sunt. Quæ mala cum atrocita adeo sint & suprema, vt jam nihil addi posse, quo vltius crescant, videatur, tamen peiora imminet, & in deterius semper res procedit. Nam qui dies posterior non priore deterior? quæ lux præcedenti non aliquid maliciæ agglomerat? Omnia in dies mala augetur. Noui modi obsistendi Ecclesiæ vniõni per perditos ac nefarios homines Diabolo suggerente quotidie oriuntur, nouæ astutiæ, noua molimina. Qui quoniam non aliàs se id posse arbitrantur, quod cupiunt efficere, nisi ante omnia cæterosque veritatem sibi maximè pestem enunciare solitos vbique infamant, totos virium suarum & astutiarum nervos in nostram delationem moliantur intendere.

Itaque apud vestram, Rex optime, Majestatem, itemque apud maximos Proceres Regni vestri, qui vobis claro sanguine conjuncti sunt, coram quibus veritatem nudare soliti sumus, non cessant dies ac noctes in Nos ore venenato

machinari, nunc contra D. Papam Nos aliquid velle loqui confingentes, pro
 cuius certè honore plus quam ipsi, Nos loquimur; nunc arbitrio nostro omnia
 Regem velle, si permittemur, & præsertim Ecclesiam. Nam quod nos de stul-
 titia & præcipiti temeritate etiam culpauit, ipsum sanè existimamus, sermoni
 appetito inuidentes, sapientia huius mundi stultitia est apud Deum. Et iterù, quæ
 stulta sunt mundi, elegit Deus vt confundat sapientes. Suam ergo sibi habeant
 prudentiam, & cum illis numerentur, de quibus apud Prophetam, prudentes
 sunt vt faciant mala, bona autem facere nescierunt, nostram nobis stultitiam,
 quam suæ anteposimus Sapientiæ, relinquunt. His & aliis multis detractionum
 moribus, *Princeps Illustrissime*, mordent dente maledico apud vos famam no-
 stram, sicque suis mendaciis, dolis & machinamentis à veritatis luce per Nos
 auribus vestris instillanda rejicimur, ne vllam audientiam in vestro conspectu ob-
 tinere, nisi perrarè possimus. Ita fit vt in errore & veri ignorantia vos veluti ca-
 ptiuatum detineant ad dissimulationem & impedimentum rei. Tota etenim eo-
 rum eò tendit & spectat intentio, tota mens, totus conatus, vt eiusmodi friuolis
 sermonibus tempus teneant & negotium differant, quò diuturnius possint Ec-
 clesiæ spoliis sic turbatæ incrassari. Magnas quippe dignitates & crassa Beneficia
 nunc turbata Ecclesia assequuntur, quas integra ac vnicà nunquam adipisci posse
 & meritò confiderent. Vnde & eorum vulgatissimum extat vsu prouerbi-
 um, *Optimum esse factum piscari in aqua turbida*. Quorum idcirco naturæ audienda ra-
 tio est, nuncque toleranda, quod vias omnes repertas quamlibet exactas & com-
 modas calumniari student, cum nullas tamen penitus alias afferant.

Quod verò Nobis imponunt, nos arbitratu nostro omnia regere velle, nisi
 obuiam iretur, faciunt quod fuerunt, impudenti mendacio nec colorato vtun-
 tur non Ecclesiam regere, sed regi volumus: ipsi verò non regere, sed vexare,
 lacerare & omnino dissipare volunt. Quod quia dissimulare aut æquanimiter
 ferre conscientia ipsa ac veritate cogente nec volumus, nec possumus, inde in
 Nos configitur hæc culpa in tanto Ecclesiæ periculo. Vbi & laxa clamare debe-
 rent, nos mutos esse conuenit? Timeremus profectò de scientiæ talento abscon-
 dito à Domino veniente redargui, quis vllus jam remedio locus erit, cum graui
 confusione vniuersa depereant, si tam malè agitur ab ignaris, & scientes quidem
 agendi generaliter vt subducto loquendi elingues esse oportet? quid ager nostra
 illa prædicandæ veritatis tanto sudore quæsitæ licentia? Quid operabitur, quan-
 do suum expendebit officium? si nunc nequit. Quando vociferabitur, si modò
 reticet? quando se exeret, si nunc recondita manet? *Clama*, inquit Prophetæ, *ne-
 cesses, & neque metuas à facie eorum, quia ego tecum sum. Proinde vos obsecramus,
 Princeps Christianissime*, vt hanc sacratissimam vnionem aut per alteram viarum
 superius expressarum, aut aliam vel alias idoneas per Consilium vestrum, si istæ
 forsitan minùs sufficient, cogitandas sollicitè vigilando intendere & quam maturè
 velitis, obsecramus. Præterea oramus obtestamurque in charitatis Christi
 visceribus, per amorem eximium, quem ad filiam geritis, semperque gessistis,
 per salutem Ecclesiæ & Religionis Catholicæ, quâ pro modulo nostro vna vobis-
 cum flagramus, per insitum illi veritatis audiendæ generosum affectum, cu-
 jus vos amatissimum esse scimus, ne animum inducatis oblatratoribus istis, in
 nostræ famæ, nominis aut honoris detrimentum nobis prius non auditis in ali-
 quo assentire, vel sinistrum quid de nobis ex talium fallacissimo relatu, quoniam
 obinde malam sui suarumque oblocutionum opinionem ingerunt, qui nunquam
 palam contra Nos & apertè, sed in angulis potius & latebris obmurmurant, solâ
 confisi nocte nec audentes cum noctuâ in clarâ luce versari. *Qui*, inquit Salua-
 tor noster, *malè agit odit lucem*, & causam quare, subjicit, *quia in luce manifestan-
 tur opera eius*. Discerpitur enim Bubo aut noctua volucris cæteris confestim,
 vt se in lucem contulit. Congrediantur aperte nobiscum, si quid aduersum Nos
 habent, & Nos certaminis capum nudè armati, clypeo armati veritatis non re-
 fugiemus, licet vitii omnibus & tota mendaciorum officina instructi veniant. De
 ipsius enim opere veritatis confidimus, qui suis assertoribus in Euangelio spon-
 det, *Dabo vobis os & Sapientiam, cui non poterunt resistere nec contradicere omnes ad-
 uersarij vestri*. Nec suspicetur quispiam nos propter vestrum Regium Consilium
 hæc dicere. Non profectò ipsum aliquatenus lædere est animus, sed propter

particulares quosdam malignos homines hæc dicimus, qui *cæca ambitione & fallaci adulatione hujus peitis Schismaticæ nutritores, Vos Princeps Serenissime, Consiliumque vestrum utique prudentissimum seducere & turbare vehementissimè nituntur. Quos forsàn dum opus erit, licet nunc se in tenebris occultent, in lucem & notitiam educemus. Et quoniam manifestâ id exigente hominum malitiâ in hac nostrâ sincerâ veritatis assertionem, quâ pro pace Ecclesiæ & pro cuiuslibet bono, non pro temporali vilâ mercede certamus, quamplurimos Interpretes sinistros nos ingenti verisimilitudine habituros suspicamus, Lectorem in Christo quemlibet & Ecclesiæ filium exoramus, ut piâ intentione, non mordaci reprehensione accipiat dicta nostra, & quid, quare, vnde moti hæc dicamus, prius cum vigilantia intelligat, quàm judicando accuset aut condemnet. Si qui verò vsque adeo contra veritatem pugnarent hostiliter, ut eam clarè agitatum prosequerentur etiam obstinatè, nihil ab illis petimus, sed eos desperatos ac pejerantes in Spiritum veritatis à Deo & veritate derelictos deserimus.*

Sed quia jam satis diu nos cum Nauicula, satisque super fluctibus & sæuissimis procellis agitati vela nostra laborando laxauimus, libet jam portum petere, qui ut nobis liberior tutiorque pateat, quietentem nunc Dominum excitemus, obsecrantes instantius ut quassatam penè vndis ratem suam, nec jam sine sua ope obniti valentem tandem aliquando seruet, ventis & mari imperans, ut possitis turbinibus jam vterius sæuire desistant, quò per placata æquora & dulces immixtas auras Nos cum eâ pacis littus tandiu desideratum quam proxime teneamus, Amen.

Datum in nostra Congregatione Generali apud S. Bernardum, ut moris est, in arduis celebratâ vnanimi Facultatum singularum & Nationum consensu 8 Idus Iunij, vigiliâ videlicet Pentecostes: quo die Spiritus sanctus, Discipulorum in vnum congregatorum illapsus & charitate concordans inundantis gratiæ profusione repleuit: quem & nostro tam concordanti Conuentui eâ horâ adstitisse piâ & verisimili conjectura credimus. Anno Dom. 1394.

Hanc Vniuersitatis Parisiensis deliberationem Oratoris sui ore pronunciatam, & scripto consignatam auribus & oculis Rex accepit; sed eâ die nihil aliud responsum est ab eo, nisi *Rem esse magni momenti, sibi placere zelum & feruorem Vniuersitatis in asserendâ Ecclesiæ pace, illique propediem significaturum quid in hanc rem decreuisset, rediret certâ die, certiusque responsum relaturam.* Agnouit Vniuersitas sibi dari verba. Et licet Rex, Ludouicus ejus frater Dux Aurelianensis, patrii & cognati, Principes alij & Procures ac Prælati, inter quos eminebat Simon Craudaudus Lemouicensis, Patriarcha Alexandrinus, Expostulationem Vniuersitatis læto atque hilari vultu & animo audiuisent, istamque dicendi & loquendi libertatem maximè probauissent tempori, nimirum valde opportunam; nihilominus tamen artibus Petri de Luna Cardinalis, & Ducis Bituricensis factum est, ut Responsum Regium differretur.

Ad diem autem dictam conueniunt Legati Academici definitiuum Responsum accepturi. Et hoc accipiunt Regis nomine, Cancellarij ore, nimirum Regi non placere ut ea de re deinceps agant, aut negotio se immisceant, neue Litteras vllas aliunde scriptas accipiant aut aperire audeant, priusquam Regi obtulerint. Tale Responsum sibi factum iri præuiderat Vniuersitas, monita scilicet & edocta, quid rerum in Curia pro Clemente moueretur. Atque idcirco habitis Comitibus post solemnem deliberationem iisdem suis Legatis injunxerat, ut si tale Responsum daretur, significarent Cancellario *cessaturam Academiam à Lectionibus & sacris Sermonibus, omnibusque aliis Studiorum actibus, nisi & donec iustis eius petitionibus satisfaceret.* Ita referunt Monachus San-Dionyfianus, qui Caroli VI. scripsit Historiam, & Ioannes Iuuenalis de Vrsinis, qui tunc temporis Præfectus erat Mercatorum & in rerum administratione versabatur.

Scripsit quoque anno eodem Nicolaus de Clemangiis suo nomine ad Regem Carolum Epistolam ordine primam, quâ cum adhortatur ut Ecclesiam reformet & Schismati medeatur. Ita nec Academia, nec Academici vllis minis aut terroribus retardabantur à pio pacis desiderio.

EPISTOLA
NICOLAI
CLEMANGII
AD CAROLUM VI.
FRANCORVM
REGEM DE
REFORMATIONE
ECCLIESIÆ.

» Non meum, Princeps Christianissime, fugit animum, quot aduersum me
» calumnias concitem, quantisque me æmulorum morsibus ac latratibus objiciam,

qui humilis atque ignotus sensu pariter naturaque junior tuæ sublimi Celsitu- «
dini de rebus maximis atque arduissimis scribere adior : sed zelus ardentior «
domus Dei , qui me ad hoc aggrediendum dux , monitor impulsorque est , apud «
tuam vt confido Clementiam me excusabit : quæ si aures placidas præbuerit piis- «
que dignabitur hortatibus mentem benignissimam inclinare , linguas ac mædi- «
cæ obtrectatorum facillè despiciam. Quonam vsque igitur Princeps potentissi- «
me , quovsque tandem hanc miserabilem sanctæ Ecclesiæ festionem patiere ? «
Quandiu Sacrosanctam Christi Religionem cachinnis atque irrisionibus infide- «
lium subiacere permittes ? Quovsque domus Dei ædificium sacrosancto pigno- «
re Sanguinis proprij Filij constructum & consecratum & dedicatum tuisq; tem- «
poribus corruiere ac demoliri fines ? Ecce jam ternis exactis lustris , Petri nauicu- «
la horribiliter disiecta dissipatur alternisq; & aduersis flatibus adeo concutitur , vt «
ruptis jam magna ex parte cõpagibus vix sibi cohæreat. Hinc Syllam videt , hinc «
Carybdim. Hinc Scyllæ permittit monstri Canibus lacerari , inde Carybdidis «
capacissimæ dirâ voragine forberi : vix tamen tam longis temporibus de illa tan- «
tis ex periculis eruenda in tranquillumque portum perducenda aliquis cogita- «
uit. Rarus est qui eius vicem doleat , aut de illius sit salute sollicitus. Dormit nau- «
clerus , dormiunt Remiges & in tanto tamque periculoso naufragio torpentes «
fopiuntur. Est sane vt verbo dicam Virgilij , est iste consanguineus Iethi sopor. «
Quis enim nisi sensus inops nauis in tali constitutâ tempestate cum capitis sui peri- «
culo dormiat in ea ? quæ autem alia res hanc plagam crudelissimæ diuisionis Ec- «
clesiæ intulit , nisi sopor ministrorum , ac gubernatorum ? *Seminauerat homo Chri- «
stus bonum semen in agro suo , cum autem iuxta Euangelicam parabolam , dormirent «
homines , veni inimicus homo & superseminauit zizania in medio tritici & abiit.* Ecce «
quomodo feminator zizaniorum tēpus soporis ac negligentæ Colonorum spar- «
genda suæ nequitæ virulenta semina vigilanter explorat ! Noctem quippe quæ «
tempus somni est , & tenebras Princeps tenebrarum diligit , vnde & noctem Pro- «
pheta metuens propter hostiles insidias ad Dominum clamat , *Custos quid de «
nocte , Custos quid de nocte ?* In mari siquidem magno ac spaciofo mundi hujus , «
cantu Sirenum dulci sono delectati obdormiscimus. Hoc est si quis metaphoram «
intelligit , dum rerum specialium blanda & fallaci suauitate nimium capimur at- «
que allicimur , in iisque patriæ oblitum requiem requirimus , quasi in molli strato , «
languido inertique otio torpescimus , & qui vigili ad patriam cursu tendere de- «
bueramus , dulciaque Sirenum carmina perniciosè blandientia furda velut aure «
vitare atque declinare , illis capti & consopiti , tum patriam fugimus , tum in peri- «
culum exitiale pertrahimur : sopitis autem gubernatoribus quis nauem perclitari «
meretur , quæ ductu atque regimine destituta & ventis vndique permissa facillè in «
syrtes & scopulos aut vastos gurgites incurrit. Quomodo autem nauis periclitante «
nos à periculo liberabimus ? si in nauis fuerimus , nobis cum illa pereundum est , si «
autem extra effugerimus , salus nos effugit : cum extra nauem Ecclesiæ nulla sit «
salus. Nisi enim in nauis manseritis , salui fieri non potestis : verba sancti Pauli in «
Actibus Apost. vna nobis est ratio , vna spes salutis , vt & in nauis simus & in illa «
non dormiamus , sed ad nostram & illius salutem sedulo vigilemus ipsosque dor- «
mientes Rectores , voce , precibus , instantia , pulsu denique & ingentis voce «
clamoris excitemus : discipulorum fratrum exēplumque secuti , qui valida iactati «
tempestate Dominum in nauis dormientem trepidi atque contriti excitauerunt. «
Dormiebat autem Dñs corpore , veritatem in se nostræ infirmitatis insinuans , «
mente autem diuinitateque vigilabat qui per seipsum in Canticis loquitur , *Ego «
dormio & cor meum vigilat.* Nautæ autem nostri quibus Catholici est nauigij com- «
missa custodia , non tantum corpore sed mente dormiunt ; suæ curæ , suæ custo- «
diæ , sui oneris atque officij , sui postremo nostrique periculi immemores , quos «
tum vigilare oportuerat illumque diligenter meditari versiculum. *Non dormita- «
bit neque dormiet qui custodit Israël.* Sed si illi in tanto naufragio dormire non me- «
tuunt , nunquid & nos debemus cum illis somniculoso sopore resolui , totamque «
ratem totamque vecturam fluctibus oppressam demergi permittere ? *Hactenus «
Rex Clementissime* , te ab hujus præclarissimi operis aggressu ætas excusauit , som- «
numque tibi aliquandiu pueritia indulsit , nondum ad has res intelligendas con- «
firmatis animi viribus. Quandiu autem ab his curis ætas imbecillior te yacare «

» coëgit, nos ab iisdem etiam vacare & quodammodo secum quiescere necesse
 » fuit, qui sine te duce ac signifero parum poteramus. Sed nunquid qui dormit
 » non adjiciet ut aliquando confurgat? Expergiscere tandem aliquando, *Princeps*
 » *Illustrissime*, confurge somnumque excute; puerilia desideria, juvenilesque cu-
 » ras abjice & viriles cum maturâ aetate induc. *Aggredere ô magnos animi maturus*
 » *honores*. Aperi oculos tuos & vide in quanto versere periculo, in quanto nos &
 » sancta Ecclesia & fides Catholica, primò verò orbis vniuersus. Tuum est his
 » mundi mederi languoribus, Ecclesiæ cladibus subuenire, fidem tueri, pacem
 » quærere, malum furialis schismatis abolere. *Æmulare virtutem majorum tuo-*
 » *rum Illustrissimorum*, qui pro Ecclesiæ defensione nullum laborem recusaue-
 » runt, nullum periculum adire timuerunt. Sit hoc gestorum tuorum quæ te mul-
 » ta gloriosa manent, initium, ut tam faustum prosperumque principium cæte-
 » rorum sit operumque tuorum felix auspiciam. Noli in tua fama & gloria, quæ
 » te terra quæ gentibus incolitur, sublimem prædicat, hanc labem relinquere, ut
 » S. Ecclesia à tuis clarissimis atavis egregiè dotata, potenter protecta, latius
 » ampliata, atque propagata, excellenter ac mirificè illustrata, turpi miserabili-
 » que ruina te Rege corruat. Succurre parenti filius. Rex Reginam adjuua, liber
 » captiuam libera, sospes ægram sana, miles inuictâ fortitudine militanti auxilia-
 » re. Tunicam Christi inconsutilem quam cruenti milites sciderunt, per impios
 » & carnales Christianos nefariâ ambitione laceratam resarcire stude. Nec te
 » labor terreat aut rei difficultas, facilè opus expletur, in quo Christus operator
 » adest: Comes, autor, adjutor, vbi autem ille adjutor erit, si in sponsæ suæ nego-
 » tio non fuerit? quid dico sponsæ suæ, cum suo potius dicere debuerim. Suum
 » namque est quidquid virtutis sponsa, quidquid gratiæ, quidquid fructus, aut
 » bonitatis, quidquid pacis, quidquid salutis, quidquid honoris & dignitatis, quid-
 » quid denique vnitatis, & concordia hæbet. Quis ergo illum non ad futurum suo
 » operi negotioque crediderit, cujus ipse non solum adjutor, sed principalis opifex,
 » motor & ductor est? In virtuoso enim quolibet opere Dei magis dici debemus
 » coadjutores, quàm ille adjutor noster, quamvis utroque genere scripturæ vtatur: sed
 » ille est in omni actione principalior causa quæ cæteras ad agendum præue-
 » nit ac præmouet, & quæ illas etiam in agendo dirigit: cæteræ autem velut Mi-
 » nistræ illi subseruiunt. Inde est quod per Paulum clara voce dicitur, *DEI enim ad-*
 » *juutores sumus*. Summa autem est dignitas Deo seruire, Deique adiutorem esse.
 » Si illi seruire decet quàm eos qui volunt & gaudere & regnare. Hinc est quod ad
 » Reges prophetauit, *Seruite Domino in timore*. Quod autem acceptabilius serui-
 » tium potes facere illi quàm suam ex tetra calamitate Ecclesiam liberare? Pote-
 » rat ille eam continuo solo jussu, imo solo ductu, imo etiam solo nutu liberare, qui
 » omnia dixit & facta sunt, & omnia quæcunque voluit, fecit in Cælo & in
 » terra. Sed non solus hoc vult agere, verum homines in tam glorioso opere so-
 » cios atque adiutores habere, ut inde sibi apud se meritum comparent, & apud
 » homines laudem & honorem acquirant. Vide quantos inde fructus sis consecu-
 » turus, & noli te frustra laboraturum existimare. Incipe igitur ô pugil Ecclesiæ
 » inuictè, incipe feliciter, quoniam vsque ad hæc tua tempora Deus sibi inta-
 » ctum & integrum seruauit, ut perfectum integrumque honorem inde reportares,
 » nec tuorum antecessorum gloriam in Ecclesiæ subuentione fraudaueris. Nec de-
 » futurum tibi hominû crede auxilium. Mox enim ut ad hoc te aspirare vniuerso-
 » rum cœtus fidelium agnouerit, tibi Reges, tibi proceres, tibi exteræ Nationes
 » adjungentur, quæ tuum in hac re fidelissimum ductum jamdudum paratè & vo-
 » luntariè expectant. Quidquid autem singulis erit industria, quidquid virtutis
 » & facultatis & peritiæ, libenter impendere certabunt: adeo cujuslibet fidelis
 » animus hujus boni optatissimi flagrat desiderio votiuisque accenditur ardoribus:
 » procul autem sit à tuis moribus, ut tam pia fidelium vota irrita facias, spemque
 » ingentem in hac materia de te conceptam velut cassam atque inanem euacues.
 » Vnum ausim dicere, cujus mortaliû vtilius fuisse non nasci quàm hujus nefandæ
 » diuisionis fautorem atque alitorem permanere. Nonne autem fautor quodam-
 » modo est, qui in Ecclesiæ pacificatione suam operam suumque laborem vel
 » apertè impertiri denegat vel incerti negligentia dissimulat: nec ista propterea,
 » Rex optime, dixerim, quod de tua Regia Majestate tale aliquid suspicer. Absit

vt de tua optima natura, suo generoso instinctu ad omne bonum inclinatissima tale aliquid sinistram sentiam, sed idcirco hoc dixi, vt si tam infeliciter nati essent homines quod hanc sacratissimam concordiam turbare atque impedire congererentur, apertius videas in quantum se damnationis barathrum præcipitent, ne venenato talium sermone pestiferaque suasionem deludaris. Datum Parisius.

Dum hæc ira se Parisiis habent apud Regiam, Vniuersitas nihil quod sui officij esse posset pro Bono pacis, omittendum rata, scripsit quoque ad Clementem & ad Cardinales Auenionenses triplicemque pacis reducendæ viam, quam Regi obtulerat, significat, obtestaturque vt ad eum serio animum applicent, afflictæ Ecclesiæ misereantur, nec eam diutius tam pernicioso Schismate scindi & diuelli patiantur. Leguntur autem hæc Litteræ in MS. Bibliothecæ Victorinæ notato hisce characteribus: *B. 31. Fol. 23. verso.* Priori hic titulus præfiguratur.

COPIA LITTERARVM D. CLEMENTI PAPÆ VII.
ex parte Vniuersitatis Parisiensis super facto vnionis Ecclesiæ.
Superscriptio autem Epistolæ talis est.

*Sanctissimo in Christo Patri ac Domino D. Nostro Clementi Sacrosanctæ Romanæ
ac vniuersalis Ecclesiæ Summo Pontifici.*

COEGIT nos tandem, *Pater Beatissime*, Christi fides, coëgit Christianæ Religionis Deuotio, coëgit diuturnitas jam intoleranda nefandissimæ peccatis Schismaticæ, quæ magis in dies crescit, roboratur atque inualefcit nemine efficaciter remedium apponente, coëgit miserabilis & horrenda Ecclesiæ sanctæ Dei subuersio ac dissipatio, vt ad quærendam, tractandam, necnon pro vicibus nostris procurandam Ecclesiæ Catholicæ vnionem vigilantem ac sedulo intendere animo, vtque imprimis ad hanc Rem Christianissimum Principem Carolum Regem Francorum Illustrissimum, ac deinde per ejus medium ad ipsum ni fallimur, apertissimum, Beatitudinem vestram suppliciter hortaremur. Mouit ad hoc debitum nostræ Professionis Officium, quo & vestræ & suæ salutis ac totius Ecclesiæ tenemur obnoxij. In Pastoribus siquidem & Doctoribus maximè totum regimen Ecclesiæ consistit. Faciant Pastores quod suum est, Nos certè nostrum docendi, si Dominus annuerit, nullatenus omitemus officium. Quod quanquam omni tempore congruum sit & necessarium, præcipuè tamen hoc tempore quo tam multis angustiis, ærumnis & scandalis per hoc execrandum Schismate Ecclesia arteritur. Ad quid enim Nos docendi licentiam suscepimus, si nunc inter tot grauia Ecclesiæ & fidei discrimina à veritate docenda tacendum est. *Clama*, inquit Propheta, *ne cesses, quasi tuba exalta vocem tuam.* Mouit ad hæc præterea præfati D. Regis Imperium, qui nos ad cogitandas Ecclesiasticæ pacis vias Regiæ Serenitatis edicto, quod minimè præterire nobis licet, excitauit. His itaque aliisque plurimis rationibus, quas breuiandi gratia subtracimus inducti quandam super re ista Epistolam, vtrum tam efficacem quam sincero fidelique affectu compositam Regi ipsi memorato direximus, intentionis nostræ in hac parte plenius & vberius expressiuam: quæ tres Concordiæ vias à nobis excogitatas & tanquam conuenientes approbatas cum suis appendiciis & motiuis complectitur. 1. Via est Cessionis aut renunciationis plenariæ ad totale jus illud quod habetis in Papatu, vel pars aduersa præterdit. 2. Est Concilij particularis vel Compromissi 3. Est Concilij Generalis formaliter aut æquiualemter. Modi autè exequendi quamlibet harum viarum, cum justificationibus earundè factis in dicta Epistola, quantum Epistolaris patiebatur angustia expressi sunt; alias tamen forrasse adhuc magis explicandi. Quam idcirco Epistolam vestræ Beatitudini non mittimus, quod per Regiæ præceptum Maiestatis transmissam esse scimus. Cæterum, Beatissime Pater, nobis ea quæ audiistis erga præfatum Principem pro Ecclesiæ salute & concordie vnione agentibus, & circa tam sanctum opus pium ac Religiosum operam dantibus superuenit inimicus homo, qui antiquis zizaniis noua superfeminando hunc totum laborem nostrum tam salutarem tamque fructiferum extinguere & cassare, licet frustra, molitus est. Et primò quidem tentauit audientiam nostram in Regia præsentia impedire quò

facilius factum rumpere. Deinde ubi hoc ceptum minimè succedere sensit & se penitus elusum de spe decidisse vidit, ad aliam se fallaciam continuò conuertit, & super hac materia perpetuum silentium imperari n̄sult, sed certè dignam nimirum meritamque repulsam retulit, qui à Rege Christianissimo, Christianaque eius progenie tam impium, nefarium, tamque execrabile scelus poposcisset, vt super Religionis & fidei Christianæ materia, super Ecclesiæ sanctæ dissipatione damnabilique iactura Doctoribus Ecclesiæ & lucernis ardentibus silentium imponeretur. Nequam qui hoc cogitauit, nequior qui tam iniquo cogitatu consensit: nequissimus, qui hoc ipsum abominandum facinus explere voluit. *Heus, Pater Beatissime*, iterum Heu, tertio Heu! quod vir Ecclesiasticus hoc audeat? si quis id verbo duntaxat pertinaciter diceret, hæreticum censeremus, & nos publicè fieri id ipsum atque impunè feremus? Deterioris multo exempli sunt facta quàm verba. Beatitudinem vestram talium vindicem esse decernatis, quam & nos in vltionem huiuscemodi malorum appellamus, imploramus atque exspectamus. Nam de modis & remediis per quos suum damnabile propositum obtinere conatus est, quid attinet scribere? noti pœne omnibus nec etiam digni scribi, ne paginam hanc nostram sua sceditate polluant. Et ne erret æstimando secutos esse illos, satis certè scimus eos, sciunt omnes prope modum & mirantur Regni huius Christianissimi accolæ, scient prohi pudor exteræ Nationes: scient, inquam, vtinam non ad vestræ sinceritatis dedecus, vtinam non ad vestræ causæ detrimentum, vtinam non ad totius Ecclesiastici ordinis confusionem, opprobrium & contemptum. Ea propter, *Pater Beatissime*, per fidem integerrimam, per scædus inuolandum, per amorem amplissimum & sanctissimum quem ad sponsam Ecclesiam habere debetis, per Pastoralis vigilantie sollicitudinem, per maternæ miserie dissensionis, aut scandali compassionem commiserationemque, per si quid vestri honoris animo curæ residet, per quam vobis cara est salus animæ, vos hortamur, & iterum iterumque repetentes Charitatem vestram monemus, vt ad hanc sanctissimam concordiam; quæ in manu vestra sita est, non vltra jam prorogando intendatis. Satis jam satis huc vsque cessatum est, satis tepuimus, satis quieuiimus, satis exspectauimus. Exurgendum tandem aliquando ad pacem est, & desides repentelque jam animi ad huius rei aggressum excitandi, nisi Schisma perpetuum, quod Altissimus auertat, in Ecclesia Christi auertere proponimus, quia jam eo ventum est, & in tantam perniciem erroremque res processit, vt plerunque passim & publicè non vereantur dicere, *Nihil omnino curandum quot Papæ sint*, & non solummodo duo aut tres, sed decem aut duodecim, imo & singulis Regnis singulos præfici posse, nulla sibi inuicem potestatis aut Iurisdictionis autoritate Prælatos, quod in quantum detrimentum Rom. Ecclesiæ & totius Ecclesiasticæ policie, immò & Religionis Catholicæ vergat, iudicate, vt Beatitudinem vestram felicibus successibus secundare velit Christus, & eò plus felicibus, quoad Ecclesiæ suæ vnionem majori diligentia vigilaueritis. Scriptum Parisius in nostra Congreg. Generali.

*Deuoti vestrae sanctitatis Oratores
Filij Vniuersitatis studij Parisiensis.*

Ex hac Epistola patet quàm odiosus fuerit Vniuersitati Petrus de Luna Cardinalis fautor acerrimus Schismatis, quem in Consilio Regio incubuisse ait, ne sibi daretur audientia, vtque perpetuum sibi silentium imponeretur. Neque enim dubium est, quin de illo ad Clementem loquatur. Quomodo verò postquam idem Papa factus est, eadem Vniuersitas cum eo egerit, ex dicendis patebit. Iam verò ejsdem Vniuersitatis Epistola ad Cardinales est ejusmodi.

*Reuerendissimis in Christo patribus Decano & Vniuersæ S. Romanæ Ecclesiæ
Cardinalium Cætui.*

Scribimus, *Reuerendissimi Patres*, Domino nostro Summo Pontifici super factæ vnionis Ecclesiæ Litteras hortatorias in hanc formam. Coëgit tandem Nos Christi fides, coëgit Christianæ Religionis Deuotio. Et cætera vt in priori Epistola vsque ad finem. Tum subjungit. *Vos itaque Reuerendissimi Patres*, qui Ecclesiæ Romanæ bases & columnæ estis, in Diuini nominis amore, & supernæ charitatis, Officii & honoris vestri respectu requirimus, hortamur, obtesta-

mur, quod vt laborē hunc nostrum pro hac sancta vnione Ecclesie sincera mente susceptū, quem sacrato Collegio vestro gratum esse arbitramur, fouere & adiuuare, ad prosperumque exitum dirigere dignemini, Dominumque Summum Pontificem, cuius lateri iugiter assistitis quorum ipse consilio in agendis vti debet, monere, sollicitare, hortari, allicere ad hoc opus sanctissimum quantum in eo fuerit, maturē & celeriter exequendum. Quod & Sanctitati suæ & Reuerendissimis Paternitatibus vestris principaliter incumbit, & maximè ipectatum officij debito cum honoris amplissimi dignitate, cui est onus & cura Ecclesie annexa tamen majori profectu & emolumento, quod ab Ecclesia ipsa pro seruitio eidem impendendo percipitis. Et per Dei misericordiam non finite Decus vestrum vlque adeo minui, aut ad hoc rem deuolui, vt per homines laicos atque seculares ad perpetuum vestri & Ecclesie contemptum pacem istam reformari necesse sit; quod proculdubio fiet nisi per vosmetiplos citissimè prouisum sit. Et si nostra industria vobis in aliquo suffragari ad hanc materiam possit, habebitis Nos fideles & constantes tam virtuosos operis Ministros. Nec de nobis quodammodo diffidite, quia non fluctuabimus quæcunque difficultas aut discrimen immineat, etiamsi vitas nostras exponere deberemus, Paternitates vestras nobis honore maximo venerandas ad ea quæ ad pacem sunt Hierusalem cogitanda, complendam visitet & tueatur ille cuius res agitur cœlestis Dei Filius Iesus Christus. Scriptum Parisius in nostra Congregatione Generali.

*Humiles & assidui Oratores vestri Rector &
Vniuersitas Parisiensis.*

HÆ Litteræ, vt dictum est, leguntur in MS. Victorino. Et ad calcem prioris legitur Papam nullum dedisse ad Vniuersitatem responsum scripto, sed tantum ore verba hæc protulisse, *Litteræ istæ malæ sunt & venosæ.* Neque post earum receptionem vllum animo gaudium habuisse: quinimo paulo post factis concessisse, nempe die Mercurij 16. Septemb. anni prædicti 1394. sepultumque fuisse apud Dominam nostram de Donis: Deinde, die Sabbathi quæ fuit... ejusdem mensis Cardinales subiisse Conclauē, & die Lunæ sequenti elegisse viâ Scrutinij Petrum de Luna Cardinalem Vniuersitatis hostem infensissimum, qui se Benedictum XIII. appellari voluit. Redierant verò Auenione Vniuersitatis legati priusquam de morte Clementis nuncius aduenisset, retulerantque responsum quod Pontifex ore protulerat. Super qua Responsione verbali iterum Legatos elegit ad eum Vniuersitas, & hanc illi destinauit Epistolam, vt in eodem MS. legitur.

Epistola Vniuersitatis ad Clementem VII.

PAUCIS abhinc, *Pater Beatissime*, diebus exactis nobis in mentem venerat super procurada pace desolata jam tandiu per hoc ferale Schisma Ecclesie, Beatitudini vestræ Litteras hortatorias mittere, ad id agendum & legitimis de causis vrgentibus, quas in Litteris eisdem expressimus. Et visum nobis fuerat nihil non aggredi posse, quod & Deo placentius & meriti celsioris esset, quod & laudes ampliores & fructus, quod mundo & fidelibus vniuersis optatus, quod denique eidem Sanctitati vestræ gratius esse deberet atque acceptius, quàm si ad hanc vnionem sanctissimam tum juxta nostri moduli portionem per nos ipsos, tum quod nostri proprium est officij, cæteros ad eandem rem inducendo elaboraremus. Verum aliter multò quàm rebamur, euenisse quantum ad id postremum, rumoribus quibusdam, vtinam profus falsis, nobis verò vix credibilibus audiuius. Est itaque huc relatam, cum memoratas litteras parte nostra directas legendo peruidissetis, vos velut eis offensum grauiter, indignabundum & molestè admodum ferentem in verba hæc erupisse, *Malæ sunt & venosæ.* Quod si vanum & fictum est, vt magis credimus, grata vestra Responsio se ad pacem Ecclesie voluntariam monstrans effectu fidem facere debebit, & vt speramus, faciet. Sin verò, quod procul absit, id verum est, & supra modum miramur; & dolemus quod tam indignum facinus patrio excidit ore. Nam proh Dei atque hominum fidem! *Pater Beatissime*, vnde venenum emergit in re ista? labor iste tam sanctus est, materia tam sancta, tamque impolluta, vt ne veneno pollui, nec venenum admittere vllum in se possit, etiamsi quis cuperet infundere,

Nos verò non id cupimus, qui in re hac puro corde, sincera intentione, verâ & inobliterabili ratione, teste Deo processimus, & ad concordiam vsque Deo semper propitio procedemus, ne quis Nos jam tepescere & tædio victos esse suspicetur. Et vt partes Epistolæ percurramus, an illud venenosum est quod labenti Ecclesiæ in ipsius exitio condolemus? quod officij debito & conscientia ducti hunc laborem suscepisse nos dicimus? quod Principem Christianissimum Carolum Regem Francorum ad hoc opus ineundum induximus? quod Sanctitatem vestram ad id ipsum piâ quidem & firmâ charitate commonefecimus? vnde hæc venenosa sunt? non videmus. Si quis acutius cernit in dignoscendis venenis, ab eo libenter multum doceri vellemus, quo acutiores aliâs in deuitandis anguibus venenosis & tutiores effemus.

Cæterum illa forsitan venenosa arguitur oratio, quâ in inimicum hominem tam salubris propositi ac operis, quantum quidem in se erat, turbatorem paululum & non certe pro rei magnitudine induximus. Quod si id vitio datur, quid quæsumus deterius aut magis virulentum est, vel ad pacem Ecclesiæ laborantis viis talibus qualibus impedire, atque tam sanctum laborem funditus exinanire frangere, vel Doctores Ecclesiæ ad ipsius vnionem perseverantem operam impendere, Schismaticisque nutritores, qui verè Schismatici sunt, refellere nondum veritas ipsa, licet grauius oppressa vsque adeo corruit in plateis, vt in dubium adducere illud oporteat. Ille venenosus potius erat dicendus, qui errori Schismaticæ perfidiæ hæresis suspicionem cumulauerit, Doctoribus Ecclesiæ perpetuum machinatus imponere silentium, nec quidquam de hoc ad eos pertinere ausus ore sacrilego euomere. Cui forsitan, dum tempus erit, quantum ad eos spectat, elucebit. Beatitudinem vestram iterum atque iterum in huius rei vindictam imploramus: Quam ad vnionem communem Ecclesiæ, in rursus altera vice instantius, obnixius, humiliter per vberimam Christi charitatem exhortamur. Et non est quod miremini, sed potius ignoscatis, P. B. si fortasse vehementius solito super huiuscemodi re scribimus. In aliis materiis blandiri aliquatenus fas fuerit, sed Catholica veritas, qualis ea quam loquimur & de qua loquimur, fictas assentationes palpantium non recipit. Huc accedunt diuturnitas pestis Schismaticæ cui per tanta tempora non obuiatum est, horrenda impendentium breui fortè scandalorum immanitas, nisi festinum quærat remedium quæ notiora nobis sunt, vt credimus, & ex frequenti audita & fatali futurorum ex rebus jam præsentibus conjectura, quàm Sanctitati vestræ, à qua talium malorum consideratio per falsos adultores & Schismatis nutritores atque continuatores auertitur. Quæ si æquè nobiscum sentiretis, non in dubium vertimus, vos hinc tremendæ plagæ de celeri antidoto prouisurum. Accedit insuper Ecclesiasticorum pœne omnium virorum simplicium, Litteratorum ac Prælatorum clamor & querimonia aduersum Nos nec non Pastores Ecclesiæ, quod tandiu cladis huius detestandam perniciem radicari & coalescere nefario silentio passi sumus. Sed per vos & per Pastores antedictos finem his malis imponi exoptabamus, vt vnde morbus cœperat, inde quoque Medicina oriretur. Quare ignoscite, Pater, ignoscite, si quid forsitan asperius & quod minus placitum aliquibus, in hac re locuti sumus. Non ex odio aliquo maligno conceptu, Deum testamur, sed ex zelo vehementi Ecclesiæ hæc veniunt. Si indigestè quidquam aut insulse, quod sedulo cauisse nouimus, dixissemus, propter zelum tamen, quem habemus, parcendum nobis fuerat, neque sermones nostri per sinistrum Interpretem in deteriore partem detorquendi, aut vlla contumeliæ nobis propter eam causam ingeri debebant. Sed quid plura? De his videant æmuli nostri, quos multos nobis peperit amica veritas, quemadmodum verba nostra arripiunt. Nos sedulo semper animaduertemus, ne quid in eisdem justæ reprehensionis aut veneni inueniant. Supplicamus ad postremum, Pater *Beatissime*, vt super Litteris illis Responsum nobis mittere dignemini, & vestram intentionem in hac parte nobis aperire quoquomodo, vt eidem conformare, quantum facultas tulerit, nos possiviarum, in hacque viâ Domini vnanimis ambulare cum consensu. Si vllam trium viarum, quas nos excogitauimus, acceptandam duxeritis, gaudebimus; si in manibus quartam forte conuenientiore[m] vos habere contigerit, eandem nobis pariter & vicissim patefacere velitis. Nec enim facere credimus vos ad quem

summa hæc rerum ante omnes mortales pertinet, per tot annorum spatia absque viæ alicujus cogitatione atque inuentione sterisse. Beatitudinem vestram Christus ad suæ Sponsæ longa jam ægritudine tabescentis ac extenuatæ vniionem inspirare, promouere, & adiuuare dignetur, Amen. Datum Parisius in nostra Congregatione Generali.

Iam obierat Clemens, vt dictum est, cum Litteras istas ad eum destinauit Vniuersitas, ignara scilicet tam præcipitis mortis. Nam ille post acceptas Priores Litteras, vt vidit Cardinales fere omnes, excepto Petro de Luna, subscribere Inuentis, seu, vt vocant, Facto Vniuersitatis, iracundiâ & anxietate correptus paucis post diebus obierat Auenione subitâ apoplexiâ, magno Reipubl. Christianæ bono, si successorem non habuisset.

Cæterum quàm multa suo statu indigna passus sit Clemens, non tantùm à Principibus, sed etiam ab eorum Aulicis & Domesticis ac familiaribus, veritus nempe, nisi eis quidquid peterent, indulgeret, ab eis se desertum videret, docet Nicolaus Clemangius testis oculatus lib. de corrupto Ecclesiæ statu cap. 27. sub finem his verbis. Quid Clemente nostro, quoad vixit, miserabilius? qui ita se seruorum Gallicis Principibus adjecerat, vt eas ferret injurias & contumelias quæ sibi quotidie ab Aulicis inferebantur, quas vix deceret in vilissimum mancipium dici. Cedebat ille furori, cedebat tempori, cedebat flagitantium importunitati, fingebat, dissimulabat, largè promittebat, diem ex die ducebat, his Beneficia dabat, illis verba. Omnibus quos aut assentatoria aut ludicra in Curiis acceptos fecerat, summopere placere studebat. Eosque Beneficiis promereri, quò talium patrocinio, Minorum gratiam & fauorem assequeretur. His itaque & luuenibus nitidis & elegantibus, quorum consortio maximè gaudebat, singulos fere vacantes Episcopatus, cæterasque præcipuas dignitates imputam foueret, Denique vt Principum beneuolentiam facilius assequeretur, assentam foueret, fotamque conseruaret, conseruatam amplificaret, plurima vltro donaria atque xenia illis dabat, quascunque super Clero exactiones petere voluissent, annuebat vltro, sapius etiam ingerebat. Sicque omnem Clerum secularium Magistratuùm dispositioni ita subijciebat, vt Papa magis quilibet eorum, Papa quàm ipse putaretur. In hac tristissima seruitute, non dico præsentia, tria vel supra temporum lustra cum incredibili Ecclesiæ attritione consumperunt.

Antequam autem ad successoris Gesta transeamus, operæ pretium esse videtur referre quanta omnium Gentium alacritate, studio, gaudio & fauore excepta fuerint nuntia propositi & deliberationis Vniuersitatis Parisiensis. Vt enim fama percrebuit eam ad Regem & ad Papam ipsum scripsisse Litteras feruoris, amoris, fidei & constantiæ indices, treque vias pacis proposuisse, multi Principes & Vniuersitates quoque studiorum ad eam Litteras congratulatorias per celebres legatos miserunt, exhortantes & rogantes, vt quo pede cœperat, pegeret. Extant nonnullæ ejusmodi Litteræ in eodem MS. Bibliothecæ Victorinæ, quas hinc Annalibus inferere non pigebit. Imprimis ergo Coloniensis Vniuersitas sic ad eam scripsit, vt legitur ibidem, & in tomo 6. Spicilegij Dacheriani.

Reuerendissimi Patres, Magistri, Dominique præcipui, suadet æquitas vt justum & opportunum, jubet charitas vt sanctum & meritorium, dicit ratio velut expediens & congruum quodlibet perspicuæ sapientiæ studium, quælibet scientiarum Scholasticæ virtutum sanctæ Matri orthodoxæ compati de verè viscerosæ miserationis affectibus in aduersis, maximè de execrabili & nunquam satis defendâ, proh dolor! Schismatis Ecclesiam Dei nunc disturbantis diuturnâ nimium perdurante, prouidisque conatibus ad eius extirpationem vigilantius anhelare. Sicut de vestris Circumspectionibus inchoata atque collaudanda nuper in Domino gratanter accepimus iudicia, quæ nouissimè pro cessatione Schismatis & vniuersalis Ecclesiæ vniione Regalem Francorum Celsitudinem modis, mediis, & monitis salutaribus propulsasse famatur, prout hoc ad Nos famæ communis deduxit opinio, necnon fidelium & veridicorum nobis assertio gratuita reseruauit: quæque pacis hortamenta vestra salubria Celsitudo Regia placidius acceptasse, & ad cooperandum se piis conatibus obrulisse ac spondidisse refertur, De quibus Deo Gratiarum referimus actiones, qui vestras affectus &

LITTERA
COLONIENSIS
VNI
VERSITATIS
AD
PARISIENSIS
SEM.

prudencias illuminet & confortet, vt ab incepto non desistatis, donec saluber & Deo gratus in eo quod agi videtur, consecutus fuerit effectus. Et vtinam dudum semota sublimium potestatum pariter & sapientium titubante desidiâ, diligentia non defuisset in præmissis exacta? Quapropter licet fateamur opus non fore soli lucem superaddere, vel docere Mineruam, scientibusve legem per manum loqui & calamum, nihilominus quia scriptum est, *Da occasionem sapienti, & addetur ei sapientia*, & vt humiliter cum paupercula minutum mittamus in Gazophylacium, ad S. Matris Ecclesiæ vnionem constanter asserimus & incontaminatè sentimus, quod nulla sanctior, nulla celebrior, vel salubrior via, quàm vt neque à dextris neque à sinistris, sed viâ Domini Regiâ gradiendo, rejectis, quæ Schismatis ab initio credimus viguisse, sinistris infirmationibus ac partialibus affectibus, satagatur sinceris mentibus, conscientis puris, fide & charitate non fictis, vt misericordia & veritas obuient sibi, *Iustitia & pax osculentur*, & sic humana sapientia D. Sapientiæ atque prudentiæ inuincibilis adinstar vincat malitiam attingens à fine vsq; ad finem fortiter. Venerabiles igitur Diuinæ & humanæ scientiæ Professores, sic quæsumus rogate quæ ad pacem sunt Ierusalem, sic in præmissis armaturam Dei induite, sic zelo pacis & iustitiæ vt filij lucis ambulate, quod laudabilia vestri zeli memorati primordia in eo qui est Alpha & Omega, per sancta & legitima media concludi sine felici mereantur, & non obstante quod in conculsè de Iustitia D. nostri Summi Pontificis D. Bonifacij Papæ moderni nullatenus ambigentes æstimationum vestrarum noscimus aduersa sentire. Supplicamus tamen si quid iusti ac sancti vestris circumspectionibus Dominus inspirauerit ad intentam conclusionem vnâ cum inchoatis mediis ac intentionibus vestris plenioribus rescribere non tædeat, sed more Sapientum placeat communicare, & si quid boni ad ea quæ sanctæ Matris Ecclesiæ memoratam concernere videantur vnionem, mediis iustis ac licitis secundum Deum & conscientiam bonam saluâ semper fide sincerâ atque iustitiâ cooperari possemus. Ad hoc promptos nos & beneuolos, quantum ad nos pertinere potest, offerimus, & obsequium Deo præstare crederemus, qui vestras Reuerentias sancti Spiritus gratia in præmissis confirmet & dirigat in longitudine dierum feliciter & votiùè. Datum Coloniae in Congregatione Generali super hoc apud Ecclesiam FF. Minorum specialiter celebrata an. D. 1394. die 5. Iulij sub sigillo nostræ Vniuersitatis.

Rector & Vniuersitas Studij Coloniae.

In MS. San-Victorino leguntur Litteræ Vniuersitatis Parisiensis, quibus illa gratias agit Coloniaensi ob communicationem suarum, significationemque propensi animi & affecti pectoris ad opus Ecclesiasticæ pacis: eam tamen redarguit, quod ad Bonifacij partes transferit. Tales igitur sunt.

Litteras parte vestra, *Magistri venerabiles*, nobis directas vidimus, quibus nos ad virtuosam perseverantiam solidamque constantiam in re per nos inchoata super facto vnionis S. Matris Ecclesiæ hortamini: quanquam labores nostri aut conatus, & vt ea appellatis, hortamina salubria satis prosperè cesserint, huc vsque apud Regiam Francorum Majestatem gratias Deo agitis. Id enim vobis comperitum fide dignorum relatu & volante jam fama aurâ didicistis; præterea supplici pace omnipotentis Christi clementiam exoratis, vt nostros affectus dirigendo illuminet confortetque, ne à pacto quoquomodo desistamus, donec saluber sequatur effectus; & vt super re ista quæ vestra sit sententia, quisve modus procedendi tenendus sit, explicetur. Vos constat asserere incontaminatèque sentire scribitis, quod nulla sanctior via, nulla celerior & salubrior quàm viâ Domini Regiâ gradiendo, vt à dextris nullatenus aut à sinistris declinetur, sed rejectis quibuslibet sinistris informationibus ac partialibus affectibus ad hoc sinceris mentibus & puris conscientis satagatur, vt *misericordia & veritas obuient sibi, iustitia & pax se mutuo osculentur*. Denique si quid sanctè Dominus inspirauerit, quod vnâ cum mediis inchoatis vobis communicaremus. Hic erat nisi fallimur paucis adjectis vestrarum major effectus & principalis contentia Litterarum super quibus quoad pium sincerumque affectum, quem tum ad causam ipsam potissimum tum ad nos geritis, magnas vicissim gratias & Deo primum & vobis rependimus. Cæterum de effectu qui ex nostris consequetur laboribus viderit Altissimus, cujus per nos Rex agitur, cujus est donum quid-

LITTERÆ
VNIERSITATIS
PARISIENSIS
AD COLONIENSIS
SEM.

quid in parte ista possumus, ex quo pendet vniuersus nostræ sollicitudinis & vigilantæ fructus, vti nam sacratissimo eius in conspectu acceptus: ad id vnum pro viribus elaborabimus & tota intentione enitemur, vt quod in nos fuerit, diuino auxiliante præsidio faciamus, ne per nos aliquatenus defuisse quis possit dicere quominus hæc prosperum res capiat, in quo operam vestram ad iuricem & omnium fidelium, maximè Litteratorum consortium nobis in hoc assistere, fauere & opem ferre humiliter obnixèque deposcimus. Res enim communis est & communi consilio consensuque peragenda, in qua nec simplicissimi cuiuspiam Catholici doctrinam consiliūve refugimus aut erubescimus; plerunque enim minori iuxta Pauli Sententiam quod majori opertum est, reuelatur & præsertim in illis quæ Dei & fidei sunt. Quantum verò ad illud attinet: quod debite laborantes ad concordiam istam Ecclesiæ debere viâ Regiâ incedere astruitis, & partiales siue singulares affectus ac informationes sinistras rejicere, in nullo porfuso à vobis discrepamus, sed planè vnâ sentimus: ad id tum ipsa ratio, tum maxima veritatis pernoscendæ cupiditas, tum postremò Sallustij verissima sententia nos impellit, ait enim, *Omnes homines qui de rebus dubiis consultant, ab odio, ab auaritia, ira atque misericordia vacuos esse decet. Non facile animus verum peruidet, ubi illa officiant.* Verum inchoata media certis de causis pro nunc non scribimus ad vestri notitiam, sperantes aliunde peruentura.

Vnum in Litteris vestris admodum miramur, quòd vos qui viâ Regiæ tanti sectatores estis, adeo in alteram partem declinastis, vt vos de Iustitia Bonifacij vestri, quem Papam dicitis, vos inconcussè tenere & nullatenus ambigere scripseritis: nam profectò coloratius nimium apparentiusque de Domino nostro Clemente Summo Pontifice illud dicere possemus. Quare Fratres Charissimi, si ad pacem Ecclesiæ zelum aliquem habeatis (vt vos habere credimus & gaudemus) zelo illi scientiam adjungite & vestram Regiam viam sequamini: vos prouidi viri estis, & quamobrem hoc dicamus aduertere poteritis. Demum obsecramus vos, hortamurque vt studia nobis confinia Principesque & Prælatos vestros ad conclusionem istam inducatis & eam diligentiam quam circa Christianissimum Regem nostrum nos adhibere auditis & vultis, erga illos apponite. Pax Christi quæ exuperat omnem sensum, custodiat sensus vestros & intelligentias vestras.

Extat quoque Philippi de Alençonio Episcopi & Cardinalis Ostiensis tunc Romæ commorantis in eandem rem ad Vniuersitatem data Epistola 8. Iulij, quam laudabile susceptum & propositum illi gratulatur. Iam enim Romam vsque fama generositatis Academicæ peruaserat, & omnium verè Christianorum animos mirificè delectarat, & abjectos refecerat.

Viri Venerabiles & Egregij Amici Charissimi. Iam vt certius intelleximus, incepistis ex debito vestræ Deuotionis affectu cum Censura Iustitiæ & dato vobis lumine veritatis intendere ad tollendum quod imminet à S. Matre Ecclesia dissensionis scandalum perhorrendum. Vndè, vt audiuimus, edidistis secundum sacram orthodoxæ fidei doctrinam opportunas quasdam Conclusiones salubres, atque vt credimus, Iustitiæ veritate constantes, Christianissimæ & Excellentissimæ Vniuersitatis vestræ autoritate conspicuas. Quæ honoris vobis & gloriæ & grandis simul magis quam omnibus Ecclesiæ fidelibus erit, nec immeritò, causa iocunditatis & gaudij. Si enim *Serenissimus Princeps* Dominus meus D. Carolus Francorum Rex Illustrissimus ea continuabit & in finem vsque perducet, quæ pro pace & vnione dictæ S. Matris Ecclesiæ ad Sanctissimi Patris & Dñi nostri D. Bonifacij Papæ IX. requisitionem exhortationemque concepit, quanta Serenissimæ suæ Majestati gloriæ, vobisque & Vniuersitati vestræ laus & fama contingeret, dum per vestra saluberrima pacis exoptanda Consilia videbimus ipsius Celsitudinem Regiam tam deuoto & laudabili proposito ita pium & salubre negotium inchoasse. Sanè etenim ex his quæ hîc perulit jam fama celebrior aliis ejusdem Serenissimi Principis Domini nostri D. Regis Francorum gestis magnificis & laudabilibus actibus, suæ fidei magnitudo à cunctis harum fidelium partium fidelibus jam deuotè admodum & diligenter attenditur: & dum iidem fideles ipsum exultantibus animis contemplantur, merito tantæ conscientie puritati congaudet. Ipsius enim per has partes jam fama vbique prædicatur & co-

LITTERÆ
PHILIPPI
ALENÇONII
AD
VNIUERSI-
TATEM.

litur, his maximè considerationibus exaltatur, videlicet quod tanquam Princeps Christianissimus & suæ Innocentiæ prouidus conseruator, in suis tam feliciter conceptis & assumptis intentibus, præuio rationis Iudicio & comite sinceræ charitatis affectu procedens ad tollendum dictæ dissensionis scandalum totis conatur nisibus & intendit, vt quietem fidelium quærat, proximorum læsionem sedet, scandala tollat, animarum periculis obuiet, & Diuinæ Majestatis si contemneretur, veretur offensam; & quæ pacis sunt, sollicitè cogitat, & quod gratius cunctis, ac super cætera prædicta, omni partialitate postpositâ mouetur, & quærit hoc solum, quo Ecclesia ad pacem & vnitatem pristinam reducatur, propter quod illi, nec mirum, ab omnibus Sacrificium laudis offertur, in cuius manu Regum corda consistunt, illi toto mentis affectu grâtiarum dignæ rependuntur actiones, qui ejusdem Serenissimi Principis Domini mei Regis animum direxit in talia. Nihilominus quia cum deuotione illius solius clementia imploratur, vt ipsum in hoc sacræ Religionis studio & in hac fidei puritate per tempora longiora conseruet; in eius namque prosperitate prosperari posse sperat Ecclesia & creditur, ac sine dubietate confiditur, quod ipsa ejusdem Serenissimi Principis Domini mei Regis tam deuotis viribus quas ipse suorum prædecessorum felicitium inclytus imitator in obsequium fidei & Ecclesiæ præfatæ ad vestras exhortationes saluberrimas exercere proponit, debeat à tantis & cunctis suis necessitatibus citò Authore Domino releuari. Nunc ergo præcipuè vestra hinc in hoc opus Doctrina & vestro specialiter videmus indigere ministerio. Vnde vos meritò & confidenter hortamur, ac quantum possumus deprecamur, quatinus Celsitudinem Regiam taliter in suo ipso tam laudabili proposito & sancto hortari & sollicitare velitis, vt circa materiam tam grandem, tam opportunam, necessariam & honestam, & magnificentiæ Regiæ ita dignam, suæ Regiæ promotionis auspicia dirigens, continuet laudandæ hujus sollicitudinis suæ principia, & omni quâ potest celeritate ordinet & deducat, ne ipsum tam salutare vllus negligentæ torpor extinguat: sed potius ad constituendum sibi Christianissimæ Religionis memoriale propositum, quantumque potest deuotio sua instantius opereatur. Ex his namque regulis magnificentiæ solum soliditatis augmenta suscipiet, atque virtus potentiæ quanto in his solertior, tanto efficacior euidentiori clarescet affectu. Sic igitur vt fuisstis semper in cæteris, in hoc tam salubri promouendo negotio circumspecti & vigilantes atque solliciti *Venerabiles amici Charissimi* speculatores estis, & super veritates Catholicas positi vt stellæ fulgentes ad audiendum plurimos in Domo Domini. Super specula igitur stete, & sicut officio propriæ professionis arcemini, solerter intendite vt annuncietis quodcunque vel perniciem inferre vel imminentem auertere posse videtur, ac opponatis vos murum simul atque vallum & propugnaculum Gentis Christi, magnificentiæ Regiæ sincero consulentes affectu, quantis Creatoris sui beneplacitis per continuationem deuotionis hujusmodi, & per omnes alias vias & modos quos videre in lumine poterit vultus eius pro viribus se coaptans inuiolabili proposito in eorum prosecutione persistat. Per hoc enim & animæ suæ salus à se constans omnibus præferenda ipso actore proueniet, & quæ prosequi eo inspirante decreuerit, felicius ipso dirigente procedet. Datum Romæ die 8. Iulij an. 1394.

LITTERÆ
REGIS AR-
RAGONVM
AL VNI-
VERSITA-
TIS.

Extant quoque multiplices Ioannis Regis Arragonum ad eandem Vniuersitatem Litteræ, quibus eam ad collaborandum hortatur in Schismatis extinctionem polliceturque ipse suam omnem operam, opes & labores. Leguntur autem istæ Litteræ in eodem MS. quarum priores scriptæ sunt antequam sciisset deliberata Vniuersitatis, quæ sunt ejusmodi, cum hac superscriptione.

*Venerabilibus & Dilectis Cancellario & Rectori, Magistris, Doctoribus, Baccalariis
ac toti Vniuersitati Parisiensis studij amicis nostris Charissimis.*

Imprimis notare conuenit ejusmodi superscriptionem esse præter morem & consuetudinem Scholæ Parisiensis, non verò præter consuetudinem quarundam aliarum Academiarum, in quibus Cancellarius præponitur & primarium locum obtinet: at in Parisiensi aliter se res habet, in qua nempe Rector Regem repræsentat, ejusque quodammodo Vicarius est, & primas partes tenet. Vnde is qui hanc Ioannis Regis Epistolam in prædicto Codice Victorino exscripsit, post illam

illam superscriptionem, subjicit, *deficit hæc superscriptio præponendo Cancellarium: imo nec consuevit apponi quando scribitur Vniuersitati.*

Ioannes Dei gratia Rex Arragonum, Valentia, Majoricarum, Sardinia & Corsica, Comes Barchinonia, Rossilionis & Ceritania, Venerabilibus Cancellario, & Rectori, Magistris, Doctoribus, Baccalariis, ac toti Vniuersitati Parisiensis Studij Amicis nostris charissimis & intima Dilectionis affectum. Dei virtus & Dei Sapientia Dominus Iesus Christus, cujus ineffabili sunt omnia subiecta potestati, à foundationis initio splendore virtutum suam illustrauit Ecclesiam, insignemque reddidit singulis Priuilegio potestatis, vt per eius mysterium suum Iustitia consequatur effectum, & sedato fluctuum turbine mundo posset tranquillitas prouenire, caput ei statuens vnionem, hoc est vnicum solum præsidem & Rectorem, qui in spiritualibus cunctis præset, & cui omnes Christicolæ firmiter obedirent. Hæc igitur dum solemniter attendimus, horrendumque Schisma pensamus, exortum inueteratumque pro dolor in Ecclesia sancta Dei, adeo jam est, diuque tenaces immisit radices: nec minus inspicimus venturum pestiferum ex eodem profluens Schismate per multum interrumpens potestatis præmissæ in non modica mundi parte, & fidem inficiens orthodoxam, grauesque metuimus dissensiones & odia. Hinc inde propterea Schismata & vbique intuemur rerum & corporum, non vtiam animarum pericula graua quæ ex his fidei Christianæ Cultoribus imminere noscuntur, quæque in posteris sperantur, verisimile, grauiora. Nam quanto in peccato plus quis perseuerat, tanto per amplius assolet in eodem durior fieri & dilabi facilius ad peiora, multaque vi præferuntur longæuo & perpetua quadam stabilitate firmantur. Dolemus nempe ex his acerrimè, & indefinenter amaritudinis calicem exhaurimus, ad extirpationem Schismatis ipsius aspirantes feruentius, viasque & modos solcite inquirentes, quibus huiusmodi tempestatis horror turpissimus, quoad modum vt præfertur, ipsa turbatur Ecclesia & Christiana Religio vehementer concutitur, cælesti pietate propitia propulsetur, possitque etiam ipsa ad sui debiti & primæui status redire decorem. Et quia audiimus per sæpe quod super hoc Schismate radicibus euellendo fuerunt vobiscum & inter vos habiti diuersi tractatus, nec latet nos quod cætera mundi Studia vestrum Parisiense studium quodammodo certè brachiis cordialis affectionis complectuntur, antecellit, estque potissimè in Theologica Facultate, quæ æquum ab iniquo discernitur, & fides Catholica roboratur, aliorum omnium speculum & exemplar. Vnde est probabiliter concludendum, quod vestra prægrandis solertia solerter aduertens, quod & totius orbis necessitates innumeræ protestantur, & vestra prudentia circumspecta discriminum quæ longa Schismatis prælibati induxit duratio, consequentia; non ignorat quantum necessaria sit & quam perutilis certa subiecta materia acceleranda prouisio inuigilauerit plus aliis super ea, & per consequens sic vobis præ cæteris illa aperta, Amicitiam vestram per caram hortamur in Domino & rogamus obnixè, quatenus omnia illa & vnum quodque eorum singulariter & distinctè, quæ circa præmissa quomodolibet presentitis, dignoscitur & videtur, necnon & vestram intentionem salubrem velius per vestras Litteras taliter expeditas, quod eis fides possit impendi plenissima, nobis clarissimè ipsasque Litteras exhibitori presentium tradere, quem ad vos propterea prouidimus destinare. Nos enim quibus exinde vltra diuinum seruitium speciale complacentiam facietis, propterea sumus auidi pro defensione fidei & vnione populi Christiani non solum Regna & terras facultatesque omnes, sed personam nec minus nostram exponere & vobis in omnibus complacere. Datum Barchinonia sub nostro Majori sigillo 20. die Aug. an. à Natiuitate Dom. 1394. Rex: Idem Rex auditâ Clementis morte, vt audiuit quoque Vniuersitatem scripsisse ad Collegium Cardinalium de modis sedandi Schismatis, suas etiam ad eosdem Litteras direxit in hunc modum.

Ioannes Dei Gratia Rex Arragonum &c. vt supra. *Reuerendi Patres & amici Charissimi.* Etsi lex quæ legitur ad perfectum numerum perduxisse suos haberit zelatores qui eam in Deuotionis ac fidei feruore zelabant, vt cum mala multiplicabantur in populo, iram possent Altissimi complacere, multò magis sub lege gratiæ constitutos, quæ pretiosissimo Christi Sanguine rubricata portas aperit

LITTERÆ
EIVSDEM
REGIS AD
CARDI-
NALES
AVINIO-
NENSIS

Paradisi, & perducit ad gloriam sine fine, zelus debet comedere Domus Dei, ut injurias eius suscipiant in seipso, qui pro eis sputa, flagella, spinas & mortis discrimen ignominiosè sustinuit, errores euellant & schismata ad prostrationem tendentia, sacramento S. Ecclesie sue sponsae & aliis studeant inniti pro viribus, quibus & ei placere, & finem demum sua gratia largiente attingere valeant, qui sunt edicti in naturam. Nos ergo videntes in quantum Dei injuriam vergit, schisma horrendum, vicens pro dolor in Ecclesia sacrosancta, quantamque sectionem & turbationem opprobriumque induxerit orthodoxae fidei Cultoribus, quanta & quam graua comminatur eisdem pericula rerum & corporum, non utinam, animarum; quae etiam adeo efficit grauiora ipsius praelonga duratio schismatis, quod in perniciem res erumpit, expergiscimur & mouemur rationabiliter ex praemissis ac studiis occupamur continuis, qualiter extirpari possent & tolli radicitus Schisma idem, parati & auidi pro executione rei huiusmodi non solum quoscumque subire labores, sed exponere etiam nos & nostra, scientes quod quicumque in tempore opportuno seruerit bonorum largitori, sibi deesse non poterit merces magna. Et licet credamus ad hoc nobiscum vota vestra concurrere, vosque circa id veluti Ecclesiae bases firmissimas stabileque columnas, ac qui locum obtinetis in Domo Domini potiore, quibusque non minor ex hoc imminet oneris sarcina, veruntamen quia nos pungit interius ad medullas, necessitas quippe multo urgentior solito imminens omnibus Christi fidelibus & opportunitas persuadet, quod per obitum Sanctissimi Patris D. Clementis Papae VII. cuius anima requiescat cum beatis Spiritibus in excelsis, se ad hoc promptiorem & potiore quam antea exhibere videtur, considerato nec minus quod interdum nihil nocet admissio subdere calcar equo; vos omnes & singulos exhortamur & rogamus ab intimis per viscera misericordiae Dei uiuentis; obnixius deprecantes, quatenus ex quo opportunitas atque locus se ut praediximus offerant solito promptiores praecogitare curetis, circumspectae deliberationis examine, quibus modis, quibusve remediis, atque subsidiis Ecclesiasticis & mundanis queat Schisma euelli praedictum & Christiana Religio in suam unionem primaeuam reduci, deliberataque circa subjectam materiam deducatis solerter in actum, morularum impatientes plurimarum, quoniam nimis cito fieri non potest, quod citissime non fecisse culpabile est; bonum enim non potest nisi non sero fieri. Turpem ergo non faciatis hanc vobis iacturam, sed taliter circa haec assidente Diuina gratia vos geratis, quod mereamini releuari ab onere, inde vobis à multis imposito multae laudis praeconio, commendarique & praemium consequi felicitatis aeternae. Nec omittatis quaesumus attendere diligenter, quod ad vos super his suum defigit totus mundus intuitum, maxime Regis qui vestros gestus & actus curabunt prudenter exquirere & recto iudicio ponderare, & ut decuerit, prouidere, si aliquis ob vestri negligentiam, desidiam, siue culpam, quod nullatenus opinamur, casus sinister accidens super isto, potissime quod in toto vel saltem in maxima parte in vestris manibus sita est Schismatis euulsio Praelati. Et ubi forsitan velleris sub coloris figmento praetendere, sufficientes vias & modos ad id nequaquam vobis patere, potestis & debetis Catholicos Reges & Principes, quorum in hac parte non modicum verti dignoscitur interesse, legitime consultare, qui vias & eosdem vobis quantum fuerit ipsis possibile, aperire curabunt, & Nos potissime qui onus exinde assumere volumus speciale. Et rescribite omnia confidenter amici pererrari, quae vobis & Ecclesiae noueritis fructuosa. Datum Barchinonae, die 22. Septemb. an. à Natiuit. D. 1394.

Eadem die idem Rex iterum scripsit ad Vniuersitatem Parisiensem admo-nens de obitu Clementis, superioremque Epistolam ad Cardinales scriptam eidem transmissit, ut videret quanto ipse studio in unionem Ecclesiae & opus pacis incumberet.

LITTERA
EIVSDEM
REGIS AD
VNIERSI-
TATEM PA-
RISIEN-
SEM.

Ioannes Dei gratia Rex Arragonum, Valentiae, Majoricarum, Sardiniae & Corsicae Comesque Barchinonae, Rossilonis & Ceritaniae, *Venerabilibus & Dilectis, Rectori, Magistris, Doctoribus, Baccalariis ac toti Vniuersitati Parisiensis studij Amicis nostris* Carissimis salutis & eterne Dilectionis affectum. Negotio insistentes feruentius solito exequendi sollicitè modos & vias salubres, quibus ab Ecclesia S. Dei possit euelli radicitus schisma nefandum, fidem infu-

ciens orthodoxam, opprobria, sectiones, infinitaque mala inducens Christi fidelibus, & vti non eisdem finale repromittens excidium, scripsimus super ipso negotio vestrae prudentiae his diebus in effectum petentes, quod omnia & singulariter & distinctè quae circa subjectam materiam circumspectio vestra praesentiat, videat atque noscat, vestris litteris nobis velitis clarissimè aperire; quae nos obtulimus offerimusque libenter pro defensione fidei & vniione populi Christiani possibiles quoslibet sufferre labores & exponere Nos & nostra, prout in Littera quam inde vobis direximus & credimus ob paucitatem lapsorum dierum nondum vestras venisse ad manus, haec vestra poterit honoranda discretio plenius intueri. Nunc autem videntes latiores & promptiores vias & modos ad extirpationem huiusmodi Schismatis per decessum felicitis memoriae D. Clementis Papae VII. se offerre & in libera Cardinalium facilitate pro maiori parte consistere, in tantae rei effectum nostram eis direximus super isto exhortatoriam Litteram, quae scilicet praescribitur & quae incipit, *Reuerendi Patres, &c.* Cujus Copiam vt extensius & ad oculum videatis quid contineat, vobis transmittimus praesentibus interclusam, vos intimè deprecantes & hortantes in Domino, veluti qui inter alios Christianae fidei Cultores in eminentia positi estis scientiae & virtutis: quanquam, vt accepimus, noueritis jam ante dicti summi Pontificis obitum, & scripseratis de hac materia Cardinalibus incorporatis, at quibus decens valeat esse conspicimus satisque proprium prosequi factum istud, quatenus prouidè aduertentes, quod tantae tamque necessariae prouisioni jam fere omnis celeritas mora est, cum hac sit occasione tota Christianitas posita inter malleum & incudem, de morte, nisi festinè adhibeatur remedium salutare, secuta potius quam de vita, Cardinales eosdem sollicitare velitis, & apud eos vestris insiltere officialibus monitis & eloquiis fructuosis, quod debitum soluant, ad quod circa haec Deo hominibusque tenentur, & suae satisfaciant conscientiae, oneri & honori; & insuper excitare velitis & indefinenter instare ad tanti prosecutionem negotij, Mundi Reges ac Principes & Magnates, & aliter sic laudabiliter vos habere, quod ab omnibus collaudari & Diuinae mereamini retributionis premio confoveri, primè & nostris Litteris, vt praefertur, vobis deuotis, si placuerit, responsorij, & alias rescripturi, quaecumque vestrae adueniant placita voluntati. Datum Barchinoniae, die 22. Septemb. an. 1394. superscriptio eadem quae superioris, mensis scilicet Augusti.

En quanta esset illis temporibus existimatio Vniuersitatis Parisiensis, quantaque fama eius probitatis, vt Reges ipsi non putarent nefandum illud Schisma posse ab Ecclesia Dei aliter auferri, quam ipsius interuentu, monitis, & exhortationibus, vnamque plus posse quam omnes simul Reges & Magnates. Itaque pax tandem Ecclesiae reddita licet aegre & post multos annos, huic Academiae Principi potissimum debetur, quod apud Regem Patrem suum effecerit, vt huic rei animum sedulo applicaret, aliosque Reges & Principes ad collaborandum & ad illud opus conficiendum adduxerit. Quid autem Responsum dederit Vniuersitas ad haec Regis Arragonum & Colonienis Vniuersitatis Litteras, infra referemus.

Accepto igitur certo Nuncio de obitu Clementis Vniuersitas ex communi omnium Facultatum deliberatione Regem adit, rogatque confestim scribat ad Collegium Cardinalium Auenionensium, ne properent eligere nouum Pontificem. In MS. San-Dionysiano, de quo supra, ita legitur.

Nouis de obitu Papae in Vniuersitate auditis, mox sequenti die Mercurij ex Magistorum & Doctorum consensu vnanimi cum D. Rectore quidam ex solemnioribus, in paruo tamen numero deputantur, qui Regem ocyus adentes, ipsi per ordinem quatuor requisierunt quae sequuntur. Primum fuit, vt Cardinalium moneret sacrum Collegium electionem tardare, donec super facto vniouis plenius deliberasset, modum quoque atque viam procedendi elegisset, attento quod inter vias ipsi in Epistola praesentatas prima ad habendum pacem potior eis & facilius videbatur. Iterum petierunt, vt Praelatos & Barones Regni, etiam Vniuersitatum famosiores opere & sermone, necnon aliquos summæ auctoritatis Burgenses qui bonae conuersationis existerent, & vniionem affectarent, congregaret, qui excogitarent & praestarent per quem modum in tam sancto

» tamque arduo negotio commodè procederetur. Iterum quod super istis scribe-
 » ret Bonifacio intruso ac etiam Baronibus qui partem ejus fouebant, & quod per
 » Regnum suum propter pacem obtinendam erga Deum à viris Ecclesiasticis sic-
 » rent orationes deuotæ & processiones solennes; & quod super materia ista Stu-
 » dio Parisiensi liceret cæteris Studiis apices dirigere & remissos recipere Regio
 » irrequisito assensu.

» Iis quæ posebant, quia rationabilia videbantur, Rex annuit, tandemque eos
 » more suo benignè redarguens, *cur tanto tempore à prædicationibus & Scholasticis*
 » *actibus cessauerant*, præcepit vt reiterarent prædicta: quod & libenti animo se fa-
 » cere promiserunt. Sicque gaudentes & læti ad propria redierunt.

Quare cessauerat Vniuersitas? supra docuimus, nimirum quia cum obtulisset
 ipsa Regi vias vnionis responsumque petiisset, Petri de Luna Cardinalis & Du-
 cis Bituricensis artificio frustrata fuerat, & sine responso remissa, imò alperius
 tractata, quàm pro meritis decuisset. Audita ergo lege. ¶ one Vniuersitatis Rex
 Consilium suum secretius conuocat, & cum omnes Regi suaderent vt ad Colle-
 gium prædictum legatos mitteret Patriarcham Alexandrinum & M. Petrum de
 Alliaco Eleemosynarium suum, dissuasit Bituricensis aiens Cardinales minus
 benignè excepturos M. Petrum quod scirent cum esse Vniuersitati addictissi-
 mum. Res ita se habet in supradicto MS.

» Ipsa & eadem die, horâ prandij transactâ Rex, Bituriæ, Aurelian. & Borboniæ
 » Duces, Dominos etiam Petrum de Nauarra, Carolum d' Albret cognatos suos,
 » Episcopum Anicientem, Guillelmum Vicecomitem Meleduni, Comitem Sa-
 » cri-Cæsaris, Ioan. de Maingre, dictam *Bouffiant* Mareschallum & Guill. Mar-
 » telli cum nonnullis aliis ad Consilium accersens coram ipsis per Cancellarium
 » suum quæ Vniuersitati responderat, recitauit. Vterius Cancellarius subjunxit
 » quod intentionis Regis erat, vt præmissis Cardinalibus, Regiis apicibus ad eod-
 » dem D. Patriarcham & M. Petrum de Alliaco Eleemosynarium suum, Vice-
 » comitem etiam Meleduni ad vnionem Ecclesiæ dirigeret, si bonum assistentibus
 » videretur. Quamvis prænominatos Dominos quotquot accersiti fuerant, dig-
 » nos tantæ legationis iudicarent, D. tamen Dux Bituricensis retulit quod condi-
 » tiones Cardinalium optimè cognoscebat, & quod gratiosius acceptarent, si mit-
 » terentur laici qui nil aliud negotiaturi essent, nisi votum Regis exprimere quàm
 » viri Ecclesiastici. Iterumque Eleemosynarium Regis sciebat non eis gratum,
 » cum crederent ipsum præcipuum Consiliarium Vniuersitatis extitisse in agen-
 » dis, & ideo debebat sufficere si miles quidam & vnus Secretarius cum Mares-
 » challo Sacri-Cæsaris qui propè Auenionem degebat, mitteretur. Omnes tan-
 » dem huic opinioni adhæserunt, & tunc D. Reginaldus de Raya Nuncius consti-
 » tutus est adjuncto secum per Consilium Ducis Bituriæ Mareschallo *Bouffiant*,
 » qui D. Raimundo de Turonia Litteras ferret, & autoritate Regia eidem præci-
 » peret, ne plus bellicis discursibus molestaret Cardinales, vt sic liberius possent
 » ad vnionem laborare. Quibus omnibus conclusis Rex die sequenti Litteras ipsis
 » Cardinalibus per quendam Equitorem direxit hunc tenorem continentes.

AD CAR-
 MINALES.

» Carolus Dei gratia Francorum Rex nostris Carissimis & specialibus amicis
 » Cardinalibus sacri Collegij Romæ existentibus in Auenione salutem. Carissimi
 » & speciales amici citò post dolorosa noua nobis exhibita de transitu defuncti
 » Clementis Papæ bonæ memoriæ cui parcat Altissimus, & de quo dolentes fui-
 » mus cordialiter & sumus, congregauimus Consilium nostrum quod ad præsens
 » habemus nobiscum cum multis aliis de nostro magno Consilio, ad auisandum
 » quid nobis agendum esset super vnione & bono vniuersalis Ecclesiæ. Et quia
 » hoc negotium magnum est & arduum totamque fidelium Christianorum Con-
 » gregationem tangit, in ista materia non pouimus ita breuiter deliberare vel
 » concludere. Quapropter rogamus vos & affectuosè requirimus per pacem &
 » vnionem Ecclesiæ quam tenemini totis viribus procurare, & per amorem quem
 » desideratis habere erga nos & Regnum nostrum, quatenus ad electionem cuius-
 » cunque minimè procedatis, sed aliquantulum differatis donec accesserint ad vos
 » nostri Nuncij speciales & solennes, quos ad vos propter istam materiam citius
 » quàm poterimus, transmittemus. Scientesque interim vos minimè sollicitabi-
 » mus, nec requiremus quod eligatis aliquem nec fauore nec amore cuiuscunque.

Scriptum Parisius 22. die Septemb. Biduo post alias dedit ad idem Collegium et Litteras huiusmodi.

Carolus Dei gratia Rex Francorum nostris Carissimis.... Carissimi & speciales amici, nostis quod post mortem D. nostri Papæ Clementis VII bonæ memoriæ, cuius anima sanctâ requie perfruatur, nos vobis scripsimus per nostrum Equitorem, rogauimus & requisimus instanter & affectu. è ut pro bono pacis vniuersalis Ecclesiæ non procederetis ad electionem cuiuscunque noni futuri Pontificis, vsquequo aliqua noua recepissetis à nobis per nostros Iouenne Nuncios, quos ob hoc etiam vobis destinamus. Et quia, Carissimi amici, ut n. itis, materia est ardua & totam Christianitatem tangit, nec potuimus adhuc delibere super hoc, maxime cum carissimus patruus noster Dux Burgundiæ nobis etiam principaliter non sit, iterum vos rogamus cordialiter quantum possumus per amorem Iesu Christi in tantum quam affectatis Ecclesiæ vniuersalis vniõnem & pacem, ut non procedatis ad celebrationem electionis cuiuscunque, donec nostri Nuncij vos possint adire. Nam procul dubio clarè percipimus, quòd si aliter faciatis, istud horribile schisma quod randiu in Ecclesia durauit, adhuc durabit diutius, quod erit inuitabilis dolor & plaga, quæ non poterit curari, & quod malum nobis forsân imputabitur in parte. Dat. r. 24. Septemb.

Ipsa quoque Vniuersitas existimans non posse reperiri compendiosiorẽ viam, quàm si occasione mortis istius, Cardinales Auenionenses redirent cum Romanis in idem Collegium, eundemque omnes Pontificem agnoscerent & haberent, ad prædictos Cardinales extemplo quoque scripsit, rogauitque enixissimè ut alterius Pontificis electionem & substitutionem differrent. Eius Epistola legitur in MS. Victorino, sed superscriptio desideratur. Talis autem est.

Reuerendissimi Patres, etsi firmam antea spem animo conceperamus per vestræ vigilantia sanctam sollicitudinem breui restitutum iri Ecclesiæ concordiam (vos enim totis animi præcordiis id quærere & jampridem quæsiuissè non sumus nescij) veruntamen ea spes ex præsentis rerum statu diuinitus, ut credimus, orto adeo nobis accrescit, ut rem istam propemodum jam factam æstimemus, quandoquidem huc rediit, ut planè in manu vestra posita sit. Eia igitur fortissimi Tirones Christi, solidissimæ columnæ Ecclesiæ, bases argenteæ, Cardines portantes orbem, eia igitur agite, illas promite vires, illam sanctam voluntatem jam in apertam lucem educite, nolite confidentiam quæ nobis & fidelibus vniuersis tanta de sacro vestro Collegio oborta est, fraudare. Arripite occasionem vobis cœlestis oblatam, non similem forte vnquam habituri, apertè inuitante Spiritu sancto, & ad ostium vestrum nunc indefesse pulsante. Nunc nunc incumbite reu. is sacratissimi Remiges Christianæ Nauiculæ, vastis fluctibus oppressam, procellis & fluminibus disiectam, immanissimis allisam scopolis, rimisque jam innumeris fatiscentem ac pœne solutam in tranquillam pacis statum, nunc aditu facillimam ex diuturnis pelagi turbinibus subducite. Onimium vos felices & verissimè felices & supramodum felices! ô terque quaterque beatos, si hæc feceritis! vos siquidem certè dixerimus, qui ad tam beatum opus incundum, celebrandum complendumque in terra nati fueritis, quos merces tam copiosa manebit in Cœlis, quorum perpetuus honos, fama, atque memoria sempiterna, quoad secula durabunt, seruabuntur. Mementote modò Matris vestræ! ô Filij, & talis ac tantæ Matris tales ac tanti Filij recogitate animo quantum ei debeatis, à qua vobis tanta bona, tot honores & commoda prouenerunt. Nolite ingrati esse, vicem eidem mutuam pietatis, compassionis, subsidij modò rependite. Si difficile à v. bis & laboriosum quidquam exigeret, tamen vacuam abire postulat non debetis sinere. Nunc verò quo nihil facilius, nihil magis situm est in vestra potestate, promptos, beneuolos, ac vnanimes animos ad suam pacem pollulat. Fingite nunc eam vobis occurrere vultu demisso supplicem vestris affusam pedibus, laceratâ veste, crinibus effusis, passis palmis, largo lachrymarum imbre, creberrimis singultibus, singulas singulis verbis interrumpentem querelas, longas nec numerabiles Schismatis huius horrendi in seipsam molestias referentem, pacem à vobis obnixè per exuberantissima materna pietatis viscera deprecantem, nonne vos condescendere suis precibus decebit? nonne ipsa impetrare debet, quod requirit? Ah Nos vehementer admodum fallimur! Ah vos

LITTERA
VNI
VERSITATIS
AD
CARDINA
LES AVE
NIONEN
SES.

miserimini, nec incassum tot & tantas eam preces effundere permittetis. Sed quorsum, inquietis, hæc omnia? parati ad pacem sumus. Quid nos facturos vultis? modicum est, quod volumus, leue est, facillimum est; volumus, rogamus, obsecramus, supplicamus, quoniam pacem & salutem Ecclesie diligitis, ne ad noui Pontificis celebrandam Electionem maturetis, donec cognitum fuerit de aduersarij vestri & nostri ad concordiam Ecclesie voluntate, sitque vndique tentatum quoniam modo obtineri pax hæc, quam quærimus, possit, quod commodius fieri, celerius, facilius (sede vacante constat quam vnquam fieri possit in posterum. Quod & Dominus noster Rex vobis scribit. Hic cardo rei vertitur. Hic summa est, hic patebit, qui amici, qui inimici fuerint Ecclesie, qui Pastores, qui mercenarij, qui denique Catholici, quive Schismatici. Vnum maxime veremur, quod per suam piissimam misericordiam Deus auertere velit, ne per Carnales aliquos & minime sapientes quam dicti sunt, turbemini, aut ab hoc sacratissimo proposito, in quo vos perseuerare confidimus, impediamini, qui cæca ambitione ad nouam electionem preproperè faciendam importunè, procaciter & perniciosissimè vos sollicitaturi sint, in ipsius totius rei execrandam perniciem & multò deteriore præcedente. Sic enim crudele vulnus redintegretur, morbusque non in salutem, sed pœne in desperationem omnium veniret. Quare, Patres Reuerendi, & sanctâ Christi Charitate amantiissimi, à talium quoque sicut pernicioso fermento, quod totam massam corrumpit, vos ipsos custodite, ne vnus ovis morbidæ contagione Grex vester inficiatur, & vtinam, vt cum Apostolo loquamur, abscondantur qui vos conturbaturi sunt in re ista. *Nec illud, Patres optimi*, vos moueat, quod hi de parte aduersa in re simili confestim elegerunt, damnabiliter siquidem vt credimus, ac sceleratè egerunt; nec illud opus eorum vobis qui ad vniõnem voluntarii estis, imitatione dignum est. Et profectò id agendo quod quærimus, maiorem de iure vestro in animos fidelium ingeretis opinionem, quam per quodcunque aliud quod cogitare possitis. Paternitates vestras Reuerendas, vniuersumque cœtum vestrum Deus pacis & humanæ salutis amator ad pacem & ad salutem Ecclesie inspirare, visitare, dirigere & corroborare dignetur. Datum in nostra Congregatione Generali apud S. Bernardum super hoc specialiter celebrata die 23. Septemb. an. 1394.

*Humiles Ecclesiasticæ pacis & vestri Oratores
Rector & Vniuersitas Studij Parisiensis.*

Eodem die, mense & anno eadem Vniuersitas scripsit ad Prælatos & Capitula Ecclesiarum Cathedralium, eodem animi affectu rogans, vt suas curas & cogitationes in idem propositum conferrent, quò Cardinales sic ab omnibus sollicitati & agitati eidem negotio subscribere cogentur. Tales autem eiusdem Vniuersitatis Litteræ Circulares.

LITTERÆ
EIVSDEM
VNIUER-
SITATIS
AD PRÆ-
LĀTOS.

Iustum erat, Venerabiles Domini ac Fratres in Christo Carissimi, vt hi quos benignissima Mater Ecclesia suo in sinu fouerat, suauissimis pabulis & propria substantia abunde suppeditis aluerat, ad honores amplissimos, Gradus atque Dignitates extulerat, præbendis & dignitatibus, Reditibusque vberimis donauerat, quibus pœne bona sua vniuersa, vt tandem vnico verbo absoluamus, impenderat, hæc tanta Beneficia mente grata & memori apud se recognoscendo in eius necessitate & tantâ necessitate quâ nulla grandior fuit de hominum memoriâ, nunc eidem serò saltem subueniret. Quis enim tam extraneus, tamque alienigena, si vobis ea commoda quæ Ecclesia contulit, tribuisset, cui non ante omnia vestris & omnis negotiis in suis aduersis rebus succurrendum existimaretis? nec corpori, nec labori, nec rei familiari parceretis, dum ei prodesse posset cura vestra. Præclara verissimaque est Comici Sapientis sententia, *Multa ex quo tibi fuerint commoda, eius est æquum te ferre incommoda.* Cum itaque ex hac Matre indulgentissima tot vobis prosperitates & commoda contigerint, nec grauari debetis ex hac eam tempestate liberando, modicum operæ vestræ impertiri. Si autem timuistis, nunc timere desinite. Nec est quod iam terrorem incutiat. Tuta sunt modò omnia, nec amplius aliunde suspecta. Si prius diffidebatis, confidite. Iam omnis res, vt aiunt, in vado est. Iam magna humorum parte digestâ, recisâ carne tabidâ, corruptâ vel virulentâ vulnus ad curationem approximat, & prope est vt latera cicatricis hæctenus à se diuisa cohæreant, in vnumque vt

antea reducantur. Huc vsque Samaritanus ille pius vinum amaritudinis fauciatæ plagæ medicantium imposuit : nunc verò deinceps oleum lætitiæ, consolationis, ac consolidationis, vt nos sperare debemus, appositum est, dum res turbulenta fuit atque periculi plena, nos semper & indefesse curam illius egimus, Nos eam sustentauimus pœne soli, promouimus, profecuti sumus. Nunc postquam Diuino nutu res in tranquillum rediit, metusque omnis abcessit, nobis saltem de cætero assidentes nobis adjungimini, opemque & auxilium nobis ferre, vt si tribulationis participes non fuistis, saltem consolationis, futuræque gratulationis ac honoris efficiamini, quæ vobis communicari non modo liuore ducti non inuidebimus, verum plurimum profectò gaudebimus, si sub ardore solari in meridie ipsos pondus diei & æstus non tulistis : ac vbi aduersa scit, vmbraque refrigerij iam ortæ sunt, in Dominicâ vineâ modicum operamini, quò diurnum denarium nobiscum percipiatis, qui vel tardè intransibus non negatur. Incitet vos permaxima ac communis Ecclesiæ necessitas, quæ priuatis negotiis iure anteferenda est. Inducat internus dolor, longa ejus miseria, longa oppressio ; quæ quis vltra dissimulat, non probum certè filium se monstrat. Nec enim est sincerus filius, cui non cordi sunt Matris miseriæ. Inuitet obligatio, quæ id facere debetis, vt quid enim Gradus altos, prouentusque copiosos in Ecclesia tenetis, nisi vt in pressuris aut persecutionibus sibi auxilio sitis, eam protegatis, tueamini, defendatis ? Quis Ecclesiam seruabit, si sui eam fugiunt ? quis reuerbitur, si sui contemnunt ? quis pro ea militabit, si sui eam deserunt ? Impellat ad id postremo proprij cura commodi, libertatisque dulcedo, vt ab illis molestiis, ab illisque ingentibus extorsionibus, quibus vexati estis & afflicti, hac durante procella Schismatis per adeptam Ecclesiæ vniõnem eripiãmini. Diuinum ergo imprimis Charissimi, quod in tantâ re fieri necesse est, implorate præsidium, crebris processionibus, solennibus prædicationibus, deuotis sacrificiis & obsecrationibus, jejuniis, cæterisque abstinentiarum modis, quibus Diuinam gratiam impetrare suamque iracundiam placare consueuerunt Patres nostri, vniuersumque cõtum populi in vestris Diocesisbus ad hæc ipsa peragenda indictis Generalibus impellite, legatos insuper quosdam ex præcipuis vestris suppositis ad Dominum nostrum Regem, Dominosque Cardinales super procuranda pace sanctæ Dei Ecclesiæ destinate, aut per Litteras saltem à Capitulis vestris profectas super hac re eisdem supplicate. Sic enim plus mouebuntur Domini antedicti, si concordia & communi omnium Ecclesiasticorum consensu sollicitentur, faciliusque multo erit pacem inuenire, quam sic vno spiritu quærent multi. Dominationes vestras & fraternitates in Christo dilectissimas ad suam pacem deuotè postulandam impetrandamque adiuuet ac dirigat ille, cui est gloria in excelsis, & qui pacem dat in terra hominibus bonæ voluntatis. Amen.

Nihil istæ neque priores Litteræ profuerunt, nec profecerunt, seu quia nimis properanter & festinè Cardinales electionem fecerant antequam illas reciperent, seu quia illis non esse deferendum censuerunt, ne Cardinalibus Romanis inferiores viderentur. Id tamen Principum & Vniuersitatis voluntati concesserunt, vt pro se quisque iuraret antequam Conclauē subiret, se si designaretur, Pontificatum ejuraturum, id si modò Bonifacius Romanus facere paratus esset. Et in hanc rem conscripta est quædam scedula, quam ad annum sequentem referemus. Igitur illi Conclauē ingressi die Sabbati, die Lunæ sequenti quæ erat 28. Septemb. Perum de Luna Cardinalem Arragonium, nobilissima familia natum, Iuris vtriusque cognitione præstantem, multisque legationibus clarissimum eligunt, consecrant & thiarâ insigniunt 5. Idus Octobris. Et ille Benedicti XIII. nomen accepit. Re per Nuncios Lutetiam relata, Rex ad recens electum Pontificem Legatos suos, Vniuersitas quoque suos, quorum Princeps erat M. Petrus de Alliaco Cancellarius Ecclesiæ Parisiensis & Eleemosynarius Regis, misit cum hisce Litteris.

Quamquam, Pater Beatissime, dum ad Nos perlata fuit Romani Pontificatus vacatio, zelo pacis Ecclesiæ feruentissimè succensi, quam super alia quæque à nobis desiderata restitutam conspiciere impensius semper optauimus, DD. Cardinalibus, vt suam electionem celebrare aliquantisper differrent, humili cordialique affectu supplicauissemus, existimantes hoc pacto posse multò facilius le-

LITTERÆ
VNIERSI-
TATIS AD
BENEDIC-
TVM XIII.

uiusque rem tantopere quæsitam obtineri, altera expugnandarum & validiori parte de viuentium medio subducta simulque veriti ne quod nonnunquam assoler in talibus auida intuentibus aliunde præsidendi cupiditas, sicque non modò spes omnis Schismatis eradiciendi intercepta excideret, verum insuper radices rursus alias agere inciperet. Postquam tamen indubiè reperimus præfatos Magistros Cardinales in vestram electionem pari & consonâ voce vnanimique consensu conuenisse, sancto quidem, vt credimus, Spiritu interueniente, ingens animis nostris læticia voxque gratulationis exorta est, sperantibus vniuersis sanctum illud propositum flagransque desiderium vnitatis Ecclesiæ orthodoxæ, quod vestris in præcordiis indefinenter huc vsque gessistis, gerereque vos audiuimus & credimus, nunc tandem nato tempore opportuno facultateque de Cœlo exhibita debet patefieri ac in medium produci. Nunc igitur, Pater Benedicte, vt Nos nomine vestro alloquamur, Pater, inquam, Benedicte, inque omnia secula jugiter Benedicte, illam sacratissimam voluntatem tanto tempore conceptam promitte, opere exequimini, quod tandiu intendistis, felicem diem istam, quæ perpetuum honorem, decus eminentissimum, famam indefectibilem, laudem inenerrabilem, pignus & arrham gloriæ sempiternæ, vobis nisi respuitis, afferte, alacriter & jocundè suscipite, oblatam occasionem quam votis tam frequentibus optastis, quamprimùm, quàm celerrimè arripite, corripite jam moras omnes, tollite dilationem quantamlibet, non diem vllum, non horam, non vel momentum temporis exspectate, semper differre patet esse noxium, quamprimùm, inquit Ethicus, rapienda est occasio prima. Si cras vnum mens vestra aliquantulum lætior admiserit, ecce confestim alterum, ecce tertium subibit, sicque sensim procedendo, donec in negligentiam operisque desidiam ventum erit. Accedent Adulatores blandiloqui, sub amicorum specie virus pestilentissimum nequitie inspirantes, accedent ambitiosi dignitatum, cupidi promotionum atque Beneficiorum, accedent Aulici omnes præsentis assentatores potentie; quibus si aures vestras aperueritis, mentem vestram ad ardui huius operis aggressum, non solum remissam, sed languidam & eneruem reddet. Accedet denique honorum assuetudo dulcissima, quæ nihil animo nostro iucundius illabitur, nihilque magis allicit; & si est verum dicere, magis fallit; quæ nimirum plusquam satis nostra hæc ætas abundat. Habetis recentissimum, ne historias alias inducamus, de vestro Antecessore exemplum, quem quid aliud impulerit in ea, quam tenuerat sententiam, tam inexorabiliter persistere, nisi ista? neque ex differentia, sed ex zelo vehementi & cautela, quæ vobis consilium amantissimè esse volumus, hæc dicimus. Nec certè veremur ex his virorum offensionem tam placidarum aurium incurere. Veritatem vos amare nobis constat. Indèque causa loquendi major multò ingeritur audacia, fragilis est, vt no-
stis, humana natura, & sui excellentiam nimium appetens, ad quietem præterea & otium fallacesque delicias plus quam ad laborem prona. Aggrediamini ergo quantocyus, supplici prece quæsumus, rem istam cunctatione qualibet & tergiversatione rejectâ. Si aptus estis hodie, quid crastinum exspectatis? si non hodie estis, cras certè minus eritis. **Nam non voluntatem intendi per crastinationem & temporis intermissionem, verum remitti potius & frigescere certum est.** Morbus ipse præterea celeritatem requirit auxiliij, nec vltioris moræ patiens est: quippe qui longâ nimirum inualescentiâ, nisi cita medicaminis inuigilauerit manus, in desperationem jam vergere incipiet. Quid quod nescitur, quandiu hæc vobis à Deo data duratura est potestas. Multa intercedere possunt, quæ eam auferant, vita breuis & incerta, nec vllius securâ crastini, Principum & Dominorum in suis voluntatibus quas nunc Spiritus sanctus, nefas est credere, mouet, mutatio, zeli poenæ vbilibet feruescentis tepor, temporis quoque & rerum aliarum nunc commodè ministratarum facilis in congruum consensus. Omnis enim creatura vanitati atque variabilitati subiecta est. Quid quod assidue plura emergent impedimenta, ab iocundo opere animum his occupatum & quodammodo possessum ac vinctum reuocantia. Vt quæ dum licet agere non voluit, postea dum volet, non liceat. Principio est itaque labori quàm accuratè insistendum, vt hæc vna tam salubris præcepta occupatio multis aliis aditum præripiat majorum certè honoris & fructus.

Sed nobis fortasse dicturus estis. Non ex me vno res pendet. Maxima ejus portio in alieno sita est arbitrio, libens quod potero agam, quodque in me erit. O Pater Beatissime, in vestra nobis creditæ pax Ecclesiæ sita est potestate: si id quod in vobis stat, sedulo & fideliter adimpleueritis, nihil vltra postulamus, abunde est. Sat & multum est. Aut enim pars opposita æquè vna nobiscum debitum faciet, & rationis Censura sese subdet, aut rationi ipsi pertinax refragabitur. Si quod in se est, agat, & rationis pariter iudicio se submittat, res acta est, inter vos citò de pace conuenerit. Sin obstinato animo rationis æquitatem omnemque viam subire refugiat, & seipsa condemnabit, & ratio eam, & totalis mundus eam: sicque rursus concordiam faciliter adipiscemur. Nam & orbem vniuersum vestræ inhæsitabilis iustitiæ eo pacto testem fecistis, & ad Æmulum vestrum omni viâ possibili prosequendum, velutque improbissimum, & Schismaticum de sede quam vsui pabat, deturbandum, immò & de terrâ penitus exterminandum, omnium Catholicorum mentes animaueritis. *Ecce Pater Beatissime, nunc salutem Ecclesiæ: nunc pacem & concordiam, nunc innumerabilem malorum exterminium, Ecclesiam citra finem omnem per tot jam Schismaticis annos vastantium in dextrâ vestrâ portatis. Si qua est spes remedij, si qua expectatio ex vobis est, oculi omnium in te sperant Domine, omnia à te expectant effecta benedictionis. Aperi ergo nunc manum tuam, imple omne animal benedictione. Sed quâ benedictione? illâ de qua est scriptum in Psalmo *Benedicat tibi Dominus ex Sion, & videas bona Ierusalem omnibus diebus vitæ tuæ.* O vos verè Benedictum, *Pater Beatissime*, si nos benedixistis istâ benedictione. O vos feliciter natum! ô fortunatos parentes qui vos ad tam egregium & memoriale opus ediderit: certè in laudis vestræ celebrationem elegantissimam illud personabit, quæ te tam læta tulerint secula? quem talem tanti genuere parentes? *Infrata dum fluij current, dum montibus umbra lustrabunt, conuexa polus dum sidera pascet, semper honos, nomenque tuum laudesque manebunt.* Et profecò firmissimè indubique tenemus vos id enixè facturum, quibuslibet & aliis prius habitis, nouimus integerrimum, vestræ generosæ mentis affectum, quem tum experienciâ quodammodo didicimus, tum volantis aura famæ, quæ jam latius eundem circumtulit, circumferreque in dies magis gaudet. Ex quo quanta in nostris oboritur animis læticia, scire ne quæsieritis, nobis inexplicabile sermone est. Si verò in hoc opere ad exitum perducendo nostri moduli paruitas conferre aut subseruire vestræ Beatitudini aliquantulum valeat, nihil est quod recusemus ad quæque prorsus etiam subeunda quæ ceruicibus nostris imponere jam dicta Beatitudo dignabitur, promptissimi sumus. Id modò præcipiatis, quid per Nos agi velit, & nos certè faciemus, vt nostram sedulitatem simulque fidelitatem in ea re experiamini. Quam ob causam supplicamus humillimè, vt nostrum Collegium immò vestrum, si in oculis vestris vlla gratia dignum est, hoc honore & munere dignemini, vt Clementiæ vestræ Litteras suavissimas vestræ benedictionis collatrices & voluntatis Indices mereamur quanto cyus commoditas affuerit, accipere. Id enim magnum gratiæ apud vestram Sanctitatem, indicium & magni pignus amoris habebimus, & vestri beneplaciti cognita intentione Nos eidem conformare in agendis enitemur. De illius concordia Turbatoris, ne aliud in eum dicamus, exequendâ promissione sicut vestrum prædecessorem monuimus, ita tempore congruo vos monere intendimus. Sed ne tot simul agendis Beatitudinem vestram oneremus, in præsens superfedemus. Vestro, Pater Beatissime, ingressui Spiritus sancti adspiret progressui, comes adsit, felicique in egressu vos sistat. Amen. Scriptum an. 1394. die 23. Octob.*

Ac ne prædictus Pontifex dissimulare posset, se Litteras illas accepisse, eadem die per eosdem Nuncios earundem exemplar seu transcriptum mittit Vniuersitas ad Cardinales, quorum maximam partem nouerat propendere ad pacem: eosque adhortatur ad promouendum opus tam necessarium & vtile Religioni Christianæ. Neque enim dubitabat, quin Benedictus quocum illa plurimas contentiones habuerat, cum esset Clementis Legatus, parum benignè suas Litteras reciperet: itaque adjuutores sui propositi & consilij voluit habere Cardinales, vt, si quid Benedictus contra fidem præstitam moliretur, causa esset cur & ipsa Vniuersitas & Cardinales ab eo deficerent. Talis verò est Epist. ad Card.

LITTERA
UNIVERSI-
TATIS AD
CARDI-
NALES.

Reuerendissimi Patres, scribimus Domino nostro summo Pontifici super vnio-
ne *S. Dei Ecclesie in hanc formam. Quamquam, Pater Beatissime. Et cætera vsque*
ad finem vt supra in Epistola ad Benedictum. Propterea, Reuerendissimi Patres,
toti vestro sacro Collegio & vestrum vnicuique omnibus cordis viribus, omnique
humilitate supplicamus, quantis in huius rei maturando initio, nam maturato
opus est, in promotione quod apud eundem Dominum, in omni denique pro-
secutione atque agitatione pro te quisque partes suas laudabili sollicitudine in-
termiscere studeat. Ipsi insuper Dño, quam valdè, ad hoc affici debeat, ipsi melius
nostis, ipsumque sicut credimus obinde elegistis, in ope, patrocinio, consilio,
subsidio cæterisque generibus auxilij vestri adeste: vt quod salutiferæ vestræ ele-
ctionis titulo exordium acceperit, prospero per vos ipsos, qui spirituales estis
potius, quam per terrenam potestatem consummetur effectu. In quo & nostram
operam, si vllius momenti est, in vestro conspectu, nullatenus defuturam con-
fidite. Nobis autem qui vestris Paternitatibus jam tertio super hac re scribimus,
aliquod tandem Responsum supplicamus, remittatis Valet, Patres metuendis-
simi. Ita de militante Ierusalem, quod in hymnis, cogitate, vt vos triumphans
ipsa post sæcli naufragium in suo materno sinu excipiat. Amen.

Rescripsit autem Benedictus ad Vniuersitatem per Ægidium Bellemarium
Archiepiscopum Auenionensem, rogauitque insistere proposito de reducenda
vnione & pace Ecclesie & pollicetur Rotuli admissionem. Idem Legatus vt ha-
betur in MS. Sandionysiono *Regem adiens monuit vt vnioni Ecclesie impenderet*
operam efficacem semper cum consilio Clericorum Regni sui & præcipue Vni-
uersitatis Parisiensis, & viam ab ipsa vt potiorem electam summo Pontifici noti-
ficare dignaretur. Vt autem Colloquium super hoc negotio secretum cum
D. Papa haberetur, Rex *M. Petrum de Alliaco Doctorem in sacra pagina* Eleemo-
synariumque suum Auenionem destinauit. *Eodem quoque tempore Vniuersitas Ro-
tulum signandi illuc misit: & quamvis id Doctorem & Rectoris consilio ordinatum fue-
rit, Rotulus tamen ille non fuit generalis.* Ex quibus verbis intelligitur maluisse plu-
rimos carere Beneficiis, quam ab eo obtinere quem non putabant esse legitimum
Pontificem. Nec dubium, quin Nationes Picardica & Anglicana in primo suo
proposito perseuerarint.

Vniuersitatis animos excitabant & augebant plurimorum Regum & Princi-
pum qui à Clementinis partibus steterant, conspirantes in idem propositum pacis
& vnionis voluntates; maxime verò Caroli Regis Francorum, Ioannis Arrago-
num, Henrici Castellæ Legionisque, necnon finitimorum & longinquorum
Principum, qui cum Cardinalibus Auenionensibus ante electionem per Litteras
& per Nuncios agere conati fuerant, ne ad alterius electionem Pontificis proce-
derent, donec Bonifacij Romæ sedentis in concordia Ecclesie procuranda vo-
luntatem explorassent. Quid autem omnibus istis conspirantibus ad pacem le-
gationibus responsum fuerit à Benedicto, infra dicitur.

Cæterum Vniuersitas in componendis Litteris suis tunc manu styloque M.
Nicolai Clemangij insignis Rhetorices Professoris, vt dictum est supra, vteba-
tur. **Nullus enim tunc erat in illius artis professione celebrior.** Vnde & ipsi Bene-
dicto, cum in Curia Regia Legatus degeret, apprimè notus erat, & valde fami-
liaris. Itaque memorem eum futurum ratus contractæ ante promotionem amici-
tiæ, semonumque quos sæpe habuerant de pace deque modis restituendæ con-
cordiæ vnionisque oprabilis in Ecclesia Dei tam multis ab annis, dissipatæ, scri-
bit ad eundem Pontificem Benedictum recenter electum de Schismatis extir-
patione, rogatque & monet vt Pastoralem vigilantiam adhibeat: officium boni
Pontificis describit, item & tyrannidem mali, admonet quandiu jam in Ecclesia
Dei Schisma detestandum perseuerauerit, & quæ illius abolendi causæ, quæ
possint afferri impedimenta: postremo monet, vt M. Petri de Alliaco tunc Vni-
uersitatis & Ecclesie Parisiensis Cancellarij & Regij Eleemosynarij operâ &
consilio in omnibus suis negotiis vtatur: cuius laudes plurimas paucis verbis
complectitur. Sic igitur ille.

EPISTOLA
NICOLAI
CLEMAN-
GII ADBE-
NEDICTO,

Benedicto Dei gratia summo Pontifici, &c. Grandis, Pater Beatissime, &
forsitan multorum existimatione non aberrans à temeritate videbitur audacia,
quod ego humilis & pauperculus homunciolus tuæ eximie dignitati, tuæque

præstantissimæ Sanctitati scribere aggredior. Sic lucifuga noctua in solis jubar intuitum dirigit : sua protinus exigua luce illius immenso fulgore obcecanda. Sic Pigmæus in Atlantæ sublimi sidera vertice pulsantem, lapis in magnum montem, mus in Elephantem, hyssopus humilis in Cedrum asurgit. Et si Poëticæ libet fabulas inferere, sic inefficaci alarum remigio Dædali Icarus in cœlum nititur, & Phaëton ineptus auriga currum Phœbi Patris igneum conscendere non timeret. Ille præceps in Eridanum dejectus : ille suo in mare lapsu, vitreo, ut ait Horatius, daturus nomina ponto. Sic certant Cycnis vlnæ, sic cum Orpheo Tityrus cythara contendit : sic denique Troilus cum Achille, infelix atque impar congregitur : Dares cum Entello, Antheus cum Hercule. Verum, Pater Benedicte, sicut & nomine diceris, & re, ut mea fert opinio, existis, tua insignis & præclarissima virtus, mihi & aliis plerisque intra hæc infelicia tempora omnium vitiorum fœcundissima, mirabilis; tuus ingens ac sincerissimus affectus, quo ad pacem & salutem publicam tranquillamque Apostolicæ nauiculæ stationem inardescis : cujus Nauclerus es & Rector de excelso, nisi fallor, immissus : tua præterea in omni laudum genere fama celeberrima, latius per orbis ambitum disseminata; tuæ denique innatæ benignitatis suavis humanitas atque mansuetudo, qua te in genere vniuersis tam pusillis quàm majoribus facilem, affabilem, familiarem præbes, mihi hunc ausum tibi scribendi præbuerunt, imò certè ad ipsum à me quodammodo reluctante extorserunt. Si quid itaque per me in hoc erratum erit, illis imputabis. Sed quibus de rebus tuam Sanctitatem alloqui ordior, si te laudibus ornare tentem, & in medio conatu succumbam, & tibi assentari voluisse fortassis arguar, quod nec alteri me fecisse memini. Nec à te utique ducere velim initium, hoc in primis ne fortè aut metuas aut expectes, nec quicquam me facturum polliceor qui pestem hanc capitalissimam Respublicas horribiliter eneruantem, ante omnia à puero semper exhorruui. Surgent proh dolor! sa is aliqui & multo plures quàm opus esset, qui dicendæ veritatis inexpertes cœcæque Beneficiorum ambitione ardentissimi tuis studebunt auribus subdolè atque fallaciter assentari, ne me illius artis Gnatonicæ imperitum meas oporteat in ea re partes immiscere. Utinam autem pauci supersint qui veritatem, quæ odium parit, multitudini hominum inimicam, sed tuo tamen animo ut arbitror amicam; tibi dicant. De quorum me sorte ac numero & nunc & si quando posthac aliud quidpiam scribere contigerit, pro mea virili parte fore profiteor. Non igitur à te beneficia postulatum venio : nec de meo sed de tuo profectu tecum loqui gestio. Tuum autem meritò dixerim profectum, eum qui toti Ecclesiæ Catholicæ communis est : Cui regendæ atque ministrandæ Deo authore præes. Sicut enim ipsa Ecclesia tibi desponsata est, sic virtute connubij inter vos iniuncta communia esse debent inter vos omnia, ut nihil tuum ducas, quod non illius sit : nihil etiam suum illa, quod non æquè tuum sit. Multis modis, Pater Beatissime, qui antea eras, esse desisti : & sicut de Saùle Rege factò dicitur, in virum alterum mutatus es. Petrus eras, iam Benedicteus es, Petrique successor. Sponsi Pamphylus ac Minister eras, ecce jam sponsus es. Qui habet Sponsam sponsus est, inquit Baptista : homo particularis eras, homo nunc communis es. Ne Platonicis in te Idæis locum esse putes. Ouis eras, Pastor jam factus es, imò Princeps Pastorum. Remigis Officium in nauì gerebas, gubernator & summus Nauclerus esse coepisti. Qui non vnus tuæ personæ vel rerum priuatarum, sed totius nauis Apostolicæ & omnium quæ in ea vertuntur, curam habere debes. Si quæ ergo priuata tibi erant, de votis loquor & affectibus, ea profectò exuere te conuenit. Ne quid quod bono publico possit aliquatenus obistere, in te resideat. Priuati quippe solent affectus plurimum derogare communibus, dum cum publico plerique detrimento suæ quærunt rei familiari consulere. Quod etsi in priuatis quibusque perniciosum est, in Principe tamen exitiosissimum, qui debet tutor & patronus esse Reipub. Ergo memor tuæ fortis & gradus & vocationis communes in tuo animo fige affectus, studia, vota, desideria communia. Quia in te communia sunt omnia, qui ut communis esses, tuus esse desisti. Mirum dictu. Sed planè verissimum, Tu Pater esse desisti, & meus factus es. Quomodo non meus es, qui Pater meus es, qui Pastor meus es, qui denique ut audirer, seruus meus es. Si hæc falsa esse contendis, te ipsum quàm me prius argue falsitatis. An

non Pater meus est qui me ritè Filium vocat, si tamen verè vocat. An non Pastor meus est, si de Christi grege sum qui totius gregis Christi se Pastorem profiterur. An non seruus meus est, si seruus Dei sum, qui seruum seruorum Dei se appellare gloriatur. Si itaque Pater meus es, imò vt communimelius verbo dicam, si Pater noster es, paternum in nobis affectum ostende, Filios ama, Filios cura, Filios erudi, filios in mansuetudine corrige & in pace educa. Hæc enim sunt veri ac pij Patris officium. Si Pastor noster es, super gregem vigila, illis Pastorbibus assimilatus, quibus propterea in ortu Saluatoris Angelus apparuit, quia custodiebant vigiliis noctis super gregem suum. Pastoris erga Nos animum indue, vt non tanquam ouis te ipsum, sed tanquam bonus Pastor, tuas oues pascas. Grauius namque apud Prophetam Ezechielem mali Pastores à Domino redarguuntur, qui seipfos non oues pascebant. Si autem quæras quomodo pascas, pasce verbo, pasce doctrina, pasce ducatu & exemplo, pasce temporali subsidio, pasce bonos fouendo, malos & discipulos corrigendo, pasce canes habendo & feras arcendo, pasce postremo septa diligenter custodiendo, ne aliquo improborum impetu rumpantur, & si fortè rupta sint, citò reficiantur, ne fracto ouili prædones irruant, lupi deuorent atque dispergant. Quod si seruus noster es, vt te esse fateris, vide quàm minimè tuus sis, qui vniuersi pœne mundi seruus esse cœpisti. Seruus enim non sui juris est, sed alieni juris & arbitrij, & quantò plurium est seruitio addictus, tantò oportet vt minus sit suus. Attende itaque & tecum considera quàm duram atque difficilem sis prouinciam sortitus, qui omnium Christi fidelium seruus effectus es. Quàm parum tibi vacationis, licentiæ ac libertatis sit, quàm multum oneris ac sollicitudinis impositum, qui mundo seruire suscepisti, vniuersam Ecclesiam regere, tot salutem animarum curare & de vniuerso Christi grege tuo ministerio commissio rationem reddere. Cui plus committitur, plus ab eo requiritur, & vbi crescit ministerium, rationes etiam ministerij crescere necesse est. Tamò autem plurium ratio per Dominum cuius Vicarius es bonorumque dispensator à te exigenda est, quanto ita & tui antecessores vltra onera vobis à Domino & Ecclesia pridem imposita ampliora, vltra vestris ceruicibus imposuistis. Qui vacuatis præsulatum aliarumque dignitatum Ecclesiasticarum electionibus, sublato præterea à patronis omnibus iure collationum, dispensationem omnium Graduum totius Ecclesiæ ad vestrū reuocastis arbitrium; vtrum salubriter pro vobis, ipsi videritis, vtrum verò vtiliter pro Ecclesia, non est Epistolaris angustia discutere. Esto ergo fidelis seruus, prudens, diligens, humilis, obediens. Creditam tibi dispensationem attentè recogita, voluntatem Domini tui meditare, præcepta exequere, flagella pertimesce, vt à Dño tandem ipso audire possis, *Euge seruo bone, & fidelis, super pauca fidelis fuisti, super multa te constituam, intra in gaudium Domini tui.* Non est autem tua ista seruitus vilis alicujus aut abjecti circa Nos ministerij, vt inde erubescere debeas, honoris potius & dignitatis est, & regalis Sacerdotij, vt verbo scripturæ vtar, quam si rectè ad creditarum ouium salutem ministraueris, nullum prorsus terrenum imperium isti egregiæ seruituti æquabis. Si verò illam ad proprium quæstum, ad pompam vel ad fastum, quem procul abs te fore crediderim, detorseris, dominarique & præesse quàm prodesse malueris, tunc profectò verissimè imò vilissimè seruus eris. Non quidem vt in titulo præfers, *Seruorum Dei*, quibus imperare non seruire contendis, sed cupidinis, auaritiæ, superbæ & libidinis ancillarum Diaboli, & in summa tot Dominorum quot vitiorum. Nam teste Domino, *Qui facit peccatum, seruus est peccati*, & rursum. Primus tuæ Cathedræ ait sessor; à quo quis superatus est, hujus & seruus est. Si autem scire vis quantum à tuo pectore aliena debeat esse libido dominandi, eodem primo Pastore docente clarissimè cognosces. Qui ad te atque ad Pastores alios ita loquitur, *Pascite qui in vobis est Gregem Dei prouidentes: non coactè sed spontaneè secundum Deum non turpis lucri gratia, sed voluntariè, neque vt dominantes in Clero sed forma facti gregis ex animo.* Vbi Pastoralis officij regulam quam ab optimo præceptore suo didicerat, paucis verbis eleganter depinxit, cum & imprimis cupiditatem velut omnium malorum radicem maximè à Pastoribus extirpandam censuit, & superbam Clero, cui præsunt, dominandi libidinem sustulit. Et plebis per lumen boni operis ac doctrinæ exemplar ac formam esse de-

bere admonuit, & nil fide aut seruiliter, aut ex tristitia vel metu, sed omnia verè, sincerè, voluntariè & ex animo facienda declarauit. Hæc autem idcirco à me dicta sunt vt intelligas. Sint satis, non dubito, intelligis & honor tibi eminentissimus accesserit, plus tamen oneris quam honoris, plus laboris atq; periculi quam dignitatis aut fastigij tibi adiectum. Sed libet ex hac generali cõmone ad aliqua pauca magis in specie quæ pro tempore & rerum qualitate scribere institui, descendere. Vides, Pater Beatissime, non dico Ecclesiæ statum, sed lapsum, sed ruinam, & lamentabilem desolationem quæ Schismate horribilissimo & omnium quæ fuerunt, Schismatum pestilentissimo, anno jam decimo sexto cum tantâ quantâ omnes cernimus spiritualium temporaliumque honorum iactura conseritur. Huic plagæ ante omnia te mederi oportet. In huius curam & sanitatem tuos labores, tuas vigilias, tuos omnes conatus ac studia conferre. Parum prodesse possunt alij labores nisi vnus iste processerit. Quid prodest ægrotum bene pascere, qui quo magis pascitur, eo magis læditur? Non eget infirmus alimento at medicamento. Non dape sed ope, non documento, sed adiumento. Porro si contumaces & indisciplinatos Filios Pastoraliter volueris seueritate coercere nec liberè audebis, nec commode poteris. Rebelles aduersum te faciet matris deformitas. Non audient, non obedient, imperium contemnent, jugum excutient. Frustra languente capite lethaliterque vulnerato, membris aliis illo omisso cura adhibetur. Nauseam patiente stomachoque injectos omnes cibos emittente frustra alios artus illo neglecto regere laborabis, aut alimenti sustentare ingestione. Hoc vulnus tuæ charissimæ sponsæ tandiu neglectum, tanto interuallo temporis incuratum Te Medicum curatoremque expectat. Ad hoc Te debes existimare à Deo vocatum, à Spiritu sancto, imò verò in lucem editum, &c.

Porro Benedictus, vt erat ingentis animi vir & intrepidus, nihil motus tam multis Litteris & admonitionibus Regum, Principum, Cardinalium, Vniuersitatum & amicorum, vni tantum rei intentus, quomodo scilicet Pontificatum relinquere posset, de transferenda in Italiam sede agere cœpit, de abdicando Pontificatu verba fieri vetuit. Quæ res omnium animos penitus abalienauit. Vulpino tamen more agere cœpit initio, & moras trahere, ludificari & tergiuersari, donec tandem ab omnibus derelictus est, vt ex sequentibus patebit.

Interim Vniuersitas Parisiensis existimans ad tanti operis perfectionem, sibi retinendos esse Regum & Vniuersitatum extraneorum animos, eorumque excolendam amicitiam, eorum Litteris Responsiuas suas misit per legatos Academicos: qua in re immensis pecuniis opus fuit. Sic ergo illa ad Ioannem Regem Arragonum.

Illustrissime Princeps, grauissimas Regalis vestræ magnificentiæ Litteras affectus sincerissimi ad salutem Ecclesiæ & concordiam geminas prius paucos dies recepimus. Quæ quantâ nos affecerint lætitiâ, vix nobis effabile est. Lætati equidem sumus, Rex inclyte, vehementissimè, lætamurque summum illum Ecclesiæ ac rerum simul omnium summum opificem cuius in manu sita sunt corda Regum, mentem hanc sanctam Regibus infudisse, tamque salubrem cœlitus inspirasse sententiam, quæ quidem in Regis pectoribus resederit. Nil est quod pertimescat Ecclesia, salua sunt sibi omnia, tuta, tranquilla, serena. Quis enim ultra Tyrannus Ecclesiam persequetur aut opprimet, si Regum Catholicorum consentanea voluntas: vnanimis custodia, concors authoritas ad sui defensionem accesserint? Nullus tantam potentiam, tantas vires, munimentum tam validum, tamque inexpugnabile non metuet. Quis Schismate vel hæresi Ecclesiam iam discindere audebit? si tremendâ Regum maiestate redintegrata fuerit ac vnita. Nunc itaque, Reges inuictissimi, seruite Domino in timore, seruite, inquam, illi cuius vos serui estis: à quo vobis Imperia & Regna sunt: cui seruire regnare est: cui ministrare decorum, cui obsequi gloriosum, cui implere mandata, beatum est. *Recolite vos esse milites Ecclesiæ*, vos esse Filios, vos esse Custodes, properate vos ad Matris auxilium, ô Filij, accingimini ad arma pro eadem capescenda, ô Milites: vigilate ad tutelam vobis commissi pignoris, ô Custodes: vobis cerè in manu est, vnde laudem perpetuam sine bellico furore, sine sanguinis effluxu referatis. Habetis, Serenissimi, quem sequamini Actorem, cui-

LITTERÆ
VNIERSITATIS
AD
IOANNES
REGEM
ARRAGONUM.

que in hoc opere sanctissimo assistatis, Regem Francorum Christianissimum, qui jampridem causam istam Ecclesie instar auorum suorum Illustrium aggressus est, qui vos aut operam vestram in hujus tanti honoris consortium non aspernabitur, sed participes gaudebit vna secum effectos. Quo duce res vt credimus, optatum ocyus finem adepta est. Illius patrocinio Benedicti interueniente, qui Petri nuper Cathedram sortitus est, de cuius fama virtutum per ora passim hominum & voluntate magna nobis oboritur pacis spes. *Sed Princeps Serenissime*, vt ad vestras veniamus Epistolas, primum & ante omnia Gratias vobis habemus innumeras quod humile Collegium nostrum tam excellenti honore dignamini, vt ei scribere, & ipsum prae cordialis amoris affectu amplecti duxeritis. Super quibus cum facultas dignè gratias agendi non superpetat, pro omnimoda gratiarum actione vobis hoc dicimus. *grauis persolvere dignas Non opis est nostrae.*

Quod autem nobis scribitis, si quid in hac materia vtile concepimus, vias aliquas & modos adinuenerimus, vt eos vobis mittamus, quantum Regiae vestrae Majestati maximeque acceptum obsequium per idipsum facturi, certum profusus habetote nos apprimè gauisuros, si quid aliqua ex parte nos fecisse, vel dixisse, facturos vel dicturos, in posterum contingeret, quod vestrae Celsitudini gratum esset. Cujus postulationi per nos satis esse factum juxta modulum suum, plurimum optantes, quandam super re ista Epistolam nuper à nobis editam, Regique Domino nostro, vt ex titulo apparet, destinata transmittimus. In qua tres à Nobis viae damnatissimi Schismatis abolendi aperta sunt cum nonnullis earundem motiuis & rationibus: quae an aliquid vtile, quantumve aut quo pacto contineant, vestri erit examinis iudicare. Plures alias hinc inde super isto negotio hortatorias scripsimus Epistolas, & quas mittere superfluum putauimus: cum tenor & fundamentum intentionis nostrae in hac parte abundè contineantur in hac vna. Quod verò nos ad extremum admonetis, vt Domini Cardinales, Reges, Principes, Magnates ad hujus sacri operis aggressum praematurum instante sollicitudine, jugi perseverantia cohortemur, id profectò jam fecimus cum sermonis exordio, tum etiam crebris Scripturis, faciemusque sedulo, enixè, indefessè, caelesti semper prauiò, sine quo nil possumus, auxilio, donec pacem Ierusalem quam quaerimus restitutam viquequaque viderimus. Dominationem vestram, Rex Serenissime, cuius nos beneplacitis & mandatis obtemperare gaudemus, ad suae defensionem Ecclesiae in prosperis successibus conferuare dignetur Altissimi Clementia.

Vestri humiles Oratores & Mandatis vestris prompti obedire Rector & Vniuersitas Studij Paris.

LITTERAE
REGIS AR-
RAGONUM
AD VNI-
VERSITA-
TEM.

Circa idem tempus accepit Vniuersitas Parisiensis Litteras tertias à Ioanne Rege Arragonum, quibus Vniuersitati significabat se, licet Petrum de Luna Cardinalem Arragonum, Pontificem factum amet, plus tamen amare pacem Ecclesiae, nec se destitutum à proposito, hoc est à prosequenda vniõne & concordia. Insuper rogabat, vt quid de nouo illo Pontifice sentiret, ad se rescriberet. Litterarum eius superscriptio similis est prioribus.

Venerabilibus & Dilectis Cancellario & Rectori, Magistris & Doctoribus, ac toti Vniuersitati Studij Parisiensis amicis nostris Charissimis.

IOANNES Dei gratia Rex Arragonum. . . . Venerabilibus & dilectis Cancellario & Rectori, Magistris & Doctoribus, ac toti Vniuersitati Parisiensis Studij salutem in eo qui solus est omnium Saluator. Quia postquam vobis nuper scripsimus super ista nefandissima peste Schismatis in Ecclesia Dei vigentis remedianda obiit D. Papa Clemens, cuius anima requiescat in pace, & deinde in summum Pontificem fuit electus D. Cardinalis Arragonum, dubitamus ne forsitan haesitetur, nos idcirco primum nostrum immutasse vel mutare propositum ob fauorem eiusdem, quoniam naturalis Regni nostri & semper vtiq; Majestatis nostrae feruidi zelatoris & specialis amici. Et certè quanquam reuera duo ista simul, puta naturalitas & amicitia, quorum & alia multa, quae erga eum vere dilectionis nostrae probabilia perueniunt argumenta, conueniant, sanè potius merito zelo Dei & fidei incremento afficimur, & Christiana Religione compellimur nos & ceteri Catholici mundi Principes desiderabilem & saluti fide-

lium necessariam Ecclesiæ vnitatem inquirere & perquirere, sectionem fugare sceleratissimam, & scintillas tantæ malitiæ vnde venit, extinguere, quantum poterimus & sit fas. Circa enim ista vigilamus assiduò, Magistrorum Doctorumque solennium perscrutamur, intrinsicè exploramus, & vota, inquam, vestra, vt prædiximus, desiderabiliter exspectamus consilia, quibus singulis ante oculos nostros compositis & in mente dispositis eligamus, quæ propterea melius huic bono respondeant viæ decentes & remedia opportuna. Scripsimus & nunc scribimus Illustri & Charissimo Fratri nostro Regi Francorum super hac materia, quem non ambigimus in re tam ardua prout decet sollicitum, & simili debito huic voto conformem. Certiorantes itaque de præmissis præelectam prudentiam vestram, preces precibus superaddimus cordiales, quatenus immorosè velitis nobis quæcumque propterea deliberaueritis vtilius prosequenda rescribere. Non enim ideo charitati vestræ credimus esse molestos, scientes indubiè virtuosos animos non fatigari, sed potius recreari laboribus fructuosos. Datum Barchinonæ sub nostro sigillo secreto die 6. Octob. an. 1394.

Has Litteras accepit Vniuersitas die 28. Octob. eiusdem anni; quibus in Comitibus Generalibus lectis conclusum est, Regi quàm honorificentissimè referribendum, Responsonisque conscribendæ Prouincia eidem M. Nicolao Clemangio demandata est. In Comitibus autem 19. Nouemb. lectæ sunt Litteræ Responsonales, probatæ & sigillatæ. Tales autem sunt, cum hac superscriptione.

*Serenissimo Principi ac Domino Metuendissimo Ioanni Dei gratia
Arragonum Regi Illustrissimo.*

Serenissime Princeps; Regiæ vestræ præconium Majestatis latè per orbem diffusum amplius in dies non mediocriter intenditur, dum nec soli natalis excessius amor multorum oculos, ne recta videant, impediens, aut stimulus ambitionis interdum colla majorum iugo subjiciens hanc à veritate concepta commutant, quominus hoc in salo variis agitato procellis, extento velo rectè procedat, ac vitatis scopulis cæterisque hinc inde circumstantibus periculis portum salubrem studeat reperire, in quo Petri nauicula, jam heu tot aduersantium collisione turbata sub vnicuius Reçtoris præsidio pacatè conquiesceret, cui vniuersi Catholicæ fidei Professores Diuinis se conformando sanctionibus obsequium cum obedientia filiali pariliter impenderent. Quod & nobis, minimè tamen circa hoc hæsitantibus, eisdem tertia verborum sanctitate relucens nihilominus quantum in se fuit, relucens patefecit Epistola. Cujus profecto tenore admodum exhilarati *Illustrissimo Principi Francorum Regi*, Domino nostro verbaliter expressimus, qui de vestris aliis pacis sententiæ Litteris verendis lætitiã, eodem attestante, susceperat abundantem Quod verò, *Princeps inclytissime*, de his quæ in tantæ arduitatibus concepimus materia, nostrarum medio Litterarum certiorari rogastis, qui potius præcipere potuistis, hæc certè Regiæ voluntati hac in parte paruisse nos credimus, qui licet incunctanter fateamur opus non fore, **lumen tam tenue, si vel in nobis existat, tantæ superaddere claritati**, obediens attamen cuiusdam Copiam Epistolæ, aliàs Domino nostro præfato Regi nostra de parte directæ, Serenitati vestræ transmisisimus, in qua nostra quoad hoc intentio, quam tam veram quàm sincero corde manantem à Domino postulauimus, quantum Epistolaris pati poterit angustia, sententialiter est inserta. Linguae non parcimus, manum ad aratrum pro viribus apponimus, corda verò in hujus assiduâ rei meditatione tenemus, nec à cceptis eo iuuante, qui Infantum linguas disertas efficit, fortium manus ad prælia docet, & cor docile juxta suæ beneplacitum voluntatis, quibus ab æterno prædestinatiuè proposuit, misericorditer elargitur, desistere intendimus modo quouis. Facimus quod in nobis est. Vos autem, Reges inuictissimi, quod in vestra situm est potestate, perficite. Nostrum siquidem posse in tribus prælibatis cum præcisione factum est: vt & os in loquendo, cor in meditando & manum in scribendo sollicitè coaptemus. Vobis autem de meditatibus, prolatis & scriptis, opere sicut Regiam decet Celsitudinem viriliter exequendis, de superius autoritas singulariter est collata. Habemus equidem nunc, vt speramus, Pontificem Magnum, qui nostris infirmitatibus de profundo charitatis compatiens, hujus dirissimi vulneris, quo & totum Eccle-

sua corpus lethaliter fauciatur, jam vitali ferme calore deficiens adhibitis dulcedinis medicamentibus latera sectione diuisa senili, in vnum sciat compaginare. Scit utique, nec sua difformetur intelligentia benedicta, qui quod recte concepit, ad operam deducere, ut solemnum suorum Nunciorum ob hoc ad praefatum Dominum nostrum Regem destinatum relatu didicimus, pro viribus destinabit. Felix Regio, quae tanta venustatis arborem parturiit, sub cuius foliorum amœna Gregis oues Dominici cum jocunditate quiescant, & de luporum faucibus, quorum ditioni Dominicius subacta fuerunt, semetipsas congratulentur ereptas. Feliciores parentes, ex quorum praclaro sanguine tanta proceritatis spectabile suggerit alimentum. Is autem inter omnia felicissimus, cuius de felicitatis affluentia nos omnes spe pollicente gratiam pro gratia Duce Domino capimus. Sed si, quod absit, effrenata cupiditas, pacis æmula, ejusque collega dominandi libido hunc verbi dictorem, nequaquam factorem eluderent, ipsius nimirum saepius vulgata felicitas in abjectissimam miseriam laberetur, & spes nostra, quae in ejus sancto fixa est, ut credimus, proposito, in desperationem decideret. Quod enim majora nobis pacis innuisset indicia, tanto nos nutibus fidei illusos & in optato vacuos lamentabilius plangeremus; quoniam vnde nunc vita speratur resurgere, illic & mors vitam assumeret. Ea propter, *Illustrissime Princeps*, per zelum feruidum, quem ad fidem orthodoxam, Ecclesiae sanctae refarcionem, ac animae vestrae salutem propriam vos habere cognouimus, Majestatem vestram in Domino cohortamur, nihilominus totis spiritibus nostris, quantum valeamus obnixius ac humiliter supplicantes, quatinus praefatum Dñm nostrum Papam per Litteras vestras, potius quidem per Ambassiatores solemnes ad haec publicam referete famam promptissimum pullare curetis, ut alteram viarum in Epistola nostra praelibata, digesto satis ut arbitramur consilio, prolatarum in practicum deducere juxta suae circumspectionem sanctitatis latissimam, quoad hoc praefertim à Domino ut fas est credere, dirigendam, cum celeritate procuret, aut saltem vnam quartam ejus discretio discutiendam Consilio à prudentium cœtu fidelium merito recipiendam in medium producat in actu, ut sic vestra salutaris exhortatio, nedum Arragones orbisque totius fideles cordialiter lætificet, & saepius dicta Regia Celsitudo vestra in tanti veneratione coloni vberius gratuletur, quam perseueranter conseruare digneur Altissimus ad tranquillitatem & pacem Ecclesiae suae sanctae. Datum in nostra Congregatione Generali propter hoc specialiter in S. Mathurino celebrata anno Domini 1394. die 19. Nouemb.

*Vestri humiles ac deuoti Oratores Rector
& Vniuersitas Studij Parisiensis.*

Eodem tempore Episcopi Moguntinensis & Colonienſis ac Dux Bavariae Regi Carolo congratulantur per Litteras & per Nuncios suos, ob tam insignem operam, quam Reipubl. Christianae nauare intendebat. Et Bonifacius ipse tum Romae sedens ad eundem Regem scribit, polliceturque se consensurum in concordiam Ecclesiae, dum Benedictus, qui Auenione sedebat, idem se bona fide praestitutum polliceretur. Atque ex omni orbis Catholici parte veniunt ad Principem Francorum Legati congratulaturi, itemque ad Vniuersitatem Matrem & omnium aliarum Academiarum parentem hujusce sanctissimi operis hortatricem, instigatricem, promotricem. Neque verò Rex inceptis desistendum ratus, legatos habebat apud Benedictum Auenioni, habebat & apud Bonifacium Romae, ut Pontifices illos quaqua ratione ad amicam pacem adduceret. Romae inter praecipuos negotiatores erat Philippus de Alençonio Episcopus & Cardinalis Ostiensis supra memoratus, qui Litteris suis Regem & Vniuersitatem certiores faciebat saepissimè, quid rerum illic ageretur, & quae esset Curiae Romanae inclinatio.

Eadem autem die quâ supra, hoc est 19 Nouemb. receptae sunt ab Vniuersitate Litterae, ad eam à Benedicto transmissae per legatos suos, Episcopum Auenionensem & M. Petrum Blanij: quibus, quia sciebat eam magnae esse auctoritatis, plurimumque momentum ad rei propositae confectionem allaturam, quocumque se conuerteret, conabatur eam sibi demereri, suamque circa vniionem Ecclesiae voluntatem significauit. Leguntur autem istae Litterae in MS. Victorino, cum hac Epigraphe.

Litteræ

*Litteræ D. Benedicti XIII. Vniuersitati Parisiensi directæ, præsentatæ per
Episcopum Auenionensem Egidium Bellemere, & M. Petrum Blanij
eiusdem Legatos, & Receptæ die 19. Nouemb. an. 1394.*

Benedictus Episcopus seruus seruorum Dei. Dilectis filiis Rectori ac Vniuersitati Studij Parisiensis salutem & Apostolicam Benedictionem. Mirabiles elationes maris hujus seculi, magni quidem & spaciosi: illic enim reptilia, quorum non est numerus, spiritualia videlicet monstra nequitia, quæ cum ipsum mare nauigantibus, portumque salutis fido remige petentibus formidabili congressionem luctantur, densis nempe surgentibus vndique ventis horrida sauit tempestas, & exaltantur terribiliter fluctus maris, quod etsi semper sit turbidum, semper penitus inquietum, his tamen infaustis temporibus superabundantibus ac exigentibus demeritis peccatorum solito vehementius indurauit. Flauit enim Aquilo frigidus, & refrigerata plurimum pro dolor fidelium charitate propter bellorum & dissensionum exitiosa discrimina, quibus inter se dissident, ac non sine grauibus inter se corporum humanorum stragibus miserandique cædibus debacchantur. Omnes ferè Reges & Populi Christiani, præter quæ mala cetera vix enarrabilia, quibus miserabiliter concutiur totus orbis, Schismaticæ diuisionis in ejus Ecclesia superuenit discordia, cujus perniciosissimum diluuium Catholica climata nunc inundat, non modicam fidelium absorbit portionem. Mirabilior tamen in altis Dominus dominans potestati maris, ac morum fluctuum ejus mitigans & tranquillans Petri nauiculam ipsius maris fluctuagis agitatum procellis & variarum prosecutionum allisam scopulis, timentesque cum Christi fidelibus, qui præfati diluuij clade territi ad saluificum ipsius præsidium confurgerent, tam sauis inundationibus prorsus obrui tantaque tempestate demergi, semper à naufragij perditione liberat, & dum magis de suprema periclitatione formidat, tum eam mirabilius præter mortalium ipem erigit in sublime, dumque Naucleri sui eidem pro tempore præsentis ab hac luce migratio pro mortalitatis humanæ necessitate contigit, ne pro Rectoris defectu periculum submersionis subeat secundum exigentiam temporum & inferiorum merita, ex ineffabili suæ bonitatis clementia prouidet successorem, nec semper ad tanti supportationem honoris satis idoneum, sed infirma mundi eligens, vt fortia quæque confundat, atque liquidè pateat, quod ipsam nauiculam ipse per se constructam suoque sanguine pretioso redemptam per seipsum regit, protegit & gubernat. Et ne dictæ nauiculæ inter tanta pericula saluatio humanis adscribatur suffragiis, nonnunquam ejus regimini præficit imbecillum, sicut Nos homuncionem viribus debilem ac insufficientem meritis; ad ipsius nauis clauum, suæ videlicet Ecclesiæ regimen suâ dignatione vocando fecisse noscitur his diebus. Felicis siquidem recordationis Clemente Papa VII. prædecessore nostro ab hujus terrestris incolatu miseræ, nuper ad supera sicut piè credimus Christo vocante, translato, corporeque suo, prout mos est, & debitum exposcebant, honorificè tradito sepulturæ, venerabiles Fratres nostri S. Romanæ Ecclesiæ Cardinales, inter quos & de quorum numero tunc eramus, in Palatio Apostolico Auenionensi, vbi didus prædecessor vitam temporalem finerat, pro electione futuri Romani Pontificis congregati, in humilitatem nostram, vtinam non exorbitante Iudicio concorditer & vnanimiter per viam scrutinij concordantes, Nos tunc Petrum S. Mariæ in Cosmedin Diaconum Cardinalem ad summi Pontificij cathedram euexerunt. Nos veram Gradus altitudinem & oneris imminentis tantæ Celsitudinis ascensuri molem, præsertim hujus descendendi Schismaticis procellato tempore Nobis in Cardinalatu diuersarumque Legationum officio experientiæ longæ participi, non ignotam attentâ meditatione pensantes, Eligentium & offerentium instantiæ, insufficientiæ nostræ imparitatem obiecimus, debilitatem nostram dictante conscientia cum repetitâ multotiens relaxationis supplicatione humiliter allegantes. Cumque nec sic cessaret instans Fratrum importunitas eorundem, sed vim inferens nostro proposito, Collegij iustus vrgerent, Nos ex defectuum nostrorum conscientia diffidentes, de illius in confidentes omnipotente Clementia, qui pacis & vnitatis amator vtraque fecit vnum, sperantesque quod operi manuum suarum dexteram por-

rigens, Nos in tam profunda maris altitudine positum non relinquet, nostris per fratres eisdem multiplicibus non admissis, nec lachrymosis deprecationibus exauditis, ne mundi graui bellorum multiplicatione diuisi, potissime tamen Ecclesie sacrosanctae Schismatica pestis nunc miserabiliter laceratae dissidio, nostrum Electioni praedictae denegando consensum, discrimina negligere censeremur, quanquam inuulsi oneris molem insufficientia nostra defugeret, de superabundanti tamen plenitudine misericordiae Dei nostri confisi, ei nostrae imbecillitatis subiecimus imperfectum, ac debiles humeros Apostolicae suppominus seruituti. Ut igitur ipse Deus Nos qui debiles manus ad fortia missus, corroboret, adiuuet, & confirmet, ac Ecclesiae suae nauem nostro creditam regimini in huiusmodi tempestatibus custodiat & dirigat, ac per ministerium nostrum ad optatam portum pacis & unitatis adducat, ad quod Deus quantum ipse concedet, & humana sine fragilitas, proponimus omnibus Nobis possibilibus modis intendere, totoque consamine laborare, *Vniuersitatem* vestram monemus ac charitatiue rogamus, quatenus preces humiles, sedulas & deuotas frequenter fundatis ad Dominum, ut in insufficientiam nostram sua pietate suppleat, debilitatem fulciat, nobilique quod est onerosum leniget, quod laboriosum alleviet, quod obscurum suae claritatis luce reuelet & aspera conuertat in plana, sicque praeueniendo clementer aspiret, & adiuuando misericorditer persequatur, quod zelus noster semper in eius beneplacitis ferueat, nec vnquam in illorum executione torpescat. Ceterum, amabiles filij, affectum nos charitatiue benignitatis expendimus, & solidae charitatis gremium aperimus, proponentes quantum cum Deo poterimus, honori nostro deferre, ac nostra, ac singulorum commoda, quibus ad nos recurrere cum securitate poteritis, in plenitudine beneuolentiae promouere. Datum Auenioni 5. Idus Octob. Pontif. nostri an. 1.

Litteras istas, ut videre est, dedit Benedictus statim post promotionem & consecrationem suam: quibus generatim quidem se in pacem toto animo incubiturum pollicebatur, sed distincte nihil de modis componendae pacis. Similes per eisdem Legatos dedit ad Regem & Proceres Franciae Litteras, & breues insuper dedit alias ad eandem Vniuersitatem, quas *Credentiae* appellant: quibus Rectorem & Magistros hortabatur, ut iisdem suis Legatis apud Regem adiutores & auxiliatores essent. Tales autem sunt.

Benedictus Episcopus seruus seruorum Dei, Dilectis filiis Rectori ac Vniuersitati Studij Parisiensis salutem & Apost. benedictionem. Mirantes nunc ad Regiam & Principum Domus Regiae Franciae praesentiam venerabilem Fratrem nostrum Aegidium Episcopum Auenionensem & Dilectum Filium Petrum Blanj Decretorum Doctorem Nuncios Apostolicos praesentium perlatores pro nonnullis magnis & arduis negotiis, Nos & Rom. Ecclesiam & ipsius unionem tangentibus ac non mediocriter insidentibus nobis cordi, Discretionem vestram paternaliter exhortamur, ac affectuoue rogamus, quatenus eisdem in dicendis nostri parte fidem velitis omnimodam adhibere. Datum Auenioni 15. Kalend. Nouemb. Pontif. nostri an. 1.

Postquam vero idem Pontifex Litteras ipsius Vniuersitatis per Mag. Petrum de Alliaco Cancellarium suum traditas accepit, viasque & modos intellexit, quibus pacem restitui posse praemonebat, per alias suas Litteras die 11. Nouemb. datas significauit se in eo esse animo, ut pacem Ecclesiae restituat, si possit, iuxta ipsiusmet Vniuersitatis vota & pia desideria Litteris suis significata. Tales vero sunt Benedicti Litterae Responsores ad Litteras ipsius Vniuersitatis.

ALIA LIT-
TERA EIVS-
DEM PON-
TIFIC. AD
VNIERSI-
TATEM. Benedictus Episcopus seruus seruorum Dei. Dilectis filiis Rectori & Vniuersitati Parisiensis Studij sal. & Ap. Bened. Receptae per Nos Litterae vestrae illatam mentibus vestris super injuncti nobis Vniuersalis Ecclesiae cura regiminis laeticiam indicarunt: per quas nihilominus sollicitudinem nostram ad unionem Ecclesiae tam miserabili, tanto jam tempore lacerata dissidio impigre procurandam filialiter excitatos, vestrum ad id in quantum possitis nobis auxilium offerentes. Utinam, amabiles filij, vobis caeterisque fidelibus Ecclesiae pacem & tranquillitatem optantibus ex promotione nostra iusta laetitia causa subsit, & ille quem optatis & speratis, fructus perinde sequatur. Nostrum enim ad tantam molem ferendam tantumque debite peragendum opus minus sufficere cognosci-

nis imperfectum, affectionem tamen & voluntatem bonam esse sciatis, resque ad consummationem negotij vnionis huiusmodi per Nos adhuc in minoribus constitutos, in multis regnis & regionibus, & cum multis laboribus & sollicitudinibus presenti tantò ardentiores & intentiores affectu, quantò susceptum officium ad id nos peramplius adstringit, quod Deo & conscientia testibus ad hoc principaliter recepimus, ne tot labores nostri optato, quod absit, frustrentur effectu, sed per indefessam nostram continuationis studium feliciter opitulante Domino concludatur. Vnionem nempe præfatam toto proponimus prosequi & procurare conamine, & ad effectum ipsius quàm celerius fieri bono modo poterit, cæteris quibuslibet omnique cunctationis dispendio postpositis laborare. Quam intentionem nostram Regibus & Principibus orthodoxis per diuersos Nuncios Apostolicos propter hoc destinatos ad ipsos, sed maximè Charissimo in Christo filio nostro Carolo Regi Francorum Illustri, Dilectisque filiis nobilibus viris, Ducibus patris & Germano suis ac aliis de Domo sua Principibus, de quorum directione, auxilio & fauore circa hoc principaliter post Deum confidimus, per venerabilem Fratrem nostrum Ægidium Episcopum Auenionensem & Dilectum Filium Petrum Blaniij Decretorum Doctorem, intimandum duximus, vobisque, prout eis injunximus, notificatam fuisse credimus per eosdem. Ad cuius executionem, oblationem vestram spontaneè factam gratam suscipimus & acceptam. Datum Auenioni 2. Id. Nouemb. Pontif. nostri an. I. signat.

P. DE PAVEILLIÖNE.

Eodem præne tempore accepit Vniuersitas ab eodem Alençonio Litteras datas Romæ 22. Octob. quibus Responsales ipsius Vniuersitatis præmissimus: & hanc habebant superscriptionem.

Venerabilibus & Egregijs viris Rectori, & Magistris venerandæ Vniuersitati Studij Parisiensis amicis nostris Charissimis.

Viri venerabiles & Egregij Amici Charissimi, informati ex præcursis famæ præconio, qualiter Christianissimus Princeps & metuendissimus Dominus meus Rex sanctissimum illud suæ Celsitudinis propositum circa horrendi & tam execrabilis sublationem Schismatis & sanctæ Matris Ecclesiæ vnionem juxta vestra saloberrima pacis exoptandæ consilia Regiæ Celsitudinis studio continuans, commiserit Excellentijs vestris quatenus in & pro tam salubris deductione negotij vestræ professionis officium sollicitudine indefessa juxta sanctiones Catholicas quomodolibet exerceatis. Nimirum gaudemus ex intimis & longè plus quàm voce aut scripto exprimere valeamus, spem nobis firmantes indubiam, quod ministerium vestrum in tam miserando pioque negotio eò valebit melius, quò de vestra sinceritate & rectitudine Doctrinæ potiora ex suis dictæ Matris Ecclesiæ sapius impensis meritis majoris fiduciæ argumenta tenemus. Quamobrem nec immeritò confidimus, quod circa dicti sublationem Schismatis & sanctæ Matris Ecclesiæ vnione, prout huiusmodi negotij necessitas exigat, non eritis amodo à vestrorum prosecutione ceptorum propter quemcunq. casum huic sanctæ intentioni contrarium, in aliquo desides nec remissi, sed potius apud Celsitudinem Regiam & serenissimæ Domus Franciæ Regalis quibus ex sanguine plus cæteris nimirum afficimur, vestris ammonitionibus sacris eò feruentius & diligentius instabitis, quò à quacunque parte aliqua nouitas emerferit; Huiusmodi verò prosecutionis impeditiua forsitan, aut dilatiua. Sanè quidem nuper hîc diuulgato obitu quondam Reuerendi Gebennensis scripsit sanctissimus Pater Dominus noster Bonifacius Papa IX. de isto metuendo dissidio, Domino meo Regi & illis in Ciuitate Auenionensi degentibus, etiamque Vniuersitati vestræ venerandæ & notabilem scilicet sui Ambassiatam, videlicet Reuerendum Patrem D. P. Patriarcham Gradensem & Nobilem virum Carolum Brancatium Comitem Campaniæ, dicti D. nostri Papæ Bonifacij consanguineum, necnon egregium virum Thomam Spinelli de Neapoli Militem & Legum Doctorem ad Celsitudinem Regiam & dictos in Auenione degentes, prout pridie in nostris vobis directis Litteris aliqualem de iis mentionem fecimus, destinauit. Ea propter venerabiles & Egregij Amici Charissimi quæsumus attendite, & sollicitè ac diligenter aduertite, vt Celsitudo Regia Ambassiatores prædictos gratanter admit-

LITTERÆ
PHILIPPI
DE ALEN-
ÇONIO AD
VNIÛERSI-
TATEM.

» rat & placabiliter audiat atque tractet, & circa prædictum negotium votum suum
 » Regium beneplacitis Diuinis consequenter habiletet, & vestris sacris sæpius sibi
 » expositis persuasionebus acquiescat. Etsi in euentum aliquam ex parte illa quam
 » gessistis hæcenus, commodam forsitan deligatis, habentes tamen zelum secun-
 » dum scientiam Officij vestri in tam pio negotio potissimè consideretis honorem,
 » pro quo in tanto casu, nec personarum veltrarum periculis, nec rerum dispen-
 » diis aliquo modo parcere debeatis. Hæc ex speciali confidentia scripsimus depre-
 » cantes Altissimum, vt Celsitudinem Regiam & Mentium veltrarum conscientias
 » in tam laudabili proposito adeo feliciter conseruet & augeat, vt ex hoc dicta Ma-
 » ter Ecclesia ad vniõnem pacificam eo citius quò citius reducatur. Datum Romæ
 » die 22. mensis Octob. an. 1394. Indictione 2.

*Vester Philippus de Alençonio Episcopus
 Officij Cardinalis.*

Ad eundem Philippum rescripsit Vniuersitas, talesque dedit Litteras 6. De-
 cemb. ejusdem anni.

Reuerendo Patri ac Domino Illustrissimo D. Philippo de Alençonio.

Reuere Pater, ac Domine Illustrissime, si quanta æmulatione quamque
 exquisitis fraudum machinamentis Catholicæ pacis à plerisque disturbium
 procuratur, tantâ vnanimitate, tamque sinceris, ac Deo dignis laboribus à cæ-
 teris ipsa desideratissimæ pacis reformatio quæreretur, jam, vt credimus, in
 promptu esset, qui munificâ manu pacem porrigens Author ipse salutis poten-
 tissimus illuceret, qui piarum mentium ætus & cogitationes varias serenaret,
 per quæ denique æmulum pacis (hos etenim verè Schismaticos dixerimus) &
 fraudes & machinamenta in luce deprehensa veritate euanescerent, à Deo om-
 nia prona & facilia suppeditarent, si vbi omnium vertatur interesse, suas singuli
 operas efficaciter adhiberent. Vnde plurimorum tarditatem potiùsve torporem
 agrè ferimus, qui rerum & temporum opportunitate abusi semper procrastina-
 nantes incertum nesciunt, quid præstolantur, fortè vel quietis sibi blandientis
 suauitate illecti, vel propriis & quotidianis occupationibus impediti, vel al-
 terutrius partium adhærentiâ nimiam persuasi, siue laboris aggrediendi difficultate
 deteriti, aut postremo illâ sine quâ nil boni perfici valet, charitate destituti.
 Eò fit vt pauci admodum sint, quorum mens sana continuâ vigilantiam & operosâ
 diligentiam hoc in labore tam præclarissimo emineat. Verum, Pater inclytissime,
 etsi pauci non diffidimus, etenim creduntur idonei, qui vtpote autoritate conspi-
 cua & solertiâ vigilantissimâ, charitate ardentissimâ & potestate amplissima
 præditi, moras rumpere, occupationes postponere, se suaque omnia liberaliter
 exponere, necnon & omnem difficultatem vincere sæpissimè consueuerint, si
 nunc ardentissimè concupiscant. Quâ in re Serenissimi Principis & Domini no-
 stri Franciæ Regis Christianissimi Ecclesiasticorumque ejusdem, & vna vobis
 communis sanguinis Principum virtus clarior, fama celebrior enitescit, anti-
 quissima san- ac Illustrissimæ propaginis æmulatores egregij, quorum vestigijs
 tota mentis deuotione inhærens Princeps Serenissimus Rex Arragonum nihil
 se tantum optare pronunciat, quantum pacem & reuunionem Ecclesiæ sacrosan-
 ctæ, prout ex suis claris Litteris tam prænominato Christianissimo Regi, quam
 Cardinalibus & demum nobis destinatis pluries. Adest præcipuè, qui & præ cæte-
 ris iocundissimum nobis affert & optatum solatium Sanctissimi Patris, ac Domini
 nostri D. Benedicti Papæ XIII. ad pacem Ecclesiæ procurandam perficiendam-
 que zelus feruentissimus, quameò libentius intuemur, quo eum credi, cujus in
 fide præ cunctis mortalibus summè decuerat vt Domino seruus ipse dicere pos-
 sit, *zelus Domus tue comedit me*, qui post suam coronationem omnibus postpositis
 primum omnium hunc laborem aggredi, & ad Regem ac Domum Regiæ Princi-
 pes nosque licet infimos super hoc mittere non distulit, sicque exorsus est. *O
 Bone t'esu aspira, adiuua, hic tua res agitatur, intende prospere, procede & regna, id est
 cordi & pacato tuo, quod est Ecclesia, Regno impera.* Quod si vel illum quem
 vestris in Litteris Bonifacium appellatis, huic sanctissimo labori efficaciter in-
 tendere contigerit, in quo & vestram Illustrissimam Paternitatem plurimum ni-
 miumque valere non sumus nescij, annuente omnium Domino actum erit:

Ingruens tempestas cessauerit, non plus nostros, vt aiunt, clamores importunissimos fastidiosis auribus ingeremus, si tranquilla omnia & serena cernentur. *Eia Pater inlytrissime*, nunc solerter, instanter agite, Illustrissimæ propaginis vnâ cum præfatis ejsdem clarissimi vobiscum sanguinis honorem zelate, pios mentis vestræ conceptus, cunctis illius partis Ecclesiasticis & secularibus Principibus aperite, hanc videlicet temporis opportunitatem rati, quâ maior nulla vnquam diebus nostris arrisit. Et quidem multam spem excellentissimæ vestræ Dominationis splendidissimi apices nobis directi hoc in promouendo negotio attulerunt, vbi & potissimum ea redolent, quæ pacis affectum nunciant. Nam de vehementi plus iusto ad illam partem adhærentiâ quod attinet, detrahere videntur: sed vbi, vt de nostra paruitate longè maiora, plura quàm quæ præsumimus sentire & hortari eam efficacissimè non est dedignata. In quo supra modum tantæ paternitatis humilitatem humanitatemque admiramur & reuerenter amplectimur, eidemque quantas valeamus gratiarum actiones, pro nostra tenuitate rependimus, adijciendo supplicantes, quatenus Nunciis nostris, quos illuc præhabito Christianissimi Regis consensu, nec enim aliter quidquam in hoc facere nos deceret, saluum conductum impetrare, necnon eos nosque omnes cum visceribus charitatis habere semper dignemini commendatos. De cætero vteunque poterimus cunctos indifferenter ad tantum laborem cohortabimur. Majores Litteris nostris, lingua & calamo, verbis sollicitabimus, Regem Christianissimum velut ex conducto & pacto insequemur, atque apud Altissimum preces humiles fundemus, gratiarum actionibus instabimus, quatinus negotium huiusmodi dirigere, prosperare & ad optatum vsque finem dignetur perducere. Et vobis omnibusque sinceris cooperantibus bonorum operum consummationem optimam perseverantiam, ac æternum retributionis præmium idoneis duntaxat vineæ Domini Cultoribus reseruatam finaliter largiatur. Scriptum Parisius in nostra Congregatione Generali apud S. Bernardum propter hoc specialiter celebrata die 6. Decemb. an. 1394.

Vestri humiles Reclor & Vniuersitas Studij Paris.

Eodem tempore alias Litteras accepit eadem Vniuersitas à G. de Vineâ Episcopo Anconitano datas Romæ die 18. Octob. in idem argumentum, nimirum pro parte Bonifacij & vnione Ecclesiæ: quarum superscriptio talis erat.

Venerabilibus & Egregiis Reclori & Magistris Alma Vniuersitatis Parisiensis.

HUmili præmissâ recommendatione *Venerabiles Viri*, Diuina & humana scientia superilluminati; fama vestra quæ nunc singulari quodam illucescit radio omnium fidelium mentes exultare fecit in Domino, quod maxime Alumnorum Almae Matris meæ Parisiensis sacrae vestræ Vniuersitatis, cujus licet inutile membrum gloriæ nuncupari, Deus enim qui sua facit in tempore prodigia huc vsque non ordinauerat vestrum sanctum adimpleri propositum, quamvis pluries sincerè & salubriter conati fuitis ad tam laudabile negotium pro bono statu fidei totiusque populi Christiani tranquillâ vnitate & pace vestra sancta fideliter studia impendere, quæ multis doloris fascinationibus inimici fuere prohi- dolor fallaciter tam dilata. Sed ad maiorem prædictæ Matris nostræ honorem & gloriam quæ velut Esther altera à Rege Christianissimo cunctæ Genti Christianicæ salutem jam impetrasse & obtinuisse videtur. Hæc est hereditas seruum Domini & Iustitiarum. Agite igitur confidenter, Reuerendi Patres & Domini, nec frustrabimini voto vestro, ab illo procedente, qui imperfectum non nouit. In nullo enim vnquam tempore potuerunt Patres vestri tantam gratiam aut meritum adipisci, quæ vobis sunt istis temporibus ab excelso reseruata, agente Sanctorum Majorum suorum operâ Rege Serenissimo prædicto & quæ- rente vestris directionibus & Consiliis quæ ad pacem sunt Ierusalem, Ecclesiæ S. Dei tranquillitatem & reformationem. Materiam non extendo quæ firmiter & frequenter fuit & est apud vos vtiliter & profundissimè vsque ad minutum ventilata, ad gaudium vestris venerandis circumspectionibus notificans Sanctissimum Dominum nostrum Bonifacium inclinatum vt verum Pastorem & legitimum ad pacem Ecclesiæ S. Dei, & sui Regis vniuersæ Christianitatis, cujus calamitatibus lamentabiliter compatimur toto corde. Et hanc notificationem facio de Mandato ipsius Sanctitatis, purè & præcipuè intendentis, vt misericordia & q

LITTERÆ
G. DE VI-
NEÆ AD
VNI-VERSITATEM.

„ veritas obuient sibi, Iustitia & pax osculentur se, & nunc faciente Altissimo fa-
 „ cilitate miraculosa dispositiua est materia & apta, si processum non fuerit per
 „ partem alteram ad Electionem. Difficultatis namque media pars per obitum al-
 „ terius est sublata, & creditur indubiè quod ad hoc vt non fiat, apud Christianis-
 „ simum & Serenissimum Regem prædictum jam laborauerunt cum effectu vestrae
 „ oculatissimæ discretiones. Citò pro hoc habebitur sanctissima & desiderata con-
 „ clusio, quæ quantum sit necessaria, non est humanum dicere, omnium scilicet
 „ pax & vnitas in vera & perfecta charitate, in quâ vobis manere concedat Deus
 „ qui Charitas est, & ipse in vobis maneat semper, Amen. Scriptum Romæ die 18.
 „ Octob. an. 1394.

Vt autem & Pontificum & Regum atque Principum Legationibus Rex Car-
 rolus satisfaceret, neve quid inconsultò ageret in tam difficili intricataque ma-
 teria, statuit suasu Vniuersitatis conuocare Concilium Ecclesiæ Gallicanæ Pa-
 risios ad diem Purificationis B. Virginis, & ejus deliberationi insistere. Quâ de
 re per Litteras & Legatos admonuit inter cæteros Ioannem Arragonum Regem,
 quem maximè videbat negotio pacis addictum, & tranquillitatis Ecclesiæ stu-
 diosissimum. Ille verò protinus ad Vniuersitatem rescripsit, vt eam admoneret se
 ad Carolum Regem Franciæ scribere, quarum Litterarum exemplar ad eam
 transmittere voluit. Tales ergo sunt Ioannes ad Vniuersitatem Litteræ.

LITTERA
 REGIS AR-
 RAGONIAE
 AD VNI-
 VERSITA-
 TEM.

Ioannes Dei gratia Rex Arragonum, &c. Venerabilibus & Dilectis Rectori
 & toti Vniuersitati Studij Parisiensis amicis nostris Charissimis cordialis amoris
 dulcedinem cum salute. Fixum, Amici Charissimi, adeo modò manet in animo
 extirpandi ab agro Domini Sabaoth Schisma pestiferum, quod omissis, quin po-
 tius in oblitum jam fere deductis negotiis aliis adhuc incessanter distrahimur &
 curâ propensiori mouemur. Nam cum Gregem Dominicum corruptibiliter sua
 labe inficiat, & vti nam non disperdat æternâ damnatione quamplures ex Gre-
 gis ipsius ouibus, seminariumque malorum sit omnium, & in flammam jam suus
 ignis pertranseat destructuram, superlatiuo desiderio cupimus viribusquetotis
 nitimur ipsum euelli radicitus & pacem Ecclesiasticam in suum statum primæ-
 uum reduci. Proinde attendentes, quod ibi agendum est fortius, ibi accuratius
 insistendum, vbi grauiora pericula imminet, & vnde fortiora timentur dispen-
 dia prouenire. Et ideo binas Litteras vestras miris decoras sententiis & ornatas
 Responsiuas Litteris nostris jam super factò huiusmodi vobis missis auidâ manu
 recepimus. Et eo siquidem gratiores illas habemus, quo potius vestrae sanæ in-
 tentionis propositum vestraque vota salubria nostris conformia intuemur. In-
 de que ac de laboribus quos Nostri amore propterea sustulistis, & non minus de
 vestri oblatione non modicum liberali & affectu beniuolo quem dicitis, & firmi-
 ter credimus ad nostri gerere beneplacita & honores, assurgimus vobis ad gra-
 tiarum actiones multiplices. Cum autem nunc Serenissimo Principi Regi Fran-
 corum Charissimo Fratri nostro scribimus per Litteram, cujus copiam mittimus
 præsentibus inclusam, teneatque & firmè nostra credulitas, quod vos seu ve-
 strum nonnulli Vniuersitatis vestrae loco & nomine intereritis Congregationi &
 actibus de quibus in littera agitur prælibata. Vestram amicitiam inuimè depre-
 camur quatenus ob reuerentiam illius, cuius in hac parte causa tractatur, & no-
 stri respectu amoris velit taliter agere, quod informationem quam in prædicta
 Littera petimus, habeamus, non solum à dicto Franciæ Rege, sed à vobis etiam
 infra breue, scituri quod nobis magnum ex hoc placitum impendetis, qui ve-
 stris nequaquam beneplacitis & honoribus deessemus. Datum Barchinonæ 16.
 die Ianuarij an. 1395. more verò Gallicano, quem sequimur, 1394.

Exemplar autem, seu vt tunc loquebantur, copia Litterarum ad Regem trans-
 missarum, est eiusmodi.

AD RE-
 GEM.

Serenissimo Principi Carolo Dei gratia Regi Francorum Charissimo Fratri
 nostro Ioannes eadem gratia Rex Arragonum, &c. Votiuæ felicitatis ple-
 nitudinem cum salute. Nouit, Princeps Magnifice, ille cui voluntates & corda
 nota sunt hominum, quod inter alios nostræ mentis affectus, est ille nimirum
 præcipuus ac præ cæteris dignissime militans, quod euulso radicitus ab Ecclesia
 sancta Dei horribilis Schismatis germine à diu vigente succresceret & floreret
 vt antea, in eadem salutiferæ pacis & concordie plenitudo. Illud siquidem ma-

lorum est omnium productiuum, hæc bona in se continet vniuersa. Quamobrem
 & propter onus permaximum ex hinc impositum humeris Catholicorum Re-
 gum & Principum nos sperantes ex vobis relatis & assertis ne dum veltrarum
 eloquio Litterarum, sed etiam per Litteras & Nuncios speciales sanctissimi D.
 Benedicti Papæ XIII. ac de sua confisi prudentia prouida & prouidentia cir-
 cumspecta aliis virtutum donariis, quibus est multipliciter insignitus, quod ad
 prosecutionem & effectum oprati hujus tanti negotij ipse non solum animosum
 & promptum se exhibebit, imò etiam exponet efficaciter se & sua. Videntes quod
 quia tempus est miserendi Syon & in ejus adiutorium exurgendi, quia vt credi-
 mus, superno adiuuante auxilio venit tempus, versamur continuè circa subje-
 ctam materiam inquirendo hincinde sollicitè, qualiter possit tam grandis & gra-
 uis scissura hujusmodi resarciri salubriter, & in statum vnitatis primæ Religionis
 Christiana reduci, Nostrosque principaliter super hoc facto transmittimus im-
 præsentiarum dicto Domino summo Pontifici Ambassiatores solemnes. Et quia
 ex Litteris scriptis Parisius, & aliis perpendimus nouiter quod *Nos Rex Excellentis*,
 velut qui factum ipsum vestri tenetis impressim visceribus, vestrumque ad illud
 conuertitis studium efficax & intenditis vestros labores & vires totales expone-
 re, & exprimunt vestra Littera nobis missa, & credimus subsistere veritate,
 omnes propterea vestri Prælatos Domini ieuocatis, vt sint vobiscum in die Festi
 Purificationis Beatissimæ Virginis Mariæ proximè nunc instantis. Ex quibus ve-
 rissimis insurgit præsumptio, imò & firma resultat credentia, quod in Congre-
 gatione hujusmodi tantæ prudentiæ & virtutis plura tractentur & fiant directiua
 felicis principij, medij atque finis executionis præacti negotij & opratæ conclu-
 sionis ejus domus, Fraternitatè vestram per charam rogamus ex corde, quatenus
 de his omnibus, quæ tractata ordinataque fuerint & conclusa circa dictam ma-
 teriam, & de aliis etiam de quibus vestra videatur prouidentia opportunum, ve-
 litis nos vestris venerabilibus Litteris singulariter & distinctè extensius informa-
 re, & omnia aperire vestra excellentiæ placita, quam juxta votum conferuet &
 dirigat Rex æternus. Datum Barch.

Initio ergo mensis Februarij ejusdem anni more Gallicano habita est Synodus
 Parisiis, de via vnionis, cui præfedit M. Simon Cramaudus Patriarcha Alexan-
 drinus: & ad quam conuocati quoque sunt Deputati Vniuersitatis. Conclufum
 verò ex plurium sententia, è tribus viis quam Vniuersitas Regi exposuerat, viam
 Cessionis esse commodiorem & compendiosiore, vt scilicet vterque Pontifex
 cederet, & tertius aut alter ex ipsis, si Concilio videretur expediens, eligeretur.
 In eadem Synodo Deputati sunt solemnes Legati ad Benedictum, duo patrum
 Regis Duces Bituricensis & Burgundus, & Frater ipsius Dux Aurelianensis.
 Quo intellecto Benedictus cœpit ambages quærere. Rex ad eum prius scripse-
 rat mirari se quod in Litteris quas ad se dederat Auenioni, nihil de scedula
 quadam diceret, quam fecisse dicebantur Cardinales, antequam ad futuri Pon-
 tificis electionem Conclauè subirent, hoc nempe sine & proposito, eum qui Papa
 crearetur, quamcunque viam tollendo schismati idoneam & commodiorem,
 initurum & accepturum atque etiam Papatu cessurum, si alteri Pontifici, nimi-
 rum Bonifacio Romano videretur & probaretur. Benedictus ad has Regis Litteras
 respondit nullum fuisse factum ejusmodi Instrumentum in introitu Conclauis,
 & tales ad Regem Responsales dedit.

Benedictus Episcopus seruus seruorum Dei. Charissimo in Christo filio Ca-
 rolo Regi Francorum Illustri salutem & Apostolicam Benedictionem. Serenita-
 tis tuæ Litteras nobis nouiter destinatas paterno affectu recepimus, & earum
 intellectu tenore sinceritatem Regij animi circa Ecclesiæ vnitatem & solertem
 tuam diligentiam, quâ quodammodo propositis aliis & arduis negotiis Regni tui
 principaliter ad id vacas, in Christo Iesu, cujus res agitur, plurimum commen-
 damus tibi regratiantes humiliter qui cor tuum diligit, dirigat ad sedulam profe-
 cutionem tam sancti operis & negotij salutaris, tibi que grates referimus, qui il-
 lud sic firmiter & prudenter assumis, tenentes indubiè quod votis tuis Deus ipse
 assistet, & quod laudabiliter cœpisti, laudabilius consummabis. Et quia ab aliqui-
 bus scribis tibi esse relatam per Nos & venerabiles Fratres nostros S. Romanæ
 Ecclesiæ Cardinales factum esse vnum publicum Instrumentum, dum adhuc ef-

LITTERÆ
 BENEDICTI
 AD REGEM.

» semus in Conclau, cuiusque copia jam per aliquos his diebus de Parisius exitit
 » nobis missa, ipsiusque originale vel Transumptum in publica forma pro expe-
 » dientiori veritate negotij, & pro his quæ tractanda erant in Congregatione Ge-
 » nerali Prælatorum Regni tui, quos pro ista materia conuocari fecisti, tibi postu-
 » lasti per latorem præsentium vel alium celerrimè destinari. Imò quodammodo
 » mirabaris attento tenore asserti Instrumenti præfati, cur tandiu tardauimus tibi
 » Instrumentum ipsum transmittere, cujus copiam eandem jam à pluribus habe-
 » bamus, de quo aliqui immurmurabant, nobis adscribentes quod ad impedi-
 » mentum vel dilationem distulimus Instrumentum prædictum tuæ Celsitudini
 » destinare. Ad hæc tuæ Serenitati, fili Charissime, respondemus, quod qui tibi
 » vel aliis ista scripserunt, vel quomodolibet retulerunt, minus veridicè id egerunt,
 » & propterea dictam Copiam, quam confictam esse constanter asserimus, tibi re-
 » mittimus præsentibus interseptam. Verum est, Amantissime fili, quod per Nos
 » & dictos Cardinales ante & post introitum Conclauis, ac etiam postquam exinde
 » exiimus, fuerunt multa condita, multaque prolocuta & aliqua scripturæ com-
 » missa, quæ de sui natura & pro veritate negotij secretò expedit referuari: quæ
 » nihilominus illis quos mitteres ad Nos, quia speramus, quod erunt tales, cum
 » quibus poterit fieri solidum fundamentum, liberè communicabimus, & eis om-
 » nia quantumvis secreta pandemus, cum firmiter nostræ intentionis existat, nil
 » apud te & tuos de omni conceptu nostro remouere incognitum, nil occultum.
 » Et propterea, *Fili Charissime*, te rogamus & obsecramus per viscera misericor-
 » diæ I. Christi quod missionem acceleres eorum quos mitteres es, tales ad hoc
 » eligendo, quibus possimus omnia liberè aperire. Et tunc clarè percipies, quod
 » non turbare nec differre volumus, sed accelerare totis affectibus Ecclesiæ vni-
 » tatem, cum teste Christo ad id principaliter tota nostra versetur intentio, vt ope-
 » ribus elucescet. Datum Auenioni 3. Non. Feb. Pontif. nostri an. r.

Erant verba & voces, quibus Benedictus animum Regis aliorumque Regni
 Procerum, qui negotio ista incumbebant, detinere, delinire & fascinare inten-
 debat, moras subinde nouas excogitando & subnectendo. Certum enim erat
 fuisse factam Schedulam prædictam, signisque omnium Cardinalium, qui Ele-
 ctioni interfuerunt, firmatam. Et talis erat, vt legitur in eodem MS. Victorino,
 sub hoc titulo.

Copia Schemata Conclauis.

SCHE-
 MA CON-
 CLAVIS.

NOS omnes & singuli S. Romanæ Ecclesiæ Cardinales congregati pro Ele-
 ctione futura in Conclau ante Altare, in quo Missa communis celebrari
 consuevit pro Dei seruitio, vnitatem Ecclesiæ suæ sanctæ ac salute animarum fi-
 delium omnium promittimus & juramus ad sancta Dei Evangelia corporaliter
 per Nos tacta, quod absque dolo, fraude & machinatione quibuscunque ad vni-
 onem Ecclesiæ & finem imponendum Schismati, proh dolor, in Ecclesia Dei
 nunc vigenti, quantum in Nobis erit & per Nos laborabimus fideliter & diligen-
 ter, quantum ad nos pertinebit, & dabimus Pastori nostro & Gregis Dominici
 ac Vicario Iesu Christi Domino nostro qui erit pro tempore, auxilium, consi-
 lium & fauorem, nec ad impediendum vel differendum præmissa, dabimus con-
 silium vel fauorem directè vel indirectè, publicè vel occultè, & ista omnia &
 singula, & alia etiam vltra præmissa omnes vias viles & accommodas ad vtilita-
 tem Ecclesiæ seruat & procurabit, posse tenus quilibet nostrum, etiam si assum-
 ptus fuerit ad Apostolatam etiam vsque ad Cessionem inclusiuè per ipsum de Pa-
 patu faciendam, si DD. Cardinalibus, qui nunc sunt, vel erunt in futurum, de
 his qui nunc sunt, vel majori parti eorundem pro bono Ecclesiæ ac vniõnis præ-
 dictæ videatur expedire. Sequuntur Nomina Cardinalium qui se præfate sche-
 dulæ subscripserunt sub formâ præscriptâ.

Ego Guido Episcopus Præneltinus superscripta iuravi & promisi, & manu
 mea hîc me subscripsi.

Ioannes Episcopus Tusculanus. Nicolaus Episcopus Albanensis, Bernardus
 tituli sancti Sixti Presbyter Cardinalis. Bertrandus tit. S. Potentianæ Presbyter
 Cardinalis.

Thomas tit. S. Praxedis Presbyter Cardinalis. Ioannes tit. S. in
 Thermis Presbyter Cardinalis. Ioan. tit. S. Vitalis de Marolio Presbyter Cardi-
 nalis,

nalis, Petrus tituli S. Sufannæ Presbyter Cardinalis. Ioannes tituli S. Anastasiæ Presbyter Cardinalis. Martinus tituli S. Laurentij in Lucina Presbyter Cardinalis. Ioannes tituli SS. Ioannis & Pauli Presbyter Cardinalis. Martinus tituli S. Laurentij in Lucina Presbyter Cardinalis.

Ioannes tituli SS. Ioannis & Pauli Presbyter Cardinalis. Petrus tituli S. Petri ad vincula Presbyter Cardinalis. Guillelmus tituli S. Cecilie Presbyter Cardinalis. Petrus tituli S. Mariæ in uialata Diaconus Cardinalis. Petrus tituli S. Mariæ in Cosmedin Diaconus Cardinalis. Amedeus tituli S. Mariæ nouæ Diaconus Cardinalis.

Prædictus uero Petrus de Luna Diaconus Cardinalis S. Mariæ in Cosmedin factus Pontifex Benedictus hanc Schedulam sibi nocituram præuidens, scripsit Cardinalibus & exposuit injuriam Ecclesiæ fieri, quod Reges Dominiorum Temporalium hanc à se Schedulam repolcerent, tanquam ex pacto & condito: periculumque esse, ne illi, si se faciles nimium præberent, in Ecclesiastica Iura inuolarent; itaque satius esse Schedulam illam omnino suppressere & tanquam non factam nec subscriptam perpetuo secreto continere. Inhibuit igitur etiam per Litteras, ne illius exemplar ulli darent, aut ei se subscriberent. Litteræ autem tales sunt.

Benedictus Episcopus seruus seruorum Dei, Dilectis in Christo fratribus Cardinalibus, salutem & Apostolicam Benedictionem. Cum ad nostrum peruenerit audium, quod Vos uenerabiles Fratres nostri S. Romanæ Ecclesiæ Cardinales requisiti fueritis, quod in quadam Scheda uobis tradita uos propriis manibus subscribere deberetis, quod si fieret, dubitari forsan posset, quod pro tempore redundaret in perniciem libertatis Rom. Ecclesiæ, & contra ipsius honorem, ac etiam in Dei offensam non modicam, & in occasionem uobis detrahendi, in præiudicium Iustitiæ nostræ partis & ad exaltationem ac obdurationem Intrusi & sibi adhærentium, Nosque jam obtulerimus plures modos & uias rationabiles factibiles, Deo placentes & Iuri conuenientes, per quas utilius & breuius & conuenientius ad honorem Dei & suæ sanctæ Ecclesiæ & adhærentium Iustitiæ istius partis unio in Dei Ecclesia haberi potest, & Schisma deradicari & euelli, prout de apertione & oblatione prædictorum modorum & uiarum per nos oblatarum dilectis filiis Ducibus Ioanni Bituricensi, Philippo Burgundiæ patris, ac Ludouico Aurelianensi Germano Charissimi in Christo filij nostri Caroli Regis Francorum Illustris, & per eundem Regem ad nos destinatis, in quibusdam publicis Instrumentis super hoc confectis latius continetur. Ideirco præmissis & aliis multis attentis & consideratis, quæ in tanto Dei & Ecclesiæ negotio attendi & considerari debent, loco & tempore latius explicandis, Vos omnes & singulos uenerabiles Fratres nostros S. Romanæ Ecclesiæ Cardinales monemus, hortamur & requirimus in uirtute S. Obedientiæ, ac fidelitatis, quibus Nobis & Ecclesiæ Rom. tenemini ut nobis in prosecutione dictarum uiarum per Nos oblatarum & aliorum in præmissis contentorum, quæ ad bonum unionis Ecclesiæ tendunt, prout ad uos pertinuerit, assistatis, & adhæreatis fideliter & diligenter absque fraude & dolo & machinatione quibuscunque, nec ad impediendum unionem prædictam detis consilium, auxilium, uel fauorem directè, uel indirectè, publicè uel occultè, prout etiam uirtute iuramenti per uos super hoc præstiti estis adstricti. Et nihilominus inhibemus uobis & uestrum cuilibet in uirtute S. Obedientiæ, ne in dicta Scheda, ut præmittitur, uos subscribatis, nec etiam consentatis aliquo modo aliis quæ non licent, seu non decent, seu ex quibus, occasio forte probari posset detrahendi, quod contra reuerentiam, obedientiam, aut honorem nobis & Ecclesiæ Rom. per uos debitæ, seu laudabiles mores inter nos & uos prædecessores nostros & uestros obseruari consuetos aliqua fierent per eos, quod absit, prout nec credimus, quod facietis. Quod si contrarium per uos, uel aliquem uestrum fieret, quod non credimus, protestamur contra uos & uestrum quemlibet sic facientem de pœnis in Iure statutis & aliis debitis pertransgressionem præmissorum. Ad quæ uos injungenda mouemur tum consideratione præmissorum, tum etiam, quia à pluribus dicitur, quod erga Nos & nobis assistentes modi inconuenientes seruantur, propter quod si aliud etiam à nobis fieret uel diceretur, censeretur forsitan non ualere, & possent inconue-

» nientia aut scandala sequi. De quibus modis, qui erga nos & nostros tenentur,
 » solemniter protestamur, videlicet quod si per Nos aliud fieret, seu diceretur ma-
 » nente statu negotiorum non valere & habere pro infectis. Per præmissa verò vo-
 » bis venerabilibus Fratribus nostris, quorum honori prospicere ex nostræ mentis
 » affectu desideramus, vel quibusvis aliis in aliquo derogare non intendimus, nec
 » perspicere aliquod illicitum. Sed tantum occurrere scandalis & animarum peri-
 » culis, quæ verisimiliter euenire posse timemus, honori, ac Iuri Ecclesiæ Rom.
 » prouidere, vt juris seu rationis fuerit & tenemur, & ita protestamur. Datum
 » Auenioni.

CONCI-
 LIUM EC-
 CLESIAE
 GALLICA-
 NÆ,

Sed vt ad Concilium Ecclesiæ Gallicanæ mense Februario habitum redeamus, iussa est Vniuersitas deliberare de modis reducendæ vniõnis conuenientioribus & magis idoneis atque promptis, suamque deliberationem per Deputatos ad Concilium mittere cum amplissima instructione, hoc est, qui parati essent de singulis capitibus ad interrogata respondere, & rationem reddere singulorum. Igitur ipsa post maturam deliberationem, publicam & priuatam delegauit è suis nonnullos, qui viam Cessionis præ cæteris magis commodam esse præponerent, & efficacibus rationibus persuaderent. In eodem MS. Victorino legimus vnum è legatis ipsius tanquam Procuratorem & Actorem ipsius Vniuersitatis Instructionem suscepisse, & secundum illam in Concilio perorasse. Singula autem quæ in eo acta sunt, & quinam tum interfuerint, habemus ex Monacho San-Dionysiano his verbis.

Dum sic ad habendam pacem in Ecclesia sancta Dei tempus Legatos mittendo & remittendo teritur, Rex non immemor promissorum, ex cunctis oris Franciæ Prælatos Ecclesiasticos, & de studiis solemniores Doctores, apicibus Regiis euocauit, ad Festum instantis Purificationis B. Mariæ diem dicens, vt sciretur qualiter horrendum schisma sopiretur. Ad latius conferendum super huiusmodi negotio tam arduo, regale Palatium assignauit, statuens vt spectabilis vir Dominus Arnaudus de Corbeia Cancellarius suus, cæterique alij notabiles de Consilio suo, quoties possent, ibidem interessent. Quamvis ad centum & quinquaginta Prælatorum, omnes iure tituli, residentia, domicilij principalis, vel iurisdictionis spiritualis in Regno consistebant, mandatum Regium peruenisset, multi tamen antiquitatis, vel infirmitatis causa, aut occasione penuriæ rei familiaris excusationem miserunt. Qui autem mandato Regio paruerunt, hæc sequuntur: Videlicet Patriarcha Alexandrinus, Carcaffone, & Hierosolymitanus, sancti Pontij Thomerarium, Ecclesiarum administratores perpetui, ac Lugdunensis, Senonensis, Remensis, Rothomagensis, Turonensis, Bituricensis, & Bisuntinensis Archiepiscopi, qui in Congregatione primi meritò nominandi sunt. Interfuerunt & Eduensis, Matiscouensis, Lingonensis, Cabilonensis, Suffraganei dicti Archiepiscopi Lugdunensis. Episcopi etiam Parisiensis, Carnotensis, Aurelianensis, Antissiodorensis, Trecentis, Meldensis, dicti Archiepiscopi Senonensis. Catalaunensis, etiam Tornacensis, Maurinensis, Atrebatensis, Ambianensis, Nouiomensis, Siluaneensis, Laudunensis, Suesionensis, dicti Archiepiscopi Remensis. Bajocensis iterum, Abrincensis, Ebroicensis, Lexouiensis, Constantiensis, dicti Archiepiscopi Rothomagensis. Cenomanensis, Andegauenensis, Redonensis, Nannerensis, Archiepiscopi Turonensis. Mimatensis, Aniciensis, Archiepiscopi Bituricensis Suffraganei. Pictauiensis, Malleacensis, Lucionensis, Condomensis, Petragoricensis, Xantonensis, de Prouincia Burdegalenfi. Aquensis, Lectorensis, Conseranensis, de Prouincia Auxitana. Magalonensis, Nemaufensis, Vacensis; de Prouincia Narbonensi. Appamiensis, Riuenensis; de Prouincia Tolosana. Valentinensis, Gratianopolitanus, de Prouincia Viennensis & Bethlemensis Episcopus.

Necnon Cisterciensis, S. Dionysij, S. Benigni Diuionensis, Montis S. Michaëlis, Resbacensis, Fiscanensis, De Lira, S. Victoris prope Parisius, S. Gregorij prope Rothomagum, S. Eligij Nouiomensis, Abbates. Interfuerunt & cum prænominatis Abbatibus & Prior S. Martini de Campis, & Rothomagensis, Andegauenensis, Remensis, & Capellæ Diuionensis Decani; Magistri Petrus de Alliaco, Guillelmus de Iardino, Ægidius de Campis, Petrus Plo, Iohannes Breuis Coxæ; Fratres etiam Michaël Picquier & quidam alter de Ordine Minorum; Iohannes

de Hussaria Prior Augustiniensis Parisiensis ; Petrus de Conne Prior de Carmelo, Dominicus Herboly de Arragonia, dicti Ordinis de Carmelo, in sacra pagina & Decretorum Magistri & Doctores. Necnon Magistri Radulphus de Caradoc, Iohannes de Matifcone, Gerardus Vagoul, Vitalis de Castro Morono & ejus socius, ac Petrus Ianuti de studiis Aurelianensis, Tholosanensis, & Andegauensis Decretorum & Legum Doctores solemnes. Iacobus Boüy, Iacobus Cossion, Guillelmus de Canteris, Robertus de Doms, in Curia Parlamenti Consiliarij Regij. Andreas Grangeri, Iohannes de Milliaco, Radulphus de Vlmonte, etiam in Curia Parlamenti causarum Patroni. Magistri Robertus de Freta, Amelius de Brolio Auditores sacri Palatij Apostolici, & Guillelmus Bourracery Licentiatu in Legibus, socius Domini Episcopi Aniciensis. Prior Carthusiensis prope Parisius, Prior Celestinorum Parisiensium, necnon Iohannes Capitis Bitterrensis, Iohannes Placius Agathensis, Prior Prioratum Sanctæ Columbæ de Sanardino & Voluento Castrensis, Guillelmus Chat Lemouicensis, Guillelmus Mimetis Abrincensis, Iacobus de Maufo Guichardo Ambianensis, cum quodam alio, Mimatensis, Episcoporum Vicarij & Nuncij : Officialis Lugdunensis, Bertrandus Geneste Archidiaconus Constantiensis, & quidam Religiosus Alemannus de Ordine Minorum, viri utique circumspetti & eminentis scientiæ, etiam præsentis interfuerunt.

Omnes Prælati præfati consensu vnanimi antequam Concilium inchoarent, Dominum Patriarcham Alexandrinum, Simonem Cramaudi vocatum, elegerunt, qui pro congregandis consiliis, audiendis rationibus hinc & inde, determinandisque conclusionibus autoritate præsideret. Is Decretorum Doctor famosissimus, subtilis ingenio, clarisque eloquentia existens, libenti animo peragendum suscepit negotium ; quod tamen antequam inchoari præciperet, Magister Petrus de Alliaco, quem Rex ad Papam miserat, reuersus est, & super legatione responsionem reportauit ; hanc, quia esset secreta, ignoramus ; scimus tamen quòd ad requestam Vniuersitatis, Februarij mensis prima die, in aula regali S. Pauli publicam audientiam adeptus, prolixè elegantissimoque sermone protulit quæ in substantia sequuntur.

Primò namque Regem & profapiam Regalem multis laudibus extollendo allexit ad audientiam. Et cum vias & motiua epistolæ Vniuersitatis venerandæ serie tenus recitasset, conclusit in finalibus, quòd via cessionis erat non modò à suppositis Vniuersitatis, imò & à cunctis fidelibus, tanquam breuior, lucidior, & expedientis eligenda. His peractis iubente Domino Patriarcha, quoique Prælati Parisius conuenerant, die sequenti in Capella Regalis Palatij Missam solemnem celebrari fecerunt, ibique Spiritum sanctum, in arduis semper coadjutorem optimum, dignum duxerunt deuotissime inuocare. Sequenti igitur die, cum Dominus Patriarcha Alexandrinus Præsidens requisuisset omnibus assistentibus, quatenus per iuramenta sua jam præfita Deum solum habendo præ oculis dicerent in hac parte quæ sibi conscientia dictaret. Interrogati super hoc sigillatim & singulariter fuerunt octoginta & septem ex illis qui conuenerant, qui per viam cessionis eundem & non aliter conuenerunt. Inde abhinc & vsq; ad diem xviii. sua colloquia continuantes multa ad instructionem nunciorum mittendorum tetigerunt, quæ scriptis, & sub instrumento publico redigi mandauerunt, & quæ sequenter dignum duxi litteris commendare.

In Instrumento prædicto habebatur : Sequuntur illa quæ pro instructionibus Dominorum Ducum & aliorum Consiliariorum suorum, quos Rex intendit mittere in Auinionem ad Dominum Papam & Dominos Cardinales, quæ vnanimi omnium consensu conclusa & deliberata fuerunt. Habeantur primò pro repetitis excusationes, protestationes, & correctiones Dominorum ; præsupponantur inde Orationes, Processiones, Missæ, Prædicationes, cum aliis piis operibus, quæ tamen non sufficiunt. Supponatur etiam credentia exposita mense Octobri per Nuncios Apostolicos Domino Regi missa, & responsio tunc eis facta, & causa propter quam Rex mandauit Prælatos Regni sui, plures Abbates, Doctores, Magistros, Religiosos, & alios nobiles viros, vt Regi præberent consilium super requisita per Papam. Tangatur in breui qualiter de præcepto Regis ante dictum tempus Prælati assignatum, materia per plures dietas fuit notabili-

ter & diffusè cum magna maturitate pertractata, tangendo vias omnes quæ reperiri poterant ad unionem cum motiuis ad easdem, dubiis in contrarium respondendo, & solutionibus eorum, & quæcumque in præsentia Domini Cancellarij Franciæ, & quorundam notabilium de Consilio Regis, & Deputatorum Vniuersitatis Parisiensis.

Post aduentum Prælatorum recitata fuerunt eis in effectum, quæ priùs disputata, prolocuta & tractata fuerant, vt quilibet eorum clariùs deliberaret. Et inde de præcepto Regis examinatæ sunt opinioniones singulorum per iuramentum. Opinio modica loquentis fuit, & est hæc in effectum, quòd primò ad viam faci nullatenus est procedendum, quoniam in infinitum periculosas induceret guerras, & dissensiones Regum & regnorum, per quam etiam forsan jus habens in Papatu succumbere posset, & si per hanc viam altera partium obtineret, de facto non esset finis schismatis, neque Catholicorum corda sedata essent; non enim propter hoc crederent illum qui victoriam obtinuisset, esse verum Papam. Via reductionis Intrusi, Regum, Principum, Prælatorum & populi suæ obedientiæ, ad obedientiam Domini Benedicti non videtur possibilis, propter istorum obstinationem, schismatis diurnitatem, promotiones Prælatorum, & aliorum Ecclesiasticorum virorum, & quod credendū est Principes partis aduersæ in hac materia æqualitatem velie seruari, maxime cum jam sit notorium vbique tres vias per Vniuersitatem apertas, esse satis æquales ad honorem vtriusque partis. Et si Romanus Intrusus simpliciter renuntiare vellet, (quod non est credendum) non ob hoc præfati obedientiæ suæ vellent obedire Domino Benedicto: sicut si Dominus Benedictus solus renuntiaret, Rex & ejus subditi non obedirent Intruso.

Quantum ad tres vias per Vniuersitatem apertas, quia aliqui duxerunt sufficere de præsentibus consulere Regi, quòd eas notificet Papæ, sic quòd vnā earum eligat, vel aliam viam meliorem, aut æquè bonam, videretur loquenti quòd ad præstandum Regi per suos Prælatos fidele consilium, & per Regem Papæ, si vna via illarum trium, vel aliqua altera inter cæteras melior, expedientior, & breuior appareat, illa sit Regi consulenda, & per Regem, si melius in suo consilio non reperiat, Papæ exhortando est consulenda, quoniam aliter consilium esset incertum, & frustra forent Prælati congregati, quoniam per epistolam Vniuersitatis illæ tres viæ satis sunt notoriæ. Si Papa, qui vult vti consilio Regis, interrogaret ejus Nuncios, quæ via de tribus aut quatuor sibi consuleretur, & Consiliarij Regis non eligerent vnā viam, verisimile videtur quòd illos oporteret ad Regem remitti, vel ad ipsum remittere pro certificatione viæ per ipsum consulendæ, per quæ sequeretur circuitus in hac materia requirente celeritatem, propter animarum periculum, & alia inconuenientia tollenda, summè vitandus. Licet via Concilij generalis de jure præcedere videatur, non est tamen de præsentibus consulenda, propter ipsius difficultatem nimiam & prolixitatem, sicut patet per rationes communes: specialiter quoniam oporteret vocare partes & audire, Dominus Benedictus haberet omnes Prælatos suspectos partis aduersæ, quos reputat schismaticos & excommunicatos; similiter Intrusus de Prælatis obedientiæ Domini Benedicti jura partium nunquam essent discussa. Et si Papatus adjudicaretur vni, non ob hoc sibi jus adjudicaretur, nec crederetur esse talis per subjectos partis aduersæ, sicque non haberemus vnionem.

Similiter & fortius per viam compromissi, licet per Commissarios vni adjudicaretur Papatus, sequerentur etiam inconuenientia supradicta: Esset etiam difficultas maxima super Consiliariis eligendis & conueniendis. Videretur etiam quòd hæc materia tam spiritualis de Vicariatu Iesu Christi, potestate clauium soluendi atque ligandi, & cura cunctorum fidelium animarum, in compromisso vel arbitrio cadere non potest. Et si Benedictus & Intrusus compromittentes cederent ex nunc prout ex tunc, si compromissarij medicarent, talis cessio conditionalis non valeret, quoniam sicut consensus Papatus post electionem canonicam debet esse purus & simplex, non recipiens conditionem extrinsecam: sic etiam renunciatio debet esse pura & libera, sine conditione quacumque, specialiter extrinseca; quia si apponeretur, vitaret actum cessionis, & esset Regi verecundum, Prælatis & Concilio, viam vnā offerre Domino Benedicto & Collegio, vel etiam Intruso, siue via illa esset sola, siue cum aliis viis, quæ via non esset ratio-

nabilis, & de iure sustinenda. Nec est verisimile quòd Dominus Benedictus, aut Intrusus, viam cessionis ponerent in compromisso, quia magis esset eis honestum libere cedere, quàm per Arbitrorum sententiam. Item Arbitrorum sententia non parit actionem, nisi fuerit homologata, nec esset superior eorum quo posset executio finem requiri. Et licet aliqui dicerent viam istam compromissi per aliquas rationes posse sustineri, tamen quia posset in dubium reuocari (materia verò celeritatem desiderat) omnes viæ dubiæ refecari debent, exclusis disputationibus & argumentis, amplectendo viam claram, breuem, schismatis sedatiuam, conseruatiuam æqualitatis vtriusque partis, per quam conscientia valeant pacificari.

Sanè super eo opinantur quidam quòd eligatur aliqua via differendi, donec Dominus noster Benedictus Nunciis Regiis exposuerit vnam bonam viam per ipsum deliberatam, quæ Regi & toti mundo placere debebit. Nec est verisimile Dominum nostrum propter electionem melioris sibi consulendæ debere turbari, consideratis suis sanctis propositis, virtutibus, intentionibus, juramentis per ipsum & alios de Collegio, in sua creatione præstitis, imò commendatos habere debebit, tanquam fideles Prælatos & alios in isto Concilio congregatos.

Est etiam norandum Vniuersitatem per modum consilij non determinationis vnam viam elegisse, si verò Prælati non eligerent, & Regi consulere viam saniorum, iam videretur inter Prælatos & Vniuersitatem diuisio quædam. Et si (quod absit) ex fideli consilio secundum conscientias, & per iuramentum Regi præstito vel præstando Dominus noster moueretur, vel permitteret scandalum leui aut inconueniens (quod nullatenus credi vel dubitari debet) maximum onus esset suis conscientia & honori. Tendimus enim ad redintegrationem & conseruationem statûs & honoris summæ dignitatis Papatûs, & vniuersalis Ecclesiæ, sicut in nostris consecrationibus iuramus, ad quæ tenetur astrictus plus sine comparatione, quàm homo viuens. Nos enim Prælati suæ personæ sumus obligati solum ratione suæ dignitatis, per consequens magis dignitati quàm personæ, quia propter quod vnumquodque tale & illud magis est. Debemus igitur honorem & commodum dignitatis præferre personæ.

Concludendo & eligendo per modum oppositionis & consilij, solum attenda deliberatione Religiosorum Ordinis Carthusiensis & Celestinatorum, & Vniuersitatis Parisiensis, & quia necesse est Ecclesiæ sanctæ Dei sub periculo desolationis ejusdem, istud detestandum schisma breuius quàm fieri poterit, extirpari, & Ecclesiam vniri; nec viæ prætractæ, vel aliæ quæ imaginari valeant, sint sufficentes ad veram vnionem, pacem firmam & concordiam animarum, præter viam cessionis vtriusque partis, istam viam satis congruam quasi instinctu Spiritus sancti eligit, & Regi consulit per Nuncios solemnnes Domini Regis, Domino Benedicto consulendam, ipsum & ejus Collegium ad hanc omnibus modis cum honore & reuerentia decentibus exhortando. Exponendo tamen Domino nostro primitus alias vias prætractas, causas propter quas non approbantur de præsentibus, & causas propter quas cessio cuilibet videtur eligenda.

In casu verò quòd sic Dominus Rex cum Dominis de genere suo, & aliis de consilio suo sic deliberauerit, modus persequendi & procedendi posset esse talis; videlicet, quòd in Consistorio publicè Nuncij Regis regratiarentur Domino nostro & Cardinalibus de bonis intentionibus suis, de Nunciis solemnibus per Papam missis Domino Regi. Significarent etiam in genere bonam intentionem Domini Regis, diligentiam per ipsum adhibitam circa materiam, conuocando suos Prælatos & alios nobiles viros, & quòd cum Vniuersitate habuit consilium, & quòd Nuncios misisset ad Papam ad sciendum ipsius intentionem, & viam per ipsum deliberatam, prout ipse se daturum per suos Nuncios Regi significauit. Demum apertè & secretè Nuncij Regis poterunt loqui cum Domino nostro, relinquentes ejus arbitrio, si prius voluerit eis viam per ipsum deliberatam aperire, vel audire viam ex parte Regis consulendam. Et quicumque primus viam aperiat, si viæ sunt concordantes in nomine Domini; si verò clarè pateat Nunciis Regis, viam Papæ non ita conuenientem sicut viam Regis, vel quia eligere vellet viam compromissi, seu Concilij generalis, ipsas vias impugnent secundum suas instructiones per media prætracta & alia satis congrua. Sed si via per Papam expo-

nenda, quæ foret alia de tribus præactis, Concilij, Compromissi, vel Cessionis, reuocaretur in dubium, an esset melior vel æquè bona (quod est incredibile seu multum difficile) super hoc Rex esset consulendus, & ejus beneplacitum expectandum.

Restat modus executionis & prosecutionis in causa, quò Dominus noster viæ renunciationi consentiret, scilicet significare per ipsum Dominum nostrum & Regem Regibus & Principibus obedientiæ suæ, deinde per ipsum Regem & alios Reges Principes prædictos, non autem per D. Benedictum Regibus & Principibus partis aduersæ, quoniam ipsius significationem gratam non haberent. Nec primò via Cessionis est Intrusò significanda, quia Principibus obedientiæ suæ malignari posset. Credendum est autem Principes & Prælatos suæ partistan- tum vniõnem desiderare, & quòd ad ipsam toto posse præfatum inducent, qui si consentire refutaret, censereur notoriè fouere causam injustam, possentque contra ipsum remedia reperiri subtractionis obedientiæ, vel alia remedia juridica, tunc Principibus consulenda. Nec videntur Principes illius obedientiæ congregandi, donec aliqua via certa sibi significetur.

Non est enim verisimile, quòd ipsi sub incerto conuenire vellent, & etiam congregarentur, credendum est, quòd ipsi non deliberarent, nisi postquam forent ad sua regna reuersi, consilium habituri tunc cum suis Prælati, Clericis & notabilibus viris, prout obseruat Rex Dominus noster. Si diceretur quòd alij Principes Nuncios suos mittere possent ad Regem, vt scirent deliberationem ipsius, & suis Dominis referrent, &c.

Respondeo quòd l'attenta magnitudine materiæ, securiùs exponeretur Principibus alijs per Nuncios Regis, quàm per alios, breuiùs etiam posset factum expediri.

Postquam Principes alterius obedientiæ viæ prædictæ consenserint, & ad consentiendum eundem Intrusum & suos Anti-Cardinales induxerint, appropinquarent se partes in duabus ciuitatibus conuicinis, in limitibus duarum Obedientiarum situatis, & illuc conueniant aliqui Domini temporales potentes vtriusque partis cum Prælati & literatis viris, tam ad conseruandum partes & Collegia liberè & securè. quàm etiam ad pertractandum ea quæ pro complemento negotij complenda restabunt, videlicet de absolutionibus, dispensationibus, reuocationibus, confirmationibus, & creationibus de nouo, in quantum fuerit opus, Cardinalium, Prælatorum, & aliorum Beneficiatorum; nec non bona reconciliatione & pacificatione partium, cum dependentiis & connexis, quibus omnibus concordatis, conuenirent ambæ partes cum Collegiis in eadem ciuitate completuræ pertractata; nec fieri possent ista per Procuratorem, propter causas multas quæ satis patere possunt intuenti.

Tractetur etiam ante renunciationem de modo & forma electionis Summi Pontificis. Videtur autem scribenti ad vitandum odia Cardinalium vtriusq; Obedientiæ, qui sunt partes contrariæ, minus affectato, quælibet pars pro capite suo, cum alijs pluribus causis magis expediens, & populo cuiuslibet partis placens, quàm pro ista vice Benedictus & Intrusus de consensu Collegiorum ordinarent vii. vel ix. Compromissarios probos, non suspectos, extra Collegia, qui sine præiudicio Cardinalium pro hac vice potestatem haberent eligendi. Præstarent fortissima iuramenta de fideliter eligendo de Collegio vel extra, fauore vel odio quibuscumque seclusis, & quòd pro hac vice sufficeret Electum voces majoris partis Compromissariorum habere. Sin autem ad hoc Cardinales induci non possent, expediret eligere numerum certum vtriusque Collegij, qui ad electionem omnes adniterentur, & recluderentur in Conclau secundum formam juris; hoc addito, quòd sufficeret maiorem partem conuenire.

Nec obstat si dicatur, per istam viam conjunctionis Collegiorum plures erunt Italici quàm aliarum Nationum, sicque habebimus Papam Italicum, & sic Italici ex suo delicto, videlicet intrusione præmium reportabunt: quoniam apud Deum non est acceptio personarum, & est similiter comparatione meliùs habere Italicum (vtinam sanctum!) quàm Ecclesiam manere laceratam. Et si percipiant Italici quòd cæteræ nationes ad habendum vnum de suis, ipsi nitentur in contrariis, ex quo schisma nouum posset suboriri.

Dubitauerunt quidam, quòd si via cessionis publicetur, dicent aduersarij Dominum Benedictum hanc viam consentire propter dubium sui juris; & quòd Rex non tantum sibi fauet, quia non est Regnicola, sicut fauebat Domino Clementi cum multis alijs, &c.

Respondeo quòd in quacumque via superuenient multa, quæ non omnes prævideri valent, sed ex quo ferè per omnes hæc via cessionis reputatur sanctior, & vtilior, est prosequenda, sub spe quòd omnibus pacem Ecclesiæ diligentibus placebit, & quòd opratum fortietur effectum, quod annuat Altissimus. *Hæc Monachus S. Dionys.*

In MS. San-Victorino talis ab Vniuersitate demandata Instructio: quæ pro titulo, in prædicto libro, habet *Conclusio Vniuersitatis*, & talia sunt ejus capita.

INSTRUC-
TIO AC-
TORIS
VNIVER-
SITATIS
IN CON-
CILIO

1. Regracietur Deo, & laudetur Deus de hoc quòd inspirauit corda Regis & Principum ad celebrandum Concilium. Et etiam regracietur Regi de Audiencijs Vniuersitati in hac materia datis, supplicando, quòd sic faciat in tempore futuro, & specialiter super ista materia, quandocumque erit opportunum.

Item animetur & laudetur Rex & factum in se, ostendendo quòd valde bene fecerit de congregando Concilium: & etiam de hoc quòd postposuit omnia ad finem, quòd laboraret ad Schismatis sedationem & etiam ostendendo Regi specialiter, quomodo ipse grauitè peccaret, nisi maneret, quovisque Concilium esset celebratum. Item moneat (Actor) totum Concilium, vt habeat solum Deum & veritatè præ oculis, abjiciendo omnem vanam gloriam & mundanos honores patriæ, vel personæ cuiuscumque. Item expressè ponat, quomodo scienter, differenter laborare secundum posse, aut diligenter attentâ diuturnitate Schismatis, temporis congruitate & parentum beniuolentia, deberent haberi pro suspectis de Schismate, si qui forent, quòd absit, etiam sub quacumque obedientia: & quòd Vniuersitas reputat tales suspectos de Schismate protestando de prosequendo contra eos secundum qualitatem personæ, tempore & loco debitis.

Item quòd summarie & de plano procedant non insistendo in suis subtilitatibus, vel Ordinibus sessionum, quæ possent retardare accelerationem facti.

Item quòd supplicet Regi, quòd velit ordinare celeriter super missione suorum Nunciorum ad Dominum nostrum (Papam) mittendorum, dicendo quòd Vniuersitas prompta est mittere suos. Item quòd nullo modo sufficit stare in Generalibus, sed officit, quia videtur facta excusatio illorum, qui solum generalia prætendunt, & vulpinosum impedimentum: quia generalitas magis decipit quam absoluta negatio. Causa est; nam sophisticè videtur satisfacere primâ facie Principibus & alijs fidelibus, & remittit eorum zelum, diligentiam & laborem, & tamen nil ponit in effectu. Sed absoluta negatio omnes mouet & accedit ad querendû remedium. Quapropter requiratur Rex & totum Conciliû, quòd non stent in alternatiua, sed eligant vnâ viam certam & determinatam, tanquam pro nunc expedientiorè, non solum dispositiuam, sed etiam decisiuam Schismatis & omnino sedatiuam. Et etiam eligant bonum certum modum executionis illius viæ, quia frustra eligeretur bona via, nisi sibi adungeretur bonus modus executionis ostendendo, quòd nisi sic faciant, id Concilium erit in vituperium Regis, Regni, totiusque Cleri, maximè Prælatorum & totius Ecclesiæ Gallicanæ, & verisimiliter in maiorem radicationem Schismatis. Et aggrauetur, quantum possibile erit, iste punctus. Ex quo sequitur quòd Prælati non darent Regi Consilium bonum nec sufficiens, nisi justificarent vnâ viam certam & determinatam, nec etiam D. noster Rex D. nostro Benedicto, nec mitteret bonam vnâ viam, certam & determinatam cum certo modo executionis & provisionis. Item quòd omnino reprobet viam facti, quia illam pro nunc certissimè dicimus abdicandam. Item certam viam boni regiminis, quia non sufficit, quia esset Sophisma ad Schisma nutriendum. Item dicat, quòd via precum non sufficit: sed arrestare se præcisè in illâ esset tentare Deum. Item viâ prædicationis vnus partis coram altera parte, & contrarium, est valde periculosa, nec sufficit, nec expedit: sed potius esset radicatio Schismatis. Item quæcumque via eligatur, quælibet via destructionis Iuris vtriusque partis, quales antequam fuerint in aliquo schismate, & propter hoc valde periculosum esset illas destruere propter diuersa Instrumenta ab vtraque parte confecta, & diuersorum Docto-

rum scripta varia, quæ oporteret visitare & concordare. Sed hoc non est bene possibile.

Postea veniat ad factum Vniuersitatis, narrando quomodo diu steterit in Generalibus, & nuper aperuerit sibi, quod & descenderit ad specialia. Et ob hoc aperuit tres vias etiam in scripto, quas credit satis publicas apud Principes, Prælatos & alios fideles; per quas vias & quamlibet illarum bene videtur, quod vnio licitè potest haberi & Schisma terminari, dum tamen debitæ executioni demandentur. Postea narret illas tres vias, scilicet in Epistola tactas: duas scilicet Concilij Generalis & Compromissi, eas secundum tenorem Epistolæ collocando; postea specialiter descendendo ad viam Cessionis, eam collocando fortiter per omnes colores Epistolæ, & ultra per colores, qui sequuntur.

1. Christus propter amorem Ecclesiæ militantis & propter salutem generis humani liberè & non obligatus mortem ignominiosissimam passus est. Ergo, &c. vnde dixit Petro cæterisque Apostolis, *Exemplum do vobis, vt ita faciatis*. Et hoc nedum ad humilitatem, sed etiam ad omnem aliam virtutem: ideo quod omnis Christi actio nostra sit instructio. Sequitur ergo, &c.

Item S. Thomas Cantuariensis pro libertatibus Ecclesiæ passus est martyrium, & multi alij. Sed cedere propter vnionem Ecclesiæ nihil est in comparatione martyrij. Ergo, &c. Item ad hoc facit autoritas Ioan. 10. dicentis *Bonus Pastor animam suam ponit pro ouibus suis*, & ponere debet. Ergo à fortiori debet cedere Papatui, cum primum sit difficilius incomparabiliter quàm secundum. Item ad hoc facit autoritas Dionysij, vt refert Eusebius lib. 6. Eccles. Historiæ cap. 35. & vltimo. In 1. cap. vbi sic dicitur. Dionysius Nouato salutem. Si inuitus, vtrius, in hoc venisti ostendes in eo, si desinas volens. Oportuerat certè omnia pati, ne scinderetur Ecclesia Dei. Et etiam infra Non inferior est gloria sustinere martyrium pro eo ne scinderetur Ecclesia, quàm est illa, ne Idolis immolares. Imò secundum meam sententiam magis hoc puto esse Martyrium. Ibi namque vnusquisque pro sua tantum anima, in hoc verò pro omni Ecclesia Martyrium sustinet: sed nitere tu persuadere; siue etiam cogere potes fratres redire ad concordiam. Majus tibi est emendationis martyrium, quàm fuerit culpa commissi: quia illud jam non imputabitur: hoc etiam dignum laude ducetur. Si verò illi in incredulitate permanerint, salua salua animam tuam, valde pacem desiderans, quam deprecor. Item ad hoc deberent eos mouere Exempla Sanctorum, scilicet Moyse, qui petiuit deleri de libro vitæ propter peccatum populi, in quo Moyse nulum erat peccatum. Item de Dauid, qui dicit, vertatur obsecro, Domine manus tua contra me & contra domum Patris mei. Item de Paulo, qui optauerat anathematizari pro fratribus. Quantò magis isti deberent dimittere Papatum & honores mundanos, propter huiusmodi scandalum tollendum. Ergo, &c.

Item hæc via, scilicet Cessionis esset Exemplum magnæ bonitatis, Charitatis & humilitatis apud omnes de mundo, etiam Infideles, qui viderent & audirent bonos tantæ virtutis & affectionis apud Deum, si principatum totius mundi renunciarent propter Deum & bonum commune inter suos obseruandum. Item in via Cessionis non est timor subordinationis vel corruptionis iudicum scilicet assistentium in Concilio, seu Compromissariorum: In aliis autem subesse posset de hoc periculum. Et ne vna pars tendat ad declarationem pro se habendam per preces, munera, pacta, Conuentiones, promissiones, minas, terrores & alia similia, & ad vituperium euitandum, quod haberet si declararetur contra ipsam. Hinc forte in ipso tractatu vel processu verisimiliter euenirent rixæ, discordiæ, injuriæ & bella inter multos; & ex consequenti perpetua diuisio, aut saltem longissima; & sic propter odium non possent ad tractandum in vnum conuenire. In viâ verò Cessionis libera ac prompta ista cessant. In via autem Compromissi potest interuenire corruptio, scilicet in Schismate, quæ continetur, quod priusquam Gregorius Diaconus Cardinalis S. Vincentij fuerit per maiorem partem Cardinalium electus in Papam Innocentium, & Petrus Leonis per minorem partem in Anacletum, Petrus Leonis propter potentiam Gentis suæ Ecclesiam Rom. per violentiam obtinuit, & deprædatis jocalibus & Ecclesiarum ornamentis omnes pœne Romanos corruptit, quod pro nunc facile seu factum videtur. Quare, &c. Item attentâ bonâ voluntate D. nostri Benedicti, quem si Deus auferreret

auferret de medio, nunquam haberemus forsitan ita beneuolam, nec etiam haberemus de aliâ per se, sicut nunc, vt multi dicunt. Tum etiam bonâ voluntate & maximâ affectione Regis Domini nostri & Principum de Domo Franciæ: tum etiam DD. Cardinalium: tum etiam Regis Arragonum, qui pluries scripsit super ista materia Domino nostro Regi, & etiam Vniuersitati: tum etiam Dominorum de Almania, & specialiter Ducis Bauariæ, Reginæ Progenitorum, D. Philippi de Alençonio & Archiepiscopi Coloniensis. Ita quod nunc videtur, quod motio specialis Spiritus sancti per quam omnes animantur, & specialiter mouentur ad istam vnionem..... putandum isto tempore. Sed dubium est, nisi celeriter fiat quin voluntates eorum mutantur. Sed via Cessionis est breuior. Ergo, &c. Item non minus obligatur eorum quilibet fidelitatem obseruare erga suos inferiores & subditos, quam secularis Princeps erga suos. Sed secularis Princeps obligatur proponere corpus, bona & honores pro tuitione suorum subditorum. Igitur quilibet eorum tenetur exponere corpus, bona & honorem. Igitur pro pace & vnione habenda quilibet à fortiori tenetur renunciare Papam. Ergo, &c. Quia magis tenetur diligere vitam, quam bona fortunæ. Et si eorum cuiuslibet diceretur. *Eligas mori pro Republica & cedes Papam*, statim cedit.

Item optimus Romanorum scilicet Curtius se præcipitavit in hiatum cum equo, vt Respub. secum permaneret. Item Decij. Item de Codro Rege, qui scienter procurauit, vt occideretur in bello, quia dictum erat, nisi moreretur in bello, quod ciues sui essent destructi. Ergo, &c. Item quod via Cessionis sit expedientior, quàm via Compromissi, patet clarè propter pericula, difficultates, colorum apparentias & radicationes, quales nunquam legimus in aliquo schismate, & propter hoc valde perniciosum est talia discutere propter diuersa Instrumenta ab vtraque parte confecta & diuersorum Doctorum varia scripta, quæ oportet visitare & concordare, quod est nimis difficile. In via autem Cessionis non oportet. Ergo, &c. Item Dominus noster Benedictus per Instrumentum antequam intraret Conclauem submisit se sub debito iuramento ad omnem viam licitam. Et hoc idem confirmauit post electionem. Sed hæc est via licita, nec solum licita, sed inter alias expedientior. Ergo &c. Item hoc idem iurauerunt omnes DD. Cardinales in introitu Conclauis. Ergo vterque cedit in maximum eorum honorem, & per hoc ostenderunt maximum zelum ad bonum Ecclesiæ.

Item in prædicto Instrumento expressè & specialiter approbant viam Cessionis. Et per hoc soluitur argumentum, quod alij faciunt de arctatione, scilicet quod arctaremus dictum Benedictum, quia iam ab ipso quantum ad hoc sumus præuenti. Præterea per idem soluitur & illud argumentum quo dicitur, quod non satis deferretur honori. Nam in hoc insequitur ipsum & sic sibi deferimus. Item dum in minoribus constitutus erat, Parisius dicebat & affirmabat se aliàs fuisse paratum dimittere pro vnione habenda totum statum suum. Ergo à fortiori modo paratus esse debet cedere, cum per cessionem non dimitteret totum statum suum. Et etiam ipse est magis obligatus modò, quàm erat ante ad procurandam vnionem, clarè videtur quod ipse est tam bonus & tam virtuosus quod paratus est cedere, quandocunque expediens fuerit. Sed nunc expediensissimum est. Ergo, &c.

Insuper in fine cum reuerentia & honore & humilitate dicat expressè per modum aduisamenti propter ista & propter multa alia videtur Vniuersitati, quod via Cessionis vtriusque partis est breuior, facilior, & pro nunc expedientior. Intelligendo enim quod vterque sit paratus cedere, quotiescunque erit appunctuatum & prouisum de modo eligendi futurum Pontificem. Super hoc autem explicet proponens modos in Epistola tactos, postea subjungendo, quod Vniuersitas parata est, dum tempus & locus affuerint, illos modos latius explicare aut magis specificare scriptum.

Iuxta instructionem præcedentem & conclusiones ipsius Vniuersitatis sanxit Concilium Ecclesiæ Gallicanæ viam Cessionis videri commodiorem & breuiorem: atque ad eam suadendam mitti Legatos oportere ad Benedictum. Missi autem sunt, vt ante dictum est, Duces Bituricensis, Burgundus & Aurelianensis, Episcopus Siluanectensis & alij quidam à Rege: alij quoque à Clero Gallicano:

Item & ab Vniuersitate Parisiensi, qui Litteras via Cessionis suas ipsi obtulerunt, hæc verba continentes.

LITTERARUM
VNIuersi-
TATIS AD
Benedic-
tVM PRO
VIA CES-
SIONIS.

Sanctissimo in Christo Patri D. Benedicto Diuina Prouidentia S. Romanæ Ec-
clesiæ summo Pontifici Deuota suæ Beatitudinis filia Vniuersitas Studij Parisiensis,
deuotum & humillimum cum filiali reuerentia obsequium. Quoniam, Pater Bea-
tissime, ante paucorum mensium spatium ad abolendum Schisma nequissimum,
quod Catholicam coinquinat Ecclesiam, & lethali jam tandiu vulnere sauciat,
Christianissimi Principis Francorum edicto nobis imperatum erat vias quasdam
idoneas exquirere, quibus ipsa S. Mater Ecclesia posset facile & citò jocundæ
pacis assequi dulcedinem. Nos eidem S. Matri ejusque calamitati lachrymosæ
compassi animo & Regiis pariter mandatis, vt ex debito tenemur, obsequentes
totas mentium nostrarum atque studiorum vires ad excogitandas vias aptas ad
hoc & commodas contulimus, & tandem tribus repertis, quæ nobis esse con-
gruæ videbantur, eas Regi memorato inuentas sibi super hoc Epistola destinata
porreximus. Quas vias & Epistolam tam latè jam peruagas vestram Beatitudi-
nem non latere satis scimus. Cæterum ne ardens zelus Ciuitatis Ecclesiæ Ca-
tholicæ & quæ ex ea dependet, prosperitatis fidei Catholicæ, qui nostra ad id
pectora sinceriter & feruide accenderat, remitti fortè putetur aut tepere, quan-
tò magis rem cernimus ad desideratum finem celeriter obtinendum dispositam,
superna id vt credimus prouidente Clementia, tanto operam nostram, curam
& diligentiam vniuersam instantius, enixius atque magis indefessè rei ipsi non
cessamus impendere. Et quia inter tempora quæ à Schismatis fluxerunt initio
vsque ad nostros dies nullum magis opportunum, magis conueniens, magis
acceptabile nostro quidem Iudicio fuit, quàm hodiernum tempus est, tum pro-
pter euectionem veltræ Beatitudinis ad summum Pontificatum, ex cuius affectio-
ne sanctissimâ ad hanc pacem & salutem Ecclesiæ maxima nobis post Deum in-
geritur fiducia, cum propter partis, vt fertur, ex aduerso contendenti mentem
ad hoc negotium promptam ac voluntariam; tam postremò propter Regum &
Principum Dominorumque terrarum omnium vno verbo secundum sui moduli
portionem, fidelium paratissimum laborem in re ista concordem penitus & vna-
nimem consensum, vota & desideria communia precesque & assiduas ad Deum
orationes. Quia insuper maturè & quamprimum possibile extiterit, rem prospe-
ro terminari effectu maximè desideramus, quod bene posse fieri non videmus
quandiu sic in genere & plurimarum viarum confusione stabitur, imò quo vsque
ad vnam certam & particularem ventum erit, idcirco nobis visum est vt ad con-
summationem percelerem res propior, faciliior atque procliuior esset, ex multi-
plici viarum alterno ancipiteque anfractu in prioris Epistolæ Triuio concurren-
tium, in vnam harum aliquam præcipuè in particulari quadam approbatione
descendere. Non quod alias damnare aut alio quouis modo improbare voluntas
sit: sed quoniam necesse est quemlibet qui ad terminum pertingere concupiscit,
aliquam viam subingredi ex pluribus & sectari, vt inter illas tres vias per no-
stram excogitatas industriam, quæ sit cæteris aptior, quæ melior, præstantior-
que vel expedientior, &c.
.....
apparentiâ & colore rationum vtriusque partis; à quibus difficillimum esset eos
dimouere, & diuturna nimium schismatis duratione: & ex hoc certè scrupulo
recidiua dissensio facile renasci posset aut noua forte hæresis hinc oriri.
Præterea in aliis viis posset facile, imò verisimiliter satis visa multa malitia ho-
minum huius temporis incidere corruptio vel subornatio Iudicum. Compromis-
sariarum, testium, Notariorum, Prælatorum aut Principum, per quos ea
res fieret, vt timendum nimis esset, ne pars quælibet tenderet toto virium co-
natu, vt pro se definitio aut sententia ferretur per munerum dationem, preces
importunissimas, per pacta, conuentiones & pollicitationes, per blandicias, per
minas ac terrores; & vt in enumerando finem faciamus, per singulas astutias, ar-
tes, machinationes, & subdolas insidias per quas animi hominum capiuntur. Ex
quo contingere possent in ipso pacis tractatu rixæ & dissensiones, inuidiæ, inimi-
citiæ, probra, & contentiones & contumeliæ, quolibet pro sua parte quam de-

fendere promisit pertinaciter, intentè & alteri nullo modo cedere volente. *Sciatis* inquit Psalmista, *Gentes quoniam homines sunt*, & per consequens profectò ex carnis fragilitate humanis passionibus & incommodis istis subjecti, & quomodo inter tantos conflictus Deus pacis versabitur, aut pedem inferet, non est, inquit Apostolus, dissensionis Deus sed pacis. Vnde & alio loco ad Corinthios scribens idem ait. Cum enim inter vos sit zelus & contentio, nonne carnales estis & secundum hominem ambulatis, tanquam apertè diceret non secundum Deum, qui pacis author, amator, propagator & largitor existit. Poterit ergo meritò illi qui viam salutarem despexerit, alias minus congruas præferendo, impropèrari illud Hieremiæ, *Ergone decepisti populum istum & Ierusalem dicendo pax vobis, & ecce gladius peruenit vsque ad animam?* Aliis vtique viis ab ista quamplurima erroris, fallaciæ, aut scandali pericula sunt annexa, à quibus ista tuta est & libera. Quare eam præcellere cæteris dicimus.

Nec existimet aliquis nobis in animo esse per hæc illa verba damnare vias alias, quas dudum approbauimus. Non illas repudiamus aut damnamus, sed tantum eis annexa quamplurima pericula erroris aut fallaciæ seu scandali demonstramus, à quibus ista tuta est & libera: quare eam præcellere jure cæteris dicimus: quod & semper alias censuimus, & in præfata etiam Epistola de tribus viis edita, expressimus. Est namque valde multorum opinio, quantum impossibile sit in illis quæ fidei sunt, Generale Concilium oberrare, sacro ipsum dirigente Spiritu, in his tamen quæ facti sunt, ex falsa suggestione aut mendacibus testibus falli aut errare posse, ipso S. Spiritu veritatis propter mendacem spiritum prævalentem, deferente, & Concilio ipsi quantum ad ea facta, quibus sibi resistitur, & patri mendaciorum diabolo subferuitur, nulla enus assistente. Quæ sententia si vero nititur, quis in tantum cæcatus est, vt pericula errorum non videat, quæ tam multa euenire in via discussionis Iuridicæ possunt. Quæ cum ita sint, nemini debet in dubium verti, multò securius esse per hanc viam incedere quam per alias quascunque ambiguas & insidiis vndique circumseptas?

Quod insuper via ista sit cæterarum perfectior, pluribus ex radicibus ostenditur. Nonne quæsumus est clarè perfectius juri suo liberè cedere, & seipsum dignitate propter Deum & totius Ecclesiæ serenam tranquillitatem abdicare, quam in magnam perniciem, detrimentum & scandalum Ecclesiæ, Dignitatis fastigium retinere; aut diuturno tempore velle pro præsentia contendere. *Estote*, inquit, *Christus, perfecti, sicut & Pater vester celestis perfectus est*. Et quæ sit hæc perfectio, quam à discipulis suis exposcat, eodem loco exponit. *Qui vult, tecum in Iudicio contendere & inimicam tollere, demitte ei & pallium*. Ecce viam cessionis veluti perfectissimam apertissimè à Christo prædicatam & longis discussionum ambagibus præpositam. Sed & Gentium Doctor in 1. ad Corinth. Ep. eis ad verecundiam esse dicit, quod apud se Iudicio frater cum fratre contendit. Et paulatim post subdit. *Iam quidem omnino delictum est in vobis quod Iudicia habetis inter vos*: Quare non magis injuriam accipitis, quare non magis fraudem patimini: quid pro cessionis via clarus adduci potest, quid euidentius, quam si omnibus hoc scribitur Corinthiis? **quid de summo Pontifice, cujus summa debet esse perfectio, censendum est?** O Beatissime Paule Prædicator & Doctor veritatis, qui Petro ita acerbè in faciem resististi propter legis Mosaicæ modicam ceremoniam per valde paucum temporis obseruatam? quid de hoc inueterato & abominandissimo Schismate dices, an in sancta Ecclesia ad quartum vltimè lustrum tam pestiferum venenum impunè tulisses; an tu disceptationum vias interminabiles eligendas hortareris? an cuique partem suam, interim languentem, pertinaci animositate defendere per cauillosas Iurium astutias suaderes, nimirum aut desistere quam citissimè vtrumque compelleres, aut diutius certantes dominandi libidine, vt Christi Vicariatu penitus indignissimos & noxios Ecclesiæ vastatores dura atque asperissima increpatione ab occupata Cathedra planè abigendos esse prædicares. Hæc est enim Saluatoris & Legiferi nostri ad Discipulos certantes quis eorum major esset, responsio, *Reges Gentium dominantur eorum, & qui potestatem super eos habent, benefici vocantur, vos autem non sic*. Quod constat ad præsidendi detestandam libidinem esse dictum. Vbi Chryso-
mus ait Dominum insinuare voluisse Gentile penitus esse primatum ambire.

„ **Quantum** Gentiles nonnulli in hac quoque sententia consentiant, turpe &
 „ dedecorosum de honorum gradibus certare, ut Cicero cuius hæc sunt, *Miser-*
 „ *rima est omnino ambitio honorumque contentio.* De qua præclare apud Platonem est,
 „ similiter facere eos qui contendunt, vter potius Rempubl. administret, ut si
 „ nauæ certent, quis eorum potissimum gubernet. Pontifex verò supremus cæ-
 „ terique citra eum Pontifices, sicut Apostolorum gerunt similitudinem, & eorum
 „ imitari vitam & opera debent, sic Christi verba præmissa sibi & per se dicta acci-
 „ pere, eaque toto virium studio opere complere. Caueant itaque sibi ne terrenæ
 „ potestati nimium se conformando, extincto prorsus in eis humilitatis spiritu
 „ sceleratis Phariseis similes sint; in quorum improprium per Saluatorem dici-
 „ tur, Dilatant Phylacteria sua & magnificant simbrias, amant primos recubitus
 „ in cœnis & primas Cathedras in Synagogis & salutationes in foro, & vocari
 „ ab eis Rabbi. Imò sibi esse dictum intelligant, *nisi abundauerit iustitia vestra*
 „ *plusquam Scribarum & Phariseorum, non intrabitis in Regnum Cælorum.* Præ-
 „ terea quod duorum perfectius, aut quærere quæ sua sunt, aut quæ Iesu Christi
 „ per hanc autem spontaneam cessionem quæruntur immediatè quæ Christi sunt:
 „ per reliquas magis quæri videntur quæ sua sunt, in quibus proprius honor, qui
 „ veriùs temporaneus & caducus est, petitur. Hic nempe, in Cessione videlicet
 „ salus Gregis & ouium maximè optatur: illic lac magis & lana, cum tamen dicat
 „ Cicero, *tutela & procuratio Reipubl. ad eorum utilitatem qui commisi sunt non ad*
 „ *eorum quibus est commissa, gerenda est.* Hinc est in Ezechiele illa Pastorum malorum
 „ semetipsos & non gregem pascendorum comminatoria vituperatio.
 „ Quid quod illud præstacius & perfectius est quod sui maxime causa existit, quàm
 „ illud quod alterius deterius: quippe semper gratia melioris & perfectioris, & nun-
 „ quam vice versa est, sed cæteræ omnes viæ gratia Cessionis sunt, & in eam ad
 „ postremum ordinantur; ut scilicet per alterius saltem, & nescimus, an duorum
 „ cessionem, restitutâ bona pace tollatur ab Ecclesia dissidium. Cessionis autem via
 „ non in aliam aliquam, sed in pacem tandem modo reducitur. Quid quod illud
 „ perfectius quod magis sine medio & mora finem attingit, quam quod longis in-
 „ ternallis & mediis interjectis assequimur. Eiusmodi, ut præmissa demonstrant,
 „ est libera renunciatio, nequaquam aliæ viæ. Denique quid perfectius esse po-
 „ test quàm Christi velle sectari vestigia, cuius quælibet actio humana est instru-
 „ ctio: ad quem circa imitanda vestigia summus Pastor Ecclesiæ, aut qui se talem
 „ jactitat, permaximè adstringitur, cui singulari voce ante alios dictum est, *se-*
 „ *quere me.* Cum ergo Magister suus Pastor summus Iesus Christus & boni Pasto-
 „ ris esse docuerit suam pro Grege animam exponere, & in exemplum posteris
 „ Pastoribus suam ipse poluerit: qua directoris via gressus ejus sequi potest eorum
 „ vterque quam non suas dicimus animas, neque enim id ab eis exigitur, sed tem-
 „ poralem aliquem modicum honorem plus laboris quàm jocunditatis & ut Poëtæ
 „ verbum est, plus aloës quam mellis habentem, pro sibi commisso grege aut quem
 „ commissum asserunt, exponendo, ut à lupi vastatoris ipsum faucibus eruant, qui
 „ nunc eum acerrime confligentibus inter se Pastoribus, rapit, dispergit, laniat,
 „ vexat, infestat & dissipat. Et cum teste Gregorio incomparabiliter melior sit
 „ anima quâ viuimus, à terrena substantia quam exterius possidemus, quomodo
 „ non dat pro ouibus substantiam suam, quando daturus est animam suam? Et
 „ quid terrenæ nomine substantiæ nisi bona hæc omnia terrena & fragilia acci-
 „ piendum putamus, opes, honores, gloriam, cæteraque fortuito & temporali
 „ transitu labentia; quæ si quis pluris existimat quàm sibi creditas oues, non jam
 „ Pastoris nomine, sed planè mercenarius censendus est, eodem subjiciente Gre-
 „ gorio, **Qui plus terrenam substantiam quàm oues diligunt, hi nimirum nomen**
 „ **Pastoris perdunt & jam mercenarij sunt, qui lupo adueniente juxta Christi sen-**
 „ **tentiam non oues quidem defendunt, sed sine vlllo custode derelinquunt, dissimu-**
 „ **lant & fugiunt. Nam ut rursus idem Doctör præclarissimè describit, mercenarius**
 „ **est qui locum quidem Pastoris tenet, sed lucrum animarum non quærat, terrenis**
 „ **commodis inhiat, honore Prælationis gaudet, temporalibus lucris pascitur, im-**
 „ **pensa ab hominibus reuerentia delectatur. Hæc sanè non est illa perfectio quam**
 „ **in suis Discipulis & in eorum posteris Pastoribus Christus inesse voluit, quam**
 „ **que eos imitari præcepit, cum dixit, exemplum enim dedi vobis, ut quemadmodum**
 „ **ego feci, ita & vos faciatis.**

Sed ad nostrum redeamus propositum & mōstratâ huius viæ majori perfectione « quantū satis esse debet, eam honoris maximè seruatricē ostendamus, quod quarto « loco positum inter probanda fuerat. Et manifestum satis est, nec longæ proba- « tionis egere videtur, quod hæc via magis saluat inuiolatum honorem vtriusque « obedientiæ in se & in suis membris ac partibus, quàm aliæ qualescunque Iustitiæ « discussiæ. Hic enim decus Regnorum & Principum & populorum alterutrum « rimentium illæsum permanet absque vllâ vnquam notâ erroris aut infamiæ: imò « & dissidentium maximè auget honorem via ista, qui ex hoc insigni facto per- « petuò laudabuntur: illic verò necesse est alterutrum partium dedecus aut scan- « dalum exoriri. Et quis scit an vtriusque, cum tenebrosū adeo sit negotium « ipsū, vt viri ingeniosi & erecti quamplurimi vix quidquam ibi videant. Quem- « admodum autem protinus, si fraternæ Charitatis vlla in nobis scintilla existit, « tot Gentium, Nationum ac Prouinciarum, quot in vtraque parte sunt, ignomi- « niam quærere aut scandalum. Audite Christum dicentem in Euangelio. *Qui « scandalizauerit vnā ex pusillis istis, expedit sibi vt mola asinaria ligetur in collo eius « & demergatur in profundum.* Quid igitur de illo erit, qui mediam aut maiorem fi- « delium portionem scandalizauerit? Audite & Apostolum. Si esca scandalizat « fratrem meum, non manducabo carnem in æternum, quanta sollicitudine tam « multæ plebis scandalum deuitasset, quantumve abhorruisset, qui de vno tantum « fratre sic loquitur. Ad omnem itaque viam discussiū videtur posse aptari illud « Psalmi, *Hæc via illorum scandalum.* Nec in contrarium valet adducere dictum « Gregorij, vtilius scandalum nasci permittitur quàm veritas relinquatur. Illud « enim intelligitur de veritate Doctrinæ præcipuè, non autem de veritate Iusti- « tiæ & præsertim rigorosè contendenti: quæ sicut tradunt Doctores frequenter « relinquenda est, ne inde fratri veniat scandalum, si aliter obtineri nequit, vt- « pote velut ipsi exempli causa inducunt de debiti repetitione & rigido Iudicij cer- « tamine cum fratris scandalo: ad quod redit id Christi superius inductum de Tu- « nica & Pallio; & Pauli ammonitio de fraudis & injuriæ libera perpeffione. Quid « ergo de Schismatica contentione ista dicendum est, in qua rigor Iustitiæ cum « maximo Ecclesiæ vniuersæ scandalo quæritur, & non nisi cum maiori amplissimæ « fidelium portionis obtinetur. *Rursum* autoritas illa de clara & perspicua veritate « accipienda est, & de qua nemo ambigit nisi ignarus, insanus, aut nimium forte ob- « stinatus, & qui videre recusat veritatem. Sed hic de occultissimis & supremè la- « tentibus certamen est, vbi maximè prudentes & litterati ambigunt, quid verius? « Quanquam enim Litterati pœne omnes de parte alterutra se teneant, non tamen « certè illud est in plerisque absque magna formidine & plurima hæsitacione. Li- « quido ergo patet ex præmissis hanc viam honestiorem & honoris ambarum par- « tium longè magis quàm alias saluatricem. Et ista satis dicta sint de prima proba- « tione quadrifariam partita: quæ sententia ex parte viæ ducit originem.

2. Radix nostra principalis ex ipsa causâ nascitur, ejus conditionibus, na- « tura, circumstantiis eidem inhærentibus: quæ similiter vt præcedens ex quadru- « plici trahitur fundamento. Ex Schismatis diuturnitate, ex vehemēti colore « rationum vtriusque, ex partium in rebus gestis inextricabili contrarietate, ex « difficultate Iudicij & præfidentix. Ex diuturnitate siquidem magna insurgit in « causa, si discutienda esset, difficultas; cum fixæ & radicata sint ex morâ partes « ambæ hinc & inde, & jam in eis habitus quodammodo generatus, cum res jam in « incuriam & pœne in obliuionem perferam prouisionem & tanti fluxum tempo- « ris transierit, cum tot de vtraque parte excellentissimi viri, & qui ad discussio- « nem, cum plurima de re noscent, maximè requirerentur, post Schismatis exor- « dium decesserint, & insuper quotidie sub legis naturæ rationem de vita exce- « dant, tot quenouî & recentes & negotij penitus ignorantes exorti sint. Imò cum « jam duo illi, inter quos hæc maledicta introiuit dissensio, obierint, & ad alios « translata in robur & firmitatem prope indissolubilem humano patrocinio res ve- « nerit. Quæ si adhuc per tantundem duraret spacij, quæ humana auxilia desertæ « & desperatæ Ecclesiæ opitulari valerent in Græcorum dissidium, nisi dexteram « præbente Altissimo laberemur. Quod scelus indignissimū & execrabile nefas nec « Nos nec tuam, Clementissime Christe, sinas perferre Ecclesiā. Quod si ob nostras « à nobis pessimas iniquitates tanto tēporum decursu auertis, tuam saltem Eccle-

» siam pro cuius exstructione sacratissimum cruorem fudisti, & tua sibi promissa
 » recordare, & ne det hereditatem tuam in perditionem. Sed nos ad rem re-
 » deamus: & cum tanta ex tempore pendeat, vt docuimus, difficultas, non minor
 » prouentura est ex colore rationum partis vtriusque, qui vel ex eo maximus ar-
 » guitur, quod sic Catholicum orbem vniuersum conturbare, commouere, & in
 » varias scindere sententias voluerit, quod Doctores præcellentissimos, qui sunt
 » æneæ columnæ portantes tabernaculum, vacillare & concuti coëgerit, his pri-
 » mam electionem præ metu affirmantibus inuvalidam, illis contradicentibus, & aut
 » vitiolam aut nullam omnino. Ad quam non castata prima nec de ipsius errore
 » fide facta processum est. Et ita de quamplurimis perplexis & ambiguis, quæ ex
 » hac & illa parte adducuntur, ad quæ plenè & aperte resoluenda summo labore
 » & cura & longissimo temporis interuallo opus esset, & adhuc bene nobiscum age-
 » retur, si tuti esse possemus, quod per hæc ad lucem rei veniretur. Sed etiam
 » id ipsum incertum est.

» Omnium autem maxima perplexitas ex partium in re gesta contrario certa-
 » mine resultat; nam concessio quod per iura possent ea quæ juris sunt, terminari;
 » quanquam inter tot iurium numerosam congeriem pauca, ne dicamus nulla, de
 » Schismatis edita sint terminatione, quod satis mirabile est; cum à prima Eccle-
 » siæ origine tot jam fuerint Schismata. Esto ergo quod per iura ea quæ juris sunt,
 » possent terminari aut differri, quis dissidentes inuicem partium relationes in re
 » gesta concordabit? quis aduersa instrumenta, quis repugnantes etiam fortasse
 » testes, quis decidere poterit de iustitia partium cum adhuc de re gesta, ex qua
 » rei totum extat fundamentum lis pendeat, de qua ante Iudicij lectionem inter
 » partes conuenire necesse est, imo certè cum de facto nisi per partes ipsas, de
 » quarum causa agitur, bene constare nequeat, quas simillimum veri est, cum
 » inter se discrepent, nunquam debere inuicem consentire, aut alterius alteram
 » acquiescere dicto: quis vnquam finis haberi, quæ conclusio poterit aut definitio?
 » Dædali per similis est labyrintho res ista, in quem cum introieris, nec finis
 » vllus certus est, nec exitus; sed quo magis in intimum procelleris, eò magis in-
 » uolutus amplius implicaberis.

» Sed & aliqua imminet difficultas ex parte præsentis. Nam cum secundum
 » doctrinam plurimorum Iurisperitorum, quod sæpe nobis alias argutum est,
 » Papa sit supremus Iudex Ecclesiæ, qui omnia dijudicat & à nemine iudicatur, &
 » cui non est qui dicat, cur ita faciat, imò per ipsum vnicum possit cogi Concilium,
 » tota quoque Concilij per ipsum stet autoritas, quis reperiri poterit, qui illic
 » conuenienter præsideat aut Papam iudicet, præsertim extra hæresis nequitiam.
 » Vterque autem se Papam profiteretur, & velut Papam se gerit: quin etiam eo ma-
 » gis Papales ceremonias sibi obseruandas putat, quo posse de iure suo facilius du-
 » bitari arbitratur, si quantumlibet de eis remitteret. Quamvis enim hæc ratio in
 » assumptis aliquibus nullatenus vsquequaque verum contineat, sed clarè refelli
 » possit, nequaquam tamen in eo à verisimili exorbitat, quod propter assentatorum
 » & fautorum vtriusque turbam magnam ex collatis aut speratis ab eo Beneficiis
 » priora & similia auribus suggerentium, tum propter dulcem honorum assuefactio-
 » nem atque excecationem, tamen propter inextinguibilem assuefactionem
 » ad seipsum, ad propriaque commoda affectum, quæ triuolis eiusmodi leniter
 » acquiescere Magnates faciunt, poterit interuenire per dubia huiusmodi inania
 » non parua retardatio & altercatio. Nam vt apud Satyricum verissimè est scriptum
 » *Nihil est quod credere de se*

» *Non possit, cum laudatur dijs aqua potestas.*

» Et ista sunt de secunda principali ratione ex causæ pertinentibus descendente.
 » Sequitur tertia Radix ex parte contendendum profecta, quos si vltro resig-
 » nare voluerint, verisimile omnino esse debet ex hoc insignis meriti præclarissimo
 » opere, quo nullum Deo gratius efficere possunt, etiam si martyrimum forte subie-
 » rint, sempiternam gloriæ mercedem cum Christo consecutos, & in Beatorum
 » sortem ac numerum adscribendos, cum ex copiosissima & exuberantissima cla-
 » ritate tam celsi opus meriti proueniat, secundum cuius mensuram datur merces.
 » O felices & fortunatos homines, quorum ita in manu est per vocis emissionem
 » breuissimè Paradisum promereri, vitam æternam assequi & beatos esse. Sed con-

tra ð Miserrimos & non coelesti brauio, verum potius ærumnis sempiternis dignissimos, si isto assequi pacto obstinatè refugiant, si diuinum consortium vna disyllaba voce (cedo) recusant emere, si temporalem honorem quem non in pace obtinent, sed in maximo turbine & cordium angustia pluri apud se faciunt, quam diuinum Iudicium, diuinum timorem, aut Ecclesiæ per eos immanissimum scandalum. Quod si tantum eos iuuat temporalis honor, videant quàm amplissimus sit futurus honor ille, quem ex hac adipiscuntur Cessione, per quam quandiu subsistent secula, eorum semper clarescet memoria, eorum fama vigeat. Contra verò si Christi sanctissimam & sacratissimam Sponsam Ecclesiam sic discerpere certando persecuerint, verendum eis nimis est, ne pars eorum tandem sit cum reprobis inquitte Apostolo his qui ex contentione & qui non acquiescunt veritati; *ira & indignatio, tribulatio & angustia*. Quinetiam quanto gradu celliori extolluntur, tantò perniciosius delinquentes leuiores perferent vltionem & majori in hoc mundo subiacent infamiae, quemadmodum à Poëta præclarè & conformiter ad Catholicam dictum est veritatem.

*Omne animi vitium tantò conspectius in se
Crimen habet, quantò major qui peccat, habetur.*

Et sicut vult Apostolus, duplici honore digni habentur hi qui bene præfunt, ita certè ex aduerso illi qui malè præfident, duplici ignominia notandi sunt, quia & plurimum sibi officiant & aliorum procurant detrimentum, ideo per sapientem tremenda & terribilis denunciatur, horrendè & citò apparebit vobis, quoniam Iudicium durissimum his qui præfunt, fiet, dubitare enim habent vehementer ne à plerisque peritis dicantur hujus pestis sanissimæ & omnium scandalorum, malorumve hinc ortorum rei esse, cum per suam voluntatem si adesset totum in ictu oculi sedaretur, nil, vt ait Comicus, dicto facilius, suum tantummodo dictum & ipsum perexiguam requiritur.

Quod si ad tantam omnium redimendam stragem negant, plurimum vereri habent, ne tandem audituri sint, quod in Propheta legitur, *Sanguinem eorum de manu vestra requiram*. Porro cum aliæ viæ eos verisimiliter ad cessionem habeant compellere, & si nulla altera de causa, ista tamen, quod tandiu Ecclesiam lacram & dissipatam tenuerunt, nonne congruentius est, potius & honestius voluntariè cedere, & vt in prouerbio est, vrgentem necessitatem in virtutem conuerture, quàm inuitum & renitentem de Sede depelli.

Huc accedit præterea Pastoralis officij inuncta obligatio, quâ disiectum gregem congregare, dispersas & errabundas oves adunare debent, imò perditas quærere sollicitè & in humeris propriis ad ouile reportare juxta Christi parabolam de centum ouibus; quarum vnica errante Pastor vt eam requirat, derelinquit in deserto nonaginta nouem. Et juxta acerbissimam exprobrationem quæ fit malis Pastoribus per Ezechiëlem, *Lac comedebatis & lanis operiebamini, quod crassum erat occidebatis, quod infirmum fuit, non consolidastis, quod fractum, non alligastis, quod abjectum, non reduxistis, & quod perierat, non quaesistis, sed cum austeritate & potentia imperabatis eis, & dispersæ sunt oves meæ eo quod non esset Pastor, & factæ sunt in deuorationem omnium bestiarum agri*. Ad quod postea subditur horrenda de hoc neglectu vindicta. Ex quibus satis elucet boni Pastoris id esse, perditas oves quærere, dispersas & dissipatas in vnum colligere. Sed vt prædicta declarant, nulla via facilius, melius, aut perfectius hoc fieri potest in casu præfenti quàm cedendo, cum Cessio confestim vnionem ac pacem afferat, mansio in præfultu semper dissipationem ac litem augeat. Postremo juxta Doctrinam Apostoli, vt in humano corpore non sit Schisma, membra pro se inuicem omnia sollicita sunt, & si quid patitur vnum membrum, compatiuntur cætera. Ne capiti aut pedibus noceatur, manus sedulo tuetur, & semetipsam exponit. Contra verò ne manui, aut cæterorum alteri sit læsio, celeri fuga prouident pedes ipsi, & sui & aliorum periculum oculi circumspectant ac præcauent. Quid auris? nonne attentè auscultat, ne aliunde erumpant ad nocendum insidiæ, sicque compagem Corporis, & ejus pacatissimam harmoniam in qua salus & vita est, & cuncta pro viribus membra seruant ac protegunt, & si violata fuerint, reintegrare quamprimùm toto studio festinant. Et cum hæc allegoricè ad mystici Ecclesiæ cor-

» poris instructionem sint posita, sicuti ipsemet docet & aptat Apostolus, *vos estis,*
 » inquit, *Corpus Christi & membra de membro*, nonne est absurdissimum, imò into-
 » lerabile, cum pacem & concordiam Ecclesiæ contra membra quærentent extre-
 » ma vigilantia, & capiti ad hoc ipsum subserviunt, caput ipsum ex quo vnio pen-
 » det in toto corpore ac membris, vnitas Spiritus, salus & regimen ac vegetatio,
 » pacem istam non quærere, verum potius soluere & à membris eripere, aut jam
 » solutam saltē in corporis vniuersi exitium construere. Audiamus Ciceronem,
 » quem, inquit, *discordia, quem credes Ciuium, quem bellum Ciuile deletat, cum ex nu-*
 » *mero hominum ejiendum, ex finibus humana nature exterminandum puto.* Et certè
 » Bellum istud plusquam Ciuile est, Quod si quis aperto nomine velit appellare,
 » domesticum furorem dicere poterit, in quo non Ciuis cum Ciui, affinis cum
 » affini, sed quod furoris omnino & dementiæ est, caput cum membris propriis
 » & corpore, membra quoque aduersum se, nec minus aduersum caput prælian-
 » tur. An non igitur dementis est in semetipsum sæuire & violentis manibus pro-
 » pria membra truncare, ac persequi? quonam modo durable erit Corpus Ec-
 » clesiæ, si non tantum ab hostibus extrinsecus, sed à proprio capite, membris ac
 » partibus suis dirumpitur, laceratur & scinditur. Si pes, manus, aut oculus, quia
 » corpus scandalizat, abscindi atque projici præcipitur, vnde capiti libertas, vt
 » hoc impune faciat? *Potestatem*, inquit Paulus, *nobis dedit Deus in ædificationem &*
 » *non in destrucciónem.* Quare alibi ait, *abscindantur qui nos conturbant.* Ecce nedum
 » Cessionem, sed abscissionem dixit, & vt se significaret nemine prorsus exempto
 » vniuersaliter loqui, Audite quod adiectum est, *Qui autem vos conturbat, porta-*
 » *bit Iudicium quicumque est ille.* Vt ergo cum Apostolo concludamus, si inuicem
 » mordetis & comeditis, videte ne ab inuicem consumamini. Et tanta de princi-
 » pali tertia parte.

» Restat 4. Consideratio principalis ex miseranda nimium & lugubri Ecclesiæ
 » desolatione, & assidua per eam hujus viæ postulatione. Nam quis pectoris adeo
 » adamantini est, quis ferino tigrisum lacte sit pastus, quem non Matris Eccle-
 » siæ moueant, ac emolliant diræ nec enarrabiles miserix? quis piæ matris Filius,
 » Matrem suam longo annorum spatio aduersâ valetudine in grabato decumben-
 » tem, pressam languore maximo, dolore acerbissimo affectam, & jam deducto
 » capite membrisque à se inuicem diuulsis propè semiuiuam tunc non abhorreat?
 » quis ei non condoleat & misereatur? quis opem suam deneget imploranti? quis
 » non ex hoc cruciatu totis eam conatibus erigere maturissimè festinet, fingamus
 » eam nobiscum sic loquentem & suas edifferentem angustias. *O Filij Charissimi,*
 » quos genui, quos peperit, & iterum parturio, donec in vobis formetur Christus,
 » quos visceribus gestauit, quos vberibus aluit, quos à primâ origine corporali filios
 » iræ genitos, & in mortem abeuntes, Ego melior Genitrix secunda Natiuitate
 » spiritali in filios adoptionis, in vitam & gratiam reformauit. Cernite mœrores
 » meos, cernite anxietates, attendite & videte si est dolor sicut dolor meus. Ego
 » illa quondam præpotentissima, opulentissima & florentissima Regina, Domina
 » Gentium & Princeps Prouinciarum, quam metuebant tyranni, colebant Impe-
 » ratores, Proceres venerabantur, adorabant Reges, cui omnes Tribus & Lin-
 » guæ Nationum vnanimi jugo seruibant; quæ latissimè imperans in omni gente
 » & populo primatum tenui: quæ & sublimium colla, & superborum cineres vir-
 » tute calcaui, nunc, vt videtis, languida, egens, deserta, jaceo, auxilium ab
 » omnibus per viam transeuntibus exposco. Et non est, qui consoletur ex omni-
 » bus Charis meis. Quid filios procreasse, quid fœcundam fuisse profuit? In meas
 » fœcunda fui miserias, filios enutriti & exaltaui, ipsi autem spreuerunt me, &
 » non modò spreuerunt me, sed pugnauerunt contra me, & non solum pugnaue-
 » runt, sed & vulnerauerunt me, nec tantum vulnerauerunt, verum & relictam
 » & nudam spoliauerunt, meamque inconsutilem vestem sibi diuiserunt, ne-
 » que vestem tantummodo, sed caput dimidiatum, membraque pœne omnia cru-
 » deliter ab inuicem distraxerunt. Videte caput diffusum in duo media, videte
 » cruentam plagam, quam vix vt ego video, præ horrore aspicere potestis, sed
 » forti este animo, quid ora hinc auertitis? retorquete huc faciem, diuersos à
 » me oculos rursus in meos referte conspectus, jam abominandissimam videbitis,
 » intus aspiciate, introrsum versos figite intuitus, nihil est, quod vidistis. Quid
 hæretis,

hæretis, quidve refugitis, spectate confidenter, omnia apertissimè videbitis, «
 nulla obstant velamina, nulla ligamina, plaga enim non est circumligata nec «
 curata medicamine, nec fota oleo. Nullum adhuc remedium post tanti cursum «
 temporis adnotum gesto, contemplamini igitur veteris plagæ liuorem, tabidam «
 saniem, ossa crani putrida, carnem emortuam, vermes ex cerebro ipso grege «
 cumulatissimo erumpentes, & ex celeris medelæ defectu vulnus ad curationem «
 supramodum difficile, & cum caput adeo ægrum sit, quæ sanitas esse potest in «
 membris cæteris? Sanè & ventrem doleo, & vix anhelè pectoris incommoda fe- «
 ro. Vtque cuncta vno verbo expediam, à planta pedis vsque ad verticem nulla «
 est in me sanitas. Videte roseos olim meos vultus, genas purpureas, nunc in de- «
 formem macrum pallorem conuersos esse. Videte clara lumina & sideribus de- «
 core similia, nunc in terra jugi fletu dejecta, latissimum olim frontem nunc ru- «
 gis indecentibus & nubila iustitiæ caligine obductam. Quæ si mihi ab ex- «
 terius inflicta essent hostibus, quanquam acerbissima sint, multo tamen æ- «
 quiore paterer animo: sed id ægerrimè fero, quod à propriis filis, in quos «
 nihil commiseram, & quos per omnia, gratè, piè, dulciter, benignè & «
 indulgenter & maternè tractaueram, quos ad maximas copias, honores ac «
 dignitates extuleram, ista mihi pro mercede referuntur. Quamobrem per has «
 lachrymas, per si quis vestræ parentis in vobis amor est, si quis honor, si qua «
 cura, per quantum vobis cordi est Catholica Religio, quantum salutarissima sa- «
 cramenta, quæ me vobis ministrante suscepistis, per quantum vestram salutem, «
 quæ sine me nulla esset, diligitis, his me certissimè malis eripite, & tandem mi- «
 seremini saltem vos amici mei, si quis tamen mihi restat jam amicus, quem hæc «
 tanta Matris tangat injuria. Excutite hanc corpore, & quæ hætenus infuit, de- «
 fidiam expellite, si me saluam esse vultis, si me ex isto periculo vnquam reuocare, «
 in paupertate succurrere, nullas protestationes aut dissimulationes vltra morbus «
 expectat. Iam vix pauca singulorum effari valeo: ita vehementer angor, & ma- «
 jori quàm pariens dolore torqueor. Vos autem qui de miserabili meo capite cer- «
 tatis, parcite tandem laceræ & semimortuæ, vestros ad compassionem flectite «
 animos, Matrem vestram sic impiè discerpere aliquando desinite. Et si vos vllæ «
 postea mouère miseræ, hæc moueant.

Si his vobiscum vocibus Ecclesia, quis tam ferrei animi, qui non commise- «
 receret? quis non emollito corde moueretur? quis non eam exaudiret, & suis «
 acquiesceret postulat? Ipsa vos quotidie gemitibus assidujs, & querulosis ni- «
 mium suspirijs sic alloquitur. Quid enim aliud tonat vox omnium fidelium sine «
 intermissione Cessionem clamantium, quid Litteræ, vota, preces, quid omnis «
 Gradus hominis, omnis ætatis, ordinis, sexus, & conditionis aliud postulant? «
 quos sacratio intelligente Spiritu sic vnanimè loqui credendum est. Caueant «
 itaque sibi illi ad quos res pertinet, ne eis impropere illud quod Stephanus ait «
 ad Iudæos, *Dura ceruice & incircuncisis cordibus & auribus vos semper Spiritu sancto «
 resistitis?* Imò consensus iste & vniuersalis acclamatio fidelium pro via ista videtur «
 æquiparari quodammodo Concilio Generali, & ei obtemperare debent partes «
 tanquam cuiusdam Domina voluntatis super hac re Iudicio aut significationi. Qua- «
 re si eos non mouent rationes paulò ante inductæ, saltem Matris Ecclesiæ mœ- «
 stæ moueant querelæ & jugis obsecratio. Et quartæ nostræ Radicis hic finis est.

Hæc verba, Pater Beatissime, super via cessionis, ejusque super alia præcel- «
 lenti ad hanc partem idoneitate, vestræ Beatitudini scribere libuit, vt vobis elu- «
 cesceret apertius in hac parte nostra opinio, in quibus si quid fortasse durius aut «
 asperius insonuit, id ardentissimo zelo Domus Dei qui nostras mentes comedit, «
 & non irreuerentiæ, aut de persona vestra sinistra suspicioni adscribatis. De qua «
 in hac materia præ cæteris singularem & maximam gerimus confidentiam, & in «
 hac etiam via Cessionis. Sed, Pater Beatissime, nobis sic erat loquendum, qui tam «
 multorum annorum longa experientia didicimus suauia blandiciarum lenimen- «
 ta tam inueterato morbo nihil proficere posse, cum nec etiam recenti profue- «
 rint, sed magis in deterius quàm in melius ipsum adduxerint. Quare acriora «
 jam sunt quærenda medicamina, quæ primo quidem occurfu fortè aspera viden- «
 tur, sed vbi tentata erunt, & mitia satis apparebunt, & optatam celeriter afferent «
 salutem, dummodo ea tentare & ad modicum perpeti non pigeat. Ecce pro ma-

Sextum seculum

» nus nostræ aut digiti sanitate nos secari patimur, & pro vestri & pro capitis nostri
» sanitate nihil patiemur, sine quâ corpus ipsum languescere quàm viuere magis
» putandum est. Sed & id scire volumus, vestram Beatitudinem, quod qui quid-
» quam vrgentius fortasse dictum est, non tam propter vos dictum esse, quem satis
» voluntarium non multis egere scimus stimulis, quàm propter alteram partem
» quam fortasse remissiore & torpentem excitari oportebat altiori voce. Deest
dies, mensis, annus, quo data est hæc Epistola, sed satis constat datam fuisse hoc
anno perque Nuncios Vniuersitatis, Auenionem latam.

Has porro Litteras quas Vniuersitas Parisiensis Benedicto primum direxit, easdẽ
postea paulum immutatas & correctas, & maturiori deliberatione ad omnes fide-
les scripsit, postquam intellexit Benedictum viæ Cessionis nullo modo acquief-
cere velle, etiam acquiescente toto Collegio Cardinalium. Quia verò non de-
fuerunt multi obtrẽctatores, qui viam istam procedendi contra iupremum Pon-
tificem arguerent, multa quoque scripta edita sunt ad eximendum ab omni cri-
mine processum Regis & Vniuersitatis. Et ex vno eorum; quod sic incipit *Nunc
Reges intelligite, Quia omne Regnum in se diuisum non stabit*, quodque legitur in MS.
Codice Victorino notato p. 10. 686. sic habetur fuisse processum.

Si consideremus quomodo Concilia Generalia fuerunt hactenus celebrata,
istud Concilium debet censei nedum Concilium Generale, imò Concilium
Generale bene solemne. Nam Papa Benedictus requisit Regem quod veller
sibi dare consilium super modo habendi pacem & vnionem in Ecclesia Dei &
sedatione huius Schismatis. Rex verò attentâ arduitate negotij consultus delibe-
rauit vocare omnes Prælatos Regni sui, vt consultius posset videre in hac mate-
ria, quid agendum. Et scripsit hoc Benedicto, qui per Litteras suas rescripsit
Regi quod bene placebat sibi, & præcepit Prælati Regni residentibus in Aue-
nionem quod ipsi venirent ad mandatum Regis. In quo Concilio fuerunt duo Pa-
triarchæ qui in regno tenent Ecclesias in commenda, sex Archiepiscopi, & 40.
& ultra Episcopi, Abbates notabiles, Magistri in Theologia & DD. diuersorũ Stu-
diorum vsq; ad numerum centum & decem personarum. Et cum hoc, Rex voluit
quod Vniuersitas Parisiensis super hoc quantum maturius posset fieri, videret:
& quia & isti omnes valde paucis exceptis, si qui sint, conuenerunt in hoc quod
via Cessionis amborum concertantium est via sola, per quam radicitus potest de-
leri Schisma & haberi pax & vnio in Ecclesia Dei, & quod ita erat Papæ per Re-
gem consulenda. Et si Benedictus ipsam renueret, esset per Regem omnibus viis
quibus fieri posset, Canonicè ad effectum deducenda. Et in ista conclusione
fuerunt omnes DD. Cardinales exiscentes in Auenione qui erant in numero 20.
vel 22. vno excepto post multas discussiones & deliberationes vicibus repetitis
super hoc habitas. Quam deliberationem significauerunt Nunciis Regis solenni-
ter missis. Et Rex postmodum conclusionem istius Concilij intimauit Regi Ca-
stellæ, non vt prædictus Rex Castellæ istam sequeretur, nisi in quantum videret
ipsam fore rationabilem. Et in præsentia dicti Regis Castellæ rationibus & mo-
tiuis facientibus pro ista Conclusionem solenniter & ad longum recitatis per
Ambassiatore solennes Regis Franciæ in præsentia Nunciorum Papæ & multo-
rum solennium Prælatorum, Magistrorum, Doctorum & Baronum Regni Ca-
stellæ ipse Rex habitis super hoc pluribus consiliis & deliberationibus conclusit
in effectum eodem modo vt videtur, quo fuerat conclusum in Concilio Franciæ.
Et de hoc etiam certificauit Rex Franciæ Regem Arragoniæ & Nauarræ, qui
solenniter & publicè omnia ista audierunt, & idem etiam fecit Regi Scotiæ qui
omnes scilicet de obedientia erant Benedicti.

Anonymus quidam in MS. Gemmeticensi viam cessionis omnibus excogitatis
aut excogitabilibus anteponit, ob id maximè quia, jus contendentium erat in-
» decifibile. *Quilibet*, inquit, *horum* contendentium de Papatu debet se reputare
» habere dubium probabile de iure suo, cum tot Clerici in tanto numero per to-
» tum mundum de hoc dubitent: & est dubium inuolutum & inexplicabile & inde-
» cifibile, vt cuilibet satis constat, quod nec vsque nunc à tempore Schismatis quo
» sunt 19. anni decidi potuit, & ex temporis diuturnitate adhuc factum est magis
» indecifibile, quod partes magis obstinatæ sunt ab vtraque credentia, & factum
» antiquius: quinimo facta sunt contraria in principali actu & casus diuersimodè,

imò contrariè à partibus recitatur. Vnde ex diuersitate facti sæpenumero ius in-
ducitur. C. si ex pluribus vnus ap. l. 1. & sic quilibet eorum debet se reddere
dubium. Nec sumus in casu Gloss. 24. q. 1. in fin. quæ dicit quod fortè excusan-
tur de Schismate duo Papæ quorum quilibet credit apud se esse Ecclesiam, quod
hîc nullus dicit se reputare certum de hoc vt dictum est, imò dubium.

Sub initia tandem anni 1395. clarè significauit Benedictus se Papatum nunquam
abdicatorum. Hactenus enim fecerat spem aliquam pacis & vnionis. Verum vbi
seriò ad interrogata respondendū fuit, seriò quoq; respondit se viæ Cessionis quæ
Rex, Vniuersitas, Ecclesia Gallicana & multi Principes conuenientiore esse
iudicauerant, nunquam subscripturum. Per aliquot ergo menses cum eo Legati
Regij, Cleri Gallicani & Vniuersitatis, quos anno superiore missos docuimus,
egerunt de pace, deque modis illius reducendæ, quos se priusquam cum Cardi-
nalibus aliis ad Electionem Conclauæ subiret, accepturum promiserat, ipsam-
que etiam Papatus abdicationem. Quam in rem conscripta fuerat Schedula, ab
omnibus Cardinalibus atque ab ipso etiam subsignata, quam ad annum superio-
rem retulimus: hanc illi reuocabant in memoriam, exigebantque vt staret pro-
missis, quibus iuramento tenebatur. Negabat ille se teneri: nec deerant Theo-
logi, qui non teneri contestarentur, nisi sub conditione, scilicet si prius tentatæ
omnes aliæ viæ non profecissent, tunc enim Cessionem accipiendam. Importunè
ergo flagitantibus Legatis prædictis Responsum, hanc primam dedit Benedi-
ctus, Ducibus, Bituricensi, Burgundix & Aurelianensi à Rege missis.

Benedictus Episcopus. cum dudum ad procurandum & accelerandum
scissæ Dominicæ vestis inconsutilem vnitatem, & senescentis erroris sæuam,
profugandam, eradicandamque Deo Actore perniciem ante meæ ad summum
Pontificatum vocationis primordium, maximos labores & prolixas vigilias meæ
solicitudinis instantia subiisset, tandem nobis ad summum Apostolatus apicem
Diuinâ, licet inuitis, dispositione vocatis, & eo magis ad eliminandam pestilen-
tissimi morbi molem vigilantibus & intentis, quod ab eo cuius gerimus vices in
terris ejusque negotium ventilatur, recepturi sumus, ob hoc ei de constanti &
officiosâ cura & exquisita solertia, meritum, aut quod absit, de negligentia, aut
pusillanimitate supplicium, Charissimus in Christo filius noster Carolus Rex
Francorum illustris, Ecclesiæ Dei pugil inuidus & defensor sollicitus, à nobis
iteratis vicibus super hoc cum instantia requisitus, ipsius Ecclesiæ compassus
gemitibus & afflictionibus diuturnis insignes Duces nobilis profapia claritate
sublimes, Dilectos videlicet filios, Ioannem Bituricensem, Philippum Burgun-
diæ patruos, & Ludouicum Aurelianensem fratrem ipsius Regis solenniter de-
stinavit, Religiosæ Deuotionis & zeli Principis erga eandem Dei Ecclesiam,
quod nobis non erat incognitum, affectum & constantiam exponentes, & alia
nonnulla quæ ad reformationem dictæ Ecclesiæ vnitatis tendere videbantur
super quibus cum venerabilibus fratribus nostris sanctæ Romanæ Ecclesiæ Car-
dinalibus collatione & tractatu ac deliberatione præmissis, ipsisque præsentibus
& aliis certis tam Clericis quàm laicis de consilio dicti Regis viam & modum ra-
tionabilem & salubrem ad processum & integritatem ipsius Ecclesiasticæ vnionis
eisdem Ducibus duximus offerendum sub hac forma. Videlicet quod nos cum
fratribus nostris prædictis ex parte vnâ, & aduersarius Ecclesiæ Dei cum suis
Anti-Cardinalibus ex altera in loco idoneo ad id eligendo sub fidâ & securâ pro-
tectione dicti, cui ad hoc opportunitas plus se offerret, conueniremus persona-
liter pro tractanda & Christo Duce consequenda prædicta Ecclesiæ Dei vnitatem,
& tunc nos viam seu vias conuenientes panderemus, quibus optata vnio in Dei
Ecclesia celerius sequi posset. Quas aperire vsque ad mutuam conuentionem hu-
jusmodi existimamus & credimus nullatenus expedire: Imò eas publicare, etiam
bono vnionis perniciosum impedimentum asserre propter multa, quæ contra
vias expressas machinari posset illorum pestilens & omnino præcauenda versutia,
quæ zizaniam & scandalum potius quam vnitatem in sancta Dei Ecclesia sese
moliuntur, præsertim cum de intentione Aduersarij certitudo nulla penitus
haberetur. Verum Duces præfati præmissum modum seu viam non acceptantes,
postea viam Cessionis per Nos & Aduersarium nostrum prædictum faciendæ pro
parte dicti Regis sui que Consilij aperuerunt, nos requirentes quod prætermis-
-

PRIMA
RESPON-
SIO PAPÆ
AD VIAM
CESSIONIS
FACTA 20.
IUNII.

Sextum seculum

» omnibus viis aliis tactis & motis hanc tantummodo acceptare vellemus. Ac nos
» attendentes quod dicta via Cessionis pro sedandis Schismatibus nec à Iure sta-
» tata, nec à SS. Patribus in Dei Ecclesia in simili casu practicata: quinimò vt in
» Gestis Romanorum Pontificum & alibi legitur, vt non conueniens aliquando
» repulsa, ne in acceptatione viæ huiusmodi in tanto Dei & Rom. Ecclesiæ &
» omnium fidelium negotio, quanquam indigèssè & improvidè de nouo forsan at-
» tentaretur, quod posset non solum in Dei offensam, damnum Ecclesiæ, Exem-
» pli perniciem, contemptum clauium, ac Censuræ & Ecclesiasticæ libertatis læ-
» sionem, scilicet in Ecclesiæ scandalum, Prælatorum & aliorum Catholicorum
» Principum Christianique fidelium omnium, qui veritati & iustitiæ partis nostræ
» adhæserunt, quatenus & adhærent, ignominiam redundare. Ac ne ex hac qui-
» dem vulgari opinione pertinax obstinati aduersarij prædicti suorumque sequa-
» cium in maioris obdurationis accederet perniciem & augmentum; Et ne, quod
» absit, parti nostræ iustæ adscribi contingeret, quod propter diffidentiam Iuris
» nostri hæc via Cessionis aliis viis prætermisissis à nostræ Obedientiæ filiis nobis
» oblata & per nos consuetè acceptata fuisset, cum suspecta sint abijcienda reme-
» dia, quæ veris sint periculis grauiora, præsertim ex requisitione resignationis
» viæ per memoratos Duces, vt præfertur, generaliter facta de modo Cessionis
» huiusmodi & Electionis summi Rom. Pontificis ac aliis plurimis præcedentibus
» & consecutiuis vnionem ipsam, & ad eam minimè apparebat. Idcirco audita
» apertione dictæ viæ Cessionis petiuimus modum practicandi eandem viam per
» Duces prædictos nobis explicari; vt apparere posset, qualiter ex ipsis optata Ec-
» clesiæ vnio sequeretur, Offerentes nos super hoc deliberatione præhabita sine
» longa dilatione vel quoquam temporis subterfugio taliter respondere, quod
» Rex & Duces præfati ac alij quicumque Catholici deberent meritò contentari,
» cum in hoc nostra tota versetur intentio, vt per viam seu vias rationabiles, Iuri-
» dicas & salubres animabus dicto Schismati finis imponatur, ac vnio proueniat
» in Ecclesia S. Dei. Quæ quidem Responso & peticio nostræ non fuerunt à dictis
» Ducibus acceptatæ, nec practica dictæ viæ Cessionis nobis per ipsos extitit
» declarata.

» Verum licet nos in conscientia & quoad Deum certi simus de Iure nostro, &
» veram notitiam habeamus, quod cum aliis Cardinalibus de quorum numero
» tunc eramus, interfuimus personaliter in Conclauis Romæ & exinde in aliis hu-
» jusmodi factis dum agebantur, in quibus stat veritas facti & ex quibus jus oritur,
» nihilominus vt de nobis ipsis, ac tactis & expressis per nos rationibus supradictis
» justificatio & satisfactio patefiant, non solum dictis Regi & Ducibus ab eo missis,
» quos tam ipsorum quam pro tantorum suorum exigentibus præclaris meritis in
» visceribus gerimus charitatis, provt nos & Rom. Ecclesiam ad id teneri fatemur;
» sed etiam cunctis aliis mundi Principibus ac omnibus Christianæ professionis
» fidelibus. Et ne quisquam nobis impingere valeat, quod eminentiam huius sta-
» tus quam teste Deo non appetiuimus, per alicujus nefandæ ambitionis viam con-
» tendamus pertinaciter retinere, appareatque pura & cordialis affectio, quam ad
» vnionem huiusmodi habuimus & habemus continuè, ac disponente Domino ha-
» bere intendimus incessanter, offerimus dicto Regi & Ducibus, aliisque Princi-
» pibus ac toti populo Christiano, nostramque in hac parte intentionem declara-
» mus. Quod si per supradicta per nos jam tacta & oblata vnitas Ecclesiæ haberi
» non possit, postquam, vt præfertur, conuenerimus cum dicto Aduersario & se-
» quacibus suis loco prælibato, cum consilio fratrum nostrorum certas personas
» Deum timentes & zelum bonum ad Ecclesiæ vnitatem habentes in certo nume-
» ro eligemus, vt etiam Aduersarius prædictus totidem personas pro parte sua eli-
» gat, quæ simul conuenientes cum electis à nobis, juramento prius præstito per
» easdem debere diligenter & fideliter in negotio huiusmodi procedendo ad so-
» lum Deum & Ecclesiam habentes respectum, amore, odio, timore cessantibus,
» quibuscunque infra certum terminum præfigendum, & auditis & examinatis
» facti & Iuris vtriusque partis rationibus, eisque rectâ intentione discussis provt
» qualitas negotij patitur & requieuit, declarent, quis nostrum duorum jus ha-
» beat in Papatu cum certa & sufficienti submissione de tendo & obseruando
» quidquid per dictas personas, vt præfertur, electas, vel earum duas partes de-

claratum fuerit seu etiam definitum adhibitis hinc inde prouisionibus in præmissis, necessariis & utilibus seu etiam opportunis ad accelerationem & firmitatem negotij, ad tollendum dubia & submouendum impedimenta & scandala ex gestis præterito tempore per vtramque partium vel ex declaratione ipsa etiam circa futura verisimiliter sequi possent. Etsi per præmissa, vel eorum aliqua finis huiusmodi Schismati, quod absit, non valeat imponi, antequam partes sine fructu optatæ vnionis abirent sic à conuentione in loco prædicto facienda inuicem separatæ, offerimus nos eo casu aperire & prosequi cum effectû viam seu vias rationabiles, honestas & iudicatas, per quam seu quas sine Dei offensa, exempli pernecie ac Ecclesiæ Romanæ & fidelium scandalo finis conueniens imponatur Schismati, & vera vnio ac sincera tranquillitas in Dei Ecclesia haberi possit, & in promissionibus sic dare operam efficacem, quod ipsis Regi & Ducibus ac cunctis Christi fidelibus apparebit, quod per nos non remaneat, nec etiam remanebit quominus Ecclesia Dei consequi valeat vnitatem. Hæc responsio lecta & publicata 20. Iunij anno 1395.

Habito hoc Responso & voce & scripto Legati Regij & Vniuersitatis cum Cardinalibus habitâ super eo maturâ deliberatione & consultatione concluderunt iterum ex vnanimi omnium præterquam vnus Cardinalis consensu insistendum esse viæ Cessionis, eamque meliorem breuiorem & conuenientiore esse. Promiseruntque omnes Cardinales, vno dempto, se viam illam vnâ proposse prosecuturos & ad finem perducturos. Quibus sic actis, iterum DD. Duces Papam conueniunt, quanta possunt humilitate supplicat vt compatiatur Ecclesiæ, miseretur tot animarum in deplorando illo Schismate pereuntium, denique meminerit iuramenti, quod in introitu Conclauis cum aliis Cardinalibus præstitit, se vias omnes tollendi Schismatis, etiam ipsam Cessionis viam amplexurum, nec se perjurio notari sineret. Ad hæc ille respondet se nullatenus iuramento teneri, nec perjurum posse dici, rationesque etiam scripto tradit à quibusdam Clericis suis & familiaribus adiuuentas; & tale Scriptum legitur in eodem MS. Victorino, cum hoc titulo *Commentum non Auerrois sed Glossa Aurelianensis facta per quosdam fautores Schismatis Papæ Clericos & familiares.*

In Iuramento duo sunt attendenda. 1. Quod ibi absolutè promittitur, ab omnibus Dominis obseruatio & procuratio omnium viarum vtilium & accommodatarum ad vtilitatem Ecclesiæ & vnionem. 2. Sub conditione promittitur à quolibet Dominorum, si videlicet assumptus fuerit ad Apostolatum, quod non solum seruabit & procurabit omnes alias vias vtilis & accommodas vnioni sed etiam faciet postea Cessionem, si majori parti Dominorum hoc pro bono Ecclesiæ & vnionis prædictæ videatur expedire. Et licet non ponatur ibi formaliter hoc Aduerbium *Postea*, est tamen æquiualeter, vt clarum est, quia dicitur ibi *vsque ad Cessionem, &c.* Vsq̄ue autem non solum secundum propriam significationem Grammaticalem, imò secundum vsitatum modum loquendi Theologorum, Canonistarum, Legistarum & Philosophorum, dicit & notat ordinem prioris ad posterius. Ex quibus manifestè inferitur quod ille qui assumptus est ad Apostolatum, debet primò attentare omnes alias vias quas secundum discretionem & conscientiam credit esse vtilis & accommodas vnioni. Quibus propter malicias hominum deficientibus & desperatis debet consentire postremò viæ Cessionis, quamvis illa via periculosa sit, prout potest patere ex rationibus alijs ad hoc factis. Propter quod magnam Dei indignationem meritò incurrunt tanquam pessimi præuaricatores & futurorum Scandalorum præparatores Ecclesiam Dei multis tribulationibus & futuris periculis exponentes, qui vias discussionis veritatis & agnoscendæ veritatis: quæ viæ essent proculdubio vtilis Ecclesiæ & vnioni. Et vbi omnes illæ viæ apparerent per filios perditionis tactæ impossibiles, tunc per viam Cessionis Papa ex dictamine conscientiæ & Legi Diuinæ ex præcepto scilicet Charitatis obseruare teneretur, siue iurasset, siue non. Nec ad oppositum potest obligare vllum Iuramentum, scilicet nec potest esse iniquitatis vinculum, prædictum tamen Iuramentum nil mali faciendi præterdit sed bonam conscientiam. Supposito ergo quod obligatorium est, statim consequens est, quod si Papa prætermittet, vt puta immediatè acceptando cum effectû viam Cessionis, nisi

Sextum seculum

„ de aliis viis ex toto desperaret, ipse perjurus esset, quia videlicet jurauit seruare
 „ & procurare omnes vias vtilis & accommodas ad vniionem: quod non implet, si
 „ absque aliis viis statim cederet. Similiter DD. Cardinales virtute Iuramenti
 „ obligantur ad illud quod fuit absolute ab omnibus promissum, videlicet ad ser-
 „ uandum & procurandum omnes vias vtilis & accommodas ad vtilitatem Eccle-
 „ siæ & vniionem prædictam, etiam ante Cessionem. Et de hoc deberent requiri.
 „ Si dicatur, sicut aliqui ineptè intelligunt quod Papa virtute Iuramenti sui tene-
 „ tur facere Cessionem, quandocumque majori parti Cardinalium videbitur expe-
 „ dire vniioni, hoc non est verum. Nam illud nec verbaliter, nec sententialiter
 „ continetur in Iuramento, vt clarum est intuenti. Ergo virtute Iuramenti non
 „ tenetur ad illud. Item hoc supposito sequitur inconueniens & contrarietas in
 „ articulo. Ponatur enim quod majori parti Cardinalium videatur expediens,
 „ quod Papa ante omnes alias vias accommodas vnitati Ecclesiæ & vniioni, faciat
 „ cessionem, &c. implens voluntatem ipsorum, in prima parte erit perjurus conue-
 „ niendo & violando illud quod in primo loco jurauit, videlicet seruare & procu-
 „ rare omnes vias, &c. Item esto, quod tamen non est verum, quod simpliciter
 „ Papa iurasset quod quam cito DD. Cardinalibus videretur expedire, ipse re-
 „ nunciaret, nihilominus si aliquis postea sequeretur euentus, ratione cuius im-
 „ pletio iuramenti vergeret in deteriore exitum, ipse non teneretur, quod ju-
 „ rauit implere. De hoc habentur textus & dicta Doctorū extra de Iuramento. Ad
 „ quod etiam notetur Dictum S. Doctoris 2. 2. q. art. 7. ita dicentis in solutione
 „ Quæstionis, *In iuramento*, inquit, quod præstatur de his quæ sunt fienda, & à no-
 „ bis obligatio cadit super rem quam quis iuramento: asseruit tenetur enim quis vt
 „ faciat verum esse id quod jurauit, alioquin deest veritas iuramento. Si autem
 „ talis est res, quæ in ejus potestate non sit, deest iuramento discretionis Iudi-
 „ cium, nisi forte id quod erat ei possibile quando jurauit, ei redditur impossibile
 „ per aliquem euentum, puta, &c. tunc enim videtur excusatus esse à faciendo
 „ quod jurauit, licet teneatur facere quod in se est. Si verò sit quid possibile fieri,
 „ sed fieri non debet, vel quia est per se malum, vel quia est boni impeditiuum,
 „ tunc iuramento deest Iustitia, & ideo iuramentum non est seruandum in eo casu
 „ quo est peccatum vel boni impeditiuum. Etenim vtrumque horum vergit in de-
 „ teriore exitum, & finaliter sic concludit. *Sic ergo*, inquit, *est dicendum quod*
 „ *quicumque iurat aliquid se facturum, obligatur ad illud faciendum ad hoc quod veritas*
 „ *impleatur*: scilicet quod alij duo comites assunt, scilicet iudicium & Iustitia. Item
 „ eodem art. ad 2. art. dicit quod iuramentum potest vergere dupliciter. Vno modo
 „ quia ab ipso principio habet peiorem exitum, &c. alio modo vergit in deterio-
 „ rem exitum propter aliud quod de nouo emerfit, quod fuit impræmeditatum,
 „ sicut patet in iuramento Herodis, qui iurauit puellæ saltanti se daturum quod
 „ petiisset. Hoc enim iuramentum potuit esse à principio licitum intellecta debita
 „ conditione, scilicet si peteret quod dare deceret, sed impletio fuit illicita.

Ne quid autem intentatum relinquerent Legati Regij, effecerunt vt DD.
 Cardinales Papam adirent, & se cum illo de via Cessionis conuenisse demon-
 strarent. Illi igitur Collegialiter omnes vno dempto ad eum accedunt, intimant-
 que se adhæsisse prædictæ viæ, vt meliori, breuiori & conuenientiori, nullamque
 aliam tam breuem esse & vtilem. Quamobrem supplicant, vt eidem ipse adhæ-
 reat. At ille, vt prius negat se vnquam ei adhæsurum, quin prius aliæ viæ ten-
 tatae fuerint. Exprobrat illis suum perjurium, verbisque comminatoriis inhi-
 bet, ne scedulæ Conclauis fuscibant, aut illi viæ se submittant. Vt patet ex
 Bulla inhibitoria, quam ad annum superiorem retulimus, quæque huc est re-
 uocanda.

Hinc ergo illi cum Legatis Regiis & Vniuersitatis rursus Consilium habent, &
 post maturam consultationem omnes ad eum Pontificem, flexisque genibus
 orant nomine Regis Francorum, Cleri Gallicani, Collegij Cardinalium, om-
 niumque fidelium Christianorum, vt se flecti sinat & exorari. Sed nihil impe-
 trant. Hancque ille eis Responsonem 28. Iunij scripto tradit.

2. RES-
 PONSIO
 BENE-
 DICTI.

Benedictus Episcopus Quamvis nuper dilectis filiis Ioanni Bituricensi,
 Philippo Burgundiæ Patris & Ludouico Aurelianensi fratri Charissimi in
 Christo filij Caroli Francorum Regis Illustris ad Nos super facto vniionis in Dei

Ecclesia procurandæ per eundem Regem specialiter destinatis explicauerimus die 20. huius mensis, & in scriptis dederimus intentionem nostram super viis & modis tenendis & obseruandis ad vnionem prædictam procurandam, quas vias credimus esse Iuridicas, honestas, vtiles & sufficientes ad tollendum tanti Schismatis scandalum & vnionem habendam, adhuc tamen superabundanter declarando mentem nostram circa præmissa, ipsis Ducibus in nostra præsentia constitutis dicimus, quod Nos dictas vias prosequi intendimus toto posse & alia facere quæ ad id fuerint necessaria & etiam opportuna prout nobis incumbit ex debito officij nobis commisso, & aliter in quantum virtute cuiusdam schedulæ factæ in Conclau teneamur. Et sic in præmissis Christo Duce dabimus operam efficacem laboribus adhibitis continuis indefessis, quod ipsi Regi & Ducibus ac toti Christianitati apparere poterit, quod per nos non stabit, prout nec stetit, quominus Ecclesia Dei vnionem consequatur optatam. Idcirco prædictos Regem & Duces per viscera misericordiæ Iesu Christi cuius causa agitur, hortamur & deprecamur, vt ipsi more progenitorum suorum pro Dei reuerentia & animarum salute tanto bono procurando velint diligenter intendere, vias prædictas per Nos eis aliàs explicatas assumendo virtuosè & potenter prosequendo vnâ nobiscum, qui in præmissis Diuina Gratia suffragante exponere nos & nostrum, & alia facere quæ huiusmodi negotij qualitas & conditio postulabunt & requirent. In fine hæc adduntur in eodem libro MS. *Lecta fuit & publicata prædictis DD. Ducibus de Mandato Papæ coram eo & Cardinalibus die Lunæ 28. Iunij ann. prædicto.*

Nihil ergo proficiebatur, nec pacis negotium promouebatur, Legatis in via Cessionis persistentibus, Pontifice illam recusante. Quare institerunt Legati Vniuersitatis, qui ibi aderant ex omnibus Facultatibus & Nationibus Deputati, vt in publico Consistorio audirentur: idemque DD. Duces & Cardinales supplicauerunt, nec obtinere potuerunt. Postremo tandem importunis istis efflagitationibus vexatus Pontifex respondit per se licere, vt ingrederentur, sed ea lege, ne quid dicerent seu loquerentur. Itaque ad extremum fatigati Legati Consistorium ingressi post longam deliberationem, hoc tertium à Pontifice Responsum acceperunt die 8. Iulij.

Benedictus Quoniam sicut ad nostrum de nouo peruenit auditum, aliqui nobis impingunt, quod in 2. Responsione quam nuper fecimus dilectis filiis Ducibus Ioanni Bituric. Philippo Burgundiæ patris & Ludouico Aureliensi Germano Charissimi in Christo filij nostri Caroli Francorum Regis Franciæ Illustris, vbi diximus Nos super facto vnionis Ecclesiæ velle facere, prout ex debito commisso Officij nobis incumbit, & aliàs in quantum virtute cuiusdam Schedulæ factæ in Conclau teneamur, nolumus effectum obligationis ipsius Schedulæ, idcirco ad serenandas mentes fidelium declaramus nostræ intentionis nec fuisse, nec esse per prædictam Schedulam ipsam in Conclau factam aut ejus effectum suspendere, seu conditionem aliquam in ipsa apponere, vel circa eandem aliquid immutare, sed eam juxta suum ordinem & tenorem seruare. Per hoc autem non intendimus dictæ Schedulæ in aliquo derogare, nec ei adjicere aliquid nouum robur, nec nos nouiter obligare. Et hanc nostram declarationem volumus prædictæ nostræ Responsioni adjungi.

Lecta fuit & publicata DD. Ducibus de Mandato Papæ coram eo & aliquibus Cardinalibus Auenione die Iouis 8. Iunij anni prædicti.

Instrumentum verò Cardinalium Regi & vic Cessionis adhærentium tale in eodem MS. legitur.

Nos omnes singuli S. Romanæ Cardinales propriis manibus in Cedula præfenti subscripti qui dudum vita functo felicitis recordationis D. Clemente VII. congregati pro Electione futura in Conclau, ac prout tenemur, cupientes abolere pestiferum Schisma, nunc, pro dolor! in Ecclesia Dei vicens, & animarum saluti amputatis prolixarum viarum ambagibus providere ac procurare totis viribus vnionem Ecclesiæ sanctæ Dei, promissimus & iurauimus ad S. Dei Evangelia corporaliter per Nos & singulos Nostrum tacta prout continetur latius in quadam Cedula per Nos in eodem Conclau facta, & subscripta propriis manibus cujus tenor sequitur in hæc verba, *Nos omnes & singuli S. Romanæ*

Sextum seculum

„ Ecclesie Cardinales Congregati pro electione futura in Conclau ante altare, in
„ quo Missa communis celebrari consuevit pro Dei seruitio, vnitate Ecclesie sue
„ sancte ac salute animarum omnium fidelium promittimus & iuramus ad sancta
„ Dei Euangelia corporaliter per Nos tacta, quod absque fraude, dolo & machi-
„ natione quibuscunque ad vnionem Ecclesie & finem imponendum Schismati
„ pro dolor! in Ecclesia tunc in quantum nobis erit laborabimus fideliter & di-
„ ligenter & quod nos quantum ad nos pertinet seu etiam pertinebit, & dabimus
„ Pastori nostro & Gregis Dominici ac Vicario Christi Domino nostro futuro
„ qui erit pro tempore, auxilium, consilium & fauorem nec ad impediendum vel
„ differendum premissa dabimus consilium vel fauorem directe, vel indirecte,
„ publice vel occulte. Et ista omnia & singula, & alia etiam vltra premissa om-
„ nes vias vtilis & commodas ad vtilitatem Ecclesie & vnionem predictam ejus-
„ dem sane & veraciter sine machinatione, seu excusatione vel dilatione quacun-
„ que seruabit & procurabit posse tenus quilibet nostrum, etiamsi assumptus fuerit
„ ad Apostolatam etiam vsque ad Cessionem inclusiue per ipsum de Papatu fa-
„ ciendam, si DD. Cardinalibus qui nunc sunt vel erunt in futurum de iis qui
„ sunt nunc vel majori parti eorundem hoc pro bono Ecclesie & vnitatis predictae
„ videatur expedire. Et ego Guido Episcopus Prenestinus suscripta iuravi & pro-
„ misi & manu mea hic subscripsi. Et ego Ioan. & c. Cum itaque assumpto ad sum-
„ mum Apostolatus apicem D. Benedicto moderno qui tunc de numero nostrum
„ existens Cardinalis de Luna vulgariter dicebatur, de ipsius mandato diuersa te-
„ nuerimus Consilia, fuerintque per nos de huiusmodi mandato pro predicto
„ schismate tollendo diuersa via discussa, hinc est quod bona fide & in nostris
„ conscientis attestamur quod habita inter nos deliberatione prouida & matura
„ super omnibus viis & modis quibus Schisma nunc in Dei Ecclesia vicens posset
„ melius, breuius & facilius sedari & extirpari, & ipsa Ecclesia ad vnionem re-
„ duci *Viam Cessionis* vtriusque partis scilicet Domini nostri Papae Benedicti XIII.
„ de Papatu, & Intrusi de iure quod pretendit se in Papatu habere propositam pro
„ parte Serenissimi Principis D. Regis Francorum Christianissimi per Illustrissimos
„ Principes DD. Duces Bituriae & Burgundiae patruos ac Aurelianensem Germa-
„ num D. Regis predicti ad eundem Dominum nostrum Papam pro dicta causa
„ ab eodem Domino nostro Rege Nuncios destinatos praeter ceteris quibuscunque
„ viis elegimus & eligimus tanquam conuenientiore, breuiore & vtiliore ad
„ dictam vnionem faciendam; & toti populo Christiano gratiore ad Schisma
„ tollendum & singulorum conscientias serenandum, viamque huiusmodi Cessio-
„ nis expedire pro bono Ecclesie & vnitatis predictae diximus eidem Domino no-
„ stro Papae ac etiam dicimus, attestamur & asserimus per praesentes, consului-
„ musque eidem & consulimus, vt illam acceptet & exequatur, prout etiam per
„ praefatos Illustrissimos Principes pro parte dicti D. Regis est eidem supplicatum,
„ Insuper asserimus & confitemur nos velle in huiusmodi proposito cum dicto Re-
„ ge firmiter persistere, & de practica executionis huiusmodi dictae Cessionis &
„ aliis circa illam & post illam necessariis & opportunis debite, prout ad nos per-
„ tinebit consulere & etiam prouidere. In quorum omnium testimonium quilibet
„ nostrum praesentem Cedulam manu propria subscripsit sub an. Domini 1395. die

Die Veneris sequenti rursus conuenerunt cum Benedicto Cardinales & Lega-
ti. Benedictus viam aperuit quam se alias intimauisse Regi asseruit, nimirum
vt ipse & Bonifacius cum Collegis in vnum aliquem locum tutum Regni Fran-
cici collimitaneum conuenirent, ibique rationes concordiae discuterentur. Sua-
sit id quantam potuit vi, non persuasit. Itaque solutum est Consistorium.

Rursus conuenerunt 1. die Iunii, & M. Aegidius de Campis de quo supra,
verba fecit assumpto hoc themate, *viam veritatis elegi, iudicia tua non sum obli-
tus*, & sex vias praetactas in Concilio Praelatorum edicto Regio recollegit.
Videlicet super orationibus, jejuniis & piis operibus exercendis, pro vnione ha-
benda, de Nationibus exteris ad obedientiam Papae reducendis per praedica-
tiones, & iuri consonas rationes. Et iterum de summo Pontifice collocando in
sede Petri de facto. Deque Concilio Generali super hoc faciendo. Quas vias,
ipsarumque quamlibet insufficientes esse probauit ad opus accelerandum. Prae-
sertim vero quod Papa tetigerat de Conuentu celebrando vbi adessent ambo

contendentes, id impossibile fore demonstrauit attentâ Bonifacij obstinatione, & quod sapius gloriabatur maximam partem Christianorum Regum sibi obedire. Denique orationi finem imponens supplicauit, vt viâ à Rege inita de libera cessione subscriberent, vtpote breuiori & expedientiori. Finito sermone dixit Dux Bituricensis talem esse mentem Regis certumque propositum. Benedictus tergiuerſatur, moras neſcit, maturius super ea re deliberandum dicit, postremò cogi se non posse nisi à Christo, cuius erat Vicarius. Sic discessum re infecta.

Eadem die cum apud Ducem Bituricensem conuenissent Cardinales, eos ille enixissimè rogauit, vt sincerè mentem aperirent. Placuit verò omnibus via Cessionis. Et singulorum sententiâ per Secretarium Regium scripto mandata, vt legitur in prolixiori huiusce rei narratione in Tom. 6. spicilegij Dacheriani à pag. 134. ad pag. 142. quem locum si lubet, tu consule.

Re igitur infecta discedentes Legati retulerunt Regi, quæ acta, seu potius quæ non acta fuerant. Itaque jam non dubitatum est, quin in Schisma longè detestabilius quàm prioribus annis res processura esset Benedictus in sua Sententia obstinatus conatur sibi amicos & fautores demereri, præsertimque Regem Castellæ, quo inficio & non monito Legati Gallicani de vnione Ecclesiæ egerant; Doctores quoque Theologos omnium Vniuersitatum, vt eos Parisiensibus opponeret. Academia verò Paris. constanti semper animo in idem propositum incumbens, nihilque Benedicti minis & fulminibus territa & apud Regem, & apud alios Principes, atque etiam apud alias Vniuersitates vni viâ Cessionis vtpote faciliori & expeditiori insistendum esse conatur & per Legatos, & per Epistolas euincere. Extant ejus Litteræ ad Vniuersitatem Oxoniensem: quanquam in MS Victorino legitur, non fuisse ei traditas & oblatas, propterea quod Legati ab ea missi non prius adierant Anglorum Regem Richardum. Harumce Litterarum portitores delecti sunt, hi tres è tribus Superioribus Facultatibus, *MM. Ioannes Breuis-coxæ Doctor Theol. Petrus le Roy, Abbas sancti Michaëlis in periculo Maris Doctor in Decretis, Petrus de Castania Doctor in Medicina*: & hi duo è Facultate Artium *Mathurinus de Longolio & Ioannes de Austria*, in Artibus Magistri & in Theologia Baccalaurei formati. Tales ergo sunt Vniuersitatis Paris. ad Oxoniensem tunc quoque celebrem Litteræ.

Venerabiles & Charissimi Amici. Summus ille Actor pacis & Amator ex hoc mundo ad Patrem migraturus cum pro suis fidelibus orabat, dicens: Rogo Pater vt ipsi vnum sint, sicut & Nos vnum sumus, plenè de vnione fidei & dilectionis, & in ejuſdem perseuerantia intellexit. Vnde statim multitudinis credentium factum est cor vnum & anima vna, qui in pacis & dilectionis fœdere perseuerantes Christi veri Ecclesiæ capitis vnico summo Vicario & Pastori per humilitatem & obedientiam adhæserunt, donec succrescentibus malis & pœnis exigentibus homines per avaritiam & dominandi libidinem caput ipsum vnicum in duo & interdum in nullum quantum in se est mediantes, articulum de vnitatem sanctæ Catholicæ & Apostolicæ Ecclesiæ destruere conati sunt & pacem illam quam Christus in suo Testamento hereditate reliquerat, auferentes, seminaverunt lites, jurgia, odia, rancores & inimicitias, & ita nefandissima illa & semper abominandissima Schismatica pestis temporibus sibi succedentibus totum pœne orbem inficiens in sancta Dei Ecclesia pullulavit, quæ etiam nostris his diebus ad quartum fere lustrum perseuerans, & in habitum vetustate conuersa Ecclesiam ipsam sic infecit, fauciauit & mortificauit, vt jam resurgendi & reparandi locus non sit. Ecce in Ecclesia Dei monstrum biceps lethali toxico totum orbem inficiens, cui nec simile Patres nostri viderunt; Ecce immanem belluam quæ mirum dictu, quo plus inueteratur, eo magis roboratur & incrudescit, Ecce cruentam bestiam quæ pauperulas Christi oues passim fauciat, vulnerat, & nisi celeriter admotum fuerit remedium, Gregem ipsum ad interuersionem vsque delere festinat. Siccine igitur ipsam diutius viuere patiemur impudenter cum superare possimus? Siccine succumbemus inuerecundè, cum resistere sciamus & valeamus? neque enim difficile erit, si bona voluntas affuerit. Exurgite ergo Amici Charissimi, exurgite & ad pestem hanc profligandam exterminan-

LITTERA
VNIERSI-
TATIS AD
OXON-
IENSIS.

Sextum seculum

,, dāmq̄ cum jam tempus sit, imò necessarium, vires vestras interponere. Sic
 ,, enim vestro & ceterorum fidelium labore mediante ipsius violentia non po-
 ,, terit esse diuturna. Nouimus enim studium virtutibus & scientia multiplici
 ,, illustratum radios suos ad nos vsque produxisse Doctoresque vestros doctrinā
 ,, sanā refertos in sancta Dei Ecclesia non aliter quā clara sidera coruscasse, vn-
 ,, de plenam fiduciam gerimus in Domino, quod de virtute in virtutem eundo ad
 ,, ipsius Ecclesie jam diuisa desolatæ & ferè collapsæ refarcionem, reedificatio-
 ,, nem & reunionem nobiscum colloborabitis, ab ea inuisum hoc & inaudi-
 ,, tum alias Schisma remouendo, poterit si quid illi mortiferæ pesti obuiari & ce-
 ,, leriter finis imponi, vt credimus modis & viis rationabilibus per Nos solerti
 ,, inquisitione, vigilanti cura & diuturna maturaque meditatione reperitis & dige-
 ,, stis; ad quos plenè explicandos Dilectos & fideles filios nostros Magistros vi-
 ,, delicet Ioannem Breuis-coxæ in Theologia, Reuerendum Patrem Petrum Ab-
 ,, batem sancti Michaelis in periculo maris in Decretis, Petrum de Castania in
 ,, Medicina Professores, Mathurinum (Mathæum) de Longolio & Ioannem de
 ,, Austria in Artibus Magistros, & in sacra pagina formatos Baccalarios, viros
 ,, vtique multipliciter apud Nos comprobatos, scientia quoque pariter & mo-
 ,, rum honestate spectabiles & Nuncios nostros speciales, de mandato Christia-
 ,, nissimi Principis Regis Francorum ad Reuerentias vestras destinamus & trans-
 ,, mittimus. Quapropter ipsos fauorabiliter, vt decet, tractantes audire digne-
 ,, mini, & in dicendis per eos ex parte nostra fidem plenariam & indubitam ad-
 ,, hibere, speramus enim & firmiter credimus, quod si modi illi per eos explican-
 ,, di fuerint acceptati, opitulante illo cuius causa agitur, dare modum practican-
 ,, di: qui si ad effectum deducatur, proculdubio infra pauca tempora ad pacem
 ,, optatam & veram vnionem diu desideratam perueniemus. *Reuerendi & Charis-*
 ,, *simi Amici vestras Reuerentias conseruare dignetur Altissimus feliciter & longæuè.*
 ,, Datum Parisius in Congregatione nostra apud S. Mathurinum propter hoc spe-
 ,, cialiter celebrata, die 26. Aug. anno 1595.

Vestri Rector & Vniuersitas Studij Paris.

Hisce Litteris in Manuscripto Codice Victorino præponitur hic titulus:
Sequitur Littera que directa fuit ex parte Vniuersitatis Parisiensis Studio d'Oxen-
ford in Anglia, sed non fuit presentata per Nuncios dictæ Vniuersitatis in An-
gliam missos, eo quod non visitauerunt Studium ex Consilio Regis Angliæ cui principali-
ter missi erant.

Dum legati isti Academici iter suscipiunt & peragunt in Angliam, alij apud
 Coloniensem Academiam & apud Electores Imperij, quia partibus stabant Bo-
 nifacij Romani congressum & colloquium negotiantur, quo scilicet missi fuerant
 ab Vniuersitate MM. Petrus Plaoul in Theologia, Robertus de Donis in De-
 cretis, Henricus Chicoti & Ioannes Mercatoris in Artibus Professores, vt de
 pace & concordia Ecclesie agerent, dum alij apud Ioannem Arragoniæ Regem,
 alij apud alios Principes eidem negotio incumbebant. Extant in MS. Codice
 Victorino Litteræ Archiepiscopi Colonienfis Friderici de Saerruverden ad Vni-
 uersitatem, quibus de missis ad se ipsius Legatis gratias agit, excusatque se
 quod serius audierit, quid negotij apud Colectores agerent, & quod dicta ef-
 fet celebranda.

LITTERA⁹⁹ Venerabilibus & Egregiis Rectori, ac Vniuersitati Studij Parisiensis Amicis
 ARCHIEPISCOPUS⁹⁹ nostris sincerè dilectis. Venerabiles Egregiique Amici Charissimi, vestras in
 COLLEGIUM⁹⁹ materia desideratæ Reintegrationis Sponsæ Christi Litteras per honorabiles
 SENATUS⁹⁹ Magistros Petrum Plaoul in Theologia, Robertum de Donis in Decretis, Hen-
 AD VNI⁹⁹ ricum Chicoti & Ioannem Mercatoris in Artibus Professores vestros Ambassia-
 VNI⁹⁹ tores. Et quæ Nobis iidem de diligentis factis & frustratione dietæ speratæ
 1595. Aquisgrani, ac circa recommendationem causæ elegantis profundique sermo-
 nis eloquio in genere tamen exponere voluerunt, parte ex vestra gratantes ac-
 cepimus, & intelleximus seriatim. Super quibus commendatis huiusmodi di-
 ligentis pro excusatione nostra in factis illius speratæ dietæ, declarauimus, qua-

littere de illa sperata dicta, quæ de scitu & voluntate nostris utique non processit, & aduentu Ambassiatorum Serenissimi Principis Domini nostri Francorum Reges & vestrorum prænominatorum ad Traiectum nihil penitus sciuius, nisi post illorum Ambassiatorum ejusdem Domini nostri Regis versus Franciam at inde regressum. Et id firmiter credimus de aliis sacri Imperij Coëlectoribus nostris. Postremò etiam ad recommendationem causæ, quantum nobis licuit temporisque patiebatur angustia, ac generaliter expositorum qualitas eâ vice exigere videbatur, expressimus zelum nostrum, quem quantum cum Deo & honore possumus & in nobis fuerit, ad causam ipsam habemus, sicuti de his præfati Ambassiatores vestri Circumspectionibus vestris plenius referre scient. Ex quibus duo de concordia omnium quatuor nobis etiam pro bono causæ id consulentibus & approbantibus pro ulteriori diligentia apud præfatos Coëlectores nostros Bepardiæ 13. præsentis Octobris vnâ nobiscum, ut creditur, congregandos: ad quos etiam Litteras & Ambassiatas consimiles, ut ab eis didicimus habuerunt à vobis, nec non pro reportatione vobis abinde fienda pleniori proficiscuntur: ultra quos propterea & hos reliquos duos ad vos pro relatione inde facienda præsentialiter redeunt benigne excusatos, imò potius ex vtilibus suis diligentibus laude dignis quas requirit negotium fauorabiliter eo amplius commendatos, ut confidimus, habere velitis. In Domino feliciter valete. Datum Frutzrom 7. Octob. an. 1395.

Dum isti in illis partibus Benedicti duriciem, & obstinationem exprobrant, alij in Hungaria & Bohemia, alij in Hispania & Nauarra deferendum hunc Pontificem suadent, aut ad viam Cessionis tantopere exoptatam compellendum, sed ecce vix ipsa, dum in tot partes diuisa est totque Legatos mittit, à suo sinu gremioque Schisma mouet. Nam nonnulli Papæ negotiatores, maximè verò Guillelmus Vasatensis Episcopus Decretistas Benedicto conciliare contendunt, eisque si Rotulum conscribant, ab eo pinguisima Sacerdotia & Beneficia pollicentur. Fortunæ locupletioris spes eò quosdam ex illis adduxit ut Rotulum ad Papam mitterent. Quâ de re certior facta Vniuersitas Cardinales Auenionenses quibuscum de pace & de via Cessionis agebat, per Litteras rogat, ne Rotulum istum offerri patiantur in Ecclesiæ damnum & ruinam. Tales ergo sunt ejus Litteræ, quibus deest superscriptio.

Reuerendissimi Patres ac Domini metuendissimi labentis in quartum jam proh dolor vsque iustrum prodigiosi Schismatis lamentabilis monstruosaque & seditiosa tempestas singultibus ora, lachrymis vultus incessanter obducit & madet. Dum Pater ille Sanctissimus, cui Mater Ecclesia languore tabescens tantquam singulari præcipuoque Nato magnarum opum pariter & fastigiorum contribuit incrementa, captiuitatis illius soluere jugum non festinat prosperanter, quem præ cæteris filiis si non Matris amor, vel fidei fauor, saltem laudis honor gloriosum patensque in cunctos populos præconium, subditorum forma laborum, Officij debitum ad moras tam variis discriminibus, hiaribus patulis, & præcipitiis sanguinem auida siti transglutientes animarum, continuis laboribus disrumpendas excitare debuerant ac etiam prouocare. Quid labores loquimur? solum cedendi verbum laboris continet summam, sed cæca dominandi cupido linguam cohibet, fari vetat, silentio claudit verbum salutare, per quod vincita captiua vinculis tribulationis solueretur. Iubilus exultationis fidelibus expectantibus populis largiretur, libertas seruituti addicta in mores restituta præfatos virentis radios ratilos radiaret. Verum cum res præter expetita, sperata & expectata geratur, dum noster præfatus Pater Sanctissimus agere partes Petri recusat, etiam affectu cuncta propter Christum relinquentis, tantum restat eidem Petri successori in facie resistendum, quia reprehensibilis est ex mora. Reprehensionis autem hujus Indicia apud Reges, Principes, Magnates, Ecclesiasticos, Scholasticos, cæterosque qui fidelium Nationibus clauduntur populos, insinuare propalareque ex deliberationis maturo consilio censuimus & censemus. Inde factum est Dominum nostrum Francorum Regem Christianissimum ad Anglicos & Germanos, Nosque proprios destinasse Legatos, sed ad Hispanos, Arragones & Nauarros ex vna parte, ex altera verò ad Hunga-

LITTERÆ
VNIERSI-
TATIS AD
CARDI-
NALES
AVENIO-
NENSES
CONTRA
ROTULVM
DECRETIS-
TARVM.

Sextum seculum

tes, & Bohemos idem Dominus noster Rex præfatus, Nosque huic quæcun-
que conferentia causæ in proximum deducemus, orationibus congruis, & ma-
terix conuenientibus argumentis. Si verò, Reuerendissimi Patres, hæc aliaque ve-
stris aliquandiu Dominationibus significare pausauimus, non ex corporis tepore
processit, nam Nos causæ feruor vrgentius angit, quanto verbis plus ducimur
insperatis effectu. Quapropter magna tractamus & ardua, quæ ausu magnani-
mo sed consultu vestro vt speramus fulciti splendidis atque solemnibus præsidiiis
pro temporis locique qualitate, vestrarum paternitatum votis conformia at-
que in sempiternam præconiis applicanda in medium proponemus. Eia, Reue-
rendissimi Patres, Cardines orbis, populi salus, si perseveranter constantes estis, ma-
teriam virtutis in actum producite, si qua pietas, Matri succurrite, subuenite
precanti, omnia gloriosissimi Francorum Regni vobis fauent & arrident au-
xilia, Principum decus, Patrum vnanimis atque concors sententia, Cleri
discretio, populi deuotio, etsi ceptis manum alius ducere libeat, etiam exte-
rorum Nationes ad vobis, imo Matri adspirabunt impertienda fomenta. Nos
verò ne dum cum Platone disputantes, atque cum Sorte currentes vt quidam
stomachantes euomunt, verum etiam cum Moyse nunc in monte contempla-
tionis, nunc per desertum actiue tribulationis, nunc per plana Sacrarum Scri-
pturarum oblectamenta progressuri, atque cum Paulo argutiis, increpationi-
bus & obsecrationibus præsens quod ad maius est, agitaturi negotium, Domi-
nationum vestrarum vestigiis inhærendo inficiabimur labori veniam, donec
terram promissionis intrantes brauium accepturi, redargutionis metum in ad-
uersos concludamus, nobis si placet significari, si quæ nouiter emerferint præ-
sentis causæ concernentia statum.

DE RO-
TU DE-
CELI STA-
RUM.
Postremo, Reuerendissimi Patres, quoniam nec Domus nostra melior est,
quàm Domus protoplastorum siue Christi, nuper serò nimis ad nostras perue-
nit notitias quosdam Vniuersitatis nostræ, Sathanæ filios, veruntamen non Ma-
gistros, sed duntaxat in Iure Canonico Licentiatos, Baccalarios, vel Schola-
res ex Episcopi Vafatensis directorio atque Consilio apud Dominum nostrum
summum Pontificem quendam Rotulum supplicationum pro gratiis Beneficio-
rum transmisisse contra nostras Sanctiones. Quapropter Dominationibus ve-
stris humillime supplicamus, quatenus intuitu causæ presentis, cuius estis Pa-
troni dignissimi, amici gratissimi, & Athletæ fortissimi, præfatum Rotulum
adnullare, impedireque dignemini, ne in Matris Ecclesiæ perniciem spera-
tum sortiatur effectum. Vestras Reuerendissimas paternitates, metuendissi-
masque Dominationes conseruare dignetur felicibus incrementis ad Christi
Sponsæ vnitatem capescendam, qui perseuerantibus coronam Iustitiæ repromit-
tit, & habitare facit vnanimis in domo. Scriptum Parisius in Congregatione
nostra Generali apud S. Mathurinum, celebrata die 28. mensis Decembris,
anno 1395.

*Vestri humiles & deuoti vestrarum Reuerendissi-
marum Paternitatum Oratores, Rector &
Vniuersitas Studij Parisiensis.*

Ex his liquet fuisse nonnullos Turbatores & seditiosos, qui Vniuersitatem à
seipsa diuellere & discindere molirentur illis temporibus. Nec deerant Theolo-
gi & hujus & aliarum Vniuersitatum, qui propterea quod forsan cæteris suspecti
omni munere & authoritate destituebantur, qui faces subministrarent seditioni,
auidi scilicet Beneficiorum, & spe ducti fortunæ amplioris. Extant quædam
Litteræ & scripta ad Benedictum ab iis missa, quibus ejus obstinationem & per-
tinaciam fouebant, eique odiosam Vniuersitatem, odiosos quoque Cardinales
qui in vnitatem Ecclesiæ toto animo incumbebant, facere conabantur. Ad quem
vnus eorum ita rescripsit.

Cæterum sciatis, Pater, quod vestri honore fecissem quidquid potuissem
cum Domino Rege, &c. Insuper volo vos scire quod scio ipsum D. Regem,
eius Consilium & hanc Ciuitatem, & quotquot hic sumus Clerici & Laici satis
fuisse indignatos de tanto Consilio quod est Domini Francorum Regis, de

tanta scientia, quæ in vestra Vniuersitate florere solebat, de pessima malitia & intentione Diabolica ferè omnium Cardinalium. Omnes conuenientes in unum contra Christi Vicarium mundana Papatus annihilatione in aliam Nationem reducere, & volentes summum D. Pontificem Benedictum, & vt bene apparet, à Domino Benedictum, Papatum resignare, Intruso in sui pestifera potestate pacificè permanente, quoniam à nullis Imperatore, Regibus, Principibus nec aliis mundi Gentibus suadetur, molestatur, inquietatur suum indubitum Pontificatum resignare. Quæso mihi dicite, quod totus mundus mihi dicere nequiret, quid profuisset, si obmutuissent resignationem præfatam vniuersitati Ecclesiæ sacrosanctæ: nam iterum sic fuisset mundus dispositus, quod illi qui Antipapam credunt, sua cum eo ne opera peregissent. Sed nos veri fideles qui non in illum, sed in istum credimus, diutius separati quid fecimus? quis vacantibus Beneficiis prouideret, & aliis spiritualibus casibus auxilium nobis ferret? Et vt dicere mihi habetis, quod nouam tartaream electionem fecissent. Et scitote quod illi Electo tanquam Dæmoni fidem nostram dedissemus. Dulcissimus tamen D. Iesus, qui licet sustineat sanctam Petri Nauiculam quasi pro viribus flagitari, non tamen eam periclitari sinet, tantam tribuit ipsi Domino summo Pontifici animi virtutem & corporis, quod licet à Charis suis derelictis qui eum iuuare & defendere debebant totis viribus, à cunctis aduersitatibus diuinitus & mirabiliter triumphauit. Et nunc pars mundi in eum credens non est diuinis auxiliis spiritualibus destituta, nec nouissimum priore Schisma constitutum est in Ecclesiâ sancta, Deus scit qui hoc egit, & ipsum rexit per infinita secula Benedictus, & reuerentur & confundantur omnes qui talia conabantur facinora perpetrare. Nunquid erat nimium scelus seruos in Dominum insurgere, & violentiam si potuissent præstare, Iudicet ille verus Iudex viuorum & mortuorum cui laus & gloria per infinita secula, Amen.

Item, extant in eodem MS. Codice Victorino duæ Litteræ quorundam Theologorum cum Conclusionibus & Determinationibus contrariis illis quas Vniuersitas Parisiensis post maturam deliberationem conscripserat. Sic enim ad pag. 71. legitur. *Subscriptæ duæ Litteræ, prima videlicet cum quæstionibus Parisiensibus annexis, & cum aliis Conclusionibus contra positis. Et secunda cum 13. Conclusionibus Responsiuis ad nouem Quæstiones Parisienses fuerunt missæ vni Prælato familiari D. Papæ à quibusdam in sacra Theologia Magistris.* Tales autem sunt.

Reuerende Domine, dum eramus in aliis occupati cum Quæstiones per Parisienses propositæ ad nostram notitiam peruenerunt, per quas & per modum inquirendi eorum illa quæ sentiunt in illis Quæstionibus contra Papam & Ecclesiasticam potestatem attentis eorum præcedentibus actibus & importunis conatibus, patenter ostendunt, idcirco adinuicem conferentes in fauorem veritatis & Iustitiæ Christi imitantes exemplum, dignum duximus clauo retundere, & per Quæstiones Quæstionibus respondere. Et quibus quidem Quæstionibus nostris poterunt facile elici Conclusiones, Responsiones, ac etiam objectiones contra alias Quæstiones & contra ponentes easdem.

Quæstiones Parisienses sunt istæ.

1. Vtrum Papa teneatur acceptare viam Cessionis modo sibi proposito pro sedatione præsentis Schismatis, sub pœnâ peccati mortalis, fautoriæ Schismatis, vel hæresis, vel generaliter sub qua pœna.
2. Vtrum attento spatio temporis & Requestis sibi factis & plenè deliberatis per sacrum Collegium Cardinalium, Regem & Principes Franciæ, & Prælatos & Vniuersitatem Parisiensem, & deliberatione super iis per eum habita Papa possit excusari per ignorantiam.
3. Vtrum attento iuramento præstito in Conclauis & Requesta Collegij Cardinalium sibi facta super via Cessionis dictam viam sub pœna perjurij recipere teneatur.
4. Vtrum attento prædicto iuramento, præcepto per eum facto Cardinalibus de sibi adherendo, & protestatione ipsius quod non intendit à viis suis

Sextum seculum

recedere, consideratione Cardinalium, quam in eligendo habuerunt, approbatione viæ Cessionis ante & post Papatum, ac aliis ante & post ejus assumptionem per eum gestis, sit suspectus de Schismate vel censendus Schismaticus.

5. Vtrum Papæ præcipienti Cardinalibus quod sibi adhæreant, in prosecutione viarum suarum, sit obediendum.

6. Vtrum Papa viam Cessionis recusans, ad eam possit compelli, & si sic, per quem, vel quomodo.

7. Vtrum quilibet Catholicus pro modulo suæ sollicitudinis debeat laborare ad compellendum Papam in casu prædicto, & an Principes ad id specialiter obligentur.

8. Vtrum Papa subjiciatur Concilio Generali suæ obedientiæ in casu recusatationis prædictæ cum sequelis suis vsque ad depositionem inclusivè in casu pertinaciæ.

9. Vtrum sententiæ latæ vel ferendæ per Papam contra quoscunque prosequentes hanc materiam contra eum in casibus prædictis ligent & sint tenendæ. Et an competat aliquod remedium appellationi, ad Concilium Generale, vel aliàs à grauamine illato vel inferendo per Papam in hac materia.

Sequuntur aliæ Quæstiones in denario numero, ex quibus, ut prædictum est, possunt elici Conclusiones, Responsiones, ac etiam objectiones contra Quæstiones prædictas & contra Intenta per e. 15.

1. Vtrum his 3. suppositis, de quibus certissimè constat, 1. Quod ista assertio supradicta jam dispositione crescente, non est clara ex jure Diuino, quod videlicet Papa teneatur acceptare viam Cessionis sub pœna peccati mortalis, &c. sed solum argumentabilis hinc & inde videtur. Et tam Juris Diuini quam Juris Canonici notabilissimi Professores reputant illam ridiculosam & manifestè falsam. 2. Quod nullum statutum Juris Canonici est pro illa, & si esset, non obligaret Papam. 3. Quod determinationes Parisienses ita sunt ad falsam, vt ad veram, quemadmodum sub quacunque pœna nos paratos offerimus ad probandum clarè, si fuerimus requisiti per illos ad quos pertinet. His inquam suppositis, quærit Quæstio si propter inquisitionem seu quancunque determinationem, vel approbationem ipsorum Parisiensium aliquis sanæ mentis dictam assertionem contra Vicarium Christi & Principem totius populi Christiani debeat acceptare & approbare.

2. Vtrum supposito, quantvis sit falsum, quod licet Papa jurasset se renunciationem facturum pro vnione Ecclesiæ, quotiescunque DD. Cardinalibus videretur, & interim in Ecclesia Dei errores hæreticales insurgerent periculosè sonantes in contumeliam Christi, derogationem Ecclesiasticæ potestatis & corruptionem fidelium per Pseudodoctores & fautores eorum fortiter defensati, aut ex Iudiciis apparentibus vehementer præsumerentur per perniciosos conatus eorum maxima Ecclesiæ vacatiuæ imminere pericula, teneretur idem Papa ante aliam dispositionem factam pro implendo promissum deserere gregem suum, præsertim cum non ab hominibus, sed à solo Deo contra quem nullum obligat vinculum iuramenti, fuerit sibi immediatè commissus.

3. Vtrum attento quod in promissorio iuramento secundum jus Diuinum & humanum multæ subintelligantur conditiones, quæ de non implendo promissum jurantem excusant, quandoque patenter, quandoque in foro conscientiæ pertineat ad subditos perjuros & nullius iudiciariæ authoritatis inquirere & discutere huiusmodi iuramentum factum à summo Pontifice ad sibi secundum eorum ambitum crimen perjurij imponendum.

4. Cum multæ subintelligendæ conditiones non solum patentes ad extra, sed etiam latentes in conscientia possint obligationem excludere promissorij iuramenti & permaximè circa scrupulosam quamplurimis & perplexam materiam in quam D. Papa & ceteri Domini iurauerunt, ipse nullumque crimen perjurij etiam de facto commissi homicidij, blasphemici, idololatriæ, & sic de ceteris criminibus excepta hæresi, tolleretur sibi nec diminueretur Papalis au-

thoritas, & alij Catholici debeant ipsi ob quamcunque objectionem huiusmodi perjurij, obedientiam aliunde sibi debitam derogare.

5. Vtrum istis duobus attentis. 1. Quod in tota lege Diuina ipsi personæ nec communitati totius militantis Ecclesiæ datur extra forum conscientix iurisdictiono super Rom. Pontificem, sed sibi super omnes. 2. Quod pro determinato vniuersalis Ecclesia habeat, quod etiam Generale Concilium non habet potestatem iudicandi Papam inuitum. Illi qui contrarium publicè dogmatizant, vel illud quod de hoc Ecclesia docet & tenet, in dubium reuocare conantur, sint censendi hæretici, seu vehementer de hæretica prauitate suspecti.

6. Vtrum dicti Parisienses procedentes per modum Iuridicariam potestatem habentium, videlicet per traditas quæstiones in scriptis, exquisitas Inquisitiones de crimine perjurij contra summum Ecclesiasticum Principem, & de resistentiis & rebellionibus tam per Principes quàm æque per cunctos Catholicos violentiis præparandis & inferendis eidem, debeant rationabiliter reputari falsè & hostiliter se habere erga Rom. Ecclesiam.

7. Vtrum qui sic ex industria seu meditata malicia cæteris actionem ministrant & audaciam præbent contra summum Pontificem insurgendi, & per appellationes quas somniant, ab ejus obedientia recedendi, sint seu vehementer præsumendi conspiratores, seditionis suscitatores, ac noui Schismatis inuectores.

8. Vtrum talibus temerariis dogmatizantibus qui ita non audenda vt audenda præsumunt, suisque mendosis & insanis dogmatibus ac arrogantibus Inquisitionibus contra Majores Ecclesiæ mentes fidelium incitant & corrumpunt, auferri debeat vel suspendi omnis potestas Gradus Scholasticos conferendi vsque dum plenè præteriti purgarentur eorum errores, & humiles, vel humiliati effecti addiscerent illius præminentiam recognoscere reuerenter, fideliter & obedienter, à quo habent Gradus huiusmodi & honores recipere & conferre.

9. Vtrum inimici notorii & rebelles summo Pontifici & Ecclesiæ Romanæ ex intentione, jure perdant Priuilegia ipsis ab Apostolica Sede concessa, præsertim illa quæ in perniciosum Principis Ecclesiastici nocumentum, persecutionem, contumeliam, vituperiumque retorquent.

10. Vtrum Deus qui solus & nullus alius plenitudinem Ecclesiasticæ potestatis seu auctoritatem Papalem dare potest, dederit vnquam alicui personæ, vel Communitati creatæ potestatem auferendi illam auctoritatem à Papa, quam immediatè ipsemet Deus sibi contulit; & si sit, ex quo textu sacre Scripturæ vel alterius cuiuscunque cui Papa credere teneatur, hoc possit habere.

Ad istas decem Quæstiones nostras præmissas multùm desideramus quod Parisienses seriosè respondeant, & quod sua Responsta absque tractu impertinenti & violento Scripturarum sacrarum clarè fundant, & tunc indubitanter nobiscum sentiant, & nos cum eis illum imitantes in charitate Magistrum, quem sciimus quia verax est, & viam Dei in veritate docet.

Sequitur secunda Littera.

Reuerende Pater & Domine, quamvis ex proposito impugnandi Inquisitiones Parisiensium, vel potius illa quæ per ipsas contra Papam, & contra Apost. Sedis auctoritatem intendunt, composuerimus quæstionibus quæstiones exemplo Christi, qui insidiosè & calumniosè interrogantes interrogando deuicit, attamen amatoribus veritatis volentes merces nostras plenius aperire, quasdam Conclusiones, 14. numero cum correctione dictæ S. Sedis posuimus responsiuas ad omnes illas Quæstiones eorum sicut clarè patere potest intuenti & applicare volenti & scienti.

1. Quod Papa teneatur acceptare viam Cessionis sub pœna peccati mortalis, fautorix Schismatis vel hæresis non est in vniuersali, nec in particulari in lege Naturali, Diuina aut positiua clarè fundatum, & asserere ipsum sic teneri, voluntarium, temerarium & criminofum est: potissimè propter varietatem & incertitudinè casus, euentuum & circumstantiarum cuiuscunque concurrentis Papa cedereteneretur, vel ejusmodi Concurrentibus Cessionem recusare teneretur,

Sextum seculum

& sic impiissime tantus Pater à filiis condemnaretur, qui potius sacra docente Scriptura etiam maculatus & à virtute nudatus piè cooperiri deberet.

2. In tribus Responſionibus D. Papæ datis ſolemniter DD. Cardinalibus Regi & Principibus Franciæ ac quantum in ipſo eſt, cunctis fidelibus euidenter apparet factorum ſuorum tam quoad Iuramentum in Conclauſi præſtitum, quàm quoad alia ad celerem ſedationem Schiſmatis pertinentia plena juſtification, nec in illa materia eſt neceſſaria, niſi propter ſeditioſos, diffamatores & credentes eiſdem excuſatio.

3. Diſta Papæ juſtificatione omni rejeſta, de qua impertinenter quæritur per ignorantiam excuſatione notabiliter facta, quam prope in prædictis 3. Reſponſionibus obtulit ſeparatum ad plus faciendum & amplius & æquitati condeſcendum pro vnione Eccleſiæ procuranda quam in quacunque Chronica quæ ad manus noſtras peruenerit, legatur, quod vnquam tempore Schiſmatis aliquis ejus prædeceſſor præſentauerit, nec poterit contradicens probare contrarium.

4. Ex propoſito aſſerens Papam adſtringi virtute ſcedulæ in Conclauſi factæ ſeu contentorum in ipſa ad Ceſſionem ante omnes vias alias procurandas & ſeruandas faciendam, aut ex malitia aſſerit, aut formam & ſententiam iuramenti in ſchedula diſta contenti non rectè intelligit.

5. Qui in iſto modo vel ſimili in effectu argumentatur credens rectè concludere, Papa iurauit procurare & ſeruare omnes vias vtilis & accommodas vnioni Eccleſiæ vſque ad Ceſſionem incluſiue. Ergo ipſe ex iuramento tenetur nullas tales vias procurare & ſeruare, ſed ſolam viam Ceſſionis acceptare, indebitè & ineptè arguit vt ignorans.

6. Attento quod in promiſſorio iuramento ſecundum jus Diuinum & Humanum multæ ſubintelliguntur conditiones, quæ de non implendo promiſſum Iurantem excuſant quandoque patenter, quandoque in foro conſcientiæ, non pertinet ad quoscuque ejus ſubditos inquirere & diſcutere hujusmodi iuramentum factum à ſummo Pontifice, aut eidem ſecundum eorum arbitrium perjurij imponendum.

7. Etiam ſi ex euidentiâ patrati ſceleris vel ex publica confeſſione Papa toti mundo conſtaret Papam eſſe perjurum, nullatenus propter hoc eſſet Schiſmaticus, nec hæreticus, nec authoritate Papali priuatus.

8. Quantumcunque aliqui Prælati Eccleſiæ ſiue verè, ſiue falſè objicerent Papæ, perjurium, non propter hoc in aliquo minus debent & tenentur ſibi ſubditi & obedientiam reddere conſuetam.

9. Quæ vel qualis via debeat obſeruari pro vnione Eccleſiæ procuranda Prælati Eccleſiæ majores & alij ſunt Conſiliarij, ſed ſub Deo ejus immediatus Vicarius ſolus Iudex, propter quod vt rectè iudicet & ſanè procedat, non maledictiones, detractioes, aut diffamationes, ſed ſanctæ pro ipſo orationes à Deo ſunt creberrimè & iſtantillimè faciendæ.

10. Papa non habet in terra ſupra ſe Iudicem, nec poteſt per non ſuum Iudicem compelli ad Ceſſionem.

11. Qui publicè dant doctrinam & conſilium compellendi Papam ad faciendum Ceſſionem, non ſolum ſunt exterminandi vt Conſpiratores & in Eccleſia Dei ſeditionis Concitatores, ſed vt prauitatis tam Schiſmaticæ quàm hæreticæ Seminatores.

12. Sicut nulla creata perſona nec communitas totius Eccleſiæ militantis poteſt, nec vnquam potuit dare Papæ immediatum Chriſti Vicariatum, ita nec aliqua talis perſona vel Communitas poteſt auferre ſibi inuito illam Vicariatus authoritatem quæ eidem non ab hominibus ſed à ſolo Deo eſt immediatè collata.

» 13. Proſequentes materiam quam Pariſienſes tangunt in vltima quæſtione cum illa materia prout patet per quæſtiones & Inquiſitiones eorum ſit de concitandis ſeditionibus & præparandis rebellionibus contra ſumum Pontificem ita ligant ſuæ ſententiæ ſi ferantur in ipſos, ſicut ligant ſi ferantur in alios criminofos.

» 14 Rationabiliter D. Papa debet aduertere, ne nimium tolerando pungentes ac pro Priuilegijs datis & gratis contumeliam & contemptum reddentes, nutriat ſerpentem in gremio, & illam datam ab Apoſtolo laudem ironicam mereatur,

cur, vbi dicitur, *libenter suffertis insipientes cum sitis ipsi sapientes, sustinetis enim si quis vos in seruitutem redigit, si quis deuorat, si quis accipit, si quis extollitur, si quis in faciem vos cedit.* Vbi proinde docet Apostolus esse arrogantibus & temerariis resistendum.

Istas Conclusiones probabimus, cum ipsi Parisienses aperuerint illa quæ de suis Quæstionibus sentiunt.

Ista ad certamen ingenij & doctrinæ Theologorum istorum prouocatio vehementer extollebat Benedicti & fautorum eius animos: cui parti adhæsit Vniuersitas Tolosana contra Parisiensem: sicque altercatione Schisma crescebat & in dies magis inualecebat. Verita verò Vniuersitas Parisiensis ne spe Beneficiorum quæ larga manu Benedictus suis elargiebatur, aliqui è suis libertate loquendi abuterentur ad miscenda omnia seditionemque concitandam, vetuit ne vlla Natio, Facultas, aut Ordo vllus Rotulum ad Papam mittere auderet inconsulta & non consentiente ipsa Academia, pœnamque priuationis & rescætionis Edicto suo apposuit: quod tale est.

Vniuersis præsentis Litteras inspecturis Vniuersitas Magistrorum & Scholarium Parisius studentium salutem. Rerum omnium Conditor & Administrator Deus sic singula quæque constituit vt sua loca euncta teneant sortita decenter; nec superiora patitur inferioribus subjici, vel inferiora lege Superiorum absoluui; sed per media à superioribus inferiora pro suo captu influxum recipiunt eisque ob beneficium obedientiæ munus rependunt. Quâ lege ordinatissimâ Naturarum omni distributione seruata ipsa rerum vniuersitas & pulcherrima ad contemplandum & firmissima ad subsistendum dignoscitur resultare. Sic Regna, sic Imperia, sic Ciuitates & singula quæque Collegia, si firma, si stabilia, si æni, que ampla & gloriosa esse mortales summè cupiunt & summopere intèdunt, necesse est vt ordinem seruent inter disparia, æquitatem inter æqualia, ne si illabatur confusio, dissolutio subsequatur, & tota publici corporis compages in nihilum redigatur. *Attendentes* itaque quàm pulchrum, debitum & necessarium est seruare pacem, tenere ordinem, quàmque periculosum & graue est in his vel negligentes existere, vel incautos, præhabitâ maturâ & sæpius digestâ deliberatione pro nostræ Vniuersitatis pace, honore & stabilitate in modum qui sequitur, ordinauimus statuenda & perpetuis temporibus obseruanda. Videlicet vt nisi de consensu & licentia Vniuersitatis nulla Facultas, Natio, Collegium seu Cœtus vel Congregatio Scholarium vel Graduatorum in eadem prætextu seu nomine Gradus vel Scholaritatis obtentorum in eadem, Rotulum seu supplicationes per modum Rotuli ad summum Pontificem qui nunc est, vel pro tempore erit, mittant vel per quoscunque mitti procurent. Nam si sic liceret singulis, non requisito consensu totius Vniuersitatis, sufficientiorum & bene meritorum honor præriperetur à minus dignis & temerariis, ac per hoc ordo debitus perturbaretur, & scandala ac dissensiones in totius Vniuersitatis præiudicium generarentur. Quod ne fiat, nobis est districtissimè præcauendum. Quocirca omnibus nostræ Vniuersitatis Iuratis præsentibus & futuris, cuiuscunq; status aut conditionis existant, districtè præcipimus & mandamus, quatenus talia facere non præsumant, & facere volentes si sciuerint, denuncient statim Rectori qui est vel pro tempore erit, quatenus remedium adhibeatur opportunum. Quod si aliqui proprii Iuramenti immemores seu contemptores hujus nostræ Ordinationis, contrarium fecerint, sciant se à nostræ Vniuersitatis consortio priuandos & rescæandos; Et si Iurati fuerint, perjuros & infames declarandos, ad alias nihilominus pœnas juxta qualitatem criminis processuri. Vt autem hæc nostra Ordinatio & statutum inuiolabiliter obseruetur, & ne aliquis ejus prætere valcat ignorantiam, volumus vt inscribatur *Libris singularum Facultatum & Nationum*, & à singulis Gradum recipientibus obseruari juretur. Datum in Congregatione Generali apud S. Mathurinum super hoc specialiter celebrata anno Domini 1395. 22. Februarij.

Interim functi fuerant Legatione sua apud Richardum Anglorum Regem Academici, eique non modò scedulam in Conclau factam, & viæ Cessionis per Cardinales approbationem signis vniuscuiuscunq; confirmatam obtulerant,

Sextum seculum

sed & rationes quoque Vniuersitatis scripto tradiderant, vt super iis Consilium suum Regium, & Oxoniensem Academiam consuleret. Rationes autem illas Facto, vt vocant, contentas obtulerat M. Petrus *le Roy* Constantiensis, primum Abbas S. Taurini Ebroicensis, deinde Exaquensis, tum verò S. Michaëlis de Monte, Canonici olim Iuris in Academia Parisiensi Professor celeberrimus, & multis legationibus in Italiam, Arragoniam, Angliam, Hungariam pro negotio Schismatis insignis. Ejus ergo opera vsa fuerat Vniuersitas in Facto illo componendo, quod legitur in eodem MS. Victorino ad fol. 336. cuiusque talis est inscriptio.

Factum D. Petri Regis Abbatis Montis S. Michaëlis pro facto unionis Ecclesie coram Rege Anglie, Anno 1395.

ORATIO
LEGATO
RVM VNI-
VERSITA-
TIS AD RE-
GEM AN-
GLIE.

DA nobis Domine auxilium de Tribulatione, *Psal. 59.* transumptiuè 23. q. 3. §. item ab aliquo, *Serenissime Princeps*, in Tribulatione positos subsidium à succurrere valentibus implorare à Diuino & Humano iure fundamentum assumit. Sic namque Israëliticus populus, sic & multi tam sub veteri, quam sub noua lege degentes, nam quandoque surrexit tribulatio, sibi finem vnum concorditer assumentes, vt si de mœstitia solatium & de tribulatione eiusdem per potentes propinaretur auxilium, clamauerunt. Hinc est quod cum filij Israël seruientes Regi Saræ & Mesopotamiæ cui traditi fuerant pro peccatis suis non clamauerunt ad Dominum, nemo suscitatus est qui saluare eos posset, sed cum clamauerunt ad Dominum, tunc suscitauit Dominum Saluatorem Israël & saluauit eos Iud. 3. Hinc leprosus clamauit ad Dominum, *Domine si vis, potes me mundare*, & Dominus ipsum tangendo mundauit. Hinc cum cœcus clamaret ad Dominum *Miserere mei fili David*, Dominus ipsum illuminauit, *Math. 9. 20. 52. 28.* de pe. dist. 1. parag. denique. Ad idem facit quod habetur vbi Thema & 23. q. 9. Recedite & 34. q. 2. non satis. De iure humano satis patet 96. di. si Imperator 3. q. 1. nulli fa. de Offic. ord. c. 1. Nos igitur his & aliis exemplis & auctoritatibus prouocati amaritudine cordis & anxietate mentis contrati ante vestræ conspectum Majestatis præsentialiter constituti flebili laxamus voce *Da nobis Domine auxilium de Tribulatione*. In his enim verbis innuitur, cui loquimur, cum dicitur *Da nobis, &c.* propter quod mouemur, quia sumus in tribulatione. Quid præstolamur, cum scilicet petimus auxilium, potenti siquidem verba dirigimus, *Da nobis Domine, Misericordiam nostram ostendimus*, quia sumus in tribulatione, & conclusinem intentam subiungimus, cum petimus auxilium. *Da igitur nobis Domine auxilium de Tribulatione.*

Potestatem igitur vestram virtuosam humiliter profiteamur à Domino Deo vobis datam ad Rom. 13. 23. q. 1. quid culpatur. Sed ad quid? certè teste Apostolo ad vindictam Malefactorum, laudem verò bonorum. Nam secundum Philosophum 3. polit. c. 25. principanti necessarium est habere potentiam qua custodiat leges, fa. 23. q. 4. sicut Ecclesie in fin. vt scilicet secundum Isidorum per ipsas humana coërceatur audacia, tutaque sit inter Improbos innocentia & in ipsis improbis formidato supplicio refrænetur nocendi facultas 4. d. factæ sunt. Et vt teste Gregorio ipse conatus hostium Ecclesie comprimat, & superbas eorum ceruices iugo reſtitudinis premat, vt secundum Isidorum eadem disciplinam Ecclesiasticam munit, & quod non prævalent Sacerdotes efficere per Doctrinæ sermonem, ipsa hoc imperet per Disciplinæ terrorem, vt quæ contra fidem & Disciplinam Ecclesiasticam aguntur, per huiusmodi potestatem conterantur. Cognoscere enim debent Principes seculi Deo se debere rationem esse reddituros propter Ecclesiam quam à Christo tuendam suscipiunt. Nam siue augeatur pax & Disciplina Ecclesie per fideles Principes, siue soluatur, ab eis rationem exigit qui eorum potestati Ecclesiam suam tradidit. Ipsi namque, vt testantur Papæ, Ioannes & Pelagius sunt constituti ad defensionem eorum, quæ ad Diuinam confessionem pertinent, ad tuitionem & Ecclesiarum coërcitionem & refrenationem hæreticorum, Schismatum & scripturarum Ecclesie, & ad ea quæ Deo sunt placita prosequendum 23. q. 4. sicut & q. 5. c. Principes. C. se c. Administratores & c. de Liguribus fa. c. Regum ca. q. c. 1. de Offi. ordi. Ex quibus pa-

ret quod vestra potens & Regia Majestas constituta est, &c. Propter quæ ipsam confidenter aggredimur, nostram miseriam ostendentes & auxilium deuotè implorantes, cum dicitur in Themate *Da nobis Domine auxilium de Tribulatione.*

Pro hujus autem Miseriæ & Tribulationis ostensione clariori occurrit considerandum, quod præeminentia Prælationis & plenitudinis potestatis & Jurisdictionis Ecclesiasticæ super omnes Apostolos & totam Ecclesiam vniuersalem debuit vni soli à Christo committi, & hoc declarari potest autoritate, ratione, exemplo & figura: quod dic vt in lectura per me aliàs facta super cap. Majores de Bap. de quo per B. Thomam in summa contra Gentiles art. 4. c. 76. 2. quod hæc præeminentia prælationis & potestatis fuit immediatè à Christo B. Petro commissa, quod dic vt in dicta lectura. 3. Quod Papa qui est Episcopus Romanus habet à Christo immediatè licet ministerio Cardinalium eandem præeminentiam potestatis, prælationis & autoritatis quam habuit Beatus Petrus. Ita quod licet in quantum est Episcopus Romanus in ipso sit & esse debeat superintentio Ecclesiæ & Diocesis specialis scilicet Romanæ, in quantum tamen Papa est, est Episcopus Ecclesiæ vniuersalis. Vnde in ipso est & debet esse superintentio totius Christianitatis, quæ præactam prælationis & potestatis præeminentiam includit, quod dic in præfata lectura. De quo etiam tangitur per Ioan.

in Extrauag. *vnam sanctam*, & de hoc in Gloss. Extrauag. Bonifacij Antiquorum super verbo Confessis. Ex quibus apparet, quod non habere vel non recognoscere Rom. Ecclesiam, nec Romanum Pontificem in caput, Schismaticum est, & patet 24 q. 1. Hæc est fides. Et C. quoniam 23. q. 5. Non vos. & 1. not. vnde de hac Ecclesia per Isaiam Prophetam scriptum videtur. si hæc humiliatur, ad cuius confugietis auxilium, & vbi relinquetis gloriam vestram 19. q. 3. aliorum. Ex quibus videtur quod recedentes ab obedientia Romani Pontificis, vel sibi obedire nolentes, & præsertim si ex contemptu vel studiosè, seu ignorantia affectata, puta quia noluerunt intelligere de jure ipsius vt bene agerent, videntur reputandi Schismatici, quia tales se scindunt ab vnitatem Ecclesiæ Corpore Christi mystico, ipsius capite & Pastore, & Tunicam Domini inconfutilem quantum in se est diuidunt, & extra Archam Domini quæ etiam figurat, regnante diluuiò sunt, & ideo pereunt. Et de talibus dicitur in Ep. Iudæ, *hi sunt qui segregant semetipso animales Spiritum Dei non habentes.* Vnde ex quo ipsi sunt separati à Corpore Christi mystico, non sunt membra ejus, nec vegetantur à Spiritu ejus. Et hæc habentur 7. q. 1. c. factis. & 2. c. se. & c. denique qu. 3. nihil. 24. q. quoniam vetus, & c. Schisma. Et potest dilatari materia per ea quæ habentur eâ quaestione per totum de hæret. cap. firmissimè de Schismat. per totum: per quæ possent dilatari multa mala ingruentia, tribulationes & miseriæ occasione schismatis prouenientes. Vnde dicebat Ioannes Salabor, lib. 8. cap. 23. quod occasione Schismatis diuiditur veritas, integritas scinditur, sinceritas corrumpitur, maculatur & sanctitas, & mundi nouum Iudicium celebratur, & Princeps ejus qui in Passione Christi eiectus est, rediens scandala spargit, vt bonus sit qui non capitur ejus tendiculis. Hæc ille. Vnde ex hoc veritas occultatur, error introducitur, lex contemnitur, Deus offenditur, proximus scandalizatur, suspicio oritur, diuisio in populis generatur, multa alia mala & ingentia potes ad plenum videre in Epistola Concordiæ prope principium (quam fecit Præpositus Wormaciensis) multa etiam alia enarrata fuerunt per Dominos prius Proponentes. Quare de ipsis taceo.

Ex quibus attento Schismate moderno ostenditur miseria nostra, calamitas & tribulatio hujus Ecclesiæ Matris nostræ, nedum temporalis & momentanea, sed ad perpetuitatem disposita desolatio, hujus Corporis Mystici deformitas & membrorū separatio, Capitis nostri læsio ac ouium, Pastoris exorbitatio, proximorūq; damnatio, propter quæ, vt præfertur, ad vestram potestatem Regiam recurrere adstringimur hujusmodi nostram miseriam ostendentes & auxilium à potestate humiliter implorantes, cum dicitur in Themate, *Da nobis Domine auxilium de Tribulatione.* Adstringimur enim omnes & singuli hujusmodi desolationi Ecclesiæ Matris nostræ, quæ nos in Christo regenerauit, de S. Trinit. c. 1. in Clem. succurrere. Nam cum nos teneamur parere, honorare & alimentare parentes no-

Sextum seculum

stros Cardinales de quo 30. dist. cap. 1. & 86. dist. non satis & 1. Concor. multò fortius tenemur succurrere Matri nostræ spirituali pro qua Christus sanguinem suum fudit art. 2. q. 7. qualis & ibi concor. causa enim fidei sicut est hæc vniuersaliter omnium communis est, & non solum ad Clericos verum etiam ad Laicos & ad omnes omnino pertinet Christianos, 96. dist. vbinam. Nam omnes conatus nostros ejus causæ debemus impendere, in qua etiam 24. q. 1. memor, quem enim Ecclesiæ filium, &c. de pe. felicis l. 6. Astringimur insuper omnes & singuli cum videmus aliqua membra ab hujusmodi corpore deuiare, pro æqualitate ipsius corporis laborare ad reductionem. Cum enim omnes simus vnum Corpus in Christo ad Ephes. 4. decet vt omnes qui ejusdem sunt corporis, vnius etiam sint voluntatis, & sicut fratres adinuicem sint vinculo Charitatis adstricti. 24. q. 1. loquitur de excess. prælat. c. 18. lib. 6. Adstringimur insuper omnia & singula membra hujus Corporis Mystici tanto propeniùs pro læsi capitis reformatione exurgere, quanto magis nostra salus ab ipsius incolumitate noscitur dependere, ne morbus qui est in capite, totum Corpus inficiat. 61. dist. miramur in q. 7. sicut 9. q. 3. cunctæ. Adstringimur insuper quilibet etiam ex præcepto Dominico quemlibet errantem ad viam veritatis, ad ouile & obedientiam veri Pastoris reducere per illud quo quisque præcipitur diligere proximum. Et quid sit diligere proximum, habetur 23. q. 4. Debet homo ex per. d. 2. c. Caritas v. proinde. Confirmatur, quia quilibet tenetur obuiare peccato proximi sui conuertendo. q. 1. si peccauerit. vbi de hoc ea causa, q. 7. negligere vbi etiam de hoc qui hæret. q. alios 22. q. 5. hoc videtur. Quia quilibet tenetur succurrere necessitati corporali proximi sui etiam inuiti. 81. dist. pasce 23. q. 3. ipsa pietas & illud erat eum qui ducitur ad mortem & eum qui ducitur ad interitum liberare ne cesses de hom. sicut dignum. Ergo multo magis spirituali, vt in casu nostro ar. prædicti. c. ipsa pietas.

Et maximè ad hoc videntur tenesi Doctores & Litterari. Vnde Apostolus ad Ephes. 4. de Hæret. cum ex injuncto, quosdam dedit Apostolos, quosdam Prophetas, quosdam Euangelistas, quosdam Pastores, & sequitur, & Doctores in opus Ministerij & ædificationem Corporis Christi, id est Ecclesiæ.

Et si quilibet quantum in se est, obligatur ad præmissa, maximè tamen Prælati præter & ultra omnem obligationem ad hoc tenentur ex Officij debito, & præmissa in ipsis habent locum, vnde eis dicitur, Attendite vobis & aliis vniuerso Gregi, &c. & illud. Pascite illum, qui in vobis est, Gregem Domini; nam sanguis subditorum requiretur, &c. 43. dist. Ephes. 93. dist. legimus. 16. q. 1. Prædicator, nam qui suorum, scilicet subditorum, curam non habet, crudelis est, & fidem negauit 47. dist. paragr. necesse est de Prælati dicit Ambrosius, quod ab ipsis Prælati non videtur fides seruari Christo, cujus Corpus est Ecclesia, qui permittunt ipsius artus diuidi & membra lacerari 24. q. 1. aduocauit. Vnde ipsi tanquam fideles & boni Samaritani & Pastores populi Christiani non quæ sua sunt querentes, sed quæ Iesu Christi, ad vtilitatem communem constituerentur. 8. q. 1. ad sunt in Ecclesia de Treu. & Pa. c. 1. per quod patet, quod scilicet Principes & Prælati & maximè Papa de quo infra sequetur, non deberent se exhibere graues & difficiles aut asperos prosequendo hujusmodi negotium, sed potius fauorabiles ac tanquam cooperatores eorum idoneos & laborum suorum participes recipere. De offic. ordin. inter cætera de Sepult. Dudum in Clem. in fin.

Et maximè ad hoc tenentur DD. Cardinales, quia sicut à cardine regitur ostium, sic per ipsos debet regi & dirigi vniuersalis Ecclesia. Nota de Officio Archiepisc. cap. 2. vbi de hoc fa. no. per ho. de Cler. non resid. c. 2. Et specialiter ad hoc sunt adstricti virtute Schedules Iuramenti in Conclauis, per quam v. quod ipsi iurarunt, ad hoc laborare fideliter & diligenter, & ad hoc dare consilium, auxilium & fauorem, nec aliquo modo dare consilium vel fauorem ad impediendum vel differendum, quodque quilibet ipsorum procurabit posse tenus veraciter sine machinatione, excusatione vel dilatione quacunque omnes vias vtilis & accommodas ad vtilitatem Ecclesiæ & vniionem prædictam.

Et præcipuè ad hoc sunt adstricti Principes seculares, qui Deo sunt reddituri rationem propter Ecclesiam quam à Christo tuendam susceperunt: nam siue au-

geatur pax & disciplina Ecclesie per fideles Principes sue soluatur, ille ab eis rationem exiger, qui eorum potestati suam Ecclesiam tradidit 23. q. 5. Principes fa. ea quæ dicta sunt in prima parte hujus, quod maximè in illis procedit, quorum prædecessores hoc facere consueuerunt, cum eorum facta & exempla imitari teneantur per jura communia fa. 97. dist. Ecclesie, ibi, ipsa enim Ecclesia, &c. Et si hoc Prælati inferioribus vendicat sibi locum, maximè in Papa, de cujus statu quæritur, quod potest persuaderi figura, autoritate & ratione. figura. siquidem de qua Exod. 4. vbi in veste summi Sacerdotis mala punica tinninabulis juncti præcipiebantur, quod exponens B. Gregorius & habetur 43. dip. sic Rector dicit quod per mala punica fidei & Ecclesie vnitas designatur: nam sicut in malo punico vno exterius cortice multa grana interius nutriuntur, sic innumeros S. Ecclesie populos fidei & Ecclesie vnitas contegit, quos intus morum diuersitas tenet. Patet igitur quod est Officium summi Sacerdotis excitare & aduocare populum sibi subditum.

OFFICIUM
PAPÆ IN
SCHISMA-
TIS EXTIN-
CTIONE.

De autoritate patet. Vnde Bonifacius Papa dicit de se, si enim secus quam oportet, eueniat, nos per nostram tacentes desidiam videbimur quod Ciuitatis quietem & Ecclesie pacem peruertere valet, admisisse, & nostra culpa erit, si non firmo & stabili jure custodiatur, vt licita seruentur, & quæ sunt illicita, minimè formidentur, 97. dist. Ecclesie fa. 4. dist. c. 1. Vnde Gregor. quæ si nos qui aliorum peccata, &c. 2. q. 7. Nos. & Nicolaus Papa dicit quod nos qui tanquam arietes ducatur gregibus, &c. 7. q. 1. Schismatis fa. 25. q. 1. nulli.

De Ratione patet, quia ipse est Pastor ouium hujus gregis constitutus per illa verba, si diligis me, pascue oues meas 8. q. 1. in Scriptis. Et ideo ipse habet providere solerter in Congregatione & pastura hujus gregis & ouium: adeo quod si hujusmodi Grex vel ouis dispergatur, vel pereat ipsius culpa præcedente, putat qui potuit providere & non fecit, ipse de ouibus tenetur lex & no. de Reg. Juris quamvis & infra materia. Hujus ratio, quia quotiens aliquis recipit mercedem pro custodia rei sibi commissæ, si hujusmodi res pereat, etiam casu fortuito culpa ipsius etiam leuissima præcedente ipse tenetur, de Depo. c. 2. in materia. Sicut dicitur de Tutore, quia si res pupillares saluare potuit, ipsas scilicet in horreo recondendo vel vendendo & hoc non fecit, sed ipsas per culpam etiam leuem, seu negligentiam casu fortuito consumi permisit, vel cum potuisset acquirere pupillo, hoc non fecit, ipse de hoc tenetur. c. de peri. Tut. l. si res pupillares c. arb. Tut. quidquid item facit, quia maximè circa spiritualia damnatur negligentia, adeoque propter ipsam Prælati deponitur 80. dist. deinde vbi de hoc de Offic. cust. cap. 1. Vnde dicunt Innocentius & alij de Elect. querela, quod negligentia est crimen. Item facit obligatio qua adstringitur Procurator Domino de dolo & negligentia C. Munda. in remandata & Vassallus Domino, de qua 22. qu. 5. de forma. . . . Præterea ex quo circa temporalia requiritur exactissima diligentia vt præfertur, multo magis circa spiritualia, in quibus versatur multo majus periculum sine comparatione in C. infirmitas de pe. & re. Et præsertim vbi non pendet status hujus vel illius duntaxat, sed maximè partis Christianitatis, non quidem temporalis sed perpetuus, sicut in casu nostro.

Item facit, quia ipse incumbit sollicitudo omnium Ecclesiarum de cen. cum Instant cum si. vnde Apostolus cujus onus & priuilegium ad ipsum transit, 2. ad Corinth. 6. quis infirmatur & ego non infirmor? quis scandalizatur & ego non vror? scilicet compatiendo. Hinc ipse Papa nominat se seruum seruorum Dei, non quidem nuncupatiuè ad gloriam, sed substantiuè, vtpote qui seruire tenetur etiam inuitus, quia voluntariè se subiecit seruitio, juramento præstito. Ex quo patet quod ipse seruire tenetur omni creaturæ, cum omnis persona Deo seruiat & dispensatrix sit clementiæ vel Iustitiæ suæ, de quo in proemio Decre. fa. c. non solum. cum ibi no. 23. q. 5. ad quod facit descriptio curæ animarum quam ponunt Io. & Ioan. Andreas de Pe. & re. omnis. vbi dicunt quod cura animarum est vigil, onerosa ac sollicita custodia animarum commissæ alicui, vt curet, ne pereant sed saluentur, & infra hoc prosequuntur & declarant, quod bene facit ad materiam ibi vide. Ad quod maximè adstringitur virtute Iuramenti per eum in Conclau præstiti, cuius forma habetur in sententia supra verbum & maximè perfectum, cum ibi addatur *Etiamsi assumptus fuerit ad Apostolatum.*

Sextum seculum

Ex his insurgit consideratio finis seu termini ad quem tendimus & ad quid auxilium imploramus, quia scilicet ad Ecclesie Matris nostrae desolatæ consolationem, ad membrorum à corpore deuiantium reincorporationem, ad læsi capitis reformationem, ad proximorum salutem & omnium errantium ad ouilem reductionem, ad Schismatis & discordiæ sedationem, Ecclesie pacem & vnionem, ad quod quilibet, quantum in se est, tenetur laborare, patet ex prædictis. Propter quod ministerium nostrum quantum in nobis est exequentes, & huiusmodi terminum perfecte attingere non valentes, auxilium ad hoc imploramus, à potente, cum dicitur in Themate. *Da nobis Domine auxilium de Tribulatione.*

Ex quibus infero aliquas Conclusiones. 1. est, quod qui potest obuiare huiusmodi, maximè si sit in potestate constitutus, & præsertim hoc sciens, & non facit, videtur fautor Schismatis ipse, quia Matris desertorem & salutis suæ neglectorem se ostendit, fa. 86. di. facientis. Et C. Error. Nam qui crimina quæ potest emendare, non corrigit, ipse committit. 23. q. si. C. præterea per quod tollitur & exufflatur allegatio aliquorum negligentiam suam ex eo prætextu palliantium; quia verò Papæ adhærent & occasionem Schismati non dederunt. Nam in hac materia non sufficit à malo abstinere, verò Papæ adhærere, nisi fiat quod bonum est, & necessarium ad vnionem Ecclesie fa. ff. de Reg. Iuris, qui non facit 22. q. 5. de forma de Symo. nemo. cum ibi no. minus enim graue est ad exterminationem prauitatis Schismaticæ non agere id quod ipsius contagiosa enormitas agendum requirit C. 1. in Clem.

Per quod etiam patet, quod guerra temporalis non debet quemquam retrahere à prosecutione huius negotij tam pij, tam meritorij, ad quod, vt præfertur, quilibet tenetur; nec ipsa guerra debet cedere in detrimentum animæ suæ & Ecclesie vniuersalis per iura communia. Vnde in hac materia in qua agitur de creatione Vicarij Iesu Christi, debet deponi omnis priuatæ affectionis inordinatio, debet cessare conditi & intendimenti contemplatio.

2. Infero quod huiusmodi vnio Ecclesie seu ipsius prosecutio debet habere tres conditiones seu qualitates, primò enim debet esse generalis & plenaria. 2. debet esse Schismatis omnino extirpatoria. 3. debet esse breuis & certissima. De 1. scilicet, quod debet esse generalis & plenaria: scilicet quoad omnes & singulos, patet, quia iura præmissa loquuntur generaliter & indistinctè. Item quia qua ratione tenetur quis procurare salutem vnus aut alterius, quia omnes sumus fratres q. 4. 3. Ad mensam est, quia misericordia debetur omnibus, & ipsius communis est vsus, & commune præceptum omnibus Officiis, hominibus, & ætatibus. 42. dist. quiescamus. 86. di. non satis. Item quilibet tenetur pro omnibus orare & procurare quod omnes salui fiant 13 q. 2. non existimemus. 24. q. 3. Corripiantur de pe. di. 7. nullus fa. Illud quod habetur in Euangelio de illo qui habens centum oves, si perdiderit vnā, ex illis, dimittit nonaginta nouem in deserto, & vadit ad querendum illam. Et hoc maximè videtur Papam adstringere, cui dictum est *Pasce oves meas*, non distinguendo autem has & illas, & per consequens omnes & singulas de Maio. & obe. solitæ. Et ipse est seruus seruorum Dei, de quo in proœmio Decretal. Item quia de singulis tenetur reddere rationem & aliàs videretur esse apud eum acceptio personarum.

Ex quibus apparet quod non sufficit conuerrere ad obedientiam nostram vel Reges, Principes & Magnates aliquorum Regnorum vel Dominiorum: imò debet dari provisio generalis, per quam omnes Magni & parui tranquillam mentem & pacificos animos custodiant. 97. dist. Victor fa. illud videte, ne contemnatis vnum ex his pusillis, quasi dicat, quod nec Magni nec parui debent contemni in his quæ sunt salutis.

De 2. scilicet quod debet esse radicalis Schismatis omnino extirpatoria, patet, quia materia Schismatis omnino radicitus est extirpanda, vt patet ex præmissis, & fa. 8. dist. mala pro hoc, quia frustra quis ramos conatur incidere, nisi etiam radicem contendat euellere de pe. dist. 2. quia radix fa. de sepult. dudum in Cle. ibi vt præcisus radicitus Schismatis, &c. fa. quia nihil videtur actum quandiu aliquid restat ad agendum, & sic huiusmodi morbus pestifer est omnino & perfecte curandus, quia Dominus non saluauit aliquem pro parte, quin totum perfecte saluaret de pe. d. 3. sunt plures, & in multa exempla. Et sic debet dari pro-

uisio per quam omnis materia dubitationis & titubationis prorsus amputetur de Hæret. cap. 1. Ex quibus patet quod non sufficit dare prouisionem per quam aliqui verbo & superficialiter dicant se adherere vero Papæ, sicut & multi faciunt, nisi corde & animo consentiant, vt sic quod lingua sonat, affectus sentiat 23. dist. Psalms. 13. q. 2. quam præposteram & ibi Concor. 8. q. 1. sciendum.

De 3. patet, quia quilibet quoad hoc est debitor sine adiectione diei, vt patet ex præmissis, & ideo statim debet sine mora ff. de ver. ob. tum quia vnde tardè soluendo non sufficienter solueret 16. q. 7. Decimæ. quod maximè procedit in Prælati, qui sunt debitores Dominici 43. d. Dispensatio 24. q. 1. aduocat. & ibi nota. Item quia maximè Prelatus scilicet quantum in se est, tenetur ad exactissimam diligentiam, quam si non faciat, ipse tenetur de casu propter hoc emergente, vt dictum est superius: diligentiam autem sufficientem non faceret, nisi plenam, perfectam & celerem. Item quia in mora & dilatione imminet magna pericula & irreparabilia corporum & animarum, scandalorum & aliorum inconuenientium præactorum, & quibus quilibet in quantum in se est, tenetur prouidere, & ideo debet celeriter prouideri & sine mora. 5. di. Baptizari & in no. sicut etiam vbi timetur periculum contaminationis 8. di. mala fa. de Elect. Cum inter vniuersas de sen. ex. Constitutionem cum ibi no. Item pro hoc, quia etiam vbi est periculum in mora & dilatione circa temporalia, celeriter est procedendum vt in cautione damni infecti, & vbi res est tempore peritura ff. de Dam. infecto. l. 1. ff. de se. l. 1. & 2. de Iudi. c. fr. Ergo multo magis hoc est obseruandum circa spiritualia.

Confirmantur præmissa, quia non esset bonus nec fidelis medicus qui infirmitatem quam breui tempore potest perfectè curare, ad longum tempus exhiberet & imperfectè curaret. Vnde Ioan. And. in spec. de salar. narrans multas fraudes Medicorum, inter alias dicit sic, quosdam verò comperi hoc graue passari, vt languores qui paucissimis diebus vel etiam horis plenè possent repelli, ad longum tempus extraherent & ægros suos diu haberent in reddito seueriores quam ipsi morbis existerent. fa. 13. dif. verum.

3. Infero, quod in prosecutione huius negotij non insistendum circa verba vaga, generalia, disunctiua vel iuncta, nec sufficit per talia verba promittere ad huiusmodi vnionem laborare, imò sic faciendo videretur hoc esse deterius, quam denegatio simplex; ratio patet ex dictis, quia ex his potest sequi protractio Schismatis & differri conclusio vnionis, imò potest impediri in totum vnio Ecclesiæ propter multos casus qui possent euenire, ex quo sequerentur multa damna corporum & animarum & perpetuatio Schismatis & alia inconuenientia quibus est obuiandum, vt patet ex prædictis fa. Iuraque talia verba reprobant. Vnde sic faciendo non faceret quis id ad quod est obligatus, vt ostensum est superius, & sic debet condescendere ad certam viam & declaratam, & ipsam prout est possibile, prosequi, ne dum circa tales verbositates explosas insistitur, animæ fidelium depereant & alia inconuenientia eueniant. C. de ver. ob. cum quidam. per quod etiam apparet quod non debet amplecti nec quæri via ad hoc habens in se circuitus, perplexitates, dilationes, difficultates, in sui aggressu & progressu & in egressu materiam confusionis, scandali, infamiæ, rixarum & dissensionum.

4. Infero quod si pro deueniendo ad terminum antedictum occurrunt plures vias, quarum vna in aggressu, & progressu est facilior & breuior, cuius etiam egressus sine tōnus est plenior, perfectior, & plenius Schismatis sedatiuus & scandalorum, quam egressus aliarum quilibet quantum in se est, præmissa præuidens & præuidere valens, debet ipsam præeligere aliis ommissis fa. quia plura sunt in obligatione, scilicet de sedando Schisma generaliter, totaliter & celeriter & ideo non sufficit alteram adimplere de restit. spo. c. fi.

Confirmatur, quia aut is ad quem spectat electio viæ, prælegit viam longiorem, cuius aggressus, & progressus est difficilior & proluxior, & egressus non ita plene Schismatis sedatiuus propter bonum commune Ecclesiæ, vel propter commodum personæ. Propter primum non potest dici, vt patet ex præmissis: propter secundum non debet hoc facere, quia priuata vtilitas si quæ versaretur in præelectione viæ minus bonæ non est præferenda publicæ & communi vtilitati Ecclesiæ 7. q. 1. scias. Et in Concor. Vnde Philosophus 1. Eth. melius est bonum

Sextum seculum

Gentis, quam vnus hominis, & ideo preferendum, & alibi dicit quod bonus Princeps non cogitat ad singulare sed ad bonum commune 4. & 5. politic. no. Ioan. And. de Bapt. C. vnico in Clem. fa. quia Prælati non debet præponere negotia sua negotiis Ecclesiæ sibi commissæ 12. q. 4. quicunque. Vnde dicit Host. in summa de Maio. & obed. & in fin. sum. quod si Episcopus præcipiat Clero suo quod vadat Romam vel alibi pro negotiis Ecclesiæ, ipse non potest se excusare prætextu rei familiaris. Hoc ponit in fin. sum. & ibi Romanos percum.

5. Quod reperta via breuiori, faciliori, expedientiori & magis sedatiua Schismatis quilibet deberet ipsam præsentare & suadere illi vel illis quorum interest & apud quos crederet prodesse, cum bona tamen prudentia, reuerentia & cautela, ne hoc detraheret honori illius apud quem hoc faceret, nec ipsius facientis, etiam si illa via non acceptaretur. Ex qua communi & probabili opinione peritorum habetur pro meliori, & præsertim vbi se non artaret præcisè ad illum, nec curandum si aliqui de hoc obloquantur, quia ex quo hoc fecit, bono zelo & zelo Ecclesiæ & conscientiæ puritati non defuit Iudicium rationis, non est curandum quid os loquentium loquatur iniqua 11. q. 3. inter verba de Reg. Iuris non solum lib. 6. cum si.

6. Quod ipsi prosequenti vel suadenti non obuiat Iuramentum fidelitatis per ipsum præstitum iuxta formam C. Ego enim imo Iuramentum per amplius ipsum obligat ad huiusmodi prosecutionem & hoc faciendo Iuramentum suum seruare censetur, nec aliàs videretur seruare. facit 22. d. q. 5. de forma.

7. Quod Consilium datum in hac materia, scilicet de eligendo viam breuiorem, faciliorem, meliorem & expedientiore nedum est perfectionis, prout est illud de vendendo omnia bona sua & dando pauperibus, de continentia obseruanda & his similibus, quæ non obligant ad peccatum, sed est consilium reuerentiæ ad quod quis omnino tenetur iuxta ea quæ le. & no. de æta. & quali. ad aures. & ibi ma. & remiss. fa. quod dicitur de pluribus concurrentibus ad idem Beneficium, scilicet quod melior, sanctior, & meritis præstantior, est præferendus 8. q. 1. licet. & in Iuris & remiss. ad hoc de Offi. Custo. c. 2. vnde versus. Qui meliora videt, si deteriora sibi det, vltio digna Dei lumina tollat ei. Et per præmissa tolluntur aliquæ objectiones, oppositiones, difficultates & apparentiæ quæ fuerunt in hac materia in contrarium scriptæ.

8. Quod Prælati Superior scilicet Papa videns, quod Medicina per ipsum adhibita, putâ sententia & processus & huiusmodi similia non profunt ad curationem huius morbi, ipse potest & debet justè hoc tanquam peritus Medicus huiusmodi Medicinam discretè tollere alia experimenta vtiliora ministrando fa. 23. q. 5. prodest de pe. & re. omnes fa. no. per Ioan. And. in nos de sen. ex. c. 1. l. 6. quo facto cessabit confusionis periculum. fa. no. per eum de sen. ex. Constitutionem ad si. fa. c. vehemens de Test. nec est ponderandum, si dicatur nouum remedium quia nouis morbis, &c. & congruit nos adinuenire multas Medicinas multorum experimenta morborum l. di. vt constitueretur fa. 39. d. c. si.

Propter præmissas & alias rationes longè validiores justè moueri potuit laborare ad finem præactum videlicet Ecclesiæ vnionem & condescendere quantum in se fuit ad vnâ viam singularem & specialem, quam arbitrat in hac materia bonam, licitam, & Canonicam: imò cæteris viis occurrentibus breuiorem, faciliorem & pro nunc expedientiore. Et hæc esse via Cessionis Iuris vtriusque contententium de Papatu, quod quilibet ipsorum in eo prætendit se habere. Vnde circa hoc pono duas immediatè ad materiam pertinentes Conclusiones.

Prima est, quod hæc via Cessionis est bona, licita & Canonica quoad effectum specialem & generalem Schismatis, & quoad omnes vias in genere, ac etiam quoad personas singulas in specie tollendum & abolendum.

Secunda sit hæc, quod hæc via cæteris viis occurrentibus est facilior in aggreffu, breuior in progressu, & pro nunc melior & expedientior in egressu attentis circumstantiis negotij quoad plenariè, perfectè & celeriter consequendum terminum antedictum, ad quem, vt præfertur, tendere debemus.

Aduertendum tamen 1. quod in præmissis capio Cessionem cum adjectionis

complemento, scilicet cum prouisione debita futuri Pastoris, quia certum est de Cessione per se quod non est nisi præuia & præambula ad prouisionem futuri Pastoris. Vel capio viam non prorsus à termino ad terminum, seu ad finem vltimum contingentem, sed via hæc est medium vtile seu valens ad finem consequendum.

2. Notandum est quod in prosecutione & executione huius viæ debet procedi cum bona ratione, humana prudentia, & Iustitia legali, & debet seruari bonus modus, ex quo facilius possit attingi finis intentus. De huius autem complemento dictæ viæ per Dei gratiam aliquid dicitur in sequentibus.

1. Conclusio probatur multiplici ratione, autoritate, exemplo seu figura. De 1. probatur, quia quotiens Prælati non potest proficere plebi sibi cõmissæ propter ipsius malitiam vel resistentiam, & ita est Schisma inter Prælatos & subditos, & imminet magnum periculum Ecclesiæ in spiritualibus vel temporalibus, & ipse solus Prælati id est persona ipsius vel jus personale ipsius queritur, & est alius per quem potest esse tuta salus Ecclesiæ vel populi, ipse debet cedere, sed sic est in casu nostro respectu totius Ecclesiæ & huius Corporis Mystici. Igitur, &c. Minor patet de se. Major probatur 7. q. 1. §. hoc etiam totum vbi hoc propter gra. exemplo & autoritate hoc idem patet de renun. nisi cum pridem §. propter malitiam. Et hoc ibi no. Inno. Host. & Ioan. Andreas. Et est huius duplex ratio. 1. quia publica vtilitas quæ versatur in dimissione Prælati & prouisione futura Ecclesiæ debet præferri priuatæ vtilitati personæ ipsius Prælati 7. q. 1. Mutationes & C. scias eum si. 2. quia ad hoc assumitur Prælati, vt proficit plebi sibi commissæ non propter præsentiam 8. q. 1. Qui Episcopatum cum si, vt scilicet congreget colligat & pascat, vt prætangitur, quod si facere non potest, nec potest prouideri Ecclesiæ per dationem Coadjutorum durante huius præsentia, nimirum si causa huius præsentia cessante ipse habeat cedere & dimittere no. per Innoc. in dicto paragr. propter malitiam.

Circa hoc etiam considero, quod dicta major fundatur super Iure Diuino & ratione naturali, vt patet ex Iuribus allegatis. Et sic non est nisi quædam explicatio Iuris Diuini & naturalis cui Papa est subiectus 25. q. 1. sunt quidam. Ex quo patet quod si in casu præmissis aliquis inferior Prælati tenetur cedere, maxime ipse Papa ad hoc censetur obligatus, cum ipsius transgressio sit grauior & grauius punienda 9. q. 3. aliorum. & ibi no. Ex quo patet non obstare si objiceretur quod ipse non artatur sua lege.

Ex prædictis autem patet non obstare si objiciatur quod non tenetur dimittere Gregem ex quo sunt aliqui boni quibus potest proficere 7. q. 1. §. cum vero. Et C. ibi fa. de renun. nisi cum pridem §. verum v. cum autem 2. q. 1. multi verò qui ad hoc nobis. Et quod zizania toleranda est vsque ad messem 11. q. 3. §. cum ergo. Et tolerabant Prophetæ malos 23. q. 4. recedite. quam magnum ac. nimirum & alibi dicitur quod pro palea aream Domini relinquere non debet, nec pro vasis in contumeliam datis de domo Domini migrare non ob. quia pro vt no. in Iuris alleg. illi in §. hoc in totum & §. propter malitiam illa perdunt vbi Ecclesia proficeretur & non Prælati nec ipsius persona, nec status esset causa talis prosecutionis, vbi ipse potest proficere, & non esset alius per quem potest esse plenariè tuta salus Ecclesiæ. Secus autem in casu nostro, vt patet ex prædictis, igitur, &c. 2. Sic, quia ipse tanquam bonus Pastor tenetur ponere animam suam pro ouibus suis, aliàs non esset bonus Pastor, nec diligeret Christum, nec ipsum cuius est Vicarius, imitaretur. Ergo multo magis ipse tenetur cedere Papatui. Tenet consequentia, quia ex quo tenetur ad maius, & ad minus tenetur. fa. l. moris ff. de pe. dimittere autem Papatum minus esse nullus ignorat, cum in eo plus sit mæroris & solitudinis, quàm honoris 13. di. 40. dist. nihil imò secundum veritatem teste Ioanne Salisber. adeo spinosa est Cathedra Rom. Pont. & vndiq; aculeis conferta acutissimis tantæque molis, vt etiam robustissimos premat, terat & comminuat humeros, adeoque laboriosissima & quantum ad statum præsentis seculi pertinet, miserrima videatur ipsius esse conditio, vt nemo illo videatur esse miserior. Nonne ergo miseria dignissimus est, qui pro tanta pugnat miseria vnde antiquitus cum aliqui eligebantur, ipsi fugiebant. Antecedens patet 23. q. 4. C. quis nos & C. tres personas. Vnde ipse ad instar militis armatæ militiæ deberet mortem sustinere pro defensione Reipub.

Ex quo patet quod ipsum non deberet retrahere ab acceptatione huius viæ con-

seruatio sedis, honoris vel gradus. Nec à repudiatione ipsum excusant verba hominum iniqua obloquentium. Nec obstat si dicatur quod ad hoc quod Pastor teneatur ponere animam suam, requiruntur tria. 1. quod morbus ouium sit mortalis, aliter ad hoc non tenetur, sed exactam diligentiam facere ad sanandum. Si enim pro quolibet ouis morbo ad hoc teneretur, Pastorale Officium nullius subsistentiæ iudicaretur. 2. requiritur quod constet per animam seu vitam temporalem oues esse liberandas. 3. quod constet aliter quàm per animam seu vitam Pastoris oues non posse liberari. Altero autem istorum trium deficiente non videtur ad hoc teneri. In casu autem præsentis non videtur quod morbus sit mortalis, quoniam non constat alteram partem esse Schismaticam, quia quælibet Iudicio Ecclesiæ se submittit, illi obedire parata, quem Papam Ecclesia Catholica reputabit. Item non constat per animæ positionem vel status dimissionem oues à morbo isto esse liberandas, quia ad ejus complementum Cessio non attingit: nec caperet, quod oues aliter non possint liberari. *Quare, &c.*

Per præmissa & sequentia apparet ad ista Responso, quia vt patet ex his quæ dicta sunt supra, v. ex quibus videtur, quod recedentes, &c. apparet quod morbus iste est mortalis. 2. patet ex his quæ dicta sunt supra v. aduertendum dicitur, quod hæc Cessio est morbi Medicinalis: Et id ipsum capio cum adjectionis complemento in prouisione futuri Pastoris. 3. quod aliter oues non possint curari, patebit ex his quæ dicentur in secunda Conclusionis principali.

3. Sic illi de obedientia partis aduersæ lacerant & diffamant, licet contra veritatem & sine causa de ambitione, intrusione in Papatu & alim malis, de quibus 23. d. in nomine Domini. Et hæc eadem merito dicimus & proclamamus de aduersario, ex quo oritur diffamatio facti, & non potest negari quin ab vtraque parte sint boni & graues. Et ideo videtur habere locum purgatio de pur. ea per totum. Nam reperio quod etiam Papa delatus de crimine, etiam sine causa habet se purgare ad tollendam suspicionem 2. q. 7. Mandatis. auditum in ca. q. 7. nos si. Sed non videtur possibile fieri plenam & sufficientem purgationem per viam discussionis Iuris partium, nec per aliam viam, quàm per viam Cessionis, vt declarabitur in secunda Conclusionis principali. Igitur procedere debet Cessio.

4. Sic quotiescunque Schisma tale est, quod sine Cessione nequit remoueri, tunc Cessio est necessaria & Papa cedere debet. Sed nunc Schisma tale est. Igitur, &c. Major patet ex his quæ dicta sunt supra in 2. Cor. per quod patet quod Schisma debet generaliter, plenariè, perfectè, radicitus & celeriter extirpari. Minor patebit ex his quæ dicentur in 2. Conclusionis.

5. Ad idem mouet Casus vrgentis necessitatis. Notum est enim, quod illud quod extra tempus necessitatis est illicitum & indebitum, imminente necessitate fit debitum & licitum. Patet in contrectatione rei alienæ, quæ regulariter est prohibita & illicita. Exod. 20. de suo per totum. Et tamen in necessitate permittitur de Conce. di. 5. Discipulos. Et dilata materiam per illud quod no. de Reg. Iuris, quod non est licitum. Quamquam igitur renunciatio Papatus aliàs sit minimè voluntaria, de quo per Innoc. de Elect. licet. Necessitas tamen Ecclesiæ, cui non potest aliter plene, perfectè & celeriter prouideri, vt decet, nisi per viam Cessionis, vt ostendetur in 2. Conclusionis sequenti, indicat ipsam esse conuenientem & debitam, ne morbus qui est in capite, totum corpus inficiat 2. q. 7. Sicut inquit. præsertim quia Papa non est propter se sed propter conseruationem & Pasturam totius Ecclesiæ, vt dictum est superius. fa. quia propter Ecclesiæ vtilitatem seu necessitatem mutantur Episcopi 7. q. 1. mutationes. Et C. scias, & permittitur quod duo Episcopi vni Ecclesiæ præ sint. 7. q. 1. non autem.

Per quod patet non obstare difficultatem quam aliqui faciunt contra viam Cessionis ex eo quia ipsam supponit ratificationem gestorum hinc & inde, per quod contingeret duos Episcopos fore promotos ad eandem Ecclesiam, & duos Cardinales ad eundem titulum. Quia per præmissa potest prouideri, & aliis multis modis, de quibus facile est imaginari. Nec repugnat statui Cardinalium, quod sit sine titulo. No. Ioannes Andreas in addit. spec. tit. de libell. conc. §. jam nunc. Et hoc etiam patet non obstare quod dicitur, quod renunciare Iuri suo est voluntarium & opus supererogationis, quia illud regulare habet speciale propter causam præmissam.

6. Hoc probatur textu seu autoritate & grauis scandali vitatione. Nam vbi

grauē scandalum est ortum per Prælatum, & ipsum non potest sedari nisi per Cessionem, ipse Prælatus pro sedatione scandali habet cedere. Sed sic est in casu nostro. Igitur. Minor declarabitur ex prosecutione 2. Conclusionis principalis. Major patet in C. v. cum pridem. §. pro graui de renun. vbi ponderandū quod ille textus fundatur super autoritatibus Iuris Diuini, & sic non est nisi quædam applicatio seu declaratio ipsius Iuris, quo ipse Papa adstringitur 25. q. 1. sunt quidam.

Ex quo & ex ratione illius textus ibi, dum dicit, ne plus videatur appetere temporalem gloriam quàm æternam salutem, infero quod Papa in casu præmissō sicut alius, imò magis adstringitur ad Cessionem, tum quia maior & ipsius offensa esset grauior, tum quia periculum scandali esset grauius, per quod patet non obstare si opponeretur quod ipse Papa non artatur lege sua.

2. Infero quod illud quod dicitur in textu supra, quolibet Episcopo, in casu prætracto petere licetiam cedendi nedum importat liberam facultatem, sed debitum & obligationem. Vnde dicunt Hostiensis & Io. Andreas quod Prælatus in casu scandali Ecclesiæ, cogitur cedere. Alle. de præscript. 3. q. 6. hoc quippe cum si. Et No. 1. Innoc. Host. & Io. And. quod vbi est periculum destructionis Ecclesiæ, vel magni periculi & scandali in spiritualibus & temporalibus, Prælatus potest cogi cedere. fa. C. tua. de Ele. ægro. vbi Prælatus propter solum scandalum & horrorem deponitur secundum intellectum Glossæ ibi.

3. Infero quod ex quo Prælatus inferior propter solum scandalum etiam temporale & momentaneum, etiam vbi non dubitatur de iure ipsius Prælati apud subditos, vbi non est periculum Schismatis nec aliorum malorum & inconuenientium prædictorum habet cedere vt præfertur, multo fortius hoc in Papa procedit, in casu prædicto, vbi est grauissimum scandalum nedum temporale, sed dispositio ad periculis vbi de iure ipsius nedum dubitatur, imò contrarium asseritur apud maiorem partem Christianitatis vbi est Schisma formatum & imminet multa mala & inconuenientia superius enarrata. Et Confirm. per C. si duo fortè 79. di. vbi sic dicitur. Quod si duo fortè contra fas temeritate conuertantur fuerint ordinati, nullum ex eis futurum Sacerdotem permittimus, sed illum solum in Sede Apostolica permanurum censemus, quem ex numero Clericorum noua ordinatione Diuini Iudicium & Vniuersitatis consensus elegerit. Ex quo videtur, quod in casu Electionis duorum non debet discuti de iure ipsorum, sed vterq; debet dimittere, & aliquis solus tertius eligi, & hoc propter scandalum vitandū. Vt ibi notat sic etiam intellexit Glossa illud caput, vt patet 63. di. q. 3. c. si. vt sic maioribus malis sanandis Charitas sincera subueniat l. di. vt constitueretur. Sic etiam sapit Archiep. vtrouique.

Confirmatur, quia Papa eandem habet causam scilicet scandalum & Ecclesiæ perturbationem vitandi, præsertim vbi multitudo est in causa, detrahitur seueritas, & est obmittenda seu dissimulanda veritas Disciplina & Iustitiæ l. di. vt constituerentur 23. q. 4. non potest de Temp. ord. c. 2. & vtrouique de hoc. Et in §. pro graui alle. Vnde ex eadem causa & pro bono pacis Ecclesiæ Episcoporum depositiones & surrogationes aliorum minus canonicè factæ & inualidæ, putà quia per Principem secularem propria temeritate, attentate ab Ecclesia tolerantur 3. q. 6. hoc quippe. §. alij.

Ex quibus infero, quod timor Ratificationis gestorū hinc & inde, præsertim vbi non esset vitium nisi ex defectu potestatis facientis, non deberet aliorum contententium de Papatu retrahere ab acceptatione huius viæ Cessionis attento scandalo, quod oriretur ex retractatione promotionum, ordinationum, dispensationum, legitimationum & his similibus. Cum verisimiliter se opponeret multi Principes & potentes. Et multitudo est in causa. Et maximè hoc procedit vbi hæc essent allegatione facta ex parte causæ. fa. de sup. negli. C. pe. quod videretur quod hæc essent toleranda & ratificanda per Ecclesiam, etiam si per sedationem Schismatis via discussionis Iuris partium eligeretur.

Quia impunitas delinquentium in hac materia non deberet retrahere ab acceptatione huius viæ attento scandalo, quod oriretur ex punitione, & quod multitudo est in causa & maximè etiam quia facta declaratione de iure alterius contra se & sibi adhærentes non sequeretur, propterea quod ipsi contra quos procederentur fuisse Schismatici attentis rationibus Iuris & facti huius negotij, quia ad

esse non Schismaticum, videntur duo inquiri, scil. error in opinione & pertinacia in voluntate 24. q. 3. dicit Apostolus & no. 24. q. 1. in sum. & c. didicimus, & Schismatici si qui forent, difficile vel nullo modo possent ab aliis separari. Quare, &c. De sepult. sacris cum ibi non. Quoad ea verò quæ sunt fori pœnitentialis, quilibet videtur suæ conscientiæ remittendus cum obstinatione & admonitione de pœnitendo. de temp. ord. c. si. cum. Aduerte quod non intendo loqui de illis qui fuerunt Authores impressionis Item infero, quod non interest Ecclesiæ militantis, quod procedatur ad sedationē Schismatis per viam discussionis Iuris partium.

7. Hoc exemplo & figura persuadetur. Nam hæc via videtur fuisse præfigurata in Iona Propheta, qui licet regendæ navis curam minimè suscepisset, maluit tamen solus perire & naufragium facere, vt naufragium aliorum tolleretur, quàm multos inuoluere suis periculis. Ionæ 1. c. de quo. 25. q. 2. in princ. Et in illa bona matre, quæ mater non mota affectu, integro filio maluit cedere quàm eum partiri: ex quo præsumpta fuit vera mater. Alia verò contendens volens filium partiri, non 3. Reg. 3. de præsumpt. affect. Et in illo filio pudico sc. Ioseph, qui maluit pallium suum relinquere adulteræ, quàm adulterij crimine inuolui. Et in Christo, cujus contententes dicunt se Vicarios, & per consequens ipsius esse sectatores, qui maluit vestem suam, per quam Ecclesia designatur, cedere quàm secari. De Schism. c. 100. l. 6. cum si.

Ex quo insurgit præsumptio magna pro altero contententium offerente & prosequente hanc viam Cessionis. Cujus præsumptionis fructus potest esse multiplex, quia sibi adhærentes per hoc magis confirmantur in sua obedientia & adhærentione: & quia adhærentes aduersario per hoc alliciuntur vel ad adhærendum ipsi prosequenti, vel saltem ad dandum audientiam super Iure ipsius. Et per hoc præsertim aliis viis interuenientibus, sc. prædicationis boni regiminis & precum fierent reducibiles. Item quia de hoc facta omnimoda diligentia de acceptatione huiusviæ, ipse videretur excusabilis ab obligatione, quâ, vt præfertur, ipse est adstrictus ad hoc laborare, art. 48. di. Ephesij, cum super. interest ergo in hoc præuenire.

In contrarium insurgit præsumptio vehemens de defectu tituli Canonici contra contententem seu contententes huiusmodi viam acceptare recusantes, & Ecclesiam sic periclitari & scindi præelicientes. Item quia etsi nolle cedere, cuiusmodi actus est indifferens, & cuius vitium vel bonitas dependet ex fine & intentione, possit fieri intentione seu consideratione alicujus boni, puta propter considerationem omnis suscepti & efficaciam sui Iuris, aut etiam quia in modis propositis nullum comprehendunt modum ad finem debitum ita producendum cui conscientiam remorsus non obsistat, vel propter intentionem majoris inconuenientis vitandi, talis tamen intentio non est rectè regulata, imò attentis negotij circumstantiis, scil. temporis, loci, modi, voluntatis Principum, reuertes hoc facere præsumuntur propter considerationem proprii commodi & singularis, scil. vt pecunias congregent, carnem & sanguinem foueant, dilatent & corrumpant, vt familiam nobilitent. Denique vt gloriam contra Doctrinam Apostoli quærentes in Clero dominantur non forma facti gregis ex animo 16. q. 1. Prædicator. vt contra Christi doctrinam Regibus Gentium se conformantes dominantur in subditis, & potestatem exercentes benefici dicantur. Deniq; vt charitate extincta sedem suam ponant ad Aquilonem. Sed licet ipsi labijs & simulatione officij Pastorem induant, potius cum tyranno quo nihil deterius, quàm Principi accedunt. Quid enim eo iniquior qui ministerium pacis, sacrificandi Officium in rixam mittit & carnificium? quorsum quæso tanta immanitas? nunquid ad vitam? sed eorum finis interitus. An ad gloriam? sed eorum gloria in confusione est. An ad voluptatem? ergo & eorum Deus venter est. An vt nobilitentur in carne & sanguine? sed caro & sanguis Regnum Dei non possidebunt. Nam aduersus carnales Apostolica intonat tuba, quorum, inquit, finis interitus, quorum Deus venter est, & gloria in confusione, quia terrena sapiunt. Humiliter ergo quilibet ipforum cedendo, vt exaltetur in die visitationis & libeat quemlibet eorum cum Claudiano alloqui in hæc verba.

*Tu Ciuem patremque geras, tu consule cunctis
Nec tibi, nec tua te moueant, sed publica vota.*

Ex

Ex quibus inferitur quod hæc via Cessionis habet in se humilitatem & charitatem. Unde via excellentior potest nominari. 1. Ad Corinth. 12. De Pe. d. 2. Charitas est ut mihi videtur, & etiam Iustitiam & veritatem & quod est via Regia, ordinaria & Iuridica pro sedatione Schismatis, & per consequens acceptanda & summopere prosequenda; quod facit contra Responfionem, per quam ipsa videtur damnari tanquam scandalosa & perniciosa, &c.

Item inferitur quod ille qui iurauit secundum formam præfatam s. versu, & maximè ad hoc tenentur DD. Cardinales, &c. scilicet quod procurabit posse tenus veraciter sine machinatione, exculatione vel dilatione quacunque omnes vias vtilis & accommodas ad vtilitatem Ecclesiæ & vnionem ipsius; permaximè tenetur ad istam viam, vt dicatur quod ista via de se continetur tanquam vtilis & accommodata sub illa generali obligatione, imò specialiter & singulariter videtur obligari ad viam Cessionis, ex duobus contentis in forma ipsius Iuramenti. Primò scilicet, cum ibi dicitur *vel dilatione*, quia certum est, quod non est alia via ab ipsa quæ non habeat difficultates & perplexitates, quæ possunt esse causa, necdum dilationis, sed peremptionis totius negotij, vt ostenditur in secunda Conclusionem Generali. 2. Cum ibi dicitur omnes vias vtilis & accommodas ad vtilitatem Ecclesiæ & vnionem, &c. constat autem quod non est alia via præter viam Cessionis taliter sufficiens, per quam possit debitè procurari vnio Ecclesiæ, vt declarabitur in dicta Conclusionem. Igitur, &c. ad quod facit quod præmittitur in dicta forma Iuramenti per quam dicitur, quod quilibet promisit & iurauit laborare fideliter & diligenter quantum in se esset, ad vnionem Ecclesiæ, nec ad impediendum vel differendum dare consilium vel fauorem, &c. Ex quo patet quod etiam si aliæ viæ essent vtilis & accommodæ, quod ipse teneretur saltem vltimo loco purè, simpliciter & sine conditione ad acceptationem huius viæ Cessionis etiam sine adiectione illius clausulæ. *Etiam vsque ad Cessionem*, &c.

Ex quo inferitur quod adiectio illorum verborum, *Etiam vsque ad Cessionem inclusiuè de Papatu faciendam*, &c. ibi non ponitur per modum ampliationis obligationis quoad numerum viarum, sed per modum declarationis obligationis præcedentis, & propter prælationem ipsius viæ in ordine executionis: quod patet, quia aliter illa verba de nihilo operarentur contra Iura Communia. De Priuil. si Papa. cum si.

Item quia adiectio illa verborum fuit facta ad aliquid operandum & tunc ad ampliationem dictæ obligationis, aut ad prælationem viæ in ordine executionis; propter primū non potest ex præmissis, concluditur ergo quod propter secundū.

Præterea DD. Cardinales per adiectionem illius Clausulæ, *Etiam vsque ad Cessionem inclusiuè*, non intendebant detrahere obligationem vel executionem obligationis viæ Cessionis, quia ipsi prius erant purè obligati per verba præcedentia, vt præfertur, Ergo dicta Clausula adieciatur propter prælectionem & prælationem executionis obligationis viæ Cessionis conditione adimpleta. Antecedens patet tum ex forma Iuramenti, tum quia non apparet de mutatione voluntatis, tum quia obligatio præcedens, quæ ipsi erant obligati procurare omnes vias vtilis & accommodas, sub quâ comprehendebatur etiam via Cessionis, vt dictum est, erat, vt præfertur, pura & simplex sine conditione. Obligatio autem superaddita per dictam Clausulam, *etiam vsque ad Cessionem inclusiuè*, ex sui forma est conditionalis, patet per illa verba, *Si DD. Cardinalibus videatur expedire*, per quod patet quod ipsa Condicio non refertur, seu non operatur nouam obligationem nisi quoad prælationem executionis viæ Cessionis, aliter id quod positum est ad augmentum, induceret diminutionem & ad obligationem induceret liberationem ab obligatione pura inducendo obligationem super eodem conditionalem.

Ex quo patet, quod ille, qui vt præfertur, Iurauit, non liberaretur, seu non satisfaceret Iuramento adimpleta conditione præacta tentando omnes vias quæ solent aperiri pro sedatione Schismatis, & demum veniendo ad viam Cessionis: imò quod plus est, non videtur quod etiam conditione non adimpleta & multò magis adimpleta possit sine periurio omnes vias tentare, quod suadet multiplex coniectura, quæ interpretationibus voluntatum etiam dubiarum debet attendi. ff. Dele. 2. l. Cum proponebatur. Prima ex hoc infertur,

quia DD. Cardinales ante dictum Iuramentum repudiabant viam Concilij Generalis propter certas causas: & sic reputabant eam inutilem & incommo- dam: per quod non est præsumendum quod ipsi præstando dictum iuramen- tum viderentur à prima voluntate quasi se corrigentes discessisse. ff. de Condi. & Demon. l. non ad ea. ff. de ad r. & transfer. le. l. Alumnæ. §. qui filias. 2. quia in Iuramento per ipsos præstito non intendebant, nec intendere debebant de vijs insufficientibus ad sedationem Schismatis, vt patet tam ex forma verbo- rum Iuramenti. *Omnes vias utiles & accommodas*, &c. quàm ex interpretatione Iuris, de Iur. 3. c. 1. lib. 6. cum si. Cum igitur via Concilij, Compromissi facti & aliquæ aliæ sint ad hoc insufficientes, vt patebit ex deductione 2. Conclu- sionis principalis, sequitur quod dictum Iuramentum non est de illis intelli- gendum. Tertia ex causa faciendi insurgit, quæ etiam de iure debet attendi. Nam ipsi intendebant per præstationem Iuramenti finem celerem & vtilem Schismati imponere pro suo posse sine excusatione vel dilatione, vt patet ex forma dicti Iuramenti, per quod patet, quod non intendebant, quod assumendus in Papam posset liberè vagari per omnes vias occurrentes: quia secundum hoc inutilis fuisset penitus adiectio dictæ Clausulæ & ipsorum prouiso. 4. Oritur ex captiosa interpretatione quam in dubijs voluntatibus Iura refugiunt. ff. de ar. & ar. le. l. Si vxori mundus in princ. de sum. Instruc. le. l. sed & S. quartum. §. sed si ipse Papa. Ex contrario enim intellectu insurgeret captio, scilicet quod ante viam Cessionis Papa posset liberè tentare omnes alias vias, scilicet Concilij Generalis, Compromissi facti & his similes, in quarum prosecutione essent difficultates, perplexitates & alia mala quæ essent causa nedum dilatio- nis negotij, imò verisimiliter radicationis perpetui Schismatis contra rationem, Iura & intentionem dictorum Iurantium.

Ex quibus patet quod in dicta forma Iuramenti & etiam in hac materia non capiuntur viæ pro termino à quo vel ad quem, seu pro fine ultimo, sed pro medijs vtilibus, seu valentibus ad finem, seu terminum consequendum. Et sic vna via non præsupponit aliarum viarum præexistentiam vel processum. Et sic illa verba, *Per omnes vias utiles & accommodas*, &c. debent exponi, id est per alterutram de vijs per quam poterit obtineri & obtinebitur debita vnio in Ecclesia Dei: qua obrenta satisfactum est Iuramento & causæ præstationis illius: & ideo non oportet, imò frustratorium esset alias vias prosequi. Quod vt melius intelligatur, pone exemplum, quod inter socios tendentes ad certum terminum fit mentio de multiplici via; & promiserunt quilibet singulariter quod per eam viam incederent, quam Societatis maior pars dictaret eligendam, etiam vsque ad viæ signatæ vel nominatæ receptionem, quæ fortè asperior, aut dif- ficilior æstimabatur & inter se ducem itineris constituerunt. Hisque itineran- tibus in capite triuij constitutis per maiorem partem dicta via quæ fuerat as- signata vel nominata, dictata est concorditer eligenda, quia per eam melius reputant ad locum pertingere destinatum; nunc Dux itineris illam renuit ac- ceptare, constat quod non potest, ex forma Conuentionis. Constat etiam quod postquam peruentum est ad locum destinatum per alteram viarum, frustra quærentur ad hoc aliæ viæ. Fa. de si. Instru. inter. Secus autem si cum aliquis esset obstructus in capite alicuius vici, & promississet se processurum vsque ad terminum postremum, quoniam hoc casu non dictionis, *Vsque*, proprietas, aut efficacia, sed res ipsa faceret necessario vici partem primam ante secundam, & secundam ante tertiam pertransire.

Ex quo patet quod hanc ditionem, *Vsque*, oportet interpretari secundum naturam rei & materiæ subiectæ & radicem rationis, non secundum super- ficiem & folia sermonum 1. quæst. 1. Marchion vt sic sit sensus illius dictionis, *Vsque*, quod scilicet quilibet procurabit omnes vias utiles & accommodas etiam vsque ad Cessionem inclusiue, id est dato quod illa via esset via Cessionis.

Nec obstat si obijciatur, quod à propria verborum significatione non est recedendum: quia verum est, nisi natura rei hoc exposcat, vel nisi ex verbis præuijs generetur intellectus, quia tunc sententia esset præponenda verbis 38. dist. sedulo & ibi no. nec de hoc possunt etiam arguere Domini, quia etiam oportet necessario interpretari ipsorum verba, vt patet ex præscriptis.

Ex quo patet quod ille qui iurauit, vt præfertur, non potest nunc improbare dictam viam per ipsum solum iureiurando approbatam, præsertim causâ nouâ non superueniente. De Iur. Quemadmodum. De Elect. nulli lib. 6. & in Concor. Nec valet dicere quod aliâs in casu simili non fuit practicata sed repudiata, cum par vel similis casus hætenus non fuerit inuentus. Nec sola abstinentia præiudicaret in talibus quæ sunt Facultatis le. & no. ver. si Abbate. Nec erit fuisse refutata, concluditur ipsam ex hoc refutandam attentis ipsis iustitia & iuramento prælibatis.

Item patet, quod etsi Iurans de transgressione & pro iam commisso potest absolui obligatio, tamen debiti iuramenti pro futuro non debet sibi remitti etiam per Collegium Cardinalium, cum ipsius obseruatio concernat Dei seruitium, vnitatem Ecclesiæ ac salutem animarum, non propriam & singularem ipsorum iurantium, vt patet tam ex præmissis, quàm ex forma dicti iuramenti. fa. 23. 44. si is qui, & quod not. per Ioan. Andræam desp. c. 2.

8. Moueat scilicet ad acceptandam hanc viam, sicut & mouere debet votum Cleri & populi, Cardinalium atque Principum & Magnatum, sine quorum auxilio minimè sperari potest Schisma posse extirpari, in hanc viam conuenientium & aspirantium. Insuper metus scandali grauioris, exempli perniciosi, atque periculum verisimilis radicationis Schismatis ex præmissorum transgressione, & huius sanctæ viæ repudiatione, nec non honoris & famæ vtriusque obedientiæ conseruatio: ad quod ipse Papa præcipuè videtur obligatus 99. dist.

Nec obstat si dicatur quod ex huiusmodi Cessione videretur sequi inconueniens: quia si postquam Cardinales aliquem elegerint, super electionis facto præterito, quæsito & confecto, excusationis colore vt puta Principibus scribendo scilicet talem, quod istum nunquam formaliter elegerunt aut eligere voluerunt, sicut quisque scire vel præsumere valet: propter quod ad electionem secundam procedere voluerunt, tunc ex vero præsumpto sine alia discussione crederetur Cardinalibus, & per positionem præsentem orto Schismate, pro vnione Ecclesiæ Papa cedere debent. Ergo iam nouus electus ea radice cedere tenetur, & ita alio electo, & hinc oborto Schismate quandocumque & quotiescunque ira contingeret. Et sic ex hac positione cum vero præsumpto sequeretur, DD. Cardinales quandocumque & quotiescunque Papam posse remouere, seu Papæ remotionem procurare, & efficaciam Vicariatus Christi subuertere. Cuius inconuenientiæ detestabilitatem nemo ignorat: quoniam ex hoc Vniuersalis Ecclesiæ regimen infirmaretur, & supremi Pontificij status nullius fieret efficacia subsistentiæ vel securitatis. Vnde hoc foret non pro Ecclesiæ statum emendando & conseruando, sed pro efficacia status & regiminis Ecclesiæ penitus inuadendo. Nec id duntaxat sequeretur in Papatu, sed & pari ratione in omni dignitate inferiori Electoribus post præuiam Electionem per eos testificatam variantibus. Ex quo multa mala & scandala pullularent.

Nec obstat si dicatur quod quis non debet priuari iure suo. Quia verum est sine causa le. & no de Consti. cap. 2. multæ autem causæ in casu præsentis, vt patet ex præmissis. Item iste ad hoc tenetur tum ex debito Officij, quàm ex vinculo iuramenti. Vnde in hoc non priuatur, sed hoc faciendo Officium suum exequitur.

9. Fisto quod singulæ causæ præmissæ ad hoc non sufficerent, omnes tamen simul iunctæ ad hoc sufficere debent iuxta illud, quæ non profunt singula, iuncta iuant. Et hoc de 1. Conclusionem principali dixisse sufficiat. Nec obstat id de quo frequenter objicitur, scilicet quod Rex in pari casu, si cum esset contentio de Iure Regni sui, vel de ipsius parte, non tenetur cedere.

2. Conclusio erat quod via Cessionis cæteris vijs occurrentibus est faciliior in aggressu, breuior in processu, melior & pro nunc expedientior in egressu. Ita quod cæteræ viæ, præsertim Iuris partitæ discussiæ & decisiuæ sunt difficiliores, prolixiores & minus expedientes. De aggressu & progressu patet, quia difficultas esset in conueniendo de illis qui haberent cognoscere de loco, in quo etiâ difficulter conuenirent illi quorum interest. Esset insuper difficultas & prolixitas circa probationes factorum; attentis temporis diuturnitate, obliuione, af-

fectione, & aliis circumstantiis propter quæ verisimile esset quod super his fierent prolationes contrariæ per testes & scripturas, quas difficile forsan & impossibile esset reducere ad concordiam. Item & circa reprobationem testium probatoriorum, reprobatoriorum & depositionum ipsorum, cuius huiusmodi & aliæ quasi minimæ difficultates, prolixitates & alia impedimenta & incommoda possunt imminere circa aggressum & progressum aliarum viarum, quibus pendentibus multa mala, pericula & damna corporum & animorum essent euentura: quibus esse obuiandum patet ex prædictis, & maximè possent esse causa nondum dilationis, sed impedimenti perpetui & peremptionis negotij præter multos casus qui superuenire possent, & ita radicationis perpetui schismatis, cui est obuiandum.

Quod autem aliæ viæ sint minus bonæ & minus expedites, & minus tutæ quoad sui egressum quàm via Cessionis, sic declaratur. Pro cuius euidencia noto hic aliqua. Et 1. quod Papa non ab homine sed à Christo originaliter & immediatè potestatem tradente habet, licet ministerio Cardinalium præminentiam plenitudinis potestatis & Iurisdictionis super totam Ecclesiam vniuersalem in Cõmunionem fidelium habeat, de quo tactum fuit supra. Per quod patet hanc præminentiam potestatis in nullo consistere præterquam in Christi Vicario. Vnde potestatem instituendi Christi Vicarium à Petro, vel eius successoris oportet procedere & deriuare. Et hanc habent Cardinales non alij iuxta generalem Ecclesiæ Constitutionem, interpretationem & obseruantiam.

Ex quo videtur, quod non sufficeret pro debita Ecclesiæ reparatione, quod aliquis ad Papatum assumeretur, per cuius assumptionem pax Ecclesiæ daretur, Clerus & populus contentaretur, cessarent schismaticæ diuisiones, diuersæ adhæsiones, & omnes in eum crederent, nisi verus Papa esset, licet seculus sit in potestate temporali, quia ab homine habetur, propter quod videtur multis peritis, quod si ipse actus ab efficacia Vicariatus Christi dependentem faceret, quod essent inualidi & inefficaces. Sicut si sacerdos creditus & reputatus characterem non habens omni apparentia sensibili Missam celebrare videretur, & tamen Corpus Christi non conficeret: talis enim non haberet præminentiam dictæ potestatis speciali dono, & virtute Diuina procedentem, quæ hominum non subiacet potestati. Propterea Papa vocatur, quia mirabilis in terris Diuina præditus potestate. Quod autem vis præminentie potestatis Papalis Diuina sit, non humana, siue supra hominis potestatem, planum extat accidenti, quia potestatem habere ligandi & soluendi, & thesaurum Ecclesiæ distribuendi humanæ potestatis excedere limitem nullum ignorat. Ex quo patet quod consideratione status Papalis veritas exigitur: respectu verò status Ecclesiæ, vnio. Vt sic error quoad primum, & diuisio quoad secundum repellantur. Nec sufficeret vnum sine altero, sed vtrumque simul necessarium existit, alàs debita status Ecclesiæ reformatio fieri nequit.

2. Noto quod moderni Schismatis sunt quatuor partes. 1. Certis rationibus dicit Vrbanum Papam. 2. Contrariis rationibus Clementem. 3. Pars neutrum eorum, mouetur primis & secundis rationibus: quia scilicet rationem Vrbanum declarant Clementem non esse Papam: nec ex his sequitur ipsum Vrbanum esse Papam. Et rationes Clementis declarant Vrbanum non esse Papam: nec ex hoc sequitur Clementem esse Papam. 4. Pars non innititur determinatæ positioni, sed dicit statum suspensuum, & tres præmissas positiones ponit dubias. Mouetur conflictu rationum Iuris & facti contrariarum, arduitate materiæ, quia per negationem partis res fit dubia. Vnde enim ex facto ius oritur, Iuris certa agnitio procedere non valet.

3. Noto quod sententia siue definitio lata in hac materia per modum Iuridicæ decisionis, esset declaratoria Iuris antiqui prius competentis, & non priuatiua. Super hoc vide Glossam penult in C. proposuit de Conces. Præb. Et Ioan. Andr. super ea, & per eundem Ioann. Andræam in C. quanto de Transf. Ep. super verbo concupiuit. Nec etiam tributiuæ noui ff. de rei vend. ex diuerso § si secundum vendi, sicuti §. sed quæritur. No. de re Iud. quod maximè procedit in beneficialibus, in quibus requiritur in facto Canonica à principio. De Iustit. ex frequentibus. De Reg. Iuris. De Elect. quia coram

illis qui de hoc cognoscerent ad hoc non ageretur, scilicet ad auferendum ius Papæ, nec etiam ad tribuendum ius de nouo, & ideo ipsorum sententia hoc non operaretur. De Ordi. cog. cum dilectus. Ex quibus infertur quod receptio Ecclesiæ quam faceret de illo pro quo esset lata sententia, nihil operaretur, quantum ad priuationem vel exaltationem Iuris Papalis. Patet, quia ut dictum est, requiritur in facto Canonica à principio fa. op. C. Dilecto de præbend. Item quia ad hoc non intendit Ecclesia. Quare, &c. Item quia sola electio Cardinalium dat Ius in Papatu prius vacante, ut dictum est. Item quia iste modus non est superstitiosa adinuentio præsumendus. 2. q. 5. consului fa. 9. q. 3. Nemo per hoc. Quia receptio, tractatio & reputatio verbalis & realis etiam facta per illum ad quem spectat actus dispositio, non constituit rem in vero, nec dat ius maximè in Beneficialibus. C. de probationibus l. Nudis, & lib. non Epistolis de sen. ex. si suminus in Cle. & in materia. Et per hoc quia ipsa receptio quæ fundaretur super Iure præexistente quod nullum esset, esset erronea, & ideo aliquem effectum non induceret.

4. Noto & hoc est manifestum quod assumpti ad agnoscendum de hoc, per hoc non essent facti impeccabiles, quando possent errare ex facti, vel Iuris ignorantia, vel ex aliis causis quæ humanum solent peruertere ingenium, de quibus 11. q. 3. quatuor fa. quia etiam Ecclesia militans fallit & fallitur, &c. de sent. Ep. à nobis vnde dicit l. quod euentus iudiciorum sunt dubij ff. de pe. quod debetur.

Ex quibus inferuntur plura. 1. Quod huiusmodi via discussionis Iuris partium, quoad sui egressum est dubia & incerta. Via autem Cessionis est certa, & ideo tenenda. De Spon. Iuuenis cum spe.

2. Quod ipsa est periculosa. Et hoc dupliciter. 1. Quia per eam potest contingere illum pro Papa declarari, & haberi qui non est: & è contra, quod esset valde periculosum & inconueniens, ut patet per ea quæ dicta sunt supra in primo notabili. 2. Quia in hoc pendet periclitatio famæ & honoris vtriusque seu alterius obedientiæ ne retro noeretur de Schismate. Ex quo sequitur quod attento huiusmodi periculo non est verisimile quod Principes, sine quorum auxilio non potest haberi vnio, hanc viam acceptarent, nec huic periculo se exponerent, quia crudelis est. 12. q. 1. nolo.

3. Ex hoc patet, quod ipsa potest esse scandalosa, seminaria & occasio rixarum, odiorum & iurgiorum, quare vitanda.

4. Patet quod non esset sufficiens ad perfectam & plenariam sedationem Schismatis & quietationem conscientiarum præsertim grauiū & litteratarum, & præsertim tenentium neutrum Ius habere vel dubitantium de Iure vtriusque, de quibus dictum est supra in 2. notabili, & sic ipsa esset illaqueatiua, & perplexitatis inductiua. Contra C. de viduis 27. q. 1.

Ex quo etiam patet quod egressus huius viæ non moueret ad pœnitendum & contendendum de præteritis, nec ad petendum absolutionem vel reconciliationem. Patet quia stante sententia nihilominus illi contra quos esset lata, persistenter in prima opinione, & dato quod mutarent vel dubitarent, nihilominus procedit quod dictum est, quia non sequitur, aliquis fuit in Schismate, ergo fuit Schismaticus, ut dictum est superius. Et sic per hanc viam non potest constare quis fuisset Schismaticus, & per consequens respectu huius finis non interest Ecclesiæ per hanc viam procedere.

5. Quod hæc via potest esse verisimiliter inutilis & frustratoria, quia ille contra quem esset, lata sententia & forsan sibi adhærentes dicentes sententiam esse iniustam occasione præmissorum non parerent, siue fortificantes intentionem suam per ea quæ habentur 21. dist. §. hinc etiam per C. nemo 9. q. 3. vbi no. Quod etiam Concilium non potest iudicare Papam. Idem no. 2. q. 5. Mandastis. Ex alio etiam potest esse inutilis, quia arbitri nil determinarent forsan morte præuerti vel voluntate seu aliquo impedimento decenti vel propter mortem compromittentes de Arbi. C. fi. vel propter difficultates Iuris & facti, quæ inessent huiusmodi negotio, vel quia arbitri in æquali numero assumpti essent discordes. de re. iudic. C. fi. vel quia assumpti pro vna

parte sentientes partem suam fouere iniustam causam, ipsiusque honori & famæ obedientiæ suæ fauentes nollent de hac decidere. Ex quibus patet quod ex obseruatione huius viæ rursus inconueniens eueniret aut consurgeret, quod quærimus euitare, quodque post cassos roboratæ reparationis labores status Papalis non minus dubius quàm prius remaneret, vt sic dum ansam soluere niteremur, nedum fortius forsitan ligaremus iuxta C. cum olim de verb. sign.

6. Quia hæc via potest esse multum exemplo perniciofa, si contingeret fieri sententiam pro illo de Roma. Et propter duo. 1. Quia esset derogatoria fidei & testimonio DD. Cardinalium, occasione cuius ipsorum testimonium circa Electionem Papæ potest in posterum haberi suspecta, quod videretur Inconueniens maximum. 2. Quia supposito quod interuenerit impressio in Electione Bartholomæi, Posteriores videntes quod ipsa impressio non vitiaffet Electionem Papæ, huiusmodi factum ad consequentiam traherent, similem vel maiorem impressionem inferentes Cardinalibus, & ita libertatem in actu electionis necessariam sibi admittentes, quod esset occasio Schismatis, sicut nunc vel quia haberetur pro Papa qui non esset, & talia quæ sunt exemplo perniciofa, debent omitti & facta retractari hom. Di. cum Adrianus & in Concor.

Ex hoc etiam sequeretur inconueniens, scilicet quod illi qui intulerunt impressionem in Electione B. ex hoc de directo reportarent fructum suæ prauæ intentionis & de sua malitia gloriarentur contra ius & rationem: quod non facerent per viam Cessionis, & maximè si à principio fuisset super hoc prouisio Ecclesiæ; vnde quamuis diceretur quod aliquod inconueniens sequeretur ex via Cessionis, non tamen tantum, quantum ex duratione Schismatis vel Egressu viæ discussionis Iuris partium & ideo hoc est præeligendum 12. d. duo, &c.

Ex quibus infertur quod si ille de Roma esset per sententiam pro Papa declaratus, tota Ecclesia apud eum deberet insistere, quod ad purgandum & tollendum memoriam impressionis antedictæ ipse haberet desistere. ar. 15. qu. 1. Et ideo illud per quod hoc potest contingere, scilicet quod pro Papa declararetur, non est quærendum per Iura contraria.

Ex quibus impugnatur specialiter & difficultatur via Compromissi. Et confirmatur, quia etsi in facto Electionis Papalis possit interuenire Compromissum ad eligendum, ar. c. licet verò Præterea & C. quia propter de Elect. eum si, deponunt Doctores formam Compromissi in Electione Papæ 3. c. vbi Maius de Elect. l. 6. quod maximè procederet vbi super hoc præceptum, vel mandatum Papæ interuenisset, quia ipsum non expiaret per mortem ipsius Ciuilem vel Naturalem, de quo plenissimè per Doctores in Cap. quoniam Abbas. de Offi. Dele. non tamen potest interuenire compromissum ad decidendum de Iure Beneficiali de Præbendis, nisi essent vbi de hoc. Vnde via Compromissi huic materiæ non congruit nec congruere potest, tum quia in his spiritualibus non interuenit pactio, conuentio, nec transactio De Pac. C. si. de transact. Præterea de Simon. tua. tum quia sententiæ Arbitrorum etiam iniquæ parerent metu pœnæ, quod in hac materia dicere esset iniquum, scilicet quod per sententiam iniquam deberet à vero Papa discedi & non Papæ adhæreri, quilibet autem condemnatus semper diceret sententiam iniquam. Et hoc verum est, etiamsi diceretur, vt aliqui somniant quod arbitri haberent potestatem condemnandi partes ad Cessionem; quod patet, quia Egressus viæ, aut esset declaratorius Iuris alterius partium. Et hoc non valet per præmissa; aut diceretur quod esset condemnatorius vtriusque partis ad Cessionem: & tunc aut ipsi haberent cognoscere de Iure Partium, aut non. Si dicatur quod haberent cognoscere, hoc non valet, tum quia in cognoscendo essent multæ difficultates, perplexitates, de quibus dictum est supra in principio secundæ Conclusionis principalis: tum quia ex quo finaliter haberent condemnare vtramque partem ad Cessionem, frustra per multos Circuitus ad hoc præmitterent causæ cognitionem, & sic hoc non deberent facere, quod factum non prodesset per Iura communia, maximè propter rationes tactas vbi supra. Si dicatur quod haberent omittere causæ cognitionem, manifestum est quod hoc non valet: tum quia secundum hoc ipsi essent meriti executores ad nudum ministerium & sicut pica: tum quia nugatorium esset dicere quod Contendentes onerassent eos de condemnando

CONTRA-
VIAM
COMPRO-
MISSI.

ipfos ad Cessionem faciendam, tum quia potest contingere quod nihil de hoc didicerent. Et dato quod hoc facerent, forsitan contententes & sibi adhaerentes non parerent sententiae, nec esset tunc magis quam nunc qui posset ipsam executioni mandare. Et dato quod parerent, hoc viderentur facere inuiti propter quod non viderentur digni laude, praemio vel merito 23. quaest. 5. ad finem vbi de hoc.

Ex quibus omnibus potest etiam difficultari via Concilij Generalis vel Particularis & maxime quoad rei egressum, etiam vbi praelati hinc & inde essent reducti ad aequalitatem numeri, imò etiam circa ipsam imminent multo plures difficultates, quoad sui aggressum, progressum & egressum. De aggressu patet, respectu Conuocationis Concilij & illius Praesidentis, quia non habetur Papa vnicus indubitatus, cuius conuocationi obediretur, maxime quoad Neutrales, nec cuius autoritate celebraretur. De Elect. signif. Ex quo aliqui possent difficultare huiusmodi viam quoad egressum dicentes huiusmodi sententiam non tenere, quasi non esset lata autoritate Iudicis competentis. Respectu loci, In quo seu ad quem fieret conuocatio: quia quilibet contenderet, quod sub sua obedientia, quilibet Princeps, quod sub sua potestate, difficulter conuenirent de loco securo & congruo, quoad habitationes, victualia & his similia. Respectu etiam conuocandorum dupliciter. 1. Quia difficile esset, sumptuosum & laboriosum Praelatos conuocare & illuc accedere.

CONTRA
VIAM
CONCILIJ.

Item patet impugnari propter inaequalitatem numeri Praelatorum huius & illius obedientiae qui praesumerentur perseverare in eadem voluntate, ex quo contingeret Iudicium claudicare contra Iura.

Praeterea diceretur quod aut conuocarentur & admitterentur creati Praelati per aduersarium, aut non, si non, tunc nec illi de parte ista admitterentur, & sic non celebraretur Concilium. Si sic, tunc non videtur hoc de Iure possibile propter plura. 1. Quia ipsi non sunt repudiandi Praelati attentis etiam processibus inde secutis per C. 1. de Schism. cum in Not. 2. quia Nos reputamus ipsos Schismaticos & Excommunicatos, & ideo ad huiusmodi actus communes minimè admittendo 1. Imò ius si quod aliud illis competeret, resideret in alijs de ista obedientia licet numero paucioribus le. & no. de Consue. Cum Dilectus. De Postula. Praelat. Gratum. de Elect. Cum inter R. C. illa & C. quia propter. 3. Quod si secundum hoc status ipsorum dependeret ex euentu Concilij generalis, & ideo ipsi essent valde suspecti, quia in Causa sua per Iura Communia. Et hoc verum nisi diceretur, quod ante celebrationem dicti Concilij haberet praemitti absolutio, reconciliatio, ratificatio & validatio gestorum hinc & inde, quod tamen aliqui reputant absurdum & inconueniens maximum. Ex quo etiam principaliter impugnant viam Cessionis. 4. Quia esto quod fieret huiusmodi ratificatio, nihilominus ibi penderet conseruatio famae & honoris Praelatorum, & ideo ipsi essent suspecti. Quare, &c 3. qu. 5. quia suspecti. Cum si. Posset etiam difficultari haec via propter verisimilem discordiam quae proueniret ex exitu Concilij.

Ex praemissis etiam apparet quod cessante huiusmodi absolute & reconciliatione, Praelati de obedientia Partis aduersae etiam creati de tempore Gregorij non essent ad huiusmodi Concilium conuocandi, & tamen non esset possibile Concilium Generale aliter celebrari.

Ex quibus etiam infertur, quod si Dominus noster vellet celebrare Concilium Generale, ipse non haberet conuocare illos de obedientia Partis aduersae. Ex quo patet sequi vnum inconueniens occasione huius schismatis nisi prouideatur, scilicet quod Domino nostro celebrante huiusmodi Concilium de se & suis, ita & ille de Roma faciet de suis, & in istis diuersis Concilijs poterunt fieri diuersae & contrariae constitutiones & declarationes circa fidem & alia, ex quo poterit radicari Schisma perpetuum inter Latinos & Graecos.

Item pendente huiusmodi celebratione Concilij interuenirent multa inconuenientia quibus est obuiandum. Etiam potest impedimentum Iuris difficultare per C. Nemo 9. q. Cum in No. & 2. q. 5. Mandasti vbi No. quod etiam Concilium non potest Papam deponere.

Circa etiam aggressum, progressum & egressum huiusmodi viae imminet

quasi innumeræ aliæ difficultates quas omitto causa breuitatis vnde dicebat Bo. me. D. Cardinalis S. Eustachi; in Responſionibus ſuis ad Archiepiſcopum To. leranum, quod fuit deliberatum & concluſum per DD. Cardinales in principio huius Schiſmatis, quod via Concilij Generalis erat difficilis & impoſſibilis; ſi ab exordio huius Schiſmatis deberet talis iudicari, multo magis nunc.

Ex quibus videtur multis grauibus & litteratis Perſonis, quod etiamſi altera dictarum viarum eſſet electa, ſcilicet Compromiſſi vel Concilij Generalis, quod attentis difficultatibus & perplexitatibus Iuris & facti quæ inſunt dictis vijs, veriſimile eſt quod Arbitri vel Conciium ſuper hoc poteſtatem habentes definiſſent & deberent definiſſe ad viam Ceſſionis eſſe condeſcendendum. Et ideo hæc via non eſt per multos circuitus inutilis, imò præiudicialis, quaerenda. Maximè quia poteſt in mora contingere caſus nedum dilatorius, ſed & peremptorius, & in mora & dilatione imminent multa pericula, quibus eſt omnino obuiandum, vt eſt præmiſſum.

Ex quibus poteſt inferri ratio ad rationes per quas aliqui nituntur probare quod ad ſedationem præſentis Schiſmatis procedendum eſt per viam Concilij Generalis. Nam rationes per ipſos inductæ procedere poſſent in alijs caſibus vbi haberetur Papa indubitatus, authoritate cuius celebraretur, vbi eſſet certum de Prælatis illud celebrantibus: Sed licet quod eſſent Prælati & non eſſent ſchiſmatici, nec excommunicati, vbi ceſſaret timor ſuſpicionis, vbi non eſſet idem Iudex & Pars, vbi ex dilatione & mora non imminerent multa pericula errorum, perplexitatis & difficultatis prætaſtarum, vbi caſus pendens non poteſt commodè aliter terminari. Secus autem in Caſu præſenti; igitur, &c. Maximè quia nullum Ius ſcriptum dicit expreſſè quod recurrentum ſit ad Concilium Generale pro ſedatione talis Schiſmatis, nec prouidet ſuper hoc de certo Iudice. Et per hoc poteſt reſponderi ad No. per Gloſ. 79. d. C. ſiduo Ioan. Andr. in Clem. Ne Ra. de Elect. quia illa potuiſſet ſibi vindicare ab exordio Schiſmatis, vbi ceſſaſſent quamplurimæ de rationibus antedictis. Secus autem nunc. Per quod ſolui poteſt obiectio quæ fit de hoc ordine non ſeruando in alijs Caſibus & Beneficialibus, quia ſcilicet non dicitur Partibus à Principio quod cedant, ſed quod recurrant ad Iudicem competentem vel ad Arbitros, quia ſecus hîc, ſecus illic. Ratio diuerſitatis patet ex præmiſſis.

CONTRA
VIAM
REDUCTIONIS.

Ex præmiſſis etiam inferitur, quod licet via Reductionis per Prædicationem, ſit de ſe bona & licita, non eſt tamen duntaxat circa eam immorandum. Patet quia ipſa eſt difficilis & periculofa in aggreſſu, prolixa & ſumptuoſa in progreſſu, vt patet de ſe ex ipſius prolixitate multa inconuenientia prætaſta eſſent euentura, quibus omnino eſt obuiandum, vt patet ex iam dictis.

Item dubia eſt, incerta, imò veriſimiliter infructuoſa arguendo ex præteritis ad futura.

Item propter obſtinationem & indurationem partis aduerſæ Cauſam habentis tam ex temporis diuturnitate & rationibus iuris & facti, quàm ex alijs circumſtantijs huius negotij: ex quibus quodammodo eſt radicata, & habitus in ea generatus, propter quod non vult audire: imò adeo duræ ceruicis eſt, quod domus exaſperans eſt, & ideo videtur ceſſandum à prædicatione de Renun. niſi cum pridem §. propter malitiam, & maximè niſi etiam audiatur apud nos; ex quo auditu multa poſſent ſequi ſcandala & inconuenientia. Et ideo videtur opus eſſe alio remedio procurare huius morbi curationem, licet quandoque profuerit.

Item hoc remedium fuit diu tentatum & non fuit ſufficiens ad perfectam & celerem curam huius morbi, Igitur, &c.

Nec valet ſi diceretur de reductione illius Aduerſarij, quia non eſt modus nec via ſufficiens pro ſedatione huius Schiſmatis. Nam etiamſi cederet Iuri, quod ſe habere prætendit, & in Dominum noſtrum, ipſum transferret, hoc nihil operaretur quantum ad acquisitionem Iuris Domini noſtri, cum Papa non poſſit ius ſuum in alium transferre, nec ſibi ſucceſſorem ſubſtituere. Not. Gloſſ. & Archi. 79. diſt. ſi tranſitus 7. q. 1. §. his omnibus. Pau. in Clem. ne Rat. Pe. Ber. in C. vbi Maius de Elec. & præfertim hoc non ſufficeret quoad dubios de Jure vtriuſque, nec quoad tenendum neutrum ius habere, & ſic non ſedaret ſchiſma

schisma sufficienter patet ex præmissis, quia debet omnibus vniuersaliter prouideri, vt superius fuit ostensum. Et dato quod adderet de declaratione Iuris Domini nostri & erroris sui, hoc tamen nil operaretur quantum ad Neutrales qui dubitant de Iure vtriusque, nec quoad tenendum Ius habere. Et dubium est probabile, quod nec etiam quo ad sibi obediens, tum propter dictas obstinationem & radicationem, tum quia diceretur quod allegaret turpitudinem suam, ideo, &c. tum quia argueretur de corruptione & collusionem, nec non propter honoris & famæ suæ qui in hoc versantur, conseruationem, ad quam quilibet habet naturaliter laborare 12. q. 1. Nolo. tum quia hoc, scilicet an habeat ius, neue, non dependet ex facto suo, sed ex alieno in quo est error probabilis ff. pro suo l. si. propter quod non est verisimile, quod ad motum ipsius mouerentur illi de obedientia sua. Sicut nec in casu conuerso illi de hac obedientia de facili mouerentur, & forsitan minus illi propter causam præactam. Et sic per hoc non prouideretur ipsi sufficienter, quod tamen est faciendum, vt patet ex præmissis.

Ex quibus infertur quod via facti, seu Belli pro sedatione huius Schismatis non est de præfenti, attentis circumstantijs quibuslibet expediens nec licita. Patet quia ad hoc debet procedi breuiori faciliiori, & expedientiiori via, vt patet ex prædictis. Constat autem de huiusmodi via, quod ipsa est difficilis, sumptuosa, periculosa & prolixa in aggressu & progressu, incerta & dubia, imò etiam infructuosa in egressu, quia varius est euentus belli. Nunc enim hunc, nunc illum interficit gladius: & quandoque contingit, quod fouens iustam causam non consequitur victoriam. 3. q. 7. qui sine peccato. fa. de Pur. vul. c. 2. sicut nec in bello Iudiciali, in l. quod debetur ff. de Pec. per quod apparet, quod ipsa non est sedatiua schismatis, & ideo non est exercenda per hoc quia bellum geritur vt pax habeatur. Ita quod finis belli pax 23 q. 1. Nolite. Cum igitur per euentum belli non haberetur pax & vnio in Ecclesia, sequitur quod non est exercenda. Maxime, quia non agitur de successione Augusti, sed Petri Piscatoris, qui iussus fuit mittere gladium in vaginam.

Item aliter videretur similis Romulo in parricidijs, non Petro in commissi dispensatione ouilis.

Confirmatur quia aduersarius habet maiorem, imò maximam partem Christianitatis sibi adhærentem, & vt communiter tenetur, bellum subire paratum per defensionem ipsius, & ideo non videtur licitum, virtuosum, nec opus prudentiæ vel fortitudinis hoc casu, sed temeritatis ex parte ista bellum aggredi; non enim is iustam causam habet propterea bellum aggredi vel expectare. Sed est hoc aggrediendum vel expectandum cum prudentia, quæ dicitur regulare & dirigere omne opus virtutis, quia vna virtus dirigit aliam. fa. de Off. custo. c. 1. 41. dist. §. 1. vnde vero pericula sunt supra hominem fugiendum est. Math. 10. 7. q. 1. §. hinc etiam.

Item quia aliter aggrediens videretur Deum tentare contra illud non tentabis Dominum Deum tuum. Nam Deus tentatur cum requiritur ab eo per naturam, quod non est à natura producibile. Sed miraculo cessante non est ordine naturali à natura producibile, quod minus fortis, minus ingeniosus, etiam propter Iustitiam suam vincit peritiorum & magis ingeniosum. Per quod patet responderi ad l. si quis pecunia cum si. quæ videntur velle quod in hac materia procedendum est via facti. Nam illa possent procedere, vti illa via potest aggredi virtuosè cum concurrente prudentia & opere fortitudinis. Et vbi ipse egressus potest esse schismatis sedatiuus, aliàs non videntur obligare illa iura. Nam Iura non obligant ad impossibile. Illa autem dicuntur impossibilia quæ sine salutis periculo facere non possumus ff. ad Trebell. l. Sciendum & l. se vnde timor periculi excusat ab eo ad quod quis ciuilitè & naturaliter tenetur 4. loca habitatores de sen. ex. quamuis. Intelligentur ergo dicta iura, vt nihil contineant iniquitatis, impossibilitatis, vel temeritatis, & secundum verisimilem intentionem legislatoris ff. ad Munic. Vt Gradatim §. sed si lege. de Iur. in c. 1. l. 6. cum si. Per hoc patet responsio ad id quod no. Innoc. de vo. quod super vti. quod quilibet debet sustineri & foueri in Iurisdictione sua quantum potest.

De viis autem boni regiminis non loquor, quia manifestum est, quod essi sint bonæ, non sunt tamen sufficientes ad sedationem Schismatis, nec vniorem habendam. Secus autem est in via Cessionis, maximè cum adiectione complementi, id est prouisionis futuri Pastoris, in qua cessant difficultates, prolixitates, perplexitates & alia inconuenientia, quæ insunt aliis viis præactis. Et sic concluditur vt supra, in duabus principalibus Conclusionibus.

Pater igitur quod actus Cessionis est nedum vtilis, sed optimus & necessarius, quodque sine ipso negotium huiusmodi vniorem non valet terminari, nec terminus quò tenditur perfectè attingi. Ex quo patet quod Conuentio, vel tractatus cum aduersariis potest esse nullius vel modici effectus nisi ad practicandum dictam viam Cessionis. Ex prædictis patet declaratio & probatio Minorum 3. & 4. 5. & 6. rationum in prima Conclusionem principali superscriptarum, in quibus dictum fuerat, quod &c.

His taliter qualiter discursis, vt a reuoluet ad A finem verbis nudis eloquii mei cupiens imponere, vt potentia de qua præmissi, reducat ad actum, scientia quam cognoui, proferatur in medium, charitas sperata procedat ad effectum. *Exurge Domine adiuua nos & redime nos propter nomen tuum*, sicut notatum est in præassumpto sermone, *Da nobis Domine auxilium de Tribulatione*. Sed ad quid? Certè, vt ministerio vestro, scilicet per viam veritatis, scilicet Cessionis præactam membra cum capite, oues sum Pastore, simulque palmires cum vite indissolubiliter vinciantur, vt malis facultas delinquendi adimatur, Ecclesia pacem consequatur, aliquid multorum vtilitati conseruetur, quod est vtile & honestum, dissimulare verò grauissimum, vbi Thema, vel vterius non patiamini in Ecclesiam aliquos insidiantium procellarum, id. Schismatum fluctus illidi, & quietam faciem tempestatis insolito timore turbari, sed in perpetuum statui Ecclesiæ consulatis 97. dist. Ecclesiæ, vt Ministerio vestro scissura S. Matris Ecclesiæ refarciatur, sicque præcis radicibus Schismatis verpibus & dissidiorum anfractibus omnino subductis pacis tranquillitas vigeat, feruor charitatis exæstuet, inualescat concordia vnitas animorum identitas perseveret. De sepult. dudum in Clem. *Quod nobis concedat &c.*

Explicit copiosissima Oratio ex Theologia & Iure à Reuerendo Abbate S. Michaelis in Normaniâ.

Hanc Orationem tam prolixam, tam multis sacræ scripturæ, & Iuris vtriusque locis & autoritatibus ideo munitam Regi Anglorum porrexerunt Legati Academici, vt eam rationesque in ea conscriptas Vniuersitatibus Anglicanis examinandas committeret. Itaque Rex iudicium suum consensumque suspendit, donec eas consulisset, & Legatos Academicos cum Responsalibus litteris ad Vniuersitatem remisit, quæ receptæ sunt 13. Octob. an. 1395. Superscriptio autem talis erat.

A nos tres-chers & bien-amez en Dieu l'Vniuersité de Paris, le Roy d'Angleterre & de France, & Seigneur d'Irland.

LITTERÆ
REGIÆ
ANGLICANÆ
AD
VNIuersitatem.

TRes-chers & bien-amez, nous vou faisons sçavoir que par la discrete relation & serieuse rapport de les Doctours en Theologie & en Decrets, & autres vos Messagers de vostre Vniuersité, à nous n'adgueres enuoyez, auons plein entendus les peines, trauaux & diligences, qu'en vous feintement mœurs & nous ensemble, auez fet en tour brief remede trouer à determination & reparation finale du damnable Schisme, qu'ores est en seinte Eglise miere de tous Chrestiens. Veraiement nous tenons vos fets en droit de ce, selon la relation d'iceux à nous fets, estre à honer & gloire de nostre Seigneur tout-puissant, à saluè des ames Chrestiennes, & à seureté & plaissance vniuerselle de tous Princes & autres Seigneurs Catholiques, & par especial à Nous, qu'auons si comme nous semble que nous deuous continuel & ardant desir, que ledit Schisme que trop a de durée, fusse menée à conclusion fesante à la loenge de Dieu & de sa Eglise parfaite vnité, peromit de nostre amis vous auez fet chose

molt meritoire pour vous mesmes, & honur à vostre Vniuersité, tielle que verisemblablement à icelle sera & bien deura estre perdurable. De vostre part ensemble auons par vosd. Messagers receu vos Epistoles, contenant seriouement & sous fourme sommaire vos intentions, sentiments & conclusions, desquelles par tant que nostre Clergé, si bien de nos Vniuersitez d'Oxenford & de Canterbrugg, comme d'Irlan & de Germane est de present disseueréz, & ne poe en briet estre assemblez pour nous enformer, conseiller & auiter en cette partie, nous nous abstinons à ore de vous enuoyer responce, & ne mie sans grande cause considerez que si tres-chargeant fet que vniuersellement touche tous en communs, ne se doit sans grande deliberation passer, & ce de tous que de s'en y poeut valoir ou de poir. Ne partant il ne sera gerres que nous ne ferons assembler nostredit Clergié, & loeur môstrerons si bien ce que vosdits Messagez nous ont de bouche nonciez comme vos Epistoles susdites, & oies sur ce les motiues, opinions, raisons, sentemens & conclusions de mesme nostre Clergié, nous y prendrons par la grace de nostre Seigneur, le meilleur appointement & la plus saine voie, & la signifions si bien à nostre tres-cher frere & Cousin de France, comme à Vous, as qu'eux tres-entierement mercions & remercions de tres-rout nostre cuer, de vostre labour si seintement commenciez, vous empriants tres-cherement que continuer le vueilliez tan q'à la finale decision de ladite Scisme & reduction de vraye vnitè en l'Eglise nostre Miere auant dite, scachants qu'en ce nous pensions à l'eide de Dieu de nostre part, effectuellement fere quiconque nous purrons en ascune manere.

In fine huius Epistolæ Regiæ, hæc verba habentur in eodem Manuscripto Victorino. *Non fuit data in superscriptis litteris, (hoc est non est appositus dies quo datæ sunt) sed Nuncii Vniuersitatis de quibus in eis fit mentio, apportauerunt : & erant signatæ signeto Regio secreto : & extractæ sunt præsentibus Originali, & eodem modo sillabicatæ à principio litterarum, quo dicitur Tres-chers.*

Menſe Martio eiusdem anni eadem Vniuersitas plura habuit Comitia super variis litteris quas ab omni parte orbis Christiani recipiebat. Sed die præsertim 12. apud S. Mathurinum congregata decreuit dare ad omnes Vniuersitates extra Regnum Gallicanum constitutas, itemque ad omnes Reges & Principes litteras Nunciosque mittere ad suadendum viam illam Cessionis, vt pote commodiorem & faciliorem. Inter cæteros verò hi Nuncij ab ea missi sunt, iam aliis defuncti legationibus MM. Ioannes Luqueri, Robertus de Donis, Guill. Claustri, Guil. de Canteriis, Io. Mercatoris, Io. de Austria, Ioan. Breuicoxæ Docteur Theologus, qui fuit postea Episcopus Parisiensis. Tales igitur dedit ad Vniuersitates extra Regnum Franciæ constitutas, vt adhærerent viæ Cessionis, & aliis hoc idem persuaderent, Regibus præsertim & Principibus.

Venerabiles viri & multiformibus scientiarum titulis conspicui recommendatione præmissâ nefas haud dubiè apud Deum censeretur, & homines, vbi matris lethale periculum obijcitur, filium quouis modo iuuamen sibi possibile nedum ei non præbere, sed id ipsum quomodolibet dispendio prorogare, vt sic eius linguam perpetuum murescere, pedesque sui demereantur euelli, quæ vel per momentum loqui differret, aut progredi solo nimium adhærentes aliquatenus desisterent, dum per verba gressusque pariter solatium tenue licet, eidem præstare putarent. Sacrosanctæ igitur Matris nostræ communis militantis Ecclesiæ per ventos oppositos de mundi partibus ferentes agitatio heu tam diuturna in apertum erecta fletus aspectibus, cogitationes mentibus, motus pedibus, calamum manibus & ori verba, Deo vtinam, vt in eius misericordia confidimus, placentia, incessanter parere non desistit, omne quippe viuens in quolibet quod sui, naturaliter commouetur, vbi id in eius sanitate propria salus est recondita, moribundum effigiare videret. Testis enim nobis Deus, quod cum tempus loquendi ab istius nefarij Schismatis occurreret, exordio iuxta modulum intelligentiæ nostræ, cæterisque sicut decet, quibuscunque postpositis huic morbo pestifero prorsus rejiciendo de medio noster semper animus pro viribus aspirauit: nunc in Christianissimi ac Serenissimi Domini nostri Francorum Regis Illustrissimi conspectu iteratis vicibus, & ad longum materiam pro-

ponendo, nunc coram Legatis de Curia Rom. Parisius accedentibus, nunc D. Clementi, cuius anima feliciter requiescat, sæpissimè rescribendo. Tandem igitur quantum specialius discretiusque potuimus præfatum morbum eiusque circumstantias attendentes, habitisque super hoc Collationibus sæpissimis, deliberationibus maturis, pluribusque viis inter nos apertis per quas aditum ad optatum terminum verisimiliter præsumi poterat, fauore & odio deordinatis propulsis Deum duntaxat habentes præ oculis ad viam Cessionis vtriusque partium Iuris habiti vel prætensi tanquam ad meliorem, breuiorem & pro nunc expediëntiorem, nec vno in tanto suppositorum numero renitente vnanimèter condelcendimus. Quam etiam viam Dominus noster prædictus Pariem Regni sui Illustrium cæterorumque de Consilio suo maiori deliberatione concordè inter cæteras prælegit: quamque *Prælatorum de Regno Franciæ Concilium* ob hoc Parisius specialiter celebratum & per mensè integrum quotidie profundissimè discussâ materiâ protelatum, vocatis ad hæc Regni totius in Iure diuino & humano peritioribus singulariter elicit, Pro cuius viæ veritate apertius derogenda præfatus Dominus noster Patruos suos ac fratrem, Principes Serenissimos ad Dominum nostrum Benedictum, cum quibus, Deus nouit, sumptibus non veritus est transmississe, cum quibus etiam aliquid de penuria nostra in Gazophylacium Domini mittere cupientes Nuncios nostros de singulis Collegij nostri Facultatibus eadem pro causa ad præfatum Dominum nostrum tunc destinauimus. Eapropter venerabiles viri & multiplicibus scientiarum titulis conspicui, quæ proposita sunt, Circumspectionibus vèstris notificare scripto tenus decreuimus, vt si conueniens id arbitremini, pensatis diligenter omnibus quæ in tantæ arduitate materiæ consideratione digna sunt, si iam hoc non feceritis, saltem nunc eadem nobiscum quoad hoc quæsumus, sentiat, vosque id idem sentientes, vbi opportunum fore videbitis, manifestare curetis, vestras nihilominus in charitatis vinculo fidei zelo scientiarumque consonantia perpetua in quibus similes efficimur, Fraternitates vestras deprecantes quantum erga Reges terrarum Dominos cæterosque fideles in quorum habitatis confinibus, ne in futurum, quod absit, talentum scientiæ in terris abscondisse damnablem arguamur, cum instantia & sollicitudine debita id ipsum sapere procureritis, quodque ad istius viæ in qua duce Domino conuenimus pariter executionem debitam ad laudem Dei, Ecclesiæ pacem & eorum gloriam promerendam operam efficacem, nec aures dolosis & mendacij Patris filii præbeat ac commodas qui fortan aliud quam superscriptum suggererent. Non enim vbi libet præsentialiter esse valeamus, vt sic iniqua loquentium ora possimus obstruere. Pro ista si quidem materia latius declaranda prædictus Dominus noster Rex suos Ambassiatores solemnes ad Regna vestra, cæterarumque terrarum Christianitatis Dominos transmissit, cum quibus etiam nostros scilicet venerabiles viros Magistros Ioannem Breuis-coxæ in sacra Theologia Professore, Ioan. Mercatoris & Io. de Austria Licentiatum in Theologia in Artibus Magistros ad eosdem fines duce Domino delegauimus, quibus rogamus fidem indubiam parte nostra in dicendo adhibere valeatis, eisdem consilium, auxilium & fauorem graciosè conferendo, sicut & in similibus ac aliis omnibus ad Charitatum vestrarum beneplacita pro viribus adimplenda cordialiter afficiamur, quas conseruare dignetur Altissimus feliciter & longæuè, prout optatis. Scriptum in Congregatione nostra Generali apud S. Mathurinum super hoc specialiter celebrata 12. die Martijan. 1395.

Vestri Rector & Vniuersitas Studij
Parisiensis.

Similiter eadem Vniuersitas ad omnes Principes externos litteras Circulares dedit, quarum exemplar habemus in eodem Manuscripto Victorino.

EVGDDEM
VNIUERSITATIS
AD REGES
EXTEROS.

Illustrissime Princeps, Schismatica tempestatis monstruosæque scissuræ, & S. Matris Ecclesiæ ruinæ miserabilis ac fidelium semper deflendi exitij inter-næ menti aciem ad exterminium dirigentes, ne saltem talenti nobis crediti inutiles à Domino fieri dispensatores arguamur, nec non Matris & alumnae pi-

gri neglectores videamur, si morbo tam graui apponere medicamenta minimè curaremus, iam lapsis multorum annorum curriculis, iugibus curis, laboribus atque vigiliis nostrarum virium qualitate pensata diligentiam adhibuimus indefessam, præsertim apud illustrissimum Principem Dominum nostrum Francorum Regem, cæterosque sui Regni Magnates ac Prælatos, quatenus ad procurandam pacem militantis Hierusalem Regiam manum porrigeret adiutricem. quam ille in cuius nutu corda sunt Regum adeo suæ consolationis gratia visitauit, vt tranquillum quod quærimus vnitatis, orationum, processionum atque ieiuniorum interuentu ardentius atque feruentius præfatus Dominus noster illustrissimus postulet à Domino, vis etiam quantacunque po leant Religionis atque deuotionis sanctitate, & inde Excellentia Regiæ placuit post super hac re gesta quosdam sui Regni & Consilij, auctoritatis & scientiæ viros apud Celsitudinem vestram Regiam destinare, cum quibus nos eius rei finem in diebus nostris videre flagrantes quatuor nostræ Vniuersitatis viros, scilicet MM. Ioannem Luqueti sacra Theologiæ, Robertum de Donis Decretorum Doctores, Guillelmum Claustrij & Guillel. de Canteriis in Artibus Magistros, & in vtroque Iure Licentiatos eidem vestræ Celsitudini curauimus Ambassiatæ vices imponere, obnixius in Charitatis & vnitatis vincula supplicantes, quatenus ad hoc pestiferum Schisma suâ venenosâ nimiumque diurnâ prozelatione tunicam inconfutibilem Domini discindens eradicandum, euellendum & extirpandum magnificentia vestra Regia se promptam & paratam dignetur pietatis & charitatis intuitu misericorditer exhibere: quatenus in diebus nostris Regalis magnificentia meritis Christi sponsa, Regum progenitrix atque nutrix Mater Ecclesia pristina restitatur libertati, & honore sibi debito cum sereno pacis, exultationis iubilo possideat lætabunda, vestram profectò magnificentiam Regiam huic operi pernecessariam cognoscimus & tenemus inconcusse, sine qua nec dolorem mitigari nec scandalum terminari existimamus vlllo modo, sed hoc à Domino factum est, vt mirabile sit in oculis Regum, dum à Domino tantæ necessitatis & vtilitatis opus eisdem reseruauit agendum, quod proinde factum est, & forsân vt Ecclesia se cognoscat per amplius Regibus obligatam, sine quorum præsidij à suis calamitatibus & ærumnis Domino disponente minimè valeat liberari, vt proinde gloriosius Regnare se gaudeant Regum agmina, quanto in Ecclesia triumphante feliciora Regum opera fuerint executi in eadem militante. Quæ verò super præsentis materiæ hæctenus gesta sint, cunctaque præsentis materiæ concernentia statum per nos aduisata viua vocis oraculo Maiestati vestræ Regiæ præfati nostri Ambassiatores exponent, quibus adhibere dignetur omnino fidem indubiam in dicendis. Celsitudinem Regiam inspirare dignetur ille in cuius manu corda sunt Regum, quatenus vnanimi consensu quærat quod inuenire postulat necessitas Ecclesiæ Christianæ. Scriptum Parisius in Congregatione nostra Generali apud S. Mathurinum super hoc specialiter celebrata 12. die Martijan. 1395.

Vestræ Celsitudinis humiles Oratores Rector
& Vniuersitas Studij Parisiensis.

Anno 1396. varias accepit ex omni parte litteras Vniuersitas Parisiensis super materia Schismatis: imprimis verò à Richardo Rege Angliæ, iuxta quod ipsi & Legatis suis promiserat, se scilicet postquam Clerum Anglicanum & Vniuersitates Regni sui consulisset, responsurum clarius & euidentius ad litteras, quas ad eum ipsa dederat. Simul verò litteras seu deliberationem Vniuersitatis Oxoniensis ad se missam, ad Parisiensem direxit. Quæ quidem Vniuersitas nimis æmulata Parisiensis dignitatem, ipsique in sedando Schismate tot labores inuidens, non amore quærendæ pacis, sed æmulationis & inuidiæ æstu ducta vias ab Vniuersitate Parisiensi propositas, & per Abbatem S. Michaëlis Regi Richardo in scriptis traditas destruere conata est, & singula capita refutare; vt ex eius ad Regem Angliæ Epistola patebit.

1396.

*Epistola Studij Oxoniensis ad Regem Anglorum super facto
Schismatis Ecclesie.*

Christianissimo Principi & Domino suo D. Richardo D. Gr. Regi Angliæ & Franciæ ac Domino Hiberniæ strenuissimo Vniuersitas Studij generalis Oxoniæ vnitatis & pacis amatrix veracissima subiectionem, reuerentiam & honorem Maiestati Regiæ debitam & pacem Ecclesiæ inuicissimè procurare.

Illustrissime Principum & Domine Serenissime, super lugubri scissura per quam nauicula Petri pene per medium laceratur, tenerrimè condolens & exterminata exinanità pietate compatiens quæ semper gessit Ecclesiam Christi visceribus Caritatis. Celstudo vestri nuper imperij nobis solenni præcepit edito viam abolendi Schismatis in Epistola quadam à Studio Paris. elaborata propositam & multiplici rationum congerie roboratam diligenter examinare, ac deinde quid de ea sentiendum decerneremus: vel si quid aliud melius nostro iudicio sentiremus, id in scripta redigere curaremus & vestris obtutibus præsentare.

Nos autem & vestræ in hac parte Deuotioni summo opere congaudemus, & labores nobis iniunctos quamuis sub breuiculo indulti temporis coarctatos assumimus, aggredimur, perficimus vt valeamus, nec solum vt non incurramus iubentis Majestatis offensam, quin imò vt Matri nostræ quæ nos regenerauit in lucem gratiæ, debitum pietatis Officium exsoluamus, quis enim tantis Ecclesiæ calamitatibus tam inueterato & quasi iam pene desperato schismate periclitantis non compatiatur, non defleat, non occurrat? fleuit olim Propheta S. Ciuitatis excidium, crebras cum lachrymis lamentationes ingeminans, quanto magis nobis deplorandum est infelix dissidium vnitatis in quo fundamenta morum non mœnium euertuntur: in quo non bonorum temporalium timeretur amissio sed virtutum: nec imminet captiuitas corporum, sed pessima seruitus animarum. Et quid acceptius, quid vtilius, quidve laudabilius in hac vita esse potest quàm Reges & cæteros seculi potentatus animari contra Schismaticos & pacem Ecclesiæ procurare? Hoc est enim iniunctum Regibus cœlitus officium: hoc debitum eis ministerium. Cæterum, vt ait Isidorus, intra Ecclesiam potestates Vniuersitatis non essent, nisi quod non præualent Sacerdotes efficere per Doctrinæ sermonem, potestas hoc imperet per disciplinæ timorem; & iterum cognoscat, inquit, Princeps seculi Deo se debere rationem esse redditurum propter Ecclesiam quam à Christo tuendam suscepit. Nam siue augeatur pax & disciplina Ecclesiæ per fideles Principes, siue soluatur, ille ab eis rationem exiget, qui eorum potestati Ecclesiam suam tradidit. Nostrum ergo erit vnitati S. Matris Ecclesiæ hortando, scribendoque consulere, vestra autem & aliorum Principum Catholicorum intererit manum potestatis apponere, & gladium quem non sine causa portatis ad nutum Ecclesiæ extrahere si oportet. Quamobrem vt aggrediamur opus iniunctum, Viam Parisiensem sub proprio verborum tenore in medium deducamus. *Via*, inquiunt, *ista*, quam velut faciliorem magis idoneam, & compendiosam pro nunc eligendam esse arbitramur, est plena & vitronea renunciatio vtriusque partium ad Ius quod habet, vel habere se prætendit, quam inter quascunque alias humano reperibiles ingenio profundâ per Nos super hoc meditatione longaue vigilantia hinc inde discussionem præhabitis, longè præstare credimus.

Porrò licet hæc via cæteraque in eadem Epistola contenta forti zelo & subtili ac eleganti stylo sint dicta, Nobis tamen saluâ pace tanti Studij videtur longè aliter sentiendum, aliterque dicendum, quod ne dictum ex leuitate quis putet, tota per ordinem faciemus. 1. Enim ostendemus insufficientiam huius viæ. 2. Ad rationes quæ videntur maioris ponderis respondebimus. 3. Quod nobis visum fuerit, in hac materia apponemus.

Primò quidem licet Cessionem Aduersarij D. nostri Bonifacij etiam cum submissione plenâ sui Collegij reputemus iustam, rationabilem & legalem, Iustitia exigente vt felicitis recordationis Vrbanus VI. qui secundum partem de

possessione Papatus fuerat spoliatus, sit in suo successore in integrum restitutus; hæc tamen via duplicis renunciationis siue Cessionis nobis insufficientis & diminutè posita exinde videtur, quod eadem concessa vel posita in effectu ad huc radicem & fundamentum continuationis huius discordiæ starent inter diuisa & aduersa Collegia Cardinalium sicut prius. Quomodo quæsumus ex nudâ huiusmodi duplici renunciatione potius sequeretur vnitas in Ecclesia quàm si vterque pro eodem tempore moreretur? nimirum neque per mortem neque per renunciationem verisimiliter subduceretur facultas seu voluntas, aut alterutrus vtriusque Collegij ad summum futurum Pontificem eligendum. Nonne penè in vno quolibet titulo sunt duo Cardinales, vnus verus & alius prætextus: & quomodo ex nudâ renunciatione Capitem absque tractatu non paruo forent ipsi Concordes. Imò posita huiusmodi vtriuslibet partium renunciatione, aut vtrumque Collegium separatim eligeret sibi futurum summum Pontificem; & tunc staret maledicta dissensio sicut prius. An ad vnum tantum Collegium spectabit electio? Et quod si dicamus ad nostrum, quo rectè dudum non ambigimus, qui de nostro capite minimè dubitamus, haud dubium tamen quin aduersarij pertinaciter dicant quod ad suum, & quomodo in tanta discordia tam conatum quàm assertionum apparebit medium vnionis. Quod si tertio simul ad vtrumque Collegium pertinebit electio, vbi erit locus tutus ad conueniendum, cum vtraque pars timebit sibi infra potestatem alterius conuenire, ne forte dolo sibi clam aut palam violentia inferatur, vel si fortè qualicumque securitate interpositâ in locum aliquem vnum conuenirent, timendum verisimiliter foret, ne vtroque Collegio seorsum conspirante & pro parte sua totis viribus satagente, ne in vnum aliquem concordarent, & Ecclesiam simili priori Schismate lacerarent, quin etiam de Cardinalibus eundem sibi titulum vendicantibus non parua foret altercatio; quis eorum videretur esse maior? altero fortassis allegante pro se antiquioritatem, reliquo inficiente propter interpositam occasione Schismatis degradationem. Quomodo ergo vnum erit? quocirca medium radicis tertiæ huius Epistolæ dicitur per suam, inquit, voluntatem, si adesset, totum in ictu oculi sedaretur, nihil, vt ait Comicus, dicto facilius: suum, inquit, tantummodo dictum, & illud per exiguum requiritur: sed illud non tam comicè dictum quàm comicè prolatum putamus.

Ex ijs ergo & alijs quæ sequuntur, elucet Nobis huiuscemodi duplicem renunciationem nihil verisimiliter ad intentam vnionem valere, etiam si ponetur in effectu, nisi pluribus securitatibus interpositis etiam difficillimis & tractatu permaximo præcedente: quæ omnia vno tantum modo, aut in momento temporis volo vtriusque verbo eodemque breuissimo, aut vna voce dissyllaba fieri non modo difficillimum, sed prope impossibile iudicamus.

Sed iam veniamus ad secundum, quod supra facere proposuimus in quo vt insufficientia huiusmodi, Rationes quibus ipsa fulcitur, tentabimus infirmare; quæ rationes licet ex quadruplici radice proficiantur in genere, videlicet ex parte viæ, ex parte causæ, ex parte contendendum & ex parte S. Matris Ecclesiæ. Prima tamen ratio quæ sumitur ex parte viæ solâ se refellit: cæteræ quæ sequuntur ad stabilimentum huius viæ, modicum ne dicamus nihil possunt adminiculari: quia magis hortando seu vias alias quam istam de qua nunc agitur directè roborando procedunt. Cæterum hæc prima via, vt aiunt, ex quadruplici fonte manat; fontes autem sunt facilitas, securitas, perfectio, & qui illæsus per eundem seruator honor vtriusque obedientiæ. Primò enim non tam arguunt quàm asserunt quod ista via sit inter quascunque alias humano ingenio reperibiles facilior: quam Nos tamen satis difficilem arbitramur. Neque enim totum residuum Ecclesiæ, præter hos duos de quibus nunc fit sermo, neque aliqua Creatura, siue in Cælo, siue in terra solis eisdem duobus renitentibus nec consentientibus, sufficit istam viam facere in lucem venire. Quod si ad hos duos tantum hæc ipsa facilitas retorqueatur, putamus vel vtrumque, vel alterum absque magna difficultate non posse à suscepta dignitate sponte recedere, tum propter repugnantem interius forsitan appetitum, tum propter contradictionem subditorum: tum propter verisimilem suspensionem imminen-

» tium ex huius recessu periculorum, quod ex eo liquere, vel maximè potest,
 » quoniam sicut à multis & magnis dicitur Aduertarius Domini nostri nuper
 » electus licet, obligatus sit ad renunciandum sub certis conditionibus interpo-
 » sito Iuramento, nullatenus acquiescit cedere iuri suo. Quomodo etiam huius-
 » modi renuntiatio non erit opus difficile? cum foret tam excellens & tam vir-
 » tuosum vt par videatur esse martyrio vt innuunt infra Radice. 3. Virtus autem
 » secundum Philosophum consistit circa difficile, & si fortassis in præsentis negotio
 » procedatur ad tantum, vt ad Cessionem coactam veniatur, quæ & innui videtur
 » infra, in hac radice prima. Et iterum in radice 3. assumpto Paulo Apostolo
 » in testimonium, huiusmodi Cessio coacta, foret nostro Iudicio via ad pacem
 » difficillima: tum quia in Papa iusto foret iniusta; tam quia non posset fieri ve-
 » risimiliter nisi per brachium seculare, & forte non nisi per bella, vel saltem
 » per subtractionem obedientiæ, quæ quidem subtractio à Papa iusto reos Schif-
 » matis argueret substrahentes; si electio coacta robore careat, vt dicunt aduer-
 » sarij, quantò magis Cessio coacta in Papa iusto nihil habebit penitus firmitatis?
 » & de facilitate quidem in se, tantum dictum sit.

» Iam veniamus ad rationem. Quis autem nesciat multò facilius esse duos ho-
 » mines per quos stat hoc Schisma Iuri suo propter pacem cedere, quàm Conci-
 » lium aliquod generale de distantissimis terrarum partibus conuocare, aut viros
 » electissimos in compromissum aliquod cum vtriusque partis maximo Inuidia-
 » rum certamine congregare. Hic dicimus 1. quod si per assumptum innuant
 » schisma stare per illos duos, qui se prætendunt esse Papas, inficiandum est ex
 » parte iust. Papæ, cum hoc schisma stet solum per Antipapam & suos. 2. Dicimus
 » quod ratio in se diminuta est, quia arguit faciliorem ex parte facti tantum &
 » non in ratione viæ; arguit eum quod huiusmodi processio posset fortassis mi-
 » nore conatu fieri, aut exclusa maiori seu generaliori fatigatione. Sed quomodo
 » hac ipsa Cessione in effectu posita facilius exinde quod per aliquam aliam etiam
 » si in effectu poneretur, consequeretur vnitas in Ecclesia? non deducit, & forte
 » via Compromissi seu generalis Concilij, quamuis esset in ratione facti difficilior,
 » esset tamen si poneretur in effectu in ratione viæ ad pacem & vnitatem Eccle-
 » siæ multo efficacior, procliuior atque verisimilior. Nam huiusmodi nuda Ces-
 » sione posita in effectu, maneret etiam in dissensione vt modo lacerata & varijs
 » perplexitatibus, ac difficultatibus inuoluta: ad quos vnde, vel solui, vel sermo-
 » nes possent, nihilominus verisimiliter ex nuda huiusmodi Cessione deducitur.
 » Imò forsan oporteret vltcrius, si pax redderetur Ecclesiæ, aut Concilium ali-
 » quod generale, vel particulare congregare, vel iniri compromissum aliam
 » viam quærere, reperire & procurare, nisi forte dicatur vtrumque Collegium
 » Cardinalium simili ratione oportere cedere consequenter: quo dato Ecclesia
 » redderetur perplexa circa modum & medium futurum Pontificem eligendi;
 » nisi diceretur quod ad Clerum Rom. pertineret Electio summi Pontificis sicut
 » olim. Præterea simili ratione deduci potest quod via ad pacem faciliior foret
 » solius aduersarij D. nostri Bonifacij plena, ac vltronea renunciatio iuris quod
 » se prætendit habere. Nam quis nesciat multa facilius esse vnum solum homi-
 » nem per quem stat hoc schisma iuri suo propter pacem cedere, quàm gene-
 » rale Concilium de distantissimis terrarum partibus congregare, aut viros ele-
 » ctissimos vtriusque partis in aliquod Concilium compromissum vt particulare
 » maximo Inuidiarum certamine congregare. Et fortè adhuc facilius esset vnum
 » quàm duos suo Iuri cedere: imò maior pars rationum adductarum pro via du-
 » plicis Cessionis æquè efficaciter militat pro viâ simplicis Cessionis, quamuis
 » neutra per se sit nostro Iudicio via verisimilis propinqua & efficax vnionis.

» 2. In hac prima radice arguunt, quod hæc via Cessionis sit securior quàm
 » alia: quia per eam, inquiunt, multò magis quàm per quamcunque aliam paca-
 » rentur hominum Conscientiæ, cessarentque remorsus & scrupuli, & Schisma
 » radicitus tolleretur. Dicimus hoc deinde non esse vnumquemque verum; tum
 » propter dissensionem remanentem in Collegijs Cardinalium post huiusmodi
 » Cessionem; tum propter innumeras promotiones & prouisiones alternatum
 » factas ad separatas & diuersas personas in eisdem beneficijs; tum propter illi-
 » citas ordinationes inter Schismaticos celebratas. An non securum magis esset
 vt

vt veritas per discussionem veniret in lucem : quatenus hi qui sunt peccato « Schismatis damnabiliter inuoluri, suam culpam possent agnoscere, & de eadem « salubriter pœnitere, quàm tam horrendum & abominabile crimen sub hac te- « nebrosa viâ Cessionis abscondere. Omnis, inquit Saluator, qui malè agit, odit « lucem & non venit ad lucem vt non arguantur opera eius. Non securum est « tam lethale vulnus ignorare. Et quid à securitate remotius quàm mortem ipsam « spiritualem vitam putare? cum dixerit, inquit Apostolus, pax & securitas; tunc « repentinus superuenit interitus. Nonne is qui culpabiliter ab Ecclesia sepa- « ratur, Catholicos putat esse Schismaticos, & è contra, cum sit ipse Schisma- « ticus, separet se à Catholicis quos putat esse Schismaticos?

Ipsa ergo separatio est vera mors animæ in qua tamen putant se vitam tenere.

Sed esto quod ignorantia excuset Schismaticum, ne sit schisma peccatum: quid de illo fiet, qui, vt ait Psalmista, noluit intelligere vt bene ageret.

Sed 2. deducitur securitas huius viæ ex hoc quod in alijs vijs potest incide- « re verisimiliter corruptio, vel subornatio Iudicum, Compromissariorum, « Notariorum, testium, Prælatorum, aut Principum per quos res fieret, quia « timendum, vt aiunt, nimis esset, ne pars quælibet tenderet toto virium cona- « tu, vt pro ipso definitio, aut sententia ferretur, per singulas astutias, artes, ma- « chinationes & insidias. Hic dicimus quod hæc via suspicione non caret quæ « omnes generaliter habet de errore suspectos, etiam Concilium generale: sed « absit vt modò rel ctus sit solus Helias in Israël, Confidamus in Domino Iesu, « quia adhuc restant septem millia virorum qui non curauerunt genua ante Baal. « Et mirum valde est quod ista tam præsumpta suspicio gladio proprio confossa « non languet. Nonne etiam in hac via Cessionis possunt verisimiliter incidere « inconuenientia recitata: si enim timenda sit corruptio, aut subordinatio Iudi- « cum, Compromissariorum & Notariorum, testium, Prælatorum, aut Princi- « pum, si timendæ sunt preces, conuentiones, blandiciæ, minæ, terrores & astu- « tiæ, artes, machinationes & insidiæ, vbi magis quæsumus, quàm in his quibus « fuit, est, & non: & si sententia Concilij generalis sit suspecta de errore quæ al- « terius Iudicis sententia poterit omnino remanere segura: Quomodo ergo secu- « ra est illa via quæ dum vult se securam reddere, nec se nec aliam securam pari- « tur remanere.

3. Pro hac primâ radice hauriunt motiuum de fonte perfectionis suadendo « quod hæc via est cæteris perfectior; quæ tamen quantum sit imperfecta liquet « ex dictis; nam perfectio viæ non ex intentione meriti, sed ex eius sufficientia & « efficacia ad finem consideranda est. Sicut enim homo tunc secundum Philo- « sophum dicitur perfectus, cum sufficit sibi similem generare; sic illa debet dici « via ad vnionem perfecta, quæ est sufficiens & efficax ad eandem. At è con- « trario si insufficientis fuerit & diminuta, quomodo potest dici perfecta, quin « imò eo magis timenda magisque repudianda apud nonnullos astimatur hæc « via duplicis Cessionis, quo in Sanctorum dictis, aut factis, aut S. scripturæ locis « perpauca & perraris, ne dicamus nullis, docetur exemplariter, seu efficaciter « approbatur nisi forte faciat pro eadem quod Esau propter rufum pulmentum « cessit Iuri primogenituræ, aut cedens iuri propinquitatis, hoc ex lege susti- « nent opprobrium quod Domus Moyses cessit suo principatui propter schisma « Chore tollendum, aut Apostolus Paulus suo cessit Apostolatui propter falsos « subintroductos fratres & Apostolos. Verum vt hanc viam alijs perfectiorem « persuadeant, sic assumunt, perfectius, inquit, est Iuri suo liberè cedere, & « seipsum dignitate propter Deum & totius Ecclesiæ serenam tranquillitatem « abdicare, quàm in magnam perniciem, detrimentum, aut scandalum Ecclesiæ « & dignitatis fastigium retinere, aut diurno tempore velle pro præsentia « contendere. Dicitur quod ex hoc assumpto non sequitur, quod hæc via dupli- « cis Cessionis sit perfecta, nisi hoc adiecto quod vtraque pars de qua fit sermo « in Ecclesiæ perniciem, detrimentum & scandalum retineret fastigium dignita- « tis, quod si concedant de suo, absit ne hoc idem de nostro sentiamus: neque « enim dicendus est in Ecclesiæ perniciem præsidere qui iussè intronizatus non « præesse desiderat sed prodesse timens suæ dignitati renunciare, ne forte Ec- « clesia maiori exponatur periculo & grauiori incurfione turbetur. Cum ergo «

» præsideant, vnus in Ecclesiæ perniciem, alius in salutem, vnus defendit quod
 » iustum est, alius perniciosè vindicat quod iniustum est: quamuis perfectius
 » imò debitum sit iuri suo cedere potius quàm in Ecclesiæ perniciem, detri-
 » mentum & scandalum dignitatis fastigium retinere, vel pro eadem velle con-
 » tendere, quid hoc ad concludendum, quod hæc via duplicis Cessionis sit via
 » perfectior vnionis. Quod autem pro hac via allegatur in Math. 6. qui vult
 » tecum iudicio contendere & tunicam tollere, dimitte ei & pallium. Ecce, in-
 » quiunt, viam Cessionis veluti perfectissimam à Christo apertissimè prædica-
 » tam. Hic dicimus cum Augustino, quod hoc præceptum & cætera similia ma-
 » gis ad præparationem cordis quæ intus est, pertinent, quàm ad opus quod in
 » aperto fit, vt teneatur in secreto animi patientia cum beneuolentia; in mani-
 » festo autem id fiat quod eis videtur posse prodesse quibus bene velle debemus.
 » Est ergo sensus secundum Augustin. qui vult tecum iudicio contendere & tu-
 » nicam tollere, dimittite ei, id. paratus esto ad pallium etiam si tollatur, cum
 » patientia dimittendum. Sed nunquam ex isto sequitur quod via Cessionis sit
 » perfectissima, vel quod iustè præsidens in Ecclesia debeat sponte cedere vbi
 » verisimiliter sibi timeret, quod non exinde sequetur vtilitas, sed magis præiudi-
 » cium subditorum.

» Quod iterum allegatur Apostolus ad Corinth. Et iterum iam, inquit, om-
 » nino delictum est in vobis, quod Iudicia habetis inter vos, quare non magis in-
 » iuriam accipitis, quare non magis fraudem patimini? Dicitur quod Apostolus
 » non intendit generaliter suadere vt Christianus iniuriam potius accipiat quàm
 » defendat in Iudicio se & sua; cum ipsemet vt se defenderet, & iniuriam pelle-
 » ret, Cæsarem appellauerit; sic enim dicere est iura Ecclesiæ tollere & viam
 » iniuriis aperire; sed in hoc redarguit Corinthios quod cum infidelibus volun-
 » tariè contendebant, siue quod stultos nec habentes sufficientem ad hoc pru-
 » dentiam sibi Iudices deputabant. Et 3 quia cum fraude & rancore fratres tra-
 » here in Iudicium conabantur. Ex quibus non sequitur quin Prælati liceat ho-
 » norem sui status defendere, siue dominandi libidine vel ratione. Quandiu, in-
 » quit, Paulus Apostolus Gentium sum, ministerium meum honorificabo. Su-
 » per quo Gregorius, Exin, inquit, nobis dedit Apostolus vt & humilitatem te-
 » neamus in mente, & tamen Ordinis nostri dignitatem seruemus in honore:
 » quatenus nec in nobis sit humilitas tumida, nec electio superba; sed nec ex
 » istis tollenti temporalia resistere generaliter prohibemur: quia teste August.
 » dum temporalia à nobis rapiuntur, quidam sunt tolerandi, quidam verò ser-
 » uatâ caritate prohibendi, non solâ curâ ne nostra substantia habeatur, sed ne
 » rapientes non sua sed semetipfos prodant. Verum esto quod abdicatio nunc
 » in fauorem vnitatis sit opus maioris perfectionis, quid hoc ad perfectionem
 » viæ sub ratione qua via, cum talis abdicatio foret in casu impedimentum per
 » maximum vnitatis?

» Quod iterum assumunt pro ista via quod per eam immediatè quærentur
 » quæ Christi sunt, sed per alias magis quæri videntur: an non etiam per primam
 » viam quæritur ab eis honos proprius cum per hoc cæteris anteponitur, quod
 » magis per eandem honor etiam vtriusque obedientiæ seruetur illæsus, aut
 » quomodo per istam immediatè quærentur quæ Iesu Christi sunt magis quàm
 » per alias; cum via ista non patitur vt per discussionem in lucem veniat veritas
 » & à qua propter eius insufficientiam tam longè abest vnitas. Sed illud, in-
 » quiunt, est perfectius quod super causa maxima existit, sed certè omnes viæ
 » gratia Cessionis sunt, & in eam ad postremum ordinantur, vt Schismati per
 » alterius saltem & nescimus an duorum Cessionem restituta bona pace tollatur
 » ab Ecclesia dissidium. Cessionis autem via non autem alia aliqua, inquit, sed
 » in pace tantummodo reducitur. Dicimus quod hæc ratio ex omni parte infir-
 » ma est, quia non omnes viæ sunt ratione Cessionis nisi degradatio, priuatio &
 » depositio, Cessio nominantur: tum etiam quia non concludit perfectionem
 » duplicis Cessionis.

» Præterea, inquit, illud est perfectius quod magis sine medio & mora fi-
 » nem attingit quàm quod longo interuallo & medijs interiectis assequitur. Eius-
 » modi, vt præmissa demonstrant, inquit, est libera nunciatio, nequaquam

alia. E contra dicimus. Paret ex dictis quod præter hanc nudam duplicem Cessionem, mora non parua & media multiplicia requiruntur pro vnione facienda. Non negamus tamen quin renunciatio libera Antipapæ & tuorum Anticardinalium itante iure Domini nostri foret expedita via & breuis, & unmediatiùs quam hæc duplex Cessio faceret vnitatem.

Præterea arguunt, si exemplo Christi tenetur Pastor animam suam pro grege suo ponere, quanto magis temporali dignitati renunciare? dicente Greg. qui terrenam substantiam plus quam oues diligunt, hi nimirum Iairis nomen produunt. Hic dicimus quod si Pastor pro salute gregis tenetur suæ dignitati renunciare, cur etiam non tenebitur pro saluando grege in gregis fastigium retinere? Quandiu enim certum est Pastori aut probabile verisimile, quæ sua renunciatio est in augmentum dissensionis & detrimentum Ecclesiæ. Quid aliud est tunc cedere quam lupum videre venientem & fugere? verum tamen habito vsquequaque tractatu, & ad hoc producto vt nihil omnino dederet, quin vera, certa & stabilis pax redderetur Ecclesiæ, hoc duntaxat exceptis quod datus Pastor cederet iuri suo, nec etiam alia via quæ humana ratione comprehendendi posset ad vnitatem verisimilis. Quis tunc ambigeret quin vera Caritas Pastorem in hoc casu scientem, hoc aut sine dubitatione credentem ad cedendum efficaciter inclinaret? alias enim temporalem honorem magis quam æternam videretur affectare salutem. Sed longe hoc ab hac via nuda duplicis Cessionis quæ nec in promptu pacem offert, nec verisimile medium propinquum vel remotum, quo datâ tali cessione pax posset fieri, patefacit.

Quarto & vltimo in hac prima radice asserunt pro hac via duplicis Cessionis quod ipsa sit honoris vtriusque partis maximè seruatiua. Nos autem cum Philosopho proclamamus quod duobus etiam existentibus amicis, sanctum est perhonorare veritatem: absit enim vt appetitus honoris volatilis, vel in nobis, vel in aliis adeo dominetur, vt eius seruandi occasione vclimus quomolibet excludere viam aliquam rationabilem vnitatis, ne nobis velut in fidelibus impropere illud Enangelij, quomodo poteritis credere qui gloriam ab inuicem accipitis, & gloriam quæ à solo Deo est non quæritis? nonne alter huiusmodi præfidentium fur est & latro tanquam is qui non intrauit per ostium sed aliunde? Et quid magis incongruum viris Catholicis & eruditissimis, quam zelare pertinaciter pro vnus honore Latronis? Porro cum honor sit præmium virtutis, vbi non est, non dicamus, veritas sed forte nec umbra virtutis, quomodo erit dignitas honoris? Imo si non est honor verus, quomodo seruatur inuolatus? Non est honor ille appetendus vi laudatur peccator in desideriis animæ suæ & iniquus benedicitur. Quàm sanctum quàm salubre foret Regibus & Principibus qui in partem Schismatici & intrusi Pontificis abierunt, si quoquo modo possent erroris viam cognoscere, & ab eadem cognitâ poenitentia resiliere.

Sed illic, inquiunt, necesse est alterutrius partis dedecus aut scandalum exoriri: quemadmodum autem poterimus, si fraternæ, inquiunt, vlla in nobis scintilla existit Caritatis tot gentium, Nationum, ac Prouinciarum quot in vtraque parte sunt, scandalum quærere? Qui scandalizauerit, inquit Christus, vnum de pusillis istis qui in me credunt, expedit ei vt mola asinaria ligetur in collo eius, & demergatur in profundum. Quid ergo de illo erit qui mediam aut maiorem fidelium portionem scandalizauerit? Si esca, inquit Apostolus, scandalizauerit fratrem meum, non manducabo carnem in æternum.

Dicimus quod verisimile nobis est, notabilem fidelium portionem, quantam tamen nescimus definire, occasione huius execrandi Schismatis scandalizari, sed vix homini illi per quem scandalum venit, vix illis qui huic scandaloso Schismati introitum præstiterunt, fouerunt & auxerunt. Sed metus, inquiunt, illatus est nobis, ô modicæ fidei! Quare dubitatis? ait S. Iob. qui timent pruinam, irruit super eos nix. Vtinam excusatio ista non esset ad excusandas excusationes in peccatis. Sed esto, erat metus illatus. Num tantus erat, vt exsufflari per eum posset tantus reatus? Quis maior est metus temporalis poenæ an gehennæ? Si gehennam non timuistis, quia temporalem vitam præposuistis, Qui amat, inquit Saluator, animam suam plusquam me, non est me dignus. Et quo

» modo non amat animam suam plus quam Christum qui metu temporalis pœnæ
 » turbat, lacerat, fauciat & inflicto lethali vulnere secundum magnam partem
 » mortificat Corpus Christi quod est Ecclesia, pro qua Dominus Apostolus mori
 » dignatus est.

» Vt ergo redeamus ad motiuum, vbi quæsumus maius, periculosius aut enor-
 » mius scandalum quam Schisma præsens abominandissimum in quo partes reci-
 » procè reputant se Schismaticas, & censuras terribiles vt dicitur, inuicem fulmi-
 » narunt, cum tamen anathema, vt aiunt Canones, fulminari non debeat nisi pro
 » mortali.

» Si quo ergo modo siue discussionis, siue alio, quidquid directius & expressius
 » per iustitiam discussuam, verisimiliter posset errantis partis opinio, submoue-
 » retur tam generale scandalum, quis enim veritatis inimicus non pacaretur? Quis
 » nisi honoris proprii ambitiosus offenderetur? aut quis nisi inuidus aut malitio-
 » sus scandalizaretur? Vbi enim quis non ex culpa nostrâ sed ex propria malitia
 » gratis impingit in factum aut dictum nostrum, & decidit in peccatum, non est
 » nobis certe huiusmodi scandalum imputandum. Audiuius in Euangelio do-
 » cente Christo dictum fuisse, Magister scis quia audito hoc verbo, Pharisei
 » scandalizati sunt: at ille huiusmodi scandalum pro nihilo habens. Sinite, in-
 » quit, cæci sunt & Duces cæcorum: omnis enim plantatio quam non plantaue-
 » rit Pater meus cœlestis, eradicabitur. Nonne pro me in omnibus causis iudi-
 » cialiter agitur, altera pars scandalizatur: non propterea tollenda sunt iura &
 » iudicia suspendenda. Non tamen negamus quin interdum opera indifferentia
 » dimittenda sint propter scandalum pusillorum. Sed post debitam informatio-
 » nem & admonitionem qui non acquiescit veritati, iam vt dicunt Doctores,
 » non ex infirmitate si contingat, sed ex malitia dicitur scandalizari.

» Quamobrem dicit Cyprianus, quod ad nos attinet, conscientia nostræ
 » conuenit semper operam dare, ne quis nostra culpa de Ecclesia pereat: si quis
 » autem vltro & crimine suo perierit, & pœnitentiam agere atque ad Ecclesiam
 » redire noluerit, nos in die iudicii inculpato futuros credimus, qui eorum con-
 » sulimus sanitati illos solos in pœnis remansuros qui nolunt Consilij nostri salu-
 » britate sanari. Nec mouere debent nos conuicia perditorum quominus à re-
 » ctitudinis viâ, à certâ regulâ non recedamus, quam & Apostolus instruit dicens,
 » si hominibus placerem, Christi seruus non essem. Ex his dictis liquet verisimi-
 » le nobis quod hæc via duplicis renunciationis eo modo quo asseritur, non est
 » breuis ad vñionem Ecclesiæ faciendam, sed longa, non procliuiis sed aduersa,
 » non aperta sed clausa, non plana sed aspera, non recta sed curua, ne dicamus
 » nullis sed plurimis scopulis & sentibus impedita. Patet etiam quod non tantum
 » gustauit de 4. fontibus prælibatis, quod debeat vel sufficiens meritò videri,
 » vel cæteris omnibus viis anteponi. Quinimo per eadem media si valeant deduci,
 » patet quod vbi inter Principes seculares, super alicuius regni iure Schisma sub-
 » iectorum via faciliior, magis idonea & compendiosa, ad pacem inter eos facien-
 » dam foret vtriusque Principis spontanea & vltronea renunciatio ad ius quod
 » habet, vel se prætendit habere; eo quod talis via est magis facilis, magis secu-
 » ra & magis perfecta, & per illam seruetur honos magis illæsus vtriusque obe-
 » dientia, cuius vtilior deductio est in patulo discurrendo per media supra tacta.
 » Quæ conclusio cum nostra non sit, ipsi viderint, si sapiant veritatem: quia
 » certi sumus quod si prædicata fuerit, non pariet vnitatem. Quin etiam ex eisdem
 » mediis, pro maiori parte deduci potest quod via magis idonea, & magis
 » compendiosa ad pacem Ecclesiæ faciendam foret aduersam D. nostri Bonifa-
 » cij plena ac vltronea renunciatio & resignatio iuris quod se prætendit habere
 » cum plena & effectuali submissione totius sui Collegij in manus eiusdem D. no-
 » stri Bonifacij. Constat enim iuxta euidentias allegatas quod hæc via est mul-
 » to breuior quam via compromissi, seu generalis Concilij maximo inuidiarum
 » certamine congregati. Et quamuis diceretur in ratione facti difficilior quam via
 » duplicis Cessionis, multo tamen est ad pacem efficacior, quinimo iustior simpli-
 » citer atque legalior propter violentè factam spoliationē, cui ex nunc debetur
 » in integrum restitutio. Et quis dubitaret quin hæc foret via securior; tum quia
 » per eam Schisma radicitus tollitur, nec haberet locum quoquomodo corruptio

vel subordinatio Iudicum, Compromissariorum, Notariorum, testium Præ-
latorum aut Principum; nec alia pericula quæ Parisienses timerent in aliis, &
nos in eorum viâ timemus euentura verisimiliter, nec relinquetur cuique ratio.
nabilis causa murmuris, nisi forte aduersario vnitatis, aut si quis vellet quem-
piam Pharisæum, de bono opere lapidare. Cæterum hæc via cæteras in perfe-
ctione excelleret, tum quia ad finem efficacior, tum quia virtuosior quanto hu-
milior: & cum honor sit præmium, patet quod quanto virtuosior, tantò foret
honoratiuior. Vide ergo si non propriis armis Goliath ipse prosternitur. Et
si instetur forte quod hæc via non est verisimilis, haud dubium, nec via Pari-
sienfis verisimilis est. Quod si dicatur non esse hanc viam mediam indifferentiæ,
dicimus quod non oportet non huius medium offerre, qui de utroque non pos-
sumus dubitare, maximè cum possimus hanc viam iustitiæ ex aduersariorum
euidentiis suadere, & tantum sit circa id quod cap. 2. facere promissimus.

Cæterum ne in tanto scelestissimi Schismatis horrore obmutescere, & velut
in bello constituti subterfugia quærere in animarum nostrarum periculum vi-
deamur; præsertim nos hinc mouente pietate negotij, illinc verò vrgente po-
testate imperij cui nos contradicere non licet, non decet. Implebimus nunc
tertiò quod supra proposuimus, & viam nobis eligibiliorem saluam semper pace,
non in idipsum consentientium apponemus. Vbi primo occurrit non tam la-
xato ore nobis fore loquendum, cum eis qui & nostrum Papam non sequuntur,
& suum vt dicitur persequuntur. Sed moderatiorem omnino esse linguam no-
stram, vt illic obseruetur obedientia debita vbi iustitia non negatur. Protesta-
mur ergo nos non intendere aliquam viam pertinaciter suadere, vnde statui
D. nostri Bonifacij & iustitiæ sibi acquisitæ possit verisimiliter derogari, sed ze-
lantes pro vnitatis Ecclesiæ pro qua Dominus gloriæ crucifixus est, viam offe-
rimus non tam pacis reformatricem quàm errorum in Ecclesia pullulantium
correctricem. Quæ quidem via si de beneplacito D. nostri Bonifacij & Eccle-
siæ Prælatorum ac Principum Catholicorum possit fieri, foret via Concilij
generalis. Et hæc certè via nostro iudicio est aliis viis & autoritate præstan-
tior, & vtilitate generalior, & pro vnitatis efficacior. Non enim oportet pro
istius viæ rationabili autoritate fundanda cisternas quærere dissipatas quæ
continere non valent aquas sapientiæ salutaris, aut coniecturis fantastis labo-
rare, cum possimus hanc viam, in fonte viuo sacræ Scripturæ noui &
veteris Testamenti, & certissimis Historiarum experienciis copiosissimè reperi-
re. Verum in sacra Scriptura hæc via non tantum proponitur vt exemplum, sed
tanquam salubre & expediens iniungitur documentum. Docet enim nos Chri-
stus in Euangelio, vt si peccauerit in nos frater noster, primò secretè corripien-
dus est, vt corrigatur, deinde si non audierit, adhibendi sunt testes vt & erro-
re confundatur: etsi nec tunc audierit, ad notitiam Ecclesiæ deducatur. Cum
ergo per tot longos tractus temporis Pseudo-Papa & sui complices iustum Pa-
pam non audierint, correpti non obedierint, testibus etiam adhibitis non resi-
puerint, quid iam restat iuxta verbum Christi, nisi vt dicatur Ecclesiæ, celebra-
to supple Concilio generali, cuius Sententiam si decreuerint audire, iam cum
Etnicis & Publicanis pars eorum computanda est. Quantæ autem authorita-
tis & reuerentiæ apud SS. Patres huiusmodi Concilia generalia tenebantur,
patet ex hoc quod magnus Sanctus & Doctor Gregorius venerari se 4. Conci-
lia generalia tanquam 4. Euangelia profitetur. Nec aliquem credimus dubi-
tare quin hæc via dignitate, autoritate & factorum factis conformitate præ-
cedat tam viam compromissi quàm viam assignatam duplicis Cessionis. Nec
minus in aperto est quantum Concilij generalis præcellat vtilitas, si quis Eccle-
siæ statum consideret vsquequaque. Quis enim finis huiusmodi discordiis funa-
libus vnquam erit? Nisi aduersus huiusmodi præsumptores qui pacem Ecclesiæ
dirimunt, nouis decretis & opportunis remediis occurratur? quod per viam
Cessionis aut Compromissi expedite fieri non potest, sed tantum per viam Con-
cilij generalis. Quis iterum non videat quantum nostris temporibus periclite-
tur Ecclesiæ fides, errores & hæreses quos infelix temeritas quotidie parturit,
quis enumerare potest? Quis ausus temerarios aduersus Ecclesiam attentatos
& oppressiones iniustas & scandala pelli faciliter posse de domo Domini arbi-

" trahitur, nisi prærogatiua Concilij generalis suffragetur? Durum hoc & ex-
 " crabile Schisma fortassis Domino permittente ita introductum est, vt multi-
 " plicatis ærumnis remedium generale requiratur.
 " 3. Foret hæc via efficacior pro vnitatem, tum quia virtus vnita fortior est
 " seipsa dispersa: tum quia verisimile est in huiuscemodi Concilio ad tam utile,
 " & tam præsens negotium congregato Spiritus sancti gratiam non deesse, coo-
 " perantibus eidem & pro eodem apud Deum interpellantibus orationi-
 " bus, postulationibus, & cæteris vniuersalis Ecclesiæ meritis & suffragiis
 " vniuersis, nonnullis etiam votis, ieiuniis, elemosynis, ac aliis piis devo-
 " tionibus, circa id temporis, suasis, inductis, & per Prælatos Ecclesiæ specia-
 " liter applicatis. Si animi deprecatio iusti assidua, vt dicit fides
 " nostra, quantò magis, vt ait Boëtius, multorum preces cum rectæ sunt, ineffica-
 " ces esse non possunt? Præterea efficacia Concilij generalis non tantum valebit,
 " abominandam illam quæ in præsentem est, reformare scissuram, aut eam peni-
 " tus abolere, verum etiam vt præactum est, contra futuros morbos consimiles
 " nouis saluberrimis antidotis prouideret. *Sed difficilior*, inquit, est hæc via,
 " esto quod sit in ratione facti. Anideo quia ardua est via quæ ducit ad vitam, re-
 " linquenda nobis erit? & via lata quæ ducit ad interitum, amplectenda? Attende
 " finem, fructum considera, & iam non terrebit difficultas inueniri. Vbi super-
 " abundat vt litas finis, iustum esse videtur & congruum, vbi totius Ecclesiæ
 " vtilitas agitur: vbi generale Christianorum vertetur interessè, cooperetur
 " modis quibus potest diligentia singulorum. Sed vbi inquit, tuto conue-
 " niant? Certè hoc non esset difficile diffinire, cum vniuersi pro reformatione ze-
 " lauerint vnitatem. De consensu enim partium potest eligi locus, possunt & se-
 " curitates idoneæ per vtriusque partis Principes interponi. Nec enim Schisma
 " præsens radices habebit in Principibus cum viderint illud in Sacerdotibus ten-
 " dere ad occasum. *Sed timendum*, inquit, quia cum venerint, minimè con-
 " cordabunt: sicut de Cardinalibus supra timendum fore replicauimus. Non
 " æqua comparatio. Verisimile est enim Cardinales & illos maximè quorum frau-
 " de dolo, astutia & inconstantia tota huiuscemodi insanissimi Schismatis scaturi-
 " go processit, semper vbicunque conuenerint, particulariter agere causam
 " suam, prædictas intendere insidias, moliri ne quidquid agitur, pro eis agatur,
 " suspicantes enim sibi per discussionem scandalum nasci, verentur ex veritate si-
 " bi dispendium generari, præligentes magis Ecclesiam scindi quàm se confundi.
 " Non sic certè, non sic de aliis Ecclesiæ Patribus & Prælatibus, qui sibi huiuscemodi
 " conscij non sunt, qui non suam sed Ecclesiæ causam agere proponunt: qui
 " nihil sibi deperire posita veritate super candelabrum deprehendunt. Talis
 " haud dubium, si contingat, intererunt plures certè feruentissimè adminicula-
 " torum, qui solum Deum non hominem verebuntur. In generali ergo Concilio
 " esset zeli sinceritas maior & minor partialitas, & quod super omnia est, gratia
 " Spiritus sancti cooperans efficacior. Ex quibus sequetur finis fructuosior & vti-
 " litas generalior. Cur ergo non erit vis securior? Cur non perfectior? Cæterum
 " quoad difficultates alias propter quas Parisienses viam generalis Concilij post-
 " ponendam esse contendunt, supersedendum fore putamus, tum quia in parte
 " soluuntur ab aliis: tum quia huiuscemodi solutiones ante tempus aperire, possent
 " vt verisimiliter credimus non paruum impedimentum præstare, propter varias
 " & exquisitas insidias eorum qui paratiores existunt, Ecclesiam scindere quàm
 " vnire: quin imo propter hæc & cæteros huiuscemodi, & si quæ forte essent alia,
 " ad quæ soluenda nihil in scripturis Canonicis, aut SS. Patrum Historiis vel
 " exemplis expressè dictum aut definitum est, forent seniores Prouinciæ congre-
 " gandi: nam vt dicit Canon, facilius inuenitur quod à pluribus sapientibus qua-
 " ritur. Verus enim Repromissor ait Dominus, si duo ex vobis, vel tres in vnum
 " conueniant super terram in nomine meo, de omni re quamcunque petierint, fiet
 " illis à Patre meo. Demum verò in hac via siue quæcunque alia inter literatos
 " viros speculatiuè discussa ad felicem practicam deducatur, necesse est inter
 " partes mutuum intervenire Tractatum quem ante omnia consulimus ordinan-
 " dum, vt liquido possit constare ad quam pacis viam partes decreuerint consen-
 " tire. Et si in qualemcunq; viam consenserint, dūmodo per illam vnitas Ecclesiæ

salubriter reformetur, bene nobiscum agitur, ad vnā viam vel aliam consensum partium non possumus extorquere. Nec ex zelo Contentionis aliquam viam discutimus, sed gratia vnionis, si tamen in hanc viam Concilij Generalis consentirent, & vnitati S. Matris Ecclesie sine aliqua partialitate studerent, speramus quod Ecclesia facilius ac felicius, firmiter & fructuosius vniretur: quia etiam à nonnullis purgaretur erroribus & nouis remedijs contra futura pericula muniretur. Hæc igitur, Illustrissime Princeps & Pugil Ecclesie, pretiosè de Mandato vestræ Circumspectionis prælocuti sumus, non duritia, non audacia, non cupiditate inanis gloriæ, non superstitione credulitate alicui sententiæ adhærentes, quasi niti vellemus magis pro opinione refellenda quàm pro Ecclesia vnicienda, absit, absit vt tam infobriè sapiamus. Hoc tamen cupimus, hoc quærimus, hoc rogamus, vt ille qui facit sterilem in domo matrem filiorum lætantem, dignetur Ecclesiam suam sponsam benignâ pietate respicere, & siue per vnā viam, siue per aliam, ad optatam reducere concordiam vnitatis. Nec miretur Regia Celsitudo, si hoc opus exiguum diminutum appareat, aut penitus impolitum: possumus enim allegare pro nobis & temporis breuitatem & ingenij paucitatem: nam ob defectum rei familiaris penè recessit de studio scientia liberalis, sed & ipsa breuitas indulti nobis temporis non permisit, vt aliquod exquisitum profundumve in tam alta materia dicere mus, altiora & subtiliora profunditatis indagari Patrum & columnarum Ecclesie ad quos de iure spectat huius rei discussio; cum ea qua decet reuerentia, relinquentes. Deus author Pacis & amator semper conseruet in prosperis vestram Regiam Majestatem ad salubre regimen tam regnorum quàm Ecclesie in Concordantia Catholica vnitatis. Data in Conuocatione nostra apud Ecclesiam B. Virginis Mariæ Oxoniensis de consensu Regentium & non Regentium ad hoc specialiter celebrata. Die 17. mensis Martij an. Domini 1395.

Accepit etiam eadem Vniuersitas circa idem tempus litteras ad se à Philippo de Alençonio datas Romæ 26. Martij, quarum hæc erat superscriptio.

Venerabilibus & Egregijs viris Rectori & Magistris famosæ Vniuersitatis Studij Parisiensis Philippus de Alençonio Episcopus Ostiensis Cardinalis.

Viri venerabiles & Egregij Amici Charissimi, litteris vestris per Dilectum & fidelem Domicellum nostrum Guillelmum de Baillolio Exhibitorem præsentium nuper ea quâ decuit charitate susceptis & perspicaciter intellectis, gauisi sumus in Domino & in potentia virtutis eius, qui vos in prosecutione sublationis huius Schismatis perhorrendi adeo sua confortauit gratia quod propter nullum contrarietatis euentum, quantum in vobis fuerit, à prosecutione tam laudabili desistetis. Circa quam reuera & nos similiter curabimus non minus, quàm poterimus operari. Consolati insuper tantam in vobis fidelitatis, deuotionis & magnanimitatis constantiam dignis semper in Domino commendandam laudibus percepisse. Verum quia etsi cunctæ virtutes in studio simul certent, sola tamen perseuerantia brauium accipit exoptatum, Dilectiones vestras denuo confidenter requirimus, attentè petimus & affectuosè rogamus, quatenus ad & circa dictæ prosecutionis materiam & ipsius materie prosecutionem laudabilem fortes geratis animos & inuictos, quia Dominico aspirante fauore & autoritate vobis per Celsitudinem Regiam & alios Serenissimæ Domus Franciæ Principes, vt indubiè de ipsorum Christianissima serenitate confidimus, impendente auxilium, quod aduersus vos huic sancto proposito nullus præualere poterit inimicus. Nec vos poenitebit amore tanti communis boni incommoda, damna & aspera plurima tolerasse, quinimo quando Dominus dederit istis finem, eorum procul dubio meminisse iuuabit, & in ipsorum memoria tanto maiori mentium alacritate fruemini, quanrò gratior est post naufragium portus & requies post laborem. Datum Romæ 26. Martij 3. Indiæ.

Eodem anno ipsa Vniuersitas, seu Magister aliquis eius nomine scripsit ad Benedictum experiundi causa postremò, num posset obstinati viri animum flectere ad viam vnionis & Cessionis amplectendam, plurimasque rationes in

suo Tractatu instar Epistolæ complexus est, vt viam istam ei suaderet. Ad vltimum verò minatus est Vniuersitatem ab eo, si se flecti non sineret, omnino recessuram. Quanquam autem hæc Epistola videatur esse alicuius Magistri Parisiensis, satis tamen intelligitur ipsam Vniuersitatem illam perscribi mandasse & approbasse, noluisse tamen tanquam à se factam publicâ authoritate munire. Legitur autem hoc opusculum in eodem MS. fol. 258. videturque pars esse cuiusdam maioris. Diuiditur verò in quinque Verba, quorum singula in particulas rursus diuiduntur; quâ præmissa Diuisione sic rem aggreditur.

EPISTOLA
AD BENE-
DICTVM.

VNda dehiscente, Pater, tempestatis nimium procellosæ duo de viginti annorum iam cursu temporis accedenre, Nauicula Petri non modo rimis semifissis, sed proræ partibus ab inuicem auulsis, contrarijs fluctibus agitatur. In cuius opus debitæ reparationis personæ vestræ solertiam non iam Architecti fungentes officio diligentia prouida commendabat, hincque illius assumptionem subsequitur ad summum culmen Apostolatus & Naui regimen principale venisse cœlitus pro Ecclesiæ necessitate cœtus fidelium dinoscitur: ac se fama conferente latius diuulgata super sincera eiusdem affectione ad Vniuersalis Ecclesiæ vnionem, inde (sem statuens, inde sementem, quia factum verbis in Ecclesiæ reformationem eiusdem probitas celeri remedio compensaret. Nunc autem miserandæ relatus nouitatis & de recepta via præsentis Schismatis protelatiua, vel vt rectè dixerimus, continuatiua, Deuotorum pro dolor ierberat aures & mentes concutit, admirationis pariter & mœroris extrahi conturbando. Eapropter, Pater summe, zelus Domus Dei nos rursus commouet, verba prophetica nos incitant clamare, nec cessare, Doctrina nos vrget Apostolica instare opportunè & importunè ac clamores nostros crebrius iterare, quo ad exactis iam præambulis requisitis à vestra Sanctitate dependens Iudicium succedat operis executiuum, Compromissi via pro tempore relegata, cuius pro nunc incompetentiam non exquisitis argumentis, sed re ipsa tam planè Dei opere tanquam efficaciter volumus demonstrare, quo neminem latere valeat attendentem. Et hæc nostra præsens Intentio pro quâ funditus ædificandâ currentis nunc materiam Schismatis à primæuis inchoando radicibus duximus explicandam, Acti per Nos Processus efficaciam desuper ostensuri. Verum quia scripta prius sufficere non ambigimus beneuolis nec affectatis, hæc 4. vel 5. tantummodo verborum breui serie perstringemus. Verbum 1. de Schismatis qualitate. 2. De nostri qualitate processus. 3. De qualitate viæ Compromissi. 4. De materia accedentis Iuramenti. Cui verbum 5. Intentionis conclusiuum finaliter annexemus.

Conclusio fundata ex sequentibus principalis pro debita præsentis status Ecclesiæ reparatione, seu verâ ipsius vnione & perfecta Schismatis remotione viam Cessionis vt nunc concludit necessitas & Compromissi viam Impossibilitas excludit. Pro qua conclusione Intentionis præsentis ratio hæc est effectualis. Quandoquocumque tale Schisma est, quod sine Cessione nequit remoueri, tunc cessio est necessaria, & Papa cedere debet: sed nunc Schisma tale est, Ideo Papa cedere debet, & cessio necessaria nunc existit. Maior claritatis euidencia probationis scrupulum effugit; quia nemo dicit Schisma permittendum vel non esse remouendum. Et Minor ex 1. 3. & 4. verbis sequentibus luce clarius demonstratur.

Effectus verbi primi, Præsentis Schismatis partes & distinctas vias earumque distinctionem radicibus explicare. Partes seu vias, Pater, moderni Schismatis dolorosi quatuor in Christi fidelium populo comperimus positionum inuicem dissonantium aut distinctarum. Quarum 1. Vrbani Papam. 2. Clementem. 3. Dicit neutrum eorum esse Papam. Cui 4. succedit determinatè non innitens positioni: quam vocent Statum suspensiuum, tres viarum præmissas penitus dubitans, seu dubias pronuncians positiones. Quam viam etiam inter Partes extremas Computatorum incidisse non paucos contrarijs vtrinque rationibus & arduitate materiæ non ignoramus. Positionem suam, Vrbani est Papa, via 1. super Electionem & quasi positionem per obedientiam continuatam diuersis fundat medijs, quæ latius explicare non est negotij præsentis.

Positio

Positio 2. *Clemens est Papa*, supra 2. fundatur & liberam Electionem. Harumque probationes affirmatiuas minorum ambiguitate dicendo, *Vrbani* Electio fuit efficax, Clementis actio fuit efficax minus probabiles æstimantes, hinc ad Conclusiones se potius transferunt negatiuas, vt Clementem tenentes, *Vrbanum* probent non esse Papam, & eius electionem non fuisse validam, quia metu factam. At *Vrbanum* tenentes vice versa Clementem non esse Papam, & eius Electionem non esse validam, quia factam primâ ritè non cassatâ, vel eius inualiditate non debitè declarata: quorum etiam insistere non cupimus discussione.

Via 3. positionem suam, *Neuter istorum est Papa*, non tantum cæteris probabiliorem, sed actu perfectius asserit probatam, tres in hac parte, quibus etiam assentiunt tenentes statum suspensiuum ponendo suppositiones.

Prima de præmissis positionibus duabus, quod ex vnius affirmatione positionis negatio sequitur alterius: & è conuerso, licet per oppositum ex vnius negatione alterius affirmatio non procedat. Et hanc suppositionem de se clarâ fundare videtur hypothesis; quod possibile est sic duas vel ambas, aut Electiones plures esse, vel fuisse inualidas, licet duas simul possibile non existat. Vnde sequi planum est, *Clemens est Papa*, ergo non *Vrbanus*: & è conuerso, *Vrbanus est Papa*, ergo non *Clemens*; licet ex vnius negatione alterius affirmatio non sequatur. *Vrbanus non est Papa*: ergo *Clemens est Papa*, vel *Clemens non est Papa*, ergo *Vrbanus est Papa*. Secunda suppositio istorum, quod citra Concilium Generale nullum Collegium, aut Vniuersitas præter Collegium DD. Cardinalium potest facere Papam. Cui 3. suppositio nexa, quod nemo præter summum Pontificem potest facere Cardinalem, seu potestatem tradere eligendi Papam. Et has duas suppositiones Iuris & Ecclesiæ Generalis videtur obseruantia firmare.

Huius autem 3. viæ iuxta præmissa positio sic fundatur. Iste, istorum duorum non est Papa, Electo primo demonstrato, & iste istorum non est Papa, demonstrato Electo altero. Ergo neuter istorum est Papa, sequitur manifestè, Partem primam omnes rationes Clementis probant tendentes ad negatiuam, seu *Vrbanum non esse Papam*, concludentes & Partem secundam pari modo. Rationes Electi primi, quibus Clementem arguitur non esse Papam, ipsæque rationes vtrinque iuxta præacta Positiones illas vterius non probant, pro quibus adducuntur, quia ex vnius negatione alterius affirmatio, seu ad *Vrbanum non esse Papam* non sequitur Clementem esse Papam, aut è conuerso nullatenus procedit. Ideo per rationes, quæ pro duabus primis positionibus adducuntur, non illas, sed positionem tertiam apparet clarius stabiliri.

Via 4. quam Statum nominant suspensiuum, quia positiuè, vt dictum est, non innititur positioni, fundatio talis comparatur, per negationem Partis rem fieri dubiam: & super hoc facto Partes constat asserere contraria quam plura. Huic facto non concordato, seu dubio persistentè, cum ex facto ius oriatur, Iuris agnitio procedere non valet, sed ex dubietate facti, Iuris dubietatem vel incertitudinem sequi necessariò videtur, vt quis, an etiam aliquis duorum Papa sit indubiè nequeat apparere propter iuris insuper multimodas ambiguitates. Et hoc modo de Schismatis varietate pro Verbo 1. ad Intenti fundationem sufficiat enucleauisse.

Effectus verbi 2. Materix præsentis Eubuliam de viarum numero dictionis sufficientia fundare. Verbum 2. Iam, bone Pater, assumentes pro minus Instruētis, quò plenius efficaciam capiant dicendum, duo censuimus præmemoranda. Primum in agendis magnis prudentiæ triplicem processum quo viæ primitus, quibus res fieri valeat, inuestigantur, quod Eubulix prope deputantur. Secundò quænam viarum sit potius eligenda, cuius Iudicium Synesi est attributum. Et 3. viam electam operi applicari, siue opus exequi velociter imperatur, quæ tria largo nomine Prudentia comprehendit, strictè solam virtutem præceptiuam. Aliud, ne illorum lædatur opinio dictis vel dicendis, quod modo suscepto statui non singula videant consonare, dicimus in præsentis nos talia ponere narratiuè, nec de Iure Partium hęc disceptare, sed pro nitente fundatione radicali diuersas diuersarum Partium discernimus adhæssiones

& schismaticas dubietatis, quas prorsus extirpari cupimus, & omnes Christi fideles reduci pariter ad Ecclesiæ consonam unionem. Huic itaque, Pater, variæ multiplicati præsentis Schismatis detestandi diu iam quantum in nobis erat, finem debitum procurare viscere tenus affectantes, Serenissimi dehinc Principis & Patris nostri Caroli Regis Francorum attendentes desuper mandato, nostras in hoc adaugere vires & totas cordium sollicitudines decreuimus applicare, ac desuper pensantes quanta maturitate quantoque digestionis pondere foret in materia tam ardua procedendum non præproperè, tandem normam in hoc prætractam moralis suscepimus disciplinæ iuxta rerum qualitates & circumstantias Eubuliæ primitus insistentes seu viarum Inquisitioni sicut & diligentia Regiæ mandatum exposcere consonè videbatur, dehinc Pater ad synesim, seu eligibilitatis Iudicium procedentes pro ipsius assequenti Ministerio perceptiuo factas exhortationes antea vestrae sufficere credimus Charitati.

Circa Eubuliam quippe quò rem breuiter sed radicaliter, vt cœpimus, explicemus, vias tres sufficientem fundare censuimus diuisionem, vt cum illis vel earum altera nullatenus coincidens alia dabilis non reperiatur talis sub effectu tenoris. Controuersiam habens aut ius suum relinquere vult, aut vult prosequi. Et hoc dupliciter, vel coram Iudice ordinario, vel coram Iudice consensu partium constituto. Quam distinctionem breuem iuxta prius scripti tenorem pro Eubuliæ fundatione radicali, membrorum subdiuisione liber præcisius explicare, intelligentiæ resolutionem insuper adiiciendo. Quoniam omnis Controuersiam habens rem aut Ius relinquere vult seu retinere. Si vult relinquere, tunc viam Cessionis coincidere dico, eo quod ipsa hoc membrum non claudit indistinctè, quia rem vel ius relinquere quis potest deserendo tantum seu prosecutionem obmittendo vterius Iuri suo non renunciando, quo casu cessio non est: vel relinquere potest cum hoc Iuri suo non renunciando, & sic est Cessio. Si verò Controuersiam habens rem vel Ius vult retinere, hoc esse potest. Ius seu controuersia terminationem prosequendo, vel non prosequendo. At si prosequendo, hoc vel coram Iudice habente potestatem Iuridicam Ordinariam, vel super Ordinariam. Et sic est Concilium Generale, vel coram Iudice habente à partibus traditam potestatem. Et sic est via Compromissi, vt pariter Arbitrium comprehendatur, quoniam aliàs subdiuidendo quoad potestatem Arbitrium mixtum diceretur. Si non prosequendo quis vult rem vel Ius retinere, hoc esse potest vel potentia seu via facti, vel possessionis: quæ etiam facti dicitur, suis casibus Iure validata.

De his itaque membris, quia tria sunt non terminatiua controuersia, illis relictae manent reliqua controuersia terminatiua. Membrum quidem illud quo est *Ius relinquere* deserendo tantum & Iuri non renunciando, non sufficit in materia præsentis, quia licet aliàs pro derelicta rem habendo, vel non habendo seruitutem quis amittat, tamen Papa existens si Papalem dimitteret administrationem de facto absque renunciatione, non desineret esse Papa. Insuper alia membra quæ sunt non prosequendo, via facti vel possessionis, retinere ad controuersia terminationem non procedunt: ideo sicut præmittitur pro determinatione claret membra cætera remanere, videlicet Ius relinquere renunciando, & sic Cessio, vel non relinquere terminationem prosequendo coram Iudice habente potestatem Iuridicam, & sic Concilium Generale, vel coram Iudice habente à partibus traditam potestatem; & ita via Compromissi. Et hinc, Pater, attendere licet non fictitia diuinatione, sed realis Inquisitionis efficacia Nos in viarum Eubulia & earum positione processisse.

Vias autem intelligimus non prorsus de termino ad terminum, seu ad finem vltimum contingentes: sed vias hoc est media vtilia, seu valentia ad finem consequendum. Qua de re compromissum non in toto suo ambitu vel sui natura, sed certis tantum casibus & modis materia præsentis congruens inter vias etiam enumeratur, quod aliquo casu valere possit aut poterit ad negocij terminationem.

Item viarum non modo repugnantem intelligimus distinctionem, sed membrorum in casu compatibilitatem, quæ viarum coincidentem pluralitatem

possibile effectualiter includit. Vnde si præcisè sermocinalis scientiæ dicendi modo foret in hac materia loquendum, nunc verbo non huic nouum eligibiles connectendo, quod tres viæ nunc sunt eligibiles, admittere, nihil inconueniens censeremus, hoc est, vt grossius edisseramus, quod tres vias eligibiles posuimus eo quod quæuis earum aliquæ aliquo casu eligibiles seu eligi possibiles inueniretur, non quælibet illarū foret in casu quolibet eligenda, seu ordine peruerso & contra dictamen rectæ rationis quocunque casu vel tempore aliqua illarum eligeretur, si & dum pro altera eligenda, personarum, rerum, locorum & temporum circumstantiæ rationabiles conuenirent. Et hoc planum cuiilibet intelligenti.

Post viarum Eubuliam, Pater summe, taliter exquisitam in scriptis, vt vestra nouit discretio commendatam, ad synesim nos vt prætangitur, & iudicium descendimus electiuum, inter vias pro nunc quænam sit eligibilior discernentes processu media iungendo materiæ competenti, pro ministerio prudentiæ præceptiuo, quod à vestræ Sanctitatis dependet arbitrio factas exhortationes hætenus sufficere recensentes.

Effectus verbi 3. Compromissi incompetentiam & pro nunc impossibilitatem rei seriæ radicali præcisui declarare. Ad membrum tertium, mœsti, Pater, procedentes corde reuolutis scandalis, quæ nisi diuina pietas adspiret, vestræ probitatis requisita ad id prudentia intercedere in promptu metuimus subsequutura. Præsentis causæ finem duplicem consideramus, scilicet propinquum, qui est Schismatis amotio, & finem vltimum, qui est Ecclesiæ prouisio debita de Pastore, ne corpus acephalum maneat, vel duo habens Capita monstruosum, finemque propinquum nunc medium necessarium ad finem vltimum debite contingendum. Dehinc duplicem quoad finem propinquum præsentis Schismatis pensamus subsistentiam vel effectum. Primum in speciali, quo ad originem vel subsistentiam in personis specialibus à quibus oritur, seu à Contententibus de Papatu. Secundum, effectum siue subsistentiam generalem, prout in generali Ecclesia seu fidelium communionem subsistere comperitur, qui vt præscribitur, in vias 4. separatur. Et quia planum est Schismate in speciali quantum ad personas à quibus oritur, concordato non hinc sequi generalem Schismatis ablationem, quod in cordibus hominum est radicatum & aduersis obedientiis diutius confirmatum. Ideo necesse est tali modo delere Schisma in speciali, vt in Ecclesia generali, seu fidelium communionem saltem omnimoda, seu quo ad omnes vias in genere deleritio Schismatis apprehendatur. Et dicimus saltem quoad vias in genere, quoniam hoc certum constat, & in hac materia ponderandum, non tantum partes gregis numerum continentes, sed etiam ad ouile, si fieri potest, oues fore singulas reducendas, cum talis inter illas acceptionis differentia non subsistat, quin reddere rationem Pastor de omnibus & singulis teneatur.

Et hinc ad materiam specialius accedentes intenti nostri triplici radice disponimus efficaciam demonstrare, scilicet viarum vtrinque desuper expressarum & accidentis insuper subsecuti, ac rei & status assumpti qualitate. Quoad radicem priuam viarum qualitatem, via Compromissi, sicuti præactum est, non in toto suo ambitu vel natura sui, sed certis tantum casibus & modis sibi locum vindicare potest, in materia præsentis, de quo iam latius & præcisius explicuissimus, si eligibilitatis ipsius casum rerum circumstantiæ prouulissent. At nunc casu contrario extante venit contrarium declarandum, sed & generalitatis incompetentiam, Pater, libet præsignare, quò planius ex ignorantia vel malitia voluntaria procedere constet viam Compromissi pro nunc, si qui sunt vestræ Beatitudini persuadentes. Compromissi quippe hæc inter cæteras conditiones reperitur, quod pactio seu conuentione partium procedit, & eius Sententiæ metu pœnæ statuitur. Et hinc aliaque eius sententia tenet, non etiam æqua, licet in casu contra ius lata rescinderetur. Iuxta quas condiciones clarè valet non in toto suo ambitu seu generaliter Compromissum huic materiæ conuenire: quoniam iuxta conditionem primam, etsi in casu de spiritualibus in Clericos compromittatur. In oppositum stat generaliter, quod in his non solum pactio, sed etiam conuentione prohibetur. Quoad secundam conditionem, pa-

lam est illam in hac materia generaliter procedere non posse, cum meram requiramus æquitatem, eo quod in instanti ascensus Successoris Petri in Christi Vicarium electi sibi desuper conferri pleni Vicariatus in terris supponimus potestatem, quæ in vim actus iniqui seu sententiæ iniquæ non vtique conferretur.

3. Ad id materiæ arduitas concludit, quoniam matrimonij causa intuitu Sacramenti, & etiam causa libertatis pro magnitudine non subiacent compromisso, sed maiorem iudicem requirunt, ideo fortiori vtique ratione, hæc causa status Vicarij Christi, quia cæteras arduitate & magnitudine præcellens à Compromisso eximitur, & maiori debet iudicium sententiæ subiacere. Et ita Compromissum sui natura claret, & insuper ob casus arduitatem non in toto suo ambitu præsentis materiæ conuenire, quod fuit nunc probandum.

Post hæc ad Compromissi præsentem incompetentiam nos conuertentes luce clarius demonstrandum hanc præactam ponimus conclusionem. Via Compromissi pro nunc, seu rebus & rerum circumstantiis, vt nunc se habentibus pro debita status Ecclesiæ reparatione, seu pro vera & perfecta Ecclesiæ vnione ac præsentis Schismatis remotione eligibilis vel eligi possibilis non existit. Vel sub breui ponimus tenore. *Per viam Compromissi pro nunc*, seu rebus vt nunc se habentibus vera vnio Ecclesiæ & præsentis remotio Schismatis nequit adipisci. Hanc Conclusionem Dei opere, talis efficacia basis nunc volumus stabilire, vt probationem eius Catholicus intelligens indubiam censeat & efficacem. Et licet de rerum circumstantiis conclusio tangat, in hac probatione tamen longas nequaquam vel distantes rerum circumstantias, sed rem planam tantummodo, seu cuique notam rei seriem assumemus.

Ecce res de qua sermo. Ecclesia quæ est fidelium Communio, Schisma præsens, diuisio vnionis ipsius Ecclesiæ, & vnio in materia præsentis refertur ad vnitatem capitalem Vicariatus Christi, & vnice obedientiæ Communions fidelium sub illo constitutæ. Et quamuis hic de materia Schismatis non abscondè plura tangi possent, tamen hæc quæ ad intenti necessitatem faciunt, pertransimus. Vnum porro pro materiæ intelligentia radicali censemus minoribus attendendum. Cum ex parte vna, quoad statum Vicariatus Iesu Christi talis diuersitas comperiat, quod de facto duo sunt, quorum quisque Christi Vicarium se affirmat; & ex parte alia quo ad statum Communions Christi fidelium, talis multiplicitas, quod alij, quis illorum sit Papa, hæsitant, alij an aliquis illorum, alij diuersas habent desuper opiniones & adhesiones, alij contrarias & aduersas. Ideo ad debitam præsentis status Ecclesiæ reformationem profusum necessarium est à rebus præsentibus, vt nunc se habentibus tali modo procedere, ad vnici Vicarij Christi ordinationem, vt duorum consideratione statuum veritas & vnio habeatur, & error ac diuisio repellantur. Nec per se sufficit aliquod iterum, sed vtrinque simul necessarium existit huius intelligentiæ ratio. Dato quod in statu Communions fidelium omnes hæsitaciones Schismaticæ & diuersæ, vel contrariæ adhesiones in vniam adhesionem reducerentur, ad credendum firmiter aliquem Papam seu Vicarium Christi, qui non esset. Hæc vnio quoad statum Communions fidelium non sufficeret quâ nouus error in Ecclesia produceretur. Quoniam ab efficacia Vicariatus dependentia falsa forent & inualida ab illo collata qui Vicarius non esset. Et ita non sufficit vni quoad statum Communions, sed veritas etiam exigitur, quoad statum Vicariatus: quæ è conuerso quo ad statum Vicariatus per se non sufficeret, quia dato quod vnicus verus esset Christi Vicarius, sed Communio fidelium nullo modo crederet vel teneret eum esse Papam, tunc rursus inter Vicarium & fidelium Communionem diuisio schismatica remaneret, & sic neutro per se status Ecclesiæ debitè reformaretur.

Et istud nunc clarum putamus fideli cuilibet intelligenti. Et hinc si formamus rationem, sine his duobus, vtriusque status intuitu, debita fieri nequit status Ecclesiæ reformatio. Et ita est quod hæc duo per viam Compromissi non possunt obtineri. Igitur per viam Compromissi fieri debitam status Ecclesiæ reparationem possibile non existit. Huius pars prima nota. Secundam rei serie radicali nunc volumus declarare. Verum de efficacia vel inefficacia Compromissi, quo ad Papæ statum aut Electionem, hic præcisè non discutimus, sed de

ipso, quia non sui natura & in toto suo ambitu materiae competit, si eligibilitas casus obtulisset, latius ut praemittitur, explicuissemus. Inde iuxta 2. ad huius partis probationem nos transferimus, quod per viam Compromissi vera Ecclesiae unio nequit adipisci, siue praesens Schisma perfecte remoueri, pro qua praemissorum quaedam hinc veniunt attendenda. Et quod de Cessione pariter atingamus, dicimus hac forma. De via Cessionis sic est, quod per eam Schisma quoad effectum generalem, & quoad omnes vias in genere, ac etiam quoad personas singulas in specie tollitur vel tolli potest, intelligendo finem vltimum provisionis debite secuturum. Et ita de via Compromissi, quod per eam nec quoad personas singulas in specie, nec quoad vias omnes in genere Schisma potest remoueri. Ideo per viam Compromissi non fieri perfectam Ecclesiae unionem, & Schismatis ablationem sequitur euidenter. Et hinc licet Ecclesia sit fidelium Communio ex personis singularibus constituta, non tamen pro intentionis nostrae fundatione strictè unionem capimus & diuisionem ad personas singulas referendo, sed tantum diuisionis vel Schismatis partes in genere recipimus inuicem differentes, ut omnes personas eiusdem, opiniones ab alia differentes partem diuisionis aut Schismatis nominemus. Vnde & hoc modo de unione & diuisione, seu de unionis aut diuisionis partibus loquendo dicimus quod Ecclesiae unio, seu quod in ea non sit diuisio, non potest fieri per viam Compromissi. Et pro his tenor verbi. i. memorandum.

Assumptum verò iuxta praescripta plana rei euidentia declaramus constitutis, verbi gratia, quibuscumque Compromissariis & quocumque. Vel itris tantum ad inquirendum de Iure partium, & de super pronuncianum vel vterior potestas a partibus tradita diceretur: sed quodcumque dicatur, per id Schisma totale in genere viae tertiae patet nullatenus remoueri: quia Ius non habens, Ius tradere nequit, aut potestatem Papam eligendi: & radice pari de genere viae quartae Schismatis praesentis quamquam per tales ageretur, aequa dubietas perduraret, cum iuxta praescriptas suppositiones citra Concilium generale, nec Papa ab aliis quam a Cardinalibus, nec Cardinalis ab alio quam a Papa fieri valeat aut ordinari. Vnde vtrinque ex dubietate status creantis dubietas sequitur status Creatoris, & è conuerso. Hincque si noui vel ab altero illorum creati Cardinales Compromissarij statuuntur, par sequitur effectus. At si antiqui Cardinales indubij status assumantur, idem quoad effectum Compromissi cum tanquam Compromissarij non haberent nisi traditam a partibus potestatem. Verum si quis vltius in hoc censeat adjiciendum, quod causa vel casu qualicumque via cessante Compromissi, viae ordinariae officio proprio in negotio procedant, ut si non teneat quod agitur ex vi compromissi via debita perficiatur, id prorsus impossibile non censemus. Claret igitur si quem istorum dicerent Compromissarij, Ius habere Schisma viae tertiae nullum habere Ius ponentis, & etiam viae quartae, hoc dubitantis, nullatenus remoueri, quae per Cessionem si nullus Papa diceretur, penitus quietabuntur. Sed & pro viis extremis in hoc Cessio necessaria existit: quia si quem Ius habere dicerent aduersa obedientia diuturna adhaesione radicata nec illum crederet, nec ei mentaliter adhaereret.

Vnde Pater, de tractatu cum aduersario desuper incundo, qui ad Iuris Cessionem vel recognitionem ab altero alteri faciendam tendere videretur, non minus in hoc tactum inconueniens procedit. Quoniam nullo ius habente iuxta viae tertiae positionem, nullum ius tradere vel credere posse sequitur consequenter; & ita etiam, in via quarta par dubietas remaneret. Sed in duabus viis primis alterius insuper adiectio ponderis accedit, quod si huiusmodi tractatu aduersarium Paternitati vestrae Ius credere vel recognoscere ponamus, non hinc sequi verisimiliter Principes & populum longa diuturni temporis adhaesione in parte contraria radicata ad vestrae dominationis obedientiam accessuros, sicut id conuerso casu de Principibus & populo Galliae non verisimile putaremus. In Et praemissorum effectum cum sequelis, non tantum in Iure Papali, sed in omnibus actis vi praeminentiae potestatis, quae non esset valida ab vtraque parte, sicut nec vtrumque esse Papam quaelibet pars agnoscit, censemus attentius considerandum, vnde non cedendo Schisma remansurum claret & scandalum oboriturum.

At nunciam Generalis intuitu Concilij super necessitate Cessionis apponimus ostensionem, cuius tenor effectualis, quod absque via Cessionis non est possibile Schisma perfectè & iuridicè per Concilium generale nominari. Et hinc vice maioris de se notæ trimembrem ponimus attentionem. Membrum 1. quod ab inæqualitate Iuris & documenti Iudicium procedit. Cuius ratio, quia par potentia non sufficit rem mouere, *Par in Parem Imperium non habet*. Vnde id etiam commodum possidendi, quod in causa pari seu æquè forti possessor non amouetur: sed exiguntur ad ipsius expulsionem aduersarij validiores. 2. Quod per negationem partis & contrarias assertiones res fit dubia de Iure: & quia non ex assertionem simplici, sed ex probatione iudicij firmitas fundatur. Ideo vno probante & altero deficiente vt sit inæqualitas iuxta præactam attentionem pro eo qui probat, iudicium stabilitur. 3. His nexum, quod ex facto & facti qualitate Ius oritur à quo iudicium probatione intercedente per inæqualitatem in apparentia seu documento: quia si & quando pro duobus electis est apparentia, certum non valet iudicium explicari ius hæc de se clara intelligenti. Quibus loco maioris positus pro minore viæ quartæ præsentis Schismatis prænotatum adjicimus tenorem in negotio præsentis super facto à quo Ius dependet, vtrinque partis negatio reperitur & contrariæ sunt assertiones. Ideoque facti dubietas ex dubietate facti Iuris dubietas consequenter, ad hoc non tantum in simplici assertionem, à qua dubietas vel ambiguitas procedit, contrarietas reperitur, sed etiam in probatione seu his quæ deseruiunt probationi, à qua iudicium dependet, vt in hoc de apparentiæ inæqualitate nequeat constare. Vnde supra dubietatem perplexitas aggregatur, quoniam super facto negotij præsentis tam vocalis assertionis partium quàm Scripturæ, seu instrumentorum inuicem dissonantium contrarietas reperitur. Inde cum ex contrarietate simplicis assertionis tantum esset facti dubietas vel ambiguitas, iam explicationis contrarietate super sententia proferenda dubia perplexitas & perplexa dubietas generatur, quæ certum iudicium non admittit.

Igitur iuxta maioris præmissæ tenorem cum per negationem partis, seu ex contrarietate assertionum dubietas facti & hinc Iuris consequenter, & ex contrarietate probationis dubietas Iuris proferendi & perplexitas necessariò sequatur, claret etiam Concilium generale ad partis alicuius declarationem & determinationem Iuris certam pertingere non posse, quin per alterius probationem partis infirmaretur, vel saltem ambigua redderetur. Ideoque vitandæ sententiæ ambiguae causâ & sopienda huius perplexitatis necessitas ipsum Concilium vrgeret indicere Cessionem. Quod licet de se planum sit, nunc volumus declarare. Pro cuius effectu notam illam iungimus Glossatorum Decreti in hac parte non minimè ponderandam, quo efficax procedit ratio confirmatiua, pro maiori statuentes. Cum timeretur scandalum, vtraque electio est cassanda. Cui iungimus minorem, sed nunc scandalum timeretur: igitur vtraque cassanda: & sic effectus Cessionis. Minor autem, quod nunc scandalum timeretur, vt apparet nimis pro dolor est in Dei Ecclesia manifesta, vt non iam Ecclesia scandali futuri metu, sed præsentialiter applicati tristitiâ miserabili conturbetur.

Cum itaque, Pater bone, quatuor viarum Schismatis supra descriptarum, quarum arduitate materiæ & contrariis vtrinque rationibus, quarum plures nos metuere tetigimus incidisse, vix ab vna per Compromissi viam adhæsiō Schismatica valeat extirpari, iam claret manifestum per eam viam non veram fieri Ecclesiæ vnionem, seu partium Schismaticarum in vnum reductionem, quod nunc cepimus declarandum.

Effectus verbi 4. *Impossibilitatem pro nunc Compromissi & rei seriæ accidentalè Clausula intelligentiam confirmare*. Post hanc positam Conclusionem, Impossibilitatem Compromissi fundamentalem rei seriæ declarantem, duas rursus impossibilitates tenere iuramenti comprehensas, ne profus materia taceatur, desuper applicamus sic, in foundationem impossibilitatis eius efficacem triplicem rationis funiculum infrangibilem contorquentes.

Attentio prima vestræ Paternitatis & Confratrum DD. Cardinalium auctoritate pariter adaptare: quid hoc nobis & rectè sapientibus constat vni-

uerfis Dominorum venerabile Collegium illicitum iurando Dei nomen in vānum, & mendaciter vtique non assumpsisse: hincque siue meliorem, siue minus bonam, siue primò, siue vltimò, seu post alias acceptandam Cessionem, viam saltem bonam & licitam vestræ Paternitatis & venerabilis authoritati Collegij concludimus supponendum. Et si hæc scripta per Nos non stabilirent quæ sufficere non ambigimus fidelibus Orthodoxis.

Attentio 2. quia rem deserentes verborum corticem acceptantes falsarij, persuasores, veritatis attentio ne rem ostensuri corticem volumus & obfuscationem intuitus nigredinem remouere partem quidem Iuramenti verbalem non realem acceptantes Dictionem, *Vsque*, notare terminum proferunt: & hinc aliorum persistentiam, vel processum; sicque sermonem assumendo, rem de qua sermo, derelinquunt. Verum stante talis dictionis, *Vsque* proprietate rem captantes, & rei seriem vt casum partialem & hinc falsum remouentes totalem & verum assumamus, non hunc casum dicimus in capite vici vtrinque obstructi constitutum promississe per vicum se processurum etiam vsque ad terminum extremum, quoniam hoc casu, non dictionis *Vsque* proprietas, aut efficacia, sed res ipsa faceret necessariò vici partem primam ante secundam & secundam ante tertiam pertransire. Sed hîc inter socios iter arrepturos de via multiplici facta mentione, ipsi Ducem itineris constituere decreuerunt, hoc conducto, expressione & promissione cuiuslibet singulari quod ea via procederet: quia Societatis pars maior dictaret eligendam, etiam vsque ad viam signatam, vel nominatam receptionem, quæ forte asperior, aut difficilior æstimabatur, hisque itinerantibus in capite triuij constitutis, per maiorem partem vna viarum dictata est concorditer eligenda, per quam melius reputant ad locum pertinere destinatum. Et nunc illam Dux itineris renuit acceptare. Et hic casus, Pater, patet non tantum verbaliter, sed rei euentiâ, tenoris integri & realis.

Sed hinc ad verba transeuntes quò Sophistria puerilis scorbem detergamus, cum prius etiam in hac parte iugabili similitudinis competentia proloquamur non apertæ definitionis aut descriptionis, sed à tota formaliter arguendum. Vnde cum ex proprietate termini *Vsque* vias alias præcedere debere proferunt, minorem in modum responsionis prænotatæ dicimus ab hac sola enunciationis parte non argui sufficienter, sed ex integra arguendo partem reliquam addendam, vt sic dicatur, ad viam quantuncunque rationabilem acceptandam etiam vsque ad viam Cessionis, quilibet se adstrinxit, & hoc dictamen maioris partis Consilij Dominorum, & vltius eorum dictamen actum est, hanc viam non primò sed aliam acceptare. Igitur alia ex vi promissionis prius venit, sic sic, Pater, à tota seu integra definitione, id est promissione non à parte rei effectus vtique concluderetur, & in hoc dictionis *Vsque* termino puerilem ambigimus Sophistria & vestræ Paternitatis intentum de via Compromissi cum vero supposito re ipsa concludimus impossibile manifestè, promissionis etiam tenoris est, quòd via acceptetur dictamine, seu consilio maioris partis Dominorum, siue illa quam maior pars dictauerit Dominorum; huic verum iungimus id supponentes quòd DD. Cardinales qui viam Cessionis dictauerunt eligendam, contra factum proprium non venient viam aliam decernendo, quòd etiam promissionem efficacia non consonaret. Igitur hoc supposito vestra Paternitas ex proprio tenore promissionis implenda dictamen Dominorum iuramentum seruando ad alterius acceptionem viæ confurgere vel attingere non valet. Et hæc non minus pro necessaria rei monstranda veritate quàm pro debili Sophistria detegenda, sic libuit declarare, quòd ex integro tenore Iuramenti necessitas Cessionis sequitur & impossibilitas Compromissi.

Attentio 3. de cæteris coloribus euasionis, quòd viam Cessionis dicant non Iuridicam, sed scandalosam & aliam non practicam sed refutatam; de quibus friuolis ad exigentiam materiæ hîc eloqui veremur, quis enim de simili dicere casum similem non veretur, cui parem constat hætenus non inuentum; quî etsi similis foret ex non facto refutatum arguat aut non fiendum? quis insuper sanæ mentis illa negare præsumat, quorum seriem & effectum scriptura dictante nouis quilibet instructus? quis demum non exalbescat Iudicio fuscato rationis actum pariter & exemplum charitatis? Cessionem dico, scandalum nominari

sanè hæc fundamento carentia non falsi notam solam, sed crimen hæreseos continere non est ambigendum.

Verum his quia falsis falsa cumulando colorem alium desuper appingunt ab ea conditione generali quo pacto & promissis Iuris expressione tradita comperitur, quam ad illa quæ contra bonos mores sunt vel illicita talia iuramenta nullatenus se extendunt. Cuius intelligentiæ sanè non credimus contradicendum, sed ex præsumptis claret & prius scriptis Cessionis viam sæpè dictam, nec contra bonos mores, nec illicitam censendam. Et in hoc falsarios attendere volumus persuasores aliud de promissis pœnâ vel humanæ Institutionis dictamine validitatis, & aliud de promisso Iurifurandi religione & Dei testimonio confirmato, de quo dicitur, omne seruandum esse quod in æternæ salutis interitum non vergit, & sic id capere dictum sicut intelligit cui iuratur. Quæ duæ vestræ Paternitatis conscientia reuoluat.

Demum Pater in huius rei efficaciam adiicimus vltimatam, dato adhuc secundum instigationem falsigrapham Persuasorum, quòd via Cessionis minus bona esset, vel etiam malum aut inconueniens contineret, dummodo in æternæ salutis interitum non vergens, nihilominus accedente Iuramento pro meliori necessario concluditur acceptanda, vt sic vestræ Paternitati duplex, cui statim tertiam annectemus, acceptationis viæ Cessionis necessitas incumbat: pro cuius efficacia veritatis, licet autoritas sufficiat præsumpta de omni seruando Iuramento præter id quod tam mendacium quàm periurium contra diuinum noscimus præceptum, & inter genera mendaciorum magis detestandum quod Religionis materiam concernit, & præter id quod periuri, infames & velut homicidæ reputantur. Hoc amplius vrgent præter hæc quod cessante necessitate Ecclesias regere non merentur: & quod in maiores transgressio Iuramenti tanto grauior & grauius dictatur vindicanda, quantò maiori præeminent dignitate, & eorum exemplo facilius alij possent ad similia prouocari. Quibus quid sequitur, vestra Paternitas concludat, in effectu claritatem adiicimus prænotari, quod etiam in his quæ lege orthodoxa prohibentur, vt pote vsuris, Iure iurando intercedente iubetur Deo reddere iuramentum. Et ad hæc Gabanonitas ob solam religionem Iuramenti contra iustum præceptum & Imperium Domini reseruos: quod in hac materia non minus ponderandum.

Et hæc de Efficacia sufficiunt obseruantia Iuramenti, sed pro minus institutis ad radicalem Intelligentiæ materiam verbum modicum censemus insuper resoluendum, iuxta præacta dicentes, quòd ad obseruantiam Iuramenti vestra Paternitas non tantum efficaciter obligatur, sed insuper efficacius quàm alter status inferioris obligaretur. Pro cuius rationis intelligentia, quatuor in hac parte duplicitates attendimus considerandas. *Prima Duplicitas* distinctionis inter Iuramentum, vtrum iurare, vel deierare liceat aut non liceat, & ab obseruantia iuramenti liceat, vel non liceat absolui. Et quo ad primum, Pater, efficaciam maioritatem non notamus, qua licere mentiri & deierare contra Diuinum præceptum & hæreticum generaliter dictatur. Sed quo ad 2. in obseruantia promissi Iuramenti Paternitatem vestram amplius intelligimus obligari. Circa quod scimus, quòd dicere possit minus Instructus, quòd per hoc Papa quàm inferior videretur, cum non tantum deierantes noscamus absolui, sed etiam vota ex causa rationabili in alia misericordiæ opera commutari, si Papa gratiam talem in alium & non in se saltem per intermedium inducere possit; ad quod licet in generali dici possit, quòd hoc satis commune reperitur, quod quis in personam, vel rem aliam aliquid, vel aliquale inducere potest, quod vel quale in se non possit; & etiam quod huiusmodi absolutiones à Superiori in quantum tali fieri debent, cum Papa non habeat Superiorem, tamen pro intelligentia vltiori tres reliquas Duplicitates adiicimus considerandas, scilicet rei, temporis & status.

Temporis quidem Duplicitas in hac parte non tantum in distinctione præteriti & futuri, sed etiam in positione temporis futuri absolutè & indeterminatè, & positione eiusdem determinata, seu limitata vnde in præsentia patet, quod præmissio fuit de tempore futuro absolutè, quod si quis in Papam assumeretur, ad vnionem Ecclesiæ procederet ea via quæ per maiorem partem
Cardinalium

Cardinalium vtilior dicitur etiam vsque ad viam Cessionis inclusiue, ideo semper & pro toto tempore futuro vsque ad promissi complementum vestra Paternitas remanet obligata. Si verò promissio pro alio, vel pro certo tempore fuisset limitata, vt si dictum fuisset aut foret, *Promitto & Iuro tali anno, mense & die me facturum*, tunc pro tali tempore fuisset promissio verificanda, aliter illo tempore lapsio perurium extitisset. Et circa hoc 2. non circa primum sibi locum potest absolutio vindicare; quoniam in hoc casu secundo fit absolutio de præterito & crimine iam admissio vel commisso. In casu autem primo, peccato non admissio, sed effectu adhuc pendente foret licentia, seu licentiæ concessio de Crimine admittendo, seu de Iuramento non implendo.

Alia Duplicitas est absolutionis realis, siue certa rei distinctio: quoniam aliud absoluere à vinculo peccati, aliud absoluere à vinculo debiti: ad quod quis ex vi status suscepti tenetur. A primo vinculo quis absolui potest, à secundo nequaquam statum remanente. Et iuxta hoc tertia duplicitas distinctionis inter status, quia alius status est perfectionis, aut maioris dignitatis, alius status personæ inferioris. Circa quam distinctionem dico palam, cum Papa contradictoria, vel Impossibilia non possit facere, non valet, quin status personæ inferioris, quia tunc status perfectior, aut præminentior non esset: sicque Papa facere non potest, quin ipse in quantum Papa, seu intuitu perfectionis status plus vel ad plura teneatur quàm alter non Papa, cuius status parem perfectionem non requirit. Et hæc intelligentiæ ratio & causa, quare fortius & efficacius quàm alter obligatur, & consequenter quanto quis fortius obligatur, tantò vtique cum solui difficilius est manifestum.

Causa verò Causæ in hoc statu tanta est, quia maiorum, seu Prælatorum deterior est transgressio; cum non tantum in ipsos malum extendatur, sed cæteris in perniciem exempli, vt ipsi tot mortibus digni proferantur, quot exempla mali in subditos transmittunt: quod quidem statum vestrum, Pater summe, à quo salus omnium pendere dicitur, specialiter & præcipue concernit. Et hinc ad formam Obiectionis prædictæ, quod Papa conditionis deterioris videretur, dicendum consequentiam non valere, & ita de omni statu perfectiore argui posse. Non est enim hominis conditio ex statu deterior, si per obligationem restrictionum voluntatis & voluptatis temporalis æternarum deliciarum amplitudinem acquirat, aut si intuitu status illa non valeat, quæ posset imperfectior, aut homo status imperfectioris. At si quo casu etiam status talis largè dicatur occasio mala, eo quod grauius aliquando puniatur, non statim in causa cognoscimus, sed peccatum quo non ante per eum statum amplius vtique meretur. Et sic Pater vestræ Celitudinis conditio nequaquam seruihor, aut deterior existit in eo quod ad Dei & legis suæ præcepta seruanda plenius obligatur, cum *Deo seruire summa sit libertas*, & huius obligatio seruitutis Maioritati deteruiat meritorum.

Hincque præmissa vestræ deuotio probitatis intrinsecus aduertat cum his, vel curiosè reuoluendo quænam sint, vel esse nunc debeant plebis verba, qui **populi sermones & nonnullorum etiam Magnatum, dum verbis & scriptis facta manifestè contraria deprehendunt**, quo fit quia pro Ecclesiæ vniõne vestra Discretio affectionem laudabilem hæctenus multipliciter ostendit, verbis & scriptis asseruit expressis, & ante Conclauis introitum forma præacta etiam Iuramenti vinculo confirmauit, iam clamat populus, insurgat *Clerus*, & in verba pariter prorumpant vestræ paternitati simulationes fictitias, hypocrisim, mendacia, periurium & cæteras vitiorum notas dedecore impingentes, & sic mentibus conturbatorum. Ideoque probitatem vestram in opus debitum festinare deuotis affectibus deprecamur, ne, quod absit, celeritatem desidia præpediente murmur confurgat scandali grauioris.

Effectus verbi quinti. Ex qualitate rei & status Papam obligari, & ex præmissis Schismaticum iudicari duarum efficacia concepta radicem præmissarum, de tertia quia cunctis non pater, ex abundantia quid tangendo cursu facili pertransimus, vestra quidem Paternitas quæ de materia præsentis reali notitia plurima iam cognouit, aut de suo Iure, aut status efficacia nunc hæctat, aut ius suum firmum præsupponit. At si primum, cum non solum à malo, sed ab

omni specie mali abstinendum sit & in dubijs præsertim animæ statum concernentibus utique certius est eligendum, patens est statum hunc non tantum si constet iniustum esse, verum etiam si dubitatur esse Iustum, conscientiæ dictamini relinquendum. Si verò statum iustum & Iuridicum, seu ius suum firmum vestra Paternitas supponit, tunc non eo minus, sed fortius & magis ex Iuris efficacia ad ea quæ ius concernit, efficacius utique obligatur, ut in præfenti omni modo meliori & competentiori quo fieri possit tam suscepti status, quàm rei intuitu teneatur Ecclesiæ providere. Status quidem intuitu, si nomen & rem Papæ, si Officium Prælati & Pastoris summi vestra providentia mentaliter attendit. Nonne scriptura loquente Papæ bonitas salus omnium dicitur, ipsiusque peruersitas damnatio innumerabilium animarum, quantum ad Dei cultum, zelum habere debet cæteris maiorem. Nonne Prælatus Major censetur, qui vita sanctior? & Prælatum esse peiorem populo absurdum. Nonne Petrum & ipsius successores Pastoris nomen & officium constat specialiter obtinuisse, & Pastoris interesse animam pro ouibus ponere, causâ & tempore opportunis? Hinc si Ecclesia diuidatur, quis magis quàm verus Prælatus illius tenetur vnionem & statum debitum procurare? Si Navis Petri separentur partes, quis plus Rectore supremo ad illius reparationem debitam arratur? Si Ouile Dominicum, cuius oues disperguntur, quis post Dominum amplius Vicario & Pastore Principali ad Gregis reductionem & custodiam obligatur?

Rei verò intuitu, si illius detestabilitatem generali libet attentione speculari, de Schismate Chore, Dathan & Abiron, etsi cætera deessent, recordatio iam dicti sufficit exempli, quod à Domino punitum legimus hiatu terræ, viuis authoribus sepultis, & igne cœlesti cæteris consumptis; quod si particulariùs inconsutilis tunicæ scissuram & Ecclesiæ damna membrorum Iuris suppositâ firmitate partis alterius obedientiæ præsertim vestra Paternitas intueatur, cuius interest in hoc Curæ vigilantiam dissolui, ut sine Personarum acceptione malè habentibus provideat medicamen, sane concipiet quàm larum miserabile schisma spiritualis ruinæ limitem trahit; cum post Episcopos definitos per quos eriam minores Ordines subrogantur, Sacerdotium iamdiu moritur non Sacerdotes: quo sequitur ut quanti subripiuntur Episcopi; tantorum profectò periclitatura Ecclesiæ regimina populorum.

Hinc Pater, hinc affectio ad Ecclesiam & ipsius vnionem, attentio ad Statum vestrum & ipsius debitum, consideratio ad pericula & illorum immanitatem, conscientiæ vestræ zelum si charitas proficit, augmentum efficaciter utique debent excitare ad Ecclesiæ redintegrationem & aliarum reductionem Partium in Ouile Dominicum celerius procurandam. Et hæc de 3. radice.

Tribus radicibus præmissis congruentis firmitatis solo complantatis intentum colligendo, tres inde pullulantes, vnâ Principalem & duas Corrolarias edicimus Conclusiones; quarum primæ forma hispertita prius tacta quàm compromissi via pro nunc impossibilis & via Cessionis necessaria existit; pro cuius parte prima tres impossibilitates causæ prænotantur; vna super tenore iuramenti ex adiectæ tenore conditionis, quàm via Cessionis DD. Cardinalium dictamine, nec alia potest acceptari. Secunda iuxta id. dato quod minus bona esset via Cessionis, vel etiam inconueniens includeret ad salutis interitum non vergens, quod hoc non obstante pro Iurisiurandi religione & autoritate necessario venit præ aliis acceptanda, sicuti Gabaonitarum renouatio demonstrat. Tertia impossibilitas efficaci rei serie declarata, quod per Compromissum præsens schisma perfectè remoueri & si non in singulis, etiam quoad partes in genere possibile non existit, quæ per se & sola sufficeret in præfenti.

Pro Parte 2. tres viâ pari necessitates prænotantur. Vna necessitas vnionis, notata super impossibilitate Compromissi; alia necessitas perplexitatis, notata in ratione, de Concilio Generali, & tertia necessitas obligationis ex Iuramento, attentione secunda verbi tertij notata; vnde principalem hîc probandam in principio positam super Impossibilitate Compromissi & necessitate Cessionis pro vtroque membro clarâ pariter & efficacem intulimus conclusionem pro

debita præsentis status Ecclesiæ reparatione, &c. Et aliam in præsentis Epistola volumus stabilire.

Et nunc profundius in hac materia sapientium adijcimus Conclusiones quæ ab Orthodoxis scientificis iſſeruntur. Vna patet Christi fidelium multitudinem generaliter proclamata, quod vestræ Paternitatis persona Schismatica, seu de obstinatione Schismatica manifestè notabilis est iudicanda, duplici radice; scilicet Schisma, sicut tenetur, non remouendo, & insuper id continuando, seu vnionem impediendo. Hanc enim Conclusionem non tantum ex eo firman, quod vestra Paternitas renuit Cessionem, quam ante susceptum statum constat non malam dictauisse, sed ex eo præcisius, quia ipsius affectio ad præesse non ad prodesse dominandi libidine continuare schisma facto, verbis & scriptis contrario manifestè comprobatur, ad vnionem Ecclesiæ post susceptum statum minus quam ante, cum tunc maximè tenetur, minimè laborando sicut actus præsentiales monstrant præteritis comparati, tam efficacia præfactorum quam Ecclesiæ status & rei intuitu obligatur. Aliud pro ipsa Conclusionem medium, quod non tantum vestra Paternitas dominandi libidine non procurat, sed etiam actualiter impedit Ecclesiæ vnionem, sicut multis & quasi omnibus multipliciter apparet: nam præter hoc quod ab ea effectus vnionis & motus ad illam debet inchoari, principaliter & effectualiter continuari, cuius contrarium experitur, ipsa vnionem vtiq; plus nequit impedire quam eius effectum ad quid impossibile referendo, vt de se notum est, quia causa sine qua non impossibile existente sequitur impossibilitas effectus, & ita est quod pro effectu vnionis causam sine qua non, seu medium assignat viam Compromissi, quæ vt rei serie, & iuramenti tenore probatum est, pro vnione Ecclesiæ debite procuranda & Schismate remouendo possibilis non existit. Ideo claret *Paternitatem vestram* non tantum, vt diximus, impedire, sed magis impossibilitate quantum in se est, Ecclesiæ vnionem, & sic iuxta Conclusionis tenorem duplici radice de schismate manifestè notabilem iudicandam.

Alia Conclusio ad hæc Corollaria Scientificorum, quod vestræ Paternitatis persona in formatam hæresim incidisse actualiter inuenitur. Quæ Conclusio ex duplici opinione præacta bispertita etiam radice stabilitur. Vna quod Principatus sui gratia falsas gignit opiniones; alia quod opiniones erroneas animo sustinet pertinaci. Pro radice prima verba Canonis ædificant maiorem, quod ille hæreticus est qui Principatus sui gratia falsas opiniones gignit: sed ita est quod vestræ Paternitatis persona sui Principatus gratia falsas opiniones gignere comperitur. Igitur hæretica censenda. Opiniones sunt, quod via Compromissi in præsentis schismate sit acceptanda, & quod via Cessionis refutanda, de quarum falsitate claret ex præmissis; sed quod Principatus sui gratia illas gignit, hoc indicat, quia principatu existente eas gignere, & principatu non existente non genuisse, rerum experientia demonstratur. Veruntamen quia hoc non planè constare dicent, proterius insurget affectus, intactum hoc nolumus pertransire. Sed verum dicimus & de se notum de Papa, vel alterius intentione, aut hæresi quæ in mente consistit, posse constare nullatenus euidenter, quia solus Deus cordium scrutator, nec quisquam alterius intentionem noscere valet, aut propriam demonstrare aliter quam verbo, scripto, vel facto, aut nutu, vel signo æquiualentem. Hinc præmissam conclusionem stare proferunt & fundari notitia huiusmodi possibili in humanis, dicentes 1. quia Paternitatem vestram Cessionis viam, quam ante malam non dictabat, constat post susceptum Officium refutare. 2. Dictis & scriptis ante ea post statum susceptum factum contrarium manifestè comprobatur. 3. Specialiter ante susceptum statum ad Ecclesiæ vnionem scitur laborauisse, & post susceptum Officium, cum tunc maximè tenetur, ad hanc minimè laborare, vel quod deterius est, illam exquisitis medijs impedire, ne aliter quam ad ipsius intentionem & libitum procedat. Et hæc quidem mutationes indicia sunt mutationis interioris & mentalis notitia talis qualis super huiusmodi possibilis est in humanis, quoniam & nunc patet, quamuis, quod absit, aliud vestra Paternitas verbis, aut scriptis asserere vellent quam mente gereret, de hoc vel de quacunque ipsius intentione aliter quam verbis, scriptis aut factis nequit vtiq; constare, sicut

hæc de se nota sunt , nec aliter quàm pro passionis, vel minoribus explicanda.

Pro radice secunda succedit, quod opiniones præmissæ non tantùm falsæ sunt, sed erroneæ & de se hæresim sapientes: & quàmuis de se hæresim non saperent manifestè, tamen pertinacia errori accedens, cum ignorantia supina illum in hæresim transformat; quod autem assit pertinaciæ, Pater, rei series videtur manifestare. Sed quod erroneæ sint, etiam liquet ex præactis: quoniam vna, quod Cessio acceptanda non sit, non tantum falsa, sed vt nunc erronea contra Iurisiurandi Religionem Orthodoxæ scripturæ & Canonis autoritate comprobatur. Alia verò quod via Compromissi sit acceptanda, erronea est, contra Ecclesiæ sanctæ vnionem, & contra vnionis veritatem, cum per eam vt prius ostensum est, Ecclesia, quæ est fidelium Communio, non vniretur. Sed adhæsiōne vel hæsitatiōne Schismatica perdurante in plures diuisa partes actualiter remaneret; vnde effectum & viam talem meliores dicere & tenere, via & effectū quibus perfectè & verè generalis Ecclesia & Communio fidelium vniretur, errorem esse manifestum est, & id sustinere pertinaciter hæreticum est censendum.

» Et hæc nunc, Pater, de Conclusionibus præmissis non exquisitis argumentis, sed manifestâ rei serie declaratis, non affectato cuiuslibet sufficere non ambigimus intelligenti. Quarum vltima sicut præmittitur obedientiæ pristinæ multitudo Clericalis Paternitatis vestræ personam in formatam hæresim dicat actualiter incidisse. Circa quod aliquorum adhuc suspenditur affectus opinantium Paternitatem vestram mera & fixa intentione viam Compromissi non dixisse, vel non dicere meliorem: de quo illis si indubiè constaret, sine scrupulo vltiori de obstinatione Schismatica & hæresi formata consequenter etiam Conclusionem teneret indubitamam. Quorum & nos motuis, Pater, ac rationibus manifestis, ne fingere liceat, in præfenti, veritate teste, prorsus etiam contradicere non valemus. Idque ex nunc Præfentibus Paternitati vestræ duximus intimandum.

» Age, Pater, hæc intimo conscientiæ scrupulo, vestræ Charitatis deuotio reuoluat. Cumque iam duobus Eubulix & Synesis iudiciis exactis, sequens ministerium restet operis executiuum, vestræ probitatis arbitrio peragendum, ne sinat amplius rem vestræ Paternitatis discretio protelari: ne stare diutius vestra bonitas permittat, ne inertem sustineat desidiā Pastoralis curæ sollicitudinis exterminare: quam vice iteratâ zelo charitatis ammonemus sincerisque affectibus exhortamur, deuotius mentibus supplicando, quatenus in Dei laudem, in Ecclesiæ reformationem & in tantorum remedium scandalorum, viam sanctam, viam perfectam, viam charitatiuam, & optimam acceptantes, præfentis Schismatis dolorosi vestra Paternitas acceleret amotionem, priusquam Cleri pariter & populi rumores immodici in famam vestram ob culpam manifestam efficaciter conspirent. Quod si nos charitas vestra patitur oratores, rem effectui demandando, profecto in huiuscemodi executione, Nos totos intra virium metas, quantumcunque nostra valuerit humilitas, futuros oneris spondemus participes & laboris præuij spontaneos acceptatores, *Sin autem obstinatione Schismatica, quod absit, scopulis durior aut adamantibus infecabilibus perseueret, Ecce testamur palam, ea manifestè profitemur nos huic pertinaciæ tuæ non velle subiici, vel aliquatenus adherere.*

Ex his satis intelligitur Vniuersitatem quidem hanc Epistolam, aut conficisse, aut confici voluisse, quanquam eam autoritate sua non apertè munierit; eiusque authorem, qui initio ait se *sub effigie Matris suæ*, scilicet, Vniuersitatis licet *Scripturæ cultu non admodum ponderato* hanc Epistolam destinasse præsignare, eiusdem Vniuersitatis propositum, intentionem & studium expressisse: quò non posset dubitare Pontifex, quin si in eadem obstinatione perseueraret, ab eo esset discessura. Quod vbi rescit Pontifex, dici non potest quàm vehementer excanduerit & exarserit, ob tam constans Vniuersitatis in sedando Schismate studium; quæ ob id nihilo segnior & scriptis & sacris Concionibus, & disputationibus ac frequentibus collationibus periuurium Benedicti exaggerabat, contumaciam criminabatur, & hæreseos palam & publicè insimulabat. Sed

hæc hominem libidine dominandi obcœcatum efferabant tantummodo, non emolliabant.

Vt ergo vidit Vniuersitas nihil illum tam multis rationibus permoueri, eoque obstinatioem fieri quò plures in viam Cessionis descendebant, existimauit ad hominem flectendum opus esse obedientiæ subtractione. Itaque hoc primum Regi suadet, significandam esse appellationem ad futurum Concilium de his omnibus quæ deinceps statueret & decerneret Benedictus: deinde Cardinales iam satis omnes ad viam Cessionis propter iurandum in Conclauis præstitum propendentes ab eius partibus deducendos. Quod vt facilius fieret, notumque foret omnibus quamobrem ab obedientia Benedicti recedere in animo esset, publicauit ipsa motiua quædam & rationes totam huiusce Schismatis historiam continentes: vt se habent in eodem Manuscripto.

NARRATIO.

1. Recommenetur Ecclesia in Breuibus, & quomodo deriuata est à Christo, & qualiter debet esse vna, non solum in fidei vnitatem, sed etiam in vno capite Christi Vicario. ART. I.

Item notetur quomodo ipsa Ecclesia à longo tempore diuisa est: & notentur mala inde sequentia, videlicet periculum animarum & vilipensio Sacramentorum. 2.

Item qualiter Vniuersitas ad obuiandum tantis malis quæ emergere videlicet & emerisise postea experta est, & adhuc grauiora nisi prouideatur à principio Schismatis in hac materia locuta est & laborauit ad pacem pro posse. 3.

Item qualiter citra modica tempora excitauit per litteras & Epistolas quamplures D. Clementem, dum viuebat de laborando ad pacem Ecclesiæ: & hoc plures vias tangendo, quatenus congruentiori ordine & à generalibus ad specialia fieret adscensus. 4.

Item qualiter tempore pendente prædicto mortuus est D. Clemens.

Item qualiter ipso mortuo Rex Franciæ, Principes & ipsa Vniuersitas scripserunt Cardinalibus, supplicando quod non eligerent Papam vt facilius ad Papam deueniretur.

Item qualiter antequam huiusmodi literæ de non eligendo ad Dominum Cardinalem deuenirent, processum est ad Electionem Domini Benedicti.

Item nouis auditis de sua Electione plurimum congratulabantur multi diuinae suæ Electioni, eo quod optimam voluntatem sciebant habere ad vniõnem Ecclesiæ: nam & in statu Cardinalis in Francia existens commendabat laborem & laborantes ad ipsius Ecclesiæ vniõnem tam in secrete quàm in aperto.

Item quod in speciali ipse & alij DD. Cardinales sciebantur iurasse in introitu Conclauis de laborando pro posse ad vniõnem Ecclesiæ & etiam *vsque ad viam Cessionis inclusiue*, & quomodo ad istam viam afficiebatur dictus D. Benedictus, ita vt ipso electo diceret quod tam paratus est cedere Papatui quam promptus erat capam deponere.

Item quod ipse in Francia Legatus existens hanc viam præ cæteris commendauerat, & solam esse per quam vniõ commodè haberetur, dixerat ad partem & in diuersis locis coram pluribus & nobilissimis personis, subinferens quod quamuis aliæ viæ essent à principio Schismatis tentandæ; hæc sola tamen nunc aliis relictis.

Item qualiter eius Electione celebrata publicè asseruit se principaliter onus assumpsisse vt per eum Ecclesia vniretur.

Item & ad exprimendam sanctam quam pro pace videbatur gerere voluntatem, suos misit Ambassiatores cum Bullis ad Regem, Principes & Vniuersitatem, hortando ipsos ad laborandum in hac materia & destinandum ad eum Nuncios instructos de ipsius Regis intentione cum quorum consilio procederet in materia.

Item & quod dicti Nuncij per Regem mittendi sic essent auctorisati quod ipsos non oporteret ad Regem redire pro executione, aut Conclusionem in hoc habenda.

- » Item qualiter hoc tempore pendente videns Vniuersitas, quod stare in generalibus nil prodesset, sed subterfugij potius occasionem daret, inter plures vias hinc inde ractas & longo tempore per eam discussas, ad vnam quæ sibi expeditior, breuior & melior videbatur, scilicet *viam Cessionis iuris*, quod in Papatu quilibet haber habere prærendit, omnibus alijs dimissis condescendit.
- » Item quod ipsa Vniuersitas D. Regi supplicauit, vt pro deueniendo ad aliquam conclusionem particularem, solenne Concilium Prælatorum, Principum, Religiosorum & aliorum Nobilium de suo Regno conuocaret.
- » Item & quod ipsa Vniuersitas dictam viam Cessionis in præsentia dictorum Regis, Concilij, Principum, & cum suis motiuis exponi fecit.
- » Item & quod Rex ex deliberatione dicti Concilij ipsam viam Cessionis elegit.
- » Item & quod pro dicta via taliter deliberata ac D. prædicto Benedicto præsentanda dictus D. Rex suos Patruos & fratrem Duces, ac Vniuersitas de eiusdem Regis consensu & ordinatione de singulis Facultatibus & Nationibus Legatos miserunt.
- » Item qualiter dicti DD. Duces, ac Vniuersitatis legati apud dictum D. Benedictum omnem reuerentiam, honorem & humilitatem in omnibus & per omnia prout ad summum Pontificem poterant deferre tam verbis quam gestis exhibuerunt.
- » Item & quamuis per eosdem Principes prædicto D. Benedicto pluries fuisset supplicatum, quatenus ad dictam viam Cessionis condescendere dignaretur, & maximè in casu quo eius aduersarius ad eandem condescendere vellet, nihilominus ipse sicut immemor de prædictis ipsam viam denegauit, asserens eam non esse iuridicam, nec à SS. Patribus traditam, sed in casu consimili alias refutam, &c. vt patet in Bulla super hoc confecta. No. Bullam quæ incipit. *Cum dudum*.
- » Item & quod post huiusmodi responsonem congregatis DD. Cardinalibus vnà cum dictis DD. Ducibus & Legatis Vniuersitatis pro deliberatione super viâ expedientiori pro sedatione Schismatis habenda, concluderunt omnes dempto vno Cardinali dictam viam Cessionis esse meliorem & breuiorem, &c.
- » Item & quod tunc præsentialiter promiserunt dicti DD. Cardinales omnes & singuli dempto vno illam prosequi practitariè & ad executionem deducere pro posse, se & sua exponere ad hoc promittentes.
- » Item quod post hæc dicti DD. Duces iterum cum omni humilitate, vt supra dictum est D. Bened. monuerunt, vt dictam viam vellet recipere sibi reducentes ad memoriam iuramentum per eum præstitum & quod compateretur Ecclesiæ tantis temporibus iam diuisæ: ad quæ respondit glossando iuramentum, No. glossam.
- » Item & quod dicti DD. Cardinales Collegialiter omnes dempto vno asseruerunt ad dictum D. Bened. intimantes sibi qualiter prædictæ viæ adhæserant, tanquam meliori & breuiori pro sedatione Schismatis ostendentes quod non erat alia via tam breuis & vtilis: quare finaliter humillimè sibi supplicarunt, quatenus ad ipsam viam condescendere vellet. Et ipse iterum sicut prius negauit verbis comminatorijs ipsos Cardinales exprobando & etiam eos requirendo, vt cum ipso in sua via starent... Non. verba formalia eisdem Cardinalibus dicta.
- » Item dicti DD. Principes videntes & percipientes has responsones DD. Cardinalibus supplicauerunt, vt super deliberatione & conclusionem per eos ad dictam viam Cessionis facta & habita scedulam suis signetis, aut sigillis munitam vellent dare.
- » Item quod hanc supplicationem, seu Requestam audiens D. Benedictus inhibuit sub pœnis Excommunicationis inobedienciæ & infidelitatis, ne huiusmodi scedulam conficerent. No. viâ inhibitionem.
- » Item finaliter habitâ maturâ & solenni deliberatione DD. Cardinalium, Ducum & aliorum, de eorum & Vniuersitatis Consilio iterum ad Papam redierunt, & omnes genibus flexis deuotissimè per viscera pietatis ipsum exorando supplicarunt tam ex parte Regis Francorum, Prælatorum & totius Cleri

Regni sui, ac etiam ex parte ipsorum: imò & pro parte ipsius sacri Collegij quatenus ipse compatiens Ecclesiæ Dei ipsam viam reciperet: quod iterum sicut prius facere recusauit. *Nota verba.*

Item licet dicti DD. Principes pluries causam suæ legationis exponere in Consistorio publico supplicassent, non potuerunt obrinere.

Item licet Nunciij Vniuersitatis ad idem, scilicet vt in Consistorio publico audirentur minimè exaudiri potuerint, quanquam ipsi literis recommendato-rijs ex parte Regis ad hoc muniti essent, & sic finaliter sine audientia reuersi sunt, licet Cardinales & Principes pro illa audientia pluries supplicassent.

Item licet dicti DD. Duces conquererentur cum dicto D. Benedicto super materia dictæ vnionis & ipsi requirerent quod illi de Vniuersitate in supradictis requestis & collocurionibus interessent, sæpè negauit: & cum displicentia finaliter voluit quod intrarent locum vbi colloquebantur cum protestatione tamen quod esto quod intrarent, nihil dicerent seu loquerentur.

Graua mina.

Non obstante Processu sic factò, humilitate, honore, requestis & supplicationibus supradictis tam sanctè per Regem DD. Duces N. ac Vniuersitatem sic peractis, & etiam per eundem D. Benedictum quantum ad ea quæ ante eius electionem gesta sunt, gratè receptis, imò quodammodo ad eius instigationem inceptis & discussis, nihilominus non multum post eius ad Papam assumptionem de prædictis indignatus sine causa contra ipsam Vniuersitatem & nonnulla eius Supposita, processus aliquos & sententias, seu Beneficiorum priuationes facere disposuit & facere præcepit: & ad hoc faciendum aliquos commisit, sicut à Magnatibus & plurium aliorum multiplici eadem Vniuersitas fide digna relatione præcepit, imputans ipse D. Benedictus totum processum supradictum sibi non modicum, provt displicentem Vniuersitati, quæ non immerito cum alijs quæ sequuntur graua minibus eidem Vniuersitati causam appellandi sufficiunt inducere.

GRAUA MINA.

Primò non obstante quod Vniuersitas zelo sincero ad vnionem Ecclesiæ & puro corde processerit, sibi tamen per aliquos, scilicet per dictum D. Bened. & suos imponitur & vbi que diuulgatur ipsam odio, rancore & iniquè ad hoc opus laborasse planè faciendò causam: cuius oppositum, scilicet Vniuersitatis sincera mens patet ex dictis in tertio, quarto & sexto artic. præsentis narrationis, quia etiam sede vacante vbi non erat odium personæ in suo labore amplius persistit, &c.

Item non obstante quod dicta via Cessionis sit vnica & perfectissima pro sedatione schismatis qua in comparatione ad viam, vel vias si quas dederit, cum suis Responsonibus eminet sicut lux super tenebras, veritas supra falsitatem, certum supra ambiguitatem. Ad quam viam Cessionis Rex Franciæ, Cardinales, Prælati, Vniuersitas & totus Clerus Franciæ tanquam pro vnica & meliori se determinarunt, provt habetur in 16. & 21. articulis narrationis. Et non solum Clerus Franciæ, imò & plurimi Nobiles & perfectè literati de alterius obedientia eam pro tali vt dictum est, recipiunt, tamen ipsam repudiauit asserens eam non Iuridicam, &c. vt habetur in Bulla. Imò quia hanc viam Vniuersitas elegerat & pro meliori acceptauerat, ideo in eius Vniuersitatis contemptum, eam non solum vt dicitur, recipere renuit, sed etiam irrationabilem repudiauit, &c. vt habetur in Bulla.

Item non solum in ipsius Vniuersitatis, sed etiam totius Ecclesiæ graua men, nec prædictam viam recipit, nec ad aliquam aliam se destinat, sed in verbis confusis loqui semper videtur quærens occasionem per dilatorias, vt in suo statu maneat perpetuò. Et hoc patet, quoniam licet ex vi Iuramenti per eum in introitu Conclauis præfati vt habetur in 9. art. narrationis obligatus esset huiusmodi viam Cessionis recipere, nihilominus ipsum iuramentum negauit fecisse, vt patet per Bullam super hoc confectam & Regi missam.

Item & scedulam de huiusmodi Iuramento sub ipsius & aliorum Cardinalium signetis manualibus confectam prima facie renuit DD. Ducibus osten-

- „ dere ne per eius tenorem videretur ad hanc viam obligari, ex quo patet eius
 „ malitiosa tergiversatio.
- „ Item & postquam dicti DD. Duces dictam scedulam licet cum magnâ dif-
 „ ficultate obtinuissent, visus est dictum iuramentum per se vel suos ad alium
 „ sentum trahere ipsum, vt habetur in 23. art. Narrationis, glossando contra
 „ intentionem Cardinalium, ad quorum intentionem pro maiori parte se tenetur
 „ referre iuxta formam Iuramenti.
- „ Item nec Responso sua in Bulla vltima data vbi ponit quod vult tenere
 „ scedulam Conclauis nil addendo, vel remouendo sibi suffragatur, quin adhuc
 „ teneatur & obligetur sub pœna periurij hanc viam Cessionis recipere quotiens
 „ ab omnibus Cardinalibus, vel eorum maiori parte requireretur, vt patet per
 „ scedulam de dicto Iuramento confectam.
- „ Item & ad hoc facit quod nec ipse potest ignorare requestam per dictos
 „ DD. Cardinales omnes dempto vno in præsentia DD. Ducum, Consilij Regis
 „ & Legatorum Vniuersitatis factam, quod scilicet dictam viam Cessionis acce-
 „ prauerat, vt patet in 24. art. Narr. quod tamen facere recusant & recusat, vel
 „ distulit & adhuc distulit quare, &c.
- „ Item quod dicta Requesta per dictos DD. Cardinales, vt præmittitur facta,
 „ inhibuit eis ne de dicta via amplius sibi mentionem facerent, sed cum ipso sta-
 „ rent sub pœnis Iuris & infidelitatis, pro vt habetur in 19. art. narrat.
- „ Item post hoc non solum in Vniuersitatis, sed totius Ecclesiæ grauamen
 „ proteltatus est, quod si dictam viam acceptaret, ex aliquo casu pro non acce-
 „ prata haberetur, & sic eam volebat haberi; vide super hoc responso suam.
- „ Item & licet dicat hanc protestationem reuocasse, nihilominus adhuc ma-
 „ net grauamen, cum ad dictam viam nondum descenderit, nec spes sit de descen-
 „ su ad eam maior quam ante: quod patet ex sequenti articulo.
- „ Item & ad huius viæ turbationem, ac pacis Ecclesiasticæ dilationem facit
 „ quod sunt missæ Ambassiæ secretæ ad ipsos contendentes de Papatu, &
 „ scriptis ad maledictum & perniciosum exitum & vt fertur ad submissionem al-
 „ terius partium per corruptiones & munera tendentes, quæ omnia sunt cau-
 „ da & declinanda, quia suspecta sunt ad habenda remedia, quæ veris sunt pericu-
 „ lis grauiora.
- „ Item & ad hoc facit, quod per eum mittuntur legati hinc inde ad sinistrè
 „ infomandum & omnes per corruptiones & munera præsentandum, ne ad dictam
 „ viam planè condescendant, Nota de Basatensi, Auignion, & Teranon. Parisius:
 „ & in Hispania Nauiozensis, &c. Nota quomodo Rex Hispaniæ fuit informa-
 „ tus contra Regem, Cardinales, & Vniuersitatem: adeo vt graua & magna res-
 „ criberentur per dictum Regem Hispaniæ prædictis Regi & Cardinalibus.
- „ Et licet ex ipsis D. Benedicti variatione in Responsoibus, negatione Iu-
 „ ramenti præpositi, inconstantia, ambiguitate verborum, ac protestatione de
 „ procedendo contra Cardinales & consequenter intenta conuentionis fuga cum
 „ pluribus alijs eius tergiversationem circa pacem Ecclesiæ generaliter ostē-
 „ dant; vnde grauamen non modicum totius Ecclesiæ confurgit, **specialius ta-**
 „ men Vniuersitas timens vt præmittitur in 1. artic. de grauaminibus, nec non
 „ ex certis præsumptionibus particularibus quæ sequuntur, per dictum Papam
 „ in futurum molestari, causam habet specialiter pro se & suis suppositis sibi ad-
 „ hærentibus appellandi.
- „ Prima autem Præsumptio est hæc, quoniam Vniuersitas à tempore suæ Ele-
 „ ctionis apud eum humiliter se habuit, honoremque & reuerentiam Papæ fieri
 „ solitam exhibuit, quam pluries deuotissimè scripserit, quatenus iuxta intentio-
 „ nem quam ante dictam Electionem exhibuerat ad vnionem & pacem Ecclesiæ
 „ laborat, & veruntamen postquam eandem percepit Vniuersitatem ad viam
 „ Cessionis fore determinatam, nec ipsam, nec eius legatos, aut ipsius supposita
 „ gratè sicut ante consueuerat, recepit: quod existimari non potest, nisi ex eo
 „ quod viam Cessionis conclusit & eam apud singulos publicauit.
- „ Secunda Præsumptio existimatur ex eo quod cum Vniuersitas persequeretur
 „ apud Regem & Principes, Concilium Prælatorum & Regni congregatum,
 „ Papa quia malè contentus de ipsa fautores habuit & Legatos impedientes pro
 „ posse

posse ne in dicto Concilio via Cessionis reciperetur, aut alia quæcunque particularis acceptaretur.

Tertia Præsumptio, quamuis Nunciij Vniuersitatis cum Ambassiatoribus Regis ad ipsum D. Benedictum missi fuerint, & peterent audientiam publicam; in Consistorio asserentes quod essent aliqua dicturi ex parte eiusdem Vniuersitatis quæ multum proficere possent ad vnionem & pacem Ecclesiæ & consequenter ad decorem fidei Catholicæ; hoc non obstante dictis Nuncijs audientiam denegauit, quæ tamen Iudæo, aut Saraceno visis petitione & materia de quibus locuturi erant, denegari non debuisset.

Item & considerato quod pro modico beneficio, aut seculari negotio vt de more & consuetudine Rom. Curix obseruatum existit, huiusmodi audientia nunquam in publico denegatur Consistorio.

Item quod & Vniuersitas quæ tantum est Collegium litteratorum virorum in hac materia Ecclesiæ quæ propinqua est fidei tantam repulsam passa sit, animaduertendum est.

Quarta Præsumptio ex eo quod dum dictus D. Benedictus super materia dictæ vnionis & Ambassiatores Regis simul conuenirent, ipse volebat quod Legati Vniuersitatis ibidem interessent, quamuis per prædictos DD. supplicaretur quod illos cum eis audire dignaretur, quod tamen pluries denegans, finaliter licet cum quadam displicentia in eodem permisit esse Concilio, sub protestatione tamen quod nihil ibidem dicerent seu loquerentur.

Quinta Præsumptio ponitur ex eo quod prædictis Nuncijs multum improperauit de eo quod credentiam suam in secreto dicere noluerunt, allegantibus tamen se sub debito Iuramenti per Vniuersitatem adstringi eandem Credentiam in publico Consistorio & non alibi dicere. Audiantur Nunciij super verbis per Papam dictis & interrogentur de forma huius articuli.

Sexta Præsumptio quamuis eidem D. Bened. constaret F. Ioannem Halonensis Iacobitam publicè dixisse Vniuersitatem prædictam esse filiam Sathanæ, matrem errorum, nutricem seditionis, summi Pontificis diffamatricem & vt in Conclusionem 3. per eum posita cauetur, ac alia in suis Conclusionibus malè sonantia & per DD. Ambassiatores Regis prædictos, requireretur quatenus prouideret & ipsum detineret, donec maledicta sua correxisset & reuocasset; nihilominus ipse requestæ non obtemperauit, nec illum correxit, sed potius suæ fauens positioni, vel doctrinæ, suscepit eum in domo sua, & sicut familiarem post hæc magis intimum quàm ante suscepit & ad honores maiores promouit.

Septima Præsumptio est, quoniam illi qui pacem Ecclesiæ per dictam viam Cessionis procurant, ad Prælaturas, Dignitates & Beneficia nullatenus promouentur, sed potius sibi adhærentes, scilicet illi qui dictam viam impediunt & perturbant, quod multum edit in præiudicium Ecclesiæ, damnum totius Cleri & vilipensionem fidei. Et ex istis sequitur dissipatio studiorum, incorrectio errorum, tepor fidei.

Octaua Præsumptio est fama communis & publica, quæ nulla potest tergiversatione celari, scilicet quod sibi adhærentes & sui familiares diffamant prosequentes dictam viam Cessionis, impropria & opprobria, ac iniurias publicè & occultè eisdem inferentes & Schismaticorum nomen imponentes, &c. & potissimè Vniuersitatem & quos nouerint eiusdem esse supposita.

Item & his superius præmissis per dictam Vniuersitatem consideratis, ne forte per ipsum D. Benedictum indebitè molestari possit, in subsidium Iuris appellacionem tam à grauaminibus præteritis quàm futuris interponere decreuit.

Prima Appellatio Vniuersitatis à Benedicto XIII.

Sequitur Appellatio Vniuersitatis eiusdem à Benedicto quam in se suscepit M. Ioannes de Craona ei significandam, Procuracione munitus trium Facultatum & quatuor Nationum. Instrumentum autem appellacionis est eiusmodi.

Si tramitem veritatis vas Electionis Beatissimus Paulus Iudæorum, præsertim Pharizæorum populo minimè prædicasset, ab eisdem de Ciuitate in Ciuitatem nullatenus fuisset persecutus. Si Prædicator ipse veritatis huiusmodi

» persecutionem ad aliquid non timuisset, non appellasset Cæsarem; & si non
 » appellasset, persequentium insidias vix euasisset. Si Doctor Gentium verens ne
 » minus proficeret quam deberet, minimè fuisset persecutus appellationem, eun-
 » dem nunquam timuissent Persecutores qui ipsum Romæ traductum, eo quod
 » nulla esset causa persequendi, dimittere voluerunt immunem. Sed quia nunc
 » pro dolor! vt rerum Magistra docet experientia, misericordia & veritas de-
 » uiauerunt sibi, Iustitia & pax obscuratæ sunt, misericordiam amplectentibus,
 » Euangelizatibus veritatem, Iustitiam quærentibus & diligentibus pacem, non
 » mirum si prouocationis auxilium pro clypeo, remedium appellationis pro lori-
 » cæ, & persecutionis diligentia pro munimine securo proderit, quatenus Per-
 » secutores maleuoli potius desistant quam suam persequantur intentionem.
 » *Iacirco (Io. de Craona) Procurator & procuratorio nomine Rectoris, ac Decanorum*
 » *Theologiae, Decretorum & Medicinæ Facultatum, & etiam Procuratorum Franciæ,*
 » *Picardiæ, Normaniæ & Angliæ Nationum in Facultate Artium; singulorumque præ-*
 » *dictorum, & Doctorum, Magistrorum, Licentiariorum, Baccalariorum & Scholarium*
 » *dictarum singularum Facultatum Regentium & non Regentium, Studentium & Au-*
 » *dientium coram vobis Tabellionibus publicis veluti coram probis & honestis viris, ac*
 » *publicis personis, singulisque vestrum & testibus hic presentibus ad hoc vocatis specia-*
 » *liter & rogatis pro ipsis Vniuersitate & Rectore, Decanis Facultatum, Nationum*
 » *Procuratoribus in Facultate Artium, singulisque predictorum & Doctoribus, Magi-*
 » *stris, Licentiatibus, Baccalariis & Scholaribus, Regentibus & non Regentibus, studentibus*
 » *& audientibus, ac quibuscunque ipsi Vniuersitati singulisque præmemora-*
 » *torum adhærentibus, adhæsuris & successuris contra descriptos inferius & eo-*
 » *rum quemlibet sub protestationibus, quod dictus Procurator quibus supra no-*
 » *minibus alicui subscriptorum contra quos ipsius in eorum absentia appellatio &*
 » *prouocatio emittuntur, cum ipsorum præsentia copia commodè non possit*
 » *haberi, non intendit aliquid proferre, dicere, vel scribere in ipsorum statuum-*
 » *que & Conditionum, Iurium & Dignitatum eorundem iniuriam, vituperatio-*
 » *nem, contumeliam, diminutionem, opprobrium, grauamen, læsionem seu*
 » *oppressionem & famæ suggillationem seu denigrationem, nec etiam quod ma-*
 » *lè sonet, vel deuiet à fide, seu sinistrum quodcunque significet. Quod si ali-*
 » *quid tale reperitur, habeatur pro non appposito. Sed intendit ipsa proponere*
 » *& dicere duntaxat ad Iurium eiusdem Vniuersitatis ipsiusque Suppositorum*
 » *tutionem, ostensionem innocentia suæ & causæ ipsius Iustificationem. Dicit*
 » *& proponit quod Altissimus Creator pulcherrimi vniuersi & perfectissimi*
 » *quemadmodum ab initio tanquam vnus Deus, vnus Dominus, vnusque & sin-*
 » *gularis Pastor & Creator omnium Creaturarum super vnitatem, vt à Monade*
 » *Monas procederet, Ecclesia jecerit fundamenta, ac tam per semetipsum quam*
 » *à se missos & electos, & tam ante legem à se datam quam post Ecclesiam suam*
 » *in virga ferrea & sub ferula correctionis vsque ad eorum Saluatoris aduentum*
 » *viriliter & rigorosè, licet in Angelis suis repererit prauitatem, in gentibus ve-*
 » *rò & præcipuè populo Israëlitico quem veluti proprium & peculiarem à cæ-*
 » **teris Nationibus selegerat, omnium vitiorum spurcitas, idololatrias, scissions**
 » **Regnorum & occasionem summi Sacerdotij, plurimas diuisiones & concita-**
 » **tiones seditionum, suam tamen Ecclesiam super vnitatem fundatam per Patria-**
 » **chas, Prophetas, Reges; Duces, Pontifices, cæterosque Legis ipsius zelatores**
 » **Sanctissimos ab huius turbibus incorruptam perduxit & conseruauit illiba-**
 » **tam. Sic vergente in senium seculi corruptela, quando de suis meritis vix quis**
 » **poterit gloriari, quando nucleo Legis relecto sub cortice populus errans Scri-**
 » **barum & Phariseorum sequebatur traditiones, vt non amplius Ecclesia sub**
 » **Synagoga Sathanæ vocari mereretur, Iesus Christus vnigenitus Dei Filius con-**
 » **trito veteris legis vinculo nedum antiquam Ecclesiam innouare, sed transferre,**
 » **nedum legem vetustam duntaxat adimplere, verum etiam nouam Ecclesiam,**
 » **nouam fidem, nouamque legem gratiæ, non rigoris venit mirabiliter stabilire:**
 » **hanc Ecclesiam, hanc fidem, hancque legem gratiæ supra petram firmam, id**
 » **est supra seipsum, quia petra erat Christus, supra se lapidem angularem qui fa-**
 » **cit vtraque vnum, supra se se auctorem proprium, vnicum adiutorem protecto-**
 » **remque specialissimum primitus fundauit; quod fundamentum nemo alius**

ponere potuit præter Christum, quam dum vixit, rexit per semetipsum & suo tempore multipliciter roborauit. Demum Petro tanquam vnico Pastori Christo Vicario & singulari successori tradidit gubernandam, necnon clauis Ecclesie, vt ligandi & soluendi potestatem haberet. Et quamquam commiserit Petro, ipsam non deseruit, nec deseret in secula seculorum. Ipso dicente, Petre rogo te vt non deficiat fides tua, regimine non fundatione, quia ipse fundauit eam Altissimus. Quamuis enim Apostolis omnibus post resurrectionem suam parem potestatem tribuerit, tamen vt vnitatem manifestaret, vnitatis eius originem ab vno incipere & à seipso authore disposuit, hæc erant vtique Apostoli, qui dicitur Petrus, pari consortio præditi & honoris & potestatis, sed exordium ab vnitatem voluit proficisci, vt Ecclesia vna monstraretur. Vna igitur quia ab vno processit simplici vnâ vnitatem integritatis, vna vnus adunationis, vna vnus corporis, vnus spiritus, vnus spei vocationis nostræ, vnus Dominus, vnusque fidei, vna columba, vna matris suæ electa, hæc est sponsa Christo pulcherrima sine macula, sine ruga, vna vnus capitibus, vnus Vicarij, vnus Episcopatus S. Romanæ Ecclesie: vna Petri nauicula quæ non turbatur, non inergitur, non vacillat quamuis naues cæterorum vacillarint. Et quemadmodum ante aduentum Christi Ecclesia multis fuerat agitata procellis & tandem seditionum submersa voraginibus, Ecclesia tamen Christi quæ est Ecclesia fidelium Catholica Ecclesia Rom. tamen quatuordecim & amplius persecutionibus in sui primordio concussa, fatigata, hæresum innumerabilitate, & 22. Schismatum, ac 42. Intrusionum hæcenus extiterit procellosis exagitata turbinibus, in sui tamen esse constans, in orthodoxa fide firma, inuariabilis & intacta permansit. Esto quod ipsius caput, scilicet Vicarius Christi à fide recta quandoque exorbitasse dicatur, prout in Marcellino, Liberio, & Anastasio 2. summis Pontificibus scribitur accidisse, profecto & si tempore quo priora delicta recentibus priorum exemplis cauenda monstrante, & præsertim Schismata Luciferi cupientis Altissimo coæquari, Protoplastorum vt dii esse volentium, Chore, Dathan & Abiron, Roboan, Ieroboan de Principatu Iafonis & Menelai, de Pontificatu contendentium, quæ pœnis fuerint vltis grauissimis, quis dubitat sceleratius esse commissum quod est grauius vindicatum? In Ecclesia tamen Catholica quæ est lex gratiæ contra Schismaticos mitius reperitur fuisse & esse processum, licet legatur de multis Schismaticis & Intrusis quod ipsos vltio digna Dei fecerit malâ morte perire. Sumatur exemplum in 4. Schismaticis tempore Alexandri III. vt de cæteris taceatur. Omnes enim tales siue corporaliter fuerint puniti, siue non, æterno tamen nisi pœnituerint, operiuntur incendio: ex quo enim ab Ecclesie quæ est vna, secesserunt, alieni, profani, hostes & inimici sunt Ecclesie & extra Ecclesiam constituti. Qui enim vnitatem fidei non tenent, præsentiam diuinam non agnoscunt. Si vetus oriens intra se populorum furore collisus indiscissam Domini tunicam & desuper contextam minutatim per frustra discerpserit, vbi verò vineam exterminarint vulpes inter lacus contritos qui facile non habent aquam, cur non modernis temporibus dici valeat, quod vetus occidens dereliquit fontem aquæ viuæ vt foderet sibi cisternas dissipatas quæ continere non valent aquas Caritatis & vnitatis, cisternas totius quidem dissensionis & schismatis? O sponsa Christi Carissima, fili Memphæos & Taneos constuprauerunt vsque ad verticem, quam tibi in via Ægypti, vt biberes aquam turbidam obscurissimi Schismatis, dissensionis tenebrosissimæ & periculosissimæ disgressiones ab vnitatem. Quod maledictissimum Schisma præsens omnia Schismata quæ Ecclesiam retroactis temporibus non modicum fatigarunt, in obscuritate præcellit. Vnaque Pars quibusdam persuasionibus verisimilibus, ac rationibus coloratis veterisque testamenti, ex vtriusque Iuris Canonici pariter & Ciuilis auctoritatibus nititur suam positionem fundare, adeo quod nedom fidelium simplicium animos, verum etiam Doctorem, literatissimorum & peritissimorum mentes sub dubietate coegerit fluctuare, asserentes alij Vrbani, alij Clementem, alij Neutrum ipsorum fuisse Canonicè electum & verum Papam. Ex quibus sequitur ignorantia Iuris alterutrius, seu neutrius in Papatu, & peramplius sequitur, si memoria labefcat ex diuturnitate & segnitie languescent,

» contabescant. Ecce hęc inexcusabilis obscuritas, hęc perplexitas indissolubilis,
 » hęc pro zizamo seminatorum Leuiathan perplex . . . ? Hęc intricata
 » tur sponsa Christi Dædali labyrintho; hęc inter vepres & spinas ferè suffoca-
 » tur, & verendum ne hęc vigeant Phariseorum & cæterorum Schismaticorum
 » temporis Christi pestiferæ scissiones ademptione totali Pontificatus & sempiternâ
 » multatæ seruitute. In cæteris verò temporis præteriti Schismatis, aut
 » notoria erat vnus partis intrusio, aut de iure electionis vnus partis statim cla-
 » reſcebat. In isto dissidentes absorpti sunt amodo. In cæteris pars vincens post
 » Schismatis ablationem vt plurimum superminebat. In isto successores sunt di-
 » uisi, in cæteris non nisi Schisma nouum superuenerat. In isto nedum partes
 » Principales, nedum Principes terreni, nedum Ecclesiastici, verum etiam Po-
 » puli vtriusque partis vltro citroque dissidunt & dimicant. In cæteris Populus
 » Rom. & circumquaque vicini ad inuicem concitabantur, & vix Italiæ termi-
 » nos prætergredi dicebatur dissensio, sed vbi oriebatur seditio, illic breui tem-
 » pore moriebatur, excepto tamen Schismate tempore Alexandri III. quod per
 » 16. annos durauit, sicut & istud iam per 18. de quo hæſitatur, quod nisi prou-
 » deat Altissimus, temporibus protelabitur diuturnis: sed forſan dedit Dominus
 » & dabit in hac tribulatione prouentum. Quemadmodum namque Prouidentia
 » Dei in antiquo Testamento Moysen, Heliam, cæterosque Prophetas, Eſdram
 » & Mathatiam aduersus malignorum transgressiones, dissensiones & Schismata
 » misericorditer suscitauit, Sic & in nouo aduersus hæreses & schismata & intru-
 » siones, Pontifices sanctissimos & Principes incitauit fortissimos Ecclesiæ
 » defensores. Nec est credendum Iesum Christum sponsam suam omni adiutorio
 » spoliatam relinquere velle, sed præ dicendum adiutorem & pugnatorem suscitasse,
 » suscitasse inquam Daniele eruditum in sapientia aduersus senes Susannam
 » Ecclesiam pudicam Christi, sponsamque vnus cubiculi puritatem casto pudore
 » custodiuit & custodit adulterare molientes contra Iasonem & Menelaum præ-
 » tactos de Pontificatu dissidentes Mathatiam Mathateosque legis Dei zelatores
 » feruentissimos, *Vniuersitatem Parisensem* matrem omnium scientiarum,
 » fontem sapientiæ totius inexhaustum, lumen Ecclesiæ verum, quod nunquam
 » appropinquat ocellui, numquam pertulit Eclipsim, speculum fidei tersum &
 » politum, conuexum non concavum, non angulosum, nullis offuscatur
 » nebulis, nullis contagijs maculatum. *Serenissimum Regem Francorum, solem
 » Iustitiæ, illustres Duces cæterosque principes domus Franciæ stellas fixas
 » in luce orthodoxæ Religionis clarissimo resplendentes fulgore.* Hęc
 » nempe Domus nunquam hæreticasse, nunquam schismaticasse, nunquam ab
 » Ecclesiâ recessisse, nunquam à fide deuiasse, nunquam intrusis fauisse,
 » nunquam hæreticos suscitasse, nunquam fouisse Schismaticos; sed duntaxat
 » veros summos Pontifices reperitur, nec opitulante Deo faciet, sed in fidei
 » soliditate permanebit fermè radicata; quoniam hanc ab originis suæ
 » primordio nutriuit sincera fides, auxit deuotio, stabiliiuit iustitia,
 » sapientia protulit, magnificentia decorauit: quarum virtutum radius tantò
 » potius ab antiquis temporibus emicuit, quanto in capite & in membris
 » fulſit religio Christiana.

» Proinde non mirum si exurgant vt dissipentur vnitatis inimici. Non est
 » itaque nouum Domum Franciæ plurimos summos Pontifices à Sede Romana
 » violenter expulsos ad Cathedram propriam tam reduxisse quàm manutenuisse,
 » alios auxilium domus eiusdem impetrasse & habuisse. Non est nouum Schisma-
 » ta per principes seculares sedata fuisse totaliter, sed & forſitan verum est quod
 » nunquam Ecclesia collapsa seu vacillans suis proprijs viribus se erexit,
 » non est aspernanda Principum potentia, ad Reges pertinet Christianos vt
 » temporibus suis paccatam esse velint Ecclesiam matrem suam; vnde
 » spiritualiter nati sunt. Et tunc per terrenum regnum coelos perficit,
 » dum in Regum Catholicâ potestate stat veritatis defensio & reparatio
 » vnitatis. Nec est inquam deserenda, imò amplectenda potissimè,
 » vbi iustissimam fouent causam; quæ iustior causa quàm vnitatem
 » Ecclesiæ procurare? quæ melior quàm testimonium Christi pacem
 » relinquentis exequi? quæ sanctior quàm eliminari schismatum &
 » intrusionum spurcitijs prosequi Dei & Christi Caritatem? Non enim
 » pax nisi in vnitatem, nec caritas nisi in pace. Sed Christi fideles vnâ S. Catholicam pro-

stentur Ecclesiam, vt in Apostolorum Symbolo ipsam sub pœna transgressio-
 nis fidei seruare tenentur, vnam in Christo, vnam in Vicario, vt est prædictum. «
 Sequenda igitur vnitas est & tenenda, non tantum tenenda, sed toto corde «
 diligenda, non solum diligenda, sed omnium nisi procuranda. Et quanquam ab «
 initio huius schismatis Mater Vniuersitas Parisiensis eidem minime se opposue- «
 rit & pluries super hoc laborauerit secundum posse vicibusque repetitis Do- «
 mino Clementi rescripserit, vias multiplices reperiendo ad huius schismatis «
 contagiosi sedationem. Quia tamen nondum venerat hora, opus istud vsque ad «
 mortem Domini Clementis remansit incompletum, illo quidem tempore du- «
 rante in sordibus Schismatis, sorduit Ecclesia & in stercore suo iumenta com- «
 putruerunt, stulti facti sunt Principes Taneos, Principes Mempheos emar- «
 cuerunt omnes ferè & abierunt retrorsum, beneficia & complacentias illac «
 istac quærentes, & dormierunt. Et si quidam vigilabant, quia videbant se non «
 posse proficere, noluerunt mittere margaritas ante porcos. Itaque vacante «
 Ecclesia Rom. D. Clementis obitu, quando tunc erat tempus acceptabile se- «
 dandi Schismatis, tunc dies salutis, *filia Ecclesie Vniuersitas* quasi à graui somno «
 euigilans, Sponsæ Christi calamitatum non oblita surrexit & prædictos glorio- «
 sissimos athletas Ecclesie diligenter incitauit, eisdem supplicando qualiter «
 scriberent Cardinalibus, ne non ita citò eligerent, quatinus ad Schismatis «
 sedationem facilius deueniretur, quod & fecerunt, sed antequam huiusmodi li- «
 teræ ad notitiam Cardinalium peruenirent, sanctissimum in Christo Patrem & «
 D. D. Benedictum diuina prouidentia Papam 13. elegerunt. Nec ob hoc ces- «
 savit Mater Vniuersitas, quin Ecclesie negotium fuerit prosecuta, & adhuc «
 viriliter prosequitur. In quâ siquidem prosecutione *filia Ecclesia* nonnullis vijs «
 subtiliter perquisitis & cum summâ maturitate discussis ad viam Cessionistan- «
 quam meliorem, planiorem, veriorem, sanctiorem, honestiorem, leniorem «
 & certiore ad totale schisma de cordibus fidelium radicitus euellendum fina- «
 liter condescendit, Multis siquidem mora rationibus nedum peruasuis, sed «
 omni fideli Christiano secundum materiam subiectam conclusiuis. Pro quo «
 præsupponendum omnem Catholicum Dominum timentem vnitatem & Pa- «
 cem Ecclesie Catholice, fidem orthodoxam & sinceram caritatem in Domino «
 teneri diligere, dilectas scilicet optare, optatas quære, quæstas amplexari, «
 toto nisi retinere & in ipsis viuere & mori vt verum & fidelem Christianum «
 omnem verum Christianum teneri in vigore bonæ conscientie & odore bonæ «
 famæ vnione bonum operari, animæ suæ salutem & gloriam desiderare sempi- «
 ternam, timereque pœnas æternales, omnem fidelem debere præligere mo- «
 ri, quam vnitatem & pacem Ecclesie scindere, scissam fouere, foram pertina- «
 citer defensare, omnem schismaticum intrusum, fautorem & de hæresi vehe- «
 menter suspectum ad abiurandum schisma vel intrusionem, & eidem renun- «
 ciandum Iuris remedijs & vijs opportunis debere compelli, alioquin tanquam «
 palmitem infructuosam, & membrum putridum à corpore Ecclesie refecari, «
 ad hocque faciendum omnem verum Catholicum præsertim potestatem spi- «
 rituali & temporali habentem tempus, & contra ipsos spiritualiter & tem- «
 poraliter procedi debere: Nec in hoc casu sibi fore quomolibet, obediendum. «
 Omnem facientem contra verum dictamen rationis & bonam conscientiam «
 ædificare ad gehennam, omnem hominem debere postponere salutem suam cu- «
 iuscunque, quantocunque seu qualicunque commodo temporali, omnem te- «
 nentem seu potius detinentem rem aliquam præsertim vel Beneficium Eccle- «
 siasticum quodcunque sit, seu possessionem illicitè tenentem sub debito salutis «
 eidem renuntiare. Et etiam in casu dubij, vel erroris pro viâ tutiori habenda «
 & tenenda pro certiori ad omnem conscientie scrupulum remouendum, viam «
 renunciationis, resignationis seu Cessionis, quod est idem, etiam in summo «
 Pontificatu fuisse & esse Iuridicam, à Iure introductam, receptam, approba- «
 tam & à primitiuâ Ecclesiâ vsque ad Bonifacium VIII. vsitatam, vt in Clemen- «
 te I. Cyriaco, Liberio, Ioanne XII. Leone IX. Benedicto X. & Celestino VI. «
 quorum Cessiones ab Ecclesia approbatæ fuerunt, & etiam acceptæ. Cessit «
 enim Clemens I. propter exempli perniciem, Marcellinus propter Idololatriam «
 & scandalum inde exortum. Cyriacus propter deuotionem, Liberius propter «

» exilij attradiationem. Leo IX. & Benedictus X. propter conscientiam, Cele-
 » stinus VI. propter insufficientiam vel potius deuotionem. Cæteris igitur vijs
 » viam Cessionis fore præeligendam luce clarius apparet. Sint Titius & Mæuius
 » electi in summos Pontifices: vt in Schismatis primordio: & quod diceretur de
 » Titio, idem de Mæuio dicatur. Aut Titius nullo modo tenuit vel possedit Pa-
 » parum, hoc est de iure, vel de facto Electioni noluit consentire, vt accidit in
 » Cardinale S. Petri, aut de facto duntaxat; aut solum de iure, aut de iure &
 » facto simul. Hæc diuisio videtur sufficiens. Primum membrum tanquam insuffi-
 » ciens ad propositum rejiciatur, quia ex eo Schisma non posset concludi Si 1. dica-
 » tur; an sciuit de facto se tenere? & tunc ad totale Schisma tollendum de cor-
 » dibus fidelium necessaria est renunciatio per supposita, quia illicitè tenet &
 » ad hoc tenetur de necessitate salutis, intelligendo de illo qui habet liberam
 » cedendi facultatem, sicut in isto casu: & si non cedat, talis nedum est Schisma-
 » tis author, imò fautor, imò pertinax, hæresis defensor seu defensor, &
 » ad cedendum cogi potest modo prælibato, vel simpliciter refecari. Si dubitat
 » se de facto tenere: adhuc idem pro via tutiori. Nam si cedat, schisma totaliter
 » aboletur; si non, videtur esse fautor & hæresis defensor si perseueret. Nec vt
 » prius per præsumpta concludit, aut ignorat; vt in illo qui per pecuniam pa-
 » rentum ipso ignorante ad aliquod Beneficium promouetur, an ignorantia est
 » tolerabilis? & tunc non est schismati prouisum. Credit verimiliter vna dicta-
 » rum partium suam Electum esse verum Papam qui reuera non est. Ponatur
 » quod altera pars in illum consentiat ignorantia tolerabili decepta, nunquid est
 » prouisum sufficienter? non quia sequeretur error intolerabilis vt ille qui non est
 » Papa, pro Papa vero teneatur & approbetur, ligabit an non? toluet an non?
 » quidquid ager, falsum, irritum, inualidum & nullum erit, ordinabit Episcopos.
 » Episcopi Sacerdotes, Sacerdotes ministrabunt Sacramenta, quarum virtute
 » clauium ministrabuntur? Ecce falsam paternitatem, ecce idololatriam me-
 » ram, ecce defectionem fidei Petri. Ecce totalem Ecclesiæ Catholicæ destru-
 » ctionem; hinc maius inconueniens quam si Schisma duraret, vbi vna Pars verè
 » foret electa, quia sola pars malè electi erraret: hinc totus Populus, vt cæcus
 » cæcum ducens in errorum foueam laboretur. Ibi per aliam concordiam schis-
 » ma potest tolli. Hinc forsan in perpetuum, vel saltem vsque ad obitus Ordi-
 » nantium & Ordinatorum, ligantium & ligatorum error iste prolongaretur.
 » In Casu vbi neutra pars est ritè electa; hinc casus & tale schisma possent adin-
 » uicem equiparari. Vt ergo talis error radicaliter euellatur, renunciata est Cessio;
 » nec alia via possibilis in hoc casu reperiri valeret nisi per mortem vt præfertur.
 » Sin autem intolerabilis sit ignorantia; quia crassa, supina, vel affectata, tunc
 » secundum Iura scienti, vel ad minus dubitanti, seu titubanti poterit adæquari,
 » vel æquè concludi. Si errat, tunc necessariò sequitur prædictus intolerabilis
 » error, vt ex præmisso apparet. Certum est namque non in rerum ignorantia
 » errasse posse. Certum est proprium esse errores antequam existimaret se scire
 » quæ nescit, pro vero falsum approbare: quippe errantem non consentire ve-
 » ritati. **In errore existentie rei non esse certissimum est. Si errans veritati con-**
 » sentiret, etiam ignorans non erraret, si in errore cederet, Rei existentia falsum
 » non approbaret pro vero, aliàs esset oppositum in obiecto. Infertur igitur ne-
 » cessariò errantem veritati Papatus non consentire. Ergo errans non potest esse
 » verus Papa. Cedat igitur & euacuabitur error, nec multiplicabuntur incon-
 » uenientia supradicta, & ad hoc debere præsupposita compelli.
 » Rursus tertium & quartum membra præactæ diuisionis expediantur, quia
 » non differunt quantum de hoc agitur nisi in possessione, vel detentione reali,
 » & de facto; imò quantum ad casum præsentem attinet, tertium incidit in
 » quartum, eo quod vtraque pars Papatum tenuit & possedit & iuribus Papatus
 » de facto fuit vsa. Et hinc agitur de scientia, vt dubietas, ignorantia & error in
 » hoc casu dimittantur, quò fortiori concludatur ratione. Fuit ergo Titius verus
 » Papa de iure, quia & de facto Papatum possedit, & sciuit se fore talem, alio
 » existente intruso. Videatur an fauore schismatis extirpandi renunciatio se-
 » quatur, & ad hoc sedandum debeat primâ ratione in isto præsentem casu com-
 » pelli; prædicta præsupponendo vera prout sunt. Tutius pro honesto credere

debit ad schisma penitus expellendum, quia vnitatem Ecclesiæ tanquam Pa-
 stor ad oves dispersas in ouile reducendas totis viribus debuit anhelare. Si ne-
 glexit, pauit semetipsum, mercenarius fuit, saluti propriæ commodum præ-
 posuit temporale, præripuit lac & lanam: de ouibus non curauit. Neglectus
 in tali pastore mortalis est. Non Truffenius si se gessit pro vniuersali omnium
 Ouium Dominicalium Pastore, de omnibus ouibus in districto Iudicio tenebi-
 tur reddere rationem? Num est facile stare in loco Petri & Cathedram cum
 Christo regnantium tenere, si negligens & remissus Papa fuerit, inutilis est.
 Nihilominus innumerabilis populo cateruatim secum duxit primo mancipio
 gehennæ: cum ipso plagis multis vapulaturus in æternum. Hanc si quidem
 Communicationem forsan metuentes B. B. Cyriacus & Celestinus V I. Papæ
 nulla urgente necessitate Papatui cesserunt. Quid igitur faciendum est vbi
 Schismatis viget necessitas? quid facere debuit Titius attento statu dignitatis?
 quis ipso magis erat obligatus ad schismatis sedationem? Cessisse potius sibi
 quoad animam profuisset, quam dignitatem retinuisse. Et quia remedium non
 apposuit, schisma quantum erat in ipso fouit. Ex quo per cessionem altero etiam
 cedente schisma sedari potuisset. Error cui non resistitur, approbatur: negli-
 gere quippe cum possis perturbare peruersos, nihil est aliud quam fouere. Si
 Pastor dormit & lupo oves deuorat, nunquid euigilandum est vt succurrat oui-
 bus? Si vigilat & non curat, nunquid culpandus est? Si non eripuit à faucibus
 luporum oves quas eripere potuisset, nunquid lupis fauisse dicitur? Si Oves
 sub tali Pastore se cognouerunt periclitari, nunquid ab obedientia talis Pastoris
 recedendum? Dicit Pastor Oui, vado submergi, sequere me, nunquid obe-
 diendum? imò talis Pastor debet à se tanquam indignus remoueri & ad ce-
 dendum per præmissa compelli. Si sustinet partem suam & defendit ipse Titius,
 ex huius defensione oritur graue scandalum an non? Si oritur graue scandalum,
 vt quia propter hoc schisma diutius prolongatur & propter hoc scit schisma
 plus durare adhuc propter illud scandalum, cedendum est, via Iuridica est pro-
 pter graue scandalum debere cedere Pontificem. Propter scandalum cesserunt,
 vt præfertur, Marcellinus, Benedictus X. & Leo IX. qui etiam post cessionem
 assumptus fuit in verum Papam. Si cedendum est propter graue scandalum, sit
 propter grauius, quod scandalum est grauius quam schisma Ecclesiæ in summo
 Pontifice? Ponatur, vniuersus populus Christianus, credit & tenet Titium non
 esse verum Papam qui tamen est verus Papa, nunquid est hęc diuisio Schisma-
 tica & scandalum grauissimum. Ex quo igitur per cessionem scandalum præfer-
 tim tam grauissimum, absque eo quod mortale peccatum incurratur, sedari
 potest: cur non sedatur? si cedat Titius, nedum non peccat, imò meretur. Si
 Christus præceperit oculum, membrum substantiale corporis eruendum &
 proijciendum, si scandalizauerit, quid facit Christi Vicarius qui ipsum debet
 imitari, nunquid tenebitur à se proijcere dignitatem Papatui vbi accidentale
 quid est causa scandali? Si non faciat, nunquid est causa scandali? nunquid
 author? nunquid fautor? nunquid defensor? & nutritor est schismatis & de hæ-
 resi suspectus? utique & per consequens ad cedendum compellendus. Si esca
 scandalizat fratrem, dicit Apostolus, non manducabo carnes in æternum. Si
 sponsus sponsam propter scandalum dimittere teneatur, cur non Titius Papa
 tum? Siue Titius Populum Christianum, siue è contrario Populus Titium scan-
 dalizaret. Idem de maiori vel magis, seu minori parte Populi sicut de toto Po-
 pulo scandalizato, & de minoribus vt de maioribus dicente Domino. *Si quis
 unum de pusillis istis scandalizauerit, expedit, &c.* Si ergo Titius admonitus debite
 non cesserit, debet haberi pro Ethnico & Publicano, quia spernit vnitatem Ec-
 clesiæ, fidem turbat Catholicam, & de Caritate Dei & Christi non curat fa-
 ciens contra præmissum suppositiones, & tanquam schismaticum, seu fautorem
 schismatis ad cedendum debere coërceri, alioquin eidem non esse obediendum.
 Vltimum autem membrum prælibatæ subdistinctionis ad propositum non
 accedit, quia schisma sine scandalo erit non valet nec defendi. Nec in aliquo
 membrorum seu Casuum prædictorum, quo ad totalem schismatis seductionem
 simplex Papatui dimissio, vel qui pro derelicto habeatur, minimè sufficeret
 absque renunciatione si sponsus sponsam dimittat, vel relinquat, fugiat, nun-

» quid desinet esse sponsus ? reuera non. Si Titius Papalem dimittat administra-
 » tionem, nunquid desinet esse Papa, nunquid liberabitur à vinculo sponsæ suæ
 » videlicet vniuersalis, quo fuerat obligatus ? certum est quod non remanet vin-
 » culum quoad Ecclesiam. Ergo non obstante dimissione siue derelictione non
 » desinet esse verus Papa. Nec est simile de rei profanæ dimissione vel derelictio-
 » ne, vbi diuinum perditur propter vinculum obligationis vnus ad alterum, sci-
 » licet Papæ ad Ecclesiam, ibi est sola voluntas dimittentis. Sic concluditur de
 » Mæuio, quia credentes cum fore verum Papam, per huius viam demissionis,
 » vel derelictionis in conscientijs non contentabuntur. Scrupulus ergo conscien-
 » tiæ reliquationes suas in eis derelinqueret. Cæterum hæc via dimissionis in-
 » honesta est & indiscreta : à quadam quippe fatuitate mentis procedens. In
 » stolidis siquidem opinionibus adeo tanta crescere potest fantasia, vt cephalicâ
 » exagitati furiâ, quid cessissent viâ cessionis contemptâ ? viam demissionis eli-
 » gendam, & derelinquatur mater Ecclesia sicut tugurium in Cucumerio, & sicut
 » Ciuitas quæ vastatur. Desipiunt qui sapiunt sponsum Vicarium Christi Spon-
 » sam Ecclesiam debere vagam relinquere, vt nec sponsum habere qui eam gu-
 » bernet, nec Pastore credatur viduata. Quis Pastore illo sceleratior qui Oues
 » relinquit in direptionem luporum ? quis infeliciores agricola qui vineam Christi
 » deserit, vt sit in conculcationem, vt exterminet eam aper de silua, & singula-
 » ris ferus depascatur ? Talis infeliciores etiam Iuda traditore, Ecclesiæ destructor
 » & verissimus Schismaticæ fautor prauitatis.

» Sed ecce Titius colludit cum Mæuio & tantum procurat quod vi, fraude,
 » timore, prece vel pretio Mæuius Titio, vel è contra cedit Papatus dignitatem.
 » Ista via non est noua. Plures, inquam summi Pontifices symoniacè, alij violen-
 » ter, alij fauore, alij timore, alij interuentione, alij fraudulenter intrauerunt,
 » Sed omnes ferè sic fuerunt sublimati, miserabiliter perierunt ; alius subito,
 » alius in latrinis mortuus est, alius strangulatus, alius suffocatus, alius à Dæmone
 » percussus, alius interijt vt canis. Ecce martyres horribiles, martyres luciferi
 » qui maiora perpessi sunt, vt essent in combustionem & cibum ignis, quam
 » alij summi Pontifices qui Martyrio fuerunt coronati. Ista collusionis via est
 » damnatissima quam nemo bonæ conscientiæ, nemo memor suæ salutis duceret
 » acceptandam. Si Titius de facto tenet & Mæuius cum eo colludat, sequitur
 » error intolerabilis, de quo superius est præactum. Si de Iure solum, vel de Iure
 » & facto tenet, tunc pessimo medio nititur Titius schisma quietare, & mente
 » nequissimâ possidere conatur Papatum. Hæc via detestabilissima, imò scanda-
 » losissima, quanquam velamine pacis cooperta. Qualiter nempe vtraque vel al-
 » tera pars Populi tanquam diuturno proli dolori infecta Schismate. Si Deum
 » timeat & conscientiam, tranquillabitur vt schisma in mentibus fidelium tribus
 » lustris & amplius inueterata & Sathanæ consolidata glutino dissoluetur, &
 » scrupulo totaliter abrafo, vino recompagnetur. Certè hoc difficillimum, in
 » promptu causa est. Omnis namque collusio partium est inter se dissidentium
 » latens & fraudulosa conuentio. Audient Principes, audient Pontifices, au-
 » dient Clerici, audient Laïci. Titius fecit pacem cum Mæuio, & obtinet Titius
 » Papatum. Et qualiter hoc factum sit, hæsitatur ; quid Principes suspicabun-
 » tur, nisi fraudis conuentum ? quid Pontifices nisi concordiam Gieзитicam &
 » symoniacam ? quid Clerici nisi improbam conuentionem ? quid Laïci nisi So-
 » phisticam compositionem & deceptiuam ? Profecto compositio quæ in
 » tali casu latenter machinatur, præsumitur suspicio fraudis. Quamobrem &
 » qui colludit, vermem, conscientiam corrodentem non euadit, nec euincit, nisi
 » quod per nefas perueniat ad optatum. Et qui per hanc viam infirmari schisma
 » concupiscit, fortius resurgit, & mentes fidelium stabilioribus laqueis Diaboli
 » censetur implicare. Hæc via tantò pestilentior, quantò latentior : quanto pal-
 » laciore, tantò deceptior : quantò fraudulentior tantò periculosior. Hæc ne-
 » dum execranda sed persequenda, non solum persequenda, sed detegenda, nec
 » tantum detegenda, sed priuatione multanda dignitatis. Non sic in cessione
 » quæ in propatulo fieri consuevit, vt palam cognoscat vnusquisque per huius-
 » modi viam Ecclesiam Rom. euidenter & veraciter fore viduatam & ad canoni-
 » cam veri vastoris electionem debere procedi. Qui igitur sanctissimâ viâ Cef-
 » sionis

tionis rejectâ viam Collusionis amplectitur, si de hoc fuerit detectus fautor Schismatis, & de hæresi suspectus esse conuincitur per præmissa, nec obsequendum esse tali collutori.

Sed dicent aduersarij quorum via est scandalum, viam facti, viam armorum, viam expulsionis à sede tanquam breuiorem fore amplexandam, sicut factum est per multos Intrusos & etiam per nonnullos, qui tanquam veri Papæ fuerunt approbati, vt in Calixto II. qui Burdinum Hispanum Antipapam de facto per arma capi fecit & per Ciuitatem Romanam super asinum auersâ facie ignominiosè deduci, & finaliter carceri perpetuo mancipari, quibus in faciem refutendum. Hanc viam Diabolicam & insanam concludendo, cum hæc sit verissima intrusio nemini sanæ mentis acceptanda, attentâ præteritis schismatis perplexitate. Nam si Titius de facto tantum tenet summum Pontificatum, constat per huiusmodi expulsionem non pacificari schisma, sed per amplius & fortius inflammari. Si de iure tantum & facto simul, tunc est medium pessimum vbi de iure Titij & Mæuij perplexitas nascitur, prout supra tangitur de Collusione. Si manifestissima foret intrusio vt in Burdino, tunc licentius permitteretur, quamquam ab omni iure & sit reprobata. Constat enim dictum Burdinum Henricum Imperatorem IV. in odium Gelasij II. intrusisse per vim, qui novos Cardinales creauit, ac Gelasium cum toto Collegio Cardinalium violenter expulisse. Qui Gelasius cum suo Collegio veniens in Franciam moritur Cluniaci: & Calixtus II. per Collegium Cardinalium eligitur concorditer, & accedens Romæ auxilio Francorum expulso Burdino in sede Rom. collocatur. Nemo tunc dubitabat Burdinum fuisse intrusum, Gelasium & Calixtum veros Papas extitisse tanquam per antiquos Cardinales concordialiter electos. Nec tamen in dubijs schismatibus hæc via facti vnquam fuit approbata. Si constitutum est quod Inuatores Beneficij, vt si non virtutis amore, pœnæ saltem formidine à suæ temeritatis audacia refrænentur, eo ipso ius quod in eis competebar, amittant; cur non idem in Papatu? vt Papa legem quam tulerit patiatur? Ex quo igitur inuast, ius sibi perdidit acquisitum potissimè vbi Mæuius asserit ius habere & possessionem iustam, vel saltem se habere coloratam & antequam Titius quandocunque ius haberet in Papatu: quo casu nec iure suo priuari de facto, nec sua possessione deberet violenter spoliari. Et nisi iura peruertantur Canonica, absque causæ cognitione contra Mæuium per viam facti non deberet procedi. Imò Titius tanquam violentus & spoliator ab huius possessione deberet amoueri. Cum via facti, nec ius aliquod penitus acquirat, sed verius noscatur deturpare, nec possessionem iustificet, sed potius decoloret. Hæc igitur abhorrenda est, nec tenenda etiam si iuramentum interuenit eo quod tenderet ad noxam, & iuramentum hoc implere volentem ad interitum deduceret salutis æternæ & nec tenendum iuramentum. Qui igitur istam tenerent viam, non solum non peccarent, sed vnitatem Ecclesiæ non custodirent, sed fouerent schisma, verum etiam de schismatica prauitate dicerentur suspecti: igitur nec est eis parendum.

Adhuc instant aduersarij qui viam pacis non cognouerunt, vnam Compromissi fore iuridicam & præ alijs captandam, allegantes forsan illud in Schismate Symmachi Papæ & Laurentij obseruatum fuisse qui de Rege suo in Theodoricum Gothorum Regem pro tunc in Italia regnantem compromiserunt, per cuius sententiam fuit schisma pacatum. Quibus responderetur ex rebus & statibus negotij vt nunc stantibus eorumque circumstantijs debitè pensatis viam Compromissi subsistere non posse & ad totalem schismatis eradicationem fore penitus incompetens. Et primitus segregetur via Compromissi, via, inquam, est vna trium viarum per quas ad electionem proceditur à Iure traditarum, eo quod ad Electionem de iure nequeat progredi nisi prius Ecclesia Officio, vel dignitate de iure & facto vacante & Pastore viduata, alioquin contingeret Ecclesiam tanquam habentem duo capita fieri modò scrupulosam, eo quod Pastor superinduceretur Pastori, & vnitatis capitis Pastoris & Vicarij contra præmissa minimè seruarietur.

Restat ergo via Compromissi, prout in rebus accipitur profanis; si sic accipitur, Certum est istam viam de iure in rebus Ecclesiasticis & spiritualibus

„ præsertim in Beneficialibus locum sibi vindicare non debere, ex eo quod in ta-
 „ libus non admittuntur pacta, conuentio, nec adiectio pœnæ; super quibus tota
 „ vis arbitrorum & Compromissorum radicaliter fundatur. Sed admittatur
 „ quod via arbitrij, Compromissi, arbitragij vel amicalis compositionis, seu nu-
 „ dæ voluntatis etiam in spiritualibus & in Papatu locum valeat habere, vt omnes
 „ viæ Compromissum tangentes; appellatione Compromissi insimul compre-
 „ hendantur, adhuc huius viæ incompetentia per multiplices rationes luculenter
 „ demonstratur. Certum est Sedem Rom. & eius Episcopum meritis Apostolo-
 „ rum Petri & Pauli primatiam Patriarchalium sedium, ac Vicariatum Iesu
 „ Christi in terris obtinuisse cæterasque sedes ipsarumque Episcopos eidem Sedi
 „ humiliter obediuisse tanquam primæ Sedi, & eius Episcopo Iesu Christi Vica-
 „ rio generali. Certum est Episcopum Rom. tanquam Vicarium Christi non ha-
 „ bere superiorem, cum Christus non habuerit, & Ecclesiam Catholicam à se &
 „ per se fundatam Petro tanquam capiti tradidisse gubernandam. Certum est
 „ Papam Christi Vicarium non posse creare, vel eligere successorem, sed Papam
 „ eligi Canonicè debere ab his qui super hoc habent potestatem, nec aliter posse
 „ creari. Nec obstaret de Beato Petro qui Clementem elegit, quia Clemens pri-
 „ mæ electione non fuit vsus, sed vt præfertur, propter exempli perniciem Papa-
 „ tui cessit & fuit *Linus* electus in Papam. Certum est viam Compromissi à con-
 „ uentione, seu nudâ voluntate Partium suam vim & potestatem habere, nec
 „ aliam posse habere potestatem quam per ipsas partes attributam. Ex his ma-
 „ nifestè concluditur veraciter in hoc passu viam Compromissi fore incompeten-
 „ tem. *Eligant Titius & Mæuius* tres Compromissarios, vel plures ad ipsos
 „ concordandum & de iure eorum sententiandum, siue sint Cardinales, siue
 „ non, & tunc secludantur via sententiandi, vel concordandi pro tertio, quia ad
 „ Compromissarios potestas se non extendit, & etiam quod ambo sint Papæ veri,
 „ quia sequeretur Impossibilitas & maius schisma quàm ante, aut sententiam
 „ neutrum habere ius in Papatu, & tunc si ambo obediunt sententiæ, concludi-
 „ tur quod fuerunt Inuasores & Intrusi, & per consequens deponendi. Iste est
 „ finis inhonestissimus & ignominiosissimus. Honestius, sanctius, commodius, &
 „ leuius fuisset viam Cessionis compendiosam elegisse, quàm per graue dispen-
 „ dium ad hanc infamissimam deuenisse conclusionem. Igitur ista via & compe-
 „ tens est, cum alia competens valeat reperiri, Si ambo vel vnus minimè pareant
 „ sententiæ, ad quem appellabitur, cum ipsorum quilibet asserat se non habere
 „ superiorem? An ad alicuius viri boni arbitrium recurretur? quæratur iste bonus
 „ vir; non est ei locus in diuersorio. Si dicatur, Iudex Ordinarius: vbi est, si
 „ Cardinales ipsi quilibet suam fouent partem. Idem de Principibus. Et sic non
 „ erant in causis proprijs Iudices competentes, si neutrales suspecti sunt, quia sem-
 „ per iudicarent pro neutralitate.
 „ Ad primum membrum huius distinctionis reincident, si Concilium genera-
 „ le de huius viæ difficultate tractabitur: si alius quisunque, quis erit, aduifetur,
 „ quia oportebit quod per partes eligatur; iteratò erit processus in infinitum.
 „ Et sic per hanc viam ad finem huius diffensionis nunquam peruenietur.
 „ Rursus si iudicent huiusmodi Compromissarij. An pro Mæuio? & ita si am-
 „ bo acquiescant, sequetur intolerabilis absurditas, quod de errore intolerabili
 „ superius est expressum. Si non, vt supra concludatur. Si pro Titio, tunc ad-
 „ huc Neutrales & de iure vtriusque dubitantes minimè contentabuntur; & non
 „ esset totale schisma quietatum. Est etiam in hac viâ notandum, quod Compro-
 „ missarij nullatenus sententiare valebunt, nisi factis vtriusque Partis, ex quibus
 „ Ius oritur, aut confessis per partes, aut saltem probatis sufficienter. Enimverò
 „ si Cardinales antiqui qui primæ interfuerunt Electioni secundæ & in Compro-
 „ missarios fuerunt electi, quanquam vt Cardinales nouerint causæ merita, non
 „ tamen sicut Compromissarij nisi factis concordatis, vel probatis nequibunt
 „ vllatenus iudicare, sicut nec extranei, vel noui Cardinales valerent. Præui-
 „ deant igitur omnes quantum sit difficilis, vel quasi impossibilis huiusmodi fa-
 „ ctorum concordantia, vel sufficiens probatio, vt ex iure hinc resultante potest
 „ firmiter iudicari quanto tempore factorum concordantiæ, seu propositiones
 „ hinc inde perficerentur quanto tempore tantus duraret processus, nemo est qui

nesciat. Hic exceptionum & allegationum abyssus abyssum inuocaret; sic de-
 cideret in Scyllam cupiens vitare Carybdim. Hic arbitrorum mare magnum &
 spaciosum: illic subterfugiorum reptilia quorum non est numerus; solent Ad-
 uocari qui causas agunt desperatas suis persuadere Clientulis vt causas huius-
 modi ferè periclitatas Arbitrorum voragini committant, quatenus vertiginum
 circuitionibus submersas nunquam ipsarum veritas attingatur. Cur igitur
 hanc viam plus cæteris aduersam concupiscant, vnusquisque contempletur,
 reperiet sanè quod solum cœcato corde, conscientia læsa, turbidâ mente, sur-
 dis auribus, oculis attonitis, inuerecunda fronte & facie confusa tempora per-
 transeant, ac schismate durante suos promoueant, bonis ditentur Ecclesia.
 sticis, splendide viuant, dominantur superbe & mundiali gloria suis tempori-
 bus abutantur, hi non timent conscientiam, nec Deum reuerentur, qui si be-
 ne perscrutarentur, non tantùm de schismate, sed etiam de verâ hæresi repe-
 rirunt non mediocriter suspecti, forsan retributionem bonorum & malorum
 punitionem, paradisum vel infernum non ardentes. Nec obstat Symmachi &
 Laurentij Compromissum: ibi siquidem in dissensionis sententia fuit
 dictata; hic non: ibi propositiones & informationes peremptæ: hic non: ibi
 solus Clerus Romanus dissidebat: hic vniuersus Clerus qui bifariam est parti-
 tus: ibi schisma finitum breui temporis interuallo: istud quotidie augmentatur;
 & ex maiori temporis diurnitate fortius indurefcit.

Sed opponunt iteratò qui in circuitu ambulant. Ecce viam Generalis Con-
 cilij sanctissimam? quæ aliàs in sedatione schismatis exitit practicata. Nam Im-
 perator Henricus II. congregauit Concilium Episcoporum de cuius Concilio
 Gregorium VI. & duos alios de Papatu simul contendentes eiecit, & authori-
 tate Concilij Clementem II. intronizauit. Sed hanc viam tanquam sanctam
 & honestam, tantùm quo ad huius præsentis schismatis exterminationem, ces-
 sionem incompetentiorem videri poterit luculenter. Difficultas nempe congre-
 gandi, factorum ambiguitas & perplexitas iudicandi maximam causam trahere
 videntur. Excludantur Concilia particularia, nam si sola pars Titiana Con-
 cilium adiualet, aduersa obedientia Titio per huiusmodi Concilium appro-
 bato vel etiam reprobato, alteri pro eo in Papatu substituto, nullatenus cre-
 deret, nec eidem firmiter adhæreret. Et idem de Concilio per partem Mæuia-
 nam congregato, vnde quia istud schisma totale fœdasse noscitur Ecclesiam
 vniuersalem, necessarium est congregari, scilicet Latinam, nedum Clerum
 in Pontificalibus & cæteros Prælatos, sed etiam populum Christianum in Prin-
 cipibus & cæteris rerum public. administratoribus. Sanctissime Deus, quis
 istius Concilij legitimus congregator? non est tanta potestas Ecclesiastica, po-
 tissimè cum sit diuisa, vt hoc valeat adimplere. Restat ergo quod secularis;
 sub quo igitur Principe? sub quo protectore? quâ in prouincia? quo in loco
 quis ministrabit expensas? quoto quantoque tempore congregabuntur, si Prin-
 cipes sibi ipsi non deferant, sed velit vnusquisque suam potestatem & maiesta-
 tem adeo conferuare, vt nec parem, nec maiorem patiat. Istius viæ conclu-
 ditur impossibilitas, nullatenus adimplenda, nisi Deus Deorum Dominus po-
 puli sui misereatur & corda Principum conuertat, quatenus ipsorum alteri om-
 nes cedant locum, qui summâ motus pietate in visceribus Caritatis, affectu
 pijsimo, huius negotij tam necessarij, tam ardui onus misericorditer assumere
 dignaretur. Et nedum Conciliū conglomerari sufficeret, nisi causa adiuuationis
 perduceretur ad effectum. Plane autè Concilium partibus auditis aut procedet,
 aut non procedet. Si primò, tunc in inconueniens quod superius est relatum in
 Compromisso super factorum discordantia coincidentia recrudescet: & tamen
 pone quod partes ad sua facta proposita recipiantur ad probandum, tunc vna-
 quæque pars fecerit diligentiam de probando, an partes æqualiter probabunt,
 aut inæqualiter, aut nullo modo. Si æqualiter, nec inde poterit Iudicari iudi-
 cium quid ab inæqualitate propositionum, seu Iuris à propositionibus eliciti
 procedit. Si inæqualiter. Hic introducitur perplexitas iudicandi. Opinandum
 est Episcopus in huiusmodi Concilio sicut & in cæteris tanquam Iudices sede-
 re quos, vt cum reuerentia dicatur, Episcopellos Italicos Iuris ignaros quorum
 infinitus est numerus, Bellacores, Alemannos cæterosque de Mæuij promo-

» tione puerulos Gallicanos & cæteros de promotione Titij qui Ecclesiam sibi
 » obedientem posuit in pomorum custodiam. Pauci namque restant de promo-
 » tione Gregorij, qui quid agent? quælibet Pars suam partem fouebit, quis est
 » ille qui tantum Concilium? quis sedium primacias & Sessiones nouerit ordinare?
 » hîc onerosa multitudo: hîc nullus ordo, hîc summa confusio. Si ambæ partes
 » aliquid probent, hîc maxima perplexitas, quæ ipsarum partium melius proba-
 » uere intentum; hîc instrumentorum dissonantium varietas; hic testium con-
 » traria deponentium, quibus melius credi debeat, ambiguitas; hic argumen-
 » torum & allegationum infrontitudo & adeo tanta variarum alteratio opinio-
 » num, quod sicut cortina cortinam trahit, contrarietas varietatem, varietas du-
 » bietatem, dubietas perplexitatem inducit iudicandi. Sed esto quod circa mo-
 » dum probandi, scilicet quod vnus ipsorum melius probauerit, sit aliqua cer-
 » titudo, siue pro Titio, siue pro Mæuio sententia feratur, an Titius, vel Mæuius
 » deponetur tanquam intrusus? Et tunc honestius fuisset eidem cessisse, an com-
 » pelleretur ad cedendum? tunc leuior via Cessionis extitisset quam Concilij Ge-
 » neralis, ex quo idem effectus resultat, aut incarcerabitur, sicut in maiori parte
 » Schismatum, victor victum, ne schisma recidiuet, incarcerare confuevit; hîc
 » infirmissimus finis; melius ei fuisset si cessisset homo ille quàm in carcere mori,
 » Et tamen quantum ad illum qui per stultitiam remaneret, nedum aduersæ par-
 » tis sequacium qui tamdiu curuâ adhæsiōne ius partis suæ fortiter radicarunt,
 » conscientiaæ scrupulus sopietur; sic nec partibus neutralibus & dubitantibus
 » satisfiet: ad oppositum semper formido sequetur, vel ex subordinatione testium
 » partis vincentis, vel instrumentorum falsorum inspectione, allegationum in-
 » aduertentia, vel iurium vtriusque partis immatura consideratione: vel quia hu-
 » manum sæpè fallitur Iudicium, vel quia non deficit ius, sed probatio Iuris.
 » Qualitercunque verò vel Titius, vel Mæuius remaneat Papa in istâ maledictâ
 » Conscientiarum inquietudine mentis fidelium perpetuò commouebuntur: qui
 » conscientiaæ scrupulus nisi viâ ad hoc possibili radicitus euellatur, certum est
 » omnem talem fluctuationem ad interitum vergere salutis. In Cessione quidem,
 » nec vnus remanet scrupulus, imò nec aliqua scrupuli scintilla. Nulla est alia
 » via possibilior ad hoc penitus extinguendum. Cum ad verum ventum fuerit
 » summæ hic aduertatur hoc negotium pro minimo non esse habendum, quia ma-
 » ximi est ponderis; hic non agitur de lacte vel lana, nec de commodo temporali,
 » hîc agitur de Conscientijs cuiuslibet subditorum totius Christianitatis, hîc
 » omnium fidelium, vel salus æterna, vel interitus versatur sempiternus. Videat
 » omnis mundus istius scrupuli periculum, quo nullum maius ad mortem, & videat
 » omnis Ecclesia fidelium Cessionis remedium, quo nullum melius ad salutem.
 » Sin autem Partes nil probant, quia scilicet neutrarum Partium assertioni mi-
 » nimè creditur, nec de ipsarum iure liquidè potest apparere, necessarium est vt
 » contra ipsos aduersa sententia procedat: & à sede debeant propelli. Sanè ces-
 » sisse fuisset honestius, quia turpius eijcitur quàm non admittitur hospes.
 » Si Concilium partibus non auditis procederet, tunc maiora quàm prius se-
 » querentur inconuenientia, siue vnus remaneret, siue repellerentur ambo, vt ap-
 » paret per præmissa. Non obstat Concilium Henrici, tum quia nec vniuersale,
 » scilicet de Episcopis Romæ propinquis, tum quia plures notoriosissimè fuerunt
 » intrusiones illo tempore. Nam Benedictus IX. inuasit Papatum; quo eiecto
 » Siluester IV. Simoniacè intrauit: quo iterum infra duos menses eiecto Bene-
 » dictus Papatum recuperauit, qui Gregorio V I. Papatum pro duabus mille li-
 » bris vendidit: qui Gregorius vnum Papam sibi Coadiutorem elegit, Cardina-
 » les tertium elegerunt; & sic erant tres. Propter quod Henricus vocatus à Clero
 » Populoque Rom. Concilium congregauit, intrusos eiecit, & Clementem II.
 » intronizauit, vt præfertur. Isto tempore nihil est notorium, sed omnia sunt
 » obscura.
 » Sic igitur omnibus vijs præmissis exclusis, concluditur euidentissimè viam
 » Cessionis fore præeligendam vt honestissimam, vt lenissimam, vt compendio-
 » sissimam, vt clarissimam & demum vt sanctissimam. Hanc equidem filia Sion
 » mater Vniuersitas supradicta maturissimè perpendens, noscitur elegisse, non
 » vt D. Benedictus solus de facto cederet, sed vt firmiter diceret se paratum

cedere in casu quo aduersarius cedere paratus est. In hoc verbo, Paratus sum
cedere, stat tota difficultas, quod sit præiudicium Benedicto si dicat, paratus
sum cedere? nunquid ius suum diminitur? nunquid tollitur, etiamsi summum
ius habeat in Papatu, imò affectio bonitatis internæ quam haberet ad schisma
tollendum, palam & efficaciter appareret à maiore & minore, vt euentu rei
constaret, Benedictus diceretur, diligeretur ab omnibus, & eius sanctitas lon-
gè latequè diffusa per orbem vbique, etiam in populis partis aduersæ diuulga-
retur: nihil nisi bonum aduersarij eius præsumere valerent. Sed diceretur, de
iure suo diffidere videretur si cederet; & sic est inhonestas. O peruersissima
præsumptio! Si Benedictus sciret se iniuste tenere Papatum, vel etiam leuiter
suspicaretur, num sanctius est cedere? num melius carere Pontificatu, quàm mit-
ti in gehennam ignis? Quid prodest homini si vniuersum mundum lucretur,
animæ verò suæ detrimentum patiat? O honestas Diabolica quæ suum cogit
damnum subiectum. Quæ inhonestas hæc est, bonam conscientiam immutari
illud quod suum non est dimittere, restituere ablatum, vt peccatum dimittatur.
Si honestas hæc inhonestatem, coactionem induceret, iam nemo peccata sua
confiteretur, honestas pro pudor sequeretur hæretica effroni Schismatis im-
pudentiæ non sequuta sed coniuncta. Hanc viam benedictissimam inclytissimi
vniõnis pugiles supradicti vocatis Concilio & Episcopis Franciæ nonnullis & viris
prudenter & literatis approbauerunt & emologauerunt; hanc tanquam ex-
peditissimam secuti fuerunt & sequuntur. Quanquam etiam dictus Benedictus
ante ipsius assumptionem palam & secretè Parisius & alibi ad vniõnem Ecclesiæ
laborantes laudibus extulerit copiosis; ac etiam ipsemet hanc Cessionis viam,
non semel sed pluries, ad partem & in pluribus locis coram notabilibus perso-
nis præ cæteris vijs multifariè commendauit asserens firmiter, quod licet cæteræ
viæ in Schismatis primordio tentari debuissent, tamen moderno tempore con-
siderato, hæc sola non alia simpliciter expediebat. Sed ex assumptione Papa-
tus secuta fuit opinionis mutatio quæ non fuit mutatio dexteræ Excelsi. Aegrè
credere potuit filia Ecclesiæ tantum verum tamque famatum à viâ per ipsum
approbatâ sic subito delirasse, forsan amicorum notorum & Consiliariorum
fictis persuasionibus & falsis inclinatum qui ipsum errare fecerunt in inuio &
non in viâ. Horum aliqui sequentes viam Balaam ex Bofor qui mercedem ini-
quitatis amauit, dulces eidem diuitiarum præfufurrant illecebras. Alij viam sed
perituræ calliditatis protoplastos seducentis mellitum Ecclesiasticæ domi-
nationis toxicum propinant. Alij tanquam Consiliarij Pharaonis in seipso dis-
sipati latenter subsibilant, Pater sancte, filius es Regum, antiquorum parens
nobilium, amicus Magnatum ne cedas, qui tenet teneat, manda promotiones,
expectationes remanda, expecta, lilia marescent, remollientur principes & at-
radiabuntur. Reexpecta, Vniuersitas in seipsa contabescens deficiet, grata su-
perueniet quæ non sperabitur hora, tunc cessabit cassatio: tunc videbunt in
quem pupugerunt. O nefarijssimi sufurrones! institores fraudulentissimi, nolen-
tes prouentus suæ perdere mercaturæ! modicum ibi expectaui, & fortassis ven-
tus vrens fruges siccabitur! O detestabilissimi Persuasores qui concupiscitis esse
dominantes in Clero & in Ecclesia potentari! modicum ibi, & fortasse artato
Virginis pomerio floccipensi tanquam forma facti gregis! O subuersores men-
tium nequissimi, consilium dantes inspiens & nefandum archimandritæ de
Schismate non curare quasi in baculo arundineo confidenti & agnitam viam
veritatis deferere penitus & omnino. Quis scit si Dominus spiritum misceat
vertiginis vt tales schismatis continuatorum consiliantes suâ potentia conterat
& confringat! Non sic, impij, non sic, vt suspicamini. Considerate Lilia quo-
modo crescunt, non deficient, non corrumpentur, non marcescent. Nidus Ari-
stotelis qui Ecclesiam quotidie foetu nouæ prolis amplificat mirabiliter, non
contabescet, sed fortius quod inceperit, persequetur, & in Domino cuius cau-
sam superans agitur non infirmabitur. O quàm grauis Schismatis fautoria!
ipsum toto nisu velle continuare! ô fortis hæreticæ prauitatis adhæsiõ in sum-
mo Pontifice, velle toto tempore vitæ suæ scissuram perpetuari! Sordibus im-
buti nequeunt dimittere sordes.

Sed dieunt bonarum conscientiarum subuersores ad excusandas excusationes

» in peccatis, Dominus noster ad nihil aliud tendit quàm ad omnimodam schif-
 » matis abolitionem; promisit & iurauit ante sui promotionem omnes vias vtilis
 » & accommodas procurare & seruare posse tenus, verum vsque ad cessionem
 » inclusiuè per ipsum de Papatu faciendam si Cardinalibus, vel maiori parti eo-
 » rundem videretur expedire; perquirantur istæ viæ demum ad Cessionem per-
 » veniant: non est saltu præpropero sic procedendum, verbum, *Vsque*, ordinem
 » significat agendorum. Dominus noster reperit viam tractatus accommodam val-
 » de & summè vtilem; quid ultra facere debuit? Vniuersitas vult ipsum cogere
 » ad cedendum. Minor in maiorem non habet imperium, nec par in parem:
 » oues Pastorem reprehendere non valent; nunquid potest Vniuersitatem
 » obiurgare dicendo, lege, audi, stude, addisce, quid ad te de schismate? tu
 » me sequere; hæ fallaces versutia sic elidi videntur: habet siquidem proprium
 » antiqui hostis inuidia, vt quos palam deicere non valet, sub quadam veritatis
 » simulatione virus latenter infundat. Aiunt falsidici veritatem, vt acrius pun-
 » gant. Afficitur Dominus B. ad vnionem, verum est: sed affectus non perducit
 » tur ad effectum. Refertur quid in eius auspicijs dixerit, seipsum Papatus onus
 » principaliter assumpsisse, vt per eum vniretur Ecclesia, & tam paratum esse ce-
 » dere Papatui quàm promptus erat deponere cappam. Si dixit, si promisit, cur
 » dictum non tenet? cur non seruat promissum? ait Prætor, Pacta seruabo. Si in
 » simplici homine reprehenderetur, cur non fortius in Papa? derisio etiam à sto-
 » lidis cachinnanda, contrarij assertio. Si iurauit, cur non tenet? non est istud iu-
 » ramentum volatile seu quotidianum, sed cum matura deliberatione pro causa
 » Dei, pro factò Ecclesiæ istud iuramentum diceret vergere in detrimentum salutis
 » æternæ? Quis nisi Apostolicus à fide ipsum assereret non seruandum: tenetur igitur
 » sub periurij pœnâ ipsum obseruare, nisi diceret, per adeptionem dignitatis Papam
 » impeccabilem effici, quod est hæreticum & insanum; quid horribilius in Papa?
 » quid detestabilius quàm periurium? quid infamius quàm Papam dejerasse?
 » Ecce per exemplum; homines, nedum Magnates, sed etiam populares
 » mentiri, iurare, dejerareque minimè terrebuntur in sui excusationem allegan-
 » tes, Papa mentitur, Papa deierat, cur non mentiar, cur non dejerabo? Quantis
 » criminibus peccabit apud Deum ipse Papa, cuius status debet esse perfectis-
 » simus, etiam quantum humana potest capere creatura, quàm damnabilius, ne-
 » mo sanæ mentis contradicit. Diceret quispiam, supradictum Papæ iuramen-
 » tum conditionale fuit; sed non obstat; ex quo per DD. Cardinales excepto
 » vno per quem tota hæc scissio ferè dependet, conditio fuit adimpleta: & sic
 » habetur perinde ac si fuisset purificata. Igitur si Papa non adimpleret, faceret
 » infinitos, vt nunc est dictum. Rursus nil facit illud verbum, *Vsque*, quod ad
 » ordinem necessitatis non inducit, sed duntaxat congruitatis; vt in similibus
 » posset argumentari. Si congruentionem cessione viam reperisset *filia Sion*, pro
 » ipsâ non tantum decertasset. Quæ est ista allegatio Sophistica? Credunt ne Su-
 » rrones isti vniuersum mundum suis decipere Sophisticationibus? credunt fi-
 » liam Sion quæ propositiones Elenchicas summè nouit, puerilis Sophisticæ de-
 » cipula, tanquam virtutis hominum ignaram paralogisare? Credunt Dominos
 » supradictos totumque Franciæ Concilium vnicâ verbi expositione falsigraphâ
 » contrauenire? Non vtiq; tanta namque vis est iuramenti suprascripti, ipsius
 » efficaciam manente, vt nec Dominus noster, nec DD. Cardinales aliam viam
 » quamcunque valeant acceptare: nec in melius posse commutari videtur; nec
 » etiam attento præsentis casu super tali iuramento summè licito, vtili & neces-
 » sario, omni iure approbato dispensari, nisi de plenitudine potestatis. Quod si
 » absque rationabili causa & necessaria fieret, potius dissipatio crederetur. Trans-
 » gressor est igitur Iuramenti qui non seruat quod iurauit.
 » Transeunt subuersores isti ad viam Tractatus inter partes, & vtriusque partis
 » Cardinales. Iste tractatus an appropinquat? an est prætenfa via collusionis
 » superius reprobata. Nequit fieri vt tractent quod ambo remaneant Papæ per
 » præmissa. Si quod vnus ipsorum? id sequitur, quod in collusionem. Si quod ne
 » vter, sed vnus tertius, quod non est verisimile adhuc sequitur præsumptio
 » fraudis: & nihilominus ad viam Cessionis, vel depositionis remanebunt. Ex
 » quo ista via incompetentissima censetur.

Improperant finaliter filiæ Sion de paritate & imparitate. Certum est «
 filiam Sion imparem esse Papali dignitati, Quem subiectam Pastori summo, «
 filiam Ecclesiæ quæ matrem diligit tenerrimè, indissolubilem fidei columnam, «
 firmissimo stabilitam fundamento. Profecto tantus est amoris ardor erga ma- «
 trem, vt eius sponsum aberrantem ad viam veritatis reducere vellet si posset. «
 Non cogit, non compellit nisi consecutiuè. Quanquam ergo Dominus, cui «
 curdici non valeat, cur ita facis? nedum non admoneri possit super Schismate «
 vel hæresi quæ caudas habent adinuicem alligatas, verum etiam accusari si «
 pertinax est & incorrigibilis. Et idem de quibuscunque criminibus tendentibus «
 ad depositionem. Quid igitur de Schismate sic notorio, sic manifesto, vt nulla «
 valeat tergiuersatione celari, nunquid accusari poterit sic? Si in viridi id fit, «
 in arido quid fiet? actio siue accusatio popularis est nota popularior, imò nec «
 accusatio criminis læsæ Maiestatis, in quo quilibet admittitur criminofus: si «
 quilibet de populo recipitur, cur non filia Sion? Non indignetur Dominus «
 noster, si veritas eidem non subtrahatur. Non est insuetum minorem maiorem «
 dignitate reprehendere posse. Ietro Moysen, Moyses Aaron, Asina Balaan, «
 Nathan David, Helias Achaz, Ieremias Sedechiam, Baptista Herodem, Pau- «
 lus Petrum reprehendit; quis aliquem prænominatorum culpæ potuit iustè? «
 quis Moysen & Aaron, Chore, Datan & Abiron Schismaticis resistentes ob- «
 iurgabit? Quis Daniele, quis Mathatiam? Cur Vniuersitas quæ Dei causam «
 & Ecclesiæ profequitur ab ipso Domino nostro & suis sequacibus criminabi- «
 tur? nisi quia dolent istud schisma sic debere sedari. Porrò vt fautoria schif- «
 matis clarescat magis; dicit idem Procurator quod cum ad instantiam D. Be- «
 nedicti serenissimus Princeps Rex Francorum Nuncios quàm potuit digniores, «
 ac etiam Vniuersitas suos meliores destinarint eidem, qui sibi pluries & flexis «
 genibus requisierint, quatenus dictam viam acceptare vellet in casu duntaxat «
 quo aduersarius suus ad hoc condescenderet, prædictum Iuramentum ad me- «
 moriam reducendo. Nihilominus immemor sui iuramenti ad dictam viam con- «
 descendere denegauit asserens ipsam non esse iuridicam, & in simili casu «
 refutatam. Videat omnis Ecclesia sanctorum tam humilem, tam supplicem «
 requisitionem; videat tam indiscretam, tam imprudentem responfionem & con- «
 tra veritatem superius allegatam. Quærat in historijs, in Chronicis, in An- «
 nalibus, in Gestis Pontificum & simile schisma: sicut istud nusquam reperie- «
 tur, nusquam viam Cessionis repudiatam; imò pluries acceptatam, vt superius «
 est deductum. Ad quid tendit ista responfio nisi ad schismatis durationem? «
 Quippe tantæ dignitatis aspirata suauitatis honores maximos aromatizans in- «
 timis medullis nubilata non finit cor ipsius Cessionis eructare verbum bonum. «
 Rursus tamen ad instantem petitionem Nunciorum cum omnes Cardinales «
 vno dempto Collegialiter aggregati viam Cessionis elegerint, ac eandem inter «
 se promississent totis suis viribus procurare, ipsique Nuncij cum humilitate sum- «
 mæ eundem suppliciter exorarent, quatenus ipsam admittere dignaretur, dicen- «
 do quod DD. Cardinales elegerant eandem; & iterum dictum iuramentum re- «
 plicando, hoc omnino refutauit, dictum glossans iuramentum vt superius «
 enarratur. Bone Deus! ista est glossa Aurelianensis quæ destruit textum. Quid «
 sibi vult ista glossa nisi schismatis geminationem & fautoriam omnimodam? «
 quid glossa nisi quod vix, aut nunquam vt sibi videretur aliqua via accommoda «
 poterit inuenire; cur sic iuramentum commentatur, quia etiam si aliqua via «
 reperiretur accommoda, illam aut repudiaret, aut glossaret sicut iuramentum, «
 aut ipsam non iuridicam allegaret, & sic semper vellet in istâ remanere digni- «
 tate. Quid mirum? desiderio præfidentis inflammatus & speciosi culminis se- «
 ductus fastigio mente sic obfuscat, vt viam nequeat eligere veritatis. «
 Profecto, quanquam omnes Cardinales excepto vno eidem nunciafent «
 quod viam elegerant suprædictam, & ibidem vt prius supplicafent, non tan- «
 tum facere hoc recusauit, sed etiam multa verba comminatoria inferendo, ipsos «
 requisit vt cum ipso in viâ suâ starent; quid prætentat ista requisitio nisi to- «
 talem viæ Cessionis abdicationem & viæ suæ superius improbatæ per suos Con- «
 sultores auribus prurientes repertæ omnimodam adhæfionem? quæ schisma «
 plus implicet quàm tranquillet, plus protelet quàm refecet; nec mirandum. «

» Sanquifugæ sitibunda progenies ardore licet inextinguibili semper vociferans,
 » *Affer, affer* in infinitum cruciaretur, si tantus bolus ex ipsorum faucibus eripe-
 » retur per Cessionem. Quam requisitionem sic factam Domini Nuncij audien-
 » tes, Dominos Cardinales iteratò requisierunt quatenus super deliberatione suâ
 » scedulam conficerent aut suis munitam signis, aut proprijs sigillis roboratam;
 » quod obaudiens Dominus noster quadam inuictus furia confestim eisdem Car-
 » dinalibus sub pœnâ excommunicationis, inobedienciæ & infidelitatis inhibuit,
 » ne huiusmodi scedulam conficerent seu confectam signarent. Ecce hîc aper-
 » tissima schismatis prorogatio, nunquid sufficere debuerat eidem si huiusmodi
 » viam totiens repudiassèt, vt quam palam inhibet, nisi vt in suis fîctis perdura-
 » ret adiuentionibus nullo tempore prosequendis, & suo tempore perseueran-
 » tiam schismatis palliaret. Nimirum mens nequam dominandi cupiditate me-
 » dullitus inardescens exquisitas venatur astutias, quibus suam velet ambitio-
 » nem & in possessione dominationis suis temporibus perduret.

» Deinde sæpe dicti nuncij D. B. requisierunt vt ad ambaxiatam in Consisto-
 » rio, aut alias publicè explicandam audientiam præberet & in colloctionibus
 » super sedatione schismatis coram ipso facere admitteret, sed ipse, sed similem
 » aspidis furdæ obturantis aures suas requisitionem non exaudiuit. Achas im-
 » pijsimus Rex Israël Micheam Prophetam noluit audire, eo quod non prophe-
 » tabat bonum sed malum, & ob hoc eum odiebat, perpendatur quis finis extiterit,
 » & per hoc concludatur. Postremo gloriosi Principes & Nuncij sæpe dicti flexis
 » genibus per viscera misericordiæ Dei nostri eidem supplicarunt, quatenus Ec-
 » clesiæ sic diuisæ compateretur, & summarunt eundem quatenus viam sæpe ta-
 » ctam dignaretur acceptare; quod renuit penitus & omnino. Et inauditi &
 » repulsi in Franciam redierunt. Ecce quaternam admonitionem & ad viam
 » Cessionis non vult se inclinare; talis est verus contumax; talis est verus perti-
 » nax; talis est verus fautor & verè de schismate suspectus; talis incorrigibilis,
 » talis non sequendus; tali non obediendum, vt concluditur ex præmissis specificè
 » & maturè consideratis.

» In augmentum etiam fîctæ fautoris præsumitur vehementissimè eo quod ad
 » huiusmodi viam impediendam Aucionensem, Terracensem & Basatensem Epif-
 » copos ad partes direxit Gallicanas; Zamorenses in Hispanias transmisit: qui
 » contra Cardinales & Vniuersitatem magna & graua rescripsit eidem & ipsos
 » mirabiliter confutauit, imponens, vt refertur, quod contra dictum Benedi-
 » ctum nulla fuisset facta commotio, si extitisset Gallicanus vt patuit in Clemente:
 » sed quia alterius est Nationis per quem Gallia suos amisit Pontifices, ad hoc
 » recuperandum cogere nituntur renunciare, viam nouam absque Principum
 » aliorum euocatione quasi sola Gallia & non aliæ Prouinciæ, possit determi-
 » nare de schismatis ablatione, nouiter ad inuenerunt. Operuersissima & falsif-
 » sima suggestio: contra Clementem Gallicanum inceptus fuit huiusmodi pro-
 » cessus, licet non ita apertæ sicut ipse, vacationis: quod erat opportunissimum.
 » Cur indignantur Hispani, si Gallici in inchoato processu perseuerent, si suam
 » acquittant conscientiam. Non coëgerunt D. Benedictum cedere, sed dunta-
 » xat monitione Canonicâ monuerunt ad viam Cessionis recipiendum per ipsum.
 » Quid culpantur si intentionem D. Benedicti voluerunt inquirere? qualiter pro-
 » cedi mitius valuit, edisserant aduersarij. Nolunt Gallici soli materiam schif-
 » matis discutere: cæteris Principibus suam denunciarunt intentionem & denun-
 » ciabunt; acceptent eandem si placeat, nemo compellit, quæ sit eis iniuria?
 » Sed quod idcirco aduersus Gallos incandescant, nullâ ratione videtur posse
 » concludi. Sed dicet quispiam, receptor via Cessionis, quid ultra agendum:
 » responderetur vt Abraham filio suo quærenti vbi erat victima, respondit, Do-
 » minus prouidebit de victima: sic electâ aliquâ viâ concorditer Dominus proui-
 » debit de Pastore.

» Ad huiusmodi etiam suspicionis schismaticæ cumulationem adstipulatur
 » illius Picæ bicoloris sine discretione velut Cantarinides, garrientis incorrectio
 » & elargitio contra dictorum requisitionem Nunciorum, receptio in familiarem
 » & ad maiora promotio, *qui filiam Sion, in Catholica doctrinâ & in prosecutione In-*
 » *stitutæ Ecclesiasticæ filiam Sathana, matrem erroris & Nutricem dissensionis ore polluto*
 » *usus.*

ausus est nominare. Ad quid eum non correxit; sed in familiarem recepit, nisi in tantorum Nunciorum contemptum? ad quid prouexit eum ad maiora nisi ut Canem impudentissimum haberet qui non cesset ore nefando contra filiam Sion oblatrare: quæ maior schismatis adhæsiō? quæ grauior fautoria? quæ vehemētiō suspiciō? quæ fortior pertinacia? quid in hoc casu nisi veram hæresim deteriorius elici valeret? Quibus Dominus noster non contentatus, sed exosio rem animum aduersus filiam Sion gerens nedum semel, sed pluries coram multis & magnis comminatus est contra ipsam & eiusdem singularia supposita aut omnes sibi adhærentes occasione præfatæ prosecutionis ad priuationem actuum & graduum scholasticorum, Beneficiorum Ecclesiasticorum amotionem, inhabilitationes personarum, declarationes schismaticæ, vel hæreticæ prauitatis, Excommunicationes, suspensiones, interdictiones, cæterasque Censuras & pœnas Ecclesiasticas ipsarumque fulminationes rigorosissimè procedere. Et ad hoc nonnullos fautores commisisse & deputasse. Quid sibi tam ferina conferet inhumanitas? filiam Sion innocentem de bono opere lapidare? quid rigor inflexus, filiam quæ non quærit quæ sua sunt, sed quæ Iesu Christi, in suis legitimis defensionibus non audire? Si Diabolus iustas haberet defensiones & in Iudicio persistere valeret, audiretur; vocetur debitè, prompta est coram quibuscunque se viriliter defensare. Quid tanti horror supercilij filiam Sion inauditam non conuictam, non confessam condemnare? Caueatur ne quis nimis emungat & eliciat sanguinem. Quid sibi volunt tales processus nisi aduersarios perhorroratos ad deteriora prouocare? vnde procedunt nisi ex radice superbiæ quæ sibi appellandum habeat thraones, gnatonos & parasitos, qui vltro arrideant, qui suis faueant opinionibus, qui tanquam vendiloqui dictis suis quibus licet acquiescant, habet mores suos arrogantia, vt nec pares, nec maiores patiatur, sed minores quibus imperet, quibus suos mores suaque dicta præceperit immutandos. Non est istiusmodi filia Sion quæ veritatem omni tempore & nuntiare & docere & prædicare consuevit: quæ nunquam in hoc defectu, nec quocunque tempore futuro Domino concedente, quomodolibet erit desitura.

Ad vltimum planè filia Sion dictum est verbum absconditum, & quasi furtiue suscepit venas susurri eius quod Dominus noster summè perterritus de eiusdem Scholarium & rotuli reductione Parisius, palam & plenariè dicens quod nunquam alicui summo Pontifici tanta irrogata fuit contumelia, quanta ipsi fuerat per Vniuersitatem: asserens furibundè se amplius pati non posse quin vltius procederet, qui iam incepisset processisse; quis furor est? quæ tanta animorum dementia ludit? quis furor iste nouus nulli feritate secundus? quid intendit, nunquid vult discordiam discordiæ cumulare? nunquid Ecclesiam ad tam infimum vult statum reducere? quatenus de cætero non adijciat vt resurgat? nunquid suæ obedientiæ diuidet vniōem? nunquid secundi Schismatis erit author & inuentor, nunquid propagator? hoc est, quod quærit Pars aduersa vt ipsius obedientia in seipsa diuina detoleretur. Si stat, videat ne cadat, aduertat, consideret: vtinam oculos cordis aperiat, vtinam det sibi Dominus **cor humanum non ferinum, vtinam domabile, non durum; carneum non lapideum;** non excœcet Dominus cor eius, nec aures aggrauet, nec oculos claudat, vt videat & intelligat, ac nouissima prouideat, ne sibi possit dici, Pharisæus confusus in superbia Populorum merebit quod sinciput eius raderetur & veritatur in prouerbium, quod non orietur abundantia pacis donec auferatur Luna.

Veruntamen ne præmissis non obstantibus quæ quatenus in factō consistunt, vera sunt, & in factō ponit, & ea dictus Procurator quibus supra nominibus probare intendit quantum sufficit ad intentum. Et quæ omnia & singula idem Procurator asseruit & asserit coram Nobis Tabellionibus fuisse & esse facta, gesta & actitata in dictæ Vniuersitatis singulorumque Suppositorum eiusdem ac sibi adhærentium & adhæsurorum iniuriam, contemptum, oppressionem, læsionem, opprobrium, vituperationem, ac causæ ipsius damnum non modicum & grauamen. Idcirco Procurator & Procuratorio nomine Vniuersitatis prædictæ, Rectoris ac Decanorum Theologiæ, Decretorum & Medicinæ Facultatum, Procuratorumque Franciæ, Picardiæ, Normaniæ, & Angliæ Nationum singulorumque

» *prædictorum ac Doctorum Magistrorum dictarum singularum Facultatum trium, &*
 » *Facultatis Artium Regentium & non Regentium; Nec non & pro ipsis Vniuersitate,*
 » *Rectore, Decanis Facultatum, Nationum Procuratoribus, ac Doctoribus & Magistris*
 » *Facultatis Artium Regentibus & non Regentibus dictæ Vniuersitatis quibuscunque ipsi*
 » *Vniuersitati singulisque præmemoratis adherentibus & adhæsuris & successuris. Sen-*
 » *tians per dictum sanctissimum Patrem Commissosque quorum pro nunc igno-*
 » *rantur nomina & cognomina, Committendos ab eodem eidem adherentes &*
 » *adhæsuros, ipsiusque sequaces & secutores eundem, prædictam Vniuersita-*
 » *tem singulosque præmemoratos fuisse & esse læsos, grauatos & oppressos;*
 » *ac timens ex verisimilibus coniecturis potuisse & posse in futurum lædi, oppri-*
 » *mi & grauari: & neidem sanctissimus per se seu prætenfos Commissos commit-*
 » *tendos, adherentes & adhæsuros, sequaces & secutores, seu aliam quamcun-*
 » *que personam quocunque nomine censeatur, contra dictam Vniuersitatem sin-*
 » *gulaque Supposita eiusdem & quibuscunque ipsis singulisque ipsorum adhæren-*
 » *tibus & adhæsuris & successuris ad huius actuum Beneficiorumque priuatio-*
 » *nem, sui, personarum quaruncunque inhabitationem, citationem per Edictum*
 » *aut aliam monitionem, contumaciæ reputationem, suspensionem, interdiction-*
 » *em, excommunicationem, anathema, aggravationem, reaggravationem,*
 » *huiusmodique pœnarum & quaruncunque aliarum Ecclesiasticarum Censu-*
 » *rarum sententiam, condemnationem, declarationem, fulminationem, publica-*
 » *tionem, nunciationem, insinuationem, seu notificationem procedat, vel pro-*
 » *cedi faciat de facto, cum de iure non possit, coram vobis Tabellionibus viris*
 » *probis & honestis ac publicis personis, testibusque assistentibus ad hoc vocatis*
 » *specialiter & rogatis, à prædicto D. Benedicto prætenfisque Commissis &*
 » *Committendis, adherentibus & adhæsuris & successuris, sequacibus & secu-*
 » *turis & quolibet ipsorum & contra ipsos & ipsorum quemlibet; nec non ab*
 » *omnibus & singulis grauaminibus prædictis aliàs latius declarandis, si sit opus,*
 » *illatis & aliàs inferendis, ad proximum futurum vnicum, verum, orthodoxum &*
 » *vniuersalem Papam eiusque sanctam Sedem Apostolicam, seu ad illum, vel*
 » *illos qui de huius causa appellationis de iure cognoscere potuerit vel potue-*
 » *rint, in his scriptis, quibus supra nominibus prouocauit & appellauit, pro-*
 » *uocat & appellat, & à Nobis Tabellionibus & à quolibet nostrum petijt &*
 » *petit primò, secundò, & tertio, ac instantè, instantius, instantissimè Aposto-*
 » *los saltem testimoniales super hoc sibi dari, protestans de alijs Apostolis pe-*
 » *tendis ab illis à quibus de iure fuerint petendi, ac quod huiusmodi prouoca-*
 » *tio in vim veræ appellationis transeat, si contingat contra ipsam quomodo-*
 » *libet attentari, nec non & de huiusmodi prouocationem & appellationem de-*
 » *clarando & corrigendo, eis addendo, vel ab ipsis diminuendo, ipsas nuntiando,*
 » *insinuando, notificando, prosequendo, iterum appellando & prouocando,*
 » *apostolosque petendo vbi, dum, quotiens & coram quibus eidem visum fuerit*
 » *expedire. Submittens & supponens specialiter & expressè & in quantum de*
 » *iure fieri potest, ipsam Vniuersitatem singulaque eius supposita, ac singulos*
 » *adherentes, adhæsuros & successuros prædictos, singulorumque omnium, ac*
 » *Beneficiorum suorum iura & bona quæcunque & vbi cunque existentia, præ-*
 » *sentia & futura, dicti futuri vnici & veri summi Pontificis eiusque sanctæ Sedis*
 » *Apostolicæ, seu illius, vel illorum qui de huiusmodi causa cognoscere poterit,*
 » *vel poterunt, de iure, tuitioni, protectioni, & salueguardiæ speciali assistentes*
 » *inuocando in testimonium præmissorum. Actum an. 1396. die.*

Significata est statim Prouocatio, seu Appellatio ista D. Benedicto :
 quamobrem ille excandescens eam irritam & inuolidam esse pronuntiauit, sta-
 tuitque aduersus prædictum Ioannem de Craona Procuratorem, & contra
 Vniuersitatem Paris. procedere; prout ex quadam ipsius Constitutione appa-
 ret, quæ talis est.

Constitutio Petri de Luna contra Appellantes à Rom. Pontifice edita.

» Benedictus Episcopus ser. &c. Ad perpetuam rei memoriam. Crescit faciliter
 » in immensum peruersa Improborum audacia, vbi conatus temerariorum non

reprimat auctoritas Præsidentes, fitque sæpius vt sumptâ ex superiorum silen- «
 tio audaciâ in deteriora non sine pernicioso exemplo prosiliat qui deliquerit. «
 Nuper siquidem ad nostrum etiam famâ publicâ deferente peruenit auditum, «
 quod detestandæ præsumptionis filius & damnandæ temeritatis alumnus *Ioan-* «
nes de Craona qui se gerit pro Presbytero Laudunensis Diœcesis, & Magister in «
 Artibus, asserens se *Procuratorem Vniuersitatis, Rectoris, Theologiae, Decretorum,* «
Medicinæ Facultatum Decanorum; ac Franciæ, Normaniæ, Picardiæ & Angliæ «
Nationum in Facultate Artium Procuratorem, singulorumque prædictorum & «
 Magistrorum Licentiarum, Bachalariorum, Regentium & non Regentium «
 & studentium dictarum singularum Facultatum & eas audientium studij Pari- «
 siensis, sumptis quibusdam rebellandi, seu rebellionibus contra Nos & Roma- «
 nam Ecclesiam, cunctorum Christi fidelium Dominam & Magistram: quod «
 nulli vnquam licuit Catholico temerarijs detrahendi ausibus, ac sub occasione «
 nonnullorum per nos eis vt falsò dicebar, comminatorum & in posterum for- «
 san inferendorum grauaminum: quin potius vt sub pallio huiusmodi conce- «
 ptarum malitiarum suum intentum valerent prosequi, quandam nefariam pro- «
 uocationem seu appellationem, imò verius libellum detractorium ac diffama- «
 torium, cum etiam nullum grauamen subierit à nobis, & contra Nos & per- «
 sonam nostram in detractioe præminentiae, dignitatis & plenitudinis Apосто- «
 licæ potestatis, vice & nomine Procuratorio Vniuersitatis, Rectoris & alio- «
 rum prædictorum, ac etiam nomine sibi adhærentium & adhærere sibi volen- «
 tium in hac parte interposuit temerariè & de facto. Verum etsi aliquando le- «
 uitates seu errores simplices in quantum personam tangunt propriam Præsi- «
 dentis clementia consueuerit tolerare, tamen quia prouocatio seu appellatio «
 memorata agentibus intentionem peruersam habentibus nunquam extitisse «
 cognoscitur machinata, cum non solum personam nostram maledictis lacera- «
 re voluerit, sed etiam manifestè innitatur contra plenitudinem potestatis B. «
 Petro Apostolorum eiusque successoribus à Christo collatæ, ac contra sacro- «
 rum Canonum instituta quæ à Sede Apostolica appellare, seu Romano Pon- «
 tifici interdicitur, nec omnino careat in hac parte præsertim suspi- «
 cione Schismaticæ prauitatis, non possumus nec debemus eam ex iniuncto no- «
 bis Apostolicæ seruitutis officio sub silentio atque dissimulatione absque pro- «
 uisione accommoda pertransire. Nos igitur volentes quod sicut Appellatio «
 seu Prouocatio huiusmodi de Iuris viribus non subsistit & Iuris caret effectu, «
 ita eius damnatio & nullitas in publicam notitiam deducatur. Et etiam quod «
 Ecclesiæ Romanæ prædictæ illibata semper auctoritas præseruetur, *Autorita-* «
te Apostolica de fratrum nostrorum Consilio tenore præsentium declaramus «
 non licuisse seu licere à Rom. Pontifice appellare, seu etiam prouocare. Et «
 nihilominus prouocationem, seu appellationem à Iure prohibitam & damna- «
 tam esse, ac nullam nulliusque efficaciam existere roboris, vel momenti, ac om- «
 ni Iuris effectu carere. Contra temerarium appellantem huiusmodi & eiusdem «
 appellationi adhærentes, ac alios culpabiles in præmissis, aliàs prout eorum «
 culpa, seu proteruita exegerit, ac iustum fuerit & nobis expedire videbitur, «
 processuri. *Nulli ergo omnino hominum, &c. si quis autem, &c. Datum Auenio-* «
 ni 3. Kal. Iunij Pontif. nostri anno 2.

Quia autem in hacce Constitutione continentur aliqua contra honorem «
 Academix Parisiensis, vt statim Parisius publicata est, illa se omni suspitione «
 contumaciæ liberandam esse putauit, itaque publico instrumento declarauit «
 quàm grauiter se læsam existimaret à Benedicto, rursumque ab ea Constitutione «
 appellauit, vt ex sequentibus pater.

Secunda Appellatio Vniuersitatis à Benedicto Papa.

Tamet si appellatione & prouocatione quas mater Vniuersitas Parisiensis « 1396.
 ad sui & Suppositorum suorum tuitionem nuper interposuerat, contentaretur, «
 vltterius non profecutura vsquequo vnicus pacificus & vniuersalis Archimandri- «
 ta surrexisset, quia tamen quod verebatur accidit, videlicet quod spiritus ille «
 vertiginis totam Ecclesiam diffidijs contaminans grauamina grauaminibus & «

» commnationes comminationibus misceri suaderet. Cuius suasionis fantasti-
 » cæ in propatulo prodijt effectus. Qua de re super piam matrem de bono ope-
 » re lapidatam tota venit indignatio, adeo vt ad impropria sit deuentum, non
 » potuerunt equidem neque possunt tam execrabilia sub dissimulationis velami-
 » ne pertransiri, quin iuxta possibilitatem succurratur, sperando tamen firmiter
 » quod Redemptor noster cuius causa agitur, dabit in tribulatione prouentum
 » & propitium in opportunitatibus adiutorem. Quamobrem N. Procurator &
 » procuratorio nomine Vniuersitatis Paris. Rectoris, ac Decanorum Theolo-
 » giæ, Decretorum & Medicinæ Facultatum & etiam Procuratorum Franciæ,
 » Picardiæ, Normaniæ & Angliæ Nationum in Facultate Artium, singulorum-
 » que prædictorum & Doctorum, Magistrorum, Licentiariorum, Baccalariorum,
 » rum & Scholarium dictarum singularum Facultatum, Regentium, non Re-
 » gentium, Studentium & Audientium dictæ Vniuersitatis Paris. Coram vobis
 » Tabellionibus publicis veluti coram probis & honestis viris, ac publicis perfo-
 » nis, singulisque vestrum & testibus hîc præsentibus ad hoc vocatis specialiter
 » & rogatis, pro ipsis Vniuersitate, Rectore, Decanis Facultatum, Nationum
 » Procuratoribus in Facultate Artium, singulisque prædictorum & Doctoribus,
 » Magistris, Licentiatis, Baccalarijs & Scholaribus regentibus, non regentibus,
 » studentibus & audientibus, ac quibuscunque ipsi Vniuersitati singulisque præ-
 » memoratorum adhærentibus, adhæsuris & successuris contra descriptos infe-
 » rius & eorum quemlibet, sub Protestationibus quod dictus Procurator quibus
 » supra nominibus alicui subscriptorum contra quos huiusmodi in eorum absen-
 » tiâ appellatio & prouocatio emittuntur, cum ipsorum præsentia copia com-
 » modè non possit haberi, non intendit proferre, dicere vel scribere in ipsorum
 » statuumque & Conditionum, iurium & dignitatum eorundem, iniuriam, vi-
 » ruperationem, contumeliam, diminutionem, oppressionem, aut famæ suggil-
 » lationem, contemptum, grauamen, seu etiam læsionem, nec etiam quod ma-
 » lè sonet vel deuiet à fide, seu sinistrum quodcunque significet, quod si quid
 » tale reperiat, habeatur pro non appposito, sed intendit ipsa proponere & di-
 » cere duntaxat ad Iurium eiusdem Vniuersitatis ipsiusque Suppositorum tuitio-
 » nem, ostensionem innocentia suæ, & causæ ipsius Iustificationem. Dicit,
 » proponit & asserit adhærendo præfatis appellationi & prouocationi, & ab ipsis
 » non recedendo quod ad ipsius matris Vniuersitatis notitiam, famâ publicâ non-
 » nullisque fide dignis eidem matri super hoc deferentibus, quod D. Benedictus
 » Papa à quo per Procuratorem dictæ Vniuersitatis piè appellatum extitit &
 » etiam prouocatum, quandam Constitutionem declaratoriam loco forsân Apo-
 » stolorum petitorum, non licuisse nec licere à Romano Pontifice appellare,
 » dictas appellationem & prouocationem annullando de Consilio fratrum suo-
 » rum vt asserit, ediderat & etiam promulgat; in ea nonnulla opprobria &
 » quasdam comminationes contra ipsam piam matrem, ac eiusdem Supposita in-
 » termiscendo. Quod si contenta in præsentis scedulis sic actitata fuerint vt in ipsis
 » prærenditur, nemo dubitat quin in ipsius piæ matris vilipendium, contem-
 » ptum, scandalum, læsionem, diffamationem & oppressionem non modicam &
 » grauamen noscatur redundare. Peruersam siquidem improborum audaciam &
 » conatum temerarios piæ matris suppositis imputant, qui viam veritatis non
 » agnoscunt, qui compaginem caritatis dissoluunt, qui Corpus Christi quod est
 » Ecclesia, cuius caput est Christus, frustatim discerpunt. Non sic mater Vni-
 » uersitas, non sic, libenter suffert, patiens & benigna, non æmulatur quemquam,
 » non agit perperam, causam Christi prosequendo, quærendo vnionem Ecclesiæ,
 » pacem inquirendo & eam prosequendo fugientem. Non est ista peruersa impro-
 » borum audacia, sed probissimorum Causæ Dei aduocatorum. Non sunt isti co-
 » natus temerarij, sed conatus eorum quos zelus Domus Dei comedit; super qui-
 » bus tamen opprobria exprobrantium ceciderunt. Quid profuit Domino Bene-
 » dicto Procuratorem piæ matris infontem, qui nihil egit nisi quod matri suæ qui
 » eundem in scientijs ablaetavit, & cui per iuramentum obligatus præbuit obe-
 » dientiam; detestandæ præsumptionis filium & damnandæ temeritatis alumnum
 » indecenter nominare? nisi quod totis nisibus piam matrem suis infamationi-
 » bus lacerare conatur, quod luce clarius submiserunt sequentia, ibi sumptis qui-

busdam rebellionibus contra Nos & Curiam Rom. &c. Testis est Deus quod pia mater Vniuersitas nunquam contra Romanam rebellauit Ecclesiam, sed ipsam à tempore quo cepit, fouit, honorauit, multipliciter & viriliter defendit. Non desunt exempla etiam de proximo, nec etiam contra dictum D. Benedictum cuius electionem & assumptionem nunquam reprobauit, nec aliquid de facto voluit attentare, quanquam pro sedando pestifero schismate ipsum Canonicè monerit & procurauerit moneri ad cedendum in casu duntaxat, quo suus cederet aduersarius; licet reperiri posse medicum nedum corporis, verùm etiam animæ; quicumque ante ea fuerit, approbatus lex & Canon, non ambigunt; nec est inueterum sacerdotes & Reges discipulos Christi & Apostolorum quoque approbatos vel toleratos à Domino vel Apostolis, postremò reprobos extitisse. Relegantur summorum annales Pontificum, & plusquam decem & octo ritè electos & approbatos propter sua demerita tanquam reprobos à sua sede rejectos, aut miserabiliter finiuisse reperientur. Notentur Benedictus V. & VI. & IX. Papæ qui propter suos fastus, ambitiones & tyrannidem in regendo fuerunt expulsi: nam vt patuit in multis alijs summis Pontificibus & proximè in Bonifacio VIII. fastus, rigores & ambitiones summorum Pontificum, vt plurimum exitus habuerunt sinistros. Porrò in scedulis memoratis aliud tangitur opprobrium, quod pia mater Vniuersitas quandam nefariam appellationem seu prouocationem imò verius libellum detractorium & diffamatorium contra ipsius D. Benedicti personam & in detractionem præeminentiæ, dignitatis & plenitudinis Apostolicæ potestatis, interposuit de facto. Non enim nefaria appellatio fuit, sed necessaria ex veris, iustis, rationabilibus, & legitimis causis, ac benè ritè, & debitè interiecta, vt ex eius contextu liquidissimè potest apparere. Nec potest nefaria dici, quod ad personam D. Benedicti à quo fuerit appellatum ratione cuius obijcitur, quod ipsum aperuit Vniuersitas & adhuc aperit in appellatione prædicta ipsum Papam nominando, idcirco fatuè appellatum, cum non habuerit causam reprobandi. Cui obiectioni respondetur, quod qui in Iudicio, vel extra à Iudice appellat, in quantum appellat de iure, non reprobat, nec reprobat dignitatem Iudicis, seu eius personam ex dicto; sed grauamen per ipsum illatum. Nec adstruit ipsum non debere, vel debere remanere Iudicem, sed factum eius corrigi seu reparari, aut si prouocat, debere cessare comminationes & ab inferendis grauaminibus defensari. Hoc enim est prouocandum & appellandum Officium & non aliud. Non fuit igitur fatuè appellatum quo ad hoc, neque quo ad grauamina; quia an sint vera vel non, legitima vel non, iusta vel non, discussio ad Iudicem ad quem appellatur, noscitur de iure pertinere. Nec est officium Iudicis à quo, demeritis appellationis per semetipsum cognoscere, vel iudicare, aut appellationem reprimere, vel dicere nefariam, licet coram Iudice ad quem, Iudex à quo si eidem libuerit, possit se facere partem formatam & allegare nulla fuisse facta grauamina prætexta. Nec etiam quo ad appellantes, quasi non liceat ipsis montem tangere fumigantem & de actibus summi Pontificis discutere, de quibus, nec pia mater discutit, nisi in quantum tangunt Ecclesiasticam vnitatem. Cum enim contenta in appellatione prædicta vniuersalem Ecclesiæ starum contingant, nunquid moneri potuit, vt fuit monitus canonicè secundum Ecclesiasticam disciplinam? Si monitus acquiescere non curauit viæ sanctæ huius pestiferi schismatis decisivæ & vnionis reparatiuæ, nunquid negligens suæ salutis, aut remissus poterit reputari? si viam sanctam ipse solus nitatur destruere, nunquid vt pertinax haberi debet? si prosequentes vnionem & schismatis sedationem tanquam hostes prosequatur? Et quod maius est vt sua manifestius prodit prælibata declaratio, notatos habeat de schismate, nunquid fautor schismatis censetur? si defendat pertinaciter, nunquid suspectus est de hæresi? si ex hoc Ecclesiam scandalizat; nunquid ab eo recedi, nunquid accusari, nunquid etiam à sede propriâ potest eiici vel deponi? Multi namque summi Pontifices de sedibus suis etiam per brachium seculare fuerunt eiecti, vt per exempla supra dicta clarè constat. Clerus Rom. ab Anastasio II. iustè recessit, eo quod absque Concilio Ecclesiæ Photino fautori Achatij hæretici communicauerat; & in punishmentem nutu diuino fuit percussus. Cum igitur in hoc casu non sit agere

„ contra Ecclesiam, sed pro Ecclesia, licuit piæ matri, Ecclesiæ matri suæ tam
 „ miserabiliter desolatæ subuenire, secundum suam modulam potestatem. Quia
 „ igitur aliud pro tunc non potuit quàm monere, fecit quod potuit, sed quantò
 „ plus supplicabat pia mater, maiorem sentiebat repulsam. Non fuit frustratoria
 „ appellatio piæ matris, nec quantum ad Iudicem ad quem, cum omnis oppres-
 „ sus liberè si voluerit, possit appellare ad eum per quem credit posse grauamen re-
 „ parari. Vbi enim agitur de Schismate & suspitione hæresis, etiam summi Pontifi-
 „ ces tam viui quàm mortui maiorem habent Iudicem, viui Concilium Generale,
 „ mortui successorem, licet in rerum natura nondum consistant, & sicut ad
 „ Concilium quod nondum est, præsertim in casu Schismatis, vel suspitionis hæ-
 „ resis, à summo etiam Pontifice potest appellari: sic etiam à Papa viuo ad succes-
 „ sorem suum qui de meritis causæ apertis poterit cognoscere & etiam iudicare.
 „ Successores facta summorum Pontificum prædecessorum suorum correxisse
 „ iura & exempla sunt quamplurima. Bonifacius VIII. nonnullos actus Celestini
 „ V. sic Clemens V. Bonifacij VIII. correxere. A Bonifacio prædicto Rex Franciæ
 „ Philippus, Nobiles, Prælati, Collegia, Abbates, Conuentus, Clerus & po-
 „ pulus Regni Franciæ occasione Constitutionis, *Vnam sanctam*, ad Apostolicum,
 „ Catholicum futurum prouocarunt, & etiam appellarunt. Cuius constitutio-
 „ nes effectus postmodum per successorem eiusdem fuit suspensus & tandem an-
 „ nullatus. Non fuit igitur temeraria appellatio supradicta, nec etiam pia mater
 „ libellum diffamatorium seu detractorium confecit. *Si Mater Pia* tam secreto
 „ quàm palam ipsum monuit, vt in appellatione prædicta continetur, quæ fuit
 „ detractio? Si veritatem notoriam & manifestatam in populis in appellatione
 „ non substituit, quæ fuit diffamatio? Potissimè cum pia Mater in appellatione
 „ sæpe dicta protestata fuerit quod per contenta in ipsa non intendebat alicui in-
 „ iuriari. Ista de iure sunt licita. Expediit crimina nocentium nota esse; & per fa-
 „ cti notorij recitationem per illum qui illud vult in iudicium deducere vt in isto
 „ casu, iniuria non inferatur.
 „ Si congruum est siue in iudicio, siue extra, nunquid veritas prodiret in lucem?
 „ Si non audit, Euangelica & Canonica monitione commonitus, num debet ha-
 „ beri sicut Ethnicus & publicanus? Num eius facta manifestari & Ecclesiæ dici
 „ valebunt? Num Prophetæ tacebunt & prædicatores vt veritatem ponant sub
 „ modio ne luceat? Nathan Propheta David Regem de homicidio vitæ & nume-
 „ ratione populi palam reprehendit? Helias Achab & Iesabel de suis iniquita-
 „ tibus & morte Naboth publicè redarguit? Ieremias Propheta summum Sacer-
 „ dotem cæterosque sacerdotes ac Regem Sedechiam de suo malo regimine ma-
 „ nifestè confutauit? Sanctissimus Baptistæ Herodem pro Herodiade, Iesus Pha-
 „ risæos, Scribas, Saducæos & Legis Doctores notoriè exprobrauerunt. Paulus
 „ Petro gentes Iudaizare cogenti in faciem coram hominibus restitit, & Elimam
 „ viis Domini resistentem æternâ seueritate damnauit. Nunquid detraxerunt isti?
 „ Nunquid iniuriam intulerunt? aut peccarunt manifestando veritatem? quod
 „ de quolibet dicere nefarium foret & insanum nempe sicut notoria erant crimi-
 „ na, sic manifesta correctio.
 „ Quid igitur peccauit pia Mater, verum notorium ac manifestum non tacen-
 „ do. Nec reperietur in appellatione præmissa quod Sedis Apostolicæ præmi-
 „ nentiæ vel plenitudini potestatis in aliquo sit detractam vel iniuriatam, nisi ea
 „ ratione quæ ab ipso D. Benedicto appellatum diceretur, quod nil diminuè;
 „ cum in casu nostro secundum iura sit licitum, vt superius est præactum. Quod
 „ autem dicitur prædictam appellationem à gentibus peruersam intentionem
 „ habentibus extitisse machinatam, saluâ dicentis reuerentiâ, hoc nullâ ratione
 „ valet colorari, cum nec vt Deus cor intueatur, nec secretorum cordis humani
 „ cognitor existat. Aut ergo caro & sanguis reuelauit sibi, aut oculo toruo res-
 „ picit quæ foris patent, qui Thomæ verba non erubuit in publicam deducere
 „ notitiam. Secura est Mater pia, firma est, certa est de suâ intentione, quia san-
 „ ctissimâ affectione ducitur: rogat quæ ad pacem sunt Ierusalem, nec exauditur,
 „ sed ad modum aspidis surdæ obturant aures suas qui nolunt intelligere vt bene
 „ agant, sed Matrem piâ totis visibus prosequi moluntur. Deinde idem Do-
 „ minus noster Constitutionem vt asseritur, promulgauit declaratoriam, non li-

cuisse nec licere à Romano Pontifice appellare seu etiam prouocare, ac dictam appellacionem à Iure prohibitam & nullam, nulliusque existere efficaciam, roboris vel momenti, ac omni Iuris effectu carere. Miranda cuicumque rationem habenti & materiam rectè consideranti subiectam, Constitutio hæc. Ecce mirabile. Ille à quo fuerat appellatum, qui Apostolos dare debuerat appellanti, partes assumit iudicis. Pars formata sui superioris usurpat potestatem, per quod Iura etiam naturalia subuertuntur, non est hæc doctrina Euangelica, non Apostolica, non est Christi actio, non ordinatio Petri, nec Pauli prædicatio. Quis Apostolorum Christi hoc introduxit?

Sed obijcitur, etiam de Iure antiquo non licet appellare à Papa, verum est de causis coram ipso nil eius commissio deductis & iudicatis, ne liceret in infinitum appellare; sic nec ab Imperatore; oportuit enim aliquem esse finem appellacionibus, ne partes ultra modum laboribus & expensis fatigaretur. Si Cathedra B. Petri Præsidentes in eadem impeccabiles omnino redderet, nemi vertitur in dubium quod à Romano Pontifice appellare non liceret, quia nec fratrem Christianum posset grauare. Sed obmittatur hæc difficultas aliâ radicitus explicanda, si sit opus, sufficit piæ matri quod appellauerit & appellet, quia iustam causam habuit & habet appellandi.

Demum nec præmissis contentatur ipse D. Benedictus, nisi iteratò se processurum contra appellantes & appellacioni præfatæ adhærentes publicè & in scriptis, & tam per se quàm per suos Commissos, vel committendos committetur. Hic est certissima ipsius D. Benedicti voluntatis declaratio; hic apparet manifestè quàm passionum stimulis agitarus piam matrem eiusque supposita præter Iuris ordinem velit exterminare. Sed quid? tolerabunt mater pia & sui deuoti fideles tribulationes prosequendum, scandala tentationum patienter sustinebunt, non recedent à viâ veritatis, Ecclesiæ vnitatem tenebunt, non diuellentur à verâ Christi sponsâ, in fide ipsius & viuent & morientur. Verumtamen præmissa omnia & singula vera sunt & quatenus in facto consistunt; in facto ponit idem dictus Procurator quibus supra nominibus ea intendit & offert probare quantum sufficiet ad intentum. Et quæ omnia & singula dictus Procurator asseruit & asserit coram Nobis Tabellionibus & fuisse & esse facta, gesta, & actitata in dictæ piæ matris singulorumque suppositorum eiusdem, ac sibi adhærentium & adhæsurorum iniuriam, contemptum, oppressionem, læsionem, opprobrium, vituperationem ac causæ ipsius damnum non modicum & grauamen. Ideo dictus Procurator nomine Vniuersitatis prædictæ, Rectoris, ac Decanorum Theologiæ, Decretorum & Medicinæ Facultatum, Procuratorumque Franciæ, Picardiæ, Normaniæ & Angliæ Nationum, singulorumque prædictorum ac Doctorum & Magistrorum dictarum singularum Facultatum, & Facultatis Artium Regentium & non Regentium, nec non pro ipsis Vniuersitate, Decanis Facultatum, Nationum Procuratoribus, ac Doctoribus & Magistris Facultatis Artium, Regentibus & non Regentibus piæ matris ac quibuscunque ipsi piæ matri singulisque præmemoratorum adhærentibus, adhæsuris & successuris sentiens per dictum sanctissimum Patrem Commissosque eiusdem quorum pro nunc nomina & cognomina ignorantur, & committendos ab eodem, eidem adhærentes & adhæsuros, ipsius sequaces & secuturos eundem, prædictam piam matrem singulosque præmemoratorum fuisse & esse læsos, grauatos & oppressos, ac timens ex verisimilibus coniecturis potuisse & posse in futurum lædi, opprimi & grauari. Et ne idem sanctissimus Pater per se, seu prætenfos Commissos & committendos, adhærentes vel adhæsuros, sequaces aut secuturos, seu aliam quamcunque personam quocunque nomine censeatur contra dictam piam matrem singulaque supposita eiusdem & quibuscunque ipsis singulisque ipsorum, adhærentes, adhæsuros & successuros ad huiusmodi priuilegiorum, actuum, beneficiorumque priuationem, seu personarum quaruncunque inhabilitatem, citationem per Edictum, aut aliam monitionem, contumaciæ reputationem, suspensionem, interdictionem, excommunicationem, anathema, aggrauationem, reaggrauationem, huiusmodi poenarum & quaruncunque aliarum Censurarum Ecclesiasticarum sententiam, condemnationem, declarationem, fulminationem, publicationem, &

intimationem, insinuationem, seu notificationem procedat, seu procedi faciat de facto, cum de iure non possit. Coram vobis Tabellionibus probis & honestis viris ac publicis personis testibusque hic assistentibus ad hoc vocatis specialiter & rogatis à prefato D. Benedicto, præfatisque Commissis & committendis, adhærentibus, adhaerentibus & successuris, sequacibus & securis; & quolibet ipsorum ac contra ipsos & ipsorum quemlibet, nec non ab omnibus & singulis grauaminibus prædictis aliis latius declarandis si sit opus, illatis & aliis inferendis, ad proximum futurum unicum, verum orthodoxam, pacificum & vniuersalem Papam eiusque sanctam Sedem Apostolicam, seu ad illum qui de huiusmodi causa appellationis de iure cognoscere poterit; In his scriptis quibus supra nominibus prouocauit, appellauit, prouocat & appellat, & à Nobis Tabellionibus & à quolibet nostrum petit & petit primò, secundò & tertio, ac instanter, instantius, instantissimè Apostolos saltem testimoniales super hoc sibi dari, protestans de alijs Apostolis petendis ab illis à quibus de iure fuerint petendi, ac quod huiusmodi prouocatio in vim vere appellationis transeat, si contingat contra ipsam quomodolibet attentari; nec non de eiusmodi prouocationem & appellationem latius declarando & corrigendo, eis addendo, vel ab ipsis diminuendo ipsas intimando, notificando, prosequendo, iterum appellando & prouocando, Apostolosque petendo vbi, dum quotiens & coram quibus eidem visum fuerit expedire, submittens & supponens specialiter & expressè, & in quantum de iure fieri potest, Ipsam matrem piam eiusque singula supposita ac singulos adhærentes & adhærentes & successuros prædictos, singulorumque ipsorum omnium ac Beneficiorum & Officiorum suorum iura & bona quæcunque & vbicunque existentia, præsentia & futura dicti futuri vnici & veri summi Pontificis eiusque sanctæ Sedis Apostolicæ seu illius qui de huiusmodi causa cognoscere poterit de iure; tutioni, protectioni & saluagardiæ speciali assistentibus, vocando in testimonium præmissorum. Actum an. 1396. die mensis.

Paulò antequam hoc secundum instrumentum conderet Vniuersitas, scripsit ad Cardinales qui Auenioni erant, de hac appellatione, quam annullasse & irritasse dicebatur Benedictus.

LITTERA
VNIERSI-
TATIS AD
CARDI-
NALES.

Non dubium est, Reuerendissimi Patres, orthodoxam Ecclesiam Christi pretioso Sanguine constructam nunc, proh pudor! scabiosâ rubigine tabidaque perfusam sanie, quæ violentorum quorundam manibus discerpitur, vestris humeris tanquam basi stabili fultam subnixamque fuisse, sicuti exactis temporibus opere ipso exteriori, quo sæpenumero sibi præbuiistis auxilium, liquidò monstratum est. Et præsertim in huius horridi diuisione schismatis, quod Christi fidelibus multos dies gemebundos totidemque noctes quibus querulosas nimium voces protulerunt, post eius initium infandum attulit. Et vnde vobis, væ nobis terram habitantibus affert quotidie, afferetque posthac, quod pluris multò facimus; quid enim re sic dispositâ speramus, nisi Rex ille magnus qui eam Ecclesiam super petram ædificauit solidam speciali quodam modo vastis laboribus fessisque rebus finem statuatur. O peruersa discordia! quam longinquo tempore fidelium in medio radicata præstas? quàm dissonas sententias haud dubiè longis ambagibus obuolutas humanis pectoribus inseris! sed ad cœpta redeamus. Sicut pij filij matri piæ subsidium imploranti subuenistis nobis hoc fugato schismate ac profus abolito pacem quærantibus aduenire ingentia contulistis auxilia modis quamplurimis, quos enarrare per singula non est factu facile. Nec profectò nos huc vsque peruenire remur potuisse visis multis insidijs vndiquaque versatis virisque vaniloquis in nos sæuientibus & effera morantibus ora, nisi vestra protectio semper præsens affuisset. Super quibus non ingrati multas grates referimus, quas dignè perfoluere vti poscunt merita, non est nobis datum.

Verum, Reuerendissimi Patres, tametsi diebus exactis contra nos plurima quæsitâ sint, attamen hîc aliud maius nobisque multò tremendum obijcitur magis, atque improuida pectora turbat. Quippe dum curis vigilantibus exciti rectis vtique mentibus, pijs cordibus, assiduis laboribus multoque sudore quæreremus, & vtinam quaqua versum veritas sciretur, quatinus securiores essemus in re ista! Propter causas legitimas arbitrato nostro contingit appellare. Nunc verò creberrimâ passim volitante famâ ad nos vsque delatum est D. nostrum

nostrum hanc appellationem utcumque sit, mente sincerâ puraque confectam, tanquam iniustam penitus annullationeque dignam censuisse, suorum, ut dicitur, fratrum Consilio, quod minimè credere possumus; felix heu nimium felix Ecclesia: si hi quorum in manibus redintegrare situm est, tantis ad te reueniendum niterentur viribus, quantis enituntur, quorum labor reprobatur. Appellatio frustratur, nihili fit, annullatur: quarum innocentia, perueria scientia nociuaque vocitatur: Nam nunc procul pulsâ discordiâ more prisco regnaret. Ob istas Res, *Reuerendissimi Patres*, vos quibus præ cæteris huius æui mortalibus super hac re confidimus, obnixè supplices exoramus, ad hanc luem abigendam totis viribus eniti, quæ magis iterumque magis in dies alitur & augetur. Deprecamur insuper, quatinus modum præfatam appellationem annullandi Nobis quamprimum patefacere generosis vestris libuerit animis. Has quoque Fratribus vestris S. Rom. Ecclesiæ Cardinalibus cæteris communicare litteras. Quod si quippiam est, quo vobis nostra prodesse queat industria, fidenter id nobis notificare, animis prorsus libentibus vobis obsecuturis. Paternitates vestras nobis honore permaximo venerandas conseruet Altissimus ad pacem taliter quæritandam, ut breui concordia veniens fœdere pari fideles coniungat. Scriptum Parisius in Congregatione nostra Generali apud S. Mathurinum propter hoc specialiter celebrata die 10. mensis Iulij an. 1396.

Hæc appellatio & prouocatio Vniuersitatis Parisiensis à Benedicto, initium dedit subtractioni obedientiæ, quam postea Carolus Rex nomine Regni sui & Delphinatus ex deliberatione Ecclesiæ Gallicanæ Benedicto significauit: ut ad annum 1398. referemus.

Anno 1397. habitus est Francofurti in Germania magnus Principum Conuentus de Schismate Ecclesiæ; ad quem multi Reges & Principes, Vniuersitas quoque Parisiensis suos Legatos miserunt. Habitum quoque Parisijs Concilium Ecclesiæ Gallicanæ in eandem rem. Cum enim videret Carolus Rex neque precibus, neque minis adduci posse Benedictum ad Cessionem, Prælatos conuocauit suadente Vniuersitate deliberaturos quid facto opus esset. Causa deliberationis talis proposita: an expediret ad abolendum schisma utriusque Pontifici obedientiam substrahere, neutrique parti adhærere. Plurimis placebat subtractio; quâ promulgatâ sperabant cæteros Monarchas idem facturos, erga Bonifacium. Dissuasit M. Radulphus de Vlmonthe Magister in Artibus & in utroque Iure Licentiatus, effecitque ea vice, ne Decretum fieret, sed ut ad utrumque Pontificem Legati mitterentur, admonerentque de Consilio & Proposito Ecclesiæ Gallicanæ. Extat longus Radulphi Tractatus contra subtractionem, qui legitur in MS. San-Victorino sic notato BF. 31. Sicque incipit.

1397.

In nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti, Virginis gloriosæ, ac totius Curie Cælestis, &c. ita autem rationibus suis Regem & Prælatos Procereſque emouit, ut eos à consilio subtractionis ad tempus saltem auerteret, dico ad tempus: nam post habitum Concilium Ecclesiæ Gallicanæ, auditis Partibus contrarijs tandem conclusa est subtractio.

Habitus est quoque eodem anno Remis conuentus Wenceſlai Romanorum Imperatoris, & Caroli Francorum Regis plurimorumque Magnatum: & idem omnibus Consilium placuit. Igitur ad utrumque Pontificem missi Legati à Regibus; ad Bonifacium profectus est M. Petrus de Alliaco tum Aniciensis, seu Podiensis Episcopus. Summa legationis erat, ut mitterent Pontifices è suis Cardinalibus quos vellent ad Concilium, quod Rex in rem Schismatis habere destinabat, nisi mallet uterque Cessioni propositæ & expetitæ acquiescere; sed neuter acquieuit. Bonifacius quidem respondit, se postquam Benedictus celsisset, Regis postulatis satisfacturum. Benedictus ad Regem duos legauit Cardinales quorum vnus erat Martinus Pampilonensis, ut eum verbis deluderent, sine villo rei effectu. Rex intelligens sibi verba dari, cum pacem Ecclesiæ maximè cuperet, noluit admitti. Iamque palam de subtractione obedientiæ omnes loquebantur: quod veritus Benedictus, ad Ducem Bituricensis scripsit, rogans ut qua autoritate valebat apud Regem, impediret ne Rex amplius Cessioni viam procuraret. Scripsit quoque ad Regem, mirari se quod Cardi-

nales quos miserat, vetuisset admitti, mandauitque vt erratum corrigeret; tales sunt ad vtrumque litteræ.

Benedictus Episcopus, &c. Dilecte fili, ad quasdam litteras Charissimi in Christo Filij nostri Caroli Regis Francorum Illultris nepotis tui, quas his diebus recepimus, Nos rem hæctenus insolitam & vnde processerit admirantes, scribimus eidem Regi paterno affectu, fulgore sui que zelo honoris inducti, in forma sequenti.

Charissime in Christo Fili, ex quarundam litterarum tuarum serie cum magna amaritudine cordis accepimus, quod accessus Dilecti filij nostri Martini Cardinalis Pampilonensis, quem nuper vnum de Nuncijs Cardinalibus ad te mittendum super negocijs Ecclesiæ Vniuersalis pronunciauimus, tibi non adueniebat placidus, subiungens proinde absque alia expressione Causæ quod illum tibi minimè mitteremus. Reuera, fili dilectissime, mirari non sufficimus, & etiam credere vix valemus, quod huiusmodi littera de tui maturitate Consilij prodire potuerit, vel etiam expediri, cum effectus illius nec honori tuo congruat, nec saluti expediat animarum; inde quod inconuenientiæ multiplices sequi possent. Videmus etiam, fili Charissime, quod promotores talium non recta intentione processerunt, innitentes forsitan disunctioni vnus Cardinalis ab altero, quod honestè iam facere nequiremus, ac ne Iustitia & veritas in lucem deueniant, teque, quod absit, ad rem nefariam & hæctenus inauditam hominibus, (nimirum ad subtractionem obedientiæ) in grande animæ tuæ dispendium prouocarent. Quis quæsumus tuam tuorumque conscientias possit clarius & melius de veritate rei gestæ pariter & gerendæ etiam nostri ex parte instruere, quàm hi duo Cardinales, quorum vita, sufficientia, probitas & honestas per cuncta fidelium schismaticorumque Climata commendantur? Rogamus ergo magnitudinem tuam & in Domino exhortamur, quatenus more Catholici Principis ea quæ in præmissis sub tuo nomine acta sunt, studeas, sicut honori tuo conuenit, in melius reparare. Et nihilominus ad negotia Ecclesiæ Dei, quæ ad Nos & Rom. Pontifices ordinariè pertinent, & quibus pro viribus, nisi impedimenta à vobis præstentur, intendimus, manum tuam ultra quam deceat modestiam Regiam, non extendat, quin potius in huiusmodi sic te reuerenter ad Sedem Apostolicam Romanamque Ecclesiam cum Progenitoribus tuis claræ memoriæ velis gerere quod apud Deum & homines valeas laudabiliter commendari. Datum.

Hæc, fili Dilecte, pro tanto Nobilitati tuæ intmare decreuimus, vt quia inter alios Regis propinquos sanguine ad te pertinet optare semper & conseruare honorem & gloriam Regni Franciæ, quæ maximè ex sinceritate fidei deuotisque Artibus circa negotia Rom. Ecclesiæ Romanorumque Pontificum Prædecessorum nostrorum exaltationem meruerat & suscepit, præsentis attentione consideres, quantum obnubilari possit, & quod absit, honor & fama ipsius Regis, imò & tua & aliorum sibi attinentium ex huiusmodi refutatione Cardinalium Nuncij Apostolici, ac ex illis quæ ad æmulorum suggestiones in derogationem eminentiæ Apostolicæ Sedis libertatisque Ecclesiæ dicuntur apud Maiestatem Regiam promouere. Indeque tua clara Nobilitas ad reprimendum & sedandum talia, etiam pro reuerentia Dei æternæque vitæ merito efficacius animetur. Datum Auenioni sub signeto nostro 9. die mensis Iunij.

Accedit, fili Dilecte, ad prædicta, quod sicut post Conclusionem præsentium accepimus, & eidem Regi scribimus, illi totius perturbationis & discordiæ filij, Simon qui Patriarcham Alexandrinum, & Petrum qui Abbatem S. Michaëlis se nominant, quique præmissa, vt creditur, incitarunt & nutriunt, nuper in publico & Generali Consilio Regis, tuique præsentia ausi sunt ore sacrilego nonnullam euomere maculam & infamiam non tantum personæ nostræ, quantum Ecclesiæ S. Dei, quæ etiam ex loco vbi prolata sunt, redundant in vituperium Regni suæque irreuerentiam Maiestatis: quod profectò cum de vno simplici Episcopo audiri, seu sustineri fas non sit, nec nos sustineremus in Curia nostra de eius persona proferri similia, nullatenus debet ista honestas Regia tuaque deuotio patienter tolerare. Datum, vt supra.

Simon ille de quo loquitur, vocabatur de Cramaudo, frater Petri Domini

de Cramaudo Toparchæ Rupiscuardi, tunc Patriarcha Alexandrinus, olim Archiepiscopus Auenionensis, paulò post futurus Archiepiscopus Remensis & Cardinalis. Petrus verò Abbas S. Michaëlis de monte, erat *Petrusille le Roy*, quem supra inter legatos Vniuersitatis missum fuisse ad Richardum Angliæ Regem commemorauimus.

Anno 1398. habitum est Concilium Parisiense 3. ob rem Schismatis, coeptum- que est 22. Maij, cui quidem Rex morbo detentus interesse non potuit; at eius nomine interfuerunt Patruus & frater Regis, videlicet Duces Biturigum & Burgundionum, Ludouicus Aurelianensis, Carolus Rex Nauarræ, Ludouicus Dux Borbonij, Arnaldus de Corbia Regni Cancellarius. Simon Cramaudus patria Lemouicensis, Patriarcha Alexandrinus, Archiepiscopi Lugdunensis, Rothomagensis, Senonensis; Episcopi, Parisiensis, Beluacensis, cum 30. alijs; quamplurimi Abbates, Prælati minores & Capitulorum Procuratores. Rector Vniuersitatis Parisiensis, vnâ cum Decanis Facultatum & Procuratoribus Nationum.

1398.

Item Procuratores aliarum Vniuersitatum Aurelianensis, Andegauensis, Magalonenfis & Tolosanæ: & quamplurimi Doctores Theologiæ & vtriusque Iuris.

In eo Concilio hæc Quæstio ventilata est, an pro *executione viæ Cessionis* faciendâ esset substractio particularis Obedientiæ; id est pecuniarum, subsidiorum & prouisionum Episcopatum, aliorumque Beneficiorum per Papam fieri solitarum; an verò totalis. Quæ Quæstio vt maturius discuteretur, constituti sunt ex vna parte sex-viri Benedicto addictissimi, Archiepiscopus Turonensis, Episcopi Anciensis & S. Pontij, Abbas S. Saturnini, alijque duo Doctores Tolosani: ex parte altera, Alexandrinus Patriarcha, Episcopus Atrebatensis, Abbas S. Michaëlis, & tres Doctores Parisienses. Deinde audita 12. illorum disputatione, omnes sententiam tulerunt.

Re agitata & discussâ 247. totalem substractionem continuò faciendam esse censuerunt. 20. existimarunt faciendam quidem substractionem, at prius morendum esse Benedictum. 16. Rogandum Benedictum per Clerum Gallicanum, vt vellet cedere; alij singulares sententias dixerunt. Itaque secundum plures, post rem ad Regem delatam, Cancellarius die 27. Iulij totalem substractionem sine morâ faciendam pronunciauit. Huic substructioni Vniuersitas Tolosana obstiterit, è Parisiensi Nicolaus Clemengius potissimum, qui ob id coactus est ex vrbe discedere; hæc breuiter sub aspectum dedimus; quæ fufius in sequentibus referimus.

Promulgatâ illâ substructione Cardinales numero 19. ei subscripserunt, & ad Regem rescripserunt; reliqui quinque Benedicto adhæserunt. Miserrima tum fuit conditio Benedicti in Palatio suo Auenionensi conclusi; vnde ad Regem scripsit Epistolam valde patheticam, quam refert Ioannes Gersonius in suo Trilogo, quam nos quoque infra referimus. Sequuntur ergo Concilij acta ex MS. Victorino nunc notato hisce characteribus, BF. 31. fol. 51. & sequentibus.

Acta Concilij 3. Gallicani pro vnione Ecclesiæ.

Sequuntur Acta 3. Concilij Regis & Ecclesiæ Gallicanæ super Prosecutione vnionis Ecclesiæ & Executione viæ Cessionis per substractionem totalis obedientiæ. Et pro euidentiâ dicendorum supponitur 1. determinatio Regis & Ecclesiæ Gallicanæ ad viam Cessionis tanquam sanctam & circumstantijs præsentis Schismatis debitè consideratis solam dolendæ scissuræ sedatiuam & Conscientiarum quietatiuam. Cuius rationes & motiua in Epistola Parisiensis Vniuersitatis vniuersis Christi fidelibus directâ, vt plurimum continentur: 2. Supponitur solennissima Requisitione pluries facta Auiunioni dicto Benedicto per Cardinales omnes vno excepto videlicet Martino Pampillonensi; & per DD. Duces Bituriæ & Burgundiæ Regis Patruos & Ludouicum Aurelian. eius fratrem pro parte Ecclesiæ Gall. vt pro sedatione schismatis Ecclesiæ compatiens ad Cessionem paratum se offerret, eamque viam acceptare dignaretur secundum formam & tenorem Cedulæ per eum & alios Cardinales ante eius Electio-

» nem iurata. 3. Supponitur alia solennis Requisitionio ad idem facta dicto Bene-
 » dicto pro parte Regis & Ecclesiæ Gall. per eius solennes Ambaxiatores, &
 » etiam Ambaxiatores Regum Hispaniæ & Angliæ cum intimatione quam si
 » non acceptaret, remouerentur impedimenta vnionis fouentia schisma, vt in
 » dictis Requisitionibus & Instructionibus dictorum Ambaxiatorum plenius con-
 » tineretur. 4. Supponuntur dicti Benedicti denegationes & Responiones ore,
 » scripto & facto vt in processu latius apparebit.
 » His suppositis Rex Ecclesiæ compatiens volensque incepta debitum finem
 » accipere, tertio conuocauit Episcopos, Abbates, Vniuersitates, Capitula Ec-
 » clesiarum Cathedralium & plures solennes Theologiæ & vtriusque Iuris Do-
 » ctores, ad primam diem Maij an. Dom. 1398. & Impedimentis pluribus Regi &
 » eius patris & fratri prædictis obuientibus vsque ad 12. diem negotium dila-
 » tum est; in quo Rege necessariò absente, & ob hoc Deputatis in Concilio
 » præsentibus Io. Bituriæ, Philippo Burgundiæ Patris, & Ludouico Aure-
 » lian. fratri Ducibus; Causa conuocationis per Simonem Cramaut Decreto-
 » rum Doctorem Regis Consiliarium Patriarcham Alexand. præacta exposita
 » est, præsentibus vnà cum prædictis Ducibus Rege Nauarræ Karolo, Duce
 » Borbonij Comite Niuernensi filio dicti Ducis Burgundiæ, Cancellario Franciæ
 » D. Arnaldo de Corbeya Milite, & quodam Milite Græco Alexio nomine; ac
 » pluribus Militibus & Baronibus Consilij Regis, ac præsentibus DD. Archi-
 » episcopis, Lugdunensi, Rothomagensi, Remensi, Senonensi, Bituricen-
 » si, Auxitensi, Turonensi, Bisuntinensi, Episcopis Bajocensi, Lexouien-
 » si, Abrincensi, Maclouien-
 » si, Constantiensi, Parisiensi, Carnotensi, Cabillon.
 » Morinenf. Atrebatensi, Beluacensi, Ambian. Siluanecten. S. Flori, Aurelian.
 » Andegauen. Redonen. Corisopitensi, Trecorensi, Laudunensi, Sueffionensi,
 » Lexouien. Magalon. Condomiensi, Conuenarum, Petragoric. Albiensi, Ro-
 » docensi, Pictauiens. Aniciensi, Trecensi, S. Pontij, alijsque pluribus innume-
 » rabilibus Abbatibus & Prælatibus, ac Capitulis seu Procuratoribus eorundem an-
 » teditis, ac Vniuersitatum Parisiensis, Aurelianensis, Andegauen-
 » nensis, Tolosanæ Magistris & Doctores sacre pagine & vtriusque Iuris in
 » copiosa multitudine, *Rectore Parisiensis Vniuersitatis*, cum Decanis & Procurato-
 » ribus singularum Facultatum, nomineque Regio dicta causa conuocationis
 » aperta, videlicet ad consulendum Regem, an pro executione viæ Cessionis fa-
 » cienda sit subtractio particularis obedientiæ, id est pecuniarum, subsidiorum
 » & prouisionis Episcopatum, Dignitatum ac aliorum Beneficiorum per Pa-
 » pam conferri solitorum, an totalis esset obedientia subtrahenda, vt maturius
 » securiusque quisque posset secundum suam conscientiam iudicare, consulere-
 » que Regem pro dicti extirpatione schismatis. Sex ex vna parte viri Notabiles
 » pro parte negatiua proponenda, scilicet quod neutram subtractionem facere
 » licet, decet & expedit, Deputati sunt: qui vt melius materiam ad Papæ bene-
 » placitum aperirent, de eius amicitia & promotione familiarissimi electi sunt, vi-
 » delicet Archiepiscopus Turonensis, Amedæus de Brolio Decretorum Doctor,
 » **Episcopus Aniciensis Doctor similiter, Episcopus S. Pontij Doctor similiter**
 » Decretorum, Abbas S. Saturnini Tolosa. Decretorum Doctor F. Petrus Emi-
 » larii Iacobita Magister in Theologia Tolosæ, D. Ioannes de Costa legum
 » Doctor Tolosæ. Pro parte autem affirmatiua videlicet quod facienda
 » erat totalis subtractio, aut particularis defendenda, totidem viri prouidi &
 » scientifici Electi deputati sunt; videlicet Simon Cramaut Decretorum Doctor
 » supra nominatus habens Episcopatum Carcassonensem in Commendam. Ioan-
 » nes Canardi Licentiatus vtriusque Iuris disertissimus homo, Episcopus Atre-
 » batensis. Petrus Regis Decretorum Doctor, Abbas S. Michaëlis in periculo
 » maris. Ægidius de Campis de Rothomago. Io. Breuiscoxæ, & Petrus Plaoul,
 » viri prouidi & honesti Doctores in Theologia Parisius: & in hac materia vnio-
 » nis Ecclesiasticæ eruditissimi. Eisque parte Regis dictum est, vt omnes & sin-
 » guli vnus partis collatione adinuicem habita pro sua parte liberè per ora trium
 » ex eis dicerent & proponerent omnia, quæ pro eorum positionibus fulciendis
 » facerent aut quomodolibet facere possent, ita vt amplius discuti materiam non
 » oporteret. Concluso quod per Regem in materia capi posset ad honorem Dei &
 » Ecclesiæ suæ sanctæ.

Præmissis itaque sic vt præfertur dispositis die Mercurij 29. dicti mensis Maij præsentibus supradictis in aula Reformationum supra Sequanam in Palatio Regio, vniuerso cœtu congregato, pro parte negatiua declaranda, quod non debebat Benedictus compelli ad Cessionem per subtractionem totalem, aut particularem, proposuit Petrus Ranati Decretorum Doctor supradictus Episcopus S. Pontij, & qui vt ab aliquibus asseritur à Papa instructus & eius partem seu obedientiam defendendam modis & diuersis medijs & mirabilibus specialiter missus dicebatur, in effectu proposuit quæ sequuntur protestando, præmittendo & concludendo; sequitur protestatio.

Petrus Ranati.

Imprimis protestor quod omnia quæ dicturus sum, intendo dicere salua fide Catholica, determinatione, correctione, & emendatione D. Benedicti diuina prouidentia Papæ XIII. sacrosanctæ Rom. Ecclesiæ, cum honore & gloria Christianissimi Principis D. nostri Francorum Regis, cum honore & reuerentia D. Regis Nauarræ præsentis, DD. Ducum Præsidentium, & aliorum de genere Regio, Consilij Regij, & Reuerendissimorum Prælatorum Archiepiscoporum, Episcoporum, Abbatum, Vniuersitatum, Capitulorum & omnium aliorum quoruncunque. Quod etiam in iniuriam cuiuscunque nihil intendendo dicere, nisi in quantum veritas me astringit & materia requirit.

DICERANT
TVR ALI-
TER PE-
TRVS RA-
NATVS
EPISCO-
PVVS S.
PONTIJ
BENEDIC-
TI LEGA-
TVS.

Item præmittitur quod D. Clemens VII. fuit verus Vicarius Iesu Christi, verus Papa & verus Episcopus Rom. vt patuit per Depositiones Iuratas DD. Cardinalium & Determinationes Regum Franciæ, Hispaniæ, Aragoniæ, Scotiæ, Prælatorum, Vniuersitatum Studiorum; talisque quandiu vixit, habitus fuit & reputatus: nec est reuocatum in dubium. Quo sublato de medio D. Benedictus XIII. concorditer electus fuit verus Papa per habentes potestatem, quod D. noster Rex & alij per suos solennes Ambaxiatores reputauit & reputat; quo præmissis de subtractione totali ponuntur 3. Conclusiones.

Prima Conclusio est in his quæ non sunt contra Generalem Ecclesiæ statum, Ius naturale, vel diuinum, Romano Pontifici est obediendum, quamuis sit contra Ius positium & aliquibus graue & onerosum. Probat. patribus Cardinalibus est obediendum ad Colloss. 3. c. ergo fortius, spiritali. ad Hebr. 10. c. C. qui resistit, &c.

Item qui non obedierit Principi morte moriatur. c. si quis, &c.

Hanc Conclusionem probat decem rationibus quibus supersedeo.

Secunda Conclusio est. Papæ etiam apertè malo in vita & moribus, quandiu est Papa, obediendum est. Probat. per dictum Apostoli Petri c. 2. obedite Præpositis vestris non solum bonis & modestis, sed etiam discholis. 2. Per dictum Christi, Matth. 23. super Cathedram Moyse federunt Scribæ & Pharisei, &c. sequitur; quæ dicunt facite, quæ faciunt, facere nolite, &c.

Tertia Conclusio est. Papæ etiam de hæresi accusato obediendum est antefententiam: & qui ante recedunt, sunt schismatici. Probat. per §. Hinc etiam, iuncta gloss. 17. dist. vbi Symmachus fuit de hæresi accusatus, aliqui recesserunt ante tempus ab eo, dicit textus quod schisma fecerunt C. nonne 8. q. 4.

Item si Papa de hæresi accusatus spoliatur, restituendus est, aliàs daretur occasio malignandi, &c.

Restat probare quod non est facienda particularis subtractio: pro quo ponam tres Conclusiones

Prima Conclusio est. Romano Pontifici in Collationibus & Prouisionibus Episcopatum, Prælaturarum, Dignitatum & aliorum Beneficiorum est obediendum. Probat. per primam Conclusionem supra positam: quia hoc non repugnat Iuri naturali vel diuino, aut statui vniuersalis Ecclesiæ.

Hanc quoque Conclusionem plurimis fulcit rationibus quæ in actis illius Concilij fusè deducuntur.

Secunda Conclusio est. Romano Pontifici pro necessitatibus Ecclesiæ Rom. est obediendum in vacantibus & annatis Episcopatum & Beneficiorum aliorum. Probat. per 1. conclusionem, quia hoc est contra Ius diuinum, &c. Nec

- 29 mirum si Dominus non ista præcipiat quoniam ipse non incepit, sed Ioannes 22.
 30 Item certum est quod ordinarius collator fructus vacantis Beneficij potest
 31 reseruare pro certo tempore ex causa, ergo & Papa à fortiori, &c.
 32 Tertia Conclusio sequitur ex prædictis, quod Romano Pontifici in procu-
 33 rationibus quas certo modo sibi reseruatur, est obediendum, quia hoc non est con-
 34 tra Ius naturale, diuinum aut vniuersalem Ecclesiæ statum.
 35 Hanc Conclusionem confirmat diluendo quædam argumenta quæ solebant
 36 contra afferri, aut saltem quæ potuissent aduersari. De Vniuersitate Parisiensi
 37 sic habet. *Quod allegatur quod ad hoc est Parisiensis Vniuersitas* (scilicet ad sub-
 38 stractionem particularem) *Audiui à valentibus viris etiam de Vniuersitate, si placeret*
 39 *Regi scrutari vota singulorum, non reperiretur media, aut tertia pars pro aliquali sub-*
 40 *stractione.* Et post solutionem illorum, sic legitur in actis.

Iacobita.

- 29 **S**tatim completa præmissa propositione surrexit pro eadem parte fulcienda Frater
 30 supra nominatus Iacobita & proposuit in forma quæ sequitur. 1. Protestan-
 31 do & inde concludendo. Protestatur vt D. S. Pontij affirmatiuè & negatiuè.
 32 Et vltra quod non intendit aliquid dicere contra viam Cessionis.
 33 Prima Conclusio est. Christiano non est licitum cogere Papam ad ceden-
 34 dum & resignandum. Probo sic. Nulli Christiano licitum est cogere Papam ad
 35 absoluendum subditum à Iurisdictione sui Episcopi, aut Episcopum à iurisdic-
 36 tione sui superioris. Ergo, &c. Consequentia est bona. Assumptum est B.
 37 Bernardi, qui dicit, extorta licentia, non est licentia, sed violentia.
 38 Secunda Conclusio non licet, nec expedit Ecclesiæ Gallicanæ substrahere
 39 obedientiam Domino nostro in his quæ pertinent ad officium Cathedræ. Pro-
 40 batur; non licet Ecclesiæ Gallicanæ dicere vnam truffam mendosam etiam pro
 41 vnione Ecclesiæ. Ergo non licet obedientiam substrahere.
 42 Tertia Conclusio, maius esset peccatum nostrum non præstare obedientiã D.
 43 nostro Papæ quàm Roman. Schismaticorum ad obedientiam nostram nullo mo-
 44 do venientium. Probatur. Infidelitas Christianorum hæreticorum est maius
 45 peccatum intensiuè quàm Paganorum qui nunquam gratiam Baptismi recepe-
 46 runt. Et Ratio est, quia magis peccat qui non implet quod promissit, quàm qui
 47 nihil promissit, &c.
 48 Quarta Conclusio, non apparet ex Responzionibus datis per Papam quod
 49 Papa reuerit viam Cessionis. Et dato hoc, non sequitur quod sit Schismaticus.
 50 Probatur; non apparet ex Responzione primæ Bullæ quæ fortius vrgere vide-
 51 tur, quia ibi non est expressa negatiua: nec sequitur ex Contentis in ea, quia
 52 licet videatur dicere, illa responzio quæ ex acceptatione viæ Cessionis sequere-
 53 tur inconueniens. Et ex hoc non sequitur quod ipse refutauerit; quia non ne-
 54 gamus omnia ex quibus sequuntur inconuenientia, &c.
 55 Quinta Conclusio est, dato non concessio quod D. nostri Papa cedere tene-
 56 retur & Cessionem facere recusaret, hæreticus non esset, aut schismaticus. Pro-
 57 batur; quia ad hoc quod quis sit hæreticus, duo requiruntur, videlicet error in
 58 intellectu contra fidem & pertinacia in opinione & voluntate: modo in casu
 59 isto esset possibile quod D. Papa negaret viam Cessionis, & tamen non erraret,
 60 nec esset pertinax, &c.
 61 Sexta Conclusio, licet inter laudabiles conditiones quas habet via Cessionis
 62 habeatur quod sit breuior & facilior quàm quæcunque alia via declarationis,
 63 non sequitur, Papa præsentat viam prolixiorẽ & difficiliorem: ergo est fau-
 64 tor schismatis. Probatur, quia via gratissimæ dimissionis peccati primi Parentis,
 65 si Deo placuisset, erat breuior & facilior quàm incarnatio & Passio Christi. Et
 66 tamen non propter hoc per viam gratissimæ dimissionis, sed Incarnarionis &
 67 Passionis Christi fuit peccatum remissum, &c.

Ioannes de Costa Legum Doctor Tolosæ. Die Iouis 30. Maij.

Subfequenter die Iouis 30. Maij immediatè fequenti pro eadem parte ful-
Scienda D. Ioan. de Costa legum Doctõr Tolosæ propofuit quæ fequuntur, «
præmittens proteftationes in forma vt Dominus Pontij, quas hîc caufa bre- «
uitatis omitto. Sic ille præmifit. Quia ab aliquibus Domino noftro fubftra- «
ctiõnem effe fiendam pro eo quia afferitur, ipfum effe periurum, pertinacem «
& dubitatum, ideo oftendetur contrarium. Et 1. fuppono Cedulam Conclauis «
quæ tria continet in effectu. 1. Videlicet promiffionem & iuramentum de pro- «
fequendo pacem & vnionem Ecclefiæ omnibus vijs & modis vtilibus & accom- «
modis. 2. Quod etiam vsque ad Ceffionem de Papatu faciendam. Et 3. ad hoc «
appofitam conditionem, fcilicet fi DD. Cardinalibus qui nunc funt, vel erunt «
in futurum, de his qui nunc funt, vel maiori parti eorundem hoc pro bono Ec- «
clefiæ ac vnionis videatur expedire. «

Item fuppono quod DD. Cardinales afferuntur feciffe declarationem & «
requifitionem D. noftri Papæ vt alijs vijs dimiffis acceptaret viam Ceffio- «

nis teneri, fuit facta Papa inconfulto & non vocato. «

Item fuppono quod DD. Cardinalibus per Cedulam & non aliunde data «
fuit potestas dictam declarationem faciendi. «

His præmiffis probatur quod non fit periurus. Vbi aliquis promittit stare «
arbitrio, ftandum eft quando tenet pronuntiatio, aliàs non. Patet quia vbi ar- «
bitrium non tenet, fubmittens nullo modo adstringitur. 1. Diem proferre. ff. «
de arbit. fic eft in propofito: quod nullum eft arbitrium, probatur, nam certum «
eft quod arbiter teneretur pronuntiare parte præfente & vocata, &c. At Do- «
minus N. non fuit vocatus nec præfens. Ergo, &c. Ex prædictis apparet quod «
D. N. Papa non eft periurus, quia nunquam refurauit Ceffionem, vt patet in «
eius Refponfionibus, per quas etiam apparet quod obtulit viam Iuftitiæ & ra- «
tionalem quâ difculsâ & tentatâ dicit fe omnibus vijs & modis procurare pa- «
cem & vnionem. «

Item in tertia fua refponfione declarauit fe nolle derogare Cedulæ Concla- «
uis in qua Ceffio continetur, & eam non refurat. Et poftea iterum obtulit viam «
Compromiffi taliter qualificatam, quod continet viam Concilij Generalis im- «
plicitè, & etiam Ceffionis voluntariæ. Et illa eft via Iuris & Iuftitiæ declara- «
tiua per quam reddetur Ius illi qui habet. Et etiam obtulit iftam Rex Arrago- «
num, &c. Ex prædictis fequitur quod D. nofter non eft pertinax, quia non eft «
periurus, vt eft dictum & probatum, & offert bonam viam pro pace & vnione «
Ecclefiæ confequenda, &c. «

Et quia afferitur fubftractio fienda D. N. Papæ, quia dubitatus eft & dubiam «
habet Iurifdictionem propter contendentem qui pollèffor eft pro maiori parte «
& fuit pollèffor pacificus. Mirum hoc dicendum à Clericis; quoniam qui in «
dubio habet Iurifdictionem, fibi eft obediendum. Nam Iudex habet cognof- «
cere an fua fit Iurifdictio, &c. «

Item fi propter dubitationem partis aduerfæ obedientia efferet fubftrahenda, «
fequeretur magnus error; quia certum eft quod per Indictionem belli res effi- «
citur dubia, & etiam per negationem, l. 3. &c. «

Eadem die 30. Maij, Symon Cramaut Patriarcha Alex. Decret. Doct.

Gallicè dixit, vt intelligeretur à Principibus qui aderant. At is à quo hæc
Excerpto, in Latinum vertit hoc modo, & partem affirmatiuam defendit.

Illuftriffimi Principes venio ad aperiendum materiam, ad quam Deputatus «
fum, videlicet an via Ceffionis per Regem & Clerum Franciæ electa & quod «
plures Reges, fcilicet Angliæ, Hispaniæ debite prædicari poffit per fubftra- «
ctiõnem obedientiæ. In primis præfuppono pro veritate animarum & vnitatem «
fidei conferuanda, neceffarium effe habere vnum Papam: & qui contrariam «
diceret, hæreticus diceretur. Nunc pro pudor! Christianitas eft indiuifa: «

PRO SUB-
TRACTIO-
NE TOTIA-
LI.

» quia quidam dicunt Bonifacium Vicarium, alij Benedictum. Et ex ista diuisione
 » ne sequuntur plura inconuenientia, quia alter sine dubio est schismaticus & ad-
 » hærentes eidem plures: modo acta à schismaticis nulla sunt ipso iure, &c. Et ex
 » istis sequuntur errores in populo, & plures simplices decepti: quia aut ipsi, aut
 » nos decepti sumus; nec sufficeret dies ad enarrationem scandalorum, &c. Nec
 » mirum quia lex Mahometi fuit introducta propter contententiam de Papatu
 » & schisma Græcorum propter nimium Dominium quod voluerunt forsan ha-
 » bere Papæ supra Patriarcham Constantinopolitanum, vnde & Patriarchatus
 » pro dolor: perditus sunt, &c.
 » Item suppono pro notorio & confessato etiam per Aduersarium quod D.
 » nostro Clemente defuncto Cardinales, ex quibus tunc erat vnus D. Benedi-
 » ctus videntes inconuenientia prædicta & alia ex schismate prouenientia, paci
 » Ecclesiæ prouidere volentes, percipientes prosequutionem diuinitatis quam
 » in Clemente viuente inceperat D. noster Rex, omnes & singuli iurauerunt
 » secundum formam Cedulæ, cuius tenor sequitur, & eidem se subscripserunt.
 » Nos omnes singuli S. Rom. Ecclesiæ Cardinales Congregati, &c. nos supra
 » retulimus; sic multas rationes pro parte affirmatiua congerit, contrariatque
 » fusissimè dissoluit.

Petrus Regis Abbas S. Michaëlis in periculo maris. Die Veneris 31. Maij.

» **C**onsequenter die Veneris sequenti illa mensis Maij, Petrus Regis Abbas
 » S. Michaëlis in periculo maris Decretorum Doctor Parisius ibidemque
 » Regens vir studiosissimus pro eadem parte affirmatiua dicenda per Regem,
 » Consilium & deputatos in Gallico, aut lingua materna Normannica effectualiter
 » proposuit quæ sequuntur. Ea tamen in Consilio pro meliori & breuiori in lati-
 » num prout fidelius potui, reportauit.
 » In prosecutione, inquit, huius materiæ hunc ordinem obseruabo. 1. Pro-
 » testabor. 2. Ponam tres Conclusiones quas probabo: ex quibus respondebo
 » ad ea in contrarium allegata. In primis protestor vt D. Patriarcha, quod illa quæ
 » dicam, solum dicam ad aperiendum materiam, &c.
 » 1. Conclusio est quod omnis Catholicus tenetur ad reducendum Ecclesiam
 » ad obedientiam vnus Rom. Pontificis, extirpando omnia contraria & remo-
 » uendo impedimenta. Probatur quia in hoc pendet salus totius Christianitatis
 » & Ecclesiæ. Et specialiter ad hoc tenetur Papa, quia ad hoc habet à Deo po-
 » testatem, scilicet ad ædificationem Ecclesiæ. Ideo si contrarium faciat, aut sit
 » negligens, tenetur de damnis & inconuenientibus hac occasione euenien-
 » tibus, &c.
 » 2. Conclusio est. Licitum est, aptum & necessarium vnioni Ecclesiæ sub-
 » strahere obedientiam & dependentiam, id est, Collationes Beneficiorum, proui-
 » siones dignitatum & annatas, seu procuraciones & similia. Probatur & 1. no-
 » tatur factum. Verum & notorium est quod D. Papa misit Ambaxiatores erga
 » Regem Romanorum ad impediendum viam Cessionis. Hoc vidi legatus pro
 » tunc ibidem existens pro parte D. nostri Regis, viderunt & omnes quotquot
 » voluerunt videre, nec aliqua tergiversatione celari potest.
 » Item cum fui ad Arragoniam pro facto Ecclesiæ ex parte Regis, Legati Pa-
 » pæ publicè dogmatizauerunt, quod D. N. Rex non volebat habere Papam nisi
 » Gallicum. Postquam autem alij Legati Regis & ego requisuimus Regem Ar-
 » ragoniæ quod acceptaret Cessionem se conformando alijs, Episcopus Zabu-
 » lensis ibidem pro parte Papæ existens publicè dixit quod Papa nunquam acce-
 » praret, & quod de hoc protestabatur. Et vltra hoc dixit D. Iunianus ibidem
 » similiter pro parte Papæ existens, quod D. Rex, Duces, Vniuersitas & Almanni
 » non erant concordēs in hac prosecutione & quod impediēbant vnionem. Ite-
 » rum vt prius requisuimus dictum Regem. Respondit quod Papam de hac viâ
 » somnauerat acceptanda, & requisuerat vt acceptaret viam Cessionis: & quod
 » ipse refutauit & erat ad eam indispositus, & alia plura quæ hîc non opus est
 » recitare. Ex quo apparet quod Papa per se & per suos satellites impedit viam
 » Cessionis notoriè: ergo fautor est schismatis, nutritor & pertinax quia continuè
 » impedit,

impedit. 2. Notatur quod via Cessionis est sola sufficiens ad schisma terminandum & conscientias pacificandum; nec oblata plenè est alia sedatiua schismatis. Paret per determinationem primi Consilij Regis in hac materia.

3. Conclusio est. Supposito quod per Regem non fieret substractio totalis obedientiæ, deberet fieri particularis substractio Collationum Beneficiorum & pecuniarum annatarum & perturbationum. Et pro euidencia Conclusionis notatur primò quod in primitiua Ecclesia fuit constitutum, quod Electio Episcoporum & Abbatum pertineret ad Capitula & Conuentus, ordinatumque est per Concilia, quod Confirmatio Episcoporum ad Archiepiscopos, & Collatio Beneficiorum ad Episcopos & Diocesanos pertineret. Nam & hoc ordinauit Christus Apostolis §. 1. dist. 21. Et hoc fuit obseruatum mille ducentum annis & amplius. Ex quo videtur quod licet Papa hoc vsurpauerit, hæc tamen vsurpatio est contra bonam & debitam politiam; quia non est in potestate solius hominis tantum populum gubernare & Beneficijs omnibus debitè providere. Ratio huius est. Non debet provideri Beneficijs nisi de personis notis; modo Prælati magis cognoscere debent promouendos quàm Papa, &c.

Die Sabbati 1. Iunij. *Ludouicus de Tignonuille.*

Consequenter die Sabbati 1. Iunij præsentis cœtu vniuerso dixit D. Ludouicus de Tignonuille miles armatæ militiæ, ac vir literatus, quod cum ipse causâ Legationis iret cum alijs Legatis Regis Aragoniam pro facto vnionis Ecclesiæ, transijt per Auinionem, ibique Papam visitauit qui ab eo perijt de nouis Regis & Regni: qui quidem miles cum Papæ nihil diceret nisi quod Rex & Domini, Domino concedente erant benè dispositi, Respondit D. Benedictus, *Credit Rex facere quod cedam, non certè faciam; vult facere substractiõem, faciat debitum in suo Regno, faciam in meo quod debebo.* Et finaliter quod antea se permitteret exorari quam cederet; recessitque ab eo dictus D. Ludouicus, qui cum venisset Aragoniam, accessit ad quendam magnum Dominum Regni Aragoniæ & sibi præsentauit literas Creditiæ ex parte Regis; audiuitque eum dictus Dominus patienter, recitauitque dicto militi diligentiam Regis & DD. in prosecutione vnionis, deliberationem Concilij Prælatorum & Vniuersitarum ad viam Cessionis. Requisiuitque dictum Dominum vt cum Rege vellet ad eam laborare. Qui quidem Dominus miles Aragoniæ respondit quod via erat sancta & bona, erat tamen difficilis quoad Contententes quod non vellent in hoc concordare; dixitque vltra quod in partibus illis erant multi corrupti per pecunias & dona; Quodque nulla erat alia via practicandi Cessionem nisi per substructionem obedientiæ. Et ad hoc prosequendum Domino Regi obtulit corpus & bona; vltius dixit quod hac de causa accederet ad Regem Aragoniæ Dominum suum, nisi fuisset sibi mandatum quod ad eum non iret, nisi esset de parte Papæ, scilicet contra viam Cessionis.

Ægidius de Campis de Rothomago Magister in Theologia.

Statim ijs dictis surrexit M. Ægidius de Campis Magister in Theol. famosissimus & Regis Consiliarius, eandemque partem affirmatiuam quibusdam præmissis defendit. Et eorum qui pro parte negatiuâ erant, rationibus respondit. Qui cum absoluisset, negatiuæ partis fautores replicarunt & duplicarunt, rationesque rationibus opposuerunt totis tribus, aut quatuor consequentibus diebus. Die verò 7. Iunij Rector Vniuersitatis Paris. supplicauit DD. Præsidentibus & vniuersis adstantibus ac præsentibus, vt dignarentur Vniuersitati concedere vnâ audientiam, vt ibidem dicitur, ad proponendum aliquam materiam Concilij tangentem; quemadmodum superioribus Concilij concessum fuerat. Admissa est supplicatio per organum D. Cancellarij supra nominati: & ad prædicta proponenda dies Vniuersitati assignata fuit proxima, die Veneris 7. Iunij. Quâ die M. Petrus Plaoul Magister in Theologia famosissimus nomine Vniuersitatis perorauit in lingua materna; pro substructione particulari & totali, hoc modo.

M. P
TRVS
PLAOUZ

„ Propitius sit Nobis Deus, Non est nobis vile relinquere legem & Iustitias Dei ut eamus altera via. Scribitur 1. Machab. c. 2. verba ista metuendissimi Domini mei faciunt ad propositum per hunc modum. Antiochus Rex tenebat Ierusalem & populum Israël in subiectione & fecit in Ciuitate eleuari Idolum, publicari & præcipi ut vnusquisque veniret ad adorandum Idolum, & inducti sunt plures Israëlita ad hoc: aliqui per pecunias, aliqui per minas. Mathatias autem & filij eius non ierunt adorare: quod audiens Antiochus misit ad eum legatos pro inducendo ut adoraret. Legati autem crediderunt inducere Mathatiam promissione tali. *Tu eris amicus Regis & amplificabit te auro argento & multis muneribus*, &c. Mathatias amicus Dei non consensit, sed respondit, ut supra in themate. *Propitius sit nobis Deus, &c.* Ad propositum omnes amici Dei & pacis Ecclesiæ qui eam deuotè prosequuntur, ut Domus Franciæ, Cardinales, Prælati & Vniuersitas: si eis offerantur munera, aut inducantur nunc respondere debent ut Mathatias, *Propitius sit nobis Deus, &c.* Et antequam ultra procedam ad propositum, præmitto excusationes, 1. propter præsentiam tantæ nobilitatis ut Domus Franciæ, & tanti Collegij, ut Prælatorum, Doctorum & Literatorum virorum, & præcipuè eorum qui materiam tractauerunt profundissimè.

„ Item etiam præmitto excusationem propter materiæ arduitate & altitudinem natura ipsa respicit quodammodo totam felicitatem nostram, in qua ut videtur modicum capi potest, quoniam dicit Aristoteles, veritas non æquè citò ut falsitas cognoscitur. Schisma autem præsens est taliter radicum & conditionatum, quod à tempore Christi casus similis non est visus. Et licet per Canones Ecclesiæ & iura casus soleant decidi cum in Iure scripti, aut similes inueniuntur. Iste tamen casus, aut similis totaliter non reperitur in Iure; nec etiam reperitur remedium & medicina: imò qui aliquando caperet canones ad literam, perpetuaret schisma, propter hoc ad remedium habendum & propter altitudinem materiæ oportet recurrere ad principia & media Extraordinaria Vniuersalia & Generalia, naturalis videlicet Iuris & diuini; ex quibus pendent particulares Constitutiones; nam Casus præcesserunt constitutiones particulares. *Et quia Mater pulchræ dilectionis Vniuersitas*, in qua sunt Doctores iuris Diuini, naturalis & Canonici, materiam istam resoluit ad talia principia, ei magis credendum videtur. Et 1. propter multitudinem Doctorum. 2. Propter ordinariam affectionem quam habet; nam affectio, amor & odium peruertunt Iudicium. Affectio enim Vniuersitatis ordinata clarè apparet, quia non sequitur proprium commodum, sed vniuersalis Ecclesiæ Iesu Christi. Et hoc apparet, quia Papa dilexit Vniuersitatem cum fuit electus. Et hoc sciebat Vniuersitas. Vniuersitas autem ne propter priuatum publica Ecclesiæ vtilitas & profectio impediretur, noluit facere rotulum; sed etiam pro prosecutione Ecclesiæ vnionis propria bona & suorum suppositorum exposuit: ut patet per Ambassiaras iteratas ad Almaniam, ad Angliam & Hispanias: & hoc est manifestum. Ex quo apparet eius bona affectio.

„ Vniuersitas autem semotis cunctis inordinatis affectionibus hanc materiam 18 annis vel circiter examinavit: ex quo videtur præferenda illis qui non ita materiam cognouerunt, aut sunt affectati propter Beneficia, aut refutata. Quia autem hoc dictum est per D. S. Pontij quod Vniuersitatis tertia pars non erat pro subtractione, &c. non est verum. Scio quod fui vbi in Vniuersitate tractatum est; scio quod nullo reclamante conclusa fuit *Via Cessionis*: conclusa etiam fuit particularis subtractio, ut apparuit in alio Concilio: & mihi est iniunctum quod proponam pro totali quæ sequuntur. Ideo DD. Reuerèndi & Metuendissimi Principes, videtur quod Dominus S. Pontij deberet authores huius falsitatis nominare. Et quod proponeretur subtractio totalis, habetur instrumentum de concordia Facultatum, *Reclor testificatur*. Idem *Decanus Theologie*. Idem *Decanus Decretorum*. Idem *Decanus Facultatis Medicinæ*. Et ad idem 4. *Procuratores Nationum Franciæ, Picardiæ, Normaniæ, Angliæ* facientes Facultatem Artium. Et antequam ulterius procedam, protestor quod illa quæ dicam, non intendo dicere, & intendo non dicere contra fidem Catholicam & Ecclesiæ determinationem, eisque submitto & omnibus quorum interest corrigere

submitto etiam DD. de Domo Franciæ præsentibus, DD. Prælati & Collegio præsentibus. Idem protestor & iuro in conscientia mea testemque Deum inuoco, quod ea dicam sine odio & fauore inordinatis cuiuscunque. Ante enim istam prosecutionem eram in gratia Papæ: & hoc scio, & eum dilexi & diligo, magis tamen Ecclesiæ teneor.

Item protestor quod quæ dicam, de præcepto Vniuersitatis dicam, & si dicam aliquid malè sonans contra Papam, non dicam nisi quod materia requirit. Protestor finaliter propter idioma, si non benè Gallicum loquar, me haberi excusatum. Et hoc supplico metuendissimis Dominis meis, & omnibus his præsentibus me etiam patienter auditi.

Venio ad Propositum. Difficilas est, de qua hîc agitur. Vtrum licitum sit substrahere obedientiam totalem, aut particularem. 2. Vtrum expediat. 3. Vtrum necessarium est. Responsio autem affirmatiua tertij includit vtrumque duorum dubiorum. Dico igitur quod est necessarium, & quod de necessitate salutis sub pœna peccati mortalis & damnationis oportet substrahere, licet igitur & expedit. Et pro huius deductione ponam aliquas propositiones.

Prima Propositio est quod sicut pax Ecclesiæ est vita & constructio Ecclesiæ, sic schisma est mors & destructio Ecclesiæ. Probatur prima pars, quia lex I. C. & eius præcepta, Incarnatio, Passio, Resurrectio, Ascensio, Missio sancti Spiritus, sacramenta Ecclesiæ, fides, Caritas, spes & similia, sunt omnia propter pacem ordinata, & sine ea viuere non potest, sicut fides sine caritate mortua est. Et quod omnium pax sit finis, tangit Apostolus ad Galath. 6. cap. *Quicumque hanc Regulam secutus fuerit, pax super illos.* Et alibi. *Pax multa diligentibus legem tuam.* Et ad hoc denotandum, quando Christus rupit schisma Adæ & dedit pacem Ecclesiæ in sua benedicta natiuitate canebant Angeli, *Gloria in altissimis Deo & in terra pax hominibus bonæ voluntatis.* Secunda pars probatur, quod schisma est mors Ecclesiæ, quia schisma tollit pacem & concordiam quæ est vita Ecclesiæ vt est dictum.

Item probatur per dictum Christi, *Omne Regnum in se diuisum desolabitur.* Ex qua Conclusionem sequitur collorariè quod schisma est æquè mala, aut peior dispositio in Ecclesia, sicut Idololatria, aut priuata hæresis. Patet quia est mortificatio & destructio Ecclesiæ, quod est peius quàm priuata hæresis. Et quod Idololatria comparetur, hoc ponit in Epistola Dionysius Episcopus Corinthi ad Nouatum, vbi dicit quod pro vnitatem Ecclesiæ & tollendo Schisma te debet Christianum se exponere martyrio sicut pro Idololatria.

Item si Papa teneret quod Spiritus non procederet nisi à Patre, & in residuo benè crederet, non faceret tantum præiudicium, nec tantum læderet Ecclesiam: sicut Ecclesiam lacerando & diuidendo ab inuicem Christianos in Sacramentis quantum in se est & pro sui Iuris credulitate, aut adhærentia sicut nunc facit Papa; quod apparet; nam ipse habet modum iustum & bonum viuendi, & per eum stat: igitur magis lædit Ecclesiam quàm si teneret vt est dictum. Et ex isto sequitur Conclusio supradicta quod substrahenda est obedientia. Nam Marthias facta responsione Legatis Antiochi statim interfecit videns adorem Idolum non expectando sententiam aut processum. Ex quo apparet quod in tali casu & tam graui non debet expectari sententia aut processus.

Item Phinées interfecit Iudæum qui contra legem inœchabatur cum Extranea, nec expectauit Iudicum sententiam, aut processum. Et sic videtur quod Papæ de facto obuiandum est & se opponendum tanquam illi qui violenter tenet Ecclesiam spoliata. Et per hoc soluuntur omnes rationes & Iura DD. de contraria parte quæ faciunt mentionem de sententia, aut processu.

2. Propositio est, obligatio quæ nos adstringit ad pacem est maior quam sit post obligationem quæ sumus Deo obligati ad eum sine medio diligendum. Probatur quia ista continet omnes obligationes secundi præcepti de diligendo se & proximum, quia ista continet illam de prosequendo pacem Ecclesiæ.

3. Propositio est. Via Cessionis nobis præcepta est ad prosequendum iure diuino, vel sic, nos sumus obligati lege diuina ad procurandam vniõnem, igitur & Papa maximè. Consequentia tenet, quia Regula est, quod qui tenetur ad conclusionem, tenetur ad medium. Ex quo sequitur quod refutatio viæ

- » Cessionis est peccatum mortale, scandalum & destructio Ecclesie. Quod non
 » sit alia via D. Rex supponit, & alais in primo Concilio probatum est clarè, &
 » in speciali, via Papæ supposito quod aliàs de se esset bona, non tamen nunc &
 » circumstantijs Schismatis consideratis, & sic non est medium pacis, sed clarè
 » inutilis & non sequenda.
- » Item sequitur quod refutatio viæ Cessionis est schismatica, nutrimentum
 » Schismatis & destructio Ecclesie. Patet per prædicta & etiam facta & requisi-
 » tiones supra per alios Dominos meos recitatas. Ex quo sequitur quod Papa
 » videtur dicendus schismaticus. Probat, nam Papa habet medium sanctum,
 » iustum & cunctis Christicolis gratum ad ponendum vnionem & non vult reci-
 » pere, & per hoc Ecclesia recipit diuisionem. Igitur ipse voluntariè est causa
 » schismatis. Ex hoc sequitur quod non est sponsus, seruus aut fidelis Christo,
 » nec sibi tenet fidelitatem: Patet quia cum effectus fuit Papa, Ecclesiam vnien-
 » dam recepit; & facit totum contrarium. Imò potest dici quod diuidit Chri-
 » stum quantum in se est. Nam Ecclesia est vnum Corpus mysticum, cuius Chri-
 » stus est caput, & persecutiones Ecclesie Christus sibi attribuit, quod pater,
 » cum dixit, *Vado Romam iterum crucifigi*. Si igitur Papa vnionem impedit, diui-
 » dit Ecclesiam à Christo & Christum ab Ecclesia. Secundò, non est Christi spon-
 » sus, nam diuidit & destruit sponsam Christi sibi commissam, scilicet Ecclesiam.
 » Ecclesia enim non est sponsa Papæ, sed Christi, licet sit eius custos modò. Papa
 » nunc recipit pro se sibi eam, approbat & tanquam sua vult vti, & non solum vt
 » suâ vtitur, sed quantum in se est, portionem lacerat: dum Populos & Principes
 » qui volunt vniri, non recipit; sed quasi sua esset Ecclesia, eius supremum offi-
 » cium in Ecclesie perniciem nititur totis viribus retinere: & sic Domino suo &
 » Ecclesie sponso, scilicet Christo non est fidelis.
- » Item Ecclesia est hæreditas Christi, quam redemit proprio sanguine. Papa
 » istam hæreditatem diuidit & dissipat; vt est dictum.
- » Item victoria I. C. in Cruce contra Inimicum fuit Ecclesie constructio, &
 » per eam Christus Ecclesie caput & Dominus. Vnde ista victoria fuit causa se-
 » datiuæ schismatis, quod erat inter Deum & genus humanum & per quod schif-
 » magenus humanum erat in seruitute Diaboli: à qua seruitute dicta victoria me-
 » diante est liberatum. Casus autem conuerterit per schisma. Nam per schisma
 » præsens est in subiectione Diaboli. Et sic visis grauiminibus factis Christo Ec-
 » clesie & saluti nostræ ex Papæ refutatione plus grauat Nos, quam qui occi-
 » deret corpus. Non tamen licitum esset se opponere. Idcirco visis grauamini-
 » bus prædictis sicut Mathathias sine dilatione interfecit Iudæum adorantem Ido-
 » lum; sic nos sine dilatione debemus nos Papæ opponere, & ab eius obedientia
 » recedere; aliàs non completemus legem Christi.
- » Sequitur Corollarie quod non debet vterius dari dilatio. Et ratio est, quia
 » dare dilationem esset dare consensum iniuriæ Christi, cui fit iniuria vt est di-
 » ctum: & ita omnis dilatio prohibetur lege diuina. Ex quo sequitur quod nullus
 » processus est in hoc tenendus, sed statim ab eo debemus recedere, ne scilicet ei
 » consentiamus qui non est fidelis, vt est dictum.
- » Item sequitur quod omnes illi qui volunt impedire subtractionem, sunt cau-
 » sæ & fautores schismatis & quod subditi deberent ab eis recedere & eis non
 » obedire, aut communicare. Et quia vt etiam dixerunt aduersarij Domus Fran-
 » ciæ nunc honorem habuit, quod nunquam fuit schismaticos; si Papa est Schif-
 » maticus, vt est dictum, non debet sibi obedire; aliàs obediretur aduersario Iesu
 » Christi.
- » Item sequitur quod si deliberata & conclusa subtractione aliqui se oppo-
 » nerent, Rex deberet punire, & confiscare bona eorum tanquam aduersario-
 » rum summi Regis, dissipatorum Ecclesie & fautorum schismatis; sicut aliàs
 » Rex priuauit suo Comitatu Comitem Tolosanum, quia erat fautor hæretico-
 » rum. Et si Domini desisterent à prosecutione, Deus se plangeret, dicens eis
 » illud Ezechiel, c. 16. non ascendistis ex aduerso nec opposuistis vos murum
 » pro Domo Israël? Quod autem ab eo debeat fieri separatio, faciunt plures
 » autoritates sacre scripturæ; dicitur enim Lucæ II. c. *Venient in nomine meo*
 » *& contra me, eis ne communicetis*. Sic Papa sub nomine Christi & simultate in eius

nomen vult pertinaciter Officium Ecclesiæ contra Ecclesiam tenere ipsam diuidendo, contrarius est Christo, non est ei communicandum.

Item dicitur Deuteron. 13. Si veniunt Prophetæ, aut alij dicentes se habere reuelationem, & prædicant contra legem, non recipiatis, sed occidatis.

Item B. Ioan. in Canonica sua prohibet communicari illis qui se non conformant legi.

Item ad Titum 3. c. dicit Apostolus, post secundam & tertiam monitionem deuita, &c.

Item Num. 16. præcepit Dominus recedi ab Dathan & Abiron quia schismatici erant. Et multæ etiam autoritates facientes ad hoc quod ex quo quis contrariatur Deo, & facit contrarium eius, ad quod ordinatur, euitandus est.

Restat respondere ad rationes factas in contrarium per D. S. Pontij & Iacobum. Ipsi enim in hoc & alio Consilio fecerunt fundamentum, quod non sunt facienda mala vt dubia bona eueniant, aut certa mala, vel certa bona, &c. Et hoc facit contra eos. Ista enim assumpta, *Non sunt facienda mala, &c.* est vera & Catholica: sed facit contra eos, quia via Cessionis est talis, vt est dictum, quod quilibet tenetur prosequi, & est sub præcepto eius prosecutio. Ex quo ergo Papa requisitus non vult eam acceptare, aliam viam seu modum quam requisitionis oportet praticare, scilicet Compulsionis quæ ex prædictis est sub præcepto & legis diuinæ. Compulsio autem, seu mitius remedium & melius est subtractio. Igitur subtractio est legis diuinæ & necessaria. Ergo eam obmittere propter quæcunque dubia euentura, esset malum facere vt bona euenirent. Ideo si dicatur, euenient scandala, respondendum est, *Non sunt mala facienda vt bona eueniant*; debemus enim nos conformare legi diuinæ, nec debemus eam propter quæcunque obmittere. Et quidquid sequatur, respondeamus vt Mathatias. *Propitius sit nobis Deus, &c.* Aliàs enim de rigore acrius contra Papam videretur posse procedi per prædicta. Et per hoc soluitur ad omnia allegata in contrarium, quando dicitur, subtractione facta pacem non habebimus, nescio, Deus scit; sed verisimile est quod tandem per eam habebimus; quia si adimpleuerimus legem Christi, pax & omnia adijcientur nobis. Nam primò ad Christum debemus habere pacem & ex consequenti inter nos Christianos qui sumus eiusdem Ecclesiæ membra. Caput autem est Christus; idcirco si aliquid eueniat, respondere debemus vt Mathatias, *Propitius sit nobis Deus, non est nobis utile relinquere legem & Iustitias Dei, &c.*

Item Papa cum pacem procurat, Vicarius est, & aliàs non. Et sic si Vicarius & Dominus sunt discordes, obmittendus est Vicarius & adhærendum Deo infallibiliter, nec erimus sine capite & acephali; sed habebimus verum caput Ecclesiæ Christum. Et per hoc cum dicitur, non habebimus pacem, dico contrarium & verisimilius est. Nam nemo dubitat, quin si ab initio facta fuisset subtractio, non tantum durasset schisma: obedientia enim est causa Schismatis. Primò enim per obedientiam acquiritur amicos, fautores & impeditores prosecutionis Regis & Ecclesiæ Gallicanæ quæ remouerentur subtractâ obedientiâ.

Item Almanni & alij non habent aliam viam, nisi cessionem, nec sciunt eam impugnare; vt clarè vidi in Almania & plures similiter viderunt. Ista prius fuit electa per Regem & plures eam insequuntur: & sic executio & practica debet esse prior.

Item nisi nunc capiatur appunctuamentum pro executione Cessionis, Rex Castellæ separabit se à nobis, quia hoc ei promisimus.

Item similiter Collegium Cardinalium quod est pro subtractione.

Item prosecutores negotij qui sunt de Vniuersitate, amplius non poterunt laborare, quia Papa contra eos procedet ad exterminium considerata eius obstinatione, & sic non debet dari dilatio.

Item sequetur aliud inconueniens, quia si Papa habeat negatiuam, se armabit contra Regem armis quibus Rex deberet vti.

Item pendente illa dilacione Papa per promotiones & munera forsitan ad se attrahet Pauperes: & ex hoc poterit euenire quod maior pars erit contra Regem & eius prosecutionem antea tam sanctè conclusam, quod esset maximum.

» inconueniens & scandalum in Regno. Nec valet quod dictum est per aduer-
 » sarios. *Papa vult facere legationes, opus est pecunia, &c.* dico quod istæ legatio-
 » nes impediunt vnionem Ecclesiæ manifestè, & subtractione facta cessarent ta-
 » lia impedimenta, cessantibus scilicet pecunijs: & vtinam nullas fecisset.
 » Item nec valet illud quod allegauit D. S. Pontij quod præparabimus aduen-
 » tum Antichristi nisi venerit discessio primum, &c. Dico quod hoc est contra
 » ipsum, quia Antichristus vincet per dona & promissiones; videtur autem nunc
 » casus similis docente experientia. Multi & benè noti tempore Clementis erant
 » pro via Cessionis ardentè vt apparebat; mortuo autem Clemente Papa eos ad
 » se attraxit per Beneficia & promotiones propter quod nunc sunt contrarij dictæ
 » viæ & eius executioni, & continuè tales multiplicantur, quia vident plures se
 » non posse promoueri, nisi sint de opinione Papæ ei adhærentes contra Cessio-
 » nem & executionem, & sic necesse est remouere tales promotiones: aliàs se-
 » queretur confusio Regni, & per tales præparatur aduentus Antichristi.
 » Item dicunt Doctores multi, Nicolaus de Lyra & alij plures, quod illa au-
 » thoritas nisi venerit discessio primum, intelligitur quando multi recedent à fide,
 » & quasi fides peribit: & sic Papa præparat viam vt videtur; non autem per sub-
 » stractionem: & ex hoc sequitur quod debet fieri subtractio & debemus dicere,
 » *Propitius sit nobis Deus, non est nobis utile relinquere legem & Iustitias Dei, &c.*
 » Item ad aliud argumentum cum dicunt, inobedire est peccatum, &c. & cui
 » obediemus, &c. Et allegant autoritates 1. Reg. 15. *Obedite Principibus licet dis-*
 » *colis, &c.* Et hoc argumentum multum mouet simplices, qui non sunt eleuati
 » in materia. Allegant etiam prædictum exemplum de peccato inobedientiæ
 » Adæ primi parentis & Luciferi primi Angeli, &c.
 » Ad hoc Respondeo per secundam propositionem supra positam, quia obli-
 » gationi primæ est satisfaciendum. Nam etiam de Iure positiuo cum veniant duæ
 » obligationes impossibiles, maior est sequenda: obligatio autem prosequen-
 » di pacem & vnionem maior est præcepto Papæ, aut Constitutione Papæ, &
 » respondendum est quod magis est obediendum Deo quàm hominibus. Et hæc
 » est Doctrina Petri, Act. 5. Princeps Sacerdotum prohibuit Petro ne prædicaret
 » legem Christi, respondit Petrus oportet Deo magis obedire quàm hominibus.
 » Sic si Rex præcepit vnum & vassallus contrarium, Regi est obediendum, sed di-
 » cendum, *Propitius sit nobis Deus nos, &c.* Et per hoc soluitur argumentum de
 » Iuramento Episcoporum factò Papæ de manutenendo & conseruando, &c.
 » licet alij deberent solutionem: quia istud Iuramentum est introductum in fa-
 » uorem Ecclesiæ: nam obligatio ad pacem Ecclesiæ & iuramentum Papæ præsti-
 » tum possunt esse contraria, oportet contra vnum venire, & non est dubium
 » quod magis legi Dei quàm iuramento est obediendum.
 » Item quando subditus habet plures Dominos, superiorem scilicet & ine-
 » dium, & medius non seruat fidelitatem D. superiori, subditus Domino suo im-
 » mediato obedire non tenetur, aliàs participaretur in nomine Domini & repu-
 » tareretur proditor. Et hoc fundatur in Iure diuino & naturali sic. Prima Dei
 » institutione hominis in statu innocentie omnia alia, *Leones, &c.* sibi obedie-
 » bant, sed per peccatum & inobedientiam Adæ contra Deum commissam be-
 » stia contra eum rebellauit. Sic in proposito Papa in obediendo superiori Do-
 » mino, cui ex debito & iuramento tenetur se reddit indignum quod sibi obe-
 » diatur.
 » Item habemus etiam exemplum de Lucifero qui erat summus Prælatus Ec-
 » clesiæ triumphantis, cæterisque Angelis datus erat vt præfesset, sed propter
 » inobedientiam eius erga Deum commissam, alij boni Angeli ab eo discesserunt,
 » tunc verbo Domini solidati; ita quod de cætero casum aliquem non pertimes-
 » cunt: hoc nempe tunc promeruerunt quando peruerso Prælato non consen-
 » serunt, &c. vt dicit Augusti. in lib. Cur Deus homo c. 1. Et in hoc recessu non
 » fuit processus, aut sententia: nam Michaël executus fuit vt habetur Apocal. 4.
 » Item rationes quas faciunt aduersarij, procederent forte, si vnus esset Paci-
 » ficus notoriè Papa in Ecclesia, quod hodie non est verum: Nam duo perni-
 » ciosè contendunt, vnde dolor. Contendere autem de Papatu est maximè re-
 » probatum, vnde dicit quoddam Decretum vetus, & est Isidori, oblationes

diffidentium fratrum non recipiantur, &c. Et Doctores cum de contententi-
bus de Papatu locuti sunt, semper in malum contententium locuti sunt, vt v. c.
g. 10. Salisberiensis cuius tempore fuit schisma. Ipse enim optabat conten-
dentes in marina Insula reponendos solos ad inuicem pugnatuos, &c. vt ha-
betur in Polycratic. §. 51. c. Ex prædictis apparet responsio ad rationes, cum
dicitur, *Cui obediemus, &c.* dico quod Deo est obediendum; obedientia enim
quæ est virtus, debet habere bonum principaliter in respectu; sed cum est con-
trarietas inter Deum & Creaturam, qui creaturæ obedit, prouocat super se
indignationem Dei, & ei obedire esset ei in crimine consentire, propter quod
Deus contrariaretur Creaturæ, &c.

Item ad aliud, cum dicitur, *obediendum est Principibus, &c.* dico quod hoc
non facit ad propositum. Illæ enim authoritates loquuntur in Dominis &
Principibus temporalibus qui non erant Christiani, & aliquos habebant serui-
tores & Officiarios Christianos: isti enim Christiani fideliter obedire debent
& monentur in Officijs suis, non autem in præiudicium Dei & Christianitatis.
Sicut tempore Iuliani Apostatæ Imperatoris milites Christiani sibi seruebant
& obediebant ad tuitionem Populi, non autem ad impugnationem fidei aut
Christianorum.

Item ad aliam rationem cum dicunt, quod non pertinet ad Regem, aut
Principes seculares, aut istam Congregationem, tractare istam materiam quæ
est Ecclesiastica, & allegant Exemplum de libro Reg. 1. de Oza qui fuit per-
cussus, &c. Solum dico quod ista Authoritas intellecta facit contra eos. Oza
enim non erat Laicus, aut Princeps secularis, sed erat Sacerdos, vt dicit Glof-
sa ordinaria. Officium autem Sacerdotis, seu Presbyteri erat sustinere arcam &
in propria persona deferre. Et quia Oza faciebat Arcam deferri per bonos, &
ita per alium, non per se, vt tenebatur; ideo Dominus indignatus, quia reddi-
derat se indignum tangere arcam, sic autem est in proposito; nam Papa qui
principaliter est ordinatus ad pacem & vnitatem Ecclesiæ conseruandam, vt est
dictum, contrarium operatur; & ex ipso & per ipsum durat & protelatur di-
uisio. Idcirco reddit se indignum regimine Ecclesiæ & obedientia, & debent
Principes permittere procurare & euellere schisma, pro quo ponuntur pro-
positiones.

Prima Propositio est, quod cuilibet Christiano pertinet prosequi viam Cef-
sionis & ad hoc tenetur quilibet pluribus causis. 1. Obligatur quilibet obliga-
tione quâ tenetur ad fidelitatem Christo Iesu: quando enim vident eius spon-
sam periclitari, prouidere debent.

Item obligatur obligatione quâ filius tenetur matri: non enim debet filius
mittere matrem detrimentum recipere. Et si contra faceret, non esset na-
turalis, etiam si dilationem caperet.

Item etiam quilibet obligatur hoc prosequi obligatione quâ Papæ obliga-
tur, ne salutis eius sit contemptor: per subtractionem enim magis erimus sibi
fideles quàm alij, cum eius salutem sicut & aliorum prosequamur. Ex quo
sequitur quod quilibet tenetur prosequi toto posse & sine dilatione substrahe-
re. Hæc autem faciendi quilibet habet authoritatem pluribus causis. 1. Dat
authoritatem necessitas, qui enim vellet alicui vitam corporalem tollere, se de-
beret defendere: nec ad hoc requiritur sententia, aut processus: modò schisma
est mors animarum; quilibet ergo se opponere debet sine processu alio Iuridi-
co, & quantò dilatio in talibus est periculosa, tantò minus debet dilatio.

Item dat authoritatem feruor Charitatis; sicut Mathathias propter carita-
tem statim interfecit Iudæum adorantem, nec exspectauit Iudicium.

Item dat authoritatem lex diuina quæ præcipit Cessionem prosequi & ex-
sequi; quod fieri non potest nisi per subtractionem quæ est mite remedium, vt
est dictum, cum de facto nichil sibi remouetur; & quam nisi faceremus, esse-
mus consentientes peccato suo in Deum & Ecclesiam commisso, & essemus
fautores Schismatis.

Item etiam hoc præcipit conscientia instructa & regulata secundum Doctri-
nam Euangelicam quæ præcipit fidelium vnionem prosequi. Ex quibus apparet
quod omnibus fidelibus Christianis hoc competit.

2. Propositio est quod in speciali ad Prælatos pertinet & etiam ad Principes, &c. 1. Ad Prælatos quo ad eorum Officium. Nam corpora & animas habent subdita, producenda ad Paradisum. Et licet simplices non se subtraherent, ipsi tamen tenentur ut salui sint; aliàs peccatum simplicium esset super Prælatos: & non debent pati subditos & oues esse in potestate lupi: ideo sine dilatione debent subtrahere, ne ei communicent in crimine. Et si essent aliqui qui vellet contrarium facere, dico quod Rex Dominus non ex fidelitate quam habet ad Christum & Ecclesiam, deberet se facere partem & eos punire, ut est supra dictum; & maximè quia Rex Franciæ cum sit institutus ad pacem Ecclesiæ & impugnandum Schismaticos. Considerandum enim est 1. quod ipse incepit profequi vnionem; nec Princeps aliquis se intromittebat: Et sic Deus videtur ad hoc ipsum inspirasse & ei specialiter commississe: quanquam alij complures eum insecuti sunt & eum insequuntur.

Item quod ipse Dominus Rex cœpit serpentem insidiari & contra eum bellare, & continuè obtinuit quod via sua acceptatur, & in tantum schisma diminutum est; & nisi Rex continuaret, schisma augetur. Vnde via Regis comparari potest viæ Moysi, quæ coram Pharaone in terram proiecta erat serpens. Sic quandiu Rex viam istam in manu tenebit, ducet populum in terram promotionis, id est pacis; sed si eam dimitteret, caderet in terram & esset serpens, quoniam schisma verisimiliter perpetuaretur. Et sic patet quod ad Dominum nostrum Regem speciali priuilegio pertinet profequi cessionem & eius executionem.

3. Propositio & quod ad Regem pertinet huius viæ profecutio & executio tanquam ad Principem & ad hunc ritulum, quod Princeps. Habent enim Principes authoritatem, quia potentiores: pauperes enim non possunt talia exsequi. 2. Habent authoritatem a Iure naturali & a Iure Canonico, ut Patriarcha deduxit & alij Domini mei pro ista parte proponentes.

Item a Iure diuino: & de hoc iure allego tria exempla. 1. 3. Reg. Salomon de Sacerdotio se intromisit & deposuit Abiathar.

Item 4. Reg. 12. Rex Ioas misit manum ad pecunias templi, fecitque argentum applicari necessitatibus Synagogæ & templi. Et si hoc licet pro materiali Ecclesiâ, fortiori ratione pro spirituali.

Item aliud exemplum habetur 4. Reg. 23. vbi *Iofias* cuius tempore Ecclesiâ, seu templum erat destructa, & etiam Presbyteri templo non deseruiebant, primo fecit reedificari templum de pecunijs templi, & fecit etiam legem obseruari.

Item, nam Honorius Imperator tempore schismatis Bonifacij I. duos deposuit; & post fecit Constitutionem *si Duo forte*. Ex quibus patet quampluribus modis ad Principes pertinere prouidere paci & bono publico Ecclesiæ.

Restat Respondere ad vnâ rationem Sophisticam, & de qua ut plurimum vexillum fecerunt aduersarij coram vestris metuendissimis Dominationibus scientes vos popularem tumultum. Dicunt enim quod subtrahere obedientiam Domino nostro Papæ esset dare occasionem subditis, seu Popularibus non obedire Principibus, seu eorum Dominis temporalibus: ex quo sequerentur rebelliones, rixæ & alia innumerabilia inconuenientia prout latè deduxerunt. Ista enim non sunt nisi nunc, nec benè intelligentibus aliquod faciunt ad propositum. Supponunt enim quod idem, seu similis sit casus in Domino temporalis & dignitate, seu administratione spirituali, cum tamen plures sint differentiæ. Primam enim differentiam dedit Christus in Euangelio, cum quærerent Apostoli quis eorum esset maior, respondit. *Principes Gentium dominantur eorum, vos autem non sic*, sed qui maior est, fiat sicut minister: & sic maior esse debet humilior & seruus hominum, & qui plura habet, minor est & plus obligatur. Et ob hoc dicit Apostolus non quasi dominantes in Clero, sed forma facti Gregis, &c. Et sic non est similitudo inter Præsentem Ecclesiasticum & temporalem. Nam Ecclesiastici solum sunt Ministri. Scribit enim B. Bernardus ad Eugenium Papam, Scias quod Ecclesia Romana non est Domina Ecclesiarum, sed Magistra: vnde Papa non est Dominus Episcoporum, sed vnus ipsorum, &c. Vnde Principes mundi ordinantur ut dominantur: non sic de Ecclesiasticis: quia ordinantur ut seruiant subditis: & maior dicitur

dicitur qui maiorem habet seruitutem & Officium administrationis. Et norunt a Doctores quod Papa non est Dominus rerum Ecclesiæ: & hoc tenet Godefridus de fontibus. Quærent etiam Doctores an Papa possit committere Symoniam, & arguunt quod non, quia omnia Ecclesiæ bona sunt sua; & sic ea vendere potest, &c. Et non obstantibus contrariis allegationibus S. Thomas dicit contrarium, & quod vendere Beneficium esset Symoniacus, quia non est Dominus Beneficiorum & bonorum Ecclesiæ: in casu enim isto subicitur Ecclesiæ, & hæc est prima differentia.

2. Dissimilitudo aut differentia est, diuisio dominationis in temporalibus, non est contra salutem animæ, licet esset aliquando contra bona temporalia. Aliquoties enim bellum utile videtur. Ad quod facit illud quod recitat Augustinus de Ciuitate Dei. Romani finito bello, contra Carthaginenses habita victoria Consilium inuicem habuerunt, an expediret in quiete stare & non mouere bellum; finaliter concluderunt quod expediebat ut bellum aliquod haberent pro exercitio habendo, ne otio vacarent, & inter se bella haberent. Secus est de pace Ecclesiæ, quia necessaria est ad salutem.

3. Differentia est, quia secundum diuersitatem regionum & hominum possunt, imo conuenientius necesse est diuersos Principes temporales esse ac diuersa regimina: nec oportet quod sit vnicus Princeps, sed oportet quod simus vniti in vna fide & Caritate sub vno Vicario iuxta dictum Apostoli, vna fides, vnum Baptisma &c.

4. Differentia est, nam ensis materialis non per totum extenditur: secus est in spiritali ensi aut Censura.

5. Differentia est, nam damnum Principum secularium etiam dominando in subditos extra consuetum, est temporale & modicum respectu mali Schismatis seu diuisionis Ecclesiæ, vt est clarum.

6. Differentia est, Principes seculares non sunt subditi politicæ: ideo non possunt compelli cedere Dominationi: Papa autem est subditus Ecclesiæ. Ideo Ecclesiæ quæ est superior, potest inquirere vt cedat, cum subditos occidit spiritualiter iniuste detinendo &c. secundum prædicta.

Item Principes seculares sunt Domini pro se & suis hæredibus: non sic est in Papa vt clarum est: non ergo valet argumentum de Dominio temporali ad spirituale. Et sic cum defectus Papæ ita est perniciosus quod non potest tolerari saluâ conscientiâ, subditus eum potest compellere ad salutem. Ideo Paulus Petrum reprehendit; nec propter hoc indignatus fuit Petrus. Et sic voluntas Dei est quod Papæ perturbanti aut impediendi bonum Ecclesiæ quilibet se opponat, quodque si monitus non desistat, ab eius obedientia recedatur, monitiones autem notorie factæ sunt &c.

Omnia alia argumenta soluuntur propter necessitatem prouisionis vt est dictum. Est igitur sibi obuiandum & ei sine dilatione resistendum, ne simus ei in crimine consentientes & fautores & nutritores Schismatis. Ad quod faciendum vt est dictum, compellit propria & Ecclesiæ salutis necessitas quæ absoluit & dispensat contra omnem legem positiuam. *Hæc sunt dicta sub correctione antedictâ.*

Hac discussione finitâ die 10. Iunij Dominus Cancellarius 4. capita quæ sequuntur, recitauit.

1. Quia pro parte proponentium contra subtractionem materiæ saltem tactæ visæ sunt inferri, aut verisimiliter plures possent timere deliberando contra Papæ voluntatem prætextu potentæ Papæ, aut perditionem status aut similes causas. Ex parte Regis & Consilij præcipitur quod quilibet in Concilio existens omni timore postposito deliberet secundum conscientiam suam; quoniam Rex & Domini præsentis promittunt singulos seruare ab omni violentia & oppressione huius occasione per Papam aut quemcunque alium inferenda, quoad personas, bona & status.

2. Quia ex parte eorundem proponentium tactum esse videtur quod non tenetur quis Regem insequi aut ei obedire, si decerneret subtrahendum esse. Ex parte dicti D. nostri Regis & Consilij decernitur seu vobis intimatur quod & contingat subtractionem à dicto D. nostro Rege acceptari; Et aliquis con-

» tradicat Regi contra determinationem Concilij non obediendo, reputabitur
 » Schismaticus, fautor & nutritor Schismatis; & vt talis taliter punietur quod
 » cedit cæteris in exemplum.

» 3. Quia similiter pro eorundem parte tangi videbatur, quod si fieret sub-
 »stractio, fierent impressiones in electionibus per Principes Laicos & Nobiles
 » in Collationibus &c. Ex parte dicti nostri Regis dico quod eius inten-
 »tio est si fiat subtractio per Concilium præsens, tenere Capitula & Conuentus
 » liberè in electionibus absque omni impressione & violentia: & si qui sunt con-
 »trarium facientes, taliter eos puniet, quod cedit cæteris in exemplum.

» 4 Quia similiter pro eadem parte tacitè tangebatur, quod etiam si fieret
 » subtractio, Rex caperet pecunias Ecclesiæ, Procuraciones, annatas &c. Ex par-
 »te dicti D. N. Regis vobis dico quod hoc non faciet nec facere intendit. Qui-
 »nimo eius est intentio si per hoc Concilium fiat & acceptetur subtractio, Eccle-
 »siam sui Regni tenere in antiqua suâ libertate. In examinatione autem opinio-
 »nem fecerunt præsentés DD. Duces Bituriæ, Burgundiæ, Aurelian. & Bor-
 »bonij prædicti, D. Cancellarius Franciæ supra nominatus, D. Petrus de Byac,
 » quondam Cancellarius & Regis Consiliarius. Notarius autem Regius qui opi-
 »niones singulas conscripsit, erat vir probus & honestus. M. Ioannes Huë Cano-
 »nicus Parisiensis, singuli autem Episcopi, Abbates, & Præsides Capitulorum &
 » Vniuersitatum præsentè ligno S. Crucis & tactis sacro-sanctis Euangeliis
 » opiniones suas dixerunt iurati & requisiti.

His præmissis ex parte Regis & Concilij constitutum est quod præsentibus
 Ducibus Præsidentibus, Notario Regio & aliquibus Regis Consiliarijs quilibet
 in Concilio existens diceret opinionem verbaliter super propositis, quæ per
 Notarium scriptis consignaretur, inhibitumque ne vllus ante Conclusionem
 Concilij recederet. Notarius ille erat M. Io. Huë Canonicus Parisiensis singu-
 li autem Prælati Episcopi, Abbates & Procuratores Capitulorum & Vniuersi-
 tatum præsentè ligno S. Crucis & tactis sacro-sanctis Euangeliis opiniones
 suas dixerunt iurati & requisiti. Et ne variatio seu inconstantia aut defectus in
 iudicando & eligendo interueniret, singuli eorum in scriptis & scedula signata
 signo manuali suas opiniones Notario tradiderunt. Tum de Vniuersitate sic
 scribitur.

» At verò Parisiensis Vniuersitas Deum non hominem timens, vt luceret lux
 » eius coram hominibus & glorificaret Deum Patrem qui in Cælis est, per or-
 » ganum Rectoris eius videlicet M. Io. Rouselli coram DD. Ducibus, vniuerso
 » cœtu prædicto ac vniuersis in aula Concilij audire volentibus cunctis, ostio
 » aperto opinionem suam in Gallico fecit legi & tradi, prout in sequenti cedula
 » continetur, DD. prædictis offerendo, quod de hac Cedula fieret litera sigillata
 » sigillo Vniuersitatis si eis placeret. Eratque dicta Cedula sequens signata si-
 » gnis 4. Notariorum aut quinque. Et fuit hoc actum 13. die dicti mensis Iunij
 » aut circiter, quia diem non registraui præcisè.

L'Vniuersité de Paris dés'pieça apres plusieurs meures deliberations eues
 sus le fait de la proposition de la voye de Cession & del'vniõ de l'Eglise,
 delibera & conclud que il luy sembloit licite, & expedient, que l'on ne tolerast
 plus, ne souffrist que le Pape donnast les Benefices Ecclesiastiques, ne exigeast
 ne leuast aucuns proffis & emolumens pecuniaires de ce Royaume. Car ces
 choses nourrissoient le Schisme & empeschoient l'vniõ de l'Eglise. Et cecy
 fist proposer plusieurs fois deuant le Roy en la presence de vous Nosseigneurs,
 en requerant que le Roy vousist à ce entendre & le mettre à execution, &
 depuis a eu plusieurs Traittez, assemblées, discussions & deliberations en cer-
 te matiere, tant ensemble que chacune Faculté & Nation à part soy, Et der-
 rainement & de nouuel. C'est assauoir l'an 1398. le 11. iour de Iuing à huit heu-
 res au matin, les Maistres & Docteurs des Facultés furent appellez deuëment
 & tres-solemnellement par leur serment à deliberer en cette matiere. Et re-
 quis à y deliberer à l'honneur de Dieu & del'vniõ de la S. Eglise. Finalement
 les 4. Facultez pour ce tres-generalement assemblées, comme dit est. C'est
 assauoir les Facultez de Theologie & de Decret, d'vn commun consentement

& accord, sans contradiction d'aucun. Item la Faculté de Medecine. Item la Faculté des Arts constituée des 4. Nations, C'est à sçauoir France, Picardie, Normandie, & Angleterre, en laquelle estoit le nombre de 400. Maistres ou enuiron. Desquels Maistres plusieurs sont Graduez és autres Facultez, comme Licentiez en Theologie, en Decret, en Droit Ciuil & Medecine, & plusieurs autres Bacheliers esdites Facultez, pour plusieurs causes raisonnables touchées pour grant partie en cest present Conseil, en adioustant à la deliberation & conclusion dessus touchée, de laquelle ils ne se pensent pas se departir pour l'extirpation de cest present Schisme & vnion de l'Eglise auoir, firent conclusion que l'on doit dès maintenant cesser & soy departir du tout de l'obeissance de nostre S. Pere.

Finito verbo D. Cancellarius supradictus requisit ex parte Dominorum « Rectorem, Decanos & Procuratores, vt de hoc darent literam sigillatam &c. « vt supra oblatum erat. Traditaque fuit præsentibus vniuersis, vt supra dicta « Cedula, & fuit sigillata sigillis Theologiæ, Decretorum, Medicinæ, quatuor « supradictarum Nationum, & communi sigillo Magno Vniuersitatis. In ea ita- « que pendebant octo sigilla, & continet vt sequitur. »

Sententia Vniuersitatis ad Regem directa.

Christianissimo & Orthodoxæ Religionis amantissimo Principi Karolo Dei « gratia Regi Francorum illustrissimo deuotæ suæ Maiestatis Regiæ Filia « Vniuersitas Studij Parisiensis deuotum in beneplacitis obsequium atque Filialis « obedientiæ sinceritatem. Sæpenumero fleuimus, Christianissime Princeps, su- « per hac tanta tam horrendâ desolatione S. Matris Ecclesiæ, & pro doloribus « maximis ex eius afflictione satis superque durante subortis ingemuimus pio sibi « compatibles animo. Fleuimus iterum. Et quis à lacrymis temperaret? Quis « adeo durusest, quis ferino tigrinum lacte sic pastus est, vt ipsa pietate non « emoueat? In quo non excitetur dolor ingens atque cordis magna constrictio, « tam grandis haud dubiè, tam effera, tamque immanis est hæc afflictio, vt si « tacuerimus, si non Ecclesiæ piis mentibus iuxta nostram potestatem sùduene- « rimus, parietes illacrymabuntur, causam illam agere gestient. Nam quod pror- « sus monstri simile est, nonne discordia scissa palla, vultu gaudenti fronte super- « ba fulmineum ensẽ manu gestans vipereos suos angues nunc huc, nunc illuc « iaciens, vti victrix per nostri medium sine metu perambulans ante se suis gestibus « flumina sanguinis futura demonstrat? Deus Optime: An est aliquis qui nesciat « cuilibet Catholico permultum incumbere, vt pro suo posse labore ad hanc « inuisissimam belluam è medio nostri confestim abijciendam, vt pacis optatissi- « mæ procuret aduentum, vt mortis terminum, vitæ principium totis quærat co- « natibus. Vos, Christianissime Princeps, vos ea res profecto non latuit qui semper « toto studio, tota cura, tota vigilantia postquam in virum perfectum vos Deus « adduxit, pacem quæ fuitis Christianissimorum vestrorum Progenitorum auda- « cter Christianissimorum atque gloriosissimorum morem imitando qui monstra « semper pro viribus quas gerebant, maxima ab Ecclesia S. repulerunt. »

Iam in hac causa tantum per vos effectum est vt eandem vnionem cæteri « Principes fideles vnâ vobiscum perquirant, & vt quàm celerrimè Schismati ne- « fandissimo finis imponeretur, in mentem vestram generosissimam disponente « Deo sicut credimus impulsus est Concilium celeberrimum ex Principibus, « Prælatis, & Clericis Regni vestri conuocare, vt qua ratione sit ad abhinc proce- « dendum planè nosceretis, vbi sententiam nostram poscere Regni Maiestas ve- « stra dignata est. Quamobrem, Christianissime Princeps, vestris semper iussis & « mandatis obedire cupientes, sicut tenemur obnoxij, & hac re quæ agitur non « modicum permoti, pluries solenniter congregati fuimus, vt in discutiendo vias « & rationes hinc inde rectus procedendi modus & secundum Dei iustitias & le- « ges per nos posset inueniri atque vestræ Maiestati Regiæ præsentari. Tandem « verò rebus omnibus inter nos versatis & reuolutis nobis apparuit ab vnâ nostrâ « deliberatione quam aliâ vestro conspectui cum suis rationibus, motivis & co- «

» loribus fecimus proponi nihil esse detrahendum : sed multum superaddendum.
 » Iudicabamus enim , *Princeps Christianissime* , expedire maximè pro sæpe dicti
 » Schismatis eradicatione præpropere , quod summo Pontifici non toleraretur
 » amplius aut permetteretur ipso schismate durante Beneficiorum collatio ac
 » etiam pecuniarum exactio. Ex iis sane quæ diebus ante actis videramus , quid
 » esset futurum faciliter tenebamus. Nam quis dubitat talia vires magnas Schif-
 » mati ministrasse , aut pacis & vnionis aduentum percelerem impedisse ? Profe-
 » ctò rebus eiusmodi D. Benedictus plurimos sibi fauentes comparauit , qui cum
 » prius tota mente pacem quærerent , posterius in alteram abire semitam. Et
 » utique parabit adhuc : ad id enim nititur quandiu suis in manibus vnde compa-
 » ret , habebit. Quare non iniuria veriti sumus & veremur adhuc , ne si res sub tali
 » dispositione manerent , plures qui nunc affectione magna procurant , non tan-
 » tum refrigescerent , sed etiam magnopere pacis ipsius aduentu procurarent.
 » Nunc autem , *Princeps Christianissime* , videntes causam ipsam per Principum fi-
 » delium & suorum subditorum confluum & consensum in viam per vos ele-
 » ctam , videlicet Cessionis amborum contendentium de summo Pontificatu , de
 » die in diem magis ac magis prosperari viresque maiores sumere , diuinâ , nisi fal-
 » lamur , id operante gratiâ , huic deliberationi nihil eius infringentes superaddi-
 » mus aliud ex communi concordia quatuor Facultatum solenniter & per iura-
 » mentum conuocatarum , ne vnâ quidem etiam Natione sentiente contrarium ,
 » sed consentiente qualibet & deliberante. Nam exhibitio huius obedientiæ
 » quam D. Benedicto præstamus , ad teterrimi Schismatis perpetuas tendit mo-
 » ras. Quid ita ? Quia D. Benedictus in tantis tribulationibus quas Ecclesia sancta
 » Dei gemens & plorans crebrò pacem vociferans perpetitur , nullum sibi fiet
 » leuamen : quin potius , sicuti vos , *Christianissime Princeps* , nouistis optimè , eos
 » qui in suis suadent auribus , vt eam prono fauore ex iis educat miseris , odit , per-
 » uersos censet & pro suis inimicis eos ducit : viam vnâ diuinam , saluberrimam
 » & optimam de quâ iam mentionem fecimus , tanquam veneno turpatam à se
 » penitus repellit , nec tantum eam repellit , sed ne fideles ipsi consentiant in
 » eam , totis viribus impedit : sed nec vllam offert , quin constet prorsus eam nul-
 » lius esse valoris aut fructus , quin plurimis spinis & tribulis referta sit , in suo
 » tantum est errore firmatus , vt quod alij singuli verum credant in materiâ spe-
 » cialiter tangente vniuersalem statum Ecclesiæ falsum arbitretur , quodque re-
 » ctum putet iniquum , & periculosis assertionibus Catholicam enitatur peruer-
 » tere veritatem : quod ius quodlibet humanum transgredi videtur , id non iuridi-
 » cum asserat , sed viribus refutandum. O scelesti ! ô veritatis hostis ! ô cæca ! ô
 » damnabilis ambitio ! tuisne viribus , nam quibus aliis ? Schisma retinetur ? Nos
 » sic totos perturbabis ? vnum hominem credere id cui cæteri dissentiant , coges ?
 » Tantam mundi portionem tandiu , proh dolor ? vastabis ? Satis iam satis hacte-
 » nus viribus tuis vsa es , satis & nimium ultra satis præsententiæ ac dignitatis
 » amorem his quorum vltimus se Papam asserit , immisisti , indurasti Benedi-
 » ctum , obstinatum effecisti ac notorium pacis impeditorem , ad eam indisposi-
 » tum prorsus ipsum reddidisti. Quid iam erit causæ cur non ipsum Schismaticum
 » vehementer suspicabimur ? Ah fœdum facinus ! ah maculam non debilem vi-
 » ribus humanis ! ah culpam grauissimam ! iam is qui sponte mortem subire pro
 » suis ouibus ex Caritate deberet , his mortuis præsidere quàm cum earum vita
 » viuere mauult. Rectissimè sanè mortuis dixerimus. Nam quo pacto in parti-
 » bus tanta separatione disunctis vita esset ? heu Caritas ? heu prisca fides ! quor-
 » sum abiistis ? Quibus in vos tanta licentia data est vt pelleremini ? Hæc itaque
 » diligenti curâ notantes & attendentes , *Christianissime Princeps* , discussis cum
 » omni maturitate his quæ sunt iuris & facti ; Iuris , inquam , triplicis , Diuini , na-
 » turalis & humani ; nedum semel sed sæpius non ni vna Congregatione sed pluribus
 » rectis intentionibus iustisque conscientis conclusimus lege diuina maximè nos
 » ad id adstringente licitum , expediens ac necessarium esse pro bono vnionis Ec-
 » clesiæ , vos , *Princeps Christianissime* , singulosque Christicolos à Benedicti ipsius
 » obedientia ex nunc cessare totaliter atque recedere. Sic non modò particulari-
 » ter Collationes Beneficiorum atque pecuniarium exactiones , non amplius ei
 » tolerandas asserimus , quod aliàs feceramus , vt dictum est , imò nec aliqualem

obedientiam eidem permittendam. Hæc igitur est, *Christianissime Princeps*, no-
stra super infandissimi Schismatis propulsione sententia; cui si res exigat, suas
rationes, colores atque motiua tempore congruo dabimus. Nec nos putet ali-
quis hoc dicere, quia de iure partis nostræ quoquo pacto diffidamus, sed since-
rissima caritate pectora nostra succedente mouemur, vt istud dissidium gra-
uius longè quàm dici queat, ab Ecclesiæ gremio, quantum ad Nos pertinet, re-
pellamus. *Datum* in nostra Congregatione Generali apud S. Mathurinum su-
per hoc specialiter celebrata ex vnanimi consensu *singularum Facultatum & Na-*
tionum, sub sigillo nostro magno & sigillis omnium Facultatum & Nationum
prædictarum, anno Domini 1398. vndecima die mensis Iunij de mane hora
Primæ.

Tandem auditis omnium opinionibus per multos dies conclusum est Conci-
lium die Dominica 28. Iulij eiusdem anni: & D. Cancellarius in aula supra Se-
quanam ostio aperto cunctis audire volentibus præsentibus innumerabilibus
vtriusque status hominibus sic pronuntiauit.

MEs Seigneurs, ce que ie diray cy. apres, sçachez que ie le diray du com-
mandement du Roy, & de Messeigneurs icy presens; & briefuement
m'en expedieray; car i'ay eu bref temps comme depuis hier, & aussi ie suis bien
aise de le faire brief. Il est voir comme vous sçauetz, que quant vous fustes ve-
nus, le Roy nostre Sire vous fist dire la cause pourquoy il vous auoit mandez;
c'est assauoir pour auoir auis, deliberation & conseil à proceder pour extirper
ce douloureux Schisme, & auoir vnion en nostre Mere sainte Eglise.

Postmodum recitauit quæ proposuerat Patriarcha videlicet deliberationem
primi Concilij ad Cessionem. Ambassiatas DD. eorumque Requisitiones.

Item secundum Concilium & sommationem virtute eius factam per Reges
Franciae, Hispaniæ & Angliæ, ambobus contendentes videlicet quod acce-
ptarent, aut infra festum Purificationis pacem darent Ecclesiæ, remouerent
dicti Reges omnia impedimenta & nutritiua Schismatis, & procederent ad pa-
cem omnibus vijs & modis possibilibus, prædictis narratis quæ plenius in litera
conclusiua huius Concilij continentur.

Et pour ce que le scisme est si perilleux pour les ames, si comme vous sçauetz,
le Roy nostre Sire a tres diligemment entendu à le oster, & par l'aduis & deli-
beration de Messeigneurs cy. presens, a mandé les Prelats & le Clergé de son
Royaume à ce present Conseil & leur a exposé ce que dessus est dit, *hoc est*
processus prædictæ persecutionis primi Concilij, &c. Et outre requis aduis & con-
seil pour mettre à execution la voye de Cession. Et pour ce que le Roy nostre
Sire, comme chacun sçait, a eu plusieurs occupations & n'y peut continuelle-
ment estre, il ordonna Messieurs icy presens de Berry & de Bourgongne &
Monsieur d'Orleans pour estre presens à ce Conseil & oïr les opinions & de-
liberations des Prelats & autres presens au Conseil, & ordonna que tous pre-
sens la matiere fust discutée pour mieux & sainement deliberer, & ainsi a esté
fait; & ont esté six notables hommes d'vn costé pour impugner la subtraction
& six autres au contraire pour la soustenir, par lesquels la matiere a esté tres
grandement discutée & ouuerte si comme ils en font bien aises. Et apres ce,
Messeigneurs pour ensuir l'ordonnance du Roy ont oïy les opinions d'vn
chacun par serement tres-notable fait sur les Euangiles & sus la vraye Croix;
auant toutes haynes, crainte, faueur, desordenées arriere mises, selon leurs
Consciens franchement & volontairement sans paour de force du Pape ou
autre queconques, ils donnoient Conseil au Roy pour executer la voye de
Cession. Et tres diligemment a esté en ce fait procedé, & tant que Messeigneurs
ont oïy les opinions de 300. personnes & plus, & les Vniuersités de Paris, d'Or-
leans, de Angers, de Montpellier & de Toulouse, & ont esté lesdites opinions
bien diligemment & loyaument escrites. Et avec ce pour plus seurement pro-
ceder fu ordonné que chacun baudroit son opinion par escript, signée de leur
signe manuel de leur nom. Et apres ce Messeigneurs ensemble tres diligem-
ment ont veu toutes les opinions & ceux d'vne opinion mis à vne part, & les

» autres à l'autre. Et pource que pour l'arduité de la matiere & par l'Ordonnan-
 » ce du Roy, la Conclusion se deuoit prendre par luy hier (27. Iuillet) Messei-
 » gneurs furent deuers luy & luy rapportèrent leur procès & diligences & luy
 » dirent les opinions & le nombre d'icelles. Et pour dire verité des 300. opinions
 » sans les Vniuersités ouïes comme dit est, il en y a 247. d'opinion que sans delay
 » soit faite subtraction totale au Pape, iusques à qu'il ait accepté la voye de Cef-
 » sion. Et que par effet il ait tant fait que nous ayons vnion en son Eglise. Au-
 » cuns autres iusques au nombre de 18. ou 20. & non plus, vouloient que de pre-
 » sent se fist conclusion de totale subtraction, mais que l'execution se differast
 » iusques à ce que le Pape fust derechief sommé. Aucuns autres 16. ou environ
 » vouloient, que le Pape fust sommé par le Clergé de ce Royaume, & que apres
 » ce toute l'obeyssance fust assemblée & ce que par elle seroit déterminé fust
 » tenu & executé. Aucuns autres & tres-peu : ont eu singulieres opinions qui ne
 » se entretiennent en rien & ne sçauent qu'ils veulent dire. Et de la grant opinion
 » l'Vniuersité de Paris n'est contée que pour vne opinion : & semblablement deux
 » Docteurs de celle d'Orleans & deux pour celle de Angiers & autant pour Mont-
 » pellier & lesquels ont dit *nomine proprio & procuratorio dictarum Vniuersitatum*,
 » De ladire grant opinion ont esté Nosseigneurs presens de Berry, de Bourgon-
 » gne, Bourbon, & les Ducs de Bar & de Lorraine, Alençon, Neuers, Sauoye,
 » Comtes & plusieurs autres Nobles, de la sommation de Nosseigneurs. Et
 » tout cecy fut rapporté au Roy nostre Sire, lequel a mercié nos Seigneurs de
 » leurs diligences & en a esté tres-bien content, & apres ce il s'est condescendu
 » à la grant opinion. C'est assauoir à faire sans delay subtraction de toute obeis-
 » sance. Et ainsi l'a le Roy conclud & veult que execution s'en face, & a com-
 » mandé que toutes les lettres necessaires pour l'execution s'en facent, Auxquel-
 » les se i'ay peu dit, ie me rapporte. Et outre Messieurs vous font dire que c'est
 » leur entention de pouuoir par toutes manieres raisonnables, que d'ores en auant
 » l'Eglise de France soit tenuë en ses franchises & libertés anciennes. Et pour ce
 » que le procès, au plaisir Dieu, se conduise mieulx, Dimenche prochain de huy
 » en huit iours Nous irons tous en Pourcession à S. Geneuiëue pour loër Dieu &
 » remercier. *Et factum est ita, literam Conclusuam vide cum alijs.*

» Scripta & in minutam redacta suprascripta fuerunt in Concilio supradicto
 » anno & diebus supradictis celebrato per Guill. de Longolio Rothomag. Dicē-
 » ces. de Dieppa Magistrum in Artibus, Licentiatum in legibus, & Baccalarium
 » in Iure Canonico. Qui licet singulorum minimus & tanto indignus consortio,
 » præsens tamen prædictis actis omnibus & allegatis interfuit Concilio. Veniam
 » petens à legentibus si quid allegatorum per DD. proponentes in suprascriptis
 » Propositionibus obmissum sit, Quoniam si aliquid deest proponentium verbi
 » velocitate difficultateque singula dicta rescribendi, aut ignauia & imbecillita-
 » te proprijs continuè rescribentes, suis cum dictis minutis collationauit provt
 » potuit fideliter & diligenter, ac ea postmodum in præscriptam formam gros-
 » sauit nullo addito, aut remoto quod facti & allegationis immutet substantiam
 » & effectum.

Sequitur eiusdem Concilij Conclusio eadem die data, vt sequitur.

1398. » **I**N Nomine sanctæ & indiuidue Trinitatis, Patris, & Filij, & Spiritus sancti,
 » Amen. Anno Domini 1398. die Dominicâ 28. Iulij, Prælatis Regni Franciæ
 » & Clero ad Concilium conuocatis in Palatio Regio Parisius. Præsentibus & præ-
 » sidentibus ex parte Regis DD. Ducibus Bituriæ & Burgundiæ Regis Patris, assisten-
 » teque D. Duce Borbonij, sed pro tunc absente D. Duce Aurelianensi fratre
 » Regis super Conclusionem habenda in Concilio Prælatorum, quod tunc cele-
 » brabatur super vnione ponenda in Ecclesia sancta Dei per viam Cessionis am-
 » borum contententium de Papatu practicandam per subtractionem obedien-
 » tiæ totalis à Papa, vel particularis tantum, scilicet per subtractionem Colla-
 » tionum Beneficiorum & receptionem pecuniarum ratione Procuracionum &
 » primarum annatarum beneficiorum vacantium, &c. Dicitum fuit per os D. Ar-
 » naldi de Corbeya, viri vsique discretissimi Regisque Francorum Cancellarij, illud quod
 » sequitur in effectu.

1. Dixit quod ex ordinatione & præcepto Regis & DD. Ducum Præsidentium ea dicebat & diceret quæ dicturus erat, &c. Quo præmissis recitauit succinctè qualiter Rex mandauerat Prælatos, Vniuersitates, & Capitula, &c. ad Concilium, vt sibi darent opiniones suas & consilium super modo sedandi istud dolorosum Schisma quod diu, proh dolor! viguit & viget in Ecclesia sancta Dei. Recitando postea qualiter aliàs in alio Concilio per Regem & Prælatos celebrato conclusa fuit a: via Cessionis tanquam melior & tanquam sola, per quam vnio in Ecclesia Dei perfectè posset obtineri, fueratque in eodem Concilio aduifatam, quod Papa summaretur notabiliter vt decebat, vt dictam Cessionis acceptaret viam, in casu quod alter contendens de Papatu eam acceptaret, &c. ad quem Papam summandum, solemniores, quos potuit misit Rex Legatos illustrissimos, scilicet Principes DD. Duces Bituriæ, & Burgundiæ suos Patruos & D. Ducem Aurelianensem eius Germanum; qui humiliter requisierunt & supplicarunt D. Papæ, cum summando quatenus vellet viam præfatam Cessionis acceptare in casu quod, &c. Et illud idem supplicarunt Papæ DD. Cardinales excepto vno, Papa verò dictis supplicibus & requestis non acquiescens nec obtemperans, ipsam viam Cessionis recusauit. Recesserunt igitur DD. Duces & Regi suas fecerunt relationes, quibus factis & auditis Rex magnâ deliberatione Concilium Prælatorum Regni sui iterum conuocauit, vt aduifaretur quid vltèrius est agendum in facto vnionis Ecclesiæ; voluitque & ordinauit quod D. Dux Aurelianensis in eodem Concilio præcederet; quo Concilio solenniter & diligentissimè celebrato fuit aduifatam quod maior pars Concilij erat in opinione quod Papa adhuc summaretur: licet magna Pars Concilij tunc esset in contrarium; scilicet quod sine alia summatione fieret subtractio. Rex tamen maturè volens procedere voluit pro securiori quod Papa adhuc summaretur. Et super hoc colloquium habuit cum Rege Angliæ & cum Rege Castellæ qui condescendentes cum via Regis, scilicet Cessionis, vnanimi consensu voluerunt mittere legatos pro summatione ambobus de Papatu contententibus faciendam. Et in casu quod dictam Cessionis viam non acceptarent, contra eos procederetur, & ad executionem viæ Cessionis, omnibus vijs & modis possibilibus. Misit itaque Rex solennes legatos, qui Papam summauerunt quod infra festum Purificationis tunc proximò futurum vellet dictam Cessionis acceptare viam, & Papa tamen vt prius non acceptauit, sed recusauit. Recesserunt verò legati Regis & vnâ cum Regis Angliæ & Regis Castellæ legatis adiuerunt Romam; ac illum de Roma super via Cessionis acceptanda summauerunt: quo eam recusante recesserunt legati & ad Regem pro suis faciendis relationibus accesserunt; quibus factis & auditis, consideratisque diligenter & pensatis responsionibus amborum Contententium de Papatu, cæterisque circa hoc considerandis, Rex iterum nunc conuocauit Prælatos & Clerum, &c. ad Concilium, vt aduifaretur quid vltèrius esset agendum & qualiter dicta Cessionis via posset practicari, vel executioni debitæ perducì. Ordinauitque Rex multis alijs impedimentis occupatus DD. Duces Bituriæ, Burgundiæ & Aurelianensem in eodem Concilio fore præsidentes: quodque materia affirmatiuè, scilicet quod licitum sit & expediat in casu præsentis schismatis facere Papæ subtractionem, per sex solennes Clericos ex vna parte aperiretur: & per sex alios, ex alia parte aperiretur negatiuè, scilicet quod non expedit, nec est licitum in casu præsentis Papæ facere subtractionem. Qua materia solennissimè hinc & inde aperta, dictoque in ea quidquid dici poterat & allegari, DD. Duces districtissimè ac diligentissimè singulorum in Concilio vocatorum opiniones & vota scrutati sunt, præstito primitus à quolibet iuramento super sancta Domini Euangelia, quod secundum propriam conscientiam haberet deliberare & opinionem suam dicere.

Audierunt igitur DD. Duces opiniones plusquam trecentarum personarum, & cum hoc quatuor Vniuersitatum, scilicet Parisiensis, Aurelianensis, Andegauenensis & Montispeffulanæ. Et ex abundantia voluerunt pro tutiori, quod quilibet traderet opinionem suam in scedulâ proprio signo signatâ, quod & ita factum est. Hoc igitur facto DD. Duces diligentissimè opiniones & scedulas singulorum vifitarunt, ad partem vnâ scedulas facientes pro vna opinione,

» & ad aliam quoque partem reliquas ponendo. His præterea expeditis adui-
 » fatum est, quod ad Regem spectabat auditis opinionibus facere conclusio-
 » nem. Propterea DD. Duces heri fuerunt apud Regem super isto facto &
 » ei recitauerunt totum processum Concilij & qualiter reppererant ducentum
 » quadraginta septem voces quod fiat Papæ subtractio obedientiæ quous-
 » que Papa condescenderit in viam Cessionis effectualiter & quod per eam po-
 » suerit in Ecclesia Dei vniionem, fuerunt etiam 18. vel 20. voces quod conclu-
 » deretur subtractio ex nunc, sed differretur eius executio vsque ad certum tem-
 » pus infra quod Papa iterum sommaretur. Fuerunt præterea 16. vel 18. voces
 » quod Papa adhuc sommaretur, quo sommato congregaretur Clerus suæ obe-
 » dientiæ ad Concilium, & quidquid ordinaret Concilium, exequeretur. Fue-
 » runt postremò aliquæ voces paucæ in numero quæ erant singulares in dictis
 » nec ad aliquam opinionum præcedentium se applicabant: de quibus quia pau-
 » cæ & singulares, non multum est curandum. Et aduertendum quod de magna
 » opinione, scilicet quod fiat subtractio sine sommatione aliquâ fuerunt 4. Vni-
 » uersitates præfatæ, scilicet Parisiensis, Aurel. Andegauensis, & Montispeffulana:
 » quælibet tamen Vniuersitas fuit computata solum pro vna voce. Huius etiam
 » opinionis fuerunt DD. Duces hîc præsentés videlicet Bituriæ, Burgundiæ,
 » Borbonij & plures DD. absentes, sicut Dux Barrensis, Comes Alenconij,
 » Dux Lotharingiæ & Comes Sabaudia cum compluribus alijs. Vnus tamen de
 » magnis Dominis nostris de Francia, licet vellet quod concluderetur substra-
 » ctio, bene voluisset tamen quod executio dilata fuisset vsque ad certum tem-
 » pus, & quod interim Papa fuisset sommatus. Rex igitur omnibus his diligen-
 » ter auditis & attentè, regraciatu est DD. Ducibus auunculis suis, de pœna,
 » diligentia & labore per eos sumptis in hoc Concilio: dixitque quod auditis
 » narratis per auunculos suos & consideratis volebat, quod iuxta maiorem &
 » saniorém Concilij partem fieret Conclusio, fueratque semper huius intentio-
 » nis & voluntatis quod secundum deliberationem maioris & sanioris partis fie-
 » ret & exequeretur. Et pro illa concludebat, scilicet quod fiat ex nunc substra-
 » ctio Papæ totalis obedientiæ sine vltiori sommatione, seu dilatione quacun-
 » que. Quibus omnibus per Cancellarium recitatis & prolatis subiunxit, quod ex
 » parte Regis & de eius præcepto dictam Conclusionem & alia coram cunctis
 » edicebat, si tamen plus vel minus dixerat quàm sibi iniunctum erat, de omni-
 » bus se referebat ad literas quæ super hoc ex parte Regis notabiliter fierent &
 » publicarentur. Subiunxit quoque quod Rex duobus eius Secretarijs iniunxerat,
 » ac præceperat, quod omnes circa hæc literas necessarias haberent conficere, per
 » quas plenius materia seu intentio Regis poterit aperire. Dixit etiam quod
 » DD. Cardinales antiqui erant huius opinionis, exceptis tribus, de quibus erat
 » spes quod ipsi, aut eorum aliqui haberent ad opinionem redire præfatam. Ad-
 » iecit etiam quod Rex Castellæ erat huius opinionis prout scripserat Regi, &
 » de hoc habentur literæ super hoc per eum missæ. Nec moueantur aliqui in con-
 » trarium quod nuper venerint literæ aliquæ & copiæ literarum ex parte ipsius vt
 » aliqui asseriebant quæ videbantur sonare contrarium: quia hîc est vnus miles
 » legatus ex parte Regis Castellæ qui nuper venit dicens quod litera prædicta
 » nunquam de mente Regis Castellæ processerat; imò stabat in alijs scriptis &
 » primo proposito. Subsequenter dixit ex parte Regis quod Prælati & alij non
 » recederent adhuc quousque esset aduisatum de Executione huius Conclusionis.
 » Et appunctuatum & ordinatum de aliquibus punctis huius negotij & totam Ec-
 » clesiam tangentibus, quod in breui fieret. Et pro tam nobili conclusione dixit
 » ex parte Regis & Dominorum quod hac septimanâ, scilicet die Iouis proxima
 » fieret sollemnis Processio Populi generalis apud S. Genouefam, in quâ per no-
 » tabilem quendam Magistrum in Theologia ibidem sermocinantem durante
 » sermone Conclusio præfata ex parte Regis populo manifestaretur. Consequen-
 » ter dixit, quod nullus occasione huius Conclusionis habeat formidare, seu ali-
 » qualiter timere, quia Rex omnes ponit in sua potestate & saluagardia spe-
 » ciali, & eos intendit tueri & defendere ab omni violentia & oppressione, seu
 » turbatione quacunque quas propter prædicta possent pati, quouis modo nil
 » incurrere. Subiunxit denique quod intentionis Regis est prouidere quod Ec-
 » clesia,

clesia Gallicana de cætero in omnem euentum habeat in suis antiquis franchi- «
sij & libertatibus remanere, ipsisque vti & gaudere. «

*Postquam igitur Cancellarius prædicta in effectu coram cunctis elegantissimè pro- «
tulisset, M. Ferrandus Legatus Regis Castellæ de præcepto DD. Ducum locu- «
tus est loco militis Legati Regis Castellæ qui nuper venerat, qui non bene scie- «
bat loqui Latinum neque Gallieum, dixitque idem Ferrandus, quod præfata «
literæ & copiæ literarum de quibus supra, nunquam processerant de mente «
Regis Castellæ, nec in eius Curiâ de hoc aliqua mentio habebatur: imò ipse «
Rex in primo suo proposito Regi fratri scripto perstabat, ac perstare inten- «
debat, prout testabatur miles prædictus. «*

His itaque finitis D. Condomensis Episcopus ad genua se prostravit, ex «
parteque maioris partis Prælatorum DD. Ducibus supplicauit, quatenus in «
omnem euentum, licet non esset necessitas, sed solum pro simplicibus ad re- «
mouendum scrupulum Conscientiæ, fieret ex parte Regis quædam prouocatio, «
seu appellatio pro se suisque subditis & adhærere volentibus. Tunc statim «
Cancellarius ex parte Regis & DD. dixit quod sufficienter quo ad hoc erat «
prouisum, & quod nullus haberet dubitare, licet prout dixerat Episcopus Con- «
domensis, hoc non erat necesse. Dixit postremo idem Cancellarius, & ex par- «
te Regis inhibuit, ne quis esset tam audax proferendi verbum, seu laborandi «
quouis modo in contrarium huius Conclusionis sub omni pœnâ quam erga Re- «
gem potest incurere. «

Facto igitur sine in verbis Cancellarij D. Dux Bituricensis dixit, quod co- «
ram cunctis volebat dicere ea quæ Rex DD. Ducibus Burgundiæ & Borbonij «
& sibi iniunxerat dicenda cum præmissis, videlicet quod Rex inhibet cuiuslibet «
ne aliquid habeat dicere, vel facere quouis modo in contrarium huius Conclu- «
sionis. Si quis verò contrarium fecerit, seu dixerit, si sit persona Ecclesiastica, «
ab omni suo statu deponetur, &c. si verò sit persona laïca, punietur graui pœ- «
nâ iam aduersata & ordinata in tantum quod cæteris cederet in exemplum. «

Quibus per D. Bituricensem dictis & finitis, statim omnes surrexerunt & «
recesserunt. Deo gratias & eius Genitrici, Amen. Vtinam per hoc medium in «
Ecclesia S. Dei breuissimè peroptatam consequamur vnionem. Amen. «

Item in eodem Concilio nonnulla prouisa sunt circa ea quæ à Romano Pon- «
tifice fieri & emanare solent: quæ sic Gallicè concepta reperio.

*Sur les inconueniens qui pourront auenir à cause de la subtraction de l'obeyssance «
totale, ont esté auiséz les Prouisions & remedes qui s'ensuiuent. «*

Premierement quant aux Sentences & procès quelconques que pourroit «
faire le Pape, a esté dit par tous, que pour crainte desdites Sentences & «
procès on ne deuroit point desister de faire la subtraction, & que tels Sentences «
& procès soient de nul effet & de valeur, quoy que par conséquent il ne soit «
nul besoing d'appeller. «

Neantmoins il a esté dit d'abondant & pour appaisier les Consciences d'au- «
cuns scrupuleux, doubrans où il ne faut point doubter, que on pourra prouo- «
quer ou appeller en tant que besoin en est. «

*Item, quant aux absolutions & sentences des pechés reseruez au Pape, il a «
esté dit qu'il y est assés pourueu de droit; C'est assauoir que le Penantier ou «
Penantiers de Cour de Rome desquels l'office est perpetuel, & lesquels le Col- «
lege des Cardinaux pourroient subroger se aucuns enfaillioient ou cas que ledit «
Penantier & les Cardinaux se departiront du Pape en pourra absoudre, & si «
non, l'Euesque Diocesain en enioignant à celuy que ainsi sera absoubz que si «
tost que il arra Pape paisible, il voie deuers luy. Et cecy est expressement four- «
me de droit. Et se on disoit que il y a aucuns cas desquelx le Penantier ne puet «
absoudre & que sont expressement reseruez à la perfonne du Pape. Response «
que de tous ces cas l'ordinaire puet absoudre en la fourme cy-dessus dite. «*

*Item, quant aux dispensations de Mariage, &c. a esté dit que s'il en auenoit «
aucuns cas de tres-grand & euident prouifist ou de necessité vrgente comme «
Pour la paix de deux-grands Princes, &c. que l'Ordinaire y pourroit dispenser «*

» ou espoir le College des Cardinaux tout d'un accord.

» *Item*, quant aux Impetrans qui ont fait leur procès, a esté conclud que il ne iouïront qu'en quelque manere de leur grace, se elle ne auoient à plain au iour de la soustraction totale sorti leur effet.

» *Item*, a esté dit que le Roy & l'Eglise de France ne souffrirent deormais que le Pape vsurpast, confondist ne enervast ainsi du tout, comme il a fait depuis aucun temps la puissance & autorité des Prelats de l'Eglise de France quant à la Collation & disposition des Benefices, laquelle chose a esté faite contre toute raison, l'autorité des saints Conseils & Canons, le ben de la Police Ecclesiastique & que l'Eglise de France fust ramenée quant à ce à ses libertés & vsages anciens.

» *Item*, quant à ceux qui sont obligiez au Pape par serment & sur peine de Escommuniement à paier, &c. a esté dit que la cessation de obeïssance, ladite obligation est suspendue & que par non paient, il n'encourront ne pariure, ne sentence.

» *Item*, a esté dit outre, que le Roy deuroit pourueoir que deormais perpetuellement toutes telles exactions comme de vacations, procurations & toutes autres semblables cessassent pour cause des destructions des Eglises & autres tres grands inconueniens qui en auient par chacun iour, & aussi ce sont choses volontairement & de nouuel imposées, & se le Pape fesoit son deuoir & il auoit besoin, on pourroit bien auiser autre maniere de pourueoir à son estat appelez ceux qui soient à appeller.

» *Item*, quant aux appellations qui soient interposées au Pape, il a esté dit que tout ce soit delaisé à la disposition de droit commun, comme quant le Pape par vacque par mort mesmement que, se Dieu plaist, il sera briefment pourueu de Pape à l'Eglise. Où ce prendra qui ara besoing de appeller, appellera de l'Euesque à l'Archeuesque & de l'Archeuesque au Conseil Prouincial qui se tendra chacun an vne fois.

» *Item*, quant à ceux qui auroient scrupule de conscience de obeïr à la subtraction, il a esté dit qu'il sont tenus de eux conformer à la determination du Roy & de deposer leur scrupule, & se ils ne le vouloient faire, le Roy y pourroit & deuroit pourueoir, selon ce que autrefois fut dit publiquement & par mon Seigneur le Chancelier.

» Et posé que il y en ait aucuns qui ne veulent deposer leur scrupule, toutes fois en y a sans comparaison plus, que sauue conscience ne pourroient obeïr à celuy que ce reputent schismatique, fauteur & nourriceur de schisme & empechant l'union de l'Eglise, mesmement que obeïssance que on luy feroit, feroit norissement de son peché, & en ce faisant il en feroient cause & participeroient avec luy ou fait & crime dampné, & on doit pourueoir de raison au greigneur necessité.

» *Item*, quant à la confirmation des Elections des Exemps, a esté conclud que elles se feront par les ordinaires parmi ce que ils bailleront lettres que pour le temps à venir & ne porte preiudice aufdites exemptions, & auxi auront les Exempts lettre ou instrument que l'Eglise de France à Paris assemblée a cecy ordonné, & voulu expressement que l'ordinaire pour le temps à venir ne puisse cecy traire à aucune consequence, ne faire par ce aucun preiudice aux Exemptions, Et par cette maniere se a confirmé par l'Euesque de Paris l'Esleu de S. Denys.

Cæterum vtraque pars & Benedicto contra substrahentes fauentium, & substrahentium plurimos emisit in lucem Tractatus. Extat in eodem. MS. Victorino ad pag. 83. prolixus alicuius Doctoris Tractatus pro subtractione: ad cuius calcem responder obiectiõni quorundam aientium, quod si fieret subtractio à Benedicto, multi viri Docti priuarentur præmio suorum laborum, proponit autem illis exemplum Vniuersitatis quæ Rotulum mittere respuerat.

» *Item*, inquit, non obstat alia ratio: in qua dicitur quod per hoc substraherentur suis Gratijs multi valentes viri, qui ab utroque impetraverunt litteras expectatiuas: quia etiamsi non substrahatur obedientia, iam frustrati sunt multi notabiles Clerici v. g. Vniuersitas Paris. quæ verè tanquam lucerna fulgens decorat & illuminat Ecclesiam

Dei, quæ nunquam voluit facere rotulum, ut tolleret quamcunque occasionem tepiditatis in prosecutione vnionis, suppositis suis. Et Deus scit quod illa alma Vniuersitas præ cæteris Collegiis mundi cum vera animi sinceritate profecuta est indefessè vnionem Ecclesiæ, & adhuc continuè profecquitur, nec per Dei gratiam cessabit, quod qui perseuerauerit vsque in finem, hic saluus erit.

Substratio obedientiæ à Benedicto XIII.

Verum cum post varias dilationes Benedictus XIII. Antipapa tandem declarasset se non posse inire viam Cessionis quam in promotione suâ se initurum promiserat ad pacem Ecclesiæ restituendam; Rex vt violari fidem vidit, se suosque & Regnum substrahit his verbis ab eius obedientia.

Carolus Dei gratia, Rex Francorum Vniuersis Christi fidelibus salutem in Domino, reintegrationem S. Matris Ecclesiæ totis mentibus anhelare. Rex æternus miseratione diuinâ temper sitiens animarum salutem suosque adoptionis filios in sui Corporis charitate connectens, Ecclesiam ipsam super firmam petram statuit, ac à semitis quærentium ambizioso cultu pretiosam substantiam pro vitandis hostis antiqui laqueis pedes docuit prohibendos, vt quærentur non materiales, sed spirituales quidem nerui, & in eisdem filiis inconcussa caritas, ac perpetuò in ipsa Ecclesia indissolubilis vnitas foueretur, quandoque non hæc, sed abominationem desolationis videntes compellit. Nos sincera fides, conscientiam vrget, & ipsa pulsat Ecclesia vt accingentes nos operi Regum ac Principum aliorum fulti auxilium ad integram aulam Domini, ipsa abominatione fugatâ totis conatibus intendamus. Sane iam nouit populus vniuersus ærumnas graues omnibus descendas Christicolis, lamentabilemque scissuram, quibus post obitum felicis recordationis D. Gregorij XI. Ipsa Dei Ecclesia premitur ob nimiam ambitionem retinendi ipsius Principatum. Duobus enim super eo ambitio: è certantibus orti sunt errores mortiferi & dissidentia corda inter eos, quod in verâ fide Christi caritas propagatur.

Insurrexere etiam inter Principes, Magnates & populos fremitus guerrarum vrgentes, rancores & odia quos solet Ecclesia ipsa sopire. Secutæ sunt non solum exhortationes, imò & strages multorum ac per ipsos errores prout credendum, summèque dolendum post perditiones quamplurimum animarum, ac si multæ pro dolor simul subsint periculo contententium, ipsorum execranda ambitio satis pandit, quorum quisque suæ ambitioni intentus, & dum integrè habere non potest, contentus, vt facta prebant, Principatu partis obedientiæ suæ, ac retroponens quod ex quo propter longæuam & induratam opinionem partis sibi aduersantis apud illam non potest proficere pro tanto scandalo videlicet perditionis animarum vitando tenetur à suo regimine declinare, nec dum ad abolendam huiusmodi perditionis causam, Ecclesiæ videlicet vnitatem procurandam, non vocato vocatis, imò illi modis omnibus obstare studet, ac huiusmodi scissuræ seu Schismati etiam hunc & illum promissis & muneribus corrumpendo perpetuum ministrare fomentum. O crudelis inhumanitas! ô inhumana crudelitas! pro contegenda veste molli, altoque statu & delicatis edulis in vno fouendo cadauere, nullus illorum curat plurimarum interitum animarum; & vbi Caritas? Vbi pietas? Vbi curæ Pastoralis professio? Violatur certè perperam per eos facta professio in assumptione cuiuslibet, dum ipsius Ecclesiæ non quæritur realiter vnitas, sed contra Schismatis durabilitas his ambiosis, imò criminosis & damnatis actibus procuratur. Quam ob causam quantis malis Ecclesia ipsa sit obstita, quot subiaceat discriminibus, hæc texere longum esset: sed vt multa breuitas ipsa perstringat, videtur circa eandem Ecclesiam cum Hieremia plangendum quod sederit Civitas plena populo, & quasi vidua Domina gentium, Principes Prouinciarum facta sub tributo; ploransque plorauit iam dudum, nec fuit qui consolaretur eam ex omnibus Coris eius. Hac etiam ex re fidens improba paganorum progenies iam pridem in Christi plebem infremuit, iam patris Christicolarum plurium quippe diuisarum nationum stragibus, limites sibi vicinos inuasit, vbi delero diuino cultu & honore nominis Christi hæc pessundat & conuertit

» Ecclesiam antedictam, vsque adeoque adiunctis præmissis verè columna Dei
 » viuentis pæne videtur nutare & firmi Piscatoris sagena cogitur procelli s. intu-
 » mescentibus in naufragij profundam demergi, nisi Reges atque Principes Chri-
 » stiani vt debitam reddant rationem de Imperio suo, commoueantur iuxta debitum
 » contra ipsius dissipatores Ecclesie, vnde spiritualiter nati sunt quam etsi ad Reges
 » ipsos & Principes, vt sacris Canonum docemur eloquiis debito Christiane Re-
 » ligionis spectat videre temporibus suis patratam. Nos qui inter cæteros Orto-
 » doxos Reges vinculo speciali adstringimur, velut deuotus ipsius Ecclesie filius
 » more Progenitorum nostrorum maternis ærumnis gemitibusque compassi, con-
 » tinuantes quoque actus recolendæ memoriæ Domini Genitoris nostri, qui
 » multa per tempora apud cæteros Christicolas Reges per solemnes Ambaxiatas
 » crebris repetitas vicibus, vt vellent ad Ecclesie vnitatem intendere, summoperè
 » laborauit, ad eosdem Reges, postquam idem Dominus Genitor noster spiritum
 » reddidit almo Patri, ob ipsas easdem causas misimus Ambaxiatas frequentes,
 » ac demum non quidem vt singulares, sed cum ipsorum Regum ac Principum
 » auxiliis, Consiliis & fauoribus Ecclesie laceratæ, tantisque, proh dolor! agi-
 » tata turbibus integrationem corde sincero procurare volentes, requisiti maxi-
 » mè super hoc tam per omnes R. Clementis; quam per cæteros eius aduersario
 » obedientes Reges & Principes quam etiam per aduersarium ipsum spondentem
 » inter cætera, quod quamprimum nos ad id disponi sentiret, adhiberet & ipse
 » omnimodam diligentiam, nihil de contingentibus omittendo. Præterea & per
 » Regni nostri Prælatos, ac *Venerabilem filiam nostram Vniuersitatem Parisiensem.*
 » pluries incitati sumpsimus mutantem lorica & accincti gladio diuinæ legis
 » peltam constantiæ carpsimus ad conterendum, talium comitati auxiliis, sed ma-
 » lignatus est inimicus in sancta. Itaque tunc nec tantum obessemus silentio & de-
 » sidia, quantum verbo & solertia poteramus prodesse, excitauimus Clementem
 » iam dictum ad saeuam huius dolendi Schismatis elidendam pestem. Et super
 » hoc penes ipsum quantum fuit possibile, adhibuimus operam diligentem suc-
 » cessiuè sede Apostolica per obitum dicti Clementis vacante languorem ipsius
 » Ecclesie & gemitum non obliti scripsimus sacro Collegio Cardinalium, vt dif-
 » ferrent futuri electionem Pontificis quantum per hoc cessione aduersarij lenius
 » procurata præfati Schismatis euulsio facilius sequi posset. *Verum Cardinales ipsi*
 » priusquam nostræ super hoc directæ literæ ad ipsorum possent peruenire noti-
 » tiam, intrauerant Conclauem, vbi de futuri Pastoris Electione deque Ecclesie
 » vnitatem quam melius poterant vt tenebantur, tractantes singulariter singuli ad
 » sancta Dei Euangelia, vt inde nobis debitè patuit, promiserunt & iurauerunt
 » pro Dei seruitio, vnitatem Ecclesie suæ sanctæ, ac salute animarum fidelium,
 » omniumque absque dolo, fraude, machinatione quibusdam ad vniõnem Eccle-
 » sie, & finem imponendum Schismati, quantum in eis esset, quantumque per-
 » tineret ad eos, laborarent fideliter & etiam diligenter, nec ad eam differendam
 » darent consilium & fauorem directè vel indirectè, publicè vel occultè; quini-
 » mo quilibet eorum etiam si ad Apostolatam assumptus esset, seruaret sane &
 » veraciter hæc omnia sine machinatione, excusatione vel dilatione quibuslibet,
 » etiam vsque ad cessionem inclusiuè, per ipsum de Papatu faciendam, si Cardina-
 » libus qui tunc erant vel essent in futurum, de tunc existentibus aut maiori parte
 » eorundem id expedire videretur pro bono Ecclesie & vnitatis prædictæ, prout
 » hæc latius per scedulam in ipso Conclauis factam subscriptam propriis manibus
 » ipsorum Cardinalium clarè patet. Inde facta & subscripta per singulos eosdem
 » Cardinales huiusmodi elegerunt de ipsorum gremio existentem cum eis in eo-
 » dem Conclauis Petrum tunc Cardinalem vulgariter dictum de Luna, post eius
 » assumptionem huiusmodi nuncupatum Benedictum: quo ad regendam Petri Na-
 » uiculam sic assumpto, iterauit solenniter prout nobis verè nunciatum est, hu-
 » iusmodi iuramentum. Subsequenter assumptione nobis illico nunciata, exulta-
 » uit cor nostrum in Domino, gratias innumeras egimus sperantes quod per ip-
 » sius medium attulerat nobis Deus circa præfatam integrationem Ecclesie deside-
 » ria cordis nostri. Postmodum verò ipse parte sua per Ambaxiatores solemnes
 » viuâ voce nobis exponi fecit, quod magnum zelum gerebat ad extirpationem
 » Schismatis & Ecclesie vniõnem; idque in hoc nihil facere volebat sine consen-

fu, & directione ac voluntate nostris, exhortans nos & deprecans, vt in hoc ne-
 gotio vellemus sine intermissione intendere, si quidem ad ipsum destinare nora-
 biles, & fideles viros veram & cordialem affectionem ad Ecclesiæ vnitatem ge-
 rentes plenè de viis & modis vtilibus & accommodis per nos in hac materia de-
 liberatis instructos vellemus fulcrosque potestate opportunâ quâ vltèrius non
 recurrendo ad nos deliberatâ possent executioni mandare, quibus & ipse nu-
 dare posset intrinseca suæ mentis, & nihil apud eos de conceptu ipsius occulta.
 re volebat, incognitum remanere, subiungens se aduisasse vnâ optimam
 viam eamque breuem quâ facilius vnio sequi posset, seque illam aperturum
 Ambaxiatoribus mittendis per nos, dum tamen tantæ autoritatis essent, quod
 omnia eis reuelare posset vt nobis, ac nihilominus nos certificans quod non re-
 cusaret quamcunque viam sibi possibilem tendentem ad Ecclesiæ vnitatem:
 quinimo deliberatus erat consentire illi, & consideratâ cordiali affectione no-
 stra illam prosequi toto posse. Nos quoque qui hanc vnitatem, teste Deo,
 mente gerimus, præ cæteris desiderijs cordis nostri considerantes hæc, ac pon-
 derantes & maximè recolentes requisitiones iteratas per Reges Principesque
 & Aduersarium prædictos, *conuocauimus Consilium Prælatorum, Capitulum,
 Nobilium & Vniuersitatum, plurium sacræ Paginæ & vtriusque Iuris Doctorum, he-
 ligiosorumque Deuotorum, & aliorum Procerum regni nostri.* Intra quos visis dili-
 genter fideque discussis, ac digestis maturè plerisque vijs, tandem per opi-
 nionem ipsius conuocati Concilij comperimus assumendam tanquam melio-
 rem, certiorè, honestiorè, breuiorè & melius conscientias Christi fide-
 lium serenantem, imò solam plenariè Schismatis extirpatiuam, *viam Cessionis*
 amborum contententium per modum qui sequitur, practicandam. Quod vi-
 delicet contententes prædicti habitâ prius plenâ & sufficienti securitate in cer-
 to loco securo & congruo ab eis eligendo conueniant personaliter cum suis
 Collegijs & alijs personis, de quibus expediens videretur iub. protectione & pote-
 state illorum Principum & Dominorum de quibus ducent confidendum. Vbi
 cassatis & annullatis processibus, sententijs atque pœnis, temporalibus & spi-
 ritualibus latis & promulgatis hinc inde quomodolibet per vtrumque conten-
 dentium & Prædecessorum suorum ad Cardinalatum omnibus & singulis vtro-
 bique in ipsa dignitate sistentibus, confirmatis, etiam ratificatis & canoni-
 catis ex certâ sciâ dispensationibus & promotionibus omnium hinc inde ad
 Prælaturas dignitates, Officia & beneficia quæcunque Ecclesiastica promo-
 torum. Itaque non habentes competitores simpliciter in Prælaturis & Be-
 neficijs huiusmodi remanerent: habentes verò qui Ciuitatem, aut Benefi-
 cium, seu locum Principalem Beneficij possiderent Episcoparus, seu Bene-
 ficia huiusmodi, integrè remanerent eisdem, & alijs partem dare, vel Be-
 neficij possidentibus prouideretur de pensione annua vsque ad valorem eorum
 quæ ante confirmationem & Canonisationem huiusmodi possidebant, donec
 essent alibi per Sedem Apostolicam collocati. Nihil possidentes autem sic ex-
 pectarent secundum prouisionem iam dictam. Insuper & Prouisio vtrique hu-
 iusmodi **Contententium de bono & sufficiente statu quo post renunciationem**
 congruè sustentari posset. Prouiso etiam quod conspirationes, diuisiones, tur-
 bationes, dubia & perplexitates quæ post Cessionem vtriusque Sede vacante
 contingere possent, quod humanitus esset possibile vltra constitutionem Gre-
 gorij X. editam in Concilio Lugdunensi; Demum omisâ Iuris partium dis-
 cussione & definitione quacunque, ambo contententes iam dicti in formâ de-
 bitâ sine morâ & dilatione cederent, seu renunciarent iuri quod habent, seu
 habere in Papatu prætendunt. Inde huiusmodi renunciatione factâ *Cardinales*
 hinc inde creati per assumptionem prædictam prædictam facerent vnum verum & in-
 dubitatum Collegium, intrarent Conclauem & secundum Iuris dispositionem
 procederent ad futuri electionem Pastoris, qui debitè omnia & singula ratifi-
 caret, approbaret & laudaret ad abundantem cautelam, quam siquidem viam
 nisi vobis melior, vel æquè bona per ipsum Benedictum, vel alium aperiretur
 pro vnione huiusmodi assequenda velut meliorè, ac magis vt prætenditur
 accommodam pleniusque Conscientiarum omnium serenaturam delegimus ipsi
 Benedicto consulendam, persuadendam quàm suppliciter primò & post per

» Nos rationibus, medijs tam aliorum quidem quàm Christianorum Regum &
 » Principum auxilio, consilio & fauore, donec habita sit vnio prosequenda. Proinde
 » consideratis præmissis, vt præfertur, Nobis expositis, parte suâ Legatos ad eum
 » quàm plus potuimus suæ prædictæ nobis missæ intentioni aptos & consonos,
 » illustres videlicet Regalis prolapix Duces Ioannem Bituriæ, Philippum Bur-
 » gundiæ & Patruos, & Ludouicum Aurelianensem fratrem nostros huius qui-
 » dem vnitatis & Pacis feruentissimos zelatores cum certorum Prælatorum, mul-
 » torumque literatorum virorum notabili comitiua duximus qui iuxta manda-
 » tum rerum apertâ sibi prius eorum aduentus causâ inde petita & obtenta, licet
 » difficili exhiberi scedulâ conclauis supertactâ, antequam viam aliquam ape-
 » rirerent sibi humiliter supplicarunt, vt dignaretur viam quam nobis se aduulasse
 » scripserat, aperire; Offerentes parte nostra si via ipsâ bona & conueniens fo-
 » ret, nec inueniretur melior, auxilium, consilium & fauorem ad prosecutionem
 » illius: ipse verò per diuersâ temporis interualla in effectu viam Compromissi
 » aperuit sub his verbis facta & datâ securitate sufficienti. Conueniet Dominus
 » B. cum suo Collegio & intrusus cum suis Anti-Cardinalibus qui ire pos-
 » sent seu vellent, aliter consentirent vt daret potestatem consentiendi, infor-
 » maris & alijs, de quibus eis & eorum cuiuslibet videretur expedire, seu etiam pla-
 » cebit in loco de quo fuerit concordatum. Præmissisque apunctatis & ordinatis
 » Dominus noster pro parte sua eligeret, & eliget personas timentes Deum, &
 » bonum zelum ad Ecclesiæ vnionem habentes, qui simul conuenientes, ac etiam
 » præstito per eos iuramento super sancta Dei Euangelia & coram eis, duobus &
 » alijs de quibus videbitur de bene diligenter & fideliter procedendo in negotio
 » huiusmodi ad solum Deum & Ecclesiam habentes respectum amore, odio &
 » timore cessantibus, quibuscunque auditis & examinatis Iuris & vtriusque Partis
 » rationibus eisque rectâ intentione discussis, prout qualitas negotij patitur & re-
 » quirat, declaratis quis istorum duorum ius habeat, seu etiam remanere de-
 » beat in Papatu, cum rectâ & sufficienti submissione de tenendo & obseruando
 » quidquid per dictas personas, vt præfertur, electas vel duas partes earum de-
 » claratum fuit, seu etiam definitum etiam adhibitis hinc inde prouisionibus in
 » præmissis necessarijs & vtilibus, seu etiam opportunis. Proinde post temporis
 » tractum, idem Benedictus ipsi viæ fecit additiones sequentes.
 » Item vt optata vnio in Dei Ecclesiâ possit haberi & non valeat per aliquam
 » occasionem differri, si ambiguitas, difficultas, seu etiam diuersitas aliqua ori-
 » retur, seu occurrat prædicti electi, vt maior Pars prouideant ad cautelam Ec-
 » clesiæ Rom. de altero istorum duorum per viam prouisionis, vel quoad fere-
 » nandas conscientias, tollendas versutias, & occasiones hominum peruersorum,
 » quoad illud contra quem pronunciatum fuerit, seu etiam per viam prouisionis
 » ordinatum; Hæc pronuntiatio, seu ordinatio habeat locum & vim renun-
 » ciationis spontaneæ legitimè factæ. Et proinde quoad eum censeatur Sedes
 » Apostolica vacare, ac insuper ad cautelam renunciabit ibidem. Et illi de quo
 » declararint, seu etiam per viam prouisionis ordinarint, quod debeat remanere
 » in Papatu, vt supra præmittitur, ius plenum etiam de nouo ad cautelam acqui-
 » ratur per declarationem, seu ordinationem, vel prouisionem huiusmodi, ac
 » si aliâ Sede Apostolica verè vacante Canonicè electus fuisset in Papam. Et
 » etiam ad cautelam ibidem & incontinenti per eos ad quos aliâ electio pertine-
 » ret, ac per dictos deputatos ad prouisionem, seu pronunciationem huiusmodi
 » eligeretur in Papam & de his fierent ordinationes Apostolicæ, etiam de consen-
 » su eorum ad quos pertineret in forma quæ sufficeret secundum consilium peri-
 » torum, & addi possit pro maiori securitate præmissorum consensus eorum qui
 » pro Prælati & Principibus vtriusque obedientiæ qui haberent ad hoc pote-
 » statem, vt sic vel quasi vim consilij generalis habere videretur. Quæ si quidem
 » via quam callidè quàm versutè inuenta quantis sit in eius aggressu, progressu &
 » egressu difficultatibus & erroribus circumspecta, aliâ per certos Ambaxiatores
 » nostros eidem Benedicto latè fuit apertum. Insuper & frater noster Carissimus
 » Rex Castellæ qui hanc inutilem & perniciosam multis rationibus etiam in scri-
 » ptis solenniter refutatis improbauit pridem in responsione per eum Consan-
 » guineo nostro Carissimo Regi Aragonum elegantissimè factâ liquidò demon-

strauit. Ac nos si plenius enumerare vellemus, profecto traderemus materiam « valde longam. Verum vt constet quàm non omnis qui dicit *Pax vobis*, quasi co- « lumba audiendus est; propterea exprimendo ipsius viæ inutilitatem iniquita- « temque, pauca de plurimis hîc diximus non tacenda. Est enim in eius aggressu « ex eo difficilis, quod vterque contendendum locum in quo simul conuenire « habebunt, ne dum optabit; imò contendet eligi sub obedientiæ suæ, ac Prin- « cipum sibi fauentium & adhærentium potestate qui alteri Parti procul dubio « suspecti erunt. Verum & cum loci assignatio ex Principum vtriusque obedien- « tiæ consensu dependeat, difficillimum erit in hac via quæ per discussionem « fieret, ipsum habere assensum. Præterea cum secundum viam eiusmodi eiusque « practicam in ipso loco debeat Principum & Prælatorum vtriusque obedientiæ « fieri conuocatio, expectando & etiam sumptus ne dum permaximos imò im- « portabiles ministrando impensas, quis difficultates non videat? reuera tot « essent & tantæ totque inconuenientia exinde emergerent, quod est quodam- « modo indicibile: vsque adeo quòd, nec amoueri, nec euitari possent. In eius « verò processu, seu persecutione quantis sit onusta dispendijs; quot periculis « animarum & corporum, ac rerum damnis irreparabilibus (breuia hîc de am- « plissimis tangimus & pauca de multis. Sunt enim ipsi contendentes, (vt nulli « dubium) in facto contrarij, quamobrem certissimè credendum est quod quili- « bet eliget personas sibi fidæ, coniunctas, propitias, adhærentes, affectatas, & « in sua opinione consonas atque fixas: & contra alteri parti, eo quod non atten- « dat rationes & iura, sed potius ipsorum affectum, suspectas. Itaque tales vtrim- « que electas circa huiusmodi contrarietatem facti vsque concordare quis cre- « dat? Erunt potius discordes continuo intentionibus atque votis; sicque cau- « sam Dei & Ecclesiæ, per contrarietates, difficultates & dilaciones protrahent « dispendiosa per tempora. Imò quod absit hoc gemebundum, & lugubre schif- « ma perpetuo coadificabunt, tum inaximè quia discutere habent rationes, facta « & iura partium, provt qualitas negotij patitur & requirit. Et hæc quidem dif- « cussio varia incidentia emergentia, quoad interlocutorias productiones testium « & Instrumentorum probationes & reprobationes multimodas, alios etiam « plerisque articulos interminabiles continet & includit: cum etiam quia sicut « ex practica eiusmodi viæ patet, Compromissarij ex vtraque parte sunt totidem « eligendi. Ex quo iuxta legem Ciuilem præsumimus quod res sine exitu forte fu- « tura est: potissimum quia vna Pars ad hoc pauciores quàm alia non eliget, vt « inde prodiret imparitas numeri in compromissum iuxta ipsius legis Concilium « opportuna. Tum demum, quia sicut habet practica viæ huiusmodi, ante ag- « gressum executionis ipsius viæ, reuocandi sunt processus, & sententiæ fulmi- « natæ hinc inde per contendentes eosdem, assumendi in Cardinales omnes qui « ad huiusmodi titulum, seu statum per vtrumque Contendentium sunt assumpti, « canonizandi tituli & promotiones in vtraque obedientia, quibus huiusmodi via « ex eo nequam & inepta constar, quod si dicti compromissi non daret bonum « exitum, sicut nec præsumimus ex prædictis, inconueniens esset valde quod ille « **qui ius in Papatu non habet, ac sibi adhærentes, quorum malitia forsân Com- «**promissariorum Notarijs, testibus & alijs subornatis via ipsa non fortiretur « exitum, essent quoad tunc Pares vero Papæ & adhærentibus sibi. Cæterum si « dicti Compromissarij, quod verisimile non est credendum, in vno ex ipsis con- « tendentibus concordarent, non propterea res finem haberet effectus neces- « sarij productiuum. Non enim per hoc quietarentur conscientiæ plurimorum, « qui non inimico dicerent, quod propter artatam potestatem; provt ex additio- « nibus ipsius viæ patet eligendum alterum de duobus; neuter debuit, imò nec « potuit eligi: non abijcerentur etiam scrupula, quando diceretur plerumque à « multis præsertim adhærentibus ei contra quem ipsi Compromissarij declara- « rent Compromissarios ipsos, vel testes, aut alia & forsân omnia interuenien- « tibus corruptionibus & alijs quæ humanum peruertere solent iudicium, perpe- « ram processisse. Sicque declaratum, seu sententiatum iniuste, quo ipsi adhæ- « rentes in huiusmodi adhærentiæ opinione tenaciter per longa temporum Cur- « ricula radicari se scandalizatos & in conscientia non claros perpetuo repu- « tarent; hoc nempe schisma qualitatem hanc mirabilem & aliàs inauditam «

» radicationem; scilicet ab sui origine seu introductione fortissimam, quæ sicut
 » diebus sic essent & robore. Etenim vterque prædecessorum præsentialiter con-
 » tendentium ab eisdem Cardinalibus eodemque Collegio quanquam diuersis
 » modo ac vicibus electus prætenditur. Vterque contendentium eorundem opi-
 » nione firmata se asserit verum Papam haberesvtraq; partium gaudet obedientiã
 » magnam adhaerentiam vsque nuncatque fixam. Sunt & vtrinque opiniones &
 » allegationes solennes confictæ per prudentes & literatissimos viros, etiam super
 » causa per Dominos Cardinales antiquos in exordio Schismatis posito ac in scri-
 » ptis redactis. Quo etiam supposito adeo sunt solemnium virorum opiniones
 » contrariæ, vt nunquam per Compromissarios possent ad concordiam plenam
 » reduci. Præterea per ipsas allegationes & opiniones quilibet horum contendet,
 » cum multis abundet sequacibus: & plures neutri obedientes. Fuit insuper hu-
 » iusmodi Schismatis, & est pro dolor longæua in dies protractio, quã sæpe ve-
 » tera recentibus obruuntur: sicque rerum gestarum obliuione inductã latet aut
 » obducitur veritas; seu in contrarios terminos adhibetur; quo fit vt cum pro-
 » pter obitum eorum qui vouerant, viderant & palparant, rei veritas haberi ne-
 » queat, & adhærentes præfato aduersario viuentium Cardinalium antiquorum
 » testimonium respuant, Dicti Compromissarij declarando, seu sententian-
 » do, eligendo vel assumendo errare possent in facto, ne dicamus in iure.
 » Ex his itaque clarè colligitur quod sicut medicina frustra fit quã sanitas
 » non confertur, sic præscripta via; eo quod plenè Schisma non tolleretur,
 » conscientias non pacaret, inutiliter & sine exitu salubri in plurimum
 » animarum perniciem tentaretur. Ad tollendum autem hoc Schisma mortu-
 » ferum talis requiritur de necessitate prouiso quæ radicitus ipsum euellat,
 » dubietatum, scrupulorum abstergat rubiginem, mentesque cunctorum fidelium
 » plenã serenatione quietet: idque cum via eiusmodi eiusque additiones ex præ-
 » scripta præmissorum, & aliis quas hic subtrahimus rationibus plenè inutiles con-
 » stent. Iidem Legati viam Compromissi prædictam improbant resutarunt,
 » suosque proinde & *Frater noster Castellæ* viam eandem cum additionibus & præ-
 » scripta repulimus ex deliberato Consilio peritorum. Et postmodum ex parte no-
 » stra dicti Legati aperientes prænominato Benedicto viam Cessionis prædictam,
 » requisierunt eum suppliciter vt ipsam affectaret legitimè offerentes eidem ha-
 » bito super hoc ipsius consensu tractare cum eo & Collegio de modis exequendi
 » & practicandi ipsam viam, prout melius fieri posset: sperantes firmiter quod per
 » eandem practicam feliciter & subtiliter sequi posset vnio supra tacta. Præterea
 » electa & approbata via Cessionis huiusmodi per omnes & singulos Cardinales,
 » solo Pampilonensi excepto, tam videlicet ante ipsorum Legatorum aduentum
 » quam post, iidem Legati frequenter pluribus interuallatis diebus quinque sine
 » ipsis Cardinalibus, & plerumque cum eis suppliciter & cum humilitate perma-
 » xima eandem requisitionem fecerunt, quam eos per se Cardinales, ipsi ante ad-
 » uentum Legatorum prædictorum, & post prout veraciter sentimus compassi
 » calamitatibus Ecclesiæ ipsius, & aliqui eorum vocibus lacrimosis pluries itera-
 » runt suppliciter & obnixè. Et cum idem Benedictus continuò totus ambitioni
 » intentus viam ipsam admittere recusauerit, asserens contra sanctiones Canoni-
 » cas eam exemplo perniciosam, Dei offensiuam, non iuridicam nec alias præti-
 » catam, sæpe dicti Legati videntes eum in sua ambitione non modicè indura-
 » tum, & cupientes vnionem prædictam eò posse commodius procurari quò circa
 » eam ipsam cautius ageretur, requisierunt Cardinales eosdem, vt in quadam sce-
 » dula per nostrum Consilium aduifata continente dictam viam electam fuisse
 » per vos, quodque consulebant supplices ipsi vt acceptaret illam, propriis mani-
 » bus subscriberent, Cardinales ipsi id grato animo facere voluerunt. Sed hoc ad
 » notitiam eiusdem Benedicti perducto mox per Ecclesias eius literas monuit,
 » re quisiuit & hortatus est Cardinales prædictos virtute sanctæ obedientiæ ac fi-
 » delitatis, vt sibi in prosecutione viæ suæ assisterent, inhibitis eis nihilominus in
 » virtute huiusmodi obedientiæ, ne in dictã scedulã se subscriberent, nec etiam
 » consentirent, protestans contra eos si contrarium fieret per eosdem, etiam
 » quod si per eum aliud fieret seu diceretur id & ea, & quicquid ex eis sequeretur,
 » vel ob ea reputabat & volebat non valere, & haberi penitus pro infectis. Quas
 quidem

quidem monitionem & inhibitionem & protestationes, requisitiones suppliciter per ipsos Legatos etiam renuit reuocare. Post verò requisitiones alias tam simul quam particulariter factas, Duces & Cardinales prædicti credentes eiusdem Benedicti duriciem per supplicationes humiles sæpius iteratas frangere, omnes simul flexis genibus, & eorum aliqui lachrimando supplicauerunt, quatenus perditioni Ecclesiæ compatiens & periculo animarum viam prædictam, sicut tenebatur, acceptare dignaretur. Ipse verò fortius induratus quam ante, eam rigidius solito acceptare negauit. Postremo quia idem Benedictus requisitionem prædictam de acceptandâ præmissâ viâ Cessionis iteratam per ipsos Legatos suppliciter fixus in suo ambizioso proposito nullatenus admittere voluit, sæpe dicti Legati videntes luce clarius quanto ambitu satagebat retinere Papatum, animarum saluti providere non curans, seque propterea non posse de cætero circa præmissâ perficere apud eum, iter arripuerunt ad nos eorum relationem facturi: quam postquam applicuerunt hanc villam, nobis fecerunt solenniter & extensè. Successiuè idem Benedictus qui non erubuerat contra veritatem seminare quod iidem illustres Duces legati solum & adeo aperuerant viam Cessionis simplicis parte nostra vt illicò cederet, & vnus Gallicus eligeretur in Papam, quod falsissimum probare possunt, quia plures in facta tunc requisitione præsentis. Docti namque per Apostolum Christi vestigiis inhaeremus apud quem sicut non fuit Iudæi aut Græci distinctio, sic nos in Sede Apostolica nullius nationis hominem præponderari seu anteponi cupimus. Bonum enim & gratum habemus quemcunque, siue Afrum, siue Arabem, siue Indum, dum tamen Orthodoxus rectæ inhaereat fidei, nec captus cuiusque rei cupidine illam maculet seu trahat quomodolibet in errores. Misit etiam ad suum aduersarium antedictum Episcopum Tirafonensis ignorantibus Cardinalibus. Super quo licet sine ipsorum Consilio & assensu, vt sacris Canonibus institutum est, nihil tam arduum facere debeat, neque possit. Quid verò fecerit, ignoratur. Sed tam idem Benedictus contra aduersarium suum prædictum, quam ipse aduersarius contra eum, post eiusdem Tirafonensis missionem ab inchoatis & continuatis olim processibus ferè per biennium destiterunt. Ex quo collusio, inter eos nimirum, vehementer præsumitur, & hinc inde damnabilis vtriusque ambitio.

Nos autem cœpta feliciter persequi cupientes habito per opinionem iterum conuocati Consilij Ecclesiæ Regni nostri, quod præfatus Benedictus ex quo post dictorum Legatorum aduentum aliud non fecerat quo oprata vnio sequi posset parte nostra, iterum sed vltimò, ac aduersarius antedictus prout remanseramus olim cum Carissimo filio nostro Rege Anglorum serenissimo requirendi erant, vt acceptarunt viam Cessionis præscriptam, nostros vnâ cum Castellæ & Angliæ Regum prædictorum Nunciis, tam ad præfatum Benedictum quam ad eundem suum aduersarium, misimus Ambaxiatores solennes, qui mandato nostro simul cum Regum iam dictorum Nunciis eundem Benedictum requisierunt humiliter & obnixè, vt pro Dei reuerentia pro quâ tam mortiferâ fugandâ peste sæpe dictam viam cessionis acceptare, ac sic ignoto Gregi Domini mederi misericorditer dignaretur. Tandem via ipsa in præsentia eius de sui mandato multis subterfugiis impetrata, Ambaxiatores & Nuncij prædicti reuerenter summauerunt seu requisierunt eundem illâ vice pro omnibus, vt infra certum terminum iam elapsum ipse, & aduersarius eius taliter agerent, agerentque & facerent, quod in Ecclesiâ sanctâ Dei esset vnicus, verus & indubitatus Papa, intimantes nostro & Regum prædictorum nomine, significantes quod sibi ac toti Christianitati ex tunc quo casu sit actum, quo & effectum deductum non foret, nostra & aliorum prædictorum Regum firma erat intentio, pro ipso Schismate sopiendo effectualiter providere, querere & procurare omnes vias & modos, quod sine ampliori dispendio Ecclesia ipsa vniretur. Procuraremus insuper toto posse quod cessarent omnia, quibus, & per quæ præsupponebatur, & poterat verisimiliter præsupponi in durationem ipsius pestilentis Schismatis vsque tunc fuisse incensam. Ipse vero in suâ duritiâ perseverans respondit, quod non obstantibus omnibus dictis & allegatis per Ambaxiatores ipsos, non erat sibi adeo satisfactum quod pro tunc posset acceptare.

"viam Cessionis prædictam, sed amplius deliberaret cum fratribus suis, & aliis
 "inde Regibus suum signaret intentum: sicque iidem Ambaxiatores & Nuncij,
 "iter ad aduersarium præfatum continuantes, tandem urbem ubi Nuncij præ-
 "dicti Regis Angliæ apertâ per eos prædictâ viâ Cessionis iam dicto aduersario
 "supplicauerant, nostrique & Regis Castellæ rogarunt vt prædictam viam Ces-
 "sionis acceptaret pro assequendâ Ecclesiæ vnitatem. Ad quod ipse quasi vnâ lin-
 "guâ cum dicto Benedicto respondens dixit quod in tam breui tempore non pote-
 "rat super tam graui deliberaſſe materiâ; haberet tamen quamprimum posset de-
 "liberationem cum fratribus suis, & à quibus tam præſentibus quam abſentibus
 "inde intentionem suam nunciaret.

"Verum quamquam vterque contententium ipſorum, vt præſcriptum eſt,
 "dixerit ſe facturum, ambo tamen ſuis improbis cupiditatibus ireriti ad id ne-
 "dum non curarunt intendere: quinimo ſicut experientia monſtrat, facile con-
 "tempſerunt. Quamuis idem aduersarius ex parte Electorum Imperij, & alio-
 "rum plurium Principum ſuæ obedientiæ de acceptando viam pacis fuiſſet etiam
 "ſolemniter requiſitus. Succèſſiuè Rex Castellæ prædictus cupiens magnopere,
 "totus ipſe Catholicus ac deuotus filius Eccleſiæ, huiusmodi vnitatem, direxit
 "ad nos literas eius & Nuncios per quos prædictam viam compromiſſi nobis ſigni-
 "ficans improbafſet. Tandem ſubſtractionem totalis obedientiæ pro exequendâ
 "viâ Cessionis, & hinc vniõne assequendâ, ſublata morâ dicto Benedicto fieri
 "multis rationibus perſuaſit, cuius perſuaſione nec non & præmiſſis aliis non me-
 "diocriter ponderatis; verùm & ſignanter in memoriam reuocatis requiſitioni-
 "bus, incitationibus Regum ac Principum prædictorum cupientes rem vſque
 "tunc diligenter ductam auxiliante Domino ad finem votiuum perducere, iteratò
 "vocauiſus modo præmiſſo Concilium Eccleſiæ Regni noſtri deliberaturum
 "nobis, de modis aptis & congruis ad executionem viæ Cessionis prædictæ.

"In quo quidem Concilio ex ordinatione noſtra præmiſſo recitato proceſſu
 "& cauſâ conuocationis apta concludendo quod quibuſdam deliberaret, & no-
 "bis conſuleret, an pro executione viæ Cessionis prædictæ totalis an particula-
 "ris obedientiæ denegatio, aut quis modus alius expediret. Nos volentes co-
 "ram conuocatis materiam aperiri, vt ipſâ apertâ quiſque nobis ſalubrius con-
 "ſulere, & inde conſuſio melior ſequi poſſet, certos partem affirmatiuam quod
 "benè erat neganda obedientia, & alios negatiuam, ordinauiſus, ſeu deputaui-
 "mus deſenſuros. Itaque alternatis diebus in Concilio noſtro modo & forma
 "quibus audientiæ in Curia noſtrâ dantur, præſentibus quidem Illuſtribus præ-
 "fatis; nec non Borbonij & Barrenſis Ducibus, ac Ioanne Niuernenſi, & Ame-
 "deo Sabaudia Comitibus conſanguineis noſtris & Prælatiſ, & aliis vt præmit-
 "titur, vocatis perſonaliter; præſentibus etiam Procuratoribus nonnullorum
 "ex eiſdem vocatis qui impediti legitime tunc fuerunt abſentes, auditis & per-
 "ceptis plenè omnibus rationibus & motiuis per ipſos deputatos apertis, & eiſ
 "plenè in Concilio prædicto diſcuſſis, ac tandem per opinionem eiſdem Con-
 "cilij comperto inter cætera quod excellentes in Eccleſia, ſicut aſſerit Auguſtinus,
 "parati debent vigilanter intendere, ne propter ſuos honores ſuperbè agendo
 "Schismata faciant vnitatis compage diſrupta, ſubditi verò ita obedire ipſiſ, vt
 "ſemper eiſ Chriſtum anteponant, ne eorum vanâ authoritate ſeducti ſe à Chri-
 "ſti vnitatem dirumpant; quodque illi verè Schismata faciunt qui contra Conſti-
 "tutiones Canonicas aliquid proteruè agunt, per id Eccleſiam diuidentes; imò
 "& qui alicuius temporalis commodi, maxime gloriæ & Principatus ſui gratia
 "falſas & nouas opinionem, vel gignunt vel ſequuntur, veri hæretici ſunt, &
 "qui ſcindunt Eccleſiam, eadem ratione Schismatis. Quod inſuper Papæ etiam
 "vnico & indubitato præcipienti, & multò magis notorie facienti aliquid quò
 "Eccleſiæ Vniuerſalis turbatio, ſubverſio, vel deſtructio ſequi verifiſimiliter ti-
 "meretur, ſub pœna ſeu periculo peccati mortalis obediendum non eſt, cum mala
 "futura præcaueri debeant, non iuari. Cum etiam Petro & eiſ ſucceſſoribus
 "ad ædificationem non ad deſtructionem ſit collata poteſtas. Comperto pro-
 "pterea quod quia duo Contententes prædicti pluries requiſiti ſuppliciter, &
 "iuxta Euangelicam Doctrinam ſufficienter moniti refutarunt & refutant per-
 "naciter acceptare viam quâ ad ipſius vnitatem Eccleſiæ perueniri poſſit facilius

& commodius, imò & suis ambitionibus intenti, versique in laqueum tortuo-
sum, & vbique ponentes scandalum ipsam damnabiliter fugiunt integrare, sa-
ragentes quisque videlicet in sua obedientia retinere Cathedram, quæ, vt ver-
bis Augustini vtamur, eò foret vtique fructuosior quò gregem deposita magis
colligeret quàm retenta dissipat, cum pro parte Christi Episcopi esse debeant
vel non esse; cumque non propter eos Episcopi sint, sed propter populum cui
sacramenta ministrant. Quia etiam Contendentes prædicti ad obuiandum hu-
iusmodi vnitati prouentus Ecclesiasticos, sicut præmissum est, dissipando; &
ad id reddendo Christicolis suis corruptionibus indispositos, perperam & no-
torium Schisma faciunt siue fouent. Ac quantum est in eis causam perpetua-
tionis præbent crimen Schismatis incurrendo. Quia etiam ex ipsorum obstina-
tione tam graue & notorium subsistit scandalum, quod ipsi & eorum quibus
ad hoc obligatus præ cæteris, vsque nunc colere non curat, nec curat, imò id
procurantes habet odio, & quando potest, flagellat, sibi que fauentes promo-
uet, ac scissuram pro posse nutrit. Ex quibus subuersio & destructio Ecclesiæ
vehementissimè sequi timetur. Si multi Clerici à communionem Anastasij pro-
longè minori causâ, etiam sine sententia & declaratione se Canonicè abegerunt.
Si etiam Guido Archiepiscopus Viennensis postmodum factus Calixtus II.
vnâ cum Prælatibus tunc in Concilio Viennæ assistentibus à Paschalis II. obedien-
tia recedere tunc decreuit. Multo maiori pro vitanda videlicet notorietate
scandali fauoria Schismatis, subuersionis Ecclesiæ & animarum periculo, am-
bitioneque & cupidine Contendentium eorundem iubemur à Domino per
Moysem ab huiusmodi prauissimorum hominum consortio separari. Ne simul
pereamus in peccatis eorum; cum iuxta sacrum eloquium, sacrificium eorum
sit panis luctus, omnes ex eo comedentes contaminans, & digni sint morte non
solum qui faciunt, sed & qui facientibus quomodocunque consentient. Præte-
rea ne de cætero habeant vnde huiusmodi dolendo Schismati fomenta mini-
strent, cum præsertim illi non debeant aliquid nomine Ecclesiæ possidere qui
nolunt in pace colere pacis actorem. Imò vtilius esurienti panis colitur, si de
cibo securus iustitiam negligat, quàm frangatur vt iniustitiæ deditus acquies-
cat. Totalis obedientia est eis & eorum cuiuslibet deneganda. Nec nos & cæte-
ros Principes Catholicos debent hominum vaniloquia, prout ait Pelagius, in ali-
quo retardare, dicentium quod Papam persequimur. Errant certè huiusmodi
fabulatores rumoris, non enim persequitur nisi qui ad malum cogit: ille verò
qui ea quæ malè aguntur, reprimit, & animarum salutem requirit, non perse-
quitur. Sed quia malum est Schisma esse per nos & Reges cæteros huiusmodi
opprimi debere homines, & Canonicæ scripturæ autoritas, & Paternam
nos Regularium veritas docet. Nos itaque qui vt Reges cæteri à Domino per
Prophetam nunc præcipuè intelligere iubemur, quando fidei murum sic vbi
que aries lacerat, inimici præmissis omnibus & singulis ac aliis in hac parte con-
siderandis, signanter violatione iuramenti in introitu Conclauis, vt præfertur,
præstiti, quod Deus qui conscientiæ testis est, sic recipit, sicut Cardinalium
cæteris cui est præstitum, intellexit habendo præ oculis solum Deum debitâ cum
maturitate digestis, non volentes tam enormia quibus Ecclesia Dei sit grauis
scandalizantium, sine Dei offensâ oculis conuiuentibus pertransire. Sed claris
progenitorum nostrorum inhærendo vestigiis cupientes ipsius Ecclesiæ integra-
ri scissuram. Totis insuper conatibus, omnibusque modis post hæc atque per-
agenda sacris, sanctiones nos instruunt procurare cum rigido Principum alio-
rumque fidelium Consilio, auxilio & fauore, ac prosequi cum effectu huiusmo-
di vnitatem pro qua agenda hoc agimus. In nomine Sanctæ & Indiuiduæ Tri-
nitatis, Patris ac Filij & Spiritus S. Ex quo dicti Contendentes ob ambi-
tiosam pertinaciam præmissorum ab eorum obedientia repellunt cunctum po-
pulum Christianum. Et nos quidem præmuniti triumphali vexillo sanctæ Cru-
cis assistentibus ad hæc nobis Principibus pro sapia nostra, ac pluribus Princi-
pibus aliis; & etiam Regni nostri & Delphinatus, dicentes cum Malachia, pro-
pitius sit nobis Deus, ab obedientia totali ipsius Benedicti, de cuius aduersario
hic mentionem non facimus cum nusquam sibi obediuerimus, sicut nec obedi-
re volumus nec debemus, nos etiam Clerus & populus Regni nostri, &

» Delphinatus de prædictorum vocatorum consilio & assensu recedimus, Nun-
 » tiamusque autoritate præsentium recessisse.
 » Volentes inter cætera quod ab inde in antea ipsi Benedicto suisque Collecto-
 » ribus & alijs Officiarijs quibuscunque, suis etiam Complicibus, fautoribus &
 » sequacibus, ac Procuratoribus eorundem nullus cuiuscunque conditionis fue-
 » rit, de Reditibus, Prouentibus, & Emolumentis Ecclesiasticis quomocun-
 » que & ex quacunque causa soluere, aut respondere præsumat. Quod etiam oc-
 » currentibus vacationum casibus assumantur ad Prælaturas, dignitates & alia
 » Beneficia vacantia, Electiua per electionem, cæteris etiam Beneficijs proui-
 » deatur per Collationem eorum ad quos huiusmodi electio & collatio spectant
 » quomodolibet, seu etiam spectabunt, adhibitis etiam ad hæc solennitatibus &
 » alijs solitis ac etiam opportunis. De Beneficijs verò Complicum, fautorum &
 » sequacium prædictorum per Ordinarios prouideatur, debitè vel aliàs ea con-
 » cedantur in commendam personis idoneis, alienatione bonorum immobilium
 » & pretiosorum mobilium eis singulis interdicta, regenda, scilicet & administran-
 » da, donec aliàs Canonicè sit prouisum; districtius inhibentes vniuersis & singu-
 » lis subditis nostris, ac incolis Regni & Delphinatus prædictorum tam Eccle-
 » siasticis quàm secularibus quacunque etiam particulari dignitate, vel quouis
 » alio titulo, seu nomine censeantur, ne præfato Benedicto eiusque sequacibus,
 » ac Officiarijs & Auditoribus, seu Iustitiarijs quibuslibet obedire quomodo-
 » libet, aut contra tenorem præsentium aliquid attentare præsumant, si pœnas
 » graues nostra & Ecclesiæ eis autoritate infligendas cupiant non subire. Et in-
 » super mandamus earundem præsentium autoritate vniuersis & singulis Iusti-
 » tarijs & Officialibus nostris infra limites prædictos constitutis & eorum cuius-
 » libet, quod seruato tenore præsentium prout ad eorum quemlibet pertinebit,
 » quemcunque his deprehenderit, ac nouerint aliquatenus contraire, taliter
 » puniatur quod cedat cæteris in exemplum. Datum Parisius sub nostri sigilli
 » testimonio ad perpetuam rei memoriam his appensi, die 28. mensis Iulij, Indiæ.
 » VI. anno Domini 1398. Regni verò nostri 18. signatum per Regem præsentium
 » DD. Bituriæ & Burgundiæ, ac Borbonij Ducibus, D. Petro de Nauarra
 » Constabulario, vrbisque Admiralio Magistro Balistariorum alijsque non-
 » nullis P. Manchar, I. Huë Lecta fuit & publicata in Parlamento & post-
 » modum hinc in Registro Curie registrata, & collatione facta 29. Aug. 1398. sig.
 » Villequin.
 » Consequenter edixit Rex ne quis Benedicto villo modo pareret. *Carolus D.*
 » *G. Francorum Rex vniuersis & singulis Seneschallis, Baillijs, Gubernatoribus, Præ-*
 » *positis, cæterisque Iustitiarijs & Officiarijs Regni & Delphinatus nostrorum, aut loca-*
 » *rentibus eorundem, Salutem.* Cum ex certis, iustis & rationalibus de causis ad
 » hoc nos mouentibus, & specialiter vt pax & vnio assequi & haberi possit in Ec-
 » clesia sancta Dei, per deliberationem, ac consensum Prælatorum & Cleri di-
 » ctorum Regni & Delphinatus nostrorum, Nos etiam Clerus & populus eorun-
 » dem Regni & Delphinatus recesserimus ab obedientia tota Benedicti ultimi
 » in Papam electi, districtius inhibendo vniuersis & singulis subditis nostris
 » ipsorum Regis & Delphinatus nostrorum tam Ecclesiasticis quàm secula-
 » ribus, quacunque etiam Pontificali dignitate, vel quouis alio titulo censean-
 » tur, ne præfato Benedicto eiusque Officiarijs, Auditoribus, seu Iustitiarijs
 » quibuscunque obedire præsumant, ni pœnas graues nostra & Ecclesiæ eis au-
 » thoritate infligendas cupiant subire, prout inter cætera in literis nostris super
 » iam dictâ recessione confectis plenius continetur; ad nostrumque peruenerit,
 » auditum quod his nonobstantibus nonnulli se dicentes Commissarios, Con-
 » seruatores, Auditores, seu Iudices, Delegatos, Subdelegatos, vel Executores
 » à dicto Benedicto, seu eius autoritate deputatos ad requestam Procuratoris
 » siue ex officio, aut aliàs in causis Beneficialibus, vel excessuum, aut alijs tempo-
 » re dictæ recessione motis & pendentibus, in quarum aliquibus post dictam re-
 » cessionem inchoatis in dicto Regno & Delphinatu nostris, & extra, tam in
 » Auenione quàm alibi per citationes, monitiones, Censuras Ecclesiasticas &
 » alios varios modos procedere nisi sunt & nituntur contra subditos nostros, ipsos
 » nostros, ipsos multipliciter grauando & vexando sumptibus & expensis, ac

contra tenorem literarum nostrarum prædictarum temerè veniendo: vnde non modica scandala & inconuenientia sequi possent, nisi super his per Nos prouideretur de remedio opportuno. Nos ijs attentis volentes dictarum literarum nostrarum tenorem inuiolabiliter obseruari, nec non scandalis & inconuenientibus præactis, & alijs obuiare, vobis & vestrum cuiilibet vt ad eum pertinuerit, videlicet in dicto Regno nostro Regio & in sæpè fato Delphinatu nostro, Delphinali nominibus, districtè præcipiendo mandamus, quatenus omnibus & singulis Commissarijs, Conseruatoribus, Auditoribus, Iudicibus delegatis, subdelegatis, vel Executoribus & alijs Officiarijs, autoritate Iurisdictionis, aut Commissionis dicti Benedicti fungentibus, inhibeat, aut inhibere faciatis sub certis & magnis pœnis nobis applicandis, ne de cætero contra subditos nostros, aut alios in quibuscunque causis motis, vel mouendis, in quouis statu fuerint, pro quacunque materia, vel occasione, seu sub quibuspiam formis in nostris Regno & Delphinatu memoratis procedere, seu procedi facere vlllo modo præsumant, ab eisdem tam inceptis quam inchoandis penitus desistendo. Omnibus & singulis subditis nostris, ac dictorum nostrorum Regni, ac Delphinatus similiter inhiibendo, ne processus huiusmodi motos, aut mouendos in eisdem Regno & Delphinatu, aut ipsorum aliquo, nec & in Auenione, vel alibi prosequantur, aut prosequi faciant, directè vel indirectè; sed ab eorum prosecutione cessent totaliter & desistant coram Ordinarijs, & si voluerint super hoc provt rationis fuerit procedendo, &c. Datum Paris. 28. Iul. an. 1398. Regni nostri 18.

Licet autem maiori parti Concilij prædicti placuisset secessio, seu substractio totalis obedientiæ absque vltiori dilatione, legatione & admonitione: aliquandiu tamen suspensa est & dilata executio, donec vltimò fuisset admonitus Benedictus de deliberatione & Conclusionem Ecclesiæ Gallicanæ; itaque missi sunt ad eum M. Petrus de Alliaco & Bussicaudus Marschallus Franciæ; ille vt verbis persuaderet Benedicto abdicationem; iste, vt negantem armis cogeret. Negauit Benedictus, vt erat vir fortis & animi intrepidi, se cum esset electus legitimè, vlllo modo cessurum. Vbi ergo nihil verba profueunt, vis adinota; & Bussicaudus numeroſo exercitu urbem cingit, diffugientibusque Cardinalibus, qui secessione Franciæ à Benedicto cognitâ, ei quoque subscripserant, & Ciuibus portas vrbs aperientibus, in urbem ingressus Pontificem intra Palatium munitissimum compulſit; qua de re sic Gaguinus. Benedictus cui Franci in Pontificatu fauerant, licet Pontificatui cedere crebris legationibus admoneretur, pertinax tamen contra perſtabat. Quare Conuentu Sacerdotum Procerumque Parisij contracto, à Benedicto secedendum esse decretum est: Neque admittendas posthac gratias ad Beneficia adipiscenda, quas Romani Exspectatiuas dicunt. Ecclesias, quæ Rectore carerent, à Collatoribus petendas; electiones confirmandas etiam exemptarum Ecclesiarum salua Exemptionis libertate. Ea à Benedicto discessione cognita, Cardinales qui cum eo Auinione erant, ad Nouam villam sex millibus passuum ab Auinione distantem se contulerunt, suo Pontifice deserto. Hoc verò vt auditum est passim, multos, qui antea indignabantur, commiseratio afflicti Præsulis cepit.

Antequam verò obſeretur Pontifex, post conclusam secessionem, seu substractionem Rex ad Cardinales misit speciales Nuncios, MM. Robertum Cordelerij & Tristanum de Bosco, vt quid rei gestum fuisset, intelligerent, atque ad eandem secessionem, si ita ipsis videretur, accederent. Illi ergo habito Collegio seu Consilio, eidem secessionem subscribunt, deque ea per litteras quæ sequuntur, Regem certiore faciant.

Christianissime ac serenissime Princeps, nuper per honorabiles viros MM. Robertum Cordelerij & Tristanum de Bosco vestræ claræ Majestatis Consiliarios & Nuncios litteras eiusdem Majestatis accepimus, per quos elegantissimè & prudenter vestræ serenitatis ex parte exposita fuere, quæ eadem serenitas super recessu à totali obedientia Benedicti vltimò in Papam electi in illo grandi & celeberrimo Concilio nuper tento Parisius decreuerat, provt & nobis innouit per litteras authenticas & publicatas vestræ sacræ Regiæ Majestatis, quas Nobis præfati Nuncij præsentarunt: quæ omnia audiuimus, conspe-

CARDINALIUM
AD REGEM
LITTERÆ.

ximus & intelleximus luculenter. Et quanto magis credimus quod per hoc
 cunctorum corda fidelium in viam pacis optatae celerius dirigentur, tanto
 affectuosius Serenitati vestrae vberiores gratiarum reddimus actiones hortando
 eandem ex intimis, vt huic Catholico tamque laudabili principio per Sereni-
 tatem eandem finis optimus impendatur, videlicet Ecclesiae vnioni, cum non
 sufficiat grandia inuenire principia, nisi perseuerentia & sine debito conclu-
 dantur. Nec enim in principijs, sed in fine Maiores nostri laudes & gloriam
 poluerunt, ad quae vt procliuus & ardentius vestra Excellentissima Charitas
 accingatur, eidem notum facimus per praesentes, quod consideratis & etiam
 ponderatis omnibus per vestram Serenitatem & etiam per Nos, quae in hac parte
 facta sunt, nec non causis & motiuis, quae prout in litteris vestris plenius con-
 tinentur, vestram ad hoc sacram Majestatem compulerunt, alijsque sacris ra-
 tionibus, quibus in conscientijs nostris vrgemur, multisque inter nos habitis
 Consilijs & deliberationibus digestis, Nos omnes, numero 18. existentes &
 sacrum Collegium Rom. Ecclesiae facientes vnanimi & concordiam omnium vo-
 luntate & consensu ea quae per Serenitatem vestram ac Ecclesiam, Clerum &
 Populum Regni vestri & etiam Delphinatus facta sunt concernentia, recessum
 ab obedientia totali dicti Benedicti Collegialiter laudauimus, approbauimus,
 laudamus & approbamus, nosque nihilominus a totali obedientia ipsius rece-
 dere decreuimus, recedimus & asserimus recessisse, & cum Serenitate praedicta
 concurrere in prosecutionem vltterius gerendorum, sperantes in Domino, quod
 ex hoc vestro Regali praesidio suffragante repulsis ambitionibus hominum non
 timentium thronum Dei Ecclesia sancta Dei tot inundationibus concussa ele-
 uabitur in sublime. Et qui post nubilum diei, serenum inclytum sponfam suam
 oculo clementiori ex alto respiciet non ferens eam in sui nominis iniuriam diu-
 tius conculcari. Ad vestram vero Regiam Majestatem infra biduum hominem
 nobis fidum super nonnullis plenarie informaturum transmittemus. Et ex post
 satis cito aliqui ex Nobismet super prosecutione negotij principalis nostrae par-
 te accedent ad magnitudinem eandem, quam ille cuius causa impraesentiarum
 agitur, conseruet feliciter & prosperet incolumem vt oramus.

Eodem anno damnati sunt a Facultate Theol. & M. Ioanne Gersonio Can-
 cellario errores nonnulli ad magiam pertinentes: quae Censura legitur inter ope-
 ra Gersonis.

ERRORES DAMNATI. Vniuersis Orthodoxae fidei zelatoribus *Cancellarius Ecclesiae Paris. & Facul-
 tas Theolog. in alma Vniuersitate Paris. Matre nostra cum integro diuini cultus honore
 spem habere in Domino, ac in vanitates & insanias falsas non respicere.* Ex antiquis
 latebris nouiter erroris foeda colluio recogitare commonuit, quod plerumque
 veritas Catholica apud studiosos in sacris litteris apertissima est quae ceteros
 later, nimirum cum hoc proprium habet omnis ars, manifestam esse exer-
 citatis in ea, sic quod exinde consurgit illa maxima, *Cuilibet in sua arte Perito
 credendum est.* Hinc est Horatianum illud, quod Hieronymus ad Paulinum scri-
 bens assumit, *Quod medicorum est, promittunt medici, tractant fabrilia fabri.* Ac-
 cedit ad haec in sacris litteris illius speciale, quod nec experientia, nec sensu
 constant vt aliae artes, nec possunt oculis circonvolutis nube vitiorum facile
 deprehendi, excœcauit enim eos malitia eorum. Ait siquidem Apostolus *quod
 propter auaritiam multi errauerunt a fide*, propterea non irrationabiliter Idolo-
 rum seruitus ab eodem nominatur. Alij propter ingratitude, qui cum co-
 gnouissent Deum, non sicut Deum glorificauerunt, in omnem Idololatriam im-
 pietatem, sicut idem commemorat, corruerunt. Porrò Salomonem ad Idola
 & Didonem ad Magicas artes pertraxit effrena voluptas. Alias ad hoc ipsum
 intorsit superba curiositas inuestigandorumque occultorum dira cupido. Alios
 postremo misera cupiditas tota ex craftino pendens in obseruationes supersti-
 tiosissimas impiasque depulit, quemadmodum apud Lucanum de filio Pompeij
 magni & apud Historicos de pluribus notatum est, ita fit vt recedens peccator
 a Deo declinet in vanitates & insanias falsas, & ad eum qui pater est mendacij,
 tandem imprudenter palam apostasiando se conuertat. Sic Saul a Domino de-
 relictus Pythonissam cui prius aduersabatur, consuluit, sic Ochozias Deo Israel
 spreto misit ad consulendum Deum Acharon, sic denique omnes qui fide, vel

opere absque Deo vero sunt, vt à Deo falso ludificentur, necesse est. Hanc igitur nefariam, pestiferam, monstriferamque insaniarum falsarum cum suis hæresibus abominationem plus solito nostra ætate cernentes inualuisse, ne forsitan Christianissimum Regnum, quod olim caruit monstro & Deo protegente carebit, insicere valeat tam horrendæ impietatis & perniciosissimæ contagionis monstrum, cupientes totis conatibus obuiare. Memores insuper nostræ profissionis, pioque legis zelo succensî paucos ad hanc rem articulos damnationis cauterio, ne deinceps fallant incogniti, notare decreuimus. Rememorantes inter cætera innumera dictum illud sapientissimi Doctoris Augustini de superstitionibus obseruationibus; quod qui talibus credunt, aut ad eorum domum euntes, aut suis domibus introducunt, aut interrogant, sciant se fidem Christianam & baptismum præuicasse & paganum & apostatam, id est retro ab euntem & Dei inimicum & iram Dei grauiter in æternum incurrisse, nisi quis Ecclesiastica pœnitentia emendatus Deo reconcilietur, hæc ille. Neque tamen intentio nostra est in aliquo derogare quibuscunque licitis & veris traditionibus, scientijs & artibus, sed insanos & errores & sacrilegos insipientium & ritus ferales pro quanto fidem orthodoxam & religionem Christianam lædunt, contaminant, insiciunt radicitus, quantum fas nobis est extirpare fatigimus & honorem suum sinceræ relinquere veritati.

Est autem 1. Articulus quod per artes magicas & maleficia & inuocationes nefarias quærere familiaritates & amicitias & auxilia Dæmonum non sit idololatria. *Error.* quoniam Dæmon aduersarius & pertinax & implacabilis Dei & hominis iudicatur. Nec est honoris, vel dominij cuiuscunque verè, seu participatiuè, vel aptitudinaliter susceptiuus, vt aliæ Creaturæ rationales non dominatæ, nec in signo ad placitum instituto vt sint imagines & templa Deus in ipsis honoratur.

Articulus 2. quod dare, vel offerre, vel promittere Dæmonibus qualemcunque rem vt adimpleant desiderium hominis, aut in honorem eorum aliquid osculari, vel portare, non sit idololatria. *Error.*

Art. 3. quod inire pactum cum Dæmonibus tacitum, vel expressum, non sit idololatria, vel species idololatriæ & apostasiæ. *Error.* & intendimus pactum esse implicitum in omni obseruatione superstitionis cuius effectus non debet à Deo, vel natura rationabiliter expectari.

Art. 4. quod per artes magicas Dæmones in lapidibus, anulis, speculis, aut imaginibus nomine eorum consecratis, vel potius execratis includere, cogere vel arctare, vel eas velle viuificare non sit idololatria. *Error.*

Art. 5. quod licitum sit magicis artibus, vel alijs quibusdam superstitionibus à Deo, aut ab Ecclesia prohibitis aliqua facere pro quocunque bono fine. *Error.* quia secundum Apostolum non sunt facienda mala, vt eueniant bona.

Art. 6. quod licitum sit, etiam permittendum, maleficia maleficijs repellere. *Error.*

Art. 7. quod aliquis cum aliquo possit dispensare in quocunque casu vt, licitè talibus vtatur. *Error.*

Art. 8. quod artes magicæ & similes superstitiones & earum obseruationes sunt ab Ecclesia irrationabiliter prohibitæ. *Error.*

Art. 9. quod Deus per artes magicas & maleficia inducatur dæmones compellere suis inuocantibus obedire. *Error.*

Art. 10. quod thurificationes & suffumigationes quæ fiunt in talium artium & maleficiorum exercitio, sunt ad honorem Dei & ei placeant. *Error.* & blasphemia, quoniam Deus aliàs non prohiberet, vel puniret.

Art. 11. quod talibus & taliter vti non est sacrificium, seu immolare Dæmonibus & ex consequenti damnabiliter idololatrare. *Error.*

Art. 12. quod verba sancta & orationes quædam deuoræ & ieiunia & balneationes & continentia corporalis in pueris & alijs, & Missarum celebratio & alia opera de genere bonorum quæ fiunt pro exercendo eiusmodi artes, excusent eos à malo, & non potius acculent. *Error.* Nam per talia sacræ res, imò ipse Deus in Eucharistia Dæmonibus tentatur immolari, & hoc procurat Dæmon, quia vult in hoc honorari similiter Altissimo, vel ad fraudes suas occultandas,

» vel vt simplices illaqueet facilius & damnabilius perdat.

» Art. 13. Quod SS. Prophetæ & alij per tales artes habuerunt suas Prophe-
» tias & miracula fecerint, aut Dæmones expulerint. *Error & blasphemia.*

» Art. 14. quod possibile est per tales artes cogere liberum hominis arbitrium
» ad voluntatem, siue desiderium alterius. *Error, & conari facere est nefarium &*
» *impium.*

» Art. 15. quod ideo artes præfatæ bonæ sunt, & adeo quod licet eas obseruare
» quia per eas quandoque, vel sæpè euenit sicut vtentes eis quærunt, vel prædi-
» cunt, vel quia bonum quandoque prouenit ex eis. *Error.*

» Art. 16. quod per tales artes Dæmonis veraciter coguntur & compelluntur
» & non potius, ita se cogi fingunt ad seducendos homines. *Error.*

» Art. 17. quod per tales artes & ritus impios, per fortilegia, per carminatio-
» nes, per inuocationes Dæmonum, per quasdam inuultationes & alia maleficia
» nullus vnquam effectus ministerio Dæmonum subsequatur. *Error.* nam talia
» quandoque permittit Deus contingere, vt paruit in Magis Pharaonis & alibi
» pluries, vel ad probationem fidelium, sicut habetur Deuteron. 13. vel in quo-
» rundam hominum dignam flagellationem, vel quia abutentes, seu consulen-
» tes propter malam fidem, aut alia peccata nefaria dati sunt in reprobum sen-
» sum & demerentur sic eludi.

» Art. 18. quod boni Angeli includantur in lapidibus & consecrent imagines,
» vel vestimenta, aut alia faciant quæ in istis artibus continentur. *Error & blas-*
» *phemia.*

» Art. 19. quod sanguis vpupæ, vel hœdi, vel alterius animalis, vel pergame-
» neum virgineum, aut corium leonis & similia habeant efficaciam ad cogendos,
» vel repellendos Dæmones ministerio huiusmodi Artium. *Error.*

» Art. 20. quod imagines de ære, vel de plumbo, vel auro, vel de cera alba,
» vel rubea, vel de alia materia baptizatæ & exorcizatæ, consecratæ, seu potius
» exsecratæ secundum prædictas artes & sub diebus certis habeant virtutes mi-
» rabiles quæ in libris talium Artium recitantur. *Error in fide & in Philosophia na-*
» *turali & astrologia vera.*

» Articulus. 21. quod vt talibus & fidem dare non sit idololatria & infidelitas;
» *Error.*

» Art. 22. quod aliqui Dæmones boni sunt, aliqui benigni, alij omnia scien-
» tes, alij nec saluati, nec damnati. *Error.*

» Art. 23. quod fumigationes quæ fiunt in huiusmodi operationibus conuer-
» tuntur in spiritus, aut quod sint debitæ eis. *Error.*

» Art. 24. quod vnus Dæmon sit Rex Orientis & præsertim suo merito, alius
» Occidentis, alius Septentrionis, alius Meridiei. *Error.*

» Art. 25. quod intelligentia motrix cæli influit in animam rationalem sicut
» corpus cæli in corpus humanum. *Error.*

» Art. 26. quod cogitationes nostræ intellectuales & volitiones interiores im-
» mediatè causentur à cælo, & quod per aliquam traditionem magicam tales
» possunt sciri: & per illam de eis certitudinaliter iudicare sit licitum. *Error.*

» Art. 27. quod per quasunque artes magicas possumus deuenire ad visionem
» diuinæ essentiæ, vel SS. Spirituum. *Error.* Acta sunt hæc, & post maturam cre-
» bramque inter Nos & Deputatos nostros examinationem conclusa in nostra
» Congregatione Generali, Parisius apud S. Marhur. de mane super hoc specia-
» liter requisitos, anno Domini 1398. die 14. Septemb. In cuius rei testimonium
» sigillum dictæ Facultatis præsentibus literis duximus apponendum.

Anno 1399. Rex cupiens omnino occurrere malis, quæ ex prauâ Beneficio-
rum Ecclesiasticorum dispensatione per Pontifices proueniebant, misit ad Cu-
riam Parisiensem litteras, quibus continebatur Decretum Concilij Ecclesiæ
Gallicanæ anno superiore Parisijs factum contra Grantias expectariuas, quibus
post obedientiæ totalis subtractionem, ius omne in Regno suo & Delphinatu
adimi voluit.

» **C**arolus Dei Gratia Francorum Rex dilectis & fidelibus gentibus nostrum
» præsens, & quæ futura tenebunt Parisius Parlamenta, cæterisque Iustitia-
» rijis

riis nostris aut eorum loca tenentibus salutem & dilectionem. Pro parte Archie-
 piscoporū & cæterorum Prælatorū, & Capitulorū, & aliorū virorū
 Ecclesiasticorū nuper Parisius in Concilio Ecclesiæ Gallicanæ per litteras no-
 stras congregato, pro nonnullis arduis tangentibus sedationem huiusmodi pe-
 stiferi Schismatis, nunc pro dolor in Ecclesia Dei vigentis deliberandis & ex-
 pediendis inter cætera fuit nobis expositum, quod cum aliàs in alio ipsius Ec-
 clesiæ Gallicanæ Concilio, etiam pro pace & vnione Ecclesiæ procuranda Pa-
 risius per nostras etiam litteras congregato inter cætera deliberatum & ordi-
 natum extitisset, quod à die quâ Conclusio denegationis obedientiæ totalis
 Benedicto vltimo in Papam electo faciendæ per nos Ecclesiam Regni & Del-
 phinatus nostrorū recepta fuerat & publicata, in antea Prælati & alij ad quos
 in Regno & Delphinatu nostris de Iure vel de consuetudine spectat Benefi-
 ciorū vacantium collatio Beneficia prædicta cum casus vacationum occurre-
 rent, conferrent quibuscunque Gratiis Exspectatiuis præcipuè per dictum Be-
 nedictum quibuscunque personis factis, per quas tamen ante denegationem
 obedientiæ non fuerat alicuius quæsitum in re, prout in litteris nostris super
 Ordinatione prædicta, ad requestam & ordinationem Prælatorū prædicto-
 rum confectis latius noscitur contineri. Postquam in Concilio prædicto nuper
 & vltimò vt prædicatur, Parisius congregato propter aliqua dubia pluribus in
 locis tam in Regno, quàm in Delphinatu prædictis emergentia, certa fuerit fa-
 cta declaratio, prout in instrumento publico super hoc confecto, cuius tenor
 sequitur in hæc verba, asserunt contineri. *In nomine Domini, Amen*, per hoc
 præsens publicum instrumentum Vniuersis & singulis notum fiat, quod anno
 eiūdem Dom. 1398. Indiçt. 7. more Gallicano mensis Martij die 14. ab Electio-
 ne B. Benedicti vltimò in Papam electi an. 5. In nostrum Notariorū publi-
 corū & testium infra scriptorū ad hoc vocatorū præsentia, in Concilio
 DD. Prælatorū, de Mandato & Ordinatione serenissimi & Christianissimi
 Principis D. nostri Francorū Regis ad diem 20. mensis Februarij vltimò præ-
 teriti continuatam vsque ad diem mensis Martij 14. pro vnione S. Matris Ec-
 clesiæ prosequenda conuocato, in eoque conuocatis & conuenientibus DD.
 Archiepiscopis, Episcopis, Abbatibus, nec non Procuratoribus & Nunciis
 nonnullorū Prælatorū absentium & Capitulorū Ecclesiarū tam Metro-
 politanarū quàm Cathedralium Ecclesiarū repræsentantibus Gallicanarū
 post nonnullas deliberationes inter ipsos habitas in his super quibus conuocati
 fuerant & accersiti, à nonnullis recitabatur, quod cum aliàs in alio dictorū
 DD. Prælatorū Cleri Regni & Delphinatus Concilio super prosecutione di-
 ctæ vnionis mense Iulio anno præsentis Parisius celebrato assereretur in litteris
 Regiis subtractionis totalis obedientiæ dicto D. Benedicto vltimò in Papam
 electo factæ, talis clausula contineri, videlicet quod etiam occurrentibus vaca-
 tionum casibus assumantur qui ad Prælaturas, Dignitates & alia Beneficia ele-
 ctiva per Electionem, cæteris etiam Beneficiis prouideatur per collationem eo-
 rum ad quos huiusmodi collatio & electio spectant quomodolibet seu etiam
 spectabunt, & inter cætera in dicto aliàs celebrato Concilio maturis super hoc
 deliberationibus præhabitis, discussis & repetitis fuisset deliberatum & conclu-
 sum, quod habentes Gratiis Exspectatiuas, per quas interdum fuerat eis ius in
 re quæsitum post Conclusionem dictæ denegationis obedientiæ per Ecclesiam
 Regni & Delphinatus, & per Regem acceptam, nec vterentur dictis Gratiis
 nec etiam eorum executoribus obediretur à die videlicet prædictæ Conclusionis
 Parisius sollemniter in Regis Palatio per organum D. Cancellarij Franciæ ex
 parte D. nostri Regis publicatæ, imò quod Ordinarij & illi ad quos Beneficio-
 rum Regni & Delphinatus spectabat collatio, à die prædicta in antea Benefi-
 cia tunc vacantia, vel vacatura liberè conferrent: occasione cuius multa in-
 surrexerunt dubia inter plures, qui tunc Gratiis habebant Exspectatiuas à feli-
 cis memoriæ D. Clemente Papa VII. aut alio supremo Pontifice, in Ecclesiis
 que adepti fuerant & Personatus vel Officia sub Exspectatione Præbendæ,
 quas Gratiis volebant & dicebant etiam, quoad dictarū assecutionem Præ-
 bendarū de Iure suum sortiri debere effectum, asserentes quod nec dictæ Gra-
 tiæ per dictum D. Benedictum vltimò in Papam electum aliquo modo fuerant re-

uocata, erantque nonnulli alij etiam à D. Clemente prædicto *Gratias Exspe-*
ctatiuas habentes, quos idem D. Benedictus expressè per Bullam suam refer-
 uauerat, vt dicebant. Ordinarij verò illi, quibus Beneficia tunc vacantia, vel
 quæ postmodum vacauerant, contulerunt virtute Ordinationis Ecclesiæ, de
 qua supra est mentio facta, & quæ plenius in litteris Regis super hoc confectis
 continetur, *Gratias* supradictas nullius debere esse efficaciam, vel effectus, ex ad-
 uerso asserabant. Hinc erat quod complures pluribus in locis inter multos co-
 ram diuersis Iudicibus erant lites motæ, & verisimiliter moueri in futurum spe-
 ratæ inter plures; quod erat in Ordinariorum aliorumque ad quos Beneficio-
 rum collatio seu quævis eorum alia dispositio dignoscitur pertinere, & etiam
 illorum quibus per prædictos Ordinarios & Collatores à tempore prædicti re-
 cessus ab obedientia totali de Beneficiis Ecclesiasticis prouisum extitit, distur-
 bium, impedimentum, ac magnum & graue præiudicium, quodque videbatur
 subtractionis prædictæ Conclusioni ac Mandatis Regiis & Ordinationi dictæ
 Ecclesiæ Gall. contraire. Hinc fuit quod in dicto præfenti Concilio per quam-
 plures supplicabatur, quatenus per ipsum Concilium quid super his fieri debe-
 ret, remedium apponendo opportunum, litium anfractus euitando & mate-
 riam dubietatis tollendo declararetur. Supplicatione verò sic facta per prius
 inter ipsos DD. Prælatos & alios in dicto Concilio existentes, maturâ super
 hoc deliberatione præhabita opinionibusque singulorum requisitis & recolle-
 ctis fuit per ipsum Concilium dictum & declaratum, & de mente seu intentione
 alterius Concilij fuisse. Attentis impedimentis quæ per eiusmodi *Gratias Ex-*
spectatiuas ab olim summis Pontificibus & à bonæ memoriæ D. Clemente præ-
 dicto indifferenter concessas, qui longo tempore regimini Ecclesiæ saltem
 Regni Franciæ præfuerat, sicut omnibus satis erat notum, dicti Prælati & alij
 Collatores in Beneficiis conferendis, quorum alias de iure communi ad ipsos
 spectat Collatio, hæctenus habuerant, præcipuè hic quod à 20. annis citra, quo
 tempore durauit istud lamentabile Schisma; cui proculdubio tales *Gratiæ* ma-
 gnum dederunt fomentum, notabilibus Clericis quamuis indigentibus, qui Ec-
 clesiæ sciunt, volunt & possunt fructuosè seruire, nullo modo potuerunt de
 Beneficiis Ecclesiasticis prouidere: & quod in quantum concernit illos, qui di-
 gnitates & personatus vel Officia obtinent in Ecclesiis, in quibus autoritate
 ipsius D. Clementis aut alterius cuiuscunque, vt iam supra tactum est, præben-
 das expectantes D. Benedictus, licet forsân formaliter eorum *Gratias* non re-
 uocasset, ipsos tamen omnibus sua autoritate Expectantibus in assécutione
 dictarum Præbendarum aut aliorum Beneficiorum postposuit: quo obstante si
 Ordinatio prædicta quæ generaliter de *Gratias Expectatiuas* habentibus loqui-
 tur: & quæ ad duos fines principaliter facta noscitur extitisse, videlicet primò
 in Ecclesia Gallicana in libertate quam à sua fundatione secundum sacros Ca-
 nones habere consuevit, ab illo tunc in futurum remanserit: & 2. attentâ con-
 clusione denegationis obedientiæ: Et quod post eius receptionem Executori-
 bus saltem Benedicti obediri non poterat nec debebat. Quæ Conclusio si facta
 non fuisset, *Gratiæ Expectatiuæ* D. Clementis & aliorum prædecessorum
 suorum fuissent propter multitudinem Expectantium autoritate ipsius Bene-
 dicti, qui omnes ipsis præferebantur, inutiles & sine fructu. Nec fuit Ordina-
 tio prædicta facta, vt per eam *Gratiæ* prædictæ maioris essent efficaciam, quam
 antea erant, vñ cum rationibus multis tunc ibidem notabiliter allegatis. Quæ
 à die dictæ Conclusionis denegationis obedientiæ autoritate Regis in Aula
 dicti Palatij Regij, vt prædicitur, publicatæ, nulli tales Expectantes cuius-
 cunque status, Conditionis, dignitatis ac præminentiam existant siue præful-
 geant, quantumque autoritate & forma quauis siuè Clementis, siuè Benedi-
 cti, vel alterius cuiuscunque summi Pontificis hæctenus regnantis ad Præbendas
 seu alia Beneficia, virtute quarumcunque *Gratiarum* prædictarum assequendo
 in toto Regno & Delphinatu admitti debebant, nec in posterum admitteren-
 tur, imò illi quibus Archiepiscopi, Episcopi, Prælati, Capitula, & alij ad quos
 de iure vel consuetudine Beneficiorum spectat Collatio, iam Beneficia contu-
 lerant post ordinationem prædictam, vel in futurum conferrent *Expectantibus*
 prædictis, cuiuscunque status, conditionis, gradus, dignitatis aut præminen-

tiæ existant, penitus & omnino exclusis, Beneficia sic sibi per Ordinarios, aut alios, vt prædicitur, collata aut conferenda haberent & retinerent, ac pacificè possiderent, non obstante quacunque litis pendentia seu contradictione aliqua.

De quibus omnibus & singulis quamplurimi DD. Archiepiscopi, Episcopi, Abbates, & aliæ plures notabiles personæ, tam pro Capitulis Ecclesiarum quam aliis ad dictum Concilium missæ & nobis Notariis publicis infra scriptis pro & nomine omnium & singulorum, quorum interest, aut in futurum interesse poterit, petierunt vnum vel plura Instrumenta sibi per Nos fieri & tradi. Acta fuerunt hæc Parisius in Regali Palatio, videlicet in aula posteriori super hortum eiusdem, anno, Indictione, mense, die & ab Electione prædictis, presentibus venerabilibus viris DD. & MM. Tristando de Bosco, Io. de Boissoy Consiliariis & Magistris Requestarum hospitij D. nostri Regis. Hugone Lenouoyse (aliàs le Renoise) sacrae Theologiae Professore Decano Rothomagensi, Guillelmo de Pictrauis Licentiaro in Legibus & Petro Nodet Decano Niuernensi, Heruæo Nicolai Licentiaro in vtroque Iure Corosopitenf. Petro de Chissiac Magistro in Artibus, Baccalario in Theologia, & Canonico Senonensi. Ioan. de Monstrolio Secretario D. nostri Regis Præposito S. Petri Insulensis, Ioan. Valentis & Ioan. de Herfonual (fortè Arconual) Magistris in Artibus Aduensis & Trecentis Dioccesum, cum pluribus aliis testibus ad præmissa vocatis specialiter & rogatis. Cumque Ordinationes alias per Prælatos Regni & Delphinatus in Conciliis pro vnione Ecclesiae ad nutum nostrum congregatos factas, mandauimus per nostras alias litteras ad ipsorum Prælatorum instantiam & requestam in Regno ac Delphinatu nostris prædictis, sicut decuit inuiolabiliter obseruari. Supplicarunt etiam Prælati prædicti, quod declarationem & ordinationem supradictas, vbique in Regno & Delphinatu nostris etiam obseruari inuiolabiliter mandarem. Nos igitur omnia supradicta rationabiliter attendentes, declarationemque prædictam in quantum nos tangit, laudantes & approbantes, Vobis & vestrum cuiuslibet, prout ad eum spectauerit, districtè præcipiendo mandamus, *Vobis Iustitiariis*, si sit opus, committendo, quatenus omnibus viis & remediis rationabilibus prædictam Declarationem & Ordinationem executioni demanderis & demandari faciatis, quoscunque contra facientes viros Ecclesiasticos per captionem temporalitatis & aliàs debite: cæteros verò, sicut melius videbitur expedire, ad obseruationem declarationis & ordinationis prædictæ viriliter compellendo. Quod sic fieri volumus & prædictis Prælatibus hoc cum instantia à nobis requirentibus concessimus de gratia speciali, si sit opus, non obstantibus quibuscunque litteris subreptitiis in contrarium impetratis, siue impetrandis. *Datum Parisius die 7. Maij, an. 1399. & Regni nostri 19.*

Eodem anno similiter Bauariæ Dux publicis litteris eandem secessionem, atque vt tunc loquebantur, *obedientiae subtractionem* in terris suis ab vtroque de Papatu contendendum significauit: in quibus ait se ad id præcipuè motum exemplo & pietate Caroli Regis Francorum & almæ Vniuersitatis Parisiensis, cuius honorabilem facit mentionem. Tales ergo sunt eius litteræ.

SVRZA-
CTIO BAE
VARI.

IN Christi nomine, cuius res agitur, Ioannes de Bauaria Electus ac Capitula Maiorum & aliarum Abbates & Prælati Ecclesiarum Leodiensium pluries ad maturius deliberandum, sicut materia exigit, congregati & solliciti seruare vnitatem spiritus in vinculo pacis, *Vniuersis Christi* fidelibus salutem & quærere pacem in vero salutari. Dictum pietatis propositum Serenissimi Regis Francorum, & ad id studium *Venerabilium & Deuotissimorum Magistrorum & Doctorum egregie Vniuersitatis Parisiensis* pro lamentabilis Schismatis sedatione ad Ecclesiae pacem & vnionem collaudantes, ipsius Schismatis incommodis pertractatis considerauimus scandala perniciofa, animarum & corporum pericula, guerras, dissensiones & Regnorum perturbationes, Infidelium inuasiones, ac errorum & hæresium pullulationes cum fidei & nauis Ecclesiae periclitatione, atque alia grauissima & intolerabilia inconuenientia occasione execrandissimi nimium

» **proh dolor** : perdurantis, nec ultra iam tolerandi Schismatis, de quo totus
 » mundus scandalizatus est & fastiditus, suborta. Post incommoda pacis, quam
 » verus Pastor noster Iesus Christus suæ Passionis imminente tempore pariter &
 » Ascensionis nobis pro testamento reliquit, dicens: *Pacem meam do vobis, pacem*
 » *relinquo vobis*, sui que sanguinis effusione perditam recuperavit, quam duo con-
 » tendentes de Papatu inquirere & prosequi non curantes, sicque eorum crebris
 » & ambitiosis Concussionibus Ecclesia Dei iam per plures annos tot aduersa per-
 » tulerit, quod columna Dei viuientis pœne videtur nutare, & sagena summi pis-
 » catoris procellis intumescens cogitur in naufragij profunda submergi, nisi
 » illius dextra ipsam erigat, qui B. Petrum ambulanti in fluctibus, ne merge-
 » retur, erexit, & maluit Ecclesiam scindi & periclitari quàm honorem vanum &
 » transitorium dimittere, & innocenti Matri Ecclesiæ calumniam non inferre,
 » crudeliores Infidelibus, qui vestem inconsutilem Domini maluerunt integram
 » remanere, quàm frustatim dilaniari. Contententium itaque duritiam perhor-
 » rescentes, ac ex intimis visceribus Charitatis & deuotionis ad pacem anhelan-
 » tes ad sollicitationem & benignam exhortationem memorati Serenissimi Regis
 » Francorum & suorum; propter etiam rationes quamplures & motiua hęc causa
 » breuitatis non exprimenda, omnes vnanimiter & nullo discrepante decreui-
 » mus, viis Generalis Concilij & Compromissi, & aliis reiectis insistere viæ Ces-
 » sionis vtriusque Contententium de Papatu eligentes, per neutralitatem tende-
 » re ad pacem & vnionem. Sicque per præsentis subtrahimus obedientiam tota-
 » lem illi, cui huc vsque obediimus sicut Papæ. Volentes Deo & Papæ cœlesti
 » magis obtemperare quàm hominibus, in nullo sibi penitus obediri debere per
 » Nos & subditos nostros, tam ratione Beneficiorum quàm aliàs decernentes. In
 » hac autem totalitatis obedientiæ denegatione, donec vnicus verus Pastor & Vi-
 » carius Iesu Christi Ecclesiæ suæ sponsiæ præficiatur, intendimus & promitti-
 » mus firmiter remanere. Ac contra huiusmodi nostram ordinationem facientes
 » omnibus viis rationabilibus & iuris remediis viriliter coërcere. Sicque quos ti-
 » mor Dei à malo non reuocabit, coërcet saltem seueritas Disciplinæ. Cum ex-
 » cellentissimo & Serenissimo Rege Francorum & suis, D. Ducissa Brabantia,
 » Duce Burgundia & Limburgensis, & Comite Namurcensis Diœcesis nostræ
 » Principibus inclytis & populo Ciuitatis & Diœcesis nostræ in hac causa & Con-
 » clusione nobiscum nunc per Dei gratiam conuenientibus, nec ad alterius Con-
 » tendentium, vel ad alicuius in ipsorum locum Schismate durante substituendi
 » vel eligendi, aut Vicarij eligendi obedientiam accedere, siue redire. Similiter
 » ad id per eundem Serenissimum Regem & supranominatos fieri debere speran-
 » tes & desiderantes, vt fructuosius ad intentam & desideratam pacem hinc inde
 » tendere & laborare valeamus in nostram & vestram Christi fidelium consolatio-
 » nem & exultationem. Et vt saltem præceptum Domini lucidum illuminet ocu-
 » los fidelium Christianorum, qui in tenebris iacent & in vmbra mortis, & ipso-
 » rum pedes dirigat in viam pacis, præsentis litteras in nostra Diœcesi præcipi-
 » mus, & in cæteris Christianitatis partibus rogamus publicari, vt quemadmo-
 » dum nos fecimus, ita & vos Christicolæ omnes faciatis, vt fountium Schisma
 » vmbrosæ recedant tenebræ, & aduentus veri Pastoris vnus Ouilis Ecclesiam
 » sicut sidus irradiet matutinum, & fiat vnum Ouile & vnus Pastor, nec quisquam
 » iuxta Doctrinam Gregorij in eo se primum existimet, vt bona quæ ab inferiori-
 » bus forsan fieri videbit, sequi & imitari contemnat. In quorum testimonium
 » præsentibus litteris Nos *electus* & Capitulum Maius in nostra magna, Nos verò
 » Capitula secundanarum Leodiensium Ecclesiarum, nec non Abbates & Præla-
 » ti prædicti Ecclesiæ S. Petri, quo vtimur in hac parte, sigilla duximus apponen-
 » da. Anno à Natiuitate Domini. 1399. mensis Octobris die 6.

Post hanc subtractionem obedientiæ à Benedicto Leodienses appellatio-
 nem à Bonifacio interposuerunt, suumque Procuratorem ad eam rem consti-
 tuerunt venerabilem & discretum Virum Grossinum de Nomalia Canonicum
 Ecclesiæ S. Dionysij Leodiensis. Legitur autem Instrumentum appellationis
 huiusmodi in Manuscripto Bibliothecæ Victorinæ notato hisce notis 686.

Non placuit aliis Principibus & Regibus secessio ista, aientibus satius esse
 aliquem habere pro Pontifice, etiamsi fortè non legitimum, quàm nullum.

Rex Aragonum qui hæctenus cum Francis viam Cessionis profecutus fuerat, audita obsessione Pontificis Benedicti, & perpetracione scelerum cædiumque in Ciuitate Auenionensi, commiseracione motus obsessi & afflicti, ab eo secedere non sustinuit. Multi quoque viri Docti & litterati subtractionem illam scriptis suis valde damnarunt & criminati sunt; præcipuè Vniuersitas Tolosana, Petrus Rabanus S. Pontij Tomeriarum Episcopus, Benedicti legatus: inter Academicos Parisienses, omnium acerrimè & vehementissimè M. Nicolaus Clemangius Dominus Nauarricæ Baccalaureus, vir tum temporis inter Doctissimos & Eloquentissimos habitus, qui ad Regem, ad Benedictum, ad Amicos complures scripsit litteras, quibus facti indignitatem omnino exaggerat, Vniuersitatemque ipsam Parisiensem Matrem suam scriptis suis profcindit; vnde eius offensionem adeo incurrit, vt nemo vnquam ei magis inuisus fuerit. Neque pepercit Simoni Cramaudo Patriarchæ Alexandrino, qui tum inter Procures Ecclesiasticos primas partes tenebat apud Regem. Extant multiplices huiusce viri litteræ, in hanc materiam conscriptæ sub initia huiusce Secessionis: quarum vna est ad Papam Benedictum, quâ dolore compunctus declarat mala quæ ex subtractione secuta secuturaque sunt. Sicque incipit: *Multa Pater Beatissime*, alia ad Regem, ordine 17. *Si Quibusdam*, &c.

Emissi quoque sunt ab alijs plurimi Tractatus pro subtractione & contra subtractionem. Philippus Burgundiæ Dux subtractionem volebat, hinc qui ei addicti erant, audaci stylo Benedictum perstringebant, & inter alios Guill. Præpositus Ornacensis, seu Ronacensis, qui relictis Scholis Parisiensibus rus se contulerat: vnde *se ruralem Clericum* appellat. Scripsit autem contra Oxonienses prolixum valde Tractatum, qui sic incipit: *Illustrissimo Principi Philippo Regis filio Burgundionum Duci, ac Flandriæ & Artesij Comiti G. Præpositus Ornacensis* subiectionem debitam & famulatum, ac matris Ecclesiæ dilectione filiali susceptos labores ad finem producere fructuosum. Nuper, Excellentissime Princeps, in factio Ecclesiasticæ Circumspectionis vestræ diligentia vigilante iuxta Cleri Franciæ & matris meæ *Parisiensis Vniuersitatis* morosè digestam & maturè desuper editam deliberationem, cum per Oxoniense Studium Epistola conscripta quædam Matris meæ dictamini contraria, vel in aliquo dissona censeretur, signandæ zelo probitatis vestræ Celsitudinis constituit Imperium circumspectum, vt eiusdem Epistolæ inspicerem tenorem, veritatem attenderem, ac rationum efficaciam ponderarem, &c. Et paulò post. Ego G. Ronacensis Ecclesiæ Præpositus Parisiensis Vniuersitatis filius nunc rure degens abactatus, &c.

Idem circa an. 1403. alium Tractatum edidit contra Tolosanos eumque similiter Duci Burgundiæ dedicauit, sic au. incipit, *Miranda gnaris nouitas, nec minus detestanda*, &c.

In eandem rem prolixum Tractatum edidit Doctior quidam Flander Hannonicus, viamque subtractionis quam suadebat Vniuersitas Parisiensis, omnium aptissimam esse confirmauit plurimis rationibus ad pacem Ecclesiæ restituendam. Legitur autem iste Tractatus in MS. Victorino notato olim hisce Characteribus p. 10. 686. nunc verò his BF. 31. & sic incipit. *Nunc Reges intelligite; quia omne Regnum in se diuisum non stabit, & omnis scientia & lex aduersum se diuisa destruetur*, &c. In multis verò locis Academiæ Parisiensis studium infessum laudat, objectiones aduersariorum soluit non ineleganter, omnino verò doctè & fortiter; & quædam etiam inserit quæ sunt facti, quæque Clementis partem licet Prælatorum numero inæqualem, potiorum esse suadent. Nec pigebit quæ sequuntur his attexere. *Non valet si dicatur, Deus non permittet errare Concilium: quia ego hoc fateor in illis quæ sunt fidei: sed dicere, iste est Papa, iste non est Papa, non est fidei: & sic in talibus Ecclesia militans fallit & fallitur.* Extr. de Sen. excom. à nobis & præcipuè quando subsunt causæ propter quas humanum Iudicium quasi naturaliter peruertitur, sicut sunt illæ de quibus superius facta est mentio.

Item multa dicuntur pro parte Bonifacij quæ facti sunt & pro parte Benedicti multa alia quæ in factio consistunt: & in talibus Ecclesia militans potest veritatem probabiliter ignorare. Extra. de Constit. c. 1. li. 6. verbi gratia pro parte D. Benedicti asseritur impressio notoria, & omnes DD. Cardinales de-

ponunt in Electione Urbani impressionem notoriam interuenisse. Pro parte verò Urbani dicebatur, quod antequam intrarent in Conclauē DD. Cardinales, erant deliberati eligere Italicum, & in eum direxerant vora sua, quomodo posset hoc probari nisi per Cardinales, & cætera quæ fiebant ipsis solis existentibus in Conclauē. Et tamen omnes Cardinales antiqui sunt iam ferè mortui & per consequens non possunt amplius loqui. Et pars Bonifacij dicit, quod si uiuerent, vt illi qui viuunt, deberent à testificando repelli, quia pars sunt. Et nos dicimus contrarium & forsitan bene per l. Consp. Can. de repud. si isti starent in ista opinione & Nos in nostra quis iudicaret? nullus. Et si ipsi adhuc admitterent Cardinales, non proficeret ad causam quia mortui sunt; sed nos statim dicimus quod quando moriebantur, in periculo animarum suarum asserabant Clementem fuisse Canonicè electum & Urbanum per impressionem. Verè ego audiui quod Pars Bonifacij habet quomodo aliqui Cardinales deposuerunt in morte Urbani Canonicè fuisse electum. Et ego scio quod nos habemus, vel habere debemus multa instrumenta de directo contraria, quid fiet in talibus? quia quod dixi de Cardinalibus quod mortui sunt, idem de testibus per quos forsitan probari potuisset veritas.

Vnde recordeor de vno bene notabili qui fuerat socius & valde amicus Urbani dum esset Archiepiscopus Acherontinus & post Barrensis, & regebat Cancellariam in Auinione: & ille habebat ibidem Officiū bene notabile, & erat magnæ reputationis, & vocabatur *Pontius Beraldi*, qui quidem narrauit mihi, fortiter iurans quòd ille qui post nominatus fuit Urbanus, & ipsi erant simul in Ecclesia B. Petri, quando DD. Cardinales intrauerunt Conclauē Romæ pro electione futuri Pontificis post mortem Gregorij. Et erat ibi tumultus popularium armatorum vociferantium & percutientium ad ostia. Et tunc Archiepiscopus Barrensis, qui satis citò post nominatus fuit Urbanus, dixit prædicto Pontio, *Vide Ponti, quales modi seruantur, verè quicumque erit electus in isto tumultu, non erit Papa, nec Ego vellem sibi obedire nec deberet hoc facere quicumque bonus Catholicus*; si essent multi tales Congregatio Concilio bene facerent ad propositum; sed scio quod ille mortuus est, & testis est mihi Deus quàm non mentior, imò prædicta audiui ab eo.

Denique postquam omnium aliarum viarum quæ ad reducendam pacem proponebantur, incommoda fusè prosequutus est, subtractioni planè concludit esse insistendum. In prouisionibus, *inquit*, Episcopatum & aliarum maiorum Dignitatum seruantur iura antiqua, per quæ apparet quod subtractio obedientiæ maiorem sine comparatione habet afferre utilitatem, quia per ipsam possumus verisimiliter venire ad vniōem & pacem Ecclesiæ, quàm pariat incommoditatem. Et sic magis videtur expedire ad ipsam procedere quàm non procedere. Camerarius autem Papæ qui erat Camerarius tempore Papæ mortui, etiam illa quæ spectant ad Cameram, administrabit, sicut potest Sede vacante per Clem. ne Romani. Et quod dixi de subtractione quoad ambrosios, est idem de ipsorum quolibet, quia vbi eadem ratio, ibi idem ius.

Item non obstant duæ rationes quæ dicunt, quod si obedientia substractetur, Laici ponerent manus ad bona Ecclesiæ & ipsa occuparent, & eadem ratione quæ ipsis non obeditur, ita nec Episcopis, vel Archiepiscopis & alijs Prælati creatis per ipsos, & ita esset destructio totalis Ecclesiæ. Pro quo aduertendum, quod in aliquibus partibus Christianitatis v. g. hîc in Hannonia & in aliquibus alijs locis determinauerunt se neutri obedire, donec haberemus vnum solum & indubitatum: & ita fecerunt iam per decem & nouem annos, vel ferè. Et licet secundum me malè fecerint, quia non obediuerunt nostro, tamen in maiori libertate viuunt quàm illi qui obediunt Bonifacio, vel illi qui obediunt Benedicto. Et nunc quando videmus quod aliter non possumus habere vniōem per rationes superius tactas, licet, decet & expedit facere sicut ipsi fecerunt & faciunt, & licet ipsi neutri obediant, obediunt tamen Episcopis suis.

Nec sequitur. Substrahitur obedientia Papæ, quia propter sedationem grauiissimi scandali nunc pro dolor in Ecclesia existentis non vult renunciare, sicut quilibet bonus Pastor debet facere: ergo non obediatur Episcopis creatis

per eum, qui sunt veri & pacifici Episcopi, quilibet in Episcopatu suo, pro certo qui bene considerent sine comparatione maius inconueniens est sic in Schismate stare quam per subtractionem obedientiæ & aliâ vnionem & pacem Ecclesiæ procurare, & per consequens est eligibilis per dictum Gregorij in C. duo mala, & C. nerui 13. d. nec est aduersa fortuna speranda, per l. inter stipulantem §. sacram ff. de verb. oblig.

Item non obstat alia ratio in qua dicitur, quod per hoc subtraherentur suis Gratijs multi valentes viri, qui ab utroque impetrauerunt *litteras Expectatiuas*, quia etiam si non subtrahatur obedientia, iam frustrati sunt multi notabiles Clerici, v. g. *Vniuersitas Parisiensis* quæ verè tanquam *Lucerna fulgoris decorat & illuminat Ecclesiam Dei, quæ nunquam voluit facere Rotulum, ut tolleret quamcunque occasionem tepiditatis in prosecutione vnionis, Suppositis suis, & Deus scit quod illa alma Vniuersitas præ cæteris Collegijs mundi cum vera animi sinceritate profecuta est indefessè vnionem Ecclesiæ & adhuc continuè prosequitur, nec per Dei gratiam cessabit, sciens quod qui perseuerauerit vsque in finem, hic saluus erit.* Si igitur veniretur ad subtractionem obedientiæ, expediret quod per medium Regum Prælati omnes darent vnum bonum Ordinem in conferendo Beneficia taliter quod valentes Clerici primo loco Beneficia haberent, & gradatim illi qui scirent, vellent & possent Ecclesiæ proficere, promouerentur iuxta C. super inordinata de Præbend. Et per hoc cessarent omnia. Et quia in breui per Dei gratiam habebimus vnum verum, vnicum & indubitatum Pastorem & pro bono publico, quis etiam quandoque priuatur re sua propria per l. ita verberatum in fin. & per L. Lucius, quanto magis debet priuari iure quod habet ad rem non in re sicut sunt Expectantes?

Et si dicatur, Gratiæ iam factæ habent Decretum, quod Papa decreuit irritum & inane si secus à quoquam, &c. rationes supra allegatæ per quas probatum est, quod pro bono pacis & vnionis Ecclesiæ licet, decet & expedit ipsis ambobus concertantibus obedientiam subtrahere, satis soluunt, ad istud vna cum Regula Catoniana, quia res venit ad casum à quo incipere non potuit, &c.

Eidem viæ insistendum esse putarunt Ioannes de Bauaria Episcopus Leodiensis, Abbates & Capitula Ecclesiarum eiusdem agri, obedientiamque Bonifacio Urbani successori, cui hæctenus paruerant, omnino subtraxerunt, quam in rem extat in eo MS. Epistola data die 6. Oct. an. 1399. his verbis. *In Christi nomine, cuius res agitur, Ioannes de Bauaria Electus, ac Capitula Maiorum & aliarum Abbates & Prælati Ecclesiarum Leodien. pluries ad maturius delibendum sicut materia exigit, congregati & solliciti seruare vnitatem spiritus in vinculo pacis, Vniuersis Christi fidelibus salutem & quærere pacem in vero salutari. Sanctum pietatis propositum serenissimi Regis Francorum & ad id studium venerabilium deuotissimorum Magistrorum & Doctorum egregiæ Vniuersitatis Parisiensis pro lamentabili Schismatis sedatione ad Ecclesiæ pacem & vnionem collaudantes ipsius Schismatis incommodis pertractatis considerauimus scandala pernicioosa, animarum & Corporum pericula, guerras, dissensiones & Regnorum perturbationes, Infidelium inuasiones, ac errorum & hæresum pullulationes, cum fidei & nauis Ecclesiæ periclitatione atque alia grauissima & intolerabilia inconuenientia occasione execrandissimi, nimium pro dolor perdurantis, nec vltra iam tolerandi Schismatis, de quo rotus mundus scandalizatus est & fastiditus, suborta post incommoda Pacis quam verus Pastor noster Iesus Christus suæ Passionis imminente tempore pariter & Ascensionis nobis pro testamento reliquit, dicens *Pacem meam do vobis, Pacem relinquo vobis*, sui que sanguinis effusione recuperavit, quam duo contendentes de Papatu inquirere & persequi non curantes, sicque eorum crebris & ambitiosis concussionibus Ecclesia Dei iam per plures annos tot aduersa pertulit, quod columna Dei viuentis pene videtur nutare & sagena summi Piscatoris procellis intumescens cogitur in naufragij profunda submergi, nisi illius dextra ipsam erigat, qui B. Petrum ambulanti in fluctibus ne mergeretur, crexit, & maluit Ecclesiam scindi & periclitari quam honorem vanum & transitorium dimittere & innocenti Matri Ecclesiæ calumniam non inferre, crudeliores infidelibus qui vestem inconsutilem Domini maluerunt integram remanere, quam frustatim dilaniari. Contendentium itaque*

» duritiam perhorrescentes , ac ex intimis in visceribus charitatis & deuotio-
 » nis ad pacem anhelantes ad sollicitationem & benignam exhortationem me-
 » morati serenissimi Regis Francorum & suorum , propter etiam rationes quam-
 » plure. & motiua hęc causa breuitatis non exprimenda , omnes vnanimiter &
 » nullo discrepante decreuimus vijs Generalis Concilij & Compromissi & alijs
 » rejectis insistere viæ Cessionis vtriusque Contendentium de Papatu , eligentes
 » per neutralitatem tendere ad pacem & vnionem ; sic quod per præsentis sub-
 » strahimus obedientiam totalem illi cui huc vsque obediimus sicut Papæ , vo-
 » lentes Deo & Papæ Cœli magis obedire quàm hominibus , in nullo sibi penitus
 » obediri debere , per Nos & subditos nostros tam ratione Beneficiorum quàm
 » aliàs decernentes. In hac autem totalitatis obedientiæ denegatione , donec vni-
 » cus verus Pastor & Vicarius Iesu Christi Ecclesiæ suæ præficiatur , intendimus
 » & promittimus , firmiter remanere , ac contra huiusmodi Ordinationem no-
 » stram facientes omnibus vijs rationabilibus & iuris remedijs viriliter coërcere ;
 » sicque quos timor Dei à malo non reuocabit , coërcet saltem seueritas disci-
 » plinæ. Cum excellentissimo & serenissimo Rege Francorum & suis , D. Du-
 » cissa Brabantix , Duce Burgundiæ & Limpurgensi & Comite Naumurcensi
 » Diœcesis nostræ Principibus inclytis & populo Ciuitatis & Diœcesis nostræ
 » in hac causa & conclusione Dei nobiscum nunc per Dei gratiam conuenienti-
 » bus , nec ad alterius Contendentium , vel ad alicuius in ipsorum locum schif-
 » mate durante substituendi , vel eligendi , aut Vicarij eligendi obedientiam ac-
 » cedere siue redire. Similiter ad id per eundem serenissimum Regem & supra
 » nominato: fieri debere , sperantes & desiderantes vt fructuosius ad intentam
 » & desideratam pacem hinc inde tendere & laborare valeamus in nostram &
 » vestram Christi fidelium consolationem & exultationem. Et vt saltem præce-
 » ptum Domini lucidum illuminet oculos fidelium Christianorum qui in tenebris
 » iacent & in vmbra mortis , & ipsorum pedes dirigat in viam pacis , præsentis
 » litteras in nostra Diœcesi præcipimus & in cæteris Christianitatis partibus ro-
 » gamus publicari , vt quemadmodum & nos fecimus , ita & vos Christicolæ
 » omnes faciatis , vt fouentium Schisma vmbrosæ recedant tenebræ , & aduen-
 » tus veri Pastoris vnus Oculis Ecclesiam sicut sidus irradiet matutinum & fiat
 » vnum Oculum & vnus Pastor , nec quisquam iuxta Doctrinam Gregorij in ea
 » se primum existimet vt bona quæ ab Inferioribus forsitan fieri videbit sequi &
 » mutari contemnat. In quorum testimonium præsentibus litteris Nos Electus
 » & Capitulum maius in nostra Magna , Nos verò Capitula secundariarum Leo-
 » dien. Ecclesiarum , nec non Abbates & Prælati Ecclesiæ S. Petri quo vtimur
 » in hac parte , sigilla duximus apponenda an. à Natiuitate Domini 1399. mensis
 » Octob. die 6.

Sequitur in eodem MS. fol. 185. verso Exemplar Appellationis à Bonifacio ; quem eatenus vt Papam agnouerant.

Postquam verò Auenio capta est , & relicto Benedicto Cardinales secesserunt , dederunt ad multos Principes litteras , quibus deplorabant Papæ calamitatem , & suam. Rex Arragonum afflictæ commiseratione motus acerbas reddidit & ad eos , & ad Rectorem & Syndicum Auenionensem. Varij varia de Captiuitate illa scripserunt. Petrus Rabanus aliàs Ranari Episcopus sancti Pontij Tomeriarum , ita scripsit ad Cardinalem S. Angeli , vt habetur in MS. Victorino.

Littera D. Episcopi S. Pontij directæ Domino S. Angeli.

Reuereudissime Pater & Domine noster singularissime post recommenda-
 tionem humilem & actiones gratiarum multiplices de littera V. Reu. Pater.
 per exhibitorum præsentium mihi transmissa super dolorosa , lamentabili &
 inaudita desolatione Ecclesiæ , sicut non dubito , eadem Reu. Paternitas
 plenius nouit , hęc varia à varijs & diuersa tractantur & dicuntur , & inter alia
Via Concilij Generalis huius obedientiæ à multis , vt audio , procuratur ; quæ via
 licet sequendo vestigia eiusdem Reu. Paternitatis , bona & expediens ante sub-
 stractionem post multos Dominos mihi aliàs visa fuerit ; sicut etiam in deposi-
 tionibus

tionibus meis duorum Conciliorum, quibus in Ciuitate ista interful, plenius continetur. Nunc tamen loquendo semper cum determinatione Ecclesiæ sacrosanctæ stantibus terminis, *Christi Vicario remanente spoliato*, sed quod durius & opprobriosum est audire, *capto & incarcerato iniusta videtur & penitus execranda*, & omiſſa pro nunc materiâ restitutionis obedientiæ, *de qua etiam Scholares vnius anni multorum iudicio non facerent questionem*, inauditum est & credo non lectum à seculis, quod Christi Vicarius à fratribus & filiis, ac naturalibus subditis 3. annis & 7. mensibus, vel quasi detentus in Carceribus ad Concilium generale vocetur contra formam. Et si concedatur, non erit hic forsitan concordatum de vno anno, nec congregabitur Concilium de sequenti, nec finietur forsitan diebus vitæ nostræ. Obsecro, Pater Reuerende, vbi est ista forma iuris, in qua petitur Concilium conuocari, & sub isto colore verborum credunt hi procurantes multorum oculos excoecare; rogo, Pater Reuerende, quod ius diuinum, vel humanum, vult seu ordinat Christi Vicarium, imò quemcunque priuatum detentum in carceribus per inimicos suos Capitales & persecutores suos notorios nullâ leuissimâ Iudiciali declaratione præcedente sub tali palliata & velata adinventione verborum tandiu in Carceribus detineri, donec moriatur ibidem; creditur namque per multos, quod Concilium Generale non quæritur in effectu à multis viris, &c. qui illud petunt, quia certe nec expedit eis, sed sola mors Christi Vicarij prætolatur, quâ occurrente stantibus terminis esset error nouissimus peior priore, sicut scripsi vobis, iam sunt duo anni & ultra; sed dato quod casus ille non eueniet, miror cum reuerentia, qua conscientia sic in carcere detinetur, sicut dixi Domino meo Pen. Sed pene iuris communis non dubitatur tamen deberent pœnæ processum, quos ipse fecit more solito suorum prædecessorum die Iouis sanctâ immediatè ante subtractionem vobis & alijs DD. meis Cardinalibus præsentibus & consentientibus & candelas accensas quas tenebatis in manibus, proijcientibus, in signum maledictionis æternæ iuxta Capitulum *debent*, si alios processum fecit ultra, illos ignorat anima mea. Et quia audiui, Pater Reuerende, quod aliqui dicunt ipsum non fore captum & per consequens non esse locum Capitulo si quis suadeat, miror ad quid factum fuit Capitulum nuper in primo Ref. pono cum Glossa ordinaria & Innocentij ibidem, licet Ioan. Andreas in Nouella illam sic expressè non ponat & Doctores multi, vt melius me scitis hoc nolunt clarè in alijs passibus Iuris. Audiui etiam aliquos dicentes Clementinam primam de pœn. non habere locum in Papam, vel quia non est Episcopus, &c. vel quia non proprius Ciuitatis Auinionensis. Primum cum reuerentia est derisorium & omni responsione indignum; quis enim est Episcopus nisi qui alios facit Episcopos, &c. Et patet clarè per proœmia Iuris si vocatur Episcopus & per omnes Bullas quæ vnquam exiuerunt à Curia Rom. Quoad 2. fateor quod C. Ciuitas Clementinæ primæ loquitur de Episcopo suo, &c. Et talis est Papa in qualibet Ciuitate quæ non est Acephala iuxta Capitulum nulla, & hoc vult etiam Augustinus de Ancona; sed ultra hoc P. R. melius me scitis, quod Clementina illa ponit duos diuersos casus de Interdicto Ecclesiastico, vnum in allegato Can. *Ciuitas*, alium ponit in versu *Terra* quæcunque de quocunque Episcopo, quia locus in quo captus detinetur quandiu durat detentio, vel capto subiacet Ecclesiastico interdicto, qui casus sunt diuersi & diuersimodè habent tolli, an igitur celebrantes in tali loco, vel autorisabiliter coram se celebrari facientes, sint irregulares Iurisdictione & potestate clauium priuati, melius me nouit R. P. antedicta. Taceo pro nunc subtractionem quam fecistis & factam per Regem laudastis & approbastis; imò in vestra Collegiali littera Regi transmissa subtractionem laudabilem & Cathol. principum appellastis, de quo multi Magni sunt quamplurimum admirati, nec sunt multorum Magnorum & meo modico Iudicio parui pendendæ, vel omittendæ censuræ & pœnæ C. felicitis, cum tempore guerræ inauditæ essent infra Palatium ultra Christi Vicarium V. Fratres vestri Domini mei Cardinales, ex quibus & multis alijs longè melius V. R. i. nouit, multi & magni Clerici etiam de vestris, vt audio clarè dicunt Dominos meos, stantibus rebus vt nunc sunt, fore in eligibiles actiue & passiuè; super quo nihil pro nunc asserendo, sicut alias vobis

» & Dominis meis Pen. & de Agrifolio scripsi, stare volo determinationi & iudicio
 » Ecclesiæ sacrosanctæ, & loquendo cum reuerentia vestræ Reu. Pat. &
 » Referentium D. Aniciensis multa minus vera forsitan nunciata, licet pro certo
 » & clarè nobis loquendo nedum seruitores & D. nostri imo quamplurimi
 » alij de rebellantibus contra Papam guerram notoriam facientibus & ipsium in-
 » carceratum detinentibus bono ore & grato non valent loqui, sicut vellent in
 » ista maledictione si quæ, Pater Reuerendissime Domine mi, sunt in
 » præmissis vobis displicibilia vel non grata, supplico indulgeri, nam zelus con-
 » scientiæ & amor Ecclesiæ sacro-sanctæ, salus animarum pereuntium ac con-
 » seruatio honoris vestri, & aliorum Dominorum meorum non aliâ intentione
 » ad scribendum præmissa me inducunt, Paternitatem vestram R. dirigat Dei filius
 » ad vniõnem Ecclesiæ sacro-sanctæ sic miserabiliter desolatæ. Scriptum Pari-
 » sis die 14. mensis Feb.

Responsio D. Cardinalis S. Angeli ad Litteram D. S. Pontij.

» **R**euere Pater D. & amice Charissime recepi litteras vestras mihi per por-
 » titorum præsentium præsentatas datas Parisius 14. Feb. & quia in ipsis lit-
 » teris multa continentur quæ à via veritatis facti & iuris existunt, multorum vi-
 » rorum bonorum, & litteratorum Deum timentium iudicio aliena, & quæ sim-
 » plices in maximum Ecclesiæ fidei detrimentum possent deducere in errorem,
 » si talibus adhiberetur silentium indiscretum; propterea tacere prohibeor, & lo-
 » qui compellor, & ea præsentibus inferere quæ à maioribus intelligo, & quæ
 » præmissa euellunt & deducunt velocius in fauillam. Et primo in dictis litteris
 » viam Concilij huius partis expressè reprobatis, de quo ammirari non sufficio,
 » cum hæc via si aliàs fuisset acceptata dum fuit improvidè refurata, cessassent
 » scandala, errores & inconuenientia quæ cernuntur hodie, & nunc illam im-
 » pugnant, quia Papa spoliatus existit, si hac de causa non recusauit Concilium
 » Schismaticum qui spoliatus erat, & qui per Concilium restitutus fuit & absolu-
 » tus, nunc quæsiuit ibi præsidium, dum non ipse sed Concilium de omnibus
 » iudicauit, & disposuit imitatus B. Petrum qui in Concilio Ierosolymis celebra-
 » to non ipse, sed B. Iacobus qui ibi erat Episcopus iudicauit.

» 2. Causa vestræ impugnationis existit, quia dicitis Papam captum & incarce-
 » ratum. Super quæ iuxta assertionem Dominorum erratis in facto, quia qui sua vo-
 » luntate manet in Palatio, & inde recedere non vult cum possit, & de hoc re-
 » quisitus fuit, recusauit alibi se transferre, hodieque nullatenus impediretur
 » prout nec fuerunt alij, qui recedere voluerant, impediti. Et de his constat pu-
 » blicis instrumentis diuersis temporum interuallis super hoc confectis, captus vel
 » incarceratus dici non potest. Nec obstat quod Cancelli certi tenentur in Ciui-
 » tate, quia illi fuerunt facti dum Ciuitas impugnabatur hostiliter per illos de
 » Palatio, qui guerram hostilem, prout est notorium, inchoauerunt, ex qua fere
 » centum personæ pro maiori parte mulieres & parui fuerunt nequiter interfecti.
 » Et si aduersus tam execrabilem inuasionem licuit partes defensionis assumere,
 » iudicet etiam pro parte alia affectatus, si sic licuit prædictos cancellos eligere
 » ad necessariam defensionem & ad repellendam tam hostilem inuasionem quæ
 » erat contra Ciuitatem in Comitatu Venaitini, & quæ parabatur in Rodano ad
 » Ciuitatem delendam, quis miratur, si per singulares aliquos modus defensionis
 » per omnia debitus, & permissus obseruatus non fuit? Hoc Domini mei Cardi-
 » nales non approbant, imo quando potuerunt, illos refrenauerunt. Si autem di-
 » catur, cur nunc dicti Cancelli tenentur, respondeo quod ob eandem causam,
 » cum immineant eadem Ciuitati pericula, cum in Palatio sint ultra 200. per-
 » sonæ armis munitæ bellicis. Et si circa ingressum & egressum honesta non ad-
 » hiberetur prouisio, Domini mei & Ciues subiacerent periculis & iacturis. Ad
 » quod frequenter illi de Palatio & multi extra exeuntes dederunt operam effica-
 » cem, & isto anno ad effectum deduxissent cum magno scandalo Dominorum
 » & strage Ciuium, nisi per prouisionem dictorum Cancellorum, & alia à Iure
 » permissa remedia fuisset obuiatum. Et ob prædictas causas dicti Cancelli te-
 » nentur, non autem ad custodiam vel detentionem Papæ vel suorum, quia vel-

lent infiniti quod ipse esset alibi, & quando voluerit recedere, nullatenus per
 Diminicos impediatur. Quibus attentis cessat vestra 2. causa & multa alia quæ
 dictis litteris præcipitantur, videntur inserta. Et salua reuerentia in quantum
 est maior discordia, tanto magis est Concilium necessarium, & etiam oppor-
 tunum, sicut alias fecerunt SS. Patres currentibus maioribus erroribus, ac
 grauioribus diuisionibus, vt C. Canonum, & alia gesta SS. Patrum, & veli-
 tis cogitare deprecor in quo periculo nos ponitis, dum hanc viam ordinariam,
 & tam necessariam impugnatis, quia per hæc multi in dignitate & scientia ma-
 gni etiam non Cardinales, & per multa alia quæ præcesserunt impedimenta
 præstita paci Ecclesiæ opinantur nos & similia agentes in malo statu, quod
 auertere dignetur Deus, nec peti Concilium ad dilationem vel mortem Pa-
 pæ præstolandam, sed ad finem celerem tantis malis & erroribus imponendum.
 Quod si dilationem timetis, vt illa amputetur, Vos ipsi Concilium petatis &
 procuretis vt Papa petat, vt fecit Symmachus; & sic statim finis sequetur op-
 ratus, & fiet statim restitutio, si hoc ita clarum sit vt in vestris litteris expressi-
 stis. Et quando dicitur quod petentibus Concilium non expedit, vt teneatur
 Concilium ipsum, in hoc rogo eis non pareatis, sed auidius pro Concilio infi-
 statis, vt ibi damnentur damnanda. Hoc enim Concilium voluerunt D D.
 mei Cardinales ante subtractionem, in ipsa subtractione, & volunt & petunt
 de præsentis: in quo iustam ostendunt se fouere causam & fugientes iniustam &
 à multis reddit eos excusatos, & ex his cessant multa in dictis vestris litteris an-
 notata 2. c. nuper & Glos. Innoc. ibi posita, quæ euidenter facit quod & tam
 ex præmissis quam multis aliis considerationibus quasi Domini mei, pro nunc
 submittunt silentio cessant pene inter... Et quod dicitur de processibus diei Ioui.
 factis, processus illi alias ad istam materiã impertinenter allegantur, etiam si præ-
 missa cessarent quæ in facto consistunt. Si autem Papa processus fecit, hoc igno-
 rat anima vestra vt in litteris dicitur, sed si facti sunt & Domini mei illis se exhi-
 beant sufficienter, non respondeant taliter quod manebunt eorum status inta-
 cti multiplici ex causa, de libro viuientium deleantur. Et ex præmissis inferitur
 quod hæc Ciuitas interdicto non subiaceret per C. si quis suaden. & per conse-
 quens non sunt irregulares celebrantes nec potestate seu Iurisdictione priuati.
 Et vltra præmissa sunt aliæ considerationes quamplures euidentes, & claræ,
 etiam si prædicta cessarent ob quæ est euidens quod dictum C. locum sibi non
 vindicaret in hoc casu, nec C. terra quoque, nec C. Ciuitas. Quando dicitis
 quod aliqui dicunt quod Papa non est Episcopus, hoc puerile adinuentum est,
 cum certum sit non amitti hoc nomen etiam propter Schisma vel hæresim mani-
 festam. Dictum Augustini de Anconia non procedit in illa Ciuitate quam re-
 quirat C. Ciuitas. Per C. felicitis non potest dici Ciuitas interdicta, cum per
 Dominos meos vel Ciuitatem capti non fuerint Cardinales. Imo Domini mei
 liberationem procurarunt etiam suas proprias pecunias mutuando, nec fuerunt
 in Palatio impugnati dicti Cardinales vel persecuti hostiliter, cum ab extra fue-
 rit defensio. Etsi aliqui modum exceßerunt, illi de seipsis Deo & mundo ratio-
 nem reddent, quia nec Domini nec Ciuitas hoc punire vel emendare poterunt,
 & si alius non appareat defensor, hunc libenter assumam articulum defenden-
 dum contra talia afferentes, quod Ciuitas ex illis Iuribus nullatenus est interdi-
 cta, paratus veritati acquiescere, quia quæ adhuc dicta sunt, in nullo me mo-
 uent, nec alios multos subtilius hanc materiam intelligentes. Confessor enim
 M. Vincentius qui à Palatio exiuit, prout notum est, & qui causas rei gestæ ocu-
 lata fide perspexit, & in Ciuitate longo tempore fuit interrogatus, Ciuitatem
 non repræsentauit interdictam, imò publicè celebravit pluries & frequenter:
 & quia vt vir prudens & mala quæ videbat detestans omnium Dignitatum cupi-
 dinem abiicit pro Domino veritatem huius rei & aliorum imminentium nullo
 impediente obice vidit & intellexit, ac mit. Apostolorum more prædicat vbi-
 que ab omni offendiculo præcauens & ex causa.

De littera verò quam asseritis mecum fecisse de Regis subtractione, dico
 quod quidquid illa contineat, quam non legi, scio quid de his inter Dominos
 meos conclusum fuerit: & hæc mihi sufficiunt pro præsentis. De his verò quæ
 facta fuerunt per Dominos meos, ipsi sunt dispositi omni poscenti reddere ra-

» tionem, & sic suum factum iustificare quod obloquentes veritate vincente si-
 » lentium imponent ori suo. De hoc verò quod vltimò in vestris subiungitis lit-
 » teris, quod multi *magni Clerici* reputant Cardinales ineligibiles actiue & passiuè,
 » vobis notifico quod hæc assertio erronea & à veritate prorsus aliena Domino-
 » rum meorum mentem & animis in nullo mouet 1. Quia præmissis attentis &
 » etiam illis cessantibus à veritate & traditionibus Canonum & SS. Patrum est
 » aliena. 2. Quia sciunt quod ista assertio ortum habuit à quibusdam magna de
 » se existimantibus, quos aliàs vidimus in defensione aliquarum assertionum mi-
 » nus debite assertarum leuibus argumentis, veris tamen facilliter superatos.
 » 3. Quia si sint aliqui taliter opinantes vt dicitis, cum inter nos nullus talis exi-
 » stat, sunt quamplurimi alij de vobis & multis aliis talia opinantes, quæ si data
 » audientia iustificentur, vt credunt, non erit locus de prædicta assertione facere
 » mentionem, in qua materia pedem non pono, sed illis relinquo qui maiora sciunt,
 » cum ad talia vel similia cognoscant non sufficere vires meas, sed vellem semper
 » prosequi quæ ad vtilitatem Ecclesiæ ac pacem possent merito pertinere. Et mi-
 » ror qualiter istam assertionem in vestris inserueritis litteris, cum aliàs in camera
 » Turris Palatij multis ex Dominis meis præsentibus, & me ibidem existente contra
 » D. Pen. cum quanta constantia petiuisistis, defendistis ac sustinuisistis vt fieri valuit,
 » quod intrusus de Schismate & hæresi per Ecclesiam condemnatus absque re-
 » conciliatione in Papam poterat eligi & assumi tenendo, quod non erat Schis-
 » maticus vel hæreticus, quod in animi rationem, imò verius execrationem mul-
 » tos ex audientibus conuertit. Et velitis considerare ad quem bonum effectum
 » deueniunt consilia per vos data à 7. annis citra in factis Ecclesiæ, & cum vni-
 » cum ostendere non potueritis, cognoscite digitum Dei esse, cum adulatoria &
 » cupiditatis plena consilia, & per quæ Deus ipse & ipsius charitas, & vtinam
 » non fides, exsufflantur, quantum in nobis est, nullatenus sunt accepta: nunc
 » autem per nos & nostris adulatorijs consilijs concussa, vt apparet Ecclesia, sub
 » quadam pietatis specie nitimur concutere Reges & Principes in maiorem per-
 » niciem Cleri & populi, cum deberemus eorum auxilio bonam dispositionem
 » ad vnitatem procurandam, sic firmam, & validam, vt variationi, & dilationi
 » locus non foret quærere, vt sicut in disposito variatio tantis scandalis dedie
 » initium, sic debita dispositio tantæ discordiæ daret finem, & si haberi non
 » possit, ad Concilium fieret prouocatio; ad quæ Domini mei tendunt & alia in
 » isto negotio non quærunt, in quo non hostes sed amici se ostendunt, cum ad
 » mala tollenda, & bona inferenda labores impendant & studia. Et hæc vobis
 » scribo dolore cordis tactus intrinsecus pauore & summâ animi ratione reple-
 » tus. Et formidans Dei iudicium de operibus & conscientia dubitans, nam du-
 » bitauit Abbas Effren post tot annorum curricula in eremo cum incredibili
 » pœnitentia exacta, & velitis deprecor aliquo modo malum reddere magis mitem
 » in his præcipuè de quibus sic certus non estis, an sit vel aliter res se habeat in fa-
 » cto & iure, & in quibus nedû Domini mei, sed etiam multi Reges & Principes;
 » Prælati & alij viri notabiles notari possunt, & eorum fama, & status culpari, &c.
 » Extat quoque ipsius Benedicti Captiui ad Augustum Regem talis.

Epistola Benedicti ad Regem Carolum 12.

» **B**enedictus Episcopus serus seruorum Dei. Charissimo Filio in Christo Ca-
 » rolo Francorum Regi Christianissimo salutem & Apostolicam benedictio-
 » nem, & miserationis spiritum assumere. Si demolitio Hierusalem terrestris
 » olim perstrinxit ad lachrymas cor Prophetæ Hieremiæ & Saluatoris Iesu, si
 » præterea corporalis separatio sponsi à sponsa fideli, tantæ est molestiæ; si deni-
 » que ipsa etiam natura suo docet instinctu turturem assiduos gemitus edere, dum
 » compari viduatam se senserit: nullus mirabitur, si in desolatione miserabili spi-
 » ritualis Hierusalem & in acerbissimâ separatione quam in ea sentit animus, con-
 » queror & ploro. Quis igitur dabit capiti meo aquam & oculis meis fontem la-
 » chrymarum ad desendum iugiter luctuosissimam sacrosanctæ Ecclesiæ labefa-
 » ctationem diuisionemque? Quis me consolabitur? Quis miserebitur? Consi-
 » lium quale mihi perueniet? Ita planctus lugubris, dolor & angustia tangunt

omnes in commune filios Ecclesiæ. Sed longè sæuius atque profundius dilacerat infelix cor meum, inaudita miseria, hoc exterminium. Ista perditio nimium data mihi illa est in sponsam singularem quæ omnium Mater est vniuersalis, his nihilominus oculis aspicio tam nefando Schismate eam quæ Mater est pacis & vnitatis, tam execranda & atroci persecutione eam fœdari quæ fons est pietatis tandem vili deiectione & ignominiosâ seruitute eam ipsam proteri quæ libertatem & honores largitur æternos. O piâ Mater omnium! ô mea singularis sponsa, quousque durabit pessimus iste languor tuus? Quandiu debachabitur furor impius in viscera tua, satis nimisque tuis in membris perseverat hæc horrenda diuisio. Et heu quale tibi ministrabo consilium? Tuis quo pacto medebor incommodis? Cruentum hoc vulnus tuum in me descendit vt vides, quoniam hinc vastatrices curæ, hinc sollicitudines peruigiles, intus timores anxij, foris pugnæ, in tribulatione violentia, & diuturno indignoque carcere, qui mihi de propria comparatus est domo, & de specioso olim, nunc domesticorum manu obruto Palatio. Quid referam probra? Quid diffamationes ini- quas? Quid sinistras interpretationes dictorum, factorumque meorum? Quid mille mei & meorum inenarrabiles afflictiones? Attamen non est hæc malorum summa, vtinam in caput meum refluerent omnes ærumnæ tuæ? O fidelis sponsa vsque ad duræ mortis perpeffionem sine detrimento animæ. Et tu benedicâ libertate foueres in gremio pacis omnes filios tuos & Oves pascuæ tuæ. Et ô Pater maxime & optime, ô salutifer Christe, vt quid natus sum videre mala gentis meæ? Vt quid datus sum custos sponsus & Pastor, si non aliam opem, aliud solamen & aliud ferri dabatur auxilium. Porro si SS. Patres quibus infâstâ tempestate succedo, gemebant olim sub verendo pondere Curæ Pastoralis, sicut Gregorius & aliorum plurimi, etiam dum Ecclesia suo honore & prosperitate floreret, quid nunc dicturus sum in sua & mea, tam incomparabili calamitate, & in tanta malorum mole? Hinc vel maximè perspicuum esse debet me in tali statu afflictionis & mœrorum perniciosè retinendo non esse contumacem. Alioquin profectò miserabilior & stolidior sum omnibus hominibus qui miseriam certam cum certa damnatione quærerem, sed auertat hanc insaniam à seruo suo misericors Deus. Cæterum nonne varijs & laboriosis antea Legationibus attritus sum, si forte resarciretur truculenta hæc ruptura, & si discussis tenebris serena veritas oriretur. Sed nunc eleuans me dignitas grauius allisit, & coangustauit vndique: itaque grauis forinsecus cernitur corporalis afflictio: subter verò introrsus plaga sæuit acrior, dum piâ recogitatione considero quem admodum omnes conatus mei, omnis zelus pius, omne feruens desiderium ad pacem concupiscendam cassati sunt. Et ô mores, ô tempora, &c. quod supra modum auget infelicitatis cumulum, à nonnullis etiam de peruersâ intentione notor & inculpor, quid dicam ad hæc, planè & constanter negabo? Pout aliqua fortassis subrepere ignorantia quæ tam vicinâ est humanæ fragilitati, & in hoc me meaque omnia prorsus iustificare nequaquam audebo. Illud namque Apostolicum verbum quem hominum non exterrear? *Nihil mihi conscius sum, sed non in hoc iustificatus sum.* Cuius dicti quæ alia est ratio? Nisi quod in multis offendimus: & quoniam non est homo super terram qui viuat & non peccet, & quod incertæ sunt prouidentia nostræ, & iustitiæ omnes sordidæ tanquam pannus menstruatæ, denique quales sumus in oculis Diuinæ Maiestatis, nouit nullus. Et si iustus fuero, inquit Iob, hoc ipsum ignorabit anima mea. Verum si malignâ fraude, si cupidâ ambitione purauî quicquam agere quod Ecclesiasticæ vniõni, vel obstaret vel eam retardaret, sit in animam Iudex Deus, quoniam potius talia ab initio vsque in præsens obtuli, quæ salubria & sufficientia pro vnitatis prosecutione fideliter æstimabam & adhuc existimo, si non obfuisset Pater ille mendacij, qui omnia in malum & turbationem euertisset. Nofse potes hæc omnia, *Fili Serenissime, & Christianissime*: coram quo fiducialiter hanc querelam effudi, nec habeo necesse Regias aures adimplere longâ narratione talium oblationum per me factarum, tam de via Conuentionis vtriusque obedientia per Consilium à fratribus meis Cardinalibus primitus datum, quam de viâ Compromissi & nouissimè de *viâ Cessionis*. Cui viâ imò & martyrio sicuti palam testatus sum, iugiter adhæsi secundum præparationem animi. Nec ab

» hac vnquam promptitudine discessurus sum; si & dum veram parere vnio:
 » nem Gessio videbitur, testes sunt apud te harum oblationum parentes literæ
 » meæ, nisi doloso aliorum silentio contactæ sint. Arbitror autem nunc eluces-
 » cere, si leuior fuisset & opportunior pro ineundo tractatu vnionis, prima Con-
 » uentionis oblatio quàm subito in cursu talem arripere viam quæ in has traderet
 » angustias; & cui nullum vnquam præbuerunt assensum aduersarij, absque qui-
 » bus generalem fieri vnionem quis expectet? Nolo tamen, inlyte fili, ex his
 » dictis vel dicendis tuam inculpate Deuotionem ad pacem Ecclesiæ: quæ vtinam
 » Deuotio nullâ vnquam mendaci informatione super meis & aliorum gestis quæsi-
 » ta fuisset illudi & corripi. Sed admirari non sufficio quo pacto ego qui sic egerim,
 » sic traçter, infamer, includar, & nondum pro liberatione ab indignis carceri-
 » bustuum meruerim auxilium. Nonne tui Antecessores proprium habuerunt
 » succurrere non solum vexationibus Ecclesiæ, non solum summis Pontificibus
 » in sua Sede reponendis, sed omnibus communiter iniuste passis, quasi Nobilis
 » Franciæ domus templum tale esset misericordiæ, quale apud Athenas fuisse me-
 » moratur vbi procunctis afflictis erat præsens subsidium. Nunc enim, *Fili Cha-*
 » *rissime*, vera Regum Franciæ progenies & hæres exemplorum in signium, vides
 » coram oculis tuæ *Serenitatis* illum quem pro iusto Papa coluisti & colis; illum
 » quem vt Patrem summum in terris & animæ tuæ Pastorem sanctum frequen-
 » tibus titulis extulisti; illum præterea quem tu cum Regno tuo successisse confi-
 » teris per Electionem legitimam Christo & Petro; illum quoque quem viuentem
 » prudentissimus Pater tuus viuens coluit vt talem; illum deinceps qui, etiam
 » caduci numerentur honores, nobilis est profapiæ: illum denique qui Deo pro-
 » picio vitam huc vsque duxit innocuam sine quauis infamiæ notâ deformis quia
 » quid intus agatur, iudex erit cordium inspector Deus: tu, inquam, talis vides
 » me talem, de me enim loquor & me laudasse coëgit necessitas, vides modò sic
 » inclusum, sic contumeliose tractatum, tanquam essem vnus ex seruis abiectissi-
 » mis, sine honore, sine dignitate, sine statu, sine genere, & vitæ celebritate.
 » Nihilominus autem dissimulas, Fili, aut contemnis præbere succursum, neque
 » me expediri iubes qui vnico mandato tuo ab his me incommodis potes liberare:
 » quanquam compertum habeo non te iubente ista fieri; neque persuaderi sanè
 » potest, vt credam generosum animum tuum, erga meas ærumnas tanta duri-
 » tie stringi; quoniam mollesceret ad compassionem, si profundæ & religiosæ
 » considerationis oculos ad tantæ rei indignitatem conuerteret. Quid de te lo-
 » quor: quoniam ipsos etiam Barbaros & Paganos pietas naturalis rangeret, si
 » viderent personam nuper talis auctoritatis, gradus, & honoris & nobilitatis
 » repente dejici & concludi intra parietes domesticos & hostiliter oppugnari.
 » Existimo quod & in Regno tuo maxima pars meæ calamitati compatitur, sicut
 » & dolorem aliorum Regnorum experior. Proinde si ex Consiliariis tuis aliqui,
 » vtinam boni sint omnes & fidi, seducere velint Regium animum, ne mihi meo-
 » que statui miseretur, videant saltem tales & ponderent tuam & Regni tui fa-
 » mam: quoniam dedecus Filij est Pater sine honore; & in subditorum infamiam
 » redundat Præsidentis opprobrium: quale est insuper illud quod ab aduersariis
 » & æmulis quotidiana insultatione iactatur. Vellem si libuerit & ego digitum po-
 » nerem ori meo, sed vox altior & populosior est quàm vt regi possit, & qualis
 » vox? Quod à Gallicis teneretur oblessus dirè & hostiliter Papa suus: vox, quod
 » Domino suo supremo aduersi sunt, nec alterum sequuntur & suum persequuntur.
 » Vox, quod pro libito mutant Papas, nunc instituunt, mox destituunt;
 » vox, quod factò ipso etsi non verbo fatentur se reos in schismate & partem cor-
 » roborant quam impugnant, tales & plures circumuolent rumores & imprope-
 » ria: & quàm apparenter id fiat, viderint illi qui talium sunt occasio. At verò
 » fortassis objicient aliqui me in causa esse omnium quæ legimus. Nam, cur in-
 » quiunt, dignitatem tuam per fas aut nefas retines? Cur non ad ea quæ petuntur,
 » condescendis? Posses huic obiectioni planis & validissimis obniti rationibus
 » ad iustitiam meam, nisi quod propositum hic habeo alterum, & quoniam ad-
 » uertis quàm lubricus & instabilis esset omnis dominij status, si repente ad vo-
 » cem cuiuslibet cedendum esset iuri suo, iure vel iniuria sine discretionem, sine
 » fructu, sine manifesta necessitate, sed non hic insistendum decreui. Hoc vnum

postulo & exhortor in Domino pro communi bono rotius Ecclesiæ, quatenus in depulsi ira, odio & vindicta, & quæ retro sunt obliuiscetes, extendamus nos in anteriora ad vnionem promerendam, tu præcipuè inter cæteros qui singularis protector es & cultor Ecclesiæ vt sollicitè consulas, quid prodest, imò quantum paci ob est quod includor carcere, ego qui tam libero & parato sum animo ad omnia pro eadem pace vbi nihilominus pars aduersa perstat in errore suo, neque verbo significans, neque facto velle se cognoscere veritatem iustitiam nostram, neque offert aut recipit viam aliquam per quam intrusus suam habeat Sedem deserere quam occupat, vel saltem pari pede pax quæatur. Scis tamen quot & quantis Legationibus pulsati sunt, ex quibus ita esse non ignoras, si non fictitiis relationum commentis delusus es. Nunc quali spe prosequimur partem vniuersalem, si particularis, si multiplex, si iugis sit inter nos diuisio? Qua fiducia resistemus falsitati, si veritatem nostram inutiliter confundimus? Prodesse quid expectamus in non obediendo ei qui canonicè non dubitatur electus, & esse tanquam corpus lacerum membris à capite diuulsis, quando cernimus alios pertinaci animositate in sua vnitatem non verè vnâ coniunctos. Nec ista dico, sit veritas, tantâ sollicitudine ad liberationem corporalem (quam etsi tamen opto quis mirabitur) quantum pro affectu boni & honoris totius Ecclesiæ & dignitatis Pontificalis sanctæ Apostolicæ tui præterea & Regni tui & totius obedientiæ adherentis veritati. Quamobrem concludendo precor & obtestor, Fili Carissime in Christo, quatenus hanc querimoniam filiali deuotione & Christiano altoque animo suscipiens iubeas carceralem circa me cessare custodiam quæ prorsus indigna est, & si non fortè de meritis proprijs erga Deum, Ecclesiasticæ tamen dignitati illi. Proinde Pater nominatur & est talis regis, qui demum Christianus est Christus Domini. In quem Christianos imo filios proprios abuti sæuitiâ tyrannorum quantum qualeque piaculum sit animaduertis. Audent quidam sacrilega impietate, sicut accepi, impurum & procax os laxare, ad notandum me pro hæretico aut Schismatico, qui vtinam tam tenacis essent fidei aut religionis quam longè sum ab hac blasphemia. Errare vt cum Augustino fatear, potero, sed hæreticus non ero: neque est alia indignus à me vel impatientius ferenda iniuria. Ideoque obnitens tibus cum vno SS. Patrum liberè pronuntio, mentiuntur. Te rursus inuoco fili, vt mihi sic afflicto feras velociter auxilium, quemadmodum in tali necessitate, qualis nec tibi vnquam nec sanguini contingat tuo, nequaquam dissimulare, sed totis conatuum viribus obuiare satagerem. Pone quæso ante prouidentiam tuam oculos qualis futura esset Ecclesiæ facies, & quam fœda negotiorum turbatio, perplexitas & inuolutio scaturirent, si nunc migraremus à carne, non habito prius alio rerum stabilimento vel ordinis serenitate sicut haberi potest dum viuo, si non vel nequiter vel prauiter abjicior. Postremo si huc vsque vt humana est ignorantia vel infirmitas, quidam irrationabilius processerint, non pudeat vel serò vinci ratione & superari veritate, nec in casu iaceant, sed inde resurgendo cogitent: neque enim poterit aliter efficacius ostendi simplex conscientiæ puritas & processus, & quod non præcepit ira, non tumens ambitio, non cœcus odij rancor, vel edax vindictæ furor, sed pacis amor vnicus damnabatur tractantibus ipsum hoc tantæ & sobrietatis & reuerentia negotium. Et tu Pater misericordiarum, & Deus totius consolationis, & pacis, qui promissisti misericordiam misericordibus, qui dimittere præcipis, si nobis dimitti volumus, da clementer veniam delictis proprijs & alienis, sis mihi propitius, vt hac vnâ vindictâ contentus sim quod errata corrigas, suppleas defectus, & deinceps omnium pedes in viam salutiferæ pacis erigas: denique cor Regis, quod in manu tua est ad hoc inclina, & inclinatum corrobora, cui Dei gloriam & honorem nunc & in perpetuum.

Rescripsit ad eundem Pontificem Carolus post reditum Legatorum quos ad eum miserat, & subtractione nondum facta, vt notat Gersonius in Prologo de materiâ Schismatis.

Epistola Caroli Regis ad Benedictum XIII.

» **P**Atere obsecro, *Pater sancte*, perpaucis alloqui Pastoralem Celstitudinis
 » tuæ præsentiam, patere rogare ea quæ ad pacem sunt Hierusalem, quate-
 » nus benignè facias in bona voluntate tua Sion, vt ædificentur muri Hierusa-
 » lem. Nihil hîc exprobrando dicturus sum, sed te obsecraturus sum, vt patrem
 » tum horrando, tum commonefaciendo cum instructione filij mei, vt ea ante
 » oculos tuos statuatur, quorum attentionem actualem obliterare potuerunt,
 » seu curæ variæ turbantes rationis oculum suo puluere, seu blanda quorundam
 » assentatio commune magnatibus malum, nihil ad veritatem, omnia ad gratiam
 » dicentium. Aut proinde naturalis quidam amor sui quo sui cognitio nonnun-
 » quam impeditur, aut denique subdola machinamenta eorum qui sub ouina
 » pelle vulpes tegunt. Quæ enim ex sublimioribus personis se ab his pestibus se-
 » curam satis esse iactauerit? Vide, *Pater sancte*, & si videas non pigeat profun-
 » dius iterum atque iterum circumspicere, quale quantumvè est pacis bonum
 » quod omnes in communi appetunt conclamitantes *Pax, Pax*, adeò sine pacis
 » pulchritudine omnia sunt deformia, anxia, molestaque. Omnia quoque pacem
 » suam quandam non minus quàm vitam desiderant abhorrentes diuisionem,
 » quantò magis ignoscere, imò verò dignam pro meritis laudem rependere te
 » conuenit, *Pater sancte*, omnibus & singulis quos pacem appetere, quærere,
 » persequique cognoueris, quos audieris persequentes ex aduerso exitiale schif-
 » ma præfens quaqua versum via præsertim quàm compendiosiore eis, vel ra-
 » tio, vel necessitas cognata rationis ostendunt. Talem de te spem tui mores, tua
 » vita à puero bene instituta mundo præbuerant, hanc insuper expectationem,
 » tua gesta responsaque in negotio præsentis Schismatis apud omnes genuerunt,
 » vt tu præcipuus iudicatus sis cui Pastoralis baculus pro conferendo nequissimum
 » malignissimi Schismatis caput donaretur, quem præterea Papalis *sedes suscipe-*
 » *ret* ornando sessione tua si præsideres in ea. Nihilominus vltronea Cessio, si ita
 » res exigeret, locum liberum ad Pastoris vnici collationem apparet. Videbantur
 » hæc sufficere tali omni expectationi, attamen ipsa vallauit iusurandum quo
 » controuersia omnis finem capit. Sed ô dolor, plusquam dolor, ô sancti sanctæ-
 » que omnes, vnde malum istud irrupit quod confunderet nos ab expectatione
 » nostra? Heu quantum mortalia pectora coecæ noctis habent! quàm terribi-
 » liter nullos excipiens enunciauit Propheticus sermo! prauum cor hominis &
 » imperscrutabile quis cognoscet illud? Da veniam, *Pater sancte*, fidei meæ
 » interrogationi, si animis nostris hanc in veritatem spem tui ipsius ingenueras,
 » si cor in ore & fronte gerebas, quid causæ, quidve fascinationis irrepsit, quod
 » Nos vel falleret, vel confunderet ab expectatione, ab illa, inquam, expecta-
 » tione, quæ pollicebatur Nobis te agente reuersuram pacem Ecclesiæ, reditu-
 » rum aureum seculum in terris. In cuius præterea assumptione ad Papatum
 » noua lux oriri visa est, in hoc quoque diluculo matutino sidus quoddam bene-
 » uolum sereno nobis fulgore micare putabamus. At heu expectauimus pacem, &
 » ecce turbatio, in deterius quippe versa confusaque sunt omnia. Meruit hoc,
 » inquiet subditorum improbitas volens me ipsum Patrem eorum ad illud com-
 » pellere quod vltroneus agere debueram. Primum, *Pater sancte*, non violen-
 » tia, sed oratio plurima præmissa est, petis à quo, à me filio tuo, cum tota Ec-
 » clesia Regni mei per tales quales nosti, tales quibus alij supplicant & quorum
 » fide, ac prudentia gubernamur, frater Germanus & duo Patruj, quod si suspi-
 » ciosum forsan erat, orare illud, durum, quasi foret species violentia iubendi,
 » facilis planè patebat exitus, præoccupasses eorum preces offerens absque pro-
 » crastinatione illam quæ petebatur, Iuramenti impletionem, ostendisses præ-
 » parationem animi ad cedendum; si & dum cessio tua pacem illatura esset Ec-
 » clesiæ. Itaque viâ Cessionis nonne ab omnibus quantumcunque tibi, vel tuæ
 » existimationi fauentibus esse sanctissima & compendiosissima iudicata est?
 » quanquam non esse te cogendum ad ipsam fuerit quorundam sententia, sed
 » te voluntariè, te sponte offerente eam quæ communi assensu probatur viam,
 » quis oro coëgisset? Si qua igitur fuerit coactio, ex renisu tuo venit. Affirmant
 » viri

viri sapientes & literati qui mecum sunt te pro salute gregis astrictum esse se-
 cundum præparationem animi non solum ad Cessionem, sed ad martyrium & a
 hoc modo non est relinquere gregem, sed saluare, quid quod ultra communem
 legis Diuinæ obliuionem iuramentum solenne superadditum te ligauit. Dices
 forte te nec iuramento, nec officio constrictum, vt confestim Papatu renuncies,
 præsertim non expectato fructu pacis. Profecto, *Pater sancte*, neque hoc quære-
 batur. Quod si de me meorumque sinceritate quædam maleuolæ suspiciones alie-
 næ ab hac veritate gratis assumptæ sunt, audi quoniam multos supplantauit sus-
 picio illorum, qualibus utique suspencionibus præbere leuem auditum nihil ma-
 gno viro indignius, nihil pro suo & suæ Reipub. statu incommodius reperitur.
 Hoc quippe agit suspicio talis apud Rempub. quod zelotypia apud domesticam.
 Zelotypia autem quales non domos inquietat & turbat, eas aliquando funditus
 euertens. Esto fuerint qui stillarent auribus tuis quod aliqui magis ad personæ
 tuæ dejectionem quam Ecclesiæ reformationem anhelabant, quod Papatum
 ambiebant alij, quod Pars vna Papam optabat de cognatione & patria, quod
 Pars altera pro ambitione, aut vindicta, aut alijs causis reprobis incedebat in
 via pacis. Examinandum sanè erat non quid tales dicerent, non quid garrissent
 incerto auctore susurri, sed quid veritas à Domino dirigenda postulabat. Ne-
 que enim staret omnis Policia, si pro adulantium, aut malè suspicantium con-
 fitione, & non pro agendorum veritate regeretur. Et memineris, *Pater sancte*,
 si fefellit te talis maleuolorum suspicio, dum te protestationem publicare
 suasisit, quam postmodum libens retractasti. Protestationis autem hæc erat sen-
 tentia, quod visis modis procedendi qui erga te & tuos tenebatur (notabis vio-
 lentiam) tu omne inde secururum & processurum inualidum reputabas & ina-
 ne, quasi videlicet te pertinacem facere contenderet, aut blanda adulatio,
 aut subdola inimicantium confictio nisi sagaci retractione prouidisses. Quin-
 etiam si quæsisset aliquorum, vt tibi videtur, vel arrogantia, vel impietas co-
 gere te ad illud quod sponte agere volueras, nonne satius erat te vincere in bo-
 no malum quam à malo vinci? Sapientiam enim non vincit malitia. Pessima
 certè victoria vincere voluit aliquis homines, si ab ira, ab odio, ab impatientia
 & vindicta zelo superatur, adeò superatur aliquando, vt omissis omnibus quæ
 alioquin agenda fore cognosceret, ipse se in aperta peccata, & in magna mor-
 tis huius & æternæ discrimina tradit, dum frendens dentibus ait, *Ego ne inui-
 tus compellar ad hoc, vel ad illud? Ego ne malis gratibus meis hæc & illa sum
 acturus?* Ita ne ego Dominus obtemperabo subditis tanquam eorum vilis ser-
 uus? quis contemptum hunc, quis meæ huius dignitatis vituperium ferre pos-
 sit, mori satius est quam talia perpeti, fracti prorsus animi & abiecti esset tali-
 bus assentire. Has voces, *Pater sancte*, scis non esse modestiæ Christianæ, ne-
 que de Schola illa prodire ad quam inuitans Christus, *discite*, inquit, *à me
 quia mitis sum & humilis corde, qui cum malediceretur non malediceret, cum
 pateretur, non comminabatur.* Quid si quis ex æmulis tuæ dignitatis cogni-
 tus magnitudinem cordis tui, aut suspicans fortè prauitatem ad suspiciones
 superferis rumuculos tales pro exagitatione turbida suscitanda, per quem
 omnia sibi suspecta fierent, ac proinde certum discrimen intrares, sic aprum
 vani Catulorum latratus à tuto cubili remouent & offerunt enecandum: sic
 qui timet pruinam, irruet super eum nix; sic postremò trepidantes auiculæ in
 veros laqueos cadunt ob inanem motarum plumarum formidinem. At verò
 suspencionibus his rejectis, ne ab eis dum reprobamus capi videamur, audire te
 videar, & dicere quod viam æquissimam obtulisti, *viam Conuentionis*, in quam
 totus etiam Cardinalium coetus primitus condescendit. Viam præterea quam
 appellas Iustitiæ, viam primam, *Pater sancte*, nondum quemquam repudiasse
 cognoui, nisi quod per se efficiens apparebat, propter quod vltior oblatio
 viæ Cessionis quærebatur, ad quid ita? nimirum vt tantus apparatus Conuen-
 tionis nequaquam sine congruo fraudaretur, qui finis ex omnium quos consu-
 limus & aliorum penè omnium Iudicio non aliter commodè quam per vtrius-
 que Contendentium cessionem haberi sperabatur. Sufficiebat autem, vt tibi
 visum est, oblatio tua generalis, ne eadem facta in particulari cornua daret ad-
 uersæ parti tanquam diffideres de iure tuo, qui tam leuiter cedere spondidisses;

„ sed non fallitur, non irridetur inspector cordium Deus; sapiens ut quidam ait;
 „ vitam suam non populari rumore, sed conscientiae veritate meritur. Quid si
 „ quidam imperiti, aut superbi, aut maleuoli tuam hanc humilitatem sanctissi-
 „ mam, tuam Charitatem Christi miratricem, zelum tuum feruentissimum in
 „ oblatione spontanea via Cessionis sinistra detorsissent, ut formidas, alij super
 „ numerum plures grauiorens insuper tum fide, tum amicitia tua, tum pietate
 „ Catholica te hac agente colaudassent vtentes Salomonis Iudicio, quam erat
 „ ram habuisses maternam Charitatem qui infantem Christum viuum in Eccle-
 „ siastica sede sua alteri cedere maluisses quam diuidi. Caterum verò non pa-
 „ rum urgebat te praestitum iuramentum, nisi glossis corruptis aliquis illud fœ-
 „ dare voluerit, aut dicere quod quia in deteriorem exitum vergebat, non erat
 „ obseruandum. Absit pater, ut nos omnes tuae obedientiae filij iudicauerimus
 „ vnanimiter, ut qui discors sit nescio quod via Cessionis caeteris eminebat erat-
 „ que sancta & Deo accepta, si ipsa sub iuramento promissa nequiret salubriter,
 „ vel offerri, vel exequi quid verisimilius est decipi, vel vnum, vel vniuersos:
 „ quid probabilius falli paucorum conscientias, vel omnium? *Addo quod si er-*
 „ *rasset Vniuersitas obedientiae tuae in hac sententia*, nihilominus Pastoralis pietas ad-
 „ stringebat te potius condescendere nobis pie errantibus quam omnia tam certae
 „ turbationi exponere, quippe ad hunc intellectum verè enunciaturum est quod
 „ communis error facit ius. Non enim praesumere debueras omnes ad tuam sen-
 „ tentiam citius attrahendos fore quam ad aliorum Iudicium te vnicum, vel ad-
 „ modum paucos tecum posse conuerti. Nam hoc vltimum liberum tibi erat
 „ non alterum obsistentibus rot capitibus quot tamen conuenisse in vnam viae
 „ Cessionis oblationem, nonne miraculum est & pæne diuinum? Opponet de-
 „ mum aliquis patere satis nunc quam inutilis & cassa fuerit hæc via Cessionis
 „ quæ nihil hactenus pro pace valuit operari. Hoc argumento viam Conuen-
 „ tionis, aut illius quam nominas Iustitiae liceret inculpare, quam nihil adhuc
 „ profecisse cognoscimus; sed non acceptæ sunt, respondebit, hæc via, ideoque
 „ non tentata; ita certè, nec viam Cessionis acceptasti, cuius intererat eandem
 „ primitus offerre. Eandem dico toriens ante Papatum per te Pater ventilatam,
 „ laudatam & ferè pro vnica commendatam, quod si praesumitur pro via Con-
 „ uentionis, aut altera, si fuissent acceptata, quod dedissent pacem Ecclesie
 „ multò amplius hoc existimare conuenit de acceptione libera viae Cessionis.
 „ Quod si post oblationem tuam Charitatiuam altera pars contumaciter renui-
 „ set peragere ipsa de suaque salute vidisset, tu liberatus nobiscum, tu glorio-
 „ sus, tu ab omnibus re & nomine Benedictus euenisses. Verum ignosce, *Pater*
 „ *sancte*, si nimis urget Celsitudinem tuam multiloquium zeli mei, talia Ego
 „ non ad damnandum sed ad hortandum pronuncio; quatenus qui pacem Eccle-
 „ siæ prosequuntur, non inculpes sinistris interpretationibus, quasi deprauato
 „ animo erga te, vel dignitatem tuam moueantur, quatenus præterea condes-
 „ cendente te Capite nostro ad humilem membrorum voluntatem instar Christi
 „ ambulemus omnes vno animo, vno passu, vna via, donec occurrat Nobis
 „ **pax in eo qui facit vtraque vnum, Domino nostro Iesu Christo qui est Deus be-**
 „ **nedictus in secula.**

Eodem anno per totam Quadragesimam cessatum est à Lectionibus in Vni-
 uersitate teste Ioanne Iuuenale de Vrsinis: propterea quod Edicto Regio red-
 dita fuerat Ordinarijs omnimoda Beneficiorum Ecclesiasticorum dispositio &
 dispensatio. Experta autem ante fuerat Vniuersitas eos famulis & famulorum
 amicis ea conferre solitos potius quam doctis & litteratis. Quæ res plurimas
 turbas excitasset inter partes, nisi satisfactum fuisset Vniuersitati.

SYNOPSIS SEXTI SECVLI.

De fortuna & statu Vniuersitatis Parisiensis & 1. de fortuna.

Fortuna Vniuersitatis constans fuit hoc seculo, fama ingens, autoritas maxima, in rebus fidei, in extinctione Schismatum, in negotijs Regni publicis, eademque in omnibus, inconcussa firmitatis. Eapropter illa Pontificum Romanorum perpetuum fauorem meruit, Regum nostrorum praesidium & patrocinium stabile, Externorum Principum amorem, obseruantiam & reuerentiam. A Regibus, ab Episcopis, à Pontificibus, ab ipsa Ecclesia Catholica consultata, omnibus responsa dedit plena consilio, prudentia, fortitudine, Pontificiae autoritatis assertrix, Iurium Regni libertatumque propugnatrix, in omnibus negotijs aequa, in omnibus fortis.

Et ut à Religione incipiamus, plurimorum Philosophorum, Theologorumque qui profanas rerum vocumque nouitates affectata ingenij subtilioris fama in Scholam introducere conabantur, temeritatem, superbiam, insolentiamque repressit. Eius operâ saepe vsi sunt Ecclesiae Praelati, in coercendis audacibus. Cum Ioannes Parisiensis cognomento Pungens asinum professione Dominicanus, nouam quandam opinionem de Sacramento Altaris emisisset, à Guiljelmo Episcopo Parisiensi, & ab Egidio Bituricensi Primate adhibito Theologorum consilio repressus est & Parisijs docere prohibitus an. 1304.

Templarij, qui inaudita scelera perpetrasse perpetrareque dicebantur, interrogati examinatique sunt praesentibus Magistris Vniuersitatis, ut ad an. 1307. retulimus ex Chronico Ioannis de S. Victore. Confixi quoque sunt eodem tempore Errores M. Arnoldi Albinouani. Nec parcitum M. Ioanni de Poliaco, non M. Marsilio de Padua viris Academicis, in ijs quae minus rectè sapere videbantur. Non ipsi Ioanni XXII. quem fama vulgauerat velle opinionem de tarda visione beatifica quasi orthodoxam proponere, cum tamen ipse datis ad Regem litteris scripserit, illam se ut probabilem & disputabilem solummodo proposuisse, seu, ut vocant, non *assertiuè*, sed *disputatiuè*, Qua de re fusè ad an. 1332.

Minoritæ quoque plurimi & Dominicani subtilius argutantes repressi sunt: sed maximus conflictus contra Dominicanos fuit occasione Thesium M. Ioannis de Montefono, in quibus nonnullas propositiones malè sonantes & piarum aurium offensiuas descripserat, circa Conceptionem B. Virginis & Mysteria quaedam diuina, qua de re nos fusè ad an. 1387. Nam ille non modo conceptam volebat fuisse Deiparam in peccato Originali, sed haereticos praeterea sustinebat esse qui contra sentirent. Vniuersitas, quae ab omni quidem æuo piè sentiebat de re ista, nec tamen contra sentientes damnabat, ferre non potuit **exultantem hominem**, eumque & totum Ordinem qui ad eius partes accesserat, ex consortio suo propter contumaciam refecauit.

Non inquam eatenus videtur Vniuersitas vllum contra sentientem damnasse. Nam & M. Guill. Durandus Episcopus Mimatensis, Autor speculi Iuris & Pontificalis Patrum, lib. 7. Rationalis Diuinorum Officiorum, quod an. 1286. cõponebat, post enumeratas 4. B. Virginis festiuitates in eius honorem celebrari solitas, scilicet Annunciationem, Assumptionem, Natiuitatem & Purificationem, de Conceptione subdit. *Quidam faciunt quintum festum, scilicet de Conceptione B. Mariae dicentes; quod sicut celebratur de morte Sanctorum, non propter mortem, sed quia tunc recepti sunt in Nuptijs æternis; similiter potest celebrari festum de Conceptione, non quia sit concepta (sanctè) quia in peccato est concepta; sed quia Mater Domini est concepta, asserentes hoc reuelatum fuisse cuidam Abbati in naufragio constituto: quod tamen non est authenticum. Vnde non est ap- probandum, cum concepta fuerit in peccato, scilicet per Concubitus maris & feminae.* De Consecr. dist. 4. firmissimè. Veruntamen licet fuerit cõconcepta in peccato, «

» dimissum est ei illud Originale peccatum cum sanctificata fuerit in utero, si-
 » cut Ieremias & S. Ioannes Baptista, quare merito Natiuitas eius & B. Ioannis
 » Baptista celebrantur. *Natiuitas dico, ex utero*, quando videlicet in lucem, seu
 » in mundum prodierunt; *sed Natiuitas eorum in utero scilicet, quando infusa sunt*
 » *anima in Corporibus eorum, non celebratur, ut praemissum est.* Hæc Durandus fol. 168,
 » verso Edit. Lugdun. an. 1518. nec tamen ea propter damnatus est vnquam ab
 » Vniuersitate.

» Communis est opinio Ioannem Scotum Minoritam, seu Franciscanum euo-
 » catum fuisse ex Anglia Parisios, Parisijs verò deinde Coloniam, vt Domini-
 » canis contra Conceptionem immaculatam decertantibus se se opponeret, eius-
 » que ab omni labe peccati Originalis exemptionem propugnaret; quæ opinio
 » vera ne sit an falsa, parum attinet inquirere; sed constat etiam post Ioannem
 » Scotum, non omnes Minoritas Conceptionem prædictæ Virginis peccati labe
 » exemisse. Aluarus Pelagius Hispanus Minorita Ioannis XXII. Papæ Pœnitenti-
 » tarius lib. 2. de S. Ecclesiæ Catholicæ planctu, artic. 52. ea de re sic scribit.

» De Matre etiam eius beatissima tenent sancti, maximè Augustinus, quod
 » non peccauit etiam venialiter in hac vita. Tamen in Originali peccato con-
 » cepta fuit, sicut & cæteri homines, quia ab illa sententia Patris sui Dauid
 » *Ecce enim in iniquitatibus conceptus sum*, Psal. 83. quæst. 4. vbi propriè nul-
 » lus excipitur nisi Christus, qui non de semine humano, sed de Spiritu san-
 » cto, & in utero Virginis iam sanctificato conceptus fuit. ext. de Sum. Trinit.
 » c. 1. 23. dist. qui Episcopus. Domina autem nostra de semine vtriusque paren-
 » tis Ioachim, & Annæ concepta fuit, sicut cæteræ mulieres, non de Spiritu
 » sancto, sicut Filius. Et ideo in originali peccato fuit concepta, vt latè probat
 » Bernard. in Epist. quam scribit Canonicis Lugdunensibus, in qua reprehен-
 » dit eos, qui Conceptionis festum Dominæ celebrabant, quod non debet fieri,
 » sed cum sit, referri debet ad sanctificationem eius in utero, quia secundum Ber-
 » nard. ante fuit sancta quam nata, vnde & Aug. super hoc ad Petrum Diaco-
 » num, ait de conf. di. iij. *firmissime tene*, & nullatenus dubites omnem hominem
 » qui per concubitum viri, & mulieris concipitur, cum originali peccato nasci
 » impietati subditum, mortique subiectum. Et ob hoc naturaliter nasci filium
 » iræ. de qua dicit Apost. Erasmus natura filij iræ, sicut & cæteri, Ephes. 11. &
 » Ro. 5. ad hoc facit quod li. & no. de con. di. c. 11. in glo. vt in beata Maria &
 » de con. dist. 3. c. 1. in glo. de festo. & facit op. 27. q. 11. omnem hanc senten-
 » tiam tenent omnes antiqui Theologi. Alexander Thomas in suo quarto ex. 11.
 » Bonauentura, Richardus. licet quidam noui Theologi à sensu Ecclesiæ rece-
 » dentes communi tenentes contra indeuoti reuera Dominæ, eius deuoti appare-
 » re nitantur eam quodammodo sic Deo, & suo Filio comparantes, quorum no-
 » ua opinio, & phantastica sit à fidelibus cancellata, quia sanctificationem Vir-
 » ginis negat, contra id quod tenet Ecclesia ipsam sanctificationem fuisse, &
 » sic secundum Bern. antea sanctam, id est, sanctificatam in utero, quam natam
 » extra vterum. Si enim in peccato originali quod contrahitur in animæ infusio-
 » ne, vt no. de con. dist. 4. non ex quo. in glo. 11. non fuisset concepta, sanctifi-
 » catio necessaria non fuisset, sicut nec in Christo, & ideo Romana Ecclesia fe-
 » stum Conceptionis non agit; & si tolerat quod alicubi fiat, maximè in Anglia,
 » non tamen approbat, quia quod permittitur non approbatur. 4. dist. denique.
 » 21. q. 1. hac ratione vel illud festum debet referri ad sanctificationem Virginis,
 » non Conceptionem, vt dictum est. Et ita dicitur oratio quæ dicitur in hoc festo
 » Romæ in sancta Maria maiori. Deus qui sanctificationem Virginis, &c. sicut
 » vidi, & audiui, cum ibi de ista sanctificatione prædicarem in isto festo sanctifi-
 » cationis, quod fit in Decembri ante festum Natalis per quindecim dies. pro hac
 » veritate facit illud Salom. Prou. 25. Aufer rubiginem de argento, & egredie-
 » tur vas purissimum. Vas purissimum fuit Virgo Maria, quæ rubigine originalis
 » peccati ablata per sanctificationem in utero sancta purissima in necessitate (fortè
 » Natiuitate) sua egressa est ex utero. Et illud Psal. 45. sanctificauit tabernaculum
 » suum Altissimus. Tabernaculum sanctificatum Dei fuit Virgo Maria iuxta illud
 » Eccles. 24. Et qui creauit me requieuit in Tabernaculo meo; facit verbum
 » Aug. in Sermonem Purificationis dicentis: solus est sine peccato natus qui sine

virili complexu non concupiscentia carnis, sed obedientia genuit mentis. Hoc etiam determinat Aug. super Genes. ad litteram. 6. c. Facit de pe. d. 11. Si enim in fine ibi & docuimus, quod excepto Deo omnis creatura sub vitio fit &c.

Idem tenet Magister Sententiarum. Hæc Aluarus Edit. Vlm. 1474. In cuius sine sequentia verba leguntur.

Opus per scriptum manu propria vna vice correxi, & apostillauit Anno Domini 1335. in Algarbia Portugaliæ, vbi sum Præful in Villa Ramza. Secundo correxi, & apostillauit in sancto Iacobode Compostella, Anno Domini 1340. Et infra. Hæc summa . . . fuit (ab Authore) summo Pontifici (Ioanni 22.) & venerabili ac sacro Collegio D D. Cardinalium manibus cancellatis cum omni subiectione exhibita, & ostensa, minimè tamen à sua sanctitate in aliqua sui parte redarguta, ac reprobata; quinimo per temporis successum à Cardinalibus, Patribusque reputatissimis Doctoribusque peritissimis, ad quorum peruenerat aspectum, affectuosè suscepta, perfecta, visa, ac approbata, imo præ aliquibus aliis summis recommendata, & exaltata.

Eiusdem sententiæ volunt fuisse Thom. in 3 p. q. 27. art. 2. At quidam alij contrariam tenuisse probant ex quibusdam verbis quæ leguntur in Epist. ad Galat. cap. 3. lect. 6. post hæc verba. *Mulierem autem non inueni quæ omnino à peccato immunitis esset ad minus originali, vel veniali, Excipitur purissima, & omni laude dignissima Virgo*, quæ postrema verba aiunt legi in Edit. Venera an. 1593. & Parisiensis 1542. verum in antiquis Codicibus non habentur. Extant in Bibliotheca Cœlesti-norum Parisiensium quatuor editiones diuersorum temporum, Vener. ann. 1498. Paris. an. 1526. & 1529. Item Edit. vener. an. 1593. in quibus nihil eiusmodi; idque mecum communicauit R. P. Bonauentura Bauduisius Cœlestinus Paris. amicus & familiaris meus.

Eatenus ergo Autores illi qui Conceptioni immaculatæ non patrocina-bantur, contenti fuerant dicere B. Virginem conceptam fuisse in peccato Originali, Vniuersitas verò Parisiensis probabilibus quoque fundamentis fulta sustinuerat exemptam fuisse; nec alterutra pars alteram hæreseos insimulabat. At Ioannes de Montefono audacior veteribus in Vesperis suis, & in quæstione de Resumpta sustinuit. 1. *Non omnes præter Christum contraxisse ab Adam peccatum Originale, esse expressè contra fidem.* 2. *B. Mariam V. & Dei Genitricem, non contraxisse peccatum Orig. esse expressè contra fidem.* 3. *Tantum esse contra Scripturam sacram unum hominem esse exemptum à peccato Orig. præter Christum, sicut si decem homines ponerentur exempti.* 4. *Magis esse expressè contra Scripturam sacram B. V. non esse conceptam in peccato Orig. quam asserere ipsam fuisse simul Beatam & viatricem ab instanti suæ Conceptionis vel sanctificationis.* Ea autem omnia se ad mortem vsque defendere paratissimum esse publicè asseruit; nec id dicere nisi ex iniuncto Marum suorum, nec sine magno & maturo consilio Theses suas publicasse.

Contra eum ergo & contra totum Ordinem Vniuersitas insurrexit, vt fusè ad annos 1387. & 1388. retulimus.

Sed & aliam Ecclesiæ nauauit operam longè efficaciorum in extirpatione detestandi schismatis quod an. 1378. ortum est & nimis diu in Ecclesia Dei perseuerauit. Cuius labores immensos sufficiat commemorasse in Historia.

Regni quoque libertates Regisque Christianissimi iura fortissimè defendit & propugnauit aduersus ipsum Pontificem Bonifacium VIII. 1. Pontifici auctoritatem suam, suam quoque Regi Philippo asserendo, Dominiumque Regium quod temporale vocant, ab vsurpatione Bonifaciana vindicando. 2. Collocationes seu inuesturas Beneficiorum Regiæ dispensationi conseruando. 3. A grauaminibus Romanæ Curia appellacionem ad futurum Concilium legitimam esse decernendo. Atque ita ipsa inter vtramque potestatem media quodammodo consistens plurimorum dissidiorum constituta est arbitra, tum propter doctrinæ famam, tum maximè propter virtutis & probitatis laudem. Hinc ab vtraque meruit & amari & defendi, & priuilegiis decorari: quæ in Historia passim conscripta reperies.

2. De Statu Vniuersitatis.

STatus Vniuersitatis in duobus consistit, in professione publica litterarum & in regimine politico. Professio eadem quæ superioribus seculis, nimirum Theologiæ, Iuris Canonici, Medicinæ & Artium. Adiecta est sub initium seculi linguarum Orientalium Hebraicæ, Arabicæ, Chaldaicæ & aliarum eiusmodi professio ex sanctione Clementis V. in Concilio Viennensi an. 1311. ad faciliorem conuersionem infidelium. Verum inter omnes Theologia & Ius Canonicum inualuerunt potissimum; cæteræ artes emarcuerunt. Causa rei, proximitas Curie Auenionensis, ad quam qui Gradum in Theologia & Iure Canonico consecuti fuerant, se conferre solebant, & eorum plurimi ad dignitates Ecclesiasticas euehebantur, aut opima Beneficia obtinebant à Pontificibus, tunc omnia fere dispensantibus. Hinc studentes excitati Gradus illos consecuti festinabant magno vtriusque facultatis, immò vniuersitatis detrimento & dedecore.

At in professione Theologiæ Scholasticæ tunc omnis ferè litterarum dignitas consistebat, qua de re queritur M. Ioannes Gerson. Ep. scripta Brugis ad quendam Prælatum his verbis. *Reuerende Pater sub vestra & Magistrorum nostrorum correctione, in Facultate Theologiæ videtur esse necessaria reformatio super sequentibus inter cætera.* 1. Ne tractentur ita communiter doctrinæ inutiles sine fructu & soliditate, quoniam per eas doctrinæ ad salutem necessariæ, & vtilis deferruntur. Nesciunt necessaria, quia superuacua didicerunt, inquit Seneca. 2. Per eas non studentes seducuntur, quia scilicet purant illos principaliter esse Theologos, qui talibus se dant speratâ Bibliâ & aliis Doctoribus. 3. Per eas termini à SS. Patribus vñsati transmutantur contra illud Augustini. Nobis ad certam regulam loqui fas est &c. Et non sequitur velocior scientiæ alicuius corruptio quàm per hæc. 4. Per eas Theologi ab aliis Facultatibus irridentur: Nam ideo appellantur Phantastici, & dicuntur nihil scire de solida veritate & moralibus & Biblia. 5. Per eas viæ eorum multiplices aperiantur. Quia enim loquuntur & fingunt sibi ad placitum terminos, quos alij Doctores & Magistri non intelligunt, nec intelligere curant, dicunt incredibilia & absurdissima, quæ ex suis absurdis fictionibus dicunt sequi. 6. Per eas Ecclesia & fides, neque intus neque foris ædificantur. Constat quòd dant potius occasiones credendi quòd Deus non sit omnimodè simplex aut vnus. Sicut dicunt Braduardi. 7. Per eas multi ex Theologis tam actiuè quàm passiuè scandalizantur; nam alij Rudes vocantur ab aliis, & alij è contra Curiosi & Phantastici. *Tales nunc currunt propositiones ex talibus Doctrinis. Infinitæ sunt durationes in diuinis secundum prius & posterius quamuis aternæ.* Et ita de mensura. *Spiritus sanctus liberè, contradictorie, contingenter producit ex parte principij, &c.*

Idem in sua ad Marcum lectione. *Deinde, inquit, cur ob aliud appellantur Theologi nostri temporis Sophistæ verbosi & Phantastici, nisi quia relictis vtilibus & intelligibilibus pro Auditorum qualitate transferunt se ad nudam Logicam vel Mathematicam, aut etiam Mathematicam, vbi & quando non oportet, nunc de intentione formarum, nunc de diuisione continui, nunc detegentes schismata Theologicis terminis obumbrata. Nunc prioritates quasdam in diuinis, mensuras, durationes, instantia, signa naturæ, & similia in medium adducentes; quæ etsi vera essent & solida, sicut non sunt, ad subuersionem tamen magis audientium vel irrisionem, quàm ad rectam fidei ædificationem sæpe proficiunt.*

Et in Tractatu de examinatione Doctrinarum Cens. 61. *Porro, inquit, si quæretur à me, quis inter cæteros Doctores plus videatur idoneus? Respondeo sine præiudicio, quod D. Bonauentura: quoniam in docendo solidus est & securus, pius, iustus & deuotus. Præterea recedit à curiositate quantum potest, non immiscens positiones extraneas, vel doctrinas seculares Dialecticas, aut Physicas terminis Theologicis obumbratas more multorum.*

In Manuscripto Historiæ Caroli VI. quod in Bibliotheca Thuana asseruatur, de Clemente VII. sic legitur. *Sacram Theologiam parvipendebat. Cum vir præpotens ei Nepotem commendaret, quòd Theologiæ Parisius studeret. Quid, inquit,*

facilitatis fuit ad hoc amicum dilectum applicare, cum illi Theologi sint Phantastici homines reputandi.

Nicolaus Clemangius in opere MS. quod de instituendo Theologiae studio composuit, quod opus nuper in lucem prodijt per D. Lucam Dacherium in 7. tomo spicilegij, sic scribit; Quocirca, inquit, miror Theologos nostri temporis paginas Diuinarum Testamentorum, ita negligenter legere, & in nescio quarum latis sterilium subtilitatum indagine sua ingenia conterere, utque verborum Apostolicis, languere circa Quaestiones & pugnas verborum; quod Sophistarum est non Theologorum. Quid autem languere circa Quaestiones & pugnas verborum? & quid sibi verba illa volunt Apostolica? illos certe reprehendere volunt, qui ommissa fertili & fructuosa arbore sacrarum litterarum in siluaticis & sterilibus pabulum doctrinae requirunt; inter quos languere dicuntur, id. fame ac ieiunio, nullo ibi reperto fructu, tabescere: & si quem fortè in illis fructum inuenire contingat, similis est pomis Sodomorum, quae exteriori quidem specie pulchra & decora videntur; ubi verò ea manu carpis, in puluerem, ac fumum soluuntur. Pulchra nempe primo conspectu videntur Sophismata, ingeniosa, acuta, subtilia; sed si verborum solutâ intricacione fructum ibi requiras, velut fumus euanescent, quia intus inania fuerunt. Propterea scriptum est qui Sophisticè loquitur, odibilis est.... Nunc autem plerosque videmus Scholasticos sacrarum inconcussa testimonia Scripturarum tam tenuis aestimare momenti, et ratiocinationem ab auctoritate ductam velut inertem & minime acutam sibilo, ac subsannatione irrideant, quasi sint maioris ponderis quae phantasiae humanae imaginationis adiuuenit.

Idem Clemangius Ep. 75. inuehitur in eos Doctores Theologos, qui Beneficia possidentes aliud agebant quàm quod agendum foret: & in eos qui relictis Beneficijs, aut nulla possidentes, nec docebant, nec praedicabant, sed otiosi inertesque manebant Parisijs. Sic ergo habet de isto Doctorum genere praesertim.

CONTRA
THEOLOGOS
INERTES.

De aliorum speculatorum secundo genere dicamus; quo de genere illi nimium sunt qui sacrarum litterarum caelesti speculatione salutarique intelligentiae vigilanter incumbunt, studentque de fonte illo limpidissimo aquam viuam haurire sitientibusque refundere. Hi autem etsi Speculatores propter illius verae speculationis Doctrinae studium atque exercitium iure vocantur, canes etiam tamen à latratu praedicationis quo lupos terrent & effugant, gregemque seruant instruunt, & ut sibi ab eorum insidijs caueat, admonent, meritò dici possunt. Quos profectò Canes si illi dormitantes Pastores, de quibus sermo habitus est, secum saltem more Pastorio ad sepra seruanda ducerent, tum suae aliquantulum negligentiae esset consultum, tum ipsum tutelae gregum magnam ex parte prospectum. Sed si illi eos secum non ducunt neque ad suum confortium pro sua supplenda desidia accersunt, non ob hoc debent Canes isti quominus latrent ac praedicent, torpescere, sed assiduam secum meditatione versari, quomodo de traditis sibi donis intelligentiae, aut facundiae per sedulam persequantur operationem legitimam Domino reddere rationem. Bonus quippe est intellectus omnibus facientibus cum, id est secundum eum operantibus: alioqui scienti bonum & non facienti, peccatum est illi. Et, seruus sciens voluntatem Domini & non faciens vapulabit multum. Seruus quippe piger, & inutilis qui de talento accepto operari renuit, iubetur in tenebras exteriores sublato talento proijci: sed hodie prohi dolor! in hoc quoque genere plerosque Canes mutos videmus, non tam quidem ex impotentia, aut ignorantia latrare non valentes, quàm suae quarentes patrocinium inertiae, si curam non fuerint animarum aliqua Praelatione adepti, se ad docendum praedicandumque non teneri contendunt, quia se nequaquam missos adstruunt. Quomodo autem praedicabunt, inquit Apostolus, nisi mittantur. Et, nemo assumit honorem, sed qui vocatus est tanquam Aaron. Quasi verò liberum eis sit totum inerte ociando vitam agere, nunquamque de Thesauro doctrinae aliquid lucrando operari, nisi Ecclesiasticum fuerint Beneficium quod forte nunquam futurum est, assecuti. Cum videamus in Euangelio nondum missos, aut vocatos argui, quod alijs in vinea operantibus tota die steterint ociosi. Ergone talenta non sunt scientia, eruditio, eloquentia, sacrarum intelligentia litterarum, licentia docendi, Gradus Magistralis, & de his nullam ab hominibus rationem esse reposcendam existimant; falli se nimium.

» que errare serò tandem? si ita putant, intelligent. Audiant qui ita sentiunt
 » verba Iacobi in Canonica Epistola, cum nos ab ambiendo magisterio deterreret.
 » *Nolite*, inquit, *fratres plures Magistri fieri, scientes quia maius Iudicium sumitis.*
 » Quare quæ somaius Iudicium, nisi quia ex maiori talento scientiæ, gradus, au-
 » thoritatis ad maiora tenentur & plura, de pluribusque sunt reddituri rationem.
 » Quid aget, si ita est vt volunt, illa tanto sudore parta, tantis vigilijs quæ sita li-
 » centia prædicandi: illud præclarum & insigne magisterium tanto affectu con-
 » cupitum, quorsum ista pertinebunt, quando se exerent, quando prodient? aut
 » per opus in apertum erumpent, suumque tandem munus implebunt? vtrumne
 » illa ad inanem tantum honoris, ac famæ gloriam, scientiæ ostentationem, pro-
 » uentuum ambitionem vobis data creditis? Illis profectò grauiter & damnabi-
 » liter abutimini si ad illa ob causas istas, aspiratis, si pompæ, vanæ ambitionis,
 » noxiæque cupiditatis illa instrumenta certatis efficere. *Qua fronte Doctor haberi*
 » *vult qui non docet?* Quo iure Magister appellari, qui Magisterij apud populum
 » nunquam fungitur officio? Idololum non Deus est quod pro Deo colitur & nul-
 » lam vim numinis habet: & quare non similiter Idololum potius quam Magister
 » est qui absque re & effectu Magisterij vano cultu, casto honore, inani & nudo
 » nomine gloriatur? O Pastor & Idololum delinquens gregem, inquit Propheta
 » Zacharias. *Qua ratione cum Pastoris nomine Idololum appellauit, nisi quia*
 » *Pastoris nomine inaniter extollebatur, cuius actum, opus & officium pro-*
 » *prium derelinquens Gregem non tuebatur. Non Cappa, vt in Prouerbio est,*
 » *Monachum efficit, nec Cappa etiam, aut Cathedra biretiue impositio Magi-*
 » *sterium: Falla sunt signa foris exhibita, quibus res significata non respondet.*
 » *Quid profunt surdo aures pulcræ, aut coecum quid iuuant elegantes oculi?*
 » *Tunc quippe nomen suæ dignitatis, aut officij vnusquisque veraciter tener,*
 » *quoniam rem nominis exercet, idque quod sui honoris est, exequitur; Alioqui*
 » *non vno in loco, sed locis plurimis tales Idolorum nomine scriptura vocat.*
 » *Nonne ad reuocandum proximum ab errore, aut periculo ad sibi que pro suo*
 » *captu atque sensu per spiritualia pietatis opera consulendum, quisque etiam*
 » *simplex Christianus in plurimis saltem ex Charitatis vinculo, cuius omnes at-*
 » *que erga omnes semper sumus debitores, adstringitur. Et vos cum vestris Gra-*
 » *didibus atque scientijs in tanta mundi pereuntis iniquitate pigritando dormita-*
 » *bitis, ad proximorumque vestrorum in tanto discrimine salutis agentium con-*
 » *silium subsidiumque quos non aliter quam vosmet ipsos diligere debetis, nisi*
 » *antea reddidit mercede perceptoque Beneficio non obligari iactabitis? Non*
 » *misit Paterfamilias operarios vineæ suæ, ad mercedem percipiendum vocari,*
 » *nisi diuino labore expleto. Et vos ante operis aggressionem, mercedem bene-*
 » *ficialem requiritis, cum illa potissimum ratio ad titulum vobis Ecclesiasticum*
 » *conferendum excirare debeat si diligenter, ac fructuosè circa Christianæ ple-*
 » *bis instructionem laborastis. Nam quantum ad missionem attinet, ex quo ve-*
 » *stræ negligentia patrociniū captatis, mittit Deus in messem suam, in cul-*
 » *tumque vineæ suæ operarios, &c.*
 » Iam verò si illi non excusantur qui per scripturarum notitiam pericula &
 » clades hostium imminere prævident, si illa non annuntiauerint, aut verbum
 » Dei alligatum tenuerint, vel talentum suæ scientiæ in sudario repositum apud
 » se habuerint, quamuis eos nulla Pastoralis ministerij imposita suis humeris sar-
 » cina vrgeat, quid illi dicent, aut facient, quâ se excusationum præensione,
 » quo defensionum velamine tuebuntur, qui cum doctrina, cum gradibus, cum
 » pallijs magistralibus grandia sunt plebium fortiti regimina, quas ieiunas & fa-
 » melicas alienis credunt mercenarijs, indoctis, ineptis, vitiosis, tali ministerio
 » indignis? Ipsi autem pingues, & nitidi ad maioraque ambitiosè suspirantes in
 » Principum Curijs agunt, vel in Gymnasiorum studijs cum quiete & lætitia
 » epularumque lautitia ætatem consumunt, de sacco & spolijs ouium incref-
 » sati, &c.
 » Sed fortè adhuc isti dicturi sunt, ea re excusatos se haberi debere quod in
 » studijs exercitio vacant Scholastico, legunt, disputant, discipulos docent, sa-
 » cras literas edisserunt & interdum etiam prædicant. Ista erant relinquenda onera
 » Scholastica ijs qui nondum ad ouilia regenda fuerant acciti, pro quibus ista pro-
 » babiliior

habilior esset defensio, dummodo vnà cum illis Scholasticis officijs, si sacra sunt & Doctrina periti, subinde etiam apud populum verbo Dei operam darent cum & salutaris non possit alibi panis sacræ scripturæ frangi, in cuius fractione Christi agnoscitur. Qui verò Pastoralis regimini semel ceruices supposuerunt, siue sint ad Dioceses regendas, siue ad Parochias instituti, quo pacto propter labores gratuitos suas plebes, sua ouilia, sua officia relinquunt, quibus sunt curandis addicti atque adstricti? Ex abundantia quippe est ut alienas oves curent, ex necessitate ut suas. Et tamen cum tantam hodie turbam Magistrorum ceruicibus, quorum pauci sunt, qui non curandas oves susceperint, cuncti penè in studijs ætatem conterunt; rarus est qui possit illa verba dicere apud Esaiam scripta, *super specula Domini ego sum stans iugiter, per diem & super custodiam meam, ego sum stans totis noctibus.* Cuius rei & mirandæ vehementer & culpandæ duæ præter ea quæ dicta sunt, mihi videntur causæ. Vna quod diuinis literis legendis etiam illi qui Theologi sunt, negligentius indulgent, & curiosa quædam magis sectantur studia, quæ cupiditate ostentationis ventosæque inflationis animos implent & propterea ad simplicem humilemque sacrorum voluminum lectionem tanquam inspidam sua quodammodo refugiunt ingenia demittere. Non enim solent illo viuo cœlestique eloquio vanè, vagè, curiosè ardua de se præsumentes tumidis elatisque opinionibus delectari, &c.

Altera causa ex eodem fonte iisdem funiculis trahitur vanitatis, de quibus apud Esaiam est, *Vae qui trahitis iniquitatem in funiculis vanitatis;* quod illi minime contenti sorte quam in Ecclesiasticis gradibus consecuti sunt, ad maiorem atque vberiore iugiter inardescunt. *si Parochiam sunt adepti, Præbendam ambiunt. Si Canonatu potiti sunt, Dignitates experunt, si Dignitas obtigit, ad aliam aspirant, & vae soli dicunt. Vbi verò plurimos titulos Præbendarum, Officiorum, Personatum cum lauerunt, iam omnia in vnâ massam Episcopalem conflare capiunt.* Huic autem ambitiosæ gradationi Ecclesiasticarum promotionum, Congregationum via esset ipsorum opinione præclusa spesque adepta, si in suam quisque Ecclesiam quam primùm obtinuit, mansionem illic habiturus abscederet, vbi cum illo esset titulo, cum quo aduenisset virtus forsitan excessura, &c. In locis autem studiorum multi ad opulentiorē sortem aditus patent. Surgunt noui Romæ Pontifices, penes quos tota Prouisionum summa nunc consistit, fiunt gratiæ Expectatoriæ, portantur Rotuli, quærentur ad Curiam legationes Principum, per intercessores notitia acquiritur, beneuolentia captatur, familiaritas ambitur.

Iuris quoque Canonici Professio florebat, eoque magis, quod ea disciplina Curie Romanæ magis conueniebat; & per eam plurimi ad magnas Ecclesiæ dignitates emergebant, eamque Episcopi & Abbates exercebant. Ad Artes verò cæteras longè dispari studio contendebant Academici, quia aut minus lucri, aut minus honoris suis Professoribus afferebant.

Medicina ab Imperitis iuxta ac peritis exercebatur: quamobrem Facultas ad Ioannem Regem, deinde ad Carolum VI. recurrere coacta est, ut effrenata Chirurgorum & Imperitorum Medicorum libertas coerceretur. Ad an. 1390. Diplomata Regia retulimus, tum Decano Facultatis M. Thoma de Blanche Chappe.

MEDICINA.

Facultas Artium sua quoque habuit Symptomata. Richardus de Bury Episcopus Dunelmensis, qui circa an. florebat, quique Academiam nostram sæpè lustrauit, de ea sic scribit in suo Philobiblio c. 8. *Quantus impetus voluptatis latificauit cor nostrum, quotiens Paradisum Mundi Parisius visitare uacauimus moraturi!* vbi nobis semper dies pauci præ amoris magnitudine videbantur. Ibi Bibliotheca iucundæ super cellas aromatum redolentes; ibi verò virens viridarium vniuersorum voluminum. Ibi Prata Academica terræ motu trementia. Athenarum Peripateticorum diuerticula, Parnassi Promontorium & Porticus Stoicorum. Ibi cernitur tam vitis quàm scientiæ mensurator Aristoteles. Ibi Ptolomæus Epicyclos & Excentricos, Auges atque Genzachar Planetarum figuris & numeris emetitur. Ibi Paulus arcana reuelat: ibi Dionysius Hierarchias coordinat & distinguit. *Ibi quidquid Cadmus Grammatica recollectit & Phœnices, totum virgo Carmentis Charactere repræsentat Latino.* Et paulò post. Am-

» plius opportunitatem maximam nos captasse cognoscimus per hoc quod ab
 » ætate tenera Magistrorum & Scholarum, ac diuersarum Artium Professores,
 » quos ingenij perspicacitas, ac doctrinæ celebritas clariores effecerunt, rele-
 » gato quolibet partiali fauore, exquisitissimum solitudine nostræ Comituiæ
 » coniunximus: quorum consolatiuis Colloquijs confortati, nunc argumento-
 » rum ostensiuus inuestigationibus, nunc Physicorum Processuum, ac Catholi-
 » corum Doctorum Tractatum recitationibus velut multiplicatis & alternatis
 » ingenij ferculis dulcius fouebant.

At Cap. 9. prauam inualuisse consuetudinem notat, feruentioresque longè
 fuisse in comparandis disciplinis veteres, quàm tunc temporis essent, qui ijs-
 dem vacabant, illos enim singula studia tunc cursim degustare solitos & ad
 Theologiam properare, vt inde cito ad Dignitates Ecclesiasticas & ad Bene-
 » ficia promouerentur. *Sed*, inquit, *quod dolentes referimus, iter* prorsus diuer-
 » sum incedunt Clerici celebres his diebus. Ambitione siquidem in ætate tenera
 » laborantes, ac præsumptionis pennas Icareas ineptis & inexpertis lacertis fra-
 » giliter coaptantes, pileum Magistralem immaturi præripiunt, fiuntque Pueri
 » Facultatum plurium Professores immeriti, quas nequaquam pedetentim per-
 » transeunt, sed ad instar Caprearum saltatim ascendunt. Cumque parum de
 » grandi torrente gustauerint, arbitrantur se totum funditus sorbuisse vix fauci-
 » bus humectatis. Et quia in primis rudimentis tempore congruo non fundan-
 » tur, super instabile fundamentum opus ædificant ruinofum. Iamque prouectos
 » pudet addiscere quæ tenellos decuerat didicisse: & sic profectò coguntur per-
 » petuò luere, quod ad fasces indebitos præproperè salierunt. Propter hæc &
 » his similia Tirones Scholastici soliditatem quam veteres habuerunt, eam pau-
 » cis lucubratiunculis non attingunt, quantumcunque fungantur honoribus, cen-
 » seantur nominibus, autorizentur habitibus, locenturque solenniter in Cathe-
 » dris seniorum. Prisciani regulas & Donati statim de cunis erepti, & sic cele-
 » riter ablaetati pertingunt Categorias, Perihermias, in cuius scriptura sum-
 » mus Aristoteles calamum in corde tinxit, infantili balbutie resonant, impubes
 » & imberbis. Quarum Facultatum itinera dispendioso compendio damnofo-
 » què diplomate transmeantes, in sacrum Moysen manus iniiciunt violentas, ac
 » se tenebrosis aquis in nubibus aëris faciliter adspergentes, ad Pontificatus in-
 » fulam caput parant nullâ decoratum canitie senectutis. Promouent plurimum
 » istam pestem iuuantque ad istum fantasticum Clericatum tam perniciousis pas-
 » sibus attingendum. Papalis Prouiso seductiuus precibus impetrata, nec non &
 » preces quæ & repelli non possunt, Cardinalium & potentium amicorum cu-
 » piditas & parentum, qui ædificantes Sion in sanguinibus prius suis nepotibus
 » & alumnis Ecclesiasticas dignitates aucupant, quàm naturæ successu, vel do-
 » ctrinæ tempore maturefcent. Ideo prohi dolor! paroxismo quem plangimus,
 » *Parisiense Palladium nostris mæstis temporibus cernimus iam sublatum*: vbi tepuit,
 » imò ferè frigit zelus Scholæ tam nobilis, cuius olim radij lucem dabant vni-
 » uersis angulis orbis terræ. Quiescit ibidem iam calamus omnis scribæ, nec li-
 » brorum generatio propagatur vltèrius, nec est qui incipiat nouus Autor ha-
 » beri. **Inuoluunt sententias sermonibus imperitis & omnis Logicæ proprietate**
 » priuantur, nisi quod Anglicanas subtilitates, quibus palam detrahunt, furti-
 » uis vigilijs addiscunt. Minerua mirabiles Nationes hominum circuire videtur,
 » & à fine vsque ad finem attingit fortiter, vt seipsam communicet vniuersis.
 » Iudæos, Babylonios, Ægyptios atque Græcos, Arabes & Latinos eam iam
 » pertransisse cernimus. Iam Athenas deseruit, iam à Roma recessit, iam Parisius
 » præteriuit, iam ad Britanniam Insularum insignissimam, quin potius micro-
 » cosmum accessit feliciter, vt se Græcis & Barbaris debitoricem ostendat: quo
 » miraculo conijcitur à plerisque, quod sicut Gallia iam Sophia tepescit, sic
 » eiusdem militia penitus euirata languescit.

Similiter Nicolaus Clemangius Epist. 4. ad Galeotum de Petra Mala Car-
 dinalem Diaconum, fatetur nullum se habuisse Artis Oratoriæ Magistrum &
 Præceptorem, sed eam studio, vsu, exercitio, assidua attentaque lectione Au-
 torum eloquentium percepisse. Et Ep. 46. ad Gontherum Colli, ait ingenuè
 suis temporibus sepultam fuisse Eloquentiam, à se verò euctam è tenebris &

in apertam lucem reuocatam. Itaque ipsum Artis Oratoriae in Academia Parisiensi Reparatorem iure possumus appellare : nam properato cursu studiorum ad Theologiam, aut ad Ius Canonicum, in quibus omnis fortuna consistebat, ita viluerant artes ceterae, ut mediocri Grammatices informatione contenti ad illas Disciplinas studiosi statim transuolarent. Igitur Clemangius altioris & excelsioris ingenij animique vir ad Oratoriam Artem se feliciter applicans, eadem Scholares plurimos informauit. Audiamus ipsum; in ea Epist. queritur se maleuolorum quorundam factione pulsus à Patria, hoc est ex Academia, quam nec moribus, nec studijs, nec flagitijs ullis dedecorarat.

Sed videant, inquit ille, qui inde me eijciendum existimant, vel in corpore bonif- que affigendum, quâ ratione inducti è patria eloquentiae amatorem, non dico Professorem pellere studeant, in qua praecipue florere, teste Hieronymo, prioribus annis eloquentia consuevit. Quamuis autem flores illi qui annis felicioribus tam suauiter ibi redoluerunt multisque annorum curriculis non modo in his regionibus, sed in alijs partibus vniuersis ipsa quasi oblitterata atque obsoleta eloquentia prisca florum suauitate vernare desierit, non proinde tamen, aut in Patria odio haberi, aut ex ipsa pelli merui, quod his ingeniosis studijs tamen superioribus seculis celebritate veneratis operam aliquantum impendi, atque ipsam eloquentiam diu sepultam in Gallijs quodammodo renasci, nouisq; iterum floribus, licet prisca longè imparibus repullulare laboraui, ut sicut in ceteris laudibus Gallia, etiam his temporibus, ceteris Regionibus non inferior est, Ita etiam Oratoriae virtutis aliquid haberet: quo et si alijs non fortassis aequaretur, prorsus tamen expers esse argui non posset. Haec ergo quae inuicissimum dico, nullo modo dicerem, nisi ad extrema quaeque defensionis arma ipsa me extrema necessitas, pressuraeque uehementia compellerent. Sed mihi merito ignosci debet, si in tanta hostilitatis acerbitate iniuriaeque indignitate aliquid praeter meum solitum morem, quod in meam saluam ueritate, ac sobrietate sonet commendationem, non ad popularis aera captandam gloriam, sed ad auxilium defensionis effudero; licet enim in illis studijs olim praeclearissimis non me multum profecisse, vel iactare possim, vel etiam debeam, tamen quidquid est quod in eis profeci, non ad Patriam cessit, aut cederet opprobrium, generosaeque animi atque ingenij adolescentibus magis fortassis proficiendi stimulos imprimeret, quibus saltem ad ipsa ingredienda studia, quae generosos maximè animos delectant, meo exemplo praenioque ducatu uiam diutius obseptam paululum aperui, in qua ad Patriam gloriam alios gaudebo magis proficientes id assequi posse, quod ipse fortè non potui. Solent Artes ab imperfecto oriri paulatimque usu & incremento excoli, sicque accuratius excoltae atque expositae ad perfectionem venire. Ruditer primus artis oratoriae Inuentor sumpsit non ea figura eloquentia quae Euphanor, aut Polycleetus. Absit autem, ut me Reparatorem uelim iactare perditae in Gallicis Regionibus Artis Oratoriae, sed neglectae & intermissae, iacentis & sopitae, in tenebrisque diutius sepultae possum me sine iactantia non ad Patriam dedecus & ignominiam, excitatorem quodammodo dicere; in qua propter longam dissuetudinem rursus in usum aliquem reuocanda tanto me necesse est minori ornamento atque professione mea potuisse ad uinguem expolire scripta, quanto minus adiuuenti ex Praeceptorum instructione, auditu, imitatione, exercitij collatione habere potui.

Iam agendum de regimine Vniuersitatis. Illud autem idem planè, quod superiore seculo fuit; nimirum penes Rectorem, Decanos Facultatum & Procuratores Nationum. Iurisdictio duplex; una Ordinaria penes Rectorem & Procuratores, quam illi certis diebus exercebant. Altera extraordinaria, quam occurrentibus negotijs pro Vniuersitate exercebant Rector, Decani & Procuratores, qua de re dictum est in Dissertat. tom. 3.

Arca Communis Vniuersitatis diu seruata est apud Maturinenses in eaque asseruabantur monumenta, chartae & priuilegia; ut ex Instrumento quodam an 1265. auctoritate Simonis Legati confecto intelligimus, in quo sic legitur. *Nonerit Vniuersitas uestra, quod nos personaliter accedentes ad Ecclesiam S. Maturini Parisiensis praesentibus Rectoribus & Procuratoribus Vniuersitatis Scholarium Parisiensi.*

fiensum & pluribus alijs, ipsisque Rectoribus & Procuratoribus volentibus ac claves præbentibus quis habebant, Arcam in qua seruantur litteræ & Priuilegia Vniuersitatis ipsius fecimus aperiri. Hoc verò seculo inde translata fuit Arca in ædem Collegij Nauarrici, sicut & arcula seu cista, in qua apud S. Genouefam seruabatur sigillum commune: vt ad an. 1356. diximus, & ibidem docuimus translata inde illam arculam ad ædem Nauarricam.

Nationum quoque nonnullarum Arcæ propriæ in Claustro Matur. seruabantur. Picardica sic loquitur in Instrumento an. 1382. *Fuit factum Inuentarium bonorum & localium repertorum in Arca dictæ Nationis in Claustro S. Maturini Paris. existente.* Et ibidem Magnum eiusdem Sigillum, vt legitur in eodem Instrumento. *Item sigillum Magnum Nationis Picardicæ argenteum cum contra-signeto & catena argentea positum in parua arca.*

Natio Normantica similiter suam ibi arcam habebat, vt constat ex Instrumento an. 1403. in quo sic Maturinensium Generalis loquitur. *Cognoscimus & confitemur & per præsentem certificamus, quod venerabiles & circumspecti viri, Procurator, Receptor & Magistri Nationis Normanicæ in Academia Paris. habent & repositunt in Reuestiario nostræ Ecclesiæ duas Arcas, scrinia. . . . in quo quidem sunt quæ sequuntur.*

Nec dubito quin aliæ duæ Nationes similiter haberent ibidem suas Arcas seu Tabularia, donec Gallicana ædem Nauarricam, Germanica ædem S. Cosmæ delegit, in quibus eas reponerent.

In Claustris eiusdem Ecclesiæ habebantur olim omnia Comitiam tam Generalia totius Vniuersitatis, quàm singularia singularum Facultatum & Nationum de Nationibus constat. De Theologia pariter certum est. At de Facultate Iuris Canonici minus id certum. Tandem sua singulæ ferè delegerunt sibi loca ad Comitiam celebranda, exceptis Nationibus Gallicana & Germanica, quæ etiamnum hodie sua ibidem Comitiam habent, quoties de rebus & negotiis grauioribus agendum est. Videmus tamen frequenter Regentes Nationis Gallicanæ suos habuisse Conuentus separatim à Natione in Claustro aut in Capitulo Collegij Nauarrici post Missam in æde celebratam.

Facultas Medicinæ in eodem Claustro frequenter, deinde in S. Iuonis, postremo in scholis suis Comitiam habuit. Atque vt obiter de hac Facultate admo- neam, nonnulla videntur hic memoratu digna. 1. Quod Decani ipsius initio aut sub initium mensis Nouemb. tunc eligebantur quorannis, quemadmodum & nunc eligi solent. Eratque Officium seu munus istud annuum, cuius tamen prorogationi locus erat. Nam M. Ioanni de Marla qui an. 1396. fuerat electus in Decanum, additus est alter annus.

2. Quod antiquis temporibus eligebatur Decanus à 4. Electoribus, 4. Nationum quos Intrans vocamus, quemadmodum & in Nationibus Rector; non quod Facultas illa fuerit vnquam in Nationes diuisa, sed quia commodum esse putauit ita per Intrans eligere à 4. Nationibus denominatos, idque fiebat similiter in electione Examinatorum. Sed ista ratio mutata est an. 1566. & scrutiniij via introducta.

3. Quod nullus in Decanum eligebatur, nisi Regens actu. Hoc patet ex actis innumeris. In omnibus enim habebatur potissima ratio Regentium. Vnde in veteribus statutis sic habebatur. *Regentes non Regentibus præferantur, cæteris paribus.*

4. Quod nullus vxoratus admittebatur ad Regentiam; idque iurare tenebatur quisquis ad lecturam Cursus, admittebatur, vt patet ex actis Comitiorum 13. Feb. an. 1395. apud Mathurinenses habitorem ad ordinandum de Baccalariis ad examen pro licentia admittendis. Sic enim legitur. *Fuit cont. ouersa de M. Io. de Pisis eo quod vt dicebatur, vxoratus est. Tamen perlectis statutis quæ iurare debent Bachelarij antequam Cancellario presententur, & quibusdam alijs, scilicet illo quod iuratur à Bachelariis ad lecturam suorum Cursuum admissis, videlicet quod non sunt vxorati, neque Chirurgici manualiter operantes. Item alio quod continetur inter statuta tangentia Magistros, Bachelarios & Scholares, videlicet quod nullus vxoratus dur. ante matrimonio admittatur ad legendum, visum fuit maiori parti Magistrorum presentium, quod ex quo dum fuit Bachelarius & perlegit suos cursus & frequentauit per 2. annos dis-*

putationes, & illo toto tempore non fuit uxoratus, licet modò esset, non propterea minus debet ad examen cum aliis admitti Cancellario presentari, attento etiam quod non sunt aliquæ statuta quæ habeant iurare Bachelarij antequam Cancellario presententur.

Anno tamen 1398. die 19. Sept. habitis Comitibus cum M. Guill. de Camera supplicasset secum de Regentia dispensari eo quod esset coniugatus, obtinuit. sic enim legitur. *Die 19. Sept. 1398. Guill. de Camera supplicauit dispensari de Regentia quia coniugatus. Super quo Facultas voluit consultari per Iurisperitos MM. & D. D. Reuerendos Episcopum Atrebatensem, M. Ioan. Guerram Abbatem S. Eligij Nouiomensis & Io. de Crepaise Decretorum Doctorem. . . . super facto M. Guill. de Camera presati Doctores decreuerunt Facultatem posse secum dispensare licite, & sine difficultate. Et ita est effectus Regens.*

5. Quod Presbyteri non poterant esse Regentes in Medicina absque dispensatione Pontificia. Patet ex actis an. 1403. hoc modo. An. Dom. 1403. die Sabb. ante Natiuitatem Domini post Missam Facultatis, ipsa Facultate solenniter vocata in Capitulo S. Maturini, vt moris est, super 3. art. primus fuit super facto M. Ioannis de Marla . . . quoad 1. art. dictus M. Ioannes de Marla fecerat se fortem de ostendendo Bullam, qualiter poterat esse Regens non obstante eo quod ipse sit Presbyter. Ipse tunc presentauit Bullas suas, & fuit Facultas bene contenta de eo. Item fuit tunc conclusum quod amodo Bullæ tales inscriberentur in ista Papyro. Sequitur *Copia Bullæ.*

Benedictus Ep. S. S. D. Dilecto filio Ioanni Clementis de Marla Presbytero Laudun. Diocesi. in Artibus, & in Medicina Magistro sal. & Apost. bened. litterarum scientia, vitæ ac morum honestas aliaque probitatis & virtutum merita super quibus apud nos fide digno commendaris testimonio nos inducunt, vt te fauore & gratia speciali prosequamur. Cum itaque sicut pro parte tua nobis exhibita petitio continebat, tu Artem Medicinæ in Studio Parisiensi legere & ibidem in ea regere cupias, & etiam praticare, nos tuis in hac parte supplicationibus inclinari, vt Artem ipsam in Studio prædicto legere & ibidem in ea regere & praticare liberè & licite valeas, non obstante felicis recordationis Honorij Papæ III. prædecessoris nostri & quibuscunque aliis Constitutionibus & ordinationibus Apostolicis in contrarium editis, tibi autoritate Apostolica de speciali gratia indulgemus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ indulgentionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem &c. Datum apud Pontem Sergiæ Auinion. Dioc. 2. Id. Iulij Pontif. nostri an. 9. Hæc de Facultate Medicinæ impræsentiarum sufficiant.

D I S S E R T A T I O I.

De Censuris Vniuersitatis.

Diturna illa pugna Vniuersitatis cum Dominicanis ob censuram Doctrinæ M. Ioannis de Montefono exigit, vt hanc dissertationem demus, propterea quod de Censura illa variè disputatum est, ipsique Vniuersitati suspectorum Librorum notâ seu Censurâ afficiendorum facultas à nonnullis derogata.

Per Censuram intelligimus iudicium, sententiam seu definitionem à potestatem habente latam de doctrina & moribus, quatenus ad Religionem Christianam & fidem pertinent. Breuius, *Censura est definitio circa ea quæ sunt fidei.* Ita Petrus de Alliaco in Tractatu aduersus Ioannem Montefonium, & subdit, *id est approbatio alicuius veritatis tanquam Catholicæ, vel reprobatio, aut condemnatio oppositæ falsitatis tanquam hæreticæ aut in fide erroneæ.*

Fit autem dupliciter secundum eundem Autorem. Vno modo *Scholasticè & doctrinaliter*: alio modo *autoritatiuè & Iudicialiter*. Autoritas Iudicialis iterum duplex, vna simpliciter suprema, qualis est autoritas Papæ & Concilij in definiendo: altera inferior & subordinata, qualis est autoritas Episcoporum, ad quos quemadmodum pertinet Ecclesiam regere, ita pertinet iudicialiter definire circa ea quæ sunt fidei, hoc est cognoscere de fide & iudicare de iis quæ ad fidem pertinent.

Autoritas Doctrinalis & Scholastica etiam duplex. Vna suprema, qualis est Tom. IV. VVV uu iij

Vniuersitatis legitimè congregatæ: altera inferior & subordinata, qualis est singularum Facultatum; à quibus ad ipsam Vniuersitatem appellatio est. Vnaquæque enim Facultas in sua supposita iudiciariam habet autoritatem, in iis quæ sunt sui iuris. *Facultas Artium*, an. 1339. & 1340. errores quosdam M. Guill. Okami condemnauit. Eadem ueritè an. 1271. ne ulli Magistri aut Baccalarij Quæstionem purè Theologicam disputarent, ut ad eum an. retulimus. Eadem sæpe suos Philosophos non satis cautè Quæstiones tractantes hæresimque sapientes repressit, & ad palinodiam adegit.

Medicina quoque nonnunquam suo à fine aberrantes coërcuit, prauorumque dogmatum insinulatos eaque reuocare reculantes è consortio suo expulit. Cum an. 1567. ageretur de publica fidei professione, & nonnulli ad eam audiendam adscribendum esse Doctorem aliquem Theologum censerent, *Ordo Medicorum existimauit suam in scholis Medicinæ à Decano capite Facultatis audiri posse, non adscitis Theologis quos immiscere Rebus Medicorum non oporteret.* Nec dubium pariter de Facultate Iuris Canonici, cuius officium & munus proprium est docere quæ sunt à Patribus tradita, & à summis Pontificibus & Conciliis sancita; ac proinde ea quæ contra docentur aut fiunt, reprehendere & damnare. Hoc enim ex potestate docendi naturaliter consequitur.

De Theologica Facultate nemo ambigit, quin ad eam pertineat doctrinaliter definire circa ea quæ sunt fidei, determinatione doctrinali & scholastica. Nam ut ait Petrus de Alliaco, *ad illos pertinet ea quæ sunt fidei, per modum doctrinæ doctrinaliter definire, ad quos pertinet sacram Scripturam docere, & ex ea hæreticas assertiones, & in fide erroneas reprobare, ac veritates Catholicas approbare: sed ad Doctores Theologos pertinet 2. ergo & 1.* Ad illos quippe pertinet sacram Scripturam docere; docere autem sacram Scripturam nihil aliud est quàm doctrinaliter asserere & manifestare veritatem Catholicam ex ipsius Scripturæ autoritate. Huiusmodi autem assertio vel manifestatio est ipsius veritatis Catholicæ approbatio: quia qui aliquid asserit verum, approbat illud tanquam verum. Approbatio autem alicuius veritatis est reprobatio vel condemnatio contrariæ falsitatis. Quia qui aliquam approbat veritatem, per consequens prohibet aliud, ut notat Glossa Decreti in cap. 1. *Igitur Doctrinalis assertio veritatum Catholicarum per quandam consequentiam est reprobatio seu doctrinalis condemnatio hæresum contrariarum.* Hæc ferè idem Autor in 3. Concluf.

Denique tam naturaliter coniuncta sunt ista duo, docere & errata corrigere ac castigare, ut nullatenus separari posse videantur. Vnde prædictus Alliacenensis non est veritus asserere apud Clementem VII. & Crdinales, Censuræ autoritatem Theologicæ Facultati non modo ex priuilegiis Apostolicis competere, sed & ipso etiam iure Diuino. *Sed ultra hoc, inquit, in 2. Concluf. Facultas Theol. non solàm à iure humano, sed à iure Diuino habet potestatem doctrinaliter definiendi circa ea quæ sunt fidei, & assertiones contra fidem erroneas condemmandi. Sicut patet ex 3. Concluf. Ergo dicta Facultas partim ex Priuilegio, partim ex iure Diuino & humano habet potestatem, ut Assertiones per eam sic doctrinaliter condemnatas cogat iudicialiter sub certa pena & vigore præstiti iuramenti publicè in Actibus Scholasticis reuocari. Quando scilicet per Magistros vel Baccalarios eidem Iuratos assertiones huiusmodi dogmatizari contigerit.*

Constat igitur vnamquamque Facultatem in sua supposita iurata iudiciariam habere & exercere posse autoritatem; non tantum ex Priuilegio, sed naturali quodam iure, ut supra dictum est. Quod quidem placet insuper confirmare autoritate prædicti Alliacenensis in ead. 5. Concl. sic scribentis.

Ex Priuilegiis à Sede Apostolica seu à summis Pontificibus concessis Vniuersitas Parisiensis, & quælibet 4. Facultatum eiusdem, & non minus Facultas Theologiæ habet quendam politicum ordinem ad sua singularia supposita, & per consequens quandam iudiciariam potestatem circa ea, & maxime circa sua supposita eis iurata: per quam iudiciariam potestatem Magistros & Baccalarios sic iuratos tanquam eis subiectos iudicialiter possunt adstringere & conuenienter adstringunt, ut statutis suis & Ordinationibus, quæ utilitati & honori suo congruere noscuntur, obediant & sub certa pena & iuramenti interpositis inuolubiliter obseruent, prout hæc omnia clare patent ex Priuilegio Innocentij quod incipit. Quoties pro communi utilitate, & ex priuilegio Alexandri

quod incipit. Quasi lignum vitæ. Et horum Priuilegiorum iudiciaria potestate maxime uti debent in his quæ Scholasticos Actus concernunt.

Priuilegia quæ hîc commemorat, non tam priuilegia sunt, quàm Approbationes & Confirmationes Pontificiæ instituti ab Vniuersitate Ordinis, primum enim quod est Innocentij III. sic habet. *Innocentius* Episcopus seruus seruorum Dei, *Dilectis filijs Doctõribus & Vniuersitati Scholarium Paris.* Sal. & Apost. bened. Quotiens pro communi vtilitate aliqua statuuntur per quæ paci & tranquillitati confulitur, ac publicæ honestatis & honoris procuratur augmentum, conueniens & decens est, vt ab omnibus irrefragabiliter obseruentur. Cum ergo sicut accepimus, Quidam ex vobis ad tractanda negotia Vniuersitatis vestræ communitè Deputati statuta & Ordinationes & alia quæ vtilitati & honori vestro congruere noscuntur, certâ pœnâ & iuramentis interpositis decreuerint obseruanda, Vniuersitatem vestram rogamus, monemus & hortamur attentè per Apostolica vobis scripta mandantes, quatenus si ira est, statuta & ordinationes prædicta, ac alia prouidè ordinata studeatis inuiolabiliter obseruare. Datum Anag. 4. Non. Iulij, Pont. an. 12.

Alterum est Alexandri IV. datum Neapoli 18. Kal. Maij, an. 1. his verbis. *Alexander* Episcopus seruus seruorum Dei. *Dilectis filijs Vniuersis Magistris & Scholaribus Paris.* Sal. & Apost. bened. Quasi lignum vitæ in Paradiso Dei, & quasi lucerna fulgoris in Domo Domini, est in sancta Ecclesia *Parisiensis studij* disciplina. Hæc quippe fœcunda eruditionis parens ad irrigandum sterilem Orbis faciem fluuios de fontibus sapientiæ salutaris cum impetu foras mittens vbique terrarum Dei lætificat Ciuitatem, & in refrigerium animarum flagrantium siti Iustitiæ aquas Doctrinæ diuidit publicè in plateis, &c. vid. ad an. 1255. pag. 282.

Ex quibus patet manifestissimè supponi à Pontificibus talem Ordinem taliaque instituta, non constitui. Quod autem ad Vniuersitatem ipsam scribant, nemo dubitare potest, quin ad ipsam pertineat condere statuta legesque quas ad suum statum conseruandum vtilis esse viderit: ac proinde quin habeat ipsa in omnia sua supposita supremam autoritatem Iudiciariam, Facultates verò ex quibus constat, inferiorem tantummodo, subordinatam & delegatam; à quarum iudicio & sententia sit ad ipsam appellatio legitima. Id verò conuenientissimum fuit ita constituere; Ne Vniuersitatem ipsam datâ qualibet occasione congregare opus esset; neue etiam Facultates singulæ autoritatem suam subordinatam nimis despoticè, aut immaturè exercerent, scientes à sententiâ suâ fururam appellationem; aut vt ipsæ in dubijs, vel maioris autoritatis ergo ab Vniuersitate confirmationem facti sui obtinerent. Cuius rei extant exempla plurima.

Ac 1. quod ipsa Vniuersitas in Generalibus Comitijs Iudiciariam autoritatem & Censuram exercuerit nonnunquam, aut exercendam commiserit, patet ex ijs quæ sequuntur. Anno 1204. ab ea Amalricus Carnotensis damnatus est ob quasdam vocum rerumque nouitates, aut hæreticas, aut de hæresi suspectas: & Vniuersitatis sententiam confirmauit Innocentius III. Pontifex Max. quem adierat Amalricus, vt testatur Rigordus lib. de Gestis Philippi Augusti his verbis. In ipsa Theologia ausus est constanter asseuerare, quod quilibet Christianus teneatur credere se esse membrum Christi, nec aliquem posse saluari qui hoc non crederet, non minus quàm si non crederet Christum esse natum & passum, vel alios fidei articulos; inter quos articulos ipse hoc ipsum audebat dicere annumerandum esse. *Cum igitur in hoc ei ab omnibus vniuersaliter contradiceretur, de necessitate accessit ad summum Pontificem; qui audita eius propositione & Vniuersitatis Scholarium Contradictione sententiavit contra ipsum. Redit ergo Parisius & compellitur ab Vniuersitate confiteri ore quod in contrarium prædictæ opinioni suæ sentiret.*

Anno 1254. eadem Vniuersitas vt Mendicantes, præsertim verò Dominicanos à consortio Academix amoueret, vt pote quos suis institutis contrarios putabat, negotium Theologis & Decretistis examinandum demandauit, vt suo loco retulimus.

Anno 1303. Vniuersitas auditis ijs quæ *Bonifacius VIII.* contra Regem Phi-

lippum fecerat & facere meditabatur appellationi ad Generale Concilium subscript; qua de re extat Instrumentum publicum, his verbis. *Vniuersis presentes litteras inspecturis Vniuersitas Magistrorum & Scholarium Parisius studentium Sal. in Domino, &c.*

Eadem anno 1349. Sectam Flagellatorum condemnauit, vt legitur in Reg. Nationis Anglicanæ. Anno Domini 1349. primo die Martis post festum omnium Sanctorum facta fuit definitio contra Flagellatores per D. Rectorem & tunc Deputatos, & à tota Vniuersitate in Congregatione Generali examinata est & concessa.

Anno 1379. eadem Vniuersitas post multiplices Congregationes in rem Schismatis habitas, quæ materia omnino erat Theologica & Canonica, expensis omnibus rationibus & momentis atque circumstantijs electionum Urbani VI. & Clementis VII. tandem ad Clementis partes accessit; cuius Instrumentum publicum ad annum prædictum retulimus.

Eadem an. 1398. à Benedicto XIII. discedendum suauit, propter violatum iuramentum, quod solenniter præstiterat ante electionem de abdicando Papatu, si in Papam eligeretur, & secundum eius sententiam facta est subtractio totalis ab eius obedientia. Eademque ipsi ad futurum Concilium, aut ad futurum Papam legitimum appellationem denunciavit per M. Ioannem de Craona Procuratorem suum.

Anno 1410. M. Ioannis Parui Dominicani propositiones quasdam de cæde Tyrannorum licita, quas in gratiam Philippi Burgundionum Ducis conscripserat, condemnauit, posteaquam fuerant à Facultatibus Theol. & Decretorum examinatae, ad quas fuerat earum examen remissum. Sic enim scribit M. Ioan. Lothey Procurator Nat. Gall. *Et si tales errores contineret (Doctrina Ioannis) quos ipsi Theologi & Iurista censerent intolerabiles, quod Vniuersitas, quantum ad eam spectat, felicitate auctoritate Doctrinali ipsos damnaret.*

Item an. 1431. acceptis litteris Episcopi Bellouacensis & pluribus Instrumentis Actisque publicis de vita & moribus gestisque Ianæ Puellæ Aurelianensis negotium istud Facultatibus Theologiæ & Decretorum examinandum commisit, & ex earum sententia & relatione in Comitijs Generalibus pronunciauit, vt suo loco refereretur.

Item an. 1512. Synodus Pisana ad Rectorem & Vniuersitatem misit librum F. Thomæ de Vio Cajetani examinandum.

Anno similiter 1574. cum Maldonatus Iesuita nonnullos errores disseminasse crederetur, Vniuersitas habitis 3. die Iunij Comitijs negotium istud ex omnium Ordinum consensu Theologicæ Facultati examinandum tradidit, vt legitur in Reg. Facultatis Medicinæ his verbis. *Die Veneris 3. Iunij indicta fuerunt Vniuersitatis Comitua super sinistra Maldonati Iesuitæ de Purgatorio opinione. Negotium hoc omnium Ordinum Iudicio ad sacratissimæ Theologiæ Facultatem, remissum fuit.* Cum verò Episcopus Parisiensis qui tunc erat, minatus fuisset se Rectorem & Membra Academix feriturum anathemate, si se incio tentaret aliquid ulterius aduersus Maldonatum, re ad Senatum delata pronunciatum est secundum Academix decretum die 2. Aug. eiusdem anni in legitur vt iisdem Reg.

Sæpè quoque Theologiæ Facultas per se, tanquam membrum ab Vniuersitate ad id muneris & Officij destinatum erroneas propositiones examinavit & damnauit, præsertim cum erant leuioris momenti; aut si grauioris, suas sententias ab ipsa Vniuersitate confirmari curauit. Sæpè quoque ad examen illud Baccalaureos adsciuit, vt patet pluribus exemplis. Ac ne nimius sim in ijs referendis, an. 1387. in negotio Ioannis de Montefono, vbi eum Facultas vidit contumacem esse, indiculum nonnullarum eius propositionum conscripsit, & omnibus Magistris, seu Doctoribus, ac Baccalaureis distribuit, vti ijs examinatis ad Comitua parati accederent: idque publicè retulit M. Petrus de Allia-co ad Consistorium Cardinalium. *Vt totum securius & irrenrehensibilis ageretur, data fuerunt omnibus Magistris & pluribus Baccalarijs prædictæ Facultatis certa scedula antedictas assertiones continentes, vt quilibet super ijs opinionem scriberet.*

Subdit idem Autor Facultatem appellauisse ad Iuris subsidium Vniuersitatem. *Prædicta Facultas se ab eo (Ioanne) spretam percipiens & illam, præmissa prædictæ Vniuersitati nuntiauit, eam in iuris subsidium requirens, vt in hac causa sibi adiungeretur.*

adiungeretur, supplicando; quod maturè prius deliberatione habitâ concessum est.

Cum an. 1626. die 1. April. Facultas Theologica nonnullas propositiones à libris Santarelli Iesuitæ excerpas damnasset, eius sententiam Vniuersitas solenni Decreto 20. April. eiusdem anni lato approbavit & confirmavit. Postquam enim Rector exposuit quid ab ipsa Facultate præstitum fuisset, & Proceres Academiae consuluisset, ita cenſuerunt, *laudandum amplissimis verbis sacrum Ordinem Theologorum qui de improba & exitiali Doctrina ista piè, religioſè, salubriterque statuerint, generi Christiano Gallicæque imprimis prisce veræque Doctrinæ lumen opportunè ostenderint, Maiorum virtutem retulerint, remque adeo fecerint illâ professione tuendæ veritatis & Studiorum Vniuersitate dignissimam.*

Eodem anno eadem Facultas die 1. Decemb. damnauit Ioannis de Testefort Dominicani Theſes nonnullas, ab ipſo die 26. Nouemb. pro Maiore Ordinaria propugnatas contra Majestatem Regiam, eam verò præsertim, quâ Bonifacij VIII. Bullam, quæ incipit *Vnam sanctam*, confirmare videbatur. Vniuersitas eandem sententiam confirmavit solenni Decreto die 3. Decemb. eiusdem anni, vt suo loco & tempore dicitur.

Quod ad Censuras verò Episcopales spectat, certum est Prælatos Ecclesiarum ad quos Ecclesiam regere pertinet, posse autoritate propria libros improbare & prauam Doctrinam notare, ac coercere: id verò facere posse diuſim, vel coniunctim cum Magistris & Doctoribus. Ex ijs quæ hæcenus in historiâ retulimus, clarum est & perspicuum ad determinandas Quæſtiones, hæreses configendas, erroresque damnandos ab Antistitibus Parisiensibus fuisse sæpè numero Magistros in Theologia & in Decretis, item & Baccalaureos in vtraque Facultate adſcitos & aduocatos: nec ab Antistitibus modò, sed à Cancellarijs quoque & Officialibus Ecclesiæ Parisiensis eorum nomine, vt certius & fortius censuras suas ferre possent.

CENSURA
EPISCO-
PALIS.

Anno 1238. ad decidendam Quæſtionem de Pluralitate Beneficiorum Guill. Aruernus Episcopus Parisiensis plurimos Theologos aduocauit: vt ad eum an. retulimus, p. 164.

Idem an. 1240. propositiones quasdam damnauit *comocato consilio omnium Magistrorum tum Parisius Regentium*, vt diximus ad eum an. pag. 177.

Anno 1270. Stephanus Tempier Episcopus Parisiensis quosdam errores similiter damnauit ex consilio Magistrorum, vide pag. 397.

Idem an. 1277. alios damnauit *tam Doctorum sacræ Theologiæ quàm aliorum communicato consilio*. pag. 433.

In litteris Alphonsi Regis Arragonum de Raimundi-Lullij Majoricani doctrina legitur Officialem Curie Parisiensis adſcitis 40. Magistris & Baccalarijs eam examinauisse & approbasse an. 1309. *Nec minus vsq. quad. in litteræ Curie Parisiensis data Parisius an. Dom. 1309. die Martis post Octauas Purificationis B. Mariæ Virginis glorioſe, & munita sigillo prædictæ Parisiensis Curie de laudatione & approbatione Artium & scientiarum dicti egregij Doctoris factis per Officialem Curie Paris. & fieri requisitis per prelibatum egregium Doctorem (M. Raimundum) præhabita informatione testimoniali cum sacramento præſito à 40. Magistris & Baccalarijs in Naturalibus & Theologicalibus qui ordinati fuerunt ad audiendum Artem generalem cum illius contractione ad speciales scientias ab eodem personaliter prælibato egregio Doctore Publico in Studio Parisiensis.*

Anno 1398. damnati sunt à Cancellario Paris. & à Theologiæ Facultate Quidam errores ad Magiam pertinentes, qui leguntur inter opera Gerſonij, his verbis. *Vniuersis Orihodoxæ fidei zelatoribus Cancellarius Ecclesiæ Parisiensis & Facultas Theologiæ in alma Vniuersitate Parisiensis Matre nostra cum integro diuini cultus honore spem habere in Domino, &c. vid. ad an. prædictum.*

Quamobrem autem Episcopi Parisiensis & Vniuersitas, seu Vniuersitatis Magistri coniunctim damnare solerent olim errores prauamque doctrinam, docet Alliacensis in 4. Conclus. prædicti Tractatus. *Episcopi Paris. inquit, & Theologiæ Doctores coniunctim & communicato inuicem Consilio pro maiori veritatis confirmatione & roboris firmitate solent errores condemnare; sicut patet litteris Stephani Episcopi & aliorum Episcoporum Parisiensium super articulis Parisius condemnatis. Et etiam hoc apparet ex communi protestatione quæ solet fieri in Actibus Theologicis, quæ*

» Scholastici protestantur nihil dicere quod cedat in fauorem Articulorum Parisius per
 » Reuerendos Episcopos & Magistros in Theologia damnatorum. Et hæc condemnatio
 » coniunctim facta, est rationabilis & iuri consona iuxta Cap. *ad abolendam*. Extr.
 » de Hæret. vbi dicitur, quod Episcopi per Diœceses suas cum consilio Clerico-
 » rum debent Hæreticos iudicare: quod maximè de Clericis Theologis est in-
 » telligendum, cum ad eos maximè pertineat cognitio fidei & Catholicarum
 » veritatum.

Imò addit non ipsummet Papam posse aliquid Catholicè definire, seu de-
 terminare absque Doctrinali Theologorum determinatione. *Nec Papa*, inquit,
nec Doctores Iuris Canonici, si non sint Theologi, circa ea quæ sunt fidei, aliquid Ca-
tholicè discutiant, vel authenticè determinant sine Theologorum doctrinali determina-
tione præuia, cum Papa in hæresum condemnatione consueuerit reddere Theologicam
rationem.

Licet autem tam Vniuersitas quàm Facultas Theologica Censuras fer-
 re possent diuisim, nonnunquam tamen vbi videbant pœnas quas suis sup-
 positis irrogabant, non sufficere; putà contumacibus priuationem, ad Epif-
 copum confugiebant, vt Canonicas irrogaret; vt accidit in negotio Ioannis
 de Montefono. Sic enim Petrus de Alliaco. 2. *Artic. est quod dicta Facultas Theo-*
logiæ coassumptis sibi Magistris aliarum 3. Facultatum Vniuersitatis Paris. dictos errores
 » prius per eam examinatos & doctrinaliter condemnatos meritò debuit D. Epif-
 » copo Paris. tanquam Iudici Ordinario Iudicialiter denunciare. Et hoc clarè
 » patet ex 2. *Concl.* Sed adhuc in litteris dictæ Vniuersitatis ad hoc assignatur
 » ratio specialis, quia ibi dicitur, quod ne prædictorum errorum frutices altius
 » profundiusque radices agerent darentque simplicium pedibus offendiculum,
 » Decanus singulique Theol. Facultatis Magistri, vt de more habent, obuiare
 » curauerunt, & prædictum Ioannem ad se accersitum primitus secundum Euan-
 » gelicam doctrinam secretè inter eos & caritatiuè, vt ab erratis resipisceret,
 » monuerunt. 1. Sed comperta eius pertinacia quæ asserebat vsque ad mortem
 » suas se defensurum Conclusiones exiniuncto, & non sine magno, vt aiebat,
 » consilio positas. 2. Comperta postmodum mendosa eius illusione: nam ille
 » tunc quando iureiurando pollicitus erat dicta sua ad prædictæ Facultatis Ar-
 » bitrium retractare, non comparuit. 3. tandem post examinatum diligenter, ac
 » longissimo temporum tractu rei veritatem *ne dum per seipos, qui amplius quàm*
 » 30. erant, *sed per suos etiam sufficientiores Baccalarios, Euangelico parentis consilio di-*
 » xerunt reliquis trium Facultatum suppositis, tanquam fratribus suis, quos nihilo ma-
 » gis idem Ioannes audire curauit. Quamobrem prænominatæ Facultatis Theolo-
 » giæ Magistri tribus alijs Facultatibus sibi coassumptis & coadiunctis nunciauerunt
 » Ecclesiæ, Reuerendo scilicet in Christo Patri Episcopo Paris. Ordinario Iu-
 » dici in hac parte.

Cæterum ne quis putet Censuras istas fieri tantùm potuisse ab Vniuersitate,
 aut à Facultate Theologiæ in sua supposita: non ipsis Prælati, non summis
 Pontificibus parcebatur; docet idem Magister. *Inter actus qui pertinent ad Do-*
ctores Theolog. unus est principalis, Errores doctrinaliter condemnare, secundum Au-
 » gust. 4. de Doct. Christ. cap. 4. vbi dicit quod debet Diuinarum scripturarum
 » Doctor & Tractator, defensor rectæ fidei, ac debellator erroris & bona docere
 » & mala dedocere, id. doctrinaliter reprobare.

Item prædicta Facultas hoc licitè potuit contra summum Pontificem; ergo
 » à fortiori contra suum Subditum & Inferiorem. Assumptum patuit tempore
 » *Ionnis XXII. quia sicut refert M. Nicolaus de Lyr. in Tractatu de Visione Bea-*
 » *tifica, fere 40. dictæ Facultatis Magistri concorditer determinauerunt contrarium illius*
 » *quod Papa publicè asserebat: Et simile fecit dictus Magister. Et similiter contra eum*
 » *pulchrè scripsit M. Guill. Okam, vt patet in eius Dialogo; quæ omnia quoad hoc*
 » fuerunt reputata licitè facta: sicut apparuit tempore Benedicti XII. illius suc-
 » cessoris. Mira profecto est isthæc loquendi libertas ad Pontificem Clementem,
 quòd ipse Papa Censuris Academicis subesset.

Porrò non erit inutile animaduertere Maiores nostros nunquam ferè Cen-
 suris notasse Doctrinam vllam, nisi concordibus suffragijs, nec nisi prius exa-
 ctissimè & diligentissimè examinata materiâ; vnde tanta erat illarum autoritas,

vt Pontifices etiam ipsi eas infringere, aut violare vererentur: adeo persuasum illis erat omnia fuisse æquâ lance ponderata, priusquam censura ferretur. Quod si quis forte Doctores contrariæ sententiæ essent, fidelis quoque mentio fiebat in Censura. Id quadringentorum annorum exemplis confirmatum dabit aliquando forte in lucem publicam Launoyius vir antiquitatis scientissimus, & rerum Academicarum inuestigator studiosissimus.

DISSERTATIO II.

De Rotulis Nominationum ad Beneficia Ecclesiastica.

Frequens est in Commentarijs, seu Regestis Facultatum, Nationum & Vniuersitatis mentio Rotuli Beneficiandorum, seu nominandorum ad Beneficia. Et hodie etiamnum ad venerandæ antiquitatis memoriam solet certâ die Quadragesimæ quotannis aperiri Rotulus, licet non obseruetur amplius antiqua ratio eiu'dem conficiendi.

Erat autem Rotulus nihil aliud quàm Catalogus delectorum Magistrorum Vniuersitatis quotannis ferè conscribi solitus mittique per Nuncios ad summum Pontificem pro Beneficiorum Ecclesiasticorum impetratione iuxta Ordinem quo conscripti fuerant. Huius rei originem & institutionem refert Paschasius l. 3. Inquisitionum Franc. c. 28. ad tempora Benedicti XIII. quem ait Vniuersitati primum indulsisse Nominationes, seu ius quoddam ad Beneficia Ecclesiastica quæ ab Ordinarijs, seu Diocæsanis antea conferebantur. Cum enim Papatum quoquomodo retinere cuperet, animaduertitque nullum sibi potentiorum esse aduersarium quàm Vniuersitatem Paris. quæ tunc magni nominis erat magnæque autoritatis, nihil non tentauit quò posset Magistrorum animos sibi demereri. Itaque circa an. 1395. sub initia sui Pontificatus Indultum misit ad Vniuersitatem, quo in Diocæsanorum Beneficia ius illi concedebat, nominationemque promittebat. Verum, inquit Paschasius, Indultum eiusmodi parui fecit Vniuersitas, quippe quæ nondum experta fuisset ingratos Episcoporum animos, viris Doctis & litteratis vltro satis ante ea tempora Beneficia vacantia conferre solitorum; at experta postea, quod indignis, quod famulis ea conferrent, ad Indultum Papale recurrit, Regemque conuenit contra Episcopos, nec queri cessat, donec ei satisfactum est. hæc & alia plura ibi Paschasius.

Verum Rotuli origo altius repetenda. Vt enim nihil dicam de Alexandro III. qui Doctorum virorum Catalogum sibi perscribi mandauit Petro Cardinali S. Cryfogoni, certum est Ioannis XXII. tempore qui sedere cœpit an. 1316. & sedit ad an. vsque 1332. Rotulorum conficiendorum consuetudinem inualuisse, non ante; licet enim olim Pontifices viros Doctos nonnumquam promouerent, non id fiebat ramen certâ quadam ratione & ordinariâ, cum ipsi Beneficiorum non haberent absolutam Collationem. Bonifacius VIII. arrogare sibi voluit ius eiusmodi, nec potuit. Ioannes quod inceptum ab illo fuerat, perfecit, vt in seq. dissertatione dicemus.

Quemadmodum igitur olim Romæ Imperatores & Duces exercituum eorum nomina quorum strenuam operam experti fuerant in bello, deferebant ad ærarium in beneficijs, vt à Repub. mercedem præmiumque consequerentur; ita & Vniuersitas Magistrorum suorum nomina deferri curabat ad Pontificem, vt ab eo laboribus suis debitum præmium obtinerent, illi præsertim qui se Ecclesiastico Ministerio addixerant.

Conficiebatur ergo Catalogus, seu vt obtinuit loquendi vsus, *Rotulus* Nominandorum, initio quidem sub initia tantùm Pontificatus alicuius recenter promoti ad Papatum; deinde singulis biennijs, postremo quotannis, aperiebaturque vulgò mente Decembri, & claudebatur sub finem Martij sequentis; ad eum verò conficiendum sic procedebatur.

1. Singulæ Facultates & Nationes deligebant è suis Ordinatos Rotulorum duos, tres, aliquando quatuor, quos in sui receptione iurare iubebant se Magistrorum Catalogum conscripturos & ordinaturos ex conscientia sua, nec

indignos dignis anteposituros ista Electio solebat fieri mense Septembri:

2. Illi ita instituti ordinabant Magistros in Rotulo secundum eorum antiquitatem, Regentiam & præsentiam: qui enim Gradu antiquiores erant, qui Regentes, quique præsentis Parisijs erant, cæteris præferebantur, nisi aliquid obstitaret.

3. Confectum Rotulum suæ Quique Facultati, aut Nationi præsentabant, relegebant, approbarique & confirmari periebant.

5. Relecti & approbati Rotuli obsignabantur sigillis suarum quique Facultatum & Nationum.

6. His ita confectis Nuncij, seu Portitores singulorum Rotulorum designati præstitutâ die proficiscebantur, non tamen absque consensu totius Vniuersitatis, hæc breuiter sub aspectum dedimus; nunc instrumentis publicis ea sigillatim comprobanda sunt.

1. Igitur certum est Ordinatores Rotulorum, seu Irrotulatores à singulis Facultatibus & Nationibus eligi consueuisse, electosque conceptis verbis iurare iussos se officio suo fideliter defuncturos. Iuramentum illud habetur in Reg. Vniuersitatis & Procuratorum sub hoc lemmate. *Isti sunt articuli quos tenentur iurare Ordinatores Rotuli mittendi ad Curiam Romanam pro Prouisione Magistrorum.*

» 1. Iurabitis quod vos præponetis præponendos, & postponetis postponendos consideratis vitâ, moribus, scientiâ, antiquitate Regentiæ & alijs omnibus propter quæ D. Papa moueri posset ad præponendum, vel postponendum, denegandum, vel concedendum.

» Item quod nullum de nouo Resumentem, seu de nouo Incipientem poneris in Rotulo, sed tantummodo veros & continuos Regentes: nisi super hoc per Vniuersitatem, vel Nationem fuerit vobiscum dispensatum.

» Item quod Collationes Magistrorum vobis porrectas non mutabitis, nisi per deliberationem Nationis; & quod supplicationes Magistrorum in debita forma fideliter ordinabitis; & eas sic correctas & ordinatas in dicto Rotulo inscribi facietis.

Eligebantur autem, aut Duumviri, aut Tresviri, aut etiam aliquando Quatuorviri. an. 1359. vltima die Septemb. Natio Anglicana apud Mathurinenſes congregata delegit MM. Themonem & Henricum de Krempe, seu Kempen; ad ordinandum Rotulum, vt patet ex Actis illius diei; eundemque Themonem Nuncium, seu Portitorem ad Curiam designauit. An. 1362. 27. Sept. eadem Natio Irrotulatores elegit MM. Theodoricum de Vima & Henricum de Boefſi; Nuncium verò, seu Portitorem M. Guill. Bufer, seu Buzer. An. 1382. die 18. Septemb. Natio Picardica tres elegit Irrotulatores MM. Honoratum de Porta, Io. Carpentarij & Gerardum de Versigniaco, idque viâ scrutiniij, Nuncium verò M. Simonem de Liengo. Eadem Natio an. 1386. Quatuor-viros designauit & nominauit MM. Ioan. Motelli, Philippum Augi, Ioan. Hougart, Io. Buffeti.

Nonnunquam Decani Nationum conscribebant suos Tribules, vtpote quos melius nouerant quàm alij. In veteri Codice Nationis Gallicanæ sic legitur ad an. 1418. 1. Feb. *Et quantum ad 1. art. fuit conclusum quod Rotulus Nationis expediretur per omnes Decanos Prouinciarum: & specialiter ad hoc moueretur & congeretur Decanus Prouinciæ Senonensis. Et 12. Oct. 14. 22. conclusit Natio quod Decani Prouinciarum, vt moris est, irrotularent Magistros Nationis.* Hæc de Ordinatoribus, seu Irrotulatoribus.

Suum ergo vnaquæque Facultas & vnaquæque Natio Rotulum habebat, suos vnaquæque Irrotulatores, suam quoque vnaquæque supplicationem per Nuncios suos Papæ porrigebat. Præterea communis erat Rotulus totius Vniuersitatis, in quo articuli communes conscribebantur ad conseruationem Iurium & priuilegiorum, aut nouorum additionem.

Ratio autem conscribendi hæc erat. Antiquitus Rector non habebat locum in Rotulo, sed Nuncij vnâ voce eum, quo regente conscriptus fuerat Rotulus, commendabant speciatim Papæ & ante omnia; primaque hæc erat eorum supplicatio antequam ad apertionem Rotuli deuenirent. Vnde Profecturi hoc

iuramentum præstare cogeantur. *Iurabitur quod nullam supplicationem ad Partem pro vobis, aut pro alijs, excepta dumtaxat supplicatione Rectoris, pro qua prout melius & diligentius poteritis, laborabitis, Papæ vel Cardinalibus præsentabitis.* Porrigebant ergo Papæ primùm litteras, seu supplicationem Rectoris, sigillatam vt vocabant, *ad partem*; vt legitur in antiquo libro Rectoris ad an. 1368. confutos scilicet fuisse omnes Rotulos tam communem quàm speciales Facultatum & Nationum certum est, *dempta tamen supplicatione Rectoris quæ sigillabatur ad partem.* Indignum reputabat Vniuersitas Rectorem censerî ordine communi, cique tanquam Capiti suo hunc honorem deferrebat.

Postea mos inualuit, vt in conscriptione Rotuli Vniuersitatis Rectoris nomen primùm inscriberetur, vt in Rotulis Nationum Procuratores primi reponerentur; de Procuratoribus patet ex actis Nationis Anglicanæ 27. Aug. 1348. *Supplicauit M. Theodorus Borre cum fuerit Procurator in Natione Anglicana, quatinus Natio eidem Magistro vellet concedere primum locum in Rotulo ad Rom. Curiam mittendo, prius Ordinarios Rotuli; quod sibi Natio concorditer concessit.*

In Actis Nationis Gallicanæ 12. Octob. 1422. sic scribit Procurator. *Exposui Nationi quod in vltima Congregatione Vniuersitatis in qua D. Rector supplicauit quod esset Caput & primus in Rotulo, conclusit Natio quod Rector esset primus & quod ego (Petrus de Credulio) quia Procurator, essem primus in Rotulo Magistrorum Nationis?*

Item ad an. 1431. 24. Maij. *Placuit Vniuersitati quod M. Petrus de Gonda Rector Vniuersitatis haberet in Rotulo specialem supplicationem, vt consuetum est haberi pro Rectore.*

Post Procuratorem conscribentur Magistri Regentes actu secundum ordinem & antiquitatem Regentiæ: nam habebatur potissimum ratio Regentium actu. Extrat in hanc rem statutum Nationis Anglicanæ, 12. Decemb. 1352. his verbis. *Anno 1352. in Vigilia Lucie Congregatione facta Magistrorum Nationis statuerunt Magistri inuolabiliter obseruari, quod in Rotulo transmittendo ad Curiam 1. ponerentur Magistri actu existentes Regentes secundum suæ antiquitatis ordinem à seniore incipiendo vsque ad juniorem. Deinde qui superuenirent, omnibus presentibus postponerentur; præsentibus pro tunc fuerunt Parisius M. Gualterus de Wardelay, M. Io. de Welalia, M. Gerhardus de Prussia, M. Io. Helme stad, M. Io. Scotus, M. Dauid Scotus, M. Henricus de Cliuis, M. Hermannus Rotwil, M. Io. de Aquis, M. Tylmannus, M. Eghelmus, M. Gerardus de Molendino, M. Thomas Scotus, M. Io. de Minda.*

Item in actis an. 1364. *Sabbato post festum Nicolai, factâ congregatione Nationis Magistrorum Regentium & non Regentium per Iuramentum in domo Capitulari Iacobitarum supplicauit M. Ghislebertus Wighen de Ghoris chen, quatinus Natio daret sibi litteram testimoniale quod ipse fuit actu Regens tempore Irrotulationis & Rotuli Ordinationis, quia ipse eodem tempore incepit in Artibus. Et concessa fuit sibi in forma quâ fieri potest meliori per omnes Magistros ibidem existentes,*

Item 9. die mensis Decemb. (an. 1364.) facta congregatione apud Mathurinum statutum fuit, *quod quibuscunque Magistris Irrotulatis daretur littera testimonialis de Regentia Actuali.*

Præsentibus quoque absentibus præponebantur; & singuli pro irrotulatione pensabant certam pecuniæ summam. Quod si absenti gratia aliqua fiebat à Natione aut ab Vniuersitate, solebat cum hac cautione concedi *solatis solandis, & sine præiudicio Magistrorum actu Parisius Regentium.*

Confecti Rotuli relegebantur in Vniuersitate, nec antequam relecti fuissent, sigillo communi Vniuersitatis sigillabantur iuxta veterem legem; quâ cautum erat, *ne vlla littere sigillo Vniuersitatis sigillarentur, prius quam publicè lectæ fuissent.* Ita lecti consuebantur & sigillabantur, tradebanturque Nunciis seu portitoribus deferendi; simul verò præfigebatur illis dies professionis. Quomodo autem istud fieret, habemus in libro antiquo Rectoris ad an. 1368. his verbis.

Item cum Rotulus tempore sui prædecessoris conclusus esset, sed sub istis protestationibus. 1. Quod Rotuli omnium Facultatum consuerentur. 2. Etiam

quod non possent tres Facultates, scilicet Medicinæ, Decretorum & Theologiæ cogi ad Nuncium ministrandum, & quod aliter nolebant Rotulum: quod sic tam maximo labore fuit finaliter in eius Rectoria executum, quia fuerunt omnes Rotuli confuti, tam articuli communes quàm articuli Facultatum, demptâ tamen supplicatione Rectoris quæ sigillabatur ad partem: nec fuerunt aliqui Nuncij, nisi 4. Magistri de 4. Nationibus in Facultate Artium & Bedellis. Tunc Rector erat M. Guillel. Carnificis de villâ Alneti Diocæsis Paris. iuxta Goniciam.

6. Nuncij autem illi iurare tenebantur se fideliter, & ex conscientia executuros demandatum sibi negotium. Estque hæc concepta iuramenti formula.

1. Quod infra sex dies post Receptionem literarum D. nostri Regis & ipsius Vniuersitatis cum articulis communibus & Rotulis prouisionis Magistrorum, recedent ab vrbe Paris. & à suburbiis eiusdem.

Item quod post dictum recessum infra tres septimanas in Curia Rom. personaliter intererunt, omnibus cessantibus excusationibus, inuentis, verbis fictis seu quacunque malitiâ coloratis.

Item quod post inceptam viam singulariter, & inter se honestè & amicaliter ad laudem Dei & honorem Vniuersitatis se regent.

Item quod ab illâ die quâ Curiam Rom. intrauerint, in eadem per duos menses remanebunt diligenter & continuè laborando pro expeditione negotiorum Vniuersitatis pro quibus mittuntur.

Item quod nullam supplicationem ad partem pro se aut pro alio, exceptâ duntaxat supplicatione Rectoris, pro quâ prout meliùs & diligentius poterunt, laborabunt, Papæ vel Cardinalibus, præsentabunt seu præsentari vel promoueri procurabunt, donec præsentauerint articulos communes, & Rotulos pro quibus mittuntur durante tempore supradictò, nisi duntaxat pro seipsis contigerit supplicationem præsentare, pro beneficiis vacantibus aut pro aliquo ipsorum.

Item quod tempore quo habebunt accessum ad Papam, nullum secum associabunt, ne fortè propter multitudinem intrantium promotio Magistrorum retardetur.

Item quod nullus particulariter, sed omnium communiter promotionem, prout melius poterunt, procurabunt absque acceptione patriæ vel personæ. Iurabant autem qui de Facultate artium erant apud suum quique Procuratorem vt patet ex actis 1. Iunij an. 1437. vbi legitur quinque Intranses ex quinque Tribus Nationis delegisse in Nuncium, seu Ambasiatorem ad Eugenium IV. M. Ioan. Hameron, *qui acceptauit & iurauit iuramenta solita Procuratori.*

Antequam verò proficiscerentur, de impensis deque eorum salario cauebatur, nec modò eorum, sed & Inrotulorum quoque, quod duplex erat; vnum ab inrotulandis exigebatur, alterum à Facultatibus & Nationibus dabatur. Singulæ autem tam suum quàm inrotulandorum taxabant. Inrotulandi erant, aut præsentés, aut absentes; præsentés semper aliquid minus pensabant quàm absentes, nec semper eadem fuit taxatio, sed pro varijs temporibus & pro numero Rotulandorum varia. Anno 1348. Anglicana sic statuit in fauorem M. Ioannis Thomæ Nuncij electi, *quod haberet à quocunque proposito in Rotulo Vniuersitatis vnum pavilionem.* Anno 1386. die 9. Martij cum conuenissent Nationes apud S. Iulianum, postquam Picardica suos Inrotulatores & Nuntium nominauit, de salario cauit, *fuitque salarium Inrotulorum 4. albi pro præsentibus, & 8. pro absentibus. Salariumque prædicti Nuncij 16. sol. pro præsentibus & 32. S. pro absentibus.* Nuncius fuit delectus M. Girardus de Vrsignyaco. Anno 1422. die 12. Octob. sic eadem Natio statuit. *Conclufit Natio quod Decani Prouinciarum, vt moris est, inrotularent Magistros Nationis.* Quoad taxam, post multa aperta & tacta considerans Natio quod M. Io. Theuroti portitor Rotuli est etiam Legatus pro Natione cum alijs Legatis Vniuersitatis ad Concilium generale destinandis. Considerans etiam quod non sunt pecuniæ nunc in Vniuersitate nec Natione, ad satisfaciendum illi occasione suæ Ambasiatæ, seu Legationis, conclufit Natio quod pro hac vice duntaxat, ad supportandum onera & sumptus

Ambaffiato, haberet à quolibet Magistro præfente summam 12. solid. & ab abfentibus Magiftris summam 14. fol. Paris. *Prouifo quod dictus M. Io. Theuroti fibi foli referuaret pecunias, quas haberet à Natione non communicando eas alijs Ambaffiatoribus aliarum Nationum, vel Facultatum; quia dicebat Natio quod alijs debebant fufficere pecuniæ fuæ Nationis, aut Facultatis.*

Item, anno 1437. die 16. April. fic ftatuit apud Mathurinenses. Quoad articulum qui fuit articulus pofitus in Natione ad parrem fuper taxatione Inrotulandorum & prædictorum deliberatione conuocatâ, conclusum eft quod abfentes Rotulandi in prædicto Rotulo pro Portitore foluent 14. fol. & duos pro Inrotulatore fuæ Diocæceos; præfentes verò inrotulandi pro Portitore 12. fol. & pro Inrotulatore 4. ita, vt abfentes foluerent vnum Francum & præfentes 5. fol. &c.

Præter iftud falarium quod ab Inrotulandis exigebatur, fingulæ Facultates & Nationes de fuo aliquid dabant, quod facile eft etiam ex plurimis Actis Vniuerfitatis & Nationum confirmare. An. 1349. Anglicana Natio Nuncio fuo M. Io. de Huegden quinque fcuta de pecunia Nationis concorditer ordinauit. Ad an. 1378. 12. Iunij, fic loquitur in Regeftis eiufdem Nationis. *Super fecundo Nuncius primò retulit, cum alias Natio ei promiferit quod fi contingeret eum in laboribus eius aliquas expenfas vterius illi datas rationabiliter facere, de quibus prius reddiderit fidele compotum, quod in huiufmodi expenfis eum redderet indemnem, quatenus huiufmodi promiffio melius memoriæ commenda- retur, Natio literas testimoniales huiufmodi facti ei ordinaret, & ex plenâ concordia Magiftrorum fuit ei data litera, cuius tenor talis extiterat.*

Vniuerfis præfentia vifuris, feu auditoris, Nos Procurator & Omnes & finguli Magiftri Nationis Anglicanæ Studij Paris. recognofcimus & publicè pro- testamur in his fcriptis, quod cum venerabilem & difcretum virum M. Gyrardum Hypot de Kalker Baccalarium in Theologia & Canonicum B. Apoftolorum Ecclefiæ Colonienfis ad Romanam Curiam deftinarem in Rotulo & alijs negotijs noftris expediendis in eadem illi ad omnes & fingulas expenfas rationabiles & prædicta legatione neceffarias quas dictus M. Gerardus fecundum confcientiam fuam & fidele testimonium duxerit legitimè computandum, fumus & erimus veraciter obligati, facto tamen prius fideli computo de receptis ex parte noftra defalcandis per eundem, &c.

Item eadem Natio an. 1414. de fuo assignauit Nuncio fuo M. Ioanni Crauatz summam 150. fcut. Sicque ftatuit. Considerauit in fuper Natio quod pauci inrotulandi effent quoniam pro tunc Magiftri modicum affecti erant ad Rotulum prædictum. Noluit tamen Natio quod nuncius nofter iturus cum alijs haberet militare ftipendijs proprijs, fed liberaliter & abfolutè vltra summam quam recepturus erat ab Inrotulandis, fue Inrotulatis, summam 50. fcutorum eidem Nuncio Electo & ituro, fcilicet, M. Ioan. Crauatz dedit & concessit. Pecunia autem illa quæ à Nationibus & Facultatibus dabatur, apud Me fariam, feu Campforem deponebatur, vt eam Romæ, feu in Curia Rom. Deputatis Vniuerfitatis repræfentaret: quod ex varijs actis colligimus. An. 1418. 22. Feb. in veteri Codice Nat. Gall. quoad pecunias fuit conclusum quod pecuniæ receptæ & recipiendæ per Procuratores à DD. Decanis fingularum Prouinciarum poneretur in manu cuiufdam Campforis qui habeat reftituere summam pecuniæ in cafu quo Rotulus non portabitur vſque ad Curiam Rom. & in cafu quo portabitur, dictus Campfor per buletam dabit dictam pecuniam in Curia Ro. Magistro Io. de Bellomonte Portitori dicti Rotuli.

Vnufquifque autem Nuncius fuum habebat olim falarium ab alijs diftinctum & feparatum; & in itinere ac in diuerforijs fuam quifque fymbolam conferabat. Verum anno 1421. die 8. Iunij videtur ftatutum fuiſſe, vt pecuniæ communes effent: cui tamen ftatuto intercefferunt Nationes duæ, Gallicana & Picardica; fic enim legitur in Regeftis. Anno Domini 1421. 8. die Iunij fuit congregata Vniuerfitas in S. Mathurino fuper 2. articulis, &c. Et quia D. Rector incidenter pofuit in deliberatione an pecuniæ Ambaffiatorum deberent effe communes; an verò quilibet Ambaffiator pecunias fuæ Nationis, vel Facultatis particulariter perciperet in proprios vſus conuertendas? deliberauit

» Natio, quod nullo modo volebat quod pecuniæ suæ communicarentur Amba-
 » siatoribus aliarum Facultatum, vel Nationum, sed volebat suum Ambasiato-
 » rem illas percepturum, conclusitque Natio quod casu quo aliæ Nationes &
 » Facultates oppositum concluderent, quod appellarem & opponerem me no-
 » mine Nationis. Decani autem trium superiorum *Facultatum* concluderunt
 » quod istæ pecuniæ essent communes vnâ cum Natione Alemanniæ: & secun-
 » dum ipsorum vota D. Rector conclusit: cui conclusioni me opposui nomine
 » Nationis, & protestatus sum de appellando, similiter & D. Procurator Fran-
 » ciæ. Acta fuerunt hæc die & mensē supradictis, præsentibus Decanis, Procu-
 » ratoribus & alijs Magistris in multitudine copiosa; signatum 1. de Courcellis
 » cum syngrapho.

Eodem anno 12. Octob. perstitit eadem Natio in Intercessione, vt patet ex
 » actis illius diei. Conclufit Natio, quod pro hac vice duntaxat ad supportandum
 » onera & sumptus Ambasiatæ haberet à quolibet Magistro præsentē summam
 » 12. l. & ab absentibus Magistris summam 14. l. P. prouiso quod dictus M. Ioan-
 » nes Theuroti sibi soli reseruaret pecunias, quas haberet à Natione: non com-
 » municando eas alijs Ambasiatoribus aliarum Nationum, vel Facultatum: quia
 » dicebat Natio quod alijs debebant sufficere pecuniæ suæ Nationis, aut Fa-
 » cultatis.

His ita confectis Nunciij proficiscebantur præfixo tempore, putà intra
 mensē qui illis præstituebatur, quâ quidem in re multis opus erat impensis;
 itaque cœpit tandem Vniuersitas paulominus esse affecta erga eiusmodi Ro-
 tulos, vt intelligimus ex pluribus instrumentis, & præsertim ex eo quod 10.
 Nouemb. an. 1414. confectum est apud Mathurin. *Considerauit insuper Natio*
quod pauci inrotulandi essent, quoniam pro tunc Magistri modicum affecti erant ad
Rotulam prædictam. Cæterum si quis scire vult quæ esset formula communis
 Rotuli Vniuersitatis, & quomodo Papa respondere soleret, accipiat ex MS.
 Victorino.

Articuli Rotuli Vniuersitatis Parisiensis.

VIDEN-
 TUR ISTE
 ARTICVLI
 PRÆSEN-
 TATI EN-
 SE BENE-
 DICTO
 XIII.

» **P**rimò dignetur S. V. Magistris & Graduatis in isto Rotulo contentis
 » concedere facultatem eligendi vnum Confessorem, aut successiuè qui
 » possit eos absoluerē ab omnibus peccatis suis, nisi essent talia propter quæ
 » Sedes Apostolica esset meritò consulenda, ac etiam plenam indulgentiam se-
 » mel in mortis articulo valeat concedere. Fiat de vtroque videlicet, qui volent
 » habere literas, habeant ad partes. *B.*
 » Item quod præfati Magistri possint dicere seruitium diuinum ad vsum Ro-
 » manæ Ecclesiæ, vel alicuius Beneficiorum suorum quandiu manebunt in stu-
 » dio, S. V. concedere dignetur. *Fiat. B.*
 » Item dignetur S. V. Rotulum præsentem & contentum in eodem solito
 » clementiæ S. more benignè recipere & defectus tam iuris quàm facti, aut igno-
 » rantias misericorditer supplere. *Fiat quod in confectiōe litterarum suppleatur. B.*
 » Item dignetur S. V. supplicationes, seu Gratias inferius scriptas pro more
 » Prædecessorum vestrorum cum prærogatiua datæ & alijs Prærogatiuis inferius
 » petitis ante omnes alias Vniuersitates quoruncunque Studiorum generalium
 » signare & expediri mandare. *Prouisum est optimè.*
 » Item cum tempore retroacto proh dolor plus fuerit personis quàm Beneficijs
 » prouisum adeò quod ipsis Beneficijs de paucis personis literatis & graduatis
 » fuerit prouisum in graue ipsorum beneficiorum damnum & salutis animarum
 » periculum. Quod dicti Magistri in isto Rotulo contenti quibusuis alijs Gra-
 » tias Expectatiuas habentibus etiam in Rotulo Principali familiarium vestro-
 » rum, Commensalium, Domesticorum continuorum, ac in posterum gratias
 » Rotulares, aut particulares habituatorum, cuiuscunque status, gradus, autho-
 » ritatis, nobilitatis, aut familiaritatis, etiam si Curie Imperialis, aut Regalis
 » existat in asscutione Ecclesiasticorum beneficiorum cadentium sub ipsorum
 » gradus præferantur, aliasque Prærogatiuas habeant, ac si in Rotulorum fami-
 » liarium vestrorum & sub ipsius Data gratias habuissent Dominis Cardinalibus,
 » vestris

vestris familiaribus, Domesticis & actu continuis Commensalibus Magistris, vel Graduatibus duntaxat exceptis. *Prouisum est optima Data quod paucissimi præcedant.*

Item si vestra Sanctitas aliquibus personis, cuiuscunque gradus, aut conditionis existant, hæcenus concessit, vel concedat in futurum quod in gratijs eis concessis, vel concedendis sub quacunque datâ prærogatiuis famulorum vestrorum, aut aliorum quorumcunque gaudeant, ac si in ipso Rotulo vestro, aut aliorum inscripti fuissent, talis concessio Magistris in præsentem Rotulo contentis in nullo noceat, imò ipsi Magistri tales prærogatiuas habentes in assécutione beneficiorum sub suis gratijs cadentium præferantur. *Nullis disposuimus dare prærogatiuas tales, & si darentur, darentur vobis.*

Item si S. V. aliquibus, cuiuscunque status, aut conditionis existant, gratias expectatiuas habentibus, vel habituris sub quacunque Data concessit, aut concedit, quod gratiæ Expectatiuæ postea per E. S. V. concedendæ his non noceant, sed quod eis præferantur, talis prærogatiua Magistris in isto Rotulo contentis nullo modo, quominus talibus, cuiuscunque gradus, dignitatis, aut status sint, in assécutione non præferantur, quibuscunque Regulis, aut constitutionibus Cancellariæ per S. V. factis, aut fiendis non obstantibus, exceptis duntaxat his qui in isto articulo excipiuntur. *Idem ut supra.*

Item quod Magistri anedicti & eorum quilibet possint vti duabus Gratijs, vnâ Gratiâ cum vnâ Nominatione concessis, vel concedendis etiam quoad incompatibilia. Et si Ecclesiæ Parochiales fuerint, etiam si in vna ipsarum mentio de alio non habeatur, sine tamen præiudicio Magistrorum in præsentem Rotulo inscriptorum qui in eodem Rotulo per Vniuersitatem præsentem reputantur: Et quod pendentibus effectibus dictarum Gratiarum, vel earum alterius quilibet ipsorum possit permutare vnum Beneficium incompatibile, etiam si Ecclesia Parochialis fuerit cum alia simili, vel dissimili, nec propter hoc gratiæ, vel gratia quæ suum non sortitæ, vel sortita, fuerint, vel fuerit effectum, vel expiret quoque per assécutionem Beneficij incompatibilis, ambo possit tenere, dum tamen vnum ipsorum quod maluerit cum compatibili, infra biennium permutare teneatur. *Ad primam partem prouisum est per Regulas Cancellariæ. Ad secundam partem Fiat ut possint commutare cum compatibili. B.*

Item si S. V. concessit, vel concedat in futurum alicui personæ, vel aliquibus personis, cuiuscunque status conditionis, vel dignitatis, etiam si Imperialis, vel Regalis præeminentiæ existant, quod possint nominare ad Beneficia Ecclesiastica, etiam si dignitates fuerint, aliquas personas quæ huiusmodi Nominationes Magistris in isto Rotulo contentis quoad assécutionem Beneficiorum virtute vnus gratiæ quam elegerint, nullatenus noceant, quin talibus sic nominatis præferantur. *Fiat. B.*

Item quod Collationes fiendæ per quoscunque Legatos etiam à latere, vel potestatem Legati à latere habentes, aut alios quoscunque non habeant Gratias Doctorum Inrotulorum præiudicare etiam nondum Bullæ & Processus super huiusmodi Gratias sunt confecti, dummodo infra tempus sex mensium post acceptionem debitè factam faciant debitè prouideri, nec Reseruaciones per ipsos factas, aut fiendas, etiam si sine Apostolicæ Sedis autoritate confirmatæ. *Fiat salua Collatione nostra. B.*

Item quod clausulæ de anteferri & de meminisse & Reseruasse, aut quæcunque aliæ quibuscunque Personis nisi superius in 5. artic. exceptis concessæ, vel concedendæ etiam si simul, vel maioris efficacitæ existant Gratias Magistro in præsentem Rotulo inscriptorum non præiudicent, nec noceant in aliquo. *Clausulam anteferri non intendimus dare. B.*

Item quod literæ Facultatum, seu quæcunque Gratia sub quacunque verborum forma etiam cum Clausulis in præcedenti proximo Rotulo positis concessæ, vel concedendæ Legatis de latere & quibusvis alijs Apostolicæ Sedis Legatis & Nuncijs, Archiepiscopis, Episcopis, Abbatibus, Abbatissis, Prioribus & Capitulis, aut alijs personis etiam Dignitates obtinentibus Cathedralium, Collegiatarum, tam Regularium quàm secularium Ecclesiarum, seu quibuscunque alijs personis de prouidendo certis Clericis, seu Personis idoneis de Bene-

» scijs seu Officijs, nullo modo noceant Magistris in præfenti Rotulo contentis
 » quoad assecutionem Beneficij, etiam cuiusvis Canonicatus & Præbendæ, Di-
 » gnitatis, officij, Personatus etiam Curati, vel cuiuscunque administrationis quo-
 » cunque nomine censeantur, etiamsi in Ecclesia Cathedrali existant vigore vnus
 » Gratiaë quam elegerint. *Fiat quod Facultates prædictæ non noceant illis quos dista*
 » *Vniuersitas reputat præfentes. B.*

» Item quod Magistri antedicti, quibus conceditur gratia ad Collationem
 » Episcopi, Decani, Capituli & cum Cura, vel sine Cura, etiamsi Canonicatus
 » Præbenda, ac dignitas, personatus, administratio, vel officium & in Ecclesia
 » Cathedrali existat acceptando Præbendam, possint cum hoc vigore huiusmodi
 » Gratiaë, dignitatem, aut personatum, administrationem, vel officium assequi,
 » etiamsi simul, ac successiue vacauerint, siue in eadem Ecclesia, siue in diuersis
 » Ecclesijs fuerint... ad eandem Collationem pertineant. *Fiat pro Magistris Li-*
 » *centiatis & Baccalarijs formatis in Theol. & Licentiatis in Iure & Magistris in Me-*
 » *dicina. B.*

» Item quod literas Apostolicas super dictis Gratijs in dicto Rotulo factis,
 » cum præfatis supplicationibus, dispensationibus, Concessionibus & Præroga-
 » tiuis mandare dignemini expediri, non obstantibus quibuscunque Constitutio-
 » nibus, aut Regulis Cancellariaë factis, aut faciendis. *Fiat stylo Cancellariaë alias*
 » *obseruato.*

» Item cum tempore Dataë per eandem, si in dictis supplicationibus ponenda
 » vt speramus nonnullis de Magistris in dicto Rotulo scriptæ, Magistri, aut alij
 » in alijs facultatibus Graduati, vel promoti, Presbyteri, aut in alijs Ordinibus
 » constituti minimè fuissent pro tempore præfentationis Rotuli prædicti, S. V.
 » dignetur Gratias eisdem concessas, aut in dicto Rotulo concedendas decerne-
 » re prouidè valere, ac si tempore dataë fuissent in eisdem Gradibus, seu ordini-
 » bus, aut promotionibus constituti, prout sunt tempore præfentationis eiusdem,
 » sic tamen quod non Graduati, aut promoti vt supra clausuræ, aut sigillationis
 » Rotuli prædicti qui tales tempore præfentationis eiusdem per huiusmodi gra-
 » dum acquisitum non præiudicent Magistris, &c. *Fiat vt petitur B.*

» Item si aliqui in dicto Rotulo contenti virtute Nominationis, Collationis,
 » vel aliter habuerunt beneficium aliquod inter creationem S. V. & signationem
 » dicti Rotuli, de quo in supplicationibus suis mentio non habeatur, quod non
 » propter hæc Gratiaë suæ sint inualidæ. *Fiat quod in consecutione literarum exprimant*
 » *vt habeant, perinde valere. B.*

» Item si secundum conseruantiam, vel obseruationem Curiaë Beneficia in-
 » comparabilia Expectantium Curiaë reputentur affecta, & tempore Dataë sua-
 » rum Gratiarum, hoc non obstante dicti inscripti in dicto Rotulo possint ad
 » partes eorum Ordinario, vel Legato permutare, vel purè resignare. *Fiat saluo*
 » *iure Tertij. B.*

» Item quod Reseruaciones spiritualiter factæ ad Beneficia vacatura dunta-
 » xat concessæ, vel concedendæ non habeant Gratijs subscriptorum præiudica-
 » re. **Non intendimus illis vti B. Reseruacionibus specialibus supple.**

» Item quod super Expectationibus, seu Gratijs quas Magistri præfati petunt
 » ad quoruncunque collationem & etiam in Ecclesia, Ciuitate, Diocesi que va-
 » leant expediri, licet hoc in suis supplicationibus non petatur. *Prouisum est per*
 » *Regulas Cancellariaë. B.*

» Item cum in pluribus Collationibus singulares personæ habeant vnicum
 » Beneficium conferre, vel præfentare, vel plures vnicum, quod non obstante
 » obseruantia Curiaë, aut iuris scripti ad oppositionem Magistri in dicto Rotulo
 » contenti virtute suæ Gratiaë possint talia beneficia obtinere. *Deletus siue can-*
 » *cellatus omnino est, quod non Fiat.*

» Item quod Gratiaë prædictæ si & quantum reperirentur inutiles, reformari
 » valeant in eadem Data cum eisdem Prærogatiuis ad aliam collationem. *Fiat vt*
 » *petitur B.*

» Item dignetur S. V. cum non habentibus ætatem debitam dispensare de
 » duobus annis, & quod illi qui maiori dispensatione indigent adeptæ ætate de-
 » bitâ valeant vti suis Gratijs quoad Beneficia Curata, etiamsi solum petierunt ad

Beneficia sine curâ. *Fiat ut petitur. B. cancellando istam clausulam, etiamsi saltem petierint ad Beneficia sine cura.*

Item quod habentes vel in posterum habituri Beneficium incompatible, possint aliud Beneficium incompatible, etiamsi ambo Ecclesiæ Cathedralis fuerint virtute Gratia in præfati Rotulo obrinendæ, vsque ad biennium retinere cum facultate permutandi alterum ipsorum quod maluerit cum Beneficio reliquo compatible. *Supra prouisum est B.*

Item si aliquis ad plures Collationes disunctiuè sibi petat prouideri in eadem supplicatione, illas supplicationes quas maluerit in literis conficiendis eligere, & ad plures collationes Beneficia obtinere, vt in artic. sequenti. *Prouisum est per Regulas Cancellariae. B.*

Item si aliquis Magistrorum infra scriptorum ad duas Collationes, aut plures sibi prouideri supplicauerit, dignetur S. V. concedere quod præfati Magistri Bullas suas possint leuare ad easdem Collationes copulatiuè & obtinere ad duas Collationes, & ad duo Beneficia, etiam si illud in supplicatione speciali non fuerit expressum. *Prouisum est per Regulas Cancellariae. B.*

Item quod in Expectationibus & Reformationibus Gratiarum quas petunt habeat ad quamcunque taxatum fuit summam. *Prouisum est per Regulas Cancellariae. B.*

Item dignetur S. V. concedere Vniuersitati Studij Parisiensis præfata quod possit leuare literas Apostolicas de prerogatiuis per S. V. concedendis, & quod transumpto earundem literarum sub sigillo authentico adhibeatur fides plena in iudicio & extra, sicut eiusdem literis adhibetur. *Deletus sine cancellatus est omnino.*

Item quod in singulis Facultatibus & Nationibus Ordo Rotuli & inrotulorum obseruetur ceteris paribus. *Fiat ut petitur.*

Item cum Regnum Franciæ inter cetera Regna plures Vniuersitates habeat & solennes atque magis populas quibus minus prouisum est, videretur iustum & rationale quod S. V. decerneret conformiter ad Ius commune, quod nullus extraneus recipiatur in Regno nisi saltem in altero studiorum prædicti Regni graduatus fuerit, quod etiam aliquis non graduatus in prædictis studiis recipiatur, dignetur S. V. concedere quod Magistris infra scriptis in nullo noceant, etiam cuiuscunque gradus, status, aut conditionis & familiaritatis existant. *Prouisum est sufficienter in Cancellaria. B.*

Item quod Magistri quos Vniuersitas reputat præfentes, omnibus absentibus præferantur. *Fiat ut petitur.*

Item dignetur S. V. quod Gratia prædicta Magistris concedenda extendantur ad Beneficia vacantia vel vacatura reservata in Curia alia reservatione quam Iuris communis, etiam si vacent per contractum matrimonij aut aliter quouismodo. *Deletus sine cancellatus est omnino.*

Item quod cum in acceptionibus multi soleant fraudes committere non prosequendo eas sub spe vacationis pinguioris Beneficij, vel alias, quod si aliquis expectans vigore cuiuscunque Gratia aliquod Beneficium duxerit acceptandum, illam acceptionem sub pœnâ amissionis Gratia teneatur prosequi infra nouem menses, nisi aliud Beneficium cum effectu prosequatur, quo casu teneatur acceptionem huiusmodi deducere in publicum & eam notificare in loco Beneficij. *Prouisum est in Cancellaria. B.*

Item cum in nonnullis partibus iam inoleuerit consuetudo, imo potius abusus intolerabilis, quod scholæ magis danti licet tamen ignorantibus distribuuntur, vel potius vendantur in graue Doctorum, Doctrinæ, Iuuenum & Reipub. & totius Ecclesiasticæ politicæ detrimentum, dignetur S. V. tale remedium apponere quod amplius non ita distribuuntur, sed pauperibus Magistris scientificis merè gratis conferantur. *Seruetur Ius commune. B.*

Item cum in prosecutione vnionis S. Matris Ecclesiæ prædictæ Vniuersitas Parisiensis & eius supposita multas expensas in solemnibus & frequentibus Ambassatis fecerit & sustinuerit, dignetur S. V. pretium nuper Bullis solui solitum à prædictis Magistris leuandum diminuere vsque ad summam 4. Scutorum, vel quinque Francorum. *Seruetur Consuetudo antiqua. B.*

Item dignetur S. V. quod Religiosi cuiuscunque Monachalis, vel alicuius alter-

rius Regularis Ordinis Magistri in Theologia & Decretorum Doctores etiam Magistri in aliis Facultatibus, in Medicina & Artibus in præsentis Rotulo inscripti gaudeant Gratiis Expectatiuis ad Beneficia & Officia Regularia cum auctoritate se transferendi de vno Monasterio ad aliud, quibuscunque Constitutionibus, Ordinationibus aut Regulis Cancellariæ, nec non Statutis & Ordinationibus Monasteriorum illorum non obstantibus. *Seruetur Regula Cancellariæ. B.*

Item & quod gaudeant in suis Gratiis Expectatiuis talibus prærogatiuis quibus gaudebunt Magistri Scholares in simili gradu constituti. *Fiat salvo Iure communi. B.*

Item dignetur S. V. quod literæ Apostolicæ pro omnibus & singulis infra scriptis expediantur cum Gratiis & prærogatiuis concessis vel concedendis, & infra scriptis supplicationibus suis articulis communibus, licet in singulis supplicationibus non ponantur. *Fiat ut petitur.*

Item dignetur S. V. illos solum reputare præsentis in præsentis Rotulo quos Vniuersitas conformiter ad suas constitutiones præsentis reputauit. *Fiat. B.*

Item cum in pluribus Partibus locorum Ordinarij velint & nitantur fructus primarios Beneficiorum vacantium percipere, hoc eis de Iure competente, & in vim cuiusdam Extrauagantis asserentes, dignetur etiam S. V. conformiter ad intentionem ipsius Extrauagantis ordinare, quod de cætero sit in optioe Beneficium obtinentium taxam, vel residuum soluere, & quod etiam dicti Ordinarij super parte per eos percepta onera talium Beneficiorum, aut saltem media eorum habeant supportare. *Fiat quod seruetur tenor Extrauagantis.*

Item etiam in pluribus Ecclesiis inoleuit consuetudo quæ potius Simonix labes deberet nuncupari, quod videtur si ad quos in ipsis Ecclesiis præficiendorum pertinet receptio, nullo modo eos recipiunt, nisi præ manibus magnam pecuniæ habeant soluere quantitatem, & quod damnatum, de & super aliquo ipsorum Beneficio litigantes prædicti ad quos ipsorum & postremo ad ipsum Beneficium pertinet receptio obtentæ pecuniæ soluendæ, omnes litigantes tot quot fuerint ad dictum Beneficium recipiunt, per quod lites efficiuntur immortales. Quapropter dignetur S. V. de remedio providere opportuno. *Fiat quod nihil possit recipi nisi secundum ius commune & laudabiliter consuetudinem approbatam. B.*

Item etsi eadem S. hæcenus concesserit, aut in futurum concedat plures Gratiis in vna Ecclesia, vel pluribus alicui personæ cuiuscunque status, gradus, dignitatis, familiaritatis continuè, vel alterius etiam viæ, aut aliorum quorumcunque existat, dignetur S. V. quod postquam tali personæ in vim alterius Gratiarum fuerit prouisum, cæteræ Gratiæ Magistris in præsentis Rotulo contentis nullo modo præiudicent. *Deletus & cancellatus est omnino. B.*

Item dignetur S. V. quod Reseruaciones quæcunque quorumcunque Beneficiorum per S. V. aut vestros prædecessores factæ aut in posterum faciendæ non noceant Magistris in dicto Rotulo contentis, quin possint vigore suarum Gratiarum Beneficia taliter reseruata assequi prædictis Reseruatis non obstantibus, nisi saltem sint reseruaciones huiusmodi de contentis in Extrauagante ad Regimen. *Non fiat. B.*

Item cum nonnulli Magistri in dicto Rotulo contenti gradus quos post ipsius Rotuli confectionem, ante tamen vestræ S. ad Supremi Apostolatus apicem assumptionem acquisierunt in suis supplicationibus non posuerunt, dignetur eadem S. V. quod in confectione Bullarum defectus huiusmodi suppleantur. *Deletus sive cancellatus est omnino.*

Item cum plures Magistri dictæ Vniuersitatis propter tunc eorum absentiam, & alij qui post confectionem Rotuli iam vestræ Beatitudini præsentati suos gradus acquisierunt, in dicto Rotulo non fuerint inscripti, præfata Vniuersitas vnum primum Rotulum, ex his & de talibus personis confectis intendat eidem Beatitudini præsentari facere, dignetur S. V. Rotulum huiusmodi sub Data & prærogatiuis prioris Rotuli manu vestra beatissima signati ac ipsas & literas Apostolicas super hoc fieri opportunas expediri mandare, quamquam in dicto Rotulo aliqui fuerint qui tempore datæ quæ ab eadem S. V. spe-

ratur habere Clerici, Presbyteri, Magistri, aut alijs promoti non fuerint, pro-
ut sunt aut erunt tempore signationis Rotuli eiusdem, licet tales se nominaue-
rint aut appellauerint, Gratia huiusmodi providere valeant, & suum fortian-
tur effectum, ac si tales fuissent tempore Data eiusdem. Etiam si Rotulus
huiusmodi eodem tempore cum alio signatus non fuerit, atque ambos Rotu-
los pro eodem reputare atque decernere. *Fiat ut petitur. B.*

Item illos Magistros in Rotulo Vniuersitatis prædictæ scriptos, qui per
maiolem partem ordinarij anni præsentis Parisius moram traxerunt & non
alio se conferunt, ad ipsius Vniuersitatis intentionem S. V. præsentem reputare
dignerur. *Fiat ut petitur. B.*

Item dignetur S. V. Prouisiones & Collationes Beneficiorum suppositis
prædictæ Vniuersitatis factas vigore Ordinationum Concilij Ecclesiæ Galli-
canæ etiam ante assumptionem sel. mem. D. Alexandri prædecessoris vestri &
modo ante aduentum & publicationem Bullarum eiusdem, si quæ fuerint ad
loca Beneficiorum & personarum quas huiusmodi tangit negotium, factas, ra-
tas & gratas habentes autoritate Apostolica confirmare, constituere, Appel-
lationibus & alijs quibuscunque non obstantibus. *Dentur supplicationes ad par-
t. m. B.*

Item quia propter Iustitiarum distantiam adeo plerumque fatigantur litigan-
tes, quod & qui contra iustitiam se in Beneficijs intruserunt, ipsorum remanent
detentores, & quibus Canonicè pertinebant, ob præmissa suam iustitiam pro-
secuti, prosequi non valentes, ab eisdem remanent exclusi eadem, S. V. digne-
tur quod Magistris in dicto Rotulo scriptis ratione suorum Beneficiorum ex-
tra muros Paris. tam agendo quàm defendendo non trahantur, sed inibi ali-
quos Iuratos qui de causis dictorum suorum Beneficiorum cognoscant, deci-
dant & omnimodè determinent, committere. *Seruetur consuetudo sicut alijs tem-
poribus retroactis. B.*

Item si antequam Rotulus mutandus & alteri continuandus eo quod vnum
cum illo ipsum reputamus ad S. V. perueniat, alium Rotulum in Curia exi-
stentem signare contingat, dignetur eadem S. V. Rotulum mittendum & alte-
ri coniungendum sub Data & prærogatiuis alterius Rotuli reputare signatum,
ut statim post signationem alterius Rotuli in Rotulo mittendo in scripti se-
cundum tenorem supplicationum suarum Bullas leuare, ac si essent in alio Rotulo
per Sanctitatem V. signato vel signando inscripti. *Prouisum est. B.*

Item dignetur S. V. concedere Deuotæ filiæ vestræ, ut eius supposita va-
leant & possint suos debitores conueniri facere à quacunque loci distantia vel
saltem à 12. diebus à fine Diocesi. Paris. comparandis. *Seruetur prout supra.*

Item dignetur eadem S. V. quod inter omnes habentes vel habituros Da-
tam concessam, vel concedendam Magistris præsentis Rotulo inscriptis sit ta-
lis ordo, quod in assecutione Beneficij, vel Beneficiorum Graduatus, non Gra-
duatus, & Magister Graduatus minus Graduato semper præferatur, non ob-
stante quacunque maiori diligentia de expeditione Bullarum celeriori pro-
mulgatione vel fulminatione processuum, seu sententiarum saluo tamen per
integrè articulo dicente. *Quod Magistri quos Vniuersitas reputat præsentem,*
omnibus absentibus præferantur. *Fiat ut petitur. B.*

Quicumque autem inscribentur in Rotulo, vel præsentem erant, vel ab-
sentes, præsentem indigebant testimonio. 2. testium hoc modo.

M. Ioannes Berandi — testes { Robertus de Carbonne.
G. Erardi.

D I S S E R T A T I O III.

De Pontificijs Beneficiorum Ecclesiasticorum Collationibus & Reseruacionibus.

Quantum ego legendo assequi potui, circa hanc materiam Romanis Pon-
tificibus successu temporum lis intercessit cum duplici genere personarum,
cum Principibus scilicet Ecclesiasticis & cum Regibus ac Principibus Laicis.
Cum illis quidem de minoribus Beneficijs, puta de Præbendis & Curijs, cum istis

verò de Episcopis & Abbatibus. De his in sequenti dissertatione. De illis nunc agendum. Igitur Pontifices ius sibi vindicare conati sunt in distributiones minorum Beneficiorum quæ à Prælatibus conferri solebant: ad eò ut possent ipsi non modo rogare Prælatos ad quos eorumdem ordinaria Collatio pertinebat, vacantia conferre ijs quos commendabant, sed præcipere, ut illa quibus ipsi vellent, & de quibus mandarent, conferrent. Prælati verò Ecclesiastici ea lege negarunt se teneri. Hinc ortalis.

Initium huiusce Iuris Pontificij, seu legitimi, seu prætensi saltem in Francia, repetendum videtur ab Innocentio III. nam ante ipsum, qui ad Pontificatum promotus est an. 1198. aut nulla sunt illius Iuris, aut rara exempla. Alexander quidem III. mandauerat Petro Cardinali S. Chryfogoni, ut eorum nomina sibi perscriberet qui virtutibus & litteris eminent; ille perscripsit atque indicauit nonnullos *maximis honoribus dignissimos*, ut retulimus ad an. 1169. pag. 369. at ibi nulla mentio vacantium Beneficiorum.

Innocentius III. anno 1. sui Pontificatus M. Petri de Corbolio, sui quondam in Theologia Didascalici precibus motus scripsit ad Hugonem Episcopum, Decanum & Capitulum Ecclesiæ Aurelianensis mandauitque præcipiendo uti D. de Corbolio Subdiacono Pauper, Præbendam primò vacaturam conferret. Sic enim ille: *Fraternitati tue scripsisse recolimus, ut Præbendam Ecclesiæ tue pro reuerentia B. Petri & nostræ sibi liberaliter assignares. Tu verò, unde valac miramur, non curasti precum nostrarum primitias & mandatum Apostolicum adimplere. Sunt hæc preces, sed ecce præceptum. Nolentes autem quod pro Deo de provisione presiti Subdiaconi laudabiliter incepimus relinquere imperfectam, fraternitati tue per iterata scripta mandamus atque præcipimus, quatenus si quæ Præbenda nunc vacat in Ecclesiâ tua, eam sibi non differas assignare, stallum ei in Choro & locum in Capitulo conferendo. Alioquin quam primò vacare contigerit, nostra donatione præcipimus reservari personæ idonee conferendam: de qua si quid à te fuerit ordinatum, decernimus non tenere. Ex hoc, ut opinor, initium sumendum est reservationum & Expectatiuarum. Vide ea quæ in hanc rem retulimus ad an. 1198. à p. 529. ad pag. 532. Cæterum videtur Innocentius fecisse contra cap. 7. Concilij Romani habiti ab Urbano II. in quo sic habetur. *Nulli inuestituræ fiat Præbendarum vel Altarium seu Prælationum, vel promissio viventibus & eas possidentibus personis.**

Honorius III. Innocentij successor missis Legatis duobus Othone in Angliam & Romano in Franciam idem tentauit, sed prætextu colorato. Nimirum, quia vulgo malè audiebat Curia Romana ob auaritiæ famam, nec poterat tamen subsistere absque auxilio subsidioque Prælatorum & Beneficiorum, postulatit ad amouendam illam sinistram famam, cauendumque de honesto statu Curialium, *ab omnibus Ecclesiis Cathedralibus duas Præbendas exhiberi, unam de portione Episcopi, alteram de Capitulo. Et similiter de Cænobiis, ubi diuersæ sunt portiones Abbatibus & Conuentibus, quantum pertinet ad unum Monachum æquali factâ distributione honorum suorum; & ab Abbate tantundem.*

Hæc exposuit Otho an. 1226. in Synodo Westmonasteriensi, ut legitur apud Parisium, & conatus est plurima inde commoda dicendo persuadere. Verum Prælati per M. Ioan. Bedefordensem Archidiaconum responderunt, rem istam maximè pertinere ad Regem Angliæ, & ad omnes Ecclesiarum Patronos, Archiepiscopos, Episcopos aliosque innumeros, nec posse definiri quidquam absente Rege & non vocatis iis quorum intererat. Conuocatâ deinde aliâ Synodo apud Norrthumbriam, & postmodum apud Westmonasterium, Rex consultis Prælatibus & Magnatibus Regni tale dedit responsum. *Ista quæ suadet nobis D. Papa, vniuersam Christianitatis latitudinem respiciunt: & quia Nos quasi in extremis Orbis constituti sumus partibus; tum viderimus qualiter cætera Regna erga tales se habuerint exactiones, D. Papæ tum ab aliis Regibus habuerimus exemplum, in obsequiis nos inueniet promptiores.*

Romanus in Concilio Bituricensi idem tentauit, nec feliciori successu, ut ad an. 1226. fusè retulimus. Atque ex hoc tempore ad Bonifacium VIII. nihil legimus simile à Curia Romana attentatum, at Bonifacius ius supremum in omnia vacantia Beneficia sibi vindicare conatus est, & aliquandiu non infeliciter: quippe ut haberet sibi fauentes litteratos omnes, non nisi scientiarum splendore

conspicuos promouebat, quos Episcopi alijque Prælati sæpe negligebant. Cum verò potestatem illam coërcere quæ iam immensa erat, contendit Philippus Pulcher, vt Regnum suum in pristinam libertatem restitueret, ortum est dissidium illud Bonifaciarum, de quo sub initia huius sæculi egimus.

In litteris autem Cardinalium (qui Beneficiis Gallicanis alebantur) ad Regni Barones hæc habentur verba in hanc rem notatu digna. *Quis vnquam prædecessorum suorum (Bonifacij) formas prouidendi pauperibus Clericis plus extendit? quibus per nonnullos ex Prælatibus fiebat prouiso & mendicare quodammodo cogebantur in opprobrium Clericale? Exsurgunt cum ipso Domino Magistri in Theologia, quibus ipse in Parisiensi Ecclesia Canonicatus contulit & Præbendas. Et ipse Bonifacius. Quia Ecclesia Parisiensis est honoranda & nobilis Ecclesia, volebamus ei (Regi) concedere collationem Præbendarum in illa Ecclesia, ita tamen quod non poneret ibi nisi Magistros in Theologia, vel Doctores Iuris Canonici vel Ciuili, vel personas alias quæ essent magnæ scientiæ & litterariæ, non Nepotes illius vel illius, ad preces illius vel illius. Dicit quod Nos conferimus Beneficia istis vel illis. Nos possumus. Vide plura loco citato.*

Ecce igitur magnam rerum mutationem conuersionemque. Ante Innocentium, nihil quidquam legimus simile attentatum in Beneficiorum Collationibus. Honorius III. postulauit sibi duarum Præbendarum in singulis Ecclesiis prouisionem concedi, nec obtinuit. Bonifacius omnium vacantium dispensationem & dispositionem sibi attribuit, & Collatoribus Ordinariis Regique nihil relinquit, nisi quod de gratia speciali sibi placet relinquere.

Quid post hæc acciderit Bonifacio, nimis notum est: sed nec eius morte sublatam est Romanæ Curie institutio: imò creuit in annos magis ista cupiditas, funestissimis bellis in Regno subinde exortis.

Ioannes Victorinus ad an. 1306. *In Julio Prælati Franciæ in pluribus locis fecerunt Concilia ad deliberandum quid possent facere super grauaminibus quæ inferbantur à Papa, & suis Ecclesijs Gallicanis, consilioque Regis & Regalium vsi sunt in hoc casu.*

Ioannes XXII. Auenioni sedens longè plus ausus est; ille enim vulgò Annatarum, Reseruationum, Mandatorum Apostolicorum, & aliorum eiusmodi Inuentor, Autor & Parens nuncupatur. de eo sic scribit Henricus de Knygthon Canonicus Leycestrensis lib. 3. de Euent. Angl. eadem an. 1316.

Ioannes XXII. post Clementem V. sedit Papa annis circiter 18. qui septimum librum Decretalium innouauit, Litteratos promouit, disciplinam triplicis linguæ, Hebraicæ, Græcæ & Latinæ apud Generalia Studia instituit. Ar-
 dum imprimis acceptiones munerum exhorre videretur, damnauit primò
 pluralitatem Beneficiorum, ita vt vnico Beneficio per Curatum quemlibet ac-
 ceptato, ipse Papa reliquorum vacantium fructus per aliquot annos obtineret; insuper
 & aliorum Beneficiorum per mortem seu resignationem vacantium, siue per translatio-
 nem primos fructus reseruauit: ita vt Rector institutus taxationem Beneficij sui aut re-
 fiduum taxationis acceptaret: ex qua cautela innumerabiles Thesauri ad manus Papæ
 acuerunt.

Verum certius habemus huiusce præclaræ institutionis testimonium in Decretali ipsiusmet Pontificis, quia nempe ille fructus primi anni vacantium Beneficiorum; (Annatas postea dixerunt) Curie Romanæ attribuit intuitu necessitatis, & ad triennium tantummodo. Decretalis talis est. *Cum nonnullæ Ecclesiasticæ personæ in Cathedralibus Ecclesijs Canonicatus, Præbendas, Dignitates, Personatus & Officia ac alia Beneficia Ecclesiastica obtinentes reuocare conentur in dubium, an fructus, reditus & prouentus primi anni Beneficiorum Ecclesiasticorum etiam vacantium, & quæ in diuersis Orbis partibus, v-
 que ad triennium vacare contingeret, quos pro f. ecclesiæ Romanæ necessitatibus per
 nostras sub certa forma litteras duximus deputandos, iuxta tenorem litterarum ipsarum Cameræ nostræ soluere teneantur &c.*

Ex his patet Ioannem per alias suas litteras fuisse huiusmodi Annatarum Autorem, sed illæ inter Decretales non habentur, sequuntur verò aliæ duæ Decretales, quarum vnâ quæ est eiusdem Ioannis fructus duorum Beneficiorum, quibus aliquando Beneficiarius priuabatur, Cameræ Apostolicæ depu-

tantur: alterâ, quâ dispositioni Apostolicæ referuantur Beneficia Curialium & Nunciorum Legatorum & aliorum ad Curiam accedentium, vel ab ea recedentium, si moriantur in locis vltra duas dietas Legales ab ipsa Curia nempe Auenionensi non distantibus. Et hæc Decretalis est Benedicti XII. quam ille voluit vigere donec viueret.

Initio verò ab hisce oneribus Annatarum exemptæ fuerunt maiores Prælatu-
ræ, Archiepiscopales, Episcopales, & Abbatiales; postea verò, vt viderunt Pontifices sibi in minorum exactionibus pareri, ipsas Dignitates eidem legi subiecerunt. Singuli autem, vt tolerabile iugum hoc aliquo pacto facerent, initio sui Pontificatus declarabant se ad vitam tantum impositum velle, non in perpetuum.

Denique abiit ista exactio in immensum post exortum Schisma; ante verò quid fieret & quomodo, habemus ex Autore Anonymo in Bibliotheca San-
Victorina, legiturque in Codice MS. sub hoc titulo. *Ad ostendendum quod vacan-
tiae quas seruitia vocant, nullo modo sunt iure de præterito debitæ, nec pro futuro imponendæ, vel exigendæ.* Sic ergo habet.

» Circa modum exactionis istarum vacantiarum est aduertendum, quod ante
» tempora Schismatis nulla solutio, aut obligatio exigebatur, sed habitâ posses-
» sione Collectores Apostolici leuabant in multis & prolixis terminis taxam: ita
» quod taxa vix tribus, decem vel duodecim annis erat leuata, & communiter
» remittebatur pars & aliquando totum propter paupertates, vel alias conside-
» rationes. Et post mortem D. Gregorij XI. debebantur plusquam quatuor
» millia, licet habuisset tot onera guerrarum & expensarum tempore suo, quo-
» rum maiorem partem habuit successor. Post verò tempus Schismatis ante tra-
» ditionem Bullarum soluebatur vna magna pars & præsertim de parte Came-
» ræ, & de reliqua parte recipiebantur obligationes formarum in durissima &
» cum tot censuris grauissimis, quod pauci fuerunt qui non inciderunt in illas.
» Et cum hoc triennij multum breues & importabiles tam pro Camera quam pro
» Collegio DD. Cardinalium ex post inualecente semper ista angaria oportuit
» totum tradere ante manum. Sed postremo deuentum est ad profundum ma-
» lorum, vt nedum taxa per eos ad libitum imposita, sed aliquando duplicata,
» triplicata & detriplata ad modum licitationis publicæ expediendæ plus offe-
» renti, in tantum quod est Præbenda in Francia quæ non est taxata ad 15. libras,
» nec valet 25. non residenti, pro qua fuerunt soluta 400. scuta auri, & vt com-
» muniùs significatis supplicationibus expectabatur plus offerens per mensem
» & vltra, & ille obtinebat, & alterius significatâ supplicatione, iure quæsito in
» re, rumpebatur: & sæpè idem Beneficium dabatur pluribus & à pluribus sol-
» uebatur, non quidem taxa, sed quidquid superaddi poterat per licitationes
» publicas & alia media. Et tamen vnus solus obtinebat, etiam post multas ex-
» pensas & labores & lites & perdicionem fructuum & temporis. Et hæc licitatio
» ita fuit conducta, vt nedum cui remanebat merx & licitatione vicerat, solue-
» ret pretium, sed etiam illi & cæteri qui licitatione fuerant victi, quibus, nec
» merx fuit tradita, nec pretium fuit restitutum, licet in profanis cui non tradi-
» tur merx, à traditione pretij immunis, vel si traditum fuerit, eidem inconti-
» nenti restituatur. Vsq̄ue ad hos dies ita gubernata est Ecclesia & profanata
» scientibus DD. nostris Cardinalibus, vt non consentientibus, vel non partici-
» pantibus multis, de quo me remitto ad veritatem; quæ si in omnibus & omni-
» bus non sit palam, famæ publicæ & notoriæ sunt remittendi; quot personæ
» Ecclesiasticæ omnis status, superiores & inferiores illaqueatæ sententijs à Di-
» uinis abstinuerunt & abstinent? quot Missæ perduntur? quotiens abstinetur à
» celebratione Ordinum & aliorum Ministeriorum Ecclesiasticorum? quot ac-
» cepta mutua sub vsuris? quot sumptus cambiolorum, viarum & itinerum? quot
» lites, quot circa & ob hoc sumptus? quot oportet pascere Mediatores? fauces
» famelicas auri sacræ famis stomacha illorum semper insatiabili & hydropicâ
» pecuniæ siti, vbi magis potatur, magis bibitur & excitat Cor illorum inextin-
» guibilis auaritiæ ardor. Nunquid sunt Episcopi in Francia à 2. annis iam pro-
» moti per Curiam qui nondum suas potuerunt neque possunt Bullas habere, &
» cum hoc à Mercatoribus propter creditas pro istis vacantijs pecunias, & super
» additamentis

additamentis quæ principale de multis excedunt, vel ad istorum instantiam sunt excommunicati, aggravati & reaggravati & remissi auxilio brachij secularis, Ecclesijs sic Pastoribus denudatis.

Hæc & alia multa Autor prædictus qui scribebat circa an. 1418. Nicolaus Clemangius qui incia vidit Schismatis, qui pro Vniuersitate diu scripsit, de iisdem Collationibus Pontificijs ad Benedictum Clementis successorem sic habet; *Vacuatis Præsulatum aliarumque Dignitatum Ecclesiasticarum Electionibus, sublato præterea à Patronis omnibus Iure Collationum, dispensationem omnium Graduum totius Ecclesiæ ad vestrum reuocatis arbitrium, vtrum salubriter pro vobis, ipsi videritis; vtrum verò vultis pro Ecclesiâ, non est Epistolaris angustia discutere.* En Clemangius Papam viurpati iuris accusat.

De Exactionibus verò fusè agit lib. de corrupto Ecclesiæ statu cap. 13. his verbis. Sed me præterire non decebat priusquam de hac Curia (Pontificia) egrediar, quantum & quam abominabilem fornicationem Papa & hi sui Fratres (Cardinales) cum seculi Principibus inierint. Namque vt sua Dominia, imò verò vt suam Tyrannidem omnibus, nec iniuria supra modum inuisam, imò concussa stabilitate confirmare possent, sicque tuto quodcunque libitum esset peragere, temporalium Principum, ad quorum se imitationem componere atque conformare in animi induxerant, captare amicitias, fauores conquirere, quacunque possent industria studuerunt. Nunc multa Beneficiorum his pro quibus exegissent, largitione & nunc encenijs & donis, nunc promissis vberrimis, sæpè assentationibus & Gnatonicæ doctrinæ versutis fraudulentijs. Itaque ne longum faciam, adeò se & Ecclesiam vniuersalem eorum arbitrio subiecerunt atque dederunt, vt vix aliquam paruulam Præbendam, nisi eorum mandato, vel consensu in Prouincijs eorum tribuere ausi essent. Si Episcopus aliquis obierat, si Decanus, vel Præpositus, vel alia quælibet Persona Ecclesiastica, aliquis in demortui locum surrogari appetens, non prius ad Regem quam ad Papam ibat, imò verò quis ita insanus, vt absque Regijs litteris ad Papam postulaturus accederet? Mirabile dicturus sum, & quanquam vix credibile, veruntamen si quis Papæ necessarius, propinquus, familiaris, aut quolibet alio titulo dilectissimus, pro sua apud eum promotione institisset, Regales ante omnia ipomet Pontifice iubebatur litteras quærere. Alioquin se frustra niti, omniaque tentamenta in vacuum abitura, quantumcunque ad gratiam illi faciendam, Papæ esset procliuus animus. Quam verò importunè, quam improbè, quam manu, vt ita dicam, ensifera terreni ipsi Domini per suos sollicitati Papam per suas quotidianas litteras vrgebant, nequaquam credibile foret, nisi res vsu assiduo promulgata certitudinem faceret. Plus enim præceptorijs & comminatorijs scriptis res agebatur quam commendatorijs, vel precatorijs, quibus si detrectassent Pontificibus obtemperare, & alteri quam pro quo petebatur, contulissent, certum erat illum non recipi.

Sic itaque omnes vacantes præsulatus, omnia Beneficia fructuosa, secularis illa familia omnium rerum Ecclesiæ mysteriorum ignara, vi atque importunitate extorquebat, nulli eruditi viri (de litterarum sacrarum eruditione loquor) nulli probi, iusti, virtuosus, *Qui Curiarum limina rarius terunt, ad suprema Dignitatum fastigia veniebant; sed ambitiosi quique, sed adulatores, sed Histrionici, sed omnibus vitijs imbuti, quales in Aulis Principum frequentes conspiciamus.* Nam quotus quisque hodie est ad Pontificale culmen euectus? *Qui sacras vel perfunctoriè litteras legerit, audierit, didicerit, imò qui sacrum Codicem, nisi tequmento tenui vnquam attingerit, cum tamen iurando illas in sua Institutione se posse confirmant?* Aut Pontificia tenent homines ignari & illiterati. Aut si qui litterati sunt, hi solummodo temporalia Imperialium legum præcepta, Sacerdotibus Interdicta lucrosasque scientias secuti sunt. Nihil omnino de lege Diuina, vel spirituali eruditione, qua plebs ad salutem erudienda est, sentientes. En quomodo tunc dispensabuntur Ecclesiastica Beneficia, vnde non immeritò conquerebantur Vniuersitas Parisiensis litteratos homines contemni, rarosque ad ea promoueri: quod si quæ obrinebant, adeò Sanguifugarum Curialium auaritiâ & pensionibus depauperabantur, vt ea deferere cogentur, & se aut ad fordidum vitæ genus abijcere, aut in familiam Cardinalium,

aliorumque Sequacium admitti postulare. Quod malum idem Author exag-
gerat acerbissimè, & in Cardinalium mores acriter inuehitur tribus capitibus,
nempe 10. 11. & 12. In 10. quidem agit de statu & eorum Introductione, quos
superbiæ simulacra esse ostendit, longeque à priscorum more & officio de-
generasse. Quod malum Schismati tribuendum.

DESUPER-
BIA CAR-
DINALI-
LIVM.

» Iam verò, *inquit*, Cardinalium, qui Papæ assident, spiritus, verba tumen-
» tia, gestus tam sunt insolentes, vt si artifex quisque vellet superbiæ simula-
» chrum effingere, nulla congruentius ratione id facere posset, quàm Cardi-
» nalis effigiem oculis intuentium obiectando, ex sortis tamen infimæ Clericatu
» in hanc elationem cum Sedis Apostolicæ pompatus incremento peruenerunt.
» Quippe quibus id olim erat negotij, vt efferendis mortuis sepulturæ que man-
» dandis inferuissent, nunc verò phylacteria sua in tantum dilatauerunt, vt non
» modò Episcopos, quos Episcopellos solent passim vocare, sed Patriarchas,
» Primares, sed Archipræsules velut infra se positos despiciant, immò se iam ab
» illis supplicibus propemodum adorari sinant, quin etiam Reges ipsos æquipa-
» rare contendant. Sed hac eorum omiſsa vanitate, quis immensam & inextri-
» cabilem voraginem ipsorum concupiscentiæ verbis æquare valeat; nulla pror-
» sus ad hoc verba sufficiunt, nullum ingenium, nulla facundia.

DE MUL-
TITUDINE
ET IN-
COMPATI-
BILITATE
BENEFI-
CIORVM.

Cap. sequenti agit de multitudine Beneficiorum quæ inuadebant, deque
eorum incompatibilitate, de contractibus simoniacis, Et quomodo illi Bene-
ficijs abuterentur.

» Atque imprimis, *inquit*, quantæ illud auiditatis est, quod tantam multitu-
» dinem Beneficiorum inuicem repugnantium tenent? quod Monachi simul &
» Canonici sunt, Regulares & seculares; quod sub eodem habitu omnium Reli-
» gionum, Ordinum, Professionum, Iura & officia beneficiaque possident? Non
» quidem duo vel tria, decem vel viginti, sed centena & ducentena, & interdum
» vsque ad quadringenta, vel quingenta, aut amplius. Nec parua, vel tenuia,
» sed omnium pinguiſſima & optima, quibus si contenti essent, postquam ad
» summam illam numerosam peruenerunt esset, nec vltra quærerent, prosperè
» cum pauperibus Clericis, qui reliquias eorum expectant, ageretur: sed quan-
» tumcunque ad numerum, aut summam venerint, ad ampliorem festinant & as-
» siduè festinant, & ardentius festinant. *Novas in dies gratias, novas Concession-
» petunt*: quas cum senserint ad finem properare, integram reformari, aut de-
» nuò in manus augeri sine vlla cessatione exposcunt; sic omnia vacantia, quæ
» alicuius sunt momenti, amplectuntur, omnia rapiunt, omnia auferunt, nihil
» omnino saltem quod fructuosum sit, vel pauculum nimis alijs partiendum re-
» linquitur. Nec tamen sitis illa vndâ tantâ Beneficiorum extinguitur, sed ve-
» hementius ardet, & arentes animi fauces magis semper accendit, non modò
» illis fructibus omnium Ecclesiarum toto Orbe constructarum, sed neque to-
» tantâ auri mole quam Tagus suis arenis secum vehit, quamque Pactolus voluit
» explebiles.

» Cernentes igitur inopes alijs & Calamitosi Ecclesiastici nihil se posse confe-
» qui, sed omni prorsus spe alicuius boni nisi his authoribus destitutos, non ha-
» bentes quid faciant, aut quò se vertant, ad hos ipsos se conferunt, & aut cum
» Simoniaca prauitate Beneficia ab eis mercantur, aut pensione annua, quod
» æquè Simoniacum est, ab illis redimunt, aut vestigijs eorum aduoluti, in suam
» familiam admitti postulant, vt vel longo famulatu, sæpè etiam ignominioso
» aliquem in Ecclesia titulum pariant. Nam quid hodierna die est, quod sibi ali-
» quis de probis moribus vel eruditione, quo promoueri valeat blandiatur? Non
» iam his artibus cui quondam apud Maiores fieri solitum esse accepimus, ad
» honores Ecclesiæ adscenditur; sed illis quas modò retuli, quasque de secularium
» potestatum famulatu & importunis petitionibus paulò post relaturus sum. In
» Monasterijs autem & locis alijs in quibus Beneficia Cardinales occupant, quo-
» modo Deo seruiatur, quomodo Domus & ædificia labentia reparentur, res
» ipsa loquitur. Omnia illic corruunt, omnia labuntur, omnia pereunt, adeò vt
» sæpè oporteat omnem ab eis administrationem per Laicam manum substrahi,
» donec reparaciones ibi necessariæ (quæ nunquam aliàs fierent) expletæ sint.
» Quomodo ibi viuatur, qualis disciplina, aut regula obseruetur, nihil ad eos

attinet dummodo suorum Procuratorum solertiâ bursa sua nummis multis onusta redeat.

Talis erat temporibus istis Schismaticis, Franciæ status: de quo qui plura videre uolet, tractatum Clemangij legere poterit.

DISSERTATIO IV.

De Regijs Beneficiorum Ecclesiasticorum Collationibus.

Moris fuit veteribus prædia quædam & possessiones Veteranis & strenuis militibus attribuere, ut tam ipsi quàm alij eorum exemplo ad defendendam Patriam excitarentur & animosiores fierent; hinc Cæsar apud Lucanum.

*Que sedes erit Emeritis? que rura dabuntur
Que noster Veteranus aret?*

Hæc rura, hæc prædia dicebantur *Beneficia*, *επαπομνηματα κτήματα*, & qui ea possidebant, *Beneficarij*. Hunc morem imitati sunt Christiani, & Populus ac Principes Ecclesiæ Militibus, seu Ministris certa quædam prædia possessionesque adscripserunt, quæ *Beneficia Ecclesiastica* dicta sunt, eorumque Possessores, *Beneficarij* vulgò appellantur.

Est ergo beneficium res Ecclesiastica, quæ Sacerdoti, vel Clerico ob sacrum Ministerium vtrenda conceditur in perpetuum. Hæc definitio quæ est Duarenî lib. 2. de sacra Militia c. 4. mihi uiderur commoda & legitima, quam qui videre uolet fusius explicatam, locum consulat. Mihi sufficiat in Beneficio duo attendere, *Ministerium* quod sacrum est, & *commodum*, seu prædium, quod ex se profanum est & temporarium, Ecclesiastico tamen Ministerio addictum.

Iam quæritur ad quos pertineat Beneficia conferre? Nemo dubitat de summo Pontifice, deque Archiepiscopis & Episcopis; sed dubitatur de Laicis Principibus. Gregorius VII. vetuit vlla Beneficia de manu laïca accipere, contra verò ius suum illud esse contenderunt Romani Imperatores. Gregorius in Synodo Romana 30. Episcoporum, an. 1074. decretum fecit in hæc verba. *Si quis deinceps Episcopatum, vel Abbatiam de manu alicuius Laicæ personæ susceperit, nullatenus inter Episcopos, vel Abbates habeatur, nec vlla ei ut Episcopo, vel Abbati audientia concedatur.*

Item in Synodo Lateranensi, an. 1077. *quoniam inuestituras Ecclesiarum contra statuta Canonum multis in locis cognouimus à Laicis fieri, & ex eo plurimas perturbationes in Ecclesia oriri, ex quibus Christiana Religio perturbatur, decernimus, ut nullus Episcoporum inuestituram Episcopatus, vel Abbatiam, vel Ecclesiæ de manu Imperatoris, vel Regis, vel alicuius Laicæ personæ, viri vel femine suscipiat.*

Imperator opponebat ius & possessionem, de possessione nemo ambigebat, de iure certatum per 400. annos; dicebat autem ius illud prouenire ex Ecclesiarum dotationibus, à se, à prædecessoribus, à Populo suo factis, nihil contrahente Pontifice, nec Prælatibus, licere ei, qui Ecclesiam construxerit, destructam reædificauerit, & dotauerit, ius Patronatus retinere, & secundum illud, Ecclesiam seu Curiam, aut Parochiam conferre, quid ni ergo liceat fundatoribus Episcopatum, seu bonorum, ut vocant, temporalium largitoribus ad Ministerium Episcopale, Abbatiale, aut aliud eiusmodi, ius retinere conferendi Episcopatus, Abbatias, aliaque maiora Beneficia, Ministris Ecclesiasticis probis & honestis viris? Præterea ius eligendi Beneficiarios penes Populum olim fuisse, non ob aliam rationem quàm quia bonis opibusque suis Ecclesiam locupletarat: cum verò Populus illâ suâ potestate successu temporis abusus fuisset extra modum, transisse ad Clerum. Clero quoque ob ambitum, pecuniarum largitiones, corruptelas, amicitias eodem iure abutente, Principes Laicos, qui Duces sunt Populi & subditorum suorum Pastores, quorum interest maximè inter eos fouere pacem concordiamque, amouere rixas, corruptelas prohibere, atque ex consilio virorum proborum & Magnatum Ecclesiæ Ministros idoneos præfici, ius illud ad se traducere potuisse non immeritò,

licet ipsi aut Prædecessores sui Ecclesias beneficijs eiusmodi non locupletassent more populi.

Addit Marsilius Parauinus feruente dissidio inter Ludouicum Bauarum Imper. & Ioannem XXII. Beneficiorum distributionem rem omnino profanam esse temporariamque iudicandam, eamque Principibus Laïcis magis quam Episcopis alijsque Prælatis conuenire.

Insuper in hoc negotio duo esse maximè distinguenda, Ministerium & Beneficium. Pontificis esse & Episcoporum ordinare Ministros & non nisi idoneos ad sacra Ministeria destinare: Principum verò esse Ministris eiusmodi, quibus voluerint, Beneficia sua impertiri; nec in hoc ius violari Pontificium, non Ecclesiasticum; suam Sacerdotio, suam Imperio libertatem seruandam. Ecclesiæ libertatem in eo consistere, vt sinatur vt suis legibus in causis Dei & fidei; nec amplius petitum à Felice III. in Epist. ad Zenonem, cui Orthodoxi contra Inuasorem Basiliscum asseruerant Imperium. *Pato, inquebat, quod vobis sine ulla dubitatione sit vrile, si Ecclesiam Catholicam vestri tempore Principatus sinatis vt legibus suis, nec Libertati eius quemquam permittatis obfistere, quæ Regni vobis restituit potestatem. Certum est enim hoc rebus vestris esse salutare, vt cum de causis Dei agitur, iuxta ipsius constitutum, Regiam voluntatem sacerdotibus Christi iudicatis subdere non preferre, & sacrosancta per eorum Præsules discere potius quam docere. Ecclesiæ formam sequi, non huic humanitus sequenda iura præfigere. Neque eius sanctionibus velle dominari, cui Deus voluit Clementiam tuam piæ deuotionis colla submittere, ne dum mensura cælestis dispositionis exceditur, eatur in contrarietatem disponentis. Nolle autem Imperatorem prædictam libertatem Ecclesiæ adimere, nolle se immiscere rebus fidei & causis Dei; sed nec Ecclesiam quoque debere obstare quominus iuribus auitis potiretur. Pontificum esse Episcopos & Presbyteros ordinare & consecrare, sua illis officia & ministeria assignare & distribuere; Ecclesiasticas sanctiones condere, earum obseruationi inuigilare; non bona, non prædia possessionesque quas non dederunt, impertiri, sed Populi, sed Regum Principumque qui Populi vices gerunt. Et hanc distinctionem probat Gaufridus Vindocinensis in opusculo ad Calixtum c. 3. & 4. Inuestituram enim duplicem facit, vnã omnino Ecclesiasticam quæ fiebat per anulum & virgam; alteram Laicam, quæ citra hanc solennitatem fiebat. *Inuestituram, inquit, per Virgam & anulum accipere nisi à suo Consecratore manifestum est esse damnosum, quia nulli Laïco licet illa Ecclesiæ sacramenta dare, sicut ei non licet Episcopum consecrare. Alia est vtique Inuestitura, quæ Episcopum perficit; alia quæ Episcopum pascit. Illa ex diuino iure habetur, ista ex iure humano. Substrahere ius Diuinum, spiritualiter Episcopus non creatur. Substrahere ius humanum, Possessiones amittit quibus ipse corporaliter sustentatur. Non enim possessiones haberet Ecclesia, nisi sibi à Regibus donarentur, & ab ipsis, non quidem Diuinis Sacramentis, sed possessionibus terrenis inuestirentur.**

Ad hæc Pontifices respondebant rem semel Deo consecratam iam non esse Populi, nec Regis, sed Dei; ac proinde eius custodiam conseruationemque **penes eos esse debere, qui Dei sunt Ministri & Vicarij.**

His & similibus rationibus diu certatum, sed & fulminibus quoque & armis, verum aliam immunitatem asserere conatus est Gregorius personis & rebus Ecclesiasticis, atque omnem omnino in eas Principibus autoritatem adimere, aiens ep. 3. l. 9. *nobilius esse multo tempore pro libertate S. Ecclesiæ decertare quam miseræ ac diabolicæ seruituti subiacere.* Iisdem instiruris institerunt consecuti Pontifices, & fortasse seuerius quàm decuisset, his enim contentionibus dum libertas Ecclesiæ quærebatur, imminuta tandem est.

Vrbanus II. in Concilio Claromontano an. 1095. ita constituit, vt legitur apud Matthæum Parisiensem *Quod Ecclesia Catholica sit in fide casta & ab omni seruitute seculari libera. Vt Episcopi vel Abbates, vel aliquis de Clero aliquam Ecclesiasticam Dignitatem de manu Principum, vel quorumlibet Laïcorum non recipiat. Quod qui apprehenderit Episcopum, omnino exlex fiat. Quod qui sacri ordinis viros, vel eorum famulos apprehenderit, anathema sit.*

Idem in Concilio Nemaufensi an. 1198. *Quicumque Episcopum, Abbatem, vel Archidiaconum, vel Presbyterum capere præsumpserit, publicè primùm dedecoratus*

infamia honoris sui periculum incurrat & tandem excommunicetur & terra sua interdicitur, quandiu Ecclesie satisfacere distulerit.

Item Clericus, vel Monachus qui Ecclesiasticum de manu Laici susceperit beneficium, quia non intravit per ostium, sed ascendit aliunde sicut fur & latro, ab eodem separetur officio.

Hæc & alia multa in diuersis Concilijs statuerunt Pontifices, vt Ecclesie libertatem procurarent: quod multi viri boni veriti sunt, ne in detrimentum vergeret Ecclesia. Idque præmonuit olim Gaufridus Vindocinensis in Opuscul. ad Calixtum Papam c. 6. *Dum Rex & Romanus Pontifex vnus contra alium, alter pro Regni consuetudine, alter pro Ecclesie libertate erigitur, Regnum illam consuetudinem obtinere non potest nec poterit, & Ecclesie sue libertatis amittit plurimum. . . . Habeat Ecclesia suam libertatem, sed summopere caueat ne dum nimis emunxerit, eliciat sanguinem, & dum rubiginem de vase conatur eradere, vas ipsum frangatur.*

Nec verò in Beneficiorum duntaxat dispensationibus stetit hæc controuersia. Pontifices Imperatorum iugum non contenti excussisse in Electione sua, quæ pendebat olim ex arbitrio Imperatorum, ipsosmet Imperatores sibi subijcere moliti sunt, nec eos, donec agnouissent Regisque diademate insignissent, passi sunt Augustos appellari; mira hæc fuit conuersio. Imperatores olim Pontificum electionem sibi vindicauerant, Pontifices vicissim suam esse Imperatorum electionem contenderunt. Hinc Romæ Pictor quidam iussu Pontificis depinxerat Lotharium Augustum genuflexo Imperij frana sumentem à Papa; quam picturam cum petiisset Fridericus I. ab Adriano deleri, differretque Pontifex, funestissimum bellum mouit Imperator, in quo tandem sub Alexandro III. succubuit.

Hæc eo paulò fusius retulimus, vt intelligatur, quod nemo hæcenus mihi videtur satis clarè explicuisse, vnde & quando Regnum Gallicanum libertates suas obtendere cœpit. Vt igitur ab exordio rem arcessamus, quantum saltem legendo discere potuimus, ita primò videtur statuendum; ab omni æuo, siue Populus siue Clerus Prælatos elegerit, Regium semper Electioni accessisse consensum. Certum est enim 1. in vtraque Ecclesia Orientali & Occidentali primitus coniuncta fuisse vota populi, Principum & Cleri in electione Prælati seu Episcopi; electionem verò approbari & confirmari consueuisse à Metropolitano.

2. Certum est 7. & 8. Synodos in Ecclesia Orientali remouisse Laicorum suffragia; vt legitur in Can. 22. octauæ Synodi. In Occidentali verò diu remansisse cum Clero coniuncta, & in nostra præsertim Gallia. In Concilio Aurelian. V. an. 599. cap. 10. ita legitur. *Cum voluntate Regis iuxta Electionem Cleri ac plebis, sicut in antiquis Canonibus tenetur scriptum; à Metropolitano, vel quem vice sua præmiserit, cum Comprovincialibus Pontifex consecratur.*

Alcuinus lib. de Diuinis Offic. cap. 36. *Cum Episcopus Ciuitatis fuerit defunctus, eligitur alius à Clero seu populo. Fitque decretum ab illis & veniunt ad Apostolicum cum suo Electo deferentes secum suggestionem hoc est rogatorias litteras, vt eis consecret Episcopum.* Apostolicum vocat Metropolitanum. Hincmarus Carolo Caluo Rege, in form. II. *Quæ Electio non tantum à Ciuitatis Clericis erit agenda; verum & de omnibus Monasteriis ipsius P. rochie, & de Rusticanarum Parochiarum Presbyteris occurrant Vicarij commorantium secum concordia vota ferentes. Sed & Laici Nobiles ac Ciues adesse debebunt. Quoniam ab omnibus debet eligi, cui debet ab omnibus obediri.* Hinc intelliguntur verba, quæ in Decretis Cœlestini & Leonis habentur, vt fiant legitimæ Electiones, requiri *Vota Ciuium, Desideria populorum, Honoratorum arbitrium, Electionem clericorum, Ordinis consensum.*

In Electione Fulconis Episcopi Parisiensis circa an. 1100. orta est contentio inter Canonicos, cuius decisio pertinebat ad Archiepiscopum Senonensem Metropolitanum, & ad Comprovinciales, itaque Iuo Carnotensis ad Vlgrinum & Stephanum Archidiaconos rescripsit in hæc verba quæ leguntur in Ep. 138. *Cum de electione Episcopi apud vos ageretur, & à quibusdam vestrum Domnus Fulco Decanus vester eligeretur, habita est, vt audiuimus inter vos fœda contentio, quæ & multorum aures offenderet, & de Ecclesia vestra non bonum odorem longè lateque dispergeret. Petitioni vestræ hoc respondemus, quia electio ni Fulconis vel alterius assensum non dabimus, nisi quem aut Cleri plebisque consensus*

» elegerit, aut Metropolitanum iudicium cum conuentione Suffraganeorum habita legitima
» discussione probauerit.

Ab vna Capituli parte prouocatum est ad Metropolitanum: at Fulco Romanam profectus à Paschale Papa consecrationem obtinuit. Rescripsit tamen Papa ad Daimbertum se velle iura ipsius salua in omnibus. *Saluo, inquit, in omnibus Senonensis Ecclesie iure & persone tue reuerentiâ cum nostris tanquam B. Petri manibus largiente Domino consecrauimus. Ipsum itaque ad Dilectionem tuam cum B. Petri gratia remittentes litteris presentibus plurimum commendamus.*

3. Certum est Electiones eiusmodi nunquam fieri solitas sine assensu Principis. Notandum in hanc rem Decretum Gregorij Magni. *Episcopo decedente, in loco ipsius qui à Metropolitanò ordinari debet cum Prouincialibus, à Clero & Populo eligatur. Et si persona condigna fuerit, per ordinationem Principis ordinetur, vel certè si de Palatio eligatur, per meritum persone & doctrine ordinetur.* Princeps nempe solus eligebar è Palatinis Clericis nonnunquam quos volebat, in Episcopos.

4. Certum est, interuentibus Electionum turbis, sæpè Principes elegerunt & designasse Episcopos: vt patet ex electione Leodegarij Aduensis Antistitis, quæ propter duos de Episcopatu contendentes facta est à Bathilde Regina & Clotario filio. Et circa idem tempus nempe an. 664. *Optimates & Rectores Palatij consueuerunt Childerico Regi vt Ecclesie Traiectensi Landebertum præficeret, cui Regis imperio plebs omnis consensit.*

Nihil est frequentius in historia Caroli Magni quàm ista Beneficiorum Præfultatumque collatio. Testantur omnes Historici ipsum Alcuino Præceptori & Magistro suo Abbatiam S. Martini Turonensis contulisse; qua de re sic Sangallensis, *dedit autem illi Abbatiam S. Martini iuxta Turonicam Ciuitatem.* Idem paulò post sic Carolum inducit exhortantem ad studia bonarum litterarum Discipulos. *Ad perfectum attingere studete & dabo vobis Episcopia & Monasteria permagnifica.*

Ludouicus Pius Caroli filius innumeros quoque similiter inuestiuit. Ebbonem Collactaneum suum Archipræfultatu Remensi donauit, à quo postea proditus est. Hinc contra Ebbonem Theganus Chorepiscopus Treuirensis. *Vestiuit te purpura & pallio, & tu eum induisti cilicio. Ille pertraxit te immeritum ad culmen Pontificale; Tu cum falso iudicio voluisti expellere à solio Patrum suorum.*

Carolus Caluus eodem iure vsus est, & licet eo regnante Nicolaus I. Regiam Celsitudinem deprimere conatus sit, Adrianus qui ei successit an. 867. datis ad Galliarum Episcopos litteris vetuit alios ordinari Episcopos, nisi quibus præfatus Imperator Episcopatum concederet & ordinari mandaret, vt legitur in Chronico Virdunensi. Scripsit quoque Gerardo Duci & Rofrido Comiti & omnibus Galliarum Comitibus, vt nullius hominis fauore & gratia permitterent alios viros Ecclesiastici Ordinis in Episcopis totius Gallie & Burgundie consecrare Episcopos, nisi quos Ludouicus Imperator iuberet.

Verum est restitisse Episcopos qui Nicolai beneficio iugum hoc excussisse sibi videbantur, eique Prædecessoris exemplum obiecisse, & Epistolam ad Quendam Gallie Episcopum hæc verba continentem. *Illud autem, Frater Charissime, ridiculosum sonuit, quod apicum tuorum gerulum nobis commendans, hunc Presbyterum esse Gerardi Illustris Comititis perhibuisti; verum quid hoc scribens prudentia tua dicere voluerit, & quid super huiusmodi verbo intelligeretis, fateor nos ignoramus. Nunquid Gerardus Comes illum consecrauit? nunquid de ipso est Diocesi? ubi hoc legisti? ubi hoc didicisti? nisi quia Presbyteri non specialiter Ecclesie possessionis, aut Martyrij secundum sacras scripturas ordinantur, sed in domibus Laicorum constituuntur, cum secularibus conuersantur, vt iam non Dei, nec Ecclesie cuiuslibet, sed illius Comititis & illius Ducis esse dicantur: itavt impletum sit quod per Prophetam dicitur. Et erit sicut Populus sic Sacerdos, quod fortasse vnum est eorum, quæ cum conuenerimus vnanimiter in idipsum, oportebit decentius emendari & tanquam venenatum Elleborum amputari.* His subdiderunt Episcopi. Quid putamus, si Beatissimus Papa Nicolaus in diebus suis audisset, & in litteris quasi ab Apostolica Sede confictis, quod Laici Comites non permitterent in Ciuitatibus Episcopos ordinari, nisi quos secularis potestas è latere suo misisset, quid inde scriberet? quo dolore moueretur? quosue gemitus daret cum prospiceret sacratissimum

Ordinem tam illicitè tractari & ad tantum nefas proflire quemquam ausum, vt de Sede Apostolica tam inconuenientia & extra vsum Ecclesiasticum omnino scriberet.

Hæc, inquam, indignanter ferebant Episcopi, quia sæpè accidebat vt Principes è Clericis suis, seu Capellanis, quos vulgo Eleemosynarios appellamus, promouerent & promoueri curarent; quales multos promouit Ludouicus Pius, & inter alios Ebbonem, Caluus Aencam ad Episcopatum Parisiensem. Hincmarus & Fulco è Palatinis officijs ad Archipræfularum Remensem Regio beneficio promoti sunt. Notandæ verò sunt formulæ quibus vtebantur Reges in huiusmodi Collationibus, quæ leguntur in 2. tom. Concil. Eccl. Gall. vna talis est ad Metropolitanum vt designatum Episcopum ordinet cum suis Comprovincialibus. *Credimus iam ad vestram reuerentiam peruenisse S. recordationis Ill. vrbs Antistitem euocatione diuina de præsentis seculi luce migrasse. De cuius successore, sollicitudine integra cum Pontificibus, vel Primatibus Populi nostri pertractantes decreuimus Illustri viro Illust. ad præfatam Urbem Pontificalem regulariter Christo auspice committere dignitatem.* Et ideo salutationum iura debito honore soluentes petimus, vt cum ad vos peruenerit, ipsum, vt ordo postulat, *benedicere vestra sanctitas non moretur.* Prætereo infinita eorum exempla, qui à consequentibus Regibus prouecti sunt tum è Palatio, tum aliunde. Veniamus ad tempora quibus Pontifices seu iugum hoc excutere, seu libertatem istam imminuere conati sunt.

Gregorius VII. an. 1074. Synodum habuerat Romæ in qua Laïcorum Principum inuestituras grauibz pœnis prohibuerat; idem experiri voluit, quid Francia factura esset, si tale Decretum promulgaretur, iussitque per Hugonem Diensem Episcopum haberi Concilium Ecclesiæ Gallicanæ Augustoduni Aduorum. Plurimæ causæ Concilij fuerunt, sed hæc vna inter cæteras, quod Gerardus Cameracensis electus post electionem Cleri & Populi *Donum Episcopatus ab Henrico Rege accepisset.* Adegit autem illum publicè præsentibus Remensi Archiepiscopo & Comprovincialibus iurare se nescisse prohibitas fuisse eiusmodi inuestituras, nec Decretum audiuisse *de prohibitione inuestiendi & accipiendi Ecclesias*, in fine verò Bullæ addit. *Inter cætera que tua fraternitas agenda suscepit, hoc attentissimè perpenderit & exequi studeat, vt congregatis omnibus & in Conuentu residentibus manifesta & personanti denunciatione interdicit, vt pro seruanda deinceps in promouendis Episcopis Canonica autoritate & Apostolica nullus Metropolitanorum, aut quiuis Episcoporum alicui, qui à Laica persona donum Episcopatus* « *susceperit, imponere manum audeat, nisi Dignitatis suæ honore officioque carere & ipse* « *velit.* Mandauerat autem Hugoni, vt Concilium istud haberi de consensu & « consilio Henrici Regis conaretur; verum habitum, vt legitur in Chronico Vir- « dunensi, sub tutela & protectione Christi Domini, *assensu & laude Hugonis Ducis* « *Burgundiæ* an. 1077. nihil tamen in rem inuestitutarum decretum esse videtur; « nec memorat prædictum Chronicon.

Habitæ sunt deinde aliæ Synodi, Claromontana & Nemaufensis annis 1095. « & 1098. & vetita est eiusmodi Laica inuestitura, sed absentibus, nec consen- « tientibus Regibus.

Item in Concilio Remensi habito à Calixto an. 1119. sic statutum. *Episcopatum & Abbatiarum inuestituram per manum Laicam fieri penitus prohibemus. Quicunque igitur Laicorum deinceps inuestire præsumperit, anathematis ultioni subiaceat.* Cum autem ibi Ioannes Cremensis supremi Pontificis extra modum auctoritatem extulisset, plurimi è Præsulibus non modò grauiter tulerunt, sed reluctati, sed tumultuati sunt, teste Orderico Vitali.

Sed ecce occasio Regi Ludouico Iuniori se offert an. 1141. aut consentiendi Innocentio II. Pontifici, aut resistendi ob inuestituram Primatus Bituricensis quem Papa nolente, aut non consulto Rege Petro de Castra contulerat, qua de re sic Nangius. Orta dissensione inter Papam Innocentium & Regem « Franciæ Ludouicum Ecclesia Gallicana valde turbabatur. Nam defuncto Bi- « turicensi Archiepiscopo Alberico missus est Petrus de Castra, Castello Bitu- « riæ oriundus, à Papa eiusdem Ecclesiæ Pastor consecratus: *Sed à Rege Ludouico* « *repudiatus est, nec in vrbe recipitur, eo quod sine eius assensu fuerat ordinatus.* Ipse verò «

» Rex concesserat Ecclesiæ Bituricensi libertatem eligendi Episcopum, quem
 » vellent, excepto dicto Petro, publicèque iurauerat quod se viuente non erat
 » futurus Archiepiscopus, qui tamen electus Romam profectus consecrari me-
 » ruit per manum summi Pontificis Innocentij I. dicentis *Regem puerum in-*
 » *struendum & cohibendum ne talibus assuesceret.* Et adiecit veram non esse
 » libertatem vbi aliquis excipitur à Principe, nisi forte docuerit coram Ecclesia-
 » stico Iudice illum non esse eligendum. Tunc enim auditur vt alius. Rex verò
 » Archiepiscopum exclusit redeuntem. Sed eum Comes Campaniæ Theobaldus
 » recepit in terra sua, & ei omnes Ecclesiæ obediebant. Indignatus ob hoc Rex,
 » concitauit omnes ferè Proceres suos, vt vnà cum eo bellum inferrent Comiti
 » Theobaldo, cepitque Rex Vitriacum oppidum Comitris Theobaldi, vbi admo-
 » to igne incensa est Ecclesia, & in ea 1300. homines diuersi sexus & ætatis periere.

Sic ergo Ludouicus Regni iura tuetur armis, cum aliter non posset. Idem
 an. 1161. aut circiter vacante Episcopatu Parisiensi, ipsum sibi reditusque Ca-
 piceriæ vindicat, vt legitur tit. 2. libert. Eccl. Gall. c. 16. & Tit 4. Episcopus
 Matisconensis sic fatetur. *Omnia Regalia & omnes prouentus Regalium existentes in*
Regno Franciæ liberè sunt D. Regis Franciæ, sicut & ea Episcopus liberè possidebat. Et
si Episcopus Matisconensis decesserit intestatus, tam omnia mobilia quàm omnes prouen-
tus sunt D. Regis Franciæ liberè & absolutè.

Philippus Augustus testamentum condens an. 1190. sic habet. *Si Præbenda,*
vel aliquod Beneficium Ecclesiasticum vacauerit, quando Regalia in manu nostra ve-
nient, Regina & Archiepiscopus viris honestis & litteratis consilio fratris Bernardi con-
ferant, saluis tamen donationibus nostris quas per litteras nostras patentes aliquibus
fecimus.

Idem Philippus tit. 5. libert. Eccl. Gall. scribens ad Innocentium III. an.
 1210. ait se Præbendam quandam sede Laudunensi vacante Thomæ de Ar-
 gentolio Clerico suo contulisse *secundum antiquam & approbatam consuetudinem*
Regni. Et an. 1220. statuit, vt si forte contingeret Sedem Episcopalem, vel aliquam
 Abbatiam Regalem vacare, Canonici, vel Monachi ad Reginam (cuius regimini
 Regnum dimittebat) venissent liberam eligendi potestatem petituri, quam sine contra-
 dictione concederet. Cum autem an. 1226. Romanus Legatus à singulis Episcopis
 duas Præbendas, & à singulis Abbatibus duo Beneficia ad sustentationem Mi-
 nistrorum Curialium deposceret, contradixerunt Prælati his verbis apud Ma-
 thæum Parisiensem. *Domine audiuius quod habetis litteras speciales à Curia*
 » *Ro. de exhibendis præbendis in omnibus Ecclesijs Conuentalibus siue Cathedralibus;*
 » quocirca multum miramur quod non in hoc Concilio proposuistis eas nobis
 » audientibus, quos specialiter tangunt. Vnde rogamus in Domino, ne istud
 » scandalum oriatur per vos in Ecclesia Gallicana, scientes quod sine maximo
 » scandalo & inæstimabili damno non posset hîc ad effectum perducî. Quia esto
 » quod aliquis assentiret, nullus esset eius assensus in rebus quæ omnes tangunt,
 » cum ferè omnes Maiores & generaliter omnes subditi, nec non & ipse Rex & omnes
 » Principes parati sint contradicere & resistere vsque ad Capitis expositionem & omnis
 » honoris priuationem, præsertim cum videatur imminere propter hoc scandalum, subuer-
 » sio Regni & Ecclesiæ generalis.

Et paulò post. Item dixerunt imminere turbationes Capitulorum. *Forte*
enim demandaret D. Papa cum vellet Procuratori suo, vel alij vt vice sua interesset
Electioibus qui eas turbaret, & sic lapsa tempore deuolueretur Electio ad Curiam
Rom. quæ in omnibus, vel pluribus Ecclesijs Romanos poneret, vel tales qui ei plurimum
essent deuoti. Et sic nullæ essent partes indigenarum Prælatorum vel Principum,
 cum multi sint viri Ecclesiastici qui potius Curia Rom. quàm Regi, vel Regno
 prouiderent, &c. Hæc & plura Mathæus.

Ex hoc loco maximè patet Ecclesiæ Gallicanæ libertas, vnde rectè Ludo-
 uicus IX. an. 1228. immunitatem concedens Prouinciæ Narbonensi & alijs qui-
 busdam locis, parem eis libertatem concedit quam possidebat Regnum ipsum.
De Magnorum & prudentum virorum consilio statuimus quod Ecclesiæ & viri Ecclesi-
astici in terris illis constituti libertatibus & immunitatibus vtantur, quibus vititur Eccle-
sia Gallicana, & eis plenè gaudeant secundum consuetudinem Ecclesiæ memoratæ, vide
si lubet plura apud Marcanum lib. 3. de Concordia Sacerdotij & Imperij, c. 1.

Innocentius IV,

Innocentius IV. ad Archiep. Narbonen. & Episcopum Helenensem an. 1252. 8. Kal. Aug. *Ad aures nostras Ecclesie Gall. querela perferente peruenit, quod nonnulli Regni Francorum Barones, Balliui, Præpositi, ac eorum & aliorum Nobilium eiusdem Regni Officiales eandem Ecclesiam contra Libertates ipsius grauitè comprimentes, &c.*

Quamobrem autem *libertates* vocet Ludouicus & *immunitates*, liquet ex ijs quæ retulimus. videbat Imperatorem Fridericum I. quo nemo fuit generosior, videbat successores, item Ioannem & Henricum Anglorum Reges subactos & iugo Romanæ Curie subditos: ille libertatem antiquam Regni iuraque sua illi. barta voluit conseruare. Hinc an. 1268. Pragmaticam Sanctionem edidit, omnibus seculis prædicandam, his verbis.

1. Statuimus & ordinamus, vt Ecclesiarum Regni nostri Prælati, Patroni & Beneficiorum Collatores Ordinarij ius suum plenarium habeant & vnicuique sua Iurisdictione seruetur.

Item vt Ecclesie Cathedrales & alie Regni nostri liberas Electiones & earum effectum habeant.

Item promotiones, Collationes, prouisiones Prælaturarum, Dignitatum vel aliorum quorumcunque Beneficiorum, Officiorum Ecclesiasticorum Regni nostri secundum dispositionem & ordinationem & determinationes Iuris Communis, sacrorum Conciliorum Ecclesie Dei, atque Institutorum antiquorum SS. Patrum fieri volumus pariter & ordinamus.

Idem an. 1269. testamentum condens. *Notum facimus quod nos existentes in proci-
Etu, itineris nostri proficiscendi in subsidium terræ sanctæ, Personatus, Præbendas, Ecclesias, Capellanas & cetera Ecclesiastica Beneficia quacunque vacare contigerit citra mare in hac nostræ peregrinationis absentia, ad nostrum Patronatum, Collationem, seu præsentationem nostram tam ratione Regalium, quam alio quocunque iure pertinentia conferendi personis idoneis & nullum aliud Beneficium Ecclesiasticum habentibus, ac præsentandi ad vacantes Ecclesias vice nostra Dilecto & fideli nostro Stephano Parisiensi Episcopo plenam & liberam committimus potestatem. Vide ad an. 1269.*

Ex ijs ergo liquet 1. seruente illo diffidio Bonifaciano Philippum Pulchrum iure contendisse Collationes Beneficiorum Regni sui ad se pertinere, iuraque antiqua Regni & libertates Ecclesie Gallicanæ, Inuestituras, seu Regaliam contentientibus Prælati, Baronibus & Vniuersitatibus legitimè defendisse.

2. Cum Bonifacij successores, præsertim verò Ioannes XXII. Beneficiorum collationes ad se tandem transtulissent, variasque exactiones facerent in toto Regno, rectè quoque Carolum VI. Constitutione illa celeberrima an. 1385. inhibuisse ne fierent, eoque proposito id à se decretum promulgasse, vt Ecclesia Regni sui in pace & tranquillitate sederet, in franchisia & libertate propagaretur; attento quod D. noster I. C. Ecclesiam tantam voluit libertate gaudere, vt nullius vilitatis obtentu subijci deberet seruituti.

3. Nec posse quoque iure reprehendi Vniuersitatem, quæ subtractionem Beneficiorum Benedicto XIII. fieri persuaserit; cum nec annatæ, nec alie id genus exactiones ipsi vllatenus ex rigore deberentur. Et reuera secundum Vniuersitatis monita Ecclesia Gallicana an. 1406. congregata decreuit se deinceps libertatem suam antiquam seruatoram. Et in hanc rem extat Constitutio Regia 18. Febr. an. 1406. *Supplicabant humiliter & deuotè, quatinus Nos ipsorum deliberationi & Conclusioni conformanter adherentes, ipsas gratas habere, & dictas Ecclesias & viros Ecclesiasticos nostrorum Regni & Delphinatus quoad prædicta ad suam libertatem antiquam & iuris Communis Dispositionem, quantum in Nobis est, reducere & in eadem Libertate eos conseruare & manutenere, omnia in contrarium impedimenta submouendo dignaremur, &c.* Extant alie plurimæ in eam rem Constitutiones & in Francia & in Concilio Basiliensi, & in Synodo Bituricensi, vbi Pragmatica Sanctio regnante Carolo VII. condita, an. 1440. donec tandem famosum illud Concordatum an. 1516. factum est à Leone X. & Francisco I. aliaque Beneficiorum Dispositio instituta, vt suo tempore referetur.

4. Eos qui Libertates istas Priuilegia vocant, apertè impugnare iura Regni, imò Iuris Communis dispositionem, seu Iuris antiqui communis vsum, à quo

cæteræ ferè omnes Gentes exciderunt. Nam cum ex dictis pateat omnia prope Beneficia Ecclesiastica esse verè Beneficia Laïcorum, Populi & Principum; pateat quoque Ecclesiarum Patronos Laïcos, eas posse conferre Clericis quibus voluerint, idque ex iure quodam communi, manifestum est Collationem Principum iuris esse communis, nec conferendi potestatem libertatemque dici posse Priuilegium.

Cum verò Collationem dico, eo sensu accipi velim quo hoc seculo & anterioribus accipiebatur, pro concessione & impertitione Beneficij. Scio enim aliam deinde huius vocis introductam acceptionem, maximè post celebre illud Concordatum an. 1516. tunc enim & deinde cœperunt distingui Nominatio, Præsentatio & Collatio; ita vt Principis sit nominare & præsentare Papæ Beneficiarium, Papæ verò conferre Beneficium; quanquam verius dici posset eius esse approbare Nominationem, & Nominato Beneficium autoritate Apostolica asserere & confirmare, cum Papa propriè non impertiatur Beneficium, sed laudet tantummodo approbetque Personæ Electionem, & Beneficij collationem. Sicut olim Metropolitanus Cleri & Episcoporum Electionem de Episcopo factam comprobabat. Id quoque manifestum est in Iure Patronatus; quod qui habet, nominat & præsentat Episcopo, Episcopus verò personæ nominationem, si nihil repugnet, approbat; hocque pacto Collationem dicitur impertiri.

Cæterum de Regaliæ iure nemo melius quàm Marcanus lib.8. de Concord. Sacerd. & Imp. quem tu consule si lubet. Addam & Consulta seu Conclusiones Doctissimi & in Iure peritissimi Bignonij quondã Aduocati Generalis secundũ quas latum est Senatusc. 4. Feb. an. 1638. in Confirmatione Iuris Regij, res sic se habet.

Conclusions de Monsieur Bignon Aduocat General, avec l'Arrest de la Cour, sur la question, si vn Benefice qui est en Patronage Ecclesiastique, v. acque en Regale ou non.

Du Jendy 4. Fevrier 1638.

LE fait est qu'un Seigneur de Vallogne auoit fondé vne Chappelle il y auoit trois ou quatre cent ans, & portoit certe fondation; que les Seigneurs de Vallogne nommeroient & pouruoiroient à ce Benefice, moyennant que le Roy de Nauarre, Seigneur Superieur, y prestast son consentement, sinon que la nomination appartiendroit au Curé de Vallogne. Les Seigneurs de Vallogne ayans negligé ce droit, & n'ayans point demandé ce consentement au Roy de Nauarre, les Curez de Vallogne se sont mis en possession de nommer & presenter à ce Benefice, & ont de tous temps iouy de ce droit, & se sont perpetuellement fait pouruoir les Titulaires de cette Chappelle par l'Euesque de Coutance, au Diocèse duquel est Vallogne, à la nomination du Curé de Vallogne. Il ste arriué en l'année 1628. ou enuiron que le siege Episcopal de Coutance se trouuant vaquer, cette Chappelle a pareillement vacqué. Le Curé de Vallogne a nommé à ce Benefice *Nicolas Piquenot*, qui est l'intimé, lequel s'est adressé au Chapitre de Coutance qui a admis sa nomination, & l'a pourueu du Benefice, dont en suite il s'est mis en possession. Quelque temps apres Estienne de Lespine qui est l'Appellant, s'est fait pouruoir par le Roy en Regale, de ce mesme Benefice, & a interjetté appel comme d'abus, des prouisions obtenues par *Piquenot*, son moyen fondé sur ce que le Benefice ayant vaqué en Regale, c'estoit au Roy à y pouruoir, & non pas au Chapitre de Coutance, lequel auoit commis abus d'admettre la nomination, puisque cela ne luy appartenoit pas, ains au Roy. L'Intimé soutenoit que le Benefice n'auoit point vacqué en Regale, dautant qu'il estoit en Patronage Ecclesiastique; que le Roy ne pouuoit preiudicier au droit du Patron estant seulement par la Regale, *loco boni & legitimi administratoris*, & que l'Euesque ne pouuoit pas preiudicier au droit de Patronage, ny empescher la nomination du Patron, de sorte qu'il estoit euident qu'un Benefice qui n'estoit pas à la collation ny en la disposition de l'Euesque, mais du Patron Ecclesiastique, tel qu'estoit le Benefice contentieux, ne tomboit pas en Regale, & ainsi qu'il auoit esté bien pourueu, & qu'il n'y auoit point d'abus.

Monsieur Bignon Aduocat general, remonstra que la question qui estoit à decider en la cause, estoit de sçauoir si les Benefices qui estoient en Patronage

Ecclesiastique tomboient en Regale comme tous les autres. Et si ce n'estoit pas au Roy à y pouruoir en Regale quand ils vacquent, la Regale estant ouverte par le deceds de l'Euesque Diocesain, & qu'en cette matiere de Regale il ne se falloir pas arrester pour en trouuer la decision aux Constitutions du Sexte, ny à l'auis des Docteurs Canonistes & Ultramontains, d'autant que la Regale estoit vn droit particulier de nos Roys, procedant de leur Couronne & de leurs Souuerainetez, independantes de tout autre qui auoit esté estably, ou plütoit conserué par vn long vsage & vne continuelle suite d'années depuis l'establissement de cette Monarchie, par le moyen duquel droit nos Roys estoient fondez pendant la vacance du siege Episcopal, de nommer & pouruoir à tous les Benefices du Diocese indistinctement, *modo non sint curata*, fors & excepté aux Cures & à ceux qui ont charge d'ames; d'autant que de pouruoir à tels Benefices, cela est de la fonction & puissance spirituelle, & non de la temporelle, qui ne peut pas conferer le droit d'administrer les Sacremens, de sorte qu'en cette matiere de Regale, il faut tenir pour principe & maxime infaillible, ce que nous nous souuenons auoir veu en des memoires, tres-doctes faits de cette matiere qui se trouuent manuscrits en la Bibliotheque de Monsieur de Thou, que la doctrine de la Regale estant fauorable, *tota constat pra-iudicatis*, on doit tousiours argumenter par l'vsage, par ce qui s'est pratique, & par l'authorité des choses iugées, & puiser ailleurs des raisons, de la vouloir regler par les Canons, par les Constitutions du Sexte, par les aduis des Docteurs & maximes des Canonistes, c'est se méconter beaucoup, commettre des Paralogismes insupportables, & au lieu de raisonner sur icelle, la miner de fond en comble. Et de fait nous sçauons que ceux qui ne sont point nourris en ce lieu, où les droits du Roy ont tousiours esté si courageusement conseruez & defendus, quand on leur parle de ces matieres, ils croyent que les maximes les plus indubirables soient des chimeres, & à peu près mesmes des sacrileges, pour ce qu'ils les trouuent contraires aux opinions des Docteurs qui en disputent par interest, sans sçauoir la source & l'antiquité de ce droit; où quand on aura bien veu & consideré les Arrests, on trouuera qu'ils ne se deffendent pas simplement par l'authorité des choses iugées par vne si celebre Compagnie, mais qu'ils ont esté rendus avec exacte & grande connoissance de cause, que la raison les precede & doit preualoir par dessus le Sexte, & autres nouvelles autoritez des Docteurs Ultramontains & autres.

En la Regale doncques fondée sur ces maximes, est à obseruer que le Roy confere, *omnia omnino Beneficia non curata*, tous les Benefices fors les Cures, c'est l'Ordonnance du Roy Philippe le Bel, qu'on appelle vulgairement *la Philippeine*, faite sur le sujet des differends qu'on eust alors contre le Pape Boniface, Ordonnance qui n'a rien estably de nouveau, & a esté simplement declaratoire du droit ancien, & pratique plusieurs siecles auparauant, dressée exprés afin d'obuier aux entreprises que le Pape faisoit pour faire perdre ce droit à nos Roys, & d'empescher qu'on ne perdist enfin la memoire de ce droit si augu-
ste par le laps de temps.

Quant à l'autre piece qui a esté alleguée sous le titre des Donations qui commence *dum Episcopus*, dont l'Intimé s'est voulu seruir, à cause du mot *confert*, pour dire qu'il s'entend *pleno iure*, & qu'ainsi la Regale estant establie par cette piece seulement sur les Benefices que *Episcopus dum uiuit, confert*, n'est pas establie sur les Benefices qui sont en patronage Ecclesiastique, d'autant que l'Euesque ne les confere pas *pleno iure*, ny proprement; Il faut que ce soit le Patron qui nomme, à laquelle fin on s'est aussi voulu seruir du mot *donat*, pour dire que cela s'entend des Benefices dont il a la disposition libre, & qui ne dépendent point de la nomination du Patron, & encore de ces mots qui se trouuent en cette piece, que *Rex succedit loco boni & legitimi administratoris*, pour dire qu'il n'a pas plus de pouuoir que l'Euesque auroit eu s'il uiuoit. Premierement cette piece n'est pas vne Ordonnance, & ne la faut pas faire passer pour telle; C'est vn Chapitre, ou plütoit vn memoire tiré de la Chambre des Comptes, depuis vn siecle seulement, lors que l'on s'est aduisé de ramasser tout ce qui pouuoit seruir à l'éclaircissement de ce droit de Regale, qui auoit esté obscurcy par la

suite des temps. Et il ne se faut pas estonner si le droict a dormy quelque temps, s'il a souffert quelque éclipse, s'il se trouue quelques actes de possession contraire aux droits du Roy, on n'en doit pas tirer conséquence ny en faire vne loy, n'en ayant iamais esté dressé ny publié de regle, & s'estant tousiours gardé & conserué dans le seul esprit, dans la bouche des personnes sages & genereuses, que Dieu a suscité de temps en temps en ce Royaume, qui l'ont maintenu dans les rencontres des affaires particulieres, selon les occasions qui s'offroient; de sorte que l'on doit trouuer plus estrange de ce que ce droict s'estant conserué de la sorte, nous en auons encore tant de preuues & tant de titres apres tant d'années, qui sembloient en deuoir abolir la memoire, comme on tient qu'un moindre laps de temps à bien aboly la memoire des choses plus conués & plus recentes: doncques ce que l'on a dit que le Roy succede seulement & simplement à ce que peut l'Euesque qui est ce que l'on a voulu induire de ces mots, *loco boni & legitimi administratoris*. C'est vn Paradoxe entierement contraire à l'establissement & vsage de la Regale. Ne sert d'alleguer la distinction qu'on a apportée pour faire couler cette proposition, & la rendre plus plausible, que le Roy ne peut que ce que l'Euesque peut; mais qu'il fait ce que l'Euesque eust fait *magis eminenter*, avec plus d'autorité & d'eminence: Car c'est la maniere laquelle comme la forme, donne l'estre à la chose; & icy il est certain que c'est la maniere de faire qui est seule considerable. C'est elle qui fait tout, car on sçait bien qu'il faut que la matiere soit disposée à la Regale, auant que le Roy puisse agir & disposer de son droict, & il faut qu'il y ait ouuerture à la Regale par la vacance du siege Episcopal, auant que le Roy entre en son droict, tout de mesme comme il faut qu'il y ait ouuerture au droict del'Euesque, à conferer vn Benefice: auant qu'il y puisse pourueoir & vser de son droict, mais c'est ce qui fait voir que le Roy peut, non pas simplement ce que peut l'Euesque, mais beaucoup plus, parce qu'il confere les Benefices en autre maniere. Et en des cas auxquels l'Euesque n'eust pû pourueoir, & cela est constant & indubitable dans l'usage & pratique ordinaire. Le Roy peut conferer vn Benefice & admettre la resignation *in fauorem*, l'Euesque ne le pouuoit faire, & generalement tout ce que le Pape peut, & qui a accoustumé de s'accorder, qui est d'un droict impetrable, qui ne se refuse iamais, & qu'il ne faut auoir la peine que d'enuoyer demâder à Rome pour la forme qui regarde simplement les profits de la Chancellerie, & est estably pour auoir de l'argent, le Roy le peut faire & suppléer tout cela *tamquam summus Pontifex*, dans le Diocèse de l'Euesque, pendant la vacance du siege Episcopal, qui n'est point censé ny estimé remply que du iour, que le pourueu & promu à l'Euesché, a presté serment de fidelité entre les mains du Roy; ce que le Roy fait, non pas en vertu du droict Canon nouveau, tel que nous l'auons auourd'huy, ny par Priuilege & concession, qui est l'erreur de tous les *Vlramontains*, & de plusieurs autres grands Personnages, & qui a esté la pierre d'achopement qui a fait fouruoyer la pluspart de ceux qui ont traité de cette matiere, & qui en ont voulu raisonner suivant les maximes du droict Canon d'auourd'huy; source & principe, lequel estant faux, on ne se doit pas estonner des fausses conséquences qu'on en a tirées, & de toutes les absurditez qui s'en sont suiues, & que ce fondement vne fois posé, se rencontreroient faux nombres en cette matiere, mais il le fait en vertu d'un droict Canon tout ancien, *quod lege precessit omnia iura Canonica*, que nous auons auourd'huy, comme l'a excellemment dit & remarqué Maistre Charles du Moulin. On a donc eu tort d'auancer en cette Audience, que le Roy ne peut conferer vn Benefice en Regale *Iure deuoluto*: Il le peut faire, il n'en faut pas douter, & il le fait dans les rencontres, il confere mesmes au preiudice de la preuention du Pape, quelque favorable que les Canonistes nous la fassent. Ce que nous auons iugé par grand nombre d'Arrests, & ce, si iustement, que le Pape mesme y a deféré & acquiescé. Car nous auons vne Epistre du Pape Clement IV. au Roy, par laquelle il prie le Roy, que celui qu'il auoit pourueu par preuention au preiudice du droict de Regale, soit maintenu & conserué au Benefice. Il connoist doncques le droict du Roy, & que la prouision par preuention au preiudice du droict de Regale, n'estoit pas valable: c'est pourquoy il a recours à la grace du Roy, & l'implore pour vne

personne qu'il affectionne, & qu'il desiroit gratifier du Benefice, auquel toute-fois il reconnoist ne l'auoir pas conseré valablement, & de fait à la priere de ce Pape, le Roy relascha de son droit & fit desister le Regaliste de la poursuite du Benefice, & y maintint celuy qui auoir esté nommé par le Pape, se contentant de ce qu'on reconnoissoit le droit du Regaliste, lequel aussi estoit indubitable, & qu'on ne demandoit le Benefice que comme vne grace & faueur, & en priant le Roy de se desister de son droit pour cette fois. Les reserues non plus n'ont point de lieu en Regale, non seulement celles que nous improuons, & qui ne s'obseruent pas en France, mais mesme la reserue que nous admettons, & qui est *in corpore Iuris clausa*, comme sont les reserues *in Curia*, qui est la seule espece que nous retenons.

La deuolution ne nuit point aussi au Roy, si l'Euesque a perdu son droit de conserer le Benefice *tempore elapso*, & que le droit soit deuolu à l'Archeuesque ou Merropolitain ou au Pape, si le Benefice est ouuert, s'il n'est remply de fait & de droit de personne capable, le Roy conserer nonobstant que le temps de l'Euesque soit passé *tanquam summus Pontifex*, les regles de la Chancellerie de *viginti diebus*, de *notitia temporis obitus*, l'expression du nom de la Clericature, tous ces manquemens & deffauts qu'on peut obiecter à celuy qui est pourueu par l'Ordinaire, tout cela ne nuit point au Regaliste.

Le Cardinal *Iean Monachus* Glossateur du Sexte des Decretales, appelle cela vne vsurpation, mais on sçait notoirement que c'estoit vn Courtisan du Pape Boniface VIII. qui estoit interessé, & qui s'est laissé aller à la passion & aux mouuements du Pape dont il suiuoit la fortune, & pour trouuer la verité, il se faut defaire de cette passion d'interest, & se débrouiller de toutes ces nouvelles opinions des Canonistes, qui ont tous parlé de cette matiere par passion, en ignorant l'origine & la source, & pour ce qu'on voit bien qu'ils ne sont pas receuables à porter vn témoignage valable & decisif en cette cause, on nous a allegué Probus, & on l'appelle Docteur François, pour donner plus de poids à ses paroles, & à la verité il estoit François de naissance, mais nous sçauons qu'il estoit contraire aux droits du Roy, & sinon des plus passionnez, au moins des plus aueugles en cette matiere: c'estoit vn Official d'Amiens astraint à maintenir les droits de l'Eglise par la necessité de sa charge, qui argumetoit des maximes tirées du droit Canon & des opinions des Docteurs, & luy & tous les autres, dont l'Intimé s'est voulu preualoir, agissant tous *ex supposito*. Ils prennent pour fondement certaines regles & maximes de Canons, dont leur consequence suit bien & necessairement, mais leur principe est faux. Il y a long-temps qu'il leur est desnié, & ils ne le sçauoient prouuer.

Le Roy est au lieu de l'Euesque, pour ce qu'il luy donne l'ouuerture & le moyen d'agir par la vacance de l'Euesché; mais il luy donne moyen d'agir non pas comme luy, & ainsi qu'il eust pû faire, mais Royalement & eminentment, selon la plénitude & souueraineté independante de la puissance Royale. Il ne se faut pas doncques estonner, si sur vn principe faux, tous ces Docteurs traitans de ces maximes se sont tant mécomptez, si nous voyons tous leurs Liures remplis de fausses propositions, comme de dire que la Regale est vn Priuilege, qu'il est limité dans les termes du Priuilege & de la concession, qu'il est odieux & qu'il se doit perpetuellement restreindre. Tout cela est faux, la Regale est fauorable & se doit estendre, *procedant non point d'une grace & concession particuliere; mais d'un droit tout ancien, de l'eminence & souueraineté de la puissance Royale, de ce droit ancien & du droit de Patronage que le Roy a sur toutes les Eglises de son Royaume, generalement de son droit feodal, qu'on ne luy peut contester sur le temporel des Benefices de son Estat, de son droit de protection qu'il a generalement sur tous ses Sujets, & pareillement sur les Ecclesiastiques & biens de l'Eglise à cause de sa Couronne & de tous ces droits accumulez ensemble, est forty & procedé le droit de Regale, il n'en faut point chercher d'autre source, de sorte qu'on ne peut dire qu'il ne soit pas fauorable, que ce soit vne vsurpation, ny pas mesme vne grace ny vn priuilege, ce que nous ne difons point pour la necessité de la charge que nous auons l'honneur de tenir en ce lieu, quoy qu'indignes, nous en parlons, *ex animo & veritate, & non ex necessitate officij*, ainsi que nous le voyons & l'estimons*

en nos consciences, apres nous estre à plein fonds éclaircy de cette matiere, apres auoir diligemment feuilleté nos Registres, & auoir recherché avec assiduité la source de ce droit, nous l'auons ainsi trouué tel que nous le disons icy, & ne doutons point que ceux qui prendront la peine d'en faire vne recherche exacte n'en disent de mesme, & ne soient de ce sentiment: car si nous le pensions autrement, nous deferons tout à la verité, & elle aura tousiours tant de force sur nous, que nous n'estimerons iamais faire tort au Roy de la confesser.

Puis doncques qu'il le faut dire & en parler franchement, selon la verité qui est toute claire & euidente en ce point. Le Roy est veritablement au lieu de l'Euesque; mais des Euesques tels qu'ils estoient iadis aux temps plus anciens, non pas tels qu'ils sont à present qu'ils ont les mains liées *per appositionem manus Pape*, qui a fait des regles & des reserues pour lier les Euesques, pour les tenir en bride; mais le Roy vie du droit Episcopal tel qu'il estoit iadis, lors qu'ils auoient pouuoir de conferer pleinement toutes sortes de Benefices. Il nous souuient à ce sujet, pour montrer quelle estoit autrefois la puissance Episcopale, d'un mot du Pape Hilarius en vne de ses Epistres à vn Euesque François qui se trouue encore auiourd'huy, par laquelle luy parlant de son Diocèse, il vse de ces mots *vestram Monarchiam*, il ne dit pas vostre direction, vostre administration, il vse du mot de Monarchie, pour montrer le droit absolu & la dependance qu'auoient lors les Euesques chacun en son Diocèse, qui ne reconnoissoient point le Pape de Rome, pour Superieur hors l'vnité de la foy, comme le Chef de leur vnité, pour entretenir en tous les membres.

Et puis que les Regales estoient dès ce temps-là, il en faut puiser les regles & maximes de ce mesme temps, auquel les Euesques auoient cette plenitude de puissance, auquel tous les Benefices estoient amobiles par l'Euesque, qui en pouuoit disposer pleinement & librement, duquel pouuoir si les Euesques n'ont pas bien vsé, s'il s'y commettoit de l'abus, on a pû restreindre & limiter leur pouuoir, apposer des regles & des conditions pour leur lier les mains, & leur faire perdre en des cas vn droit dont ils abusoient. C'est vne question où nous ne touchons point; mais pour cela le Roy n'a pas dû souffrir de preiudice en son endroit par la faute des Euesques, & il est raisonnable que comme lors le Roy succedoit à l'Euesque seul, pour ce que l'Euesque pouuoit tout en matiere de Benefices, depuis l'autorité Episcopale ayant esté en ce point affoiblie, & comme partagée entre les Euesques & le Pape, qui s'en est reuestu & attribué la plus grande partie, le Roy succede aussi non seulement au pouuoir de l'Euesque d'apresent, mais au pouuoir du Pape, lequel en cela fait la fonction d'Euesque, & qui se doit contenter d'auoir depouillé les Euesques d'une partie de leur droit, sans en vouloir pruer le Roy, sur lequel en cela il n'a aucun pouuoir ny iurisdiction.

Cependant de ce que l'on confond ces diuers temps & ces diuers degrez de l'autorité & dignité Episcopale, vient que les Docteurs modernes ont trouué dur & rude au droit de Regale, ce qui ne l'estoit pas lors; car ils ne peuuent souffrir que l'on choque cette regle entr'autres trouuée de nouueau, & qui n'est bonne à dire qu'en Cour de Rome, que le Pape peut vser & disposer des Benefices *ad libitum*, & neantmoins si l'on veut remonter à la source, examiner la pratique des premiers siecles, il n'y a point de maxime plus fausse, cela ne se trouuera fondé en aucun texte du droit ancien, aussi ne l'auons nous iamais receuë, nous auons opposé en cela au S. Pere avec toute reuerence nos libertez conseruées par vne vsance perpetuelle: cela doit doncques demeurer pour estably, que le Roy peut bien plus quand il pouuoit aux Benefices en Regale, qu'un Euesque d'auiourd'huy ne pourroit.

L'Intimé a dit que le Roy ne peut pas faire ce que le Pape pourroit, & en a apporté l'exemple que le Pape peut deroguer aux fondations Ecclesiastiques, & que le Roy ne le peut, & pour autoriser cette maxime que le Pape peut deroguer aux fondations Ecclesiastiques, on allegue pour toute raison vn texte de Probus, & il est veritable que Probus l'a dit; mais cela n'est pas vray pourtant, ny bon à dire au Barreau, encore qu'à Rome on le soustienne ainsi, & mesmes

qu'on dise qu'il n'y a que la fondation laicale qui merite & requiere vne derogation expresse & speciale, & que la fondation Ecclesiastique ne requiere point de derogation expresse & particuliere & que la generale suffit; cela n'est pas veritable pourtant, car nous scauons que le Pape dispense bien à lege mais non pas à *fundatione*, & s'il donne telles dispenses, elles sont nulles & abusiuës & ont tousiours esté declarées telles en ce lieu, & ne nous faut pas donner icy, *non solum dubia pro concessis*, mais des maximes & propositions erroneës, dangereuses & comme telles reprouuées & condannées par nos Arrests & ce sous pretexte qu'elles ont esté approuuées & dites par *Probus* ou autres semblables Docteurs qui sont de nulle consideration en telle matiere.

Il est doncques vray que le Pape ne peut déroger à la Fondation, il est vray aussi que le Roy ne le fait pas, pour ce que la Cour a, s'il le faut dire, limité & reſtraint son pouuoir & droit de Regale dans les bornes & termes de l'équité & de la raison, pour montrer comme on n'a point voulu estendre la Regale au delà de ses limites par passion & par la consideration d'intérest, veu que mesmes on l'a en quelque sorte retranchée & reserrée en ce qu'on a pu faire raisonnablement, de sorte que tant s'en faut qu'il y ait lieu de se plaindre comme font quelques vns des leurs, qu'on a estendu trop auant la Regale, qu'il y a tout sujet de s'estonner, comme elle ne l'a pas esté dauantage & comme elle est demeurée si reserrée, estant vn droit extrêmement fauorable & qui pouuoit sembler ne se pouuoir estendre trop auant.

Quant à ce qu'on a dit du mot *Confert*, qu'il se doit entendre des Benefices que l'Euesque confere, *libere & pleno iure*, non de ceux ausquels il pouruoit à la nomination d'autruy, desquels on pretend que le mot de *Confert* & de *donat* ne se peut dire, sinon improprement, on se meconte, & cette distinction est plus subtile que veritable, le mot de Collation est general & s'entend & s'applique indistinctement & generalement à toutes Prouisions de Benefices, mesmes à ceux que l'Euesque confere sur la Presentation d'autruy, & de fait les Prouisions des Euesques sont tousiours conceuës en mesmes termes, & pour les vns & pour les autres, & portent routes également & sans aucune distinction, ces mots, *contulimus & donamus*, & ne faut pas dire que l'Euesque qui pouruoit sur la Presentation d'autruy, ne confere & ne donne rien, car quand il n'y auroit que le choix & l'admission qu'il fait d'une personne capable, il donne tousiours quelque chose, puis qu'il peut refuser s'il y trouue de l'incapacité & insuffisance, & le texte du Chapitre *Dilectus de officio delegati*, y est formel & vulgaire, quand il dit, *Plus habet in institutione Prælati, quam in presentatione Patroni*. Et de fait, est-il pas vray & notoire que l'Euesque confere vn Benefice qui est en Patronage valablement, sans attendre la Presentation du Patron, on ne peut pas reuoquer cela en doute, & est cette Collation de l'Euesque tellement valable, que si le Patron s'en taist & s'il ne presente point dans le temps, elle subsiste & demeure, & si elle auoit esté nulle & viciueuse en son origine, le temps ne l'auroit pu changer, il en faudroit faire vne nouuelle, car le vice d'origine en matiere de Collations de Benefices ne se purge point, il est vray que si le Patron confere dans les six mois, en ce cas la Collation de l'Euesque ne subsiste pas, *sed tunc hoc casu venit annullanda*; mais elle n'est pas nulle pour cela, *quia iure antiquo & primæno valet*, & de fait il a esté iugé par nos Arrests, que telle Collation de l'Euesque faite au preiudice du Patron dans les six mois qui luy sont donnez pour presenter, empesche la preuention du Pape, bien que le Patron venant à presenter dans le temps *veniat annullanda talis collatio, &c.* Cela montre bien qu'elle n'est pas nulle & que *valet ipso iure*, car il est certain qu'un acte nul n'est point considerable pour empescher vne preuention, & cela vient de ce qu'il est certain que le droit de presentation est vne seruitude contre le droit commun, quelque fauorable qu'il soit d'ailleurs; de sorte que si celuy qui a le droit de Presentation se taist dans les six mois, la Collation de l'Euesque demeure, comme estant bonne & valable de soy, d'autant que de ce silence du Patron on presume vn consentement tacite qui ne va point à valider vn acte nul, car il ne le pourroit faire, mais simplement à laisser & remettre la chose aux termes du droit com-

mun, par lequel la disposition du Benefice appartient à l'Euesque, & ainsi ce silence, ce laps de temps de six mois, c'est seulement *remotio impedimenti*, qui ne va point à la confirmation ny validité de l'acte, & le Roy succedant à l'Euesque plus eminentement, agissant avec plus d'authorité & d'indépendance, doit-il estre lié de telle seruitude? Est-il raisonnable de le contraindre à venir par la presentation d'un Patron, annuller ses Prouisions, qu'on confesse de droit estre bonnes & valables. On a distingué à la verité en quelques rencontres, entre Collation & presentation, comme en matiere d'un Patron, qu'il faut greuer, en matiere des Gradués & semblables; mais en cette matiere il n'y faut point apporter de distinction, *Iure primæuo*, l'Euesque peut presenter à luy mesme, peut conferer non *conquerente Patrono*, dans les six mois, & on sçait que le Patron cessant ce droit de Presentation reuient *Iure deuoluto*, premierement à l'Euesque & puis à l'Archeuesque; il ne faut doncques pas dire que le Roy ne peut pouruoir en Regale à un Benefice, qui est en Patronage Ecclesiastique; il le peut *quouis modo* ou *Iure ordinario*, comme l'Euesque l'eust pu non *conquerente Patrono*, & ne presentant point dans les six mois, *aut Iure deuoluto*, *scilicet tempore elapso*, ou si le Patron a mal présenté & à celui auquel il ne deuoit pas presenter & qui n'auoit pas le droit de pouruoir, comme en l'espece de cette cause où le Curé de Vallogne a présenté au Chapitre de Coutance, au lieu de presenter au Roy, puisque la Regale estoit ouuerte, tout ce qu'on pouuoit dire en cela de plus plausible; c'est que le Patron n'usant point de son droit de Presentation dans le temps ou bien en usant mal *Iure deuoluto*; il semble que cela doie aller tout droit de l'Euesque à l'Archeuesque, *in vim Iurisdictionis*, que la Loy leur a concédée, non pas au Chapitre, lequel constamment n'a aucun droit de pouruoir à ce Benefice; & ainsi que ce droit estant passé à l'Archeuesque & en un autre Diocèse qui ne vacque point en Regale, que le Roy n'a point de droit d'y pouruoir, d'autant qu'il ne succede pas à l'Euesque *In ijs que sunt Iurisdictionis*, lesquelles par la vacance du Siege Episcopal passent & sont transmises à l'Archeuesque. Mais à cela la response est que le Roy succede à l'Euesque en toutes les choses qui sont en fruits, & il est certain que les Collations sont en fruits, ce qui pouuoit estre matiere d'un plus grand discours que nous laissons, pour ce que cela n'est pas de la cause, d'autant que nous n'auons pas affaire à l'Archeuesque; ce n'est pas luy qui a pourueu en l'espece de cette cause, mais le Chapitre. Pour doncques reuenir au sujet de la cause & montrer que ce qu'on a voulu dire que l'Euesque qui pouruoir à la nomination d'un Patron ne confere rien, n'est pas veritable; il est certain que l'Euesque à la reprobation du Patron qui presente l'incapable, il confere doncques quelque chose, mesme quand le Patron presente, puis qu'il peut reietter l'incapable; & quand il n'y auroit que le simple agrément qu'il fait de la personne qui luy est présentée; car il faut qu'il l'agrée pour la pouruoir; n'est-ce pas tousiours quelque chose du sien qu'il donne, puis qu'il dépend de luy d'agréer ou de n'agréer pas? Il nous souuient à ce propos de la pensée d'Aristote en ses Rethoriques, où il distingue les bienfaits & benefices des hommes en deux Classes, & dit que les vns consistent au simple plaisir qu'on a d'obliger quelqu'un, & apporte pour exemple les choses qu'on fait, pour ce qu'on le doit faire *ex necessitate officij*, esquelles neantmoins on a de l'obligation à celui qui les fait; quoy qu'il les doie faire & qu'il y soit obligé quand il y apporte ce desir & cette enuie d'obliger, & appelle cette sorte de bienfaits & les autres qui procedent d'une liberalité toute pure, sans aucune obligation ou necessité, il les appelle comme estant tout à fait libres & qui ne dépendent que de la bonne volonté de celui duquel elles procedent; ce qui sert pour montrer qu'il ne faut pas dire que l'Euesque ne confere & ne donne rien, quand il pouruoir celui qui luy est présenté par le Patron, sous pretexte qu'il est obligé de l'admettre, s'il est capable; comme si cét agrément & cette facilité qu'il apporte de sa part, & le plaisir & le contentement qu'il prend à gratifier du Benefice, le présenté bien qu'il le merite & qu'il luy soit deu, ne doiuent estre pour rien comptés; mais il y a un Argument sans replique, pour montrer que l'Argument n'est pas veritable que l'intimé a voulu

tirer

tirer de la signification propre comme il pretend ; comme ces mots , *dat* , *confert* , *donat* , quand mesmes on luy accorderoit ce qu'il veut & qu'ils ne s'entendroient que des Benefices que l'Euésque confere *pleno Iure* , & qu'il ne peut estre dit conférer *pleno Iure* , quand il confere sur la presentation d'un Patron faite d'une personne capable , pour ce qu'il est necessité & obligé de l'admettre , & ainsi que le Roy ne succedant à l'Euésque , sinon en ce qu'il *confert proprio* , il ne peut pouruoir en Regale aux Benefices qui sont en Patronage , d'autant que l'Euésque ne les confere pas.

Car il est certain en matiere de permutation de Benefices ; Par exemple , que si deux Beneficiers permurent leurs Benefices dans vn Diocese , l'Euésque ne peut prendre connoissance de l'autre : il est obligé d'admettre la permutation ; il est doncques lié ; & la permutation est *in necessarijs* , car il ne peut pas seulement donner le Benefice *digniori* , *sufficit si dignus sit* : Celuy qui a permuté : & cependant il est vray , & on ne le peut reuoquer en doute que les permutations , le siege Episcopal vacquant , se doiuent faire entre les mains du Roy , non entre les mains du Chapitre , d'où il est euident que le Roy peut succeder à l'Euésque , non seulement en Collations des Benefices qu'il fait *pleno Iure* , mais mesmes en celles qui semblent estre *in necessarijs* , & qui se font sur la presentation du Patron : doncques au fait de cette cause , le Roy a pu presenter & pouruoir en Regale , au Benefice dont est question , *pleno iure & ordinario & deuoluto* , puis que les six mois sont passez & que le Patron a mal présenté , s'estant adressé au Chapitre de Coutance , qui n'auoit point de droit de pouruoir au Benefice , car le Chapitre peut à la verité suppléer à l'Office de l'Euésque & pouruoir *in necessarijs* , en choses qui ne peuuent receuoir de retardement sans encourir des dangers , comme aux Benefices où il y a charge d'ames , les autres qui ne tombent pas en Regale *reseruantur futuro successori* . Mais il s'agit icy d'une simple Chappelle où il n'y a qu'un simple Seruice à dire & encore porte la fondation , *per se aut alium* , le pourueu n'est pas obligé seulement de le dire luy mesme , vn autre peut suppléer à sa charge ; Peut-on doncques mettre ce Benefice entre ceux qui requierent celerité *propter periculum animarum* , ou à cause de quelque grande utilité publique qui en reuient ? il n'y a point d'apparence : On a bien veu autrefois que l'Archeuesché de Rheims vaquant en Regale , vn particulier se fit pouruoir de la Principauté qui vacquoit lors du College de Rheims estably en cette ville de Paris , par le Chapitre de Rheims , vn autre se fit pouruoir par l'Archeuesque qui remplit le lieu , pretendant que cela deuoit estre reserué *future successori* , & vn autre se fit pouruoir par le Roy en Regale . Sur la contestation de ces trois à qui demeureroit la Principauté ; la Cour en l'an 1575. l'adiugea par Arrest à celuy qui auoit esté pourueu par le Chapitre , la raison fut que cela estoit *in necessarijs* , & qu'il y alloit du bien public , que telle place fust promptement remplie & sans retardation ; il est certain que l'Archeuesque successeur n'y auoit point de droit & n'auoit pu conférer , & que cela appartenoit au Roy , & s'il n'y eust eu que le pourueu par l'Archeuesque , le Regaliste eust esté sans difficulté maintenu & gardé en la possession du Benefice .

On a voulu se preualoir d'un Arrest donné au Parlement de Normandie , qu'on dit auoir authorisé cette pratique du Chapitre de Coutance , le siege vacquant , sous pretexte que par cet Arrest , il se trouue qu'on a maintenu en la possession du Benefice vn qui estoit pourueu par le Chapitre ; mais outre qu'on ne sçait pas comme cet Arrest a esté rendu , & qu'il a pu estre rendu par collusion , pour donner quelque titre au Chapitre , afin de presenter en conséquence d'iceluy aux Benefices , vn Arrest de Normandie n'a pu rien preiudicier contre le Roy en cette matiere de Regale . Il n'y a que le Parlement de Paris qui en puisse connoistre , qui puisse faire loy en cela , ayant esté estably seul Inge de ces matieres , *vice regia* , & à iuste cause , puis qu'il n'y a qu'en ce lieu (nous le pouons dire) où ces matieres soient conuës ; de sorte qu'on ne se peut preualoir en cela des Arrests des autres Parlemens , quelque chose qui aye esté iugée : C'est pourquoy nous estimons qu'il y a lieu , & en supplions la Cour de maintenir le Regaliste en la possession & iouissance du Benefice contentieux.

La Cour a déclaré & declare le Benefice, dont est question, auoir vacqué en Regale, & en consequence faisant droit sur l'appel, dit qu'il a esté mal, nullement & abusiuement pourueu par le Chapitre, adiuage le Benefice au Regaliste, avec restitution de fruiets & dépens. Fait en Parlement, le leudy quatriéme Février mil six cent trente-huit.

DISSERTATIO VI.

De Conuocatione Synodorum per Reges & Principes Laicos, Presidentia & Conclusionem.

Pontificibus Maximis, Primatibus & Metropolitanis Ecclesiasticis omnem attribuere Synodorum conuocationem, Principibus Laicis omnem derogare paris est iniquitatis & ignorantie in antiquitate: vtrumque enim euidens est in Historia, & Pontifices Primatesque ac Metropolitanos conuocasse Synodos, quanquam raro absque licentia & permisso Principum secularium; & Principes ipsos autoritate etiam propria, nonnunquam easdem conuocasse, Conuocasse, inquam, etiam a summis Pontificibus rogatos. Neque modo conuocasse, sed eisdem præsedisse & ex sententia Synodali conclusisse legimus.

Ac primum quoad Conuocationem, vide Lector libellum quem nostris hisce diebus edidit Doctissimus Launoïus, in quo probat, sed luculentissimis testimoniis octo primas Synodos ab Imperatoribus fuisse congregatas. Vide & Marcanum in lib. 6. de Concordia Sacerdotij & Imperij, vbi manifestè probat primæ, secundæ, & tertiæ Dynastiæ Reges Francorum, id autoritatis habuisse: nec tamen veriti sunt homines isti Schismatis insimulari. Possem & exemplis quæ retulerunt, contentus esse; sed & alia quædam subiungere placet, à Carolo Magno ad hæc vsque tempora quæ describimus.

Lubet autem præmittere, quod legitur apud Marcanum lib. 6. cap. 19. Pontifices Maximos Regiam hanc autoritatem agnouisse. Gregorius Magnus lib. 7. Ep. 113. ad Brunichildem Regum Auam, vt ad abolitionem prauæ consuetudinis quæ inualuerat aduersus Canones, nundinationis scilicet Ordinationum, Synodum iubeat congregari (an. 599.) sic scribit. *Salutantes excellentiam vestram paterno affectu petimus vt de huius prauitatis emendatione Deum vobis placabilem faciatis. Et vt nulla deinceps valeat occasione committi, Synodum fieri iussio Regia constituat.* Et Ep. 114. ad Theodericum & Theodebertum Reges. *Qua de re vt magnum omnipotentii Domino munus valeatis offerre, Synodum congregari præcipite.* Videantur ibi plura.

Quod Carolus Magnus & consecuti Reges Imperatoresque Synodos habuerint Nationales & conuocarint autoritate propria, non expectatâ aliâ, patet innumeris exemplis. Paulinus Patriarcha Aquileiensis aduersus Elipantum. *In nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti. Sancto incitante Spiritu ac zelo fidei Catholice scintillatim sub pectore feruescente Clementissimi gloriosissimi que Caroli Regis Domini terræ, Imperij eius Decreto per diuersas Prouincias Regni eius ditioni subiectas summa celeritate præcurrente multitudo Antistitum sacris obtemperando præceptis in vno Collegio aggregati conuenit.*

Leo III. in Concilio Romano an. 799. aduersus felicem Vrgelitanum, Act. 2. *In Ratisbonensi Concilio, quod per iussionem præfulgidi & Orthodoxi filij nostri Domni Caroli Magni Regis actum est.*

In Concilio Remensi an. 813. Hic est ordo Capitulorum breuiter adnotatus, quæ anno Dominicæ Incarnationis 813. notata sunt in Conuentu Metropolitanæ sedis Remensis Ecclesiæ à D. Carolo piissimo Casare more prætorum Imperatorum congregato.

In præfatione Concilij Moguntini eodem anno habiti, *Almificæ reuerentiæ vestræ patefacimus nos humillimi famuli ac Missi vestri Hildebaldu, scilicet sacri Palatii Archiepiscopus, Ricolfus & Arno Archiepiscopi, seu Bernharus vnâ cum reliquis Coepiscopis atque Abbatibus & cætero Clero, qui venimus secundum iussionem vestram in Ciuitatem Moguntiam ibique pariter adunati.*

Sed & hoc valdenotandum est, quod legitur in vita Leonis III. Papæ apud Anastasium Bibliothecarium, ipso præfente Carolum Magnum habuisse Ro-

mæ Synodum Ecclesiasticam. *Post modicum tempus ipse Magnus Rex dum in Basilica B. Petri Apostoli coniunxisset, & cum magno honore susceptus fuisset, fecit in eandem Ecclesiam congregari Archiepiscopos, seu Episcopos, Abbates & omnem nobilitatem Francorum atque Romanorum. Et sedentes pariter tam Magnus Rex quam Beatissimus Pontifex, fecerunt residere & sanctissimos Archiepiscopos & Abbates stantibus reliquis sacerdotibus optimatibus Francorum & Romanorum.*

Chronicon Viridunente ad an. 817. de Ludouico Pio. *Ludouicus Concilium habuit de Abbatibus & Monachis. Et ad ann. 875. Concilium habuit Carolus in Ticinensi Palatio, cui interfuit Becharus Viridunensis Episcopus. Dammati & depositi sunt & ricensis, Agelmarus Aruernensis, Lingonensis &c. Et ad an. 1039. E. i. tempestate Hungros secundo sibi rebelles cum vicisset Imperator (Henricus) ex omni Imperio suo Episcopos congregari fecit, & contra Simoniam agens ita orsus est. *Lu-gens vobis incipio loqui, qui vice Christi in eius Ecclesia constituti estis. Guillelmus Normanorum Dux an. 1050. Synodum habuit Episcoporum & virorum Doctorum Ducatus sui apud Brionam contra Berengarium, vt narrat Durandus Abbas Troarnensis. Et Henricus Francorum Rex, contra eundem eodem anno, ille enim consultu sui Regni Pontificum procerumque Concilium Parisiis 10gi 17. Kal. Nouemb. precepit.**

Sugerius in vita Ludouici Grossi de Innocentij II. electione in Papam contra Petrum Leonis similiter electum, ait Innocentium ad Regem confugisse, Regem verò priusquam eum exciperet, Synodum Nationalem congregasse. *Quo Rex, inquit, vt erat piusissimus Ecclesie defensor citò compunctus Concilium Archiepiscoporum, Episcoporum, Abbatum & Religiosorum virorum Stampis conuocat & eorum consilio magis de persona quam de Electione inuestigans, eius assensum electioni Concilio virorum prebet, & deinceps manuteneere promittit. De eodem clarius adhuc Chronicon Mauriniacense ad an. 1129. Dum hæc in Italia geruntur, Rex Lodoicus Archiepiscopos Remensem, Senonensem, Bituricensem, Turenensem, simulque Episcopos Regni sui, & Abbates Stampis conuocat, communicatoque Consilio Innocentium qui & vita sanctior & fama melior & electione superior apperebat, cum omni Regno suo Romanum Papam sibi que Patrem denunciat.*

Rigordus de Gestis Philippi Augusti ad an. 1188. *Anno Domini 1188. mense Martio media Quadragesima Parisiis celebratum est Generale Concilium à Philippo Rege conuocatis omnibus Archiepiscopis, Episcopis, Abbatibus & totius Regni Baronibus. Et propter instantem necessitatem cum assensu Cleri & populi Decimas ab omnibus esse accipiendas eo tantum anno decreuit.*

Et in Gestis Ludouici VIII. ad an. 1224. *Ludouicus Rex Francie 3. Non. apud Parisios Parliamentum generale tenuit, in quo Honorius Papa Indulgentiam quæ in Lateranensi Concilio contra Albigenses hæreticos fuerat instituta, autoritate propria ad tempus reuocauit, & Raimundum Comitem Tolosanum fide Catholicum approbavit.*

Philippus Pulcheran. 1301. die 10. April. Concilium habuit frequentissimum Parisijs contra Bonifacij VIII. Bullas, quibus sibi in omnia Regni Beneficia, & in ipsummet Regem & Regnum supremam arrogabat autoritatem, habito verò Concilio prælati rescripserunt Papæ quæ facta fuerant. *D. Rex, inquit, de Baronum consilio Barones ceteros tunc absentes, ac nos videlicet Archiepisc. & Episcopos, Abbates, Priores Conuentuales, Decanos, Præpositos, Capitula, Conuentus atque Collegia Ecclesiarum tam Cathedralium quam Collegiatarum, Regularium ac secularium, nec non Vniuersitates & Communitates villarum Regni ad suam mandauit presentiam euocari.*

Philippus Valeus an. 1332. contra Ioannem 22. de Visione beatifica non satis rectè sentientem congregari iussit Clerum Gallicanum, & Theologiæ Magistros, vt super ea resententiam eorum haberet.

Nihil atinet commemorare quam multas Ecclesiæ Gallicanæ Synodos conuocarint Carolus V. & VI. ad sedandum Schisma Pontificum, quod an. 1378. ortum habuit. Tres præsertim celeberrimas habuit Carolus VI. ab an. 1394. ad 1398. vt in Historia retulimus, de Synodo an. 1394. sic scribit Monachus Sandionysianus. *Dum sic ad habendum pacem in Ecclesia sancta Dei tempus Legatos mittendo & remittendo teritur, Rex non immemor promissorum ex cunctis oris Franciæ Prælatos Ecclesiasticos, & de studiis solenniores Doctores apicibus Regis cuocauit &c.*

Non refero quam multas alias idem Carolus & consecuti Reges haberint Synodos ad deliberandum de rebus fidei, & ad Ecclesiasticam policiam spectantibus, ex iis quæ hæctenus rerulimus, luce meridianâ clarius est eos Conuentus eiusmodi non emendicata, sed propria autoritate habuisse.

PRÆSIDENTIA.

Iam ergo agendum de Præsententiâ. Sunt quibus id durum videretur & insolens Principes Laicos Conuentui Ecclesiastico præsidere. Haud scio tamen an id sit vlla lege Ecclesiastica prohibitum: quod si vlla talis lex est, quod sub iudicio, historicè tantummodo dictum velim, non dogmaticè. Absit enim, vt arrogatum velim Principibus Laicis, quod Ecclesiastici iuris est. Ecce ergo quod Historia refert de Regibus.

Alcuinus de Carolo Magno sic scribit lib. 1. aduersus Elipantum. *Antequam ego eodem sapientissimo Rege Carolo venissem in Franciam, hæc eadem vestri erroris secta Eodem glorioso Principe Præsidente, presente Felice, quem multum laudare soles, vestrae partis tunc temporis defensore ventilata est in celeberrimo loco qui dicitur Reginisburgum, & Synodali autoritate sacerdotum Christi qui ex diuersis Christiani Imperij partibus conuenerant, æterno anathemate damnata.*

Chronicon Rothomagensis ad an. 1073. *Hoc anno inuaserunt Monachi S. Audoëni Ioannem Rotomagensis Archiepiscopum Missam celebrantem in festiuitate eiusdem Sancti cum armata manu virorum. Vnde iudicatum est in Concilio in eadem Ciuitate congregato Præsidente Rege Anglorum Willermo Monachos huius criminis reos per Abbatias in carceribus retrudi ad placitum Archiepiscopi.*

Et ad an. 1074. *Hoc anno congregatum est Concilium in Rotomagensi Vrbe Præsidente Willermo Anglorum Rege & Normanorum Principe, & Ioanne Archiepiscopo cum suis suffraganeis, Odone Baiocensi Episcopo, Hugone Lexouicensi, Michæle Abrincensi, Gilberto Eboracensi, Roberto sagienti.*

Atque ne putemus id dictum adulatoriè, ipsa Mater Vniuersitas, imo ipsa Ecclesia Gallicana non modo Regem præsidere posse agnoscat, sed & alios etiam eius nomine & eo absente.

Anno 1398. habita est Parisijs Synodus Ecclesiæ Gallicanæ frequentissima ad extirpationem nefandi Schismatis, quo iam diu Ecclesia Catholica turbabatur. Ei Rege absente & infirmo præfederunt frater & patruus Regis, nemine reclamante, Ecclesia ipsa Gallicana probante, & illi in Actis Synodi sæpius vocantur Præsidentes. Petrus Ranati Episcopus sancti Pontij, qui stabat à partibus Benedicti, ita loquitur, *cum honore & reuerentia D. Regis Nauarrae presentis, DD. Ducum Præsidentium, & aliorum de Genere Regis. M. Egidius de Campis Doctor Theologus nomine Vniuersitatis. Die 7. Iunii Rector Vniuersitatis Parisiensis supplicauit DD. Præsidentibus, & vniuersis adstantibus ac presentibus, vt dignarentur Vniuersitati concedere vnã audientiam.*

In Actis eiusdem Synodi. *His præmissis ex parte Regis & Concilij constitutum est quod presentibus Ducibus Præsidentibus, Notario Regis & aliquibus Regis Consiliariis quilibet in Concilio existens diceret opinionem verbaliter.*

In Conclusionem verò Actorum eiusdem Synodi. *Anno D. 1398. die Dominica 28. Iulij Prælati Regni Franciæ, & Clero ad Concilium conuocatis in Palatio Regis Parisijs Presentibus & Præsidentibus ex parte Regis DD. Ducibus Bituricæ & Burgundiæ Regis Patruis &c.*

CONCLVSIO.

Restat vt de Conclusionem Regum ex sententiâ Synodali dicamus. Clarè id quoque de Carolo Magno legitur in Synodo Franc-Fordiana c. 4. *Statuit pijsimus D. noster Rex consentiente sacra Synodo, vt nullus homo siue Ecclesiasticus, siue Laicus sit, vt nunquam carius vendat annonam, &c.*

Item c. 6. statutum est à D. Rege & S. Synodo, *vt Episcopi iustitias faciant in suas parochias. Et c. 7. definitum est à D. Rege & S. Synodo, vt Episcopus non migret de Ciuitate in Ciuitatem, sed curam habeat Ecclesiæ suæ. cap. 10. definitum est etiam ab eodem D. Rege siue à S. Synodo, c. 11. definitum & idem à D. Rege & S. Synodo esse dignoscitur, vt Garbodus qui se Episcopum esse dicebat & suæ ordinationis testes non habuit, ab eodem gradu Episcopatus quod de se habere dicebatur, deponeretur à Metropolitano, siue à Comprovincialibus Episcopis.*

In Concilio Cabilonensi an. 813. c. 11. *Auxiliante Domino nostro I. C. & imperante serenissimo atque inclito Augusto conuenimus Episcopi & Abbates totius Galliæ*

Lugdunensis in urbem Cabilonensem, & de quibusdam rebus, in quibus nobis emendatio necessaria videbatur, quaedam Capitula quæ subter inserta sunt, eidem D. Imperatori presentanda & ad eius sacratissimum Iudicium referenda adnotauimus, quatenus eius prudenti examine ea quæ rationabiliter decreuimus, confirmarentur, & sicubi minus aliquid egimus, illius sapientia suppleatur. Idem in fine Arelatens. 6. In Synodo Parisiensi VI. an. 829. Ludouicus Pius & Lotharius filius sic aiunt, quapropter statuimus atque decernimus cum consultu Sacerdotum, &c.

Henricus III. Imperator conuocatâ frequenti Synodo an. 1039. increpitis Episcopis ob Simonix labem quâ omnes penè erant infecti, proposuit Edictum, ut nullus gradus, vel Ministerium Ecclesiasticum pretio acquireretur, & si quis attentaret, omni honore multaretur.

Quid porro ista sunt nisi concludere? si nomen ipsum Conclusionis desideratur, ecce in Synodo 3. Gallicana 300. & amplius suffragantium habita Parisijs anno 1398. Arnoldus de Corbeia Cancellarius Regis & Regni ex ordinatione & præcepto Regis & DD. Ducum Præsidentium, auditis opinionibus plusquam 300. personarum consultoque Rege retulit Regem velle quod iuxta maiorem & saniorum Concilij Partem fieret Conclusio, & ipse his recitatis & prolatis subiunxit, quod ex parte Regis & de eius præcepto dictam Conclusionem edicebat. Nempe promulgandam esse subtractionem obedientix totalem. Subsequenter dixit ex parte Regis quod Prælati & alij non recederent adhuc quousque esset aduisatum de executione huius Conclusionis, & paulò post, consequenter dixit, quod nullus occasione huius Conclusionis habeat formidare.

Possimus alia plura exempla Conclusionis Regix proferre, sed ex ijs quæ hactenus relata sunt, satis liquet Reges nostros non modo conuocasse Concilia Nationalia, sed & ijs nonnunquam præsedisse & ex sententia Synodali conclusisse. De iure non est Historici disputare.

D I S S E R T A T I O VII.

Vtrum Papa sit Dominus omnium tam in spiritualibus quam in Temporalibus, ita ut habeat utramque Iurisdictionem, temporalem & spiritualem.

HOc seculo variè disputatum est de hac materia, duobus præsertim temporibus, nempe initio seculi cum Bonifacius VIII. condidit famosam illam Decretalem *Vnam sanctam* aduersus Philippum pulchrum & circa an. 1325. cum Ioannes Pontifex Ludouicum Bauarum Imperatorem armis spiritualibus & temporalibus, ut vocant, prosequeretur. Initium supremæ potestatis Pontificiæ in Principes à Gregorio VII. videtur esse repetendum, cuius exemplum imitati successores Imperatorem Romanorum, Anglorum Regem aliosque Principes suæ Dominationi subiecerunt, ut ex historia patet. In Reges verò nostros non legimus tantam affectasse, aut certè non tam absolutam exercuisse auctoritatem. Bonifacius ausus est Philippo Pulchro leges dicere tanquam Dominus subdito, sed eiusmodi iugi Francia impatiens breui ostendit, quibus se limitibus arcere deberet Pontificia potestas. Vniuersitas in eam rem consultata respondit fortiter pro more suo *Regem in temporalibus non agnoscere superiorem, nisi Deum*. Legitur Determinatio huiusce Quæstionis in MS. Victorino notato B f. 31. fol. 245. incipitque sic: *Rex Pacificus salomon, cui dedit dominus Diuitias*. Et Tractatus iste ante aliquot annos luce publica donatus est in Historia Bonifaciana pag. 663. ex quo quæ sequuntur, excerptimus.

Quæritur *utrum Papa sit Dominus omnium, tam in spiritualibus quàm in temporalibus* ita quod habeat utramque iurisdictionem, spiritualem & temporalem. Et arguitur quod sic Matth. 28. dicit Christus de seipso, *data est mihi omnis potestas in celo & in terra*. Sed Papa est Vicarius Christi & habet Christi potestatem & auctoritatem, sicut habetur Extrau. de translac. Epi. c. *inter Corporalia*. Ergo in ipso est omnis potestas tam cælestis quàm terrena.

Item sicut dicitur Genes. 1. *in firmamento cœli*, per quod significatur etiam *fecit Deus duo luminaria magna*, scilicet Solem, per quem significatur auctoritas Pontificalis, & Lunam per quam intelligitur potestas Regalis; sed Luna in fir-

mamento nihil luminis habet, nisi quod recipit à sole. Ergo potestas Regalis nullam Iurisdictionem habet, quam non recipiat à summo Pontifice. Ergo summus Pontifex habet iurisdictionem omnium etiam temporalem. Et habetur ista ratio Decret. extr. de Maior. & obed. c. solitæ.

Item nullus potest aliquem deponere à dominio temporali, nisi sit eius Dominus temporalis: Sed *Zacharius Papa deposuit Regem Francorum Childericum*, sicut habetur 15. d. q. 7. *Item alius*. Et Innocentius IV. deposuit Imperatorem Fridericum: ergo Papa habet temporale Dominium super Regem Franciæ, & Imperatorem: & si super isto, ergo & super omnes alios; cum isti sint maiores in temporalibus, omnibus Christianis.

Item dist. 94. C. cum duo sunt. dicit Gelasius Papa Anastasio Imperatori, *duo sunt quibus hic mundus regitur, autoritas sacræ Pontificum & Regalis potestas*. Et post pauca. Nosti itaque inter hæc ex illorum te pendere iudicio. Ergo Imperator subest iudicio Papæ. Et si Imperator, ergo multo fortius alij Christiani.

Item Ecclesiastica Hierarchia exemplata est ad similitudinem Hierarchiæ cœlestis, secundum B. Dionys. 1. lib. de cœlesti Hierarchia, sed in cœlesti Hierarchia quæ est spirituum separatorum id. Angelorum, ita est quod habent omnes vnum superiorem qui præest omnibus & omnino, scilicet illuminando, purgando, perficiendo, vt dicitur ibidem: ergo similiter de Eccles. Hierarchia est vnus superior qui præest omnibus omni modo; sed nullus talis nisi Papa; quia nullus præest omnibus in spiritualibus nisi Papa.

Item Ieremias fuit de Sacerdotibus qui fuerunt in Anathoth in terra Benjamin, sicut habetur Ierem. 1. Et tamen iste constitutus est à Deo Superior Gentibus & Regnis; vnde dicit ei Dominus in eodem Cantico. *Ecce constitui te hodie super Gentes & super Regna*. Ergo est de ordinatione Diuina, quod aliquis de Sacerdotibus habeat superioritatem super Gentes & Regna, sed non nisi Papa qui est summus Sacerdos, ergo Papa est superior omnibus, etiam quantum ad Temporalia; cum Regna temporalia sint; & trahitur hæc ratio ex Decretal. Extra. de Maior. & obed. solitæ.

Item Deuteronom. 17. Ca. dicitur, qui superbierit nolens obedire Sacer- tis Imperio, qui eo tempore Domino Deo tuo ministrat, ex Decreto Iudicis morietur. Ex hoc habetur, quod omnes tenentur obedire in omnibus sicut Superiori, illi qui est Sacerdos & Iudex omnium: sed talis est Papa Vicarius Christi, qui est Iudex viuorum & mortuorum, sicut dicitur Act. 10. igitur Papa Superior est omnibus, etiam in temporalibus. Et hanc rationem tangere videtur Innoc. III. Papa Extr. qui si. sunt legi. C. per venerabilem.

Item 22. d. in C. omnes. dicitur sic. Ecclesiam ipse solus fundauit, scilicet Christus, & super Petram fidei mox nascentis erexit, qui B. Petro Ecclesiasticæ vitæ Clauigero terreni simul & cœlestis Imperij iura commisit; sed cœleste Imperium est spirituale, & terrenum est temporale, ergo Christus Petro & eius successoribus in ipso dedit imperium non solum spirituale, sed etiam temporale. ex isto forte Ca. moti sunt his diebus aliqui ad dicendum quod quicumque teneret contrarium, deberet hæreticus reputari propter aliqua verba quæ sunt ibi, & sunt ista, *non dubium est quia si quis cuilibet Ecclesiæ ius suum detr. ibit, ab ipso summo omnium Ecclesiarum Capite traditum auferre conatur, hic procul dubio in hæresim labitur, & cum ille iniustus vocetur, hic dicendus est hæreticus*.

Item Dionysius de Diuinis Nom. dicit quæ sunt causatorum, insunt causis, sed potestas spiritualis causa est temporalis, ergo potestas spiritualis omnium, scilicet penes Papam. Probatio Minoris videlicet quod potestas spiritualis causa sit temporalis, sicut se habet anima ad corpus, sic spiritualia quibus sustentatur anima ad temporalia quibus sustentatur corpus; sed anima est causa corporis, ergo & spiritualia causa sunt temporalium; Potestas ergo spiritualis causa est temporalis.

Item Augustinus 2. Can. de Ciuit. Dei. c. 21. dicit sic. sine Iustitia non potest regi Resp. vera autem Iustitia non est in Repub. cuius Christus non est Rector, sed res populi Christiani debet esse recta & vera: ergo Christus in ea debet esse Rector. sed Papa est Christi Vicarius, Extr. de Translat. inter Corporalia: ergo Papa Rector est Reipub. etiam in temporalibus.

Item Apostolus Cor. 2. *Spiritualis iudicat omnia*: sed Papa spiritualis est & Dominus in spiritualibus; habet ergo iudicare omnia & de omnibus, etiam in temporalibus.

Item qui potest quod est maius, potest etiam quod est minus 12. q. 2. c. *præcipimus*. Extr. de donat. inter virum & vxorem, per vestras. Sed maior est potestas spiritualis quam temporalis, ergo Papa qui est super omnes, habet potestatem spiritualem super omnes, & habet temporalem potestatem. Probatio Minoris 960. c. duo quippe sunt. *Non tam pretiosius est aurum plumbo quam Regia potestate Ordo Sacerdotalis altior.*

Item vna est Ecclesia secundum illud Cant. 6. vna est columba mea, perfecta mea & vna sponsa debet habere vnum sponsum & vnicum Dominum, ergo Ecclesia debet habere vnum sponsi Vicarium, qui etiam sit Dominus omnium.

Item non confirmatur quis nisi à Superiori Extr. de Eccl. c. nihil est, sed Imperator confirmatur per Papam in Iurisdictione Imperiali quæ est temporalis, sicut expressè patet Extr. de Elect. c. venerab. ergo Papa superior est Imperatore etiam in temporalibus, & per consequens quolibet alio Christiano.

Item Matth. 16. Dominus constituens Petrum suum Vicarium dixit ei, *Et tibi dabo claves Regni cælorum*, per claves intelligens iurisdictionem, ergo Papa successor Petri & Vicarius Christi habet duas Iurisdictiones, videlicet spiritua-lem & temporalem.

Item nullus potest legitimare aliquem ad honores & dignitates temporales, nisi habeat super ipsum dominium temporale, sed Papa potest omnes legitimare, videlicet quantum ad honores temporales sicut patet Extr. qui filij sunt legitimi: ergo Papa super omnes habet dominium temporale.

Item Bernardus l. 4. de confid. ad Eugenium Papam c. 3. dicit sic: *quid tu denno vsurpare gladium tentes quem semel iussus es reponere in vaginam, quem tamen qui tuum negat, non satis mihi videtur attendere verbum Domini dicentis sic: conuerte gladium tuum in vaginam*, tuus ergo, & ipse forsitan tuo nutu, etsi non tua manu euaginandus, alioquin si nullo modo ad te pertineretis, dicentibus Apostolis *Ecce gladij duo hic*, non respondisset Dominus *satis est*. Sed nimis est. Vterque ergo Ecclesiæ & spiritualis scilicet gladius & materialis, sed is quidem pro Ecclesia, ille verò & ab Ecclesia extrahendus, ille Sacerdotis, is militis manu, licet sanè ad nutum & iussum Imperatoris. Huc vsque verba Bernardi, in quibus gladium accipit pro Iurisdictione: ergo vtraque Iurisdictione, spiritualis & temporalis pertinet ad Papam.

Ad Partem contrariam, videlicet quod Papa non sit Dominus omnium temporalis & quod non habeat temporalem Iurisdictionem super omnes, arguitur r. sic. Si aliquis est Dominus temporalis, ad ipsum pertinet iudicare de hereditatibus & possessionibus: ergo à destructione consequentis, ille qui non habet vbi-que, sed in certo loco iudicare de hereditatibus & possessionibus temporalibus, non est vbiæ Dominus temporalis; sed Papa non habet vbi-que iudicare de hereditatibus & possessionibus temporalibus: ergo Papa non est omnium Dominus temporalis. **Quod autem Papa non habeat vbi-que iudicare de hereditatibus & possessionibus**, probatur per Decretal. Extra. qui filij sunt legitimi, causamque Alexander Papa III. dicit, *Nos attendentes quod ad Regem pertinet*, non ad Ecclesiam de talibus possessionibus iudicare, ne videamur iuri Regis Anglorum detrahere, &c. Hoc idem probatur per Decretalem in eod. tit. lator.

CONTRA
PAPAM.

Item ad Dominum temporalem pertinet iudicare de feudis, vbi est Dominus temporalis: sed ad Papam non pertinet vbi-que iudicare de feudis, quia in Regno Franciæ non habet hoc facere: ergo Papa non est vbi-que Dominus temporalis. Maior probatur per Decretalem Extra. de Iudicijs. c. nouit, vbi Innocentius Papa III. dicit, *non intendimus iudicare de feudo, cuius ad ipsum scilicet Regem Franciæ spectat iudicium.*

Item ad illum qui est Superior, omnium Dominus in temporalibus, appellari potest, & de iure, cum appellatur à Iudice Ciuili; sed à Ciuili, vel à seculari Iudice non potest appellari ad Papam, ergo Papa non est Dominus omnium temporalis. Maior plana est & potest probari per ea quæ habentur in Decret. de appellat. C. dilecti filij Prior, probatio Minoris de Decret. extr. de appellat.

si duobus. Vbi Alexander Papa III. dicit sic, quod quæris si à Ciuili iudice ante iudicium, vel post ad nostram audientiam fuerit appellatum, an huiusmodi appellatio teneat, tenet quidem in his qui sunt nostræ temporali Iurisdictioni subiecti, in aliis verò etsi de consuetudine Ecclesiæ teneat, secundum iuris rigorem credimus non tenere.

Item per Decret. extra. de foro Compet. c. licet, vbi Innocentius Papa III. dicit sic. *Si quando & Laticis Vercellensibus litteras super rebus præcipuè quæ forum seculare contingunt, à Sede Apostolica contigerit impetrari sub appellationis obstaculo decernas irritas & inanes.*

Item Vassallus non recognoscens se feudum tenere à Domino, ipso iure ipsum feudum amittit. Hoc est enim notorium per leges. Probatum in summa, quæ dicitur copiosa, tit. de feudis. Et seruatur de consuetudine. Et iam factum est in promptu. Habemus in factò Franciæ. Nunquam recognouit, nec adhuc recognoscit se feudum & temporale aliquod à Papa tenere, sicut expressè dicit Innocentius III. Extr. qui filij sunt legit. per Venerabilem. Ergo si Papa verè esset eius Dominus temporalis, iam à longo tempore Regno suo fuisset priuatus. Contrarium videmus, & semper sic erit per Dei gratiam. Ergo Papa saltem in Regno Franciæ non habet temporalem Iurisdictionem.

Item per Dominum feudi debet inuestiri quicumque tenet feudum ab alio, & ratione feudi debet Domino aliquam redebitiam, sicut in lib. feudorum. Et Extr. de feudis. c. ex parte. Sed multi sunt Reges & Domini temporales, qui nec in personis suis, nec prædecessorum suorum vnquam in Regnis suis receperunt aliquam inuestituram à Papa, nec de terris suis vnquam sibi fecerunt aliquam redebitiam temporalem, licet exhibuerint ei sicut spiritali Patri reuerentiam, sicut Rex Franciæ, Castellæ & aliqui alii: ergo saltem quo ad illos & eorum Regna, non est Dominus temporalis.

Item dicit Apostolus 2. ad Timoth. 2. *Nemo militans Deo, implicat se negotiis secularibus*: Sed nemo in Ecclesiæ Dei magis militare debet Deo quàm Papa: ergo nemo minus implicare se debet negotiis secularibus quàm Papa: Sed Iurisdicção temporalis, & præcipuè omnium summè est implicatiua in negotiis secularibus. Ergo Papa non habet super omnes iurisdictionem temporalem.

Si respondeatur quod Papa non habeat iurisdictionem temporalem super omnes quantum ad executionem, quia hoc esset se implicare negotiis secularibus, sed bene habet iurisdictionem temporalem quantum ad imperium ipsius super Principes seculares. Et sic respondentes multum innituntur auctoritati Bernardi lib. 4. de considerat. ad Eugenium Papam, quæ allegata fuit supra ad contrarium in 17. argum. ad quam auctoritatem respondebitur loco suo. Tamen contra istam responsionem sicut dicitur Deuter. 22. & c. *Dei perfecti sunt opera, & omne quod à Domino ordinatum est*; sed perfectius & ordinarius est quod ille habeat potestatem & Iurisdictionem qui eam licitè potest demandare executioni, cum militet seculo, quàm Papa qui debet militare Deo. Videtur quod Papa à Deo nullo modo habeat Iurisdictionem temporalem super omnes.

Item dignitas Christiana maximè regnare debet in capite Christianitatis, videlicet in Papa, sed habere Dominium in temporalibus est contrarium Dignitati Christianæ, præcipuè quantum ad personas Ecclesiasticas: Ergo Papa non habet Dominium omnium temporale. Probatio Minoris est per auctoritatem Bedæ qui in Glossa Iacobi 1. dicit sic, *non est Christiane dignitatis in temporalibus exaltari, sed potius deprimi.*

Item nomina debent esse consona & conuenientia rebus, sicut notorium est Extra de Præbendis cum secundum Apostolum. Sed Papa non nominatur ab Imperio temporali, sed à spiritali dignitate Papa enim dicitur, quasi Pater Patrum, nec cognominatur à temporali Dominio, sed ab humili seruitute, vocat enim Papa se seruum seruatorum Dei, secundum institutionem Sanctissimi Patris B. Gregorij Magni: Ergo realiter in Papa non est dominium temporale super omnes; sed dignitas & Paternitas spiritalis.

Item sicut Papa est iudex ordinarius totius Ecclesiæ, ita quilibet Episcopus est ordinarius Diocesis suæ. Extra de Offic. Iudicis ordinarii C. *cum ab Ecclesiis.* Si ergo Papa haberet Iurisdictionem temporalem super omnes personas de Ecclesia,

Ecclesia, quilibet Episcopus haberet Iurisdictionem temporalem super omnes de Diœcesi sua, sed hoc est falsum: scilicet quod quilibet Episcopus habeat Iurisdictionem temporalem super omnes de Diœcesi sua: ergo & primum est falsum, scilicet quod Papa habeat Iurisdictionem temporalem super omnes, qui sunt de Ecclesia. Probatio Minoris, scilicet quod non quilibet Episcopus habet Iurisdictionem temporalem in sua Diœcesi. Videmus enim multos Episcopos qui in suis Diœcesibus habent Reges & Principes, qui Iurisdictionem temporalem super eisdem Reges & Principes non habent: sed è contrario eos recognoscunt, sicut etiam verè sunt, suos Dominos temporales. Et hoc est & fuit in Regno Franciæ à tempore, ex quo non extat aliqua memoria, obseruatum.

Item nihil voluit Christus Petro Vicario suo vel cuiunque successori eius committere, cuius contrarium voluit in se ipso docere. Imitatores enim esse Christi voluit omnes Apostolos iuxta illud Pauli ad Corinth. 11. *Estote imitatores mei, sicut & ego Christi*: Sed Christus ostendit & de facto docuit non velle habere dominium, vel Iurisdictionem temporalem, dicitur enim in Euangelio Ioan. 6. quod cum cognouisset Iesus, quod illi homines qui viderant signum quod fecerat de multiplicatione panum venturi essent, vt rapereut eum & facerent eum Regem, fugit iterum in montem; ergo nec Christus Petro, nec cuiunque successorieus commisit dominium temporale, vel Iurisdictionem temporalem, nec ostendit quod deberent velle habere tam generaliter super omnes.

Item plus dominationis non habet Papa ratione quàm Papa quàm habuit Petrus postquam super ipsum fundata est Ecclesia à Christo, & sibi traditæ sunt clauis Regni Cœlorum; sed Petrus post omnia ista non habuit dominium reum temporalium super omnes; ergo nec Papa in quantum Papa & successor Petri habet super omnes dominium temporale. Quod autem Petrus postquam sibi traditæ sunt clauis Regni Cœlorum, non habuit temporale dominium, patet hoc quod Act. 3. dicitur, quod illi claudo ex vtero Matris suæ qui intendebat in Petrum & Ioannem præparans se aliquid accepturum ab eis, dixit Petrus, *argentum & aurum non est mihi, quod autem habeo, hoc tibi do*. Certum est enim quod illi nihil temporale dedit, & tamen dedit quod habuit.

Item soluere tributum nunquam pertinet ad superiorem Dominum temporalem: ergo magis tributum sibi debet solui secundum sententiam Saluatoris Matth. 22. vbi petentibus ab eo si liceret dari censum Cæsari an non, petiuit ab eis cuius esset imago quæ erat in numismate census; & audito ab eis quod esset Cæsaris, respondit, *reddite ergo quæ sunt Cæsaris Cæsari, & quæ sunt Dei, &c.* Sed Petrus pro se & pro Petro voluit soluere tributum: ergo voluit ostendere nec se nec Petrum velle habere in temporalibus superius dominium. Quod autem Christus pro se & pro Petro soluerit tributum, patet Matth. 17. vbi dicit ad Petrum. *Vade ad mare & mitte hamum & eum piscem qui primus ascendet, tolle & aperto ore eius inuenies scaterem illum sumens, da eis pro te & me.*

Item dominium & Ministerium ex opposito se habent: ita quod nec Domino debet imponi Ministerium, nec Minister sibi debet vsurpare dominium: sed ex ordinatione Christi qui maior est in Ecclesia, debet exercere temporale Ministerium vt probabo, ergo qui maior est in Ecclesia non debet vsurpare, vel vindicare temporale dominium. Quod autem, qui maior est Ecclesia debeat exercere temporaliter humile Ministerium, probatur per Euangelium Lucæ 22. vbi cum fuisset contentio inter Discipulos de maiestate, dixit sic, *qui maior est in vobis, fiat sicut minor, & qui præcessor est, sicut Ministrator*. Et paucis interpositis sequitur. *Ego autem in medio vestrum sum, sicut qui ministrat*.

Item iudicare est actus pertinens ad Iurisdictionem. Vnde qui non potest aliquid iudicare, non videtur in ipso aliquam Iurisdictionem habere. Ex quo sic arguitur. Nihil à Christo commissum est Papæ super mundum nisi illud propter quod venit in mundum, sed Christus non venit in mundum vt iudicet mundum, quod pertinet ad Iurisdictionem temporalem, sed vt saluetur mundus per ipsum, quod pertinet ad Iurisdictionem spiritualem, sicut habetur in Euang. Ioan. 3. vbi dicitur sic. *Non enim misit Deus filium suum in mundum vt iudicet mundum*.

dum, sed ut saluetur mundus per ipsam : Ergo à Christo nihil commissum est Papæ super mundum, quantum ad Iurisdictionem temporalem.

Item illud nunquam debet sibi vindicare Vicarius, quod planè & plenè ad se non pertinere voluit, & expressit eius Dominus cuius vices gerit, secundum quod dicitur Matth. 10. *Non est discipulus supra Magistrum, nec supra Dominum suum.* Sufficit Discipulo vt sit sicut Magister : sed Saluator noster Magister & Dominus voluit & expressit se non habere Regnum quod esset mundanum & temporale, sicut apparet in Euangelio Ioan. cap. 18. dixit, *Regnum meum non est de hoc mundo &c.* Ergo nec quicumque Papa vindicare sibi debet ex Christi Vicariatu quod habeat temporale Regnum, & per consequens quod habeat super omnes temporale Dominium.

Determinatio Quæstionis.

Circa quæstionem istam multi multa & diuersi diuersa senserunt. Quidam enim dixerunt D. Papam esse Dominum omnium non solum in spiritualibus, sed etiam in temporalibus. Et istius opinionis multum adhæsiuè fuit D. Hostiensis qui fecit summam Iuris, quæ dicitur *Summa Copiosa*: specialius tamen hoc probat in apparatu suo super Decretalem Extr. *qui filij sunt legitimi* per venerabilem. Vbi multas rationes adducit ad hoc, quarum meliores & efficaciores adductæ sunt superius in opponendo ad partem istam. Et hoc dico propter hoc quod inter rationes quas ibi ponit, inueniuntur aliquæ multum friuolæ, sicut illa quæ proponit, quod Christus fuit non solum præter naturam conceptus & natus, quæ in nullo est ad propositum. Alanus & Tan. dixerunt quod quamuis à solo Deo esse dicatur, executionem tamen gladij temporalis accepit Ecclesia: quare etiam & Papa utroque gladio vti potest, nam & Dominus utroque gladio vsus est & Moyse. Sed istorum opinio non multum accedit ad propositam Quæstionem. Esto enim quod Imperator subsit Papæ quantum ad executionem gladij vel Iurisdictionis temporalis cum coronam Imperij accipiat ab ipso, sunt tamen alij Domini Temporales qui nec subsunt Imperio, nec coronam recipiunt à Papa. Vnde non videtur illa opinio tales tangere, & per consequens nec concludere, quod Papa sit Dominus omnium temporalis, nec potestatiuè nec executiuè. Bernardus Parmensis Apparator Decretalium quamuis cum Alano & Tan. videatur sentire Extr. *qui filij sunt leg.* C. causam. Qui tamen alibi videlicet Extr. *de appel.* C. si duobus. Dicit quod Iurisdicção temporalis non pertinet ad Ecclesiam & præiudicium Iudicis secularis, exceptis tamen aliquibus casibus, quos ipse notat. Extr. *de foro compet.* C. licet. Et cum isto quantum ad istud vltimum magis sentiendum esse credo. Quantum autem est de quæstione proposita, *vtum Papa sit Dominus omnium temporalis*, ita quod super omnes habeat Iurisdictionem, non solum spiritualement sed etiam temporalem, dico quod non.

Ad huius intelligentiam notandum, quod sicut dicitur Prouerb. 16. *Vniuersa propter semetipsum operatus est Dominus*, sicut etiam omnia quæ in mundo sunt, voluit propter hominem operari. Et inde est quod sicut voluit formare hominem ad imaginem & similitudinem suam; sic etiam voluit quod in homine inueniretur vna similitudo, quæ totius mundi esset repræsentatiua. Vnde etiam homo græcè Microcosmus dicitur, quod interpretatum est *minor mundus*, secundum quod dicit Isidorus & Papias. Microcosmus autem iste sic mundi maioris similitudinem repræsentat, quod sicut in mundo inuenitur duplex natura, videlicet spiritualis vt Angelica, corporalis vt terrena, sic in homine ad ipsius constitutionem conueniunt duæ naturæ, spiritualis scilicet natura & natura corporalis, scilicet corpus & eius membra. Quantum ergo ad animum hominis, sicut in ipso repræsentatur natura spiritualis & Angelica, quod sicut in Angelis inuenitur triplex Hierarchia, sic in homine quantum ad animam est triplex potentia, quæ sunt memoria, intelligentia & voluntas, secundum quas est imago Dei in homine, quæ in nulla creatura alia solis exceptis Angelis inuenitur. Quantum autem ad corpus ipsius, repræsentatur natura corporalis & terrena, sub qua cuncti homines quandiu sunt peregrinantes in mortali corpore quod aggrauat

animam, continentur. Et hoc videtur Apostolus innuere ad Rom. 12. *Multi enim unum corpus sumus in Christo.* In corpore autem humano sic est, quod cum in eo sint partes plurimæ & membra multa, sunt tamen duo membra principalia, videlicet Cor & Caput quorum sunt varia Officia & distincta. Et sicut in corpore humano Cordis & Capitis sunt distinctæ operationes, sic in regimine mundano distinctæ sunt Iurisdictiones, videlicet *Spiritualis*, & repræsentatur in Capite, & *temporalis* quæ repræsentatur in Corde, & sicut in humano corpore carentia Capitis vel Cordis esset causa dissolutionis & mortis, sic cessatio alterutrius istarum Iurisdictionum esset causa destructionis Ecclesiæ per vniuersum mundum. Proprietas autem capitis appropriatur habenti Iurisdictionem spirituales: quia sicut in capite vigent sensus quibus cætera membra regantur, & à Capite deriuentur nerui, quibus ipsorum membrorum compages ad inuicem connectuntur, secundum quod docet Isidorus in lib. Ethymolog. 10. cap. 2. sic in Papa qui omnibus præcise noscitur *spiritualiter*, vigere debet discretio & sapientia quæ Christi fideles qui sunt membra Ecclesiæ dirigantur ad opera salutis. Vnde ad ipsum sicut & ad caput spectat omnibus fidelibus dare sensum discretionis, & per gratiolam eruditionem & sanam doctrinam secundum illud Gregor. in Reg. & habetur dist. 43. sic Rector discretus in silentio utilis verbo, ne aut tacenda proferat, aut proferenda reticescat. Spectat etiam ad ipsum dare fidelibus motum bonæ operationis per virtuosam operationem & bonam vitam, seipsum præbendo bonum exemplum fidelibus, sicut docebat Apostolus ad Timoth. Nerui autem ab isto Capite deriuati sunt diuersi gradus & Ordines Ecclesiastici, quibus secundum eorum diuersa & distincta Officia membra Ecclesiæ suo vero corpori, scilicet Christo, & sibi inuicem quasi quibusdam connexiuis compagibus colligantur, vnde in vnitæte fidei faciant vnum corpus.

Cordis autem proprietas adaptatur rationabiliter illi qui iurisdictionem temporalem exercet & est Dominus temporalis. Dicit enim Isidorus quod Cor est totius corporis fundamentum. Et Aristot. in lib. de animalib. 12. dicit quod in Corde est principium venarum deferentium ad membra sanguinem, sine quo non est vita.

Item etiam dicit lib. 16. quod in generatione Cordis animalis primò creatur Cor etiam antequam caput; Dominus autem temporalis, sicut Rex in Regno, Imperator in Imperio rectè dicitur fundamentum propter soliditatem & firmitatem iustitiæ, quæ in ipso debet esse, sine qua Resp. nullo modo potest esse stabilis, sicut nec ædificium sine fundamento. Et in signum huius, videlicet quod Dominus superior in temporalibus sit quasi fundamentum Reip. legimus, & refert Isidorus lib. 9. cap. 3. quod Reges apud Græcos ob hanc causam *Bastilei* vocabantur, quod tanquam bases populum sustinebant. In signum etiam huius dicimus Dominos temporales fundatores Ecclesiarum, quod non dicitur de Prælatiis nisi in quantum habentes sunt aliquod Dominium temporale.

Ab ipso verò Corde scilicet ab isto seculari Principe procedunt tanquam à principiiis venæ, id. leges, statuta & consuetudines legitimæ, per quas quasi per *quasdam venas diuiditur & disponitur ad partes singulas* totius corporis, hoc est Communitatis & Reipub. substantia temporalis, sicut in humano corpore sanguis: sicut enim sine corde non est in corpore vita, sic nec sine substantia temporalis posset subsistere vita. Quomodo autem ista temporalis substantia habeat diuidi, pertinet ad Reges & Principes exercentes iustitiam secundum quod habetur à B. Hieronymo super Ieremiam, & est 23. q. V. Regum. Ibi dicitur, quod Regum est proprium facere iudicium & iustitiam & liberare de manu calumniantium vi oppressos. Idem habetur à B. Aug. 23. q. 7. c. quicunque. Cor etiam potest dici Dominus secularis, vt Rex respectu Domini spiritualis: quia sicut cor prius creatur quàm caput, sic prius fuit iurdictio temporalis in Regibus quàm fuerit Iurdictio spiritualis in sacerdotibus vel Pontificibus. Sicut patet per Aug. de Ciuit. Dei lib. 18. cap. 2. vbi refert de antiquissimis Regnorum initiis. Patet ergo ex prædictis, quod sicut in humano corpore sunt duæ partes principales distincta & diuersa officia habentes, scilicet Caput & Cor, ita quod vna de officio alterius se non intromittit, sic in orbe duæ sunt Iurisdictiones distinctæ, scilicet spiritualis & temporalis habentes Officia distincta.

Vnde sicut non est aliquis Dominus temporalis, qui se debeat reputare Dominum omnium in temporalibus, sic Papa non est Dominus temporalis omnium. Et hoc potest probari ex 3. 1. ex ordinatione populi Israëliti. 2. ex humilitate responsione Christi. 3. ex sublimi perfectione status Apostolici.

1. Igitur videamus distinctionem Iurisdictionis spiritualis. 2. Temporalis in Ecclesia ex ordinatione populi Israëliti. Ordinavit enim Dominus populum Israëliticum, ut regeretur primò per Duces & Sacerdotes. Vnde & Moyse qui primo rexit populum eius, fuit dux populi. Sibi enim & non alij dixit Dominus Exod. 32. Vade & Duc populum istum quo locutus sum tibi. Aaron verò frater eius fuit Sacerdos primus & Pontifex primus. Vnde dictum fuit Moyse Exod. 28. applica ad te Aaron fratrem tuum cum filiis suis de medio filiorum Israël, ut sacrificio fungantur mihi. Moyse ergo Dux fuit in populo Israël & Aaron Sacerdos, quamuis etiam ipse Moyse Sacerdos fuisse legatur secundum illud Psal. *Moyse & Aaron in Sacerdotibus eius*. Et dist. 22. cap. sacrosanct. Et Ieronimus super Leuitic. dicit, si quis vult esse Pontifex, non tam vocabulo quam merito imitetur Moyse, imitetur Aaron. Ratione ergo sacrificij uterque habuit Iurisdictionem spiritualem: sed ipsum sacerdotium magis proprie residebat penes Aaron qui hostias offerebat Domino, quod non faciebat Moyse. Vnde in Glossa super illud verbum, *Moyse & Aaron in sacerdotibus*, dicit sic. Moyse sacerdos qui si non hostias, vota tamen populi obtulit & pro populo supplicavit. Iurdictio autem temporalis totaliter fuit in Moyse. Et hoc apparet ex nomine Officij sui. Dux enim secundum Isidorum est Officium seculare. Iterum hoc apparet ex his qui successerunt sibi. Moyse enim in Ducatu populi successit Iosue, deinde Iudices & postea Reges, de quibus certum est quod habuerunt & exercuerunt Iurisdictionem temporalem.

Idem etiam patet ex commissione à Deo facta ipsi Moyse. Dominus enim sibi commisit diuisionem hereditatum & possessionum inter filios Israël. Diuisio autem hereditatum & possessionum pertinet ad Iurisdictionem temporalem. Primum patet, scilicet quod Dominus commisit Moyse diuisionem hereditatum & possessionum, dicit enim Num. 35. quod accesserunt Principes familiarum Galaad, locuti suntque Moyse coram Principibus Israël, atque dixerunt Domino nostro. Præcepit Dominus ut terram sorte diuideres filiis Israël, & ut filiabus Saphaat fratris nostri dares possessionem debitam Patri secundum quod diuisio hereditatum & possessionum pertinere ad Iurisdictionem temporalem patet. Sanctus Augustinus super Ioan. Iure humano hoc dicitur, *hec villa mea est*, hic seruus meus est. Iura autem humana, iura Imperatoris sunt, quare? quia ipsa Iura humana per Imperatores & Reges seculi Deus distribuit humano generi. Sequitur Apostolus. Noluit serui Regibus, voluit honorari Reges, & dixit Regem reueremini. Nolite ergo dicere, quid mihi & Regi? quid tibi ergo & possessioni? per Iura Regum possidentur possessiones. Usque huc verba August. & habentur 8. dist. quo iure. Ex quibus patet quod diuisio hereditatum & possessionum pertinet ad Iurisdictionem temporalem, cuiusmodi est Iurdictio Imperatorum & Regum. Patet ergo quod Moyse habebat super populum Dei Iurisdictionem temporalem; vnde quantum ad hoc Reges & Principes repræsentat. Nunquam autem legitur quod Aaron de Ducatu & iurisdictione pertinente ad Moyse se intromiserit, volens sibi dominium attribuere nisi ad mandatum ipsius. Imò à contrario Aaron vocabat Moyse Dominum. Vnde Exod. 32. quando Moyse reuersus de monte in quo locutus fuerat cum Domino, turbatus fuerat de vitulo conflatili quem fecerat Populus, dixit ei Aaron, Ne indignetur Dominus meus, tu enim nosti populum istum, quod pronus sit ad malum. Cum autem iurdictio siue regimen in scriptura sacra intelligatur per virgam, iuxta illud Psalmistæ, *reges eos in virga ferrea*, hoc est in inflexibili Iustitia secundum Glossam. Iurdictio ista duplex designata est in duplici virga, de qua dicitur in veteri Testamento. Legitur enim Exod. 4. quod Moyse in manu tenuit virgam, Vnde dicitur ibi reuersus est Moyse in Ægyptum portans virgam Dei in manu sua. Legitur etiam Num. 17. quod Moyse inuenit germinasse virgam Aaron. Per primam percussa est terra Ægypti plagis corporalibus. Vnde ipsa designat Iurisdictionem

temporalem. Secunda solum reposita est in tabernaculo testimonij, sicut legitur Numer. 17. & in Arca Testamenti, sicut habetur ad Hebræos 9. & per hoc designat Iurisdictionem spiritualem, seu Sacerdotalem, propter quod ad Hebræos 9. super illud verbum. Et virga Aaron quæ floruerat, dicit Glossa, *potestas Sacerdotalis.*

Ex his colligi potest, quod Sacerdos quicumque iurisdictionem habens in spiritualibus sicut Aaron, nunquam super illum qui iurisdictionem habet temporalem, etiam sicut Moyses debet sibi vindicare dominium, & quod penes Ecclesiam quæ verè Arca est Testamenti, non est reposita virga hoc est potestas, nisi solummodo virga Aaron, id. potestas spiritualis: quantum est dico ex ordinatione diuinitus facta, & hoc intelligi debet accipiendo Ecclesiam non in generali, prout dicimus, quod Ecclesia dicitur cōgregatio fidelium, sed secundū quod accipitur in speciali, scilicet prout etiam dicitur contra seculum, & veri Clerici & Ecclesiastici contra Laicos & seculares: veruntamen sicut Aaron aliquando volente Domino vsus est Virga Moyfi, id. iurisdictione temporali, sicut in afflictione Ægyptiorum per plagas multiplices, semper tamen de expressa auctoritate Moyfi, sicut etiam qui nunc vocatus est ad Iurisdictionem spiritualem, sicut Aaron bene habet vsum alicuius iurisdictionis temporalis, sicut Papa & Prælati alij alicubi, sed non nisi quantum sibi datum, vel permissum est ab illis qui habent in hoc mundo temporalium potestatem, videlicet ab Imperatoribus, Regibus & alijs Principibus de quibus quod potestatem habeant in temporalibus & super Ecclesiam, probatur per Isidorum 23. q. V. c. principes. vbi dicit sic. *Sape per Regnum terrenum proficit, ut qui intra Ecclesiam positi contra fidem & disciplinam agunt, vigore Principum terrentur, ipsam Disciplinam, quam Ecclesie utilitas exercere non præualeat, ceruicibus superbiorum potestas Principalis imponat, & ut venerationem mereatur virtutem potestatis impariatur. Cognoscant Principes seculi Deo se debere, rationem reddituros esse propter Ecclesiam, quam à Christo tuendam suscipiunt: nam siue augeatur pax & Disciplina Ecclesie per fideles Principes, siue soluatur, ille ab eis rationem exiget, qui eorum potestati suam Ecclesiam tradidit.* Huc vsque verba Isidori. Ex quibus habetur quod Ecclesia quantum ad Temporalia potestati Regum & Principum est tradita & subiecta. Nec vacat à mysterio, quod cum ab illo Propheta qui fuit de Sacerdotibus qui erant in Anathoth, videlicet Ieremia quæreretur aliquando, quare videret ipse se non virgas, sed virgam vigilantem videre, respondit per hoc tam discretè quam sanctè, significans quod quicumque sacerdos Domini, hoc est sacris præsidens in Domo Domini, non ad duas virgas, id. duas iurisdictiones vbique habendas, sed ad virgam vigilantem, id. ad iurisdictionem spiritualem debet respicere, in qua multum est necessarium esse vigilem & sollicitum, secundum illud Apostoli Cor. 11. *Instantia nostra, sollicitudo omnium Ecclesiarum.* Sed ad regimen populi Israëliti, pro tempore Regum qui successerunt Iudicibus & Ducibus, & per consequens Moyfi descendamus.

Certum est etiam quod tunc Reges in temporalibus præsidebant, Sacerdotes & Prophetæ spiritualia regebant. Nunquid pro illo tempore fuit Sacerdos vel Propheta, qui tanquam dominium habens præcepit aliquid Regi, licet bene legantur annuissse Regibus præcepta Domini, sicut legitur de Saül. Reg. 13. & 15. sed Reges, sicut veri Domini præcipiebant Sacerdotibus & Prophetis. Et ne dicatur, quod hoc fecerunt mali Reges non exercentes iurisdictionem, sed sæuientes in tyrannide, ostendi potest hoc de tribus melioribus, qui vnquam tunc regnauerint super populum Domini, videlicet de Dauid, Ezechia & Iosia. De Dauid enim legitur Reg. 1. c. quod præcepit Sadoch Sacerdoti & Nathan Prophetæ, & Bananiæ filio Ioiadæ, dicens, *tolcite vobiscum seruos Domini vestri, vocans se Dominum eorum, & imponite Salomonem filium meum super mulam meam, & ducite in Gihon, & unget eum ibi Sadoch Sacerdos & Nathan Propheta in Regem.* De Ezechia verò legitur Reg. 19. quod *Ezechias ingressus est Domum Domini & misit Eliachim Præpositum Domus, & Sobnam Scribam & senes de Sacerdotibus ad Isaiam Prophetam.* Et sequitur. *Dixitque eis Isaias, hæc dicens, Domino vestro, nolite timere.* De Rege etiam Iosia legitur 4. Reg. 22. *cum audisset Rex verba libri Legis Domini, scidit*

vestimenta sua, & præcepit Helchia Sacerdoti & Aichan filio Saphan & Achabbor filio Micha & Sapham Scriba & Achia seruo Regis dicens, ite & consulite Dominum. Ecce isti tres Reges & super omnes qui vnquam rexerunt populum Domini meliores imperando, præcipiendo & mittendo se ostenderunt, sicut & verè erant post Deum Domini principales, super quos, nec Prophetæ, nec Sacerdotes vnquam acceptauerunt aliquid quod esset eis in diminutionem sui Domini temporalis. Ex quibus omnibus elici potest, quod Papa Pater spiritualis omnium Christianorum, non est Dominus omnium temporalis.

Item hoc idem, videlicet quod Papa non sit Dominus omnium temporalis, nec Iurisdictionem temporalem habeat super omnes, apparet ex humili responsione Christi. Legimus enim in Luca 12. c. quod *Quidam venit ad Iesum, & dixit, Magister dic fratri meo, vt mecum diuidat hereditatem. At ille dixit ei, homo quis me constituit Iudicem aut Diuisorem super vos?* ostendens per hoc quod ad ipsum non spectabat Iudicium, vel Iurisdictione de diuisione hereditatis, vel hereditate possessionis. Vnde Ambrosius super illud verbum dicit sic. *Vnde terrena declinat, qui propter diuina descenderat, nec Iudex esse dignatur litium & arbitri facultatum viuorum, habens mortuorumque Iudicium meritumque arbitrium.*

Ex quibus potest argui sic. Non est Discipulus supra Magistrum, nec seruus supra Dominum suum, & sufficit, id. sufficere debet Discipulo, vt sit sicut Magister eius, sicut dicitur Matt. 10. super quod verbum dicit Remigius, Magistrum & Dominum semetipsum appellat. Per seruum & Discipulum suos vult intelligi Apostolos. Si ergo maioritatem iudicandi in temporalibus, sicut de Diuisione hereditatis noluit in hoc mundo habere Christus Magister & Dominus etiam in vnico casu particulari, certè nunquam maioritatem deberet appetere quicumque Christi seruus, quicumque Discipulus, quicumque Apostolicus. Vnde Dominus in Luca 12. c. postquam responderat, *quis me constituit Iudicem, aut Diuisorem super vos?* sciens quod velle iudicare, vel Iurisdictionem habere in talibus, procedit ex radice auaritiæ, statim direxit verbum ad Apostolos & dixit, *Videte & caueate ab omni auaritia, quia non in abundantia cuiuscunque vitæ eius est ex his quæ possidet.* Et ex istis verbis Domini videtur moueri Bernardus in lib. 1. de consideratione ad Eugen. c. 5. vbi dicit sic. *Vbi aliquando quispiam Apostolorum Iudex federit hominum, aut diuisor terminorum, aut distributor terrarum? stetitisse lego Apostolos iudicandos, sedisse iudicantes non lego. Erit illud non fuit; itane imminutor est dignitatis seruus si non vult esse maior eo qui se misit, aut filius si non transgreditur terminos quos posuerunt Patres sui? quis me constituit Iudicem? at ille Magister & Dominus: & erit iniuria seruo Discipuloque si non iudicet vniuersos? Et post pauca, quid ni contemnunt iudicare de terrenis possessionibus hominum, qui in celestibus & Angelos iudicabunt? Ergo in Criminibus non in possessionibus potestas vestra propter illa siquidem, & non propter hæc accepistis claves Regni celorum, præuicariatores utique exclusuri non possessores, vt sciatis, ait, quia filius hominis potestatem habet in terra dimittere peccata, &c. quidnam tibi maior videtur, & dignitas & potestas dimittendi peccata, an prædia diuidendi, sed non est comparatio, habent hæc infima & terrena Iudices suos Reges & Principes terræ, quid fines alienos inuaditis, quid falcem vestram in alienam messem extenditis? vsque huc verba Bernardi.*

Sed quia posset aliquis dicere quod intermissa sunt hinc aliqua verba Bernardi, quibus patet ipsum sensisse contrarium. Ad hoc ergo respondeo, non sunt intermissa verba nisi ista, *Mihi tamen non videtur bonus estimator rerum qui indignum putat Apostolicis viris non iudicare de talibus, quibus datum est iudicium in maiora.* In illis autem verbis non intendit dicere quod Apostoli iudicare debeant de illis terrenis, quorum pertinet iudicium ad Reges & Principes. Sed vult dicere quod ex indignitate & insufficientia non procedit quod de talibus non debeant iudicare, sed magis ex impertinentia. Vnde Bernardus immediatè post omnia verba supra posita dicit, *non quia indigni Nos, sed quia indignum nobis talibus insistere, quippe potioribus occupatis.*

Responsionem etiam aliam Christi habemus, ex qua satis potest concludi propositum principale. Nam cum Pilatus peteret ab ipso, vtrum esset Rex, Ioan. 18. ipse Christus respondit, *Regnum meum non est de hoc mundo.* Super quod

verbum dicit Chrysoſtomus ſic. Hoc dicit quoniam non tenet Regnum, ſicut hi Reges terreni tenent, ſed quoniam deſuper habet principatum qui non eſt humanus, ſed multò maior & clarior; Si enim ſecundum quod Regula iuris dicit, *Nemo plus iuris transferre poteſt in alium quàm ſibi competere dignoſcatur.* Et Saluator dicit Regnum ſuum non eſſe de hoc mundo innuens ſe non habere principatum humanum, liquet quod nec in Papam transferre voluit temporale & humanum Regnum Regni Dominium.

Idem etiam patet, ſcilicet quod Papa non ſit Dominus omnium temporalis, nec Iuriſdictionem temporalem habeat ſuper omnes ex ſublimitate ſtatus Apoſtolici. Status enim prælationis eſt ſtatus perfectionis ſicut docent Theologi Doctores. Et hoc etiam habetur à Dionyſio in lib. de Hierarchia Eccleſiaſtica attribuens in 5. c. illius libri perfectionem Prælatis tanquam Perfectionibus, & in 6. c. Religioſis tanquam perfectis. Papa verò non ſolum eſt Prælatus, imò eſt omnibus Eccleſiaſticis Prælatis Præpoſitus, vnde maximæ perfectionis debet eſſe ſtatus ſuus. Ad perfectionem autem non pertinet temporalis Iuriſdiction; ſed Dei electio ſecundum illud quod dicit Dominus 19. *ſi vis eſſe perfectus, vade & vende omnia quæ habes & da pauperibus;* ergo ad Papam non tam pertinet requirere dominium in temporalibus, quàm ſuum affectum retrahere à temporalibus. Et eſt valde mirum. Certum eſt enim quod Prælati non ſunt Domini rerum Eccleſiaſticarum, ſed diſpensatores tantum Extr. de donat. c. fraternitatem & 20. q. 1. ſi Primatum. Quomodo ergo Prælatus aliquis quærit dominium ſuper res non Eccleſiaſticas, videlicet ſuper Regna & terras Regum & Principum? plus enim ſuper res Eccleſiaſticas habent quàm ſuper ſeculares?

Poſſent autem aliqui dicere, quod nihil aliud concludunt prædicta, niſi quod Papa non eſt ſuperior Dominus omnium Chriſtianorum ratione qua eſt Vicarius Chriſti. Nam ratione iſta non eſt niſi Pater ſpiritualis, ſed bene habetur cauſa alia propter quam debet reputari, & eſt Dominus omnium temporalis, videlicet propter donationem quam fecit Imperator Conſtantine B. Silueſtro Papæ & omnibus qui poſtea ſibi ſuccedere debebant in Papatu: de qua habetur in Decretal. d. 96. Conſtantine. Sed videtur quod iſtud non ſufficiat ad probandum quod Papa ſit Dominus omnium Chriſtianorum in temporalibus. Nam quidquid fuerit de temporalibus Imperij Romani & Occidentalis & de ipſo Rom. & Occidentali Imperio, certum eſt tamen quod Orientale Imperium B. Silueſtro non dedit, nec ſuis ſucceſſoribus, ſed illud ſibi retinuit. Vnde & in Biſantio quæ nunc Conſtantinopolis dicitur, ſedem Orientalis Imperij poſuit, eam ex nomine ſuo Conſtantinopolim appellans. Conſtat autem quod tunc & poſt donationem prædictam in Oriente erant multi Chriſtiani cum in Conſtantinopoli fundauit idem Conſtantine inſignes Eccleſias, ſed vnã præcipuam quam S. Sophiæ, id. Diuinæ ſapientiæ quæ Chriſtus eſt, dedicauit. Ergo ratione illius donationis non poteſt dici Dominus temporalis omnium Chriſtianorum qui ſunt de Rom. Imperio. **Quantum ergo ad illa Regna quæ non ſubſunt Rom. Imperio, non eſt Papa Dominus ſuperior in temporalibus. Regnum Franciæ autem non ſub eſt Rom. Imperio: imò ſunt certi limites & fuerunt à tempore ex quo non extat memoria, per quos Regnum & Imperium diuiduntur: ergo Papa in Regno Franciæ non eſt Dominus, nec ſuperior in temporalibus, ſed tantum in ſpiritualibus, ſicut & vbique terrarum.** Et in ſignum huius Srephanus Papa qui Pipinum Regem Franciæ in Eccleſia S. Dionyſij in Francia in Regem Francorum inunxit, nihil ibi egit ſicut Dominus temporalis, ſed ſicut ſpiritualis Pater ipſum & ſibi ſuccedentes in Regali hereditate benedixit, ordinans quod omnis alienigena ab eius inuaſione Apoſtolico anathemate interdiceretur. Sicut apparet hiftorias illius temporis diligentius intuenti. Si verò diceret aliquis Regem & Regnum Franciæ ſubſeſſe in temporalibus Rom. Imperio de iure & per conſequens etiam Papæ quamuis de factò fuerit aliud obſeruatum, contra hoc opponitur, nam per præſcriptionem legitimam ius acquiritur præſcribenti, nulla autem præſcriptio magis eſt legitima quantum ad curſum temporis quàm centenaria, vnde & ipſa currit & contra Rom. Eccleſiam. Reges autem Franciæ

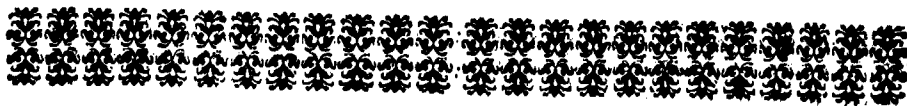
longè plusquàm à 100. annis sunt in possessione pacifica, quod solum Deum superiorem habent in temporalibus, nullum alium recognoscentes Superiorem in istis, nec Imperatorem, nec Papam. Vnde patet per diurnam possessionem & ipsis ius summæ superioritatis in Regno suo totaliter acquisitum.

Nec valet si contra hoc dicatur quod ad hoc quod præscriptio quantumcunque longæua valeat, oportet quod ille qui præscripsit, habeat bonam fidem. Nam possessor malæ fidei non præscribit. Constat enim Reges Franciæ fuisse bonæ fidei in ista possessione. Nam ipsi semper fideles Ecclesiæ in suorum prosecutione iurium extiterunt, sicut exempla habemus de multis qui nobis fuerunt propingui tempore. Ludouicus enim D. Regis qui modò regnat, proauus in via quam fecit versus Albigenses pro defensione Ecclesiæ obiit. Philippus Pater eius in Arragonia causam agens Ecclesiæ ad Deum migravit. B. Ludouicus istius Regis auus pro dilatatione fidei Christianæ apud Carthaginem debitum vniuersæ carnis exsoluit, qui pro certo si etiam in præscriptione superioritatis prædictæ bonæ fidei non fuisset, nunquam fuisset canonizatus per Ecclesiam, nec autor fidei Iesus Christus sanctitatem eius tot ac tantis ac tam euentibus miraculis comprobasset.

Per istam eandem rationem concludi potest, quod ius plenum habet Rex Franciæ accipiendi *Regalia*, id. redditus Episcopales, dum vacant Episcopatus in aliquibus Ecclesiis Franciæ & conferendi *Beneficia Ecclesiastica*, quorum collatio ad ipsos Episcopos dum viuerent, pertinebat. Ex præmissis ergo omnibus colligitur euidenter quod Papa non est super omnes Christianos superior Dominus in temporalibus. Vnde argumenta omnia istud concludentia concedenda sunt, & respondendum est ad illa argumenta quæ ad partem contrariam adducuntur.

Videantur reliqua ad calcem Historiæ litis Bonifacianæ. Sufficiat impræsentiarum admonere hunc Tractatum fuisse regnante Philippo pulchro compositum ad defensionem Iurium Regis Regni Gallicani. In eandem materiam opuscula varia edita sunt toto hoc seculo, occasione dissidiorum quæ inter Bonifacium & Philippum Regem Francorum; item inter Ioannem 22. & Ludouicum Bauarum Imperatorem; nec non inter Gregorium XI. & Florentinos emerferunt. Iacobus quidam de Terano Canonista Urbani VI. Cubicularius scripsit quoque in eam rem Tractatum, cuius tale est initium, *Reddite quæ sunt Cesaris Cesari*, & in eo probare nititur Papam Regem esse Regum & Dominum Dominantium, Imperatores verò & Reges, & omnes Magnos & Paruos ad illius nutum in omnibus esse subditos.

CATALOGVS ILLUSTRIVM ACADEMICORVM
sexti Seculi.

AEGIDIVS *Albi supercilij*, die 12. Ian. an. 1359. electus fuit apud S. Iulianum Procurator Nationis Gallicanae, munusque gessit per duos menses, vt legitur in Reg. Nat. Gall. quo tempore regebant in Philosophia MM. Henricus de Kempen, Ioannes de Calore, Dionysius Flatonis, Ioan. de Marchia, Gaufridus seu Ioffridus de Miricuria, Ioan. de Maruilla.

Aegidius Ascelenius seu Ascelinus, patria Aruernus ex Gente Listenorum, Ecclesiae Narbonensis primum Canonicus, deinde Prepositus Claromontensis, tum Archiepiscopus Narbonensis à Nicolao Papa IV. creatus an. 1290. postremo à Clemente V. ad Archiepiscopatum Rotomagensem translatus an. 1313. Philippo Pulchro fuit ab intimis Consilijs, & multas ab eo legationes obiit, an. 1314. ab Abbate & Conuentu San-Genouefiano Domum emit in vsum pauperum Scholarium, quae *Domus Ascelinorum* diu vocata est; postea *Montis Acuti Collegium* à Petro Montacutano Cardinale & Episcopo Laudunensi, ex eadem Ascelinorum Gente, qui redivitibus Domum illam dotauit. Fato autem functus est Aegidius an. 1318. vt habet Chronicon Rotomag. Hinc errant Sammarthani eum inter Episcopos Bolonienses ad an. 1357. reponentes; nisi sit alius à priore eiusdem nominis & cognominis.

Aegidius de aspero Monte incepit in Artibus an. 1374. sub M. Francisco de sancto Michaelè, in Natione Gall. quippe Prouinciae Tribusque Remensis. Procurator fuit eiusdem Nationis Electus die 8. April. an. 1380. Rector 15. Decemb. an. 1382. Regem adiit ad impetrandam Ciuibus Parisiensibus veniam ob excitatas turbas, Vnus ex ipsius Electoribus seu Intransibus fuit M. Ioannes Pocheti tunc eiusdem Nationis Procurator. Videtur postea se contulisse ad Augustinienses: & licentiatus est in Theologia an. 1397. cum MM. Io. Fiotti, Mathurino Longeuil, Godefrido Lattacher, Ioan. Manchon, Iacobo Troilleto & Petro Salientis alijs *du sault*.

Aegidius de Billiaco & *Aegidius de Pertico* tum erant Baccalauri Theologi à Societate Nauarrica, cum an. 1315. Collegio praescripta sunt statuta ab Executoribus Testamentarijs Ianae Reginae, item Aegidius de Autiffodoro, Aegidius de Wlcheio Collegae Artista, & Aegidius de Moreto Propriarius seu Submagister Grammaticorum.

Aegidius de Campis Rotomagensis, Alumnus Nauarricus Licentiatus an. 1383. eiusdemque Domus & Societatis Doctor Theologus nominatissimus, quo tempore eiusdem moderator erat M. Petrus de Alliaco; ille cum eodem Petro ab Vniuersitate ad Curiam Auenionensem delegatus fuit an. 1387. contra Ioannem de Montefono. Idem interfuit Synodo Gallicanae Parisijs habitae ad extinctionem Schismatis an. 1394. & tertiae Synodo habitae similiter Parisijs an. 1398. vbi actum de subtractione totali obedientiae Benedicto 13. facienda; cuius rationes pro subtractione retulimus. Varias legationes tam nomine Vniuersitatis quam à Carolo VI. obiit & ad Clementem, ad Benedictum & ad Principes & Monarchas externos. Hinc à Rege Eleemosynarij officio donatur, Episcopatu Constantiensian. 1408. Cardinalatu à Ioanne XXIII. an. 1411. obiit verò 15. Martij an. 1413. & ei tale inscriptum epitaphium. *In hac sepultura iacet bonae memoriae quondam eminentissimae scientiae nobilis vir M. Aegidius de Campis, de Rotomago oriundus, sacrae Theologiae eximius Professor, Episcopus Constantiensis, ac sacrosanctae Ecclesiae Rom. Presbyter Cardinalis, Constantiensis nuncupatus, qui obiit an. Dom. 1413. die 15. Martij.*

Aegidius de Corbeia, & *Robertus de Corbeia* Magistri in Artibus florentissimi, Nationis Picardicae & Tribus Ambianensis autores fuerunt statuti quod anno 1330. factum est de solutione bursae specialis ad celebrationem festi S. Firmini,

quam prædicta Tribus sibi Patronum in cœlis assumpserat.

Egidius de Dullendio tum erat Nationis Picardicæ in præclara Artium Facultate Procurator, cum Adam de Sueffione Dominicanus errores quosdam suos contra immaculatam D. Virginis Conceptionem abiuravit, vt patet ex Instrumento 12. Maij an. 1389. quod ad illum annum retulimus.

Egidius de Pertico vnus è primis Domus Nauarricæ Collegij Theologis, nominatur in statuto an. 1315. deinde videtur se contulisse ad Benedictinos, & commemoratur inter eos qui à Philippo Valesio iussi sunt de quæstione tardæ visionis beatificæ disputare, vt legitur in Decreto Theol. Facultatis, quod retulimus ad an. 1332.

Aimarus seu Aimericus de Magnaco Lemouicensis, vir nobilis, alti consilij, eximiaque prudentiæ, nominatur in litteris quibus Carolus V. an. 1364. Vniuersitati Andegauenfi priuilegia indulget, tumque iam erat Magister libellorum supplicum. An. 1368. ad Episcopatum Pariliensem promotus est; interest an. 1373. dedicationi Capellæ Nauarricæ; ad eum extant Gregorij XI. litteræ, quibus Collegij Cameracensis statuta confirmantur. A Clemente VII. Cardinalis Presbyter tit. S. Eusebij creatur, & paulo post obit, nempe an. 1384. Auenione; corpus verò defuncti reportatur in Basilicam Parisiensem, vbi quiescit.

Alanus Gonterij Doctor Theologus floruit sub initia seculi, Canonicus Ecclesiæ S. Quintini Veromanduensis; præfens adfuit, cum anno 1308. Petrus le Feron Præpositus Parisiensis iuramentum Vniuersitati præstitit, tum Rectore M. Vincentio de Freyaco; primusque fuit Regiæ Domus Nauarricæ Moderator, seu Magnus Magister, & nominatur in statuto an. 1315. prædictamque Domum rexisse videtur ad an. vsque 1336. quo videtur illi in eodem munere successisse Ioannes le Beau.

Alanus de Villa-collis Magister in Artibus Nationis Gallicanæ & Tribus Turonensis Decanus, nominatur in statuto eiusdem Nationis de Resumptione Lctionum an. 1335. & in alio de Bejaunio Regentium an. 1336. item in Instrumento seu vt vocant Inuentario rerum in Arca Nationis repertarum an. 1339. & in eadem repositarum præsentibus quinque Decanis, Ioanne Gorre Parisiensis, Ioan. de Diuione Senonensis, Richardo de Billiaco Remensis, Alano de Villacollis Turonensis & Gerardo de Lasboegas aliàs de Aruernia Bituricensis Tribuum eiusdem Nationis. Idem nominatur in Instrumento an. 1341. in quo legitur satisfactio facta Rectori & Facultati Artium à M. Simone de Maueslijs Theologicæ Facultatis Decano.

Alanus de prope Pontou, ita cognominatur in Actis. Et eo Rectore an. 1348. Vniuersitas M. Ioannem Baridanum Picardum Philosophiæ Professore celeberrimum præsentauit Episcopo Parisiensi ad Capellaniam à M. Ioanne de Thelu Doctore in Decretis fundatam.

Albertus de Bohemia, aliàs *de Alto Castro*, Clericus & familiaris Caroli IV. Regis Bohemorum, incepit sub M. Waltero de Wardelay Scoto Philosophiæ Professore, mense Aug. an. 1348. eiusdemque Nationis Anglicanæ electus est Procurator die Veneris ante festum S. Michaëlis an. 1349. & de eo sic legitur in actis, *electus fuit concorditer ab omnibus Magistris eiusdem Nationis M. Albertus Bohemus de Praga familiaris Clericus Serenissimi Principis & D. D. Caroli Romanorum Regis semper Augusti & Bohemiæ Regis, in Procuratorem Nationis superioris nominatæ.* Idem 10. Octob. an. 1355. Rector Vniuersitatis creatus. Et eo Rectore statutum factum est ab Artium Facultate contra Philosophiæ Professores, qui scripta sua Discipulis dictabant, quos *Nominatores ad pennam* appellabant.

Albertus de Hochenberg, Alberti Comitis filius Constantiæ primum, deinde Lutetiæ litteris operam dedit, præsertim verò Iuri Canonico; in quo Licentiatu publicè magna cum frequentia Decreta exposuit. Hinc ad Ludouicum Imper. se contulit, ab eoque Cancellarius & Alsatiæ Aduocatus fuit constitutus, deinde relicta aulâ Cæsareâ ad Pontificem se transtulit, atque à Clemente VI an. 1345. Frisingensis Episcopus constitutus.

Albertus de Saxonia ab anno circiter 1350. ad an. 1361. in Philosophiæ pro-

essione plurimum inclaruit. Nationis Anglicanæ non semel Procurator fuit, Rector autem Academiæ electus mense Iunio an. 1353. munus istud summa cum laude exercuit: eo Rectore duplex Vniuersitati sustinenda lis fuit; vna aduersus Præpositum Parisiensem, Academiæ priuilegia conuellentem; altera contra Theologos Præpositionem in Actis publicis Rectori derogantes. Eidem anno 1356. 16. Iulij congregata Artium Facultate apud S. Iulianum, concessum fuit, quod posset legere in diebus festiuis post sermonem in Domo sua vnum librum de Morali Philosophia, quem vellet, vt legitur in Actis Nationis Anglicanæ. Et ad an. 1358. die 10. Feb. facta congregatione Facultatis Artium ad S. Iulianum supplicauerunt MM. Albertus de Saxonia, vt diebus festiuis possit legere post sermonem Politica, & Robertus Normanus vt eadem hora possit legere Centileg. Tholom. vel Quadripartitum Tho. quod ambobus concessum erat in hunc modum, vt ipsi non impedirent supplicationem alicuius Magistri volentis supplicare pro legendo in eadem hora. Fratrem habuit Ioannem de Saxonia, qui incepit sub M. Henrico de Saxonia mense Aug. an. 1358. Demum an. 1367. ab Vniuersitate primus, quantum conijcere licet, Curio Parochiæ SS. Colmæ & Damiani præsentatus est, translato scilicet paulo ante ad eam Patronatu.

Albertus Patavinus Aegidij Romani Auditor & Discipulus Ordinem Eremitarum Augustiniorum amplexus est, seque tam Diuinis scripturis quam sacris Concionibus commendabilem præstitit. Sumpta Parisijs infula Magistrali tam clarus tamque peritus euasit, vt Paulum Apostolum, Moysem, Euangelia & libros Sententiarum oratione splendidâ referauerit, & ante omnes suæ ætatis viros facundissimus Prædicator extiterit. Talis est inscriptio Patavinæ statuae. Obijt Lugdunian. 1328. In Reg. Nat. Angl. reperio alium Albertum de Patavia licentiatum in Artibus an. 1309. M. Henrico de Egher de Kalker Procuratore eiusdem Nationis; incepit verò sub M. Patolto Lanterbachio, eiusque Bursa fuit æstimata 6. assibus.

Alexander de Alexandria Minorita Franciscanus Doctõr Parisiensis, Ordinis sui Minister Generalis electus fuit an. 1313. & Communitatem aduersus Spirituales fortissimè defendit; de quo consule Vadinghum. Scripsit teste Trithemio, super sententias l. 4. Quæstionum variarum lib. 1. in Metaphys. Aristotelis l. 12. in libros de anima l. 3. & quædam alia opera seu Tractatus in alios Aristotelis libros.

Alexander Prouisor Scholarium de Allemania, hoc est Coll. Allemanici memoratur in Reg. Angl. Nat. Procuratore M. Henrico de Minda an. 1348. vt substitutus Procurator M. Io. de Friburgo, quatenus curaret ipsi locum suum feruari in Rotulo Nominationum ad summum Pontificem mittendo, quia tunc erat verus Regens.

Aluarus Pelagius Minorita Natione Hispanus, Ioannis Duns Scoti discipulus, Ioannis 22. Papæ Pœnitentiarius, pro quo scripsit aduersus Guillelmum Okamum etiam Minoritam Imperatoriarum partium defenforem. Claruit maximè ab anno 1320. ad an. 1340. scripsit plurimos Tractatus; insignem præsertim vnum de S. Ecclesiæ Catholicæ Planctu, Speculum Regum, super sententias, Apologiam contra Guill. Okamum, libro 2. de Planctu art. 52. agit de Conceptione B. Virginis, eamque peccato Originali subiicit, vt in Synopsi retulimus. Eodem libro reprehendit mores Ecclesiasticorum sui temporis, nec parcat ipsi summo Pontifici & Cardinalibus. artic. 23. & 24. insectatur Monachos, magis carni quam Christo militantes, conspirantes aduersus suos Abbates, oriosos, inertes, superbos & inuidos; plurima liberrimè, quæ Pontificiæ tamen correctioni humillimè subiicit.

Alphonfus de Bonavilla Doctõr Theologus præsens adfuit reuocationi errorum Ioan. Ade Iacobitæ an. 1389. tum Rectore Academiæ M. Ioanne Caue-rio, nominaturque in Instrumento in eam rem confecto cum Christophoro de Cugnerijs & Eueno Bohic similiter in Theologia Doctõribus.

Amelius de Brolio Doctõr in Decretis & Cantor Ecclesiæ Turonensis numeratur inter eos qui an. 1379. Comitijs Vniuersitatis interfuerunt apud S. Bernardum ad declarandum de Schismate, vter Pontifex, Clemens an Vrbanus esset agnoscendus.

Andreas de Monte S. Eligij Magister in Theologia, nominatus est ab Vniuersitate cum quibusdam alijs, ad imponendum pretium libris vernalibus Andreæ Zenonis Librarij an. 1303.

Andreas de Suecia Nationis Anglicanæ, Philosophiam profitebatur Parisijs cum celebritate & ingenti nominis fama an. 1348. cum quo florebant & alij Compatriotæ MM. Nicolaus de Suecia, Henricus Thome de Suecia, Mathias de Suecia, &c.

Arnestus de Wlnen aliàs de Hollandia incepit sub M. Temone Iudæi in Natione Anglicana an. 1355. Academix verò Rector electus fuit 23. Iunij an. 1367. is suo trimestri Magistratu obtinuit, ne vllus Iudex alius à Conseruatore de causis personalibus Scholarium cognosceret. Item Hugonem Aubriotum Præpositum Parisiensem iuramentum consuetum præstare detrectantem, ad illud præstandum solemniter adegit. Successorem habuit in Rectoratu M. Marcilium de Inghen Nationis Anglicanæ Magistrum.

Arnoldus de Beuere Saxo Diocesis Moguntinensis, M. Alberti de Saxonia discipulus, Nationis Anglicanæ factus est Procurator die 5. Maij an. 1355.

B.

BERO de Suecia electus est in Procuratorem Nat. Ang. mense Nouemb. an. 1353. eoque Procuratore inceptum litigium per Vniuersitatem contra Præpositum Paris. super attentatis contra priuilegia & pluribus iniurijs Magistris & Scholaribus per ipsum irrogatis.

Bernardus de Haermis aliàs de Villa-campi Magister in Artibus, Nationis Gallicanæ Procurator electus an. 1336. quo Procuratore factum est à prædicta Natione Statutum de Missis & Vesperis, vt scilicet singulis diebus Veneris Vesperæ, singulis diebus Sabbati Missa de Beata Maria celebrarentur, quibus omnes actu regentes interesse tenerentur; alioquin multarentur.

Bernardus de Farqijs Clementis V. nepos seu propinquus, Archiepiscopus Narbonensis Collegium Narbonense Parisijs pauperibus Scholaribus Narbonensibus addixit an. 1317.

Bernardus Textoris, Carmelita Licentiatus fuit in Theologia an. 1391. cum Guill. de Costa Cluniacensi, Roberto Poiteuin August. Ægidio Morpain Magistro Scholarium S. Dionysij.

Bernardus Alamandi Doctor in Decretis, Caroli VI. Regis Capellanus Episcopus Condomensis Tractatum edidit de Schismate, vt retulimus ad an. 1372. vide pag. 680. miror eum à Sammarthanis non reponi inter Episcopos Condomenses, cum in MS. San. Victorino eo tempore composito talis cognominetur.

Bernardus de Roma Carmelita Licentiatus fuit in Theologia an. 1373. cum Michaële du Soc Monacho S. Bauonis Gandauensis, Francisco Christophori Canonico Regulari, Guill. de Marcy Ordin. Prædicar. Francisco de Domo eiusdem Ordinis, MM. Ioan. de Cheneyo & Ioan. Textoris.

Bertaudus seu Bertholdus de S. Dionysio vir insigniter doctus hoc & superiori seculo floruit. Ex Cancellario Paris. & Archidiacono Remensi factus anno 1299. vel 1300. Episcopus Aurelianensis, quo sedente Cælestini per Petrum de Sora eiusdem Ecclesiæ Cantorem ex Italia in Franciam adducti primam sedem apud Cantolium Gall. Chanteau, qui pagus est Diocesis Aurelianensis, posuerunt. Hac de re sic scribit Sausseyus in Annalibus Ecclesiæ Aurelianensis ex Actis Cælestinorum de Amberto. Huius Bertaudi tempore, *mandatu Philippi Regis Petrus de Sora Cantor Ecclesiæ Aurelianensis & Confessor Regius* in Italiam profectus, inde Monachos Cælestinos Ordinis S. Benedicti secundum statuta B. Confessoris & Pontificis Petri Cælestini conuiuentes adduxit in Gallias, 12. numero, quos Philippus Rex quo decuit honore complexus est, eisque primùm domicilium apud Cantolium, Pagum Aurelianensis Diocesis, olim apud Ambertum donauit, qui vterque locus primùm fuit Religiosorum Abbatis & Conuentus S. Victoris cis Lutetiam, illis donatus à Ludouico Crasso Rege Francorum anno Domini 1134.

Idem narrat ibidem prædictum Bertrandum an. 1306. interfuisse translationi capitis S. Ludouici Regis facta ex vrbe S. Dionysij ad Ciuitatem Parisiensem. Obijt eodem anno more Gall. vel an. 1307. more Romano. Ille autem cum Cancellarius esset, sicam accepit à Prædecessoribus, inquit Hemeræus, quibus cum Academia digladiaretur. Cuius excessus repressit Ioannes de Wasta Rector statuto Facultatis Artium an. 1292.

Bertrandus de Guro Archiepiscopus Burdegalensis; vide infra Clemens V.

Bertrandus Borelli, seu Sorelli Doctor Facultatis Theologicæ commemoratur in instrumento in quo M. Simon de Maneslijs Decanus eiusdem Facultatis satisfacit Rectori ob quandam contumaciam; quod quidem Instrumentum retulimus ad an. 1341.

Bertrandus de Fontenay Doctor Theologus Ordinis Cisterciensis, licentiatus fuit an. 1398. à Cancellario Parisiensi cum MM. Mathæo Reginaldo, Io. Morames, Io. de Londa August. Io. Leans, Io. Arnaldo Minorita & Guill. Preuost Carmelita.

Berwinus de Winvilla determinauit in Artibus an. 1375. mense Martio, Procuratore Nat. Gall. M. Henrico Chicot, & licentiatus est an. 1377. mense Iunio sub M. Io. de Roncuria, Procuratore Nat. M. Io. de Domno-Martino, ab eo dictum est Collegium Winvillæum seu Marchiano-Winvillæum, quia cum esset vnus ex Executoribus Testamentarijs à M. Guill. de Marchia fundatore nominatis, non modo commissam sibi Prouinciam fideliter executus est, sed de suo quoque plurimum addidit priori foundationi; alterum Capellanum instituit & sex Bursarios ex oppidis, Winvilla, Buxerijs Buxerollis, S. Michaële & circumuicinis. Primos autem ille ibidem instituit Primarium seu Gymnasarcham, Capellanos, Procuratorem & Bursarios; obijt an. 1432. & iacet apud Carmelitas ad maius altare.

Blasius Andromari Carmelita, quem Trithemius Andernarium vocat, Natione Gallum, licentiatus fuit in Theologia anno 1378. cum Ioanne de Mediolano Collega suo. Hunc ait Trithemius virum fuisse doctum in scripturis sanctis, & in Palæstra Scholasticæ disciplinæ nobiliter exercitatum, ingenio clarum & Disputatorem egregium, scripsit commentarios in lib. 4. sentent. Quæstiones & Collationes varias: item & de Philosophia Morali.

C.

CAROLVS V. cognomento *Sapiens* ob causas, quas Historici referunt, non ideo hic à nobis commemoratur, quod in Scholis Parisiensibus fuerit educatus, sed quia & Præceptorem habuit Academicum, M. Nicolaum Oresmum socium Nauarricum, filioque suo primogenito ex eadem domo dedit M. Michaëlem de Creneyo, & quia Vniuersitatem plurimis Priuilegijs exornauit, & viros Academicos singulari beneuolentia complexus, beneficijs locupletauit. Pacatis autem prudentiâ suâ rebus Gallicis nihil habuit optabilius ante obitum, quàm vt similiter Ecclesiæ schisma an. 1378. ortum extingueret, in eamque rem incubuit studiosissimè & quod reliquum vitæ fuit, impendit, vt pacem procuraret. Itaque licet habito apud Vincennas triplici Concilio Patrum Procerumque ac doctissimorum virorum, visis Cardinalium qui electioni Urbani interfuerant, receptisque vndeunque scriptis & relationibus, de eorum Iuratorum sententia causam Urbani VI. vi vitioque creati auersatus agnouit Clementem VII. liberis Fundanis Comitijs lectum, non destitit tamen omni via modoque pacem suadere, Legatos ad vtrumque electum mittere, Reges & Principes exteros ad idem faciendum excitare. At post triennium morte præuentus absoluere non potuit bonum opus quod inceperat. Et quia à multis Clemens habebatur Antipapa, Rex vt amoueret omnem à se Schismatis opinionem, morti proximus renarravit quæ in eam rem gessisset, quamque sanctè, piè & religiosè ad veritatis agnitionem conatus fuisset deuenire.

Carolus V I. Præceptorem quoque habuit è Regia Domo Nauarrica M. Michaëlem de Creneyo, Academiam suam plurimis beneficijs fouit, & priuilegijs muniuit: de quibus in historia.

Carolus Bohemæ Rex & Imperator Romanorum dictus IV. linguarum Italicæ, Gallicæ, Germanicæ, Bohemicæ & Latinæ peritissimus, Academia Parisiensis alumnus, vt liberalia studia promoueret, Pragæ Vniuersitatem instituit, professoribus stipendia, libertates & priuilegia, quibus maximè fouetur Vniuersitas, liberaliter largitus est, Innocentio IV. Pontifice ea omnia auctoritate sua corroborante. de huiusce Vniuersitatis Institutione dictum est in Historia p. 313.

Christophorus de Cugnerijs Doctor Theologus cum Eueno Bohic & Alphonso de Bonavilla Doctoribus eiusdem Facultatis, interfuit Comitij Vniuersitatis, quibus se præsentem exhibuit Ioannes Ade Dominicanus & errores reuocauit an. 1389.

Clemens V. Pontifex Maximus, ante promotionem Bertrandus de Guto dictus, Nobilis Aquitanus, qui post mortem Benedicti XI. extra Collegium Cardinalium, tum Archiepiscopus Burdigalensis assumptus fuit ad Pontificatum, consecratusque est Lugduni die 5. Iunij an. 1305. & sedit annis 8. mensibus 10. in utroque Iure excelluit, Parisijs studuit, & Aureliæ potissimum Iuri Ciuili operam dedit. Cuius rei memor Aurelianense studium priuilegijs decorauit & Vniuersitatis nomine donauit. Bonifacij VIII. constitutiones contra Philippum pulchrum latas reuocauit. Septimum Decretalium librum conscripsit, quem Ioannes 22. eius successor publicauit sub nomine Clementinarum, scripsit quoque Epistolas ad diuersos, quarum extat codex manuscriptus in Bibliotheca San-Victorina.

*Clemens VI. antepromotionem Petrus Rogerij dictus, patria Lemouicensis in territorio Castelli Malimontij natus ex nobili Gente, fratrem habuit Guillelmum Rogerij Comitem Belli-fortis, Gregorij X. postea parentem. Apud Aruernos Monasterio Casæ-Dei nomen dedit iuuenis, deinde Lutetiam missus in Philosophicis Theologicisque disciplinis excelluit, Doctoralemque lauream in Theologica Facultate promeritus est. Atrebaensis primum Episcopus factus, hinc Senonensis Archipræsul, tum Rotomagensis an. 1330. postea à Benedicto 12. creatus Cardinalis 15. Kal. Ian. an. 1337. tit. SS. Nerei & Achillei, sed Cardinalis Rotomagensis vulgo appellatus. Prouisor fuit Domus Sorbonicæ. Postremo post Benedictum an. 1342. electus Papa Clementis VI. nomen assumpsit. Primo anno sui Pontificatus priuilegium indulxit Vniuersitati reddituum è Beneficijs percipiendorum Parisijs. Hunc Petrarcha litteratissimum Pontificem appellat, tam felicitatis hominem memoriæ, vt quod semel legisset, obliuisci nullatenus posset. *Et quod mirabilius est, inquit, hæc memoriæ magno quondam capitis ictu, cuius ingens supremo vertice cicatrix remanserat, ei prouenerat.* Scripsit de Canonizatione S. Yuois, de approbatione Caroli Regis, Sermones, Collationes, Epistolas. Nepotem habuit Petrum Rogerij fratris filium, quem annum ætatis 18. agentem Cardinalium Collegio adlegit, Petrusque protinus ad Baldum Iureconsultum misit, sub cuius disciplina plurimum profecit. Et ille ad Pontificatum quoque euectus Gregorij XI. nomen accepit. Obijt autem Clemens an. 1352. & sepultus est in Cathedrali Auenionensi. Vide Petr. Rogerij.*

Clemens VII. ante electionem Cardinalis Gebennensis vulgo dictus, de eo in historia satis multa ad an. 1378. hic eius testamentum sufficiat adscribere ex transcripto Bonauenturæ Bauduisij Cœlestini Parisiensis.

D. Clemens Papa VII. obiit Auenione in Palatio Apostol. post longam corporis infirmitatem die 16. mensis Septemb. an. Domini 1394. inter nonam ac decimam horam, præsentibus DD. Francisco Narbonensi Archiepiscopo eius Camerario, Guill. Archiep. Rotomagensi, Antonio Episc. Magalonensi, Fr. Raimundo Ruffi Ordin. Prædicatorum eius Confessore, Guill. Bye Subdiacono Papæ, Archidiacono, Io. de Derboni Archidiacono Senonensi, Iacobo Pollerij, Curato B. Mariæ Rotomag. Diœces. Petro Torfeli Archidiacono Bituric. Stephano de Salinis & Audiberto de Salire Præposito Tolosano eius Cubicularijs, Pontero de Curtie Clerico Capellæ Papæ ac DD. de Mauilla, Fr de Mantone, ac Petro de Aretone Militibus, nec non Nardino de Florentia, Raimundo de Poiolis & Petro Falqueti Magistris in Medicina &

Iacobo Brunerij, Aymone de Sernay, Dioscuollo de Auenione, Bastardo de Gebeanis, Ioanneto de Molino, Iaconoro de Furbili, Baudeco de Sadone eius seruitoribus. Et fuerunt vltima verba quæ dixit ante vitæ exitum illa quæ sequuntur omnibus audientibus. I. Iunxit manus & illas ante vultum suum iunctas posuit, & oculos & vultum totum ad cælum leuauit dicens.

Beau sire Dieu ; ha , ha ! Beau sire Dieu , ie te prie , que tu ayes mercy de mon Ame & me vueilles pardonner mes pechez. Et toy tres-deuote Merc de Dieu , ie te prie qu'à ce, tu me vueilles ayder enuers ton Benoist fils nostre Seigneur. Et sic aliquantulum quiescit & statim subiunxit verba quæ sequuntur. Tous les Benoists de Paradis , ie vous supplie que vous vueilliez ayder à mon Ame aujourd'huy. Et post hæc dixit. Ha , Ha ! Luxembourg ie te prie que tu me vueille ayder. Et ipsa verba audientes omnes suprascripti clamabant orantes etiam pro sanitate sui corporis , & faciebant vota ad visitationem Sanctorum locorum , & dicebant Domino nostro Papæ , quod oraret etiam pro sanitate sui corporis , qui hoc facere recusauit clamando alta voce , Pour l' Ame , pour l' Ame , pour l' Ame ; quibus dictis in manibus & brachijs supradictorum existens , vestitus & calceatus , & in ita bona memoria & sensu sicut vnquam visus fuit , oculos clausit , & sic animam Deo reddidit , ac spirauit , absque eo quod aliquam sorditiem emiserit per os , per aures , per nares , seu per aliam partem corporis , imò visus est omnibus dormire , & talis apparuit in vultu , licet fuerit cultoditus tota illa die & in crastinum in magna Capella Palatij & vsque ad Veneris sequentis horam meridiei. Qua hora post sollemnissimas exequias in Ecclesia B. Mariæ de Domnis factas ibidem depositus fuit in proprio loco in quo D. Vrbanus V. etiam depositus fuit , videlicet in Capella D. Ioannis Papæ XXII. Anima eius per misericordiam Dei requiescat in pace. Amen.

Ita verbatim in Exemplari veteris Chronici MS. existente in Musæo Cl. Henrici Suares H. F. Nobilis Auenionensis, exscripto ex autographo in Bibliotheca Vaticana asseruato.

Conradus de Monte Puellarum Natione Teutonicus , Ratisponensis Ecclesiæ Canoniscus , in Diuinis scripturis eruditus , & in seculari Philosophia doctissimus , ingenio subtilis & clarus eloquio. Haustus primùm in Erfordiensis Academia rudimentis liberalium Artium , ad Vniuersitatem Parisiensem se deinde contulit , vbi Philosophiam & sacras litteras per octennium Scholaribus publicè lectitans Doctoratus insulam consecutus est , vt docet Trithemius. Floruit Wenceslai & Urbani VI. temporibus.

Conradus de Suecia eiusdem Nationis Anglicanæ Magister an. 1347. missus fuit ad Curiam Auenionensem pro Rectore & Facultate Artium contra Theologos , vt scribit M. Laurentius de Suecia tum Procurator eiusdem Nationis. Item , inquit , in Vigilia S. Katharinæ facta congregatione Nationis apud S. Mathurinum electus fuit concorditer in Procuratorem & Nunciam ad Curiam ex parte & in expensis Rectoris & Facultatis Artium ad litigandum contra DD. Theologos M. Conradus de Suecia Canonicus Aboensis.

Conradus de Nouitate Carmelita Licentiatus fuit in Theologia an. 1374. cum Ioanne Thoma & Petro Boroni Dominicanis , Nicasio & Gualtero Abbate Caroliloci Cisterciensibus , Alano de Lembale Augustiniano , Ioanne de S. Nazario & Ioan. Regis Minoritis & quibusdam alijs.

D.

DAVID de Walha Rector fuit Vniuersitatis an. 1317.

Dionysius Flatonis de Baredis Diocesis Meldensis Receptor erat Nat. Gall. an. 1360. nec semel munus illud gessit. Rector fuit electus die 19. Martij an. 1361. & eo Rectore Præpositus Parisiensis , qui iamdiu detractarat præstare consuetum Vniuersitati iuramentum , tandem præstitit. Lustratum quoque Collegium Constantinopolitanum ad Aquarium plateæ Maubertinæ situm , quod inuentum est omnino ruinosum : quamobrem illud Vniuersitatis certis conditionibus elocauit M. Ioanni de Marchia ad 9. annos : vt in Instrumento quod ad an. 1362. retulimus , planius continetur , die 26. April. an. 1362. M.

Ioannes Ance Receptor Nat. Gall. eodem Rectore præfente, Stephano Reginaldi Procuratore rationes reddidit. Gall. factas die 7. April. an. 1363.

Dionysius Soulechat Minorita satis notus in Hittoria ob errores quosdam quos in Actibus suis posuerat; reprehensus verò à Cancellario Parisiensi & Facultate Theologiæ publicè reuocauit, vide pag. 382.

Dominicus de Cluafo, olim Bursarius Collegij Constantinopolitani, deinde eiusdem Primarius, Philosophiam profitebatur adhuc summa cum celebritate & frequentia an. 1349. Et sub eo legimus in Reg. Nat. Anglicanæ incepisse in Artibus M. Themonem Iudæi de Monasterio.

Dominicus Parui in Artibus fuit licentiatuſ sub M. Fran. de S. Michaële an. 1373. Procurator Nat. Gall. 2. Maij 1378. Rector mense Martio an. 1382. deinde Doct̄or Theologus, quem licentiatum fuisse legimus an. 1388. cum Gratia & Ioan. de Wiffaria Augustinianis, Io. Begart Cisterciensi, Eueno Borric Carmelita, Alphonso de Villanoua Cluniacensi, Ioanne Bardolin Minorita & Ioanne Lucqueti socio Sorbonico; hunc legimus fuisse Curionem S. Germani veteris ab Vniuersitate nominatum, sed quo ordine reponendus sit, non satis apparet, vt diximus ad an. 1369. Legitur & alius *Dominicus Parui* Gall. *le Petit*, in Decreto Facultatis Theol. an. 1332. de visione Beatifica.

Dominicus de Luneuille Minorita licentiatuſ fuit in Theologia an. 1386. cum Ioanne de Montefono & Oliuario Maillard Ordinis Prædicatorum, Guill. Roferio, Io. Gaias, Nicolao de Lingonis, Bernardo Pagesio, Petro Boucherio eiusdem Ordinis.

Durandus de Auriliaco Ordinis FF. Prædicatorum Doct̄or in Theologia à Philippo Valesio cum alijs in Castellum Vicennarum euocatus est, vt suam de visione beatifica quam Ioannes XXII. ad extremum Iudicij diem differre videbatur, mentem aperiret; commemoraturque cum alijs Magistris Theologiæ Facultatis in Decreto eiusdem, quod ad an. 1332. retulimus.

Durandus de sancto Porciano Ordinis FF. Prædicatorum Doct̄or Parisiensis designatus fuit Episcopus Meldensis an. 1326. & consecratus in Ecclesia Senonensi 10. Martij an. 1337. iacet in Choro Ecclesiæ Meldensis. In libro sententiarum profitetur se in Schola sacri Palatij veritatem sacre scripturæ docuisse, & à Sede Apostolica ad Episcopalem dignitatem fuisse promotum; Commentarios in sententias se scribere senem, quos iunior inceperat. Trithemius hæc eius opera commemorat. Super sententias l. 4. de Instructione Cleri l. 1. Summæ Notabilis l. 1. Quæstiones varias, sermones diuersos. Ait verò Bellarminus eum nonnulla scripsisse, quæ à communi Doct̄orum sententia abhorrent; quædam etiam fuisse ab Ecclesia improbara; at ipsum in præfatione Commentarij sui in Magistrum sententiarum disertis verbis asserere ad Ecclesiam Catholicam Romanam pertinere iudicium de Doctrina, seque omnia sua scripta eiusdem Ecclesiæ censuræ submittere. Addit eum scripsisse librum egregium de origine Iurisdictionum.

E.

ERARDVS *Macardi* de Insulis iuxta Ramerucum Trecent. Dioc. Procurator fuit electus Nat. Gall. die Lunæ ante festum B. Martini Hiemalis an. 1361. & ad iuramentum admissus à M. Ioanne Ance immediato decessore. Successorem habuit M. Stephanum Arnulphi, cui præfente Natione die vltima Decembris rationes acceptæ pecuniæ reddidit. Idem Macardus Rector fuit Vniuersitatis an. 1363. mense Iunio electus.

F.

FERRICVS *Cassinelli* Natione Italus, Patria Lucensis Doct̄or Theologus, Regi à Secretis, cui Carolus V. ducentos Francos dari voluit in sumptus Conuiuij Doctoralis. *Pour faire la feste en Theologie*, an. 1372. vt habetur in Chartis Curie Ratiociniorum. Idem factus Archidiaconus Rotomagensis, ex Archidiacono Episcopus Lodeuensis, tum Autissiodonensis, an. 1388. cui post biennium

nium successit M. Michaël de Creneyo, de quo suo loco. Stephanum Gontier Dominicanum erroris Montesoniani conuictum ad Vniuersitatem remisit; ut diximus ad p. 640.

Ferricus de Metis Legum Doctor missus est à Carolo V. cum Ioanne Fabri Abbate S. Vedasti ad Gregorium XI. Pontificem, ad componendam cum eo & Florentinis pacem, ut ad an. 1376. retulimus.

Flamingus de Mareroy seu *Martroy* confecto in Artibus curriculo muneribusque præclaris perfunctus, deinde ad Theologiam se conferens; licentiatuatus fuit an. 1395.

Florentius de Alcmade Nationis Anglicanæ Procurator factus est die 10. Martij an. 1363. eoque Procuratore M. Erardus Macardi Rector Vniuersitatis Quæstor ærarij publici rationes reddidit apud S. Iulianum Pauperem. Item Ioannes de Treueris receptus à Natione Sub-Bedellus, eique virga Bedellatus per eum tradita, & litteræ expeditæ sub sigillo Nationis, ut ipse scribit.

Franciscus Caracciolus Neapolitanus, Ecclesiæ & Vniuersitatis Parisiensis Cancellarius, examinatâ Raimundi-Lullij doctrinâ testimonium authenticum dedit an. 1311. se in ea nihil reperisse, quod non esset veritati Catholicæ conforme, quâ de re sic legitur in litteris Alphonfi Regis Arragonum. *Attendens quod Cancellarius Parisiensis Franciscus de Neapoli, speciali mandato Regis Franciæ (Philippi Pulchri) visis & quantum occupationum frequentia patitur, diligenter inspectis quibusdam operibus quæ dictus egegius Doctor M. Raimundus-Lulli ediderat testatus est authenticè Vniuersis nil in dictis operibus inuenisse, quod bonis moribus obuiet, & sacra doctrinæ Catholicæ sit aduersum, quin potius in dictorum serie ac tenore pro humani fragilitate iudicij zelum feruidum & intentionis rectitudinem pro fidei Christianæ promotione, ut patet in quadam littera dicti Cancellarij data Parisus anno Domini 1311.* Idem Cancellarius licentiauit in Theologia Landulphum Caracciolum Franciscanum Ioannis Scoti discipulum, qui Parisijs legit temporibus Ioannis XXII. deinde verò factus est Archiepiscopus Amalphanus; & Ioannem de Neapoli Ordinis Prædicatorum.

Franciscus Christophori Canonicus Regularis licentiatuatus fuit in Theologia an. 1373. cum Francisco de Domo Ordinis Prædicatorum.

Franciscus Maironius Minorita, aliàs Franciscus de Digna dictus, Ioannis Scoti quondam auditor, inter Doctores Scholasticos *Doctores acuti* nomine clarus, exercitationem illam celebrem à Theologiæ studiosis in Aula Sorbonica haberi solitam, quam vulgo *Sorbonicam* appellant, instituit, in cuius rei memoriam, inquit Myræus, primus huius Exercitationis dies Franciscano, vltimus Dominicanus hodieque conceditur, siue ut vulgò dicitur, Franciscanus aperit, Dominicanus Sorbonam claudit. De actu diximus in Historia ad an. 1315. Roberto Rege Siciliæ supplicante Ioannes XXII. mandauit Cancellario Parisiensi an. 1323. ut ei quoniam sententias legisset, & in omnibus Actibus strenuum se præstitisset, Lauream Magistralem impertiretur. Trithemius scribit non pauca volumina edidisse. Et hæc enumerat. *Super sententias lib. 4. De formalitatibus l. 1. Quæstionum variarum lib. 1. Sermonum de Tempore lib. 1. Sermonum de Sanctis l. 1.*

Franciscus de S. Michaële (de saint Miel) in Lotharingia Diocesis Viridunensis, Philosophiæ Professor, Rector Academiae Parisiensis electus 10. Octob. an. 1368. quo Rectore Carolus V. priuilegium exemptionis attribuit 60. Officiarijs & Ministris Vniuersitatis. Cætera vide ad an. prædictum pag. 419. & 420.

Franciscus Petrarcha Aretij ex Florentinis Parentibus Natus, inquit Myræus, Archidiaconus Parmensis, Canonici Patavinus, Ioanni XXII. Papæ, Stephano Columnensi & alijs summè carus, vno eodemque die ad accipiendam lauream Poëseos Lutetiam & Romam euocatus, maluit Romæ accipere. Galliam lustrauit & aliquandiu Lutetiæ commoratus est. Elegantiæ & nitoris Latini reparator fuit; plurima edidit opera metro & Prosa, Latinè & Italicè, & in omnibus excelluit. Epistolarum variarum lib. Ep. 33. Philippicum de Vitriaco Musicum increpat quod nimis addictus esset Ciuitati Parisiensi. *Esse in Italia miserum exilium reris, extra quam esse nisi quia omne solum forti Patria est potius videri possit exilium. Pace tua dixerim, nimis tibi paruus Pons Parisiensis impressit*

rustitudinei sui arcus effigiem, nimis aures suas subterlabentis Sequane murmur oblectat.
Obijt an. 1374. ætatis 70. in solitudine, vbi meditando, orando, scribendo ad mortem vsque perseuerauit.

G.

GALERANVS de Penderf seu Pendref Socius Regiæ Domus Nauarricæ regebat in Artibus an. 1367. licentiatus fuit in Theologia an. 1374. cum M. Hugone de Renuoisy Socio quoque Nauarrico, & M. Ioanne Mercerio de Auenis.

Gaufridus Melpomre Doctör Medicus nominatur in Statuto Vniuersitatis de Licentiandis an. 1389. loco Decani Facultatis Medicinæ cum Heruæo Sulnen vice-Decano Facult. Theol. & Guill. de Gardino Doctore Theologo, Simone Renuoisie seu Lenuoisie, Petro de Bosto, Petro Barberie & Henrico de Herlem Procuratoribus 4. Nationum.

Germanus Famuli aliàs de Rongiuaco die 23. Sept. an. 1366. electus Procurator Nat. Gall. scribit verò solitos fuisse Procuratores pro Beiania Officij pendere initio decem solidos. Successorem habuit in prædicto Munere M. Laurentium Quiller, florebat adhuc an. 1383.

Gerardus de Aruernia Decanus Tribus Bituricensis in Natione Gallicana, nominatus in Inuentario vt vocant, rerum & Chartarum in Arca Nationis repertarum anno 1339.

Gerardus de Bononia vndecimus Carmelitarum Prior Generalis, Doctör Parisiensis Ordinem suum non minus strenuè, quàm prudenter gubernauit annis 20. in prædicatione verbi Diuini præsertim excelluit. Obijt anno 1317. & Auenioni sepultus est.

Gerardus Hypot de Kalker Baccal. Theologus & Canonicus Ecclesiæ Coloniensis missus fuit à Natione sua Anglicana ad Curiam Rom. sub initia Schismatis an. 1378.

Gerardus de Lemouicis Procurator erat Nationis Gallicanæ anno 1305. extatque eo Procuratore conditum statutum de Scholis & numero Determinantium, quod pag. 100. retulimus.

Gerardus Lasboigas Nationis Gallicanæ Procurator commemoratur in Instrumento publico confecto die 5. April. an. 1345. de die statutorum faciendorum, quod ad pag. 283. retulimus.

Gerardus Magnus Dauentriæ ad Isalam fluuium in Germania inferiore natus Adolescens Lutetiæ in Sorbona sacris litteris ac pietate instructus Æqualibus vitæ ac doctrinæ exemplum mirificum dedit. Ad suos reuersus Ultraiectensem & Aquisgranensem Canonicatus obtinuit; sedijsabdicatis Clericos seu fratres vitæ communis Dauentriæ in Patria instituit, qui Scholas Latinas Iuuentuti aperirent, & non bonis tantùm litteris sed & bene viuendi moribus Discipulos instituerent. Multa opera edidit. De Contractibus & vsuris, de institutione Nouiciorum, de compunctione & eruditione Scholarium, &c. obijt 20. August. an. 1384. ætatis 44.

Gerardus de Manilijs Philosophiæ Professor ad an. circiter 1360. electus fuit Rector 24. Iunij 1370. quo Rectore præfente M. Nicolaus de Sueffione tunc Quæstor seu Receptor ærarij Nat. Gallic. rationes suas reddit apud S. Iulianum 2. Iulij, præter morem; quia secundum statuta reddi debebant in Vigilia B. Petri, vt legitur in Reg.

Gerardus de Veruino Pœnitentiarius Parisiensis missus est Auenionem pro reformatione Vniuersitatis Parisiensis, quam Vrbanus V. missis duobus Cardinalibus an. 1366. reformauit.

Germanus Cellati Sub-Prouisor Domus Sorbonicæ absente M. Petro Rogerio Archiepiscopo Rotomag. commemoratur in Quodam Instrumento de pecunia distribuenda pauperibus Scholaribus de Sorbona an. 1331. sic enim legitur. *Congregatis inibi omnibus Magistris & Scholaribus eiusdem Domus, videlicet MM. Germano Cellati Doctore in Theologia Vices-Gerente Reuerendi Patris D. Dei gratia Rotomag. Archiepiscopi, Prouisoris ipsius Domus.*

Geruasius Christiani Normanus è Parochia de Vendes Diœcesis Baiocensis,

alumnus Nauarricus, Ecclesiarum Bajocensis & Parisiensis Canonicus, Archiater Caroli V. & magnæ apud eum autoritatis, plurimas opes quas habebat & domos conuertit in ædificationem Collegij foundationemque, quod etiamnum hodie *Geruasianum*, seu M. Geruasij dicitur. De eo dictum in historia.

Gislebertus Bui Magister in Artibus supplicauit pro Regentia & Scholis die S. Edmundi an. 1364. & pro iocundo Aduentu seu Bejaunio soluit vnum florenum, vt legitur in Reg. Anglicanæ Nationis. Idem electus est in Procuratorem eiusdem Nationis in Comitibus 13. Ian. eiusdem anni habitis apud S. Iul.

Gobertus de Monte Beraudi electus fuit Rector Academiæ 15. Decemb. an 1361. & successit M. Petro de Luca. Eo Rectore Vniuersitas dimicandum habuit cum Collectoribus nouorum tributorum & cum Vniuersitate Tolosana cui Papa non modo Theologiæ Facultatem concesserat, sed cum iisdem priuilegijs quibus gaudebat Parisiensis. vide pag. 364. successorem habuit in Rectoratu M. Dionysium Flatonis.

Godefridus Lattacher Licentiatuſ fuit in Theologia an. 1397. cum Petro Saliensialiſ *du Saulx*, Iacobo Trouilleto, Ioan. *Minchon*, Maturino *Longeuil* & Ioanne *Pioty*.

Godefridus Cornubiensis Carmelita Oxoniensis & Parisiensis Doctor in Theologica Facultate scripsit quædam opera non contemnenda, eiusque meminerunt Lelandus & Baconthorpius, qui eum Doctorem solennem appellat. Nihil fortasse fuit in subtilitatibus Aristotelicis, sed ea tunc erat hominum vanitas, claruit an. 1350.

Godfridus de Parchuin vel Parchini Nat. Angl. Procurator electus an. 1347. quo Procuratore factum est Inuentarium rerum in cista Nat. repertarum apud S. Cosmam. Henricus de Minda Allemanus sub M. Waltero de Wardelay licentiatuſ & Bartholdus de Heluistat. Idem cum à sua Natione an. 1348. destinatus fuisset in Portitorem Rotuli, munus istud à se deprecatus est aienſ quod libenter, libentius & libentissime iuisset ad Curiam nisi bonis sumptibus & tribulationibus multum excedentibus per quendam Conradum Papenhughen fuisset enormiter aggrauatus. Et asseruit idem D. Godfridus bona fide, quod nisi fuissent dicta grauamina ad valorem 100. marcarum puri argenti, dictam itinerationem sibi reputasset vtilem atque gratam: super qua protestatione tunc facta, ad supplicationem eiusdem Natione literas certi tenoris concessit eidem.

Godfridus seu *Gaufridus* de Turribus an. 1383. die 21. Octob. fuit electus in Procuratorem Nat. Gall. qui in expensis scribit se dedisse 12. denarios Paris. pro habendo copiam Bullæ missæ Præposito Paris. à D. Papa Clemente VII. vt Schismaticos coerceret; quam copiam copiauit, sed postmodum pro Natione Io. Danton Senior.

Gregorius Ariminensis in Romandiola natus, Lutetiæ Doctor Theologus creatus in Theologia Scholastica excelluit, Nominalium verò fautor fuit & Patronus; ad Eremitas Augustinianos se contulit, eorumque fuit Prior Generalis. Eius opera Trithemius enumerat, super sententias lib. 4. In Epistolas Pauli Apostoli lib. 14. & alia quadam. Obijt Viennæ in Austria circa an. 1350.

Grimmerius Bonifacij, socius Sorbonicus, Cancellarius Vniuersitatis aliquandiu cum Petro de Croſo Decano Parisiensi, Guillelmo de Saluauilla Cantore & Elia de Corſon Pœnitentiaro Ecclesiæ Parisiensis sub Petro Rogerij Prouifore in Societate Sorbonica conuixit teste Hemeræo. Idem testatur eum missum fuisset Auenionem ab Vniuersitate cum M. Gerardo de Veruino Pœnitentiaro Parisiensi, ad impetrandam Vniuersitatis reformationem, quæ deinde anno 1366. facta est. Item anno 1368. eundem cum Guill. de Saluauilla; absente Cardinale Morinensi Prouifore quamplurima de Sorbonæ Lectionibus tam ordinarijs quam Cursorijs deque Auditorio vtiliter ordinasse. Obijt an. 1370. & in Ecclesia Parisiensi sepultus est, quanquam testamento præscripsisset de se humillima sentiens, vt vbi anima euolasset, in Sandapilam Popularem conijceretur Corpus permiscendum illis Cadaueribus, quæ nocte quaque intempeſta è Nosocomio B. Mariæ sepulchris inferenda vectari solent, & in exquilias Campellorum (quæ nunc Cœmeterium S. Innocentij appellantur) ab vno atque altero Pollinctore in feraleſ fossas nulla alia funeris pompa quam prælucentibus duabus tædis traheretur. Hæc ex Hemeræo.

Gualterus Burley Sacerdos secularis Magister Oxoniensis maximus & potentissimus sui temporis Sophista iudicabatur, inquit Balæus, Oxonij primum in Collegio Mertonensi studuit, & ibi vt & Lutetiae lauream Doctoralem consecutus est. Ioannis Scoti cum Guill. Oxamo Auditor fuit in Academia Parisiensi, sed eiusdem postea fuit acerrimus impugnator. Plurima opera edidit, quorum Catalogum texuit Balæus. Florebat circa an. 1337. quo tempore 62. an. natus erat.

Gualterus Grassi Decretorum Doctor & Facultatis eiusdem Decanus nominatur in Instrumento contra prauam licentiandi in Theologia consuetudinem confecto, quod ad an. 1389. retulimus.

Gualterus de Wardelay seu Wardelau Anglicanæ Nationis, Philosophiæ Professor celeberrimus, florebat circa an. 1340. sub quo quamplurimos determinasse & incepisse legimus in Reg. prædictæ Nationis.

Guido Guerini Nat. Gall. Rector fuit Vniuersitatis an. 1347. Procurator Nat. Gall. 1. Iunij an. 1370. & mense Septemb. eiusdem anni. Primarius erat Grammaticorum Regiæ Nauarræ cum an. 1377. Capella eiusdem Collegij delicata est per Petrum de Villaribus Episcopum Niuernensem. Eodem iterum Rectore an. 1374. Collegium Constantinopolitanum additum & adiudicatum est certis conditionibus M. Guillelmo de Marchia. Postea ad Medicinam se contulit, nominaturque inter eos qui 2. Ioannis Ade Dominicanum reuocationi interfuerunt, cum Petro Dares in eadem Medicinæ Facultate Magistro anno 1389.

Guillelmus Alkines Rector Vniuersitatis videtur fuisse electus mense Iunio an. 1359. Nam M. Ioannes Receptor Nationis Gall. inter rationes expentæ pecuniæ numerat 2. Regales datos M. Guill. de Alkines Rectori die 11. Septemb. quo Rectore *deliberauit Facultas Artium, quod quelibet Natio traderet 8. Regales pro Consilio in Curia Rom.* vt legitur in iisdem Reg. nempe propter litem à Theologis intentaram.

Guillelmus Brito Procurator erat Nationis Gallicanæ an. 1303. quo Procuratore factum est statutum de habilitate vel inhabilitate Electorum Rectoris & Procuratorum. Idem quoque, delectus fuit cum quibusdam alijs ad imponendum pretium libris vñahibus Librariorum, vt ad annum 1303. retulimus.

Guillelmus Buser Diocesis Traiectensis Procurator erat Nationis Anglicanæ an. 1364. & eodem anno die 29. Nouemb. Rector Vniuersitatis fuit electus, nec semel. Vir fuit magnæ famæ, multas legationes nomine Vniuersitatis obiit, claruitque præsertim in Philosophiæ Professione.

Guillelmus de la Chambre, vulgò *de Camera* Tribus Turon. in Nation. Gall. Artium Professione insignis ab anno 1370. postea ad Medicinæ Professionem se contulit, qui cum esset coniugatus, perijt secum dispensari de Regentiâ & obtinuit M. Ioanne de Marla tunc Decano Facultatis. Idem verò Guill. eidem Ioanni paulò post successit in Decanatu nimirum 2. Nou. an. 1398.

Guillelmus Carpentarius Procurator erat Nationis Normanicæ an. 1389. cum **M. Ioannes Ade Dominicanus propositiones quasdam contra immaculatam B. Virginis Conceptionem temerè effusas reuocauit.**

Guillelmus Cheuenardi seu *Theuenardi* Patria Trecensis Rector Vniuersitatis fuit electus 24. Iunij an. 1373. eratque tunc Scholaris in Theologia; fuerat autem Procurator Nat. Gall. 26. Aug. 1368. tunc Philosophiæ Professor, iterum an. 1370. tertio 5. Maij an. 1373.

Guillelmus Boucherij aliàs *Carnificis* Diocesis Parisiensis de Villa Alneti iuxta Gonesiam, electus fuit Procurator Nat. Gall. 22. Septemb. 1367. Vniuersitatis Rector 16. Decemb. an. 1368. per nouos Intranses sine dispendio temporis, cum priorem electionem quæ facta fuerat per 4. Intranses priores, Nationes irritam habuissent, vt ad an. prædictum retulimus pag. 420. Idem se postea contulit ad Medicinam, nominaturque inter Doctores saluberrimæ Facultatis, qui anno 1379. Declarationi Vniuersitatis pro Partibus Clementis subscriperunt.

Guillelmus de Chanaco, Nobilis Lemouicensis Doctor in Decretis ex Archi-

diacono Paris. Episcopus anno. 1332. Collegium S. Michaëlis fundauit, quod etiam de Chanaco cognominatur. Patriarcha Alexandrinus factus an. 1342. obiit an. 1348. prope Centenarius. Vide p. 277.

Guillem. de Corbolio Baccalaureus Theologus Societatis Nauarricæ tum erat, cum Collegij statuta condita sunt. vid. p. 95.

Guillelmus de Cornubia Doctor Medicus anno 1303. nominatus est cum alijs ad taxam imponendam libris Andreæ Zenonis Librarij.

Guillelmus Crebron Doctor & Socius Sorbonicus, licentiatus fuit in Theologia an. 1382. cum Heruæo Sulnen Socio Nauarrico, Ioanne Ade, Nicolao de Valle Ordin. Prædicatorum & Iuone Meden Carmelita.

Guill. de Costi Ordinis Cluniacensis, licentiatus fuit in Theologiâ an. 1391. cum M. Petro Wuart Rotomagensi, Ægidio Morpain Magistro Scholarium S. Dionysij, Iacobo de Metis Augustiniano, Mathæo de Dunis Cisterciensi, Michaële Picquier Minorita, Bernardo Textoris Carmelita, Roberto Poiteuin Augustiniano, Guillelmo Moteti Minorita & Ioanne de Firmitate Cisterciensi.

Guillelmus de Cumo Gallus Iuris Ciuilis consultissimus Interpres, inquit Trithemius, ingenio subtilis & clarus eloquio, quo pauci fuerunt in ea facultate suo tempore doctiores. Docendo & scribendo Gymnasium Aurelianense magnificè illustrauit. Edidit Professoribus legum non spernenda opuscula, super ff. vetus l. 24. super Codicem l. 9. & alia diuersa. Claruit circa an. 1310.

Guill. le Dos electus Procurator Nat. Gall. 14. Ian. 1368. iterum 9. Feb. an. 1369. tertio 23. Sept. 1373. quarto 1379.

Guillelmus de Dormano Regi Carolo V. à secretioribus Consilij, Guillelmi Franciæ Cancellarij filius, Patronus Regius in Senatu Parisiensi, ex Archidiacono Meldensi fit Episcopus, deinde Archipræsul Senon. dotauit Collegium Dormanum quod nunc Bellouacense dicitur, ibique sepultus iacet.

Guillelmus Gorren, seu *de Gorran* Normanus Diocesis Rotomagensis electus fuit Rector an. 1343. vel 1373. vt habetur in libro antiquo Rectoris; quo Rectoris retulimus latum celebre Senatûconsultum aduersus Robertum de Pui-como Armigerum. Quod autem eiusdem Rectoratum ad an. 1343. & ad an. 1373. notauerimus, fecerunt incertæ Notæ seu schiffri, iterum verò Rector fuit an. 1378. mense Martio, eiusque Rectoratus incidit in initia Schismatis vid. pag. 460. 461.

Guillelmus de Gardino seu *Iardino* Normanus electus fuit in Rectorem mense Iunio an. 1376. quo Rectore priuatus est Guillelmus de Boudeville Officialis Curia Parisiensis, quam verò ob causam, reperire non potui. Idem ad Theologiam se postea contulit, & licentiam obtinuit an. 1386. cum Ioanne de Montelono Ordinis Prædicatorum & Guillelmo Barault Priore de Caluomonte.

Guillelmus de Hibernia Rector olim Vniuersitatis, anno 1317. retulit à Curia Romana nonnulla priuilegia antiqua, de quibus ad annum prædictum.

Guillelmus Leuesque licentiatus fuit in Theologia an. 1383. cum M. Ægidio de Campis Rotomagensi, Ægidio Abbatis, Francisco de S. Michaële & alijs plurimis.

Guillelmus de Marchia Barro-Ducensis, Ioannis de Marchia Nepos, seu vt aliquibus placet, frater Procurator Nationis Gall. electus fuit an. 1362. die mensis Ian. gessit quem unus ad diem vsque 7. April. an. 1363. quo tempore M. Ioannes de Marchia florebat adhuc in Philosophiæ Professione, & tunc sub eo determinarunt in Artibus Ioannes & Iacobus Peroti de Metis, Io. Ianequin & Io. Largi, alijque plurimi. Idem 8. Feb. an. 1365. reselectus est Procurator, & eo Procuratore MM. Michaël de Crenayo & Petrus de Alliaco ambo Nauarrici determinarunt in Artibus. Idem postea licentiam adeptus in Decretis, Causidicum egit diu in Curia Ecclesiastica, vnde immensas opes sibi comparauit, quas & accessione hereditatis à fratre relictæ ampliores fecit. Domum emit quæ prius Collegium Constantinopolitanum dicebatur, ibique Primarium, Procuratorem, Capellanum & Bursarios testamento instituit, ex Barro-Ducatu, quantum fieri posset, testamento, inquam, cuius octo viros bonos ex amicis Executores nominauit, sed vnus omnium Beuvinus de Winvilla Legatum executus est, &

primos ipse constituit Collegij Gubernatores, non quidem in Colleg. Constantinopolitano, seu parua Marchia, sed in Domo quam habebat in vicu San-Genouefiano. Hincque Domus illa dici cœpit Collegium Marchiano-winuillæum. Obijt Guillelmus an. 1426. & jacet apud S. Victorem.

Guillelmus Bernardi, aliàs *de Narbona* regebat in Theologica Facultate anno 1325. & interfuit Comitiji eo anno habitis ad deliberandum de modo conferendi Capellanias ad Patronatum Vniuersitatis pertinentes, vt retulimus ad p. 209. Idem an. 1332. Cancellarius Ecclesiæ & Vniuersitatis Parisiensis factus interfuit Conuentui quem Philippus Valefius habuit apud Vicennas ad agendam Quæstionem de tarda visione beatifica, cum Petro Rogerij tunc Archiepiscopo Rotomagensi & Sorbonicæ Domus Prouifore & Guill. de Herchijs Pœnitentiario Parisiensi, eiusdem Facultatis Theologicæ Doctõribus, & Ioanne de Blangiaco Socio Nauarrico Archidiacono Wicassino in Ecclesia Rotomagensi.

Guillelmus Okamus Minorita Anglus Ioannis Scoti Discipulus, sed eius doctrinæ postea impugnator acerrimus, in Aristotelica disciplina adeò profecit, vt ob logicas meditationes & cætera Philosophica & Theologica Theoremata, inuenta subtiliter, subtiliusque firmata *Venerabilis Inceptor & Autor inuincibilis* appellaretur. Nominalium Princeps vulgo habitus, quorum subtilitates & argutias iam pœne obsoletas & emortuas excitauit, atque in Scholas summo cum splendore reduxit. Ad Ludouicum Bauarum Imperatorem transfugit, & aduersus Ioannem XXII. scripsit acerrimè, à quo excommunicatus; postea verò pœnitens absolui meruit. Scripsit in 4. libros Magistri sententiarum, lib. 1. Quodlibetorum. De fautoribus Hæreticorum lib. 7. De Sacramento Altaris l. 1. Compendium Theologiæ, De Actibus Hierarchicis. De ingressu scientiarum. De Paupertate Apostolorum. De potestate Pontificum & Imperatorum, contra Ioannem XXII. sed hæc opera reponuntur in Indice librorum prohibitorum.

Guillelmus Oppenbachius Natione Teutonicus, Doctor Theologus, ingenio acutus & vehemens & ad disputandas enodandasque Quæstiones scripturarum satis idoneus, inquit Trithemius. Scripsit nonnulla opera Theologica, quibus in Gymnasio Parisiensi inclaruit. Super sentent. l. 4. Quæstionum disputatarum l. 1. Sermones & quosdam alios Tractatus. floruit sub finem seculi.

Guillelmus Reginaldi de Castro Ordinis FF. Prædicatorum commemoratur inter eos qui à Philippo Valefio ad Vicennas euocati de Visione Beatifica aduersus Ioannem XXII. sententiam tulerunt, vid. ad an. 1332.

Guillelmus de Sinay Prior erat Domus Sorbonicæ an. 1331. quo tempore Petrus Rogerij Archiepiscopus Rotomagensis, qui postea Clemens VI. dictus est, eiusdem Prouifor erat. Nominatur in Instrumento de distributione pecuniaria facta prædictæ Domui, quod retulimus ad an. prædictum in Historia pag. 229.

Guillelmus de Spiny Scotus Nationis Anglicanæ Procurator fuit anno 1357. 4. Maij & munus gessit per 3. menses, soluitque vnum scutum pro Procuratoria, vt legitur in Reg. tunc M. Ioannes de Dacia prædictæ Nationis erat Receptor, sub quo incepit in Artibus D. Nicolaus de Suecia. Scribit idem Procurator in Congregatione Generalis habita 2. Iunij apud Math. obtentum fuisse, vt Procuratores Nationum Picardiæ & Angliæ non sederent cum Deputatis Vniuersitatis in causâ morâ inter duas illas Nationes super quibusdam terris & personis.

Guillelmus de Viridi monte Scotus, Rector Vniuersitatis Parisiensis nominatur in Instrumento Transactionis factæ cum Abbate & Monachis San-Germano Pratenfibus an. 1345.

H.

HENRICVS *Amandi* Doctor Theologus cum alijs, vt vocant, Vniuersitatis Deputatis an. 1303. Andreæ Zenonis Librarij vernalibus libris pretium imposuit, vt ad illum annum retulimus.

Henricus de Athenis cum M. Marcilio de Inghen viro Rectorio missus fuerat ad Gregorium XI. ab Vniuersitate vt Rotulum impetrarent; sed in miserrima & calamitosissima tempora inciderunt, nempe sub ipsa initia Schismatis

an. 1378. Romam peruenerunt. Vide quæ diximus ad p. 467.

Henricus de Brenehere Brabantinus cum anno 1381. Procurator esset Nationis Picardicæ, mense Decembri eiusdem anni electus est in Rectorem Vniuersitatis, quo Rectore quid factum sit. vid. pag. 585.

Henricus Chicoti de Mosomo Diocesis Remensis factus est Nar. Gall. Procurator 10. Martij an. 1375. iterum 13. Ian. 1378. tertio 9. Martij 1381. diciturque ibi actu Regens. 4. 5. Maij 1382. Item 13. Ian. eod. anno, tuncque determinarunt in Artibus Iacobus Labrisset sub M. Nicol. de Vaudemont, Io. des Landes sub eodem, Radulph. de Hamello sub M. Dom. Parui, Petrus de Burgundia sub M. Germano de Rongiac, Ludovicus de la Trimoille sub M. Nicol. de Vaudemont, Nicol. de Condeto sub M. Hen. Chicoti. Blanchetus de Nigella sub M. Michaële le Charon: ad eundem annum scribit M. Nicol. Mahueti Procurator factus 2. die Iunij an. eiusdem Nationem *quittauisse* 22. fol. quos debebat, laboribus quos *sustulit in Placito contra alias Nationes*. Postremo 5. Iunij 1373. quo tum Procuratore inceperunt in Artibus Petrus Renardi sub ipso Henrico, Io. de Malceyo & Bernardus Hemardi sub M. Nicol. de Vaudemonte, Martinus de Belis sub M. Io. Piscis, Stephanus de Metis sub M. Io. de Meilerayo.

Henricus de Cluis cum multis alijs Anglicanæ Nationis inscriptus est in Rotulo Nominandorum ad Beneficia tanquam præsens & tunc Parisijs existens, an. nempe 1352. cum MM. Gualtero de Wardeluy, Io. de Vesalia, Gerardo de Prussia, Ioan. Helmestan, Henrico de Mindach. Procurator Nat. Angl. non semel fuit.

Henricus de Fauerijs Abbas Cluniacensis anno 1308. annis vndecim præfuit, deinde translatus ad Episcopatum S. Flori. Collegio Cluniacensi in Academia Parisiensi fundato multa laudabilia statuta edidit, de quibus suo loco.

Henricus Heraut licentiatus fuit in Theologia an. 1377. cum Francisco de Duro-forti, Reginaldo de Alna Cister. Ioanne Martin Cancellario Pampilonensi, Simone de Cremona Augustiniano & alijs.

Henricus de Herne Westphalus Anglic. Natio. Procurator mense Octob. an. 1348. factus, quo Procuratore & M. Nicol. de Suecia Receptore decretum est à Facultate Artium apud S. Iulianum congregata, vt Bedello ad Rom. Curiam ituro vnaquæque Natio penderet quinque scuta. Successorem habuit in Procuratorio munere M. Henricum Thomé de Suecia: quo Procuratore celebratum est festum S. Edmundi Nationis Patroni, & die S. Nicolai Receptor exposuit 5. solidos Paris. pro distributionibus Magistrorum præsentium in Missa apud SS. Cosmam & Damianum.

Henricus de Kempen seu de Kempis Colon. Diocesis Procurator Nat. Angl. an. 1355. die 13. Ian. electus, & 26. audiuit rationes M. Viskini Venlay tunc eiusdem Nationis Receptoris. Et iste idem est forte qui sequitur.

Henricus de Lingno de Kempen seu de Kempis Colonienensis Diocesis Anglicanæ Nationis Procurator electus, tunc, nempe an. 1359. Philosophiæ Professor celeberrimus, sub quo plurimos Candidatos determinasse & incepisse legimus.

Henricus de Langestein, dictus de *H:si:z*, Natione Teutonice Societatis Sorbonicæ, ingenio præstans, abundans & diffusus, adeo vt difficilius ipsi esset occurrentia animo repellere quàm noua inuenire, inquit Trithemius. Pluribus annis docuit in Vniuersitate Parisiensi. anno quidem 1363. Philosophiam profitebatur. Deinde ad Theologiam se contulit & an. 1375. licentiatus fuit cum MM. Gombaldo Prædicatore, Ioan. de Aquino Minorita, Michaële Marquer Carmelita, Ioan. de Guisia, Philippo Haubeze, Arnaldo de Balbona Cisterciensi, Raimundo de Bona & Simone Bardel Prædicatoribus, & Alberto de S. George Minorita. temporibus Schismatis maximè inclaruit, tum Legationibus quas obiit nomine Vniuersitatis, tum tractatibus quos edidit, præfertim verò illo quem inscripsit *Epistola pacis*; de quo vide quæ retulimus ad pag. 575 & 681. Trithemius ex quadam eius Epistola conijcit eum fuisse Canonicum Ecclesiæ Wormaciensis. In Vniuersitate Parisiensi primùm, inquit, clariuit, vbi lauream doctoratus promeruit; deinde pro decore nouæ plantationis Vniuersitatis Viennensis illò se contulit, & tum docendo, tum scribendo magnam gloriam suæ eruditionis acquisiuit. Plurima eius opera commemorat

idem Trithemius. Super Sententias lib. 4. In Genesim & prologum l. 5. De Antichristo & Schismate l. 1. De Eruditione Sacerdotum l. 1. De Anima contemplatiua l. 1. De Contemplatione l. 1. Speculum animæ l. 1. De Horis Canonicis l. 1. Contra Astrologos l. 1. Super oratione Dominica l. 1. Super Aue Maria, Super Symbolo Apostol. l. 1. De Contemptu mundi l. 1. Contra fratrem Telesphorum l. 1. Contra quendam Wiclefistam l. 1. Ad Canonicos Regulares lib. 1. De Proprietate Monachorum lib. 1. Sermones de tempore lib. 1. Sermones de sanctis lib. 1. In Cantica Canticorum lib. 1. Epistolarum ad Diuersos l. 1. Quæstiones varias, &c. Verum existimo & Trithemium & Bellarminum confundere duos Henricos de Hassia, eorumque etiam opera. Bellarminus quidem Henricum de Hassia Cartusianum fuisse commemorat, nec alium ab eo fuisse subindicat. Malè; fuerunt enim huiusce nominis duo clarissimi viri, Prior seu Senior, qui ab an. 1360. ad an. 1390. & amplius in Vniuersitate floruit, proque ea contra Petrum de Luna aliàs Benedictum XIII. scripsit. Alter Iunior Professione Cartusianus, qui sequente seculo magnum quoque nomen indeptus est. Florebat autem circa an. 1430. Et hic scripsit opera Contemplatiua.

Henricus de Herlem Procurator erat Nationis Anglicanæ an. 1389. nominaturque in quodam Instrumento de Licentiandis in Theologia facto. Vide pag. 638.

Henricus de Minda Natione Saxo, celeberrimus suo tempore Philosophiæ Professor. Ille Anglicanæ Nationis factus primùm Procurator in octaua Epiphaniæ an. 1347. eidemque bis terque fasces prorogati; quod raro fiebat nisi viris Illustribus & supra communem sortem positis. Eo Procuratore determinarunt Nicolaus Michaëlis sub M. Mathia de Suecia, Ioannes de Louanio Hollandinus sub M. Theodorico de Delf Hollandino, Henricus de Wismaria sub M. Theod. de Foro, Petrus de Brisaco sub eodem. Robertus de Asperen sub M. Nicol. de Hoëclen. Io. Petri de Dacia sub M. Laurentio de Dacia. Lud. Quatermaret sub M. Io. de Wefalia. Eodem Procuratore licentiatus est & incepit in Artibus M. Io. de Dacia dictus Lulo & alij.

Henricus Rouffelli in Artibus & in Decretis diu professus publicè. Rector creatus est an. 1385. die 23. Iunij; & eo Rectore Vniuersitas decreuit aduersus M. Ioannem Blanchard Cancellarium, propter quasdam nouitates ab eo attentatas, quæ, vt ait Hemeræus, factorem nescio quem corruptelæ exhalabant, quâ se Vniuersitas læsam esse conquerebatur. Decretum retulimus ad annum prædictum p. 605.

Henricus de Vrimaria Augustinianus, Natione vt ferunt Teutonicus, inquit Trithemius, vir in scripturis sanctis à pueritia studiosissimus, in Philosophia Aristotelica nulli suo tempore secundus, qui multis annis in Gymnasio Parisiensi Doctor egregius extitit & celebri doctrina insignis effulsit. Scripsit super sententias l. 4. Quod liber l. 1. De decem præceptis l. 1. Flores ex Collatione Patrum l. 24. De perfectione hominis l. 1. De Incarnatione Verbi l. 1. de Quadruplici instinctu l. 1. De Exemptione l. 1. Sermones de sanctis l. 1. in libros Ethicorum l. 10. florebat circa an. 1340.

Hermannus de Monte solis, siue de *Summeberghe*, quod idem est ac de Ciuitate Brunswich, vt scribitur in Reg. Nationis Angl. Clericus Hildensemensis Diocesis fuit in Procuratorem prædictæ Nationis electus die 7. April. an. 1354. eique fasces prorogati in alterum mensem; in alterum dico; nam tunc temporis singulis mensibus eligebantur Procuratores: is effecit ne Diuites Scholares pauperum priuilegio vterentur, quoad remissionem seu dilationem solutionis burfarum.

Hermannus de Rotomago electus fuit in Rectorem Vniuersitatis 10. Decemb. an. 1325 & eo Rectore Natio Normantica instituit Romanalia, seu festum S. Romani, quod etiamnum hodie celebrat mense Octobri. Vide quæ retulimus ad pag. 209.

Hermigus de Dacia electus fuit in Rectorem Vniuersitatis die 24. Iunij an. 1312. & eo Rectore constitutum est, ne cui ad Comitata pateret aditus nisi Regenti actu, aut ijs quos Rector speciatim euocaret. Decretum hoc retulimus ad an. prædictum p. 164.

Heruicus

Heruicus de Roka Rector fuit electus 24. Iunijanni 1321. quo Rectore damnati sunt à Ioanne XXII. errores quidam M. Ioannis de Poliacò, & Fr. Nicolaus de Amfiaco Ordinis Prædicatorum Rectori & Facultati Artium satisfecit in Comitijs 9. Septemb. eiusdem an. apud S. Iulianum habitis. Vide p. 188.

Heruicus Syluen seu Sulnen & Sulmen determinauit an. 1365. sub M. Ioanne de Guercu, sub quo etiam Petrus de Alliaco, incepit verò in Artibus sub M. Galerano Pendref, eique gratia facta est ad tempus de burfis quæ 7. assibus fuerant æstimatæ. Procurator Nat. Gall. fuit electus 16. Octob. 1368. & successorrem habuit die 14. Ian. M. Guill. *le Dos*. Fuit electus Rector Vniuersitatis mense Martio an. 1376. successorrem habuit mense Iunio M. Vlicum de Constantia, eiusdem Nationis Anglicanæ, quæ quidem Natio toto hoc seculo longè plures cæteris suppeditauit Vniuersitati Rectores. Idem ad Theologiam se contulit, & Socius Nauarricus factus, anno 1382. licentiarus fuit cum M. Guill. Crebron Socio Sorbonico, Nicolao de Valle & Ioanne Ade Prædicatoribus. Interfuit Comitijs an. 1389. die 12. April. habitis, in quibus actum de Licentiandis in Theologia occasione M. Ioannis Breuis-coxæ; quod statutum retulimus p. 637. tum autem videtur fuisse Prodecanus Facultatis Theologicæ.

Hugo de Landau Rector Vniuersitatis electus 10. Octob. an. 1387. vsus est opera Ioannis Socij in conscribendis litteris quas expediebat, vt pag. 172. retulimus.

Hugo Renuoisye vel *Lenuoisie* Socius Nauarricus Nat. Gall. Rector Vniuersitatis fuit electus pen. Martij 1369. & ei Natio 25. Francos mutuo dedit ad sustinendam Rectoriæ dignitatem, quos promisit se redditurum. An. 1379. 13. Aug. recipitur Decanus Ecclesiæ Rotomag. ex gratia Apostolica, eratque adhuc Decanus an. 1406. vt patet ex Actis Curie Parisiensis, fuit autem Licentiarus in Artibus, an. 1361. & bursa eius fuit æstimata 6. assibus.

Hugo Sapiensis Doctor saluberrimæ Facultatis Medicinæ, anno 1338. institutus est primus Decanus, vt vocant, *Oneris* suæ Facultatis, præter Decanum quem appellant *atatis*; qua de re diximus ad annum prædictum p. 254.

I.

IOANNES *de Lignerijs* Philosophus & Astronomus omnium suo tempore celeberrimus, inquit Trithemius, qui hanc disciplinam à memoria hominum iam pœne abrafam magnificè instaurauit. In Gymnasio Parisiensi eruditionis laudes ingentes acquisiuit, vbi huiusce Facultatis Cooperatores & Confocios habuit viros Mathematicæ scientiæ doctissimos MM. Ioannem de Saxonia, Ioannem (Iulianum) de Muris & Bernardum Philosophos & Astronomos insignes, qui & ipsi varia opuscula conscripserunt. Hæc Trithemius, qui Ioannis opera hæc subdit. Canones Ecliptales l. 1. Canones Tabularum l. 1. de Incensionibus l. 1. claruit regnante Ludouico Bauaro, & Pontificante Ioanne XXII. circa an. 1330.

Ioannes de Louanio Hollandinus determinauit an. 1348. sub M. Theodorico de Delf. Holland. vt legitur in Reg. Angl. Nat. Quæstor erat seu Receptor in Anglicana Natione an. 1356. & rationes acceptæ pecuniæ reddidit 28. Martij. Postea se contulit ad Medicinam, eiusque fit mentio in Actis 3. Iulij an. 1365. tum Rectore M. Ioanne de Diodena. reperio alium M. Ioannem de Louanio Procuratorem domus Sorbonicæ an. 1381.

Ioannes de Loutrarijs licentiarus fuit in Artibus mense Iunio an. 1377. sub M. Lamberto de Marchia, tum Procuratore Natio. Gall. M. I. de Domino-Martino. Idem an. 1378. die 23. Septemb. electus in Procuratorem, an. verò 1381. mense Aprili sub eo licentiarus est in Artibus Ioannes de Gersonio in aula D. Episcopi Parisiensis.

Ioannes Luqueti de S. Manahilde Catalaunensis Diocesis licentiarus fuit in Artibus, apud S. Genouefam in tertia Auditione an. 1374. sub M. Ioa. de Roncuria. Procurator Nat. Gall. fuit electus die 7. April. an. 1375. & per 3. menses Munus gessit, quod tunc erat menstruum, iterum 19. Nouemb. an. 1380. quo Procuratore remoti sunt merelli & fuit deliberatum quod à modo Procurator in quo-

*libet mense haberet nomina omnium Regentium & poneret illos qui interessent in Mif-
fis & Vesperis, ut posset videri facile quibus Natio teneretur, & qui tenerentur refun-
dere.* Item eodem Procuratore decretum vt Conceptio B. Virginis celebrare-
tur solemniter vt cætera eius festa. Eodem an. die 12. mensis Decemb. fuit fa-
cta Congregatio Nationis per iuramentum Regentium & non Regentium,
Ioanne Luqueti existente Procuratore ad statuendum, si opus esset, super festo
celebrando in Natione in Conceptione Gloriosæ Virginis Mariæ, & de Scholis
&c. Quibus positis in deliberatione per eundem Procuratorem fuit delibera-
tum concorditer nullo reclamante, quod amodo celebraretur festum Conce-
ptionis Gloriosæ V. M. eodem modo quo & alia festa solent celebrari, siue
per modum statuti vel aliâs. Quoad statuendum de Scholis dedit Natio De-
putatos ad visitandum librum Nationis & Procuratoris, & quidquid inuenire-
tur boni, poneretur in vna cedula, scilicet quod possit tangere ordinationem
Scholarum siue statuta, & quidquid inueniretur mali, etiam extraheretur in
vna Cedula & etiam vocaretur Natio ad statuendum, si opus esset, & etiam de-
statuendum. Idem Ioannes 10. Oct. an. 1382. electus est Rector. demum Theo-
logiam amplexus nomineque dato inter Sorbonicos licentiatus fuit an. 1388.
cum M. Dominico Parui. Varias obiit legationes ad Benedictum XIII. Vni-
uersitatis nomine; qua dere in Historia.

Ioannes de Marchia Nat. Gall. fuit in Rectorem electus 24. Iunij 1358. vide
pag. 345. & in Procuratorem Nat. Gall. die 2. Iunij 1359. qui in isto munere suc-
cessorem habuit M. Oudardum Billeti; tunc autem profitebatur Philosophiam,
& professus est adhuc postea pluribus annis. Nepotem habuit (alij dicunt fra-
trem) M. Guill. de Marchia Comprofessorem in isto Professionis genere. Dein-
de ad Romanam Curiam se conferens, Gregorium XI. secutus est redeun-
tem in Italiam, vbi naturæ debitum soluit, nepotemque seu fratrem, ex asse-
heredem reliquit. Ille autem an. 1362. Collegium Constantinopolitanum rui-
næ proximum certo pretio ab Vniuersitate conduxit, pollicitus se ruinosas
ædes refectionum: verum relictâ vrbe Parisiensi nepotem seu fratrem Guill. re-
liquit Consilij & propositi sui Executorem; qua de read an. prædictum. Fuit
quoque alius Ioannes de Marchia qui incepit in Artibus sub M. Lamberto de
Marchia an. 1370. mense Aprili. M. Theuenardo de Trevis tunc Procuratore
Nat. Gall.

Ioannes de Marsono factus est Nationis Gallicanæ Procurator, die 2. Sept.
an. 1379. Vniuersitatis verò Rector electus mense Iunio an. 1384. quo Rectore
cœpit moueri quæstio de Conceptione B. Virginis, & statutum factum contra
corruptelas & exactiones Cancellarij Parisiensis in conferendis Gradibus Li-
centiæ & Magisterij: à quo statuto M. Io. Blanchard Cancellarius ad Pontifi-
cium Tribunal prouocauit.

Ioannes de Maruilla Philosophiæ Professor an. 1359. Comprofessores habuit
MM. Ioannem de Marchia, Io. de Calore, Ægidium Albi supercilij & sub
eo determinauit *Albertus de Maruilla*, cuius bursa nihil, *quia erat Beneficiarius*
de Sorbona & promisit bona fide quod solueret quando habebit potestatem.

Ioannes Mandeuille vir Equestris Ordinis Natione Anglus. Studiosissimus si-
quis vnquam fuit; Theologicis disciplinis instructus, transtulit demum sua
studia ad Medicinam, quâ in Facultate Doctõr Parisiensis fuit, vt legitur in
Chronico Belgico Magno p. 293. peregrè cœpit proficisci an. 1332. totumque
ferè Orientem lustrauit: quâ in peregrinatione consumpsit annos 33. vt in I-
tinerario suo docet. Obijt an. 1372. Leodij, vbi inter Guillelmitas sepultus est.

Ioannes de Mediolano florebat an. 1375. eiusque fit mentio in Actis Procura-
turæ M. Henrici Chicoti electi 10. mensis Martij an. 1375. & MM. Ioannis de
Poligniaci & Nicolai Stephani Magistrorum in Artibus Gall. Nat. Idem ad Car-
melitas se postea contulit & licentiatus fuit in Theologia cum M. Ioanne de
Gersone an. 1384. habuitque successorem M. Io. de Camineto, & iste M. Ioan-
nem Morame.

Ioannes Moradas Procurator erat Nationis Gallicanæ an. 1340. cum M.
Petrus de Croso Decanus Ecclesiæ Parisiensis & Sorbonæ Prouisor rationes
accepti & expensi reddidit. Idem electus Rector anno 1341. quo Rectore M.

Simon de Maneslijs Decanus Facultatis Theologicæ satisfecit Rectoriæ Dignitati & Artium Facultati, qua de re in Historia.

Ioannes Morame factus est Nationis Gallicanæ Procurator 18. Nouemb. an. 1383. quo tempore M. Nicolaus de Vaudemonte erat Receptor eiusdem Nationis: iterum 28. Sept. an. 1384. quo Procuratore & M. Ioanne de Marfino Rectore statutum, vt M. Io. de Roncuria absenti & legato Reipub. causâ suâ Scholæ seruarentur. Idem postea Rector mensē Decembri an. 1386. quo Rectore Ioannes Abbas San-Genouesianus & Petrus de Alliaco Magnus Magister Collegij Nauarrici statuta quædam Collegio de Hubanto seu de *Aue Maria* condiderunt, vt dictum est in Historia. Idem licentiatus fuit in Theol. an. 1398. cum Mathæo Reginaldo & quibusdam alijs.

Ioannes de Morangia Carmelita licentiatus fuit in Theologia an. 1376. cum M. Stephano Estailard, Balduino Agny & alijs quibusdam.

Ioannes de Montefono Prædicator licentiatus fuit in Theol. anno 1386. cum Oliuario Maillard & Nicolao de Lingonis Dominicanis. De eo ad an. 1387. & 1388.

Ioannes Parisiensis cognomento Pungens. A sinum Professione Dominicanus vir acuti & subtilis ingenij errauit circa Transsubstantiationis mysterium: qua dere. vide p. 60. Scripsit in 4. lib. sentent. & Quodlibeta varia: Præcipuè verò de potestate Papali & Regia, Regiamque defendit: de qua sic habet c. 1. quoad collationem Beneficiorum. *Quod annexum est spiritualibus officijs per antecedentiam, vt presentatio vel Collatio seu ius conferendi, quia non sic dependet à spirituali sed è conuerso, potest competere Laico præcipuè, & ex concessione Ecclesiæ, vel ex promissione, vel ex longa consuetudine præscripta potest Rex sibi ius acquirere, cum sibi non repugnet. . . . dicta consuetudo cum non sit damnosa in Ministris Ecclesiæ, sed in pluribus fructuosa, non præiudicat iuri publico in genere, licet videatur præiudicare in specie. Nam licet videatur præiudicare Episcopis qui priuantur collatione Beneficiorum, que de iure communi eis debetur; tamen Ecclesiæ aliunde ex hoc emolumentum accipiunt præponderans ratione defensionis & donationis & foundationis. Et ideo non præiudicat simpliciter.*

Ioannes Petri Canonicus Aboënsis, Canonicus Ecclesiæ de Sunda in Regno Sueciæ in Rectorem fuit electus, die 23. Iunij an. 1366.

Ioannes Piscis de Vienna factus est Nationis Gallicanæ Procurator die 13. Decemb. an. 1381. quo Procuratore interdictum omnibus futuris Procuratoribus ne nomen suum in libro Nationis inscriberent, sed tantummodo in *Papyro Nationis*, appositâ multâ quinque solidorum Paris. exigendâ ab ijs qui fecus facerent. Præterea idem Procurator inter expensas numerat septem solidos Paris. *Pro copia cuiusdam appellationis Abbatis S. Genouesie contra Rectorem & Procuratores.* Idem iterum electus est eiusdem Nat. Procurator die 5. Maij an. 1385. quo Procuratore plurima legimus statuta facta, 1. vt Bedellus & Subbedellus Rectori & futuris Rectoribus in agendis obsequantur. 2. Non esse tradendam virgam Bedello nouo absque sponfore. 3. Composita est inter Nationes Gallicanam & Picardicam concordia post litem ortam occasione **Scholarum conductitiarum.** 4. **Quidam Minorita**, qui temerè dixerat Cancellarium esse Caput Vniuersitatis, palinodiam cecinit & satisfecit. Hac de re sic legitur in Reg. Nat. Gall. *Nota quod tempore istius Procuratoris accidit quod Quidam Cordiger, Baccalarus formatus in Theologia dixit in quodam Sermone ad Populum in fine sui sermonis, Orate pro Vniuersitate & pro Cancellario qui est Caput Vniuersitatis. Postmodum per Vniuersitatem fuit ordinatum quod illud reuocaret dicendo quod ipse Cancellarius Parisiensis, nec est Caput Vniuersitatis, nec alicuius Facultatis. Quod & fecit ante D. Cardinalem Laudunensem & in Sermone ad Populum facto in Palatio Regio die S. Bernardi. Ipso tamen Cordigero se apud Vniuersitatem excusante & dicente quod hoc fecerat ex lapsu linguæ, non aduertens quod dicebat. Et in quodam Sermone ad Clerum secundum etiam quod Vniuersitas ordinauit de pœna residua vltimus per suos Deputatos ordinatur.* 5. Curauit in vsum reduci vetus statutum Nationis Gallicanæ, quo 8. die Ianuarij Bedelli suas virgas Procuratori & Nationi submitunt & reddunt, easque recipiunt tantummodo ex gratia Nationis. 6. Eo Procuratore Fr. Ioannes de Saugniaco Bernardita, qui libros

oppigneratos restituere renuerat, ob idque à Rectore & 4. Procuratoribus condemnatus fuerat, ab ipsa Vniuersitate ad quam prouocarat, similiter damnatus est. 7. Cum M. Ioannes de Trelon Doctor Theologus Procancellarius S. Genouefæ quædam iniuriosa verba protulisset aduersus M. Petrum de Alliaco, ea recantare aut explicare iussus est die 8. Iunij.

Ioannes Pocheti de Villaribus fuit electus Procurator Nat. Gall. 21. Octob. an. 1382. gessitque munus per 3. menses, 16. Decemb. eiusdem anni fuit *Intrans ad eligendum Rectorem. Et pro tunc M. Egidius de aspero Monte fuit rector electus in Rectorem Vniuersitatis.*

Ioannes de Poliac Doctor Theologus Vniuersitatis Parisiensis & Diuini verbi Concionator celeberrimus. In nonnullis tamen reprehensus est à Ioanne XXII. instantibus Mendicantibus, quod M. Guillelmi de S. Amore instituto & vestigijs insistens vellet ordines suos à subsidijs quibus eos destinat Pontifex, arceri. Arguebant quoque eum Iacobitæ & Minoritæ, quod scripserit & publicè asseruisset Episcopos & Pastores seu Curiones suam habere à Christo potestatem immediatè eiusque Apostolis & Discipulis, non à Papa; ac proinde nec posse suum ius infringi aut minui à Papa circa curam Pastoralem. Item Constitutionem Benedicti XI. *Inter cunctas* quâ Monachorum priuilegia amplificat in detrimentum Pastorum, non esse iuris interpretationem nec declarationem, sed subuersionem. Verum ea pugna non stetit Parisijs, in Anglia quoque & Hibernia certatum acriter de eadem materia, vt ad an. 1358. retulimus.

Ioannes Quadrati licentiatus erat in Theologia an. 1367. & M. Io. Roberti Procuratore Natio Gallicana ei concessit ad tempus 20. Francos aureos, quos se habere dicebat ex Arca Nationis, datâ tamen cautione de soluendo apud Officialem Paris. res sic se habet in Reg. *Item præfata die (27. Nouemb) eadem Natio fecit gratiam M. Ioanni Quadrati de non soluenda eidem Nationi 20. Francos auri, quos dictus M. Ioan. dicebat se habere penes se de florenis amoris ab Arca Nationis hinc ad annum, & dedit litteram obligatoriam sub sigillo Officialis Paris. cuius tenor talis est.*

» Anno Domini 1367. die Iouis post festum Conceptionis B. Mariæ Virginis coram Nobis Officiali Paris. personaliter constitutus ven. & discretus vir M. Io. Quadrati Licentiatus in Theologia recognouit se habuisse & recepisse à venerabilibus & discretis viris MM. Nationis Gall. Matris suæ 20. Francos auri, quos 20. Francos auri idem M. Ioannes promisit soluere infra vnum annum à data præsentium dictis vener. & discretis viris. renunciat, &c. promittit, &c. volens quod inde fiat super hoc bona littera obligatoria monitione præmissâ si necesse fuerit. Datum anno & die prædictis. Hæc eò retulimus vt qualis esset eiusmodi litterarum formula, intelligatur.

Ioannes Pomeranus de Prussia die 4. Maij an. 1356. electus est Procurator Nat. Angl. & tunc M. Ioannes Ance antiquus Rector computauit M. Roberto Normanno Rectori nouo. Vniuersitas appellauit à sententia Episcoporum ob Decimarum impositionem, & discordia emerfit inter Nationes Anglicanam & Picardicam pro quodam Baccalario dubiæ Nationis.

Ioannes de Quercu aliàs *Cailieu* die 26. Aug. an. 1359. fuit electus Procurator Nationis Gall. & munus bimestre gessit, die verò 21. Octob. successorem habuit M. Petrum Rollant. Idem an. 1365. 2. Iunij reelectus fuit eiusdem Nationis Procurator: & eo Procuratore terminata est quædam causa M. Oudardi Billeteri, qui à sententia Nationis appellauerat. Idem an. 1374. Procuratore M. Ioanne Grosso de Mailliaco in Campania intermissas lectiones resumpsit, & iuramentum præstari solitum præstitit præsentibus MM. Guidone Guerin & Ioanne de Maruille.

Ioannes Red Scotus mense Iunio an. 1350. factus est Procurator Nationis Angl. quo Procuratore, & Receptore eiusdem Nat. M. Io. de Vesalia die 13. Iulij facta congregatione Procuratorum & Receptorum Facultatis Artium per D. Relectorem ad S. Iulianum super computatione sextarum Bursarum à tempore quo vltimò facta fuerat computatio super eisdem. Sextæ autem illæ Bursæ tunc temporis exigebantur ob litem quæ Facultati Artium cum Theologis intercedebat.

Ioannes de Remis electus est in Rectorem Vniuersitatis mense Martio an. 1350. cuius extant litteræ receptionis librariorum p. 321.

Ioannes Richestorp Nat. Angl. Procurator electus 21. Nou. an. 1361. Rector Vniuersitatis quoque fuit, cuius in Historia meminimus ad an. 1363. fuit autem electus mense Septembri contra morem *occasione mortis prædecessoris*.

Ioannes Roberti Remensis Diocesis determinauit in Artibus an. 1361. apud S. Iulianum absens electus est Procurator Nat. Gall. die 18. Nouemb. an. 1367. gessitque munus per duos menses, vt notatur in Reg. eiusdem Nationis. Eo verò Procuratore in *Vigilia B. Nicolai mouerunt brigam Clientes Militis Excubi- rum contra M. Petrum de Zippa & eius Scholares: & ipse vnà cum Scholaribus suis fue- runt ducti per dictos Clientes ad Castellum & ratione huius captionis venerunt ad emendam apud S. Maturinum D. Rectori & dicto Magistro septem de dictis Clientibus*. Idem Ioannes Receptor eiusdem Nationis fuit electus an. 1368.

Ioanes Roncius Doctor Theologus, Collegij Cardinalitij, Orator ad Regem Carolum V. electus ab Vniuersitate contra Gratas Expectatiuas Clemen- tis VII. & Nundinationes Beneficiorum, de qua diximus ad an. 1380. pag. 583. fortè is est Ioannes Rusti seu Rufci Cardinalitius, qui licentiatus fuit an. 1379. cum MM. Ioanne de Sauengeyo, Io. de Trelon, Io. de Mediolano Carmelita, Stephano de Blemau & Petro de Aquila Minoritis.

Ioannes de Roncuria fuit electus Procurator Nationis Gallicanæ 6. April. an. 1367. & Munus gessit per duos menses consequentes: quo tempore Petrus de Alliaco licentiatus est sub M. Guillelmo Carnificis, & Lambertus de Marchia sub M. Francisco de S. Michæle: iterum Procurator electus 19. Nouemb. 1369. & eo Procuratore Vniuersitatem rexit M. Iacobus Proti vel Perroti de Metis, qui à Natione Gall, mutuò sumpsit 25. francos, in cuius summæ securitatem, *fecit litteram quæ vocatur Nisi, quæ est in arca Nationis*. Tertio Procurator fuit 26. Aug. 1374. *quia nullus alius voluerat Officium acceptare*. Rector fuit Vniuer- sitatis electus 11. Octob. an. 1373. iterum 10. Octob. an. 1373. eiusdem fit mentio in celebri Senatusconsulto inter Abbatem & Cancellarium San. Genouefianum lato an. 1382. an. 1384. legationem obiit Vniuersitatis nomine ad Comitem Flandrensem ob Schisma, quo tempore cum Scholas haberet, à Natione postu- lauit Ioannes de Marsono tunc Rector, vt ipsi seruantur donec reuerteretur; qua de re sic legitur in Reg. Nat. Gall. M. Ioan. de Marsono tunc supplican- te vel requirente pro & nomine M. Ioannis de Roncuria missi ad Flandriam ex parte Nationis vnà cum alijs Nuncijs Vniuersitatis, quatenus Scholæ suæ, vi- delicet Scholæ inferiores ad *Scutum Franciæ* nulli alteri ordinentur, cum idem M. Io. de Roncuria more solito in quantum poterat, promississet in manu præ- dicti Procuratoris (Io. Morame) quod immediatè post eius regressum inten- debat bona fide ibi legere. Insuper quod in casu in quo ante principium magni Ordinarij non reuerteretur de prædicta legatione, quatenus pro & nomine prædicti M. Io. de Roncuria & non alijs legeret vsque ad regressum suum M. Io. de Chamineo ab eo substitutus. Deliberauit Natio prædicta, quod præ- dictæ Scholæ quoad proprietatem remanerent dicto M. Ioanni de Roncuria. Item quod loco ipsius ibidem legeret dictus M. Ioan. de Chamineo vsque ad regressum dicti M. Ioan. de Roncuria in casu quo idem non reuerteretur ante principium prædicti Ordinarij. Natio ad hoc mora multis rationibus ibidem recitatis. sub eod. M. Io. de Roncuria determinauit in Artibus an. 1380. Colef- sonus de Clamangijs.

Ioannes de Rotuleto primus Magister Grammaticorum Collegij Nauarrici commemoratur in statuto an. 1315.

Ioannes Rousselli Henrici Rousselli, qui an. 1385. Rector Vniuersitatis fuit, Nepos, mense Martio an. 1398. electus est eiusdem Vniuersitatis Rector, & Sy- nodo 3. Ecclesiæ Gall. in rem Schismatis habitæ Parisijs sententiam Vniuersi- tatis de subtractione totali obedientiæ Benedicto XIII. facienda obtulit mu- nitam sigillis singularum Facultatum & Nationum, communique, quod vulgo *Magnum* appellatur. vid. p. 844.

Ioannes de Salice de Nucera seu Mireraco electus est Rector 15. Decemb. an. 1380. difficillimis temporibus & Schismaticis: qui quod ab Urbano VI. lit- teras accepisset, cui contra Clementem VII. multi Academici fauebant, vix carcerem euitauit. Eo Rectore M. Ioannes Roncius Doctor Theologus,

Vniuersitatis Orator, quod contra Gratias Expectatiuas Clementis apud Regem orasset, in carcerem compactus est. Hugo Aubriotus Præpositus Parisiensis fuit quoque, sed aliâ de causâ incarceratus; qua de re Nos in Historia.

Ioannes de Sapongneio, de Sapongnes, factus est Procurator Nat. Gall. mense Nouembri an. 1375. quo Procuratore Natio vetuit fieri vllas distributiones pecuniarias aut potationes fieri solitas, donec nouæ Scholæ, quas in platea sita inter Scholas prædicti de Sapongnes & Scholas Normanorum construi voluit, constructæ fuissent. Hæc de re in Reg. Nat. Gall. p. 67.

Ioannes de Saxonia M. Alberti de Saxonia frater electus fuit in Rectorem Vniuersitatis an. 1363. & 19. Kalend. Ianuarias anni prædicti fecit de *Rectoria sua Compotum apud S. Iulianum*; cuius compotus fuit gratanter receptus, vt legitur in Reg. Anglic. Nat. Idem Ioannes eadem die electus est in Examinatorem Determinantium cum MM. Guillelmo Bufer & Marcilio de Inghen, aliàs de Nouio magio. Trithemius quendam commemorat Ioannem de Saxonia Minoritam floruisse an. 1340. sub Ludouico V. Imperat. & scripsisse Summam de Casibus, eumque tam in Iure Canonico quàm in Philosophia Scholastica claruisse.

Ioannes Scotus, celeberrimus ille Minorita, Doctor subtilis cognominatus, qui quia Thomæ Aquinatis Doctrinam in multis impugnauit, initium dedit Sectæ Scotistarum Thomistis aduersantium. De eo diximus ad an. 1308. Quamobrem autem & quando fuerit Parisijs Coloniam euocatus, varij variè scribunt. Mathæus quidem Ferchius scribit Petrum Paulum de Nouaria Insulariæ testari se ex vetustis quibusdam Codicibus didicisse hanc ei causam fuisse migrandi. Nimirum in Conuentu Minoritarum Parisiensium eodem tempore legisse duos viros celeberrimos, primum Regentem Reginaldum Prouincialem; alterum Ioannem Duns. Cum autem Ioannes Scholam haberet frequentiore, in Sorbonæ Cathedram ascendisse (in quâ reportatâ, inquit Wadinghus, pro illorum temporum consuetudine dicitur composuisse) Reginaldum verò, quippe Seniore moleste omnino tulisse; occasione verò data, quod Scabini Colonienfes Academiam Lutetianæ parem erigere optarent, à Patre Generali Ioannem Scotum tanto operi præficiendum curasse. Alij verò ob id euocatum existimant, vt quia in disputando acer & subtilis erat, Beguardorum, qui de ordine Apostolorum se esse iactabant, & in partibus Germaniæ Prædicatores & Minores passim pro Hæreticis habebant, confunderet. Alij vt Alberti Magni Discipulis Coloniae pugnam de Conceptione Virginis renouantibus obisteret.

Omnes istæ causæ concurrere eodem tempore potuerunt: sed vt vt sit, omnes consentiunt Ioannem Scotum, cum sui Generalis litteras accepit, inuentum extra Parisios, fortè in Prato Clericorum, vbi cum Discipulis animi remitendi gratia deambulabat; statimque ijs lectis rectâ Coloniam profectum, nec in Conuentum rediisse Parisiensem: cumque ob id argueretur, dixisse fertur, *Pater Generalis Coloniam ire iubet, non in Conuentum ad salutandos fratres redire.*

Habuit Parisijs plures Discipulos magni deinde nominis, Ioannem Bassolium, quo præsentè dicebat sufficiens adesse sibi Auditorium; Antonium Andream Doctorem Dulcisium nuncupatum, *Franciscum Mayronium*, cognomento *Doctorem Illuminatum*, Actus Sorbonici Institutorem, de quo suo loco diximus; *Aluarum* & alios non inferioris notæ. Paulò verò post aduentum suum in Conuentum Coloniensem, obiit ipsa die octaua omnium Sanctorum. Quali verò mortis genere, variant Authores. Iacobus Philippus Bergomensis ait eum apoplexiâ correptum, viuumque tumulatum; quem Scriptorum cohors sequitur. Trithemius mortem notat, non genus mortis. Bzouius omnium pessimè, qui viuentem tumulo illatum ait an. 1294. Alij naturali morte, sed post breuem morbum obiisse scribunt; quorum sententia verisimilior esse videtur, quippe vt ait præclarè Aubertus Myræus, nulla extat Coloniae memoria in Monasterij Archiuis, aut Epitaphijs varijs eius tumulo appensis, nec vllum verbum de violenta morte, quam ei Bergomensis & Paulus Iouius affingunt. Sepultus est autem *ad introitum Sacrificii*, vt ait Trithemius in Chronico Hirsaug. eiusque memoria plurimis Epitaphijs decorata est, inter quæ hoc primum fuit.

*Clauditur hic riuus, fons Ecclesie, uia, uinus
 Doct̃or Iustitia, studij flos arca Sophia.
 Ingenio scandens, Scriptureque abdita pandens
 In teneris annis fuit; ergo memento Ioannis.
 Hunc Duns ornatum fac calitus esse beatum.
 Pro Patre translato modulemur peccatore grato.
 Dux fiat hic Cleri, Claustri lux & tuba veri.*

Vide plura, si lubet, in Annalibus Minorum & apud Trithemium de eius operibus.

Fuit quoque alius eodem tempore *Ioannes Scotus* in Vniuersitate Parisiensi Magister in Artibus, & ut vocant, Secularis, qui Arti Lullianæ cum alijs plurimis Baccalaureis & Doctoribus in Theologia subscripsit. Fuerunt & alij pariter sic cognominati sub an. 1350. ut legitur in Reg. Angl. Nat.

Ioannes Solatij determinauit in Artibus an. 1361. M. Nicolao de Sueffione Procuratore, Gallicè *Solas*; fuit celeberrimus Philosophiæ Professor, nec semel Procurator factus Gallicanæ Nationis, Baccalarius autem in Theologia exposuit libros sententiarum, & intermissas aliquandiu lectiones resumpsit an. 1374. M. Guillelmo *le Dos* tum Procuratore prædictæ Nationis, qui de eo sic scribit; *tempore autem Procuratoriæ resumpsit lectiones suas M. Ioannes Solatij qui tunc legebat librum sententiarum M. Petri Lombardi in S. Victore, & iurauit dictus M. Ioannes Solatij, quod huiusmodi resumptionem non faciebat ad fraudem, pro more scilicet, nam quando quis resumebat lectiones, de nouo iurare solebat. Florebat adhuc an. 1385 & de eo scribit M. Ioannes Piscis fuisse hominem semper singulari rem vel saltem in pluribus, & raro cum alijs Magistris conuenisse.*

Ioannes de Stralen electus fuit Rector Vniuersitatis 23. Iunij an. 1379. quo Rectore Vniuersitas post multas dilationes tandem declarauit se Clementis partibus adhæsuram: quam in rem extat Instrumentum 22. Maij confectum; quod vide ad p. 566. & sequent.

Ioannes de Tolu Decretorum Doct̃or florebat initió huius seculi, an. 1302. interfuit Comitij Vniuersitatis habitis apud Mathurinenfes ad audiendum Iuramenta Stationariorum & Librariorum: an. 1308. Capellaniam S. Andreæ de Arcubus perperuis redditibus dotauit; quam in rem retulimus instrumentum eodem anno conditum, ad p. 115.

Ioannes Tonsor Decanus Facultatis Decretorum anno 1365. satisfecit Rectori & Artium Facultati ob verba quædam temerè prolata, tum Rectore Vniuersitatis M. Machario Magno Roskildensis Ecclesiæ Canonico.

Ioannes de Trelon de Malincuria fuit Rector electus 16. Septemb. an. 1366. quo Rectore quæ gesta fuerint in Vniuersitate, consule p. 394. tunc Nationis Gall. Receptor erat M. Dionysius Flatonis; & hi Procuratores sibi in munere Procuratorio successerunt, *Ioannes Caillaudi, Ioannes le Fruglois & Ioannes Solatij*; in Philosophiæ Professione clarebant *Guill. de Marchia, Ioan. de Platea, Guill. Carnificis, Io. de Quercu, Simon Freron, Nicolaus de Sueffione & alij plurimi.* Iste autem *Ioannes de Trelon* factus ad Theologiam gradu Doctoralem Lauream consecutus est, fuitque Procancellarius San-Genouefianus; qui cum verba quædam iniuriosa M. Petro de Alliaco protulisset; *nempe se malè ab eo habitum, nec mirum, cum & ipse Summatibus obloqui soleret,* apud Facultatem Artium accusatus, & verba ista *de Summatibus* seu ut dicebat *de Maioribus Mundi*, quæ contra summum Pontificem & Regem intorqueri poterant, interpretari iussus dixit se illa intelligere de Decano Theologicæ Facultatis & Cancellario, quibus incumbit summa mysteria explicare, fideique Doctrinam animis inculcare. Res sic se habet in Reg. Gallic. Nationis ad an. 1385. Notandum quod die 8. Iunij anno prædicto M. *Ioannes de Trelon* Magister in Artibus & Theologia & Subcancellarius S. Genouef. c. quædam verba primâ facie iniuriam sonantia, dicta aliàs M. Petro de Alliaco in quadam Congregatione Facultatis Artium,

videlicet, quod non erat mirum si de se Ioanne diceret iniurias, quia de Maioribus mundi obloquutus est; exposuit in prædicta Facultate apud S. Iulianum vocata ex deliberatione & ordinatione Depatatorum ad hoc ordinatorum, dicensque, ut quædam alia verba per eundem M. Ioannem prolata sonabant, dictum verbum intelligebat de Maioribus mundi, id. de Decano Theologiæ & Cancellario Parisiensis quos intelligebat esse Maiores mundi; de quibus idem M. Ioannes dicebat, quod secundum videre suum, siue bene, siue falsè idem M. Petrus alias obloquutus est; idcirco si in hoc aliquantulum offenderat dictum M. Petrum, petebat ab eo veniam, bene dixit quod ista verba non intellexit de Papa vel Rege, sed de Theologis, quorum officium est, ut dicebat, fidem gignere in cordibus hominum & genitam defensare; ex quo officio, cum sit magnum, concluderat propositum suum; quamuis non essent Maiores mundi autoritatiue vel potestatiue. Præsentis fuerunt Egidius de Campis, Io. de Marseno & ferè sex viginti Magistri.

Ioannes Waquelot Rector Vniuersitatis electus fuit 24. Iunij an. 1381. quo Rectore latum est Senatusconsultum inter Abbatem & Cancellarium Sanguenouesianum, de quo nos p. 587. Huic Rectori scribit M. Nicol. Mahueri Procurator Nat. Gall. se dedisse 41. sol. pro Nuncijs Legatis. *Item M. Ioan. Waquelot pro tunc Rectori Vniuers. pro Nuncijs Legatis 41. sol.*

Ioannes Walsgram Anglus Carmelita Doctor Parisiensis, de quo vide Trith. in lib. de Scriptoribus Eccles. In Gymnasio Parisiensi, inquit, Magistrali infalâ decoratus legendo & disputanda celeberrimus effulsit. Scripsit super sent. l. 4. Quæstionum variarum l. 1. & aliæ Quædam.

Ioannes de Waruergrua Socius erat Sorbonicus an. 1331. cum pecunia quædam multatitia Ioannis *le Forbeur* Pauperibus Scholaribus de Sorbona iussu Papæ Ioannis addicta est, an. 1341. regebat in Theologia, & nominatur in Instrumento, quo M. Simon de Maneslijs Decanus Facultatis Theologiæ Rectori & Facultati Artium satisfacit. vide p. 267.

Ioannes de Veneta fuit electus in Rectorem mense Martio an. 1341. & eo Rectore statutum factum est de Bejaunio & Bejaunis, quod vide ad p. 266.

Ioannes Verderelli Parisiensis qui licentiatus fuerat & inceperat in Artibus sub M. Simone Freron nepote, Nationis Gall. Procurator factus est die 23. Sept. an. 1371. & post mensem successorem habuit M. Petrum de Alliaco Tribus Remensis.

Ioannes de Wesalia insignis Philosophiæ Professor Anglicanæ Nationis florebat an. 1340. Rector fuit Vniuersitatis electus mense Decemb. an. 1347. Fratrem habuit Hermannum de Wesalia, cuius determinationi in Artibus præfedit an. 1349.

Ioannes de Villa-Rose videtur fuisse Decanus Facultatis Iuris Canonici an. 1325. nominatur enim in instrumento confecto eo anno ad determinandum de ratione conferendorum Beneficiorum Vniuersitatis.

Ioannes de Villaribus, seu Villarijs, vulgo *de Villars*, diu clauit in Artium professione ab anno 1380. & florebat adhuc an. 1393. postea se ad Theologiam contulit, in eaque licentiatus fuit an. 1395. cum Adamo Carnificis, Petro Fleurye, & Flamingo de Martroy.

Ioannes Voignon subdeterminauit in Artibus an. 1373. Fuit electus Procurator Nationis Gallicanæ die 13. mensis Martij an. 1382. Rector Vniuersitatis, 16. Decemb. 1383. quo Rectore & Procuratore Nat. Gall. M. Ioanne Morame Arca Nat. eiusdem quæ solebat seruari apud S. Bernardum, translata est ad Collegium Nauarricum ex deliberatione 7. Ianu. iuxta quam etiam statutum ut deinceps Missæ & Vesperæ in æde Nau. celebrarentur, hinc conuentum cum Magistris Domus Nauar. & confectum Instrumentum per Io. Coustelli Notarium publicum. causa transferendæ arcæ, hæc fuit ut legitur in Reg. quia 3. Ian. de nocte fures Quidam conatiferant seras effringere quinque Tribuum, irrito quidem conatu: sed ne occasio relinqueretur, translata primum in ædes M. Petri de Seneleyo, deinde 30. Ian. in Capellam Nauarr. Idem Voignon postea se contulit ad Medicinam, & Facultatis Saluberrimæ Decanus fuit electus an. 1394. cui 6. Nouemb. an. 1395. successit in Decanatu M. Petrus de Vallibus Bituricensis Diocesis, actu Regens in eadem Facultate. Et isti M. Ioannes de

Marla

Marla an. 1396. & Ioanni M. Guill. de Camera an. 1398. & Guillelmo Iacobus Sacqueespée Atrebatensis an. 1399.

De Ioanne I. Rege & Ioanne XXII. Pontifice, quorum extant Priuilegia in Historia, satis dictum.

Iodocus Ghysius Cancellarius San-Genouefianus an. 1380. ab Abbate suo iussus est ejurare Munus, eo quod Ghysius seu Ghisilius Vrbanocōtra Abbatem adhæsisset; res hæc causa turbarum fuit in Vniuersitate de qua ad annum 1382.

Ioffridus de Miricuria Rector Vniuersitatis an. 1359. quem scribit M. Ioan. Ance Receptor Nat. Gall. habuisse Bursas Gaufridi Pauverti de determinatione & Inceptione, à Natione sibi datas *pro labore & onere Rectoriæ suæ*. Eidem scribit se dedisse 14. Octob. vnum *Regalem pro Facultate Artium*.

Julianus de Muris mense Decemb. an. 1350. electus est in Rectorem Vniuersitatis.

L.

LAMBERTVS *de Marchia* insignis Philosophiæ Professor, qui inceperat in Artibus sub M. Ioan. de S. Michaële, fuit electus in Procuratorem Nationis Gallicanæ 18. Nouemb. an. 1368. apud S. Nicolaum de Carduneto: iterum verò mense Aug. an. 1370. quo tempore Rector erat Vniuersitatis M. Gerardus de Manillis. Rector fuit electus mense Decemb. an. 1370. & eo Rectore M. Ioannes *le Dos* Tribus Turon. Procurator Nat. Gall. fuit electus die 13. Ianu. eiusdem anni.

Laurentius de Dacia florebat in Artium Professione an. 1347. sub quo licentiatus est & incepit M. Michaël de Dacia; florebant verò MM. Theodoricus de Foro tunc Receptor Nationis, Ioan. de Wefalia, Walterus de Verdelay & alij insignes Anglicanæ Nationis Magistri, quæ hoc seculo plures Rectores Vniuersitati dedit quàm vlla cæterarum.

Laurentius Quillet Sueffionensis Procurator Nationis Gall. electus est die 21. Octob. 1376. regebat adhuc in Philosophia an. 1385.

Laurentius de Suecia pluribus annis Philosophiam & alias Artes liberales cum laude docuit, & pluries quoque Anglicanæ Nationis Procurator fuit; quo Procuratore an. 1348. M. Ioannes Thomé in Portitorem Rotuli fuit delectus, loco M. Gotfridi Parchini seu Parchuim, qui propter quædam impedimenta onus istud à se deprecatus fuerat.

Laurentius Thurgoti de Dacia die Mercurij ante festum B. Thomæ an. 1355. electus est in Procuratorem Nationis Anglicanæ & *exposuit vnum florenum pro principio Magistrerij & alium florenum pro Procuratoria*.

Lucas de Riuo florebat an. 1370. Procurator Gall Nat. electus fuit 10. Martij an. 1373. quo Procuratore licentiati sunt in Artibus DD. Stephanus de Tullo, Lauionnus Gardini, Alanus Lewis apud S. Genouefam; apud B. M. Ioan. Re-gnerij & Io. Ricordiau; die verò 25. Martij, fuit facta solutio de quibusdam Scholis existentibus in vico straminis emptis à Natione à Ioanne de Trevis & à Io. dicto Manglout pretio quatuor-viginti & decem octo francorum, de quibus tradidit Receptor, scilicet M. Io. *le Dos* quatuor-viginti francos, & de alijs septem (decem) & octo ipse & D. Iacobus de Pauellione voluerunt respondere ad soluendum eis infra festum B. Ioan. Baptistæ proximò futurum. Et fuit hoc actum & factum in Carmelitis præsentibus Decanis Nationis, Procuratore & Receptore. Et erant Decani isti qui sequuntur, M. Nicol. de Sueffione, M. Io. Male-aperti, M. Guill. *le Dos*, M. Petrus de Luca & præsentibus multis alijs quos nimis longum est enarrare. Idem eiusdem Nationis Receptor erat an. 1385.

Ludouicus de Nanceio licentiatus est in Artibus sub M. Francisco de sancto Michaële an. 1372. mense Maïo, tum Procuratore Nat. Gall. M. Dominico Ducis Tullensis Diocæsis, quo Procuratore licentiati quoque sunt Ioannes Beguini Remensis sub M. Io. de Bellomonte, Simon Cardoreti Trecorenf. sub M. Guill. *le Dos*, Oliuerius le Fruglays Briocensis sub eodem, Reginaldus Freron Remensis, sub M. Simone Freron, Stephanus Scoti Parisiensis, sub M. Fran. de S. Michaële. Idem Ludouicus electus est Procurator Natio. Gallic.

10. Ian. & 10. Feb. & 10. Martij an. 1377. idem reelectus; quo tempore determinarunt in Artibus Ioan. Colandi, sub M. Petro de Metis, Io. de Pisis, sub M. Io. de Sapongnia, Thomas Marqueti, Io. de Montehermeri, sub eodem, Io. Fabri, sub M. Nicol. de Vaudemonte, Io. Figuli sub M. Lamberto de Marchia, Io. de Fago sub M. Dominico Parui, &c. Idem an. 1384. die 28. Septemb. M. Io. Morame Procuratore supplicauit, *quatenus Scholæ suæ pro nunc alteri non ordinarentur donec deliberatus esset an regeret vel non. Placebat tamen sibi ne Natio damnificaretur quatenus in prædictis Scholis legeret alius Magister de Natione donec sibi placeret legere; quam supplicationem concessit Natio cum isto adiuncto, quod infra festum Natiuitatis Domini se determinaret, & in casu in quo non esset tunc in proposito regendi, Natio ordinaret de prædictis Scholis, sicut sibi expedire videretur & tempore pendente legeret ibi vnus alius secundum ordinem antiquitatis.*

M.

MACHARIUS Magni de Dacia, Ludensis & Roskildensis Ecclesiæ Canonicus d. e. 24. Martij an. 1365. Rector fuit renunciatus: quo Rectore M. Ioannes Tonfor Decanus Facultatis Iuris Canonici ortâ quadam difficultate de Iudicio 4. Procuratorum non satis circumspectè locutus, deprecante Facultate & verba eius interpretante restitutus est in integrum; quo tempore florebat MM. Guill. de Marchia, Ioan. de Quercu, Oudardus Billei, Ioan. de Assiaco, Io. Fillastre, Iacobus de Meris, Io. de Platea, Guill. Carnificis, Gerardus de Alneto, Dionysius Flatonis & alij per celebres Magistri.

Malcolmus de Dimbrek Scotus Artium Professor celeberrimus electus est in Procuratorem Nat. Anglic. an. 1350. die Veneris post festum SS. Tiburtini & Valeriani; eoque Procuratore M. Theodoricus de Alcmaria tunc eiusdem Nat. Receptor rationes reddit acceptarum Bursarum, *Rektoris, Luminaris, B. Virginis, Bedellorum & Scholarum.* Inceperunt verò in Artibus DD. Ioannes Red Scotus, qui paulo post fuit etiam eiusdem Nat. Procurator, sub M. Waltero de Vardelay, Recoldus de Hastal, sub M. de Vesalia, & Gerardus Wyld de Busco Ducis licentiatus, sub M. Theodorico de Alcmaria.

Marcilius de Inghen, aliàs de Nouimagio Colon. Dioc. Anglicanæ Nationis, ab an. 1362. maximè inclaruit tum Artium liberalium & Philosophiæ professione, tum varijs legationibus quas obiit nomine Vniuersitatis. In Reg. Angl. Nat. commemoratur ad an. 1362. quo regere incepit cum alijs Magistris Michaële de Prussia, Theod. d'Oy, Will. d'Wic, Ioan. Holcman, Ioan. de Suecia, Ille tempore vacationum an. 1363. substitutus est M. Ioanni Scalpi Procuratori prædictæ Nationis die 25. Iunij. Rector fuit electus an. 1367. iterum an. 1371. sub initia Schismatis Romam ad Vrbanum ab Vniuersitate missus est, eiusque litteras ad ipsam de statu Ecclesiæ retulimus pag. 466. Hunc ait Trithemius *de Gymnasio Parisiensi fuisse euocatum Heidelbergam pro Vniuersitatis initio.* Primus enim ille Heidelbergensem Vniuersitatem instar Parisiensis plantauit, quam Dux Bauriæ ac Rheni Palatinus Comes Robertus instituens magnificè postea dotauit; Vrbanus verò VI. Parisiensi Priuilegijs æquauit. Edidit non spernenda opuscula, inquit Trithemius, è quibus in Bibliotheca Heidelbergensi manu propria scripta extitisse adhuc suo tempore testatur, *Quæstiones sententiarum lib. 4. Dialecticam Notabilem l. 1. Commentariorum in Aristotelem libros plures.* Et quædam alia. Obijt 13. Kalend. Septemb. an. 1394. & Heidelbergæ sepultus est in Ecclesia S. Petri. Eundem Wemphelingus ait fuisse Canonicum & Thesaurarium Ecclesiæ S. Andree Coloniensis.

Marcilius de Padua Rector erat Vniuersitatis an. 1312. quo Rectore factum est decretum de sigillatione litterarum, ne scilicet vllæ magno sigillo & communi sigillarentur, quæ non ante fuissent visæ & approbatæ; qua de re ad pag. 163. Postea se contulit ad Theologiam, & orto inter Ioannem XXII. & Ludouicum Baurum dissidio, Ludouici partes amplexus est, & pro eo librum composuit, quem inscripsit, *Defensor Pacis.* in quo multa complectitur de iuribus Imperatoris, aduersus Iura Ecclesiastica. In eo docet controuersias

de Religione non Papæ, sed Concilij autoritate esse dirimendas; Papam debere subditum esse Magistrantibus, vtriusque gladij potestatem vanam esse, Coniugium Sacerdotibus piè concedi posse. damnatus est ab ipso Ioanne; quæ de re in Extrauag. damnati quoque eius errores & Ioannis de Ianduno ab Academia Parisiensi, vt retulimus in Historia.

Marcuardus Scotus Rector electus 10. Octob. an. 1350. Ioannem I. Regem & sacris Remensibus Parisios reuersum cum Academia Parisiensi excepit; quæ eo Rectore facta sint, retulimus fol. 320.

Marinus de Marignaco primus Prouisor Collegij Harcuriani obtinet, vt sacra celebrentur in oratorio seu Capella dicti Collegij vide fol. 162. Idem Canonicus fuit Ecclesiæ S. Honorati Paris. & Prouisor seu Gubernator Collegij Bonorum Puerorum ad Portam S. Victoris. vide p. 228.

Martinus de Ripa Canonicus Parisiensis initio dissidij Bonifaciani adhærere visus est Pontifici; deinde subscripsit cum Proceribus Ecclesiæ Gall. & Academia Parisiensi, appellationi ad futurum Concilium. Vide quæ scripsimus ad pag. 52.

Mathæus de Cracouia Episcopus Wormaciensis primùm Pragæ, deinde Parisijs Theologicæ Scholæ Præsidens (Decanus) constitutus magnam legendo scribendoque gloriam inter Doctores obrinuit, inquit Trithemius; obiit an. 1309. die 5. Martij & Wormaciæ sepultus est.

Mathæus de Hersmo Rector Vniuersitatis electus 16. Decemb. an. 1371. de cuius gestis vide pag. 436. eadem die fuit electus M. Ioannes Solatij Meldensis in Procuratorem Nationis Gall. M. Ioannes Roberti Quæstor seu Receptor eiusdem. florebant MM. Ioannes *Munier*, Guill. Theuenardi, Oudardus Billeteri, Richardus Huoti, Petrus de Luca, qui & Rector quoque Academiæ fuit.

Mathurinus de Longolio sub finem seculi floruit in Artibus & in Theolog. ab Artium Facultate legarus trajecit in Angliam ad Vniuers. Oxon. cum alijs. Vide pag. 751. In Theologia licentiatus fuit an. 1397. cum M. Ioanne Fioti.

Michaël de Crenayo (de Crenay) Socius Nauarricus an 1366. mense Feb. determinauit in Artibus sub M. Io. de Quercu. & licentiatus in 1. auditione S. Genouefæ, sub M. Io. de Chauengijs mense Feb. an. 1366. Die 1. Iunij an. 1368. electus est Procurator Nationis Gall. idem Artistarum eiusdem Collegij Primarius interest dedicationi Capellæ an. 1373. cum M. Guidone Guerin Grammaticorum Primario & M. Simone Freron Magno Magistro. Idem assumptus fuit in Pædagogum seu Præceptorem Caroli Delphini an. 1378. cui in Regem inuncto postea fuit ab Eleemosynis an. 1385. vt legitur in Chartis Cameræ Computorum. An. 1390. ad Episcopatum Autissiodorensem promotus; obiit an. 1409. eius meminit Nicol. de Clemangijs in lib. de festiuitatibus nouis non instituendis.

Michaël de Dacia Anglicanæ Nationis incepit in Artibus sub M. Laurentio Daco, Procurator factus die S. Mauricij an. 1347. quo Procuratore lis exarsit inter Theologos & Facultatem Artium. Sæpè eiusdem Michaëlis mentio fit in **Reg. prædictæ Nationis, successorem habuit M. Henricum de OS.**

Michaël wichou dictus de Prussia, factus Angl. Nationis Procurator die 18. Nouemb. an. 1363. hæc scribit de festo S. Edmundi deque eius Crastino. die Martis post festum S. Catharinæ, factâ congregatione Facultatis decretum fuit *quatenus de cetero in futurum præfatum festum Nationis Anglicanæ cum Crastino inuiolabiliter deberet celebrari.* Idem die 22. Septemb. anno 1364. reelectus fuit Procurator, cuius tempore Robertus de Bell' & Ioan. de Cornel Scoti inceperunt sub M. Ioanne de Saxonia.

Milo de Dormano Episcopus Beluacensis an. 1375. factus, Ioannis de Dormano eiusdem Ecclesiæ paulo ante Præsulis (obiit enim an. 1373.) nepos, Cancellarius Franciæ, de suo etiam contribuit plurimum ad foundationem & dotationem Collegij de Dormano aliàs Beluacensis, quod Patruus instituerat. De Ioanne diximus pag. 429. Milo an. 1387. obiit Lutetiæ & jacet in Sacello prædicti Collegij.

NICASTVS de *Murancuria* florebat in Artium Professione an. 1375. electus est Procurator Nat. Gall. an. 1378. die 5. Maij, quo tempore M. Petrus Forret incepit in Artibus, sub M. Io. de Roncuria & Philippus de Crenello, sub M. Laurentio. Quillet.

Nicolaus de Alexandria Ordinis Eremitarum S. Augustini Doctor Parisiensis à Philippo Valesio ad Castellum Vicennarum aduocatus ad dicendam de visione Beatifica sententiam, cum M. Nicolao Boneto Ord. FF. Minorum & Durando de Auriliaco Ord. FF. Prædicatorum & alijs Doctoribus Regularibus & secularibus.

Nicolaus de Clamangijs Petri de Clamangijs nepos licentiatuus fuit in Artibus an. 1380. mense Aprili, sub M. Io. de Roncuria, & sub eodem incepit an. 1381. mense Maio, de eo plura in sequenti seculo.

Nicolaus de Cussangeyo Clericus Lingonensis Diocesis electus est in Procuratorem Nationis Gallicanæ die Lunæ ante translationem B. Nicolai an. 1371. exijs autem quæ scribit prædictus Procurator, intelligimus Nationem Gallicanam sua sacra celebrare solitam illis temporibus apud S. Nicolaum de Carduneto, sic enim ille. *Insuper deliberavit Natio concorditer quod Curatus de S. Nicolao qui celebravit Missas pro Natione & Vesperas diebus Venerinis & sabbatinis, quando D. Ioannes (Capellanus) fuit absens in Curia Rom. Bedellus destinatus anno præfato à Facultate Artium & Vniuersitate pro Rotulo, condignè pro rata temporis persolueretur, secundum quod meruit.... Hi fuerunt Magistri presentes, M. Petrus de Salanayo tunc Rector, M. Ioan. Roberti tunc dictæ Nationis Receptor, M. Lambertus de Marchia, M. Io. de Roncuria, M. Franc. de sancto Michaële, M. Michaël de Creneyo, M. Io. de Marsono, M. Io. le Dos & plures alij in S. Mathurino. Idem 21. Oct. an. 1373. reffectus Procurator, & 10. Octob. 1374. Rector electus Vniuersitatis, cui Natio Gall. dedit 12. francos, vt legitur in Reg.*

Nicolaus Faron Doctor Theologus, Canonicus Paris. Magnus Magister Collegij Nauarrici post M. Nicolaum Oresmum, an. circiter 1360. cui successit M. Simon Freron eiusdem quoque Domus alumnus & Doctor celeberrimus.

Nicolaus de Lyra ex Iudæorum genere, inter Rabbinos in litteris Hebraicis ab ipsa pueritia nutritus, illud idioma ad vnguem nouit, vt frequentare cœpit Scholas publicas audiuitque sacras Minoritarum conciones, intellexit in Gente Iudaica meram esse infaniam & cœcitatem. Igitur ad fidem conuersus Franciscanæ familiæ nomen dedit apud Vernolium. Oxonij & Parisijs Iudæorum Doctrinam quâ fuerat imburus & lactatus, acerrimè confutauit. Infinita prope opera composuit & Commentaria in totam scripturam sacram, quorum plurima enumerat Trithemius lib. de Scriptoribus Ecclesiasticis. Claruit sub Ioanne XXII. & Parisijs obiit, cum Daniele exponeret an. 1340. die 23. Octob. iacet apud Franciscanos & è regione tumuli muro affixa est tabella marmorea, in qua versus sequentes aureis litteris insculpti leguntur.

*Ne me me ignôres properans dum plurima lustras,
 Quis sum ex his nosces, quæ pede busta teris,
 Lyra breuis vicus, Normana in Gente celebris,
 Prima mihi vite ianua morsque fuit.
 Nulla diu mundi tenuit vesania natum.
 Protinus euasi Religione Minor.
 Verniolum admisit currentem ad sacra Tironem
 Et Christi docuit me domitare ingo.
 Vt tamen ad mores legis Doctrina beatos
 Addita planaret simplicitatis iter,
 Artibus ipse pijs & Christi dogmate fretus
 Parisij excepi sacra Magisterij.*

Et mox quæque vetus, & quæque recentior affert
 Pagina, Christicolis splendidiora dedi.
 Littera nempe nimis, quæ quondam obscura iacebat,
 Omnes per partes Clara labore meo est.
 Et quos sæpe locos occidens littera tradit,
 Hos typicè humanis actibus exhibui.
 Extat in Hebræos sanctissima condita turri,
 Nostrium opus haud ullis comminuenda Petris.
 Insuper & nostri releguntur sæpe libelli
 Quos in sensa Petri quatuor arte tuli.
 Est quoque Quodlibetis non irrita gloria nostris,
 In quæ tu iustus Arbiter esse potes.
 Non tulit hæc ultra vitam perferre merendo,
 Omnipotens Dominus, quo sumus & morimur.
 A Cruce tu cuius numeres si mille trecentos.
 Adiungens unà quatuor & decades,
 Illo me rapuit mors omnibus æmula sæclo,
 Cum micat Octobris terna vigena dies.
 Iam tu quò tendis Nicolai illectus amore?
 Quo Doctore tibi lex referata patet.

Nicolaus Mahuet de Nouauilla apud Pontem, al. Nicol. Mahueti de Ponte electus est in Procuratorem Nat. Gall. 2. Iunij an. 1382. eique munus prorogatum est toto tempore vacationum ad 21. Octob. quo die successit in Procuratorio munere M. Io. Pocheti de Villaribus. Eo autem Procuratore plurimi determinarunt, Licentiatum sunt & inceperunt in Artibus. Et inter alios isti inceperunt Ioan. de Vionio, sub M. Io. de Villars, Iacob de centum nucibus, sub M. Dominico Parui, Thomas de Bouruilla sub M. Nicol. de Morancuria, Io. Boni sub M. Stephano Felicis, Ioan. de Yuodio, sub M. Henrico Chicoti, Io. de Vallibus sub M. N. de Vaudemonte.

Nicolaus Oresmius Socius Nauarricus, eximius Theologus, an. 1355. factus Collegij Nauarrici Archididascalus, S. Capellæ Parisiensis Canonicus, Decanus Ecclesiæ Rotomag. an. 1360. Caroli Delphini Præceptor, cuius iussu, postquam Rex inauguratus est huius nominis V. multa opera Latina versione Gallicâ donauit. Imprimis verò Ethica Aristotelis cum adhuc esset Decanus Rotomag. an. 1370. in Prologo autem sic habet. *Qui Morales libri Aristotelis sermone Græco primùm suæ conditi, quosque Latinos habemus, non est cuiuslibet intelligere, placuit Regi boni publici ergo Gallicis auribus donari, ut & ille, & à Consilijs Principes possint celerius penitusque intelligere, quamobrem palam est Regem nostrum Carolum meritò vocandum Carolum Magnum in Sapiensia. Ob versionem autem istam video eidem Oresmio attributos 100. francos ex litteris eiusdem Regis datis 10. Decemb. 1371. insertis in 4. Carthophylacio Cameræ, & ad marginem hæc habentur verba, dictus M. Nicolaus habuit alios denarios prædicta causa prout in compoto præcedenti videtur, fol. 88. Eadem versione donauit Politica & Oeconomica, ob idque idem Carolus illum pensione annua muneratum voluit, ut ex eius litteris datis 5. Feb. an. 1372. patet, quæ seruantur in Carthophylacio Cameræ Comp. Idem composuit opus de communicatione Idiomatum. Item Tractatum contra Astrologos Iudiciarios. Demum ex Decano Rotomag. factus Lexouiensis Episcopus, an. 1377. an. 1382. vitam cum morte commutauit, & iacet in Cathedra ad portam sinistram Chori.*

Nicolaus de Sueffione Nationis Gallicanæ Procurator electus 14. Ian. an. 1369. quo munere defunctus statim nempe 8. Feb. eiusdem anni factus est Receptor Communis eiusdem Nationis, & die Lunæ post Quasimodo an. 1370. rationes acceptæ & expensæ pecuniæ reddidit. Ex ipsius autem rationibus patet totum

ærarium Nationis Gall. eatenus fuisse ex obuentionibus fortuitis & burfis Determinantium, Subdeterminantium, Licentiandorum & Incipientium. Eo anno Petrus de Clamangijs Socius Nauarricus, Nicolai Patruus Licentiatus est in Artibus in prima auditione S. Genouefæ, sub M. Ioanne de Roncuria, & M. Hugo de Lenuoisie vel Renuoisie Nauarricus Rector Vniuersitatis iussu Nationis prædictæ accepit ab ipso Receptore 25. francos.

Nicolaus Iouannes de Suecia Diœcesis Vpsalensis electus fuit Procurator Nat. Angl. die 26. Aug. an. 1357. cuius temporibus lis exarsit inter Picardos & Anglos de finibus, & ille iurauit coram *Deputatis Vniuersitatis de veritate dicti coram Tabellionibus ad positiones Picardorum*, cum verò coactus fuisset Aureliam ire, substituit M. Temonem Iudæi, & die 18. Septemb. reuersus Nationem suam congregauit ad deliberandum de Burfis Guill. Buser, de cuius patria dubitabatur, an ad Picardos an ad Anglos pertineret.

Nicolaus Triuetus Anglus Dominicanus Oxonij Doctor factus Lutetiam venit, vbi etiam claruit non modò in Theologicis, sed in humanioribus quoque litteris, quarum veteres Autores Scholijs & Commentarijs egregiè illustrauit, vt declamationes Senecæ, Boëtium de Consolatione Philosophiæ, de Disciplina Scholarium, de Trinitate, &c. obiit prope septuagenarius Londini an. 1328.

Nicolaus de Vaudemont Procurator Nationis Gall. factus 9. mensis Ianuarij an. 1375. Rector verò Vniuersitatis 16. Decemb. 1379. quo tempore florebant in Artium Professione MM. Io. Voignon, Fran. de S. Michaële, Ioan. Luqueti, Stephanus de Saltu abscondito, Germanus de Rungiac, Guill. Gourlaris, Io. Lotrharij, Ludouicus de Nanceio, Dominicus Parui, Ioan. de Auentica, Ioan. de Sticijs, &c. fuit quoque non semel idem Nicol. Receptor eiusdem Nationis, an. 1382. vltima die Ian. Henrico Chicoti Procuratore fuit electus & præstito iuramento fideiussores dedit MM. Io. de Roncuria & Dominicum Parui.

Nicolaus de Villanis Procurator Nationis Gall. quo Procuratore an. 1327. statutum factum est de Scholis extra vicum stramineum, quod retulimus p. 212.

Nicolaus Viuiani Tribus Bituricensis Nat. Gall. factus est Procurator an. 1372. die 16. Decemb. apud S. Iulianum, scribitque se nihil recepisse præter unum album à M. Lamberto de Marchia pro defectibus Missarum.

O.

OLIVERIVS *Saladin* Rector electus Vniuersitatis an. 1318. deinde ad Theologiam progressus Doctoralem lauream consecutus est, & an. 1332. interest determinationi de tarda visione Beatifica cum Guill. de Brena Ordinis Minorum, Gerardo de Pergamo & alijs.

Osbertus Pyckenham Carmelita Anglus primam vitæ partem Lutetiæ transiit: vbi pileum doctoralem in Theologia meruit, discendo verò & docendo, inquit Lelandus, Parisijs non modo Philosophus, sed etiam Theologus euasit, vt ingens Auditorum numerus ad eius prælectiones tanquam ad sacrosanctum oraculum conuolaret; florebat an. 1330.

Oudardus Billeti magni vir nominis & famæ fuit ab an. circiter 1355. 25. Aug. an. 1359. Procurator electus est Nationis Gallicanæ, & munus gessit per quinque menses continuos, quod paucis contigit. Ex ijs verò quæ scribit, intelligimus Nationem Gall. ad festorum suorum solemnitatem celebrandam in æde sacra S. Nicolai de Carduneto, Arcam & Reliquias apud S. Bernadum seruari solitas, deferri curasse; vnde sæpe inter expensas reponitur summa quæ dabatur portitoribus Arcæ & Reliquiarum. Putà die S. Catharinæ scribit se distribuisse Magistris 18. solidos, *Item Portatoribus Archæ 8. sol. Item Clerico S. Nicolai & Ianitori S. Bernardi, 2. sol. &c.* Idem reffectus est Procurator nona Martij an. 1360. & per 4. menses consequentes idem munus gessit. Rector 10. Octob. an. 1363. eique dati sunt nomine Nat. Gallic. octo franci. Idem cum Receptor communis fuisset electus, tamen à maleuolis quibusdam malè impensæ pecuniæ accusatus, à sua Natione multatus est: à qua prouocauit ad

Facultatem Artium, Facultas verò indignè ferens virum benè meritum vexari, eum per Deputatos Nationi reconciliauit; qua de re sic legitur in Reg. Anno Domini 1365, die 18. Iulij *Natione sufficienter per discretum virum M. Ioannem de Quercu* tunc Nationis Gall. Procuratorem apud S. Iulianum conuocata ad audiendum ordinationem amicabilem seu supplicationem Deputatorum per Facultatem super quadam appellatione per M. Oudardum Billeri contra Nationem interiecta, in præsentia Nationis *M. Oudardus eidem appellationi renunciauit, & se ordinationi & deliberationi Nationis, ac etiam correctioni submitit; & per eandem Nationem ut filius obedientie receptus & admissus, & tandem quittaui sibi Natio omnia debet. & omnia huius beneficia si quæ essent, remisit omnino.* Idem die 1. Iunij an. 1366. tertium Procurator electus, *continuatus est pro tempore vacationum quæ finiunt in cristino B. Ludouici, scilicet 26. die mensis Aug.* quartum Procurator 24. Sept. an. 1368.

Peregrinus Zelethuz de Prussia Clericus Iuratus inclyti Primogeniti Regis Francorum Karoli Regentis Regnum Franciæ an. 1358. 8. April. electus est in Procuratorem Nat. Anglicanæ, & eadem die pro more soluit tam pro introitu quàm pro Procuratoria unum Mutonem auri. Item Receptor eiusdem Nationis soluit unum scutum Ioannis cum 18. den. scuto valente 20. sol. fiebat autem, ut ibidem scribitur, potatio de illa pecunia.

*Petrus de Alliaco, quem aliqui malè Picardum faciunt, Compendij in Parochia S. Antonij natus Colardo Patre, Lutetiam venit puer studiorum causâ, & in Collegio Nauarrico educatus est. Immo eum aliqui volunt famulum fuisse Ianitoris, gradatimque suâ doctrinâ & virtutibus emeruisse & ad summas Ecclesiæ Dignitates peruenisse. Determinauit in Artibus an. 1365. sub M. Ioanne de Quercu, ex cuius Bursarum æstimatione conijcio non fuisse adeo creditum pauperem, ut vulgò fertur; nam ex ijs quæ scribit M. Guill. de Marchia tum Procurator Nationis Gall. constat fuisse æstimatas 8. ass. quæ taxa inter maximas erat; immò omnium maxima quæ pro eo tempore æstimatæ sunt, vnâ exceptâ, Reginaldi de Gaudricuria quæ fuit ab eodem Procuratore æstimata 12. assib. hæc dicta sint per transfennam. Incepit autem in Artibus an. 1368. eiusque Bursa æstimata sex assibus; item tres Bursæ & Beiaunia 35. ass. Anno 1372. 21. Octob. electus fuit in Procuratorem eiusdem Nationis & per plures menses prorogati sunt ei fasces Procuratorij: quo tempore Natio Gall. emit duas Scholas sub eodem recto à M. Guill. Carnificis, in vico straminis, in quibus prius Picardi legebant; tum autem ille Philosophiam publicè profitebatur: sub quo video multos determinasse, & inter alios Dominicum Parui, Robertum de Lauduno, Ioan. Siluestrum, Io. Ter-Quasij. Postea ad Theologiam se conferens, in ea licentiatus est an. 1380. cum M. Henrico de Henca; Michaële Scoti Minorita, Bernardo de Balbona Cisterciensi, Fran. Martini Carmelita, Io. Barbini Prædicatore, Andrea de Folliuio Ordin. Seruitarum B. M. Iacobo de China Minorita, Iacobo de Castellione & Ioanne Victorino. Anno 1381. successit M. Simoni Freron in Archididascalia Collegij Nauarrici. An. 1383. à Carolo VI. cuius erat Elemosynarius missus ad Clementem VII. pro pace Ecclesiæ, & in singulos dies obtinuit 5. francos; qua de re sic legitur in Chartis Cameræ Computorum. *A M. Pierre Dailly Docteur en Theologie & Aumosnier du Roy, cinq francs d'or à luy ordonnez & taxez par chacun iour qu'il vacqueroit, allant, demourant & retournant du voyage où le Roy l'enuoyoit lors vers nostre S. Pere le Pape & le College des Cardinaux pour certaines grosses besongnes que ledit Seigneur auoit lors moult à cuer, par lettres du Roy du 13. May 1383.**

Anno 1384. & 85. contra M. Ioannem Blanchard Cancellarium Ecclesiæ & Vniuersitatis Parisiensis iura sibi quædam pecuniæ arrogantem de Licentiandis acerrimè decertant: nec minus fortiter an. 1387. & 88. aduersus Ioannem de Montefono Dominicanum Immaculatæ Conceptionis oppugnatorem; contra quem ab Vniuersitate Legatus fuit ad Clementem & Collegium Cardinalium anno 1388. ut retulimus pag. 618. Anno 1389. factus est post M. Ioannem de Guignecurte Cancellarius Vniuersitatis quo anno aut sequente eiurauit Magnum Magisterium Domus Nauarricæ, eique successit Ioannes de Cruce. Anno 1394. missus à Rege ad salutandum Petrum de Luna recens creatum Papam sub Be-

nedicti XIII. nomine. An. 1395. Cancellariatum eiuravit in gratiam M. Ioannis Gersonis Doctoris quoque Nauarrici. Hinc fit Episcopus Podiensis, deinde an. 1398. Archiepiscopus Cameracensis, an. 1411. Cardinalis S. Chryfogoni. Concilij Pisano & Constantiensi interfuit. *Constantiensis Anima* nuncupatus. obiit an. 1416. vt scribit Pouillonius: vel vt alij anno 1425. Plurima eius opera referunt Trichemius & alij Scriptores Ecclesiastici: quibus commemorandis supersedeo contentus ea referre quæ nondum typis mandata fuisse existimo, talis ergo est illorum syllabus.

Propositio coram Papa facta per M. Petrum de Alliaco contra M. Ioan. de Montefono, incipit. *Veritatem meditabitur.*

Tractatus ex parte Vniuersitatis Studij Paris. pro causa fidei contra Quendam Fr. Ord. Prædicat. incipiens. *Apostolicis Petri verbis.*

Epistola scripta Viro Nobili, Consulari Celsitudine & Militari fortitudine præpollente D. Philippo de Mazerijs nuncupatoria alterius Epistolæ quæ incipit *Multifariè multisque modis.* vide infra Philippus de Maserijs.

Quæstio determinata per eundem M. P. de All. in Scholis Nauarræ in materia Simonix cum prologo. *Sicut dicit Apostolus.* Quæstio verò sic incipit. *Vtrum hæreticum sit dicere quod liceat pro docendi licentia pecuniam dare vel recipere.* quæ Quæstio agitata est occasione exactionum Cancellarij Parisiensis.

Propositio coram Papa facta circa eandem Simonix materiam aduersus Cancellarium Paris. sic incipit. *Domine vim patior.*

Quæstio de reprehensione Petri Apostoli à Paulo sic incipit. *Quærit à me Charitas vestra.*

Responsio in Sorbona sic incipit. *Vtrum esse 3. supposita vnius nature sit perfectio simpliciter summa communicabilis Creatura.*

Quæstio de qua respondit in Sorbona. *Vtrum Creaturæ rationalis conscientia erronea aliquem eius actum excusare possit à culpa.*

Responsio in Aula Episcopi. *Vtrum Christi dono gerens potestatem solus in hominibus iuste dominetur.*

Quæstio vtrum libertas Creaturæ rationalis ante & post lapsum intrinsecè sit æqualis.

Inuectiua Ezechielis contra Pseudo-Prædicatorem. Incipit. *Ezechiel Propheta.*

Sermo in Dominica 2. Aduentus an. 1385. in illud *Scitote quoniam prope est Regnum Dei* Luc. 21.

Sermo in Septuagesima in illud. *Misit illos.* Matth. 20.

Sermo in Capitulo Nauarræ de Natiuitate Domini in illa verba, *Veritas de terra orta est.* Psal. 83.

Sermo de S. Bernardo in illud Ecclesiast. 45. *dedit ei,* &c. coram Sacra Facultate apud Bernarditas.

Sermo de S. Ludouico in Nauarra coram Sacra Facultate.

Sermo de Omnibus Sanctis ibidem. *Ipsorum est enim Regnum Cælorum,* Mat. 5.

Sermo in Synodo Ambianensi. *Sacerdotes tui induantur Iustitiam.* Psal. 131.

Sermo in Synodo in Ecclesia Parisiensi. *Hic iam quaritur vt inter Dispensatores.* Lectura libri de Consolatione Philosophiæ Boëtij sic incipit. *Reuerendissimi Patres Magistri ac DD. Carissimi,* & in fine. Explicet Tractatus utilis super Boëtium de Consolatione Philosophiæ editus & compositus à Reuerendissimo Patre in sacra Pagina Doctore eximio M. Petro de Alliaco, Miseratione diuina Episcopo Cameracensi.

Tractatus de falsis Prophetis. *Attendite à falsis Prophetis;* in quo Tractatu multa habentur de Astrologia Iudiciaria quam probat non pertinere ad liberos actus.

Tractatus de Oratione Dominica, *Sic ergo orabitur.* Matth. 5.

Petrus Aiscelini de Monte acuto, Benedictinus professione ad Episcopatum Laudunensem promotus est an. 1370. post obitum Gaufridi le Meingre cognomine *Boucicault,* Prior S. Martini Campensis & Sorbonæ Prouisor à Clemente VII. inter Cardinales Presbyteros allectus. Regni habenas sub Carolo VI. tenuit, & ad eum video Vniuersitatem sæpe recurrisse, eiusque mentionem

nem sæpe in Reg. fieri, quanquam non erat Conseruator Vniuers. Nam ad Episcopum Siluanectensem, Clemens VII. Bullam quandam direxit an. 1383. quasi ad Custodem Priuilegiorum eiusdem Vniuersitatis. An. verò 1385. Petrus, dictus Cardinalis Laudunensis Arbitrator ab eo Clemente constitutus est litis, quæ inter Vniuersitatem & M. Ioannem Blanchard Cancellarium Paris. intercedebat; quem noluisse legimus M. Radulphum de Vlmonthe Cancellario in Consiliarium concedere, nisi placeret ipsi Vniuersitati. Collegij Montis-acuti, quod Ægidius Aiscelinus fundarar, instaurator esse voluit, & Bursariorum quoque fundator an. 1388. obiit Remis die 8. Nouemb. an. 1388.

Petrus de Apono seu Aponensis patria Patavinus, Doctor saluberrimæ Facultatis Medicinæ Parisiensis post longam Philosophiæ Professionem circa initia huius seculi florebat, scripsit de Physionomia, vide p. 185. Trithemius nonnulla eius opera commemorat. De omnimoda Medicina lib. 1. Ad Ioannem XXII. l. 1. In lib. 10. Mesue l. 1. In Problemata Aristotelis l. 1. Galenum de cholera nigra & de regimine sanitatis cum alijs multis transtulit.

Petrus Aureolus Minorita, vide infra *Petrus de Verberia*.

Petrus de Barreria Legum Doctor, patria Rutenensis ad Æduensem Præfulatum promotus est an. 1377. post Godefridum Daudis. Cardinalis factus à Clemente VII. 17. Kalend. Ian. an. 1378. in prima Creatione, tit. SS. Marcellini & Petri. Præfensuit in Castello Vincennarum die penultima Maij an. 1379. cum Deputati Vniuersitatis suam Declarationem pro Clemente VII. Carolo V. porrexerunt. Tractatum edidit doctissimum pro electione Clementis contra Vrbanum, quem Nos in Historia retulimus. Obijt Auenione Idibus Iunij an. 1383. & in Cathedrali sepultus est.

Petrus de Bella Pertica, vid. quæ de eo dicimus ad p. 118.

Petrus Bertrandi Iuris Pontificij Doctor eximius, Mathæi Bertrandi Annonensis Ciuis in Viuariensi filius, Canonicus Aniciensis factus an. 1301. docuit in pluribus Academijs, Auenionensi an. 1307. Mompeffulana, an. 1309. in Aurelianensi demum & Parisiensi. Ex Canonico Aniciensis Decanus, ex Senatore seu Consiliario Parlamenti Paris. & Cancellario Ianæ Reginæ primùm Niuernensis, deinde Æduensis Episcopus, an. 1329. coram Philippo Valesio Rege Galliæque Episcopis ac Baronibus pro Iurisdictione Ecclesiastica aduersus Petrum Cugnerium fortiter & feliciter differuit. Qui Tractatus cum altero de spiritali & temporali potestate extat Tom. 4. Bibliothecæ Patrum Edit. Colon. hinc à Ioanne XXII. in Cardinalium Catalogum adlegitur 21. Decemb. an. 1331. Lutetiæ Collegium Æduense, seu M. Bertrandi dotauit & erexit an. 1341. obiit an. 1348. Petrus Bertrandi Nepos eiusdem, de Gente Columbaria ortus, Iunior dictus, fuit quoque à Clemente VI. Cardinalatu donatus, vt scribunt plurimi, post quos Spondanus tom. 1. Annal.

Petrus de Castania Doctor in Medicina nomine suæ Facultatis cum alijs Vniuersitatis Legatis trajecit anno 1395. in Angliam ad Richardum Regem & ad Vniuers. Oxoniensem, vt de modo reducendæ Pacis Ecclesiasticæ agerent, vid. fol. 751.

Petrus de Clamangijs vulgo *de Clemanzys* Nationis Gall. incepit in Artibus, sub M. Auberico de Pratellis an. 1370. mense Aprili, Nepotem habuit M. Nicolaum de Clemanzys Baccal. Nauarr. de quo antè.

Petrus de Croso Patria Lemouicensis, insignis Theologus è Societate Sorbonica, cuius, cum Decanus esset Ecclesiæ Parisiensis, factus est Prouisor, non an. 1344. vt scribunt Sammarthani, sed ante an. 1340. Nominatur cum pluribus Collegis in quodam Instrumento an. 1331. quod retulimus, pag. 229. idem an. 1340. rationes expensi & accepti quinque annorum reddidit Rectori, Procuratoribus Nationum & alijs iuxta Statutum Clementis II. de Institutione Prouisoris Sorbonici, vt notauimus p. 262. hinc an. 1347. fit Episcopus Siluanectensis, & anno 1349. à Clemente VI. cuius olim Collega Sociusque fuerat, factus est Autissiodorensis Episcopus. Et de eo sic habetur in Historia Episcoporum Autissiodor. Petrus de Croso 75. (Episcopus Autissiodor.) *Natione Gallus, patria Lemouica, excellens Magister in Theologia, prius Decanus Parisiensis, deinde Episcopus Siluanectensis, demum ad Sedem Autissiodorensis translatus à D.*

Clemente Papa VI. fuerant enim dictus D. Papa & ipse contemporanei in Studio, legendo & regendo erantque Compatriotæ. Hic vir unà cum scientiæ excellentiâ, gratiâ maximè pollebat in loquela omnique gestu multum amabilis Vniuersis prudensque & callidus in agendis. Anno. 1351. mensè Decemb. factus Cardinalis. Obijt Auenion. mensè Septemb. an. 1361.

Petrus de Dacia Anglicanæ Nationis, Canonicus Ripensis electus fuit Rector Vniuersitatis mensè Decembri an. 1326. litem habuit cum Canonicis Ecclesiæ Parisiensis, quos tandem restituit in integrum. vid. p. 210. Idem florebat adhuc an. 1347. vt legimus in Reg. Anglic. Nationis. Alium commemorat Trithemius Petrum de Dacia, Philosophum, Calculatorem & Astronomum insignem, ingenio subtilem, clarum eloquio, Diuinarum scripturarum & Græci sermonis non ignarum, quem ait scripsisse multa ad Astronomiam pertinentia & claruisse temporibus Alberti Imperatoris an. 1300.

Petrus Dares Doctor in Medicina nominatur in Instrumento reuocationis errorum Ioannis Ade Dominicani, p. 643.

Petrus de Florentia regebat quoque in ea Facultate an. 1325. & nominatur in Instrumento seu Concordato Facultatum de ratione modoque conferendorum Beneficiorum Vniuersitatis, p. 208.

Petrus de Dirreyo alumnus Nauarricus licentiatus est in Artibus apud S. Genouefam an. 1377. sub M. Laurentio Quilleti, tum Procuratore Nationis Gall. M. Henrico Chicoti. Licentiatus verò est in Theologia an. 1393. cum M. Petro Plaoul Sorbonico, Franc. Florentio, Radulpho de Roberto Parisoto de Caroliloco, Cister. Io. Piraube Augustiniensi, Arnulpho de Fonte Minorita, Petro Abbate de Sabaudia Cluniacensi, Dominico Herbouy Carmelita, Petro Rebourseti Minorita, Dominico de Hispania Augustiniensi. Henrico Desiderij, Philippo de Plofato Minoritis.

Petrus Ducis aliàs le Duc, Abbas S. Victoris Paris. licentiatus fuit in Theol. an. 1386. cum Ioan. de Montefono & Nicolao de Lingonis & Oliuero Mailard, Prædicatoribus, Ioanne de Villanoua Cisterciensi, Guill. Barault Priore de Caluo-Monte, Io. Salesio Carmelita. Scripsit in lib. Sentent. & quosdam Sermones MS. in Bibliotheca San-Victorina. obijt 19. Iunij, & jacet in Claustro iuxta Petrum de Sauls decessorem. Hinc Epitaphium.

*Petra coit Petra, mihi Petro iungere Petre
Quos dedit Abbates Dominus, cui perfero grates.
Hæc me vestisti Iuuenem Pater & stabilisti
Obsequio Christi, cui longo tempore sisti
Prælia post acie superata Theologiæ,
Hostia Christe Crucis, meritorum præmia tu sis,
Petrus posco Ducis nos duc ad gaudia lucis.*

Petrus Forteti Auriliacensis incepit in Artibus mensè Decembri an. 1361. sub M. Oudardo Billeti, eiusque Bursa vno scuto æstimata est, & Bejaunium 20. assibus, Franco valente 18. assib. summa integra 4. scut. cum 8. assib. an. 1378. interfuit Congregationi Nationis Gall. apud S. Iulianum, vbi actum de vrgendis Debitoribus Bursarum. Canonicatum obtinuit in Ecclesia Parisiensi, demumque morti proximus testamento suo Collegium Forteticum construi re ditibusque dotari voluit an. 1391.

Petrus de Gressibus Doctor Facultatis Iuris Canonici ex Cantore Ecclesiæ Parisiensis factus est an. 1309. Episcopus Autissiodorensis, vt ex Ioanne San-Victorino retulimus, p. 120. de eo sic legitur in Historia Episc. Autissiodor. In vtroque Iure peritus fuit, Cancellarius Franciæ suisque meritis, condigno Regioque fauore & Apostolica prouisione ad Sedem Episcopalem promotus virtute liberalitatis ac hospitalitatis honore præpollens ultra contemporaneos Prælatos; relicto Officio supra dicto Cancellariæ rexit sedem suam strenuè ac laudabiliter ab omnibus dilectus. Obijt 21. Septemb. an. 1325. iacerque in Choro Ecclesiæ Autissiodorensis.

Petrus Hufson de S. Medardo supra montem Catal. Diocesis electus fuit

Procurator Nat. Gall. die 13. Ian. an. 1367. in Capitulo FF. Minorum. Et 10. die Febr. eidem prorogatum munus, *non viâ Spiritus S. sed per electionem; in qua electione primi Inrantes nihil fecerunt propter discordiam; ideo alij intrauerunt qui electionem fecerunt.* Ita legitur in Reg. prædictæ Nationis.

Petrus de Luxemburgo Guidonis de Luxemb. & Mahildis de Castillione filius an. 1369. natus, primos pueritiæ annos in Academia Paris. exegit. Anno ætatis 9. factus est Ecclesiæ Paris. Canonicus, deinde Archidiaconus Carnotensis, tum Canonicus & Archidiaconus Cameracensis. an. 15. designatus est in Episcopum Merensem, postremo ad Cardinalatus apicem sublatus tit. S. Georgij ad velum aureum: sed eam dignitatem non diu obtinuit, obiit enim 2. Iulij an. 1387. octodecim circiter annos natus, & sepultus est Auenione in Cemeterio Pauperum: quo loco paulo post constructum est Regale Cœlestinorum Monasterium, vnde & aliquandiu *Monasterium Luxemburgense* dictum, & Monasterium Corporis sancti, quia eo ipso die quo tumulatus est, tam multis inclauit miraculis, vt nouus Thaumaturgus meritò vocitatus fuerit. Eius apothecis procurarunt Rex Francorum Carolus VI. Ecclesia Gallicana, Ecclesia Parisiensis & Vniuersitas tanto alumno non mediocriter læta: in eam rem legatus est ad Clementem VII. celeberrimus ille M. Petrus de Alliaco magnus Franciæ Eleemosynarius. Et ille ad Papam & Consistorium Cardinalium ea de re bis dixit, cuius duas Orationes ex MS. Bibliothecæ Cameracensis fideliter exscriptas & à Fr. Bonauentura Bauduisio nobis communicatas retulimus in Historia. Earum alteram dum recitaret Alliacensis, Carolus VI. qui Papam inuiserat, auribus excepit. Verum ob mortem Clementis quæ aliquanto post accidit, res peragi non potuit; rursus tentata executio apud Concilia Constantiense & Basileense, instante semper eidem sancto proposito Vniuersitate, nec tamen tum adhuc res absoluta. At anno tandem 1527. Clemens VII. (alij VIII.) Bullâ datâ 9. April. *Cum sicut accepimus* eum adscripsit Cœlitum numero: Urbanus verò VIII. Cœlestinis Auenionensibus Officium ipsius recitare concessit Breuiculo 30. Maij an. 1629. Cum autem instaret Petrus Alliacensis executioni operis an. 1389. inquiri cœpit in vitam & miracula Luxemburgensis, & Acta quædam conscripta in quorum Præfatione sic legitur.

Pro parte Illustrissimi Principis D. Caroli Francorum Regis & Venerabilium & discretorum virorum Decani & Capituli Ecclesiæ Parisiensis, & etiam Rectoris & Vniuersitatis Magistrorum & Scholarium Parisius studentium & plurium aliorum Christi fidelium eis in hac parte adhærentium extitit supplicatum, &c. Et §. 26. Cupiens quoque tunc dictus D. Petrus de bono in melius prosperari & ad virtutis ascendere culmen, notitias proborum virorum ac Dei amicorum cœpit sollicitè exquirere, ac eis quantum sibi permittebatur, adhærere. Et prout frequentius potuit, *cum M. Francisco de S. Michæle, vel cum M. Gerardo de Veruino Penitentiario Parisiensi in Theologia Magistris super statu & salute anime sue deuota habebat colloquia, quia inter ceteros Magistros in Theologia solennes Clerici reputabantur & deuoti viri, & pro talibus reputati fuerunt.*

Petrus de Mornayo Bituricensis Doctor in vtroque Iure, Philippi Pulchri & Regni Cancellarius, factus Episcopus Autissiodorensis obiit an. 1306. vt diximus, pag. 107. cui successit Petrus de Bella Perrica, de quo etiam satis multa, p. 118. isti verò Petrus de Gressibus, & Petro Petrus de Mortuo-mari Natione Aquitanus, genere quidem mediocri, at acutissimi vir ingenij & vtriusque Iuris Professor solennis.

Petrus de Monte-acuto ex Gente Aiscelinorum, Monachus Benedictinus, Prior S. Martini Campensis, deinde Episcopus Laudunensis an. 1370. & Sorbonæ Prouisor, à Clemente VII. factus Cardinalis Collegium Aiscelinorum quod eius nomine de Monte-acuto nuncupatum est, instaurauit.

Petrus de Ordeomonte in vtroque Iure licentiatus ex sede Morinensi translatus ad Parisiensem an. 1384. post obitum Aimerici de Magnaco. Schismaticis temporibus sedit, & varias legationes obiit; demum an. 1409. 16. Iulij animam exhalauit calculari & pediculari morbo consumptus, vltione Diuina, inquit Io. Iuuenalis de Vrsinis, quod Ioannem Marefium vulgo *des Marefs* infontem morti dedisset.

Petrus Paludanus Natione Burgundus, Doctor Theologus ad Dominicanos se contulit, in Theologia & Iure Canonico, nec non in Philosophia seculari verfatissimus, fuit disputator acutus, declamator egregius Patriarcha Hierosolymitanus interest Conuentui Vincennarum^a an. 1332. ad definiendum de visione beatifica, cum Guill. Bernardi Cancellario Parisiensi & alijs. Scripsit in lib. sentent. Tractatum de causa immediata Ecclesiasticæ Potestatis. Sermones, &c. Vide Trithemium.

Petrus Petri de Luca, an. 1364. 6. die April. propter quandam discordiam ortam inter supplicantes pro Officio Procuratoris Nat. Gall. tandem post multa verba hinc inde deaucta prædictus Petrus elegit seipsum in Procuratorem Nationis prædictæ de consensu omnium Magistrorum ibidem existentium, vt legitur in Reg. Nation. Gall. Idem Rector fuerat electus 10. Octob. an. 1361.

Petrus Plaoul hoc & sequenti seculo floruit, an. 1385. Procancellarius erat Parisiensis sub M. Ioanne Blanchard, qui cum durante lite inter Cancellarium & Vniuersitatem, nonnullos licentiaffer, vix obtinuit, vt ab Vniuersitate pro licentiatis haberentur. Qua de re sic habetur in Reg. Nat. Gall. ad diem 7. Octob. 1385. scribente M. Ioanne Guioti Procuratore. *Nomina Licentiariorum in Artibus in 2. Auditione B. Mariæ, de quibus dubium est an sint licentiatii, cum non appareat de potestate M. Petri Plaoul Sub-Cancellarij qui non obseruatis obseruandis in licentia ipsos licentiauit tempore dissensionis motæ inter Vniuersitatem, Artium Facultatem & Cancellarium B. Mariæ, cum suis Officij Tentoribus.* Idem M. Petrus Doctor Theologus interfuit Synodo 3. Gallicanæ an. 1398. habitæ, Vniuersitatisque causam & subtractionem totalem quam intendebat Benedicto XIII. facere, fortiter sustinuit. an. 1408. factus est Episcopus Siluanectensis Prouisorque Sorbonæ.

Petrus Regis vulgò *le Roy*, Constantiensis, Doctor & Professor in Decretis celeberrimus multas legationes obiit Schismaticis temporibus, nomine Vniuersitatis, præsertim in Angliam. Extratjeius oratio vid. p. 755. primùm Abbas S. Taurini Ebroicensis, deinde Exaquensis, tum verò S. Michaëlis in periculo maris; pro subtractione obedientiæ Benedicto XIII. facienda sententiam dixit an. 1398. fol. 834. Floruit hoc & sequenti seculo. Obijt Bononiæ an. 1410.

Petrus Reginaldi electus est Rector 10. Octob. an. 1381. cuius temporibus Procuratores fuerunt Nationis Gall. MM. Theodoricus seu Thierricus de Nouocastro & Ioannes de Moranco, M. verò Dominicus Parui, postea Doctor Theologus, eiusdem Nationis Receptor; & præter prædictos florebant. Ioan. Piscis Viennensis, Io. de Villar, Henricus Chicoti, & Germanus de Ronceyo, postea Doctores Theologi, Lud. de Ronceyo, & alij plurimi.

Petrus Rogerij Lemouix, celeberrimus Magister in Theologia Ioanni XXII. notissimus & charissimus, vtpote quem primò Monasterio Fiscanensi præfecit; deinde Ecclesiæ Atrebatensi, tum Senonensi, demum Rotomagensi an. 1330. quo tempore Prouisor erat Sorbonæ. An. 1332. interfuit determinationi Doctorum de visione Beatificâ apud Vicennas. Idem an. 1329. Ecclesiasticorum causam contra seculares Iudices fortiter defenderat: sic enim de eo Chronicon Rotomagensis. *Hoc anno factâ conuocatione Prælatorum totius Regni Franciæ coram Rege fuerunt multi articuli propositi contra Iurisdictionem Ecclesiasticam: sed Prælati viriuosissimè responderunt & viriliter restiterunt: & M. Petrus Rogerij Clericus Senonensis Magister in Theologia responsum fecit sollemniter pro Prælatiis.* A Benedicto XII. inter Purpuratos Patres adlectus 15. Kal. Ian. an. 1337. tit. SS. Nerei & Achillei: eoque mortuo fit ipse Pontifex Maximus an. 1342. Vide p. 276.

Petrus Rogerij Prioris Nepos, ab ipso Cardinalis Diaconus factus anno ætatis 18. tit. S. Mariæ Nouæ; & ille quoque ad Pontificatum supremum peruenit, vocatusque est Gregorius XI. qui testamentum condensan. 1374. instituit Collegium 30. Monachorum in Monasterio Casæ Dei, quorum sex voluit esse perpetuò in Studio Parisiensi; sic enim scribit. *In quo Collegio volumus & ordinamus ac statuimus quod vnus ex ipsis 30. Monachis sit Prior Claustralis & alius Sacrista, & quod sex Monachi ex alijs dicti Collegij, qui inter eos doctiores & aptiores reperientur, sint in Studio Parisiensi continèe studentes; quatuor videlicet ex eis in sacra pagina, & duo in Iure Canonico, vel omnes sex in sacra pagina ad ordinationem Exe-*

curorum nostrorum, vel duorum ex ipsis. Vide reliqua in 6. tomo Spicilegij Dacheriani, de utroque dictum est antea, verbo Clemens VI.

Petrus Roland fuit Licentiatus in Artibus mense Decemb. an. 1361. sub Galerano Britonis, Procurator Nat. Gall. electus.

Petrus de Ruella Rector fuit Vniuersitatis an. 1388. In Reg. Parlamenti ita legitur ad mensem Aug. an. 1392. *inter Vniuersitatem Parisiensem, ac M. Petrum de Ruella ibidem studentem, & Maiorem, ac Scabinos villa nostræ de Monferolio super mare.*

Petrus Salientis al. *Du Sault*, Licentiatus fuit in Theol. an. 1397. cum MM. Ioanne Manchon & Marurino de Longolio; fuit alius Petrus de Sauls è Salicibus è Priore San-Victorino factus Abbas, qui obiit an. 1383.

Petrus de Selenayo Nationis Gallicanæ Rector fuit electus mense Martio an. 1370. quo tempore M. Ioannes *le Dos* eiusdem Nat. Procurator M. Ioanni Roberti Receptori refudit in manus pecuniam quam receperat; florebat Io. Grossi de Mailliac, Lambertus de Marchia, Io. de Roncuria & alij. Regebat adhuc publicè an. 1381. Erat autem ille Petrus Decanus Tribus Senonensis in Nat. Gall. an. 1373.

Petrus de Sarraceno Doctor Iuris Canonici celeberrimus, Gall. *de Sarconas*, Archiepiscopus Ebredunensis, factus à Clemente VII. Cardinalis tit. S. Laurentij in Lucina sterit ab ipsius partibus contra Urbanum, & Tractatum edidit doctissimum, qui legitur in MS. Herouallij fol. 83. recto, in quo probat non posse Concilium Generale conuocari, donec in incerto est Pontifex, propterea quod à Papa, non à Cardinalibus debet conuocari; sic autem Tractatum suum incipit. *Quoniam à pluribus asseritur quod per Vniuersale Concilium cognosci debet & decidi de iure vel non iure Bartholomæi se pro Papa Ro. gerentis, &c.* Contendit autem in 2. Conclus. Papam nisi ejurato Papatu neque ab Augusto, neque ab omni Clero, neque à Regibus, neque à Populo posse iudicari. Obijt 16. Aug. 1390.

Petrus Thomè Aquitanus Carmelita Archiepiscopus Cretensis & Innocentij VI. Legatus Theologiam Sorbonicam ex Academia Parisiensi desumptam primus omnium Bononia plantauit an. 1360. vt ait Ioannes Fauentius in eius vita. Fortassis intelligit Actum illum celeberrimum, qui vulgo *Sorbonicus* appellatur; seu Exercitatio Sorbonica, quam instituit Franciscus Maironius, vt ad an. 1215. diximus.

Petrus de Verberia dictus Aureolus, Minorita, Doctor Parisiensis, in diuinis scripturis eruditissimus & in Philosophia Aristotelica secundum consuetudinem sui temporis valde peritus, ingenio subtilis & disputator acutus; in declamandis ad populum sermonibus egregius. Hæc ex Trithemio. Ex Prouinciali Aquitanæ Archiepiscopus Aquensis factus floruit an. 1317. scripsit Commentarios in lib. 4. sentent. Breuiarium Bibliæ. De Conceptione B. Mariæ lib. 1. Sermones de Tempore, Sermones de Sanctis l. 1. & alia opera quæ nondum publica luce donata creduntur. Reperio & alium eiusdem cognominis, sed Ordinis Vallis-Scholarium, qui cum alijs Doctoribus à Philippo Valesio aduocatis interfuit Determinationi de visione Beatifica apud Vincennas an. 1332. alium dico; nam Petrus Aureoli, seu de Verberia Picardus, Franciscanus fuit, factus Aquensis Archiepiscopus an. 1321.

Philippus Longus Rex Francorum Poëtas Salyos, seu Prouinciales præsertim dilexit, & inter alios Petrum Millio Pictauinum & Bernardum Marchio; eoque genere Poëseos maximè delectabatur; imò ipse poëmata quædam Prouincialia composuit, quæ nondum sunt luce publicâ donata, vt legitur in Bibliotheca D. de Cruce Cenomana.

Philippus de Maserijs Nobilis Picardus Litteratorum hominum amantissimus, Cancellarius Cyprius, Carolo V. Regi à Consilijs intimis, à quo pensionem annuam habebat bis mille Francorum aureorum, vt legitur in Chartis Cameræ ad an. 1378. Officium Præsentationis B. Mariæ Virginis è Cypro in Franciam attulit, & Gregorio Papæ ac Cardinalibus examinandum tradidit. Cum eo M. Petrus de Alliaco arctissimam coniunxit necessitudinem, eique opusculum quoddam dedicauit instar Epistolæ quam inscripsit *Viro nobili Con-*

salari celsitudine & Militari fortitudine præpollenti D. Philippo de Maxerijis, eaque refutat innominatum quendam, qui nuper inueteratum errorem & ferè iam penitus suffocatum nifus fuerat nouiter suscitare, nedum clam & occultè, sed & palam & publicè asserentem translationem S. Patris Hieronymi quam Christianus de Hebræo tradidit in Latinum contra ultra citraque vel præter Hebraicam veritatem in quibusdam passibus aliqua addidisse & in alijs aliqua omisisse, nec semper concordasse sententialiter cum eadem, quæ assertio inquit Autor, quanti periculi sit quantique scandali in fide, arbitratus sum esse utile declarare, vt per hoc & præfuto viro via pateat reditus ab errore & cuilibet Christiano via deficiat aditus ad errorem. Epistola autem prædicta sic incipit, *Multifariè, multisque modis. Quis verò sit ille innominatus, quem confutauit Petrus Alliacensis, non comperi.*

Philippus Parentius Nat. Gall. fuit electus in Rectorem mense Martio an. 1384. eo verò Rectore, & Procuratore Nat. Gall. M. Ioanne Piscis electo die 3. Iunij lata est sententia contra quendam Fr. Ioannem de Sauigniaco Bernarditam; qua de re sic legitur in Reg. prædictæ Nationis. Notandum quod tempore istius Procuratoris accidit quod quædam sententia lata per Rectorem & 4. Procuratores contra quendam de S. Bernardo vocatum Fr. Ioannem de Sauigniaco super quibusdam vadijs pertinentibus M. Ioanni de Morauia, vt idem Fr. compelleretur restituere eidem Magistro libros prædictos vel 19. francos, vel Bedello misso ad Domum S. Bernardi ad sententiam exequendam. Fratres Quidam illius Conuentus vnà cum M. vocato Petro de Grandisilua dictum Bedellum & eius executionem impediuerunt, dicendo quod appellabant ab Vniuersitate minus bene informata ad eam melius informatam. Quo postposito in deliberatione Vniuersitatis per Rectorem eiusdem dictum Philippum Parentem Vniuersitas ordinauit sententiam debere exsequi & fratres qui impediuerant, vocari. Quod & factum est. Nam sententia fuit exsecuta, & redditi fuerunt libri M. Ioanni de Morauia prædicto. Et M. dictæ Domus S. Bernardi prædictus comparuit in Congregatione Vniuersitatis nitens ad suam excusationem. Super qua dati sunt Deputati ad videndum qualiter foret puniendus ipse & alij auditis multis retroactis actuum suorum. Præsentes fuerunt Rector præfatus & Petrus de Alliac in Theologia, Abbas S. Martini in Decretis, Guido Guerini in Medicina Doctores & quamplures alij. Idem autem Parentius fuit an. 1392. Licentiarus in Theologia cum M. Ioan. Gersonio Nauarrico, Berengario Cauanensi & Ægidio Tournemeule Minoritis.

Philippus Pulcher, vt notat Paulus Emylius, l. 3. iam inde à prima adolescentia Ægidium Romanum Theologum obseruarat, autorque fuerat vt de regimine Principum monumenta quæ extant, conscriberet & ederet, eundemque Lutetiam à sacris Remensibus regressus, quod Sacra Scholæ Vniuersique Musei oratione nouos excipi Reges solenne sit, dicere iussit. Vniuersitati Aurelianensi priuilegia tandem concessit, & Vniuersitatem esse concessit; qua de re in Aurelian. Vniuers. infra. eo iubente Ioannes Meunius plurima opuscula Latina Gallico idiomate donauit, Vegetium, Epistolas Petri Abaelardi, Boëtium de Consolatione & alia: in proœmio autem sic Regem compellat. *A ta Royale Majesté, Tres-Noble Prince par la grace de Dieu Roy de France, Philippes le Quart, ie Jean de Meun, qui iadis en Romant de la Rose, puis que ialousie ot mis en prison bel aceuil, enseigné la maniere du Chastel prendre & de la rose cueillir. Et translaté de Latin en François le liure de Vegece de Chæualerie & le liure des merueilles d'Irlande & la vie & les Epistres M. Pierre Abayelart & Heloys sa femme, & le liure Aelyed de spirituel amitié, enuoye ores Boece de Consolation que i'ay translaté de Latin en François; iacoit ce que tu entendes bien Latin. Mais toutes voyes est moult plus legier d'entendre le François que le Latin, & pour ce que tu me deiz (lequel dit ie tiens à commandement, que ie preisse pleinement la sentence de l'Autheur, sans trop ensuiure les paroles du Latin, ie l'ay fait à mon petit pouoir si comme ta debonnaireté le me commanda.*

Philippus Rolland Procurator Nat. Gall. electus 21. Octob. an. 1568. successit M. Ioanni de Quercu, & successorem habuit M. Oudardum Billeri Philosophiæ Professore actu Regentem; & iste M. Theobaldum de Alba Petra, & Theobaldus M. Simonem de Bourich Remensis Diœcesis.

Philippus de Valle primus Prouisor Collegij Nauarrici nominatur in Statu-
to an. 1315. vid. p. 96.

Philippus Valeſus. Vide in Indice.

R.

RADVLPHVS *Benedicti* primus Vniuersitatis Notarius Iuratus, & ab eo
procul dubio series Notariorum Iuratorum ducenda est. Assumptus fuit
in Scribam an. 1316. an verò fuerit ille omnino extraneus Vniuersitati, an in-
corporatus alicui Nationi, non comperi. Certè constat plurimos eiusmodi
Notarios Apostolicos fuisse membra Vniuersitatis & Supposita Nationum
Facultatis Artium, confecisseque publica instrumenta rogatos & vocatos,
quales fuerunt hoc seculo MM. Ioannes Coustellus, Guill. de Marchia, &
Ioannes Roberti an. 1382. Nat. Gall. quibus pro confectis instrumentis video
in Rationibus Receptorum numeratam pecuniam, *Nationum* dico *supposita*:
nam eos aut Magistros in Artibus, aut Baccalarios in Decretis & Legibus fuisse
reperies, Doctores verò nunquam in vlla Facultate; quod maximè indicat in
ijs eligendis Nationes habuisse præcipuam partem atque potissimam.

Radulphus de Bonavilla licentiatus per Bullam Pontificiam, laurea Magi-
strali donatus est in Theologia an. 1378.

Radulphus Boileau determinauit in Artibus an. 1380. sub M. Ludouico de
Nanceyo, Procuratore Nat. Gall. M. Ioanne Voignon: quo Procuratore plu-
rimi alij determinarunt mense Feb. Nicolaus de Burgo, sub M. Ægidio de Af-
pero Monte, sub quo etiam Io. Tabernarij, Io. Peraudi, sub M. Steph. de Salu-
absccondito, Coleſſonus de Clamangijs, sub M. Io. de Roncuria & sub eod.
Guill. Haberti & Berrrandus Cohu. Guill. de Cremona, sub M. Io. Loutrarij,
Michaël Præpositi, sub M. Ioanne de Gorzia, Radulphus *le Bosseux*, sub M.
Dominico Parui, & alij.

Radulphus de S. Medardo licentiatus est in Artibus an. 1370. sub M. Io. So-
latij cum Ioan. de Rondello, Procurator Nat. Gall. factus die 9. Martij an.
1371. quo Procuratore Nicol. Viuiani licentiatus est, sub M. Io. Solatij.

Radulphus de Presse Clericus Regis Philippi Pulchri interest fundationi seu
positioni primi lapidis in fundamentis Cappellæ Nauarricæ an. 1309. fundat
Collegium Pressæ an. 1313. Eiusdem Nepos Radulphus quoque de Preſle
dictus, Aduocatus & Consiliarius Regis Caroli V. iubente ipso vertit de Latino
in Gallicum idioma libros Augustini de Ciuitate Dei, & quandiu in eo opere
desudauit, habuit à Rege quotannis 400. francos aureos 4. pensionibus sol-
uendos, vt habetur in Chartis Cameræ. Ex rationibus seu Computis M. Ioan-
nis *Luisſier* Quæstoris Generalis ærarij subsidiarij, & syngrapha Radulphi da-
ta 11. Decemb. an. 1571.

Radulphus de Refugio determinauit in Artibus an. 1371. sub M. Oudardo Bil-
leri & sub eodem licentiatus est & incepit eodem anno. Cuius tres Bursæ &
Beiaunia ascenderunt ad summam 35. ass.

Radulphus de Vlmonſte Procurator fuit Nationis Gallicanæ 22. Martij an. 1368.
& ille cum Quibusdam Deputatis adiuit *D. Hugonem de Altari Mareſchallum*
Imperatoris ad hoc quod filij sui reputarentur de Natione Gallicana, ita legitur in
Reg. Idem orto Schismate in Ecclesia scripsit pro Electione Clementis con-
tra Vrbanum. Extrat eius Tractatus in MS. Herouallij fol. 92. ver. in quo
probat primam electionem Bartholomæi Barrensis ipso iure esse nullam; se-
cundam autem electionem, nempe Clementis, esse Canonicam; sicque inci-
pit. *Præsupposito facto electionis Bartholomæi Archiepiscopi Barrensis, scilicet vio-*
lentis notorijs ibidem alijs impressionibus pluries factis DD. Cardinalibus, &c.
eundem legimus fuisse Aduocatum Generalem in Parlamento. Immo credi-
bile est eundem fuisse Aduocatum seu Iureconsultum Vniuersitatis, nam in Reg.
Nat. Gall. M. Henricus Chicoti Receptor suas reddens rationes, an. 1383.
traditos numerat 20. asses *M. Radulfo de Vlmonſte pro habendo consilium in facto*
appellationis. In iisdem Reg. sæpè video illum consultum & pro consilio impen-
sos singulis vicibus 20. asses.

Raimundus-Lullius Maior, de quo superiori seculo, anno 1309. petijt ab Vniuersitate approbationem suorum operum, præsertim verò Artis paruæ: cui approbationi propriâ manu subscripsisse Scotum scribunt aliqui. Verum eodem tempore duo erant Parisijs huius nominis, & vterque Ioannes vocabatur, vnus Minorita qui Coloniz obiit, alter Magister in Artibus Nationis Anglicanæ, qui cum 40. alijs Magistris approbationi suscipit. Cuius autographum ait *Wadinghus* seruari Parisijs, exemplar verò authenticum in Archiuo Regni Balearium; tale verò esse initium.

*Vniuersis presentes litteras inspecturis Officialis Curie Parisiensium in Domino salutem. Nouerint vniuersi quod in presentia M. Ioannis de Salinis & Michaelis de Longuerio nostrorum Clericorum Iuratorum, quibus in his & maioribus fidem indubiam adhibemus, & quibus quoad hæc commissimus tenore presentium vices nostras propter hoc personaliter constituti Mag. Martinus in Medicina, M. Ioannes Scotus in Artibus Magister, &c. finis verò approbationis talis etiam est, vt ipse Wadinghus refert. Datum anno Domini 1309. die Martis post Octauam festi Purificationis B. Virginis gloriose Mariæ; quam approbationem eodem anno & die factam fuisse docet ex priuilegio Alphonfi Aragonum Regis dato Neapoli an. 1449. & altero Caroli V. Imperatoris Hispani an. 1526. quibus Lullianæ Doctrinæ patrocinantur, insertâ ad verbum prædictâ approbatione Parisiensis. Alphonfus quidem sic habet. Propterea ad plenum certiorati & pluribus fide dignis, quod opera ipsius M. Raimundi, nec bonis moribus, nec fidei Catholicæ in aliquo contrariantur; nec minus visa quadam littera Curie Parisiensis data Parisius anno Domini 1309. die Martis post octauas Purificationis B. Mariæ Virginis gloriose, & munita sigillo prædictæ Parisiensis Curie de laudatione & approbatione Artium & scientiarum dicti egregij Doctoris factis per Officialem Curie Paris. & fieri requisitis per prælibatum egregium Doctorem præhabitâ informatione testimoniali cum sacramento præstito à 40. Magistris & Baccalarijs in Naturalibus & Theologalibus, qui ordinati fuere ad audiendam Artem generalem cum illius contractione ad speciales scientias ab eodem personaliter prælibato egregio Doctore publicè in Studio Parisiensis; Attendentesque quod Illustrissimus Philippus Franciæ Rex dictum egregium Doctorem veluti fidelem virum in suis dictis & tanquam Apostolicum in zelo & in Curia iuxta illud pro exaltatione fidei Catholicæ habuerit, ipsumque benigniter tractari ab omnibus orthodoxæ fidei Catholicæ cultoribus voluerit, & gratum acceperit, etiamque ordinauerit eidem fauorem beneuolum impendi ab omnibus suis subditis, vt consonum rationi visum fuit & dignum, prout apparet quadam littera dicti Regis Franciæ suo sigillo, munita data apud Vernonem 2. die Aug. an. 1310. &c. Nec videtur hoc prætermittendum de Lullio. Cum ille vili admodum habitu Scholam Scoti Minoritæ ingressus fuisset, & explicante Quæstionem Theologicam Scoto caput concussisset, quasi non probans quæ ille dicebat, fertur Scotus paulùm stomachatus & ex habitu hominem ignarum, & gregarium aliquem Grammaticum reputans, experiri tamen volens an Grammaticè sciret, interpellasse hominem his verbis, *Amice, Dominus quæ pars?* Lullius verò respondisse. *Non est pars, sed totum;* Hincque sumpsisse occasionem profundius loquendi cum Scoto de mysterijs Diuinis, deque hoc colloquio peculiarem scripsisse Tractatum, quem inter Lulliana opera atrexit Alphonfus de Proaza in calce Artis Inuentiuæ veritatis, hoc modo. *Liber dictus, Dominus quæ pars, qui fuit Disputatio Raymundi & Scoti.**

Reiboldus Paëner de Gamundia Augustensis Diocesis in Octaua Epiphaniæ an. 1357. electus est Procurator Nat. Angl. quo tempore Abbas S. Genouefæ priuatus fuit, vt dictum est in historia; successorem habuit M. Io. de Minda, iterum 18. Maij an. 1358. & gessit munus per duos menses.

Richardus de Billiaco Decanus erat Tribus Remensis in Natione Gall. an. 1335. Rector Vniuersitatis an. 1339. Vid. p. 256.

Richardus Angervillius, aliàs *de Bury*, Episcopus Dunelmensis, Eduardi III. Anglorum Regis Cancellarius non hîc à nobis commemoratur & Academicis nostris ideo accensetur, quod eum studuisse certum sit in Vniuersitate Parisiensis, sed quia eam sæpè inuisit, eius mentionem facit valde honorabilem in suo

suo Philobiblio, cumque Magistris ipsius nonnullis arctissimam contraxit necessitudinem; omnium verò Doctorum virorum amans & Mecenas fuit liberalissimus. Librorum amator singularis, inquit Trithemius, & celeberrimus, multis expensis & laboribus in Vniuersitate Oxoniensi insignem Bibliothecam fundauit, quam ad publicam vtilitatem inibi studentium incredibili studio instituit. Scripsit de amore librorum & institutione dictæ Bibliothecæ pulcherrimum Tractatum, nempe Philobiblion l. i. Epistolas plures l. i. & nonnullas ad Franc. Petrarcham, claruit an. 1340. obiit an. 1345. teste Walsinghamo.

Richardus de Fagollæ Scotus, quo Procuratore Nat. Angl. an. 1348. mense Iunio M. Ioannes Thomé electus in Portitorem Rotuli ex deliberatione vnanimi habuit ab vnoquoque Inrotulando vnum pavilionem. Tunc eiusdem Nationis Quæstor, seu Receptor erat M. Conradus de Suecia; licentiati apud Aulam Paris. Malcolmus de Dumbrec Scotus, Io. Red Scotus, sub M. Waltero de Wardelay, Conradus de Minda, sub M. Henrico de Minda fratre. Eisdem Richardo substitutus est M. Will. de Brennecht Scotus, ad exercendum Procuratorium munus toto tempore vacationum.

Robertus de Bardis Doctor in Theologia subscripsit an. 1332. Determinationi facultatis Theologicæ contra sententiam Ioannis XXII. de tarda visione beatifica. Idem an. 1336. factus Cancellarius Vniuersitatis. Obiit verò an. 1349. eique successit M. Ioannes de Assiaco, de quo supra.

Robertus Cardon Rector Vniuersitatis an. 1389. nominatur in statuto quod de Licentiandis in Theologia factum est occasione M. Ioannis Breuis. coxæ. Vide p. 637.

Robertus de Corbeia Doctor Theologus nominatur cum alijs in Decreto an. 1365. ab Vniuersitate facto contra eos qui Pratum Clericorum arauerant.

Robertus Normani an. 1356. Rector Vniuersitatis electus est, videturque successisse M. Ioanni Ance mense Martio.

Robertus de Pilmor Rector erat Vniuersitatis an. 1318. quo Rectore factum est Decretum de ratione expediendarum litterarum Scholaritatis, & cautum ne vilis Magister vas cuiquam tradat nisi iuratus Scholarem suam Scholam assidue frequentare.

S.

SIMON *Cramaudus* vir primariæ Nobilitatis Pictauiensis, frater Petri de Cramaudo Rupiscuardi Toparchæ, Doctor in Decretis nominatur in Declaratione quâ Vniuersitas Clementis VII. partibus adhæsit. Scholasticus primum Aurelianensis, deinde Patriarcha Alexandrinus, plurima alia Sacerdotia obtinuit, plurimorumque Episcopatum administrationes, de quibus consule Galliam Christianam. Plurimas legationes obiit Schismaticis temporibus, de quibus passim in historia; Benedicto XIII. valde exosus fuit, quod subtractionis obedientiæ autor fuisset. Archiepiscopus Remensis factus Collegium Remense fundauit. De quo in seq. seculo. **Cardinalis S. Laurentij** in Lucina factus à Ioanne XXIII. an. 1413. obiit an. 1429.

Simon de Cremona Ord. Eremitarum S. Augustini licentiatus fuit in Theologia an. 1377. cum MM. Fr. de Duroforti, Michaële de Profundo Maturinensi, Iacobo Broifort, Io. de Chenegueyo Minoritis, Bonito Licelly Prouinciali Ordinis Prædicatorum, Io. de Sanctis Canonico Regulari, Stephano Estailard Doctore seculari. Trithemius ait eum in diuinis scripturis studiosum & eruditum fuisse, liberalium Artium non ignarum, ingenio præstantem & clarum eloquio, in declamandis sermonibus ad populum satis egregium, huicque diu Officio insudasse Venetijs, & scripsisse ad instructionem simplicium Prædicatorum non spernenda opuscula. Ad Antonium Germanum suum Presbyterum Sermones, super Euangelia l. i. super Epistolas quoque l. i.

Simon Fregon seu *Fregon* Collegij Nauarrici alumnus & Doctor nominatur in Decreto Vniuersitatis facto an. 1362. ad locationem Collegij Constantinopolitani, p. 365. Idem an. 1364. supplicauit Vniuersitati, vt liceret quotannis die S. Ludouici in prædicto Collegio Sermonem habere. An. 1365. die S. Guillelmo

facrâ, qui Nationis Gallicanæ Patronus est, Missam celebravit solemnem, vt habetur in Reg. prædictæ Nationis. Anno 1370. factus est Collegij Magni Magister & vixit ad annum vsque 1381. quo Petrus de Alliaco ei successit. Fuit alius Simon Freron nepos, aliàs Freson in Philosophiæ Professione clarissimus ab anno circiter 1366. sub quo inceptorum in Artibus an. 1368. Aubricus de Prateillis, & Io. Mauricij & Garnerus de Mauuagijs.

Simon de Guiberuilla Doctor Theologus florebat initio huius seculi, & pro Papa Bonifacio contra Regem Philippum primum stetit; deinde Appellationi ad Generale Concilium adhæsit an. 1303. die 8. Iulij. Cancellarius Ecclesiæ & Vniuersitatis Parisiensis factus est an. 1304. diciturque in Actis Ecclesiæ Paris. vir prouidus & in temporalibus & spiritualibus circumspectus. An. 1307. nominatus est in partitione Præbendarum cum Hugone de Bisuntio, Michaële de Becco Cardinale, Francisco Nepote Bonifacij VIII. Cardinale, Ioanne Monachi item Cardinale, Radulpho de Roseto Pœnitentiario alijsque Canonicis. Addit Hemeræus eum interfuisse Statuto Capituli Generalis eiusdem anni quo cautum fuit *vt nullus Canonicus deinceps à Capitulis Ecclesiæ Generalibus absit.* An. 1308. electus est in Decanum cedente Rogerio de Herminiaco. Anno 1310. nominatur in tabula supremæ Rationum Curie.

Simon de Lombardia nominatur in Actis Petri Rogerij Prouisoris Sorbonici rationes quinque annorum reddentis Reftori, Decanis & Procuratoribus Nationum an. 1340. diciturque ibi *substitutus D. Reftoris Ioannis de Bouonia.*

Simon de Manefijs, Menescijs, Menelijs & Manilijs, sic enim diuersimodè legitur, Doctor Theologus, deinde eiusdem Facultatis Decanus an. 1341. item exercuit cum Rectore & Facultate Artium ob denunciationem Comitiolum, quam suæ Facultati significare neglexerat; sed tandem composita est an. prædicto 1341. & ille qui priuatus fuerat, restitutus fuit in integrum.

Simon de Pegommerijs de Verona, an. 1339. Procurator erat Nationis Gallicanæ, nominaturque in Instrumento prædictæ Nationis, in quo mentio fit vestimentorum sacrorum & aliarum rerum diuino cultui consecratarum, item & chartarum, quæ tum seruabantur in arca comuni; cum Decanis quinque Tribuum Ioanne Gorre, Ioanne de Diuione, Richardo de Billiaco, Alano de Villacollis & Gerardo de Aluernia.

Simon Renuoise, seu *Lenuoise*, Procurator quoque erat Nationis Gall. an. 1389. nominaturque in Decreto quod factum est de Licentiandis.

Simon de Spira Natione Teutonicus, professione Carmelita, Doctor Parisiensis, deinde Theologiæ Professor in Academia Coloniensi, scripsit super sententias lib. 4. contra Iudæos lib. 1. postillam Coloniae lectam, &c. teste Trith.

Simon de Wenclero Nationis Picardicæ Reftor Vniuersitatis Paris. an. 1339. nominatur in statuto Facultatis Artium de Bachalarijs, Licentiatis & Incipientibus. p. 258.

Stephanus de Calore varias legationes obiit ad Curiam Ro. nomine Nationis Gall. constat ex Rationibus à Io. Roberti redditis an. 1370. ei persolutos fuisse 12. francos aureos ob certa negotia quæ procurauerat in Curia Rom. qui 12. franci tunc temporis æquiualebant 9. libris & 12. assibus. Idem factus est Quæstor seu Receptor eiusdem Nationis die 20. Feb. an. 1375. & fideiussores dedit MM. Petrum de Seleneyo, Petrum de Boyaco & Reginaldum de Boyaco fratres.

Stephanus de Challenis licentiatus est in Artibus an. 1373. apud S. Genouefam, sub M. Lamberto de Marchia in Nat. Gall. tum Procuratore M. Io. de Domno-Martino. Idem an. 1382. die 7. April. factus Procurator.

Stephanus Felicis Nationis Gall. factus est Procurator an. 1376. die 18. Nou. & sic scribit; *die prædicta recepi à prædecessore meo (Laurentio Quillet) de Refusionibus 5. solidos & 8. denarios, quos refudi in parua piscida præsentibus MM. Nicolao Charton, Io. de Castro-villano, Germano Famuli tenente piscidam M. Iacobo Bedello Nationis.*

Stephanus de Lingonis electus fuit Procurator Nationis Gall. mense Octob. an. 1320. quo Procuratore Natio Gallicana duo statuta condidit, vnum de

Scholis & Determinantibus ; alterum de Officijs , quæ retulimus p. 187. Idem electus est Rector Vniuersitatis mense Iunio an. 1325. quo Rectore constitutum est ab ipsa Vniuersitate , quo pacto vacantia Beneficia conferri deberent. Vide pag. 208.

Stephanus Parisiensis electus est Rector an. 1309. iterum 1314. quo Rectore quid factum fuerit, Vide p. 128. & 170. an is est, an alius qui postea Doctor in Decretis, Decanus Parisiensis factus an. 1355. & ex Decano Episcopus Parisiensis an. 1363. demum Cardinalis S. Eusebij an. 1368. & qui obiit an. 1373. Auenione, sepultusque in Cathedrali ad maius Altare cum hoc Epitaphio.

*Stephanus hic sedis Romanae collateralis
Desertis terris spe sanctis iungitur alis.
M.C. ter ac anno tribus anteo septuageno
Octobris decima sexta Domini quoque prima
Clanditur hoc lapide lux Iuris, Parisiorum
Pastor, voce, fide, Dux Regis Consiliorum,
Fautor egenorum damnans hereses reproborum.*

Stephanus Reginaldi factus est Procurator Nat. Gall. an. 1362. cui M. Ioannes Ance tunc Quæstor eiusdem Nationis die 26. April. rationes reddidit præsentibus MM. Nicolao de Sueffione, Ægidio albi supercilij & pluribus alijs. Et eo Procuratore M. Petrus Forteti fundator Collegij Fortetici incepit in Artibus. Idem an. 1364. factus est eiusdem Nationis Quæstor seu Receptor & die 21. April. an. 1365. rationes suas reddidit apud S. Iulianum, tunc Procuratore M. Oudardo Billeti & præsentibus MM. Nicolao de Sueffione, Iob. Coure, Petro de Corona, Yvone de Cassfredour, Radulpho de Vlmonte, Simone de Bourich, Theobaldo de Alba Petra, Io. de Platea, Petro de Luca cum pluribus alijs.

Stephanus de Salru abscondito clarissimus Philosophiæ Professor.

Stephanus de Vil-iubiaco Procurator Nat. Gall. an. 1341. quo Procuratore prædicta Natio Statutum condidit de Iuramento Licentiandorum : quod vide pag. 273.

T.

TEMO *Iudæus* Westphalus Clericus Ciuitatis Monasteriensis incepit in Artibus, sub M. Dominico de Clauagio an. 1349. postea Procurator Nationis Anglicanæ electus an. 1353. die 26. Aug. iterum 18. Nouemb. 1355. quo Procuratore factum est statutum de modo legendi sine penna : cæterum celeberrimus Philosophiæ Professor fuit, sub quo legimus plurimos determinasse, licentiatos fuisse & incepisse.

Theobaldus de Alba Petra Nationis Gall. electus est Procurator die 10. Feb. an. 1364. Rector die 24. Iunij 1368. eique prædicta Natio mutuos concessit 30. francos captos in Arca communi, qui se obligauit soluere dictam pecuniam infra Natiuitatem Domini proximè venturam, iurans se non petitarum ulteriorem solutionis dilationem. Et de prædicta pecunia fecit D. Rector dictæ Nationi vnâ litteram quæ vocatur N151. Eodem Rectore & Procuratore prædictæ Nationis M. Michaële de Creneyo die 28. Iunij fuit positum in Arca communi (Nar. Gall.) inframentum super declaratione à Cardinali Nemaufensi facta Parisijs coram Natione Gall. quod non intenderunt ipse nec Cardinalis Morinensis in Bulla nouissimè missa Vniuersitati aliquid statuere contra libertates & consuetudines laudabiles prædictæ Nationis, sed eas illasas inuitolabiliter obseruari. Idem fuit Quæstor prædictæ Nationis electus mense Ian. an. eiusdem, & die 14. Ianu. an. 1369. rationes reddit Nationi, M. Nicolao Sueffion. tum Procuratore.

Theodericus de Delf Philosophiæ Professor. Item & *Theodericus de foro*, vterque Anglic. Nationis an. 1347. iste quoque fuit Receptor suæ Nationis & rationes reddidit 6. Kalend. Iulij an. prædicto.

Theodericus Dameron de Prussia, Procurator Nat. Anglic. electus die 21. Octob. an. 1363. quo Procuratore vetitum de cætero sextam Bursam quæ exigi solebat ad litem quæ cum Theologis intercedebat sustinendam, exigi.

Theodericus de Nouo Castro Procurator Nationis Gall. an. 1381. 21. Octob. successit M. Ioanni Luqueti, quo tempore eiusdem Nationis Quæstor seu Receptor erat M. Dominicus Parui, qui rationes accepti & expensi reddidit die Lunæ ante festum S. Katharinæ electi sunt.

Theodericus d'Yssel de Hunna Colon. Diocesis. factus est Angl. Nat. Procurator die 23. Septemb. an. 1359. & refectus pluries. Eo Procuratore M. Io. Ance Nat. Gall. constitutus est Receptor sextæ Bursæ in litem Facultatis Artium cum Theologis. Item expeditus Rotulus & MM. Themo Iudæi & Henricus de Kempis ad eum ordinandum.

Terricus de Bono Villari determinauit an. 1371. sub M. Lamberto de Marchia, & 11 Feb. an. 1375 fuit Procurator Nat. Gall. electus, tumque M. Fran. de S. Michaële Quæstor erat, seu Receptor eiusdem Nationis.

Thilmannus de Eyhe vel *Eyke* Alemanus determinauit an. 1352. eiusque Bursa æstimata est 4. assib. licentiatus fuit in Artibus apud S. Genouefam, sub M. Ioanne de Wefalia. Procurator suæ Nationis electus die 16. Martij an. 1353. Rector Vniuersitatis an. 1365 quo Rectore quid factum sit, consule pag. 385.

Thomas de Balliaco Cancellarius Ecclesiæ & Vniuersitatis successit M. Francisco Caraccioli Neapolitano. Obijt an. 1328. scripsit varios Commentarios Theologicos & sermones, qui seruantur in Bibliotheca San Victorina. Et id notauit Hemeræus.

Thomas de Blanche-chappe Decanus Facultatis Medicinæ obtinuit an. 1390. à Carolo Rege priuilegium seu potius Priuilegij antiqui confirmationem contra imperitos Medicos & Chirugos Medicinam profitentes. Antiqui dico; nam Ioannes Rex an. 1352. Chirugos certis legibus adstrinxerat & Medicinæ Facultati submiserat litteris datis inense Aprili & Decembri, qua de re sic habetur in Chartis Camerae. Ex lib. 1. Chart Camerae Comp. incepto an. 1349. & fin. 1362. *Chirurgici Parisienses de licentia exercendi Officium Chirurgiæ præmissa petenda examinatione & obtinenda à Chirurgicis Regis antequam dictum Officium exercent, sub pæna punitionis per Prepositum Parisiensem infligenda. Dat. mense Aprili 1352. per Consilium in quo vos eratis Potin reddita sine financia M. Roberto de Landis Chirurgo Regis 26. April. fol. 33. ver. Et fol. 46. Medici Parisienses impetrarunt à Rege unam Chartam in cera viridi datam Parisius mense Decembri 1352. continentem quod nullus, aut nulla audeat dare Medicinas, clistellas, &c. nisi per consilium & ordinationem Magistrorum licentiatorum in Arte Medicinae. Et erat sic signata per Regem Mellou. Et fuit reddita sine financia. Et fol. 58. ver. Decanus & Magistri Medicinæ Paris. de ordinatione & inhibitione quod nullus audeat practicare Parisius vel suburb. dare Medicinam, sirupam, vel pillulas, vel quamcunque aliam Medicinam, nisi sit approbatus per Magistros Medicinæ Paris. Dato mense Decemb. 1353. Per Regem Mellou. Reddita sine financia. Hæc ex D. Herouval.*

Thomas de Boncuria florebat in Artium Professione an. 1380. Erat autem Notarius Apostolicus, cui legimus ad an. 1382. M. Henricum Chicoti Nat. Gall. Procuratorem, dedisse pro registrando quoddam Instrumentum octo solidos. Idem electus est in Rectorem die 23. Iunij an. 1383. quo tempore florebant in Artibus MM. Ioan. Pocheti, Michaël Carpentarij, Io. de Fontanis, Nic. Gobini, G. Helye, Garinus Plantel, Desiderius de Creneyo, Dominicus Balliui, Io. Flaminge, Guill. de Chabancis & alij plurimi.

Thomas de Duns Scotus Clericus S. Andreæ 9. die mensis Martij an. 1356. electus est Procurator Nationis Angl. post Themonem Iudæi, & successorem habuit M. Pomeranum de Prussia: quo Procuratore M. Ioannes Ance Rector Antiquus computauit M. Roberto Normano Rectori nouo coram Vniuersitate. Vide in Historia ad hunc an. Iterum eiusdem Nat. Procurator fuit factus 23. Septemb. an. 1357. & successorem habuit M. Ioannem de Constantia.

Thomas Kolarst Saxo de Brunfwich electus est in Procuratorem Nat. Angl. die 10. Martijan. 1353. apud Bernarditas: cuius tempore D. Euerhardus de War.

des de terra Liuoniensi illius *Quadragesima determinans feria 4. ante Lætare supplicauit ut Magistri Nationis ipsius de ampliori Determinatione supportatum habere dispensando dignarentur, aut concederent ut Subdeterminantem possit substituere, cui prout concedebatur, ut Subdeterminantem substitueret. Et sic factum est. Et idem Subdeterminans iurauit Procuratori eiusdem Nationis. Hinc intelligimus quinam dicerentur Subdeterminantes.*

Thomas de Ponte Procurator Nat. Gall. electus est mense Octob. an. 1380. & 19 mensis Nouemb. successorem habuit M. Io. Luqueti. Et iste Thomas paulo ante inceperat in Artibus cum P. de Ponte Thierrico de nouo Castro, Stephano de Macerijs, Simone de Luxouio, Ioanne Ponceti, Io. Gilberti, Io. de Villar, P. de Muciaco, Dionysio de Boëvilla, Io. Haberti, Io. de Camponeo, Io. Fioti, Lud. de Boues, Io. de Bierijs, Io. de Molins, Guill. Belialdi, Lud. Rodini, Dominico de Bachareto, &c.

Thomas de Stutavilla vulgo *d'Estouteville*, Normanus legum Doctor in Decretis libellorum supplicum Magister ad Beluacensem Sedem promouetur an. 1388. translato Guillelmo de Vienne ad Rotomagensem. Obijt 22. Martij an. 1394. & jacet in Choro S. Petri cum hoc Epitaphio. *Hic iacet Reuerendus in Christo Pater D. Thomas de Estotevilla Legum Doctor, Consiliarius Regis, & huius Hospitij quondam Magister Requestarum, & postea Episcopus & Comes Beluacensis, qui aetate medius defunctus est die 22. Martij an. 1394.*

Thomas Wallensis Dominicanus Anglus Doctor Parisiensis & Oxon. fortiter obstitit Concionatoribus Minoritis & alijs à Ioanne XXII. missis ad prædicandum & publicandum Parisijs non futuram Dei claram visionem ante diem vltimum Iudicij. Clarebat an. 1330.

V.

VINCENTIVS de Freyaco Rector Vniuersitatis an. 1308. excepit Iuramentum Præpositi Parisiensis, quod diu præstare distulerat: quam in rem confectum est Instrumentum publicum, legiturque ad p. 114.

Vricus de Augusta Procurator Nat. Anglic. an. 1340. quo Procuratore, Rectore autem Vniuersitatis M. Ioanne de Bononia M. Petrus de Croso Decanus Ecclesiæ Parisiensis Sorbonici Collegij Prouisor rationes suas & Prædecessorum reddidit Vniuersitati pro more & lege, vt retulimus ad p. 262. fuit deinde Protonotarius Decretorum specialium Ludouici Bauari Imperatoris, vt habetur in quodam Procuratorio ipsius Ludouici nomine confecto & porrecto Benedicto XII. Ioannis XXII. successori. Eius meminit Henricus Pantaleo parte 2. de viris Ill. Germaniæ, eumque vocat Huldricum Hagenauer Augustæ Ciuitate Rhetorum oriundum eruditione & prudentia nulli suo tempore secundum, Ludouici Cæsaris Cancellarium, quem contra Pontifices Rom. fortiter defendit. Addit, cum mortis tempus adesse sentiret, testamento cauisse ne in templo, aut Cœnobio, verum extra in honesto loco sepeliretur. Veritum nempe effossi corporis contumeliam ob violatam maiestatem Rom. Pontificum. Deo quoque Auentinus l. 7.

Vricus de Constantia Rector fuit electus 23. Iunij an. 1377. vt legitur in lib. Rectoris; & nos retulimus p. 449. quo Rectore quid factum sit, ibi vide.

Wischinus seu *Wischius* Wenslay de Duorbrouia Clericus Diocesis Kaminiensis. Procurator Nat. Angl. electus an. 1351. deinde Rector Vniuersitatis 10. Octob. 1352. Iterum verò Procurator eiusdem Nationis an. 1353. mense Ianuario. Receptor eiusdem an. 1354. legimus autem in Reg. Nat. Angl. eum acceptæ & expensæ pecuniæ rationes reddidisse pro tempore quo Rector fuerat, *M. Wischinus nuper ante Rector vltimus eodem dicto 28. die (Ian. an. 1352.) reddidit compotum suum super omnibus & singulis tempore Recltorie receptis & expensis, & satisfecit ex toto Facultati.*

Y.

YVO de Cassfredour electus fuit in Nat. Gall. Procuratorem die 25. Aug. an. 1360. in duos menses consequentes.

Omissi suo loco reponendi.

IACOBVS *de Alsavilla* Patria Rinckaugiensis, Abbas Eberbacensis, Gymnasij Parisiensis quondam decus & Doctor insignis, scripsit inter cætera opera varias Quæstiones Parisijs disputatas, Sermones, Epistolas, & alia eiusmodi. Claruit circa an. 1360. Eodemque tempore M. Ioannes de Ymenhusen Doctor Theologus florebat, in sacris scripturis doctus, in Philosophia subtilis & eloquentia clarus. Item Albertus de Rickmendorp patria Saxo, Episcopus Halberstarensis.

Jacobus de Furno aliàs *Forneryj* & cognomento *Nouelli* & de Sauarduno Monachus Cisterciensis, Doctor Parisiensis, Abbas Fontis-frigidi eiusdem Ordinis, inde Appamiensis Ep. tum Mirapicensis, postremo à Ioanne XXII. Cardinalis creatus tit. S. Priscæ, demum post Ioannem creatus Pontifex 13. Kalend. Ian. an. 1334. cuius opinionem de tarda visione Beatifica elucidauit & ab omni errore vindicauit, litteratorum virorum familiaritate mirificè delectabatur; imprimis verò Gregorij Ariminensis, Thomæ Argentinensis & Francisci Petrarchæ eloquentiæ reparatoris. Scripsit de statu animarum ante Generale Iudicium tom. 2. Quæstiones I. I. eiusdem argumenti. Vitam S. Ioannis Gualberti. De Statu Canonicorum, Decretalem Religiosorum, de Reformatione Benedictinorum. De statu Monachorum nigrorum. Carmina quædam Prophetica. Epistolas ad Eduardum III. Anglorum Regem quæ leguntur apud Walsinghamum. Præterea in Bibliotheca Vaticana dicuntur asservari eiusdem Constitutionum 10. volumina. Obijt an. 1342. & in Cathedrali Auenionensi sepultus est.

Jacobus Peroti de Meris determinauit & licentiatuſ est in Artibus an. 1362. mense Ian. & sub M. Ioanne de Marchia tum Procuratore Nar. Gall. M. Guill. de Marchia, idem in Procuratorem eiusdem Nat. electus fuit die 16. Decemb. 1365. Rector Vniuersitatis an. 1369. cui Natio. Gall. mutuos dedit 25 francos, ideoque vt legitur in Reg. *Obligauit se dictam pecuniam soluere dictæ Nationi infra festum Pasche proxime futurum & pro dicta pecunia fecit dictus Magister litteram quæ vocatur Nisi, quæ est in Arca Nationis.*

Jacobus le Riche aliàs *Diuitis* Decretorum Doctor, Canonicus Parisiensis & Decanus Capituli, de quo vide p. 602. apud Clementem VII. sustinuit litem contra Decretistas contententes neminem posse licentiarî nisi in Scholis suis, nec alibi legere; quam litem composuit Clemens. Obijt an. 1385. die 3. Ian. quo tempore lis alia grauior intercedebat inter Vniuersitatem & M. Ioannem Blanchart Cancellarium.

Jacobus de Villa framini Tribus Turonensis in Natione Gall. & Diocesis Corisopitensis licentiatuſ est in Artibus in 2. auditione apud S. Genouesam, sub M. Petro de Alliaco an. 1373. factus est eiusdem Nationis Procurator 2. Iunii 1375. quo Procuratore, vt legitur in Reg. Deputati duarum Nationum, Franciæ & Picardiæ, computauerunt de 4. Scholis, quarum Natio. Gall. proprietatem habebat, vsûm Picardica, & de tribus quarum vice versa Picardica proprietatem, Gallicana vsûm habebat, & fuerunt concordæ quod Natio Pisardorum recompensaret, seu traderet Nationi Gall. omnibus computatis de tempore præterito quinque libras Parisienses, quas recepit M. Ioan. de Roncuria Receptor Nationis Gall. tunc temporis. Tunc inceperunt in Artibus Germanus Famuli sub prædicto M. Ioan. de Roncuria, Petrus de Parneio, sub M. Lamberto de Marchia, Robertus Mangier sub eodem, Guill. Herouart & Guill. de Langijs sub eodem.

Innocentius VI. Pontifex Maximus an. 1352. electus, ante promotionem *Stephanus Alberti de Monso* Lemouicensis Diocesis dictus, Doctor in Decretis, Episcopus Claromontanus, post à Clemente VI. Cardinalis factus, scripsit Sermones aliquot, Epistolas & Decreta, eiusque Regesti volumina 19. dicuntur seruari in Bibliotheca Vaticana. Litem quæ à Theologis ad Curiam Rom. delata fuerat contra Rectorem & Artistas decidit, non forensi Iudicio & vt vocant Contradictorio, sed missis ad Rectorem & Vniuersitatem litteris cum hac inscriptione *Dilectis filijs Rectori & Vniuersitati, &c. eandem Vniuersitatem*

rogauit vt in pacem Regni incumberet, cuius litteras ad an. 1358. recedimus. Per Petrum Thomam Aquitanum Carmelitam in Bononiensi Academia Sorbonicam instituit, qualis fiebat Parisijs. Obijt an. 1362.

Ioannes Ance Nat. Gallic. Rector Vniuersitatis electus mense Decemb. an. 1355. successorem habuit M. Robertum Normani, cui Rectoris sue rationes reddidit 4. Maij an. 1356. Idem refectus Rector an. 1358. mense Decemb. quo Rectore accepta est ab Vniuersitate fundatio Collegij Boissiaci, qua de're nos p. 349. Idem fuit constitutus Receptor Collectæ seu Bursæ communis Facultatis Artium contra Theologos, vt docuimus in Historia. Quælibet enim Natio contribuit ex æquo, vt legimus in Reg. Nationum Anglicanæ & Gallicanæ. In Gallicanæ quidem sic legitur f. 4. die 27. Iulij an. 1359. *quælibet Natio tradidit pro Consilio Facultatis 4. Regales, & ipse Receptor tot tradidit pro nostra Natione.* Item die S. Bernardi *deliberauit Facultas quod quælibet Natio traderet octo Regales pro Consilio nostro in Curia Romana, & tot tradidit dictus Receptor pro Natione nostra.* Legimus eundem fuisse Receptorem Nationis Gall. an. 1360. & rationes reddidisse 27. April. præsentibus MM. Oudardo Billeti Procuratore Nationis, Adamo de S. Mauro Prouinciæ Parisiensis, Remigio de Summauera Senonensis, Nicolao de Sueslione Remensis Decanis, Iacobo & Imberto Bedellis & pluribus alijs.

Ioannes Afni de Vendcyo aliàs *de Bellomonte* Prouinciæ Remensis, Nationis Gall. Procurator electus die 26. Aug. 1371. quo Procuratore inceperunt in Artibus Ioannes Præpositi, sub M. Guill. *le Dos*, Io. Begardi, sub M. Lamberto de Marchia, Radulphus de Refugio, sub M. Oudardo Billeti & Reginaldus Carnificis, sub M. Guill. Carnificis. Successorem habuit die 23. Septemb. M. Constantium de Gelanis: & iste die 21. Octob. M. Guill. Alani: quo Procuratore Ioannes de Domno Martino incepit, sub M. Michaële de Crenayo, Dominicus de Thiavilla, sub M. Io. de Roncuria, Reginaldus de Boyeo, sub M. Petro de Boyeo fratre.

Ioannes de Assiaco, de Aciaco, de Achies Baccalaureus erat Nauarricus cum an. 1315. statuta fuerunt Collegio ab Executoribus Testamentarijs Ianæ Regi-næ præscripta. Idem an. 1323. factus est Vniuersitatis Rector, vocaturque Ioannes de Achies. Postea Doctor Theologus factus, Canonicus Ecclesiæ Parisiensis, demum Cancellarius an. 1349. cuius receptionem præsentem Rectore & alijs Vniuersitatis Deputatis referimus p. 318. Obijt an. 1360. eique subrogatus est M. Grimerius Bonifacij. Fuit & alter Ioannes de Assiaco qui incepit in Artibus an. 1365. sub M. Oudardo Billeti. Et iste fuit Procurator electus Nat. Gallic. 21. Octob. 1366.

Ioannes Bacon, alijs *Baconthorpius*, à teneris Carmelita Oxonij & Lutetiæ Doctoralem lauream in Theologia consecutus est, Auerroistarum Princeps dictus, Sophisticæ hostis infensissimus. Paulo liberius dixerat summi Pontificis dominium cedere Regali debere, sed citatus palinodiam cecinit. Obijt Londini an. 1346. eius opera enumerat Balæus, apud quem legitur Poëma Laurentij Bourelli Diuionensis de eius operibus.

*Anglia me genuit, Ioannem Quisque vocabat,
Et de Bacone nomine notus eram.
Cum cuperem sacros haurire, è fonte liquores,
Parisius petij plena fluentia lares.
Illic quod studium potuit, quod cura laborque,
Præteritum ingenio nil volui esse meo, &c.*

Vide etiam si lubet Trithemium in lib. de Scriptoribus Ecclesiasticis.

Ioannes de Behe Brabantinus Leodiensis Diocesis electus est in Rectorem Vniuersitatis Paris. die 24. Martij an. 1372. & M. Petrus de Alliaco Compendiensis factus 10. Feb. Procurator Nationis Gallicanæ, eique prorogati fasces in alterum mensem, isque emit à M. Guill. Carnificis duas Scholas in vico Straminis, sub eodem tecto, in quibus prius Picardi legebant. Idem de Behe

refectus Rector an. 1379. die 23. Iunij. Vide pag. 578. malè 778.

Ioannes de Blangiaco seu de Blangerijs Normanus & in Professione Theologiae eximius, in qua cum Iacobo de Furno licentiam obtinuit, erantque illi par amicorum. Vnde Iacobus in Papam Benedictum XII. electus amicum ad Episcopatum Autissiodorensem promouit an. 1338. Vide quæ de eo referimus pag. 254.

Ioannes de Blesis Diocesis Carnutensis, insignis Doctor Theologus, Canonicus Parisiensis & Cancellarius Vniuersitatis an. 1328. de quo vide quæ dicimus p. 219.

Ioannes de Bononia, seu fortè de Bologna, Artista Nauarricus an. 1315. Rector Vniuersitatis anno 1340. quo M. Petrus de Croso tunc Sorbonæ Prouisor reddere rationes voluit, at Rectore absente substitutus est M. Simon de Lombardia, qui eas audiret. Vid. p. 262.

Ioannes Buridanus Guill. Okami vt aiunt, discipulus, insignis Philosophiæ Professor Nationis Picardicæ, Betuniensis Artesius, claruit ante an. 1327. suæ Nationis pluries Procurator & Quæstor fuit, nec semel Vniuersitatis Rector. An. 1327. eo Rectore factum est statutum de litteris citatorijs. Idem nominatur in Instrumento Transactionis factæ an. 1358. inter Nationes Picardicam & Anglicanam. Præsentatus est ad Cappellaniam M. Ioannis de Thelu ab Vniuersitate omnium primus: qua de re ad p. 302. 303. 307. De eo non erit ingratum referre quod scribit Robertus Gaguinus M. Petro de Omuillo Canonico Parisiensi Doctori Theologo. Cum in hortulos, inquit, quos in S. Germani suburbano laxandi nonnunquam animi causâ comparauit, me nudius tertius contuliffem, eo consecuti sunt me aliquot Scholastici, consuetudine quidem mihi perfamiliares. Vbi dum deambulamus, vnus Antiquitatis vestigator, quandoquidem inquit, fama est Gaguine, te operam vehementer dare gestis Francorum cognoscendis, minimè tibi graue fuerit palam facere si quid de Buridano, quem frequenter liberalium Artium Schola refert, memoria tenes. Plerique enim omnes illum nominant, ita vt inter celebres Philosophos scribi & laudari optimo iure possit; quod medijsfidius non inficias eo; sed quo tempore tantam Philosophandi eruditionem sit consecutus, molestè fero me cum multis ignorare. Ad quam rogatiunculam lætus, gratum, inquam, mihi facis dum veterum meministi. Quantum namque Maiorum elaboratissima opera pariter & studia soles admirari, tanto illorum memoriam cupidissimè repeto, vt pari virtute & diligentia rectè & vigilanter Iuniores animentur. Itaque fuit *Ioannes Buridanus ex Arthesio oriundus, cuius nascentiæ locum nemo est qui iradat, aut parentum eius meminert.* Hic liberalibus se disciplinis in Parisino Gymnasio ad dicit, profecitque in eis non mediocriter, Logices ante omnia studiosus; vnde nominatissimus euasit Sophista, & in ea arte non contemnenda scripsit. *Metaurorum præterea Aristotelis libros est interpretatus. Moralis quoque Philosophiæ auditor & acutissimus interpres* extitit, in quam Commentarios edidit multum eruditionis præse ferentes. Fabulam idcirco quæ de illo circumfertur, mendacij plurimum habere dixerim, quasi libidinis particeps fuerit cum Regina Ioanna Philippi Pulchri vxore, quod nec mulieris pudicitia, nec Buridani seculo conuenit, qui Cressiaci pugnæ tempore dum Philippus Valesius anno salutis 1347. Francis imperabat, philosophabatur. Qua tempestate præerat Parisiorum Ecclesiæ Fulco Antistes, à quo Sacerdotium quod Capellania appellatur, in D. Andrea de Arcubis templo Buridanus accepit. Est enim ex Ioannis de Cheba (de Thelu) iuris Pontificij interpretis id beneficium institutum regnante apud Francos Ludouico Hutino, sicuti in libris Picardæ Nationis scriptum si scrutabere, reperies. Quod à multis ignoratum eo magis miror, quò scio illum ab ijs qui regendæ Nationi præsunt, horatim versari. Aliqui scribunt eum Lutetia pulsum Vienne nam concessisse, ibique ludum publico salario aperuisse. Hac de re sic Auentinus l. 7. *Marcilius Batauus (Patavinus) Ioannes Buridanus Discipuli Willielmi Occomensis recentioris scè Peripateticorum Assertores Lutetiâ pulsi ad Germanos migrarunt. Ille Haidelbergæ ubi sepultus est. Hic Viennæ in Norico ludum literarium publico salario aperuit, ubi eius autographa Commentaria in Ptolomæi Astronomica ostendantur.*

Valerius Andreas in Bibl. Belgica. *Ioannes Buridanus Bethuniensis Arthefius Lutetiæ Parisiorum dum viueret, Philosophorum Princeps audiit, sanè ingenio quàm institutione felicior. Notumque etiam hodie in Scholis prouerbiū iactari de Asino Buridano solitum. Rector fuit Academiæ an. 1320. & præterea Romana legatione clarus, vt ad Logicam eius præfando Ioannes Dullardus testatur. Scripsit enim Buridanus Commentarium in Aristotelis Logicam, Quæstiones in libros Ethicorum Arist. & Quæstiones Metaphysicales apud Badium in sol. excusus an. 1518.* Malè Valerius prouerbiū explicat de asinitate Buridani, quod explicandum de Asino Buridani, scilicet ille aiebat Asinum inter duos cophinos auenâ æqualiter plenos, positum æquali distantiâ, fame interisse, neutrius quippe obiecti appetentiâ motum ob æqualitatem.

Quod autem ait Auentinus expulsū fuisse Buridanum, vix crediderim, cum nec Gaguinus, nec vlla Regeſta antiqua quæ supersunt, huius expulsionis mentionem vllatenus faciant, ipseque Buridanus Parisijs adhuc esset an. 1358. non minor quàm sexagenarius, & domum à se empram Nationi suæ reliquerit, & dederit quæ nunc etiam *Buridani Domus* appellatur.

Ioannes Cadel Canonicus Ambianensis Executor Testamentarius Ioannis Cadel Procuratoris causarum in Curia Parisiensi, alter Collegij Choletæi fundator dici potest: multa enim de suo contribuit ad sustentationem Scholarium seu Bursariorum prædicti Collegij an. 1393.

Ioannes de Calore insignis Artium Professor Societatis Sorbonicæ: quo Philosophiam docente an. 1356. licentiati sunt Henricus & Iacobus de Goth Anglicanæ Nationis, vt legitur in ipsius Reg. ad Theologiam postea se conferens, in ea licentiam & lauream consecutus est, cum esset Baccalarius, nonnullos errores in Actibus suis proposuit, quos monitus vltro reuocauit, vt retulimus ad an. 1363. p. 377. Canonicus deinde factus & Cancellarius Parisiensis an. 1371. post Grimenium Bonifacij. Et de eo sic scribit Hemeræus. *M. Ioannes de Calore è Societate Sorbonæ cum Prædecessore Doctor, factus Cancellarius est virtute litterarum Apostolicarum. Hic & idem Saluauilla impensus Bellariorum quæ primo quoque cursu & sermone Societati pro auspicio principio (Beiaunio) Baccalaureus incipiens offerebat, paulò iam grauiores quàm paupertas Sorbonæ sustineret, cum ceteris Collegialibus reuocarunt ad iustam tolerabilemque rationem.* An. 1378. interfuit Comitij Vniuersitatis de negotio Schismatis, & nomine suæ Facultatis cuius erat Decanus, seu vt habetur in Instrumento Declarationis, *Præsides Facultatis Theologiæ* sententiam tulit in fauorem & gratiam Clementis VII. quem Rex & Ecclesia Gall. pro Pontifice agnouerant, p. 571. litem ille cum Vniuersitate marre sua exercuit, quod præter consuetudinem & leges à licentiandis pecuniam exigeret. Obijt circa an. 1380.

Ioannes Cardonis de Criona Magister in Artibus Nat. Picardicæ, quippe Laudunensis Diocesis, Notarius Apostolicus; quo nomine Instrumentum publicum condidit an. 1389. de Licentiandis in Theologia occasione M. Ioannis Courtecuiffe factum; quod retulimus p. 637. idem ad Benedictum XIII. Procurator Vniuersitatis constitutus profectus, Appellationem significauit: quam in rem extat instrumentum p. 803.

Ioannes de Costa insignis vtriusque Iuris Doctor, in Vniuersitate Aurelianensi licentiam consecutus, postea Tolosam euocatus, in ea Academia Doctoralem Lauream obtinuit: quamobrem inter Vniuersitatem Aurelianensem & ipsum lis intercessit, quæ in Curia Parlamentari Parisiensi agitata est an. 1392. vt retulimus ad p. 679. Idem Magister in 3. Synodo Ecclesiæ Gallicanæ quæ an. 1398. habita est Parisijs ad deliberandum de subtractione Benedicto XIII. faciendâ, pro Benedicto stetit, eiusque rationes in hanc rem retulimus 833. Fuerunt eodem tempore huiusce cognominis duo Regulares, Nicolaus de Costa Minorita qui licentiatus fuit in Theologia an. 1383. & Guillelmus de Costa Cluniacensis, qui similiter in Theol. licentiatus est an. 1391. Petrus verò de Costa secularis incepit in Artibus an. 1374. tum Procuratore Nation. Gallic. M. Io. Iaquini.

Ioannes Curte-coxæ Breuis-coxæ, Gall. Courtecuiffe, licentiatus in Artibus an. 1374. sub M. Michaële de Creneyo, Artista Societatis Nauarricæ, licen-

ciatus an. 1389. in Theologia, cum Ioanne Vitali Minorita, Fr. Argentina Augustiniensi, Thoma de Barris Priore S. Bernardi, Petro de S. Martino Carmelita & Stephano Ministro Mathurinatorum; hoc & sequenti seculo floruit, varijsque legationibus, quas Schismaticis temporibus nomine Regis Caroli VI. & Vniuersitatis obiit, insignis fuit. de eo pluribus in Catal. sequentis seculi.

Ioannes de Dacia celeberrimus Artium Professor Angl. Nationis, quem an. 1347. determinasse legimus, sub M. Ioanne de Wefalia: sub quo Philosophiæ Professore Licentiatus fuit & incepit Cyfridus Lof de Monasterio. Idem Rector fuit electus an. 1349.

Ioannes Danck seu *Danckonis* vulgò de Saxonia, Natione Teutonicus Ioannis de Lignerijs contemporaneus studiorumque consocius, Astronomus item celeberrimus & subtilissimi vir ingenij, de quo sic scribit Trithemius, *Astrorum scientiam Gallos Parisienses multo tempore docuit, apud quos maximo in honore habitus fuit.* Claruit sub Ludouico Bauaro & Ioanne XXII. an. 1330. edidit **Canones Eclipsales** lib. 1. **Canones Tabularum** l. 1. **De Astrolabio** l. 1. **de Incensionibus** l. 1. & alia multa præclara & admiranda opuscula, inquit Trithemius.

Ioannes de Diodena Picardicæ Nationis Diœcesis Beluacensis, Socius Cholætæus nominatur in statuto quod ipsa Natio fecit anno 1371. de pecuniarum suarum distributionibus, vocaturque Baccalarius in Theologia. An. verò 1365. Rector fuit Vniuersitatis; quo Rectore extirpatum semen quod in Pratum Clericorum immissum fuerat: quam in rem Vniuersitatis Decretum retulimus p. 382. Eo Rectore Procuratores fuerunt Nationis Gallicanæ MM. Ioannes de Quercu electus die 2. Iunij, & Guill. de Marchia die 23. Septemb. Licentiatus fuit in Theologia an. 1374. cum M. Galerano de Pendref & Hugone Lenuoisie Socijs Nauarricis.

Ioannes de Domno-Martino Nationis Gall. non semel Procurator fuit 7. die mensis Martij an. 1373. quo tempore licentiati sunt apud S. Genouefam Laurentius Quillet, sub M. Michaële de Creneyo; Yuo de Langalla, sub M. Iacobo de Villa-Straminis, Stephanus de Challenis, sub M. Lamberto de Marchia, & apud Aulam Episcopi Parisiensis Guillelmus de Camera, sub M. Stephano de Nemosio, Dominicus Parui, sub M. Francisco de S. Michaële, & Ioannes Breuis-coxæ, sub M. Michaële de Creneyo. Eidem Ioanni de Domno-Martino prorogati sunt fasces in alterum mensem. Tertio 7. April. an. 1377. quo die Receptor eiusdem Nationis substitutus est M. Constantius de Gelanis. Iterum prorogati fasces in alterum & alterum mensem; quo tempore Bewinus de Winville licentiatus est, sub M. Ioanne de Roncuria.

Ioanne Fabri Duacensis Doctor in Decretis Monasterij San-Vedastini Atrebatensis primùm Præpositus, deinde Abbas an. 1370. Tractatum edidit de Schismate & Clementis partes fouit. Hinc ad Sedem Carnotensem translatus est an. 1379. variasque legationes obiit ad an. vsque 1390. quo naturæ debitum soluit. Vid. p. 449. & 523.

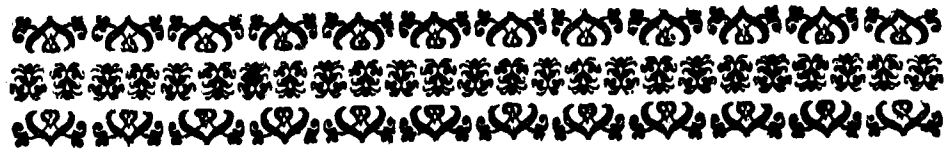
Ioannes Fioti licentiatus est in Artibus mense Aprili an. 1380. sub M. Io. de Roncuria reponitur in Catalogo Regentium in Artibus Nat. Gallic. an. 1383. licentiatus fuit in Theologia, an. 1397. cum Mathurino de Longolio, Iacobo Trouilleto & Io. Manchon.

Ioannes Carlerij Arnoldi le Charlier & Elifabethæ filius, aliàs de Gersone seu Iarsono sic dictus, à viculo Parœciæ de Barbier secus Rhetelium Remensis Diœcesis, licentiatus est in Artibus an. 1381. sub M. Ioanne Loutrarij in prima auditione apud Cancellarium Parisiensem, & eodem tempore M. Nicolaus de Clamengis apud S. Genouefam, sub M. Ioanne de Roncuria, ambo Socij Nauarrici, Procurator Nationis Gall. fuit electus mense Martio an. 1383. iterum 2. Octob. an. 1384. licentiatus est in Theologia an. 1392. & an. 1393. factus est Cancellarius Parisiensis per eurationem M. Petri de Alliaco, de eo fusius sequenti seculo, hîc liceat tantùm attexere Epitaphium Matris Elifabethæ, quod litteris Gothicis inscriptum lapidi legitur etiamnum ad murum Ecclesiæ de Barbier, quodque mihi benignè tradidit M. Rodolphus Fournier Rethelensis, Tribus Remensis in Gallicana Natione Decanus & Collega noster.

*Elizabeth la Chardeniere
 Qui fin bel ot & vie entiere,
 A Arnault le Charlier Espouse
 Ausquels Enfans ont este douze.
 Deuant cet bus fust enterree
 M. Quatre cent & 1. l'annee;
 Estoit de Iuin le iour huitime
 Iesus li doit gloire saintime.*

Ioannes Guignecurtius seu de Guignecurte Gall. de Guignicour Socius Sorbonicus licentiatus est in Artibus, sub M. Ioanne de Quercu an. 1361. electus Procurator Nationis Gall. in Octauis S. Martini an. 1364. eique prorogatum est est munus in alterum mensem; cum verò esset tantum in Theologia Baccalaureus, anno 1387. factus est Ecclesiæ Parisiensis & Vniuersitatis Cancellarius. vixit vltra an. 1390. nam vt notat Hemeræus commemoratur cum MM. Petro de Alliaco & Ioanne Conardi in quadam littera Ecclesiæ Paris. qua Abbas & Conuentus S. Victoris biennio quoque *botas singulis Canonicis in Claustro habitantibus debere dicuntur*, at tres illi supra memorati vltra pontes commorabantur. Videtur autem Guignecurtius eiurasse Cancellariatum in gratiam M. Petri de Alliaco, quem an. 1389. factum fuisse legimus Cancellarium.

Ioannes Guioti licentiatus fuit in Artibus, sub M. Io. de Roncuria an. 1383. & paulo post, nempe die Mercurij 13. Ian. an. 1383. fuit electus in Procuratorem Nat. Gall. iterum an. 1385. 7. April. scribit verò se Procuratorem sigilla Nationis, cum pecunia ex Arca sublata fuisse de nocte, quamobrem ille die 17. Ian. conuocata Natione statui curauit, vt nulla fides haberetur quibuscunque litteris donec refectum fuisset nouum sigillum. Deliberatum fuit concorditer nemine reclamante quod quidquid fieret, aut sigillaretur de sigillis Nationis cum pecunia dictæ Nationis die Sabbati de nocte præcedente in Nauarra furatis, nullius valoris esset ab illa die vsque in posterum; immò etiam quod dicta sigilla essent vana, cassa & irrita, & quod fieret nouum sigillum quo vreretur Natio. De quibus Ego Ioannes Guioti Procurator illo tunc in præsentia omnium ibidem existentium à M. Germano Felicis autoritate Apostolica Notario publicum mihi requisitum fieri instrumentum. Item in alia Congregatione, sequenti 30. Ian. fuit deliberatum in S. Mathurino, *quod in Nauarra seruaretur Arca Nationis*, dum tamen peroptimè præpararetur dicta arca & fierent bonæ seræ & fortes iuxta ordinem Artificum aut Expertorum. Item quod fieret bona informatio per Commissarios Curie Officialis Paris. Item quod fieret bona monitio publicanda per Scholas & lectiones. *De quibus omnibus & singulis à M. Ioanne Roberti Apostolico Notario mihi publicum fieri instrumentum requisitum.* Idem paulo post inter expensas numerat 4. solidos persolutos *illis qui portauerunt magnam Arcam in Nauarram.* Porro Ioannes ille Guioti Capellanus fuit Caroli VI. Canonicus Senonensis & Campellensis, iacetque in Cemiterio Cartusienfium Paris. ad Crucem lapideam cum hac inscriptione. *Cy gist M. Jean Guyot iadis Chapelain du Roy nostre Sire, Chanoine de Sens & de Champeaux, qui trépassa le 28. iour de Iuin, l'an de grace 1404.*

I N D E X,

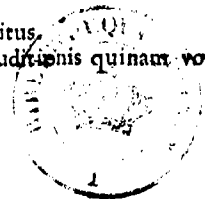
R E R V M E T V E R B O R V M

quæ in hoc Volumine continentur.

- A.**
- **BAS San-Genouefianus** priuatur ab Vniuersitate. 336
- Adam de Iedwoft fundator Burſæ Scoticæ in Vniuersitate Pariſ. 349
- Adam de S. Amando. 371
- Egidius Aifcelinus, in Catal. Cardinalis factus reformauit Vniuersitatem. 388
- Egidius Albi ſupercilij in Catal. 592
- Egidius de aſpero monte in Catal. Reſtor Vniuersitatis. 592
- Egidius de Billiaco in Catal. 835
- Egidius de Campis in Catal. Doſtor Theol. 835
- Egidius de Corbeia in Catal. 893
- Egidius de Dullendio in Catal. 893
- Egidius de Pertico in Catal. 893
- Egidius de Pontoife Abbas S. Dionyſij conſeruator priuilegij aduerſus abuſores Curie Conſeruationis. 207
- Aimericus ſeu Aymarus de Magnaco vtriuſque Iuris Profeſſor, Epiſcopus Pariſ. ante promotionem ſupplicum libellorum Magiſter commemoratur in litteris foundationis Vniuersitatis Andeg. 381. intereſt dedicationi Capellæ Nauarricæ. 442. fit Cardinalis tit. S. Eufebij, obit. an. 1384. in Catal.
- Alanus Gonterij in Catal. 569
- Alanus de Lambala Doſtor in Theologia. 284
- Alanus de Mirech. 284
- Alanus de Prope Pontou in Catal. 262. 269. item in Catal.
- Albertus de Bohemia Procurator Nar. Anglic. 319. 333. in Catal.
- Albertus de Maruilla incepit in Artibus, ſub M.** Io. de Maruilla, cuius burſa nihil, quia Beneficiarius de Sorbona, & promiſit bona fide quod ſoluet quando habebit potentiam.
- Albertus Metenſis Minorita licentiatur. 70
- Albertus Patauinus in Catal. 362
- Albertus de Saxonia in Catal. primus Curio ab Vniuersitate præſentatus ad Curiam S. Colmæ. 362
- Alexander Alemanici Collegij Prouiſor in Catal. 166
- Alexander de Alexandria in Catal. & 643
- Alphonſus de Bonavilla Doſtor Theol. 274
- Aluarus Pelagius in Catal. 302
- Amelius de Brolio Cantor Turon. Doſtor in Decretis. 302
- Andegauenſis Vniuerſitas. Vide, Vniuerſitas. 302
- Andreas Giny ſeu de Florentia Collegij Longobardici fundator. 225
- Andreas de Monte S. Eligij Doſtor in Theologia. 62
- Andreas de Suecia in Catal. 305
- Antonius de Alex. Doſtor in Medicina. 335
- Appellatio Vniuersitatis à ſententia Prælatorum. 803
- Appellatio 1. Vniuersitatis à Benedicto XIII. 811
- Appellatio 2. eiufdem ab eodem. 171
- Contra Appellantes à Reſtore & à Deputatis Vniuersitatis. 893
- Arca communis Vniuersitatis apud Maturinfeſ. 336
- Item apud S. Genouefam. 1383
- Arcula & ciſta ſigilli communis apud S. Genouefam, 318. quamobrem inde translata in eodem Nauarricam. *ibid.*
- Arca Nationum apud S. Mathurinum. 301
- Arca Nat. Gall. ad Nauarram translata an. 1383. Procuratore M. Io. Guioti, Vide in Catal. Ioann. Guioti.
- Arca Nat. Anglic. apud S. Coſnam, 301. Reſenſio ſeu Inuentarium rerum in ea repertarum. *ibid.*
- Arneſtus de Wlnen, aliàs de Hollandia Reſtor Vniuersitatis. 413
- Arnoldus de Beucere Saxo in Catal. 392
- Arnoldus de Prel de Heppenart Notarius publicus. 37
- Arnoldus de Tolofa Auguſtin. 42
- Arnoldi Villanouani errores damnantur per Epiſcopum & Vniuersitatem Pariſienſem, 107. 121. libri comburuntur, 166. quamobrem damnatus, *ibid.* eius doctrina à Bonifacio VIII. primum reprobatâ, dein de approbatâ.
- Artium Facultas deprimitur. 891
- Artis Oratoriæ reparatio. 893
- Ab Artium Facultate appellationes variæ. 372
- Aurelianenſis Vniuerſitas. Vid. Vniuerſitas.

B.

- B**accalariorum in Artibus iuramenta. 273
- Baccalarij non debent admitti ante an. 21. ætatis. *ibid.*
- Baccalariorum habitus. 274
- Baccalarij primæ auditionis quinquaginta vocentur. 302

Index Rerum,

- Balduinus Agni Doctor in Theol. . 569
 Bartoli obitus. 344
 Bartholomæus de Brice Doctor in Medicina. 284
 Bedellorum Nationalium receptio. 376
 Bedelli priuantur Bursa ob negligentiam, 118. vetantur ingredi in locum Congregationis, 164. 171
 Bedelli defuncti vxor citata ad tribunal Rectoris reddit virgas argenteas, 377. Bedelli debent obsequi Rectori in omnibus agendis, 967. fascēs submittant Procuratori & Nationi Gallic. 8. die Ian. *ibid.*
 Bejaunium Regentium seu iocundus aduentus, 249. Statutum de Bejaunio, 266. 274. vetita exactio Bejaunij, 267. Ius Bejaunij ad omnes Officiarios pertinens. 674
 Benedicti XI. electio 61. humilitas. *ibid.* Rex Philippus ei, se Regnumque commendat, 62. Ille Regem, Prælatos, Regnicolas à Censuris Bonifacianis absoluit, 63. 64. Cancellarijs licentiandi potestatem reddit & Prælati Beneficiorum dispensationem, 65. Mendicantibus nimis adductus, 66. Priuilegia eis attribuit contra Parochos. 66. obit. 69
 Benedictus XII. Doctor Parisiensis, 241. in Papam electus, *ibid.* Scribit ad Vniuersitatem de promotione sua, 242. ædificat Bernarditarum Collegium, 250. statuit circa Quæstionem de visione Beatifica, 250. item circa Canonicos Regulares studia Generalia adcentes. 253
 Benedictus XIII. aliàs Petrus de Luna Pontifex creatur, 710. scribit ad Vniuersitatem circa vias sedandi Schismatis, 716. tergiuersatur, 719. iterum scribit ad Vniuersitatem, 723. 724. ad Regem Carolum V I. 729. iterum ad eundem & ad Ducem Bituricensē de subtractione obedientiæ, 8 8. Auenioni concluditur, 874. ad Regem scribit de sua Captiuitate, 878. Regis ad eum responsio. 882
 Beneficiorum Ecclesiasticorum Collatio per Pontifices inordinata, 10. 23. 31. Dissertatio de Præsentatione & Collatione Beneficiorum, 30. 32. an Laici conferre possint Beneficia, 38. dissertatio de Pontificijs Beneficiorum Eccl. collationibus, 911. Item de Regijs Collationibus eorundem 917. vbi deliberatibus Regni & Ecclesiæ Gallicanæ, deque Regali iure, Prælati Franciæ Beneficiorum collationibus priuati, 917. 918. Beneficiorum reseruatio antiqua, 30. contra Reseruaciones Benef. 20. contra Collationes extraneis factas, Pensiones & exactiones, 20. 23. Beneficia oblata Vniuersitati ab Episcopo Cenomaniensi, 376. Beneficiorum Vniuersitatis conferendorum ratio, 208. Priuilegium de non residendo in Beneficijs, 233. 234. Priuilegium perceptionis fructuum ex Beneficijs per 7. annos citra residentiam, 294. 295. Rex non vult Cardinales Beneficia possidere in Francia. 296
 Berchorius Pictauiensis. 319
 Bernardus de Cuciaco. 49
 Bernardus de Haërmans, aliàs de villa Campi in Catal.
 Bernardus de Fargijs in Catal.
 Bernardus de Mercorio. 62
 Bernardus de Loifem. 319
 Bernardus Textoris in Catal.
 Bernardus Alamandi in Catal Episcopus Condomensis scribit de Schismate 680. ad Clementem VII. &c.
 Bernardus de Roma in Catal.
 Bero de Suecia in Catal.
 Bertaudus seu Bertholdus de Alcmaria Procurator Nat. Ang. 643
 Bertaudus seu Bertholdus de S. Dionysio in Catal. sermonem habet ad Proceres Ecclesiæ Gallic. contra Bonifacium VIII. 40. obit 109.
 Bertrandus Borelli in Catal.
 Bertrandus de Fontenayo in Catal.
 Bertrandus ds Gutto Papa Clemens V. factus, Vide Clemens V. in Catal.
 Bewinus de Winvilla dorator Collegij Marchiani: 69. & in Catal.
 Blasius Audromari in Catal.
 Bonifacius Papa VIII. imperiosè scribit Philippum Regem subesse sibi eum in temporalibus, 5. 6. vetat solui Regi Decimas Beneficiorum Eccl. 6. Collationibus ei interdicit, 6. Regaliæ ius admittit, 6. 7. 8. Regem arguit spoliationis Beneficiorum, prauæ monetæ, prauæ administrationis Politicæ, 9. Concilium conuocat contra Philippum, 10. 11. 12. Consiliarios Regis accusat, 10. repræsentat mala à Sarracenis Ecclesiæ illata, 10. Magistros in Theol. & Decretis euocat ad Concilium, 11. 11. Item Cancellarios Vniuers. 13. Regem acriter arguit ob detentionem Episcopi Appamiensis 13. Episcopi crimina, 12. Bulla Bonifacij Parisijs comburitur, 11. 14. Ecclesiæ Prælatos accusat ignauitæ quod Ecclesiam calcari pariantur, 24. 25. Cancellarijs admittentiandi potestatem, 16. infisit sententiæ de Regum subiectione, 25. Excusatur à Cardinalibus, 26. 27. negant Cardinales scriptum quodquam suo consilio de subiectione Regum quoad temporalia, 29. 30. Cardinalis Portuensis de diffidio Bonifaciano, 28. 29. 24. 35. Bonifacius commemorat Beneficia à se collata Regnicolis, 27. Magistris Paris. 24. suum erga Regem Regnumque amorem prædicat, Regi minatur exempla que repræsentat depositorum per Pontifices Regum. 33. 55. publicat Bullam *Vnam sanctam* de duplici gladio Ecclesiæ & subiectione Regum in temporalibus, 36. 37. Regem excommunicari iubet per Ioannem Monachum Cardinalem, 38. 39. Criminibus oneratur, 40. 41. 42. exprobrat beneficia à se Franciæ collata, 54. 55. Processum causæ instituit aduersus Philippum, 57. & seq. capitur in Natali vrbe, 60. eius Captiuitas describitur, 60. mores, 61. mors, *ibid.* primus sibi vindicauit Beneficiorum Collationes in Regno Franciæ, 93. litteræ publicæ Clementis V. ad absolutionem, vel condemnationem Bonifacij, 120. decisio litis Bonifacianæ, 144. rationes variæ pro ipso & contra. 145
 Bricius Monachi Notarius publicus. 572
 S. Brigittæ obitus. 441
 Burfæ Scoricæ fundatio. 349
 Burfæ communis institutio ad lites, eiusque R. 62

Index Rerum.

ceptor. 360
 Bursa communis seu Collecta Facultatis Artium
 contra Theologos. 301. 302

C.

Cancellarij Vniuers. priuantur licentiandi potestate, 54. restituntur in integrum, 65.
 Cancellarius Paris. nec Vniuersitatis, nec vltius Facultatis caput est. 967
 Cancellarij Parisiensis Receptio ab Vniuersitate, 318. veritum dare pecuniam Cancellario pro licentia, 250. 251. 275. lis cum Cancellario Paris. ob exactiones, 585. 606. & sequent. Capitulum Parisiense alium a Cancellario substituit ad dandum licentias, 585. statutum Vniuers. contra Cancellarium, 599. 600. 605. celebre Senatusconsultum latum contra Cancellarium San-Genouesianum tempore Schismatis, 587. & seq. Contra Cancellarium Paris. admittentem Baccalarios ad licentiam spretis statutis Theolog. Facultatis, 605. De Canonicis Regularibus ad Vniuersitates mittendis, 253
 Capellanix Ioannis de Thelu fundatio, 303. presentatio ad Capellaniam, 307. ad eandem presentatur Ioannes Buridanus ab Vniuersitate.
 Capellæ S. Martini de Ordeis Patronatus mutatus. 418
 Capellaniarum fundatio à Philippo Pulchro, 71. 72
 Capellaniarum dotatio, 418. & seq. discordia inter Capitulum Parisiense & Vniuersitatem de ordine procedendi in exequiali pompa Regis, 319. Capitulum satisfacit Vniuersitati, 319. lis inter Vniuersitatem & Capitulum Paris. 275. ob Canonicum S. Benedicti Scholarem intestatò defunctum, 202. Canonici Capituli refecati ad Vniuersitate restituntur in integrum, 210. lis inter Capitulum Parisiense & Decretistas de lectura Decretorum, terminatur à Clemente Papa. 601
 Cardinalium exactiones Schismaticis temporibus. 915. 916
 Cardinales in Italia commorantes ad Auenionenses de electione Urbani VI. 465. ad Vniuersitatem. 466. 479
 Carmelitarum Basilica in Platea Maubertina dedicatur, 328. diploma Philippi Regis in hanc rem. *ibid.*
 Carolus V. in Catal. inauguratur Remis, 379. obit. 481. dum effertur. exurgit discordia inter Scholares & Seruientes Prætoris Paris. 582. cætera quæ in Catalogo omisimus, hic accipe; laudatur præsertim ab insigni prudentia in rebus agendis. Vnde & *Sapientia cognomen* tulit; de eo Petrarcha ad Urbanum Papam, *Nosse mihi videor adolescentium canum & senilem animum, ac præcipuam quandam urbanitatem lingueque modestiam magnis mihi olim in rebus expertam.* Hac indole præditus quia non erat ipse admodum Latine doctus, viros litteratos mirificè coluit eosque largissimis stipendijs ad versiones Gallicas excitauit; nec omisit eum hinc laudare Robertus Gaguinus in Orat. ad Guidonem de Rupeforti Franciæ Cancellarium. *Idque*, inquit, sagaciter olfaciens Carolus V. (nimirum quam vtilis essent litteræ) *cum & infantiam atque*

adolescenciam sine eruditione altioris disciplinae exegisse se doleret, summo opere instituit plurimos in omni disciplina libros in vernaculam linguam conuerti, vt quod à Consiliarijs hominibus Latine proferri audiret, id & legeret per se & nullo admonitore comprehenderet. Eius ergo iussu Nicolaus Oresmius Biblia, Ethica, Politica, libros de cælo & mundo Aristotelis, Petrarchæ Dialogos de vtraque fortuna vertit, Simon de Heildino Doctor Theol. Valerium Max. Ioannes Goulanus Carmelitarum Prouincialis Rationale Diuinorum Officiorum, Ceremoniale, Collationes SS. Patrum è Græco in Latinum à Cassiodoro verfas: Ioannes Corbichonius Augustinus Doctor in Theol. & ipsius Confessarius, Bartholomæi Anglici Proprietarium seu rerum omnium proprietates; Radulphus de Presslis S. Augustini libros de Ciuitate Dei; Petrus Vrbeuetanus Episcopus Historias Romanorum Pontificum, vt ipse testatur lib. 1. c. 4. Dialogorum inter Orthodoxum & Cathecumenum. *Imposuit*, inquit, *Petro Vrbeuetano Episcopo vt Historias Rom. Pontificum B. Damasi Papa ad S. compositas Hieronymum exponendo scriberet & pro posse compleret, ac vt exquireret Codicem sacrorum Canonum & expositum daret sibi. Per has enim scripturas & pauca alias sperabat sanè posse reformari statum Vniuersalis Ecclesie, vel ad minus Gallicane secundum normam & regulas contentas in sententijs prædictorum librorum.* His se exercebat Carolus: vnde sic eum compellat Carolus de Louviers in Præfatione *Somnij Viridarij.* Quand tu te peux retrairer de la cure & de la grand' pensèe que tu prens pour ton Peuple general & la chose publique, tu te appliques en aucun retrait, & là secretement lis ou fais lire aucune bonne escriture ou doctrine, ou fais par Clercs mouoir aucunes doubttes ou Questions; car sur tous Princes Chrestiens tu veoyes & oys voutentiers bons Clercs, tu les auances & leur portes honneur & reuerence & les as en remembrance en les promouant de ton propre mouuement.
 Somnium illud Viridarij de Potestate Pontificia conscriptum est iussu ipsius Principis, in quo agitur de progressu deque plenitudine, vt vocant, potestatis Pontificiæ, de Iurisdictione coactiua, gladio vtroque, & alijs eiusmodi.
 Carolus VI. In Catal. furore corripitur, 680. post mortem Clementis VII. legatos mittit ad Cardinales. 710. 711
 Carolus I V. Bohemiæ Rex & Imperator in Catal. Luretix excipitur, 450. Pragensem Vniuersitatem instituit. 313
 Censura Doctrinalis quid sit, 895. quotuplex sit & quot modis fiat, *ibid.* Censuræ Vniuersitatis. 895
 Censuræ singularum Facultatum, 896. Censuræ Episcopales. 899
 Cessatio Vniuersitatis à lectionibus & sermonibus. 696
 Christianus de S. Audomaro Doctor in Theolog. 348

Index Rerum.

- Christophorus de Cugnerijs in Catal.
- Clemens V. VI. VII. in Catal. Clemens V. Pontifex eligitur & quomodo, 98. reuocat Bullam Bonifacij Clericis Laicos, & Vnam sanctam, 99. 100. erigit Vniuersitatem Auenionensem, 101. indulget priuilegia statutorumque condendorum potestatem, 102. Scholasticum seu Cancellarium creat ad negotium Licentiarum, 102. alia statuta ibidem condit, 101. instar Vniuersitatis Tolosanæ, *ibid.* Auenionis primus Pontifex sedet, 113. Concilium Viennense habet, 14. de sumptibus Doctoratus, 142. de Scholis linguarum, 141. memoriam Bonifacij ab omni crimine hæreseos leuat. *ibid.* Vniuersitati fructuum è Beneficijs percipiendorum licentiam facit & in eam rem scribit Conseruatoribus, 113. moritur, 169. eius Epitaphium, *ibid.* Clementinarum lectio imperata Academij. 177
- Clemens VI. Petrus Rogerij ante dictus fit Pontifex, 176. Priuilegium indulget pro reductibus Beneficiorum. 177
- Clementis VII. aliàs Roberti Gebennensis electio in Papam, 526. in Catal. pro electione Clementis expositio ad Comitum Flandriæ, 520. pro eadem alia expositio Ioannis Fabri Abbatis San-Vedastini, 523. pro eadem Petri de Barreria Tractatus, 527. pro eadem Prior Carnotensis pro Magistris Parisiensibus, 555. Clementi adhæret Francia, 564. in eamque rem terna habentur à Carolo V. Comitia, 565. Vniuersitas primùm dubia Iudicij suspendit, 566. litteræ Regis ad Vniuersitatem, vt ea de re deliberet, 568. variæ dicuntur sententiæ, 570. tandem eidem Clementi adhæret. *ibid.* litteræ Clementis ad Facultatem Artium, 578. deliberatur in Vniuersitate de Rotulo ad Clementem mittendo variæque dicuntur sententiæ, 579. diffidium inter Abbatem & Cancellarium San-Genouesianum ob electionem vtriusque Pontificis, 581. Exactiones Clementis, 582. contra eas insurgit Vniuersitas iniquo successu. Roncio Oratore, & rectoreque fugatis, 583. hinc dissipatio Vniuersitatis, *ibid.* Petrus de Luna Cardinalis Castilianos ad Clementis partes adducit, 585. Confessio Cardinalis Ultramontani pro Clemente, 586. Rotulum ad Clementem mitti tandem placet, 591. Priuilegium à Clemente Vniuersitati concessum contra Occupatores Redituum Ecclesiasticorum, 593. 594. Indulget Vniuersitati perceptionem fructuum ad septennium, 596. declaratio Hugonis Cardinalis pro Clemente, 603. Vniuersitas instat apud Clementem sedationi Schismatis, 618. Clemens se submittit autoritati Concilij Generalis, 618. Nauarrus Clementem agnoscit, 648. Cardinalis Sabinenis eundem fatetur esse verum Papam, 671. Petrus de Luna Parisijs pro Clemente laborat, 685. Clemens Ludouico Andegauensi ad recuperationem Regni Siculi Decimas Beneficiorum impertit, 680. Animum abiicit acceptis litteris Vniuersitatis de modis sedandi Schismatis, 701. obit. *ibid.* quid post eius mortem egerit Vniuersitas, 709. Rex ad Cardinales post mortem Clementis. 710. 711
- Cælestinus Papa inter Cælitæ refertur, 167. Philippi in hanc rem affectus. *ibid.*
- Collegium Aduense fundatur. 252. 275
- Collegium Allemanicum. 318
- Collegia Anglicana Oxoniæ. 185. 186
- Collegium de *Aue Maria* fundatur, 261. quare sic dictum. *ibid.* qui Collegij moderatores, 262. statuta. 614
- Collegium Atrebatense. 239
- Collegium Baiocense instituitur. 120
- Collegium Becodianum. 327
- Collegium Beluacense seu de Dormono. 429
- Collegij Boissiaci fundatio. 349
- Collegium Burgundicum instituitur. 235
- Collegium Cameracense. 319
- Collegij Carnotensis fundatio. 420
- Collegij Cluniacensis statuta, 121. & seq. circa Scholares in Philosophia studentes, 122. circa Theologos, 123. Collationes institutæ, 123. circa Doctoratum in Theol. 124. circa pensiones Monachorum ibidem commorantium. 126
- Collegium Constantinopolitano-Marchianum, 364. vbi de MM. Ioanne & Guillelmo de Marchia deque Bewino de Winvilla Fundatoribus & Doctoribus. 365. & seq. 370
- Collegium Dacicum in vico Montis San-Genouesiani. 328
- Collegij Fortetici à M. Petro Forteti Canonico Parisiensi fundatio. 674
- Collegij Geruasiani fundatio. 430
- Collegij Harcuriani fundatio & statuta, 152. & seq. confirmantur ab Episcopo Parisiensi, 161. Sacellum Collegij. 162
- Collegium Iustitianum. 328
- Collegium Laudunæum, 168. fundatio Capellani, 169. haus Scholarium Laudunensium. 169
- Collegium Lexouienne fundatur an 1336. sed non perficitur fundatio nisi an. 1414.
- Collegium Longobardicum instituitur. 225
- Collegium Maclouienne, 8. Scholarium. 393
- Collegium Marchianum. 364
- Collegium S. Martialis in Vniuersitate Tolosana fundatur. 164
- Collegium Facultatis Medicinæ, 12. Scholarium apud Montempessulanum ab Urbano V. institutum. 380
- Collegium Mignonium, quod & Grandimontium. 281
- Collegium Montis acuti. 171
- Collegium Narbonense fundatur. 180
- Collegium Nauarricum fundatur à Iana Philippi Pulchri vxore, 74. instrumentum fundationis, 74. 75. Nauarricæ Domus encomium. 75. Bursariorum numerus, *ibid.* De Grammaticis, Artificis & Theologis Collegij Nauarrici, 82. omnes tenentur interesse dinino Officio, 83. Reditus Collegij, 84. singulæ Communitates seu Societates suam. habent habitationem, 84. Sacellum seu Capella edificatur, 85. Executorum Testamentariorum additio & mutatio, 87. 88. Beneficij Nauarrici qui dicti, 92. quomodo aluntur, *ibid.* statuta Bursariorum, 92. 93. Capellanorum & Clericorum, 94. Prouisoris munus, 95. debet emere libros ex pecunia residua, 95. quomodo statuta fieri debeant. *ibid.* Instituitur sermo sancti Ludouici in Colleg. Nauarrico, 96. item Festum Præsentationis B. Virginis. 96

Index Rerum.

- Catalogus Magnorum Magistrorum eiusdem Collegij. 97
- Capellæ dedicatio. 442
- Collegij S. Nicolai Luparæi statuta reformata, 139. & sequen.. à Preposito Parisiensis fit satisfactio ob violata iura Collegij ex mandato Caroli V. Regis. 386
- Collegij Plessæi fundatio. 191
- Collegium Presleum fundatur à M. Rodulpho de Preslis, 167. 168. Scholarium Presleorum diffidium, ob idque diuiduntur in duas habitationes. 168
- Collegium Tornacense. 328
- Collegium Turonense. 240
- Conceptionis Deiparæ festum instituitur, 71. 964. Pro immaculata Conceptione certat Vniuersitas. 609
- Contra immaculatam Conceptionem. 620
- Concilium Generale supra Papam, 40. appellatio à Papa ad Concilium Generale, 40. 41. Vniuersitas appellationi Regis ad futurum Concilium adhæret, 47. eidem adhærent Dominicani, 49. eidem Martinus de Ripa, 52. eidem Vniuersitas Tololana. 52
- Conradus de Gerlenhusen Tractatum edit de Schismate. 682
- Conradus de Monte-puellarum in Catal. 191
- Conradus de Nouitate in Catal. 191
- Conradus de Suecia in Catal. 191
- Contra Conseruatores Vniuersitatis abutentes priuilegijs, 270. ratio libellorum in Curia Conseruationis. 394
- Conseruator solus cognoscit de causis Personalibus Scholarium. 43
- Contributio Generalis, 261. Theologi contribue- re coguntur, *ibid.* Contributionis Receptores Rector, Procuratores & Deputati de qualibet Facultate. *ibid.* Quæstio celebris de Corpore Christi in triduo mortis. 615
- Corbarius Antipapa creatur, 217. damnat Ioannem XXII. 220
- Primus Curio S. Cosmæ ab Vniuersitate præsentatus, 362. Natio Anglicana videtur contribuisse ad extructionem Ecclesiæ S. Cosmæ, *ibid.* monumentum Nationis Anglic. apud S. Cosmam, scamnum & insignia, *ibid.* lis de Patronatu S. Cosmæ agitata in Parlamento. 291
- Cruciada seu Crucis assumptio prædicatur, 166. tres Reges & multi Principes eam assumunt, *ibid.*
- Cyni Iuriconsulti obitus. 251
- D.
- D** Auid de Walha Rector Vniuers. in Catal. Decantis Facultatis Decretorum satisfacit Rectori & Facultati Artium. 387
- Decanus primus oneris Facultatis Medicinæ. 254
- Determinatum habitus in Missis & Vesperis. 280
- D onysius Flatonis in Catal. Rector Vniuers. 364
- D onysius Soulechat Minorita errores reuocat. 373. 382
- Doctoris Theologi receptio extra ordinem ex Bullis Papalibus, 279. 280. 281. 315. 325. 345. 370. 378. 380. 446. 447. deliberatio super Bulla Papali in hanc rem. 397
- Dominicus de Clauagio seu de Clauasio Burlarius Collegij Constantinopolitani, 365. & in Catal. 377
- Dominicus Ducis Tullensis Diocesis Gall. Nat. Procurator an. 1371.
- Dominicus de Luneville in Catal.
- Dominicus Parui in Catal.
- Durandus de Aurilliaco in Catal.
- Durandus de S. Portiano in Catal. & 49.
- E.
- E** Celestia Gallicana Synodus ad terminandum Schisma, 732. Vniuersitas Actorem in ea suum habet & informat, 737. Ecclesiæ Protopopæia in Schismate constituta, 746. alia Synodus Ecclesiæ Gall. ad deliberandum de subtractione obedientiæ, 829. subtractionem concludit. 847
- Ecclesiæ Gallicanae libertates, 922. quando libertatis vocabulum usurpatum. *ibid.*
- Eduardus II. Rex Anglorum festiuè Parisijs excipitur, 167 ad Ioannem XXII. scribit pro Academia Oxoniensi. 184. 185
- Episcopus Parisiensis ab Vniuersitate priuatur, 226. Protectio data à Ioanne XXII. contra Vniuersitatem, 225. 226. lis inter Episcopum Paris. & Vniuersitatem ob multam pecuniariam Scholari indictam in Curia Officialitatis. 226. 227
- Episcopus Paris. ob incarceratum Scholarem Monachum Vniuersitati satisfacit, 320. Rector Vniuersitatis Episcopum præcedit verba facturus ad Regem, 585. lis inter Episcopum Parisiensem & Inquisitorem fidei. 441
- Erardus Macardi in Catal.
- Erardus de Conty Doctor Med. Carolo V. duo volumina Commentariorum in Aristotelis Problemata dedicauit.
- Errores M. Ludouici Theologi reuocati. 374. & sequent.
- Errores M. Ioannis de Calore reuocati. 377
- Errores Dionysij Soulechat Minoritæ reuocati. 370. 382. 414
- Errores Nicolai de Vltricuria reuocati. 308
- De Erroribus Raimundi-Lullij. Duplex Lullius, 419
- Errores Wicleffi. 450. & seq.
- Errores ad Magiam pertinentes damnati. 864
- Errores Minoritarum. 197. & seq.
- Euenu. Bohic, vel Borric Doctor Theol. 643
- Eustachius de Riuo Decretorum Doctor. 643
- De Examine S. Genouefæ, 261. Examinatores & Cancellarius vetiti pecuniam exigere à Licentiandis in Artibus. *ibid.* vid. supra *Cancellarium.*
- F.
- F** Acultatis Artium status, 891. diffidium in Facultate Artium ob examen S. Genouefæ. 334
- Ferricus Cassinelli Decretorum Doctor in Catal. eius literæ ad Vniuersitatem contra Quendam impugnatorem immaculatæ Conceptionis B. V. 640
- Ferricus de Metis legum Doctor. in Catal.
- Festum Edmundi Regis cum Craistino instituitur. 377
- Festuna

Index Rerum.

- Festum Præsentationis B. Mariæ Virginis instituitur, 441. Philippus de Mazerijs autor institutionis, quomodo, *ibid.* Officium Festi mittitur à Rege ad Collegium Nauarr. 446
- Firminalia Tribus Ambianensis in Natione Picardica. 231
- Flagellatorum Secta ab Vniuersitate reprimatur. 314
- Flamingus de Martroy seu Marreroy in Catal. Florentinorum à Gregorio X I. diffidium. 444. 448. & seq.
- Franciscus Alcmade in Catal.
- Franciscus Carracciolus Cancellarius Paris. 177. & in Catal.
- Franciscus Christophori Canonicus Regularis in Catal.
- Franciscus *d'Esle* Rector Vniuersitatis. 480
- Franciscus Maironius institutor Sorbonicæ laurea Doctorali donatur extra ordinem. 197. & in Catal.
- Franciscus de Mediolano Doctor Theol. 567
- Franciscus de S. Michaële Rector. 419
- Franciscus Petrarcha in Catal.
- G.
- G**aleranus de Pendref Doctor Nauarricus in Catal.
- Gammerus de Blefis. 96
- Garinus de Moreto Socius Nauarr. 95
- Gaufridus de Melpomre Doctor Medicus in Catal.
- Gaufridus de Miricuria florebat in Artium Professione an. 1359. 1360
- Gaufridus de Columbarijs in Vindocinijs. 95
- Gaufridus Roffleti pro Coll. Maclouienfi. 392
- Gentilis de Montefloris Doctor Theol. 120
- Gerardus de Aruernia in Catal.
- Gerardus de Bononia Carmelitarum Prior Generalis in Catal.
- Gerardus Hypot de Kalker Baccal. Theolog. in Catal.
- Gerardus de I asboëgas in Catal.
- Gerardus de Lemouicis Procurator Nat. Gall. in Catal. & p. 100.
- Gerardus Magnus Dauentriæ Socius Sorbonicus in Catal.
- Gerardus de Manilijs in Catal.
- Gerardus Pigaloti Episcopus Atrebatensis. 28
- Gerardus de Veruino Pœnitentiarius Ecclesiæ Paris. in Catal. 361. 365
- Germanus Cellati Sub-Prouisor Sorbonicus in Catal.
- Sang-Germano Pratenfes Monachi transigunt cum Vniuersitate de Patronatu Ecclesiarum, 285. Vasa sua oppignerant ob pecuniam Vniuersitati debitam, 289. satisfaciunt pro impensis, 290. transferunt ius Nundinarum ad Regem pactâ conditione, 40. lib. annui redditus Vniuersitati pensitandarum. 410
- Catalogus Curionum S. Germani veteris ab Vniuersitate præsentatorum. 424
- Germanus de Rungiac florebatur in Artium Professione an. 1373. licentiatus fuit in Theolog. an. 1400.
- Geruasius Christiani Doctor in Medicina, 348. & in Catal. 567. 569
- Geruasius Bessouche seu Boiffouche Decanus Facultatis Decretorum. 567. 568. 569
- Gilotus Artuarij Grammaticus Nauarricus. 95
- Godefridus Balie Procurator Nat. Picard. 567
- Gobertus de Monte-Beraudi in Catal.
- Godefridus Cornubiensis in Catal.
- Godefridus *Lattacher* in Catal.
- Godefridus Bouffardi de Collegio Nauarrico. 74
- Godefridus seu Gorfridus Parchuim in Catal.
- Gonsalvus Præpositus Generalis Minoritarum, 70. obit, 166
- De Gratia & libero arbitrio disputatio. 213
- Gregorius Ariminensis in Catal.
- Grindus seu Grimrius Bonifacij Procurator Nat. Norman. 262. Idem fuit Cancellarius Paris. 361. statuta condit Sorbonica, 421. in Catal.
- Gualteri Brugensis Episcopi Pictauensis miraculum. 109
- Gualterus Burley in Catal.
- Gualterus Grassi in Catal.
- Gualterus de Wardelay, in Catal.
- Guido Augustinensis errores reuocat. 319
- Guido de Castro forti, Doctor in Medicina. 569
- Guido de Diuione Artista Nauarricus. 95
- Guido de Chastillon Executor Testamentarius Ianæ Regina. 88
- Guido Dominicanus reuocat errores. 183
- Guido Guerini Rector Vniuers. 368. Doctor in Medicina. 567
- Guido de Lingonis determinauit in Artibus an. 1365. sub M. Io. de Quercu.
- Guido de Noa. 95
- Guilbertus de Selocto Doctor in Medicina. 569.
- Guillelmus Ameline. 578
- Guillelmus Amy-doux Socius Sorbonicus. 230
- Guillelmus de Attiliaco. 96
- Guillelmus de Altamilliana. 96
- Guillelmus de Auriliaco Episcopus Paris. 71
- Guillelmus Baufeti Episcopus Paris. 69
- Guillelmus Bernardi Baccal. Nauar. 95. Cancellarius Paris. 236
- Guillelmus Brito. 62. 71
- Guillelmus de Camera determinauit in Artibus mense Feb. an. 1370. Procuratore Nat. Gall. M. Guill. *le Dos* Tribus Turon. incepit autem, sub M. Michaële de Creneyo. Cômemoratur quod in Reg. Nat. Gall. Ioannes de Camera.
- Guillelmus Carpentarij, Procurator Nat. Norman. 643
- Guillelmus de Chanaco Episcopus Parisiensis. 277
- Guillelmus Carnificis Rector. 420. & in Catal. Doctor in Medicina. 569
- Guillelmus de Corbolio Baccal. Nauarricus. 95
- Guillelmus Curatus de Domno-Martino. 96
- Guillelmus *le Dos*. Procurator Nationis Gallic. 442. 560. & in Catal.
- Guillelmus Felicis Trecentis licentiatus est in Artibus, sub M. Mich. de Creneyo an. 1373. Nat. Gall. Procurator fuit & Notarius Apostolicus. Vide in Catal. Ioan. Chicoti.
- Guillelmus Gormont Præpositus Paris. 115
- Guillelmus Gorrien Rector Vniuersitatis. 280. 448. 461
- Guillelmus de Hoësterzels Doctor in Medicina. 695
- Guillelmus de Lomberis Canonicus Parisiensis. 269
- Guillelmus Longus Decretorum Doctor. 120

Index Rerum.

- Guillelmus de Marchia in Catal.
 Guillelmus de Marefco Notarius publicus, 566.
 item Notarius Curia Conseruationis, 573. cuius operâ sæpè utebatur Vniuersitas, vt legitur in Reg. Nar. Gall. M. Henricus Chicoti Procurator scribit se dedisse 3. sol. *pro pluribus Instrumentis à D. Guill. de Marefco petitis non tamen leuatis, ne scio an non registratis*, ad an. 1383.
 Guillelmus de Narbona Regens in Theologia. 209
 Guillelmus de Nogareto. 45. 111
 Guillelmus Okamus in Catal. absoluitur anathematis, 317. Quidam errores Okami recensentur. 318
 Guillelmus Oppenbachius in Catal.
 Guillelmus de Pleiseio contra Bonifacium. 41. 62
 Guillelmus Reginaldi in Catal.
 Guillelmus de Saona. 74
 Guillelmus de Sinay in Catal. Prior Sorbonicus 229
 Guillelmus de Spiny in Catal.
 Guillelmus Theucnardi Rector Vniuers. 442. & in Catal.
 Guillelmus de Valone Episcopus Ebroicensis & Confessarius Regius errorem Montefonianum publicè abiurat. 633
 Guillelmus de Warra Ioannis Scoti Magister. 70
 Guillelmus Varant Doctor in Theolog. 683
 Guillelmus Venler licentiatuſ in Decretis, Prædagogij Magister litem exercet cum Virgiferis Castellæti, ad eiusque causam accedit Vniuersitas. 674
 Guillelmus de Viridi Monte in Catal.
 Guyotus de Ybernali Grammaticus Nauarricus. 95
- H.
- H**æreseos Bohemicæ seu Hussitanæ initium. 684. 685
 Hæretici Pragenses inuehuntur in Curiam Romanam. 443
 Hæresis Wicleffianæ initia. 447
 Hebertus de Alfellis Doctor in Decretis. 365
 Hebertus Courtois Decanus Tribus Paris. in Nat. Gall. 442
 Hengerennus de Fresneyo Doctor in Theol. 348
 Henricus Amandi Doctor Theol. 62
 Henricus de Athenis. 461
 Henricus Beuue Doctor in Decretis. 561
 Henricus de Brenehere in Catal.
 Henricus Chicoti aliàs de Mofomo in Catal.
 Henricus de Cliuijs Angl. Nat. in Catal.
 Henricus de Fauterijs Abbas Cluniac. in Catal. Vide supra Collegium Cluniac.
 Henricus de Ekker de Kalker Procurator Nat. Ang. 349
 Henricus de Gerone Doctor in Theol. 561
 Henricus de Hassia in Catal. Doctor Sorbonicus doctissimum edit Tractatum de Schismate. 574
 Henricus Herouc seu Heraut Doctor in Theol. 561. in Catal.
 Henricus de Herne Westphalus Nat. Angl. Procurator, in Catal.
 Henricus de Herlem Procurator Nat. Anglic. in Catal.
 Henricus de Kempen seu de Kempis aliàs de Lingno in Catal.
 Henricus de Minda Saxo Procurator Nat. Ang. in Catal. & fol. 312.
 Henricus Rousselli Rector, 605. & in Catal. postea in Decretis Professor.
 Henricus de Sandoya Artium Magister. 219
 Henricus de Vrimaria Augustinianus in Catal.
 Hebertus de Corcellis, vel Corellis Doctor in Decretis. 348
 Heremigus de Dacia Rector in Catal.
 Hermannus de Montefolis de Brunswich Procurator Nat. Angl. in Catal.
 Hermannus de Rotomago Rector Vniu. in Catal.
 Hermannus de Saxonia. 377
 Heruzus Camaroti Doctor in Medicina. 561
 Heruzus Carnemori. 420
 Heruzus Cassiotti seu Castriotti Doctor in Decretis. 368. 369
 Heruzus de Roxa Rector Vniuers. 188. Capellanus Vniuers. 208
 Heruzus de Insula Notarius publicus. 269
 Hueti dicti Dominicani, quamobrem. 599
 Hugo Aubriotus Præpositus Paris. iurat Vniuersitati. 393. 413. 435. 462. incarceratur. 584
 Hugo Blanchet Canonicus Parisiensis. 573
 Hugo de Besontio. 37
 Hugo Episcopus Parisiensis priuatur ab Vniuersitate. 226
 Hugo de Mariscone Doctor in Decretis. 170
 Hugo Sapientis primus Decanus oneris Facultatis Medicinæ. 254
- I.
- I**acobus de Altavilla in Catal.
 Iacobus de Cancarana Rector Medicus. 219
 Iacobus Coquelin Notarius publicus. 366
 Iacobus de Congiaco Artista Nau. 95
 Iacobus Fornerius Doctor Theolog. Cardinalis factus. 216
 Iacobus Frassus Notarius publicus. 229. 231
 Iacobus de Paulione. 366
 Iacobus de Fournio in Catal. & 216.
 Iacobus de Iuuenis. 349
 Iacobus Peroti in Catal.
 Iacobus *Le Riebe* Doctor in Decretis in Catal. 569. 602
 Iacobus de Sena Factum edit de electione Urbani VI. 485
 Iacobus de Villa-Straminis in Catal.
 Iana Philippi Pulchri vxor Testamentum condit, 74. instituit & fundat Collegium Nauarricum, 74. 82. plurima bona legat suis Domesticis, 75. additio ad eius testamentum, 80. confirmatur. *ibid.* Ianae laudes. 83
 Ianae Barboniæ exequiæ. 450
 Ianae Papissæ commentum. 240
 Formula litterarum Illuminatoris. 597
 Innocentius V I. in Catal.
 Indictitia supplicatio, 243. ibi de Benedictione Episcopali Indicti.
 Inquisitor hæreticæ Prauitatis agrè recipitur in Delphinatu. 444
 Inquisitor dissimulat errores Ioannis de Montefono. 630
 Ioannes Ade aliàs *Le fili* errores reuocat. 641. 643

Index Rerum.

- Ioannes de Allodio Cancellarius Parisiensis, 49
 Ioannes Ance Rector Vniuersitatis in Catal. 334.
 349
 Ioannes de Aquis Nationis Angl. Philosophiæ
 Professor an. 1358
 Ioannes de Aruernia, 249
 Ioannes Assenede Doctor in Theol. 289
 Ioannes Asini de Vendeyo in Catal.
 Ioannes de Assiaco, de Aciaco, de Achies Rector.
 in Catal. 95. Cancellarius Paris. 318. recipitur
 ab Vniuersitate. *ibid.*
 Ioannes de Austria Doctor Theologus, licentia-
 tus fuit an. 1395 de eo p. 773.
 Ioannes Bacon seu Baconthropius in Catal.
 Ioannes Balduin, Doctor in Decretis. 569
 Ioannes Barbe Socius Nauarricus. 55
 Ioannes Baudonardi Doctor in Decretis. 644
 Ioannes de Behe Brabantinus Rector. 440. 778
 Ioannes de Bellingham Picardus. 212
 Ioannes de Belloimonte Doctor Medicus. 567.
 Decanus eiusdem Facultatis. 569
 Ioannes de Blandiaco Cardinalis reformat Vni-
 uersitatem. 388
 Ioannes de Blangerijs seu de Blangiaco fit Epif-
 copus Autissiodorensis, 254. in Catal.
 Ioannes de Bleis in Catal. 219
 Ioannes Boilandus. 356
 Ioannes Bonneti seu Bouueti. 371
 Ioannes Bonæ Fidei Doctor in Theol. 289
 Ioannes de Bologna de S. Audomaro. 95
 Ioannes de Bononia in Catal. & 162. forte idem
 qui superior, & pro *Bolonia* scripserunt *Bo-
 nonia*.
 Ioannes Borelli Notarius publicus. 566
 Ioannes de Bornasello Doctor in Decretis. 569
 Ioannes Bostol Doctor in Medicina. 209
 Ioannes Buridanus insignis Philosophiæ Profes-
 sor Picardiæ Nationis, de quo in Catal. Re-
 ctor, 112. & 282. presentatur ab Vniuersitate
 ad Capellaniam M. Ioannis de Thelu, funda-
 tam in æde S. Andrea. 302. 303. 307
 Ioannes de Calore errores reuocat, 377. fit Can-
 cellarius Parisiensis, 571. de eo in Catal.
 Ioannes Canon Minorita Ioannis Scoti discipu-
 lus florebat circa an. 1310.
 Ioannes Capitis-Beri Doctor in Decretis. 566
 Ioannes Cardonis de Craona in Catal.
 Ioannes Cauier Rector Vniuer. 647
 Ioannes de Chailliaco Artista Nauarricus. 95
 Ioannes Champieu Doctor in Decretis. 368
 Ioannes de Chanengis, Chanengij, Chauengijs,
 forte Clamangis, Artista Nauarricus. 95
 Ioannes de Charconwillier Socius Nauarricus. 95
 Ioannes Costanus Doctor in Decretis. 679. 833.
 & in Catal.
 Ioannes *Courteuiſſe* in Catal.
 Ioannes de Creneyo Artista Nauarricus. 95
 Ioannes de Crello. 381
 Ioannes *Croize* Doctor in Medicina. 567
 Ioannes Cuignoti electus Procurator Nat. Gall.
 die Sabbati ante Dominicam *Leiare* an. 1368.
 Ioannes Custode Nat. Picard. Magister. 232
 Ioannes de Dacia Procurator Nat. Angl. 313. &
 in Catal.
 Ioannes Danck in Catal.
 Ioannes Danton Senior Balliuus vici straminei.
 Ioannes Danton Iunior ambo Notarij. 571
 Ioannes de Diodena in Catal.
 Ioannes de S. Dionysio Abbas de Conchis De-
 cretorum Doctor. 849
 Ioannes de Diuione Decanus Tribus Senonenſis
 in Nat. Gall. 219. 149. fuit & alius Io. de Di-
 uione qui incepit in Artibus, sub M. Io. Voi-
 gnon an. 1384. M. Ioan. Pocheti Procuratore
 Nat. Gall.
 Ioannes de Domno-Martino in Catal.
 Ioannes *Le Dos* Nat. Gall. Receptor & Procurator
 non semel, florebat an. 1370.
 Ioannes de Dunghen Rector. 395
 Ioannes Fabræ Abbas S. Vedasti Doctor in De-
 cretis tractatum edit de Schismate. 523
 Ioannes de Fautudo. 284
 Ioannes Fiotti non semel Procurator Nat. Gall.
 licentiatuſ est in Theolog. an. 1397. cum Mag.
 Mathurino de Longolio & Ioan. Manchon.
 Ioannes Fillastri Rector erat Vniuersitatis anno
 1384. 356
 Ioannes de Foresta Canonicus Bajocensis. 49
 Ioannes *le Forbeur* de Roſayo Clericus Melden-
 denſis multatus ab Officiali Parisiensis. 228.
 Vniuersitas causam suscepit aduersus Epif-
 copum & Officialem. 229
 Ioannes de Friburgo, 313. florebat in Artium
 professione an. 1347 & 48.
 Ioannes *le Fruglay* licentiatuſ est in Artibus,
 sub M. Ioan. de Quercu an. 1302. Procuratore
 Nat. Gallic. M. Guillelmo de Marchia; ipse
 verò Procurator factus die 26. sept. an. 1366.
 fuit & Oliuerius *le Fruglays* Briocens. Diœc.
 licentiatuſ in Artibus an. 1372 sub M. Guill.
Le Dos.
 Ioannes de Gendino Primarius Artistarum Na-
 uarricorum. 95
 Ioannes de Genucla Artista Nauarricus. 95
 Ioannes de Geſſone in Catal.
 Ioannes Gorre vel de Gorran Decanus Nat. Gall.
 259
 Ioannes de Gorzia Procurator Nat. Gall. an. 1380
 Ioannes de Grauia Artista Nauarricus. 95
 Ioannes Gordelli Artista Nauarricus. *ibid.*
 Ioannes Guido Minorita errores reuocat. 182
 Ioannes de Cuiſſignecutte in Catal.
 Ioannes Guidouche Doctor in Theolog. 289
 Ioannes Cuioti in Catal.
 Ioannes de Hubanto fundator Collegij de *Aue
 Maria*, 262. & 614.
 Ioannes de Kaerlœt Doctor Theolog. 561
 Ioannis de Latona Quæſtiones de Eucharistia &
 hostia relicta in loco putri & sordido. 436
 Ioannes de Ligneus. 186
 Ioannes Licle de Dacia in Catal.
 Ioannes de Lignano Doctor in Decretis scribit
 pro Urbano VI. 482
 Ioannes de Lignerijs in Catal.
 Ioannes de Limonijs Picardus. 232
 Ioannes de Loginaco Baccal. Nauarricus. 95
 Ioannes de Longolio Doctor in Decretis. 284
 Ioannes de Louanio in Catal. Procurator Domus
 Sorbonicæ. 229
 Ioannes de Loutrarijs vel Lorrarij in Catal.
 Ioannes Luqueti licentiatuſ fuit in Artibus, sub
 M. de Roucuria an. 1374 in Catal.
 Ioannes Maillard, Artista Nauarricus. 95
 Ioannes de Mandeuilla in Catal. & 186.

Index Rerum.

- Ioannes de Marchia** vir nominatissimus Collegij Marchiani primus fundator in Catal.
- Ioannes de Marefco** Notarius publicus, 420. fratrem habuit M. Guillelmum de Marefco etiam Notarium, vt ante dictum est.
- Ioannes Marini** Canonicus Ecclesiæ Autiffiodorensis. 228. 229
- Ioannes de Marfona** Rector Vniuersitatis. 599. & in Catal.
- Ioannes de Martigny** Picardus. 232
- Ioannes de Maruilla** in Catal.
- Ioannes de Mediolano** in Catal.
- Ioannes de Maillereyo** actu regens in Artium Facultate electus Procurator Nat. Gall. an. 1384.
- Ioannes de Meldis** Socius Nauarricus. 95
- Ioannis de Mercuria** Cisterciensis errores damnantur. 298
- Ioannes de Meffo** Socius Nauarricus. 95
- Ioannes de Moguntia** Procurator Nat. Angl. 561
- Ioannes Mignon** Capellanus Collegij Nauarrici. 96
- Ioannis de Montefono** erroneæ Propositiones Schisma excitant in Vniuersitate, 618. compendium totius historiæ, *ibid.* Infectio Dominicanorum ob Ioannem de Montefono, 619. enumerantur eius propositiones erroneæ, 620. damnantur ab Vniuersitate & Episcopo Paris. 620. appellat tribunal Pontificium, 621. Vniuersitatis litteræ Circulares in hanc rem, 621. 622. Petri de Alliaco sermo ad Papam contra Ioannem, 625. eiusdem ad Cardinales, 627. Inquisitor fidei errores diffimulat se videre, 630. Tractatus Petri de Alliaco contra Ioannem, 632. condemnatur Ioannes Auenioni & remittitur ad Iudicium Vniuersitatis, 633. fugit in Arragoniam, 633. Vniuersitas Episcopum Ebroicensem Ioanni fauentem ad palinodiam adigit. 633. & seq.
- Ioannes de Montigniac.** 49
- Ioannes de Monte** Lectorici. 49
- Ioannes Moradas** in Catal. 262
- Ioannes Morame** Rector Vniuersitatis, 614. & in Catal.
- Ioannes de Morangia** in Catal.
- Ioannes de Moreto** Grammaticus Nauarricus 95
- Ioannes de S. Nazario** Minorita licentiatus fuit in Theol. an. 1374.
- Ioannis Parisiensis** Dominicani hæresis circa Eucharistiam, 69. & in Catal.
- Ioannes Pertuison** Procurator Nat. Norm. 567
- Ioannes Petri** Canonicus Abcensis in Catal.
- Ioannes Pin** Procurator Nat. Angl. 578
- Ioannes Pipe** Doctor in Medicina. 219
- Ioannes Piscis** in Catal.
- Ioannes de Platea** Procurator Nat. Gall. 16. Decemb. 1363.
- Ioannes Pocheti** in Catal.
- Ioannes de Poliaco** in Catal. eius errores. 187
- Ioannes de Poligniac** Doctor in Medicina. 569
- Ioannes de Pruniaco** Doctor in Decretis. 219
- Ioannes de Prunino** Notarius. 49
- Ioannes de Quercualias** Cailleu in Catal.
- Ioannes Regneri** de Chamineo Procurator Nat. Gall. mense Febr. an. 1387. iterum mense Decemb. an. 1384.
- Ioannes de Remis** in Catal.
- Ioannes de Reomo** Artista Nauarricus. 95
- Ioannes de Ricmenstorp** Rector Vniuers. 366. 377. & in Catal.
- Ioannes Roberti** in Catal. Notarius erat Apostolicus an. 1383. vide in Cat. *Ioann. Guioti.*
- Ioannes Roncius** Doctor Theol. in Catal. & 583
- Ioannes de Roncuria** Rector, 368. 780. & in Catal.
- Ioannes Rouffelli** in Catal.
- Ioannes de Sacrobusto** vulgò de Sacro Bosco, aliàs Halifax, Anglus, Oxonij primum vt suspicatur Lelandus, deinde Lutetiæ studia compleuit, insignis fuit Philosophus; Mathematicam verò adeo coluit tamque expedito cognitionis successu, vt exemplum pene inimitabile se posteris exhibuerit, inquit Balæus. Eius spheram nemo est doctus qui non admireretur. Vt autem ab omnibus quandiu vixit, cultus & honoratus est, ita ad perpetuam eius memoriam Vniuersitas Paris. eius funeri iusta impendit & publico luctu posuit in Claustro Maturinorum, vbi sepultus est an. 1340. Eius tumulo, qui hodie adhuc visitur, insculptum est astrolabium cum hoc Epitaphio.
- De sacro Bosco qui Computista Ioannes
Tempora discreuit. iacet hic à tempore raptus.
Tempore qui sequeris memor esto quod morieris
Si miser es plora, miserans pro me precor, ora.*
- Lelandus** putat eum floruisse superiore seculo anno 1240. sed credo reponendum 1340.
- Ioannes de Salice** Rector Vniuers. 584. & in Catal.
- Ioannes de Sapongneyo** in Catal.
- Ioannes de Sartis.** 211
- Ioannes de Saxonia** in Catal.
- Ioannes Scotus** licentiatus in Theol. 70. Burfarius olim Oxoniensis Vniuersit. tucetur immaculatam B. Virginis Conceptionem. Doctoris subtilis nomen habet, 71. in Catal.
- Ioannes Solatij** in Catal.
- Ioannes de Stralen** Rector Vniuers. 567. & in Catal.
- Ioannes de Telu** Doctor in Decretis, 37. 115. & in Catal.
- Ioannes Textoris** Procurator Nat. Norman. 284. licentiatus fuit in Theol. an. 1373.
- Ioannes Tonfor** Doctor in Decretis, 387. & in Catal.
- Ioannes de Trelon** Rector Vniuers. 394. & in Catal.
- Ioannes Vaquelot** Rector Vniuers. in Catal.
- Ioannes Walgram** in Catal.
- Ioannes de Waruergrua** in Catal.
- Ioannes de Vendayo** Artista Nauarricus. 95
- Ioannes de Veneta** in Catal.
- Ioannes de Veniartio** Socius Nauarricus. 95
- Ioannes Verderelli** in Catal.
- Ioannes de Wefalia** in Catal.
- Ioannes de Welfede** Procurator Nat. Ang. 334
- Ioannes de Villa Rosæ** Doctor in Decretis. 209
- Ioannes de Villaribus** in Catal.
- Ioannes Violette** Doctor in Medicina. 209
- Ioannes Voignon** in Catal.
- Ioannes de Wfia** Procurator Nat. Picard. 578
- Ioannes Francorum** Rex si non in litteris institutus fuit, litteratos tamen impensè fouit, cu-

Index Rerum.

- rauitque Vniuersitatem Paris. viris doctis abundare; ab eo Franciscus Petrarca inuitatus, prætulit tamen Romam Lutetia. Testatur Epist. ad Simonidem l. 1. rerum similibus, *Ab hinc Romanus Cesar, hinc Francorum Rex certatim euocant, his promissis, hisque muneribus iam præmissis; que si pergam exequi longum erit & videtur fabulosum.* Eo iubente Petrus Berchorius Pictauensis T. Liuium de Latino in Galicum vertit. Testatur ipse in verbo Roma: *Ego licet indignus T. Liuium ad requisitionem D. Ioannis inelyi Franc. Regis non sine labore & iudicibus in linguam Gallicam transfuli de Latino.* Idem Rex Vniuersitatem Andegauensem erexit, 319. captus fuit ab Anglis, 335. eo capto lucus Vniuersitatis 336. reuersus priuilegium indulget exemptionis. 361
- I**oannis X X I I. electio in Papam extraordinaria, 173. seipsum nominat. *ibid.* ab eo Vniuersitas commendatur Prælati in Beneficiorum dispensatione, 174. confirmat statuta & fundationem Collegij Nauarrici, 175. vetat Doctores Theolog. manere in Collegio, *ibidem.* confirmat omnia priuilegia à Prædecessoribus Vniuersitati indulta, 175. eius cum Bararo dissidium, 189. 197. 205. 206. damnatur à Schismaticis, 217. 220. eius opinio de tarda visione Beatiſſima reprobat ab Vniuersitate, 23. 237. 238. eam reuocat & corrigit, 241. moritur, 241. eius acta, *ib. d.*
- I**odocus Ghisius seu Ghisilius Cancellarius Saucenoues, 381. & in Catal.
- I**udæi immane facinus in Corpus Christi, 107. 108. Miſſa perpetua instituta ad expiationem sceleris. 108
- I**effridus seu Gaufridus de Miricuria Philosophiæ Professor, an. 1359.
- I**udæi expelluntur è Francia. 108
- L**is inter Iudice. Regios & Ecclesiasticos, 221. dirimitur à Philippo Valensio. *ibid.*
- I**uramentum Licentiandorum, 273. Baccaliorum. *ib. d.*
- I**uramenta Magistrorum superiorum Facultatum, 275. & Magistrorum in Artibus. *ibid.*
- I**niurati non debent interesse Comitij Vniuersitatis, 15. 181. Religiosi etiam iurare tenentur vt cæteri. 182
- I**uo Brito sanctorum Catalogo adseribitur. 298
- I**uonis laudes. 61
- L.**
- L**ambertus de Marchia in Catal. 284
- L**ambertus de Summavera. 284
- L** Laurentiu de Dacia in Catal.
- L** Laurentius Quillet in Catal.
- L** Laurentius de Suecia Procurator Nat. Angl. 312
- L** Laurentius Thrugoti in Catal.
- L** Libertates Regni Gallicani. 922. & seq.
- L** Taxatio librorum, 62. locus librorum vernalium. 278
- L**ibrariorum iuramenta, 37. librarij cogentur. 202. Clerici librorum à Rectore & Procuratoribus recepti, 203. statutum de librarijs & stationarijs, 278. librariorum receptio apud Officiale Paris. 321. quare. *ibid.* & 435. 449.
- in Castelleto, 462. Contra librarios in Officio delinquentes, 435. formula litterarum Librariatus, 321. 614. De licentiandis in Theologica Facultate, 637. tempus intermedium inter licentiam & Magisterium. *ibid.*
- L**icentiandorum iuramenta, 273. vetitum de licentiandis aliquid exigere. V. d. *cancellarius.*
- L** Generalis Minoritarum accipit potestatem Licentiandi in Theol. 448
- L**oci singularum Facultatum in adeptione Graduum & agistralium. 601
- L**ucas de Riuo in Catal.
- L**ucas du Ruad Procurator Nat. Gallic. 442
- L**udolphus Cartusienſis. 186
- S.** Ludouici Caput transfertur ad sacram Capellam magna pompa. 107
- L**udouicus Hutinus Rex, 171. priuilegium indulget Nuncijs Vniuersitatis, 171. moritur, 171. concedit Guillelmo de la Forest, viro nobili legare partem bonorum Vniuersitati. 170
- L**udouicus de Nanceio, in Catal.
- M.**
- S** Enatusconsultum contra Macellarios vici San. Genouesiani. 394
- M**acharius Magni de Dacia in Catal.
- M**agonalensis Collegij fundatio in Vniuersitate Tolosana. 320
- M**alcolmus de Dumbrech Scotus, in Catal.
- M**alleatorum seditio Paris. 592
- M**arcilius de Inghen, 376. 436. eius litteræ ad Vniuersitatem de initio Schismatis, 466. & in Catal. 1163
- M**arcilius de Padua in Catal. eius doctrina damnatur, 216. damnatur à Facultate Theol. *ibid.* librum edit de potestate Papæ 205 206
- M**arcuardus Scotus in Catal
- M**artinus de Marigny primus Prouisor Collegij Harcuriani, 162. 228. & in Catal.
- M**artinus de Ripa Canonicus Paris. in Catal. subscribit appellationi ad futurum Concilium. 32
- M**athæus de Cracouia in Catal.
- M**athæus de Herſino Rector Vniuersitatis in Catal. 436
- M**athæus de Tria Miles. 49
- M**aturinus de Longolio Magister in Artibus & in Theologia in Catal.
- M**auricius de Kaërgourant die 10. Feb. an. 1379. electus Procurator Nat. Gall.
- M**edicinæ Facultas Comititia sua habuit in varijs locis, 894. de Decano Facultati Medicinæ, eius Officio, electione, qualitate. 894
- M**edicinæ status qualis hoc seculo, 891. Contra Pseudo-Medicos. 672. 673
- M**endicantium priuilegia circa sepulturas... constitutio Clementis V. circa eadem priuilegia, 142. 143. contra exemptiones Mendicantium Tractatus Durandi Mimatenſis Episcopi, 130. 131. & seq. Penedictus XI. eorum amplificat priuilegia; dissidium in Anglia ob Mendicantium priuilegia, 337. transit in Hiberniam. *ibid.*
- R**ichardus Armachanus contra Mendicantes, 337. 338. priuilegia eorum damnosa Vniuersitatibus. 338 339
- M**ichaël Césenas Generalis Minoritarum. 173

Index Rerum.

- Michaël de Creneyo Socius Nauarricus in Catal.**
Michaël de Dacia Procurator Nat. Anglic. in Catal.
Michaël Wistom. 382
Michaël Wischow dictus de Prussia Procurator Nat. Angl. in Catal.
Milo de Dormano Episcopus Beluacensis in Catal.
Minoritarum secta duplex, Spiritualium & Communitatis, 129. de eorum dissidio, 152. Constitutio de ealite, 165. Gonfaluus Minoritarum Generalis, 166. dissidium recrudescit, 170. vestes mutant, *ibid.* eorum reformatio, 173. rursus turbantur, 182. Contra Minoritas spirituales, 183. certant de paupertate Christi, 190. 191. 205. 206. 209. Vbertinus de Cafaliin eam rem consultus varias rationes profert, 190. **Bullæ in hanc rem**, 196. 197. recrudescit dissidium, 217. 220. **Retractatio Quorundam circa paupertatem Christi.** 281
Moraldus Doctor Theologus. 392

N.

- N**ationis Gallicanæ Arca & sacra olim apud Bernarditas, deinde in Nauarra. 972
Dissidia inter Nationes Facultatis Arrium de finibus, 335. 340. nominantur Arbitri, 341. rationes vtriusque partis, 342. componuntur, 346. 420. In Natione Gallic. dissidium, 373. *S. Nicasium de Morancuria* in Catal.
Nicolaus de Alexandria Ord. Eremitarum Aug. in Catal.
Nicolaus de Amfiaco Prædicator satisfacit Re-ctori. 188
Nicolaus Benefractus seruus Ioannis Monachi Cardinalis carceri mancipatur. 39
Nicolaus Bonetus Minorita. 236
Nicolaus Borasius Taruisius in Papam Benedictum XI. eligitur. 61.
Nicolaus de Clamengis in Catal. ad Regem de Reformatione Ecclesiæ, 696. 697. ad Benedictum XIII. 717. eius opera vitur Vniuersitas deinde in suspensionem venit Vniuersitati.
Nicolaus Cordifer Doctor in Theol. 219
Nicolaus de Cusa Prior Generalis Carmelitarum. 231
Nicolaus de Cussangneio, vel Cussangeyo in Catal.
Nicolaus de Falurdur. 382
Nicolaus Faron Magnus Magister Collegij Nauarrici. 97
Nicolaus de Gonestia licentiatus est in Theol. an. 1400.
Nicolaus longlet. 3
Nicolaus de Lamis Doctor Theol. 68
Nicolaus de Lyra in Catal.
Nicolaus Ioannes de Suecia Procurator Nat. Angl. in Catal.
Nicolaus Mahuet Procurator Nat. Gallic. in Catal.
Nicolaus Oresmius in Catal. & 97. ad Papam dicit de corrupto Ecclesiæ statu. 430.
Nicolaus de Sueffione in Catal. 442
Nicolaus Triuetus Anglic. & Dominicanus in Catal.
Nicolaus de Vaudemont in Catal. Rector Vniuersi. 780
Nicolaus de Villanis in Catal.
Nicolaus de Vinianis in Catal.
Nicolaus de Vltricuria reuocat errores. 308
Niuernensis Ciuitas male tractat Scholares Aurelianenses. 107
De Rotulo Nominandorum. 311. 312
Rotulorum origo. 901. formula, 906. conscribendorum Rotulorum ratio. quinam in Rotulo scribi debebant. De Inrotulatoribus, de Portitoribus Rotulorum. 901. 902
Notarij Publici institutio in Scribam Vniuersitatis. 175
Nunciij Academici. 171
Nuncius Normanicæ Nationis vulneratur, 419. reparatur iniuria ab Episcopo Lexouienfi, *ibid.* 420
Nundinæ San-Germano Pratenfes. 410

O.

Veritum duo Officia simul exercere. 187
Constitutio de Officiariorum salarijs in Curia Conseruationis, 206. 207. Conseruatio Priuilegij. 207
Statutum Nat. Picardicæ de suis Officiarijs. 222
Officialis Parisiensis Monitorium contra Detentores priuilegiorum Vniuersitatis. 210
Officialis Paris. ab Vniuersitate priuatus restituitur in integrum, 449. Pax inter Officialem & Vniuersitatem. 487
Officialis Paris. recipit Librarios & Stationarios, quare, 321. Item Scholarium Bursas soluere non valentium fidem. *ibid.*
Quare Officiarij Vniuersitatis apud Officialem recipiebantur, 462. recepti deinde apud Castellum. *ibid.*
Officiarij Ordinarij Curie Conseruationis iurare debebant Vniuersitati; Extraordinarij minime. 212
Oliuerius Saladin Rector, 182. deinde Doctor in Theologia, 284. fuit is quoque Decanus Ecclesiæ Paris. post Amisium d'Orleans circa an. 1336
Initium disputationis de peccato Originali B. Virginis. 559
Osbertus Pychenham Carmelita in Catal.
Oudardus Bileti in Catal. Notarius publicus. 349.
- P.
- P**
- apæ potestas extollitur, 29. 30. variè disputatur de potestate Papæ & Imperatoris. 443. an Imperium sit Papæ beneficium, consulitur Vniuersitas, 295. de potestate Papæ in Reges, 296. 297. an Papa sit Dominus omnium tam in temporalibus quàm in spiritualibus, 935. & sequent. de potestate Papæ varij errores, 616. Somnium Viridarij de potestate Papæ & Imperatoris, 443. An liceat Papæ acta suorum Prædecessorum in Concilijs approbata rescindere, 205. Beneficiorum Papalis collatio & dispensatio 911. dissertatio de Papalibus Beneficiorum Eccles. Collationibus. 911. Papa postulat dari sibi duas præbendas in singulis Ecclesijs & in singulis Abbatijs totidem Bene-

Index Rerum.

- Beneficia, nec obtinet.** & 911. quando Pa-
pa Beneficiorum vacantium collationes &
reseruationes sibi vind. cauit.
- Parisiensis tumultus ægre sedatur. 336
- Parlamenti Parisiensis institutio. 13
- Pastorellorum diuagatio. 18
- Patronatus Curiarum S. S. Cosmæ & Andreæ in-
cipit esse Vniuersitatis, 284. compositio facta
de Patronatu inter Monachos San. Germano.
Pratenses & Vniuersitatem approbatur à Cle-
mente VI. 285. varia Acta Abbatum San. Ger-
mano Pratensium in hanc rem. *ibid.* de qualitate
Patronatus Vniuersitatis, 291. 4. Causidici Pa-
tronatum Vniuersitatis excutunt, 292. celebre
Senatusconsultum latum de Patronatu S. Cos-
mæ. 294. alia permutatio Patronatum inter
eosdem, 417. confirmatur ab Urbano V. 421.
Dominicus *le Cirier* omnium Curiarum pri-
mus tentauit subijcere Rom. Curia Patrona-
tum Vniuersitatis. Secundus Claudius Verfo-
rius. Tertius Natalis de Brix, omnes verò ir-
rito conatu. 292
- Petrus de Abbativilla Doctor in Theol. 219
- Petrus de Alliaco Magnus Magister Collegij
Nauarrici. 97
- Petrus Ducis in Catal. 442
- Petrus *le Feron* Præpositus Parisiensis. 114
- Petrus Flescheri. 569
- Petrus *Flore* accusatur turbarum in Francia ex-
citatum inter Bonifacium Papam & Philip-
pum Regem. 31
- Petrus de Florentia Regens in Medicina. 208
- Petrus *de la Forest* Episcopus Parisiensis, 320.
Collegium Magalonense fundat in Vniuersi-
tate Tolosana. 320
- Petrus *Fortes* in Catal. 442
- Petrus de Gressibus consecratur Episcopus, 120.
in Catal. 442
- Petrus Ioseph. 371
- Petrus Iulioti Doctor in Theol. 569
- Petrus Iumel Præpositus Paris. 114
- Petrus de Laignis Rector Vniuers. an. 1302. p. 37
- Petrus de Latillaco Canonicus Paris. 50
- Petrus de Lupi saltu, 259. Doctor in Medicina.
308. 369
- Petrus de Lupimonte Doctor in Decretis. 567.
569
- Petrus *de Luques* Decanus Tribus Bitur. in Nat.
Gall. 442
- Petrus de Luxemburgo in Catal.**
- Petrus de Meriaco super Sequanam Procurator
fuit electus Nat. Gallie. die 13. Ian. 1374. tum
Receptor eiusdem erat Ioannes *le Dos*.
- Petrus de Mornaio Iurisperitus Legationis ad
Bonifacium VIII. Princeps, 21. domum ha-
bebat ad portam Inferni, 22. obit, 107.
- Petrus de Monte-Acuto in Catal. 442
- Petrus de Narbona Dominus domus vbi situm
Collegium de *Aue Maria*. 261
- Petrus de Ordeomonte. 209
- Petrus de Orgeois socius Nauarricus. 95
- Petrus Paludanus Doctor in Theolog. 213. & in
Catal. 442
- Petrus *Perr* de Luca Gall. de Luques de quo su-
pra & in Catal. 442
- Petrus Plaoul in Catal. 442
- Petrus Regis in Catal. 442
- Petrus Reginaldi in Catal. 442
- Petrus Rogerij, Patruus & Nepos in Catal. Vide
etiam Clemens VI.
- Petrus Roland in Catal. 442
- Petrus de Ruella in Catal. 442
- Petrus Salientis in Catal. 442
- Petrus de Senelay Decanus Tribus Senon. in
Nat. Gall. 442. & in Catal. 442
- Petrus de Sarraceno in Catal. 442
- Petrus Thomé Aquitanus in Catal. 442
- Petrus de Verberia alias dictus Aureolus in Car.
73
- Philippus *le Barbier* Scholaris strangulatus ius-
su Præpositi Parisiensis. 73
- Philippus de Bello-forti Artista Nauarricus. 95
- Philippi Longi Regis corpus sepelitur partim
apud Prædicatores, partim apud Minores. 189
- Philippus de Mazerijs Officium Præsentationis
B. V. in Franciam affert, 441. & in Catal. 442
- Philippus Parentius in Catal. 442
- Philippus Pulcher in Catal. sed & hic addere
placet, quod nobis dum hæc scriberemus, ve-
nit in manus ab Herouuallo; priuilegium
nempe ab eo concessum Magistris & Schola-
ribus ad solutionem pertinent, debitorum redi-
tuum. Legitur autem in lib. 2. Ordinationum
Regiarum, & est eiusmodi:
- Philippus Dei gratia Francorum Rex Præposito
Paris. vel eius locum tenenti salutem. Man-
damus tibi quatinus Reditus ad vitam quos
à quibuscunque personis secularibus sub tua
Iurisdictione reperitis *Magistris ac Scholari-
bus Vniuersitatis Paris.* ibidem Regentibus,
vel Studentibus in actu vocatis huiusmodi Re-
dituum debitoribus deberi conuenerit, eisdem
facias sine dilatione persolui ad hoc ipsos de-
bitores per Corporum & bonorum suorum
captionem, detentionem & expletionem,
provt ipsos ad hoc obligatos inueneris, distri-
ctius compellendo de plano, non obstantibus si
debitores huiusmodi gratiam à nobis obtinue-
rint & respectum de suis debitis circa certum
terminum non soluendis. Huiusmodi etenim
gratiæ prætextu huiusmodi Redituum *ad vitam
maximè Magistrorum & Scholarium prædi-
ctorum* solutionem in aliquo distrahi nolumus
vel differri. Datum apud Credulium die 23.
April anno Domini 1311.
- Philippus Roland in Catal. 442
- Philippus de Valle primus Prouisor Domus Na-
uarricæ 9. & in Catal. 442
- Philippus Vallesius minimè quidem litteratus
teste Petrarcha, amauit tamen viros litteratos,
& eius iussu Robertus Cancellarius Petrar-
cham inuitauit ad Lauream Poëticam, quam
ille maluit Romæ accipere an. 1343. Ioanni
filio Præceptores dedit litteratos, sed quos ta-
men fama ferebat pro hostibus ducere. E sacris
Remensibus reuersus excipitur ab Vniuersi-
tate, 217. ab eo multa habet priuilegia. Vio-
lenta morte obit.
- Præmonstratensium Priuilegium quoad Studium
Parisense 31. de lectoribus in Decretis Ord.
Præmonstratensis. 316
- Prata Academica. 892
- Prati Clericorum frumentum extirpatum ex De-
creto Vniuersitatis. 381
- Pratenses Monachi ius suarum Nundinarum ad

Index Rerum.

- Regem transferunt.** 419
- Præpositus Parisiensis iurare tenetur Vniuersitati,** 4. 25. 26. 100. 114. 318. 193. 413. In æde San-
Iulianensi iurat. 26. querelæ de Præposito ob
strangulatos Scholares, 71. eos è patibulo de-
mittere, osculari & reddere Vniuersitati tene-
tur, 73. & fundare Capellaniam 73. execratio-
nis in Præpositum formula, *ibid.* Præpositus
Parif. furcæ supplicio addictus, 185. Præpositi
conseruatio data Scholaribus, 259. lis cum
Præposito Parif. 329. querelæ de eorum, 380.
flexi, genibus veniam precatur. 286
- Priuilgium Regale de excubijs.** 143. Priuile-
gium de iniectione manuum in Clericos. 176.
non trahi extra muros Parif. ad litigandum.
26.. 282. exemptionis ab omni vectigali 264.
à tributo vinario. 597. 598. 599
- Varia priuilegia Pontificia Vniuersitati concessa.**
271. queritur Vniuersitas de infractione suo-
rum priuilegiorum. 673. Contra abusores pri-
uilegiorum. 17. 18
- Q.
- Q**uintinus de Curchiaco Magister in Artibus
Nat. Picard. 232
- R.
- R**adulphus Benedicti primus Notarius iura-
tu. Vniuersitatis. 176. & in Catal.
Radulphus Boileau in Catal.
Radulphus de Bonavilla in Catal.
Radulphus de Constantia Regens Angl. Nat. 312
Radulphus Gaschardi Doctor in Theol. 569
Radulphus de Granches Doctor in Decretis. 305
Radulphus de Herbes Doctor in Medicina. 567
Radulphus de S. Medardo in Catal.
Radulphus de Presle in Catal.
Radulphus de Refugio in Catal.
Radulphus de Roseto Pœnitentiarius Ecclesiæ
Parif. 108
Radulphus de Vlmonie in Catal. eiusdem Tra-
ctatus contra subtractionem obedientiæ. 827
Raimundus-Lullius autor instituendarum Scho-
larum in linguis Arabicis & alijs peregrinis.
141. & in Catal.
Raimundi-Lullij Iunioris errores. 439
Rectoris vnitas necessaria 30. Iurisdictio Recto-
ris. 128. citatione, ad Tribunal Rectoris cog-
nitæ. 128. non obiti vadimonij pœna. 129.
quaterna citatio necessaria in causis famam
tangentibus. 129. contra Appellantes à Re-
ctore, Procuratoribus & Deputatis. 171 172.
pœna Appellantium. *ibid.* duplex appellatio.
ibid. quæ differentia inter Appellationes à
Rectore & Procuratoribus, & Deputatis. 172
Rector olim Receptor ærarij publici Vniuersi-
tatis. 291
Rector Vniuers. sæpe Laicus. 292
Rectoris & Artistarum lis cum Theologis ob
quosdam eorum damnatos. 301. 329
Prærogatiuum ius Rectoris, etiam quoad Epis-
copos. 386
Nomen Rectoris omnibus litteris & Actis præ-
ponitur. 329. 275. lis cum Theologis ob eam
rem. 359
- Bursa Rectoralis. 343. signetum Rectoris vindi-
catum. 385. 598
quomodo Rector conuocat Comitiam. 275. soli
Regentes actu intersunt Comitij, nisi alios
Rector conuocet. 164
Rector & 4. Procuratores de pace Regni agunt
cum Duce Normaniæ iuxta preces Reginæ.
344. mandante quoque Papa. 345
Intrantes Rectoris Electores malè officio functi
mutantur & alij subrogantur. 420
Receptores Nationum ad quid teneantur. 300
de Regalia & iure Regaliæ. 922. 924. & seq.
Reges possunt conuocare Synodos Nationales,
ijs præsidere & ex sententia Synodali conclu-
dere. 932
Regia Beneficiorum Ecclesiasticorum dispen-
satio. 913
Rex non subest Papæ in Temporalibus. 14. de-
terminatio Ecclesiæ Gallic. in hanc rem. 15. 19.
22. 32. 940
Reginaldus de la Buberie Doctor in Theolog.
564. 569
Reginaldus de Supino. 60
Regesta seu Registra varia Vniuersitatis, Facul-
tatum, Nationum, Rectoris. 177
Regni & Sacerdotij concordia antiqua. 22. 31
Reiboldus Vaçner de Gamundia in Catal.
Reinerus Probi-hominis Procurator Nationis
Picardiæ. 643
Remigius de Vineuaire Procurator Nat. Gall. 284
Richardus *Zeles* Doctor in Decretis. 843
Richardus de Billiaco in Catal.
Richardus de Pury Episcopus Dunelmensis,
Eduardi III. Regis Regniq. Anglicani Can-
cellarius, librorum conquisitor diligentissi-
mus, Bibliothecam suam legauit Academix
Oxonienfi. 326. quid de Vniuersitate Parif.
scribat, vide p. 891. 892. quo præcisè tempore
obierit, non constat inter Scriptores Anglos.
Nam aliqui videntur eius vitam extendere ad
an. 1. 80. quo ei successit in Episcopatu Ioan-
nes Fordanus seu de Forthan, nullum enim in-
ter Richardum & Ioannem ponunt medium:
& ita in Indice Voluminis Antiquorum Scri-
ptorum Historiæ Anglicanæ; vbi refertur Ca-
talogus Episcoporum Dunelmensium, legitur.
At Walsinghamus scribit obiisse an. 1345. &
Nicolaus Harsfeldius, ait ei successisse Tho-
mam Hatifeldium, huic verò Ioannem Fer-
danum. **Qua de re monitum velim Lectorem,**
ne hæreat, p. 325. vbi ad an. 1352. legitur cir-
ca ea tempora fundatam à Richardo Biblio-
thecam Oxoniensem; tum enim ex bonis ip-
sius stabilita est fundatio, licet forte desisset
esse in viuis.
- Richardus de S. Dionysio. 49
Richardus de Fogolz Scotus in Catal.
Richardus de *Morz* Clericus Castellæti satisfacit
Vniuersitati ob euctos Scholares ex æde Car-
melitarum. 618
Richardus Quaærnonis Doctor in Theol. 569
Robertus de Bardis Cancell. Parif. 227
Robertus de *Granches* Doctor in Decretis. 305
Robertus Godefridi Magister in Artibus. 348
Robertus Libelli Doctor in Theol. 289
Robertus Musardi de Meldis Notarius publicus.
423

Index Rerum.

Robertus Normani Rector in Catal. 218.
 Robertus de Pilmor Rector. 218. & in Catal.
 Robertus de Plalyaco Episcopus Siluanestensis
 Conseruator Priuilegiorum Apost. Vniuers. 270
 Robertus Puincomus Armiger satisfacit Vniuer-
 sitati. 442
 Robertus de Villeta Procurator Collegij Sor-
 bonici. 229. socius Sorbonicus. 230
 Rogerius de Palharijs Minorita Baccal. in Theol.
 Magistraturæ extra ordinem. 280
 Rotuli Nominationum ad Beneficia origo. 174.
 901. Rotuli leges, confectio. *ibid.* Rotulus
 Nominationum. 614. Nunciij Inrotulatores.
ibid. quid sit Rotulus, 901. de Rotulis fu-
 e, eorumque Ordinatoribus, Nuncijs, &c. 902.
 Articuli Rotuli. 906. Rector specialem habet
 supplicationem extra communem Rotulum.
 902. primum locum in Rotulo. 903. Regentes
 præponuntur non Regentibus. 103
 Rotulus Nominandorum concluditur 420. 421.
 467 ad Clementem V I I. mittendus 591. 592.
 Contra Rotulum Decretisarum. 752

S.

O Rigo Schismatis & historiæ epitome. 463
 Cardinales in Italia degentes ad Collegas
 Aucnionenses de ea re. 465
 Marcij de Inghen ad Vniuersitatem de Schisma-
 te. 446. Cardinalium ad Vrbani V I. ne
 Papam agat conscius tumultuosæ electionis.
 467
 exemplar attestationis Cardinalium de electione
 Urbani V I. 468
 Petri Archiepiscopi Ebredunensis ad Cancellar-
 ium Parisi. de eodem Schismate. 479
 Vrbani, ad Vniuersitatem pro sua electione. 481
 factum Ioannis de Lignano super electione Vr-
 bani missum Vniuersitati. 482
 factum Iacobi de Sena super eadem ad Vniuersi-
 tatem. 485
 Pilei de Prata Archiepiscopi Rauennatis ad Co-
 mitem Flandriæ super eadem. 514
 Henrici de Hassia Doctoris Sorbonici tractatus
 de Schismate. 574
 quomodo Rex Carolus V. se gesserit in negotio
 Schismatis. 576
 mala Schismatis. 756
 officium Papæ in extinctione Schismatis. 757
Schisma in familia Minoritarum ob electionem
 vtriusque Papæ. 604
Vide infra substractio.
 Scholarum taxatio. 186 lustratio. 212. 213
 Statutum Nat. Gallic. de Scholis extra vicum
 Stramineum. 212 De Scholis vici straminei. 224
 Natione soluebant pretium pro Scholis verorum
 Regentium. 203
 contra Scholares vagantes. 217. arcentur priui-
 legijs Curie conseruationis. 218. De veris
 Scholaribus & ad quid tenentur. 218. 219
 multa Scholari indicta Pauperibus Scholaribus
 de Sorbona & Bonorum Puerorum addicitur.
 227. & sequentibus.
 Scholaris Monachus incarceratus repetitur ab
 Vniuersitate. 320
 Scholares non soluentes Bursas iurabant, apud
 Officialem & cautionem præstabant, quare.
 321

Scholares Mechlinienses Capellanæ Præsentas
 tores. 580
 de litteris Scholaritatis. 218. 219
 Scribæ Vniuersitatis & Facultatis Artium iura-
 menta. 172. 173. Notarius pro scriba. 171. qua-
 re. 173
 Scriptor Vniuersitatis à Rectore recipitur. 461.
 litterarum Scripturæ formula. *ibid.*
 Sermones Generales Vniuersitatis, & de eorum
 loco. 187
 Sermones in studijs Generalibus. 143
 Sigillum Rectoriæ. 321. sigillum commune Vni-
 uersitatis. 163
 Sigilla singularia Facultatum & Nationum. *ibid.*
 Statutum de sigillatione litterarum. *ibid.* apud
 Nauarram. 380. Statutorum. 225
 Simon Cramaudus nominatur in Declaratione
 Vniuersitatis pro Clemente. 567. Scholasticus
 Aurelian 569. in Catal.
 Simon de Bourych Remensis Procurator Nat.
 Gall. electus 10. Martij. anni. 1364.
 Simon de Cremona in Catal.
 Simon Feslu Epif. Meldensis executor Testamen-
 ti Iane fundatricis Colleg. Nau. 85. 87
 Simon Freron Doctor Theol. supplicat pro insti-
 tuendo Sermone, die festo S. Ludouici, apud
 Nauarram. 380. Magnus Magister Colleg.
 Nauar. 97. 569
 Simon Freron Philosophiæ Professor in Catal.
 Simon de Guarnetot Doctor in Decretis. 569
 Simon de Guiberuilla. 108. Decanus Parisiensis.
 119. & in Catal.
 Simon de Hefdino vertit Gallicè Valerium Max.
 iussu Caroli V. 379
 Simon de Lombardia in Catal.
 Simon de Maneslijs Doctor Theol. 236. Deinde
 Facultatis Decanus satisfacit Rectori. 267
 Simoni Matifardi Episcopi Parisi obitus. 71
 Simon de Pegomerijs de Verona in Catal.
 Simon Quimimo Notarius publicus. 272. 291
 Simon de Renuoisie in Catal.
 Simon de Spira in Catal.
 Simon Theologus errores reuocat. 322
 Simon de Vencero Rector Vniuersitatis. 258.
 in Catal.
 Simon de Weclin Magister in Artibus Nat. Pi-
 card. 232
 Sorbonicæ institutio. 172. descriptio 173. Proui-
 sor Sorbonæ rationes reddit Vniuersitati. 261.
 Bulla Clementis I V. in hanc rem. *ibid.* de
 Prouisore Sorbonæ. *ibid.* Statuta Sorbonæ.
 421
 de Stationarijs. 278
 Statutum Vniuersitatis de Sigillatione littera-
 rum. 153
 Statutum Vniuersitatis contra Abusores Priuile-
 giorum. 178
 item Statutum de habitu Magistrorum in Acti-
 bus communibus Vniuersitatis. 374
 Statutum Vniuersitatis de Librarijs. 202
 Statutum de litteris citatorijs ad Curiam Con-
 seruationis. 211
 Statutum de Licentiandis in Theologica Facul-
 tate. 637
 Statutum Facultatis Artium de examine S. Ge-
 nouesæ. 112. 113 De habitu decenti Magistro-
 rum. 258. De Incipientibus. 258

Index Rerum.

Statutum eiusdem de Electione Rectoris.	163	Contra Theologos Scholasticos.	297
Eiusdem de Bejaunis.	266	Contra Pseudo-Scholasticos. 888. de Theologia Scholastica. 889. & sequent.	
Eiusdem de Licentiandis in Artibus.	273	Contra Theologos inertes & otiosos, quique relictiis Beneficijs Parisijs debebant.	<i>ibid.</i>
Eiusdem contra modum legendi ad penam.	332	Theologiae status, seculo sexto.	892
Statutum Nationis Gallic. de Determinantibus.	100	quinque Theologi ad Facultatis Artium Comitia vocati, nec satis modestè respondentes priuantur.	301
Eiusdem de sigillatione suorum statutorum.	225	Lis ab eis intentata Rectori & Facultati Artium.	301
Eiusdem de hora Missarum.	202. 210. 261	Lis cum Theologis ob inscriptionem litterarum Rectori & Vniuersitati factam.	329. 359
Eiusdem de resumptione Lectionum. 244. Item de Officiarijs. Eiusdem de Missis & Vesperis. 248. Eiusdem de die Statuti faciendi & disponendi de pecunijs.	244. 283	Theologica Facultas in Academia Bononiensi instituitur.	361. 376
Statutum Nationis Picardicæ de tempore condendorum statutorum. 262. 300. Eiusdem de distributionibus in Missis. 324. de hora Missarum. 300. de Distributionibus & clauibus arcæ communis. 333. Item de expensis.	439	Item in Academia Tolosana, cui Institutioni ob-sistit Vniuersitas Paris.	364
Statutum Nationis Normanicæ de Missis & Vesperis.	249. 250	Tilmannus de Eyhe in Catal.	
Statutum Nationis Anglicanæ, ne capiantur pignora pro Bursis, 331. 332. Item ne remittantur Bursæ quæ Bedellis debentur.	334	Thomas Aquinas canonizatur.	197
Stephanus Arnulphi Procurator Nationis Gall. an 1361		variè certatur de Doctrina S Thomæ. 204. 205 vindicatur. 205. quomodo Doctrina S. Thomæ recepta ab Ecclesia.	628
Stephanus Becardus Doctor in Decretis.	128	Liber Thomæ Appuli damnatus ab Episcopo Paris.	634
Stephanus de Burgolio fundator Colleg. Turo-nen.	240	Thomas Anglicus Doctor in Theol.	170
Stephanus de Calore in Catal.		Thomas de Boncuria seu Bencuria. 597. vbi dicitur de Roncuria, sed corrigendum, legitur item in Reg. Nat. Gall. de Bencuria.	
Stephanus de Caluomonte Prodecanus Facult. Theol.	567. 569	Thomæ Braduardini de Gratia & libero Arbitrio.	213
Stephanus de Challenis in Catal.		Thomas de Bailly Cancellarius Paris. 215. & in Catal.	
Stephanus de Cingiaco.	45	Thomas de Blanche-Chappe Doctore Decanus, Facult. Medic. in Catal.	
Stephanus Felicis in Catal.		Thomas de Hartas Scotus.	349
Stephanus de Lingonis Rector Vniuers. 208. & in Catal.		Thomas de Duns in Catal.	
Stephanus Parisiensis Rector Vniuersitatis. Vide in Catal.		Thomas Durandi.	382
Stephanus Reginaldi in Catal.		Thomas Mielle vel Meille.	444
Stephanus de saltu abscondito in Catal.		Thomas de Porrete in Catal.	
Stephanus Vide de Boiffiaco Collegij Boiffiaci fundator.	249	Thomas de Stutavilla in Catal.	
Stephanus de Viljuhiaco Procurator Nat. Gall. 271. & in Catal.		Thomas wallensis in Catal.	
De subtractione obedientiæ facienda Benedicto.	827. 829	Thomas Zenonis librarius.	170
Simon Cramaudus pro subtractione totali.	833		
Ægidius de Campis Doctor Sorbonicus pro subtractione.	835	V.	
Subtractio per Vniuersitatem approbata.		Q uestio de visione beatifica agitur. 235.	
per Concilium Ecclesiæ Gallicanæ conclusa. 847. & sequent. per Regem decreta. 853. à Bauaro confirmata.	869	Ioannis XXII. in eam rem sententia. <i>ibid.</i> reprobat ab Vniuersitate. 237. dura verba Philippi Valesij ad Papam nisi sententiam reuocet. 238. responsio Ioannis ad Regem per quam mentem suam significat. 238. morti propinquus declarat eandem. 239. submittit Ecclesiæ. 241. Constitutio Benedicti XII. de visione Beatifica.	250
remedia contra mala Subtractionis.	851	Vlricus de Augusta Procurator Nat. Anglic. 262. in Catal.	
T.		Vlricus de Constantia in Catal.	
T emo Iudæus in Catal.		Vniuersitatis Andegauensis erectio. 319. 320. Eadem priuilegijs decoratur. 381. laus huius studij. <i>ibid.</i> Iudices, Conseruatores. <i>ibid.</i>	
Templarij capti & incarcerati. 110. eorum crimina. <i>ibid.</i> examinantur ab Vniuersitate. III. 119. Comburentur Parisijs.	129. 139	Aurelianense Studium vetus. 101. Vniuersitas fit à Clemente V. 101. ibi celebritas professionis Iuris Ciuilis antiqua. 101 statuta. 102. 103. seditio inter Aurelianenses Ciues & Scholares ob statutorum Papalium promulgationem. 103. Vniuersitatis Aurelianensis querelæ ad Senatum Paris. ob iniurias à Ciuibus	
Terricus in Catal.			
Theobaldus de Alba Petra in Catal.			
Theodoricus Dameron in Catal.			
Theodoricus de Delf in Catal.			
Theodoricus de Nouo Castro in Catal.			
Theodoricus d'Yuel in Catal.			
Errores in Theologia damnati.	266		

Index Rerum.

- illatas. 104. Senatusconsultum contra Ciuem
latum. *ibid.* Philippus Pulcher derogat Vni-
uersitati Aurel. statutorum factionem & no-
men Vniuersitatis. *ibid.* postea concedit. *ibid.*
approbat institutionem in professione Iuris
vtriusque non Theologiae. 105. confirmat priui-
legia à Clemente Papa indulta. *ibid.* Episco-
pum Aurelian. vult esse Iudicem Scholarium
& Doctorum. 106. rursus turbatur Vniuersi-
tas Aurel. à Ciuibus & Niuernum se confert.
106. Ciuitas Aurel. interdicto subiacet. Ni-
uerno recit Aureliam Vniuersitas. 107. diuisa
primum in decem Nationes. 107. Deinde re-
ducta ad quatuor. 107
- Vniuersitatis Cadurcensis creatio. 239
- Vniuersitatis Colonienfis Institutio confirma-
tur. 635. priuilegijs decoratur instar Parisien-
sis. *ibid.* ex 4. Facultatibus componitur & sin-
gulae suum habent Decanum. 636. qualis eius-
dem administratio. *ibid.* quanta dignitas Re-
ctoris. *ibid.*
- Vniuersitatis Dublinensis creatio. 185
- Vniuersitatis Erfordienfis creatio. 674
- Vniuersitatis Heidelbergensis institutio. 637. pri-
mus eius Rector M. Marcellus de Inghen Vni-
uers. Paris. Magister. *ibid.*
- Vniuersitas Oxoniensis eximitur à Iurisdictione
Ordinarij 1. Cancellarius eiusdem Iudex om-
nium litium 1. 2. Procuratores Nationum &
ipsa Vniuersitas Iurisdictionem habent in Can-
cellarium 2. eiusdem Vniuersitatis celebritas.
127. Clemens V. Minoritis in ea studentibus
Domum fratrum de Pœnitentia indulget. 127.
inuidet Parisiensi Beneficiorum à Pontificibus
frequenter impetrationem. 1-4. Antiquitas
vtriusque. *ibid.* eidem priuilegium indulgetur
docendi vbiuis terrarum. 184. lingua He-
braica docetur in Vniuers. Oxoniens. 185.
Turbæ in Oxon. Vniuers. 635. 648 330. Scho-
laribus satis iube Rege. 331. Aula Vni-
uers. Oxon. 325. Bibliotheca 326. legatum M.
Richardi *de Bury* Oxoniensibus Scholaribus.
326. turbatur Vniuersitas ab Wicleffo & Wic-
leffistis, initio fauet Wicleffo. 347. 451. Bulla
Gregorij contra Wicleffum ad Vniuers. Oxon.
450. 451. 452. Oxoniense Concilium aduer-
sus Wicleffum. 457. Oxoniens. Vniuersitas de-
cernit aduersus Wicleffistas. 459. 460
- Vniuersitatis Parisiensis encomia. 82. 165. 167.
206. 264. 273. 277. 408. 575. 677. 652. 653. eius
priuilegia confirmantur a Philippo Pulchro. 3.
4. 5. ei Præpositus Parisiensis iurare tenetur.
4. vide supra *Præpositus*.
- Vniuersitatis Paris. Iurisdictione & Curia duplex.
129. commendatur Vniuersitas à Ioanne XXII.
in Beneficijs. 174. eiusdem Bulla contra Tur-
batores Vniuersitatis. 180
- Vniuersitatis possessio in Piscatione ob Pratum
Clericorum. 175. iniurati arcentur à Comitijs
Vniuersitatis. 175. 187. Contra recusantes con-
tribucere in negotijs communibus Vniuersita-
tis. 1-6
- eximitur impositionibus. 384. 385
- de modo conferendi Beneficia Vniuersitatis. 208
- Vniuersitatis quale corpus an Ecclesiasticum, an
laicum, an mixtum. 293. Vniuersitas non est
adstricta vlli Clericatus Ordini. 292
- Reformatio Vniuersitatis. 388. 417
- Vniuersitas pro Populo Parisiensi, apud Regem
deprecatur. 586. Parentat Janæ Borboniæ. 450.
litigat cum Regina vidua in Parlamento. 682.
quomodo se gerit in Schismate. 566. 570. 577.
- Ad Synodum Flandrensem vocatur in rem
Schismatis. 603. Cum Petro de Luna Cardi-
nale contendit ob Schisma. 686. tres vias se-
dandi Schismatis excogitat. 686
- Eiusdem supplicatio solennis ad sedationem Schis-
matis. 683
- Eiusdem Epistola ad Regem de prædictis vijs. 687
- Eiusdem ad Clementem & Cardinales de iisdem.
699. iterum. 701.
- Litteræ Vniuersitatis Colonienfis ad Parisiensem
in rem Schismatis. 708. eiusdem ad eam res-
ponso. 704. Philippi Alençonij ad Vniuersi-
tatem litteræ congratulatoriæ de inuentione
viarum prædictarum. 705. 725. resp. Vn. 726
- Litteræ Regis Arragonum ad eandem. 706. 708
- Litteræ Vniuersitatis Paris. ad Cardinales post
mortem Clementis. 711. eiusdem ad Prela-
tos. 712. Eiusdem ad Benedictum XIII. recens
creatum. 713. iterum ad Cardinales. 715. 716.
qua in re vitur opera de & manu M. Nicolai
Clemangis. 716. Eiusdem ad Regem Arrago-
num. 715. iterum. 721. Regis Arragonum ad
Vniuersitatem. 721. 722. 728
- G. de vinea ad Vniuersitatem. 727
- Vniuersitas instruit suum Actorem de dicendis
in Synodo Ecclesiæ Gall. 737
- Vniuersitatis ad Benedictum pro via Cessionis.
740. Responso 1. Papæ. 748. 2. 799. 3. 750.
- Vniuersitatis Paris. ad Oxoniensem. 751. eius-
dem litteræ Circulares ad alias Vniuersitates.
773. eiusdem ad Reges exteros. 775. eiusdem
ad Cardinales contra Rotulum Decretista-
rum. 752
- Archiepiscopi Colonienfis ad Vniuersitatem. 752
- Regis Anglorum ad Vniuersitatem. 772
- Vniuersitatis Oxoniensis ad Regem Anglorum
super negotio Schismatis. 774
- Philippi de Alençonio ad Vniuersitatem. 785
- litteræ quorundam Theologorum Schismatico-
rum Vniuersitatis contra matrem suam. 753
- Quæstiones Vniuersitatis Paris. 753
- Epistola cuiusdam Magistri ad Benedictum signi-
ficantis ab eo discessuram Vniuersitatem nisi
viam Cessionis amplectatur. 786
- Vniuersitatis motiua & rationes ad substractio-
nem obedientiæ. 799
- Eadem grauamina Benedicti exaggerat. 801. 1.
appellatio Vniuersitatis à Benedicto. 803. 2.
appellatio. 821
- Benedicti Decretum aduersus Vniuersitatem. 820
- Vniuersitatis ad Cardinales pro subtractione.
826
- Eiusdem sententia de subtractione totali. 845
- De fortuna Vniuersitatis 6. seculo. 888. -eius ani-
mus & fortitudo in confutandis erroribus.
ibid.
- De statu Vniuersitatis hoc seculo. 893
- de Regimine Vniuersitatis. 893
- de Censuris Vniuersitatis. 895. vid. Censuræ.
- Vniuersitatis Patauinæ Cancellarius Episcopus
loci. 297
- Vniuersitatis Pisanæ creatio. 262

Index Rerum.

- Vniuersitatis Pragensis erectio 313. eiusdem ex
4. Nationibus compositio instar Parisiensis.
314
De eadem Vniuersitate. 396. Eiusdem destructio
& translatio Lipsiam. 685
In Vniuersitatibus debent esse saltem 12. Regentes.
274
Vniuersitatis & Deputatorum ipsius comparatio
cum Concilio Generali & Consilio Papæ. 577
Vrbani V. electio, mores. 373. Propositio nora-
bilis ad Vrbani V. ne Roman' remigret.
396. Vrbani Bulla contra factiosos Galliarum. 414
Vrbani VI. electio tumultuosa.
Anglia Vrbano fauet & ad Cardinales acriter
scribit. 518
Pileus de Prata pro Vrbano. 514
Pro eodem Ioannes de Lignano & Iacobus de
Sena Doctores in Decretis. 482. 485
Petrus Aragoniarum Infans eidem adhæret. 531
Legati variorum Principum ad Carolum Regem
pro Vrbano. 584
Vrbani VI. Bulla contra Mendicantes inuitis Pa-
rochis Confessiones audientes. 604
moritur. 647 Bonifacius IX. succedit. *ibid.*
Wicleffi dogmata & hæreses. 454. historia illius
hæresis. 455. 456. 457. eius hæresicos Antesi-
gnani. 460. alia dogmata & errores. 591. 592.
damnantur. 593. ab Vniuersitate Oxon. 611. li-
bri comburuntur. 617 vid. *Oxon. Vniuersitas.*
Wischius de Venslay Rector Vniuersitatis. 327.
& in Catal.

Y.

Yuanus Lombardus vltimus Scholaris seu Bur-
sarius Collegij Constantinopolitani. 366
Yvo de Cassfredour electus fuit in Procurato-
rem Nat. Gall. die 25. Aug. an. 1300. in duos
menses consequentes.
Yvo Helie Procurator Nat. Gallic. electus 6
April. an. 1380. quo tempore florebant MM.
Ludouicus de Nanceyo, Henricus Chicori,
Nicol. de Morancuria, Nic. de Vaudemonte,
Nicol. de Morancuria, &c.

